הועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ה

משניות

סדר מועד

עם

אחת וחמשים הוספות חדשות

שנוספו

על כל המפרשים והתנהות שנדפסו בו עד כה.

ניו יארק
בדפוס והוצאת
מ. פ. פרעסס אינק
ע"י האחים פאלאק

שנת עת לחננך בא מועד לפ"ק

Copyright 1983 by the Publisher

Published and Manufactured in U.S.A. by
M.P. Press, Inc., New York City

משניות

סדר מועד

עם

כל המפרשים שנדפסו בו עד כה.

ועליהם הוספנו עתה

אחת וחמשים הוספות חדשות נכבדות.

חלק שני

כתב הרמב"ם שסדר הפורים אחר שקלים בפ' כי תשא וכפורים בפרשת אחרי מות ע"כ. ובשם רב שרירא [גאון] כתוב בספר יוחסין דכתר שקלים תנינן סדר יומא דדמי לשבת וערובין. משום דיומא דכפורא לשבתא דמי:

פרק א שבעת ימים. מפרישין כהן גדול. שכל עבודות יום הכפורים לין כשרות אלא בו [יומא נב: ובכ"מ]. שנאמר גבי יום"כ (ויקרא ט"ז) וכפר הכהן אשר ימשח אותו והפרשה זו נפקא לן מדכתיב בשבעת ימי המלואים (שם ח') ומפתח אהל מועד לא תלאו שבעת ימים וכתיב בתריה (שם) כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם ודרשו רבותינו לעשות זה מעשה פרה. לכפר עליכם זה מעשה יום"כ. שהכהן המזרק את הפרה והכהן השורף את הפ"כ מיטמאים וטעונים הפרכה מביאים בשבעת ימים. כמו שהיו טעונים תחלה ובניו בשבעת ימי המלואים: ללשכת פלהדרין. פקידי המלך מקרולים פלהדלין. ומתוך שהכהנים הגדולים שהיו בבית שני לאחר שמעון הצדיק. היו נוהגים ממון כדי לשמש בהיכלה גדולה. ומתוך כרשעים היו לא היו מצליחין בגחן והיו מתמלפין כל ניסן עשר חדש בפקידי המלך. שממלך מחליפין כל שנה. לכך נקראת לשכה זו לשכת פלהדרין: ובתקינין לו. ומזמינין כהן לאחר להיות כהן גדול תחתיו אם יתרע לו קרי או שאר טומאה: **אם כן אין לדבר סוף.** ח"כ דחיישה למיתה לין לדבר סוף. שמא גם זו תמות. תלה לטומאה דשפיחא מישנין לפיכך מתקינים לו כהן אחר. למיתה דלא שכיחא ניחות מת") בפתע פתאום לא חיישינן. הלכך לין מתקינין לו אלא לאחרת. ולכלה בחכמים: **ב** הוא זורק את הדם. כל תמידים כדי שיהא רגיל בעבודה: ומטיב את הנרות. מדבקן מן הלפיר כל הפתילות שכבו: ושאר כל הימים. אם ירצה להקריב כל קרבן

*) לעיל ל"ג מ"ב

מסכת יומא

פרק א שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול. מביתו[א] *ללשכת פלהדרין[ב] *ומתקינין לו כהן אחר תחתיו[ג] שמא יארע בו פסולו[ד]. רבי יהודה אומר אף *אשה אחרת מתקינין לו. שמא תמות אשתו. שנאמר (ויקרא ט"ז) וכפר בעדו ובעד ביתו. ביתו זו אשתו. אמרו לו אם כן אין לדבר סוף[ה]: **ב** כל שבעת הימים הוא זורק את הדם[ו]. ומקטיר את הקטורת. ומטיב את הנרות[ז] ומקריב את הראש ואת הרגל[ח]. ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב. שכהן גדול ימיס כו' מפרישין. ולעיל במכנה ו' פ"ב דכבורים תני מינח לכסוף להרוג בוה לחילן בג' דרכים וכן הביאו התוספות דכב"ק. ובפרק קמא דר"ה תני מינח ברישא כמו הכא ובפ"ק דע"ג ובפ"ק דקדושין תני מינח לכסוף: **מביתו.** פי' הרמב"ם מאשתו כדי שלא תמלא מדה. ויהיה הוא טמא ז' ימים. כמ"ש הכתוב בבועל נדה. [ויקרא ט"ו] ותהי נדתה עליו וטמא ז' ימים ע"כ. ["וכ"כ הר"ב ברפ"ג דפרה] וה"פ שלא תמלא אחר ביאתה ספק נדה בתמלא דם על הספק שקנאתה בו ואין יהוא אם בשעת ביאה היה בה דם זה או לאחר ביאה דאמרו ברשעיו עסקינן ביאת על ספק נדה. וחישינן שמא ימלא בתוך[ט] כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה דבכה"ג לא ק"ל חמא דמכנה ג' פ"ב דנדה מטמאה את בועלה. גמרא: שמא יחלש בו פסול. פי' הר"ב קרי. ועיין מ"ש בריש דמאי בס"ד: **אם כן** אין לדבר סוף. לכל בעומאה כ"ג זריז הוא ["ונשמר] מהטומאה ולא מתקינין לו כהן אחר שלא מטוס דכי עבדי ליה לרה כ"ם דמזרין טפי. גמרא [י"ב.]: **ב ומקטיר** את הקטורת ומטיב את הנרות. פירוש הטבת שתי נרות. לכל הטבת חמש נרות קודמין לקטרת. שכן במכנה ג' דפרק לנקמן. וכן בפ"ג דתמיד. דפיים דמי מדכן המזרה קודם לפיים דקטורת שלא התם בחמש נרות. והכא בשתי נרות. גמרא. ומכי פסק הרמב"ם בפ"ו' מהלכות תמידין ומלא כמהני' דרפ"ו דתמיד דכמו הטבת שתי נרות קודם לקטורת להתם אבל שחול והכא רבנן. והא דלא תנן הכא הטבת חמש נרות משום דלא חויין בכ"ג כ"פ התום' ועיין לקמן פ"ב מכנה ב' ועיין פ"ג דתמיד: ומקריב את הראש ואת הרגל. נקט הביברים הראשונים דהעלאה. כדפרק לנקמן מכנה

יכין תפארת ישראל בועז

פ"א א) ר"ל מביתו ומאשתו. דז' ימים ליכא ויום ליה ביום הכפורים סמוך מאד למקדש שעבוד ביו"כ, מגזירת הכתוב, שלריך ביחי' דיכו כשלוחים שהוסרבו הכהנים שם כן. וגם לא הביאו לשמו השמח בחר ביעבלה, חוק כדי שתרד מהמטה ותדיח פניה שלא מטה, תמלא נדה, ויטמא ז' ימים, והרי כל עבודה יו"כ לוין כשירות אלא בו. ובפ"ם [ד"ח ג'] לתרינן בהאו עליו בנ' ז' ובפ [ד"ב ב'] לתרינן בהאו עליו בנ' ז' ימים, והרי כל עבודה היום [כמ"ב] ותח"כ שבל בהעמ"ם דתל"כ הרי נטמא מדבשא מי חטאת שלא לעורך דין תורה רק בשב ואל תעשה [יבמות פ"ט ב']: ב) חדר פקידי המלך והוא לשכת הא"ג בעזרה. ונקראת כך, מדהיו הכהנים גדולים שבניו רובן הכהנים. ולא הצליחו בגחן, ומתהלפין כל שנה, כפקידי המלך שמתהלפין כדי שלא יכיר להן הכרה עם פורעי המס. ולהכי קרואה כך להזכיר לכל כה"ג בחותו זמן ענין זה, לולי יזכר. מלבד שבל"ז בחמת מפקידי המלך היו בלקמן סי' ט"ז, והיתה הלשכה בעזרה ופתוחה לחול, שאם היתה חול גמור [כדמוכח זבחים נ"ו ע"ל] דתל"ל לין יכיכה בעזרה וכ"ם שיכה ובעולה [וכך כתב ג"כ רתו"ע פ"ה דמדות מכנה ד' ד"ם תבא שאול בפוף דכלי שם]: ג) מזמנין לחותו אחר, דהפרכה לא מעכבה: ד) שיהטמא: ה) שמא גם זו תמות. ודוקא למיתה לא מיכני, לבל לטומאה חייכי, כי היכא דלתדרין כה"ג טפי (א): ו) של תמיד: ז) מסיר בשחר דשן הפתילות שרבה במזרה, ודוקא ב' נרות, שאחר הקטורת, לבל הטבת ה' נרות שקודם הקטורת לא היו בכותנ"ג וקרי לי' למטיב הב' בשם מטיב דאין המלוה נקראת אלא בשתי נרות שנומרה: ח) של תמיד, שקרבין ראשון, וה"ם שאר מביברים שלו:

גלי

אור גדול

פרק א ברע"ב ד"ה מפרישין כו'. לבפר עליכם זה מעשה יוה"כ. בגמ' (ב' ב') אמרו על זה ואימא כפרה דקרבנות בו' דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת כשנה בו' ואימא רגל אחד וכי תימא לא שקבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן כו' ואימא רגלים דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת כשנה בו' ואימא רגל אחד וכי תימא לא

ונם מגרש להראשונה בתנאי ע"מ שאכנס לבית הבנסת ואי לא מיית חדא מיניהו או שהשנייה מייתא אינו נכנס לבהכ"נ וכיון דהראשונה לא מתה אלאי מלתא למפרע דינמא דאחרתה חוי נם למפרע. ואי מייתא הראשונה כיון דחוי דבעי למימת קדים איהו ושייל לבהכ"נ ומשוי לה לנט דידה לגימא מלילא וקיימא ד.שנייה כאשתו. נמרא: [אות ד] בתוי"ט ד"ה מביהן וחישינן

פ"א א שבעת ימים. פ"ל פ"ק ב' . ינקוט לו לפי' פ"ק ב' . מיי' פ"ח מה' שבוחת יו"כ ה"ב ומתקינין. יומא מג"ב פ"ל ה"ו הי' הוריות פ"ג ה"ג; שמא יארע. הוריות י"ג ב' : ר"י אומר. י"ד ע"ל בוכה כ"ד פ"ל: ב כל שבעת הימים. י"ד ע"ל מיי' פ"ל מ"ג עבודת יו"כ ה"ב: ומטיב את הנרות. יומא נמי יומא י"ב ב' : ושאר כל הימים. מיי' פ"ב מה' כלי המקדש ה"ב: שכהנ"ג. פ"י שם:

שנויי נוסחאות

פ"א א יום הכפורים נד"ב ובכי"ק ובמכני"ב ליום . . **פלהדרין** במכני"ב ובכי"מ ובמכני"ב פרהדרין. ומתקינין (לו) נד"ב ומתקינין.. וכן בממון; בכי"ל (כ"י וינדון) ליתא. זו אשתו נד"ב זה.. ; בכי"ק ובמכני"ב היא אשתו. אמרו לו א"ב אין לדבר סוף במכני"ב א"ל חכמים א"ב.. ; בכי"מ ב' אמרו הכמים (א"ב).. וב"ה נד"ב ובכי"ק ובכם ליתא; בכי"ל ובב"א א"ב.. ; בכו"ב אמר לו ר' יסי.. **ב** כל שבעת הימים.. בכי"מ ל' וקני ב"ד מלמדין אותו סדר יום הכפורים כל שבעת הימים ועי' נד"ם מה שהעיר ע"ז. ועי' עוד בפי' הרמב"ם. (הוא) וזרק בכי"מ ליתא; בגליון כי"מ ב' הוגה הוא שוחט והוא זורק ועי' נד"ם שהחזיק בזה. ואת הרגל במכני"ב ..ה ר ג ל י ם.

ראשון לציון

פ"א א ב מ ש נ ה מפרישין עיין ים סדר למשנה:

תוספת רעק"א

פ"א [אות א] [במשנה] ללשכת פלהדרין. והיתה בנויה בקודש ופתוחה לחול דאם לא היתה פתוחה לחול היא קי"ל אין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד וכ"ם שאין ישינים שם. תוס' דף ח' ע"ב ד"ה דאי רחסה"כ וכו': [אות ב] שם ומתקינין לו כהן אחר. פרלא קתני מפרישין לו כהן אחר תחתיו משמע דאותו בהן לא היה מפרישין מביתו משום דהפרשה לא מעכבא. נמרא: [אות ג] שם אישה אחרת מתקינין לו. היינו דכנים לה דבלא"ה לא מקרי ביתו וכדי שלא יהיה לו ב' בתים דבית אחד אמר רחמנא ולא ב' בתים מנרש להשנייה בהנאי ע"מ שלא תמות הבראשה

משנה ג' וה"ה לכולהו. ["ז"ל הרמב"ם בפ"ח מהלכות מ"ע ומקריב לחברי התמיד על המוכה] ועיין במשנה ג' פ"ו דתמיד: ["אם רצה להקריב ס'. עיין משנה ג' פ"ו דתמיד] : ג ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים. תבל שעירים לא דכיון דעל חטאת דישראל קאתו מלשת דעתיה. ופר דעל חטאת דידיה ודאתיו בהדייהו לא חיכה ליה בהדייהו דאית ביה מלתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה. גמרא: ד מביא אם השינה. ועיין מ"ו: ה והעלוהו לעליית בית הטבילה. פי' הר"ב ללמדו חפיפת הקטורת שזו עבודה קשה כו'. עיין במשנה ב' פ"ח דמנחות ובהל' עבודת יוה"כ פ"ג. ["עוד עיין על לבבה זו בסוף מסכת מדות]: והשביעוהו פי' הר"ב שלא יהא לדוקי לתקן הקטורת כו'. שבותה שעה. שהוא ולא יוכל שום אדם לדעת מה מקריב חלק בראשו). ונוטל חלק בראש ו: ג מסרו לו) וקנים מוקני בית דין) וקורין לפניו בספר התורה). ואומרים לו אישי) כהן גדול. קרא אתה בפיך) שמא שבתת. או שמא לא למדת). ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח. ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים). כדי שיהא מביר ורגיל בעבודה): ד כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה. ערב יום הכפורים עם חשיכה לא היו מניחים אותו לאכול הרבה). מפני שהמאכל מביא את השינה): ד מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה). והעלוהו לעליית בית אבטינס). והשביעוהו ונפטרו) והלכו להם). ואמרו לו. אנו שלוחי בית דין).

וכשר זמן ויין ישן וכיוצא בהן: ד מסרוהו זקני בית דין. שקראו לפני בסדר היום: לזקני כהונה. ללמדו חפיפת הקטרת. שמחמר (סם פ"ו) ומלח חפיני קטרת סמים. ועבודה קשה היתה: בית אבטינס. סם העושים לה הקטורת וכותבים לותה ומערבין סממנים: והשביעוהו. שלא יהא לדוקי לתקן הקטרת על המחתה מבחוץ ולהכנים מבפנים. שהם דורשין מי שעלה לראשה על הכפורת.

כי

יכין תפארת ישראל בועז

ט) בלי פיום: י) מה שירלה בקדשים. בכל עת. מיהו בקדשי גבול כתרומה ומעשר, שזה הכוה"ע לשמר שכשרים: יא) בכל יום מז' ימים: יב) מסנהדרין, ללמדו, דיני עבודה: יג) שבפרשת תמידי שבת בתו ללכתו החכמים, להיות שכיבו תמיד ללמדו, וקרלו בכל יום לפניו הפרשה עם ביאור דקדוקי דיניה: יד) תלוני: טו) דחיים הם, למולימים לזכרם עי"ז יפה, [בשיטוין דל"ד ג'] דשמא שכחת: טז) ולכבי קרלנו לפניך תהלה ג"כ. דבבית שני לפעמים כי' כוה"ע כזה, מדלא נתמנה רק כל המוסיף ממון למלכות: יז) דהיינו תוכן שיקריב למחר: יח) דכשירותה לותם הבוקן בהם לייה לשני לקרבן זה ולייה לזה, ושכך וכך עבודתו. מיהו שעירים לא העבירו לפניו, מדכתי על חטאי ישראל, תלמה דעשי', משמ"כ פר מרבע על חטאתו ואשמי חיוו שכבשים, הרי מכיר הכבשים ויחזיר להחוטאת בתשובה: יט) מכל מחכל. תבל מחלוים המחממין לקרי, כחלב, בילים, בשר שמן, יין יכן, היו מונעין ממנו לגמרי: כ) ושמא ירלה קרי, דלא שמכו על גם [שנוכר פ"ה דלמות] : כא) בעוי"ב, ומפרש כיצד מסרוהו, הפלוהו וכו': כב) שם אחר שיבעיוהו זקני ב"ד ילמדוהו זקני כהונה, תפינת הקטורת, דעבודה קשה היתה: כג) שלא יהן הקטורת על הגחלים שבמחתה, תוץ לק"ק, ויכנים כך לכלוקים, והרי כתיב ונתן הקטורת על האש לפני ה': כד) נקחו ממנו רשות ליקך ותש"כ מסרוהו לזקני כהונה ללמדו חפינה: כה) זקני ב"ד, שלא ירתו בשבתו כשיכנה שחשרוהו. ומפרש סדר השבועה, תומרים לו וט': כו) ובהכרח נשביע תוכך:

כלומם

תוספת רעק"א

חיישינן שמא יכנא בתוך. וה"ת דהוה"ל דשמא יכנא דם על עד שלו או על שלה אותיום דהיא ודאי נדה. מהרש"א. ואף אם ישמש ביום ההפרשה ותמצא נדה מ"מ יבול לשבול ביום השביעי שהוא עיה"כ ולהיות לו הערב שמש דקי"ל בוקל נדה אינו בנדה ויכול לשבול ביום כמו שמא מת ביום הו'. ואף דבלא"ה לא היה אפשר להיות עם אשתו בלשכה שיש לי עכ"מ קדושת הר הבית דבבל קרי אטור בשחנה לויה מ"מ היה אפשר להפרישו לשחילה א' בחר הבית דקי"ל מחילות לא נתקדשו. תוס'. וזמ"מ קשה לי האיך קחני מלתא דשפיקא דמפרש' שביתה הא משכחת דא"צ להפרישו באשתו יולדת ויושבת על דם מהור דליכא ששש כלל וצ"ע והשביעוהו הפרי"ח בס' מים חיים בפ"א מהלכות עיה"כ הקשה דמאי מהני השבועה הא לפי דעתם היו טועים הפרושים וחם אנוסים בדעתם ואפשר שהיו נשבעים לשקר כדי לקיים מצות הקטורת כתקונה לפי שיחתם ותירץ דכיון שהיו יודעים דמשביעים לכל כה"ג אינא משן דחסירא ליה שבועה ולא היה מכנים עצמו בכך. ות"ש עוד תירץ בפ"א: [אות ו] בתוי"ם ד"ה והשביעוהו. לא יכול שום אדם לדעת. הקשה בספר

חג"ל

תוספת הדשים

פ"א הבמשני מסרוהו זקני כ"ד כו' והעלוהו לבית מבטינס כו' ע"ש. והרמב"ם מחנוהו לזקני העיר זה מסרוהו לזקני כהונה וב"ל מבוש דבדף י"ט נגמרת הוכית רב ספא מכאן דשני בבתים היו בב"ד אחת בלשכת פלהדרין בנפון ואחת בדרום לשכת פלהדרין בונה ב"ל מבוש דבב ספא בדף יומה להוכית פלהדרין היה בדרום ודחו הוכחתו דשבותים ב"ם קלי מלינה וב"ע בם"ל שהוי בהלה אבל שבות בעלמא אסור אפילו בפקח סוף ב"ג ופרם דלא בפ"ע ולכן דחה כל דברי רב ספא מהלכה גם מה שמצאנו בתן בכלל מבל לא ידעינן נמי דחה התלה דברי ר"ם שהיו שני לשבות

אור גדול

לא ידעינן הי סיניהו או חג חמצות הואיל ופתח בו בהתוב תהלה אי חג הסובות הואיל ומרובה מצותיו כו'. לבאורה אינו מובן חא בכה"ג אמרינן בכל מקום שקורין הן ויבואו שניהם א"ב הדר לא הו"ל פעם אחת בשנה. והנראה דאפ"ל דפסח הוי פשיטא לי' דהוי יותר חשלה מסרובה במצותיו רק דאינו אלא לר"ש דס"ל (ר"ה ד' ב') דבעינן כפדרן ג"פ בהפתיחה לדינא משא"כ לאינך וחו שאמר אי חג המצות לר"ש ואי חג הסובות לדבנן ודו"ק:

(ויקרא ט"ז). כי בענן אעב הקטרת יבא ולא תראה על הכפורת. ולין הדבר כן שכתוב לומר (שם) ונתן את הקטרת על האש לפני ה': הוא פורש ובוכה. שחשדוהו לגדוקי: והן פורשין ובוכין. על שחשדוהו. דלמר מר [שבת ל"ג.] המוסר בכשרים לוקה בגופו: ן אם היה חכם דורש. כדבר הלכה כל ליל יוה"כ שלא ייתן וירחה קרי ותם תלמיד הוא ולא חכם שיודע להבין ולסומעו דבר הלכה ולהיות יודע לדרוש. דורשים לפניו: באיוב ובעזרא. שהן דבריה המוכיחים את הלב לסומעו. ולין שיהא חוטפתו: ן פרחי כהונה. בחורים שמתחיל שער זקנם לפרוח קרויין פרחי: באצבע צרדה. התגבע הסמוכה לתגודל. ולשון צרדה צרחת דדה. כלומר צרחה של התגודל שהסמוכה לה היו מחבריה התגודל בתגבע הסמוכה לה ושומעה ומכה על כפו ומשמיע קול כדי שלא ייתן כ"ג: עמוד. על רגליך: והפג אחתת) על הרצפה. על שם שהיה נשהר חומס. שלוקן*) הרגליס מסר השיבה והפג לשון גדולה של ימין. וכן יסד הקליר בפרשת שקלים ע"כ. ותוספתא ז היא בפירקין דהכא גם ברמב"ם פי' תגבע תמני. ומה שהכריח לרש"י לפרש תגבע הסמוכה לתגודל משום דהכי איתא בגמרא מאי לרדה לרחת דדה מאי היא גודל. והבין דה"פ למאי היא לרה. ומשני לגודל. ול"נ ע"פ המפרשים ז"ל דה"פ. לרחת דדה דלרדה היא לאחוז תגבע והקרא כן לפי שהיא לרה לאחרת ר"ל שתגלה הסמוכה גם לגודל והייט לרה דדה. ולפי שלא ייך לומר שתאחת לרה לחברתה תלת בערך ג' משתתפין שמו דוגמתו שהי נשים שהם לרות זו לזו בערך בעליהן משתתפין עמו. וזה שתגלל מאי היא, כלומר מאי לרה ייך. ומשני גודל הוא הסליסי משתתפין עמו לפי שהסמוכה לל הגודל משתתפת יותר שהיא מלרעית יותר. הלכך קורא להאחוך לרדה. שהיא לרה לתגבע הסמוכה לחילו הסמוכה היא עקרת הבית. והאחוך הלרה בהתכנם לחדיהב): והפג. וריחו לת כמר (ירמיה מח) מתרגמינן ורימיה לת פג. רש"י פ"ג משנה ה'. [ולשון הרמב"ם בפירושו שתעמוד

ואתה שלותנו ושליח בית דינו) משביעין אני עליך בשם ששכן שמו בבית הזה. שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך(ה). הוא פורש ובוכה(ו) והן פורשין ובוכין(ז): ן אם היה חכם דורש(א) ואם לאו תלמידי חכמים דורשין לפניו. ואם רגיל לקרות קורא(ב). ואם לאו קורין לפניו. ובמה קורין לפניו. באיוב ובעזרא ובדברי הימים(ג). זכריה בן קבוטל אומר. פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל: ן בקש להתנמנם. פרחי כהונה(ד) מבין לפניו באצבע צרדה(ה). ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד והפג אחתת(ו) על הרצפה.

*) ג"ל שלוקין.

סתעמוד

ה) כרע"ב ד"ל אותם (והתוי"ט תקן אחת) כפי הנראה לת היתה לפניו כמלה אחת בתמנה וכמו דלילת בפירוש כ"מ והכ"ל הוסיף בפירושו כמלה לותם ומוסב על הרגלים שזכר. ועי' בתוי"ט בשם הרמב"ם וברש"י. ו) כ"ה בתוי"ט ד"ה וד"ל והכ"ל תקן שהם בהתכנם המתיה ונד' תדשיב הנראה כו'. ולין לזה מובן:

יכין תפארת ישראל בועז

בז) ר"ל על דעת ב"ד נשביעך, וג"ל דהיה לריך לעטות תמן על שבועה זו: בה) כל ז' ימים. [וג"ל דלשבי ת"ל מכל וכו', דשרי לדעת סלדוקים נשבע לשעל פשעה. לשבי ת"ל מכל, דשבועל מויל [כ"ד ר"ע]. פוד ר"ל לתרץ, דלשבי קשמרי לי' ותשב שלותנו, דשם יושב חיט כוס"ג שלהן דלשה לת שויהו שלית, ות"ב גם לפי דעת סלדוקים יפי' עבודתו שפולה מדליהו כוס"ג כנ"ל]: בש) על שחשדוהו: ל) דהחושר בכשרים לוקה בגופו [ב"ש הכת]. ולף שמוכרחים היו, שפ"ה בבו לבבודו, שירשה שנדשה להם שחשדוהו בחתם. וקולרבו להשביעו, מדלשרה תורה שלת יפי' תדש במקדש בשעת הקטרה (ב): לא) בגיל יו"ב שלת יושן וירחה קרי: לב) תחר הדרשה: לג) שהן דברים המוסכין הלב ויפירו שיהא מעיניו (ג): לד) בחולי הכהנים הזריזים: לה) מחבר תגבע התמנעי התרוך לרחם התגודל, וסומטו מהר בכח לתוך כף היד, דעי"ז נשמע קול זירוז: לו) ר"ל הנטען מעט פעם ת', כדי להסר השיהא, דהחמימות מרפה הגוף, ומפיל עליו חבלי שיהא. [ושלת פג לשון סולשה הוא כלקמן פ"ג מ"ח, שתפוג לשון וס"ג ר"ל שיולית ת"ש מפשיהא. אולם בערוך פי' שהוא לשון שפשוט ושתוק]: לז) ר"ל שיתקרר על הרלפה של שים, שישה עליו שלת בפשוט ידיס ורגליס. ובשעה שחייתו מוסק הרלפה, ונסמך על תגודלי ידיו, ווקף ושומד, וזה נקרא קידה, ואין כל אדם יכול לעשות כן [ועי' רש"י סנילם כ"ב כ')] לשנס ר"ל דרך הכה"נ היה קידתו שסומך ת"ש על גודלי ידיו, לשל פי' שלא קידה שיהו רק שפומד ושוחה ת"ש עד שפוחה פניו בקרקע וחוזר ווקף ת"ש בשיה תופן שיכול, דאי לא פיתא שיכרע והקוד בם שבע שעים שלילה, וכי ס"ד שתשה שלשה תוכל לעשות מה שעושה הכוה"ג דרך נוברי'. שלא ע"כ דרך הכה"נ

ן אם היה חכם. י"ח פ"ג מ"ו' ת"ח: ן בקש להתנמנם. כ"ה ס"ג ע"ב מ"ו' ע"ת מ"ו' שבועות י"ה ע"ב ד"ה: צרדה. פ"י פ"ה ותוספתא ל"ה צ"ב ד"ה וכמה:

שנויי נוסחאות

ושליח ב"ד נד"ג וכ"ק ושלוח.. משביעין אנו עליך בכ"מ ת' משביעין אותך. ששכן שמו נד"ג וכ"ק ונמצכ"ל ששיכן את שמו. מכל (מה) שאמרנו נד"ג ליתא; בכ"ק מכל אשר אמרנו. וכמה כמלה אשר ליתה מלויה במשנה. הוא פורש כמצכ"ל והוא.. ן אם היה חכם בכ"מ ת' אם הוא חכם; כמצכ"ל אם הוא היה חכם. ואם (לאו) תלמידי חכמים נד"ג ואם תלמיד חכם וליתא ועי' כ"י; במס' ד' פיהלא ואם ת"ח הוא; בכ"ל ואם לאו ת"ח הוא. קורין נד"ג קוראין וכן בממנו. (ובמה קורין לפניו) בכ"מ ת' ליתא כ"ו ומלת לפניו ליתא גם בכ"ת. קבומל בכ"ק קבומר וכ"ה נפי' ר"ח ועי' נגמ' ובכ"ל. פעמים הרבה בכ"מ ת' הרבה פעמים. ן בקש להתנמנם בכ"מ ת' בקש לחיות מנמנם. פרחי כהונה נד"ג וכ"ק פרחי לויה. צרדה נמצכ"ג צרדא; בכ"ק שרדה. ואומרים לו נד"ג ואומר.. והפג (אחת) נפי' ר"ח ליתא ועי' כהעתיו לדברי הרע"ב כאן.

תוספת חדשים

אבל לת כיהר מי היו שהשביעוהו גם העתיק ל' המשנה ואתה שלותנו כו' ונגמרת משמע שתמרו על דעתינו כו', כמ"ש התי"ט כאן וג"ל שזקקי כ"ד השביעוהו מדתמרי' אבל מה שאמרנו לך ושזקקי כהונה לת אמרו לו כלום רק למדו שדר תפלה מכ"ש להרמב"ם שלת הניח כלל מזקקי כהונה כלום בכ"ל ת"כ ע"ב קלי לזקקי ב"ה: (מהל"ל)

ראשון לציון

ן תוי"ט ר"ח והפג וריחו לת נמר מתרגמינן כו' עיין יסל"מ:

תוספת רעק"א

הנ"ל אמאי צריך להשביעו הא היו יכולים לראות לפני ולפנים דרך משמש כדמרבינן בסנהג דניסין דף נ"ד ע"ב ודילמא דחוינא דרך משמש. וצ"ל דתקנתא דשבועה עדיפא דמהני אף לאותו שנה משא"כ לראותו דרך לול ע"כ"ל:

ח בכל יום. כ"פ זכחים פ"י פ"ב פ"ו פ"ג מכ' ממילון ס"פ

שנויי נוסחאות

ומעסיקין כד"ע פסחים: כפי' ר"ח ומעסקין. עד שיגיע זמן השחיטה כמנחי"כ.. שמגיע.. וכי"ק וכי"מ ג' עד שהוא מגיע לומן... ; כד"ע עד שיהא מגיע לומן... ; כי"ל עד זמן שחיטה. כי"מ ג' ים כלן הוספ.. לומן שחיטה [מיקורי ירושלים לא היו ישנין כל הלילה כדי שישמע כהן קול הברה ולא תהא שינה הוטפתו] וכ"ם כי"ל ונגלין כי"מ ג' ונע"י הרמבן וכן פירשו כלן במעשה כפי' ר' לוניקוס, וכן גרסה קמא מג' הגמ' שאמר לח"ו תניא ג"ם תומר כו' ממעט דקתי מלמה (ד"ם). ח בקריאת הגבר כד"ע וכי"ק ובמנחי"כ מקרות. שמוך לו במנחי"כ בפסוק, בין לפניו ובין לאחריו כי"מ ג' וכי"ל בין מלפניו בין מלאחריו; כד"ע וכי"ק מלפניו או מאחריו. ביוה"כ מחצות וכ"ה כמ"ל ד' סיזו וכי"ל וכ"ה כי"מ ג' (ומם בחצות). מאשמורה הראשונה כל כ"י ודפו"י מאשמורת.. וכ"ם במנחי"כ וכ"ה כד"ע; כי"מ ג' באשמורת.. קריאתהגבר מגעת כד"ע ומנחי"כ קרות הגבר..; כי"ל מגעת קרות הגבר. עזרה מלאה מישראל כד"ע וכי"ק חעזרה..; כי"ל.. ישראל; כי"ל מלאה עזרה מישראל.

ראשון לציון

ח ברע"ב ד"ה תורמין כו' בין לכ מעט כו' עיין יסל"מ:

תוספת רעק"א

ח [אות ז] במשנה ב ק ר י א ת הגבר. וחרמב"ם פ"ב מחלכות תמידין כתב משיקלה עמוד השחר ועי' פ"ש בגליון ספ"ב דמניל"ח: שם [אות ח] ברע"ב ד"ה תורמין את. בין רב. וב"כ רש"י ומים ובלבד שלא יפחות ממלא קומץ דילפינן לה בנ"ש וחרים את חדשן מותרים ממנו בקמצו ע"כ"ל וחוא סוגיא ערוכה פ"ב דף כ"ד ע"א ושם פירש"י דהגז"ש רק לקנין דלא יפחות מאומר מלא קומץ ואם רצה להוסיף יוסיף דליכא למימר דזוקא קאמר דהא לא אפשר לפשוט ברמץ נחלים רותחות יהיו לקמץ ע"כ"ל. ודברי הרע"ב שמחם בין רב בין מעט דמשמע דאין שיעור בדבר תמות דהא אינו פחות מקומץ. גם חרמב"ם בפ"ב מהל' תמידין לא חביא שיעור דקמץ וכבר תמה בזה המ"ל שם:

ח תורמין את המוזבח. תרומת הדשן שהוא מותה מן הדשן במחצה בין רב" בין מעט וגומטו במזרחו של כבש ובגלע שם במקומו ושיהיה מחלת העבודה בכתרים: או כמוך לו. כמוך לקריאת הגבר לו מלפניו לו מלאחריו: ביוה"כ. תורה מחלות. מכוש מולמח דכ"ג שעליו לבדו מוטל הכל צריך להכניס יותר: וברגלים. דנפשי ישראל ונפשי קרבנות ורב הדשן במקום המערכה וצריך להעלות הדשן מן המערכה למקום שבחמלפ המוזבח שמעו תפוח שלמח גל גדול של דשן לבוד ומכוונת כתפוח היו צריכים להכניס יותר והיו מכניסין מן החמורות הרחמונה שהיו שלים הלילה: ולא היתה קריאת הגבר מגעת. ברגלים עד שהיה עזרה מלאה מישראל המביאים קרבנותיהם. להקריבם מיד לאחר תמיד של שחר:

תוספת יו"ט

שהעמוד שעה לחת ובחכורו פ"ח מהלכות תמידין כתב עמוד והלמען מעט כו']: ח מאשמורה הרחמונה. מפורש בריש מסכת ברכות: [מלאה מישראל. פירש הר"ב המביאים קרבנותיהם כו'. עיין במשנה ד' פרק ג' דביצה]:

ומעסיקין אותו[ל] עד שיגיע זמן השחיטה[לא]: ח בכל יום תורמין את המוזבח. בקריאת הגבר. או כמוך לו[מא]. בין לפניו. בין לאחריו. ביום הכפורים מחצות[מב]. וברגלים[מג]. מאשמורה הראשונה[מד]. ולא היתה קריאת הגבר מגעת[מה]. עד שחיתה עזרה מלאה מישראל[מו]:

יכין תפארת ישראל בועז

ככה"נ זקף מ"ע נכוח על מגודליו: לח) [בעטעקטינגען], שענו עמו סיעים והסכמה שבשרי מעלות שבהחליט דכליב בכו לם ה' לח יבנה בית, שוח עמלו בוניו בו, לומר מזכר שלח תטרח בחנם. אבל לח המריחוהו הרבה, שיקרה הוח לבדו בכתחלת הלילה, מדכבר קרב לאור היום, לריך לחזקו להעבודה: לט) של תמיד: מ) תרומת הדשן, שהכהן חורם בכל יום מלוח המחתה מבמזבח, וטחכן במזרח הכבש, ובכלעים במקומן. וז עבודה לחלמה בכל יום, ולח"כ הכהנים מסיימין מהמזבח הדשן שבהבלבה: מא) לקריאת הגבר: מב) מדמוסל על הכוה"ג לבד כל עבודת היום, לכן הסכימו לחרוח הרומת הדשן, ולח"כ מסיימין הכהנים הלבריים שלח ינחלטו מבערב, ונורסין הספר להחסות [כפ"ב דחמיד] ולח"כ מסדרין הד' מערכות שבהו היום ע"ב המזבח [כלקמן פ"ד מ"ו], ולח"כ מעלין הכ' נזירי עלים למזבח, ובחוך הזמן סיעבו עבודות הרבות הללו, יניע זמן השחיטה של תמיד [כרפ"ג] וע"י סיחחין התמיד בהסכמה, לח ילחוך הכוה"ג לבהל מ"ע בעבודת היום לח"כ וזח"ו מבלי לנוח קלח בין מ' לחברתה: מג) דנפשי ישראל, ונפשי קרבנות סיביחו עולם רחוי' ושלמי תגיגה ושמחה, ולריך נ"כ זמן רב לפנות דשן הרב לחפות, וזוח גל לחפר נדול שבחמלפ מזבח, לכן הסכימו יותר. מיהו ביו"ט לח הסירו הספר מהמזבח לגמרי, רק נרפיהו לחפות: מד) וזוח בסוף שלים הפ' של הגליה: מה) ברגל: מו) להקריב קרבנותיהן מיד מישראל. שבמין לרחות עבודת הכוה"ג, דמי מלה היל [כיומח ד"ם פ"ח]: ואע"ג דלעולם לח נפחתו בעדי עזרה עד קודם סחיטת התמיד [כתמיד פ"ג מ"ו]: י"ל דלח מסני הלורך סהתו ומזנו ונעשם [כתוס' סיטוכין ד"ב פפ"ח]. א"נ י"ל דבשער מדי נכנסו:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק א'.

ידיע להוי שמה שנכתב בין ב' כפלי חצי עגולים כזה (( )) הוא מה שהובא בשם' ו שלא מענין יהי"ב והצבתי אותן הלכות לבדנה בחצי עגול כאלה, למען אם ירצה אדם לחזור ביום הקדוש יהי"ב הג"ב של יומא במרוצה או יכול לדלג על ההלכות האלה:

פרק א משנה א ו' ימים קודם יהי"ב מפרישין כ"ג מביתו ללשכתו שבמקדש [וחיא היתה בנויה בקודש ופתוחה בחול דאז היא חול נמור ומותר לישב ולישן בה] ודבר זה קבלה ממשה רבינו, ומפרישין אותו מאשתו כל ז' שמא תמצא אשתו נדה אחר שיבעלנה תוך כדי שתרד מחממה ותדיה פני' של ממה, ומימו ו' ימים, ולא יבול לעבור ביה"ב, והרי אין העבודה כשרה אלא בו. ומחקנין לו בה"ג אחר החחיו שאם יארע בו מכול שיחממא, יעבוד האחר תחחיו ביה"ב, בין שאידע בו המכול קודם תמיד דשחר בין שאידע אחר שחקריב קרבנו, וזה האחר א"צ חנוך אלא נכנס תחחיו ועבודתו מחנכתו ומחחיל מהעבודה שממם בה הראשון, ולאחר יוה"ב חזור הראשון לעבודתו והשני עובר, וכל מצות כהונה גדולה עליו, אלא שאינו עובר ובעבר עבודתו כשירה וכשמח הראשון חשני מתמנה תחחיו. מ"ב, ג', ד', ה', בו' ימים אלו מזין עליו מאפר הפרה בג' להפרשתו, ובז', שהוא עיה"ב שמא נממא במת ולא ידע ואם הל יום שבת בג' או בו' שלו נדחה החזויה. וכל ו' מרגילין אותו בעבודות, זורק הדם וסקטיר הקטורת ומטיב חנרות ומקטיר אברי תמיד על המובח, כדי שיהא רגיל בעבודה ביה"ב, ומוסרין לו זקנים מוקני ב"ד וקורין לפניו ומלמדין אותו עבודת היום ופירור, וא"ל אישי כה"ג קרא אתה בפיך, שמא שכחת או שמא לא למדת דבר זה, ויה"ב בשחרית היו מעמידין אותו בשער המזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהי' סכיר ורגיל בעבודה. כל ו' לא היו מונעין ממנו מאכל ומשקה, עיה"ב עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה שהמאכיל מביא את השינה. ולא היו מניחין אותו לישן שמא יראה קרי, ולא היו מאנילין אותו דברים המרגילין לשכחת זרע כביצים והלב [ועי' ברמב"ם הל' עבודת יה"ב שב' וחלב חם, ולא ידענא מנ"ל לרבינו הא, דהנמרא מזכיר חלב מתם דמשמע צונן דומיא דביצים ונבינה, ועי' אר"ח תר"ח, דהגי' המג"א בסק"ו בשם הרמב"ם בן, וצ"ל דנודע לרבינו בן ע"ם חכמת הרפואה]. ומשום דבבית שני פרח שורש פורח ראש ולענה של האפוקרסת בישראל, ויצאו הצדוקין ים"ש, שאינם מאמינים בתשבע"פ, והיו אומרין שקטורת של יה"ב מניחין אותה על האש מלמדנו דקרא דבענן אראה על הכפורת, לאו אענן דקטורת קאי, שיהיה חכהן בבניסתו לק"ק נראה מיד בענן, ויהיה סניח הקטורת על האש מחוץ לק"ק בחיכל, אלא חבונה אענן של נם, שחיה רובץ תמיד על הכפורת. אבל הקטורת, אורבה יתן על האש לפנים בק"ק לפני הארון, וכמ"ש ונתן את הקטורת על האש לפני ה') ולפי שחיו חושחין בבית שני שמא בה"ג נוסה לצד אפיקורסת והוא צדוקי, היו משביעין אותו סיה"ב ואומרים לו, אישי כה"ג אנו שלוחי ב"ד ואתה שלוחנו ושליח ב"ד, משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית זה, שלא תשנה דבר שאמרנו לך והוא פורש ובוכה שחשדוהו לאפיקורס, והן פורשין ובוכין דשמא חשדו בכשרים: מ"ן, ז', ח'. כל ליל יה"ב כה"ג כשחוא חכם יושב ודורש, ואם הי' רק תלמיד מבין לשמוע הדרשה דורשים לפניו, אם היה רגיל לקרות [אחר הדרשה, כפ"ר ומזק"ל בהאחרת] קורא, ואם לאו קורין לפניו בבתבי קודש בבאיוב, [מכאן שמותר ללמוד איוב בשבת] ובעזרא ובדה"י ובדניאל, כדי שלא יישן, בקש להתנמנם פרחי כהונה [והרמב"ם כ' לים ולא ידענא למה שינה רביני לשון המשנה, ואפשר דזהו מענין השיר וראוי לעבודת הלויים] מכין לפניו [וברמב"ם כ' אותו] באצבע צרדה, ואומרים לו אישי כה"ג, עמוד והצטנן מעט על הציצות, כדי להסיר השינה, ומתעסקין עמו עד שמגיע זמן שחיטה של תמיד דשחר כלקמן רפ"ג, וקודם לזה בחצי הלילה פסיקין לתה"ר, ברפ"ב ע"ש ומסדרין המערכה ומדשנין המזבח עד שיגיעו לשחיטת התמיד:

פרק ב א בראשונה כל מי שרוצה לתרום. כל כהן שהוא מחוסר בית אב ורוצה לתרום את שמו מפסיק בית אב ורוצה לתרום את שמו מפסיק בית אב ורוצה לתרום את שמו מפסיק

ארבע פיסות היו שם. גרחה לפרש שהיו שם בכל יום ויום חוץ מיום הכפורים. שהרי פי' הכ"ב [גרסת] וסוף פרק לעיל שכל עבודות יוה"כ חוץ לשלש שבהן גדול. ובריימתא היא בהוריות דף י"ב. ומייתי לה נמי במכילתין פ"ג דף ל"ב וכן מיוסד בסליחה דמוסף יום כפור. מתחלת חוץ לשלש וכו' ובשלו הפיסות בעוז המוכתר לכל בפיוט העבודה הזכיר כל הד' פיסות על סדרן. וז"ל בעל המאור והוי יודע כי בעלי הקרובות שהכניסו בפיוטיהן בסדר עבודת היום לרבע פיסות טעו כולן במשנתינו ולא הבינו כי הפיסות המכוונין במשנתינו לשאר ימות השנה הם ולא ביום הכפורים. לפי שכל עבודת היום חוץ משלשה בשלשה בכהן גדול. פ"כ. אבל הרמב"ן המיגו בספר מלחמות ה' [ב] ז"ל שיטתו כל רבותיו בעלי הקרובות. ועוד דאי"כ זה הפרק אין בו דבר מסדר היום. ועוד היאך נמי לומר שהם הסדרים לאחר הימים חוץ מיום הכפורים והעלה שהיו כל הד' פיסות לא ביום הכפורים ואמר בתרומת הדשן לא היתה בכ"ג. וז"ם בשלשה דברים פרק לעיל [כ:] משום חולשת דכהן גדול כו' כ"פ מתוך שהעבודות המוטלות על כ"ג מרובות תרמינן מהלות כדי שכשיחיר פני המזרח יכול מיד לעבוד עבודותיו ולא יהיה היום קצר והמלאכה מרובה. (וכן פירש ריב"ח בתוספות דף כ"ח) ופיים הכי היה לדשן מזבח הפנימי והמנורה. וכ"כ בפיוט העבודה עוד יפיסו לדשן פנימי ומנורה. לאבל שחיטת התמיד וזריקתו בכהן גדול היה. ופיים הג' לקטורת. רוצה לומר למי ביזכה בשחתה. וגם היה מעשרת כלחיתת בירושלמי שני שהיה מהברכים בכל יום. וזה שמיניו ברייש פרק ה' נשל המחתה בימיו היינו בקטורת שלפני ולפנים. לאבל שעל מזבח הזהב הרי הוא בקטורת של כל ימות השנה וכן הוא בתוספתא ותע"פ שלא פיסו במחתה בשאר הימים (כדפירש הר"ב במשנה ה' פ"ה דתמיד) מכל מקום זה היום פיסו. ופיים הד' להעלות הברים דאמים בעון שאל יוה"כ ללאחר השבת. וכמ"ד (במשנה בוף פ"ו דשבת) דאלבי שבת קדשים ביוה"כ. ומשיניו נמלין שכל זה הפרק בסדר יום הכפורים נשנה שלא בו ביום היו לרבע פיסות הלו. חלה שכלל בהן לא הפיסות של שאר ימות השנה. לפי שרלה לפרש כל הפיסות שמאחר שהוא מפרש והולך לקמן בשאר הפרקים כל עבודה שבהן גדול עובד בו ביום מהניסו נמניסו למדין היום מהן ביוה"כ ולאיזה מהן בשאר הימים. עכ"ד. ולפי שאין הלכה כר' ישמעאל דאמר שבת קדשים ביוה"כ. הלה כרבי עקיבא דס"ל דאין קדשים שבלכה כר"ע מהכרו כמ"ם המפרשים וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מהלכות תמידין לכך כ"ל לייחב בדרך אחר. דפיים הכדיעי היה לשיטתו להבין גדול והכ"ג זרקן ומעלן למערכה ובדאמן בכולו תמיד בשמיני שכך דרכו של כהן גדול בכל יום כשהוא להעלות האברים. וכך היו עושין גם ביוה"כ משום כבודו וגדולתו. ודעת הרמב"ם בפ"ד מהלכות עבודת יוה"כ שהיו פיסות. לאבל ירחה מלשונו דלתרומת הדשן ודשן מזבח הפנימי בלבד היה. ועוד שכתב בפ"ב בכל יום מי שזכה במחתה וכו' והיום חותה כ"ג במחתה של זהב. ובה נכנס להיכל. הרי דס"ל דלחפילו קטרת היה המחתה ביד כהן גדול עלמו דלא כהרמב"ן. ולטעמיה לזול דס"ל דהטבת גרות בשאר שמדליקין המנורה וכמ"ם הרב בשמו בסוף פ"ג דתמיד. ול"ב היה דוקא בכ"ג. וממילא שאר הפיסות נמי לא היו. ותגא קא חשיב לכולהו משום שאר ימות השנה כן נראה לי דעתו ז"ל. ותע"פ שיש לדחוק ולומר דס"ל דדשן המנורה היה בפיים ע"י כהן הדיוט וההלקה עלמה בכ"ג. מ"מ נראה שדעתו כמ"ם: **ג מי שוחט כו'.** עיין

בפי'

יכין תפארת ישראל בועז

יב) ומי שזכה בתרומת הדשן. הוא ג"כ מסדר המערכה, וג"כ מעלה כ' נזרי עלים למזבח, ומכנים ג"כ מחתה מלאה נחלים ממזבח החילון למזבח הפנימי, להקטיר עליה קטורת [רמב"ם פ"ג מתמידין]. ולא הפיסו כל הד' פיסות בפעם א', משום בבית מלהים נהלך ברגש, דזהו כבוד הקב"ה להמתין כל פעם קול המון עם רב בעזרה. מיהו כל זה בשאר ימים. אבל ביוה"כ לבעל המאור לא הי' פיסות כלל, דהרי עבודת יוה"כ ליתן רק בכוה"ג. [ומהרטי פ"ב הי' לריך הכוה"ג לעבול לתרומת הדשן ולקדש ידיו ורגליו, והרי לא נזכר טבילתו רק לקמן פ"ג מ"ב קודם שחיטת התמיד]. ולרמב"ן הפיסו עכ"פ למכשירי עבודה, דהייט תרומת הדשן, [ואפ"ה מהרו ותרמו מחלות מפני חלבת בהן גדול, ומעבודת היום מרובה, והכל מוטל עליו לבדו], ולדישון מזבח הפנימי ומנורה, ולהכנסת מחתה נחלים למזבח פנימי לכל הלו פיסו, הרי נ' פיסות. ופיים ד' מי מוסיו האברים לסה"ב שיזרקם ליחיסים [אבל על מיקת שחיטה שני ע"י אחר, [כפ"ג מ"ד], אפ"ה לא הפיסו דנ"ל מדבי' לריך שמיהול שיסי' שמוך ומיד לשחיטה, עשהו שסגן או ראש בלותו יום תמיד שחיטו לכפ"ג [כפ"ג מ"ט]. ובני הרב המאו"ש מהו' ברוך יצחק שליט"א תיכן, או משום דמיקת היינו משכב [ביומא דל"ג ג'] או משום דאיכא בשחיטה נמי כשר בזר כל יום, ואפ"ה בפיסו עליה, סיינו משום דתחלת עבודה דיומא הוא [ביומא כ"ז כ']]. ולרמב"ם הפיסו ביוה"כ רק להדשת הדשן ולדישון מזבח הפנימי. והריטב"ה כתב דלרמב"ם רק עבודת היום ממש הן בכוה"ג זוקא, לאבל בתמידין ועבודות שבשיטות בשאר ימים, רק מדלבנן לריכין כוה"ג. [וק"ל מהא דתמידי כשיש [ביומא דע"ח ב'] נשיבי ה' עכילות וכו', ולפי תמידין רק מדלבנן, היכא משכחת"ל דנשיבי ה' עכילות, ול"ל דלמרב"ם לשיטתי' דגשיבי לאו בלממ"ם [כתבו' פ"י ק"ב לות ב"ב ד"ה ר"ח]. מיהו גם בל"ז לא ק' מידי, דמיהו כמה פעמים בשיש בקטורת בשיעור בלממ"ם, ואיכא דוקא, רק ל"ל דבר חוק בלממ"ם, בדתמידי [בדפיים ל"ז ב'] כתיכון ולא קריין בלממ"ם, ותקיב תשיב שהם כמה קרבי דבקיבים ובתוביס, וכמו כן [בפסים ק"י ב'] תמידי דשנות בלממ"ם ומס נמוף שעניו תמידי דמלן ללא קפיד לא קפידינן, ודוחק לומר שגם זה בלממ"ם. וכמו כן מלינו במסכת יומא פ"ד מ"ג. ושוד בהכה] : יב) המתמיד;

דמו

ארבע פיסות. כ"ה פ"ו דזבלים ס"פ יוקים פהלים ומו פסל"ם. פ"י פ"ד מה' מדיני ס"ה : ג הפיים השני. כ"ה פ"ה ה"ל פ"ע מ"י פ"ה פהל מדיני פ"ו : מי שוחט. פי' ירושלמי יומא פ"ג ה"ח :

שנויי נוסחאות

ארבע פיסות. בד"ב וכ"י ן ארבעה.. וכמן הוא. ווה הפיים הראשון בכ"ק זה.. ; בכי"מ מ' וזה היה פיים ראשון ; בד"ב וה היה הפיים הראשון ; במב' ד' פיזנו זה הוא.. ג (הפיים) השני בכי"מ ב' פיים שניו בכי"ל וכ"ל ליתא. מי שוחט מי

תוספת חדשים

פ"ב ב תו"פ ד"ה ארבע פיסות כו' וכ"כ בפיים פ"ו וזה שמיניו בריש פ"ה בו' עכ"ל לי משום הא לא מריך די"ל דהירושלמי קאי על מי שמקטיר בין הפרכים דהיה כהן לאחר וכפיים בהחיתת בגמרא דף כ"ו ע"ב וכ"פ הרמב"ם בפ"ד מה"ת ולהרבה מוכח להיפך דמחתה היא מעשרת דאל"כ היו ד' כהנים מתקרבים בכל יום ועוד להרמב"ם דסבר בפ"ו מפ"ח מי שזכה בקטורת הדשן לא מכנים המחתה ח"כ גם בפיים הראשון יהיו דוקא מדשים תע"ג דבגמ' דף כ"ב ע"ב משמע לכאורה דמחתה מעכבת מ"מ ל"ל דבאמת קיימל לן דאינו כן (מהכוכ"ם פ"ב ה"ל) :

שם בפח"ד מ"ם גרחה שדעתו כמ"ם עכ"ל. ל"ל דמוכח

ראשון לציון

פ"ב ב תי"ט ד"ה ארבע פיסות כו'. וכן פי' כי"ל בכוס' דף כ"ח עיין יסל"מ :

תוספת רע"א

ב [אות יא] במשנה וזה הפיים הראשון. וזה שוכה בהרמה הוא ספרר המערבה והוא מעלה ב' ניזרי עלים כך סבואר בברייתא ערוכה בפוגין. והרמב"ם פ"ד מהלכות תמידין הוסיף והוא מכנים מחתה מלאה אש מן המזבח החילון למזבח הזהב להקטיר עליה קטורת. אבל דרע"ב פ"ה מ"ה התמיד כתב דרבי שוכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה וע"כתוי"ט שם: ג [אות יב] במשנה מי שוחט. ואותם כהנים שזכו בו בשחרית הם עלמם זכו ג"כ בסדר הזה בתמיד של בין הערבים זולת בקטורת בין דמעשרת. וכן

ממזבח מדמן את המטרה. וכן כולם: הראש והרגל. של ימין בכהן מחר: ושתי הידים. בכהן שני: העוקץ. הוא הזנב והרגל של שמאל בכהן שלישי: החזה. הוא שומן החזה הרוחה את הקרקע ותופסין לותו תוך ואילך בנה לחתי הלנעות: והגרה. מקום שהוא מעלה גרה הוא הלוחך וכו מחוברים קנה הריאה עם הכבד והלב. החזה והגרה בכהן רביעי. ושתי הדפנות בכהן חמישי. והקרבים בכהן ששי. והסלת. עשרון למנחת נסכו של תמיד בכל יום. שנאמר (ויקרא ו') מחציתה בבוקר ומחציתה בערב בשחרית ובין ג' לוגין לנסך התמיד בהשיני: י"ג כהנים זוכין בו. בפיים זה י"ג עבודות של כהנים המנויות כאן כפי הסדר הכתוב במשנה: בדרך הלוכו. בחיין היה קרב התמיד. ת"ק סבר הטוב והיפה קרב תחלה. ובן עזאי סבר כדרך הלוכו. הראש והרגל. החזה והגרה. ושתי הידים. ושתי הדפנות. העוקץ והרגל. ואין הלכה כבן עזאי: ד חדשים לקטרת. כך היו מכריזין בעזרה. לומר מי שלא זכה בקטרת כל ימיו יבא ויפיס ולא היה מניחין למי שזכה בה פעם אחת לשנות בה מפני שמעשרת דכתיב (דברים ג"ג) ישימו קטורה באפך וכו' ברך ה' חילו. ולפי שכל כהן המקטיר קטרת היה מתעשר ומתברך בשבילה. לפיכך לא היו מניחין לשנות בה אלא כדי שיהיו הכל מתעשרים ומתברכים בה: חדשים גם ישנים. מי שזכה בפיים פעמים אחרות ומי שלא זכה בו מעולם. בתו והפיסו: מי מעלה אברים מן הכבש למזבח. כשהיו מוליכין האברים מבית המעצים

יכין תפארת ישראל בועז

יד) דמו, והארק הוא ג"כ מקבל הדם: טו) [מכלשון]: טז) והסדר פרוס על בית שחיטתו: יז) [היינו ערפום] הימיני ושתי הכליות עמו. וי"ל הראש והרגל מעלה כהן ג': יח) [פתרדערפיסען]. שניהן בכהן ב': יט) [שווין שוין]: כ) השמאלי. שניהן בכהן ג' וכל הרגלים וידים שנזכרים כאן במשנה, היינו האברים שלמעלה ברגל אבל לא האברכוכה התחתונה, שהן הכרעיים שנתנין למי שזכה בקרביים, [בפ"ד דתמיד]: כא) הוא שומן החזה שכנגד הקרקע, וקודרו בענוג: כב) הוא העומר, וכבל ג' מלדתין של העומר ג' לעשרון וקנה וגב ורישה תלויין בה. שניהן בכהן ד': כג) עם הסדרה ושתוך שבלוי בה, והכבד שבאחר הנוי בדופן ימיני. כולן בכהן ה': כד) [דתרמע] בכהן ו': כה) עשרון סולת למנחת התמיד בלול בג' לוג שמן, בכהן ז': כו) הן י"ב חלות שנעשות מעשרון סולת וג' לוגי שמן ומולחן ברותחין ולם ומופה מום, ומקריב ו' חלות בבוקר פחות פחים, עם חלי קומץ לבונה, וו' חלות האחרות פחותות עם קומץ לבונה בערב. ולרמב"ם מקריב י"ב חלי חלה פחותות בבוקר, וי"ב חלי חלה פחותות בערב. ומשל כוה"ג היו קרבין. ומדיני נפשות בשמן מהבצק, לחכי קרוין מביהין. הרי כהן ח': כז) ג' לוגין לנסכי התמיד, בכהן ט', ועם הד' שזכו בחחיטה וזריקה ודישון מזבח ודישון מנורה, הרי כולן יהי י"ג. והא דלא חשיב נמי העלאת אברים מבבש למזבח, ולימא י"ד בהאי משום דהך י"ג הי בפיים ג' ומחי"ב פיים דקטורת ומחי"ב פיים אברים: כה) דכמי שכלה החסרון של הכך שהסכימו, זוכה בחחיטה [ולכשילכה מכבדה לזר], והשמוך לו זורק, והשמוך מחריו מדמן, וכן כולם. והזוכין בשחרית זכו גם בין הערבים. אלא בקטורת דמעשרת. וכן סידור ב' נזירי עלים, שבשחרית זכה בהן הזוכה בתרומת הדשן בערב הוצרכו ב' בהמים להן, ובפיים [ופי' תוס' דכיון ש']. ממנם לף שקטורת של ערב לריך פיים לבד, עכ"פ הפיסו לה מיד לשחרית לבד. ולרמב"ם [פ"ד מתמידין] הפיסו לה בין הערבים: כו) דרך הלוך הבהמה בחייה. והרגל קודמין מגזירת הכתוב. ולפ"ב מקריבין דרך העוכה, דהיינו החזה והגרה, ב' ידים, ב' דפנות, עוקץ ורגל. ות"ק סבר הגדול יוחר בחברים קרב תחלה: ל) כך הכריזו בעזרה [אבי"ו והרמב"ם לא הזכיר בהלי תמידין פ"ד ה"ז, לשון דחשיש לקטורת וז"ל לפ"ל הממונה מי שלא הקטיר קטורת מימיו יבוא ויפיס], וי"ל מי שבבית אב של היום שלא זכה עדיין בקטורת כל ימיו, יבוא לפיים זה, דלא המיתו לשום מדם לשנות בה, דהזוכה בה מתעשר והרחם ניים אב של היום שלא זכה בה כבר. וכבר אמרנו דהזוכה בהרומת הדשן זכה במחחה. ולר"ב [תמיד פ"ה מ"ה] הזוכה בקטורת מכבד המזבח למחרתו: לא) מי שזכה כבר אין לו. שכולן שוין בה: לב) הוא המקטיר

השרבים שב"ל. משמע דמ"ל דבין השרבים היה פיים לקטורת. ואף דא"ב נפרשי להו פיוסות צ"ל הא דקתני ד' פיוסות היה היינו מלחא דמפיקא דהיכא דכבר הקטירו חיה פיים לקטורת בין השרבים. ובכ"מ שם הביא בשם הריפב"א דלענין ב' נזירים מי שזכה בהם בבוקר אופר בערב לחבירו זכה עמי בעל השני והובא בתי"ם במשנה ה' דלקמן;

תראש והרגל. שהי"ל פ"ג פ"ו כ' כתוב שפרק בפני עלמו: ד חדשים השלישי. כ"ה פ"ש פ"ו ד' פה' תמידין לל' ד': ותדביעי. פ"ו שם פ"ח:

שנויי נוסחאות

פי זורק נכי"מ ומי זורק (ונכלין מוסף) את הדם ומי הנותן בכלי ס. כי מדשן מזבח הפנימי נד"ח ומי ונכי"ק ונמכני כ פי.. את המזבח.. ; נכי"מ כ' פי.. מזבח פנימי. מדשן (את ה)מנורה נכי"מ כ' ליתא. אברים לבבש נכי"ק את האברים.. החזה נמכנ"כ ונמכני"ל והחזה. החדפנות והקרבים נד"ל. הקרבים וכ"ה נכי"ק (ומס דפנות). והחביתין נד"ל ונכי"ק החבתים. שלישה עשר (כהנים) זכו בו נכי"ק ונכי"ל.. זכין בו וליתא ונ"ל נד"ל (ומס ושלשה עשר) ונ"ל נמכני"ל (ומס זוכין כמו שהוא נד"ל ונכמ"י). דרך הלוכו נד"ל ונכי"ק ונמכני"ל כדרך.. וכ"ה נכי"ל ונכמ"ל. ד הפיים השלישי. נכי"מ כ' פיים שלישי. (בואו והפיסו) במסכ"ב באו.. ; נפי' ר"ח ליתא. והרביעי נפי' ר"ח הפיים הרביעי. עם ישנים נד"ל גם ישנים כלה"ב (פיל) וכ"ה נרע"ב. ולמזבח נכל המקומות למזבח.

תוספת חדשים

דמוכח שלא היה הרומת הדשן בכ"ג ד' ש"ב למה צריך לשנות ולקדם לחר ע"ה הא כבר קדים ועבל לעזרה ת"ם ולעיל ליה פוסלת מח"ע עד ע"ה כדאיתא בריש זבחים וכן פסק הרמב"ם וזה לריך יישוב לדעת הם"י ופיעשו: ממוסכ"ת ה"ל:

תוספת רע"א

במידור ב' ניזרי עלים דבשחר היה רק כהן אחד ובערב חוצרכו ב' בהנים ע"ב היה פיים לזה. ועיין בתוס' דף כ"ו ע"א דמיד בפיים דשחרית היה מפיסין מי שיסדרו ב' ניזרי עלים בין הערבים ולא היה פיים בפ"ע דא"כ נפרשי להו פיוסות. ועיין במהרש"א שם ד"ה לענין קטורת ד ב י ן הערבים דפיסו: מיד בשעת הפסח השחרית: והרמב"ם פ"ד מהלי תמידין כ' וז"ל הוץ מן הקטורת שהם מפיסים לה פיים אחר בין הערבים וכו' ואם בבר הקטירו בולן מיסיהן בפיסין להן בולן בשחרית בפיים שלישי וזה שוכח בה שחרית מקטירה בין

עם הדרת מלך הכי איתמר בגמרא [דף ט:] ובמ"ב ליתא להאי קרא דכבית תלהים וגו' כמ"ש הר"ב עם מסוס דהתם לא שייך ריוב עם דכולהו אתו בכל פיים לכל הכלי דומנא לאחריתא אתו לעבודה אחת שייך ריוב עם. [לי נמי הא דכרוב עם לעיקר העבודה קאי. דלהכי מחלקים העבודה ולא קאי לפיים]: ה ["בחג ביד אחד לחומית של מים. עיין לקמן]: ושנים בידם שני גזרי עצים. וכתב הר"ב דכאחר כתיב ובער דמשמע חד [כהן]. ובגמרא דרים פרקין [כג.] דמי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסדר המערכה ובשני גזרי עצים. כי היכי דאתו לפיים. ["וכתב הכ"מ פ"ד מהלכות תמידין בשם הריטב"ח דמי שזכה בבקר אומר בערב לחברו זכה עמי בעז שני: ושנים בידם ג' כזיכי לבונה. וכתב הכ"מ פ"ד מהלכות תמידין בשם הריטב"ח להטעומ לאחר י"ג כהנים הי"ד זוכה בבוך אחד. וסט"ו זוכה בבוך השני. ע"כ וכן כ"ל בלוחות של מים דלעיל ולהלקמן]: ובשבת שבתוך החג ביד אחד לוחות של מים. דאין מנסכין בחג אלא בשל אחר כדפי' הר"ב רפ"ד דסוכה. והלכך לא משכחת לה בחול בחמיד

ה תמיד[לג] קרב בתשעה. בעשרה. באחד עשר. בשנים עשר. לא פחות. ולא יותר. °כיצד. עצמו[לד] בתשעה[לה]. בחג[לו] ביד אחד צלוחית של מים[לז]. הרי כאן עשרה[לח]. בין הערבים באחד עשר. הוא עצמו בתשעה. ושנים בידם שני גזרי עצים[לט]. ובשבת באחד עשר. הוא עצמו בתשעה. ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים: ן אילם[מ] קרב באחד עשר. הבשר בחמשה[מא]. הקרבים והסלת והיין בשנים שנים[מב]: ז פר קרב בעשרים וארבעה. הראש והרגל. הראש באחד. והרגל בשנים[מג]. העוקץ והרגל. העוקץ בשנים. והרגל בשנים. החזה והנרה. החזה והנרה בשלשה. שתי ידים בשנים. שתי דפנות בשנים. הקרבים והסלת והיין בשלשה. במה דברים אמורים בקרבנות צבור. אבל בקרבן יחיד

המצבחים לא היו מוליכים לותם למזבח. אלא נותנים לותם מחלי כבש ולמעה במזרח. ומפיסין פיים לחר. מי מעלה לותם ממקום שהתחן בכבש למזבח. והיו עומין כן מסוס ברוב עם הדרת מלך:

ה תמיד קרב. מסעת הולכת לחבריס ולילך קחמיד: עצמו. כל יום ט'. שנה לחברים ולקרבים. כדחמרינן למיל ולחד לשלם. ולחד לחכיתין. ולחד ליין: ובחג. שלריך שני נסוכין לחד של יין. ולחד של מים. ביד כהן לחד לוחות של מים: של בין הערבים. שבכל יום. שנים בידם שני גזרי עלים להוסיף על עלי מערכה דכתיב (ויקרא ו') ועלה עליה העולה על החם חס לית עין להמיד של שחר שבבר נלמר ובער עליה בבהן עלים. תנמ עין להמיד של בין הערבים שמוסיפים שני גזרי עלים: ן הבשר בחמשה. כלחברים של בבש בך לחברים של לול: הסלת. שני עשרונים היה בשני בהנים: ן בד"א. דבעינן כל שני בהנים לכל בהמה. ובעינן פיים:

ם

יכין תפארת ישראל בועז

המקטירין במזבח [עי' שקלים פ"ח סי' מ"ב]. וזהו פיים ד'. ולריטב"ח [יומא פ"ב], לא העלם רק עד סמוך למזבח, ומש"כ מי שזכה בזריקת דמים הוא הזוכה ג"כ בהקטרתן במזבח: לג) הוא בבש. וכל בבש לריך שיהי' חוך שנה רחשונה, ומהי הוסיף שנה ג' שפוי. ומיל לריך שיהי'. ל"ת יום חוך שנה שני', ולא יותר מב' שנים, ועגל ושעיר ע"זים דינן ככבש. משמ"כ שעיר דיהו כחיל. אבל סר לא יהי' פחות מב' שנים ולא יותר מג' שנים [כפף משנה פ"ח ממשנה קדכנות סי"ד]: לה) ר"ל כל הכייך לעלמו כלעיל [מ"ג]: לה) ה' לחבריס, ג' לקרבים, ג' לחביתין ולפולה ויין, כלעיל: לו) ר"ל בסוכות: לו) [קריבנן] מים שמנסכין בחג על המזבח בבוקר: לח) רק בשבת לחר בהי כלן וכו' מדהוה מנין שלש: לט) להוסיף על המערכה. אבל ב' נזירין שבבוקר, הזוכה בתרומת הדשן מעלן: מ) הוא בן ב' שנים כנ"ל: מא) ככבשים לעיל: מב) דהסולת בבבש הי' עשרון, ובחיל ב' עשרוני', ויין בבבש הי' ג' לוגין ובחיל ד' לוגין, מיהו לא חלקוס בחיל לב' כהנים, רק ב' הזוכין נוסחין בימד, וכ"ב ג' ג' שבפר: מג) ד' כהנים נוסחין הרגל

תוספת רעק"א

ה [אות יג] במשנה כיצד עצמו בחשעה. אע"ג דהיה שיר בהן שמעלה אברים מהבבש למזבח מ"ש ע"ב דמתני' דהבא כראב"י דס"ל במתני' פ"ח דתמיד דהכן המעלה אברים לבבש הוא מעלה אותם למזבח וא"ב מתני' הקודם הפ"ם הרביעי וכו' מי מעלה אברים מבבש למזבח אתי כרבנן ותוספות כתבו דמתני' נקט מ'

ה תמיד קרב. כ"ו ע"ב: עצמו. ע"י הוע' במחרת פ"ק ע"ב ד"ה ממיד: שני גזרי עצים. יומאמי שחיבת פ"ב כ"ה. מקנים פ"ו ה"ב נדרים פ"ח כ"ה: ן איל קרב. כ"ו ע"ב מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות ה"ו ממ"ם נכס פ"ב ה"ב: ן פר קרב. כ"ו ע"ב מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות ה"ו: עשרה קרבים. שם ה"ב נכס פ"ב (שמות מעבך): בד"א. מיי' שם ה"ב:

שנויי נוסחאות

ה (ביצד) נד"נ ליתא. עצמו בס' נכ"מ כדרבי בט'. וכן נסמוך. בחג ביד אחד נד"נ ובחג..; נכי"ק.. וביד וכן נסמוך. הרי (באן) עשרה נד"נ וכי"ק ונמסכי"ב ליתא. (הוא) עצמו נד"נ וכי"ק ונמסכי"ב ליתא. ועי' לעיל. עצים ובשבת נד"נ וכי"ל וכי"ק עצים לרבות את העצים ובשבת וכ"ה בפי' ר' לעיקוס וי"ל וכתב לרבות אח העצים שעשים על המערכה כדי שיתקיים התם עכ"ל וכן נלמה מג' רס"ו שכן היה לפניו (ד"ם); נכי"ק חסר מן עצים עד בזיכי לבונה. (הוא) עצמו נד"נ וכי"ל ונמסכי"ב ליתא. בזיבי נכי"ק בזכי. ביד אחד נד"נ ונכי"ק וביד אחד וכי' לעיל. ן והסלת והיין ונסלת נכי"מ מ' והיין והסלת בשנים שנים נמסכי"ב שניים.. ז הראש והרגל. (הראש באחד והרגל). נד"נ.. הרגל; נכי"ק ליתא נע"ס; נמסכי"ב בשעות הראש והרגלים.. העוקץ והרגלים.. והרגלים בשנים. העוקץ והרגל בו' נכי"ל הרגל והעוקץ הרגל בב' והעוקץ בב' ובי' יום. שתי ידים נד"נ וכי"ק ונמסכי"ב. ידות; נכי"ל.. הידות.. שתי דפנות נד"נ ושני.. וכן הוא. בשלשה (שלשה) נכי"ק ליתא ואין כן. במה ד"א נכי"ק בסי.. צבור נכי"ק וכי"ל חצבור. בקרבן יחיד נד"נ בקרבנות.. וכ"ם נכי"ק ונמסכי"ב (ונסס היחיד)

ראשון לציון

ה בשעה עצמו בתשעה עין יום מנחות פ"ט: ד"ה תמיד של שחר:

דשיטת אחי ומחי דפנות. עכ"ל. אבל לשון הרמב"ם בפרק הנזכר הראשון מוליך את הראש. והכי והנ' מוליכין הרגל של ימין. והד' והה' מוליכין את העוקן וכו' הרי שסובר שכשהגיע לשם מניין שכך היו מוליכין כזה אחר זה:

ר"ע מברטנורה

אם רצה להקריב. כהן יחידי את הכל ובלא פיום: הפשטן ונתוחן של יחיד ושל צבור שוין להיות כשריס בזר. ואין טעונין כהן:

[אם רלה כו' פירש הר"ב כהן יחידי כו' ובלא פיום. וכן פירש"י. וקשיא לי אחתי לא תיסגין דאחי לאחנויי לאחרים כשהקריב מקריבים). הפשטן אם רצה להקריב מקריבים). ונתוחן של אלומה) ואלו שוין(מו):

מקריב נד"א יקריב. של אלו ואלו שוין. נד"א של אלו ושל אלו שוה.

תוספת חדשים

ז תי"ט ד"ה אם רלה כ' וקשיא לי כו' לידי סכנה עכ"ל. ול"נ דהנעלים היו נוכלים נתיזה כהן אילנו ולא שייך דאתי לאחנויי דאתם רבתי לעשות נבלו מה שיעשה מה שאין כן בקרבנות צבור וכן פי' הרב בכעמורה וכ"י בפ"ז דתמורה מ"ב דכשאי ליטול דבר מועט מדי שיהן טולא ז"ו לבן כתו כ"ן כדי שיטול הצבור עד כלן לצורן. ותע"ג דתום' שם ד"ה ע"ב הניחו על כ"י דלא מציגו לשון זה רק גבי צבור מ"מ לא כתבו שלא יהיה הנעלים ניתן ליתן למי שירלה: (מהרש"א ג"ל): וז"ל הש"ל היכולה שאם היתיר טהן הקדש לאחנויי לאחרים כדי שלא לפסל דליכו לאחנויי כדש לא תצו דבר נקל שאם ירלו להתיר לאחנויי יאמרו לאחרו היתיר נמור אתה מי שאלא שיקריב את קינוך וז"ש הרמ"ן ז"ל דיבד אותו יתיר לצבור וכולי וכ"ד כתב עליו שלימה מצוטה שלימה אלא ניתיר הצבור מיזי פיום"י וכ"כ ע"כ ולא דק דהצוטה שלימה היא וכוונתו דלמעלה.

נחשלקת.

ראשון לציון

ז תי"ט ד"ה אם רלה כו' וקשיא לי כו' עיין יסל"מ:

יכין תפארת ישראל יכין

רמ"י יומא ד"ב ע"ב ד"ה מי יודעין]: מ) של יחיד וליבור: מו) מכשרין בזר, ומ"ל פיום:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'

פרק ב משנה א'. ב'. ג'. ד'. סמוך לעלות השחר בכל יום, דהיינו בקריאת הגבר לפניו או לאחריו. וברגיים [דנפ"ש ישראל ונפישי קרבנות דיעולות ראי' ושלמי חגיגה ושמח' דצריך עי"ו זמן רב לפנות הדשן המרובה, לתפוח שהוא הגל האפר הגדול בתיאר ענול בתפוח באמצע מזבח, ולא חסירו ב"ש האפר לגמרי, רק גרפוהו לתפוח] בסוף שליש דא' דלילה. וביה"ב מדמוקל על כה"ג כל עבודת היום, כבר מחצות ואילך חי' תרומת הדשן. דהיינו תחלה בא הממונה שעל הפיסות ומקיש על העזרה ומותחין לו ומבלשין את כל העזרה, ומעבירין עושה חביתין לעשות החביתין [עי' בהקדמת תפארת, תומר בקודש פ"ב ט"ח] וכל דבהנים ששם בבר מבלו קודם שיבא הממונה, ולבשו בגדי כהונה, ויבאו ויעמדו בלשכת הגזית, והיא הי' בצפון בפילקי גדולה [בית גבוה שעל העלילה] והפיס היה במורחה, וזקן מהסנהדרין יושב במערבה להורות להן סדר הפיסין [וכיון דהלשכה הצי' בקודש וחצי' בחול, ושני פתחים היו לה, אחד פתוח בקודש ואחד בחול, להכי הי' יכול לישב בה, דאל"כ אין ישיבה בעזרה, אלא למלכי בית דוד בלבד], והי' רבהנים מקיפין ועומדין בעיגול [ומש"ה, כיון דאחוריהם אל היכל ח', לא הי' הפיס בעזרה, אף דצריך להיות בקודש ולאאמ"ו ע"ר וצוק"ל בני' הש"ס שלו, להכי לא היה אלא בלשכת הגזית, ששם מושב הסנהדרין והרי הזקן היה יושב שם בסערב והוא מדרך המוסר שיבאו השואלים אצלו, כמ"ש וקמת ועלית וגו']. ובתוך העיגול עומד הממונה וניטל מצנפת מראשו של אחד לסימן שמסנו הפיס מתחיל נגם ממעם זה שעמד בגלוי ראש לא הי' יכול להיות הפיס בעזרה כר"ח ומסכימין על מנין שמונים, מאה או אלף או כל מנין שתסכימו עליו [באופן שיהיי חסך גדול על מנין הכהנים כ"כ בתפארת] והסמונה אמר להם הצביעו, ותן סיציאין אצבעותיהן נשאסור למנות ישראל אלא ע"י דבר אחר], א' אם הוא בריא, וב' בחולה שחלש כוחו כלפשוט אצבע א', ואין הב' נמנין אלא א', ואין מוציאין אגודל נאגודל רחוק מהאצבע, וע"ז לא ירגישו כשיוציא שניהם שיכלה המנין ב', ולרמב"ם מפני שהאגודל קצר ונוח לחוציאו ולכפותן, והמוציא אגודל אין מונין אותו לו, [ולרמ"ם בשם הריטב"א לא הי' הנוטל המצנפת יודע סך המנין, ודאומר המנין לא הי' יודע ממי נטל המצנפת], ומתחיל הממונה למנות מהאיש שהסיר מצנפתו ומונה על אצבעותיהן וחוזר חלילה עד שישלים המנין שהסכימו עליו, והאיש ששלם בו המנין, הוא יצא בפיס ראשון לעבודת הסמת הדשן, וכיון שטבל כבר קודם הפיום בכמ"ש, לובש עתה בגדי חסמה ומקדש ידיו ורגליו [ואומר לו הממונה הזהר שמא תגע בכלי קודש עד שתקדש ידיך ורגליך] ולוקח המחתה דכסף הנתונה במקצוע, בין כבש למזבח, במערבו דכבש ועולה לראש מזבח ומפנה נחלים אילך ואילך, וחותה סנחלים שנאהכלו בלב האש, ויורד למטה לארץ, והופך פניו לצפון וסחלך בארץ למזרח הכבש בעשר אסות כלפי צפון, ועובר חנחלים שחתה ע"ג הרצפה דחוק מכבש ג"מ, ואחר שיורד רצו אחיו

תוספת אמר להם הממונה פרק ג יומא יום טוב ציונים

פרק ג א הממונה. פירש הר"ב הוא הסגן. וכפירש"י, והמעם שנקרא ממונה פירש הר"ב בפ"ב דסנהדרין. והתוספת בפי"ח דמנחות דף ק' דמו זה הפירוש. וכתבו ממונה לאחר סיום ומנוח היום זה

ר"ע מברטנורה

שהוא ממונה על הפיסות.

פרק ג א אמר להם הממונה. פרק ג **א אמר** להם הממונה) למקרי ממונה סתם. ע"כ:

הוא כרומה

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב א) ר"ע ניו"כ כשאחר יומם, אחר שהפיסו מומר הממונה על הפיום והוא הסגן [בסנהדרין י"ע ע', ומוסס מ"כ ע'] למו וכו': ממקום

פ"ב א אמר להם. כ"ה ס"א כ"י ס"ב ס"ב ס"ב

[*הרואה אומר ט'. ועד אחד נאמן במלאת לעבידי לגלוי. ירושלמי]: מתתיה בן שמואל. כתבו התוספות דמנחות סט שהוא שעל הפיסות דאמן ליה ברפ"ק דשקלים. [*ואולי דמשום הכי פסקו כמותו הר"ב והרמב"ם שם]: **ב** כל המיסך את רגליו. פי' הר"ב כגון לנקביס גדולים. ומסיים רע"י. ולשון מיסך כמו אילן המיסך על האדן לפי שהטורך בנקביס גדולים כורע על ברכיו ומכסה גופו את רגליו. וכן בשאול כתיב (שמואל ג' כ"ד) וסך מערה ויצא שאול לסוך את רגליו: קדוש ידים ורגלים מן הכיור. רע"י. ובגמרא בשלמא רגלים משום מיטוט. אלא ידים מ"ט. אמר רבי אבא זאת אומרת מעשה לשפשף בידו העלוקות הנאחזין על רגליו שלא יפלו בהן מוך וגרמית ככרות שפכה אחין מי רגליו מקלחין אלא שותתין. ויוליא לעז על בניו שחיגס אלו: **ג** לעזרה. לעזרת ישראל כן פי' הר"ב במשנה ח' פ"ק דכלים. ואני התרכתי להוכיח שכדבריו כן הוא בספר עורת הבית **סי' ט"ז**: [*לעבודה. פי' הר"ב לאו דוקא ומסיימי התום' אלא לחפילו למחשבה דלאו עבודה היא מוכח לקמן דבעי טבילה ואפילו בלאו עבודה רק שנכנס לעזרה וכן מוכח בירושלמי דקאמר לא סוף דבר לעבודה אלא אפילו לעבודה וכן מוכח לקמן עכ"ל]: עד שיטבול. פי' הר"ב שהדבריס ק"ו ומה כ"ג המשמה מקדש לקדש כו'. אע"פ שמבל כבר טבילה חסובה במקום קדוש. ואע"פ שהוא כ"ג דקדוש טפי ואע"פ שהוטלה עליו כל עבודת היום וזריז ומהיר טפי מהון כך. וממחת שכפרת היום מרובה אפ"ה לריך טבילה וכו' כל אלו הומרות לריך להכניס בק"ו דאלא"ה תיכא למפרך. כ"כ התום': חמש טבילות ועשרה קדושין. דכתיב. (ויקרא ט"ז) בגדי קדש הם ורחץ בשרו במים ללמדך שכל תליפות קדש בו ביום טעון טבילה. ומניין שכל טבילה לריכה ג' קדושין. ת"ל ופשט ורחץ ורחץ ולבש. אם תימו ענין לטבילה דנפקא מבגדי קדש תנהו ענין לקדוש. דכתיב (שם) ופשט את בגדי הבד. וממיך ליה ורחץ וגו' ולבש את בגדיו ורחץ ופשט ואולבש כתיב [ורחץ] תרי זמני. גמלא [ורע"י]: ובולן בקודש וכו'. עיין בפי' מסכת ו': על בית הפרוה. עיין מסכת מ' פ"ג דמעשר שני. ["ועיין במסכת ו']: דיוין מזו בלבד. ר' הר"ב הרמשונה. וכתבו התום' סברת הוא היין דלאכתי לא נתקדש בבגדי קדש שיטבול בחול: הוא הכגן: צאו וראו. על מקום נבוה שהיה לפס במקדש: זמן השחיטה. שהמחיטה פסולה בלילה. שנאמר (ויקרא י"ט) ביום זבחכם: ברקאי. שליר והבריק המחר: האיר פני המזרח. זמן זה לאחר דלאחר תגה קמח. והלכה כמתחיה בן שמואל: עד שבחברון. לוחן העומדין למעה שולין ט הגיע האור לחברון. והוא מציר הין. וכדי להזכיר זכות לבות מזכירין חברון: **ב** שפעם אחת עלה מאור הלבנה. ולמו ביום הכפורים קאמר דא"א לעלות מאור הלבנה ממוך למחר כי"ה שהוא בשלים המדם אלא בסוף אחד מן המדשים כשהלבנה עולה ממוך לעלות המחר לירע זה") בשעות. ומשמו שמא כי"ה ירחע טעות אחר כיולא בו. לכך הולרכו לכל זה: הורידו כהן גדול. מלאו בחפני נפעה היה והמחת מהדר להה דתינן לעיל עד חברון והוא אומר הין ולאחר שהגיע הרואה הין. היו מורידין כהן גדול לבית המבילה. שהיה מעון טבילה קודם שימהוע התמיד: המיסך רגליו. כגון לנקביס גדולים. **ג** *לעבודה. למו דוקא: עד שיטבול. שהדבריס ק"ו ומה כ"ג המשמה מקדש לקדש מעבודת חוץלעבודת פנים ומעבודת פנים לעבודת חוץ טעון טבילה בין מעבודה לעבודה זה הבא מביתו שהוא מחול לקדש לא כ"ש בשעון טבילה: על בית הפרוה. על לבמת בית הפרוה: חוץ מזו. הרלשונה

*) מ"ת בשעות.

יכין תפארת ישראל יכין

ב) ממקום נבוה שבעזרה: ג) של תמיד שפסול בלילה: ד) הבריך המחר: ה) הוא הממונה על סיום [שקלים פ"ח מ"ד]: ו) כ"ל אמוזרין ושומלין תוכו, החם הגיע בנפי הלוב עד שבחברון. ולא למדו עד חברון. אלא להזכיר זכות לברסם השמון בחברון, שהכניס ג"כ להקריב בגו, והוא תקן תפלת שחרית שכנגד תמיד של שחר: ח) לעלות לגג לרחות, ולא שהתפקו ברלוי פשוטה למזרח [ב"י] ולולא שהפשיעה הי' כ"ל דרך טעמת דמהיה בן שמואל לתת לתשמעין. דאי בתרי"ו הרי לא הזכיר במשנה שעלה לגג רק דבגמ' קאמר הכי. רק קאי לאתויי בן שמואל דמלריך שיהיר פני כל המזרח. וזה מוכרח, דהרי חברון בדרומות מזרחית מירושלים הוא, ואמרינן [בעירובין דנ"ו ע"ב] דביום ארוך חמה יולאה בקרן מזרחית לפוניא, ת"ל אם אלמרו פני המזרח עין תי"ט רמ"ח דסוטה ד"ה ונגש הכהן: [אות טו] [שם במשנה] אם הגיע זמן השחיטה. והא דלא אמר אם הגיע זמן סידור ב' ניזרי פעים שהוא דוקא ביום כדכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר כיון דאית ליה תקנתא לא קתני דאף אם שעו במאור הלבנה אית ליה תקנתא לסורקה ולחזור לסדרה. נמרא שם"ב דלעיל: ג [אות טו] בהרע"ב ד"ה לעבודה. לאו דוקא. אף דמק"ו דיום הכפורים ליכא למילף רק לעבוד עבודה כמו החם ביוה"כ מ"מ מדרבנן מעון טבילה בנכנס לחוך דנזרו שלא יעבור. תוספות:

תוספת רע"א

הרואה אומר ט'. ועד אחד נאמן במלאת לעבידי לגלוי. ירושלמי: מתתיה בן שמואל. כתבו התוספות דמנחות סט שהוא שעל הפיסות דאמן ליה ברפ"ק דשקלים. [*ואולי דמשום הכי פסקו כמותו הר"ב והרמב"ם שם]: ב כל המיסך את רגליו. פי' הר"ב כגון לנקביס גדולים. ומסיים רע"י. ולשון מיסך כמו אילן המיסך על האדן לפי שהטורך בנקביס גדולים כורע על ברכיו ומכסה גופו את רגליו. וכן בשאול כתיב (שמואל ג' כ"ד) וסך מערה ויצא שאול לסוך את רגליו: קדוש ידים ורגלים מן הכיור. רע"י. ובגמרא בשלמא רגלים משום מיטוט. אלא ידים מ"ט. אמר רבי אבא זאת אומרת מעשה לשפשף בידו העלוקות הנאחזין על רגליו שלא יפלו בהן מוך וגרמית ככרות שפכה אחין מי רגליו מקלחין אלא שותתין. ויוליא לעז על בניו שחיגס אלו: ג לעזרה. לעזרת ישראל כן פי' הר"ב במשנה ח' פ"ק דכלים. ואני התרכתי להוכיח שכדבריו כן הוא בספר עורת הבית סי' ט"ז: [*לעבודה. פי' הר"ב לאו דוקא ומסיימי התום' אלא לחפילו למחשבה דלאו עבודה היא מוכח לקמן דבעי טבילה ואפילו בלאו עבודה רק שנכנס לעזרה וכן מוכח בירושלמי דקאמר לא סוף דבר לעבודה אלא אפילו לעבודה וכן מוכח לקמן עכ"ל]: עד שיטבול. פי' הר"ב שהדבריס ק"ו ומה כ"ג המשמה מקדש לקדש כו'. אע"פ שמבל כבר טבילה חסובה במקום קדוש. ואע"פ שהוא כ"ג דקדוש טפי ואע"פ שהוטלה עליו כל עבודת היום וזריז ומהיר טפי מהון כך. וממחת שכפרת היום מרובה אפ"ה לריך טבילה וכו' כל אלו הומרות לריך להכניס בק"ו דאלא"ה תיכא למפרך. כ"כ התום': חמש טבילות ועשרה קדושין. דכתיב. (ויקרא ט"ז) בגדי קדש הם ורחץ בשרו במים ללמדך שכל תליפות קדש בו ביום טעון טבילה. ומניין שכל טבילה לריכה ג' קדושין. ת"ל ופשט ורחץ ורחץ ולבש. אם תימו ענין לטבילה דנפקא מבגדי קדש תנהו ענין לקדוש. דכתיב (שם) ופשט את בגדי הבד. וממיך ליה ורחץ וגו' ולבש את בגדיו ורחץ ופשט ואולבש כתיב [ורחץ] תרי זמני. גמלא [ורע"י]: ובולן בקודש וכו'. עיין בפי' מסכת ו': על בית הפרוה. עיין מסכת מ' פ"ג דמעשר שני. ["ועיין במסכת ו']: דיוין מזו בלבד. ר' הר"ב הרמשונה. וכתבו התום' סברת הוא היין דלאכתי לא נתקדש בבגדי קדש שיטבול בחול: הוא הכגן: צאו וראו. על מקום נבוה שהיה לפס במקדש: זמן השחיטה. שהמחיטה פסולה בלילה. שנאמר (ויקרא י"ט) ביום זבחכם: ברקאי. שליר והבריק המחר: האיר פני המזרח. זמן זה לאחר דלאחר תגה קמח. והלכה כמתחיה בן שמואל: עד שבחברון. לוחן העומדין למעה שולין ט הגיע האור לחברון. והוא אומר הין. וכדי להזכיר זכות לבות מזכירין חברון: ב שפעם אחת עלה מאור הלבנה. ולמו ביום הכפורים קאמר דא"א לעלות מאור הלבנה ממוך למחר כי"ה שהוא בשלים המדם אלא בסוף אחד מן המדשים כשהלבנה עולה ממוך לעלות המחר לירע זה") בשעות. ומשמו שמא כי"ה ירחע טעות אחר כיולא בו. לכך הולרכו לכל זה: הורידו כהן גדול. מלאו בחפני נפעה היה והמחת מהדר להה דתינן לעיל עד חברון והוא אומר הין ולאחר שהגיע הרואה הין. היו מורידין כהן גדול לבית המבילה. שהיה מעון טבילה קודם שימהוע התמיד: המיסך רגליו. כגון לנקביס גדולים. ג *לעבודה. למו דוקא: עד שיטבול. שהדבריס ק"ו ומה כ"ג המשמה מקדש לקדש מעבודת חוץלעבודת פנים ומעבודת פנים לעבודת חוץ טעון טבילה בין מעבודה לעבודה זה הבא מביתו שהוא מחול לקדש לא כ"ש בשעון טבילה: על בית הפרוה. על לבמת בית הפרוה: חוץ מזו. הרלשונה

*) מ"ת בשעות.

שנויי נוסחאות

פ"ג אהשחיטה נכי"מ מ' שחיטה. (אם) הגיע הרואה. נכי"מ כ' ליתא וכ"ה נכי"מ מ' (ומס הגיע זמן.) ונגלין שם מסף מל' אם. אומר ברקאי נכי"ק ונכי"ל ונמכנ"ר ונפי' ר"ת.. בורק. וכ"ה נד"ג (ומס אמר להם..) ונפי' סרמב"ם שם. מתתיא נד"ג מתתיה; נמכנ"ר מתיא; נכי"ק מתייה ועי' יומסין. בן שמואל אומר ונד"ג ונכי' ר"ת.. אמר. האיר פני כל המזרח נכי"מ מ' חאיר על פני חמזרח; נכי"מ כ' ונכי"ל. על פני כל המזרח. עד שבחברון נד"ג ונכי"ק ונכי"ל עד שהוא בחברון וכ"ה נרמ"י ונפי' הרמב"ם ועי' ריטב"ח. והוא אומר הן נכי ק הוא אומר הן. ב הוריבו נכי"ק ונכי"ל צריכו. שפעם נכי"ק ונכי"ל פעם. (ודימן שהאיר פורח) נכי"ל ליתא כ"ו; נמכנ"ר.. חמזרח; נד"ג.. את המזרח; נכי"ק שהאיר פני פורח. ושחטו את התמיד נכי"ל ודשנו את חמזבח ושחטו.. ועי' רש"י (ע"ג מ') ורמב"ם נפ"ג מהל' תמידין ומוספין הל"ב ונד"ס שהריך נוסף הורידו כ"ג נד"ג ונכי"מ ונכי"ק ונמכנ"ר ותוריחו.. ועי' נכנלי (כ"ם מ') ונכ"ש ונפי' כרמב"ם. כהן (גדול) לבית. נמכנ"ר הכהן ולימת. ועי' נכנלי (שם). הסיסך נד"ג ונכי"ק הסיסך וכהן הוא. (את) רגליו נכי"מ ונכי"ל ליתא. וכל חמטיל מים נד"ג כל.. וכ"ה נכי"ק (ומס . את חמים). גאין אדם נכי"מ כ' ונמ"ס שם ואין אדם. לעזרה (לעבודה) נכי"ק.. ונמכנ"ר נכל חפרו"י.. ולעבודה וכתב נהו' כ"ד ולעבודה גרסינן עם ו"ו ותרתי מילי קתני כו' ג נכי"מ ליתא ונכ"ל סיקיעו"ל דתיכא נוסחי ד"ג לעבודת; נפי' ר"ת וכתום' ליתא נמ"ל לעזרה ועי' רש"י וה"י. אפילו מחור נפי' ר"ת.. הוא שחור. עד שיטבול נד"ג ונכי"ק ונכי"ל עד שהוא מובל. חמש טבילות נד"ג וחמש.. ועשרה קדושין מובל (כה"ג ומקדש) בו ביום נד"ג ונכי"ק ונכי"מ ג' ליתא כ"ו וכן ליתא למלת כה"ג ומקדש גם נכי"ל; נכי"ח.. מובל כה"ג בו ביום ומקדש; נמפ' ל פירוו חמש טבילות מובל ועשרה קדושין מקדש כה"ג בו ביום; (עד) בית החרוח נד"ג ונכי"ק בבית.. נמכנ"ר בית. וליתא; נכי"ח ונכי"ל אבית.. וכ"ה נפי' כ"ח בנלייקה (לא ח).

הרחשנה שהיתה בחול ט"ג טפר המיס ובגד לשכתו היתה: ך סדין של בוץ. כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי כהן לפי שהוא רגיל לשמש כל השנה כולה בבגדי זהב: ונסתפג. ומתקנח: וקדש ידיו ורגליו. מן הכיור שלריך לכל תליפות בגדי היום קודם לעבודה וקדום לכיסה ומביאה לחבושה זו שהפשיטה של בגדי חול היה לא הולרך קדום ידים ורגלים של הפשיטה: קרצו. שמטו בדוב שי מימין הכפר שהיה בלבד: ומירק אחר. ונמר *)בהן מחר בשחיטה לפי שמין קבלת הדם כשרה אלא בכ"ג ולריך למהר ולקבל: על ידו. בשבילו. לי נמי טל ידו לתריו וסמוך לו. כמו ועל ידו החזיק. בספר עזרא (נ'): ה בין דם לאבריס. לאו דוקא דהא תנן לטיל וקבל את הדם וזרקו נכנס להקטיר קטורת ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש. ואת האברים. ואת החביתין. ואת המנחה. ואת הנסכים. אם היה כהן גדול זקן. או אסמנים(כה). מחמין לו חמין(כו). ומטילין(כז) לתוך הצונן. *כדי שתפיג צנתן(כח): ך הביאוהו לבית הפרוה(לב) ובקדש היתה.

בלבדים(כג): ך פרסו סדין של בוץ. בינו לבין העבה(כד). פשט ירד וטבל. עלה ונסתפג(כה). הביאו לו בגדי זהב ולבש. וקדש ידיו ורגליו(כו). הביאו לו את התמיד. קרצו(כז). ומרק אחר שחיטה על ידו(כח). קבל את הדם וזרקו. נכנס להקטיר קטורת של שחר ולהטיב את הנרות(כט). ולהקריב את הראש. ואת האברים. ואת החביתין. ואת המנחה(ל): ה קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאבריס(לא). של בין הערבים בין אברים לנסכים. אם היה כהן גדול זקן. או אסמנים(לב). מחמין לו חמין(לג). ומטילין(לד) לתוך הצונן. *כדי שתפיג צנתן(לה): ך הביאוהו לבית הפרוה(לו) ובקדש היתה.

ד פשט ירד וטבל כו'. כתב הר"ב ובטילה לחבושה זו כו' לא הולרך קדום כו'. ומקשינן בגמרא דמטעה הוה ולעיל תנן טעמה קדושין. ומשנינן קדושה בתרא כי פשוט בגדי קדם ולבם בגדי חול טעביל ליה התם. ["ועיין במשנה ו'] : ["ונסתפג. פי' הר"ב ומתקנח עיין מ"ם במשנה ה' פ' כ"ב דשמח נפ"ד: ובקדש ידיו ורגליו. פי' הר"ב מן הכיור וכן פי' רש"י. ולא דייקא דהא תנן בפרק דלקמן מטמא ה' והיום בקיתון של זהב. וכן כתב הרמ"ם בהלה: קרצו. כדכתיב (ירמיה מ"ו כ') קרן מלפון בה בה. ומתרגמינן [שממין] קטולין מגיפוגא ייתון עלה. גמרא: ומרק. נקרא המלאת הפעולה חיזה פעולה שהיה. הרמב"ם. והומאל ממורק ושטף (ויקרא ו') ומרקו הרמוזים (ירמיה מ"ו) שעגיעם לחלות וגמר כלי על שלימת לחלומו: על ידו. כתב הר"ב בשבילו. וכתב רש"י כמו קונן חדס ע"י עלמו (דתנן במשנה ו' פ"ו דב"מ): ולהטיב את הנרות. עיין במשנה ג' דפרק קמא: ואת האברים ואת החביתים. פימה דלא תנן והסלת *והרמב"ם העתיק גם כן המשנה כלשונה בפ"ב מהלכות עבודת יום הכפורים: ה בין דם לאבריס. וגמרא יליף לה מסוס דכתיב קטורת כתיב כאן בבקר וכתיב אל אחד בבקר ומ"ם הר"ב והנרות נמי קדמו לאבריס. עיין משנה ג' דפ"ק ורים פרק ג' דתמיד: של בין הערבים. בין לאבריס לנסכים. דכתיב (במדבר כ"ח) כמנחת הבקר וכנסכו תעשה מה מנחת הבקר קמיה קודמת לנסכים לף כאן קטורת קודמת לנסכים. ומלא כתיב כאלברי הבקר אלא כמנחת הבקר. הלכך למנחה קדים ולא לאבריס. גמרא. [*ושם נסכים מפורש בריש פרק ה' דשקלים]: אסמנים. עיין פי' המלה במשנה ו' פ"ב דכריתות: שתפיג. עיין פ"ק: ך הביאוהו וכו'. עיין במ"ג פ"ז: הפרוה. פי' הר"ב מכשך כו' בגלה כפי' רש"י ובמ"ג פ"ה דמדות כתב גם כן פי' הרמב"ם. וכן כתבו התוס' בשם הערוך: רבי

*) ול"ג רש"י כהן למר שחיטה וכ"כ בד"מ

יכין תפארת ישראל בועז

יט) דהרחשנה טובל בחול, במקום שע"ג טפר המיס, שהי' בלד לשכתו מלמד הי' דשמי עדיין לכנס לפנים בקודש מלמד טבל עדיין [ועי' תוספות ודבריהם לקמן' תמורין]: כ) להזכירו ולהטעם, שהיום יעבוד ג"כ בבוץ, ולא בבגדי זהב לבד, להכי פרסו סדין בוץ על פתח המקוה: כא) נתקנח שלא יולכך הבגדים: כב) מקיחון זהב ולא מהכיוד, כדי לכבדו. ולא קידם הפשיטת בגדי חול. מכל מקום בשוף עבודת היום, כשלבש בגדי חול: כג) הרגו. ונקרא כך. מלמד שהי רק רוב ג' הסימנים, דהחיטת התמיד רק מדרבנן הוי כמו [תוס']. ועשו כן כדי שיתחיל הכוה"ג לקבל הדם דכל עבודת היום לינן כשרות רק בו: כד) ר"ל גמר אחר החשיטה בשלוי. וי"ח דעל ידו ה"ל סמוך לו: כה) מנקה ג' (למשנה) המוחיים, דה' נרות כבר העידו הכהנים קודם הקטורה. [ולרמב"ם הטעה היא הלוקה, שמלינן שנרות גם היום [פי' כ"מ פ"ג מתמידין סי"כ] שמש ביני ביני ככר שפשעו ונחתי התמיד והעלו החכמים לכבה [בפ"ב מ"ג]: כו) להכי פרש כהן הרחם, ולא הכי נבי הרגל, רק בללו עם החכמים. דקמ"ל דת"ל להקריבו עם הרחם, כשהר שהעלהו לכבה. ולא זכר כהן סולת. דכלל בחיבים מדעיך למחיד. ולאחמ"ו הגזלוק"ל, סולת נכנס בחביתין, ולא פרש כהן כל מ' לבד, מדבל"ת הכל בכוה"ג, משמ"כ לעיל [פ"ב מ"ג]: כז) לאו דוקא, דהרי הטיב גם ב' נרות בינתיים. רק קמ"ל דלא הי' זריקת הדם והקטרת החביתים לפופין: כח) [משטנעשם] בלשון יון הוא חדם חלם: כט) מים חמין מעיו"כ, או עשמים מלוגן מעיו"כ: ל) ביו"כ: לא) שחשוב לגהן של מימי המקוה שעובל בהן. מיהו בכוה"ג בריא, לא, דהרי מלרף ומחזק העשמים ע"י שמטילו לגוון כשהוא מלוגן. דחע"ג דהך לירוף לימו דאו', אי משום שלימו מהכוון [וחף על גב דבפסיק ריעא לפעולו לימו מהכוון כמהכוון דמי. הכא לימו פסיק ריעא. ולעכון לפעולו הוי פסיק ריעא, כשלימו נשנה בדי פלוגו']. מכ"ם שבות הוא, ושבות שע"ל לא התירו במקדש. ומ"ם להטיל בשם מים חמין אי שפשר דמע"ג, שם החמין מועטין מהמי מקוה הטונים, לא יועילו, ושם החמין מרובי מהטוני' אשור [מ"ש בפ"ד בכלי טהמי כ"ג ע"כ] (א) לב) כך נקראת הלשכה בשם נוזקה

ד פרסו סדין ג' ע"ו: פשט ירד ובטל ל"ל ע"ב מ"י ע"ב פה' שבידם יוה"ב ה"נ: הביאו לו ע"ל ע"ח שנין כ"ט ע"ח מ"י ע"ב ה"ל, הקטורת של שחר (ל"ל ע"ב: אם היה כה"ג ע"ד: **ך** תביא רא' ל"ל ע"ב:

שנוחי נוסחאות

ד פרסו נד"ל וכ"ל פרשו; נכ"מ כ' פרסו לו. פשט ירד ובטל נד"ל ונמשנ"כ נקט דפו"י וכ"ל ק"ק קידש ידיו ורגליו ופשט.. ומהגמ' (לח, ח) מוכח דהכוהשפ הוחת היה בטעות וכן ליתת במשנ"כ ד"ו וגם כל מטדרי העבודה ליום"כ לח הזכירו כאן קדום (ד"ס). עלה נכי"ק ועלה. ומרק נכי"ק ונמשנ"כ ומירק שחיטה נד"ל ונמשנ"כ שחיטתה. קבל את הדם נד"ל וכ"ל ונכי"ל וקבל.. וכ"ה במשנ"כ (ומס את דמו). קטורת (של ש ח ר) נד"ל וכ"ל ונמשנ"כ את הקטורת ולימת. ולהקריב את ה ר א ש במשנ"כ להקריב..; נכי"מ וכ"ל והזקריב. (את)החביתין במשנ"כ ליתת: ה בין דם נכי"ק.. הדם. של בין הערבים נד"ל ונמשנ"כ ושל בין הערבים היהה קריבה. בין אברים - נד"ל האברים. וכן או אסמנים נד"ל וכ"ל.. אסמנם; נכי"מ כ' אימתנם; נכי"ל זקן או חולה או.. מחמין נמש' ד' פיזו מחממין. הצונן נכי"ק הצוינן. כדי שתפיג צנתן נד"ל ונכי"ק וכ"ל וכמשנ"כ.. שתפוג; נכי"מ ל'בשביל שתפוג צינתן. **ך** הפרוה נד"ל וכי"ק הפרווה.

ראשון לציון

ו תי"ם סד"ה הפלוה כו' וכ"כ התוס' בשם הערוך ע' יסל"ג:

תוספת רעק"א

ד [אות יז] בתי"ם ד"ה ואת האברים. והרמב"ם התחיק גם כן המשנה כלשונה. הרמב"ם כתב שם וברפ"ד החביתים והנסכים ושם נסכים כולל סולת. ויין במו שהקדים הכלל בפ"ד מהלכות מעה"ק וכמ"ש התי"ם פ"ד דזבחים. [ובריש פ"ח דשקלים וכמו שרמז ע"ז לקמן בסד"ה של בין הערבים]. שיח יצחק: ה נאות יח] במשנה בדי שתפיג צנתן. לשון הרמב"ם בהבורו שאין שבות במקדש. וזהו כנירסת תוספות בסוגיין דמדרבנן אסור במדינ' דהוי מצרף

אבל במקדש אין שבות, וכתב הפר"ח בסמ"ח ומשמע דלא שרי בכך אלא בד' טבילות שהיה במקום קדוש אבל טבילה א' דחיתה בחול לא והכי דייק מתני' דלא קתני להך דעששיות מקמי טבילה ראשונה אלא לבתר דטבל קתני ואם היה זקן: ו [אות יט] בהרע"ב ד"ה ובקדש היתה. במקום קדוש. אף דהך קרא בקידוש כתיב כש"ש התי"ם ס"ג ס"ם מדאפקיה רחמנא לקידוש בלשון טבילה ילפי' לה מה קידוש במקום קדוש אף טבילה במקום קדוש. ופירש"י בדף ל"ב ע"ב אבל טבילה ראשונה לא ילפת מינית דהא לאו דאורייתא היא עכ"ל. ותמוה לי הא טוגיא ערוכה גמרי' חמש טבילות ועשרה קידושים טובל כה"ג ומקדש בו ביום הרי דטבילה ראשונה ג"כ דאורייתא ועי' בתי"ם משנה ג' ד"ה חוץ מזו. שוב ראיתי בתוספות ישנים שכתבו דלאו ח' טבילות גמירי להו אלא דשיגוי עבודות גמירי להו ומטילא אינא ה' טבילות כדילפינן מקרא דמעבודה לעבודה צריך טבילה עיי"ש. וא"ב

רבי מאיר לומר פעמו קדם כו'. דס"ל דתרי קדושי בהלכך הכהוב בין בנגד לבנגד הרוייהו משום לכיסת בגדים המתחלפים תחת הרחצוים הוא. ולדידיה במסנה ד' פעמו וקדם ידיו ורגליו וירד ועבל כו' ולבש וקדם כו' חלה היות מתני' כרבנן דהכא.

גמרא ד' ל"ח ע"ב: **לבש** וקדם ידיו ורגליו. הכל מודים בקדוש בני בלובש וחא"כ מקדש. מ"ט דאמר קרא (שמות כ"ה) **ועשו בגדים לאהרן** מי שהיו מוסר חלה גיסה יצא זה שמוסר לגיסה וגיסה. גמ' דף ל"ב ע"ב: **ן הנדואין.** כתב הר"ב מאדן הודו. ותוספה הט"ן לא פירש. ורש"י כתב שהוא כוס כדמתרגם יונתן היסף כוסי עורו (ירמיה י"ג) היגדולה ע"ב. **טוב** מלאתי בתרנוס מאחר מהודו ועד כוס. מן היגדיא רבא ועד כוס. וזה כדברי הר"ב: **של** במנה מאות זוז. הקבו בתוספות למאי דא קאמר ה' מנה. דליכא למימר דזוז היינו פעיטי כי הניא דמ"מ פ"ה דכתובות ומסנה ה' פ"ו. והיינו שמיעית דמנה לוקי דאמרי תקבי ליתח כל מנה. ועוד דמסתמא בזוז לוקי חיובי דהוו להו כל שמיעית עדיפי מיניהו רק שנים דומיא דרבנן. ומאי י"ל דאין הלשון נופל בעוב לומר שמנה מנה. והוחיל ולא קתני כולה מלתא בלשון מנה להכי לא קתני כך הכל כמו רבנן. ע"כ. ור"ל שבשמנה ים ג"כ לוחיות מנה וקריחתם מתחלפות שזה המ"ס בתולם וזה בקמן. וד' מיכות השוות בלוחיותיהם ומתחלפים בקודהם כנד על הלשון לחומרם תשופות. ולי הית נרחה להרן דחפשר דבפלוסין מוין כל חשבון וכך גדול בכללות לכל ק' זו קורין מנה. וכיעודוחה פורעין החשבון ואע"פ שהוח גדול. ונקט ר"מ מדינה ומדינה כלשונה. ולדמות רחיה לזה בפ"ה דף ל"ה בגמרא. ר"מ לומר מונה אחת ומתים אחת ושלם. ור' יהודה חומר שתים ואחת שלם ואחת. ול"פ מר כי אחריה דמוין הפרט אחלה. ומר כי אחריה דמוין הכלל אחלה: **וחכמים** חומרים בשחר כו'. דכ"ע מיהת דשחר עדיפי דאמר קרא ד' זימני בר בלביאת בנדי שחר. מד לנופיה. ומד ל' לבד שחין לוכח עמהן בגדי זהב כמו בשחר ימות הכנה. ומד לומר שהוא מוכחר מבד של בחר הימים. ומד לומר שטוב משל ערבית. גמרא ומוס': **משל** לבור. עיין במסנה ה' פ"ז דשקלים. וממסנה זו נרחה לי שלמד הרמב"ם מה שכתב בפ"ד מהל' שקלים דבגדי כהונה מחרומת הלשכה. דס"ל דאין בין בגדי כ"ג לבגדי כ"ם לעניו זה. וב"מ לח הרחה מקום בזה: **ן** פרו כמו שנאמר בפרשת שחרי חות. בחחת יבא שהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ומשלו היה כדחיתיב לחבר לו: **בין** החולם ולמזבח. פירש הר"ב כל לפון העזרה היה כשר כו'. עיין במסנה לקמן: **ומחודה.** דכחיב (ויקרא י"ו) וכפר בעדו וגו' ואי חשבר לומר כפרת דמים בעדיין לא נשחט ספר חלח כפרת דבריס דומיא דבעיר המשתלח. דכחיב גבי (שם) לכפר עליו. גמ': **אנא.** כחיב הכח כפרה וכחיב בחורב (שמות ל"ב) חולי אכפרה. ונאמר שם חלח הטא הטא הזה. אף כאן גמ': **השם.**

פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם. קדש ידיו ורגליו. ופשט. ר"מ אומר פשט. קדש ידיו ורגליו. ירד וטבל עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן(נ) לבש וקדש ידיו ורגליו: ן בשחר(ס) היה לובש פלוסין(ם) של שנים עשר מנה. ובין הערבים(ע) הנדויל(פ) של שמונה מאות זוז דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בשחר היה לובש של שמונה עשר מנה. ובין הערבים של שנים עשר מנה. הכל שלשים מנה(צ). אלו משל צבור. ואם רצה להוסיף. מוסיף משלו(ק): **ח** בא לו אצל פרס(ר). ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח(ש). ראשו לדרום ופניו למערב(ת) והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסימך שתי ידיו עליו(א) ומתודה. וכך היה אומר. אנא השם(ב) עויתי. פשעתי. חטאתי לפניך אני וביתי(ג). אנא השם. כפר נא לעונות.

קדש פ"ו ס"ג מה' שנוחם יוה"כ ה"ג. ן בשחר היה לובש ג"כ פ"ג. ינקוף מחני מז' מקע"ח: הכל שלשים מנה טו' ואם רצה מ"י פ"ח מה' כלי המקדש ה"ג. **ח** בא לו אצל פרה, נ"ה ע"ב, זבחים כ' ס"ח מ"י פ"ג מה' שגיחת יוה"כ ה"ו ופ"ד ה"ח: וסימן שתי ידיו מ"ח ע"ב כ"ו ע"ח: אנא השם. פי"ב מתני' פ"ח:

שנוי נוסחאות

פרסו נד"ב ונמבני"ר פרשו; נכי"ק ופרשו. דמ"א פשם קדש נד"ב. וקידש. **לבש** וקדש נד"ב ונכי"ק ונמבני"ר ולבש.. ; נמם' ד' פיזנו ונכי"מ ג' ולבש קידש. **ן לובש** פלוסין נד"ב ונכי"ק ונמבני"ר לבוש פילוסין; נכיעב"ח. פלוסין הו פלונסין ע"ם. ובין הערבים נמבני"ר בין.. הנדוין נכי"ק הנדווין ועי' ד"ס. וחב"א נכי"מ ר' יהודה אומר. והה לובש נכי"ק ונכי"מ.. לבוש; נד"ב ונמבני"ר. לובש פלוסים. **של** י"ב (מינה) נכי"מ ח' ליתח. **הכל** שלשים נכי"ח סך הכל.. אלו משל צבור נכי"מ ח' אלו הן.. ; נכי"ל אלו נוטל משל חקדש וכ"ה בד"ב ונמבני"ר (ונכוב. מן החקדש) וכ"ה נרמ"י (לה, ח). ואם רצה נד"ב אם.. בוסיף משלו נכי"ח ונכי"ל משלו מוסיף. **ח** אצל פרו נכי"מ ב.. **פר.** ופרו נד"ב ונכי"ק ונמבני"ר ופר. האולם ולמזבח נכי"מ אולם למזבח; נד"ב.. והמזבח. לדרום נכי"מ ח' וכי"ל בדרום. והכהן נמבני"ר הכהן. וסומך נד"ב ונכי"ק וסמך; נמבני"ר סמך. **ומחודה** נד"ב ונכי"ק והתודה; נכי"ל ונמבני"ר ונתודה. פשעתי חטאתי נד"ב חטאתי פשעתי ונסמוך כיוצן ועי' בבלי (ו, ג) ובירוש' הל"ו. אנא השם נכי"ק.. בשם ועי' יומ' שם. לעונות ולפשעים

ראשון לציון

ן ברע"ב ד"ה ובין הערבים כו' עיין יסל"מ:

תוספת רעק"א

דברי דש"י נכונים דהא מקרא ליכא למילף רק דמעבודה לעבודה צריך שבילה. אבל מבילה א' ליכא ליסוד והני רק דרבנן ואף דבכל יומת השנה כשבא לעבוד צריך מבילה כדאיתא בשמנה ג' ומבוארת בהרע"ב שם דילפי' מק"ו ויהי דאדרבה אי"ל דרש"י פ"ל דסתני דלעיל דקתני עלה חוץ מזו בלבד אתיא באמת כרבי יהודה דס"ל בסוגיין דמבילה בכל יומת השנה מדרבנן הוא ומרך מבילה הוא אבל לבן זומא דילף בק"ו באמת ס"ל דהיה בקודש וכדמוכח לומר לדברי תום' דף ל' ד"ה ומת המשנה לפי ס"ש תחלה הא דלא פרבי' דמת למבילה התם דבעינן בסקום קדוש דהכא נופא נילף רבעינן מקום קדוש עי"ש. וצ"ל הא דקתני במתני' חוץ מזו לא אתיא כבן זומא. ודו"ק. אולם התי' לעיל דף ל' כתבו דמבילה ראשונה דיומא כ"ב נם ר' יולף לה בפ"ו ע"ש. וצ"ל הא דלא בעיא במקום קדוש היינו ב־מסקי תוס' שם דמברא הוא כיון דאמתי לא נתקדש בבגדי קודש דיסבול בחול יאתיא מתני' נם אף בכ"ז, וכמ"ש הרע"ב שם. אבל בכוונת רש"י ז"ל בס"ש: ן [אות כ] בהרע"ב ד"ה הבל ל' מנה. לאותן של ערבית. ובעינן דשחר עדיפא משל ערבית. נמרא ר' וחובא בתי"ם באן)

יכין תפארת ישראל בועז

בזוחה: לג) מכנסים כתונת מלנפת תבנת: לד) **שלשה** בגדי לבן, להכנסת קטורת ומיס בק"ק: להן) **בין** דף מהר: לו) **שלשה** לבגיס [מחיובין]: להלחה כף ומחתה: לו) **לבש** בגדי בוץ לבגיס בבחים [מחיובין]:

לח) קמ"ל דברי לפחות מבל מחריח ולסוסיף משל ערבית, רק שיהי' הכל ביחד ל' מנה: **לט**) במסנה נמורה לקדש: **מ**) שלריך להביח הסר מבלו: **מא**) בלשון העזרה. דמע"ג דכל לפון העזרה כשר לבחיפה, מ"מ משום חולמת דכוה"ג, מקרבין הבחיפה להיכל, שלא יכניס עליו הולבת הדם: **מב**) בדין הי' שיהי' חמוריו למזבח, כדי שיהי' רלחנו למזבח, כשיגלה בית הרעי כשיטיל גללים, לכן הטמידוהו חמוריו לפון בחו"ל מלפון, ומעמק פניו להיכל: **מג**) מניחן בין ב' קרניו: **מד**) לפי שלמר כתן הבם כיו"ב [ביומת דל"ע ב'], וחפ"ם קאמר בתנת בט'. ותפשר דבתם מ"ל תנת לזכיר כך, מדלכך כתיב בתורם גדול ל' לחויה. ול"ת] : **מה**) עי' פ"ד

סי'

סי' מ"ח] . ולפ דבתם שלמי דמחוסר ביחת ניולד. משנ"ב כשלים מחוסר מעשה מדמחייב בלחטיי לף דנלפסה לחר שסילק ידו [כשנת ד"ד ע']. בתם מטון לחסומו. משנ"ב כבת לף מלוון לחיסום:

דילפינן מכפרה דשנגה ערופה. דכתיב ביה (דברים כ"ח) כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' לא תתן דם בתוכו. גמ'. ולפי שהוא אומר הסם ככתבו לפיכך לא הזכירו התנא אלא מצי הסם. וכן הוא שהרי בלבון הכתוב אע"ג דכהן גדול ככתבו אומרו. ס"מ דכלכון הכתוב לא בעי לכנויי אלא שנאו בכניו. והכי שפיר למעבד בפיום גם כן. והסיום לסכרת הרי"ן ן' ניתוח בטור סימן תרכ"ח. [*וגירסתיו הכא הסם. וכן בפרק דלקמן מסנה ב' ולא כן בע"ו מכנה ב' אהגירסת בסם וסם תפרק בם"ד]: עויתי פשעתי חטאתי. עיין במסנה ב' דפרק דלקמן. ותימה על הר"ב והרמב"ם דנעתי להו עד הסם ולא פירשו הכא. ובגמרא אמתני' דהכא מתנייה: ודן עונין אחריו בשכמל"ו. ובגמרא תניא רבי אומר כי סם ה' לקרקע הבו גודל לאלהיכו. ת"ל מסם לישראל בשעה שאתי מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל. רמב"ם: ת לצפון ממזבח. מקשין

ולפשעים. ולחטאים. שעויתי. ושפשעתי. ושחטאתי לפניך אני וביתי. בכתוב בתורת משה עבדך (ויקרא ח"י) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. והן עונין אחריו(מ) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: ת בא לו למזרח

ר"ע מברטנורה

ומחזיר למזרח: ת בא לו למזרח העזרה. שלא היו מכניסים הפעירים בין האולם ולמזבח כשרואה לתת עליהם גורלות. שלא בעזרה היו עד שעת שמיפה: וקלפי. כלי עץ מלוי: של

תפארת

העזרה לצפון המזבח(פ). הסגן מימינו וראש בית אב(פא) משמאלו(פב). ושם שני שעירים וקלפי(פג) היתה שם. ובה שני גורלות(פד) של

בגמרא מדקאמר לצפון המזבח דמשמע שהולך למשכן מכנגד המזבח ולצפון מכלל דמזבח לאו בצפון קאי. מני ר"ח"י היא דס"ל הכי. והא מתניתין דלעיל דהגן בין האולם ולמזבח מדמכשר בין האולם ולמזבח שמע מינה דס"ל דמקלט מזבח בצפון קאי ורחב"ם היא. ומשמיע לי' כבין האולם ולמזבח. כלומר ממוך לבין האולם ולמזבח אלא מקלוט לפונים של מזבח ולא כנגד מערב המזבח ובין האולם דלאו בצפון הוא. ולפי לשון הר"ב דלעיל שכתב כל לפון העזרה היה כשר כו' סיוט כרבי דף ל"ו דסבירא ליה דלאו בצפון שבמזרח העזרה כשר דלילו ר' אליעזר בר"ש לא מכשיר אלא בנגד המזבח לצפון ובמערב עד האולם. והר"ב נמהך אחר פסק הרמב"ם בפרק ה' מהלכות בית הבחירה שהכשיר כל לפון העזרה מכותל האולם עד כותל מזרחי של העזרה כו'. אבל לריך עיון בדבריו שם שהוא מוכה והולך מכותל לפונים של עזרה עד כותל המזבח רוחב שנים ומחלה. [ובפירושו ליש פרק ה' דזבחים כתב שכך מוכח בתוספתא ורלוחים שם רפ"ו ונדפסה בעטנות] ובריש"ם דמדות הגן שרוחב העזרה קל"ה נמלא במחלוקו ס"ו ומחלה. ות"ל הא ליה להוסיף בלפון העזרה הכשירה לבחינת קדשי קדשים עד ס"ו ומחלה. ועוד קשה דבפרק ד' מהלכות עבודת יו"ל הטעיק המשנה דלעיל בלשונה בין האולם ולמזבח. שמעת מינה דס"ל דכל היכא דיש לד לפון לפילו כנגד המזבח כשר. ואילו הכא ליתו מכשיר אלא מה שבין המזבח ולפון וכנגדו למערב ולמזרח. ליבלא דבעל כ"מ בפרק ג' מהלכות עבודת יו"ל לדלתב הרמב"ם היכן מגביל במזרח העזרה בלפון המזבח. ביתר שדחק הרמב"ם לפסוק כליתב"י דמזבח לאו בצפון קאי. כדלמר הכא בגמרא. והוקשה לו הלשון דבפ"ד בין האולם ולמזבח ומשם שהיה לריך להגיה בין האולם ולמזבח עכ"ד. ואם תיקן והגיה לחבר פרקיו שבהלכות עבודת יו"ל מדיין לא נתקן מ"ם בפרק ה' מהלכות בית הבחירה כמ"ש. דבהדיא מוכח דס"ל דמזבח בלפון נמי קאי. ולכן ג"ל לייבב דברי הרמב"ם דס"ל דלא כר"ח"י. ועיעמו דאיל בתר סתמא דסוף הסוא מוכנגא מזבח בלפון נמי קאי כמ"ש שם בם"ד. ולפיכך פוסק כאותו שסח. (ובפ"ק דמלכתין דף י"ו עיין בפירש"י בגירסת ס"מ דלאותה מסנה דמדות לאו רחב"י היא) ואיתה נפון ג' מחלוקת בבריימתא מקירו של מזבח לפוט ועד כותל העזרה. וכנגד כל המזבח דברי רבי יוסי בר"י. ר"ח בר"ש מוסיף לף בין האולם ולמזבח. רבי מוסיף לף מקום דריסת רגלי כהנים ורגלי ישראל. אבל מן המליפים כו'. ולכולהו הני תנאי מזבח בלפון נמי קאי. וס"ל להרמב"ם דרבי דמוסיף לא הוסיף בכולי לפון אלא בנגד בין המזבח ולכותל ושעמת משום דס"ל כרבי יוסי בר יהודה בחדא ופליג עליה בחדא. דר"י בר"י סובר דדוקא כנגד כל המזבח. ושעמו דבעינן על ירך המזבח לפונה. בהא דס"ל על ירך כלומר מקיר המזבח כו' מודה ליה רבי ופליג עליה דס"ל דכל שבנגד הירך למערב ולמזרח נמי בכלל לפון. ונימא ליה להרמב"ם להשוותן בכל מה שכוכל ודוקא ר"ח בר"ש דנקט בלישניה לף בין האולם ולמזבח לדידיה ודאי ס"ל דס"ל לף בנגד המזבח במערב כל שהוא בלפון הכל כשר. אבל רבי נוכל לומר דמודה לר"י בחדא דכדאמרן ולייט נמי שעמת דבעינן בגמרא למוקים מתני' דבין האולם ולמזבח כר"ח בר"ש משום דאיהו נקט לף ליעמת אבל רבי אע"ג דמרמיב הלפון למערב ולמזרח. מ"מ אפשר דס"ל דוקא בבנגד מה שבין כותל מזבח לכותל לפונית העזרה. אלא דבעי תלמודא לפולו תיתא רבי כו'. וסובר הרמב"ם דדחויא הוא ולפי האמת לרבי אינו כשר אלא כנגד מה שבין הקיר וכו' ומשום דהלכה כרבי מחבירו פסק כמותו והשוה לר"י בר יהודה מה שיוכל. וביותלמי לגרסת אחת איתו לפונו של מזבח שהוא כשר לשחיטת ק"ק מקירו של מזבח הלפוני עד כותל העזרה המזרחי. ע"כ. וכל שכן עד כותל האולם ומשן שמעת ליה דמכשיר עד כותל מזרחי רבי ואפ"ה לא קאמר אלא מקירו של מזבח אלא כדאיתיבנא. וא"ל דליותלמי כולה מזבח בדרום קאי דא"כ ליתא כל לפון העזרה וק"ל. והשתא מ"ש בפ"ג מה' עבודת יו"כ בלפון אלא בנגד מה שבין הקיר וכו' ולא כן בע"ו מכנה ב' דתרן מזבח בלפון אלא כרבי ובדאמרן. וא"ם בפ"ד בין האולם ולמזבח אם נפשך להגיה יש לך

על

סי' י"ו: מו) בהשתחויה, דכשמעו הסם ככתבו השתחוו וענו ברוך וכו': מז) דמשמי שהיה עוד זמן רב קודם שחיטת הפעיר וודאי עליו, להכי לא הכניסו הפעיריס ג"כ כפר בין האולם למזבח, מחשש גלגוס: מח) של תאנה יום. שכל בית אב היו לשם רשם: מט) כלומר היה לריך להסבן מימינו, משמי שלריך שיאמר לכוהב כשיעלה הסם בימינו, הנגה אב לריך שיהיה משמאלו, ועיין בפ' ב' ימיו ו'. בשמאלו. (ושם שני שעירים) בכי"מ כ' להתכ"ו

ראשון לציון

ח והן שיון אחריו כו' ל"ל ושם עומים כו'.

לקוטים

ח כבכתוב בתורת משה עבדך וכו'. הק' הרב ע"י דלמאי הולרך להזכיר שמו של משה"ה דמי לא ידע שתורתינו הקדושה נקראת על שמו ובשבילו עבדו נתנן ניתנו ומפי הוא"ל בכתוב בתורתך ועוד ק' מה שיילוו לומר ס' זה דכי לא ידע כי יום"כ יום כפרה הוא והי' הרב המ' דמ"ם הכתוב הוא לומר דמעלת יום"כ גדולה מאד מכפר בשלים למרוץ על עונות שהוא ק' מכולם כמ"ש מכן בכ"ש וגם שמחלים לעמדי הכ' שנים שהן תלויים עד יום"כ כמ"ש בסוג"ד ומ"ש בכתוב בתורת משה עבדך לומר שאם לא העשה כן היתה בתורתו הנביא ע"ה ולעדן דאי משום הא לא ליימיי דאין עיון לדבריס אלו שם מה שאמר בוודאיו כדי לסיים בו בתורה וכו' שהוא לא הביא מהשלישים על כלו. וגם מה שיתיו בעיון בתורתו משה עבדי כלומו בהומתיהה דמר לא נהירא דאדרבא מפי הוא"ל בכתוב שהוכרח להגיה הם' מהאמל על מה שכתב נוידויו כפר בא לתמיס ולעונות ולפשעים וכל כי הא מיתוי בהשתחויה ניתא דבשלמא החטאים ניתא שיכפר אבל פשועות ומכ"ם הפשעים איך מעיו שיו לכתוב בקרא על המרגלים שעשה להכעיס מ"ם מסיים בם בתורתו וכו' כלומר אתם התליעת להרלות אתת שתעמוד ותוכיח בפרה על כולם שכן כתוב יכפר עליכם

שנויי נוסחאות

ולפשעים ולחטאים כי"מ על העונות ועל הפשע ם ועל החטאים. שעויתי ושפשעתי ושחטאתי כי"ק... ש ש ע ת י ש ח ט א ת י. משה עבדך כד"ב וכי"ק.. עבדך לאהרון"ה בבנב"ס ו, ח. יכפר עליכם וגו' בד"ב וכי"ק כל הכתוב. ודן עונין אחריו כי"מ ודן אומ'. ; במניות ד' פיהו והבהנים והם העומדין בעזרה בשהיו שופעין כו' אומרים ברוך כו' ועי' בפי' הרמב"ם ובד"ס. ת מימינו בו' משמאלו. בכי"מ כ' ב י מ י נ ו.. בשמאלו. (ושם שני שעירים)בכי"מ כ'להתכ"ו

על מי לסמוך [עכ] בעל כ"מ ז"ל. ומיהו לאו מטעמיה אלא כרבי וכדאמרן. ל"ל לן להגיה ו"ל דסמך על פירושו ובאורו דבמקומו פרק ה' מה' בית הבחירה דסם ביאר לזיהו מקומן של עבודות הלפנימית ["ומנלן לו כך בפ"ג מה' הקרבנות שהעתיק ל' המשנה ותיקף לסמיכה כו' לט"ג דבגמרא אמרי' דס"ק שתקף כו'] כ"ז לדברי הרמב"ם כפעל"ד ומקלת כתבתי ג"כ בזה בספר ג"ה סי' מ"ג. ["ועיין מ"ש בס"ד בפ"ב דתמיד] אבל ללמוד הר"ב שכתב לעיל כל לפון העזרה היה כשר גרלה ודאי דס"ל כשנויא דגמ'. דמתני' דבין האולם למזבח רבי ס"ל דכל לפון חפילו שבנגד מזבח עלמו בין למערב בין למזרח כשר. ומלה כתב במשנתו זאת דקדוק דלעפון דבגמרא. גרלה דכשרה ליה דאין הלכה כרבי"ש בזה. אלא דמזבח בלפון נמי קאי. וכמשמה דלעיל כרבי. ומטעם שתכתבי להרמב"ם דמתני' דסוף מדות נמי מוכחא דכשרה דמזבח בלפון נמי קאי: אשכרוע. כתב הרמב"ם והוא כל' ערבי ברוש. אבל בתרגום יונתן בפסוק ברוש תדהר ותאשור בירון מורני ותשכרופין יפעיה מ"ח וס'. ["וכך העתיק הרמב"ם בפעלמו רפ"ב דנגעים · וכן כתב שם הר"ב] : ו מובני. פי' הר"ב גלגל לשקעו בבור שיהיו מימיו מחוברין כו' וכן כתב רש"י וכ"פ בסוף פ"ק דתמיד ותע"פ שהפסר לשלבלו לבור והוא עופל מלליו חולי יכולים שמא יתקלקל לו יפסר ל"ל דרך כבוד הוא שלא לשלבלו ושיפול מלליו חלא יגלגלנו כחדס שם על כליו כל שכן כלי קדש. ומיהו לכוגיא דפ"ב דזבחים דף כ"ח ע"ב דפליגי רב חסדא ורי' יוחנן דלר"י מבערב משקע ליה ולר"ח קודס עמוד השחר דזהו זמן פסולו. מוכח מהתם דלר"י דמשקע ליה בערב לא היה צריך לגלגל לשקעו דמשלבלו ועופל מלליו לבור חלא להטעלותו בשחר היה צריך להגלגל כדי להשמיע הקול כדאיתא בתמיד פ"ק ופ"ג. ולר"ח דמשקע ליה קודם לעלות השחר הוי השקוע בגלגל להשמיע הקול שהוא קודם לעלות השחר. ומשלח לפי זה דמפרכי להו רש"י והר"ב תלויים דרב חסדא שהשקוע היה ע"י גלגל והיה קודם לעלות השחר דלמו זמן פסולו בלילה. ובסוף פ"ד דסוכה מפרשים שהיו משקיעין לותו בערב. והיינו כר"י ועיין פ"ג דתמיד מכאן ח'. עוד עיין פירוש הרמב"ם שכתבו הר"ב בספ"ק דתמיד. ועיין מ"ש שם בס"ד. ומ"ש בעל כף נחת בפ"ק דתמיד שחיו גלגל הלח קנה בתוך קנה חלול. כדמות מכחול בספופרת ומקוש בסיס ועל ידי ניעוע המכחול מעלין הסיס ט"כ וזאת התחבולה מפורסמת במקומינו ואינו ל"ל מהגמ' דקאמר גלגלו דמשקע ליה וכן בזבחים דמכי לרב חסדא דמשקע ליה. ופריך מי דמשקע ליה מי מכתמע קליה. משקע ליה בגלגלו. ס"מ דשקוע מכמיע קול ובתחבולה זאת כשמנענעין ומבמינין קול מעלין הסיס ולא מבקעין. גס מה שהקשה בכף נחת ס"ז דקיי"ל הכיור היה י"ב לאומת למיטוע כנגד י"ב דדין שנעשו לי"ב כהנים והיה לריך שרוחב פי הבאר יהיה רחב כמותו. ולא מלינו מקום פנוי בין האולם ולמזבח לזה הבור. ט"כ. כלומר דלמאי דתנן בשנה ו' פ"ג דמדות די"ב מעלות היו שם וכו' לא היה מקום פנוי חלא ג' לאומות כדפי' הר"ב שם ובשלמת הכיור עלמו בי"ב דליו שהיה נבוה על הלרן והיו דליו ממין על המעלות. אבל הבור היכי הויא קאי. וי"ל דבמקום הבור חסרו מן המעלות עד כדי שעורה והיינו לאמה ח' שלא חס שנולו י"ב לאומות לא היה חלכסונו רק ד' לאמות. ועוד יש לומר דהקיפו לא היה חלא ט' לאומות ותע"ג דלמגן בפ' י"ח דמגילה ד' ל"ח תרי גברי בלאמתא ופלגא לא מסתגי להו. הכא שהיו עומדין זה לנגד זה שיעור מלאמתא ופלגא ומסתגי להו. וכיון שהקיפו ט' לאומות חלכסונו ג"ח וכן היה מקום פנוי כן גרלה בעיני. ומ"ש כף נחת בפירוש חלת מוכני שהוא לשון הכנה והזמנה בערוך כתב שמוכני זה ל' יון בגלגל המתגלגל כו'. וי"ח מוכני מלשון ותח כתו: שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה. לפי שקדשו בכלי ולא בבור קדשים הוא לפסול מיס קדושים. רש"י: כל ידות הכלים. בתוחן כלים שח"ח לעבות שלמן של זהב כגון סכינים או קרדומים הלכך עגיד ידות דזהב. גמרת: נברשת. פירש הר"ב מטורה ודומה לו בספר (דניחל ח') לקבל נברכתה דהכא במעשה בלטבלר רש"י וכן הוא בירושלמי: של זהב. ["על פתחו של היכל]. ותגח בשנה שהממה שרחה ניצולות יוצלין ממנה והכל יודע שהגיע

ועשאן בן גמלא מ"ו סם ס"ח: ו בן קטין נ"ז ע"ח. עשה י"ב דד' כ"ס ע"ב ומהש בס ע"ח מ"ו ע"ב מהל' בית הבחירה ה"ח ופ"ה מהל' בית המקדש פ"ו. שלא יהיו מ"ו סם ושם. ואח היא עשרתה ניסן מ' ע"ח יומא פ"ב ע"ב ע"ב ב"ב מנחות פ"ב

שנויי נוסחאות

של אשכרוע (היה) כבי"ח ליתח: בד"ג ושל..: כמשב"ב ד"ן רפ"ח.. אשכרוע. ועשאן בן גמלא כבי"ק עשאן בן גמלה: בן גמליאל. (והיו מוברין אותו ל ש ב ח) בד"ג ובכי"ק ובכי"ח ובכי"ל ומוברין אותו.. : בכי"מ ליתח כ"ו ועי' בפי' הרמב"ם ובד"ם ועי' עוד בשנה הסמוכה. ו. בן קטין בכי"ח קטן. שלא חיו לו בכי"ק ובמשב"ל.. בו : בכי"ל.. שם. מובני בכי"ק מבני. כוונבו בכי"מ כי מולבו. (היה) עושה בד"ג ובכי"ק ובמשב"ל עשה וליתח. כל יחת הכלים בכי"מ ח' בל חידות של בלים. הילני בד"ג חילנית. על פתחו של היכל כמשב"ל על פתח היכל. (והיו) מוברין בכי"מ היו..: בד"ג ובכי"ק ובכי"ח ובכי"ל ומוברין. אותו לשבח בד"ג ובמשב"ל לוחן ועי' בשם' הקודמת ובד"ם.

ראשון לציון

ט ח"מ ד"ה אשכרוע. כתב הרמב"ם והוא בלשון כו' עי' יס"מ:

לקוטים

עליכם לנו לעשות לעומר ת ת כ ה ג ו הפסוקים שמנתמלים מפסח ועד נפר ולריך עסרה מכל מעלהיכם כשמעתו דלליב ליכלו יהוי נפים בקלה. ומ"ם משם שנדך משום דכיון שהוכרה להניח כף' מעשה המעור ליכא למ' נפר קלה דמתי קלמר יפר עליכם דמשן יפר הוי"ל מפר. וכן לפי כי' לפי הוי"ל. מ"ם קלמר בתורת משה עבדך שמשה עבדך הוא המדבר ומלמר בכוח קבנו יפר עליכם הקב"ה. א"ק דש"מ כך קרא קמשיע ליה לר"מ וכיכידך דמתני' עויקי שעשתי מעלתי ולמן קיי"ל כרבנן ומ"ם מר"ב כמשנה ג' פ' דלקמן ומתוו כמן סתי"ע. ולפן זו קו' דהש ליכא בגמ' קרא לתניגא דמשיע לכלוחה ל"מ ומ"מ ומ"מ ומ"מ דמ"ק בשעתן הטוכה עשה לפן שבועות כשבגות. וס"ע מימה טכן קרא. (ש"ל)

נב) [בוקסבוימהמלן] : נג) יהושע בן גמלא כוס"ג : נד) כוס"ג היה: נה) כדי שי"ב כהנים שוכו בתמיד כלעיל [פ"ב מ"ו] יקדשו בב"ח, דהשותו ח"ל קדוש, מדכתר בזר : נו) [רמ"ה : נז) שע"י המוכני משקעין הכיור בבור, ויהיו מימיו מחוברין ולא יפסלו בלינה : נח) [כ"ב דף ח'] מזרע חשמונאי היו הוא וחילוי תמו. ובב"ר [פמ"ו] ליתא דמוגבז ובזטוס, בניה של חילני המלכה נתגיירו. וכמו כן ליתא בזיסיפון רומי [ספר ג' פ"ב], שהיו מלכי חידיחבני [הוא מחות בתרחבינן] ונתגיירו בלמעה, ואחרי מות מויחמי הוא בזיטוס, מלך מוגבז, ומוגבז זה קודם שמלך הלך

הוא וחילני תמו לירושלים ושהו שם כמה שנים. וגם תחרי מלכו, כשתרו בניו גרי לדק על לחמת הקודש, [כפ"ם נדם י"ז ח'], ועי' ספר יוחסין [דקמ"ח ח'] ועי' מחוד עיניס [סר"ח וכ"ב] : נט) [התלמדניק] : ס) בקחות הסניניס וכדומה, שח"ח לעשות הכלים עלמן מזבח : סא) [מורה: סב) ומפני שהיכל נבוה ק' לחמה [תוי"ט מדות פ"ד], ועומד ברוחם הר הבית, לפיכך כשהחמה עולה, כי' הנברשת שעשוי מזבח מוכה מבריק ומחמונק, והיו יושבי ירושלים יודעין שהגיע זמן ק"ש: סג) שלא יעמדו לטלטל ס"ת לכחוב ממנה : סד) שהניח דלקות נחוסת קלל [מעבסינג בל"ח] לביהמ"ק וכשעמד שער בית, הטילו

משנה: **יא** לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים. שלא היו יודעים שאר חומרין לדשתם מן המנין שלא יהא נשבר מפני שהיה עשוי כמין תיבה פרוצה: לא רצו ללמד על מעשה הקטרת. מכירין היו בעשב ר' שמעון מעלה עשן. וכשהיו מפרכים לאחו עם סממני הקטרת היה עשן הקטרת מתמר ועולה כמין מקל ולא היה פושה הילך והילך: פרק בשיר. שכרעת קול נעימה: על מעשה הכתב. קוצר ד' קולמוסים בד' לתצבותיו וכותב עם בן ד' לותיות כאחת: על הראשונים. בן גמלא ובן קטין. מוגב. והלגי לחמו. ויקטור: ועל האחרונים. בית גרמו. ובית חבטינם. הגרום בן לוי. ואע"ג דבית גרמו ובית חבטינם שלא רצו ללמד שמא ילמד לדש שאינו הגון וילך ויעבוד לע"ז כך לא קבלו מכמים את דבריהם:

יא ואלו לבנאי של בית גרמו. לא רצו ללמד על מעשה לחם הפניים(פח). של בית אבטינם לא רצו ללמד על מעשה הקטורת(פט). הגרום בן לוי(צ) היה יודע פרק בשיר(צא). ולא רצה ללמד. בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב(צב). על הראשונים נאמר זכר צדיק לברכה. ועל אלו נאמר(צג) ושם רשעים ירקב:

שהגיע זמן ק"ס. גמ': **יא** הגרום בן לוי. פיין ברים פ"ס דסקלים: ועל אלו נאמר ושם רשעים ירקב. פי' הר"ב בית גרמו ובית חבטינם הגרום בן לוי וכו'. וברים פ"ס דסקלים גמרו אלו בין הממונים ואחיות הא להכא דמפרש על בית גרמו וכו' כפי' הבני שפירש הר"ב שם דממונים הרחבטינים הוא מוגה ["ועיין עוד מ"ש שם פי' שליטי בשם טירוסלמי דחליבים אחיות שמי] דאלו לפי' ר' דהחסידים הוא מוגה לא נאמר ושם רשעים ירקב אלא על בן קמצר והבריו. כלומר הדומים לו והכי איתא בירושלמי דפרקין ודסקלים. וטעמא שכיון שמלאו חשובה לדבריהם נתקבלו. וכן גרסה ג"כ בבריית' בגמ' דידן דעל בית גרמו וכו' לא נאמר וכו'". ומה שלא מלא בן קמצר חשובה לומר ג"כ שמא ילמד וכו' פי' ביפה מרחה דמתי תיכפת להו למכשך כל תותיות שמות שחליל בכח אחת אבל בכתיבת השם הקדוש גרסה דניחא שיהא כולו נכתב בדבר אחת שלא יהיה השם חסר. ועוד יש רמז לענין חימוד השלא שלוק השמו ממנו יהבדך ע"כ ["ותני תמה על שלא מלא הגרום כ"ל ג"כ חשובה לדבריו שמא ילמד לדש שאינו הגון וכו']:

יכין תפארת ישראל יכין

ר' ניס וכשרלו לשמיה, השעטר להתיגע לריק. והניח ל"ע עליו, ותמר הטילוני עמה. מיד נח ניס. כשבאו לגמל, היתה גם המחרת מבלבלת מתחת הספינה שנשמרת פרוסה שם. ולזכרון הדם, העמידו הלחם הלזה, לשטר מזרח שיהיו נגד פתח ההיכל: סה) דמעשה כהיכה פרוסה, וזה להשבר, שם לא שיחפוף ממון לאחור, וי"ו לא נאסף יפה ומתעפש. אבל אלו ידעו לאפותו כתיקון שלא ישבר: סו) מכירין היו בעשב שקרא מעלה עשן, שעל ידו עין הקטורת מתמר ועולה כמקל, ולא יפליג לכאן ולכאן [ותמוה דבש"ס תמרי דסכיתו תומרין מלובסנדרית, שלא ידעו עשב סנ"ל, ושרי תמרי

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ג'.

פ"ג מ"א, ב', ג', ד', ה'. התורם התר"ש מסדר טרפעה גדולה ואח"כ מערכה קטנה שני' ושתי' בצדה שממנה לוקחין אש במחתה לקטורת בכל יום, ואח"כ מעלה ב' גזירי עצים ומניחין על מערכה גדולה להרבות האש ואח"כ נכנסין ללשכת הכלים ומוציאין כל כלי שרת הצריכין לאן כל יום שהן צ', וכשמגיע זמן שחיטת תמיד דשחר שהוא קודם שתע"ה החמה, משיאיר מני כל מורה, אומר הממונה על הציץ שהוא הכהן גדול, צאו וראו ממקום נבוה אם הגיע זמן השחיטה', והרואה אומר, ברקאי', [והוזרין ושואלין אותו אם הגיע כנפי האור קר שבחברון] והוא אומר, הן', משקין התמיד מים בכום של זהב, וזה שוכה בשחיטתו נוהג ד' ה' ביה"ב שהעבודה רק בבה"ג. עי' לעיל פ"ב בהג"ב, בענין הציים שהיו אחריו הבהנים שוכו להעלות האברים נוביה"ב עי' לעיל פ"ב לענין הציים, ושוהין שם עד שפתחו שער ההיכל הגדול, ובשעת פתיחת השער שוחטין את התמיד כן הוא בשאר הימים, ובי"ב בשיגיעו לשחוט התמיד פירמין פרין של בוץ בין בה"ג ובין שאר העם על פתח בית המבילה, כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי לבן דבוץ לא בבגדי זהב, ובית המבילה זו ה' בחול בסקוה ש"ג שער הטים נדשאר טבילות ד"ה"ב חיו בקודש בלשכת בקורה, שנקראת ע"ש הבונה בית הפרוה] ופושט בגדי חול ושובל נדבל העושה צרכיו הגדולים טעון טבילה, אע"י שהי' בבר במקדש, והרי אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו מהור עד שיטבול, וכל העושה צרכיו הקטנים צריך קידוש ידים ורגלים], ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו לא מכיור אלא מקיתון [פך] דזהב, וכן היו כל הקידושין בית"ב, ושוחט התמיד, ומניח אתר לנמור השחיטה ומקבל הבה"ג את הדם וזורקו על המובח כמצוותו, ואח"כ נכנס לתיכל ומקטיר קטורת של שחר ומטיב את הנרות, דהיינו ב' נרות המנורה שנשארו אחר שבבר המיבי הכהנים ה' נרות קודם הקטרה [ולרמב"ם המבח היא הדלקה] ומקטיר הראש ושאר אברי התמיד כסדר שחוכר לעיל פ"ב, שהרי בבר ביני ביני כבר חפשיטו ונתחו התמיד והעלו האברים לבבש והחביתין [עי' תפארת פ"ב מ"נ] והנסבים כלי הסולת ויחין, ואח"כ מקריב חפר ושבעת הבבשים של מוסף היום: מ"ו, ו', ח', מ'. חביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה בית המבילה זה, פרסו פרין של בוץ בינו לבין העם, מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי זהב, ולובש בגדי בוץ דקים, ונכנס לבית הפרוה, ומקדש ידיו ורגליו מכיור, ועולה לראש המזבח, ומקבל את הדם בכוס של זהב, ומניח אתר לנמור השחיטה ומקבל הבה"ג את הדם וזורקו על המובח כמצוותו, ואח"כ נכנס לתיכל ומקטיר קטורת של שחר ומטיב את הנרות, דהיינו ב' נרות המנורה שנשארו אחר שבבר המיבי הכהנים ה' נרות קודם הקטרה [ולרמב"ם המבח היא הדלקה] ומקטיר הראש ושאר אברי התמיד כסדר שחוכר לעיל פ"ב, שהרי בבר ביני ביני כבר חפשיטו ונתחו התמיד והעלו האברים לבבש והחביתין [עי' תפארת פ"ב מ"נ] והנסבים כלי הסולת ויחין, ואח"כ מקריב חפר ושבעת הבבשים של מוסף היום: מ"ו, ו', ח', מ'. חביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה בית המבילה זה, פרסו פרין של בוץ בינו לבין העם, מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי זהב, ולובש בגדי בוץ דקים, ונכנס לבית הפרוה, ומקדש ידיו ורגליו מכיור, ועולה לראש המזבח, ומקבל את הדם בכוס של זהב, ומניח אתר לנמור השחיטה ומקבל הבה"ג את הדם וזורקו על המובח כמצוותו, ואח"כ נכנס לתיכל ומקטיר קטורת של שחר ומטיב את הנרות, דהיינו ב' נרות המנורה שנשארו אחר שבבר המיבי הכהנים ה' נרות קודם הקטרה [ולרמב"ם המבח היא הדלקה] ומקטיר הראש ושאר אברי התמיד כסדר שחוכר לעיל פ"ב, שהרי בבר ביני ביני כבר חפשיטו ונתחו התמיד והעלו האברים לבבש והחביתין [עי' תפארת פ"ב מ"נ] והנסבים כלי הסולת ויחין, ואח"כ מקריב חפר ושבעת הבבשים של מוסף היום: מ"ו, ו', ח', מ'. חביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה בית המבילה זה, פרסו פרין של בוץ בינו לבין העם, מקדש ידיו ורגליו, ופושט בגדי זהב,

ופובל ולובש בגדי לבן בוץ דק מאור שהיו שווים עם אלו דבין ערבים לי' מנה, ורמב"ם בה' יה"ב השמיטו, דנקטי בסיפור מעשה שהיה, והיו דשל שחרית של ח' מנה ודערבית של י"ב מנה [ומותר לפחות ברשחרית ולהוסיף בדערבית, רק שיהי' הכל ביחד ל' מנה] וסקדש ידיו ורגליו ובא לו אצל פרו שחביא משלו שעמד בצפון העזרה בין האולם ולמזבח [דאע"ג דכל צפון העזרה כשר לשחיטה משום תולשה רבה"ג מקריבין השחיטה להיכל שלא יכביד עליו הולכת הדם] הפר ראשו לדרום ופניו מעוקם למערב בנגד ההיכל וכדי שלא יהי' נגאי למזבח בשיגלה ביתרעי ויטיל גללים, להבי עמד בעיקם עם הראש לדרום, שיהי' אחוריו לצפון, לא בלפי מזבח, למזרח] והבה"ג עומד במורח ופניו למערב וסומך שתי ידיו על ראש הפר ומתודה בן, אנא השם [הזכיר שם הויה ככתבו] חטאתי, עויתי, פשעתי, לפניך אני וביתי אנא השם בפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך לאמר, כי ביום הזה יכפר עליכם למהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' נהזכיר שם היויה בכתבון תמהרו", והבהנים עונין אחריו בהשתחויה משום ששמעו השם ככתבו בשבמל"ו", בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח ונלא הכניטו השעירים כהפר בין האולם ולמזבח, שעדיין הי' זמן רב קודם שחיטת השעיר, ווידוי עליו ע' התארת] ודסנן מיסיגו וחאש בית אב של אותו יום נשכל בית אב הי' להם ראשן, משמאלו [עי' השעם בתפארת] ושם ב' שעירי', ומצותן שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמים ולקיהנן באחת, ובדיעבד אעפ"י שאינן שוין, או שלקח אחד היום ואחר אחר זמן רב כשרה, ולקחי היתה שם והוא כלי חלול המחזיק ב' ידים, להבניסם בתיכו בלא להתכוונן לקח דוקא הנורל לשם בימין, ובלי זה חולן, ובקלפי ב' גורלות שוין נשלא יהי' א' גדול וא' קטן, א' כסף וא' זהב, וכשרים מעץ או אבן או מתבת, ובתחלה של אשכרון [בובקסבוימהאלקן הי, ואח"כ עשאן הבה"ג בן גמלא מוחב ושבחוהו: ((מ"י, י"א. בה"ג בן קמין הי' עושה י"ב דדין לכיור שיקדשו בו בפעם אחד הי"ב בהנים שובו בתמיד דחשוחם א"צ קידוש, ועשה מובני [מאשינן] לביור לשקעו בכל לילה לבור שיהיו מימיו מחוברין ובל יספלו בלינה. מונבו המלך עשה כל ירות הבלי דיח"ב דוחב. הילני אמו עשתה מנורה דוחב על פתחו דהיכל שהיה גבוה ק' אמה שעמד בראש חר הבית, ובשחחמה שלח חית חנברשת מברין ומתוציי

שלית

יא ואלו לבנאי וכו' בית אבטינם בי' הגרום בן לוי כו' הקניס פ"ב פ"ת ירושלמי שקלים פ"ב הל' ט"ו. תוספתא שקלים פ"ב הי"ט ט"ו ובגמ' פ"ק ע"ב ע"ש

ויודעין בירושלים זמן ק"ש, ועשתה מבלא דוהב שפרשת סיסה כתובה עליה, שלא יטלטלו פ"ת לכתוב ממנה. איש אחד נקנור חביא דלתות נחושת קלל לביהמ"ק ממצדים ונעשה נס לדלתותיו על הים והוקבעו בשער המזרח נגד פתח ההיכל וזכר כל צדיקים אלו לברכה. משא"כ בית גרמו, שלא רצו לגלות הסור שהיו יודעין לאמות הלחה"פ בסתן תיבה פרוצה בתנור בלי שישבר. וביה אבטינס שידעו סין עשב שנקרא מעלה עשן שע"י ענן הקטורת מתמר ועולה במקל וקו ישר, ולא גלוהו, וכן הגרום בן לוי שהיה יודע להוליד קול נעימה בשיר ע"י תנועות אצבעותיו יל"ז פיו, וכן בן קמצר שידע לקשור ד' קולמסין על ד' אצבעותיו וכתב שם היה רצוף, אלו הוכרו לגנאי ושם רשעים ירקב)א

ציונים

תוספת יום טוב — טרף בקלפי פרק ד יומא — ר"ע מברטנורה

פרק ד א אישי. לחודי כ"ם הר"ב במשנה ג' פרק קמא: **ב** קשר לשון זהורית. סיומו כדי שלא יתחלפו כדפי' הר"ב. ולקחו של זהורית. דלסמכוהו לקרית דשמ יהיו חטוחים כשנים כשלג ילבינו (ישעיה א') עיין סוף פ"ו: זהורית. פי' הר"ב לצבוע אדום. תרגום ותולעת שני ולבע זהורי. רמב"ם: ובני להרן. דתרי זימני כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו. קמ"ל לעיכובי ושעות ביתו. ותניין על תמיו הכהנים בכולן קריון ביתו שנאמר (תהלים קט"ו) בית להרן. וכך הוא יפה להחודות בתחלה עליו ועל ביתו דמוטב שיכא זכאי ויכפר על החייב ולא יבא חייב ויכפר על החייב כדתניא בגמרא דהכא [מג:]. ותו בגמרא פ"ה דף כ"ח מקשה היכי מכפר להו בפר דלמו דידהו (דהא מחסר לו ליפרון דמשלו [הוא מניח] כמ"ש שם) ומשני דרחמנא הפקיר ממונו שלו לכל אחיו הכהנים: ["אנא השם. וכן היה כפי דלעיל מכנה ח' ושיין לקמן פ"ו משנה ג']: לעזנות ולפשעים ולחטאים. כתב הר"ב אבל חכמים אומרי עזנות אלו זדונות וכה"ג (במדבר ט"ו) הכרת תכרת הנפש [ההיא] עונה בה פשעים אלו מרדים וכה"ג (מלכים ג' ג') מלך מואב פשע בי (מרד בי) חטאות אלו שגגות וכה"ג (ויקרא ו') נפש כי תחטא בשגגה. גמרת. ומ"ם הר"ב ומהו ז"ם משם טומאת טון וכו' בגמרת בבריית תחת בדמ"מ הני תרי קראי דהתודה וגו' וטבח טון וגו' ולהת קא משמע לן מהדר מאי משמע לן מהדר מה טומאת טון וגו' ובקרית דוהתודה לא מהדר

פרק ד א טרף בקלפי. טרף חטף ולקח פתאום בחטיפה בקלפי. שכשיגיע למעלה ובקלפי היתה שם ולמה בחטיפה כדי שלא יתכוין להכיר במשמושו חיזה של שם ויטלנו בימין לפי שסימן יפה היה כשהיה עולה בימין: והעלה שני גורלות. אחד בימין ואחד בשמאל. והשעירים עומדים אחד לימין ואחד לשמאל ונתן גורל שעלה בימין על שעיר של ימין וגורל שעלה בשמאל על שעיר של שמאל: לה' חטאת. שם המפורש היה מזכיר והוא שם של יו"ד ה"ח כמו שהוא נכתב: ר' ישמעאל אומר לא היה צריך כו'. ולין הלי כר"ע: והן עונים אחריו. כשמזכיר לאת השם: **ב** לשון של זהורית. לשון לצבוע אדום: כנגד בית שלוחו. כנגד שער שולימוהו כו': ולנשחטו. היה קובר לשון של זהורית כנגד בית שחיטתו. כלומר בעולתו. והשתא לא אתי לאתחלופי בשעיר המשתלח שזה ברחבו וזה בעזרה ותרוייהו בשחר שעירים לא מהלפי. שאלו לשון של זהורית קשורה בהם ושעירים לחריס אין לשון של זהורית קשורה בהם: עויתי פשעתי חטאתי. מתחין ר"מ היה דיליף מקרא דכתיב (ויקרא י"ו) והמודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. לאבל חכמים פליגי עליה ואמרי עונות אלו זדונות. פשעים אלו מרדים. חטאות

פרק ד א טרף (בקלפי) והעלה שני גורלות). אחד כתוב עליו לשם. ואחד כתוב עליו לעזאזל). הסגן בימינו). וראש בית אב משמאלו. אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישיה) כהן גדול הגבה ימינך. ואם של שם עלה בשמאלו. ראש בית אב אומר לו אישי כהן גדול הגבה שמאלך. נתנו על שני השעיריב) ואומר לה' חטאת). ר' ישמעאל אומרג) לא היה צריך לומר חטאת אלא לה'. והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד): **ב** קשר לשון של זהוריתי בראש שעיר המשתלחא) והעמידו כנגד בית שלוחוב) ולנשחטיג) כנגד בית שחיטתויד). בא לו אצל פרו שנייהו). וסומך שתי ידיו עליוז) ומחודה. וכך היה אומר. אנא השם. עויתי. פשעתי. חטאתיי) לפניך אני ובניתי. ובני אהרן עם קדושך. אנא השם. כפר נא לעונות. ולפשעים. ולחטאים. שעויתי. ושפשעתי. ושחטאתי לפניך אני ובניתי. ובני אהרן עם קדושך. ככתוב בתורת

ש"ד א טרף בקלפי. ל"ם ע"א. מ"י ע"ב. מ"ה עבודת יוה"כ פ"ג א"ר אישי כהכ"ג יוכלמי י. מ"ל ע"ב היה: נתנו. כו' ואומר. מ"י שם ע"ב ה"ו: **ב** קשר לשון. מ"ל ע"ב שבת"כ פ"ב ע"ש מתוש הכבי: מ"י ע"ב. מה' עבודת יוה"כ פ"ג: וסומך שתי ידיו. ל"ם ע"ב ע"ש:

שנויי נוסחאות

פ"ד א (הסגן בימינו ורב"א משמאלו) נד"ג וכי"ק וכל הכ"י ליתא כ"ו והוא נכון, כי למשנה ע' דס"ג קלי (בק שהפסיק בתו"ע נדפיס נדפ"י) ושם מכרו הדכרים הללו. עלה בימינו נכי"מ לי עולה.. יכינך נד"ג וכי"ל ונמצכי"ל את יסיגך וכן נסמוך את שמאלך. ואם של שם עלה בשמאלו נד"ג וכי"ק ונמצכי"ל ואם בשמאלו עלה; נכי"מ ל' אם בשמאל עולה. (אישי כה"ג) חנבה שמאלך נכי"ל ליתא. נתנו נד"ג וכי"ק ונמצכ"ג נתנן; נמצכי"ל נתנם; נכי"ל נותנן. ה ש ע י ר י ם נכי"ק שעירים. ר' ישמעאל נכי"ל ר' שמעון. לא היה צריך נכי"ל אינו צ ר י ך. **ב** שעיר המשתלח נד"ג וכי"ק השעיר. ו ה ע מ י ד ו נכי"ק ונמצכי"ל העמידו. שלוחו נד"ג ונמצכ"ג ונמצכי"ל שילוחו (ויק"ר ויק"ק). וסומך נד"ג וכי"ל ונמצכי"ל ופמ"ד. ומחודה נד"ג וכי"ק והתודה; נכי"ל ונמצכי"ל ונתודה. עויתי פשעתי חטאתי נמצכ"ג חטאתי ע ו י ת י ו פ ש ע ת י לך נמצכ"ג ד' יבמיעלן ונמצכי"ל, וכנגדתי ונד"ג וכי"ק וכל הכ"י ונמצכי"ל כוסמתנו. **והשם** נכי"ק בשם ועי' לעיל ע"ג מ"ח. לעזנות ולפשעים ולחטאים וכ"ה בכל המקומות ועי' נמצכ"ג ומ"ם לעיל שם; נכי"מ על העונות ועל הפשעים ועל החטאים; נמצכי"ל לעונות וגו' וחטאת עד סוף המשנה ליתא.

תוספת חדשים

פ"ד א בהר"ב ד"ה טרף בקלפי כו' כדי שלא יכוין כו' ל"ש בסי' יפה כו' עכ"ל והק' ארמ"ו מה בי' יפה יש לפ

יבין — תפארת ישראל — יבין

פ"ד א) ר"ל הכיה"ג חוטף מכר הגורלות מתוך הקלפי, כלא יכוין להטעות של שם מימינו, שזה כי יפה לו, ו"ת טרף בקלפי ר"ל בעגל הקלפי, כמו בילים טרופות: ב) מ' בימין ומ' בשמאל: ג) כך נקרא כל הר זקוף וקשה לתבן [יומא ס"ו ב']: ד) ר"ל שעומד לימינו של כה"ג. ותב"ע שבבר לשמעיון כן [פ"ג מ"ע], נקט לה תו הכא להודיעך הטעם למה כשהשם עלה בימינו הסגן מ"ל הגבה וכו' היינו משום שהסגן עומד בפתחו לד, ולא משום שהוא הכוהב מדעלה השם בימינו יהשיבהו בימתר לו הסגן שחשוב טפי מהראש בית אב: ה) תדוקי: ו) הגורל שהעלה בימין היה על השעיר שעומד מימינו, ואותו שבשמאל היה על השעיר שבשמאלו: ז) ותב"ע דבמדרים [ד"י ע"ב] אמרי' דלא לימת, לה' עולה לה' שלמים, דלמת ממליך אחר שתמר לה', ויהיה מזכיר השם לבעלה [תוס' יבמים שבת]. כ"ל דהשם במדבר דעיך בהו ממליך משת"כ הכא בחוכה. ותו דבבר הניח הגורלות, להבי הו לא חייבי שמת ממניך: ח) כיה"ב היה: ט) כך תומרי בהשתחוי, מדהזכיר השם בכהבו [פי' פ"ו פי' יט]: י) למר סרוק [קרתמזין]: יא) בין קרניו: יב) פני השעיר נגד שער המזרח שדרך שם יולימוהו: יג) הי' קובר זהוריה: יד) ר"ל בגופו, שלא יתפלפו זה בזה, ולקחו זהוריה מרלכויב שם יהיו חטוחים כשנים כשלג ילבינו, והי' סימן טוב ליסרמל שילבין הזהוריה שבשעיר המשתלח כשהשליכו מהטוק. והזהוריה שבשעיר הנשחט כשחשוטו הלו הזהוריה על פתח ההיכל, וכשהניע השעיר הנשלה, להמדבר, הי' זה הזהוריה שעל הפתח מלבין [פפ"ו]: טו) ר"ל פעם ג': טז) בין קרניו: יז) עי דבתי ר"מ, שבתמר והתודה עליו עזנות בני יסרמל, לכל פשעיהם, לכל חטאתם. לכל חכ"ח, הטאתי, עויתי פשעתי, דחטא שוגג, ועון מזיד, פשע מרד, והרי לריך להתוודות על הקל קל"תחלה. ולף דהקרא זכרם לסיפך. הכי קתמר

קרא

פ"ד א מתני' **טרף**. סירוש ע"ש. ערוך וכ"כ הרמב"ם ג"כ קבב. טרף עירבב כמו בלים טרופות: **ב** במשנה והן ג"ל והם: בהר"ב ד"ה ויוחי פשעתי השתחי מהכי' ר"מ היא כו' דף ג"ו. ועיין יפל"מ: תוי"ט ד"ה לעזנות ולפשעים ולחטאים כתב הכ"ג כו' תולי ג"ל שיחי פשעתי המשתחי כו':

הטלות הללו מנגנות. לאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות בהמיה הלא הוא אמר הטהרתי עויתי פשעתי וכיבדוך הוא לימר (תהלים ק"ו) חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו. והלכה כחכמים. ומהו זה שאמר משה(שמות ל"ד)וסלחת עוננו ופשעינו וחטאתנו. כך אמר משה לפני המקום בשעה שישראל חוטאים ועושים תשובה עשה להם זדונות כשגגות: ג ממרים. מגיס ומגער ומטריב בו שלא יקפה כשיהיה עד שיעשה עבודת הקטרת: על הרובד הרביעי. כל שורה ושורה של חצני הלפת קרויה רובד. ות"ק לפרש רובד הרביעי שבהיכל שורה רביעית שבתוך היכל מפתח ההיכל לפנים דהא כתיב (ויקרא י') וכל אדם לא יהיה באוהל מועד וכו' אלא חצי רובד רביעי של היכל. כלומר רובד הד' שבעזרה. כשיוצא מן ההיכל לעזרה. מוצא את הרובדין ומניחו על הרובד הרביעי. ואם עומד הממרם בו. לחלו בתוך ההיכל אי לאשבר כדאמרן: וחותה. את הגחלים ומניח את המחתה עד שיחפון בחפניו הקטרת ויתן לתוך הכף. ואח"כ יכנים כף ומחתה

משה עבדך (ויקרא י') כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד(ה): ג שהחטו וקבל במזרק את דמו. ונתנו למי שהוא ממרם בו(ו) על הרובד הרביעי שבהיכלא) כדי שלא יקרושב) נשלג) מהתה ועלה לראש המזבח. ופנה גחלים אילך ואילך. ותותהד) מן המעוכלות הפנימיותה). ויורדין והניחה על הרובד הרביעי שבעזרהז):

החלוס ולמזבח בשעה שמקטיר לפני ולפנים. וכן כתב הר"ם בפי' למס' כלים. וכ"כ שם הרמב"ם: ותותה. לשון עבדי הוא לחתות שם מיקוד (ישעיה ל') רמב"ם מגנה דלקמן: מן המעוכלות הפנימיות. כמו המעוכלות בחל"ף שמתחלק בעי"ן שהם ממונח אחד וכוף פ"ק דתמיד גרס בחל"ף ופירש הר"ב שם הגחלים שבחמצע שהם שנתחללו היטב והן קרובים להיות דמן עד כאן: במזבח ה' פרק ה' דתמיד גבי חביתין שם הגחלים שבחמצע שהם שנתחללו היטב כתב הר"ב דל"ג מן המעוכלות הפנימיות שהן קרובים לדמן דאדרבה גחלים גסות ובוערות היה תותה ע"כ. וגרסה דטותחת מבנתו דהכא לא היה כתוב כלל. ליכך לא הוצרך לכתוב דל"ג מסח"כ [שהם] שהיה כתוב כן בנוסחת מבנתו. וכן הרמב"ם בפ"ד מהלכות עי"כ כתב ותותה בה שם מעל המזבח ולא הזכיר מן המעוכלות ולולו בפ"ג מהלכות תמידין כתב וטחל מן הגחלים שבחמצע קרוב לומר דהכא ל"ג במבנה ובתמיד גרים. ולענין קודש הר"ב בתמיד כבר הגיגו הרא"ש להרמב"ם ולמר שאין זה בנוסחאות המדויקות לענין קטרת הלא בענין תרומת הדשן ע"כ. ומ"ם בכ"מ דפסטת דמהניתין דפ"ם דתמיד מבמע לענין קטרת מהגייא ולאו יודע עוסחת אחרת ע"כ לא השיב דאם להרא"ש כלום גבס הוא סובר ולולי דפסטת דהניא מהניתין דפ"ם לענין קטרת היה הלא ה"ק דבנוסחת מדויקת (שהיה ויודע הוא ז"ל) לא מתניית בפ"ם לענין קטרת. והיכא מתניית בספ"ק לענין תרומת הדשן. אבל ג"ל דברי הרמב"ם מכוס דבפ"ב מה"ם לענין תרומת הדשן כתב ואותה מן הגחלים שנתחללו בלב החם. ובקטורת רפ"ג לא הזכיר בלב החם אפשר לומר שזהו חלוק טוסחאתו דבתרומת הדשן גורס הפנימיות והן שקרובים להיות דשן ובקטורת ל"ג פנימיות אבל גרס מחולות והן גחלים בוערות מאד ואינם קרובים להיות לדשן כמו הפנימיות ובקטורת לפני ולפנים שהיה דקה מן הדקה ועוד מכוס חולבת דכ"ג ל"ג כלל הלא הטריחוהו לחפש אחר מחולות לבד ["ובהוס' פ"ו דזבחים דף ס"ד הכוו המדות דבין בכה בין בקטורת דכל הבנה ל"ג הפנימיות]: על רובד הרביעי שבעזרה. לכאורה היינו דבין ריבה לסיפא דבריהם הוא מוצא מהיכל ולחוץ והכא מוצא מירידתו מן הבבש והוא פוצה למול ההיכל. דלו לאו הכי הלא דהכא נמי ברובד דלעיל מייתי מ"ם דהכא תנן שבעזרה ובריהם הכן שבהיכל והמרי הכי של היכל ומיהו בירושלמי גרסה דבתרא רובד מירי דחריהם קאמר כיון (פי' כן היא) מתני' על הרובד הרביעי שבעזרה. וברמב"ם פ"ד מה' עי"כ כתוב בסיפא על הרובד

יכין תפארת ישראל יכין

קרא ע"י סיתווסי, עוטת ופסעים, יההו ויהפכו כולן לחטאים, ר"ל לשגגות: יח) בהשתחויה, מהכזיר הבא בכהנו: יט) אבל לא קרנו, כלעיל [פ"ג פי"ג]. דעבודת היום מדמו' מן כבר רק בו, ולא דריך לקבל הדם מבר, לגבי עבודת היום זריז הוא [כיומא פ"ד ע"ב], ובל"ז יזהר לקבל מבר: ב) ר"ל להגיס ולמעך בדם שלא יקרם עד אחר שיקטיר הקטורת ויכנים הדם [תרגום לו משון, דממים]: כא) בפ"ם קאמר שמהיכל, ור"ל שעומד הממרם, על הסורים הל' שבאבני הרצפה מפתח ההיכל ולחוץ: כב) ר"ל דהאי שלא יקרם לתרוויהו קאי, דלמכי היא ממרם ולבני נ"כ דוקא מרובד הד' דהיינו שתוך לפיכך בדרך, דכל כמה שאפשר למעוט הקירוב שפיר טפי: [מועד ה"ב] גימל

ג שהחטו. מ"ג פ"ג פיית פ"ד מס' שבועות ויכ"כ ה"ת: ותתנו. הו"ב פ' אחרי דפ"ג: נשלג מהתה. מ"ז ע"ת זבחים כ"ה: פ"ת הפיר כ"ח פ"ג ירושלמי יומא פ"ה ה"ת:

שנויי נוסחאות

עבדך נכי"ק עבדך לאמר ועי' לקמן. וקן עונין אחריו ב ר י ך נכי"מ והן אומ' ברוך; נכי"ע כ' והן אומרים אחריו ברוך. ג במזרק את דמו נכי"מ כ' וכי"ל את דמו במזרק. ונתנו (כלשון עבר בכבל המבה"א) במס"כ ונותנו. למי שהוא) ממרם בו נד"ג וכי"מ וכי"ק ליתא. (כדי שלא יקרוש) נכי"ח וכי"ל.. יקרוש חדם; נכי"מ ג' ליתא כ"ז. נשלג מהתה נד"ג וכי"ק ומס"כ ..את המחתה. (ופנה גחלים אילך ואילך) וחותה (מן המעוכלות הפנימיות) נד"ג וכי"ק ומס"כ (ופנה וחותה) וכי"ל ליתא כ"ו ועי' תו"ט ונד"ס. (הרביעי) שבעזרה נד"ג וכי"ק וכי"מ ג' וכי"ל וכי"ח ליתא; ועי' תו"ט; נכי"מ ג' ליתא המלי שבעזרה ועי' ד"ס.

תוספת חדשים

מתניתין במשנתנו ותיקן דלפי העם הרואין קאמר שהם יכלו וישמעו והקשה הם"ל הא לאחר כך כשלח יבנין לשון זה זהניתי יבוא ויכלם הכ"ג שידעו למפרע נהטלנות הפה כי מיכן שמתחילין נעשה וכלשה להמניה לתרץ דברי הרמ"ן שלנו על הכ"ג להטלות סימן יפה בהגרלה מפני שהלשה בתוך ידו וגאלי לו אם לא יהיה בו סימן טוב ובאמת אין בו סימן כשהיה ודאית כמו שלפנין על זהניהי ולפי אם לא יבין לאחר"כ לא יכלו בו כ"כ ותתום' ישנים הקהל ואת לא מקיים מצות הגרלה וי"ל דודאי לפי שהוא רואה סימנות של שם גימין מעיד ושוכח להגריל ע"כ ועוד נראה לעניד לתרץ דאיירי במקדש שני שלא היו פ"ג כהנים ולכתחלה לא ידקדקו לקיים המצוה כתקונה רק להטלות לעשם שבכהים שם וכה"ג יש הרבה מבניות דאיירי רק בבנית שני ולקמן פ"ה מבואר פ' היה מהלך כו' עד שמגיע לעין ב' הפרוכת פי' הכ"ב בבית שני ע"ש. וכן פיתח במדרש רבה שיר השירים בפסוק מי זאת עולה:

תוספת רעק"א

פ"ד ב ואות כאן בחרס"ב ד"ה עוירתי עשה להם זרונות כשגגות

ד בכל יום. מ"ג פ"ג מ"ע ופ"ל מהלי נזקין ג' [נקום מחלי רמז] מקע"א מיי' פ"ד מהלי מעשה יוה"כ פ"ה: והיום מלוקח. מיי' שם פ"ד ה"ח: ה בכל יום כהנים. פ"ג פ"ג מיי' פ"ג מה' עבודת יוה"כ פ"ה: והאם כהנ"ג. פ"ה פ"ל: ו בכל יום שש. מיי' פ"ג מה' בכל יום שלש. מיי' פ"ג מה' מועה"ב פ"ה:

שנויי נוסחאות

ד (היה) חותה נד"ג ובכל כ"י ונמצכי"ר ליתא. בתוך של זהב בכל כ"י ונמצכי"ר לתוך.. חותה בשל זהב נכי"מ.. בתוך של זהב. חותה בשל ד"ק נכי"מ ג' היה חותה.. ומערה בתוך (שלו) שלשת נד"ג ..שלשה נמצכי"ר.. לתוך..וכ"ה במצכ"ג (וכ"ה ליתא). חותה בשל שלשת נמצכ"ג ליתא. ר"א כר חותה בשל זהב נכי"מ ג'.. היה חותה; נכי"מ ב'.. בתוך של מאה. בהוך (שלו) שלשת נמצכ"ג ונמצכי"ר ליתא; נד"ג וכי"ק לתוך.. והיום נד"ג היום. בשל) שלשת נמצכ"ג ונמצכי"ר ליתא, נכי"מ בתוך שלשת. וידה) קצרה נד"ג ליתא. היתה והבה נכי"ק ונמצכי"ר היה.. וכן הוא. מקריב נכי"ל היה מקריב. פרם בשחרית ופרם בין הערבים נכי"מ ג' פרם שחרית ופרם ערבית. מוסיף נכי"ל היה מוסיף. (היתה) דקה נכי"מ ליתא. ד בכל יום נד"ג בכל יום ויום. בהנים שלין נד"ג וכי"ק ונמצכי"ר ה כ ה נ י ם.. במזרחו (של בבש) נמצכי"ר ליתא. (בה"נ) שלה באמצע ויורד באמצע נד"ג וכי"ק ונמצכי"ר שלין באמצע דיורדין.. ועי' תוי"ט. ר' יהודה נכי"מ ר' יוסי.

תוספת חדשים

ד בכל יום כו' והיום בכל זכב מי' בין לקטורת לפני ולפנים ובן מבואר בירמצ"ם בתשובו. (ממהרש"א ג"ל):

ראשון לציון

ד תוי"ט ד"ה בשל כסף עי' הכ"ג כו' עיין יח סדר למצוה: ה תוי"ט ד"ה והיום מן וכו' חוס' סוף ד' ד' מ"ו עיין יסל"מ:

תוספת רעק"א

בשגגות וצ"ל דמיירי בתשובה מירא"ה דאילו מאהבה

לקושים

ד במשנה והיום מוכח וכו' פירש"י עשתי דיה"כ נכללו מצות דכ"ג ולפו דוקא נקט בכללו דסד נזכר מדוש לא שייך הן עשתי אלא לומר בכללו דת"ק דסבית ר' מתחם היל יקשה

ד בכל יום. כשחותה נחלים ממערכה שניה של קטורת להכנים על מזבח הפנימי לקטרת שחרית וערבית: חותה בשל כסף ומערה בשל זהב. ולימו חותה בשל זהב שחתיית הנחלים שוחקת הכלי ומחסריתו והטורה חסה על ממון של ישראל: ד בשל כסף. פי' הר"ב דהתורה חסה על ממון של ישראל הכי תניא דף מ"ד ע"ב. לא של כסף ולא של זהב כתיב בתורה אלא כדפירש"י ואתן גמי חסינן ז"ל בר"פ דף ל"ט התורה חסה כו' שנאמר (ויקרא י"ל) ואת הכהן הפט תחת הבית וגו' על מה חסה תורה על פנין של כלי חרס שאין להם טהרה במקוה מ"ל חסה על ממון הקל וכו': חותה בשל חסה כו'. מי' מכנה ה' פ"ה דתמיד: והיום מחוס. פי' הר"ב [מהב] הקרוי זהב פרוש זאת התשוב שבשבעה זהביה דמני להו רב חסדא בגמ' דף מ"ד דכל המאחר בחשבון הוא החשוב. מ"ל טעמא הואיל והומה לדם פריס ומזות היום להניח דם הפר לפני ולפנים ולפני הפרוכת ועל מזבח הפנימי: והיום מוסיף מלא חפניו. שמכנים לפני ולפנים לבד מפרס של שחרית ושל ערבית הנתן על מזבח הפנימי. רש"י: והיום דקה מן הדקה. זו שהיה מכנים לפני ולפנים היה מחזיר ערב יו"כ למכתשת ושותקה הדק. רש"י: ד עולין במזרחו של כבש. פי' הרב דאמר מר כל פיוטי וכו' לא יהו אלא לימין לקמן בפ"ה בגמרא דף ל"ח יליף לה מיש שפשה שלמה דכתיב (ל"ש ג' ד') על י"ב בקר ג' פוים לפונה וג' פוים ימה וג' פוים נגבה וג' פוים מזרחה. דמונה והולך המקוף את היש ובא לו מצפון למערב וממערב לדרום וכו' דלרך ימין מקיפה: והיום כ"ג עולה כו'. כך גירסת הר"ב. וג"ח והיום עולים בחמצע ויורדים בחמצע והיא גירסת הרמב"ם ופי' שהכהנים עולים בחמצע כו' לפני כהן גדול כדי להדרו: והיום מן הקיטון של זהב. דאמרינן בפ"ב דזבחים [דף כ"ב] [דנכנ] כלי שרת מקדש דכתיב ורחלו לרבות שאר כלי קדש. ריב"ח. חוס' סוף דף מ"ל: ד ארבע מערכות. פירש הר"ב ומערכה רביעית לאברים ופדרים כו' ונפקא מוחש. ורבנן ו' לא דרשי. גמ': והיום ממש. נפקא

ופדרים שלא נתעכלו ליה ליה לרבי יוסי דכשירא ליה לאברים

ד בכל יום (היה) חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב(כח) והיום חותה בשל זהב ובה היה מכנים(כט). בכל יום חותה בשל ד' קבין ומערה בתוך של שלשת קבין(לא) והיום חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכנים(לב). ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל סאהומערה בתוך של שלשת קבין והיום חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכנים.בכל יום היתה כבדה(לג) והיום קלה(לד) בכל יום היתה ירדה(לה) קצרה והיום ארוכה(לו) בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום(לז) דברי ר' מנחם. בכל יום מקריב פרס(לח) בשחרית ופרס בין הערבים. והיום מוסיף מלא חפניו(לט). בכל יום היתה דקה. והיום דקה מן הדקה(מ): ד בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש. ויורדין במערבו(מא). והיום כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע(מב). רבי יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע. בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור. והיום מן הקתון(מג) של זהב(מד). רבי יהודה אומר לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב: ד בכל יום היו שם ארבע מערכות(מה) והיום חמשה(מו). דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר בכל יום שלשה(מז). והיום ארבע. רבי ומחתה לפניס: ד בכל יום. כשחותה נחלים ממערכה שניה של קטורת להכנים על מזבח הפנימי לקטרת שחרית וערבית: חותה בשל כסף ומערה בשל זהב. ולימו חותה בשל זהב שחתיית הנחלים שוחקת הכלי ומחסריתו והטורה חסה על ממון של ישראל: והיום חותה בשל זהב. שלא להטעית על כ"ג לפרות מכלי לא כלי: כבדה. שהיה דופנה עבה: והיום קלה. שהיה דופנה דק: והיום ארוכה. כדי שתהא זרוע של כ"ג מסייעתו: והיום אדום. מזהב שקרוי זהב פרוש על שם אדומה לדם פריס: פרס. תני מנה: דקה מן הדקה"). דכתיב (ויקרא י"ו) ומלא חפניו קטורת סמים דקה. ומה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (שמות ל') ושחקת ממנה הדק. אלא לומר לך שקטורת של יום הכפורים תהא דקה מן הדקה: ד בכל יום עולין במזרחו של כבש. דאמר מר כל פיוטי שתהא פונה לא יהו אלא דרך ימין שהוא למזרח שהרי הכבש בדרום לכך עולין במזרחו של כבש שממוך לפיוטי לימין: והיום כהן גדול. משום כבודו להרחות חביבותו שהוא לבן בית והולך במקום שהוא חפץ מה שאין שאר כהנים רשאין לעשות כן: ד בכל יום היו שם. במזבח החילון: ארבע מערכות של עצים שמבערים עליהם האש תחת מערכה גדולה שמקריבין עליה התמיד. ותחת מערכה שניה שמוליכים אש למזבח הקטורת. ותחת מערכה של קיוס האש הסור ממש אש לעולם. ותחת מערכה של לבונה שלא תתעכל מבעוד יום. ומשום הכי לא מפקי לה מבי בלועי דלא ליתי לאתויי עלה פסולי. ומערכה שביעית לאברים ופדרים של תמיד של בין הערבים שלא נתעכלו מבערב ולא כשרפו כל הלילה שורפין אותם במערכה זו ומוסיפין ביה"ש עוד מערכה לחת ליטול ממנה נחלים לקטרת לפני ולפנים: רבי יוסי אומר בכל יום ג'. דג' קמיצי כתיב (ויקרא ו') על מוקדה על המזבח כל הלילה פרד הבוקר זו מערכה גדולה. (שם) אש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת. (שם) והאש של המזבח תוקד בו לא תכבה זו מערכה ג' של קיוס האש. ומערכה רביעית לאברים ופדרים שלא נתעכלו בלילי מערכה גדולה הם נשרפים: רבי

*) נרע"ב ד"ל מן הדקה שנדקה מולי בן היתה עשויה. יהודה

גלד פניס שמוך להיכל [כך ג"ל]: כח) כשחותה נחלים לקטורת בכל יום: כט) ולא תהא בשל זהב שלא להפסיד ממון של ישראל: ל) שלא להטעיות הכוהב"ג: לא) דב' קצין בי' השיעור להקטרת הקטרת. ולא לקח מיד בשל ג' קצין. מדמהפזרים נחלים בירושלמי מהכבש, שהמתה לריכה להיות גדושה, מפני שכשוד: לב) שהיה דופנה עב: לג) דופנה דק: לד)[כתנדניף]: לה)כדי שתהיה זרוע הכוה"ג מסייעתו כשיחפזן בפניס [עי' פ"ש מ"ל]: לו) שחשוב ביותר מזהב ירוק: לו) קטורת מסקל חני מנה: לח) דמלבד שיעור הנ"ל שמקטיר במזבח הזהב, מקטיר ג"כ מלוא חפניו בק"ק: לט) זו שמכנים לק"ק: מ) דכבש היה בדרום במזבח, והעולה מם פונה לימין, שהוא למזרח הכבש, דכל פיוטי שתהא פונה, לאוי שיהיה לימין, ומה"ש כשיורדים, יורדים במערב הכבש, שהוא לימין היורד: מא) משום כבודו, שהולך במקום הגלות להלוך: מב) [קרינקנן]: מג) משום כבודו לא יקדש מהכלי שהשאר הכהנים מקדשין ממנו: מד) דב' מקומות על מזבח החילון, היו עלים ואש מחזות. ו' מערכה גדולה להקרבה לאברי התמיד, הב' לנחלים לקטורת והג' לקיוס האש, הר' לאברי תמיד של בין הערבים שמתחמל אלא נתעכלו עדיין: מה) דמוסיף ו' לנחלים לקטורת שבק"ק: מו) דס"ל דאברים שנתוחרו מתמיד של בין הערבים

יהודה אומר בכל יום שתים. דלית ליה מערכה שלישית על קיום החם. ומקרא שלישי של והחם על המזבח זוקק לו לת מכבה דרים ליה רבי יהודה שממעיר קסמים דקיש כדי להניח החם על המערכה הגדולה לת ילים על הרצפה ויעלם כשהם דולקים למזבח. תלת יליקס ברחם המזבח. והלקח כר' יוסי: יהודה אומר בכל יום שתים). והיום שלש: ונפקא להו מוהחם ותפילו למאן דלת דרים ו"ו ו"ו ס"ת דרים. גמרא: שתים. כתב הר"ב ומקרא ג' של והחם וגו' דרים ליה שממעיר קסמים כו' ואיך נפקא להו מינתנו בני אהרן הכהן חם על המזבח (ויקרא ו') ור"י לי מהתם ס"ת קלי מאחרנא ועביד מפותח קמ"ל. וקלא נמרא: ומתנו דרים ליה כו' כדלילתא בגמרא:

מאהבה הא נעשו כזכיות בראיתא ביומא דף פ"ו ע"ב ואולם לפ"ז קשה הא באותו קרא כתיב נוצר חסד לאלפים דוהו מירי בתשובה מאהבה כדמוקמינן בסוטה דף ל"א ע"א קרא דשושה חסד לאלפים כך ראיתי מקשים וצ"ע:

יכין תפארת ישראל יכין

הערכיים, נמרפין במערכה גדולה: טו) דס"ל דת"ל אחד מיוחד לקיום החם:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ד'

פרק ד מ"א ב' ג' ד' ה' ו'. הכה"ג חוטף מהר הגורלות שאחר כתוב עליו לשם ואחר לעזאזל מהקלפי, שלא יתבוון להעלות שם בימינו לפי יפת נויא מרף בקלפי, ר"ל שנענע הקלפיז וכשעלה השם בימינו הסגן אומר אישי כה"ג הגבה ימינך, ואם בשמאל הראש ב"ד אומר כן, הגיה הגורל שבימין על השעיר העומד לפניו ב'מין ושבשמאל על השמאל, ואומר בשל השם לה' חמאת נחשם היה בכתבו והכהנים משתחוים ואומרים בשכמל"ו. קושר לשון צמר סרוק מאודם בתולעת שני, בראש שעיר המשתלח, ומעבידו שיהיה פניו נגד שער המזרח ששם יצא. ובן קושר בשעיר הנשחט לחטאת לה' לשון צמר כזה. מיהא כדי שלא יתחלף בשעיר המשתלח, לא בקרניו, כ"א בצווארו. ובשניהם היה לסימן, דצמר דשעיר המשתלח היה מתלבן כשהשליכו לצוק, וצמר הנשחט היה מתלבן כשתלו הצמר אחר השחיטה על פתח ההיכל, כשהגיע המשתלח לצוק, היה סימן טוב לישראל, במ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו ואח"כ בא לו הכה"ג אצל פרו שעם שני וסוסך שתי ידיו על ראשו ומתודה ודוי שני שהיא בעד הכהנים וכך הוא אומר, אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך, אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך ככתוב בתורת משה עבדך, כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. והכהנים עונים בהשתחויה ואומרים בשכמל"ו, ואח"כ שתש חצר ונמר אחר שחיטה על ידו כלעיל פ"ג. וקבל הכה"ג בכורק דמו ונתנו למי שהוא מנדנדו שלא יקרש ומניחה על הרובד הרביעי שמפתח ההיכל ולחוץ, ונוטל את המחתה דוהב אדום, ורופנה דק להקל על כה"ג, וידה ארוכה כדי שתגיע תחת ורוע דכה"ג ושתהיה זרוע מסייעתו, והיה לה ניאשתיק נוהרמב"ם השמיט זה בה' יה"כ פ"ב. ונ"ל דעל זה רמז הפיוטן בעבודה ליה"כ באמרו קיש צעדיו לפרכות ובו', והתורני ה"ר וואלף היידענהיים ז"ל במחזור שלו שכ' בפירושו שם קול הקשת הילוכו ע"י פעמונים, *)במה"כ שגה בזה, דהרי לא היה לבוש בבגדי זהב וכן שגה עוד במקום הנ"ל שכ' רום מעלה למעלה מהום הסיקרא דהום הסיקרא דפרוכת מניין ולא היה אלא במזבח החיצון והיתה בת ג' קבין ועלה לראש המזבח באמצע וכן יורד בלי להקיף למעט המרחה ופנה נהלים אילך ואילך והתה מהגהלים שבאמצע האש שנתאכלו הסבד נשלא יהיו כאודים שמעלים עשן, ממערב שבמזבח שנא' מעל המזבח מלפני ה', ויורד ומניחה על הרובד הרביעי שבעזרה מחוץ לפתח ההיכל כלעיל ומוציאין לו את הבף דוהב מלשכת הכלים להקטיר קטורת בלקמן פ"ה, וי' מערכות היו, א) מערכה גדולה להקריב אברי תמיד. ב) לגחלים לקטורת דהיכל. ג) לקיום האש. ד) לגחלים דקטורת ק"ק. משונה היה הקטרת קטורת ביה"כ מכל היום, דבכל יום הותה בשל בסף, בת מאה, ומערה לדוהב בת ג' קבין, בבידה, וידה קצרה, וזהבה ירוק, ומקריב משקל תצי מנה קטורת דקה בשחרית ובן בין הערבים. ולא ה"ה מערבה ד' לגחלים דקטורת ק"ק דלא היה מקטיר אלא בהיכל. משא"כ ביה"כ חתה מיר במחתה של ג' קבין שיעור חקטורת, והיא קלה, ומוהב אדום, וידה ארוכה לאחזה תחת זרועות ו' בשיחפון בפנים, ומוסיף עור מלבר השיעור הנ"ל שמקטיר במזבח הזהב, מלא חפניו בק"ק, והקטורת היא דקה מן הדקה:

פרק ה א הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היתה מדתה. כמדתה במזן כך מדתה בפנים. מה במזן היה מופן בחפניו ממש ולת בכלי כך בפנים כמערכה הקטרת מן הכף לתוך חפניו לת היה מערה בכלי שבוי כמדת חפניו תלת לתוך חפניו ממש: נטל את המחתה בימינו. לפי שהיה כבדה ומתה וקף הקטורת קלה הימנה לכך מחתה בימינו וקף והקטן לפי קטנו. וכך היתה מדתה). נטל את המחתה בימינו. ואת הכף

פרק ה א הוציאו לו) את הכף) ואת המחתה). וחפניו) מלא חפניו). ונתן לתוך הכף. הגדול לפי גדלו. והקטן לפי קטנו. וכך היתה מדתה). נטל את המחתה בימינו. ואת הכף

פרק ה א הוציאו לו תת הכף ותת המחתה. פירכו בגמרא מחתה מלתה קטרת וממנה תפן כו': ונתן לתוך הכף. כדתסכתן בנסיוים (במדבר ו') כף תחת מלתה קטרת. גמ': נטל תת המחתה בימינו. היינו מחתה דגחלים. וכתב הר"ב לפי שהיא כבדה וממה כו' דתי לתו הכי ילינה בתרעא וגיורת בשמי שמיא כדתי' בגמ'. תבל לת משום דסולמה בשמאל פסולה דתם כן מתי קתמר מטעם יליבה כו' דתינה תלת סברת בעלמא עדיפת ס"ל לתקטויי והת הולמה בשמאל פסולה. תלת ברתיתי להרמב"ם בפ"ד מהלכות עי"כ שכתב כבר נתרנו שהולמה בשמאל פסולה בדם הקדשים ובשאר עבודות לפיכך היה מן הדין שיוליך המחתה בשמאלו וקף הקטרת בימינו תבל מפני כובד וכו' ע"כ. דמ"מ דהני טעמי לריכים. משום דתל"ה הולמה בשמאל והדין עמו משום דתיתוהב רב שתת דמכשיר בשמאל בפרקין דף מ"ט. ובכ"מ בפרק ה' מהלכות ביתת המקדש לת הרתה מקום על זה הדין. ות"ת קושיתו דעדיפת הוה ליה לתקטויי כו' כ"ל דשתלה זו דיליבה כו' נשלה בבית המדרש קודם דבעית מיניה מרב שתת הולמה בשמאל מהו. תי נמי כתר דפשטה רב שתת דהולמה בסירה. וקודם דתיתוהב. תבל תין ה"נ דכתר דתיתוהב מבריית. דתני בה בהדית דשמאל פסולה בהולמה לריכים להני טעמי בלתו יליבה כו' תלת מכח שנמו כדברי הרמב"ם. ומסתר הגמרת סדר השתלה כמו שכשתלה כדתמרינן בעלמת. ומשנה רתשונה לת זה ממקומה (ביבמות משנה ו' פ"ג) ונדולה מזו בגמרת פרק בתרת דף ע"ו דמתי דקתמר מעיקרת נ"ל דלת ליתמר תלת בתר מלית דתיתמר בתר הכי כ"ם קך שהמורת קודם התיוכתת. וכתב בכ"מ וק"ל כיון שהולכה בשמאל פוסלת היתך הכשירו כתן מפני טעמים שלו. ותפשר דהולכה בשמאל לת פסלה תלה מדרבנן. תי נמי תף על גב דהולכה בשמאל

פ"ה א) ר"ל הביתו לו לכה"ג מלשכת הכלים תת וכו': ב) [לעספגל] והכ: ג) מלתה קטורת: ד) מהקטורת: ה) מלוי פיסה כ' ידיו ו) הכף היה כמדת חפניו ממש, דבפנים מחזיר הקטורת מהכף לחפניו ומקטיר: ז) של נחלים:

לקוטים

וקים מסמע מזה דר"מ פליג תת"ק וכ"ע דעת הרמב"ם דהסמיע תת דהכ תדוש ותין ספק שום מסוס דס"ל דפליג ולית להלכתת כוותיה תלת בכרתן תבל הרמ"ם פסקה להו דוהב תדוש מסמע דס"ל דלת פליג ות"ל פליג תלכתת כוותיה כ"מ ורב תבי לפרושי זהב פנוים מדומם לרס פריס מסמע. ובגיל (ס"ל):

*) עיין בהמב"ם בפ לממות כית ל"ם.

פ"ה א וחפן במשב"ל חפן; בלה"מ בנבלי בדפו"י חופן ובוי"ם, ונתן בר"י ונותן כ"ה בנבלי שם. **מדתה** במשנ"ר מדתן (ם)

בשמאל פסולה מדלוריימא משום דל"ח שלח כיוון דקטרת לח פסלה. ובהכי לכשר רחמנא עכ"ל. וז"ס דלח פסלה חלח מדרבנן הייט טעמח משום דבקרח דמיום ילפינן יומן (כדכתב הר"ב ריש פ"ב דזבחים) לח כתיב חלח קבלה וזריקה. והייט דבע' בגמרח להולכה לי כשרה בשמחל. ולח ליפשיט חלח מברייתח דתני דשמחל פוסל בהולכה. ואין להקשות לחמי לח תקט שיולין כ' פעמים פעם ממחתה בימין ופעם הקף בימין. דהכחם ל' לחמר דחמנח (ולקח הכהן חלח ממחתה גחלי לם וגו' ומלח חפניו קטרת וגו' והביח מבית לפרוכת) ולח שתי הבחות. כדלימינן בגמרח ריש פרקין [ומנחת דחתיח להכי לפשר לומר דלפילו בחר דחתוחב רב שמח פרקין שפיר יליבח בהרישח כו' לכיון שחינו רשחי לעשות שתי הבחות על כרחין מכשירין בשמחל בחדח. ומשום יליבח כו' ס"ל להפוך ותהח ממחתה בשמחל. חלח שחין לשונו של הרמב"ם כך שהרי כתב לפיכך היה מן הדין כו' ומשמע דמהדין שהקדים דהייט שהולכה בשמחל פוסלח הוח. הלכך נרחה דהולכת ממחתה של נחלים מכשירה הקטרת מן הדין כשר לף בשמחל]: לבין שתי הפרוכת. כתב הר"ב לפי שנשתפקו בניח שי חם המזבח וכו' והיה עובים לחמה ומסיים רש"י ואינה יכולה לעמוד בגובה מזה לחמה ולהוסיף על עוביה ל"ל דכתיב (ד"ה ג' כ"ה) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל עכ"ל. וקשיח לי דבד"ה שני ג' (ד') כתיב והגבה מזה ועשריס. ופירש"י שם דעד קיבוי עליה לחמה ל' וממנו עד גג העליון ל' בין הכל ק"ך. וכ"כ הרד"ק לספרית רז"ל. ח"כ גובה הרחבון יותר מהבני. הלכך נרחה בעיני שזה שלח היה יכול לעמוד בניח שי לפי שגובה ההיכל עלמו עד קיבוי עליה לחמה היה מ' כדחנן במדות פ"ד ומל רחבון לח היה רק ל' כמ"ש רש"י בד"ה. והכי ליתח בפ"ק דכ"ב דף ג' כי קלי בחלין קלי. ועיין מגחה ה' פ"ד דמדות מ"ש בס"ד. ולפשר שהיה כהוב בפירש"י מ' וטעו והדפיסו מזה. וח"ח לומר עשלו בית שני גבוה מבית רחבון ככר למרו בגמ' דכ"ב דכתיב (חגי ב') גדול יהיה כבוד הבית הזה לחחרון מן הרחבון בנין ובשיש. וגם שם פירש"י בבנין ק' לחמה. וח"ח מהקושיח שכתבתי חלח ר"ל מ' להיכל ממ"ש. וכבר כתבתי זה במהדורות לפי' ל"ח בספר לורח הבית. עול הקשו החס בגמרח לעבד מזי לחפשר בבנין ולידך בפרוכת. לומר לבני גמירי מי כולה בבנין כמקדש רחבון מי כולה בפרוכת כמשכן. ובהכי מחרלים המוספות דכחן לומר לח עביד פרוכת לחת שעביה לחמה. חלח דכיון דגמירי מי כולה בפרוכת ה"ל גמירי ללעבדיה כי היכי דעבדי במשכן וכמשכן נלמר בלחמה והבדילה וגו' דמשמע שמלד החיצון של פרוכת יהח קדש ומחחלת עוביה ולפנים יהח הכל קדש קדשים ולזמח חוחה לומה כלחוץ ומלח דמחחלת עוביה ולפנים חיכו הכל קדש קדשים חבל כי עביד בתי פרוכת ניחח לח"ג דהוי כלחון קיימין והבדילה בעובי פרוכת הנייה שהיה דבוק לסוף לומה טרקסין: רבי יוסי לומר לח היתה שם חלח פרוכת ח' שעוביה לומה. דס"ל והבדילה הפרוכת היינו בין חלל לחלל [דחלל] שחוצה לה קדש וחלל שלפנים היינו קדשי קדשים ח"ג דלמח פשיטח ליה דקלושת החמה כלפנים נמלח דלדידיה מחחלת עוביה ולפנים קדש קדשים כמו במשכן. תוספות: פרופה. פירש הר"ב רחמה כשולה לגד החיצון ונלחזת בקרש כו' וכפי' רש"י. וכ"ל שהפרוכת על פני כל הדביר מכוחל הלפון עד לוחל הדרום. ושם בכוחל דרום נכפלה ר"ל היתה לרוכה וילחת לחון לתוך ההיכל ונלחר. כי יחל הדרום בקרש כו' ועל שם שקדם מקרי פרופה כדמתרגם קרסי זהב. פורפין דדהב: מן הדרום. ולחע"ג דגמלח בשה ו' מהלך בהיכל עד שמגיע לפרוכת ז' שהוח הולך לבמלחו שההולך ממזרח למערב והופך פניו לדרום פונה לבמלחו. וב ובג ה' לפרק לעיל כתב הר"ב דכל פיוות כו' לח יהו חלח לימין. מ"מ כדי שכשהוח מהלך עם הפרוכת הבני בתוך הדביר בנ"ה שמחלו עם הפרוכת וימינו מול לחרון הקודם. חבל לעשות גם פריסה הרחבוה בלפון לח בעו למעבד דבבוד הוח לקדש ה' ב"ש שלח יהיו נפחחים שתי הפרוכות בבל לחד ויהיו עינו ניזוקח מיד מבית קדש קדשים כדחמר בגמרח חלילה לר"מ דר"ל כר' יוסי חלח היה חלח פרוכת לחת. ומלריכו שלח יכנס בהיכל כנגד הפריסה כדי שלח יזוקו עיניו כל שהוח מהלך בחורן ההיכל לדרך הפריסה שכנגדו.

ומדרינן

בשמאלו. היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים. וביניהן אמה. ר' יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבדי. שנאמר (שמות כ"ו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. החיצונה היתה פרופה*) מן הדרום) והפנימית מן הצפון) מהלך ביניהן) עד שמגיע לצפון). הופך פניו לדרום. מהלך

*)כר"ב ד"ה פרופה.

קודם הקדשים הפך פניו לדרום לילך עד בין הבדים שהוח בחמלע החלל. שהבדים היו חרוכין עד הפרוכת רחבו לחמה למערב והפני לו למזרח חחד ברחם החרון לצפון וחחד ברחבו לדרום: מהלך לבמלחו

וכך בשמחלו: היה מהלך בהיכל. נכנס ומהלך בחוכח למערב: לבין שתי פרוכת. לפי שנשתפקו בניח שי חם המזבח המבדלת בין הקדש ובין קדש הקדשים שהיתה בניח רחבון והיה עוביה לומה לי לותה לומה כלפנים. חו כלחון. לפיכך עשו ב' פרוכת לחת מילונה ולחת פנימית ובינתן לויר לומה לקלוע ביניהן לויר מקום המחילה: החיצונה פרופה מן הדרום. רבנן קחמרי לה דפליגי עליה דרבי יוסי ולחמרי והבדילה הפרוכת לכם במשכן בלבד נלמד. פרופה. רלשה כפולה לגד החילון ומלחזת בקרש של זהב [פחוחה] מן הדרום ועומדת: מהלך ביניהן. נכנס בפריסת הדרום ומהלך בינים עד שמגיע לפריסת הלפון: הגיע לצפון. מבנכנס לחוך חלל בית קודש הקדשים הפך פניו לדרום לילך עד בין הבדים שהוח בלמלע החלל. שהבדים היו חרוכין עד הפרוכת רחבו לחמה למערב והפני לו למזרח חחד ברחם החרון לצפון וחחד ברחבו לדרום: מהלך לבמלחו

ראשון לציון

פ"ה א ברע"ב מד"ה נשחל לח כו' וכף בשמחלו עי' יכ"מ: במשנה הזה מהלך בהיכל עשם בתקדת היכל בתב התיע מדוח רפ"ד בשם רלבי"ם ע"ל שם הירושלמי:

לקוטים

פ"ה א במשנה הזה מהלך בהיכל בס"ם פליגי בפרייתא דר"ע ס"ל בין שלחן למזבח דרך הלפון היה מהלך ור"י סבר בין המזבח למנורה דרך דרומה היה מהלך וי"ל בין שלחן לכותל והכי י"ל כי יוסי הוח דסבר כמתני' שלח היה חלח פרוכת לי בלבד פרוסה מן הלפון ולבך היה מהלך לפון לפון וכ"מ מי מוקמי' בגמרח דס"ל כי' יוסי חלח דמבוא בבוד שכוכה לחו לורת חרעה לפיכך לפיכך חלל פותל לפון וכל שעת הליכתו עיניו נוטות מבקה"ק דרך הפריסה ולעיין דינח לדיין דקי"ל כת"ק כמ"ם הרמב"ם נס"ד מה' עיה"כ ברלה ודלי דלקו' כי' יהודה שהולך בין המזבח למנורה וכ"כ הרמ"ם ז"ל בהדיח ותימה על סר"ב שלח פי' ודח דלכי' יהודה לח עייל בין מנורה לכותל פי' בס"ם משום דמשמע מלים מעצן. המנורה שמשמיה לח כותל ועיין בס' ע"י דף קפ"ו וע"ש בהייט בפירקין מ"ה (ס"ל):

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

ח) לף שקטורת שבלף חציב טפי ממחתה, לוקח המחתה בימינו, דמרובף וכבדה טפי, ולפילו ר' ישמעלל טיס"ג, שחפיתו טפי מציוור הגחלים. לפ"ה לריך מחלל בימין, מדהיה חמה [ונפת מחורן רש"י דמ"ו ל' ד"ה לפילו, דהוח לנחוחה דלח בפ"ם יפ"ם], ולף דהולכה בשמחל פסולה, זהו בדם שלל בקטורת לינו רק מדרבנן ובלח לפשר לף נזרו: ט) שבניח רחבון היה בין היכל לק"ק כותל גבוה ל' לחמה, כנובה ההיכל ושובי הכותל לחמה, ובניח בני עשו ע"פ הנביח נובה ההיכל עד הקרח ההיכל שהיה רלפה העלייה, מ' לחמה, ומדלי לפשר לעמוד כותל דק כזה בגובה מ', היו לריכין לעשות פרוכת בין ההיכל לק"ק, כמו במשכן, ונשתפקו לם קדושת הכותל כלפנים, ומ"ל רלוי לחלוח הפרוכת לחוץ מלוחה לחמה, לו דקדושתה כלחוץ, ורלוי לחלוח הפרוכת לפנים מהלחמה, לכן עשו ב' פרוכת. ג' לפנים מעובי הלחמה, ול' לחוץ מהלחמה: י) ס"ל דעובי לוחה לחמה כלפנים: יא) [מגנעהלקט]: יב) ת"ק קלמר לה, ור"ל שהפרוכת סהיה על כל פני המערב, מכוהל לפון עד דרום, כנפה התחתון שבדרום לחחת בקרש זהב לחחוריו וכפל לגד חוץ, שיהיה עומד פתוח שם: יג) ולח שרפו נס הפנימי לגד דרום, שלח יזוו הכהנים שבהיכל שיניהן מק"ק: יד) נכנס בפריסת הדרום ומהלך בין הפרוכת: טו) ר"ל עד פריסת

הלפון

לשמאלו עם הפרוכת. שהמהלך מלפון לדרום ממלו למזרח וספרוכת היתה במזרח נמלא שמלו עם הפרוכת: עד שהוא מגיע לארון. למקום ארון ולא לאהרן ממש דכבית אני לא היה עם אהרן: דרך כניסתו. שלא היה מסב את פניו לצאת חלא יולא דרך ממוציו ופניו לאהרן: ומתפלל תפלה קצרה. וז"א. יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא שנה זו שמוכם פירוש חמם שחסת נשמה ולא יעדי עכד שולמן מדבית יהודה ולא יהיו עמך ישראל לריבים פרנסה זה מזה ולא מעם לחר ולא תכנם לפניך תפלת עוכרי דרכים. פירוש מפני שהם מתפללין שלא ירדו גשמים: בבית החיצון. בהיכל: שלא להבעית את ישראל. שיחמרו מת הוא: ב ושתיה היתה נקראת. על שם שממנה נמתת העולם שנא יסד שקב"ה את עולמו. שמי'. יסוד: ג למקום שנכנם. בבית קדש הקדשים: במקום שעמד. בין הבדים: ולא היה מתכוין להזות לא למעלה. שהחת לחת למעלה כתוזה על לפורת העליון והשבע למטה

לשמאלו עם הפרוכת[מ] עד שהוא מגיע לארון[י] הניע לארון. נותן את המרחה בין שני הבדים[יא] צבר את הקטורת על גבי גחלים. ונתמלא כל הבית כולו עשן[יב] ויצא ובא לו בדרך בית כניסתו[יג] ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון[יד] ולא היה מאריך בתפלתו. שלא להבעית את ישראל[טו]: ב משניטל הארון[טז]. אבן היתה שבה[יז] מימות נביאים ראשונים[יח]. ושתיה היתה נקראת[יט]. גבוהה מן הארץ שלשה אצבעות ועליה היה נותן[כ]: ג נטל את הדם כמי שהיה ממרס בו. נכנס למקום שנכנס[כא]. ועמד במקום שעמד[כב]. והזה ממנו ארת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכוין להזות לא למעלה. ולא למטה[כג].

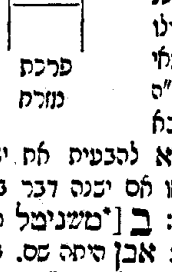

עמן. לשון הרמב"ם בפרק ד' מהלכות עי"כ וממתין שם עד שיחמלא הבית עמן וילא ע"כ. דלמ"ה מתי למימרת דנחמלא כו': בדרך בית כניסתו. פירש הר"ב לחמוריו וילפינן לה בגמרת מדלחמר קרח (ד"ה ג' ג') ויבח שלמה לבמה חשר בגבעון ירושלים דה"ל לכתוב מירושלים חו מן הבמה כו' לירושלים. חלא ס"ק ויבח שלמה הבמה חשר בגבעון ירוח הליכתו וכן לירושלים בשובו מגבעון היתה בכיתה רחשונה: שלא להבעית לח ישראל. פירש הר"ב שיחמרו מת הוח. כי הרבה כהנים גדולים היו מתים בקדש הקדשים שם לא היו רוחין. חו שם יהנה דבר במעשה הקטורת הלא תרתה לחמר השם יתעלה לאהרן (ויקרא ט"ז) ולא יחות כי בענן חרתה על הכפורת. רמב"ם: ב [משניטל הארון. מבהגנו לח קחני חלא משניטל. תנן כמ"ד חרון נלה לבבל כו' ללא כי סה דתנן במשנה ג' פ"ו דשקלים. גמ'] אבן היתה שם. בחמלע בית ק"ק כדחיתח בהדיח פ"ק דמגילה דף י' דהניח חרון בעשה משה ים ו' חמות לכל רוח וכו'. ותני תמה על הרמב"ם והתוספות דב"ב [דף כ"ה ד"ה ונגע] שהרמב"ם בריש פ"ד מהלכות בית המקדש כתב במערבו. והתו' פ"ב דב"ב כתבו במזרח וגם בניהם לח כיחרו זו מנין להם. וזה שמלח הב"מ כתוב על פיסקח דריש פ"ד מהלכות בית הבחירה. דחיתח הכי במלחכת המשכן פרק ד' ט"כ. לח לזה שכתב במערבו קחי שדקדקתי בחומה בהייתח ולח מלחתי כה כלל מזה. חלח קחי על מ"ש ולפניו לנגנת המן וכו' דהויח היח דחיתח התם ועוד שחילו לזה מתכון עדיין לח יחח הרמב"ם מידי קושיח למה לו לפסוק בכרייתח חילונה ודלח בכרייתח שבגמ'. חלח מעולם לח מתכון הב"מ להעיר על זה. ול"ע. גם על התו' ל"ע. ועיין עוד מזה מה שלכתוב בפ"ב דב"ב משנה ט' בתי"ד: מימות נביחים רחשונים. דוד ושמואל מפרש במסכת סוטה [דף מ"ח]. רש"י: ג והזה ממנו למעלה ושבע למטה. דנבי פר כתיב (שם) והזה בלחנבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים ונבי שעיר כתיב (ויקרא י"ו) והזה חותו על הכפורת ולפני הכפורת הרי שבפר מפורש דחותן דלפני הכפורת דהיינו דלמטה שבע. ובשעיר מפורש דחותה שעל הכפורת חחת היח דכתיב והזה חותו וחדח ממטע. וכתיב נמי (שם) ועשה חת דמו כחשר עשה לדם [הפר] מה ת"ל כחשר עשה. שיהיו כל עשיותיו שוות בשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע. ובשם שלמעלה בשעיר חחת כך למעלה בפר חחת. גמ': לח למעלה ולח למטה. דהח חמרן דלמטה דשעיר ילפינן מלמטה דפר ות"ל לח לכתוב כלל נבי שעיר ולפני הכפורת. דסוף סוף נמר ממטה דפר מהיקשח דכחשר עשה. חלח הח דכתיב בשעיר ולפני הכפורת. לחקומי על הכפורת לגפי. מה לפני על הארץ משמע ולח ממש טוגע בכפורת חף על פי דלח ממש טוגע בכפורת חבל חפכח ליכח למימר דכיון דילוף מעלה דפר ממעלה דשעיר לשחוק מן על הכפורת דנבי פר חלח דחתי לחקושי לפני לעל מה שם על ממש כו' דהחוח על הכפורת דגבי פר לחו

מופנם

תניח לארון ט' צבר מ' יצא מ' ולא היה. מ"ר פ"ד פס' ס"ו: ס"ז: יצא יבא לה. חוץ ו' ס"ב: ומתפלל. מסגיא כ"ר פ"ב: ב משניטל הארון. ג"ב מ"ב: ג"ר ס"ד: ס"ו: כמלכ ס"ב מדלם מנחומא לחרי מ' פ' קרחים כו' ו' מדר"ח פ' נ"ס מפקה"ט פ"י ס"ד מא' בנומח יהה"ל פ"ג: אבן היתה. פכהלין כ"ו ס"ב: ב נטל את הדם ס"ג ס"ב: ג נטל פס' עבדם ה"ב ס"ב: והזה ממנו פ"י ס"ג: ומשל"ח פ"ח: אחת למעלה מה ולא היתה מ' מו ס"ב: ממני פ"נ:

שנויי נוסחאות

ל ש מ א ל ו כמכ"ר הלה.; נד"א. בשמחלו; נכי"מ ח י ד ס ח ל ד לשמחלו. ע"חתוא) מניע כמכ"ר וכמה כ י ליתה. נותן את המחתה נד"ב וכלל כ"י וכמכ"ר נתן. על (גבי) נחלים נד"ב וכי"ק. הנחלים וכ"ם נכי"ם (וסם ליתה). ונתמלא (כל) הבית (כולו) עשן נכל כ"י וכמכ"ר ליתה וכן ליתה נד"ב; (וסם נתמלא); נכי"ק הלמון הגחלים ועולה ומחמר עשן. ויצא ובא לו נכי"מ מ' ויצא. בדרך (בית) כניסתו נכי"מ מ' וכל כלי' וכמכ"ר דרך בניסתו; נכי"ק בנגד בית כניסתו. ומתפ"ק מתפלל. מ ת פ ל ל. (בבית החיצון) כמכ"ר ליתה. ול"א היה נד"ב וכי"ק לא.. (בתפלתו) נכי"ם בתפלה; נד"ב וכי"ק וכמכ"ר ליתה. ב הארון כמכ"ב ארון. אבן היתה שם. נכי"ם היתה שם אבן. נביאים ראשונים נד"ב וכי"ק וכמכ"ר הנביאים הראשונים ועי' ד"ם. עתידה נקראת נכי"ק ליתה. גבוהה נד"ב וכמכ"ב וכמכ"ר גבוה ולין וכן. שלשה אצ' נד"ב וכי"ק וכמכ"ב שלש.. וכן הוח. ג משו שהיה ממרס בו נד"ב וכי"ק וכמכ"ר ממי שדוא.; נכי"מ ממי שמרס בו נכי"ם את הדם מן הממרס ונכנס למקום שנכנס נד"ב במקום ההוא שנכנס. למעלה. למעה נכי"ק וכמכ"ר למעלן. למטן (נגרן) נכל הפרק. ו"ב למעלה נד"ב ושבעה. ולין וכן. לא למעלה ולא למעה נד"ב הסדר לא למעה ולא למעלה.

הלפון: טז) וימיטו לגד המרון: יז) ר"ל מקום מרון, דנבית שני מיירי, וכמ לח היה מרון: יח) כבין הבדים: יט) ר"ל המתין בק"ק עד שנחמלח הבית עמן: כ) ר"ל הולך לחמוריו ופניו למרון: כא) ר"ל בק"ק מקום הרוחניות לחיכו מהרהורי שיהיה להתפלל על נפשיות, רק בהיכל התפלל בקלרה, על כיוצי מזב הכמה, שהוח הכה לבריחות. ותח"כ שיתקיים מלכותם וחרורתם של ישרחל, ותח"כ על פרנסתם והצלחתם. ותח"כ על המטר שלח יחסר:

תניח לארון ט' צבר מ' יצא מ' ולא היה. מ"ר פ"ד פס' ס"ו: ס"ז: יצא יבא לה. חוץ ו' ס"ב: ומתפלל. מסגיא כ"ר פ"ב: ב משניטל הארון. ג"ב מ"ב: ג"ר ס"ד: ס"ו: כמלכ ס"ב מדלם מנחומא לחרי מ' פ' קרחים כו' ו' מדר"ח פ' נ"ס מפקה"ט פ"י ס"ד מא' בנומח יהה"ל פ"ג: אבן היתה. פכהלין כ"ו ס"ב: ב נטל את הדם ס"ג ס"ב: ג נטל פס' עבדם ה"ב ס"ב: והזה ממנו פ"י ס"ג: ומשל"ח פ"ח: אחת למעלה מה ולא היתה מ' מו ס"ב: ממני פ"נ:

שנויי נוסחאות

ל ש מ א ל ו כמכ"ר הלה.; נד"א. בשמחלו; נכי"מ ח י ד ס ח ל ד לשמחלו. ע"חתוא) מניע כמכ"ר וכמה כ י ליתה. נותן את המחתה נד"ב וכלל כ"י וכמכ"ר נתן. על (גבי) נחלים נד"ב וכי"ק. הנחלים וכ"ם נכי"ם (וסם ליתה). ונתמלא (כל) הבית (כולו) עשן נכל כ"י וכמכ"ר ליתה וכן ליתה נד"ב; (וסם נתמלא); נכי"ק הלמון הגחלים ועולה ומחמר עשן. יצא ובא לו נכי"מ מ' ויצא. בדרך (בית) כניסתו נכי"מ מ' וכל כלי' וכמכ"ר דרך בניסתו; נכי"ק בנגד בית כניסתו. ומתפ"ק מתפלל. מ ת פ ל ל. (בבית החיצון) כמכ"ר ליתה. ול"א היה נד"ב וכי"ק לא.. (בתפלתו) נכי"ם בתפלה; נד"ב וכי"ק וכמכ"ר ליתה. ב הארון כמכ"ב ארון. אבן היתה שם. נכי"ם היתה שם אבן. נביאים ראשונים נד"ב וכי"ק וכמכ"ר הנביאים הראשונים ועי' ד"ם. עתידה נקראת נכי"ק ליתה. גבוהה נד"ב וכמכ"ר וכמכ"ר גבוה ולין וכן. שלשה אצ' נד"ב וכי"ק וכמכ"ר שלש.. וכן הוח. ג משו שהיה ממרס בו נד"ב וכי"ק וכמכ"ר ממי שדוא.; נכי"מ ממי שמרס בו נכי"ם את הדם מן הממרס ונכנס למקום שנכנס נד"ב במקום ההוא שנכנס. למעלה. למעה נכי"ק וכמכ"ר למעלן. למטן (נגרן) נכל הפרק. ו"ב למעלה נד"ב ושבעה. ולין וכן. לא למעלה ולא למעה נד"ב הסדר לא למעלה ולא למעלה.

זיזה

מופנה כרחב"י דלמר על פני הכפורת קדמה זה בגמ לא כל מקום שנאמר פני חיצו חלק קדיש. גמרא: במצליף. פירש הר"ב כמלקה וכו' הכי ליתא בגמ'. וכתב רש"י כמצליף לא ידענא לשונו ע"כ. ובערוך הניח יודע כמבית למעלה (תמנים ע"ד ס') תרגומו יצליף בקורנסא היתך

אלא כמצליף[א] וכך היה מונה. אחת. אחת ואחת[ב]. אחת ושתים. אחת ושלש. אחת וארבע. אחת וחמש. אחת ושש. אחת ושבע. יצאו והניחו על כן[ג] **ה** הזהב שבהיכל: **ד** הביאו לו את השעיר[ד]. שחטו וקבל במזרק את דמו. נכנס למקום שנכנס[ה] ועמד במקום שעמד[ו] והזה ממנו אחת למעלה. ושבע למטה. ולא היה מתכוין להזות. לא למעלה ולא למטה[ז]. אלא כמצליף[א] וכך היה מונה אחת. אחת ואחת[ב]. אחת ושתים וכו'. יצא והניחו על כן[ג] השני שהיה בהיכל. רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד. נטל דם הפר. והניח דם השעיר[ח] והזה ממנו על הפרוכת. שבנגד הארון מבחוץ[ט]. אחת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכוין וכו'. וכך היה מונה וכו'. נטל דם השעיר. והניח דם הפר. והזה ממנו על הפרוכת שבנגד הארון מבחוץ. אחת למעלה ושבע למטה וכו'. עירה דם הפר [י]לתוך דם השעיר. ונתן את המלא בריקן[יא]: **ה** ויצא אל המזבח אשר לפני ה' [יב]זה מזבח הזהב. התחיל מחטא ויורד[יג] כהיבן הוא מתחיל.

יכך היה מונה מני' פ"ג מ"ג מנחות יומ"כ פ"ח ופ"ט מ"ג מעשה הקרבנות פ"ג: יצא מיי' פ"ג מה"עבודת יוה"כ ה"ב: **ד** הביאו לו פ"ג ה"ב: **ה** יצא והניחו. מיי' שם פ"ג ה"ב: **ו** עירה דם הפר. מיי' שם פ"ג ה"ב: **ה** ויצא אל המזבח. ב"מ פ"ב מיי' פ"ל מה' מעבודת יוה"כ ה"ב ופ"ה מה' מעשה הקרבנות פ"ב: **מהיכן** הוא מתחיל פר"ב פ' לחכי פ"ל מיי' שם:

שנויי נוסחאות

ושש בד"ב ושששה ולינו נכון. על כן דוהב נכי"ק נעשות עד בן; נכי"ל.. זהב. שבהיכל בד"ב ונכי"ק ונמצכי"ר שהיה בהיכל. **ד** וקבל במזרק (את) דמו נכי"מ נ' ליתא וכ' נכי"ל ונכי"ק (ונס ונכי"מ ס'. וקבל דמו במזרק). למקום בד"ב ונמצכי"ר במקום. (ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף) במכ"ב ליתא וכן הסמיוטה במכיוות ד' ליוון וסכיומה ועי' ד"ם. אחת ושתים וכו' בד"ב כל הדבור בגלוחו עד אחת ובנב נכי"ק וכך היה מונה יצא והניחו והסתר ליתא. על בן השני שהיה) בהיכל נכי"ם. שבהיכל וכ"ה נכי"מ ס' (ונס שני); במכ"ב על בן הזהב השני שבהיכל. בן אחד (בלבד) נכי"ק ליתא. שכנגד נכי"מ נ' נגד וכן בסמוך. ולא היה מתכוין כו' וכה"מ בו' ושבע למטה וכו'. גם כלן הסמפלות שוות ים שיבלו הדברים בגלוחם וים שיבלו מקוטעים. בריקן נכי"ל לתוך הריקן; נכי"ק בתוך הריקן. **ה** לפני ה' זה בד"ב וכי"ק ונמצכי"ר לפני ה' ובפר עליו וח. ועי' ד"ם. מהיכן נכי"ק מאיכן.

ראשון לציון

ג. ברע"ב ד"ה אחת ואחת כו' פעמים שיעשה כו' עיין יסו"מ: תוי"ט ד"ה כמצליף פי' כה"ג כו' וכע וקהניא כו' ועיין יסו"מ: **ד** תוי"ט ד"ה על הפרכת כו' ודבריס מתמיהים כו' גם כלשם מעשה עמד על זה וכפשט נגדל דהוקם לעולם ולפ"ה לא מקרים דעתו: **ה** תוי"ט ד"ה מחטא ויורד כו' דכתיב מתחלי כו' עיין יס סדר למעשה:

תוספת רעק"א

פ"ה ד [אות כב] במשנה להלן דם השעיר. עפ"ש התי"ט פ"ה מ"ו דזהבים ומש"ש על דגליון: **ה** [אות כג] במשנה וזה מזבח הזהב. והא דכתיב ויצא והיינו ללמוד דמקודם בשהוזה על הפרוכת היה עומד לפנים מן המזבח בין מזבח

*) בכע"ב ד"ר מתמצה כמו שכתוב בפרש"י, ומהקה התוי"ט והגיה בשוגיה, והב"ח הגיה בכרש"י מתמצה בשוגיה.

מיזה מ' למעלה בחוד הכפורת וז' למטה על עוביה, רק על הארץ טופלים כולן ולא נגעו בכפורת: לא) ר"ל כמוכה בשבע, שבשמיים ידו מתחלה נב ידו למעה, ואח"כ למעלה. ס"ל בהזאה שלמעלה נב ידו למעה, וכז' שלמטה נב ידו למעלה: לב) דלריך למעות הת' שלמעלה עם כל מ' מז' שלמטה, שלא יעשה לגרפס עם ז' שלמטה. ומ"ל נתקן שיעה ח'. יש לומר מלוה להפסיק במניינו בין מניין מ' שלמעלה, למניין ז' שלמטה: לג) [נעשטעלן]: לד) לבין חולם ולמזבח: לה) לשון לומר לרבי יהודה שלא היה רק כן מ', נטל וכו' אבל לת"ק מ"ל ואפשר

דלת"ק מיהו דשמי לעשות כן, דאם כן היה לריך ליעל דם הפר בשמאל, ואח"ל יחזיר תחלה דם השעיר לשמאל, למה נעדיף היום להכה"ג חנם. וגם יש לחום בע"י השלעול מיד ליד ישתכך. ואין לדמות זה למקבל המלא ומחזיר בריקן [פסחים פ"ה מ"ו] התם דמדומיעין לו לריך לקבלו דלמן מעבירין על המלות, שלא יעשה לגרפס עם ז' [ועי' רמב"ן קמ"ו סקי"ח]: לו) כענד בין הבדים: לז) מערה מזרק המלא לתוך בריקן, שיתערבו הדמים יפה: לח) חמוי ליטבול דטהרה הוא, דע"י מתנת הדם מטהר המזבח. ומהו דקאמר מחטא ויורד, כ"ל כל מתנה בעותן על קרנות המזבח, היס

למטה [בעוביה]") שהרי לח על הכפורת נוגעים שלח לארן טופלים: אלא כמצליף. כמלקה הזה שמתחול בין הכתפים ויורד למטה כך היה מתכוין שיהיו ח' הזאות שלו בארן כשורה זו תחת זו: אחת ואחת. שלש לח יעמה הזאה לרחשונה שלמעלה לעלמה עם כל שבע שלמטה. פעמים שיטעה ויעמה הזאה לרחשונה עם שבע שלמטה ובהזאה הרחשונה שלמטה יעמה פעמים. ואין לומר יעמה הזאה שלמעלה עם שבע שלמטה ויעמה עד שיעמה. וי"ל מלוה להפסיק מתחת שלמטה מתוך שבעה ולח מתוך שעמה: **ד** נטל דם הפר והניח דם השעיר. מסקנת המלחת דרבי יהודה היא דלחמר לח היה עם שלח כן לחד ולריך ליטול דם הפר תחלה כדי להניח דם השעיר כדן שהיה עליו [דם] הפר ואין הלכה כרבי יהודה: על הפרוכת. דכתיב (ויקרא ט"ז) וכן יעשה לאהל מועד: עירה דם הפר. דכתיב במתנת המזבח (שם) ולקח מדם הפר ומדם השעיר מדם שניהם יחד: ונתן את המלא בריקן. ומוזר ומערה מזרק מלא תוך הריקן כדי שיתערבו הדמים יפה יפה: **ה** היה מחטא ויורד. הלי הנח שכר שהיה הכהן הולך כרגליו לכל קרן וקרן וכל מחנה ומחנה היתה בקרן שלפניו וכמוך לו ולהכי נקט מחטא ויורד כלומר שהיה נותן מתנה מלמעלה למטה שהיה יהן מלמטה למעלה בקרן שלפניו הדם זב לתוך בית יד שלו ומטוף לח בגדיו. ור"ח שבר שהכהן עומד בקרן לחת ומכם נותן המתנות על כל הקרנות. שהרי כל המזבח היו חלק לחת על חמה מרובע וכיון

וכן לקמן לח ליתני והניח דם הפר]: על הפרוכת. כתב הר"ב דכתיב וכן יעשה לאהל מועד. כשם שמזה לפני ולפנים כך מזה בהיכל. ומה לפני ולפנים לחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל. גמרא. ובספר הרמב"ם פרק ג' מהלכות עי"כ כתוב ומוזר ומזה בהיכל מדם הפר שמנה וכו' שכך נאמר בדם הפר על הכפורת ולפני הכפורת ומוזר ומזה מדם השעיר כן על הפרוכת כו' שנאמר בדם השעיר ועשה לח דמו כאשר עשה לדם הפר כך מלחתי בדפוס ישן גם כזה. ודבריס מתמיהים שם דקרח בפר נאמר בשעיר. ועוד דקחי להזיות דכקדם הקדשים והכיולו לחדהיכל. וכן נמי כך קרח להכיח בשעיר נאמר בהזיות דקדם הקדשים. ורחי הוח להגיס דקודש ומזה בהיכל ל"ל שנאמר בדם השעיר ועשה לח דמו וגו'. ובמקומו לחן נגיה שנאמר וכן יעשה לאהל מועד. וז"ש כשם שנאמר בדם הפר וכו' חין לו מקום כלל ולריך למוקמו מן הספר ואני מתמיה שהכ"מ לח העיר בכל זה: **ה** זה מזבח הזהב. דלילו מזבח המילון לחו לפני ה' הוח. רש"י: **מחטא** ויורד. לשון רש"י מחטח לשון יריקה היח כדלחמרינן במכחות דף ס"ו ע"ב נוסח טולה ומחטחת עכ"ל. ולדבריו כפל לשון במלות שונות מחטח ויורד. ולי נרחה לליישב דדכויי הוח דלחמרינן בחולין רפ"ב דף כ"ו. ומלי מכמע דהאי תעהו ליכתב דדכויי הוח דכתיב (תהלים ל"ח) התעתני בהחוב ולחטהר ע"כ. וה"ל קחני מחטח פ"ם שלחו המתנות לשהר

המזבח

ומין שאין בלשה הקרנות כשורות לו יכול ליתן מלמטה למעלה ולא יטקח את בגדיו מון מקרן זו שהוא עומד לגלה שאי אפשר לו לגדל רחשי לצבועתיו למטה לגלה למעלה שאם ילדל רחשי לצבועתיו למטה ויתן מתנה מלמטה למעלה הרי הדם זב לתוך בית יד כתובת שלו. ואין הלכה כר"ח: ך על טהרו. לאחר שגמר כל המתנות של קרנות מזה עליו שבע פעמים כדכתיב (ויקרא ט"ז) והזה עליו מן הדם. טהרו. ממקום המגולה שבו שחוטה שאפר והגאלים אילך ואילך. ומזה על זהבו של מזבח: ושל מזבח החיצון. שירי דם החטאות החיצונות היה שופך על יסוד דרומי: אלו ואלו. דמים החיצונים והפנימים הנשפכים על מזבח העולה היו שותתים ונופלים מן היסוד לרצפה ומתערבין בחמה. סילון שבעזרה היולא לנחל קדרון: לגננים. לבעלי גנות: ומועלין בהם. אסור ליהנות ממה בלא דמים: ך כל מעשה יוה"כ. כל עבודות שעובד בבגדי לבן בפנים ובהיכל: האמור על הסדר. במסכתינו

מקרן מזרחית צפונית. צפונית מערבית. מערבית דרומית. דרומית מזרחית. מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון משם היה גומר על מזבח הפנימי(לה). ר' אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא(לו) ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה. חוץ מזו שהיתה לפניו שעליה היה נותן מלמעלה למטה(לז): ך הזה על טהרו של מזבח(לח) שבע פעמים ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון(לט). ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי. אלו ואלו(מ) מתערבין באמה(מא). ויוצאין לנחל קדרון(מב) ונמכרין לגננין(מג) לזבל ומועלין בהן(מד): ך כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר(מה)

במסכתינו

בפ"ד מהלכות בית הבחירה ובפ"ו מהלכות כלי המקדש כתב דשחי פרוסות היו ולא הזכיר דרך פריפתן להשתא י"ל דס"ל דחיטוטא פרופה מהלפון מ"מ הכא בעיו"כ כתב נמלא הפרוכת פרופה בכנס לקדש הקדשים כו'. נראה מלשונו זה שהעתיק דעת רבי יוסי שלא היתה אלא פרוכת אחת. ולת"ק היה לו להעתיק סדר הליכתו בשתי הפרוכות. ולכן נראה לי דהרמב"ם לא בא לעשות מחלוקת אחרת בין תנא דהכא לת"ק דר"י דלעיל כ"ם למ"ש הרשב"ח שעמו דבשפיים נרסינן בגמרא בהדיא דתנא דהכא ס"ל כר"י. אלא שמפני שזה שהיו שני פרוכות משום שפיקא הוה. ואי לאו שפיקא לא עבדי אלא פרוכת אחת כמו לר"י משום דשפיטא ליה כדלעיל בשם התוס' ובפרוכת אחת פתחה בלפון דהכי ס"ל ר"י ומיניה נשמע לכ"ע היכא דליכא שפיקא. ועוד משום דבהכי הוי הקפה לימין כדלעיל. והשבר יהוע דכל הני הלכות הלכתא למשיחא ניהו וכשיבנה בית המקדש ב"ב כבר בא אליהו והחיר כל הספיקות הלכך בבנין בית הבחירה העתיק המשנה כשהיה בבית שני משום דבנין יהזקאל בלעתיד לא פירש על פי חז"ל. וכ"כ שם ז"ל בנין העתיד להבנות תע"פ שאות בתוב ביחזקאל חינו מפורש ומבואר ע"ל אבל הכא דלאורי לן העבודה הוא בא בתבב ע"פ מה שהיה עבודה בשלן כאן אלא פרוכת אחת לפי שכן יהיה לעתיד בתהרה בימיט אמן: [משם היה גומר. ליטנא דמשם לא דייקת דהל"ל לשם ובפי' רש"י כתוב שם והוא נכון. וכן בבריית מקום שר"י הגלילי מתחיל שם ר"ע פוסק מקום שר"ע מתחיל שם ר"י הגלילי פוסק]: ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה כו'. לתתן לרבי לליעזר לת"ק מחטת ויורד מלמעלה למטה וכו' כפי' הר"ב אבל להרמב"ם בפ' הנזכר לתתן לתך ת"ק דדוקא בשתי פרוכות אבל בפרוכת אחת כשהיה בבית שני משום דבנין יהזקאל בלעתיד לא פירש דאותו קדן היו יכול ליתן עד שילא מכל המזבח כדלעיל ומלא שעומד שם באותו קרן והוא לפניו. אבל במערבית לפניו נותן מיד במקומו שהוא עומד כדי שלא יעבור על מלות וישהה המתנה ולת"ק מקיף ברגל לפניות מערבית ומשם נותן מיד לקרן מערבית דרומית ולת"ק מקיף ברגל למערבית לרומית ונותן מיד לקרן לרומית מזרחית כמ"ש הרשב"ח הביאו הכ"מ. ומלא שהרמב"ם שכתב להך סיפא לא משום דפסק כר"ת אלא דס"ל לאתתן לתך ת"ק הלכך ז"ש עליו הכ"מ דפסק כר"ת משום דבגמרא פליגי ר"מ ור"י לגידיב הוא לית לכאוב דליתא לפי דברי הרשב"ח ופירושו. וכן נראה דהרי בפי' המשנה כתב לאתן הלכה כר"ת ורלוי יותר לייחב דבריו לדבריו שלא יהיו סותרים זה את זה בכל מקום שמוכל ומ"מ [בתב] הרשב"ח דבגמרא משמע ללא כפירושו זה: ך מזרחי. פי' הר"ב המקום המגולה שבו כו'. דלכאוב (שמות כ"ב) בעשה תשמיש למזבה. גמ': על יסוד מערבי. וכן על יסוד דרומי פירשם הר"ב בפ"ה דזבחים ובמשנה ג' שם: לנחל. כמו לנחל ליהן עמק. לשון רש"י פסחים דף כ"ב: ומועלין בהן. [*מדרבנן דאי לא יאלו מידי מעילה מדאורייתא היאך נמכרין לגננין לזבל. כ"כ התוספות. ומלשה שניהו בפרק ח' דמולין משבח ו' [דנדם] לאן מועלין ושייט מדאורייתא. עוד] עיין מ"ש במשנה ט' פ"ב דקדושין: ך כל מעשה יום הכ"כ. פי' הר"ב בבגדי לבן בפנים ובהיכל

יכין תפארת ישראל יכין

היה מוסך לשבעו בקרן מלמעלה למטה,דת"ק סל"ל דבריב הוא מקיף, מקרן לקרן [כרש"י]. ולי היה מוסך בשלשבעו מלמטה למעלה, היה מלכלך בית יד תלוקו,מדכל ו' מהקרנות לפניו הוא מדמשבבו בהלוטו: לט) ר"ל המזה דם חטאת חלוני על ד' קרנות מזבח חילון, מתחיל בקרן דרומית מזרחית, ודם חטאת פנימי זה שנותן על ד' קרנות מזבח הפנימי, שם היה נומר בקרן הכ"ל: מ) שהולך לקרן לפונית מזרחית, ומשם נותן המהנית לכל הקרנות: מא) שלא יהוב הדם לבית יד כהנתו: מב) נלוין של מזבח, שחוטה האמר שעל המזבח חילך ואילך, ומזה על נלוין: מג) (פי' פסחים פ"ה פי' מ"ת): מד) ר"ל שירי דם חטאת חלוניות: מה) שירי חלוניות ופנימית: מו) הוא נחל שבעזרה. והדם שותת מהיסוד לרצפה ומשם להנחל: מז) טמק שמלל מי קדרון: מח) [נערטנער]: מט) מהרבנן חסורים בהנהה בלא דמיס דמדאורייתא מדנעשה מלוהן לין במעילה: נ) כל העבודות שבגגדי לבן ב"ק ובהיכל: בב"ק

מקום שהוא מתחיל מי"י שם ס"י: ועל כולן מיי' פ"ד מה' עבודת יום"כ ה"ב: ך הזה על סהרו. כ"ח ע"ב פ"ע ב"ק זבחים נ"ח פ"ח מ"ב ופ"ב הלכה ה"ל ופ"ה מה' מעשה קרבנות ה' ה"ח ה"נ: ושירי הדם מיי' שם ה"י: אלו ואלו מתערבין פסחים כ"ב ע"ב ע"ש ד"ה מיי' פ"ה מה' בית הבחירה ה"ה: ונמכרין לגננין מיי' שם ה"ב: ך כל מעשה מהלכות מ"י פ"ב ה"ב:

שנויי נוסחאות

שהוא מתחיל בכי"מ כי שמתחיל. עד מזבח החיצון בכי"מ מ' במזבח החיצון וכן במזבח הפנימי. משם היה גומר בד"ג ובכי"ק שם (והוא) גומר. בכי"ק שם גומר. ובמכבי"ר שם גומר. (היה) שופך בכי"ק ניתך; בכי"מ ובכי"ל הוא שופך. היה נותן בכי"ל ליהן; בד"ג ובכי"ק ובכי"מ כי הוא. ש(עליה) היה נותן בכי"ק ובמכי"ל ובמכבי"ב ליהן; בכי"מ כי שהוא נותן; בכי"ל שנותן. ך של מזבח בכי"ל נע"ם של מזבח החיצון. ושירי הדם בד"ג ובכל מכי"ו ובמכבי"ר שירי.. עד יסוד בכי"מ אל יסוד וכן בסמוך. ומועלין בהן במכבי"ר .. בו ומיניו נכון. ך האמור על הסדר בכי"מ כ' האמורין.. וכי"ם בכי"ג; בכי"ק.. סדר ו בכי"ל.. בסדר.

ראשון לציון

ו במשנה מתערבין בלמה.על בסיפא רמבם תמה נקלות הכי רבב"ם פסחים קנ: ד"ה היכי:

תוספת רעק"א

מזבח לפרוכת ומזה משא"ב בפר הבא על כל המצות היה המזבח מפסיק בין הפרוכת לבהן ב ש ע"ת הואתו על הפרוכת. גמ': [אות כ"] בתי"ט ד"ה מקרן מזרחית. כך פירש"י. ובתוס' ישנים כ' דמתני' דרבא סובר גם בת"ק דמתני' דלעיל דפרופה אלא דס"ל דמשמעות הקרא ויצא אל המזבח עד שיצא ויעמוד במורחה של מזבח. דאו נפיק לגמרי מבולי מזבח ומשום דדרך ימין צריך להקיף דכל פינות שאתה פונה לא יהא אלא דרך ימין מתחיל בקרן צפונית דכשיצא כל גופו הוץ למזבח ועומד במזרח ואניו למערב אם יושים ימינו לקרן צפונית הוי דרך ימין אבל אם יושים ידו ימנית לקרן דרומית והו דרך שמאל. ולפ"ז דברי הרמב"ם עולין בפשטן

ובהיכל. בגמרא. דכתיב (ויקרא ט"ז) והיתה זאת לכם לחקת עולם וכתיב זאת מנחת חוקה על זאת כתובה ועל זאת כתובה וכתיב נמי זאת חד למעוטי בגדי לבן בחוץ וחד למעוטי בגדי זהב. הכי איתא בגמ'. ומפרש הר"ב דבגדי לבן בחוץ היינו חוץ להיכל כגון וילוי והגרלה ובפיכת שיריים אע"ג דרש"י פירש בחוץ בהיכל כלשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות עי"ש: ממקום שפסק כו'. ובניסס מקרא אחד דרשו מדס מעתה הכפורים אחת בשנה (שמות י')

ת"ק סבר מעתה אחת למדתי לך ולא לעשות כפרה אחת מג' בשנה וריש"ג סבר הטוי אחת למדתי לך ולא לעשות בני מעיין לעשות ההוא אחי פעמים. גמ' [ורש"י]:

אם הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום. *הקדים דם השעיר לדם הפר. יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר ואם עד שלא גמר את המחנות שבפנים(נא) נשפך הדם(נב)

*יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחלה בפנים(נג). וכן בהיכלו(נד) וכן במזבח הזהב. שכולן כפרה בפני עצמן. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק. משם הוא מתחיל

ר"ע מברטנורה

במאניתיו: וכן בהיכל. נתן מקצת מתנות בפרוכת ונשפך הדס יביא פר אחר ויתחיל מתנות הפרוכת וא"צ לחזור ולהתחיל בפנים: שכולן כפרה בפני עצמן. לפיכך כפרה בגמרא בגמרא: מבקום שפסק. ולפילו לא גמרא אותה כפרה מ"ל לחזור וליתן מה שנתן ואין הלכה כר"ח ור"ש:

יבין תפארת ישראל יבין

נא) בק"ק: נב) שהוא ממנו קלת הזאות: נג) ולריך ג"כ לחזור ולהפון ולהקטיר קטורת דקטורת שחתן קודש שחיטת הפר, פסול: נד) בנשפך בתמלא הזאות בפרוכת, יסחט פר אחר ויחזור ויזה בפרוכת מה שהוא כפר:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ה'.

פרק ה מ"א, ב'. הביאו לכה"ג מלשכת הכלים את הכף ולוקח קפורית דקה מן הדקה והופן ממנו מלא חפניו ונפסת ב' ידיו לא מחוקות ולא גדושות אלא ספופית הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, ונותנו לתוך הכף ואף דהולכה בשפאל פסיל בקדשים והיה לו להוליך את המחתה בשמאלו והקטרת בימינו אע"ג מפני שהמחתה כבדה וחמה ואינה יכול לטובלה בשמאלו עד הארן, הקילו ליקח הקטורת בשמאלו, ומהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת שבינתיים אמה [שהיו בביה שני תחת הכותל נובה לי אמה שהיה בבית ראשון בין היכל לק"ק, משא"כ בבית שני, שהיה גובה ההיכל מ' אמה, וא"א לעשות כותל דק בגובה כזה עשו שם ב' פרוכת שבינתיים אמה להבדיל בין קו"ש לק"ק] החיצונה פרופה על כל פני המערב בקרסי זהב ממזוזת היכל דרום עד המזוזה שבצפון, וכשהיה מכפילה לאחוריה ע"י הקרסים היה מבפילה מן הדרום, ומהלך ביניהן כל האורך עד המזוזה הצפונה ושם מכפיל הפרוכת הפנימי ונכנס לק"ק ומהלך מן הצפון לדרום כ' אורך הפרוכת הפנימי שהיא מצד שמאלו, והארון מיטיבו דניע לארון ונובבית שני שנישל הארון אין גבוה ג' אצבעות היתה שם ונקראה שתי' שמשנה הושתת השו"ם] נותן המחתה בין ב' הבדי' או על האבן, ואוחז שפת דקף בראש אצבעותיו או בשיניו, ומערה הקטורת בגודלו לתוך חפניו עד שמחזירה למלוא חפניו כשהיתה [וזה עבודה קשה] וציבר הקטורת ע"ג הגחלים בידו לפנים במחתה כדי שהחיה קרובה לארון ורהוקה מפניו שלא יכוה, וממתין עד שנתמלא כל חבית בילו עשן ואז יוצא אחורנית, פניו לקדשי קדשים ואחוריו להיכל עד שבא להיכל, ושם מתפלל תפלה קצרה [שלא להבעית העם שיאמרו מת בהיכלו, יהי"ר מלפניך ה"א, שאם תתי' שנה זו שהונה תהיה גשומה, ולא יסור שבט מבית יהודה, ולא יהיו עמך בית ישראל צריכין לפרנסה זה לזה ולא לעם אחרי ואל תכנס לפניך תפילת עובדי דרכים [ועי' בניסה עבודה שלנו בסוף נוסח התפלה של כה"ג שאנו אומרים שנה שתוליבנו קוממיות לארצינו כמנ"א ור"ת בא"ח סי' תרכ"א דאנו מוסיפים דברים שלא אמר כה"ג, וולא כ"רוו"ח ז"ל] בשעת הקטרת הקטורת בקדש הקדשים כל העם פורשים מן ההיכל בלבד ואינן פורשים מבין האולם ולמזבח, שאין פורשין מבין האולם ולמזבח, אלא בשעת הקטרה בהיכל בכל יום, ובשעת מתן דמים בהיכל: מ"ג, ד', ה', ו', ז'.. אח"כ נוטל דם חפר מזה שמנדנדו שלא יקרוש, ונכנס בו לקדשי קדשים ומזה שם שמנה הזיות על הארן שבין בדי הארון, זו תחת זו בשורה נוער' רמב"ם] א' למע"ה, שמשפיל גב היד למטה, ומזה בדרך הרמת היד מלמטה למע"ה, ו' למטה, שמגבי גב היד למעלה, ומזה בדרך השפלה, ובך ח"ה מונה אחת, אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלש, אחת וארבע, א' וח', א' ו', א' ו'. דצדך למנות הא' שלמעלה עם כל א' מו' שלמטה שלא יפעה למנית הא' בכלל ד', וא"א למנות ח' דמצוה להפסיק בין א' שלמעלה לו' דלמטה, ויוצא ומניחו בהיכל על כן הזהב דשם, ואח"כ יוצא מהיכל ושוחט השעיר שהביאו לו בין האולם ולמזבח ומקבל דמו במזרק ונכנס בו לקדשי קדשים פעם ב' למקום שהזה דם הפר, דהיינו בין בדי הארון ומינה, ומזה שמונה כלעיל, ויוצא להיכל ומניחו על כן ב' דשם; ואח"כ נוטל דם הפר מהכן הא' דשם ומונה ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון שמונה הזיות כלעיל, ומניח דם הפר ונוטל דם השעיר ומונה ומזה על הפרוכת באיתו מקום כלעיל, ואח"כ מערה דם הפר לתוך השעיר ומחזיר דכל למזרק שהי' בו דם הפר שיתערב יפה יפה, ועימר למנים ממובח הוחב, בין המובח והמנורה ומזה מדם ההערובת על קרנות מובח הוחב שמסבב והולך ומזה על הקרנית מבחוץ, ומתחיל בקרן מזרחית צפונית ומשם לצפונית מערבית, למערבית דרומית, לדרומית מזרחית ובכולן הי' ההויה, בדרך הרמת היד מלמטה למע"ה, חוץ באחרונה בבדי שלא יזוב לבית יד כתנתו, היה מזה בדרך השפלת היד מלמעלה למטה ובל הזיות מובל אצבעו בדם מבילה על בל הזי', ואח"כ חוזה הנחלים והאבר שבמובח הוחב הילך והילך, ער שמגלה זהבו, ומזה מדם התערובת על קרנות דמזבח ו' פעמים בצד הדרום, במקום ששלמו מתנות קרטיו. ויוצא מהיכל ושופך שירי הדם על יסוד מערבי דמזבח הנחושת החיצון, ושירי דם הפנימיות והחיצוניות היה שותת מיסוד לרצפה ומשם מתקרבין בנחל שבעורה ויוצאין לנחל קידרון ונמכרין לנוגנין לובל ומועלין בו מדרבנן בהנאה בלא דמים, דמדאורייתא אין מעילה דבבר נעשה מצותן, וכל עבודות שעובד הבה"ג ביה"ב בבגדי לבן בבנים בקדשי הקדשים והיכל צריך לעשותן בסדר ואם הקדים א' לחבירתה לא עשה ולא כלום:

בהיכל: מ"ג, ד', ה', ו', ז'.. אח"כ נוטל דם חפר מזה שמנדנדו שלא יקרוש, ונכנס בו לקדשי קדשים ומזה שם שמנה הזיות על הארן שבין בדי הארון, זו תחת זו בשורה נוער' רמב"ם] א' למע"ה, שמשפיל גב היד למטה, ומזה בדרך הרמת היד מלמטה למע"ה, ו' למטה, שמגבי גב היד למעלה, ומזה בדרך השפלה, ובך ח"ה מונה אחת, אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלש, אחת וארבע, א' וח', א' ו', א' ו'. דצדך למנות הא' שלמעלה עם כל א' מו' שלמטה שלא יפעה למנית הא' בכלל ד', וא"א למנות ח' דמצוה להפסיק בין א' שלמעלה לו' דלמטה, ויוצא ומניחו בהיכל על כן הזהב דשם, ואח"כ יוצא מהיכל ושוחט השעיר שהביאו לו בין האולם ולמזבח ומקבל דמו במזרק ונכנס בו לקדשי קדשים פעם ב' למקום שהזה דם הפר, דהיינו בין בדי הארון ומינה, ומזה שמונה כלעיל, ויוצא להיכל ומניחו על כן ב' דשם; ואח"כ נוטל דם הפר מהכן הא' דשם ומונה ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון שמונה הזיות כלעיל, ומניח דם הפר ונוטל דם השעיר ומונה ומזה על הפרוכת באיתו מקום כלעיל, ואח"כ מערה דם הפר לתוך השעיר ומחזיר דכל למזרק שהי' בו דם הפר שיתערב יפה יפה, ועימר למנים ממובח הוחב, בין המובח והמנורה ומזה מדם ההערובת על קרנות מובח הוחב שמסבב והולך ומזה על הקרנית מבחוץ, ומתחיל בקרן מזרחית צפונית ומשם לצפונית מערבית, למערבית דרומית, לדרומית מזרחית ובכולן הי' ההויה, בדרך הרמת היד מלמטה למע"ה, חוץ באחרונה בבדי שלא יזוב לבית יד כתנתו, היה מזה בדרך השפלת היד מלמעלה למטה ובל הזיות מובל אצבעו בדם מבילה על בל הזי', ואח"כ חוזה הנחלים והאבר שבמובח הוחב הילך והילך, ער שמגלה זהבו, ומזה מדם התערובת על קרנות דמזבח ו' פעמים בצד הדרום, במקום ששלמו מתנות קרטיו. ויוצא מהיכל ושופך שירי הדם על יסוד מערבי דמזבח הנחושת החיצון, ושירי דם הפנימיות והחיצוניות היה שותת מיסוד לרצפה ומשם מתקרבין בנחל שבעורה ויוצאין לנחל קידרון ונמכרין לנוגנין לובל ומועלין בו מדרבנן בהנאה בלא דמים, דמדאורייתא אין מעילה דבבר נעשה מצותן, וכל עבודות שעובד הבה"ג ביה"ב בבגדי לבן בבנים בקדשי הקדשים והיכל צריך לעשותן בסדר ואם הקדים א' לחבירתה לא עשה ולא כלום:

של פר חשני אינה אלא כדי להשלים ההזאות ותדע דהא בשעיר שנשפך דמו במתנות היכל או של מובה דשוחט שעיר אחר דמשמע דאינו חוזר ומתחיל מתנות חפר שבהיכל והרי קדמה מתנות פר שבהיכל לשחיטת שעיר. אלא ע"כ היכא דשחיטה ראשונה חשובה היא נעשית שניעשה מדמה מתנות שבפנים וזה מקרי השחיטה מעליא והשחיטה שנייה לא מקרי שחיטה בי לא בא רק להשלים ההזאות ע"ש:

הקדים וי"ו פ"ז מפ' פנילם ויכ"ב פ"ב: ואם עד שלא. פ"ה שם פ"ם: ר"א ור"ש. זבחים פ"נ פ"ה ק"י פ"נ:

שנויי נוסחאות

(אם) הקדים בכי"ק וכי"מ וכמכי"ל ליתא. לא עשה כלום בכי"מ לי ולא בלום. ואם עד בד"נ וכמכי"ל אם.. (את ה)מתנות שבפנים בכי"מ וכי"ל ליתא; במכי"ל.. שם(בפנים. יביא (דם) אחר בכי"מ לי ליתא. ויחזור ויזה בתחלה בפנים בד"נ וכי ק ..בתחלה מ(בפנים וכי"ל מ(פנים בכי"מ לי (ושם ליתא למ' בתחלה); במכי"ל ליתא למלת ויזה; בכי"ל יחזור ויביא דם אחר ויחזור ויזה ממנו ב ת ח ל ה מבפנים. שכולן כפרה בכי"ק ומכי"ל. כפרה וכפרה; בכי"מ ב' וכי"ל כפרה כפרה. בפני עצמן בכי"מ ו' פיכו ..עצמה. ר' אלעזר בד"נ בעשות ר' אליעזר.

תוספת רע"א

בפשפן מוקלים בלי דוחק: ן [אות כח] בפשנה הקדים דם השעיר. היינו במתנות שבהיכל דאילו במתנות שלפנים יחזור וישחוט שעיר ויזה מבעי ליה דהא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר פסול, גמרא: [אות כו] שם יביא דם אחר. וצריך ג"כ לחזור ולחפון קפורת ולהקטירו ד ק ם ו ר ת שחענה קודם שחיפת חפר פסול נמ'. וכ' בתיספות ישנים דם"מ משמע בסיפא דמתני' וכן בהיכל וכן במזבח חוחב כוה לא בעיא שיחזור ויחפון ואפשר דחעיגה פסולה היא אם חיפן אחר מתנות שבפנים. אלא ע"כ כיון דנעשה מתנות שבפנים נעשית ה ש ח י מ ה כחלכתה ובמוב וגם החעיגה שאחריה הכל בהכשר ושחיפה אחרונה

פרק ו **א שני** שעירי. במראה. שניהם לבנים לו שניהם שחורים. ובקומה. ובדמים. דתלתא קראי כתיבי. (ויקרא י"ו) ומחת עדת בני ישראל יקח שני שעירים. ולקח את שני השעירים. ונתן אהרן על שני השעירים. וכיון דשעירים תרי משמע מה ת"ל שני שני מלמד שהיו שוים במראה ובקומה ובדמים: וי"א אם של שם שם מת כו'. הכי מפרשה אם של שם מת יאמר זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים חטאתו. ואם של עזאזל מת יעמדו חיים לפני כהן גדול לשם יתקיים חטאתו. ואם של שניהם מת יעמדו חיים עד שיקברו שני שעירים. ובחד מהן יתכפרו הבמי ירושה וכן אם של שם מת ושני חיים כהן אחר לעזאזל תחת יתמלא והשני ירעה ובני עזרה שני הוא שירעה עד שיפול בו מום ושני שיהא ראשון הוא שיקריב אם הוא של שם. או יתמלא אם הוא של עזאזל שהיו חיים כשולי מיים נדחין ואם תירעה להן שעת פסול עדיין יכולין להתכפר כשיזדווג לו אחר: שאין חטאת צבור מתה. דכי גמירי חטאות מתות ביחיד גמירי. ובעירי יום הכפורים חטאות ליכור כן דכתיב (ויקרא ט"ז) ומחת עדת בני ישראל יקח. וחטאת מתה הוא שמכניסין לותה לבית אחד ומניחין לותה שם עד שתמות: ועוד אמר ר"י נשפך הדם. של שעיר של שם ימות שמתכלה דהא לא מתעבידא מלוה דלם ובכל העבודות הנעשות בשנדי לבן בין בשעיר בין בחוץ חקה כתיב בהו לעכב ולריך להביא דם אחר ולי לשפר מלא בהגרלה וכיון דהיה ליה בעלי חיים נדחין ימות שמתכלה הראשון: מת המשתלח. תע"ג דשלוח לא מעכב לדברי הכל דכי כתיב חוקה לעכב לחדבים שהכהן עושה בשנדי לבן לא על דבריס הנעשים ביד הוא עתי מכל מקום ילפינן מקרא דכתיב (שם) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו עד לימתי זקוק המתכלה לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו הא שם מת קודם לכן אין כפרת הדם כלום לכך לריך תשלומים. ובלא הגרלה ת"ח וזקוק לשנים ורחמן ירחם. דהכל מודים בשחוטים שנדחים: **ב** בא לו אצל שעיר.

לאחר

בריחת שון וכשיעת חטת כדלעיל משנה ג' פ"ד. וע"ש הרמב"ם בכלן כבר בחיתי לך כי סדר טוידו חטת שון ופשט ע"כ. ס"ת דגירסתו במשנתינו לא כן הוא: ["אנא בשם כפר נא כו'. ותימה דבב' וידוי הפר תנן אנא השם כפר נא כו' כדלעיל פ"ג משנה ח' ופ"ד משנה ג'. ורליתי בטוח"ח סי' תרכ"ח דכתב ג"כ חילוף גירסאות. אבל כל הוידוין שון דבכולן גרסי' בשני בביית חטת בשם כו'. ובירושלמי אמר רבי חני ברחשונה היה אומר חטת בשם. ובשניה חטת בשם. והביא ג"י דבכי

*) נ"ב נא כאן ד"ה שאין מתחטא לצבור כו' ומביא דברי הרמב"ם בפירושו ובד"ק הסימן יאין כי ככר הביאם הרע"ב. דברי

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ו א) [פתיבתא] : ב) בנוסח שלהן : ג) דמי מקחם: ד) ר"ל אפי' לאחר זמן רב משקנה הראשון : ה) ר"ל יקח לאחד לזוגו לשני : ו) ר"ל שם של שם מת, יאמר זה וכו' : ז) יאמר זה וכו': ח) ולפ"ג דשלח לא מעכב עכ"פ צריך לעמוד חי, עד שיזרוק דם של חבירו : ט) ר"ל שני שהוא שני ירעה. אבל שני שהוא ראשון לא, דאין בע"ח נדחין : י) שיפול בו מום : יא) קונין ממנו בהמות לעולות להקריבן כשהמזבח פנוי: יב) אבל החטאת יחיד שכיפרו בעליה בחייהם טועל דלא בפניהם שחמות בדעב : יג) ר"ל שני שהוא ראשון. וה"ה כל חטאת לבור שכיפרו לבור בחייהם, חמות הראשונה כביחיד : יד) וה"ה בחמה של שם : טו) דהכ"ל בע"ח נדחין : טז) ר"ל אחר מתן דם סר ושעיר, בח הכה"ג אלל הפעיר שהעמיד עד שער מזרח הלך הכה"ג השהה לשם: יז) בין קרניו : יח) ר"ל בעבור שם קדשך הוא :

ביחר אז מב' ב"א ושנו שליח לקבל הטעות דבהקדש טעות קונות. תוס' ישנים : [אות כח] שם יקח זוג לשני . ולקיחתו כאחר לא בעיא אלא למצות ובייתי שבבר הבריתו

פרק ו **א שני** שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שוין. במראה[א] ובקומה[ב] ובדמים[ג] ^יובלקיחתן כאחד. ואף על פי שאין שוין כשרין. לקח אחד היום ואחד למחרת כשרין. מת אחד מהן. אם עד שלא הגריל מת ^יקח זוג לשניה. ואם משהגריל מת. יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחלה. ויאמר אם של שם מתו. זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו. ואם של עזאזל מת[ז]. זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו[ח]. והשני[ט] ירעה עד שיסתאב[י] ויכבר ויפלו דמיו לנדבהיא). שאין חטאת צבור מתה[יב]. ר' יהודה אומר חמות[יג]. ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם[יד] ימות המשתלח[טו]. מת המשתלח. ישפך הדם:

ב בא לו אצל שעיר המשתלח[טז]. וסוכך שתי ידיו עליו[יז] ומתודה. וכך היה אומר. אנא השם. עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל. אנא בשם[יח]. כפר נא לעונות.

פרק ו **א במראה** בקומה ובדמים ולקיחתם כאחד. פירש הר"ב דג' קראי כתיבי כו' במראה בקומה ובדמים והכי איתא בגמרא דהכא ודספ"ק דשבועות וקשיא לקיחתן כאי מנלן ולפי' התוספתא שכתבו הלר"ם מראה וקומה שקולים הם ומאד קרוב לפקה. ודמים מאד קרוב לפקה. והבליבי מביאי להיקש לעניו כפרה ליכא למימר דדמים ולקיחתן כאחד נמי מאד קרוב לפקה דכמו שאמרו דמראה וקומה שקולים והייט טעמא שניהם דבריס שבגופן של השעירים ס"ב דמים ולקיחתן כאחד שקולים שניהם דבריס שאין לנופן. והלמודא דלא נקט הלא תלת לא מפקי הרביני הלא דנקט קלתם והוא הדין לכולהו. והשתא דאתית להכי ליכא למימר לרבי יהודה נמי דפליג אדר"ש ומגריך לתלתייהו להיקש דנוין דס"ל דמראה וקומה שקולים הם ומאד קרוב לפקה ולימך הרי אחד לדמים ואד לגלוחה. ת"ל. ליספת דדמים ולקיחה שקולים ומאד קרוב לפקה ומראה וקומה בעי תרי קרוב לפקה ובהכי ניחא טפי דנקטינן מראה וקומה ודמים ולא נקט נמי לקיחתן כאחד משום דלר' יהודה הוי לקיחה בכלל דמים: ואף ע"פ שאין שוים כשרים. דכתיב שעיר שעיר ריבה. נמרא. וכתב הרמב"ם דהלל"ל האחד ומדנקט שעיר יראה שרוצה בו שעיר מכל מקום: והשני ירעה. פירש הר"ב שני שבזוג שני וכו' שאין ב"ח נדחים. דילוף ממוס עובר דתע"ג דלא חזי השתא כי הדר מיחזי שפיר דמי דכתיב (ויקרא כ"ב) כי משחתם בהם מום בם בם הוא דלא ירלו הא עבר מומן ירלו הכא נמי לא שנא. והואיל ולא אדמו מלוה בראשון. ועיין משנה ו' ז' פ"מ דפסחים: *) רבי יהודה אומר תמות ועוד אמר ר"י וכו'. דהא דאמר ר"י תמות לאו על חומו אחמר ת"ק ירעה אהוא שני שבשני אלא דפליג על ז"ס שאין השעיר מיבור מתה וקאמר מיהו דתמות והדר קאמר ועוד כו' לאשמעינן דבעלי חיים נדחין ס"ל. ותמות דקאמר בריתא לאו אהאוה דאמרי רבנן ירעה קאי ובתרתי אחי לאפלוגי. נמרא. ופירש תמות כתב הר"ב ["ומכניסין כו'. ולא כתב כן] במשנה ד' פ"ד דמיר: [*ועיין מ"ש בריש דתמורה]: **ב** אנא השם עוו פשעו חטאו. ה"ג בכולה מתניתין בריש שון וכשיעת חטת כדלעיל משנה ג' פ"ד. וע"ש הרמב"ם בכלן כבר בחיתי לך כי סדר טוידו חטת שון ופשט ע"כ. ס"ת דגירסתו במשנתינו לא כן הוא: ["אנא בשם כפר נא כו'. ותימה דבב' וידוי הפר תנן אנא השם כפר נא כו' כדלעיל פ"ג משנה ח' ופ"ד משנה ג'. ורליתי בטוח"ח סי' תרכ"ח דכתב ג"כ חילוף גירסאות. אבל כל הוידוין שון דבכולן גרסי' בשני בביית חטת בשם כו'. ובירושלמי אמר רבי חני ברחשונה היה אומר חטת בשם. ובשניה חטת בשם. והביא ג"י

*) נ"ב נא כאן ד"ה שאין מתחטא לצבור כו' ומביא דברי הרמב"ם בפירושו ובד"ק הסימן יאין כי ככר הביאם הרע"ב. דברי

פ"ו א שני שעירי. פ"ג מ"ו, פ"ה מ"ו, פ"ו מ"ב. פסחים יב:, יט:, כא. שבועות יג: ב"ב כ"ו. שיחוה. שבועות יג: ב"ב כ"ו: ואע"פ. ט"ו לקמן. כח מ"ו: שם : מת אחד. פ"ג מ' ממרי פ"ב. מ"ו. שם הפ"ו : ואם משהגריל. מ"ו: שם : והשני יראה. שבועות יג: פ"ב ממנחות כ"ב פ"ו כ"ב פ"ח: שאין חטאת צבור. יומא נה: שבועות יג: פ"ו. מ"ו. שם הפ"ו : נשפך הדם. זבחים ו"ב פ"ב מנחות כ"ם פ"ב מ"ב. מחני ב' בא לו. כ"ו פ"ח מ"ו. פ"ו מ"ב : שבועות יב: כ"ב :

שנוי נוסחאות

פ"ו א (שני) שעירי בכי"מ מ' ליתא ופי' לקמן בדבור בסמוך. שיהיו (שניהן) בכי"ק שיהוא ; בכי"מ מ' שיהו ובכולהם ליתא וכן ליתא בד"ב (וגם שם שיהו) וכב' הכי' וכפי' ר"ם וכת"י וכן ליתא במכי"ב. ובלקיחתן בד"ב וכב"ק וכב"מ ובמכי"ב ולקיחתן וכ"פ בת"י וכריטב"ח וכפ' בית יתמך בתירץ לעבר כי הוספת ולקיחתן היה הכתוב ע"ש. כאחד בד"ב וכב"ק ובמכי"ב כאחת. ואעפ"י שם אפ"י. שאין שוין בד"ב ובמכי"ב שאינן שוין ; בגליון כי"מ הוב שאין שניהן שוין. (בשרין) לקח בכי"ב ושלקח ולימא. יקח (וב) לשני במכי"ב אחד מהם יקח וב לשניו בכי"ב ליתא ואין הלשון עולה יפה. יביא ז"ב אחר ויגריל בד"ב ובכל הכי' ובמכי"ב יביא שנים ויגריל ; בכי"ת יביא אחרים שנים.. בראשה בכי"ק ובמכי"ב בראשה. (ויאמר) בכי"מ מ' ליתא ועי' לק"י ובפ' הרמב"ם וביומלמי ובפ' שית יתמך. ב ומסוך בכי"מ מ' מוסך בד"ב ובכי"ק ובכי"ת ובמכי"ב ומסך. ובתורה ; בכי"ק ובכי"ת והתודה ; בכי"ב ובמכי"ב ונתודה. היה אומר בכי"מ ב' הוא אומר. עוו פשעו חטאו בכי"מ מ'.. ופשעו וחטאו; במכי"ב חטאו עוו פשעו ועי' ד"ם. עמך (בית) ישראל בכי"מ ליתא. אנא בשם בפר בד"ב ובמכי"ב ובמכי"ב . . השם בפר כו' וכ"ם בכי"ב אנא השם כו' והסמר ליתא עד סוף המשנה.

לעונות

ראשון לציון

פ"ו א תי' מד"ה במראה כו' וקשיא לקיחתן כאי מנלן כו' ועיין בתוספות ישנים כיוצא בזה סימן :

תוספת רעק"א

פ"ו א [אות בז] במשנה ובלקיחתן כאחד. בנין שלקחו מאדם א'

דברי הרמ"ם שכתב וז"ל וסבור הגי דהנך תרי שמסייעין לאחר שגמר מתן [בתוספתא] וכשניה הנך תרי שמסייעין לאחר שגמר מתן כל פר ושעיר הם היו אומרים בהפלותיהם הנך תרי נגדול כהן ע"כ כלומר בתפ"פ שכתוב בשניהם הנך תרי שמסייעין לאחר שגמר מתן כל פר ושעיר הם היו אומרים בהפלותיהם הנך תרי נגדול כהן

ולפשעים. ולחטאים. שעון. ושפשעו. ושחטאו. לפניך עמך בית ישראל. ככתוב בתורת משה עבדך לאמר (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. והכהנים והעם העומדים בעזרה(ט). כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא(י) מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוים. ונופלים על פניהם. ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: ג מסרו למי שהיה מוליכו. הכל כשרין להוליכו. אלא שעשו הכהנים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו. אמר רבי יוסי מעשה והוליכו ערסלא(יא). וישראל היה: ד וכבש עשו לו(יב) מפני הבבליים(יג). שהיו מתלשים בשערו ואומרים לו טול וצא טול וצא(יד). מיקירי ירושלם(טו) היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה(טז). עשר סיבות מירושלם ועד צוקין(יז). תשעים רים. שבעה ומחצה

ד וכבש. כמין מעלה עשו שהוא גבוה ויולך דרך הכבש חוץ לעזרה וחוץ לעזר כדי שלא יוכלו הבבליים ליגע במצלה לפי שהיו רגילין לתלשו בשערו ואומרים לו טול מהר ולא ולא תצטרך עוטותיו חלולו עוד: מיקירי ירושלם. מחשובי ירושלם: עד סוכה ראשונה. סוכות עשו לו בדרך והולכין בני לדם לגור שם לפני יה"כ כמלון לאותו מסוכה למוכה: תשעים רים. היו מירושלם ועד הלוק כל הר גבוה וקוף קרוי לוק: שבעה ומחצה. ריסין לכל מיל. לחי אמעתי דרוס נרסינן בוי"ו והס מחתים וס"ו פסיעות כחצדון רוס נמלאו ז' ריסין ומחצה חלפים פסיעות פחות ה' קלוב למדת התוס שבת

השתא מפרש לכל היכא דתנן והן לומרים בשבמל"ו דר"ל הכהנים והעם. אבל אין לומר דחוקק הכא העם דלחודוי דידהו מזכיר השם. דמ"ם. דללו בוידוי חניא מלתא אלא בהזכרה. וא"ל דהעם לא היו בעזרה אלא בשעת וידוי אלהים לחמאי לא אלא נמי לה עד הכא שמוא סוף ההזכרות. וכ"כ הרמב"ם בסוף פ"ב מהל' עי"כ של כולם והכהנים והעם וכו'. וכן הוא בפיוטי אלא דגבי לה' חטאת לא כתב כלל. והטעם כ"ל שבכל מקום שאמר לפני ה' תטהרו תיקן הפייטן כדי שהחזן יאמר להן תטהרו. כמו שאמר הכהן לברך העם שיקויס בשם תטהרו. אבל בלה' חטאת אלא אמר הכהן פסוק דתטהרו לא תיקן הפייטן ג"כ והכהנים והעם כו': בשהיו שומעין שם המפורש יוצא מפי כ"ג כו'. משמע דאלו כשהיו שומעין מפי אחר כהנים. וא"כ מפי כ"ג ודלא כהני דתניא לא היו עושין כל אלה. ואע"פ שבמקדש מברכין ככתבו בברכת כהנים כדתנן במסכת ו' פ"ז דסוטה ואולי טעם הדבר כמו שכתב החכם מהר"ר משה קרדואירו בסוף עבודת יה"כ שבכל יום היו מזכירין הכהנים לותו בברכת הכהנים בנקוד אל"ף דל"ת דסיינו וכו' ויוסי זה היה מזכיר בנקוד חול"ם סגו"ל סגו"ל קמ"ץ סגו"ל: ג הבל כפרים להוליכו. מהו דתימא כפרה כתיבא ביה ולבעי כהן קמ"ל דחוקם כתיב להכשיר את הזר. גמרא: הכהנים גדולים. בי"ם ל"ג גדולים. אבל הרמב"ם העתיק גדולים. בפרק ג' מהלכות עבודת י"כ: ד הבבליים לא בבליים היו אלא אלכסנדריים כו'. בגמרא. כמ"ם הר"ב בפי' מסנה ז' פרק י"ח דמנחות: צוק עתן במסנה ו': שבעה ומחצה לכל מיל. [כתב הר"ב] שהן י"ב מיל. וז"ל התוספות בפ"ב דכ"ב דף כ"ג

ח) כהנים. מ"ו שם פ"ג ה"ז: ז) מפרי למי. כ"ו ב"ש פ"ו מ"ו: ח) שם. מסנות יום"כ פ"ו: דהל' כשרים. שם: ד' וכבש. ב"ש פ"ח מ"ו. פ"ד מה. שקלים פ"ח: מיקירי ירושלים. פ"ו ה"ב:

שנויי נוסאות

ולפשעים ולחטאים שעון ושפשעו ושחטאו כו' במכילי"ר ליתא כ"ז עד סוף המסנה עי' בדבור הקודם; במכי"ר להחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעון ושפשעו ועי' ב"ק בכי"מ מ' על עונות ועל פשעים ועל החטאים שעון ושפשעו ושחטאו; בכי"מ כ' על החטאים ועל העונות ועל הפשעים שחטאו בו'. (בית) ישראל בכי"ג ליתא וכן ליתא כלן במכי"ר ד"ז רפ"ח רל"ח. עבדך (לאמר) בכי"מ ובכי"ל ליתא. (לפני ה' תטהרו) בכי"מ מ' ליתא; בכי"ק ..תטהרו הם עונין אחריו בשבמל"ו. וחל"ר בפ' כשהעם מתפללים בשבת בשני עלמה. הכהנים והעם.. בשבמל"ו וכן ליתא מן והכהנים.. עד על פניהם בכי"מ ובכי"ל ובד"ו רכ"ל ובקונטרס (ומם ואומרים בשבמל"ו). ועי' בתו"ז סי' רפ"ח ובתוס' סוטה (מ, ב) ד"ה וכל כך ובסנהדרין הגר"ח ועי' ד"ם. בשהיו שומעין בכי"ק בזמן ששומעין. שם המפורש בכי"ק את שם.. בה"ג, היו) בורעים בפסקי רי"ד בה"ג בקדושה היו..; בתו"ז שם בה"ג בקדושה ובטהרה היו..; בכי"ק ליתא. ג שהיה מוליכו בד"ו ובכי"ק ובמכי"ר שהוא. בכי"מ ובכי"ל שמוליכו. הכהנים (גדולים) בד"ו ובכי"ק ובמכי"ר בהנים.. בהנה כ"ו ליתא וכן ליתא במסנ"ב ד"ו רפ"ח רל"ח ועי' ד"ם. בעשה והוליכו ערסלא בכי"ק ובמכי"ר.. ערשלא מציפורין וכ"ם בכי"ל (ומם ..מצפורין) בכי"מ מ' והוליכו אחד ער שלא מצפורי בסדר העבור להוליכו אחד שעלה מצפורי. ומלה בכי"מ רל"ל אחר ערשלא שעלה.. (ד"ם). בכי"מ כ' נגדו סתי מלות ונפתב תתן ערשלא; בד"ו והוליכו אותו ער שאלה ור"ל ערשאלה. ד עשון לו בד"ו ובכל הכ"י ובמכי"ר עושין לו (שהיו) מתלשים בכי"מ ליתא. ואומרין לו בכי"מ אומרין לו ועי' ד"ם. מיקירי בכי"ק יקרי; בד"ו ובמכי"ר יקרי ו בכי"מ כ' ויקרי. (היו) מלוין בד"ו ובכתב ר"י ליתא. הראשונה כ"י"מ ובכי"ל ראשונה. ועד צוק במכי"ר עד..

תוספת חדשים

פ"ו ב ת"ש ד"ה והכהנים והעם כו' אלא נמי לה היה נמי 'כו' סוף ההזכרות כו' עכ"ל וי"ע למה לה הית לעיל גם לה היה לעיל היו כורעים ומשתחוים כו' וכמ"ש בלל לכולם בשם ששתחוים ולפמי דבמי דוידוי כלכלוניים על פר לה היו שומעין כל ישראל שהכהן היה עומד בין התולם ולמזבח משל"ל כתן דהשעיר עומד בשער המזרח ושם היה מתודה עליו שמעו כל ישראל (ממסורת"ח ז"ל): ואין להקשות על הירו' סרב ז"ל דהא מיירימו סין שומעין קולו של כ"ג בשהיכלו הם המפורש דסרי רם"י כתב דף כ"ח בלומר שם שומעין: ג בשמונה אלא בעשו הכהנים קבע ולא היו מניחין כו' נלמה ניתן טעם על שלא היו מניחין את ישראל להוליכו דהא ליתא במדרש שהמולין לתוכו שם מת כמאן שם וע"ל ים עומר

יכין תפארת ישראל יכין

יש) ג"ל דלעיל קאמר וכן עונין וכו', ר"ל הכהנים בשביבו. אבל הכא נקט הכהנים והעם, דכולן השתחוו ועמו, מדהשתוחה בעד כולם, דגם הכהנים מהכפרין בשעיר בשאר עבירות בשם"ק השבועות ג"ל דלא השתחוו בכל פעם כשהעמו השם ביו"כ, כלעיל פ"ע מסנה ח', ופ"ד מ"ח ומ"ב, דלא מזכר שם שהשתחוו, כמו שלא השתחוו כל השנה כשהעמו השם בכתבו מפי הכהנים, ורק כשהעמו השם בוידוי הכללי נפלו הכל על פניהם. אבל הרמב"ם [בפ"ג מיו"כ] כתב שהשתחוו בכל פעם ביו"כ. ג"כ ע"כ ג"ל והכא נמי לה מלפרש שכולן השתחוו, עד הכא. מדהוה כלן סוף ההזכרות שבעבודת היום. דבח' ברכות שמברך כוה"ג היום לא השתחוו, לף שנ"כ הזכיר השמות בכתבן ועי' בתוספ' דף כ"ג

בקופ פ"ו אות י"ג שהוכחתי בפ"ד שנם במקום לא הזכירו השם בכתבו רק בג"כ וביו"כ בוידוי כה"ג ובקריאה בשם הנתת, ועי' מ"ש בפימושינו בפ"ד סוף מ"ת בפרק כל ישראל: כ) שלא מעלמו, דשניהם מדברת מתוך גרונו היום: כא) שם ים: כב) כעין נשר גבוה יותר מקומת איש עשו ט בעזרה מעיו"כ שילך עליו, ולא יכלו הממונ לינע בו: בג) בפ"ם קאמר דלאלכסנדריים היו ולעפ"כ היה לוקח בבליים על שהתגברו פ"ע בבליים בני בלי דרך ארץ: כד) שיסבר לבוא למדבר, וילמי פיתלבן הלשון זהורית שבפתח הסיכל, בסוף פרקן: כה) חסוכי העיר: כו) סוכות עשו ט בדרך ובני לדם שם לעוזתו מסוכה לסוכה: בז) הוא הבר הזקוף שממש דקף הבשיר:

תוספת רעק"א

א' לשעיר הנעשה בחוץ דאל"כ יקחו זה לשעיר הנעשה בחוץ ויביא זה אחר לקיים מצות לקיחתן כאי. תוס' ישנים:

וי' ריש הס י"ב מיל: **ד** הרי מזון והרי מים. לח סיו לומרים לו כך הלח כדי שייטב לבו שמי יש לו פת בסלי לימו ויעב כמי שחין לו פת בסלו לבל מעולם לח הולך לחדם לך: ומלוין חותו מסוכה לסיכה. שמיוסלים ועד סוכה רחשונה מיל. ועשר סיכות. וכין כל סוכה וסוכה מיל. הרי מיוסלים עד סוכה חחרונה עשר מילין. נשחר מסוכה חחרונה לעוף ג' מיין מלין לותו מיל כמדת תמוס שנה ועומדים מרחוק ורואין חת מעשיו: **ן** הציו קשר בסלע וחציו קשר בין קרניו. לח סיה קושר כל הלמון של זהורית בסלע שמח הלבין מיד קודם דמיפת הסעיר ומכחת לכון הלמון של זהורית שמרחה שנשר נחפיפו הטוטת יפכח מלוח סדחיפה וידמה שכשר נשלמה המלוח מלחר שהלבין הלמון. ולח סיה קושר כולה בין קרניו שמח בשעת דחיפה יפוף הסעיר רלשו תחת נופו כשיפול לחחריו ולח יוכל לרחות הלמון שהלבין ויהיו כל ישרחל עדין. לפיכך קשר חלים בסלע והיה לח תלבין עד שתגמר מלחכת סולה.

וכשקשר בחחרונה חלים בין קרניו לחפ"פ שהלבין מיד לח יניח מלדחפו הוחיל והוח עסוק בה: בא וישב לו. חוכר עד סוכה חחרונה. ולחפ"פ שהיוחל מין לחמוס לפילו ברגות חכמים חין לו לחלה חלפים לחמה ממקום שילה לשם ברגות לזה התירו לפי שירלה לעמוד במדבר מבתחלה: **מטטא בגדים.** דכתיב (ויקרח י') והמבלה לח הסעיר לעזחול יכנס בגדיו: רבי שמעון חומר כו'. ולין הלכה כר"ש: **ן** בא לו. לחר שמסר כהן גדול הסעיר המבלה למבלה בח לו לחלל פר וסעיר העומדים ליערף וקרבן היולת לימוריהן: ונתנם במגס. בקערה של כלי שרת: והקטירם. לי לפשר לומר שהיה מקטירן עכשיו דהח בבגדי לבן הוח לבוש ועדיין עליו לקרות הפרשה בבגדי לבן. לחלה היכי קחמר נחגס כמגס כדי להקטירן לחר כך כשניגש זמן לחחר ביטבול וילבש בגדי זהב: קלען בסקלות. כמין קליעה ושלמים הס עם עורותם ובשרם ופרשם

כ"ג. פעמים טוען סיטור בריסן ופעמים בשלין. ופעמים בפרשה ע"כ. ופי' הר"ב רו"ם פסיטות טו'. עיין מסכה ד' פ"ד דשיכוכין. והח דחמן החם בשכה ח'. וכן ברפ"ה דשכר לזיוות. מסקי בחוספות דהכח דדוקח כשהולך מקרן דרומית מערבית של עוף לכל מילה: **ד** על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מיכם ומלוין אותו מסוכה לסוכה. חוץ מאחרונה שבהן. שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו: **ן** מה היה עושה. דולק לשין של זהוריתלב. וחציו קשר בסלעלג. וחציו קשר בין שתי קרניולד. ודחפו לאחוריו. והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי הדר עד שנעשה אברים אברים. בא וישב לו תחת סיכה אחרונה עד שתחשךלה. ומאימתי מטמא בגדיםלו. משיצא הוץ לחומת ירושלם. ר' שמעון אומר משעת דחיפתו לצוק: **ן** בא לולו אצל פר ושעיר הנשרפיןלח. קרען והוציא את אימוריהן. נתנן במגיסלט. והקטירן על גבי המזבחמ. קלען במקלעות מא.

למזדחים לפוטים. לבל ההולך ממזרח העולם למערבו לו מלפון לדרום לין טיתנין לו זיוות דלמ"ה הרי היה יכול לילך בכלן יותר מלפיס חמה כפי שלבסוף שכן מ"ת חמה תרי חומסיהן ט"כ וכבר כתבתי בזה בס רפ"ה: **ה** חלא עומד מרחוק כו'. לח סיו עומין סוכה לחת עשרה שמ"כ לח היה מקרי חרץ נזירה ביון שמין הסוכה רשחין לילך עד לשם בו ביום. כך ג"ל: **ן** ודחפו לאחוריו. דכתיב (ויקרח ט"ו) לל חרץ נזירה לין נזירה ללח דבר המתגזר ויורד. ומשום הכי בעינן שיהח לוך דחלוייהו ילוך בבריית מדכתיב נזירה: **בא** וישב לו תחת סוכה אחרונה. כתב הר"ב דלזה התירו לפי שירלה כו' כ"כ רש"י. ומיגיו עוד ביולח בזה בשכה ג' פ"ד דעירובין דיולח להליל וכו' וירלים מפני החיוים לוקמתה חדל כמ"ש שם שם ד"ה ולפי שבגמ' לח הביולו להסוח לוקמתה רלים מדשכה. ש"מ דהכח בחני דשפי חשבו לירלת המדבר מירלת החויב. להכי שפיר כתב רש"י לזה התירו ט': **משיצא הוץ להומת ירושלם.** דוהחלה משמע משעה ששילמו כבר לגד המדבר. ור' שמעון דריש והמשלה לעזחול לחיפתו וזריקתו הוח ביולתו. גמ': **ן** [**במגים.** פירש הר"ב בקערה. ועיין בפירושו לסוף פ"ה דפסחים]: **והקטירן.** כתב הר"ב ת"ח לומר שיש מקטירין עכשיו כו' ועדיין עליו לקרות הפרשה בבגדי לבן. וכן לשון רש"י ולשו דוקח כו'. וזה שהלריך רש"י וכתב וחח"כ יטבול וילבש בגדי זהב לחילו וחיל השש. ויטבול בלישים למוספים וחימורי חטחות הללו כו' כדלקמי בפרקין דלקמן וכו' ועיין שם: קלען במקלעות. [**והר"ב** העתיק קלען במקלות כגירסת הירושלמי ומה שפירש הר"ב כמין קליעה] מפיש רש"י ז"ל מלבעה בני לדם טוחיס

ג'

יכין תפארת ישראל בועז

כח) נמלא מצעים רים, שניס עשר מיל וחן כ"ד מלפים חמה, שהוח ג' פרסחות מלכעזות, ולווהו מיל שמכל סוכה לסוכה, ולח זכיתי לידע מה קמ"ל חלח כמה רים היה מן ירושלים עד לוק וכמה רים יש בכל מיל, ומשער משום דמדת רים היה ידוע טפי לכל לדם ממדת מיל: בט) דבנחלם מיהר למכול. מיהו מעולם לח ילחך לך (**א**): ל) שהיה רק מיל: לח) שהיה ג' מיל מהלוק. ולח עשו י"ח סוכות, דמ"ל לח נקרח חרץ נזירה, מדהיה יכול כל לדם לילך לשם בין"ש: לב) כדי שירחה בסילבין בשעת דחיפה, דלם יהיה הזהוריות רק בקרניו, לח יוכל להלין ביטב. לבל לותו למון של זהוריות שכשיגיע למדבר שהיה דחוק מיולשים ג' מיל, וכלוף פרקן: לד) דלם יקשרו כולו בסלע, שמח יקדיש וילבין, ומכח שיעמח יכבה מלדחוף הסעיר, ופ"י שיהיה הסעיר קשור בו, יכול' לה) ולחפ"נ שהוח חון להסוס, מוחר משום סכנת המדבר: לו) בגדים וכלים שמוגע בהן לבל ליט מעשת לדם וכ"ח: לז) לחר שמסר הכה"ג הסעיר לשלחו, בח לו לילך וכו': לח הן שמרק דמן בק"ק ונופן הלוי בעמודים שבבית מטבחים: לט) קערה קדושה: מ) חני. להקטירן, דחיינו מקטירין, עד שיקריב המוספין: מא) בעורותם ובשרן ופרשן, דד' בני לדם נוחלין כ' מוטות,

ג'

ראשון לציון

ן מתני' מה היה עושה כו' שתי קרניו ג"ל שני קרניו:

תוספת רעק"א

ז [אות כט] במשנת חציו קשר בסלע. וא"ת למה ידחה הבאת לשון חוץ לתחום. י"ל שאין מביאים אותן ביה"ב שכבר הביאו אותו מאתמול. א"כ

על ראש השעיר מביאים אותו דהוי מחמר בלאחר יד. תום' ישנים. מדבריהם אלו נשמע דס"ל דיש שביתת בהמתו ביה"ב אף שלא כתיב רק בשבת וא"ב

הכהנים סלטול בשמש שלא היתה לו לגמוע כדלקי' בתוספ' מ"ב יתמרו בלא השבו זאת העבודה בעיניהם כיון דעיקר שעיר זה עבור ישראל הוא גם שמת הלים הזה לכך לא היתה ליכהלל להולילו. כיון דבלאו הכי מיש ההוא מיש פגום הוי בדחיתת כוזהב מזוכך דקדוק הלמון שעשו קבע לעומר תיקון זה בעל כרחם כמו לשון קבע בגמ' דנרכות העושה הפלתו קבע דפ' בע"כ. ודברי המגיה:

כ' מוטות שמים לפניס שנים לאחור. ומהלכים מוט אחד מוט הפר והשעיר נתונים עליהם מורכבין זה על זה וכופפין זה אחת זה כמין קליפה ושלמים וכו'. ולולי הסמיכה סופר הוא בדברי הר"ב שהשמיט ממלת קליעה עד מלת קליעה: והוציאן לבית השריפה. לפי הרמב"ם פרק ג' מהלכות עי"כ ומשלחן ביד לחריס להוליכן לבית השריפה ע"כ. ומעשה זה נמי לא עכשיו היה ומיהו בשעת הקריאה היה נפרק דלקמן ופירן במשנה דלקמן: משיציאו הוא לחומת העזרה. דכתיב (ויקרא ט') יוציא את מחוץ למחנה ושרפו. ולהלן ילפינן לפר ושעיר שיהיו נשרפין חוץ לג' מחנות כפר העלם דבר. ת"כ למה נאמר כאן מחוץ למחנה דמשמע מחנה אחת תלת לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת מחנות לעזרה. והר הבית הוא מחנה שניה. וירושלים מחנה שלישית כמשמעו מחנה ג'פרקי קמא דכלים. וכ' שמעון תלמיך דהאי מחוץ למחנה למילף מפרה לחומה דמה להלן דכתיב נמי בה אל מול פני אהל מועד ופתח האהל במזרח הוא לפי כאן שריפתם במזרחה של ירושלים וכבר נתבארו לעיל מעשה חטאת בגפון. גמרא: **ת"ר** הגיע שעיר למדבר. כתב הר"ב שנאמר ושלח וגו' ושלח"ב ואת חלב וגו' וכפירוש רש"י ולאו חזקה כמ"ש לעיל. תלת מכוס דלעיל תני ליה והקטירן וכו' וכן בכתוב לא נכתב את"ב ואת חלב וגו' תלת ועשה את טולאו וגו' ואת חלב וגו' ופירש רש"י בגמרא לחלמר ויודעים שהגיע שעיר למדבר ונעמית מעוהו כתב ומחמיל לקרות הפרשה. וכ"כ הרמב"ם בפ"ג ויולא לעזרת הכנים וקורע שם לחר שהגיע שעיר למדבר הרי שחלקו הקריאה לא היתה קודם שהגיע שעיר למדבר: **דרכיות.** פירש הר"ב חנניס גדולות. וכ"פ הרמב"ם מלטות גדולות ["וכ"ל שיל מלכות גדולות*)] ולא פירשו מלינה לשון הוא. ורש"י כתב דרכיות בני חדס עומדים מירושלים ללוך בכדי שריחה זה שימנו על זה סי'. ונראה בעיני לגרום דרכיות בב"ת ויהיה מלשון דרכנאי בעובדת דשבי דבי לחמונת בפרק קמא דכתובות דף ח' שפירש"י חולכים ושומרים: **בית** חדודו. על שם הלוק שהוא זקוף וחדוד ונקרא המדבר בית חדודו והכיטו שב לשעיר וזה לגירסת הס' ובגמרא ורש"י. אבל גירסת רמב"ם שמגיע לבית חורון שהוא במדבר ע"כ. וביהושע שימן י"ז בית חורון החתון ובית חורון עליון: **על** פתחו של היכל. ותנא קמא ורבי יהודה בברייתא דף ס"ז דברחשונה היו קושרין וכו'. ולפי שהיו מלילין ולוחלין ואם לא הלבין היו עלבים. התקינו שיהו קושרין לחותו חליו בפלט וחליו בין קרניו. ולבתר הך תקנתא מנין היו יודעין וכו' חלת דרכיות היו שמין כו':

*) וכ"ם בפי' הרמב"ם דשום נתפוני.

יכין תפארת ישראל בועז

כ לפניס וב' לאחור, והפר והשעיר מורכבין זע"ז מוכחין עליהן קלועין ומסולבים זע"ז: מב) חוץ לירושלים: מג) המתעסקין בשריפתן: כוד) שהכור להתחיל בעבודה אחרת עד שיגיע שעיר למדבר: מה) כמין [מעלעסקאפען], שהן בניין גבוה שהשומר מלין מעליו למרחוק. ונקרחין חרכיות משום שהבניין ההוא עשוי מדרגיות מדרגיות שדורכין עליהן כשעולין לשם: מו) דגלים, דכשהשעיר בח למדבר, שומר שחלט מניף בדגלו, והכיהו מרחוק מניף להכירו החחר וכן כולם עד ירושלים: מו) שלא רחם המדבר: מח) בלוותו מיל עד שוכה לחשובה: מט) ולפ"ק עשו תקנה, דחין סומכין על הנס, דשמא לא ילבין, כמ' שנה קודם חורבן הבית [כיומא דל"ט ב']:

ופרשם חלת שנקרע כרפס להוליך לחוריאן: **ותוציאן** לבית השריפה. חוץ לירושלים. מאימתי מטמאין בגדים. העסוקין בשם כדכתיב (ויקרא ט') והשורף חטאת יכבס בגדיו: רבי שמעון אומר בו'. ואין הלכה כרבי שמעון: **ת"ר** הגיע שעיר למדבר. שהיו רשאי להתחיל בעבודה אחרים עד שיגיע שעיר למדבר שנאמר (שם) ושלח את השעיר במדבר ואחר כך ואת אלב את החטאת יקטיר: דורביאות. הבנים גדולות ונבוהות זו על זו שם הסומרים עומדים ומציפים בסודרין: **ועד** בית הדודו. הוא רחם המדבר וס"ל לרבי יהודה שמסגיע השעיר שם נעשית מטהו את"פ שלח הגיע לשוק ואין הלכה כר' יהודה: הולכין מיל. כדלמריכן לעיל מיקירי ירושלים מלין לחוחו עד סוכה רחשונה וכשחוזרין ושוהין אחר כך כדי הלוך מיל. כבר ידעו שהגיע שעיר למדבר: **והוציאן לבית השריפה**מה) **ומאימתי מטמאין בגדים**מו) **משיציאו חוץ לחומת העזרה.** ר' שמעון אומר משיצית האור ברובן: **ת"ר** אמרו לו לכהן גדול. הגיע שעיר למדברמו) וניניך היו יודעין שהגיע שעיר למדבר. דרכיותמח) היו עושין ומניפין בסודריןמו). יודעין שהגיע שעיר למדבר. אמר ר' יהודה והלא סימן גדול היה להם. מירושלים ועד בית חדודומו) ג'מילין. הולכין מילמח). וחזרין מיל. ושוהין כדי מיל. ויודעין שהגיע שעיר למדבר. ר' ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם. לשון של והורית היה קשור על פתחו של היכל. ובשהגיע שעיר למדבר. היה הלשון מלבין שנאמר (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינוסח):

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ו'

פרק ו משנה א מצות שני שעירים שיהיו שוין ולקיחתן כא' עיין סוף פ"ג. מת א' מהן וקדיון לא הגריל יקח זה לשני. משא"כ בהגריל כבר. יביא שנים ויגריל עליהם מהחלה. ואם של שם מת אומר זהו שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו, ואם דעזאזל מת יאמר דוה שעלה עליו חגורל לעזאזל יתקיים תחתיו, והשני מן חשנים, שהגריל עליהן עתה, ירמה עד שיפול בו מום ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת צבור מתה: מ"ב אופן וודוי דבה"ג על שעיר המשתלח עי' רפ"ד. אלא דלעיל בשר חיה מתודה תחלה בפרו ואח"כ בשרו ובשר הכתנים וכאן מתודה בשר ישראל ואומר משעו וכו' חטאו לפניך עמך בית ישראל וכו' נמצא שמתודה ג' וודויים ומזכיר השם בכל וודוי ג"פ וכשנותן חגורל על שעיר החטאת לה' מזכיר השם פעם י' ותמיד מוכירו בכתבו בקול רם עד שרבו הסרוצין הזכירו בקול נמוך ומבליעו בנעימות עד שלא יבינו בו אפילו חבריו הכהנים: מ"ג ד ה ו ז ח. אחר שהקפיר בקדשי קדשים והוה פ"ג חוזית חמנויות בפ"ח מסר חשעיר המשתלח ליד איש המוכן להוליכו למדבר והכל בשרים למלוגא

ומאימתי. פי"ג פ"ם פפ' פרה פ"ח; ת' אמרו לו. פ"ח פ"ב ובמבין. פי"ל פ"ב פפ' פנחס יו"כ פ"ו;

שנויי נוסחאות

ומאימתי נד"נ וכל כני וכמכני"כ מאימתי. מטמאין נכי"ק משמים; נכי"מ כ' משמא. משיציאו וחוץלחומת העזרה נכי"מ כ' משיצא.. ; נכי"מ ה' ניתא וכן ניתא נד"נ וכי"ק וכמכני"כ (וכתם חומת..) נכי"ל. חוץ לעזרה. משיציות האור כמכני"כ משיצא..וכ"ם נד"נ (ומס.. האש; נכי"ק משיצת..; נכי"ל משיוצת..; נכי"מ ה' משתצית את האור; נכי"מ כ' משתיצת האור. ת שעיר נכי"ק השעיר נכל כמכנה. ומנניין היו יודעין (שהגיע שעיר למדבר) נכי"מ ה' מניין..; נד"נ כלן..השעיר..; נכי"מ כ' ניתא; דרכיות במכני"כ דידכואת; נד"נ דירכיות וכ"ם נפי' כ' לגוקים ופי' כמין לאעמלות גבוהות מאוד; נ פ ס ק י' כ"ד דורביות ופי' פיס תרוסים שקוסכי' הסודרי' כלפ"יסק; נכי"ק דידכיות; נכי"ל ונמכני"כ דידכואות; נכי"מ כ' דדכואות; נכי"מ ה' דיתכואות; נסדר העבודה למחיכי דוכתיאות ופי' נימות גבוהות; נעקדם דרביות ופי' הוי"ם וגם' שם ימק. מירושלים ועד בית חדודו ג' מילין נכי"מ ה' הסגיון שלשת פילין מירושלים עד בית הרורי (והוגה שם, ולא מכר לס הרורו לו חדודו וכ"ם ר' יסגון נכי"ק (ומס תרורו) וכד"נ (ומס שלשה.. היה.. עד בית הרורו (כמכני"כ (ומס שלשת.. חדרון) וכני"ת (ומכ.. היו מירושלים..) וכתבו' גלוי קדמונים (כרלן תכ"ם) סימן ק"(ומס ..תרורו). נכי"מ כ' הרירי וכנגי שם הרירי, ועי' ד"ם.(כרדי) מיל נכי"ת וכני"ל ניתא. (ר' ישמעאל אומר) כך בשלג ילבינו נכי"מ וכני"ל ניתא כ"ו ועי' בתוספתא רגר"ל. נכי"ק אשר ה' ישמעאל. נד"נ וכני"ת ועוד א"ר יהודה. סימן אחר נכי"ק וכני"ת סימן גדול אחר. היה קשור נכי"ת היו קושרין. נד"נ היו קושרין אותו. ובשהגיע נד"נ וכני"ק וכני"ת והיין שהגיע. (אם יהיו) נד"נ ניתא. בשנים בשלג ילבינו נד"נ בשנים וגר. נכי"ת.. ילבינו אם יאדימו כתולע כצמ' יהיו.

תוספת הע"א

ממילא ה"ח ביו"ט ועפ"ש בגליון ה מ ש נ י ו ת מגילה פ"א מ"ו. ואפשר לדחות דס"ל לתת"י ד ס ת ם א קתני דחיו עושים בכל' יוה"כ אף אם חל בשבת;

לחוליכו אלא שעשו כתנים גדולים ק בע ולא היו מניחים ישראל לחוליכו, מירושלים עד חצוק שהוא תר תוקף ששם דחף השעיר היה י"ב מיל, ועשר מיכות היה מירושלים עד תחלת המדבר שהיה רחוק ב' מיל מהצוק שנשאר ארץ גזירה בלי מיכה וישוב, וכפוף כל מיל מיכה שבה איש אחד או רבים ששבתו בה מעיה"ב ללות חמשלה מפובה לפובה, וכצאתו מירושלים היו פלוין אותו מיקודי ירושלים עד מיכה א' ובצאתו מהמת ירושלים מפמא לבגדים וכלים שינע בו המשלה. ומשום אלכסנדריים שבירושלים שהיו מתלישים שער השעיר למהר לבא למדבר שיראו לשון זהורית שבמחה מחיכל מהלבן, עשו מעיה"כ נשר גבוה יותר מקומת איש בעזרה שילך עליו ולא יוכלו המון ליגע בו, ועל כל מיכה אומרים לו הרי מזון ומים, "בנחלש מהר לאבול ומעולם לא נצרך לכך, ואנשי מיכה אחרונה עומדים ברחוק ב' מילין מהצוק וראוין מעשיו, שחולק לשון צמר אדום שבין קרניו וקושר חציו בסלע בדי שיראה כשילכין בשעת דחיפה חציו קושר בין ב' קרניו, דאם יקשר כולו בסלע שמא יקרים וילכין קודם דחיפה וישבח לדחפו, משא"כ עתה היה חצמר חלבן שבשעיר מוכירו, ודוחף לשעיר שאחוריו, והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי החר עד שנעשה אברים אברים, וחזר והולך למיכה אחרונה ונשאר שם עד שהחשך דחורה עד שם מותר אע"ג שהוא חוץ לתחום שפני מכנת המדבר, וזרכיות [בניגים גבוהים וברואשם שומר] היו עושין מעיה"ב עד מיכה אחרונה להניף בסודרין, ולהודיע מיד כשהגיע השעיר למדבר. כשהיה משלח השעיר ביד מוליכו חזר אצל הפר ושעיר שהוה דמן בפנים וקרנן ומוציא איפוריהם ונותנן בכלי ומקטירן ע"ג מובה ומחתך שאר בשרן עם עורן ופרשן וחחיבות גדולות מעורות זו בזו כפין קליפה, ואינו מפרקן, וחבר וחשעיר מורכבין וקלופין ז"ז ומונחים על ב' מומות וד' בנ"א נושאין אותן ומשלחן בידין להוציאן לבית השריפה [פי' רמב"ם הל' מעשה קרבנות פ"ז הנו"ד שהיה ג' מקומות לשריפה] ובית השריפה זה היה חוץ לירושלים, ונקרא בית הדשן, ומנחה אותם שם כנחתי השולה בעזרן ושורפין אותם שם, ומשיצא חוץ לחומת העזרה מפמאים בגדים וכלים שנוגעים בהם המתעסקין עמהם. ושריפה כשיפה בזר: זר. כי לא ידענא מלי קאמר דהוא"ל כפר כהן משום דהיה מיהיק בהלי בריאת דשון כן חד מיניהו נקט ומיהו אין זה מפסיק דלעולם הוה ליה למינקט דמשום פהונה כהלמון ומיהה יפני עלמו לבן מלמה דנקט הכי משום דהלי היקשא היה הוא דכתיב אע"ג דעיקר הלימוד דג' מתנות כפר כהן משום דכשיון ליה (שם):

פרק ז א בא לו כהן גדול לקרות. פרשה היום: בבגדי בוץ. שמבד בהם עבודת היום: קורא. שמחר [לנוסח"] בגדי] כהוגה לפיל אלא בשעת עבודה דבגדי כהוגה נהנו ליהנות בהן: באצטלית. לבוש עשוי כמין חלוק לבן מלמו שקורין הפרשה ליגה עבודה: חזן הכנסת. שמם: ראש הכנסת. על פיו נתחכים כל נרכי הכנסת מי מפטיר ומי פורס על שמע ומי מוכר לפני התיבה ונותנים ס"ת מה לזה משום יקרא ד"ג להרלות שיש שברות הרבה לשמה ממנו: עומד ומקבל. מכלל דעד השתא יושב הוה נמליט למדים דבעזרת נשים היה קורא דאי בעזרת ישראל וכ"ש במקום המקודש יותר ממנה לשור ליושב אלא למלי בית דוד הוחר להם ליושב כעזרה דכתיב (שמואל ב' ז') ויבא המלך דוד וישב לפני ה': וקורא אחרי מות ואחר בעשור. שבפרשת אמור לדלג בהוריה בעניו אחד כשהוא קרוב בבדי שלא יפסיק התורגמן לכל אם קודם שיגמול ס"ת עד מקום הדלוג ויפסיק התורגמן המתרגם פסוק שקרית התורה לשור לדלג ולגלול שגמלאו לבור יושבים ומלפים. ואין זה בבוד הבבור: יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן. שלא להוליא לעז על ספר תורה כשרואין שיש קולת פרשה שליפית על פה יהיו שבורים שם"ת חשר לאחה פרשה: ובעשור שבחודש השביעי קורא על פה. שהיה רשוקה מפרשת אחרי מות ואך בעשור יותר מבדי שיפסיק התורגמן לפיכך היו יכול לגלול ספר קורא עד שם לפי שאין גוללים ס"ת בלבוד מפני בבוד הליבור וס"ת לאחר ליו יכול להביא משום פגמו של ליאחן שלא יאמרו הרחמן חשר הוא:

*) בריש"ב ד"ר לקרות בבגדי ובחיו"ם אקן בלפניו ועי' בפי' המפניות לפרמ"ם.

פרק ז א בא לו כהן גדול לקרות. פירש"י דילפין ממלואים (כמ"ש הר"ב בריש פ"ק) ואחרי' בפ"ק (דף ה') מנין שאף מקרא פרשה שבעזרה בוחתה אחוה מעכב. פ"ל (ויקרא ח') ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות בעשיית המלואים בעו אח אחרן. זה הדבר אפי' דיבור מעכב: חזן פי' הר"ב שמם. ומה משמם פי' במשנה ז' פ"ז דכוחה. ונקרא חזן כמ"ש במשנה ג' פ"ק דשבת שהוא לשון חוזה שלריך לרלות מה שם לרבי לבור וכ"פ בעל הכמה שלמה בפ"ג דמכות דף כ"ב ע"ב: הבגפרו. בה"ב היה ממוך לעזרה בהר הבית. רש"י: וראש הכנסת בוחנו לפנן. אחה פירש הר"ב משום יקרא כי' דלא חימא מזה שבפנן ליה מקבלו מהחזן לפי שהחזן מולק כבוד לפנן שיקבלו מרלים הבנסת וקי"ל דאין מולקים כבוד לחלמיד במקום הרב אלא היכא דהיה פלוג ליה יקרא וחזן בחמת קנן דשולם המהנה כן כ"פ התוספפ פ"ז דסוטה דף מ' ומ"ש הר"ב להרלות שים שברות וכו'. כ"פ תום' שם. ורש"י החם והכא. וע"ש בפי' הר"ב: וכהן נדול עומד. כחב הר"ב מכלל דעד השתא יושב ט' דבעזרת נשים היה ט'. נמרא. וגרלה טעמא לי משום יקרא ד"ג אלא יהיה עומד כל ק' זמן רב אלא עבודה מחחלת שיות השעיר עד שגיעו למקומו כמ"ש בסוף פרק לעיל וא"ת משום מולבת ד"ג: שבחודש הפקודים. ספר וידבר במחחיל במנין של ישראל. רש"י: קורא על פה. עיין בפי' מכנה ז' פ"ז דסוטה: על

פ"ז א בא לו. פ"ה ע"ב ע"ל יחיעלני יומא פ"ל ב"ב; אם רצה. ט', ואם לא. פי' פ"ב מכ' עבודה יום"כ ה"ב: חזן הכנסת. פרשה פ"ז ה"ו ומגלה פ"ג ה"ב. יחיעלני פרשה פ"ו ה"ו. יחיעלני אחרי מות. פגיפ כ"ב ע"ג יחיעלני מנילה פ"ד פוף ה"ב:

שנויי נוסחאות

פ"ז א רצה (לקרות) בד"ב וכ"ל ליתא וכן ליתא בכ"ק וכמבכ"ל (והכה רוצה). ואם לא (קורא) בד"ב וכ"ק וכ"ל וכמבכ"ל ליתא. באצטלית לבן משלו כ"ל וכמבכ"ל באספלית; בכ"ק באספלית (בפ שלו). ספר תורה נכ"ק את ספר תורה. ונ"ל.. התורה.. עומד ומקבל וקורא (עומד וקורא) במבכ"ל ..ועומד וקורא; במבכ"ל ליתא; בכ"ל עומד ומקבל עומד וקורא וכ"ה הלמון בגמ"ב פ"ב מכלי יום"כ הל"ו. ספר תורה ומניחו בד"ב וכ"ק וכמבכ"ל. את התורה ומניחה. שקראתי בד"ב וכ"ק וכמבכ"ל שקריחי. (כאן) בכ"ק ליתא. שבחודש הפקודים בכ"מ מ' של חומש..; בד"ב וכ"ק וכמבכ"ל.. הפיקודים. קורא ע"פ בכ"מ קודחו.. ומברך (עליה) בד"ב ליתא.

פ"ז א) לעזרת נשים: ב) פרשת היום: ג) בגדי לבן שמבד בהן: ד) קס"ל לקמ דרשת לקרות בלמעלי הכ"ל לפ"ה דשלי נס לקרות בגדי קדש ולא היה כמועל בהן [ביומא פ"ח ב']: ה) חזן לבן: ו) המשנה לשמם הלבור בביה"ב שבהר הבית: ו) היה רשם הלבור שם, לשות מי יעבר לפני התיבה, בביה"ב שבהר הבית לפני שער המזרח [ומי מ"ם בעמית פ"ב מ' י"ו] והוא מלה מי פורס שמע, מי יעמיד וכדומה: ח) היה הממונה מחת כה"ג, שמם יחלה שמול בכה"ג יושם שבן מחחיו, ומוחבן זל"ז שם"ת, משום יקרא דכה"ג להרלות שברות רבות מחחיו: ט) משלו שהיה יושב, דבעזרת נשים מותר ליושב, משא"כ בעזרה לין יושבה רק למלכי בית חוד: י) עד סוף פרשת יו"כ: יא) שבפרשת אמור: יב) ר"ל סוגרו: יג) היינו תחת זרועו והוא עומד: יד) שלא יהפכו מחסר פרשה בס"ת, כשיגיע ליקרא פרשה שליפית בעל פה: טו) ר"ל שבספר במדבר: טז) דדוקא מחחי מות ולא בעשור שממוכין הם, גולל בלבור, אבל בעשור שבחודש הפקודים, לין זה בבוד הליבור שיחפנינו עד שיגלל לפני. וס"ת מחר מ"ת להביא, דחד גברא בחרי ספרא ליכא בגמ' לס"ת

על התורה. פי' הר"ב שתי ברכות וכ"פ הרמב"ם כאן וכסוטה פ"ז וכן מפרש על ישראל ועל שאר התפלה לחדא ברכה וגרסי כל"ח ועל הכהנים ועל ישראל ועל שאר התפלה אבל בפ"ז דסוטה מפרש הר"ב כפירוש"י. וכן הוא בירושלמי דהכא ודהתם. ומיהו הרמב"ם בספ"ג מהלכות פי"ב כתב דהני שתא ברכות כולן לאחריה הן אחת ומוסיף לאחריה ז' ברכות והלו הן רצה מודים שלח לנו ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים. ואח"כ חומר תפלה תחנה וכו' וזה כגרסת הספר על ישראל ועל הכהנים ועל שאר התפלה. וכרייתא בגמרא ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל שאר תפלה: ועל העבודה ועל ההודאה. מברך בסביל העבודה שמבד והודאה סמוכה לעבודה דכתיב (תהלים נ') זובח תודה יכבדנני אחר עבודה תודה ושיח הודאה. רש"י: ועל שאר התפלה. כתב הר"ב מפרש בגמרא אחת רצה בקשה כו' כד"א אל שאר תפלה. מלכים ח' ח' [כ"ח]. ופ"י לעתה ובשותה ובפרק לולן עומדין [נח.] אל הרצה ואל התחנה"). רצה זו תפלה. סילוק שבת ובירמיה ז' י"ח מתרגם רצה בעותה. וברבות ריש ותחנן רצה זו קילוסו של מקב"ה: ב ומלאכת שניהן שוה כאחת. ותע"ג דכתיב (ויקרא ט') ועליה אל מחוץ למחנה ושרפו. בתר חילו ואיל העם וחימורי חטאת. יליף בגמרא. דכתיב נמי והמבלה בתר הכי ומה המבלה דמעיקרא דתין עמידה שלו אלא עד מתן דמים לחבירו. כמ"ש הר"ב בריש פרק ו'. ה"ג והשוחף יכנס דמעיקרא. ג אם בבגדי זהב קודש כלקמן: ג אם בבגדי זהב קודש כו'. דחילו אלא בחלטית כבר קידש קודש שפשט בגדי זהב וחינו לריך עתה אלא עבודה וקידוש. הרא"ם: ויצא ועשה את חילו וכו'. פירש הר"ב דכל דכתיב בפרשה לחרי מות קדיש לדכתיב בחומש הפקודים דלמרינן בגמרא דמחניתן לאו מחקנתא היא דהא לא קאמר פר ושעיר וחימורי חטאת דחימתי עביד להו. אלא כדאתי בברייתא מבמו דר"ח כמ"ש הר"ב ופירשו הקוסי דלעב"ג דללאו מחקנתא היא מ"מ לאו מבשתא והא דתנן דמחניתן שייר לחמורי חטאת דחינו אלא נמר קרבן דחינהו עלמן שלא הוקטרו חימוריהן כשרין. ושייר פר הטולה ושעיר הנעשה בחוץ דלחדברי ר' עקיבא

*) כלכיס שם ואל התפלה וברי"ף ואל התחנה שלא בכתוב ושי' במהרש"א בח"א שם שפי' דברי הגמ' בשלוב הכתוב בשוב שעם ודעת.

קמי

יכין תפארת ישראל יכין

לחשונה, ורק בהפסיק לחבר ביניהם שרי [מג"א שפקמ"ד] ומכלן לחים לתוס' ס"ק שסניה שמג"א [פי' מ"ט] דבמ"א בתוכן אחר מותר לקטות בע"פ דברים שבכתב: יו) ומלו הן, על וט': יח) מ' לאחריה מלבד מ' לפניה, כמו שמברכין בניה"כ. שרי מ' ומע"ג דסיו ב' ברכות, חשיב להו כאחד, ללמ חשיב תנח רק מה שמברך בה"ב יותר מאחר הקורלו לאחר קריאתו בתורה, דאחר שהיה קורלו בזמן המשנה מברך לאחריה רק ברכה מ', דהפותח מברך לפניה והחותם מברך לאחריה [ממגילם ס"ח כ]: יט) רצה, ומודים עד הטוב שמך, שרי ג': כ) שלח לנו מביו וכו', וחותם מלך מוחל וסולח וכו', שרי ד': כא) שיחקיים המקדש. וחותם בח"י מוכן בניון, שרי ה': כב) שיליח הקב"ה לגלולת החומה ותחבנח מלכותם, וחותם בח"י הבוחר בישרחל, שרי ו': כג) ברמב"ם (פ"ג מיו"כ) ל"ג לה, וכן בש"ס: כד) שתחקבל עבודתם ויתברכו וחותם בח"י מקדש הכהנים, שרי ז': כה) ר"ל שיושיע הקב"ה לכל יחיד מלרוחיו, וחותם בח"י שומע תפלה, שרי ח': כו) לפי הך ני' תרגם ואבוך

ואמר עלה על הסורה כדלך שמברכין כו' ואח"כ מליין במשנה ועל שאר התפלה ואמר עלה פ"ל ושאר התפלה רגח כו' משמע שבלבה זו חינה ממנין הברכות דפריש לה בפ"ל קמח; בכי"כ מ' הסדר: ועל הכהנים בפני עצמן ועל ירושלים בח"ע" (ובמ: והשאר תפלה כמו שהוח בכי"מ כ' וכסוטה ובמדר חתה כותבת מנהג מחרב ספרד); כפי' רבינו מליקוט הסדר: ועל הכהנים ועל ישראל" וכ"ה בפי' המשנה להרמב"ם ומלח שכן היה לפני רש"י וכן פי' נד"ח על הכהנים כו' וכן על ישראל וכ"ה לקמן ע' מ' וכן בסדר היחר כמ"ש כחים מיה להפר"ח בפ"ב מהלי יוה"כ. וכתב ר' מליקוט על העבודה ועל ההודאה רלה ומודים. על מחילת חטין, שהיה מפייע בכבה מחת (בלחם שלי"ת ומחים) בדוך מוחל ומסולח. על המקדש, בדוך חמר נתן לו חת המקדש. על הכהנים חמר בחר בהנים. על ישראל, כמו כן. ט"ן [על חודות סר"ח כתה ע"י בהקדמת ד"ס ליומח כהפרה] על העבודה, לחקו"ן על העבודה. על ההודאה, חמר קדשנו לעמו. מחילת עון, כדרך שחקנו בחפלה כדוך מוחל וסולח לעוונותינו ומעניר כו'. ומלי רוחה להעתיק פי' ר' יוסף ן' מחזיקים שכבי הגרשם קבלה היה בידו, דכיעית על מחילת עון, ס"ח מחול לעוונותינו וכו' והחזיקם כתפלה בפי' מוחל וסולח לעוונות עמו מלך על כל המלך מקדש ישרחל ויום הכפורים. תמצית על המקדש. יכר"מ פי' ס"ח שחשמיד בית המקדש לעדי עד לפניך ותפלה בו ותחמיד שביעיתך בהוכו בפי' שכתוב במקדש. שמית על ישרחל יכ"מ פ' ס"ח שחשמיד עמך בית ישרחל ותעזוב ותעזוב חמר בחרת בהם בפי' הכותב בעמו ישרחל. שביעית על הכהנים, יכר"מ פ' ס"ח שחשמיד בני חהרן בהני עם קדושיך ותעזב ותעזוב חמר בחרת בהם לעמוד לפניך בפי' הכותב בכהנים. שמיעית כו' בכנגד'. (ד"ם). ב והרוחה פר בכי"מ ובכי"ח חרוחה. הנשרפין בכי"מ פ' שנשרפין. ולא מפני בד"ח לא.. שהיחה בכי"מ פ' ובכי"ח מפני שהיחה. רחוקה בכי"ח חוקה בינתן. ומלאכת שניהן שוה כאחת בד"ג ובכי"ק.. היחה כאחת בכי"מ פ' (ומס.. שתיהן..); במכי"ר.. היחה נעשית כאחת; בכי"ח ומלאכתן נעשית כאחת.

ג קורא בכי"ק ובמכי"ר קרא. קדיש בד"ג ובקידוש. פשט בד"ג ופשט. עלה מס ופלה: הביאו במכי"ב ותביאו. ויצא בד"ג ובמכי"ר יצא.

שנויי נוסחאות

ועל החסידים (בפני עצמן) ועל ישראל (בפני עצמן) ועל ירושלים בפני עצמן) ועל הכהנים (בפני עצמן) ועל שאר התפלה. וכ"ם במכי"ב ובמכיוח עם פי' הרמב"ם ד"ו (בל"ח) ובמכיוח עם פי' הרא"ש ד"ר ובמכ' עם פי' הרמב"ם ובכי"ב וויניצא (מס"ו); במכי"ב ובכי"מ כ' ובכי"ח ובמכני"ב ניחח וכן ליחח בכי"ק (ומס ..על ישראל..) וכן ליחח בספסק רי"ד וכן מבמע לקמן ע' מ' דהכריחח הוח שכוסיפס בכולן, בפני עצמן" לפרש חת המבמע דבל מדח ברכה בפ"ע היח וכן מפקס בהברות הכ"ם ובהברות הגר"ח. ובמסח "על ירושלים בפ"ע ליחח גם בחוספחח ולקמן ע' מ' וכלן בר"ם ובפי' ר"ח ובספסק רי"ד ובפי' המפיות להרמב"ם ובחברו פ"ג מהלי מבודת יום"כ פי"ח ובמ"ב מעין כ"ם ובבחנו ירושם בשב ז' ח"ג וכן ליחח במפיות בסופה וכן בירושלמי שהעתיק נוסחי הברכות לח פרסומו וכן מפקו בהברות הכ"ח והגר"ח ובחב הב"י בפי' מלכיח דמ"ם בסדר עבודה דחתה כוללה ועל ירושלים בריך למחוק ובלחמת שכי יוסף בן מתחים בפירושו לסדר עבודה ון כ"י שהעתיק בבאור מנחי הברכות לח פרסומו בזכור ועל ירושלים מוכח שלח היה לפניו ולכלומה כ"ם מוכחת דבכחבת לחבינן חמלחם חשם ברכות. ולפי מעתיק דברי הרב המחירי בסדר העבודה שחבינו בספרו משיב נפש כ"י חתר בסדר חת העמומה וים שמוחים ברכה מיוחדת לירושלים ומוחם נם בסומר בירושלים וברכה התמומה שבית על כל התפלות חין כולנין לוחה בחבינן מ' ברכות חלו ומנלחים י"ב (ניל י") ברכות עם ברכת הטורה לפניה לדעת זה וכן כלחה מסוגית הגמ'. עכ"ל. ומ"ם וכ"ע מסוגית הגמ' כ"ל מדקח מינה הגמ' ומבכך עליה ה' ברכות

דכתיב לנסוך במושב הפקודים: ור"ע אומר. פר העולה ושבעה כבשים של מוספין: עם תמיד של שחר היו קריבין. דכתיב (במדבר כ"ח) מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד וגו'. תלמוד מוספין עם עולת הבקר נעשים כסמוך לה ואחר כך עבודת היום ואחר כך שעיר המשתה בתוך ואף על פי שהוא מן המוספין היו יכול להקדים לעבודת היום לפי שנאמר בו (שם כ"ט) מלבד חטאת הכפורים למדנו שהשעיר הפנימי שהוא מעבודת היום קודמו ואחר כך חילו ואיל הטס. ואחר כך לימורי חטאת כל אלו בסבילה שלישית. וא"כ הולחם כך ומחתה. וא"כ תמיד של שחר היו קריבין. קלי לחשבעה כבשים ופר העולה נמי עם של שחר. וכדכתב הר"ב מטעם הבריית שבגמרא. ומפרשים דכתיב מלבד וגו'. ור"ח ס"ל דאין למדין יוה"כ מלגלגים. אלא דקרא קאמר מלבד חטאת הכפורים להקדים הספימי. ומיהו בתריה לא מחריגן ליה. ור"ח דס"ל דכל המוספין מחריגן לילטריך למלבד חטאת הכפורים לדרשא אחריתי על מה שזה מכפר במ"ג פ"ק דשבועות. ול"ל דלר"ע תרתי למעוטי. מדלא כתב עם חטאת הכפורים. דהא ליכא למעטי ולפרש שיבא עמו ממש. דהא בפרשת אחרי מות כתיב שני שעירים. ולא שלמד. ומ"ם ואח"כ חילו ואיל העם והא דלא קאמי להו מעוט דר"ח מודה לו דבסבילה שלישית הוו. כ"כ התוספות. ומ"ם הר"ב ואח"כ לימורי החטאת בסבילה ג' ואח"כ הולחם כך ומחתה. כ"כ רש"י ז"ל. וכ"ל דמעטו מעוט דוחק החטאת כתיב בתר וילח ועשה את עולתו. ודעת התוספות והרמב"ם עיין בכמוך. ומ"ם ואח"כ הולחם כך ומחתה וכ"ל בסבילה רביעית ומעטת מפורש בגמרא דכתיב (שם) וכח להרן לל אחל מועד. ופשט את בגדי הבד אחר לבש. כלום אלא פושט אלא מה שלבש ומה ת"ל אחר לבש שלבש כבר. אלמא זו היא פשיטה שיש ס"מ דיש הפסקה מילוק בגדים בין עבודת היום לאך ביאתה. וכמלי חיילי דבגולתו עבודת פנים אבר כתיב וכח והכניא. כמ"ש המום' פ"ג דף ל"ב. אלא בהולחם כך ומחתה לחילי. הלכך כיון דס"מ דאיכא הפסק ס"מ דאך קרא שלא בסדרו. ודכתיב בחריה וילח ועשה את עולתו ואת עולת העם מוקדם לכל זה. וכי תימא דהא אפסקה שעיר הנעשה בחוץ ובקיש מקראות כסדרן דובח בהולחם כך ומחתה. ואח"כ וילח ועשה את וגו'. ליחא דקרא הכי מסמע וילח ועשה את עולתו מיליחה רחשונה עבידי חילו ואיל העם ס"מ דביליחה נעשה חילו ואיל העם ואילו עבדי בתר הולחם כך ה"ל ביליחה שניה. ומיהו שעיר קדים נמי דקרא לא קאמר מה דהוה ביליחה רחשונה. אלא ממאי דכתיבי בחותה פרשה בפרשת אחרי מות. ומשעיר הזה בפרשת פנחס כתיב. ומ"ם ואח"כ תמיד של בין הערבים מסיים רש"י בסבילה חמישית ולרש"י הא דקחני היו קריבים עם תמיד כו'. לאו דוקא אלא מלי למימר דקאי על כל בין הערבים. והתוספות חולקים על רש"י כמ"ש לילטריך חטאת הפנימית ומוכרים דעם תמיד של בין הערבים קריבים. ואהא קאי מלי למימר ר"ע היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ל לימורי חטאת ולא הולרך להזכירם בעם מהטעם שלא הזכירם ר"ח. כמ"ש לעיל. והכי קאמר היו קריבין עוד קריבות אחרות ושעיר הנעשה בחוץ דקחני ס"ק ושעיר כו'. קרב אח"כ בזמן עם חילו ואיל העם שהזכיר בבר ר"ח. ולהתוספות. הך קרא דובח אהרן שנכתב שלא כסדר לימו מוקדם אלא לפסוק ורחץ. ומיד ובא לחולחת כך ומחתה. ואח"כ ואת חלב וגו'. וכ"כ הרא"ש. דהסברא נותנת שהלימורים היו קריבים אחר הולחת כך ומחתה. כדי למעט ההפסקות בין עבודת היום להולחת כך ומחתה דכתובים מיד אחריהם ומ"מ בסדר קאמר שלו יהא כדרך ר"ע ז"ל. וכן דעת בעל המאור. ולהרמב"ם דרך אחרת להולחת כך ומחתה עד אחר תמיד של בין הערבים קודם קטורת הערבים והטבת נרות. וגראה טעמו בטעם התוספות. דמתניתין מוכחת דלימורי חטאת קריבין עם התמיד. ואובר נמי דמתניתין בסדרה קא מיירי דהא דתני היו קריבים עם תמיד. היינו אחר השעיר והעולות היו לימורי חטאת קריבים עם התמיד. וכך היה סדרן. ואח"כ קדם וכו' להוליח כך ומחתה וכו' וכנגם להקטיר וכו' כסדרה דמתניתין דלקמן וחלח תמיהה התוספות במשנה דלקמן דתכן נכנם להקטיר ולא תכן תמיד של בין הערבים. וחילו מסוס דכבר תנא ליה בריישא בדברי ר"ע וזה דוחק. אבל להרמב"ם ניחא שכבר נעשה התמיד קודם הולחת כך ומחתה. וסדר המשנה כוותיה דייקא ונעשה קדימת התמיד ולימור הולחת כך ל"ל דכבר דמלוה שיאחרו כלי הקטרת בדביר כל כמה שיוכל להחרו ולכסותו שם. ויותר נלוי ל"ל שסוף ביחת כהן גדול יהיה בהיכל ממה שיהיה סוף ביחתו בקדשי קדשים הלכך מחתרין תוכן מלהוליחן עד קודם קטורת הערב שזהו סוף ביחתו להיכל בו ביום. והפייטן נקט חילו ואיל העם חרב חטאת ומוספין והולחת כך וסדר תמיד וכו'. ובתורת כהנים נשנו חילו ואיל העם ובבשה כבשים התימים ואח"כ הולחת כך ומחתה ואחר כך עושה התמיד. וכ"ל שלא כבשים וכו' דכתם ספרית ר' יהודה. והכי ס"ל בגמרא. אבל פר ושעיר חילון לא הזכיר כלל. ול"ע. ובירושלמי לימר רבי יוחנן זו דברי ר"ח ור"ע. אבל דברי חכמים כולם היו קריבים עם תמיד של בין הערבים. ולזה נראה שכוון הפייטן. וז"ם ר"י עם תמיד לאו דוקא עם ממש. אלא לאפוקי עם של שחר. דה"ל בגמרא דיון בשלוחתא דהאי בכבשים

תמרו

יכין תפארת ישראל יכין

ובהך כ"ע מודו דכשיגה ועבר עבודת היום בסבילה ג', הלך עביד בסבילה שלישית זו חילו ואיל העם, ומקריב מה ג"כ לימורי פר דשעיר הכפרים [דשייר להו במתני']. ורק במוספין פליגי ר"ח ור"ע כלקמן: לא) מנחי' לאו מתקנתא היא, דבתמיד ס"ל לר"ח, דכל המוספין דהיינו כבשים ופר העולה ושעיר החטאת כולן קרבין בסבילה ג', אבל שעיר החטאת של מוסף קרבין בסבילה רביעית: לב) ר"ל הני כבשי מוסף ופר העולה של מוסף קרבין בסבילה לחשונה, אחר תמיד השחר, אבל ושעיר וכו': לג) פוח שעיר החטאת של מוסף שזורק את דמו על

מזבח

קלי דמקדים לשבעה כבשים בשל שחר. קאמר ליהו דמאחר להו ואחת ידענא דשעמת מהוח לשבוף כחיבי. וא"כ ה"ה לפר ושעיר דחוך (וכה"ג עיין במשנה ג' פ"ט דערובין) ונימא ליה למנקט כבשים מהוח דחגלי לאחריני פליגי בכבשים שלמן מר סבר אחד בשחר ושנה בערבית. ומ"ם ו' בשחר ואחד בערבית ע"ד. והא דמאחר הולחת כך ומחתה לאילו כו' אפרש בדרבי עקיבא בפ"ד ואיל העם דלמען הוא אל המוער כאחרי[מות]והוא האיל הנעשה בחוץ]. היו קרבין עם תמיד של בבשים תמימים בני שנה. דברי רבי אליעזר[א]. רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין. ופר העולה[ב] ושעיר הנעשה בחוץ[ג]. היו קרבין עם תמיד של אחד. גמרי': [*תמימים בני שנה. לריך לי עיון למאי נקט הכי בכבשים ולא כן בשחר הקרבנות. ובפ"ח ל"ג בני שנה ולחתי קשיח תמימים למה לי]: עם תמיד של שחר היו קרבין. קלי לחשבעה כבשים ופר העולה נמי עם של שחר. וכדכתב הר"ב מטעם הבריית שבגמרא. ומפרשים דכתיב מלבד וגו'. ור"ח ס"ל דאין למדין יוה"כ מלגלגים. אלא דקרא קאמר מלבד חטאת הכפורים להקדים הספימי. ומיהו בתריה לא מחריגן ליה. ור"ח דס"ל דכל המוספין מחריגן לילטריך למלבד חטאת הכפורים לדרשא אחריתי על מה שזה מכפר במ"ג פ"ק דשבועות. ול"ל דלר"ע תרתי למעוטי. מדלא כתב עם חטאת הכפורים. דהא ליכא למעטי ולפרש שיבא עמו ממש. דהא בפרשת אחרי מות כתיב שני שעירים. ולא שלמד. ומ"ם ואח"כ חילו ואיל העם והא דלא קאמי להו מעוט דר"ח מודה לו דבסבילה שלישית הוו. כ"כ התוספות. ומ"ם הר"ב ואח"כ לימורי החטאת בסבילה ג' ואח"כ הולחם כך ומחתה. כ"כ רש"י ז"ל. וכ"ל דמעטו מעוט דוחק החטאת כתיב בתר וילח ועשה את עולתו. ודעת התוספות והרמב"ם עיין בכמוך. ומ"ם ואח"כ הולחם כך ומחתה וכ"ל בסבילה רביעית ומעטת מפורש בגמרא דכתיב (שם) וכח להרן לל אחל מועד. ופשט את בגדי הבד אחר לבש. כלום אלא פושט אלא מה שלבש ומה ת"ל אחר לבש שלבש כבר. אלמא זו היא פשיטה שיש ס"מ דיש הפסקה מילוק בגדים בין עבודת היום לאך ביאתה. וכמלי חיילי דבגולתו עבודת פנים אבר כתיב וכח והכניא. כמ"ש המום' פ"ג דף ל"ב. אלא בהולחם כך ומחתה לחילי. הלכך כיון דס"מ דאיכא הפסק ס"מ דאך קרא שלא בסדרו. ודכתיב בחריה וילח ועשה את עולתו ואת עולת העם מוקדם לכל זה. וכי תימא דהא אפסקה שעיר הנעשה בחוץ ובקיש מקראות כסדרן דובח בהולחם כך ומחתה. ואח"כ וילח ועשה את וגו'. ליחא דקרא הכי מסמע וילח ועשה את עולתו מיליחה רחשונה עבידי חילו ואיל העם ואילו עבדי בתר הולחם כך ה"ל ביליחה שניה. ומיהו שעיר קדים נמי דקרא לא קאמר מה דהוה ביליחה רחשונה. אלא ממאי דכתיבי בחותה פרשה בפרשת אחרי מות. ומשעיר הזה בפרשת פנחס כתיב. ומ"ם ואח"כ תמיד של בין הערבים מסיים רש"י בסבילה חמישית ולרש"י הא דקחני היו קריבים עם תמיד של שחר. לאו דוקא אלא מלי למימר דקאי על כל בין הערבים. והתוספות חולקים על רש"י כמ"ש לילטריך חטאת הפנימית ומוכרים דעם תמיד של בין הערבים קריבים. ואהא קאי מלי למימר ר"ע היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ל לימורי חטאת ולא הולרך להזכירם בעם מהטעם שלא הזכירם ר"ח. כמ"ש לעיל. והכי קאמר היו קריבין עוד קריבות אחרות ושעיר הנעשה בחוץ דקחני ס"ק ושעיר כו'. קרב אח"כ בזמן עם חילו ואיל העם שהזכיר בבר ר"ח. ולהתוספות. הך קרא דובח אהרן שנכתב שלא כסדר לימו מוקדם אלא לפסוק ורחץ. ומיד ובא לחולחת כך ומחתה. ואח"כ ואת חלב וגו'. וכ"כ הרא"ש. דהסברא נותנת שהלימורים היו קריבים אחר הולחת כך ומחתה. כדי למעט ההפסקות בין עבודת היום להולחת כך ומחתה דכתובים מיד אחריהם ומ"מ בסדר קאמר שלו יהא כדרך ר"ע ז"ל. וכן דעת בעל המאור. ולהרמב"ם דרך אחרת להולחת כך ומחתה עד אחר תמיד של בין הערבים קודם קטורת הערבים והטבת נרות. וגראה טעמו בטעם התוספות. דמתניתין מוכחת דלימורי חטאת קריבין עם התמיד. ואובר נמי דמתניתין בסדרה קא מיירי דהא דתני היו קריבים עם תמיד. היינו אחר השעיר והעולות היו לימורי חטאת קריבים עם התמיד. וכך היה סדרן. ואח"כ קדם וכו' להוליח כך ומחתה וכו' וכנגם להקטיר וכו' כסדרה דמתניתין דלקמן וחלח תמיהה התוספות במשנה דלקמן דתכן נכנם להקטיר ולא תכן תמיד של בין הערבים. וחילו מסוס דכבר תנא ליה בריישא בדברי ר"ע וזה דוחק. אבל להרמב"ם ניחא שכבר נעשה התמיד קודם הולחת כך ומחתה. וסדר המשנה כוותיה דייקא ונעשה קדימת התמיד ולימור הולחת כך ל"ל דכבר דמלוה שיאחרו כלי הקטרת בדביר כל כמה שיוכל להחרו ולכסותו שם. ויותר נלוי ל"ל שסוף ביחת כהן גדול יהיה בהיכל ממה שיהיה סוף ביחתו בקדשי קדשים הלכך מחתרין תוכן מלהוליחן עד קודם קטורת הערב שזהו סוף ביחתו להיכל בו ביום. והפייטן נקט חילו ואיל העם חרב חטאת ומוספין והולחת כך וסדר תמיד וכו'. ובתורת כהנים נשנו חילו ואיל העם ובבשה כבשים התימים ואח"כ הולחת כך ומחתה ואחר כך עושה התמיד. וכ"ל שלא כבשים וכו' דכתם ספרית ר' יהודה. והכי ס"ל בגמרא. אבל פר ושעיר חילון לא הזכיר כלל. ול"ע. ובירושלמי לימר רבי יוחנן זו דברי ר"ח ור"ע. אבל דברי חכמים כולם היו קריבים עם תמיד של בין הערבים. ולזה נראה שכוון הפייטן. וז"ם ר"י עם תמיד לאו דוקא עם ממש. אלא לאפוקי עם של שחר. דה"ל בגמרא דיון בשלוחתא דהאי בכבשים

(בני שנה) נכי"ק ונכי"מ ונכי"ת וכמשני"ר ליתא. ופר העולה ושעיר נכי"ק פר השלה והשעיר; נכי"מ ג' **ואת פר השלה ואת שעיר**. עדיון קרבין> נכי"ת ליתא ושי' נחוסי וכ"י והגהות הגר"ע

לקוטים

ב תוי"ט ד"ה תמי"ם וכו' תמימי נקט וכו' ועי"ל דיוקא ליה למינקט ליכתוב דקרא כהו כמו שכתובים בפרשת פינחס ל"ל מ"ד דנו טעמייה דר"ל דעביד בריישא דת"כ והכי עביד מוספין דמומם הפקודים ולפי הוה ניחי נמי פר העולה ושעיר כמשמ דאין הוה נקטינהו נמי בלישנא דקרא מלא דשייריהו כמ"ם התי"ט בדיבור דלעיל. (ס"ל)שם ד"ה עם וכו' ופר העולה נמי וכו' הק' הב"ד דלפירו הול"ל ושעיר הנעשה בחוץ היה קריב עם תמיד וכו' וכ"ל דמשום דשייר תילו ואיל העם ולימורי חטאת כך ומחתה. וכ"כ הרמב"ם עיין בכמוך. ומ"ם ואח"כ הולחת כך ומחתה וכ"ל בסבילה רביעית ומעטת מפורש בגמרא ולכאי בלישנייהו קרינן בחמרו היו קריבין וכו'(שם). שם ב"ד לאפוקי עם של שחר וכו' כלומר דלפי מה שאמר בגריישא דמוספין עם תמיד של שחר היו נעשים קמי שאת כפר ושעיר וכו' עם תמיד של בין הערבים כלומר לאפוקי תמיד של שחר שנעשה לבדו אחר לבש. כלום אלא פושט אלא מה שלבש ומה ת"ל אחר לבש שלבש כבר. אלמא זו היא פשיטה שיש ס"מ דיש הפסקה מילוק בגדים בין עבודת היום לאך ביאתה. וכמלי חיילי דבגולתו עבודת פנים אבר כתיב וכח והכניא. כמ"ש המום' פ"ג דף ל"ב. אלא בהולחם כך ומחתה לחילי. הלכך כיון דס"מ דאיכא הפסק ס"מ דאך קרא שלא בסדרו. ודכתיב בחריה וילח ועשה את עולתו ואת עולת העם מוקדם לכל זה. וכי תימא דהא אפסקה שעיר הנעשה בחוץ ובקיש מקראות כסדרן דובח בהולחם כך ומחתה. ואח"כ וילח ועשה את וגו'. ליחא דקרא הכי מסמע וילח ועשה את עולתו מיליחה רחשונה עבידי חילו ואיל העם ואילו עבדי בתר הולחת כך ה"ל ביליחה שניה. ומיהו שעיר קדים נמי דקרא לא קאמר מה דהוה ביליחה רחשונה. אלא ממאי דכתיבי בחותה פרשה בפרשת אחרי מות. ומשעיר הזה בפרשת פנחס כתיב. ומ"ם ואח"כ תמיד של בין הערבים מסיים רש"י בסבילה חמישית ולרש"י הא דקחני היו קריבים עם תמיד של שחר. לאו דוקא אלא מלי למימר דקאי על כל בין הערבים. והתוספות חולקים על רש"י כמ"ש לילטריך חטאת הפנימית ומוכרים דעם תמיד של בין הערבים קריבים. ואהא קאי מלי למימר ר"ע היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ל לימורי חטאת ולא הולרך להזכירם בעם מהטעם שלא הזכירם ר"ח. כמ"ש לעיל. והכי קאמר היו קריבין עוד קריבות אחרות ושעיר הנעשה בחוץ דקחני ס"ק ושעיר כו'. קרב אח"כ בזמן עם חילו ואיל העם שהזכיר בבר ר"ח. ולהתוספות. הך קרא דובח אהרן שנכתב שלא כסדר לימו מוקדם אלא לפסוק ורחץ. ומיד ובא לחולחת כך ומחתה. ואח"כ ואת חלב וגו'. וכ"כ הרא"ש. דהסברא נותנת שהלימורים היו קריבים אחר הולחת כך ומחתה. כדי למעט ההפסקות בין עבודת היום להולחת כך ומחתה דכתובים מיד אחריהם ומ"מ בסדר קאמר שלו יהא כדרך ר"ע ז"ל. וכן דעת בעל המאור. ולהרמב"ם דרך אחרת להולחת כך ומחתה עד אחר תמיד של בין הערבים קודם קטורת הערבים והטבת נרות. וגראה טעמו בטעם התוספות. דמתניתין מוכחת דלימורי חטאת קריבין עם התמיד. ואובר נמי דמתניתין בסדרה קא מיירי דהא דתני היו קריבים עם תמיד. היינו אחר השעיר והעולות היו לימורי חטאת קריבים עם התמיד. וכך היה סדרן. ואח"כ קדם וכו' להוליח כך ומחתה וכו' וכנגם להקטיר וכו' כסדרה דמתניתין דלקמן וחלח תמיהה התוספות במשנה דלקמן דתכן נכנם להקטיר ולא תכן תמיד של בין הערבים. וחילו מסוס דכבר תנא ליה בריישא בדברי ר"ע וזה דוחק. אבל להרמב"ם ניחא שכבר נעשה התמיד קודם הולחת כך ומחתה. וסדר המשנה כוותיה דייקא ונעשה קדימת התמיד ולימור הולחת כך ל"ל דכבר דמלוה שיאחרו כלי הקטרת בדביר כל כמה שיוכל להחרו ולכסותו שם. ויותר נלוי ל"ל שסוף ביחת כהן גדול יהיה בהיכל ממה שיהיה סוף ביחתו בקדשי קדשים הלכך מחתרין תוכן מלהוליחן עד קודם קטורת הערב שזהו סוף ביחתו להיכל בו ביום. והפייטן נקט חילו ואיל העם חרב חטאת ומוספין והולחת כך וסדר תמיד וכו'. ובתורת כהנים נשנו חילו ואיל העם ובבשה כבשים התימים ואח"כ הולחת כך ומחתה ואחר כך עושה התמיד. וכ"ל שלא כבשים וכו' דכתם ספרית ר' יהודה. והכי ס"ל בגמרא. אבל פר ושעיר חילון לא הזכיר כלל. ול"ע. ובירושלמי לימר רבי יוחנן זו דברי ר"ח ור"ע. אבל דברי חכמים כולם היו קריבים עם תמיד של בין הערבים. ולזה נראה שכוון הפייטן. וז"ם ר"י עם תמיד לאו דוקא עם ממש. אלא לאפוקי עם של שחר. דה"ל בגמרא דיון בשלוחתא דהאי בכבשים

חמרו הלי ליכנס עם תמיד ולמו דוקא. דהם בדרכי עקיבא פליגי וכ"כ בעל המאור בדרכי (מחיר) [פלישתי] בבריתא דלמו דוקא: **ך** ונכנם להקטיר. עיין לעיל דלקמ"י ותוספות ר"ל לחר שהקריב התמיד. ולהרמב"ם מתניתין כמשמעה: ולהטיב את הנרות. כתב הר"ב המבה ז הלקה היה דהם בשחר מטיב לת הנרות דסיום דשון ותיקון הפתילות החדשות. חלת הטבה ז הלקה היה. לכל הרמב"ם ס"ל בפרק ג' מהלכות תמידין. ומ"ם הר"ב בשמו בפרק ג' מתמיד. דבשחר נמי מדליקין לחר שמניחין. ות"ב בשחר היה לריך לחזור ולתקן ולהדליקן ולדידיה בפיר חנן להטיב. והמוספות תירלו בע"ת. דהכת קודם שמת שמעון הלדיק שנמלחו שני נרות מזרחיות דולקים והניחן דולקים מפני הנס עד הערב שמניחין ות"ב מדליקן. לכל הר"ב פירש בסוף פ"ג דתמיד דלח בימי שמעון הלדיק לח הניחו דולק. חלת המערבי שמשני המזרחים וחנן להטיב הנרות תנן. וכבר כתב הרלב"ד בזה בפרק ג' מהלכות עי"ב. שחע"פ שלמון המבה כך היה לח היה בין המערבים המבה חלת לגר המערבי בלבד. ["ופיין מ"ם בסוף פרק ג' דמכבת תמיד]: **ך** ["ומצנפת. בהורה נקרח דכל הדיוטות מגבפת ולשון תורה לתוד ולשון חכמים לתוד. תוספות פרק ג' דף כ"ה. ורש"י מפרש בפירוש החומש דהכל חדא. ולחלמידי הר"י כתבו בפרק לין עומדין דמלנפת קטנה ממגבעת. והרמב"ן בפירוש החומש כותה חלוה כתב שהמלנפת היה כמין לניף שלוף בו לת רלשו. מגבעל ומחזיר מגבעל ומחזיר סביב רלשו כפל על כפל ומלנפת של כהן גדול היה קדיה מגבעת בשוס מקום. לכל כהני הדיוט לחר מכחוב מגבעות. ולף היה מלנפת היה. חלת שקושר בה כל רלשו ומעלה הכפלים עליו כמין מגבעת שהוח כובע. כדבדי לונקלוס כו'. במלוף כ"ף וגימ"ל בחהיות ניכ"ק. ולפי שהמגבעת כמו מלנפת הזכירו חז"ל תמיד בכהן גדול. ובכהן הדיוט מלנפת וכו'. ולשון הרמב"ם בריש פרק ח' מהלכות כלי המקדש קרוב לדברי הרמב"ן שז"ל מלנפת החמורה בלהרן היה המגבעת החמורה בגמו חלת שבהן גדול טוף בה כמי שטופף על הבבר וכגו לוטפין בה כבובע ולפיכך נקרחת מגבעת עכ"ל. לכל הרלב"ד המינו שמגבעות הם כבובעים שלו חדין מלמעלה וחן קלרין ע"כ. ולדברי

ד קדש ידיו כ' ס"ת פ"י סם. נכנס להציא ט' ונכנס להקטיר פ"י סם. וסלין אותו פ' סם. ה כהן גדול. פ"ת פ"ע בהלמין פ"ם פ"ת סם"ם פ"ד פ"י ה' סקוק סמנ"ם פ"ת פ"ה מה"כ כלי סמקדש פ"ת: מיטף עליו

שנוי נוסחאות

ד וירד כד"ל ירד וכן כמוך. ועלה כד"ל עלה. בבדי לבן (ולבש) במסכ"ל ד"ו רפ"ם רל"ת ליתח. להוליא ככ"ק והוליא. ואת המחתה ככ"מ כ' ואת המחתה שהבנים בשחרית. עלה ככ"ק ועלה. בבדי זהב (ולבש) במסכ"ל ד"ו הכ"ל ליתח. וקדש ידיו ורגליו ובמסכ"ל קדש. ובבנם להקטיר קטרת כד"ל נבנם.. את הקטורת וכ"ה ככ"ק ובמסכ"ל (ובבנם.. והקמיר..) (של בין הערבים) במסכ"ל ליתח. ולהטיב כד"ל ומטיב ככ"ק ובמסכ"ל והטיב ועי' ד"ם. וקדש ג"כ קדש. (ופשט) חביאו לו בבדי עצמו במסכ"ל ד"ו רפ"ת רל"ת ליתח; ובמסכ"ל ופשט עוירד ופבל ועלה ונסתפג) הביאו לו.. לך כד"ל וכ"ק וכ"ל ליתח כ"ו וכן מקום הגרי"ב ועי' ד"ם וסלין אותו כד"ל סלין.., ככ"ת.. ל ו. (היה) עושה כד"ל ליתח. לאוהביו ככ"מ כי ובמסכ"ל וכל אוהביו. (בשעה) שיצא בשלום (בן הקדש) כד"ל וכ"ק וכ"ל ובמסכ"ל ליתח וכן ליתח ככ"מ וכמ"ם ד' פיזנו (וכהם על שיצא). **ה בשמנה** כלים במדבר סם"ם פסוק מנעד לעמוך בשמנה בגדים. ובמכנסים ומצנפת ואבנט במסכ"ל. במצנפת. נד"ל וכ"ק ובסבנסים ובאבנט. ובמצנפת ובאבנט.

אור גדול

פ"ן ך ולהטיב את הנרות. עיין בתוי"ם ד"ה ולהטיב. וחנה שיטת הרמב"ם דגם ביום הי' הדלקה. ונראה דבוה יש ליישב מה שכתב הרמב"ם (פ"ג דמגילה וחנוכה ה"ב) וכשגברו ישראל כו' בכ"ה בחודש בסליו הי' כו'. והדברים תמוהים לכאורה דא"ב לא הי' תהלת הדלקת נרות המערכה רק בכ"ו ומן כ"ו ה' ימים. וא"כ גם אנו היו לריכין להתחיל מן כ"ו ה' ימים. וכבר נרגש מזה הפר"ח בריש הל' חנוכה, אמנם תירוצו דחוק מובא דבתב דכ"ח משום הנצחון ואינך ז' משום הנס דא"כ בכ"ח אין מקום לתדלקה וגם הז' ששמש חנם הם מתחילין מכ"ו ומשם ואילך ז' ימים וביום האחרון של הנס אין אנו מדליקין כלל. וכבר נרגש מזה בס' ברכי יוסף ובתב לתרץ בדוחק וכתב: בעצמו שהוא דוחק ודלובה עיקר שהנחתום בעצמו מעיד עלי' ול"ל להרמב"ם כל זה הדוחק ולחלא אפ"ל בפשוטו שהנצחון הי' בכ"ד בו וכן ראיתי לתמאירי בשבת (דף ב"א) ותגבורת זה הי' בכפלו בכ"ד בו ישו"ע ודברי הרמב"ם תמוהים לכאורה. אמנם להגיל דס"ל להרמב"ם דגם ביום הי' הדלקה וכמבואר בפ"ג מתמידין ומוספין ישו"ע מחלי ר"ב ואילך וכמו שהאריך הרשב"א בת' הביאותו הכ"ם בהלה"ם שם. א"כ א"ש שביום כ"ח נופי כשמצאו הפך שלא הי' בו להדליק אלא יום אחר היינו על יום כ"ח לחר עד הערב והדליקו שמנו ח' ימים היינו יום כ"ח ער ליל כ"ט ומשם ואילך עוד ז' ימים בערב ובבוקר. ואשה"ם לשיטתו. ותמאירי אפשר דיסבור כשי' תרשב"א ודלא הי' הדלקה ביום רק בערב ולכך הוכרה לומר דהנצחון הי' ביום כ"ד משא"כ הרמב"ם לשי' ובע"ל, אמנם לכאורה אין התחלה לדברים אלו. דהא איתא בר"ח (דף כ"ד) ופ"ו (דף ס"ב) דבית השמונאי עשו מנורת חרשה של עץ או של ברזל וחפוי בעץ וא"ב הא מבואר ברמ"ם פ"ג מתמידין ומוספין ובנס' סנחות דאין מהנכין את המנורה אלא בהדלקת נרות של בין הערבים וא"כ לא הי' יכולים להדליק ביום דהא המנורה לא נתהנבה וא"כ היו מוברחים לחפתין עם ההדלקה עד בין הערבים חיינו ליל כ"ו ונסתרין דבריהו הנ"ל והדרי כל הקו' על הרמב"ם הנ"ל על דוכתיהו. והנראה דקריין יש מקום לקיים זה הת' על הרמב"ם, דחנה פקודם צריכין אנו להקור למה לא נשתשו במנורה חישנה דאי משום שומאה הי' לחם להשבילו לחשתמש. ונם מומאת מת הותרה או דחוי' ושמאת עכו"ם בזבין עריין לא נגזרה לכסה ראשונים. והנה רש"י ע"ז (דף מ"ג) כתב שנשלו חיונים כל בליו. וא"כ לא הי' להם המנורה חישנה. ונראה דאינו מוברח דשפיר אפשר דהי' להם המנורה חישנה רק בפו דאמר הנמ' ע"ז (נ"ב ב') דגנזו בית חשמונאי אבני מובח שפיקצו אנשי יון וא"ש שפיקצו לעכו"ם וא"כ ה"נ י"ל בהמנורה שפיקצו לעכו"ם. ובפ"ש הפר"ח (ריש הל' חנוכה) על כל השמנים וה"נ י"ל על המנורה שהדליקו בה עכו"ם. וכעין דאמר שם בע"ז (ד' נ"ב) על כל הכלים שהוניח המלך אחז בסלבותו הכנום וקרשום דאמר הנמ' דהפי' דגנזום והקרשנו אחרים תחתיהן מפני שחשתמש בהם לעכו"ם וה"נ י"ל בהמנורה ששקעם אנשי יון לעכו"ם שחשתמשו בהן לעכו"ם לבך נאסרה המנורה לחשתמש בה לנבוה כמו בכלים דאחז הנ"ל והצריכו לעשות חרשה. ומעתה אם בנים אנחנו בוה הא פיוצר בגמ' שם דכלים דאחז לא נאסרו מה"ת כמבואר בתום' ד"ה בריך רק מדרבנן דהא ילוף מיניה בגמ' שם דכלים שנשתמשו בבית חוניו דאסורים מדרבנן בקנסא בלמא אבל מה"ת מותרין א"כ י"ל דלא אסרו רק היכא דאפשר בענין אחר אבל היכא דא"א בע"א לא העמידו דבריהם. גם י"ל דלנחל היבוב הנם שפצאו פך שהוה להדליק יום א' לא העמידו דבריהם ואוקמוה אר"ח והדליקו שעיר במנורה חישנה ביום הוה דלא הי' אפשר להדליק בחרשה משום דלא הי' אפשר לחנבה ביום לבך לא הי' אפשר לחם רק להדליק בישנה דאי"צ לחינוך. ואף דלבאורה לפמ"ש הלח"ם (פ"ג מהלכות הל' י"ב) לחרץ קו' הרשב"א מפנחות (דף נ' א') דקאמר אי לאו דעבד הדלקה מאורתא השבה בצפרא מי איכא דחמבה ל"ש רק היכא דיהדלק מאורתא אע"ב לבאורה אף במנורה ישנה עב"ז אם לא הדליקו נרות בערב לא ידליקו בבוקר משום דל"ש ל' השבה א"ב אף במנורה חישנה לא היו יבולין להדליק ביום בין שלא הדליקו מבערב, ס"ם נראה דאין הדין כן מדתני בהתני' מנחות (דף ס"ם) אין מהנכין את המנורה אלא בנרות של בין הערבים שכלל דבלא חינוך אף אם לא הדליקו מבערב

מדליקין

ל"ל

יכין תפארת ישראל יכין

מזבח החיטון, לכל שעיר החטאה של ב' השעירים שהגרל עליהן ושרק דמו לפנים נקרא מה"ט פנימי: לד) ולו הוקא שיקריב שעיר המוסף בשבילה ה' עם תמיד הערבים ממש, רק ר"ל לשחוטי שיקריבו כשאר המוספים לחר תמיד השחר מיד, חלא יקריבום לחר עבודת היום, דהיינו סמוך לתמיד הערבים, דר"ע ס"ל שמקריב השעיר בשבילה ג' קודם חלו ולחל העם נמלא סדר העבודה כך הוא: לר"ת בשבילה לחשונה מקריב תמיד השחר בבגדי זהב. ובשבילה שייה עבודת היום בבגדי לבן ובשבילה ג' חלו ולחל העם ולימורי פר ושעיר השפרין בבגדי לבן, ובשבילה ה' כל המוספין והמיד הערביים קטורת וגרות הכל בבגדי זהב. ולר"ע בשבילה מ' תמיד השחר ו' בבגדי מוסף ופר השעיר העולה על מזבח החיטון, לכל שעיר החטאה של ב' השעירים שהגרל עליהן ושרק דמו לפנים נקרא מה"ט פנימי: לד) ולו הוקא שיקריב שעיר המוסף בשבילה ה' עם תמיד הערבים ממש, רק ר"ל לשחוטי שיקריבו כשאר המוספים לחר תמיד השחר מיד, חלא יקריבום לחר עבודת היום, דהיינו סמוך לתמיד הערבים, דר"ע ס"ל שמקריב השעיר בשבילה ג' קודם חלו ולחל העם נמלא סדר העבודה כך הוא: לר"ת בשבילה לחשונה מקריב תמיד השחר בבגדי זהב. ובשבילה שייה עבודת היום בבגדי לבן ובשבילה ג' חלו ולחל העם ולימורי פר ושעיר השפרין בבגדי לבן, ובשבילה ה' כל המוספין והמיד הערביים קטורת וגרות הכל בבגדי זהב. ולר"ע בשבילה מ' תמיד השחר ו' בבגדי מוסף ופר השעיר העולה על מזבח החיטון, ובשבילה ג' עבודת היום, ובשבילה ג' שעיר חטאת המוסף וחלו ולחל העם ולימורי פר ושעיר השפרין, ובשבילה ה' תמיד הערביים וקטורת והשבת גרות [כך פי' רש"י לחמס לחוס' גם בלימורי השפרין פליגי דלר"ת מקריב לפו בשבילה ג' לחר חלו ולחל העם, ולר"ע מקריב לפו בשבילה ה' קודם תמיד השפרים, ולרמב"ם שעיר המוסף וחליס ולימורי השפרין ותמיד השפרים, הכל קרוין בשבילה ג', וחח"כ עשילה ד' להולחת כף ומחסה, ובשבילה ה' ח"ל רק לקטורת והשבת גרות] : לה) לחר שמקריב התמיד בתוך [ולרמב"ם שהגלו לשיל מתני' כשמשמש דלהכי לח תני בכל תמיד השפרים, מדכתר תנח ליה פוף משנה ג']: לו) ר"ל להדליקן: לו ר"ל משהה ויו"ט: לח) וכו' עד פי' מה) עי' פירוהן בקיפת הרוכלין בבגדי קודש:

דכהן

ד] באלו נשאלים. כהן הנשאל בתורים ותומים צריך לנטות שמנה בגדיו. וכיצד שואלים בתורים ותומים. השואל פניו לתורי הכהן הנשאל. והנשאל פניו כלפי הארון והשואל אומר כאמצעה דבר פלוני או לא תעשה. ואינו שואל בקול רם ולא מהרהר בלבו אלא בקול נמוך ורוח הקדש לוכסת את הכהן ומניח בחשן. ורוחה תומיות בולטות בחשן כנגד פניו. עשה כך. או לא תעשה כך. לפי שהיו כתובים על תכני החשן שמות של י"ב שבטים. וחבריהם ילחק ויעקב ובניהם יה. נמצאת כל התלפה ביהה שם ורוח הקדש מודיעה לכהן היך יצרף התומיות הבולטות זו עם זו עד שיבין משמעותן של הדברים: אלא למלך וכו'. דכתיב (במדבר כ"ז) ולפני אלעזר הכהן יעמוד ונו'. הוא זה מלך. ואל בני ישראל תאו. מי שכל בני ישראל תאו לנשיא למלחמה תאריו. זה מטות מלחמה. [דהיינו*)] למי שצורך הגבור בו. ולכל העדה תאו סנהדרי גדולה:

ל"ל כדברי התוספות]: באלו נשאלין. כתב הר"ב המואל פניו לתורי הכהן. וכ"כ הרמב"ם. ותע"ג דלישנא דברייתא פניו כלפי הכהן ה"פ פניו פונה למקום שפונים פני הנשאל. והכ"מ הכריח שכן הוא בכוף פ"י מהל' כלי המקדש. ומ"ש בקול נמוך. זה לשון הרמב"ם [שם] בקול נמוך כמי שמתפלל בינו לבין עצמו כהן גדול. חשן(מב) ואפוד(מג) ומעיל(מד) וציץ(מה). ע"כ. והיינו למתפלת חנה ילפינן: באלו נשאלין באורים ותומים(מו). ואין נשאלין אלא למלך. ולבית דין(מז). ולמי שהצבור צריך בו(מח):

*) גרס"ב ד"ה מטות מלחמה ומי שצורך בו'.

יכין תפארת ישראל יכין

מן) דכתן המשוח למלחמה לומר לעם אל ירך לבבכם וגו' הוא הנשמל נ"ב בתורים ותומים [אב"י וכתב הרמב"ם בפי' המשנה וכהן המשמל פיו נכיל המלך בהוא"ם ובניהם שופט פלוי] דהיינו שלובש מ' בגדי כהונה ככה"נ, אבר בין בכלי המשכן מוכיחים התורים ותומים [פי' בקושי פרוקין]. ומחר שבשן, עומד ופניו כלפי ארון, והשואל לותו, פניו לתורי הכהן [אב"י כיב הרמב"ם בפי' המשנה ובתוכו שלוה כלי המקדש פ"י שליית, וכ"י וכפי שלוה מהנה' השואל פניו כלפי הכהן], והשואל להכן בלחש, "המעשה דבר זה או לא". והכהן מביט בתבני התושן שעל לבו, ורוחה קדש שם לותיות בולטות ונולטות, ורוח הקודש שלובשתו לופה ומלרף אם הלותיות כפי הרלוי להשובה השמלה שמשלולו, ומביט להשואל: מז) ר"ל או לנסנהדרין: מח) ר"ל או לתמי שהצבור צריך לו, שהוא שר לבא ישראל כיולא בן לרויה [כך ר"ל בוותו הס"ם בסוף פרקן, גמ' דקתמר הס"ם לתי שהצבור צריך לו, דהיינו מטות מלחמה. [אב"י וכתבתי בגי' ס"ם שלי שלהכי תמרא הגמ' כדיוק, אם מטות מלחמה דהכהן המשמל נקרא כהן המשיח]. דהס מטות מלחמה ממש, שרי הוא בהכהן המשמל, ממ"ם שם דע"ב ס']:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ז.

פרק ז מ"א ב. כבר אפרנו בסמ"ו שרבריות היו להודיע לירושלים הרגע שהגיע השעיר למדבר וכשאמרו אותו לבה"ב, יצא בה"ב וישב בעזרת נשים לקרות בתורה פרשת היום וכל העם עומדין לפניו ובזמן קריאתו שורפין הפר והשעיר בבית הדשן, ומשום דקריאה אינה עבודה להכי קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין, ומשום דקריאה אינה עבודה להכי אמרי' שאם רואה לקרות בבגדי לבן קורא שבגדי כהונה ניתנו לחנות בהן שלא בשעת עבודה, אם רצה לקרות בבגדי חול לבנים משלו קורא, וחזן המשניה והמשמש לציבור בבית הכנסת דהר הבית לפני שער המזרח גיסל ס"ת ונותנו לראש הכנסת דשם, המטונה לצוות מי יעבור לפני התיבה מי פורס שמע ומי יפטיר, ראש הכנסת נותנו למען שהוא ממונה תחת כה"ג לשמש באם יפצא פסול בכה"ג, ונותנין זל"ז הס"ת להראות כבוד הכה"ג ששרורות רבות תחתיו. וחמן נותנו לכה"ג והוא עומד מישיבתו ומקבל הס"ת וקורא עומד אחרי טות עד סוף פרשת יוה"כ, ואך בעשור שבפרשה אמור נאצל פרשת המועדות) עד סוף הענין, וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן, שלא יחשבו שחסר פרשת בס"ת, וקורא את"ז בע"פ ובעשור שבחומש הפקודים, ובלו' שבבמדבר פ' פינחס, ונקרא בבמדבר כן, מהתחיל שם מנין ומפקודי בני ישראל עד סוף הענין ואינו גולל הס"ת הראשון לקרות הס' הזו בו שאין גוללין ס"ת בצבור משום כבוד הצבור שלא לעכבם, גם אין קורא בספר אחר משום פנם ספר ראשון, ומברך לפני הקריאה ואחריה פדרך שמברכין בבהכ"נ ומוסיף לאחריה ז' ברכות דהיינו רצה ה"א וכו', מודים אנחנו לך וכו' סלח לנו אבינו כי חמאנו וכו' בתחימה בא"י מחל עונות עמו ישראל ברחמים, ומברך על המקדש בפ"ע, שיעמוד המקדש ושכינה בתוכו ותותם בא"י שוכן בציון, ומברך על ישראל ברכה בפ"ע שיושיע ה' את ישראל ולא יסור מהן מלך ותותם בא"י המבחר בישראל, ומברך על הכהנים ברכת בפ"ע שירצה ה' מעשיהם ועבודתם ויברכם ותותם בא"י מקדש הכהנים ואח"כ אומר תפלה ותחנה ארנה ובקשה כפי מה שהוא רגיל ותותם הושע השם עמך ישראל שעמך ישראל צריכין להושע בא"י שומע תפלה: מ"ג ד, ה"א אם קרא בבגדי לבן שלו א"צ עתה בשפשטם קידוש ידים ורגלים, משא"כ בשקורא בבגדי בוץ דכתונה מקדש ידיו ורגליו משם ירד ומבל עלה ונמתצ הביאו לו בגדי זהב ולבש", קידש ידיו ורגליו ונוכין דאף דהיה הקידוש בקיתון דוהב, מ"מ מסתמא במקום ביור הטומר בין האולם ולמובח להכי שייך לשון ויצא בקרא ובמשנה, בע"ד הקדוש וצ"ל בתאראת) ויצא משם לצפונו של מובח שהוא רחוק מפי מההיכל ועושה השעיר הנעשה בחוץ שהוא מבלל מוספי היום ולא השעיר דלח' שהוא שעיר החמאת של ב' השעירים שהוגרל עליהן שבשרו נשרף בבית הדשן ורמו נורק לפנים ונקרא מה"ש פנימה ומקריב אילו ואיל העם שנאמר ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם, ומקטיר האימורין של פר ושעיר הנשרפין ומקריב תמיד של בין הערבים שלרש"י ותוס' מקריב התמיד דב"ע בטבילה ה' לפני הקטורת והשבת נרות). ואח"כ מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי זהב, ושובל ולובש בגדי לבן ומקדש ידיו ורגליו ונכנס לק"ק ומוציא את הכף והמחתה. ואח"כ מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדיו ושובל ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו ומקטיר קטורת של בין הערבים בשאר הימים. ואח"כ מקדש ידו"ר ופושט בבגדי זהב ולובש בגדי עצמו ויוצא לביתו וכל העם מלוין אותו עד ביתו, וי"ם היה עושה על שיצא בשלום מן המקדש נכה"ג משמש בשמונה כלים, כתונת מכנסים, מצנפת ואבנט חדשה משום דסדרבנן אסורה בכלים דאחז וחינכו אותה בגרות של ביהע"ר. אמנם לבאורה נסתרים דבריהן דהנמ' בע"ז שם רצה לסייעו רכלים אסורים מדרבנן מהא דתנינן לאבני מובח שמקצו אנשי יון. ורחי דהתם קרא אשכחו ודרשו ובאו בה פריצים וחללוה דנעשו חול ומש"ה היו יכולין לאסור וא"כ ע"ב דהא רכלים דאחז אינן אסורין אלא דרבנן כדמיתי רבי ראי' מינה ול"א כיון שפריצים נעשו חול ול"ש אין אדם אוסר דבר שאינו שלו היינו ע"כ משום דיש חילוק בין פריצי עכו"ם לפריצי ישראל וכמ"ש שם תרמב"ן בסלחמות וא"כ גם המנורת חישנה שיקצו אנשי יון אינגו דומה לכלים דאחז ושפיר אסרו מה"ת משום ובאו בה פריצים וחללוה. ואף ראמתי חי' אפשר לשברה קצת ע"י נכרי ולבסלה ובדקאמר נבי אבני מזבח ליתברינהו. ולתקנה אח"כ: דל"א דא"כ שוב היו צריכין לחנוכה. ושוב שייך האי דאין מחנכין רק בגרות של בהע"ר. ועוד דשוב איננו ראוי לגבוה דהל"ל נראה ונראה דזה מקרי אינו בידו וכמ"ש התוס' ע"ז (מ ז א') ד"ה אשירה ויעי' ריטב"א ע"ז (נ"ב ב') גבי אבני מזבח דבאמת הנ"מ למיסר הבי גם בלא הא דאבנים שלימות אמר רחמנא יקו"ש. אף ולהרמב"ן במלחמות שם אין קיום לדברים אלו עכ"ו יש להם מקום לשני הרי"ה שם שכתב לפרש בשם רבותיו דבאו בה פריצים היינו פריצי ישראל ואבני מזבח בין שטעלו בהו נעשו חול דקדושת בה"ב הוא ואינו אלא ק"ר משא"כ בכלים דאחז דכלי שרת הן דיש בהם פועל אחר פועל ואינן יוצאין לחולין בטעילה ולבך באחז לא הי' יכול לאוסרן משום אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולכן אינו אלא מדרבנן יקושה"ם ברי"ה וא"כ הנ"ב מנורת חישנה לא היו יכולין אנשי יון לאסור מה"ת ואין האיסור אלא מדרבנן ככלים דאחז ושפיר י"ל בנ"ל דמשום דלא הי' אפשר בע"א אוקמוה אראורייתא ולהילף ביום פ"ח בהישנה וכנ"ל, והנה הרמב"ן שם השיג עליו דאבני מזבח נמי קה"נ ניהנו מדתנן בתום' דמגילה דאבני היכל ועזרות אי"ל פדיון ושונין בניוה מכלל דקה"נ ניתנו דתנן בל שאי"ל פדיון יש בהם פועל אחר פועל. ונדאה לייישב שי' הרי"ה דלפועל אבני מזבח אינן אלא ק"ר והא דאי"ל פדיון היינו משום דמסיק בפ"ק דף נ"ב) גבי אבני מזבח דא"א להשתמש בהן משום ניון דאישתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא להשתמש בהו הריום וא"כ ממילא משי"ת א"א לפדותן ניון דאינן ראויין להשתמש. וא"כ ממילא דל"ש הבא הכלל דכל שאי"ל פדיון יש בהו פועל אחר פועל דזה ל"ש רק היכא דהא דאי"ל פדיון הוא משום קה"נ דאית בהו משא"כ הכא האי דאי"ל פדיון הוא משום דאינן ראויין להשתמש בהן וכנ"ל. שוב ראיתי במל"מ (בפ"א מביה"ב הל' ט"ו) דכתב אתוספתא דמגילה הנ"ל דיש ללמדה מגמ' ע"ז (דף נ"ב) משום דאי"ר לתשפיש וכנ"ל ותשיתני דאישתמים לי' הרי"ה ומלחמות חנ"ל. עכ"פ שי' הרי"ה מיושב, אמנם ק"ל על הרי"ה מנדרים (פ"ב א') ומה בלשצר שנשתמש בכלי קודש שנעשו חול דבחיב ובאו בה פריצים כו' דאלמא גם בכ"ש אמרינן הבי. וי"ל דלאו דוקא קאמר שנעשו חול רק שנתחלל בבר בעבירה ע"י פריצי ישראל דוהו עיקר דרשי' מהפסוק דבאו בה

כהי"ג, מי"ו פ"ב ה"ב: ואין נשאלין. מי"ו פ"ג ה"ב:

שנויי גוסחאות

וציץ כמי' שם"ם שם וציץ נזר הקדש. באלו נשאלין בכי"מ מ' ובאלו.. ואין נשאלין אלא בד"נ וכי"ק ..לחדיוס אלא: בחמ' ד' פיזנו וכמכי"ר ..בהן להדיוט אלא וע' ד"ס. ולב"ד וכ"ה בד"נ וכי"ק וכמכי"ר; כמכי"ב ולאב"ד ועי' בהגהות הגר"ח. ולפי שהצבור צריך בו בד"נ וכי"ק ולמי שצורך הצבור בו: בכי"ם ולמי שצורך ב"ר בו; בכי"מ ג'.. שצורך הצבור תלוי בו.

ראשון לציון

ה ברע"ב ד"ה באלו נשאלים כו' ולכהכה כו' וכמכי יה כו' ולפיכך נגמ' ליתא שכתי ישרון וכיוצ' ליתא שכתי ישראל תמנם כרמב"ם בפי' המשנה וכן בכלי כלי המקדש פ"ו ד"ה כתב שכתי יה ועי' בכ"מ ניישבו על זה ומיושם שלא הפיל כתי"ם שום דבר ועי' יסל"מ: באי"ד ולמי שצורך פלבור בו (דכתיב) כו' לולי פעות טוא ועיין נסונים עב: נפרקים':

אור נדול

מדליקין ביום דומיא דמזבה השולח ד"א ין מהנכין אותו רק בתמיד של שחר ובא"צ לחינוך והוידו ולא הקריבו של שחר אפ"ה יקריבו של בין הערבים אלמא דחינוך שאני וכראיתא ברמב"ם (פפ"א מתפו"ם) וא"כ ה"נ במנורה מדתנן דאין מהנכין אלא בתלקת הערב מכלל דחיכא דא"צ לחינוך אף אם לא הדליקו בערב מדליקין בבוקר דומיא דמזבה הנ"ל, וא"כ א"ש כדבריהנ"ל דבחישנה היו יכולין להדליק ביום וכיון דא"א לקיים בעניו א ה ר אוקמוה את"ל והדליקו ביום שמצא בהישנה ואח"כ עשו חדשה משום דסדרבנן אסורה בכלים דאחז וחינכו אותה בנרות של ביהע"ר. אמנם לבאורה נסתרים דבריהן דהנמ' בע"ז שם רצה לסייעו רכלים אסורים מדרבנן מהא דתנינן לאבני מזבח שמקצו אנשי יון. ורחי דהתם קרא אשכחו ודרשו ובאו בה פריצים וחללוה דנעשו חול ומש"ה היו יכולין לאסור וא"כ ע"ב דהא רכלים דאחז אינן אסורין אלא דרבנן כדמיתי רבי ראי' מינה ול"א כיון שפריצים נעשו חול ול"ש אין אדם אוסר דבר שאינו שלו היינו ע"כ משום דיש חילוק בין פריצי עכו"ם לפריצי ישראל וכמ"ש שם תרמב"ן בסלחמות וא"כ גם המנורת חישנה שיקצו אנשי יון אינגו דומה לכלים דאחז ושפיר אסרו מה"ת משום ובאו בה פריצים וחללוה. ואף ראמתי חי' אפשר לשברה קצת ע"י נכרי ולבסלה ובדקאמר נבי אבני מזבח ליתברינהו. ולתקנה אח"כ: דל"א דא"כ שוב היו צריכין לחנוכה. ושוב שייך האי דאין מחנכין רק בנרות של בהע"ר. ועוד דשוב איננו ראוי לגבוה דהל"ל נראה ונראה דזה מקרי אינו בידו וכמ"ש התוס' ע"ז (מ ז א') ד"ה אשירה ויעי' ריטב"א ע"ז (נ"ב ב') גבי אבני מזבח דבאמת הנ"מ למיסר הבי גם בלא הא דאבנים שלימות אמר רחמנא יקו"ש. אף ולהרמב"ן במלחמות שם אין קיום לדברים אלו עכ"ו יש להם מקום לשני הרי"ה שם שכתב לפרש בשם רבותיו דבאו בה פריצים היינו פריצי ישראל ואבני מזבח בין שטעלו בהו נעשו חול דקדושת בה"ב הוא ואינו אלא ק"ר משא"כ בכלים דאחז דכלי שרת הן דיש בהם פועל אחר פועל ואינן יוצאין לחולין בטעילה ולבך באחז לא הי' יכול לאוסרן משום אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולכן אינו אלא מדרבנן יקושה"ם ברי"ה וא"כ הנ"ב מנורת חישנה לא היו יכולין אנשי יון לאסור מה"ת ואין האיסור אלא מדרבנן ככלים דאחז ושפיר י"ל בנ"ל דמשום דלא הי' אפשר בע"א אוקמוה אראורייתא ולהילף ביום פ"ח בהישנה וכנ"ל, והנה הרמב"ן שם השיג עליו דאבני מזבח נמי קה"נ ניהנו מדתנן בתום' דמגילה דאבני היכל ועזרות אי"ל פדיון ושונין בניוה מכלל דקה"נ ניתנו דתנן בל שאי"ל פדיון יש בהם פועל אחר פועל. ונדאה לייישב שי' הרי"ה דלפועל אבני מזבח אינן אלא ק"ר והא דאי"ל פדיון היינו משום דמסיק בפ"ק דף נ"ב) גבי אבני מזבח דא"א להשתמש בהן משום ניון דאישתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא להשתמש בהו הריום וא"כ ממילא משי"ת א"א לפדותן ניון דאינן ראויין להשתמש. וא"כ ממילא דל"ש הבא הכלל דכל שאי"ל פדיון יש בהו פועל אחר פועל דזה ל"ש רק היכא דהא דאי"ל פדיון הוא משום קה"נ דאית בהו משא"כ הכא האי דאי"ל פדיון הוא משום דאינן ראויין להשתמש בהן וכנ"ל. שוב ראיתי במל"מ (בפ"א מביה"ב הל' ט"ו) דכתב אתוספתא דמגילה הנ"ל דיש ללמדה מגמ' ע"ז (דף נ"ב) משום דאי"ר לתשפיש וכנ"ל ותשיתני דאישתמים לי' הרי"ה ומלחמות חנ"ל. עכ"פ שי' הרי"ה מיושב, אמנם ק"ל על הרי"ה מנדרים (פ"ב א') ומה בלשצר שנשתמש בכלי קודש שנעשו חול דבחיב ובאו בה פריצים כו' דאלמא גם בכ"ש אמרינן הבי. וי"ל דלאו דוקא קאמר שנעשו חול רק שנתחלל בבר בעבירה ע"י פריצי ישראל דוהו עיקר דרשי' מהפסוק דבאו בה

בה פריצים דנתחללה מקודם בעבירה ע"י פריצי ישראל. ומשתה נתבאר די"ל דרמב"ם לשיי דנם ביום איכא מצות הדלקה. משא"כ המאירי אשר דס"ל כשי' הרשב"א או י"ל דס"ל כשי' הרמב"ן דע"י פדיצי עבוי"ם גם כ"ש נעשו חול והוברח לומר דהנצחון אי' כ"ד וא"ש.

ואכנם, וד' אלי לובש גם הכהן הדיום, מוסיף עליו הכה"ג חושן ואפור ומעיל וציץ, וכ' ע"ד אאומ"ו רביע גדליהו זצוק"ל בספרו כנסת ישראל סי' על זה א"ב"כ"א"ב"ח"ק, וכשנשאל הכהן המשוח למלחמה על המלחמה והמשוח הוא האומר לעם אל ירך לבבכם וכו' שבפרשת שופטים), הוא לובש בה' בגדים אלו, ובין כפלי החושן מונחים האורים ותומים נעי' בקופת הרוכלין דע"ר זצוק"ל ואחר שלבשן עומד ופניו כלפי שכינה נשהוא לרש"י כלפי או"ת שעל לבו, ולרמב"ם ה' כלי המקדש פ"י הי"א בנגר הארון והשואל אותו המלך או סנהדרין או מי שהצבור צריך לו שהוא שר צבא ישראל כיואב בן צרויה, פניו כלפי נשאל נשהוא לרש"י כלפי כהן, ולרמב"ם אחורי הכהן ושואל לכהן בקול נמוך כמי שמתפלל שמ"כ האשעה דבר זה או לא ומיד רמ"ם לובש את הכהן, והכהן מביא באבני חושן שעל לבו ורואה בו במראה הנבואה עלה או לא תעלה וכרומה באותיות שבולטות מחושן נגד פניו, והכהן משיבו כפי מה שראה, וא"ן שואלין על ב' דברים באחד, ובשאל משיבין על הראשון בלבד:

ציונים

תוספת יו"ט

יום הכפורים פרק ח יומא

ר"ע מברטנורה

פ"ח א יום הכפורים ע"ג ע"ב יומא נדפוס פ"ג פ"ד תעניס פ"ח ה"ג מי' פ"ח מי' שניהם עשור פ"ג ה"ח סנ"ב לגיון ס"פ ועמין ל"ב סוכ"ע לו"ח ס"ו מכי"ב מצי' פ"ג, והמלך והבלה פ"י"ו שם פ"ב ה"ו, מכי"ב שם ושו"ע שם סי' תכי"ב שם ו"ו:

שנויי נוסחאות

פ"ח א והמלך נד"ל וכי"ק וכמצי"ב המלך.

ראשון לציון

פ"ח א תי"ם ד"ה אסור נאכילה כו' וכיוצו הכוונ קרא כו' עיין יסל"מ:

תוספת רע"א

פ"ח א נאית לן במשנה ו ב ת ש ם י ש. בירושלמי ברחיצה הוא דאסור בתשמיש המטה לב"ש. מתני' במקום שאין מובלין או קודם תקנת עזרא עיי"ש והגאון מהר"י אלפנדרי בקונטרס שלו סימן ה' ב ת ב להכריח מזה כשיטת המובררים דהנך ה' ענויים לאו דאורייתא דאל"כ ליתא לקושית הירושלמי דהא מצד מניעת השבילה הוא רק דרבנן ומצד תשמיש הוא דאורייתא: נאות לאז נתי"ם ד"ה המלך. ריש מסכת ס"ק, ובשביעית פ"ו מ ג:

אור גדול

פ"ח א יום הכפורים אסור בו', עיין בגמ' (פ"א א' ב') והנה הא וודאי נראה דלשאר עניוין רחיצה וסיכה ונעילה"ס ותה"מ אף להרמב"ם דהוי דאורייתא לא מדבינן א ז ה ר ה לכולהו תנאי ואמוראי דהתם דהא בכולם אמר לא ענש אלא א"כ הזהיר א"כ חיכא דליכא עונש לא ילפינן אוהרה לכולהו ואף דבריה"ם לא הזכיר זה הלשון ס"ם משמע וודאי דהכי הוא ובשאר עניוים ליכא אלא עשה, והקשה השעה"מ (פ"א מהל' שב"ע) דא"כ בסוכה (דף ב"ח) דאמר האומר ביוה"כ ל"ל לרבות נשים וקאמר לתוספות עינוי עיי"ש לדעת הרמב"ם אמאי לא קאמר לשאר עינויים דליכא אלא עשה וחניח בקו', ולפע"ד דהנה בשבת חייבות הנשים אף באיסור עשה דשבת דכל מילי דשבת נמרינן מזכור ושמור כל שישנו בשמור ישנו בזכור ובכלל זה הוי כל חיובי שבת כמ"ש הר"ן (פ' כל כתבי) לענין ג' סעודות אף דלא הוי רק עשה שהוג"ג במו שחייבות בקידוש היום, ועיין בתוספות דרע"ק על המשניות (ר"פ במה בהמה) דחייבות בשביתת כהמתן אף דלא הוי רק עשה שהוג"ג, ס"ם חייבות בשבת אף במה דלא הוי רק ס"ם שהוג"ג. א"כ לרב אחא בר יעקב ולרב פפא דילפי אהדדי ענוי ביוה"כ משבת לענין זה נמי יש ללמוד משבת כמו דבשבת חייבין בכל אף במאי דלא הוי רק ס"ם שהוג"ג ה"נ ביוה"כ חייבות בכל אף במאי דלא הוי רק ס"ע שהוג"ג. כגון שאר עינויים וא"כ לא איצטריך לרבות נשים לשאר עינויים ביוה"כ עצמו דילפינן משבת אבל לתוספות דלא הוי ביוה"כ עצמו ולא נוכל למילף משבת שאינ איצטריך קרא לחיובי נשים לכך לא קאמר הגמ' לשאר עינויים דלא אתיא לרב אחא בר יעקב ולרב פפא וא"ש. ונכון לפע"ד. ובזה יש ליישב נמי קו' ב' שהקשה השעה"מ שם לשיי רש"י בפסחים (דף ס"ח) וכן הוא שי' הרמב"ם לפי' הלח"מ דתנא דעצם עצם ל"ל תוספות א"כ הו"ל למערך בסוכה הניחא למאן דאית לי' תוספות אלא למאן דליית לי' מאי איכא למימר. והניח בצ"ע. ולפי הנ"ל ניחא דתנא דעצם עצם דלא יליף משבת א"כ שוב איצטריך קרא לשאר עינויים דליכא אלא עשה לחייב נשים. וא"ש. ויש ליישב בזה גם מה שראיתי מקשים ונא"י מקומו) דלמא איצטריך קרא לחייבן בהעשה לבד מהעונש ועיין בקרושין (דף ל"ה ובר"ן שם. ואף דהכא אשאר דהכרת קאי על העשה וכמדומה לי שכן ראיתי גם בח"ם על ענין אחר. אמנם לפי דבריהו מיושב בפשוט. (שם) המלך והבלה כו', עי' בתוי"ם. נוי"ש בם"ש הרמב"ם נא דק דהרמב"ם סובר דראורייתא הם ודעת הרמב"ם בם"ש הר"ן) ובתוספות ישנים כתבו דהא דהיקל במלך ובלה ובהמתין ובירוי מלוכלכות חיינו משום דמן התורה אינו אסור אלא כל גופו, וקשה הא כיון דכל גיפו מן התורה אסור א"כ לחוי ראשו חצי שיעור דאסור מן התורה לר' יוחנן, ואפשר דבעשה לא אמרינן חצי שיעור. או בם"ש הח"צ דמ"ת אינו אסור חצי שיעור אלא באסורי אכילה, ודע דלפי דבריהם מיושב קו' הרשב"א ביצה (י"ח ב') הא ביוה"כ נמי מלובלך במים מותר, ולפי דבריהם א"ש דכל גופו אסור:

יום הכפורים פרק ח יומא

ר"ע מברטנורה

פרק ח **א אסור** באכילה ושתיה. כתב הר"ב ל"ע דענוש כרת באכילה ושתיה דכתיב (ויקרא כ"ג) והאבדתי את הנפש ההיא. ענוי שהיא לבדיה נפש. ולזה זה באכילה ושתיה. גמרא דף ע"ד ע"ב. ומ"ם ה' ענויין כנגד ה' עניוין הכתובים בתורה וכו'. דכי כל הנפש לאחר לה תענוה לה קאמיב דלה תאכל ולה תשתה לה לווין. לאכל הלי דלה ליזוי הוא לה קאמיב. תוספות דף ע"ו ע"ל. ומ"ם מכום דבעי למתני כו' דלית בהו כרת. למה ליפסק במשנה לדקמן דהלי תיעור נמי דאוריימא. היא יכול לכתוב ג"כ דלהלי תיעור תנן לאחר. וכדלימא בגמרא. ומ"ם הר"ב שבת שבתון דאחר כו'. וכן לעון הרמב"ם. וכ"כ הרי"ף. ועיעמת דבלבול הסדר לה ידעינא. ובתוס' כתבו דרוב ספרים גורסים ובעשור לך בעשור. שבת שבתון. ושבת שבתון והיתה לכם. ועיעמת דמקרא דובעשור מיירי נפקא לן פירוכא דעיעוי לעיל. יכול יבא בחמה ובאילה ויעשה ח"ל (שם) כל מלאכה לא תעשו. והיינו ההוא קרא דובעשור. דכתיב ביה ועיניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו. וכיון דכתיב לבסוף קא מייתי לכולהו מלמעה למעלה. וי"ם שגורסים שבת שבתון לך בעשור. ובעשור. והיתה לכם. ועל לותה גילסת לון לחד יכול ליתן טעם טע"ל ומ"ם הר"ב דאכילה ושתיה חד. עיין בפירושו למ"ג: **באכילה** ובשתיה ובכרחילה. לאכילה ושתיה דאקרי עניי מגין. כתיב הכא תענו. וכתיב (דברים ח') ויעך וירעיבך. ם"מ דרעבון אקרי עניי. רחילה. דכתיב (מלכים ב' כ') כי נכהת את אחון ה' להכים לפני דוד אבי החעניה בכל אשר התענה אבי וכתיב התם (שמואל ב' י"ז) כי אמרו העם רעב ועיף ונמא. וכתיב (משלי כ"ה) מים קרים על נפש עיפה. ולא כתיב בנפש. ם"מ עיף מרחילה הוא. סיכה דכתיב בדניאל [י'] לחם וגו' ויוך לא סכתי וכתיב (שם) כי מן היום ונו'. ולהתעטת. וכתבו התוספות דכאשר עניוין של נער יפסה דניאל ואנן לא נמריון אלא סיכה משום דרשת דמשנה ד' פ"ט דשבת מותבת כמים בקרבו וכמן בעלמותיו (הכלים ק"ם) ומהאוה דרשת לתודת לא סגי לאסה כן ליתסר אפי' סיכה אחיכה של העטוג כשהייה להכי ליתני קרא דדניאל דכתיב ביה להתעטת. תשמיש המטה דכתיב (בראשית ג"ח) לם תענה את בעתי ואת תקח נשים תענה מתשמיש. תקח לרות. נמ': **המלך** והבלה כו' והחיה כו'. דאסורה דילהו נאו דאורייתא וקרלי אסמכתא בעלמא כמ"ם הרמב"ם והרא"ם והלכך הקילו בו דשם אמרו ושם אמרו. וא"ג דאורייתא כיון דלא פורשו בהדיא בקרא קילי טפי דמסרן לחכמים ושם יכולין להקל ולהחיר כפי מה שנראה להם. הר"ן. ועיין* ריש מסכת מ"ק. [ומ"ם הר"ב והלכה כר"ת וכ"כ הרמב"ם ועיעמת הולאל ופירשו בגמרא דבריו. הממנ"ל

תפארת ישראל

יכין

פ"ח א) כין בחמין כין בצונן, אפי' רק מקצת גופו. וזקקת רחילת העונג. אבל להעביר הזוהמא, כרחילת שחרית עד סוף קפרי לגבעותיו, או ברותח מקום המוכלך בגופו, שרי (ת"ת תניינא): ב) אפילו בשר רק להעביר הזוהמא, ורק מקצת גופו, אסור. מיהו בשר שמיי לו מכה [תניינא]: ג) דוקא של עור. אבל של גמי, קש, או בגד, שרי. מיהו בהולך בתי נשמים או בגשם, מיהר לף בשל עור [שם]: ד) ואסור ליגע בחלבו אפילו ביום, כלילו היא גדה [תניינא]: ה) מכום כבודו: ו) כל ל' יום אחר הכיפורים מותרת

לגרמון

לחבבה על בעלה. וכל שלשים יום קרויים לשה: ותחיה. יולדת: תנעול. מפני הנגע: דברי ר"א. לחללו קאי. לממך וכלה ותיה ושלכה כר"ש: ב בכותבת. תמרה גבה וסיד פחות מכדילה. וחף ע"ג דכל שעורי לכילה בכזית. היינו משום דכתיב בהו לכילה. אבל הכא לאו כתיב אלא תעשה. גמירי דבכליר מכלוכבת לא מיבעי דעתיה והוי משנה. ומיהו קי"ל דאפי שעור אסור מן התורה. אלא שאין חייבין כרת ולא לוקין. אלא על כשעור: במלא לוגמיו. כל שאלו יסלקנו לגד אחד יהיה לותו הגד בולט וגראה. נקרא מלא לוגמיו. ומשעור זה ואילך ביטוי הוא פחות מכדיעית: ג אינו חייב אלא אחת אחת. ממה קרא נפקי לילה ושתיה ואי שמא הוא: אבל ועשה מלאכה. מאי קראי נפקי ואמרי שמיה ניהו: ד אין מענין אותם. אין חייבין למעוט מהן מאכל: מחנכין אותן. למעוט היה רגיל לאכול באחד שעות מאכילין אותו באחת או ב' כפי כח הבן: קודם לשנה. שנה ג' קודם לפרקו אם התיוק חולה ואם כאו ואיט יכול לאכול: וקודם לשתים. או באי שנים קודם פרקו אם התיוק בריא. ופרקן הוי התיוקת בת י"ב שנה ויום ג' שאין דרכה להביא סימנים עד זמן זה ואף היא בת עוכרן ופרקו של תינוק הוי בן

פניהם. והדיוט תנעול את המנדל. דברי רבי אליעזר. וחכמים אוסרין[ח]: ב האוכל ככותבת הגסה. כמוה וכגרעינתה[ט]. והשותה מלא לוגמיו. חייב[י]. כל האוכלין מצטרפין לככותבת. וכל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו. האוכל ושותה אין מצטרפין: ג אכל ושתה בהעלם אחת[יא]. אינו חייב אלא חטאת אחת[יב]. אבל ועשה מלאכות[יג] חייב שני חטאות[יד]. אבל אוכלין שאינן ראויין לאכילה. ושתה משקין שאינן ראויין לשתייה. ושתה צירי[טו]. או מוריים[יז] פטור[יח]: ד התינוקות. אין מענין אותן ביום הכפורים[יט]. אבל מחנכין אותם[כ] לפני שנה. ולפני שנתים[כא]. בשביל שיהיו רגילין

סמגיד סוף הלכות שביתת עשור]: ב כמוה וכגרעינתה. פירוש שכותבת חיטה דכוקה לגרעינתה חלה יום כיום לגרעינתה חלה וקמ"ל דלריך למעך לוחו חלל לעשר בכמוה וכגרעינתה כלבד. לא כמוה וכגרעינתה וכחללה דחלת"ה בכולי דוכתי דתנן כזית פירוסו עם גרעינתה ולא הגן בהדיה. חלה הכא הא קמ"ל. תוספות והר"ן. ומ"ם סר"ב שהיה פחותה מכדילה כתב הר"ן דיש לנו לכוין שחיטה פחותה ממנה חלה מעט דכיון דחד לחמורא אמר בגמ' יהיה מכדילה לא מפלגינן מיטה מאן דפליג עליה ["וכך כתב הר"ב במסכת כלים פי"ו משנה י"ב]: מלא לוגמיו. הר"ב העתיק כמלא לוגמיו וא"א לומר שהגירסא כך היא דהא בגמ' דף ע"ו אמרינן לימא כמלא לוגמיו ומ"ם הר"ב ומעור זה בחדם ביטוי הוא פחות מכדיעית. אבל בשאר חדם הכל לפי גדלו ולפי קטנו. דהא הכי הגן בכלים פי"ו משנה י"ח ממעריס לפי מה שהוא חדם. ומיהו בהילה לא מפלגינן אלא לעוג מלך הבשן מחייבים בכוחבת. וטעמא אמרינן בגמרא דבאכילה קים להו לרבנן דבכי מיחבת דעתיה. ומיהו כולי עלמא טובא ועוג מלך הבשן פוריחא. והבתיה בדידיה מיחבת דעתיה בדאכריה לא מיחבת דעתיה מכ"ם לעניו דלאו ביטובא דעתא הוא. בשל עולם הן שמין בביטוים כמ"ם שם הר"ן. והא דאמרן פחות מרביעית. כתב הר"ן לא קאימנא והכותה הין מצטרפין. דתכ"ג דמחד שמא ניעו כלקמן הוחיל משום יחובא דעתא הוא והאי לא קאיתבא דעתיה כדאיתא בגמ': ג אינו חייב אלא אחת אחת. כתב הר"ב דמחד קרא נפקא לי' כדאיתא בף ע"ו בגמ' שאמר בל אשר תאחל נפשך בבקר ובלילן בין ובבכר. אשר בחייה הוא דילוף שכר שכר מנזיר וקרייה רחמנא ואכלת. [דאיכא דכוותים בשלשת חומ"ם כתגיגה די"ח ע"ב]: ד [תכ"ג ותכ"ד]: ט) והוא מעט פחות מכדילה, ואם אכלו חוך זמן שיכול לאכול פרס, הריעו בכדי זמן אכילת ד' בילים לרס"ו, וכ' לרמב"ם, מלגרף [תכ"ב]: י) היינו מלא לחי ע' של כל אחד לפי גדלו או קטנו. וכביעוי שיעור שחייב ביו"ב הוא מעט פחות מכדי שחיית רביעית [ויש חוך שיעור אכילת פרס] מלגרף. ואין לחמוה למה בחכילה קיל יו"ב מחאר ליסורים ובחייבה חמיר מהם, שאני יו"ב דביחובי דעתיה חליל, ועי' ס"ם [ד"ס ע"ב]: יא) כרת. מיהו, אפי' הכי שיעור אסור מדאורייתא, דק כרת או מלקות ליכא דק על כשיעור. וכן בכל אסורין: יב) שלא ידע שהוא יו"ב, או שלא ידע בי"ב שאסור בחכילה ובחייבה: יג) דאחד קרא נפקי (א): יד) אפילו בהעלם ג': טו) דאל' קראי נפקי: טז) היינו מיט היוצאין מדגים מלוחים: יז) היינו שומן היולא מדגים מלוחים [פ"ו ב"ע ב']. וקמ"ל הכא אע"ג דחזי למיכל, ט"ס מדלא חזו לאכילה ממש אטור. [ובחשובת הלכות קטנות משמיה דר"ת בי"ב אם חייב, מדלא דייני ולית בהו אכילת סגפה. ולפ"ד ר"ת אכילת תגא למקט פטורה דק בהגך אילין דלויין לשתייה, ס"מ דכל שרלויין לשתייה אף דלא ניין שכיח חייב עלים] : יח) ולהכי ע"כ"ם בשאר חענויות שהן מדרבנן, בעת הלורך מותר ליקח [מעדיליו] מריח לו בחוטם. אבל ביו"ב דוקא במכה שהוא מן הסמיים ולפניס, דמותר בי' מלאכת שבת מחשש סכנה, מותר ביו"ב, אבל בשאר סכנה לסור [חשובת הלכות קטנות ס"י, ותשובת שאלת חכיס ס"ס]: יט) דסטורים מכל ענוי. מיהו לגעול מסורים. ומוכנין למסרן גס בריחילה ומיכה [מג"א תרעיז סק"ח]: כ) ר"ל מלחרין זמן מכילתו שעה אי ב' שפי מסרגע, שכל לפי כחו: כא) ר"ל שם הילד חלש כני במחכו שנה ל' קודם סרך זמן עוגמו. ואם הוא חזק יחכו ב' שנים קודם זמן עוגמו: וזמן עוגם הזכר הוא כשיביא בן י"ג שנה ויום א'. ונקבה כשתביא בת י"ב שנה ויום ג':

והחיה. מיי' שם פ"ח מפ"ע מה"ש ב האוכל. ג"ב פ"ב מיי' שם פ"ב מה"ש ד התינוקות פ"ב ה"ג:

שנויי נוסחאות

והחיה נכי"מ ב' חחיה; כיכוגלמי והחיס תגעול לח בסמ"ל דכרי ר"ת כוין סנהדרין מיימר על סוסס מסכת תני של טולמון' ויהכן דלפניהם היתה המסכת החיה ולכן סנרי למימר על סוסס ושי' עוד בנבלי (פ"ח כ'). רי אליעזר בהל"ם ד"ה ר' אלעזר. ב האוכל? נד"ע ונכי"ק ונכי"ל ונכי"ל ונמנכי"ל האוכל בויה"כ. ובגרעינתה נכי"ת וגרעינתה ושי' בגבלי (ניס דף ע"ח, ל'), במס' ד' פיהו ובגלעינתה; נכי"ק וכגלעינתה. מלא לוגמיו נד"ע ונכי"ק כמלא. וכי"ס כנכי"ג ושי' חוי"ט. למלא נכי"ק ונמנכי"ל לכמלוא. האוכל? ושותה אין מצטרפין נד"ע ונכי"ק.. והשותה אינן מצטרפין ונ"ס בהל"ם (נוסס והאוכל.) ונכי"ס כ' (ונסס.. אין מצטרף); נכי"ל ונכי"ל ונמנכי"ל אבל ושתה.. וכמו במסנה הסמוכה. ב בהעלם א ח ת נד"ע ונמנכ"ל ונמנכי"ל ..אחד. אבל? ועשה כמנכי"ל אבל ושתה ועשה. שני חטאות נד"ע ונכי"ק ונמנכי"ל שתי.. ושתה משקין נמנכי"ל שתה.. ושתה ציר נד"ע ונכי"ק ונכי"ל שתה..; נכי"מ ל' ו ה ש ו ת ה.. (או) מוריים נכי"מ ניסורים. ד התינוקות נכי"מ ונכי"ל מחנכין (אותם) נכי"ל ניהל. לפני שנה ולפני שנתים נד"ע ונכי"ל קודם לשנה קודם לשתים וכ"ס נכי"ק קודם לשתים (ונסס.. וקודם לשתים); נמנכי"ל קודם שנה וקודם שנתים; נכי"ת קודם שנה אחת או שנים. בשביל שיהיו רגילין

תוספת חדשים

פ"ח א בהר"ב ר"ח דברי ר"ת והלכה כר"ת וכ"פ"ע סימן תכי"ג י"ד

ראשון לציון ד בסשנה אבל מתכון עמ"ס התי"ט מסחת פ"ד מ"ד ד"ה ושון:

יכין תפארת ישראל בועז

פ"ח (א) כתב אאמ"ו ניכו הגאון הגדול זצוק"ל וז"ל ק"ל למה בחכילה ושתיי' הפלת חלת [כמ"נ וכפ"ו לכריחות מ"ד]. ליוה"כ חיכו מכפר בחיובי חטאת ומשם וודאי. ואולו לשיעור אין שייכה מלטרפין. וכ"ל לבסבלים השיעור, בשעורין שוה הגיל כרמ"ב דשלה ופ"ל דמשילה. רק מקבל טומאת מדרש, מלטרפין בקל שבשניהן [כפ"ד דמשילה מ"ו], מדהוי"ל בטומאת וגל בטומאת. אבר"ת אף לאויר פחות מג' מלטרף לשיעור שיכה, אף לאויר לחודיה פסול לכוכה. וכ"כ שיש הגרוס מלטרף לאכילה. אף לכשוכל בו לא שלהה לו טבילה [כסוכה די"ט ב']. ל"ל דהחם מעשה ביחול חייחין שלה דמחשב כל כמיס וכן משמע בערוך ערך שם, דמ"ם משער: וכל

לרחוץ כדי לחכבה על בעלה: ז) כל שלשים יום מאר לידה. וה"ם כל חולה שאילו שחינו מסוכן מוחר. והקילו בחלו משום דרך אכילה ושחייה הן מלחורייחה, ובהך לא גזרו [הרמ"ם]. ולר"ן כולן מסורים מלחורייחה, רק דהך דאיכן משורשים בחורה, משרן שכחוב לחכמים להקל בהן בעת הלורך. [כדאשכחן לכוותים בשלשת חומ"ם כתגיגה די"ח ב']. רק כרת לכ"ע ליכא רק בחכילה ושתייה: ח) וקי"ל כר"ח [תכ"ג ותכ"ד]: ט) והוא מעט פחות מכדילה, ואם אכלו חוך זמן שיכול לאכול פרס, הריעו בכדי זמן אכילת ד' בילים לרס"ו, וכ' לרמב"ם, מלגרף [תכ"ב]: י) היינו מלא לחי ע' של כל אחד לפי גדלו או קטנו. וכביעוי שיעור שחייב ביו"ב הוא מעט פחות מכדי שחיית רביעית [ויש חוך שיעור אכילת פרס] מלגרף. ואין לחמוה למה בחכילה קיל יו"ב מחאר ליסורים ובחייבה חמיר מהם, שאני יו"ב דביחובי דעתיה חליל, ועי' ס"ם [ד"ס ע"ב]: יא) כרת. מיהו, אפי' הכי שיעור אסור מדאורייתא, דק כרת או מלקות ליכא רק על כשיעור. וכן בכל אסורין: יב) שלא ידע שהוא יו"ב, או שלא ידע בי"ב שאסור בחכילה ובחייבה: יג) דאחד קרא נפקי (א): יד) אפילו בהעלם ג': טו) דאל' קראי נפקי: טז) היינו מיט היוצאין מדגים מלוחים: יז) היינו שומן היולא מדגים מלוחים [פ"ו ב"ע ב']. וקמ"ל הכא אע"ג דחזי למיכל, ט"ס מדלא חזו לאכילה ממש אטור. [ובחשובת הלכות קטנות משמיה דר"ת בי"ב אם חייב, מדלא דייני ולית בהו אכילת סגפה. ולפ"ד ר"ת אכילת תגא למקט פטורה דק בהגך אילין דלויין לשתייה, ס"מ דכל שרלויין לשתייה אף דלא ניין שכיח חייב עלים] : יח) ולהכי ע"כ"ם בשאר חענויות שהן מדרבנן, בעת הלורך מותר ליקח [מעדיליו] מריח לו בחוטם. אבל ביו"ב דוקא במכה שהוא מן הסמיים ולפניס, דמותר בי' מלאכת שבת מחשש סכנה, מותר ביו"ב, אבל בשאר סכנה לסור [חשובת הלכות קטנות ס"י, ותשובת שאלת חכיס ס"ס]: יט) דסטורים מכל ענוי. מיהו לגעול מסורים. ומוכנין למסרן גס בריחילה ומיכה [מג"א תרעיז סק"ח]: כ) ר"ל מלחרין זמן מכילתו שעה אי ב' שפי מסרגע, שכל לפי כחו: כא) ר"ל שם הילד חלש כני במחכו שנה ל' קודם סרך זמן עוגמו. ואם הוא חזק יחכו ב' שנים קודם זמן עוגמו: וזמן עוגם הזכר הוא כשיביא בן י"ג שנה ויום א'. ונקבה כשתביא בת י"ב שנה ויום ג':

והחיה

דנדרים: **ה"ג עוברה שהריחה**. כתב הר"ב שוכר מריח ריח מתבשל וכו'. וכן כתב רש"י ול"ל שדקדק לפרש כן מהני שנדרה דלימא בגמרא ההיא עוברה דלריחא לחישו לה ולילחמה קני עליה כמרם לנדר בכגון וגו' ונפק מינה ר' יוחנן. והיינו עוברה דלריחא ולמישו לה ולא לילחמה וקני עליה זרו רבנים מריח וגו' ונפק מינה שבתוך ימי נדרי. הא קמן דמלד העובר בת התחזה שהוא מריח ומתחזה שהרי בידו לחזור בו: **ואם אין שם בקיאין כו'**. כתב הר"ב מלמד שבגמרא בד"ח כו' כמן שהחולה אומר תיני לריך וחמריגן חוגבת פי' בשוח נקט ליה מחמת הולו. לבל אמר לריך כו' דלב יודע מרת נפשו ומבוש דשפיר נפשות להקל הלכך כי אמר לריך תליגן בלב יודע. ולחו משום חוגבת לחלת קיש ליה בנוויה טפי. וכי אמר חישו לריך תליגן בחוגבת כו': **ן דברים ממאים**. שם הדברים שחסורים בשקלים וחמשים ובשמה שמחה וזולתם הרמב"ם בפירושו. וכתב בשלף מבנה פי"ד מהמ"ח. דלחב"ג דשנת ביה"כ עסיק קמ"ל לפיהו דברים ממאים. לומר דח"ל לחזר לאחר דברים המותרים וכו': **עד שיחורו עיניו**. ולשון הר"ב וכשמרחיקו חוזרת. וכן לשון רש"י והר"ן ומלחנו למרחה עיניו ישמיט י"ח ג' לכך חין להניח רלוחו: אין מחכילין לוחו מחלר כבד שלו. פירש הר"ב שהוא רלוחה גמורה. וכ"כ רש"י. וז"ל הרמב"ם כי זה חישו מועיל חלח בדרך סגולה וחין מוכרין על המנוח חלח ברפוחה בלבד ר"ל בדברים המרפחים בטבע והוח דבר לחניתי הוליחו הדעת והנסיון הקרוב לשמח. לבל להרפוחה בדברים שהם מרפחין בסגולתן לחסור כי כחם חלם חישו מלד הדעת ונסיוט ידוק והיח טענה חלושה מן המוטן: החושש בגרונו. ול' הר"ב החוסם בציונו ופי' כשמחמיל בשר החניכים כו'. כן פי' רש"י בשוכדא דרבי יוחנן חם בנף לנח דמייתי בגמרא לחך מתניתין. והרי"ף והרא"ם כתבו ל' המשנה החם בפיו. ול' המור החוסם בציונו. נסי' שכ"ח: **ובל ספק נפשות דוחה את השבת** כגון

במצות[בב]: **ה עוברה שדריחה**[בג] **מאבילין אותה עד שתשיב נפשה**[בד]. **דולה**[בה] **מאבילין אותו על פי בקיאין**[בו]. **ואם אין שם בקיאין מאבילין אותו על פי עצמו**. עד שיאמר דיכז): **ן מי שאחזו בולמוס**[בח]. **מאבילין אותו אפילו דברים ממאים**[בט]. עד שיאורו עיניו[ל]. **מי שנשבו כלב שומה**[לא]. **אין מאבילין אותו מחצר כבד שלו**[לב]. **ורבי מתיא בן חרש מתיר**[לג]. **ועוד אמר רבי מתיא בן חרש. החושש בגרונו**[לד]. **ממילין לו סם בתוך פיו בשבת**[לה]. **מפני שהוא ספק נפשות. ובל ספק נפשות דוחה את**

ן דברים ממאים. שם הדברים שחסורים בשקלים וחמשים ובשמה שמחה וזולתם הרמב"ם בפירושו. וכתב בשלף מבנה פי"ד מהמ"ח. דלחב"ג דשנת ביה"כ עסיק קמ"ל לפיהו דברים ממאים. לומר דח"ל לחזר לאחר דברים המותרים וכו': **עד שיחורו עיניו**. ולשון הר"ב וכשמרחיקו חוזרת. וכן לשון רש"י והר"ן ומלחנו למרחה עיניו ישמיט י"ח ג' לכך חין להניח רלוחו: אין מחכילין לוחו מחלר כבד שלו. פירש הר"ב שהוא רלוחה גמורה. וכ"כ רש"י. וז"ל הרמב"ם כי זה חישו מועיל חלח בדרך סגולה וחין מוכרין על המנוח חלח ברפוחה בלבד ר"ל בדברים המרפחין בטבע והוח דבר לחניתי הוליחו הדעת והנסיון הקרוב לשמח. לבל להרפוחה בדברים שהם מרפחין בסגולתן לחסור כי כחם חלם חישו מלד הדעת ונסיוט ידוק והיח טענה חלושה מן המוטן: החושש בגרונו. ול' הר"ב החוסם בציונו ופי' כשמחמיל בשר החניכים כו'. כן פי' רש"י בשוכדא דרבי יוחנן חם בנף לנח דמייתי בגמרא לחך מתניתין. והרי"ף והרא"ם כתבו ל' המשנה החם בפיו. ול' המור החוסם בציונו. נסי' שכ"ח: **ובל ספק נפשות דוחה את השבת** כגון

יכין תפארת ישראל בועז

כב) והחידנה דכל סילדים לומדים וחכמים עי"ת, מ"ל לחכמם שנה מקודם, ודי בזכר י"נ שנה ויום מ', ונקבה בי"ב שנה ויום מ', וחז מייבים להתענות ולהטניח בפחין לכם סימן בשערות, דשמח נשרו. מיהו פחות מבן מ' שנה, חפי' רופא להתחיל בתענות מוחין בידו [שם]: כג) ולמרה לריכה חני לחכול לו בשבת. חו ל"ח למרה ורלוי פניה מבחנין: כד) מיהו חחלה לוחנין לה בחזקה שיו"כ היום, ואם לח ינעל נותנין לה שהוח מכשיעור וחם לח יועיל **[שהוא פחות מכשיעור]** [תני"ן]: כה) חפי' לח נשחנה פניו מהחות המחכל: כו) לחילו רופח עכו"ם, חם לומר בכשיתענה לחשר יסחכו, מחכילין לוחו [ולע"ד פחידנת יש להחייב נדבר, דבפיני ביחיי דשקו להמנוחייהו, דלכל חולי קל חומרים חמיד שכשיחפנה יפחכן]: כז) ר"ל דכשחומר החולה לריך חני, חז הו"ל כחין שם בקיחין, דחין הרופח נחמן, מיהו חם רוב בני חדם רוחין שכנחו, חפילו חם חינו חומר לריך חני ונם חין הרופח חומר שלריך, חם"ה יחכיטהו. וכשחחכילין למעוברת חו לחולה, יחכילוהו פחות מכוחבת. ויקחוהו פחות ממלח לוגמיו, ויששה כדי חכילת ד' בילים, ואז יחזור ויחכל חו יששה כשיעור הנ"ל. מיהו בלריך יוחר משיעור הנ"ל יחכילוהו בפעם חחת כל לרכו. וכך הדין ביולדת חוך ז', חחכל פחות מכשיעור כשלריכה לחכל. חבל חוך נ' ימים לליחתה, חפילו לח חמרה לריכה חני לחכורם להחענות כלל. מכל מקום בחפשר חחכל פחות פחות מכשיעור הנ"ל [חני"ז ותני"ת]: כח) כך נקרח בלשון יון חולי נבחה מחמת רעבון, [הייסהונגער] בל"ח. ודוקח שנשחנה פניו מחמת רעבון, וכיומו הוח שניניו כהות: כט) ר"ל חפילו נבלעת וטריפות וביו"כ ים ד' חסורין: ל) וה"ה בהריח מחכל ומחחוה לו מאד עד שנשחנה פניו מחכילין לחהו עד שיחחזק [תני"ן]: לא) וסימני כלב טומה, שפיו פחוח, וריכו טוף, וחנבו חלוייה בין רגליו. ומהלך עכ בדרך יבר חמיד [ג"מ בגרות לנדרים] וטובא ומין קולו נשמע (ב): לב) דחין רפוחה זו בדוקה. ולח"ג דכל ספק נפשות להקל הייט במרפח בטבע לבל זו רק רפוחה בסגולה היח, כמ"ש בפי' מסניות לרמב"ם ולהכי כל מחיט ברור רפוחתו חסור: לג) ובלכה כת"ק: לד) בחולי הנקרח [שלרבנקח], שמחמיל רקבון בבשר הבניים, ונומר הריקבון בבני מעים [אמר] שנם ובמח לחוילו בני מעי ולבל חדם במקום שחין רופח, נם למחלה זחת מלחתי רפוחה בדוקה מפי רופחים מובהקים ומפורסמים, חמי שהחלה בזה בחלקים שלנו יחכל סרנם מעשב הנקרח [לעפפעל קרויט], נם יחכל סרנם כל דבר תמון וחריף, [כלייטרוגען, וקרעסנפס, רעטעניך. ומחחרטעיך, ופפלפריה. ויעשה תומן סרנם, נם יחנוטע סרנם בסילוף. ובל זה בחון בדוק ומנוסה. ומחחר שלשון מכמים מרפח בכנפיים לכן שפתי לח חבלה, לעמוד ולשרת לפני המלכם היח חורת חלדינו, וחחח חומרת בני חמי, כי מוכחי מלח חייס ויפך לשון מה"]: לה) מעשבים שנשחקו לחבק. ולחו המלה לפיו קמ"ל

דהח

ה עוברה פ"ג פ"ח; ן פי שחחרו פ"ג פ"ח יומח פ"ח פ"ח פ"ח; מ"ק פ"ג; פ"ד מ"ג; מכלוח פ"ח פ"ח ופ"ב פ"ב; מנ"מ פ"ב; מ"ק פ"ח; ובל ספק נפשות. יהרוגי ח"ק פ"ח פ"ד מ"ג; פ"ח מ"ב; שנ פ"ח פ"ב; ב"ק פ"ח פ"ח; ב"ב פ"ח פ"ח; ב"ח פ"ח פ"ח; ב"ב פ"ח פ"ח; ב"ב פ"ח פ"ח; ב"ב

כגון דמשמע לן דכשבת אי לא יומא. הלא כפק שמא לא יעמוד לו היום. שמא יעמוד לשבת הבאה. וכגון דאמרינן לשמות סס. אי לאמיתא יומי ויומא קמא שבתא. מהו דתימא לעכבינהו עד לאורתא כי סכי הלא ניחול עליה תרי שבי קמ"ל: ן מפקחין עליו. מופרין לה הגל ומתפתין לחריו. ואם בדקו עד חומש בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה ולא מצאו בו נשמה ביהום שהות מת ושוב אין מפקחין עליו. דכתיב (ברמות ז') כל אשר נשמת רוח חיים באפיו: מצאוהו חי מפקחין עליו. לא נגרכה הלא שרצו בו שח"ע שיחה הלא חי שפה ומיל הוא מת קמ"ל דמפקחין עליו בשביל לומן חי שפה: מת אין מפקחין עליו. הא קמ"ל דאפילו לדברי האומר מלילין את המת אפי הלילה בהא מודי דאין מפקחין דגבי לילה הסירו למלבל המת ולהוליכו דאי לא שריית ליה אתי לכבויי מתוך שאדם נהול על מתו. אבל הכא אי לא שרייה ליה לפקח את הגל מאי היא ליה למעבד דתהוי אחורא דאורייתא דשרי הא מקמי הא: ן חטאת ואשם ודאי. מכפרים עם החטוכה. ולא הם התנא להזכירה דמסתמא כשהוא מביא חטאתו ואשמו כבר עשה תשובה שאם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן: אשם ודאי. לאשם מחמרט כי' עד מיקר החטובה. וא"ל הרמב"ם והחטובה הוא שיתודה אדם על שוטתיו לפני הכהן ויתנחם על מה שחטא ויקבל עליו

יכין תפארת ישראל בועז

דהא פשיטא דמותר במקום שכנה, דהרי כל רפואה שיש אסור רק מדרבנן, דנזרו שמא יבוא לממרים. ותו למה לה קמ"ל מתני' לאפילו לריכין לאכול הסם בזיר, דאיירי בה. אלא קמ"ל מתני' לאפילו לריכין לחריים לאכל שבת עי"ש, כגון לתולת העשבים ממחובר, או לבשלן, אם"ה מעילין הסם מכל מקום. ולפי זה קמ"ל שפיר שבת לרבותא אע"ג דבסקילה, וחמיר מיו"כ. ובריי"ף ל"ג לתוך פיו, אלא מפילין עו סס בשבת: לו) ואפילו יש בפיקוח הרבה. מיהו כל שאר חולי עינים, אם אלה עי"ז כל נופו מותר לומר לעכו"ם בשבת להוליאו, אף דפותח פיו ומטה ע"ש אלין, ומפיית כי הלי ודלי יש בו ממש. אם"ה כיון דאלה כל נופו ע"י חולי זה, שרי [שכ"ח ס"ג]: לז) ואלא מבעיא בכה"ג, דאם יבוא שם מי הוא, אלא לאפילו שפק וכו': לח) ואלא מבעיא כה"ג, דאם מי הוא ישראל הוא, אלא לאפילו שפק וכו': לט) פותחין ע"י הפיקה, או שאר מלאכות דאורייתא להריכין לזה. ואפילו יש כל הפיקוחות שנזכרו במשנה יחד, אם"ה מפקחין: מ) עד שישמו, דבלון בו נשימה יניחוהו. ואין הולכין אחר הרוב בפ"ג: מא) אפי' ח"ש שימה רק חיי שעה, חייבין לחיי שעה [שכ"ח]. [מידהו אם יש קולא אם לא ניחום לחיי שעה, כגון אדם שבולע יתדות ודלי יומות, ורולה להתרפואות מעכו"ם שתזוד למהיותו מיד. או ע"י שפעלניותן, לא חייבין לחיי שעה [תוס' ע"ז דכ"ו ע"ב] (ב): מב) ולא דמי לדליקה דמותר להציל המת [כלי"ח ש"ח]. אם לי לא שרית ליה חייבין שמחמת חרדתו על מתו יסכת ויבבה. משא"כ הכא אין לאדם שיעשה דבר: מג) דהרי שב, כשהתודה על קרבנו. משא"כ אדם הלוי לינו מכפר לגמרי, רק שמנין מיסורים עד שיבא שהטא ויבוא חטאת ויהכפר. ג"ב להכי נקט אדם ודלי, דאלו אדם הלוי אינו מוכרח לכפרתו, דבל"ז בעבר יו"כ משהטא, מ"ל להביאו, משא"כ בחטאת ואשם ודאי: מד) כ"ל מיתה או יו"כ: מה) והא דלא בלל הכא כולן

יחד

תך שעה ואחים, וודאי ע"י שיפרוק ממנו המפולת ממשיך בליבו שפי ואם"ה שרי, וקי מה נאמתא דעבדה מעשה להסתפל שיתקברו חיין, שרי, מ"ש הכא דהו"ל להיות שב ואל מעשה בגלי לאדם ונפקא מעלין, כדי שיתות שלא יהו מוכרח להכפרתו, דבל"ז בעבר יו"כ משהטא, מ"ל להביאו, משא"כ בחטאת ואשם ודאי: מד) כ"ל מיתה או יו"כ: מה) והא דלא בלל הכא כולן

[בפלוגתא] היכא ויבביהו כך תחת כרים עביס ויניחו לו לשהות [שהעע] חם העשוי [מוסטפהריגע], שכל זה מרבה הזיע, רק יהמתר מאד לבני להתקרר לחר זיעתו. גם מלאתי בשם הרופא ופרופעסאר ברונגאמעלי מעיר [פלרמת בימפאלינן], שיהמתם החולה כוה, [מיטעלניך ומיטעלניך קא:טעטעריטע זאלזשוירט], ויהמת הטוך ממים הלנו גם יחמו הכשיבה כמה פעמים ביום עם מים הלנו. וכתב הרופא הגדול הנ"ל שריפה במים הלנו נשוים רבים, ואפי' לא ההחילו להשתמש בהן עד לחר עשר ימים רבים ממש שיטוך ושהרפואה בחופה ובדוקה. אבל צריך להתעסק ברפואה הזאת ימים רבים תכופים. אבל זה צריך שיעשה הכל על פי רופא מומחה, כדי לשער כמות טוהך דקדוק במים לת מים השורפים כאם סכ"ע]: (ב) ומזה נ"ל פיהר לעשות מינאקולאסיון של פאקקען, אף שם' מלף מת ע"י המינאקולאסיון עכ"פ שם יתהוו בו השפלקקען השבעיים השכנה קרובה יותר, ולכן רשאי להכנים מ"ע בשכנה רחוקה כדי להציל מ"ע משכנה קרובה. ורלים נרוחב לדברי ממ"ם רב"י בשור ח"מ סוף סי' תכ"ו בשם הירושלמי למייב אדם להכנים מ"ע בשפק שכנה כדי להציל חבירו מודאי שכנה, והרי ברופאה חבירו סובע בשער חיו מחלט ודאי שיסבע אם לא יציל הוא, וכי לא אפשר בזיגל ממקום אחר. ומה להציל חבירו ים חיוב להכנים מ"ע בשפק שכנה, מכ"ש שיהיה רשות בידו להציל את נוף עלמו ע"י הכנסת מ"ע לשפק שכנה. ולפ לרי"ף ורמב"ם ושור שלח הביאו כך ירושלמי ויל היינו מדמ"ע כר' יוסי הלרים ד"ף ע"ב, דחייק קולם לחיי חבירו, אבל להצלת נוף עלמו, מ"ע שאינו חיוב רשאי. דהרי גם לרי"ף ורמב"ם יל דאע"ג דאינו חיוב למסור נ"ע עבור חבירו שב"ש רשאי הוא. ועי' עוד (בהגות סס"ו) דבא"ח שיגיל הולך ע"י מיתת אמו, מיהר להמית הולך כדי להציל הסם, ולא חייבינן לחיי שעה שלו. לחמן ק"ל מ"ש סחיפלגה לחמתת דברי רבי על רבי בחליו שיומת כדי שלא יעסוק ביסוריו [בכתובות ק"ד], ובכי קיי"ל בכל הולה למוהר להתפלל שיומת היכא למעסר מוכח [כר"ן נדרים ד"מ ע"ש] ולמאי לא חייבי לחיי שעה. ול"ל דהסם במעסר מוכח, שער נדול חמור ממיתה כחכניס מש"ע לתוכה נבזונו שלחו לגמרי [בכתובות ל"ב ב']: ליחא דהרי הכא נמי מי שנפלה עליו מפולת, ויומת מיד, ואפ"ה כ"ל בנוסם שמבקש שיעלמוהו בחמרו במעסר בשבו כך, חמור לעלמו. לחין לדמותו לאחתה דרבי. אלא משתה מעשה ממם, רק שהתפלה, משא"כ בנוסם שיעשה מעשה בידים לחמר, שעושין מעשה להיקר להמשיך יסוריו, כדי להחריך חייו. מ"ש לחין שוחין בספר מפידים [כי' הסכ"ב] לחמור. ואילה"ק ולחי

כ"ם

ן כי שנפלה. פ"ב פ"ח מנחין ו' פ"ב ע"ה פ"ב מפ' שנם פ"ח פ"ב פ"ו: ן חטאת ואשם ודאי: פ"ה פ"ב: מיתה ויום הכפורים יכפר. יומא פ"ח ע"ב פ"ו ע"ב פ"ו ע"ב: ן עם התשובה. שבועות פ"ב ע"ב:

שנויי נוסחאות

ן ספק עכו"ם ספק ישראל] כ"ב"ם וכ"ל ספק ישראל ספק עכו"ם וכסכתן הקדומים. (אות הגל) כך"ב וכ"ל סכ"י וכמ"ל ניחא. ן הי מפקחין עליו] כמ"ב"ב ניחא; כ"ב"ם ל' ..עליו את הגל. (ואם) מת כ"ל"ם ג' ניחא; כ"ב"ם ל' מצאוהו מת.

לקוטים

שיחור מרלית ע"ב ן"ב כלרלוסם מוסב ובדומם וזה מ"ל לקך לריכי לפעמת ואפי"שלוה כיון הר"ב ב"ם וכ"מ"ל ובמ"ל תוסת דו"ק ס"ל: תוי"ם ד"ה אין וכו' בדרך כלולה וכו' הר"ב ע"ת כקי לתך סחיכו לפת בקמיע וזה על דרך אלולה וכו' ע"ב. ולפי"ן דסקם לה הוי עוכר על המלות ממש דיכון דלגילי בהו הוי לדידיה כחכמים וכ"ם שתתו מולילו בידו אלא דרך מלטת מפ"ב הכא דהוי עוכר בידים(ב"ל): שם ד"ה וכל וכו' הכי מסיק וכו' דיק לומר מסיק מסום דמקמי הכי מיכא הלתת מתני' ר"י וכ"ע ולתב"ע דסקי לה מקלי לתלייני ולבתר הכי ת"ל תמר שמואל לי כולי האם למיעל בידי עדיפא מדידהו ומי סהם וכו' ואמר רבא לבלהו לית לה פירכא לבר מדשמואל דלים ליה פירכא ולל תאמה היכי פליג שמואל לחתלי דבכה"ג לשכחן בס"ם מוכח וס"ע דמריך בריש מילן בפר דמסקי תמוהלי דשחיטה מן הלולה גמרא ואפי' מייתי לה מקרא ושכחו בפלי הכלולי דבהאי גוונא בשיל מני מתוהא לאתון דלא מקרי לה מתלוקת דוליכא ניוייהו הלא מסמעות דוכיתים בלבד וכ"ע דומיא דמם דף הכא לא מי בתגינם בני ליתר בדיים מי תים בתוכר ע"ם (שם) ז ן בשבועה שפק וכרי' סמ' ומכל שבהבו תרי לתרייני נקט לר סכיבר בריבא שפק שהוא שם וכן שפק מי וכבא תמלי וכרי בריבא שהוא לר ספלוגי וכבר סכנים הכי ס"ע פ"ז וכהב רמ דהוק ועב"ד דדייק לומר בכי גרסות דתע"ב דלינו שפק שקול הלא דים לתלוק בנכרי פשי מיכאל כגון שהיו שם רוב נכרים אפילו בכי תרי דאין הולכים בפקום נפש אחר ברוב וכמ"ש התו"ם שם שפ' וכ"ר לא כרבים כזה ולכך כתב על דברי הפי"ם בתיבוני דהוב מאן דכר שהיב וכו' ומה לא עיין יפה בדברי התוס"ם ש"ב(שם):

עליו שלא יבוד לחותו עון לעולם. לחר בידוי והפרישה מן העון. ומודה ועוזב ירחם (משלי כ"ח) ולחר בחרטה על העון כי לחחרי שובי נחמתי (ירמיה ל"א): על עברות קלות וכו'. מ"ם הר"ב ומסקנא דמלתא דגמרא שאם היד וכו' לחי זו וכו' דלרבנה כתובים כתיבי. נלחר (ירמיה י"ג) שובו בנים שובבים לרפא משובותיכם. למדה שם עבירה שמתכפרת בתשובה לבדה. ונלחר (ויקרא ט"ז) כי ביום הזה יכפר עליכם למדה שם עבירה שלריכה יה"כ. ונלחר (תהלים פ"ט) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם למדה שם עבירה שלריכה יסורין ומסתברה הקל לקלה והחמור לחמורה. ונלחר (ישעיה כ"ב) ונגלה באזני ה' לבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון. למדנו שם עבירה שאין לה כפרה אלא במיתה. וזהו חלול השם. פי' הר"ב חוטא ומחטיא לחרים. וכדפירש"י. וכגמרא משמע דכל שעושה עבירה ולחרים למדן ממנו לנהוג ג"כ קלות בדבר מקרי חלול השם דהיינו מחטיא לחרים. והייט דלעיל מהך קרא כתיב ויקרא ה' וגו' לבבי ולמכפר וגו' והכא הדוג בקר תשובה מכפרת. על עברות קלות. על עשה. ועל לא תעשה[מה]. ועל החמורות[מו]. הוא הולה. עד שיבא יום הכפורים ויכפר[מז]: ם האומר אחטא ואשוב. אחטא ואשוב. אין מספיקין בידו לעשות תשובה[מח]. אחטא ויום הכפורים מכפר[מט]. אין יום הכפורים מכפר[נ]. עברות שבין אדם למקום. יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחבירו[נא]. אין יום הכפורים מכפר. עד שירלה חברו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא ט"ז) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. עברות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו. אין יום הכפורים מכפר[נב]. עד שירלה את חברו. אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין[נג]. מי מטהר אתכם

חטא נזלות אחם מעילות: על עשה ועל לא תעשה. היחך לעשה תשובה מכפרת לבד לח העשה שיש בה מלקות. תשובה תולה ויוה"כ מכפר. ומסקנא דמלתא דגמ' שאם היד בעשה ובלחו היחך לעשה. לו שגג בלח חעשה שיש בו מלקות ועשה תשובה לחיו זו מבש עד שמוחלין לו. ואם היד בלחו שיש בו מלקות תשובה תולה ויוה"כ מכפר. ואם שגג בחייבי כריחות ומיחות בית דין החטחת מכפרת עם התשובה. ואם היד בהם. תשובה ויום כפורים תולין ויסורין ממרקין. וה"מ כשלח חלל לח הטא כלומר שלח חטח והחטיח לחרים. לבל אם חלל לח הטא חין כפרתו נגמרת עד שימות. וכל זה בזמן שחין שם שעיר המשחלח לבל בזמן שיש שעיר המשחלח הוח מכפר על כל העברות קלות וחמורות חוץ מעבירות שבין חדם לחבירו שחין מהכפר לו עד שירלה לח חבירו: ם אחטא ואשוב אחטא ואשוב. חני זימי חין מספיקין בידו וכו' שבין שעבר עבירה ושנה בה שוב היו פורש ממנה. לפי שלומה עליו היסר:

הלין מסכת יומא

ם האומר אחטא ואשוב כו'. אחטא ואיה"ב פ"ה ס"ב מיי' שם פ"ב ה"ח: עבירות. טו"ב פ' לחחי ס"ח יעקב פ' לחחי למז מפקמ"ח. פיי' שם פ"ב ה"ח: אאר ר"ע יעקב יחקאל למז שם"ר. פפקל"ב כ"ד פפק"ו שנה:

שנויי נוסחאות

ח תשובה מכפרת כד"ע וכ"ק וכ"ל והחשובה.. קלות כ"ק וכמ"ב ה ק ל ו ת. (על החמורות כ"ה כ' ליחח. כד"ג על.. הוא תולה כד"ג וכ"ק וכ"ל וכ"ה וכ"ל וכ"מ כ' וכמ"ב היא.. ; כרמ"ם השובה תולה. עד שיבא יוה"ב ויכפר כ"ה כ' יש כאן הוספה.. ו י כ פ ר. המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות חשובה. ועי' לקמן פ"ב מי"ח. ם (עבירות שבין אדם למקום יוה"ב מכפר) כ"מ ה' ליחח. (עבירות) שבין אדם לחבירו כ"מ ושבין.. וליחח וכן ליחח כד"ג וכ"ק וכ"ה וכמ"ב וכמ"ב מכפלים ושבינו לבין חבירו); כרמ"ם עבירות שבין אדם למקום יוה"ב מכפר ולא עבירות שבין אדם לחבירו עד שירלה את חבירו. חבירו כד"ג וכ"ק וכמ"ב וכמ"ב את חבירו. (את זו) דרש וכ"ה במ"ב; כד"ג וכל הכ"י ליחח. כ"ה ד' קושטא ליחח מן את ז"ר עד סוף המשנה וכ"ה. (עבירות) שבין אדם לחבירו כ"ל ושבין וליחח וכן ליחח כד"ג וכ"ק וכמ"ב וכמ"ב מכפלים ושבינו לבין חבירו). כ"מ ליחח מן עבירות שבין אד"ח עד סוף המשנה וכפרק. מי מטהר אתכם כד"ג ומי..

לקוטים

ם במשנה אמר ר' עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים. מי מטהר אתכם. ויחה ר"ע מה נאמר שני דברים אתם לפני מי אתם מיטהרין. כלומר הם ליחח בזמן שבית המקדש קיים. ומקוה דמייתי לעיל מקי. דכתיב לפני ה' מטהרו. ומקוה דאתריהם בשבת מקרקים ישראל. שמורה שבשיהו שרוייה עליהם. לח הדבר ידוע לפני מי אתם מיטהרין. (ובסית מ"י מקרא אומר עיזקה כמד"ח מי ברח לגה. והוח ישוכות הכתר המטהר ע"י תשובה. תשובה"ם ודלי והדבריס עתיקים) כלומר לפני מי מעשיכם. לבל מי מטהר אתכם אתם. דהיינו מצות שאיכם לעתיד לבח מי מקדשו

יכין תפארת ישראל בועז

יחד, חטאת ואשם ודמי ומיתה וי"כ מכפרין עם התשובה, דהרי חטאת ואשם נמי ודמי מין מכפרין רק כשבב. וכ"ל משום דחלוקין בדיבוק, דחטאת ואשם מכפרין כפרה גמורה מלריחות, לבל רק בשוגג, דמזיד הו"ל זדון דעעים. ומיתה ויו"כ לחיבא, דמכפרין על כל חטא שבעולם ובין במזיד ובין בשוגג, לבל לא כפרה גמורה דלי במזיד לריך יסורים, ולו בשוגג לריך קרבן [כפנת י"ב כ' ויומא פ"ו ה']: מו) על לולו הניחק לעשה בין במזיד ובין בשוגג, ועל לולו גמור אם עשאו בשוגג: מו) כלומר שעשאו במזיד: מח) לבל כריחות ומיתה ד"ל, בשוגג לריך חטאת, ובמזיד, חשובה ויו"כ הולין, ויסורין ממרקין חטאו לגמרי. לבל חמת חיש בו הסם, שע"י חטאו יקילו מחריס לחטות, כפרתו במיחתו. מיהו בזמן שעיר המשחלח, הוא מכפר הכל. חוץ מחייבי חטאות ואשמות. ומיהו עבירות שבין חדם לחבירו, אין מתכפר בשום לופן, עד שירלה חבירו: מט) דוקא בחמר בן ב' פעמים: נ) שיעבבוהו ממש מלעשות כל הרחוי לו לעשות ביו"ב: נא) שהזיק גופו או ממונו או כבודו: נב) מדכתיב לפני ה' דוקא: נג) ל"ל דס"ק, מחריכם ישרחל שקודם שיכפר להם הקב"ה, לפני זה אתם מטהרין חת עלמיכם שחשלחו זה לזה:

שבשניל

הוא שיחטר הרוצח להמיתו, היינו מחוייב למסר נפשו בשביל הך למילה. טורנו לחבירו, ממשת דהיה פטור, דהיינו כהל הרג, ואל יעבור, דאם אעפ"כ עבר, פטור מדיני חדם, כיון דמחמת חושם עשה, וחייב רק בדיני שמים [כרמב"ם פ"ה מיסודי תורה ה"ד]. וה"נ נאמר לחבירו שיהרגו לפלוני כמעשה דרבא, משלח חייב מיתה בידי שמים לכ"ע [כרמב"ם פ"ב מרולח], ולשמעי החזק חייב מיתת ב"ד [לקלוטין דמ"ג ה'] ת"ל כמו שהורג לפלוני, מחוייב למסור נפשו לפלוני, ומחוייב למסור נפשו בשביל שלח יתחייב מיתה לשמים, וכמו כן וכ"ם נאמר לחבירו שיהרוג לפלוני, מחוייב למסור נפשו כדי שלח יתחייב מיתה לשמים. וכיון לחייבין נאמי שעשה, הו"ל עושה שלמר לקרב מיתת חבירו

כחיע

לפי שיעור לב האדם רע מנעוריו לא יוכל להתגבר עליו לטהר בתשובה. והוא רמוז יכפר עון יעורכו וגו' ימקנו לנקו יתמכו לגבאי ילח ממט נדח. וז"ס מי מטהר האדם ומאי למיים פתח ממאי וזרקתי עליכם וזהו כלי התעוררות האדם. ללה הוא ברחמיו מטהרם. וכן זה הכתוב נאמר (יחזקאל ל"ו). בן האדם בית ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו וגו' ואשפוך וגו' ואפין וגו' ויבא אל הגוים וגו' ויחללו וגו' לא למענכם וגו' וקדשתי את שמי הגדול המתחלל וגו' ולקחתי וגו' וזרקתי וגו' הרי שאמר אתם"ם שמחללין הש"י אפילו בגולה שנאמר אביכם שבשמים". וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם". ואומר (ירמיה י"ז) מקוה ישראל. מה מקוה מטהר את הטמאים. אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל":

סליק מסכת יומא

יכין תפארת ישראל בועז

נד) שבשביל שתחלתו זה לזה, גם הקב"ה מטהר אתכם ומכפר לכם, דכל המעביר על מדותיו מעבירין פשעיו [כר"ה י"ז]. או ג"כ שמפני שהזכיר לעיל ב' מיני כפרה, א' הכפרה ש"י הבאת קרבן שמינו מועיל רק בזמן שבית המקדש קיום. הב' הכפרה ש"י התשובה, שמועיל בכל עת ברחמיו יתברך. להכי אמר ר' עקיבא מאשריכם ישראל מים לכם ב' מיני כפרה, לפני מי אתם מטהרין, בזמן שאתם בידכם להועיל לעצמיכם ומתכפרו חטאותיכם, דהיינו בזמן שבית המקדש קיום, שתפשר להביא קרבנות. ומי מטהר אתכם, כאביכם שבשמים שהוא מקור טהרתכם, דהיינו בזמן שאתם בגלות ואין בידכם להועיל לעצמיכם, אז מטהר אתכם אביכם שבשמים. ר"ל כשאביכול מין עיקר שיניתו מלגיכם בחרן: נה) כנגד כפרה ש"י הקרבנות שהביא ההגה, מייתי הכא קרא חזקתי, דטהרה ש"י זריקה הוא ע"י כה אחר שזרק עליו, כמו כן כפרה ש"י קרבנות, אינו רק ע"י כה אחר של שהכהן המקריב: נו) זה הקרא מייתי נגד הכפרה ש"י תשובה, דכמו דטהרה ש"י טבילה, הוא ע"י הטמא עלמו, שהולך ומובל ומטהר, כמו כן כפרה ש"י תשובה, רק בכח רצון התוספ תניא יחלך הסרק מידו ויעבול במימי המקוה יתברך, ומהר, ש"ש למשלש כלל בין הבנים לאביהם הרחמן, שרחמיו יתברך הן בעלמן מקוהן ומהרתן של ישראל, ומיון לריכין קרבן לו יו"כ כממולעים בינם לאביהם, רק המיד ידיו יתברך פתוחות לקבלם בתשובתם ולחבקם בחיבה רבה ואהבת עולם. והקב"ה יטהר טומלומיהו, ויחזק לבבנו לירחלו ולעימוד תורתו לעבדו שכם אחד ללמ. נשלמה מסכת יומא

וולאי מתנהל בניסת עלמו, מש"כ בכח ספק וחשם נגד היה. פש"ם לא דייקינן כל כך בהיי בעם]: סליק מסכת יומא.

הלכתא גבירתא. כללא דפרק חי

פרק ח מ"א יוה"כ לילו כיומו לבל דבר ואסור בו במלאכה אבילה שהיה רחיצה נבין חמין בין צונן ואפילו מקצת נופו כשהוא לתענוג משא"כ להעביר לבלוך מים, צואה, דם וברוסה מידיו ורגליו או שאר גופו, אבל להעביר הזוהמא ברחיצת שחרית עד קשרי אצבעותיו ורחיצת בהנים לתוכן וכן לרחוץ רגליו כשהן בהות ע"י שבא מן הדרך דב"כ אינו לתענוג וכן בחשיל מים לומר אשר יצר אמי לא שפשף (כרמ"ב) או לרחוץ מקום המלובלך מקרי או מצואה שנתיבש בשערו דשריז וכלה כל שלשים יום לאחר החתונה מותרת לרחוץ פניה. ואסור בסיכה נאפי' להעביר הזוהמא ומקצת נופו, מיהא לסוך שחין ומכה מותרז. ואסור בנעילת הסנדל, ונדוקא דעור, משא"כ דגמי או קש או בגד מותר, ובחולך במי נשמים או רפש מותר, ומיד בשמניע לביהכ"נ עוד קודם שיגיע למקומו צריך לפשום ולשליה יהפך ימין לשמאל ושמאל לימין, ולרמב"ג כאן דהוא דאוריימא אפשר דחמיר מש"ב, דאפי' בין העכו"ם דאיכא למיחש שילענו אסור, ולעמוד על כרים וכסתות דעור מותר, אפי' בקשי ורמחסיר תע"ב. ובכתשיש המטה נואפילו ליגע באשתו ואפילו ביום אסרז. ועש"ם רכולהו דאו' בהסבמת אחרונים, אין חייב כרת אלא על מלאכה אכילה ושתיה, וכל מלאכה שחייבים עליה בשבת חייבים עליה ביה"כ, וכל שבשבת פטור אבל אסור, גם ביה"כ כן, אלא שבשבת זדונו בסקילה ויה"כ זדונו בכרת, וכל שאסור לשלשלו בשבת, אסור לשלשלו ביה"כ, ו"נפילה דליקה ביה"כ מותר, לאציל סעודה אחת לצורך לילה, ועי' בא"ח סי' של"ד בדליקה בשבת וה"ח ביה"כ. וקניכה ירק והצעצה אגוזים שהתירה הגמרא מן המנחה ולמעלה, האידנא אסור, והמנהג שהחינוקות משחקים באגוזים ועל השלחן דוקא לוכר הפצעת אגוזים ואין למחות: מ"ב, ג. האוכל ככותבת וצמה ביה"כ והוא מעט מאות מכביצה בלא קליפה בין גמ בין גדול כעוג

מלך הבשן חייב כרת במזיד או חטאת בשוגג, וכל האוכלים מצטרפין לשיעור זה, ואפילו מלח דעל בשר ויצר שעל ירק, משא"כ אכילה ושתיה דאין מצטרפין, ובשהה והפסיק בין האכילה, לרש"י בלא שהה עכ"פ בכדי אכילת ד' ביצים, ולרמב"ם בכדי ג' ביצים מעטרף. וכ"ז לחיוב, אבל לאיסורא אפילו באכל כל שהוא. ואוכלים שאינם ראוי' לאכילה, או באכל עיה"כ עד שקע במוזנו ואכל אחריו ביוה"כ אכילה גסה נדאל"כ איך משבחת אכילה גסה, דעכ"פ חייב למה שאכל תחלה באיסור קודם שנעשה לו אכילה גסה, אסור ופטור. ואסור למעום ולהפליט אפילו עצי בשמים, משא"כ להריח מותר ומיב לעשית כן למלאות ק' כרכות, ושטפף מאבאך דעת הרבה פוסקים להתיר. שיעור שת' ביה"כ הוא כמלא לוגמיו נדהיינו לחי א', בל"א באקקע אחרז, והוא מחות מרביעית ויותר מחצי רביעית, כל אדם לפי מה שהוא הנהול למי נדלו והקטן לפי קטנו ש"חייב, ובב"ש לאיסור. ומשקין שאינם רואוי', כציר ומורייס והומץ חי וחזק כ"ב עד שמבעבע כשנופל על הארץ אסור. ולרש"ו דוקא בשתי בשיעור החייב מהראויין, משא"כ בשתה הרבה מאד חייב נובן בשהה בין השתיות, לרמב"ם ביש בין שתיה ראשונה עד סוף אחרונה כדי שתיית רביעית מצטרפין, ולראב"ד שיעור צירוף השתיות כאכילין, כדי אכילת פרס. ולינע באוכלין ומשקין ליתן לקטנים הרמ"א מתיר בשם תה"ד. ומהריל"ו אומר, ולכן באפשר יש להחמיר ובן בכל השנה באם הוא דבר שאסור לו, חייב להרחיק את עצמו באפשר, כהר הכרמל תשו' כ"אז, ומוהלי לעניז מציצה, בשאר תעניות לא יולפו ביין בסה רק ביד או במוך סבלי אמצעות הפה, וכ"ש בש"ב, וביה"כ אפי' במוך אסור משום מחיפה, רק יולף ביד, אבל או שתה בשיעור ועשה מלאכה בשוגג חייב ב' חטאות, אפי' בהעלם אחת. משא"כ באכל ושתה בהעלם א' שלא ידע שיו"כ

ושהרתם נד"ל כפסוק בתלותו. ואומר אקוה ישראל כד"ל וכ"ק ומשכי"ל ..ישראל ה', במשכ"כ ד"ן כפ"ת ל"ל ניתת מן ואומר עד סוף המצמה והפרק, מה אקוה כד"ל ושהה.., נכי"ק

הפקות

לקוטים

מקדשו. וכאילו אינו מייחד שהם שמו עליכם. לשוני הגוים. זהם אתר אביכם שבשמים. יהיה תפ"ם שעלה ויבא לו בשמים כדי אביכם הוא. ויש לו יחס והשתעות עמכם. כהשתוף שהיה אל הבן ע"י שביהכו שהיה זהם אביכם שבשמים שתפ"ב ולכן הניח שני פסוקים. לי' וזרקתי עליכם מים שהוכים. שהוא נאמר על זמן הגבולה. כשוב שכניס עם ישראל מהגלות לנקומה. כי לו נעשה ממקום שיעור קומה שלימה דוד"ק. ופוד שניה שכהוב אקוה ישראל. להוהות על שכרת ישראל ע"י שכניס בגלות. זהו שכהוב אקוה מוביעו ישראל מהגלות. כעם נהה. על דור שגלות נאתר שם. כוכתיב בפניה למה תהיה כגר בארץ. כגנור לא יובל להושיע. שהקיים בגלות שם. שכתיב ימינו אחוז. שם היות יהו נעויה עליעו. (ובייהו אקוה"ם שלין הפה שלם) והמכיל יניז ויהוה: לאמנם יקבה קלת של דכיניו זה. דלדרכם שכתוב בזכותי אתריני דאמ"ג דכניכם עתהן מ"מ כם נעומתמן. כדאמרת לכלורה מהת דאמרי לאהוב מינהה. דאמר כפהא ודאי נהי שמלין אתון דכתיב עומאתכם בשוליה. ומאי אהדרו ליה כתיב התוכן אתם נתוך עומאתם. כה אמ"ג דשוכן אתם עומאתם היה. אינרת דאיכא למיהך בכהוא נהי. דאמאי דלקבי ככוח מיהא. לא אהדרו ליה מידי דאוכיח אמ"ג דכניכם עתהן. ומכח אחרו ליה. דהכי כתיב כתוך עומאתם. אלא כך פירוש שאמר ק"ל ישראל שמלים הם בגלותם. מדכתיב עומאתם נכתוכם. ואמדהיכ ליה מי הכי היינו דכתיב שכוכן אתם בתוך עומאתם. אלא אפשר לכוון כנוד כי עם הטמאים. אלא דהא ממלים לא מיקרי אשלי בגלות. רק עומאתם היא אלא מאברהם אמם לנאמי בגלות. וזה לפי שיש שני מיני עומאות. ואלתת אינם עומאתם. ומכח אחרו ליה. דהכי כתיב כתוך עומאתם. אלא כך פירוש שאמר ק"ל ישראל שמלים הם בגלותם. מדכתיב עומאתם נכתוכם. אלא דהא נקרא עומאה. כי לא מטר ואינו עמא. כי כל הטומאות שהם עומאות עמם. כן מצורה נטבילה תוך עומאתם אם שניכם כזאת. ונריך לחזות אתר העבילה. ותיי"ל אין מבול

יום שמת, מ"מ עתה בנגועתו שמין לו לפר פרה ואין מאסר לעכור משומשת מת בלבד שהיא רק מקנית. מ"מ מכמשמה משמעית ודאי נמכרין שמו לשונם ע"י שגילה, ע"כ מקל הוא יפי שוכן כתוך עומאתם. ולא כתוך עומאים. כי כעומאה תיכה דכוקה כהם. וכתי מיומא דמומאתם נשוים. לומר שהיה עמית גם. רק תוכה סניגוריוס כשוים. ולזה לא תמצא שקרקעין יכשל שמאים בהמלט. והמלת אתי נמי שגיר ניכא יתיא דמתני', דמס מקום מעכר אם שמומאים. שגיעה ולא מהוים מעכר. משתייה דלימא מה מקום מעכר ומו לא. אלא מקום הכך קרא מקום יכשל. מייתי לגלויי מעכרין על ישכשל. ע"י הסניה שכרוייס עמהן בגלותן כדפריבא. כדי מקני לגבייה מיך לאסכר לומר כן שאף בגלותן מעכר את ישכשל. דאף כתיב הכוהן לוקח כתוך עומאתם. דמוכח דאינו מעניר את העומאה. על זה כתיב דמ"מ שגיר ילפי' מהך קרא דבגלות עושה מעשה מקום. ודומיא דמקום מה מקום מעכר את הטמאים הנמוכים. אבל לשאים טמאים ממש מינו מעכרים מכל וכל. (לא כהזאת מי חטאת. שמעכר לף את שאים ממאים. כגון עכולי יום ומעורבי שמש. דאים ממאים. ומעכרתן לגמרי. ומפני כך נקראים מים פסולים. משל"כ לעמאים שלא עכלו לא מהיא מידי) כך בגלות. פקכ"ם מעכר את ישכשל. אילמא מכלל עמאים. לעפ"י שכרויים כתוך עומאת מת ת"ל. ומתמה זה מין עהוים. שאין עכרים גמוכה כי אם על ידי זיקה מים פסולים. כשיהיה מקוה נפחת לאחלה ולעני נדה. שיהא לעמיד כמהרה כימינו. ודו"ק היטב. כי דרך למד ודקדק דיבקינו לף ומשכליים יכינו. ישמע חכם ויוסיף נקח. ולמדנים הם דבריה מלוגים לוגם גבוהים: (ג"ם).

הוא או שיה"כ אמר באכילה ושתיה אינו חייב אלא א': מ"ד. התינוקת עד י"כ שנה ויום א' לנקיבה ובן י"ג ויום א' לזכר מיאו' מוחרי בכל, הוץ מכנעילת הסנדל, ומותר לזכר לעכו"ם לרוחצן ולסוכן, ולהאכילן אפי' בידים מותר. מיהא מדרבנן מחנכין, להאחיר זמן אכילתו שעה או ב' ממה שהוא רגיל, בתינוק ותינוקת חוק ב' שנים קודם זמן שנשן, ובחלש שנה א'. ובמהוה ספ שנה אפילו רוצה לתנך לשעות מוחין בידו. והאידנא דכל חילדים לופרים וחלשים עי"ן, א"צ לחנכם אפילו שנה מקודם, ודי בזכר י"ג שנה ויום א' ונקיבה י"ב ויום א', דאז חייבות להתעות ולהשלים אפילו כשאין להם מי השעורות: ס"ה. עוברות ומניקות מתעות ומשלימות. ועוברי שהריחה ומניה משתני', אעפ"י שלא אמרה צריכה אני, או שאמרה צריכה אני, אעפ"י שאין מניה משתנים, ובשאר כל אדם דוקא מניו משתני', ולא מהני אמירה בלבד. ולזר אפרים בשם הר"ן, בבריא שהריחה ועדיין נפשו מאבילין אותו ע"פ עצמו או ע"פ בקי הסכיר בו וכו', וב' דאפשר דגם הרא"ש מודה בזה דנשתנה מניו לאו דוקא לוהשין באונה שיה"כ הוא, ובאם נתקררה דעתה בזכרון זה מוסב, ואם לאו תוהבין בוש בדוסב ונותנין לתוך פיה, ואם לא נתיישב דעתה נותנין לה רוסב, ואם לאו, נותנין לה המאכל עצמו, וזה דוקא בעוברה, שלפעמים מתיישבת דעתה בדבר מועט, משא"כ בחולה דמאבילין אותו בם"ש לקמן. כל אדם שהריח מאכל ונשתנה מניו מסוכן הוא אם לא יתנו ממנו ומאבילין אותו ממנו. יולדת תוך ג' ימים, ז'אין מונין כאן לכל היסים דנ' ו' מעת לעת ד"מ אם ילדה בו' בתשרי בערב אין מאבילין אותה ביה"כ, אם לא אמרה צריכה אני, דכיון דנכנס יום רביעי כבר מקרי לאחר שלשה מנ' עד ז' דוקא באמרה צריכה אני מאבילין, ועי' בסוף סוף אות ל"ג, ויל"ד. מכאן ואילך הרי היא ככל אדם ואין נותנין לה באמרה צריכה אני מחמת לידה, אבל באמרה צריכה מחמת שמכביד עליה הלי נותנין. חולה יש בו ט"ן חילוקי דינים א) ברופא בקי אפילו עכו"ם נולאמ"ו רבינו הגדול זצוק"ל בתשרת האידנא יש להתיישב בדבר והעיד דבקיניו ראה דשבקי להמנותייהו דלכל חולי קל אומרים תמיד שכשיתענה יסתכן, ואני בי"ת מוסיף עוד אנחנו רואים היום דרופאי ישראל, שהרוב שלהם בעוה"ר הם כופרים בתה"ק, הם בזמן לבם מיעצים כמעט עוד יותר להחיה בענין אכילת אסורים וכימי תענית מעבו"ז אומר, שאם לא יאכל אשער שיכבד עליו החולי ויסתכן, ואפילו אינו אומר שיסתכן, רק שאפשר שיכבד עליו החולי, אנחנו חוששין שמא יסתכן, ואפילו החולת אומר א"צ, אפ"ה מאכילין אותו נוכ' הרא"ש דעבו"ם או אשה ר"ל בקיאה נאמנים להאכיל לחולה אפי' להכחיש [ישראל]. ב) ברופא א' אומר צריך ורופא א' אומר שא"צ, או ב' כנגד ב', ואפי' קצת יותר בקיאין, נולרמב"ן בא' מומלג בהכמה מאכילין בשבילו אפילו נגד ב'; מאכילין אותו. ג) אם ב' אומרים צריך אפילו מאה אומרים א"צ ואפילו החולה אומר קסם שא"צ מאכילי' אותו. ד) ברופא אומר שאינו מכיר החולי הרי הוא כאדם דעלמא, ואין דבריו מעלין ולא מורידין נועי' בסמוך]. ה) חולה אומר שצריך אפילו מאה רופאים אומר שא"צ, ואפילו הרופאים אומרים שהמאכל יוקדו [רדב"ז] שומעין לחולה וסוכירין לו תחלה שיה"כ היום, דשמא שכח. ו) בחולה ורופא אומר שא"צ ורופא אחר אומר שצריך או שהחולה אינו אומר כלים ורופא א' אומר שצריך, ושנים אומרים שא"צ אין מאכילין אותו. ז) בחולה ורופא אומר שצריך אע"פ שמאה אומרים שא"צ מאכילין אותו ולא חיישי' דהחולה אומר משום דמאמין לרופא. ח) חולה אומר א"צ ורופא מסופק כלו' שמכיר החולי ואינו יודע אם יסתכן, מאכילין אותו. ט) בחולה אומר שאינו יודע והרופא אומר א"צ אין מאכילין אותו ונבאם החולה רופא ומבין או לרש"ז אינו יודע שלו, כאילו אמרו רופא אחר, ודינו כדין ח"ז, י) ואפילו בלא שום רופא ונחלש הרבת עד שנראה לרוב בני אדם שאצלו שהוא מסוכן אם לא יאכל מאכילין אותו וכתב או"ה אם החולה רוצה להחמיר אחר שצריך לכך עליו נאמר אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, וכ' הכנה"ג מאכילין אותו בע"כ. יא) שיעור כשמאכילין למעוברות או לחולה יאכילוהו תחלה פחות מכותבות דהיינו כב' שלישי ביצה בינונית, וישהה בדי אכילת ד' ביצים ואז יחזור ויאכל פחות מכותבת. ובשתיה יבדוק בחולה עצמו קודם יה"כ כמה הוא מלא לינסיו שלו כשיסלקנו לצד אחד וישק' ביה"כ פחות מאותו שיעור, וישהה בין שתיה לשתי' כדי אכילת ד' ביצים ולכל הפחות כדי שתיית רביעית שהוא ביצה ומחצה. יב) מיהא באמדוחי שאין חשיעורים הללו מספיקים לו או שהחולה אומר כן או שנסתפקו בדבר מאכילין ומשקין לאותו כל צרכו. יג) וב' הב"ח דנוהגין שנותנין למניו מאכל ואומרים לו יה"כ הוא ואם יאכל הרשות בידו, וכן ביולדת אחר ג' תוך ז' וכ' הפ"ו דצריך לומר לו אם אתה יודע שיש לך סכנה אם לא תאכל אכול כמו שצריך לך, ואם די לך אכול תחלה פחות מכשיעור. יד) וביולדות מהמנין לנשים דאינהו בקיאי בהו. טו) ומינקת שיש לה ילד חולה ומסוכן ואינו רוצה לינק כי אם ממנה, ואם מתעינת סכנה הוא לולד אינה מתענה אפילו ביה"כ: מ"ו ז. מי שאחזו בולמוס והוא חולי שבא מחמת רעבון וסיכנו שעיניו כהות ואינו יכול לראות מאכילין אותו עד שיאורו עיניו נע' בגמרא משיבחין בין מוב לרע בטעמא], ואם אין שם מאכל של היתר, מאכילין אותו מאכל דאיסור, ואם יש כאן ב' מיני איסור אחר חמור מהביאו מאכילין אותו הקל תחלה, אם צריך לכשר ויש כאן בהמה שצריכה לשוחטה וכשר נבילה מוכנת שוחטים לו, כי בנבלה יעשה עבירה בכל בזית ובוית, ובצריך לאכילה לאלתר והנבילה מוכנת, והשחיטה מתאחרת, מאכילין אותו הנבילה, ובאם צריכין לחמם לו יין להגמ"ר ור"ם מוסב שיחם העכו"ם ויתנסך היין משיהלל ישראל שבת דאיסור דסתם יינם קיל משבת, ואפשר בלא ניסוך כי"ד סי' קכ"ח סי"ו. ולרש"ו וב"ח טוב יותר שיחמם ישראל, כי אם יתנסך או על כל מסה ומפה ששותה איסור כלקיל בנבילה. (מי שנשכו כלב שוטה וסימניו פיו פתוח וירינו נוסף ונובו תלוי בין רגליו, ומהלך עצב בדרך ישר המיד, ונובח ואין קולו נשמע אין מאכילין אותו מחצר כבר שלו דאין רפואה זו ברוקה, ואע"פ דסכנת נפשות להקל, היינו במרפא בטבע לא דרך מגולה ולהכי כל שאינו ברור רפואתו אסור כ"כ ע"ר צוק"ל בתשרת, ועי' שם בדברי רבינו אוהבן של ישראל הנ"ל רפואה לחולי הזה ר"ל, והחיוש בגרונו בחולי הנקרא שראבאק ר"ל נעי' רפואתו בתשרת] ממילין לו סם בתוך פיו בשבת ואפילו צריכים אחרים להלל עליו השבת דספק נפשות ואפילו הרבה ספיקות דוחה שבת וכל איסורי התורה דאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש, חוץ מע"ז ג"ע וש"ד, ואפילו להצילו רק לחיי שעה, ויש ספיקות רבות ביחד, כגון שנפל על אדם פסולת ס' הוא שם, ספק אינו שם, ואפילו את"ל הוא שם שמא מת, ואת"ל חי דלמא הוא עכו"ם מספקין עליו עד חופשו דבאין בו נשמה יניחוהו, וביש בו נשמה אפילו א"א שיחי' רק חיי שעה חיישינן ומספקין עליו לנמרי (נדעינן אם יש קולא בלא ניחוש לחיי שעה עי' בתשרת). וביש לו חולי שניים בעלמא, אם חלה עי"ז כל נופו סותה לומר לעכו"ם להוציאו בשבת, ועי' בהלכתא גבירתא מס' שבת ספי"ד, ובתשרת כאן): ס"ח, ט. חמאת ואשם וודאי בזמן המקדש מכפרין לנמרי, דהרי שב כשהתודה על קרבנו משא"כ אשם תלוי אינו מכפר לנמרי אלא שמנין מיסורין עד שיודע שחמא ויביא חמאת ויתכפר, וכל מצות שבתורה עשה או ל"ת, בעבר עליהן בזדון או בשגגה, וכשעושה תשובה וישוב מחמאו חייב להתודות לפני ה', שיאמר אנא השם חמאתי עויתי שפשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, והוא עיקרו של וידוי. ומצות וידוי הוא מצות עשה, וכל המרבה להתודות ומאריך בזה משובח. וכן בעלי חמאות ואשמות מתידין בעת שמביאין הקרבן. וכן מחוייבי מיתות בית דין ומלקות אינם מתכפרים אלא בוידוי, וכן החובל בחבירו ומוסק ממונו אעפ"י ששילם אינו מתכפר אלא בוידוי וישוב מלעשות כזה לעולם. וכן על השעיר המשלח שהיה כפרה לכל ישראל כה"ג מתודה. ובוה"ו שאין לנו בעוה"ר בה"ק ולא מזבה לכפרה, התשובה עכ"פ מכפרת, וגם עצמו של יה"כ אינו מכפר אלא לשבים. ושלשה חלקים הם בכפרה ותשובה עם כל אחד ואחד, א) עבר על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו. ב) עבר על ל"ת שאין בה כרת ולא מיתת ב"ד ועשה תשובה תלה ויה"כ מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם. ג) עבר על כריתות ומיתת ב"ד ועשה תשובה תשובה ויה"כ תולין וייסורין הבאין עליו גומרין הכפרה, ובל זה בלא חילל השם בשעה שעבר, משא"כ בחילל אינו מתכפר עד שימות. ב"ד דברים הם המעכבין את התשובה שלא תועיל ונמנות בסמ' קמנות ובר"ף ורא"ש סוף יומא וברמב"ם הל' תשובה פ"ד ה"א ע"ש, ומבללם האומר אחמא ואשוב, או אחמא ויוה"כ מכפר, ומבמ"ק אם עשה את"כ תשובה גמורה אפתית אף בכ"ד אלו הרי זה מועיל ויש לו חלק לעה"ב. תשובה גמורה הוא שבא בידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ולא עשה ספני תשובה, לא מיראה וכשלון כח. וכל המתודה כדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי הוא כמובל ושרץ בידו שאין המבילה מועילה עד שישליך השרץ, וצריך לפרש החמא בוידוי בלעיל. ומדרכי התשובה להיות צועק תמיד לפני ה' בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחמא בו (ועי' רמב"ם פ"ב מה' תשובה ה"ד שהאריך עוד בדרכי התשובה). מצות וידוי יה"כ, כמנהה קודם מעורת מפסקת שמא יחנק בתעודה קודם שיתודה, ואומר הוידוי בסוף תפלת מנחה נחיחד לא הש"ץ קודם אלקי נצור, וראוי להתודות גם אחר אבילה כשל"ה, ואח"כ בערבית, שחרית, מוסף, מנחה ונעילה, ומכה באגרוף על החוה ונולמדרש קהלת על הלב]. ויתודה מעומד ובשחי' כאומר מודי', ואפילו כי שמע ליה מהש"ץ כשתוזר ביה"כ בשמ"ע בקול רם הוידוי, מצוה לענות אחריו ולהתודות עמו כמנהגינו. ולא יפסיק בדיבור, ומצוה לפרש החמא פרטי שעשה כשאומר בלחש, לא כשתוזר עם הש"ץ בקו"ח, ורק בחמא מפורסם לרבים מותר לאומרו בקו"ח ואפילו עונות שהתודה עליהם ביה"כ שעבר ולא שנה עליהם יכול לחזור ולפרוש דלא הוה ככלב שב על קיאו, רק כמ"ש כי משתי אני אדע וכרמב"ם ורוקח ורא"ש דסקטן כראב"י ומדר על חמא הוא כן עולה, חמאת, עולת ויורד, אשם ודאי ותלוי, מכות מרדות, סלקות, מיתה בידי שמים, כרת ועריירי, מיתת ב"ד, שתמיד נזכר החמור המור אחרון. כפרה שייך אצל חמאים, סליחה אצל עונות, וחילה אצל פשעים. אומרים כסתר וגלוי, בשנגה וזדון, דצריך לבקש על הקל תחילה. אומרים סקילה, שריפה, הרג וחנק כחכמים דסליני אר"ש דאמר שריפה סקילה חנק הרג, ויה"כ אינו מכפר אלא על השבים המאמינים בכפרתו, לא להמבעם בו ותושב מה מועיל יה"כ ובמשנה כאן ורמב"ם פ"ג מה' שגגות), ואינו מכפר רק לעבירות שבין אדם למקום, משא"כ עבירות שבין אדם לחבירו, אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהזיק לו וירצה אותו, ואפילו שילם לו הממון צריך לפייסו עד שימחל לו, ואפילו לא הקניטו אלא בדברים, ובאינו ריצה למחול לו חייב לפייסו עד ג' פ, ובכל פעם בשורה דג' בנ"א, והמוחל אל יסרב דאז הוי אכזרי, לבר במתכוין למוכחו א' למובת המבקש, או בחוצה שם רע עליו, ומיהא ברשה, גם זה יכול למחול, ובמת מעמיד יו"ד על קברו והוא עומד יחף, ובחוץ לנ' פרסאות שולח שליח, וזה יכול לעשות אפילו בחוציא שם רע על המת, ובקורא לחבירו ממר לא פגם בכבוד אבין, אלא אם אמר ממר בן ממר:

נשלמה מסכת יומא.

כתב הרמב"ם בא לפיים דבריו בשלש רגלים. וקודם זה דבר על פסחים. ונשאר לו לדבר על ענין סכות. ושבועות. ולא נמצא לו מה שידבר בשבועות. אלא דברים מיוחדים בכל יו"ט. והיא מסכת ביצה. והקדים סוכה על ביצה. לרוב המצות שיש בסוכות. ע"כ: ר"ל סוכה. ונטילת הד' מינים. וניסוך המים. ום"ש שלא נמצא לשבועות דברים מיוחדים. ואע"פ שיש להם הבכורים. וזבחי שלמים. אעידי דזוטרן לא חיבר מהם מסכת מיוחדת. והניחם במקומם שבסדר קדשים. ומפני כן חיבר גם שמה דיני העומר שבפסחים. ובספר יוחסין בשם רב שרירא [גאון]. כתר סדר יומא תנינן מסכת סוכה. דבתר יוה"כ הוה. וחג גדול הוא. ובתריה יו"ט דחד ענינא הוא:

מסכת סוכה

פרק א סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה. לסכת דירת עראי כעין לכתיב (דברים ט"ז) חג הסכות תעשה לך שבעת ימים. תורה תורה עשה סכה לשבעת ימים. ולמעלה מעשרים אמה אין לדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע: ור"י מכשיר. דסבר סכה דירת קבע בעינן. ואין הלכה כר"י: ושאינה גבוהה י' טפחים פסולה. דהיכא סרוחה היא ואין לדם דר בדירה סרוחה: ושאין לה ג' דפנות. דכתיב בסכת תשבו שבעת ימים תסרים ואחד מלא חד לסכך דפירוש סכה שכך פשו להו תלתא גי' דפנות אחיא הלכה למשה מסיני וצריה לדופן חדא ולוקמיה תשעה בשתרו שתים כהלכתן ותליסים לפי' טפח לפיכך סוכה שיש לה שתי דפנות זו אצל זו עושה דופן ג' שיש בו שפה ומשהו ומעמידו בפחות מג' שמוך לאחד משתי הדפנות שכל פחות מג' כלבוד דמי ונחשב כאילו הוא דופן של ד' טפחים *ומגולגל רוב דופן עשוי. והרי יש לסוכה זו ג' דפנות. וצריך לעשות לה גורת פתח. ואם שתי הדפנות הם זו כנגד זו וביניהן מפולש מביא פס שיש בו ד' טפחים ומשהו ומעמידו בפחות מג' שמוך לאחד משתי הדפנות ונחשב כאילו יש בפס זה ד' טפחים שהוא שעור הכשר סוכה להכיה ולרחבה שהסוכה צריכה שתהא ד' על ד' כדי שתהא מחזקת רחבו ורובו ושולחנו. ו' על ו' לרחבו ורובו. ופפח על שפת שולחנו: ושחמתה מרובה מלילתה

מסכת סוכה

פרק א סוכה שהיא גבוהה *למעלה מעשרים אמה פסולה. רבי יהודה מכשיר. ושאינה גבוהה עשרה טפחים. ושאין לה שלשה דפנות. ושחמתה מרובה

פרק א למעלה מעשרים אמה פסולה. כתב הר"ב דסוכה דירת עראי בו'. ולמעלה מכ' אין לדם עושה כו' שצריך לעשות ימים ומיטיטים קבועים וא"ל דבבגין קבוע קפיד ["אלא לעשותו אפילו בלמעלה מכ'] דוודאי דלא לחת רחמנא לעות מה שתי לפסר לעמוד עליו לבהיזה דבר נפטר אם הבנין רצוי לעבשה כלבד לו ליותר מיכן. אלא בעשור שחפסר שיעשה בו דירת עראי חליל מלחת. הר"ן: עשרים אמה. עיין בפירוש הר"ב רפ"ק דעירובין: פסולה. נגמ' פריך דבמצוי רפ"ק דעירובין הני נכה"ג דהכא ותנן ימעט. ום"ש דהכא הני פסולה. ומצי סוכה לתורייתא הני פסולה. דכל כמה דלא מתקנה היא פסולה מימות משה רבינו ע"ה שנתן מדתה לכל מבוי דרבנן ועכשיו מתחילין להרחות' שיעורו מאי פסולה שיך למימר הלכך הני ימעט. כ"פ רש"י. ובתוס' מפרש בע"ח. ח"ל סוכה נפישי מילי לענין גובה ולענין דפנות ולענין סכך וכי הוה הני בחדא חקנתא. מיבעי למתני' בכולהו הלכך כללותם לכולהו בליטת דפסולה דלעולם ילמד לדם לתלמידיו בלשון קלרה: ושאינה גבוהה עשרה. פירש הר"ב דדירה סרוחה [היא] כו'. הלכך אפילו היא גבוהה מי' חלח שהולין יורדין לתוך י'. ולע"ג דחמתן של הסולין מרובה מלילתן ולימא דלא למעטו קמ"ל דמשום דירה סרוחה פסולה. כדלימא להאי דינא בגמרא דף ד'. לכל לענין שעור גובה י' עלמו הא מסקינן בגמרא דף ה' ע"ב דלרבי מחיר משנה ו' פרק י"ז דכלים דהלכה כמותו. דכל אמה אפילו דכלים בחמה בת ו' ולילין לה מכרובים שבמשכן דכתיב נבייהו (שמות כ"ה) סוכבים בכנפיהם [על הכפורת ועיין מיימ כתיב כנפיהן] למעלה מעשרים אמה. ועל כפורת התרון היו עומדים שנוכחו לתרון אמה ומחלה שהן ט' טפחים והכפורת עוביו טפח דיליף ממשכנא דשלמן. וכמו דבמקדש דשלמה היו מניעים הכרובים עד שלש נוכח הבית ס"ל במשכן. וגובהו במשכן י' אמות שהן ס' טפחים שהשלים ך' טפחים מגילוי הכרובים פורשי כנפים על התרון כי' טפחים חלל וקרי להו סכך. ולר"י דמשנה כלים דלא חוו אלא בחמה בת ה' לתריגן להלכתא גמירי לה מהלכה למשה מסיני: ושאין לה ג' דפנות. מ"ש הר"ב גורת הפתח פירושו כמ"ש בערובין רפ"ק. וגבי פס ד' לא כתב הר"ב גורת הפתח ואפשר לסובר דכשטושה בפס ד' ומשהו בסמוך לא בעינן גורת הפתח הואיל ויש בו הכשר סוכה כשהתה מעמידו בפחות מג' שמוך לאחד משתי הדפנות ונחשב כאילו יש בפס זה ד' טפחים שהוא שעור הכשר סוכה להכיה ולרחבה שהסוכה צריכה שתהא ד' על ד' כדי שתהא מחזקת רחבו ורובו ושולחנו. ו' על ו' לרחבו ורובו. ופפח על שפת שולחנו: ושחמתה מרובה מלילתה. פי' למשה וחיב הן שיש למעלה וחפי' הכי פסולה מקום דמיעוט הלל דלמשה בטלה לגבי חמתה שהיא מרובה ממנה. הר"ן ע"פ פירש"י ז"ל

פ"א א) תלל סוכה: ב) כל אמה בת ו' טפחים [מג"ח תלי"ג]: ג) דלריך שיהיה שיעור גובהה, בתוסן שתסבר לגבוהה ערלי, יכין ובועז כ' [אב"י יוחר מכ' כ"ל] לריך לעבוחה קבע: ד) דס"ל סוכה לריך דירת קבע: ה) דהו"ל דירה סרוחה: ו) וסני בב' דפנות, ום לישית

חסק בח להשלימה לעשרה אם יש משפת חסק ולבוחל שלשה טפחים פסולה פחות משלשה טפחים כשירה. נמ' (רף ד'). והנה בחוס' שם ד"ה פחות הקשו מפ"ק דשבת דף ז' גבי בית שאין תוכו עשרה וחסק בו להשלימו לעשרה אפאי לא מחלק ג"כ אם יש משפת חסק ולבוחל שלשה טפחים. וכן חקשו כל הראשונים הרא"ש והר"ן והרשב"א והריטב"א והרמב"ן פ"ש דנבי סוכה בעינן חוך שלשה דוקא ונבי שבת לא בעינן חוך שלשה. ונראה לי לומר דהסבר הדבר שפ"י מ"ש השור (פי' הרל"נ) בסוכה דאינו כשר אלא חוך החסק וא"כ אתי שפיר דבסוכה דאין המחיצות מועילות בסמוך להן רק לחוך החסק לכך בעינן דוקא חוך שלשה אבל ברחוקין שלשה. אינן מועילות בלום לא בסמוך להן ולא לחסק כיון דרחוקין שלשה אבל בחוך שלשה אף דאינן מועילות לחסק דאמרינן לבור משא"כ בשבת דכיון דמקום החסק נעשה רה"י שוב מפילא נעשה הכל חורי רה"י וא"כ כל מה שחוך המחיצות הוי רה"י והמחיצה מועלת לכל מה שבחוכה שפיר הוי מחיצה אף ברחוק דכך הוא המחיצה מחסק על גובה המחיצה בעיקום והיא מועילה לכל מה שבחוכה משא"כ בסוכה דאינה מועילה אלא לחסק לכך בעינן סמוכה. ואף דהא דמועיל בשבת לסמוך לה משום חורי רה"י אינו אלא לאחר שנעשה החסק רה"י הוי אינך רה"י אבל לולא הא דחסק הוי רה"י גם אינך לא הוי רה"י א"כ לבאורה תחלה אנו צריכין לדון על החסק לחדד אי הוי רה"י וא"כ ניבעי סמוך כמו בסוכה דו"א דפ"ם תרוויהו נעשין כאחד הרה"י והורי רה"י ושפיר אמרינן דהמחיצות אהני לכל מה שבחוכה אף בסמוכות להן משא"כ בסוכה דלא אהני

פ"א א סוכה שהיא גבוהה. ג' מ"ח ז' פ"ע פ"ירוסין כ' פ"ח יוקפ' שמוח כ"מ מכל"ב פ"ו' פ"ל מכ' סוכה ה"ח פ"ב פסין פ"ע פ"ע פ"ח פ"ח מכל"ב פ"ח: ושאינה גבוהה. פ"י: שם פ"ח פ"ב פסין ה': ושאין לה. פ"י: שם פ"ב פ"ג שם פ"ח פ"ב כ"ב פ"ח פ"ב כ"ב ושחמתה סרוכה. כ"ב פ"ח יוחכלמי פ"ירוסין פ"ח פ"ח פ"י: שם פ"ב פ"ג שם פ"ח פ"ב פסין מכל"ח פ"ב ה':

שנוי נוסחאות

פ"א א גבוהה נד"ב ג בוה (ג) וכן בשמוע. (למעלה) נמס' ד' פיהו ובכי"ק ליתא ושי' ר"ן וכמ"ם נרים פ"ק דעירובין. ר"י בשמב"ב ובמכי"ל ור"י. שלשה כד"ב ובכי"ק ובכי"מ ובמכי"ל שלש.

תוספת חדשים

פ"א א הר"ב ד"ח שחמתה מרובה כו' והוקק שבן מיין מלמעה כו' עב"ל וב"פ בשם ר"ת מיין מל"ח פסוק ח'. ועיין גוהה למעלה מעשרים לו למטה מעשרה טפחים פסולה בפ"ע בשם מל"ג. ועיין ג' דפנות בכל דיניסס נסי' תר"ל:

תוספת רעק"א

פ"א א [אות א] במשנה סוכה שהיא גבוה. היינו חללה דלא מפסל אא"כ חללה גבוהה מב' אמה ופ"ה קתני למעלה מכ' אמה ולא קתני גבוהה מב' אמה אלא ע"כ דהכי קאמר סוכה שהיא הסבך שהוא למעלה מעשרים אמה מחללת ר"ן: שם [אות ב] למעלה מעשרים אמה. ואם מיעט חללה אא"כ ע"י שהציע תחתיו כרים וכסתות אף בבמלו לא מהני דכשלה רעתו אצל כ"א. אבל בתבן ועפר ובטלו בפירוש מהני וכ"ה ח"י א דפסח"ז פ"ו דאהלות ולא ב"י א שיכשלם לעולם דבבישול לשבעת ימי החג מהני. הרא"ש והר"י: [אות ג] בהרע"ב ד"ה ושאין לה. ונמצא רוב דופן קשוי. אע"ג דבפסח כל דהו ג"כ הוי רוב דופן דהוא מפי מג"פ ומחצה אפ"ה בפחות. מי' לא חשיב מקום בשום דוכתא. הר"ן:

אור גדול

פרק א א במשנה ושאינה גבוהה עשרה טפחים כו'. ואם

ז"ל ועיין לקמן מצנה ח' ותסתירת שכתב הר"ב פירשו הרמ"ם ז"ל. מעבב נתוסת ורחב יותר מזוזת: בית שמאי פוסלין. פי' הר"ב דבעו סוכה לשמה דכתיב (דברים ט"ז) חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה תעשו לשם חג בעיון [פוסק תעשה לחג סרס המקרא ודרשהו]. וכ"ה מבעי לה לעיכון סוכה בתוך של מופד שם לא עשאה מתחלה. וכ"ש סברי לחין עשין. גמרת: ב כאילו עשאה בתוך הבית. מבסכת תסר כתיב. ולא תהא הבית ולא תהא לחילן במצמע. כמו לקמן בסמוך בעין סוכה תהא סוכה. והא דתני לה בתוך הבית והל"ל פסולה דהא מחד קרא נפקא. לעה לתסמיעין דתוקא כשהילן דומית דבית מה בית לילתו מרוכה מחמתו לה לילן קן. לכל כשהמתו מרוכה מלילתו ומינהן עם שכך הכשר כשר כמו במסנה ד' ולו מהתם ה"א ה"מ בדיעבד מצילתה). פסולה. סוכה ישנה). בית שמאי פוסלין. ובית הלל מכשירין). ויאיזו היא סוכה ישנה. כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. אבל אם עשאה לשם חג. אפילו מתחלת השנה כשרה: ב העושה סוכתו תחת האילן. כאלו עשאה בתוך הבית. סוכה על גבי סוכה. העליונה כשרה. והתחתונה פסולה). רבי יהודה אומר. אם אין דיורין בעליונה. התחתונה כשרה): ג פירס עליה סדין מפני ההמה). או תחתיה) מפני הנשר) או מצילתה פסולה. הא בעון שהמה כגל כשירה. ותוקא שהן עין מלמטה בקרקעית הסוכה. דבידוע שלמטלה בסכך גלתה מרוכה מחמתה. דלמרי ליכני כזוזת מלעיל לתסתירת מלרע: בית שמאי פוסלין. דבעו סוכה לשמה. וז' סתם נעשית. ולילו תוך שלשים לחג ליון שמוחלים בהלכות החג ל' יום קודם לחג סתם העושה סוכה לשם חג הוא עושה. לכל קודם ל' שתמת ללו לשם חג הוא: וב"ח מכשירין. דלא בעו סוכה לשם חג: ב כאלו עשאה בתוך הבית. ופסולה: תחתונה פסולה. דשני סככין ים לה. וקרא קא פסיל סכה שתחת הסכה: אם אין דיורין בעליונה. שתינה רלויה לדירה כגון שהין גג התחתונה יכולה לסבול כריס וכסתות של עליונה. ולא מלקן ר"ק ורבי יהודה כשהינה יכולה לסבול כלל. דבהה טולי עלמך מודו שהתחתונה כשרה בשכך העליונה שהגג שלה הינו חכוב גג. ולא הויא סכה שתחת הסכה. והם היא בריאה ויכולה לקבל כריס וכסתות של עליונה. כ"ע לא פליגי שהיא פסולה. כי פליגי כשיכולה לקבל ע"י שהחק כגון שגג התחתונה מתנועע ורופף מכריס וכסתות של עליונה ר"ק סבר דבהכי מקרי סכה שתחת הסכה ופסולה ור"י סבר כיון שהינה מקבלת כריס וכסתות של עליונה הלא על ידי שהחק. הינו חכוב גג. והין זו סכה שתחת הסכה. והין הלכה כר"י: ג נשר. שלא יהו עלין וקסמין יורדין על השלחן. פ"ח שלא יפסרו העלין לחחר שיבשו והכחר הסכה חמתה מרוכה מלילתה וסדין דבר המקבל טומחה הוא ופסול לסכך. ותוקא מפני שנשר. אבל לגלותה כשרה: או

ושליטים רק בשם שרחב קלת יותר מטפח, ויעמיד השם טפח תוך ג' טפחים לאחד מהדפנות, דעי"ז מדאמרינן לבוד הוי כאילו נס דופן זה רחב ד"ט, דהו"ל לוב שיעור המשך דופן של סוכה, שדיו שיהיה לכל הפחות רחב ז' טפחים. ולריך שיעמיד נמי בסוף המשך הסוכה השליטית קנה דק, ויניח קנה אחד על השם טפח ועל קנה הדק שבסוף הסוכה לכותל הפתח, כזה מיכו בדופן אחת במזרח ודופן אחת במערב ובייהן מכולם, לריך שיהיה דופן השליטים רחבה ממש ד' טפחים ומשהו, שמעמידו בפחות מג' טפחים סמוך לאחד מהג' דפנות, כדי שיהיה ע"י לבוד נאחד כל' טפחים ביחד, שהוא שיעור סוכה שלם. וי"ח דבכה"ג ה"ל כרת הפתח.

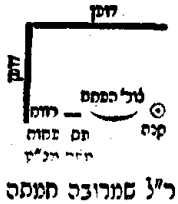

ובהנו לעשות ג' מחילות שלימות [תר"ל ס"ס]: ז) ר"ל שמרובה מחמתה מלילתה למטה. דלמעלה מהילו שיש שכך להחיריס שבין הסכך, פסול, דהחמה מהפכת למטה טפי מהכל [תרל"ח]: ח) ר"ל שהיות סכסכה סתם קודם ל' יום שלפני החג [תרל"ו]: ט) ומכל מקום נהון

אור גדול

רק למקום החקק וכנ"ל. והדברים משומים ונבונים מאוד עד שאני תמה על כל הראשונים שנתקשו בזה ולא תירצו בפשוט כנ"ל. ונ"ל מזה ראיה דהם סוברים כהמג"א (שם) דכולה כשר גם נבי

סוכה ועכ"מ משום דהחלה אנו דנין על מקום החקק ואח"כ נמשן מזה הדין על השאר ג"כ. וא"כ ח"נ גבי שבת ושפיר חקשו. אבל לרעת המור לק"מ וכנ"ל:

סוכה ישנה ס"ל ס"ל ירושלמי פסחים פ"ב ס"ד. ספרי לחה פסוק חג הסכות תעשה לך יעקב לחה למו מסק"ס: ובי"ה כבשירין מיי' פ"ח מה' סוכה ס"ב סוכ"ב סוכ"ד מרא"ש פרק"ע סעיף ג': ב העושה סוכתו פ' פ"ע מיי' פ"ה מהלכות סוכה ס"ב סמ"ג עשין ק"ב בשין ע"ב סוכ"ד סמ"ג עשין ק"ב סוכ"ה סי"ח סמ"ג עשין ק"ב סוכ"ה סי"ח סמ"ג עשין ק"ב סוכ"ה סי"ח

שפירים על גבי הקינוף. כלומר לו תפילו לו פרסו מפני הגשר. תלת לטי על מטתו ע"ג הקיטף שהן ד' קונדסין לר' רגלי מטתו שהן נבוהין ומניח כלונסות מזה לזה על גביהן ופירס עליהם והרמיקו מן הסכך דהשתא לא מסכך כדבר המקבל טומאה דהא ללו לסכוכי שמחיה תחם פסולה מטום דאיכ יוצב בסוכה דאהל מפסיק ביניהם: אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה(יח): ד הדלה עליהם(יט) את הגפן. יואת הדלעת. ואת הקיסום(כ). וסיכך על גבהם(כא) פסולה(כב). ואם היה סיבוך הרבה מהן(כג). או שקצצן. זה הכלל. כל שהוא מקבל טומאה כדין סוכה וכטל לגבה ע"כ. ופ"ח שכתב הר"ב שלח יעשנו כו'. כלומר שהסדין מופרש שמוך ודבוק להחתים ומוגע בזה העלין שלח יוכלו ליפול. ולפי זה מפני החמה שמיצשת הסכך ומהוך זה נעשה חמתה מרובה. °כך כתוב בתוספות: קינוף. ויטו לתשלום התהל על הגג (שמועל ג' י"ז) מחורגם קיטופין על חיגרת. וזה שכתב הר"ב שהן נבוהין גרסה דרוצה לומר נבוהין טפרה דאל"כ מהי למימרא שהן נבוהין. ודאי שהן פורסין סדין על לוגסות שהין נבוהין. דהיכך יעשה סדס שם שלח רוצה לומר שהן נבוהין כשעור והיינו עפרה טפחים. והוה כמיטת ר"ח ורמב"ם פרק' דסכרי דלח תעיב לחל לבטל לחל דכוסה שלח בגובה עפרה ויש לה גג. ועיין בשמוך: נקליטי. בשפוך מור כרפס (שמהר מ') תרגום של דרגמן דנקליטהון דהבשת. ומה שכתב הר"ב מטום דהין לה גג הוה סדבר שהבר בתבתי לעיל דהר"ב ס"ל דתרתי בעיון נובה עשרה וגג טפח כיון דהכשיר סתם כל שהין לה גג ס"מ לחפילו בגובה עשרה כמו שדקדק הר"ן מלשון סרי"ף. תע"פ שבעקרי הדיעים חולק. ועיין בבית יוסף סוף סימן תרכ"ז: ד הדלה. פירש הר"ב הגביה. והרמב בפסכת כלאים: וביכך על גבה. ו"ח על גבן ועראה שזהי גירסת הר"ן שכתב הר"ח מוכיח מדלה קחני סיכך והח"כ הדלה לכבר נעשה בבשרות והחפילו הכי מפסלה. וכ"ם הדלה והח"כ סיכך. תלת ודאי לא פסלה תלת כדקתני הדלה וסיכך דהחילתו בפיסול נעשית. ולהו ראיים היא דמתניתין תרתי קתני הדלה וכו' לו סיכך. כלומר בין בקדם הסיכוך כדקתני הדלה עליה. בין בקדם החילון וסיכך עליו. ומיהו על גבה נמי פיחה וקחי לדלעת וקיסום: פסולה. פירש הר"ב לפי שהין מסככין בהחוב. ועיין בבית יוסף סוף סימן תרכ"ז: ד הדלה. פירש הר"ב הגביה. והרמב בפסכת כלאים: וביכך על גבה. ו"ח על גבן ועראה שזהי גירסת הר"ן שכתב הר"ח מוכיח מדלה קחני סיכך והח"כ הדלה לכבר נעשה בבשרות והחפילו הכי מפסלה. וכ"ם הדלה והח"כ סיכך. תלת ודאי לא פסלה תלת כדקתני הדלה וסיכך

מהך דכתפך דלקמן בפירוש הר"ב: ואין גידולו מן הארץ. כגון עורות בהמה וחפילו לא מקבלי טומאה כגון שמחוסרין מלחמה. רש"י. וכגמרא פירש עוד דאע"ג שהארץ מגדלתן במרעה ופרנסה [ומקרלו גדולי הארץ לענין מעשר שני במשנה ג' פ"ק דמ"ש] גדולו מן הארץ לא קרי אלא מה שטומח מן הקרקע. ועיין בפרק ז' דטי"מ משנה ג': וגדולו מן הארץ. כתב הר"ב דכתיב בתפך מגרך ומיקבך כו'. כלומר מן הגפלר וכו' דמגורן ולא נורן עלמו מיקב ולא יקב עלמו. דאילו גורן קרין שם התבואה. ויקב התשמולות שם הענבים ה"ל דבר המקבל טומאה ואהא אמרינן הך דרשה בגמרא. והר"ב אסמיכא לגדולו מן הארץ. דממילא גמי ילפינן לה מיניה: ך וחבילי זרדים. כתב הר"ב מן קנים. זה לשון רש"י מן קנים הן שעושין זרדים שויל"ם1) בלע"ז [ושונדין ם)] תופס וכעובס לחים וכו'. ע"כ. ועיין מכשה ג' פרק ג' דכלימים: אין מסככים בהם. פירש הר"ב דפעמים שחדם בח וכו' והוי עשוי בפסל. מסיים רש"י הלכך נזיר רבנן שלא יסככו בחבילים לפילו הוח מטילן עליהם לשם סוכה החג נזירה משום חבילים דכל הבנה לחיכה פסול לחולייחה ע"כ. ומ"ש הר"ב וחה לח נעשה לפילו לכך. דחע"ג דלח בעו סוכה לשם מג [כ"ה בדים פרקין] לשם סוכה בעינן ולכל הוח דמקריח סוכה שסוככת מן המובח. רש"י דף ח' ע"ב: וכולן כשרות לדפנות. כתב הר"ב דסכך מסמע ולח דפנות. מסיים רש"י ודנפקח לן דפנות. מנסכת בסכת בסכות. [כדפירש הר"ב בר"פ] מיתורח דקרחי ילפינן ולח ממסמעותח. הלכך תעשה בחסרך מגרנך. לסככה הוח דקחי: ך ורבי מחיר לוסר. פירש הר"ב כיון דנפקי מחורח לבוד ופירש"י שחם היח לויך במקום לחד מהן לח מלי למימר לבוד חמיבי להיות דומה לתקרים וגזרינן: נחן עליה נסר כו'. לדברי הכל. וסוכה כשרה וכגון דיהבינן לגלל הדופן. דסכך פסול לינו פוסל מן הלד לחלח בד' לחות דלחמרינן דופן פקומה [במשנה י'] רש"י: ובלבד שלא יעשו ערלי לסור. דחכן במשנה ד' פרק ב' דלוכלין ושוחין ערלי חן לסוכה ופי פלה [דף כ"ו] ולין יעמיס ערלי חן לסוכה. משום דלין קבע לשיה שלין לדם קובע עלמו לשיה שפעמים שחינו חלח מנמנם מעט ודין כך: ך שאין עליה מעזיבה. שחם היה בה מעזיבה לח חי מני בסמפקק. דמעזיבה ומפר סכך פסול גינהו דלמו גידולי קרקע הן. הר"ן: מעזיבה פי' הר"ב הטיט לו הסד וכו'. ודומה ל

במקרא

1) עויל"ם בלשון עיין בכש"י סוכה י"ב ע"ח שפירש על חבילי זרדים מין קנים שעשין זרדין וכוונתו הוח מין קנים שעשין ממן כעין זמר גפן ושעין ממן מגדיש ומקרלו בע"ח בלשון. חבל הרמ"ל לקח לפרכו בעגין חמר ע"ב. וכמחילת כעודו פירושו חיט עולה יפה לפי פלשון שכניח רש"י ז"ל:

ל) כחוי"ם נדשופים הטיטים ומזרדין וכן היה לפניו בלשון ברש"י. ע"ש בסחכ"ל בוגע ברש"י וחגדין:

יכין תפארת ישראל יכין

היה כשר, ממש מחר שנסכך בכשרים, יכול לטעור ולסחוח הלחוח כחפלו, מדסיה החלה בכשרות. ולפילו ניו"ט שרי [חגיג"ו]: כה) כללים לו בגדיש וכדומה: כו) לו שלין וכו': בו) כעורות וכדומה לף שלין מקפ"ו כגון שלה נגמר מלחכתן להחשמים שיחזן ו: בח) קשה למה לח נקט נמי מחובר בזה כללו. ותמ"ל מדכבר חמי ליה, הכי נמ בחובר בעיבד ממחובר בין פירש עליה שדין לזה כללו, והכי הכך שייכי להדדי. ונ"ל דמי היה חמי זה כללו מיד מחר פירש שדין, סד"ח דבזה כללו נכלל נמי מחובר וכסר לסכך, דהרי מחובר גדולו מן הארץ ומקפ"ו, חבל לבחר דכבר הנח פסול של מחובר, שפיר מלי למינקט זה כללו. חמנם ק' כללו בחרח ל"ל, והרי מכללו קמח משמיט לה מדיוקך, ובריית"ף בחמה נמ נקט רק כללו בחרח. ונ"ל לחילטרך, דמי מרישח סד"ח דהרבי בעי, קמ"ל פיסח לחמשמיט דבחד לריטוחה כני: כט) חנודת קנים: ל) נזירה שמח יניח שם להחיבם, ושלח יעשה סכך, ומח"כ ימלוך עליה שיעמדו שם לסכך, והרי כחיב תעשה

שנויי נוסחאות

ואין גידולי בד"ב וכ"ק וכמכ"י אם אין גידולין ולית מן ומ"ל כפי' כרמב"ם ובדבור כסמוך. (וכל דבר שאמ"ם וגדולו מן הארץ מסככין בו) כד"ב וכ"ק וכמ"י ליתח; כמכ' ר' פיזרו ליה בגבח כרלשונו: וכל דבר שחנא מק"ם ואין גדולו מ"ח אין מסככין בו) וכן ליתח בכ"ף ועי' רע"ב ולכ' שכי' שחי' מסחפות בלחד כיה כבבח דסיפח ושנחה בדפוס פהפרנו שהיכן וגי' הכי"מ דליתח חלח בבח כרלשונה מיקב כמ"ם כריטב"ח (ד"ם). ך וכולן שהתירן בשרות וכ"ק ואם התירן בשרות וכ"ם בהרבה מן הרלשונים וכ"ם בכי"מ ני (ומם.. בשר) וכ"ה בד"ב ובמכ"י (ובמם אם..); בכי"מ לי ואם חיו מותרין בשרין וכ"ה בחוס' כלן ועי' רש"ם ופי' ד"ם ופ"ע. ך ור"ם במכ"י ובכ"ק כ"מ. ך ר' יהודה אומר בית

תוכפת הדשים

ה במשנה חבילי קנ כו' ולין הבילה שעות מכ"ם קנים (יומ'). בש"ם סימן תרכ"ם סעיף ע"ו. וכל הבילה שלינה קשורה מבני רשמים לינה חבילי (רמ"ח שם): ובחבילה שהעלה ליבש ומעלך עליה לסיכון לח מבני כחבים לחת נעשות ג"כ: (שם סעיף י"ו):

ך בר"ב ד"ח מסככין בגבנים כו' וכלי כל"י עכ"ל בש"ם סימן תרכ"ם מנד כדין מסככין בהן שם שנשחות מעוכב ד'. לך המעכב שלח לסכך בהם בלל ובמשם בשמ"ק דלמח יכול לסכך בהם בקניעות בעין שלח יוכלו בגבנים לידד שם:

תוספת רעק"א

ה [אות ט] בחרע"ב ד"ח אין מסככין. אלא שפחים. ואפילו דיקבד פ פ ו ל פ ד ר ב נ ן כ"ב חום' ממשמעות סוגיין: [אות י] שם ד"ח בשרים לדפנות דסכח סכך וכו' ובמאור הביא ירושלמי וסכות על הארון את הפרוכת מבאן שפושין דפנות

ך חבילי קש כ"ב ע"ח פ"ו פ"ו פ"ו: מסל' סוכה פ"י שם ע"ב פרק ע"ב פוס"ע פ"ח פרק חבילי קש כ"ב ע"ח פ"ו פ"ו פ"ו. וכולן שהתירן בשרות פ"ו פ"ו שם פוס"ע שם פרק ח' ב. וכולן כשרות פ"ו פ"ד שם כלי ע"ח. אומר פ"י פ"ח מכל' כוסה כ"ו שם ע"ב פרק ח' ב. ך ר' יהודה אומר בית נתן עלילה נסר ביו ע"ב: ך תקרה פ"ו ע"ח.

מפקפק. סותר ומנענע כלן: או נוטל אחת מבינתים, ונוטן סך כשר במקומה. ורבי יהודה למעמיד המכשיר לסך בנסרים הלכך בפקפוק סגי ובלא פקפוק לי לפשר משום השתא ולא מן העבוי: ר"ש אומר. לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה שכולן מודים שצריך ליטול לחד מבינתים ופקפוק לית מועיל. ור"מ למעמיד דאמר לין מסככין בנסרים. והלכה כר' יהודה דאמר משום בית הלל: ח שפודין. לין דלין לסכוך. לפי שלין גדולי קרקע: [בארובות] השמה. כלים המקבלים טומאה: אם יש ריוח ביניהן בשתן. לאו דוקא כשתן ממש ולא יותר. דהא מקוש שפוד לפרוץ הוא נחשב וכשטחן סך כשר אין שפוד לשפוד חס לין ביניהן אלא כשתן הוי פרוץ כשומד ופסול. אומר. בית שמאי אומרים מפקפקלה. ונוטל אחת מבינתיםלו. ובית הלל אומרים. מפקפק. או נוטל אחת מבינתיבו. רבי מאיר אומר. נוטל אחת מבינתים. ואין מפקפקלז: ח המקרה סוכתו בשפודיןמה. או בארובות המטהמט. אם יש ריוח ביניהן כשתן. בשרהמי. החושטו בגדיש לעשות בו סוכהמה. אינה סוכהמה: ח המשלשלמה דפנות מלמעלה למטהמה). אם גבוה מן

סמוך

כ"ח כיולא בזה במשנה ג' פט"ו דכלים. ומ"ש הכ"ג דמקבלים טומאה °מוקי לה בגמרא בחרובה וב' כרעים. עיין משנה ה' פי"ח דכלים: אם יש ריוח ביניהן כשתן. כתב הר"ב לאו דוקא כשתן ממש וכו' דהוי פרוץ כשומד ופסול וכו'. וכן כתב הרמב"ם. ותימה דבמשנה ח' פ"ק דערובין כתבו דפרוץ כשומד מותר. ושם כתב הרמב"ם שכן בכל התורה. ותירץ המגיד פ"ה דכיון דסכך פסול כפרוץ נחשב [כדתנן בגמרא] הלכך גבי סוכה בעינן שיהא סכך כשר טפי פורתא. דהי לא מחבר דכפרוץ הוא דיש לה למעה ממתה מרובה מלמעה [כמ"ש הכ"ב בדים פירקין] דזוזא מלעיל וכו' עכ"ד.ובית יוסף כימן תרל"ח תמה עליהם ומייתב דהיכא דעומת דלא סגי בכשתן ממש משום שהרי גם מהסכך עלמו נכנסת המה על כל פנים שהרי היא מעוכה כמין בית. [דהא דתנן במשנה ג' פרק ג' דמעוכה כמין בית כשרה. היינו בדיעבד כדאיתא בשור שימן תרל"ח]. ומעטרף מקוש הסכך הפסול שהוא נחשב כפרוץ עם התירים של הסכך עלמו כדאמרן והוי פרוץ מרובה על העומד הלכך לריך שיכלה הסכך הכשר על הפסול עכ"ד. ולם שפירושו זה עולה יפה בלשון הרמב"ם שכתבו הכ"ב ולם היה זה כמו זה בלמעט כו' פסולה. מפני שסכך פסול כפרוץ נחשב עכ"ל. מיהו לשון שפירושו סובל יותר פירוש המגיד שכתב כי כשהסוכה פרוץ כעומד פסולה וכו'. ולפיכך לריך כו'. ולא תהיה כשרה מפני שהעומד מרובה על הפרוץ עכ"ל. והכ"ג ח"ל שיהא העומד מרובה. הלא עלה יהא הפרוץ מרובה ושוב מלאתי שכדברי המגיד כתב הר"ן במשנה ג' דפרק לקמן: כשרה. וכמלין בהן בסכך הפסול כשעור הנזכר בפירוש הר"ב במשנה י' דפסולי בכך: החושטו בגדים כו'. כתב הר"ב אבל לם היה חלל טפח דאהל הוא [ועיין בסוף פירקין] וכשעשאה לשם סוכה לו לא. הר"ן. וכך כתב הרמב"ם בפ"ה. ומ"ש הר"ב בגבוה לא מהלל לשיעור גובה י' וכו'. וז"ל רש"י. וכשחופש בו מלמטה למעלה עד שיגביה כו'. ע"כ. ולין להקשות דהרי הסכך דמעיקרא ניטל וליתיה. וסכך

ה) גרע"ב ד"ר וארובות והתו"ט הניח כלן בכ"ב ולהרוכות מעמיד פ"ם ובמשנה. ג) כ"ל וכ"ה בהוי"ם ד' פלוג וקרלקע הרלמתוים. ובדפו' המדפיס שהגיהו ולשון הרמב"ם לא יפה עמו כי לא נמלא זה בהמ"ם לא בפירושו ולא במיגונו.

יכין תפארת ישראל יכין

המקרה: (לא) ר"ל כוהר: לתן) ר"ל לתפי' סותר ומנענע כולן, אף"ה חוקת חס ג"כ מבין כל נסר לנסר נוטל נסר ל' מבינתיים ומניח סך כשר במקומו כשר, ולפי לא, פסול, דמדהזו הקרה, לף שיפקפק ים נזירת הקרה: מ) ומתן סך כשר במקום הנסר שנטל ולח כשר לפיל הנשתרים רחבים ד"ט. ו"ל דוקא בפחותים מד' טפחים [תוי"ט]: (מא) לעטמה במ"ש לחיל, דס"ל לין מסככים בנסרים כהן מ' טפחים עד ד' טפחים: מב) לא מבעיית לל מחטת דפסול מדאוריימא, מדלין נזוזו מן הארץ, וגם מקבל טומאה. ללא לפיל לפשר לל עץ, דהי"ל פשוטי כלי עץ דלינו מקבל טומאה מדאורייתא, ע"כ מדסומך לת ידו לפעמים על הפשר בשעה שלילה בו בשר, קי"ל משמה לחדם ומשמשיו, דבכה"ג נם פשוטי כ"ע מק"ע ע"כ מדרבנן [ושי' נפתיחה לשערות אות ס"ז]: מג) היינו הקרשים שהן

ממשה וכ' הר"ב בתרוכות נכנים כו' ומשה ר"ש בשבת מג. כתב בתרוכות ממשה לימוני"ם: בא"ד ומיהו מלינו כ"ה במקום כ"ף כו' ועיין תי"ם סוף הכ"ג דשבת ד"ם בתרוכות:

תוספת רעק"א

דפנות מדבר המקבל טומאה: ח נאות יאן בתי"ם ד"ח בארובות. מוקי לה ב ג מ ר א בארובה

וסכך להסתח לית ביה תעשה ולא מן העשוי. דכל דבהדי סכסה לפילו סמך מוכח סכסה הוי. הלא להסתח קלים ליה מלמעה הלכך שפיר דמי כמ"ש הר"ן. הלא סהוה הלה זה בדעם לחריס וברם"י פירש דוקא מלמעלה למטה. וכודלי שלטון לחר מזמן לו. ולי מסוס שכניה רלים מהניה דחקק כו'. והלכך על כרמן צריך להניח בלשונו מלמעלה למטה. דומיה דחקק. ללו כלוס הוה דשלחי החם בחימרא דחקק שלין הסכך מעובה ולי לפשר להשלים הלא ע"י החקק. לפל הכא דלפשר לה"ג. ועל הכ"י לחי המה שהניה לשון רש"י בסימן תרל"ה כלשונו שלפניהו ולכאל עליהם דברי הר"ן. ומ"ש הר"ב והרי היא כסוכה כו'. כ"ב רש"י. ומימרא היא בגמרא דף ד': [*שלשה טפחים פסולה. [כתב הר"ב] היינו שעור שיזקר כו'. פירש"י בפ' כילד הרגל ד' ארבע לחות פסולה. כתב הר"ב פחות מכלן כשרה וכו'. ורוחן תקרת הבית כלילו נעקר רלש הדופן. וז"ל רש"י רוחן תקרת הבית כלילו היא הדופן שנעקר למעלה כו'. וכתב עוד ולינו מפרש רוחן לת הדופן כלילו הוא עקום והולך תחת הסכך פסול. ומגיע לסכך כשר ומוליך לת הפסול מן הסוכה. ד"ל כתויר נמי נימא הכי. ולעיל תנן הרחיק הסכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה ע"כ. ומ"ש הר"ב ולא ייפן מחמיו. כ"ל רש"י ולאו למימרא דלפילו במשהו לא יפן מחמיו לגלא לו בד' טפחים. כדמית המור סימן תרל"ב. לו בג' טפחים כדמית הרחב"ד בב"י שם:וכן חגר שהיא מוקפת לכסדרה. כתב הר"ב ולכסדרה היא מקום מוקף מג' מחיות. וז"ל רש"י כל חגר שבנמרת לפני הבתים והבתים פתוחים לו. וחגר זו מוקפת בתים מהיכה ופתוחין לה סביב מג' רוחות ולפני הבתים עמוד לכסדרלות סביב לג' רוחותיה ולכסדרה פתוחה היא ולין לה דופן לגד החגר ויש עליה תקרה וזה סיכך על גבי כל לויכה של כל חגר שבחגע היקף לכסדרלות ולין דופן לכוסה זו לגא מחיות הבתים המפסיקות בין בתים לכסדרה וממלת תקרת לכסדרה מפסקת סביב בין סכך לדפנות: סוכה גדולה. כתב הר"ב כל שלולו יעמל כו'. יפחר בה שבעה על שבעה וכן לשון הרמב"ם. וכתב הכסף-משנה בפ"ה. יש להסתפק בלשון זה מי ס"ל דז' טפחים על ז' טפחים מצטרפין. כלומר שסם סכך פסול מהחיל מדופן שמגיע עד הדופן החחר ושם גגרף סכך שחגל דופן החמלעי וסכך שחגל הפתח ע"י הגד שלין מגיע לו סכך פסול יש בסוכה זו שבעה על שבעה וכשיר. לו יומח לשון מלרפין וג"ע. ע"כ: שהקיפוה בדבר שלין מסככין בו. ולריכה דהי לחמוטינן לית שנפחת דמחיות לבית עבידן להיות דופן לבית והרי הבית נעשה סוכה הלכך שדינן מחיות בתר סוכה ע"י עקום. לבל חגר שמוקפת לכסדרה דמחיהה לה לכסדרה עבידי חגא לבישת. הלכך ליכא למימר הקרת לכסדרה עקימת דפנות הלט היא ולא נשדינהו לדפנות הכא לגד סוכה גריכה. ולי לחמוטינן הני תרתי משום דסכין סכך כשר הוא כלומר ממן סכך כשר הוא ופסולו משום הנשה ולא מן העשוי. לבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שלין מסככין בו דסכבה סכך פסול הוא. לימא לא לכשרה על ידי עקום גריכא. גמרא. ומ"ש הר"ב ולויר שלין סס סכך כו'. בין בגדולה בין בקטנה קלמר דמדסגן הרחיק וכו'

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

סט) לפילו לחמי הדפנות נמוכין הרבה מהסכך, רק שיהיה לחת הדפנות מכוון כנגד הסכך לו תוך ג"ע מנגד המכוון [תלי"ת פ"ם]: נ) לפילו לחוקות הרבה מהסכך: נא) ברוחב הסוכה [תלי"ב]: נב) בחמלעית הגג, והפחת רחוק מהדפנות: נג) לבל בפחות מזה, כשר, דחזינן כלילו המעזיבה שיך לדופן שנחעקמה. לחגם כל שים עקום ד' טפחים לסור ליסב חחתיו [שם]: נד) דסיינו שיולת כעין הקרה מחמלעית נובה כחלי הבחים שלן סביב לחגר, וסיכך על הלויר שבחמלעית הקרה זו, נמלת הסכך רחוק מטוחלי הבחים, לם רחוק מהן ד' לחות, פסולה. וקמ"ל בית שנפחת לף ד' לחות לף ד' לחות לית לה לחריך דופן עקומה, וקמ"ל לכסדרה שבחגר דלף דחחיות לבית עבידין, ולא סייכן להקיף החכסדרה, לפ"ם כשלין רחוקים מסכך ד' לחות, לחריך דכשר מכח דופן עקומה: נה) ר"ל סוכה גדולה שים בה סכך כשר ז טפחים על ז' טפחים לטפים בחמלע, והקיפוה וכו': נו) סד"ל דוקא בית שנפחת לו לכסדרה, דפסולייהו רק משום תעשה ולא מן העשוי, דהכי הן מקורין מנסרים שהן ממין סכך, להפי לחריך גבייהו

תוספת רע"ק

בארובה. הוא תמות דלמה דפסקינן דסכבה בבלאי כלים פסול בין דבאים מדבר שהיה מקבלים טומאה. א"כ א"צ לאוקמי בארובה וב' כרעיים. ופסוניא אמרי' כן בדרך דחייה דליכא לאוכוחי מסתני' דסכבה בבלאי כלים פסול די"ל דמיירי בארובה וב' כרעיים. אבל לפי האמת א"צ לזה. וכ"כ הר"ן בסתני' או בארובות המטה אע"פ שאין המטה שלימה מספיק לסיכוך דהא אמרי' בגמ' דסכבה בבלאי כלים כין דמכלים שלמים אתו מסולים מכ"ל. וכן מפקי' בס"פ

חרחיק את הסיכוך (י"ז ע"ח ימ"ל) כרכוח פ"ו ה"ח סוכה פ"ם ה"ח, מ"ו, פ"ה ה"ג; סוכה פ"ב מ"ב, פ"ג ה"ג; ר' בית שנפחת. מ"ו ב' ל' פ"ח מ"ו, פ"ו מ"ה סוכה ה"ו' ח"ו פ"ב מ"ב, פ"ג מ"ו, פ"ח מ"ב, פ"ו מ"ג, פ"ח מ"ו, פ"ו מ"ב, פ"ג מ"ב, פ"ו מ"ב, פ"ג מ"ב, פ"ו מ"ב, פ"ג מ"ב

אלא פוסל בג' טפחים: יא כמין צריף. סתם לה גג. ורמב"ם ומתרגמים והולכים [כזה] מלמעלה: או שסמכה. שהוא רחבי הקנים על הכותל והולכים בשפוע למעלה לארץ: מפני שאין לה גג. לפי גיכר מהו גג. ומהו כותל. דלהכל מקופע לתו במיה להכל חלת ה"כ יש לו גג טפח. ולכאורה כ"ז לתיעוד: מחצלת של קנים וכו'. במתני' קתני כולי עלמא לא פליגי דסתמת לסכיכה וחין מסככין בה כי פליגי בגדולה הכא קתני סכר סתם גדולה לסיכוך עבידא וסתם קטנה לסכיכה. והכי קאמר מחצלת גדולה סתמה לסיכוך ואם פירש שעשה לסכיכה מקבלת טומאה וחין מסככין בה. הכי קאמר ומחצלת קטנה סתמה לסכיכה ואם פירש שיעשה לסיכוך מסככין בה: רבי אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה. סתמן לסכיכה. ועשאה לסכיכה דקאמר כלומר עשויות הן מתחלתן סתמה לסכיכה. הלכך אף הגדולה מקבלת טומאה וחין מסככין בה. ואם פירש שהיא לסיכוך מסככין בה. וחין הלכה כרבי אליעזר:

יא העושה סוכתו במין צריף. או שסמכה לכותל. רבי אל עזר פוסל. מפני שאין לה גג. והכמים מכשירין. מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה לסיכוך. מסככין בה. ר' אליעזר אומר אחת קטנה. עשאה לשכיבה מקבלת טומאה. ואין מסככין בה. לסיכוך. מסככין בה ואינה מקבלת טומאה:

ביאר זה בשבעה טפחים לסכך. דנראה דהכא עשרה דמחיות גמי לריכים שיהו יותר מעשרה כתוספת החלכסון על הלגע. ומה שכתב הר"ב והלכה כרבי אליעזר משום דמסקי בגמרא. דמתניתין יחידאה היא ורבי נתן בהדיה כך ואיפסק הוא דר"ח מכשיר. וחכמים פוסלים. וקיימא לן כחכמים: בחצלת של קנים כו'. פירש הר"ב בקטנה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסכיכה. ופירש הר"ן כדי שכיכה: ואינה מקבלת טומאה. כיון דלסיכוך עבידא ליכא מקבלת טומאה אפילו יכבד בה הזב. כן פי' הר"ן וימוקו עמו דכל שחומריה לו עמוד ונעשה מלאכתיו ליו מקבל טומאת מבבד. כמפורש במסכת ג' פרק כ' דכלים. ואין נראה פי' התוספות שכתבו הטעם משום דכל היולת מן העץ ליו טמאת טומאת אהלים אלא משום דכתיב במסכת ג' פרק ב' דשבת ע"כ. דהכא לא נתיגן דווקא טומאת אהלים אלא כל קבלת טומאה מפסלה לסכך. ושוב דהא פשטא דמתניתין משמע ודאי דטומאת מבבד ליכא:

מיניהו לסכך. ועשרה לממילה. ומעשה הטעור הגריך לסכך מדפשטא אלו מדבר במסככים בו. שהרי טיטור זה מדפשטא אלו שולה הוא לסכך עד כאן לשונו. ובשם הרב ר' אליהו מזרחי כתב הביא יוסף דאלו שבעה טפחים לסכך יותר מבשבה הם בתוספת החלכסון על הלגע לא שבעה טפחים בלבד. כדברי הר"ן. עד כאן. ואיני יודע למה לי אלו שבעה טפחים לסכך. דנראה דהגהו עשרה דמחיות גמי לריכים שיהו יותר מעשרה בתוספת החלכסון על הלגע. ומה שכתב הר"ב והלכה כרבי אליעזר משום דמסקי בגמרא. דמתניתין יחידאה היא ורבי נתן בהדיה כך ואיפסק הוא דר"ח מכשיר. וחכמים פוסלים. וקיימא לן כחכמים: בחצלת של קנים כו'. פירש הר"ב בקטנה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסכיכה. ופירש הר"ן כדי שכיכה: ואינה מקבלת טומאה. כיון דלסיכוך עבידא ליכא מקבלת טומאה אפילו יכבד בה הזב. כן פי' הר"ן וימוקו עמו דכל שחומריה לו עמוד ונעשה מלאכתיו ליו מקבל טומאת מבבד. כמפורש במסכת ג' פרק כ' דכלים. ואין נראה פי' התוספות שכתבו הטעם משום דכל היולת מן העץ ליו טמאת טומאת אהלים אלא משום דכתיב במסכת ג' פרק ב' דשבת ע"כ. דהכא לא נתיגן דווקא טומאת אהלים אלא כל קבלת טומאה מפסלה לסכך. ושוב דהא פשטא דמתניתין משמע ודאי דטומאת מבבד ליכא:

יכין תפארת ישראל יכין

נגייהו דופן מקומה. קמ"ל דאף נגי סכך פסול נמי למריכן בפחות מד' אמות דופן עקומה: נז) [ירושלמי] בני דפנות, והסכך מפסל לכל לד עד לארץ: נח) שהסכך מפסל והולך מלמעלה נוכה כוהל בית, עד לארץ: נט) דפשע אהל לא הוה אהל. וכי קי"ל. וקמ"ל לריף לרבותא דרבנן אף שאין סס כותל כלל אף"ה מכשרי, וקמ"ל שמכה לכותל דאף שים סס כותל אף"ה פסל ר"ח. מיהו לס היה בשפולי הסכך דופן נוכה עשה, או שהיה ברוחב הפשוע גג שוה עשה בכל המכך מוך הסוכה כשר [תלי"ת ס"י]: ס) [ראהרמלטעט] גדולה: סא) ר"ל אם עשאה בפירוש שתהיה לסיכוך: סב) אבל שהמת לסיכוך

הלכתא גבירתא. כללא דפרק א.

פרק א כ"א מרבותיו בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם, מיהא עיקר לשון סוכה היינו סכך, דעל שם הסכך נקראת סוכה, וצריך לחיות חלל הסוכה, דהיינו הנחת הסכך לא למטה מעשרה טפחים, דלמטה מי"ט הוה דירה ערוחה, ולא למעלה מעשרים אמות, דת"ח טפחים מצומצמים, דצריך שיהי' שיעור גבהה באופן שאפשר לבנותה קראי, ואז אפילו עשאה קבע שעשה מחיצות של ברזל יצא. משא"כ בגבוה יותר מכ', מחשת נוכה הרפעת צריך לבנותה רק קבע. והרי אסרה התורה בסוכת תשבו ז' ימים, כל ז' ימים צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי. ולא קשה הא"ך אשר דעד כ' מחשיב אפילו קבע שראי וכשר, וקצת יותר פסול, דבל שיעורי הכתים כך הוא, וא"א בלי גבול, ונכרי"ה דיני, א', כל מדות מחשים כך הוא: ובגבוה יותר מכ' וענפי הסכך והעלין יורדין למטה עד שפניע לחלל כ', או דוקא אם צלתן דהוצין מרובין מחמתן כשרה, מיהא בפירש תובח דיותר מכ' ע"י שתלה בה דברים נאים, או ע"י כרים וכתות ואפי' בישלם, לא הוי פירוש, אבל בפירשה בתבן או עפר וכיוצא בהם (לא בתמן) שיהי' מונח שם ז' ימים הוה פירוש ואסור למעשה בי"ט) ובסוכה שגבוה י"ט וענפים ועלין דסכך יורדין לתוך י' אפי' אם חמתן מרובה מצלתן פסולה, דדירה פרוחה היא, משא"כ מי שיורד לתוך י' אינו פוסל. ובסוכה למטה מי' וחקק בה ל' שלימה לי' טפחים דוקא ביש בחקק לפחות ז' על ז' טפחים וגם אין בין שפת החקק לכותלים סביב ג' טפחים בשרה. גודל סוכה י"ט על י"ט, ולענין גודל אין לה שיעור. ובנתן בנדים לנאותה שמסקפי' אותה מן על ו' פסולה. ואפ"י שיקר לשון סוכה הוא סבך, לא דפנות, מכמ"ק חלכת למשה מסיני דלא קרוי סוכה אלא עם דפנות, ומדכתיב בסכת, בסכת, בסוכות, ויש אם למסורת, דנסתר ב' פעמים בלשון יחיר בלא ויו, דרי באן שנים, ופעם א' בלשון רבים ופירוש רבים שנים, הרי באן ארבעה, דל חד קרא לגיסיה דמצוה, ושו לחו תלתא, שתים בהלכתן ואתא הלל"ם למיגרעיה לדופן של"שית דסוכה, דיסני לה בפשי, ומצוה מן המו חר שיעשה ד' דפנות שליסות דהיגו דלת בדופן

יא השישה סבכיו, ר"ם פ"ב ו' פ"ג: ר"א פוסל, פיי פ"ד מכ' סוכה ה"ו פסי"ב פסק"ב פ"ג פוסי"ב פ"ח פ"ו פיש מחצלת קנים. מיי פ"ו ה"ב: מחצלת קנים הא' ר"ב: ואין מסככין בה. מיי' פ"ה מה' סוכה ה"ו פסי"ב פסק"ו פ"ג שם"ע פ"ה פיש פ"ב ה"ב: פ"ו ה"ו: מחצלת קנים ג דו ל ח וכ"ה כ מ ס כ ; במשנ"ם ובמשכי"ר מחצלת קנים מחצלת גדולה וכ"ה בעיון ע' מחצל ; בכי"ק. ומחצלת גדולה וכ"ה בכי"ף וכרא"ם ובתוס' רי"ד ופירכן ב"ום' רי"ד שהוא כמו אי מהלה ופי' מהלה קנים לעשי' שהיא קשה כיון שהיא קשה סתמה לסיכוך אלו וכ"ה לא פליג עלי', אי מחצלת של עשרים גדולה עשאה לשכיבה כ' ועלי' הוא דפליג כ"ה (ד"ם) ועי' בסוגיין ; נכי"מ אי מחצלת הקנים. וכ"ה בכי"מ כ' וכן הוגה של קנים (ד"ם) וכ"ה בכע"ב. לסכוך בכי"ק ולסיכוך וכ"ה במשכי"ר וכן בסיוון ; בכי"מ כ' עשאה לסיכוך (וכן בסמוך) וכ"ה בכה"ם. ר' אליעזר בכי"ק בעשוה ר' לעזר. אחת קטנה ואחת גדולה במשנ"ם ובכי"ק ובמשכי"ר לי:ך אחת גדולה. וכ"ה בכי"ף ובכה"ם ובכע"ב ועי' כה"י (יש, ג) ד"ה אימא סיפא ובס (כ, ג) ד"ה אי הכי. (לסיכוך מסככין בה) כ"ה ביתח בכי"ק בע"ם.

תוספת חדשים

יא חר"ב ד"ה מפני שאין לה גג כו' והלי כר"ת עכ"ל. וכ"ם בם"ע סימן תכל"ת סעיף י' ואם סיס לה גג אפילו עשאה מן הסגיבה הדומן לסמוך לעולם מן הקרקע עשה בכרה וי"ח עשאה ג' לא יהיה לחיל רק מן הדומן או הסכך. ועיין סיסים כה ז"ע על ז"ם בגובה י"ט גם צריך שיהיה הדפנות לאמר שהם גבוהים י' עבויות מדבר שמסכיכין בהם דהם הם הסכך ועיין מתגלת אין הלכה כר"ת וכ"ם בם"ע סימן תכל"ת סעי' ו': תוי"ט ד"ה ואינה מקבלת טומאה וכו' לא ידעתי למה

אור גדול

יא במשנה מחצלת קנים. בראש"ם איתא הגירסא מחצלת הקנים ומחצלת

לקוטים

יא מפני שאין לה גג התיש מוכן כמ"ש הכי"ם שם סרש מזרחי דשבעה על שבעה – דסיכך ניכיסם להיות יותר מז' כתוספות המלכסון על הלגע דמ"ש מדפנות

קיימי: סג) סיפא מיירי בקטנה דסתמא לסכיכה, להכי דוקא בשעשה בפירוש לסיכוך, דומיא דמ"ש ומסככין בה: סד) ר"ל אפילו גדולה פירש שהיא לסיכוך: סה) ר"ל אבל אם פירש שהיא לסיכוך, דמומרים לו עמוד ונעשה מלאכתיו, שהרי הוא מיוחד לסוכה מק"ט, דמומרים לו עמוד ונעשה מלאכתיו, שהרי הוא מיוחד לסיכוך ומ"ל הרי מקבל טומאה כשהשילה על מת, ליתא דכל היולת מהעץ הוא מקבל טומאת אהלים [כפ"ב דשבת מ"ג]. וקי"ל כמ"ק. מיהו בהיה לה שפה, אפילו גמלה השפה אז אפילו מהגלת גדולה, פסולה [תכ"ם] מדקאו"ל עכ"ם שברי כלים:

לסוף דעתו דכל ודלי מלמא דמיהני בעומתה מדלם לייני ולין ון ליך לפיים לגל התוס' דקיכו לפיים גלל הקשה לתלי מם עשה לסיכוך מסכיכין בה כני דלים בה עומתה מדלם גם לקבל שלא עומתה מגו לין בה לפי שלין לה בית קיבול מ"מ לתני לתוי היה לקבל עומתה מהמת גל המת. לכך פירכו התוספות דעומתה להלים נמי לא שייכא בה לפי שכול מן הענן וכל כיוצא בין הענן לינו מעמת עומתה להלים גלא שכיון וה שכתוב.

מגי אע"י הנאן הגדיל אב"ד ור"מ מוהר"ר שאול זצ"ל:

אור גדול

ומחצלת הקש. ומבואר דאף במחצלת של קש איכא חילוק בין גדולה לקטנה. וכן הוא בסור ושו"ע או"ח סי' תרכ"ם סעי' ו'. אמנם הרמב"ם פ"ה מסוכה הל' ו' השמיט קש יע"ש. ובכונת גדולה השמיט. דיעוי' ברמב"ם פכ"ח מכלים הל' י"ג מבואר דקש לעולם מתממא במדרס ואין חילוק בין עשאה לשכיבה או למיכוך ובין גדולה לקטנה וא"כ לעולם אין מסכיכין. וצ"ע שלא ראיתי מי שחרגיש בזה. וצ"ע לדינא.

לקוטים

מדסתם ולא נתן לכי ולי נתין לכי לסכך ס"מ נדפסת ולעד"ג דלא דמי דנסכך לו נקיקעית הסוכה דנכלל תכו ותתו נשיטר תחד דוקא נעיק פיסה כתוספת הלנכסון על הלנ מסוס דהלנכסון נגדר מלתיך ואכותב יחד לגל נגונה דפסתם שלא נכלל תתגם עמו מעכל נהומת הלנכסון (וסיקעלין (הון עשיר): ושמתצלת קנים גדולה לפי מה שכתב כר"ב יש ליישב ניעוי דתמני' נדותק נעמין זה מחלוק קנים גדולה עשאה לסיכוך מקבלת טומאה לסיכוך עשויה לסיכוך דהייט פתמת (דייקא מני דלא קתני ניה עכשה כמו בריטא) מסכיכין בה ולינה מקבלת טומאה ומדקתני גחלה ש"מ שהקטנה תמיה כן מלת תיסכל ר"ל לומר לתה קטנה ותתה גדולה עשאה כלומר עשויה מסתמת (ולישנא דת"ק מקו) לסכיכה ולכן מקבלת טומאה ואין מסכיכים בה ולא פירש שהיא לסיכוך מפני שעשאה לפי שעשאה לסיכוך ה"מ לגלי דלא קתני עשאה לסיכוך מפני שעשאה לפי דעתו פירוש הוא עשויה מתחילה) מסכיכין בה ולינה מקבלת טומאה ואתר דסתם פתמת דעתו ישאר לה דפ"ק לא כוכיר שמע לה דם דין הגדולה גלל לא מדיוקא ילפיי דיעל דקתני: (בס):

ברופן הר', ומי שאין לו כדי צרכו יותר שוב לעשות ג' דפנות שלימות מד' שאינן שלימות. מיהא בדיעבד או בא"א מותר ג"כ בב' דפנות וזהו אשר בב' אופנים א) או שיעשה ב' דפנות זו אצל זו כזה ועושה דופן שלישית שברוחבו קצת יותר מטפח ומעמידו בפחות משלש טפחים סמוך לדופן כזה דבפחות מג"ט כלבר ומתום, ונמצא שרוב הדופן מהכשר סוכה עשויה, ושד יעמיד בנגד הדופן הקטנה בצוף המקצוע שבצד זה, קנה ומניח על הדופן הקטנה והקנה קנה למעלה אפילו אינה נוגע ממש בהן, רק שיהיה בנגדן ממש למעלה, דהוי כצורת הפתח בציור זה ואפי' בהסכך מונח עליהן יש להחמיר ולהניח קנה על גביהן, דהכסך לא נעשה לשם צורת הפתח, ואז בשבת דסיכות, מותר בשעת הדחק להוציא מן הבית דרך הלון הפתוחה למובה כזאת שעומדת לפני הבית אף על גב דבשאר שבתות אסור למלפל מבית למקום כזה, אלא בתיקון ברוח הרביעית, כאן אמרינן מנו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת ונאסור לעשות שאר הדפנות ע"י צה"ב, דב' דפנות שלימות בעינן, וכן אסור במחיצות של קנים פחות מג"ט. ב) או שיעשה ב' דפנות זו בנגד זו, ודופן שיש ברוחבו ד"ט ומשהו ביניהם דהיינו בפחות מג' טפחים סמוך לא' מב' הדפנות, כזה וקנה על הפס והדופן נבאויכא דופן ו"ט בלא לבוד וכ"ש בג' דפנות שלימות א"צ צ"ה ורק לעני בעלמא נהגו כן] ובעושה סוכה בבית בזויה של כותל מורח וכותל דרום אפי' דפי תקרה יורד ומותם, לא מהני לחשוב לדופן ג' עד שיהים תחת התקרה קנה מבאן וקנה מכאן לצה"פ כרמ"ו. כיון דנקרא סכך ע"ש שמגין מן החמה, צריך שיהיה הסכך צלתה מרובה מחמתה, דוקא, ולכתחילה יהיה הסכך קל שיראו ממנו הכוכבים הגדולים בלילה, ובדיעבד אפילו מעובה כמין בית שאין הכוכבים נראים כשרה. מיהא באין הנשמים אפילו כשיורדין מרובים יכולים לירד בתוכה פסולה, ונבסכך מבולבל שקנה שולה וקנה יורד עי' סי' תרל"ג משום גוירת בית. סוכה בסמוכה שהלכתה כל שנעשה לעל, אע"פ שלא נעשה לשם מצוה כשרה, ואפילו עשאה נכרים ואפילו רק לדירת עראי, כמו שעושים רועים וכדומה. [ובנעשית מאליה כתומט בגדיש עיין לקמן ס"ח דסמולה]. ובעשאה לבית דירה פסולה דהוי כבית. אא"כ מגביה הסכך וחוזר ומניחו, ואין לעשות הסכך קודם הדפנות ואפילו בדיעבד יש פוסלין, ובעשה מפח פסול לסכך מותר לסכך קודם שיעשה שאר דפנות. וסוכה העומדת משנה לשנה כשרה, ומצוה שיחדיש מפח על מפח בסכך לפחות לשם סוכה או שילך החידוש על פני כולה ואפילו רחב כ"ש. ובעשאה לשם חגג אפי' מתחלת השנה א"צ חידוש: מ"ב ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, יא. שמנה דינים בסכך. א) למעלה מכ' אמה, כמ"ש בס"א, ב) מחובר נמ"ב ד"ז שלא יהיה מחובר לקרקע, דבתיב חג הסוכות תעשה לך באספך מגרנך שתעשה סכך ממה שתוא בבר נאסף בגורן, לא מהמחובר עדיין, ולפיכך העושה סוכה תחת האילן שיהיה האילן לסכך, פסול, ואפילו הניח סכך בשר תלוש על הסוכה ואפילו הסכך חכשר בלא האילן צלתה מרובה מחמתה, ועפני האילן מעומים שחמתם מרובה מצלתם, יש אומרים, עד שיערב הסכך פסול עם הכשר, וזו אף שניכר הפסול במקומו כשר, או שהסכך הכשר הוא תרבה כ"ב, עד שאפילו אם תגמל כל הסכך שסוגה כסוון נגד הענפים, אעפ"כ תשאר הסוכה צלתה מרובה מחמתה, או שיקצץ ענפי אילן ויגביה כל ענף וענף ויחזיר ויניחנו על הסכך לשם סוכה כדי שלא יהיה תעשה ולא מן העשוי וכלקמן, ואז מפילא יכול להניח כל הסכך מענפי האילן התלושים. ג) כ' סכבים זה למעלה מזה ושניהם צלתה מרובה מחמתה נדחמתה מרובה לא שמה סכך] ויש ביניהם י"ם שיעור סוכה נדבלא"ה הוי כסכך א') פסול. וסוכה שתחת סוכה ויכולה התחתונה לקבל כרים וכסותות של עליונה ואפילו רק ע"י הדחק, ויש ביניהם י"ם, העליונה כשרה והתחתונה פסולה. ובאין ביניהם י"ם או שאינה יכולה לקבל ובו' אפילו ע"י דחק התחתונה כשרה בסוכבת כהלבתה, אע"פ שהעליונה למעלה מכ' וצלתה מרובה מחמתה, ובהתחתונה אינה סוכבת כהלכתה ומתכשרת ע"י סכך העליונה, צריך שלא יהי' סכך העליונה גבוה מן הארץ כ' אמה. ד) שלא יהיה הסכך דבר המקבל טומאה [מ"נ, ח', י"א] דבאספך מגרנך וסיקבך כתיב, לא בגורן וביקב עצמו שהוא מאכל ומקבל טומאה, רק מה שחוא אוסף ממנו, דהיינו הקשין והפסולת שאין מקבלין טומאה, ולכן אסור לסכך בכלים ובשברי כלים אע"ג שכבר מהרו מטומאתם אסור מדרבנן, ובל עץ שנמצא בו ברול אין לסכך בו דשבר כלי הוא], ולא בדבר שיש לו בית קיבול דסק"ם, [חוץ מקנים וכרוב דלא מחשיב ב"ק] ולא במחצלאות שעושה מבאם לכסות המחורה או מעניני אילן רכין כאותן שמעמידין בעגלות ניואנגנקר"ב], ואפילו לאחר שביטלן מתורת כלי נחזי בעשאן לחדיא לסיכוך דאז אפילו יש לחם שפה, באינה ב"ק, ולא נחנו לחניח מחצלאות אלו בגגין כעין תקרות [דאז יש לחוש שמא ישב ג"כ תחת תקרת הבית] מותר לסכך בהן ולא בשטורין דעץ [ולרמב"א דעץ בשר, ורק דמחבות פסולן וארובות המטה, ולא בענפים שיש בהם אוכלין כפירות אם לא שחפסולת מרובה, וחיר מצרף לאוכל, כשקצרם לאוכל, ואפילו נמלך אח"כ עליה לסיכוך פוסל, ורק בעשה מעשה שניכר שרוצה אותם לסיכוך בגון שירוש אותם או שקצרם סיד לסיכוך מצטרף לפסולת ומותר. ונמיהא במאכל בהמה אע"פ שבא"א אוכלים אותו לרחוקה כפענבלע, מסכיכין] ולהעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה לש"ע אסור, ולרמב"א מותר, ולפ"ז להניח הסכך על כדי שאין עליו מ' טלם (ליישב) בדי לסכך ע"ג, או להחזיק וח"ח בכל כלי המקבל טומאה בכפסל ובסא שמק"ט מדרס, לש"ע אסור אפילו ברוחב כ"ש ולרמב"א אינו פסול רק ברוחב ד"ט נע' או"ח סי' תרל"ב] שאז הוא עצמו סכך פסול; מיהא לחבר בלונאות ודפנות הסוכה בכפמדות דברזל או לקשרם בכלאות אע"פ דמק"ט לכ"ע מותר; ולפרוש על סוכה שסוכבה בחיבתה מרן מפני החמה, או התחית מפני נשר, שלא יסלו עלין וקסיין למטה אסור, וי"א שרק בפירש שלא תתיבש הסכך, או בתחית שלא ישירו שאז יהי' המתה מרובה אז דוקא פסולה, וא"א להניח מחמה או עלין כשרת בתוך ד"ט לסכך, ולכתחילה אפי' שלא בשעת אבילה צריך שיחא ניכר לכל שמבוין להנן. ומיהא לאותה בתוך ד"ט, לכ"ע כשרה] היש ליזהר שלא לתלות שום נוי אפילו אינו רחב ד"ט רק בפחות מ"ט לסובה, ובנשמים מממפסים יפרוס מרין ויאכל בלי ברכה, דסמך בדבות להקל. ולקניין לישב ולישן תחת הסמפלבעם בסוכה, ג' דינים יש, א) בילה בביוצאים עצים ארוכים מד' ווית הממה, ומדין פרוס עליהן] דלא קביע, לא מיתסרא אלא בתרתי לריעותא שיש לה גג ריחב מפח ונבוה י"ם, ב) וקינופת דתוא כבילה וקביע, דיש לה גג מפח אסור, אפילו באין נבוה י"ם, ג) נקליפין נשאחר יוצא באמצע צד הראש והשני בסרגלותי' כנגדן] דקכיתי מאי נבוה י"ם אפי' בלא גג אסיר, והני י"ם מודדין מהארץ לא מהמפה, ומפילא הישן תחת הממה בנבוה י"ם אסור (ס"ה). ה) תעשה ולא מן העשוי, כלומר הנעשה בבר שלא לשם שלן, ועכשיו נמלך שתהיה לצל כסניה עצים או קש ע"ג מחיצות ליבשן ואח"ב נמלך שתהיה לסכך, פסול, ומדרבנן אפילו בהניחן לסכך יש לחוש דסול מדאורי' צריך התרה ולהגביהן ולחזור ולהניחן לשם סוכה, והחומט בגדיש ועשאתו סוכה פסול דמעיקרא נעשית לגדיש לא לצל, וכשחומט נעשה הסכך מעצמו והוי תעשה ולא מן העשוי, ובעשה בתחילה כשנתן הגדיש חלל מפח במשך ז"ם לשם סוכה ואח"כ השלימה ל"ם כשרת כמ"ה. ו) [ס"ו, ח] גזירת תקרה, שלא יעקה למר ס"ם לישב בסוכה ס"ם לישב תחת תקרת חבית ולהכי אין מסכבין בנסרים רחבים ד"ם אפי' חניחם על עובין דשם קצרי' [אע"פ שהן גרולי קרקע] ומנהגינו שלא לסכך בנסרים בלל אפי' אינם רחבים ד"ם ואפי' בלאשקש שאין דרך לעשות מהן תקרה לא שלא יבא לסכך כ"ב קר שלא יהיו הנשמים יורדין והוי גזירת בית, ובשעת תדחק או שאין לו לסכך מותר אפילו בנסרים רחבים ד"ם ואפילו משומין ורומין לבלים בלא ייחדן לשום תשמיש, ובן בכל דבר האסור משום גזירה, וביש לו בית המסוכך בנסרים ואין עליהם מעזיבה פסול לם בה מה"ת משום תעשה ולא מן העשוי עד שיעשה מעשה להסיר כל המסמזרים ולנענע כל נסר, או טיטול מן ב' נסרים נסר א' ויתן ביניהם סכך כשר ומותר אפי' נסרים רחבים ד"ט בשעת הדחק [ובחיה בבר עליהם מעזיבה אם מותר ליטול המעזיבה ולתקן ע"י מקטן או נפילה א' מבינתים הניח הסג"א בצ"ע והא"ר מחיר]. ז) [ס"ח יז אור פוסל בסכך בג"ם ברוחב בין באמצע בין מן הצד אפי' בלאשקש שאין דרך לעשות מסנו

פרק ב א הישן. לא יצא ידי חובתו. ובלבד שתהא המטה גבוה עשרה טפחים. דלמ"ד היא הסוכה לחל וגמלא לחל מפסיק ביה לבין הסוכה ועיקר מטת סוכה. מחיצה. שחוי. פירוש: נוהגים היינו כו'. דקסבר לה אחי לחל ערלי ומבטל לחל קבע ולית הלכה כרבי יהודה: עבדים פטורים מן הסוכה. דמטות עשה שמזמן גרמא נשים פטורות. וכל מטה שהחשה מיבעי ליה. עבד מיבעי ליה: ולפי דרכנו לשלנו. ת"ש שלח לחמר חלח לשיחת חולין בעלמא. שהיה מסתכל בעבדו למדנו שהישן תחת המטה כו': **ב** רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה. רבי יהודה לטעמיה דלחמר סוכה דירת קבע בעינן. ולית הלכה כר' יהודה: פרובללת. שלח הסכיב הקנים יחד זה לשלחה. °חלח קנה שולה. וקנה יורד. ומחוך כך חמחה מרובה מלחה וחשמעינן מתניתין דלחמרין רוחים כלחו היו מסתכלים בשוה וחם לח לחלחה מרובה המעובה במין בית. אף על פי שאין הכובכים נראים מתוכה: **פרק ב א הישן תחת המטה בסוכה. לא יצא ידי חובתו(א).** אמר רבי יהודה נוהגין היינו שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים. ולא אמרו לנו דברים(ב). אמר רבי שמעון מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל. שהיה ישן תחת המטה. ואמר להן רבן גמליאל לזקנים. ראיתם טבי עבדי שהוא תלמיד חכם. וידוע שעבדים פטורין מן הסוכה(ג). לפיכך ישן הוא תחת המטה. ולפי דרכינו למדנו(ד) שהישן תחת המטה. לא יצא ידי חובתו: **ב** הסומך סוכתו בערבי המטות(ה). כשרה. רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה(ו) פסולה(ז). סוכה המדובללת(ח). וישצלתה מרובה מחמתה(ט). כשירה. שעבדים פטורים מן הסוכה. מ"ש הר"ב וכל מטה שחחה מיבעי ליה כו'. כלומר וכל מטה שחין נשים כו' וחמו שסיים רש"י כלחמרינן בחגיגה דהחם כיומח דמימרח הכי הוה. ועיין מ"ג פ"ג דברכות: **ב** הסומך סוכתו בערבי וכו'. פי' רש"י מטה שלימה. וכחב הר"ן פירש רש"י שהסוכה ממוכה על כרעי המטה וכשהמטה מיטלטלת הסוכה מוטלטלת עמה ע"כ. ונרחין דבריו כפירוש הב"י בטור סימן תכ"ל דמיירי במטה שמוקפת קרשים שרחשן רחב קבוע בחרץ. ורחשן טולה למעלה מהמטה י' טפחים. והמטה. היינו חבלים. לו קרשים קבועים בחחיות חלו ומפני כן נקרלו לוחן קרשים שהן המחיות כרעי המטה ע"כ. ומיהו ח"ל שיהו שם חבלים וקרשים לקרקע הסוכה והיינו מטה שלמה. חלח שקרקע הסוכה הוח קרקע טולם. וח"ם רש"י מטה שלימה ר"ל שכל הברעים מחוברים יחד לחבל לין כלן מבלים וקרשים מחחת. ובהכי מחלק הר"ן בין מתניתין דהכח למתניתין דלקמן ברחש הענלה. ובחד דהחם לד"ה שהיה. דהחם קרקע הסוכה נשחר לעולם לחד בעלמו משל"כ הכח שקרקע הסוכה מטמחה לפי שהוח קרקע עולם ואינו ע"ג המטה ע"כ. חבל לפי שהרמב"ם לח השמיע משנה זו בחבורו נרחה ולחו לפי שסובר שהיח בכלל הסיח מחני' דלקמן שהטהיקה. לפי שים בה עוד חלוקי דינים לחביח. ומ"כ ליחח להח דהר"ן. דלו שחם דברי הכל היח ח"כ מחניחין דהכח. לח חשמע מינה. ופירוש הפוספת והרח"ש ודלו חינו טולה לדברי הרמב"ם והר"ב. שהרי להרח"ש רבי יהודה לפרושי חחח ולח לחפלוגי. חלח נחמר דמפרשי מחניחין דהמטה היח קרקע הסוכה כמו ענלה ממש ולו נמי חינה קרקע הסוכה כמו שחמר הר"ן. חפ"ה חין חילוק בכך בין הכח לענלה שהיח עשויה קרקע הסוכה. ול"נ ל"ל שהר"ב מפרש למחניחין כפי' הר"ן בשם הרלב"ד. דפי' שלח קבע הסוכה על המטה. חלח סוכה עליה ושם המטה זהו הרי הסוכה טפלה ע"כ: **המדובללת.** פירש הר"ב שלח הסכיב טו'. ופירש בגמרח. מלי מדובללת מבולבלת. ומ"ש הר"ב שחמחה מרובה וכו'. ושמועינן מתניתין דלמרינן רוחין כו' [*וכהגהות בחכמוד במסכח ס' פי"ב דחלחות] והקשה בעוד סימן תרל"ח שלו חפסיר להכשיר סוכה שחמחה מרובה מלחה שהרי קנים שלין ביניהם ג' חבוחין כשחוס וחפ"ה לח הכשיר להכיר בסכך חם לח שנחמר כיון שים כלן לל מרובה כשהשמש עומד בחמלע הכמים רק כשטוה לגדדין לו חמחה מרובה. קרינן ביה שפיר לחלחה מרובה מחמחה. וכן דעת ר"י [בחוספות] ע"כ: ושצלתה מרובה מהמחה. הל כי הדדי פסולה. דהכל למלמעלה קלי ורים פרק קמל חדלמטה כדמפרש בגמרח ועיין לעיל בפי' הר"ב. ועוד שם בשחכתי שם"ד: המעובה. עיין מ"ש שם.

יכין — **תפארת ישראל** — **יכין**

פ"ב א) וחזקה שהיה חלל שחחת המטה גבוה י"ט, דלו לחל מפסיק ביניו לסוכה. דלח דמי לדלעיל (פ"ח סי' י"ו) גבי קינוף דבני לחיל בגבוה פחות מי"ט. דהכח עשוי לחהל, ליכן מחהיו (ריין) ב) ר"י לעטמיה דס"ל סוכה לחל קבע בעינן, ולחל ערלי שחחת המטה לח מבטל לחהל קבע: ג) דעבד ולחם פטורין ממלות עשה שהזמן גרמח: ד) לף שלמר ר"ג כן דרך שיחת חולין [שפחם בל"ח]. [לבי"ו דלם לח לחמרם כדי שלמד דבר, לח היה שם שיחת חולין דשכר כשהם ביומל י"ט כ' וסוכה כ"ח ח'. ומפ"ש לחמרינן בס"ם כלן בשיחת חולין של ת"ח לריך לימוד]: ה) ר"ל שהמך הסכך בערבי המטה, דהיינו שהיה מטה שלימה סדפוסותיה סביב גבוהים י"ט מקרקעית המפה, וסיכך על הדפוסות, וכשמטלטל המטה, הסכך מהטלטל עמו: ו) ר"ל לם לין הסכך קבוע, בד' קונדסין רק מהטלטל עם המטה: ז) לטעמיה בפי' ב' לחול. וקיי"ל כח"ק. ולפ"ג שהסכך נסמך ממטה שמקט"ו, לם"ה דשנות סוכה כשיריו מכל דבר [תרי"ג]: ח) ר"ל שקלח מהקנים של סכך מוכחים למעלה וקלתן מוכחים למטה, ולין בין מה שלמטה למה שלמעלה ג' טפחים: ט) לף שהסכך דק ולוירו רב [תרי"ג]: י) ולכתחילה לריך

פ"ב הישן תחת המטה כ' פ"ב י' פ"ג פי"ו פ"ח מס' סוכה הג' כ"ג פמ"ב עיין מ"ג פ"ג מ"ח פ' פ"כ פ"ט פ"ו. שהרינו יכנים י"ח ב"ח: **ב** הסומך סוכתו כ"ח פ"ב מ"ב מ"ו"ח כ' ר' מ"ב פ"ו י"ב. אם אינה יכולה עם. סוכה המדובללת כ"ב פ"ח. ושם ר' יהושלמי כלן פ"ב ה"ב. ושם ר' יהושלמי כלן פ"ב הלכה ב'.

שנויי נוסחאות

פ"ב א המטה גבוה טפחים] במשנתינו ובכ"ק ובכ"מ מ' ו' ובמשנ"ר ליחח. (שהיינו) ישנים תחת המטה. בכ"ק ליחח וכן ליחח במשנתינו ובכ"מ כ' ובמשנ"ר (ובכולם ..המטות. (ולא אמרו לנו דברי). במשנתינו ובכ"ק ליחח. ואמר (להן ר"ב. בכ"מ מ' אמר..; במשנתינו ובכ"ק ובכ"מ ב' ובמשנ"ר ליחח. (תלמיד) חכם בכ"מ כ' ליחח. ויודע שעבדים בכ"ק ובמשנ"ר יודע..; בכ"מ מ' ..שהעבדים. (לפיכך) ישן הוא. בכ"מ מ' ..הוא ישן; במשנ"ר ובכ"ק ובמשנ"ר ליחח, ונטלם וישן לו; במשנ"ם ובא וישן לו וכ"ה בכ"מ כ'. ולפי דרכינו בכ"ק ובכ"מ כ' לפ..; בכ"מ מ' לפי דבריו ועי' בגמ' בפ"ג ובפ"ו. **בברעי המטה.** במשנ"ר ובכ"ק ובמשנ"ר לברעי.. ועי' תוי"ט. **בפנינעמה פסולה** בכ"מ מ' מעשה אסורה וכ"ה בהוס' כלן פ"ה שלין. **המדובללת.** בכ"מ מ' מדובללת וכ"ה במשנ"ר ד' סיכו ווילילע בלמ"ל וקושטל' ועי' רע"ב. **וישצלתה** בכ"מ ב' שצילתה וכ"ה במשנ"ר ועי' בענלי ויכוכלמי. **המעובה** בכי' קוהשטת. **הכובכים.** בכ"מ מ' בובבים.

תוספת חדשים

פ"ב ב הר"ב ד"ה ר"י אומר כו' ואין הלבה כר"י שכ"ל וכ"ע סימן תרל"ח סעיף ג' מסיק דלין מתלוקת כלה דר"י לפרושי דבכי ת"ק חתח. ובן פוסק בהוי"ם ד"ה המעובה. ולעיין סוכה המשובה מע"ג שלין

ראשון לציון

פ"ב א משנהואמרינן ל"ל נמס: **ב** שם המעובה. חם משובה כמין בית ודלו דמין טכנים

תוספת רעק"א

פ"ב א [אות יב] תי"ם מוף ד"ה אמר ר"י. דלא עדיף מפסה. לעי"ר הא הוינן דקינוף עדיף מ"ם ח דהרי מבואר בסוגיין בפ"ק דקינוף אע"ג דלא גבוה עשרה מפולה ואילו גבי מפה

להריא תרנפא שמואל דוקא בגבוה י"ד אע"ב דקינוף גרע מפה משום דלחוכו עשוי משא"כ במפה דלגבה עשוי בעינן דוקא שגבוה עשרה במ"ש הר"ן בריש פרקין. וא"כ י"ל ח"נ לר"י דמפה בינן דלגבה עשוי לא מקרי קבע לגבי הישן תהחיה מה שאין כן בקינוף: **ב** זאות יבן בהרע"ב ד"ה מרובללת. אלא קנה עולה כו' היינו שאין בין חשלה

מ"ם סס כס"ד: **ג** בראש הספינה. כתב הר"ב דדירה קיימא ביה. לכון רס"י. דדירת ערלי סני ביה: בראש האילן. פירש הר"ב תיקן מושבו ברחשו ומצא כשהולך מסוכה מסתמא באילן. טוס' סוף מסכת סבת: ואין עולין לה ביו"ט. פירש הר"ב דגזור רבנן דאין עולין באילן וכן על גבי בהמה במסבה ג' פ"ה דביצה ע"ש: זה הכלל כו'. לאתויי שאם לוקח דפוסת שהן בידי אדם אינן כשאר פירות מוכנים מזרע ומערב. או לפון ודלוס. ויכול לסמוך סכיכה בתוך דפוסת עד שאם יבטל האילן. הסוכה יכולה לעמוד עולין לה ביו"ט. הר"ן: **ד** העושה סוכתו בין האילנות. בתוך ולא סמכה עליהן לאכל הן דפוסיות. רש"י: והאילנות דפוסות לה. כתב הר"ב והוא שהאילנות עשים ל"ל מיקר האילן שלמו. וז"ש ולריך שמי למלאות בין הענפים כו' ועיין במסבה ח' פ"י דערובין. ובגמרא אי הכי מאי למימרא. מהו דתימא נגזור דלמא אתי לאסתמוכי באילן. קלומר להניח שם כלי קמ"ל: שלוחי מלוה פטורין. כתב הר"ב לאף בשעת הגייתו וכפירש"י וכתב המרדכי משום דכשמחים ויושב בלילה בהאי יכולין לעסוק למחר טפי והוי בכלל העוסק במלוה. ורבי משה ליסרליש בהג"ה סימן ל"ח. כתב כל העוסק במלוה פטור ממלוה לאחרת שם לריך לעזרת לאחר מחרת. אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח יעשה שתיהן. וזה כדעת הר"ן: חולין ומשמשיהן פטורים. ומ"ם הר"ב הולכי דרכים ה"פ אם הולכים ביום פטורים ויושבים בלילה. ואם הולכים בלילה פטורין ויושבים ביום. והא קמ"ל שאם ים לו ללכת בדרך ויודע שיגמרך לאכול קודם שיחלת סוכה מ"ל למעוט מפני זה. ב"י סימן הר"מ בשם מ"ח ומ"ם תשבו כעין תדורו גמ' ומעמת ג"ל דדרים דהל"ל [בסוכות] תהיו אלא תשבו הייט ישיבה דרך עיכוד והייט כעין תדורו: **אובלין** ושותין ערלי כו'. עיין מכה ו' לפרק קמת: **ה** מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי. לטעום את המזונה כשרה: **ג** בראש הענלה. לט"ע דמעלטלה ולא קביעי: בראש הספינה. עשים שהרוח טולטת שם ועוקרתה: בשירה. דדירה קיימא ביה והוא שתהא יכולה לעמוד ברוח מלויה של יבשה: ועולין לה ביום טוב. לייד דבעי למתני סיפא לין עולין. תנא ריבא עולין: בראש האילן. תקן מושבו ברחבו ועשה שם מחלות ושכך: כשרה. במולו של מועד: ואין עולין לה ביו"ט. לגזור רבנן דאין עולין באילן ואין מבחמין בו במ"ע יחלוש: שתים באילן. סמך קרקע הסוכה רובה באילן ועשה סביבה ברחב האילן שתי דפוסת ואחת עשה בידי אדם בתרן וסמך קרקעית הסוכה בחלנע הדופן שעשה בתרן. והנביה הדופן ממנה ומעלה עשרה: או שתים בידי אדם ואחת באילן. הואיל ואם יבטל תפול קרקעות הסוכה שאין יכולה לעמוד בסמיכת שתים שבתרן אין עולין לה ביום טוב דמסתמא באילן: **ד** והאילנות דפנות לה בשירה. והוא שהאילנות עשים וחזקים ולא חלולי ואתו ברוח מלויה ולריך עמי למלאות בין הענפים בתבן וקש שלא תזוזם הרוח שכל מחילה שאינה יכולה לעמוד ברוח מלויה אינה מחילה: שלוחי מלוה פטורים. שהעוסק במלוה פטור מן המלוה ולא בלבד בשעה שעוסקין במלוה פטורים אלא אפילו בשעה שאין עוסקים בה כגון הולך להקביל פני רבו או לפדיון שבויי פטור לף בשעת הגייתו: חולין ומשמשיהן פטורים. ואפילו בחולי *)כל דהו. והאי דאמרי לבטל מלות עשה של תורה. מפני חולי כל דהו ומלטער מפני ריח רע או מפני פשפש ופרשושים שהוא פטור. וכן הולכי דרכים ושומרי גנות ופרדסים דפטורי להו רבנן מן הסוכה. טעמא הוי. מכוס דכתיב (ויקרא כ"נ) בסכות תשבו כעין תדורו וכל היכא דאית ליה מיחי במפני לחותו דבר היה יולא מדיוקתו יכול אמי לילאת מסוכתו. אבל העושה סוכתו מחלה במקום הרחוי להלטער בהכילה.או בשעה. כגון במקום שמחירת בו מפני לסטים בשעה. ואין מחירת מפני הגנבים.או לישטים בהכילה.אפילו בהכילה לא יולא י"ח בלותה סוכה. הואיל ואינה רלויה לעשות בו כל לרכיו אכילה ושינה להא כעין תדורו בעינן. והא לא הוי כעין דירה: אובלים ושותים עראי. דבר

*) בל"ב ד"ל כמולי קל כל דהו.

יכין תפארת ישראל יכי

לריך שיוכל לראות הכוכבים בלילה מתוך הסכך. ובדיעבד אפילו לא יראה מתוכו אלא בלולי יום כשירה, אם יוכל לירד מעט מתוכו [ע"ז ומג"א שם]: יא) דוקא ביכולה לעמוד ברוח מלויה דיבשה [תרכ"מ]. מיהו בשיכולה לעמוד ברוח שאינו מלויה דיבשה, גם לר"י כשירה, ולא דמי לסוכך סוכתו במטה לעיל דפלוג ר"י. דשאני שלא וספינה דמורחיהו בשלטול, והייט קבוע שלהן, משא"כ התם [ועי' תוס' דכ"ת ב' ד"ה שאין]: יב) מדנקט סיפא אין עולין נקט הכא עולין. ולפי המסמע מב"י מ"ח שסי' של"ט דמשור לכתם לספינה בשאת כשאינה יושבת בקרקע המים, מ"כ י"ל דקמ"ל הכא דלעולך מלוה שרי: יג) ובעשאה באילן לריך שלא יסמוך הסכך על האילן רק על קונדסין, דאם לא כן אסור, אפי' יסכך מהאילן עלמו [מג"א שם פק"ס]: יד) דאסור להסתמך ביו"ט במחובר לו בשבת"ח: טו) שתמך והניח קרקעות הסוכה רובה, על גבי האילן, ועשה ב' דפנות של הסוכה על רחם האילן ודופן הסניסי עשה בתרן עד למעלה מי"ט מקרקעית הסוכה, וגם עליה תמוכה קרקעית הסוכה. לו בעשה בדופן זה ב' דפנות בתרן ודופן ג' למעלה באילן. ומיירי בלא היה להסוכה רק ג' דפנות: טז) והמך הסכך בקוסמין [מג"א תר"ל סקי"ד]: יז) ודוקא ברוב הדופן הוא מדבר שאין רוח מלויה מניהו [שם]: יח) ר"ל ג"כ לטורח לחריה, אפילו בשעה שאינו עושק במלוה. אבל בלא טורח, חייבים [תר"מ]: יט) אפילו רק מיחם נוף בעלמא: כ) וי"ל דהן דוקא בשעה שלריך לשמש להסולה [שם]: כא) וכיכבו הכוכבים בסוכה, פטור מלישב שם, וה"ל לטורח לאחר מחרת. ובעשה רוח מוסר לחלוה ואין ביו"ט בסוכה, כדי להנן מהרוח [שם]. כב) פירוש ומסקון לפילו טובא, ופא רק בכילה, ומלכל מה' מיני קטה, בקבע עליו חייב בסוכה [תל"ם פ"ב]:

קנ"ל

תוספת רעק"א

תעולה ליורד ג"ם או שחעליונה רחב טפח והאויר התחתון ג"ב טפחי דאמרי' חבוש רמי. כך מבואר בטוניין ובש"ע:

ג העושה סוכתו כ"ב פ"ב מ"י פ"ד מה' סוכה כ"ו טוב"ם מ"ח כיצד מברכין פ"ע ג'. בראש האילן מ"י שם פ"ם שם פ"ע ג'. שתים באילן יכולמי מיכולין פ"ג הל' ג'. שתים בידי אדם שם קי"ל פ"ב. זה הכלל כ"ב פ"ח: **ד** העושה סוכתו כ"ד פ"ב פיוהנ"פ מ"ם. שלוחי מלוה כ"ה פ"ב פ"ח: **ה** מעשה והביאו לו לריב"ז כ"ו פ"ב יומא פ"ם פ"ח.

שנוני נוסחאות

ג גבוה. במסדנו"ם וכ"י ק וכ"מ ב' ובמכבי"ר הנסמל וכ"ה נפי' ר"ת. (שתים באילן ואחת בידי אדם או) שתים בידי אדם ואחת באילן. וכ"ה בסדר במסבה"ן במסדנו"ם וכ"י ק וכ"מ כ' בגליון כ"מ ל' (עי' סלה"ב) ובמכבי"ל בסדר שתים בידי אדם.. או שתים באילן.. וכ"ה בכי"ף (בכי"ף כ"י אחת בידי אדם..) ובכה"ם; בכ"מ ל' ליתא והוא בגליון כ"מ"ם לעיל ועי' שבת כ"ו ע"ב ובד"ם. **ש ל ש** בידי אדם בכי"מ שלשה..; בכ"מ ל' ליתא בטעות מן שבת בד"ה עד סוף המסה. **כל** שניטל. וכ"ה בכ"ף; בכ"מ ג'. ..שאם ניטל: במסה"ם ובמסבי"ב ובמכבי"ל ..שיגטל. ויבולה לעמוד. במסדנו"ם וכ"ק וכ"מ ב' ובמכבי"ר והיא יבולה.. (בפ"ע בשרה ופולין. במסדנו"ם וכ"ק ליתא וכ"ה בשבת (בב) ובעטור ובפסקי רי"ו. **ד** דפנות (לה) בכי"ף ובמכבי"ל ליתא. אובלין ושותין) **עראי**. בכי"ק ..עריי: בכ"מ ל' אובלין אכילת עראי וליתא, וכ"ה בשה"מ בשמי ועיין שם ובד"ם: **ה** והביאו (לו). בכי"מ ל' ליתא וכן ליתא במסדנו"ם וכ"ק ובמכבי"ר ובטוען שהביאו.. וכ"ה בפי' ר"ת. בן זכאי) בכי"ק ..זכיי בכ"מ ל' ליתא בטעות.

תוספת חדשים

מלין הכוכבים נלאים מסוכה כשרה וכ"ם בש"ע סימן תרל"ח סעיף יו"ד אבל לכתחלה מצוי כדי שילאה ממנו הכוכבים בגדולים ולנוח שוהל בשאין המטר יוכל לירד שם וכ"ה הב"ח: **ד** חולין ומשמשיהן כו' וכ"ל

ראשון לציון

כוכבים נראים מתוכה ולא שיעורין הנא לאשמעי' דלא בעינן לדדוקא דלכתחלה צריך להיות בסיכוך קל כדי שיהו ממנה הכוכבים נראים בלילה בטור וש"ע סימן תרל"ח סעיף ג' ומגה דעת ב"ה דמשמיר בכלייתא כך: סימן דוקא דיעבד עיין בב"י שד לאסור לעשר דהוה כזה דדוקא בשאין הכוכבים נראים בלילה בשום אופן אבל כשאין הכוכבים נראים בלילה אלא מחמת עובי הסכך אפילו הכי מותר לישב בסוכה ולאכול בה כל הלילה ואין בזה משום בל תשבית ולא גרע מסוכה שנפחתה מי' טפחים שכשרה אף בלילה כמ"ש הרמ"א בסי' תרל"ח סעיף ב' ובמ"ב שם ס"ק ט"ו ובשעה"ל שם ס"ק ב' ובשעה"ל שם ס"ק ב' ובשעה"ל שם ס"ק ב'

דבר מועט להסיר לעבדו ודעתו לטעוד לחר כן: ך ואמרו העלום לסוכה. ולא מן הדין. אלא שהחמירו על עלמן ומטעינן מינה שהמחמיר על עלמו אלא לאכול לפילו לכילת ערלי חון לסוכה. הרי זה משובח: [נסלו נמפה]. משום נעילת ידים. ומשום ברוכי. נעל פחות מכביצה. דחילו משום סוכה. הא לחריכן חוכלים לכילת ערלי חון לסוכה[ב]) ולפי' יותר מכביצה: ך ארבע עשרה סעודות. ג' סעודות בכל יום לז' ימים: אין לדבר קלבה. שם רלה לאכול לא יאכל חון לסוכה. רלה להתענות יתענה ואין נזקקין לו: חוץ מלילי יו"ט הראשון. דילפינן ממשה עשר חמשה עשר מחג המלות. מה לכילת מלה לילה הרלשון חובה. מכאן ואילך רשות. לף סוכה כן: ישלים בלילי יו"ט האחרון. בגיל שמיני עלרת

התבשיל. ולרבן גמליאל שני כותבות. ודלי של מים. ואמרו העלום לסוכה[ב]; וכשנתנו לו לרבי צדוק. אוכל פחות מכביצה[ב]. נטלו במפה[ב]. ואבלו חוץ לסוכה[ב]. ולא בירך אחריו[ב]: ך ר' אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות. חייב אדם לאכול בסוכה. אחת ביום. ואחת בלילה[ב]. וחכמים אומרים אין לדבר קלבה[ב]. חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד[ב]. ועוד אמר רבי אליעזר מי שלא אכל לילי יום טוב הראשון. ישלים בלילי יום טוב האחרון[א]. וחכמים אומרים אין לדבר

תשלומין. על זה נאמר (קהלת א') מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות[ב]:

מחסרת והכי קתני. אם בא להחמיר על עלמו מחמיר ולית בה משום יוהרא ומעשה כמי והכיולו לו לריב"ז וכו': וכשנתנו לו לרבי לדוק כו'. כתב הר"ן קתני מעשה ברבי לדוק שלא החמיר על עלמו לומר שאם רלה תלמיד חכם. שלא להחמיר על עלמו אוכל פחות מכביצה

נכך. רשאי ולא הוי כמי שאינו מדקדק

במלות ע"כ: אוכל. פי' רש"י מחכל ע"כ. ומלא במקרא ויתן לוכל בעריס. דיוסף: נטלו במפה. פירש הר"ב משום ר"י. דרבי לדוק כהן הוה כדמוכח פרק מי שמתו. והיה לוכל על מהרת תרומה. וילים שניות הן ופוסלות את התרומה. שזהו לחד מי"ח דבר דפ"ק דשבת. דלפילו פחות מכביצה מקבל טומלה. כדמוכח בפ"ב דטהרות. וכביצה לא מבחני במפה. דחיישינן דלמא נגע בדמסיק בפרק כל הבשר. כ"כ הטוש'. ועיין רפ"ב דטהרות מ"ש שם בש"ד: ולא ניחך לחרינן. פי' רש"י דדרים כרבי יהודה [דמשנה ג' פרק ז' דבכורות] אבל לפניו בכל הזו בעי ברכה. שהרי

נהנה. ואסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה. ע"כ: ך רבי אליעזר אומר י"ד סעודות וכו'. מפרש טעמא בגמ'. דלמר קרא (ויקרא כ"ג) בסכות תשבו שבעת ימים תעשו כעין הדורו מה דירה לחת ביום ולחת בלילה. אף סוכה. לחת ביום. ולחת בלילה. ורבנן לחרי כדירה. מה דירה לי בעי לחת לחיל ולי בעי לא לחיל אף סוכה [נמי] לי בעי לחיל. ולי בעי לא לחיל. וז"ש הר"ב רלה להתענות יתענה ואין נזקקין לו. כ"כ רש"י. ור"ל מדין סוכה אין נזקקין לו אבל ודאי לאסור להתענות ביו"ט. גם במוד המועד. ובכתב חייב בג' סעודות. ועוד כתב הרא"ש [בגדולות פ"ו] דביו"ט חייב בשתי. אלא שאם ירדו גשמים פטור [מסוכה] ואהא קתני חון מלילי יו"ט כו': חוץ מלילי יו"ט הרלשון. כתב הר"ב מה לכילת מלה לילה הרלשון חובה מכאן ואילך רשות בפרק ערבי פסחים. דכתיב (דברים ט"ז) שבעת ימים תאכל מלות וביום השביעי עלרת. מה שביעי רשות שהרי היה בכלל שבעת ימים תאכל מלות. וילא מן הכלל ללמד שאכילת מלה האמור בו רשות. ולא ללמד על עלמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו [יצא]. רש"י. ומיהו לילה הרלשון כתיב (שמות י"ג) בערב תאכלו מלות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב. ופריך בגמ' והאמר מייב לאכול בסוכה וכיון דכיום האחרון לא בסוכה יחיב ואם יאב בה לשם מלוה עובר על בל תוסיף מאי השלמה דסוכה ליכא הכא. ומשנינן חזר בו רבי אליעזר ופרש"י אלל חכמים לומר שאין לדבר קלבה. חון מלילי יו"ט הרלשון. ובהא מיהא פליג עלייהו. דקסבר יש לה השלומין כמו שיש השלומין לקרבנות יום הלשון. אף ביו"ט האחרון [כדתנן במנחה ו' פ"ק דחגיגה] ע"כ. והתוספות הקשו דת"כ יליף לה ממי מפסח כמו רבנן ולא מליו ללילה הרלשון דפסח יש לה השלומין. ופירשו דחזר בו ממה שסיה מלריך סוכה. ולעולם י"ל סעודות בעי ט"כ. ול"ל דה"ק אפי' ליל יו"ט הרלשון יכליס וכ"ש שאר הסעודות: על זה נאמר מעוות וגו'. עיין מנחה ז' פ"ק דחגיגה:

מי

*) ג"ע דהא קיל מלריך מכביצה בעי סוכה. ועי' בגמרא ועוס"ע ת"ח סימן תרנ"ו). (ממוקי הגריב"ג) עי' בתמ"ס פ"ו מהלי סוכה הל"ו ובמ"מ ובהגה"מ. ועי' עוד בשעת ריב"ב שבגליון הכ"ף (ד' רלם) במביא גם בשם הרי"ן גיסות דשבועה על מלוי הוא משהו יותר מכביצה. ותלת היא בוסת הכע"ב.

יכין תפארת ישראל יכין

בג) קמ"ל דהמדקדק במעשיו, אפילו מים לא ישתה חון לסוכה: כד) ר"ל מלכל פחות מכביצה: כה) כדי לאכלו כלי עפ"י, דבשעת הדחק סרי בכך. וה"ס לאכול על ידי כף או מזלג כמי ס"ל לפ"י בשעת הדחק [קפ"ג]. וי"ל דחולין פחות מכביצה ס"ל טעילה או מפה [כפי' קנ"א פ"ג]. רק בכה מיירי שאכל החולין על עהרת תרומה, דאז אפילו פחות מכביצה לריך נטילה: כו) קמ"ל דמסיקל בכך לא הוה קל במלות [ריז]: כז) בהמ"ז מהלת הוא"ל כביצה. ואלן קיימא לן דבהמ"ז בכזית [קפ"ד]: כח) ר"ל בכל יום: כט) רק כשיכלכל יאכל בסוכה: ל) ואפילו ירדו גשמים לריך לקדם ולאכל שם כזית פת [תרל"ט]. ולול שני לענ"ז חייב ולמ"ש פטור: לא) ר"ל לול שמיני עלרת יאכל עוד סעודה יתירה כנגד הסעודה שלא אכל בימים הרלשונים, ואף שיאכלנה חון לסוכה: לב) גם בהגיגה פרק ח' מגנה ז' קאמר תנא כי הא ליעקב: ותמוה מי נאמר להא לא נאמר להא, ומהיך קאמר בהדוויהו על

ראשון לציון

ך חי"ם ד"ח נטלו במפה כו' כ"כ הטו' כו' עיין יסל"מ. ך במשנה ואחת בלילה ע' יסל"מ: חי"ם ד"ח רא"א כו' ועוד כ' הרמ"ם כו' פרק ג' מהלכו

סי' כ"ג וכן מבואר בתוס' דבכורות מ"ט: ד"ה מי בעי ע"ש דלא כמ"ם הוס' בסוגיא דסוכה:

אוכל פחות מכביצה פ"ה ע"ש סוכה כ"ע בפ"ב עמין מ"ג פ"ב ת"ח כ' בהל"ם בשע' כ' ך רבי אליעזר אומר כ"ז ע"ש, בתוספ' פ"ב בימן מ"ו, ילקוט שמעוני רמז בכלל, והכי"א מיי' פ"ו מה' סוכה כ"ז סמ"ב עמין ע"ב סוגיא ת"ח בימן מכל"ם סמי ג', מי שלא אכל עי' חגיגה ט' ע"א ד"ה ויליקום קשא רמז תסצ"ז:

שנויי נוסחאות

שני כותבות. וכ"ה בסמב"ן בסמדנו"ם וכני"ק וכני"מ ט' וכ' ומשכני"ל שתי. וכן הוא. ואמרו. בסמד"ל אמרו וכ"ה בכני"מ ט' נוסא ולהם. ך ראשון של חג בלבד. בסמדנו"ם וכני"ק וכני"מ כ' ניהא בעיטור ("הראשון") בני"מ ט' ניהא גם בסלא "בלבד" וכ"ה בילקוט שמעוני (תרנ"ד) ועי' רש"י. (מי שלא אכל לילי יו"ט הראשון). בני"מ ט' ניהא "ולולי לא נשמע בשגגה דלפי' התוס' ד"ה מזר בו דמזה דעיך לאכול י"ד סעודות לא מזר בו בולמי הוא מיותר וגם מלינו לילי יו"ט הרלשון לפי' לא מכל יום שביעי לריך הוא להשלים ועי' בשפתי רי"ד בלא"ם בגמ' ד"ה אם. בסמב"ן ניהא נמלי "לילי" יהוסיפו; בסמד"ל וכני"ק וכני"מ ב' ובמשכני"ל: "בלילי". "ישלים בלילי יו"ט האחרון. בסמב"ל משלים.. בסמב"ן "לילי" האחרון (של חג) לך בסמדנו"ם וכני"ק וכני"מ ט' וכ' ובמשכני"ל ניהא. ולינא בהל"ג ובני"פ וכרכ"ם ובשפתי רי"ד ובגליו'. על זה. בסמב"ן ובמשכני"ל ועל זה.. (וחכמים לא יוכל להמנות). בכני"מ ט' ניהא.

תוספת חדשים

וכ"כ בא"ז סימן תר"מ וי"ל שאין המשמשין פטורי' אלא בשעה שמחוללה לריך להם ומלטער גם כן פטור ואיתמו מלטער שאינו יכול ליכן אם מפני הרוח או הזבובים ויוצא בהם. או מפני הרית ודוקא שבא לו הלטר בשלקים אבל לכתחלה אין לו לעשות סוכתו שם. ואתן ולא שוכב שם וכל עני המופס פטורים כל ז' ימי המופה. ואבל מייב בסוכה ועיש עוד כמה מנוקי דינים: ך חרי"ב ד"ח אובל פחות מכביצה כו' מכילת ערלי חון לסוכה ואפילו יותר מכביצה עכ"ל וכ"ש סימן תרנ"ו ס"ב. כמה מכילת ערלי כביצה מפת. ומיס ויין ופירות מותר. ומי שמחמיר על עלמו הרי זה משובח: ך חרי"ב ד"ח ישלים כו' ואין הלכה כר"ח בשתיהן עכ"ל. וכ"כ בא"ז סי' הלל כשיף ג':

ז מי שהיה ראשו ורובו כו'. [*דרך סטודמס בהסיבה סיתה על מטות ומסובין על גד שמלפס ולין תוכלים זקופים ויושבים כמוט לפיכך תורך לומר רחצו ורובו ט'. לשון רש"י רפ"ק ד' ב' ע"ב] : בית שמאי פוסלין. כתב הר"ב והלכה כב"ש. בין סוכה גדולה וכו'. דהכי תסיקנא בגמרא. בפ"ק דף ג' ע"ב. דמדתנן מי שהיה ולא קתני שתין מחזיק ס"מ דבגדולה מירי. וקשיא פוסלים ומכשירין. יש ולא יצא מיבעי ליה. תלא בחדי פלוגי והכוורי מהסרא וה"ק מי שהיה רחצו ורובו וכו'. ב"ש תומרים לה יצא. וב"ה תומרים יצא. ושהיה מחזיק כדי רחצו ורובו ושולחנו ב"ש פוסלים. וב"ה מכשירים. ואתמר התם. אמר רב שמואל בר יצחק. הלכה לדיבה שתהא מחזקת רחצו ורובו ושולחנו. וכתב הרי"ף כיון דתרוו יהו בחד מעמא ניהו הלכה כב"ש בתרוייהו: משם רחיה. פירש"י בתמיה ע"כ. ואפשר לפרש בניחותא. ומתוך שם מ"ל הניחו רחיה דומיא דמשם רחיה דסוף פרק מ' לשבת. ומיהו התם נמי מיכא לפרושי בתמיהה: לא קיימת מטות סוכה מימיך. ותפ"ג דתינה תלת נזירה שמא יתמך כו'. כמ"ש הר"ב. תפ"ה אתמר לו. תלת קיים לפילו דאורייתא. כ"כ התוספות [בפרק קמא דף ג' ע"ח בסד"ה דאתמר לך מני כו'] אבל הר"ן פירש תלת קיימת מטת סוכה כרתוי וכמלות תכמים וכבר כתבתי זה בשמו במסנה ה' פרק בתרא דפסחים: ן נשים. כתב הר"ב דאתמר קרא כל האזרח בישראל להוציא הנשים ע"כ. ומ"ש הר"ב דתפ"ג דתייבות כו' כלומר ובמסנה ו' יליפינן לסוכה בגזרה שוה ממלה. דאי לאו הכי. קרא למה לי לתיפוק ליה דנשים פטורות. משום דהוי מלות עשה שהזמן גרמה וכו': ועבדים. עיין מ"ש במסנה ג' פ"ג דברכות: קטן שאינו צריך לאמו. בגמרא. מדרבנן ואסמכוהו אקרא דכל האזרח כל לרבות את הקטנים. [ומ"ש הר"ב ודוקא שקורת ושוגה. ואינו שותק עד שתבא אמו אלין כו' אבל קורת פעם אחת ושותק כו'. קשיין דיוקין אהדדי. דמדיוקא משמע לפילו קורת כמה פעמים כל שבותק אח"כ ת"ל לאמו מקרי. ומסיפא משמע דוקא כשאינו קורת אלא פעם אחת ושותק לא מקרי לריך לאמו. אבל אם קרת שני פעמים. ל"פ שמותק מקרי לריך לאמו. ולשון רש"י כל שבעור ואינו קורת אימת שאינו כרוך אחריה לקרות ולשנות עד שתבא אלין. אבל קורת שותק לאו לריך לאמו הוא. ע"כ] : מעשה וכו'. גמרא. מעשה לסתור דהא קטן לריך לאמו היא. תסורי מתסרת וה"ק. ואמ"ג מתמיר ומעשה נמי וילדה כלהו וכו'. ופי' הר"ן דשמתי מתמיר לחייב בחיטך לפי קטן הלריך לאמו. כיון דאפשר ואז להכי שכן הדין בכל מלוה למיבעי במיטך כל זמן שאפשר ולאוי לכך ובכגן שכבי דכיון שאמו פטורה מן הסוכה אינו ניאוי לאחוך סוכה. כל שהוא לריך לה: ט עושה סוכתו קבע. כתב הר"ב עושה סוכתו קבע. ומסיים הרמב"ם. ויש ביאו כמו בית השמוש. וסוכה כמו בית הדירה. ולשון מעלן שכתב הר"ב עיין במסנה ח' פ"ד: מאימתי מותר לפטות. כתב הר"ן דכיון שהתחיל לאכול אינו מותר לפטות. תלת מתסרת המקפה כדי שלא ירקה כמבעבע בסוכתו ויוצא. אבל אם לא הכניס וכגם זו כל שמלטער מחמת גשמים פטור כי היכי דשרי מלטער משום ריח רע וכו' [בפ' הר"ב במסנה ד'] זהו דעתי. אבל למעשה אינו סומך על סברתי אחר שאין זה ראיה ברורה ע"כ:

מבתסרת

ז מי שהיה ראשו ורובו בסוכה. ושולחנו בתוך הבית. בית שמאי פוסלין. ובית הלל מכשירין. אמרו להן בית הלל לבית שמאי. לא כך היה מעשה. שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את ר' יוחנן בן החורני. ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה. ושולחנו בתוך הבית. ולא אמרו לו דבר. אמרו להן בית שמאי משם ראיה. אף הם אמרו לו. אם כן היית נוהג. לא קיימת מצות סוכה מימיך: ן נשים. ועבדים. וקטנים. פטורים מן הסוכה. קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה. מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן. ופיתת את המעזיבה. וסיכך על גבי המטה בשביל קטנין: ט כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע. וביתו עראי. ירדו גשמים. מאימתי מותר לפנות.

שנויי נוסחאות

ז ובי"ה. כ"ק ב"ת. אמרו (להן) ב"ת. כ"מ ה"א. להם.. כ"מ"ס ובכ"ק וכמ"ל ניחא. (לא כך היה) מעשה. וכ"ה כמ"ב: כ"מ"ס ובכ"ק וכמ"ל ניחא וכן בכ"מ בכ"ק. וכפסקי ר"ד ובגרסת י"ח מ' ה' וכ"ה כאן. שהלכו. יש נוסחא והלכו וני' ב"ה. (ר') יוחנן בן החורני. כ"ק וכמ"ל ניחא (וכתב התורני) וכן ניחא במ"ס ו' וכן ניחא גם בכ"מ ג' וכן ניחא גם למ"ל בן (וכן ניחא לשמואל במ"ס ב' (וכם החורני); במ"ב: ..התורנית. כ"מ מ'.. התורונית וכ"ה בר"ף. (שהיה יושב) ראשו ורובו. וכ"ה כמ"ב; במ"ס וכ"ק וכ"מ ב' ניחא וכן ניחא במ"ב: בכרכות עם מצאוהו שהיה ראשו.. בירושלמי י"ג מ'. ומצאוהו יושב ראשו.. (ולא אמרו לו דבר). במ"ס וכ"ק וכמ"ל ניחא וכן ניחא בירושלמי (עם). וכן מסתבר דוחלי לא מתני: זה לי תמרו לו דבר לו לא תלת זה מייתי לתיה מתעמה רב עוקבא דעביד כ"ה בן התורנית (ותולי לא ידעו לי תמרו לו דבר) וכ"ם ל"ל לף הם תמרו לו כו'(ם). לדהן (ב"ש). כ"מ מ' ניחא (וכם להם): בגליון כ"מ ב' א"ל ב"ש לב"ה אם בן. במ"ס וכ"ק וכמ"ל אם כך. ן קטן שאינו צריך. כ"מ מ' וקטן.. וכ"ה בר"ף; במ"ס וכמ"ל כל קטן.. וכ"ה בפי' ר"ח; כ"ק וכל קטן.. מעשה וילדה. במ"ב וכ"ק וכמ"ל.. שילדה. במ"ס בשילדה. בשביל קטן. וכ"ה במ"ב; במ"ב ד' פיתנו התקטן וכ"ה במ"ס וכ"ק וכ"מ מ'. וכ' וכמ"ל. ט שבעת הימים במ"ב ..ימים. אדם עושה סוכתו. וכ"ה במ"ב: כ"מ מ' ששה אדם סוכתו וכ"ה בר"ף וכ"ה במ"ס ובכ"ק (וכנולה את סוכתו), וביתו עראי. במ"ס וכמ"ל ואת ביתו.. וכ"ה בכ"ק (עם עריי). מותר לפנות. כ"מ מ' ..לפנות את הכלים וכ"ה בר"ן וברת"ם ופי' בגמ' לתן,

---

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

יכול להצלים, ואפשר דגם לר"ת קאמר דהוי חסרון בלי להמנות, ת"ל להצלים הסעודה, ת"ל להצלים מלות סוכה שהחסיר בסעודה: לג) וקי"ל בהא כב"ם תפילו בסוכה נחלש תם יצא כן נ"ל, נזירה שמא יתמך תחר שולחנו: לד) דתט"ג דמדתוייתא יצא, תמפ"ב לא קיים מלות סוכה כרתני כתקנת

ראשון לציון

ן בשטנה אמרו להן ג"ל נשם ועיין יסל"ה: ט מתני' וניתו שראי ז"ל התכני סוכתם אינו כל לבון פניסה ומקנה מהוכנ בו' ערב תג מנכהוניס מכוכנתין איה פ' והמהתי שרז"ל תגו לכתוב שראי כעין התלה בלשון הגר ואלף ואחר כשוף וזה לא נמלא וסיה לתוי להכתב שראי לו שראי ופירש התלה בלשון הגר שתיו בעגם ובכוונה רק דרך תקרה ע"כ. ודע דבלשון ת"ח פי' תכל"ט כי ת"ח פעמים ארעי. גם בסימן מ"ד כתב כן [ודתיקא לומר דבכולן בפל עשוה] ותלי בכיון כתב [בלשון] בכי בלתן התכני: תי"ם סד"ה עושה סוכתו כו' עיין במ"ת פ"ד ועיין יסל"ה: שם ד"ה מאימתי מותר כו' אבל תם לא (בכנים וכגם בו) כו' התמיל להכתם בה כך תיתה בלשון הר"ן:

תוספת דע"ק

ן נאות ירד בתוי"ם סוף ד"ה ב"ש פוסלין. תלכה בב"ש בתרוייהו. ודעת תוספות דתרי טעמי ניתתו. דבאיתה תחוקת תפולה תדינא דתוי דירה סרוחה

סוכה: משתמרת המקפה. משתקלקל המקפה. כל תבשיל שהיו לו רך ולא קשה הלא קפוי קרוי מקפה. ורוב בני אדם מוסיפין תבשיל כזה. וכמעט מיד מתקלקל לגמרי. ומקפה של גריסין של פול היא ממהרת להתקלקל בנשמים יותר מקפות ואם ירדו גשמים עד שהיו סיה לפניו מקפה של גריסין סימה מתקלקלת מותר לפטור מיד: ושפך לו. רבו קיתון על פניו של אבר. כלומר אי אפשי בשמוש לתה כאן גשמים הלו מרחץ שהן הקב"ה מקבל מעשיהם ברצון: משתמרת המקפה. פי' הר"ב מתקלקל. וכ"כ הרמב"ם סריחה בלשון הוא כמו הפסד ע"כ. כלומר לחינו מלכון סרמון וריח רע. וע"ל שהיא מלה תרגומית כדמתרגמי' לחבר הטוה עבדך כמואל ב' י"מ[כ'] די סרח עבדך. ואנכי הטותי אם כ"ד ואנא סריחית: משתמרת המקפה. מ"ם הר"ב מקפה של גריסין הכי הני בגמרא. ומ"ם אם ירדו גשמים עד שהיו סיה לפניו כום כ"כ הטור [נמי' תרל"ע] בשם הסמ"ג ומשמע עליו דלא מבעי לן מדלא תמר כדי משתמרת המקפה. מ"ם משתמרת ממש. ע"כ. וכתב הב"י ולפ"ז הוקק הוא דשיהך לפשר דלא יהבה מהניתין לשתרת היכא דליכא מקפה. הלכך ע"כ לומר דמכדי משתמרת המקפה משמעה לה ע"כ. ["ובני מהרר"ח הרחה לי דלהשוב וכ"י תשמיטיהו ירושלמי תחניתין. לח סוף דבר משתמרת אלא לפילו כדי משתמרת וממט הוא שיעה לו להסמ"ג]:

משל. משלו משל למה הדבר דומה. לעבד שבא למזוג כום לרבו. ושפך לו קיתון על פניו[מא]:

יכין תפארת ישראל יכין

מ) ר"ל משתקלקל המבשיל מפיפות הנשמים שירדו לתוכו בסוכה, ומפילו לית מוכל מן, מותר לגלות. וכוא הדין בנקרשים המוכלים מחמת קור, אי בסכל שם מעושנם ולא מנשמים שירדו בכבר, אי במעשר שם מצטוים, ריח וקרירות, וכל במכשר שלילו היה בעית יולת, פשור מסוכה [מג"א שם]: כא) על עבד וקמ"ל בילא בפתי נפש (אב"י מפשר דקמ"ל נמי, מדמ"ל אי מפשי וכו' משור ליבב שם (כפי' תלינ פ"ו):

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'

פרק ב מ"א. דין חישן תחת המטה בסוכה מבואר בפ"א: מ"ב, ג', ד', המפעיד סוכתו על כרעי המטה שרשנותיה' נבוהים י"ם מפרקעית המטה ומיכך על הרשנות כשרה אף שמתבלבל. משא"כ בשיכך ע"ג עמודים שהעמיד אצל כל זוית מהמטה, וכרעי המטה הם הרשנות המושכים עמהם בין עמודים אפי' גבוה י"ם רק מהארץ כשר. דין סוכה המבולבלת והמעובה בבית עי' פ"א, מ"א. סוכה בראש עגלה או ספינה, אם רק יכולה לעמוד ברוח מצוי' דיבשה, אפי' לא ברוח מצויה דים והספינה הולכת על הים כשרה. ובראש הגמל נאו אילן והסכך נפסך על קונדסין עד שיכול לעמוד בלא אילן, דאל"כ אמר שמא יסכך בוז כשרה בחוה"ם, ואין עולין לה בי"ט ונדריעבד יצאו במקצתה על האילן ומקצתה בדבר אחר עד שאם יגפל האילן תשאר היא עומדת, עולין לה אף בי"ט ובעשה סוכתו בין האילנות שיהיו האילנות לדפנות דוקא בחזקים, או שקשרם וחזקם עד שאין הרוח מצויה מנידה אותם נאפילו עומדת בבית שאין שם רוח, ובחשו' בלקם הקטה מכשיר סוכה שדשנותיה סמריגין דקין שהרוח מונן בחצר קוקף מהיצות גבוהות] ומילא בין האוירים בתבן וקש שלא תגידם הרוח, בשרה כ"ר, ה'. אלו פסורים מסוכה שלוחי מצוה בין בים בין בלילה ואפילו אינם הולכים אלא בים, ורוקא בצריך לסרוח אהר פיכה. משא"כ בלא סרחה צריך לישב, וה"ה באינם יכולים לישן בסוכה דיגעים לסחר לעסק המצוה פסורים. והולכי דרכים ביום פסור ביום ובלילה בלילה, וכשסניע לישוב צריך לעשות שם סוכת לסי"א, וללבוש, ביום א"צ להסתין באכילה עד שיבא לסוכה, רק בלילה לאכילה ושינה, וההולכים בכפרים יהסירו על עצמן לשוב לבתיהם, ובהם במקום אי איתו ימים, חייבים לעשות שם סוכה ונהישוב בחנות אע"פ שדרכו לאכול בחנות, חייב לילך לביתו לסוכה, אפילו בשהחנות בעיר, הירתו מחוץ לעיר דלא הולך דרך חוצ'. ושומרי גנות ופרדסים פסורים ביום ובלילה דאין יכול לזון משם, ובאם יעשה סוכה יגנוב הגנב מצד אחר ונלסיכך בכרי שיכול לשומרו כולו מצד א' חייב בסוכה] וכן הרין בקושה יין אצל נכרי בסוכות. וחולה אפי' אין בו סכנה, ואפילו רק חש בעינו או ראשו, וכן המשמשין אותו בזמן שמשמשין פטור ונהמשמש למצטער חייב. והמקיז דם, רק מחמת חולי פטור, לא לשמור הבריאות, ובשותה משקה משלשל בסתירא שיוקן לו צינה פטור, ובמצטער מחמת צינה או ריח רע או דבר אחר, וחוץ לסוכה לא יהיה לו צער זה פטור, דתשבו כעין תדורו. [וכן בנשמים נופלים בסוכתו תן האילנות או בכבו לן נרות בסוכה בשבת ויש לו נרות בביתו יכול לאכול בביתו, וא"צ לילך לסוכה חבירו ביש שורת גדול בדבר, ויכול לפרוש סדין תן חצד שלא יכבה הרוח חנרות, ובסכך מבואר בפ"א וכן באין לו בנרים בראוי פסור, וכן בצר לו מקום לישן בסוכה שאין יכול לפשוט ידיו ורגליו, ולא יכול אדם לומר מצטער אני אלא כדבר שדרך בנ"א להצטער. וחא דיוהגים ככשיו לחקל שאין ישנים בסוכה רק המרקדקין בסצוה, י"א משום צער שינה בקור, ולרמ"א משום דא"א לישן שם אשתו שאין לו סוכה מיוחדת פרוחה. ובסוכה גדולה ושולחנו בתוך חבית משום גזירה ואנן ק"ל כב"ש לענין אינה־מחוקת. אבל לא לענין הגזירה דשמא ישפוך עי"ש. וע"ל דבסוכה קטנה שמוך לסוכה גדולה וראשו ורובו בסוכה קטנה שאינו ל' על ל' סוכתו ושולחנו בתוך הבית משום גזירה. דלהרי"ף יצא דליש למגור שמא ישפוך דהא גם שלחנו בתוך סוכה בשירה. ולתוס' פסולה. דס"ם הקטנה דירה סרחה היא:

תוספת רעק"א

משתמרת המקפה פי' כ"ר מ"ב פ"ו ס' ב:

שנויי נוסחאות

(משלו) משל. נכי"מ ג' ליתא וכן ליתא בגה"מ בכנלי וכן ליתא בכי"ף (נכי"ף כ' ליתא); במדפוס ונכי"ן ובמכי"ל פושלין אותו משל ול"ה נרח"ם ובספקי רי"ד. עיבא למוג. נכי"מ ג' שמוג: נרחב"ן שמוג, וקאי אהא דאמר מלתמי מותר לפנות כו' שכבר היה לוקל והולך לפסק נמלעג ומבלוהו למוג כוס וכלמ"ל מיעיתו שוף לו כו'(ד"ם) (כום) לרבו. גמכד"ם ליתא וכן ליתא נמכד"ע (וכם לקוע כמו שהוא כמכני"ל) וכן ליתא נכי"ק (וכם לקוניו); נכי"ף שבא למוג לרבו (קיתון של מים) ונכי"ף כ' שבא למוג לקונו וליקה. ושפך לו קיתון על פניו. נכי"מ ק' ושפך לו רבו קיתון מים והמי רבו ע"ם היה כדמשמע נגמ' ואנני היתה גם לפני רש"י נמקנה קיתון מים ופי' רע"ב; נמכד"ע ושפך הקיתון. וכ"כ נכי"ק (וכם בעטוח התיקון): נכי"ף ושוף לו קיתון ונכי"ף כ' ושפך לו הקיתון וכ"ם במכד"ע.

תוספת חדשים

מ במשנה משתמרת המקפה. וכתב כמ"ם בכי' הכ"ע סעי' כ' מי שליט נקי כזה הטישור יעבר הם ידרו כ"כ גשמים בנים הם היו יולת ולא מסוכתו ג"כ. אבל בלילי כהסוכה צריך לסלק כולי כוית בסוכה קף לם הגשמים יורדין ויקדם בסוכה והם יגלו ומהכה מתחת הגשמים ול"ל בסקף מין מחיינן למוד לסוכה עד שיגמול פעודתו:

ראשון לציון

שם ד"ה משתמרת המקפה כו' עיי' יסל"ע:

לקוטים

מ תי"ם ד"ה משתמרת פי' הר"ב וכו' כלי' דלית לבן סרמון מדהכא סרחה גופא הוא שם עגל מפעל סרח בלבון לחמי שעבע כפסד הדבר ומשמעו כן ע"ז המלה ליית בע מפני שרוב הדגרים שים להם ריח בע הוא מפני הפעד שקדם להם ולמרחי רוב הדגרים מפני שים דגרים שריחם בע נמצע וכמדומה לי דגרים שלהם לא ירחו כן שרחן להם מפני הפעד ועל פיכך זה סוכרין דכרי הגמרא בכמה מקומות דוק ותבכח. (ב"ל):

פרק ג א לולב. הוא כפת תמרים המאגדות בתורה וכן חביות של דקל [כדתנן בפרק לולב מצטה ו'] כשיעמוד קודם שיתפרדו העלין שלהן לכאן ולכאן הלא כשהיה כמו שרגיל. [כן לשון הרמב"ם ברים הל' לולב] דלא לאחר שיתפרדו העלין בעיון כפות שיכול לכפות העלין הלך לחיבן ולכאן שיתפרדו ונחקשו לאין מתעכבין וכפתין הלך לחיבן וממעטע שנאמר כפת בומע לאי שיהא פרוד מתחלה ואחה כשעשו הלכך המעה בחריות והלא בעיקר הדקל שהוא חלק ואין שכף יונא ממע לכאן ולכאן וקודם שנקרא לולב בעוד שלא נתעבה עדו שהו נקרא כופרת ליכא למימר דהייע כפות תמרים דקרא. דהא דרביה דרבי טעם וכל הקיבוצים שעשו כתיב (מצטי ג') ואלו עשוין בקוצים ויוצאין בהן עוקצים הרבה ומסרטין הם היבים. וליכא למימר נמי דמכבדות. שבהם תלויות התמרים עלמם קרי כפת תמרים דהוה קה מקרי ולא כפת וכי תימא תרתי ליבעי ח"כ כפות. וכפת חדת מבמע ועל שם הכפיפה מקרי כפת כדאמרן בגמרת דף ל"ב. וכתבו התוס' בהאי כולי עלמא מוהו דים לא למסורת וגריך טעמא ע"כ. ועיין במצטה ב' דפ"ק. ולפי שהלולב נאגד עם ההדס והערבה כמ"ש במצטה ח'. הלכך מפרש להו בריטא וכסדרן בכתוב כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל והדר מפרש לאחרונו. ואע"ג דפרי עץ הדר בריטא כתיב. ועוד דהא מבריטים הלולב הוחיל ובמיני נבוה מכולן. כדאיתא בגמרת דף ל"ו והלכך נמי הקריט פירושים והדר מפרש לה כסדרן המפורשים לחדיו בכתוב. ח"ל משום דהגיעי עמיה: הגזול. כתב הר"ב לכתיב ולקחתם לכם וכו'. מכל מקום הוה מלוה הבאה בעבירה בגחמר (מצטי ג') והבאתם גזל אח הפסח ואח החולה. גזל דומיא דפסח מה פסח ליח ליה תקנתא לף גזל ליח ליה תקנתא. ול"ם לפני יהוה ול"ם לאחר יהוה בשלמא לפני יהוה (ויקרא ח') הדם כי יקריב מכם אחר רחמנא ולאו דידיה הוא הלא לאחר יהוה הא קניא ביהוה. הלא לאו משום דה"ל מלוה הבאה בעבירה. גמרת. וכתבו התוספות ואע"ג דקרא גבי קרבן כתיב. ה"ה בכל המלות. ואם תאמר לקמן דפסלינן על אשירה ועל עיר הנדחת משום דמכתת משום שיעוריה היפוך ליה משום מלוה הבאה בעבירה וי"ל דלא דמי לגזל דמחמת מיבירת הגזל בחה המלוה שיולא בה. אבל הכי אמו מחמת עבירה בעשיתם בו. מי נפק ביה. ע"כ. ומדברי הר"ב למדתי ביטויא אחריוא דהא חיכא לאקשויי. דהואיל ואיכא משום מלוה הבאה בעבירה למה לי קרא דולקחתם לכם. הלא על כרחך משום דקרא דמיניה יליפין למלוה הבאה בעבירה קרא דדברי קבלה הוא מ"ם מיחת ליה ואילעריך קרא לאכם לומר דלפני יהוה מדלוריחא נופה פסלינן ביום רחמנן ואחי נמי שפיר מה שהקשו בחוספות מבריחא דפרק כל שעה דבעי קרא למילף דאין יולא ידי מלה בעבל. ואיפוק ליה משום מלוה הבאה בעבירה דקא אכיל איסורא ונפק ידי מלה ע"כ. ובעיבו בקושיא ולדידן ניחא משום דבעי קרא דמן התורה כדאיתא התם מלא תאכל עליו חמן כו' (דברים ט"ז) : והיבש. פירבו התום' שיהא נפרך בלפורן והרא"ש פי' מבילם מרחם ירקות שבו דילביבו פניו וכן בינקר. טור סי' תרמ"ה. ועיין עוד במצטה ג' : פסול. כתב הר"ב דבכולהו בעיבן הדר כמו בחתרוג דכתיב בים הדר. משום דמקשיבן כולהו לאחרוג כיבן דבאחד קרא כתיבי. גמרת דף ל"א: של תמירה. כתב הר"ב חילן המעבד. וכן פי' הרמב"ם ובהעמיד ע"ז תחיתיה לא מוקמי לה לפי שר"ם חולק בה בפרק ג' דע"ז מצטה ז' וכמ"ם בפ"ק דעירלה. ולכאורה נרחה דבכל חילן מיירי ול"ל שיהא נעוע מתחלתו לבם ע"ז. ועוד לי בנעוע בן הא תנן במצטה ז' פרק ג' דע"ז דבבך הוא נאסר. וחמחי הלריכו שיהא נעבד. וחין להקשות ממה שבחבו שם במצטה ה' דקיי"ל דחילן אחר שהוא נעוע חינו נאסר להא מסקינן

פרק ג א °לולב הגזול» והיבש» פסולין, של אשירה. ושל ר"ע מברטנורה
פרק ג א לולב הגזול פסול. דכתיב ולקחתם לכם משלכם ולאחר יהום בעלים ניהי דבלו הוא שקונה אותו ביהום. מכל מקום הוי מלוה הבאה בעבירה: והיבש פסול. דבכולהו בעיבן הדר וליכא: של אשירה. °חילן הנעבד: ושל עיר

פ"ג א לולב. ר"ם ס"ם ויקרא יגם ס' ל' פ"ם ס' מנחות לחמר פיען ר"ם ס"ם ס' מכלי' פ"ם ס"ם מהלי' נזיר ה"ם פם"ב פעיף ס"ד פרק"ם ס"ם ס"ם ס' ס' פרק"ם פעיף ס"ם : ודחיבש. ס"י עם פם"ב פם"ם ס"ם ס"ם פיען פ"ח ס"ם ס"ם של אשירה. ס"י עם ופם"ב פם"ם ס"ם ס"ם פרק"ם פעיף ג':

תוספת חדשים

פ"ג א ת"ם ד"ה הגזול כו'. ני"ל קבא דולקחתם לכם עכ"ל ובמח"כ מעלם ממע תוספות דף ס' ד"ם בפוף כו' הקשו קושיית זו ותיבלו כן שמלוה הבאה בעבירה אינו אלא מדרבנן: (מהורש"ת ז"ל):

שם ד"ה ותיבש כו' בלפורן כו' עכ"ל וכ"ם רש"י סימן תרמ"ה פעיף ד' דכן מלינן במדיבות אלו שמין לולבין מעויין ונעשין מקשה ולשון הייע שמקשהו לוב הענין בעלויות ואם מקשה העלה המעני העליון בעל הבדרה פסול וכתבו הפוסקי' דכל הפסולים מפני שאין הדר פסולים כל שבשה חון משהדך ומלקו התיומת דפסולין משום לקיחה תמה כשרים בשני :

תוספת רעק"א

פ"ג א (אות טו) לולב הגזול. ואף שאול פסול דבעי' לכם. והא דקתני גזול משום דחזי מילתא דפסיקא דפסול ג"כ בי"ם ב' משום מצוה הבאה בעבירה. ודעת חוס' דבבבולים ביום א' ובמקדש כל ז' שוו לחדרי וכל הפסולים שבבבולים ביום א' פסולים ג"כ במקדש כל ז' אלא דבבבולים בשאר הימים דחזי רק לוכר למקדש במלתא דחליא בעיקר חלקיחה דהיינו ד' מינים, וכן ביבש משום הידור מצוה פסלוהו חז"ל. אבל חסר ושאול לא פסלוהו. וגזול פסולה משום מה"ב. וחרמב"ן ס"ל דשאול כשר במקדש באינך יומי אבל אינך פסולים דחמת ב ג ו ף האחרון פסול במקדש כל ז' מדאורייתא, אבל בבבולין יבש וכל הפסולים כשר באינך יומי וגזלת גזול משום מה"ב. וכן הפסולי' משום דבציר לחו שיעורא או כחותי מיכחת שיעורי' או דהוא מין אחר עיי"ש: שם נאות מזז בחי"ם ד"ה הגזול. ומדברי הר"ב למדתי שנויא אחרינא. ולענ"ד עדיין צריכים אנו לחירוץ חחום' דהא ביו"ם ב' כשר אשירה דעי"ג אף קודם ביטול לדעת רוב הפוסקים דכיון דאסשר בביטול ל"א בחותי מיכחת שיעוריה ובעא יקשה דם"ם לפסול משום מה"ב אלא ע"כ כחירוצם דחוספות-ומה"ם קשה לי באמת על חום' דנקטו קושייתם דלם"ל מעם דכחותי חיפוק ליח משום מה"ב דזה ליבא קושי' כ"ב די"ל דצריך לטעם דכחותי לשמואל דלא ס"ל מה"ב עכ"ם ביו"ם ב' והו"ל למנקם קושייתם בחזקה יותר לדינא דאמאי אשירה דעו"ג קודם ביטול כשר לרוב הפוסקים בי"ם ב' הא הוי מה"ב. וזה יש ליישב בקל. אבל חמוה לי יותר למה דחיה ס"ל בקושייתם דאשירה מקרי מה"ב היח להם לאלם קושייתם דלם"ל קרא לאסור נעבר לגבה חיפוק ליח משום מה"ב וצ"ע. גם לפי ס"ש חום' דהא דאמרי' באשירה דמשה דכחותי מיכחת שיעוריה חך מעמא לא אצטריך רק לי"ם ב' דבי"ם א' בלא"ה פסול דלא מקרי לכם ביון דאין בו דין ממון וחעתיק דבריהם התי"ם בדיבור חממוך. חייש ע"כ ליו"ם ב' בגבולין לשיטתייהו חתום' דם"ל דפסולה דבעי' לכם שייך נ"כ בי"ם ב' במקדש וכיון דמעמא דכחותי ממילא מיירי רק בי"ם ב' בגבולין דהוא דרבנן בזה יקשה חיפוק ליח משום מה"ב. ד"ל לחרץ דנקט יותר פסולי דאוריימא דכחותי שיעוריה דהא בלא"ה מיירי רק בדרבנן: שם נאות יו] בא"ד קרא דדברי קבלה הוא כו'. עיין יקשה לרבא דילף בב"ק דיאוש ל"ק מדכתיב קרבנו ולא הנזול דמיירי אחר יאוש והרי מ"ם הוי יאוש ושינוי חשם וע"כ המעם משום מה"ב כמ"ש חוס' שם. וא"ב חוי דאוריימא ויקשה דלם"ל קרא דלעם. ובחוספות סוכה דף מ' כחב לחרץ דמה"ב הוא דרבנן וקרא דקרבנו הינו דלחקרבה שבשעת חקדישו יהיה שלו דבזה ל"ש לדברי חחי"ם דקרא דדברי קבלה הוא דהא באמת בקרבן מדאורייתא פסול. אלא דבשאר מצות הוא דרבנן: שם נאות יח] בחרע"ב ד"ה של אשירה. אילן הנעבד. פרמרם לה הרע"ב ולא מפרש דאשירה היא של ישראל נראה דס"ל בדעת ר"ת שכחבו חוספות בשמו דאף ע"ג של עו"ג כ"ו שלא נחבטל אמרי' ביה בחותי מכחת שיעוריה אלא שם"ש חום' דם"ם מחני' ע"ב מיירי באשירה דמשה, דבשל עו"ג ככר נחבטל בקציצה חלולב. בוח י"ל דלא ס"ל להרע"ב כן דהא אפשר שהישראל

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ג א) והבי כחיב ולקחתם לכם, מצלכם, ומפיש לאחר יום פסול מדרבנן, מדהו"ל מלוה הבאה בעבירה. ומ"ל ניחי עשה ונדחה ל"ת. י"ל לח דמי, כיון שכבר נעקר הלמו קודם שקיים העשה [כגילה ד"ח ב'] ותו דעב"ם חינו לכם: **ב)** שמלבנו לגמרי רוב עלו. ומוכחן להקל כמלח בלפורן, ויש להחמיר [תרמ"ה ועי"ז שם]: **ג)** דבכל ד' מינין בעיבן הדר: **ד)** חילן הנעבד:

אור גדול

פרק ג א של אשירה בו'. בגמ' אוקמי באשירה דמשה דכתותי מיכחת שיעורי'. והחוס' חקשו אמאי לא אמרינן משום מצוה הבאה בעבירה. יעויין בשיטח"מ בפ"ח מהל' לולב דכחב לחלק בין אם התבירה בשעת מעשה המצוה בין מקודם. ונראה דהוא מוכרח משי' הרמב"ם מהא דפסק פ"ח מהלב דגזול וגנוב כשר ביו"ם ב' והיינו כשמואל ופ"ל דלית לי' בלל מצוה הבב"ע אף בדאורייתא. ודלא כחוס' מהא דפסק בפ"ה מאיסורי מזבח דקרבן גזול כשר לאחר יאוש והוא דלא כר' שמעון בן יוחי. אלמא דאף בדאורייתא לא פ"ל מצוה הבב"ע וכשיטת המאור ואו"ב קשיא אפ"ש פ"ח מאיסורי מובח הח"ם גבי מנחות ונסבים בערלה ובלה"ב דפסולין משום מצוה הבב"ע. וכן בפ"ו ממצה גבי מצה מעבל וגזולה. אלמא דפ"ל מצוה הבב"ע. וע"ב בחילוק השעה"ם הנ"ל. דחיבא דבשעת המצוה עובר שפיר אמרינן מצוה הבב"ע אף לשמואל. מש"ה בערלה ובלה"ב לענין מנחות ונסכים וכן בפצה מעבל וגזולה שפיר אינו יוצא. משא"ב קרבן גזול אחר יאוש וכן בגזול וגנוב ביו"ם ב'. כן נראה לי מוכרח לבאורה. ובזה נראה ליישב קו' חוס' חנ"ל על דלא אמרו באשרה משום מצוה הבב"ע. ולהנ"ל א"ש דלשמואל מוכרח למעם אחר, ולר'

פרק ג א של אשרה בו'. בגמ' אוקמי באשרה דמשה דכתותי מיכחת שיעורי'. והחוס' חקשו אמאי לא אמרינן משום מצוה הבאה בעבירה. יעויין בשיטח"מ בפ"ח מהל' לולב דכחב לחלק בין אם התבירה בשעת מעשה המצוה בין מקודם. ונראה דהוא מוכרח משי' הרמב"ם מהא דפסק פ"ח מהלב דגזול וגנוב כשר ביו"ם ב' והיינו כשמואל ופ"ל דלית לי' בלל מצוה הבב"ע אף בדאורייתא. ודלא כחוס' מהא דפסק בפ"ה מאיסורי מזבח דקרבן גזול כשר לאחר יאוש והוא דלא כר' שמעון בן יוחי. אלמא דאף בדאורייתא לא פ"ל מצוה הבב"ע וכשיטת המאור

עיר הנדחת פסול. דלמרפה קתי ולולב בעי שיעור והכי קיימי לה ביישוכן קיים: נקטם ראשו פסול. דלא הוי סדר: נפרצו עליו. ולישן מחוברין הלה ע"י תגידה: נפרדו עליו. מחוברים הן בסדרה. הלה שלמעלה הן נפרדין לכאן ולכאן כענפי לישן: יאגדנו מלמעלה. הם נפרדו עליו יאגדם שיהו עולים עם הסדרה כשאר לולבים ולישן הלכה כר"י: ציני הר הברזל. יש דקיים שלולבין שלהן עליהן קרוים מאד ולישן עולין על לוחך הסדרה אם הן מרוכין כל כך עד שרואהו של זה מגיע ללד עקרו של זה כשרים: כל לולב שיש בו שלשה טפחים. כנגד לוחך ההדס ופשפ יותר כדי לנענע בו לולב כדי לנענועי כדלקמן: כדי לנענע בו. אפי ובדי לנענע בו דהיינו טפח יותר על שלשה טפחים: ב נקטם ראשו פסול. ולית הלכתא כשאם מתניתין הלה כרבי טרפון דאמר ברישא הא כתיב לכם והאי לאו לכם הוא כיון דלמרפה קתי: נקטם ראשו. פירש הרא"ש שנקטם מהעלין שבראשו עד שאסר מעט מן הסדרה. ובשל העיטור כתב לא שנקטעו קלת מהעלין העליונים. הלה שנקטעו ג' עלין העליונים פירוש עד הסדרה ולא נגע בסדרה. והרמ"ם ז"ל פירש דכרוב קטימת העלין העליונים מפסל. עור פימן תרמ"ה: נפרצו עליו. לכון הר"ב ולישן מחוברין הלה ע"י תגידה. וכן כתב רש"י ופירשו דכריו הסופפות והרא"ש כר"ל שנעקרו לגמרי מהסדרה ולישם מחוברים הלה ע"י תגידה. והר"ן [ג"כ הכין דעתו כך. וכן דעת הרי"ף והרמב"ם. דהיינו טעמלו] מכדרו של לולב והקשה דהא כפרלו עליו דגבי הדס ליכא לפרושי ליה בהכי שהם נתקו העלין מן העץ מיד הן עשרין. ולין הלגר מעמידן כעלי הלולב שהן מרוכים. ופירשו בשם הראב"ד שנתלקן העלין לשנים לתרכן כדרך בעושין החומים לעשות מהן קופות ["וכן פירשו הסופפות והרא"ש] ועיין עוד במשנה ג': פסול כו'. דלאו הדר הוא. רש"י: נפרדו עליו כשר. דהא"ג דכתיב כפת ללמדך שיהא כפות כיון שרלוי לכפותו לין כפותו מעכבת בו ולא קפיד קרא. הלה על שלשו רלוי לכפותו [כמו שכתבתי ברים מתניתין] הר"ן: רבי יהודה לומר יהגדנו כו'. פירוש משום דבעינן כפות ממש ולא הלי בפלוגתא דלולב גריך הגד [דמשנה ח'] דהתם פירוש לתגדו עם ההדס והערבה והכא פירוש עליו מחוברין ולא פרודין. הר"ן: ציני הר הברזל. לשון הר"ן דקלים קטים הגדלים בהרים ע"כ. ובגמרא. דכני בן הגס פירוש. ולפשר הראב"ד שנקרלו גיד ים שם הר ג"כ: ב הדס. הוא עץ שעליו תופין לת עלו כגון שיהיו שלשה עלין. לו יתר על כן. כמוכין זה גזה בענוד ח'. ולאו"ג דזת גמי עליו תרוכין ולקופין ומהוך כך מכסים לת העץ. בעינן עבות. פירש"י מעשה שרשרות [ומעשו דכתיב גבי שרשרות מעשה עבות בפרשה תלוה] שיהיו מוכרכין זה על זה וליכא. ועץ שרמון לפ"פ שהוא קלוע לין עליו לקופין לכסות לת עלו. ולפן בעינן עגף עץ שפעפיו מופים לת עלו. ולאו"ג לריכא מין הפקרא הירדוף שים לו הפני הגפים הללו. פירוש רלוי עליו עפוים חדים כמהט ומכרין ברין לת הידים וכתיב (משלי ג') דרכיה דרכי נועם וליכא. גמרא: הגזול כו'. כדלעיל. ועיין במשנה לקמן: נקטם רלשו. כתב הרא"ש לעיל לפ"ג דכלולב פירוש רלם העלין היינו משום דכלולב לעולם העלין עולין למעלה ויולאין מרלם הסדרה הלכך רלם העלין נקרלו רלשו. אבל הדס וערבה לין העלין העליונים יולאין מרלם הבד. הלה לפעמים רלם הבד הוא חלק. הלכך רלם דידהו הוא רלם הבד והלה רלם העלין. ולפי' לם עלה יולה מרלם הבד לה מקרי נקטם עד שיקטם רלם הבד: ולין

מסקינן בגמרא שם דף מ"ח.דעקרו הוא שלישו נאסר אבל תוספתו שהוסיף כל זמן שהוא נעבד. לין הכי נמי דאסור בהנאה ופסק כן הרמב"ם פ"ח מהלכות ע"ז. ומ"ב הכא כלולב שהוסף בזמן שנעבד עוקים לה. כך גרלה לפרש דבריהם.אבל בהלכות לולב פרק ח' מפרשים המניד והכסף משנה דמיירי בהלין שעשוע מחתלתו לגם עבודה זרה. ולאו"ג דגם שם כתב הכ"מ כזה הלשון אסרה הנעבדת והוכרחו לפרש כן ממ"ש שם דלפי' לאחר שנתבטלה מלעבדה פסולה. ולה מלתו טעם. הלה ת"ל בהכהות נעשו מתחלה דהשתא דלין שכן הוא ומתחלת בריותו מכחת שיעוריה מלין למעשה לפי' לאחר שנתבטלה. ולפירוש רש"י והכ"ן והעור לייני בלאסרה דיבראל. דקי"ל דאל יפרל לינה בעלה לעולמים. והר"ב שהם דבריו במקום שה"ל לפרש. ומ"ש הר"ב טעמא דלאריפה קיימי ומכחת שיעוריה. בגמרא. ולכתבו התוספות דף ל"ה דנקט הלי טעמא כדי לפסול ביו"ט שני. לאבל ברלשון הא כתיב לכם והאי לאו לכם הוא כיון דלמרפה קתי: נקטם רלשו: פירש הרלב"ד שנקטם מהעלין שבראשו עד שאסר מעט מן הסדרה. ובשל העיטור כתב לא שנקטעו קלת מהעלין העליונים. הלה שנקטעו ג' עלין העליונים פירוש עד הסדרה ולא נגע בסדרה. והרמ"ם ז"ל פירש דכרוב קטימת העלין העליונים מפסל. עור פימן תרמ"ה: נפרצו עליו. לכון הר"ב ולישן מחוברין הלה ע"י תגידה.וכן כתב רש"י ופירשו דכריו הסופפות והרא"ש כר"ל שנעקרו לגמרי מהסדרה ולישם מחוברים הלה ע"י תגידה. והר"ן [ג"כ הכין דעתו כך. וכן דעת הרי"ף והרמב"ם. דהיינו טעמלו] מכדרו של לולב והקשה דהא כפרלו עליו דגבי הדס ליכא לפרושי ליה בהכי שהם נתקו העלין מן העץ מיד הן עשרין. ולין הלגר מעמידן כעלי הלולב שהן מרוכים. ופירשו בשם הראב"ד שנתלקן העלין לשנים לתרכן כדרך בעושין החומים לעשות מהן קופות ["וכן פירשו הסופפות והרא"ש] ועיין עוד במשנה ג': פסול כו'. דלאו הדר הוא. רש"י: נפרדו עליו כשר. דהא"ג דכתיב כפת ללמדך שיהא כפות כיון שרלוי לכפותו לין כפותו מעכבת בו ולא קפיד קרא. הלה על שלשו רלוי לכפותו [כמו שכתבתי ברים מתניתין] הר"ן: רבי יהודה לומר יהגדנו כו'. פירוש משום דבעינן כפות ממש ולא הלי בפלוגתא דלולב גריך הגד [דמשנה ח'] דהתם פירוש לתגדו עם ההדס והערבה והכא פירוש עליו מחוברין ולא פרודין. הר"ן: ציני הר הברזל. לשון הר"ן דקלים קטים הגדלים בהרים ע"כ. ובגמרא. דכני בן הגס פירוש. ולפשר הראב"ד שנקרלו גיד ים שם הר ג"כ: ב הדס. הוא עץ שעליו תופין לת עלו כגון שיהיו שלשה עלין. לו יתר על כן. כמוכין זה גזה בענוד ח'. ולאו"ג דזת גמי עליו תרוכין ולקופין ומהוך כך מכסים לת העץ. בעינן עבות. פירש"י מעשה שרשרות [ומעשו דכתיב גבי שרשרות מעשה עבות בפרשה תלוה] שיהיו מוכרכין זה על זה וליכא. ועץ שרמון לפ"פ שהוא קלוע לין עליו לקופין לכסות לת עלו. ולפן בעינן עגף עץ שפעפיו מופים לת עלו. ולאו"ג דליכא מין הפקרא הירדוף שים לו הפני הגפים הללו. פירוש רלוי עליו עפוים חדים כמהט ומכרין ברין לת הידים וכתיב (משלי ג') דרכיה דרכי נועם וליכא. גמרא: הגזול כו'. כדלעיל. ועיין במשנה לקמן: נקטם רלשו. כתב הרא"ש לעיל לפ"ג דכלולב פירוש רלם העלין היינו משום דכלולב לעולם העלין עולין למעלה ויולאין מרלם הסדרה הלכך רלם העלין נקרלו רלשו. אבל הדס וערבה לין העלין העליונים יולאין מרלם הבד. הלה לפעמים רלם הבד הוא חלק. הלכך רלם דידהו הוא רלם הבד והלה רלם העלין. ולפי' לם עלה יולה מרלם הבד לה מקרי נקטם עד שיקטם רלם הבד: ולין

יכין תפארת ישראל יכין

ה) עיר שרובל שהודח ומתפתו רובם לעבוד ע"ז, המדיחים בסקילה, והמודחים בסייף, והעיר וכל שלה נשרפים [סנהדרין דף י"ג]: ו) דמדעומדין לסריפה, הו"ל כאילו אין שיעור לולב קיים, דכל העומד לשרוף כשרוף דמי. וביו"ט רשאין בלמ"ה פסולים מדעתן לכם, והרי אסור בהנאה. ואי"ל בל"ז פסול מדהו"ל מלוה הבלה בעבירה, דהרי אסור להנות ממנו. י"ל מלוה לאו להנות נתנו, וזה כ"ל כוונת הום' ד"ה מצוה [ר"ל פ"ג]: ז) שנשבר רלם רוב עלין היותר עליונים שבלם בהן הלולב. וי"ל רלם רוב העלין שנטטרין מהסדרה [משנלות תרמ"ם ו']. ונקטם ויבש פסולים מצוה הלל, ולפיכך פסולים כל ז'. משמ"כ נסדק ונחלק היומת, פסול מדכתיב ולקחתם קרי ביה ולקח הם, ולא חסר, לפיכך פסול רק ביו"ט. וכן כל הפסול מצוה לכם, הוא רק ביו"ט [מנ"ח תרמ"ם ו']. למעט נקטם רלם עלה למעלה, ולין ע' לחר, כשר. אבל ניבש לפילו בים לאחרים כשר כאין לו

ולד' יוחנן משום רשב"י אפשר באשת דהמקם משום מצוה הבב"ע. וניחא בזה דאתרמב"ם בפי' המשנה כתב באשת גם באשרה משום מצוה הבב"ע דהיינו ייבאשת אפשר דלפי"ז אף אשירה דלאו דמשה יהא פסול. רק אגן ק"ל כשמואל.

אור גדול

דבפירושו פירש בר' יוחנן משום רשב"י. ולדידי' המקם משום מצוה הבב"ע.

נקטם ראשו. מיי' שם כ"ג סמ"ג עם פ"ת סמ"ג עם סי' תנ"ם סמ"ק ו': ד' יהודה אומר. ל"ג עיין לולב שיש בו ג"ם. ג"ב ע"ב ג"ז כ"ב מנקט מ"ב ע"ב: ב הדס הינדל. ל"ג ב"ב מיי' פ"ח מהי' לולב ה"ג סמ"ג עשין מ"ד טיב"ע ת"ח פ"י מלמ"ם פמ"ח לה' והבי"ש. מיי' ופמ"ב שם פ"ב ה"ב שם כ"י סמ"ג עשין ח':

שנויי נוסחאות

פ"ג א נפרדו (עליו). כפי"מ מ' ניחא ומיחא בגליון שם. יאגדנו מלמעלה. כפי"ק יבדנו מלמעלן. ציני. כפי"ק וציני. לולב. וכ"כ במשנ"ב במסדנו"ם וכפי"ק וכפי"מ מ' ומכפי"ל כל לולב וכ"ה בה"ו הל' סוכה סי' ת"ם. לינענע (בו). כפי"מ מ' לינענעו וכוגה שם כמו שהוה לפניו, וכיוסלמי, כיי מתניתין כדי לינענע בו כפי'. ב נקטם ראשו. כפי"מ ב' ..ראשו פסול. נפרצו עליו. כפי"ק ניפרשו. על נמשנה פסמוכה.

תוספת חדשים

ב נקטם ראשו פסול. וכפי"ע סימן תרמ"ו סעיף י' סכיית ב' דשות כיה לפפי"ף והרא"ם והרמב"ם כפר ולהלפ"ד פסול וסיים כרמ"ם ושוב לפתמיר. לת מקרי נקטם הלה נקטם עד. וכן לפיין עכשו ושעור היכולת לפילו נפרך נקיון לת עדיין יכולים כפיים. ולמלה נעיין שיעור כל תוכך הסדם עצות. ולעיכובא גרועו ושעור לרכו ג עפרים:

תוספת רעק"א

קלצו וביטל ע"י ישראל לא מ ה נ י כראמרינן בפסכת ע"ז דנזרי' ד"ה מא סנבה לה והדר מבטל לה. והא דמיקי השי"ם **באשירה דמשה ולא מוקי** בעי"ג וקודם ביטול י"ל משום **דבאמת פתני'** בדבי מיירי **כדאמרינן** עלה בש"ם דיקא **נפי** ד ק ת נ י דוסיא דעיר הנדחת (דלא מחני לה ביטול) וכפ"ש תוס' שם מקודם עיי"ש: שם נא"ת יפ"ז בהרש ב ד"ה כל לולב. ומפה יותר. הא דלא קתני סתם דלולב בעי ד' מפחים, היינו דאם ההדס ו ע ר ב ה גבוהים הרבה צריך שיהא שדרו של לולב **לטעלה** מהן **מפני כדי לנענע**. תר"ן:

ואין ממעטין מותן ביו"ט. כתב הר"ב דס"ל מתקן. בגמ' מתקן מנח. וז"ס הר"ן. ולא ארז ליה מתוך שהותרה לצורך הותרה גמי בלא לצורך [כמ"ש במכמה פ' פ"ק דביצה] דכיון דמתקן מנח לא הוסר להתקן מנח ביו"ט. ועיין מכמה פ' פרק בתרא דר"ה:

ג ערבה. היא מין יודע הנקרא ערבי נחל על שם ההוא שגדל על נחל וסימניו נתפרסו שעלה שלו מבוך בנחל ופיו חלק וקנה שלו לחוש: **גזולה** ויבשה כו'. כמו בגולב והא דתני לה במתני' גד' בבי ותנא לולב בחפי נפשיה והדם בהפי נפשיה. וכן ערבה וכן לתרוג ולא ערוב ותנא להו מעוט דים בכל לחת ולחת מה שתין בחברו דלילו ליני הר הכרמל לא שייך למא בלולב. ועניפו מרובין מעלין לא שייך למא בהדם. ולפפה לא שייך למא בערבה. ועלה ותרומה לא שייך למא בחתרוג הלכך לפטרכו תרבעה בבי. רש"י: נקטם רישא. עיין במכמה לעיל. וכתב הר"ב היא הלכה. וכ"כ הרמב"ם. והטעם מבואר לפי שכתו בשמעו לרבי טרפון בהדם הוא הדין והוא הטעם בערבה ועיין מכמה לקמן: **ורצפצפה פסולה.** גמרא. דכתיב (יחזקאל י"ז) קח על מים רבים לפצפה שמו למר הקב"ה לחי תתרחי ביהו ישראל לפני קקח על מים רבים ומחי היהו ערבה והן שמו עלמן כפפה חלמח גרייעותא דכתוכחתם נאמר ביחזקאל י"ז [ה']: **במושה.** ס"ה לשחר מיון דכמוחן כשרים. והח יבש הנן בהו דפסול הא כמוש כשר. ובהדיא חנן בברייתא בגמרא דכולן כמוחן כשרין. יבשין פסולין. הלח לגבי ערבה תיקשריך למחני הכי סד"ח כיון דכתיב ערבי נחל כמוהה לח. קמ"ל. הר"ן. ועיין לקמן: **ושנשרו מקנה עליה.** לחכמוחינן בנפרטו עליה היינו בדוב כדחיתח בחוספתח ובנחו בחחרוגה וה"ה בכולהו ונבי פסולה נקט נפרטו. משום דהוי בדוב. ונבי מיעוטא שייך לשון נשרו. הרח"ש: **בעל.** פי' הר"ב שדה. ועיין מכמה ט' פ"ב דשביעית: **בשרה.** פירש הר"ב שלח דבר הכחוב בערבי נחל חלח להודיע הטין בחיזה מקום שיהח מסויע לפי' הרח"ש דלמחן דס"ל לקמן ערבי ללמד דערבה שחים [לח מצריך קרא לרבות] של בעל כמו שכחבתי שהם בכלל דנחל. ולח דערבי בלשון רבים ריבוח הוא כדדרש חנא דברייתא. דח"כ תרתי ליכח למכמע מיעוט ודלח כהרח"ש שדחה זה הפי' מדעת הרמב"ם כמבואר בבית יוסף והרי לבוש בפירושו מורה על זה. ולקמן לכחוב הטעם דלח פירשו הרמב"ם והר"ב להברייתא: **ד שלשה הדסים.** דכתיב (ויקרא כ"ג) ענף עץ עבות. ופירש"י ענף חד עץ חד עבות חד. וכתבו החוספות וחימה דלעיל חוקמינא ענף עץ שעניפיו מופין זה על זה ודרשינן נמי עץ עבות קלוט כמין קליטה. ות"ת ומימה פרי עץ הדר שלשה. וי"ל דמדרשת דעץ דרשינן שטעם עט ופריו עוין ע"כ. וט' במכמה לקמן: **ושתי ערבות.** יליף מדכתיב ערבי נחל שחים: **אפילו שלשתן קטומין.** פי' הר"ב דלח בעי הדר בהדם. וכן לשון רש"י. וכתב הרח"ש. והח דמבשיר בהדם קטום טפי מלולב וערבה. פי' הר"י שפיש ז"ל. משום דעניפו מפין זה על זה. ולפין קטימתו גרוים כל כך ע"כ. והב"י בסי' תרמ"ז הביא דברי המגיד שכ"כ בשם הרמב"ן. לחבל הר"ב במכמה לעיל כתב דערבה נקטם לחבה פסולה לינה הלכה. לפי שמצוה הדם וערבה להדלי. וכמ"ש לעיל בס"ד. וע"ע כיון לחקטימתו רחמנא לטולהו כמ"ש ביבם דמתניתין ר'. ת"כ מ"ם בנקטם דלח פסלינן בהדם וערבה. ובלולב פסול. וכ"ל דסבורה ליה דלחן להלך בין הדם לערבה לפי שבניהם קלרים. ולפין הקטימה פוגמת בהן. לחבל בלולב שלריך שיהח טפח יוחר מעל גבי ההדם. ביה פוגם נקטם. ולח ידעי דלחמ"ג דלחתקטו ניתן לחכמים לדרום מלי הוי הדר ומלי לח הוי הדר כלל הני דמכשרי ופסלי. ולח פירש הכתוב דלח שמסר לחכמים לדרום: **שלשתן קטומים.** כתב הר"ן לפשר דרבי טרפון

יכין תפארת ישראל בועז

סו) מיהו כשבעגבים יחוקות, כשר [תרמ"ו]: יז) לפילו מיעטן ביו"ט, ולינו מהבב"ע, מהכיל רק המניעה (א): יח) דכמהקן כלי הוה. ולפ"ל ליהי עשה ולהמי ל"ת, י"ע עשה ול"ת הוה דמבחון שבות כציל"ה ד"ח ב': יט) לף לדיק פסול [פי' פי' כו]: כ) מן ערבה שפלה בלה ענול: בא) [וועלק]. ולינו מלוי בלולב והדם: כב) ובנחרו רוב עלין, פסיל. [ולף דנפרו מקנת בלולב והדם נמי כשר. ל"ל דקמ"ל נפרו גבי ערבה, לף דפלוייה ת"ל לחזול לחר לחמרת]: כג) מלת בעל לשמת דמיבטרת הוא, ר"ל שגדלה בשדה מיובבת לזרוע שם, דסיינו שדה לחה, לף שלח גדלה לגל הנחל כשר. ולחרחת דמלמת נקט הכח, שלין דרך הערבה שתגדל בשדה יבשה: כד) דהח דקלמר לחמנע ערבי נחל, דבר הכחוב בהוה: כה) לחדם קלי כו) כשר, דעבותו מכשה קלימתו [מגמ"ב בלולב ושרפ] ומכי קיי"ל תרמ"ו

פ"ג (א) כתב **אאמ"ז** רבינו שלמון זלוק"ל, ו"ל ק"ל מדלין ממעטין ביו"ט מכוח מתקן, הכי קיי"ל כרבנן [תמורה ד' ב'] לכל דב"ל לח תעביד, לי עביד לח מהני, חה נמ בלישור לרבנן [בכחובות דס"ח ב'] כיון דב"ר לח לזכן וכו' ותמ"ל דלמר רבח למר רחמנח, לינו ממעט רק לישור דעלמח בפ"י נלר, [כם"ן] כיי"ב. ותקי"ל כמ"ל נלמרה מעלמו רק מכח היום מכמי [וכמ"ו ת"מ סי' כ"ח]. [**ולפע"ד** נ"ח בכח מחורח שם לחבן לעיל [פ"ב מ"ג] מן שלין לם ביו"ם, שכ הר"ן דשם מלה יפח. ומה"ם הכוחם בשבח ויו"ב שחיטתו כשירה, כפ"ח דחולין]. **עכ"פ** למ"נ [דלי"ב], מנרלה לחר כניסת יו"ם, והוסתר ביו"ם דנדחה, ולפ"ב נכחי, לינו מוזר ונרלה, ק"ל מ"ם מנחן לפסול יחזיר לכשר [**זנחמ** פ"ג מ"ב]. ותמ"ל סתם בידו לחבן, ולח מקרי דחי, משב"ב הכח לין ממעטין ביו"ם. עכ"פ למה ננחן לם למיס נפסל לזריקה, לף שיש בו מרלה לם, דעכ"פ נרלה וגדחה לחו"ל. מדחסתר בקרבן לחר [כפ"ו דחולין מ"ה, ובחיס פ"ה מ"ו] ור"ל דמה"ם לח לחי למלות כשר, דחיב לכסות בכה"ע, דסתם לין נחבן מלות כשר בשוף יה, עכ"פ ק"ל בשם קרבן נמי, מדבידו להסיף בס לח לחשב דמר. ול"ל דסתם בחתה בעבו בינתים, ונדחה נגמרי. ולר"י [וכיהם דיו"ט קדושין ד"ן] דנפ דהר מעיקרא פוסל, ע"כ ר"ל מסהקרים, **עכלה"ם**:

ציונים

אר שרוו. מיי' פם פ"ה מפוק"ע פם פמיף כ"ו: **ג ערבה** פוק"ע פם פמיף כ"ו: **גזולה.** ג"ב ע"ב מיי' פ"ח מהל' לולב פ"ג פמ"ע פמיף ע"ח ה"ח ס"ו; מגמ"ב פמיף ס"ו: **ויבשה.** מיי' ופמ"ע פם פוק"ע פמיף ע"ח ה"ח ס"ו: **של אשרה.** מיי' ופמ"ע פם פוק"ע פמיף ע"ח ה"ח מיומפרם"ם פמיי"ב: **נקטם ראשה.** מיי' פם ס"ו פמ"ע פם פוק"ע פם פיומן מגמ"ן פמיף ג': **ד רבי ישמעאל.** ד"ב פמ"ע פ"ו; פ"ו מכ' לולב פ"ו פמ"ע פמיף ג"ב פם פיומן פ"ב ה"ח ופ"ו ופיומן מגמ"ן פ"ב:

שינוי נוסחאות

ואם מיתמן. כ"י ק אם.. **ג נפרצו עליה.** כ"י ק וגפרצו..; כ"י ק נפרטו..; כ"י ף ד"ן ונפרטו.. ע"י ביהם כ"ו ג'. **והצפצפה.** כ"י ק והצפצפה. כמושה כ"י ק במישה. ושנשרו. כמכד"ע שנפלו; כמכד"ם וכ"י מ' ס' וכ' אי שנשרו וכ"ם כ"י ף וגרס"ג ונשטוך ונפשקי ר"ד. **ושל בעל.** כ"י מ' ס' ושל בעל. ושל בעל ושל הרים כמו ס"ה בכ"י ת"ל נגמ'. **ד לולב אחד.** כ"י מ' ס' וכ' וכולב.. אפילו שנים. כ"י מ' כ' ואפילו.. וכ"ם כ"י מ' ס' (ופס נטעות "שתי"). **אינו קטום.** וכ"ם במכ"ע; במכדע"ם וכ"י ק ומפכ"ל שאינו..

תוספת רע"א

ב [אות כ] בהר"ב ד"ה ואין ממעטין. דהר"ל פתקן. ואם עבר ולקטן כשר. דדיחוי מיקרא הוא (בה"ג דבידו ל"ם ע"ם באיסור) לא הוי דיחוי. ואם אשתור ביו"ם דהוי נראה ונדחה מספקינן בנמרא אם בעבר ומיתמן כשר. דאף דבמלתא דבידו אף נראה ונדחה כשר ס"ם לא דמי לנמרי אע"ג דבידו ללקטן.תוס'. ובנבחים דף ל"ר ביארו דבריהם דס"ם כיון דאשור יו"ם ללקט משום איסור יו"ם לא הוי כ"ב בידו. תמוה לי מסוגיין דדייקינן אריטא ואם מיתמן כשר דמעמיתו איסת וכו' ואי לבתר דלאגדיה תשתום דדיחוי מיקרא לא הוי דיחוי והא נדרישא דמיירי בע"ם דהוי בידו לנמרי פשיטא דלא הוי דיחוי ואפילו בנראה ונדחה וצע"נ:

אור נדול

ד במשנה אפילו שנים קשרום כו', היינו דהדר ב"י ופ"ל דבחר סני. גמ'. ויעויין בר"ן דהביא ד"ש ספרשים ד"א ן להוקיע על הר' מינים שבלולב אפילו ספנים וספקפקים לפי"ז שלא להוסיף בחדם. ורר"ן דחה זה ישי"ש. ותמהני דאמאי

נמי שלשם מרחוריתא מלא דלא קפיד תקטומים אלא לפסר דר"ט לא נקט ג' לעיכובא. מלא סירכא דר"י נקט ולא מהח היכו למימר מלא שתין קמימה פסלא. אבל במגילת לפסר לסבר כרבי עקיבא דמכשיר בהדס אחד עכ"ל. והרמב"ם כתב בפירושו והלכה כר"י ור"ע. ובגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ע. וגרסה דס"ל דההוא לעניו הדס קטוס ליתמר והכי מוכח. אבל לעניו מניו מרכה. לא לפסק הלכתא ופסק כרבי ישמעאל. וסבר מדאמר ר"ט שלשתן בהדס ס"מ דבעי נמי שלשה. וממילא דבערבה בעי נמי שתים והוה כ"ע ידיעלי לעבי ר"י ור"ט בעיני המניו. וגם הר"ב שכתב הלכה כר"ט בלבד. ס"ל סבירא ליה דלאו במניו ערבה אלא שתים. וכן משמע מדפירש במשנה דלעיל בשל בעל לכסר. משום דסבר הכתוב בהווה. ולא נקט דרשת דערבי נחל שהוזכרה בשיר שלולב אחד. ואתרוג אחד. כך הדס אחד. וערבה אחת: ד אתרוג הגזול והיבש[ב]. פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת פסול. של ערלה[ג] פסול. של תרומה טמאה פסול[ד]. של תרומה טהורה לא יטול. ואם נטל כשר[ה]. בית שמאי פוסלין.

ר"ע מברטנורה

דלא בעי הדר בהדם. והלכה כר"מ: ד של ערלה ושל תרומה טמאה פסול. דאמר קרא (ויקרא כ"ו) ולקחתם לכם. שיהיה ראוי לכם: ואם נטל כשר. שהרי יש בה היתר לכילה: וכיוצא טהורה לא יטול. ואם נטל כשר[ה]. בית שמאי פוסלין.

בגמרא בהדיא. אלא היינו טעמא משום דלמתן דס"ל דערבי אחת לכולהו דבעיון שתי ערבות. ליכא למידרם מינה רבוי דבעי. וכמ"ש לעיל. והשתא בשלמא לי אמרת דס"ל הלכה דג' בעיון. אתי שפיר דוחי דס"ל נמי דערבות שתים. דמאן דדרים הא דרים הא. אלא מיהו דעת עליונים נראה. ומדס"ל דהלכה ערבה שתים. הולרך לפרש הטעם אלא כלאתה בגמרא. משום דלא אתיא כהלכתא. ועל הרב המגיד ז"ל שכתב בפ"ז דעת כל הגאונים לפסוק במניו כרבי ישמעאל דבעיון ג' הדסים. ובדברי ר"ט אמר שלשתן קטומים הזכיר שלשה בהדם ס"כ. גראה דעתו דאי נמי לא סבר ליה במניו כר"ט אלא שיהו פוסקים כר"ט אלא לעניו קמימה. דלהכי הוא דאמר הלכתא בגמרא. וכיון דהכי הוא במניו אמי לא נפסוק אלא כר"ע. דהא ר"י הוא דחזר בו ולא בעי אלא אחד. ולעמר שרפתו דלא חזר אלא בדיעבד. אבל לכתחלה אמרי בעי ג' להדור מצוה. וכן נזכר בדברי הר"ן. זה אינו במשמע דבריו. ואף לא בדברי הרמב"ם. כפי המוסחת הרחשונה שבדבריו והיא שלפני המגיד: הדס אחד. שאינו קטום קאמר ומש"ה לא פריש לה והכי מוכח בגמרא. הר"ן. והייטו כחזרה דר"י. ול"ל אלפי בלכתחלה כדלעיל: ד אתרוג. בגאמר (שם) פרי עץ הדר. ודרשו חכמים הדר בחילון משמה לשמה. פירש"י שהתרוג דר ונדל בחילוות שתים וג' שנים וכשבאין וחוזרין של מבשיו עדיין דלתתקד קיימי ביה: הגזול וכו'. עיין במשנה ג' מ"ם שם: והיבש. פי' הרא"ש בשם הראב"ד הוא כשתלשה הליחה ואינו מלית שום ליחה כי הליחה לפרי. כמו הדם לבשר החי. וכיון שנקט שאין בו אחרון כשר יטול לנטול ע"י שיעביר בו מחט שיש בו חוט וחסים בו ליחה ירוחה בחוט ע"ל. ועי' במשנה דלקמן דלהלי יעבור לאו מעבר לפבר: של ערלה ושל תרומה ממאה פסול. פי' הר"ב דאמר קרא לכם. שיהא ראוי לכם. בגמרא. וכתבו התוספות אע"ג דגבי תרומה טמאה דרשינן לך שלך תהא להסיר תחת תבשילך [כמ"ש הר"ב בסוף תמורה] היינו דנטמאת ואסרה הכתוב שיך לידרם לך דידיה גבי שאר הגאות כמו לכם דלעיל דלא שייך ביה לכילה ול"ת לפי' כי דרים לכם בתרוג נמי לעניו הנייה לחוד אפ"ה פסולים דערלה ודתרומה ממאה משום דדינן בבריפה דלהיתה בכוף תמורה ומכחת שיעורייהו כמו בחסרה ועיר הנדחת. וי"ל דוחי לא היה לריך המעם לפניו ערלה ותרומה טמאה אלא יש הך מעמא דנ"מ לעניו מעשר שני דה"ק לכם היתר לכילה בעיון. אבל לא שיהא בה דין ממון. ואם כן [מתניתין דקתני של] מעשר שני בירושלים [כשר] לפי' לר' מאיר דס"ל ממון גבוה הוא [מיתוקמא] ע"כ. והר"ב פסק כן במשנה ג' וה' בפ"ד דמסכת מעשר שני. ולהכי מפרש למתניתין דלהלן נמי לליבים וכמ"ש לקמן בס"ד: של תרומה מהורה לא יטול. פי' הרמב"ם כמ"ד בגמרא. מפני שמכשיר לקבל טומאה. ופירש"י דאמרי' בסוף פרקין במתניתין מקבלת אסה מיד בעה מיד בעלה. ומחזרת למים שהיו שורין החגודה כדי שלא ייבבו [וכשטולו טוטפין מימיו על התרוגי. חוספת] והוכשרו לטומאה. דכתיב (ויקרא י"ח) וכי יתן מים על זרע. והסור לגרוס טומאה לתרומה. דכתיב (במדבר י"ח) משמרת תרומתי אמר רחמנא עשה לה סימור ["והר"ב במשנה ז' פרק י"ח דפרה לעניו חוזב. פסק כמ"ד מפני שמפסידה. "והכא היכא דניעור כדאיתא בגמרא אס קרא עליה שם. תון מקליפתה החיצונה. למ"ד שמכשיר היכא. למ"ד שמפסידה ליכא] : ואם נטל כשר. כתב הר"ב שהרי יש בה היתר לכילה. בגמרא. וז"ל רש"י. לכהן. ובגרמ' נמי נפיק בה אס לקחה מבהן הוחיל ויכול להחליה לבן בתו כהן. אבל פריון אין לו להיות ניתרת לכילה ישראל. והאומר כן רצה הוא עכ"ל. ומיהו אי אתפיל עלה הוא ז"ל בחילו לא הוה ויכול להפרים אחרים ותהיה זאת מותרת לישראל. אלא דלא פסיקא. משום דבי"מ אין מנציחין תרומות בדאמן במשנה ב' פרק ה' דביצה. וכ"ם לפירוש הר"ב בסוף מתני' דלקמן דכולהו פסולי ביו"ט דאמרן מייתי. וכיולא בזה המלא בפירוש הר"ב ריש פרק ג' דערובין. ["ומה לית מלתא פסיקא דתרומה בבאת ליד כהן לא מצי מתכיל עלה. כדאתמו המוספתא דהסם מפרק הגוזל מן הדרך] ואני יודע דהר"ן מפרש למתני' בכהן דוקא דלא יטול מפני שמכשיר. אבל פשטא דמתניתין משמע אף ישראל

כצ"ל

יכין תפארת ישראל יכין

[תרע"ו ירע"ז תרע"ו] מיהו בשעת הדחק יולא אפילו בחד וקטום [מג"א תרכ"ח]: כו) היינו כשאין בו ליחה, אבל כמו כשר [מג"א תרמ"ח]: כח) ערלה ותרומה ודמאי לא שייכי רק בלחרוג: כט) דבעיון לכם והנך אין רלוין ומה"ט לא שייך הכא עשה דוחה ל"ת [וב"ל דלפ"ג דטולטו מבשרין ניהו, אלטריך טולטו דלא מבעי לפרש דלפרס לפור [כפסחים דל"ג כ'], אלא אפילו עיר שנדחת דלפרס מותר דכרי בכלל כל הבשרין גינהו. ולא מבעי עיר שנדחת דלא בעי, דכרי כתיב לא ידבק כידך מחומה, אלא אפילו ערלה דבשלא בר. ולא מבעי ערלה דלפור להטות בשפת שריפתה, אלא אפילו תרומה שמחה דאין מפיקה תחת תבשילו, אפ"ם טולטו כתותי מבתת שעורים, וגם מדאין בהן היתר לכילה. ולבאורה [טועד ח"ב] חית

ה אתרוג הגזול כ"ד פ"ג מה"ג ולנ"ג כ"מ כמ"ג מ"ז פ"ם מה"ג מ"ם מ"ם כ"י מ"ם כ"ם מ"ם כ"ם מ"ם כ"ם

כפירוש רש"י. וכך כתבו ג"כ התוס'. ועוד מי ליתא דבכהנים דוקא ה"ל לפרושי. כמו שפירש התם במכנה ס' פ"ב דפסחים. ועיין לקמן: **ובית הלל מכשירין**. כתב הר"ב דהה חזי לעניים וקריין שפיר לכם כדאמרכן לעיל בתרומה. מסיע שסברת הר"ב כפירוש רש"י ותוספת דלא לאו הכי הוה ליה לפרש מינו דלא בפי הוה מפקר לנכסיה וקוי עני וחזי ליה כדליתא בגמרא דהכא. ופירש כן הר"ב בפרק ז' דתרומות. ופרק כ' דפסחים. ופרק ג' דעירובין. אלא דהכא לא לריכין לכך. וגמרא לא נקטה אלא לרווחא דמלתא דמצאתם דאפי' לדידיה נמי שרי. ועיין רש"י דבבא בירושלים. כתב הר"ב אבל חוץ לירושלים לא דבעינן לכם וכו'. וכך כתב רש"י כאן. וכן פירש בל"ח בסוף פרק אלו דברים ק"כ. לפנין פיסת מעבר שני. דבגבולין פטורה מאלה לדברי הכל משום דבעינן גלגול שנתחייבה באלה לא שיחה לה היתר לאילה לא הוו ראשית עריסותיכם. ות"כ לריך לאלך בין היכא שהמקום מטבתו מלאכול להיכא דנפדה לא חזי. דהא בתרומה ודאי פירשו דאפי' לדידיה לא חזי אלא לכהן ולעני הוי ראוי לכם ואבא דלדידיה נופיה חזי לירושלים. ואפ"ה חוץ לירושלים פסול. ובאלמת שהפדרה מותנת ליאכל. וכ"ש הוא דאי היכא דליתיה נופיה לה חזי לא מפסיל דהכי. כ"ש דלא מפסיל: לי נופיה חזי. אלא דאתרת לה חזי. וזוסי"דעת הר"ן דהה"ג חוץ לירושלים לכשר בדיעבד. ולא נקט ירושלים שלא לרווחא דלכתחלה לא. והרי הוא ז"ל סבירא ליה דתרומה בכהן דוקא ודאי מטום מיגו דמפקר כו'. וכמ"ש לעיל בשמו. ואפ"ה סבירא ליה דחוץ לירושלים כשר מטום דהאי דאתרת לה חזי לא מעכב מלאכול לכם. כ"ש לרש"י והר"ב דמכשרי בתרומה ודאי אפי' למאן דלא חזי. וא"ל דהר"ן היינו טעמיה מטום דמפרש לליבא דת"ד מעשר ממון בעלים. וכמו שכתב בפירושו. ורש"י והר"ב מפרשי למ"ד ממון גבוה. דלטעמיה [אל מעשר שני] בירושלים שכתבתי לעיל דאליבא דמ"ד ממון גבוה הוא מפרש. וכך כתב רש"י בזה הלשון דאמעשר שני ואם נטל כשר בירושלים והא ממון גבוה הוא. אלא מאי איכא למימר דלא כעין ירק לכהן שהרי יש בה היתר לאילה וכו'. וכ"כ הר"ב בדבור ואם נטל לאחרונה ואחמי כשר בירושלים והא ממון גבוה הוא. אלא מאי איכא למימר דלא כעין ירק לכהן שהרי יש בה היתר לאילה. ואחמי לאילה מקרי לכם. וכמו שכתב לעיל. הכי נמי חוץ לירושלים לא כעין דין ממון. והרי ראוי לאילה בירושלים. והר"ן שכתב משום דממון בעלים הוא אלא דבירושלים בדיעבד כשר תיעמריך לפרש כן משום דסבירא ליה כמ"ד בגמרא דכעין נמי דין ממון ונריך עיון. ודע דלהר"ן נמי דאלי בממון בעלים וש"מ דסבירא ליה דכעין נמי דין ממון איכא לאקשויי ממה שהביאו התוספת. גמרא לאלק דף קי"ב. דמ"ש בגבולין דברי הכל ממון גבוה הוא. וממאי דמותיב התם בגמרא מוכח הכי. ואם כן למ"ד כעין נמי דין ממון ודאי לאוץ לירושלים לא. נמלאת למד דרש"י והר"ב שפירשו כמ"ד כעין היתר אילה בלבד. **יהוה להו לפרש הא"ג חוץ לירושלים כהר"ן. והר"ן שפירש כמאן דאמר כעין דין ממון נמי ה"ל לפרש דהא חוץ לירושלים לא וכרש"י והר"ב. וע"ש: **ן חזזית**. פירש הר"ב כמין תבשוטות דקות. וז"ל המגיד חזזית הוא כעין גרב הנעשה בתחרוג כדמתרגמינן תו ילפת (ויקרא כ"ב כ"ג) תו חזזן. ופשוטו מפני שחיבו הדר: על רובו. כתב הר"ב במקום אחד אבל בב' תו בג' מקומות וכו'. והכי איתא בגמרא. וקשיא לי דהכתם שניס פסול שלשה מבשיל. ולכון הרמב"ם בפירושו אבל אם היו שתים בשני מקומות. ושוב מלאתי בחבורו פרק ח' מהלכות לולב שהעתיק ל' הגמרא בב' או בג' מקומות וכתב עליו הכסף משנה וז"ל מטולם הוקשה לי בין בגמרא בין בפוסקים הכתם שניס פסול. ג' מיבעיא. ולא מלאתי לשום מחבר בזה לכך ועיין עוין ע"כ. ומ"ש הר"ב ועל פטמתו עיין לקמן גבי נסדק: **נטלה פטמתו**: כתב הר"ב הדר שברחשו כמו פטמת של רמון. עיין פירושו במכנה ג' פ"ב דמסכת עוקלין: **נסדק** כתב הר"ן ים שפירשו לאחרים משני לדדין ומיהו דוקא מלמטה. אבל בחוטמו

ן עלתה חזזית. כ"ה ס"א: **נקלף, נסדק, ניקב**. מ"ה שם ס"ו בסמ"ג סה פ"ו ס"ב סה פימן תלמ"ח פעיף ג' ס"ו:

שנויי נוסחאות

ן עלתה חזזית. כ"י ק"ע עלה.. ובמשון **עלתה**. כ"י ק"ע **נטלה פטמתו**. כ"י ק"ע ניטלה פטמתו ואלו ג"ל פוטמתו כמו שהוא בכ"י זה בעזקין פ"ב מ"ג והפוטמה; בסמג"ל ..פיסמתו. **נקלף נסדק** נקב וחבר כל שהוא. וכ"ם בסמג"ע; בסמג"ל ובמאכ"ר הסדר נקב נקלף נסדק

תוספת הדשים

**ן הר"ב ד"ה על רובו כו' אבל בב' או בג' מקומות כו' פסול כו' וכ"ם בפ"ע סימן תמ"ח סעיף ט' וכ"ש שם ומחומנו ולאיך דהיינו במקום שמהחיל לספר עד הפטמת פוסל מזזית וכל ביוצי מרמה בכל שהוא:

תוספת רעק"א

נאות כבב בתי"ם ד"ה בירושלים.אלא לרבותא דלכתחלה לא.והריב"א בחידושיו כ' ד ה ו א דבותא דאפי' נכנם ואינו רשאי לפדותו מ"ם מיקרי לכם וכ"ש קודם שנכנס לירושלים שיכול לפדותו ש נ ו מ ל ו ויוצא בו לכתחילה מכ"ל שם[את כג] באי"ד הו"ל לפרש דה"נ הוץ לירושלים כהר"ן. לקנ"ד י"ל דס"ל כל"א ש ה ב י א רש"י בסנהד' דהשתם דפטורה מאלה משום דלית ביה היתר אכילה ולא מקרי עריסותיכם. וכן דעת תוספות קדושין דף ס"ב ע"ב ד"ה איהו וכו' שהוכיחו שם ד א ף בגבולין הוי ממון הדיוט ונה דב' התי"ם וממאי דמותיב דתם בגמרא מוכח הכי. נראה דבא לפתור פירוש זה פסקה דמותיב ה ת ם מעיר הנדחת. אך בבר כת"ו תוספות בכורות דף ט' ע"ב ד"ה ותנן רי"א וכו' וז"ל ונראה דאפר בם"ם חלק בגבולין"ד"ה פטורין. לאו משום דחשיב ממון גבוה לב"ש בגבולין אלא משום דלא קיימן ביה עריסותיכם כיון דאסור באכילה וכן עיר הנדחת לא שלטה הוא עב"ל. וא"כ דברי הרע"ב עולים בהחון: שם נאות כך] בהרע"ב ד"ה ובית הלל מכשירין ד ה א כו'. משמע דבבבל נמור לכו"ע פסול ומפירש"י משמע דבבל פסול. דלית ביה היתר אכילה. ודעת תוס' דפסול משום דיש לכהן חלק בו והוי כשותפים. ודעת הרמב"ן דבבל כשר. ומתני דקתני של דמאי קאי על תרומה שמאה חיינו ת"ם של דמאי וכשו לב"ה דחויא לעניים דגם ת"ם של דמאי שרי לעניים כמ"ש להריא הריטב"א בחידושיו: שם נאות כהן באי"ד בדתנן מאכילין את העניים דמאי. וכ"ש לשמייהו דס"ל דאין מאכילין עניים דמאי כמ"ש הרע"ב רפ"ג דדמאי:

לב) דהה חזי לעניים [וב"ש לפ"ג דמזהו בתרומה פליגי בדמאי, אף דדמאי לפילו לנפשיה חזי, דלי בעי מפקיר נכסיה וחזי ליה, אב"ם חיגו דק מגו, ובאמת לא יתנו לעניים וגם לא יפקיר נכסיו. משא"כ תרומה, על כרחו יתנו לכהנים, ומשכל כהניס הוא ודאי]: לג) מפני שמכשירו לקבל טומאה כלעיל ובהוכשר כבר לפ"ם פסול מדטמאת מידים בניות, דק רבותא נקט שלא הוכשר: לד) אבל חוץ לירושלים, פסול, דהה לא חזי ליה להם, ולר"ן ה"ם חוץ לירושלים כשר בדיעבד. דק נקט בירושלים לרבותא דאפילו בירושלים לכתחילה לא יעול: לה) כעין שאין בולט וה"ם מרחה פסול. אבל קליפה דקה ולבנה, כשר [פמ"ג תרמ"ת]: לו) אמריען בם"ם דוקא במקום ת' כשר במעוטו. אבל בב' או' מקומות הו"ל מטומר ופסול [ונ"ל דנקט ג' לרבותא, דאפילו ג' מי ליכא למיחש לניתור, כגון שהן בגד ת' של תחרוג, כשר [כ"ה תרמ"ת ס"י ותו"ק]. או נ"ל דלהכי נקט ב' וג', דה"ק כ' בתחרוג קטן וג' בגדול. או כ' בכתם גדול וג' בנקודות קטנות, דאבל לפי גודל ונוטן בתחרוג והכתם לדאתני פי"ז כתומר. וכן נ"ל בפירש בתוליו [ד"ג ב'] בכתם

ב' וג' פעמים ולא נתלף, כ"ל ב' בכתמה גדולה וג' בקטנים. ולפעמים ב' וג' כל אד דכותא [בתוליו ד"ל ע"ת] פ"ש ודו"ק, ועיין בתו"ם [פ"ת ס' מלוכ] שהאריך). מיהו ממקום שהתחיל החוטט להתקלר ולילך, אפילו נקודה ת' פסול [שם]: לז) הוא העץ הקטן שברחם התחרוג שהחוטט עליו. ודוקא שניטל ונעקר מתוך התחרוג ונשאר נוטה במקומו, אבל בממלא הנומה כשר. וי"ת דגם בממלא הנומה שוה להתחרוג פסול [מג"א תרמ"ת סק"ט]. מיהו בנדל מהחילה בלי שוטנתא כשר. [ותואר אתרוג מהודר יש בו ה' תנאים, (א) לפי יקיותו תשיעותו כפי שהוא נקי יותר, כן הוא ג"כ מהודר יפה. לוטם על תוטעו לסיימו כל מקום המדוין שבהתם בהתרוג לריך סימים נקי מלר, אפילו מכתם קטן כחודו של מחט. (ב) שיהיו בליעות דבות על גופו, ולא יהא חלק [בלישהנ"ש]. (ג) שיהיה פטוקן שבהתיתו שבו התרוג תלוי בחילון, מטוקם, שיהא התרוג בהתיתו כולו סביב סביב לפטוקן כטולט. (ד) שיהא כמו כמגדל, ולא כבדול או דומה לבדור במקלה. (ה) שיהא טושנתא שלימה בכתם התרוג ומכוון נגד הטוקן שלמעלה: לח) שנקלף כל קליפתו הדק, לף שנשאר [נעלב] בבהחלה. אבל בנקלף רק קלת כשר: לט) כולו

מרחבו

יכין

ב דלא כתב לעניים [וב"ש לפ"ג דמזהו בתרומה פליגי בדמאי, אף דדמאי לפילו לנפשיה חזי, דלי בעי מפקיר נכסיה וחזי ליה, אב"ם חיגו דק מגו, ובאמת לא יתנו לעניים וגם לא יפקיר נכסיו. משא"כ תרומה, על כרחו יתנו לכהנים, ומשכל כהניס הוא ודאי]: לג) מפני שמכשירו לקבל טומאה כלעיל ובהוכשר כבר לפ"ם פסול מדטמאת מידים בניות, דק רבותא נקט שלא הוכשר: לד) אבל חוץ לירושלים, פסול, דהה לא חזי ליה להם, ולר"ן ה"ם חוץ לירושלים כשר בדיעבד. דק נקט בירושלים לרבותא דאפילו בירושלים לכתחילה לא יעול: לה) כעין שאין בולט וה"ם מרחה פסול. אבל קליפה דקה ולבנה, כשר [פמ"ג תרמ"ת]: לו) אמריען בם"ם דוקא במקום ת' כשר במעוטו. אבל בב' או' מקומות הו"ל מטומר ופסול [ונ"ל דנקט ג' לרבותא, דאפילו ג' מי ליכא למיחש לניתור, כגון שהן בגד ת' של תחרוג, כשר [כ"ה תרמ"ת ס"י ותו"ק]. או נ"ל דלהכי נקט ב' וג', דה"ק כ' בתחרוג קטן וג' בגדול. או כ' בכתם גדול וג' בנקודות קטנות, דאבל לפי גודל ונוטן בתחרוג והכתם לדאתני פי"ז כתומר. וכן נ"ל בפירש בתוליו [ד"ג ב'] בכתם

וזקף שנקלף כולו אבל מקלפו כשר. ואית דאמרי לפסח נקלף מקלפו פסול דמיחזי כמגומר אבל נקלף כולו כשר והאי נקלף ללחו שהוסרה הקליפה עד שרואה הלבלובים שבתוכו דהאי הוי חסר ופסול. אלא שנקלף ממנו גלד דק ומראהו ירוק כאחר בתחלה: נקב. נקב מפולם מעבר אל עבר אפילו בכל שהוא פסול ושלימו מפולם ואינו חסר כלום שנתחב כולו יחד עבה אם הנקב רחב כאיסר פסול. פחות מכאן כשר. וסיינו נקב ולא חסר כל שהוא כשר דתניגן לקמן שלימו מפולם ואינו רחב כאיסר: אתרוג הבושי. שגדל כאן והוא שחור פסול. אבל כושי שגדל כארץ כוש חורחים הוא וכשר: ורבי יהודה פוסל. והלכה כרבי יהודה. וכל הני פסולים. ביו"ט רלשמן. אבל ביו"ט שני שם שאר הימים הכל כשר: ן רבי יהודה אומר כביצה. והלכה כר"י דפעמים מכניסה פסול:

ניקב וחסר כל שהוא[א]. פסיל. עלתה חזזית על מיעוטו[ב]. ניקב ולא חסר כל שהוא. כשר[ג]. אתרוג הבושי[ד]. פסול. והירוק כברתי[ה]. רבי מאיר מכשיר. ורבי יהודה פוסל[ו]: ן שיעור אתרוג הקטן. רבי מאיר אומר באגוז. רבי יהודה אומר כביצה[ז]. ובגדול. כדי שיארזו שנים בידו אחת. דברי רבי יהודה.

ר"י

מפולם. וחסר כל שהוא ואינו מפולם. וכתב רנס גירסת רש"י כך הוא. אבל בפירש"י שבידינו כתוב בהדיא דנרס בו"ו. ומדה מילתא הוא. ומיהו לעניין הדין ס"ל ג"כ רש"י כרמב"ם שפירש בגמרא בסיפא דמתניתין כל הר"ב. דבאינו מפולם ואינו רחב כאיסר מיירי ולגרסתו לריכין לפרש דריסת מיירי באינו מפולם. ואם גירסת הר"ב ג"כ כך היא. ל"ל דהלשון שכתב נקב מפולם כו'. לא קאי לפרש המשנה. אלא פשיטא דין הולך ומכאר. והמשנה מפורשת מאליה מתוך כך והרחשון ס"ל בעיקר: עלתה חזזית על מיעוטו. לכאורה משמע דלא לריכא דמדיוק דריסת משמע ליה. וליתא. אלא לאפוקי דבריסת נקב נקב מפולם. אפילו לא חסר כ"ם פסול [דכלא ו"ו גרסינן] אפי הכא נקב ולא חסר כ"ם לאמעוטי דנקב נקב שאינו מפולם כשר ע"כ. וס"ל דס"ק דאי לאו סיפא ה"א נקב דריסת היינו בקוץ ומחט ולהכי פסול בלא חסרון אפילו אינו מפולם. כדאמרן. וחסר כ"ם היינו על ידי הפסד פירי וריקבון. קמ"ל סיפא דנקב היינו כעין ריסת בקוץ ומחט דכשר בלא חסרון וקניא ריסת לסיפא. אלא ריסת במפולם וסיפא באינו מפולם ולגרסת רש"י דגרס בו"ו ואיכא למשמי ולפרש דריסת דבעי חסרון דנקב דהיינו דוקא במפולם נמי. אלא סיפא דמשנה יפירא היא דלדיוקא לא מיצטריך. אלא לגלויי דריסת באינו מפולם: והירוק ככרתי. הרמ"ם. ועיין במשנה ג' פ"ק דכרכות ובמשנה ו' פ"ב דנדה: ורבי יהודה פוסל. ופעמא מפרש בגמרא דף ל"ח. מבוש דלא נמר פירי. וכתב הר"ב ולכ הני פסולים ביו"ט לשמן כו'. עיין במשנה י"ב. וכתב ב"י דטעמא די"ט בני היו כשאר הימים דמיקבעי בקביעא דירחא. ועיין בפרק לולב משנה ג': ן ורבי יהודה פוסל. מבוש דלא נמר פירי. גמרא דף ל"ח: כדי שיחזו שנים בידו אחת. ס"ג רש"י. ופירש שני מתרגמים בידו אחת. ומתוטמו אפילו כל שהוא. ומפעמא דס"ק לכל פסולי החתרוג. ויש מחמירים לפסול כל שהוא בהזק מלד אחד עד חלנו. לו אפילו חיטו מניע להלנו כל שנסדק רוב הקליפה החיצונה הטבעה עכ"ל. ומאי דקאי ליה חוטמו מפרש לה הר"ב לעיל דהיינו פטמתו. וכ"פ הרמב"ם לעיל פ"ז מיום פירותיו אחריו בזה: נקב. פי' הר"ב נקב מפולם כו' אפי' בכ"ם פסול. פירוש לפירושו אפילו חיטו בכאיסר. ובכ"ם רולה לומר כמות שהוא ולא קאי אחסרון כלל דהא מסיים דסיפא דאמן כשר מיירי בחיטו מפולם ואינו רחב כאיסר. ומיעוט כאיסר ר"ל בלא חסרון וקאמר דבאינו מפולם ואינו רחב כאיסר הוא דכשר. הא אפ"פ שאינו רחב כאיסר ואין בו חסרון. אלא שהוא מפולם פסול. וגרסה דגירסתו במשנה. נקב חסר כל שהו ויו"ו. וכן היא גירסת הרמב"ם כמ"ש המגיד ופירש נקב ר"ל מפולם. וחסר כל שהוא ואינו מפולם. וכתב דנס גירסת רש"י כך הוא. אבל בפירש"י שבידינו כתוב בהדיא דנרס בו"ו. ומדה מילתא הוא. ומיהו לעניין הדין ס"ל ג"כ רש"י כרמב"ם שפירש בגמרא בסיפא דמתניתין כל הר"ב. דבאינו מפולם ואינו רחב כאיסר מיירי בחיטו מפולם. ואם גירסת הר"ב ג"כ כך היא. ל"ל דהלשון שכתב נקב מפולם כו'. לא קאי לפרש המשנה. אלא פשיטא דין הולך ומכאר. והמשנה מפורשת מאליה מתוך כך והרחשון ל"ל עיקר: עלתה חזזית על מיעוטו. לכאורה משמע דלא לריכא דמדיוק דריסת משמע ליה. וליתא. אלא לאפוקי דבריסת נקב נקב מפולם. אפילו לא חסר כ"ם פסול [דכלא ו"ו גרסינן] אפי הכא נקב ולא חסר כ"ם לאמעוטי דנקב נקב שאינו מפולם כשר ע"כ. וס"ל דס"ק דאי לאו סיפא ה"א נקב דריסת היינו בקוץ ומחט ולהכי פסול בלא חסרון אפילו אינו מפולם. כדאמרן. וחסר כ"ם היינו על ידי הפסד פירי וריקבון. קמ"ל סיפא דנקב היינו כעין ריסת בקוץ ומחט דכשר בלא חסרון וקניא ריסת לסיפא. אלא ריסת במפולם וסיפא באינו מפולם ולגרסת רש"י דגרס בו"ו ואיכא למשמי ולפרש דריסת דבעי חסרון דנקב דהיינו דוקא במפולם נמי. אלא סיפא דמשנה יפירא היא דלדיוקא לא מיצטריך. אלא לגלויי דריסת באינו מפולם: והירוק ככרתי. הרמ"ם. ועיין במשנה ג' פ"ק דכרכות ובמשנה ו' פ"ב דנדה: ורבי יהודה פוסל. ופעמא מפרש בגמרא דף ל"ח. מבוש דלא נמר פירי. וכתב הר"ב ולכ הני פסולים ביו"ט לשמן כו'. עיין במשנה י"ב. וכתב ב"י דטעמא די"ט בני היו כשאר הימים דמיקבעי בקביעא דירחא. ועיין בפרק לולב משנה ג': ן ורבי יהודה פוסל. מבוש דלא נמר פירי. גמרא דף ל"ח: כדי שיחזו שנים בידו אחת. ס"ג רש"י. ופירש שני מתרגמים בידו אחת. ומתוטמו אפילו כל שהוא. ומפעמא דס"ק לכל פסולי החתרוג. ויש מחמירים לפסול כל שהוא בהזק מלד אחד עד חלנו. לו אפילו חיטו מניע להלנו כל שנסדק רוב הקליפה החיצונה הטבעה עכ"ל. ומאי דקאי ליה חוטמו מפרש לה הר"ב לעיל דהיינו פטמתו. וכ"פ הרמב"ם לעיל פ"ז מיום פירותיו אחריו בזה: נקב. פי' הר"ב נקב מפולם כו' אפי' בכ"ם פסול. פירוש לפירושו אפילו חיטו בכאיסר. ובכ"ם רולה לומר כמות שהוא ולא קאי אחסרון כלל דהא מסיים דסיפא דאמן כשר מיירי בחיטו מפולם ואינו רחב כ

ואתרוג בשמאל [דהני תלתא מצות והאי חדא מטה נמרית דף ל"ן] וזמנין דמחלפי ליה שמותיהן לו לחתרוג בימין ולולב בשמאל ואתי לאפוכינהו מיד ליד ולאחוז האתרוג והלולב בחתם מידיו עד שימלוך ואי הוי גדול יותר מדאי שמא יפול מידיו ואתי ללפסולי משלש בו נקב. והר"ן כתב שנראה זו תינה נכונה לפי תיזה עניין יפטר ר"י שמוח כשיעור שיאחז שני אתרוגים בידו אחת והלא מ"ל לכך לפיכך הגירסא כמו שגמלא בשמניות יבטח כדי שיאחז שניהם בידו אחת. כלומר הלולב והאתרוג מעטפת דכתיבנא. ולכאורה משעריכן בכל אחד כפי מה שהוא. הלא דמס"ם בסוכה ו' פ"ג דר"ה יש להוכיח דבאחד ביטול מצערינן: רבי יוסי אומר חפי' אחד בשתי ידיו. ס"נ לרש"י. וכן הוא בטור וטעמא דר"י לא חייש לחילוק מפיך להו ונגירסת הר"ן רבי יוסי אומר חפי' בשתי ידיו. כלומר שיאחז שניהם [הלולב והאתרוג] זה בידו אחת וזה בידו אחת והלא חייש טי: ח אין אונדין את הלולב במינו. פי' להגוד הלולב עם ההדס והערבה כמ"ש נבי נפרדו עלו. וטעמיה דר"י מפרש בגמרא דף ל"נ דלילף לקיחה לקיחה מחגודת לחוב. דכתיב הכא (ויקרא כ"נ) ולקחתם לכם. וכתיב התם (שמות י"ב) ולקחתם אגודת אזוב מה להלן אגודה אף כאן אגודה הלכך במינו דוקא דאי לאו הכי ה"ל ה' מינין ושובר מצוה על תוכף: רבי מאיר אומר אפילו במשיחה. כדבנן דכריתא דלית להו לקיחה לקיחה וה"ל לגד. ואמריכן בכהדלין כפ' הנחקין דף פ"ח דאי ה"ל לגד ליה ביה מצוה על תוכף דהאי לאודים קאי והאי לאודים קאי. דאיתו חבור עם המאר. ואלאו למצוה היא המצוה והעוקף כמי שאינו: במשיחה. רש"י פי' חוט של משיחה. וכן במצנה נ' פ"ב דר"ה. ומיהו במצנה נ' פכ"ח לכלים תנן חוט ומשיחה ס"מ דתני מיני ניהו. ובתוף כלאים פי' הר"ב מציחות יתירים וחבלים וה"ב ז"ם הר"ב בכלים חוט ומשיחה וחבל לחבגרת ליכן. וחבל הייט פי' דמשיחה. וכעריך מפרש משיחה יחר. ["ופי' הרמב"ם בחבחי במצנה י"ג פי"ז דכלים]: במינו היו חונדים לוחו למטה. פי' הר"ב וזה לנוי בעלמא. וכן לשון רש"י וז"ל בגמרא גמלא לגד העליון לטי בעלמא ולא להכשיר מלוה. לפיכך ליט תוספת לעבור על כל תוכף: ח מנענעין. פירש הר"ב מוליך ומביא כדי לעבור רוחות רעות בגמרא וכתב רש"י בפ"ה דמנחות דף ס"ב מוליך ומביא לצפון ודרום ומזרח ומערב. כדי לעבור רוחות רעות הבאות מארבע רוחות ע"כ. מסייע ליה להר"ם. ומיהו ז"ם לצפון ודרום וכו'. ולאי דלא כסדרן נקטינהו דהא כל פיטת כו' לא יהא לאלא לימין. כדפירש הר"ב מצנה ה' פ"ד דיומא. ושוד דמסתברא דהתחלה למזרח שכנגד פניו דח"ל עדיין לכוס פנייה. וכן הוא בטור סימן תרנ"ח. מזרח דרום לפון מערב. וגם זה קשה. ובשם מהרי"ל בב"י מזרח דרום מערב לפון. ובעל לבוש מלכות כתב מזרח לפון מערב דרום. ועקר לחייהו מהחום שכן דרך הפוניס והיה רחייה למטה מלך עליו ומ"ם שכן סדר היקף המזבח ג"כ חיכה רחייה. דהתם בחני דמבחון מסבב ומלת שפוכה לימינו דזה סמדר. לבל שם הלולב הוא עומד בפנים ומסבב הרוחות בהוכח. ומלת כשיפנה בתחלה לפון דלמחלו הוא פונה.[וכן לחתה מלת בנטולות האתן בפרקת מסני שיהוצב החולק הוא יעמוד בפנים של אתן ישראל. ומסדר לו נטולותיה מנגב ליט ומים לפון. ומלפון למזרח. ומה שלא התחיל במזרח ויפנה לחמ"כ לנגב. לפי שח"כ כדי להנגיל נטולי המזרח יהיה לריך להתחיל בקלה מזרחים לפונים ומשם לנגב ומלת שיהיה תחלת פנייתו לשמאלו לקלה מזרחים לפונים. והא דכתבתי שם ביומא דהא דכל פיטת הוא מיט של שלמה ילפינן. ואחולי לא יליף לה מדפרשת מספי שכתוב בתורה. ל"ל דהיה דמיא טפי דקתי לחיקוף דכהן גדול בחיטוי מזבח פנימי שהקיפו מבחון הוא.ומיהו למ"ם בסד"ד בפ"ג דמסכת תמיד מסנה ג' בשם רש"י ז"ל דחשבנא ולא בכלל דכל פיטת ט' דדוקא עבודה כו' אין ראיה כלל מהך דבפרשת מספי. שנ"כ אינו אלא בחשבון בעלמא. עוד עיין בפ"כ דסוטה

יכין — תפארת ישראל — יכין

כר"י. מיהו כשהוא כביצה אפילו לא ינמר פריו, כשר, ובלבד שלא יהא ירוק [שם]: מה) והכי קיי"ל [שם]: מו) ר"ל לאגדו יחד עם ההדס וערבה: נ) דס"ל לריך לגוד מדאוריימא, וכל שים חוך האגוד מין אחר, פיכא בל תוכף: נא) [פירכנו]. דס"ל מ"ל לגוד. וכהי קיי"ל. מיהו מלוה לאגדו מפני זה אלי ואתיהו. ומוכחין לקמן בג'

ראשון לציון

ח במשנה אפילו במשיחה במצנה שבגמרא מיתא לאפילו בחוט במשיחה וז"ל רש"י חוט של משיחה ניטוי"ל בלע"ז עכ"ל. אלן בפיסקא בגמרא לז. וכן כתי"ם והכל"ם ניחא שלא בחוט ושמ"ם אחים ולא בציר מכל זה: תוי"ם ד"ה במשיחה רש"י כו' וכן במצנה ג' כו' ז"ל רש"י במצנה דר"ה כב: ד"ם וכוכן במשיחה ונעני בלע"ז קושרה בחוט של משיחה כו': ברע"ב ד"ה במינו כו' קי"ל דלולב מין אינ תגד פי' יכ"נ:

כשר, ובלבד שלא יהא ירוק [שם]: מה) והכי קיי"ל [שם]: מו) ר"ל לאגדו יחד עם ההדס וערבה: נ) דס"ל לריך לגוד מדאוריימא, וכל שים חוך האגוד מין אחר, פיכא בל תוכף: נא) [פירכנו]. דס"ל מ"ל לגוד. וכהי קיי"ל. מיהו מלוה לאגדו מפני זה אלי ואתיהו. ומוכחין לקמן בג'

תוספת רע"ק

ח נאות כרת בתי"ם ד"ה ר"ם. א"צ אגד לית בית משום בל תיספ. עיין בתוס' במוגין דף ל' ע"ב שהעלו דאף לרבנן חוי בב"ת וחהיא דסנהדרין דאמרינן האי לחיד"ה קאי היינו לענין שאינו מגרע המצות מכח ההוספה וחא דאגדיה הליכ שלא במינו משום דאין זה כדרך גדילתו ומינים שבלולב בעינן כדרך גדילתן. אבל לר"י דצריך אגד יש לחשוב בסוסיף באגודתו דכל אגודה אינו כדרך גדילתו. ועיין בהר"ן והרא"ש דס"ל דאף דרך גדילתו אם מוסיף לגוי בעלמא לא הוי בסוסיף. והשתם כתב הרא"ש

ז"ל ואע"ג דבזמנו לא בעי כוונה לבל תוסיף היינו בסתם. אבל אם כיון לגוי אפילו כדרך גדילתו לא הוי בב"ת ונ"ל דהסברא בב"ש הר"ן בפ"ב דר"ה דאף לס"ד דסצות א"צ כוונה ס"ם בל שמבוין שלא לצאת אינו יוצא) וכן מבואר בת מפות בסרקין דף ל"ם ד"ה קובר לעשייתן ע"ש) וכיון דלעניו לצאת לא יצא משה"ה ליכא בל תוסיף כמו בסדסה חש"ם בפ"ג דר"ה להריא. והר"ן כתי השתם ח"ל כיון דלרבנן דל"צ אגד ליכא למיחש משום ב"ת מדרבנן בל לגאותו לא גזרו בב"ל. נ"ל שהר"ן מפרש ההיא דסנהדרין דהאי לחודיה קאי בשמשא דליכא ב"ת בלל מראורייתא והחיי

דשמעתין דמשמע דהוי בב"ת הייט מדרבנן ולס"ם שמשית תוספת:

שפילי אחד מיי' ושו"ע שם: ח את אונדין כ"י פ"ב ג"ח פ"ה. אפילו ברוש מיי' פ"ז מהלי' טוען כלי ה"ג. פמ"ג פניו פ"ו מפ"ח ה"ח פיטן פניה"ת פניה"ת פניה ה': ח ודהיכן ג"י פ"ב מיי' פ"ח מהלי' טוען ס"י שוע"ח ה"ח פיטן פכ"ה שמע ה': שנוי נוסחאות אפילו(אחד) בשתי ידיו. בכי"מ ב'. ידיהם;בכי"ק ליתה וכן ליתה בגע"ב ד"ר ופי' פני"ם וכפ' המיב לכרמב"ם. ח אלא במינו. במצנ"ב ..מפנינו וכ"ם נסמון; בכי"ק נוסחת סופר ..מינינו.אפילובמשיחה. וכ"ה במצנ"ב וכני"ק וכני"ם כ' ובמכני"ר וכ"ה בגמ"ם בגמ' וכ"ם בכי"ף וכלח"ם וכפסקי רי"ד וכ"ה במצנ"ב ד' פיזנו, ווילינא רש"ח בלחמי וקשטעה; במצנ"ב בד' פלחרונים (עם"י ד' קלקלת) ..בחום במשיחה וכ"ה בכי"ם ה' (ומם ..המשיחה כמו שמוח נלו"ז מי' ש"י ופי' רש"י וחוי"ם); במצנ"ב ד' ויוילינא רש"ח אפילו בחום ולימת למ"ל במשיחה ופי' רש"י. באנשי ירושלים. בכי"ם מ"ביקידי ירושלם וכ"ה לקמן בגרייתת ,וכ"ם יש דודלי ללו כ"ע עגדו בל אלא סיקרים והכתרים שהיו מלות מלינות עליהם ביומא וכן תמרו ביומא "ש מיקיתי יהולבם לח היו ישנים כו' וכן שם ס"ו ב' וכדלי' שם רש"י מהנוני יהולבם, אבל רש"י שפיכרו לקמן בגרייתת ולא כלן מהמע שהי' לפניו בני' הדסום (ד"ם). שדהוו אוגדין את לולביהן.בכי"מ מי שאין אונדין את לולביהן אלא ואיט נכון נבי ספוך מעשה בסנהדון זה שלמדיט. ובגיליון שם כוגה בלמיט. בגימוניות בכי"ק בגמוגות; במצנ"ב בגימוניות ובמש' ד' ניוות ויוילינא שס"ת בגימוניות. (אמרו לו בשיטו היו אוגדין אותו מלמטה). ב"ג ליתה בכי"ק וכן ליתה בכי"מ ת' וב' וכן ליתה במצנ"ם וכן ליתה בפסקי רי"ד וכהן סוף דוחה היא הוספת בגרייתת בגמ' ולי נרסיכן הכי במצ' ת"ב מוכחה בגרייתת בגמ' בלא טוך בלל וכמו שהקשה זה בפי' ערוך לנר ע"ם (ד"ם); במצנ"ב אפר לו ר' יהודה משם ראיה מפנינו. וכ"ה בכי"ף וכלח"ם וכלו"ז; בגליון כי"מ ת' כוגה א"ל משם ראיה ממינו.. אותן. ח והיכן . במצנ"ל ואיכן; בכי"ק ובאיבן.

תוספת חדשים

ן שם ד"ה ר"ע כו' בתני יניו וכלכה בבי' יוסי: עכ"ל וכ"ם בפ"ע שם: ן שם ד"ה במינו כו' וכלכה בר"מ עכ"ל וכ"ם בפ"ע סיע מנילה:

בהודו לה' תחלה. תחלת המקרא: וכוף. סוף המקרא. כי לעולם חסדו. ואית דמפרשי תחלה הודו לחסון. וכוף הודו לחסון שבסוף הכלל. והכי מסתברא. וכילד מקשקש. מוליך ומביא כדי לעטר רוחות רשות. משלה ומוריד כדי לעטר עליון רמיס ובהלוכה מכשכש שלשה פעמים וכן בהגיעה וכן בעליה וכן בירידה על כל לחת ולחת שלשה פעמים: והם לא נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא בלבד. ואין כך הלכה מ"ה כדברי ב"ש: יטול על שלחנו. לס שכח ולא נטל לולב קודם תפילה יפסיק סעודתו ויטול על שלחנו: י' מי שהיה עבד או אשה או קטן וכו'. מי שאינו חייב בדבר. ואינו מניח תחריס ידי חובתן. לכך נריך שיענה אחריו מלה מלה. מה שהוא אומר: ותהא לו מארה. שלא למד: עונה אחריו הללויה. על כל דבר שהוא אומר שכך היו נוהגין לענות אחר מקרא את ההלל. על כל דבר ודבר הללויה:

בהודו לה' תחלה. וסוף. ובאנא השם הושיעה נא. דברי בית הלל. ובית שמאי אומרים. אף באנא ה' הצליחה נא. אבר רבי עקיבא צופה הייתי ברבן גמליאל ורבי יהושע. שבל העם היו מנענעין את לולביהן. והן לא נענעו. אלא באנא ה' הושיעה נא. מי שבא בדרך. ולא היה בידו לולב ליטול. לבשיבנם לביתו יטול על שלחנו. לא נטל שחרית. יטול בין הערבים. שבל היום בשר ללולב: י' מי שהיה עבד. או אשה. או קטן מקרין אותו. עונה אחריהן מה שהן אומרין. וחבי לו מארה. אם היה גדול מקרא אותו. עונה אחריו. הללויה.

מקום

כך. מ"ה אין נמי נריכין לכתוב כמ"ש הוא ז"ל. אבל לידי הכתיבה עלמה היא ליתן על הכתוב כדפריטים]. ומה שרוצה להסתייע מדרך הכתוב שלא יהיה במערב שהיא מדה"ד. וקורא על העושים כן שומר פתאים. הנח שלא ממדתי בשוד ה'. ודעת קדושים תדע. אלא שניפי יציבוני שהרי המערב מוזיים לרוח וחמה. והנה יבואו הדברים להיות שהוא סוף ותשובת השיקף. ורחמים הם: בהודו לה' כי טוב. ובאנא הושיעה נא. דכתיב (ד"ה א' ט"ז) אז ירננו עלי היער וגו' וכתיב בתריה ["הודו לה' כי טוב וכתיב נמי בתריה] ואמרו הושיענו אלהי ישענו. ואיתא במדרש לפי שבר"ה נחין לדין ישראל ות"ה. ואין יודעין מי ילא זכאי ומי ילא חייב נתן הקב"ה מנוח זו ליעראל שיהיו עסוקים בולובים כאדם היולא לפני הטופס זכאי שהוא עמהם. והיינו דכתיב ירננו עלי היער כלומר ירננו בעלי היער כאשר יעלו לפני ה' זכאין כשבא לבסוף לא האדון ובכוחיעה נא עכ"ל הרא"ם: ובית שמאי אומרים לא בהגה הלזיחה נא. ר"ל דס"ל דאמ"נ דנבי ירננו עלי היער לא כתיב אלא ואמרו הושיענו. היינו אלא בהגה הלזיחה הוא הול ומקרא לאחד הוא ולפי שב"ש נהו להוסיף על דברי בית הלל. סדרם אחריהם וכן במשנה ה' פ"ד דניטין. שבהו ב"ש להשיב על דברי ב"ה במשנ"ב; נכי"מ ח' וכי' ואין בידינו לולב ולישתי וב"ה ולישתי נפי' ר"ת בעשור ובלחים וכתוס שנת ח' ב', וכן ליתא במשדו"ס ובכי"ק ובמשני"ל וכן ליתא בכי"פוכפסקי רי"ד ובאלפוד"ם, לכשיבנס. וב"ה במשנ"ב; בכי"ק ובכי"מ ח' וכי' ובמשני"ל בשיבנס; במשד"ם משיבנס. יטול על שולחנו. נפי' ר"ת נופלו.. לא נטל שחרית. במשד"ם ובכי"ק ובמשני"ל אם לא נטל בשחרית. עיכל היום. בכי"מ ח' ..היום בולו וב"ה בלא"ו ס' כי"כ. י' עונה אחריהן. בכי"ק ושונה..(ה); ותהי לו מארה. וב"ה במשנ"ב ובכי"ק ובכי"מ ח' וכי' ובמשנ"ב בדפוסים הישנים ובמשני"ל(ובכולם והחא..) וב"ה בתוס' ובפסקי רי"ד ובירושלמי; במשנ"ב(בהגהת המחבר"ל) בכל הד' המלוחים ותבא לו.. אם (היה) נחל. וב"ה במשנ"ב ובכי"ק ובמשנ"ב; בכי"מ ס' ואם.. ; בכי"מ ס' ואם נחל וליתא. עונה אחריו. במשד"ם ובכי"ק ושונה..(ה).

סי שבא בדרך ס"ת פ"ו; שכשל הרא"ם בגרסא כי: ו סי שהיה ל"ת פ"ו ס' ימצאנו נכתב פ"ב ס"ג ס"ה פ"ב ס"ו מיי' פ"ב מהל' ק"ש הנ"ל פ"ג ס"ה ס"ו מיי' פ"ב מה"ת פי"ו סמ"ג עשין ג':

שנויי נוסחאות

ובאנא השם הושיעה נא. וכ"ם בכי"ק ובמשנ"ב; במשנ"ב ואף באנא..; במשד"ם אף באנא ה' תושיענא ונמלא ל"ת ת' ונוסף ס"ת ס"ב ס"ה בהגה תושיעה נא) וכן בסוף הצליח נא). דברי ב"ה ובש"א. וכ"ה במשנ"ב; במשנ"ב ופתח ובכי"ק ובמשני"ל בדברי ב"ה בש"א וכ"ה בעיטור ובפסקי רי"ד ובשבלי הלקט בקונ' מ' ק"ס ובר"ח"ב; בכי"מ ל' וכ' דברי ב"ש ובה"א וכ"ה בתר"י סי' ש"ל והוא"ו היתה סמוכה היתה לפני הסיפ"ק ולכן כתב דלית הלכתא כוותייהו דתי על ב"ש פסיפא דתין הלכה כמותם (ד"ם). ור' יהושע בכי"ק ובמשני"ל ובר'.. (היו) מנענעין את לולביהן. וכ"ה במשנ"ב; במשד"ם מברכין בלולביהן וליתא וכ"ה וליתא במשד"ם (ובפ את לולביהן) וב"ה נעתק מרך פרק ובירי"ף ובר"ח ובכלבו"ן ובעטור ובפסקי רי"ד. הושיעה נא. וכ"ה במשנ"ב; במשד"ם ובכי"ק ובמשני"ל בלבד ובכ"ם בכי"ף ובר"ח ובפסקי ר"ד ובאלפ"ס ובעטור ובי' תוי"ט. ולא חיה בידי לולב וליטול. וכ"ה במשנ"ב; בכי"מ ח' וכי' ואין בידינו לולב וליתא וכ"ה וליתא נפי' ר"ת בעשור ובלחים וכתוס שנת ח' ב', וכן ליתא במשדו"ם ובכי"ק ובמשני"ל וכן ליתא בכי"פוכפסקי רי"ד ובאלפוד"ם, לכשיבנס. וב"ה במשנ"ב; בכי"ק ובכי"מ ח' וכי' ובמשני"ל בשיבנס; במשד"ם משיבנס. יטול על שולחנו. נפי' ר"ת נופלו.. לא נטל שחרית. במשד"ם ובכי"ק ובמשני"ל אם לא נטל בשחרית. עיכל היום. בכי"מ ח' ..היום בולו וב"ה בלא"ו ס' כי"כ. י' עונה אחריהן. בכי"ק ושונה..(ה); ותהי לו מארה. וב"ה במשנ"ב ובכי"ק ובכי"מ ח' וכי' ובמשנ"ב בדפוסים הישנים ובמשני"ל(ובכולם והחא..) וב"ה בתוס' ובפסקי רי"ד ובירושלמי; במשנ"ב(בהגהת המחבר"ל) בכל הד' המלוחים ותבא לו.. אם (היה) נחל. וב"ה במשנ"ב ובכי"ק ובמשנ"ב; בכי"מ ס' ואם.. ; בכי"מ ס' ואם נחל וליתא. עונה אחריו. במשד"ם ובכי"ק ושונה..(ה).

בשעשה לולבו יפ': נה) ר"ל בהודו לחסון ובסוף ההלל: נו) דאמרינן במדרש, אחר שזכו ישראל לדין הפדה, נלוו לעשות לות רעת הפדה גם ומשום דכתיב נמשל לעץ הפדה, נלוה לעשות לות רעת הפדה גם במיני הלולב שלוו הקב"ה ליטול. ונעטע המילטת היא רעתה, כדכתיב אז ירננו עלי היער [ר"ל יתנענעו], כי בא לשפוט הארץ וילפו פושבים זכאים. ומדכתיב בתריה, הודו לה' וגו', ואמרו הושיענו וגו', לכן אין לנענע רק בהודו והושיעה. והכי קיי"ל:

בשעשה לולבו יפ': נה) ר"ל בהודו לחסון ובסוף ההלל: נו) דאמרינן במדרש, אחר שזכו ישראל לדין הפדה, נלוו לעשות לות רעת הפדה גם ומשום דכתיב נמשל לעץ הפדה, נלוה לעשות לות רעת הפדה גם במיני הלולב שלוו הקב"ה ליטול. ונעטע המילטת היא רעתה, כדכתיב אז ירננו עלי היער [ר"ל יתנענעו], כי בא לשפוט הארץ וילפו פושבים זכאים. ומדכתיב בתריה, הודו לה' וגו', ואמרו הושיענו וגו', לכן אין לנענע רק בהודו והושיעה. והכי קיי"ל:

הר"ב על כל דבר ודבר. עיין במשנה ד' פרק ה' דסוטה:

יא הבל במנהג המדינה. כתב הר"ב לפי שכל ברכת ההלל לפניו מלוה היא בכל מקום. גמרא. ופעמא דלחיתא במגילה דף כ"ח כל המצות כולן מבדך עליהן עובר לעשייתן כליטגא והוא עבר לפניהם (ברחשית נ"ג). ובמשנה ז' פ"ה דפסחים כתבתי דחקנת נביחים היא וה"ל תקנה סיבי מבריכין ולוגו. שחלה זו בשלה בגמרא פרק במה מדליקין על ברכת נר חנוכה דף כ"ג ["ובמיליתין פרק לקמן [דף מ"ו]] ותירלו מלה מסור (דברים י"ז) ס"ל שהל תבין ויגדך זקניך ויאמרו לך (שם ל"ב): מחברו. פי' הר"ב ע"ה והלוקח חבר דלי ע"ה מי ניים למחמד לחברו. ותפ"ה קרי ליה חברו כמ"ש הטעם במשנה ב' פ"ד דדמחי: **נותן** לו לתרוג במתנה. דלתרוג בכלל לולב דקחני. וז"ל רמ"י הבר שקונה הוטענת כולה מעט הארן. ונותן לו. פירש"י. יבקש ממנו שיתן לו כו'.

יב ובמדינה. כתב הר"ב בירושלים וכו' ועיין מ"ש במשנה ג' פ"ק דשקלים: **זבר** למקדש. נמ' מנין דעבדינן זכר למקדש דאמר קרא (ירמיה ל') ציון [היא] דורש אין לה מכלל דבעיא דריסה: ושיהא יום הנף כו'. במשנה ג' פ"ד דר"ה קתני הרבה תקנות שתקנו. ואלו שתי תקנות דהכא מתני בהדדי. ומשמע שתיקנם ביחד והלכך הכא דמייתי הרישונה לגב תני נמי לעייה דעמה. לגב במשנה ה' פ"י דמגחות דלמעריך לסיפא. לא תני רישא לגב סיפא. הר"ן. חלח שהוצרכתי להוסיף קלת: בולו אסור. כתב הר"ב מבוס מהרה יבנה בית המקדש כו'. ומקשים בגמרא דלכני לימת לי ביום ט"ו בכר הותר משהיר המזרח. חלח דבמשנה קודם ט"ז מהלות תשתי דלכני בלילה. ת"ל [שמוך] לשקיעת החמה דט"ו ["ופירש"י דהיה היה] ומוסך הטרחות שים בקלירת העומר עד הבחתו כדתנן התם לח יספיקו להקריב למחר קודם חנות. ועיין בפי' הר"ב דמנחות. תמלח פי' לחר במשנה זו: **יג** **מוליכין** לת לולביהם לבית הכנסת. פי' הר"ב דמלות לולב דוחה כו' לפיכך היו מוליכין כו'. דלטעין נטילתו בלבד דוחה בבת. הר"ן. כלומר לבל לח לטעין הולחה. ועטמא טיין במ"ח פרק

יא מקום שנהגו לכפול. כל פסוק ופסוק מחודך ולמטה עד סוף ההלל כופלים. לפי שכל לותו הפרק מהודו לה' כי טוב. עד לחודך כי עניתני. כולו כפול במקרא. ומחודך ולמטה היו כפול לכך נהגו לכפול המקרלות הללו: לברך לחריו. הכל כמנהג המדינה. לחבל ברכת ההלל לפניו מלוה היא בכל מקום: הלוקח לולב מחבירו בשביעית. נותן לו לתרוג במתנה. לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית:

יב בראשונה. היה לולב ניטל במקדש שבעה. ובמדינה אחד. משהרב בית המקדש. התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור:

יג יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת. למחרת משבימין ובאין.

יא מקום שנהגו לכפול. יכפול. לפשוטו, יפשוט. לברך אחריו. יברך אחריו. הכל כמנהג המדינה: הלוקח לולב מחבירו בשביעית. נותן לו לתרוג במתנה. לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית: **יב** בראשונה. היה לולב ניטל במקדש שבעה. ובמדינה אחד. משהרב בית המקדש. התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור: **יג** יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת. למחרת משבימין ובאין. יום הנף. כל טומר דהייט יום ט"ז בניסן כולו לסור. ובזמן שבית המקדש קיים מקריב העומר היו לוכלים מחדש בו ביום דכתיב (ויקרל כ"ג) עד הביולכם ובכתרב בית המקדש מותר מן התורה מלהליר המזרח דלמריכן כהוב לחד לומר (שם) עד עלם היום הזה. דמשמע מלהליר המזרח. וכתוב לחר לומר עד הביולכם. הא כיצד בזמן דליכא טומר עד הביולכם. בזמן דליכא טומר עד עלם טוב. ולסכר רבן יוחנן בן זכלי עליהם כל היום מבוס מהרה יבנה בית המקדש ויולמרו לסתחק מי לא טוב להלילין מלהליר המזרח המתח נמי ליכול: **יג** יום טוב ראשון וכו'. דלמריכן לקמן דמלות לולב דוחה לת הבבת ביו"ט

רלשון

תלמי תכדתנן במשנה ה' פ"י דמגחות הרבוקים מותרים מלכות היום שלין בית דין מהטלגין ומצני דלכני בלילה. ת"ל [שמוך] לשקיעת החמה דט"ו ["ופירש"י דהיה היה] ומוסך הטרחות שים בקלירת העומר עד הבחתו כדתנן התם לא יספיקו להקריב למחר קודם חנות. ועיין בפי' הר"ב דמנחות. תמלא פי' לחר במשנה זו: **יג** **מוליכין** לת לולביהם לבית הכנסת. פי' הר"ב דמלות לולב דוחה כו' לפיכך היו מוליכין כו'. דלטעין נטילתו בלבד דוחה בבת. הר"ן. כלומר לבל לא לטעין הולחה. ועטמא טיין במ"ח פרק

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

שיתמר השלים לגזר. והלידנא לא נהגו כך: סג) שכל פסוקים שבפרשת סודו, הן כפולים, כגון מן המלר קרלתי יה, עניי ממרחיבה, וכן כולם. משל"ב מחודך ולמטה. לכן כופלין הפסוקים הרלם וקורין לותן ג' פעמים. סר) שלה לכפלם: סה) לבל לפניו מלוה לברך בכל מקום: סו) שלקח בשביעית לולב מעם הארץ שחשוד לחכול דמי פירות שביעית לחר ביעור, והרי לולב מע"ג דעך הוא, נוהג בו ובדמיו קדושת שביעית. דלט"ע דבשאר עליס יש בהם קדושת שביעית, התם ס"ט מדלה דמי המתן להגלת לכילה שהיה בשעת ביעורו, משל"ב הגלת עליס, הרי שהמן להסקה עומדין, שהגלתן לינו בא רק לחר שנתבערו. משל"ב לולב, שהמו עומד לכבד הבית, שהגלתו וביעורו בא בזמן לחד כמו לכילת פירות. ולטע"ב זכו בלולב שנדל בשביעית לבל לולב זה שקונה לותו בשביעית יש בו קדושה, מדבבר למח בשפתי וכבם בשביעית, והרי גם פירות שה"ג יש בהם קדושת שביעית [בריש י"ג פ"ב]. מיהו לתרוג, לף שגם הוא נבנם משפתי לשביעית, הרי חלילין נביה בחר לקיטה לעניין שביעית. ולפיכך לסור למסור דמיו לעם הארץ, שמא לא יבערו בזמן בעור המבוחר במסכת

שביעית [פ"ט מ"ח]. לסכי טתן וכו' [בך מסיק הס"ם ודברי הר"ב תמוה]: סז) ומס לימו ביולה, נותן לו בעד לולב דמים יקרים כשיעור דמי התרוג, ומהבה עמו שיתן לו בתרוג במתנה [וכ"ל דדוקל בהלעה מותר בס"ג, דסכי בשכר שבת כמי דחמיר מותר בהלעה בגדלים [לעיל ח']. לבל שלח בהלעה לסור, וכן מוכח מרמב"ם פקי"ב מסלכות שבת סח) כדכתיב וממחתם לפני ה' לחליכם שבעת ימים: סט) ר"ל לפילה בירושלים: ע) יום שמניפין העומר במקדש, שהוא בט"ו בניסן: עא) דבזמן המקדש, הקבוצים מיודעים מתי הקריבו העומר, מוהריס בהבוחה חדשה לחר שהקריבו העומר, והרחוקים מיתריס לחר חנות, דלח ודלי בבר הקריבו העומר. וכשהרב המקדש, מוהר מדחורייתה לסכול הבוחה חדשה בכל מקום משהליר המזרח ביום ט"ו בניסן. ונבר רבן יוחנן שמא יבנה המקדש בליל ט"ו, ולא יספיקו להקריבו קודם חנות, ויטעו לסכלו בבבל השמים משהליר המזרח. לכן לסרו מלסכול עד לחר כל יום ט"ז. ומכי קיי"ל [ופי' י"ד ל"ג ס"ג]: עב) מערב שבת. דחוקה נטילתו דוחה ביום לסתן לת הבבת, לפילו בגבולין בזמן שבית המקדש קיים, לבל לא הולמתו:

נכיח

דגריאה דלולב יש בו קדושת שביעית כיון דהנאתו וביעורו שוים ואינו דומה לשאר עצים דעומדים להסקה. אלא דהכי מיירי דהחנשה היה בששית ומש"ה אין בלולב משום שביעית דאולינן באילן בתר חנשה. אבל באתרוג אולינן בתר לקיטה (ומהניתי' דהכא פליגי על מתני' דמ"ב מ"ו דבכורים) את"כ מצאתי בעוה"י שעמד בזה בס' בשות חמרים עיי"ש.

יא מקום שנהגו וכו'. הבל בכנהג המדינה. מיי' פ"ה מהל' מוכה כי"ו טוש"ע ל"ח כיכן סק"ב סעיף ג'. הלוקח ס"ם סק"ב טכרום ג"ם ס"ל מיי' פ"ח מהלכות שביתה הלכה י"ח: יב בראשונה מ"ם ס"ל כ"ם ג' סוכה ס"ב ס"ל מיי' פ"ו מהלכות לולב כ"ג כסי"ג עכין מ"ה. משהרב בהמד"ק מו"ב סמוך סמ"ג ו' נקוט סמוך למה מכל"ב מיי' שם הלכה ג"י. ושיהא יום הנף כולנו ס"ם ס"ל כ"ם ו נקוט שם מיי' פ"י מה' מלכלות שבועות כ"ב כסי"ג נלתין קמ"ב מוכיח ל"ח סמ"ם סעיף ו' סוש"ע ל"ב סימן כ"ג סעיף ג': יג ר"ה בראשון מ"ל ס"ב. לבחכ"ב מ"ב ס"ל מ"ד ס"ל.

שנויי נוסחאות

יא לברך (אחרים) יברך (אחריו). וכ"ה במשב"ם נד' היכנים עד ד' נגמנתי וכ"ה בעטור ובספקי ריי"ד וכ"ה במצוות שעם הטוי"ם ד' כרלשונים (פרלג ובקרקע) והרב"ל מהך לת שתיכן ע"ם; במשד"ל וקונט' ובכי"ק ובכי"מ מ' וכ' ובמצני"ל ליתת להמחוה וכן ליתת בכי"ף ובכרלש"ם ובלח"ן וכ"ה בפסחים קי"ט ע"ב. לולב מחבירו. בכי"מ מ' לולב משם הארץ ובנלינן ..מחבירו.. ועי' רמ"י ותוס'. במחנה. בכי"ק מתנה (כפי' שאין רשאי, וכ"ה במשב"ם; במשד"ל וקונט' ובכי"ק ובמצני"ל ליתת (ובכולם שאינו). ללוקחו בשביעית. וכ"ה במשב"ם נ בכי"ק ובמצני"ל ליקחו.. וכ"ה במשד"ל (וכה ;..ממנו בשביעית ולעין יבר הוא דלת"ה אבי לף ליתן לו מעות שלולין בקדושת שביעית (ד"ם). יב היה לולב, במשב"ם ובמצני"ל .. ה ל ו ל ב . שיהא (לולב). בכי"ם וכי"ק ובמצני"ל ..הלולב; בכי"מ מ' ליתת. שבעה (וכר למקדש). בכי"מ ד' כל שבעה.. וכ"ה בלגודה; בכי"מ מ' ליתת (וכנלינן כוגי זכר למקדש). יג לבית הכנסת. בכי"מ מ'..לביתכ"נ מערב שבת ומכ"ל בפיהו כן מוכח בגמ' היה (פ"ם). למחר(ת פ ש ב י מ ן ובאיון). וכ"ה במשב"ם ובמצני"ל; בכי"מ מ' וכ' ליתת וכן ליתת בכי"ף ובכי"ם ובמ"ם פ"ו מהל' סוכה הלי י"ג וכן ליתת במשב"ם ופיהו ובכי"ק ובספקי ריי"ד עוכשם ליתת גם כמלה למחר) ועי' בפרק המוך משנה ד'.

תוספת רעק"א

יא נאות כן] בהרע"ב ד"ה בשביעית. לפי שלולב עץ בעלמא הוא. לכאורה דברי הרע"ב תמוהים להמעיין בסוגיין

דלתון לבדו לפיכך היו מוליכין*) שם לולבין מערב שבת: אין אדם יוצא וכו'. דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון לכם משלכם ואם נתנו לו חברו במתנה לפילו על מנת להחזיר שמה מתנה ונוטלו ויוצא בו ואח"כ מחזירו. ואם לא החזירו לגלוי מלחא למפרע דגזל היה בידו מעיקרא ולא יצא ידי חובתו: **יד** פשוט מפני שהוציאו ברשות. וכגון שלא יצא ידי חובת נטילה בשעה שהוליכו. לכל יצא ידי חובת נטילה קודם שהוליכו חייב. דלא מריד מהשתא כשהוא לעשותה והיכי משכחת לה שלא יצא ידי נטילה קודם שהוליכו דהא מלגבייהים נפק כיון שמשכחת ליה כגון שהפכו שכל המנות כולן חין לחם ויצא בהן הלא דרך גדילתן שנאמר (שמות כ"ו) עלי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן. לי נמי שהוליכן ככלי לקיומה על ידי דבר לחבר דרך בזיון. ולהו שמה לקיומה. והלכה כרבי יוסי: **חן** מקבלת אשה. את הלולב. ולא לחמריון דשלמא מידי דלא חזי לה: ומחזרת למים. שלא יכמשו: בשבת מחזירים. שהרי מהם נשלוס היום לכל לא מוסיפים וכ"ם שאין מחליפין: וביום טוב מוסיפין. לכל לא מחליפים לשפוך הלו ולנתת לזמנין מהן דמרת לחקן מנת: ובמועד. כחול המועד מלוה להחליף והלכה כר"י: חייב בלולב. להגמו

מדבדי סופרים:

*) נר"ב ד"ה מוליכין את לולביהן.

כל אחד ואחד מביר את שלו ונוטלו[ג]. מפני שאמרו חכמים[ד]. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג. בלולבו של חבירו[ה]. ושאר ימות החג. אדם יוצא ידי חובתו. בלולבו של חבירו: **יד** רבי יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת. ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים. פטור. מפני שהוציאו ברשות[ו]: **חן** מקבלת אשה[ז] מיד בנה ומיד בעלה. ומחזירתו למים בשבת[ח]. רבי יהודה אומר בשבת מחזירין[ט]. ביום טוב מוסיפין[י]. ובמועד[יא] מחליפין[יב]. קטן היודע לנענע. חייב בלולב[יג]:

פרק בתרא דר"ה וגמרא גם' דלקמן דף מ"ד *מסקינן דהכא בגבולין מיירי מדלא קתני להך הכית כמו במשנה ד' פרק לקמן. ומיהו זמן שבית המקדש קיים ליטל בשבת ביום ראשון במקדש ובמקומות הסמוכים שלושי ג"ד מגיעים שם ויודעים היטב הוקבע החודש אבל בזמן שאין בית המקדש קיים אע"פ שעדיין קבעו ע"פ הראיה הוחל ואין כאן מקדש שיטל לולב בו ביום חכמים מדותיהם כלל המקומות כי היכי שלא תהא תורה כאחי תורות והא דנקט ריב"ז שיהא ניטל שבשה ר"ל מלבד יום השבת ועיין במשנה ג' פ"ד דר"ה: **יד** מפני שהוליכו ברשות. שהיה טרוד במלוה ומחשב ועוסק וממהר לעשותה ומתוך כך שעה ושכח שבת והך מחייבין לוקח זמן שבית המקדש קיים. הר"ן. ועיין מ"ש שם שכחת שבת בדבור פשט העני וכו'. ומ"ש הר"ב דמשכחת דלא נפיק י"ח כגון שהפכו כו'. בגמרא. וכתבו התוספות דסוגיא דהכא ס"ל דמלות אין לריכות כוונה מדאינטריך למעוי הכי דהא במוניה לר"ה אין שייך מחשון לשתת [כל כמה דלא פירך]. ועוד דאיירי בהולך אצל נקי לגמרי. ט"ד. וכן כתב הר"ן ומימה על הר"ב שפסק בריש פרק ג' דברכות דקיי"ל כמ"ד מלות לריכות כוונה. וכן עולה פירושו במשנה ז' פרק ג' דר"ה וכמו כן הרמב"ם מפרש בהלו המקומות. וכן פסק בהן בחיבורו דמלות לריכות כוונה [מלבד בהכל מלה בלא כוונה דפסק שילת מסטעם שכתב הר"ן בפרק ג' דר"ה משום דנשמה] ובמתניתין דהכא מפרש להכי שעוי ול"ע. לכל בפרק ג' מהל' ברכות כתב למשחיט המוליה כו' כדי לצאת בו כלומר שעדיין לא יצא. ולא התנה בהופני ההולה. ס"ת משום דלמאי דקיי"ל דמלות לריכות כוונה ליכא להכי שעוי ומ"ש הר"ב ח"ל שהוליכן ככלי. כתב הר"ן. לא תקשה לך למאי הימו מיד על הכלי. דבטל הוא לגבי הלולב וכדאמרן בשמנה ס' פ"י דשבת: **חן** מקבלת אשה וכו'. דמהו דתימה הוחל ואשה לאו בת מיובה היא לימה לא תקבל לגבה לימור קמ"ל כיון דלאו בעולת לגטילת מלוה ומותר בטלטול לכל. גמרא: **בשבת**. בזמן שהיו טלין לולב בשבת הרמב"ם בהלכות לולב:

יד רבי אומר. מ"ח פ"י שהרים פ"ב ע"ב. ירושלמי שבת פ"י ה"ד וה"ו שפחים פ"ו ה"ח ובמה פ"ב ה"ב מיי' פ"ב מהל' שבועות ה"י: בין מקבלת. מ"ב פ"ו מהל' כלי' פ"ב ה"ב ופ"ב מהל' שבת ה"ב ופ"ד מהל' יו"ט ה"ב ופ"ו מהל' שבת ה"ב: בשבת מחזירין. עיין בהגהות שם פרק ב' אות ב'. שנוי נוסחאות

ואחר מביר את שלו ונוטלו. וכ"ה במשנ"ב; במשנ"ע וכ"ק ובמשנ"ל ..ונוטל; במ"מ ג' ואחר נוטל את שלו. ע"אברו (חכמים). במשנ"ם וכ"ק ובמשנ"ל ליתא. וכן ליתא בכ"ח וכ"ה. ובספרי כ"ל. ועי' ד"ם ולין דבריו מוכרחים. (ביום טוב הראשון של חג) בלולבו של חבירו. במ"מ ג' ליתא וכן ליתא במ"ב ג' (ולימה בגליון); במשנ"ב ליתא במ"ם של חג; במשנ"ר ד"ק הסגיון בלולבו של חבירו ביום הראשון של חג. ושאר ימות החג. במשנ"ב וכ"ק וכ"ל ובמשנ"ל ..בל ימות.; במ"מ ג' ובשאר.. וכ"ה במשנ"ם וכ"ק ובכ"ח (ונהם כל ימות.) אדם יוצא ידי חובתו. וכ"ה במשנ"ב ובמשנ"ל; במשנ"ר ובכ"ק יוצא אדם..; במ"מ ג' ליתא (ולימה בגליון) וכן ליתא בהלם (ונם ליתא גם המלה א ד ם). יד ועיבת ואוציא את הלולב. וכ"ה במשנ"ב; במשנ"ע וקוסף ובכ"ק ובמשנ"ל שבת. במ"מ ג' שבח והוליא ללובו; במ"מ ג' ושכח והוליא את לולבו ועי' פ' ר"ה. חן ומכיר) בעלה. בר"י ליקה. ומחזירתן. במ"מ ג' [את לולביהן] ומחזיר" וכ"ה בהגו' מיי' ד' ועי' רכ"ו; בפי' ר'נהולבו ומחזרתו; במשנ"ע ומחזר; במשנ"ם ומחזירן ומיט נתן; בכ"ק ובמשנ"ל ובכ"ח ובכ"ל ג' ומחזרת. ביו"ט פוסיפין. במ"מ ג' וכ' ובמשנ"ל ובי"ט. קטן חיודע לנענע. במשנ"ם ובכ"ק ובמשנ"ל כל קטן שיש בו דעת לנענע וכ"ה בר"ן וכי"ף כ"י וכ"ו"ו וכ"ה במ"מ ג' (ונם וכל קטן כמו שהוא בכי"ף ובכ"ל) חייב בלולב. במ"מ ג' חייב לנענע והוגה בגליון כוסחתו.

תוספת חדשים

יג בר"ב ד"ה אין אדם יוצא כו' ולם לחמו לו במתנה לפילו על מנת להחזיר שמה מתנה כו' עכ"ל וכ"ם בפ"ע סימן תרנ"ט בסעיף ז' ולם לא הקילו בזה יש לחלק בין לולב לשאר מינים שהלולב מלוה גמורה ולכן לריך שיהא שלו ממש משא"כ בשאר מינים שאין בהם מלוה אלא מדרבנן ולכן מהני בהו מתנה על מנת להחזיר ולכן לא הקילו בלולב אלא בשעת הלוה ולכן לריך שיהא שלו ממש ולא סגי בהכי ולכן לא מהני מתנה על מנת להחזיר ולכן לריך שיהא שלו ממש ולכן לריך שיהא שלו ממש ולכן לריך שיהא שלו ממש

חובתו בלולבו של חבירו. דכומן שבהם"ק קיים היכי משכחת לה הא בגבולין אין נוטלין רק יום א', ובמקדש בעי לכם כל ז' לשיטת תוס' שכתבתי בגלון ריש פרקין. ועיין.

לקוטים

יג בלולבו של חבירו. גלולב של חבירו לא קנאי ולא נלגלו ללגד דזקא כשהוא של חבירו לה כשעה שנטלו ז' לשיטת תוס' שכתבתי בגלון ריש פרקין. ועיין.

להמיר (ש"ך): **מן** מיד כגה ג"מ זה דהוי כמלא מידה שקנון למפה מיקולקלנו ס"ם אם הוא יוך לכתחילו למיס והא פשיטא דלא אפי' מיד בעלה דסל"ת יחזלנו הוא שיאמו כיון והוא שיך בשלום ולא היא אפ"ה שרי לדידה נמי(שם): **יד בתי"מ** ד"ה מפני טי' ותימה כו' ליקנו להגיה ביומי ונקשה דס"ל דשיטי' לחיים לכ"ע דמ"ד מצות צריכות כוונה כ"ל טוטה לגמלי וה"ז מתכוין לגמלי כיון שנטלו לו"ל ג' ימי למי שילמדנו ומתעסק בשלום ויצא שלא מדעתו הא לפי זה דומה למי שהניח הפלין לו' יב שבוקר ולבל ולתה ולכבוד שעדיין לא יצא ובלילי לעשות יותר ובכי יצא כיון שהיה בדעתו לגמלי מלגלה זה יודע בבירור שבדבר זה העשה המצוה קף כלן בלוקחים יצא שהיה סבור שהיא תלגד המצוה בלגד ובלילי עדיין מעשה ולילו כן כי טוף המעשה כמתחלה תהלה (עץ חיים): שם ד"ח **כאבקת** וכו' לשמר דסל"ת דהוי מוקלה טפ בהגהו דל"ם מודה כהו קמ"ל וכ"כ סע"ת דלא היימה מהאביה כמוקלה כמו שכין דמילה דלא הוסר אלא למוהל וכמו טעל קורנס לפטע לאוחים דמוסר אלא לא קמ"ל ע"כ (ש"ך):

אסור ליטול לולבו דחבירו שלא מדעתו, אלא יתנו לו בסתנה ע"מ להחזיר: ויבש פסול בלעיל, ודוקא רוב עליו, ודוקא כשנשרך בצפרין או כשכופלין העלין נשברין, ומשום דיש פוסקים דשכלה ירקות שבו הוא יבש, ישריה באשר אחר ירוק. ושל אשירה נאילן הנעבד] ודעיר הנדחת פסול בכל הימים דעיקר לשרוף וכשרוף דמי וכאילו אין לו שיעור [ושיעורו ט"ז גודלין, ובדיעבד י"ג גודלין ושליש, בשדרה בלא העלים העליונים] וביום א' ג"כ משום לבם. מיהא לולב מגנות עכו"ם ואפילו אילן הנטוע בפני עכו"ם, כשאין עובדין לאילן מחמר, וכשיש אחרים יקח אחרים אעפ"י שאינם יפים כ"כ. ונקפם ראש רוב העלין העליונים שבלולב (ולי"א ריב העלין שנבוחין מהשדרה, וי"א ראם נקפם רק רוב העלה העליונה האמצעית) פסול, ויש מחמירין אפילו נקפם כל שהוא, ויש לחקל בשעת הדחק בנקפם ראש העלה העליונה או שנחלקה מעם [וביבש לקולם כשר] ולברך עליו אפילו ביום א', משא"כ בנקפטו רוב העלין פסול אפילו בשעת הדחק. ויבש ונקפם פסול משום הדר, ולפיכך פסולין כל ז', משא"כ בפסול משום לקיחה תמה ולא חסר, או משום לכם, דוקא ביום"ר פסיל, כל עלה דלולב כפיל ודבוק מגבי ואחות מלמעלה והגב נקרא תום' ובנוסק רוב עלין ברוב כל עלי ועלה, או העלין העליונים, בראש השדרה במקום שהלולב כלה, שיוצאים על השדרה לצעמים ב' או ג' עלין, ובנחלק הלה האמצעית אם כלה בג' עלין, או שנחלקה א' בכלה בב' ונחלק עד השדרה, ולע"ר ז"ל בצדדך ד' גודלין, [ויש מחמירין דאפילו בנחלק רק מעם בסדק כ"ש א' מהעלין העליונים, וראוי להחמיר באשורז, או בנתרחב הסדק כ"כ עד שנראה הסדק אפילו רק העלין שאצל העליונה ואפי' בטיעים, או שנלדלו רוב העלין ורוב כל עיה מהשדרה ולויין למטה, אעפ"י שאנגן עם השדרה, וכ"ש בנפקרו למטה משדרה, הוי בכלל נפרצו עליו ופסול משום הדר, [ובנשברה השדרה וניפלת למטה ולא נשאר בו שיעור לולב המג"א הכשירז] ובנפרדו עליו כיון שיכול לאגדן אפי' בלא אגדן כשר ונומצוה מן המובחר בלולב שאין עליו פרודות לנסריז] ובנתקשו בעץ ואין יכולין לחברן לשדרה פסול. ולולב שעליו קצרים שאין ראשו של זה מגיע לעיקרו של זה פסול. נוהגין שיהיה שיעור הדס וערבה י"ב גודלין ויהיה יוצא עליהם שדרת הלולב ד' גודלין שיוכר בו הנענוע למעלה ושיעורו ע' לעיל: מ"ב הדס פסול ג"כ בגזול, וביבש נביבשו רוב עליו ולא נשאר בראש כל ענף מהג' ענפי הדס קן של ג' עלין לחין והוא שכלה כל ירקות בענפורז] ודאשירה, ודעיר הנדחת. מיהא נקפם ראשו נהחיינו ראש העץ יש פוסלין וקי"ל דכשר דלא ניכר כ"כ ניש להדר אחר בלתי נקפם] וביבש בראשו ג"כ בשר וב"ח מחמירז. ובענביו סרוטות מעליו אינם כשרים רק בעדיין ירוקות, משא"כ באתרוגות ושתורות דאינו הדר ופסול כל ז' ואם מיעמן בשר, ואין מעמעין בי"ם דמתקן מנא, ובעבר ולילקמן מותר, ואדם אחר יכול לכתחלה ללקמן א' א' לאכילה, דהוי פ"ר דלא ניהא ליה במקום מצוה [וכעירוך כתום' שבת דק"נ א' ד"ה לא צריכא וכא"ח ש"ך סח"י, דהמנהג להחיר כסברת ערוך, ואע"ג דנמנם שם קצת בזה, הכא במקום מצוה שריז. ושיעור, הדס הלמטים"ב נידלין ב' שלישי לולב, ובשעת הדחק יש לסמוך אאוסקים, דס"ל ד' גודלין ויהיה כל השיעור הזה ממטה עד למעלה עבות מעשה שרשרות, שיהיו יוצאין ג' עלין בשורה א' בשוה בבל קן וקן שלא יהיה א' נמוך או נבוה מחבירו, דאז נקרא הדס שומה. וכן אלו הגדלין מב' ב' עלין ניהעולם נוהגין בב' על גב ב' היתר והביאו רבינו רמ"א בסי' תרס"ו ס"ג בשם מהר"י קולון ומהרי"א איסרלן, והסכים עמהם בתשו' שבו"י ח"ב סי' כ"ח וכ' דקיימי הנהו הדסים ביבשים דב' על ב' המובאים מאיטאליין, מהירוקים שבארצנו שיש בהם חשש מורכבים, אמנם בכר כ' בתשו' ח"צ דסצוה מן המובחר דוקא בירוקים, וכן העלה בביאורי הגר"א] ובדיעבד באינו עבות לממה, אם הרוב שיעור של הדס עבות כשר. והיה עבות ונשרו עליו, ולא נשאר ג' עלין אלא בקן א' ואפי' שלא בראשו, כשר בשעת הדחק, ולא יברך, ובנשרו ב' עלין, ולא נשאר אפילו בקן א' ב' עלין או באלו דב' על ב', ונשר מרוב שיעור אורך ההדס עלה א', פסול אפילו בשעת הדחק לכ"ע נחוץ מבעל העיטורז; ויש לקטום קודם יו"ט הענפים קטנים היוצאים מגזע הדס דאעפ"י שנקפם כשר, כיון שאינו בראשו: מ"ב, ד'. שרבה, א"צ להיות ערבי נחל הגדל שם דוקא, אלא מין ידוע הנקרא כן, שעליו משובים כנחל ופיה חלק וקנה שלה אדום, ואו אפילו בשורו ירוק כשר שבשיהה באילן נעשה אדום, וי"א להדר לבתחילה אחר הנדלים על נחל, וגזול והאשרה ודעיר הנדחת פסול, ויבש ונקפם העץ שבראשו פסול כ"הדס ונהמבמ"ם מכשיר בנקפם ראשו]. ונשרו רוב העלין ונצריך להשניה שלא ינשרו ע"י הנענועים] או נפרצו נלי"א ר"ל נרדלו העלים מן הקנה ותלוים למטה, ולי"א שנסדקו ונחלקו, וה"ה בהדס) כל ז' פסול, נבמישו עליו כשר וה"ה בהדס, וחמצוה לולב א', וב' ערבות, וג' הדסים, ובמקום הדחק סגי בהדס א' דלא קטום, בדחק גדול אפי' א' וקטום, ויאגדם בני קשיים [בריבות כסבעת שתוחבין ראש הכרך תוך הענול הכרך, ג' זה למעלה מזה, כנגר ג' אבות, ולמ"ז הקשרים דממה ששם קשר כל הנ' מינים ביחד משם נוי, נחשב לאחד, ויעשה למעלה עוד שנים באשר] ויקשור ההדס מימין הלולב והערבות משמאל, וההדס נבוה יותר מערבה, ויסול האגודה ביד ימנית והאתרוג בשמאל, והלולב השדרה בימי פניו. ובל חד' מינים צריך ליטלן בדרך נדילתן ראשיתן למעלה ועקריהן למטה ואצל האתרוג העוקץ למטה] ובלא"ה אפילו בדיעבד לא יצא, ויסול הלולב בימין [והאימר בימין דידיה שהוא שמאל דכל אדם והאתרוג בשמאל, ויברך בשיטול הלולב קודם שיסול האתרוג או יתפך האתרוג עד שיברך, ומצוה מן המובחר לחבר האתרוג ללולב בשעת נטילה נענוע ותקפה: מ"ה ו' ז'. **פרי עץ הדר**, זה אתרוג, וכיון דכתיב הדר ש"מ דאעפ"י דבשאר מצות זה אלי ואנוהו, הוא למצוה מהמובחר, בד' מינים הקשירה תורה דאפילו לעכב בעינן הדר, דכולן באתרוג ילפינן, דבולן בסוק אחד: אתרוג פסול ג"כ דאשירה ודעיר הנדחת ובן פסול בערלה ותרומה טמאה, מיהא בתרומה טהורה או מע"ש בירושלים לכתחילה לא, ודדמאי בשר אפילו לכתחילה, דין מוסו, חוץ מבהוב"ם המבואר בסוף, הוא כן, יבש היינו כשאינו מוציא שום ליחה [ובדיקתו להעביר מהם בחוט בשבי האתרוג, לא תוך הדרי זרע דפסול משום ממולש] פסול, [ונכמוש כשר, ויש פוסלין] וכן פסול בעלמה חוזית, והיא כעין שחין בולם, וה"ה סראה לבן ביותר ושחור [וקליפה לבנה דקה כשרז במקום א' וברובו דאתרוג מב' צדדין או מב' וג' מקומות ומתפשט הנימור ברוב, דהיינו שנתפשט מב' צדדים, אעפ"י דכשנצרף מקום החבורות אינו אלא מיעוט [ולי"א בב' או ג' מקומות פוסל אפילו במיעוט דאתרוג] ואינו כשר אלא במיעוט ומצד א', ויבש וחסית, דפסול משום הדר. וכשנקלף הקליפה הירוקה ונשתחתית עור קליפה לבנה שהוא כשר אתרוג, ולפנים ממנה כמו עיגול שבו חגרעינין ונקרא חדרי זרע], ונשאר ירוק, כשר ברק נשאר כ"ש [וי"א כפלפ], וכאינו דומה המראה הנקלף לשאר האתרוג אפילו בהוא מראה כשר, כשנקלף הרוב פסול, ובב' א' ג' מקומות אפילו במיעוט פסול. ובשעת הדחק והוא מראה כשר, כשר. ניטלה עפמתו [והוא העץ התקוע בראש תפמו, ועליו השושנתא] עד האתרוג פסול דהוי כחסר, וכן בניטל עוקצו העץ שבו תלוי באילן, ובלא היה העץ דשיפה מעולם ויניכר כי יש במקומו בגומא נתחילת בריותי, כשר, ובחסר רק השושנתא טוב להחסיר ביש מובחר מזה, אבל בהוא המובחר ימלנו, ובניטל עוקצו ונשאר מקצת עד שהגומא מכוסה כ"כ כשר. נסרק מעוך החומס עד סומו אפילו רק עובי הקליפה הלבנה ואין בו חסרון כלל פסול, דסומו לרקוב, ובנשאר מלמעלה ולמטה כ"ש ונשאר החומס כשר. ניקב אפילו אין בו חסרון כלל פסול במממלש [דהיינו שהנקב הולך מעבר לעבר, ולי"א אפילו במניע לתרי זרע, ג"כ נקרא פמולש. ובמסופק אם מניע, מסקינן אכברא א', דממולש רק מע"ש), או באינו מפולש והנקב כאיסר בגון שהחב יתד או בניקב וחסר ב"ש וני"א דבלא חסרון אינו פוסל אפילו במפולש, ובחסרון ומפולש בב"ש ובאינו מפולש כאיסר). **והרמבמ** נשהוא ממקום שמתחיל לשפע עד השמפא] כל המפולים פוסלים בב"ש, והוא שיהיה ניכר לעינים וא"צ לחפש אחריו. **כל מראה שהוא** ולבן כשהוא לבן ביותר פוסלין בלעיל ובחזות. וירוק אינו פוסל רק כשהוא דומה לעשבי השדה, דאז לא נגמר פריו, ואם התחיל בבר להראות מראה אתרוג כשר, דכשמשהין אותו יחזר כולו למראה אתרוג, שיעור גודל האתרוג לא פחות מכביצה דאז אפילו לא נגמר פריו בשר, משא"כ בפחות מזה לא נגמר פריו בלל ופסול, ואפילו בחיה כשיעור ונצמפק בימי החג לפחות מכביצה פסול' ובגודל כמו שיראה בשר, מ"ח דין אגוז המכרנו לעיל. ויכול לאגדם במין אחר דאינו משום בל תוסיף דהוי לגוי, ועור דמח"ת א"צ אגוז, והאגוז עומד בפני עצמו שלא בדרך גדילתו, ואין כאן בל תוסיף. ובנשרו עלין בתוך האגודה אע"ג שמפסיק בין המינין, מב"ם אינו חוצץ, משא"כ החוטין הכרובין בדרך שרגיל להיות סביב הדס ם הישנים דאינו מינו וגם לא לגוי, חוצץ. ובלא אגדו מבעו"י, או שהוסרד האגודה אסור לאגדו בקשר ביו"ם, אלא בקניבה או בפו שנותנים לכרוך סביב הג' מינים ולתחוב ראש הכרך בעיגול, זה בלבד מותר: מ"מ, יב, יג, יד, טו. דין נטילת הלולב הוברנו לעיל, ומברך ביום א' גם שהחיינו, ואם לא בירך מחמת שהיה מפק בבשורות איזהו מין, ואח"כ נזדמנו לו כל ד' מינים כשרים מברך שהחיינו אפילו ביום ז', וצריך ליטול הלולב בידו, דבברך בגר על הלולב, או שהניחו בכלי ואחז בהופני דכלי לא יצא דהוי חציצה, ובאחז בבית יד דכלי או שהניח ידיו תחת שוליו הוה לקיחה בדרך בזיון ע"י דבר אחר ולא יצא, ובברך סודר על ידו או שלבש בתי ידים פלונתא ויחזור ויטלנו בלא ברכה ונכון שיהלוץ תפילין קודם נטילת לולב משום דלולב אות, דממעם חציצה אין לחוש, דאינו על כל היר. ממפ"ק כיון די"א דשבשת חיצוצה ואפילו בדיעבד, נוהגים להסיר המבשת, ובדיעבד יפלנו בלא ברכה. ובלא בירך קודם הנטילה מברך אח"כ שנם הנענועים מצוה, ולאחר שהסירו מידו לאחר נמר מצותו אין מברך עוד. ינענע לאחר שבירך אעפ"י שהוא שלא בשעת הל, ומנענעים למזרח בהולכה והבאה ג"פ ואח"כ לדרום ולמערב וצפון ג"פ, ומעלה ומפה ג"פ, ונכון כשמנענע למפה ישפיל רק ידיו למפה וישאר הלולב בדרך נדילתו, ויש נוהגין להפך הלולב לצד מפה, והנענוע הוא בסכוס מעם, לא בכח נדול עד שכמעם הלולב נשבר. ובהלל דיש בתודו לה' כ"פ, כל"ח, וי"י תיבות, חוץ משם, ינענע תקהל בכל תיבה לרוח א', ובשם לא ינענע, כדכתיב ירננו עצי יער לפני ה'. ובהודו דאמעע הלל מנענע ב"פ, והש"ץ אינו מנענע אלא בהודו וביאמר נא ישראל, לא ביאמרו נא, ובשמתפלל ביחידי מנענע בש"ץ, וי"א דאינו מנענע רק בהודו לא ביאמר נא ישראל. ובאנא מנענעין רק באנא ה' הושיעה לא באנא ההצליחה ומשום דאנא ה' הושיעה הם ג' מלות חוץ משם, צריך לחלק הנענועים דב' רוחות על מלה א', ובהביאו לו לולב באמצע הלל מותר לברך בין החרקים שהוא בין מומור למומור, ומה"ת אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום א', דכתיב ושמחתם לפני ה"א ז' ימים, והיינו במקדש, ומחקנת ריב"ז, לולב ניטל כל ז' ימים ובשבת אינו ניטל אפילו ביום א' ואפילו לאפלל אסור, חוץ מאתרוג דראוי לריח דכיון דעומר לאכילה, אתקצי רק מאכילה, לא מריח [ואע"ג דראוי למנוע מלהריח בו היינו מפני מפק ברכת הריח, כיון דאינו עומד להריח אבל בבירך בבר על דבר הראוי לברך עליו ברכת הריח הרי יכול להריח באתרוג. משא"כ הדס דעומד רק לריח, כי אתקצי מריח אתקצי, ואסור להריח בו כל ז'], ולא יתן האתרוג על חבנר בי"ם ולא על מנרי אחרים א"א באותם שקלמו הריח מע"ש, ואין אדם יוצא י"ח ביום ראשון בלולב ששאל מחבירו, עד שיתננו לו בסתנה, ואפילו ע"מ להחזיר, ואפילו נתנו לו מתם ודעתו בסתנה ע"מ להחזיר, ומותר זה ליתן לחבירו וחבירו לחבירו, ובלבד שהאחרון יחזור לבעלים, ואפילו אמר ע"מ שתחזירהו לי, חוץ בממרש שלא יתן לאחר, וכשמחזירו לבעליו, צריך להזור ולילנו בסתנה,

בדי שיזכו רבעלי, ולא יתננו ביום א' לקטן קודם שיצא בו דקטן קונה ואינו מקנה, ובתופס עם התינוק דלא יצא מידו מיהר, ושותפין שקנו אחרון למצוה מסתמא כל א' מקנה חלקו להבירו לצאת בו ובקהל שקונים אחרונ וכל הקהל יוצאין בו. וקטן היודע לנענע הייב לחנכו ומצוה מהמובחר שיקנה ד' מינים שלו ואפילו אין מהודרין כשל קהל. ומצות לולב ביום דוקא, ולכתחילה לא ישול אלא ער שתגע החמה, ובדיעבד מעהש"ח יצא, וביה"ש ישול בלא ברכה, אפילו ביום א', ובשבת ואבל ונוכר על שולחנו, ביום א' צריך להפסיק ולישלו אפי' ביש עדיין שחות, משא"כ בשאר ימים. ובבא בדרך ומצאה לבא למקום שיש שם לולב או הדרים על ישובים שמשלחין להם לולב ימתין ער חצות ובחלש מותר לטעים, דדוקא אכילה אסור שמא ישכח. והחורת לולב במים סותר אפילו ע"י אשה ותינוק דאינן מהוייבים במצוה, ובי"ם מותר להוסיף עליו מים ובהוה"ם מצוה להחליף המים. ובנחלש א' מהר' מינים בי"ם הוי מוקצה אפילו למי שלא נחלשו בשבילו, והנחלש בי"ם א' מותר בשני. ובהביאו הנכרי מחוץ לתחום אפילו חוץ מי"ב מיל, ד"א דהוה דאו' מותר ליטלו אפילו מי שהובא בשבילו, ום"ט אמור למלמלו חוץ לד"א, ומותר לשלוח נכרי בי"ט אחר לולב אפילו חוץ לי"ב מיל אם יחזור בודאי בו ביום, שיכול לצאת בו היום, דלולב עשה דרבים דוחה איסור אבירה לנכרי, מיהא אסור לשלוח בשבת להביאו בי"ט שאחריו דשכות קרובה התירו, לא רחוקה עבזמן שהיה נושלין הלולב בסריגה ביום א' בשבת בשבת והוציאו מערדת מצוה מרח"י לר"ח סמור ודוקא בלא יצא עדיין ירי חובתו קודם שהוציאו כגון דאפקיה בכלי או שהסבו או שכוון בפרוש שלא לצאת: כ"י, י"א. בכל דבר שמצותו בדיבור בברכה והלל יכול להוציא עצמו שאינו בקי ע"י שמיעתו מהבקי שקורא לפניו, ובברכה עונה אחריו אמן, ובן קטן מברך לאביו, ועבד מברך לרבו ואשה לבעלה ויענה אחריהם כל סלה ומלה. אבל אמרו הבמים חבא מארה לפי שאשתו ובניו מברכין לו ולא למד, ובהלל, בענין הפסוקים שביושלין בו וכן בפסוקים ששי"ן אומר והקהל עונים אחריו כל מקום לפי מנהגו, ומנהגינו לכפול מאודך ולממה נדמשם ואילך לא נבפל בפסוקו ער נגילה ונשמחה בו, ואח"כ מברוך הבא ער הודו לה' כי טוב כל"ח, ולענות אחר חש"ץ בהודו ואנא. ונומרים הלל רק בב' ימים דפסח וב"י ושבועות וט' דסוכות עם שמ"ע וח' דחנוכה ומיסנן בבט"ח. וגם היחיד מברך על הלל, ובשחיחיד קורא אומר לב' שיעני אחריו בהודו, לא באנא. מצות קריאתו מעומר. מנהג ראשונים בהלל היה כן, אחר שמברך הנחל שמקרא ההלל שהוא הש"ץ, מתחיל ואומר הללויה, והקהל שנה אחריו הללויה, ואח"כ אומר הש"ץ הללו עברי ה', והקהל אחריו הללויה, והוא ואומר הללו את שם ד'. והקהל אחריו הללויה, ומשם אומר כל פסוק ופסוק והקהל עונה אחר נמר כל פסוק הללויה, וסך כל הללויה קכ"ג בשנותיו דאהרן, ובראש כל פרק בבצאת ישראל ממצרים, ואהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני, והללו את ה' כל גוים היה הקהל חוזר כל ראש הפרק, ואחר ראש הפרק כמו בית יעקב מעם לועז, ענו רק הללויה, וכן בשאר, ובלעיל, והקורא אומר אנא ה' הושיעה נא. והם אחריו אנא ה' הושיעה נא, וכן בהצליחה, אף על פי שאינו ראש פרק, וכן בברוך הבא ער סוף, היו הוזרין מה שהוא אמר:

ר"ע מברטנורה **לולב וערבה פרק ד סוכה** תוספת יום טוב ציונים

פרק ד א לולב וערבה. לולב לגבולה וערבה להקיף המזבח: **ששה ושבעה.** לפי שפעמים דומים לת השבת והוו לה ששבעה ופעמים שתין דומין ולת הוו לה ששה ולקמן מפרש לה ותיל: **והחלל.** לגמור כל שמנה מה שתין כן בשבת לפי שימות החג מלוקים בקרבנותיהן: **והשמחה.** לתכול בשר שלמים בזמן המקדש. דכתיב (דברים י"ו) ושמחת בחגך ותין שמחה בזמן המקדש לת בשר שלמים. דכתיב (שם כ"ז) וזבחת שלמים ותכלת שם ושמחת: **סוכה.** ליצד בסוכה: **ונסוך המים.** בתמידי התג שתרית: **תחלול.** בשחת בית השוחבה היו שמחים בתג. לכבוד שתיבת ניסוך המים. ומנגנים בחלילים וכטרוס. ותוחו תליל ליהו דומה לת תת השבת ולת תת יו"ט: **ב לולב שבעה.** ליום ראשון דוחה שבת משום דתיה ליה עיקר מן התורה בנבולים דכתיב (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם ביום הרחשון: **ושאר כל היומים.** חס חל יו"ם רחשון בשחר ימי החול ונמלאת שבת

פרק ד א לולב[א] **וערבה**[ב]. **ששה ושבעה**[ג]. **והחלל**[ד] **והשמחה**[ה] **שמונה. סוכה**[ו]. **ונסוך המים**[ז]. **שבעה. והחלילל**[ח] **חמשה. ושששה**[ט]:

ב לולב שבעה. ביצד. **יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. לולב שבעה**[י]. **ושאר כל היומים ששהיא**[יא]:

פרק ד א ניסוך המים. כתב הר"ב בתמידי התג שתרית לקמן משנה ט': **החלילל.** כתב הר"ב ומנגנים בחלילים וכטרוס. **ב** [*לולב שבעה כילד. והרת"ם גורס ששה ושבעה כילד ותיל גירסת נכונה ותין רפ"ה]: יו"ט הראשון שחל להיות בשבת. פירש הר"ב דיוס ראשון דוחה שבת תין פרק לטיל משנה י"ג. ומ"ש דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון ולת פירש מקדש מ"מ דחפילו בגבולים. כן פי' רש"י ותין פרק לטיל משנה י"ב: **ושאר כל** היומים ששה. כתב הר"ב דהעמידו דבריהם כו'. וכתב רש"י ות"ת נמלת ב"ד ממנין לטקור דבר מן התורה הת לותיבנת ביבמות [בהחלה דבה דף ל'] ובתין שב ואל תעשה שתי ע"ב. ומ"ם הר"ב ובדין הוא דתפי' בזמן הזה כו' תלת משום דלת בקיתין כו'. ות"ת הרי לפי מ"ם במשנה ו' פרק לטיל בקיתין כמ"ם שם. ומיהו בגמרת כי תמרינן התי טעמת משמע דטדיין היו קובטין בת"י ומקרי תתן בקיתין לפי שתם"ם שהיו יודטין לחשוב העבור. מ"מ היו במוסים טל קביעות תרך ישראל. ובמקום שתין שלותי בים תין מניטין שם שוו כתיתן בקיתין. דהת פריך טלה תיהו דידטי בקיבוע דירחת [לחמן] ופירש"י תיהו בני תרך ישראל בטדיין מקדשין טל פי הרתיה. והמוטפות שבתבו דמתי דקתמר לת בקיתין. תף טל גב דידטינן טבוד רבבן כתילו לת ידטינן לחפטר שסובריס בהרת"ם לטיל במשנה ו' דפסולי לחמרוג דרחשון פסולים ג"כ בשני דלכל דבר טבוד רבבן כלת ידטינן

דמה הוא ז"ל מטעם לחכר. חלה גרסה טעמא כמ"ש הרמב"ם: והוא סובר ג"כ כהר"ב דבין פסולי לתרוג. ומפרש למשנתינו הכי דמשום דבזמן הקביעות בארץ ישראל שחכר התורכן הוחיל והרחוקים לא היו יכולין ליטול ללא ידעי לימתי הוקבע ר"ח שלא הגיעו להיהם שלוחי ב"ד ומפני כן גם בני ארץ ישראל ג"כ לא היו טוענין ללא לעבדו בשתי תורות כמ"ש לעיל מסנה י"ג. ולפיכך תע"פ שחח"כ נתבטלו השלוחים לגמרי לפי שגם בח"י לא קבעו. וכ"ע מחשבון שמכי. והשתא כולי עלמא מיקרי בקיאין בקיבוע דירחא. תפ"ה כדי שלא לחדש דבר שלחר כמות שהיה לחר התורכן בימי הקביעות לארץ ישראל ע"כ. ובהכי ניחא ודלא. דהכא שחני משום דבימי הקביעות שחחר התורכן היו מחקנים לפילו על בני חרץ ישראל דבקיאי שלא ליטול בשבת משום גזירה לחיסור כרת לגבי הרחוקים. הגיחו חח"כ כמות שהיה. חבל בדין פסולי לתרוג דבני חרץ ישראל היו מחולקים בימי הקביעות. מבני חולה לחרץ. ועליהם לא נגזרה הגזרה

ג ערבה שבעה. כיצד. יום שביעי של ערבה. שחל להיות בשבת. ערבה שבעה"י. ושאר כל הימים ששה:

שבת בחול המועד לא דחי. וחע"ג דבכל שבעה הוא מן התורה במקדש. הטעמיו חכמים גזרתם בשחר ימי החג הוחיל וחין להם עיקר מן התורה בגבולים. ובדין היה דלחפי' בזמן הזה יהיה לולב דוחה חת השבת ביום טוב ליחטון על חג. חלה משום דלא בקיחין בקיבוע דירחא. ומשח חין זה ור"ט ליחטון הלכך לא דחינן שבת מספיקא. וטעמח דגזרו חלה ליטול לולב בשבת. והרי חין בגטילתו חשש מלחכה חלה מלטול בעלמא. גזירה שמח ימלנו בידו ויולך חלל בקי ללמוד הכרכה לו סדר הגטוטיפ ויעבירנו ד' חמות כרה"ב והיינו טעמח דכופר והיינו טעמח דמגילה:

ג יום שביעי של ערבה כו'. דעבוד הכירח לדעת שהיח דחוריימח. כלומר הלכה למשה מסיני. ומשום הלי הכירח חקון דשביעי שלה דוחה שבת במקדש שבערבה היו מקיפים חת המזבח והחידנה היתה חלה מבבל גבוחים. שהגיהנו חת הטעם ליטול ערבה בשביעי. חון מערבה שבלולב. וחין מכרכין עליה מוליכין

ג ערבה שבעה. פ"ג פ"ג מיי' שם הל' ג':

שנויי נו

ג ערבה שבעה. עי' תי"ט. (יום) שביעי. וכ"ה בכ"פ פ"ו וב'; נמשד"נ וכ"ק ובמשכ"ב ובמשכ"ל ..השביעי; בכת"ם ליתח. (של ערבה). בכי"מ כי ליתח. (שרבה) שבעה. במשכ"ל ליתח וכן ליתח בכת"ם.

תוספת תרשים

גזרו כדמליט בהרכה שבועים שהיהיו במקום מלוי וכזה מי שחינו חכם יוכל לעשות כה לבך גזרו חכמים וכפ"ג מלינו כחן גבי ערבה שחקנו חכמים ליטלה בשבת כדי לפרסם שהיח הל"מ ס"מ דלח מי' רוב בעולם בקי בהל"מ והו"ק:

(מהכורס"ת ז"ל:)

ומפני לדמ"ו הנחון הגדול תב"ד וכ"מ מוהכ"ל שחול ז"ל שמעתי תירוץ מסוע על קושיח המעתח בכ"ל דהח לעיל לוקימת למחניתין כשבכאו דוקח וכחן גזרינן שמח לח יבפלנו ולח מדלמבטיה נפק ביה ומייב ודו"ק. מיהו הלי תירוצח לח מ"ש לרבח דסיל מלח לריכות כוזה וכ"כ כל הפוסקים וכן בסוף ומגילה יש לעמנן. והדבר צריך תלמוד:

לקוטים

ג בחוי"ם ר"ח יום ו' כו' וכבנים מקיפים לפל ישרחל לח היו מקיפין לפי שחין יכולין ליכנס בין חולם למזבח כדחק בפ"ק דכלים כ"כ התוס' כפעם דבכיו של רבי"ו ז"ל ומיהו חין זה בכלח לומר שלח היה שם נמילה לחרת דחב"ד דשחר שבח היו נוטלין לותה בידם לעפי"י שלח היו מקיפין וכהנהו מפרשים שבזכיל בריך ותמיהני על הפו"מ שלח הניח זה וכפב עליו ודעת הרמב"ם נרחה כהר"ן וכו' והרי דעת הר"ן תימה בחוזם בדבריו בגב' ומיהך הלי חניח בידח הניח הו"ל לכתוב דעת הר"ן תחילה ואח"כ ודעת הרמב"ם נרחה כהר"ן וכו' (ב"י): ולח דק בדברי הר"ן שבניח החי"ט שכתב וכיון שמיד שלוחי ב"ד נוקמין לימת ב"ד פלימס וכו' והח לח שייך גבי כנימס דכל"ג זריחים חלח משום דר"ל הטם ולח הוקמן סתי"ם להחיין יותר ולכניחת כל לשוחי. (ע"ש):

יכין תפארת ישראל יכין

גם הם. וחע"ג שבזמן המקדש לח משכו בזה חפילו בלולב, החם היו תולין הכל במקדש. חבל השתח נזרו בכל מקום החיישיק שמח יבוח זמן שישחכח חשבון קביעותח דירחח ושמח יעבירנו ח' ד' לחנת בר"ה שיך לומר בקי ללמוד ויהלל שבת בחנם [חבל בזמן המקדש, לח נזרו שמח יעבירנו לחר שיחה טו, דלמח יוליחנו חו]: יב) דלחר לעשות לערבה היכר שהיח דחורייתח, מדלח כחיבה בהדיח, ולח חקנו בידחה ביום לחטון, דבהכי לח מכבו משום שלא הוח דנדחה בשרשה ולולב קיבו במזבח. ומרחפחות מרחטון חוקמה

ד מצות לולב ביצד. יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. מוליכין את לולביהן להר הבית[יא]. והחזניין[יב] מקבלין מהן. וסודרין אותן על גב איצטבא[יג]. והזקנים[יד] מניחין את שלהן בלשכה[טו]. ומלמדים אותם[טז] לומר. כל מי שמניע לולבי בידו. הרי הוא לו במתנה[יז]. למחר משכימין ובאין. והחזנין זורקין אותם לפניהם[יח]. והן מחטפין. ומכין איש את חבירו. וכשראו בית דין שבאו לידי סכנה. התקינו שיהא כל אחד ואחד. נוטל בביתו: ד מצות ערבה כיצד. מקום היה למטה מירושלם. ונקרא מוצא. יורדין לשם. ומלקטין משם ערבות של ערבה[יט]. וראשיהן זוקפין אותן בצדי המזבח[כ]. על גבי המזבח[כא]. תקעו. והריעו. ותקעו[כב]. בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת. ואומרים אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא. רבי יהודה אומר. אני והו

ד מצות לולב ביצד. יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. מוליכין את לולביהן לחוץ לעזרה. והחזנין מקבלין מהן. וסודרין אותן על גב איצטבא. והזקנים מניחין את שלהן בלשכה. ומלמדים אותם לומר. כל מי שמניע לולבי בידו. הרי הוא לו במתנה. למחר משכימין ובאין. והחזנין זורקין אותם לפניהם. והן מחטפין. ומכין איש את חבירו. וכשראו בית דין שבאו לידי סכנה. התקינו שיהא כל אחד ואחד נוטל בביתו: ד מצות ערבה כיצד. מקום היה למטה מירושלם. ונקרא מוצא. יורדין לשם. ומלקטין משם ערבות של ערבה. וראשיהן זוקפין אותן בצדי המזבח. על גבי המזבח. תקעו. והריעו. ותקעו. בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת. ואומרים אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא. רבי יהודה אומר. אני והו

ד) מוליכין את לולביהן להר הבית. יו"ט ראשון של חג שחל להיות בשבת מוליכין את לולביהן מע"ם: החזנים. שמשים שהיו עם לעזרי עבור: על גב האצטבא. ראיכה של הר הבית היתה מוקפת באולמות ליצב עם ומסוככות למעלה מפני הגשמים: והזקנים. הזוהנים שלא ירחפום למחר כשיבואו לקחת מים לולבו: ומלמדין. ב"ד את כל העם לומר שם יבוא לולבי של יד חבירי. הרי הוא שלו במתנה כדי שלא יהא חלוני. לא גזל ולא שלול: ד נקרא מוצא. בגמרא לומר שממו קלי"ח ועוד סוס כך שמו. והערבה מצוי שם. והמקום רחוק מירושלים מעט. ופירוש קלי"ח חפצי ממם. ולפיכך נקרא מוצא שהיה מוצא ממם המלך בשביל הערבה שלוקחים משם: מרביות. עשיים גדולים וגבוהים י"ח אמה. ומניחים לוחם על יסוד המזבח ורחשיהן זקופים ומוטין על המזבח אמה: אני והו. בגימטריא אלף ה'. ועוד הם שני שמות שבשם ע"ב. פירוש אחר מי שמי

ותקעו. בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת. ואומרים אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא. רבי יהודה אומר. אני והו

הר"ב עשיים גדולים. עיין מ"ש במשנה ה' פ"ג דשביעית: וזוקפין לותן בצדי המזבח. היינו לאחר שהקיפוהו פעם אחת. כ"כ התוספות. ולהרמב"ם שהביאו לשונו במשנה ג' גרסה דזקופה היתה מתחלה. ואח"כ נוטלין. כלומר כמו שנוטלה לולב ועוד גרסה מלשונו שם דלא הקיפו אלא לולב: וראשיהן כשפין פ"ג המזבח. יליף לה בגמרא מדכתיב (תהלים ק"ח) אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח ופירש"י אסרו לפני הקרבן. (נרמזים מ"ש) תרגום יסחר ישראל. (יחזקאל ג"ח). עד קרנות שהם גבוהות מן המזבח. ועיין משנה ג' דהל"מ אלא דאסמכוהו אקרא. ומ"ש הר"ב שהיו גדולים י"ח אמה. ומוטין על המזבח אמה. כדאיתא בגמ'. דאיסור מצח לה וגובה המזבח מן היסוד עד גגו שהוא מקום הקרנות ח' אמות. כדאמרן בפ"ג ממדות ומפני שהסובב בולט אמה כדאמרן התם הולרך למוצלן לצפון ביסת היסוד ונמלא שמפני ההבדיה לא נשאר רק ד' אמות בקירוב והיו כשפים אותן ב' אמות: תקעו והריעו והקעו. לשון הרמב"ם בהלכות לולב בשת שהיו מביאין לותם וסודרין אותם תוקעים וכו'. וכתבו התוס' משום שמחה ובפ"ה דף כ"ח מפרש רש"י בר"ה יליף לכל תקיעות פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה: מקיפין. במשנה ג' פי' הר"ב כמ"ד בגמרא בערבה). והרמב"ם כתב כמ"ד דהיו מקיפים בלולביהם. ומיהו המקיפין לא היו אלא כהנים לכ"ע שאע"פ שיראל נכנס לעזרת כהנים מ"מ בין האולם ולמזבח היו נכנס. כדתנן פוף פ"ק דכלים. והכי מפרש בגמרא: אני והו.

פי'

ה) כ"ם בגע"ב ד"ה כי לא היו לפניו במשנה המלים ,יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת' וכמו דלימא בד"ג ובמשכי"ר (עי' שנויי נוסחאות) ולכן סיה מוכרח לפרש ומעלם זה מבב"ד אשר מקן לא דברינו ואחרינו בכל הדפוסים המדפסים . ועי' עוד תוי"ט . ג) והכ"ד מקן עי' הכ"ב דבערבה היו מקיפין ולא נוקך פוא.

יכין תפארת ישראל יכין

מלחמרון, שאי מסויים הדבר טפי. מיהו נטילת הערבה מון לביהמ"ק, כבזמן הזה, בסומנת דבה רק מנהג נביאים הוא: יג) מע"ם. וע"ל דהמחרון מכוון בענפי הערבות והדם היה: יד) השמשים שמשמשים שם: טו) הר הבית אחון לעזרה, היה מוקף כסאות בנויות בהר, ומסוככות למעלה מפני הגשמים [ועי' פסחים פ"ח ע' כ"כ] ומניחין הלולבות על גב הכסאות ולא על גגן, שלא יתיבשו: טז) שאלמין מלחטוף לאחר: יז) בחדר המיוחד לזה: יח) בית דין מלמדין להעם: יט) דאיתו יולא ביו"ט לחטון בלולב שאינו שלו. ולעיל [פ"ג משנה י"ג] בבית הכנסת, לא הולרכו לכך שלא היה עם רב. וכאן כן במשנה ה' במורביות לא הולרכו לכך, משום דרך ע"י שלומי

ראשון לציון

פ"ד ה מתני' רבי יהודה אומר עיין יש סדר למשנה: תי"ם ד"ח אנ"ן והו כו' לקף (דשמואל) כו' ניל דמתמייסם וכן לימת בפירש"י:

דיומא (כ"ב מ"ב) ד"ה ונקרא מוצא, בד"ג נקרא.. ; בכי"מ ושמו מוצא. יורדין לשם. בכי"מ מ' ובמשכי"ר ויורדין.. מרביות. כ"ה בד"ג; במשכ"ב ובמשכי"ר מורביות. כ"כ בד"ב בצדי המזבח. במשנה"ם על צדי.. תקעו והריעו. במשכי"ר ותקעו.. אנא י"י הושיעה נא, בד"ג ..הושיענא ונעלה לחמה. אנא י"י הצליחה נא, במשנה"ם גם כאן.. הושיענא וכ"ה בספקי ריי"ד וכ"כ בי' המנהיג הלי סוכה סי' מ"ח ולומר אנא ה' הושיעה נא ג' פעמים; במשכי"ר כוה כלשונו ולא כמ"ם ה"ס; בכי"מ מ' אני והו הושיעה נא ,ובשנוי מ"ש בד"ב ,ובמשנה"ם דכי' בד"ס. וג"ע. אני יהו הושיעה

פי' הר"ב שני שמות של ע"ב. הקונין בוסס. ויבא. ויש. בפרשה בעלה. דכל אחד יש בו ע"ב אותיות. ומהן שם המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון. ואחרונה של אחרון. וכן בזה הסדר כולן. הכא שם הראשון והוא. ו"ו של ויכפ ה"א דכל הלילה ו"י דויש. וכא הל"ז. הוא לחני. חלף דיסרחל טן ראשונה דהעמן בחשבון של מפרש ויו"ד דרוש קדים כן פירש"י. וכאחר נעשה שהי מערכות מלאו שמות יהיה השם הל"ז. הראשון ממערכה השניה וגמלא שלאו שני שמות לחי וכו

ד"ע כברטנורה

הושיעה נא[יט]. ואותו היום[כ]. מקיפין את המזבח שבעה פעמים. בשעת פטירתן[כא] מה הן אומרים. יופי לך מזבח. יופי לך מזבח. ליה ולך מזבח[כב]. רבי אליעזר אומר. ליה ולך מזבח. שהי והוא בגרה. על דרך שמי תוכי בגרה. *) הושיעה נא:

*) כדפי' הושיענו מלא לחמי.

הס הראשונים לשמים המערכה. ושקדים שם לחי שהוא ראשון ולחי ראשון. שניה כדרך לחי ראשון ולחי אחרון. שוב מלאתי חוקה שם ע"ב לאחרון בספר שביהר הביאו הספ"ל ואלחי ובתב המוספות ואמרו שהי שמות הללו משום דדרשינן בחיכה דברי קרא דיחזקאל (ה) ולחי בתוך הגולה וקרא דכתיב בירמיה (מ). והוא לחסור בזקים כביכול הוא בעלמא והייט הושענא שיושיע לעלמו: ואותו היום. בשבועי. רש"י: יופי לך מזבח. היופי הזה לחו עושין לך שתהא מכפר עליו. רש"י בגמרא: ליה ולך מזבח. פירשו בגמ' דה"ק ליה לאחאו מודים ולך לחו משבחים. ליה לחאחו מודים ולך לחו מקלסים. ופירש"י ליה לחו מודים שהוא לחלילו. מודים לחו לשון הוד הלא לשון תודה שלחו מודים בו ולא כופרים. ולך לחו משבחים שלחתה מביב לפניו לכפר עליו. ט"ב. ולריתי לבעל כף נחת שכתב ו"ל ליה למי שהזכיר בסמוך לחי והו הושיעה נא. ולחי דגרסי ליה שם יו"ד ס"ת. ולחיו נרחה לומר לו להזכיר כאן זה השם מה שלא הזכיר בכל המשנה ולא בכל התורה כי אם פעם אחת. ועוד שזהו מחלוקת ר' יהודה עם חנא קמא. שחנא קמא לומר שבהקפת המזבח היו מזכירין שם עלמות השם ולומרים חנא ה' הושיעה נא. ור' יהודה לומר שלא היו מזכירין לחחו כי אם בכוני הו ולא בהקפה עלמה שהיא מלוה וכאין תפלה לא היו מזכירין עלמות השם. כל שכן בפטירה שאין כאן לא מלוה ולא תפלה. עכ"ל. ולאין לחי מודה לו בזה כלל. חלא כלחי דגרסי להכי נהגי עלמא בסדר ההושעות שהכניס הפייטן זה הקילוס בפיוטו. וכן מנוקד בסידורים חדשים גם ישנים ו"ש שלא הוזכר בתורה כי אם פעם אחת. לא ידעתי לחזה שזכר ולחזה שכתב שהיה בתורה בפ"א בבבלא. בשירה עד וזמרת יה. ובסוף בשלא כי יד על כס יה. ["דהלכה כרבה דבמרלה הוא וס"ל בפרק ע"פ דף קי"ז דכם יה נחלק לשנים דמה בסדשם בגמרא רבה קודם רב. ולהי עשות מהמדפיסים הוא. ודרבה ס"ל רב. ורב ס"ל רבה. ושה דבמסורה מלכים ח' ג'. לא קחשיב ליה בהדי פסוקים דלחים בשון נרדפין מן ב' ב' לחוון. ולחזה לה כרבי יוחנן ורב דס"ל דשם לחד הן. לבל ההלכה ודלחי כרבה דבתרלה הוא. וכן מוכח מפירש"י פרשת בשלא. גם בזוהר פרשת בראשית דנחלק לשנים. גם במסורה נחמיה ג' קחשיב ליה לחבל מה דלא חשיב שם. גם לי גם לך לא. דמלכים ח' ג'. הא ודלחי השמטת המעתיקים. הו המדפיסים. וכן נמי צריך להיות ו' פסוקים וכן נמסרו ו' פסוקים בסדרה קטנה בפ' וישלא. ובשמואל ח' כ' כ"ט] וכרי שנים בתורה. ובנביאים נמצאים לחרלה יה יה בלחרן החיים ביסעיה. ובכתובים מן המגר קרלתי יה. ענני במרחב יה. ומכל הלו עיניך הרואות כי זה השם רלוי להומרו ולהזכירו בתפלה. שכן הוזכר על מפלחן של מלריס. ושל עמלק. ורפולח חזקיה. ובתפלת ההגל מן המגר. ומה שהביא רלים ממחלוקת רבי יהודה וחנא קמא לאי לומר לפי דרכו משם רלים דכמו דפליגי רבי יהודה ות"ק חד לאמר בזוכיר השם וחד לאמר בכינוי. הכי נמי ת"ק ור"ח. חלא ת"ק דר"ח ס"ל כרבי יהודה ורבי חליעזר כחנא קמא דר"י. וכיון דת"ק דר"י סובר שזוכיר השם לא ס"ל לר"ח לחלוק לפיל מכוש דסובר כת"ק. ועוד מלן ליתא לן דהני חלחא פירושי שכתב הר"ב בטעמו של רבי יהודה דפליגי. ולפיכך סובר דטעמו להזכיר דק כינוי דתפסר וקרוב לטמוע דכסולהו פירושי נתכון רבי יהודה וכיון שים בכיטים חלו כל הני טעמי. סובר דיותר ריחוי לחומרם. ולא מפני שאין רלוי להזכיר שם השלם. ובלי ספק עוד לו טעם. חו טעמים נסתרים ממנו ונגלים לרוחי השמם ואור החכמה. ועוד מהיכי תיתי שר"י יחום להזכיר שם השלם בתפלה ובלשון שכתוב ממנו. חנא ה' הושיעה נא ובמקום הקדום והגורח הזה חסר עליו נחמר בכל מקום חסר לחזכיר לח שמי. ועוד למה יזכיר [ניה] בלשון ארמית. ומיד למזבח בלשון עבריים. ועוד דכפי הפירוש שבגמרא שכל בלשון שבריית תון מחיבה זו. וקשיא למה. ועוד רלחי שהקדמת רבינו לספר גבורות ה'. וכן בספר דרך חיים. שכתב לפוס ניהמא. ולפי דרכו. שלבך לחמרו עומדים לפופים ומשתחוים רומים שהוא בהשתחויה כדלחמרי' ליה לחו משתחוים וכתיב עגני במרחב יה שמזה השם ההרחבה. הגה מבואר מדבריו שכן היא גירסתו. ולא כדברי בעל כף נחת. גם עיין עוד בשנה ד' פ' דלקמן מ"ש שם בשם"ד. ועוד שמע לח לח חשר לגיד לך דבר יקר שמעתי מפי חכם מחכמי הדור שמו מהר"ר מ ח י ר בחי"ן. לחמר כי שם השוי"ה שנכתב בנקודותיו סידועות ילחי לחקור על שרשו ולחמר כי שרשו הם שתי לותיות החחרונות ושהוא עתיד מבנין הפעיל כמו יהודה לחפלה מחמיה י"ח. וכמו ולי

יסופיע

יכין תפארת ישראל יכין

שנקפו הפעמים על המזבח, נפכו סמים על המזבח. ויהיו דקאמר לקמן בשתי', ג' לשבר הפליון וג' לתתון וג' למולי סמים וג' ע"ג המזבח, דכולהו תקישות בכביל פעמים היו]: (כה) ר"ל לחומו שכביכול לחי והוא במקרא לחד, הושיעה נא. ור"ל על דרך מה שנלמר [יפעים מ"ת פ"י] למעני למעני לחשה כי לחן יחל, וכן נלמר, עשו לחכי בגרה לחללהו ולחכבדהו [להכי מקדים כמי שלת "לחני למלת "יהוח", כביכול כלומר מקדותי יניעים גם הוא]. [אב"י ועי' דם"י ורע"ב שלחי והו הם ב' שמות משם ע"ב ושפיר הקדים לחי להו]. חו ר"ל שלחקש, שגם כשהם יבראל גם הקב"ה יושיעו גם להכשיה. והוא ע"ד מ"ד בשביקתא. בזמן שיבראל עושין רלוו של מקום, כביכול מחזיקין כח גבורה של מעלה.

שנלמר בחלהים נעשה חל, ובזמן שלין עושין רלון הקב"ה, כביכול מחזיקין כח של מעלה, שנלמר טר ילוך תבי. [ולהכי מקדים נמי מלת "לחני למלת "והוח", דכל מילי לריך תחלה לחתכוותא מלחתא, כמ"ש בזוהר. [אב"י עי' בזהר בראשית ס"ם ולויד יפלה מן שלחך], ולחחר כך שכח לשבר מפייסים לו, וכל זה לפי מ"ש בילושלמי שכח, כיני מתניתין לחי והוח, בחלף. ולחשתיפים ירושלמי זה להחכם כ"ו [סיידענסיים] ז"ל, ולפנחון מסכ"ם ועוק"ל שהודם לו, כמוכח במחזור [ראפלאנסיים] שהדפים]: בו) בבביעי: בו) [אב"י דהיינו ביום ז']: בח) יופי זה עשיו לכבוד מזבח, מדלחתה מכפר עליו: בט) ר"ל לחמרו מודים ליה בלהיני, ולך לחי מבבחים. שכל כי לחתם תביב לפניו לכפר עליו:

ראשון לציון

שם ד"ה ליה ולך טי כדלחמרינן ליה לחו משתחוים סוכה נג. לגבי כר"ב לקמן מ"ד פ"ה ושייט הגר' חדפס בסד גליון הפ"ם שלפני. וכן בפירש"י משמע כגבי הר"ב דלקמן וכמו שדפס בגליון:

לקומים

דף חע"ם ד"ה ליה ושלי דהלכה פרבה ושלי בגמרות שלפני ד' פס"ד גרסי רבה בר"ח ושם גי' לחיתים היח נמצח על בנין הפ"ח הבח ולקמן בשה שמולן על רב"ל הוח בעל והלכתה סוגיות דרב"ל ושלח מפעמי' חלח מדשום דהלכה כרב לגבי דרבה ושב"ג דר' יוחנן פליג חרב לח לחמר כן ר' יוחנן בפיוש חלח ר"ח הוח שחמר כן משמיה ושלא מצחתי בית לגבי דרב ושן דר' חייח ס"ל נמי כוותיה דרב וכו"ל רבים ושן דרבי חייח חנא הוח ולפשר עוד בית הגי' שהדפוס לבעל כף נחת ושב"ח פעם ח' ושיח בשיה ושלן עוד דפ"ל כרב חלח דמדהלכו כפפיקו רבה בחלף ס"ל דטעות הוח שנפל בספרים ושיין במסבי"ן ח"ח סי' קע"ז דשם כ"ה ג"כ דבגי' בחמיתים ליח רבה בחלף ע"ם שהכתה פרם לכפוקותא(ס"ל):באר"ח דפני בפי' שבפ"ם וכו' לגי' דבפ"ם פירשו דפ"ק ליה לחמרו מודים ולך לחמרו משבחים ולפי בעל כף נחת ס"ל כל חלו בתיות בלי עבריה וליה בגי' מרמית וחה פשוט ולח דק הב"ד במה שהניח בדברי הפ"ח דפ"ל דבפי פירושו הכל בגי' עבריה וכו'. (ס"ל):

יכוסים בהלל. וכמו שבאלו הי"ו היה שנהפכה מיו"ד. כי השרש יהה יכב כי כן מצפע השמידם מנחי יו"ד כזה כבין כן ויו"ו שכשם נחתנו יו"ד. אלה שממצפע הלשון הקודם. נהפכה לוי"ו בזה הבנין. ואע"פ ס"ל כי לא נהפכה ושרשו וה ויהיה כפירושם ז"ל לשון שמחה כמאמרם [מיכה רבתי פסוק היו לריק] בין ו טם נמלע ר' יוחנן בן זכאי. אבל הקמץ תחי' לנקבה. לכן הקרוב אליו שהשרש יה והוא השם שהוא קדוש ואיט נמחק וזה השם בן ד' בה בעתיד ופירוש השם יה כתרגומו דאילו ויאמר נה שהוא עתיד להגיל לימה יתירה על הבריות עכ"ד ואין מתירה לדבריו מדברי בעל הפ"ר. שכתב שמזה השם לא נגזר שום פעל. כי הוא דיבר ככתבו. מבלי שהביט אל שרשו. [ומלתתי להרחב"ע בפירושו לפסוק עזי וגו' שבשירת הים שכתב זה הלשון. ובעבור כי מלת אהיה יהוא בלשון. הוצרך להחליף סו"ד בוי"ו בשם הנכבד ע"כ] וכבן חפריון נמתייה. ובא לא ורחה כמה נדקו דבריו. בהרי אמרו ז"ל בפסוק כי יד על כס יה. שאין השם שלם עד שיחתה זרעו של עמלק. ובהרי ע"י משה רביט עליו השלום נאמר זה הכתוב תמחק והודיעני מה זה שנשבע שאין השם שלם. והיה בזמן המשכן ואחריו שני מקדשים וכמה פעמים נזכר בתורה השם השלם. ואילו זה השם יה לא בא בתורה אלא פעמיים. אבל לפי הדברים הללו הענין כמשמעו שהשם השלם הוא הורחה על שימול ימיה על הבריות לעתיד. ובזאת עכשיו בשבועה זו שנשלימהו זה לא תהיה אלא לעתיד לאחר נקמת עמלק. ואילו לא בזאת בכאן. לא היינו יודעים מהשם שנמו שהוא שתיד על ליזה עתיד שהוא לומר. שם מאר שהוא לאחר זמן. ויש מאר שהוא למאריהו. ומעכשיו אינו לדין זה השם הזכירו עכשיו במקדש. הוא ולא אחר. אלא בלבד שהוא קדוש באיט נמחק. כי אם נס זאת שהוא שרש השם הגדול והנורא. ואחה קורא ידיד ומשביל. הסכת ושמע דרו"ל על שם הזה היה הוא ויהיה שאומנם בלבתם הם ליעם רמוזים. אבל כתובים כסדרן. וזה כי אחר שאמרנו שכשרשו יו"ד במקום וי"ו הרי לך יהיה. וכן היה בהסכיר יו"ד העתיד. נס הוא. כי היה בחולם הה"א שניט כמו הוא וכן אהה מונח (שמות ח') הגה יד ה' טויה במקנך. ואם בעל נפש אחה ועומדת בשרד ה' תדע מן מונח דבר כי זה השם נן שתי אותיות הוא ראשית הגלוי. והשם נן ד' אותיות סדר המרכבה. ואמרו החכות הן הן המרכבה: ["אמר יו"ם אחר הרבה שים שכתבתי להת דלעיל דהלכתא כרבה דבתרלה הוא דמחלק כם יה לעניים בתו ליד שמות ניטין להרב הגדול מהר"ר ש ל מ ה ל ו ר י ח זלה"ה הועתקו מספרו יס של שלמה ממכתב ניטין פרק השולח. ושם ראיתי דפסק נמי כרבה דבתרלה הוא. אבל כפי נירסת הספר דרבה מוקדם לרב ועם היות שאין מדברי בחבור הזה להאריך בפסקי הלכות אפס כי הרב הגדול הנאון הזה הוא מובהק חריף ובקי אך ונקי והיה כי ירחה הרואה יאמר מה לנגם אלל העגק. ונם יהיה לו נחת לבעל כף נחה כי מלת אין לו וגברת רבה דמסייע ליה. אמור אמרתי להביא הדברים בכור הבחינה ולהועיל מחוכה שהנירסא מוכרחת להיות רב במקום רבה ורבה במקום רב כמו שכתבתי. והנני מפתיח תחלה לי' הסוגיא [שמות רים דף קי"ו] ואח"כ אפתיח דבריו של רש"ל ז"ל. ואחר כן אשיב עליהם בעזה"י ובאר לך הגלוח והלדק:

לשון הסוגיא אמר רב מסדא אמר ר' יוחנן הלויה וכהיה וידידיה אחת הן רבה אמר כהיה ומרחביה אחת הן רב אמר מרחביה בלבד לימעית להו מרחביה לרב מסדא מאי תיקו. לימעית להו ידידים לרב מאי אחת אמת. דאמר רב ידידיה מחלק לעניים לפיכך ידיד של יש קורם לימעית להו הלויה לרב מאי. אחת אמת דאמר רב חזנה תילים דכי אביני דכתיב בהו הללו בחד

גיסא ויה בחד גיסא ע"כ בסוגיא: והנה רש"ל זלה"ה בסדר ח"ב של אמות ניטין שלו בחות היו"ד בשם ידידיה. שם כתב בפירושו. אמרה הוא שאמר מרחביה וכסיה אחת ורב אמר מרחביה בלבד. ובאחלת לאת הכ"ף כתב וז"ל לפי הסוגיא שהזכרתי דקאי"ל כרבה דאמר מרחביה וכסיה אחת ח"כ למה כותבין הסופרים לפי תיקומם כם יה בשיטן ג' תיבות נגד הסוגיא והלכה. ואף אם האמת לומר שאין הלכה כרבה. הלא אף רב חסדא בשם רבי יוחנן גמי בבירתא ליה הכי. ועוד דאין מחלוקת בכסיה. מדפריך התם לרב דאמר ידידיה נאלק לבתים הלעויה מאי. ולא פריך כסיה. משמע דאין מחלוקת בכסיה. ואין לומר מ"ש התם אחת היא ר"ל שלא יהיו לפסוק בב' תיבות. שיהיו ומסיק התם הלעויה בשתי תיבות. שיהול לכתוב בב' תיבות כמו שהיה כתוב בתהילים דרבי חייא. זה לומו. אחת לדיבנא לאת היה לא משמע הלא תיבה אחת. ועוד דלפי זה משמע אבל ידידיה דלרב נאלק לשהים טוהנין בב' תיבות ואין לאלק בשתי תיבות אם לא שאפרש שכדר לעומר אין לריך לכתוב בשתי תיבות אלא אחת כי היענה שלריך ב' תיבות. וכבר הוכיח מהרש"א דליהה כי לא נמלא כן בספר תורה. [הוכחה זו כתבה בשם ידידיה ומס"פ אלו מריפות היא] על כן לומר אני מי לייבר חילי לאבלימיה להזהיר הסופרים עכ"ל רש"ל ז"ל. ואני לומר ואורח אני על הנאון רש"ל זלה"ה. המקרא הזה לא יאונה לנדיק כל אאן. ולכן לא נאבחל על ידו כי לומה ברחות ברורות שהסופרים שכותבין כסיה בשתים מכוונים להלכה. וכמו שהכתבתי כבר לעיל. לפי שרש"ל שכתב דרבה לאמר מרחביה וכסיה אחת.הייט שכן הגירסא בגמ'. רב חסדא לאמר ר' יוחנן. ואח"כ רבה. ואח"כ רב. ואף בק' ודאי למה נסדר רבה קודם רב פירכה זו הכניסה רש"ל בשם ידידיה. שכתב והלכה כרבה דבתרלה הוא לפילו פליג אר' יוחנן. כ"ם אי פליג אדרב חסדא ואמר שנה אמר ר' יוחנן אלא הני תרתי. ואין לומר דרבה לא פליג אהא דרב חסדא למשוטי. אלא להוסיף מרחביה. דא"כ לא ה"ל לומר אלא מרחביה להודיה. ועוד דהא בתר הכי נמי מרחביה לרב חסדא מאי ועמד בתיקו עכ"ל. הנה שסובר דלהכי מוקדם רבה מכוח דקאי אדרב חסדא. ואמר דלא אמר ר"י כדאמר רב חסדא משמיה אף בלשון ספיקא כתב כן אי פליג אדרב חסדא. ואני אומר אף ספק אין כאן. ומשולם לא נאלק רבה על מה שאמר רב חסדא מבמיה דר' יוחנן. ויאמר הוא שלא אמר ר' יוחנן כן. דאי הכי לפי סוגית הסיטות הל"ל ורבה אמר ר"י כסיה ומרחביה. ולפיכך מקרן על הדברים דרב מוקדם לרבה ואמר כסיה ומרחביה [פחת בן] ורבה אמר מרחביה בלבד ולשמר חיבך בשתים והלכה כמותו דבתרלה הוא. והשתא דרב אמר מרחב יה וכם יה אין מקום לדיוקו של רש"ל. אמאי לא פריך לרב כם יה מאי דהא חיכו אמר כם יה אחת. ועוד אני אומר אפי' אי רב אמר מרחב יה בלבד ליכא לדיוקא דרש"ל. דהא אי איתא דמשום הכי לא פריך לרב כם יה מאי משום דלא פליג אכסם יה ול"ש מודו ביה ח"כ רבה ל"ל לאחדורי כם יה כמו שרב לא הולרך להזכירו משום דכ"ש מודו ביה. ס"ג רבה לא ה"ל למנקטי'. ותו דהשתא רב כמו רבה קאמר ס"ל לסתמא דגמרא לומר וכן אמר רב והיה עם זה מיושב גם כן אמאי לא הקדים רב לרבה, ותו לפי סוגיות כל הסיטות אי איתא דפסיטות להבעיין דבכסיה כ"ע מודו. הכי הל"ל כסיה לרב לא מבעיא ליה דאחת היא. אלא ידידיה כו' הלויה כו' וכלה"ה נמי אמיה לי הכי ס"ד דהבעיין למיבעי אליביה דרב וכפי נירסת הספרים שתפס רש"ל. אלא רב מרחביה בלבד אמר. ובאיבת בלבד ודאי ממשע לכולהו לימך ומאי מבעיא

באו"ד ואפ"ג דהיכולמי מלוק וסי' בייט דסי' סיכום לא"י ק הוא מדבשיד כב שאתר דודו שאילו בלי לידו מהלים של כ"מ היה מוחק בלעיים שבו משמע דס"ל בבן עזיקר שבם מיבה ל' וז"ם הוי דו לאמר הלעיים כלו הוי דהוה אמר הלעיים כלומר בתיבה א' וכב"ד לא הבין דבריו בירושלמי ק ולפה לפ' דמ"ם דו כ"ל שתים כמו טב לאיתא שן דו ולפי' הגיה בירושלמי דכ"ל כאי כב דו לאמר ומכח זה תמה על הי"ם דאמר קאמר דפליג על בבבלי ע"ם ולא דק דאכלאם שאיט נקי כלי בירושלמי דכמה פעמים אי הכי בירושלמי דו דר"ל דהוה ואילו היה יודע זה לא היה כותב על הי"ם לאגב דיסמים לא מכנים בתיבת דו שבירושלמי דיסה הגים הי"ם אלא דגמר סיכומם מאמיתי. סמ"ג:

ן כמעשהו בחול. כך מעשהו בשבתות. אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת. ומניחים אותן בגיגיות של זהב. כדי שלא יכמשולו. ר' יוחנן בן ברוקה אומר חריותלו של דקל. היו מביאין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא יום החבוט חריות: ן מיד התינוקות שומטין את לולביהן. ואוכלין אתרוגיהן: ח ההלל והשמחה שמונה. ביצד מלמד שחייב אדם בהלל. ובשמחה. ובכבוד יום טוב האחרון של חג. בשאר כל ימות החג. סוכה שבעה ביצד. גמר מלאכולו לא יתיר סוכתולח.

ן גיגיות. כלים של זהב מלחים מים. כדי שלא יכמשו עליהם: חריות. ענפים של דקל היו מביאים בין בחול בין בשבת. ולא ערבה דכחיב בפות תמרים שתים הן. לחת ללולב ולחת למזבח. ולין שלכה כר' יוחנן בן ברוקה: ן התינוקות שומטים את לולביהן. הגדולים שומטים את לולבי התינוקות מידן של תינוקות: ואוכלים. הגדולים לתרוגיהן של תינוקות. ולין בדבר משום גזל שכך נהגו משום שמחה. פירוש לאחר התינוקות משליכים לולביהן מידם ואוכלים לתרוגיהן בשביעי. לאחר הגדולים לין לאוכלים לתרוגיהן כל לאחו היום לכיון שהוקלה למלוה למקלת היום הוקלה לכולו: ח לא יתיר. לגד שלה לסחרה. דהא

ן כמעשהו בחול. כך מעשהו בשבתות. אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת. ומניחים אותן בגיגיות של זהב. כדי שלא יכמשולו. ר' יוחנן בן ברוקה אומר חריותלו של דקל. היו מביאין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא יום החבוט חריות: ן מיד התינוקות שומטין את לולביהן. ואוכלין אתרוגיהן: ח ההלל והשמחה שמונה. ביצד מלמד שחייב אדם בהלל. ובשמחה. ובכבוד יום טוב האחרון של חג. בשאר כל ימות החג. סוכה שבעה ביצד. גמר מלאכולו לא יתיר סוכתולח.

ן כמעשהו בחול. כך מעשהו בשבתות. אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת. ומניחים אותן בגיגיות של זהב. כדי שלא יכמשולו. ר' יוחנן בן ברוקה אומר חריותלו של דקל. היו מביאין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא יום החבוט חריות: ן מיד התינוקות שומטין את לולביהן. ואוכלין אתרוגיהן: ח ההלל והשמחה שמונה. ביצד מלמד שחייב אדם בהלל. ובשמחה. ובכבוד יום טוב האחרון של חג. בשאר כל ימות החג. סוכה שבעה ביצד. גמר מלאכולו לא יתיר סוכתולח.

ן כמעשהו בחול. כך מעשהו בשבתות. אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת. ומניחים אותן בגיגיות של זהב. כדי שלא יכמשולו. ר' יוחנן בן ברוקה אומר חריותלו של דקל. היו מביאין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא יום החבוט חריות: ן מיד התינוקות שומטין את לולביהן. ואוכלין אתרוגיהן: ח ההלל והשמחה שמונה. ביצד מלמד שחייב אדם בהלל. ובשמחה. ובכבוד יום טוב האחרון של חג. בשאר כל ימות החג. סוכה שבעה ביצד. גמר מלאכולו לא יתיר סוכתולח.

ליה. וכ"ת דס"ד דהבעיין דתיבת בלבד ממעט כסיה דלמר רבה. ז קשה מן הרחמנות. דל"ל כ"ע מודו בכסיה ולף ליה הלכתא דסתם כרבה מכיון דסתם נמרא מסדר לרב בתר רבה. ממעט דסתם נמ' כרב ס"ל ולא כרבה. ויש לתמוה על רש"ל שלא פירש [בפסחים דף קע"ז ע"ב] בפירוש רש"י שכתב לדבעיין להו ידידיה לרב מתי [כו'] ת"ש חזינא תילים דבי חביבי כו' וז"ל מפליג פליג לו חוסיפו מוסף לבל רבה פסיפא דפליג מדקאמר בלבד. חביבי דודי דבי חייא. עכ"ל. ודבי חייא דודו של רב היה כדלימא בפ"ק דפסחים דף ד'. ולף שיכול רש"ל לומר דלהלה"ג חביבי דודו של רבה ואינו דבי חייא ויגיה דלמר רבה. אני אומר ודאי אי אפשר לבו לדברי הרשב"ם. יכול להיות שהיה נכנס להוחק זה לבל מדלא הניח להרשב"ם ויכתב עליו כן ליה בזה ספיקא דלגב חורפיה לא ניין בפירשב"ם ולא הוה עיין הוה משכח והיה מוחה על החמת כדרך כל חכם כ"ם גדול כמוהו. ועוד יש לי לדחות ברוחה דרב הוה לחמר להה מלחת ולא רבה. מן הירושלמי פ"ק דמגילה רב וממולא חד לחמר הללו יה. ומרונא לחמר הללויה כו'. ולא ידעין מאן לחמר דא ומאן לחמר דא. מן מה דלחמר רב שמעית מן חביבי אם יהן לי חדם ספר תילים של ר"מ מיחק אני את כל הללויה שבו אלא נתכוין לקדשו. הוי דו לחמר הללויה עכ"ל. והה הכא לין להניה רבה מדבר פלוגתיה הוא שמולא. ואע"ג דירושלמי חולק עם גמרא דידן. דהה לגמרא דידן רב לחמר הללויה שתים לפי הגירסה שאני מחזיק בה וכפי פירוש רשב"ם. גראה לי דלא קשיא דלה"ג דודאי הה לחמר רבי חייא על תילים דר' מחיר והה דהעיד רב על תילים דרבי חייא עלמו חלוקים הם. לבל הירושלמי לא ידע מדותו של רב מהלים דר"ח. כמו דלא ידע מאן לחמר דא ומאן לחמר דא. דרב ושמולא בבבל היו והלכך דייק מדלחמר שמעית כו'. לבל גמרא דידן ידע גמי לידך הייט עדות רב על תילים דרבי חייא וזה היה עיקר לרב לסמוך על תילים דר' חייא. ומו לא מידי. אלא שפיר עבדי הסופרים שכותבים כסיה בשתי חיבות דהשם קדוש. וכיון הוא לחבר הלחני בדרך לחמת]: ן חריות של דקל. פי' הר"ב דכחיב כפות תמרים שתים הן כו'. ורבנן לפת כחיב. גמרת: ואותו היום נקרא כו'. כתבו התוספות דלא יהבן כלל לפרש דרבי יוחנן בן ברוקה לא פליג אלא בשביעי. אלא לכולהו גמי פליג דשבר חריות של דקל היו מביאין כל שבעה ולא ערבה וכו'. וכמו רבנן דנפקא להו מהל"מ. דהיינו כל שבעה. והה דקתני מהניחין ואותו היום לאו דוקא יום לחד: ן מיד התינוקות שומטין וכו'. כתב הר"ב ולין בדבר משום גזל. ר"ל גזל דדבריהם. (יהודה) [ל"ל ר' יוסי] במכתב ח' פ"ה דגיטין. ולבון רש"י אלא משום גזל ולא משום דרבי שלום. ומ"ש הר"ב בפירוש לחבר. התינוקות מלליכין לולביהן מידם ופירש"י דנמרא דלבון שומטים כמו שומטו ומניחו בקרן זוית [בילה ל"ח:] ומ"ש הר"ב כיון דהוקלה כו' ולבון רלחבון פירש"י דבשאי לתרוגי התינוקות שלא הוקלו למלוה גמורה: ן מלמד שחייב לדם כו'. ובכבוד יו"ט לחחרון כו' דכחיב חג הסכות וגו' שבעת ימים וסמיך ליה ובשמחת בחגך. וכחיב בפרשת עבר תעבר חג הסוכות וגו' שבעת ימים תחוג וגו' והיית לך שמח לרבות ליל יו"ט לחחרון לשמחה. לו היו אלא ליל ז' דחג הסוכות ושמחתם מערב יום טוב דבלילה לין בוחטין שלין דכחיב ביום לוותו. ת"ל לך חלק. ומה רלית מרבה לני ליל יום טוב לחרון שים לפניו שמחה. ומוליח לני ליל רלשון שלין לפניו שמחה. גמרת. ופירש"י דשלר לילות ת"ל ריבויה דבלבל ימים הם והה דמרבה הלילה של לחרון מבום דסמוך לשבעה. והיום לחית בק"ו דעיקר שמחה ביום. ולפ"נ דבשלר לילות שמחה דלמי לינן דומן לת הבבת דדוקא ביום טוב פליגי בשבעה ד' פ"ה דבילה וה"ל למפי השמחה שמחה ובשבעה. הה לותבינן לה בפרק ו' דפסחים דף ע"ח. ומפי דמשמחו בכסות נקייה ויין יפן. ובהכי ניחה נמי כל לילה שלאחר שבת שבחג דשלמים שנשחטו בע"ם כשר עבר

זמן

יכין תפארת ישראל יכין

ל) כשחל יום ז' של סוכות בשבת. ולפ"נ דגם ביו"ט לא היו חותכין לתן ממחובר, מדלא עדיף משופר [כר"ש פ"ד מ"ח], והיו לריכין לקטם מעיו"ט ולהניחם בגיגיות וה"ל למה נקט שבת דוקא. י"ל הכא רק היתירם קמ"ל דביום ז' שרי לטלטלם בשבת כמו ביו"ט: לא) סענפים: לב) [פסחים] של זהב מליאות מים: לג) העלים: לד) ענפים: לה) מדקתני פלוגתא דר' יוחנן הכא, ולא לעיל בדים מבנה ה', דהכי הכא לחמר דלקחו ערבה, הו"ל לכתוב הכא למנקט לר"י לקחו חריות. כ"ל דר' יוחנן לא פליג רק כשחל בשבת אז היו מביאין חריות שלין נכמשין כל כך מבר, שכך תקנו הנביאים לשבת [ופי' תוס'] לו) ר"ל משכפטר העם ויולאין מביהמ"ק בז', חוטפין הגדולים הלולבות מיד הקטנים, ואוכלין התרוגים, ואין בזה גזל, דלף דהתרוגים של הקטנים שייכין לתבויהן, כך נהגו לממחה. וי"ל דשומעין ר"ל זורקין, שמיד מחר שמשכטו, הקטנים זורקין הלולבות ואוכלין התרוגים. לבל התרוגים של הגדולים הרי מתקלחי למלוה ליום ז', ומפיהי כל יום ז'. ולפיהי גם בח' לסור משום ספיקא דיומא [תרס"ה]. [ואילה"ק למה התרוגים של הקטנים לא תתקלחי, פרי עכ"פ מלוה דרבנן ליכא גם בתרוג שלהן, דפרי קטן מיודע לגעמא חייב בלולב [בסמ"ג דסוכה]. ות"ל מ"ם ממותר מנר תמוכה דנמי מדרבנן, ומסור משום מוקלם [בריש פ"ב דשבת חות ת']. ולף דהתם דוקא בשותר מתוך שיעור סלקתו, ולא נעשה בו עדיין ממלוה שתתקלי לה, משל"ה הכא בבר נעלו בו. עכ"פ ס"ל תתקלי לכולה יומא. וע"ל דהכא בתיוק לף שהגיע לשעת גדיש ליה יכול להקלות בלולב, מדלחינו אלו רק של תכיו, ותכיו מיירש דשוטן בן למחתם, כהתנה בפיכום דמי [ועי' בריש פסי' תרל"ח, ומ"ם בקופת המולכין בדיני מוקלם סי' ת']: לז) ביום ז': לח) לסחרה מיד:

שהמשמ

שנויי נוסחאות

ן כך פשהו בד"ב כן. אותן מערב (שבת). וכ"ה בכל המכמיות ובכ"מ מ' וכ' וכ"ה במכמי"ר (ומש אותה בכי"ק אותן); במכמ"ב ליתא. בגיגיות בכי"מ בגימוניות (וכ"ה בפסקי רי"ד) תולם בגליון שם טוגה לפניהו וכ"ה שם בגמ'. כדי בד"ב בשביל. היו מביאין בד"ב ומכמי"ר ..מלקטין; במכד"ם..לוקטין וכ"ה בפסקי רי"ה. וחבוטין אותן בקרקע בצדי המזבח. בכי"מ.. על גבי קרקע.. וע"ד ס"ם; במכדמו"ם ובמכמי"ר וחוכמין על גבי המזבח וכ"ה בפסקי רי"ד. נקרא (יום) חבום במכמו"ם ובמכמי"ר היה נקרא.. במכמ"ב ליתא. ן התינוקות שומטין. במכמ"ב תינוקת; במכד"ם ..היו שומטין. אתרוגיהן. במכד"ם ובכי"מ לי' וכ' את אתרוגיהן. ח שחייב אדם. במכדמו"ם ובכי"מ לי' ומכמי"ר שאדם חייב. (ב הלל ובשמחה ובכבוד יו"ם. במכדמו"ם ומכמי"ר ליתא. לא יתיר סוכתו. בד"ב ..ומכמ"ב ומכמי"ר..את סוכתו.

ראשון לציון

ן תוי"ם ד"ה מיד כתינוקות כו' כ"ל גזל דדבריהם כו' הבה ממ"ש הר"ב ולין בדבר משום גזל שכך נהגו משום שמחה מוסב להדיא דלי נאו משום שמחה הוי לסור משום גזל. כ"ל גזל דדבריהם והיינו כרי יוסי דמ"ח פ"ה דגיטין נבי מציאת תרש סוטה וקטן דס"ל לח"ק דלינו גזל אלא מפני דלכי שלום אבל לבי רבי יוסי פליג לח"ק ואמר דגזל גמור (והיינו מדבריהן להוילו) נדיינין כדאיתא גיטין ס"ח. ב"מ יב. שנושה מ"ח). וא"ב דבכי הבא שולים כדאמר רבי יוסי שפי וכן דם מד"ו הח"ם כח"ק ותכ"י כו'. לריכין מוכן וזיקוק. ברש סוטה הכ"ב יחמיע משום גזל ע"ב ווומתו משני דלכי שלום. שהרי הכ"ב במכד"ם ובכי"מ לי' לומר כן בגיטין במכמה דלעיל דאין הלכה כרבי יוסי. אע"ב דפירושו של הכ"ב הכא היינו גזל משני דלכי שלום לגיטה דם"ק

דהא כל היום תוכתה: אבל מוריד. הוא ממנה הכלים נאים ומלעות נאות להעלה לחוכה: מפני כבוד יו"ט. שירחה כמין לקראתו [למקום] שיעשור בו הלילה: ט"ת מן השלוח. הוא מעיין הסמוך לירושלים: מחזקת ג' לוגין. [זהו] פחות שבנפחים רביעית היין לכבש: שער המים. אחד מפערי עזרה נקרא כן על שם שבו מכניסין לנותים של מים דנסוך החג: תקעו והריעו. מפני שנאמר (תהלים י"ג) ואחכתם מים בששון: עלה בכבש. שהיה בדרומו של מזבח: ופנה לשמאלו. שנאמר בקרן מערבית דרומית וכשהוא פונה לשמאלו היה הריחוקה: שתיו משחירים פניהן. מחמת היין ודומין לכסף שהוא שחור מן הסיד: כמין שני חוטמין דקין. הוא שאחד בספל אחד ונקב אחד בחוטמו. והכהן מערבב) בפי הספלים והנסכים מקלחים ויורדים דרך החוטמין על גג המזבח ובמזבח היה נקב שבו היין והמים יורדין לסיתין של מזבח שהן חלולים וממוקים מאד: אחד מעובה ואחד דק. אחד מהנקבים עבה והוא לחוטו של יין ואחד דק לחוטו של מים. כדי שיהו כלין שניהן בבת אחת. שאפשר מהחרין לגלות יותר מן היין מפני שהיין עב יותר ומאחר לגלות לפיכך היה הנקב של יין מעובה והנקב של מים דק כדי שיהו כלין בבת אחת: ס"ג מערבי של מים מזרחי של יין. הספלים היו נתונים לגל הקרן סמוכים זה לזה. זה לפני זה אחד לגד מערב ואחד לפנים ממנו דהייט למזרח: ר' יהודה אומר כו'. בתריתי פליג הג' לעיל ואו' דקאמר תנא קמא ואחתי ר' יהודה למימר לא בשמיני מנסכים. ומן הלכה כרבי יהודה: הגבה את ידך. כדי שברואה אם תתן מים בספל. לפי שמחזיקים לן מודים בנסוך המים: שפעם אחת נסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם בארתרוגיהן: דלמא מר עירה של יין לתוך של מים יצא יותר מן המים ולא ידעי' אי מים לתוך של יין וכו'. לכתורה נראה לפרש כלומר שהחליף. וכן לשון רש"י בגמרא לאחתי לאחמוחי דלעיל לפי שפעמים שמחליפין. אבל ל' הרמב"ם נפ"י מהלכות תמידין. ואם עירה המים וכו' או יין וכו' ונסך בניסה בכלי אחד יצא: רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמנה. לא מלאתי טעם לדבריו. ות"ח לומר דלא סבירא ליה הל"מ. כמ"ש בשם התו' בסוכה בזה במשנה ג' פ"ח ליבמות. ומהריך הרמב"ם בזה בסקדמתו לזרעים עיין שם. ועי' מ"ש במשנה ב' פ"ב דסוטה. וי"ל דסבירא ליה דכמו שבתרבית לשמחת שלמים דסבירא ליה לפילו מנחה של בשים מעורן היו מביא חלת לוגה וכיון דמנחה בשם היו מביא חלת לוג. ה"נ דלא פי' בכמה היא הניסוך מביא לוג. ואף ר' נחמיה ס"ל כרבי"י כדאיתא בגמ' התם. ועוד לפשר דיליף ממעורב עני שמביא לוג שמן ל' למנחתו ואפ"ם דזה יחיד וזה לבור יליף מהפסוח כך ל"ל. ["ובוב מלאתי בפירש" פי"ג דזבחים שכתב בלוג נמיני לה ע"כ. ועיין טור מ"ש שם בס"ד]: באתרוגיהן. ללמדך שאין ניסוך חלת בשאר בשעת גמילת לולב. גמ' פרק ב' דיומא

ט) נ"ב ד"ר "המקום" ופסו"מ תקן "למקום" כמו בנדה", אך רש"י כתב כאשר ע"ז מ"ו ופ"ב ד"ט בשעת מלת ע"ז ב"ו. ב) כ"ב ד"ר משנה המים בנ"ם בשאר מלת ואין.

יכין תפארת ישראל יכין

לט) שהשאר בהן בסוכה, יורידם לבית. ונקב לשון מוריד, דסוכותיהן עשו בנגות [פע"ז ד"נ ע"ז]: מ) שירחה כמין כלים נאים ליו"ט. ולדיוק לישב בה בלילה וביום ח', רק שאינו מבדל, מוריד הכלים בח' לאחר לכילותו [תרס"ו. ול"פ לפי"ד דברי מכין מיו"ט לחבירו לשוב לחילו כלומר מלאכה כרמב"ת לש"י תק"ג]: מא) דניסוך המים בלממ"ם: מב) [קרינקעו]: מג) שם מעין שמוך לירושלים: מד) שם שנר שבשנרה שבו מכניסין המים כשאבו מהשמעין: מה) שהשאר הלולבות עלה בכבש שבדרום המזבח: מו) דשמך לקרן דרומית מערבית היו הספלים שבהן מנסכין. וכשעלה בדרום, היה הקרן הזה בשמאל העולה: מז) [בעקקעו] מחוברין בסיד במזבח, ע' ליין וע' למים: מח) ופעמים שעושה לשפוך היין להמערבי, להכי שניהן דומין לכסף: מט) נקב ע' בכל תשש שבכל ספל. והכהן מערב בזמן אחד המים והיין, כל אחד לספלו. ומשם יורדין דרך המוסך בגון המזבח, ומשם דרך נקב שבגג יורדין לסיתין. והוא חלול עמוק מאד שתחת המזבח: נ) נקב המעובה היה ליין, שעב מן המים. שהמים מהחרין לגלות, יותר מהיין העב בטבעו יותר מהמים: נא) הספל המערבי: נב) ר"ל שם מעה והחלוף ויסך המים לספל היין, והיין לספל המים: נג) בתרתי פליג אתי"ק, דקאמר ג' לוגין ודק ז' ימים. ונ"ל מדלא מייתי דברי ר"י לעיל נבי מחזקת ג"ל ומשמיע ביניהו מוכח, וגם שם פלוגתא אחריתא דר"י בספלים, ס"מ דמודה ר"י בשאינה שתאבו בכלי בל ג' לוגין, לא משום דמנכרי מעותה עפי כשיטתו בפרשת מצוות לעזרה. לא כדי שלא יפעו ניקח הלוג המקודש לניסוך ויולילוהו למאינה ויפסלו המים ביולא. וגם ג"ז אין מוליאין כלי שרת מהעזרה [במנחות] ומה"ט נמי בסיפא לקמן תניא: נד) שירלו הכל כשהנסך, ולא יתחיך כמיהו שאינו מוחה בנסוך המים: נה) משום שלחוקי היה: נו) דנסוך המים רק בשהר

ט) ניסוך המים פ"ם פ"ג. ריי"א פ"ו פ"ל פסנים ג' פ"ל. ולשנתך יפת כ"ו ע"ב פ"י פ"ו מהל' תמידין ס"י:

שנויי נוסחאות

אבל מוריד. במדפוס ובכ"מ ובמכי"ר ..מוריד חוא.. ; בכי"מ ג' אלא מ ו ר י ד . ולמעלה . במכי"ר ולפעלן. במפני. במדפ"ם ובכי"מ ובמכי"ר בשביל. (שלא הג). במדפ"ם ובמכי"ר ליתא: ט"ת המים כיוצר. וכ"ם במכי"ב ; במדפוס"ם ובכי"מ מ' וכ' ובמכי"ר המים שבעה ביוצר. וכן הוא. מן השילוח. בכי"מ מ' מן מי השילוח. שני ספלים של כסף. בד"ם ובמכי"ר ושני.. ; בכי"מ ..של זהב . מרשהרין (פניהם). במדפ"ם ובכי"מ מ' ובמכי"ר ליתא. אחד מעובה . במכי"ב ואחד.. והוא אחד. דק. בכי"מ מ' מדק ; במדפ"ם ובכי"מ ב' ובמכי"ר פירוק בד"ג מדק. (שניהם) כלין. במכי"ר ליתא. מערבי של מים מזרחי של יין. וכ"ה בד"ם ובמכי"ר (ובהם ומזרחו) במכי"ב מערבו ..מזרחו.. וכ"ה במשניות ד' ליוחס סכיומיטה ויומיליח ס וכ"ה בכי"מ מ' (ובם ומזרחו) וכ"ה ג' רכ"י תולס בכי"י הי"ב ; בכי"מ ג' מערבו של מים זהו מזרחו של יין. מזרחו של יין זהו מערבו של מים ועי' בד"ם מה שכתוב בשין זה מכי"מ מ'. ועי' עוד בה שהאריך לבאר בהמפתחות השומם. עירה של מים לתוך של יין ושל יין לתוך של מים. בכי"מ ג'.. לתוך היין.. לתוך חמים ; במדפ"ם הסדר.. של יין לתוך של מים ולהיפך.. וכ"ה או של גם במכי"ר ובתוספתא ועיין בד"ם. בלוג. במדפ"ם ובמכי"ר מלוג . אומרים לו . במכ"ב אומר.. ולית לכון. הגבה ידך . בד"ג ובמכי"ר ..את ידך. שפעם אחת. וכ"ה בכי"מ מ' וג' ובד"ג ובמכי"ר ; במכ"ב ..אחד ולית לכון . ניסך (אחר). במדפ"ם ובכי"מ ב' ובמכי"ר ליתא. על (גבי). במדפ"ם ובמכי"ר ליתא:

ראשון לציון

דת"ק החם נגיעין ועפ"ז במעט שלחות יד יש להקל דבני מדינ ז"ל דקי"ל כ"ל גזל דדלכי שלום ובהוך סדברים מלחה לומר דבני רש"י (שהעתיק מד"ת סה"ם בסמוך) שכתב לח משום גזל ולח משום דרך שלום פוחתו לפ"ם לחת בני יוסי וגם נחת בחת קחל בניעין: ט בפשנה מחזקת שי יש סדר למעלה:

דף כ"ו: היה ממלא מן הכיור. פי' הר"ב לפי שהיו מסקעים לתוכו מבערב. וכן פי' רש"י. ועיין ביומא פ"ג מסכת י' מ"ח סח סח ס"ד: המגולין פסולים לגבי המזבח. מסקין בגמרא מטום הקריבהו נא לפחתך הילך או טיבת פניך חמר ס' נבלות (מלאכי א'): כמעשהו בחול. כך מעשהו בשבת. אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב. שאינה מקודשת[יג]. מן השילוח. ומניחה בלשכה. נשפכה או נתגלתה. היה ממלא מן הכיורים. שהיין והמים המגולין. פסולים לגבי מזבח[יד]: טעמא דנתגלה ממלא מן הכיור ולא היה מנסך [מהן] מהמיס [והיין] המגולין פסולים לגבי המזבח:

על רגליו: ו שאינה מקודשת. שלא נתחנכה לעבודת מזבח דהי הוי מייתי במקודשת דפסילו להו בליגה שכלי שרת מקדשים כדכתיב (שמות ג') כל הנוגע בהם יקדש וכל הקדוש קדושת הגוף נפסל בליגה: היה ממלא מן הכיור. ולא"פ שהכיור הוקדש לכלי שרת ומקדש את מימיו לא סיו נפסלים בליגה לפי שהיו מקטיפים לחוחו מבערב כבור כדאמר ביומא (פ"ג). לף הוא עצה מוכני לכיור שלא יהו מימיו נפסלים בליגה: שהמים והיין המגולין. סיינ

יכין תפארת ישראל יכין

בשחר סיס, בשעת נטילת תמרת ולולב: נו) שלא נתקדשה לעבודת המזבח. דבנתקדשה, סיו המיס נפסלים בליגה. ובשבת לא הלכו בשחר חוץ לעיר לשחוב המיס, דאסור לנשאן מר"ס לרה"י: נח) שמחוברין מימיו בקרקע, ולהכי אין נפסלין בליגה. מיהו בשאר שאבו ממעין השילוח, דשם היו המיס יפין ביותר: נט) מדלא חזי להזיוק, משום שהיית נחש, והקריבהו נא לפחתך [בך ס' נ"ם נחש].

ולוקח הערבה, ומצות חבטה בלילה ומפני שי"א דחבטה היינו נענוע לבן עושין שניהם נענוע תחלה ואחר נמר כל השיעות חבטה ה' פעמים, ומה שנהגו לחבוט על שיפול כל העלין הוא מתיקות לשמחה. ובחל יום ל בא' בשבת וקצצו הנכרים בשבת אפילו צוה לו ישראל סותר, מיתי ביש בשרהסיא בדבר, אפילו לא אמר לו הישראל לקצצו בשבת רק אמר לי ראה שהחא סוסנת הסצ"ש, ביש לו ערבה אחרת יש להחטיר]. בשער הקפה במקדש היו אומרים אנא ה' הושיעה נא, ובשעת השמירה ביום ז אמרו יופי לך מזבה ב"ם [אולי כנגר ב' המובחות מזבה חנחושת ודזהב דשניהם לכפר, מזבה הנחושת ע"י הקרבנות, ודזהב ע"י הקטורת] ואחר זה סיר חוספון הנדולים האתרונים סיד התיונות ואכלין ביציאתן סבחם"ק ואין בזה נזל, דאף דשייך האתרוג דקסנים לאבותיהן כך נהגו בשמחה, ולי"א הקסנים בעצמן אוכלין האתרונין שלהן אחר שורקו ושמטו הולבים מידם, מיהא האתרוגים דגדולים אתקצי למצוה ליום ז' ואסירי בולא יומא ולדידן משום סזיקא דיומא אפילו בח': כ"ח. ה"ץ והשמחה חייב בדם כל ח' ימים, ועיין לעיל פ"ג בענין הלל, וחייב בכבור י"ם האחרון של חג ולדידן גם בשמחת תורה שהוא פסק ח', ובשמע"א יושב בסוכה בלילה וביום שהוא פסק ז' ואין מברכין לישב בסוכה ואומר שהחיינו דשמיני רגל בפני עצמו לענין פוך קשב, גם אין לישן בליל ח' בסוכה, וכשיוצא מהסוכה בסוף יום ח' אומר יהי רצון שנוכה לישב בסוכה של לויתן, ואסור למדר השולחנות ודפסלין בבית לצורך חלילה משום הכנה ונכן אסור להעמיד הנרות לצורך הלילה בכשאר יום א' ליום ב' ד"ם, וכן אין לחפש בס"ת להקמידה בפרשה שיקראו בה אסור סיו"ם לשבת או א'פבא). מיהא להעמיד הפסלין והשולחנות להקריב השבלא על רגלי מותר, ובא"י סוידר הכלים מהסוכה בסוף יום ז': כ"ט ו'. מצות ניסוך המים במובח בתמיד דשחר חלמ"ם, ונהנ ז' ימים בחג, והיו מפלאין בכל יום בבוקר צלוחית זהב דני לוגין בניסוך רכבש סמעין שילוח הממוך לירושלים, ובשהורו ונכנסו עם דמים בשער אחר משערי העזרה הנקרא שער המים תקעו והריעו ותקעו, עלה בכבש שהוא בצד דרומי דמזבח וסנה לשמאלו לקרן סערבית דרומית מקום עשיית נסכים וב' פפלים של כסף היו שם, במערבי עידה המים, וחוטמו שבו הי' הנקב דק וצר, והמזרחי ליין וחוטמו גם ורחב, שיכלה המים שמקלח סהר והיין שהיו יורדין לשיתין כאחד, ולמנסך אסרו הנבת ידיך לראות שאינו מצרפים שאינן מודים בניסוך המים, וכ"א שניסך על רגליו ולא על המובח, ורגמוהו העם באתרוגיהן, ובשבת דלא הלכו חוץ לעיר לשאוב ולמלשלו סרח"ר לרה"י, היו ממלאים המים מע"ש בחבית דזהב, דאינה כלי שרת שלא יפסול בליגה, ומניחה בלשכה, ולסחר פפלא פפנת לניסוך, ובנשפכה או נתגלתה פפלא מן הכיור שפחוברין מימיו בקרקע, אע"פ שאין מימיו יפין בדשילוח:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ד'.

פ"ד מ"א ב', ג', ד', ה', ו', ז'. שבעה דברים במקדש בחג הסוכות, לולב וערבה, הלל ושמחה, סובה וניסוך המים והחלילי, מצות לולב אצלנו בארנו לעיל. ובמקדש הוא שבעה, בחל י"ם א' בשבת. וששה, בחל בשאר ימים, ובחל יום א' בשבת היו סוליכין לולביהן להר הבית בש"ש, ולע"ר וצוק"ל, היה האתרוג סבורך בענפי חערבות והדס, והשמשים מניחין הולבין על גב הכפאות הבנויות מוקפות סביב החר, שעליהם כתן הגג, ולסחר משכימים ובאים והחנים ועורקין לפניהם, והם חממין, ומלמדים אותם שיאמר כל א', כל מי שמניע לולבי בידו הרי הוא לו במתנה, דבים א' אינו יוצא בלולבו דחבירו, והוקנים החלשים לחסוף, היו מניחין שלהן בחדר סיוחר לכך. את"ב תקנו ב"ד שבשבת ביום א' יהיה כל א' נוטל בבית, שבאו בסכנה ע"י החשיכה. הלמים להביא ערבה חוץ מערבה דלולב להקיף בו המובח והיו לוקחין בכל יום חדשים ממקום למסה סירושלים שנקרא סוצא, משום שהוציאו וסמרו אותו מסס המלך, והיו הענפים נבוהים י"א אמה, מקיפין הבהנים בהם המובח פעם א' בכל יום מהששה ימים, וביום ז' ז"ם, ני"א שבששה ימים לא היו מקיפין רק בלולבין והערבה היו נוקפין ומעמידין אותן בצדי המובח על היסוד בלי הקפה וביום השביעי הקיפו בערבה, והוא פלוגתא בגמרא, ומנהגינו, שמקיפין כל הששה ימים בלולב, חוא כמ"ד שמקיפין בלולב דאי בערבה כיון שאין אנו עושים בערבה זכר למקדש אלא ביום ז', לא היה לנו לדקדק אלא בשביעי, וביום שביעי שמקיפין אנחנו גם בערבה הוא לעשות כב"ע, דלמ"ד דמקיפין בלולב אינו מפסיד הערבה, ולפ"ד בערבה אינו מפסיד הלולב ווקפין ומעמידין אותן בצדי המובח על היסוד סביב, וראשיהן כפופין ע"ג המובח למעלה מקרנות אמה וטפח הבאה וסידור תוקעין מריעין ותוקעין. וביום חיבוב חערבה, שהוא יום ז', כל א' מחתם לוקח ששם בד א' או יותר וחבטן בקרקע, או על הכלי פעמים או שלש בלא ברכה שרק מנהג נביאים הוא, וחוקא ביום ז', שאו מנהג נביאים לחבוט בשבת, ונקפין אותה בשבת דהיו קוצרין וסביאין חענפים מע"ש ומניחין אותן בגניות של זהב מלאות מים שלא יכמושו, הא בחל שבת בשאר ימים לא היו נוקפין והיה מצות ערבה אז רק ששה ונמנהגינו עתה בערבה ז' רק ביום ז' זכר למק"ש, לפי שאינו בפירוש בתורה, וקוראין היום הושענא רבה שמרבין בו בתחנות הושענות שבחג נידונין על המים וחכל הולך אחר החיתום וכל דיני ערבה שבלולב שייכים גם בערבה ז' וגם אותה יקצצנו נכרי ומיחו בזה אפילו עלה בבד א' כשר אלא הדור מצוה ומועים אלו חמנחקים העלים ומקצרים חבדים שלא יהיו ארוכים, שבמקדש אדרבה היה בהיפוך, וחמנהג לאגדם בעלין שבלולב ואינה מעכב ד"א דיותר פוב נפרדים ואין שיעור למספר חענפים וחמנהג בה' נבטולין ואין ללקחה עם חלולב אלא אחר שהקיף בלולב, וי"א שאין אוחזין אותה אלא בשעניע לתפלת תענה אסונים שמתפללים על המים ואז מניחין חלולב ולוקח חערבה ומצות חבטה בלילה ומפני שי"א דחבטה היינו נענוע לבן עושין שניהם נענוע תחלה ואחר נמר כל השיעות חבטה ה' פעמים, ומה שנהגו לחבוט על שיפול כל העלין הוא מתיקות לשמחה. ובחל יום ל בא' בשבת וקצצו הנכרים בשבת אפילו צוה לו ישראל סותר, מיתי ביש בשרהסיא בדבר, אפילו לא אמר לו הישראל לקצצו בשבת רק אמר לי ראה שהחא סוסנת הסצ"ש, ביש לו ערבה אחרת יש להחטיר]. בשער הקפה במקדש היו אומרים אנא ה' הושיעה נא, ובשעת השמירה ביום ז אמרו יופי לך מזבה ב"ם [אולי כנגר ב' המובחות מזבה חנחושת ודזהב דשניהם לכפר, מזבה הנחושת ע"י הקרבנות, ודזהב ע"י הקטורת] ואחר זה סיר חוספון הנדולים האתרונים סיד התיונות ואכלין ביציאתן סבחם"ק ואין בזה נזל, דאף דשייך האתרוג דקסנים לאבותיהן כך נהגו בשמחה, ולי"א הקסנים בעצמן אוכלין האתרונין שלהן אחר שורקו ושמטו הולבים מידם, מיהא האתרוגים דגדולים אתקצי למצוה ליום ז' ואסירי בולא יומא ולדידן משום סזיקא דיומא אפילו בח': כ"ח. ה"ץ והשמחה חייב בדם כל ח' ימים, ועיין לעיל פ"ג בענין הלל, וחייב בכבור י"ם האחרון של חג ולדידן גם בשמחת תורה שהוא פסק ח', ובשמע"א יושב בסוכה בלילה וביום שהוא פסק ז' ואין מברכין לישב בסוכה ואומר שהחיינו דשמיני רגל בפני עצמו לענין פוך קשב, גם אין לישן בליל ח' בסוכה, וכשיוצא מהסוכה בסוף יום ח' אומר יהי רצון שנוכה לישב בסוכה של לויתן, ואסור למדר השולחנות ודפסלין בבית לצורך חלילה משום הכנה ונכן אסור להעמיד הנרות לצורך הלילה בכשאר יום א' ליום ב' ד"ם, וכן אין לחפש בס"ת להקמידה בפרשה שיקראו בה אסור סיו"ם לשבת או א'פבא). מיהא להעמיד הפסלין והשולחנות להקריב השבלא על רגלי מותר, ובא"י סוידר הכלים מהסוכה בסוף יום ז': כ"ט ו'. מצות ניסוך המים במובח בתמיד דשחר חלמ"ם, ונהנ ז' ימים בחג, והיו מפלאין בכל יום בבוקר צלוחית זהב דני לוגין בניסוך רכבש סמעין שילוח הממוך לירושלים, ובשהורו ונכנסו עם דמים בשער אחר משערי העזרה הנקרא שער המים תקעו והריעו ותקעו, עלה בכבש שהוא בצד דרומי דמזבח וסנה לשמאלו לקרן סערבית דרומית מקום עשיית נסכים וב' פפלים של כסף היו שם, במערבי עידה המים, וחוטמו שבו הי' הנקב דק וצר, והמזרחי ליין וחוטמו גם ורחב, שיכלה המים שמקלח סהר והיין שהיו יורדין לשיתין כאחד, ולמנסך אסרו הנבת ידיך לראות שאינו מצרפים שאינן מודים בניסוך המים, וכ"א שניסך על רגליו ולא על המובח, ורגמוהו העם באתרוגיהן, ובשבת דלא הלכו חוץ לעיר לשאוב ולמלשלו סרח"ר לרה"י, היו ממלאים המים מע"ש בחבית דזהב, דאינה כלי שרת שלא יפסול בליגה, ומניחה בלשכה, ולסחר פפלא פפנת לניסוך, ובנשפכה או נתגלתה פפלא מן הכיור שפחוברין מימיו בקרקע, אע"פ שאין מימיו יפין בדשילוח:

דכמעשהו ב"ח ס"ב מיי' פ"י מטע' שמידין פ"ם, נשפכה. פיי' סס ס"ד:

שנוי נוסחאות

כך מעשהו. כך"ם ס' ליקח (מע"ש). ככי"מ ס' ליקח ועי' כדכור בסמוך. מן השילוח. נכי"מ ס' בערב שבת מן מי השילוח. (או) נתגלתה. כמכב"ב ליקח. בן חכיור. ככי"מ ס' מן מי חכיור. שהיין והמים המגולין. כמכב"ב ..מגולין; ככי"מ ס' ובי (ומם מגולין) וכמכני"ב בסדר שחמים חזיין.. לגבי מזבח. ככי"ב ס' על גבי.: כד"ב וכמכב"ב סעל גבי..

ראשון לציון

ר' תי"ם ד"ה המגולין מסולים כו' מסקין בגמרא כו' עיין יסל"מ:

לקוטים

ר' הר"ב ד"ה שאינה וכו' מסולו לה וכו'. טעמא משום דקבבר מין בישוב מיס שלמי יוהב מג' ונין לעיין לנסך הכי אמר שיני כ"ם מיהו נהכי נהר"ן ד"ה יעלי ס"ל כמ"ד זימא ים ביעור למיס ולכי נזרם מין מקדשין מלא מדעת נזמה שמא יאמרו לקדוש דים וכגיס מלמ ע"כ ק' דכיון דאין קי"ל כמ"ד ם ביעור למיס גב' לוגין נמ"ם הרמב"ם פ"י מה"ם ס"ג ק"ע מי' מקדשין מדעת כמ"ם ס"ג מכלי פס"ם ס"ב לה קי"ל להר"ב לפ' נשיני מלא כלי יעלי לפי ה"ה הגמולין וכו' מסקין כלי דסיס ומיקי' שמא שתם הם מתם והמיס משורב ניס כשיעור שהרי מתרם נשנים לשיעור אחד ומפני לפנינו לשון זה ומיהו לפי' זה מיקשי דסיס מעיקרא בגמרא ובהלכה ופ"ב (ע"ב ל:): תוי"ם ד"ה המגולין וכו' מסקין כלי דס"י פי' לחחני דס"ק ומסקנא דמ

פרק ה א החליל. הרבה מיני זמר היו שם ועל שם שחליל קולו נשמע יותר מן האחרים נקרלו כולם על שמו: חמשה וששה. פעמים חמשה פעמים ששה. חל יו"ט ליתן להיות בשבת. החליל ששה. חל בשאר ימי החול החליל חמשה. לפי שאינו דומה לח לח השבת ולח לח יום טוב: שמחת בית השואבה. לפי שכל שמחה זו על שאיבת המים של נסוך. קרו לה שמחת בית השואבה. על שם ושאבתם מים בששון (ישעיה י"ב): **ב** תקון גדול. שהיו מקיפים לותה גזוטרלות ומוציאים הנשים מלמעלה והאנשים מלמטה כדי שלא יבואו לידי קלות ראש: בראשיתן. בראשית מכנסי כהנים. ממכנסי להנים הבלויות ומתכנסין היטנים. תרגום אונקלוס המיונה: היו מפקיעים"). קורטים לעשות פחילות: שלא היתה מאירה. לפי שהמנורות גבוהות ל' חמה והר הבית גבוה והאורה זורחת בכל

פרק ה א החליל חמשה ושישה. זהו החליל של בית השואבה[ב]. שאינה דומה לא את השבת. ולא את יום טוב[ג]. אמרו כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה. לא ראה שמחה מימיו: ב במוצאי יום טוב הראשון של חג. ירדו לעזרת נשים[ה]. ומתקנין שם תקון גדול[ו]. ומנורות של זהב היו שם. וארבעה ספלים של זהב בראשיהן[ז]. וארבע פולמות לכל אחד ואחד[ח] וארבעה ילדים מפרחי כהונה[ט]. ובידיהם כדים של שמן של מאה ועשרים לוג[י]. שהן ממלין לכל ספל וספל[יא]: ג מבלאי מכנסי כהנים[יב] ומהמיוניהן[יג]. מהן היו מפקיעין[יד]. ובהן

פרק ה א החליל. עיין מסנה ג' פרק ג' דבכורים. ומ"ש הר"ב הרבה מיני זמר היו שם לקמן במשנה ד': של בית השואבה. שם המקום שהיו מתקנים לשמחה. הרמב"ם: שאינה דומה כו'. הא דלא קתני כיולד ויו"ט שחל להיות כו' כשפירקין לעיל. משום דבעי למסמך ולמימר הלל על בית השואבה. דדייק מינה בגמרא הני הוא דלא דמי. הא דקרבן דמי. תוס' ["ועיין במסנה ג' פ"ב דערובין]: לא לח השבת ולא לח היום טוב. ת"ש דחליל ליתו לחור לחה משום שמא יתקן כלי שיר. כמו לא מספקים. ולא מטפחים. דמסנה ב' פ"ה דביצה וקי"ל [בפרק בתרא דערובין] לחין שבות במקדש. בית השואבה שאני. כדלמרינן בגמרא שהיה לחה משום שמחה יתרה. תוספת: **ב** ירדו לעזרת נשים. להנשים ולויס יורדין מעזרת ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים שלמטה הימנה בשפוע הכר. רש"י. ועיין בתמות: תקון גדול. ר"ל גדול המועלת. הרמב"ם. וכתב הר"ב שהיו מקיפין לותה גזוטרה. גמ'. כלותה שהיו [במסנה ה' פ"ב דמדות] חלקה היתה ברחשונה והקיפוה גזוטרה. פירש"י שברחשונה לא היו זוין יולחין מן הבתלים והקיפוה גזוטרה. נותנין זוין בתחלים בולטין מן הכותל סביב סביב. וכל שנה מסדרין שם גזוטרלות לוותים שקורין פלנ"ק. כדי שיהו נשים כו' וזהו תיקון גדול דקתני שמתקנים בכל שנה. רש"י. והקשו בגמרא והכתיב (ד"ה ג' כ"ח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. ותירגו קרא לחכמתו ודרוש (זכריה י"ב) וספדה הארץ וגו'. משפחות בית דוד לבד ונשיהם לבד. וק"ו ממקום הספד למקום שמחה וכו'. ומ"ש הר"ב הנשים מלמעלה. פירש הרמב"ם כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים. והדין עמו. כי האנשים שלמטה היו הרוחין בשמחה לא הסתירו בעלמן. ומ"ש הר"ב בתדות שם. כי הסתירו היו חסידים וכו' כדלקמן. וה"ל הולרך לעשם. ולמנשם האחבלות האנשים בנשים מבית לידי קלות ראש. כי הוא יסתל בך בסיב (נרמיה ו'). ועוד משום קיטוי לדעת. ושמח ירחה קרי. כ"ש בחלוה בית ס': ומנורות. גבהן פירש הר"ב לקמן: ["ילדים. בחורים. רש"י]: של מאה ועשרים לוג. תנא של שלשים שלשים לוג. שהס כולס מאה ועשרים לוגין. ותנא דידן כללא נקט. ולפשר לי לומר משום דסימניהו שבועיו של מאה רביעו ע"ה שמוך תורתו זורחת עליהו. ופוד היא מחירה. שבועלא זה נתנו סימן במדרש על מספר הללויה שבועין של מאה כפי מנהגם בימי הגמרא. שבועין למספר שבועיו של אהרן קל"ג. כמ"ש הרמב"ם בפ"ג [ה"ב] מהלכות חנוכה ["והכ"מ לא הרחה מקומו ולחי מלחתיו במסכת סופרים פי"ו]: ג מבלאי מכנסי הכהנים ומהמיוניהן. כתבו התוספות תימה דלמה קתני חסיב פתוחה. שגם היא היתה של שש ע"כ. ולי קשה גם מגנפת. ["ועיין במסנה ה' פ"ו דיומא: שאינה מאירה כו'. קשה היא היתה של שש ע"כ. ולי קשה גם מגנפת. ["ועיין במסנה ה' פ"ו דיומא: שאינה מאירה כו'. כפי הנראה מפרש "מקש" מלי מקיעה ושבירה, תולש לדעתי הכתוב הוא שהיו עושין מהם מקשות מקשות של מוטות (קנולין) וכן לעיל (שבת פ"ג מ"ב) גם יפקיעם כסדרין היינו מלי במוכן זה גם יכוון סביב הכילה סודרין כעין "מקעה". והמפרשים מדמקו שם בתוכ. ועי' עוד בערוך הכתוב ע' מקע והוא נכון.

פ"ה א) [הפלעמטע] שנגנו שם כלעיל פ"ד סי' ח'. ואף דכלי זמר הרבה היו שם, עכ"פ קול החליל נשמע ביותר, ובו מתחילין ומסיימין, לפיכך נקרא כל הזמר על שמו: ב) כך נקרא שם המקום שבעזרת נשים שמתקנין שמה בשמה מיני תקונין [כמ"ב] לשמחת שאיבת מי נסוך שבתג: ג) תע"ג דכלי שיר בשבת וי"ט לשבור רק משום שבות, ואין שבות במקדש. ניחו לטרך עבודה, לבל הכא רק שמחה יתירה הוא ולא עבודה: ד) וה"ה כל ימי חוה"מ לחר הקרבת תמיד בין הערבים: ה) הכהנים והלויים שבעזרה, יורדים מעזרת ישראל לעזרת נשים שבשפולי הכר: ו) [גרלסט מרדטינג]. שהיתה קרקים עם מעקה סביב על היזין שיולפין מהמומות שביב, ושם עמדו עליהן הנשים, גרחות שמחת בית השואבה שהיה למעלה בעזרת נשים, ולח יתערבו הנשים עם האנשים: ז) גרחם כל מנורה היה ד' [בעקקען]. ותוך הספלים היינו הפתילה הפנה ביותר והבעירוה: ח) כולם לכל ספל. וע"ל דלח שהו המנורות של זהב כל כך גבוהות ועבות עד שהיה לריכים לעלות בסולמות לרחשיהן, ובש"ם למרינן שהיה נובה

תוספת דעק"א

פ"ה ג נאות כתב במשנה ובהן היו מדליקין. אף דבנדי בהתה שבלו פוטלים בהם. ר"ואיל ולבבוד קרבן היו עושין צורך קרבן חשיב ליה. תיסורת פ"ב דשבת דף כ"א ע"א:

פ"ה א החליל המשנה ג' כלי"מ ס"ח מ"ב: טהג ה"ג. כל מי כ"ת ע"ה: **ב** במוצאי כ"ת ס"ח מ"ו: כ"ת ס"ח מכלי נוגע ה"ב. **ג** מבלאי כ"ת ס"ח מ"ו: כ"ת ס"ח מ"ו: כ"ת ס"ח מ"ו: ממקדש ה"ו:

שנויי נוסחאות

פ"ה א והו החליל. כך"ב זה החליל; בכי"מ ג' וכ' ובמכ"ס ובמכני"ר זה חליל. השואבה. בכי"מ כ' השאובה וכן בממון. שאינה דוחה. וכ"ס במכני"ר; כך"ב ובמכ"ר שאינו.. (את ה)שבת ולא (את). בכי"מ ג' ובמכני"ר ניחה. (אמרו בלי מי. בכי"מ אמרו מי; במכ"ב ניחה: **ב** (במוצאי יו"ט (הראשון) של חג. בכי"מ ג' ניחה כ"ו (והוסיפו בגליון מוצאי) והעתחה מוצאי היה גם במכ"ס ובמכני"ר וכפ' כ"ח; בכי"מ ג' בעזרת .. יו"ט אחרון.. ירדו. בכי"מ ג' וכ' יורדין; במכ"ס ובמכני"ר היו יורדין וכ"ס בפ' כ"ח. לעזרת נשים בפ' כ"ח .. ישראל (ז); במכ"ב ו ב מ ב כ ' ל ..הנשים. ומנורות. במכ"ב מנרות. ו(ד') הספלים. וכ"ס במכ"ב ובכי"מ ג'; במכ"ס ובמכני"ר ובכי"מ ב' ניחה ועי' ד"ם. (של זהב). בכי"מ ג' ליחה. בראשיהן בכי"מ ג' היו שם בראשיהם. והוא מיותר. וד' פולמות לכל אחד ואחד. במכ"ס ובכי"מ ג' ובמכני"ר.. על כל מנורה ומנורה. ועי' ד"ם. **כדים** (של שמן) של. בכי"מ ג' בדי שמן.. וכ"ס במכ"ס ובמכני"ר: במכ"ב כדים.. וניחה ועי' בלה"מ בגמ'. שהן ממלין לכל ספל וספל. בד"ל והם ממלין לתוך בל ספל. וכ"ס במכני"ר (ומס ..על כל ספל..); בכי"מ ג' שהיו ממלין.. **ג כהנים**. במכ"ס ובכי"מ ג' וכ' הכהנים. (כהן) היו. במכ"ס ובכי"מ ג' וכ' ובמכני"ר ניחה וכן ניחה ברה"י. ולא היתה חצר. במכ"ס ובכי"מ ג' וכ' ובמכני"ר לא היתה.. וכן הוא. שאינה מאירה. במקומות הנ"ל שלא היתה מאירה. מאור בית השואבה. בכי"מ ג' מאור של שואבה.

תוספת חדשים

פ"ה ג ת"ח ד"ח מבלאי מכנסי כהנים כו'. ולי קשה גם מגנפת.

ראשון לציון

פ"ה ב ת"ח ד"ה של מלה כו'. והכ"מ לא הרה מקו"ו כו'

פי הר"ב לפי שהמטורות כו' ומסיים רש"י וכותל מזרחי שסיח לסוף עזרת נשים היה כמוך כדתמר בסדר יומא [וכן בפרק ג' דמדות משנה ד'] והמטרות עולות למעלה הימנה] : **ד חסידים** ואנשי מעשה כו'. ולא היו עושין לותה פעמי התלן וכל מי שירצה.

ד חסידים ואנשי מעשה[מג]. היו מרקדים **לפניהם**[מד]. **באבוקות של אור שבידיהן** ואומרים לפניהן דברי שירות ותושבחות. והלוים **בכנורות**[מה]. **ובנבלים**[מו] **ובמצלתים**[מז]. **ובחצוצרות**[מח] **ובכלי שיר בלא מספר**[מט] **על חמש עשרה מעלות**. היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים. כנגד חמשה עשר שיר המעלות שבתהלים. שעליהן לוים עומדין בכלי שיר. ואומרים שירה. ועמדו שני כהנים בשער העליון. שיורד מעזרת ישראל. לעזרת נשים[נ]. **ושני חצוצרות בידיהן. קרא הגבר. תקעו. והריעו. ותקעו**[נא]. **הגיעו למעלה עשירית. תקעו. והריעו. ותקעו. הגיעו**[נב] **לעזרה**[נג] **תקעו. והריעו. ותקעו. הוו תוקעין והולכין. עד שמגיעין לשער היוצא מזרח הגיעו לשער היוצא ממזרח. הפכו**[נד] **פניהן למערב**[נה] **ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה**[נו] **אחוריהם אל היכל. ופניהם קדמה. והמה משתחוים קדמה לשמש**[נז]. **ואנו ליה עינינו. ר' יהודה אומר היו שונין ואומרין. אנו ליה. וליה עינינו**[נח]:

בכל העיר : **ד** באבוקות של אור. בתרגם לבוקות אי בח' זורק זו ומקבל אח ז : דברי שירות ותושבחות. יש מהן שהיו אומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה אח זקנותינו אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש שהיו אומרים אשרי זקנותינו שכפרה על ילדותינו. אלו בעלי תשובה. ואלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ונמחל לו : שעליהם הלוים עומדים בשיר. בשחת בית המוקדש. אל דוכן לשיר של קרקע. אל המזבח היה : תקעו והריעו ותקעו. זה סימן לילך ולמלות מים לנסוך מן המלוח : הגיעו לעזרה. לקרקע עזרה של נשים : הפכו פניהם למערב. לגד העזרה והמיכל כדי לומר דבר זה : שונין. כופלין לומר אלו ליה משתחוים ומודים. על מה שעבר. וליה עינינו מיחלות להבא :

וכלומר דלא תשעה שהוא בשער העליון שבדרום. המכר בפ"ו דשקלים וסב"ב דמדות. ושעמת דהא הכא יליחם למזרח היה ובפ"ה מהלכות בית הבחירה בכ"מ מרחה מקום לשם נקטר. ולא הרחה מקום לכם עליון וממחיתין היה. ועוד בירושלמי פ"ה דערובין שבשה שמות היה לו שער סור כו' שער העליון : קרא הגבר. והיו כוהן בתקיעות.ובהפיכות פניהם למערב וגם בחזרה לאחר מילוי. ושיה מחיר היום קודם שיגיעו [לעזרה]. ועד שיקדמן בכלי לא הוכרכו להפסל בלינה כדתנן פרק חטאת העוף במסכת מעילה גבי נסכים. ותע"פ שהלוחות היתה מקודשת. מ"מ אין כלי שרת מקדשין אחון אלא בפנים דאלת"ה הא למדן במסכת י' פ"ג דיומא דעלות השער זמן פסולן של מי הכיור. כ"כ התוס' : תקעו וכו'. עיין פרק דלעיל מסכת ס' : **הגיעו למעלה עשירית.** בעי רבי ירמיה למעלה עשירית דאחית תמשה. וקאי לעשרה. לא דלמא דאחית י' וקאי לחמשה תיקו. ובדף כ"ד פירש"י דגמירי להו מבבון התקיעות בחג [בו']. ומעלה עשירית מבוס דמקום מסויים [נעלמו] הוא לידע היכן תוקעין לותם : היו תוקעין והולכין. ומהריכין בהן עד שמגיעין וכו' רש"י וכפירוש הר"ב במסכת לקמן : **אבותינו** שהיו במקום הזה וכו'. פירש"י אחוריהם אבית הרחטן היו כופרין ולא היו פניהם לבית. אלא לחוריהם אל היכל כ' וגו' פסוק הוא בייחזקאל [ח' י"ח] : **ליה עינינו**. גם בכאן פי' בכף נחת. ליה ליכל וכבר הארכתי במסכת כ'. פרק דלעיל בהוא שם קדום וכלפי הש"י לחמרוס. ועיין מ"ש לקמן : **אנו ליה עינינו**. פי' הר"ב ליה מבחוים כו' דהבחה לה הוי כמו מודים מודים דמבתקים לותו. כדתנן במ"ג פ"ס דכריתות ופ"ד דמגילה. מבוס דמבמע כמקבל עליו שתי רשויות. כ"ם הכא דשתי בחות מזכיר. דכיון דלחברי מילי קא מדבר ליה תרי זימני ולחו

יכין תפארת ישראל **יכין**

לחיכה כל העיר : טו) כ"ל דר"ל נדולי הדור, שמעשה הצבור בידן, כסהדרין ורחבי היבות, ובחר חכמי ישראל. ולא היו מניחין לכל עם הארץ לנרוך ולבורר, כדי שלא יבואו ממחה שמחה יתירה לידי קלות ראש, רק כולם בתו לרחות ולשמוע : טז) לפני כל העם שעמדו סביב מלא החומות. א"נ כ"ל טפי דלפניהן על המטורות קאי, ושמו כן כדי שיראם הכל : יז) [כתרפטן] : יח) [ליטפ], והוא כלי זמר שם מיתריס כעין [פיאלינט] שלנו. וזה נבל עשור, שהיה לו י' מיתרים, לו פחות לו יותר. ונקרא נבל מדהיה נגוניו מתוקן ביותר ט

תוספת חדשים

מצעה כו' שכ"ל. ול"ג דלכ"ע רק בתנם בח לנחמעין דהיה בל זון ולא בל כלותם לגיכת למיתר דמיילי בשל כהב"ש ושל יום הכפורים דשל שמונה נניזה לגנוך ושוד לגיכת דבקדש מצטע דכולהו כרמש ושוד דומיא דמנשים ומכנסים בח לנחמעין דלא תימת דכוי נגוני למעה כיון דהוי לכפות בשר ערוה קמ"ל : (מכחוכת ז"ל) :

ראשון לציון

ודע דבכ"מ בלפני הכתם מקומו ממודם תבלים ע"ם בר"ם מנחם כו' : **ד** בהרע"ב ד"ה אלו ואלו תומיה כו' עיי יפל"מ :

שנויי נוסחאות

ד חסידים. במשנו"ס ובמכי"ר **ה ח ס י ד י ם**. **לפניהם**. וכ"ה בכל המכיוח וכבי"מ מ' כ' ובמכי"ר ; ב מ ס ב"ב **בפניהם**. נשל אוד **שבידיהן** במשנו"ס ליתת, והמלה **שבידיהן** ליתת גם בפ"מ מ' ו'. (דברי) **שירות ותושבחות**. בכי"מ מ' ליתת; במשנו"ס ובכי"מ כ' ובמכי"ר **דברי תו ש ב ח ות**, וכ"ה בכת"י. **ובמצלתים** (ובחצוצרות). במשנו"ס ובמכי"ר ליתת ; בפ"מ כ' ליתת גם **ובמצלתים**. **ובכלי שיר**. בד"ע ובמכי"ר **ובכל בלי**. **חמשי עשרה**. בד"ע בעשרת **שמונה עשר**. **לעזרת נשים**. בד"ע ..**חנשים** וכן בסמוך. **שעליהן לוים עומדין בכלי שיר ואומרי שירת** במשנו"ס ..**עומדין בשיר**. וכ"ה במכי"ר **ושם עומדין חלוים**.. ; בכי"מ מ' **שעליהן עומדין בשיר** ; בכי"מ כ' **עליהן חלוים עומדין ואומרין שיר**. **ועמדו** בחנים. במשנו"ס ובכי"מ כ' ובמכי"ר **עמדו**.. ; בכי"מ מ' ..**שני אנשים**. ועי' בד"ס. **בשער העליון**. בכי"מ כ' **של שער**.. וכ"ה בריטב"א. **שיורד**. במשנו"ס ובכי"מ מ' ו' ובמכי"ר **היורד**. **ושני חצוצרות**. במשנו"ס ובמכי"ר **ושתי**.. ובן סוף. **בידיהן**. בד"ע ובמכי"ר **בידם**. **הגיעו למעלה עשירית**. בכי"מ מ' **לעזרת נשים**. ועי' רע"ב ועי' בדבור המתחיל **ותקעו** וכו'. במכי"ר **ותקעו** (תקעו) **והריעו ותקעו**. **הגיעו**. חך בכי"מ מ' ובי' ובמשנו"ס ובמכי"ר ליתת; במכי"ר ד' ריוחת **מפס הגיעו לקרקע**.. במקום **הכבת** הקודמת **הגיעו לעזרת**.. ועי' בד"ס **לשער היוצא מזרח**. במכי"ר ..**ממזרח** ; בכי"מ מ' ובי' ובמשנו"ס ובמכי"ר **למזרח**. (**הגיעו לשער היוצא ממזרח**). וכ"ה בד"ע בכי"מ כ' ובמשנו"ס. ליתת וכן ליתת בכי"מ מ' **והוגף** בגליון **כיון שהגיעו לשער היוצא למזרח** וכ"ה **למזרח** גם במכי"ר. **הפכו**[ניתן] **לפעורב**. בד"ע ובמכי"ר **ו ה פ כ ו**.. ; במכי"ר ..**ממזרח**) **למערב** חך במשנו"ס ובכי"מ מ' ובי' ובמכי"ר ליתת ועי' בד"ס. (**יצחקין**). בכי"מ מ' ליתת ; בד"ע ובמכי"ר **היו**. **אל היכל**. במשנו"ס ובכי"מ מ' ..**חיכל** ה' ועי' בסמוך ; במכי"ר **משתחויות** וכ"ה במשנו"ס (**משתחוים**). במכי"ר **ומשתחוים** ; במכי"ר **משתחויה** וכ"ה במשנו"ס (**יחזקאל** ח' ט"ז) ועי' מה שכתבנו בפ"ג (דריש פ"ח מ"ו). **ואנו ליה עינינו**. בד"ע ובמכי"ר **ואנו ליה ליה עינינו** וכ"ה במשנו"ס (**ופס אנו**) ועי' בפי' מפס ובד"ס. **היו שונין ואומרין**. בכי"מ מ' ..**אות' ואומרין** ; בפסקי רי"ד ..**אותה לומר** ; בכי"מ כ' **שונים היו שם לומר** ; בד"ע **שונים אותם לומר** ; וכ"ה במכי"ר (**בפס אותן**). **אנו ליה וליה עינינו**, בע"י **שלחנן אנו ליה עינינו וליה עינינו**, ולא מבמע כן מלבון הגמ' לקמן (**ע"ב**) (ד"ס).

ה שלש לפתיחת שערים. כשפותחים שערי העזרה תוקעים תר"ת ומשיב להו נ' תקיעות: ותשע לתמיד של שחר. כשהיו מנסכים נסכי התמיד הלוים אומרים בשיר. ושלשה פרקים היו מפסיקים בו ועל כל פרק ופרק היו הכהנים *)תוקעים ג' תקיעות תר"ת ומשתחוים העם [תר"ת משיב להו נ'] הרי ט' תקיעות: להבטיל העם ממלאכה. תקיעה לתשובה לבטל העם שבשוק תקיעה שניה כשמלקי המריסין ונגעלו החצוצרות תקיעה שלישית סלק המסלק והטמין המטמין את החמין והדליקו את הנרות: ושלש להבדיל בין קדש לחול. להאיר התקיעות הרשאוטות שהם כדי לגלות דג קטן ותוקע ומריע ותוקע. תלו ג' תקיעות לתרומות להודיע שקדם היום: שלש לפתיחת שערים. על עזרה שתוקעים בכל יום: ושלש לשער העליון. כדלמרן לעיל עמדו שני כהנים בשער העליון קרוי הגבר תקעו והריעו ותקעו: ושלש לשער התחתון. דתנן לעיל הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו. ומתריעין בהן עד שהגיעו לשער החמתון. כדתנן היו תוקעין וסולין עד שהגיע לשער היולת ממזרח. להכי קרי להו ג' על שער התחתון. וג' על מעלה עשירית לא קחשיב. דלהלי תנא סבר [פירקין] דלעיל דומין הכשבת. גמרת. ומ"ש הר"ב ולא מייתי כשחל להיות ערב פסח בשבת כו' למוסיפין עד כ"ז תקיעות. כת לאחר כת כדתנן בפ"ק דפסחים. וכל כת קורלה את הלל שלשה פעמים שהיו פסחיהן מרובין. והם טעונים הלל בשחיטתן ולא היו מספיקין לגמרו בשחרית כל כת וכת עד שיקרלוה ג' פעמים. ותע"ג דתנן ותע"פ שלא שלמו מיושם לא גמרו פעם שלישית. מיהו לין כת שלא היתה גומרתו ג' פעמים. ומתחלת כו פעם שלישית. ולין חסר מן התקיעות כלום. שבתחלת קריאה תוקעים. ובכל קריאה ג' תקיעות. כך פירש"י. ותע"פ שהתוספות הקשו ופרשו בע"ת. לא כתבתיו. לפי שלסברתם היו התקיעות בתחלת פרק מפרקי השיר והר"ב מפרש בהדיא בסוף תמיד דבסוף הפרק היו תוקעים [ועיין עוד מ"ש שם] ומה שהקשו דהלכון תע"פ שלא שלמו מיושן מעמע שתפילו כת לתשובה לא התחילו כו' לימו מוכרח. ומ"ש הר"ב דלא חשיב להו מפני שהוא מקרא קלוש. גמרת. וקאמר דהילו ערב שבת שבתוך התג ליתיה בכל שנה ושנה דלא מסכחת לה שלא יהיה [ערב] שבת בתג ולא"כ יהיה יום טוב הראשון בערב שבת [ויום טוב בלרי להו תקיעות דבית הבחירה דתנן דוחין יום טוב] ול"ב דלא השנה הל להיות כן. ויהיה יום כפורים בתר בשבת וקי"ל דדחינן לרחם השנה למחרתו כדי שלא יחול יום כפורים בתחר בשבת כדמפרש טעמא בפ"ק דרחם השנה דף כ' משום מחיה. שלא יסריח המת בימות בשבת ולא יכול להקבר לא היום ולא למחר. והמפרש לה' קידום ההודם כתב בספ"ו בשם רבינו חננאל. שלין זה עקר הטעם לדחות שלא בהדחיות מסורות שלמ"מ שם ולא נתנלו שלא לנ"ד המעיינים בסוד העבור. ולפיכך הכלחי יודעים מסבירים להם הטעם. ולחריס שהוא ר"מ נמי לא קבל הלכה למשה מסיני לחדת מלחת תרי זמני ליח לן בה גמרת. ומכלן שחיירה גמורה לפירושו של בעל כף משה. שכתב ליה לחו מסתמיים וליה לחו מיחלים. שזהו לשון הגמרת שממנו תקובל תפלתינו ושם ג' דבריס ספר מעשה חכמים. שלא די שהיו מסתחוים לשמע להיכל. שלא היו מחכיבין לותו. שכן דרך מי שחינו מחשיב הדבר. שהוסף פניו ממנו. עכ"ל. ולו ליתא דכלפי שהיכל לחרבו כך. מלי קשיח לגמרת ממודים מודים שהוא כלפי הקב"ה:

ה אין פותחין מעשרים ואחת תקיעות במקדש[א]. ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה[ב]. בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש. שלש לפתיחת שערים[ג] ותשע להמיד של שחרית[ד]. ותשע להמיד של בין הערבים. ובמוספין היו מוסיפין עוד תשעה[ה] ובערב שבת היו מוסיפין עוד שש. שלש להבטיל העם ממלאכה[ו]. ושלש להבדיל בין קודש לחול[ז]. *ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה. שלש לפתיחת שערים שלש לשער העליון ושלשה[ח] לשער

ה ובמוספין היו מוסיפין עוד ט'. מסקנן דף ס"ה דט' הוא דמוסיפים לכל המוספים שיהיו בו ביום ואין תוקעין לכל מוסף ומוסף ומהלי טעמא ניחא דלא תניב ר"ה בחל להיות בשבת. דחיכא מוסף דשבת ודחם תדם. ול"ה שהן כ"ו. וכ"ת שבכל יום חלא שלכל המוספים לא היו חלא ט': להבטיל העם ממלאכה. גמרת. ומ"ש הר"ב ולטעמיך [פירקין] דלעיל דומין הכשבת. גמרת. ומ"ש הר"ב דף ל"ה נקט. ומכאן המוסי' דתקיעה שלא בפ"ב היא. ומ"ש הר"ב ולטעמיך סלק המסלק פירש רש"י שם. קדרות המעזרות להסתלק למחכל הלילה: ערב שבת שבתוך החג כו'. *ושבת שבתוך החג. פירש השב למוספים. ולהוו ג"ח לח שלי מיי למתני. דהח בלרי להו טולהו דמשום בית השואבה. דתנן ריש

סכר

להיות ערב פסח בשבת כו' למוסיפין עד כ"ז תקיעות. כת לאחר כת כדתנן בפ"ק דפסחים. וכל כת קורלה את הלל שלשה פעמים שהיו פסחיהן מרובין. והם טעונים הלל בשחיטתן ולא היו מספיקין לגמרו בשחרית כל כת וכת עד שיקרלוה ג' פעמים. ותע"ג דתנן ותע"פ שלא שלמו מיושם לא גמרו פעם שלישית. מיהו לין כת שלא היתה גומרתו ג' פעמים. ומתחלת כו פעם שלישית. ולין חסר מן התקיעות כלום. שבתחלת קריאה תוקעים. ובכל קריאה ג' תקיעות. כך פירש"י. ותע"פ שהתוספות הקשו ופרשו בע"ת. לא כתבתיו. לפי שלסברתם היו התקיעות בתחלת פרק מפרקי השיר והר"ב מפרש בהדיא בסוף תמיד דבסוף הפרק היו תוקעים [ועיין עוד מ"ש שם] ומה שהקשו דהלכון תע"פ שלא שלמו מיושן מעמע שתפילו כת לתשובה לא התחילו כו' לימו מוכרח. ומ"ש הר"ב דלא חשיב להו מפני שהוא מקרא קלוש. גמרת. וקאמר דהילו ערב שבת שבתוך התג ליתיה בכל שנה ושנה דלא מסכחת לה שלא יהיה [ערב] שבת בתג ולא"כ יהיה יום טוב הראשון בערב שבת [ויום טוב בלרי להו תקיעות דבית הבחירה דתנן דוחין יום טוב] ול"ב דלא השנה הל להיות כן. ויהיה יום כפורים בתר בשבת וקי"ל דדחינן לרחם השנה למחרתו כדי שלא יחול יום כפורים בתחר בשבת כדמפרש טעמא בפ"ק דרחם השנה דף כ' משום מחיה. שלא יסריח המת בימות בשבת ולא יכול להקבר לא היום ולא למחר. והמפרש לה' קידום ההודם כתב בספ"ו בשם רבינו חננאל. שלין זה עקר הטעם לדחות שלא בהדחיות מסורות שלמ"מ שם ולא נתנלו שלא לנ"ד המעיינים בסוד העבור. ולפיכך הכלחי יודעים מסבירים להם הטעם. ולחריס שהוא ר"מ נמי לא קבל הלכה למשה מסיני

*) נר"ב ד"ל תוקעים ג' תקיעות הר"ת תשיב להו לשלש ומשתחוים העם תרי ט' תקיעות והתי"ש הגיה כלשונו. ע

ה אין פותחין. ל"נ פ"ע פרקין ע"ש פ"ו בכ' כלי המקדש כ"ם. ובע"ש פ"ו סי' סם ס"ו. שלש שנה ק"ו ע"ג ויהזקאלי ספרים פ"ג כ"ב:

שנויי נוסחאות

ה מעשרים ואחת. בכמדמ"ס מאחת ועשרים וכן בסמוך. וכ"כ בכי"מ לי לגלא בסמוך. ואין מוסיפין נד"כ ובמכני"ר ולא.. עשרים ואחת תקיעות (במקדש). עי' לעיל. נד"ב ובמכני"ר.. תקיעה ושתא וכן ליתא בכמד"ם וכי"מ לי וכ'. ובמוספין (היו) מוסיפין (עוד). כמכדמ"ס ובמכני"ר ולמוספין.. ולית לגלי היו; בכי"מ לי ליתא למלי עוד; בכי"מ נ' ובמוספין מוסיפין עליהן עוד.. ובע"ש (היו) מוסיפין (עוד). כמכדמ"ס בע"ש.. ולית לגלי היו; וכ"כ במשני"ר (ובמ ובע"ש); בכי"מ לי ליתא למלי עוד; בכי"מ נ' וערב השבת מוסיפין עליהן עוד. להבטיל העם ממלאכה. בכי"מ לי' וכ' לחבטיל את העם מן המלאכה וכמו שהוא לפיכך בכמכדמ"ס ובמכני"ר, וכתב להספרי.. וכן בסמוך. ארבעים ושמונה. וכ"כ במשנ"ר ובמכני"ר; במכדמ"ס ..ושמונה תקיעות. שלש לשער העליון מכלן ועד סוף כמעמד יש בכל המספרים יכולו בלא ווי"ן כרלש ויש לאר יכולו לקחת בוי"ן ובלא ווי"ן. ודע דבמכדמ"ס יכולו כל המספרים שבמקנה כלי זכר בלשה כו' ואין נכון.

תוספת רעק"א

ה [אות ל] בשבת ערב שבת שבתוך החג. והא דלא חשיב עוד ערב משום דהיה כ"ו תקיעות בקריאת הלל דהא ליכא למימר תנא ושייר. דמאי שייר דהאי שייר דר"ח שחל להיות בשבת ליכא שיורא למה דקי"ל דאין תוקעים לכל מוסף ומוסף בכמ"ש התי"ט. צ"ל דמתני' כר"י דס"ל דבת שלישית לא הניע לאהבתי ובצרי לחו ששה תקיעות. ו"א דמשבחת לה בע"ש שחל בע"ש דאיכא עוד ו' תקיעות משום ע"ש. צ"ל כיון דלאו מלתא דפשיטא בכל שנה לא חשיב: נאות לאן בתי"ט ד"ה ערב שבת. ובשבת שבתוך החג שהיו תשע למוספים. לפי מסקנת הסוגיא דאין תוקעים לכל מוסף ומוסף ובכ"ש התי"ט בפשנתינו ב ד"ה ובו הראשון בלא"ה ליכא למפרך בן הא לא היה תשעה למוספים דבשבת בפ"ק:

יכין תפארת ישראל יכין

ליה למיחו משתחוים על שעבר, וליה עיקרו מיחלים להבא: א) ג' קולות תר"ת משיב ג': לב) ללו דוקא, דבע"פ בשבת היו י"ז תקיעות, כ"ת בשבל יום, ומ' למוסף, ומ' לכל כת מג' כתות שהשבת נשחט בהן. רק ללא חשיב כך, מדלא שכיח. [ובה"ש לא חשיב נמי התקיעות שתקעו במקדש ביום ע' דחוש"מ סוכות בסוף המשנה שקרא המלך התורה בהקהל [כתוס' סוטה פ"ז] דהוא נ"כ לא שכיח. א"נ משום דאין להם שיעור וכדקאמר התם כל כהן שלא הריע לא במדומה שחינו כהן. א"נ משום דכשר היה לף בבעל מום, וכדקאמר התם שרלו חינר הוקע במקדש, משה"כ הכא כ"ל דלף התקיעות שתקעו להבדיל בין קודש לחול בע"ש, כ"ל בהיו בהן שחינו בעל מום, כדי להודיע שגם הכהנים תמיינין לא הותרו רק במלחמת נפוח ולא במלחמת הדוש. מיהו לרמב"ם [פ"ג מהלכות] בל"ז לא ק' מידי, שכתב שתקיעות הם בחולות ירושלים היו כדי להקהיל הקהל, וע"כ דס"ל דמ"כ בתוספת שתקעו במקדש, ירושלים לחקרי מקדש, וכו פירש נמי [רפ"ד דר"ה] במקדש היו הוקעין,

ז. כמ"ם ס"ם ט"ו דסכה ["ועיין מ"ם במסה ו' י' פ"ז [ל"ל מ"ו ופ' פ"ח]]. דמנחות]: ושלשה למילוי המים. פי' הר"ב לאחר שסלסום כו' כדתנן מסכה ט' פרק דלעיל: ן ["משמרות. סם מסמורה פירסחי פרק קמח דברכות]: ששה כו' וחמשה כו'. התחתון[לה]. ושלש למילוי המים[לו]. ושלש על גבי מזבח[לז]. תשע להמיד של שחר. ותשע לחמיד של בין-הערבים. ותשע למוספין. שלש להבטיל את העם מן המלאכה. ושלש להבדיל בין קודש לחול: ן יום טוב הראשון של הגם[לח] היו שם שלשה עשר פרים. ואילים שנים. ושעיר אחד[לט]. נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים[מ] לשמנה משמרות. ביום ראשון. ששה[מא] מקריבין שנים שנים[מב]. והשאר[מג] אחד אחד. בשני[מד]. חמשה מקריבין שנים שנים. והשאר[מה] אחד אחד. בשלישי[מו]. ארבעה מקריבין שנים שנים. והשאר[מז] אחד אחד. ברביעי שלשה מקריבין שנים שנים. והשאר אחד אחד. בחמישי שנים מקריבין שנים שנים. והשאר אחד אחד. בששי. אחד מקריב שנים. והשאר אחד אחד. בשביעי כולן שוין[מח]. חזרו לפיים כברגלים[מט]. אמרו מי שהקריב פרים היום[נ] לא יקריב למחר. אלא חוזרין חלילה[נא]: ן בשלשה פרקים בשנה[נב] היו כל משמרות שוות באמורי הרגלים[נג]. ובחלוק לחם סגנים כרבי לליעזר בן יעקב דלחמר שלח היו מוקפים למעלה עשירית: ושלש למלאוי המים. לחתר שסלסום וכו' להם לעזרת דרך שער המים תקעו והריעו ותקעו: על גבי המזבח. דתנן בפ' טלב וערבה וזקפוס על גבי המזבח. תקעו והריעו ותקעו ותנא דידן לח מייתי הכח. כשהל להזות ערב פסח בשבת שהפסח נשחט בשלש כתות ותקיעות טובות הוו המס. משום דלח שכיחת טלי הלי שיבח ערב פסח בשבת. והלי לחנן לין מיסיפין על מ"ח לחו דוקח דשערב פסח שחל להיות בשבת דמנין דמוסיפים עד שבת ומחשיב חקיעות: ן יום טוב הראשון של חג וכו'. כ"ל משמרות כל כסוגם היו במקדש. וכולן עולות לרגל. וזוכות בחובות הבאות מחמת הרגל ושם עשרה משמרות מקריבים שם עשרה בהמות. שהם שלשה עשר פרים. ושלים שנים. ושעיר לחד. נשתיירו ח' משמרות ל"ד בכשים. שהם משמרות שי המשוה היו מקריבין שני כבשים כל לחד מהם. הרי ו"ב כבשים. והשחר שהם שני משמרות שטורות. מקריבות לחד לחד: בשני. שנחמעט לחד מן הפרים. ונשחיירו חשמה מהן היו מקריבין ל"ד כבשים ממשה מהן היו מקריבין שנים שנים. הרי עשרה. והשחר שהם ד' משמרות ל"ד כב

בכח ברגל שבשבת מסלקין תוכו ומסדרין לחר כדרכיה (ויקרא כ"ג) ביום השבת יערכנו: ובעצרת. כשחיקיע בשבת ויש בו חלוק חמץ של שתי הלחם. וחלוק לחם הפנים שהיה מלה חומריס לו לכל לחד כשהתנים לו חלוק בלחם הפנים הילך מלה. וכשהתנים לו חלוק בשתי הלחם לומריס לו הילך חמץ. לפי שחין חולקים קרבן כנגד קרבן. חלח חכל קרבן כל לחד טעל חלוק כרשחקה לן חלכל בני להרן חהיה חיס כלחיו (שם י') לפיכך חודיעין לוחו שהתנים לו חלוק בין בחמץ בין במלה: משמר שומנו קבוע. לפחם בשבת זו של ברגל להיות בחולה: מקריב תמידין. שהרי חיס בשביל ברגל: ונדרים ונדבות. שנדרו ונדבו כל השנה ובשיחוס ברגל: וכל קרבנות צבור. לחחויי פר שעלס דבר של צבור ושפיר שבועת כוכבים שבשנו ב"ד ושעו בחולחה ושעו רוב הקהל על פיהם ואם חירש כן ברגל מבחר שומנו קבוע מקריבין חותו: מקריב חת קרבן שבת חבל. לחחויי קרן המוצה בשהוח בטל. שבלחה הקרבת החמיד. ואין מביחין שם נדר לו נדבה. לוקחין ממעות המותרות מעיכי הלשכה וקונין מהן קרבנות שולות ומקריבין לוחן והן נדבת צבור ואף חלו לח קרבו ברגל מבחר שומנו קבוע מקריב לוחן: בין מלפניה בין מלאחריה. שם של יו"ט לחחר השבת חפ"ג דלח הוה ליה שבת בחוך החג. חפ"ה חחיל ולריכין להקריס ניחחן מע"ס בשביל יו"ט שהרי בשבת לח יכלו לבוח חולקים בלחם הפנים וכן שם חל שמיני לפניה בערב שבת. חע"פ שחין השבת בחוך החג. חולקים חוחיל ולח יכלו ללחם: ך חל לחיות יום חחד להפסיק ביניחיים. כגון שחל יו"ט לרחשון בשני בשבת שהיו יכולים לבוח בחחד בשבת והן קדמו ובלו מערב שבת חו שחל יו"ט לחחרון בה' בשבת שהיו יכולין ליל בערב שבת ונחעכבו שם בשבת כל המשמרות שנחעכבו שם חין טולין חלח שני חלות: ומשמר שומנו קבוע טעל שבת. ומלקין חותן בין משמר שנכנס ובין משמר היולח כדרך כל שבחות השנה: הנכנס טעל ששׁ כו'. שהמשמרות משחלפות בשבת. ז' טובלת שחרית. וז' טובלת ערבית: הנכנס טעל שבע. טולים שתי חלות יתירות בשכר הנפת דלחות שהם טולים הדלחות שפחתו המשמר היולח בשחר. ואין הלכה כר' יהודה: הנכנסים מולקים

מערבים ויחעכב ד"ל שבשחל יום לחד בינחים ונמלח שהמשמר שחל בו הי"ט מחעלים מלבא כולם הולל ובשבוע שלהם חל ט"ט ביד כל המשמרות שוות. ולפיכך הולל ומעמים שם הבחים מחותה המשמר חיום טולים חלח שחים ולפי זה בשחל י"ט ביום שני. שבת שקודם י"ט משמר היולח טעל עשר והוא שקורין התנח משמר שומנו קבוע והנכנס טעל שחים מהטעם החמור ובשחל י"ט החחרון לחיות בחמישי שבת שחחר המועד משמר הנכנס טעל עשר והולח טעל שחים שהם המחעלים: הנכנס טעל שבע.

כחב

יכין — תפארת ישראל — יכין

נק־בנות המשמרין שיקריבוס ברגלים, חולקין טלן בשוה בחמילה ומקרבה: נמ) היינו בשחל שבת בח' מימי הרגל. חבל סילוקן של לחה"פ ומיוחדן והקטרת הבוקרין, היה בכל למשמר הקבוע, שילח היום בשבת: ס) ר"ל בשחל עלרת בשבת. ובעלרת הביחו ב' לחמי חמן עם ב' הכבשים שהקריבו בעלרת. והרי לחם הפנים של שבת סיס של מלה: סא) לכל כהן שטעל חלק: סב) מלחה"פ: סג) מב' לחמים, דחין חולקין קרבן נגד קרבן: סד) בשבוע שברגל: סה) מוספין של שבת, ופר העלם דבר של לבור [שהקריבוהו בשמרין גדולה לבוד שקשל והחירו להן לימור כרת, ובשוגג לה שעשו.

משכר ביו"ט ס"ל שם כלי שמקדש כ"ם. יו"ם הסמוך לשבת לית ליה מ"ש פ"ל מכ' שמידין פ"ו ר"ע: ך חל להיות ב"ע ב' מ"ש פ"ל מ' שמידין פ"ו ר"ע. ובשאר מ"ש פ"ל פ"ב, הנכנס יחא ר"ח ב"ש. פניע נפ"ב:

שנויי נוסחאות

אומרים (לו) במכ"ל ובמכ"ל אומר..; כפ"מ ל' ליתא. היולך. בכי"מ ס' חא לך וכן בסמוך; במכ"ל חי לך וכן בסמוך; במכ"ם היולך מצה הוא לך חמץ הוא לך מצה היולך חמץ. (הוא) מקריב. בכי"מ ס' ליתא. ושאר קרבנות צבור. במכ"ם וכי"מ ב' ובמכ"ל וכל קרבנות הצבור וכ"ם וכל גם בע"ב. ומקריב את הכל. במכ"ם חוא מקריב.. ול"ל הוא (ד"ם). יום טוב הסמוך. במכ"ם בומן שיר"ם סמוך. בין סלפניה בין לאחריה. בכי"מ ל' ובמכ"ל ..בין מלאחריה וכ"ם כד"ע (ושם ובין); בכי"מ ב' בין לפניה בין לאחריה. ך חל (להיות) יום אחד להפסיק. במכ"ם וכי"מ ב' חל יום אחד להפסיק: בכי"מ ל' חל יום אחד להיות ומ"ר ה' סיפו סיכסה ללא שרך ושי כד"ם. (היה). בכי"מ ל' ליתא: במכ"ם וכי"מ ב' ובמכ"ל הוא נוטל. ובשאר יומות. בכי"מ ל' ושאר כל יומות וב"ם במכ"ם וכ"ה ..בל יומות נם במכ"ל. (והיוצא נוטל שש). במכ"ל ד' ניוון ליתא בשעות והמו"ם הוסף זה בשם ס"ל.

ראשון לציון

ך חי"ם ד"ה כשפניה כתב כו' ובני ד"ל כו' עי' יפ"ם.

לקוטים

חי"ם ד"ה מלפניה כו' ומפ' ד"ה וכו'. תמהת ליבן הוא דבר"ם לא היו כל המשמרות שוות אלא בני רגלים בלבד. (ב"ל): בא"ד והוסיף הרמב"ם וכו' ול"ל שם פ"ד ודבר זה מקשה כדי שיהלמהו הכתוב בשביל חלוק לחם הפנים ואם בהלחר לחמ מבעלי משמר וכו' והמע עליו בהלחב"ד ת"ל לחי יודע מ"ש כדי שיהלמהו והלא על ברחם מהחחרין ולפי' הם חולקין. ומ"ש ואם נחלחר וכו' בכל הל ע"ב וכוונתו בלומר דמיוחי בשבת שלחר י"ט מה שייך לומר כדי שיהלמהו והלא ע"ב לעם יכולים לילך לפי שהוא שבת וכן לא שייך לומר שיהלמהו

כתב הר"ב בשכר הנפה דלהות. ותפ"נ שגם עליו מעבור חלוקה הזאת לשבת שהנהגם לחברו טוטל שבע והוא חמש. ור"ל מאי מהני להם חוק זה. ומרו בגמרא דניחא ליה לחיוב ליקח ולא להמתין להבא תפ"ם שאם ימתין יבוא לו גם כן שוה בשוה: חולקת. בבוליה פירקין מהני בלשון זכר כמ"ש במשנה ו' טעם הדבר. והכא בבילנה נקט לשון נקיבה וג"ל דודאי שהלשון מאמרה סובל לשון זכר מהטעם שכתב הרמב"ם למיל וסובל לשון נקיבה כי כן המלה בעלמה. ולפיכך בבילנה הניחו שלשון לנקיבה לגמרי ועוד שהחומרות לשם חיטה. ולא תמצה לחשוב בילנה לשם לחמה כי הוא שם רחם המאמר החמשה עשר בדברי חימים ג' כ"ד: ושבעתה קבועה. פירוש הר"ב שמכניס לותר הבהמה לתוכה כו' ומכותר יותר בסוף

חולקים(פ) בצפון(ע"ג) והיוצאין בדרום בילנה(ש"ד) לעולם חולקת בדרום. ושבעתה קבועה(ת"ח) וחלונה סתומה(ת"ח): סליק מסכת סוכה

חולקים. ביניהן לחם המניע לחלקם בלפון. כדי בירחה לכל אחת בנכסיהן שהלפון עיקר שהיה קבועה לשחיטת קדשי קדשים: והיוצאים הולקים בדרום. כדי בירחה שהם יולחים והולפים להם לפיכך שיעו מקומן לגל רוח שהיו עקר: בילנה. שם המאמרת: לעולם חולקת בדרום. ואפי' כשהיא נכנסת קנסת הוא שקנסוה: ושבעתה קבועה. עשרים ואחדע שבעות היו בעזרה במקום המזבחים לעשרים ואחדע מאמרות כהונה ושבעות של כל המאמרות פתוחות לד אחד ושופכה למעלה ומכנים ויולא בשהיה לחוכה ומוזר והופך פתחה למטה לתוך הרלפה. ושבעת של בילנה קבועה והיא נהפכת ולריכה להשהות בשל אחרים וגלגי הוא לה: וחלונה סתומה. חלונות היו בלשכת החליפות שהם נוגזן את שיעשים. וחלון של מאמרת בילנה היתה סחומה דקנוסה רבן משום מעשה שהיה. שאחה אחת מאמרת בילנה ומריס שם בילנה שהם בשתמדה ונשחת לשרדיוע אחד ממלבי יוצים. וכשנכנסו יוצים להיכל הלכה ושפחה בשדל ע"ג המוזבח ואחריה לוקוס לוקוס. פירוש זאב בל' יוצ. עד אחי אחה מכלה ממון של ישראל ואין אחה טומד להן בשעת דוחקן. וכשאמרו חכמים בדבר זה קבעו את שבעתה וסחמו את חלונה של כל המאמרת כולה. כי אחרו שם לא שאמעה אחיה שהיה מבזה את העבודה לא אחרה כן. ובשביל אחיה קנסו כל המשפחה. דאוי לרשע ואוי לשבנו. טוב לגדיק וטוב לשבנו: סליק מסכת סוכה

יכין תפארת ישראל יכין

לאיש ליקח מיד ולא להמתין: עב) חולקים לחם הפנים: עג) מקום שחיטת הקדשי קדשים. כדי להורות שנכנסין לעבודה: עד) שם מאמר: עה) כל מאמר היה ו טבעת מיוחד קבוע בריפת העזרה, וע"י ניר נפחתה מלד מ', ומכנים שה לוחר הבהמה בשהוחזה, שלא הזוז הבהמה את עלמה בשעת שחיטה. למנע טבעת בילנה היה סגור וקבוע מב' הלדדים, כדי שהתהזה להשהמם בשל אחרים [ולא עקרו טבעתה לגמרי. כדי שלא תתבייש ביותר לכל הרואה טבעת תשיבה בכ"ד טבעות שהיו מוחזים בניהות ו' על ד' [מדות פ"ג מ"ם] גם שלא יתגנה

סדר שמחתם]: עו) דלכל מאמר היה מיוחד למנע [שרלנק] בכות לשכיניהן. ושל בילנה שחום. וכל זה עשו לה לקנס, דבה אחת ממשפחתה שהירה ונשחת לשר יווי, וכשאמרו כיווים בימי חשמונאי טפחה בשדלה ע"ג המוזבח, וחרפה את המוזבח ואחרה. זאב! זאב! עד אחי אכלה ממון ישראל, והרי לא חושיבו. וכשנכנו ישראל קנסו לכל משפחת בית לביה שבאולה בחוכן מרשעת כזאת, דאוי לרשע אוי לשבנו. טוב לגדיק, טוב לשבנו: נשלמה מסכת סוכה.

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ה'

פרק ה מ"א ב', ג', ד',. אעפ"י שכל המועדות מצוה לשמוח בהן בחג הסוכות היתה במקדש שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, והיו עושין בעיות במקדש מקום לנשים למעלה כעין גאלעריא, ולאנשים מלמטה, כדי שלא יתערבו, ומתחילין לשמוח ממוצאי יו"ט הראשון בכל לילה ולילה אחר הקרבת חמיד בין ערבים לשמוח לשאר היום עם כל הלילה. והשמחה היא שהחליל מכה ומנגנין בכנור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שיודע לנגן בו ביד או בפה שהיו הלוים עוסדים בכלי שיר אין מספר על ס"ו מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד ס"ו שיר המעלות ואומרים שירה, ורוקדין החסידים ואנשי המעשה באבוקות של אור שבידיהן ומספקין ומשפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד כפי שיודע, ואומרים דברי שירות ותשבחות, ושמחה זו אינו דומה שבת או י"ם, וזהו ששנינו החליל המשה [כשי"ם א' אינו בשבת] ושמה נכשהוא בשבת] ומצוה להרבות בשמחה זו ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות וסנהדרין והחסידים והנקים ואנשי המעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשפחין במקדש, וכל העם והאנשים ונשים באים לראות ולשמוע. וסנורות זהב היו שם וד' פעלים דוהב בראשיהן ד' פולמות על כל מנורה וד' בחורים מפרחי הכהונה עליהם ובידיהם כדים של שלשים לוג שהוא יחד ק"ב לוג כשנותיו דמשה רבינו ע"ה שחירתו מאירה לנצח. וממכנסי כהנים הבלויות וחהאזורים שלהם האבנטים היו קורעין ועוקרין פחילות, וכל חצירות בירושלים מאירות כהאור הזה ואף דבנדי כהונה שבלו מועלין בהן, ה' איל ולכבוד קרבן היה, צורך קרבן השיב, באור דמאירה בהצירות מטילא ליכא מעילה דקול מראה ודיה אין בהן מעילה וכירושלמי כאן, ואעפ"י דעב"ם איסורא איכא, וכקושית הוס' בפסחים דכ"ו, א', ל"ל דלא אפשר ולא מכוין הוא, ונודאי הי' מדליקין נרות אחרות לתשמיש, והא דאמרינן סוכה דנ"ב, א', דאשה בוררת חמים לאור בית השואבה, היינו שהאור בית השואבה היה כ"כ גדול עד שהנר שהדליקו היה שלא לצורך אי לא משום איסורא, והא דדייק מזה הירושלמי דאין באור משום מעילה, הרי י"ל שא"ה בבירורת חמים היה לנר חולין שהדליקו, מכמ"ק, אי היה בו משום מעילה, היו והורין ולא השתמשו או בחצירות כלל, דלמא אתא לידי מעילה, ועי' ר"ן חולין דרצ"א, א',

רפום סלאוויטא, דבל אימור הנאה אפילו ס"ר שרי באינו מהכוין, עוד י"ל דאמור רק בהשמיש שהוא מבוך לגר, דהוא בזוי לא במרוחק ממנו חרבה, וכחילוק שהביא הרא"ש בשבת פ"ב, לענין תשמיש עראי נגאי אצל נר חנוכה, דדוקא בסמוך לגר בדרצאת מעות אמור, לא בדחוק ונובב"י בסא"ח תרע"ג וסיים הרמב"ם פ' חלכות לולב, והשמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת ה' עבודה גדולה היא, והמונע ממנה ראוי להפרע ממנו כפ"ש תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמחה ובטוב לבב, והמנים דעתו ומתגאה במקומות אלו חוטא ושופה, וכפ"ש אל תתהדר לפני מלך, והמשפיל עלמו ומקל בגופו במקומות אלו הוא חגדול והמכובד העובר מאהבה בדור מלך ישראל שאמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני וכתיב והמלך דוד מפזז ומכרכר עכ"ל ונאני מלאתי המקור לזה במדרש רבה במדבר פ"ד, ע"פ ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן] ונקראת השמחה שמחת בית השואבה שהיה לשמחה שאיבת מי ניסוך שבחג שאחר שקרא התרנגול בכל לילה ב' הכהנים שעמדו בשער העליון הוא הנקנור היורד מעזרת ישראל לעזרת נשים תקעו והריעו ותקעו וכן במעלה עשירית וכן בעזרה ותוקעין והולכין עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח ושם הסבו פניהן למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל היכל ופניהם קדמה והמה משתחוים קדמה לשמש ואנו ליה עינינו, והיו שרין בתקיעת ובהסיבת פניהם למערב ער שיאיר היום, שאז הזרו השואבים לניסוך חמים, והגיעו לעזרה וקדשו המים בכלי, שאז אין נפסל עוד בלינה: כ"ה. אין פותחין בבל יום בס"א תקיעות במקדש וכל תקיעה הוא תר"ת, ונמנות במשנה ואין מוסיפין על ס"ה בס"ש בחג: מ"ו ה', ה'. משמרות כהונה שהיו כ"ר והיו מתחלפים לשמש במקדש בכל שבוע משמר אחת, מכמ"ק היו עובדות בשוה ברגלים בבקרבנות הרגלים לאכול בשוה הראוי לאכול בחזה ושוק דשלמי חגיגה של כל יחיד וכן עורות דעולות ראו' ודמוספי צבור ודשעירי המאית, והראוי לשרוף מקריבין אותו בשוה וכן בהילוק י"ב לחח"פ כשחל שבת ברגל, שכשלקין ומסדרין החדש בבל שבת והמשמר הנכנס נוטל ו' והולק בלצון להודיע שמומנים לעבודה שלצון עיקר לשחיטת ק"ק, והיוצא ו' והולק בדרום ונקנס המשמר בלגה עי' בסשנה), ובשבת דעצרת שיש שם ג"כ ב' הלחם שמקריבין בשביעות והם חמץ נותנים לבל אחד חלק ממלה דלחח"פ ואומרים לו חילך מלה,

לקוטים

לגת מנחי משמר שהרי ע"כ בכר היו כוהן גיכולים ואחנם בכר מיכן יפה מכן סי"ם וביאור דבריו דבוחת הרמב"ם ז"ל בדי שיחחלקו שם במקדש מחם ולא יהיה מן המקדש לשיט חוץ ויעיר בזה דבר שהיו יכולין לעשוחו בבחת ובזה שם יחלחר לי מן המשמר ליכנס למקדש יפה לחר במקומו ולהדש לה בשבת הלחר"ד. וביבו הפי"ב הביא הוכחת להרמב"ם מל' הס"ם לחילו בבי' הלחר"ד דשעם מילוקם בלשם הפנים הוא בשבר שהחחרים לה הוגיל בל' בקיבו וכו' דהקנה משמע מבני ההועלה ובשרמב"ם ז"ל פ"ם שהוא לשועלת הקרבן שם יחלחר לי מן המשמר. וכל זה ברור ומוכרחי לפרשו לפי שבחיבי להבי"ד שבחב אחר שהביא הרמב"ם והלחר"ד ז"ל ולי מבין פירוש הס"ם בדברי רביט וגם הכוכחה שבחב הפי"ם לה ידענה מלי היה ע"ב ומן ניוב יש הסדון לי בדבריו דבודלי לפילו הבנת הרמב"ד לה הבין דח"ב היה מבין מי' בכ"ם והוכחת הפי"ט ג"ב שהכל דבר ברור ולולי כי נייש ונביב עיין בהך מלחת (ב"ל): ח"ן הר"ב ד"ה וחלונה וכו' שגם גוזין יכו' כ"פ רש"י לחכל הרמב"ם ז"ל ס' שגם נגדי בהוסה (ב"ל): תי"ם ד"ה הבבנים נסיסו בוה בשם הה פיוחת דבין שהן שוה בשם פיוחת דעפי ניחת ליה לחלהר מלמחין ובגמ' פ"ק בוגיה טב מקרח ר"ל ניוחר לוחב לדם בבר מוטב לחלהר מיבר מרובה לחמר שיין שם בפירש"י והוספות (ב"ל):

אח"כ נותנין כו' חלק מב' חם חסין ואומרים לו דילך חסין, ואומרים כן להודיע, שאין חולקים קרבן כנגד קרבן, ואפילו שבת הסמוך לי"ט פלגיה או לאחריה שות חמשפרות בהה"ט, ורק ביום א' במסיק בנתיים, או משמר שומנו קבוע נוסל מלחח"ט י' חלות, ואלו שהם אורחים מחמת תרגל ב' חלות. והמשמר שומנו קבוע מקריב רק ברגל הקרבנות שאינן בשביל הרגל כתשידין דשחר והב"ע ונדרים ונדבות וקרבנות הצבור כפר העלם דבר ושעירי ע"ז ששנגו ב"ד בהוראה ועשו רוב הקהל על פיהם ואירע כן ברגל ובן קיץ המזבח העולות שמביאין משירי הלשכה ומקריבין כשמובח בפל מקרבן, ובחג הסובות היה כל משמר מקריב פר היום, או איל אחד או שעיר החטאת, אבל הכבשים יש משמר שמקריב ב' כבשים ויש שמקריב רק כבש אחד ובכל מי שהיה מקריב פר היום לא היה מקריב פר למחר אלא הוזרין הלילה ע' במשנה, וביום ח' חוזרין למיום טולן בא' כשאר תרגלים:

נשלמה מסכת סוכה

ר"ע מברטנורה　　**ביצה פרק א ביצה**　　תוספת יום טוב　　ציונים

כבר קדם טעם סדורה בתחלת מסכת סוכה:

פרק א א ביצה שנולדה ביו"ט. [ביו"ט]שלאחר שבת מסקינן. וטעמייהו דביום הלל דלאחרי לא תאכל. משום דכל ביצה דמיולדת בהילדת מחתמול גמרה לה וגמלתת שבת מכינה ליו"ט. והתורה אמרה (שמות ט"ז) והיה ביום הששי והכינו וסתם שמי מול הוא. מול מכין לשבת ומול מכין ליו"ט דיו"ט נמי לקרי שבת. ואין יו"ט מכין לשבת ולא שבת מכינה ליו"ט. והכנה כי הך דביצה. תע"ג דבידי שמים היא מקריא הכנה. ומיהו שבת ויו"ט דחשיבי טעית סעודתן הזמנה כמול. ואין לחלק מהן מכין לחברו לפילו בהכנה דבידי שמים. לכל סעודת מול הלל אומרים לא תאכל. ובית הלל אומרים לא תאבל). כדלקמן. וברפ"ב דלקמן לחתוב דז היא הלא לכמכתא: בית

מסכת ביצה

פרק א א ביצה שנולדה ביום טוב). בית שמאי אומרים תאבל. ובית הלל אומרים לא תאבל).

פרק א א ביצה שנולדה ביו"ט טוב. כתב הר"ב ביום טוב שלאחר שבת עסקינן. בגמרא. ["וכתבר הגהתי בלשון הר"ב כן לשונו בריש פרק ד' דעדיות] ותע"ג דמסקינן דיו"ט (בעלמא)[דעלמא] נמי לחורה. לפ"ה מוקמינן למתניתין בעיקר הדין. והת דקתני יו"ט ולא שבת °ויהיה פירושו שבת שאחר יו"ט דה"ל דוקא שבת סעודתו בעית הכנה ואין יו"ט מכין לשבת. לכל יו"ט שאחר שבת תימה לת ליתסר לכתול שויתו בשין סעודתו בעית הכנה. הלכך לוקטוריך למתני יו"ט. ושבת לחיית במכ"ש

פ"א א ביצה. ני פ"ת פדיום פ"ד פ"ת: לא תאכל. מיי' פ"ת מהל' יו"ט הל' י"ב כמ"ש (שין ע"ש פוע"ש לו"ת פימן מקי"ג סעיף ג'.

שנוי נוסחאות

פ"א א תאכל. במכ"י תיאבל (ה' ו"ד (מי"ה).

ראשון לציון

פ"א א תי"ט ד"ה ביצה שנולדה כו' והת דקתני כו'. עיין יפל"מ:

תוספת רעק"א

פ"א א (אות א)בתוי"ט ד"ה ביצה כו'. ויהיה פירושו שבת שאחר י"ט. לקנ"ד י"ל דה"י ס"ד דזוקא בשבת אחר י"ט כיון דאי אפשר לו לאכול הביצה אלא ע"י הלידה שהוא בגמרתי דגמרא לה מאתמול בוה חוי הכנה אבל בי"ט אחר שבת דאף בלא גברו דאתמול היה יכול לאכול הביצה היום ע"י שהיפת התרנגולת. וכמו דבאם שחם התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות דמותרים ולא הוו מסק שמא מאתמול נמרה לה דס"ם לא צריכים לגברו דאתמול וא"כ ס"ם גם בגולד לישתרי לגה קמ"ל כיון דסוף סוף לא שהטו ובא לו הביצה ע"י הלידה מקרי הכנה ע"י גמר האתמול. עיין בס ל ח מ ו ת בסוגיין בגלע"ד נכון בקה"י: שם [אות ב] בתי"ס ד"ה בה"א. דגם בשבת לידה שייך הכנה, ום"ם לא הוי רק הכנה דרבנן דמדאורייתא ד מ ו ת ר ביומו הביצה לעצמו, רק כיון דמדרבנן אסור ביומו, מפילא הביצה רק למחר משה"ה הוי הכנה דרבנן. רמב"ן בפלחמות:

לקוטים

מסכת ביצה על תוס' ד"ה כגון כוס כי מסקי' ז"ל נמל מפיקי יהודה בכפיו איי הים על מגדות, בלשם מסכת ביצה: כרשתי להכתיל ביאור המסכת הפופדת עגדו, מכרתי מ"ם כמ"ש סי' קי"ו, בשם הכ"ל שלח יפאר

יכין　　תפארת ישראל　　יכין

הביאה הזאת קראוה האחרונים ב י ע א, מדמתחלה עם שלח ב י צ ה. אמנם למה החליפו שלח ביצה שהוא לה"ק, שבח רוב לשון המשנה עם מלת ביעא ארמית. כבר כתב רמ"א [בח"מ סמקי"ו], מראל יציא אדם דבר מבונה מפיו. ובעניי לא ירענא פי שני ב י צ ה כדכתוב בספר אורייתא דמשה, מביעא ארמית שאין מה"ש מבוררין אותה [שבת י"ב ב']. או מי שני אותצ שרומות לצדיק הפים [בבבא ק"ד ע"ת], טע' תלויה דמתלי תלי וקאי בשלח ד ש ע. וברוך ח' שהאיר עיני, מראמרינן [סנהדרין ד"ה ב'], דתלמיד אחד דרש פי ביצים אינו מבשיר, ושנו דסברו שאמר דמי בצעים אינו מכשיר ונבשלו בוה [ועי' הוס' שם] : ולהבי מראירע בבר קלקול בוה לבן הנהיגו לומר בלשון הכמים ב י ע א במקום ביצה כדי שלא יבשלו עוד:

פ"א א) בכל יו"ט מייירי לפילו לימו יו"ט שלאחר שבת [והא דקתמר בש"ם ניו"ט שלאחר שבת מסקינן, לאו דבכבי חייבי מתניתין, דמרי מסקינן דנזכרי בה לעו ר' ל דשמם לימור למתניתין, שהות בכל יו"ט תלי לימור של יו"ט שלאחר שבת. תדע דה"ש דש"ם, דמרי מקשה לחני ח"ת, יו"ט כשלמת תשתרי. ומה קושיא, דלמת כשמת מדין כן. תע"ב דת"ב לת פו"ל למקש מתניתין פשמת, דמדקש פשם משמת דמייתי בכל יו"ט]. וה"ה בגולד בשבת, רק נקט יו"ט, דלפילו ביו"ט דקילא מחמרי ב"ה:

ב) ולפילו לשלמל הביצה לסור לב"ה. רק מדנקטו ב"ש החכל נרבותא, דלפילו בלילה סרו, נקטו ב"ש נמי לת תאכל. ולפילו במרנגולת העומדת לשליכה לסור לב"ה, דגזרינן בגולד בכל יו"ט מו שבת, לפו הגולד ביו"ט שלאחר שבת לפו בשבת שלאחר יו"ט, דלפו לסור מדלריכת משום הכנה, דלמלול היא הביצה נומר ומוכן למחר לשרך מחר, ומרי לין שבת ויו"ט מכינים זה לזה לפילו הכנה כזו שהיא ממילא [מיהו בעומדת לגדל ביצים נלי לסור שביצה משום גולד [ועי' תלי"ה ס"ד].

ובשבת

מאור בכורות, יומא פ"ב ע"ב. יבמות עשרים פ"ה כ"ד, זה וזה בכורות. מ"ר פ"ב מ"ג: ממן ופה ה"ג שש"מ מ"ה פ' סב"ב פ"ו: ב השחרם. כ' פ"ב פ"ב פרדים פ"ד מ"ב תעריס נשב פ"ד פיסן ו'. לא רשרשים. מ"ר פ"ב מ"ג: י"ם ס"ח פ"ט מ"ח פ"ב מ"ב נתיין פ"ב פ"ב פ"ח ס"ח: ב בכ"ק יש כאן מסכת ביוחזקד וז"ל בחמה שנולדה ביו"ט הכל מודים שהיא מותרת ואפרוח היוצא מן הביצה הבל מודים שהוא אסור וכנ"ל (ו, ח) ויתיב כזה סלוגתא דיב ושמואל פולם בעזיזים פ"ד מ"ב ישנה ועי' הוי"ט שם, אך נפלא כי נכי"ק שם ליתא. בדקר נכי"ק בדקל וכן בסמוך (מבעוד יום). נר"ג וכי"ק ובמצבי"ר ליתא.

שנויי נוסחאות

(ב"ש אומרים) שאור. כ"י"ק ליתא. בבזית בבכורות בת. במס"ר וכי"ק בזית.. בכורות וכן בסמוך בזית וכ"ה במצבי"ר אך בסוף המשנה בבזית. ב נכי"ק יש כאן מסכת ביוחזקד וז"ל בחמה שנולדה ביו"ט הכל מודים שהיא מותרת ואפרוח היוצא מן הביצה הבל מודים שהוא אסור וכנ"ל (ו, ח) ויתיב כזה סלוגתא דיב ושמואל פולם בעזיזים פ"ד מ"ב ישנה ועי' הוי"ט שם, אך נפלא כי נכי"ק שם ליתא. בדקר נכי"ק בדקל וכן בסמוך (מבעוד יום). נר"ג וכי"ק ובמצבי"ר ליתא.

תוספת חדשים

פ"א בפשנה וחמץ נכ"ה בתב. כתב הפי"ט דמ"ש מי שעי ג"ם כמה וכגרעיניהם כמו הפם ולשון קלרה דברו, וזה היה נראה מיקר אלא הוכרנו ב"ם לבאר כיון דמהם יליפין לה אלא שפ"ב דיומא דף ע"ע אמרי' דב"ם כותבת סתמא קתמר ולא בעו גסה וע"ם וכתוס' ד"ה לומר לך. סר"ח: דת"ב ד"ח ביצה כו' בכל י"ם כו' בכל שבת כו'. וכ"ם בפ"ע סי' תקי"ג ואפי' בספק ספיקא דעת סמ"ג לאסור משום דהוי דבר שיש לו מתירין ואם שחט תרגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות ואפילו בי"ט שלאחר שבת: תי"ט ד"ח וחמץ פי'. וע"ש מי שעי ב"ם כמה וכגרעיניהם כו' עכ"ל. בחתי"ב דבריו ע"ש דאפי' ביומא הגיעה הוי"ט בפם טוס' וסרין הא דקתני גרעיניהם שפי מבשלת היינו דשכיח כזיח רק לאסוקי למעט מלגו ולא ב"ם הולם על זה ע"ב ס"ל דלאו ממעט מלגו ת"ק הוי לאסוקי בביצה וכאני בביצה כדמדייק שם בגמרא דהכא לזוכיח דהוכחת פתום מבביצה ת"ק קתה ולשמעי דהא כולם כתבו דלא הוי אלא פתום ממעט ות"ק עם מלגו הוי וודאי בביצה ויותר ולא מצב ריכפת כוונתו על גרעין וב"ם לאוסקי הא מוכח שם דלא גרעין לא הוי רק כזיח: ב בפשנה וחכמים אפי שחט בזקר ראשון לציון בתר"ב ד"ח שאור בכזית כו' כל לוכל מחמת קו'. עין יפל"מ:

בית שמאי אומרים שאור בבזית. וחכמים בכבותבת. ובית הלל אומרים זה וזה בכזית: ב השוחט חיה ועוף ביום טוב. בית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה. ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום. ומודים שאם

דסחמת ביצה לאכילה קיימא נקט כי היכי ליכתב. ועי"ל לגב ב"ם דנקטי תאכל דרכותה הוא נקטי בית הלל נמי לא תאכל. תוספות: בית שמאי אומרים שאור בכזית וכו'. פי' הר"ב מדכתב רחמנא לתרוייהו שאור וחמץ. גמרא. וי"ל לא ירחה לך חמץ ולא ירחה לך שאור (שמות י"ג) דכתב להו בכל חדא. מה שאין כן בתכילה דגחינת טעם כי כל לוכל כחיב (שם י"ב): וחמץ בכלותבת. דהואל וידעינן דכישורו של זה לא כישורו של זה נוקים ליה כישורו דלחשבחנא בעלמא ביומא [פרק ח' משנה ג'] לפירוש רש"י והתוס'. ול"ת לי בעיא ב"ם כמוה וכגרעיניהם כמו הם. ולבון קלרה דברו. לו שמא גם הם פליגי ב"ם ולא מלריכי וכגרעיניהם. תלת לטיל סתם תנא דלא כמותם: ובית הלל אומרים זה וזה בכזית. וקרלי לריכי דאי כחב שאור ה"א משום דחמוצו קשה כו' ולו כחב חמץ משום דריחו לחכילה כו'. גמ'. ואפ"ה הולרך הכחוב לפחות בשאור ולכיים בממלא לומר לך זהו שאור כו' משום דחל"כ לא הייתי משיב כרת תלת בחמץ דכחיב ביה כרת. תוספת: ב יחפור בדקר. וכחב הר"ב דמיירי כשהוא נעון בעפר חיתות וכו' שלשו מחוסר כחישה. דכחישה מולדה דטומן היא. רש"י. אבל מה שנוטל העפר ושוכה גומא. תע"ג דקי"ל חורש בכל שהוא כמשנה ב' פי"ב דשבת. ותע"ג דהכא לאו לחרישה לריך לגומא. הא קי"ל בר"י דמלאכה שאינה לריכה לגופה חייב. כמ"ש הר"ב במשנה ה' פ"ב דשבת גם בפרק י' משנה ה'. לחמריכן בגמ' דה"מ היכא דמחקן. הכא מקלקל. כלומר דמיירי במקום שהגומא מקלקל כמו בבית או בחלר. אבל בשדה לא. וכ"כ המניד בפ"ק מהל' שבת. ותע"ג דכמקלקלים נמי יש בו שבות כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ג דעירובין. הרי כאן שבות דהכא

יכין תפארת ישראל יכין

[תלית מג"ת סק"ת], ומה"ם כל ענל שנולד ביו"ט מותר מדינא בו ביום [שם]: ג) בתכילה כ"ע לא פליגי דשנורו בכזית כי פליגי לביעור, לב"ם מדלטריך רחמנא למכתב שאור, ולא יליף ליה בק"ו מחמץ, שהרי שאור חמוצו קשה יותר מחמץ, [ואין נומר אין עונשין מן הדין. דהרי בל' אין לוקין על לא יראה [כתוס' שפתים ל"ם ג' ד"ה בפרטים], אלא על כרחך מלטריך למכתב שאור משום דשנורו חמור יותר מחמץ: ד) דילפינן ביעור מתכילה, דשנור שניהן בכזית. וחמץ ושאור תרוייהו לריכי, חמץ לקי שלין חמוצו קשה, ושאור לקי משי לתכילה. ונקט הכא הך פלוגתא דחמץ. משום דבעי למהני גבי הדדי ג' בבי דמיחמרי ב"ה [ולהכי לא נקט ב"ם פלוגתא דילהו ודשכוחם גבי בדדי, תע"ג דתרוייהו סייבי טפי מדדי דתרוייהו בזיעם לייבי. משום דלא כמי תנא לספסף כין כתך ג' פלוגתות פם בכא דמודים שפם שחט]: ה) ר"ל הבא לשחוט ביו"ט מה יעשה: ו) ר"ל אם יש לו תיית נעוך מעיו"ם בעפר תחות, שלינו מחוסר כתישה לכשות בה, יסקרם ממקומה ויכסה בעפר היולא. ומיירי בנעולה בחלר לא בבית ות"ל תלת לעפרה דמי מקלקל כשעושה בגומא, ולא ה"ל רק שבות, להכי התירו משום שמחת יו"ם. ואף לב"ה דרק בשכבר שחט כה"ג, והרי מותר לאכול גם כשלא יכשה, ומה שמחת י"ט מיכה. י"ל עכ"ם ילעטר ביו"ט שיאכל בלי שקיים המלוה [כך ניל כוונת הום' ודלא כפרש"י בתום' דיה מי דים שיט]. אבל בשדה דלעו מקלקל, אסור להוליא דקר הגעון, דקעביד גומא וחייב משום חורש, ואף דה"ל מלאכה שא"ל לגופה, הרי קי"ל דחייב [בך כ' דמ"ם פ"ח משבת. ות"ם כ"ל דמ"ם נקט דקר שבות [פפלוגתייהו] שבללי מחלישם [בשביעית פ"ם מיו] ולא מפלר, משום דלריך שבי, ומרת תלינה בחמת אסור] : ז) ובשלהו קי"ל

לקוטים אור גדול

פרק א ב במשנה ובודים שאם שחט כו'. וכתי אין שוחטין בי"ם ואם שחטו אין מכסין את דמו. ברייתא (זה' א') ובגמ' (שם ב') רצו לומר השתם דבסמק נזרו משום דלמא עביד בתישה ובודאי נזרו משום

יתחר פתדם בתלמוד ביצים תלת ביתים, והוא בבלל לתמרם ז"ל לא יוליא תדם דבר מנוחה מפיו (שי' ים"ם ב"ק פ"ד סי' י"ה). ותמה תני על עצמי לית לתמר שלשון תרגום יפי' מנוחת ומפותר יותר מלשון בקודש, וכאה תרגום דמלת ביתים כוש

שניהם (במדבר כ"ח) : ח)שאפר כירה מוכן הוא . ולו למלתייהו דכ"ם וכ"ה קאי. ולא מלמה בלחני נפשה היא וה"ק ואפר כירה מוכן הוא ואינו צריך הזמנה דמחיה עלויה.ולא שנו אלא שהוסק מערב יו"ט לגבל הוסק ביו"ט לאוכל למימר דמחיה עלויה מלחמול . ואם רלוי לעלות בו בילה שחט שיחפור בדקר ויכסהו. שאפר כירה מובן הוא»: ג בית שמאי אומרים אין מוליכין את הסולם משובך לשובך». אבל מטהו מהלון לחלון»». ובית הלל מתירין». בית שמאי אומרים לא יטולו» אלא אם כן נענע מבעוד יום». ובית הלל אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל»: ד זמן שחורים ומצא לבנים . לבנים ומצא שחורים». שנים ומצא שלשה. אסורים». שלשה ומצא שנים מותרים». בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורים». ואם אין שם אלא אחד הרי זה מותר. ואם אין שם אלא אחד הרי זה אסור. ואם ספק הוא מותר. ואם ספק ספקא הוא אסור. ואם ספק ספקא

לפרות. ואי ליכא קן בתוך ל' אמה פטיעה דמותרין דכל המדלה לאו מדלה יותר מהמשים אמה. גמרא. ומ"ש הר"ב בקרן זוית. פירש"י שזית הבית בולט להלאה מן השובך. וקן זה שזמן בו עומד למדדין דאי הוה אתו להכא לא הוי חזי לקינים. שהזזית של בית עומדת לפניו: ה"ג [ו"בית שמאי מוסרים אין מסלקין את התרסין טו'. ובפי' הר"ב מפרש טעי דבית שמאי ואמ"כ תרסין וכן הוא הגי' בסדר המשנה דבבלי ובירושלמי וכן הוא בפי' רש"י וריע"ב ורא"ם. ומפי' הרמב"ם נראה דגרסי תרסין ושור ועלי]: ובית הלל מתירין אף להחזיר. פירש הר"ב דאי יש להן ליר מן הלד מודו דאסור דדמו לבנין. וכן פירש"י. ומיהו בנין ממש לא הוי. דהא ב"ה ס"ל במשנה ו' פרק דלקמן דאין בנין בכלים וכן כתב רש"י בגמ'. ואע"ג דאין בנין ובסתירה בכלים קאמרי ליה בית הלל מדרבנן. ט"כ. ומכאן סתירה לפירושם דמשנה י"ב פרק בתרא דעירובין שפירשו דסוי כבושה ואסח ליכא לפרושי מדרבנן דבדרבי יהודה פי' מבוש שבות ש"מ דבא"ק מדלורייתא וכן לבון הר"ן שם והוי כבושה וקסבר יש בנין בכלים. ט"כ. ומ"ש הר"ב מן הלד. פירש"י דהייט ידות לבני ראשי הדף: ובית הלל אומרים אין מסלקין את התרסין טוב. ובית הלל מתירין אף להחזיר. בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר. ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסין ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו כזית בשר. ובית הלל מתירין.

הבב הרי אלו מותרים: ה"ג בית שמאי אומרים אין מסלקין את התרסין טוב. ובית הלל מתירין אף להחזיר. בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר. ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסין ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו כזית בשר. ובית הלל מתירין.

לא צריכא ליה לא מחיש כדי שלא להפסיד העור. וממנע מבמחת יו"ט: תרסין. מוכרי בשמים יש להן חניות העשויות כמין תיבות ועומדות בצוק וחיקן מחוברות לקרקע. ותרסין הן ללחות שבוגרין בהן פתחי חוטן תיבות. ופעמים שמסלקים לחוטן תרסין מפתח התיבה ושומטין עליהן הממנין שבחנות: מתירין אף להחזיר. בתרסין שחין להם ליר כלל כ"פ

מתירין. פי' הר"ב מבוש שבמחת יו"ט אחין עליו תורת כלי ובגמרא דף י' רמי ממתניתין ד' דלא שרו ב"ה מבוש שבמחת יו"ט אלא בדקר לעוף ואפ"ה לבחלה לא. ומבי דמעמייהו דבית הלל מבוש דיש תורת כלי עליו. וסבירא להו דאפ"ש שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו. וכמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק י"ז דשבת. ותימה על הר"ב שפירש דלא כגמרא. ואין לומר דס"ל להר"ב דהך שיטה דחיקא הוא. דאי נחא פליגי לא מייכא פלוגתייהו לגבי יו"ט אלא בכלים דפרק י"ז דשבת. ומ"ה מפרש הוא בעין אחר. דא"כ רומיא דמתניתין לא מתרלה אלא כדאמר רבי יוחנן דמוחלפא השיטה וזה הוא ליה להר"ב לכתוב דלא נטעה בהלכה לפסוק בתרוייהו כ"ה. ועוד דשיטה רווחת הוא ולאו דחיקא. אלא כדאמרינן בגמרא דשבת דף קכ"ג דשלי הוא כלי [המוקצה מחמת האיסור] כיס. שמייחד לו מקום כדי שלא יתלכלך ולא יתקלקל. דהוי מקלטו בידים. וכ"ע מודו דאין ניטל לצורך גופו ו"כ שפיר מצי לה בבא דדוקא מבוש שבמחת יו"ט אחילו. ואפי' לומר במבואן הלכה כרבי יוחנן דמוחלפא השיטה דשלי מייחד ליה מקום. ולא כסרי"ף שפוסק כלוקימתא דבעמוד בני ושביותא דב"ה מבוש דיש עליו תורת כלי ושרי לצורך גופו דלהבוא לוקימתא קשיא דפלוגתייהו חיזו ענין ליום טוב. ואין סברת לומר דלרבותא דב"ש קמ"ל. דהפילו לבחת יו"ט לא שריין. סוף דבר מצינו לחלה מתפרשת שלא בים תורת כלי עליו ולסבי מותר לצורך גופו. וא"ג במייחד לו מקום. דאסור בשבת. ומבוש שבמחת יום טוב מתירו דלא כפי' הר"ב: ובית הלל מתירין. כתב הר"ב דאי לא שריין כו'. גמרא. דבלאו הכי אסור. ועיין סוף פ"ד דשבת ומבוא

ס'

יבין תפארת ישראל בועז

ומלא ג' שהיה מסתבר דאחד פרה ולהכי יליף נמ הכא ג' לפני הקן שרגו נמ הם לפרוח, ולעולם ל' ניתו ניתו, קמ"ל: כ) ר"ל בתין עוד שובך אחר תוך ל' אמה, או שים אחר תיך ל' אבל ליתו גרתה, דמסתיק מידי ביני ביני: כא) ומייתי בהבין רק רבין, דבל יותר רבה ליכא מדדה יותר מל' אמה מהקן, בבדי שהוכל לרחות את קנה. אבל במפורחין, בבל גוונא אסור [שם]: כב) דלת של [ארונות] של מוברי בשמים, שמסלק הדלה [מהשארונות], ומניח עליו בשמים למבור ס"ל דאסור מדס"ל ים בגיון בבלים: בג) ודוקא שהוירים בחמלע הדלה [דסייטו שבולט בגיון יתד מאמלע רוחב הדלת, ותחוב במפוקוף למעלה, ובמו בן בולט בגיון יתד בתחתית הדלת, ותחוב במפתן]. אבל בגירי הדלת מן הבל, בעין בלגון, אסור דהך ס"ל לין בגיון בבלים אפ"ה במעשה רבה בזו ס"ל דאסור מדרבנן. מיהו דלת שלו חלון של בית, בבל גוונא אסור להבניס לו להוניח. ובמין שהן מיוחד ליטול ולהחזיר [ני"ג ותק"ט]: כד) [שהמפעבל], שמלאכתו לאיסור: בה) לפילו מבאמה בשמחת יו"ט: בו) ר"ל לפני מקום שדורסין עליו בני אדם הבתין ויולפין, נוחנין העור שם בדי שלא יבריח: בז) לטלטלו לחלוטו: בח) דאי לא שריין ליה לא מחיש ובמנע מבמחת יו"ט:

הוספת רע"ק

ה"ג במשנה [אות ד] אין נותנין את העור. בסוני' דף יו"ד ע"א אלא אי קשיא הא קשיא בש"א אין נותנין וכו' ורמיהנו השותם חי' ועוף וכו' א"נ ע"כ לא קאמרי ב"ה הכא אלא דחזי למוגא עלויה. ג"פנ"ר דפירבת הש"ם רק מעור לפני הדורסן דעל ינבהנה ליבא קושיא אף דסיירי היבי דהעור לא חזי למוגא בגון בלח או בבהמה דקה בפ"ש תוספת שבת ד' מ"ש ע"א ד"ה סורנין מ"מ הא אף דאסור לב"ה לשחום היבא דאין לו עפר מובן. אבל אם יש לו רק אפר שהוסק בי"ט אסיר לשחם בפ"ש תוס' דף ח' בשם הירושלמי. מ"מ הא המג"א סס"י ק"ם דקשה באמת הא תוס' ב' דמוחר

לסלק אפר מהבירה בדי לאפות משמיד"א דמלטול מוקצה שרי משום ש"מ וא"ב אמאי אסרי' לשחום (וכן הקשה הם דש"א ות"ר וכו) נ"ע"כ צ"ל הניחו דרך מלטול מוקצה שרי משום ש"מ אבל לא שמוש מוקצה לבסיק עי"ש. וא"ב מבילא ליבא קושיא מהא דב"ה מתירים דיגביהנה דאנו דנין סוגן בשום תחלתן ויהיה מניעת ש"מ בזה מתירים מלטול מוקצה אלא דשירבת הש"ם רק מהא דב"ה מתירים ליתן לפני הדורסן דמחזי כעיבוד דלא הוה ראוי להתיר משום ש"מ במו דאין מתירים לשחום בשביל אסור גמא או שימוש מוקצה ועלה משנינן דחוי

ה בש"א אין מסלקין. י"ל פ"ב ו' פ"ת. ובית הלל מתירין. מיי' פ"ד מהל' י"ט ה"ב סמ"ג לאוין פ"ה פוש"ע ח"ח סי' מד"ב פ"ח. אין נוטלין. י"ל פ"ח ו' פ"ת סמג קכ"ב פ"ת. וב"ח מתירין. פוש"ע ח"ח כי' מ"ב פ"ח. וב"ח מתירין. מיי' פ"ג ה"ב ע"ש פ"ב סמ"ג לאוין פ"ה פוש"ע שם ס"ג.

שנויי נוסחאות

ה אין מסלקין כו'. וכ"ה בסדר נד"ג וכ"ה וכבל בסמבל וכ"ה בכ"מ:בסמב"ב ובמבני"ב בסדר עלי, שור, תרסין גם מדברי גמרא בבבלי (לף בכי"מ) בתן ועלין דף י' ע"ל מבמע דבסדר בן הוא (לולם בגמ' סילולמני מבמע דהיה לפניהם בסדר בלפניט (וכן הוא בסדר בבמה מן בלאומים והסדר הזה הוא בעיקר דיש להסתיר שור ותרסין לבדי דתרוייהו מבוש דהתילו סיפן מבוש תתלין בן. (ד"ם). וצ"ע תוי"ט. עליו בשר, בכי"מ ..בשר ובציצת. וט"ם ועיין י"ד ע"ל ליתא גם בכי"מ (ד"ם). הרוקח. במבני"ב הדריסה; בד"ג בית הדריסה וכ"ה בה"ג ובעיון ע' דרם ובמב"ם פ"ג מהלי יו"ט בלי"ד ובמע"ג וכ"ה בכי"ק (ובס חדרסה). יש שמו (בניית) בשר. בכי"ק ובכי"מ ליתא וכן ליתא בר"ף; וכן ליתא במבני"ל (ובס יש עליו..) וכן ליתא בד"ג (ובס היה עמו..)

ראשון לציון

ה חי"ם ד"ח וב"ה מתירין פי' בר"ג בו' וכולי עלמא מודו דאין ניטל כו' וכ"כ הוס' דף י"ל. ד"ס אין מוליין ע"ב:

לקוטים

וקרי לשון משבב, וכן בעשולים שהוא לשון מנוסה קרוי מחורים וכתב ע"ז ר"ל בתוב בס' מסורת המסורה (בוחות שמות מ"ת, בי"ן בשביעי) וכבלל העולם, בל מה שהוא לי בלוי, שיש לוחו לשבח, בדי שלא יוציא לדם דבר מגונה מפיו, ויש מי שלומר (שהו סר"ם ז"ל בס' המורה פ"ח מ"ג), שבשביל בך נקרא לשון העבירות לשון הקודש לפי שבולה קודם, ואין בם דבר מגונה, שהרי לא הזמה בם שם מיוחד לעדות אלא לפעמים, בס לא בלתה אלא בבל בשיעי. שב"ל (עי' רמב"ן פ' תחי שהשע פ"ו). ול"ב מחי שהו רופים שהמקיפות משתמשים בלשון ביציים עמו בלא שני קריאה מבהיקים שמעת מינה דלא הוי לשון מגונה (ועל זה מלין בורלן מבעלן ומי פגל). ולא עוד בתי"ל השלוו ממנו שמוש על בל דבר בשתולר

לח פליגי דאמרי לפילו לנעול בהן פתח [בית שכחוך] החלר. ובחריסין שיש להן ליר מן הלד כ"ע לח פליגי דלחסור לנעול בהן לפילו פתחי חנויות. דדמי לבנין. כי פליגי בחריסין שיש להן ליר בחמלע כפין בליטה ותוחבין לתוכה בחור שבחמלע דופן פתח החנות כ"ם שבלי נזריון ליר בחמלע לחו ליר מן הלד וכ"ה שבלי לח נזריון בחריסי חנויות ונמלי להחזיר משום דבעי לחפוקי חבליו ולי לח שריח ליה להדוחי לח פתח ולחי לחמנועי משמחת יום טוב: לא את הקטן. ולח כל מידי דלאו טורך לחילה: וב"ה מתירין. דלחמרי מתוך שהותרה הולחה לטורך לחילה. הותרה נמי שלח לטורך לחילה. והוח שיטה בה טורך מלוה כגון הני דלחשיבי כחתיתין. לו טורך הגלה כגון מפתח ביתו וכיולח בהן. לחפוקי הולחה לחנים וכיולח בה דבהח מודו ב"ה לחסור: ך אין מוליכין חלה. ביו"ט. לף על פי שמותר בהפרשתה לח שרו ליה בהולכתה חלח תיקון עיסתו שהיכו לו ולח יותר: מתנות. הזרוע ולחמיים והקיבה: גזרה שוה. ללו דוקח לכולה מדרבנן גזרו משום גזירה דחין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט. חלח דומיח דנ"ם: מתנת לכהן. מכ"ד מתנות כהונה: בשם שאין מוליכין את התרומה וכו'. הך מתני' לחשיח לה בגמ'. דלח נחלקו ב"ם וב"ה שמוליכין חלה ומתנות. לח נחלקו חלח בהולכת תרומה שב"ם חומרים חין מוליכין. וב"ה חומרים מוליכין. חמרו להן ב"ה לב"ם חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן כשם שמוליכין חת המתנות כך מוליכין חת התרומה. חמרו להם ב"ם לח. חם חמרתם בחלה ומתנות שהן מרובות שחטו בהן חכמים כח ורשות בהפרשתן. לפי שהחוב שלהן בח ביו"ט ללכין ומותרין ביו"ט. וכיון שהותרו לוהן של יו"ט שריך להו להוליך לפילו לוהן שנעשו מערב יום טוב. חלמרו בתרומה שחיט זכלי בהרמתה. שהרי ל"ח שיבח חיוב תרומה לכרי ביום טוב. לפי שחין חיוב תרומה חלח משעת מריחה בכרי. ולין ממרחין ביום טוב. הלכך חין מוליכין תרומה ביום טוב: ך במדוך של עץ. לכל לח של לבן. ומיהו במדוך של עץ נדוכין כדרכן ול"ל שנוי. מפני שהן מפיגין טעמן לם נדוכין מלחמול: והמלח בפך. של חרס ידוכנו: או בעץ פרור. הוח הכף שמניחין בו הקלחים. דמלח בעי שיהיה לו לדוך מלחמול

בית שמאי אומרים אין מוציאין לא את הקטן. ולא את הלולב. ולא את ספר תורה. לרשות הרבים[ב"ם], ובית הלל מתירין[ב"ה]; ובית שמאי אומרים אין מוליכין חלה ומתנות[ב"ם] לכהן ביום טוב. בין שהורמו מאמש. בין שהורמו מהיום. ובית הלל מתירין. אמרו להם בית שמאי גזרה שוה[ב"ם] חלה ומתנות מתנה לכהן. ותרומה מתנה לכהן בשם שאין מוליכין את התרומה. כך אין מוליכין את המתנות. אמרו להם בית הלל לא. אם אמרתם בתרומה. שאינו זכאי בהרמתה[ב"ם]. תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן[ב"ה]? ך בית שמאי אומרים חבלין[ב"ם] נדוכין במדוך של עץ[ב"ה] והמלח בפך[ב"ם] ובית

ה' פי"ו: וב"ה מתירין. כתב הר"ב דלחמרי מתוך כו'. דלך לחסר [יחלל וכו'] נפק כתיב (שמות י"ג) והחולחה לך היה בחוכל ומשקה וחע"פ שהיא בדברים לחריס לחמרינן מתוך. כך כתב בסנגיד פרק ר' מהלכות יו"ט. ומה שכתב הר"ב והוח שיהיה בה טורך מלוה כו' דמדלורייתא הותרה לגמרי חלא רבנן דגזור במידי דהוה מרחת שלא לטורך. וכבולה לא גזו למגזר משום דחין גוזרין נזירה על הגיבור חל"ב רוב הגיבור יכולין לעמוד בה בפני רבים". ומ"ם הר"ב לו טורך הגלה כגון מפתח ביתו. כיון דסתם ולא פירש דווקא בית חוכלין בבית. ורחוי דסבירא ליה כסתמא דמ"ק דהבית בית יוסף סי' תקי"ח דכיון דלבו דוחק משום פסידת דגניבה חשוב טורך קלת. מיהו חיכח נמי למימר דלח ס"ל כך ה"ל לכתוב מפתח ביתו טעמח דסתמח בבית יש בו חוכלין. ולי נמי כלים שיש ליום טורך בהם לחכל דחיכה שחין בה חחת מהלו לח וכדעת הטור. ולעתי הדעות קטן דחכן לחפי' כשיולח לטייל משום שמחת יו"ט ולית יכול להניח קטן בבית יחידי. יכול להוליחו כמבואר בטור: ך אין מוליכין חלה ומתנות. פי' הר"ב דהיקון עיסתו החיכו לו ומתנות לח כן הרמתן הותרו לו. ולח"פ שחין חוכלין [כשאר מקו] לחסור הבשר [כמו שכתב הר"ב במשנה ג' פ"י לחולין] מיהו חם לח פירש שחר הבשר מהן הרי הוח חוכלן ומובר בעשה. רש". ["והר"ב במשנה ד' פרק ד' דדמחי כתב בחסור ליחן כו'. וכ"כ שם בשם הר"ם והרמב"ם. וכן כתבו התוספות דהכח ושכן מבחע בירושלמי בהדיח כו']: שאינו זכאי בהרמתה. כתב הר"ב לפי שחין חיוב תרומה חלא משעת מריחה בכרי. ולין ממרחין ביו"ט. בתבואה שיך מירות. ובחרה עין בפ"ק דמעשרות לימתי נרפו. ח"פ דבירק מלוי כלי שני כדחמן התם במשנה ה' ירק דחיוב תרומתו מדרבנן לח חריח: ך והמלח. במקום שיש מלח נסה. רש"י: ובעץ הפרור. לפחן הר"ב לו בפן הפרול. וכן לפחן רש". ותפ"פ

יכין תפארת ישראל יכין

בט) מדלין בחלו לוכך חוכל נפש. וכ"ם מידי חחריגא שחין בהן פרך עוב לו מלה ולין בהן לוכך חוכל נפש: ל) דחקוך שהותר הולחה לוכך חוכל נפש, הותר לכל מילי. ודוקח שיש לוכך היום קלת [תקי"ת]: לא) זרוע לחייס וקיבה: לב) גלו דוקח, דהכי דק מד"ם חסור להוליכן: לג) שחיב תרומה בח כשממרח הכרי והרי לין ממרחין הכרי ביו"ט: לד) שמותר להפרישן ביו"ט. וכש"ם חמרינן

תוספת רע"ק

למונא ולא מחזי ב"ב בעיבור. ובזה מיושב חישב מסקא דחמרדכי וכן מסק להלכה (הרם"א) בש"ע סי' תצ"ם דסותר לשלשל אחר שהיטה ניצית השפות שלא יאבדו. ותשה הפר"ח הא בזה ל"ש חזי למונא. ומזה דחה לדברי המרדכי והרם"א, ולענ"ד לק"ם דנוצות דהוי רק שלשול מיקצה שריא משום שי"מ. וחתירו משום תחלתן חייבו דחיישינן למנועי שי"מ ושמעמא

דמשמחיבו לינם כתקנם, חלח דבחלה ומתנות לכ"ע מוליכין, ורק בתרומה פליגי, ובית הלל מדמו תרומה לחלה: לה) [נעווירלע]. וה"ה כל דבר שמפיג טעם כסיבבו מעיו"ט: לו) שטעסטעל של ען. שלל סמדוכה [מערזער], מותר להיות כדרכו, דדי בביטול זוטח דעדיך: לז) טעסטכען תחת [המערזער]: לח) [קאכלעפפעל] תחת שטעסטעל, דלריך למנות בשתיהן [ולרש"י ול"ב דגמרי לו, ג"ע דם"ל לכ"ם דלמלח דמיט

דחוי למונא צריכים רק לענין ההיתר דלפני הדורמן. והוא ברור בעוה"י: ובדברי תום' שבת ס"ם ה:ל"ל יש לי מקום עיון במ"ש הא דאמר בפ"ק דביצה נותנין העור לפני הדורמן דהתירו סופן משום תחלתן אבל בשחט מעי"ם משמע התם דאסור למלשל [וקשה מסתני' דשבת שם שומנין בשלחין עי"ש. ובפשוט תמוה דלפני הדורמן האיסור משום מחזי כעיבור. ובהכרח

ביצים דרם לחו, ולחיכח סבור מי בעשים קמ"ל ע"כ. וכתבו התום' חימה לחיך עשו כן ביצים לבעיים. ומ"ו דחיכח סבור דמי ביצים כו' וכשומעים לך שהוח בעיים דרם לחו (ליום ב, ח) ועשו כן ביצים ע"כ, וכ"ם נעדוך ע"ם. ולפו סיפה סדוקים לומר כלי נקיה (לדעת רש"ל ותפ"ל) מי ביצים לין מכבישין, יקשה קושיית התום' שדיין ביילך עשו כן ביצים לבעיים, חלח ודחי בדרש מי ביצים כו' וכשומעים לך קפדו על לבון זה. עוד קלתי דבעיח מה היא דעת הגלון המסיר מוכ"ת מוילנא ז"ל בזה, חלה ידעתיו לבומר המלות, ומודעתי מפי נכון הרב מוכ"ת ז"ל, כי לא קבל זה דעת הגלוים הנזכר:

אין מבשילין. י"ב ס"ם ג"ו פ"ת שנם קכ"ו ס"ב פ"י ושהמלמי למלי פ"ם ה"ב. וב"ה מתירין. פ"י פ"ת מהלי יו"ם פ"ב ושם פ"ו פ"ב ולמיל פ"ם ה"ב. ש"ש ס"ב. ש"ש ס"ב. ש"ש ס

ואפ"ע שלח נמלח כן כמצנה בשום טוסח . י"ל דס"ל דבאר מהני שיעורי סגי . לפיכך פירשו דלו לו קמני: ובית הלל אומרים וכו'. עיין במצנה ט': ח בקנון. פירשו הר"ב בפי"ו דמסכת כלים מצנה ג': בתמחוי. קטרה גדולה. רש"י דף י"ב ע"ב: אבל לא בעובלא כו'. דמחזי כמאן דעביד לצורך מתר שאין דרך לעשות בכלים הללו אלא הרבה. רש"י שם ועיין לקמן: ט אבל לא תבואה . פירש הר"ב שהרי לריכה מח עה. ואין מוחנין ביו"ט. ומפיש רש"י וסר"ן . שהיה לו לעשות מאתמול ולא תפיג טעמה.ע"כ. וקשיא לי ח"ב לכתבי בהמוייה מידי דהוה אחמיקת מלח דוחלי שהוא חולדה דטוחן כלל אחיקת תבלין וסמיין שכתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות שבת שהם חולדה דטוחן. ומיהו הר"ן בריש"נ נתן טעם אחר. ואחר דלהכי אסרו חכמים טחינה לפי שהיא מלאכה הנעשית לימים הרבה . ובאחיקת פלפלין אע"פ שהיא חולדה אין לוחה אחיקה נעשית בלוחו עיין שהיא נעשית לימים הרבה . וזו ברחיים. ולא פלפלין ברחיים שלהם [דמתניתין ת' פ"ב] אינה כדרך טחינת חטים לימים הרבה . ע"כ. וכתב הרמ"ה דדמי לעובדת דחול.ועיין רש"נ: ורבי שמעון מחיר בתבואה. כתב הר"ב שיכול לכוחשה וכו'. וא"ק אזל בתר

הלל אומרים תבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן[לא]. והמלח במדוך של עץ[לב]: ח הבורר קטנית ביום טוב. בית שמאי אומרים בורר אוכל ואוכל[לג]. ובית הלל אומרים °בורר כדרכו[לד] בחיקו. בקנון[לה]. ובתמחוי[לו] אבל לא בטבלא[לז] אלא בנפה[לח]. ולא בכברה[לט]. רבן גמליאל אומר אף מדיחה[מ] ושולה[מא]: ט בית שמאי אומרים אין משלחין ביום טוב[מב] אלא מנות[מג] ובית הלל אומרים משלחין בהמה וחיה ועוף בין חיין בין שחוטין. משלחין יינות שמנים וסלחות וקטניות. אבל לא תבואה[מד]. ורבי שמעון מחיר בתבואה[מה]: ו °משלחין כלים

מחתמול שחיטו מפיג טעמו. והלכה שהבת לדוך מלח ביו"ט מטם המדוכה על לדה ודך ע"י שנו . והתבלין נדוכין כדרכן ואין לריכין שיטי : ח בורר איבל אוכל. מלקט האוכל חח' לחי' מן הפסולת : בורר כדרכו בחיקו . ובלבד שלא יהיה טורח גדירת הפסולת מרובה. לבל חס טורח גדירת הפסולת מרובה על טורח גדירת האוכל כגון שהפסולת דק ביותר. ל"פ שהאוכל מרובה בשיעורו על הפסולת . מודים בית הלל בבורר לח' האוכל ומניח לח' הפסולת. דלמעוטי בטרחא עדיף : אף מדיח ושולה . במביא כלי מלא קטנית . וטהן עליו מים . והפסולת נף על פני המים . ומסיר לותו ביו"ט. שולה כמו של נעלך (שמות נ') ואין הלכה כרבן גמליאל: ט אין משלחין ביום טוב. דוכן לם לרשנו : אלא מנות . דבר מוכן אלו שיהו עשוי להניחו למחר כגון חחיכות בשר ודגים: וב"ת אומרים כו'. ולא ברו ב"ה אלא מנות ב' אנשים לאוכלו ע"י אחד או שנים . לבל בלשה בני אחד יו יותר טשתי מנחה אחת. דלוושא מלחא טובא ונרלין כמוליכין למכור בשוק: אבל לא תבואה. שהיא רחיה לחיה. שהרי לריכה טחינה . ואין טוחנין ביו"ט: ור' שמעון מחיר בתבואה. שיכול לכחשה במכחשת קטנה. ויבשלה מעשה קדרה . ואין הלכה כר"ש : ו משלחין כלים

המוסיס

רוכה

יכין תפארת ישראל בועז

דחיטו מפיג טעמו, גם זה שיטוי הכא, דלא שבי כמדוך מן, רק לו מן כמקום מדוכה לו מן פרוד במקום מדוך] : (ט) מיהו טוהנין לצמות קלח בריכת תבלין, להכירה בלא יהוך טפי מהלריך ליו"ט . לבל ברחיים אסור אפילו ע"י שיטוי, מדהוה כעובדין דחול [תק"ד]. וה"ה לעוחן [קאספט] ברחיים אסור ובמדוכה ע"י שיטוי שרי [מצנות שם]. והבר שרגילין לדוך הרבה ביחד, כחדל [ומעערעטעין], אף דמפיג טעם, אף ע"י שיטוי אסור [מג"א שם ו']. מיהו מחיטה, אף דמפיג טעם כמיסחטנו מעיו"ט, מ"ה לאסור ביו"ט [ע"י ומצנות שם]: (י) לו טיטה המכחשת. וה"ה גבינה [בריינבליינען] שרי ע"י שיטוי . לבל מלה מוחר לטחון בלי שיטוי, דאין מחיה לחר מחיה [שם]: (יא) מלקט האוכל מחוך הפסולת ואוכלו מיד : (יב) דבאין עוסק בגדירת הפסולת מהאוכל, בורר פסולת. וביש עוסק בזה בורר לאוכלו (ב): (יג) [קלרב]: (יד) קערה גדולה: (טו) על השולחן מדמחזי שבורר הרבה לצורך מחר . ולרשב"א בנפה וכברה דבשבת חייב עלה חטאת, להכי ביו"ט דאסור למעבדה מאתמול לאסור מדרבנן, אפילו לאכלה לאלתר . לבל בקנון ובמחוי, דיכיון דלאו לסרחיה בהכי, להכי בשבת פטיר לבל לחזר, להכי ביו"ט מותר לכתחילה אף שהיה יכול למעבד כן מאתמול [עי' נח"ת ס"ק], ותק"י ס"ב) וק"ל דבקנון ותמחוי שרי בלריך לה בו ביום [נמ"א תק"י ס"ב]: (טז) [פיועט זיטב]: טז) [גרמבם"ם זיטב]. דבאלו מחזי כעובד לצורך מלר: (יח) שיהן מים על הקטניות, כדי שילוף הפסולת ויפרחו: (יט) ר"ל ומפירו בידו , וקי"ל כר"ע [תק"י], והלה כר"ב: נ) מתנות: נא) ר"ל דבר מוכן לאכילה: נב) דמחוסר עיהנה. ומ"ש דחזו לבשלן כך, רוב חבואה לאו להבשיל קיימי: נג) מלת בחבואה מיותר . רק קמ"ל דאלו כל מיני הבואה מהיר, רק בלוהן במזכיר בגמרא, חסין שעורים שדשים מדחזו לחבשיל. וקי"ל כת"ק. וכבשולה מחנות לא ישלח ע"י נ' שלוחים ביחד דמחזי כמוליכין למטר נשוק [תקמ"ו]:

דעכ"ם

בבא עם עור דורסן מזה מוכה דיש בו איסור מוקצה . ותדיין יש לעיין דשוטנין בשלחין דמירי בהופשט מע"ש דנעשה כלי מבע"י אבל חכא בנשחט בי"ט דמע"י היה מאבל ונחה נעשה כלי אסור דילמא באמת בנשרש מע"י מותר אלא דבנשחט בי"ט היה ראוי לאסור משום מוקצה בזה צריך לחקמא דמשוש"ת ע' סג"א סימן תצ"ט . ונם בע"י באמת אסור בשחטו ולא הפשיטו [עי' י"ט וע"ל דקושיית התוספות לב"ח דמתיר לחגביה מעל השלחן עצמות וקלים ולאינך אמוראי ריש מסכתין אין הילוק בין י"ט לשבת ו'א"כ מדאית מוקצה בעור שהופשט בי"ט ע"כ משום דלא חזי לטירי ולאו שם כלי עלה ושעיר הקשו מטופנין בשלחים. כנלע"ד בעוה"י: ח ואות הו בורר כדרכו לבאורה קשה איך מותר לברור הפסולת מתוך האוכל הא הפסולת הוי מוקצה ואינו רשאי לטלטלו ודוחק לומר דמירי בפסולת שראוי לאכול בחמה . גם לפ"ם דשרש' בסירכת הש"ם פסולת מרובה על איבא מאן דשרי חיינו דבשל האוכל לגבי פסולת ואסור לטלטלו. הרי דמירי בפסולת דלא חזי לכלבים וא"כ גם באוכל מרובה מן הפסולת איך מטלטל הפסולת הא הוה מלטול מוקצה . ובכאן נלע"ד ראיה לפ"ש חום' בסכתין דף ח' ע"א ד"ה ארי' דמותר לטלק אפר כירה הסוקצה בשביל לאפות פשטי"א דטלטול מוקצה לצרך אוכל נפש מיתר בי"ט וכ"כ ת"ט כרף כ"ח ע"ב ד"ה גרוגרות ודף ל"א ע"ב ד"ה ארי'. אם כן ניחא דמותר לטלטל חפסולת שמוקצה בשביל אוכל נפש : ו כפשנה נאות ו) מישלחין כלים . הרי"ח כתב דמתני' ב"ח היא . רבי היבי דפליגי במדורה (לקמן פ"ב ס"ה) דאסרי ב"ש ה"נ בחוצאת כלים דאידי ואידי חנאת נופו ולא אוכל נפש , וחראב"ד השיג על זה דהוצאת טלבוש בהוצאת אוכל נפש סמש ושרי לב"ש :

ח תבורר קטניות. י"ד ע"ג סנה קס"ב ס"ב . בורר כדרכו. ס י"ג סטלטנת יו"ד הנ' ס"ו סרמ"ב ס"ו"ח סי' תק"י סק"ב נ': ט בשי"א אין משלחין . י"ט ס"ב . ובח"א משלחין . סי"ו ס"ם סק"ג יו"ד ס"ו סמ"ב נאות ס"ח סק"ב ס"ב : ו משלחין כלים . י"ד סנה ס"ב ס"ב ס"ו סרמ"ב סי' תקי"ו ס"ב .

שנויי נוסחאות

ז והמלח במדוך של עץ. נכי"מ והמלח נדוך במדוך . ח קטניות . כאכב"ל קטניות . בורר כדרכו . ואוכל . נד"ב ובכי"ק ד' סוטינו ובכי"מ וכמצי"ב ,,אוכל אוכל ; בגליון כי"מ הוסי בורר ואוכל ואוכל ; וביתה וכיה בי"ף ובר"ן בד' סימנים ובכי"מ שבת קמ"ב ע"ב. בחיקו . בקנון . נד"ב ובכי"מ וכמצי"ב ליתא. וכן ליתא בכי"ק (וצם ובחיקו) ועי' ד"ס. וכפי הנראה לח הוסה גם בגרע"ב מדלא פירשה ועי' תוי"ט : ושולה . בכי"ק ושוליהא. ט (בין) חיין (בין) שחוטין . נד"ב ובכי"ק וכמ"ם שם פי' הרמב"ם ד'סוטינו וכמ"ב חיין ושחוטין (וקטניות) במצי"ב ני. ג ; נר"ח קטנית. מתיר בתבואה. נד"ב ובכי"ק וכמ"ם שם פי' הרמב"ם ד"ם הר"ל מתיר אף בתבואה ,ולשון יפר סות מאד והוא כיון שלומר במצנה (בירים פ' חיכה) מעלין אבל לא מחזירין. וכבר כתבו ע"ז מן הגר"ח הלח בסיל כתוס בקדושת סשר סיח בחלין". (ד"ם) .

תוספת חדשים

ח תר"ב ד"ח בורר כדרכו כו' אבל אם עוקת כו' עכ"ל, וכ"ם בפ"ש סימן תק"י ס"ק וכתב דמ"ש דוקא אם רוצה לאוכלו בו ביום . וכתב שם"ק תע"ב דחיטו אוכלו נאלאר : ט תר"ב ד"ח ור"ש כו' ואין הלכה כר"ש . וכ"ם נמ"ש שם תקי"ו :

תוספת דעק"א

ובחברה צ"ל דלשונם לאו דוקא ובקושיתם מחזיא דלא יבריחנה . וב"ח סתירים דמשמע ג"כ דרק ממעם מוען פשו"ת כיון דקתני בחד

תפורין. דחזו למלכות. ושחיקן תפורין חזו לתכסויי: כלאים. כשהן קטן מהממין מותר לשכב עליהם: בגדל מכומר. כל עץ מחופה מסמרים. שגזרו חכמים עליו שלא לגעלו בשבת ויו"ט משום שהיה שהרגו הרועי מלכות על ידו. כמכותר במסכת שבת פרק כמה חמה יולאה [דף ס]: ולא מנעל שאינו תפור. ואפילו הוא ממוכר ביחדות של עץ וכיוצא בהן: אף לא מנעל לבן. בתחריה דרבי יהודה לא היו עושים מנעל לבן עד שמחזירים לתוכו: שצריך אומן. להשחירו: כל שנאותין בו. ה"ק כל שנאותין בו במול כמות שהוא ואינו צריך למלאכה אחרת. ואע"פ שאין נאותין בו כ-ביו"ט. כגון תפילין שכשול לובשין לותן כמות שהן וביום טוב אין לובשין לותן. משלחין לותן ביו"ט:

בין תפורין. בין שאינן תפורין: ואף על פי שיש בהן כלאים. והן לצורך המועד. אבל לא מנדל המסומר. ולא מנעל שאינו תפור. רבי יהודה אומר אף לא מנעל לבן. מפני שצריך אומן. זה הכלל כל שנאותין בו. ביום טוב משלחין אותן:

רובה. המניד פ"ה מהל' יו"ט: ואף על פי שיש בהן כלאים. כפי הר"ב כשהן קטן וכו'. ועיין במכתב ב' פ"ט דלעיל: לצורך המועד. עיין לקמן בסיפה: מנדל כו'). [גמון הר"ב מסומר מסמרים. וו"ל רש"י מסומר שור ומסמרים קבועים בו. ולפי שמלאתי בהר"ן בלשון הר"ב לכך לא שלחתי בו יד להגיה כן. ועיין בפי' הר"ב משנה ג' פ"ו דשבת. ומ"ש אלא לגעלו כך לשון רש"י והר"ן ["ומימרא "דאביי היא]. ועע"ג דמתניתין דשבת לא תנן בית אלא לא כו'] ["וכן בברייתא דשם בשבת תני לה ולא כו'] ומכאן נמי לא תידוק דלשור לגעלו כלל מדאסרי' לשלחו. דלעטעמיה דמן סיפא כל שנאותין במול משלחין ביו"ט אלא על כרחך מנדל חמור מפי כמ"ש לקמן. אלא היינו טעמייהו. דבברייתא הכי תני לה ולא וכו' ולא יסיל מבית לבית אפילו ממטה למטה. לכל משלחין לותו לכשות בו את הכלי ולכמוך בו כרבי המטה. והבילחה הר"ן בהלכותיו. ותמיהני ["על דלא מייתי הגמרא לדאביי ליה. נס אני אמה] על הרמב"ם. בפרק י"ט מה"ש כתב לא יגלח כו' ואסתיע הכרייתא [*ולדאביי]. ומ"ש הר"ב שהרגו הרועי מלכות על ידו. הע"ג דהן עלמן הרגו זה את זה. הועיל ובלופי גזירה סיו כדלעיל התם. שפיר קאי להו הרועי מלכות: כל שנאותין. פירש רש"י מתקשטין. ומ"ש הר"ב דה"ק כל שנאותין בו במול וכו'. בגמרא. ופירש"י דהאי ביו"ט דקאמי מתניתין. להו לשנאותין דלקמיה קאי הלא למשלחין דקתניה. ע"כ. וכתב הר"ב כגון תפילין. בגמרא. ופירש"י דה"ג מנח להו ביו"ט ליכא לאסורה. דלא לימא מדאסרו רבנן לשלחו ש"מ מותר לגעלו. ע"כ. וכ"כ התוספות. ומיימו אכל תפילין נהי דשבת ויו"ט לאו זמן תפילין הן מ"מ ליכא לאסורה להניחן. ע"כ. הלמת פירשו דשבת לאו זמן תפילין. אבל לא דלמ"ד שבת זמן תפילין דכ"ם דמרי. "הלא לאפוכי דלמ"ד זמן תפילין לאסור גזירה שמא תפסק לרועה כו'. כמ"ש הר"ב בריש פרק בתרא דעירובין. ומשמע הך סתמא דלא כהלכתא בפסק הר"ב בריש פרק בתרא דעירובין(*). ומיהו י"ל דסברתו כמ"ש התוס' במסכת שבת דף ס'. דמ"ש התחילו בסנדל הע"ג דנשותין ממנו בהול. הוחיל ובאה תקלה על ידו. כי היכי דאסר רבי לאיפוך בר"ש לטלטלו לכסות בו את הכלי וכו'. ט"ס. ומלשונו זה משמעין דס"ל דהא דתנן והן לצורך המועד. פירושו בי"ט ולא כדפס"ג לקמן. ובמכתב ב' פ"ב דשבת ומשנה ג' פ"ק דחגיגה. שפירושם בחה"מ. אבל בהגהות אשכר"י מפרש כל שנאותין ממנו בהול היינו בהול המועד ואתא לאהדורי תפילין שנאותין בחה"מ. ולצורך המועד דקתני היינו לצורך חולו של מועד. ומכאן רמיזה שלריך ללבוש תפילין בחה"מ. ע"כ. ולריכין אנו לפירוש הבית יוסף להגיה תפילין בחה"מ. ומהגנו על הב"י כך היא. כמ"ש בעור מ"ח סימן למ"ד אל"ף:

*) כל כהנים שבאו נאותיות קטנות הוא מדפוס רומגן (פרמ"ג) שבמעט בבגנה בד' קרלנקא (כהפסק ע"י הכוו"ע בעמאן).

(*) ועיין מ"ש עם התוספ' יו"ט ומה שנייתי עם נסח מ"ל ומהרש"ל (הו"מ):

יכין תפארת ישראל יכין

נד) דעכ"ם חזו ליסב עליהן: נה) אם"ה אפשר שיהיה מותר לטלטל, כגון בקטן, דהו מותרין ליסיבה: נו) עי' שבת [פ"ו סי' יז] דלא חזו לגבן ביו"ט: נז) להסחיבו: נח) בחול, ביו"ט מלמחן וכו': נט) לחתויי תפילין. מה"ט תבואה לא חזי בחול כלי מחיצה [עם]. מיהו סנדל מסומר לף דחזי למחר, אסרוהו, להיכירא שאסור לעובדו לף ביו"ט:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק א'.

פרק א מ"א כ"ף מה שאסור לטלטל בשבת בין מחמת איסור או מחמת חסרון כיס או מחמת סצוה ע"י בלבלת שבת בלבי מוקצה אסור גם ביו"ט ונוסף עליו דיש איסורין גם ביו"ט אפי' מוקצה מחמת מיאוס וכ"ש מוקצה מדעת בין דיו"ט קיל ואתי לזלזולי ביה החמירו הכמים, ואעפ"י דיו"ט מוקצה ביו"ט, מכמ"ק בגולד מודים ראסור, לפיכך ביצה שנולדה ביו"ט ואפילו מתרנגולת העומדת לאכילה אסור אפילו בטלטול, וכ"ש לאכילה, ואפי' נתערבה באלף כולן אסור, ואפילו ספק אם נולדה ביו"ט ותתערבה באחרות כולן אסורים דהוי דבר שיל"ם: ואם נולדה ביו"ט אחר שבת, או בשבת אחר יו"ט אסור מדאורייתא, דכעודת שבת ויו"ט צריכה הכנה מדכתיב והכינו את אשר יביאו וכל ביצה שנולדה היום מאתמול נמרה לה במעי אמו ונמצא שיו"ט הבין לשבת, או להיפוך, ומשום גזירה דשבת אחר יו"ט או יו"ט אחר שבת, אסרו חכמים בכל שבת או יו"ט, ובשבת וב' יו"ט של גליות הסמוכין זה ליה חנולד בא' מותר עכ"פ בג', דדרי מע"ג אחר מב' היו"ט חול הוא, וכן בב' יו"ט של גליות הנולד בא' מותר בב'

מה"ט, משא"כ בב' יו"ט של ר"ח דכיומא אריכתא דמיא נלהומרא אבל לא לקולא דאסור לחבין מיו"ט לחבירו הנולד באחד אסור בב' ונסתפק אם נולד ביו"ט א' מותר בב'. ובר"ה ביום ה' ו' ונולד בה' אסור בשבת: כיוצא ביום הול שאחר שבת או אחר יו"ט מותר דסעודת הול לא בעי הכנה. ועכו"ם המביא ביצים ומסל"ת שנולדו מבכר אפי' ביו"ט אחר שבת דאסור מה"ת, מכמ"ק במדינתינו שמביאין הרבה ושביחי ביצים, מותר, דהרי הא דלא אולינן בתר רובא בדשיל"ם, אינו אלא מדרבנן, ובדרבנן נכרי סמל"ת נאמן, ואם ליבנו מאכל בביצה האסור, אעפ"י דדשיל"ם באינו בעין במל' בס', כאן דנעשה להותה לא במיל, ואע"ג דהוי מבשא"ם דבשיל אפילו בדשיל"ם, כאן שבא לתקן המאכל הוי כמב"מ ואינו במיל. כיוהן על שנולד בשבת מותר ביו"ט שאחריו ואפילו בו ביום בקים לן שבלו חדשיו דאל"כ צריך שהוי שמיה מעל"ע. ולא דמי לביצה דהוי הכנה גמורה דמעיקרא במעי אמו לא הוי מנדל אפרוחים וביציאתה נגמרה לנדל משא"כ עגל, וכמו כן בהמה שנהלבה מגוי לתוך מירודי אוכלין

תפסק רציעה זה תמוה דהא מח"ש גם למ"ד שבת לאו זמן תפילין נהי דמטעם לך לאות ליכא איסורא מ"מ אסור מטעם זה שמא תפסק רצועה ודא לב' לשונות בשבת נדף סא) מתני' דלא יצא בתפילין אתי' בין כמ"ד שבת ז"ת ובין במ"ד לאו ז"ת וכ"כ רש"י להדיא בסנהדרין דף ס"ח ע"א דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמא יצא בהם לרה"ר ואדרבא אם לאו ז"ת אפי' בבית אסור דשמא ישכח ויצא בהן לרה"ר כיון דמותר להטיח דעתו אבל למ"ד שבת ז"ת מותר בבית כמ"ש הוס' מנחות דף ל"ו. ומ"ש כ' רש"י בסנהדרין דס"ל לאו ז"ת דהא כר"א בן הורקנס דמיירי בבית היה מותר למ"ד שבת ז"ת. ועכ"פ לא קיל בזה אם לאו ז"ת. וא"כ יקשה על תוס' בהיפוך דאיך כ' דאין איסור לחניח הא באמת אסור לחניחן אפילו בבית. אבל באמת לעני"ד כל יסור דברי התי"ט תמוהים דמטעם שמא תפסק ואתי לאתויי ד"א ברה"ר ל"ש ביו"ט דהוצאה לאו איסור הוא ובפרט לפמ"ש הוס' בשבת דלא גרסינן דלטא מפסקי אלא דלמא מצטריך לילך לבית הכנא ואתי לאהויי ברה"ר. דבי"ט בין דמטלטלן לצרך לחזל

זות הכלל. פי' פ"ה מפ' יו"ט פ"ו. כל שנאותין. יחמלאני שנם פ"ה הלנה מ'.

שנוי נוסראות

ו' ואע"פ. בד"ג וכ"ל וכ"מ אע"פ; במנני"ל אע"פ שאין לצורך המוער ועשות דמיכבת היא. עיוש בתו. בכי"מ שעמין. וכ"כ בלו"ז. המסומר. בד"ג וכ"ל ובמנני"ל מסומר וכ"ה בטע"ג. עיצריך. בד"ג וכ"ל שהוא צריך (בו) ביום טוב משלחין אותו. בכי"מ ביו"ט משלחין אותו ביו"ט. ולימא, ועי' ד"ס.

תוספת הדשים

ו' במשנה אבל לא סנדל. עיין בתי"ט מהגיה בגרייתא דלא יסיל מבית וכו' וכתב דתמה על דלא מייתי הס"ם לדלקמן תניא דמסיים ליה ולע"ג דיכין דלקמן מפיק לה דיוק מדיוקא דמתני' לא לימרין הס"ם לסיומיה מכרייתא ודו"ק. שכ"ת:

ראשון לציון

ו' תי"ט סד"ה סנדל כו' הוסיל ובלופי גזרה היו כו' בגמרא לימא ובלופי גזרה ול"ל דס"ל מלופי גזרה היו כו' ולא מלופי גזרה היו כו' ע"כ ועי' יסל"מ:

תוספת רעק"א

נאות וזבתי"ט ד"ה סנדל הסופר ומימרא דאביי היא. דאסור לגעלו ומותר לטלטלו דאי ס"ד אסור לטלטלו השתא לטלטולי אסור משלחין מבעי' ותו כרבנן דר"א בר"ש בברייתא דשבת דשרי לטלטלו לכסות בו הכלי כמו שאר כלים שמלאכתן לאיסור אבל ר"א בר"ש ס"ל התם דאסור לטלטלו בי"ל. וכ' תוס' בשבת דף ס' דמעמא דראב"ש דתמיר משאר כלים דטלאכתן לאיסור דהחמירו בו לפי שבא תקלה על ידו ויעויין בתוס' שם שכ' ונרחה לר' דאפילו לרבנן דראב"ש דשרו לטלטל לצורך גופו ומקומו אסור לשלחו ביו"ט וכו'. ותמיה לי דלמה כ' כן מכברא תא בפירוש יבואר כן דהא אביי אמר על כתני' דהבא דמרקתני אין משלחין מוכח דלטלטל שרי וחיינו דאתי כרבנן דראב"ש. הרי מפורש דלדידהו מ"מ אסור לטלטלו ביו"ט. וצע"ג: ואות דמ בתי"ט ד"ה כל שנאותין. אלא איפכא דלמ"ד (שבת)זמן תפילין אסור גזירה שמא

לחזור וללבשו"כ חוץ הוצאה לצורך, ודברי תוס' כשמן דס"ש אין איסור להניחם היינו בי"ט דמיני מירי תכא ולזה לא מבעי' למ"ד שבת ויו"ט זמן תפילין דמותר להניחן בי"ט אלא אפילו למ"ד לאו ד"ת משום לך לאות ס"ם ליבא איתמר ולא אמרי' דהוא זלזול לאות ד"ס, והכל בי"ט, אבל בשבת באמת אסור להניחן, וע"י בבי"ט סי' ש"ח דהנחתן בשם תוס' דביצה דשבשה אין איסור להניחם ועיי"ל כהנ"ל התוס' קאי על יו"ט ועי' מג"א שם סק"א,ועי' בתוס'בשבת שכתב טעם אחר הא דסנדל מסופר אסור לשלח אע"ג דאית ן בו בחול דהחמירו בו ביון דאית תקלה על ידו.וק' לי למאי צריכים לזה הא ס"ם דכתבו בדבריהם שם בסוף חבור דשמא דכל ם שמלאכתן לאיסור מותר לשלח דמשום שמחת י"ט מקרי צריך לגופו וכסנדל ביון דאית תקלה ע"י ליבא שמחת י"ט עי"ש וביון דלית ביה שמחת י"ט ממילא הוי א"צ לגופן ואסיר מדינא גם לשון תוס' כאן בביצה כל שנאותין ואתי לאתויי תפילין אבל לא תני לאתויי סנדל מסומר וכו' וא"י לפרש דברים אלו דאיך שייך לאתויי סנדל מסומר הא קתני ברישא דאין משלחין והו"ל לאקשויי על הדין אמאי אין משלחין. אבל הלשון אבל לא תני לאתויי וצ"ע:

אוכלין כשיעור שרגילין לאכול ממהם חלב נדכבלי ויקן הוי גולד דמעיקרא אוכל והשתא משקה) או בבהמה השמורת לאכילה באם היא של ישראל, או אפי' עכורת לגרל, באם היא של עכו"ם נדבשל עבו"ם אף דשייך גולד לא שייך מוקצה) כותרת החלב אפילו באותו היום, א"ל בלאו אוכלין, דהוי גילד דינו כביצה דאסור בו ביום ובן משבת לי"ם או בב' יסים דר"ה ורק בב' י"ם של גליות התחלב בזה כותר בזה: כ"ב שחימה מלאכה המותרת בי"ט לצורך אותו יום דשאר דברים שאסור משום נפילת נשמה כמו שאסור בשבת אסור ביו"ט, ולא יברוק המכין קודם שחימה דשמא יסאנו מנוב וישחיזנה וזה אסור ביו"ט משום תיקון כלי, רק דיקנה מע"ם ומצניעו ומוסך על הזקה זו ושותם בלא בריקה ודוקא שהוא סבין שחוקתו בבך שאינו נפגם מפילא, ואם לא בדקו מע"ם והוא שעת הדחק יכול לבדקו, ומ"ם לאחר השחיטה דל"ח להחזה צריך תמיר בדיקה, ולמרום הצער ושיער בבהמה ולמרום הנוצות בעוף לעשות מקום לסכין הש"ע איסר וחבר"ח בשם הר"ן מתיר דהוי מלאכה שאצלנ"ו. ומשום שמחת י"ט מותר והמנהג לחקל ובאפשר לשחום בלי מריטה רק שיפנה בידו יש להחמיר. מיהא לא ישחום חיה ועוף דצריכין כסוי אא"כ יש לו עפר ס"כ כעי"ט או אפר כירה שחיסק מע"ט או די"ט ועדיין הם שרואי לצלות בו ביצה, דאל"כ הוי גילד, ו"דיע ד ששחט מותר לכסות אפילו באפר מוקצה, או בעפר תיח ח שע"ג קרקע והוא היתוח כ"כ, שתיבף בשמוציא החול נוחל מה שסביב ונכתם הנומא. או בדקר נקוץ מע"ט בבית או בשדה בקרקע עולם ועפר תיהות שא"צ כתישה וכיון דאומר נומא וא"צ אלא לעפרה הוי מקלקל ולצורך י"ט שרי, להכי יכול לעקרה מסקומה ויבסה בעפר היוצא משא"כ בשדה דאינו מקלקל אסור להוציא: כ"ג. מותר למלמל סולם של שו"ד משובך לשובך אפי' לשוכבים הרבה אפילו בר"ה נוסלם עלי' חסקיל למלם ו בחצר לא הסתיר ורש"ל מחמירנ, בבית אני נוחל לסחר, ובזיתן כל השיבך ואינו צריך אלא לזוג אינו טוענ, רק באשר שיצערך כל השובך דאז נוחל למחר מה שצריך: מ"ר. ויוני שובך דבע נן זיתן, וזיתן ג' ובצא ג' או שיתן שחורים ולבנים וקיונים מובדלים בסחיצה ומצא שחורים בסקום לבנים ולבנים בסקום שחורים אסור אא"כ מבירן. זיתן ג' ומצא ב' מותרים ואפי' היו מק שרים ביחד מנתתי מהדדי, זיתן תיך התן ומצא לפני התן דוקא באין קן סביבותיהם [ואפי' יש קן בתוך ג' אמ' והיא בקרן זוית, שאין היונה יכולה לראותו מקן זה, וכל זה דוקא בסדרין אבל אם סדריהן לשולם אסור, מיהא במצא רק בפתח התן מותרים: כ"ה. תריסי דלתות של שידה תיבה ומגדל [שראנק] שאינן מחוברין לקרקע ומשא"כ במחוברין דיש בנין ומתירה מסלקין ומחזירין אותן ביום טוב להוציא ולהניח תלין עליהן ביש להם רק ציר באמצע, משא"כ ביש להן ציר מן חצד, דהיינו לבעלה ולמטה אסור. מיהא לפתות בלי הסרת הקרסין משום דמותר אפי' בשבת ואפי' במחובר לקרקע. ונישלין עלי אף שמלאכתו לאסור לבתוש בו הריסות לקצב עליו בשר ולאחר שקצב אסיר לסלמלו רק לצורך גופו ומקומו לא מחמה לצל. בהמה שנשחטה בי"ט מותר להגביה ערות וליתנה במקום דריסת רגלים אע"פ שאין עליה בשר כלל ואפי' מחמה לצל מותר לסלמלה ודוקא שיודע שיפסדו] ומותר למוח עליו מיחה קלה בדרך שמולחין לצלי ומיתר לחתרים למוח באן מעם ובאן מעם עד שיסלא כולו, משא"כ בנשחטה מעיו"ם, וגיזת של עוף מותר לסלמלן בדי לחצניען דוקא אבל בלאו הכי אסור, מתיך שהותר לצורך אכילה, היתרה גם כן שלא לצורך כקמן אפילו למייל, לולב, ס"ת וכלים בציריכים לו קצת, או מתיירא שלא יגנבו, משא"כ הוציא אבנים דאסור [ופ"ז כתב שבעל נפש יחמיר לעצמו במקום שאין עירוב שלא להוליך עמו רק מה דצריך קצת לאוכל נפש בו ביום אבל לא מסום חשש גניבה ובמקום שיכול לחת המפתח לסי שהוא נאמן על ביתו לדברי הכל אסור] ובהניח עירוב מותר לסלמל ולהוציא אפילו דבר שאין לצריך היום כלל שיש תורת כלי עליו: מ"ו דוקא בלש עיסה בי"ט יכול להפריש סמנה חלה, לא בלש בעיו"ם, ובחלת ח"ל אוכל או ומשייר קצת ולמחר מפריש מן המשויר חלה, ובדוחה יכול ללוש עוד עיסה אחת בי"ט ויצרפם ויפריש מאותה עיסה גם על מה שלש מעי"ט והוא כשצריך לפת חמה, מיהא אפילו הפריש מעיו"ם יכול להוליכה בי"ט לכהן [ולענין בשבת להפריש דלה בשבת שבע"ט עי' מ"ש אאמו"ר ע"ה וצוק"ל בקופת הרוכלין בלבלת שבת סי' ל"ח]: כ"ו. תלין שמפיגין מעמן באם יזוכן מעי"ט וכן שום ושחליים ונברכים הב"ם מתירין, ורש"ל וב"ח ום"א מחירין על ידי שניוי נדוכין בדרכן, משא"כ מלח צריך שניוי, שיפה המכתש או שידוך בקערה, וביוצא בזה, ואין שוחקין הפלפלים או תרדל בריחיי' שלהן דהוי כשבירן דחול, אלא: מיוכה כתבלין, וגוהנין לשנות קצת גם בתבלין, ובפרס היכא דידע מאתמול דצריך תבלין, ולגרור נבינה במידע חרוץ ריאיוויון] מותר בשניו מעם, ותסבא שקורין קריין שדרך לגרוד הרבה לב' או ג' ימים המג"א אוסר לגרודו בי"ט והא"ר מתיר ולבבד דמצינן מעם בשעושת איתו מעי"ט, וגם בקאווע אפשר להקל לשותנו ברחיים הקמנים לא דחנוותי, ומצות מותר לגרור בלא שניו דאין מחינה באבלין ורק שלא יצרור פרורי מצות הגרולים מתור הקמנים דבורר אסור גם בי"ט, ובשבת אסור לגרור מצה. מ"ח הבורר קמניות ביו"ט דהיינו השריבים ומוציא הגרעינין אם רוצה לאכלו בו ביום אפילו שלא לאלתר דשבת חייב חטאת, אפילו הכי בי"ט שרי כדרכו בחיקו ובתמחוי, אבל לא במבלא או נפה או כברה, וכן לא יניח קמניות או שאר ירקות בסים שצף הפסולת למעלה או שיעול העפר למטה. כר"א כשהאוכל מרובה על הפסולת אבל פסולת מרובה על האוכל או ביש מזה יותר בבירית הפסולת אף שהאוכל מרובה, בורר האוכל ומניח הפסולת, ולוזים וכמנים שנשתברו ויצריין בקליפיהם לרמ"א בשם האור זרוע"ש לא מקרי הקליפה פסולת דאורהיימו בחבי ומ"א מחמירין: מ"מ, י'. מותר לשלח לחבירו בי"ט ברסה חיה ועוף אפי' חים ויינות ושמנים וסלתות וקמניות, משא"כ תבואה דמחוסרת מחיגה ואף דאפשר לעשות מהם בישול ואפילו שקורים שראווים לאכילה, מכמ"ק עיקר התבואה לסחינה, ולרמ"ז כל זה דוקא ברח"ד ולנו דליבא רה"ר והוי רק מלמול, הכל שרי לשלוח, חוץ ממוקצה, וכשמשלחו לא ישלחנה בשורה דנ' בני אדם ויותר המהני כסוליבה לשוק למכור ואפילו בחצר אסור ובנ' מינים שרי בנ' בני אדם בערבוביא לא זה אחר זה. ומשלחים כלים אפי' אינם תמורין שראוי לשתן עליהם, ואפי' כלאים אם הם קשים, ומשלחין תפילין ואפי' דרך רה"ר:

ציונים

פרק ב א ועושה תבשיל מעיו"ט. כתב הר"ב לפס ערוב תבשילין ונקרא שמו עירוב שהוא מערב לרבי שבת על לרבי יו"ט לעבומן יחד. הרא"ד רפ"ו מיי"ט: וסומך עליו לשבת. פי' הר"ב דמחוך במערב יו"ט זוכר הבשת יכרוך מנה יפה כו'. ותפילו ביו"ט עלמו היה יכול לעבות הערוב לבני סעורת יו"ט הלת גדירה ממת יפשט. ישכח. ולת יערב משום דמריך. גמ'. וכין לפירוש זה וכין לחית דלמרי שכתב הר"ב. היה הלת מדברי סופרים. וכתבו התום' ברפ"ק בד"ם והיה כו'. דחימה הוחל והכנה להולייחת [כמ"ש הר"ב לעיל פס מוהכינו] היחך

פרק ב א יום טוב שחל להיות ערב שבת. לא יבשל אדם בתחלה מיום טוב לשבת» אבל מבשל הוא ליום טוב. ואם הותיר הותיר לשבת». ועושה» תבשיל מערב יום טוב. וסומך עליו

פרק ב א יום טוב שחל להיות ע"ש לא יבשל בתחלה. כלומר לת יהת תחלת בישולו ועיקרו לסוס שבת הלת לסוס יו"ט יהת תחלת בשולו ומה שמותיר יהת לשבת: ועושה תבשיל מערב יום טב. לפס ערובי תבשילין. °היח דלמרי טעמת דהאי תבשיל מערב יו"ט מסוס כבוד שבת הוא שמתוך שמערב יו"ט זוכר השבת, יבדוק מנה יפה לשבת ולת יבבח שבת מסוס טרדת יום טוב. ולית דלמרי מסוס כבוד יום טוב הוא כדי שירלו שלין לופין מיו"ט לשבת הלת ח"ב התחיל מבשל יום דביו"ט לית לא גומר. ק"ו מיו"ט לחול דלגמרי לין לופין ולת מבשלין. ומבדכים על ערובי תבשילין כדרך במבדכים על ערובי חלדות. ולריך לזכות ע"י לחר לכל מי שרולה לחבר כך לכמיך על ערובו. ולפילו הלת מדעתן דזכין לחדם הלת בפניו: מכלו

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב א) בקדירה בפ"ע: ב) ולפילו לכתחילה מערים להרבות בקדירה לחת, ולפילו לעולך מול: ג) ר"ל מן הרמי הוא שיעשה: הוא

סיעך הופין ומבטלין מיו"ט לשבת ע"י עירוב תבשילין. ומי יתני התנא דרבנן לעקור הכנה דתורייתא. ונראה ליישב דהוחיל ואי מקלעי לורחין מז ליה השתא נמי מז ליה. ע"כ. כלחיתא בפירקין דכ"ח. והכי קיי"ל דחמרינן הוחיל. כדפסק הר"ב במכנה ג' פ"ג דפסחים וכס הקנו בהום דף מ"ו ח"כ בעלת כל [חיסור] מלאכת שבת הוחיל ורחוי להולה שים בו שכנה. וי"ל כין דלח שכית כלל לח לחמרינן הוחיל. ע"כ. ומ"ש הר"ב וכיון לחוכות כו'. מכיים הרמב"ם על הדרך שבחרנו בעתרי תניכות. ר"ל בפ"ז מהלכות יום טוב הלכה ב' וז"ל:

אבלו או שאבד. לוחו חבשיל שכשל מע"ם: טומך עליו. לבשל בשבילו ביו"ט לעורך שבת. לכל מחחלתו לין מרובי חבשילין פחות מכזית. בין לאחד. בין למחה. ומס החחיל בעיסתו ולחבד לו אחד קודם שכיטל כל לרכי שבת. ע"כ. ה"ג י"ל דברי הר"ב דה"ק מערב שבת קודם שכיטל כו'. ואין לריך להניח מעיו"ט: לא יכשל לדס בהחלה. ולפירוש קמל דטעמח דערוב חבשילין מכוס כבוד שבת. לפילו הכי מוטב שלא יחעדן שבת אחת ויחעדן שבחות הרבה. שאם אחה מחיר לו לבשל כשאחד עירובו. לף הוא יחרשל בו ולא יבמרנו. לו יהבד לו יאכל ולא יזכור לשבת כלל. הר"ן: ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת ויו"ט. ולא דמי לערובי חלרות. דלית הלכתא כרבי יוסי דלמר

לשבחה, בית שמאי אומרים שני חבשילין. ובית הלל אומרים חבשיל אחד. ועיין בפי' הר"ב למשנה ו': בדג וביצה שעליו שהן שני חבשילין. אבלו. או שאבדה. לא יבשל עליו בחחלה. ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת. וז"ל רש"י אבלו דעתונין: ובית הלל אומרים חבשיל אחד. עיין בפי' הר"ב למשנה ו': בדג וביצה שעליו. לפון רש"י שהיו מחין ביצה על הדג כשבולין לוהו. ועיין במשנה ז' פ"ד דחענית: אבלו לו שחבד. לפון הר"ב לוהו חבשיל שבישל מערב שבת. וז"ל רש"י אבלו

ר"ע מברטנורה

דעתונין: ובית הלל אומרים חבשיל אחד. עיין בפי' הר"ב למשנה ו': בדג וביצה שעליו. לפון רש"י שהיו מחין ביצה על הדג כשבולין לוהו. ועיין במשנה ז' פ"ד דחענית: אבלו לו שחבד. לפון הר"ב לוהו חבשיל שבישל מערב שבת. וז"ל רש"י אבלו

יכין תפארת ישראל בועז

ד) הוח הקרח עידוב חבשילין [ני"ל שהקנח כך מדחמרב ביטלו לעורך שבת בכיטלו לעורך יו"ט, דבפי"ם פחחיל לעשות חבשיל לעורך שבת, ואח"כ ביו"ט כישל לעורך יו"ט, ואח"כ מחר ומבשל לעורך שבת וגומר, ובכמ"ם פ"ו מיו"ט ס"ב ובהכ"ל שם]. ואע"ג דע"י הוחיל לא מקלעי לורחים מוחר לבשל מיו"ט לשבת, הפ"ם מפרו חכמים, שמא יבשל נמי לחול. חבל בשיעשה עירוב יזכור. לי נמי שלריכו עירוב, שבשיכינו מעיו"ט יזכור לברור מנה יפה לשבת, ולא יחכל כל ביו"ט. ומוהר לעשות עירוב חבשילין לפילו בספק חשיכה ולפילו לאחר ברכו, כל שלא החפללו הקהל חפלת יו"ט. מיהו בשבת, יערוב נס ביו"ם לחמון עלמו בחנאי [חוך מיו"ט ל"ה], [לף דחמן בקיחלין בקביעה דירחמ כביעה [ד"ה ג'] הפ"ה שייך נומר כך דר"ל שם לא הנזר מלכות נזירה בחחרים היחים ול"ב חשמיטו לחכם ושיום רק קודם, וכו'. ורלוחי למרדכי שכחב בשם רביטו משם מבעשה זה לין לעשות כן בזה"ז] ויאמר כך, שם שיום קודם מ"ע כלום, ושם שיום חול ברוך שחה ה' וכו', בשדין עירובא וכו'. וראוי לכל גדול העיר שיכה בעירובו לכל בני עירו, כדי שכשיכשכח ר' מלערוב יבמוך על שלו. מיהו יוכה לים חלק בהעירוב, ע"י שיחן העירוב לאחר ויטה לו להגביה עשה את העירוב לגרכן. [ופי' עירובין פ"ו פ"ו] (א):

ה) וקיי"ל דלכחחילה לריך פח כבילה וגם הבשיל בזיה, ובדיעבד כני בחבשיל לו לני כזיה, ושוה שרחוי ללפיהו עם פח. לבל פח לחוד לח מהני [פרי מגדים]: ו) קודם שבישל לשבת

פ"ב (א) [ום"ב בשם חשו' מהר"ם ר"ב סי' חרכ"ד דבשבח לערב מעיו"ט לפילו ביו"ט ב' קודם שכילה מוחר לערב, מדקיי"ל דכרבח כדי שיזכור לברור מנה יפה לשבת, ועליו מקשה הס"ם פ"ב ביו"ט נמי, ומבני שמח יפשע, פ"ב בשבח לח פשע, עכח"ד. ולכלוחה משמע קלח מלשון הס"ם כדבריו, מדמקשי לי הכי לפילו ביו"ם נמי, ומבני לין הכי נמי, חלח ל"ל חלח נזירה שמח יפשע. לכלוחה המי לין ה"נ ליבמח יהרחח הוח, דלח ל"ל חלח נזירה שמח יפשע. לע"כ דס"ק לין ה"נ דמהני ד לפילו ביו"ט, ומשום נזירה שמח יפשע. מיהו לין כל כך כברע בזה, דללמח ה"ק, לין ה"נ דכך היה רלוי לעשועל, ו"ק חפ"ה חקנו דנס בדיעבד לח לבני ביו"ם לומח פשע. מיהו ויהיה נס הפירוש כדבריו ז"ל במלחח דרבח, לח יעשה מ"ל דקיי"ל כרבח, ולדרבה נ"ל דמיה ברורה דקיי"ל כרב חפי, להכי חמנח ס"ם [פסחים דמ"ו ב'] קחמר לסליה לעירוב חבשילין הוח כדי שיהים מוחר לחפות מיו"ם לבבח, והכי הוה כני ליה למימר לפילו מדרבנן מוחר לחפות מיו"ט לבבח, ועירוב חבשילין הוח כדי שיבשל. לחח ס"ם דנקט הכי משקיי"ל כרב בפרק קמח דניפה, לבבח ויו"ם מולדה בזה לחורה בזה, חם כן לח קיי"ל כרב חסלח דחלוחייהח לרכי שבח נעשין ביו"ט. ולחיפ"ק לר"ן בלמח הך מולדה בזה לחורה בזה חיינו מדרבנן. לפע"ל ליחח דהכי כל עיקר לחורה דרבנן מיו"ט לבבח, חיינו רק כדי שיחמרו, מיו"ט לבבח חחור כ"ם מיו"ט בחול, ות"כ חמחי בחולדה יהמרה מיו"ט לבבח, הכי בחולד ביו"ט מוחר בחול, חע"כ מולדה ביו"ט חחורה בבבח חסור לחורייחה, ות"כ לח קיי"ל כרב חסלח רק כרבה דס"ל החולל, כר"ן הנ"ל, ולכי לרבה חחקני עיקר חעם הבחח ע"ח הוח כדי שיבורו מבה וכו'. ולכי בחור לחפילו בחמת בירך מבה יפה לבבח ולח היה ע"ח, ודחי לריך להקנות קחמו לחחרים, על כרחך חעמיה משום שלח עשה בחקנת חכמים. ת"כ ה"ל כיון דעיקר הקנח ע"ח מעיו"ם לומח פשע, לפיכך לפילו בחמת לח כבע לריך להקנות קחמו לחחרים. ותו ל"ל דחלן יימר דמם שבבח לערב ע"ח מעיו"ם לח לחבד בפשיעה. לחפ"ג דבעוד לח לחמיל [דף ו' ב'] מוכח לכלוחה דבבחה לח מחבד בפשיעה, ע"ם. חחם שחני לח היה חחרים בעלמו בע"ח משום שבחה, רק כדי שיבורו וכו' חו כדי שיחמרו חין חופין וכו', ת"כ להכי לח מחבד בחמת כפשיעה רק בשבה מחמת עלוח [ע' רמ"ג חקכ"ו קס"ו]. חבל הח שיהיה בע"ח מעיו"ם, כל עיקר חחקנה היה לומח פשע, והיינו שיבשה, כמ"ש רש"י, שלמח לבניהם שבשו שבחה בפשיעה, חף בממח מוכם שרחנו ביו"ם היה, להכי חין ה"ל דנם שבחה מעיו"ם מהבח בפשיעה. והכי מבבחינן כמה שבחה דמחבד בפשיעה, בשבה היכן בחה בחה הסקלון, מחבד שבחה בפשיעה [בפ"ם דל"ם ע']. דחי"ל חוקה שבחה שלח יוכר בחי"ל חם יוכרנה ממנומנ לח ינפיק [בריות י"ם ב' וחוס' שבועות ד"ל ע"ב]. ניחח, להכי נס נני חמורה כ' הר"ן [פסחים קנ"ה ע'] בשבח להבדיל חף בשכיל חחד מבשל חחד חפי' בשבח חחד ממש יפה לבבח, ועליו מקשה הס"ם ס"ב ביו"ט נמי, ומבני שמח יפשע, ס"ב בשבח לח פשע, עכח"ד. ולכלוחה משמע קלח מלשון הס"ם כדבריו, מדמקשי לי הכי לפילו ביו"ם נמי, חלח ל"ל חלח נזירה שמח יפשע. לכלוחה המי לין ה"ל ליבמח יהרחח הוח, דלח ל"ל חלח נזירה שמח יפשע. לע"כ דס"ק לין ה"נ דמהני ד לפילו ביו"ט, ומשום נזירה שמח יפשע. מיהו לין כל כך כברע בזה, דללמח ה"ק, לין ה"נ דכך היה רלוי לעשועל, ו"ק חפ"ה חקנו דנס בדיעבד לח לבני ביו"ם לומח פשע. מיהו ויהיה נס הפירוש כדבריו ז"ל במלחח דרבח, לח יעשה מ"ל דקיי"ל כרבח, ולדרבה נ"ל דמיה ברורה דקיי"ל כרב חפי, להכי חמנח ס"ם [פסחים דמ"ו ב'] קחמר לסליה לעירוב חבשילין הוח כדי שיהים מוחר לחפות מיו"ם לבבח, והכי הוה כני ליה למימר לפילו מדרבנן מוחר לחפות מיו"ם לבבח, ועירוב חבשילין הוח כדי שיבשל. לחח ס"ם דנקט הכי משקיי"ל כרב בפרק קמח דניפה, לבבח ויו"ם מולדה בזה לחורה בזה, חם כן לח קיי"ל כרב חסלח דחלוחייהח לרכי שבח נעשין ביו"ט. ולחיפ"ק לר"ן בלמח הך מולדה בזה לחורה בזה חיינו מדרבנן. לפע"ל ליחח דהכי כל עיקר לחורה דרבנן מיו"ם לבבח, חיינו רק כדי שיחמרו, מיו"ם לבבח חחור כ"ם מיו"ם בחול, ות"כ חמחי בחולדה יהמרה מיו"ם לבבח, הכי בחולד ביו"ם מוחר בחול, חע"כ מולדה ביו"ם חחורה בבבח חסור לחורייחה, ות"כ לח קיי"ל כרב חסלח רק כרבה דס"ל החולל, כר"ן הנ"ל, ולכי לרבה חחקני עיקר חעם הבחח ע"ח הוח כדי שיבורו מבה וכו'. ולכי בחור לחפילו בחמת בירך מבה יפה לבבח ולח היה ע"ח, ודחי לריך להקנות קחמו לחחרים, על כרחך חעמיה משום שלח עשה בחקנת חכמים. ת"כ ה"ל כיון דעיקר הקנח ע"ח מעיו"ם לומח פשע, לפיכך לפילו בחמת לח כבע לריך להקנות קחמו לחחרים. ותו ל"ל דחלן יימר דמם שבבח לערב ע"ח מעיו"ם לח לחבד בפשיעה. לחפ"ג דבעוד לח לחמיל [דף ו' ב'] מוכח לכלוחה דבבחה לח מחבד בפשיעה, ע"ם. חחם שחני לח היה חחרים בעלמו בע"ח משום שבחה, רק כדי שיחמרו חין חופין וכו', ת"כ להכי לח מחבד בחמת כפשיעה רק בשבה מחמת עלוח [ע' רמ"ג חקכ"ו קס"ו]. חבל הח שיהיה בע"ח מעיו"ם, כל עיקר חחקנה היה לומח פשע, והיינו שיבשה, כמ"ש רש"י, שלמח לבניהם שבשו שבחה בפשיעה, חף בממח מוכם שרחנו ביו"ם היה, להכי חין ה"ל דנם שבחה מעיו"ם מהבח בפשיעה. והכי מבבחינן כמה שבחה דמחבד בפשיעה, בשבה היכן בחה בחה הסקלון, מחבד שבחה בפשיעה [בפ"ם דל"ם ע']. דחי"ל חוקה שבחה שלח יוכר בחי"ל חם יוכרנה ממנומנ לח ינפיק [בריות י"ם ב' וחוס' שבועות ד"ל ע"ב]. ניחח, להכי נס נני חמורה כ' הר"ן [פסחים קנ"ה ע'] בשבח להבדיל חף בשכיל חחד מבשל חחד חפי' בשבח חחד

מחבד

אור גדול

רק שלא השמין א"כ נערך להיות נוחר. אמנם לב"ש דעל כל אחד 'הוי עירוב בפני עלמו ש"ח א"כ מוכרח מהברייחא נוסף דאחיא כחנני' ואליבא דב"ש. וא"כ א"ש דהוכרח להביא הברייחא דהנני' דאל"כ אף לב"ש לא יהיישב וידא מיכרח א' משחים או דלא באביי או דלא או קחני ב' כ' שיב יחיישב אף אליבא דב"ה. ע"כ הביא ברייחא דחנני'. ומזה מוכרח כסברת הרא"ש דההחיל בעיסתו נוחר הינו לנמרי. ונראה דהוא הכרח נכון. ורו"ק בי קיימי וכח נבון לפי"ו נוסף הכח"י דאיחא בדקדוקי סוחרים דל"ג הא מני רק חנני' הוא דיחיד בג"ל דמוכרח הוא מיני' ובי'. ונם מרש"י שם ד"ה החיל בעיסתו דמי' לחקנה ולאפוחה א"כ מאי נוחר

דק,אמר

פרק ב א אבלו או שאבד לא יבשל כו'. בגמ' ני' ב'] אמר אביי נקמינן התחיל בעיסתו ונאבל עירובו נוחר, והנה לעיל שם בגמ' רבי' אמר הא מני חנניה הוא ואליבא ד"ש כו' ולכאורה תמוה דאמאי לא מוקי בב"ש דמתני' דנ"ב מחמיר. והנראה בפשיטות דלכאורה דחוק הוא לאוקמא סתם ברייחא בב"ש. אמנם מרייחא נוסף מוכח הכי דאבלו עד שלא אפה עד שלא בישל עד שלא השמין דע"כ או או קחני. והנה לפי מה שאמר אביי נקמינן התחיל בעיסתו ונאבל עירובו נוחר ויש"ש ברא"ש דנוסר לנמרי ויעויין רש"י בעירובין (ה' א') דנקמינן היינו ברובחיו וא"כ לכאורה בנאבל אחר שאפה רק שלא בשל או אחר שבישל

חבשיל אחר. מיי' סם ס"ז ס"ב סם ס"ג: אבלו או שאבד. מיי' סם ס"ב סוף ס"ג סם סוף ס"ו.

שינוי נוסחאות

ושוין. כד"ו וכד"ק וכ"ם וכמ"ב ומחדין ובמ"ב. בסוון ושוין ועי' הלבון בסמוך. וביצה. נכי"ק ובביצה. (ואם) שיית מסנג.ול"ם נד"ב וכמ"ב נכי"ם ובמ"ב"ם ליהח (וכסח הימנו) וכן ליהח נכי"ק.

תוספת הדשים

שבחמיל גומר ודקוק הר"ב בלשונו דוקק מה בהחמיל גומר חבל לח עשיה לחריס שעדיין לח החמיל והרמ"ם וסר"ן נס פסקו כדבר וע"ם. בסר"ת: חוי"ם ד"ה וסובך כו' כוחולין ומקלעי חורחים קו' עכ"ל. ופחבו עוד שם דקף למ"ד דלח חמרינן הוחיל ניחח דלכל דבר חפוי ומבושל לח שייך כיון שכבר רק נבי בישה שהוח דבר חדש כו'. ולפיפות ולבבל הקוני מלחה בעלמה: הר"ב ד"ה סובך עליו כו' חבל מחחלחו כו' חין עירובי חבשילין פחות מכזית עכ"ל. וכ"ע סימן חק:"ו פסק דנס בסוף שייך כזית וב"ם הרמב"ם והטור. ולכחחלה שייך פח והבבשיל. ופח כביכה וכדיעבד לפילו בהבשיל לחוד וכזית. ושייך בישיה הבשיל זה דבר שיהוי ללפח הפח. לפחוקי דיישה. ומי שבבח לו מהיב יוכל לסמוך על גדול בעיר שבוה עליו לערב על כל בני העיר:

הוספת רעק"א

מע"ם בדי שיבריר מנה יפה לשבת. ולשבם חבי יכול לערב אפילו קודם ערב י"ם ויו"ם של סוכות שחל להיות בה' יכול לערב ק"ם עירוב א' לשבת ו' ולשבת חבאה. הרא"ש: ואות יז בחי"ם ד"ה וסובך. ונראה ליישב דהואיל ואי מקלעי, והא דיליפי' מקרא דוהכינו דאין י"ם סבין לשבת לא משכחת אלא לענין ביצה שנולדה בשבת אחר יו"ט. ר"ן ריש מסבחין. וחוס' פ"ב דפסחים בחבו דמשכחת עוד בסמוך: ערב דבודאי לא יבואו אורחים עיי"ש. וא"כ בבה"ג אסור להבין מי"ם לשבת בסמ"לערב דלעניין דאורייחא לא מהני עירוב חבשילין דרבנן: נאות יא] שם בא"ד וחבי קיי"ל,ומ"ש הר"ב ק"ו סי"ם דאף דאמרי' הואיל ס"ם אסור מדרבנן וד"ם צריכ"ם חיזוק. הרמב"ן במלחמות פ"ב דפסחים. והא דצריכים סם לעירוב חבשילין ולא בפשיטו דמשום הוא"ל היה אסור מדרבנן היינו כיון שהוא שעת הזיחק לצורך שבת חו"ל לדרבנן למשרי ב"ג

שיורי ערוב כגון שהות. כמ"ש הר"ב במשנה ט' פ"ז דעירובין. דהא התם חמיר גמי לענין תחלתו. דבעינן כגרוגרת ולרבים כעור ג' סעודות. ואילו הכא לעולם בכזית. כך כ"ל לדעת הר"ב. אלא דבגמרא גרסינן מתי כל שהות [גמ'] תע"ג דליכא כזית. לא דליכא כזית כזית. ופי' רש"י וגנבי כבר אלם קבי ליה כל שהות. ע"כ. וכי היכא דקבי ליה כל שהות. הא מייתי בריית' דחני תחלתו וסופו אין לו שיעור. מאי לאו אין לו שיעור כלל. לא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה. וכיון דהר"ב יסיד ליה לתחלתו שיעור למטה. ס"מ דס"ל דהאי שיעויי דלבריית' לאו דמייה הוא. וה"כ כופו דמדמה לתחלתו. ודאי דלכולה מלתא מדמה. דאין סברת כלל לומר דלגדדין קתני. דכופו אין לו שיעור כלל. ותחלתו אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה. כיון דכתיב בבא הגי לכו. וכן הרמב"ם בתס וכתב ערוב תבשילין שיעורו אין פחות מכזית כו'. ולא חילק בין תחלתו לכופו. והכור סי' תקכ"ז כתב בהדיא דכזית שיעורו בין בתחלתו בין בכופו. וע"ע על הר"ב: **ב** מטבילין. כתב הר"ב בחייב אדם לטהר עלמו ברגל. דכהיב (ויקרא י"ח) וכנבלתם לא תגעו ומוקים לה במסכת ר"ה (דף ט"ז) ברגל. ל' רש"י. ופעמא אינא התם דא"א לומר שיהו מוזהרים ישראל בטומאת נבילה. דהא בטומאת מת החמורים כחייב (שם כ"ח) למור אל הכהנים בני אהרן. ולא ישראל. טומאה קלה לא כ"ש אדם ישראל מוזהרין: [*ואדם בכבת. פי' הר"ב דבבת דנקט הכא להודיעך כחן דבית הלל וכו'. ובים של שלמה כתב דדוקא קתני בשבת. כדי לטהר עלמו קודם כניסת הרגל]: ואדם בשבת. פי' הר"ב דברהה במיקר וכמלטן ורוחן לחעטן. ואפילו אם טובל במים סרוחים לפעמים חדש מיקר עלמו במים סרוחים. ובימות הגשמים דליכא למימר דמחזי כמיקר ברהה כיורד לרחון עלמו *מטיט וזוהמא שבגופו. גמרא. וכתב בית יוסף סי' שכ"ו שלריך לומר שחפילו במים סרוחים נמי חדש עדיו לרחון להעבירם טיט וזוהמא. ע"כ. ובדברי הרמב"ם יש לי מבוכה גדולה שבפירושו דהכא מפרש להר"ב דטעמא דכלים חמורים דמחזי כמתקן מגת ורבא אמרה בגמ'. וכך כתב בחבורו פכ"ג מה"ט. ואילו בפרק ד' מהלכות יו"ט כתב טעמא דכלים חמורים גזירה במת יבמה אחסם מלטבול ויבא לידי תקלה כדאמר רב ביבי בגמרא. ואיכא בינייהו לפטע"ד לענין מבילת כלים חדשים. דלהסוס ליכא חבבא דלא שייך תקלה לגבייהו דאין מסתמנין בהן כל עיקר עד שיטבלו. ואילו לתקון מגת איכא. והמגיד גס הכסף מבמה לא העירו בזה ולריך עיון. [*ורחיתי בספר יס של בלמה סימן י"ט בסמיק דאף לרב ביבי אסור לטבול כלים חדשים מטוס שמא יבמה ישתמש בו. ובגמרא דאמר חניא כוותיה דרב ביבי לא לומר שהטעמים האחרים דחויים. אלא לומר דאף כלים החדשים אסור לטבול שמא יבמה. והביא רחיה לדברי ע"ם שהאריך ואומר אני עוד רחיה מדמסדר [הס"ם] טעמא דרבא אחר חניא כוותיה ס"מ דחניא כוותיה אינו עיקר לענין טעם דבעינן במשנתינו]: **ג** שמשיקין. את המים. פי' הר"ב ממלא מהן כלי אבן שאינו מקבל טומאה. עיין לקמן. ומ"ש ונותנן במקום מים מלוחים כו' דאל"ה ל"ל להסיקם כיון שים לו בלמו שבי מים יפים לבהות וכמ"ש הרמב"ם: **אבל** לא מטבילין. פירש הר"ב שאין נותנין לוהן בכלי עץ שמא שלריך טבילה כו'. וכן ל' רש"י. ומשמע דאילו בכלי עץ שאינו שמא רשאי למלאותן ולטבלן בו ותע"ג דהשתא מקבל טומאה מהמים. הך טומאה ליתא אלא מדרבנן. וגס נשמע ביוס טוב עלמו. וקי"ל דבאד מהני גווי מיהר לטובלו ביו"ט. כדאיתא בבבייתא ופסקה הרמב"ם בפ"ד מהל' יו"ט. וקשיא דא"כ בריבא נבי הסקה ל"ל לפרושי כלי אבן שאינו מקבל טומאה. וכן הוא בבבייתא בגמרא אפילו כלי עץ נמי ומטעמא דפריטים. וי"ל דז"ס כלי עץ שמא נאו דטמא בלאו הכי מים אלא דעבשיו מטמא. ומ"ס הוא דקבי ליה טמא. וטעמא דבתבו התוספות [ר"ח ע"ב ד"ה ושון] דאין לנרוס הטומאה לכלי בידים כדי שיטבלנו. דדוקא כשנטמאו בבר בולד הטומאה הוא דמטבילין אותו. אבל אסור לטמאותו ע"מ לטבילו ביו"ט. והרמב"ם מפרש נמי למתניתין בכלי עץ טהור ועבשיו מיטמא ע"י מים. אבל בתב דמתניתין

ב חל להיות. יש ס"ג: בלים. מיי' פכ"ב מה' שבת ה"ח מ"ב נאות פ"ה ה"ב: ואדם בשבת. מיי' שם ה"ג ופכ"ג שם טוש"ע או"ח ס' שכ"ו ס"ב.

שנויי נוסחאות

ל שבת. נכ"ק כתהלה לשבת. **ב** אחר מהשבת. במכבי"ק ליתא. נכ"ק לאחר.. ובה"א. נד"ע ובכ"ק בה"א. **ג** ושוין. נכ"ק שווין. לטהרין. נכ"ק לטהרה(?) אבל לא מטבילין. נד"ע ..להטביל.

תוספת חדשים

ב חול"ם ד"ה ואדם כו' ולמיהו כמ' יס של שלמה כו' ע"ם בלתיך. פירוש וג"ם דאסור להשהות כל הכלים הלריכין טבילה. דלשמר הטעמים לינו וכתב וכן משמע להדיא בכפ"ג. ובמ"ל בית דוד בגי' וז"ל אסול להטביל כלים חדשים אף לריכא הוא משום שמא יבשה ואינו מן העורב גס דברי ים"ב. אינו כן: **ג** במשנה שמשישקין. כי הכ"ג ונותנן במקום מים מלוחים ועיין מ"ם התו"ע בשם הרמב"ם. מבואר הוא בגמ' דבבי ואסברא לי לית ליה מים יפים הני למה לי למיעבד להו הסקה וע"ם. פכ"ח:

ראשון לציון

פ"ב ב תו"ט ד"ה ואדם בשבת כו' ובימות הגשמים כו' עיין יסל"ח: **בא"ד** ובדברי הרמב"ם יש לי מבוכה גדולה טו' גס המכתם"ל בדף י"ח בסוגיא ד"ה רב ביבי כו' מקבי דברי הרמב"ם מהדדי ועיין שם שביישבו על נכון גס דברי הכי"ף: **ג** בר"ב ד"ה ושוין כו' ונותנן במקום כו' עיין ים סדר למשנה:

תוספות רעק"א

משום הואיל. הריו"ה שם: **ב** [אות יב] תו"ם ד"ה ואדם בשבת. ממים ובוצאה. ואף ביחב"ב דאסור ברחיצה להקר ומוכח מלתא דלשבילה מבוין אפ"ה שרי דמי אינא מידי דשבת שרי ויח"כ אסור. גמרא:

אור גדול

דקאמר בין דבבר ההחיל לאפ"ה ועי"ב לגמור שאר דברים כ"נ לבאורה אמנם במשנה **משמע מפורש"י לאיסור ועוי' בקרבן נתנאל**

ב י ן **תפארת ישראל** **ב ו ע ז**

ז) ודוקא שנטמא כזית (**ב**) : ח) יו"ט : ט) כל הצריך לטבול. דחייב לטהר הכל קודם הרגל [ר"ס ט"ו כ'] : י) דבטובלן בשבת מחזי כמתקן : יא) דנרחה כרוחץ לתענוג ולא כמתקן מגת. מיהו בשכח לטבול כלי חדש מעיו"ט, לף דטבילתו רק מד"ס [כרמב"ם פרק י"ז ממ"א, וע"ז ג"א שכ"ג סק"ס] לפ"ס לא יטבילנו בק יהנגו בשתנה לעכו"ס ויחזור ויטמלנו ממנו. או ימלאנו מים מהמקוה, ויטבילנו כלאחר יד, ולא לא יבוך על הטבילה [שכ"ג ופק"ס] : יב) ר"ל מים יפין שנטמו, והמים

(ב) ומי שהוא בניכר"ע ומכר בלא הגיח ע"ת, ואין לו פנאי לחזור לביתו עי' מג"א [תקכ"ז סק"ם] דיקנה קמחו לאחרים. ועפ"ד אם יש לו פת והבשיל בביתו, יוכל גם בניכר"ע לומר פת והבשיל שלקחתו בשבתו לביתו, יסיח מעבשיו לעירוב תבשילין, בא"י אמ"ה וכו'. לאף שים לו הרבה פתים בביתו, הרי בלרנק יש בריבה [כא"ח ת"ם ס"ם ופי"נ]. ואף שאין העירוב בידו בשעת ברכה, ליח לן בה, דהרי ברכת עירוב תלירות הוא בשעת שלקבלו בפסי' שם"ו, ואילו הכי מותר לקבלו ע"י קטן, אף דלא ס"ל כיבבך הקטן להוציא הגדול. ועי' תמורה [פ"ס מ"ו] דבריה לו קרבן בביתו ואמר שחיה בהמה תמורה על קרבן שבביתי הו"ל כאומר על קרבן זה שלפניו וכ"כ אחרונים הכי [מעילה פ"י מ"ב] ע"ש. ונס תשכחנא בחודה מע"ם, שמותר לפדותו תע"נ שהמעות בביתו [מע"ם פ"נ מ"ד ופ"ד מ"ס] וכ"כ בחשבה דר"נ שאחר שהפירות יקיה מעשר **שאפ"י** בלא הקלה [כמע"ם פ"ח מ"ם]:

עץ ממת שנריך טבילה לכלי להסיק בו. כדי לעלות טבילה לכלי חגב הסקת מים: ומטבילין מגב לגב: מי שהטביל כלים לדעת שירוך בהן זיתים בבית הבד לשמן של חולין. ומלך לדרוך בהן ענבים בנת יין של תרומה. לריך להטבילן פעם שניה לשם תרומה. וכן שם המביל כלים לשם תרומה. ומלך לעשות בהם קדש. לריכים טבילה שניה לשם קדש. ותוהה טבילה יכול להטביל ביו"ט שחין כהן תקון כלי לפי שחין טבילה זו להעלות תומן מידי טומחה חלח לתוספת מהרה: ומחבורה לחבורה, חס המביל כלים ט"מ לחכול פחמו עם חבורה זו ומלך להימנות עם חבורה לחרת ובח להטביל כיון פעם שניה. תוהה טבילה מותר לעשותה ביו"ט: ד מביאין שלמים ביו"ט. שלמי חגיגה. לפי שים בהם לורך לחכילה לחדש: ואין סומכין עליהם. שהסמיכה מסורה מפוש שבות שבכל כחו היה סומך והו"ל מסחפם בבעלי חיים. חלח סומכין עליהם מעיו"ט לית להו לכ"ם הכח לסמיכה שניה: אבל לא עולות. חון מתמידין ומוספין שהן קרבן לבור וזמן קבוע. חבל לח יביח עולת יחיד שחין בה חכילת הדיוט. וחפי' עולות רחיה קרבות בשחר יחות הרגל ולח ביו"ט דרחמנח לחמר (נמדבר כ"ח) עולת תמיה לכם. לכם ולח לגבוה: וב"ה חומרים. מביחים שלמי חגיגה ועולות רחיה. דכתיב (דברים ט"ז) עולת לה' כל דלה'. חבל נדרים ונדבות דברי הכל חין קרבין ביו"ט לח עולות

מטבילין. ומטבילין מגב לגבי. ומחבורה לחבורה: ד בית שמאי אומרים מביאין שלמים. ואין סומכין עליהן. אבל לא עולות. ובית הלל אומרים מביאין שלמים ועולות. וסומכין עליהם: ד בית שמאי

בבצת מיירי. ואיכא לוקימתא הכי בגמ'. וגם התום' כתבו דלההיא לוקימתא ניחא: ומטבילין מגב לגב. כתב הר"ב מי שהטביל כו' לדרוך זיתים כו' ומלך לדרוך ענבים כו'. וכן לשון הרמב"ם. ומראה דנירסתם בבריימא שבגמרא כך היה כיוצ מגב לגב הרומה לעשות גתו פ"ג בדו. ובדו ע"ג גתו. ודלח כרם"י דגורס כדו בכ"ף כדלקמן. וטעמח דנקטה בריימא בתרי גווני ולח בשמן. לו יין. משום דלח שכיחי שיהח נמלך במשקה לחר. והכי טבילות שטוין בפ"ב דחגיגה. ולשון גב הטמו במשנתנו כ"ל שהוח מל' ולחשוך מים מגבח דיבשיה (ג' י"ד). ובלו על גבים לח מלחו מים דירמיה י"ל (ג'). חל שם התפירות העשוים מהחת הבד והגת לוזב שם היין והשמן · [*חבל לפירש"י דלקמן ים לפרש כמו מוטח לוטח שהגב שם הוח לוטח מטח] : ומחבורה לחבורה. פירש הר"ב מחבורת פחת כו'. כ"פ רש"י. וכך טבילה לח מהניח בשום דוכתה. וכ"כ רש"י שח"ל לחזור ולטבול. חלח שירלה להחמיר על עלמו ומש"ה מותר דטבילה שח"ל היח. ומיהו ליתו לטעמיה בכ"ב ג"כ מנב לגב מגת לכד. כלומר שנמלך מגת לעשות בבד וטבילה שח"ל היח ט"כ. חבל הר"ב דחפס גירסת הרמב"ם כמ"ש ה"ל לפרש כאן סיפח כמ"ש הרמב"ם מחבורת מכילת חולין לחבורת מכילת מעשר שני. ה"ג כמ"ש המניד בשם ר"ח מחבורת תרומה לחבורת שלמים וכי חיכח לאהכ"ב קשיח ליה דמ"ב היינו דלדידיה נמי מי ניחח. דהח הוה זו ולח"ל זו: ד ואין סומכין עליהם. כתב הר"ב והוה ליה מפחפם בבעלי חיים וחנן [במשנה ג' פ"ה] חין רוכבין ע"ג בהמה. רש"י. והח דקחמר דכבר כהו היה סומך. בחגיגה פ"ב דף ט"ז דדייק ליה מיהה מדחין סומכין ביו"ט: ובית הלל חומרים מביחים. פי' הר"ב שלמי חגיגה ועולות רחיה. וכ"כ הרמב"ם וכ"פ בפ"ב דחגיגה מהנה ג'. ובגמ' נמי מחלוקת בשלמי חגיגה לכמוך וכו'. והח מתרני נקט דה"ה שלמי שמחה דתנן במשנה ג' ד' פ"ק דחגיגה. דהח נמי חוכת היום הן. ובבריימא שלמים הבחים מחמת יו"ט ביו"ט בפ"ח וכו'. ופירש"י מחמת יו"ט חגיגה לשמחה. וכן הרמב"ם בפ"ח מהלכות חגיגה פהח עולת רחיה ושלמי חגיגה וסיים נמי בשלמי שמחה: ועולות. כתב הר"ב עולות רחיה. חבל נדרים ונדבות ד"ה חין קריבין כו'. חומיל ואין זמן היום כלל. ותע"ב דחגיגה ורחיה נמי יש להן חשלומין כל שבעה [כדחנן במשנה ו' פ"ק דחגיגה] כדו בה במה יחנם ולח יקריבום בשחר היומים. ותנן [בפ] עבר הרגל ולח חג ליו חייב בחמריומו. ובכי מפרש לקמן בבריימח רש"י. ות"ת חע"ג דלין זמן שבעיו יהח רשחי לשוחטן בזמן הוחיל והבעלים חוכלים ממנו ונם הכהנים ונמלח שכל הבשר נחכל. ו"ל כמ"ש התום' פ"ג סוף דף כ"ז דעיקר הקרבה בשביל גבוה וכהנים ונעלים משל גבוה קח זכו: וסומכין עליהן. דס"ל הכח לסמיכה בחיטה ומדרשחי להלילן רשחי לשמוך. והרמב"ם כתב בפ"ח מהל' תגיגה

יבין תפארת ישראל בועז

והמ"ם שבמקום חיסם יפים לשחייה כלשון שנשמעו, וטעם המשחים בכלי חבן, שחינו מקבל טומחה מהמים, ושוקע הכלי עם המים, בחוך המקוה, עד שיסיקו מים למים, ופ"ה זה שעברו המים היפין שבכלי מעשה זריעה. והח דלח מחשב כמחקן המים, כעבילת כלי לעיל דמחשב מחקן כלי. היינו טעמח, דמדמסיק מים, על כרחך שהין לו מים לשחייה, ונזהר שלח לטמחן, ומדלח נזהר, הו"ל מלחת דלח שכיח, ול"ג בה רבנן (ג): יג) ר"ל חבל לח יסיק המים בכלי עץ שמחמת מהמים מד"ם ויצטרך לעבול הכלי עם המים וכרי הו"ל מחקן לכלי. ואפי' בהערמה מסורה. ומע"ג דמילחו בכמה דוכחי שהחירו הערמה הכח שהני דמדעובל ומסקיע הכלי החת המים מוכח שכוונתו רק להטביל הכלי: יד) שכשטבל כליו להשתמש על נב זיחין, ומלך לשמחן על נב טעניו, חו שטבל להרומה ומלך שיהיו לקודש: חו) בהטבילן לחכול פסחו בחבורה זו ומלך לחכול פסחו בחבורה חחרת, וכגון שחבורה הסניו' מקפדת יותר לטהרה מחבורה לשמונה [פי' ספ"ב דחגיגה. ונראה לי דכולהו לח ס"ל הך ז', לח מלינו' מגב לגב, דודחי טבילה שח"ל היח, רק מדלמי לטיפת הלעת, כשחלפו לו כגדי שבת נשבדי חול [בחגיגה ד"ב פ"ב], חלח לפי' תרומה דודחי לינה שהורה קודם, דהכי חין בה רבינו לשומחה [בספחים ליח כ"]. ולח מלינו' תרומה וקודם, דלח חקנו בה רבנן טבילה כחד גברא, חלח לפי' תכורות לסוף פ"ב דחגיגה, דמד"ם לריך טבילה, חע"פ שחור לטבול ביו"ט]. דבבל חלו מחמרין לחזור ולטבול, ובישן סרך חומרה בעלמה היח, לח מחזי כמחקן ומותר להטבילן ביו"ט. חז) שלמי חגיגה בחייב כל לחד להביח ביו"ט. ופלוגחיי' מוזכר בבר [חגיגה פ"ב מ"ג]. יו) דהסיחך לריך להניח ידיו בכל כחו על רחש הקרבן והרי חסור להשחמש בבע"ח מד"ם. ולבבי סומך עליו מעיו"ט: יח) לפי' עולת רחי' שזמנה ביו"ט, טע"פ כהיב בכם ולח לגבוה. חוץ מעולת לבור בזמן קטע: יט) ביו"ט, דס"ל חיכח לסמיכה בחיטה. ומלת לכם דרשו לכם ולח לבלבים. ומיהו נדרים ונדבות, לכ"ע לחסור להקריבן

ג ומטבילין. מיי' פ"ד מה' יו"ט הל"ו"ז: דבשיא מביאין. ר"ם פ"ל מה' מ"ה ע"ח מנ"ם ז' פ"ב מה' מ"ה ע"ב. מביאין כו' וסומכין. מיי' פ"ל מה' מ"ה מנ"ם הל' ט"ו: ה בש"א ..

שנוי נוסחאות

(ו מ ט ב י ל י ן) מגב. בגליון כי"מ ומטבילין את הכלים מגב. נכי"ק ליתא. לחבורה. בד"ל ונכי"ק ונכי"מ ומטבילי' לחבורה ביו"ט.

ראשון לציון

תוי"ט ד"ה ומטבילין כו'. וכדו על גב גתו עיין יסל"מ: ד בר"ב ד"ה אבל לח עולות כו' לכם ולח לגבוה. עיין יסל"מ:

תוספות רעק"א

ד נאות יגן בהרע"ב ד"ה אין סומכין כו' שבבל כחו היה סומך. תמוה לי בסוגיא דף כ' ע א דאמר לך מני ב"ש היא וקס"ד חשתא דב"ש ל"ל סמיכה כלל בשלמי חובה עיי"ש ברש"י וא"ב גם בחול יהא אסור לסמוך משום עבודה בקדשים. ביון דבבל בחו הוא סומך. דאי לאו בבל בחו גם ב"ש אינו אסור וצלע"נ:

לקוטים

ד בר"ב ד"ה ואין וכו' לעיל לגבי"ם וכו' הקשה הל"ד מכם המ"ח דבגמ' דף כ' מסמע דחנח דידן ס"ל דב"ש לית להו הכח נסמיכה ונסמיכה עשמה שלינו דב"ם סבירי שלמי חובה לח בעו סמיכה ע"כ. ולחר המילה ליני מולח מסמעות זה ליכחא דמעיקרא ממלי דח"ל ר"י בר חנח להנח דחמר לך מני ב"ם היח מסמע מהוח סיה מפרש למהני' שכי מיהו היינו משום דס"ל לר"י בר חנח כר"י בר יהודה דבריימח דס"ל דבבבי פלוגי ומיהו מין מזה כום מסמעות וכבכח במב' לפ' כן חשם ליתח לדסייעיה לרב יהחן מבריימח דר"י בר יהודה דחמר כי חלי חנח הוליל הוח דחמר כחנח דמחמי' חם ליתח דמסמע הכי מיהה לין דחמני' מכל לפרשה בין כר' יוסי ובין כר"י ב"ל יהודה והכ"ב שיהבה כר"י משום דעמוקו עמו ובשיטת דקשיון כוחים לגבי דר"י ב"ב יהודה ולדידיה פליגי ב"ם וב"ה כמ"ם הר"ב ור"ם בב"ם הוח דחמר כחלי חנח מסמע דל"ל הוח דחמר הכי חלח לח נפיש הכי למחני' חלח כל יוסי וב"ל הטעם בחנח דטעמח דב"ם היינו משום דחין טעונין סמיכה

הגיגה לפ"ם שמיכה חיטה מעכבת [כריתן פ"ט דמנחות משנה ח'] לח גזרו עליה משום שכות: ה לרגליו. ה"ה לפניו וידיו וחלח נקט. ומפשר דכנותח נקטי לרמזון הרגיל בחמין טוה דבר שוה לכל נפש [כדלקמן משנה ז'] יותר מפניו וידיו שכן פניו וידיו לרגיליס יותר לרמזן בטון: אלא ח"ב לחויין לשחייה. ומיירי כגון בשחה [מהן] ומרכה לרמזן רגליו. דחי לח חיתח כבי ה"ח לית להו לב"ש מתוך. ובבי חיתח בהדיח בירושלמי דלבית שמחלו לריך לשחות מהן. טוש': ובית הלל מתירין. כחב הר"ב דמתוך כו'. כשים בו לורך [חיו] הגלה. עיין במשנה ה' פ"ק: עושה לחם מדורה כו'. ובית הלל קחני לה כדלימח בכרייחח: ן רבן גמליאל מחמיר כדברי ב"ם. לפ"פ שהוח היה מזרע הלל כמ"ש הרמב"ם בפ"ג מעשרה פרקים שהקדים לפירוש המשניות: ואין זוקפין לח המטרה. וכחב הר"ב דבית הלל מחירין משום דחין בנין בכלים. וחיו חייב לגלח לח חם בן עושה מלחכה כגון ממחך. לו מחכך. לו חורג. לו חופר. חבן חבות מלחכות לעלמן. לכל חזרת חוליות שחין בהן גלח משום בנין חין כוזה גלח בבימים ולהלים. רמ"ש. [ופירוש זוקפים עיין במשנה ו' פ"ג דעדיות]: גריציןפירש הר"ב ככרות עבות וד"ל

אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו. אלא אם כן ראויין לשחיה בה. ובית הלל מתירין בב: עושה אדם מדורה ומתחמם בנגדה בג: ן שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר בדברי בית שמאי. אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת בד: ואין זוקפין את המנורה ביום טוב בה. ואין אופין פתין גריצין בו אלא רקיקין בז. אמר רבן גמליאל מימיהן של

טוטות ז"ונח שלמים: ה לא יחם אדם חמין לרגליו. לוכל נפש בחירה שהורה. ונח להבעיר לור בבבל רמיכה: ובית הלל מתירין. ט"ה לעפיר לור בבבל רמיכה: ובית הלל מתירין. ט"המתוך שהותרה הבערה לעורך מכילה הותרה גמי שלח לעורך מכילה כשים בה טרך חיוו הגלה. ופסק הלכה דחמין שהומחו ביו"ט רוחן בהן פניו וידיו ורגליו מכל לח כל גופו. דגזרו יו"ט לטו שבת. וחמין שהומחו מעיו"ט רוחן בהן כל גופו ביו"ט: ן אין טומנין את החמין. מיו"ט לשבת דסברי ב"ם חין חופין חלח ח"כ עירב בפת. וחין מבשלין חלח ח"כ עירב על התבשיל. וחין טומנין חלח ח"כ היו לו חמין טמונין מעיו"ט. וב"ה סברי לחופין ומבשלין וטומנין טל טרוד כל תבשיל בלבד. ומיהו בגמרל מוכח דב"ה גמי בעו פת ובבר וכן הלכה: אין זוקפין מנורה. טל חוליות שבמפרקן חוליותיה חין מחזירין לחוכן דהוי כבונה ויש בהן בלבים. וב"ה סברי חין בהן בלבים: גריצין. ככרות עבות: אלא רקיקין. ככרות דקות. דסברי ב"ם חין חופין פת מרובה ביו"ט

יבין תפארת ישראל בועז

ביו"ט: ב) כ"ל לרבותח דב"ה נקט רגליו, דמב"ם פניו וידיו, דמיכת תרתי קטון וביחתח [בסבח ד"ג ע"ב וק"ח], והו"ל לוכך הגוף טפי, ומלוה טפי, מב"ם דסברי ביו"ט: כא) ומומה מהן דסבירא לי' דלא סברי ביו"ט רק לוכל נפש (ד): כב) דמתוך שהותר הבערה לעורך הותר גמי שלח לעורך. לחבל כל גופו חמור, שלשון ללחי רק למפונקים, והרי כתיב חסר יחלב לכל נפש, דלריך שיהיו שוה לכל נפש. ולפילו הוחמו מערב יום טוב לסור לטו הוחמו ביום טוב [תקי"ח]. ולענין מנילת הסיום נמקום תמה ביו"ט, עי' שבת פ"ג פי' ל"ג]: כג) דמתוך שהותר הבערה ע"י עכו"ם סרי להסיק [מג"א שם]: כד) שם שלח נקט המין טמונים מעיו"ט לעירוב הבשילין. דס"ל כל מלחכה ברוגה לעבות מיו"ט לשבת, לריך שיעשה קלח ממנה מעיו"ט לעירוב חבשילין. ולח קיימל לן כן: כה) מנורה של חוליות שנחפרקו זה מזה, חין מחזירין חותן. וקי"ל דחין בהן משום בנין ומחירה בכלים, ולנבד שלח יתקע בחוזק [ס"ו ותקי"ד]: כו) פת עבה, מדלריך ליטה מרובה ויפריש ביו"ט יותר מדמ: כז) עוגות דקות

(ד) כ"ב התוי"ט. וכ' עוד דמ"ב פה לית לטו לב"ם מתוך. וכ' עוד סגמון הגדול מהור' עקיבא איגר"ח. וק' מה ענין רמזון לשחיה נמחוך, מלד מחוך מכני לפני' מ"ר לשחייה, חלח דרמזויין עדיף מדין מוליל וי"ל. ולפיכי לנב"ם בחי' שבת, שכ' דהם דב"ם לית להו ממחוך, כ"ש דלית להו מוליל, ע"ש. ולפ דרכם לתר [די"ב ח'] ממלי דבמחוך פליגי, משמע דלח"ה לח ליחי לן מחוך לחלוטין, ולח"ל

כיו"ט משום טרחא. וב"ה לומרים תופין פת מרובה כיו"ט. שבזמן שהפת מרובה היא נאפית יפה: וחרי. עיסה גדולה שנאפית ע"ג גחלים משום דבעיא היסק גדול שהגחלים הולכות ועוממות וטרחא היכא. ואין הלכה כר"ג בכל מה שמחמיר כדברי

ב"ש: ז מכבדין בין המטות. שאוכלין שם. שרגילים לאכול ולשתות ע"ג מטות. ומפני שהוא מקום מושב. לא תיסיק שמא יפול גומות כדאיתיקין גבי בית שהוא גדול. ות"ח שלא יהיה שם גומא: מוגמר. לבונה על גבי גחלים להריח בה. תבל לגמר את הכלים דברי הכל לסור: מקולם. כרפיון וגבי מציו תלוין תולה לו [*)בלרו] כשלולהו והיו עושים זכר לפסח דכתיב בים (שמות י"ג) רלמשו על כרעיו ועל קרבו. מקולם כגבור זה שכלי זיינו עמו. תרגוס וכובע נחשת וקולפא דנחשת. ורמב"ם פי' מקולם מכובד לשון קלוס: וחכמים אוסרין. בשלשתן. כבוד משום לשויי גומות. ומוגמר משום דלאו טורח לכל נפש הוא שיהיו לאל למפוקים ולמטוגנים ולמי שריחו רע. מקולם מפני שרואה כאוכל קדשים בשר. והלכה כחכמים: ח פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה. לטי. ולמדו חכמים משחוי הוא ולאו שיהו תכשיט לה. ולא פרתו של ר"ח בן עזריה היתה לאל שלא שכחתו. ושל שלא מיחה בה נקראת על שמו: ומקרדין ביו"ט. כמין מגירה קטנה של ברזל שמיניה דקות ומחכין ומגרדין בה הבהמה ואע"ג דעביד

*) גר"ב ד"ה כנגדו והתי"ט תקן כלפניו. חסורה

לבל יזין לפרש כמ"ש רש"י בפ"ז דשבת דף קכ"ד [ע"ב] דמודה ר"ש בפסיק ריסיה ולא ימות דמ"ל לאסור דלחוייתא חיכא כמ"ש הרמב"ם בריש הלכות שבת. וכבר כתבנו במשנה ה' פ"ה דפסחים. דלאו אלא שבות. וכ"כ התוס' שם בהדיא דע"כ כבוד לאו משום פסיק ריסיה הוא. ואע"ג דלרחייתא שכתבו ים לדחות אלא שאין להאריך. מ"מ מזין דמ"ל דלאו פסיק ריסיה הוא ואפ"ה מסקינן דאסור כמ"ש שם בשמם. אלא היינו טעמא משום דקרוב ביותר דאתי לידי אטווי גומות הלכך החמירו וגזרו. וז"ל התוס' דפסחים אע"ג דרבון שרי לכתחלה לר"ש בכבוד לאסור משום ריח גומות יותר מרבון: ח פרתו יולאה רבון. עיין שפ"ה דשבת. ומ"ש הר"ב לעיל פ"ב דביצה [תקי"ח]. [וג"ל דמלת ביו"ט קאי גם אריחת, דלא ביו"ט ולא בשבת שרי לר"ג, ולא תאמרינן מה לי ריחוד לאו פה לי ריחוד כדלא ביו"ט [ביכורים פ"ג מ'] דהכי פתמיהו בשבות שבת משבות יו"ט [ביכורים כ"ג ב'], והכי גם שבת אם יפצא גומא רק בשבת הוא, דהכי ג"ל לגומא, ופסיק ריסיה לא הוה. רק משום דפיסא לחייבי בשפת, נקט בשוף כ' בני קמאי ביו"ט]: לא) הוא כובע מלחמה. ור"ל גלוי שלם ובני מציו תלויין בשפוד כרוכים ממעל לראשו כמו [העלם] שלובשין במלחמה: לב) זכר לפסח. ואף לי נימא דרבו גמליאל הוא ר"ג הזקן ככתוב על שלל, שהיה חי בזמן שביהמ"ק, אפ"ה היה צריך דין זה שיאמר לבני ח"ל. ולפעד"ז מדהוזכר עם רחב"ע ודברי הוא נמנה עמו בשבועות, וזה היה בן רשב"ג שהרג בזמן החורבן: לג) דמחזי כאוכל פסח בחוץ. ובכי קיי"ל [תפ"ז]: לד) לר"ה, ואפילו בשבת. וקיי"ל דבין לשמירה או לגוי לאסור [פ"ה]. וי"ח דביו"ם נמי מלווה על שביתת בהמתו, וי"ח [שם]: לה) כמו מנדלין, [בטריגלין] בל"ח:

בית אבא לא היו אופין פתין גריצין אלא רקיקין. אמרו לו. מה נעשה לבית אביך שהיו מחמירין על עצמן. ומקילין לכל ישראל להיות אופין פתין גריצין. וחוריפה»: ז אף הוא אמר שלשה דברים להקל. מכבדין בין המטות». ומניחין את המוגמר ביום טוב». ועושין גדי מקולם» בלילי פסחים». וחכמים אוסרין»: ח שלשה דברים רבי אלעזר בן עזריה מתיר. וחכמים אוסרין. פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה». ומקרדין לה» את הבהמה

וכ"ל פת מרובה כמ"ש לקמן אלא להכי קרי לה עבה כבריית ומפרשינן בגמרא דקרי ליה עבה מפוש דפיסא בליסה. ח"ל בחמרא דהאי הגא פת מרובה פת עבה קרי לה. וז"ש הר"ב ואין הלכה כר"ג. וכן כתב נ"כ בשמעה י' פ"ג דעדיות. ובפי' הרמב"ם יש סתירה. דהכא כתב להלכה כר"ג. ובעדיות כתב דאין הלכה כמותו בכל. וכ"פ בפי' שליטי ורביני מהל' יו"ט: [*וחרי. עיין מ"ש שם *) בעדיות]: ז מכבדים בין המטות. כתב הר"ב מפני שהוא מקום מושב לת תיסיק בו'. וכתב הר"ן וכי תימא מ"מ הרי הוא מזיז עפר ממקומו. תיכף למימר דמלטול מן הלד ע"י דבר אחר משום כבוד יו"ט התירוהו ע"כ. ומהאי טעמא נמי לא תאמרו לכבד כשים קליפות ועלמות דלא חזו לפי' למאכל בהמה דאמרי ב"ש לעלטל כמ"ש הר"ב ספ"ג דשבת. ובפרק

ממליע כתב הר"ן בשם הרשב"ח טעם אחר בזה דמידי דהוה בגרף של רעי. וכן כתב בשמו המגיד פרק כ"ת מה"ש: המוגמר. עיין במשנה ו' פ"ו דברכות: [*ועושין גדי מקולם. פי' הר"ב וכו' עיין במשנה ח' פ"ו דפסחים]: וחכמים אוסרים. [*כתב הר"ב] ועטמת דכבוד שמא ישוה גומות. [*וכ"כ] במשנה י"ח פרק ג' דעדיות. ולא הוי בכלל הא דר"ש דלאמר דבר שאין מתכוין מותר דקיי"ל הכי. כמ"ש הר"ב במשנה לקמן. ובזה שלטון כתב המגיד פכ"ת מה"ש. וכיוס וכן נרחה ממה שגזרו בבהמה מקומות שמא יבא להשוות גומות לאע"ג דהלכה כר"ש ע"כ.

חטורה

ז אף הוא. כ"כ פ"י מדעתם פ"ג מ"ו"ל: אומרין מיי' פכ"ח מה' שבת ה"ג ופ"ל מה' ממרן הל' ו"ח מיום פ"ו מ"ח מה' שביו"ט פ"ב ומ"ח מה' יו"ט פ"ב ומ"ו מה' ס"ו דפרים, כ"ב ע"ח פרקים פ"ג מ"ו. מרתי. שבת כ"ד ב"ב יהתם: שבת פ"ו מ"ו ה'ומקרדין מיי' פ"ד מה' יו"ט הל' ב"ו ממ"ג, נתיון ב"ה פוש"ע ס"ו ס"ו מ"ו מקרדין ב"ה פ"ח:

שגויי נוסחאות

מה נעשה. נכי"ק "נעשה להן. שהיו מחמירין. נכי"מ שהו מחמירין. ומקילין. נכי"ק ומקלין. לבכ"י ישראל. וכ"ה במשנ"ב; כד"ע וכי"ק על כל ישראל. וחורי. וכ"ה נכי"ק; כל המקומות וחרין במשנ"ב כאן וחרדין: ז אף הוא אמר. כד"ע. אומר. בין המטות. נכי"ק את המטות; וכ"ה ברמ"ה ד"ו במשנ"ב בית המטות. עי' ד"ס שכיכר מאין יתלה הסוסתא הזאת; המוגמר. כד"ע וכי"ק ומשנ"ר המגמר: ח רבי אלעזר ב"ע. כ"ה בכה"מ ובקה"ד ממשנ"ב ר' אליעזר.. ומיט כאן.

תוספת חדשים

ו הר"ב ד"ה אלא קיקין כו' שבזמן שהפת מרובה נאפית יפה עד כאן לשונו. וכן פי' רש"י כאן לשון המתפוקות היינו עלין דזה אין שייך לומר אלא רק לענין ליסה פליגי ומשום עדיפא אלא נאפית יותר ממה שנתיק ליו"ט עיין שם: (ממהוכ"מ ול"ל): ז הר"ב ד"ה וחכמים מוסיין כו' והלי כחכמים שכ"ל וכ"פ בכ"מ סימן של"ו וסעי' ו ומקו"ל ותקי"ב:

ראשון לציון

ז במשנה מכבדין בין המטות. במשנ"ב ליתא בית המטות וכן בתוספתא ובבריית' בגמרא ות"ל בית המטות בית המכיבה שמוכנין שם שיהו מסובין ואוכלין על גבי המטות אבל בעדיות ליתא בין המטות.

לקוטים

לידין למוד לו לפניו למוד מרי. אלא לת ידעתי היכן מפורש להחיר לפניו לו לידיו לבד. וכפי היכה לת משמע מידי ע"ש. ומרי לדבר עלמו ז"ל. לחמון ידיו במחין לאו שום לכל נפש. וכך לגי לומר. תפ"ה שבבר בהבתי בים שבת (בדרך הו"ת) דרחינת רגליס לת שביחת כולי האי. מ"מ גם זה תמת לחלכה. דרחינת הרגליס בחמין יותר הוא רלוי לכל נפש. וכי הת דחמרינן גבי מרי מרין לכל נפש קחמיה. וכמ"ש בעזה"י בהלי י"ט מילחת בשעמת. דרחינת רגליס בחמין יותר רלוי להחיר. אבל רחינת ידיס

יכין תפארת ישראל בועז

דקות, כל פעם כפי ערכו: כח) חרוות נדוניא מאד, תפ"ה לת תיסיק שיפה יותר מדרכו. והכי קיי"ל [תקי"ז]: כט) [זחפפם]. שהיה דרכן להסב עליהן בשעת אכילה. וקמ"ל דמקום מושב כזה תפילו תינו מרוקף לת תיסיק לחלוי גומות. ומוכחן לחסור תפילו במרוקף, רק לכבד בדבר דך [כביכסטע] או כיוס שרי [בלי"ז]: ל) להניח בשמים של נחלים. וקיי"ל דחסור, דריח תינו נלרך רק למסוקים כלעיל סי' כ"ב. ומ"ש דחסור להניחן בשבת כדי שיריח הבגד, או לשפוך מים מריחין על בגד שמריח כבר, דחפילו להוסיף ריח בכלי חסור [תקי"ח]. [וג"ל דמלת ביו"ט קאי גם אריחת, דלא ביו"ט ולא בשבת שרי לר"ג, ולא תאמרינן מה לי ריחוד לאו פה לי ריחוד כדלא ביו"ט [ביכורים פ"ג מ'] דהכי פתמיהו בשבות שבת משבות יו"ט [ביכורים כ"ג ב'], והכי גם שבת אם יפצא גומא רק בשבת הוא, דהכי ג"ל לגומא, ופסיק ריסיה לא הוה. רק משום דפיסא לחייבי בשפת, נקט בשוף כ' בני קמאי ביו"ט]: לא) הוא כובע מלחמה. ור"ל גלוי שלם ובני מציו תלויין בשפוד כרוכים ממעל לראשו כמו [העלם] שלובשין במלחמה: לב) זכר לפסח. ואף לי נימא דרבו גמליאל הוא ר"ג הזקן ככתוב על שלל, שהיה חי בזמן שביהמ"ק, אפ"ה היה צריך דין זה שיאמר לבני ח"ל. ולפעד"ז מדהוזכר עם רחב"ע ודברי הוא נמנה עמו בשבועות, וזה היה בן רשב"ג שהרג בזמן החורבן: לג) דמחזי כאוכל פסח בחוץ. ובכי קיי"ל [תפ"ז]: לד) לר"ה, ואפילו בשבת. וקיי"ל דבין לשמירה או לגוי לאסור [פ"ה]. וי"ח דביו"ם נמי מלווה על שביתת בהמתו, וי"ח [שם]: לה) כמו מנדלין, [בטריגלין] בל"ח:

להמגרד

*) שם מביא פי' הרמב"ם פ"ש בפתוב שלשם פלי תורי (בראשית מ') והוא תירושלמי כלן ע"ש ובערוך.

להתגרד בו דלחוד [ג' ח'] והגיעל מתמלף בקו"ף שהם ממולח ל' ניכ"ק. וכתב הר"ב והע"ג דעביד חבורה וכן לשון רש"י בפי' המשנה. אבל בגמרא פי' מיהו הך חששא [דחבורה] בקירוד ליתא. ונימוקו עמו דפסיק ריפה מודה ר"ש כמ"ש לעיל. ומיהו הקשה הרא"ם מהא דתנן במשנה ג' פ"ו דגזר הגזיר תופח כו' אבל לא סורק. פי' במסרק דהוי פסיק ריפה דהולם טער[והוי כגוזז כדתנן קוף פ"י דשבת] וכתב ע"ל אלא היה עשוי כעין שלנו ולא היה תולש את השער. אבל שלנו ודאי לאסור ע"כ. ובשם ר' יהושה כתב הב"י סי' תקכ"ג דהפילו בשלנו מותר. תע"פ שמשיר שער מחר שהיו נהגה לא הוי פסיק ריפה. ולא דמי לסורק שער שהוא נהגה ע"כ: ביו"ט. מדלטורייך למתני ביו"ט. ס"מ דבשתי קמייתא דהייט פרהו כו' לאו ביו"ט. אלא בשבת. וכן פירשה רש"י והר"ן בשבת. ומכאן נ"ל דלאיה גמורה למאן דסבירא ליה דאין מלווין על שביתת בהמתו בי"ט שהביאם הב"י בסי' תל"ה והוא ז"ל תמה עליהמאי להו והרי דקדוק גמור ממנתנו. ואל תביבי ממתניתין לעיל דתני נמי במליטתא ביו"ט דהתם משום דבסיפא קתני בולי פסחים הלכך קדים ותנא במליטתא [בי"מ] דעד השתא בכל יו"ט עסקינן. אבל הכא למאי לטורייך למתני כלל. הא קושה מכילתין ביו"ט עסקינן. ותיובתא למאן דאמר שביתת בהמה לאסור גם ביו"ט כמ"ש בב"י שם והטור בסי' תקכ"ב מכלן. בפירש לריפה דמתניתין ביו"ט. ובטעם שאין שביתת בהמה ביו"ט כתב בב"י סי' תל"ה. משום דלא הוי בכלל לא תעשה כל מלאכה דגבי יו"ט. אלא התרבעים מלאכות ותולדותיהן. ושביתת בהמה היינו משום שבות. אלא לאו בפני עלמא קשיא לה. ומ"ש הר"ב משום כלי תרוג. כלומר בגד דכתיב בהורה שהוא תרוג. ומ"ש ואפילו אין הסברה לה בהאי לישנא. ומ"ש הר"ב משום כלי תרוג. כלומר בגד דכתיב בהורה שהוא תרוג. ומ"ש ואפילו אין הסברה לה בהאי לישנא. ומ"ש הר"ב משום כלי מחכות. כ"כ רש"י. כלומר אע"פ שהסברה היא יכולה לקבל כלום: **ו עגלה** של קטן כו' כתב הר"ב ומיוחדת לו ליכב עליה. וכ"כ רש"י. וכתבו התוספות דלא נסירא דמאי ק"ל פשיטא הא אין לך כלי מיוחד גדול מזה. לכך נראה לי דהייט כלי שעושין לקטנים להתלמד להלוך והיא שומדת על עגלה ואוחזת בו בידיו והיא מהגלגלת לפניו עכ"ל. וכדבריהם מוכח בהדיא בגמרא. דאמרינן עגלה כו' דהא סמיך עלה ולרש"י [והר"ב] דהא יושב עליה מכאי ליה. ועוד דלא הוה צריך לפרושי כלל. וכן העתיק הרמב"ם בפרק כ"ה מהלכות כלים שהרי נשען עליה ולא כתב שהרי יושב עליה: **ואינה** נגררת. לשון הר"ב בשבת. וכן לשון רש"י. ותמיהני למה להו לפרושי הכי. דלמי משום מבוזה: ברחים שלהן. קטנה העשויות לכך: מקרצפין. במגרה של עץ שעיסה נסות. ואין טוענין חבורה: **אף לא** מקרצפין. דגזרינן קרטף אטו קירוד. ואין הלכה כרא"ש בשלשה דברים הללו. הלוה במקדין את הבהמה בלבד. משום דבהא קס ליה בשמעתיה דרבי שמעון דאמר בכל מתכון מותר. וקי"ל כוותיה. וחכמים דפליגי עליה סברי כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור ואינה הלכה: **ט** משום שלשה כלים. שהם פירש אחד מהן לאין שבהי כלים הלה כל אחד מהם חשוב כלי בפני עלמו וטמא. תע"פ שבעודן ברחיים הן מחוברים וברחים כלי אחד: משום כלי קבול. התחתונה שמקבלת הקמח שחיקת הפלפלים דרך נקבי הכברה. טמאה משום כלי קבול שכלי עץ שיש לו בית קבול הוא: ומשום כלי מתכות. העליונה שכותשין וטוחנין בה הפלפלין. טמאה משום כלי מתכת. דמשום כלי עץ ליכא למימריי. דפשוטיהן טהורין הלה משום שהתחתון שהוא של מתכת: ומשום כלי כברה. המנפים שהיא מקבלת את הכברה. משום כלי עץ לא מטמאה דאין קבולה קבול. הלה חכמים גזרו טומאה על הכברה משום כלי תרוג. ואפילו אין הכברה של מתכת מטמאה משום כלי כברה: **ו עגלה**. השעויה לשחוק לקטן ומיוחדת לו ליכב עליה: טמאה מדרס. אם היה הקטן יב נעשית העגלה לב הטומאה: ונטלת בשבת. דחורת כלי עליה: ואינה נגררת. בשבת: אלא ע"ג כלים. של גבי בגדים מפני שעושה חרין בקרקע. וחופר חייב משום חורש: **רבי יהודה** אומר להחגרד בו דלחוד [ג' ח'] והגיעל מתמלף בקו"ף שהם ממולח ל' ניכ"ק. וכתב הר"ב והע"ג דעביד חבורה וכן לשון רש"י בפי' המשנה. אבל בגמרא פי' מיהו הך חששא [דחבורה] בקירוד ליתא. ונימוקו עמו דפסיק ריפה מודה ר"ש כמ"ש לעיל. ומיהו הקשה הרא"ם מהא דתנן במשנה ג' פ"ו דגזר הגזיר תופח כו' אבל לא סורק. פי' במסרק דהוי פסיק ריפה דהולם טער[והוי כגוזז כדתנן קוף פ"י דשבת] וכתב ע"ל אלא היה עשוי כעין שלנו ולא היה תולש את השער. אבל שלנו ודאי לאסור ע"כ. ובשם ר' יהושה כתב הב"י סי' תקכ"ג דהפילו בשלנו מותר. תע"פ שמשיר שער מחר שהיו נהגה לא הוי פסיק ריפה. ולא דמי לסורק שער שהוא נהגה ע"כ: ביו"ט. מדלטורייך למתני ביו"ט. ס"מ דבשתי קמייתא דהייט פרהו כו' לאו ביו"ט. אלא בשבת. וכן פירשה רש"י והר"ן בשבת. ומכאן נ"ל דלאיה גמורה למאן דסבירא ליה דאין מלווין על שביתת בהמתו בי"ט שהביאם הב"י בסי' תל"ה והוא ז"ל תמה עליהמאי להו והרי דקדוק גמור ממנתנו. ואל תביבי ממתניתין לעיל דתני נמי במליטתא ביו"ט דהתם משום דבסיפא קתני בולי פסחים הלכך קדים ותנא במליטתא [בי"מ] דעד השתא בכל יו"ט עסקינן. אבל הכא למאי לטורייך למתני כלל. הא קושה מכילתין ביו"ט עסקינן. ותיובתא למאן דאמר שביתת בהמה לאסור גם ביו"ט כמ"ש בב"י שם והטור בסי' תקכ"ב מכלן. בפירש לריפה דמתניתין ביו"ט. ובטעם שאין שביתת בהמה ביו"ט כתב בב"י סי' תל"ה. משום דלא הוי בכלל לא תעשה כל מלאכה דגבי יו"ט. אלא התרבעים מלאכות ותולדותיהן. ושביתת בהמה היינו משום שבות. אלא לאו בפני עלמא קשיא לה. ומ"ש הר"ב משום כלי תרוג. כלומר בגד דכתיב בהורה שהוא תרוג. ומ"ש ואפילו אין הסברה לה בהאי לישנא. ומ"ש הר"ב משום כלי מחכות. כ"כ רש"י. כלומר אע"פ שהסברה היא יכולה לקבל כלום: **ו עגלה** של קטן כו' כתב הר"ב ומיוחדת לו ליכב עליה. וכ"כ רש"י. וכתבו התוספות דלא נסירא דמאי ק"ל פשיטא הא אין לך כלי מיוחד גדול מזה. לכך נראה לי דהייט כלי שעושין לקטנים להתלמד להלוך והיא שומדת על עגלה ואוחזת בו בידיו והיא מהגלגלת לפניו עכ"ל. וכדבריהם מוכח בהדיא בגמרא. דאמרינן עגלה כו' דהא סמיך עלה ולרש"י [והר"ב] דהא יושב עליה מכאי ליה. ועוד דלא הוה צריך לפרושי כלל. וכן העתיק הרמב"ם בפרק כ"ה מהלכות כלים שהרי נשען עליה ולא כתב שהרי יושב עליה: **ואינה** נגררת. לשון הר"ב בשבת. וכן לשון רש"י. ותמיהני למה להו לפרושי הכי. דלמי משום מבוזה: ברחים שלהן. קטנה העשויות לכך: מקרצפין. במגרה של עץ שעיסה נסות. ואין טוענין חבורה: **אף לא** מקרצפין. דגזרינן קרטף אטו קירוד. ואין הלכה כרא"ש בשלשה דברים הללו. הלוה במקדין את הבהמה בלבד. משום דבהא קס ליה בשמעתיה דרבי שמעון דאמר בכל מתכון מותר. וקי"ל כוותיה. וחכמים דפליגי עליה סברי כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור ואינה הלכה: **ט** משום שלשה כלים. שהם פירש אחד מהן לאין שבהי כלים הלה כל אחד מהם חשוב כלי בפני עלמו וטמא. תע"פ שבעודן ברחיים הן מחוברים וברחים כלי אחד: משום כלי קבול. התחתונה שמקבלת הקמח שחיקת הפלפלים דרך נקבי הכברה. טמאה משום כלי קבול שכלי עץ שיש לו בית קבול הוא: ומשום כלי מתכות. העליונה שכותשין וטוחנין בה הפלפלין. טמאה משום כלי מתכת. דמשום כלי עץ ליכא למימריי. דפשוטיהן טהורין הלה משום שהתחתון שהוא של מתכת: ומשום כלי כברה. המנפים שהיא מקבלת את הכברה. משום כלי עץ לא מטמאה דאין קבולה קבול. הלה חכמים גזרו טומאה על הכברה משום כלי תרוג. ואפילו אין הכברה של מתכת מטמאה משום כלי כברה: **ו עגלה**. השעויה לשחוק לקטן ומיוחדת לו ליכב עליה: טמאה מדרס. אם היה הקטן יב נעשית העגלה לב הטומאה: ונטלת בשבת. דחורת כלי עליה: ואינה נגררת. בשבת: אלא ע"ג כלים. של גבי בגדים מפני שעושה חרין בקרקע. וחופר חייב משום חורש: **רבי יהודה** אומר **יום טוב** שלהם. **רבי יהודה** אומר אין מקרדין את **הבהמה** ביום טוב מפני שעושה חבורה. **אבל מקרצפין**[לח]. **וחכמים** אומרים אין מקרדין. **אף לא מקרצפין**[לט]: **ט** הרחים של פלפלין טמאה משום שלשה כלים[מ]. משום כלי קבול[מא]. ומשום כלי מתכות[מב]. ומשום כלי כברה[מג]: **ו עגלה** של קטן[מד] טמאה מדרס[מה]. ונטלת בשבת[מו]. ואינה נגררת[מז] אלא על גבי כלים[מח]. רבי יהודה

לח) במגרה שהיא דקות, תע"ג שעושין חבורה, לא ניחא ליה ובבי: לט) וקי"ל דלאסור, דמחזי כעובדין דחול. ודוקא ברחיים, אבל במחוכה וע"י שהי כלי כשהוי תבלין [תק"ד]לה)במסרק של עץ שעשוי נסות ואינו חובל: מ) הא דנקטו רבנן מן מקרדין, ולא קול"ל רק מן מקרצפין. ק"ל דלהו להמשיעין טעם האיסור, דגזרינן קרטף אטו קירוד. למטס פרוק שבזמנינו דמשיר השער המסובך ומטגוף, הו"ל פ"ר דניחא ליה ואסור [תקכ"ג]: מא) נקט לה הכא לאידי דאיירי לעיל ברחיים של פלפלין. וקמ"ל דכשניטל אחד מהן, מק"ט עדיין, מדאינו שבור הכלי עדיין: מא) הוא הלרנן התחתון שעשוי לקבל התבלין הטחוים: מב) הוא העליון שעתנין למוכו התבלין לטחון ומוקב בהתיהתו. ותע"ג דמסתמא יש לו נס בית קבול, קמ"ל דטמא נס משום כ"מ ועשה מבי מכות כשנטמא ממת. **שיהו** י"ל דלאו היתה של עץ הרי

רשותקין. מיי' שם פרק ג' מהלכות י"ב טוש"ע או"ח סי' תקכ"ג: **ו** עגלה של קטן. כ"ג ע"ב שנם ס"ע כ"ח מיי' שם פרק ב' מהלכות כלים הל' י"ו:

שנויי נוסחאות

רבי יהודה. נכי"מ ורבי יהודה. **שעושה** חבורה. נד"נוכי"ק וכי"מ ובמכי"ר שהוא עושה.. **אין** מקרדין אף לא. במכי"ר בעשות מקרדין אבל לא: **ט** טמאה. נכי"מ טמאים וכ"ה בעורך (ע' לחיים). שלשה כלים. נכי"מ שלש ואינו כלן. **ומשום** כלי מתכות. נד"ע ובכי"ק משום.. : במכי"ר ..מתכת. **ומשום** (נכלי) כברה. וכ"ה במכי"ן; נד"ע ובכי"ק ובכי"מ ובמכי"ר ליתא ועי' ד"ס. **ו** ונטלה. במכי"ר נטלת. (אלא). במכי"ר ליתא בעשות. **כלים**. נד"ע ובכי"מ ובמכי"ר חבלים.

תוספת חדשים

ת אין מקרדין כו' כי"ט. עי' מה לחסיק התוי"ט דשביתת בהמה אינה אלא לאו וכן עיקר לחיסול שביתת בהמה ליתיה בי"ט אבל לאסור מחזי כחיתי מן התורה בי"ט וכמ"ש בגיליון לע"ע כלכות יום טוב. פרי"ח: **חר' בד"ה** אף לא כו' ואין כי' כרא"ש כו' עכ"ל. וכ"ה בס"ש סימן תקכ"ג דהיינו מסיים שזכרים כו' אין מגרדין כו' בסי' תק"ד אין שומטין את הפלפלין כו' בדמיים שלהן. ועיין בהמה לעיל בד"ה כ"ה בין לעני בין לעשיר עכ"ל. ועיין בהמה ס"ה: **תוי"ט ד"ה בי"ט** מדלטורייך כו' והרי דקדוק גמור ממשנתינו כו' עכ"ל. ובין מלווין מבמ"ע ס"ג בהמה בי"ט משום דמחזי כעובדה דחול וס"ל כב"י לדייק מזה

לקוטים

ירים והפיס. כדין עוקר משום שלח לעורך. שלפני המעשנים אין דרכן לרחוץ ידיהם בתמיין כל יום. ולפ"ז בדבר המיין לקנח בו חדם. שלח שלחו שום לכל חדם. לא הזמרה הבעברה. ומה בשתה כאן. ע"ש על לשון הם"ש (ס' תק"ח). (ה"ב): **ו תוי"ט ד"ה עגלה** וכו' וכתבו שתו' וכו' היה נראי לי גומר דרש"י מה לא כתב יושב בתוכה (כמו שבעתיקו שתו' ולכך הקשו) שלח יושב עליה ולישנא דיושב נמי לאו דוקא ולחש"ב תוכ וסי' קוטנו בשומרו עמאה מדרס וכו'

יכין תפארת ישראל יכין

מדמעוקבת בשוליה הוה דינה כשפופרי כלי עץ שמקט"ו [ופיין פ"ב דלים]. וכן משמע מרש"י. ואי"ל עכ"פ החיך יטמא העליון משום כ"מ, הרי הו"ל כ"מ המשמש את העץ שאין דינו כ"מ [כלים פי"ג מ"ב]. י"ל הכא שאני מהמתכות גם הוא עושה פעולה שלימה בפ"ע, ולא מהשב כהטפל לכלי עץ שמתובר בו: מג) הוא המשעי שמהכבר בו הטחין: בד) [שטעמדער] עם לופיס, כמו שעושין גם בזמינו לקטן שיתלמד ליליך, שכשהקטן נסען בו, העגלה מהגלגלת והולכת מעלמה לפניו. ונקט לה הכא דרך משל להמשיעו הלר' יהודה מותר לגרור בשבת ויו"ט: מה) הקטן זב שעשית מדרס, מדשעין עליו, ומיוחדת להשעמן: מו) דחורת כלי עליה: מז) ביו"ט וכ"ש בשבת: מח) על גבי בגדים. דמל"ל תשוב דעושה חרין, דס"ל דבר שאינו מהכוון לפסיד. והרי המופר בגיה הו"ל הולדה דבונה ובכדה תולדה דמוכש

אומר כו'. תרי תגתי מינהו ותליגא דר' יהודה דמ"ק נמי רבי יהודה היא דאמר דבר שאין מתכוין מסור ואתא להתיר הגת לחבריו. ואמר דלא אסר ר' יהודה בעוגלה של קטן מפני שאינה עושה חרין בהלוכה ע"י חפירה אלא כובשת הקרקע וגדוש תחתיה. ועשה טפרה נמוך. וכבר הפסיקה הלכתא כר"ש דאמר גורר חדס מטה כסא וכפסל. וכלבד שלא יתכוין לעשות חרין:

דתמן ועטלא כשבת. התם רבותא קתני דאפילו בשבת עטלא לחבל באיסורא הוי רבותא דאפי' ביו"ט לאסורה: מפני שהיא כובשת. פי' הר"ב מפני שאינה עושה חרין כו'. ולזידך סבר לא שכיח הכי. העופן מתגלגל והוא נגרר ומופר. ולזידך סבר לא שכיח הכי. רש"י. ומ"ם הר"ב וכבר הפסיקה הלכתא כרבי מתניתין דלקמן אומר כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה. מפני שהיא כובשת: ת'. ועיין מה שכתבתי שם בשבת מקדחין כו':

כין תפארת ישראל יכין

דהוה: מט) שמפני שמתגלגלים המיסים, להכי לאוסר מופריס רק מעיק ומגמיך וכובש הקרקע, ולאו מזיז עפר ממקומה. וקיימא לן דהכי שלין מתכוין ולכך פטיק ליפק, שרי:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'

פרק ב מ"א יום טוב שחל להיות בערב שבת לא יבשל בהחלה לצורך שבת אלא על ידי עירוב מתבשיל כזית בין לאחר בין לאלפים נפש לכתחילה שלם וכביצה], מבשל בהחלה לשבת. ויכול לערב אפילו ביה"ש אם לא אמר הוא או הציבור עדיין ברכו. ובלבד שיהא התבשיל מדבר שראוי ללפת בו הפת. לאפוקי דייסא, ואפילו בפקום שפלפתין בו הפת בשלה דקתן בהני מפשאי דאכלי נהמא בהמא, ולרמב"ה ה"ה שאר מיני לפתן וקטניות במקום שאין דרך ללפת בהן הפת דאסור, מיהא יכול להיות התבשיל אפילו צלי, שלוק, כבוש, מעושן, והוא שיהיה ראוי לאכול על ידי הכבישה והעישון, משא"כ בפליח דלא. דפליחה כרותה לא במבושל משא"כ כבוש מפל"ע או בציר והומץ אפילו רק כדי שיתנו על האור ויריחו והוא ח"י מינושען הוי כמבושל, אם נאכל כך מערבין בו, ואפילו במין דגים קטנים שהדיחן כמיס חמין והדחתן הוא בישולן לאכילה או בתפוחים ושאר פירות שבושלים ודגים קטנים שבישלן, וכאין לו תבשיל אחר אפילו על עדשים שבשולי קדירה כשפלפתין בו הפת וכן על שמנונית משא"כ כבוש מפל"ע או בציר והומץ אפילו רק כדי שיתנו על האור ויריחו והוא ח"י מינושען הוי כמבושל, אם נאכל כך מערבין בו, ואפילו במין דגים קטנים שהדיחן כמיס חמין והדחתן הוא בישולן לאכילה או בתפוחים ושאר פירות שבושלים ודגים קטנים שבישלן, וכאין לו תבשיל אחר אפילו על עדשים שבשולי קדירה כשפלפתין בו הפת וכן על שמנונית שנדבק בכלין וגררו והוא שיש בו כזית, יכול למחר, ומצוה על גדול העיר לערב על כל בני עירו ואפילו בלי ידיעתם דרך רעת מניה בעינן לא דעת מי שהניח לו, ואעפ"י שצווה על כל אדם לערב, מ"מ יכול למחר על עירוב זה כסתמא מי ששכח ולאפוקי בשכח על ידי עצלות ודוקא ששכח פעם א', דפעם ב' נקרא פושעני או נאנס או שהניח עירוב ואבד או שאינו יודע לערב או שלא ידע שהייב כל א' לערב וספק על הגדול, ואינו בר בי רב נדאז הוי כפושע, וכל פושע אינו יוצא בעירוב הגדול העירן, וכל מי שהוא בתוך תחום העיר יוצא באומן הנ"ל, אבל מי שהוא חוץ לתחום אפילו הניח עירוב התומין ויכול לבא לבאן אינו יוצא, אא"כ התנה עליו הסניח להדיא והניח הלה עירוב תחומין. ויוכה לאחרים על ידי אחר ויכניה הנוכה העירוב ממקום שהוא מונח שם פפה וחוזר אז המניח ונימל מירי הנוכה ומברך על מצות עירוב ואומר בדין עירובא יהא שרא לנא לאצויי ולבשולי ולאפמוני ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא ונלשכנה"נ בדעתו לשתוש יאמר לבתחילה בפי' ולשתוש כרש"ל, מיהא בדיעבד לא מעכב, כרש"ו וכ"חז מיו"ם לשבת לנא ולפלוני או סתם לכל בני העיר הואת, ומי שאינו יודע בלה"ק יכול לאומרו בלשון שמבין, ובלא הזכיר המלאכות בהדיא, אלא אמר למעבד כל צרכנא הוי כלא אירב כלל, ומכמ"ק כשהזכיר ומפרש המלאכות לא יברך שנית, ובנאבל העירוב או שנאבד דוקא בנשתייר ממנו כזית סומך עליו, מיהא בהתהיל בעסתו ונאבל העירוב נומר אותה עיסה, וכן בההחיל לבשל לאחרים ואפילו לא הניח שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים אינם מבשלים לו מקמחו ותבשילו אא"כ נתן להם תחלה במתנה, ואז מותרים לבשל לו אפילו בביתו, ובאין אחרים או שאינו רוצה להקנות לאחרים י"א שמותר

לאפות בצמצום פת א' ולבשל קדירה אחת ולהדליק נר א'. ובנזכר שלא עירב קודם סעודת שחרית יבשל הרבה בקדירה אחת, ויותר לשבת ולי"א אפילו הרבה קדירות ויאכל מכל א' לבתחילה ובדיעבד אפילו לא אכל מותר לשבת דעכ"פ בשעת הבישול התכוין לאכלו היום נחוץ מבאם הערים ומבשל מין א' בב' קדרות לצורך היום ויותר אחת למחר אסור ברי עבר דגרע מעבר ובישל בסוזר או בשוגג להריא לשבת, דשרי, דהשרמה חיישי' שילמדו אחרים ממנו], וכן יכול לילך מבעו"י בנר לחדר לחפש דבר ויניחנו דלוק עד הלילה, וביו"ט א' דגליות ולאפוקי בר"ה יכול לערב בתנאי אם היום קודש א"צ לערב ואם היום חול בעירוב זה יהא שרי לן וכתב הרמב"א בשם ש"ג דיברך תחלה ולא הבנתי דמי ברכות להקל ושמא א"צ לעירוב כלל דהיום קודש. מיהא לא יבשל אפי' בהניח ע"ת מעיו"ט ביום א' לשבת, ולע"ר רבינו הגרול יצוק"ל בהאפרת שלו מי שהוא בעיו"ט סמוך לחשיכה בביהכ"נ: והוא עיין קודם ברכו ונוכר שלא הניח ע"ת ואין לו פנאי לילך לביתו דלמא"א יקנה קמחו לאחרים ולע"ר יצוק"ל אם יש לו פת ותבשיל בביתו יכול ג"כ בביהכ"נ ליפר פת ותבשיל שאקחנו כשאבא לביתי יהיה מעכשיו לעירוב תבשילין בא"י אם"ה וכו': מ"ב. אין מבשלין כלים חדשים ביו"ט או בשבת דמחזי כמתקן מנא ובשכח לבטל עי' מ"ש בסא"ב דשבת ולהגעיל דוקא בנשרפה הכלי ביו"ט ובשיש לו מים שהרתיח לצורך או"נ, שרי. משא"כ אדם דמותר לבטל בשבת ויו"ט מטמאתו ויזהר מסחיפת בגדים ושער נועי' פס"נ דשבת, ובא"ח סי' שכ"ו וביד סי' קצ"ט: כ"ה ו', ז', ה', י'. מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה, ולהחם ביו"ט מים לרחוץ רק לידיו מותר לא לכל גופו ואפילו אינו רוחצו בבת אחת. אין בנין וסתירה בכלים ואע"ג דבשבת החמירו בכלים של פרקים שדרכם להרקם בחוזק. בי"ט משום שמחת יו"ט התירו לזקוף מנורה של חוליות שנתפרקו זה מזה, ובלבד שלא יתקע בחוזק, ער' שבת פי"ב. ומותר לעשות בי"ט חררות וסתין נדולות ול"ח שיאפה יותר מצרכו. נוהגין לאסור לכבד הבית אפילו במרוצה ורק בדבר רך או בכנף אוז שרי. ואסור להניח בשמים על נחלים, וכ"ש להניחן בכנר בדי שיריח הבנר או לשפוך מים מריחין על בנד שמריח כבר, דאפילו להוסיף ריח בכלי אסור. ולשפוך מי וורדים בשבתות וי"ט למים לצורך נפ"י לבהנים לט"ו ומנ"א אסור ואפילו בנתן למים בעי"ט עכ"פ מוליד ריח בידים ולתשובת גינת וורדים וחכם צבי בנתן בעי"ט מותר, דלבבי ידים ל"ש מוליד ריח, ולא"ר אפילו בנותן למים ביו"ט, לא הוי מוליד, דהרי שופך גוף הריבר המריח עצמו ומערבו במים. כל מה שהוא לנסירותא או לעני לבחמה אסיר בהמה לצאת בו לר"ח ביו"ט כמו בשבת, דביו"ט נמי מצווה על שביתת בהמתו, וי"ת. שחיקת פלפלין ביו"ט עי' פ"א מ"ו אין מנרדין הבהמה במנרדת בי"ט שפני שמשרת שער ולהסיר הזובובים בכלים קטנים והדום שלפעמים עושים הבורה באינו משיר השער שרי, אפילה של קטן תורת כלי עליה ונטלת בשבת ויו"ט, ונגררת בשבת ויו"ט אפילו על גבי קרקע דאינו עושה חריץ בודאי אלא כובשת הקרקע, ולהבי באם נעשה חריץ הוה דבר שאינו מתכוין וליכא פטיק רישא ושרי:

דמקדחין בכלים קטנים והדום שלפעמים עושים הבורה באינו משיר השער ולהסיר הזובובים בכלים קטנים והדום שלפעמים עושים הבורה באינו משיר השער שרי, אפילה של קטן תורת כלי עליה ונטלת בשבת ויו"ט, ונגררת בשבת ויו"ט אפילו על גבי קרקע דאינו עושה חריץ בודאי אלא כובשת הקרקע, ולהבי באם נעשה חריץ הוה דבר שאינו מתכוין וליכא פטיק רישא ושרי:

כל הכלים. ירושלמי שנת פ"נ ה"ב:

שנויי נוסחאות

אין נגררין. כד"ב וכי"ק ונפי"מ ומפשי"ר אינן. בובשת. נכי"ק מושכת ולאינו נכון:

תוספת חדשים

מזה דס"ל דאין מעורין כוי מדלא כתבו זה בטעם הנא ודאי לית למיש מכלן דבא נמי בכתב הרמב"ם דם נהמה מועלת מפא נתנר לית ליה שייך בהמה כמ"ש סריב"ם נסימן כ"ד ומ"ש הס"מ שים לוסרין לבתת מפא כי"ע מפוש דמפתמם נב"ח כיינו מדין מוקה שנזרו הנגן בשבת ס"ה כי"ע אבל הכא בלועה שנין קציפה שים עליה מעי"ש כוחלי שרי. ועיין מ"ת נסימן רמ"ו ס"ק י"ב ובסי' ת"ם סק"ם נלקה שדברי נכוחים (ממהורש"ם ז"ל).

לקוטים

וכו' דמיוחדת ליציפה היא דהא סומך קטן עליה הרי דלא קתמר יוסב הנא סומך הנא שרחיצי לסרמ"ז שכוח ז"ל ג"כ הכין דברי רש"י דיוסב דוקא קתמר והנין בעבו כעוב עשם ודעת ע"ש. (ב"י): ואינה נגררת. לשון הרע"ב בשבת וכ"ה לשון רש"י. ותמיהני למה לנו לפרושי הכי. דאי משום דחנן ונעלת בשבת כו' אבל בחיסורא הוי רבותא דאפילו בי"ט אסור ע"כ תניא. ועוד מהכא ת"ש סק"ם נלקה שדברי נכוחים (ממהורש"ם ז"ל).

תוספת חדשים

כי"ט. ועוד תמיהני לפי מה דתמר בפרק קמא דביצה (דף ט"ו ע"ב) דאין מבשלין לי"ט אלא מה שיאכל באותו היום ולא יותר ואפילו לסעודה אחרת אסור ואפילו לאחר שבת אסור ואפילו לאחר יום טוב אחר אסור ואפילו לאחר שבת אחר אסור ואפילו לאחר שבת אחר אסור ואפילו לאחר שבת

פרק ג א אין צדין כו'. פירש הר"ב דמיד לקנירה וקנירה לא הותרה ביו"ט וכבר כתבתי במשנה ט' פ"ק טעמא דמיחה. והיינו נמי טעמא דקנירה לפי שאדם עשוי לקנור כל שהוא ביחד. ומי לעובדא דמול. וכן לידה אפרו שפעמים שהפלה במלודתו דגים הרבה ודמי לעובדא דמול. הרמ"ה: רבן שמעון בן גמליאל אומר כו'. כתב הר"ב דלמו לאפלוגי אתה כו'. וכ"כ הר"ן בפ' ו' דביצה ובמתניתין ד'. דרבנ"ג דהכא למו לאפלוגי. ועובדא דכוותיה. כמ"ש בסוף בכורים. ולפי"ז דגים לעולם אין צדין כו' דלמא"ם למה חילקו. והטעם מפני שהם מכוסים מן העין כמ"ש הרמב"ד בפ"ב מהלכות יו"ט לף על פי שהוא חיט מפרש דלמו לאפלוגי כו'. ויש לפרש פירוש בגמרא הלא שאין להתירך בזה: **ב** לא יטול מהן ביו"ט. ופספק מוכן לאכול כמ"ש הר"ב. ועובמת כתב הר"ן בפ' שואל משום דכל שים בפומו מן במחובר דרכן של בני אדם לקוט לפומו ביומו ולא מבערב ע"כ. ובפ"ק מסכת ד' כתבתי טעם אחר בשם המגיד. ואע"ג דמסקינן סתמא קתני ביו"ט ולא חילקה בין לאכול לבני מ"מ הסכים הר"ן להתיר בבני אדם"ח שיבא לפניך ספק מוכן ביום שני הלא בב' ספיקות שהיום עצמו ספק קדם היום לף עבדינן יו"ט שני הלא משום מנהג אבותיהן וכי היכי דלדידהו ספק ה"ב לדידן. וספק ספיקא הוא לן למשרייה לפילו בדבר שיש לו מתירין. ועיין במסכת ב' פ"ד דסוכה בבבא ואחר כל הימים כו'. ומ"ש הר"ב בהיסור לקיטת פירות לפי שלקיטה דמיא לקנירה בטעם שכתבתי ליש פירקין. וכתב שם הר"ן ולף לקיטת פירות הספסדים בחותים ומנגדים חסרו לפי שהלכו אחר רובה של לקיטה ע"כ. ובכלן לא התנה הר"ב שיהא בשביל ישראל כדלקמן בתמוס. מבוס דכל שבמחובר ים בו משום מוקצה. ומ"ם לפילו חלבן לעלמו חסורים וכן כל שצייך בו היסור מוקצה לסור לו להנות ביו"ט ממלאכתו של נכרי הט"ם שעשתה לעלמו. ועיין כוף פי"ו

פרק ג א אין צדין דגים. הט"ג דמחיטה ולפילה וביכול מלכות מלאכות הן והותרו לעורך יו"ט לידה דמיא לקנירה וקנירה לא הותרה ביו"ט. ביכרין של דגים. הן בריכות של מים שדגים מגדלים שם. ביכרים של חיה. קרפיפות מוקפין גדר סביב ומניחים שם חיות ויולדות ומתגדלות שם: ואין נותנין. לפני הדגים מזונות דלפסבר להם כלא מזונות ולין מזונתן עליך: אבל צדין חיה ועוף. המוכנים מלחמול: מן הביברין. הקטנים שאין מחוסרים לידה. ורבן שמעון בן גמליאל לאו לאפלוגי אתה קמא אתה אלא לפרושי: כל המחוסר צידה. שלריך לבקש תחבולות כדי להפסו. וכל דהשיב בתריה ומצי ליה בחד שאים לא הוי מחוסר לידה. ואי לא. הוי מחוסר לידה: **ב** ומעשה בנברי אחד. חסורי מחסרת והכי קתני ספק מוכן לחסור ורבן גמליאל מתיר ומעשה) בנברי אחד וכו' ולין הלכה כרבן גמליאל. אלא פירות ודגים שהובאו ביו"ט ספק נלקטו היום ספק מלחמול. ספק נלוזו היום ספק מלחמול חסורים. וכל שלחסור לאכלו לחסור לטלטולו. ולם לורתן מוכחת עליהן כגון פירות דכמיסין שאי אפשר שנלקטו היום. וכן דגים שהבילום ממקום רחוק שאי אפשר שנלוזו היום מותרין. ודבר מוכן שבא ממוץ להחום בשביל ישראל חסור לאוחו ישראל שהובא בשבילו ולכל בני ביתו ומותר לישראל אחר. ופירות לו דגים שהלטלו לו נלוזו ביו"ט רחמון מותרין לערב בלילי יום טוב שי בכדי שיעשו מוך מצי ימים טוביס של רחם הסנה שהם חסורים עד מולאי יו"ט שי בכדי שיעשו. ופירוש כדי שיעשו כדי שיהלמו

*) נרע"ב ד"ה ומעשה נמי נעכלי וכו'.

הפירות

תוספת חדשים

פ"ג א הר"ב בר"ה כל המחוסר לידה כו' מתנות כו' עכ"ל וכ"ם בס"ע פי"ו מ"ש ודגים חסור בכל ענין. **ב** הר"ב ר"ה ומעשה בנברי כו' ולין הלכה כר"ג כו' עכ"ל. וכ"ם בס"ע (שם) וכ"ם כעין ביוס טוב שי מתיר שם. והמתרוסים מחמירים. וכבר ביינתי בשל בני ביתו בס"ם להחמיר בשם (מ"ה). ולענין דבר הבא ממון לחחום לו מן המחוסר בסימן

תוספת רעק"א

פ"ג א [אות יחז] בר"ב ר"ח אין צדין כו' לא חותרה ביו"ט. לדעת הרמב"ן מראורייתא ולדעת חר"ן ופיימתו מותר מראורייתא אלא דרבנן אסרו רישא וכדופסא שהיא לימים תרכה עיין בחר"ן רפ"ג דביצה וקשה לי מיבמות דף קי"ד ע"א רש"א נוהגין חיינו שיונקים מבהמה מחורה ביו"ט. ח"ד אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה אפי' ביו"ט אסור. ומשני ל"צ דאיכא צערא. שבת דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן. ולשיטת חר"ן למאי דאסר סקילה ליו"ט דאיסור לאו ואפאי לא בפשוטו דבי"ט דמח"ת הותרה דישה להשביע הרעבון והוי רק דרבנן ולא גזרו בסוס צער. וצ"ע. אח"כ מצאתי שהרמב"ן בסלחמות פ"ב דשבת בהחיא דחולב עז לקדירה עמד בזה ונדחק עיי"ש. **ב** נאות יעקב בחוי"ט ד"ה לא יפול, דפסק סוכן אסור. בפשטן משמע דס' סוכן בעצמותו חסור וכמ"ש התוס' ישנים בפסכתין דף ג' ע"ב ד"ה אלא לר"י דלר"ג דאמר משום מוקצה לא מריך דמוקצה חמירא וחוי כעין דאורייתא בפסק סוכן דאסור לקמן עכ"ל נראה בוונתם דמלא פריך מפתני' דהכא דפסק ניצוד אסור הא הוי פסק דרבנן: ובויותר קשה למה דמשני שם דפסיקו אחאן לפסק פריפה ס"ם יקשה ממתני' דהכא אע"ג דפסק סוכן חסור. ומ"ש לכאורה לפסקנא דפסקינן לעיל דס' דרבנן בדשיל"מ אסור ח"ג הטעם רק משום זה דאל"כ יקשה הא ר"ג דשתיר ס' סוכן ע"כ לא ס"ל להך כללא דס' דרבנן בישל"מ אסור וה"ק מצינו תנא דפליג הא מעמא דת"ק משעם ס' סוכן, ומהכ"ת לן לומר שני טעמים דס' סוכן אסור וגם בעלמא בדשיל"מ אסור הא ר"ג חרוייהו לית ליה ומ"ל לומר דת"ק פליג בתרתי. אלא ע"כ סוכה דליתא שום חוסרא בסוכן יותר מבעלמא ופליגי רק בדין דשיל"מ אלא דלשנויא קמא דאתאן לס' פריפה סוכה לוסר בשעמא דסתני' דהכא דס' סוכן חסור אבל לפסקנא סוכה בהיפוך. וג"ם לרינא בס' סוכן וחמאבל מתקלקל ער למחר דאין בזה סדין ישל"מ. זולת דנאמר דגם ר"ג ס"ל דס' דרבנן אסור בישל"מ אלא דבעלמול לא הוי ישל"מ כיון דיבול חיום ומחר לשלמל ועיין ובזה מיושב קושית הלח"מ פ"ב מהלכות י"מ: [אות כ] בא"ד ומעמא כתב הר"ן בפרק שואל משום כוי. דברים המוחים הם דבמתני' דהכא בעבודה שעשה מעי"ם ל"ש משם זה. ובאמת הר"ן לא כתב כן אלהיא דהכא אלא שכ' כן אלהיא דאמר ר"ם א"י שהביא דורון דאם יש בפיניו מחובר אסור ולערב אסורים בב"ש. ובזה לפנין איסור לערב בב"ש בין דלית בי' משום מוכן רק משום שלא יהנה מפלאכת י"ם ס"ל להרבה פוסקים דפפיקו מותר. וע"ז בא הר"ן ליתן מעם דאא דבהביא דורון אסור לערב משום דהרבן של מביאים דורון לבא מהנלקט ביומו. אבל במעמא דמתני' דהכא גם הר"ן מודה דהחמעם משום דפסק מוכן אסור. וכ"כ הר"ן לחריא בפשנתנו דהכא. וחחוי"ם בכאן בפחכ"ת לא דק. נאות כאן בא"ד ועיין ספי"ו דשבת דהחם נמי אסור לשחות בעצמו. דבריה אלו חמוהים דאם הלא הוי מוקצה איך משקה לבהמתו

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב א) כל מלאכה שלורך מוכל נפש מוחרים ביו"ט מדלוריימא. רק קנירה טחינה לידה ודוממן, ברגילין לעשותן לימים רבים, לאסור מד"ם [במ"ם פ"ח מיו"ט], ולרמ"י ומוספות הכך לאסורים מדלוריימא [חל"ה]: ב) [פימטייכע]. ולפילו בביבר שאינו גדול שאינו מחוסר לידה, אם המים עכורים שמשמנין בו הדגים מולך ומילך, מחוסרים מטעם מוקלה. מימו במים לעוים מוחרים בביבר קטן [חל"ו מג"ח סק"ח]: ג) שמא יבוא לאכלן: ד) שהוכנו מאחמול [במחנן היום: ה) [טיטיערנאדעטן]: ו) שלריך לעודו במלודה: ז) דמעני לה בחד שחא: ח) להאחילן ולעודן ולמולכן. וקיימא לן כרשב"ג [שם]: ט) דספק הסנה, ר"ל ספק אם הוכן מאחמול. לחסור: דס"ל

פ"ג ב במשנה אלא א"כ ניצודו מערב יום טוב. ובברייחא ר' שמעון בן אלעזר אומר בא ומצאן מקולקלין מערב יו"ט בידוע שמערב יו"ט נצודו ומותרין בא ומצאן מקולקלין ביו"ט בידוע שביו"ט נצודו ואסורין. ובגמ' מקשה רישא אפיפא דמרישא משמע דספקא אסורין ומסיפא משמע דספקא מותרין ומסיק דספקא נעשה כמו שנצודו ביו"ט ואסורין. ועי' בפ"י דהניח בצ"ע דלמא בספקא יש חילוק בין יו"ט א' לב' כדראיתא בש"ע (סי' תצ"ז ס"ו) וכמבואר בהר"ן דביו"ט שני הוי ספק ספקא, וכן מצאתי קו' ע בישועת יעקב (סי' תצ"ו). ולא ירעתי התחלה לקו' דהא החילוק בין יו"ט א' לב' הייט בזמח"ו דבקיאין

יום ממקום שנתלגו ויביאו לותם מן המקום שהביאום. ועיר שהיתה נעזבת בלילה לריך שיתנו לבקר בכדי שיעבור: אלא אין רצוני לקבל ממנו. שלמי חגיגה לותו: ג בהמה מסוכנת. הוא ירא שמא תמות ואין לריך לה שכבר סעד שעודנו: לא שחוט אא"כ. יודע הים שהות ביום לאכול כזית צלי הימנה: מבית שביותתה. שהות מזון ומופנה מעורו ושומו. ואין הלכה כרבי עקיבה: לא יביאנה במוט ובמטה. בשני בני אדם

רז מבית שביותתה[יו]. שחטה בשדהיז]. לא יביאנה במוט[יח]. ובמוטה[יט]. מותרין הן. אלא שאין רצוני לקבל היטנוי]: ג בהמה מסוכנת לא ישחוט. אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי יב]. רבי עקיבא אומר אפילו כזית

דשבת. שחפילו בשבת עצמו לא תסרו להוות ממעשה הנכרי כיון שאין בהם מוקלה. וכמ"ש. וכדתנן נמי בהדיא במשנה ה' פ"ב דמכשירין לעיל מיתן. וכ"כ הרמ"ם. ואם לקטן בשביל ישראל זה אם מותרים לישראל אחר לערב מיד יש מחלוקת בין הפוסקים כמ"ש בסימן תקט"ו ואני לא ראיתי לגה לפרש דברי המשנה ופירושה. ומ"ש הר"ב ודבר מוכן שבת מחוך לתחום. כוודלי בא מתוך לתחום מיירי. והספק פירשו במשנה ו' פ"ב דמכשירין. ואסור זה פירש הרמ"ם בהלילה. אבל במלטול שרי לכון דשרי לישראל אחר בהלילה. אין לו דין מוקלה לאסור במלטול. וטעמא דאסור לכל בני ביתו כתב המגיד בפ"ב מהלכות יו"ט דהלדתייהו נמי הביא כדאמר בפרק בכל מערבין [דף מ"ח ע"ח כל דאתח לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתח] וטעמא דמותר לישראל אחר. מעא"כ בגר שהדליק הנכרי בשביל ישראל דתנן סוף פרק ט"ו דשבת. ולא חלקו בית לבין מבירו. כתב רש"י דיל דגבי אסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי ודיין אם אסרוהו ע"ז. °טעם אחר כ"ל דמון לתחום אסור גזירה שמא ישלח בשבילו והבא בשביל זה מותר לאיכא למגזר בית שאינו מכירו. ע"כ. ומ"ש הר"ב דמותרין לערב בליל יו"ט בני מיין ריש פ"ק מ"ם שם: מותרין הן. בטלטול. ומיהו בחילה מודה לחכוריס. והכי איתא בגמרא. הר"ן. וא"כ ת"ק דפליג עמיה בטלטול לייריי. וז"ם הר"ב וכל שאסור לאכלו אסור לטלטלו. לא מסוס דעד השתא לא לייריגן אלא בחילה אלא שבת לפרש כל דיני ספק מוכן: ג אלא א"כ יש שהות ביום לאכול. ליטנא דאמרי' דייקא. דאע"פ שאינו אוכל כיון שהיה יכול לאכול סגי. דהא אמרינן הוחיל [כדפסק הר"ב בהשנה ג' פ"ג דפסחים] ב"י סי' תל"ח בשם רבי יהוחס: ["יש שהות ביום כו'. ז"ל הר"ב אלא א"כ יודע שיש שהות כו' ולא ידעתי מה הוסיף בפירושו על לשון המשנה. דאיתא יודע שהוסיף הוא ללא לורך. גם שם נאמר שנירסתו כמו שהוא בסדר המשנה דבירושלמי וכן הוא בספר הרא"ם ג"כ אלא א"כ יודע שיכול לאכול כזית אלי ממנה [משנ"י]. אלחי לא הוסיף כלום אע"ם שיש שהות ביום ג"כ ללא לורך זאת מצינו" שבמשנה [ירושלמית]: רבי עקיבא אומר אפילו כזית מי. עיין מ"ם בזה בסוף משנה ז' °פי"א דמגילה]: במוט ובמוטה. פי' הר"ב בשני בני אדם משום דאוטה מלמא. וכ"כ רש"י והר"ן. ואין לוטס לומר שהאחד טשא במוט והשני במוטה אלא שאיש טשאים במוט לאחת. לו במוטה. וכן הטתיקו הרמב"ם [בריש] פ"ה מהלכות יו"ט. ומור סי' תל"ח. במוט לו במוטה. אע"פ שאם לא הזכירו אם בשנים או בחד. ומלשון הרמב"ם בריש פ"ה נראה שסובר דבשאת מוט בחד. וכ"ל לרש"י הכריח פירושו ממה שנאמר גבי מרגלים (במדבר י"ג) וישאו במוט בשנים. דמ"מ דשאם נשיאת משא בשמוט היה בשנים. ובגמרא פרק ה' דסוטה דף ל"ד ממשע שנאמר במוט לחיי יודע שהיה בשנים. מת"ל בשנים. בשני מוטות. מבואר יותר דשאם בשנים נשאת המשא שעליה. וח"ש בפירש"י שם דדייק מויטאוהו דמשמע שנים מ"מ לחי ספיר הכא. דמדאמר הכתוב שנשאו שנים במוט. ס"מ שכן היה נשיאת משא שבמוט. וז"ל רש"י הר"ם דלקמן. דדרו ברגלה לדרו בחגרת יפהה ביו"ט בשני בני אדם. במוט על כתפיהם. ע"כ. ס"מ שסובר שכן דרך נשיאת המוט. וזו תשובה לדברי הרא"ם. שהבית ליהיה ממוט דשל כפרייס דו"ק [°דאי ללו ממוט שלמו דשאת שהות בשנים. אלא דוקא מדכתיב בקרא ויבאוהו. כדברי הרא"ם. ח"ל תנא דמתני' דשמעת קתני במוט. ולא הזכיר בלשון

יבין תפארת ישראל יבין

י) דס"ל שפק הכנה מותר. וקי"ל דספק הכנה אסור [תלי"ז]: יא) שלמי שולמו. ועי' בקונטרס הרוכלין בכללי הכנה: יב) אחר שלגה נפשה. וא"ל לשער בכדי שיעשטוה ויבדקנה תחלה. מיהו משוכנת דים חשם שפסד שמת תמות, מותר לשחטה אפילו בשמת שיהו אוכל ממנה. אבל בריאה אסור לשחוט בשמת אא"כ בשמת יאכל ממנה כזית [תלי"ז]. וע"ל דנקט לני, משום דמתבשל מהר, גם שת"ל מליחה, וא"ל שלחה תת"כ [כי"ד פ"ו]: יג) דשם אין לריך הפשט. וקיימת לן כר"ע בזה אפילו מחבירו [פ"ו שם] ונם רמב"ח [שם פקי"ג] כתב דמוחים מכמים לר"ע בזה: יד) מייני בבריאה לו משוכנת: שו) [שהמנע]: שו) [מרתנע]. דאוטאו מלמא, ומזגזל יו"ט:

אור גדול

דבקיאין בקיבוע דירתא וא"כ יו"ט א' ודאי וב' אינו אלא מנהג אבותינו אבל לדידהו שהיו מקדשין עפ"י הראי' תרוייהו יומי סמיכי הויין וא"כ בזמן ר' שמעון בן אלעזר ודאי לא חי' חילוק בין יו"ט א' לב' ולק"מ. אמנם יש להקשות בא"א קצת דאף לדידהו מקום ששלוחין מניחין אין עושין אלא א' בוודאי והרחוקים ב' מס' וא"כ י"ל בידוע שמעיו"ם ומותר אפילו לעשין יום ג' בוודאי. בידוע שביו"ט ואסור אף לעשין, ב' מס' דבס' הוי ס"ם ולכך קאמר בידוע. אמנם נראה ליישב דהנה יש לדקדק על הר"ן דכיון דבכל יום הוי ס"ם בין א' בין ב' כה"ג אין מחיריו שום א' כם"ש התוס' ב"ק (דף י"א) ובבב"ד. ודוחק לומר דחר"ן פליג על התוס'. וכן ס' בש"ע כהר"ן. ונראה דכיון דאין בקיאין בקיבוע דירתא ואוסרין ביום הא' שוב לא סהר, ואף דמנהג אבותינו בידינו ויש לנו דין ספק ס"ם בין דל"ש סתרי מותר אף דנזרינן דלמא נר המלכות ומשתכח וא"כ יחיו ב' הימים בס"ם כולי האי לא מחמירינן השתא בין דאין שם להחמיר ולא סתרי ודוק. ועוד דאם אז ג"כ יאמרו בא' ויתירו בב' שוב ג"כ לא יחיו סתרי ואין קלקול כ"כ, וא"כ בזמן שמקדשין עפ"י הראי' חוי תרוייהו אסורין דהוי ס"ם דסתרי ואין מתירין לא בא' ולא בב'.

שנויי נוסחאות

הימנו. נכי"ק **מסנו**. **ג** יש שהות ביום לאכול **מסנה בוית צלי**. נכי"מ יודע שהוא יכול לאכול. צלי מבשר יום וכ"ה כד"ק ובמ"ק ובמכי"ל (ובכס ידוע). והטופת יודע עניף וכן כיה גי' כת"י והרע"ב ונ"ל הפסק הקודה אחר מלא יודע ועי' פי' דלהו דוקא שיאכל מגה שים שהות כו' ועי' הוי"ט וקרוב לזה הטסת הוא בספרים מ"ו ע"ב (ד"ם). ודכרי מכוונים שם וכמו שהות בכת"י שם. ובמוטה. בד"ב ובמכי"ל ובמשה; נכי"ק ובכי"ף ובמשה.

תוספת חדשים

נסימן תקט"ו: **ג** הר"ב ר"ח מבית שניחתו כו' ואין כל כר"ע. וכ"ם בס"ע סי' תל"ח ס"ו. וכתב ט"ז שם דשם יכל לאכול כזית אפילו אינו מוכל ממנה שרי לכל בבריאה צריך דוקא לאכול ממנה כזית. ואם שחטה בשבה לא יביאנה כמוט ג"כ: (שם):

ראשון לציון

פ"ג ב תוי"ט סד"ה לא יטול כו' שם לא נגע כו', עיין יסל"מ: **ג** ברע"ב ד"ה מבית שניחתה כו' ואין כל כר"ע עי' יסל"מ:

תוספת רעק"א

לבהמתו והתם לא נזכר מזה רק באם מילא א' מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור דנהנה ממלאכתו. ולא מיירי שם כלל מדין מוקצה דבין דבעצמו יכול למלא ליכא בו מוקצה. ומיירי רק מדין נהנה ממלאכת א"י בשביל ישראל: [אות כב] באד"ו א"ב י"ל. עי' מג"א סי' ש"ח ס"ק ס"א דאבנים שהם מוקצה אם הם כבידים סותר לישב עליהם דמוקצה מותר בנגיעה כ"ו שאינו מזיז ממקומו עיי"ש. א"ב בלא"ה א"ש הך דכבש דאין מזיז בדרך הלוכו: [אות כג] באר"ד טעם אחר ל"ל. עדיין יקשה אמאי לא אסור משום שלא יהנה בפי בחדליק

נר ומוכרחים לטעם הא' לחלק בין תחומין דרבנן להדלקת נר שהוא דאורייתא: **ג** נאות כרך בתי"ם סוף ד"ה ר' עקיבא. פי"א דמגילות עכ"ל. דהרבה פוסקים פ"ל דדם אברים שלא פירש שרי ניחא הכא. ואולם מ"ש שם בשם הרמב"ם דדם אברים שלא פירש אסור. אלא דהתם במקדש התירו שבות למלחו. א"כ יקשה הכא היכי שרי לאכול חי ואי דבאמת ע"י שליחה הא דשוחקים בתבו דשיעור שליחה בשיעור בוית צלי. ואיי זו כתב בשיטה מקובצת כאן דמסתני' דהכא ראוה מוכרחת דדם אברים

דלמוט טוב מלה דלמחמע מיניה דמכנים. מהיכה שמעינן דס"ל דוקא בכנים. והכי מוט של כפרייס לימו בכנים. וסגי בלחד. דא לימה סכרה כלל וכלל שהתנה יסמוך על הדקדוק של ויפתוהו שבכתוב ההוא שנאמר בו במוט. שעל ידומו המוט הוא לקלי. דלילו וישמוהו היה מלומר בכתוב. היה בהפסר לומר כן מה שאין כן בהפסר הוא מוקדש. ולפ גם לזהת לה ניחא לי. מדלמרינן בפרק לילמים הגז [קל"ו ע"ב] דלמון תורה למוד. ולמון חכמים למוד. ת"ל היקך יסמוך החנה על לבון תורה]: אבל יביאה בידו לחבריס כו'. עיין ריש פרק ד': ד אין זה מן המוכן. פירש הר"ב דלילו מבוש מיקלה וכו' וגרלה כדן כו' [במסנה ג' פרק ה'] והכי קלמר לין התרתו היתר. ולימו מוכן להיות כשר. וכן כתב רש"י. וקשיה לי דלמ"ג דוקלי דלימלה דלין זה מן המוכן מוכיח דלימו מוכן ליו"ט וחכור לפילו דיעבד ברלהו והתירו. מ"מ מידי הוא טעמל שלה ירלהו חלה מבוש שגרלה כדן כו' והגע עלמך חס עבר ולן מי לה הוי דיבו דין. דכולי הלי ודלי לה החמירו בכבות שלכם. וכמו בלילך דתניגן נמי גבי דלה ינין לקמן בפ"ב דוקלי חס קידם דמקוצעת וכן בחלילה ויבוש. וכן הבילו הרי"ף והרל"ם לקמן לכולהו כבי דהיכי מתני הילוכלמי וכולן שבשו בין לכוסין. בין בוגנין בין מוקלין. בין מוטעים. מה שבשו עבוי בבכה ולל"ל ביו"ט. [*ומיהו לין כל כך ריחיה מסירגבלמי. דהה הרי"ף והרל"ם מסיימו ביה. וממעינן מינה דמלן דעבר ולקני בבבת מקרקעי. תו מטלטלי. הקלחתו הקלילה. פ"ב. הלכך י"ל דלה לחזרו מה שעשה עבוי ללה לענין המעשה שנעשה שהוח קיים. לבל היכל דלילה ליסורין לריס הוח דרבע עליה]. והגה בפירש"י שהעתיקו התוספת לה נכתב וה"ק לין התרתו כו' ומהוס כך כתבו לרש"י בדיעבד מותר. והקנו מליהת דלין זה מן המוכן דמחמע דלסור לפי' בדיעבד. ולפיכך פירשו הס דלמ"ג דבשלר דוכתי לית ליה לר"ם מוקלה הכל לסור לפילו בדיעבד מטעם מוקלה. מבוס דלית ליה דלין רוחין המוס מבוס דהוה כדן וכו' הלכך לין זה מן המוכן. ללה דוי דעתיה עלויה מלחמל. וכתב הר"ן מבוס דמי יימר *דמזדקק ליה חבס כדלילהת בס"ם כירה. פ"ב ["ותמהני לפוק ועיין בפירש"י שבבוגיל ותמלה שבלרבעה מקומות פירש דלין זה מן המוכן דלסור בדיעבד הוה. וכן מוכח להדיל ג"כ בהבוגיל עלמה דבדיעבד נמי לסור. ובמסנה ג' פ"ב דתרומות הבלהי לקלת הסוגיל. וע"ם] והרמב"ם כתב הכלכה כר"ם. לפ"ג דר"ן ול"ם הלכה כר"י טעמייהו כמ"ם הרי"ף מדלילהת בגמרל דלמי ודילמי לל חזי בוכרל ביו"ט ול"ל למי ספיר עבוד. ויש פ"ם בפי' הרמב"ם ז"ל ם"ם ושומטו בבור ל"ל והטלהו מהבור: ד בהמה במתה כו'. [*כתב הר"ב בבהמת קדשים מיירי דקתני עליה ועל החלב מה חלה דקדישת. לף בהמה דקדישת. גמרת ומה ת]פי' הר"ב בהמת קדשים במתה לסורה וטעונה קבורה כדתנן במסנה ג' פרק ז' דתמורה. וע"ם. ומ"ם הר"ב דבהמת חולין מתתכין כו' וה"מ כשהיתה מסוכנת כו' דלל"ה ביו"ט קיל"ל כר"י דמוקלה לסור כמ"ם במסנה ג' פרק דלקמן ובמסוכנת מיהל מודה ר"י דסרי. וכבר כתבתי בזה במסנה ד' פכ"ד

ממסכת

אבל מביא. עי' יומלמי כלן פ"ר ה"ל: ד בכור שנפל. כ"ה ע"ב: רש"ל. כ"ל פ"ל ענם פ"ר פ"ב: ד בהמה שמתה. כ"ל פ"ב ענם קנ"ל פ"ג פ"ר. מכלי יו"ט פ"ב פל"ל פ"ג פ"ח פי' פקי"ח פ"ד ו':

שנויי נוסחאות

מביא (בידו) כו'. בד"ס וכי"ק ובמכני"ר מביאה.. וכ"ה בכי"מ (ומס ליתה). וכ"ה בכמ"ל ומס פירוש הרמב"ם ד' בוגיגו (ובס ..אברים אברים שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחול), ויותר טוב שהיה כתוב זה אחר ובמוטה (ד"ס). ד מומחה. בד"ל ובמכני"ר המומחה בכי"ק ה מ מ ח ה. מבעוד יום. בד"ל וכי"ק וכי"מ. ד וכיעשה ושאלו. בכי"מ משאה.. וכ"ה בד"ל וכי"ק ובמכני"ר וכהס ששאלוה; בכי"ם ..ובאו ושאלו.

תוספת חדשים

ד במשנה ר"ש לומר. בס"ע סיימן תל"ת ס"ע פסק כר"ם אבל מולד כמותו ועבר ולהבו בי"ט נשתו על פיו. ומסיים רמ"ה לם נפל לעבר לסור להעלותו אלא עושה לו פרנסה בשלומו:

תוספת רעק"א

אברים שלא פירש שריא ובשער המלך פ"ו חי"ב מהל' מאכלות אסורות כ"ת ב לישב לשישת חרמב"ם דיל דכוית חי חיינו לאבול ע"י חליפה בחומץ ד"ה ר' כמ"ש בחרמב"ם שם: ד נאות כהז בתוי"ם ד"ה אין זה. דמוזקק לי' חכם. ור"י דשדי אף דמחמיר בכ"ם במוקצה יותר מר"ש מ"ם ביון דס"ל דוקין מומין בי"ם לא הה מוקצה דדעתו להראותו לחכם ד נאות בנוהר"ב "ה בהמה בבהמת קדשים מיירי. ור"ת שחי' מטופק דס"ד דשרי משום בניון קדשים. ת"ש:

אור גדול

ד במשנה ואם לאו לא ישחוט. לכאורה למאן דס"ל נבי אפרוח שנולד ביו"ט דמותר משום הוואיל ומחזר ע"ג מ ו בשחיטה. א"ב לפי"ז בכור שנפל בי' טוס ביו"ט נימא הואיל ומחזר יוצאו. ועי'. (שם) אין זה מן המוכן. עיין בתוי"ם ד"ה אין זה מן המוכן בו' דוחאי לישנא דאין זה מן המוכן מוכיח דאינו מוכן לי"ם ואסור אפילו דיעבד כו'. והנה יעויין בנמ' [כ"ו ב'] רש"י ד"ה חכמים אומרים אין זה מן המוכן כו' איבא למימר דנולד הוא ומומו עמו דשרי דיעבד קאמר וקשיי לאבוי כו'. מבואר מרש"י דהכרח ליבא דרוקא דיעבד רק דאיבא למימר הכי ולכך לרבה בר רב הונא ל"ק רק לאביי דפשיטי. ולהלן שם ברש"י ד"ה אי זת מן המוכן. כתב ומחשתא ע"כ ושוין כו' בדיעבד קאמר עכ"ל א"כ מבואר דס"ל לרש"י דסוברה הוא וקשיא נמי לרבה בר רב הונא. וא"כ לבאורה דברי רש"י סתרי אהדדי. ותנראה דאפשר דיה תלוי

יכין תפארת ישראל יכין

עבר והעלהו, לף וכו': כד) לף דר"ם לית ליה מוקלה, במוקלה מהמת לסור מודה. דס"ל לין רוחין מומין ביו"ם. ומולה נמי בדעת לחבירים דמלן יימר דמזדקק ליה חכם. [רש"י כתב דלסבי לין רוחין מומין ביו"ם, דהוי"ל כדן דין. וכ"ל דמס"ע לל דמי לבתר פורתל ת"ם דמותר ביו"ם, דהתם מתחלה מותר היה, משל"ה שכל מתחלה לסור היה, עוד כ"ל דמס"ה סוס שכל כדן דין, משום דמעיקרל סוס ממין גבוה, דחוי למזהח, ובשלת ממין כהן, וכו"ל ספיר כדיני ממונות ופי' ת"ת רמ"ז תל"ת סק"ס]: בה) בבהמת קדשים מיירי ומה"ט קלני סהמת שמתה, דמשמע לפילו היתה מסוכנת מעיו"ט, ולי במולין כס"ג ירי' לעלטלה, דמוקלה ליכל דהרי מעיו"ט דעתיה עליה לכבים [ת"ת תקי"ת]. לבל הכל דבקדשים, לפילו במסוכנת בעיו"ט לסור לעלטלה. דלמ"ג דלכסיפנה בחיה חזיל לכלבים, ע"כ בעי העמדה והערכה, וכשמתה לי לפסר. להכי לריכה קבורה ולל חזיל למידי. ולפילו בקדשי בדק הבית דלר"ם לל בעי העמדה והערכה [כמטשת י"ת כ' והמורה

יזיזנה

ומקום ממקומה: החלה שנטמאת. היינו רחויה לכהן ביו"ט. [א]לא להסקה לו לתתה לכלבו דמין מצערין קדשים מן העולם ביו"ט. ואפילו ע"י לכילת בהמה. דגזירת הכתוב היא שאין קדשים טמאים מתבערים מן העולם ביו"ט: [ב] אין נמנין. מין פוסקים דמים להיות בניהם שלשה בני אדם לומרים בהמה זו בשלשה חלקים זה לכל אחד: ושוחטים ומחלקים ביניהן. למחר לצלים ולרביע ואין מזכירין פיסוק דמים: שוקל אדם בשר. תע"ם שאסור לשקול בליטרא דהוי מעשה חול מותר לשקול בכנגד הכלי וכנגד הקופין ולמחר ירלו הקופין והכלי כמה משקלו: וחכ"א אין משניחין. אין מעיינין בכף מחזיק כל עיקר. ואפילו לשמור הבשר מן העכברים אסור לפוס לתוכו בכף שמא הוא ומחלקין ביניהם כיצי עביד שידעו למחר כי'. ומשניח

החלה שנטמאתה. ונכנס לבית המדרש וישאל. ואמרו לו לא יזיזם ממקומם: [ג] אין נמנין על הבהמה לכחחלה ביום טוב[ד]. אבל נמנין עליה מערב יום טוב. ושוחטין ומחלקין ביניהן[ה]. ר' יהודה אומר שוקל אדם בשר. כנגד הכלי. או כנגד הקופין[ו]. וחכמים אומרים אין משניחין

ממכת שבת: החלה שנטמאת כו'. כתב הר"ב היה רחוין לכהן ביו"ט. אף להסקה לו לתתה לכלבו. עיין מ"ש בזה במשנה ג' פ"ג דפסחים בס"ד: [ג] אין נמנין. פי' הר"ב לין פוסקים דמים. וכתב רש"י דמקח וממכר בשבת וביו"ט אסור. בספר עזרת [בסופו] (בהמיה י"ג) ע"ש. ובפ"ה דף ל"ז [ב"מציעא] ד"ה מקדישין לא כתב כן] פירש"י מדכתיב ממנו חפלך ודבר דבר [והוא בנדיחים יבמות נ"ח] מ"ש מקח וממכר אחי ליהי בחיבת שטרי מכירה וכולה מדת גזירה היא: אבל נמנין עליה מערב יו"ט. כלומר ובהכי יכולין למחר לחלק ביניהן. ודפריך בגמרא היכי עביד אחש לא נמנו בעיו"ט פריך. ["וכן פירש"י היכי עביד דקתני שוחט הוא ומחלקין ביניהם היכי עביד שידעו למחר כי'. ומשניח

יבין תפארת ישראל בועז

ותמורה ל"ב ב']. עכ"פ לדידיה אין פודין שום קדשים להחיצין לכלבים (א): כו) דנ"ב לא חיית, דלהכילה מסורה לעולם, ולהסיקה כהן תמה הבשילו היום אסור לתין מבערין קדשים עמאים ביום טוב (ב): בו) נמנין הוא [למטעהן], שכבר יודעים שבר בבהמה זו, שהיא ממכרת בעד ד' או ה' סלעים, לא יחפחו למעות עליהן חביריהם ביו"ט, לעמר ביום טוב, אני אקח ממנה בעד שלש ואתה בעד שתים. דכל פיסוק דמים אסור משום מקח וממכר. וה"ה בלא נמין, כגון לומר תן לי בסלע בשר, אסור, דכל פיסוק דמים בעין דמיו יודעים, או בעין שדמיו ידועים אבל מלרף, אחומר, שבר אני חייב לך פרוטה, תן עוד בעד פרוטה ואהיה חייב לך ב' פרוטות, אסור [כדת"ם בפ"ה ות"ח שב"ג]. והכי הכא אין דמיו ידועין דמי יודע כמה ליטרות יניע על חלקו, והכי זה לא אפשר רק ע"י משקל, והכי אסור לשקול. רק קמ"ל נמנין, דלף פיסוק דמים אסור רק משום מקח וממכר, ומקח וממכר אסור משום שמא יכתוב [כרמב"ם פכ"ג משבת] ס"ב סד"ח דהכא בבני חבורה דרבים ניכהו לא גזרינן, דמדכרי אהדדי, דהרי מה"ט מצלמין את הפשה לחמור עם השיכה ולא חיישינן שיחתו [כשבת ד"כ פ"ת]. וה"ג מדכרי אהדדי שלא יכחבו, קל מבמע לן דלמ"ם אסור הכא. משום דהכי מילי בגזירה דרבנן, אבל מקח וממכר לחתיה מקרע, דכחיב ודבר דבר [כרמ"ם שבת קי"ג ב'], ואחי כמי מקרע דנחמיה [י"ג, כרמ"י ביצה כ"ו ב'. ושם ל"ו ע', כ' רמ"י ב' משקולות יחד]. לנכי דברי קבלה כלאוריימא דמי, ואפילו בבני חבורה גזרינן: (כח) ביום טוב בלי נולד [ת"ק]. וקמ"ל דהיכא דכבר נמנו עליה מעיו"ט שיקח זה בסלע וזה בב', לא אפשי מזכירין בשעת התלוקה ביו"ט פיסוק דמים כגון לומר קח בסלע כמו שלמרת התמול, אפ"ה שרי, דכל פיסוק דמים שהיו לעיני לעולך שרי, דהו"ל כחשבון של מה בכך [שבת קי"ג ע"ת]. [ונ"ל דאפילו קאמר בשלים היכא עביד, כ"ל היכא שלא נמנו עליהן מעיו"ט היכא עביד. ומכאי, מעמיד בשמא אחרת אלל זו, ואומר זו כזו, ולמחר יבואו שחרת. ובכך כתבנו לדלקה דלכ"ע לא היה גרסת שמעון, אבל נמנין וכו', ואפשר עוד לדכ"ע היכי ושומעין ומחלקין כ"ל או שוחטין ומחלקין]: כט) [פלוגחא דחס"ל

קדשים [כחוס' שבת כ"ד ב']. ות"כ מלאוריימא הוי לנו ביום נסמיכו אחת תבשילו, ות"ל דכריחות ס' כ"ד]: (ג) **אמר המחבר** משנה ו' ומשנה ז' **משניות חמורות** הן לעיני הכהות, דהרגיש ים לדקדק בהן בע"ד. א' כיון דהן לחין נמנין על הבהמה, בפיסוק דמים מיירי, דהקמר בס"ם, ת"ל בין פוסקין דמים בעבד ביו"ם. ב' דקאמר אבל נמנין עליה מעיו"ם. מה קמ"ל פשיטא דמותר לפסוק דמים בחול. ג' בבא דמשנה ז' לא יאמר אדם לבעבד שקול לי בדינר וכו' מיותר לגמרי, דבבר שמעינן מדיפת לחין נמנין וכו', ד' דקאמר לא יאמר לבעבד שקול לי בדינר. הכי לשקול גם בני פיסוק דמים אסור, ול"ל תרתי. ובקלא ניסחאות כחוב מכור לי וכו', אבל בירושלמי ובבלי וברי"ף ורמ"ם בכולן הגירסא שקול לי וכו'. ה' כיון דבבא מתניתין לחין נמנין, מאי חין נמנין. וכו', היכא עביד. מבבא ב' בהמות וכו', הכי משמע, ר"ל דהחלה הש"ם היכא עביד, הכי פיסק קאי, דשומעין ומחלקין ביניהן, וקבה לאה לו כולי האי להבבא ב' בהמות, הכי פיסק מיירי שבבר נמנו עליהן מעיו"ם, וכדאחני להדיא במתניחין, אבל נמנין עליהן מעיו"ם. הן אמת דמדברי"ש נרחה דקו' הש"ם היכא עביד היינו היכא דלא נמנו מעיו"ם. ומפי נרחה דהש"י לא גרם כלל במתניחין אבל נמנין עליה מעיו"ם, דהכי רש"י ליין במתניחין אבל שוחטין וכו'. אבל אין מחויבים לבבין דברי רבוחינו בש"ם נם לפי גרסחינו, שהקבלה במשנע עובר לפובר בכל הדפוסין, ועי' ברי"ף וכ"ו". ואפין כה וכה אל רבוחי המפרשים, והנה אין לורם ואין מבקש למיפוס ילישתי פרים ערבו במילין ויניחוני כשה חועה על פרי בשמים, כי לא קניחו לנו רבוחינו לבר להניח בבר רעבון בחינו, ואין ממחורת לפעוני נמול ידו סלע. ואני בעניי עיני לשמים נשלית. והנה נפחחו השמים ותרחה מרחות אלהים, והנה עוז בידו נבורה בימינו, ויושלת יד ויחמכני בימין לחקן

לפרש

שנויי נוסחאות

לבית המדרש. נכי"מ לפ"ד. ואמרו לו. נד"ב **ונמצי"ר** אמרו לו. ל"א יזיזם ממקומם. נד"ב לא יזיזנה ממקומה ואינו נכון. ולכחחלה. נמצי"ר בחחלה; נכי"ק בהחלה. הבלי. הקופיץ. נכי"מ בלי. קפיץ. נכי ף כ"י הקופים. נכי"ק הקופים.

ראשון לציון

[ן חוי"ם ד"ה אין נמנין כו' ובפ"ה דף ל"ז ממתני' כו' בגמ' דף לו. דמפרש ב"ס ממתני' דקתני לה מקדישין ט' דשמע מגזה משום מקח וממכר פי' רש"י דכחיב ממנו משמע דמיון כו' ע' יב סדר למשנה:

תוספת רעק"א

נאות בז הרע"ב ד"ה החלה. אף להסקה. למה דבחב הרע"ב דרוקא שמוכנת שמחת שרי בלא"ה אין החלה שנטמאת בי"ם ח ז' להסקה ולבלבים דבה"ש היה טוכן לאדם ואסור משום מוקצה אלא דלפי אוקימחא ד"ה"ם דמחני' כר"ש ובהמת חולין מותר אף בבע"ח שמחו בזה צריכים למעמא דחלה דאין שורפים קדשים בי"מ.ובזה מיושב לי קושיית חום' בשבת שהבאחי שם פ"ב מ"ב בד"ה בשמן שריפה די"ל דרבה ס"ל דמחני' דהכא בר"י או בר"ש מורה בבע"ח שמחו מש"ה חלה שנטמאת אף דחזי להסקה ולבלבים אסור משום מוקצה דבה"ש היה ע"ם ד לאבילה ואף דאמרינן בסוגיא

אור גדול

בבי לשונות דרש"י בד"ה דאין זה מן המוכן דלעיל דכחב דאין זה מן המוכן משמע אפילו דיעבד. ועיד מדפ"ג:ד לחרי בבי. דלליש"א דאין זה מן המוכן משמע דיעבד. א"כ בנולד ומימו עמו שזה מן המוכן ג"כ ע כ דיעבד דוקא דכן משמע הלשון. משא"כ לליש"א אחרינא דעיקר הרא' מדפ"ג:ד. אבל הלשון דאין זה מן המוכן לא משמע דיעבד, א כ שפיר אשר שזה מן המוכן דהיינו לכחחלה רק דאיכא לפימר ג כ דיעבד דוקא. ואש"ב דיב רי רש"י הנ"ל דחליא בבי' הלשונות דלעיל:

ומצינן למר רב מבית שחי בהמות כו'. עיין במצה לקמן: כל עיקר. פי' הר"ב לפילו לשמור כו' דמחז כטיטה לשם מקל. רש"י: ן ["לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר כשר. שאסור להזכיר שם דמים. כן נשון רש"י. ומהכי דמצה שהיה גריכה היה דכשר מצה לעיל אין נמנין כו' ופירש הר"ב אין פוסקים דמים כו'. ומימרא דשמואל שית עלה דהסיא מתני'. ואין טעם לומר דהיה גרגיר והכא ביחיד דאין סברת שיעלה על הדעת לחלוק ביניהם ודמ"ה הוי גריך למטהם]: שקול לי בדינר. וכן נוסח ריי"ף ורב"י ורמ"ם. וע"ל מכור כו' וכן נוסח הר"ן והמגיד פ"ד מהלכות יו"ט וב"י סי' ת"ק. ולשון הרמב"ם הן לי כו': וכחלקין ביניהם. שיאמר לו הן לי חלק או חלי חלק כדרך שרגילין לנתחן במקום שהוא ומבית שחי בהמות ומעמידין אי לגל זו ולומר זו כזו ולמחר שמין הנשחרת וכפי מה שעה כך יפרע לו. גמ' וטור סי' ת"ק: ן אבל לא למדה. פי' הר"ב שמודד ומוכר בו. לבל שם היו מיוחד כו' מוכר למלאותו דהוחיל ולינו מיוחד כו' לא קעביד כדעבדין בחול. שדרך לקוחות לומר הן לי לוג. ולהן דרכן לומר כלי זה מלא לי בדרך מקח אלא בדרך לוחה לו מתנה. ולמ"ג דמיוחד למדה. מש"כ במצה ו' דאסרי לשקול בכלי משום דקא עביד מוקדין דחול דפעמים שהן הליטרא לפניו. וכיון שיודע משקל כליו שוקל כו. גמ': רבי יהודה אומר אם היה כלי של מדה כו'. פי' הר"ב אע"פ שמדיין לא יחלו וכו' חולל ושומד למדה. מש"כ במצה ו' דמחיר לשקול כנגד כלי אפי שהיו שומד לשקול בו. גמ"ר: אף במועד שמה כן. פי' הר"ב מפני

ביעול

מחזיק והלכה כחכמים: ן אין משחיזין את הסכין. כרחיס לו במכחזת: אבל משיאה על גבי חברתה. דמכנה מדרך מול: ח אבל לא במדה. ככלי המיוחד למדה שמודד ומוכר בו. לבל אם היו מיוחד לכך אע"פ שאינו שכיר זה שהוא מודד בו יעמוד זה תמיתו מוכר למלאותו: אם היה כלי של מדה. אע"פ שעדיין לא יחדו לכך לא ימלאנו. ואין הלכה כר"י: שמלא מדותיו מעיו"ט. לפי שאין מודדין ביו"ט: אף בח"ה עושה בן. מפני ביטול בית המדרש שהיו רגילים בחיס לשאול זימנו במועד שאין טרודין במלאכה והיה ממלא מדותיו בלילה שאינו

בבף מאונים כל עיקר: ן אין משחיזין[א] את הסכין ביום טוב. אבל משיאה[ב] על גבי חברתה[ג]. לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר. אבל שוחט ומחלקים ביניהם[ד]: ח אומר אדם לחבירו. מלא לי כלי זה[ה]. אבל לא במדה[ו]. רבי יהודה אומר אם היה כלי של מדה. לא ימלאנו[ז]. מעשה באבא שאול בן בטנית. שהיה ממלא מדותיו מערב יום טוב. ונותנן ללקוחות ביום טוב. אבא שאול אומר אף במועד[ח] עושה כן. מפני ברורי המדות[ט]. וחכמים אומרים אף

יבין תפארת ישראל בועז

ל) דהו"ל עובדין דחול ונקט "כל עיקר" דקא משמע לן דאפילו בכונת המשקול כעבד, כדי שיתכוצא הכף התחר שבו המאזל שבכף מאזנים כדי שמעו מעכבריים אינו רשאי להשניח לגבי שם כמה הוא שוקל נזילה שמא ישקול לכתחילה. וכל שכן בשוקל לידע כמה יבשל בביתו, ואפילו בשותח או מוסיף מעט מהמשקל שלריך, דבכהאי גוונא במדידה שרי [כת"ס ש"ך], התם נרלה בשופך, אבל כאן לאסור [מג"א ת"ק סק"ג]. [וג"ל דנקט לה שכח, ע"פ מ"ש רש"י [ת"ק סק"ת] דלרבי"ת בשם סיכולמי מותר לשקול בביתו לוכרך פלמו. לפ"ז י"ל דקאי אכת שאם דקאמר לעיל אבל שומעין ומחלקין ביניהם, לאכי קאמר אכת דאלוקה זו, לכי"י אפילו ע"י משקל שרי, לף שאן בני תכוכה, ודרכן להקפיד לשקול מכוון, לבלי להשתית לו להוחיר, אב"א לעולך עלמו הוא, דבל ג' רואה ליעל אלך שרשאי לו כה. לבל יעשה קלת לישקל נגד בלי שלו קופץ. ולרבינו אין בני תכוכה מצניחין בכף מאזנים בל עיקר, דדוקא בשוקל בביתו לעולך עלמו, ואולה אלו שרי לשקול, ולא בני תכוכה המקפידין זפ"ז]: לא) לאחדדה במשהת המיוחדת לך: לב) ב"ל דאסרי בריסק נקט לשון השמה ובסיפא נקט לשון מציאין, דהשתא לשון הולקה הוא כמו אין מציאין מכוונות [ב"ב פ"ב מ"ב]. ומשום דאלק אחוקך שבאבנין נקרא לבב, כמ"ש ויבצע הלבב [שופטים ג'] אבי"ע פ"ם לעוות ריוחות מברך שפכין מעפם]. לאכי נקרא נמי מידוד שבאבנין בגון דאלקי. אם בן בריסק דאפילו לאעביר שמוניהא אסור [כרמב"ן ק"ע פק"ו], נקט שהם לשון מהחזיק. מש"כ בסיפא ע"ש מברהה דאפילו לאחדוד שרי, נקט סיפא לשון השמה, דהיינו חדוד, וכדאמרן: לג) וה"ה על גבי עץ, חרם, וחבן, כשאין מיוחדין להשחזה. מיהו אין להורות כן לרבים. אם לא יעשה כן בפני רבים, אם לא יכול להשמע דלהעביר שמוניהא שכוך[ד]: לד) ב"ל דלא בקומה שבשה מיירי, דת"ב משמע שלי"ל היא, דבכר שמעינן לה שלי"ל [מ"ו] דפיסוק דמים לאסור, רק אם נמי אמשה ו' קלי, שבבר אפשו הדמים מעיו"ט ומחלקין ביו"ט, ואפי' ב"ל דשבשה שלי"ל היא, ורק הד ווי שרי בבה"ג [פפי' ת"ק פ"ב]. לאכי קאמר הבא, דבאפשו דמים מעיו"ט ומחלקין ביו"ט, לא יאמר לשבח שקול לי בדינר בשר, אלא בשבח אשקול ומשבר בלי בדינר, ואפ"ה בשבח אסור, רק הוא שוחט, והן שלמן מחלקין ביניהן [ואפשה קאמר אפ"ם היא שבוך. ב"ל בלישה מופן מיהר שבשה שלי"ל היא. ומאי ב"ב ואפלגה בבבא, לבל שיקול בלי בדינר, אלא בשקול בלי בד. ומאי ב"ב בבבא ואפלגה בבבא, לאסור, לף דהוכרת דמים שרי לף ביום טוב, היון שבבר אפשו דמים מעיו"ט, שי"ם שיקול ויאשר בלי ב"ב בדינר, לאסור ביום טוב]: לה) לגילו מיוחד למדה. ואם היא של מוכר, לריך שיקחנה הלוקח עמו לביתו. מיהו במחסר לו מעדיף קלת על המדה בלי"ם שרי: לו) שלא יוכיר אם מדה, וכן לאסור להזכיר דמים ודוקא בדבר שאין דמיו יחוטים. וכן במדה, דוקא מין שאין רגילין למודד. לבל מין שדמיו יחוטין, וכן במדה אם הוא מין שרגילין למודדו, מותר לומר הן לי בבד וכך דמים, לו הן לי מדה זו לו זו, דאינו רק מודיעו כמה לריך. ורק במגרף לאסור, לומר בך וכך בבר לקחתי ממך, ושמה לקח בך וכך, הבי שיהן יחד בך וכך, זה אסור אפילו אינו מלרף דמים ומדה בדבריו, רק מנין הסירות [בב"ב]: לז) לף שלא יחא למדה. וקיי"ל בם"ק: לח) בחוה"מ: לפי שהוא

תוספת רעק"א

בסוגיא דיקא נמי דקתני דיפי' דחלה מה חלה דקדישא אף בחמה דקדישא חייט דבחולין מותר בספוכנת אבל חלה הוי בסו בחמה בריאה שסתה דאינה עומד שתמצא בה"א מוחרין בשמירתן ונבון בעוה"י. ובויתר י"ל אף אם ס"ל דחלוק ר"ש אף בבע"ח שמתו י"ל דמוקי מתני' כר"י ובנ"ל. ואי משום דומי' דחלה י"ל דמה דאמרי' מן חלה דקדישא. היינו מה חלה דלא חזי כלום ה"נ בחמה דלא חזי לבלום ותיינו בהקדש והיינו רק לפי תאמת דקי"ל דתרומה מאמה אין שורפים בי"ט וא"כ חלה מאמה לא חזי לבלום אבל לרבה דס"ל שורפים ליבא כלל דיוקא זה וחלה ובהמה מיירי הבל בחזייה לבלבים ואסור משום מוקלה דבה"ש לא חיה שומר לבך ומצאתי את"כ שכ"ב הרי"ף וז"ל דומיא דחלה שנשמאת הוא דאיכא דאוייה לבלום עכ"ל:

דמיגו

ומבית שחי בהמות ומעמידין אי לגל זו ולומר זו כזו ולמחר שמין הנשחרת וכפי מה שעה כך יפרע לו. גמ' וטור סי' ת"ק: ח אבל לא למדה. פי' הר"ב שמודד ומוכר בו. לבל שם היו מיוחד כו' מוכר למלאותו דהוחיל ולינו מיוחד כו' לא קעביד כדעבדין בחול. שדרך לקוחות לומר הן לי לוג. ולהן דרכן לומר כלי זה מלא לי בדרך מקח אלא בדרך לוחה לו מתנה. ולמ"ג דמיוחד למדה. מש"כ במצה ו' דאסרי לשקול בכלי משום דקא עביד מוקדין דחול דפעמים שהן הליטרא לפניו. וכיון שיודע משקל כליו שוקל כו. גמ': רבי יהודה אומר אם היה כלי של מדה כו'. פי' הר"ב אע"פ שמדיין לא יחלו וכו' חולל ושומד למדה. מש"כ במצה ו' דמחיר לשקול בנגד כלי אפי שהיו שומד לשקול בו. גמ"ר: אף במועד שמה כן. פי' הר"ב מפני

ביעול

מחים זמן בית המדרש כדי שיהא פנוי ביום: מפני מצוי המדות. כשהיה מוכר שמן היין לו [מדות הרבה ומביאין הלקוחות כליהן ומודד לכל אחד ואחד במדה לעצמו. ומחמטת והולכות לתוך כליהן כל הלילה כדי שלא ישאר לו השמן המודבק בדופני המדה ובדפנותיה ונמצא גונב את הלקוחות: ברולם עושה כן. מפני מצוי המדות[מא]. הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו[מב]. ואומר לו תן לי ביצים ואגוזים. בשכן. שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו: ביטול בית המדרש. כלי תניח בגמ' וכתב רש"י ול"נ במשנה מפני בירורי המדות. ולמאן דגרס מפרש כלי מפני בטול בה"מ של בתי מועד לא יהיה פנוי לשהות ולכרך מדותיו שלא ירחיקו לפיכך ממלאן בלילה וטעמא שרלה שלא ירחיקו. לפי שעל ידי שרחיקות שמעלה היין נמלא שחיקמדה שלמה וחבריתא פירש שרחיקות הן נקרלים בירורין. לפי שמברין לותן מן היין כשמותנו. ח"ל על דקליכי וזגי ט"כ. וג"ז הפירוש שולה כסונן בשמעתא: חנוני שרגיל אללו. שמתוך שרגיל אללו מאמינו ונותנו לו בלא פסוק דמים. רש"י. [ובמשנה שבסדר ירושלמי לומר לחדש לחברו תן לי כו']: שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו. הלכך לא מוכח דמשום דמיס הוא דמדכיר ליה ממין אלא שכך נריכין. הר"ן:

יכין תפארת ישראל בועז

להכי הרבה בחים ללמוד ממנו, ואין לו פנאי לברר המדה יפה, ע"י שימתין עד שיסקוט הרחיצות [מיס] שבמדה שמתהווה על ידי שממהר למזוג אלא יתבטל מתורה וכשימתין יתברר כמה מדד. לכן מילא שמדות בלילה: מ) אף שבמול מיט ממהר למזוג, ויש"י לא יעלה רחיצות: מא) אלא יצטרך להמתין עד שיתמלא מה שחסוך במדה מאותו דבר שנמדד: מב) שממיטו בלי פיסוק דמים, מדרגיל אללו: ר"י מכשירי אוכל נפש. רק לחקנם. אבל לעשות כלי למכשירי אוכלין. גם ר"י מודם דמסור מלוכייתא. וכן"ן הכא [ורע"ז ק"ם ספ"ב]. ואפילו נימא לחידוד שמחת המיוחלת לוה היו לסור לר"י רק מדרבנן. מלמחזי כשובדין דמול. וכן משמע מרש"י כמחיתין וגמרא. שכ"ם הכי גם בדרבנן חיישינן למרלית עין. למה"מ לא תלת בהמה בזוג לר"ה. מלמחזי כמוליכה למכר. [כמג"א ס"ה ס"ו]. וכ"כ לא יטלה מנות בג' בני אדם יחד ביע"ם. מלמחזי כמוליכין למכור [תקס"ז מג"א סק"ב]. ותי"ל דמקח וממכר לחמכוהו מקרא. כלאוורייתא דמי. אבל בעיקרי דרבנן לא נזרי כולהו הלי. ליתא, דהרי גר מנוקה לעיקרי דרבנן. ותפ"ה בב' סחיים נריך להלוק בשיטין משעה קטנה [כמ"ח תרע"ח ס"ח]. וכ"כ לסור לאוכל בשר שוף בחלב שקדים מע"ם [כמ"ך י"ל ס"ו סק"ו]. אלמא לחפילו בדרבנן מיקרי לחטלא. ונ"ל דמחלי הכא. כיון דשותפין הן. ברגיס ליכא חטלא [כר"ם כ"ל ב' מג"א רמ"ל סק"ם] ואפילו שיש מחשבו רגיס לעניו זה [כמ"ך י"ל קמ"ח סקכ"ו]:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ג'.

פרק ג מ"א ב כל מלאכה האסורה בשבת אסור ביו"ם חוץ ממלאכת אוכל נפש וחוץ מתוצאה ותבשיל וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותה מאתמול נויש מהמירין אפילו באוכל נפש כשאינו מפיג טעם כלל בשעתו מעיו"ט וקב"ם או בשעת בי"ט לצורך יעשהו בשינוי וקב"ם אסרו חכמים קצירה מחינה צידה וכדומה נולרש"י ותוס' אסור מדאורייתא] ואין צדין דגים מן חביבים אא"ב בביבר קטן והפים צלולים או שסכר אמת המים בבגיסה וביציאה מעיו"ט שאמת המים צרה ואינם יכולים להשתם, ובנתנם מערב יום טוב לתוך חיבה נקובה במים והיא רחבה יש להחמיר ליקח מחיבה ביום טוב על ידי עכו"ם. מיהא חיה ועוף שהוכנו מאתמול על ידי שאומר זה ווה אני נושל נעי' פ"א, מ"נז מותר לצודן מביברין שלהן כשאין מהומרין צידה שאין צריך לומר חבא מצודה ונצודנו, וכל שאסור לצודו וכל חיה ועוף שהם מוקצה אסור ליתן לפניהם מזונות רק ברחוק מהם קצת דשמא יבא ליקח מהם. ספק צידה במצודות חיה ועוף ודגים שהיו פרושות מעיו"ט וביום טוב מצא בהם אסור עד ליל יום ב' בכדי שיעשה, אלא אם כן ידוע שניצודו מבעוד יום, כגון שמצא מצודות מקולקלות מערב יום טוב דמותר, וכן חרין בספק נלקט או נפל מאילן היום דאסור' ועכו"ם שחביא דורן לישראל ביום א' דיום טוב ויש בו ס' אם ניצוד או נתלש היום אסור עד ליל יום ב' בכשי"ע, ובחל יום טוב בה' ו' והם פירות שראויין לאכלן חיין נדלשלמל ולבשל אסור ביום טוב בה' שותיים בשבת חוץ מב' ימים דר"ח, ובהביא העכו"ם ביום ב' אפי' בשאר יו"ם אסור בשבת, ובשבת שלפני יום טוב וחביא בשבת אסור בא' דיום טוב משום חבנה: מ"נ. בחמה מסוכנת וכבר אכל אסור לשחטה ביום טוב אלא אם כן יש שחות ביום כדי לאכל בוית צלי בו ביום ואפילו קודם השמש, ואפילו לא יאכל נלי"א כיון שאינו שוחטה לצורך יום טוב אסור להמשימה ובן בעוף שלא לסרום הנוצות], ובבהמה בריאה אסור אלא אם כן יאכל ממנה באמת בוית, והמנהג שלא לשחום בחמה אלא לצורך גדול, מה שאין בן עוף דמותר אף על גב שיש בו ריעותא וצריך בדיקה, מיהא לאחר פעודת יום טוב א' לצורך יום טוב שני נותנין איסור. שחמה בשדה אפילו בחמה בריאה לא יביאנה בתום או בסומה רק בידו אברים אברים: מ"ד. בבור בזה"ז שאסור לשחטו בלא מום, אסור לחכם לראותו ביום טוב אם יש בו מום [ורק לראות ולשחוק ואפילו לגמור בלבו שהוא מום מותר דרברים שבלב אינם דברים כרש"ל] ואפילו בדיעבד וראהו שיש בו מום אסור לשחטו, ורק בראה המום מערב יום טוב ס"ת היא ראוי לשחוט יכול לחקור ביום טוב אם נפל המום מאליו ומתירו, ובנפל בבור לבור אסור להעלותו דאינו ראוי לשחוט, אלא יעשה פרנסה בממומו, ואותו ואת בנו שנפלו לבור משום צער בעלי חיים מעלה הא' על מנת לשחטו, וחוזר ומעלה הב', וצריך לשחוט א' מהם איזה שירצה, ובחמות שאינן או"ב מותר להעלותן אף על פי שאינו שוחט א' מהם. מ"ת. בהמה שמתה ביום טוב סוקצת ואסור לשלמלה ממקומה, ואף על פי שהיתה הולה מערב יום טוב, אלא אם כן היתה מסוכנת מערב יום טוב דאז מותר לחתכה לבלבים, מה שאין כן בקדשים דצריכה קבורה היא מוקצה לפלפל. מ"ן. אסור לקנות בשר בפיסוק דמים לזבר למבה תן לי בפלפ, אלא מחלק לחקונים שלישיות או רביעית כמו שדרך לחלק ומביא ב' בהמות ויאמר זו בזו [לא מה שאחה נופל בעך זו אחן בעד זו] ולמחר שמין הנשארת וכשוי' ירעץ, ול"א דוקא ישראל לישראל לא לעכו"ם ולשקול בשר אפילו בביתו לידע כמה יכשל אסור, ואפילו ליתן בפף מאנים לשטרו מקבלים אפור אם תלויה במקום שרגילים לשקול בה, ורק לשקל בידו שלוקח החחיכה בידו ומשער כמה יש ואין בידו ה' משקל מותר, ובהיא אומן והוא למכור לא בבית אפילו בזה אסור, ומותר לומר תן לי למרא והוא חותך בררכו ביודע לכוין דרך החיכת ליסרא או צית. ואין נוקבין בכשר רק ביד לא בסכין ולסיטן אפילו בסכין ורשום היבות מותר על ידי שנוי: מ"ז. להשחיז סכין דוקא על גבי חבירתה, או על גבי עץ, או חרס או אבן נלא במשחות שלתן ויכול להתוך בו בדוחק או שנשנם אז מותר, ואין מורין דבר זה לרבים גם לא עשיון אותו בפני רבים. מיהא להעביר שמנונית הסכין, על גבי עץ או חרס או על גבי חבירתה מורין לרבים: מ"ח דין טליאת כלי מדידה ביום טוב ושבת עי' שבת סי"ב.

שנויי נוסחאות

הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו. כך"ע וכ"ק וכ"מ וכמ"ב: אומר אדם לחבירו וכ"ה כרי"ף וכרא"ם (וכתם ..לחנוני) בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו כרי"ף בעלי בתים, מונים.. ביתם.

תוספת חדשים

סי' ככ"ג מיתי בכלי המיוחד למדה מס יוהן לעוקה המדה לביתו, ומס מינו מתכוין למדה לגמרי רק פותח מעט פי מוסיף מעט בכל ענין שרי ובמיסור דלא יכול לו סכום דמים ומדה ומכין. דוקא בלומר לו שום בידו בכך סך ידוע במכין לו מדה לו דמים ולומר לו תן לי יותר ויהיה הסך יותר מכל בלא"ה שרי. ובדבר שמקצתו ידוע מותר לכוודש לו בכמה דמים שרך:

פרק ד א ממקום למקום. לגון הר"ב בתוך התחום ומפיס רש"י לו ט"י פרוב. וכתב בית יוסף סי' תק"י דמשמע מדבריו דבמוליך הכדים בתוך במקום הרווחים דוקא הוא דאמרינן דלא יביאם בסל ובקופה. אבל מטלטל במקום שאין רוחין כגון מזוזה לזוזה בתוכו [בית] מביא כי היכי דבעי ט"ב. ובודאי כן היא דעת רש"י וכדכיתיב לכך מתניתין דריש פרק י"ח דשבת מפנין ד' לו ה' קופות כו'. והוא הדין לפילו טובא וכהכי נמי מהלקים התוספות [והביאם הב"י עלמו בסימן שכ"ג] אלא דלדבריהם ביו"ט. לף בביצה אסור כיון שיכול להניחם למוך: לא יביאם בסל ובקופה. פירש הר"ב לאחת ג' וד' כדות כו' אבל מביא הוא על כתפו או בידו על כתפו ה' או ב' כו'. וכן לגון רש"י והטור סי' תק"י. ואורחא דמלתא נקטי דעל כתפו מביא אחד או ב' בסל ובקופה מביא ג' וד'. וה"ה לאפוקי דלעולם ליסולה בסל וקופה והיתר בכתיפו דבמיעוט תלית מלתא לא במספר: בידו. לא ידענא למאי ניא ליגמא דבריתא אע בפניו וסיעו בידו כדפירשו המפרשים. והכא אני בהדיא ביזו ומאי דלא תנא נמי על כתיפו כדלעיל משום דקופת חבן ה"א ניסלאה מפני גדלה אלא לאחריו או לפניו: שבמוקצה. כתב הר"ב רחבה כו' ואין נכנסים ויולאין לה תדיר. ומסיים רש"י וכם נוהגין עלים וכל דבר שאין דעתו ליטול על זמן מרובה: **ב** מן הסוכה. פירש הר"ב לפילו סוכה שחינה של מלוה. דבבל מלוה אסור להנות כל ימי הסוכות לאומרו מג הסוכות שבעת ימים יעשה לה' ודרשינן בגמרא כעם שחל עם בימים על שלמי חגיגה ליאכר מהוקדשו כך חל ט"ם על הסוכה: **אלא** מן הסמוך. פירש הר"ב סמוך לדפנות ולא נאחרנו עם הדופן ללא בעלו לגבי דופן לפיכך עוליס מהן ניו"ט: **מביאין עצים**. תלושים מן הבדה. בכתוב התחוש מן המכוגם: **ומן הקרפף** אפילו מן המפוזר. מתני' יחידאה היא ואינה הלכה. הלכתא אין מביאין עלים אלא מן המכוגסים בקרפף. ומן הבדה לא יביא כלל ולפילו מן המכוגסים דלאו דעתיה עלויהו הוחיל ואינן מעתמרים עם. אבל מן הקרפף שהוא מעתמר ומוקף סביב כעין מכוגסין דעתיה עלויהו: כל שבמוך לעיר. ממם. והוא דלית ליה פותחת מפתח שמתמר דר' יהודה תרתי בעי. סמוך לעיר ופותחת. ומסיס דקסבר סתם קרפיפות ים להס פותחת מע"ה לא חס להזכירה: **ר"י** אומר כל שנבנסין לו בפותחת. ולפילו

פרק ד א המביא כדי יין ממקום למקום[א]. לא יביאם בסל ובקופה[ב]. אבל מביא הוא[ג] על כתפו. או לפניו[ד]. וכן המוליך את התבן. לא יפשיל את הקופה לאחוריו. אבל מביאה הוא בידו[ה]. ומתחילין[ו] בערמת התבן[ז]. אבל לא בעצים שבמוקצה[ח]: **ב** אין נוטלין עצים מן הסוכה[ט] אלא מן הסמוך לה[י]. מביאין עצים[יא] מן השדה. מן המבונס[יב]. ומן הקרפף[יג]. אפילו מן המפוזר[יד]. איזהו קרפף. כל שסמוך לעיר[טו]. דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר כל שנבנסין לו בפותחת[טז].

פרק ד א המביא ממקום למקום. כתוך התחום: לא יביאם וכו'. לקמ ג' וד' כדות כתוך סל לו קופה וישאם משום דגלאה כמעשה חול לגמת מלאום ואם לו לפשר לו לעשות מומר: אבל מביא הוא על כתפו. ה'. לו כ'. דמוכח דלעורך יו"ט: או לפניו. בידו: וכן המוליך את התבן. לסיסך לו לבהמה: לא יפשיל קופה לאחוריו. שגרמה כדרך חול: ומתחילין בערמת התבן. ולמ"ד בלא זימנה מבעוד יום [ולא היה רגיל להסיק ממנה דליה ליה למאי תנא מוקלה: אבל לא בעצים [שבמוקצה]. דחבה שלחולי הבתים קרויה מוקלה על סם שהיא מוקלה להמור. ואין נכנסים ויולאים לה תדיר והכך עלים להיירי בהו הכא הן קוטות גדולות של תרזים הטומדות לבנין דמוקלה מחמת חסרון כיס בינהו שדמיהן יקרים ובהא לפילו רבי שמעון דליה ליה מוקלה מודה: **ב** אין נוטלין עצים מן הסוכה. לפילו סוכה שחינה של מלוה כגון בפתח לו בעלית לין נוטלים ממנה עלים ביו"ט משום סחירת לבל: אלא מן הסמוך לה. כגון קנים הזקופים סמוך לדפנות ולא נאחרנו עם הדופן ללא בעלו לגבי דופן לפיכך נוטלים מהן ניו"ט: מביאין עצים. תלושים מן הבדה. בכתוב התחוש מן המכוגם: ומן הקרפף אפילו מן המפוזר. מתני' יחידאה היא ואינה הלכה. הלכתא אין מביאין עלים אלא מן המכוגסים בקרפף. ומן הבדה לא יביא כלל ולפילו מן המכוגסים דלאו דעתיה עלויהו הוחיל ואינן מעתמרים עם. אבל מן הקרפף שהוא מעתמר ומוקף סביב כעין מכוגסין דעתיה עלויהו: כל שסמוך לעיר. ממם. והוא דלית ליה פותחת מפתח שמתמר דר' יהודה תרתי בעי. סמוך לעיר ופותחת. ומסיס דקסבר סתם קרפיפות ים להס פותחת מע"ה לא חס להזכירה: **ר"י** אומר כל שנבנסין לו בפותחת. ולפילו

יכין **תפארת ישראל** **בועז**

פ"ד (א) בתוך התחום: ב) [פתם], לתת הרבה כלים לתוכה, דדרך מול הוא. מיהו מביא בביצה בהאי ס', ומכ"ם מוזיף לזויף, ברי דעדיף הכי טפי, כדי למעט בטילוך [תקי] : ג) הרבה כלים: ד) בידו, דמז מוכח דלעורך יו"ט הוא: ה) כ"ל דלעיל נקט "לפניו" מדמיירי בהם כלים רבים, לריך לכפוף ידיו לפניו. משא"כ בהא ברי מיירי בקופה יחידית שיוכל לנשאה בידו: ו) ליקח ממנה ביו"ט תחלה, לעורך הסקה. לף מלא זימנו מערב יום טוב להסקה (א): ז) מיירי בתבן דלית ביה קוליס, דלא חזי לנבלו בטיט שבבניין, להכי סחנו לבהמה קלי, וכשלאנו בעריסה הוקלה רק מבהמה, ולהכי כשנסרסו חל"ל בלוגר דלא חזי לו לבהמה, מותר להסיקו תחלה ביו"ט, דהסקה לא היא מוקלה לעולם. מיהו עלים בזימן לחורף ברי לקליה מהסקה דהשתא, ולחבור ביו"ט [תקיים]: ח) רחבה שלחולי הבתים, דעלים דשם מוקלין לבניין: ט) אפילו ביו"ט דלא תב הסיכות, דעכ"פ סתר לחל: י) שהעמיד עלים כמוך להוסן כדי לעבוחו לחר שנגמר. לבל בסמכן לעבוחו נתהלת עבייתה, לחבור לעולן. מיהו חבילות, אפילו זקן ע"ג סכך שריין. לבל עלים יחידים בזקן ע"ג סכך, אפילו לחר שנגמר, בטלים לסכך ולחבור לעולן [שם]: יא) תלוסין: יב) שלמסבן שם בחול. וקי"ל דלחבורים בכה"ג, לעו מפוזרים דלסור לקוסבן לפילו בר"ה מבוח מעמר [תק"ת]: יג) [נעתנע]. והוא מקום חון לעיר, עים נדר סביבו: יד) דביעבו בקרפף הו"ל בהמזמנ. ואילה"ק מ"ם מלקמן מסנה ו' דלעיו רבלי לגבב. ול"ל דהם לא הוכן להחלקה: טו) חוך ע' חמה וד' עפחים, ויש לחלק של הקרפף מבגר, שמשתמר ומיי להגר, ודעתיה עלויה: טז) מבגר: תע"ל

אור גדול

פרק ד א במשנה **אבל** לא בעצים שבסוקצה. עיין ברע"ב. וחיא מסוגיין (ל' א') ובן דוא בשבת (קנ"ז א') ומבואר דאף דהשתא רוצה להסיק ומבטלו מהקלאתו לבנין מכל מקום לא נסתלק הזקלאתו ואסור אף לרבי שמעון. ויעיין בחידושי רע"ק באורח חיים (סי' ש"ח סקי' א') שהניח בצ"ע. ולפי הנראה לי לא ידעתי מאי פאמר.

פ"ד א המביא. ל"ם פ"ג מ"י פ"ה מכ' ע"ם ה"ת פמ"ג לחיין פ"ה פוכ"ם ה"ח כ' שכ"ג ס"ב ומ' תק"י סמ"ג ח': ומתחילין בערמת. ג' פ"ם שנם ק"ן פ"ב: **ב** אין נוטלין. ג' פ"ג שנם פ"ה ס"ב מ"י פ"ב מכ' ע"ם פ"ג מ"ו י"ב ופ"ד ה"ב ופ"ה מ"ו י"ב ופ"ו ה"ב ופ"ז מכ' סוכ"ם כ"ה ס"ב בחין ב"ג פוכ"ם ה"ח ס"ו, תקי"ם ס"ח ופ' מכ"ת ב"ב ס"ג ה': מביאין עצים. (י"ם פ"ם):

שנויי נוסחאות

פ"ד א (או) לפניו בכי"ק ליתא ועי' תוי"ט. (וכן) חסולין, בד"ג וכי"ק וכמ"ל ובמכי"ר ליתא. לאחוריו, בד"ג וכי"ק וכמכי"ר לאחריו. מביאה (הוא) בידו, בכי"מ ליתא; בד"ג וכי"ק וכמכי"ר נושלה בידו. ומתחילין. בד"ג וכי"ק וכמכי"ר מתחילין. **ב** המבונס, בכי"מ המבוגס; בכי"ק הבונס. ומן הקרפף אפילו. בכי"ק ובמכי"ר מן. בד"ג ואפילו. המפוזר, בכי"מ המפוזר'. איזהו. בכי"מ ואיזהו. שסמוך, בד"ג ובכי"ק וכמכי"ר שהוא סמוך. ר' יוסי, במכי"ר ר' יוסה. שנבנסין לו. בד"ג ..בו.

תוספת חדשים

פ"ד א במשנה **אבל** מביאה הוא בידו. תמה הקי"ע דלמאי ניא דבריתא אע בפניו וסיעו בידו לי כדאה דסתם כך מביא לאחריו כמי ידיו ולפיכך נקט לפניו וסיעו קושה לומלת דלמלת להוליכה בידו ולא בפניו לפיכך נקט בידו ולא בפניו דמשמע בשתי ידיו וכדתניגן ושיוך שפיר ליגמא דלפניו מבל כשמוליך הקופה בידו אחת מיהם לפניו אלא בגד אחד כל"ל ודו"ק. פי"ח: **הר"ב ר"ח אבל** לא בעשם כו' ר"ם מוזה עכ"ל וכ"ם בם"ע סימן ס"ת: **ב הר"ב** ד"ה ומן הקרפף כו'. אלא הלכתא אין מביאין כו' וכ"ם בם"ע סי' תק"ת ס"ג וכלבד שיהיו בה מסגרת ותהיה בתוך התחום. ואם אסר אחת מכל אלו לאסור:

תוספת רעק"א

פרק ד א [אות כח] בהרמ"ב ד"ה ומתחילין. ולא הי' רגיל להסיק ממנה. משמע דבא לומר דאם מתחילין להסיק וכ"ב רש"י להחריא מתחילין בעריסת התבן להסיקו אעפ"י שלא זימנה מבעי' ולא היה רגיל להסיק ממנה דליה ליה מוקצה, וקשה לי דמסני"ם אם אינו אוצר, מה מוקצה בזה אף דאינו עומד להסקה ס"ם כיון שיכול ליטול ולהאכיל לבהמה

ואפילו בתוך תחום שבת. כיון דלית ליה פותחת לא בעינן סמוך לחשיכה רחוק עד קרוב לסוף החום שבת. והם הוא סמוך לא בעינן פותחת. ובסמוך כלא פותחת לו פותחת כלא סמך כרי. והלכה כר' יוסי: ג אין מבקעין עצים מן הקורות. הסדוכות בארץ. כדי שלא יתעקמו ועומדות לבנין: ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט. ותע"ג דהשתא להסקה קיימא בה"ס ולא להכי קיימא: ואין מבקעין לא בקרדום. מתני' מסורת מהסרת והכי קתני לכל מבקעין מן הקורה בשברה מעי"ט וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום: ולא במגרה. כעין סכין חריף מלא פנימות. וקולפין בו עצים עבים. וכלי חומן הוא: מגל. לקוץ בו כלי חומן וכרחה כרומה לעשות מלאכה: אלא בקופיץ. סתם קופין הוא סכין של קצבים וחינו כלי חומן. ויש מהן שיש להן שני רחשין. רחש אחד רחב ונקרה לד נקובת. ורחש אחד לר וקרוי לד זכרות. ואין מבקעין בו אלא בלד זכרות שלו: נוטל ממקום הפחת. ולא למריחן מוקצים מחמת חיסור הן. דאין יכול לפחתו ביו"ט ואסח דשחיה מיניהו. דבית דקן בהמניחין מיירי שאינו צעי בציר ובסיד. אלא סדור של לבנים זו על זו בלא טיט. והשתא אין בפיחתו אסורא דאורייתא הלכך לאו מוקצים ניהו. כי היכי דאמרינן גבי טבל דלאו מוקצה הוא אסח עבר ואקצ מתוקן: אף פותח לכת"ח. דהוחיל ואין בם טיט אלא לבנים סדורין זו על זו לא הוי סותר וסרי לפחות לכתחלה. ואין הלכה כר"מ: ד אין פותחין את הגר. ליטול אחד מן הכיורים של יולר תרם. ולתחוב לגריפו לתוכו לתקוק גר מפני שעומה כלי: ואין עושין פחמין. דאיכא נמי כלי ניהו לגורפי זהב. ופתילה נמי כלי היא לדלוק בה שלריכה עשייה ותיקון ואין מותבין לותה לבנים לפי שהוא מבקעין בו אלא בלד זכרות שלו שזה הלד עשוי לבקע בו עלים. ולד הרחב קולפין בו הטעץ לרחבו דדמי למלאכת החומן. רש"י: נוגע במקום הפחת. פי' הכ"ב דבית דמהני' בסדור לבנים כו' אחין בפחיתתו ליסור דלוריית. והכא בתוס' ממשות שעל הכר דמ"ב פכ"ח דשבת. דהם הוחמו שם מע"ם הוה בסס ואסור. ותע"ג דלא הוה מלאכה מדרבנן. ותירן בשם הרמב"ן דהכא הפירות עלמן רחוין. ולא נעשו בסיס לבית אלא בדבר אחר גורם שאינו יכול ליהנות מהן. ואינו אלא בילוי היא פירותיו במקום שאינו יכול להלוך שם. ע"כ. ומ"ם הר"ב כי היכי דאמרינן גבי טבל [בגמרא שילהי פירקין שילהי דף ל"ד] ונמ"ם בשם הרמב"ן ה"ג הני פירות רחוין הן ולא דמו למעשה אחל הכר שמעות אינן רחוין. ובסים נמי לא שייך לומר גבי טבל. אלא שדבר אחר גורם שאינו יוכל להנות מהן: ד אין פותחין את הגר. פירש הר"ב ליטול מן הכיורים כו' מפני שהוא

1) אינו בהקצ.

יבין תפארת ישראל בועז

יו) תע"ג דרחוק קלת מהעיר. אבל בסמוך תוך ע' אמה וד' טפחים, לא בעי סיור. וי"ח דהלכה כת"ק, וי"ח כר' יוסי [שם]: יח) שמוקצות לבניין: יט) אפילו היה רעוע מעיו"ט עכ"פ טוב הוא [תק"ח]: כ) מקורה בשברה מעיו"ט: כא) [מקסטן]: כב) [זענוע]: כג) [זענוע]. משום דמוקצין למלאכתן: כד) [פליישמקקע], שלדו לו רחב, ולדו ב' מחודד, ולא שרי רק בלד המחודד כדי לעשות מחופן בקיע במול. ולף דבקיעת עלים הוי"ל מכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט לשאור. עכ"פ בקיעת עלים חינה מלאכה רק לשאור מדהוי"ל עובדין דחול, ולעולם יו"ט שרי ע"י שנוי. וחלן נוהגין לאסור בקיעת עלים אפילו בחוה"מ. ורק לבקיע בסכין שרי אפילו ביו"ט [שם]: כה) מוכנים לאכילה: כו) י"ח דמיירי אפילו בכותל בריה. וי"ל דקא ברעוע: כז) שנפל בכותל ביו"ט: כח) מכלן משום דבהוחיל עכו"ם ביו"ט לפחות בחשורים בארץ בחוץ, שריין ביו"ט. מיהו בעשה לצורך ישראל, חסורים [תקי"ח] ועיין פ"ע סי' י"ח: כט) [קוסטלנט]: ל) [פויסהעלפי]: לא) סיקא מחיכת עים, ויעשה בו נומא להליק בו [תקי"ד]: לב) [קאהלנט]: לג) דהו"ל כלי לגורפי זהב. ולר"ן לאסור משום

מעשה

יוסף בסימן תק"ח וכ"ל דמעמא משום דכל עים לו מסגרת ממש כחגר ולא הוו עלים שבחוכו כמוקלים פ"ב. ופסק הר"ב דהלכה כרבי יוסי. ומעמא מיניה דבעינן מיהת שלא יהא מוקלים דהא מדלא מפרש מיהו בעי רבי יוסי. וטעמא כמו שחפרש במגנה דלקמן: ג לא מן הקורות. פירש הר"ב שעומדות לבנין. ואפילו לר"ם. כמ"ש הטור סימן תק"ח. וכתב ג"י דטעמא מפני שהן מוקלים מחמת חסרון כים דמודה ביה ר"ם [יוכדכתב הר"ב בסוף מגנה ח']: ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט. כתב הר"ב דבין השמשות לאו להכי קיימא. וכיון דלחקלחי בין השמשות לחקלחי לכולי יומא. רש"י ריש מכילתין וכדכתב הר"ב בסוף פרק ג' דשבת. ושמע מינה דסתם מתניתין כרבי יהודה דמוקלה לסור. ותע"ג דשבת סתים לן בר"ם במשנה ד' דפרק כ"ד מחתכין לת הגבילה לפני הכלבים וכמו שכתבתי שם בשם"ד סיינו טעמא דשבת חמירא ולא לחי לזלזולי ביה סתם כרבי שמעון דמיקל. יו"ט דקיל ולחי לזלזולי ביה לאקולי ביה טפי סתם כרבי יהודה דממחיר. גמרת דרים מכילתין. וממתני' דלעיל לין רחיה דכיון שבשבת בשם רבי יוסי לא הוי סתמא. ועיין סוף מכילתין: ואין מבקעין. כתב הר"ב מתניתין חכוחי מחסרת וה"ק חבל מבקעין כו'. וכתב הרמב"ם בפ"ד מהלכות יו"ט ולמה לא נאסר הבקוע כלל מפני שאפשר שיפגע בעץ עבה ולא יכול להבקיעו וימנע מלבשל לסיכך סתירו לבקע בשיעור וכל הדברים הללו זה. מזה הטעם התירו בהן מה שהתירו ואסרו מה שאסרו. והרא"ש כתב כיון דת"ח לבשל ולאפות בלא עלים עשו הבקיעה כדיבת מלא שהתירו לחתו ע"י שיעור במ"ז דפ"ק: ולא בקרדום. סחם קרדום עשוי כמין כלי חומנות שעשין בו לוקפות וכרגות (קורנין 1) חיסי"ם. ויש שם לו שמי פיות כו' רש"י: מגל פי' ערוך מגל יד עשוי לבצר עלמות ועלים והוא מלך. ועיין לקמן: בקופיץ כתב הר"ב ואין מבקעין בו אלא בלד זכרות שלו שזה הלד עשוי לבקע בו עלים. ולד הרחב קולפין בו הטעץ לרחבו דדמי למלאכת החומן. רש"י: נוגע במקום הפחת. פי' הר"ב דבית דמהני' בסדור לבנים כו' אחין בפחיתתו ליסור דלוריית. והכא בתוס' ממשות שעל הכר דמ"ב פכ"ח דשבת. דהם הוחמו שם מע"ם הוה בסס ואסור. ותע"ג דלא הוה מלאכה מדרבנן. ותירן בשם הרמב"ן דהכא הפירות עלמן רחוין. ולא נעשו בסיס לבית אלא בדבר אחר גורם שאינו יכול ליהנות מהן. ואינו אלא בילוי היא פירותיו במקום שאינו יכול להלוך שם. ע"כ. ומ"ם הר"ב כי היכי דאמרינן גבי טבל [בגמרא שילהי פירקין שילהי דף ל"ד] ונמ"ם בשם הרמב"ן ה"ג הני פירות רחוין הן ולא דמו למעשה אחל הכר שמעות אינן רחוין. ובסים נמי לא שייך לומר גבי טבל. אלא שדבר אחר גורם שאינו יוכל להנות מהן: ד אין פותחין את הגר. פירש הר"ב ליטול מן הכיורים כו' מפני

שעושה

ג אין מבקעין. ניית פ"ח ג' מ"ב. שבת קנ"ו ע"ב: בית. ני"ב ע"ב. מיכוכין ל"ד ע"ב. מיי' פ"ב מהלכי יו"ט מ"ב. מוש"ע או"ח סי' תק"ו סק"ל ס"ב. ואין עושין. מיי' ופ"ב מה' שבת. ושם פ"ח מ"ב. מוש"ע או"ח סי' שיח סעי' ג': ד אין פותחין. ני"ב ע"ב. מוש"ע או"ח סי' תק"ג סעי' ג'.

שנוי נוסחאות

ואפילו בו' שבת. נכי"ק ונכי"מ אפילו .. השבת. ג (לא) מן הקורות. בד"ב וכי"ק וכי"מ ונמצכי"ל ליתא. ואין מבקעין. בד"ב וכי"ק ונמצכי"ל אין. לא בקרדום ולא במגרה ולא במזל. נכי"מ הסדר מזל. מגרה וכ"ה בד"ב וכי"ק ונמצכי"ל (ובסה בקורדום. במגירה). בקופיץ. בד"ב בקופים. נכי"ק בקופים. (סתום) ונפחת. בד"ב וכי"ק וכ"כי"ל ובחום..; נמצכ"ל ליתא ד"ם. בחתלה. בד"ב וכי"מ בתחלה; נכי"ק בהחלה. ד אין פותחין. בד"ב וכי"ק ונמצכ"ל ונמצכי"ל «פותחין. ואין עושין. נכי"ק אין.. וכן בסמוך. (ביו"ט), בד"ב וכי"ק וכי"מ ונמצכי"ל ליתא

תוספת חדשים

ג בסשנה אין מבקעין כו' וכ"פ בפ"ע סי' ת"ל בלותו מסכה. ולעניו קופין י"ח דלא סתיכו רק בסכין. ותלוגים ממיכים לפלוג בסכין: תוי"ט ד"ה נוטל כו' ותיכן הכי"ן כו'. וע"ע פסקו הכי"ף והרמב"ם דלפי' בכית שכנוי כן: כיוב שרי וכ"פ בפ"ע סוף סימן תקי"ח:

ראשון לציון

פ"ד ג תוי"ט ד"ה לא מן הקורות כו' וכדכתב הר"ב כו' עיין יש סדר למכנס:

הוספת ריטב"א

לבחמה יכול לעשות בו כל צרכו דהא מם קים באוכלים ובכלים אף לר"י. וכן כתב המג"א להריא סימן תקי"ח ס"ק י' ואי דמיירי באוצר אם כן למאן דאית ליה מוקלה אסור להאכיל ממנה לבהמה אם כן למאי הלבתא נקט רש"י דמתחילים להסיק ולא בשאר בהמה אלא דמתחילים בשריפת התבן להאכיל לבהמה ומה חידוש יותר בהסקה מלהאכיל לבהמה וצ"ע:

שעושה כלי. וכפירש"י. והא קמ"ל דאע"ג דליט כלי לעניו קבלת טומאה עד שיגרפנו בכבשן כסתם מתניתין דספ"ד דכלים. ואע"ג דכסוגיא דגמרא ס"פ הבורייתא מסמע דבהך פחיתה חזי נמי לקבולי טומאה. וזה לי לפשר קושי בגמרא בכבשן דהוי כלי לחרס וגם הכ"ן פי' בענין אחר. [מ"מ] הואיל ופ"פ מתני' דכלים מיפרשא שפיר כפירש"י. הלכך לא נטה הר"ב מפירושו. וגם המוב כמ' תקי"ל לא כתב הלא פירש"י: רבי יהודה אומר וכו'. וכ"כ הרמב"ם. ותמה הרמ"ם לפסוק כיחידאה ותי' הב"י דטעמא מדסתם בר קפרא בברייתא כר' יהודה אלמא הלכתא כוותיה: ה אין שוברין וכו'. כשעולין דגים על המסכלה. חומכין קנים. לו קש שבלים. לו שוברים חרסים. לו חומכין נייר וכו'. וסודרין ע"ג המסכלה. מפני שהמסכה מתחמם ושורף את הדג. רמ"י: [*אבל מכבסין. פי' הר"ב מכבסין את הספר ואת העפר. כדי שיהיה חלק. ומסיים רמ"י מפשלו ומשווהו. אלא יגע בפת במובקין דבפנותיו ויברפנו. מכבסין פרימבורי"ח בלע"ז 1) ע"כ. ואע"ג דבגורפין לא הזכירו אפר מד מחרי אלא נקטו] : ואין מקיפין. פירש הר"ב מקרבין. וכ"כ רמ"י ועיין פרק ד' מסכת ג' דמסכת תרומות. ומ"ש הר"ב כמו אין מקיפין בריחה. וכן לשון רמ"י והר"ן. והחכמת שלמה לא הניח בזה. ותמהני דבהדיא אמרו רבי יוחנן ורבי אלעזר בפרק ג' דחולין בגמרא דף כ' ע"א. דמקיפין בריחה ואין חולק עליהם. ויש לתמוה מלא אין. ר"ע יש להגיה בבופי. דהכי איתא התם סוף דף מ"ו ע"ב. דאין מקיפין בבופי. וכתבו הר"ב בסוף פ"ג דשקלים. ["ובמשנה ה' פרק י"ח דשבת]: לשפות. פי' הר"ב לערוך ולהושיב כו'. ולשון עברי הוא כמו שפות הסיר דמלכים ב' ד'. [ל"מ] ויחזקאל כ"ד [נ']. ומ"ש הר"ב ולא מסר לה מסוס דמי לבנין. מסיים רמ"י ומדר בבן מסוס דמתחזי כלהלה: ואין סומכין את הקדרה בבקעה. פירש הר"ב דלא נתנו עליה להסקה. נמרא. ופירש הר"ן שכיון שאין מיוחדין אלא להסקה בלבד אין תורת כלי עליהם. ויש להם דין מוקצה לגבי שאר מלאכות. ע"כ. והיינו דאין בקעת שאתבקע להסיק ואפ"ה אין סומכין כו'. ורמ"י פירש בגמ' דף ל"ג ע"ב. דעליה הואיל ודרכן לדבר האסור. כגון לעבות כלים לא התירו לטלטלן אלא להסקה: וכן בדלת. הר"ב העתיק וכן בדלת. ולא שגורים כן במשנה דהא בגמרא פריך בדלת ס"ד ומשני לימת וכן הדלת. ["ובמשנה שבסדר ירושלמי הגירסא וכן הדלת. ולולי כן גירסת הר"ב. גם ל"ג בכלי הפירכא וכו']: ואין מכניסין את הבהמה במקל. פי' הר"ב משום דגרמה כמוליכה למכור בשוק. נמ'. וכתב הר"ן וכי תימא ולמה לן למי טעמא דיפוק ליה משום מוקצה. דהא לא נתנו עליה אלא להסקה. היכא למימר נפקא מינה דאפילו חומניה מחתמול דאלו מוקצה הוא. אפ"ה אסור. משום דגרמה כו' ע"כ. וקושיתו מבוארת. דקאמינן היכא לאוקמא מתני' בחרי טעמי. ודלא כמ"ש הב"י סוף כי' מקב"ג שהוקשה לו דה פוק ליה משום מוקצה לפי שאפילו רבי שמעון מודה במוקצה כי האי. דזו מנין לו. ועוד דבהדיא ליתא ליפכא בגמרא דמ"ד דר"א דר"ש מחיר מטעמא דמ"ל כתבוה לליה משום מוקצה. ותמריגן דלא. אלא שהא בהא לפילו ר"ש מודה מטעמא דמחזי כחול להיכנף. ["ואו דאלפי אלא נתנו עליה כו' כדלעיל בד"ה ואין סומכין מסיים באותה בריייתא ור"ש מחיר]. ך נוטל כו' מטלפניו לאוכל בו שיעו. כתב הר"ב מטלפניו לאו דוקא וכו'. °כ"כ רמ"י. ומסיים ויישא לא אתא לאתמועיי אלא שיתר טלטול עליה שלא להסקה. ע"כ. כלומר ולהכי בסיפא ומנבב כו' ומדליק ה"א שלא להדליק. אלא לאוכל נמי שרי כמו בריישא. ומ"ש הר"ב והא דנקט מטלפניו משום רבנן כו'. כ"כ רמ"י. ואתכתן כיוצא בזה במ"ד פ"ק דשקלים. עוד שם פ"ז מ"ו. וכמ"ג פ"ו דיומא. ועיין מ"ב פ"ם לערובין. ובמשנה ט' פ"ב דיבמות. ובפ"ו מטנה ה'. ובפ"ו דכתובות מ"ו. ובפרק חלק משנה ג'. וכן במשנה ט' פ"ה דדמאי. [ואוף פ"ו דתמורה] : ומנבב עי' בפי' הר"ב מ"ו פ"ט דשביעית: וחכמים

ואין חותכין את הפתילה לשנים[לה]. רבי יהודה אומר חותכה באור לשתי נרות[לו]: ה אין שוברין את הדרם. ואין חותכין הנייר לצלות בו מליחה[לז] ואין גורפין תנור וכירים[לח]. אבל מכבשין[לט]. ואין מקיפין[מ] שתי חביות[מא] לשפות עליהן את הקדרה[מב]. ואין סומכין את הקדרה בבקעת[מג]. וכן בדלת[מד]. ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טובה[מה]. ור' אלעזר בר' שמעון מתיר: ך רבי אליעזר אומר נוטל אדם קיסם[מו] משלפניו[מז]. להצזין בו שיניו[מח]. ומנבב מן שהוא מתקן כלי. ולמעלה ביד מוכר: חותכה באור. טיפן שני רחמי הפתילה בפי שתי גרוזי שנריך להדליקן כאחת ומדליק באחמע דהשתא לא מיכא דלתקונא מנא מכוין לגלי להדלקה בעלמא. והלכה כרי' יהודה: ה ואין חותכין את הנייר. שמוחקין בו שמן ומומר בפני האש. כ"ז שהשמן בתוכו. ויש נגרף: מליה. דג: אין גורפין תנור וכירים. אם נפל לתוכן מטפולה של חטר ומן הכיריים. אין גורפין לוחן דמתקן מנא הוא. ואהיא כרבן דאמרי מכבשיי לוכל נפש אמרי: מכבשין. מסכיתין את הספר ואת העפר כדי שיהיה חלק. ואם לי לפשר לו לחפות אלא ג"כ גרף. מוסר: מקיפין. מקרבין זו אלל זו כמו אין מקיפין בריחה: לשפות. לעריך ולהושיב עליהם קדרה והלור בין שתי החביות. ואסר לה משום דדמי לבנין: [ואין סומכין] את הקדרה בבקעת. דלא נתנו עליה אלא להסקה. ובקעה. עלים שנתבקעו: וכן הדלת. אין סומכין לוחה בבקעת. דעלים מוקלים הם אלל כל תשמיש. חוץ מן ההסקה: ואין מנהיגים את הבהמה במקל. משום דגרמה כמוליכה למכור בשוק: ך משלפניו. ממה שלפניו בצית: להצזין בו שניו. ליטול בשר שחוקן בין שיניו. ומשלפניו לאו דוקא. דלרבי אליעזר אף מן החלר

1) כו' וחממען דריקען, מיינפרעסטען.

יכין תפארת ישראל יכין

מכבה [תקי"ב]: לר) דמתקן מנא: להה) בגריך לב' גרוה, נוהן הפתילה בב' מנורות, ומדליק הפתילה בחמלע, דלא מוכח דמכוין להקן מנא, רק להדלקה [תקי"ד]: לו) כדי להניחן תחת דג מליח בהלכה ע"ג המסכלה, שלא ישרף. ומסור משום מתקן מנא: לז) אם נפל לשם מנוזה הטיט, ואפשר לנזוח בלי נריפה, הו"ל בטלטול מוקצה בחמם. [ולרמ"י הטעם משום מתקן מנא. ומו"ל מתניתין דלא כהלכתא, דקיי"ל כרי' דמכשירי תוכל נפש מותר לתקן [פי' פ"ג סי' ג"ג]: לח) ר"ל שכופם ומרדד ודוחק החפר שלא יצא בשת שריבק בדופן התנור. מכבסין [תקי"ב]: מד) דמחזי כמוהיצה למכרה [תקכ"ג]: מה) [שפעטקען] מהמוקצים לפניו, ואפילו מוכחים בחלר: מו) דעלים מוכנים נמי להת

ואין חותכין וכו'. ציונים: מ"ו, ופ"ב שם מ"ב, שם מ"ו, מק"ש פ"ח: ה אין שוברין. ג"כ פ"ב, פ"ל מהלי יו"ט כ"ה ופ"ב מהל' שבת ה"ו כפ"ג מהלי מ"ת פ"ח מ"ג. ואין נורפין. שם פ"ג מהלי יו"ט כ"ג. מ"ו, פ"ב מהל' מ"ת שם פ"ח מ"ב. ואין מקיפין. שם פ"ב מ"ב. ואין מנהיגין. שם פ"ח מ"ב. ואין מהניגין. שם פ"ח ה"ב, שם מ"ג שם פ"ב מ"ב. ואין מהניגין. שם פ"ח מ"ב. ואין מכניסין. ג"כ פ"ב מהלי יו"ט כ"ג. ואין מכבשין. שם פ"ב מ"ב. ואין מכניסין. שם פ"ב מ"ב

אחגל נמי מותר ליטול. דקאמר כל מה שבאחר מוכן הוא. והא דנקט מצלפניו. משום רבותא דפליגי. דאפילו מצלפניו להדליק אין. להגן לא. דסבירי לה נתנו עליו חלה להסקה: וחכמים אומרים מגבב מצלפניו ומדליק. אבל מן האחר לא דהוה ליה וקסמין דקין הן ומורח לקוסמן. ולגבנן. מהאמול לאו להכי קיימי. ודקאמרת עבול קיסם לאחן בו שיניו. אחן איה ן לאחן מצלפניו לא יטול חלה להדליק. דלא נתנו עליו חלה להסקה. ובתרתי פליגי. והלכה כחכמים. ואין מותר ליטול קיסם לאחן בו שיניו חלה מחבוש של בהמה. ולא יתקננו ויתקננו לכך. חלה מ"ב היה לה ורלוי למחכל בהמה. [ב]כל דבר הרלוי למחכל בהמה מותר לחתכו. בין ביו"ט. בין בשבת. ואין בהם משום תקון כלי: ן אין מוציאין את האור. משום דמוליד. ודמי למלאכה. שבורת החם הזה ביו"ט: מן העפר. יש קרקע כשחופרין תוהה מוליחה לור ממקום מחפורת שלה: ולא מן החים. נותנים מים בכלי זכוכית לבנה. ונותנו בחמה. כשהשמש חם מאד. והזכוכית מוליחה שלהבת. ומביאים נעורת. ומניעים בזכוכית. ואין בוערת: רעפים. כלי חרס חלולים בחמטען. שמכסים בהן הגגות: אין מלבנין. בתור את הרעפים. דוקא ברעפים חדשים משום דמשוי ליה מנא בהיסק זה. שהן מתחסמין ומתחזקים על ידי החור: ועוד אמר ר"א. משום דחנא לאחת לקולא נבי מוקלה. והדר תמר אחריתי. קאמר ועוד: עומד אדם על המוקצה. הגריך הזמנה. והזמנה מועלת לו: ערב שבת בשביעית. שאין מעשר טהג בה ואין מחוסר אלא הזמנה. והוא הדין במעשר ובשאר שני השבוע. [אלא] חורחת דמלתא דקתני נקט דכתם מוקלה לאו מעשר הוא דגרוגרות ולמוקים הן כתם מוקלה ואין רגילין לעשר קודם גמר מלאכה: מבאן אני נוטל למחר. וסגי

מעשר כו' דאין מגביהין כדבפירקין לקמן משנה ג'. ומ"ם ואין רגילין לעשר קודם גמר מלאכה. וגמר מלאכה הגרוגרות בסוף פ"ק דמעשרות. ואפ"ה שבת קובעת למעשר כדלמכמן לר"ח בחרומה דקובעת למעשר קודם גמר מלאכה. כדאמן במשנה ד' פ"ב דמעשרות. גמרא: ואומר מכאן אני אוכל למחר. ובמשנה ג' דפ"ק ליכא דס"ל הכי. אלא אי מצעצע כב"ש. אי אומר זה

*) כשמתייבשין הכוסס כשעה שהם מתייבשין ומולכין קודם שיתייבשו לגמרי וכדי"ת בקיפו תותה נלא נורע. וזה

יבין תפארת ישראל יבין

להא. מח) מנקט ג"כ מהמוכחים כאן ובאן בהגר. דמלקט סמוך לקדירה, קדירה מוכחת עליו, שהיא מעשר לאוכל מחר. מב"ח לעיל במשנה ב' דמוכחים בשדה שייך חסם מעשר לפיכך רק מכוסם שרי: מט) אבל בהגר לא. אבל לאחן בו שיניו בכל מקום אפור דלא נתנו עליה רק להסקה אבל לנבר ולהניח, לכ"ע אסור [תק"ת]: נ) כשיחכך ב' עליה זע"ז, ילא שם מבישין: נא) לפיעי בקר מתלהבים תחת העשר: נב) במעמיד זכוכית מים בחמה, והגעורת נחלק טו. ומעמ טולחו מדהו"ל

מוליד. מיהו בעבר ועשה שרי [תק"כ]: נג) [נליהטן]: נד) [דאכליטנעל]: נה) אפילו רעפים ישנים [ולא כר"כ]. מרמחזקין ע"י הלבון [תק"ת]: נו) במשנה ו' קאי דהסם נמי הנח ר"ח קולא: נז) פירות שמוכחין ליבש ווקלו ונאפרו מלאכן בשבת כיון דדהן בידים שהניחן להתיבש, להכי לריך למימר ולהומיאן מע"ם אפילו לר"ם לית ליה מוקצה. ולהכי נקט בשביעית, משום דפירות שביעית פטוריס ממעשר, ולהכי פני בשחומיגס מע"ם בפיו. אבל בשאר שנים, כיון שסחם פירות מוקצין לח

לחצוץ שיניו הוא משום שמא יקפוט. וא"כ י"ל דס"ל דמדרבנן ליכא פרכא דדלמא חך חששא דרבנן 'דשמא יקפוט חמיר' מפילפול מוקצה ולא שרי' משום בבה"ב, אע"ב דפרכת הש"ם מדר"א דלא ס"ל לשמא יקפוט כיון דפתיר ממה שלפניו ואפ"ה אוסר ממה שאינו לפנינו. אבל רש"י לשיטתיה דס"ל דשמא דרבנן משום מוקצה י"ל באמת דפרכת הש"ם מדברי חכמים דאסרו משום מוקצה בסקום בבוד הבריות, ואדרבא מאותו סוגיא ראיה ברורה לשיטת רש"י דר"א לאו דוקא מצלפניו קאמר, ובהקדם דס"ש תוס' הנ"ל ד"ה וחכמים דשמא יקפוט וכתבו ובן מסיק בנמ'. אינו מובן, דאדרבא בהיפוך מוכח דהא בברייתא בפלוגתא דר"א ורבנן דרא"א נוחל קיסם מצלפניו והב"א לא יטול אלא מאבוס קחני עלה ושוין שלא יקפטנו וכו' והב"א אחד זה ואי"ן אינו אלא משום שבות. הרי דחכמים דר' אלעזר דברייתא זו ס' דקפוטה הוי כלאחר יד ומסילא ל"ח לשמא יקפוט כדאמרינן בסוגיא עלה דרבנן דקא אמרי התם שמור אבל אסור הכא מותר לכתחלה. וא"כ הא דאמרי רבנן דהתם ברייש לחצוץ בו שיניו ע"ם משום דלא ניתנו עצים אלא להסקה. א"כ שפיר כתב רש"י חך שם בדרבנן דתני' דמה"ת נימא דרבנן דר"א דמתני' לאו הנך רבנן דר' אלעזר דברייתא ולפ"ז יהי' ראיה ברורה לרש"י דלבאורה תמוה בסוגיא דשבת דפריך מפלוגתא דר"א ורבנן דברייתא דלא יטול אלא מן האבוס ואמאי לא פריך מפלוגתייהו במתני'. וזה לבאורה תמיה גדולה. וניחא לי דמסתניתין י"ל דשמייהו דרבנן משום שמא יקפוט לזה פריך מברייתא דרבנן ס"ל דקפוטה הוי כלאחר יד ומסילא ל"ג לשמא יקפוט וע"כ האיסור דקיסם לחצוץ בו שיניו משום מוקצה דגזור' אף בסקום בבוד הבריות, ומעתה אם נימא דר"א דוקא מצלפניו קאמר עריין קשה דלפריך מתני' דהא עכ"פ מדר"א פ"ה פרשיו מצלפניו ול"ג שמא יקפוט ע"כ הא דאסור משל חצר משום מוקצה וכזה לא מצינו חולק. אע"כ דר"א לאו דוקא קאמר והתרכא רק מהבסים והו"ם למימר דשמייהו משום שמא יקפוט ולהבי פריך מברייתא. ולהתוס' דהתרכא מדר"א קשה בנ"ל דלפריך מתני' וד' יניה חשבי: ן נאות בכנ בהרע"ב ד"ה וחכמים. שכל דבר הראוי למאכל בהמה. בגמרא אר"י אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי (יסותר לקמן לחצוץ שיניו) איתיביה כו' אבל אסור לחצוץ בו שיניו וכו' ואם קמטו חייב חטאת וכו' בי תניא החיא בקשין. ובתוס' ד"ה מפור וכו' ועק דמשמע דבקשין מתאר לר"י ובמסוך מתיר ר"י אף לחריה דאפר דמפשה ויחיב אלותא וכו' ולא וביתי להבין

מגבב. מיי' פ"ב מהי' יו"ט הלי' כ"ג (לגיר' ר"י. מיי' פ"ח מהי' כיסוי הלי' ט"ו: ן אין מוליחין. מיי' פ"ב מהי' מלאכת מחשבת. (ג"כ פ"ח מיי' פ"ל מהלי' י"ט הי"ח מפ"ג (לגיר' פ"ח הלי' כ"ו: ואין מלבנין. מיי' שם פ"ב מהי' יו"ט הי"ב: ועוד אמר ר"א. ג"כ שם הלי' כ"ב: ואין מוליחין. כאן פ"ח הלי' ט"ו. מיי' פ"ב מהי' שבת הלי' ט"ו:

שנוי נוסחאות

שבת (מה) שבחצר מוכן הוא. נכ"מ ליתא; בד"מ וכ"ק ובמכ"ל ליתא (אלא הוא. מגבב מצלפניו ומדליק. נכ"ק וכ"מ ..מצלפניו.; בכמ' שעם פ' הכסכ"ם ד' מוגליט אף מגבב מצלפניו וכ"ה בס בד"מ (וסס ..מגבב הוא..); בפי' ר"ח מצלפניו מגבב.. יו"ט הי"ד ועי' ד"ס. ן (ולא מן הקפר) במכ"ל ליתא; במכ"ל. חקפר ולא מן הרעפים וכן יש זה לפני רש"י ולפני רע"ב ועי' תוי"ט. לצלות בהן. בד"מ וכ"ק ובמכ"ל ..עליהן וכ"ה בכ"מ (וסס בגליון ..מליח ובתלמ"ן ..בשר.. ע"ש. בכ"מ בע"ש. בבאן. נכ"ק עד כאן (ן) אני אוכל למחר בכ"מ אני נוטל.. וכ"ה בכ"י וכ"מ.

תוספת הדשים

ן תר"ב ד"ה וחכ"א כו ולכלה בחכמים. וכ"ם בס"ם סימן תק"ח ס"ג. ן בפשוטו אין מוליחין. וכ"ם בס"ם סימן תק"כ.

תוספת רעק"א

ליתא קושיא בלל דחוא באמת ליתא שם בשבת הך ל"ישנ"א דדוקא מצלפניו אלא דהתוס כתבו כן דרך פירוש בפירכת הש"ם דדייק מצלפניו אין אי"ל בחצר לא. אבל אין זה מוכרח דהא י"ל דפרכת הש"ם לאו מדר"א אלא מדברי חכמים דאמאי אסרו לחצוץ שיניו נחי דהוי מוקצה ס"ב הא הוי בבוד הבריות ולשתרי כמו באבנים לבה"כ (ובן מפסק מרש"י שם ר"ח מן האבוס). וצ"ל דקושיית תוס' לשיטתם דכתבו בדבור שאח"ז דמעמא דחכמים דאסור לחצוץ שיניו משום שמא יקפוט חמיר מצלפניו מוקצה ולא שרי' משום בבה"ב, אע"ב דפרכת הש"ם מדברי חכמים דאסרו משום מוקצה בסקום בבוד הבריות, ואדרבא מאותו סוגיא ראיה ברורה לשיטת רש"י דר"א לאו דוקא מצלפניו קאמר, ובהקדם דס"ש תוס' הנ"ל ד"ה וחכמים דשמייהו משום גזירה שמא יקפוט וכתבו ובן מסיק בנמ'. אינו מובן, דאדרבא בהיפוך מוכח דהא בברייתא בפלוגתא דר"א ורבנן דרא"א נוחל קיסם מצלפניו והב"א לא יטול אלא מאבוס קחני עלה ושוין שלא יקפטנו וכו' והב"א אחד זה ואי"ן אינו אלא משום שבות. הרי דחכמים דר' אלעזר דברייתא זו ס' דקפוטה הוי כלאחר יד ומסילא ל"ח לשמא יקפוט כדאמרינן בסוגיא עלה דרבנן דקא אמרי התם שמור אבל אסור הכא מותר לכתחלה. וא"כ הא דאמרי רבנן דהתם ברייש לחצוץ בו שיניו ע"ם משום דלא ניתנו עצים אלא להסקה. א"כ שפיר כתב רש"י חך שם בדרבנן דתני' דמה"ת נימא דרבנן דר"א דמתני' לאו הנך רבנן דר' אלעזר דברייתא ולפ"ז יהי' ראיה ברורה לרש"י דלבאורה תמוה בסוגיא דשבת דפריך מצלפניו דלא יטול אלא מן האבוס ואמאי לא פריך מפלוגתייהו במתני'. וזה לבאורה תמיה גדולה. וניחא לי דמסתניתין י"ל דשמייהו דרבנן משום שמא יקפוט לזה פריך מברייתא דרבנן ס"ל דקפוטה הוי כלאחר יד ומסילא ל"ג לשמא יקפוט וע"כ האיסור דקיסם לחצוץ בו שיניו משום מוקצה דגזור' אף בסקום בבוד הבריות, ומעתה אם נימא דר"א דוקא מצלפניו קאמר עריין קשה דלפריך מתני' דהא עכ"פ מדר"א פ"ה פרשיו מצלפניו ול"ג שמא יקפוט ע"כ הא דאסור משל חצר משום מוקצה וכזה לא מצינו חולק. אע"כ דר"א לאו דוקא קאמר והתרכא רק מהבסים והו"ם למימר דשמייהו משום שמא יקפוט ולהבי פריך מברייתא. ולהתוס' דהתרכא מדר"א קשה בנ"ל דלפריך מתני' וד' יניה חשבי: ן נאות בכנ בהרע"ב ד"ה וחכמים. שכל דבר הראוי למאכל בהמה. בגמרא אר"י אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי (יסותר לקמן לחצוץ שיניו) איתיביה כו' אבל אסור לחצוץ בו שיניו וכו' ואם קמטו חייב חטאת וכו' בי תניא החיא בקשין. ובתוס' ד"ה מפור וכו' ועק דמשמע דבקשין מתאר לר"י ובמסוך מתיר ר"י אף לחריה דאפר דמפשה ויחיב אלותא וכו' ולא וביתי להבין

וזה כל"ם. ופי' הכוסלמן [*ע"פ הירושלמי] דר"ח במותי הוא. כלומר מתלמידי שמתי. וכל"ם ס"ל חלה דמוקלה דבעלי חיים עדיף וממחרין עפי לעיל גבי בעלי חיים: וחכמים אומרים עד שירשום וכו'. כל"ם לעיל. וכתה מהמירין וכני בירשום. מכוס דלקלייה בידים. ומ"ם הר"ב לחין בריה. וכ"כ רש"י והר"ן. ועיין מ"ש בזה פ"ק משנה ג'. ועע המקוין בגמרא דלחכמים חין שכח קובעת חלה בדבר שבגמרה מלחכתו ומהני ליה חלה בעינן שירתה פני הבית. וזכתה שחתי דכיון שחתר מכחן וכו' קבעה ליה. והוה הדין כחול נמי קבעה ליה. *חלה לגבי שבת קמ"ל.

ר"ע מברטנורה

למדרגה. וחכמים אומרים עד שירשום. וסני בהכי דיש בריה: עד **ויאמר מבאן ועד באנ(ש):** שירשום. בכיכן לחין בריה והלכה כחכמים:

יכין תפארת ישראל בועז

לא נתעסקו עדיין, ת"כ מה מהני הזמנה מע"ש, הרי טבל הן וחסורין לאכול: נח) וכ"ל לברר מה יקח למחר. ועע"ג דבש"ס מ"ג לריך לברר היום מה יקח למחר. מוקלה דבע"ח חמיר טפי:

נט) לחין בריה והלכה כחכמים (ב):

(ב) [ואף דנכל דברנן קיי"ל יש בריה [בביצה נ"ח ת'], ת"כ ה"נ נימא למחר הוברר הדבר שמא שלוקת הוא שהוכן מחמול. כ"ל ע"פ מ"ש [בביצה ד"י ע"ת] דלמא מחבחין כחשים שמנים וכו' ה"ק לוכה למיחם דלמא מחחזין לי למחר לותן שלא לחיבתו כ"ש כחילו כבר נחיבשו, ומשלמל ושדי להו, נמצא שמשלמל שלא לצורך לותן שלא הזמין. ועע"ע לקיי"ל בריש מכילתין דמוקלה שרי ביו"ט לכ"ש. היינו במוקלה דממילא, דלא לחיש בידים [ועי' רש"י ותוס' הכא]. **ובבאר אברהם** תי', דלף דנכל לוכחת בדברנן יש בריה, הכא כיון דלעניו דלמ' שבו חין בריה, דהרי לף כשחמר מכחן לני חוכל למחר, לא קבע למעשר ומותר לחכל ממנו מרחש, ע"כ דמלחין בריה לא מחכל לוכחת קביעת מקום למעשר. וכיון דלעניו דלוריחת שבו חין בריה ס"ל לעניו דרבנן שבו, עכ"ל. **ותמהני**, דהרי הכא בכביעת מייני, שמ"ל נעשרו ותו לח"ש ניש"ם [כ"ש דב"ק] דנכל' חין בריה חפי' לקולא, שפיר חכיל מכן מרחש. חבל נרח"ש [פ"ע מיירושלמי ס"ה] דהא דנכל' חין בריה, היינו משום שפק לחו' לחומרא, ת"כ הכא ולחו חי שרי לחכל מרחש לף שחמר מכחן לני חוכל, חין הטעם משום חין בריה, דהרי לקולא לא לחמרי' בריה בלחו', רק משום לחין בלנורו דהשחח כלום, ולא הוקבע עדיין ע"ז למעשר, ודוקא בחמר ב' לונין שחני עתיד להפרים, לפירש מידי, מהני [עי' מ"ש בחמי פ"ק]. ות"ל נמי כיון דלנורו דהשחח לאו כלום, לסכי בכה"ג שלא פי' מעיקרא כלום, גם בדברנן חין בריה [ע' חוס' ניטין כ"ה ב' ד"ה ד"ח] ולהכי לסור כחן. ליחח דלת"כ למה לריך הש"ם [לעיל ד"י] לטעמח דמוקלה ובביל הול"ל משום שלא בירר מעיקרא. חע"כ דדוקא בלחו' לריך לברר מעיקרא כב' לונין החם, חבל הכח במוקלה דרבנן לא. **אמנם** בל"ז לדברי ר"מ ל"ע ממ"ש בקדושין [ד"ו ב'] ירושת נר לעכו"ם מדרבנן, לחען גר ועכו"ם בירשו חביהם עכו"ם, יכול גר לומר לעכו"ם, חול לחה ע"ז ואני מעות שלך, ואם בחו לילו, לסור. ולפי לחמרת ירושת גר לעכו"ם לחו' כי לא בח לילו נמי חלופי ע"ז קא חקיל, שלמ"ל. ולקחה ומה מקנה, ללמה לשולא לחו' ואם"ם בריה שרי, משום דבריה המיסור הוא משום לחין בריה. והול"ל מה שלחה גבי בהליפי ע"ז, ושרי משום כ' נעיל דכל חין בריה היינו משום ספיקא מחמיבין, ושרי. ברמב"ם כ' [בפ"ע מטומלת מת] דכל ספק לחוריחת לחומרא הוא רק מדרבנן. ת"כ הא דבלחוריחא חין בריה. נמי מדרבנן הוא, ולפי מהשם שלא יחזור לסורו הם לחרו לשולם הוא לחרו. ומש"כ בשיפא דבבר בחא לידי, חלופי ע"ז ולפי קא חקיל. הן לחת' לחום' [שם ד"ה חליפי]. הקשו מנ"ל לרבא, לנמא לשולם לחוריחא, ואפ"ם בשלא לרשותו מותר דים בריה ולא הוה חליפי ע"ז. ותרלו דמ"ש לפי' בא נידו בבשיפא, נמי יהא מותר מה"ט. עכ"ל. ודבריהם תמוהים מאד, דהרי קיי"ל בלחו' חין בריה [בביצה נ"ח ת'] ודוחק לומר דקו' התום' דהול"ל לשולמא הך בריחא כמ"ל לפף בלחו' ים בריה, דל"ל לשולמא דלא בהלכתא. ות"ל לעכ"פ תום' ס"ל דהא דע"ז תוכם דמיו, רק מדרבנן הוא, ולא בלמב"ם [רפ"ח מע"ז] שכ' בפירוש דע"ז תוכם דמיו מדלוי'. ותום' ס"ל דבר קרא דמייתי הכ"ם והייט חרס בחוכו. כל מה שאתה מכייח ממנו יהיה כמוהן [בע"ז ל"ל ב'], היינו רק מסחתא נעלמא. וכן ל"ל נמי לבב"ם לחרי בע"ז פ"ד [ד"ל ב'] שכ' בירושם לחליפי ע"ז חסור רק מדרבנן. וכיון שכן מלינו ספיר למימר לבדרבנן יש בריה. ליחח דהרי בב"ז ק' מחק דקחמר הכ"ם [בביצה שם] לולבי המת בבית כל הכחחים שמחין, מדטע"ז לחוריי, חמרי נעיה חין בריה. וק' הרי רש"י כ' [בביצה ד"י ע"ת] דסיף פומחה לגמה ממה רק מדרבנן, חפי' בפחת שבוודחי יוליולהו דרך שם. ע"כ ל"ל כיון דעיקרו דחוריי, כדחוריי דמי לעניו בריה. ת"כ חליפי ע"ז נמי, חף דעיקר ע"ז חוריי, כדחוריי דמי. ותת"ל דחוס' מחולקין בזה מרש"י, ום"ל דסיף פומחה לגמה, ממה מדלוריי, וכפי הגרלה נם רש"י נעלמו מספיקת בזה דבשידונין [דס"ח ת'] כ' רש"י בעלמו דהוה הלמ"ם, וח"כ כל הלמ"ם כדלוי' דמי לכל מילי [ועי' חוס' הלמיס מחולקין ס"ו]. ע"כ הרי בהא ודאי הוס' עיקרו דלוי' כדחוי' דמי לעניו בריה, וכמ"ש חוס' בעלמן [עירובין ל"ו ב' ד"ה ממן], וכן מוכח לע"ד מב' לונין שלמי עתיד להפרים, דספק הרמב"ם [בפ"ו דמעשר] דחין בריה, וק' הרי מדלוי', נחבטלו ב' לונין ברוב. חע"כ דעיקרו דלוי' כדחוי' דמי [ויש לדחות]. **ואילה"ק** מדלמרי' [ע"ז דף ס"ח ת'] בעכו"ם שח"ל ליבדל העביר לי ק' חביות בעד ק' פרוסות וכו' חביח ת' יי"ל בניהן שכרו שרי חוך מפרוסה לחת, ולמלי הרי לף בשחים יינם לרבנן, עיקר יי"ל דלוי' וכו"ל כדלוי'. ולחה ל"ל דלמה משום גזרה דיי"ל ממה נזרו נמחה "יינם, דק משום נמחיחין כף"ק בשבח, ושכרו נחמת מנד הדין שרי לנמרי, ורק משום קנסא מסרוהו [בע"ז ס"ב ת']. ועכ"פ להוס' שרי ל"ל שפיר י"ל לף דניחת דלמסורין דק מדרבנן, עכ"פ מדעיקרן דחוריי"ת, הול"ל נגייהו חין בריה. חע"כ דקוחית חוס' ב"ד הוסיף הכ"ל הוח ממם דקוסיי"ו ברכ"ת, דלינהו נמי ס"ל להל לחין בריה בלחו' הוח מטעם שבח, וכ"ל, וכיון לשבח לחוריי' דק מדרבנן חסור, ע"כ הל לחין בריה בלחו' חייט ליחוסת נר לנכרי מלחו'. **ועכ"פ** נח זכיתי להבין הירוסם הל רבותינו בעחו"ם, שבחנו דלמי מטום ים בריה מכילין בריבת, ת"כ חפי' בח לחיכון נמי יהא חותר מה"ט ים בריה, ותחום מה בריה שייך בשבבר בח הע"ז לרבותו, והוה חליפי ע"ז ממם בשיחליפו עם בעכו"ם. תדע דל"ל נם לרבח נופי' חבשי, דמה מחרן לנהני מלילין בריבת שמח יחזור לסורו. וק' ת"כ בשיפא נמי ניקל מה"ט. חע"כ כיון דבשיפא בבר בח לרבותו הול"ל חליפי ע"ז ולמ'. ת"כ לחום' נמי ימת בכי. **ומהי"ט** מי מפשר לומר דלחום' מיירי בשיפא שבח הע"ז ליל הנר בטעות, דשבר שחינה ע"ז, חו דשמא ומשב דע"ז מותר בהנחה. ל"ל"כ חמו בשמעתי עשקינן, פיקח ע"ז שחמורה בהנחה. ות"כ בשמדע לו חת"כ שע"ז הוח, ומע"ז חסור בהנחה, זכיי בטעות הוח בשיפא, לחיסורת לח ניחת ליה לנהני [בב"מ ד"ל ב'] ולח הוה ע"ז שלו, ושפיר שייך נמה בריה חפי' בבר חהא לידי. ליחח ת"כ נם לרבח ק' כיון דקנין בטעות הוח בשיפא, נמה לח יהח הנר מותר ליקח מה"כ המעות כמו בריבת. ולח לנס מקח טעות חסור בע"ז עכ"פ מדברנן [בב"ו ע"ת ב']. עכ"פ כיון לרק מדרבנן הוח, הו"ל למשתי נבי נר, שמא יחזור לסורו. **אמנם** ל"ל לחום' שם [ד"ה קלא] הקשה מם יהיה שיחזור לסורו, הרי מו לינו כמומר שמינו יודע מת מעכו"ם. ובמה"כ רבותינו תירלו בדוחק [ע"ש, ועי' בפירוסי שם"ו דלמלי]. ולפע"ד הח דלמרי' שיחזור לסורו חינו ר"ל שמו נדינוהו מלחנו שיירש, רק ע"י שיפסיד ע"י דיני התורה, ימלם בלת יהנות. ת"כ ה"ת בריבת שלא נרם הוח לעלמו כלום מבל"ח בשיפא שנרם הוח לעלמו מזכה בע"ו, לח ימלם ע"י בלת יהנות, דלינהו לבשפיד לנפשי'. **מיהו** בל זה לרבח בשבשם הוח משום שהם שיחזור לסורו, ת"כ בשיפא חין לחום'. חבל לחום' כיון לשיפא מיירי בזכוי בטעות, לחינו לסור רק מדרבנן הול"ל נבי ים בריבת כמו בריבת. ול"ע. **אמנם** דברי רב"מ בל"ל שכ' להא לחין בריבת בלחו' הוח רק מטעם שבק לחורי לחומרא, ולפיבך לחומרא לחמרי' נמי ים בריבת ולחו' לחמור מבעל"פ ממ"ד ניטין [דמ"ח מ'] דלכ' יחמן דס"ל חין בריבת בלחו', סיכי משבח"ל לסייחי מלה בכוחים, דלמא לא הניחו לו חלקו מירושת חבין, והרי כחיב מלמך. ומלי קו', הרי לחומרא לחמרי' ים בריבת בלחו'. **ואת"ל** החם שמי, כיון דלעניו שלריך להחזיר חלקו לחחי חמרי' חין בריבת, לעניו בכוחים נמי הול"ל חין בריבת, חו דהבחת בכוחים שחינו חייב [בב"ב ס"ח ת'] ולהכי לסור כחן. ליחח דלת"כ למה לריך הש"ם [לעיל ד"י] לטעמח דמוקלה ובביל הול"ל משום שלא בירר מעיקרא. חע"כ דדוקא בלחו' לריך לברר מעיקרא כב' לונין החם, חבל הכח במוקלה דרבנן לא. **אמנם** בל"ז לדברי ר"מ ל"ע ממ"ש בקדושין [ד"ו ב'] ירושת נר לעכו"ם מדרבנן, לחען גר ועכו"ם בירשו חביהם עכו"ם, יכול גר לומר לעכו"ם, חול לחה ע"ז ואני מעות שלך, ואם בחו לילו, לסור. ולפי לחמרת ירושת גר לעכו"ם לחו' כי לא בח לילו נמי חלופי ע"ז קא חקיל, שלמ"ל. ולקחה ומה מקנה, ללמה לשולא לחו' ואם"ם בריבת שרי, משום דבריבת המיסור הוא משום לחין בריבת. והול"ל מה שלחה גבי בהליפי ע"ז, ושרי משום כ' נעיל דכל חין בריבת היינו משום ספיקא מחמרינן, ושרי. ברמב"ם כ' [בפ"ע מטומלת מת] דכל ספק לחוריחת לחומרא הוא רק מדרבנן. ת"כ הא דבלחוריחא חין בריבת. נמי מדרבנן הוא, ולפי מהשם שלא יחזור לסורו הם לחרו לשולם הוא לחרו. ומש"כ בשיפא דבבר בחא לידי, חלופי ע"ז ולפי קא חקיל. הן לחת' לחום' [שם ד"ה חליפי]. הקשו מנ"ל לרבח, לנמא לשולם לחוריחא, ואפ"ם בשלא לרשותו מותר דים בריבת ולא הוה חליפי ע"ז. ותרלו דמ"ש לפי' בא נידו בבשיפא, נמי יהא חותר מה"ט. עכ"ל. ודבריהם תמוהים מאד, דהרי קיי"ל בלחו' חין בריבת [בביצה נ"ח ת'] ודוחק לומר דקו' התום' דהול"ל לשולמא הך בריחא כמ"ל לפף בלחו' ים בריבת, דל"ל לשולמא דלא בהלכתא. ות"ל לעכ"פ תום' ס"ל דהא דע"ז תוכם דמיו, רק מדרבנן הוא, ולא בלמב"ם [רפ"ח מע"ז] שכ' בפירוש דע"ז תוכם דמיו מדלוי'. ותום' ס"ל דבר קרא דמייתי הכ"ם והייט חרס בחוכו. כל מה שאתה מכייח ממנו יהיה כמוהן [בע"ז ל"ל ב'], היינו רק מסחתא נעלמא. וכן ל"ל נמי לבב"ם לחרי בע"ז פ"ד [ד"ל ב'] שכ' בירושם לחליפי ע"ז חסור רק מדרבנן. וכיון שכן מלינו ספיר למימר לבדרבנן יש בריבת. ליחח דהרי בב"ז ק' מחק דקחמר הכ"ם [בביצה שם] לולבי המת בבית כל הכחחים שמחין, מדטע"ז לחוריי, חמרי נעיה חין בריבת. וק' הרי רש"י כ' [בביצה ד"י ע"ת] דסיף פומחה לגמה ממה רק מדרבנן, חפי' בפחת שבוודחי יוליולהו דרך שם. ע"כ ל"ל כיון דעיקרו דחוריי, כדחוריי דמי לעניו בריבת. ת"כ חליפי ע"ז נמי, חף דעיקר ע"ז חוריי, כדחוריי דמי. ותת"ל דחוס' מחולקין בזה מרש"י, ום"ל דסיף פומחה לגמה, ממה מדלוריי, וכפי הגרלה נם רש"י נעלמו מספיקת בזה דבשידונין [דס"ח ת'] כ' רש"י בעלמו דהוה הלמ"ם, וח"כ כל הלמ"ם כדלוי' דמי לכל מילי [ועי' חוס' הלמיס מחולקין ס"ו]. עכ"פ הרי בהא ודאי הוס' עיקרו דלוי' כדחוי' דמי לעניו בריבת, וכמ"ש חוס' בעלמן [עירובין ל"ו ב' ד"ה ממן], וכן מוכח לע"ד מב' לונין שלמי עתיד להפרים, דספק הרמב"ם [בפ"ו דמעשר] דחין בריבת, וק' הרי מדלוי', נחבטלו ב' לונין ברוב. חע"כ דעיקרו דלוי' כדחוי' דמי [ויש לדחות]. **ואילה"ק** מדלמרי' [ע"ז דף ס"ח ת'] בעכו"ם שח"ל ליבדל העביר לי ק' חביות בעד ק' פרוסות וכו' חביח ת' יי"ל בניהן שכרו שרי חוך מפרוסה לחת, ולמלי הרי לף בשחים יינם לרבנן, עיקר יי"ל דלוי' וכו"ל כדלוי'. ולחה ל"ל דלמה משום גזרה דיי"ל ממה נזרו נמחה "יינם, דק משום נמחיחין כף"ק בשבח, ושכרו נחמת מנד הדין שרי לנמרי, ורק משום קנסא מסרוהו [בע"ז ס"ב ת']. ועכ"פ להוס' שרי ל"ל שפיר י"ל לף דניחת דלמסורין דק מדרבנן, עכ"פ מדעיקרן דחוריי"ת, הול"ל נגייהו חין בריבת. חע"כ דקוחית חוס' ב"ד הוסיף הכ"ל הוח ממם דקוסיי"ו ברכ"ת, דלינהו נמי ס"ל להל לחין בריבת בלחו' הוח מטעם שבח, וכ"ל, וכיון לשבח לחוריי' דק מדרבנן חסור, ע"כ הל לחין בריבת בלחו' חייט ליחוסת נר לנכרי מלחו'. **ועכ"פ** נח זכיתי להבין הירוסם הל רבותינו בעחו"ם, שבחנו דלמי מטום ים בריבת מכילין בריבת, ת"כ חפי' בח לחיכון נמי יהא חותר מה"ט ים בריבת, ותחום מה בריבת שייך בשבבר בח הע"ז לרבותו, והוה חליפי ע"ז ממם בשיחליפו עם בעכו"ם. תדע דל"ל נם לרבח נופי' חבשי, דמה מחרן לנהני מלילין בריבת שמח יחזור לסורו. וק' ת"כ בשיפא נמי ניקל מה"ט. חע"כ כיון דבשיפא בבר בח לרבותו הול"ל חליפי ע"ז ולמ'. ת"כ לחום' נמי ימת בכי. **ומהי"ט** מי מפשר לומר דלחום' מיירי בשיפא שבח הע"ז ליל הנר בטעות, דשבר שחינה ע"ז, חו דשמא ומשב דע"ז מותר בהנחה. ות"כ בשמדע לו חת"כ שע"ז הוח, ומע"ז חסור בהנחה, זכיי בטעות הוח בשיפא, לחיסורת לח ניחת ליה לנהני [בב"מ ד"ל ב'] ולח הוה ע"ז שלו, ושפיר שייך נמה בריבת חפי' בבר חהא לידי. ליחח ת"כ נם לרבח ק' כיון דקנין בטעות הוח בשיפא, נמה לח יהח הנר מותר ליקח מה"כ המעות כמו בריבת. ולח לנס מקח טעות חסור בע"ז עכ"פ מדברנן [בב"ו ע"ת ב']. עכ"פ כיון לרק מדרבנן הוח, הו"ל למשתי נבי נר, שמא יחזור לסורו. **אמנם** ל"ל לחום' שם [ד"ה קלא] הקשה מם יהיה שיחזור לסורו, הרי מו לינו כמומר שמינו יודע מת מעכו"ם. ובמה"כ רבותינו תירלו בדוחק [ע"ש, ועי' בפירוסי שם"ו דלמלי]. ולפע"ד הח דלמרי' שיחזור לסורו חינו ר"ל שמו נדינוהו מלחנו שיירש, רק ע"י שיפסיד ע"י דיני התורה, ימלם בלת יהנות. ת"כ ה"ת בריבת שלא נרם הוח לעלמו כלום מבל"ח בשיפא שנרם הוח לעלמו מזכה בע"ו, לח ימלם ע"י בלת יהנות, דלינהו לבשפיד לנפשי'. **מיהו** בל זה לרבח בשבשם הוח משום שהם שיחזור לסורו, ת"כ בשיפא חין לחום'. חבל לחום' כיון לשיפא מיירי בזכוי בטעות, לחינו לסור רק מדרבנן הול"ל נבי ים בריבת כמו בריבת. ול"ע. **אמנם** דברי רב"מ בל"ל שכ' להא לחין בריבת בלחו' הוח רק מטעם שבק לחורי לחומרא, ולפיבך לחומרא לחמרי' נמי ים בריבת ולחו' לחמור מבעל"פ ממ"ד ניטין [דמ"ח מ'] דלכ' יחמן דס"ל חין בריבת בלחו', סיכי משבח"ל לסייחי מלה בכוחים, דלמא לא הניחו לו חלקו מירושת חבין, והרי כחיב מלמך. ומלי קו', הרי לחומרא לחמרי' ים בריבת בלחו'. **ואת"ל** החם שמי, כיון דלעניו שלריך להחזיר חלקו לחחי חמרי' חין בריבת, לעניו בכוחים נמי הול"ל חין בריבת, חו דהבחת בכוחים שחינו חייב [בב"ב ס"ח ת'] ולהכי לסור כחן. ליחח דלת"כ למה לריך הש"ם [לעיל ד"י] לטעמח דמוקלה ובביל הול"ל משום שלא בירר מעיקרא. חע"כ דדוקא בלחו' לריך לברר מעיקרא כב' לונין החם, חבל הכח במוקלה דרבנן לא. **אמנם** בל"ז לדברי ר"מ ל"ע ממ"ש בקדושין [ד"ו ב'] ירושת נר לעכו"ם מדרבנן, לחען גר ועכו"ם בירשו חביהם עכו"ם, יכול גר לומר לעכו"ם, חול לחה ע"ז ואני מעות שלך, ואם בחו לילו, לסור. ולפי לחמרת ירושת גר לעכו"ם לחו' כי לא בח לילו נמי חלופי ע"ז קא חקיל, שלמ"ל. ולקחה ומה מקנה, ללמה לשולא לחו' ואם"ם בריבת שרי, משום דבריבת המיסור הוא משום לחין בריבת. והול"ל מה שלחה גבי בהליפי ע"ז, ושרי משום כ' נעיל דכל חין בריבת היינו משום ספיקא מחמרינן, ושרי. ברמב"ם כ' [בפ"ע מטומלת מת] דכל ספק לחוריחת לחומרא הוא רק מדרבנן. ת"כ הא דבלחוריחא חין בריבת. נמי מדרבנן הוא, ולפי מהשם שלא יחזור לסורו הם לחרו לשולם הוא לחרו. ומש"כ בשיפא דבבר בחא לידי, חלופי ע"ז ולפי קא חקיל. הן לחת' לחום' [שם ד"ה חליפי]. הקשו מנ"ל לרבח, לנמא לשולם לחוריחא, ואפ"ם בשלא לרשותו מותר דים בריבת ולא הוה חליפי ע"ז. ותרלו דמ"ש לפי' בא נידו בבשיפא, נמי יהא חותר מה"ט. עכ"ל. ודבריהם תמוהים מאד, דהרי קיי"ל בלחו' חין בריבת [בביצה נ"ח ת'] ודוחק לומר דקו' התום' דהול"ל לשולמא הך בריחא כמ"ל לפף בלחו' ים בריבת, דל"ל לשולמא דלא בהלכתא. ות"ל לעכ"פ תום' ס"ל דהא דע"ז תוכם דמיו, רק מדרבנן הוא, ולא בלמב"ם [רפ"ח מע"ז] שכ' בפירוש דע"ז תוכם דמיו מדלוי'. ותום' ס"ל דבר קרא דמייתי הכ"ם והייט חרס בחוכו. כל מה שאתה מכייח ממנו יהיה כמוהן [בע"ז ל"ל ב'], היינו רק מסחתא נעלמא. וכן ל"ל נמי לבב"ם לחרי בע"ז פ"ד [ד"ל ב'] שכ' בירושם לחליפי ע"ז חסור רק מדרבנן. וכיון שכן מלינו ספיר למימר לבדרבנן יש בריבת. ליחח דהרי בב"ז ק' מחק דקחמר הכ"ם [בביצה שם] לולבי המת בבית כל הכחחים שמחין, מדטע"ז לחוריי, חמרי נעיה חין בריבת. וק' הרי רש"י כ' [בביצה ד"י ע"ת] דסיף פומחה לגמה ממה רק מדרבנן, חפי' בפחת שבוודחי יוליולהו דרך שם. ע"כ ל"ל כיון דעיקרו דחוריי, כדחוריי דמי לעניו בריבת. ת"כ חליפי ע"ז נמי, חף דעיקר ע"ז חוריי, כדחוריי דמי. ותת"ל דחוס' מחולקין בזה מרש"י, ום"ל דסיף פומחה לגמה, ממה מדלוריי, וכפי הגרלה נם רש"י נעלמו מספיקת בזה דבשידונין [דס"ח ת'] כ' רש"י בעלמו דהוה הלמ"ם, וח"כ כל הלמ"ם כדלוי' דמי לכל מילי [ועי' חוס' הלמיס מחולקין ס"ו]. עכ"פ הרי בהא ודאי הוס' עיקרו דלוי' כדחוי' דמי לעניו בריבת, וכמ"ש חוס' בעלמן [עירובין ל"ו ב' ד"ה ממן], וכן מוכח לע"ד מב' לונין שלמי עתיד להפרים, דספק הרמב"ם [בפ"ו דמעשר] דחין בריבת, וק' הרי מדלוי', נחבטלו ב' לונין ברוב. חע"כ דעיקרו דלוי' כדחוי' דמי [ויש לדחות]. **ואילה"ק** מדלמרי' [ע"ז דף ס"ח ת'] בעכו"ם שח"ל ליבדל העביר לי ק' חביות בעד ק' פרוסות וכו' חביח ת' יי"ל בניהן שכרו שרי חוך מפרוסה לחת, ולמלי הרי לף בשחים יינם לרבנן, עיקר יי"ל דלוי' וכו"ל כדלוי'. ולחה ל"ל דלמה משום גזרה דיי"ל ממה נזרו נמחה "יינם, דק משום נמחיחין כף"ק בשבח, ושכרו נחמת מנד הדין שרי לנמרי, ורק משום קנסא מסרוהו [בע"ז ס"ב ת']. ועכ"פ להוס' שרי ל"ל שפיר י"ל לף דניחת דלמסורין דק מדרבנן, עכ"פ מדעיקרן דחוריי"ת, הול"ל נגייהו חין בריבת. חע"כ דקוחית חוס' ב"ד הוסיף הכ"ל הוח ממם דקוסיי"ו ברכ"ת, דלינהו נמי ס"ל להל לחין בריבת בלחו' הוח מטעם שבח, וכ"ל, וכיון לשבח לחוריי' דק מדרבנן חסור, ע"כ הל לחין בריבת בלחו' חייט ליחוסת נר לנכרי מלחו'. **ועכ"פ** נח זכיתי להבין הירוסם הל רבותינו בעחו"ם, שבחנו דלמי מטום ים בריבת מכילין בריבת, ת"כ חפי' בח לחיכון נמי יהא חותר מה"ט ים בריבת, ותחום מה בריבת שייך בשבבר בח הע"ז לרבותו, והוה חליפי ע"ז ממם בשיחליפו עם בעכו"ם. תדע דל"ל נם לרבח נופי' חבשי, דמה מחרן לנהני מלילין בריבת שמח יחזור לסורו. וק' ת"כ בשיפא נמי ניקל מה"ט. חע"כ כיון דבשיפא בבר בח לרבותו הול"ל חליפי ע"ז ולמ'. ת"כ לחום' נמי ימת בכי. **ומהי"ט** מי מפשר לומר דלחום' מיירי בשיפא שבח הע"ז ליל הנר בטעות, דשבר שחינה ע"ז, חו דשמא ומשב דע"ז מותר בהנחה. ות"כ בשמדע לו חת"כ שע"ז הוח, ומע"ז חסור בהנחה, זכיי בטעות הוח בשיפא, לחיסורת לח ניחת ליה לנהני [בב"מ ד"ל ב'] ולח הוה ע"ז שלו, ושפיר שייך נמה בריבת חפי' בבר חהא לידי. ליחח ת"כ נם לרבח ק' כיון דקנין בטעות הוח בשיפא, נמה לח יהח הנר מותר ליקח מה"כ המעות כמו בריבת. ולח לנס מקח טעות חסור בע"ז עכ"פ מדברנן [בב"ו ע"ת ב']. עכ"פ כיון לרק מדרבנן הוח, הו"ל למשתי נבי נר, שמא יחזור לסורו. **אמנם** ל"ל לחום' שם [ד"ה קלא] הקשה מם יהיה שיחזור לסורו, הרי מו לינו כמומר שמינו יודע מת מעכו"ם. ובמה"כ רבותינו תירלו בדוחק [ע"ש, ועי' בפירוסי שם"ו דלמלי]. ולפע"ד הח דלמרי' שיחזור לסורו חינו ר"ל שמו נדינוהו מלחנו שיירש, רק ע"י שיפסיד ע"י דיני התורה, ימלם בלת יהנות. ת"כ ה"ת בריבת שלא נרם הוח לעלמו כלום מבל"ח בשיפא שנרם הוח לעלמו מזכה בע"ו, לח ימלם ע"י בלת יהנות, דלינהו לבשפיד לנפשי'. **מיהו** בל זה לרבח בשבשם הוח משום שהם שיחזור לסורו, ת"כ בשיפא חין לחום'. חבל לחום' כיון לשיפא מיירי בזכוי בטעות, לחינו לסור רק מדרבנן הול"ל נבי ים בריבת כמו בריבת. ול"ע. **אמנם** דברי רב"מ בל"ל שכ' להא לחין בריבת בלחו' הוח רק מטעם שבק לחורי לחומרא, ולפיבך לחומרא לחמרי' נמי ים בריבת ולחו' לחמור מבעל"פ ממ"ד ניטין [דמ"ח מ'] דלכ' יחמן דס"ל חין בריבת בלחו', סיכי משבח"ל לסייחי מלה בכוחים, דלמא לא הניחו לו חלקו מירושת חבין, והרי כחיב מלמך. ומלי קו', הרי לחומרא לחמרי' ים בריבת בלחו'. **ואת"ל** החם שמי, כיון דלעניו שלריך להחזיר חלקו לחחי חמרי' חין בריבת, לעניו בכוחים נמי הול"ל חין בריבת, חו דהבחת בכוחים שחינו חייב [בב"ב ס"ח ת'] ולהכי לסור כחן. ליחח דלת"כ למה לריך הש"ם [לעיל ד"י] לטעמח דמוקלה ובביל הול"ל משום שלא בירר מעיקרא. חע"כ דדוקא בלחו' לריך לברר מעיקרא כב' לונין החם, חבל הכח במוקלה דרבנן לא. **אמנם** בל"ז לדברי ר"מ ל"ע ממ"ש בקדושין [ד"ו ב'] ירושת נר לעכו"ם מדרבנן, לחען גר ועכו"ם בירשו חביהם עכו"ם, יכול גר לומר לעכו"ם, חול לחה ע"ז ואני מעות שלך, ואם בחו לילו, לסור. ולפי לחמרת ירושת גר לעכו"ם לחו' כי לא בח לילו נמי חלופי ע"ז קא חקיל, שלמ"ל. ולקחה ומה מקנה, ללמה לשולא לחו' ואם"ם בריבת שרי, משום דבריבת המיסור הוא משום לחין בריבת. והול"ל מה שלחה גבי בהליפי ע"ז, ושרי משום כ' נעיל דכל חין בריבת היינו משום ספיקא מחמרינן, ושרי. ברמב"ם כ' [בפ"ע מטומלת מת] דכל ספק לחוריחת לחומרא הוא רק מדרבנן. ת"כ הא דבלחוריחא חין בריבת. נמי מדרבנן הוא, ולפי מהשם שלא יחזור לסורו הם לחרו לשולם הוא לחרו. ומש"כ בשיפא דבבר בחא לידי, חלופי ע"ז ולפי קא חקיל. הן לחת' לחום' [שם ד"ה חליפי]. הקשו מנ"ל לרבח, לנמא לשולם לחוריחא, ואפ"ם בשלא לרשותו מותר דים בריבת ולא הוה חליפי ע"ז. ותרלו דמ"ש לפי' בא נידו בבשיפא, נמי יהא חותר מה"ט. עכ"ל. ודבריהם תמוהים מאד, דהרי קיי"ל בלחו' חין בריבת [בביצה נ"ח ת'] ודוחק לומר דקו' התום' דהול"ל לשולמא הך בריחא כמ"ל לפף בלחו' ים בריבת, דל"ל לשולמא דלא בהלכתא. ות"ל לעכ"פ תום' ס"ל דהא דע"ז תוכם דמיו, רק מדרבנן הוא, ולא בלמב"ם [רפ"ח מע"ז] שכ' בפירוש דע"ז תוכם דמיו מדלוי'. ותום' ס"ל דבר קרא דמייתי הכ"ם והייט חרס בחוכו. כל מה שאתה מכייח ממנו יהיה כמוהן [בע"ז ל"ל ב'], היינו רק מסחתא נעלמא. וכן ל"ל נמי לבב"ם לחרי בע"ז פ"ד [ד"ל ב'] שכ' בירושם לחליפי ע"ז חסור רק מדרבנן. וכיון שכן מלינו ספיר למימר לבדרבנן יש בריבת. ליחח דהרי בב"ז ק' מחק דקחמר הכ"ם [בביצה שם] לולבי המת בבית כל הכחחים שמחין, מדטע"ז לחוריי, חמרי נעיה חין בריבת. וק' הרי רש"י כ' [בביצה ד"י ע"ת] דסיף פומחה לגמה ממה רק מדרבנן, חפי' בפחת שבוודחי יוליולהו דרך שם. ע"כ ל"ל כיון דעיקרו דחוריי, כדחוריי דמי לעניו בריבת. ת"כ חליפי ע"ז נמי, חף דעיקר ע"ז חוריי, כדחוריי דמי. ותת"ל דחוס' מחולקין בזה מרש"י, ום"ל דסיף פומחה לגמה, ממה מדלוריי, וכפי הגרלה נם רש"י נעלמו מספיקת בזה דבשידונין [דס"ח ת'] כ' רש"י בעלמו דהוה הלמ"ם, וח"כ כל הלמ"ם כדלוי' דמי לכל מילי [ועי' חוס' הלמיס מחולקין ס"ו]. עכ"פ הרי בהא ודאי הוס' עיקרו דלוי' כדחוי' דמי לעניו בריבת, וכמ"ש חוס' בעלמן [עירובין ל"ו ב' ד"ה ממן], וכן מוכח לע"ד מב' לונין שלמי עתיד להפרים, דספק הרמב"ם [בפ"ו דמעשר] דחין בריבת, וק' הרי מדלוי', נחבטלו ב' לונין ברוב. חע"כ דעיקרו דלוי' כדחוי' דמי [ויש לדחות]. **ואילה"ק** מדלמרי' [ע"ז דף ס"ח ת'] בעכו"ם שח"ל ליבדל העביר לי ק' חביות בעד ק' פרוסות וכו' חביח ת' יי"ל בניהן שכרו שרי חוך מפרוסה לחת, ולמלי הרי לף בשחים יינם לרבנן, עיקר יי"ל דלוי' וכו"ל כדלוי'. ולחה ל"ל דלמה משום גזרה דיי"ל ממה נזרו נמחה "יינם, דק משום נמחיחין כף"ק בשבח, ושכרו נחמת מנד הדין שרי לנמרי, ורק משום קנסא מסרוהו [בע"ז ס"ב ת']. ועכ"פ להוס' שרי ל"ל שפיר י"ל לף דניחת דלמסורין דק מדרבנן, עכ"פ מדעיקרן דחוריי"ת, הול"ל נגייהו חין בריבת. חע"כ דקוחית חוס' ב"ד הוסיף הכ"ל הוח ממם דקוסיי"ו ברכ"ת, דלינהו נמי ס"ל להל לחין בריבת בלחו' הוח מטעם שבח, וכ"ל, וכיון לשבח לחוריי' דק מדרבנן חסור, ע"כ הל לחין בריבת בלחו' חייט ליחוסת נר לנכרי מלחו'. **ועכ"פ** נח זכיתי להבין הירוסם הל רבותינו בעחו"ם, שבחנו דלמי מטום ים בריבת מכילין בריבת, ת"כ חפי' בח לחיכון נמי יהא חותר מה"ט ים בריבת, ותחום מה בריבת שייך בשבבר בח הע"ז לרבותו, והוה חליפי ע"ז ממם בשיחליפו עם בעכו"ם. תדע דל"ל נם לרבח נופי' חבשי, דמה מחרן לנהני מלילין בריבת שמח יחזור לסורו. וק' ת"כ בשיפא נמי ניקל מה"ט. חע"כ כיון דבשיפא בבר בח לרבותו הול"ל חליפי ע"ז ולמ'. ת"כ לחום' נמי ימת בכי. **ומהי"ט** מי מפשר לומר דלחום' מיירי בשיפא שבח הע"ז ליל הנר בטעות, דשבר שח

בללא דפרק ד מ"א ב. אעפ"י שהות"ס הוצאה ביו"ם אפי' רק לצורך קצת כלקיל ס"א ס"ת, לא ישא משאות גדולות כבחול רק בשינוי כגון המביא כדי יין במקום למקום לא יביאם בכל ובקופה לאת בתוכו ד' או ה' כדים אלא יביאם על כתיפו או לפניו אחד או ב' דמוכח שלצורך יום טוב הביאם, ומיות לזוית או מבית לבית באותו חצר שרי בכל עמין. וכן כתבן לא ישפיל הקופה לאחריו, אלא נוטלה בידו. ובן משאות שדרכן לישא אותן במקום ישא אותן על גבו מאחוריו, ושדרכן מאחוריו ישא אותן על כתפו, ושדרכן על כתפו ישא אותן בידו לפניו או יפרוש בגד עליהן [ויותר בכדים מלאים מים משום מחיסה בא"ח סי' ש"ך סק"ו], וכל כיוצא בזה משום שינוי, ובזימן אורחים אפילו כאותה עיר וא"א לשנות דצריך למהר. עושה כדרכו. מיהא על גבי בהמה לא יביא בלל. מתחילן בעריסת התבן אם הוא תבן מרוה ויש בו קוצים ואי"צ לה, שעומד להסקה יתבן שעומד למאכל בהמה או לשאר השמיש ואין מונה באוצר שרי להסיקו. נוטלים עצים הסמוכים לדשני המטה בנסמכו אחר שנגמר אפן המטה, אעפ"י שסמכן לעבותה ונסא"כ בתחלת עשייתן לעבותה או לחוקה דאסורו. ובזרק חבילות על הסבך דאינן בטלות לגבי סבך בדעתו להסיקן מותר לימלן משם. אין מביאים עצים משדה אפילו מכונסים שם מערב יום ש"ב אבל מגבב בשדה משלפניו [ורש"ל וב"ח אוסרים בשדה] וכן בחצר לוקט מלפניו ומדליק שם ואסור לגבב ולהניח. ומביאין מהסכונסים שברה"י ואפילו היה מוקפת שלא לשם דירה, ובלבד שיהא שם מסגרת [ולישש בחד סני או מסגרת אי תוך ע' אמה] ותחיה תוך החום שבת דבחסר אחת היא מוקצה. עלי קנים ויצלי נפחים אף על גי שהם מכונסים בקרפף כיון שהרוח מזדת אותם הם בסמורין ואסור. ובהגיה עליהם בלי בבד מערב יום טוב הרי אלו מוכנים. ועצים שנשרו מאילן ביום טוב אין מסיקין בהם ובנשרו ביום טוב לתנור מרבה עליהם עצים מוכנים שלא יהיה האיסור ניכר ומבטלן ובלבד שלא ינע בהם עד שיתבטלו ברוב ובנפלו בשבת אסיר ביו"ם שלאחריו אפילו על ידי ביטול: מ"ג אין מבקעין עצים מקורות שעומדות לבנין ולא מקורה שנשברה ביו"ם אפי' רשעה מעי"ט וקרובה להשבר. ובנשברה מערב יו"ט ולא להסיקה בלי בקוע מבקעין מסנה חתיכות גדולות, ולא יבקע לא בקורדם או במגל או במגירה אלא בקופן, שהיא מבין דקצבים ויש שסיין בו כ' ראשין ורמי לקורדם, ובצר הקצר שלו, אבל לא בצר חריב. ויש שמתיר רק בסכין וכן נוהגין אפ"ה בחוה"מ, ובצריך למהר בישולו מתיר במור וקציעה לבקע גם דקות קצת רק לא דקות מאד גם לא יבקע ויניח לפניו ויעשה צבור אלא כל בקעת שעשה ישליך מיד על האש. עצים גדולים קצת וראוים להסק בלא ביקוע לא יבקע, ולשברם ביד יש מי שאוסר, ויש"ש מתיר אפי' באש, רק לא באבן. בית שהוא מלא פירות מובנים ונפחת נופל מסקום הפחה, וה"ה ביש לו לאחות מסוגים בכור ופחתן עכו"ם בשבת או ביו"ם אין בהן משום מוקצה ומותרים ומכו"ם בעשה לצורך ישראל אסור עד לערב בכרש"י: מ"ר. אין פותחין נר של חרס דהיינו בשורו רך כמו ביצים של יתר למעך אותו ביד לעשות לו בית קבול, ואין עישין פתחין ניאין מוציאין אש מעצים או מאבנים או עפר או מים ואין נופחין בפוה אלא בשפורת או בפוה דכ"ב על ידי שינוי להסכן מלמעלה למטה, ומותר לכפות אש בללי או בעפר מוכן אם אינו מכבהו, ולישש אפי' מכבהו דבר שאינו מתכוין הוא ודוקא לצורך אותו יום לא ליו"ם שני. אין הותכין הפתילה לכ' אלא אם כן ע"י שינתן שני ראשיה בפי כ' נרות ומדליק באמצעה והוא שיהא צריך לשתיהן. ואין נודלין הפתילה ולא מהבהבין אותה, ובאינה קשה כל צרכה יכול לטפכה בידו להקשותה וכן לשרוחה בשפן בשאין בשפן נר דלוק דאז חוי מכבה, להסיר פחם שבראש הנר חלב ושעוה אפי' באצבע וכל שכן בבלי אמור ורק להפות הפחם למפה מותר, ובנר שכן אפילו לנפץ הפחם מותר בידי לא בכלי: כ"ה אין מלבנים את האבנים נולי"א רק לבנים אסורים לצלות או לאפות עליהם שעל ידי זה מחזקן ומתקן מנא ואין שוברין החרס ואין הותכין הניור לצלות עליהם ואין מוציאין הקנה לקשות כמו שפוד לצלותו או לתת קרום שלו תחת חרג על האסכלא, ונהיו לפצוע אגוזים בממלית מותר ול"ח שפא תקרץ דאין זה קורע ע"מ לתפור ולא אכפת לן. תנור שנפל לתוכו מטיח הסיח באפשר לאפות ולצלות בו בלא גריפה ולא יתחרך הפת או הצלי, אפר לגרפו רק להשכיב האש והאפר שיהיה חלק, וביש בפיח כ"ב שמחרך הפת או הצלי, או אע"פ שאפשר לצלות או לאפות, מותר אפי' לגריף וה בתנורים שלהם שמרבקים הפת בדפנות, ובשלנו דא"א לאפות בלא גריפה מותר לגרפו מאפר וגחלים, דכבוי לצורך אוכל נפש מותר. ורק ככבר גרף אפור לגרוף עמם אחרת הניצוצות והגחלים קפנים, או בתנור גדול וגרף מקצתו ואפשר לאפות שם, אפור לגרוף השאר וכן אפור אחר שכבר התנור למבול המכבדת בפים לכבותה שלא תשרף. אפור להקיף ב' חביות דחרס או ב' אבנים לשפות עליהן קדירה דנראה בכונה אלא אותו הקדירה ומכנים האבנים תחתיה וכן בפפה שאותו הקרשים למעלה ומכנים חרגלים נמיהא שולחן שלנו דאין לו דפנות מניעות לארץ מותר להושיב על רגליו בלא שינוי ולי"א אפי' במניעות לארץ דא"צ לאוי

לכטל כלי מהיכנו [כדפירש הר"ב בסוף פרק ג' דשבת] ע"כ. והטור סימן ש"ח חולק בזה. [*ודבריו לריכין עיון ע"ש בב"י]. והרמב"ם פכ"ה מהלכות שבת חוסרו מטעם אחר. לפי שאין עושין גרף של רעי לכתחלה: ב לא עולין בחילן. עיין מכנה פ' פרק בתרא דעירובין. ומ"ש הר"ב גזירה שמא יתלוש דהוי לישנא דלוריתא. דהייגו קולר שהולם מן המחובר. רב"י: ולא שטין על פני המים. כתב הר"ב גזירה שמא יעשה הבית של שיטין. פירש"י כלי של גומא. שחורגין לחוכו ועושין כמין חבית לחוכה. ומדקתני בו לבוש: ולא מטפחין. פירש הר"ב כף על כף. ויכו כף ויתמרו יחי המלך. דמליש ב' י"ח [י"כ] מהורגם וטפחו יד. [*ועיין לקמן]: ולא מספקין. פי' הר"ב כף על יד. כמו שפקתי על יד דירמיה ל"ח [י"ח]. [*ודברי הר"ב מפירש"י הן. ואני הבחתי לנו הרחיות מתוך הפסוקים. והרי"ף והרא"ם הביאו ירושלמי ולא מספקין. הכא מחמתו. דכתיב (במדבר כ"ד). ויחר לף בלק אל בלעם ויספוק את כפיו. מטפחים מיפות שהוא לרשעו. והטור בהי"ט סימן הקכ"ד. תפס לפירש"י ולהירושלמי. לף שבהלכות שבת סימן ב"ל. לא כתב אלא כפירש"י. אבן כ"ל דבחמת נקט לירושלמי כלל. דמהיכי תיתי לחלק. בין בחמתו לרשעו. והא כ"ל דקשיא לרש"י ודמ"ה לא מפרש בבבלי כירושלמי אלא סמך לו אלישנייהו דקרלי. ולכך תפס רש"י פירושו. ולא כמו בירושלמי. וכן נמי על לא מרקדין אחת בירושלמי. קופץ עוקר שתי רגליו כאחת. רוקד עוקר אחת ומניח אחת. לא חש ליה רש"י לפרשו במשנתינו. דכיון דעוקר אחת כו' אסור. כ"ש בשתים. יכיון דלעניו דינא לין צורך. לכך לא כתב בוס פירוש על לין מרקדין. ואחריו נמשך הר"ב. וגם הרי"ף והרא"ש. לף שהביאו הירושלמי על מטפחים ומספקים כדלעיל לא הביאו על מרקדין. מה"ט גופיה. והקשוב אלי לי הוי מעייני בפסוקי והוו מסכתין להו. לא היו חוסכין להירושלמי. הואיל והבבלי לא מפרש וכמו שכתבתי. וגם לין בירושלמי ריחיה. אלא על מספקין. ולא על מטפחין. ודלמא הכל בחמתו. ומטפחים לאחורי היד. דפליגי התם. ובסדר המשנה דירושלמי. מספקים קודם מטפחים. וכדמפרש להו כך בירושלמי. דא"כ הוי לא זו אף זו. וכי תימא דא"כ לרשעו אתי. ואמאי לחדבת לרשעו כ"ש לליהסר. לאימנא לין הכי נמי ולכך לא לריך למתניית ואי מתניית כמו שהוא בירושלמי. קשיא דהוי זו ואין י"ל זו]: ולא מרקדין. בקהלת ג' עת לרקוד. מהורגם לטפוח בהלולה וכשמואל ב' ו' מפז ומכרכר. מחרגמינן מרקד ומשבח. ["ועיין לעיל]: ואלו הן מבוס רשות. פי' הר"ב מבוס דהכא לאו דוקא. ולהכך קמאי קרי שבות. לאסור שבות גמור יש בהן לפי שאין בהן לד לסלק גזירת חכמים מעליהן. אבל בהן לאלומית מטה. רש"י: לא דעין וכו'. כתב הר"ב וטעמא דכולהו גזירה שמא יכתוב פסק דין לדיינין ושטר תרוסין לקדושין ושטר חליצה לחולצת. וכתובה ליבמה. רש"י. וכתב הר"ן וכ"ש גילוסין דלא סגיא אלא בכתיבה. ועריך ג"כ שיהא נכתב בו ביום. ומ"ש לא חש למתניית. ומיהו בתוספתא תני ליה: ולא מעריבין. כתב הר"ב ערך פלוני עלי מכסין לותן מפני הדלף: תחת הדלף. לקבל לת המים שלא יטיפו הבית. ואם להמלת הכלי שוכך ושוטה ואינו נמנע: ב כל שחייבין עליו. שהסכו חכמים לעשותו בשבת מבוס שבות: או משום רשות. שים בו קלת מלוה. אבל לא מלוה גדולה. וקרוב הוא להיות דבר הרשות. ויש בו לאסור מדברי סופרים: או משום מלוה. לו שים בו מלוה ממש ואסרו חכמים לעשותו בשבת: חייבין עליו. שלא לעשותו ביו"ט: ואלו הן משום שבות. שהסילו עליו חכמים לעשות מהן ואין בעשייתן בוס מלוה: לא עולין באילן. גזירה שמא יתלוש: ולא רוכבין על גבי בהמה. גזירה שמא יתוך זמורה להסינה: ולא שטין על פני המים. גזירה שמא יעשה חבית של שיטין: ולא מטפחין. כף על כף: ולא מספקין. כף על יד: ולא מרקדין. ברגל. וכולהו גזירה שמא יתקן כלי שיר: ואלו הן משום רשות. מבוס דהכא דסיפא הוו מלוה גמורה. לגבייהן קרי להמי רשות: לא דנין. דין. וזמנין דהוי רשות כגון שים בעיר גדול ממנו. שאין מוטל עליו לדון: ולא מקדשין. קדושי האשה. וזמנין דלא הוי מלוה גמורה אלא רשות כגון דאית ליה אשה ובנים: ולא חולצין ולא מיבמין. נמי בזמן שים אחיו הגדול ממנו הוי רשות. דמלוה בגדול ליבם. וטעמא דכולהו גזירה שמא יכתוב: ולא מעריבין. ערך פלוני עלי

ב כל שחייבין. ג"ז פ"ב פ"י ס"ח מהל' יו"ט פ"ו ה"ב; לא עולין באילן. מ"י פכ"ה מהל' שבת ס"י ס"ג (אחרן ס"ב פ"ב ס"ה מהל' סיום שניו פ"ח ופ"י מהלכ"ד פ"ח). ולא רוכבין: מ"י שם ס"ם ס"ג שם פ"ב ס"ה ופ"י מהלכ"ד שם ס"ו שנ"ם פ"ח ופ"י מהלכ"ד שם: ולא שטין. מ"י שם פכ"ג כ"ם פ"ב ס"ב ופ"י שנ"ם פכ"ד כ"ג: ולא מטפחין. ג"ז פ"ח מהל' קב"ה פ"ב: לא דנין. מ"י שם פכ"י ה"ב ופ"י שנ"ם שם פ"ו מהל' סנהדרין. שנת קב"ג פ"ח ה"ב; לא מקדשין. שנת קב"ג פ"ח קב"ה פ"ב ופסחים פ"ו ה"ב:

שנויי נוסחאות

ב כל שחייבין עליו משום בו (בשבת) חייבין בו. במשנ"ר כל שהוא משום. מצוה חייבין.. ועי' תוי"ט דיה כל תלו. משום רשות משום.בד"ב וכ"ה ומשום ..ומשום. ואלו. בכ"ק וכ"מ וכמשנ"ר אלו וכן בסמוך. ולא מספחין. בד"ב וכ"ה (וכן לא.. לא..) וכ"ה וכמשנ"ר הסדר ולא מספקין ולא מטפחין.

תוספת חדשים

ב במשנה כל שחייבין עליו משום בו וכן פסק בש"ע בלוקט מכנה בסי' של"ו וסי' הקל"ד וסי' של"ט: במשנה כל שחייבין עליו בשבת חייב עליו בי"ט. ולעמר אבל לא על שחייבין עליו בי"ט חייבין עליו בשבת דהא ליכא ליסור מוקלה דאסור בי"ט ואלי בשבת כדאיתא בר"ה. בר"מ:

תוספת רע"א

לשישה זו הא קתני בברייתא בסוגיא פורסי מחצלת ע"ג אבנים בשבת. פורסים מחצלת ע"ג לבינים בשבת. ום"ש הלבנים ואבנים מוה"ר לבטותן בשבת וכ"מ. מיהות דאסור לבטותן בשבת ועע"ש ("שוב מצאתי שהקשה בן בם' סם חיים):

לכסותן: ז) לקבל הנוטפין, ובנתמלא סופך ושוטה. ודוקא בדלף הרלוי לרחילה [בלי"מ], ומלת בשבת לאולה קאי: ח) ר"ל שאסרוהו חכמים: מ) ר"ל אפילו אם יש בו קלת מלוה, ואפ"ה אסרוהו חכמים: י) ר"ל או בים בו מלוה ממש ואסרוהו חכמים בשבת: יא) כ"ל דר"ל כמו בשבת, אם עשאן חייב מכח מרדות מדלבנן, כ"כ ביו"ט: יב) בין לא או יבש. וכמו כן לאסור להניח או ליטל שום תפץ בס, דגזרו שמא יתלש ענף מבש. מיהו מותר לינע בחילן אם לא יכוונו. וכמו כן מותר ליקח או ליטב על גבי עשבים. ועכ"פ לאסור למשמש בהן בידיו [רעיז סי' של"ו]: יג) שמא יתחוך זמורה להסינה [ועיין שבת פכ"ד פי' ג']: יד) שמא יעשה בשבת חבית שלמדין לשוט עליה: טו) כף אל כף [קלחטעטן] בל"מ: טז) להכות כף היד על יד: יז) [טאלעטן]. וכולהו לאסורי שמא יתקן כלי שיר. מיהו בעושה לכבוד התורה, הכל מותר. [ונ"ל דבכה"ג ליכא למיחש לשמא יתקן כלי שיר. דדמי לסך לחמרינן [פסחים די"ח ח'] היכו גופים מחויר עליו לצרפו, מיכל לחכיל מניה. ס"א כבוד התורה ולימתא תזכירהו [ועפ"מ שלי"מ]:

עלי. וטוען כפי הצנים כמו שכתוב בפרשת ערכין: ולא מחרימין. הרי בהמה זו חרם וסתם חרמים לבדק הבית. וכולהו אחריני רבנן משוס דדמו למקח וממכר במועיה מרשותו לרשות הקדש: ולא מגביהין תרומות ומעשרות. ואפילו כדי ליתנם לכהן ביום דמחזי דמשום שמחת יו"ט דכהן שרוי לקיים להן הוא מפריחין. תפ"ה לשון. דה"ל מתקן. והני מילי פירות דטבילי מלתמול לכל פירות דטבילי החידוש כגון שיכה לתפרוסי מינה חלש מפריחין לה ביו"ם ויכבין לכהן: אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. הך סתמא כב"ש. דלמרי אין מוליכין לה את הקטן. ולא את הגדול. ולא את ספר התורה לרשות הרבים. דלא הותרה הולאה אלא לצורך אוכל נפש. אבל אחן קי"ל כב"ה דלמרי מתוך שהותרה הולאה לצורך אוכל נפש. הותרה גמי שלא לצורך. ואיכא גמי מצילין פירות דרך תרומה דכיש פירקין. דבשבת אסור. וביו"ט מותר: ג כרגלי הבעלים. אין לדם יכול להוליכה ביו"ט. אלא במקום שבעליה יכולים ליהנות: או לרועה הרי אלו כרגלי הבעלים. מתניתין בשיש שני רועים. דלא ידעינן להי מייחיה הוא דעתי בעלים. הלכך הרי הן כרגלי הבעלים. אם אינה אלא רועה אחד. כל מי שיר מעמידין בהמתן ברשותו ובקניית שביתתו. וסיוע לה כרגלי הרועה: ושאינן מיוחדים. לאחד מהן אלא לכולן: הרי אלו במקום שהולכין. למקום שכולן יכולין ליהנות מוליך את הכלים. אבל אם ערב אחד מהן לסוף ללפות. והשאר לא ערבו. הוא ממכב על ידם מלהוליכה לדרוס. אפילו פסיעה אחת. מפני חלקן. והן מעכבין על ידו מלהוליכה ללפות. אלא אלפים אמה.

סמן

ומלוה ליכא. ואהיכא קאי]: אין בין י"ט לשבת כו'. להיות מותר לטחלה ביו"ט. מה שאסור בשבת. אבל לענין עונשין. יש ברצה. שזה בטקלה. וכרת. וזה בלאו נרידת. כ"כ רש"י ותום' במסנה ס' פ"ק דמגילה. ומה"מ ניחא נמי °דלא חביב מוקלה דביו"ט לאסור. ובשבת מותר. כמ"ש במסנה ג' פרק לגעיל דלא בא אלא לומר דאין מותר ביו"ט מה שאסור בשבת. וכתב הר"ב. אבל אחן קי"ל דאמרינן מתוך שהותרה הולאה כו' במסנה ה' פ"ק. וס"ל הבערה במסנה ה' פ"ב. ומ"ש הר"ב וה"ג ליכא מצילין. וה"ה דלפירושו ופירש"י לעיל. ליכא נמי מכסיס פירות סו'. דאני בתריה. וכפ"ק דמגילה מסנה ה' כתב כגון מצילין כו': ג המטמר בהמתו לבנו. ומת"ג דהוא ימיה. לא קנה לפי שדרך בני אדם למכור כליהן ואפילו לבניהן. ואינן מחשיבים אותם. כאילו הוציאם מרשותם. ממניד פ"ה מהלכות י"ט: ד מערב י"ט. כתב הר"ב ואפילו ליל

סשואל

יכין תפארת ישראל יכין

סקלים [וסי' בת ג'ילי']. ונ"ל דנוקמא היא לאוי שיהיה פרכא אלי זכל, מדאיכא הכוכא רק כשלג גופא. רק אחין נותנין אלי ולא אלי עבירות. לאביי דאמר כ' ומתלא תתן ג'. ותמת כ' עבירות ואלי עבירות, תתן ל'. וכ"ב תמת ל' ומתלא תתן עבירות אלא] : כג) אחם מצמין הוא הקדם לבדק הבית. וכולהו אחריני מדמתי למו"מ. ומה"ט נמי אין פודין הבן וכו'. וכולן שאשלן בשוגג או במזיד, אבני [אם] : כד) דאמי לממקן. אבל לספרים אלה מעשה הנשאה היום, שרי [אע"ג] : כה) ר"ל אין דבר שמותר לכתחילה ביו"ט, ואסור בשבת : כו) זאם לא. אבל לב"ש כל שים בו צורך יו"ם קלת, אפילו אינו טרך אוכל נפש שרי ביו"ט, דאמרינן שהותר לצורך מותר גמי אלא לצורך אוכל נפש [תום' ביצה ד"ב

ב בשאנה [אות ל"ג] אא"א אוכל נפש בלבד. ולמקצה מופקים שבב"י סי' תצ"ה יש עוד חילוק לענין שביתת בהמתו דאינו מוחזר בי"ם כי בתי"ם לעיל ס"ב ס"ח ד"ח בי"ם וכו' : [אות לד] בתי"ם ד"ח אין בין י"ם כו' דלא חשיב

תוספת רע"ק

מוקצה דבי"ם אסור. בספר מחנה ראובן חשיב דהא לב"ח ואילו מתני' דהבא בב"ש כם"ש הרע"ב. ואי דהקושיא בחיסוך דלב"ש בשבת יש מוקצה ובי"ם אין מוקצה ברשיתא בריש מסכתין. בזה ליתא לתירוצו דחתי"ם :

אין בין יו"ם לשבת. כ"ה ס"ח סנה ס' פ"ג קכ"ל כ"ה קנ"ו ע"ב מגילה ו' פ"ב מוספתא מגילה פ"ח דכרים רבה פרשה ד' סימן ו': ב הבהמה והכלים. ל"ו ע"ח פ' עילוין ל"ו ע"ב מ"י פ"ה מבלי ו' פ"ה פ"ש פ"ה פ"ו פ"ה סימן ל"ו פסיף ג' : המסר בהמתו, מ"י שם ס"ח פ"ה שם כ"ה פ"ב : כלים המיוחדין. פ"ב שם פ"ח : ד השואל כלי. ל"ו פ"ש מ"י שם כלי י"ו פ"ב שם פסיף י"ד :

שנויי נוסחאות

ולא מעריכין. ולא מחרימין. נד"ב ספרי להקל ועי' ד"ס. תרומה ומעשר. נד"ב ונכי"ק ..ומעשרות וכ"ה כמפי ד' טוענין (ומה תרומות..) במכבי"ב..ומעשרות ב"ם. (אברן) נכי"מ ליתא. ק"ן בשבת. נד"ב ונמצ' ד' טוענין ואין צריך לומר בשבת ונכי"ק נכי"ק (ומפ אין). אין בין. נד"ב ונכי"מ ואין.. בהמתו. נד"ב ונכי"ק את בהמתו. הרי אלו כרגלי הבעלים. במכבי"ב הרי הוא כרגלו. וכ"ה כרגלו גם נד"ב ונכי"ק. ומזה הבין סי' כהמפ"ס כרגלו רומה כו כגלי הבעלים (ד"ס). הרי אלו כרגלו. במכבי"ב הרי הן. ושאין מיוחדין. נד"ב ונכי"ק ונכי"מ ושאינן (הרי אלו) במקום שהולכין. וכ"ה במכבי"ב ומכבי"ב: במפ שם פ' הכמכ"ם ד' טוענין. למקום שכולן הולכין וכ"ה נד"ב ונכי"ק וליתא. ד כלי. נד"ב ונכי"ק ונמכבי"ב כלים.

תוספת חדשים

ב בשנה המוסר בסמתו בגמ'. כתב המ"ט לע"ג דהוה יתיר לה קנס וכו' אבן לפיסת הרמב"ם אבל לגיעת הר"ב וכ"ה לתר ויתיר בין בע לרוסף אבל לגיעת הר"ב ורבינו גבי לרוסף שמתחו מפכתת על מכתחה ונ"ע. מר"ח : בשנה אין לרועה. וכ"ה בס"ע פ' ס' ע"ו לענין רועה כשפסק הר"ב : בר"ב ד"ה אין לרועה כו' בשני רועים כו' עכ"ל. כך מסיק בגמ' דיקא מני דקתני לעט לא לרועה וכ"ש לא פירש כלום ופ"ה פ' מדתני לעט כו' אבל בשני רועים אייש דאמרינן לתמעיון לעט אע"ג דקתי יחיד לה קנה מכום כו' משמ"ב כרועה דעני דוקא שיש כמו שבשמיה סרב מ"ם בד"ם המוסר

השואל יוסנמי מצער שני פ"ב ה"ח מ"י שם ה"ב מ"ש שם פ"ט י"ב: ר"י פוסר. כילוזין ל"ז ע"ב ושוכני חלה פ"ב ה"ח מ"ו: ך הנחלת. ל"מ ע"ח מ"י ה"ו מכלי י"ח ה"ב ל"ז ב"ז פוסק"ש תו"ח פימן ש"ז פ"ט י"ב: נחלת של הקדש. מ"י פ"ב מכלי פ"ב ה"ו: ב' בור של יחיד. פילוזין פ"ה ה"ח מ"י: פ"ב מ"ב ה"ב מכלי י"ד ה"ב פוסק"ש תו"ח פימן ש"ז פ"ט י"ב:

שנויי נוסחאות

השואל. המשאיל. בכ"מ שואל. משאיל. האשה. וכ"ה בכ"מ ובמכי"ר: בד"ג ובמשכ"ל וכן האשה ואין להוסיפה הלמה הכנה, והמחיכי ל"ג ל' (ד"ס). הבלין ומים ומלח(לעיסתה). ביהוסף ליקח. ועי' ל"ב; בגליון כ"מ תבלין לקדרתה. וכ"ה במ"מ פ"ה מהלי י"ו ה"ב ולפמ"ש ר"ש ד"ם בהלין בזה. ר' יהודה. בכי"ף כ"י בשמות ר' יוסי (ד"ס). בחן. במשכי"ר בו. ך ושלהבת. בד"ג ובמשכי"ל והשלהבת וכן בסמוך נחלת ושלהבת בהגהו"י וכ"ה בכי"ק וכן בסמוך. (המוציא נחלת לר"ה חייב ושלהבת פטור). בד"ג ובכי"ק ובכי"מ ובמשכי"ל ליתא כ"ז וכן ליתא בכי"ף וברא"ם גם המחיני לא גרס לה (ד"ס). בור. בכי"ק באר (ז). ברגלי היחיד. בפי' ר"ת ברגליו, ושל אנשי (אותה). בד"ג ובכי"ק ובמשכי"ר ליתא. וכן הוא. ברגלי (אנשי). בכי"ג ליתא ועיין ד"ם.

תוספת חדשים

המוסר כו' אלא שקיבל עליהם ניהו. לגבי כר"ש כתב דיקא נמי דקתני לבעו לו לרבות משהם גבם בו גדול לרעות לאן לחבוי פ' דלא יהוי מלחמול למי שמכרה עכ"ל. ומ"ב לאן תלוק לבל בש"ם פ' ג"ז מסיק כדעה הראשי"ם וכפירוי המגיד משנה: ך ברי"ב ד"ה שאין בהם כו'. ולאן הלכה לכי"ו וכ"ם בש"ע סי' ש"ג סעי"ז וכן הנחלת ברגלי נעלים שם סעיף י"ג ודיני כול שם סעיף י"ד ונהרות המוסכין שם סעיף ט"ו ודיני מבוע ו' ז' ג"ב שם סעיף י"ז י"ח ודיני מדברות ושיהוח בפימן ת"ח ס"ג ואין מפקין כו' בסי' ת"ל: ך בבשנה ברגלי אותה העיר. עי' בתי"ם מה שהקשה לדברי הטור ולא נהירא כלל דאין כאן שום מבעות בדברי הטור מזה דיון דגלי ע"ן סמוך

ראשון לציון

ך תי"ם ד"ה ברגלי פתיחה כו' ומסיק מבוח ע' ומסיק רב אחי ד' ל"ם,

משלח לחם בי"ט והטוחל דקח תני. בדבורה בעלמא. ולח מבך מבעוד יום. וקמל"ן כיון לחסמיה ברבותיה לוקמיה. רש"י: **ביום טוב**. כתב הר"ב ולפילו היה רגיל להטחיל בכל י"ט. פי' להטחיל כלי זה. להטוחל הזה. וכיון דבערב י"ט זה לח ה"ל לח לוקמיה ברבותיה. מבוח דמיומר חמר דלמח מבכה חיבם לחבירה. וחזל ובחל מיבים. גמ': **ברגלי השואלין**. ברגלי המשאילין. **האשה ששאלה מחברתה** חבלין ומים ומלח לעיסתה. הרי אלו ברגלי שתיהן. רבי יהודה פוטר במים. מפני שאין בהן ממש: ך **הנחלת ברגלי הבעלים. ושלהבת** בכל מקום. גחלת של הקדש מועלין בה. ושלהבת לא נהנין ולא מועלין. המוציא גחלת לרשות הרבים חייב. ושלהבת פטור. בור של יחיד. ברגלי היחיד. ושל אנשי אותה העיר. ברגלי אנשי אותה העיר.

ברגלי השואלין. ברגלי המשאילין. האשה ששאלה מחברתה חבלין ומים ומלח לעיסתה. הרי אלו ברגלי שתיהן. רבי יהודה פוטר במים. מפני שאין בהן ממש: ך הנחלת ברגלי הבעלים. ושלהבת בכל מקום. גחלת של הקדש מועלין בה. ושלהבת לא נהנין ולא מועלין. המוציא גחלת לרשות הרבים חייב. ושלהבת פטור. בור של יחיד. ברגלי היחיד. ושל אנשי אותה העיר. ברגלי אנשי אותה העיר.

משלח לחם בי"ט והטוחל דקח תני. בדבורה בעלמא. ולח מבך מבעוד יום. וקמל"ן כיון לחסמיה ברבותיה לוקמיה. רש"י: **ביום טוב**. כתב הר"ב ולפילו היה רגיל להטחיל בכל י"ט. פי' להטחיל כלי זה. להטוחל הזה. וכיון דבערב י"ט זה לח ה"ל לח לוקמיה ברבותיה. מבוח דמיומר חמר דלמח מבכה חיבם לחבירה. וחזל ובחל מיבים. גמ': ברגלי השואלין. האשה ששאלה מחברתה חבלין ומים ומלח לעיסתה. הרי אלו ברגלי שתיהן. רבי יהודה פוטר במים. מפני שאין בהן ממש: ך הנחלת ברגלי הבעלים. ושלהבת בכל מקום. גחלת של הקדש מועלין בה. ושלהבת לא נהנין ולא מועלין. המוציא גחלת לרשות הרבים חייב. ושלהבת פטור. בור של יחיד. ברגלי היחיד. ושל אנשי אותה העיר. ברגלי אנשי אותה העיר.

משלח לחם בי"ט והטוחל דקח תני. בדבורה בעלמא. ולח מבך מבעוד יום. וקמל"ן כיון לחסמיה ברבותיה לוקמיה. רש"י: **ביום טוב**. כתב הר"ב ולפילו היה רגיל להטחיל בכל י"ט. פי' להטחיל כלי זה. להטוחל הזה. וכיון דבערב י"ט זה לח ה"ל לח לוקמיה ברבותיה. מבוח דמיומר חמר דלמח מבכה חיבם לחבירה. וחזל ובחל מיבים. גמ': **ברגלי השואלין**

תלפיס חמה לכל רוח חון לעבוריה: ושל עולי בבל. בעבור לעוברי דרכים בחמלת הדרך. ומשחום בני הגולה לשובתי: כרגלי המטלא. מפני שהוא הפקר והפקר נקנה בהגבהה. ואם נח אחד ושחל לו מימיו. לאו מוליכן אלא כרגלי. דלקבר אי תנח יום בריה להחמיר. ומחמול הוכרך הדבר דלמחי נברית חז וברזותיה קיימי. ולא כרבי יוחנן בן טורי דאמר חפצי הפקר קונין בהיתה לעצמן במקומן: ן לא יביאו לו מפירותיו. הואיל והוא לא ערב לעם. דפירותיו כמותו: ן מי שזמין אצלו אורחים. מעיר לחברת ויבחו אצלו ע"י שרוב לא יוליכו לאחר שעודם מטם בידם לביתם: אע"כ זיכה להם. על ידי אחר: [מנותיהם מערב יום טוב. ם]מטרם בעל הבית זה לאדם אחר במחיצה. מערב יו"ט ואמר לו זכה

ושל עולי בבל[ח] כרגלי המטלא[ט]: ן מי שהיו פירותיו בעיר אחרת. ועברו בני אותה העיר להביא אצלו מפירותיו. לא יביאו לו[י]. ואם ערב הוא. פירותיו כמותו[יא]: ן מי שזמן אצלו אורחים[יב]. לא יוליכו בידם מנות[יג]. אלא אם כן זיכה להם מנותיהם מערב יום טוב[יד]. אין משקין ושוחטין את המדבריות[טו]. אבל משקין ושוחטין את הביותות. אלו הן ביותות הלנות בעיריו[טז]. מדבריות הלנות באפרוח[יז]:

סליק מסכת ביצה

במות הללו לפטוי ופטומי דזכין לאדם שלא בפניו: סליק מסכת ביצה

ריש פרק ג'] ומשום הכי מפרש בגמרא. דמשום שחיטה נקט. ומלחת חגב לורמיה קמכמע לן דלמקן חיים והדר לשחוט. משום סרכא דמשכא. פירש רש"י שהעור תהא טהה להפשט שהיא נדבקת יותר מדאי בבשר. והרמב"ם פירש שעל ידי ההקלה תמיר ריפתה. ואם ים שם סרכא חלושה נמחית ונבריחת. כ"ל והרי הוא סרכא המטרפת: הלנות בעיר. כת"ק בבריחא שפירש שולחות ורוטות חון להחום. ובאות ולעת בתוך החום. וגמלת שהן מוכנות: הלנות בחפר. פירש הרמב"ם שם הכפריס והעירוך מפרש כמו ותרעינה בתוך (נרמתים מ"מ). ורוצה לומר שהם חון לחום כדליחת בבריחת. והטעם מפני שהן מוקנים. ואין דעת הגמי העיר עליהן. ובבר כתבתי בחמנה ג' פ"ד דבי"ט קיימת לן דמוקלה מכור. ומיהו מכחת ליכא רחים דהת ליכא לשנות בגמרא. דאפילו לרבי שמעון מודה מטום דהוו בגרונות וגמוקים. [כמ"ש בחמנה ז' פרק לעטיל] דלחמנו בויים: סליק מסכת ביצה:

יכין תפארת ישראל בועז

ל"ח: מו) שעשו בני הגולה כשעה לעוך עוברי דרכים: מז) דגירת דהפקירת הוא, וקנה מותן הממלת כשהגביהן: מח) מדלת עירב הוא. ודוקא בייחד להפירות מקום. אבל בהפקירן בידם, דין כרועה סי' כ"ט: מט) ע"י עלמו או ע"י אחר שעירב למקומו. ל"ע שהוא שהפקיר מלא לא עירב למקומו הרי יחד לו מקום: נ) ביום טוב: נא) למקום שאין בעל הפעודה יכול ליך לבם: נב) ע"י אחר, שהגביהן לותו אחר מעיו"ט ויהיו המנות מעכשיו שלהן: נג) להקנות בהמות מדבריות, ודלי בדי, דהרי מזונתן עליך, כלעיל רפ"ג. רק הכא לאו בהיתר הפקלה מירי רק חיידי דנקט בחיפה נקט משקין, דחורחת להקנות בהמות קודם שחיטה, ודי היכא דוקא לאכול, עכ"פ ע"ל דאין חכם כאן להחירו בפחח. ובע"ז גבי נדר אמרי' מאן יימר דמודקק ליה הכם [כפחח מ"ו ב']. ובהא מחורח ג"כ הרמב"ם בפ"ח ממ"א, שכחב ירחה לי דלעיל"מ רק בגיהו לא בעל, והקלה הרחב"ד הרי הכא שלימה היא [פ"ע דחלה]. ל"ל דסד"א דההם חעגת דלא בעל בגיהו משום דהחירו כך חיסורו, קמ"ל הרמב"ם דחיהו כן. דח"כ בנדר כמי כל אחין כל הקכנות להחירו לא מחכב דעיל"מ, והרי הרמב"ם פסק [פ"ם מנדרים ה"ב] בנדר בכל נוחנת הוא דעיל"מ. וכן פסקינן ני"ל [פרש"י ס"י]. [א"ב מחורח קו' ע"ר זוח"ע הב"ל לעפי מה לפוקמינן להך דפפ"ב דחלה נחו משום דבר אים ו' מחירין הוא רק משום כהיחירו כך חיסורו, לח מפחכר טמר דכפחח לחקן זח"ו יהיה כחין בגיהו כדחמר בעיל"מ, דלענין כהיחירו לח מפחכר לומר הכי דהרי לפטור ל'פרים ממון על חף שבאין לחקן זח"ו, מ"ב מלבכה כמו לענין היחירו לח מחכב כחין בגיהו כ"ם נמי לענין חיסורו]:

נשלמה מסכת ביצה

תוספת רעק"א

ואפשר לי לומר דגם רש"י מודה כן. לענ"ד הדין עם הב"י דלהריא כ' רש"י בקידושין דף ס"ה ע"ב על משנתינו זאת ד"ה כרגלי אותה העיר אלפים לכל רוח ואם עירב זה למערב או למזרח א"י זה להוליכן חוץ לאלפים עכ"ל והיינו משם כדברי הפור. ומזה נלע"ד דמה שהוציא הת"ם ממשמעות לשון הפור דלא הפירו אחרים בעירובו של זה ואינו מפעבב על הוליכן

גיב לומר כדמיה וכ"ב ס"ל לפלו כרבי כ' ומשולל כחמיים וגם כ"ב לפי כחמת ים לפור ים: ומשולל ס"ל כך מכל מקום לפי מה שכחבתי בסי' שפ"ו ס"ק ב' דלפי מה שכחב הרמב"ם ויוכניס שם כל ימי המועד וחקין ומוק נקנסין עד שיבדו גמרים עכ"ל וכמ"ש דבריקה יגזם מחוך דמפור הרמב"ם כך קטיפ לפור דמיה וק"ל: חוי"ם ד"ח הלנות כחב כ' ופיים הרמב"ם ויוכניס שם כל ימי המועד וחקין ומוק נקנסין עד שיבדו גמרים עכ"ל וכמ"ש דבריקה.

ן מי שהיה. ל"ם פ"ב מיי' פרק ה' מהלי יו"ם הל' י"ב סמג עשין ק"ו טוש"ע א"ח סי' תק"ו ס"ב: ן מי שיהיו. ם"ם פ"ב הל' י"ב סמג עשין ק"ו טוש"ע א"ח סי' תק"ו ס"ב: ן אין משקין. שנא פ"ם ע"ב קנ"ז ע"א פ"ו מהלי יו"ם סלכה ב' סמ"ע לחין פ"ם סיף: ב"ם ס"ב ופ"ב ס"ב: ן להביאאצלוספירותיו. לא יביאו לו. ב' י"ב וכ"י"ם וכמ"ב"ב לבוא אצלו לא יביאו לו מפירותיו וכן כעיה הב"ם בגמי וכ"ם בכי"ף וכה"ם וכן הוא. פירותיו כמותו. בד"ב וכ"י"ם וכמ"ב"ב הרי פירותיו. ן בי שזמן אצלו אורחים. כ"י"ם המבנים אורחין לתוך ביתו. אבל לקמן בגמי גם בכ"י זה כלפיט (ד"ם). לא יוליכו. בד"ב ..יביאו ולין זה כמן. זיכה להם מנותיהם. בד"ב וכ"י"ק וכ"י"ם וכמ"ב"ב זיכה לחם אחר במנותיהם; כ"י"ף כ"י זכה אחד מהם במנותיהם.מי' מה שדקדק זה בד"ם.אלו הן בייחות כו' מדבריות. בד"ב וכ"י"ק ..הבייחות ,,המדבריות.

תוספת דרישים

העור שהם מעכנים על ידו לפי שכולם שוחטים כמים ממחלת ושוחט כל אחד מעילת הדבר כדור שגם הוא מעכב על ידם שהרי ים לו חלק ושוחטים כמים שמוליכים החתיים ואינם יכולים להוליכן אלא למקום שכוון יכולין ליך דומיא דכלים שאין מיוחדים דמטי ג' וזה כדור ודו"ק. פ"ה: ן בשעה שפירותיו כמותו כו' בגמרא מוקי לה לעיכא דיכ דאמר כשפקיד פירות אצל חבירו כרבי מי שהפקיד פירות אצל חבירו כרבי מי שהפקידו אצלו מייני מכרי בגון שיחד לו קן זיים וכ"ם הרמב"ם פ"ם וכה"ם בשפקיד וכ"כ בב"י סי' ש"ו דקיל כרב בלישורים וקביל על כר"ב שלא פרם בלום גם שפ"ם לא העיר בזה וכן בשפר בספר מלחמות על כרי"ף ושמעתי מלמדן מופלג ובלי לשוט בפ"ק שמו. ישוב נכון ע"ז דלפי כחמת דיב כחכמים דשכרם ב"ש ושמולל כרבי יש לומר בחחומין שם עיכר בשפקיד לשם מודם רב דלח מחם רב מפקיד לשם מודם רב דלח מחם רב מפקיד לשם מודם רב דלח מחם רב מ

מולהוליכן למשרב ומזם עיקר היסוד קשה דמ"ד הפרש בזה דהאחרים מעכבים עליו מלהוליכן למקום שעירב ה"ג ולמזרח והיא אינו מעכב על ידיהן וצ"ע. ועכ"ז לישנא דרש"י משיהוכין הנ"ל ק"ל דמירושו במיא דכרגלי אותה העיר דאם עירב מעכב על מאחרים להוליכן למערב דברישא היחיד מעכב על מאחרים ובסיפא אינו מעכב או דהו"ל לפרש דכרגלי אותה היחיד חיינו דאם עירב למזרח יכ"ל להוליכן חוץ לאלפים ובסיפא דכרגלי שי אותה העיר א"י להוליכן חוץ לאלפים וצ"ע:

כללא דפרק ה מ"א אע"פ שאין משילין פירות דרך ארובה נחלין שבתקרה בשבת כשהמפר יורד, מ"מ ביו"ט שרי משום הפסד ואפי' לנמור האוצר, אבל לא ישלשלם בהלונות ולא יורידם בסולמות ולא ישלפלם מגג לגג אע"פ שהן שוין. מותר לכסות הפירות או כדי יין ושמן או לבנים מפני הגרף. ליתן כלי תחת הדלף דינו כבשבת, שאפי' לשופכו ולהחזירו מותר כ"ז שהדלף ראוי להריוצה, ובאינו ראוי אין עושין גרף של רעי לכתחילה, ובדיעבד שנתן והוא במקום דמאים עליו מותר לשלמלו כמים חמאוסים: כ"ב. כל שבות דאסור בשבת אסור ביו"ט, ויהיב עליו מכת מרדות, כעליית אילן בין לח או יבש או להניח עליו או למול משם שום חפץ דשמא יתלוש, ורק ליגע באילן כלי שינידנו מותר, וכן אסור רכיבה ע"ג בהמה ולא שמין ע"פ מים ולא מפפחין להבות כף אל כף ולא מפפקין להכות בף היד על ירך ולא מרקדין דשמא יתקן כלי שיר, פיהו לכבוד התורה מותר לספק ולפפק ולרקד ול"ח. ואלו אסורים משום רשות לבומר אע"פ שגש בהן קצת מצוה, לדון, לקדש אשה, ויש פתירין באין מ' אשה ובנים. להלוץ או ליבם. ואלו אסורים משום מצוה כלומר אע"פ שיש בהם מצוה מפ, להקדיש כלי ידוע ורק לנדור משת שרי ול"א הקדשות דידן כחולין נינהו ולא נפקי לנמרי מרשותי ושרי. ואסור לומר ערבי עלי (ויקרא כ"ז) או להקדיש לבדה"ב ולא לפדות הבן וכו' ובעשה בשוגג או בסומד מהני וכן לא מגביהין תרומות ומעשרות בי"ט, ורק להפריש חלה מעיסה שנלושה היום מותר, ועי' לעיל ס"א מ"ו, ואין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד: מ"ב ד', ה', ו', ז'. כשם שאין אדם רשאי להלך בשבת ויו"ט אלא אלפים אמה לכל רוח כך בלוי לתחום) ובמטרה לבנו היא כרגלי אב, ולרועה אפי' עכו"ם כרגלי רועה ואפי' מטרה לו ביו"ט, ובמטרה לב' רועים היא כרגלי בעלים, שור של פתם ברגלי מי שלקחו לשחטו ביו"ט. וכן אם שחטו בעליו ביו"ט ומכר בשרו לכל אחד מהלוקחים מוליך מנתו למקום שהוא הולך, ושל רועה כרגלי אנשי אותה עיר, ואפילו עירב הרועה ד' אלפים ד"מ למערב, יכול מי שלקחו מפנו ביו"ט להוליכה לרוח שכננדו למזרח, כלים המיוחדים לאחד מהאחים שבבית הם ברגלין ושאינם מיוחדים אין יכולים להוליכם אלא במקום שכולם יכולים להלך, השואל כלי מחבירו מע"ם, אע"פ שלא לקחו עד י"ט הוא ברגלי שואל, משא"כ בשאל ביו"ט אפילו דרכו לשאול מפנו בכל י"ט, הוא ברגלי המשאיל. האשה ששאלה מחברתה מים ומלח לעיסתה ותבלין לקדירתה ביו"ט חול מים ומלח דלתקן העיסה עבירי כמב"מ בדשי"ט דלא בטל, וע"ב העיסה והתבשיל ברגלי שתיהן, לקח מחבירתי ביו"ט נחלת לא יוליכנה אלא ברגלי נותן, משא"כ שלהבת דהדליק נר או עץ משלהבת חבירו היא ברגלי המדליק וכן הדין לענין מעילה דרק בנחלת מועלין לא בשלהבת דרק אסור, וכן לענין הוצאת שבת חייב רק אנחלת, לא אשלהבת, בדחפה לר"ח]. בור של יחיד מיסיו ברגלי בעל הבור, ושל אותה עיר ברגלי אנשי אותה עיר ואם עירב א' מהעיר יכולין להוליכן עמו וה"ה אם נתנו לעכו"ם ואם מילאן עכו"ם אין יכולין להוליכן, אלא למקום שכל אנשי העיר יכולין להלך, ושל הפקר ברגלי הממלא. נהרות המושבים ומעיינות הנובעים אפע"י שאין יוצאין חוץ למקום נביאתן ברגלי הממלא ואפילו באים מחוץ לתחום לתוך התחום ממלאים מהם בשבת וכ"ש ביו"ט. נשפים שירדו תוך העיר (או) ואפילו רק תוך חומה ברגלי אנשי אותה עיר. מילא מים שבור הפקר לעורך חבירו הרי הם ברגלי הממלא. מי שחיו לו פירות מופקדים בעיר אחרת רחוקה ממנו ועירבו בני אותה העיר לבא אצלו לא יביאו לו מפירותיו, שפירותיו כמותו. בד"א בשיחד להם קרן זוית, אבל אם לא ייחד להם; הם ברגלי מי שהופקדו אצלו. ובזמן אצלו אורחים ביו"ט לא יוליכו בידם המנות למקום שאין בעל הפעודה יכול לילך אא"כ זכה להם מע"ש ע"י אחר במתנת אלו. בחמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות תוך התחום הם מוכנית ושוחטין מתן ביו"ט, משא"כ ברועות ולנות חוץ לתחום אם באו ביו"ט אסור לשחוט דמוקצה, ובבהמות עכו"ם אין מוקצה, כירושלמי ראין עכו"ם צריך הבן, חוץ באם באו בשביל ישראל דאסור ורק בבאו לצורך עכו"ם או אפי' בתם בעיר שרובה עכו"ם או ספק הובאו מחוץ לתחום שאז אפי' באו לצורך ישראל, ועי' א"ח תקמ"ו ס"ו לענין פירות דצריך שיהיה הנכרי שרוי עמו בעיר ופירות המצויים עמו בעיר. סיהא ביו"ם שני אפי' אינו שרוי ואינו מצוי שרי: נשלמה מסכת ביצה.

ציונים

תוספת יו"ט

ארבעה ראשי שנים פרק א ר"ה

ר"ע מברטנורה

כתב הרמב"ם אחר שהשלים המועדות. ודברים המיוחדים בכל י"ט. דבר עבשיו במועד הנשאר לו: והוא ר"ה. עד כאן. ובספר יוחסין בשם רב שרירא גאון. בתר יום טוב תנינן מסכת ראש השנה. כי היכי דליתני בתריה תענית משום דאחר ראש השנה זמן רביעה. וזמן זריעה. וכחד עניגא דמו:

פרק א א למלכים. כתב הר"ב דכתיב ויהי בשמונים שנה וגו'. מקיש מלכות שלמה כו' שהרי המקרא הזה מנה שנה זו. שנת ת"ף ליזיהת מלכים ובנת ד' למלוך שלמה. רש"י. ומ"ש הר"ב מה יזיהת מלכים מניין והיא גופא דמר"ח ניסן מניין לה. יליף לה מקראי בנמ'. וז"ש הר"ב ולפי שעמד מלך בחדר כו'. למלכי ישראל לאכזרה לה. דכהו קיימין שבתח. ומ"ש וכתב לו הסופר בניסן שלאחר י"ג חדש. דחילו בניסן שלאחר חדר וכתב של שנה ראשונה. ואע"פ שלפי האמת היה שנה השניה. ליכא למיחש למטרף לקוחות שלא כדין שכיון שזה המלך לא מלך שום ניסן. לפני זה הניסן. ושם המלך הרי כתוב בשטר ומפלא שלא יוכל לעטרוף שום לקוחות. חלא שלקחו לאחר הניסן שמלך זה המלך. ולחותן כדין הוא עטרף. ומש שכתב לפיכך קנסוהו וכו' ולא גבי ממעבדי. עיין בפירוש הר"ב בפנגה ה' פרק בתרא דשביעית: ולרנלים. ז"ל הר"ב ור"ש

מסכת ראש השנה

פרק א א ארבעה ראשי שנים הם. באחד בניסן ראש השנה למלכים». ולרגלים».

פרק א א ארבעה ראשי שנים הן. למלכים. מלכי ישראל מונין להם מניסן. שהם מלך מלך בשבטו. לו בחדר. מהנניע ניסן כלתה לו שנה. ומחמילין למנות לו שנה שניה. ומקרא נפקא לן דמניסן מניין להו דכתיב (מלכים ח' ו') ויהי בשמונים שנה וחדבע מאות שנה ליזת בני ישראל מארץ מלרים. בשנה הרביעית בחדש זיו. הוא החדש השני למלוך שלמה ליזיהת על ישראל. מקיש מלכות שלמה ליזיהת מלרים. מה יזיהת מלרים מניסן מניין לה. לף למלכות שלמה מניסן מניין לה. ולמלכי לומות העולם מונין מהשרי והייט דתנן לקמן בשמוך. בחמד בהשרי רלש השנה לשנים. כלומר לשנים של מלכי לומות העולם. ונפקא מינה. לפי שרגילין למנות זמן שטרות לשנות המלך. משנה שעמד בה. משום שלום מלכות. ואם עמד מלך בחדר וכתב לו הסופר בניסן שלאחר שלשה עשר חדש. ניסן של שנה שניה. כיון דניסן רלש השנה למלכים. הוה ליה שטר מוקדם ופסול. משום דהתי ניסן של שנה שניה שלא כדין. בהרי קדמה מכירה להלוחה. לפיכך קנסוהו לחכד נם משון ההלוחה וחילך ולא נבי ממעבדי: ולרנלים. הכי קאמר.

רנל

ציונים

תוספת יו"ט

יכין תפארת ישראל יכין

פ"א א) דרגילין היו לכתוב זמן השטרות לאחר השניס משהומלך המלך. וקאמר הכא דכל מלך ישראל אפילו הומלך בחדר, כשהגיע ניסן מונין לו שנה ב', ובניסן הב' כיתבין שנת ג' למולכו. ואם כתב שטר בניסן הסמי שלו, וכתב בשטר בשנת ב' למולכו, הו"ל שטר מוקדם, ופסול מנגזות בו אפילו מלקוחות שלקחו מהלוחה וחילך. דקנסוהו, מדאפשר לעדוף בו מלקוחות שקדמו לההלוחה: ב) ר"ל

רנל

פ"א א ארבעה, ג' ע"ש: באחד בניסן, ח"ב ע"ש: ר"ה למלכים, מכילתא נא ע"ש ילקוט נא כמו קס"ח:

תוספת חדשים

פ"א בשם אגודה הרב הגאון הגדול מוהר"ר לוי יצחק זי"ע מהר"ד דק"ק גרדיטשוב. שם לסדל מסכת ר"ה אחר מסכת יומא וסוכה. דהנה הר"ן כתב על המשנה בר"ה כל כתי שולש שוגרין לפיז בכני מרון. וכתב הר"ן וז"ל ויש לשאול למה אחד מדן מון בר"ה מבשלה ימים והיכן למדנו מדגרסי בפסיקתא כי'אמר לו הקב"ה זה סימן לנמן כשם שעמדת לפני נדין כיום זה ויהלת נדימום כך עתידין בנין לניות עומדין לפני בדין ביום זה ויוהלין נדימום כי' ומיהו אכתי קשיא לי דתניא בר"ה לבל נהכי יהושע דאומר בניסן נברא העולם

אור נדול

פרק א א במשנה באחד בניסן ר"ח כו', בנמ' (ז' א') ת"ר באחד בניסן ר"ה לאדשים ולפיבאיין ולתרומות שקלים ויש אומרים אף לשביעית בתים, עוד (שם ב') ת"ר המשביר בית לחבירו לשנה סתנה שנים עשר חודש מים ליום ואם אמר לשנה זו אפילו לא עמד אלא באחד באדר בידן שתניע יום אחד בניסן

רגל שבו שהוא פסח. ר"ח השנה לרגלים °לעניין הנודר שלא עברו עליו שלשה רגלים משמגיע. ולא קיים נדרו. עובר על כל תחלה · וכבי שמעון חומר שאינו עובר על כל תחלה עד שיעברו עליו שלש רגלים כסדרן. ואנ המלות תחלה. כמו שאן סדורים במקרא (דברים ט"ז). נאנ המלות. ובאנ הסוכות. ופסק הלכה מיעבור עליו רגל אחד בלבד. ולא הביא נדרו. עובר בעשה. דכתיב (שם י"ג) ובחג שמה ובכחתם שמה עולותיכם ונו'. רגל ראשון שאתה בא. אתה צריך להביא. ומיעבור עליו שלש רגלים עובר על כל תחלה. ואין הלכה כר' שמעון שכשי שלש רגלים כסדרן: ראש השנה למעשר בהמה. שאין מעשרים מן העולים בשנה זו על העולים בחברתה. דכתיב (דברים י"ד) עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר. אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה ואתה קרא שנה שנה ולא משנה זו על שלו חברתה: ורבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי. וכיון דלתקש מעשר בהמה למעשר דגן. מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי. אף מעשר בהמה ר"ה שלו תשרי. ואין הלכה כר"א ור"ש [דאמרי] בא' בתשרי. ות"ק סבר כיון דלתקש מעשר בהמה למעשר דגן. דכתיב עשר תעשר מה דגן סמוך לגמרו עשורו. שהרי ר"ה שלו תשרי. והוא סמוך לגמרו. שכל ימות [החמה] שומד בגורן להתיבש. אף מעשר בהמה נמי סמוך לגמרו עשורו דהייט לאחר בחלוט. שהבהמות יולדות בחג. שאז נגמר זמן עבורן. דהכי ילפינן מקרא. דכתיב (ויקרא כ"ה) לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר. לימתי לבשו כרים הצאן. כלומר שמתלבשות מהזכריס שעולים עליהם ומתעברות. בזמן שהעמקים יעטפו בר. דהייט בזמר שהזריעה לומחת וגמרת יפה. וילודות בחג. דזמן עבורה של בהמה דקה ס' חדשים. הלכך ר"ה של מעשר בהמה בח' בחלוט סמוך לגמרו: לשנים. לשני מלכי חומות העולם כדפריסים לעיל: ולשמיטין וליובלות. משכנסם בשמיטה מעשרי אלו. ואע"פ שאין הקרקע עובד בשנה השביעית. מכל מקום הפירות קדושת שביעית עליהם. ואין מעשרין אותם אלא לאחר שיגיעו לירושלים. ויאכלום שם. ואין מעשרין אותם בשנת השמיטה. שלא יבא לידי אכילת מעשר שני בשנת השמיטה. שאין לו ביעור אלא הבערה. ואין מעשרין אותם בשנת היובל. שהרי אין לו ביעור אלא הבערה. ואין מעשרין אותם בשנה שלאחר היובל. שהרי אין לו ביעור אלא הבערה. ואין מעשרין אותם בשנה שלאחר השמיטה. שהרי אין לו ביעור אלא הבערה. ואין מעשרין אותם בשנה שלאחר השנה השביעית. שהרי אין לו ביעור אלא הבערה. ואין מעשרין אותם בשנה שלאחר היובל

נמ': לנטיעה. דכתיב (ויקרא י"ט) שלש שנים ערלים. וכתיב (שם) ובשנה הרביעית. ויליף שנה שנה מהצרי. נמ'. ומ"ש הר"ב שם נטע חילן מ"ה יום. פיוס הגטיעה ליט מכלל ימי הקליטה. וכתב הרמב"ם בפ"ט מה' נטע רבעי. הטעם חילן מחכל בט"ו בחב' ט'. שנמלא טוד ט"ו יום מחב. וכ"מ יום מל חלול הרי מ"ד יום. מלבד יום הגטיעה. ומ"ש דשלשים יום בשנה תשובים שנה. יליף בגמרא מדכתיב (ברחשית ח') ברחשון בחחד לחדש • מדלחכתי יום לחד הוא דעיול בחודש. וקח קרו ליה חדש [דכתיב בחחד לחדש]. ס"מ יום ל' בחדש חשיב ליה חדש. ומדיום ל' בחדש חשיב ליה חדש שלשים יום בשנה חשובין שנה. דחדש נמנה בימים דכתיב (במדבר י"ח) חדש ימים. וחחד ממנין חשיב חדש. הכי נמי שנה שנמנה בחדשים. דכתיב (שמות י"ב) לחדשי השנה • הכי נמי לחד ממנויה חשיב שנה. ומ"ש הר"ב ולחר שנה שלישית כו' עדיין הס לחסורים משום ערלה כו'. ולי קשיח הא נמי לה שלש שנים ערלים. מפיק ליה בגמרא מדכתיב ובשנה הרביעית וכשנה החמישית. פעמים שברביעית. ועדיין לחסורה משום ערלה. ופעמים שבחמישית ועדיין לחסורה משום רבעי. ומה שכתב עד ט"ו בשבט. לחיש לכ"ש: ולירקות. פי' הר"ב למעשר ירק. שלין תורמין כו'. וכן כתב רש"י. ולישתי נמי בבריישתא. ולח היחה שניה נכנסת לשלישית כו' כדלקמן בדברי הר"ב. ומפרשינן בגמרא. דחנא חני ירקות שמעשרותיהן מרובין. וכ"ש מה שחייבים מדלורייתא. ודחני ירקות לטון רבים. משום דחני גווני ירק הן דחזלינן בתר לקיטה. כדלחמרן *) ולעניו גורט משנחנד וכו'. כדחנן בשנה ה' פ"ק דמעשרות: **באחד בשבט כו'**. מפרש טעמא בגמ'. שחיל ויללו רוב גשמי שנה. ועלה השרף בחילות ונמלאו הפירות חוגטין מעחה. ומ"ש הר"ב לעניו מעשר פירות כו'. דלעניו ערלה ורבעי. כבר נחבחר למיל: **ב בפסח על התבואה**. כתב הר"ב מדלחמרה החורה הביחו וכו' כדי וכו' ז"ל הברייחא מפני מה לחמרה החורה הביחו עומר בפסח. מפני שהפסח זמן חבואה הוא. לחמר הקב"ה הביחו לי כדי לי וכן בשלם: ובעצרת לי'. כתב הר"ב מדלחמרה חורה. הביחו לפני שחי הלחם. לחבל מדחזינן דמלות ביכורי לחין מעלרת כו'. כדחנן במשנה י' פ"ק דבכורים. ליכח למימר. משום דהח יש להן חשלומין עד שחג. כדלחיחח החם. ומיהו רש"י ור"ן כתבו נם זה הטעם: **בראש השנה כו'**. מדברי קבלה למדנו. דכתיב (דברים י"ח) מרחשית השנה ועד לחריח שנה. מר"ה נדון מה יהח בסופה. ולפיכן דחמרי הוח. מדכתיב (חהלים פ"ח) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגינו ליזהו מג שהחודש מתכסה בו. הוי חומר זה ר"ה. וכתיב (שם) כי חק ליסרחל הוח משפט לחלהי יעקב. ולדחיחח בגמרא בפירקין ד' ח'. וקשיח לי כיון שחדש נדון בר"ה. ולחי על כל המחורעות שלו דנין חומו. על חבואתו. ופירותיו. תמרי חסור לחרוש ולזרוע מן התורה: ולנטיעה. חס נטע חילן מ"ה יום קודם לחד בחמרי שהס שני שבחות לקליטה. שהנטיעה נקלטת בשני שבחות. ושלשים יום לחר הקליטה להחשב שנה. דשלשים יום בשנה חשובים שנה הרי מ"ה יום. כשיגיע לחד בחמרי מונין לה שנה שניה מעות הערלה ולחמרי של שנה שחחרת מונין לה שנה שלישית. ולחר שנה שלישית כשיגיע לחד בחמרי של שנה רביעית. חס חנטו בנטיעה זו פירות מדיין הס לחסורים משום ערלה. שלש"פ שחמרי ר"ה לנטיעה. ט"ו בשבט ר"ה לילן וזה שכר נעשה חילן לפיכך חין שנהו מחמדת *נגלחת מידי ערלה עד ט"ו בשבט. ומשם ולילך חס יחנטו בו פירות. הס חורת רבעי עליהן לחכלן בירושלים ובט"ו בשבט לשנה הבחה. ילחו מידי רבעי. פירות החוטים נה מכלן ולילך: ולירקות, למעשר ירק *שלין תורמין מן הירק שנלקט לפני ר"ה על הירק הנלקט לחחר ר"ה: ראש השנה לאילן. לענין מעשר פירות. שלין מעשרין פירות חילן שחנטו קודם שבט. על שחנטו לחחר שבט דבחילן חזלינן בחר חנטה. לי נמי נפקח מינה לענין שנה שלישית של שמטה. דטהא נה מעשר עני. שלוהן פירות שחנטו מר"ה של שנה שלישית עד שבט. דנין חותן כפירות של שנה שניה שעשרה וטהג בהן מעשר רחשון ומעשר עני. ומשבט ולילך טהג בהן מעשר רחשון ומעשר עני: **ב בארבעה פרקים** בשנה: בפסח על התבואה. מדלחמרה תורה הביחו לפני שומר בפסח כדי שלחכלך לכם חבואה שבחוה. מינה ידעינן דבפסח נידונים על התבואה: ובעצרת על פירות האילן. מדלחמרה תורה הביחו לפני שני הלחם בעלרת. כדי שלחכלך לכם פירות האילן וחטה עך קרייה רחמנא. דכתיב (ברחשית ג') ומעך הדעת טוב ולע. כמהן דלחמר עך שלכל לדם הרלהן חטה היה: כבני מרון. כבני חמריה. ככבשים הללו שמוליחין לותן בפתח קטן

*) ל"ל לעניו

זה כתב הר"ב מדלחמרה החורה הביחו עומר בפסח. מפני שהפסח זמן חבואה הוא. לחמר הקב"ה הביחו לי כדי לי וכן בשלם: ובעצרת לי'. כתב הר"ב מדלחמרה תורה. הביחו לפני שני הלחם. לחבל מדחזינן דמלות ביכורי לחין מעלרת לי'. כדחנן במשנה י' פ"ק דבכורים. ליכח למימר. משום דהח יש להן חשלומין עד שחג. כדלחיחח החם. ומיהו רש"י ור"ן כתבו נם זה הטעם: **בראש השנה כו'**. מדברי קבלה למדנו. דכתיב (דברים י"ח) מרחשית השנה ועד לחריח שנה. מר"ה נדון מה יהח בסופה. ולפיכן דחמרי הוח. מדכתיב (חהלים פ"ח) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגינו ליזהו מג שהחודש מתכסה בו. הוי חומר זה ר"ה. וכתיב (שם) כי חק ליסרחל הוח משפט לחלהי יעקב. ולדחיחח בגמרא בפירקין ד' ח'. וקשיח לי כיון שחדש נדון בר"ה. ולחי על כל המחורעות שלו דנין חומו. על חבואתו. ופירותיו.

ומעך

יבין תפארת ישראל יבין

יולמים לחירות. וכמו כן נרנע יולא לחירות ביובל וסלן כשניע מ' בחמרי, כו"ל ר"ה שלהן: ז) חלין שנטעו מ"ד יום קודם ר"ה חון מיום הנטיעה [דפיימ י"ד בכדי שיקוט חלילן וישחתם בקרקע, ולחי"ב שוד י' יום להחשב שנה], לח כשניע ר"ה שלישי, עדיין פירותיו ערלה, עד מ"ו בשבט, דחע"ב דח' בחמרי ר"ה לנטיעה, הייט לחחלת נטיעתו, וכדלמרן. לבל השתח חלילן הוה ור"ה שלו ט"ו בשבט, וכלקמן סי' ט'. ולחר ט"ו בשבט דין רבעי עליהן [י"ד ל"ל ס"ד]:

ב במשנה בראש השנה כו'. ובברייתא איפלגו בה. ור' יוסי אומר אדם נידון בכל יום ר' נתן אומר אדם נידון בכל שעה. עיין בפו"א שהרבה להקשות. ונראה ליישב דנם לר"י ור"נ נמר

אור גדול

ונחתם בר"ה וביוה"כ ובכל יום או בכל שעה דנין אם לשנות מה שנגזר בר"ח. וג"ם דצריך וכות נדול ושן נדול לשנות מה שנגזר ושין בפו"א שם ד"ח צדיקים נפורים.

לנטיעה. מיי' פ"ג מה' מע"ש ופ"ח מה' מע"ש סמ"ג עשין קל"ו פוס"ב ור"ן שם. רש"י שם ד"ה ולילך. מיי' שם פ"ח ה"ב ופרק ה' מהל' מרוסח סלכה ד"ה שם סמ"ג עשין קל"ו פוס"ב ור"ן שם. ריטב"א שם. ירושלמי שביעית פרק ה' ה"ח ונכיכים פ"ל ה"ו מיי' ופ"ב שם פיה"מ שם: **ב** בארבעה פרקים. פ"ה פ"ק: בפסח על התבואה. דתבואה. ממנין כ"ם כ"ם: בעצרת. שמנים ג' פ"ח מנילה ל"ל ג': בר"ה. יוקח מכיכים ומיי' פ"ג מה' מע"ש הלכה ה"ח:

שנחי נוסחאות

לנטיעה. במשב"ם וכ"ה מ"ו וכ"ה במכבי"ל ולנטיעה. כדברי ב"ש. נכ"מ מ' וכ' וכ"ל דברי ב"ש. ועי' בהו"ע ולפי שניש דכך לפי (מ, ל) מסת הסוס עדיף (ד"ם). בה"א. נכ"מ מ' וכה"א. **ב** בד' מרקים. מכ"י מסמע דמסתו סיסה בד' מרקים בשנה (ויש לכסיר הנקודה מחר מלת מרקים) וכמו שהוא בנ"מ נכ"מ כ'. בעצרת. בראש השנה. בד"ל וכ"ק ובעצרת.. ובר"ה. (כל באי השולם). וכ"ם בד"ל ובמכבי"ל; במשב"ם וכל שכתבי יל והרמבוים .. שולם; נכ"מ מ' ליתל ולימל נגליון(ומס ג"כ שולם).

תוספת חדשים

דעת כל הפוסקים שהקדימו בספריהם. ר"ה קודם ליומא כגון רי"ף וגם בה"ג וכדומה לשם שהם סוברים כר"ת שבשנת הש"ם דלמרו כמלן מלגלן שלחידוש זה סיום כו' ולר"ת ולחי ליתל שהמשפט בר"ה לפילו קודם שנקבע יוה"כ לשלימה וכפרה כ"ב בר"ן ולכן הקדימו ר"ה קודם ליומל. ועוד נראה מה שנמנית סוכה קודם ר"ה דפרשת מועדות נאמרה בפרשת מספטים ור"ה ויוה"כ לח נלמדו שם רק בפרשת תמוד ופיטים נלמדו. ויעוש שת"כ בלוהל מועד ופ' מספטים בסיי נלמד כמ"ש פרמב"ן שנאמרה בעצרת בלילה ומנלח נלמדה מפי הנבונה סוכה קודם ר"ה כי מלוח (תהלים פ"ח) בחודש בחסה ביום חנינו

זה לחבר זה לעצרן. ולין בניס יכולים לנתה כאחד: היוצר יחד לבם. הכי קאמר היולר והוא הקב"ה. רואה יחד לבם ומבין לל כל מעשיהם. שאע"פ שעושרים לפניו אחד אחד. מ"מ כולן נסקרים בסקירה אחת: ובחנ נידונין על המים. מדאמרה תורה נסכו לפני מים בחג: ג שלוחין יוצאין. כשקדשו ב"ד את החדש שולחין ומודיעין לגולה יום שקדשוהו. אם ביום שלשים וחדש שעבר חסר. אם ביום ל"א וחדש שעבר מלא. ושלוחי ב"ד אין מחללין לא את השבת. ולא את יו"ט: ועל אב מפני התענית. לפי שהוכפלו בו לרות. יותר משאר תעניות: ועל אלול מפני ר"ה. מודיעין מתי תחול ושופין ר"ה ביום שלשים בחלול בגולה. דרוב פעים אין חלול מעובר. ואע"פ שמפק בידם שמא יעברוהו ב"ד. אי אפשר להם לדעת. ועל כרחן הולכים אחר רוב פעים. ואם לא ידעו מתי מתחיל [חלול] לא ידעו יום ל' אלו: ועל תשרי מפני תקנת המועדות. לאחר שקדשו ב"ד להשרי. השלוחין יולאין ליום המתרת. והולכין עד מקום שיכולין להגיע עד אחר. ומודיעין לאחם אם עברו ב"ד את חלול אם לאו. כדי שלא יהא לבן טוקפן ביום שכפורים ובשבות: פסח קטן. פסח

שנאמר (תהלים ל"ג) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם: ובחגיגה. נידונין על המים: ג על ששה חדשים השלוחין יוצאין. על ניסן. מפני הפסחים. על אב מפני התעניות. על אלול מפני ראש השנה. על תשרי מפני תקנת המועדות. על כסלו מפני חנוכה. ועל אדר מפני הפורים. ובשהיה בית המקדש קיים. יוצאין אף על איר. מפני פסח קטן.

ומאחר שעסקיו. וכיון שכן הכל נדון בר"ה. ומיחת לי שנ' דברים נדונין לכל העולם. בשלשה זמנין חלו השנויין במשנתינו. ולפיכך הכי מדאמרה תורה לנסוך. שיהיו בזמנים הללו שמרלין עליהן לחד לחד בזמנו. לכל בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו לחד לחד. ונוזרים עליו חלקן מדברים הללו. ומטעם שנדון החדש בר"ה. דכשלמת ג' דברים הללו כל לחד נדון בזמנו. כדלאמר שהפסח זמן תבואה כו'. לבל ר"ה מה נשתנה. אלא טעמא לי משמ"ד בתשרי נברא העולם. כלומר נברא החדש ביום השני לימי ברלשית. והוא ר"ח תשרי. וכו ביום שרח חדש הראשון ונדון לרחמים. לפיכך קבעו הקב"ה לכל בניו בידוע בו לרחמים. כדאיתא במדרש בפסיקתא. ואי למ"ד בניסן נברא העולם.

י"ל לפי שביום"כ נתרלה הקב"ה למשה בדבר הענל קבע להחלת החדש עד יוה"כ לימי הדין. כל זה מדברי הר"ן: שנאמר היולר יחד וגו'. פי' הר"ב ס"ק היולר. והוא הקב"ה. רואה יחד כו'. גמרת. ופירש"י ואקדית דלעיל מיניה קמסדר. הצניח לל כל יושבי הלרן. היולר לותם. הצניח יחד לם לבם ע"כ. ולהכי נסיב ליה תנא להך קרלא. לומר שאע"פ שעוברין בכני מרון בדקדוק גדול. מ"מ כולן נסקרין בסקירה אחת. ו"ש הרמב"ם. והנגלה מזה המלמר מבואר בחבר תרלה לבל הנסתר עניו קבה מחד בלי הפסק ע"כ. כי החדש ח"ח לעיולו בני הפכים בומנא לחד. בזמן לחד. ביעברו לחד לחד ויהיו נסקרים בסקירה לחת. לבל כמו שח"ח להסיג מהומו יחבדך ויחעלה זכרו נלח. כן ח"ח להסיג הסנחתו וסקירתו שלם היו מסיגים דרך הסנחתו כבר היו מסיגים עלמותו. וזה ח"ח בשם פעים: ובחג נידונין על המים. כתב הר"ב מדלאמרה תורה כו' גם בזה מסיים בברייתא. כדי שיתברכו לכם נשמי השנה. והא דמיחד שם חג לסוכות. שפי מפסח ועלרת. ["וכן בריש"ג דשקלים] וכן בספ"ז דגדליס. ["ובמשנה ה' פרק בחרלה דשכועות] ואע"פ ששלשתן בשם חגים נקראו בכתוב. מ"מ מלת חג הנחתו הרלשונה על המחול והריקוד. לי לאו ג"ם דמדבר מדבר. כמ"ש בספ"ק דחגיגה. והרד"ק כפי הפשט. מפרשו כן מטעון ריקוד ושיפות לשמחה ובשכות היתה בחיתה של בית השואבה. לפיכך לאוי הוא להקרלת ביחוד בשם חג. ומפני כן לומרים בו בתפלה זמן שמחתנו: ג על ניסן מפני הפסח. לבל סיון מפני העלרת לא נרלך: דכשפירת עומר הדבר תלוי. כדלאמר בגמרת [דף ו'] הוספות: על לבב מפני התעניות. כתב הר"ב לפי שהוכפלו בו לרות כו'. כדתנן במשנה ו' פ"ד דתעניות. ממשה דכריס תרעו לתכותינו בתשעה בתב. והקשו בתוספות להכי נמי תנן התם דבי"ז בתמוז תרעו חמשה דכריס. ומילתו דמורבן ב"ה תקיפת טובא [ושוב] לת דמי לע"ב. דלרה לחת הוכפלה בו: ועל אלול מפני ר"ה. כתב הר"ב ושופין ר"ה ביום שלשים לאלול. מסיימין בתוס' וגם למחרתו. כדמשמע בפ"ק דביולה (דף ח') ובפ"ג דערובין משנה ז': ועל אחד מפני הפורים. ואילו אם נתעברה השנה יולאין אף על אחד הפני הפורים [דבאחד השני חוזרין וקורין כדתנן במשנה ד' פ"ק דמגילה] לת קתני דם"ל דלעולם אחד הראשון מעובר. וידעו בני הגולה [ב]דביום ל"א נתקדש. גמרת: פסח קטן. שהרי בשמ"ב נתרלה הקב"ה למשה בדבר הענל קבע להחלת החדש עד יוה"כ לימי הדין. כל זה מדברי הר"ן: שנאמר היולר יחד וגו'. פי' הר"ב ס"ק היולר. והוא הקב"ה. רואה יחד כו'. גמרת. ופירש"י ואקדית דלעיל מיניה קמסדר. הצניח לל כל יושבי הלרן. היולר לותם. הצניח יחד לם לבם ע"כ. ולהכי נסיב ליה תנא להך קרלא. לומר שאע"פ שעוברין בכני מרון בדקדוק גדול. מ"מ כולן נסקרין בסקירה אחת. ו"ש הרמב"ם.

והנגלה מזה המלמר מבואר בחבר תרלה לבל הנסתר עניו קבה מחד בלי הפסק ע"כ. כי החדש ח"ח לעיולו בני הפכים בומנא לחד. בזמן לחד. ביעברו לחד לחד ויהיו נסקרים בסקירה לחת. לבל כמו שח"ח להסיג מהומו יחבדך ויחעלה זכרו נלח. כן ח"ח להסיג הסנחתו וסקירתו שלם היו מסיגים דרך הסנחתו כבר היו מסיגים עלמותו. וזה ח"ח בשם פעים: ובחג נידונין על המים. כתב הר"ב מדלאמרה תורה כו' גם בזה מסיים בברייתא. כדי שיתברכו לכם נשמי השנה. והא דמיחד שם חג לסוכות. שפי מפסח ועלרת. ["וכן בריש"ג דשקלים] וכן בספ"ז דגדליס. ["ובמשנה ה' פרק בחרלה דשכועות] ואע"פ ששלשתן בשם חגים נקראו בכתוב. מ"מ מלת חג הנחתו הרלשונה על המחול והריקוד. לי לאו ג"ם דמדבר מדבר. כמ"ש בספ"ק דחגיגה. והרד"ק כפי הפשט. מפרשו כן מטעון ריקוד ושיפות לשמחה ובשכות היתה בחיתה של בית השואבה. לפיכך לאוי הוא להקרלת ביחוד בשם חג. ומפני כן לומרים בו בתפלה זמן שמחתנו: ג על ניסן מפני הפסח. לבל סיון מפני העלרת לא נרלך: דכשפירת עומר הדבר תלוי. כדלאמר בגמרת [דף ו'] הוספות: על לבב מפני התעניות. כתב הר"ב לפי שהוכפלו בו לרות כו'. כדתנן במשנה ו' פ"ד דתעניות. ממשה דכריס תרעו לתכותינו בתשעה בתב. והקשו בתוספות להכי נמי תנן התם דבי"ז בתמוז תרעו חמשה דכריס. ומילתו דמורבן ב"ה תקיפת טובא [ושוב] לת דמי לע"ב. דלרה לחת הוכפלה בו: ועל אלול מפני ר"ה. כתב הר"ב ושופין ר"ה ביום שלשים לאלול. מסיימין בתוס' וגם למחרתו. כדמשמע בפ"ק דביולה (דף ח') ובפ"ג דערובין משנה ז': ועל אחד מפני הפורים. ואילו אם נתעברה השנה יולאין אף על אחד הפני הפורים [דבאחד השני חוזרין וקורין כדתנן במשנה ד' פ"ק דמגילה] לת קתני דם"ל דלעולם אחד הראשון מעובר. וידעו בני הגולה [ב]דביום ל"א נתקדש. גמרת: פסח קטן. כתב הר"ב פסח שני ["לעתיד ובהיה בדרך רחוקה בראשון לשון רש"י]. וכתב בפי' [*]המפרש [נהרמב"ם בפרק ג']

*) סופיש זאת שלא נעשה לומר כי כוונתו על הרע"ב שימליפוהו בכי' עובדיה המפרש לה' קדי"ח ובתמת הוא אחר.

יכין תפארת ישראל יכין

רשע, שולחת אי אינו מולחה, כולם נדונין אז מכל מקריות [או ג"ל דכמו שבאלתן בסח אינן יכולין לגחת מבדיר בהוחא לרווחה רק בלילות שרוחם פ"י בפחתה הלר הוחא, כך כל אדם אין יכול לגחת אז וכאי בדיבו רק בדוחק וע"י חסדו יתברך רוחה לנו ישראל. ואע"ג דאמרינן לעיל בפסח על התבואה וכו', ובכי הנך נמי מקריות שאדם ניכהו. תירן הר"ן התם בכללות, ובלהנת העולם נידון. מבחי' כחת נידון כל יחיד ויחיד לבד. ואפשר משו"ה נקט תנא בחת שנכנין בכני מרון, דהייט אי אי לבד] : יב) אקרא דלעיל קאי, דכתיב המכניח על כל יושבי חרץ, והיולר אע"ג שמכניח על כולם ועל לבם יחד בהשקפה א', אפ"ה מבין אל כל מעשה ומעשה שלהן [ולפעדוש כ' סניל, ג"ל דסיולר רואה יחד לבם, ר"ל בחפלת בני אלכסנדרי [בברכות י"ו ח'] שמכניח שבונם לעשות רלונו ולהתיחד עמו, ולכן חם פליהם, ואפ"י שמבין אל כל מעשיהם, שאחר שבשיפה אקפם לעשות

אדר ב' האיך ידעו ובני הגולה דנתעברה השנה אם עיברו השנה אחר שיצאו שלוחי אדר דהא יכולין לעבר בל אי"ר כראיתא פ"ו דעדיות ויל ביון דשלוחים יוצאים על ניסן ספילא ידעי בי"ד ואין שלוחים יוצאים אם בן השנה מעוברת עכ"ל תום' דף י"ט ע"ב ד"ה מתני'. ובמורי אבן חמה דם"ט אם עיברו השנה אחר פורים יהא השלוחים יוצאים להודיע שנתעברה השנה דהא במקום רחוק מהלך י"ד יום לא יהיה יודעים ביום י"ד דנתעברה שנה דהא יחשבו שהשלוחים עדיין לא היה אפשר לבוא להודיע אימת ר"ח ניסן עיין שם:

ובחג. פעניח פ' פ"ח: ג על ששה. י"ח פ"ב כי"ב פ"ג כי"ו פ"ג פתי קדפ"ח ה"ח:

שנויי נוסחאות

אל כל מעשיהם. נכי"ק את כל. ועי' מ"ש לקמן בכ"ג פעניח פ"ח מ"כ: ג השלוחין. נכי"מ ה' וכי וכל לכי' שלוחין וכ"ה במכד"ם. על אב. במכני"ב ופל. וכן בכל המקום: נכי"ק פ"ל. ופל זוגי זוגי. חטבה נכי"ק החניכה. מפני הפורים. נכי"מ ה"..פורים. ובשהיה בית המקדש קיים. במכב"ד ד"ו ובמכני"ל ובשביהפ"ק קיים: נכי"ק וכי"מ ובכי"ל ובשהמקדש קיים. (אף) על איר. בד"ב וכי"ק ליתה וכן ליתה נכי"ף כ"ו. וכתב בטו"ח יולמין על לייר כ"ב בדפו' ויניסים וגם נרסיון אף על לייר במקום ספיים המשנעיים', וגם ידעי מן מנה הספרים המדויקים (ד"ם).

תוספת רעק"א

תורמין מן הירק שנלקט לפני ר"ה. בירק אולינן בחר לקיטה בין לעניין מעשר דהיינו לעשר מחדש על הישן או לעשר מעשר שני או מעשר עני בין לעניין שביעית. ור"ה שלו בא' בתשרי (ורעת תוס' דלקיטה היינו גסר פרי אלא כיון דמסתמא לוקטים אותם מיד בשעת גמרו ונקט בלשון לקיטה) ובאילנות ל מ ע ש ר ולערלה ולרבעי אולינן בחר חנטה ור"ה שלו ט"ו בשבט. וגם לעניין שביעית אולינן בחר חנטה ולעניין ר"ה שלו נראה דלשביעית גם באילנות ר"ח שלו תשרי. וכן מצאתי שכתב הרם"ז בחי' לסוכה דף מ' ע"א. בתבואה ובזיתים אולינן בכל זה בחר שליש. בקטניות קיי"ל דאולי' בחר גמר פרי דלא במתני' ז' דמ"ב דשביעית ובאתרוג לעניין ערלה ושביעית דינו כשאר אילן. ולעניין מעשר פלוגתא דר"ג ור"א בפ"ב מ"ו דמבורים עיי"ש: ג במשנה נאות ז' על ששה חדשים. הוא פלתא דמסיקא דאין יוצאין רק על ו' חדשים דכל זמן שבית המקדש קיים ויוצאים על אייר אין יוצאין על אב דבזמן שיש שלום אין צוס כדאי' בסוגיין. פודי אבן: נאות ז' תי"ט טוף ר"ה ועל אדר. דביום ל"א נתקדש. גמרא. וא"ת כיון דלא נסקי על

ד על שני חדשים. כ"פ פ"ב י"ט פ"א מ"ו פרק ג' מס' קדמ"ם ה"ב; וכשהיה בהמ"ק. כ"פ פ"ח מ"ו מס כ"ו: ה בין שנראה. כ"פ פ"ב מ"ב מכאן ס"ב מתחת ס"ד פ"ד מ"ו פ"ב מכ' קדמ"ח ס"ד. ו מעשה. כ"פ פ"ב יתושלמי כלן פ"ב ה"ב פ"ב ה"ב פ"ב ה"ב; שלח לו ר"ג. יתושלמי פאניס פ"ב ה"ו פ"ב ה"ב פ"ב ה"ב: נמצאת. ב"פ פ"ב:

שנויי נוסחאות

ד מתקנין. במכי"ר היו מתקנין. ובשהיה ביהמ"ק קיים. וכ"כ בד"ג; ובכי"ק ובכי"מ וכי"ה ובשהמקדש קיים; בכי"ר ובשביהמ"ק קיים. ה אם נראה בעליל אין. במי"מ מי אם לא נראה. וכן בגליון כי"מ (בבא קמ"ב ב') רי"א נראה מחללין לא נראה בעליל אין מחללין, ועי' בד"ס בהולה לקיים ג"י ז'. ו מעשה. במי"מ מי ומעשה. שיעברו יותר. במי"מ ב'יעברו עליו יותר וכ"כ עליו בכי"ק ובפסקי רי"ד. נמצאת מבשילין לעתיד ולבוא. בכי"מ ב' נמצאת אתה.. ; בד"ב ובמכי"ר ..מבשלין. וכ"ה בכי"ק (ומס ליתא).

תוספת רעק"א

ד ואות הז תי"ט ד"ה שבהם השלוחין. אבל בשאר חדשים אין חילול שבת. בטורי אבן תמה בזה דהא בלא"ה אף אם גם בשארי חדשים יציאת עדים ממהר שליחות השלוחים לא היה הועלת בזה דמה שעתה מאחרים יציאת השלוחים יום א' נגד זה יש להם פנאי יום יותר ללכת. כיון דמעברים החדש. ודוקא בניסן ותשרי דהוא בפ"ו בחדש ואם יקדשו החדש ביום א' יהיה י"ט ביום א' ולא יוכל ללכת יותר מאלו הוקבע ר"ח בשבת בזה שפ"ר ממהר יציאת השלוחים משא"כ באינך עיין שם.

לקוטים

ד במשנה יוצאין לכוריא כתב דבמכי"ר דו' מדפיס לא תני לכוריא משום דלא שוו אמיניהו דים לחול ובפסקי דיכלי למיכך טובא אבל בכלן כמעט אין כ' סומכים לא היו מגיעין לשם עד סוריא דתלמידין בגמ' דף כ"ח וכ"כ הרמב"ם פ"ג דק"ה בכל מקום שהיו שלוחי הבני יומים עושים כ' י"ט ולפ"ז אין ממש ניסן ואייר (קול הרמ"ן):

ד על שני חדשים מחללין את השבת[בא]. על ניסן. ועל תשרי. שבהן[בב] השלוחין יוצאין[בג] לסוריא[בד]. ובהן[בה] מתקנין את המועדות[בו]. וכשהיה בית המקדש קיים מחללין אף על כולן[בא]. מפני תקנת הקרבן[בז]: ה בין שנראה בעלילה[בח] בין שלא נראה בעלילה[בט]. מחללין עליו את השבת[כ]. רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת[כא]: ו מעשה שעברו יותר מארבעים יום[כב] ועבכן רבי עקיבא בלודא[כג]. שלח לו רבן גמליאל אם מעכב אתה את הרבים נמצאה מבשילין [ממו המ] משום דבאחר חדשים יולאים חוה וה מבערב. ע"כ. והשתא מתניתין דקתני שבהן שלומין יולאין. היינו לאחר שנשמעו מפי ב"ד מקודש. ואם לא יבואו עדים ויתעבר החדש לא יצאו השלוחים עד מחר. שאין ב"ד מקדשים בלילה. נמלאו ממעטין היוצן מהלך לילה ויוחר. °אבל בשאר חדשים. אין חלול שבת של עדים ממהר יציאת שלוחים שאין מהלכין השלוחים ללאת בשבת היום. וכשלא יבואו עדים היום יתעבר החדש. והכל יודעים היום קיומו למחר. והשלוחים יולאים משתחשך. לומר שעברו את החדש. וכתב רש"י ות"ח היאך הוא תולה טעם חלול העדים ביציאת השלוחים הרי השלוחים עצמן לא ניתן להם לחלל. [כמ"ש ועטעמת בגמרא אשר תקרילו אותם במועדם. על קריאתם אתה מחלל דכל מועד דכתיב לדחות שבת הוא כמ"ש בסוף פרקין. ואי אתה מחלל על קיומן] טעם החילול כדי שיתקדש החדש בזמנו הוא כדקתני ובהן מתקנים את המועדות. דרחמנא אמר (ויקרא כ"ג) אשר תקרלו אותם במועדם ואפילו בשבת. ויליאת השלוחים דקתני היינו אלא ליפות וליישב את טעם החילול לף בשביל זאת. דים דברים שאין הטעם חלוי בהם. והם נעשים סעד לדבר לייסבו וליפותו. כלומר שבניו בסנהדרין [דף י"ח] אין מעברים את השנה מפני הגדיים והטלאים. אבל עושין לומן סעד לטעם. כיון מהודעין לכמו דגוולית רכיכין. ואמרינן דעדקין כו' ע"כ. וכן הרמב"ם בפ"ב מהל' קדוש החדש. לא העתיק. אלא טעם דמפני תקנת המועדות: לסוריא. עיין במכתם ד' פרק לקמן: ובהן מתקנין את המועדות. אבל אינו אלא"ג דמיניה מסבירן לעשות ביום שלשים ר"ה. לא נפקא מינה מידי לפי בעדיין ביום שלשים עלמו יושבים ומקפיד. ואם עדיו להם שקדשו ב"ד יום שלשים מהגין לומו היום קדם בלבד. ואם לא עדיו להם מהגין יום שלשים קדם ויום ל"א קדם עד שיבואו להם שלומי חבריו. כלי הרמב"ם פ"ג מהלכות קדוש החדש: ה בעליל ליבנה דקרא (ויקרא כ"ג ז') אמרות ה' אמרות מהורות כסף נרוף בעליל לארץ. שפירושו גלוי לכל. גמרא: ו [ועבכן ר"ע בלוד. ובסוף פ"ה דשבת אתקן פרקו של רחב"ע היתה יולאה כו' מפרש הר"ב דלא שלו היתה אלא של שכנתו כו'. וכדאיתא בגמרא אמ"ם אם בם"ד. ולפיכך ים לתמוה דהא הכא תניא. אחר רבי יודע מ"ו אר"ע עבכן. אלא שזפר [כך שמו] רחמה של נדר עבכן ושלח ר"ג והורידו מגדולתו ולמה לא פירש כן הר"ב ול"ל דהכא שאני דמשנה עלמה מוכחת כך שכן דייקינן התם בגמ' מדקתני פרקו וכי פרה אחת היתה לו כו' אמ"ם אם בם"ד. אבל הכא שאין שום משמעות במשנה המוכיח על. אלא ["ר"ע] עבכן לא פירש כן אחרי דאתא דמתניתין אה"נ דפליג על רבי יהודה. וכיולא בזה גמלא פלוגתא עם רבי יודע דת"ק אמר עקביא נהגדה. ות"ר יודע מ"ו בעקביא נהגדה וכו' במכתם ו' פ"ה דעדיות. וכן מוכח בירושלמי דאמר מאתניתין מפני שהן מרבעים זוג. אבל אם היה זוג אחד לא היה מעכבו. ומייתי נמי להא דר"י מ"ו כו'. ממנע ודלי מדייבי טעמא למתניתין דס"ל דמתני' כמו שהיא בעויה כך ס"ל להגא דמתני']: **נמצאת מבשילין**

*) בכי"ב ד"ב זו אחר זו והמ"ם תקן אחר נשון רש"י אבל כרש"י. בלשון שני עדים. מפמ"ב נשון הר"ב מתי עדים מ"ל הקון.

שני: ד מחללין את השבת. עדים שראו את החדש. כדי לילך ולהודיע לב"ד: שבהם שלוחי ב"ד יוצאים לסוריא. להודיע לגולה יום קביעתם הלכך תניבי. ומן התורה מחללין על כולן. אבל רבנן אסרו לפי שאין תקון למועדות תלוי בהן. אבל שני חדשים תלו העמידו על דין תורה. שכל המועדות תלויין בהן: תקנת קרבן. כל ר"ח שיהא קרב בזמנו: ה בעליל. למעלה מן החרן הרבה. שהכל רואים אותה: שלא בעליל. למטה בשפולו של רקיע כמוך לחרן וחדמומית ההמה מכסה אותה ואינה ניכרת כל כך: אין מחללין. דולמי רואו אותה בירושלים. ואין הלבה כרבי יוסי: ך ארבעים וג.כתי עדים"[וג] [וג] להר[וג]:ועבבן ר"ע. בלה היה לב"ד לורך בהן: אתה מבשילין לעתיד לבא. בימנעו מלבות להעיד בשילהו שדבריהן לא נשמעו

ך על שני חדשים מחללין את השבת[בא]. על ניסן. ועל תשרי. שבהן[בב] השלוחין יוצאין[בג] לסוריא[בד]. ובהן[בה] מתקנין את המועדות[בו]. וכשהיה בית המקדש קיים מחללין אף על כולן[בא]. מפני תקנת הקרבן[בז]: ה בין שנראה בעלילה[בח] בין שלא נראה בעלילה[בט]. מחללין עליו את השבת[כ]. רבי יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת[כא]: ו מעשה שעברו יותר מארבעים יום[כב] ועבכן רבי עקיבא בלודא[כג]. שלח לו רבן גמליאל אם מעכב אתה את הרבים נמצאה מבשילין [ממו המ] משום דבאחר חדשים יולאים חוה וה מבערב. ע"כ. והשתא מתניתין דקתני שבהן שלומין יולאין. היינו לאחר שנשמעו מפי ב"ד מקודש. ואם לא יבואו עדים ויתעבר החדש לא יצאו השלוחים עד מחר. שאין ב"ד מקדשים בלילה. נמלאו ממעטין היוצן מהלך לילה ויוחר. °אבל בשאר חדשים. אין חלול שבת של עדים ממהר יציאת שלוחים שאין מהלכין השלוחים ללאת בשבת היום. וכשלא יבואו עדים היום יתעבר החדש. והכל יודעים היום קיומו למחר. והשלוחים יולאים משתחשך. לומר שעברו את החדש. וכתב רש"י ות"ח היאך הוא תולה טעם חלול העדים ביציאת השלוחים הרי השלוחים עצמן לא ניתן להם לחלל. [כמ"ש ועטעמת בגמרא אשר תקרילו אותם במועדם. על קריאתם אתה מחלל דכל מועד דכתיב לדחות שבת הוא כמ"ש בסוף פרקין. ואי אתה מחלל על קיומן] טעם החילול כדי שיתקדש החדש בזמנו הוא כדקתני ובהן מתקנים את המועדות. דרחמנא אמר (ויקרא כ"ג) אשר תקרלו אותם במועדם ואפילו בשבת. ויליאת השלוחים דקתני היינו אלא ליפות וליישב את טעם החילול לף בשביל זאת. דים דברים שאין הטעם חלוי בהם. והם נעשים סעד לדבר לייסבו וליפותו. כלומר שבניו בסנהדרין [דף י"ח] אין מעברים את השנה מפני הגדיים והטלאים. אבל עושין לומן סעד לטעם. כיון מהודעין לכמו דגוולית רכיכין. ואמרינן דעדקין כו' ע"כ. וכן הרמב"ם בפ"ב מהל' קדוש החדש. לא העתיק. אלא טעם דמפני תקנת המועדות: לסוריא. עיין במכתם ד' פרק לקמן: ובהן מתקנין את המועדות. אבל אינו אלא"ג דמיניה מסבירן לעשות ביום שלשים ר"ה. לא נפקא מינה מידי לפי בעדיין ביום שלשים עלמו יושבים ומקפיד. ואם עדיו להם שקדשו ב"ד יום שלשים מהגין לומו היום קדם בלבד. ואם לא עדיו להם מהגין יום שלשים קדם ויום ל"א קדם עד שיבואו להם שלומי חבריו. כלי הרמב"ם פ"ג מהלכות קדוש החדש: ה בעליל ליבנה דקרא (ויקרא כ"ג ז') אמרות ה' אמרות מהורות כסף נרוף בעליל לארץ. שפירושו גלוי לכל. גמרא: ו [ועבכן ר"ע בלוד. ובסוף פ"ה דשבת אתקן פרקו של רחב"ע היתה יולאה כו' מפרש הר"ב דלא שלו היתה אלא של שכנתו כו'. וכדאיתא בגמרא אמ"ם אם בם"ד. ולפיכך ים לתמוה דהא הכא תניא. אחר רבי יודע מ"ו אר"ע עבכן. אלא שזפר [כך שמו] רחמה של נדר עבכן ושלח ר"ג והורידו מגדולתו ולמה לא פירש כן הר"ב ול"ל דהכא שאני דמשנה עלמה מוכחת כך שכן דייקינן התם בגמ' מדקתני פרקו וכי פרה אחת היתה לו כו' אמ"ם אם בם"ד. אבל הכא שאין שום משמעות במשנה המוכיח על. אלא ["ר"ע] עבכן לא פירש כן אחרי דאתא דמתניתין אה"נ דפליג על רבי יהודה. וכיולא בזה גמלא פלוגתא עם רבי יודע דת"ק אמר עקביא נהגדה. ות"ר יודע מ"ו בעקביא נהגדה וכו' במכתם ו' פ"ה דעדיות. וכן מוכח בירושלמי דאמר מאתניתין מפני שהן מרבעים זוג. אבל אם היה זוג אחד לא היה מעכבו. ומייתי נמי להא דר"י מ"ו כו'. ממנע ודלי מדייבי טעמא למתניתין דס"ל דמתני' כמו שהיא בעויה כך ס"ל להגא דמתני']: **נמצאת מבשילין**

תוס' נפיכום בתמיית דיי"ב ה' דכביכמ"ק לה סתמנו כמ' נאב): בא) שהולכין אחרי חוץ לתחום להעיד בב"ד שרחו הלבנה החדשה. ומדאי' מחללין על כולן, דק מדרבנן אסרו בתחרים מדאין התקון המועדות תלוי רק בד' חלו: כב) כ"ל דאיתו נתינת טעם, רק ר"ל כמו "אשר בהן", ור"ל בהן עלמן [בשאין בשבת] דהיינו לאחר שקדשוס ב"ד שלושים יולאין, דמקודס לא, שמא יהזרו בהם ב"ד ויתקלקלו המועדות בערים. אבל בד' חדשים האחרים, שבהן נמי שלושין יולאין כלעיל [מ"ג], עכ"פ כשידעו מערב שיקדשוס למחר. יולאין מיד: כג) להודיע קביעתן: כד) היא [זירושלמי]. ונקט סוריא, משום שדרך שם הולכים לבבל שם רוב ישראל. מיהו השלושין לסוריא להגל בבת בהליכתן. והא דנקט סוריא הכא, ולא לעיל [במ"ג]. ה"ט, משום דב' חדשים אלו זמן הליכתן כמעט שוה, שהפסר שניהו עד סוריא לו יותר, תוך י"ד יום שעד פסח וסוכות. משמ"כ ד' חדשים אחרים [מ"ג], לא שוה זמן הליכתן. דבאלל יכולין ליל מוכה, ובאחד פחות מזה, ובאב יותר פחות: כה) ר"ל ע"י השלושין: כו) שעל ידי השלושין ידעו לתקן בבירור את המועדות. משמ"ב ע"י שלושי אלול ואדר, עדיין ספק שמא יעברו ב"ד אלל ואדר כמו' י"ח: כז) כדי שיקריבו קרבן ר"ח בזמנו. ואע"ג דאיתו רק עשה, אפ"ם דוחה לא תעשה דשבת דאית בה כרת, מדכתיב במועדו, והו"ל כמכפירין שת"ל לעשותן מע"ם דדוחין שבת [בפסחים פ"ו ג']: כח) ר"ע בין שנראה בלבה החדשה נלוי' ע"י שהיו השמים זכים: כט) שהיו השמים מעונן, שאז לא נראתה הירח לעין חלם. או שבזמן חדושה נראית במערב מיד אחר שקיעת החמה [בלקמן פ"ב סי' כ"ג] ואז זהירות החמה נפעמים מכסה אותה: ל) דוודאי ראוי בירושלים. כיון שאין רחוק רק מהלך לילה ויום, מסתמא כמו שהשמים זכים כאן כך הם שם: לא) ר"ל מ' יומי עדים שראו הלבנה, שלא ילך לירושלים להעיד: לב) לוז

נמצא. והלכה כר"ג: ן אב ובנו וכל הקרובים כשרים לעדות ההדש. דלמר להו רחמנא למשה ולאהרן (שמות י"ב) החדש הזה לכם. עדות זו של חדש. תהא כשרה בכם. ותע"פ שלחם לחיים. והיכן דפליגי עליה אמרי. החדש הזה לכם. עדות זו תהא מסורה לכם. לגדולים שבדור כמותכם. ואין הלכה כר"ש: ן משחקים בקוביא. פעמים שמשחקים בהן בערבון ואמור רבנן לחמכתח לא קניא והרי הן נזלנים מדרבנן: ומלוי בריבית. לא קרוי נזלן לתורייתא למפסליה. דהא מפקיעי יהיב ליה: מפריחי יונים. הייט כעין קוביא שם הקלמיה יונך ליוני: ומוחרי שביעית. שומין סחורה בפירות שביעית. ורחמנא אמר לחלקה ולא לסחורה. ולפי שנחשדו כל אלו לעבור על דת מחמת ממון חשדום להיות מעידים שקר על שומד והעבדים. פסולים לתורייתא הס ק"ו מחסה

לעתיד לבא: ן אב ובנו שראו את החדש. ילכו. לא שמצטרפין זה עם זה. אלא שאם יפסל אחד מהן. יצטרף השני עם אחר. רבי שמעון אומר אב ובנו ובל הקרובין. כשרין לעדות החדש. אמר רבי יוסי מעשה בטוביה הרופא. שראה את החדש בירושלם. הוא ובנו ועבדו משוחרר. וקבלו הכהנים אותו. ואת בנו. ופסלו את עבדולי. ובשבאו לפני בית דין קבלו אותו. ואת עבדו. ופסלו את בנו: ן אלו הן הפסולין. המשחק בקוביא. ומלוי בריבית. ומפריחי יונים. וסוחרי שביעית. ועבדים.

שהן כשרים מן התורה פסולים לעדות החדש: המשחק בקוביא. פירש הר"ב מטעם לחמכתח דלח קניח והרי הן נזלנים מדרבנן דמדלורייתא ליט קרוי נזלן חלח בחופף מיד לים כדכתיב (שמואל ב' כ"ג) ויגזול לח החניח מיד המלרי. כ"כ רש"י. ולפסק הלכה שגרסתי דכל שובר עבירה כו' פסול' ל' כמ"ש התום' דיהן דמדעתו נותן לח נחשב בעיניו כגזל. ע"כ. וכפ"ג דסנהדרין כתב הר"ב טעם לחמר שהן בס בגמרא מולק רב שפת על זה הטעם דהכח ובובר דכל כה"ג לחו לחמכתח היח ולחכח בידייהו דגמר לומנות לחחריתי. ובס פסק הר"ב כרב שפת: ומלוי בריבית. כתב הר"ב דהח מפקיעי יהיב ליה. ב"כ רש"י וכלומר דלח מבמע ליה לחיניס חיסורח בעיניהן לו מדעתו לח"כ ממכנו על כרחו. תום': מפריחי יונים. עיין בפי' הר"ב בפ"ג דסנהדרין: וסוחרי שביעית. כתב הר"ב ורחמנח לחמר לחלקה ולח לסחורה. ומשום דמיירי בשביעית בזמן שהה לו פסולי דתורייתא ל"ג דמיירי בממלילים מטות לשניים וחספי להו וכו' כדלימת בפ"ג דסנהדרין דף כ"ו שהין זו סחורה גמורה דלחזי בשליחותייהו. כ"כ התוספת. והר"ן כתב דיוק דדינה דיחבל דמיהן בקדושת שביעית. דלמנן ריש פ"ו דשביעית הלכך לח משמע להו לחכמי דלחיכח חיסורח בסחורה כיון דהדרי לחבי לדמי בקדושת שביעית ע"כ. ומ"ש הר"ב ולפי שנחשדו כו' חשדום להיות מעידים שקר על שומד. כ"כ רש"י. והיכח למימר שיקבלו שומד מהכותים כבר"פ דלקמן. וקשיח דהח לחמרן דבכולהו לח משמע להו לחכמי דלהוי חסורח דהלח"ה לחף מדלורייתח פסולים. ועוד דזה הכלל כו' חף הן חינם כשיניס מוקמינן בפסולי דרבנן כמ"ש הר"ב ב"מ דבהו חייבי מתניתין. וגרסה לי דרש"י ס"ל דודחי ידעי דחיסורח היכח חלח לחת משמע להו שים חיסור בזה מן התורה. ולפיכך מן התורה חינם פסולים הוחיל ולח מכווי לעבור על דברי תורה. ומדבריהם פסולים כיון דלעולם יודעים שים חיסור בדבר. ומיהו חין חדם נחמן על עלמו לומר שלח היה יודע בשום חיסור. חלח חזלינן בתר רובח דעלמח דידעי ולמן הר"ן ולח פבלינן להו שיעיחו לו בידוע שקר. חלח מדרבנן בלחוד הוח דפסלי ע"כ. נרחה שנמשר מזה שהקשתי על רש"י ז"ל: והעבדים כתב הר"ב פסולי דתורייתא וחינטריך למחני דלח תימח כיון דלח מחמת עבירה מפסלי מכשרי לעדות החדש מידי דהוה לקרובים לר"ש. תוספות. ומ"ש הר"ב ק"ו מחשה דמג"ש דלה לה שבחבתי בפ"ג דבכורות ליכח למילף. דלח יליפין חלח להחמיר עליו לחיבו במטות כחשה לבל לעדות ועמדו שני החנשים כתיב (דברים י"ט) והלי חים הוח. כ"כ התום' בפרק החובל דף פ"ח. [ובפרק י"ב דזבחים דף כ"ג ע"ל ד"ה] כתבו וז"ל. חבל גבי עדות לח שייך למילף דאין תלוי בנחמנות. [שהרי] משה ואהרן לח מעידין לח משום דלח מהימני הלכך היכי דגלי גלי]. ושם בגמרא דהחובל מפרש הק"ו ומה חשה שרחויה לבח בקהל פסולה

להעיר

יבין תפארת ישראל יבין

היתה כמהלך יום מירושלים [כמעשרות פ"ה מ"ב] ועשה כן שלח יחללו שבת שלח לעורך, מדבי בזוב אחד. ואף דלקמן [במ"ו] חמרינן בחב ובנו חייבין שיסבל אחד הכח דכבר עברו מ' כתות, דמוק שיסבלו כולן: לג) שלעתיד לח יבואו שיחשבו משחמת כבר הלכו לחרים להעיד: לד) דס"ל דבעינן מיוחסים: לה) מדרבנן. דמדלו' דוקח עבירה דמלקות לו מיתה, לו נגב לו נזלן פסולין לעדות [ומשוד נמי לשבועה]. ובעבר עבירה שאין בה מלקות, לו בעבר עבירה דרבנן פסול דבר בחחת ממון [דו"ח ל"ד ב' ג'] [ועי'פירושינו סנהדרין פ"ב סו' כ"ב]: לו) [קובלים] בל"י [ווילפענ]. וה"ה שחר מיני שחוק ודוקח שזה לומנהו [שם פ"ז]. לז) חפי' רבית דרבנן במשמע. ומ' שלוה לו לוה במשמע. וי"ל דרבית דרבנן מין הלוה נפסל [שם פ"ו] ג"ל דמש"ה נקט' בין קוביא ליוני לגלויי דכולהו לחיסור דרבנן ג'ייני. ועיש, בגדחקו כזה]: לח) משחק במטות, חם המדים יוני

ן אב ובנו. כ"נ פ"ק מ"ג: ן אלו הן הפסולין. כ"נ פ"ק מ"ב: ן שאם יפסל לחד מהן. כ"נ פ"ק מ"ב. יבחתלמי סנהדרין פ"ג ב"ל בעבודה פ"ו ב"ד שהפסחת בעבודה פ"ב מ"ו, עם פ"ב מ"ד בס"ג נמוק"י ב"ד מוס"ב מ"ב ס"ו ב"ל פ"ב ו' ופ"ו ס"ו. ובמדרחי יונים. ירושלמי בשנות פ"ו ב"ד עדיות פ"ב מ"ח: ועבדים, שם פ"ו פ"ח מוס"ב שם פ"ו: ו"ם:

שנויי נוסחאות

ן שמצטרפין. נכי"מ לי'וכי'למפני שמצטרפין שאם יפסל. נכי"מ לי' מפני שאם..; נכי'למשום שאם..; נכי"ל אלא שמא ר"ם ס"ל וכ"ה במכי"ל (ניפסל, ניו"ד ל'חי"ן). אחד (סחון), נכי"מ לי' ליחת. יצטרף השני עם אחר. נכי"מ ל'. האחר עם השני; נכי"מ ג' ומצטרף שנים עם אחד ומוסחתו נותה יותר, (בירושלם). נכי"מ ג' ליחת. משוחרר. נד"ע נכי"ק ומכמי"ר'המשוחרר הכהנים. נכי"מ לי' כהנים. לפני ב"ד. נכי"ק ונכי"ל ומכמי"ר לב"ד. ן אלו הן. נכי"ל ואלו.. ובלשון ברבית. נכי"מ ל' ומלוה..; נד"ע ונכי"ק ונכי"מ ג'ומכמי"ר והסלוה.. ועי' רע"ב סנהדרין פ"ג ומתוי"ם שם ועי' פ"ל כאן ושם. ועבדים. נכי"מ לי' והעבד.

ראשון לציון

ן תי"ם ד"ה אלו הן בפסולין מי' כפסק הר"ב בפ"ג פ"ב מ' עיין יפל"מ: נע"ם שכתב מלא נ"ע פ"ל מוכן קלת ויותר טוב לגרוס ותי"ב גזלן ופי"ו.

לקוטים

ן במשנה וכל הקרוצין. לחתויי לחיים משום דבלחיים לחייבי קרח ומשום דח"ק לחייבי בלא וכתו נקט ר"ם נמי לא ובתו ובתר הכי וכל הקרוצין. (קול הרמ"ן): חתר"ב ד"ה אב וכו' תבת מסורה לכם וכו' ותע"ג דקדוש החדש בהלמון שבמלרים היה ע"י ב' לחיים י"ל דהוקבע שעה היתה לי"ב (שלח) היה שהות לקדשו לבל במדבש רבה בני החדש לחמרו לחר שהקב"ה לחי ולחקם נקדש לח החדש. (שם): ן במשנה ומלוי בריבית ל"ד דבלחק רבית לא מיפסל הלוה ל"ם דלא הפ נמי לוון ועיין בח"מ סי' נ"ד סעיף י' בהג"ה (שם):

זה הכלל. יתבאר בפרקין פ"ב פ"ט שבועות פ"ו פ"ח. ט"ז ט"ו שראה. כ"ב פ"ח מ"ו פ"ג פ"ו קה"ח פ"ד: שאל מהלך. יתבאר יומא פ"ד ה"ח סנהדרין פ"ב פ"ו:

שנויי נוסחאות

בשרין (לח). במכבי"ר ליתא. ט להלך מוליכין. נכי"מ לילך מרביבין. נכי"ם כגל הכי' וכפפק ריד"ד וכי"ה מ ר כ י ב י ן נרס"י. אפילו בטמה. נכי"מ מ' וב' ובמכד"ם ואפילו.. ואם צודה להם. נד"ע וכי"ק אם.. נכי"ל ..להם בדרך. עי' כרע"כ במפרש מלבון אורב. עי' בעבור כגלם שיפעל הוא בלי רצון הוא מעניין פתח וילחם וכמו ניכובלמי כרמות(פ"ת ה"ה) דצדי לון מקמי מיומא, כיינו מפתחין ממיות לעות ולא כיון כפומא דמפתחין להם וזהו שתמכו ונגמ' סיובלמי ע"ז דברא תוסא בכל לבון, ע"ם, וללא כהפרפרים שם, לוקחין.. פקלות נכי"מ כ' נופלין.. לוקחין.. מזונות. נכי"מ מ' נופלין.. מחללין. נכי"מ כ' מחללין עליו. והוא מיותר (ד"ס). אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם. במדבר"ס וכי"ק וכי"מ כ' אלה מועדי ה' מקראי קודש.. אתם במועדם וכמו שנאמר בקרא (ויקרא כ"ג ד'), נכי"מ מ' וכי"ק ..אשר תקראו אתם מקראי קודש וכמו שנאמר בקרא (שם שם ל"ז): במכבי"ר אלה מועדי ה' מקראי קודש והשמר ליתא.

ראשון לציון

ט מתני' מי שהלה כך ולא עלתה גמרא [כעין זה סוף פ"ת דמדרים]: ברש"ב ד"ה ואם לוקה כו' עי' יכל"מ: תוספות רעק"א

ט במשנה נאית מז מחללים את השבת. ואפי' עדים הסעידים ע ל י ה ם כשאין ב"ד מכירים עדי ה ח ד ש מהללים השבת ברסובח ברש"ב. תוס'.

לקומים

ט הוי"ם ד"ת אותו וכו' ומה שהקשה וכו' מזל"ן דשמי טוהל ובמילה בין השמשות לא יש מלאות שיודע להם שעשאום בזמנם אבל כאן יכול לעות שיעשוה עם מ' ויעיד כהונן ויתקדש היום כלבה וכ"ם דהוו שכיחי עדים מרובים וקרוב לודאי שיעמדו והיינו דמ"ל גרלה שהוא תירון קובי הקודש כלו' אלו ההמי נקיל זו שהרי הקל קולות התורה ודבר זה לא שעלה

להעיד דכתיב החגים. עבד שחיטו רחוי לבא בקהל חיטו דין שפסול לעדות. מה לחגה שבן חיטה יש [ולא קרינן בה חגים] וכו' גזלן יוכיח. מה לגזלן שבן מעשיו גרמו לו לחמר בעבד שחין מעשיו גרמו לו לחגה תוכיח. מה להלד כו' שחיטה מהרים בכל המלות. זה מפני רשעו וזו מפני שלא גמלוה. אף הני חגיה העבד שחיטו בכל המלות ופסול להעיד: עדות שאין האשה כשרה לה וכו'. כתב הר"ב אבל פסולים בעבירה מן התורה לא הכשירו חכמים בעדות האשה. ומה מסיחים לפי תומו לא נגיעי מנכרי מסיח לפי תומו דכשר. כדהנן במסגה ה' פרק בהרת דיבמות. ריב"ם וריא"ם שם: ט מוליכין לוחו על החמור. אף בשבת. רש"י. וכתב רמ"י ז"ל בפירושו להלכות קידוש מחדש פרק ג' דיזהר הוא שחין חיסור בביחת הבהמה חמור כחיסור בביחת החדש חלא כדי להקל בחיסור חמרו כן ע"כ. [ולחלוק על המפרש דהתם כתב כן שהמפרש פי' שחט"פ שהמוליח לחדש חי שחיטו כפות בחטה פשוט לפי שהחטה טפילה לו ה"מ בכהמה חדש. חבל לענין משא בהמה הרי החדש החולה והחטה מטו הם וחמור להוליחם על הבהמה בשבת. ולעני בחיבור פרשת החדש שחברתי בש"ד על ה' קידוש החדש כתבתי שחי לומר דלא כדברי זה ולא כדברי זה עודלי שמה שמרכיבין על החמור הוא להקל בחיסור. חבל בחטחין לוחו בחטה היו להקל בחיסור דחולה ככפות דמי כמ"ש הרמב"ם פי"ח מהלכות שבת וכ"כ התוס' בר"פ ר"ט ובפרק ר"ח מפני הקרבן בזמן שבה"מ קיים. וטעמת רבה חיכא לחלק דזהי מלוה על כל ישראל בכלן כלחת. והמילה עכשיו בשבת הלחייה חיכא חלא מפני יחיד הצימול. ועוד שהיא תוכל להתקיים למחריתו: אפילו בחטה. דלחע"ג דהנן בפ"י דמסכת שבת מצנה ה' דהטחת לח החי לח על המטה. ה"מ חי דלחיו כפות כמ"ש הר"ב שם. חבל חולה ככפות דמי ומייב. כמ"ש הרמב"ם בפרק י"ח מה"ש וכבר כתבתי כן בשם התום' רפי"ע דשבת והלכך מטה נמי מטו היא על בהמה וקמ"ל דלפ"ה מחללין: ואם טודה כו'. פירש הר"ב חורב כו' ומסיים רש"י והביתוסים והכותים שם היו חורבים להם לעבנם כדי להטעות לח חכמים ע"כ. ועיין משנה ב' פ"ב: שעל מהלך לילה ויום וכו'. ולח היה ביעיון יהר על כן לח ילבו אחין עדותן לחר יום שלשים מועלת שבבר נתעבר החדש. רמב"ם רפ"ג מהק"ה ועיין שם בדברי המפרש: [*מחללין לח השבת. עיין בר"פ דלקמן]: שנאמר אלה מועדי ה'. ורחם חודם נמי חקרי מועד [כמ"ש שם"ד בפ"ק דשבועות] ומייט דהנן לעיל במסגה ר' דעל כולן מחללין כו'. תוספת דלעיל:

כ י ן — תפארת ישראל — בועז

פסול כחטה. ולח"ה קמ"ל, דסד"ח מדלה מחמת עבירה פסול והוח לחים, יהיה כשר לעדות החודם כמו קרוב לר"ם: מא) לעשות מעשה על פיהן ודו"ק (א). חבל עדות עגומה ופוטה, החטה כשרה להעיד וכ"כ הפסולים לעדות מדרבנן כשרים להעיד. משח"כ שחר הפסולין לעדות מדאוריימה מחמת עבירה, פסולין לכל, חין במיסת לפי תומו דלפילו עכו"ם נחמן מפלח"ה בחטה דרבנן כשלח להחזיק לחבורה [ד"ך י"ד בפקל"ו, ועי' בקופת הרוכלין בכללי שכנה סי' ג'], ובעדות חטה לף שהוח דחוריימה ולתחזיק לחבורה לחפ"ה כשרים בפוסקים"ם, מטוס דבל"ו דייקה ומנסבת [לפ"ע י"ז פ"ג]: מב) הלבנה החדשה: מג) לפילו בשבת מחמת, חבל ביכול ליל הוך עדיף (ב): מד) לף דמדעבד חולה, הו"ל כלילו הוא כפות בחטה, דחיבוק נופלו [כחבת פ"י מ"ם] לפ"ה חרי: מה) מלדוקים שלרבו לעבר העדות, כדי להטעות החכמים: מו) חבל ביוהר לח, דחין חודם פחות מכ"ש יום ולח יוהר על ל' יום. ולפ"ה רלו העדים הלבנה החדשה סוף יום כ"ט ח"כ כשניעו סוף יום ל' כשר קדשו ב"ד החודש. [ולע"ג דבכלו עדים עד סוף החודש כ"ד חוזרים נהן [כרפב"ם פ"ג מקה"ת י"ת ויע"ש]. עכ"פ ליון לבדיפבד מהני לפילו הודו ב"ד לעבר החודש בטעות [כרי"ם כ"ם ת']. להכי ליון מחללין רק כדי לקדשו כזמנו דמלים לקדש ע"פ לחיים [כרי"ם כ' ע"ח]. ועי' לח"ח רפי"ח מקה"ת]: מז) לפילו בשבת (ב):

פ"א (א) [ובזה מתורץ קושית רגיע בשורי חגן. שהקשה מה בלל הוא זה. בשלומת בממון לפ"ע להחזיק לימן להמינים. כגון ב' חומרים פלוני לוה מפלוני ק'. והכך חומרים לח לוה. ליון בדבריהם כלום. חלא בדיני נפשות הכי ס"ל שכשיעדו ב' עדים שפלוני הרג, והכך חומרים לח הרג. ניהרגהו הרי מלחוריימה כשרים הן. ולפע"ד גם בל"ז קשה דגם בממון משכח"ל דליון חטה כשרה והן כשרים להעדות. וכגון להריע שפרה לחומה. דמי גריעי הכך דכשרין מלחו מבת רב הסלא [כתוכות דפ"ה ח']. ולפי דברינו ניחל. דהל החומה לדבריהן. ולח נעשה מעשה. לח מחבב כשרין לח: (ב) [מבאן נ"ל רחי' תוקף להיולך בשת עדיף מרציבה. לפילו תוך מי"ב מיל. דהרי מחניתין במהלך לילה ויום מיירי. ולחל כרמב"ח [רפ"ו מקה"ל]. ותי"ל שחני חמור דמהר. דהנלי חדם נמטה מי"ח [עי' שבת פכ"ד סי' נ']. וכן משמע קלת מדוקא חמור ולח בכהמה חתם. וי"ל על כרחך רק לוהבת למלחת נקט חמור. ולחנ"ב כמו לחמעיין מחניתין הקל הקל בהיולך עד רביבה הו"ל לחמעמי' נמי הקל הקל ברביבת שים וגמל דעדיף טפי. חלא ס"ת דבכל גווני היולך עדיף]: (ג) ונ"ל דמשום פלטול המוטת לר"ה תלריך קרא, דחנ"ב תחומין דלכבן, ולפי' הון ני"ב מיל י"ת דבבן [כת"ח ת"ע]. חמנם, היה"ק מ"ם ממילה דכתיב נמי ביום חפי' בשבה [בשבת קנ"ב ח']. ומפ"ה טפק בנון טולד ביה"ש לח דמי, ה"ב ס"ע למעמ דוקה בודחי חין עדים בב"ד מהלנין, ולח במשופק, ודרי לעיל [מ"ו] חפי' טודלי ים עדים בס מחללין משום טפק שמח יכבלו לע"ל. ותמ"ל עכ"פ טפק לתורייתה

גת נרע מולמי דרכון להיכת דהוי עשה דרבים דמי לאיסור לתורייתא [כגרסות ל"ו ג'], וה"ג עשה דרבים ניהו נקרם ע"ש ולמייה. ניתמ, דלוקת לעשה לתורייתא דמי עשה דרבון דרבים למסתרב עבדו עובר לעשה, אבל ל"ת אין כח ביד חכמים לעקור רק בשב ואל"ת [כיכמות ד"כ ע"ב], וכ"ש תולת שבת דהוה איסור כרת, דאפילו עשה לתורייתא לא דחי נגלו אל כרת [כיכמות ל"ד ג']. והו שבת ויו"ע עשה ול"ת הוה ואין עשה דוחה ל"ת ועשה [כפסחים דכ"ד ג']. ונ"ל להכא שאני הגלי קרא דאפילו אפקר ניחל שבתא. דאל"כ, אין לך שום עדות הכותם דליחל עלה שבתא, שגא יהא אפקר במת גא יעסקו בם. להכי לא גמרינן מהא [ועי' תוי"ט הכא]:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק א'

פרק א מ"א.ארבעה ר"ה הם א) בא' בניסן למניית השנים למלכי ישראל בשטרות ולהיות ניכר בו התוקדם מהמאוחר. ב) בט"ו בניסן לרגלים') לענין בל התאחר ונבנדר לצרקה מהויב לאלתר בלא נתנן חוץ בנדר בהדיא ליתנו על יד על יד]. ג) באחד בתשרי למניית השנים בשטרות למלכי אה"ם ולמעשר בהמה ולשמיטין ויובלות ולמעשר ירק, ולנטיעה דבנשא אלן מ"ד יום קודם ר"ה חוץ מיום הנטיעה בשהגיע א' בתשרי עלתה לו שנה בשנות ערלה, מיהו אעפ"כ בשיגיע ר"ה השלישי עדיין פירותיו ערלה עד ט"ו בשבט. ד) מ"ו בשבט ר"ה לאילן במ"ש ולענין מעשר שאין מעשרין מהנחנם קודם ט"ו על הנחנם לאחר ט"ו: ט"ב. בד' פרקים העולם נידון. א' ט"ב ובר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמע"ם ולעסוק בסעות ס"ה ועד יה"כ יתר מכל השנה ושומרים בהשגחה לשליחות, וכן התשובה והצעקה אע"פ שיפה לעולם, ב' הימים שבין ר"ה ליה"ב היא יפה ומתקבלת ביותר שנאמר דרשו ה' בהמצאו, וצבור ב"ו שעושין תשובה וצועקין בלב שלם נענין: כ"ג. על ששה הדשים השלוחין יוצאין ושבהם"ק קיים גם על אייר מפני פסח קמן, כמ"ג: כ"ד, ה', ר', ד', ח', ט. על

*) ה"ה ע' בגמ"ש פ"ד ממע"ש פ"ג ה"ע.

פרק ב א אם אינן מכירין אותו. אם אין ב"ד מכירין את הפר אם נתמן וכשר הוא: משלחים. ב"ד שבעירו: אחר עמו. זוג אחר של עדים להעיד עליו לפני ב"ד הגדול שמקדשים את החודש: משקלקלו המינין. שעברו עדי שקר להטעות את החכמים: **ב** היו משיאין משואות. לאחר שקדשו החודש ולא היו ניכרין לשמור שלושין לשלוח לגולה ולהודיע. שהמשואות היו מודיעין להם: משקלקלו הכותים. והשיגו גם הם משואות שלא בזמן להטעות. לפי שבים דין לא היו משיאין משואות. אלא על החדש שבתקדם ביום שלשים. וכשלא היו משיאין לערב של יום שלשים. הכל יודעים שהחדש מעובר. ופעם אחת עברו ב"ד את החדש ולא עשו משואות לערב של יום שלשים. והכותים השיאו בהריס שלהם. ומטעו בני הגולה לעשותו חסר: כלומסאות

פרק ב א אם אינן מכירין אותו. משלחין) אחרים עמו להעידוך). בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם. *משקלקלו המינין. התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירים: **ב** בראשונה היו משיאין משואות. משקלקלו הכותים. ירושלמי]: מכל אדם. משמעאל. מכל ישמעאל בחזקת כשרים עד שיודע לך שהוא פסול זהו דין תורה. רמב"ם פרק ג' מהלכות קדוש החדש: [משקלקלו המינים. היינו ביתוסים כמו שכתבתי במכנה לקמן]: **ב** משיאין משואות. מפורש במכנה לקמן. ומ"ש הר"ב שלא היו משיאין אלא על החדש החסר. מפרש טעמא בגמרא. משום דחק חדש חסר אחל להיות בערב שבת ואין יכולין להשיא לערב מפני השבת. אלא במ"ש משיאין ואי אמרת נעביד נמי אלא אחו למטעי ולספוקי דשמא חסר הוא ומשום דלא אפשר מאחמול עבדי האידנא. או דלמא מלא הוא וכשמעו עבדו. וביטיאו בין אחשר בין אקלע אחר בי לעבדו כלל היכא נמי למטעי דסברי דלמא מלא ואחטוכי דאחנים. ומיהו כי לא עבדי כלל במלא. דהשתא שכיחא דלמא אקלע למיחם דיספקו דלמא חסר הוא ובשבת לא אפשר ובמ"ש אחגסו. דכיון דשכיח דאמלא לא עבדי אלו בא אחוש. ואפשא לא אלו למעבד שיטיאו אמלא ולא אחשר. וכי אקלע ר"ח חסר בע"ש ולא עבדי מידע ידעי דאחר הוא דלא אלו בא אחוש אלא בשכיח. דא"כ לריכין לעולם להיות בעלים ממלאכה ב' ימים. משום ר"ה [כ"כ רש"י והתוס' כאמרו דה"ה בכל ר"ח דנשים בעלות ממלאכה. כמ"ש במ"ב פ"ד דמגילה. ע"כ. וכפירש"י עלמו שם. בגמרא דמגילה דכ"ב] היהו לריכין לנפות ביום בני שמח שברהו ובלילה יביאו. אבל כי עבדי משואות לאחר ידעו שלאחר חול הוא. ומ"ש הר"ב לערב של יום שלשים. פירש"י נגהי שלשים ואחד יום: משקלקלו הכותים. וכן גילסת הר"ב. ולעיל גרס המינין. והם הביתוסים. כדאיתא בבריימא בגמרא. ולריך לומר דמעשים אהיו כך היו. שאכירת העדות ביתוסים עשאו. ומשיאין. כותים היו. וכגרסת הרמב"ם אבל רש"י גורס מינים בהרוייהו [*בדפוס ישן]

פ"ב א אחר עמו. פירש הר"ב זוג אחר דאל"כ אד מי מהימן להכשירו. אבל לעניו אלול אמצת יכול גם אחד לאלל כדי להעיד עליו. דשמא יאמרו עם אחר גמ'. ועיין מ"ש ס"פ דלעיל: ["בראשונה היו מקבלין כו'. הכי קאמר למה שברישנה כו'

פ"ב א אם אינן מכירין. כ"ב ע"ש מי"ג מכ' קדה"ח מ"ג: בראשונה. מי' שם פ"ב ה' ג: **ב** בראשונה. מי' כ"ב ע"ב ביה"ל ע"ב מי"ג פ"ג מה' קדה"ח פ"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ב א אחר עמו. וכ"ה בכי"ן; נד"ב וכד' ריוון וכמבכ"ב ובמבכי"ל עמו אחר: וכי"ל ..אחר. וכ"ה בפסקי כי"ד. המינין בכל הכי"ו הביתוסים. מקבלין אלא. בכי"מ לי מקבלין את העדות אלא; בכי"ל ..את העדים אלא. **ב** משיאין משואות. בכי"פ וכי"ל מסיאין מסואות. לטוסים סמוך הבותים. בכי"ק המינים.

תוספת ר"ע"א

פ"ב א במשנה [אות ח] מעקלקלו חמינין. היינו שאירע יום לפ"ד של אדר בשבת ולא נראה החדש בומנו ואביתוסין מתאוין שיהא יום ראשון של פסח בשבת כדי שתהא הנפת העומר בא' בשבת ועצרת באחד בשבת לפי שהיו דורשים ממהרת השבת שבת בראשית כמשמעו בקפ"י בקונטרס וכתבו ת"ס ע"ז ואת ומה מרויחים והלא מתקלקלין לענין פסח וי"ל דלא חשיבי להו קלקול משום דדרשינן אתם ואפי' מוריס (כדלקמן במשנה דס"פ) עכ"ל וביושלמי איתא וז"ל מעתה על ניסן לא יקבלינן על שאר ירחי יקבלינן. ומשני ז' בפני ז' ע"ש.

פ"ב א) שמין הב"ד המקדשים מכירין את העד: ב) ב"ד שבעירו: ג) זוג אחר של עדים, שיכירין לב"ד המקדשין: ד) שהוא כשר: ה) המחזיק שבכרו עדי שקר [כפ"ק מי' מ"ב]: ו) מדליקין [פתקעלטתנען] במקום שקדשו החודש, כדי להודיע לעריס סביב זמן הקביעות, והם חזרו והדליקו בכל עיר, עד שירחה בגבול לערי הגולה: ז) שהדליקו גם הם משואות שלא בעותה, כדי לבלבל עמיני החכמים

יתן. ולפ"ז גם המה בייהוסים היו: **ג משואות**. ליטנא דיקוד. דכתיב (שמואל ג' ה') ויקח דוד ועוד בנים. ומתרגמינן ואוקדין דוד. גמ'. ולכך קריאת המלה בסי"ן: **במשיחה**. עיין במסכת ח' פ"ג דסוכה: **מוליך** ומביא ומעלה ומוריד. ירושלמי מסמע כדי שלא יעטו לומר שהוא כובד דת"ל יוסי חזינא כובד דנחית וסליק חזינא כובד לחזיל ואתי. עכ"ל התום'. ולא תטעה לחשוב ג"כ כובד שהוא מגבת השמים וכסיליהם. שת"ח שהם מכובדי הלכה. הרי יש להם מהלך גדול. ואם הם זולתם הרי הם קיימים. לכל הן מרחות הגרוחות בחויר רקיע השמים. כמין כוגדים ומתחוים לטעמם על דרך שכתבתי במסכת ג' פ"ש דכרכות: **ד** ומאין כו'. פירש"י מה שם הסריס. והדין עמו דתל"ת לא הוי ליה למיתני לגלח סר המשחה בלבד: **לסרטבא**. עד שתוסין כן בהר סרטבת. רש"י: **כל הגולה**. פירש הר"ב בני בבל. גמרא. והא דתנן במסכת ד' פ"ק דהשלוחים יולאים לסוריה ומה תרלות שבעם דוד כגון תרס. וכו'. כמ"ש הר"ב במסכת י"ח פ"ו דתמחי. ומסתמא למקום שהיו משילין משולות. שם היו הולכים השלומים לאחר התקנה. לא קשיא דדרך סוריה היו הולכים לבבל. שכן תבינו מהרחם ע"ה יצא לו מאור כשדים מבבל. והלך לו לכנען דרך תרס נהריס: **ה** ובית יעזר היתה נקראת. בגמרא ליבמת דקרית (יבמות ס') ויעזקהו ויסקלהו. פירש"י שהי' מסויג ומעוזק בגדר סביב סביב כעגול כמו טבעת: **ולשם** כל העדים מתכנסין. פירש"י ביום השבת שמלוזהו לבית ולהעיד. ומדברי הרמב"ם בפ"ב מהל' עדות לתף בימות החול מבואר שם בגמרא: **לא** היו זזין משם. ולכ' החבר תשובה כך' תמות כדתנן ריש פ"ל דעדיות שהעידו בדיר לו בסהר כו'. תוס': **ומן** הכהר. שהוא גדול פתחום. וחוטף את בני העיר. ואת הילדים. רש"י: **הרי** אלו כאבני העיר. כלומר שאין העיר נאבדת בהם לגלוס. ויש להם אלפים אמה לכל רוח חוץ לעיר. כ"כ הרמב"ם בספ"ו מה"ם. וכתב המגיד והטעם שכיון שהלכו ברשות הרי המקום שהגיעו לו כאילו קנו אותו שביתה בין השמשות. ודבר ברור הוא. ע"כ: **ו לפני** החמה אלו לאחר החמה. פירש הר"ב פגימתה כו' לעולם חלק המאיר ממנה מה שסובה לגד השמש. לפי שאין אור לובנה מגד עלמה אלא מה שנאחל עליה מאור השמש. ומניחם כדורים. וכדור הלבנה קטן מגוף השמש הרבה מאוד ולפיכך

ג כלונסאות. עגים חרוסים ונדוחים. תרגום גם כלוגם. כדי שילאו למרחוק: וקנים ועצי שמן ונעורת של פשתן. כל אלו מרכיבים שלהבת: **ד** מהר המשחה. הר הזיתים שהוא נגד ירושלים במזרחה: בל הגולה. בני בבל: במדורת אש. שכל התקינו שיהו שלוחין יוצאין: **ג** כיצד היו משיאין משואות. מביאין כלונסאותיו של ארזו ארובין. וקנים. ועצי שמן. ונעורת של פשתן. ובורך במשיחהיו. ועולה לראש ההר. ומציתין בהן את האור. ומוליך ומביא. ומעלה ומוריד. עד שהוא רואה את חברו שהוא עושה כן בראש ההר השני. וכן בראש ההר השלישי: **ד** ומאין היו משיאין משואות. מהר המשחהיו לסרטבאיז. ומסרטבא לגרופינא. ומגרופינא לחוורן. ומחוורן לבית בלתין. ומבית בלתין לא זזו משם אלא מולין ומביא. ומעלה ומוריד. עד שהיה רואה כל הגולה לפניו כמדורת האשם: **ה** חצר גדולה היתה בירושלים. ובית יעזק היתה נקראת. ולשם כל העדים מתכנסים. ובית דין בודקין אותם שם. ומעודות גדולות עושין להם. בשביל שיהו רגילין לבא. בראשונה לא היו זזין משם כל היום. התקין רבן גמליאל הזקן. שיהו מהלכין אלפים אמה לכל רוח. ולא אלו בלבד. אלא אף התכמהיח הבאה לילד. והבא להציל מן הדליקה. ומן הגייסים. ומן הנהרס. ומן המפולהכא. הרי אלו כאנשי העיר. ויש להם אלפים אמה לכל רוחכב: **ו** כיצד בודקין את העדים. זוג שבא ראשון. בודקין אותו ראשון. ומכניסין את הגדול שבהן ואומרים לו. אמור כיצד ראית את הלבנה. לפני החמה. או לאחר החמה.

ג כיצד. כ"ג פ"נ: **ד** ומאין. כ"ג פ"ב: **ה** חצר גדולה. כ"ג פ"ב: ולשם. פ"י פ"ב מה' קדה"ח פ"ג: לא דרו. מיומין פ"ם פ"נ: התקין. פ"י פכ"ה מס' שבת הפ"ו כמ"ב ס"ק ס"ב ופ"ע ג': ולא אלו בלבד. ירושלמי שבת פ"ם ה"ח: אלא אף החכמה. פ"י ופ"ב מס שבת פ"ב: **ו** כיצד בודקין. כ"ג פ"ב ירושלמי שבועות פ"ג ה"ב: כיצד ראית. קדה"ח פ"ג: לפני החמה. פ"י פ"ב מס' ר"ה פ"ב:

שנויי נוסחאות

שלוחין. כ"י"ק השלוחים. **ג**(היו) משיחין. במשנתנו וכך כ"ק ובמכבי"ל ניתא וכן ליתא בפי"ל. בלונסאות כך"ג וכי"ק ובמכבי"ל כלונסות; נכי"מ ב'קלונסות ונעורת. כי"ק ונעורות. וכורך. במשנתנו פ"ו כי"ק ובכי"מ מ' ובכי"ל וכורכין; בכי"מ ב' ויכורכין אותן. ומעלה ומוריד. כך"ג ובכי"מ מ'וכמכבי"ל למעלה.. וכן במסכת הסנהדרין. ש(היא) רואה. בכי"מ ב' ובכי"ל ליתא; בכי"מ מ' שיראה. (שהוא עושה. בכי"מ מ' ובכי"מ שעושה; בכי"מ ב' ליתא. בראש הזר חשני. בכי"מ ב' בהר.. וכן בסמוך. **ד** ומאין. בכי"מ ב' מהיכן; במשנתנו ובכי"ק ובמכבי"ל ומניין. גד"ג ובכי"ק (משואות). גד"ג לסרטבא ובמכבי"ל לסרטבי"א ובסרטבי"א; נכי"ל לסרטבי"א ובסרטבא. לגרופינא ובגרופינא. במכבי"ל לגרויפינ' ובגרויפינ'; גד"ג לאגרופינה ומאגרופינה וכ"ה בכי"מ ב' (ובמס בלוסין' נסוף' בכי"ק (ובמס ניו"ד מחרי כריי"ם). בכי"ל לגרופי"א ומגדופ א. לחוורן ומחוורן. במשנתנו ובכי"ל לחורין ומחורין; גד"ג לחברון ומחברון. וכי"ק בכי"ק (ובמס לחברן). לבית בלתין ומבית בלתין. בכי"ל ..בילתין. ..בילתין; גד"ג ובכי"ק ובכי"מ מ' וכי' ..בלתי ..בלתי; בכי"ל ..בילתי ..בילתי. לא זזו משם. כך"ג ובכי"ק ובמכבי"ל ניתא וכן ליתא בכל הכי' (ובהלא היה זז). עד שהוא רואה. גד"ג ובכי"ק ובמכבי"ל ,,שהוא..; בכי"מ וכי"ל עד שרואה; בכי"מ מ' כדי שיראו. כל הגולה. במשנתנו ובכי"ק את כל.. (לפניו). בכי"מ מ' ליתא. האש. במשנתנו ובכי"ק אש וכ"ה בגמ"ב. שם ועל ד"ם. **ובי"ד** בודקין אותם בכי"מ מ' וכי' ובכי"ל ..היו בודקין. עושין להם. בכי"ל ובמכבי"ל חיו עושין.. בשביל. בכי"מ מ' ובפסקי רי"ד בדי.. כל חיום. בכי"מ מ' ובכי"ל ..היום בולו. ר"ג נהזקן. בכי"מ מ' ובגי' ליתא ועי' ד"ם. ולא אלו בלבד. בכי"מ ב' ולא זו..; בכל הכי' ..בלבד אמרו. (אף) חבמה. בכי"מ מ' וכי' חחכמה וניתא בעטות. **הבאה** לילד. במכבי"ב ובמכבי"ל לילד (לשוות שהיו"ד בפ"ח); בכי"מ כ' ..לילד והבא לטול את הקטן ומגמ' היכוב' כאן מסמע דאוח בריוחא (ד"ם). מן הדליקה ומן הגייס ומן המפולת. וכ"ה בסדר בד"ג (ומס סיר הגויים או סיד.. בכולן) וכ"ה במסנתנו ובמכבי"ב (וכ"ה בניתא למלא או בשלן); בכי"מ מ' הסדר מן הגייס ומן הנהר ומן הדליקה.. וכ"ה בכי"ק (ומס סיד בכולם) וכ"ה בכי"ת (ומס מן הגויים.) בכי"ת ובכי"ל מן הנהר ומן הגייס ומן הלסטים ומן הדליקה.. (אמה) לכל רוח. במכבי"ב ניתא; בכי"ת ובכי"ל ..רוח ורוח. **ו כיצד** בודקין. בכי"מ מ' וכ' ..היו בודקין. ובבניסין. בד"ג מבניסין. (אמור). בכי"מ מ' וכ' ובכי"ל ניתא. (או) לאחר כו' (או) לדרומה. בכי"ק ניתא.

יבין תפארת ישראל יכין

החכמים: ח) [שטמגטן]: ט) שקשה עלו מלהלהב מהר: י) כולן ברחש הכלוסים: יא) [שנוכע] למסה ורחוק ממקים הדלקה בכלוסים: יב) שלא יחשוב הרואה מרחוק שהוא [ויעטעטר לייכטע] והוא חור שמתהווה בחויר: יג) הוא הר הזיתים שממוך לירושלים: יד) טלן שמות מקומות: טו) נ"ל דאין להקשות ל"ל שלא היו רשאין לזוז משם עד וכו' דל"ל כולא שתי. י"ל דמשום דרק עד הגולה היו הריים כדי להשיח ע"ג משם למרחוק משא"כ בגולה שהיה חרן מיסור, ולא היו יכולים להשיח משואות, לכן היה ממתין עד שכל מ' עולה לגג במדורם וכו' ודע עי"ז דאפרכמת מלכות, ויתפרסם משם גם למרחוק שלא רלו משואות: טז) שכל מ' מעלה חבוקה לרחש גגו: יז) מזילאו חוץ לתחום שבת, שאין לו רק ד' אמות, וכל החבר כך' אמות [כמ"ש מ"ז]: יח) [הטבחמטם]: יט) חיל שוגאים: כ) שעלה והקיף: כא) אב"י [ערדטבטבן] כל"ת [כתענית פ"ג מ"ד]: כב) חוץ לעיר [שם נ"ת]: כג) דהלבנה בשבת חידושה, תמיד היא בקרן מערבית דלומית

תוספת חדשים

פ"ב ו בתוי"ט **ד"ח ולא** היו כו' משונה כד"ת, והא דמסמע בעיוקין שכל עיר שבוכה כך' אמות היינו בעיר שמוקפת מחיצות ובכת בירושלים נאחר שהיתה פרט

ה ולשם כל העדים מתכנסים, בכי"ל ולשם היו כל..; בכי"מ כ' ..היו מתכנסים בל חעדים; נפסקי רי"ד ..מתקבצין; בכי"מ מ' ובל העדים היו מתקבצין שם ועל ד"ם. **ובי"ד** בודקין אותם בכי"מ מ' וכ' ובכי"ת ..היו בודקין. עושין להם. בכי"ל ובמכבי"ב חיו עושין.. בשביל. בכי"מ מ' ובפסקי רי"ד בדי.. כל חיום. בכי"מ מ' וכי' ובכי"ל ..היום בולו. ר"ג נהזקן. בכי"מ מ' ובגי' ליתא ועי' ד"ם. ולא אלו בלבד. בכי"מ ב' ולא זו..; בכל הכי' ..בלבד אמרו. (אף) חבמה. בכי"מ מ' וכי' חחכמה וניתא בעטות. **הבאה** לילד. במכבי"ב ובמכבי"ל לילד (לשוות שהיו"ד בפ"ח); בכי"מ כ' ..לילד והבא לטול את הקטן ומגמ' היכוב' כאן מסמע דאוח בריוחא (ד"ם). מן הדליקה ומן הגייס ומן המפולת. וכ"ה בסדר בד"ג (ומס סיד הגויים או סיד.. בכולן) וכ"ה במסנתנו ובמכבי"ב (וכ"ה בניתא למלא או בשלן); בכי"מ מ' הסדר מן הגייס ומן הנהר ומן הדליקה.. וכ"ה בכי"ק (ומס סיד בכולם) וכ"ה בכי"ת (ומס מן הגויים.) בכי"ת ובכי"ל מן הנהר ומן הגייס ומן הלסטים ומן הדליקה.. (אמה) לכל רוח. במכבי"ב ניתא; בכי"ת ובכי"ל ..רוח ורוח. **ו כיצד** בודקין. בכי"מ מ' וכ' ..היו בודקין. ובבניסין. בד"ג מבניסין. (אמור). בכי"מ מ' וכ' ובכי"ל ניתא. (או) לאחר כו' (או) לדרומה. בכי"ק ניתא.

פנימה של לבנה לפני החמה. טמא לגד החמה. או לגד החמה לחר. ועלה קתני סיפא אם לחר לגד החמה לא לחר כלום. שמעולם לא ראתה חמה פנימה של לבנה. דלעולם מחלק המחיר ממנה טמא לגד השמש. והחלק הפנוי טמא לגד האחר: בצפונה או בדרומה. שהלבנה מתרחקת מן השמש פעם לצפונה. או לדרומה. כמה היה גבוה. ולאין היה נוטה. לצפון ופעם לגד דרום. ואם ידעו בית דין בדרך החשבון שבחותו זמן ראויה שתהיה לגד לפון ואמרו העדים שראוה טמא לגד דרום או ליפוך. בידוע שעדי שקר הן: כמה היה גבוה. מן האדץ לפי ראות עיניכם. אם לחר לחד מן העדים גבוה שתי קומות. והאחד לומר שלש. עדותן קיימת. אחד לומר שלש. ואחד לומר חמש. עדותן בטלה: ולאין היה נוטה. לאחי הפנימה ולפיכך אע"פ שמפני שאין לה לור אלא הגחלל עליה מהשמש. הנה לה יהיר ממנה אלא חלק כדורה שבלפי השמש. אבל אחרי שכדורה קטן מכדור השמש. לכך מתפשט לגילת לור מהכדור הגדול שהוא השמש. על כדור הקטן שהוא הלבנה יותר מהחלי ממנו. וזו סיבה לקרנות הגרלות. ומבואר מזה שע"י שהקרנות שהם בחלק הבלתי מאיר שיהיו כלפי השמש: לצפונה או לדרומה: פירש הר"ב שהלבנה מתרחקת מן השמש פעם לגד לפון כו' לפי שאין שניהם קבועים בגלגל אחד. שהלבנה קבועה בגלגל הכמוך אצלנו. והחמה בגלגל הרביעי ממנה למעלה על כדר ע"ס חנכ"ל וגם קביעותם בגלגליהם ליטס שוים בערך ושווי באחד. אבל קביעת החמה בגלגלה ומהלכה. תחת למעט תגורת המזלות. והלבנה בגלגלה ומהלכה יש לה עמייה מתגורת המזלות. לחאי לפון ואחי לדרום. כמעשה התופן בתוך התופן ומוטים זה מזה שאין להם שוי אלא בשני קלות עוכחיים בלבד. ומה שמקלה הזה עד הקלה שבגגדו ומוכחו טמא לימין ר"ל לדרום וכן מעבר השני. מה שמקלה זה עד לשבגגדו ומוכחו טמא לשמאל ר"ל לפון. ומבואר שכל לד הוא החלי מהתופן. לחרי שהשוים לישם אלא ג' נקודות בלבד. ואע"פ שגלגלי השמש והירח הם כדורים עלמים. ואפחנו לא רשמנו כי אם תופן שהוא כקו ענולי וכדורי בלבד. זהו בכוונת מכוון. לפי שגם מה שאפחנו לומרים מטויית הלבנה. הנה זהו מלד קביעותה שבגלגלה ומהלכה שבשערך זה בערך קביעות החמה בגלגלה ומהלכה. יהיה בשני קוים ענולים וכדורים. שקרלתי לותם תופנים אבל הכדורים העלמים שזה בהוך זה כמו גלגלי הבגלים ח"ת להעריך להם נטייה זה מזה כי כל ענולי אין לו לא רחש ולא קוף. אבל במעשה התופן בתוך התופן לותן שתי נקודות שטוגעים זה בזה התופנים הבנים שזולתן אין להם נגיעה ביחד אלא בשתי הנקודות הללו בלבד. ומכן הטנייה לגד זה ולגד זה. והנה הירח הולך כוכב בכ"ט י"ב תמכ"ג בכל גלגלה מעקודה עד שחוזרת לאותה נקודה ממש. וח"כ בהכרח שלפעמים תהיה נטייתה לדרום. ופעמים לצפון: כמה היה גבוה וכו'. בכולה מלחת בלבון זכר. כדכתיב (בראשית ג') המאור הקטן. ולא כתיב המאורה הקטנה ע"פ שבטעם ברכת הלבנה תקנוה בלבון נקיבה ע"ש שהיא מקבלת אורה מהחמה. דוגמת נקבה המקבלת מזכר: ולאין היה נוטה וכו'. פירש הר"ב לגד לפון או לגד דרום. כבר אמרנו כי החלק מהלבנה שלפני החמה. הוא המאיר ממנה לנו זולת. ואם כן כשיהיו שניהם מכוונים זה למטה מזה על קו אחד כאילו יהיו שניהם בחלק אחד מן הגלגל. אחד למעלה ואי למטה אין נראה מאור הירח כלום: לפי שפניה המאירים למעלה כלפי השמש. ואין העין שולטת לראות מאורה. וכל שמתרחקת מהשמש. מתראה מחלק המאיר ממנה. כפי הריחוק עד שאם יעמדו ויתגגדו זה כנגד זה שזהו בחלי החדש ממש. אז כל שבר פניה המאירים נראית כולה. לפי שהחמה מאירה אל הפנים שבנגדה. ואותם פנים עלמם עיניהו הרואות. מה שאין כן כשהם מכוונים זה על זה. שאז פני המאירים פונים למעלה. ובלתי נראים אלינו. ומבואר מזה שכפי ריחוקה מהשמש. ככה ערך ראות האור ממנה אלינו. שהם ריחוקה מעט. לא תראה אלא מעט. ואם הרבה נראה חלק רב עד כולה שהוא בחלי החדש. והנה בפגיעתה זה על זה נקרא קבוצ ובשתוזו הירח מעט מהחמה. ההוא נקרא מולד ע"פ שבעדיין לינו נראה מפני המעט שהתראקה אלא שיודעים תגאנו בהכרח. בגלגל ממנה לבר מועט. ובשהתרחק מן השמש כמו יום אחד. נראה מקלת ממנו לעינים. כעין קרנים בולטות. מפני שאז נראה רק מקלת מהחלי הכדור המאיר. עם תוספת לורה המתחלקת על חלי הכניה מפני קטנות כדורה לערך כדור החמה המאיר עליה: ומבואר מאוד שהחמה בעת ראיית הלבנה בתחלת החדש היא כבר בקוע במערב. ואם הלבנה בנטייה הצפונית שזכרנו למעלה. אז החמה מערבית לדומית לה. ומלמע שאור השמש מחניל עליה בחלק הכדור שבלפי דרום. ויהיו אם כן הקרנים פונים למזרח. ויש להם נגיזה אל הדרום. שהרי החמה במערב הלבנה נוטה לדרום. ואם הלבנה בנטייה הדרומית. יהיו קרנים פונים למזרח עם נגיזה לגד לפון. לפי שהחמה מערבית לפונים לה. כל זה מבואר ברמב"ם כוף הלכות קדוש החדש. ומתוך דבריו אלה תבין דהא דתנן לאין היה נוטה פירושו נגיזה ועקוס בלבד ולא ברחשי הפנימית עומדות למול הלפון או הדרום ממש. כתחלת ההבנה מלשון הר"ב שזה ח"ת שת"ל שהיה החמה רואה פנימתה של לבנה. שהרי הנגיזה היא כלפי

החמה

כמה. נכי"ק וכמה. ולאין. נכי"מ ת' וכ' וכי"ל ולאן.

תוספת חדשים

פרט בו פרטות. (תוספות דף כ"ב ע"ב):

ראשון לציון

פ"ב ן תי"ש ד"ה כמה היה גבוה כו' תע"פ שבטעם כו' עיין יב סדר לחבנה:

יכין **תפארת ישראל** יכין

דרומית בעולם, ובלד מזרח מהחמה. דהיינו לאחר שקיעת החמה מיד היא עולה לחריה. ולהכי שולטין לעדים שם כ' קרנות הלבנה היה עיקן לו "לפני החמה", ר"ל ג ג ד המקום שפני החמה טעדים ליכך שם, דהיינו שהיו קרניה לגד מערב החמה, כזה או "לאחרי החמה"

ר"ל שקרניה של הלבנה נוטין להלד שבבר הלבה בו החמה, דהיינו למזרח העולם, כזה: כד) ר"ל החם עמדה לפניני 'מזרחי' מהחמ', או לדרומית מזרחית מהחמה: כה) משפולי הרקיע, לפי שיעור ראות עיניכם: כו) לאין היו פניה נועדים

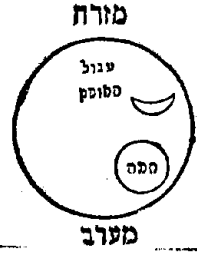

נגיזה

החמה. כמו שאמרנו בהכרת הלילה שהגליזה עלתה חינה נעוייה לרחקי קרטה ממש. וכמו שכבר אמרנו שרחקי הקרטת לעולם פונים מול המזרח לגד שכנגד השמש הלילה יש כלפי השמש. על הדרך שבארנו: וכמה היה רחב. פי' הר"ב שהלבנה מבחנה שעורה כו'. ר"ל ברחיית העין: אם אתר לפני החמה לא תאמר כלום. דזה ח"ת בכוס פניס וה"ס אם אתר לעפונה וע"פ החשבון היה לדרומה כמ"ש הר"ב. וכן בהיפך. וח"ת ח"ל שעלת שע"פ החשבון היו כוכבין. ומה היו לריכין לעדים. לא קשיא דכתיב (שמות יג) החדש הזה לכם. ובהא הקבלה שהראה לו הקב"ה דמות הלבנה. וח"ל כזה ראה וקדש. ומעלת שהיו לריכין לבניהם שעל כל פניס יהיו עדי ראיה. והחשבון יסכים עמהם. ועוד דם שליסיה. שלריך שיאמרו מקודם. ואם לא אמרו הרי זה מעובר כדתנן רפ"ג. וכל אלו התנאים הוקו בחדש חסר. אבל בחדש ח"ת לדאשו עוד כדלקמן. ולא הולרך לראיה. גם לחשבון עיין לקמן. וח"ת שכיון שלריך לעדי ראיה ולא סגי בחשבון. הרי לפעמים שהעבים מלא יתראה הירח. או לא נתכוון אדם לראותה. ואם יארע זה חדשים רבות זה אחר זה לפעמים ונמלא מעוברין כולם. ויארע שתראה הירח בכ"ה לחדש. או פחות מזה. אחר שנתעברו הרבה. ואין בהגלה שלשים יום כמפורשם. דבר זה ניחא הרמב"ם בפי"ח מהק"ס. שקבלה היא ממשה רבינו ע"ה שבזמן שלא יראה הירח בתחלת החדשים אחד אחר אחד. ב"ד מקובעים אחד מעובר ושלשים יום. ואחד אחר מב"ש יום וכן מחשבינן וקובעין אחד אחר לא בקיאים. ופעמים עושין אחד אחר אחד או לא אחר אחר כמו שיראה להם מן החשבון כו' עב"ד. ועל התנאי הג' שבב"ד יאמרו מקודם אין להקיב כי ב"ד זריזין הן ולא יארע הקלה מהחת ידם שלא יקדמו אחד אחר אחד: ז בין שלא יראה אחד אחר אחד בין שיראה ביום ל"ת ואין מקריס ליום ל"ת בין שתראה שלשים אחד אחר אחד בין שת

חמר טושים הס ועגנים כדמות ירח גרסה להס בדקיע. דהכי תניא בברייתא [כ"ה.] פעם אחת נתקבצו שמים בעגנים. וגדלתה דמות לבנה בעשרים (ושבעה) [ותשעה] לחדש וכו'. ור"י בן טורי דאמר עדי שקר הס. היס גרסה לו לפי החשבון שלא היה אפשר שתראה בירח בהוחו לילה שאמרו העדים שראו הוחה. ואמר עדי שקר הס. לפי שלא היה בין הראיה ובין המולד לפי דעתו. כל כך זמן שיהיה אפשר שתראה בו. ועל זה השיב ר"ג בברייתא. כך מקובלני מבית אבי אבא פעמים בא בתרובה. ופעמים בא בקדמה. כלומר שהזמן שים בין המולד עד שתראה הירח. ליעו שוה נפולם. אלא פעמים תהיה תנועת הירח מהרה ופעמים מחוחרת. וכפי מהירות תנועת הירח בחוחו הזמן. דן ר"ג שהיה ראוי שתראה הלבנה בחוחו הלילה. לפיכך קבל עדותן: ראינוהו בזמנו. בגיל בלשים: ובגיל עבורו ליל ל' ואחד: וקבלן ר"ג. לא מפני שהאמר שתראתה הירח מן השמש בגיל ל' עד שתראה ובגיל בלשים וח' חזרה לאחוריה ושתקרבה אצל השמש עד שתחשים שאין הירח חוזר לאחוריה אלא עושה מהלכה בשבוע בגלגלה. אלא בידע ר"ג בחשבון שבחוחו הלילה שאמרו העדים שראוהו כבר נתרחקה הירח מן השמש עד שהיה אפשר שתראה לפיכך קבל עדותן. ואמה שאמרו בגיל עבורו לא גרסה. אפשר שהיה מפני שכשה לוחו העגן לו סבה לחרת גרסה שהס לא ראוהו הוחה: **רואה אני את דבריך.** לעבר אח החדש: **ת"ר** הלך ומצאו ר"ע. לר' יהושע: מיצר. על שהשיות נזר עליו להלל את יוה"כ: אשר תקראו. בקריאת כ"ד הללו בחשוב: בא. רבי יהושע אומר

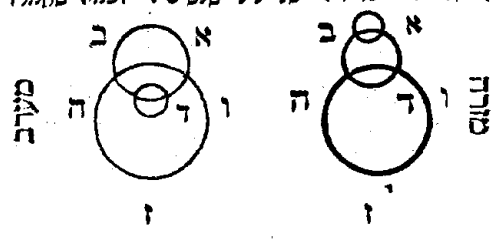

שרואה שחרית לחר טושים הס. ונא לחר שבעו שראיה על גיל בלשים. תירן הרמב"ם בפ"ב מסה"ח שאין לחו אחרונין לראיית שחרית. אם היא לחיובית. לו היא לחיוסית. מאחר שהעידו בראיית גיל בלשים נזקקים לראיית יום כ"ע ובחילו לא העידו לפניו בה כלל. ויש בפי' הרמב"ם טעות סופר שמה שבחב ויחבאו מטעם. ל"ל מוטעים: **ת"ר** הלך ומצאו לר' יהושע עקיבא מיצר. בברייתא. הלך ר"ע ומצאו לר"י בו': אשר תקראו אותם

פירש

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

שתראה בחוחו לילה, ולכבי יהבן שמה שראו בשחרית, ענן בהיר כדמות ירח רמז: לט) ליל שקודם ל"ח: מ) לב"ד ועגם לף שהשמים היו זכים [והוא מאחר התנא, לא שהעדים לחמו כן]: מא) לף דעל כרחך גרסה לחר המולד, עכ"פ מדידע ע"פ חשבונו שעולה בגיל ל', להכי הלה שמא ענן דק כסה חותו בגיל ל"ח, לף כי בהיר היה בשחקים. מיהו הא דקחמר וקבלן ר"ג חין ר"ל שלחר שלא גרסה בגיל עבורו. לחי"ב קודם ר"ע לח החודש, ליחא דמ"ב לפיכך היה מקבל העדות ביום ל', כיון שלא הספיק לומר מקודם עד גיל עבורו הרי החודש מעובר [כלקמן דף מ"ב]. אלא מיהרי אר"ע קודם ביום ל' היכף כשבאו העדים, והא דקאמר וקבלן ר"ג, ר"ל אע"ג

שחפשר שתראה בחרית וכו'. כי זה לא חפשר שכיון שע"פ החשבון חפשר שתראה בחוחו הלילה. וגם רחוה בגילה. לו חפשר הס כן שלא תהא מכוסה וכהחלת בלור השמש כשאר ימים. או פחות או יותר. כמו שרמזתי לעיל. שלוחה נראיות מיד לחר המולד. ומטעם זה עצמו גם קודם מולד מתכבית שכמו שלור השמש מכסה ומסחירה לחר קבועה כשאר יום. כן קודם קבועה. כשמתקרבת להתקבץ עם החמה שהיה גם כן נסחרת כשאר יום. לכל שרחיתי כשאר. לפי שהיו הזמנים שוים. כמ"ש הר"ב בסמוך. פעמים בא בתרובה. פעמים בא בקדמה. והכיבה לזה שהלבנה יש לה ב' נגלגים. הגלגל החחד והוא המקיף החרץ. והולך ממערב למזרח. וכהובו גלגל לחר קבוע בעובי זה הגלגל. ובו הוא קבוע הלבנה. וזה הגלגל הטובתו ממזרח למערב. וגמלתו שכשהלבנה ברוש זה הגלגל הקטן בגמלת שים לה ב' הטועות הפכיות. ולפיכך היא בחה בתרובה. ובמהר. וחם בכפל זה הגלגל. לח הלבנה מהטועבת בגלגלה הקטן ג"כ ממערב למזרח כמו הגלגל הגדול. ולפיכך בחה בקדמה. שהטועות גלגל הגדול מן הס' לל הל' ומן הל' לל הז' ומן הז' לל הס'. והטועה הקטן מן הח' לל הב'. ומן הב' לל הד'. וכל עוד שהקטן מהטועב מן ח' לל הב' הנה ים לכדול הלבנה ב' הטועות הפכיים. הח' מן הח' לל הב'. והשני מן הס' לל הל'. שהגלגל הגדול מכריח ומסבב עמו הגלגל הקטן בדרך הטועתו. וכשהקטן מהטועב מן הב' לל הד'. הנך רואה שהלבנה הקבועה שם נמשכת ג"כ בהטועת הגדול שמן הס' לל הל' ומפני זה בא בקדמה. וסמך ר"ג על מה שהעידו בראיה של גיל בלשים. ואמה שאמרו

ט שלח לו. כ"ה מ"ם ילקוט משפטים למ' שם"ב רז' למור ומ' מהמ"ב כל הענין: יש לי ללמוד. מי"ל ב"ג מכ' קדו"ח ה"י:

שנויי נוסחאות

ראינוהו בזמנו. במכני"ל בזמנו. **ובליל** עבורו. במכני"ל ובלילה בעבורו; בד"נוכני"ק נעשוהו בלילו. **הרבינם.** במכני"ב הורבינם. במדנו"ם ובכי"ק ובמכני"ל ארבינם; בכי"ל הרקינם וכן במכ' המסובה. **היאך.** בכי"ק והיאך. (**ולמחר**) בריסה. בפי"מ ל' וברימה; במכני"ל והרי בריסה: **ת"ר** נזדרני. בד"נ ובכי"ק ובמכני"ל נזדר אני. ובמעותיך. בכי"ק ובמעותך; במכני"ב דפוס קנמקה ובמעותיך שבידך. **ביה"ב** שהל (להיות). בכי"מ ל' ליהל; בד"ב ובכי"ק ובכי"ל ובמכני"ר ביום שהל יוה"ב להיות. **הלך ומצאו ר"ע מיצר.** בכי"ק ..מצר; בכי"מ הלך ר"ע ומצ' מיצר וכ"ה בכמ"ם בגמ' "לכל לפי מסחת זו לינעיים הגמ' מי מיצר לימה מחה. ועיקר הגי' ומצא ולא **ומצאו** דמי ומלחו ע"כ תי"ם קמי במעת לי"י (ד"ם) ועי' בגמ' לימולמי. **ויש לי** ללמוד. במסדנו"ם ובכי"ק ובכי"מ ב' ובכי"ל "ללמוד (ולכפי ל"י רבו ניסח נדפוס מה. ד"ם ועי' ס"ל) וכ"ם במכני"ל (ומם ויש לי. והעסחת מוחה לפי החליפות דבריס שבו ניעיהם כמובח בכי"ת). **אלא מוערי** ה' כו' אשר תקראו אותם) בכי"מ ל' ליהל וכפי הגלחה בס"ם; ובכי"מ ב' **אשר תקראו אותם** מקראי קודש והוא קרא (ויק' כ"ג, ל"ז) ועי' ד"ם; במסדנו"ם ..תקראו אתם בם עדם ול"ע. **בזמנן.** בד"ל בזמנו.. שלא בזמנו. **אם באים אנו.** בכי"מ ב' אם באנו. **לדון.** בכי"ק לדין וכן בסמוך. (ובי"ד)א בכי"ק ליהל. **שעמד מימות משה.** בכי"ק שעמד להם לישראל..; בד"ב ..משה רבינו.

תוספת רעק"א

כתבו דשמשים שבמדור חעליון אסור אפילו באחרים עושים לו דבתיב לא תעשון תרי יתנו וקשה כי א"כ למה צריכים דרשא דגם אתם לפטם נברי משליחות. תא מדאצטריך לא תעשון לאסור ע"י אחרים מוכח דאין שליחות לנברי. דאלו יש שליחות ממילא אסור ד"ה בשלוחו. ואי דאין שליח לדבר עבירה. הא לחר

פירש הר"ב בקריאת ג"ד ט' ומחתם לכתיב חכר. דרשינן לחתם לפינו בוגנים כו'. כמ"ש הר"ב במשנה י"ג פ"ג דתענית ופ"ק. והמקיק הרמב"ם בלוח לכוונו כפ"ב מהלכות קדוש החדש לפי"פ שזה יודע שעצו חיב לכתוב עליהם שתון הדבור מכוך תלת להם. ומי שלוה לחבירו המועדות הוא לוה לכתוב עליהם. שנאמר חכר תקרלו לחתם וכו': שכל משה. עיין כר"פ דלקמן:

מזקני ישראל. ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים. אלא ללמד שכל שלשה ושלשה שעמדו בית דין על ישראל. הרי הוא כבית דינו של משה. נמל מקלו ומעותיו בידו. והלך ליבנה אצל רבן גמליאל. ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונו. עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו. אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי. רבי בחכמה. ותלמידי שקבלת דבריכם:

ר"ע מברטנורה

אל ר' חוסא: למה לא נתפרשו שמותן וכו'. שתם יבא אדם לדון אחר כ"ד שבימו. לומר וכי כ"ד זה כמשה ואהרן או כאלדד ומידד לומרים לו אמת אתה הוא כאותן שנאמרו אלא נתפרשו כאן:

ר"ה פ"ב (א) [ואע"ג דאמרינן [פ"ק כ"ע מ' ובכורות דף"ד] דאל יתמר בין בשוס לשוס דבשוס משמע השלימות שבו אל יוסף ואל יגרע. משנ"ב בשוס משמע שבשוס לעולו, והוא מהקבל אלו ומוסף שלימות. ומה"ם ל"ל דהכפר מהמת אל יתמר לך בשוס דהרי זה מ"ש מיוסף שם שלימות דהיום לעשותן כחול [כפ"ו ד"ע ע']. אבל יתמר לו לך בשוס לעולם יה"ר שיהמר בעה"ב כאילו בבר אמת השלימות הלעו. משפ"ב הנפשר מהני, כשאמר לו לך בשוס הוא מקלון, שאל יוסף שלימות. אבל יתמר לו לך בשוס, שתמיד תוסיף שלימות. מ"ב ים חלוק גדול בין הלוקה לגיפה, דר"ע שבא מלנו ר"י, אינו מ"ל בא בשוס, מחזי כיוהרא וכמגדפו שאינו שלם עדיין, ומ"י שיבא מלנו יוסיף שלימות. אבל מ"ל בא בשוס, ר"ל בשלימות שבך קיימה לדברי ונזירתי. וא"ת עכ"פ היכי הולה ר' יוסף שרשאי לילך בכי תמרינן הוריות פ"ק דכתובות ב"ד וידע מ' מבן בתעו, ותפ"ש עשה עמהן חייב חטאת ובכי ר' יוסף לא ידע מילתא דר"ע דלקמיה בפ"ם אחת אחת, אחת מפילו שוגנין וכו', אלא מעמא אחרינא קאמר אם בתין אלו וכו', מ"ב בכל הורלות ב"ד שידע מ' שטעה כמי שיצא הכי. וב"ל דהתם בהוריות היינו שידע שעשו שב"ד בדין אבל בכה לא בדין טעות הדבו לרבן גמליאל, דהכי בבר פשוט היה בפיו מעידין על אחד וכו'. אלא מאי שנא דלעיל ע"א מ"ר וכו'. וכן היו הב"ד בראשונה אחר שקדשו החודש בראשי הרים כדי שידעו הרחוקים, משקלקלו הכותים שחיו משיאין משואות להמעות העם התקינו שיהו שלוחין ומודיעין לרבים והשלוחין אין מחללין השבת: כ"ה ו', ז', ח', ט'. כל מי שראוי להעיד עדות החודש בא לב"ד, וב"ד מכניסין אותם כולם למקום

*) ל"ל והם קדשוהו בלילה: אלו מקודש.

יכין תפארת ישראל בועז

נ) ר"ל דאילו מפרש שמותם היה ניכר מי מהם החכוב יותר, ע"י שנזכר שמו מקודם, וכיו הדור האחרון אומר פלוני שבדורנו חכוב כמו שנזכר מקודם בזקנים, ופלוני זה הוא במדרגה התחיו, כמו אותו פלוני שנזכר אחר הראשון. לכן לא נזכר שמותם של זקנים. לומר דמדוכו כולם לשוות דיינים, שאילו הוא אחרון במדרגה, אפ"ה הוא חכוב כראשון שבראשונים, מדהוא דיין, דהרי נכללו כולם יחד:

נא) פייסו בזה, שלא מפני שהקדמה עלמו הכם יותר ממנו גזר עליו כן. רק שלא אחלק התורה לב' תורות (א):

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'.

פרק ב מ"א ב', ג', ד'. אעפ"י שדין תורה שאין מדקדקין בעדות החודש שאפילו קדשו החודש ע"פ עדים ונמצאו זוממים בעדות זו, הרי זו מקודש, ולפיכך קבלו בראשונה עדות החודש מכל אדם מישראל, שכולם בחוקת בשורות עד שיודע שזה פסול, מכפ"ק משקלקלו חאפקורסים, והיו שוכרין אנשים להעמות הב"ד, והבאים נודעים הרואים לב"ד עדות החודש אלא מאותם שמכירים הב"ד, ובאים נודעים הרואים לב"ד משלחין עמם אנשי העיר של הרואים אנשים שמבירין ומזכין אותן לפני ב"ד וכלעיל ע"א מ"ר וכו'. וכן היו הב"ד בראשונה אחר שקדשו החודש משיאין משואות בראשי הרים כדי שידעו הרחוקים, משקלקלו הכותים שחיו משיאין משואות להמעות העם התקינו שיהו שלוחין ומודיעין לרבים והשלוחין אין מחללין השבת: כ"ה ו', ז', ח', ט'. כל מי שראוי להעיד עדות החודש בא לב"ד, וב"ד מכניסין אותם כולם למקום

*) ל"ל והם קדשוהו בלילה: אלו מקודש.

אחד, ושואלים להם שאלות נדולות שיהיה העם רגילין לבא, ובדקין הזוג הראשון בפ"ו, ושאר כל הזוגות שואלין ראשי דברים אעפ"י שא"צ לחם, שלא יצאו בפחי נפש ויהיו רגילין לבא, ואחר שתחקרים העדות ראש ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש, מקודש (מקדשי), ואין מקדשין החודש אלא בשלשה ואין מחשבין אלא בג', ואין מקדשין אלא חודש שנראה בזמנו, ואין מקדשין אלא ביום שלשים") (ובריעבד שקדשו בלילה שלאחריו), ואפילו ראוהו ב"ד וכל ישראל ולא אמרו ב"ד מקודש עד שחשכה ליל יום אחד ושלשים או שנחקרו העדים ולא הפסיקו ב"ד ליומר מקודש עד שחשכה ליל ל"א אין מקדשין אותו. וההודש חקבר פשובר דהיינו לי יום, ולא יהיה ר"ח אלא יום ל"א אעפ"י שנראה החודש בליל שלפני שלשים, שאין הראיה קובעת אלא הב"ד שאמרו מקודש ברמ"ג.

ציונים רבינו עובדיה ראוהו ב"ד פרק ג ראשהשנה מברטנורה

פ"ג א ראוהו ב"ד. כ"ה פ"ב מ"ח פ"א מ"י פ"ב מ"ב. קדה"מ ה"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ג א ודקרו העדים. כ"ה בכ"י ונחקרו. וכ"ה בכ"י נחקרו נמצאת או נחקרו. ועי בגמ'.

אור גדול

פרק ג א במשנה נחקרו העדים בפי'. עיין ברע"ב. ובפו"א הקשה דליל למימר א"נ נחקרו העדים ניסא דנחקרו קאי אראו ב"ד ובל ישראל ולרבותא קתני אע"נ דאיתרמפא לת

פרק ג א ראוהו בית דין וכל ישראל. גליל שלמים. דסלקא דעתך למימר הואיל ולתוהו ב"ד וכל ישראל. תפרסמה ליה מלתא דכיום ל' נראה לקדשו. קמ"ל דאם מעיבה והגיע ליל תחד ושלשים.

פרק ג א ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים(ב).

ולא תמרו ב"ד מקודש. מעברים לתוכו. וקובעים ר"ח יום ל"ח: נהקרו העדים. הכי קאמר. אי נמי נחקרו העדים בנגד ולא הספיקו לומר מקודש. עד שמניע ליל של ל"ח מעברים לתוכו. דסל"ח פכוי תקיים עדים בהתלת

יכין תפארת ישראל יכין

אביר חמפרש, הרבה נצטערתי להבין למה סכינא חריפא פסקה למשנה זאת סב' פרקים הקודמין שמדברים כולם מקידוש החודש כמשנה זו, ומה שייכות למשנה זו לחברה עם ב' פרקים הבאים שמדברים כולן מדיני שופר. וכפי תנראה לפע"ד ח"ם, ע"פ מ"ש רש"י [ר"ה ד"ל ע"ב], דבזמן קידוש החודש כל משחשיכה כ"ם אלול נהגו בו קדוש וכן לפחר כל היום, דשמא יבואו עדים עדיין. א"כ עשו קידוש והתפללו תפלת ר"ה ותקעו בשופר. ולהכי פסק תנא משנה זו אצל פרקים הבאים דפירוי בר"ה, דפ"א דאילו ראוה ב"ד וכו' בר"ה, ביון שכבר נהגו בו קדושת ר"ה, אפרפי לה מלתא פפי, ולא לעברוה. קפ"ל]:

פ"ג א) שלמו כולם הלבנה. ומפיעו לעוה ביום ל', שמו דמיהם מדהוא ביום הוא כעדות כדקאמר בפ"ם: ב) ר"ל מו שנחקרו העדים

כתחלת דין. ומקודם מקודם כגמר דין. ונמר דין הוי בלילה *ונקדשים בלילה. קמ"ל דלא. שלין מקדשין את החדש בלילה. ומיהו אם ליל שלשים ראוי לראות עם שקיעת החמה. ויש שהות ביום לומר מקודש קודם שתחל הכוכבים. שלא תחל הכוכבים: יעמדו שנים ויעידו. מהיכן הוי כשרין לראותו. אי"ר יהושע בן לוי ליל שלשים. והי אפשר לקדש ליל שלשים. שהרי אין עדים יכולין לבא עד שתחל הכוכבים. שלא תחל הכוכבים: יעמדו שנים ויעידו. אלא מלמד שעומדין כל הלילה. שמא יבאו עדים אחרים ויאמרו כמותן. ואם אמרו שראוהו בתחלת הלילה. הרי זה מעובר. שהרי לא ראוהו אלא בתחלת הלילה. ואם אמרו שראוהו בסוף הלילה. הרי זה מעובר. שהרי לא ראוהו אלא בסוף הלילה: יעמדו שנים ויעידו בפניהם. מקודש. שחשיכה. הרי זה מקודש. ראוהו שלשה והן בית דין. יעמדו השנים.

פרק ג א עד

לומר שלשה כוכבים בדפי' הר"ב בספ"ב דשבת. שאם לא ילמו חלת שני כוכבים. קרי ליה הגת להחס. ספק חשיכה. ספק שאינה חשיכה. ולריך לי עיון בלשון הר"ב במה שכתב ומיהו אם ליל שלשים כו' דלא תשיב עד שתחל הכוכבים מה טידון ביה. שאם נפרש הר"ל שתחל שלשה כוכבים שכן משמעתו במ"ש דלא תשיב לילה. דהייט ודאי לילה. וזהו לשון כמילתו ג'. וה"ג ברים מסכת ברכות קריון יליחת כוכבים כמילתו שלשה. כמו שכתוב שם. קשיח לי תרתי. חדא דמ"ל לין בין ליל שלשים לליל שלשים ואחד כלום. שבשיטת זמן הקדום עד שהת שלשה כוכבים. ולמה כתב הר"ב ומיהו אם ליל שלשים כו'. ממשמע שבא לחלק בין הלילות והא ליתא. ולל"ל והה"נ אם ליל שלשים כו'. ועוד ק"ל דמ"ל דבילתא ג' כוכבים קיי"ל בכולה פ"ב דשבת שהוא ספק חשיכה למה נקל בכאן שתחת זמן לקידוש עד שחשיכה ודאי. ובמ"ל בילתא ג' כוכבים הוא חשיכה ואין מקדשין בלילה. והרמב"ם בפירושו שהם ג"כ ובתב מנשנת שתת הכוכבים. אבל בתבורו פ"ב כתב אחר שילתו שני כוכבים. ובדין ליל ל"ח העתיק לשון המשנה. עד שחשיכה. ופי' החכם הרלב"ח. דהרמב"ם כונר דשאין מקדשין החדש בזמנו הוא קולא. כמו שמתבאר מדבריו שבכולה פ"ג שם. ולפיכך בליל ל"ח שהם לא יקדשוהו יהיה החדש מעובר. לא חייבוהו לספק חשיכה. כיון דהם לא יקדשו אז יהיה קולא. שלא נדון ספק חשיכה לגילה אלא לחומרא. אבל בליל ל' שהם"פ שלא יקדשוהו עכשיו יש שהות כל יום ל'. ויהיה מקודם בזמנו. ויש לנו לחוש לספק חשיכה דשמא הוא לילה ואין מקדשין בלילה. הואיל ולא ילא מזה בוש קולא שהרי אפשר שעשו ל' עלמו עכ"ל. ובאמת על הרמב"ם בפירושו אין מקום הלושה שהרי אפשר שיהא ליל ל' כשר ולא ילא מזה בוש קולא. ומהכרח הוא שיהא ליל ל' כשר. ואפשר שהוא מפני שהוא לא בא בפירושו אלא לודיענו שאפשר שיתקדש החדש קודם יום שלשים ולא נחבוש שאין ק"ה אלא דוקא ביום שלשים כמ"ש בפירושו. ולא נחית בפירושו אם ליל ל'. וליל ל"ח בויש. אז בלתי בויש. ולולי שאבור הפירוש שבור היה שביש אם. ואפשר שגם שאבור הפוסק כוכר שביש אם. וגם בליל ל"ח אינו מקדש אלא עד שפק חשיכה אלא שהעתיק המשנה כלשונה. וביל ל' דהוא מתפרש מתוך הגמרא אם פירש ובירר. וכמך שילמד כמוש מן המפורש וזה אלא שהרלב"ח. ולפי שגם בגמ' לא חמרו אלא ליל ל' אלא לשון בלילה. ואולי היו חוק אין שחשיכה דמתעיקן בלילה דבגמרא. לא הוה גמרא שהיק מינה. אלא אלין אחד להם כמו שבארנו. עיין ביולא זה בדברי הכ"מ סוף פ"ח מהלכות קיפור בשם הר"ר טודרוס הלוי. שהע"פ שהרמב"ם חילק בשבח אחת ואלא בחמרת. הכריח שהע"ב שהר"ב סובר שהחוק בשניהם חזה הטעם. דלא הוי שהיק נמרא מיניה. לוך ביהיה על הרמב"ם אין להחזיק. אבל הר"ב לריכה לחרי רבתי. שבמ"ש ומיהו כו'. משמע שחלוקים הן ליל ל' חליל ל"ח ובמ"ש עד שתחל הכוכבים. שזהו כמו עד שחשיכה. הכוה מדוחיקן ולפיכך לבוו זה לריך עיון: חדרי זה מעובר. שהב הר"ב שאין מקדשין בלילה. בגמ' דאמר קרא (תהלים פ"ח) כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. לימת הוי חק בגמר דין. דהאי קרא לעניו ר"ה דרבינן ליה. במשנה ב' דף"ק ור"ה בכל החדשים. וקא קאי ליה רחמנא משפט. ומשפט ביום. כדפי' הר"ב דף"ד דסנהדרין: ראוהו ב"ד בלבד. פי' של עבדים ושלשה. הוס': יעמדו שנים ויעידו. פי' הר"ב מתניתין לישי כנון שרחוה ב"ד בלילה כו'. ור"ח לקדשו בלילה. והואיל ור"ח לקדש בלילה. הלכך גם לחתר אין קומכין על רחייתם. אלא לריך העמדת עדים. שהם ישמכו על רחייתם. ח"כ היתה רחיה בלילה במקום קבלת עדות ואין קבלת העדות אלא ביום. כדקאי ליה לעיל מקירת עדים בתחלת דין. הוספות: יעמדו השנים. כתב הר"ב ותע"ג דיחיד מומחה כו' ולהכי הוא דאלטריך למתני הך סיפא. כדאי' בגמ'. ומ"ש דן אחילו יחידי עיין ברים בסנהדרין. ומ"ש עד דאיכא אחרן בהדך. גמ'. ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הוס'. ועיין בפ"ק דסנהדרין ביולא זה ועיין עוד שם במשנה ב': **השנים.** הכא אלין הב"ד אלא ג' קאמי השנים. לפי שהם יחידים אלין כאן אלא שנים. ואחד. [ומן השם אין שלשתן הוס. ואחד גדול בחוכם. והוא נשאר יושב]. מה ש"כ בריישא שהב"ד הם כ"ג. אלין שנים מבוררים

יבין תפארת ישראל יבין

העדים ביום ל': ג) ליל ל"ח. ואריכת נמי קאי ה) ויהיה יום ל"ח ר"ח. וקמ"ל דישתא דאפילו בכל ישראל שנולד ביום ל', אפ"ה מלנא השפיקו לקדשו מעבריון ליה. וקמ"ל פיפא, דסד"א דאקירת עדים בתחלת דין, ומקודם מקודם כגמר דין, והכי דין שהתחילו ביום נומרים בלילה, ונקדשה בליל ל"ח, קמ"ל דקאתי לריך דוקא ביום: ה) ואין עדים אחרים: ו) מהב"ד בלילה: ז) בשני הדיוטים שאחר שרחוה: ח) ומיירי שרחוה ב"ד בלילה, שמ"ה לקדשה אז, ולהכי לריכין להעיד ביום. אבל ברחוה ביום, מ"ל להעיד, דהאיה עדים

עריך

אור גדול

לה וגם נהקרו חעדים דהוי בחלת דין ביום שם"ה ה"ז מעובר. עי"ש מה שתי'. ודבריו הטהרין בתירוצו דהא אי הוי קתני ה"ז מתקדש למחר לא הוי ידעינן הרבותא דאיפרסמא ולא ליעבדד דוראי היבא דאפשר לקדש

מקדשין כי' דמצות לקדש אבל היבא דלא קידשו אימא דלא מקבריון ליה. גם קי' חטמה אי ראוהו ביום ל' מתקדש ה"ז מתקירת עדים ואי בלילה הא ולא חשפיקו קתני וע"כ דראוהו ביום:

למהר צריך שיעידו דאם לא על עדותן של אלו על מה יקדישו וכ"ג מפרש"י. אבל לפי מ"ש התוספות חטעם דבראוהו בלילה א"א לדון ראיה לשפיקה דאין מקבלים עדים בלילה א"ב בראוהו ביום ולא חשפיקו לומר מקודש יכולים לקדש למחר על ראיתם:

ולא השפיקו ע' סו"ב ס' מגיל. מלבה ס': יעמדו שנים. ע' יהונתן פיסה ס"ם: ראוהו שלשה כתוגות כ"ח ס"ב:

שנויי נוסחאות

בפניהם. מכבי"ל ..לפניהם. **מקודש** (מקודש), בד"ב ליתה ובסמוך ליתה. **ועי' לעיל** כפ"ב מ"ז. **השנים.** בס' הכ"י ובמשנה"ם ובמכבי"ל שנים.

תוספת הדשים

פ"ג א חי"ם ד"ה עד שחשיכה כו' עד שתת הכוכבים כו' עכ"ל. ונס' ביש דוד מייתב דברי הר"ב המהדל תמ"ם מעיקרא דשבת"פ אירך ביאמרו מקודש ביום ל' כו' וב"ז אמר הר"ב ומיהו אם ליל ל' וכו' דהייטו ביום כ"ט סיוון לבקיעת החמה ולא הירח ויש שהות לומר מקודש קודם שה"ב ובקבון לחוזו ולא התמר בתיון קידוש החדש ביום שלשים דוקא. וכן משמע בפי' הרמב"ם: ת"ם ד"ה ראוהו ב"ד כו' של כ"ג תוס' ע"ל ובקבו המפרשים מי שכתיתם לזה ושוד דק"ם שיש חלת בגב"ד הגדול. ומשרש"ת כתב משום דשפת לריכי דוקא בב"ד של שלשה כו' לבן כתבו דלישת לריכי בב"ד של כ"ג ע"ל. ואירך לומר דלריכי הב"ד הגדול נתנו להם רשות דבשה"ג יכולין לקדש. **ומ"ש** הרמב"ם בפ"ה: **בשעה ראוהו שלשה** וכפ"ו

תוספת רעק"א

פרק ג א [אות יב] במשנה ולא השפיקו לומר מקודש. הא דלא קתני לומר מקודש מקודש כדקתני בסיפא. היינו דאם השפיק לומר הראש ב"ד מקודש אף דלא השפיקו לחשיב העם מקודש מקודש מ"מ מהני. דאין זה בכלל דין. משא"כ בסיפא דקתני אין עושים לכתחלה משה"ה קתני ויאמרו מקודש מקודש. שורי אבן: ואות יג] בהרע"ב ד"ה נרקרו ונקדשה בלילה. דיינו דאם לילה זמן קידוש היה אפשר לקדש בלילה יום ל' השבר. אבל בין דאין מקדשים בלילה א"א לקדש ביום ל"א את יום ל' בין דשפיק ובין שאינו ראוי לקידוש. הרשב"א: ואות יד] בהרע"ב ד"ה יעמדו בזמן שיש שהות לומר. משמע אף אם ראוהו ביום אלא דלא היה פנאי לומר מקודש עד שחשכה כשמקדשים

מבוריים. קחני מתני. ["ובמכנה שבסדל ירושלמי נרס [נס] כתן בנים]: **ב** חוץ מבל פרה. למאי הלכתיב בכור שורו וכו' בגמ'. ונ"ל דתנא נסיב פרה ולא שור. דלכתיב בקרח דלא תעשה לעומר זוקף על שור לבל על פרה לא. ומהר"י מ"ט כ"ץ יע"ן תירץ דקמ"ל דלא תימא יוכל זוקף על זכר. קמ"ל דבל פרה זוקף כבירות. וכתב הר"ן בשם התוספות. דהא דלא מפיק נמי בל רחם מפני שהוא קדן דלכתיב וקדני רחם קדשו ולא לתבחן דלקרי שופר. הימנו משום דלא לתטריך למשעני אלא לאותן שבן חלושים. לבל לותן שיהן חלושין כגון בל רחם וגבי לא לתטריך ליה למשעני דפשיטא דלא מקרו שופר אלא לאחן שהן חלושים מלשון שפופרת ע"ל. ובל פרה קדי ליה קדן תע"ג דיש לו זכרות ונקבות בלכתיב הוליאו מבלל בלבדין והבניסו בבלל הפסולין. ובתב עוד הר"ן וה"ת דאיש ליתסר דלא לחקדי שופר ומקדי קדן דלכתיב (דניאל ח') והלפיר קדן חזיה בין עיניו היכא למימר דאיש וכבש אד מינה הוא ובאד אמת מקרו בלכתיב (דברים י"ד) שה בבשים ושה עזים. ר"ל דאתא במרחא מבוחא היה נרחא לנביא בדי להרחיבו תקפו בל לפיר בלא היה בה נקבות אלא זברות ולפיבך קרחא קדן ע"ל. וה"ב הר"ב ונמרינן ר"ה מיובל. מפורש במתנה ס' ובלומר דהאי קרא דומתברת ביובל הוא דבתיב: שנאמר במשך בקדן היובל. ביהובא ו'. ובתבו התוס' דימה דלא מייתי קרא דילמך דבתיב (נחמיה ב"ב) בסבך בקרנו ותע"ג דההוא קרא מחיים דס"ע קרא דבתר זורו בו' י"ל דל"ל לאתויי הלי מבוח דבתיב בית בשמעתא קול השופר בבקדן היובל. בתב הר"ב ורבנן תמרי בל השופרות לתקרו בקדן ותקרו שופר. פירש"י לתקרו בקדן בדתמרן [במסור בקדן היובל] ותקרו שופר דבתיב במתן תורה במשך היובל וגו' (שמות י"ט) ובתיב (שם) ויהי קול השופר. ובתבו התוס' לבל מהאי קרא דמתניתין ס) אין רחוק דתדרבה מינה מוכח דשופר לתקרי קדן. ועוד לריך להוביח דבעלמא לתקרו שופרות [בלח] ג) קדן ע"ב. ["ובבדר המבנה בבירושלמי מבוים להדיח להך סיפא דקרח] **ג** של יעל פשוט. לשון התו' פי' בקונטרס היה שבן שמה וקורין לותם (לשטענבוק). ובעירוך פי' שהיה בשבה קטנה וקדן הבשבה רגיל להיות פשוט וכפי' הקונטרס נרחה דיעל היה דבתיב (תהלים ק"ד) הרים הגבוהים ליעלים. ולתן ודיבן (דברים י"ד) מתרגמינן ויעלא וריימא ע"ב. ומזבדרי*) הערוך למדנו שפי' פשוט היינו שה רגיל להיות פשוט. ועיין מבנה דלקמן. ["ובירושלמי נמי מוכח בפירש"י שבן למחניתין ס' למרו בס טעמיה דרבי יודח בדי ליתן לח המלוי על המלוי ולח בחיטו מלוי על חיטו מלוי ע"ב. ולפי בפי' הערוך מלי מלוי וליטו מלוי ליבא. בין זכר לנקבה חבד בין בהמה לחיה ליבא. דבהמה מלויה וחיה לינה מלויה עב"ן]. ופסק הלבה בפי' מתנה ס'. ומ"ם הר"ב דלחפלה בעינן פסיונות. פירש"י בגמרא. מבוש בבח לבדיבו לל בפים (מיבה ג'): ושתי חלולות. בעמח במבנה דלקמן. בעיבו מן הבדים. פי' הר"ן דבלבה המהלבין בדבך גדול בחמלע. בדלתיתא בפרק ח"ל הממונה [נ"ו. ובירושלמי ר"ה.] והבח שופר גדול שמלות היום בשופר: שופר מלריך בו'. להבירה בעלמא להודיע במלות בו'. ומיהו במלו דחקע בהדי חלולות נפיק התע"ג דתרי קלי לח מתמעי. הבח מבוש דחביב ליה [פירש"י מחמבה היח ט] יסיב דעתים ושמע. בדלתיתא בגמרא: **ד** בתענית פי' הר"ב על לרח בו' דבתיב על הגר הבורר בו'. בלומר בל דבר שייבר לבם בנון בתרת ובבר ולחבה וביולח בהן. הבמב"ם ריש ס' הענית. ועיין מ"ו פ"ק דתענית: בשל זכרים. פירש הר"ב חילים ועיין מתנה ג' פ"ה דתקלים: בפופין

ב) בל חשופרות. כ"ו פ"ה ובי"ו פ"ל מה' שופר ה"ב ופ"ב מבין מ"ב מה' תו"ת ה"ו. ופבה"ע פ"ה: **ג** שופר של ר"ה. ב"ו מ"ב: ושתי חצוצרות. פ"י. פ"ל פבי טופר ב"ע בפ"ב. מבין פ"ב: ד בתעניות ב"ו פ"ב:

שנויי נוסחאות

אצל היחיד. בד"ב ובי"ן ובב"מ ב' בצד היחיד. בפניהם. בד"ב ובי"ן לפניהם. בד"ב: ובי"ן לפניהם. על ידי עצמו. בבל הב"י על פי עצמו. **ב** בקראו קרו. במדבדו"ם בולן נקראו..; בב"ן קורין.. במשוך בקרן היובל. בד"ב ל. בד"ב ותיח במשוך בקרן היובל בשמעבם את קול השופר. ובי"ן בב"ן ובב"מ מ' ובב"ן ובב"ל ובמבניר (ובהם בשמעבם בבקרי). **ג** פשוט. בב"ן ופשום. ושתי חצוצרות מן הצדדין. וכן ושתי גם בסמיך; במבנ"ב בקמ דפו' ושני ושיט וכן; בב"מ מ' ובב"ן ובב"ל משני צדדין. **ד** בתעניות בד"ב ובמבנ"ב ובמבי"ר ובתעניות. בשל זכרים. בב"מ מ' ובב"ן ובב"ל שלו.

תוספת חדשים

ב"ד יעמדו הבהנים ויוציאו מתבריהם אצל היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש מקוד' ויש לדקדק למה לריבה לומר ויאמרו מקודש מקודש בב"ל ויעידו בפניהם ויקדשו המועד, וב"ל הבה בב"ב מ"ו לימה רחב ב"ד לומר מקודש ולא בעי עוין מחזיק מקודש מקודש שיש מילוק בין הלחם ב"ד ובין בעי שהלחם ב"ד לומר ב"ח מקודש ובעי לומר ב"ם מקודש מקודש ואמ"ר בלאחו שלשה וכן ב"ד מזבבה דיליה ואיך למימר ב' בעמים מקודש מקודש: **ב"ח"ב"ד** חוץ מבל"ח כו' וב"ל בו' ולא שור כו' בב"ל. ולי נרחה מבוח דלימה בגמרא לחד ליבא דבעמח בעיבו. וב"ם דוקא שור דחבל לא בח בחבל בבל פרה בבל נמי בסמיך בסוף ובתבו בח בחבל בבל בח בחבל בבל בח בחבל בבל

ושתי חצוצרות באמצע. שני שופרות היו לפס אחד מכאן אחד מכאן ומטולרות בחמלע: שמצות היום בחצוצרות. לפסח זמנים על ברית לבור. וכתיב (במדבר י') על פי הלר הלורר לחכם הרשותם בחטולרות. ודוקא במקדש עושין כן אבל בנבולים בזמן שים שופר אין מטולרות. ובזמן שים מטולרות אין שופר דכתיב (תהלים ל"ה) בחטולרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' לת: ה שוה היובל לר"ה לתקיעה. בפשוטים. ותע"ג דתקיעה ביובל לת לתפלה ולת לזכרון. תלת למימן שלוח עבדים וחזרת שדות לבעליהן. תפ"ה כעין ר"ה בעי. דגמרינן בג"ש מעניני שניני שיהו כל תקיעות שבחדש השביעי שוות זו לזו. פ"ת לתקיעה למען התקיעות. ולברכות למען הברכות. דבעי למימר מלכיות זכרונות ושופרות ביוה"כ של יובל כמו בר"ה: רבי יהודה אומר ס'. ואין הלכה כרבי יהודה ולת ק"ת. תלת הלכה בין ר"ה בין י"ה של יובל שניהם בשל זכריס בפופים: ך שופר שנסדק ודבקו. בדבק פסול. דהוה ליה כשני שופרות. והני מילי נסדק לאחרו. אבל נסדק לרחבו. אס נשתייר ממקום הנחת פה עד מקום הסדק כדי שיעור תקיעה כשר. ואס לאו פסול. וכמה שיעור התקיעה כדי שיחמזו בידו וירחה לכחן ולכלן: נקב ותתמו. דוקא שנסתתמו במינו ונשתייר רושו שלם ולת עשבו הנקבים שנסתתמו אס התקיעה כשר ואס חסר לחד מן התנאים הללו פסולו: ך בור. חפירה בופר דמי וכ"ם דבק שברי שופרות וזו ולא"ל זו קתני. ת"ל [ה"ג] יוכר סופו להפרד כשנסדק מלד לחד ודבקו משלם עשה שופר לחד של תחילות והוי שם שופר עליו טפי קמ"ל. חו': שנשברך. פי' הר"ב דוקא לאחרו לבל לרחבו אס נשתייר כו' כדי שיחמזו בידו כו'. בריימא. ומסיק בטור סימן תקפ"ו דהייט טפח ד' אלבעות בגודל שהן ו' בקטנה דלת"ה הלת"ה כשיעור התוקע לפי מה שהוא חדש הוה ליה למתניית במשנה י"ת פי"ז דכלים גבי הך דתניא שנשתברו הכל לפי מה שהוא חדש. וכתב הרת"ם ונקט התי ליטעמ כדי שיחמזו כו' לפרש הטעם למה נתנו בו שיעור טפח כדי שיחמזו כו'. וירחה לכהן ולכלן ולא יתמרו לתוך ידו הוא תוקע ע"כ ומ"מ הלכו אחר חדש ביניהם ולא חשו לבן אבטיח וסיומא בו. [ועיין בס' בל"ה דף רכ"ח ע"ב רמזי דיניס אלו ותמלא מרגוע לנסבך]. ודבקו. פי' הר"ב בדבק [וכו'] וכפירש"י. ותע"ג דלקמן גבי ניקב וסתמו דוקא בחס בניקב שבחס הנקב בחתיכה

למחרת

כפופין. בסתמן לפופין. רש"י. וטעמא דבעינן כפופים מפרש בגמרא כמה דכיף לימא דעתיה עפי מעלי. ואלחה דרש"י ל"ג דעתיה. שפי' פניו כבושים לאחרן משום והיה עיני ולבי שם (מלכים ג' ט') ע"כ. ור"ל הת לחיתא בגמ' פ' מלות חליצה [דף ק"ה:] דילוף מהך קרא דלריך שיהיו עיניו למטה לחרן. ואפשר דש"י כפופים רחם כיוף דעתיה וגרס ליה ותע"ג דבחפניים יש תפלה כמו בר"ה זהו שפירש"י למעבד הכירה בין תענית לר"ה. ולת סבי ליה כשעמת דגמ': ופיהן מלופה כסף. מפרש בגמרא דתענית יומא דכסופיא ומסכתן בכסופיא דמלוכות דמסה שהיו של כסף ת"ג דתורה חסה על ממונן של ישראל ובר"ה משום כבוד יו"ט עבדינן דזסב: ה שוה היובל לר"ה כו'. כתב הר"ב דגמרינן בג"ש מבניני שניני עיין סוף מכילתין: בראש השנה תוקעין בשל זכריס כו'. דס"ל כמה לכיף לימים דעתיה שיהו פניו כבושין לחרן טפי עליך. ויובלות שהן לקרות דרור פפופים עדיף לסימנא דמילות. ובהא לת דיימין ג"ם תלת הלי כיוניס והלי כיוניס. תופ' והר"ן: ך שופר שנסדק כו'. [כתב הר"ב] דה"ל כשני שופרות. וכן לשון רש"י ורלה מדברין שהוא מפרש שנסדק משני לדדיו לגמרי ומחלק לשתי מחזיקות ולת כהילת דת"ה היינו דיבק שברי שופרות. תלת נסדק היינו שנסדק מלד לחד לאחרו על פני כולו והיינו טעמא משום דשין שנסדק כולו שן שם שופר עליו. תלת בחחיכת שופר שחקנה ועשאה כעין בופר דמי וכ"ם דבק שברי שופרות וזו ולא"ל זו קתני. ת"ל [ה"ג] יוכר סופו להפרד כשנסדק מלד לחד ודבקו משלם עשה שופר חד של תחילות והוי שם שופר עליו טפי קמ"ל. חו': שנשברך. פי' הר"ב דוקא לאחרו אבל לרחבו אס נשתייר כו' כדי שיחמזו בידו כו'. בריימא. ומסיק בטור סימן תקפ"ו דהייט טפח ד' אלבעות בגודל שהן ו' בקטנה דלת"ה הלת"ה כשיעור התוקע לפי מה שהוא חדש הוה ליה למתניית במשנה י"ת פי"ז דכלים גבי הך דתניא שנשתברו הכל לפי מה שהוא חדש. וכתב הרת"ם ונקט התי ליטעמ כדי שיחמזו כו' לפרש הטעם למה נתנו בו שיעור טפח כדי שיחמזו כו'. וירחה לכהן ולכלן ולא יתמרו לתוך ידו הוא תוקע ע"כ ומ"מ הלכו אחר חדש ביניהם ולא חשו לבן אבטיח וסיומא בו. [ועיין בס' בל"ה דף רכ"ח ע"ב רמזי דיניס אלו ותמלא מרגוע לנסבך]. ודבקו. פי' הר"ב בדבק [וכו'] וכפירש"י. ותע"ג דלקמן גבי ניקב וסתמו דוקא בחס בניקב שבחס הנקב בחתיכה

למחרת

יכין — תפארת ישראל — יכין

תענית על ברת הלבור, תוקעים בתפלה י"ח [בתענית פ"ב מ"ה] בשל וכו': יט) ר"ל בשל כבש זכר [ויק"ר בשל נקבה], שסתמן כפופים. דבתענית כמה דכיף לימא דעתיה ומכניע נפשיה, שפי מעלי: ב) דכל שהוא לתפוף העס, מלינו של כסף, דכתיב עשה לך חלצות כסף, וכך בר"ה משום כבוד יו"ט עשו זכר: בא) יו"ל של יובל, גם בו תוקעים מדאורייתא: כב) שיתקעו בהן בשל יעל פשוט כמיין תקיעות דר"ה: כג) בתפלה י"ח יאמרו בשניהן מלכיות זכרונות שופרות: כד) וקיי"ל דבר"ה קרן פרה פסול. וכ"כ קרני רוב החיות פסולין, מלשון חלולים דשופר כתיב לשון שפופרת, להכי פסולים לפיל בדיעבד. ובשאר מיני לפילו פשוטין כשרים בדיעבד, ורק לכתחילה מטה בכפופין. לבל מלות מהמוכחר בשל חיל כפוף [תקפ"ו]. וכן הדין בתעניות. ולר"ב"ג בתעניות יוצא אפי בחטולרות מהכות [תקפ"ת]: כה) לרש"י ז"ל שנסדק לב' תחיכות לאורך [ערת"ם]. ולתו' ז"ל שהיה בו סדק לאחרו ע"ם כולו. ולרבינו יהונתן ז"ל לפילו בסדק קטן לאחרו פסול, דש' התקיעה יתבקע טפי: בו) לפילו דבקו פסול. וקיי"ל דנסדק טולו לאחרו לפילו רק מלד ג', פסול לפילו דבקו בחול. ובלת נסדק כולו, י"ל דנסדק רק קלת לאחרו, פסול, מפני דש' התקיעה הסדק מוסיף והולך, והו"ל כלילו כשר נסדק כולו [בריימות פרשת שבריהם]. תמנס בסהדקו בחוש לו [בדרלה] בחוזק, בלת יוסיף להתבקע, כשר. וי"ל דנסדק לאחרו, דוקא בנסדק רוחו פסול. תמנס בנסדק לאחרו בין קלת בין

יעייד

תענית על ברת הלבור, תוקעים בתפלה י"ח [בתענית פ"ב מ"ה] בשל וכו': יט) ר"ל בשל כבש זכר [ויק"ר בשל נקבה], שסתמן כפופים. דבתענית כמה דכיף לימא דעתיה ומכניע נפשיה, שפי מעלי: ב) דכל שהוא לתפוף העס, מלינו של כסף, דכתיב עשה לך חלצות כסף, וכך בר"ה משום כבוד יו"ט עשו זכר: בא) יו"ל של יובל, גם בו תוקעים מדאורייתא: כב) שיתקעו בהן בשל יעל פשוט כמיין תקיעות דר"ה: כג) בתפלה י"ח יאמרו בשניהן מלכיות זכרונות שופרות: כד) וקיי"ל דבר"ה קרן פרה פסול. וכ"כ קרני רוב החיות פסולין, מלשון חלולים דשופר כתיב לשון שפופרת, להכי פסולים לפיל בדיעבד. ובשאר מיני לפילו פשוטין כשרים בדיעבד, ורק לכתחילה מטה בכפופין. לבל מלות מהמוכחר בשל חיל כפוף [תקפ"ו]. וכן הדין בתעניות. ולר"ב"ג בתעניות יוצא אפי בחטולרות מהכות [תקפ"ת]: כה) לרש"י ז"ל שנסדק לב' תחיכות לאורך [ערת"ם]. ולתו' ז"ל שהיה בו סדק לאחרו ע"ם כולו. ולרבינו יהונתן ז"ל לפילו בסדק קטן לאחרו פסול, דש' התקיעה יתבקע טפי: בו) לפילו דבקו פסול. וקיי"ל דנסדק טולו לאחרו לפילו רק מלד ג', פסול לפילו דבקו בחול. ובלת נסדק כולו, י"ל דנסדק רק קלת לאחרו, פסול, מפני דש' התקיעה הסדק מוסיף והולך, והו"ל כלילו כשר נסדק כולו [בריימות פרשת שבריהם]. תמנס בסהדקו בחוש לו [בדרלה] בחוזק, בלת יוסיף להתבקע, כשר. וי"ל דנסדק לאחרו, דוקא בנסדק רוחו פסול. תמנס בנסדק לאחרו בין קלת בין

רושו, מועיל בסתמו בחול, אבל לת עס נוף אחר, דהו"ל כסתמו עס לינו מינו, וי"ת דלפילו סתימה נדבק מהני, ולת הוי כסתמו עס לינו מינו, מדלין הסתימה ניכרת בין הדבקים. מיהו בנסתמה קול השופר ע"י שקדרו במוש לו ע"י שדבקו בדבק, לריך שיתייבר ממקום הסדק עד הנחת הפה כרוחב ד' נודלין. אבל בנסדק לרחבו, דוקא בנסדק רוב היקיפו פסול. ולפילו הכי, אס נשתייר מהסדק עד הנחת פה כרוחב ד' נודלין, כשר ולפילו מעכב התקיעה. וי"ת דלפילו נשתייר מהסדק לגד החוץ כשיעור הנ"ל, כשר. וכבל זה בשעת הדחק סומכין למקילין [תקפ"ו]: כו) תע"ג דכשר למסתיעין דלפילו נסדק פסול, קמ"ל הכת דלפילו הסברים הן בשעות שלימין בכל הקיפן, ולפילו נשתייר בחוך התחיכה שכנגד פיו, כרוחב ד' נודלין, פסול דשופר לחד לאמר רחמנא ולת הרבה שופרות [שם]: בח) ודוקא בסתמו במינו, ונשתייר רושו שלם, ולת נסתמה קולו מי"ו ממה שהיה קודם שניקב. ובשעת הדחק שניקב ונשתייר רושו שלם, אס סתמו במינו, לפילו נשתמה קולו ע"י הסתימה כשר. ובסתמו שלת במינו דוקא בלת נשתמה קולו מקודם שניקב, כשר. מיהו בלת סתמו כלל, לפילו לת נשתייר ד' נודלין עד הפה, ונס נשתמה קולו מבחילה כשר בשעת הדחק. וקיל ניקב מסדק, דבנקב ענוג לת יתבקע טפי ש"י התקיעה. וי"ת דאין להקיש בשופר נקוב לפילו נשתייר כשיעור, דקלו פנים [שם]: כט) לרמב"ם ר"ל שעמד בגוד ותקע ותקע. וכ"ם בתקע בגודף ומערה שמקורין תחת הקרקע,

---

שינוי נוסחאות

ופיהן. בד"ל וכ"ק נכ"מ כ' ומסכי"ב ופיו ועי' רע"ב. בר"ף כ"י ליתת לכל המסנה הלאת וכן לת היתה לפני הר"ן (ר"ס). ה שוה היובל. בכי"ק שווה.. היובל לר"ה לתקיעה ולברכות במסד"ם וכי"ק .בתקיעה ובברכות ופ"ה בד"ל (ובס ור"ה) . וביובלות: במסדו"ם וכי"מ ב' ובמסכי"ב וביובל; בכי"ק ויובל; בכי"מ ל'יובלות תוקעין. ך ודבקו. דבק בכי"ק ומסכי"ב ודיבקו. דיבק. שברי שופרות. בכי"מ מ'. שופר. מעכב את התקיעה. במסכי"ב עיכב.; בד"ל. התקיעות. ואם לאו. בד"ל. ואם לא.

תוספת חדשים

נמי מוכח כו' עכ"ל לבל בשו"ת הגאון מ"ל זל"ל סי' נ"ח כתב וז"ל הרי תלמוד ערוך הוא בכבודו ד' מ"ה אמר ר"ח יש דבריס שיש בהמוניו ואין בהמוני רחל בריס לה קלים וכו' הרי דס"ד לומר דבשבח שים לה קלים יהא מום. מ"ל ע"ל הוי דבר שלינו מצוי. ל"ל דלמר ניהושלמי הקטן דבר שלינו מלוי לאינו מלוי עכ"ל והוא נכון:

ראשון לציון

ע"ב ועיין בתשובת מ"ל סימן ל"ח שכתב לייעב ע"ם סוגיות דכבודות מ"ד. דבשבח שיהיה לה קלינה אינם מצוי. ובמופלא שבערכין דמתי כזה קנת בתליכות ע"ב וצ"ל: ך תי"ש ד"ה ודבקו פי' בר"ב כו' ותע"ב כו' פסלינן בלת במינו. בהגה"ם לוקח בזה"ל ומה שפירש רש"י ודבקו בדבק הקשה שלין המלכ"ן דס"ל בלת במינו ומתי לריך נסדק ומפיל ניקב בפשוטה הפיטם בי' העבון שיפה בסתר מ"ל נעלי פסחים בגיליה י"ת.

לחדית [כלומר בחלל הנקב] דחסר הוא. לכל לא חסר הסדק בדבק חוזר לכמות שהיה ואין הדבק ניכר בין הסדקים. הרמ"ם: **ן הדות** פי' הר"ב מקום מוקף מחיצות על התרן. וכן פירש"י גם הרמב"ם. ועוד פירש כן הר"ב והרמב"ם משנה ו' פ"ה דכלים וכן פי' הר"ב במשנה ב' פ"ד דב"ב ושם מכתוב לשון הרמב"ם בזה גם לשון הרמב"ם שבמיכורו: וכן מי שהיה עובר כו'. הוא לוחם מזה הלד שבשניהם המשמיע והשומע חינן במקום לחד ובסדר המשנה שבגמרא ל"ג וכן: **אם** כיון לבו. פי' הר"ב ללחת. עיין מ"ש בם"ד במשנה י"ד פ"ג דסוכה. ועיין במשנה ח' פרק דלקמן: **ח** אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה וכו'. יתכן בשיני שהיתה הרמת ידיו של משה רבינו ע"ה סורחה לגבי ישראל כשהכלו כלפי מעלה וישעבדו לנפש לשמים כעין הורחת המחם שעל הגפ כשכמוך כי לח יכפר לפרש במשה היה בלוחם של ישראל וכשהרים ידו והסתכל כלפי מעלה ושעבד כו' הוי במקום כל ישראל ושם הניח ידו לח שעבד נפשו לשמים שזה לח ילדק לומר על מחזן הגבוחים ע"ה לכל בריות עם הדימת המלך ה' לגבוחת ב"ה לח יהיה כי שם ע"י הורחה. זה יתכן מלד. והשד הלחמן נחש הנחשת דכשמוך. ולפי דרכי יתכן מלד שהיה עומד על הגבעה לשעשע הנחש שעל הגס כדי שיוכלו לרחותו כל ישראל ולחשבר לחו כי הרים ידו גם המה הסתכלו וכוו לגבם. ולח כן לחשבר הניח ידו: זה הכלל כו'. גרחה דלחחויי ברכת הנהנין דתני בגמרא שחם יגח ליתו מוגיח דכשלמח ברכת המלות כל ישראל ערבין זה בזה. ולפיכך חע"פ שהוח יגח לעלמו מוגיח לחחרים. כדי ללחח ידי ערבותו. לכל ברכת הנהנין חין כחן ערבות דלח לחהני ולח לכריך. ועיין סוף מכילתין:

חפילה בקריקע: דות. מקום מוקף מחיצות על התרן: **פיטם.** כלי גדול של חרס: **אם קול שופר שמע.** °השומד חוץ לבור ושמע קול תקיעת המוקע בבור. דלילו לוחן שבבור לעולם ילחו שהן שומעין קול שופר לעולם: **אם כיון לבו.** ללחה: **יצא.** ולח"ם שלח נחכוין המוקע להוליחו. הכח מיירי בחן שכשמח שמוקע שהוח מחכוין להוליח כל השומעים קול תקיעתו. שלכך לח"ע דלח נחכוין להוליח זה העובר לחחוריו כה"ג ולח ידע ליה ילח לחכל המוקע להוליח יחיד ידי חובתו בעינן בייחכוין שומע ומשמיע: **ח** והיה כאשר ירים משה ידו וכו'. משום דלחיירי לעיל בכוונת הלב חגח נמי להך דלחית בה בשעה שחכוונים נבן לחביהם שבשמים הם מחגברים:

שנויי נוסחאות

ן ה ד ו ת. בכי"ק **חחרותה**. **הפיטם**. וכ"ה במכב"ג ד"ן (פ"ח); במכב"ג ד' לחם ובמכי"ר הפיטם בד"ג הפטם וע"י רע"ב; בכי"ק הפיתם; בכי"מ מ' וכי"ן וכי"ל הפישום. וע"י בכ"ג ב"מ פ"ד מי"ב. **ואם קול.** בד"ג וכי"ק ובמכי"ר אם.. (וכן מי שהיה עובר. בכי"מ וכי"ל וכי"ן ליתח וכן ליתח במכב"ג ד' קולקלת ולקמן בגמ' (כ"מ בן כ"ט ע"ב) ועי' תוי"ט. **או שהיה גביהו**) סמוך לביה"ב. בכי"מ מ' ליתח; בכי"ק וכי"מ ג' או מי שהיה..; בד"ג. סמוך לשם ישופר. **מגילה.** בכי"ק השופר. **הטגילה. קול מגילה.** בד"ג קול מקרא מגילה. **וזה שמע.** בד"ג ובמכי"ר בטעות וזה לא שמע. **וזה כיון לבו וזה לא כיון לבו.** בכי"ק זה כיון את לבו וזה לא כיון וליתח. בכי"ל זה שכיון לבו יצא וזה שלא כיון לבו לא יצא וכ"ה בכי"ף. לגל בכי"ף כ"י ובד' קובצ' כשמתניו (ד"ם) **ח** והיה כאשר ירים כו'. בכי"ל דכתיב והיה.. וקחי לחמר דלעיל "ה כיון לבו כו" וכפ"ק הרע"ב (ר"ם). **וגבר ישראל ונשמדנו** בכי"ק וכי"מ ג' הכתוב במלחמו.. ישראל ובאשר יניח ידו וגבר שמלק. **שוברות.** בד"ג וכי"ק ידיו שוברות. אלא לומר לך בכל זמן שהיו ישראל מסתכלין. בד"ג אלא בזמן שהיו.. וכ"ה במכב"ד וכי"מ מ' (וכתם..) **וכי"ל** בכי"ק ישראל..) וכ"ה בכי"ק וכי"ל (וכתם שמסתכלין ישראל); בכי"ק ובמכי"ר אלא כ"ו שהיו ישראל.. וכ"ה בכי"מ ג' (וכפ שישראל..); בתגדות התלמוד אלא בשעה שישראל. **בלפי מעלה.** בד"ג וכי"ק ובמכב"ג ו' (ר"ם) **בלפי למעלה** וכ"ה במכי"ר (וכפ למעלה). **ומשעבדין** (את) לבן. בכי"מ מ' ובמכי"ר ובמוניין לבן וכ"ה בכי"ק וכי"מ ג' (וכתם את לבם). **לאביהם שבשמים.** גילקוט כ"י ליתח. **היו מתגברין.** במכי"ר הן.. **כיוצא בדבר** (אתה אומר). במכדע"ם ובכי"ק ובמכי"ר כיוצא בו וליתח עשה לך כו'. במכדע"ם ובכי"מ מ' וכ' ובמכי"ר ויאמר ה' אל משה עשה. (ושים אותו כו' וחי). בכי"מ מ' ליתח וכן ליתח בכי"ם (וכפ וגו'); בכי"ל ליתח במכי"ר (וכפ וגו') **נחש ממית** או (נחש) מחיה. בכי"מ מ' שרף ממית.. וליתח וכן ליתח בכי"ג ובכי"ל וכן ליתח בכי"ק (וכפ הנחש) וכן ליתח בכי"מ ג' וכפ ..ממית ומחיה וכ"ה ליתח במכב"ר וכ"ה וליתח במכדע"ם (וכפ חנחש). אלא בזמן שישראל **מסתכלין** בכי"מ ג'..בל זמן שהיו ישראל. וכ"ה במכי"ר וכפ שישראל; בכי"ל וכי"ל ..בזמן שמסתכלין ישראל; בכי"ק ..שהן מסתכלין. **מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין** (את) לבם לאביהם **שבשמים**. בכי"ק למעלה ומבווניין; בכי"מ ג' וכמכי"ר..למעלן; בד"ג לאביהם שבשמים כלפי מעלה ומתבוננין את לבם והכגמן מסורס; בתגדות התלמוד ..לבם לשמים; במכדע"ם ובכי"ל ליתח. **היו מתרפאים** כו' היו, בכי"ג מ' ים. הם. **אין מוציאין** בכי"ק אינן מוציאין; בכי"מ מ' וכי"ל ומכי"ר אינו מוציא. **שאינו מחויב**. במכדע"ם ובכי"ק ובמכי"ר שאינו חייב. (את) הרבים בד"ג ליתח **ואין** בכי"מ מ' ליתח. **אין מוציאין** את הרבים ידי חובתן בכי"ג מ' וכי"ל ומכי"ר אינו מוציא. **אלא** (את) הרבים בד"ג ליתח **ואין** בכי"מ מ' ליתח. **אין מוציאין** בכי"ק אינן מוציאין; בכי"מ מ' וכי"ל ומכי"ר אינו מוציא. **שאינו מחויב**. במכדע"ם ובכי"ק ובמכי"ר שאינו חייב. (את) הרבים בד"ג ליתח **ואין** בכי"מ מ' ליתח. **אין מוציאין** את הרבים ידי חובתן בכי"ג

מוליח. וג' מדיינות יח (א) ברכת מנוח, מו מפילו ברכת הנהנין של מצה, כנרכת בפה"ג דקיחום, ומחוליח של מלה, וכדומה, מף בילא מוליח. משום כיח בהן מיוב, וכל ישרחל ערבין זה לזה. (ב) וברכת הנהנין של פת ויין מו שלר מפקין מרנילין לקבוע עליהן, וגם יפטו יחד וקבעו עליהן, מ"ט ע"ם כשלא יהא מוליח, וכשילא מיכו מוליח. וה"ה ברכת הפת בשבת, כשילא מיכו מוליח, דהרי במלטער בשילה פטור מלשבל בשבת, להכי הו"ל כשלר ברכת הנהנין [קפ"ו ותקפ"ה]. (ג) שבל ברכת פירות ושלר מילי, וכלא בתוך כשטודם דלא קבע עלייהו. לפילו לא יהא מיכו מוליח [כי"ב], וסימק מ קף:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ג'

פרק ג מ"א כל חודש שיהיה ב"ם ויראה ירח בליל לפני יום ל' נקרא חסר והירח החדש נקרא נראה בזמנו, ואם לא יראה הירח אז, יהיה החדש שעבר ל' יום ונקרא מעובר או מלא, והירח שנראה בליל שבין ל' ליום ל"א הוא הנקרא ירח שנראה בליל עבורו, וביון דכתיב החדש הזה לבם עדות זו תהיה מסורה לבם, אלמא דאין קידוש החודש תלוי בראיית הירח וכשבת בראשית שמסורה לבל אדם שמונה ששה ושובת בשביעי אלא לב"ד הדבר ססור, ער שיקדשוהו ב"ד, והב"ד מחשבין בהשבונות בבי הבסת ויריעת חוקי הילוך החמה והלבנה והכוכבים הנקרא (אסטראנאמיא), אשר על פיה יודעים מקומות הכוכבים ומהלבם והוקרן וסדקדקין עד שידעו אם אפשר שיראה הירח בומנו בליל שלפני יום ל' או לא, ובאפשר יושבין ומצפין לקרים בל יום ל', ואם באו עדים וחוקרים ודורשים בחלבה ונאמנו דבריהם מקדשין ואם לא באו עדים משלימין שלשים ויהיה החדש מלא, ואם ידעו הבית דין בחשבון שאי אפשר שיראה הירח, אין יושבים ביום ל' ואינם מצפים לעדים, ובשראוהו בית דין וכל ישראל החדש בומנו או ביום ל' ולא הסציקו לומר מקודש ער ליל שלפני יום ל"א, אין מקדשין החודש בלילה, והוי החדש העבר מלא, כמ"ש בפ"ב, וכראו בית דין עצמן בסוף יום כ"ם ועריין לא יצא בוכב ליל שלפני יום ל', ביון שעריין יום הוא, בית דין אומ"ם מקודש שראית בית דין עצמן גדולה משמיעה וא"צ לגבית עדות, ומשראוהו בית דין וכל ישראל החדש בומנו או ביום ל' ולא הסציקו לומר מקודש ער ליל שלפני יום ל"א, אין מקדשין החודש בלילה, והוי החדש העבר מלא, כמ"ש בפ"ב, וכראו בית דין עצמן בסוף יום כ"ם ועריין לא יצא בוכב ליל שלפני יום ל', ביון שעריין יום הוא, בית דין אומ"ם מקודש שראית בית דין עצמן גדולה משמיעה וא"צ לגבית עדות, מה שאין כן בראו בית דין בליל שלפני יום ל' אחר צאת הכוכבים, או צריכין להעיד ביום ל' שיעמדו ביום ל' שנים מהם לעדות ויצרפו שנים דיינים אחרים אל היחיד הנשאר, שיהיה בית דין ג' ויעידו בפניהם ויקדשוהו הג': כ"ב. ג', ד', ה'. שופר של ר"ה מצותו בשל איל ובפוף נויש לו דין היזור מציה ער שליש ובדיעבד בל השופרות בין פשופים בין בפופים בשרים ומצוה בפשופים יותר מפשופים, ושל פרה או שור דאקרי קרן ולא שופר פסול בבל גוונא, וכן קרני רוב החיות וכן שופר מבהמה ממאה, ובבהמ"ק בראש השנה היה השופר של יעל משום ופיו שלא במקום הנהת פה מצופה זהב, וב' אנשים בחצוצרות של בסף מן הצדדין השופר מאריך וההצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר. מה שאין בן בתעניות שמתקינין על צרת צבור היו תוקעין בב' שופרות של איל בפוף ופיהן מצופות בסף שלא במקום הנחת פה והסהיו בידי ב', אנשים העומדים בין ב' אנשים העומדים מן הצדדין ובידיהם ב' הצוצרות שופר מקצר וחצוצרות מאריך שעיקר מצות היום בחצוצרות, ורוקא במקדש מ"ריעין בחצוצרות ושופר שנאמר בחצוצרות ורוקא שופר הריעו לפני מלך ה', מה שאין בן בשאר מקומות. בראש השנה תוקעין בשופר לבד, ובתעניות בחצוצרות לבד. ויה"ב של יובל שוה לראש השנה שיתקעו בשל יעל פשום [בברי"ה בבהמ"ק] ובמדינ תקיעות דראש השנה ויאמרו בתפלת י"ח מלבויות, זכרונות שופרות כבראש השנה: כ"ו. שופר שנסדק בולו לארבו אפילו רק מצד א' אפילו דבקו באור פסול, ובלא נסדק בולו

יש אומרים דצריך דוקא רובא, ויש אומרים דבנסדק רק קצת לארבו פסול אפנם כשהסדקו בהום או בדרפם ונשלא במקום הנחת פה בחוק שלא יוסיף להתבקע, או אפילו רובו ומהמו באור אבל לא עם גוף אחר כשר, ולי"א אפילו בסהמו בדבק מהני ולא הוי כסהמו באינו מינו מדאין הסהימה ניכרת בין הדבקים, מיהא בנשהנה קול השופר על ידי שקשרו בחום או שדבקו בדבק צריך שישהייר ממקום הסדק עד הנחת פה כרוחב ד' גודלין; ובנסדק לרחבו דוקא בנסדק רוב הקיסו פסול ובנשהייר מהסדק עד הנחת פה כרוחב ד' גודלין אפילו מעכב התקיעה כשר ולי"א אפילו היה זה השיעור מהסדק לצד חוץ כשר ובשעת הדהק כומבין בכל זה אמקילין: דבק שברי שופרות אפי' הן במבעות שלימין בכל הקיסן ואפילו נשהייר באורך התחיכה שכנגד פיו כרוחב ד' גודלין פסול. ניקב וסהמו במינו ונשהייר רובו שלם ולא נשהנה קולו על ידי זה פסה שהיה קודם שניקב ובשעת הדהק די בב' לטיבותא בניקב ונשהייר רובו שלם וחזר קולו לבמות שהיה קודם שניקב אפילו סהמו שלא במינו, או במינו ונשהייר רובו שלם אפילו לא הזר קולו במות שהיה, וכן בלא סהמו בלל אפילו לא נשהייר ד' גודלין ער הפה ונשהנה קולו מבהחילה בשר בשעת הדחק ולישׁ אומרים אין להקוע בשופר נקוב אפילו נשהייר בשיעור דקולו פגום: מ"ז. התוקע בתוך הבור שהוא בבנין תחת הקרקע בסרהפ [ואם רובו למעלה מקרקע אף על פי שמקצתו תוך הקרקע שרי] או בתוך המערה, אותם העומדים בתוך הבור והמערה יצאו, והעומדים בחוץ דוקא בשמעו קול שופר יוצאים, לא בקול הברה, וכן התוקע לתוך חבית גדולה אפילו עומד בתוכו ואפילו התוקע עצמו דוקא בקול שופר יצאו לא בקול הברה, ובהחחיל להקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמרה יצא שבל מה ששמע בין בפנים בין בחוץ היה קול שופר וכן יוצאים אותם שהיו בבור בהחילת התקיעה אפילו לא יצאו להוץ דאין קול השופר מהבלבל בבואו לבור. ולרש"י דוקא בשמע בשיעור תקיעת קול שופר. מי שתקע ונהכוין להוציא בל השומע תקיעהו ושמע השומע ונהכוין לצאת ידי חובתו אף על פי שאין התוקע בהכוין לפלוני זה יצא, ולהכי בשמע מש"ץ יצא דש"ץ מהכוין להוציא רבים, ובשבח השומע אם כיון לצאת באמרי' בעובר אחורי בית דבנסת או בביתו ושמע תקיעות הש"ץ ואינו עובר, וחוקה כיון, וכן בבא לבית הבנסת לצאת ידי חובתו עם הציבור אע"ג שבשעת התקיעות לא כיון לבו אלא סהמא יצא, מה שאין בן הבא לבית הבנסת סהמא לא יצא: כ"ה בל שאינו מהוב בדבר בשופה, וקטן, וחרש אפילו מדבר ואינו שומע, [ושומע ואינו מדבר אפילו לבהחילה יבול אחר לברך והוא תוקע], ואשה ועבד אינם מוציאים אחרים ידי חובתן, ואנדרוגינוס מוציא את מינו ומוסמם אפי' מינו אינו מוציא, ומי שהציו עבד והציו בן חורין אפילו עצמו אינו מוציא:

בדבר. אין הרצון בזה שאינו מהוב בלל אלא ר"ל בל שאינו מחויב סהמת וודאי אף שהוא מחוייב מספק אינו מוציא וזהו שאמרו בברייתא דמוסמם אינו מוציא לא את מינו ולא את ש"ם אנדרוגינוס מוציא את מינו ולא את ש"ם. וא"ת מוסמם אמאי אינו מוציא את מינו והא הוי ס"ם מספק שבא התוקע הוא זבר ואת"ל נקיבה שמא השומע ג"כ נקיבה. י"ל דס"ם בהאי שהוא בתרי גופי ל"א, ומצאתי שהקשה כ"ב בספר תורי אבן ותירץ דלפעמים תחפך מפיקי דמוסמם זה התוקע לאידך גיסא דאם מוסמם אחר יבוא להוציאו במצוה שאין הנשים חייבות תאמר נמי שמוציאו מכה ס"ם הנ"ל הרי לה מוציא הוא למוסמם אחר אזלת לקולא משום מפק שמא הוא זבר וכשמוסמם אחר בא להוציא אותו מספקינן ליה בנקיבה והוי תרי ס"ם דסתרי אהדדי ודמי לס"ש תוס' נ ד ה דכ"ח עי"ש. ונפלאתי על בבודו הגדול דאינו דומה בלל וכלל דהתם על השני ביאות ביחד ליכא ס"ם לו תירם דליכא רק ס' אחד שבא אינו ולד אבל אידך צד מפק שמא וזבר או נקיבה ממנ"ם חד ביאה באיסור אבל הבא לעולם אף אם יהיה פעמים רבות בן שמוסמם זה יוציא אחר ואחר לאחר יהיה הבל ס"ם שמא בולם וכרים ושמא בולם נקיבות. ע"ב נראה נכון בס"ש. וב"ב הרא"ם בביאורו לסמ"ג הלבות מגילה על קושיתו בעין זה במוסמם בקריאת מגילה והביאו הפר"ח בדיני ס"ם. ומהור"ח אלבנדר"י בתשובת מוצל מאש כ' שיש ללמוד כן מהא דקרושין פיקות בספיקות אסורין לבוא זב"ז והא ס"ם הוא אם לא ואת"ל דהוא מסמר דלמא נם היא מסמרת. אע"ב משום דהוי בתרי גופי לא אמרי'. אלא דאין זה ראיה דהתם יש לעשות הס"ם בנ"ל ויש ג"ב צד לעשותו לחומרא ולומר ס' אם האיש הזה בשר וישא מסמרת את"ל דהוא מסמר דלמא היא בשרה עב"ל. ובמחב"ת זה אינו דלקולא הוי שפיר ס"ם מספק שמא שניהם מסמרים או מספק שניהם בשרים ואין באן איסור רק בחד צד שהאחד בשר והא' מסמר וזהו לא מיקרי ב' ספיקות שמא הוא מסמר והיא בשרה או להיפוך דהא מ"ם הבל רק חד ביאת מסמר בקהל ד' וא"ב חוי חד צד לאיסור דהיינו דא' מהם בשר וא' מסמר ושני צדדים להתירא דשמא שניהם מסמרים ושמא שניהם בשרים. וכן אם הוא מחוייב אלא שחיובו רק מדרבנן אינו מוציא זולת אם האחר ג"ב אינו מחוייב כ"א מדרבנן כגון שבא הקטן להוציא בהם"ז לפי שלא אבל אלא שיערא דרבנן בגון בזית או בביצה בראיתא בהרבות דף ב'. ובאם גם הקטן אבל רק בזית אינו מוציא דהוי הגדול חד דרבנן והקטן ב' דרבנן תוס' מגילה ד' י"ם ע"ב. ואני מנמנם בדין זה דהא הזיז דגדול שאבל בזית מוציא לפי שאבל בדי שביעה והמעם דהוא ברבה המצות ואף בלא אבל בלל מרינא יבול להוציא אלא דבעי לאבול בזית משום אספבתא ואבלת ושבעת פי שאבל הוא שיברך. א"ב גם בקטן שאבל בזית ראוי היי להוציא פי שאבל בדי שביעה ואינו מעכב בזה ב"א הקטנות דהגברא בעצמו לאו בר חיובא בלל וא"ב ממילא יבול להוציא לגדול שאבל בזית ולא מקרי ב' דרבנן דמה שאינו מחוייב עתה מצד שלא אבל רק בזית אינו מזיק דמ"מ בר חיובא מקרי אילו יאבל ב"ש ויבול להוציא בני חיובא דאורי'. וג"ל דזהו כוונת הרא"ם שהביא המג"א סי' תרס"ם סק"ד ומ"ש שם השעם דבידו לאבול ב"ש נלע"ד שזהו מעם ליפור הדין דגדול שאבל בזית שיבול להוציא את מי שאבל ב"ש אף דאינו דומה לשופר ובדומה דיצא מוציא דהתם החיוב משל עליו מצד עצמו ואין לו מקום להפסר מסנו אלא דכבר יצא זהו מקרי בר חיובא. אבל בהם"ז ב"ז שלא אבל לא מקרי בר חיובא דאינו מחוייב לאבול ב"ש. ומש"ה המעם דמ"ם ביון דבידו לאבול ב"ש ולהתחייב בבה"ם מקרי בר חיובא ודברי התוס' צע"ג. ובמסר דגול מרבבה כ' אם הקטן התפלל ערבית א"י להוציא בקידוש למי שב"ב בבר התפלל דהוי הקטן תרי דרבנן ולא מפיק חד דרבנן. ובמה"ב ו"א דהא בקידוש הזיז דאם יצא מוציא א"ב מה שהקטן בבר התפלל ליבא חסרון בזה דגדול בה"ג שבבר התפלל יבול להוציא לפי שלא התפלל דאף בקידש ממש לעצמו יבול להוציא וא"ב אנו דנין רק מבה פשור דקטנות והוה רק חד דרבנן ועיין מ"ש בגליון מ"ד מ"ב דמגילה:

פרק ד א במקדש היו תוקעים. פי' הר"ב דרבנן הוא דגזור שמא יטלנו ויעבירנו ד' אמות ברה"ר. עיין מ"ש בסוף מ"ב פ"ד דסוכה. ומ"ש דאין לסמוך שבות במקדש כו'. עיין במ"ב פ' בתרא דעירובין: אבל לא במדינה. עיין במכבה ג'. ומ"ש הר"ב לא בירושלים. עיין במשנה לקמן ובמ"ג פ"ק דשקלים: שיש בו ב"ד. מפני שב"ד וציזין הן. ולא יכולו התוקעים להעביר הספר בפניהם ברה"ר. ב"ד מזהירין את העם ומודיעים לותם. הרמב"ם פרק ג' מהלכות שופר: **ב** ועוד זאת היתה ירושלים יתירה. פי' הר"ב דהכי קאמר בירושלים היו תוקעים בכל העיר כ"ז שב"ד יושבים במקדש. ס"מ דבזמן שבה"מ קיים לויירין והכי קאמר ועוד זאת היתה ירושלים יתירה קודם החורבן. שהוא קודם התקנה. ליבנה לאחר החורבן. ולאחר התקנה. וכמ"ש המגיד. וכל זה לפירוש הרמב"ם דלעיל בכל ירושלים קרוי מקדש. לכל לפירוש קמא וכפירש"י דירושלים בכלל מדינה פירשו התוס' דהכא לאחר החורבן שתיקן רבן יוחנן בן זכאי הוא. ולא ידעתי טעם יפה לחלק בין ירושלים ליבנה. בירושלים בחורבנה מע"פ בריליתי כן בהגבות ויל"ע בזמן המקדש לא היו תוקעים אלא במקדש. אבל בזמן שחרב תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין. ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה. שכל עיר שהיא רואה. ושומעתי. וקרובה היא. ויכולה לבאים. תוקעין וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבדי:

פרק ד א יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת. במקדש היו תוקעים. אבל לא במדינה. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי. שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין. אמר רבי אלעזר. לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד. אמרו לו אחד יבנה. ואחד כל מקום שיש בו בית דין: **ב** ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה. שכל עיר שהיא רואה. ושומעת. וקרובה היא. ויכולה לבא. תוקעין וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד:

פרק ד א יום טוב של ר"ה. במקדש היו תוקעים. בתקיעת שופר היכא מלתא. ורבנן הוא דגזור עלה גזירה שמא יטלנו בידו ויעבירנו ד' אמות ברה"ר ובמקדש לא גזור דאין חשור שבות דרבנן במקדש: אבל לא במדינה. לא בירושלים. ולא בגבולין. והרמב"ם מפרש ירושלים כולה קרויה מקדש. ומאר ח"י קרויה מדינה: בכל מקום שיש בו ב"ד. ואפילו חיץ קבוצין אלא ביבנה. שהיתה שם סנהדרי גדולה בימיו. וכן בכל מקום שגלתה שם סנהדרי גדולה. אבל לא בב"ד של ג': אמרו לו וכו'. היכא בין אמרו לו לא"ק. דתנא קמא סבר כל מקום שים בו ב"ד ותפילו בתקרתו. ואמרו לו סבירי. אחד יבנה ואחד כל מקום שים בו ב"ד קבוע כמו ביבנה אבל ב"ד של תקרתו לא. ולכך לאמרו לו: **ב** ועוד זאת היתה ירושלם. מתניתין חסורי מחסרא וסכי קתני. בירושלם היו תוקעין בכל העיר כל זמן שב"ד יושבים במקדש שב"ד יושבין עד שהם שעות בוים. וביבנה לא היו תוקעין בכל העיר אלא בפני ב"ד. ועוד זאת היתה ירושלם יתירה על יבנה שכל עיר שהיא רואה ירושלם. פרט ליושבת בגהל. אחף ע"פ שהיתה קרובה לא היו תוקעין בה: ושומעת. פרט ליושבת בראש ההר: וקרובה. פרט ליושבת חון לתחום: ויכולה לבא. פרט למפסיק לה נהר: לולב

מתניתין חסורי מחסרא וסכי קתני. בירושלם היו תוקעין בכל העיר כל זמן שב"ד יושבים במקדש שב"ד יושבין עד שהם שעות בוים. וביבנה לא היו תוקעין בכל העיר אלא בפני ב"ד. ועוד זאת היתה ירושלם יתירה על יבנה שכל עיר שהיא רואה. ירושלם. פרט ליושבת בגהל. אחף ע"פ שהיתה קרובה לא היו תוקעין בה: ושומעת. פרט ליושבת בראש ההר: וקרובה. פרט ליושבת חון לתחום: ויכולה לבא. פרט למפסיק לה נהר: לולב

ס"ל דהא דתניא לעיל. מכל לא במדינה. אלא סמך לפרשה דמתניתין דהכא דמדינה עלמה יש חלוק. שבירושלים וכל עיר שהיא רואה כו'. תוקעים כל זמן בוכבין [ב"ד] בבית המקדש והא דלא פירש רש"י בירושלים בכלל מקדש מבוש דלעולם יש חלוק בין מקדש לירושלים. דבמקדש לחפילו שלא בזמן שב"ד יושבין הוקעין שהין שבות במקדש. ועוד דלעיתותיה חיל דבשאר דוכתי נמי רגיל לפרש בירושלים בכלל מדינה וכתבתי טעמו בפ"ק דשקלים. ולולב שהיה ניטל בגבולין לחפילו בזמן המקדש. כדתנן במכלה י"ג פ"ג דסוכה. כבר כתבתי שם להיינו דוקא כל שכמוהן. בשלוחי ב"ד שנוגעים שם. מה שאין כן רחם המנה לא היה יוצא קביעת המדם. כי אם בירושלים ותוך תחומין. ["והא דכתב הר"ב כל זמן שב"ד יושבין במקדש. לא לחון. דאין דנין בשבתות ויו"ט. כדתנן במס' בילה. ובשהדרין פרק שהנקין דף פ"ח. בימות החול יושבין בלשכת הגזית ובשבתות ויו"ט יושבים בחיל [ולכן הרמב"ם ברפ"ג מהלכות סנהדרין בבית [המדרש] שבהר הבית] ופירש"י שלא יהו נראין כיושבין בדין שבלשכת הגזית היו

דין

יכין תפארת ישראל בועז

פ"ד א) ר"ל במקום המקדש, דהיינו בכל ירושלים (א): ב) בשאר עיירות ישראל, אפילו נודע להן שבבר קדשו ב"ד החודש, אסורים להקוע, שמא יעבירנו ד"א בר"ה. ואפילו בירושלים חיינו מיותר להקוע רק בזמן שהסנהדרין יושבין, דהיינו עד חצות, אז הוקעין אפילו שלא בפני ב"ד [דאף דבשת ויו"ט לא יצאו לחון בלשכת הגזית. יצאו ע"פ להורותה בתיל, והוא רחוב שבבר הבית [במשנה פ"ג מסנהדרין]. וה"ט דאז הוקעין, דמדאיבא הרבי שם מקדש בעיר, ונם סנהדרין יושבין שם, אימת מקדש עליון, ואימת ב"ד עליון, ולא יבואו להוליא לר"ה (ב): ג) ב"ד של ג' שנסמכו בא"י. ודוקא בפני ב"ד, כדי שיהיו מזהירים מלהוליא לר"ה: ד) ב"ד של כ"ג שנסמכו בא"י. ודוקא שבבר יצאו ביבנה: ה) ב"ד של כ"ג שנסמכו בא"י. ודוקא שבבר קבוע שם בסנהדרין ביבנה. אבל לא"ק אפילו ב"ד שלין קבוע שני. ולכן קיי"ל דבכל נוונא לסור [תקפ"ח]: ו) משום דלעיל קאמר דבירושלים תקעו בכל העיר בזמן ב"ד בסי' ג', וביבנה לאחר התקנה לא תקעו רק בפני ב"ד בסי' ג'. להכי קאמר הכא ועוד זאת וכו': ז) בעודם בבניה: ח) לאחר תקנה: ט) שם ירושלים. פרט ליושבת בעמק סמוך לעיר, שמועת קול תקיעת העיר אבל ליכא רוחה בת העיר: י) שגם שומעת בברת קול תקיעת ירושלים. יא) פרט חון לתחום: יב) פרט למפסיק לה נהר: יג) בזמן שב"ד יושבין. ונעשה היתר, מדאיבא הרבי, ב"ד ומקדש, כלעיל: יד) ר"ל לפני ב"ד, כדי שיזהירוהו שלא יוליאו לר"ה, ולא במקום שתופה לו שומעת

פ"ד (א) כך פירש הרמב"ם הכא, ובפ"ג מסופר. וכ"ל דלסכי לא נקט הכא בירושלים. לפשמעינן דגזירה שמא יעבירנה, גזירה שבה היחה, דאף בזמן שהיה המקדש בנוב וגבעון, לא היו תוקעין רק בעיר שהיה המקדש שם ולא במקום אחר. ורתו ר"ל דבא לרש"י כן, דבבל ירושלים תוקעים, ומ"ש רש"י דבמקדש דוקא, היינו לפ"ד דש"ם [ר"ל פ"ק] תילימא כלקתני וכו'. לפני אמקשה דקאמר שלא בירושלים תוקעין וכו', ר"ל מדלא קאמר שלא בסורי מחסרא וכו', ש"מ דהא דקאמר שלא בירושלים תוקעין וכו', היינו פירושא דבמקדש היו תוקעין. ולפ' לאחר מ"ש רש"י בגמרא, וז"ל והא שלחה מחסרא ממתניתין. כוונתו דבמשנה לא מבר שתוקעין יחידין. וזה שמסיים רש"י, ומבעייא לן לאחויי הכי, ער"ל. **מיהו** קשת ק' מ"ל דסד"ה דמקדש מקדש ממש, מ"ל ר"ל שם לאקשויי, זאת מבעייא ניה, סרי בר"ן המשנה המוה להחלה לאמר רק במקדש תוקעין, והדר קאמר דאפילו הכרוזה ושומעת תוקעת. וי"ל. **אבי"ע** כוונת ע"ל ל"י שכתב וי"ל, ר"ל לפמ"ש תוס' ר"ש ד"ה מבל דהא דקתני כל עיר טוכל לאוקמה אחר הסורבן ע"ש]: (ב) **כך** ר"ל, ומיירו דוגמתו בפ"ק לסבת להיטוקא מותרים לקרות לאור סהר בשבת, ולא חיישינן שמא יפו לחיתת רבן עליהן, דלכתב הרשב"ם שם דאפילו שלא בבני רבן מותרים לקרות מה"ט [וכמ"ש ער"ש סק"ו]. ומה"ט מותר נמי לקרות בין"ב לאור בהר, דחיתת זמן יו"ב עליו. ה"ל חיתת זמן ב"ד ותיתת מקדש עליו. **ורבותי** כתבו הטעם דב"ד יהיהו לת בעם שלא שומעת

שנויי נוסחאות

פ"ד א שיש בו ב"ד. בכי"מ כ' שיש שם.. ר' אלעזר. וכ"ה בכל מקום; במשנ"ב ד' קרמקת וכקות דסוסים מרבים ר' אליעזר. לא התקין ריב"ז אלא. במשנ"ם בשהתקין ריב"ז לא התקין שיהיו תוקעין אלא וכ"ה ..שיהיו תוקעין גם במשני"ר. אחד יבנה ואחד כ"מ. בכי"ק וכ"ל ..ביבנה.. בכל מקום. וכ"ה בפי' המשנה להרמב"ם: ב ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה. בד"ל ועוד אמר זו היתה בירוש' יתירה על יבנה. (ומולי ג"ל יתרה). ויש להתנות לל מוסמת זאת. שהיא רואה. בכי"מ ל' וכי"ל ושרואה; בכי"מ ב' שהיתה רואה. ויכולה לבוא תוקעין. במכד"ם וכי"מ ל' ונ' ופכ"ה ובמכי"ר ..תוקעין בה וכ"ה בד"ם (ומס והיא יכולה..)

ראשון לציון

פ"ד א ברע"ב סד"ה אמרו לו כו' והלכה כמאחרו ט עיין יסלימו:

לקוטים

ברע"ב ד"ה אמרו וכו'. ותם' בתקבלי כו' והכמב"ם מפ' לוכבת דק"ק כעי דוקא קבוע ומאחו לו בבני דלמני בלקבלי ולעניו דיעת לת פליגי דהרמב"ם כתב דהלכה כת"ק והיינו כת"ל לפי הר"ב. (ב"ל):

ב תי"ט ד"ה ועוד וכו' לבל לפי' וכו' הרמ"ן ז"ל להלריך לשלין בעד רבי והוא וייבר כתו ע"ם לך מה שהק' שם לפי' הרמב"ם דבינן דמקדש היינו ירושלם מ"ל תאחי מיהבי' מהי' הא ועוד מאי בשיר וכו' בלשה דל"ק דבגמרא לא אמרו מבורי מחסרא וב"ק אי בשיטת קלמר בדלמני' בבל זוכלת דמחסרי' מתני' מי בבא אי בשיטת מדבוק על רש"י והר"ב ק' דלמאי פי' המורי מחסרא דבים לא אמרו בן בהדיא אלא משמעות דוחס ס"ד דלמחוק לפרושי בחקדש דמאי' בפשוטו מקדש דוקא ולא ירוש' ולבבוח מסיק בלמרו אלא לאו דבירוש' הוקעין בלו' ובמקדש דקתני היינו בבל בעיר בגמלא פי' הרמב"ם עולה יפה בפי המשנה

ג לולב ניטל במקדש שבעה. דכתיב (ויקרא כ"ג) וממחתם לפני ה' לשיכם שבעת ימים: ובמדינה יום אחד. דכתיב (שם) ולקחתם לכם ביום הראשון: ושיהא יום הנף. יום הגפת העומר. כולו לאסור לאכול מן החדש. ומעמא מפורש בפרק לולב הגזול:

ד נתקלקלו הלוים בשיר. של תמיד של בין הערבים. ולא אמרו בו שיר כלל. לפי שרוב פעמים היו העדים באים קודם המנחה לפיכך תקנו שיר של יו"ט בתמיד של בין הערבים. ובתמיד של שחר שרוב פעמים עדיין לא באו עדים ולא ידעו אם יתקדש היום אם לאו לא תקנו לו שיר של יו"ט. אלא שיר של חול היו אומרים. ואותו פעם שהגיע שעת הקרבת התמיד של בין הערבים. ועדיין לא באו עדים לא ידעו הלויים אם יאמרו שיר של חול. או שיר של יו"ט. ולא אמרו שיר כלל: נוהגין אותו היום קדש. דמשמיענא לן אלאחר כ"ט בחלוט נהגו בו קדש אמת יבואו עדים מחר ויקדשוהו ב"ד. ונמלא שבלילה ליל יו"ט הוא. וכן למחר כל סיוס עד המנחה. ואם באו עדים קודם המנחה. ב"ד מקדשין את החדש. ונודע שיפה נהגו בו קדש. ואם מן המנחה ולמעלה באו עדים. אע"פ שאין ב"ד מקדשין אותו היום ויקדשוהו למחר. אע"פ כן נוהגין אותו קדש. דלמא מתי לאלוזי ניה לעשה הבאה. ויעבדו בו מלאכה כל היום ואמרי לשתקד נהגו בו קדש בחנם. ומן המנחה ולמעלה חזרו ונהגו בו חול: שאפילו ראש ב"ד בבל מקום. שנאלך לפרוס ממקום הועד למקום אחר. ומרי עיקר מלות [קידוש] החדש בו כדתנן

ג בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה. ובמדינה יום אחד[ס]. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי. שיהא לולב ניטל במדינה שבעה[ס]. זכר למקדש. ושיהא יום הנף[י]. כולו אסור[יא]: ד בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום[יב]. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא. ונתקלקלו הלוים בשיר[יג] התקינו שלא יהו מקבלין אלא עד המנחה[יג]. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה. נוהגין אותו היום קדש[יד]. ולמחר קדש. משחרב בית המקדש התקין[טו] רבן יוחנן בן זכאי. שיהו מקבלין עדות החדש כל היום. אמר רבי יהושע בן קרחה ועוד זאת התקין רבן יוחנן בן זכאי. שאפילו ראש בית דין בכל מקום. שלא יהוא העדים הולכין אלא למקום הוועד[טז]:

ידעו מה יעשו אם יעמו שולה של בין הערבים. שמא יבואו העדים. ות"ח שיקדיבו מוסף היום אחר התמיד של בין הערבים. עכ"ל. ובאחת שהדברו לריכין עיון של המשנה אינה כדבריו. גם בגמרא פליגי בקלקול השיר. אם לא אמרו כל עיקר כדפי' הר"ב. או באמרו של חול בתמיד של בין הערבים. ובפי' המשנה כתב נתקלקלו הלוים בשיר עניש שלא אמרו שירה כלל. שלא ידעו אם היה חול וכו'. כי ע"פ לריך שירה על כל קרבן כמ"ש במקומו ואת המנחה הוא עת הקרבת התמיד שבין הערבים. [ואחר] שמקריבין חלקו לא היו מקריבין אחריו שום דבר. ע"כ ול"ע: התקין רבן יוחנן בן זכאי. עיין מה שכתבתי [בריש מס' בילה] על

יכין תפארת ישראל בועז

שמעתא וכו' ואפילו יום שם נ"כ ד"ה סמוכין, ורו"ק: טו) אבל היה המלוה: טז) חוץ מבשבת. ואף דסופר ס"ם דאי שבת בב"ד. לולב שאני דיטל מכל יהוד ואיכא טפי שיעבידנו. מ"ש סופר שאני, דמדאיכא רק יום א', אייכא טפי שיסתכח המלוה. מ"ש סופר דלזכרון לעובדא שאני, הקילו בו. [מיהו קודם התוכן אחמירו כסופר טפי מלולב שבכל שופר רק (בב"ד) [במקדש] כותב, ולולב ביום ראשון בכ"מ מוליכין בע"ש לוליכין לביהכ"נ [בסוכה מ"ד ב']. ואי"ל משום דבי"ס מדיין לא ידעו הקבישות בשאר מקום [בתוס' שכת]. דבי"ס ק' בתותו שיר שים שכ"ד ויודעין הקבישות, לפי [בירושלמי] כותב רק לתקוע (לפני) [בזמן] בבי"ד בלפיל פ' (ג') [ב']. וי"ל דשב"ס מדלת היה משורסם כל כך הקבישות, לפני לפני (במקום כ"ד) [בירושלמי] היה לריך (לפני) [בזמן] כ"ד דוקא. משא"כ לולב, בכל מקומות נהגו בו קדש [בסוכה] שבתות]: יז) יום שמניפין העומר בט"ז בניסן: יח) לאכל חדש. ועי' פ"ג דסוכה סי' ט' וע"ש: יט) בר"ה. דכך היו נוהגין בכל שנה, כשהכסה לו שחר כ"ט חלל, עבו יו"ט, דשמא יבואו עדים למחר. וכשלא באו בתוחו יום עשו גם יום ב' יו"ט, והיה חלל מעובר: ב) שלא אמרו שיר כלל חלל נכבי התמיד של בין הערבים. משום דברוב הפעים בשחרית לא באו עדיין, לבני תמיד שרו שיר של חול, אבל במנחה ברוב הפעים בבר באו העדים, ואמרו המשוררים שיר של יו"ט. אבל בתוחה שבה שלא באו קודם מנחה, לבני לא ידעו מיזה שיר יאמרו. ואחר נסוך הנסכים באו העדים [אמנם לא נתקלקלו שלא הקריבו מוספי ר"ה. דלולי עדיין היו יכולין להקריבן אחר תמיד של בין הערבים, דמוסף עשה דרגים דחי לעשה דשבלמא שלא מבב גם רק שהקריב]: כא) זמן הקרבת התמיד שבין הערבים: כב) דלע"ע שאחר יהים ר"ה התחילתי, אפ"ה נאמרו לאותו היום בקדושה, שלא יזלזלו בו בשאר שחתים: כג) דהשתא ליכא חשש קלקול בשיר: כד) למקום הסנהדרין, ויקבלו הן עדות החודש:

ג בראשונה. ג' ע"ח סוכה פ"ח ע"ח מ"י פ"ו ע"ב מכל' לולב הג' י"ב פ"ו ע"ב סוכ"ג עמין ח"ד עוש"ע סי"ח סי' תרנ"ח כמי' ס': משדרב בהמ"ק. סו"ב פ' אמור ע"ב יוקים מסור דמי ס"ב: ושיהא יום הנף. סוכה מ"ח ע"ח. יהושלמי מנה פ"ח ה"ח: ד בראשונה היה מקבלים. ג' ע"ב ביה ל' ע"ב מ"י ע"ב מה' קדה"ח ה"ה: ואם באו עדים. מ"י שם ה"ב משתרב בהמ"ק. ביה ה' ע"ח מ"י שם ה"ג. אלא בן קרחה. נ"ח ע"ב:

שנויי נוסחאות

ג הלולב נישל. בכל הכ"י לולב.; במדפוסים נישל לולב. במקדש שבעה. בכ"י ..שבעה ימים. שיהא לולב. בכ"ק ..הלולב. ד עדות החדש. בכ"י וכ"ל ראש חדש וכן בסמוך. בכל היום. בכ"מ ס' וכ"ל ..היום כולו. העדים מלבוא. בכ"מ ס' וכ' וכ"ל ..לבוא. ונתקלקלו. במכ"ל וקילקלו. מקבלין בכ"מ ס' וכ"ל מקבלין את העדים; במצ"ע ..עדות החדש. ואם באו (עדים) מן המנחה ולמעלה. בג"ב אם באו מן.. ולימא וכן ליתא בכ"ק (ומם ומם ..ולמעלן): במכ"ל באו מן המנחה ולמעלן. נוהגין בכ"מ ג' היו נוהגין. שיהו מקבלין. בכ"ק שאפילו שיהא.. כל היום. בכ"מ ס' וכ"ל כל היום כולו. ועוד זאת. במצ"ע וכ"ל ועוד זו. שלא יהו העדים. בכ"מ ס' לא יהו עדים ועי' רש"י וכן הוא:

ראשון לציון

ד ת"ש סד"ה ונתקלקלו הלוים כו' לא היו מקריבין מחריו שום דבר ע"כ ול"ע עיין הקושה בעל מצפים סי' ל' ישוב על זה:

לקוטים

ולמו דמתסרי' מהני' ללא פרוטר קא מפרש' (ס"ל): בא"ד יוכניסכאל וכו' ול"ל דהיינו נמי דמתרינן שהיו יושבים עד ו' בעות ויום כדפי' הר"ב ויום משום כבוד יו"ט דאילו בימות המשל בהדיא תנית התם בפרקין דפ"ת והעהקיש לעיל רפ"ג שהיו יושבים בלשכה כל היום ע"ם (ס"ל):

ה סדר ברכות[בה]. אומר אבות[בו]. וגבורות[בז]. וקדושת השם[בח]. וכולל מלכיות עמהן[בט]. ואינו תוקע[ל]. קדושת היום[לא] וחוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. ואומר עבודה[לב]. והודאה[לג]. וברכת כהנים[לד]. דברי רבי יותנן בן נורי. אמר ליה רבי עקיבא אם אינו תוקע למלכיות. למה הוא מזכיר[לה] אלא אומר אבות. וגבורות. וקדושת השם. וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. ואומר עבודה. והודאה. וברכת כהנים: ן אין פותחין מעשרה מלכיות. מעשרה זכרונות. מעשרה שופרות[לו]. רבי יוחנן בן נורי אומר אם אמר שלש שלש מכולן[לז]. יצא. אין מזכירין זכרון מלכות ושופרות[לח] של פורענות[לט]. מתחיל בתורה. ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר אם השלים בתורה. יצא[מ]: ן העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה. השניים[מא] כדתנן [בפ"ב] לעיל. רמח כ"ד תומר מקודם. מ"מ לח יהיו לריכין עדיס לילך לחריו חלח למקום הועד שהסנהדרין יושבין שם יכלו. וסנהדרין מקדמין לחתו בלח רמח כ"ד: ה אבות. מגן לחברהם: וגבורות. לחתה נגזור: קדושת השם.*) קדוש קדוש: קדושת היום. לחתה כמרחנו: זכרונות ותוקע שופרות ותוקע. מקרלי יליפין להו דכתיב (ויקרל כ"נ) זכרון תרועה. ודרבו רז"ל זכרון. לחו זכרונות. תרועה לחו שופרות. ולחמר קרלו (נמדבר י') והיו לכם לזכרון לפני לחלהיכם לחני ה' לחלהיכם מה ת"ל לחני ה' לחלהיכם. למד על כל מקום שים שם זכרונות ושופרות. יהיו מלכיות עמהם: חר"ע וכו'. והלכה כר"ש: ן מעשרה מלכיות. ג' פסוקים משל תורה. וג' משל כתובים. וג' משל נביחים. ולחד משל תורה שמשלים בו: שלש שלש. לחד של תורה. ולחד של כתובים. ולחד של נביחים והלכה כר"י בן נורי: מלכיות וזכרונות ושופרות של פורענות. כגון חס לח ביד חזקה חמלוך עליכם (יחזקלל כ') ויזכור כי בשר המה (תהלים פ"ח) תקעו שופר בגבעה (הושע ה') ויולדו בהן. וזכרון יחיד כגון זכרה לי לחלהי לטובה (נחמיה ה') חע"פ שהוח לטובה לין מזכירין לחותו. וכן הלכה: ר"י חומר חם השלים בתורה יצח. בגמרל מפרש למלתיה דר"י הכי. ומשלים בכתוב ולח השלים בנביח יליח והלכה כר"ש: ן השני טרקיע. המפעל

*) במלח"ם מגיה ל"ח ס קדוש. תפלת

וכתובים וכדלקמן בסמוך. פי' בתוס' ד"ל מכוח דקרלי דתילים מבלי ליוב קדמו לנביחים והר"ן חע"פ שבכתן מפרש משום דלחמר שהתחיל בתורה. דהתחלה מעלית היח חזר להתחיל בכתובים. כדי שיהח מעלה בקדשים. ברפ"ג דמגילה גרלה שחזר בו: חם לחמר שלש שלש. מפרש בגמרל כשגר תורה נביחים וכתובים. ולחמרי לה כשגר כהמים לויס ושרחליס: חין מזכירין זכרון מלכות כו'. הקדים זכרון למלכות שהוח גופל על ל' מזכירין ובסדר המשנה בגמרל גרס מלכות זכרון ושופר: ן השני מתקיע.

פירש

יכין תפארת ישראל יכין

כה) של ר"ה: כו) מנין מברכים: כז) מהה נבור: כח) קדוש קדוש קדוש: כט) משום דקדושה ומלכיות שייכן מעין לחד משכח כמקום לכן כולן יחד: ל) כדי שלח להפסיק בין התקיעות עם קדושת היום: לא) מהה בחרתנו: לב) רלה: לג) מודים: לד) שים שלום: לה) למה מזכיר כשבחר, י' פסוקי מלכיות, חשני לכתחילה בט', דמלכתכו מלכיות מזכרונות ושופרות לעיל תקיעה, ישהנה נמי בהא. וג"ל דר' יוחנן בן נורי לשיחים דש"מ בש"ו דכתני בג' ג' מכולן, והלכה כר"ע: לו) דהיינו שילמר בכל לחת, ג' פסוקים מתורה, וג' מכתובים, וג' מנביחים, ול' מהורה. כעגד י' הדברות שבהם בפיר. חו כעגד י' מלמרות שבגמרל בהן העולם בניסן, ועלו בחשבה להברל כר"ם. ובכי קיי"ל.

תוספת חדשים

פ"ד ה הרע"ב ד"ה אר"ע כו' והלכה כר"ש עד כאן לשונו וכ"כ בש"ע סי' תקנ"ג: ן תר"ב ד"ה שלשים כו' והלכה כר"י בן נורי וכ"פ בשו"ע שם:

שנויי נוסחאות

ה מלכיות עמהן. בכי"ק את המלכיות עמהם וכ"כ עמהם גם נד"ע ובמכי"ר. דברי ר' יוחנן בן נורי א"ל ר' עקיבא. במכי"פ כדברי.. וכ"פ כד"ע (ובפ..א"ל ר' יהודה לר' עקיבא. וכפי' כרמב"ם, והלכה כר' יהודה[בלה]"פ כדפו' ובפיהם דברי ר' נתן ר' יוחנן אומר א"ל ר"ש. ולפי' יוצא לפי' (בגיה (ד"ם); בכי"מ ה' דברי ר' עקיבא א"ל ר"י בן נורי ובכמלי הלקט הלכה (סי' ל"ג) וברכת כהנים אמר לו נ"מ ר' יוחנן בן נורי אם אינו כו' וקי"ל כר' יוחנן בן נורי ועי' ד"ם; כרש"ב אמר ר' עקיבא. וכולל מלכיות עם קדושת היום. בכי"מ ה' ..עם קדושת השם וכ"כ בר"ע ובמ"ת סי' רפ"ג ולפ"ז קדושת היום לחיבי ולח מהיכר לי' בלל ולח מסגיר בן דסח סדר ברכות קלמר ולקמן בגמ' כגי' גם בכמ"י מלכיות עם קדושת היום ס"ל מ"ה: דש"ם הוח בכולן (ד"ם); בכי"ל וקדושת חשם וקדושת היום וכלל מלכיות כו'. וברכת כהנים. בר"ע ..כהנים ושים וכולה בעלין ושים שלום וכ"ה בעשר ולבון יש הוי (ד"ם וש"ב). ן מעשרה מלכיות. בר"ע וכי"ק ומכמ"ר מעשר.. ולפי' כן היתה ממשכת הגמ' לפי' הרמב"ם בפירושו ד' לחשלי שכתב ולח חשישו ועשרה וכ"ת הלח ..חעשרה ועשרה. ולחתת ליכל לקיים הנוסל מעשרה מלכיות דלקרלי קלי. מעשרה שופרות. בכי"ת מ' ..שופרות דברי ר"ש. אם אמר שלש שלש (מבולן). מ"ר ובכי"ק ליתח וכן ליתח בתמב"ם ובכי"מ כ' ומכמ"ר (ובכם אם אמרן). זכרון מלכות ושופר. וכ"ה בתמב"ע (ובנב' מלכות תקלה) וכ"ה בר"ע ובכי"ק (ובכם ומלכות); בכי"ק זכרונות מלכיות ושופרות (בנב' מלכות תקלה). בכי"מ כי מלכיות זכרונות ושופרות וכ"ה בריי"ף ובגלי"ם ובתע"ב בר"ה נוסחיהם הקדים שופר לזכרון כמו שהוח בתמב"ם]. אם השלים בר"ע אם משלים. וע"י בנבלי ירושלמי:

ה סדר ברכות. ג"ב ב"ח ירושלמי ברכות פ"ד ה"ו פי"ב פ"ו תמור פ' י"ד. ילקוט תהול רמז תנכ"ה. דברי רבינו ירושלמי כלן פ"ב ה"ח שבועות פ"ו ה"ל ה"ו מכילתין פ"ח ה"ב ופ"ט ה"ל ופ"ל ה"ו ופ"ש ה"ב. אומר אבות. מיי' פ"ג מה' שופר ה"ל פט"ג מ"ג מעשין פ"ג מ"ג מה"ת ה"ח כי' מקנ"ב כעי' ת' ן אין פותחין. ג"ב פ"ת מיי' פ"ב מ"ג שופר מה"ת פ"ג מ"ג מקנ"ב מה"ת ל': אם אמר מיי' שם מה"ת פ"ג ה"ט; אין מזכירין מיי' שם ה"ט מה"ת פ"ג שם סעי' ה': ן העובר. ג"ב ב"ב מיי' פ"ב מה' שופר כ"י טוש"ע סי' תקפ"ה:

ה מלכיות עמהן. בכי"ק את המלכיות עמהם וכ"כ עמהם גם נד"ע ובמכי"ר. דברי ר' יוחנן בן נורי א"ל ר' עקיבא. במכי"פ כדברי.. וכ"פ כד"ע (ובפ..א"ל ר' יהודה לר' עקיבא. וכפי' כרמב"ם, והלכה כר' יהודה[בלה]"פ כדפו' ובפיהם דברי ר' נתן ר' יוחנן אומר א"ל ר"ש. ולפי' יוצא לפי' (בגיה (ד"ם); בכי"מ ה' דברי ר' עקיבא א"ל ר"י בן נורי ובכמלי הלקט הלכה (סי' ל"ג) וברכת כהנים אמר לו נ"מ ר' יוחנן בן נורי אם אינו כו' וקי"ל כר' יוחנן בן נורי ועי' ד"ם; כרש"ב אמר ר' עקיבא. וכולל מלכיות עם קדושת היום. בכי"מ ה' ..עם קדושת השם ובכ"ה בר"ע ובמ"ת סי' רפ"ג ולפ"ז קדושת היום לחיבי ולח מהיכר לי' בלל ולח מסגיר בן דסח סדר ברכות קלמר ולקמן בגמ' כגי' גם בכמ"י מלכיות עם קדושת היום ס"ל מ"ה: דש"ם הוח בכולן (ד"ם); בכי"ל וקדושת חשם וקדושת היום וכלל מלכיות כו'. וברכת כהנים. בר"ע ..כהנים ושים וכולה בעלין ושים שלום וכ"ה בעשר ולבון יש הוי (ד"ם וש"ב). ן מעשרה מלכיות. בר"ע וכי"ק ומכמ"ר מעשר.. ולפי' כן היתה ממשכת הגמ' לפי' הרמב"ם בפירושו ד' לחשלי שכתב ולח חשישו ועשרה וכ"ת הלח ..חעשרה ועשרה. ולחתת ליכל לקיים הנוסל מעשרה מלכיות דלקרלי קלי. מעשרה שופרות. בכי"ת מ' ..שופרות דברי ר"ש. אם אמר שלש שלש (מבולן). מ"ר ובכי"ק ליתח וכן ליתח בתמב"ם ובכי"מ כ' ומכמ"ר (ובכם אם אמרן). זכרון מלכות ושופר. וכ"ה בתמב"ע (ובנב' מלכות תקלה) וכ"ה בר"ע ובכי"ק (ובכם ומלכות); בכי"ק זכרונות מלכיות ושופרות (בנב' מלכות תקלה). בכי"מ כי מלכיות זכרונות ושופרות וכ"ה בריי"ף ובגלי"ם ובתע"ב בר"ה נוסחיהם הקדים שופר לזכרון כמו שהוח בתמב"ם]. אם השלים בר"ע אם משלים. וע"י בנבלי ירושלמי:

תוספת חדשים

פ"ד ה הרע"ב ד"ה אר"ע כו' והלכה כר"ש עד כאן לשונו וכ"כ בש"ע סי' תקנ"ג: ן תר"ב ד"ה שלשים כו' והלכה כר"י בן נורי וכ"פ בשו"ע שם:

ראשון לציון

ן תוי"ט ד"ה מעשרה מלכיות כו' וכ"כ יוחנן מ"ו בשם ר"י בן פרלח לי דסכי חיכ כל הפוסקין וכ"כ יוחנן כו' ולח ור"יוסי חבל ל"ב דכ"כ יוסי עדיפא ליה כ"כ יוסי דלקמן דחמר חם השלים כו': שם ס"ה חין מזכירין כו' וכסדר המשנה שכיוסלמי וק"ל כהכי"ף והרא"ם עיין יפל"מ:

ה סדר ברכות[בה]. אומר אבות[בו]. וגבורות[בז]. וקדושת השם[בח]. וכולל מלכיות עמהן[בט]. ואינו תוקע[ל]. קדושת היום[לא] וחוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. ואומר עבודה[לב]. והודאה[לג]. וברכת כהנים[לד]. דברי רבי יותנן בן נורי. אמר ליה רבי עקיבא אם אינו תוקע למלכיות. למה הוא מזכיר[לה] אלא אומר אבות. וגבורות. וקדושת השם. וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. ואומר עבודה. והודאה. וברכת כהנים: ן אין פותחין מעשרה מלכיות. מעשרה זכרונות. מעשרה שופרות[לו]. רבי יוחנן בן נורי אומר אם אמר שלש שלש מכולן[לז]. יצא. אין מזכירין זכרון מלכות ושופרות[לח] של פורענות[לט]. מתחיל בתורה. ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר אם השלים בתורה. יצא[מ]: ן העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה. השניים[מא] מזכירין לחותו. וכן הלכה: ר"י חומר חם השלים בתורה יצח. בגמרל מפרש למלתיה דר"י הכי. ומשלים בכתוב ולח השלים בנביח יליח והלכה כר"ש: ן השני מתקיע. המפעל

*) במלח"ם מגיה ל"ח ס קדוש. תפלת

פירש

תפלת המוספין מתקיע. ולא מתפלל תפלה של שחרית. ובשעת העמד תקעו כך. שנזדו שלא יתקעו. והיו תורבים להם כל עם בשעת של זמן תפלת השחר. לכך העבירו התקיעה מתפלת השחר לתפלת המוספים: ובשעת ההלל. משום דאין אומרים הלל בר"ה וביוה"כ קתני ובשעת ההלל. כלומר בשחר יו"ט שאומרים הלל: ח אין מעבירין עליו את התחום. לילך חוץ לתחום כדי להביא שופר. או ליל לשמוע התקיעות: בדבר שהוא משום שבות. כגון לתקנו בסכין: בדבר שהוא משום לא תעשה. כגון לתקנו במגרה דהויא מלאכה גמורה של תורת עץ. ואיכא דמחט לפסק. דבר שהוא משום שבות. מגל שאין דרך לחתוך בו. דבר שהוא משום לא תעשה סכינא דאורמיזא הוא: אם רצה ליתן לתוכו יין [יתן]. ולא לאריך מפקן מנא הוא: אין מעבירין את התינוקות. שהגיעו לחינוך. ואפילו בשבת כדי לחנכן במצות. שיהיו מלומדין לתקוע ביו"ט של ר"ה: ומתעסקים בהם. ואיכא למיגזר דלמא אתו לאתויי לרבע לחוות ברה"ר לגבור וכדאמרינן הוא לאור הלויה. והן לאורים הלויה. שרי"ן. ועיין מגנה י' פ"ג דסוכה: ח שופר וכו' אין מעבירין עליו את התחום וכו'. והה"ג לולב וכדאמרינן במגנה י"ג פ"ג דסוכה. והא דלא תני לכל הני דבמתני' דהכא. נבי לולב. לקמ"ג דלפי שהשדר קדיש סוכה לר"ה. י"ל דגבי שופר הוי ריבותא טפי כיון דליתא בשחר יומי כמו לולב. ח"ש דיש בו זכרון. כמ"ש במגנה ג': אין מעבירין כו'. גמ'. מ"ש שופר עשה הוא. ויו"ט עשה [בשבתון] ולא תעשה [דלא תעשה כל מלאכה] ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ופי' שרי"ן וחכמים עשו חזוק לדבריהם הכא בשל תורה. דכיון דלא דמי מלאכה לתורייתא. לא שבות דדבריהם לא ידחה. ולקא יהבינן טעמא משום דה"ל יו"ט עשה ולא תעשה. קושטא דמלתא קאמר. ומיהו לא לריכינן להכי דאפילו הוה יו"ט ל"ש גרידא. לא לתו מכשירי שופר ודמו לה. *דהא בעידנא דלקא מעקר לתו לא מקיים עשה ע"כ. הכי ליתא בפרק י"ט דשבת בגמרא סוף דף קל"ב: ואין מפקחין. עיין מגנה ו' פרק ח' דשבתים: לא טולין בחולן וכו'. טעמייהו מפרש [הכא] במגנה ב' פרק בחרת דכילה: בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום ל"ת. בגמרא שבות לחודיה לא. משום דרים לא העשה מבטיה. זו ואין לריך לומר זו קתני. וכן כרים הוריות. וטעמא דכיון דקתני בלשון בין. לא שבוד לריכותא. ומיהו כרים מועד קטן שביד לריכותא: אין מעבירין את התינוקות מלתקוע. פירש הר"ב שהגיעו לחינוך ואפילו בשבת כדפירש רש"י. וטעמא כשהגיעו לחינוך. דהואיל והגיעו לחינוך מהשתא שידע שילמוד שידע לתקוע לעתיד י"ח כשיבא ר"ה. אבל בשלא הגיע לחינוך לא. וכתב הר"ן וכי תימא למאי מעכבין. דהא קי"ל קטן החוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו [כמ"ש בספ"ט דשבת] י"ל דה"מ במלתא דלא מפרסמא. אבל במלתא דמפרסמא כי הא שהקהל נשמע לדבריו מעכבין. דלמא נפיק מינה תורבא להקוע בשבת שלא בפני ב"ד ע"כ. והרמב"ם בפירושו מפרש נ"כ בהגיע לחינוך. אבל בחבורו פ"ב מהלכות שופר חזר בו ופי' בשלא הגיע לחנך ואין להחריך: אבל מתעסקין כו'. ה"ק אין מעכבין כו' אבל מתעסקין נמי. ה"ל אבל כמו בדם דתמלחן בשבת ב' פ"ק דמגילה: מתעסקין עמהן. שאומרים להם תקעו. ומשחדלין עמהן. המגיד:

ח שופר של ראש השנה. נ"ב פ"ב מ"ו פ"ח מהל' שופר פ"ב מוש"ע או"ח סי' תקפ"ו ותקפ"ח: לא עולין באילן. פ"ו בילה פ"ב פ"ב: אבל אם רצה. פיי' סם מוש"ע סי תקפ"ו ס"ג; אין מעכבין. פיהוין פ"ו פ"ב מלכין ב' פ"ב מ"ו סם פ"ו מוש"ע סי' תקפ"ח:

שנויי נוסחאות

ז ראשון מקרא. כד"ג וכי"ק וכמצ"ב וכמצי"ל הראשון. ח אין מעבירין כי"ף וכת"ם וכמ"ב הסדר אין מפקחין ואין מעבירין וכ"ה בפי' ר"ח ועי' ד"ס. את התחום. בי"מ מ' את התחום שבת ומסתמא עדיפא; בי"ק בשעות "התחום. ואין מפקחין בכי"ק אין.. לא עולין. בי"מ מ' וכ' ובכי"ל ובמצי"ל ולא.. ואין חותכין בכי"ק אין.. בין בדבר כו' ובין. בכל הכי' ובמצי"ל לא.. ולא. סים או יין. במצי"ל יין או מים. אבל מתעסקין (עמהן) עד שילמדו. במצי"ל.. בהם..; בי"מ ב' לאחת. בד"ב ובי"מ מ' "בחם בדי שילמדו; במצ"ם "עמהם בדי שילמדו (ובמ ומתעסקין כמו שהוא בי"ף ובמ"ם ובמ"ע ועי' תוי"ט): בי"ג "בהם שילמדו.

תוספת חדשים

ח במשנה שופרות כ"ם כו' וכ"פ בשו"ת כתובה מגנה ס' תקפ"ו ותקפ"ח ותקפ"ט:

ראשון לציון

ח תי"ט ד"ח אין מעבירין כו' וי"ם עמ' כו' עיין יסנ"ם:

תוספת רעק"א

פ"ד ח נאות יוז בתי"ט ד"ה אין מעבירין. דהא כעידנא. ובמג"א סי' תס"ו סק"כ הביא בשם ש"ל לחרץ דהא דל"ק משום דלא הוי בעידנא חיישו דהעשת דרבים דחי ל"ת אף בעידנא דמעקר לאו לא מקיים העשה

נהגו כל יו"ט שחל מתפלל שחרית. אחר מוסף, וכן משמע בתענית [פ"ד מ"כ]: מב) ר"ל תוקעין בתפלתו. ולא קאמר "תוקע". דאין ס"ל תוקע רק כמוכחת שלא יעשה בתפלתו [תקפ"ס]. ונ"ל דלא קאמר כמי "בסמיוך הוקעין". דקמ"ל דרק בתפלת ס"ץ תוקע ולא בתפלת לחש [ולא ידע מיהו מסנין שבגיה במג"א תקי"ב]. ובשעת בתחלה תקעו הני ברכות ותקיעות שעל הסדר בתפלת שחרית, וחשבו העכו"ם שיסתלק תוקעין להתכנס למלחמה, ועמדו והרגוש. למען כשתראו כם כל זו' שעות לשעות ורעום מתפללין וקורין בתורה, תמרו בעמוסיהו פוסקים, ומיהום לתקוע [ומבאן נרמה שגם שם היו תוקעין בפיוטים בר"ה, כדי שימשוך יציאתם עד לאחר תלות כמוהו [כרמב"ם תקי"ד סק"ד] וכן רלוי לעשות]: מג) בשחר יו"ט: מד) המתפלל שחרית, קורא הלל, דזריזין מקדימין למלות. ולא תני "קורא". משום דמנהג היה שהש"ץ מקרא לצבור [כפ"ג דסוכה]: מה) ליל להביאו, או ליל לשמוע תקיעות. וה"ה לולב, רק רבותא קמ"ל בסי' ט"ז: מו) בגמל עליו גל לחבים לא יסירו, אף דטלטול דרבנן הוא: מז) עיין פירוש תלו פ"ה דביצה סי' י"ב וכו': מח) ממחבר, או שהתך בו לתקוע: מט) כגון סכין דלאו תורתה בכך: נ) כגון במגירה ושאר כלי מלאכה. ושעשה דאסור, משום דאין עשה של שופר דוחה עשה ול"ש ביו"ט לפניו בחיסור דרבנן, דכל תקון חכמים כעין דאורייתא תקון, ועשו חכמים חזוק לדבריהם כשל תורה [כתוספות פ"ד ת"ו]. מיהו ע"י עכו"ם מותר לעשות שבות, דהו"ל שבות דשבות לגורך מעה דלא גזרו [תקפ"ו]. אפשר ליטרפל להוליאו חוץ לתחום לעשות שבות [מג"א שם]: נא) ולא הו"ל כשתקן מנא: נב) שם תקע מעלמו, ואפילו בר"ה בשבת, ואפילו בשחר: נג) לומר לו שיתקע. ודוקא שלא הגיע לחנוך [עור תקפ"ח. ולרש"י ליפכא, כהגיע לחנוך מתעסקין עמו ובלא הגיע לחנוך דוקא בתוקע מעלמו] (נ). מיהו אין לחוש

(ג) ותמוה דברי הר"ב דמשמע מדבריו דריסת וסיפת מיירי במחוך ומוסך עד שם"ס. ומ"ל בכני הרב המאה"ג מהר' ברוך יצחק שליט"א דדוקא בריסתה דקטן מחלש מתעסקין ומחר"כ אין מעכבין, משקמינן כאן בהגיע לחינוך

והמתעסק. לא יצא. למה שפירש הר"ב פרק לעיל משנה ד דבעי כוונה לצאת. מקרי מתעסק כל שאינו מתכוין לתקוע תקיעה של מצוה. כדלקמן בגמרא. וממהניתן דלעיל לא שמעינן אלא דשמע תקיעה בחלום דלא מתעסק לריך כוונה. דילמא בו לאפוי במתעסק ולא ליצאי כוונה לצאת. לריכא מתני' דהכא. אלא מיהו דעו הכי והשומע מן המתעסק לא יצא קסבר דמשנה שלימה לריכא היא דהשתא תוקע עלמו לא יצא במתעסק. תע"ג דשומע ותוקע. כל שכן השומע בלבד. ועוד דהא כבר תני ליה בפירקא לעיל הם כיון לבו יצא כו'. וי"ל דהוי למימא דוקא המתעסק עלמו שאין כאן שום כוונה לצאת אינו יולא. אבל השומע מן המתעסק כיון שהוא מכוין לצאת יולא בשמיעתו. דהא עיקר מלוה בשמיעה ולא בתקיעה. דמ"ה אין מברכין לתקוע אלא לשמוע. כדלקמן בשור ניט סימן תקפ"ה. קמ"ל דלא. וממהניתן דלעיל לא שמעינן דהוי למימא הם כוון לבו דאתן אתם אפשי ממתעסק. דבמתניתין לא אתן בהדיא דבה"ג מיירי. קמ"ל הכא דבעינן נמי כוונה מבמיע: **תן שלש של שלש שלש.** כתב הר"ב לפי שאלמרו שתי תרועות במקרא ב"ה. בחדש השביעי בחלד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה דפרשת פנחס. ובחדש השביעי בחלד לחדש וגו' יום תרועה יהיה לכם דפרשת אמור. ובחדש השביעי בחלד לחדש ביום הכפורים של יובל. והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום"כ דפרשת בהר. ומ"ם הר"ב ומינן שפשוטה לאחריה. ת"ל תעבירו שופר. [דוהעברת] שופר תרועה ליהו: שעור תקיעות כשלש תרועות. פי' הר"ב שעור כל התקיעות שהם שם תקיעות. כשלש תרועות. מכוש דמרמי לה רמי מתני' ובריישא דהחדש. ומצי לה בגמרא לאתנא דידן קא מתיב לה תקיעות דכולה בבי. וזה שאמר הר"ב שעור כל התקיעות וכו'. ולפירוש הרלשון שכתב הר"ב דשיעור תרועה כשלש קולות בעלמא כל שהן. הקשה הר"ן דפלגא דידהו דהיינו קול וחלי זופר שעורא בפי. ובכהאי גוונא לא מקרי העברה. דלשון העברה דמינה ילפינן לתקיעה קול ארוך מעמט. ומפרש דתקיעות דכולהו בבי דקאמרינן תקיעות ותשעות דכולהו בבי דהשתא שעור תקיעה בתרועה ושעור תקיעות ותרועות לא לימעריך ליה למתני דפשיטא ליה דשעור של תרועות כרתשעות. ע"כ. גם לשון רש"י הכי קאמר שעור הכלשה תקיעות כשעור ג' התרועות. והרמב"ם כתב ג"כ שעור כל התקיעות כלשון הר"ב והוסיף ביאור בחבורו פ"ג שכתב שעור תרועה כמחי תקיעות. אבל יש לומר שהוא סובר כיש מפרשים שכתב הר"ב שנמלא לפירושם דשעור תקיעה לחת ד' כחות וחלי אבוה מקרי קול ארוך. וכבר פירש המגיד ושעור. שכן דעת הרמב"ם בשעור הינבא. וחולי במפני כן הוא שכתב הר"ב על פירוש דיש מפרשים דהוא מכתבר: שעור תרועה כשלש יבבות. כתב הר"ן ר"ח גורס שעור תרועה שלש יבבות ול"ג כשלש דהא תרועה עלמה שלש [יבבות] והיכי שייך למתני בשלש אלא שתפשר שלפי שפיקר יבבות בפיו [כדלקמן] קאמר דשעור תרועה כג' יבבות שאלש מיילל בפיו: יבבות. בגמרא. דתרועה מתרגמין יבבא וכתיב בחמיה דסיסרא (שופטים ה') בעד החלון נשקפה ותייבב. ולבני הפירושים שכתב הר"ב לעיל בשעור יבבא. לתרוייהו עיין יבבא יולי יולי כאדם הבוכה ומקונן קולות קלרים שמוסיס זה לזה. וזה שאמר הר"ב בפי' הבי יבבא היא שלש כחות של כל שהן ולא שכתב כשעור של שלש כחות וכו'. ולפי' זה נמי היבבא היא בקולות קלרים אלא שכופר שקול אחד קלר לאו כלום הוא ואין אדם מיבב בקול אחד בלבד אלא בג' כחות קלרות ולפיכך שעור יבבא אחת היא בג' כחות של כל שהן. כלומר שעורה ג' כחות חטופות וקלרות ומפסיק וזהו יבבא אחת. אבל שעור ג' כחות קלרות בכח ג' הוא הנקרא שבר לבני הפירושים. ומיהו לא סגי ליה בשעורה ג' כחות קלרות בלבד לצאת בה ידי חובת תרועה שהיא יבבא אחת כמו דלפירוש קמא לא סגי בכח אחד שהיא יבבא אחת. תע"ג דלא כתיב אלא תרועה דמתרגמין יבבא. ומבמע אחת. אלא ודאי סברת בעלמא. אי נמי קבלה בידם דבאחת לא סגי. אבל הוכחה מן הכתוב לא מלאתי: תקע בראשונה ומשך בשניה כשניה וכו'. שלש

יבין תפארת ישראל בועז

לחזק שיולאו המתעסק בר"ה. דהכא המתעסק לא עדיף כל כך כמקיים המלוה בעלמה [לעיל י"ם]. וקיי"ל דציו"ט תפילו בבציו לחזוק מותר להתעסק בו. ולהט"ז תפילו גדול מוהר לתקוע לאחר שיצא כבר [תקכ"ו]. רק יתקע תשר"ת שלש: נד) שאינו מתכוין לצאת: נה) תע"ג דהשומע התכוין לצאת: נו) ג' יבבות, יבבא ג' למלכיות, ויבבא ג' לזכרונות, וכבא ג' לשופרות: נז) ר"ל כל יבבא הוא תקיעה תרועה תקיעה. דבתורה לא נזכרו רק ג' תרועות, וקיי"ל דכל תרועה, תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה: נח) ר"ל שיעור ג' תקיעות דמשנה כג' תרועות: וממילא ידעינן דג' תקיעות מחרונות כדלשנות, דהמשך כל תקיעה כתרועה: נט) בהא מספקינן, אי תרועה אחת הוי"ל ג' קולות, וכל אחת בהמשך מעט, כשבריס שלנו. או אם הוי ג' קולות קלרים בתרועה שלנו. או שהיא שלימה יחד. לכאי קיי"ל להקוע ג' פעמים תשר"ת, וג"ם הש"ת, צ"ם תר"ת: ם) ר"ל תקיעה דמשנה

והמתעסק כו' והשומע מיי' פ"ב מה"ש סמ"ע סמ"ג עשין ח', יוחנמי ביכורים פ"ג ה"ח: ט סדר תקיעות. ג"ג ע"ג מיי' פ"ג מה' שופר כ"מ סוג"ב טוש"ע סי' תקצ"ג סעיף ג': שיעור תקיעה כו' שיעור תרועה. מיי' שם ה"ד סוג"ב שם כביי ג': תקע בראשונה. כיי ע"ם כ"מ ע"ם יוחנמי כאן פ"ג ה"ב:

שנויי נוסחאות

והמתעסק. בד"ב ומתעסק. ט שלש שלש (שלם). בכי"מ לי ליתא. ועי' מלחים. בשלש תרועות. במכדונים וכי"ק וכמכי"ל בדי שלש תרועות וכן בסמוך בדי שלש יבבות וכ"ה בכי"ף

אור גדול

פרק ד ח במשנה והמתעסק לא יצא. עיין בתוי"ם ובכמרא מוכח דאף לם"ד תוקע לשיר יצא אם"ה מתעסק לא יצא ועיין בר"ן דכתב המתעסק גרע משום דבמתעסק גרע משום דמבוין למצוה אחרת דהיינו לחנך את הת"נוקות ומש"ה אף אי מצוות אינן צריכות כוונה אם"ה בשמבוין למצוה אחרת גרע יעושה"ם. וכאורה הי' נראה לי להביא ראי' ליה מסוכה (מ"ד א') דאמר רבא דאדם יוצא י"ח בערבה שבלולב ואמר לי' אביי דההיא משום לולב הוא דנקיט לה והדר בי רבא יש"ש ולבאורה קשה דהא אביי ורבא גופייהו ס"ל בר ה נדף כ"ט) דמצוות אי"צ כוונה. וע"כ א' משתי אלה או דרק אליבא דמ"ד אי"צ כוונה אלמלו אבל הם לגבי שייהו ס"ל דצריך כוונה. ובמ"ש הר"ן בסמ"ג לשיטת הרי"ף. אי דעכ"פ במבוין למצוה אדרת נרע. ובמ"ש הר"ן הבא. והיא ראי' נכונה לבאורה. ואפשר דיש לדחות דשאני התם דמצית ערבה הוא זכר למקדש. וא"כ ביון דשום לולב הוא ליכא זכר כלל ומש"ה אינו מקיים המצוה כלל:

כדרכה. ומכך בשניה. תקיעה שלאחר התרועה מכך בשתים ללמדך בה ידי שתים שהיה צריך לעשות זו לאחר זו פשוטה שלאחריה המלכיות ופשוטה שלפניה לזכרונות: אין בידו אלא אחת. דלפשוטי תקיעה אחת לשתים לא מפסקינן: מי שברך. התפלל תפלת המוספין וכיוצא ט' ברכות: כשם ששי"צ חייב. בין בברכות של ר"ה בין בתפלות של כל השנה. וחיובו יותר חלת בתפלה שמתפלל הוא בעלמו כך כל יחיד ויחיד מכוין ויודע להתפלל לחיבו יוצא ידי חובתו. חלת בתפלת עלמו. בין בר"ה. בין בשאר כל ימות השנה. ולין ש"ץ יורד לפני התיבה חלת להוציא את שחיבו בכך: ש"צ מוציא את הרבים ידי חובתם. בין בכך בין שחיבו בכך. בין בברכות של ר"ה. בין בתפלות של כל השנה. ולמה נצטוו מתפללין בלחש כדי להסדיר שלית נצטוו את תפלתו. והלכה כתכמים בברכות של כל השנה שחין ש"ץ מוליא חלת את שחיבו בכך. חבל בברכות של ר"ה ושל יוה"כ שכל יוכל שהן ט' ברכות תרוכות וחין הכל בקיחין בהן. הלכה כר"ג שכשם שמוליא את שחיבו בכך כך מוליא לת הבכך:

נשלמה מסכת ראש השנה

סליק מסכת ראש השנה

אמשך בשניה כשתים(פא). אין בידו אלא אחת(פב). מי שברך(פג) ואחר כך נתמנה לופ(פד) שופר. תוקע. ומריע. ותוקע. שלשפעמים(פה). כשם ששליח צבור חייב(פו). כך כל יחיד ויחיד חייב(פז). רבן גמליאל אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן(פח):

ספוסקים דכמתומר ובתורתך כתוב לחמר דילה ונוסח הברכה היכ מטבתם לחומרה כל כך בתרוכה. ושוד יש לומר דקתי לתיפת יחיד שבירך וחת"כ כתמנה לו שופר כו': חין בידו חלת חחת. היינו תקיעה שלחריה. ולת כי"מ דהיינו תקיעה דתשונה ודמ"ה לתטרין למתני תקע ברחשונה דחמתי לת תעלה לו לתקיעה חחת דהת כונת מוסף תקיעה היתה ט'. חלת לתקיעה חחרונה של סיומן העבר עליה לו ודקתני תקע ברחשונה כתבתי לעיל. הר"ן: נחמנה. מפורש בתוספתא ד' פ"ז דשניעית: תוקע ומריע ותוקע ג"פ. תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכיות. וכן בשביל זכרונות. וכן בשביל שופרות. רש"י: בך כל יחיד ויחיד חייב. כתב הר"ב ולין ש"ץ יורד לפני התיבה. חלת להוליא את שחיבו בכך. חלת"ג דכל עבדים הם זה לזה ומה"ט מוליא זה את זה בברכת המזון כמ"ש בס"פ דלעיל. הת תניא בגמ' דתכח בפיסקא דמי שבירך וכו'. יחיד שלח בירך חין חבירו מברך עליו. ופעמת כתב הר"ן בשם ירושלמי משום דתפלה מסתבר שיהח כל לחד מבקש רחמים על עלמו [ויפסק ההלכה שכתב הר"ב. גמרת]: סליקא לה מסכת ראש השנה

יכין — תפארת ישראל — יכין

רתשונה תקע כדרכה: סא) ר"ל תקיעה שלאחר התרועה מסכה כשיעור ג' תקיעות לפי שיעור התקיעה שתקע ברחשונה, ונהכוין כדי לעלות בזה נמי יד"ח תקיעה רחשונה של בבא ג': סב) ר"ל דילה רק ידי הפשוטה לתיבה של בבא ג', ולת יד"ח פשוטה קמת של בבא ג'. והל דקא "תקע ברחשונה" רבותא קמ"ל, דתע"ג דע"י כמשך רחשונה ניכר שמסיך בשניה כך, מ"מ לת מהני: סג) התפלל מוסף: סד) מזמן לו. כמו ויתן ה' דג: סה) לף שלת התקין על סדר הברכות, ילת: סו) להתפלל שמנה עשרה כל השנה: סז) והכלה הש"ץ בקול, הוה רק לחוליח שחינו בקי: סח) ולכור מתפללין בלחש תחילה, כדי שביני ביני יסדר הש"ץ תפלתו: וקי"ל כש"ך [קכ"ד]. ולף דבברכת מלות לף שילת ככר מוליח לחריה יד"ח [כפמ"נ]. ככה בתפלה שלני, דמסתבר שיתפלל כל ג' על עלמו: כלינ מסכת ר"ה

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ד'

פרק ד' מ"א, ב', ג', ד'. יו"ט של ר"ה שהל להיות בשבת אין תוקעין בשופר ואסור לטלטלו אלא לצורך גופו ומקומו וביו"ט אסור להשתמש בו כלל דהוקצה למצוחו. ורק במקדש היו תוקעין בשבת ובירושלים למד"מ היו גם כן תוקעין דירושלים בכלל מקדש, ודוקא בזמן שחסנהדרין יושבין, דהיינו קד חצות ואפילו שלא בפני בית דין, ולרש"י מקדש דוקא אבל בירושלים לא היו תוקעין, ולאחר תקנת ר' יוחנן בן זכאי היו תוקעין בכל מקום שיש בית דין של ג', ודוקא בפני בית דין כדי שיהיו נזהרים מלהוציא לרה"ר, ואמרו על הרי"ף שהיה תוקע בשבת בבית דין ד"ל דסה דהתקין ריב"ז בבל מקום שיש שם בית דין ל"ד סנהדרין, אלא בית דין מופלג וגדול בדורו, ולא נהגו כן תלמידיו אחריו, ד"ל דבית דין היינו סנהדרי קטנה של כ"ג, ואין קיימא לן דבכל נוונא אסור וכמ"ש. מעלת ירושלים על יבנה לאחר שהוקבע שם משוב סנהדרין גדולה מריב"ז אחר חורבן בית המקדש, עי' מ"ב. תקנת ריב"ז בנשילת לולב שבעה זכר למקדש, ושיהא יום הנפת העומר ט"ו ניסן קלו אסור בחדש, עי' מ"ג, ותקנתו שיהיו מקבלין עדות החודש אף לאחר המנחה דהיינו זמן הקרבת תמיד בין ערבים, ושיהיו עדות החודש אינן צריכין לילך למקום ראש בית דין אלא למקום הסנהדרין, עי' ס"ה: כ"ה, ו', ז', ט'. סדר ברכות שמונה עשרה דמוסף בראש השנה אבות גבורות וקדושה חשם וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע תשר"ת, זכרונות ותוקע תשר"ת, שופרות ותוקע תשר"ת, ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים. ואומר במלכיות ג' פסוקים מתורה וג' מכתובים וג' מנביאים וא' מתורה שנזכר בהם מלכות, וכן באופן זה בזכרונות י' פסוקים שנזכר בהם זכרון, וכן בשופרות י"פסוקים דשופרות, וא"א פסוק במלכיות ולא בזכרונות ולא בשופרות של תורעניות ישראל. וא"א פסוק זכרונות דיחיד. ואף על פי דבתחילה תקנו הש' ברכות והתקיעות שעל הסדר בתפלת שחרית, כך כל יחיד. פי' יהושפי נכתוב פ"ג ה"ב ופי' בל"ן: ש"צ מוציא. יהונלפי שם פ"ד ה"ו מי"ו פ"ח מה' תפלה ה"ב מוס"פ מי' קכ"ו מציף מ' ומור תו"ח פ"ו מקי"ת.

שנויי נוסחאות

התקיעותריע ותוקע שלש פעמים: שמונ"פ ובמכני"ל תוקע ומריע ותוקע תוקע ומריע ותוקע שלשה פעמים; וכ"כ בכי"ק (וכה מריע בג' כפעמים), רבן גמליאל. בכי"מ מ' ר"ש בן גמליאל וכ"כ בהו"ז הל' ק"ש ס' ס' ועי' בגמ'.

תוספת חדשים

מ הר"ב ד"ח ש"ץ מוליח כו' והלכה כתכמים כו' וכ"פ בס"ע ורח"ת ס' קכ"ד ובעור תורת מ' ס' קי"ב.

אור גדול

מבמשנה בשם ששליח צבור חייב כו'. עיין או"ח (סי' קכ"ד סעי' ד') בהגה שבל חשם צריך לעמור בשעה שחש"ץ חוזר התפלה. ויעויין בד"מ שכתב זה בשם הגהות מנרנים שהביא קצת ראיה. ולפענ"ד נראה ראיות מבוארות להיפך. יעויין יומא (פ"ז ב') דאמר בר המדורי הי קאמינא קמי' דשמואל יהוי יתיב כי סמא ש"ץ ואמר אבל אנהנו חמאנו קם מיקם כו' א"ב מבואר להדיא דיתיב בעת חזרת הש"ץ. וכן מבואר להדיא בירוי (סוף ר"ה) ר"ח ור"ו הוו יתיבין תמן בתקיעתא מן דמצלין את צלותא ר"ח כו' יעישה"ם. ויעויין בר"ן ובסלתסות (סוף ר"ה) מה שביארו על הירוי הלו. א"ב מבואר להדיא דאינו יתבי בעת חזרת הש"ץ. ויעויין רז"ה (סוף ר"ה) דכתב לפרש דתקיעות דמשוש הוא שעל סדר התפלה ואף שהוא סעומר לש"ץ מ"מ לכל העם הוא מיושב יעישה"ם מבואר ג"כ דסותר לישב בחזרת הש"ץ. ולכל הראשונים ד פ י ר ש ו תקיעות דסעומר על סדר התפלה, עב"ל לא תקשי. לא מיבעי' לפירוש הערוך דבעת תפלת הלחש תוקעין משום דא"ש. ואף לפירוש הראשונים דבעת חזרת הש"ץ קרי סעומר מ"מ ל"ל משום ד ה צ ב ו ר צריכין לעמוד ב ע ת התקיעות או רוב העיקר שעל סדר הברכות. ועוד לפמ"ש הרמב"ן במלחמות א"ב הנהגו חי' להתפלל ש ב ע ובמלכיות י כ י ו נ ו ת שופרות

---

* עי' מג"א סי' תקל"ג ס"ק ד' ול"ע. בתשר"ת

שופרות לצאת מש"ץ יעשה"ם ברי"ח ורמב"ן (סוף ר"ה) א"כ שפיר צריכין לעמוד כ יוץ דיוצאין מן הש"ץ משום שומע כעונה א"כ שפיר צריכין להיות בעמידה, חן אמת דמירי (סוף ר"ת) הנ"ל נראת דאף היכא דיוצאין מן הש"ץ אין צריכין לעמוד. דהא ר"ז הוי סבר דיוצאין מן הש"ץ ואפ"ה הוי יחיד, אמנם דבר זה צ"ע והוא נגד הסברא בין דיוצא בזה א"כ הוא כאלו מתפלל בעצמו וכעונה מש, והירו הנ"ל יש לדחות קצת. ויש לעיין, עכ"פ היכא ד"ל צ א והתפלל בעצמו מבואר מכל חני ראיות הנ"ל דאי"צ לעמוד. ויעוי' ר"ן פ"ק דיומא דהוכיח מהא דתם בעת וחירו הש"ץ מכלל דגם הציבור צריכין לומר חווידוי עם הש"ץ, ומבואר דהיכא דאי"צ לומר עם הש"ץ אי"צ לעמוד. ואולי גם המנחגים לא כתב זה אלא לחומרא בעלמא:

כתשר"ת שיעור תקיעה (כשלש תרועות) [כתרועה] שכל תרועה כולל תרועה שלנו שהיא יבבות ושברים, ובסימן תש"ת שיעור תקיעה כשלש שברים, ובתר"ת בשיעור ג' יבבות בעלמא. ואם מאריך הרבה בכל תקיעה אין לחוש, שאין לה שיעור למעלה, שיעור תרועה בג' יבבות ני"ם שכל התרועה מורכבת מג' בוחות בעלמא כל שהוא, ויש ספרשים שכל אחר מג' קולות הקצרות שמורכבת מהם התרועה בל קול וקול בפרם יהיה בשיעור ג' יבבות מורמיטן, ולפי זה יהיה כל התרועה בכלל בשיעור ט' מורמיטן, ולצאת ידי כל הדיעות יאריך בתקיעות לתשר"ת בשיעור ח"י בוחות דשיעור תקיעה בתרועה, ותרתועה לי"ט ב' בשיעור ט' מורמיטן וכן שברים שנקרא נם בן תרועה, ובסי' תש"ת ותר"ת, יאריך לבל הפחות בתקיעה בשיעור ט' בוחות דבוה יוצא לכולי עלמא דמותר להאריך בתקיעה אפילו יותר מבשיעור וכש"ש, ונם יזהר לבתחילה בתש"ת שיקצר בכל שבר, שלא יהיה בשיעור ט' בוחות, שאז יצא מבלל שבר והוי תקיעה ונם יזהר שיעשה בתרועה בשיעור ט' בוחות, וכל קולות השופר צריכין שיהיו בשלימות בנשימה אחת דתרועה כתיב ולא תרועות ואם מפסק ביניהם אין כאן תרועה שלימה וכן התקיעות, ולכן צריך ליזהר שיעשה הנ' שברים בנשימה אחת, ראף על נב דהשברים הם קולות מופסקים, אין הכונה שיפסיק בין שבר לחבירו אלא הכונה שיהא ניכר שבל שבר הוא בפני עצמו ולא תבופי' יחד בתרועה. ולעניו תשר"ת דהשבינן חש"ת לתרועה יש פלוגתא אם יעשה הש"ת בנשימה אחת או לא, ולכן בתקיעות דמיושב שלפני השמ"ע יקרא הסקרא לפני התוקע סדר התקיעות שברים תרועה בפעם א', שיזהר

עי"ז התוקע להקע אותם בנשימה אחת, ובתקיעות דמעומד דהיינו שבשמונה עשרה יפסיק הסקרא קצת בין שברים לתרועה לסימן שיתקע אותן התוקע בב' נשימות, אך אפור לשהות יותר מבדי נשימה ביניהן). תקע התקיעה שאחר התרועה כגון בסוף בבא א' של תר"ת ומשך אותה כשיעור ב' תקיעות לפי שיעור התקיעה שתקע בתחילת הבבא ו', כדי שתעלה התקיעה עתה לב' לסוף הבבא שגמר ולתחלת הבבא ב' שאחריה לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה א', וכן חיין בהאריך בתקיעה אחרונה של תשר"ת בשיעור ב' תקיעות כדי שתעלה לשם תקיעה אחרונה של סימן תשר"ת, ולראשונה של סימן תש"ת, לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה אחת, וליש אומרים בשם הירושלמי אפילו בשביל א' לא עלתה לו, מיהא בתקע תקיעה אחת בין ב' סדרים והתנה שאיזה מן הסדרים הוא הנכון תעלה לו אותה התקיעה יצא. אפ"י שלבתחילה יתקעו בציבור התקיעות דמעומד על סדר הברכות דמלכיות וברונות ושופרות, מכמ"ק בדיעבד שהתפללו קודם שתקעו שלא היה להם שופר עד אחר כך יצאו, אף על נב דבברכת המצות אף שיצא בבר מוציא אחרים יד"ח מכמ"ק בתפלה שאני, ויתפלל כל יחיד ויחיד תפלה בלחש בפ"ע ובנתיים יסדר הש"ץ תפילתו ויתפלל או בקו"ר להוציא שאינו בקי. ואפילו בכולם התפללו וכולם בקיאים אף על פי כן יחד ש"ץ וחוזר להתפלל, לקיים תקנת חז"ל: מ"ח. שופר של ראש השנה אין מחללין עליו יום טוב אפילו בדבר שיש בו משום שבות ואם נפל עליו גל אבנים אסור למלמל האבנים כדי ליטלו, מיהא על ידי עכו"ם מותר לעשות שבות דדבנן דאמירה לעכו"ם שבות ושבות דשבות במקום מצוה ל"נ:

נשלמה מסכת ראש השנה

כין תפארת ישראל יכין

פ"א א) עמר מביב הרום בתתה נבור. ונקרא נבורות. משום דהנסם, ג' מנבורות הקב"ם הוא. ולא קאמר זוברין. דקמ"ל דאין להזכיר משיב הרוח עד שסכרית השמש והזכיר אח הלבור לאמרו כמ"ש בירושלמי [וב"ב אין פוסקין מלומר מביב הרוח בפסח, עד שיתחיל שאח ככר שמעו בשפק סע"ך מלאמרו במוסף (ק"ד)]. ומ"ל, דזוברין סוס ממעמ כלב [כמגילה י"ח ע']. ומילפ"ק מפסחים (ק"ו ע') דלאמרינן זכריהו על פיון. ל"ל דהחם אחרי, מדכתיב נקדשו, הייט בקידם בתפילה, וכן לאמרינן בתשרי [שם] ב) בשחריים יום ע' של סוסים. דכתב נדוני על הנשמים, ובשחריים נומלין הלוחב נרחות על הנשמים: ג) ר"ל בשעריב שקוסס בתיני עלרת [שם] דכ"ב ד"ה מצות. ומשחמא ר' יסוסף דשעה כרבי יסוסב דבריימא פ"ל. אבל ת"ל דפליג, ור' יסוסף דשחניתין משחרית דבשיני קאמר וכדשמעם לכחולם מלקמן [ד"ב ע']. דקאמר סי ר' יסוסב וכו'. ליחא, דברי גשמים כתב שימן קלוס עדיין בו'. ותי"ל דבשחרית של ת' קאמר. זה

ציונים תוספת יום טוב **מאומתי פרק א תענית** ר"ע מברטנורה

כשהשלים דברו על המועדים האמורים בתורה חזר לדבר על זמני התעניות הנזכרים בספרי הנבואה והם הצומות שתקנו הנביאים ומידר אחר כך ענין תעניות. הרמב"ם:

מסכת תענית

פרק א מאימתי מזכירין גבורת גשמים». רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג». רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג. אמר לו רבי יהושע. הואיל ואין

פרק א **מאימתי** מזכירין גבורות גשמים. כתב הר"ב לתירי דתנא במסכת ר"ה דסליק מיניה ובמג כו'. דמדקתני מחימתי מכלל דפשימא ליה לחיציס להזכיר וסיכא חזק. תנא לחירי וכו' כדלימא בגמרא. ומיהו במ"ב פ"ה דברכות דתנן התם מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים. לא מני תנא למתני מחימתי דהי מהתם ס"ח דתין זמן קבוע. תנא לעולם מזכירין כמו תחיית המתים. תכל בר"ה דתנן ובמג נידונין על המים. ותורחת דמלחה לרעות לפני שלה כדלקמן. לכך בדיק עד הכח. תוספת: מזבירין. דקרי ליה בלשון הזכרה מפורש במשנה ב' פ"ה דברכות. ומילחא תני זוברין וקתני מזכירין וכדדייק הר"ן גבי הנני מתקע. במשנה ז' פ"ד דר"ה. ל"ל דלחמעיט הא דירושלמי מהביאו הרא"ם והטור סימן קי"ל. לחסור להזכיר עד שיזכיר ש"ץ פי' לחסור להזכיר עד שיבריז ש"ץ משיב הרוח וכו'. כדי שלא יהא דבר מעורב ביניהם פ"ב. ולהכי תני מזכירין שכל ב"ש ומ"ש מזכיר אל הלבור כדי שיזכירו בתפלתן. ועיין במשנה ב': גבורות גשמים. כתב הר"ב לפי שהגשמים תחת מגבורותיו כו'. מפורש יפה בפ"ה דברכות: רבי אליעזר אומר מיו"ט הראשון של חג. מפרש בגמ' דמלובב קא גמר לה שבת לרעות על המים ומתחילין לנשלו מיו"ט הראשון של חג הלבך בתפלת יובר נמי של יו"ט הראשון מזכירין גבורות גשמים. ומיהו מלורחת לא מתחילין בהם שלין מתחילין ליטול לח בלובב בלילה ול"ל דלא לחבפה לן להפסיק בהבדוה דמשיב בין נאולה לתפלה כיון דלורך תפלה היא: רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג. כתב הר"ב והלבה כרבי יהושע ועיין

פ"א א מאומתי, ג' פ"ת:

שנויי נוסחאות

פ"א א מאימתי. נכי"מ ג' מאמתי נמטיי מסחאות שני נאחר זרעים (שלא נדפסו) נדיוק ברכות מתנחי הדבריסהלה: מאימתי. נכי"ם מאמתי ענלי יו"ד וכיל חמוסי סוכיות מאמתי) וכ"ם נמש' שנם פי' כרע"נ ד"ל וכש' הסנלחה, ובעיוך (ערך מכי) יהשוסב מאמתי לימו משוכח שנות כמו וכלחיהסעל החרץ וחנלח"ם מנית דבני כעיוך נלשון זה ומתן דנרים מלחתי כו'). (נבורת נשמים). וכ"ם נרי"ף ד"ו (רם"ל) ונש"י ינינו נרכוס; נד"ל וכיי"ם ונמנ"נ וכמנ"ב"נבורות; נגליון כי"מ ג' ..נשמים בתחיית המתים, וכמ לפי הס"ד בגמ' הוא מיוחר חולם נפי המסקנא דקחני מנית דתנן ובמג כו' לשון יפר הוא (ת"ם).. מיום ראשון (ראשון.בד"ב ליתא. ר' יהושע נמנ"ב ור".. האחרון (של חג. נכי"ק וכי"מ ג' וכמנ"ב ליתא. אמר (לו) ר"י. במשנתו"ם וכי"ק וכי"מ ג' וכמנ"ב ליתא. הואיל ואין

תוספת חדשים

פ"א א ת"ש ר"ח מזכירין כו' ולמני כו' כדי שיזכירו כו' עכ"ל ול"נ דסיכוחו דיבוקש זכרו לדוכו לעוכה למעלה לפי שח"ת נשחול עד ג' ת"ת חכון כדלקמן ולכך מזכירין לעוכה נשעת הדין וזכה מיוסב גם נפי ד' נכ"ם

אם כן. תהא לומר מזכירין. תפ"ה שחלין שואלין הואיל ומשמע בעונתו. תפילו בקיץ יזכירו ומה תהא נותן סימן מיו"ט רחמן. והלכה כרבי יהושע: ב אין שואלין את הגשמים. היינו אין מזכירין את הגשמים. תלא כמוך לגשמים. דהיינו יום ח' של חג דמן החג ואילך זמן גשמים הוא ושמחת כרבי יהושע. פ"ה רבי לעזר ורבי יהושע דפליגי לעיל בהזכרת גשמים. מודים הם לענין שהלה. דהיינו לומר וחן על ומשר. שחין שואלין לותן תלא כמוך לגשם דהיינו בג' במרחשון או בז' בו. כדמפרש תמלי לקמן במתניתין: תאחרון. המתפלל תפלת מוסף מזכיר מוריד הגשם: והראשון. המתפלל תפלת

הגשמים אלא °סימן קללה בחגו למה מזכיר. אמר לו רבי אליעזר. אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתה°. אמר לו. אם כן לעולם יהא מזכיר°: ב אין שואלין את הגשמים°. אלא כמוך לגשמים°. רבי יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג. האחרון° מזכיר. הראשון° אינו מזכיר. ביום טוב הראשון של פסח הראשון מזכיר. האחרון אינו מזכיר°. עד אימתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר° עד שיעבור הפסח°. רבי מאיר אומר עד שיצא ניסן.

ועיין בתוספה דלקמן: אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר. פירש"י לא אמרתי לשאול על הגשמים בחג כגון וחן על ומטר. אלא להזכיר שמתחיל להזכיר בחג גבורות על מקום שמוליך גשמים בעונתן כלומר בזמן: משיב הרוח וכו' בעונתו. כשם שתחיית המתים מזכיר כל השנה כולה ואינה אלא בזמנה. ורבי יהושע אומר לך. בשלמא תחיית המתים מזכיר דכולה יומא זמניה הוא. אלא גשמים התכן סוף פירקין יליף ניסן וירדו גשמים סימן קללה. גמרא: אמר לו ח"כ לעולם יהא מזכיר. ורבי לעזר סבירא ליה כבריתא בגמרא. דאם בא להזכיר כל השנה כולה מזכיר דלעולם בעונתו ממטר. מיהו עד השתא לא רמי עליה תובא. אבל ביו"ט הראשון תובא לרגום לפני שאלה. שכל הבא לבקש מקדים ומרגה. תוספתא: ב אין שואלין כו'. פי' הר"ב היינו לתן מזכירין כו'. ושמחת כרבי יהושע. ות"ב רבי יהודה אחת ופלוג. וכדשמעת מלישנא דר"י לומר ובגמרא נמי מוכח דרבי יהושע ור' יהודה לא לחמרו דבר לחד דלחמרין רבי יהושע היה דלחמר משפט הגחתו של עולב שתין מבריחין עליו עוד ולא לחמרין וכרבי יהודה. ומו בגמ' לעיל דף ג' ע"ח לחיתה בהדיה דר"י דלחמר החחרון מזכיר לא לחתה כרבי יהושע דלחמר מיו"ט החחרון הוא מזכיר. וקשיא ר"ב לחדר"ב דבמתניתין לעיל פי' דהלכה כרבי יהושע. ולפשר דלעיל לא פסק כרבי יהושע תלא לגבי ר"ת. והרמב"ם נמי כתב הלכה כתרוויהו ומפרש למתניתין שמוך לגשמים היא תפלת מוסף כו' כמו שביאר רבי יהודה. ותפ"ה שהלשון ר"י לומר לא קשיא דטובא משכחן דכוותיה ולא פליג כמ"ש בתשנה ה' פ"ג דתכוליס מ"מ בגמרא לחתה בהדיה דמוקים להך ליתא כרבי יהושע. ולר' יהושע ורבי יהודה לא לחמרו לבר לחמר: העובר לפני התיבה כו'. משום שחין מזכיר תלא עד שיכריע הש"ץ להכי חני העובר כו'. וכן מזכיר יחיד. כ"כ הרמ"ם. וכתב הר"ן דבפסח תלא תלי בש"ץ ה"ל למתני במוסף [זוכרין] תלא לחידי וכו'. ת"ש דחלי נמי בש"ץ להכריע הטל. ומיהו לכון מזכירין לעיל הטעי בלשון רבים כבר מיומב במה שכתבתי שם ותדע דהא תו בכולה מתניתין לעיל הני נמי בלשון יחיד: האחרון מזכיר. פי' הר"ב המתפלל מוסף שמהנים היה העובר לפני התיבה בתפלת מוסף ליו לוחו שעבר בשחרית. כמ"ש ב"י סימן ק"ד וכבר כתבתי כן בשם הר"ן בשמעה ז' פ"ד ד"ה.וקלת ים לדקדק לחמי קרי ליה החם השני והכא קרי ליה החחרון. וכתבו התוס' והרא"ש ובירושלמי קאמר לחתי ליו מזכיר מתורתא פירוש בתפלת שחרית. ומשני לית תמן כל שמא ומשלת זה מזכיר וזה ליו מזכיר ויהא לגודות לגודות. ולדכרו בשפרא פירוש ובתפלת שחרית. ומשני דהוו שבני מדכרי ליה מדלותרתא. ולשנה הבחה יזכירו נם מבערב: הראשון ליו מזכיר. פירש הר"ב ליו מזכיר גשם תלא טל. וכ"כ הרמב"ם. לחבל לומר ומוריד הטל. וזה כמנהג בני ספרד שהזכיר הטור בסימן ק"ד שנוהגים להזכיר בימות החמה משיב הרוח ומוריד הטל: האחרון ליו מזכיר. ירושלמי מ"ט דר"י בהזכיר הטור בסימן ק"ד שנוהגים להזכיר בימות החמה משיב הרוח ומוריד הטל: האחרון ליו מזכיר. ירושלמי מ"ט דר"י כדי שילא המוטדות בטל מפני שהטל סימן יפה לעולם. ויזכיר מבערב וכו' כדלעיל: עד שיעבור הפסח. לפשר לי לומר שעובר

דכיון

י כ י ן תפארת ישראל ב ועז

ליו לחתרון של חג. ותו דסרי לחמר להזכיר עד שיכריע ש"ץ כמ"ש בירושלמי, ותיך יפסיק בשחרית בין גאולה לתפלה. ותת"ל הרי ר"ת דקחמר ביום ג' דכוכות מזכיר, ומלוש נשר לה, ת"ב ודחי לו דפליג לחך דירושלמי דלחמר להזכיר קודם הזכרות הש"ץ, לו דש"ל דלעיך רגיש מותר להפסיק בין גאולה לתפלה. ות"ב ר' יוסנ נמי לפשר דפליג בירושלמי כר"ת. ליתת, דר"ת לפשר דש"ל דכמוסף של יום ג' מתחיל להזכיר, חבל רבי יהושע לו ס"ל דכמוסף של שמיני עלרת מתחיל להזכיר ב"ש פייגו כר' יודת, וכ"ש קחמרינן דר' יודת פליג חר' יהושע דמתניתין. ותו הרי ע"ב ל"ל דלר' יהושע כשהגיע בל ב"ש מתחיל להזכיר, דשרי כל שיקרו עשמו של רבי יהושע שפתר דבריו ל"ת, טוח משום דגשמים כתב סימן קללה, ושרי גם כשהגיע בל ע"ש תו לימן קללה. תפ"ב כדחמרן]: ד) כשוכה שם"ב: ה) ר"ל לח לחמרתי שיתפלל על הגשמים בתב לומר וחן על ומטר רק לחמרתי שיזכיר לח שים כח ביד ה' להוריד גשמים, משום דלח זמן גשמים: ו) לפילו בקיץ. לפשר שיוריד גשמים בנפיליתו יש, מלמזכירין מדם יום בלילה מפ"ש [כבכוכות י"ת ב']/תלא הכהא שחני סימן קללה בקיץ. ור"ת פ"ל דבחמת בכל השנה כח דולה להזכיר מזכיר רק קודם שיתחל הגשמים מובה ל' לרגות על הגשמים כמו שמרלה בזמן ההוח בלולב: ז)לומר וחן על ומטר: ח) ר"ל לף דפליני רבי לעיזר ור"י בהזכרת משיב הרוח, עכ"פ בכתלה מוח דמינה רק בזמן רביעה המפורש לקמן [במ"ג] (א): ט) המתפלל תפלת מוסף: י) המתפלל תפלת שחרית: יא) וכיני קי"ל [ת"ת ק"ד]. מיהו בתפלה לחם יחמרו הלבור משיב הרוח בחוסף שמיני עלרת ובמוסף פשח: יב) כמו שמתחיל מפה"ר בחתרון דכוכות, כך יסיים

בחתרון

ראשון לציון

פ"א ב חי"ם ד"ח העובר לפני התיבה כו' וכתב הר"ן דנשתה כו' עיין היטב בהר"ן:

תוספת רע"א

פרק א במשנה נאות אז סימן קללה בחג. אף דכל שהוא נבוה מחות טב אמה יכול לקשות סובה קבוע בתחיאות של ברול (כמ"ש התי"ם ריש סובה) וא"כ כאי קללה איכא הא יכול לקבוע התכך במסברים שלא ירדו גשמים בסובה. ואפילו את"ל דאסור משום גזרת תקרה (בההיא דפ"א מ"ו דסוכה פ"ם כיון דלא אסור אלא מדרבנן ל"ש לומר דתני סימן קללה ולענ"ד ביאור דבריהם דמ"ם יכול לקבוע בתשמורות ויהיה יוצא עכ"פ ידי סיבה דאורייתא. ואף די"ל דבפי"ם דעדיין לא ירדו גשמים

תוספת חדשים

דר"ם מכנה ו' לין מזכירין זכרון של פורענות פי' דלתתי"ט לח ניחיב שם וכן ליתת בגמרא בר"ם תמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה: (מהוהי"ת ז"ל):

ב בתי"ם ד"ח והאחרון מזכיר ט', ומתני דסח סכלי כו', ויש עוד טעם בירושלמי שביאו הרמ"ם בשם כי תני נ"ר פדת לסור ליתיד להזכיר עד שיזכיר ש"ץ פיזום שלריך שיתחיל בש"ץ קודם התפלה מפיב הרוח ונקול כס וזה ל"ל בגמרא שלריך לסמוך גאולה לתפלה

ציונים

ב אין שואלין. ני פ"ם: העובר ט' ביו"ם הראשון. מיי' פ"ב מפלה הל' ה"ו סמ"ג בתין י"ם סוע"ם פתי"ם פי' פ"ד ס"ם: עד אימתי. פ' ב"ל ד' ס"ב יהבלתי נזליס פרק מי ס"ה:

שנויי נוסחאות

הגשמים אלא סימן קללה. בכי"מ כ' עכי מאחר שהגשמים סימן.. וכ"ם בפסקי ר"ד, וכ"ם נפי' רביט גלשוס (וכם ליתת); במסדט"ם וכ"ק..גשמים סימן ברכה וכ"ם בכי"מ מ' ומכ"ל (והכם הגשמים). למה סובים. בד"ב וכ"ק וכמ"ב וכמ"ל למח חוא.. אמר (לא) ר"א. בד"ב ליתת. אף אני לא אמרתי לשאול אלא (להזכיר). בכי"מ מ' ליתת וכן ליתת בכ"מ כ' (וכם ליתת נם למלי לשאול); במדט"ם וכ"ק וכמ"ל אף חוא אינו אומר אלא משיב מ' וכ"ם בגמ' ד' פ"ו. בעונתה. בכי"מ מ' בעתו. אמר לו א"ב. בכי"מ כ' א"ל ר' יהושע. ; בד"ב וכ"ק וכמ"ל וכגמ' ד' פיזו אומרו לו.. יהא מזכיר. בכי"מ מ' חוא מזכיר. ב (את הגשמים). בד"ב וכ"ק ליתת. רבי יהודה אומר. בכי"מ כ' ר"י אומר משום בן בתירת ולקמן בגמ' (ג' מ') וזו סח דתניא ר"י אומר משום בן בתירה כוגס בכי"מ כ' דתנן. ביו"ט האחרון של חג האחרון מזכיר. בכי"ם ביו"ם האחרון מזכיר. ומסיון דמסכת הוא. הראשון אינו. בד"ב וכ"ק וכי"מ כ' וכמ"ל האראשון.. וכן בסמוך והאחרון (וכ"ם בסמוך גם בכי"מ מ') רק בד"ב ואחרון. עד אימתי. במ"ב עד פתי (את הגשמים). בכי"ק וכמ"ל ליתת. שיעבור. תפסח. בכי"מ מ' משיעבור את הפסח. רבי מאיר. בכי"מ כ' ר' יוסי. וכ"ם סם וכי"מ מ' לעיל בגמ' (ד' כ') ומי ד"ם.

דכיון שתן מתחילין להזכיר. תלת ביו"ט לתרון של חג. הכי גמי תן פוסקין תלת עד שיעבור הפסח. ועוד מרגילין להתחיל בירושלים עד שיעבור הפסח כמו במשנה לקמן ותן כל כך טובי דרכים בחג הפסח שהגשמים יפסיקו ותע"ג דבהתחלה מתחיל ביו"ט התרון מיהת שתי התחלה דתי לתן דבימי הסוכות סימן קללה לגשמים היה להתחיל מיו"ט הרתון ולפי' מתחיל בכלות ימי הסוכה: שנאמר ויורד לכם גשם מורה ומלקוש ברתשון. ותנתי דפליגי ס"ל דתין למדין מהת דניצת יותל לשעתו סיהו שת רעבון ועגירת גשמים שביבר להם הגביה שתע"פ שילת תדר ולת ירדו גשמים שילתו ויזרעו וירד להם גשם וגו' ברתשון: ג בשלשה במרחשון שותלין בו'. דזמן רביעה רתשונה גב' במרחשון בכמשנה לקמן. ומ"ש הכ"ב תבל בגולה כו' לפי שהוא מקום נמוך. ות"ל מטר כל כך. רש"י: בשבעה בו. תמשה עשר יום תחר החג. לשון רש"י. כלומר בשבעה במרחשון הוא תמשה עשר תחר החג ע"כ. וזה ילדק לשולם כפי סדר העיבור המסור בידינו. שתנו תוספתא בו עבשיו. שלשולם תשרי מלא. תבל כשקדמו ע"פ הרתיה. וזה היה בימי ר"ג שפשר שהיה חסר. ועוד ללשון רש"י היה ז"ם ט"ז יום תריסות [לשון] ללת לורך תבל הולרך למתני ט"ו יום לומר ללתו דוקא בז' בו. תלת הבל תלוי בט"ו יום תחר החג. ותם תשרי חסר יהיה בשמה במרחשון. ["ובירושלמי תני תם היתה השנה חסרה ותעניו לה תסרונה. ותם לתו הולכין תחר סדרה דבני רבב"ג. רבי לומר לעולם הולכין תחר סדרה תם היתה השנה מעוברת. הולכין תחר עיבורה] : כדי שיגיע תתרון שביורתל לנהר פרת. שלפעמים מתטבין קלת בירושלים עד שיעבור החג כולו: לנהר פרת. שהוא בלפונה של תרץ ישרתל. כמ"ש רש"י בתחלת ספר יהושע בפסוק מהמדבר וגו' וכן הוא בגמרת בפ' עשרה יותסין. ומפורש תמלת ביחזקתל סי' מ"ז ומ"ח בתלוקת מ"י לעתיד לי"ב שבטי ישרתל בתורך ממזרח למערב לכל שבט ושבט ורוחב לכל שבט ושבט בשוה כזה כן זה. מלמון לדרום לכל שבט ברוחב ע"ה מילין. כתשר למדנו מן התרומה שמדתה כך. כמפורש שם בסי' מ"ה. וכתיב בה לשומת תחד התלקים. שומע תני שכן הס ג"כ שעור כל ח' מהתלקים הבאים עשר שבתרומה היה השלשה עשר. וכן ביתר שם רש"י ומפורש בכתוב כי תמשה שבטים בדרום התרומה ושבעה בלפונה. ושבדרום התרומה היה העיר ירושלים. וגמלתת למד שמקלה הדרום של התרומה שם העיר הגה הגם שמנה תלקים שכל תחד רתבד ע"ה מילין. לת וחשוב ח' פעמים ע"ה. טוליס ת"ר שהם קן פרסתות. ובמשנה ב' פרק ט' דפסחים כתבנו דמהלך יום ו"ד פרסתות. הרי לך שמן ירושלים מדרומה עד קלה הלפון של לרץ ישרתל שהוא נהר פרת מהלך ט"ו יום. וכבר כתבתי זה בספר לורת הבית במהדורות לסימן ס'. [ותל תתמה על השבתות שבתוך תלו הט"ו יום. שהרי תפסר בילך ע"י בורגנים. כדתיתת פרק שותל דמסכת שבת דף קי"ן ע"ב. וגם ט"י טיבורי טיר. כמ"ש בעור סימן ע"ת והותיל ותפסר להיות קן שיהו חכמים בכך ימים כיון שתפסר שתין השבתות

יכין תפארת ישראל בועז

בתרון דפסח. ומע"ש דלעיל גמ קתמר ר' יודת הכי. תרי תלתי תליבא דר"י: יג) דר"ל בניסן, תלמת דבכל חדש ניסן עדיין הגשמים סימן ברכה: יד) לומר ותן על ומטר: טו) ר"ל משום שהעולי רגלים חייבים להסתות בירושלים כל ימי החג [כפוסק מ"ז ותוס' שם ד"ה גינה. וכ"ם ד"ה ת', ותשתמיטתם לרתו"ט ד"ה גדי]. לתכי גמ דלו להתפלל על הגשמים שיעכבום בשובם, לניסם, ושיהיו מלטלל גשמים, עד כדי שיגיע היותר חלש מהם, למקום היותר רחוק מירושלים דסיינו פרת שהוא בלפון מ"י, ושותו הגבול היה היותר מרותק מסתר הגבולים מירושלים, דהרחוק ביותר פעור מלעלות לרגל [כפסחים ד"ע ע"ב]. ובכי קי"ל גם בשתם. מיהו תן בח"ל

פסחים ין

מדגשמים בתג סי' קנלה, מ"ב בהסקה כ"ע מודו למשסיק שניהן ביום מ' לפסח, וכדקתמר בשם"ק לתר מ"ד תניא דר' יודע:

תוספת רעק"א

גשמים לא היה קובעם בסמרות כיון דצריך לצאת אף ידי דרבנן. ואח"כ בשירדו גשמים בי"ם א' לקבוע בסמרות דחוי בנין בי"ם, מ"ם דחיקא לתו לומר דסימן קללה בתג היינו רק בי"ם א' או בשבת שבתוך החג. צ"ל דבתי דל"ת בדפנות אי עביד להו קבע מ"ם בסבכה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתשרא ער דעביד לה עראי. תוס' פ"א דסוכה דף ב' ע"א ד"ה בי עביד: ב ואות ב) בהרע"ב ד"ה והראשון והלכה בר"י. ובגמרא ומי אמר ר' הכי ניהלכה בר"י) והתנן בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים ר"ג אומר בשבעה בו ואמר ר"א הלכה כר"ג. ומשני גברא אגברא קא רמית. איבעית אימא ל"ק כאן לשואל כאן להזכיר. והאר"י בסוקם א"ר יוחנן דהלכה כר"י דמזכיר בי"ם האחרון הא ליכא שאלה דאין אומר ברכת השנים בי"ם ע"כ. ולא אבינה דא"ב היאך משני דהתיא להתפסקה אתמר הא עדיין קשה כן על התפסקה דתא בפ"ם אחר הפנחה פוסק מלשאול ואעפ"כ מזכיר בשחרית בי"ם ואם דגימא מה דפוסק מלשאול בליל י"ם לא מקרי אינו שואל בין הבתפלת י"ם לא שייך שואלה דא"ב

נם לענין התחלה י"ל בן בי"ם האחרון במה דאינו שואל אינו בבלל אינו שואל בין דליכא בלל הזכרת שאלה בתפלה בי"ם ותיבף אחר י"ם שיבול לשאול הוא שואל. ויותר קשה מ"ש רש"י אח"כ והאר"י התחיל להזכיר בי' דחקושיא מהא דאמר פסק מלשאול אינו מזכיר ותא בפ"ם פוסק ואין אמר ר"י תלכה בר"י דמזכיר בשחרית בי"ם וזה תמוה דמה צורך להביא האי דר"י הא תיבף בשתירין האי להתפסקה אתמר לפרוך הא נם על התפסקה קשה דתא פוסקים בע"ם ומזכיר עד תפלת מוסף. ולולי דברי רש"י היה ל"ל במשנתו דזהו וודאי מה דאינו שואל בליל א' דפסח וכן במוסף דסוכות זהו (ואינו) בכלל אינו שואל כיון דבתפלת י"ט ל"ש בלל שאלת אלא דסרכת חש"ם קאי על שנויא דמקודם ואב"א באלשאול כאן להזכיר דלא ניחא ליתר דר"י פליג על ר"א אלא דגם ר"י סובר דהלכה בר"ג לזה פריך והאמר ר"י בפקים ששואל והא קודם מרחשון אינו שואל ומזכיר, ומשני דלהתפסקה אתמר דשאלה והזכרה שוים דמה דפוסק מלשאול בי"ם זהו לא מקרי אינו שואל דהתפלה בעצמותה נורמת דאינו שואל והדר פריך דהא תרתי אתמר דאי"י התחיל להזכיר וישאר קושיא תראשונה על ההתחלה אם

לא

ג בשבעה במרחשון. ר' יהושע בן קרתה ור' יהושע בן בתוניה ור' יהודה בן בבא. פי"ו ע"ב מ"ו: בשבעה בו. פי"ו ע"ב מ"ו: מפלם בל' ע"ב מ"ב בגין י"ם ע"ב מ"ם ע"ב מ"ו: כרי שיגיע ע"י יהושע בן נון נדרים פ"ו ב"ח פ"ב ב"ב נ"ב פסחים פ"ם ב"ב:

שנויי נוסחאות

מורה במשנה"ם ובכ"י ובמשכ"ל ובמשכ"ב בל' המשנה ובהרבה מן הלתשונים יורה תלם מכל מפרשי המשנה הלתשונים כמו רש"י לתב"ע ורע"ב ללתה כי הנוסחת נכתוב שם מרוי לשון מורה ולת יורה וכי כן היה לפיהסם בספרי דיקנת, ותין רלתה כלל מהתלמודים והמפרשים שילתה בהם הסעות בשנת הסופר משיגרת לשונת כפי וכיוה שם שתוש, תו שעיינו בשתה בתיבתם בכה"ק שהיום מדויקים ע"י הופרים לתניים, ועי' עוד בב"ב בסנהדרין (פ"ן ע"ב): ג (את ה)גשמים. בכ"ק ליתת, רבן גמליאל. בכ"י ג' רבן שמשון בן גמליאל. וכ"ה בכי"מ ובכ"ם ובכ"י ב"ף ובפסקי מסכת תענית לאבב המאירי וכ"ה בכ"מ פ"ב מהלי תפלה הל"ב, ולשורה שכתב הוא דהא לתתו כתן בגמ' כמתן תולת בת דתניא הבב"ג תולר כו' בב' יוסי וב' יוסי ס"ל דב"י בו תולם במאירי כתן וז"ל עד שיגיע התתרון שביורתל כו' כדי שלא יעשינו ישראל כי תבל מסבניעו לעריהם שותלין על הגשמים תעפ"י שלא הגיע זמן הרביעה עד י"ז בסרתשון דלרבב"ג ס"ל כר"י דבניסן הוי ומכי מוכחין בגמ' ע"ב. ולפ"ז לת תיפלגו הכי תרי לישני דלעיל שם דמ"ר מסדת שלמה בב' יוסי ותמימר מתני לה להת דר"ת בהלי ניתנת דר"ת קתי מיתדים מהעננין ותמימר מתני לה תשלה דגם ר' יוסי יכול להודות דשותלין מז'. תבל ניתנת דגמרת דקתמרה בשלמת רתשונה לשתל מוסף שלא כדברי המאירי דמשמע מזה דקודם חמן מן שותלין וגם לרבב"ג יוקשה נמי רתשונה נמאי, לכן מלה דכתיב ע"ם וב"ל ב"ג וב"ה בכי"ף כי תסר לפי (ד"ם). בשבעה בו. בכי"מ מ'. בו רבי יהושע אומר בשבעה עשר בו' והוגה בלפניו ויפה מקומו בגליון דמ"ם דקתמר בשבעה עשר בתר החג ולת קתמר בהשבעה בו ותפסר משום דתמר בעעמת כדי שיגיע כו' תמר כי"ז יום תמר החג, שכך זמנה (ד"ם וע"ם). אחרון. בשבמ"ם ובכי"ק ובכי"מ מ' וכ' ובמשכ"ל האחרון.

תוספת חדשים

נתקלה וכן בכימו בע"ז ומ"ת בסימן ק"ד:

ג בשנה ר"ג תומר בשנה בו שיין הוס' דמיעת דף כ"ת ע"ת ופ"ג דה"ה דף כ"ג ד"ה כמה וכו' ובפרק שני שעירי בשבי"ת ביום דף ס"ז ע"ם. פ"ת:

חוקן שעלו לרגל המוזרים לבחינן. ולא יפסיקום הנשמים:
ד הגיע שבעה עשר במרחשון. וכבר עברו **ג'** זמנים שהן שלשה במרחשון. וכפשה. ושבעה עשר: התחילו היחידים. מלמיני חכמים: [*] שלש תעניות. עכי ומיקי ומכי]: אוכלים ושותים משחשיכה. מותר להם לאכול ולשתות כל ליל התענית עד שיעלה עמוד השחר כל זמן שלא ישן. אבל לאחר שישן קבע לאכול ולשתות אין להם רשות לאכול ולשתות קודם שישן. ואיתא דלמאי דאכיל בעי תלתי שתיה ולא בעי תלתי דלאו קבע לשתיה והכי מסתברא: **ן** שהן שלשה עשר תעניות על הצבור. שכבר התענו שם ותענית:

ד הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים. התחילו היחידים[מ] מתענין שלש תעניות[ת]. אוכלין ושותין משחשיכה[ח]. ומותרין במלאכה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה: ה הגיע ראש חדש כסלו. ולא ירדו גשמים. בית דין גוזרין שלש תעניות על הצבור[ט]. אוכלין ושותין משחשיכה[י]. ומותרין במלאכה וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה: ן עברו אלו ולא נענו. בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הצבור[יא]. אוכלין ושותין מבעוד יום[יב] ואסורין[יג] במלאכה. וברחיצה[יד]. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה. ונועלין את המרחצאות[טו]. עברו אלו ולא נענו. בית דין גוזרין עליהם עוד שבע[טז]. שהן שלש עשרה תעניות על הצבור[יז].

כלה. ומתרלים התוספת דיש חלוק בתלמיד. דדוקא כשהרב בא אל מקום אחד וכל התלמידים אצלו. זה שואל אל הרב מה שהוא לומד. וזה שואל ממקום אחר. ואותו הרב יודע להשיב לכל התלמידים לכל אחד ואחד כפי שהלמוד. ואפי' במסכת כלה זהו ימיד דעדיף מתלמיד דהכא. ונקרא ת"ח בפ' אלו קוברים. אותו ואלו ראוי לאותו על הצבור. אבל אם אינו יודע [להשיב] אלא במסכת כלה. נקרא ג"כ תלמיד. ומזה מיירי הכא עכ"ל. אבל סוף דבר דיחידים דהכא מיירי ברחוקים לאותם פרנס על הצבור. ומש"ה נמי דייק רב חונא לומר ולא אמר תלמידי חכמים כדאמרינן. ומ"ש לא שפיר קא עבדי הרמ"ם והר"ב שכתבו ת"ח · אלא ה"ל לכתוב רבנן. ת"ל חכמים] : שלש תעניות. פי' הר"ב ה"ב. בגמ'. דכמו שאין גוזרין תענית על הצבור לכתחלה בה'. כדתנן במ"ט פ"ב. ה"ה נמי ליחידים שאין מתחילין להתענות בה': אוכלים ושותים משחשיכה כו'. וכתב הר"ב שתיה לא בעי תנאי לאין קבע לשתיה. כלומר שאין לחדם קביעות זמן לשתיה בו. ואין לחזן להכת כלישנא דגמ' אין קבע לשינה שהעתקתי במ"ו פ"ק דסוכה: **ה** הגיע ר"ח כסלו וכו'. תע"ג דזמן רביעה התפילה היא בי"ז במרחשון כמ"ש לעיל. משכחן ר' יוסי דפליג בגמ' שכתבתי לעיל. ום"ל שהיא בר"ח כסלו הלכך לר"מ תפילו במיעוט המני' חיישה מתחלת יותר ולפיכך לחוי שיהיו ב"ד גוזרין תעניה. כ"כ הר"ן. ומיהו ברפ"ח דפיאה. ובמ"ו פ"י דשביעית. ומ"ה פ"ח דנדרים. מפרש הר"ב כר' יוסי דביעיה בב"ג במרחשון. ומעמא דהל' כמותו כדלתפסיק בגמ'. וכמו שהאריך בזה הר"ן. ומתני' דהכא כר"י דהל' כמותו. אבל לקמן רפ"ג נסיב לה נמי הר"ב כר"מ. ודע דבפי' זמן רביעה דר"ח כסלו כפי מה שפי' הר"ב וכן הרמב"ם ברפ"ח דפיאה ופ"ח דנדרים מ"ג. קאי אדביעה שניה. ובה יש ג' זמנים. וכבר כתב בזה בכ"מ פ"ח מהל' מעות עניים: **ו** אוכלים ושותים מבעוד יום. כמו שעושים בלוס לפור. הרמב"ם פ"ג מה' תעניות: ואסורים במלאכה. בגמרא פרך בשלמא כולהו לית בהו תעוב. אבל מלאכה לעבר הוא. ומשני אמר קרא (יחזקאל ז') קלקן לוס קרלן עליה כעדרה [שבועות ושמיני עצרת] מה עדרה אסור בעשיית מלאכה. אף תענית אסור בעשיית מלאכה. שקין י"ג תעניות על הצבור.

*) בע"ב ד"ה גם הדבור הזה לאחר הדבור אוכלים וכו' ובפוס עיין מבכה כ' ומאחר כי גם במכה ד' נמלא הדבור הזה וגם הדבור אוכלין ס' ולכן התליף התוי"ט את מקום הדבורים הללו ושינה את הדבור שלפם תעניות קודם הדבור אוכלים כו' ושביעיה שיבים למכה ד' עי' בד"ק (ובד"ם בא בעשות הלוח כ' קודם הדבור שלפם תעניות ותמ"ל בד"ח). אולם כפי הנראה לא היו לפני הבע"ב במכה ד' המלות שלש תעניות ועי' ס"ג ולכן כתב פי' אלה המלות רק במכה כ' והדבור אוכלים כו' שייך למכה ד'. ועי' בפי' המכה להרמב"ם.

יכין תפארת ישראל יכין

מתחילין לנשל בערבית של יום ס' לאחר התקופה. ויום התקופה הוא בכלל הס' [קי"ו]. ואם לריכים לנשמים לא יתפללו על הגשם בשמונה עשרה, רק כל יחיד יבקש על זה בשומע תפלה [ע"ו עם]: טז) ר"ל ת"ח נחלים חייבים. אבל תלמידים רשאים להתענות: יו) ב' ה' ב': יח) קודם התעניה: יט) ב' ה' ב': כ) ליל שלפני התעניות עד עלות השחר, כל שלא ישן שיעור קבע. וכן בכל תעניה. ובתחנה מותר לתפילו ישן. ויו"ח דבשחיית ח"ל תנלי. ורלוי להחמיר, אם לא שרגיל בשחית לאחר השיעור [תקס"ד]: כא) ר"ל מפסיקין מלאכול מבעו"י קודם ליל שלפני התעניות: כב) ביום התעניה: כג) בחמין וכל הנוף. אבל מקלת הנוף בחמין, או כל הנוף בלונן, מותר: כד) החמין [תקע"ו]: (כה) ב' ה' ב', ה' ב' ה', ב': כו) ואין נוהרין יותר:

תוספת רעק"א

לא נרצה לעשות פלוגתא בין ר"י ור"א. ומשני אלא ל"ק הא לן וחא להו והיינו אף אם ר"י סובר בר"א דהלכה בר"ג ניחא דהא לן היינו או כפירש"י דלבני בבל באמת אינו מוכיר עד זיין במרחשון והא דאמר הלכה כר"י היינו לבני א"י דסיר אחר יו"ם דאשבר לשאול שיאל או במירוש תום' דבאמת אין הוכרה ושאלה שוים דלבני בבל מוכיר קודם ז' מרחשון אף דאנן שואל, והא דאר"י דהוכרה בזמן שאלה היינו לבני א"י והסוגיא מרוחתא ולא פירש"י צלע"נ. ובדברי רש"י הנ"ל בהחיא דהא לן דלבני בבל אינו מוכיר עד זיין מרחשון קשה לי איך אפרי' ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן והא במס': בא"י לא עבדי ב' יומי ובני בבל הא אין מוכירין עד ז' דמרחשון וצ"ע:

להתחיל בפק דלעולם הוא כמה לפילה מפילו בשיש ביומים. ע"כ. וכזה יוכן דברי הרע"ב כאן שכתב כהרמב"ם דהא לחיכה כ' בכ"ג מרחצין בביומית והרמב"ם לשולם נרחק מודם כפלו: **ן** בפשנה עברו כו' ומועלין לה במרחלות ע"כ. מע"ג דכתב הכא ובהיל מפרש בגמרא לדיוקא מיעוטיה דמרחלות חמין מועלין אבל בלוג מותר לרחוץ וכ"ה בפוסקים וממיכי על כל"ג ומ"ע שלא בפיתם. (מפהוכם"ת ז"ל): תי"ם ר"ת ואסורים במלאכה עד בתן לבוש. והקשה בגמרא לר' מפ עברה מלוכתה. לף תענית מלוכתה

ד הגיע י"ז במרחשון. פ"ל פ"ג מכ' מעניה הל' ה' מפ"ב מ"ב: **ה** הגיע ר"ח בפלוי. ר' פ"ל מיי' שם ה"ג טושיע שם כ"ב: **ן** עברו אלו כ"ד. י"ג פ"ג מיי' פ"ג מכ' מעניה כ"ב ופ"ל מיי' שם ה"ב טושיע שם ס"ו: **ו** עברו אלו כ' עיד שבע. מיי' שם פ"ה טוש"ע שם כ"ד:

שנויי נוסחאות

ד שבעה (עשרה), בכי"ע ליתא וכן ליתא בפסקי ר"ד ושי"ד. מתענין. (שלש תעניות). במדפיס וככי"ק ובמכי"ב ליתא וכן ליתא בכי"מ כ' (ושם להתענות) וכן ליתא בכרכם מן הכלשונים וכן לא היה לפני רש"י ונכה הגיה מ"ש כ"ה מפי קלי דקאמר שני ומיהו ונמי ונמחת שלני' הדפוס מיותר מפי דאמר רב ג' תעניות הני ר"ג יחידים מתענין בכ"ב (ד"ם) ועי' בכתלה לכרע"ב כאן. במלאכה. בכי"מ מ' בכל מלאכה. ובסיכה. בכי"ק וביסיכה וכ"ה שם במשניות הסמוכות. וכ"ה שם בריש פיק בתרא דיומא (ז): **ה** ר"ח בפלוי. במדפ"ם וככי"ק ר"ח של בפלוי. ומותרין. בכי"ק מותרין: **ן** ב"ד נחרין שלש (תעניות) אחרות על הצבור. בכי"מ מ'.. של הצבור שלש תעניות אחרות: בכי"ק וכמכי"ב.. עור שלש תעניות אחרות.; בכי"מ כ' ליתא. ועי' ר"ם. ואסורין. במלאכה. בכי"ק אסורין.;. בכי"מ כ'.. בכל מלאכה. **המרחצאות**. בכי"ק המרחצאות. (עליהן). במדפ"ם ובכי"ק ובכי"מ מ' וכ' וכמכי"ב ליתא וכלון הוא. עוד שבע. בכי"מ כ' בגלון.. שבע תעניות.

תוספת חדשים

ד בתי"ם ד"ה היחידים מ' אלא במס' (כלה). ס"ל שלו וכן הוא שם בתוס' דתעניה ול"ל אפי' הוא רק מסכת כלה פשיטא כלה כמו שפרש"י בקידושין דף מ"ע וגבי מ"ת הוי כלה לתעניות כמו שכתבו בשבת דף קי"ד דשעולם חיים הגילים לעמוד בם וכתו עומד ושמד גם בם: **ד** בתי"ם ד"ה הגיע כ' וכבר כתב בזה בכ"מ פ"ה מהל' מעות עניים: **ו** ול"ל הרמב"ם מאימתי כל אדם מותרים בשבתת ויפה מר"מ בפלוי שהוא זמן רביעה שפה בתוה לפילה עכ"ל ותמה בכ"מ דמל' זה ומשמע דשוכר דר"י אמר למלחים דג' ימים הללו אכל תרביעה שיה ולפילה שלם ר"ת בפלוי ומשום דשפך מ"מ

הרי אלו. י"ד פ"ח: ן עברו אלו ט' מסעכין. י"נ פ"ב מ"ה ה' ב מ"י שם ב"ח מ"ש שם ב"ז: ובשאילת יבלום. מ"ק פ"ו ע"ח: יצא ניסן. ג' פ"ע ינקים שמואל למז קס"ו:

שנויי נוסחאות

הרי אלו. במכדנו"ם ונכי"מ ל' וכ' **מה** אלו; נכי"ק ובמכני"ר ו ם ה אלו. **בשני** ממין. נכי"ק ובמכני"ר **ובשני**. ואין הסמנון יפה. **עם חשכה**. נכי"מ ל' **ער** שחשכה בכתוב וכ"ם נכי"ם ד"ו. **ובחמישי** מותרין. נכי"ם כ"י. **מותרין** כל היום; נכי"מ ל' בחמישי פותחין כל היום; ב"מ כ' ובחמישי בל היום, ועי' על כ"ז בגמ' (י"ד, ע"ב): **ן ומתן**. במכדנו"ם ובכי"ק ובמחן. **בבנין**. באירוסין. נכי"ק **ו ב נ י ן**. ובאירוסין. **ובשאילות**. נכי"ק **ובשאלת**. ומל"ף ל' בלי"ם, ובפי המלאם גם בתוספתא בת היו"ד לשונאת אלי"ם וכתן כוח. **בין אדם**. נכי"מ ל' וכי שבין. וכ"ם נכי"ק כ"י. **הנזופין** למקום. במכדנו"ם נזופין לשני חסקום; וכ"ם נכי"ק (ובס. מלפני.). **היחידים** ואחזרין. במכדנו"ם **ויחידים**.. נכי"מ ל' וכ' ובפסקי כי"ד ניתן. **יצא ניסן ולא ירדו גשמים סימן כו'**. במכדנו"ם ובכי"ק **יצא** ניסן **וגשמים סימן כו'** ובכי"ם נרע"ב במכנ"ב ובמכני"ר **יצא** ניסן **וירדו גשמים**.. נד"ל **..וירדו גשמים הנשמים סימן קללה הוא**. וכתב בעל ד"ם ז"ל כי הסכום ולא ירדו.. נת"ל במשנה במשניות דפוס ויניש ומפס לכל כדפוסים. ועי' קו"ע. **הלא קציר חטים היום** וגו'. בד"ב כתוב כמלאכי אקרא.. בעיני ה' ניתי (?) אלהיכם) לשאול לכם שלך. וכ"ה במלאכי במכדנו"ם (ומס ג,ה"ת).

תוספת הדשים

מלורתה ומכני דומיא דלסיפא זקנים כו' והקשו התוס' למה לן גם בתענית ניתי מלסיפא ומיבעי ליו דלמא כתיב בסלי בסלי קא משמע לן ילפינן מלסיפא וקנים:

לקוטים

ן באירוסין ונישואין. בתב תוספות י"ט מפס ה"ו ל"ל שלא יהיו שניס כלל. **ומיבעי מצ"ל** שמהרסין כו ע"ל. ואני לומר לעני"ד דלין זה נוכלת, ונודמי מי שלין לו לחם וכיוס מוכי ל"ס. ונדקתני מיבעיל קושית דמו"ם ונגין ונישואי. ומתכנין

מכייבת למה לי וכ"ל לומר שהם כנגד י"ג מדות של רחמים [ותפסר דלתי למימרת דלין גוזרין על הגשמים יותר מי"ג תעניות וכדתניא בגמ' כשלמרו ג' לא למרו אלא לגשמים. לבל לשלר מיני פורעניות מתעניו והולכין עד שיעמו. ובתיך בריימא פליגי. דתניא לין גוזרין יותר מי"ג תעניות על הלבור. לפי שלין מטריחין על הלבור יותר מדאי דברי ר' יהודה. רשב"ג לומר לא מן הסס הוא זה אלא מפני שינת זמנה של רביעה ע"כ. ומ"מ לגשמים כ"ע בבירה להו דלין גוזרין יותר] : **שבאלו מתריעים** כו'. ומייר כל מאי דתנן בפירקא דלקמן : **מתריעין**. פי' הר"ב בשופרות הכי לישת בגמ'. וכתב הגניד בפ"ח מה' תעניות. שהקשו לזה ממה שלמרו בפ"ג דר"ה בגבולין. מקום שים תלוגרות. [אין שופר] [כמ"ש הר"ב בגמ"ד. והיכי מסכמת לה לם לא בתעניות וכדמוכח נמי בפי' הר"ב דלעם. ולא כמ"ש הר"ן שם דבשעת מלחמה הוקא. אלא בכל תעניות שעל כל גרה שלא תבא נלחמרו הדבריס] ותי' הרלב"ד דתקיעת החלוגרות היתה על סדר הברכות המזכרות בפרק דלקמן. לבל [תקיעת] השופרות היתה בשלר היום בשעה שהיו מתפללין. והרמב"ם שלא הזכיר שופר בגבולין כלל. י"ל דלעניו מקדם הזכרם הרשב"ם דבמקדש ליכא תרתי תלוגרות ושופר כדלעיל. ובגבולין תדא מיניהו. לו תלוגרות לו שופר. ע"כ: **בשני ממין**. פי' הר"ב לבל לין מוליאין כחוריתן וכן לשון הרמב"ם. ופשוט דלא קאמרי אלא בימי דמיכל דאל"כ מאי לבוד שבת ליכא. וכ"כ ב"י סי' תקע"ה. דסיינו דוקא בתעניות המוכרות מלבל. ומשמה לבל המוכרות שלר בריס לין פותחין לותם כלל. וכן משמע מדברי רש"י. עכ"ל. ולשון סחורה שייך בימי דמיכל דהכי מסכחן גבי **שביעית** לאכלה ולא לסחורה: **ן ממעטין** במשא ומתן. פי' על שמחה דומיא דבניו ונטיעה דשל שמחה דוקא שלר בניס שרוחין לך משא ומתן גדול מזה. תוספת פ"ק דמגילה דף ה' ע"ב: **באירוסין** ובנשואין. כ"ל שלא יהו שניס כלל ואחילי מבי' בחד שמלרסין בו [דהא בכוף מבילחין לא לחכר לה] לבל לין לפרס ממעטין לבל שניס קלת דא"כ הוה ליה לפרס הטעור מה שהוא קורא ממעטין. תוספות **ס:הנזופין**. כמו גטורין תרגוס ויגער בו ונזף ביה. הרמב"ם: **יצא** ניסן. של תקופה כשהגיע השמש לתחלת מזל שור. רמב"ם פ"ג מהלכות תעניות. כלומר ולא ניסן של תחם הלבנה ובירושלמי לתמר כמ"ש ב"י סימן תקע"ה: **וירדו** גשמים סי' קללה. כן הגירסא במשנה שבגמרא ובשלר ספרים מדויקים. וכן גרלה שהיא גירסת הר"ב. לבל גרלה לי לישב גירסת הספר. לפי מה שלתב הר"ב דדוקא כשלא ירדו לבל קודם ניסן מתניתין היכי לאמרה יצא ניסן ולא ירדו גשמים שוב סימן קללה הס. וזה שלתבה הר"ב כשלא ירדו לבל. ירושלמי הביאו הרי"ף. ויש לתת טעם בדבר מהיות דתניו במשנה ג' פרק ג' דמועד קטן. זרטיס שלא שתו לפני המועד דלא פסדי הס לא ישתו ולא שתו פסדי. לחזוק מהכא דזרטיס שתו לריכי למשתי וטוב להם וע"ש.[ועיין ברים פרק ג' דלקמן וכן שפכתי גשמים וכו']:

יכין תפארת ישראל יכין

כז) בדברים שהן עשה ושפרסום מסד: כח) בשופרות בתפלה [ופ"ב]. ונקט מתריעין משום דהתרועה הוא עיקר מה שלריכה תורה הרשותם בחלוגרות ומזכרתם, והתקיעה טפל לה: כט) ר"ל כל תענ ת מהן שהיה ביום ב' בשבוע: ל) ר"ל שיתחין קלת תלת התנות לפנות ערב, מדלריכים לקנות לתלילה: לא) לפניות התנות לגמרי כל היום: לב) מלקנות לרבי תופה דוקא [תקי"ת]: לג) בית תהוסה: לד) תילן

הלכתא גבירתא. בללא דפרק א'.

פרק א מ"א ב', ג'. מתחילין לומר גבורת גשמים דהיינו משיב הרוח באחה גבור, בתפלת מוסף של יום טוב האחרון של חג הסוכות דהיינו שמיני עלרת כרבי יהושע דאז זמן גשמים, ולא בתחלת החג, דגשמים אז סימן קללה. ולא בקרבית דשמיני עלרת דאין כולם בבית הכנסת ובשחרית לא דצריך להכריז תחלה ובשחרית א"א להפסיק בין גאולה לתפלה ואף על פי שחשור וב"י בשם הירושלמי כתבו שיכריז הש"ץ בקול רם בתוך התפלה משיב הרוח מנהגינו כרמ"א שמכריז השמש קודם התפלה, והמתפלל בביתו או שהר במקום שאין שם מנין יסתין עד זמן שמתפללין הקהלות, ופוסקין להזכיר ביו"ט א' אליבי'. והקהל אומרין אותו עד מנחה, דאז שמעו כבר בחזרת מוסף מש"ץ שפסק, דא"א להכריז שלא יאמרו דנראה כמאנין בגשמים ובמיהו בטעה במעריב של פסח או בשחרית ומוסף ולא אמר, או במעריב ושחרית דשמ"ע ואמר אינו חוזר דבאמת מדינא היה ראוי לעשות כן, ואם טעה ולא אמר משיב הרוח וכו' ונלמנהגינו דלא אמרינן מוריד הטל ביסות הגשמים, או שאמר בקיץ מחזירין אותו לראש התפלה, ובנוכר קודם שסיים אתה גבור מתחיל לראש הברכה, ואם סיים הברכה וגוכר קודם שהתחיל אתה קדוש אומר משיב הרוח ומוריד הגשם בלא חתימה, ובאמר ביהמ"ם אפילו לא התחיל אתה קדוש חוזר לראש התפלה, ובמסופק אם הזכיר ביהנש"ם או לא הזכיר ביחה"ם עד ל' יום בחזקת שעשה כמו שהורגל בלשונו עד עתה, וחוזר, ואם אמר צ"פ סיר במוסף דשמ"ע מחיה מתים אתה רב להושיע משיב חרוח ומוריד הגשם, וכן להיפך במנחה דיום א' דפסח, מחיה מתים אתה רב להושיע מכלכל חיים, אם נסתפק אח"כ חזקה שאמר. מיהו ש"ץ ששמה דוקא בקו"ר הוי כיחיד, [ולרמב"א ולכוש אחר שהשלים תפלתו אינו חוזר], אבל בלחש אם נזכר קודם שהשלים תפלתו חוזר לראש מה שאין כן לאחר שהשלים תפלתו אינו חוזר. **ושאלת הגשמים** לומר וחן של וסמר בברכת השנים שהוא ברך עלינו, בא"י מתחילין בליל ז' במרחשון, ובח"ל מתחילין בתפילת ערבית של יום ס' לאחר תקופת תשרי ויום התקופה הוא בכלל, כגון אם התקופה היא ביום א', אז חל יום ס' שאחריה ביום ד', ומתחילין לומר בלילה שלפניו חשיבה ליום ד', ולעולם

ולשולם הוא ב"י בין התקופה לשאלה ומימנך הול כמל אמרתי, כלומר לומר ותן טל ומטר הוא אחר מספר ימים כמל לאחר התקופה ועם יום התקופה הוא ס' נכ"ב רבינו הגדול אאזמ"ו רבינו גדליה ליפשיץ זצוק"ל בני הרא"ש תענית בשם מ"כז, ואם צריכים לגשמים קודם וה לא יתפללו על הגשם בשמו"ע רק כל יחיד ויחיד יבקש על זה בשומע תפלה. ופוסקין מלאומרו במעריב של מוצאי יו"ט הראשון של פסח, ואם שכח מלומר ותן טל ומטר ביהג"ש ונזכר קודם שהתחיל תקע אומרו במקום שנזכר מה שאין כן בהתחיל לומר תקע יאמר בשמע קולנו ובתענית יאמר ענינו אחר מו"מז ואם לא נזכר בשמע קולנו יאמר בין מוסף תפלה לרצה, ובשכח גם שם, אם נזכר קודם שעקר רגליו, חוזר לברכת השנים ויתחיל בברך עלינו, ויתפלל בסדר, ואם כבר עקר רגליו חוזר לראש התפלה, ודמעם דלא אזלינן אחר שהשלים תפלתו אלא אחר עקירת רגליו, כיון דאנו רגילין לומר התנונים אחר התפלה, דהיינו אלתי נצור, להבי לא הוי כהסיח דעתו מהתפלה עד שנסר התחנונים, והוא הרין באומר עוד שאר תחנונים, לא הוי כגומר התפלה, עד שיגמור כל התחנות שרגיל לומר תמיד, מיהא בהיסח דעתו מלומר עוד התנונים ואמר יהיו לרצון, או אפילו לא עקר רגליו, כעקורין דמי וחוזר לראש התפלה. ואם שאל מטר ולא טל אין מחזירין אותו: מ"ד ה', ו', ז'. סדר ומני תעניות שמתענין בא"י על הגשמים כך היא בתניע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין ח"ח בלבד להתענית ג' תעניות, ב', ח', ב', וכל התלמידים ראוים לכך ודין תעניות אלו בתענית יחיד שאין מפסיקין מלאכול מבעו"י ומותר במלאכה ובה' דברים של חמשה עינים דיום הכפורים. ובהגיע ר"ח כסלו ולא ירדו גשמים ב"ד גוזרין ג' תעניות על חציבור ב', ה', ב'. וכל חעם נכנסים לבתי כנסיות ומתענים ומתחננים ובכלל זה קריאת ויהל בדרך שעושים בשאר תעניות, מכאן ואילך כשלא נענו מסמים ב"ד גוזרין ג' תעניות צבור ב', ה', ב', ובאלו מפסיקין לאכול מבעו"י ואסור בהם בעשיית מלאכה כיום אבל לא בלילה ואסור ברחיצת כל גוף בחמין לפיכך נועלין המרחצאות ומה שאין כן פניו ידיו ורגליו בחמין או כל גופו בצונן מותרז ואסור בסיכה, אא"כ הוא להעביר הזוהמא, ואסור בהם בתשה"ס אפילו אין עדיין רעב בעולם ודאל"כ בלאו הכי אסורז, ואסור בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין ומתחננין בבתי כנסיות בכשאר תעניות. עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין עוד ז' תעניות על הצבור כ', ח', ב', ה', ב', ח', ב', ואסור בהם מה שאסור בשלשה שלפני אלו, ויתירין אלו שמתריעין בהן בשופר על הברכות שמוסיפין בהן בשמונה עשרה, ומתפללין ברחוב העיר, כמ"ב, ומורידין זקן להוכיחם ומוסיף השי"ץ שש ברכות בתפלת שחרית ובתפלת מנחה ונועלים התנויות ובשני לעת ערב פותחין מעט אותן החנויות המוכרות אכילה ושתיה שימצאו לקנות לסעודת הלילה, ובחמישי פותחין כל היום חנויות אלו לכבוד שבת, וביש להנות ב' פותחים פותח רק א' וביש להנות אצטבא לפניו פותח כדרכו בחמישי. עוברות ומיניקות מתענות באמצעיות אבל אסור להן להתענות בב' הראשונות וכן בו' אחרונות, מיהו לא יאכלו אלא בדי קיום הולד, ובשעברו הי"ג תעניות ולא נענו ממעטין במשא ומתן ובבנין של שמחה אא"כ כוחלו נומה ליפול ואין מארסין כלל ואין נושאין אא"כ לא קיים פו"ר, ומטמטין בשאילת שלום לחבירו וח"ח לא ישאלו שלום ואלא בנוופים וסנוחים למקום ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין בשפה רפה וכובד הראש וח"ח לבדם חוזרין ומתענין ב', ה', כ', עד שיצא ניסן של תקופה, שהוא ל' יום לאחר תקופת ניסן, כדין תענית יחיד ומפסיקין בר"ח, חנוכה ופורים, יצא ניסן של תקופה דהיינו שהגיע השמש לתחלת מזל שור אין מתענין עוד שאז הגשמים קלילה, וכל זה בלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו וצמחו העשבים והתחילו ליבש גרע מפי דמתענים ווועקים עד שירדו גשמים או עד שיבשו הצמחים, וכן בהגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת אילנות בא"י ולא ירדו גשמים מתענין וזועקין עד שירדו גשמים ראוים לאילנות או עד שיעבור זמנם וכן בהגיע חג הסוכות ולא המטיר בראוי למלאות בורות שיחין ומערות מתענין עד שירד גשם כזה, וכאין מים לשתות מתענין בכל את ואפילו בקיץ, ובמפקין גשמים בין גשם לגשם ג' יום ביהג"ש היא מכח בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיעבור זמנם, וכל זה בא"י וכל הדומה לה, אבל במקומות שתנות גשמים שלהם קודם או אחר שבעה עשר במרחשון, בשיניע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים ב', ה', ב', ומפסיקין בר"ח חנוכה ופורים ושוהין כמו ששה ימים אם לא ירדו גשמים ב"ד גוזרין ג' תעניות על הסדר דלעיל, ואין תענית צבור כיוה"כ בח"ל אלא בא"י בלבד בלעיל ובשביל הסמר ורק בעשר תעניות שהם שלשה אמצעיים ושבעה אחרונה, ולא מקרי שנענו משמים אלא כשימטר ויכנסו הגשמים בתוסף הארץ החרבה פסח ובבינונית ב' פסחים ובעבודה שלשה מפחים או פוסקין התעניות. מיהו אפ"י שלא ירדו כדי רביעה נהגשם המרבע הארץ כבעל לאשה נקרא רביעה וירדו כ"כ מרובה על הארץ עד שיעלו עליהם אבעבועות ממטר וילכו זה לקראת זה, אם היה בצער מחמת עצירת הגשמים ואפילו במרינותינו שאין נוהגין בומן הזה בברכת הגשמים שתדיר שם הגשם ואינו נעצר כ"כ, כיון שהי' עולם בצער על ידי עצירת גשמים מברך במבואר בא"ח סימן רכ"ג ונועי"ש החילוק ביש לו שוהף בשדה או לאז, ובהתחילו להתענות וירדו גשמים אחר תצות ישלימו אותו היום וקודם חצות לא ישלימו ויאכלו וישתו, ולערב יתקבצו ואומרים הלל הגדול ובשביה שפרות אומרים הלל קודם אכילה ושתיה, וח"ח ברצו רוב הציבור להשלים אומרים הלל קודם אכילה ומתחילין משיר המעלות העומדים בבית ה' עד סוף הלל הגדול והתתנין מודים אנהנו לך על כל טפה כמבואר בא"ח רכ"א ושוב אין צריך כל יחיד לברך רק הטוב ומטיב ביש לו שוהף בשדה ושהחיינו באין לו שוהף, ועבו"ם לא מקרי שוהף, משא"כ שוהאות אשתו ובניו, ובירד ביום שלאחר תענית א"א הלל הגדול וכן לא בירד בליל תענית קודם ע"ח:

ומטמטין נמי מכולנו קמ"ל דלמ"ל למכרו ג"כ לחוסן ומיטולין, למ"ל למעט נכסי. ומעצמו מבואר סשיעור מה שכתוב קודם ממעטין. דהיינו כשים לו חמה וכיוצ. מלו אינו למ"ל רמוז. ודעבדינן לטעמא של יקדימנו. (ובמאי בעמרא ליתא למ"ל לעניו ח"ב. מ"מ הפוסקים שהזכירוהו סוברו ע) הוא מפני שאינו למ"ל מ'. וכ"ל מע"ב דמעה עביד. אית ליה לאביי ניתר ע"ב. אבל פשוט שלין מירוסין מוחרין בו לכתחה בעלמא. בשבכר יש לו חמה וכיוצ. למ"ל כדאמרן. דהא דיעה אית ליה לרבי אלעזר מס ע"ב. ועיין נד"י הלי ע"ב דמשמע דמחילת ליה מצלות ט"ב. אבל ימים אלו שממרן כאן ולא נענו (למ"ב):

סדר תעניות כיצד פרק ב תענית

ר"ע מברטנורה — תוספת יום טוב — ציונים

פרק ב **א סדר** תעניות כיצד. בשבע תעניות מחרוזות קא מיירי: את התיבה. סתרון שספר תורה מונח בו כלומר לני לעטו טיה לנו ונתבזה בעוניו ולמה לרמובה של עיר לומר לעקנו בגשם בבית הכנסת ולא נעניו נבזה עלמנו בפרהסיה ברחובה של עיר: **אפר** מקלה. לשון אפרה ומשוס דשפר נמי לשון לשפר תגת לשפר מקלה. דהבא לגריך שיהיה לשפר ממש כדי שיזכור הקב"ה עקדתו של יצחק וירחם: על גבי התיבה. משוס דכתיב (יחזקאל ס"נ) בכל גרשם לו גר: ובראש הנשיא וכו'. והן עלמן לוקס מוטלים כדי שיתביישו יותר. לפי שלוקס דומה מתביים מעלמו למתביים מחברים: דברי כבושים. דבריס רש"י: הזקן. והוא חכם לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם וכו'. גמרי: דברי כבושים. לשון עלור כמו מכבש בלע"ז 1) פלים"ל. חסיכותם הם מתביישים מחברים. לשל שאר בני לודם דלא חסיכי. לא מתביישי בגשיות לחברים. וכגי להו בגשיות עלמן.

פרק ב **א סדר** תעניות כיצד. בשבע תעניות מחרוזות קא מיירי: את התיבה. סתרון שספר תורה מונח בו כלומר לני לעטו טיה לנו ונתבזה בעוניו ולמה לרמובה של עיר לומר לעקנו בגשם בבית הכנסת ולא נעניו נבזה עלמנו בפרהסיה ברחובה של עיר: **אפר** מקלה. לשון אפרה ומשוס דשפר נמי לשון לשפר תגת לשפר מקלה. דהבא לגריך שיהיה לשפר ממש כדי שיזכור הקב"ה עקדתו של יצחק וירחם: על גבי התיבה. משוס דכתיב (יחזקאל ס"נ) בכל גרשם לו גר: ובראש הנשיא וכו'. והן עלמן לוקס מוטלים כדי שיתביישו יותר. לפי שלוקס דומה מתביים מעלמו למתביים מחברים: דברי כבושים. דבריס רש"י: הזקן. והוא חכם לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם וכו'. גמרי: דברי כבושים. לשון עלור כמו מכבש בלע"ז 1) פלים"ל. חסיכותם הם מתביישים מחברים. לשל שאר בני לודם דלא חסיכי. לא מתביישי בגשיות לחברים. וכגי להו בגשיות עלמן.

פרק ב **א סדר** תעניות כיצד. בשבע תעניות מחרוזות קא מיירי: את התיבה. סתרון שספר תורה מונח בו כלומר לני לעטו טיה לנו ונתבזה בעוניו ולמה לרמובה של עיר לומר לעקנו בגשם בבית הכנסת ולא נעניו נבזה עלמנו בפרהסיה ברחובה של עיר: **אפר** מקלה. לשון אפרה ומשוס דשפר נמי לשון לשפר תגת לשפר מקלה. דהבא לגריך שיהיה לשפר ממש כדי שיזכור הקב"ה עקדתו של יצחק וירחם: על גבי התיבה. משוס דכתיב (יחזקאל ס"נ) בכל גרשם לו גר: ובראש הנשיא וכו'. והן עלמן לוקס מוטלים כדי שיתביישו יותר. לפי שלוקס דומה מתביים מעלמו למתביים מחברים: דברי כבושים. דבריס רש"י: הזקן. והוא חכם לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם וכו'. גמרי: דברי כבושים. לשון עלור כמו מכבש בלע"ז 1) פלים"ל. חסיכותם הם מתביישים מחברים. לשל שאר בני לודם דלא חסיכי. לא מתביישי בגשיות לחברים. וכגי להו בגשיות עלמן.

פרק ב **א סדר** תעניות כיצד. בשבע תעניות מחרוזות קא מיירי: את התיבה. סתרון שספר תורה מונח בו כלומר לני לעטו טיה לנו ונתבזה בעוניו ולמה לרמובה של עיר לומר לעקנו בגשם בבית הכנסת ולא נעניו נבזה עלמנו בפרהסיה ברחובה של עיר: **אפר** מקלה. לשון אפרה ומשוס דשפר נמי לשון לשפר תגת לשפר מקלה. דהבא לגריך שיהיה לשפר ממש כדי שיזכור הקב"ה עקדתו של יצחק וירחם: על גבי התיבה. משוס דכתיב (יחזקאל ס"נ) בכל גרשם לו גר: ובראש הנשיא וכו'. והן עלמן לוקס מוטלים כדי שיתביישו יותר. לפי שלוקס דומה מתביים מעלמו למתביים מחברים: דברי כבושים. דבריס רש"י: הזקן. והוא חכם לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם וכו'. גמרי: דברי כבושים. לשון עלור כמו מכבש בלע"ז 1) פלים"ל. חסיכותם הם מתביישים מחברים. לשל שאר בני לודם דלא חסיכי. לא מתביישי בגשיות לחברים. וכגי להו בגשיות עלמן.

1) חיינע פרעסבס.

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב א) בז' מחזיות מיירי: ב) סתרון עם סם"ח. לומר כלי לנוע טיה לנו ונתבזה בעוניו. ר"ל שע"י עוניו יתהוה לרעבון, ונלטרך להתבטל מעסק התורה עי"ז. [אב"י ל"מ ס"ל בפשוט, דכשם שתעלתו כוינו סתורם לנלי להשגית בפלוחים, וזהו שכ' רש"י [דמ"ז ת'] בד"ה בשניניו וודו סות. וסם כלשניו]: ג) סיתבזו בפרהסיה. וחם מי

פרק ב **א אפר** מקלה. כתב הר"ב ומשוס דעפר נמי לחקרי לפר. דכתיב שחפר קרוי עפר דכתיב (במדבר י"ט) מעפר שריפת החטאת קך עפר קרוי לפר. רש"י. [*ומה שכתב הר"ב כדי שיזכור כו' לפליגי דה רבי לוי ורבי בר תמת וחד מינייהו לחמר לפי וכתבו הסום דחותו לפר הוי מדבר*) הנמרך מעלה לדש כו']: ובראש הנשיא וכו'. דחסיבותה הוא דיהבינן בריטייהו לנשיא וחב"ד בריטיה. דמ"ל לחון מביביהו למבעי עלן רחמי לכולי עלמא. נמרת. ומה שכתב הר"ב דהן עלמן לוקס מוטלין כו' כדי שיתביישו יותר כו' לחיכא עגמת נפש טפי ומפני דומה מתביים מעלמו למתביים מחברים: דברי כבושים. דבריס רש"י: הזקן. והוא חכם לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם וכו'. גמרי: דברי כבושים. לשון עלור כמו מכבש בלע"ז 1) פלים"ל. חסיכותם הם מתביישים מחברים. לשל שאר בני לודם דלא חסיכי. לא מתביישי בגשיות לחברים. וכגי להו בגשיות עלמן.

פרק ב **א אפר** מקלה. כתב הר"ב ומשוס דעפר נמי לחקרי לפר. דכתיב שחפר קרוי עפר דכתיב (במדבר י"ט) מעפר שריפת החטאת קך עפר קרוי לפר. רש"י. [*ומה שכתב הר"ב כדי שיזכור כו' לפליגי דה רבי לוי ורבי בר תמת וחד מינייהו לחמר לפי וכתבו הסום דחותו לפר הוי מדבר*) הנמרך מעלה לדש כו']: ובראש הנשיא וכו'. דחסיבותה הוא דיהבינן בריטייהו לנשיא וחב"ד בריטיה. דמ"ל לחון מביביהו למבעי עלן רחמי לכולי עלמא. נמרת. ומה שכתב הר"ב דהן עלמן לוקס מוטלין כו' כדי שיתביישו יותר כו' לחיכא עגמת נפש טפי ומפני

שנויי נוסחאות

פ"ב **א** לרחובה. כ"י"מ ל' ברחובה וכ"ם כרש"י, וכל אחד. כ"י"ק כל.. נורתן. כמשמ"פ וכ"ק וכ"י"מ מ' ו' ומשכ"ל טושל ונותן. הזקן. כ"י"מ ה' ו' וכ"י"ק והזקן דברי כבושין. (סם הוא ניסוח סשנל סיה ג"ל דברים כבושין) כ"י"ק וכמ"ל.. כיבושין (וזהו שם שמולר לדברי תוכחה).

לקוטים

פ"ב **א** במשנה **על גבי** התיבה. כרמב"ם

*) בלשון סיט מדוקדק ולשון סחוס ולחזו לפר הוי מעפר מדש כו'. וע' בהגהת הגריעב"ץ נב"ם בחדושים וכ"ד בהג למחוק תיבת מדש ול"ל רק סיכי מעפרות דשלמות הטקדש של סיל כיו, ועי' ב"ל:

רס"י. ומפורש סוף פרק (קמא) [כ'] דשבת: ובקבלה כתוב בפירש"י הקשה תוספת מאן דהו מאי שנא דהתי קרא דכתיב ביוגה וירא אלהים את מעשיהם וגו' ולא קרי ליה דברי קבלה. ובהתי קרא דוקרטו לבבכם קרי ליה קבלה. ופריק ליהו כ"מ שהנביא מצוה ומודיע ומזהיר את ישראל קרי ליה קבלה וכל דוכתא דלא לתפקד נביא. כי הא וירא האלהים שהוא כמספר והולך דיוקי מינה לגב תורתא מלתא. לה קרינן ליה קבלה: **ב** זקן פרשתי לעיל: ורגיל כתב הר"ב היודע סדר תפלה. זה לשון רס"י רגיל להתפלל ותפלתו שגורה בפיו ולא יפעה שכל חן שבועה סימן רע לשולחיו ע"כ. כדתנן סוף פרק ה' דברכות: וביתו ריקם. כתב הר"ב שאין בביתו כו'. ח"ל ביתו ריקם מן העבירות שלא יהא עליו עם רע בילדותו ולשון ביתו לשון מלוקלק לפי פי' השני ולשון רס"י [ע"ו.] וגם על זה קשיא דאמר שאם יהא עליו עם רע מערוה אע"פ שחשם ושוד לא ימעט בנכסיו שיהא הגון. ולכן נראה לי שמזה הטעם כתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות תעניות ולא יהיה בבניו ובני ביתו ולכל קרוביו והנלוים עליו בעל עבירה ולא יהיה ביתו ריקן מן העבירות ולא ["יהא עליו] עם רע בילדותו. והכי יוסף סימן תקע"ט כתב דמדפניות בגמרא וביתו ריקם ופרק גהה בפירש פרקו נהה שלא יהא עליו עם רע בילדותו נפקא ליה להרמב"ם שפי' ביתו היינו בניו וכו' לשון לחדיהם כיון דבפרקו שהוא בילדותו לריך שיהא נהה כ"ם בזקנותו ע"כ. ותומר לפי כיון דבבריתא פירש ביתו ריקם כמו שהתבאר ח"כ גם המצוה שמהא ביתו ריקם ודאי דהכי פירושו ומדביתו היינו בניו כו' והוא עלמו בכלל ביתו ומק"ו לחיות נמי ובכלל ריקם נכלל שמטלם מיום הוחנו על החלמה יהא ריקם מן העבירות הלכך לא חש תנא דידן למחני כלל ופרקו נהה והבריתא מפרשא ביותר כדרך כל הברייתות: **ג** זכרונות ושופרות. ולכיוון לא והא דפירש הר"ב בפרק בחרא דר"ה מצנה ה' כ"מ שים שם זכרונות יהיו מלכיות עמהן י"ל דתנאי היא דתניא התם בגמרא [דף ל"ב] מנין שתומרים מלכיות רבי תומר הרי הוא תומר לחני ה' מלכיכם ובחדם הבניני [דלעני ולגר תעזב אותם ומיך ליה בחדם הבניני זכרון תרועה בפרשת לתמר] ז מלכות ר"י בר' יסדה תומר תיו לריך הכי הוא תומר והיו לכם לזכרון וכו' דלר' דדרים ליה מסמיכות דבחדם הבניני תיכא למימר דלא בעינן מלכיות עם זכרונות אלא כל בחדם הבניני שהוא ר"ה ויוה"כ של יובל. וכוותיה מתניתין דהכא. אלא דאי הכי לא הוה שתיק גמרא מינה. אלא ר"ל דמתניתין דהכא כסולי עלמא ורבי יוסי ברבי יהודה דקתמר כ"מ כו' לא בא ללמד אלא על ר"ה ויוה"כ של יובל וכבר תרמ"ל אין למדין מן הכללות והאי קרא גופיה דמינה דרים כתיב ביה ויהיה מתחכם וה"ה נקרא יום מחכה ממה שנאמר (בשנת ג' ח') ביום ח' לחדם הבניני וגו' כי קדום היה לחזונינו ואל תעלבו כי חדות ה' היא מעוזכם. ויו"כ של יובל לים אל משפחתו ואיש אל אחוזתו תבוא שהוא ולאי שמחת לב ואע"ג דלעיל מינה דאי קרא דביום ממחכם כתיב וכי תבואו מלחמה על הלר וגו' דדרשינן מינה תקיעות דתעניח בתנא ד' פ"ג דר"ה הא פסוקי פסקי לקראי: אל ה' בלרתה לי. כולן מזמורים הם והן הן מהם הנוספות דזכרונות חד ושופרות תניין ואל ה' תליתאה ואחת עיני ד' ממעמקים ה' תפלה לעני ו': ר' יהודה אומר לא היה לריך לומר כו'. מ"ט לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות תניין ואל ה' תליתאה ואחת עיני ד' ממעמקים ה' תפלה לעני ו': ר' יהודה אומר לא היה לריך לומר כו'. מ"ט לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות אלא בר"ה וביובלות ובמעת מלחמה וכתב הר"ן והאי דנקט ליטנא דלא היה לריך היינו מפני שהזכרונות והשופרות הן קבועים בר"ה היה נראה שהוא בא לאומרן כאן מפני שאין לו ברכות אחרות ומ"ש אומר ר' יהודה דא"ל לכך אלא שיאמר אחתיהן ברכות שהן קבועות ליום ע"כ. ומ"ש בפירוש הרמב"ם והלכה

ב) ובגמוד אל גזלת העני בבתיכם (ישעי' ג, יד). לולא במשנה כתב רש"י ונוסף נקי משבירות כו' ע"ש.

יכין תפארת ישראל יכין

ע) משום שטען לבבו שקין ומתעניו, כדקאמר בש"ס, הודיענו לפני כל אזה רק הסבה להכניע נפשם שיחזו, ולא אזה יוציל: י) במה שקבלתם בלחוי מכבירוכם(א): יא) ומתרוך בדרום כפי כחו, ותח"כ מהפללין [מכאן ולילה שים לדרום תפלת מעריב של כל נדבי. ולא כים מקומות]: יב) תפלת שחרית. וה"ה במוסף ונעילה שעושין כסדר הזה [עיר תקע"ם ותקע"ם]: יג) שמורגל בתנ"ך, כדי שיבין מה שיאמר. גם ר"ל שמורגל להתפלל בלטור, כדי בלא יטעה, וילטעדנו הלבור שיחבבו שהוא סימן רעה לכם [בגדות לדיד כ']: יד) שיהיה טפלה בלוי ביה, כדי שיכוון עפי: טו) שהוא עני. גם ר"ל שבני ביתו ריקנין מעבירה. ויש בכלל זה שלא יהא עליו עם רע בילדותו אף שעשה מתנכל כשורה. גם שיהיה לו עבודת שדה, ושיהיה עניו, ובשיהיה קולו נעים להתפלל בלב, ושיהיה מרומם לעפ: טז) כשיגיע לתפלת י"ח: יז) בין גואל לרופא, מוסיף ו' ברכות [כמבואר במ"ג]: יח) הו' ברכות שמוסיף הש"ץ: יט) [התה זוכר וכו'. התה נגילת וכו'. שהיקן כמו בר"ה. הרי ב' ברכות שמוסיף: כ) כל מזמור ק"כ, ותותם כלקמן בתענית ד', הרי ג': כא) כל מזמור קכ"ח, ותותם, הרי ד': כב) כל מזמור ק"ל, ותותם, הרי ה': כג) כל מזמור ק"ב, ותותם

פ"ב (א) [ואין להקשות למה לא הקי תנא להך קרא דיונה לעיל נמי דברי קבלה. דל"ל דהתם מיבא לגימר דילמא עכו"ם שתבי, שתיב מועיל להם עד שיחזו ממש. או התם שתבי לתשלם דבה מתוך. ונם כבר עזרה גזירה. לפיכך אינה רחיה נמורה לבתן. מעמ"ב דברי יונה שהיה תוכחה לבני דורו במכת רעבון דלמי ממש לערת נשמים, שפיר קרי לה דברי קבלה, שדברו מתקבלו לעלויינו. ומה שתירן רש"י לקרא דיונה שאני דתין לוד נקרא רק ספור דברים. ק"ל מכ"ק [ד"ב כ'], דקרי לקרא דיונה לו לדקיקו קרני נרחל, דברי קבלה, אף דהתם נ"כ אינו לוי. [אבש"י וכ"כ תניגה ד"י ע"ב, וכ"ה ד"ו ס', וכלה כ"ג ס', וכ"כ במסכת סופרים פי"ח ס"ג אם שברת"ם ר"ה פ"ד סוף אות נ' נהם דברי קבלה. וכ"כ מונן קל"ו ס'. ככל דוכתי הנ"ל נרסינן דברי קבלה. אף שאינו לוי] אע"ב כדבריהו, דהתם ממי רחיה נמורה היא לשון נניחה פ"ש נקרן וכל שהוא רחים נמורה קרי ליה דברי קבלה]:

ב עמדו בתפלה. פ"י פ"ח: ואומר לפניהם. פ"י שם פ"י פור פ"ח סיון פקפ"ג. ובמסקי שלימן. ירושלמי כאן פ"ל פ"ג בלשון פ"ח ס"ב: ג ואלו תן. פ"י פ"ח:

שנויי נוסחאות

אלא וירא אלהים. וכ"ס בד"ב ובמכ"ב ובמכ"ל; כמכד"ם ובכי"ק ובכי"מ מי וכו'. האלהים כקרקי. ועי' לעיל פ"ח מ"ב. הוא אומר. בכי"ק ובמכי"ל מה הוא.. ואל בנדיכם. כז"ב ובמכי"ל.. בנדיכם ושובו אל ה' אלהיכם וכ"ה בכ"מ מ' (עם לה' אלהיכם) בלא ככתוב). בכי"ק ובכי"מ כ' בא בכתוב כמלותו עד ונחם על הרעה: ב ריקם. כמכי"ל ריקן. עשרים וארבעה. בכי"ק ובמכי"ל.. וארבע ובכן כוה. שמונה עשרה. בכי"מ ג'.. עשרה ברכות. (עוד) שש. בד"ב ובכי"מ כ' ליתא: ג (קראתי ויענני). במכדב"ם ובכי"ק ובכי"מ מ' ובמכי"ל ליתא. (אל תדרים) וגו'. בכי"מ מ' ליתא; במכדב"ם ובכי"ק ובמכי"ל: ליתא (מני וגו'; בכ"מ כ".. תהרים מאין יבוא עזרי. קראיתיך'). בכי"מ מ' ליתא. לא היה צריך לומר וברונות. בד"ב.. לומר אותם זכרונות ושו' בפי' המשנה לרמב"ם ובד"ב.

ראשון לציון

פ"ב א תוי"ט ר"ח ובקבלה כתוב בפי' כו' לא קריק ליה קבלה עיין יפל"מ:

לקוטים

הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' ע"ג בהיכה וע"ג פ"ק וכתב הקי עליו מכן ז"ל מכ"ל הא ולא הי' לנוס. ומעל מעשה רקח בר"ן בלה לחלין עליו בגמרא דאם היו ע"ג פ"ת ממש אמאי לי' זילח הוא מדעתם כוליה גופיה ומה גם מבלמרי' שעמת מקום בכל מקום לו לר ובירושלמי אמרו כלי ממדם וכל אלו הלבונות מוכיח על הפ"ת עצמו ע"ם אבל ב"ע לריך יגע דהא בהדיא איתמר בגמרי' ובגמרא ע"ג תיכה ושפיר בין כל האמור גם בתיבם עשתה דקדושתה מתוכה ומה גם שהפ"ת בתוכה ומדרכת מלשון בירוש' מלה עפי דבהיכה אלמר בירור לריך לשון בלי בתיבם מבפ"ת ומה גם בפ"ם דיהן דלית אלא כלי עגול ושוד הניח בעל מיר דבריך לא גרים תיבה אלא בהדיא ע"ג פ"ת ומ"ב מאבר בכך היתה ג"כ גי' דבריו והא ממי לא יתכן לדעת הרמב"ם ה"ל ע"ג

פנים: ואומר חותמיהן. לחר זכרונות מחימת זכרונות ולחר שופרות מחימת שופרות וכן לחר כולם כדמפרש ואזיל: ד על הראשונה. בגואל ישראל הוא מחחיל להתיך ואח"פ אחיגה ממנו שם קורא לותה רחשונה לפי שבה מחחיל להוסיף ולהתיך: על השביעית. לברכות שמתיך בהן לחל הברכות שמוסיפין בשביל התענית חין חלח שם שבכלם רחשונה שהיא גואל ישראל דשמה עשרה היא חלח שמתיך בה: מי שענה את דוד ואת שלמה בנו. ואח"ג דיוצה בתר דוד ושלמה הוה מ"מ מקדים ליה בריחא. משום דבמי ה' גואל ישראל(כה). על השניה הוא אומר(כו). מי שענה את אבותינו על ים סוף(כז). הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות(כח). על השלישית הוא אומר(כט). מי שענה את יהושע בגלגל(ל). הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תרועה(לא). על הרביעית הוא אומר(לב). מי שענה את שמואל במצפה(לג). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה.ברוך אתה ה' שומע צעקה(לד). על החמישית הוא אומר(לה). מי שענה את אליהו בהר הכרמל(לו). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תפלה(לז). על הששית הוא אומר(לח) מי שענה את יונה ממעי הדגה(לט). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' העונה בעת צרה(מ). על השביעית הוא אומר(מא) מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלם(מב) הוא יענה אתכם וישמע בקול ושופרות(מג) אלא אומר תחתיהן. רעב כי יהיה בארץ(מד). דבר כי יהיה בארץ(מה). אשר היה דבר ה' אל ירמיהו על דברי הבצרות(מו). ואומר רותמיה(מז): ד על הראשונה הוא אומר(מח). מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם. וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' גואל ישראל(מט). על השניה הוא אומר(נ). מי שענה את אבותינו על ים סוף(נא). הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות(נב). על השלישית הוא אומר(נג). מי שענה את יהושע בגלגל(נד). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תרועה(נה). על הרביעית הוא אומר(נו). מי שענה את שמואל במצפה(נז). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה.ברוך אתה ה' שומע צעקה(נח). על החמישית הוא אומר(נט). מי שענה את אליהו בהר הכרמל(ס). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תפלה(סא). על הששית הוא אומר(סב) מי שענה את יונה ממעי הדגה(סג). הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' העונה בעת צרה(סד). על השביעית הוא אומר(סה) מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלם(סו) הוא יענה אתכם וישמע בקול

בחליהו (מלכים ג' י"ח) ענני ה' ענני דהייט תפלה. רמ"י: על הגשמים ט'. מי שענה לח יונה במעי הדגה מעין ממעמקים קרחתיך ה' ומחסה סעונה בעת לרה שכ"כ (יונה ב') קרחתי מלרה לי. רמ"י: על הטביעית כו' מי שענה לח דוד כו'. כחב הר"ב ואח"ג דיונה בתר דוד ושלמה היה. גמרת. ופירש"י דהוה בימי למליהו בסדר טולם. ע"כ. ומחליהו לח פריך חע"ג דבימי לחחב היה מעשה דהר הכרמל משום דחמריכן דחליהו זהו פנחס. ומשום דלח כתיב בהדיח לח הקדימו למשולי. ויש ג"כ דעות לחרות בין חז"ל דחליהו פנחס ["ומיהו כמו במתוכן יונה כך מתוכן חליהו וכירושלמי ליתח הכי להדיח דמקבה חחליהו ותיונה כחדח ומתכן

ל) במד"ב כתוב שם ,ומן הלכה כר"י" ועי' ד"ם.

יכין תפארת ישראל יכין

ומחסה הרי ו': כד) מלח לריך משמע לשמים לכתחילה כדחמרינן [יומח פ"ו ח'] סד"ח לריך לכתחילה קמ"ל. ולשמים משמע לשון חיוב מפילו בדיעבד, כדחמרינן [נידה פ"ו ב'] סד"ח לריך ומין לה הקנה קמ"ל. וה"ל סכח ר"ל מין חיובו לומר כך, חלח היינו לומר רעב כי וכו': כה) מלכים ג' ח' מפסוק ל"ח עד פמ"ח. זה לומר מחת זכרונות: כו) ירמיה י"ד עד פסוק י'. זה לומר מחת שופרות: כז) נ"ל שדברי ר"י הוח, וה"ק חבל לומר חיחמיכן של זכרונות ושופרות. שבפרשה שבמלכים חיחה בברכת זכרונות, ובפרשה שבירמיה חיחה בברכת שופרות: כח) היינו ברכת רחה גח בעניינו שמתיך בה, שכשמגיע לגמען שמך, לומר עניו ה' עניו וכו' עד לעת ולוקה, וקיים לנו ה' חלהינו חת הבריח ואת החסד וכו' [כמו שכתוב בל ר"ה], עד מעמך ומעירך ומנחלתך, ואח"כ לומר, מי שענה וכו': בט) ועומין גמן, ותוקעין תקיעה תרועה תקיעה, ואומרים ויעבור ה' על פניו ויקרח ה' ה' וגו', היום יבחוהו וכו' חס כשיש וכו' [כמ"ש בשור תקי"ם]: ל) ר"ל בברכה ג' מרחה גח, שהוח זכרונות. חומר חתה זוכר וכו' כמו בר"ה, עד להיות להם לחלהים חני ה', ולומר מי שענה וכו': לח) בזה הוחם חת הזכרונות, משום דישרחל היו כשכחים במלרים דח"ל שנים, ונתיחסו בבר מהגחולה, והקב"ה הסיל עמהן בחמרו זכרתי לח הטעוי לכם, וקיים דבריו בגחולתם, בקריעת יס סוף שהיה גמר הגחולה: לב) ועומין גמן, ותוקעין תרועה תקיעה תרועה, ויעבור וכו', כסי' כ"ע: לג) דבשלישית מתחיל בשופרות של ר"ה, לחה עלית

כי

ד על הראשונה פ"י פ"ם. גואל ישראל. ת"י ישחלמי נוחמם פ"ח ה"ה:

שנויי נוסחאות

(דבר כי יהיה בארלך. כד"ל וכבי"מ ח' ליתח; בכי"ק ומבי"ל כי יהיה וגו', ומלח בחרלך ליתח בקרח; בכי"מ כ"ו. כי יהיה שדפון וירקון חרבה חסיל כי יהיה וכ"ה במסד"פ (ומס עוד כי יצר לו כו' עד כל מחלה). חותמיהן. כד"ל וכבי"ק חותמותיהן. נ"ב ומכחנו נח לכנוני מן חותם, ולמוסמח כני—מן חותמת ומפי חתמוטת הלמה מלחות בקרח בעין למד חותמך (בראשית ל"ח, י"ח). החותמת (שם שם, כה). ד את חברהם. בכי"מ ח' ומבי"ל. חברהם חבינו. חתכם וישמע בקול צעקתכם היום. בכי"מ כ' רק בכבק ו חותנו. צעקתנו. וכ"ה בני"ף ומי' ד"ם; בכי"מ ג' ו'. קול. ביום בכל המצמ וכ"ה קול גם בכי"ק בב' כרחשונות. ברוך (חתה ה'). בכי"מ כ' ליתח בכל המבה. גואל ישראל. ד"ל וכ"ה בתנודם זכר הנשכחות. וכבמ"ם גואל ישראל ולינו נמן. חבוחינו, בכי"ק חבוחינו כם. זוכר הנשכחות. בכי"מ ח' זוכר חברית. וכן לח מסיימים בזכרונות ד"ה ולפי מה שהמקיף מסח בברכה בלחומות בראש"ן ובטור ובחבודרהם וכ"ה מסיימת בבחמור וזכרתי להם ברית לחבומים (וליתח כי זכר כל הנשכחות כו'). נוסחת הכי' ישרש מחד דהוח מעין תימה ממוך לחתימה מכל נקמן ע"ז ע"ב בבי' גם בהכי' בנוסח (ד"ם) וע"ב בזכרונות ד"ם דמסיים בי זכר כל הנשכחות והי"ל לסיים גם כן בל"י זוכר הנשכחות. במלפה כו'ושמע בקול צעקתכם היום הזה). כד"ל ליתח וכן ליתח בכל הנבחה בחח כ מלבד הבניחים. במכי"ה חדנה. בלשון הכתוב ויחבלנ יונה וגו' ממני הדגה; במסד"ם ע"ם וכבי"מ ה' וכ' ומבמ"ל וכבל הרחבחים במס'. (בבי"ת בחיקך דומכים כלן). ועי' ד"ם. ואת שלמה. במסד"ם וכבי"מ ה' וכ' ושלמה:

לקוטים

הניבה מכ"ל ומל"ד דלח על הס"ת ממם קחמר הרמב"ם דכמו ד נחבב מלבד דחפסר שעם הספר יקבלנו הקהל בלחש כוונת הרמב"ם במ"ם ע"ב הניבה וע"ג ס"ת דעוד שכם"ת חוך התיבה קודם שיוליחו חותו לקרות ברכות וקללות כיון שוקנים בחפר ע"ב

בפ"ם

להו כך] : ה ורבי חגיא בן הרליון . בסיכני בריימתא בגמ' : ולא עגו אחריו אמן . כתב הר"ב לפי שבמקדש כו' כדתמריגן בגמרא בברכות פרק הרואה . בגמ' דפירקין ליתא נמי . אלא משום דכתוב פ' הרואה הביאה הר"ב בפירוש המשנה . לכך

ה מעשה ביצי . פ"ו מ"ב. וכשבא דבר . מ"ו. פ"ל מס' סופרים הל' י' סוף מ"ח פ"ק מ"ב :

שנויי נוסחאות

ה ר' חלפתא ור' חנניה בן תרדיון . בכי"מ מ' ר' חילפתא בצפורי וביצי ר' חנינא ב"ת בסיכני . ועיין רס"י וכ"ב בצפורי גם בגליון כי"מ ב' סוף מ"ח פ"ק מ"ב . גם במשנ"ב וביצי . גם במשנ"ב וכב"י וכ"ב ר' חנינא גם בכי"מ ב' ועי' ד"ם ; במשנ"ב ד' קרקפק בשעות ר' חלפתא בן חנניא בן תרדיון . וגמר את הברכה (בולה) . במשנ"ם וגמר את כל הברכות . וליתא וכ"ה בר"ף כ"י (וסב. הברכות בולן) ועי' לב"י ; בכי"ק ובמשנ"ב וגמר את כל הברכה וליתא . ועיין בפי' רבינו גרשום בגמרא ובגבו"ם וכד' ; בכי"מ מ' ב'ואמר.. וכ"ה בר"ג וביטב"ל . ולא ענו אחריו אמן . בד"ג וכבי"מ כ' ובמשנ"ב ועגו.. ועיין בביטב"ל וכד"ם . תקעו הכהנים תקעו . במשנ"ב . ותקעו ועי"ד"ם . אברהם(אבינו) במשנ"ם וכב"ק ובמשנ"ב ליתא . ועי' לעיל ; בכי"מ מ' ליתא מן אבינו עד חריטו . את אבותינו . במשנ"ם.. אבותיכם וכ"ה במשנ"ב , חוץ ממשנה מקודמת גם כתם אבותינו; חוץ מהר בעל ד"ם שאומר כאן ,ומסת הדפוס הוא הכתוב דמ"ע לא אמר נמי לאבותיכם אבותיכם", שכתב בהגב כי שם ליתא למלת אבינו כלל ; בכי"מ מ' לאבותינו . היום הזה . בכי"מ מ'..הזה וכן על כל ברכה וברכה וכ"ה בר"ף וכ"ה בגמ' פ"ו ע"ב וכן הגיה הב"ח . דבר . הב"ח הגיה הדבר . אצל חכמים . בכי"מ מ' וכי לפני חכמים ועי' בגמ'. אמרו לא היינו . בכי"ק וכי שבי".. לא היו וכ"ה בכי מ' מ' וכ' וכ"ה במשנ"ם (וסם בטעות אמרו לו לא..) . בשער המזרח ובהר הביח. במשנ"ב ליתא וכן ליתא במשנ"ם(וסם בשערי מזרח כמו שהוא בכי"מ כ') וכן ליתא במשנ"ם (וכם בשערי המזרח) וכן ליתא בכי"ק (וגם סם בשערי המזרח) וע' תי"ט:

לקוטים

סימנים וכוס הוי ע"ג סתימה וע"ג ספ"ת וח"ם לפום שעתא דמתני' וכ"ם דהא ודאי כבי מסתבר דבעוד ספ"ת בחוכו הוי מוכיח בהאי לישנא דלא ידעי ים להוכיח מדר"ו ג"כ : (ם"ג) :

צעקתכם היום הזה . ברוך אתה ה' המרחם על הארץ(מ) : ה מעשה בימי ר' חלפתא(מא) ור' חנניה בן תרדיון(מב) שעבר אחד לפני התיבה . וגמר את הברכה כולה(מג) . ולא ענו אחריו אמן(מד) . תקעו הכהנים תקעו(מה) . מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה . הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה(מו) . הריעו בני אהרן הריעו(מז) מי שענה את אבותינו על ים סוף . הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה(מח) וכשבא דבר אצל הכמים . אמרו לא היינו נוהגין כן אלא בשער מזרח . ובהר הביתה:

סימן תקע"ט וז"ל ג"כ שהוא מפרש דלעיל דפעם ו' היא לומר תקעו ופעם אחרת היא לומר הריעו לא היא אלא לחלק כבוד לתרועה כמו לתקיעה לכל לעולם היא תר"ת ומלת כדברי הרמב"ם שכתב כו' ע"כ . לא ידעתי למאן מהדר שכל המפרשים שהביא הן גם לחד שיטן מדבריו דלא כהרמב"ם . והמנהג דרך לחוד וזה שבמקדש לא היתה תקיעה עם התרועה ולא התרועה עם התקיעה . ולפשר שהיו שלשתן בגבולין תר"ת ע"כ.וגם זה לא כמ"ש הב"י : לא היינו נוהגים כן אלא בשער מזרח . פי' הר"ב לא היינו נוהגים אלא לעשות לחמן וכפירש"י ואין הפרש בין מקדש לגבולין לענין ההתרעות דבגבולין נמי היו תוקעים ומריעים כשדר הבעני במשנה זו בתעניות אלא שבגבולין כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ג דר"ה . וכ"כ הר"ב בסמוך לקמן . וכתב הר"ן ויש להשמיט דה"ב למה הוזכר זה בתעניות בלבד והלא בכל השנה כולה היה לפשר ג"כ להם לתלוק בכך וז"ל לא לחמרה לדם מעולם אלא יהו עושין לחמן בגבולין . אבל היותר מהוור בזה שהפרש שבין מקדש לגבולין הוא שבגבולין היו לומרים מי שענה וחמ"כ היו מוחמין הברכה ואחר החתימות היו עושין לחריהן לחמן ותוקעים . ובמקדש ע"י שעושין בשבמל"ו על כל הברכות אם היו תוקעין אח"כ היתה התקיעה על בשבמל"ו שהוא בעין ברכה בפני עלמה . ואנו רוצים למשך התקיעה לתפלת התעית שהיא מי שענה . ולפיכך מותמין הברכה קודם שיאמרו מי שענה ועושין אחריה בשבמל"ו ואחר כך חזן הכנסת לומר תקעו כו' . ומתחיל ס"ץ ואומר מי שענה כו' עד ביום הזה ותוקעים וכן בכולם . לו לפשר שלח קודם החתימה היו לומרים מי שענה . אלא שלאחר החתימה ג"כ היו מוזרין ואומרין מי שענה וכו' ומשותם על רבי חלפתא ורבי חגניה בן תרדיון היה שהגיהו כן בגבולין לומר מי שענה לאחר חתימת הברכות ולא היו לריכין לכך מפני שאין לחמן מפסיק בין ברכה לתקיעה עכ"ל ואני שמעתי ולא חבין לדבריו לא היה התעות אלא במי שענה שלאחרו לאחר החתימות ולא ידעו שאין בחמן הפסק דם"מ לחמן היו עושין ולא בשבמל"ו ומפורש שאלה מעלתינו ולא עגו אחריו אמן . ואם יאמר דגם בזה עגו אחריו אמן שעל דברי רבי" לפירושו נמי ועוד דח"כ בתרתי טעו וזה אינו במשמע לברים . שלכך תיכף למימר שהמהוור כדעת הרמב"ם בפ"ד מהלכות תעניות שעל עסיית ברוך אם ועל התקיעות לחחרו שלא היו עושין כן אלא בשער המזרח . וזהו במשמע המשנה כיון שבסדר המשנה הקומתה לא לחרו בסדר ההתרעות בלום וגם הזכירו במשנה זו שלא היו עושין לחמן . ולעניין תמיהת הר"ן למה הוזכר זה בתעניות בלבד י"ל דבתעניות שמשונה בכ"ד ברכות ותקיעות היו מוברים לעשות כן בכל מקום אף בגבולין ככל המנהג שהוא במקדש בין בתעניות ברוך אם . בין בתקיעות . ולעניין התקיעות דבתעניות שבגבולין כתב הרמב"ם שאחר גמר התפלה על הסדר היו תוקעין : בשער המזרח ובהר הבית . כתב הר"ב שער המזרח של הר הבית וכו' וכ"ש כתב בגמרא פ"ג דר"ה דף כ"ו ז"ל בשערי מזרח ובהר הבית הלא מלתא היא בשער מזרח בהר הבית וכתב עוד וי"ל בשערי מזרח בע"כ ע"כ . וכ"פ הרמב"ם שער מזרח של הר הבית ושער המזרח של הר הבית לבעי למיתתם בסוף הברכות ברוך המרחם על הארץ . ודוד ושלמה בנו הם שהתפללו על ארץ ישראל דוד ויהי רעב בימי דוד כו' (שמואל ב' כ"ו) ושלמה רעב כי יהיה בארץ (מלכים ח' ח'):

ה בימי רבי חלפתא . בלשוני הגמ' : תקעו הכהנים תקעו . כתב הר"ב מן הכנסת כו' והוא הסמם ולא ס"ל. רש"י. ועיין ריש פ"ו דיומא. ומפורש בגמ' בבריימתא שהיו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה ועיין לקמן : הריעו בני אהרן הריעו. וכן הגירסא בבריימתא ג"כ ובאחרת גורס בתרוייהו בני אהרן וכן העתיק הרמב"ם ובאחרת גורס בתרוייהו הכהנים בני אהרן . ומפורש בגמרא בבריימתא דהיו מריעין תרועה תקיעה תרועה. וכן בכל ברכה וברכה באחת לומר תקעו ובאחת לומר הריעו עד שיגמור את הברכות כולן וכ"כ רש"י והרמב"ם והטור והר"ן . ומ"ש הב"י נוהגין כן אלא בשער מזרח . ובהר הביתה:

דכעי למיתתם בסוף הברכות ברוך המרחם על הארץ . ודוד ושלמה בנו הם שהתפללו על ארץ ישראל דוד ויהי רעב בימי דוד כו' (שמואל ב' כ"ו) ושלמה רעב כי יהיה בארץ (מלכים ח' ח'):

ה בימי רבי חלפתא . בלשוני הגמ' : תקעו הכהנים תקעו . כתב הר"ב מן הכנסת כו' והוא הסמם ולא ס"ל. רש"י. ועיין ריש פ"ו דיומא. ומפורש בגמ' בבריימתא שהיו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה ועיין לקמן : הריעו בני אהרן הריעו. וכן הגירסא בבריימתא ג"כ ובאחרת גורס בתרוייהו בני אהרן וכן העתיק הרמב"ם ובאחרת גורס בתרוייהו הכהנים בני אהרן . ומפורש בגמרא בבריימתא דהיו מריעין תרועה תקיעה תרועה. וכן בכל ברכה וברכה באחת לומר תקעו ובאחת לומר הריעו עד שיגמור את הברכות כולן וכ"כ רש"י והרמב"ם והטור והר"ן . ומ"ש הב"י נוהגין כן אלא בשער מזרח . ובהר הביתה:

כי יעטוף שיחלום נרעב : מז) ועונין אמן ותוקעין תר"ת וכו' כסי' כ"ע . ואח"כ אומר רפאינו ה' וכו' וגומר תפלת י"ח . ולרמב"ם אחר גמר התפלה תוקעין בתעלרות . ואע"ג דיוקא נהר דוד ושלמה הוא , הקדימוהו כדי לסיים כל הברכות עם מרחם על המרץ בה"ק שיהיה לסיומו מ"ץ, ובהא סייבי דוד ושלמה עסי, דבימיהם היה הלחם מרץ יבראל : מח) בלפורי היה : מט) בסיכני היה : נ) על רמה נא, לחר שאמר עגו בהוכה , כסי' כ"מ : נא) רק בשבמל"ו . ואח"כ אומר הסמם , הקעו הכהנים וכו' : נב) ואין תוקעין עדיין , רק אומר הס"ץ מי שענה וכו' : נג) ותוקעין תר"ת, ואח"כ אומר הס"ץ זכרונות וגומר הברכה, כלעיל, רק שלח עגו אמן רק בשבמל"ו . ואומר הסמם שהברכה, כלעיל, רק שלח עגו אמן רק בשבמל"ו . ואומר הסמם

בגבולין כדמוכח בהך מסכתא ובכ"מ. והלכה כחכמים: ן אנשי משמר. כ"ד מעמדות כהונה היו. כל מעמד עובד בשבת שלו: אנשי בית אב. המעמד מתחלק לשבעה בתי אבות כמנין ימות השבוע כל לחד עובד יומו: מתעניות ואין מתענין ולא משלימין. משנעשית הרחבות חין ממורין כ"כ. ולפיכך אין משלימין שאם התחיל העובדה על אנשי בית אב שאין עובדין אותו היום יבואו אלו למיינן ויהא בהן כח לעבוד: ן אנשי משמר מותרים לשתות יין. שלו נמי תענית קלי שלא לידי לחירי בשני משמר מייתי לה בפרק: בלילות. שאין לחוש שמא התחיל התחיל העבודה על אנשי בית אב בלילה וילטרכו אלו לבא למייתם: לא ביום ולא בלילה. לפי שהיו יכיכין להתענות כל הלילה לחברים ופדרים שפקעו מעל המזבח: אנשי מעמד. הם ישראלים הקבועים בירושלי' ועומדים על קרבן אחיהם ומתפללין שיהא מקובל ברצון ועומדים שם בשעת העבודה שלוחים מכל ישראל להיות קרבנו של אדם קרב והוא היו עומד על נדבו והכתוב אומר(במדבר כ"ח) תצמרו להקריב לי במועדו. לישראל מלוה שיעמדו על הקרבנים בשעת עבודה: אסורים לספר ולכבס. משנכנסו למשמרתם כל אותה שבת כדי שיספרו קודם לכן ולא יכנסו למשמרתן כשהן מטושים: ובחמישי. שבתוך משמרתן מותרים שרך [רוב] בני אדם לספר בחמישי ואין ממתינין לספר בע"ש מפני הטורח: ח כל הכתוב במגילת תענית. ימים שנעשו בהם ניסים לישראל בבית בני וקבעו י"ט היה יומיא דלא להתענות בהן בלבד. והיה יומיא דחמירי טפי דלא למספד בהן. ואותן שהן חמורים ואסורים בהספד לפניו חסור בהספד. דלמא אתי למעבד הכי ביו"ט גופיה. לאחריו מותר דכיון דעבר יו"ט לא חיישינן. ואתן קי"ל דבטלה מגילה תענית אם דלא להתענות ודלא למספד בהן בלילה ובכל היום. ואין נראה כן מדברי המגיד פ"ח מהלכות תענית שהביא

כשרואין

יכין תפארת ישראל יכין

כשאפה שהזכרה ביומא רפ"ו. לפי שמקדש שלום לא עמו אמן רק בשמע"י, דשם כל המברך ברכה מזכיר לה שם המפורש. ומ"ש נופיה לאמרו מי שענה קודם התקיעות, משום דבשמע"י הוא שבח בפני עצמו, והיו שייכים התקיעות לבשמע"י, ולא למי שענה, להכי לאמרו מי שענה מיד קודם התקיעות, כדי להסמיך התקיעות למי שענה שהוא עיקר תפלת התענית. מיהו מיהו ס"ל דלקי בגבולין שעונין בכל יום רק למן, לפ"ה מדמקריבין ביום זה חלבם ודמן דומיא דקרבן בשיטה"ק, רלוי לעשות זכר למקדש. גם הטריחו לומר תקעו הכהנים לף דבמ"ל לפילו זר הוקע. ולא הודו להם חכמים [לך ל"ל פי' כל מענה זו, שלא נתפרשה לנו במפורש בלשון בפי' מגילותינו, מדכתיב] בנזכרו ב"ד [בפ"ק מ"ס]: נח) דהכהנים כולם היו נחלקים לכ"ד משמרות, כל משמר עובד בשבוע שלו, וכל משמר שוב מתחלק לו' בתי אבות לשבוע שלו, שבכל יום עובד בית אב אחר, ובשבת עובדים כל הבתי אבות של המשמר יחד [במשנת ק"ז ב'. ותשמישותיה לקרי"ב בפ"ק דתמיד, שכ' שהיו שפעה בתי אבות, ועמ"ש שם]: נט) שמא יחללו בעבודתן. וגם המשמר מה"ע לא קבלו עליהן להשלים התענית, דשמא ילטרכו לסייע להבית אב,

---

מחכמים להר הבית כנגד שער המזרח ע"כ. ויש מוסחות דל"ג ובהר הבית [והוא פירושן]: ן [*אנשי מעמד. פירשתי בריש מסכת ברכות שם"ד] : ן אבל לא בימים. שמא תבבד העבודה על אנשי בית אב ויבואו אנשי המעמד לסייעם וכתיב (ויקרא י') יין ושכר לא תשת בבואכם וגו': לא ביום ולא בלילה. פי' הר"ב לפי שהיו נריכים להעלות כו' שפקעו מעל המזבח ת"ל לא נאמרו ביום גומרין בלילה אבל אנשי מעמד יכולין להפוך במוגג דבית אב יכול להספיק לבד היפוך המערכה. רש"י: ואנשי מעמד. כתב הר"ב דהכתוב לומר תשמרו כו' עיין רפ"ד: ח כל הכתוב במגילת תענית. כתב רש"י מגילת תענית נכתבה בימי חכמים לף על פי שלא היו כותבין הלכות והיינו דקתני כל הכתוב במגילת תענית כלומר היה מקרא.וכתב הר"ב תלמ' קי"ל דבטלה מגילת תענית. בגמ' פ"ק דר"ה דף י"ח ו' ע"ש שבזמן שבית המקדש קיים לחכמים מפני שממהה היה להם לח"ב קיים מותרים מפני שאכל היה להם לאכל תמיד מפרכם ניסח גלוי לכל ישראל על ידי שנהגו בו המלוה והחזיקו בו כשל תורה ולא נכון לבטלו. ופורים. קיימו וקבלו היהודים כדכתיב בגמתר. ט שלא להפקיע השערים. פי' הר"ב כשרואין בעלי תעויות שקונים בו' יהיו שבורים שבת רעב לעולם בו'. וכפירש"י וכך כתבו ג"כ בהוספות בפ"ק דף י' וגרסה דבמקום שבעלי חעויות נכרים שם מיירי דאלת"ה לא חיישו גמי בשלל הגבור המתענים ויודעים שבשביל התענית קונים. ואין נראה כן מדברי המגיד פ"ח מהלכות תענית שהביא

שהביא

ן ג' תעניות הראשונות[נז]. אנשי משמר[נח] מתענין ולא משלימין. ואנשי בית אב. לא היו מתענין כלל[נט]. שלש שניות[ס]. אנשי משמר מתענין ומשלימין[סא]. ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין. שבע אחרונות אלו ואלו מתענין ומשלימין דברי רבי יהושע. וחכמים אומרים שלש תעניות הראשונות. אלו ואלו לא היו מתענין כלל. שלש שניות אנשי משמר מתענין ולא משלימין ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל. שבע אחרונות אנשי משמר מתענין ומשלימין ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין: ן אנשי משמר[סב] מותרים לשתות יין בלילה[סג]אבל לא בימים. ואנשי בית אב לא ביום ולא בלילה[סד]. אנשי משמר ואנשי מעמד[סה]. אסורין מלספר ומלכבס[סו]. וחמישי[סז] מותרין מפני כבוד השבת[סח]: ח כל הכתוב במגילת תענית[סט] דלא למספד. לפניו[ע] אסור. לאחריו מותר. רבי יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור. דלא להתענאה בהון.לפניו ולאחריו מותר. ר"יוסי אומר לפניו אסור. לאחריו מותר: ט אין גוזרין תענית על הצבור בחחלה בחמישי. שלא להפקיע השערים[עא]. אלא ג' תעניות

ן ג' תעניות הראשונות[נז]. אנשי משמר[נח] מתענין ולא משלימין. ואנשי בית אב. לא היו מתענין כלל[נט]. שלש שניות[ס]. אנשי משמר מתענין ומשלימין[סא]. ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין. שבע אחרונות אלו ואלו מתענין ומשלימין דברי רבי יהושע. וחכמים אומרים שלש תעניות הראשונות. אלו ואלו לא היו מתענין כלל. שלש שניות אנשי משמר מתענין ולא משלימין ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל. שבע אחרונות אנשי משמר מתענין ומשלימין ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין: ן אנשי משמר[סב] מותרים לשתות יין בלילה[סג]אבל לא בימים. ואנשי בית אב לא ביום ולא בלילה[סד]. אנשי משמר ואנשי מעמד[סה]. אסורין מלספר ומלכבס[סו]. וחמישי[סז] מותרין מפני כבוד השבת[סח]: ח כל הכתוב במגילת תענית[סט] דלא למספד. לפניו[ע] אסור. לאחריו מותר. רבי יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור. דלא להתענאה בהון.לפניו ולאחריו מותר. ר"יוסי אומר לפניו אסור. לאחריו מותר: ט אין גוזרין תענית על הצבור בחחלה בחמישי. שלא להפקיע השערים[עא]. אלא ג' תעניות

ן ג' שלש תעניות. פ"ו פ"ג: שלש אנשי משמר. י"ב פ"ח: שלש תעניות. מ"י פ"ב ע"ב: שלש שניות. מ"י פ"ב ע"ב: שבע אחרונות. מ"י פ"ב ע"ב: ן אנשי משמר מו' ואנשי בית אב. פ"ו פ"ב מ"י. פ"ח מ"ו: אנשי משמר ואנשי מעמד. מ"ק י"ד פ"ג יכולמי מו"ק פ"ג פ"ח מ"י פ"ב מה' מקדש הל' ופ"ו מה' מקדש הל' י"ב: ובחמישי מיתחרך. כ"ת פ"ב: ח כל הכתוב כ"ו פ"ב: ט אין גוזרין. פ"ו פ"ג מ"י פ"ח מכ' מגילה פ"ב פ"ג ופ"ח פ"ו הקצ"ב פ"ח:

שנויי נוסחאות

ן הראשונות. כ"י מ' וב' ראשונות וכן בס"ו. ולא משלימין. כ"י מ' ולא היו.. ואנשי ב"א. במשנה פ"ב וכ"י ק וכ"י מ' וב' אנשי.. וכ"ה בהם בכל המקום. (כפ"ב), במשנה פ"ב וכ"י ק וכ"י מ' ל' וב' וכמכי"ל ליתא וכן בסמוך. שלש שניות. כ"י ק.. השניות; כ"י מ' שלש תעניות..שבע אחרונות כנ"ל.. האחרונות וכ"ה בכ"י ק (ובס ושבע). רבי יהושע. כ"י מ' ר' מאיר. מן אלו.. עד וכן שניות ליתא בכ"י ק נ"ב. שלש שניות. כ"י מ' אמצעית. משמר כ"י מ' משמר היו. שבע אחרונות. בכ"י ק ושבע האחרונות. וכ"ה ושבע גם במכי"ל וכ"ה..האחרונות גם נ"ל. ן (יין). בכ"י ליתא בס"ם. אבל (לא ביום ו)אנשי. בכ"י מ' ליתא וכ"ה אנשי נ"ל ובכ"י ק. בלכפר ומלכבס. בכ"י מ' וב' לספר ולכבס וכ"ה בכ"י: ח בבגלת (תענית). נ"ל ובכ"י ק וכ"י מ' ב' ובמכי"ל במגלה וליתא. דלא לספר. בכ"י ק ובמכי"ל די לא.. וכן בסמוך וכן הוא. לאחריו מותר. נ"ל ובכ"י ק וכ"י מ' ל' ולאחריו. לפניו ולאחריו אסור. בכ"י ק בין לפניו בין לאחריו. וכ"ה בכ"י מ' ל' וב' (ובס ובין לאחריו.) (בהון). בכ"י ק ובמכי"ל ליתא. לפניו ולאחריו מותר. בכ"י מ' וב'בין לפניו בין לאחריו.. וכ"ה בכ"י ק (וכס. ובין לאחריו.). לאחריו מותר. במכי"ל ולאחריו: ט אין גוזרין (תענית על הצבור) בחחלה. במכי"ל ז' פיזון ליתא: בכ"י ק. בתחלה. להפקיע השערים. במכי"ל ובכ"י מ' ל' וב' ובמכי"ל.. את השערים וכ"ה בכ"י ק(וכס להבקיע).

תוספת חדשים

פ"ב ח הר"ב ד"ה כל הכתוב כו' וכן קי"ל דבטלה מגילת תענית כו' חוץ ממוקה ופורים כו' עכ"ל. וכן פסק בס"ע סי' תקע"ג

שהבי"ח לשון רש"י כתב שהרמב"ם לא הזכיר הטעם [כ"ל בתשובו] לפי שתלוי במקום שאין לחוש לו כגון עיר שרובה נכרים הדין כן ע"כ. הרי שמשמע דמסתמא בעיר שרובה ישראל תיירין ולפשר שאף ע"פ שרובה ישראל מכל מקום בעלי התעניות נכרים הם. ומיהו דוחק לחלק דמתעיתין משמע תגן. ומסתמא במקום שבולה ישראל מתניא. וי"ל דתיירין שמא בעלי התעניות לא ישימו לבם לכך שמפני התענית והטבת הם קונים. וז"ש ב' מעוזות כו' לשון רש"י והתוספות. לפל הטור סימן תקע"ב כתב ד' מעוזות. ועל מ"ש ח' לגיל התעניות פי' הר"ן ולחע"ג דבשאר ימים קונים יותר שלוליים ב' מעוזות שאלי לחתת דתעניות שכמה דברים שחיי נפש בהם שהחדם מרבה לקנות מפני התעניות ויש לחוש בהן להפקעת שעריס לתע"נ דלעניו חבולה אין להוש דבשאר ימים לריך פת לשתי מעוזות ע"כ. ופירוש הבני שכתב הר"ב שלא יחמרו הם לא שהרעב בה לא היו לוחקים כו' כ"ל הרמב"ם בפירושו וז"ל מפני שחומר דלא העם לולי הלורך הגדול למטר לא היו מתעניס קודם הטבת ע"כ. כלומר שלא היו מטילין התעניות על הלבור שמוך לטבת שאין ביכולת דלא העם לקנות ב' מעוזות גדולות ביחד חלא ולחי שלורך שעה היא: להפקיע מבטל שעור מדה הרחבומה וממעטה. רש"י פ"ק דף י': ולא לחרבות. פי' התחלת החרבות אין מתחילין ביום ה' לבל לך סדרן בה"ב הבה"ב. שכן סדרום הרמב"ם והטור. תע"פ שפסקו כרבי יוסי דלא כמו שכתב הרמב"ם בפירושו דאין הלכה כר' יוסי. והב"י סימן תקע"ב יהיב טעמא דלאלי לתחלתה דתעניות ואחרונות משום דיש הפסק זמן בין תעניות אלו לאלו. אין העולם ובריס שהוא בשביל התעניות ובייך בו טעמא להפקעת שעריס עב"ד. ובחמת שאין הברע מדברי המשנה והפוסקים שיש הפסק ביניהם דהא לא תקן אלא עברו אלו ואלו נעשו דמשמע מיד שעברו ואלו נעשו גוזרים כו'. אלא דסברא הוא דמסתמא ממתינין קלת ומלפין לתשועה. כ"ם למיהג שכתב בית יוסף סימן תק"ן בשם הרד"ח להכריז הלומות בשבת שאם מנהג קדוש הוא בימי חכמי המשנה אם כן כשלבו להו ג' רחשונות היו לריכין להמתין עד השבת שהוא יום כנופיא לדי להכריז השעיות. וכן כשלבו גם השני לבל השבועה הוברו בשעם אחת ואין ביניהם הפסק: **ו' בראש חודש.** כתב רש"י דלקרי מועד כמו שכתבתי בם"ד במשנה ד' פ"ק דשבועות. ובחנוכה ובפורים עיין לעיל במשנה ח': **ואם התחילו** אין מפסיקין. כתב רש"י ואם התחילו כו' ובכן הכי גרסינן ואם התחילו אין מפסיקין. כתב רש"י [ה"ג] לכתיב ביה יום מעמה ושמחה כיון דלא לקרי מועד לא משבתין ליה חע"ג דלקרי י"ט לא זהו לשון מועד שנקראים הבועדות בתורה:

כשם שאין פוי שם פ"ב ה"ג ויבא פ' שלישי שם פ"ו מקט"ה פרוף ג"ד: ו' אין נוזרין. ר' פ"ב מיומה ח' ע"ח ע"ב. ם

שנויי נוסחאות

ו(שלש) שניות. גמשנו"ם וכי"ק שלש.. ; בכי"מ ג' ליתא כך לא שניות ולא אחרונות. בכי"ק.. השניה.. האחרונה: ו' (על חצבור). בד"ב וכי"ק וגמשני"ל ליתא. בראש חדש. במקומה הל"ל בראשי חדשים וכ"ה בכי"ו. בחנוכה. בד"ב וכי"ק ובחנוכה. אין מפסיקין דברי ה"נ. בכי"מ פ' מפסיקין דברי ר' רבן גמליאל אומר אין מפסיקין והוא ט"ם ועי' ד"ם. אין מפסיקין מודה היה. בכי"מ פ' אם התחילו אין מפסיקין.. ; גמשני"ב.. מודה הוא. בערב שבת. בכי"ק ערב.. ; בכי"מ פ' בשעות בשבת:

תוספת חדשים

ו' במשנה אין נוזרין כו' בפסק בם"ע פ' תקע"ב סעיף ב':

לקוטים

תי"ם ד"ה שלא וכו' וי"ל וכו' כי תרמ"ו תירון זה שובבו מהובו כי אין לחפבר שלא יהנו אלא לנפש התעניות ושם שבויים כו וכן הקשה ג"כ בב"ד ויש לייצב דהתי"ם לא קאמר שלא יהנו אלא לנפש שאלו לא יהנו לנפש שאפשי התעניות והטבת מביאים לקנות דאולי לם לא היה בניליס להרבות בשעודה אלא בשביל שבאים בה לבית הבנסת ושם יבבו ויתפללו ויתענו ויבבו ויתפללו ויתענו בשביל שיהנו אלא לנפש התעניות ולא לנפש הבאים אליהם ולכן אמרו שאין מפסיקין בהם אלא בשביל שיהנו אלא לנפש התעניות ולא לנפש הבאים אליהם ולכן אמרו שאין מפסיקין בהם אלא בשביל שיהנו אלא לנפש התעניות ולא לנפש הבאים אליהם:

יכין תפארת ישראל יכין

בשבת, מהיתמעטו המתכלים מלל המגוונים בעיר. [ול"מ ני"ל דלהפקיע, סוא מלשון ממוסם של הפקיע [בקלים פ"ם], וה"ג ר"ל לבבות שער של המלכים, וכן תומריס בל"א [תוספלתגען]. ותבהני תרמב"ם שכ' שבבת הפקעת השער, יהיה ר"י שיסבכו התגוונים ללפני גזרו ב"ד תעניה סמוך לשבת מדים טורך גדול למער. וק"ל מ"ב בשגוזרין תעניה על שאר נכס, למה אין גוזרין תחלה בם'. ולוחק לומר שיעשו התגוונים שמתענים מפני טורך הנשמים]. ולדידן אין לחוש לבך [מג"א תקע"ב]: עב) אם התחילו להתעניות יום ל' אע יומים מקודם ופגע ל' מלמו תוך הימים שגזרו להתענות: עג) ואפי קי"ל. ולמן נוהגין להתעטה יום אחר התניו [תקע"ב]. ויחיד שגדר להתענות בה"ב בל השנה, ופגע ר"ה, מ"ב שהרה אבל בגדר על מניין ימים, ופגע ר"ח, יתיר נדרו. ובא"ח להתיר, יתענה, ויהיב תענית להעניהו [תק"ם]. אבל בתירע ברית מילה בעבי"ת אע בב' ה' וב' שמתענין אחר יו"ט, אף שעשה אחן אחר הש"ן, מ"ל להרה, דמדהבנו בבה"ג שלא להתעטה, הו"ל בהתנה בפירום. אמנם בקבל בפירום במנחה להתעטות מחר, נריך שהרה. וכן הדין בימ"ל בה"ג [תקפ"ת]:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'

פרק ב כ"א ב', ג', ד', ה', בו' תעניות אחרונות מוציאין התיבה לרחובה של עיר בלעיל פ"א ובאין יכולין ברחוב שני עכו"ם יתפללו בבית אחר וכל העם מתקבצים ומתכנסים בשקים ובתלה על בגדיהם ונותנין אפר של דבר שנשרף [לאשוקי עפר] על גבי התיבה ועל גבי הס"ת להנדיל הבכיה ולהכניע לבם וא' מהעם נוטל אפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב"ד בפקום הנחת תפילין שיכלפו וישובו וכל אחר ואחר נוטל ונותן בראשו. ואחר בך מעמידין ביניהם זקן וחכם והם יושבים ובשאין שם זקן חכם מעמידין חכם ובאין זקן ולא חבם מעמידין אדם של צורה ואומר לפניהם דברים שבובשין ומעוררין הלב בממורש בס"א ואחר שגומר זה עומדים בתפלה מעמידים לש"ץ או דורש זה בראוי לבך ואם לא איש אחר זקן ובלבד שיהא רגיל בתפלה ובקריאת תנ"ך ומשופל בבנים ועני ויש לו עבורת שדה, ולא יהא בבניו ובב"כ וכל קרוביו והנולים אליו בעל עבירה ולא יצא שם רע עליו בילדותו ושיהיה עניו ומרוצה לעם וישב ולא נעימה וקולו ערב ובישׁ בעל מרות ואינו זקן הוא קודם. סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסף ותקיעות שהוא תוקע מבוארים יפה בסור א"ח סי' תקע"ם, ואחר שמתפללים נעיין בלמוש חמזמור שראוי לומר בשעת עצירת גשמים יוצאים כל העם לבית הקברות ובובים ומתחננים בלומר הרי אתם מתים כאלו אם לא תשובו ובאין קברי ישראל חולבין על קברי עבו"ם ומיהא בערב ראש השנה ויה"כ לפי הנוסח שלנו שאומרים בקשות צריך דוקא קברי ישראל ועי' רמב"א ססי' תקנ"ם בשם בתבי האר"י ז"ל דאין לילך על הקברות רק לצורך הלוית המת ובברט אם לא תיקן עון קרי]: ם"ו ד'. בזמן בית המקדש הג' תעניות הראשונות אנשי משמר ואנשי בית אב לא התענו בלל, וג' שניות אנשי משמר לא השלימו, ובבית אב לא התענו בלל, וד' אחרונות גם אנשי בית אב התענו אבל לא השלימו ועוד יש חילוק בין אלו לאלו, דאנשי משמר בבל שבוע שלהן מותרים בין עכ"פ בלילות דלאו זמן עבודה ואנשי ב"א

ח) בריש"ב ד"ר ותתייקרין. ב) בריש"ב ד"ר תנא שם פתחילו אין מפסיקין תנא כו'.

ב"א אפילו בלילה לא, ושניהם אסורים מלספר ולכבס שיכנסו למשמרתם נאים ומפוארים ומכובסים, ורק בחמישי לכבוד שבת מותר: מ"ח. קיימא לן דבטלה בזוה"ז מגלת תענית חץ מהנוכה ופורים שאסור להתענות בהם עצמם אבל לפניהם ולאחריהם מותר, וכן בשבתות וימים טובים ור"ח, ואף על פי שמי שיש לו נשואין בחנוכה אינו מתענה ביום החופה, בניסן מתענה ואפילו בר"ח שהוא אחר מהימים שמתענים בהם בא"ח ס"ם תק"ם, ולעניין כ"ח בכסלו יש פלוגתא בין ב"ח למג"א עסקי תקע"ג. מ"ט. אין נוהגין תענית על הציבור בחמישי שלא לייקר השער של מאכלים מפני הקונים לסעודה שאחר תענית ולשבת ואפי' בעיר שרובה עכו"ם שאין לחוש לכך [ומיהו במדינות אלו דלא שכיחי מפקפי ומיקרי שער מותר לגזור תענית בה"ז ואין נוהגין תענית על הצבור בראש חודש או חנוכה או פורים או חה"מ, ובהתחילו להתענות על הצרה ל"ש אפילו יום א' ופגע בהם יום מאלו מתענין ומשליטין היום בתענית נוהאירנא נוהגין להפסיק ודיהין התענית למחר], ודין יחיד שנדר להתענות בה"ב ופגע ר"ח וכן יאצ"ט עי' ס"ם בתי"ש:

ד"ע מברטנורה **סדר תעניות אלו פרק ג תענית** תוספת יום טוב ציונים

פרק ג **א סדר** תעניות האלו, החמורין בפרקין דלעיל ליכו אלא ברביעה לחמוה. אם עברו שלשה זמנין של רביעה של יורה אסם ג' במרחשון וז' וי"ז, ולא ירדו גשמים. אז היו מתענין יחידים. ואח"כ מהעגין הגבור י"ג תעניות על הסדר שאמר: אבל. ירדו גשמים בעתן ונמחו הזרעים ונשמעו למן אחת מהם ילא חזרו אחת מהם בתוכה אלא אחד מהם: מתריעין עליהם מיד. בתעניות לחמוה. שכל חומר החמור בתעניות החמורות מהנין מיד בראשונה: בין גשם לגשם. בין רביעה לחמוה לעניה: מבת בצורת. סימן בצורת הוא: **ב** ירדו לצמחים ולא לאילן. כגון שירדו בחחת. שאה יפה לעמחים ולעשבים ואינו מועיל לאילנות: לאילן ולא לצמחים. שירדו בכח: לבורות שיחין ומערות. שמכניסין בהן מים לשתות: **ג** וכל סביבותיה מתענות. שאוחה מכה המגיעה לידי בצורת היא זו. הר"ן: **ב אבל** לא לבורות כו'. משמחה לה לירדו בנחת ובכח וטובה לא לחיה. גמרי: לבורות שיחין ומערות. מפורשין במשנה ה' פ"ם דש"ק: מתריעין עליהן מיד. כלומרת בבריימא בגמרא על המילנות בפרוס הפסח משום דהיה שעתא מלבלבי חילני. וכל שלא ירדו להם הגשמים הללריכים להם שוב אין מוליחין טעפיהן כהוגן לפני' ירדו להם גשמים לאחר כך. וכן כשירדו לאילן ולא לגמחין כיון שכבר ירד מער ולא יהיה כפי מה שלריך לזרעים הדבר מרחה שהרביעה הללריכה לזריעה תהאחר הרבה לו לא תבא כלל. ולפיכך מהריעין עליהן מיד. וכן כשהגיע בפרוס החג כדאיתא בגמרא ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות וכו' והרי זה דבר שאינו כובל מעון: שהרי הן מסוכנים שלא ימותו בעמא ולפיכך מהעגין ומהריעין מיד. הר"ן בשינוי מעט. ומה בגמרא אם אין להם מים לשתות מתריעין עליהן מיד: **ג** וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים. בהא היינו טעמא שאותה העיר מתרעת מיד ואינה מוהגת סדר התעניות הללמודות ברביעה רחמונה אע"פ שאין ברחה [מגפ] עלירת גשמים. לפי שהדבר מרחה בעלמו שזה בא עליהם בגזירתו של הקב"ה ולא במנהגו של עולם. ולפיכך לחוי שיתענו ויתריעו מיד ומש"ה מייתי קרא דכתיב והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וגומר. אותה העיר מתענה ומתרעת. אע"ג דסתם מתרעת משמע תרוויהו הכי מתענה ומתרעת משום דבעני לאפלוגי ר"ע בסיפא. תוספות: וכל סביבותיה. לשון המגיד סביבות לותה הפרכיא. ע"כ. כלומר סביבות הוא מה שבאותה הפרכיא ושם זה נזכר בבריימא דמתריעין על האילנות וכו' ועל כולן אין מתריעין עליהן אלא בהפרכיא שלהן ופירש"י בחותו מלכות שכלו שם [מי] בורות שיחין ומערות ע"כ.וכתב הב"י בסי' תקע"ה דלרש"י הא דתנן סביבותיה מתענות כו' בשלא ירדו עליה גשמים כלל היא דאילו ירדו לגמחים ולא לאילנות אין סביבותיה מתענות ולא מתריעות. עכ"ל. וממלא דלרש"י סביבותיה פירוש מה שסביב להפרכיא. והר"ן מפרש דאפי ועל כולן אלו אין מתריעין אלא בהפרכיא שלהן בלבד. והטעם לפי שאפילו במהלכת אין לחוש על יותר מכן. וכך כתוב בתוספתא מתריעין על הנובתי וכו' על החרב וכו' ועל כולן וכו'. וע"פ לותה תוספתא מפרש דכל מרן ישראל מה שהחזיקו עולי מלריש

פרק ג **א צמחים** משנו מתריעין עליהם מיד. לפי שאילו דבר שמובל מתון דבשלמא כשהגשמים מאחרין לירד לאפשר להמתין שאם ירדו לאחר מכן יהו פירות המנה בתיקנן ולפיכך גוזרין תעניות במהון על הסדר. אבל לממים שמשו אם לא יתוקנו במהרה יופסדו לגמרי. וכן כשפסקו גשמים וכו' הרי הממים נפסדים במהרה ואין מהון לדבר ומהאי טעמא שינו דוקא הכי אבל יבשו לא כלאיתא בגמרא לפי שאין להם תקנה כשיבשו אלא לזרוע בתחלה לפיכך הרי הם כאילו לא ירדו עליהם גשמים כלל ולפיכך מתענין כפי הסדר. הר"ן: **מפני** שהיא מכת בצורת. אע"פ שמכת בצורת קלה ממכת רעב כדאמרי' בגמרא ת' פ"ה לחבות רעב של בצורת בא מקלתן רעבים ומקלתן שבעים. אע"פ הכל הכי קאמר לאע"פ שירדו גשמים ולפיכך לאפשר אלא יהיה לרעב אע"פ כיון שפסקו הגשמים מ' יום לפחות

פרק ג **א סדר** תעניות אלו האמור[א]. ברביעה ראשונה[ב]. אבל צמחים ששנו[ג]. מתריעין עליהם מיד[ד]. וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם ארבעים יום מתריעין עליהם מיד מפני שהיא מכת בצורת[ה]: **ב** ירדו לצמחין. אבל לא ירדו לאילן[ו]. לאילן ולא לצמחים[ז]. לזה ולזה. אבל לא לבורות לשיחין ולמערות[ח]. מתריעין עליהן מיד: **ג** וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים. דכתיב (עמוס ד') והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וגומר. אותה העיר מתענה ומתרעת[ט] וכל סביבותיה

מכה המביאה לידי בצורת היא זו. הר"ן: **ב אבל** לא לבורות כו'. משמחה לה לירדו בנחת ובכח וטובה לא לחיה. גמרי: לבורות שיחין ומערות. מפורשין במשנה ה' פ"ה דש"ק: מתריעין עליהן מיד. כלומרת בבריימא בגמרא על המילנות בפרוס הפסח משום דהיה שעתא מלבלבי חילני. וכל שלא ירדו להם הגשמים הללריכים להם שוב אין מוליחין טעפיהן כהוגן לפני' ירדו להם גשמים לאחר כך. וכן כשירדו לאילן ולא לגמחין כיון שכבר ירד מער ולא יהיה כפי מה שלריך לזרעים הדבר מרחה שהרביעה הללריכה לזריעה תהאחר הרבה לו לא תבא כלל. ולפיכך מהריעין עליהן מיד. וכן כשהגיע בפרוס החג כדאיתא בגמרא ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות וכו' והרי זה דבר שאינו כובל מעון: שהרי הן מסוכנים שלא ימותו בעמא ולפיכך מהעגין ומהריעין מיד. הר"ן בשינוי מעט. ומה בגמרא אם אין להם מים לשתות מתריעין עליהן מיד: **ג** וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים. בהא היינו טעמא שאותה העיר מתרעת מיד ואינה מוהגת סדר התעניות הללמודות ברביעה רחמונה אע"פ שאין ברחה [מגפ] עלירת גשמים. לפי שהדבר מרחה בעלמו שזה בא עליהם בגזירתו של הקב"ה ולא במנהגו של עולם. ולפיכך לחוי שיתענו ויתריעו מיד ומש"ה מייתי קרא דכתיב והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וגומר. אותה העיר מתענה ומתרעת. אע"ג דסתם מתרעת משמע תרוויהו הכי מתענה ומתרעת משום דבעני לאפלוגי ר"ע בסיפא. תוספות: וכל סביבותיה. לשון המגיד סביבות לותה הפרכיא. ע"כ. כלומר סביבות הוא מה שבאותה הפרכיא ושם זה נזכר בבריימא דמתריעין על האילנות וכו' ועל כולן אין מתריעין עליהן אלא בהפרכיא שלהן ופירש"י בחותו מלכות שכלו שם [מי] בורות שיחין ומערות ע"כ.וכתב הב"י בסי' תקע"ה דלרש"י הא דתנן סביבותיה מתענות כו' בשלא ירדו עליה גשמים כלל היא דאילו ירדו לגמחים ולא לאילנות אין סביבותיה מתענות ולא מתריעות. עכ"ל. וממלא דלרש"י סביבותיה פירוש מה שסביב להפרכיא. והר"ן מפרש דאפי ועל כולן אפילו על מכה מהלכת בלקמן. והטעם לפי שאפילו במהלכת אין לחוש על יותר מכן. וכך כתוב בתוספתא מתריעין על הנובתי וכו' על החרב וכו' ועל כולן וכו'. וע"פ לותה תוספתא מפרש דכל מרן ישראל מה שהחזיקו עולי מלריש

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ג א) בפרק ח' מ"ה ו' ז': ב) ר"ל זה דוקא שלא ירדו גשמים רחמון, אין רק חסם בצורת, אבל הכא יהיה על ידי זה ודאי בצורת, דמקלתן רעבים [כפ"ם דתענית]. והיינו לומן שמדותיהן קרקע יבשה: ו) שירדו בנחת דאז מועיל לעשבים ולא לאילנות, שמלבלבין בכר שמהה ויניבבו: ז) שירדו בכח דאז אינו מועיל לגמחים: ח) לשתות בהן ולבבס בהן. וכגון שירדו בנחת ובכח, ולא הרבה: ט) שהם

פ"ג א סדר תענית אלו. ובכ"מ מ"ו ומ"ב ובגר"א ס"ק ס"ב ס"ק חללו. (האמור). בכי"מ מ' האסורים וכ"ה בכת"ס; בכי"ק ליתא. **ראשונה.** בכי"ק ובמסכי"ר הראשונה, ובן שפסקו. בכי"מ מ' וב' וכשפסקו. (מיד). וכ"ה בכי"מ מ' וב' ובמסדו"ס וכ"ם בכי"ף ובכת"ס; בכי"ק ובמסכי"ר ליתא ובן ליתא בד"ב ריווח וסכ"ומה ווילגץ (ומס ואומרים עליהם ענגו) ועי' ד"ס. **מכת בצורת.** בכי"ק מבה בצורת: **ב אבל** לאירדו לאילן. במסדו"ס ובכי"ק ובמסכי"ר ליתא, בכי"מ מ' ולא לאילן וגם המלה אבל ליתא. **ולא לצמחים.** בד"ב ובכי"ק ובמסכי"ר אבל לא לצמחים. **לא לבורות לשיחין ולמערות.** במסדו"ס. שיחין ומערות וכ"ה ומערות גם במסכי"ר בכי"מ מ'.. ולשיחין ולא למערות; בכי"ק.. לא לשיחין ולא למערות וכ"ה בכי"מ כ' (ומס ולא לשיחין. לא לזה ולא לזה אלא **לבורות** שיחין ומערות ומגמרא (יב, ב) ולא ה"ה להניח לא לזה כו' מוכח שהוסיפה מועטת היא אך גם שם הגיהו דתקן. אבל מ"ל לא היה לומר כ"ש ליעמוד רק ולא לא לזה ולא לזה אלא לבורות כו' היכי משמע לן) (ד"ם): **ג דבריהם.** במסדו"ס ובכי"מ מ' כדתניא; בכי"ק ובכי"ם כ' ובמסכי"ר בכתוב. (חלקה אחת תמטר וגו'). בכי"מ מ' ליתא וכן ליתא בכי"מ כ' ובגר"א (ומס וגו') במסדו"ס.. תמטר וחלקה אשר לא אמטיר עליה תיבש. וכ"ם בכי"ק (ומס ליתא למלת אשר ו:ס לא תמטיר בכי"ק, והוסחת לא אמטיר במסדו"ס כלה מיד הסופר לו המגיה מדעת

מע"פ שעולי בבל לא החזיקו הוי בכלל הפרכיה לענין זה ע"כ. והתום' סתמו וכתבו הפרכיה פירוש לותו מלכות. ע"כ. ולא פירשו לי קלי לקי למהלכת. והדעת מכרעת דסבכי כרס"י דכיון דבבריימא שלפנינו לא הזכירו בהדיא מכה מהלכת לי ליתא דם"ל דבעל כורן נכלל הכל כדעת הר"ן לא ס"ל לסתוס אלא לפרש ועיין במענה ר': מתענות ולא מתריעות. שכן מליטו ביוס הכפורים מתענין ולא מתריעין. ר"ע לומר מתריעין ולא מתענין שכן מליטו בר"ה מתריעין ולא מתענין. הר"ן בשם הירושלמי: ד וכן עיר שיש בה דבר כו'. מלתת דפסיטא שאין בה מתון ומריכין להתענות מיד ועיין במענה ו': וכל סביבותיה. כדי להשתתף בצרתן ולבקש רחמים עליהן שהרי ליכה מכה מבולחת וסביבותיה דמענה דלעיל ליכא נמי לפרושי מהאי טעמא [דלא כפי' הר"ב]. הר"ן. ועיין במענה דלקמן: המוציאה ת"ק ריגלי · הר"ן כתב דמליבתא דהמוליאה דייק מיניה הרמב"ם דאין הנשים והקטנים והזקנים שמבתו ממלאכה בכלל האמין הזה. והמגיד כתב דמרגלי דייק דהן הגברים לבד מטף וכיולא בהן: שלשה מתים בג' ימים. מת אחד בכל יום. רש"י: פחות מכאן אין זה דבר. לבון הברייתא בגמרא. ביום ג' לו בתרבץ ימים אין זה דבר. ומעמת פירש רש"י לתקרתי בעלמא הוא ולא קבע: ד מתריעין. מתענין ומתריעין קאמר כדפי' הר"ב במתריעין דריש פרקין. [*ועיין בסמוך]: בבל מקום. כתב הר"ב לפי' בעריס הרמוקות ממנה הרבה. בא לרבות דיומר מבביבותיה מהעטות דלי תימת סביבותיה הוא לים לתבת למתני הכי בדתבן לעיל. והב"י כתב שזה הפירוש הוקשה לו להרמב"ם משום דאין זמן בעולם שלא יהא בו חרב באחד מהמקומות. וכיון שכן בכל העולם היו לריכין להתענות מפני שהיא מכה מהלכת. ולכן הוא מפרש דהאי בכל מקום היינו בסביבותיה ואתיא כרבי עקיבא דתנן מתריעין דלת"ק מתענות ס"ל למתני ע"כ. ומיהו לפי מ"ש רש"י ל"ק ולא מידי שזה לבוזו אם ירלו בהספמית מתריעין בבבל בבבל בהספמית וכו' אם במקום אחד היא מתריעין עליה כל השומעים כדי שלא תבא עליהן ע"כ. ר"ל השומעים דוקא אבל מכהמת אע"פ דודאי אין זמן בעולם שאין בו חרב כיון דלא שמעו אלו בעולם דמכיון דלא נשמע הרי כאילו אין חרב כלל דאילו היה לדאג שמא יבא לכאן כבר היה נשמע שמעו ואפשר עוד וקרוב לשמוע דרש"י כוונר דדוקא לותן השומעים וחוששין בעלמן פן גם עליהן תעבור המכה וזה שדקדק להתריך כדי שלא תבא כו' ופשיטא דמש"ה הוא שלא להכי כתב כן. דדוקא כשים כאן החששה שתבא עליהן והב"י שלא כתב היישוב שעל דעת רש"י אין ספק אצלי שלא היה לפניו אלא ספר הרי"ף. והעתיק לבון רש"י כמו שהביאו הר"ן ומה שהקשה עוד הב"י לאמרי לא לאמרי' בדבר שיהו מתריעים בכל מקום שהדבר יולע שאין בעולם מכה מהלכת ומחשבת יותר ממנה. נראה לי דל"ק. דהא בגמ' לימא דשמואל גזר תעניתא בנהרדעי משום דהוי מוזאי וחמריגן משום דהוי שירתא דמחלוה ובא עמהן. שמעת מינה דבאלו הכי לא ועיין במענה ג' כתבתי דעת הר"ן בפי' כל מקום דהכא: על הארבה ועל החסיל. ובבריימא מתריעין על הגוזאי בכל שהוא דשב"א לומר לא על המגיד וכתב הרלב"ד בהשגות דלא"ק כל המיעים מיקין הן מון מן החגב שהרי הילק והגזם שהמיתו בימי יואל וה"ה לכלעם וחרגל ע"כ. אבל המגיד כתב דלוקה אלו ג' שהזכירו ולא שאר המינין אלא מ"ש בתערובות לומר של יואל בתערובות ארבה וחסיל היו: ן כמלא פי תמור.

פי'

ך וכן עיר. פי' איזהו דבר. י"ם פ"ק מ"ג, פ"ג מ"ב, פסי"ם פ"ב מ"ג ופ"ג מ"ב, סם פ"ב: ה על אלו. י"ם פ"ג מ"ג, פ"ב מ"ב, סם פ"ב מ"ב, פ"ג מ"ב, ת"ם פ"ב: ועל החיה רעה. פי"ו, שם פ"ה מ"ב, פ"ג מ"ב, סם פ"ג: ך מעשה. י"ם פ"ג: ונגזרו פי"ו, שם פ"ו, פ"ה מ"ב, שם פ"ח:

שנוי נוסחאות

מתענות ולא מתריעות. נד"ב ובמכי"ר אבל לא... וכ"ם נד"ב גם בסמוך: ך שיש בה. במגדו"ם. שם. **וכך סביבותיה.** נכי"מ ג' וסביבותיהן (כם"ן מיוחד) המוציאה. נכי"מ מ' שפוציאה. ויצאו. במגדו"ם ונכי"מ מ' וכ' ובמכי"ר יצאו. שלשה מתים בג' ימים. במגדו"ם ונכי"ק ונכי"מ ג'. לשלשה ימים: נכי"מ מ' כסיגון בשלשה ימים ג' מתים. זה אחר זה. נכי"ק כ' פעמים זה אחר זה, זה אחר זה. (הר"ד דבר פחות מכאן אין זה דבר). במגדו"ם ונכי"ק ובמכי"ר ליתא כ"ד וכן ליתא בספסי כ"ד, ובאמת לשון פחות מכאן אינו לשון גמ' אלא נראין דברי הגאונים ז"ל שכתבו פחות מכאן פחות מג' ימים או לו ביום אחד אין זה דבר ואם אחד מהם מת ביום ג' ימים כולן מתים ביום אחד ומיהו אין זה מחוור דאם כן מאי פריך בגמ' ומי מת אחד ביום אחד ומי מתו שנים ביום אחד ומי מתו שלשה ביום אחד אלא ודאי כדפרישית. **פחות מכאן.** נכי"מ מ' ..מכן: ך על שולו. נכי"מ מ' וכ' ושל..: נכי"ק ..אילן (?). על חארבה. נד"ב ובמכי"ר ועל. החיה. במגדו"ם ונכי"ק ונכי"מ מ' וכ' ובמכי"ר היה. כיהריעין עליה מפני שהיא מכת מהלכת. נכי"מ מ' כסיגון מפני שהיא מכה מהלכת מתריעין עליהן מיד ונכי"ם עליהן גם במגדו"ם ונכי"ק ונכי"ם מ' ובמכי"ר ובי"ף ונלמ"ם (והסיגון הוא מלפניכם) ועי' ד"ם שהלריך כזה ונכי"ם מיד במגדו"ם ונלמ"ם ועי' נמ"ם פ"ב מהלי תעניות הל"ב ובד"ם: הכה"ם העתיק בבבל אלא מתריעין עליהן מפני..: ך שירדו. במגדו"ם בשירדו ונפ"ו ל"ל לזלן גזרו. (ד"ם). כמלא (פי) תנור שדפון. נכי"ק כמלוא.; נכי"מ מ' מלא תנור שדפון ונכי"ם נמ"מ פ"ב מהלי תעניות הל"ח (והוגה בגליון פי תנור); נכי"מ מ' שדפון מלא תנור וכן ליתא למלת פי גם במגדו"ם וכן משמע מן הגמ' (כב, ב) דבמסנה ג"ב פי תנור דתניא מלי קמבעי' ליה רש"י (ד"ם) ועי' עוד בד"ם שם בגמ' ובהום' שם. ועוד גזרו תעניות. במגדו"ם ובכי"ק פסוק ואמרו ובמכי"ר ..תעניות לפחר. נמגדו"ם ..שני זאבים שני תינוקות; נכי"מ ל' על שני תינוקות שאבלום זאבים; נכי"ק.. תינוקות שנים:

יכין תפארת ישראל יכין

מתריעין בכל מכילתן, ר"ל מתעניס ותוקעין בשופרות בתפלה מיד, כלעיל. רק הכא מפרש כן, מדפליג ר"ש: י) שהעיר שנעלרו סביבה נשמיס, תקנה מתחרות ויהיה רעב עי"ז: יא) והלכה כת"ק [תקע"ו]: יב) ואפילו רק בחזירים. משום דמשיתם בתוכם: יג) שע"י הרעבת מרן נופלים הכהנים הבריאים [ערלבעבמן]: יד) מון מזקיקס, קטיפס, כנים [וט' וקן] ואף דרך בילוחה בכיח מיתה נבה מדמסתברא בעיבור ולידה ובשפע דמה, [כתום' כתובות דף ג' ג'], אף"ם נס לח"ב, אף קודם שהתקבל, כבר הוחלטה מימי נעוריה, ושכיחה מיתה נבה עפי מבתחר. וכן מוכח מש"ם התם ודו"ק: טו) מת מ' בכל יום: טז) ר"ל פחות מג' מחים, ביומו רק ב' בג' ימים, דהוי רק מקרה: יז) ובחולאים מ"ל שיחלו כשיעור דמתניתין. ובדבר קיי"ל דאין מתענין כלל. משום שהחמית הטבע והתעניח מזיק בשעת הדבר [שם] [ושי' לקמן פי' יו]: יח) בשופר ותעניח: יט) אפילו במקום הרחוק מאד מהלער, ורק בחותה מלכות: כ) כשמלוי ספר המריק הזרע מהשבולה: כא) שהשבולות מלבינן ע"י חמימותה [ומ"ש סר"ב דמיירי בחלדם, דיחס לחמ"כ, דאין מספיק תגא ביקון כין שדפון לחרבה דשניהן כהשוחה]: כב) מיני [סייטרעקקען] הן: כג) שנרמית ביום בעיר: בד) חול העופר, אפילו של שלום: בה) לרש שהיה לחת מלחה מהפבעות מהל לכל מקום, וגם מהנדלת בשופו יותר מבחחלתה: בו) מהקהדרין: כז) ר"ל כדי לגזור תעניח: כח) שהשדפה חבואה כשיעור לעשות פת גדול כמו מלא פי תמור: בט) עיר בתרן פלשתים:

ומכה מהלכת היא: **על שנראה.** כגון בעיר: **ן המטרפת.** מתחבטת ומשתברת. כמו בילה הטורפה בקערה: לעזרה. לקבץ את העם סיבותו לעזור ולהושיע. והלכה שאין תוקעים עליהם בשופר או בחצוצרות בשבת אע"פ שיגרמו לתקוע לקבץ את העם. לכל מתענים ועושקים ומחתנים עליהם בשבת: שמעון התימני. מתמנת היה: אף על הדבר. מתריעין בשבת: ולא הודו לו הכמים. להתריע **על** הדבר בשבת לכל נחול מתריעין: **ך** חוץ מרוב גשמים. לא שירדו הרבה כל כך שמקלקלין את התבואה: אלא שכבר ירדו הרבה שאין לריכין להן עוד. והן לשורת על בני הדש: תנורי פסחים. של חרס שם ומטלטלין ממקום למקום: שלא יטוקו. בגשמים: עג עוגה. רשם בקרקע רושם עגול כעין עוגה: גשמי בורות. גשמים

בעבר הירדן. **רבי יוסי אומר לא על שאבלו. אלא על שנראה**[ל]: **ן על אלו מתריעין בשבת**[לא]. **על עיר שהקיפוה גוים. או נהר. ועל הספינה המטרפת בים**[לב]. **רבי יוסי אומר לעזרה**[לג] **ולא לצעקה**[לד]. **שמעון התימני**[לה] **אומר אף על הדבר**[לו] **ולא הודו לו הכמים**[לז]: **ך על כל צרה שלא תבא על הצבור**[לח] **מתריעין עליה**[לט] **חוץ מרוב גשמים**[מ]. **מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים. אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים**[מא] **בשביל שלא ימוקו**[מב]. **התפלל**

בסופם

ולא ירדו גשמים[מג]. **מה עשה עג עוגה**[מד] **ועמד בתוכה ואמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי. שאני כבן בית לפניך**[מה]. **נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו גשמים מנטפין. אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות ומערות. התחילו לירד בזעף אמר לא**

*) בלח"מ הוא מנקד תַּמַּיקַנִי והוא מן תִּימָן ע"ש.

פי' הר"ב תבואה כו' בגמ' ועדיין תיבעי לך בכסוית דתעורת לו דלמא כי דרך דרפתא בורות לחם הדבקים בפומא דתעורת זה אלל זה לו כמי זה למעלה מזה תיקו: **ן מתריעין.** בעגיו. רש"י. והכי ליתא בסוף פ"ק בגמרא. וכתב הר"ן דלא"ג דלכל מתריעין אסתמא לא אסיקנא

מועד קטן: ונדבה. רצון ועין יפה. רמ"י: [עד שילמו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים. ירושלמי הדה אמרה הר הבית מקורה היה ואנו כן מסתיו לפנים מחסיו היה. ע"כ. ועיין במשנה ס' פרק קמא דפסחים ומשנה ד' פ"ד דסוכה ומשנה ד' פ"ת דבקלים]: אם נמחית תבן הטועים. פירש הר"ן שכשם שחי אפשר לתבן שתמחה כך ח"א להתפלל על רוב הטובה. ע"כ. וכן הוא בברייתא ח"ל כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה לשעב"ל הגשמים לי פר הודלה הביאו לו כו' אמר לפניו רבשע"ע כו'. יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהיה ריוח בעולם מיד נשבה הרוח טו': נידוי. פי' הר"ב שמדין על כבוד הרב. והוא הטיח דבריס ואמר לא כך שמלתי ס"כ רמ"ו. וכברייתא מסיים הכי. שלשו שיים כבני לליהו שמפתחות גשמים בידו של ליהו לא נמלא שם שיים מתחלל על ידיך. דלליהו נשבע ללא ירדו גשמים ואתה נשבעת וירדו. ונמלא זה לו זה בא לידי שבועת שוא [ועיין מ"ש במשנה ו' פרק ה' דעדיות]: מתחטא. פירש הר"ב מתגנגע ולשון תרגום הוא כמ"ש בערוך [ערך המ] כי הילדים רבים (גרמנית ג"ג). תרגום [יומין] תגוס עליית מחטיין: ת"ר קודם הגץ החמה לא יצלמו. דאמרי לא תעניות כי גחתי גשמים רמ"ו. ["ופי' הגץ החמה כתבתי במשנה ג' פ"ק דברכות]: קודם חצות. דאמרי זמן תפילה הוא. ומחצות ואילך אל התעניים כיון שלא שבתו בשעת שעורה. רמ"י [ו"ומ"ש הר"ב הלכה כר"א. גמ']: וקראו הלל הגדול. הודו לאלהי האלהים כל"ת (תהלים קל"ו) עד שהרות בכל גמרא סוף פסחים ומשום דכתיב ביה מותן לחם לכל בשר נאה להאמר על השובע. רמ"י. ודרך שיר הוא שלא נאמר אלא על השובע. אבל בשפוכי דומרה לומרים עיין בתוס':

כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה(מה). ירדו בתיקנן. עד שיצאו ישראל מירושלם להר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו בשם שהתפללת עליהם שירדו. כך התפלל שילכו להן. אמר להן צאו וראו אם נמחת אבן הטועים(מו) שלה לו שמעון בן שטחה(מז). אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי. אבל מה אעשה לך. שאתה מתחטא(מח) לפני המקום. ועושה לך רצונך בבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. ועליך הכתוב יאמר (משלי כ"נ) ישמח אביך ואמך. ותגל יולדתך: ת"ר היו מתעניין וירדו להם גשמים. קודם הגץ החמה לא ישלימו(מט). לאחר הגץ החמה ישלימו(נ). רבי אליעזר אומר קודם חצות לא ישלימו. לאחר חצות ישלימו(נא). מעשה שגזרו תענית בלוד. וירדו להם גשמים קודם חצות אמר להם רבי טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב. ויצאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב ובאו בין הערבים וקראו הלל הגדולנב):

בשופט למלחות בורות: אם נמחית. חס כולה מכוסה במים: אבן טועים. תבן היתה בירושלים שכל מי שמולה מליחה היה טומד עליה ומכרין מליחה מלחתי ובתין בעליה ומתמין שימים ומולין לותה. ולותה תבן נקרלת תבן טועים. ומלחתי כתוב שהיתה גבוה מאד ולא היה לאפר שתחכסה בגשמים ח"ל בא מבול לעולם: לנדות. שמדין על פגוד הרב: מתחטא. מתגנגע: ת רבי אליעזר אומר קודם חצות לא ישלימו. והלכה כרבי אליעזר: צאו אכלו ושתו. ולא אמר להן קדשו הגל הגדול תחלה. שאין קורין הגל הגדול אלא בכרם מלאה ונפש שבעה:

י ב י ן — תפארת ישראל — ב ו ע ז

מה) בעין יפה. וכל זה היה מדלקה הקב"ה להגדיל כבוד שלון ירמיו יעשה וגם מדלה היה דורו חשה יפה: נו) אבן גבוה מלוד שבירושלים שמכירין עליה מבידות. ור"ל כמו שהאבן היו גמוה, כמו כן לי אפשר להתפלל על רוב טובה: נז) שהיה אב ב"ד [כתגיגה פ"ב מ"ב]: נח) שאילו נשבע אחד מהם שלא ירדו גשמים, ואתה נשבעת שירדו, נמלא ממ"נ שם שמים מתחלל ח"ו. דאילו אליהו לכבוד שמים עשה מה שעשה, משה"כ אתם משום לורך בשר ודם עשית: נט) כך נקרא ילד בלשון ארמי, מחטיי. ור"ל אתה עושה ח"ש בהיעוק זך שאחל מאביו אף אלה בהונו: ג) ר"ל שבבר קבלו עליהן מבערב להתענות: נא) והוקא בלבור דאיכא למימר לב ב"ד מפנה שבשירדו גשמים לא יתענו. אבל יחיד שמתענה על לבה ועברה, על החולה ונהרפא, מתענה ומשלים [כה: ז דיי ע"ב] (א): נב) מדלא ניתן להם בפנים יפות, רק עד שלשלטרו: נג) כ"ו כל"ח. וכבי קיי"ל. ומתחילין שיר המעלות בבה ברבי וגו', ולומר מעלה בשילים וגו', ותח"כ הלל הגדול. ומסיימים לח"כ מודים מתחנו לך על כל טפה ופפה וכו'. והא דלכלו ושתו כו' לא. ס"ת משום דלין לומרים הלל שגדול דרך שיר והודיה, רק שפשם שבעה [תקע"ס י"ח ותקע"ד ח']. [ועי' תוס' כתן שכי דבשתומרין לותו בשעת תפלה, לא יתפוסו דק בכרם מלאה. וכ"ל לכוונתם, פשהתפללו על דבר מה ונענו]:

ראשון לציון

ברע"ב ד"ה לנדות שמדין כו' עיין יפל"מ: תוי"ט ד"ה אם ממחית כו' פירש הר"ן שכשם כו' וכ"כ תוס' בפ"מ ובפ"ש כתם ע"כ בשם הירושלמי: בא"ד יכי לתן מלפניך כו' עיין יפל"מ: ת תי"ט ד"ה וקראו הלל הגדול כו', עי' יפל"מ:

תוספת רע"ק

פ"ב ח בתוי"ט ד"ה נידוי כ"כ רש"י. עיין בפל"מ פ"ז הל' י"ד מהל' ת"ת:

צאו וראו נ"ש ע"ח ע"כ. שלח לו. בירוש' ר"פ ע"ת ירושלמי פ"ש ס"ב ה"ח: ת הרי מתענין. ר"י פ"ת: קודם חצות. ירושלמי פסחים פ"ח ס"ת מ"ו. ס"ת מה' הבית פ"ו פרק"ע ה"ח בי' מקפ"ע פ"ת ופ"ו מקפ"ע פרק"ו ה"ו: ויצאו ואכלו ושתו. ירושלמי פסחים פ"ח ס"ב: וקראו הלל הגדול. פי' פ"ו פרק"ע ה"ו. ס"ת פ"ו מקפ"ע פרק"ו ה"ו:

שנוי נוסחאות

רצון (ברכה ונדבה). בכי"מ מ' רצון שאלתי וליתא. עד שיצאו ישראל (מירושלים) להר הבית. במדרש תפודכי"ק ובמשנ"ר ובכי"ף עד שפללו. ול"ם בכי"מ מ' וז' (ובכמה ליתא). מפני הגשמים. במדר"ם ובכי"ף מרוב הגשמים. (באו ו)אמרו לו. במדרש"ם ובכי"מ מ' וכ' ובמשכי"ר ג"ם מ'. שהתפללת. במשכי"ר שנתפללת. כך התפלל שילכו (להם). בכי"ק ליתא וכן ליתא במדרש"ם ובכי"מ מ' וכ' (ובכמ התפלל עליהם). נמחית. במשכי"ר ובמשכי"ר נ מ ח י ת. הטועים. במשנ"ב המועין; בכי"מ מ' וכ' מועין; בנ"מ (דף כ"ח) חמוען; בפ' הרמב"ם התועים. שמעון בן ש. בד"ג ובכי"ק ר' שב"ש ומ"ש נכון. (אלמלא חוני אתה) גוזרני עליך נידוי. בכי"ק ובכי"מ מ' וכ' צריך את לנדות וליתא וכן ליתא במשנ"ם ובמשכי"ר (ובכמ ואל צריך..) וכן ליתא בד"ג (ובמ אל צריך..). אעשה (לך). בכי"מ מ' וכ' ולית"ת. שאת התחטא. בד"ג ובכי"ק ובמשכי"ר ואתה. (ועושה לך רצונך). במדרש"ם ובכי"ק ובכי"מ מ' וכ' ובמשכי"ר ליתא. בבן שהוא מתחטא על אביו. במדרש"ם ובכי"מ לאביו; במדר"ם ובכי"מ מ' בבן שמתחטא לפני אביו; בד"ג בבן בית.. ועושה לו. בד"ג ובכי"ק והוא עושה. ועלך. ובכי"ק ובמכי"ר; בד"ג ובכי"ק עליך: ת קודם הגץ. בד"ג ובכי"ק ובמכי"ר.. להגץ וכן בסמוך לחצות. לאחר הגץ. בכי"מ כ' אחר.. וכן בסמוך אחר חצות. וכ"ם במכי"ר כלן. ר' אליעזר. בכי"מ מ' ר' יהודה. וכן בגמ' (כה, ב) מייתי לי ממתי דר' יהודה (ד"ם): בכי"ף כ"י ליתא סדבור של ר"ח כלל. ולפ"ז מעשה דר"ט מעשה לאחור הוא. ולכאורה מהגמ'(כה) משמע דלימא דר"ע ר' אחי מעשה דשום סיבו ליתא שם אחי ואחר חצות וכן ליתא נפי רביט גרשום. ואבלו בכי"ק אבלו. (ועשון יום טוב ויצאו ואבלו ושתו ועשו יח"ם). בכי"מ מ' ליתא וכן ליתא בכי"ף ובנ"מ (ובכמ ליתא ועשו ח"ם בה'); בכי"מ כ' ליתא ועשו יו"ם שב' וכן ליתא בפסקי רי"ד. וקראו הלל הגדול. בכי"מ מ' וכ' ואמרו..; בכי"ק. הגדול(?); בד"ג ובכי"ק אי זה הוא הלל הגדול (בכי"ק הגדולה) הודו לה' כי טוב כל"ח הודו לאלהי... הודו לאדוני. כל"ח. וכ"ה במכי"ר (ושם ליתא החודו הרחשון) וכן כתב מבפתק לשון המשנה בתו"ה. תולם בירוש' ד' תבשים הסיבוהו עפ"י הגמ' שם וכן בפאל הרבה"ת בתבו' ח"ת סי' ת"נ מה זה הלל הגדול שבכלן ומשים לפו מפסחים מוכח שלא היה לפניו (ד"ם) ומפי' הרמב"ם משמע קצ"י נם לפניו לא היה זה במשנה. ויש לפעיר דמ"ם הרמב"ם הלל הגדול הוא מהודו לה' כי' עד שיר המעלות. הוא תמוה דהא שיר המעלות הוא מוקדם לו. וכפי הפירוש יש לתקן, עד נהרות

בללא דפרק ג מ"א ב', ג', ד'. דין צמחים שיבשו ושפסקו גשמים ס' יום, ובלא ירדו לאילנות, או לא לבורות שיחין ומערות עי' לעיל פס"א וכן עיר שלא ירדו עליה נשמים אותה עיר מתענה ותוקעין בשופרות בתפלה כלעיל פ"ב וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות. וכשם שמתענים ומתריעים על חנשמים נותמה המג"א שאין נוהגין לתקוע בעת צרה ל"ע דמדאורייתא מצוה לתקוע בלא תענית] כך מתענים ומתריעים על שאר צרות ל"ע כגון עכו"ם שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מים או ליקח מירם ארץ או לגזר עליהם צרה אפילו לבטל מצוה קלה, וכן על הדבר ל"ע ואפי' דחזירים נוקייטא לן דאין מתענין בכלל בדבר ל"ע ועל שאר הצרות ל"ע המענות במשנה, ובא"ח סי' תקע"ו: מ"ה, באלו שאמרנו מתענין ומתריעין לבד במקום שהצרה שם ובכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות, אבל במבה משולחת ומהלכת מתענין ומתריעין בכ"מ, אפי' במקום הרחוק מאד מהצער ורק באותה מלכות, עי' מ"ה, ואו"ח תקע"ו ס"ו, ו', ח', ט': ט"ז, ז'. בכל הצרות שנזכרו אין מתענין ולא נועקין ולא מתריעין בשבת ויו"ט, חוץ מצרת המזונות שנועקים עליהם בשבת, ובצרות המנויות במ"ו עי"ש מתריעין בתחינות אפי' בשבת, אבל אין תוקעין נם אין מתענין אפילו בחול, והוא חדין דשרי לומר י"ג מדות בשבת עבור חולה, וכ"כ שרי לברך חולה מסוכן אז מקשה לילד בשבת, מ"ח. אין מתריעין על רוב נשמים שאין מתענין על רוב מובה ורוקא אם הם רק מורח לארם, אבל במוץ אפילו רק לתבואה מתפללין על כך יחיד ושליח ציבור בשומע תפלה, נמשא"כ בעצירת נשמים ח"ו רק יחיד מתפלל בשומע תפלה וש"ץ כלל בלל לאז: מ"ט, דין בירדו נשמים ביום התענית עיין לעיל סוף פרק ב':

פרק ד א בשלשה פרקים בשנה וכו'. הכי קאמר בשלשה פרקים שהם תעניות ומעמדות ויוה"כ דמסיק בתר הכי. להכי מסתיין לה כשהיה בכל תפלה דהיינו שחרית. מנחה. ונעילה. ויש יום אחד בחלו שמוסיפים כשהיה לרבעה פעמים ביום. והוא יוה"כ שיש בו תפלת מוסף. ומתני' ר' מאיר היא דלעיל יש עשיחות כשיש במנחה בתעניות וכמעמדות. דבל יומא טעמא מלי לין כשיחות כשיש במנחה משום שכרות. והילדא ליכא שכרות. ור' יוסי פליג עליה ואמר דגזירין מנחה של תעניות לפו מנחה דכל יומא והלכה כרבי יוסי בתעניות וכמעמדות וביום הכשורים לחית בהו תפלת נעילה. לבל בתעניות שלין מתפללין בהן נעילה פרטי כהני ידייהו במנחה דתעניתא כיון דסמול לקריעת החמה מלני ליתת בתפלת נעילה דמיח ומנחתא בהאי בבל יומא הלבך לא גזרו בה: בתעניות ובמעמדות. סבי קאמר ולאו הן שלשה פרקים תעניות ומעמדות ויוה"כ. ומעמדות. לבבי מעמד היו מתעניס לרבעה ימים בשבוע: **ב** אלו הן מעמדות. מ: טעם קאמר מה טעם תקנו מעמדות לפי שלאמר לו לת בני ישראל ונו': על כל משמר ומשמר היה מעמד. מקלת שבטי ישראל תלויים לכ"ד הלקים שלוחים מכל ישראל לעמוד על הקרבן עם הכהנים והלוים שבאותו משמר: וישראל שבאותו משמר מתכנסין לערי חם. לותם שהיו רחוקים מירושלים ולא היו יכולים לעלות לעמוד על הקרבן שלאן מתכנסים בבתי בנסיות בעריהן ומתענים ומתפללים וקורין בתורה בכל יום במעשה בראשית להודיע שהעולם עומד על העבודה שעושים במקדש: ולא

פרק ד א בשלשה פרקים בשנה. הכי קאמר בשלשה פרקים שהם תעניות ומעמדות ויוה"כ דמסיק בתר הכי. להכי מסתיין לה כשהיה בכל תפלה דהיינו שחרית. מנחה. ונעילה. ויש יום אחד בחלו שמוסיפים כשהיה לרבעה פעמים ביום. והוא יוה"כ שיש בו תפלת מוסף. ומתני' ר' מאיר היא דלעיל יש עשיחות כשיש במנחה בתעניות וכמעמדות. דבל יומא טעמא מלי לין כשיחות כשיש במנחה משום שכרות. והילדא ליכא שכרות. ור' יוסי פליג עליה ואמר דגזירין מנחה של תעניות לפו מנחה דכל יומא והלכה כרבי יוסי בתעניות וכמעמדות וביום הכשורים לחית בהו תפלת נעילה. לבל בתעניות שלין מתפללין בהן נעילה פרטי כהני ידייהו במנחה דתעניתא כיון דסמול לקריעת החמה מלני ליתת בתפלת נעילה דמיח ומנחתא בהאי בבל יומא הלבך לא גזרו בה: בתעניות ובמעמדות. סבי קאמר ולאו הן שלשה פרקים תעניות ומעמדות ויוה"כ. ומעמדות. לבבי מעמד היו מתעניס לרבעה ימים בשבוע: **ב** אלו הן מעמדות. מ: טעם קאמר מה טעם תקנו מעמדות לפי שלאמר לו לת בני ישראל ונו': על כל משמר ומשמר היה מעמד. מקלת שבטי ישראל תלויים לכ"ד הלקים שלוחים מכל ישראל לעמוד על הקרבן עם הכהנים והלוים שבאותו משמר: וישראל שבאותו משמר מתכנסין לערי חם. לותם שהיו רחוקים מירושלים ולא היו יכולים לעלות לעמוד על הקרבן שלאן מתכנסים בבתי בנסיות בעריהן ומתענים ומתפללים וקורין בתורה בכל יום במעשה בראשית להודיע שהעולם עומד על העבודה שעושים במקדש:

פרק ד א בשלשה פרקים בשנה נושאין כהנים את כפיהן (א) ארבע פעמים ביום (ב) בשחרית במוסף ובמנחה ובנעילת שערים (ג). בתעניות (ד) ובמעמדות (ה). וביום הכפורים (ו); **ב אלו הן מעמדות** (ז). לפי שנאמר (במדבר כ"ח) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמיובי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו (ח). התקינו נביאים הראשונים (ט) עשרים וארבע משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלם של כהנים. של לוים ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות. כהנים ולוים עולים לירושלם. וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן (י). וקוראין (יא) במעשה בראשית (יב): **ג** ואנשי המעמד היו מתענין ארבעה ימים

פרק ד א בשלשה פרקים בשנה. כתב הר"ב דכל יומא במנחה לא משום שכרות מפרש בגמרא מדרבנן כהן שיכור לסור בעבודת כפיס ואסמכוה מדכתיב בפרשת כהן מבדך לפרשת נזיר. לומר מה נזיר לסור בין לף כהן מבדך לסור בין. ומאי דכתב הר"ב דבקלת תעניס ים נעילה ובמקלתן לא הרמב"ם כתב בפרק י"ד מהלכות תפלה בתעניות שים בהן נעילה בגון עוס כפור ותענית לבור ותענית שלין בו נעילה בגון ט' בלב ו"ז בתמוז. וכ"כ נ"כ בפ"ה מהל' תעניס דבד' לומות הללו לין מתריעין ולא מתפללין בהן תפלת נעילה. נראה שסברתו כמ"ש הר"ן דנעילה נתקנה בכל תעניות שהוקבעו לתפלה לבל ד' לומות לא הוקבעו חלה לבבל לא תקנו בהו נעילה. ותמיהני על הר"ן שסתפק לס בל תעניות לבור שוות בזה ולא הביא דברי הרמב"ם דלרלין בהדיא בסברא ז: **ובנעילת שערים.** מפורש בירושלמי פרק תפלת השחר לימתי נעילה. יש לומרים נעילת שערי מקדש ויש לומרים נעילת שערי שיש שטוענין לותן לעת ערב בגמר תפלה. רש"י. [*ויש לתמוה על רש"י שהביא לפרק תפלת השחר ולימת נמי בירושלמי דפרקין: ובמעמדות. פי' הר"ב לתני מעמד כו' כדתנן במשנה ג' וג']: **ב לפי** שלאמר לו וגו' וסופו תאמרו. לבל ישראל לוה כדפירש הר"ב במשנה ז' פרק ב' ולו לפשר לבל ישראל כולן שיהו עימדין בעזרה בשעת קרבן: **נביאים הראשונים.** שמואל ודוד. רש"י. וכן כתיב בדברי הימים ח' ט' המה יסד דוד ושמואל הרואה בתמונתם: של לוים. שגם הם נתחלקו לכ"ד משמרות. בכתוב בד"ס: **וקוראין** במעשה בראשית. פירוש בין לותן שהיו רחוקים ומתכנסים

פ"ד א) ר"ל בג' זמנים בשנה נוהגין לשאת כפיהם בג' תפלות. בשחרית, מנחה, נעילה: ב) ר"ל בים יום בג' פרקים הכ"ל שנוהגין כפיהם בו ד' פעמים, דהיינו בשחרית וכו': ג) ולאו הן שלשה פרקים, בתעניות וכו': ד) דהיינו בשגזרו תעניות על הלבור: ה) בג"כ בתענו כמ"ב: ו) דביו"כ מדהתפללו בו מוסף, שגאו כפיהם ד"ס. וקי"ל דאין כ"כ במנחה אפילו בתעניות, אלו שאר יומי דשנית

ובי ומאנכי"ר בפריהן וכן משמע מפי הרע"ב ועי' בד"ס שאתרין בדברי הגמ' בעוב טעם: **ג** (ואנשי המעמד כו' לתיעה ותענית ויומתו) וכ"ה במשב"ב; אבל ומאנכי"ר ליתת כל זה וכן ליתת בע"י וכפסקי רי"ד וכ"ה בהגמ' בלאחד בשבת מ"ע לא ולאולאי לאמרי בה בעמי דפסקי' בין וקיצין בעמ"ע לעיוס הרחמן ברחמים. לקמן בי' לו לקושטו קודם מסמה דבריס לוריעה כו' אלא דב"ג לה וגם רש"י לקמן ע"ב ד"ה לתידות כתב בתעמדות שמי מהעניין כדלקמן ולא כתב בדאמר בתעני משמע אלא בי' לפניו. שוב לאתי דבן ליתת בתשב"ב דפוס פיזרו ווינציא ובד' בלאבע' וקושטו מן המשניות ושי' מהרש"ל ותוי"ט (ד"ס):

פ"ד א (בשנה). בד"ל ובכי"ק ובמאנכי"ל ליתת ושי' ד"ס. בהנים. במשב"ם ובכי"ק ובמאנכי"ל הבהנים. (את) בפיהן. בכי"מ ב' ליתת. ארבע. בכל הש"ל ארבעה. בבוסף. בכי"ק ובמאנכי"ר ובמוסף. בתעניות. בכי"ק בעשות ובתעניות. **ב** אלו הן מעמדות. במשב"ם ובכי"ק ואלו..; במשב"ם ובכי"ק ובמאנכי"ל ..המעמדות; (לפי שני) בכי"ק ובמאנכי"ר ליתת. (ואמרת אליהם) את קרבני לחמי וכו'. וכ"ה במשב"ם ובכי"מ ב' (ובס לא"ש) בכי"ק ובמאנכי"ר ובמאנכי"ר ליתת; בכי"מ ג' ליתת את קרבני לחמי וכן ליתת וכי גם בכי"מ ב'. התקינו נביאים. במשב"ם ובכי"ק ובמאנכי"ר אלא שהתקינו הנביאים. ע ש ר י ם ו א ר ב ע. במשב"ם. וארבעה. על בל משמר. בכי"מ ג' ובמאנכי"ר ועל.. וכ"ה בכי"מ ב', (י ל) בהנים (של) לוים (של) ישראלים. בד"ס ובכי"ק ובמאנכי"ר..ושל לוים ושל ישראל; בכי"מ ג' וב' בהנים לוים וישראלים וליתת. המשמר (לעלות). בכי"מ ג' משמר..; בכי"מ ב' משמרה; במשב"ם ובכי"ק ובמאנכי"ר ליתת. בהנים ולוים. במשב"ם ובכי"ק ובמאנכי"ר בהניח ולוים וב"ה במשב"ב דפוס פיזרו ווינציא וקושטו וב"ה בעירוך וכן הוא. שבאותו משמר. בד"ל ובכי"ק ובמאנכי"ר.. ה ש ש מ ר. לירקרון. בד"ל ובכי"מ ג' במשב"ד ובכי"ק ובכי"מ ג' ליתת כל זה וכן ליתת בע"י וכפסקי רי"ד וכ"ה בהגמ' בלאחד בשבת מ"ע לא ולאולאי לאמרי בה בעמי דפסקי' בין וקיצין בעמ"ע לעיוס הרחמן ברחמים. לקמן בי' לו לקושטו קודם מסמה דבריס לוריעה כו' אלא דב"ג לה וגם רש"י לקמן ע"ב ד"ה לתידות כתב בתעמדות שמי מהעניין כדלקמן ולא כתב בדאמר בתעני משמע אלא בי' לפניו. שוב לאתי דבן ליתת בתשב"ב דפוס פיזרו ווינציא ובד' בלאבע' וקושטו מן המשניות ושי' מהרש"ל ותוי"ט (ד"ס):

פ"ד א בשלשה פרקים כ"ר ע"ל יומא פ"ד ה"ו: **ב** אלו הן, כ"ר פ"ח: וכי האיך קרבנו. מוסף ח' ע"ל ויי' פ"ו מ"ב: כלי המקדש ס"ל ממ"ג עזרין קי"ב: הגיע זמן המשמר. מיי' שם ס"ב: **ג** ואנשי המעמד. מיי' פ"ל מכלי המקדש ס"ב:

שנויי נוסחאות

בשלשה פרקים פרק ד תענית

ומתענסים בעריכן בכה"כ בין לותן שהיו בירושלים במקדש. כלפי' הר"ב במשנה לקמן: ג מפני כבוד השבת. עיין סוף פרק ב' בפירוש הר"ב: ולא באחד בשבת. פי' הר"ב מפני שהוא שלישי לעירם כו'. ול"נ מפני שבשבת נתנה בו נשמה יתירה כו'. הני תרי טעמי גמ' פליגי הא לתורתי' ובמצות בשמחות דוקניות ל"ג מן ולכני מעמד עד וימותו. וכן גרלה שהיתה גירסת הר"ב. ועוד מוכיח מה שכתב וכלל יום היו לכני מעמד מתפללין תפלת נעילה. ומלן דכר שמה דתפלה זו. הלא שהר"ב מבאר והולך מנהגם של לכני המעמד. ועוד ל"ל שכל מה שכתב מן ולא היו כו' עד תפלת נעילה שייך הכל לסוף דבור שבסוף המשנה לעיל והכל דבור אחד. והתחלת פי' משנה ג' הוא מן דבור פרשה גדולה כו'. ומה שכתב הר"ב ויום שלישי לעירתו הלום טפי. בפירש"י לא נכתב טפי. ועיין מזה במשנה ג' פרק ט' דשבת: [*ביום הרחמן. על שבוע קורין ברחמים. פרשה רלחנוכה [ופרשה] יהי רקיע לפי שלין בפ' ברחמים לבדה ט' פסוקים קדי קריאת כהן לוי וישרלל. וכן כולם. בשני תולה הלמן ויכלו שבמיס לפי שבפרשה תולה הלמן לין בה אלא ח' פסוקים לפי' לומר ויכלו. לשון רש"י. ועיין פרק ד' דמגילה משנה ג': פרשה גדולה וכו'] פרשה הרחמן ג' פסוקים כדתנן במשנה ד' פ"ד דמגילה הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים: במנחה נגנסים וקורין על פיהן. פרשה בעגילה ליכא. רש"י. ובדולתי שכן גרסה מהמשנה וז"ש הרמב"ם במשנה לקמן ולין קורין אלא בשחרית ובעגילה. דמשמע דיש קריאה בעגילה. ז"א לא ידעינא מנין לו. ובמכורו לא כתב ולין קורין כו' אלא ולין מעמד כו': [*בכורין לא שמע. עיין בעור לורת חיים סימן מ"ט]: ד כל יום שים בו הלל. [בני מוסף שם ימי המוכה] לין בו מעמד בשחרית. לפי שהלל מד"ס הן עשו להם תיקון ודמו המעמד. הרמב"ם. ובל שחרית דומה. כדתנן במשנה ז' פ"ד דר"ה הרחמן מקרא לא ההלל. ודקדי הלל מד"ס. לט"ג דתיקון נביחים הוא כמ"ש במשנה ז' פ"ה דשמחים. כל שלינו מפורש בתורת משה רבינו ע"ה מד"ס קרי ליה וכן לשון הרמב"ם והדברים יחועים שהיא תקנת נביחים ע"ל ברים ה' מגילה. ועיין ברים מסכת ערובין. גם לקמן בשמוך: מעמד. קיבולן לכל תפלה מן הד' תפלות ועמידתן שם לתפלה ולתחנה ולבקשה ולקדות בתורה נקרא מעמד רמב"ם פ"ו מהלכות בלי המקדש: קרבן מוסף לין בו בעגילה. בירושלים לפי שהיו טרודין במוסף שים בו להקריב בהמות יותר מתמיד שהוא אחד. לין לך מוסף בלא שתי בהמות ולא היה להם פנלי כלל שהכהנים של מעמד טרודים במוסף. ויש"ל שבהם היו טרודים לחטוד עלים ולשחוד מים. ודומה לפילו דעגילה. ע"ל רש"י. ולט"פ שהגבעונים אמר לה מבני ישרלל המה נתונים נתונים לחטוד עלים ולשחוד מים לבית אלהים כדמפורש בספר יהושע

ג ולא היו מתענין בע"ש מפני כבוד השבת. ולין ל"ל בשבת עלמה ולא ביום ח' מפני שהוא שלישי לעירה שבע"ש נברח אדם ויום שלישי לעירתו חלום טפי דכתיב (בראשית ל"ד) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. לי נמי מפני שבשבת נתנה בו נשמה יתירה ולמולאי שבת ניטלת ממנו ואם היו מתענים ביום רחמן היו מסתבנים. ובכל יום היו לכני מעמד מתפללין תפלת נעילה: פרשה גדולה קורין אותה בשנים. בפרשת ברחמיך לאחר שקרלו הרחמן ג' פסוקים מוכיח הכתוב לכני המעמד היו קורלין במעשה ברחמיך כמשפטן לפי' ביום שים בו קרבן מוסף דהא לינהו לא עריבי. לכל המעמדות שבירושלים ביום שים בו קרבן מוסף לא היו קורין במוסף במעשה ברחמיך כדתנן לקמן קרבן מוסף לין בו במנחה והשתא קרבן מוסף מעמד דמנחה דלאו דידיה דחי מעמד דידיה לא כל שכן. בשחרית ובמוסף ובמנחה כו'. הכי קאמר בשחרית ובמוסף הוא דמבילין ספר תורה וקורין פרשה גדולה בשים וקטנה ביהוד. לבל במנחה לין מבילין ספר תורה מפני טורח התענית. הלא קורין על פה: ע"ש במנחה. לא היו נבנבים. לבים הכנסת ולא היו קורין כלל לפי שהיו טרודים לתקן לרבי שבת: ד יום שיש בו הלל. כנון ימי חנוכה שים בהם הלל ולין בהם מוסף. לותן שבירושלים לא היו קורין שום פרשה בשחרית. לפי שלין להם פנלי לעשות מעמד שההלל דוחה לותה: קרבן מוסף. ר"ח שים בו קרבן מוסף לא היו קורין שום פרשה בעגילה. וכ"ם הלא היו קורין פרשה במוסף עלמו ולא במנחה שהיא קודם נעילה שקרבן מוסף היה דוחה לותה

יכין — תפארת ישראל — יכין

עבודה: יד) כל יום עד הערב: טו) ולא דוקא. רק ר"ל שיתחלטו מהתעסית יותר מדאי, דבל שהו ווסת מזיק לגוף [כ"ב קפ"ו ח']. ולהכי במקום לער גדול, לא גזרו בה רבנן [בכתובות ד"ס פ"ח]. ומלינו לשון מיתה דמשמע תולדת, כמו משמש מת בעריות [סנהדרין דף"ס] עד שימות הניר [שבועות די"ת], מה לי קטלה פלנית [ב"מ ל"ה ח'], דן יקטלני לו אימל [לויב י"ב ע"ו]: טו) קרלו בני המעמד בבהכ"נ: ו) דבברלתם יש ה' פסוקים, הבהן קורא ג' פסוקים, והלוי מדלג פסוק ח' ללחריו ועוד ב' פסוקים החחרים. וישרחל קורא ויהי רקיע, שהוא ג' פסוקים. וביום ב', בהן קורא ויהי רקיע, ולוי וישרחל פרשת יקוו המים. וכן כולן: יח) ר"ל בשחרית ובמוסף קורין בשבועיי). מיום שני ועד יום חמישי. ולא היו מתענין ערב שבת. מפני כבוד השבת. ולא באחד בשבת. כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג. ליגיעה ותענית ויטותו פו). ביום הראשוניפו). בראשית. ויהי רקיע. בשני יהי רקיע. ויקוו המים. בשלישי יקוו המים. ויהי מאורות. ברביעי יהי מאורות. וישרצו המים. בחמישי ישרצו המים ותוצא הארץ. בששי תוצא הארץ. ויכלו השמים. והקמנה ביחידי). בשחרית במוספי). ובמנחה. נכנסין וקורין על פיהן. בקורין את שמעיפ). ערב שבת במנחה לא היו נבנסין. מפני כבוד השבתפג): ד כל יום שיש בו הללפד). אין בו בשחרית. קרבן מוספפה) אין בו בעגילהפו). מוסף מעמד דמנחה דלאו דידיה דחי מעמד דידיה לא כל שכן. בשחרית ובמוסף ובמנחה כו'. הכי קאמר בשחרית ובמוסף הוא דמבילין ספר תורה וקורין פרשה גדולה בשים וקטנה ביהוד. לבל במנחה לין מבילין ספר תורה מפני טורח התענית. הלא קורין על פה: ע"ש במנחה. לא היו נבנבים. לבים הכנסת ולא היו קורין כלל לפי שהיו טרודים לתקן לרבי שבת: ד יום שיש בו הלל. כנון ימי חנוכה שים בהם הלל ולין בהם מוסף. לותן שבירושלים לא היו קורין שום פרשה בשחרית. לפי שלין להם פנלי לעשות מעמד שההלל דוחה לותה: קרבן מוסף. ר"ח שים בו קרבן מוסף לא היו קורין שום פרשה בעגילה. וכ"ם הלא היו קורין פרשה במוסף עלמו ולא במנחה שהיא קודם נעילה שקרבן מוסף היה דוחה לותה

לקוטים

ג תי"ם ד"ה בקורין וכו' עיין וכו' היינו דלתי' לתם דלם על ג' קי"ל דבריס שבכתב אינו דבמו"פ לאומרס בע"פ מיהו דבר שבגילה ס"ת תדיר שרי והשתא ת"ל דהוי"ל בקונטר קורין ע"פ ותו לא תלא דבזה יבין תנא טעמת דבימלא משום דדמי לק"ם דהא נמי דגילי ניס. (ש"ל):

שנויי נוסחאות

בראשית. בכי"מ ח' ובמבני"ר קוראין בראשית. ויהי רקיע. במבני"ר יהי.. וכן בסמוך יקוו. יהי מאורות. ישרצו (בלא וי"ן) קולם בחמישי ותוצא הארץ לך מה שנדפס שם וכו"ל בששי ותוצא קול עשות וכ"ל תוצא. ויכלו השמים. כ' שדמ"ם וכי"ק וכי"מ כ' ומבני"ר.. השמים והארץ וכל צבאם. פרשה גדולה כו' והקמנה. בכי"מ ח"י הגדולה.. הקמנה וכ"ם בכפקי כי"ד "וכלה שכן בלבון יפר שבפ' יקוו יש בה כ' פסוקים ופעמים שהיא הגדולה וקורין לותה בשנים ופעמים שהיא הקמנה וקורין לותה בימיד" (ד"ם); במדמו"פ וכי"ק ומבני"ר וקמנה. בשחרית במוסף. וכ"ה במכ"ג; נד"ג וכי"ק ומבני"ר.. ובמוסף. וכ"ה בפ"מ בגמ' ובוה נכון ועי' בפ' קל מינציין לבו בגמרת היכי קאמר בשחרית ובמוסף קורין לותה בספר ובמנחה על פ'. לו דלמה הכי קתני בשחרית קורין לותה בספר ובמוסף ובמנחה קורין לותה על פה ולנו היינו המוסתת במוסף הלא על כרחנו לאתר דבמוסף נמי קורין לותה על פה. (נבנבין ו)קורין. בכי"מ ח' קוראין וכן בסמוך בקוראין. וליתת וכן ליתת בפ"מ בגמ': בכי"מ ב'.. וקורין אותה; בכי"ק הנבנסים קורין: ד אין (בו) מתעד בשחרית. במכ"ג ליתת בכל המקום; נד"ג וכי"ק שחרית וכ"ה מנחה נעילה בכל המקום בלא ביתי"ן וכ"ה בכי"מ לי כלן ולא בסמוך וכי"מ ב'. מוסף אין בו בנעילה כו'

ראשון לציון

פ"ד ד ברע"ב ד"ה קרבן מוסף כו' לא היו קורין כו' עיין יפלמ':

לקוטים

ג תי"ם ד"ה בקורין וכו' עיין וכו' היינו דלתי' לתם דלם על ג' קי"ל דבריס שבכתב אינו דבמו"פ לאומרס בע"פ מיהו דבר שבגילה ס"ת תדיר שרי והשתא ת"ל דהוי"ל בקונטר קורין ע"פ ותו לא תלא דבזה יבין תנא טעמת דבימלא משום דדמי לק"ם דהא נמי דגילי ניס. (ש"ל):

תוסס: קרבן עצים אין בו מנחה. כלומר יום שיש בו קרבן עצים כדלקמן ואין בו קרבן מוסף דומה מעמד של מנחה. לכל לא של נעילה: כך היה ר' יהושע שונה. קרבן עצים דומה מעמד לנעילה וכ"ש שדומה מעמד דמנחה דקרבן עלי כהנים היה קרב קודם תמיד של בין הערבים ואם דומה מעמד של נעילה כ"ש שדומה מעמד של מנחה. ספרוך לו: חזר ר"ע להיות שונה כדברי בן עזאי. דלקמן קרבן מוסף מדברי תורה ודין הוא שלא ידחה ללא מעמד דמנחה. לילכך למיתם דלמא מדמי קרבן דדברי תורה לא בעי חזוק. לכל קרבן עצים כדברי סופרים דמי ודין הוא דלדמי מעמד דמנחה ונעילה דבעי חזוק כי היכי דלא לדחייה לקרבן עצים ולא ירדהי לסוף דברי רמב"ם בפירוש משנה זו. כי מדכריו נראה שאין נכוי מעמד מתפללין תפלה יתירה בכל יום בין בחמיה למנחה והיא נקראת תפלת מוסף. ודבר זה לא מלאתיהו לא בבבלי ולא בירושלמי: ה' זמן עצי הכהנים והעם. כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה. ועמדו להתגדבו מלהם. והתנו נביאים שביניהם שתפילו לשכה מלאה עצים יהיו להו מתנדבים מלהם. וביום שמביאים העצים מביאים עמהם קרבן נדבה ועושים לומו היום יום טוב וכן כתוב בספר עזרא (נחמיה ו') והגורלות הפלנו על קרבן העצים וגו' להביא לבית להיטו בעתים מזומנים לשנה: וכל מי שטעה שבטו. ולא היה יודע עם מי יגך יגך עם בני זחות: ובני גונבי עלי. מפרש בגמרא שפעם לחת גזרו הלויים שמד על ישראל שלא יביאו בכורים למקדש והושיבו שומרים בדרכים על כך. ועמדו תכמים כשרים שבלומו סדור והביאו סלי בכורים וחפו לותם בקליעות דקיימו תלנים יבשים ועומלים על כתפם עלי הוא עץ גדול עשוי כעין בוכמא שכותבים בו שדיים והיו רגילין לכתוב בו הקליעות לעשות מהם עגולי דבלה וכשהיו פוגעים בשומרים חומרים להם הא הולכים לעשות בני עגולי דבלה במלתא שלפניהו בעלי זה שעל כתפיהו וכך היו מביאין בכורים לירושלים ועל שם כך נקראו בני גונבי עלי כלומר גונבי לב השומרים בעלי שעל כתפם. ובני קולטי קליעות על שם שמותבין עגולי

מבני יתרו תושן משם ומזכר בירמיה סי' ל"ה. [*ושוב מלאתי כך בתוספות ספ"ג דסירוכין [מ"ח ע"ב]] : בעשרים בחמוז. לפי שלותן שהתגדבו בחצד בניסן שפקו עד כ' בתמוז. רמ"י: ובני גונבי עלי בני קולטי קליעות. לבקליעות בלבד לא היו יכולים להגלל מהשומרים

יכין תפארת ישראל יכין

כה) יו"ט היה למשפחות בישראל בימים ידועים. שכשעלו מהגולה, לא היה עצים למערכה, וגדלו הם עצים בתוך הימים, והקנו להם שבכל שנה בשניע יום הזה, יביאו המשפחה הזה עצים למזבח, ויקרבו עולה ויעשו יו"ט: כו) וכ"ם במוסף עלמו, לכל ים בשחרית ובנעילה: כז) וכ"ם במנחה דלא, שהקרבת קרבן עצים היה סמוך למנחה קודם תמיד שבין הערבים: בח) דמוסף דחוייתא מ"ל חזוק, ולי שידחה מעמד דמנחה. משא"כ הא דקרבן עצים, רק מד"ס ולריך חזוק לדחות המעמדות במנחה ונעילה. ותע"ג דבל"ז אין קורין בתורה בנעילה כדמשמע לעיל מסנה ג' דלא תניב נעילה, עכ"פ התפללו והרבו בקשות, ובאת של קרבן עצים לא התפללו נעילה כלל. מיהו בשחרית ודאי היה אז מעמד ובדמוכח מאחד נעבה בסיפא [ופי' בגמ"ס פ"ו מכמ"ד פ"ת] : כט) משפחה מיוחדת משבט יהודה : ל) ממשפחת דהמע"ה: לא) משפחת יתרו : לב) משבט בנימין : לג) מדבל"ז היה חז יו"ע, כשלחי מבילתן. וע"ל דלחוק שכשעלו מהגולה לא נחברר לאיזה שבט שייכים, שהחברו אז כשעלו עם בני זחות להתגדב עמהם, ושוב תמיד נחשבו על משפחה זאת : לד) בבית שני נזרו הלויים שהיו מוכנים על ישראל בכיר יהושלים שלא להעלות בכורים להמקדש, והמשפחות הכשירות הללו הביאו הבכורים וחיפום בקליעות, שהן תלנים יבשים. וכיו להטעות השומרים ביותר, לקחו גם עלי [שעשפעל בל"ת] על כתפיהם, ואמרו להשומרים שהם מוליכין הקליעות לכתפם במחשבת שים בירושלים. וכשבוד נזרו ישראל קבעו למשפחות הנס יו"ע ביום המחורע : לה) משפחת יוחב : ירושלים

כך היה כ"ו ע"ח מ"י עם ס"ם: ה' זמן עצי כהנים. כ"ו ע"ש:

שנויי נוסחאות

קרבן עצים אין בו בסנהה. נכ"ק מוסף אין בו מנחה.. ק"ע אין בו נעילה וכ"ם מוסף שם ומשמו של כ' יהושע מוסף.. נעילה; ק"ע.. סנחה וכ"ם נכ"מ נ' (וכ"ם אין בסנהה.. אין בנעילה ובדברי כ"י אין בנעילה.. אין בסנהה) ועי' לכ"י ובפי' נ' גרסוס, ועי' ד"ם שהלריך כזה הרבה. כך (חיה) ר"י. נכ"מ ליהנו בעצים. שונה נכ"מ נ' דורש. חזר ר"ע. נכ"מ מ' ונ' וחזר. כבן עזאי. נכ"ק ומשמע"ל בדברי ב"ע. ה' בהנים. נד"ע הכהנים. תשעה. נכ"ק ומשמע"ל בחשעה. בני בני בני יונדב. נכ"מ מ' ונ' בד באב.. יהונדב. בני סנאה. וכ"ה נקי"ם (עזרא ב'; נחמיה ז'). נד"ע ונכ"מ נ'.. סנאה; נכ"מ מ' שנאב; נכ"ב"ק שנאב.. וכל הלה כתו ע"י כתבי הקדש שאינם מוגהים, וכבר העירותי ע"ז בסק"ת. בני זהוא. נכקל"ת (שם); נמשנ"ם ונכ"ק ומשמע"ל ..זתואל. ועכהם כו' קציעות בעשרים בו כו'. נכ"מ מ' הסדר בעשרים בו בני פחת מואב ועמהם כו' קציעות. כהנים ולוים. במשנ"ם והכהנים והלוים. שבעה בשבעה. במשנ"ם ונכ"ק ונכ"מ מ' ומשמע"ל ..שבשה וכ"ה נכ"מ נ' (וכם שמעו). ובני גונבי עלי בני קוצעי. נ' שני"ל בני.. ובני..; במשנ"ם ונכ"ק ובני.. ובני.. ועי' תוי"ט.

לקוטים

ד הר"ב ד"ה חזר וכו' **לא** בעי מיזוק וכו', לא ידענא מנ"ל להר"ב הא פירושא דהוי דלא כמאן דבם"ם בכי לתמוך מה הפרש בין זה לשם הללו ד"ת והללו ד"ם ופירש"י מ"ש הקרבן עלים דמי מעמד דנעילה ומעמד דמנחה לא דחי ומשני מנחה דאוריימא ונעילה דרבנן והכו' פי' מה הפרש בין קרבן מוסף לקרבן עלים דק"מ דומה מנחה וק"ע לא דחי מנחה הללו ד"ת מוסף ולכאי קדמי מנחה דהוי מד"ת לבל ק"ע דהוי מד"ם היינו לא דחיה הללו נעילה דהוי מד"ם לבל לא דחיה מנחה דהוי מד"ת ואין לומר דבפי' ק"ע מין כו בנעילה אוזל בל"ל נהר פי' שהמב"ם מ"מ בתך מלחת לא פי' בפי' הר"ב דפי' דקאי אריבא אימים שים בתן הלל דלפי שהם דרבנן

מהשומרים. שהרמוקים הבילו גרוגרות וימוקים לכבורים כדתנן במסכת ג' פ"ג דכבורים: שבו בני פרעוש שניה. נראה שהחרוגים שהביאו כך בחלול לא הספיקו ללת עד לחר בשבת ולא גמלו מי שהתגדבו והביאו גורלות. והנה אין לחר מהמביאים שהביא רק לשני ימים כי אם בני פרעוש ועכשיו בעלה הגורל להם שביאו לשלשה חדשים: ן ביז בתמוז שהתברו הלומות. כתב הר"ב בז' בסיון בהשכמה עלה. כ"ל דסיון וט"ז דתמוז נחית. מלו לסו לרבעין. בי"ז בתמוז [אתת ואבדינהו] גמרת ועיין בפירש"י לפרשת כי תשא: ובטל התמיד. בגמרת שבך קבלנו מאבותינו: והובקעה העיר. פירשו בגמרת בשניה. דברהשונה התמיד בירמיה (כ"ג ו') ומלכים [ב' כ"ה ג'] בתשעה לחדש וגו' ובקעה העיר: ושרף אפוסטמוס את התורה. כך קבלנו מאבותינו: והעמיד גלס בהיכל. כתב הר"ב בירושלמי חד אמר גלס של מנשה וכו'. וחילוף גירסאות חיכא בינייהו. דלמ"ד מנשה גורס והועמד. ולמאן דאמר לאפוסטמוס גורס והעמיד. וגלס מנשה כתב רש"י כדמפורש בתרגום ירושלמי בפ' המביז בספרי וגו' (יחזקאל ח') : בתשעה בחב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ. מפרש בגמרת דכתיב (במדבר י"ד) ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן וגו' ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וגו' והאספסוף אשר בקרבו וגו' ויחלכו עד חדש ימים דה"ל כ"ב בסיון. וכתיב ותשכן מרים שבעת ימים. הח כ"ט בסיון. וכתיב ויבואו מחור המדן מקן תרבעים יום ב' בסיון. ותמוז דההוא שתא מלויו מליוהו [כמ"ש במשנה ד' פ"ק דשבועות] הח ב"ב. וח' דחב. וכתיב ויבכו בליל ההוא דלאחר בואם סייגו ט' בחב: וחרב הבית בראשונה. דבמלכים (ב' כ"ה) כתיב בחדש החמישי בשבעה לחדש וגו' ויסרוף חת בית ה' ובירמיה ג"כ כתיב בחדש החמישי בעשור לחדש. הח כולל בז' נכנסו גוים למקדשו וחללו וקלקלו בו בז' ובח'. ובט' סמוך להשיכה הליסו בו חת החור. וסיה דולק והולך כל סיום כולו בבריחת בגמרת: ובשניה. דתניח מגלגלים זכות ליום זכאי ומובה ליום חייב וכו': ונלכדה ביתר. עיר גדולה והיו בה חלפים ורבבות מישראל. ועיה להם מלך גדול ודמו כל ישראל וגדולי החכמים שהוח מלך המשיח. ונפל ביד גויס. ומהרגו כולם וסיתה לרה גדולה כמו חורבן בית המקדש. הרמב"ם פ"ה מה' תעניות: ונחרשה העיר. כדכתיב ליון שדה תחרש (ירמיה כ"ו) שתחרשה כולה ונעשית כשדה חרושה. רש"י: ומלכבם

יכין תפארת ישראל יכין

לו) בירושלים: לז) שלש, מדרש חזוקה: לח) עבור ר"ח: לט) כשעשו העגל: מ) כשלרו, על ירושלים כשתחרבה, בחותו יום לח נמלחו עוד כבשים להקריב ול"ג שר"ל בימי סורקוס ומרסחבוחם כשלרו זע"ז וכן משמע ממ"ק [דף כ'], מיהו לי קשי לחזמן חורבן, היינו זמן חורבן רחשון שלר כבוכדנלר על ירושלים ג' שנים. אבל בית שני לח משכו ימי המלוך רק מיסין עד חב וח"כ כשהובקעה העיר פסיטח שפסק הכל והחמיד עמס: מא) נכנסה בחורבן ח' וב' ביום ט'. [ותע"ג דב' בחורבן רחשון, בט' בחודש הובקעה העיר. ע"י שלות שעו בחשבון וגם לשה המקרא לשנות ממה שחשבו שם [ירושלמי]: מב) שר יוחי: מג) כ"ל דר"ל לותה תורה שכתב עזרל, שהיה בעזרה, כדחמרינן במסכת סופרים שממנה הגיהו שחר ספרים [ושי' מ"ק פ"ג מ"ד]. חו כ"ל דר"ל שפרף כל תורה שמלח. ואפ"ה קחמר התורה נתן יחיד, שכוונת חותו רשע הי' לבטל תורה בכללה מישרחל: מד) י"ח ע"י הרשע הנ"ל, וי"ח ע"י מנשה ולפ"ז לריך לגרוס וחועמד גלס וכו': מה) בגזירת מרגלים: מו) דבר' בחב נכנסו חויבים להיכל כשכבשיהו לחר ג' שבועות משכבשו ירושלים בי"ז בתמוז, וחכלו וקלקלו בו ז' וח'. וכט' סמוך לערב הליסוהו והיה דולק והולך עד י' סמוך לערב: מז) כ"ב שנה [וי"ח ע"ג שנה] לחר

מנוגלי הדבלה במקלוחות. ולחו החנשים הכשרים עלמן עמדו פעם לחחת שגזרו שמד שלח להביח עליס למערכה ותקט סולמות וסיו חומרים לשומרים ליטול שני גוזלות משובך זה שלפיהו נכוסם זה שעל כתפיהו חלו הולכים ועל שם כך נקרחו בני סלמחי הגחולחי*) שהיו נוחנים הסולמות לחר שעברו מן השומרים. ומביחין מהן עליס למערכה וכל חלו מביחין עליס עם בני זחות: שבו בני פרעוש שניה. שלחחר שסיימו מטילין פיסות לוזה בחחרונה כדכתיב והגורלות הפלו על קרבן העליס: שהיה בו הלל. לפי שלחד בשבח חל בחנוכה לעולם ובחנוכה גומרים חת ההלל לכל הלל דר"ח שלין קריחת ההלל בו חלח מנהג בעלמח לח דמי מעמד ומהלי טעמח לח מביח ר"ח ניסן דלים בית עמי הלל וקרבן מוסף וקרבן עליס: ן בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות. שהרי בו' בסיון נחנו עשרת הדברות. וב' בהשכמה עלה לקבל חת שלר התורה ושהה שם מ' יום. נמלחו כליס בי"ז בתמוז. וכשירד שבר חת הלוחות: ובטל התמיד. שלח היה שם שבשיל להקריב שבחה העיר במלור: והעמיד צלם בהיכל. פליני בה חמוראי בירושלמי. חד חמר גלס של מנשה. ובבית רלשון מייני. וחד חמר גלס של חפוסטמוס. שהיה מבני הויים ובבית שני היה: ן שבת שחל ט"ב. שבוע שחל ט' בחב להיות בחוכה:

1) כ"ה ביומח' ובחוספתח בגבלי הגשוחתי. לם ר

באחד בטבת. שבו בני פרעוש שניה. באחד בטבת לא היה בו מעמדלי). שהיה בו הללין). וקרבן מוסף[לה]. וקרבן עצים: ן חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז. וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות[לו]. ובטל התמיד[לז]. והובקעה העיר[מא]. ושרף אפוסטמום[מב] את התורה[מג]. והעמיד צלם בהיכל[מד]. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ[מה]. וחרב הבית בראשונה[מו]. ובשניה[מז]. ונלכדה ביתר[מח]. ונחרשה העיר[מט]. משנכנס אב ממעטין בשמחה[נ]: ן שבת[נא] שחל ט' בה

מכשומרים. שהרמוקים הבילו גרוגרות וימוקים לכבורים כדתנן במסכת ג' פ"ג דכבורים: שבו בני פרעוש שניה. נראה שהחרוגים שהביאו כך בחלול לא הספיקו ללת עד לחר בשבת ולא גמלו מי שהתגדבו והביאו גורלות. והנה אין לחר מהמביאים שהביא רק לשני ימים כי אם בני פרעוש ועכשיו בעלה הגורל להם שביאו לשלשה חדשים: ן ביז בתמוז שהתברו הלומות. כתב הר"ב בז' בסיון בהשכמה עלה. כ"ל דסיון וט"ז דתמוז נחית. מלו לסו לרבעין. בי"ז בתמוז [אתת ואבדינהו] גמרת ועיין בפירש"י לפרשת כי תשא: ובטל התמיד. בגמרת שבך קבלנו מאבותינו: והובקעה העיר. פירשו בגמרת בשניה. דברהשונה התמיד בירמיה (כ"ג ו') ומלכים [ב' כ"ה ג'] בתשעה לחדש וגו' ובקעה העיר: ושרף אפוסטמוס את התורה. כך קבלנו מאבותינו: והעמיד צלם בהיכל

אסור לספר ולכבס. כל זמן שבועד מתענית: ובחמישי מותרים. כשהיו מקדמים על פי הרחיה וחל תענית בחד להיות בערב שבת מותרים לכבס בחמישי שלפני התענית מפני כבוד השבת: שני תבשילין. אין לאסור מפני שני תבשילין אלא דבר שאינו נאכל כמות שהוא מי. אבל דבר הנאכל כמות שהוא מי כגון חלב וגבינה וקטניות בזמן שהיו לחם מ"פ שכבשן אין בהן משום שני תבשילין: ולא יאכל בשר. ולא ישתה יין. ה"מ לתחר חלי היום ובשהוא במפסקת שאין דעתו לאכול תחריה שעודת קבע. אבל קודם חלי היום לפילו בשעודה המפסקת לו בשעודה שאינה מפסקת לפילו לאחר חלי היום. שרי לאכול ב' תבשילין. ובשכר יין: רבן שמעון בן גמליאל אומר ישנה. אם היה רגיל בשני תבשילין אוכל תבשיל אחד. היה רגיל בשני שומות של יין שותה שום אחד. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: בכפיית המטה. שכופה המטה על פניה ולא ישכב עליה אלא בקרקע. ואין הלכה כר' יהודה: ח בט"ו באב. שבו בלו מתי מדבר בשנת המ'. וכו נשבעלו לותן השומרים שהושיב ירבעם בן נבט שהיו מונעים את ישראל שלא יעלו לרגל. וכו נתנו הרוגי ביתר לקבורה. וכו היו פוסקים מלכרות עליס למערכה לפי שמאז שם כחה של חמה. שאין בה כח ליבש העליס מלחותן: ויום הכפורים. שבו נתנו לוחות האחרונות. והוא יום מחילה וסליחה: שאולין. שכולן שוחלין לפילו שבועות שלא לבייש את מי שאין לו: טעונים טבילה. קודם שילבשם. לפי שאין לו: תחת בקיאה בחברתה שמת נידה היתה: יוצאות וחולות. כמו

מלכים (ו') ג'. וכן מליו במיוב בית לחמן. ומ"ם לפי שמאז שמה כוי ליבש העליס וחיישינן שיגדלו תולעים בעליס וכל שן שים בו תולעת פסול למערכה. כדפירש הר"ב במשנה ד' פ"ו דשקלים: וביום הכפורים. פירש הר"ב שבו נתנו לוחות אחרונות. בב"ז בתמוז שיבר הלוחות כדלעיל. ובי"ח מתן העגל וחזר ועלה. ולתרבעים יום התנפל. ועוד תרבעים יום שבהן קבל לוחות אחרונות [כמפורש בפרקת עקב]. חשוב י"ב דתמוז להוה חסר בהסוה שתה. ולשים דאב וב"ט דלעיל שרי ע"ח. ותשעה דחשרי הרי שמים [יום]. וליל יום השלים כנגד הלילה שלחרי י"ז בתמוז. דלא הוה בחושבנא דהא ביום הי"ח עלה. הוה ליה שמונים ללמים לילה ויום. ובקר יו"ב ירד שהוה י' בחשרי. רש"י: שאא נא עיניך ורחה כוי. היפיפיות שבהן היו לומרות כך שלין החשה

יכין תפארת ישראל יכין

גא) על השבוע עד אחר התענית. ולפילו לכבס ולהניח לאור: גב) כשקידשו על פי הרחיה, והיה לפשר לע"ב לחול בע"ש, מותרים לספר בה' בשבת. ומוהגין להחמיר בכיבוס מהחלת החודש. ומי"ז בתמוז בתשפורת [תקנ"ח]. מיהו מותר ללבוש הכבוסים כבר, לכבוד שבת [שם]: גג) לאחר חלות, ובשעודה המפסקת: גד) ולפי' מדבר הנאכל חי [ודלא כר"ב], ולפי' היה לני [תקנ"כ]: גה) ימעט בשכר יין ממה שרגיל. ואמו מוהגין לאסור מר"ח עד י' מנחם לאחר חלות [תקנ"ח]: גו) שיפוף המטה כדי שיסבב על קרקע: גז) מיהו רמוי למעט הכריס אחתיו [תקנ"ס]:

גת) שכלו בו מתי מדבר בסוף מ' שנה. וכו ביטל הושע בן אלה מלך ישראל את הגזירים שהושיבו מימי ירבעם, שלא יעלו ישראל לרגל לירושלים. וכו הורשו לקבור הרוגי ביתר, שהיו מונחים כמה שנים בבזיון. וכו פסקו מלכרות עליס למערכה במזבח, משום שאחר"כ הוחם כח החמה ומשום דאז זכו לגמור מלאכת ד'. עשאוהו יו"ט, כמו שעשו חג לגמר בנין הבית"ק ולגמרה של הורה שהחיינו והגיענו, לזמן הזה: גט) מדהוה יום כפרה לעולם. וכו ניתנו לוחות האחרונות, ומחל הקב"ה חטא העגל: ס) של מצי: סא) דאפי' העשירות שוחלות: סב) קודם שילבשום. ג"כ כדי שלא לביים החשודים על

תוספת רע"ק

פ"ד ז [אות דז בחרע"כ ד"ח ובה' מותרים. מותרים לכבס כוי. וב"ח לשון רש"י. ומדהשמיט לספר משמע דתספורת אסור. וב"ש בהנהגת אשר"י והמנ"א זסי' תקנ"א ס"ק י"ד) נתן טעם דבלא"ה אין דרך לספר לכבוד שבת. אבל בתוס' דף ב"ם ע"ב ד"ה ותרווייהו משורש דגם לספר מותר:

ערב תשעה באב. מנהגיהן ע' ש"ב, מ"ו, שם ס"ק מסכ"ל שם טור"ע מ"ו, מ"ח מ' מקכ"ב כ"ו ע"ב כ"ב כקכ"ח ס"ק פתיחתא לחיכה לנמי מתחפ"ל ג"ב: שלא לבייש. פסחים ע"ב ע"ח כתוכות כ"ב ע"ח:

שנוי נוסחאות

ז אסור מלספר ומלכבס. בכי"ק ובמסכי"ל אסורין.. וכ"ה בד"ע ובכי"מ מ' וכ"ו ובמסכי"ל (ובכסס לספר ולכבס). בבוד השבת. בכי"ק ..שבת. לא יאכל בשר. בד"ע ולא יאכל אדם בשר. ישנה. בכי"מ מ' ישנת דבר. ח שבהן בנות ירושלים (יוצאות). בכי"מ מ' בנות ישראל ולית' בע"ס; בכי"ק ובמסכי"ל ..בני ירושלים יוצאין; במסדו"פ שבהם בני ישראל יוצאין. וזהו שתמר שלא לביים את מי שאין לו ולא לה וכ"ה קו' מפי' הרמב"ם ע"ם ועי' בלי הכריתא (לא). (ד"ס). ועי' עוד לעיל. שלא לבייש. במסדו"פ ובכי"מ מ' בדי שלא.. כל הכלים. בכי"מ מ' וב' וכל.. ובנות ירושלים יוצאות וחולות. וכ"ה במסדו"פ ובכי"ק ובמסכי"ל בכי"מ מ' שבהן בנות ישראל.. ואין הלכה יפה בכי"ק ובנות ישראל.. (ועי' ד"ס). והכא בין לאלה בגזרים לעיל ולתן בנות ירושלים ובין לאלה בגזרים לתן ושם בנות ישראל הכי' מלות בנות ישראל מו בנות יהודים מיותרות הן מלם מם שבוש – שם בנות ישראל ובתן ..ירושלים ניחא לך ביותר יבחר היה הגי' שם בני ישראל (עי' לעיל). (ד"ס ועי"ם); בכי"ק ..וחלות: בעי' דשם לתשן ובנות ירושלים יוצאות במחוזות וחולות. ומה היו אומרות. בכי"מ מ' ליתא מכאן ועד סוף המשנה והוסף בגליון; בד"ע ומה הן אומרות; בכי"ק ובך היו אומרות. בחור שא נא עיניך. בכי"ק שא נא עיניך בחור. וראה מה אתה בורר לך. בכי"ק וראה מי.. וכתן כוח; בכי"מ מ'.. שאתה בורר לך. בבוי.. בכי"ק בנוי. תן עיניך בו' בכי"מ מ' ואל תתן עיניך במשפחה ואולי חיש פ"ם דקתניא לבני תלת מות דבכלהי פירקן יפיפיות תומרות לחה מה מהם כורר לך, והמיוחסות תומרות אל תתן עיניך בהן והמכוערות תומרות אל תתן עיניך במשפחה, כי העיקר הוא שלא ילתן כי עי' ביוהי (ד"ס); בגליון כי"מ כ' אלא תן עיניך. (שקר ליתא בכי"ק ובכת"ם.

שגיאות נוסחאות

(וכן הוא) אומר. במכדנו"פ ואומר. (ביום התונתו זו מתן תורה) במכנ"ב זה מת"ת; נכ"ק ליתא. זה בנין ביהמ"ק. נכ"ק.. בנין המקדש; במכד"פ זה יום בנין ביהמ"ק. שיבנה בב"א. במכנ"ר ליתא למלת אמן; נכ"ק שיבנה ביתינו; במכדנו"פ יהי רצון שיבנה בב"א:

ראשון לציון

ח תוי"ט ד"ה אשה. כו' כדלעמן בן מדתניף טלי כלי כו' ב"מ פ"ב. ע"ש ופ' יפל"מ:

לקוטים

ך במשנה תנו לה גלגה דסיינו מ"ם בבריימתא מכוערות שבכן מס כיון לומדות קמו מקמכם לע"ם ובלבד שתעטרונו בהוכיח מהו תמו לה וכולי. (ס"ג): ת"ם ד"ה זה וכו' ומ"מ מיקמי וכו' לעל בפי"ן ממלת למען שם כמו בהלי קרת גלגה ליה"כ ומהני תלתי קתני ע"ן בתב ויה"כ ויתכן לומר דגם על בית שני נדרש ותע"ג דכתיב ובניתי ביתא דתא וכו' כדכתב התי"ט מ"מ לא עלה מזה מבגל גלגה מח"כ כדכתיב בירמי' לתלש סרתמון הוא יסוד המעלה מבגל וכלי לתלש התמיני בת לא יולעים וכולי וחכו ר"ת לב וכתיב בתריב ובנות יולעים ולהני שם ימים שלשה וביום השלישי ישקול הכסף וכו' ובקרבני תתעלו לתקריב קרבנות דכתיב תקריבו עולות לתלני ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל וכולי ומסתמא עשו דוגמת דתכונת המשכן פר אחד בכל יום בגמרא יום התכפורים ע"ן בתב. תחר אמן רב לתלי למורכים"ת ז"ל כתלוסי תגדות שלו שהרגיש בקובי דכרי הכב ולא לפרש דלעולם תע"ן כתב קתי ולכלומר דטעמי הכמתה שנו התויים בגנין הכיום ע"ם ועד"ן דכתיבינא דכבי דייק קת יום שמתת לבו שהיה תותו היום כמו תיעוך לבה"מ ר"ל שיגנה בב"א. (ס"ג):

ר"ע מברטנורה

ז"ל תשמח בחולה בממול (ירמיה ל"ג): במלך שלמה. הקב"ה שהשלום שלו: אמו. כנסת ישראל: זה מתן תורה. יה"כ שבו נתנו לוחות אחרונה: זה בנין בית המקדש. שנחתך ביום"כ: סליק מסכת תענית

נשלמה מסכת תענית

יום"כ היה בתוך ימי החנוך. כדתנן במלכים ז' סימן ח' ויעש את החג שבעת ימים ושבעת ימים. ומפרש בגמ' דמ"ק דף נ' דשבעת ימים היה החנוך קודם לשבעת ימי החג. וגמרא שבשבעה בתשרי שהם שני ימים קודם יום"כ התחילו ימי החנוך. ומ"מ מקרי יום"כ יום שמחת לבו. דלא למעוטי אלא יום ראשון של פסיס היה הוא יום חדוה ושמחת החנוך. ולין לומר שעל בית שני נדרש בכלן דהא כתיב בעזרא ו' ושילח ביתא דגא עד יום תלתא לירח אדר וגו' ועבדו בני ישראל וגו' חטוכת בית תלגא דגא בחדוה וגו' ויעשו בני הגולה את הפסח. ובגין הורדוס דוחק לומר. לפי שסיפר יוסף בן גוריון בפרק ג"ה מספרו בעגין חנוך הבית שעשה לותו היום משתה בכל שנה ושנה בכל מדינות יהודה. וזה ז"ל ביום הכפורים:

סליק לה מסכת תענית

יכין תפארת ישראל יכין

על המהרות: סג) ג"ל דלהכי מייתי לך קרא, דר"ל לע"ג דביו"כ ליש שיסורו בחור שם גם וכו', דוכי ס"ד שישראל קדושים יתעסקו ביו"כ הקדום והטורח בשדוכים. ע"ז משיב וכן הוא לומר וכו', דביו"כ התכוונו להקב"ה שנקרא בחור בשיר השירים כולו, דלאמר בחור כחור כארזים [שיר י' פ"ו], שם גם עיניך מם מתה בחור לך, ר"ל לים לומה קדושם בעולם כלומה זו. לל תתן עיניך בנוי, דלע"ג שתעשו לפניך התן עיניך במשפחה, בגין בני בחוניך הם, בני מברכה יצחק ויעקב. שקר הוא שלר הלומות, הכל יופי שלהם, דלפי כשעושין מלוות, כוונתם רק להחניף לך, כמ"ש חסיד שלהן, ומקרבין נחותין לגדלה דשמיה, לבל ומלגין לחיי מלכה וכנוסי [כר"ה ד"ד ע']. וכן חסד לגומים חטאתם [כ"ב ד"י ע"ב]. לבל תשתך החלשה הקטנה, שהיא ירלת ה', היא תתהלל, שעומדות היום לפניך כללה מקושטה, ולומרת כתביה, הם קריבת נפשי קדמך [כשבת פ"ע ב'], היא היא תתהלל, שגם כתמי חטאתיהם הם היום לה לעדי ולתפארת, בעטור כי נתהפכו לזכיות: [ונ"ל דמה"ם נמי מנכא ישראל לשיר לת התמנו ביו"כ וכרי קינה מבע"ל. לתנה הוא לרמז שכולם נתהפכו לזכיות, ורלוי לשורר עליהם כעל זכיות] זת לומרת שתורה לני ולעפ"ב נלוה, ולתלי קרל השמרים, בעינין כירטות שלמה המרוקמים זהב מופ: סד) זה הקב"ה שהשלום שלו: סה) כנסת ישראל שהקב"ה קורלה לתנו, משום שכח ישראל נמשל ככח שם שמבטלת נזירת בנה, לף שחלשה היא. לך לומר הקב"ה מי משל בי, לדיק, שלני נוזר נזירה ולדיק מבטלה [מ"ק דע"ז כ']: סו) שביו"כ נתנו לוחות האחרונות הכוללים כל התורה. ותו דכשנשלח לת חטאתם הו"ל כלילו התחתנו עם הקדוש ברוך הוא כ"י מהדם: סו) שנתחנך ביום כפורים בימי שלמה [כמופד קמן דף ע' ת'. ותשתמיטתיה סוגיא עכוכה זו לרגיעו מכרכ"ת ז"ל] : סח) מדהזכיר התנא

המקדש, התפלל שיבנה במהרה בימינו לתן:

נשלמה מסכת תענית

יכין תפארת ישראל יכין

ולתפארת, בעטור כי נתהפכו לזכיות: [ונ"ל דמה"ם נמי מנכא ישראל לשיר לת התמנו ביו"כ וכרי קינה מבע"ל. לתנה הוא לרמז שכולם נתהפכו לזכיות, ורלוי לשורר עליהם כעל זכיות] זת לומרת שתורה לני ולעפ"ב נלוה, ולתלי קרל השמרים, בעינין כירטות שלמה המרוקמים זהב מופ: סד) זה הקב"ה שהשלום שלו: סה) כנסת ישראל שהקב"ה קורלה לתנו, משום שכח ישראל נמשל ככח שם שמבטלת נזירת בנה, לף שחלשה היא. לך לומר הקב"ה מי משל בי, לדיק, שלני נוזר נזירה ולדיק מבטלה [מ"ק דע"ז כ']: סו) שביו"כ נתנו לוחות האחרונות הכוללים כל התורה. ותו דכשנשלח לת חטאתם הו"ל כלילו התחתנו עם הקדוש ברוך הוא כ"י מהדם: סו) שנתחנך ביום כפורים בימי שלמה [כמופד קמן דף ע' ת'. ותשתמיטתיה סוגיא עכוכה זו לרגיעו מכרכ"ת ז"ל] : סח) מדהזכיר התנא

המקדש, התפלל שיבנה במהרה בימינו לתן:

נשלמה מסכת תענית

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ד'.

פרק ד מ"א אין נשיאת כפים אלא בשחרית ומוסף ובנעילה ביום שיש בו נעילה כביה"כ והוא שלא נמשך נעילה עד צאת הכוכבים, דאין נשיאות כפים בלילה ואפילו אם עלה ירד, וכן במנחה לא ואפילו עלה ירד דשכיח שברות באותה שעה וגזרו במנחה דתענית אפו מנחת שאר ימים [חוץ מבמנחת יה"כ דבעלה לא ירד ולהכי אומרים אוא"א ברבנוז]. מיהא בתענית שאין בו נעילה הואיל ואו תפלת המנחה סמוך לשקיעת החמה ודומה לתפלת נעילה נולא מחליף במנחת שאר ימים יש בה נ"ב. ומנהגינו שאין נ"כ אלא ביו"ט, משא"כ בשבת וכ"ש בשאר ימים שפרודים בהרהורים על מחייתם ועל ביסול מלאכתם ועוד שהמנהג לשבול לנ"כ וקשה עליהם לשבול אלא ביו"ט, ומהאי טעמא בשחל יו"ט בשבת דלא רצו לבשל עונה האמורה בתורה ג"כ אין נ"כ וביו"ט אין נוקקין לנשותיהן [ואם הוא ליל שבילה ישמש ויבשול שחרית]. ובא"י וכל מלכות מצרים נ"כ בכל יום ואינם טובלים ורב"י כ' שראוי לנהוג כן בכל מקום. וגם ביו"ט אין מנהגינו לישא בו בשים אלא בתפלת מוסף שיוצאים או מביהכ"נ וישמה בשמחת יו"ט, וכל שחרית ומוסף שאין בו נ"כ אומר חש"ץ אלהינו וא"א, ויה"כ נושאים בו בפים כמו ביו"ט ויש מקומות שנושאים בו בפים בנעילה ויש מקומות אפילו בשחרית: מ"ב ג', ד'. אי אפשר שיהיה קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו וקרבנות הצבור הן קרבן של כל ישראל וא"א שיהיו ישראל כולן עומדין בעזרה בשעת קרבן לפיכך תקנו נביאים הראשונים שיבררו מישראל כשרים זיראי חטא ויהיו שלוחי בל ישראל לעמוד על הקרבנות והם הנקראים אנשי מעמד וחלקו אותם לכ"ד מעמדות כמנין כ"ד משמרות בחונה ולוי ועל בל מעמד ממונה הנקרא ראש המעמד, ובכל שבת ושבת מתבצין אנשי מעמד של אותה שבת שבירושלים או סמוך לה ונכנסין למקדש עם משמר כהונה ולויה של אותה שבת, ותרחוקים שבאותו מעמד, כיון שהגיע מעמד שלהן מתבצין לבית הכנסת שבמקומן, ובין אותן שמתבצים בירושלים ובין המתבצין בבתי בנסיות שלהן מתענין בשני שלישי וברביעי וחמישי בשבת שלהן, אבל לא בע"ש משום בבוד שבת, ולא באחד בשבת שלא יצא מעונג לצום, ואסור מלספר ולבבם בל שבת שלהן בדי שלא יכנסו למעמדן בשחן מנולין ורק בחמישי מותרין לבבוד שבת. ובבל יום ויום משבת שלהן מתפללין ד' תפלות שחרית מנחה ונעילה ועוד מוסיפין תפלה אחת בין שחרית למנחה והיא יתידה לתן ונושאין בפיהם הבהנים שבמעמד ג' פעמים בבל יום בשחרית היתידה ובנעילה, וקורין בס"ת ג' אנשים ב' פעמים בבל יום בשחרית ובתפלה היתידה משא"כ במנחה שקראו על פה בקורין שמע, ובע"ש לא היו מתבצין לתפלת מנחה מפרדות לשבת, וקיבון לתפלה ועמידתן שם לתפלה ותחנה ובקשה ולקרות בתורה נקרא מעמד, וקראו ביום א' בראשית ויהי רקיע. בשני יהי רקיע ויקוו. בשלישי יקוו ויהי מאורות; ברביעי יהי מאורות וישרצו. בחמישי ישרצו ותוצא הארץ, בששי תוצא הארץ ויכולו. פרשה גדולה קורין בשנים וקמנה באחד, וב' הפרשיות דשחרית הזורין וקורין בתפלה השניה בספר, ובמנחה ע"פ. בח' ימי חנוכה לא היה מעמד בשחרית וביום שיש בו קרבן מוסף לא היה מעמד

רק בשחרית ונעילה, וכל יום שיש בו קרבן עצים לא היה מעמד רק בשחרית ובתפלה שניה: מ"ו. ומתו קרבן עצים וזמן קבוע היה משפחות משפחות ועי' במשנה) לצאת ליערים להביא עצים למערכה, ויום שקבוע להבאת עצים לבני משפחה היו מקריבין שולות נדבה הנקרא קרבן עצים, והיה להם ביו"ם שאסורים בו בהספד ובתענית ובמלאכה וזרבר זה מנהג: כ"ן ז', ח', חייבים להתענות בארבע צומות מפני הדברים רעים שאירעו בהם ואסור לפרוץ גדר, [ורק שבורות ומיניקות שמצטערות הרבה אין להתענות בג' צומות חוץ מט"ב באב, ואפי' איגן מצערות אינן חייבות להתענות רק שנהגו להחמיר וקטן שיש לו דעת להתאבל מאכילין לחם ומים]. וחמשה דברים אירעו את אבותינו בי"ז בתמוז עי' במשנה ואע"ג דכתיב בקרא בחודש הרביעי בט' לחודש הבקעה העיר אין מתענין בט' שהובקעה העיר בחורבן הראשון, אלא בי"ז שבו הובקעה בחורבן בית שני דחמיר לן. ומשנכנס אב אין שמחין כלל וממעטין מר"ח עד התענית במשא ומתן של שמחה ובבנין של שמחה בבית חתנות לבנו או בניין דציור וביור ובגמיעה דשמחה רק בכותלו נופה ליפול אפילו דשמחה או למצוה מותר ואין נושאים נשים ורק לארס ובלא סעודה מותר וזה אפילו בט' באב [והמנהג שלא לישא מי"ז בתמוז]: ובשבוע שחל בו ט' באב אסור לספר ולכבס ואפילו אינו רוצה ללבוש עתה ואפילו אין לו אלא חלוק אחד נוליטול צפרניו מותר ולכבוד השבת משימא דשרי וכ"ש לצורך מבוליה] וכן אסור להציע המטה והשלחן וממחת ידים מהמכובסים קודם [ואנו נוהגים להחמיר בכל זה מתחלת ר"ח עד אחר התענית ורק לצורך מצוה כאשה הלובשת לבנים מותרת לכבס וללבוש לבנים חוץ מן ט"ב עצמו שלא תלבש או לבנים רק חלוק בדוק יפה, ומותרת לרחץ מעם בין ירכותיה בדרכה דלאו להתענג עבדה, ובמובלת לול י' מותרת לרחוץ בעם"ב אם א"א בלול י' ולמוצאי ט"ב הוספת דסמוך לסבוילה חפיפה, וכן לכבוד שבת לובשים כלי משתן ומציעין לבנים ואסור ליתן כלים לכובסת נכרית לכבס מר"ח ואילך ונוהגין שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מר"ח ורק לצורך מצוה לחוד או שבת או סילה מותרן, ובערב ט"ב בסעודה המפסקת אחר חצות אסור מדינא בבשר ויין ואפילו בשר סלוח שקברו עליו יותר מב' ימים ולילה אחת ובשר עופות ודגים ויין מנתו שאין לו יותר מג' ימים נהגו לאסור, ואסור בב' תבשילין ואפילו בשל מין א' בב' קדירות הוו ב' תבשילין, ובן ב' מינים בקדירה אחת אלא א"כ הוא דבר שדרכו בכך, וצלי כמבושל, ותבשיל הנעשה מדבר שנאכל כמו שהוא חי מקרי תבשיל לענין זה. מיהא פירות חיים או חמאה וגבינה מותר אפילו כמה מינים נדיין סעודה המפסקת עי' או"ח תקנ"ב]. ומ"ב אסור בה' עניים דיוה"כ ואסור לקרות בתנ"ך ולשנות במשנה מדרש ומגרא והלכות ואגדות ותינוקות של בית רבן בטלים וקורא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה וביש ביניהם פסוקי נחמה מדלנין ומותר ללמוד מדרש איכה ופרק אלו מגלחין ופירוש איכה ואיוב ושאר דיני מ"ב ע' באו"ח סי' תקנ"ד. במ"ן באב היה בזמן בהמ"ק יום שמחה במבואר בס"ח וכן נהגו שלא ליפול על פניהם במ"ו באב עין אורח חיים סי' קל"א:

נשלמה מסכת תענית:

סידר אחר תעניות מגילה. לפי שהוא תיקון הנביאים שהיו אחרונים. לאשר התקינו תעניות. הרמב"ם:

מסכת מגילה

פרק א מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. בשלשה עשר. בארבעה עשר. בחמשה עשר[ב].

לא פרוזות[ג] ולא יותר[ד]. ברכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון[ה], קורין בחמשה עשר[ו]. כפרים ועיירות גדולות. קורין בארבעה עשר. *אלא שהכפרים *מקדימין[ז] פרק א **מגילה** נקראת באחד עשר בשנים עשר. פעמים בזה ופעמים בזה כדמפרש וחזל: מימות יהושע בן נון קורין בט"ו. דכתיב (אסתר ט') על כן היהודים הפרזים עושים את יום י"ד ומפרזים בי"ד ט"מ דמוקפין בט"ו ומימות יהושע נפקא לן ג"ם מפרזי פרזי. כתיב הכא היהודים הפרזים וכתיב התם (דברים ג') לבד מערי הפרזי. מה להלן מימות יהושע אף כאן מימות יהושע. ותקנו שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע אע"פ שאין להם חומה עכשיו יקרלו בט"ו כמו שומן כדי לחלוק כבוד לג' שהיתה תרבה בימי מרדכי ואסתר. כדי שיהו קורין בכני שומן ויחשבו כאילו הם כרכים המוקפים. אע"פ שהם עתה תרבין ויהיה זכרון לנ"ש נעם זה. ולפי שיהושע התחיל להלחם בעמלק תחלה וכתיב (שמות י"ז) כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע לפיכך הזכירו מימות יהושע: אלא שהכפרים מקדימין. כלומר מאחר שמוקפין קורין בט"ו ואלו מוקפין בי"ד הכל בכלל והיכי מצכחת תו י"ח י"ב וי"ג. אלא שהכפרים נתנו להם רשות להקדים קריאתן ליום הכניסה יום ג' בשבת שלפני י"ד. או ה' בשבת שהן יום הכניסה שהכפרים מתכנסים בעיירות למשפט לפי שבי"ד יושבים בג' וה' בחקנת ופרזו ומרוחקים מככונה לשכונה. רש"י: בארבעה עשר. עיין בפי' הר"ב ספ"ק דיבמות מאי דפריך בגמ' התם מלא תתגודדו: ועיירות גדולות. נמי לאו מוקפות חומה דהא בכלל פרזים הם אלא שהן גדולות וכדתנן במשנה ג': אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. [ומ"ש הר"ב בתוך פי' שמתכנסים בו לשמוע קריאת המגילה כמ"ש לקמן בסוף פ"ג בד"ה בשני ובחמישי וכו'] ומ"ש הר"ב כדי שיהו פנויים וכו'. הכי איתא בגמרא. אבל רמי עלה מדתנן במשנה ג' מקום שאין נכנסין לא בג' ולא בה'. אין קורין

פ"א א) במדר. וכן כולן: ב) פעם בזה פעם בזה: ג) מי"מ: ד) מע"ז: ה) ומפי' בח"ל, ומפי' עכשיו חרבה חומתה: ו) תקנו כך, מדלמו לעשות זכר לנס שנעשה בשושן, שלף לאחר הניצוח שעשו ג' ימים בתוכיחם, היה להם מנוחה מכס ביום ט"ו ולא נקמו מהן התויבים. ומדהיתה שושן מוקפת מימי מחשורוש, לכך רלו לתקן שכל עיר שמוקפת מז כשושן יקרלו בט"ו. וכשרלו שע"י תקנה זו לא לכבוד יהיה לג', שהא מז כל עריה שוממים וחרבים, וכדמפרש

וכדאמרינן ביומא[דנ"ד ב'] כ"ב שנה לא עבר לדס ביהודה ת'שנים מתקיים בא"י יקרלו בט"ו, ומלח שריפה כל מרלה, לכן תקנו שכל המוקפים מעת יסיבת ג' יקרלו בט"ו, ומה שהן בתורבנן חשובין כשושן ומאר עיירות בתפארתן [כך כ' הר"ן, ומה שהקשה רכ"י על זה מדאמרינן בפ"ק שושן דפכדת כמלן. ומפי' קו שלי רק משום שושן תקנו לכל המוקפים ג"ל דפ"ק היכת תקנו לכנן תקנתא דפרזים היא נופה מהדדי]. ומדהיה יהושע הרחשון שלחם בעמלק, שהמן היה מזרעו, לכן קבעו זמן המוקפין על שמו: ז) לפעמים, וכדמפרש

פ"א א מגילה נקראת. כ' ע"מ יבחם י"ג ב' תגהומת פ' בכתבים פ"ו ג' ופ"ש, עי' יומלמי שבחים פ"ד פ"ח ופ"ו הל' ה': כרכין המוקפין. מ"י פ"ח מה' מגילה ה"ל שם פ"ג עיין לקמן ל' פוסק"ם ת"ם פ' מפ"ח בפי' ת': כפרים. מ"י שם פ"ם פוסק"ב שם מפי' ג': אלא שהכפרים. מ"י שם פ"ו ז' פ"ג שם:

שנויי נוסחאות

פ"א א ולא יותר. כ"ל וכ"ק וכמ"י כ"ר יתר. כפרים ועירות גדולות. בכ"מ מ' ושאין מוקפין חומה מימות יב"נ: בכ"ל ועירות גדולות שאין מוקפין חומה מימות יב"נ ועי' כ"ן.

תוספת חדשים

פ"א א בתוי"ט ד"ה בי"ד כו' תתגודדו ומפני התם דוקא כגון ב"ד מ' בעיר אחת אבל מוריס כן ופלג כן אבל שני בתי דינים בעיר א' וכ"ש בני בתי דינים בשני עיירות ליח כן בה:

תוספת רעק"א

פ"ק א במשנה נאות אז אלא שהכפרים. מוקפים אם הם בארים דעת תיפסות אלא הקילו ע"ל ה"ה להקדים. ורעת הר"ן דרשאים נ"ב להקדים ליום הכניסה אבל לא רצו להקדים קורין בט"ו, ורעת חרמב"ן דאם רצו להקדים קורין בי"ד: שם נאות בז במשנה מקדימין ליום הכניסה, וכשם שהקילו חכמים על הכפרים להקדים בז; הקילו עליהם של לקרות אלא מגילה של יום א' אפשר שקורים אותה בלילה ביחיד ולמחר קורים אותה בעירות בעשרה, הר"ן:

ב ביצד . ג' פ"ו :

שנויי נוסחאות

ב ביצד כו' . כ"י ב"ף כי ליתא כל המשנה מן ביצד ואילך ועי' ד"ס ; כ"י ד' קופסת ליתא מן ח"ל בע"ש ואילך . ה"ל (יום י"ד) . במכדו"ם וכ"י ק וכ"י מ' וכ' וכ"י ג וכ"י ב ומכ"י ל' ליתא וכ"י ג' כ"י ת' פ' ת"ט וכן ליתא לעי' יום גם במשנ"ב שלנו. ומוקפות חומה . כ"י מ' וכ' וכ"י ת' וכ"י ל ומוקפין.. ככל המשנה. או ברביעי. כ"י מ' וכ' וברביעי . ת"ל להיות בחמישי כו' . הכנת הזחל ליתא בכ"י ק . ערב שבת . במכד"ם וכ"י מ' וכ' וכ"י ל בערב.. מקדימין (וקורין). במכדו"ם וכ"י ק וכל הכ"י ומכ"י ל ליתא.

תוספת חדשים

ברע"ב סד"ה אלא שהכפרים כו' וי"ב לא לריך קרא ט' ומקשו להקשה כו' עכ"ל. כ"ם לע"י תחת דקאמר בגמרא י"ג זמן קבלה לכל הוא. לכל הכ"ם כתב שם ד"ה זמן קבלה שמתפללין לתענית אסתר וכשים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות : ב בד"ב ד"ה הל כו' ותת דאמר דמתחילין עד לאחר שבת כו' עכ"ל וכ"ם שם סימן תרפ"ח כעיף ו' : בתוי"ט ד"ה הל להיות כו' ואיכ כל הקורין בקיומן הן כו' עכ"ל וקשה מי לא עסקינן דבא לסדר הפרשה בשבת ולך אצל מכס מקודש זמן הקריאה לגמרי מה שאין כן במגילה דכבר הוא בקי דלי לא מל בשום פעם לסור למול בשבת כדאיתא בש"ע ול"ל דאתי קריאת ס"ת דאתי אלא בגלוי וכיום מדברי מהדדי כדאיתא בפ"ב דשירובין משנה ד' וכמה דוכתי . (ממוסו"ת ג"ל): שם ד"ה ומוקפין כו ביום כו' . ולא ידעתי מי הכריח להרי"ן לתת טעם אחר כו' עכ"ל ול"ל: משום דה"ק בבריית פליג ודבר מה כל שנם עיירות כי"ד ויומן של זה לא קאמו של זה לף כאן יקראו כרכים ביום הכניסה וא"כ ק' למה סתם כיתיבי לכן נתן כה"ן טעם אחר לכרכים וק"ל. (מהר"ל) :

ראשון לציון

פ"א ב תי"ם ד"ה חל להיות בע"ש ט"ו באב בקריאת הלל כו' עי' יבל"מ: שם ד"ה חל להיות בשבת כו' דוקא זומן כו' בחל"ת מקדימין והוי ליה להגמון התי"ט לקדם המאמר הזה בריש פ"ק דמגילה ל' להיות יום י"ד בשני כו' ובשיטול עוריס בשני יצא יום

ב ביצד חל להיות יום הכניסה[ה] : ב ביצד . חל להיות יום ארבעה עשר בשני[ו] . בפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום . ומוקפות חומה למחר . חל להיות בשלישי או ברביעי בפרים מקדימין ליום הכניסה[ז] . ועיירות גדולות קורין בו ביום . ומוקפות חומה למחר . חל להיות בחמישי. בפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום . ומוקפות חומה למחר . חל להיות ערב שבת . בפרים מקדימין ליום הכניסה[ח] . ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום . חל להיות בשבת[ט] . בפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה[י] . ומוקפות חומה קורין לעולם . ומ"ש הר"ב ביצד חל להיות ביום הכניסה כו' לא ידעתי מי הכריחו לזה ולא נזכר כן בשום מקום ולא ידעתי מה ענין זה לכאן ומה שכתב בסמוך ומוקפות חומה קורין לעולם אינו מובן כלל ועיין בתוי"ט ובמ"ש בשם הרמב"ם ז"ל ובמ"ש בשם הרא"ש ז"ל ובמ"ש בשם הרי"ף ז"ל ובמ"ש בשם הרשב"ם ז"ל ובמ"ש בשם הרמב"ן ז"ל ובמ"ש בשם הרשב"א ז"ל ובמ"ש בשם הריטב"א ז"ל ובמ"ש בשם הר"ן ז"ל ובמ"ש בשם הר"י מיגש ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר יהושע ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר יקר ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר נתן ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר שלמיה ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר יצחק ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר יהודה ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר יוסף ז"ל ובמ"ש בשם הר"י בר יעקב

קורין את המגילה. ואית דאמרי דמחתרין לותה לאחר השבת. והכי מכמע בירושלמי דתעודת פוריס שחל להיות בשבת מחתרין ולא מקדימין. ולכ"ע אין עושים אותה בשבת: חל להיות. י"ד. באחד בשבת. כפריס מקדימין ליום הכניסה. דה"ל י"ח. וה"מ שהקלו חכמים לבני הכפרים להקדים ליום הכניסה בזמן שיצרפל שרויין על אדמתן ושלומי בית דין יולאים להודיע מתי קדשו ב"ד החדש ומתי הפסח נקבע. אבל בזמן הזה שהעם מסתכלין בקריאת המגילה ומונים ממנה שלשים יום לפסח אם יקדימו הכפריס קריאתן הרי יעשו הפסח להוך ל' יום של קריאה ונמלאו לוכלין חמץ בימים אחרונים של פסח. לפיכך אין קורין אותה אלא בזמנה: ג עשרה בטלנין. של בית הכנסת שבטלים ממלאכתן ומזומנים משל לבור כדי להיות מצויין תמיד בשעת התפילה בשכ"נ: באלו אמרו. בזמנים של מגילה אמרו מקדימין אם חל זמן קריאתה בשבת: אבל זמן עצי הכהנים והעם. אמרו משפחות ליצרפל שקבועים להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה. ומביאין קרבן עצים עמהם עולות נדבה. אם חל להיות בשבת מאחרים ליום אחר: ותשעה באב. והוא הדין שאר תעניות אם חל ל' מהן להיות בשבת: וחגיגה. אם חל י"ט בשבת דומין שאר ימים טובים לחגיגה. ומקבל למחר

למחר. ה חל להיות אחר השבת בפרים מקדימין ליום הכניסה(ד). ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר(ה): ג איזו היא עיר גדולה(ו) כל שיש בה עשרה בטלנים(ז). פחות מכאן הרי זה כפר. באלו(ח) אמרו מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים(ט). ותשעה באב(י). חגיגה(יא).

[פ"ק דף י"ח] רלו מתעניו רלו לין מהטנין. רש"י: חגיגה. הר"ב שיש לה תשלומין כל ז' ואפילו עלרת כדפי' במ"ו פ"ק דחגיגה: והקבל

יכין תפארת ישראל בועז

יקרא, שמא יוליך המגילה ד' אמות בר"ה כשיוך לגמוד לקרותה. ולף דקורין בש"ח בשבת, התם מדמלוי לה שבוע, לא יטעה להוליכה: יד) שהוא י"ח בחדר: טו) וקיי"ל דהשתא דיצרפל נשוטין בח"ל, אין להקל לכפריס, כדי שלא יקילו בחמץ בפסח, לכן כולן קורין בי"ד, חוץ ממוקפין. ובמשופס שם מוקף העיר חומה בימי יב"נ, קורין בי"ד וכש"נ, אבל לא יבלכו רק בי"ד, כרוב העולם. מיהו במדינות אלו שרחוקים מלפון מ"א, אין להסתפק, דבימי יב"נ לא היה מדינה מיוחדת עדיין. לחמכס היולת שיש לו בשיירה, ואין עמו מגילה שם, קורא בלי ברכה מי"א בחדר. וי"ל לפי' מתחלת המשוש. וכל הקורא שלא בזמנה, לריך לקרותה בי' [תוס"ח]: טז) שמחוייבת לקרות בי"ד, דלא כבפריס לע"ג שמשפקת מים ומזון לעיר שבולה ממנה: יז) שבוכרין לותן הכבוד שיתבטלו ממלאכתן לכבוש לביה"ב בשעת התפלה. מיהו מוקפין לפי' בלא"ה דיקן כמוקף: יח) בימים שנקרמת בהן המגילה, כלעיל: יט) שהיו משפחות ליצרפל שקבועין להם ימים בשנה להביא בהם עלים למערכה, ועושין לותו יום י"ט [ועי' תעלית פ"ד פי' כ"ה]: כ) ה"ה שאר תעלית [ונ"ל דלבני נקע רק ת"ב, מדאמרי' (ר"ה י"ח ב') דבזמן שאין מקדש ואין שמד בשום מקום, אז רק בת"ב מייבין להתעלות הואיל ונכפלו בו לרות, אבל בשאר תעליות לו מתעניו לו לין מתעניו. ובעת שבשעת בשנה בימי רבי הבי הוה, דלתעלוניות קיבר היה לוהב יצרפל ע"ת]. מיהו בעור ת"ת [תק"ב] כתב, דבשאת קבוע יצרפל שניהן חובב לבולתו עד שיבוא הבעל [כמגילה י"ע ב']. ומב"ם בן עיר שלי"ל בעיר קרוב [כמ"ה תרל"ב]. והרי זה ל"ה שיבוא לידי חיוב היום. מלבבר נשבר ואפי"ה מוציא לאחר. מב"ם בן ברך דלי בעי להיות פרוז בן יומו הרי יחמייב היום [כמגילה י"ע ב']. ומב"ם בן עיר שלי"ל בעקור סיבי ומבבי. רק בשילוה לעלת בשיירת בבר יחמייב היום, רק בשילוה נלעת בשיירת בבר יחמייב היום, בר

אור גדול

ג בשנה שחות מבאן ח"ז בפר. ברמב"ם (פ"א מהל' מגילה ה"ח) סיום ואם אין שם עשרה בני אדם תקנתו בקלקלתו וחזרי. זה בשאני עיר נדולה ואין קוראין אלא בי"ד. וי"ש בהשגת הראב"ד, הנה בני מחרא"ש ני' העיר על הרמב"ם דהטעם הוא משום דליבא עשרה ושלא בזמנה אין קורין אלא בעשרה. ויפה העיר. ויש להוסיף בה דהרמב"ם (פ"ב מהל' ע"ז הי"ד) פסק בשאבי ביבמות (י"ד א') דבשני בתי דינים בעיר אחת אינה משום לא תתגודדו. ולאבי איתא בתוס' (שם) ר"ח כי דבני הכפרים היו קורין חמגילה בכפר שלהם וא"ב אשה"ט. והראב"ד שהשיג יש לומר דס"ל דבעיר היוצקורין אותה ולבך הקשה עליו. ובדברי הראב"ד שם יש לדקדק. דנראה דס"ל דהא דתניא בתוספתא (פ"ו א') עד כמה עשרין עיר הנדחת מעשרה ועד מאה היינו מעשרה ולמעלה ואין עשרה בכולל. וא"כ לם"ד שם מאה ועד רובו של שבט אין מאה עצמו בכולל. ומאידך מבואר ברמב"ם (פ"ד מהל' ע"ז ה"ב) דדוקא פחות ממאה כדי שיקרא לשון ע' מבני עיר. אלא מדתנן בהכ"נ ומגילה מעויי בכפר אמנם לרש"י ול"ב ס"ל דסיל מדקתני ירושלמי דוקא בן עיר וכרך ס"מ דוקא כשהו לומן מיושב ופשוטה תלוי בסקומן. לפכי הוה כל ע' בומן מיושב של מאחר כלילו ממוייב בדבר בשילו מושלם לאחרו. מבל בן כפר, שהקלימו זמנו רק מדלילו פחות בי"ד [בבבלי ל' ב']. הרי בכה"נ שם בן עיר בשילו פחות בי"ד מותר לקרות מקודם [ירושלמי פ"א ה"ח]. לפיכך מחצב שפיר בר חיובא כמותו מז. דדילו הוה לבן בפר ממש. ואפשר עוד. דירושלמי לא ס"ל הך בריימא דתני אבוה דר"ז [ר"ה דכ"ט ע"ב] דכל הברכות חל מינא מוליא. וכן משמע קלת ממה שהקשה ירושלמי [פ"ג דברכות ה"ח ב'] מהך בריימא הל"ל מק"ם ותפלה דלא מסתבר שיוליא בהן אחר. ולא הביא שום תירוץ על הקו'. ומדלא הביב לחלק בין ק"ש ותפלה לשאר מילי. משמע קלת דס"ל בירושלמי כיון דנשתר קלת מבללל דכל הברכות וכו', נשתר כולו, ופלא אהך בריימא. והן אמת שהר"ן שם ס"ג דכ"ש גרים בהך ירושלמי ר' יוסף ור' יהודה הוה יתבין ואמרי לא משתבר בק"ש ותפלה. ק"ל ל"ל דלא פליגי אלללא דבריימא הל"ל רק מפרשים דבריימא דלא מיירי בק"ש ותפלה. אמנם סגי' שלפניו, דוון מתיבין לא משתבר וכו'. מ"ל קו' היה שהקשו על הבריימא הל"ל וכן פי' המב"ם שם. מ"ל מדלא תירץ הבו' מ"ל פליג אבריימא הנ"ל. לעל לבבלי דלף בתפלה לפי' בשיעל מוליא בחיובו בקי [בר"ה דל"ה ח']. מ"ל ל"ל דסיל דוקא בשחיובו מחוייב בדבר בלל חיובו מוליא לאחר ידי"ח [בברכות ד"ל ע"ב]. לבל בשחיובו מחוייב בחיזדמן, בבן עיר וכרך וכפר, הו"ל בשאר מלות, גיטין וקדושין ומילת בנו ותקיעת שופר וכדומה. דבבולהון לאחרי בבבל תורם בולה שלומו של אדם בשותו [בקידושין דמ"ח ב']. תוך ממה שהוה חובת הגוף. בסוכה, לולב, ותפילין וכדומה. וכמ"ש הב"ח [ח"ח ס"ל]. דהא דל' מוליא חבירו הוה משום שבייב לו מבעשה ערבות. ומה"ט גם בבהמ"ו יש פיוס לומר שם' מוליא חבירו אף בלא בבל. מדשרבי' זל"ז [בריש"ו ורמב"ח ה"ח ס"ל ס"ל]. וכ"ב קיי"ל במגילה שע"ג בבבל ע"ב ב') [אות ה] בהרע"ב ר"ח עשרה. ונוונים משל צבור, והר"ן ב' דא"צ לזה רק בל שמשבימים ומעריבים בזה להיות מצויין בשעת התפלה בבהכ"נ מקרוי' בטלנים.

ב באלו אמרו. פי' הר"ב בזמנים של מגילה. וי"ל בי"ד וט"ו. ורמ"י פי' אם חל י"ד בשבת. ות"ב בחלו קלי על הימים המוקדמים. והרי"ף פי' ט"פ הירושלמי בחלו ר"ל במגילה ותרומת [מקלים] דבאחד בחדר מתעניו על המקלים ולא בה' בניסן וטעמא פירש הר"ן שאין מביאין קרבנות לבור חלה מחרומה חדשה: זמן עלי הכהנים. בפי' הר"ב והעם ובן ברמ"י והר"ן. וכן הוא במשנה ה' פרק בתרא דתעניות [ובשדר המשנה שבירושלמי הכא והחם]: ותשעה באב. כתב הר"ב וה"ה שאר תעניות. והלי דעקו ט' באב משום דהוכפלו בו לרות והבל מתענין בו. אבל שאר לומות אמריכן במסכת ר"ה [פ"ק דף י"ח] רלו מתעניו רלו לין מהטנין. רש"י: חגיגה. הר"ב שיש לה תשלומין כל ז' ואפילו עלרת כדפי' במ"ו פ"ק דחגיגה: והקבל

למחר

ג איזו היא. פי' הר"ב בזמנים של מגילה. וי"ל בי"ד וט"ו. ורמ"י פי' אם חל י"ד בשבת. ות"ב בחלו קלי על הימים המוקדמים. והרי"ף פי' ט"פ הירושלמי בחלו ר"ל במגילה ותרומת [מקלים] דבאחד בחדר מתעניו על המקלים ולא בה' בניסן וטעמא פירש הר"ן שאין מביאין קרבנות לבור חלה מחרומה חדשה: זמן עלי הכהנים. בפי' הר"ב והעם ובן ברמ"י והר"ן. וכן הוא במשנה ה' פרק בתרא דתעניות [ובשדר המשנה שבירושלמי הכא והחם]: ותשעה באב. כתב הר"ב וה"ה שאר תעניות. והלי דעקו ט' באב משום דהוכפלו בו לרות והבל מתענין בו. אבל שאר לומות אמריכן במסכת ר"ה [פ"ק דף י"ח] רלו מתעניו רלו לין מהטנין. רש"י: חגיגה. הר"ב שיש לה תשלומין כל ז' ואפילו עלרת כדפי' במ"ו פ"ק דחגיגה: והקבל

שנויי נוסחאות

אחר השבת. בפי"ו ב' וכיי"ל באחד בשבת וכ"ה בכי"ף ועי' רע"ב בכי"ף לאחר... במבכי"ר ליתא בל הבנת הוחת: ג עצי בהנים. במבדוני"ם וכיי"ק וכיי"מ ב' וכיי"ם ..הבהנים;בכי"ק ובמבני"ר ..בהנים והעם וכ"ה בכם"י וב"ע"ב. הגיגה. בד"ב וכיי"ק ובמבני"ר וחגיגה. וכן הוא בכם"י וב"ע"ב.

ראשון לציון

יום בפור בפ' בשבת ועל דלך זו לא סיס לריך ג"ב להתריך ולבתוב הב"ע בע"ם דהבי טעמי מייבי בו' ול"ע עיין יש סדר למבנס:

התוספת רעק"א

ב בשטנה נאות דו חל להיות אחר השבת. דהו"ל י"א ומשי לא משבחת לה דיומים הבניסה ליהב"נ לא מקדמינן עב"ל רש"י וקשה לי הא בלא"ח אמרי' לקמן דעשר לא תקנו רבנן אלא רשבת הקושיא דחל בחמישי לדחי ליהב"נ שלפניו דהו"ל י"א ועלה משינן דמיהב"נ ליהב"נ לא מקדמינן. והו"ל לרש"י לפרש זה מקודם על בבא דחל בחמישי. אבל לענין דלא משבחת מפי מ"א ליב לה. וביותר דנם על הרישא דחל בה' ליב לה דפרכת השם הנ"ל רק לס"ד דכרי שיסמיכו היינו למובת הברבים שיהיה שהות לחבפרים להספיק מים ומזון להם לוה פרבינן דבחל בה' לקדמו ליהב"נ בבדי שיהיו סנויים ביום ה'. אבל למסקנא דמפני שמסמיקים ממילא ליבא קושיא דמה מיבותא להבפרים בהקדמה דהא ביומו שהוא יום ה' ג"ב יהב"נ וכיון דרש"י פירש תחלה שהקילו שלא יצטרכו לבא לעיר והיינו מפני שמסמיקים ממילא ליתא לפירוש הש"ם וצ"ע:

ג [אות ה] בהרע"ב ר"ח עשרה. ונוונים משל צבור, והר"ן כ' דא"צ לזה רק בל שמשבימים ומעריבים בזה להיות מצויין בשעת התפלה בבהכ"נ מקרוי' בטלנים.

והקהל.פי' הכ"ב וכל העם כו' להביא לח טפס כו' ובשבת מ"ח וכ"כ רש"י. ועטמת דלמ"ג דעשה מי פטור כדתנן בפ"י דשבת מ"ה הח לחמרי' דכל פטורי שבת פטור לכל לחמור בר מתלת · ועוד שחס הוח קטן שלינו טעל לחת ומנית לחת לפטר דמייב כדכתיבנא בפ"ב פי"ח דשבת . ומף לח כתו חלת כדי ליתן שכר למביחיהן. כדחיתח בגמרת פ"ק דמגילה דף ג'. וח"כ לפי' הוח קטנות שהוח יש שכר למביחיהם ומביחין לחותו וח"ח בשבת. ורש"י כתב עוד פירוש לחר בשם ירושלמי [משום דימה של טן שהיו טושין למלך. כדתנן בספ"ז דסוטה. ומחפשול לח עבדינן משום דדחיקת לה עזרה: ולא מקדימין. כתב הכ"ב לח מטח זמן חיובייהו נמ'. ופי' הכ"ן הקהל קודם זמן חיובו לח לפטר משום דימה [וזמן ההקהל ביום ["ח] דמול המועד[*כדתנן"ח פ"ז דסוטה וע"ש] ויום שלפניו הוח י"ט דכמו כן ח"ח לעשות דימה] וכן זמן עלי כהנים והקהל(ב:). מארחין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין(ב:). מותרין בהספד ובתעניות(ב:) ומחנות לאביונים(ב:). אמר רבי יהודה אימתי(ב:) מקום שנבנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נבנסין לא בשני ולא בחמישי. אין קורין אותה אלא בזמנה: ד קראו את המגילה באדר הראשון. ונתעברה השנה. קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון. לאדר השני(ב:). אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים(ב:): ד °אין בין יום טוב לשבת. אלא אוכל נפש בלבד(ב:). אין בין שבת ליום הכפורים(ל:). אלא שזה זדונו בידי עצמו וזה שגגתו בידי אחרים. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין(ב:). מותרין בהספד ובתעניות(ב:) ומחנות לאביונים(ב:). אמר רבי יהודה אימתי(ב:) מקום שנבנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נבנסין לא בשני ולא בחמישי. אין קורין אותה אלא בזמנה: ד קראו את המגילה באדר הראשון. ונתעברה השנה. קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון. לאדר השני(ב:). אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים(ב:): ד °אין בין יום טוב לשבת. אלא אוכל נפש בלבד(ב:). אין בין שבת ליום הכפורים(ל:). אלא שזה זדונו בידי עצמו וזה שגגתו בידי אחרים.

למחר שהרי ים לה תעלומין כל ז'. וכן המקהל לח המס שהיה המלך קורח בספר מגלה וכל המס חייבין לבח ולהביח לח טפס כדלמיב (דברים ל"ח) החמשים והמשים והמף ובשבת לי לחפטר ודוחין לחתו למחר: ולא מקדימין. דלחמרי לח מטו פורעניותח לח מקדימין: ד אין בין אדר ראשון לאדר שני וכו'. כ"ק אין בין י"ד וט"ו של אדר לחבון לי"ד וט"ו של אדר שני. הלח מקרח מגילה ומתנות לאביונים. הח לעניו הספד ותעניח זה וזה אין: ד אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. מתני' ב"ח היח [ביצה יב.] דלמרי אין מוליחין לח המקטן ולח לח הלולב ולח לח הס"ח לרשות הרבים כיון שאין בהם טורך לאוכל נפש. ואין כן הלכה הלח כדברי בית הלל דלמרי מתוך שהותרה הולאה לטורך אכילה הותרה גמי שלח לטורך אכילה ואיכא גמי מילי לאחריני שאסורים בשבת ומותרים ביו"ט הע"פ שאינם טורך לוכל נפש כגון מטילין פירות דרך לרוכה ביו"ט. אבל לח בשבת: שזה זדונו בידי עצמו

וטעמת דלמטריך לכך משום דמכיון דמי"ז בתמוז הוקבעה העיר גמלח דהוי זמן הטעית בכל חלו ימים הקודמים לע"ב. ועוד הח כתבינן בפ"ז דתענית דבז' בחב נכנסו גוים להיכל וכו': כותרין כו' ומתנות לאביונים. ר"ל כי מי שנתן בחותם הימים ר"ל יום י"ח י"ב וי"ג מתנות לאביונים יש בידו חובתו הרמב"ם. אבל משלוח מנות אין חלו בזמן שעודה דמנות מידי דמיכל הוח והכי"ק יהושלמי דשעודת פורים לח מקדימין. [וכמ"ש הר"ב במשנה לטעיל]: ד אלא קריאת המגילה. כלומר שאם עשאה בריחטון לח יצח. רש"י וטעמת גמ' דמסתר נחוצת פסח עדיף. ובירוש' דרים שקלים דמסתיין על השקלים נמי ליכא בינייהו עיין בפירוש הר"ב דרים שקלים. אבל למסקנת הבבלי דמסקינן דמסורי מסכתא וה"ק לין בין י"ד של חדר כו' ולח מיירי בכל החדש לח קשיח דלח תני לה. ומ"ם בב"י ס"ם תרפ"ח בדין הפרשיות דלח כמסקנת שבגמרת. מלחתי ט בתשובה סוף כדק הבית שבחבר. שתיקון זה ע"פ המסקנת: ומתנות לאביונים. הע"פ שמקדימין לקרות טתנין מתנות לאביונים ביום קריאתם ואין טולחים מנות. שלמי החס דלח עבדי סעודה. הר"ן: ד אין בין יו"ט לשבת.

עיין

יכין תפארת ישראל בועז

כב) ביום ח' דחומה"ם שלאחר השמיטה, המלך היה קורח על בימה בביהמ"ק כל מצחה תורה [כפ"ז דסוטה]. וכשהל בשבת, לי לפטר, מפני בנין הבימה החיח, שמי לפטר לעשותה תחמול, כדי שלח יהח דוחק בעזרת נשים שכשבח שם הבימה. ועוד מפני התקישה שהקשו קודם התחלת הקריחה [יכולמי שם]: כג) בקריחת המגילה: כד) ביום שהקדימו: כה) מותרים לחלק מז לף שחינו בזמנו. ר"ל לחפ"כ חם נתנו מז מתנות לאביונים נפטרו מלחת בפורים. חבל שלוח מנות חינו רק בפורים: כו) בני לפרים מקדימין: כז) ס"ק לין בין י"ד וט"ו שבשה לי"ד וט"ו שבשה: כח) וכ"ם שלוח מנות שלח רבותח קמ"ל לף דמפסיד עי"ז, וכ"ם שלוח מנות דלפטר להחלוף עם הבירו. הח להספד ותעניח שוין בחיסור: כט) זהו לב"ם. חבל קיי"ל כב"ה. דמתוך שסתר לנורך וכו' [פי' ביצה פ"ב פי' ג'] (ב): ל) בדבר שבמנין

אור גדול

ואאפו"ר הגאון זצ"ל הניח שם על הגליון ז"ל. מעשרה עד מאה כן נראה שהי' גירסת הראב"ד בפ"א דהל' מגילה ה"ח והוא כש"ם דילן סנהדרין פ"ו ב'. עכ"ל. ולענ"ד הי' נראה דאפשר דגירסת הראב"ד היתה ממאה עד עשרה דברי ר"מ בו' ונתחלפה תיבת ממאה להמדסיים לתיבת מחמשה. ולפי"ז א"ש דבין בדברי ר"מ ובין בדברי ר"י דאמר שם ממאה ועד רובו של שבם הרישו דהיינו מאה הוא בכלל והסיפא עד עשרה בדברי ר"מ ועד רובו של שבם בדברי ר"י איננו בכלל. רק ר"מ מלמעלה למאה חשיב ור"י מלמטה למעלה חשיב. וא"ש.

אשר בהראב"ד ג"כ דמעשרה דנקט ת"ק היינו מעשרה ולמעלה ואין עשרה בכלל אף דלס"ד ממאה ועד רובו של שבם מאה בכלל. ואדרבא להראב"ד א"ש דכל אחד נקט חדא בכלל וחדא לא בכלל רק לת"ק הרישא דהיינו מעשרה איננו בכלל והסיפא עד מאה הוא בכלל ולס"ד ממאה ועד רובו של שבם הרישא ממאה בכלל והסיפא ועד רובו של שבם איננו בכלל. משא"כ אם ניסא דבת"ק גם מעשרה בכלל וא"כ כל מאי דנקט הוי בכלל א"כ לא רמי לס"ד ממאה ועד רובו של שבם דחדא דהיינו הסיפא אינו בכלל. והנה בירושלמי סנהדרין (פ"י ה"ו) איתא עיר לא בפר עיר לא כרך והוא שהתא מחמשה עד עשרה דברי ר"מ בר.

שמעי' שאמרו. פסחים י"ח ע"ב מיי' שם פ"ג מי"ב: אריי' אימתי. ג"ז ע"ב ד' מיי' שם פ"ח ה"ח: ד קראו. ר"ה פ"ב פיי' שם סי"ב בכי"ב בשין ד' פוי"ח שי'. פסי"ח. אין בין שקנים ב' פ"ב: ה אין בין יו"ט. ו' ע"ב ביצה ב"ו ע"ב פיי' ע"ש מגי' ד' ע"ב (לחרן פ"ב פיב"ח פ"ו פי' שבת פ"ב פפי"ח מי': אין בין שבת. ו' ע"ב ירושלמי פרקומת פ"ו ה"ח כתובת פ"ב ה"ח מיי' פ"ו ה"ב פיבי שבועת שטות פ"ב ה"ב נזיר פ"ח פ"ח מיי' שם פ"ב ה"ב:

שנויי נוסחאות

אע"פ. בכי"ק מפני וחינו נכון (ולא מאחרין). בכי"ק ממק מנות חלו. ומתנות לאביונים. נד"ב ובמתנות.. שנבנסין. ד"ב שנבנסין בו וכן במשנה. (לא) בשני (ולא) בחמישי. בכי"ם מ' וכ' ובכי"ל ליתח וכן ליתח בכ"ם. (אין) קורין אותה (אלא) בזמנה. בכי"ק ובמ כי"ר ליתח. ד ונתעברה השנה. בכי"ק נתעברה..(אותה) באדר שני. בכי"ל ליתח; ד"ב. ובכי"ק ובכי"ם מ' ובמאכי"ר ..השני. אין בין.בכי"ק שאין..קריאת המגילה. בכל הכי' ובמאכי"ר מקרא מגילה; בכי"ק קריית..;בד"נקריאת מגילה בלבד. ה אין בין. בכי"ם מי ואין..

תוספות חדשים

ד תוי"ם ד"ה אלא קריאת המגילה כו' עד"ם פכ"ל אבל מזה לא נשמע רק להחמלה. ובלאה דבמ' סגיא עוד מדכתיב לקיים כו'הסיתים מעמע בשני ועניד שם נריכותא. ומדלח כתיב בשני רק הסני מעמע מיקרא שניות. וגם ליטמא דגמרא יש לפרש כן דחמר ואי כתיב בשתים ס"ל דיקרא נרחשון ובשני מ"ב ק' לפי שחתח למה לח כתיב בשני ולח לחסיק חדר קמ"ל לנרמי לזה · (מהפורים ג"ב). ועיין ב"ח דשם שפו ובקלו ספרבוי ובמגלי נרחשון מריך לקרומן בשני:

ראשון לציון

ג תי"ם ד"ה ולא מקדימין כו' ופירש סר"ן כו' עיין יסלים:

תוספות רעק"א

ואות ז בתוי"ם ד"ה והקהל. פשום בימה. והרסב"ם סוף הלכות תענית כי השעם מפני תקיעת ח צ ו צ ר ו ת והתחינה שאינן רוחים את שבת. ושניהם אחא בירושלמי חובא בכ"ם שם: ד במשנה [אות ז] אין בין י"ם לשבת. קשה לי למ"ש הבי' פימן רפ"ו ובהנהת ש"ע שם

אדם. שבת יש בה מיתת ב"ד: ן אין בין המודר הנאה: לחן מודר הנאה ממנו ממודר מאכל אלא דריסת הרגל שמודר הנאה לסוך לו ליכנס בתוך שלו ומודר מאכל מותר: וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. מותר להשתמש במודר מאכל. ולוקה במקום שאין מסכירין כיולא בהם אבל במקום שמסכירין כיולא בהם אסור דכל הנאה המביאה לידי מאכל שאם לא ההנאה זה ממנו שוה פרוטה הנאת מאכל הוא שהרי רשאי לאכול פרוטה לקטנה שה מאכל: נדר. האומר הרי עלי עולה. ולאחר זמן ספריסה ולאבדה חייב באחריותה: נדבה. האומר הרי זו עולה ולאבדה חיבו חייב באחריותה שהרי לא קבלה עליו. הכל לענין כל אחד זה וזה שון דכתיב (דברים כ"ג) כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה אשר דברת בפיך. הרי נדר ונדבה אמרים בענין: ן שתי ראיות. בין ביום ו'. בין בשני ימים רצופים. וכן ג' לילות בין ביום ו' בין בג' ימים רצופים. או ב' ביום ו' וו' למחר: אלא קרבן. שאר הרואה ב' לילות חיבו טעון קרבן. הכל לענין לעשות משכב ומושב אחד המומאה ואפילו לא נגע בהן. וספירת ז' מציפוק מזוהו שנאיך למעות ז' נקיים קודם שיטבול. זה וזה שוים: אין בין מצורע למסגר. שטעון הסגר דכתיב (ויקרא י"ג) והסגירו הכהן שבעת ימים: למצורע מוחלט. שממתו הכהן לגמרי: אלא פריעה ופריסה. הא לענין שלוח ומומאה. זה וזה שוין: אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת וצפרים. דגבי תגלחת וצפרים כתיב (שם י"ד) והנה נרפא נגע הנרעת מן הנרוע. ילא מוסגר שנרעשו תלוים בימים. שאפילו נרפא לריך להיות מוסגר שבעה ימים. הכל לענין טהרה במקוה. זה וזה שוין. דבמהור מתוך הסגר נמי כתיב (שם י"ג) וכבס בגדיו וטהר. ולט"ג לריכה נמי קרבנות אשם ושוג שמן. מיהו הכא ביום טהרתו ורפואתו הוא דקתני ולא לחיובי נקרבנות. שהן בשמיני נכתבין

וכה"ג שנוי במשנה ה' פ"ק דכלים. ומיהו נרעה דהוא הדין לענין ועל הפס יעטה ומתניתין רישא דקרא נקטה. וכן נרעה בדברי הרמב"ם פ"י מהל' טומאות נרעת הכל לענין וטמא טמא יקרא לכתיב בהוא קרא בויס הס. דבת"כ מרבה מטמא טמא לכל המטמאים. לא המלורעים בלבד. וז"ם התוס' פרק קמא דמועד קטן דף ז' דבימי חלוטו לריך פריעה ופריסה וטמא טמא יקרא. לפום דייהטא כתבו כן. וכן לענין שלוח מון למחנה. חע"ג דכתיב בתריה דהאי קרא כל ימי וגו'. בדד ישב מחון למחנה מושבו. ילפינן בגמרא. מדכתיב כל ימי נרעתו מוסגר לשלוח. וממילא לכל טומאתו שיהא כמו כן מטמא בביאה לאהל. דממושבו לטומאת ביאה ילפינן ליה. כמ"ש הר"ב במ"ז פי"ג דנגעים ות"כ כ"ם אחר טומאות דאם נתרפא לביאה אחרת יתירא. כ"ם לאחר

טומאות

יבין תפארת ישראל בועז

שמניחן שוין בו בשיעור: לא) בשבת. בעשה מלאכה במזיד חייב סקילה: לב) ביו"כ: לג) מיהו בההיו בו למלקות ולקרבנו. פעור מכרת: לד) שלמודר הנאה מאכלים, ולמודר מאכל מותרים. מיהו בלאחר הנאה המביאה לידי מאכל, אסור עלי, והוא במקום שמסכירין מותן, אסור בשניהן, מדלמיין לבות לידי מאכל [י"ד רס"ו ס']: לה) שאחר הרי עלי כהמה זו לקרבן: לו) שאחר הרי בהמה זו קרבן: לז) בנאבדו או מתו: לח) הא לעבור בגל האחר זה וזה שוין: לט) דבזב נרחות תלוי, דאפילו ברואה ב' או ג' פעמים זוב ביום א', דינו כרואה כל אחת ביום א' לבד: מ) דרואה ב' שטור מקרבן, ורואה ג' חייב. הא למשכב ומושב שטושה, שיהו אב המומאה אף שלא נגע בהן אזב, וכ"ב לענין שילטרכו ז' נקיים לטהרתן, שניהן שוין: מא) בשטעון הסגר: מב) בשטומאתו הכהן בכבר: מג) ריפה דקתני נקט, דבמוהלט כתיב בגדיו יהיו פרוטים ורחלט יהיה פרוע, ועל הפס יעטה וטמא טמא יקרא. ומכולן פטור מוסגר. ולט"ג דכל הטמאין לריכים לפרסם טומאתן [ס"ק ד"ה ס']. מיהו לשלוח חוץ למחנה, וכשם בבד יבד, ובבואו לביה טימא כל אחר בביה, להכי סיהן שוין. [והא דיקא לה תנא שלח כסדר שנזכרו בקרא, פריסה קודם לפריעה. ג"ל משום דכל מקום שנזכר בתורה פריעה ופריסה יתד בהן, נזכר פריסה קודם לפריעה, ובכולה בלאו, נזכר פריעה קודם לפריסה [כויקרא י' ו', וכם כ"ה ס"י]. ולפע"ד שפם הדבר, מדמזכירים תמיד בדרך לא זו אף זו, ולהכי בשמזכר בהן, קאמר לא זו בכגדיו כ"ה גם בגופו לריך להרחוק יפר

ותגילות

שנויי נוסחאות

(זדונו) בברת. במשנתו"ס וכ"ה וכ"ק ..בהברת: וכ"ה בכ"ק וליתא; בשמעי"ר ..בהיברת(הי"ד לחי"ק וכן הוא); בכ"מ ל' זדונו בהברת וזה זדונו בידי אדם והן בסנהדרין כזה עוה. ר' המורר הנאה. בכ"ק מודר הנייה. מאכל. בכ"מ ל' מאכל ומשתה. אובד נפש. בכ"מ ל' אובד נפש בלבר. חייב. אינו חייב. במכדונ"ס חייבין. אין חייבין ב"ה במשכ"ר (ושם מתו או נגנבו חייבין. נדבות מתו או נגנבו אין חייבין) וכ"ה חייבין בכ"ק (ושם ליתא) ונדבות אין חייבין באחריותן). ועי' בגמ'. ן ופריסה כו'. בכ"ק ובמשכ"ר ופריסה.תגלחת (בכ"ק ותגלחת). וציפרין

תוספת רעק"א

שם ס"ג בשם שבולי לקט דאין אדם מצוה על שביתת בהמתו בי"ט. וכן הרמב"ן בס' תולדות אדם ב' דיל דליכא ב"ס איסור שביתת עבדו. הביא בב"י סי' תקכ"ו א"ב אמאי לא חשיב בשתי' דבין י"ט לשבת שביתת בהמתו ועבדו; שם ואות ח] וזה זדונו בברת. הא לענין תשלומים זה וזה שוים דאתני' רבי נחוניא בן הקנה היא ויח"ב בשבת לענין קל"ם. גמרא: ן ואות טז בת"ם ד"ה פריעה. ובמצורע מוחלט כתיב. דכתיב והצרוע אשר בו הנגע פי שצרעתו תלוי בגופו ולא בימים:

לקוטים

ן משנה אלא פריעה ופריסה. כתב ת"ש אכל לענין ושמא טמא יקרא שויס כן כו'. ו"ם התו' פ"ק דמ"ק דבימי חלוטו לריך פריעה ופריסה ושמא טמא יקרא לפום דייהטא כתבו כן עכ"ל. וכמתילת כבודו לא כן הוא. אך בדיוק בתבו כך בכולה שם והלשון לתמס ' ולהיכו י"ל הוא דלא בתא. דשם לריך

טומאות: ח ספרים. תורה נביאים וכתובים. רמ"י. ועיין ר"פ לקמן: **אלא** שהספרים כו'. הא לתופרן בגידין ולטמא מת הידים זה וזה טוס. גמרא. [*ועיין במכה ס' פ"ד דמסכת ידים]: אינן נכתבות אלא לתורים. פירש"י לשון הקדם ולטעמא דגמ'. דתפילין ומזוזות כתיב (דברים ו') והיו הדברים האלה בסוויתן יסו. [*ופירוש לתורים עיין שם במסכת ידים]: **לא** התירו. לגון אחר מון מלשון הקדם אלא יוציא רמ"י. [*ומ"ש סר"ב הלכה כר"ש ב"ג. גמ']: **ט אלא** פר הבא על כל המצות. הא לעניין פר יוה"כ ועבירות החיפה זה וזה שוין: גמרא: **אלא** פר יוה"כ כו'. [כתב הר"ב] הא כו' אם כח להקטיר כו' שייר טובא. דתנן במסכה ד' פ"ג דהוריות. וגם רש"י שמעיט קאמן: **ו במה** גדולה. פי' הר"ב כמת לגבור כו'. ועפ"פ ממנח הגמרא של מסה רבינו ע"ה היה שם. שכתיב במלכים א' ג'. וילך המלך גבעונה לזבוח שם כי היא הבמה הגדולה

וצפרים[מה]: ח **אין** בין ספרים[מה] לתפילין ומזוזות. **אלא** שהספרים נכתבין בכל לשון[מו]. ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית[מו]. רבן שמעון בן גמליאל אומר. אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוניות[מה]: **ט אין** בין כהן משוח בשמן המשחה. למרובה בגדים[מה]. **אלא** פר הבא על כל המצות[נ]. אין בין כהן משמש לבהן שעבר[נא]. **אלא** פר יום הכפורים[נב] ועשירית האיפה[נג]: **ו אין** בין במה גדולה[נד] לבמה

ח נכתבין בכל לשון. נכתב על כל חומה ובלבון על כל חומה: אין נכתבין אלא יונית. וטעמא דמרו ספרים ביונית יותר מכאר לטומת דתמר קרא (דברים ו') יפת אלהים ליפת ויסכן באהלי שם יפיפומו על יפת כלומר הלטן היפה שבכל בני יפת יסכן באהלי שם. ואין לך לטון יפה בכל בני יפת כלטן יוני. והלכה כרשב"ג. מיהו בזמן הזה כבר אבד אומו לטון יוני ונמחבם. לפיכך אין מוהבין ספריס בזמן הזה אלא בכתב הקדם ובלטן הקדם: **ט** מרובה בבגדים. להניס עממו בבית שני. ואף בבית ראשון מן יתמיהו ויהיך שנגנזה ללומית של שמן המשחה בימיו. ולא היו להניס גדוליס אלא בלבישת הבגדים בלבד: פר הבא על [כל] המצות. כמן מטוח שהורה היהר בדבר שזדונו כרת "ושעה כשוגגתו מביא פר כהכתיב (ויקרא ד') ואם הכהן המשיח: כהן המשמש. כהן גדול בתירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ועבר פסולו וחזר לעבודתו. והעבירו הבא תחתיו "הרתיבוקרוי מעמם והמני מבר: אלא פר יוה"ב. שת"ל להביא תחים. וכן עשירית האיפה תביאי כהן גדול בכל יום שת"ל להביא תחים. הא לא כתיב אחר דבריס זה וזה שוין. הא כח להקטיר זולעבוד שום עבודה. "מעמם בשמה בגדים. ומביאם מעוין על הבתולה. ומזהריס על התלמנה. ומקריבין חוגין: **ו** אין בין במה גדולה. בשעת היתר הבמות מיירי. במה גדולה היא במת לבור שהיתה בנוב וגבעון: לבמה קטנה. על כל יחיד ויחיד בכל אחד היה עושה במה לעלמו

יכין תפארת ישראל בועז

ותכילות. וכשמדבר בלאו קאמר לישפה לא זו בגופו כ"ל גם בגבדיו אסור להרהור תכילות ולעבר. ולפכי תנא דלן דלא אתא לאשמעין דמותלב לריך פרופ"ר, דכתוב הדר בוה. אלא פד"ל דגם מוסגר לריך פרופ"ר כדקאמר בס"ם, לפכי יכול בקדיש פריעה לפריעה דלא זו פריעה אלא גם פריעה ת"ל ומ"ע מוכיר במכה תגלחת קודם לפריס דתגלחת הוא דכר שבגופו וכו"ל כמי לא זו אף זו]: (מד) וה"ם דתמם ולוג שמן מיט במוסגר שבתרבא, דק דבקרבנות לא קמיירי. אבל להטביל במקוה ומ"ל מיס חיים שיהן שוין: (מה) תנ"ך: (מו) לפילו בכתב אל לשון לומה אחרת: (מז) כתב ולשון הקודש: (מח) מהוה לשון יפה. הא להפכן בגידין ושיטמאו הידים [עי' פ"ת דשבת גזירה ו'] שיהן שוין(ג). מיהו התירוה שהכתב לשון יווני היהן בדילעקטא שוים, ולהכי אין ס"ת שכתבה בלע ולשון אשורית [רמב"ם פ"ל מתפילין]: (מט) דמיאסיהו המלך ואילך, נגנז שמן המשחה, שנעשה רק ע"י משרע"ה, ושוב לא נמלא שום כה"ג, רק מהלבם בח' בגדים ועובד [כשלפי יומא]: (נ) דרק כה"ג המשוח, אם הורה היתר בלישור כרת, ועתה כהורלתו מביא פר. משמ"כ מרובה בגדים מביא רק כשבה לחטאת כשאר היוום. הא לשאר דבריס שוין: (נא) ר"ל כהן שגדול שנשמח שמוך ליו"כ והקיומו לאחר לשמש מחיו ביו"כ, כשחוזר לשלון לעבודתו, כרשלון שחזר לעבודתו נקרא משמש, עבר: (נב) שהבה"ג מקריבו ביו"כ: (נג) י"ב חלות במקריבין בכל יום משל כה"ג המשמש, מחליהן בשבוע בערב. הא לשאר דיני כה"ג שיהן שוין. ולפילו כה"ג שנפסל ע"י מום קבוע, כל דיני כה"ג עליו [בסוליות ד"י כ']: (נד) במת לבור שהיה בנוב וגבעון קודם שנבנה המקדש (ד): במת

אור גדול

ברש"י וע"ב דא"א להסתלק. אמנם באמת אינו ראיה כלל. דא"כ קשיא בבהן דעלמא אמאי הייב כיון דאפשר שימשחוהו לכה"ג א"כ לאו זר הוא. וע"כ דו"א דמ"ה אינו מועיל כלום דעב"ז בעת זר הוא. ובעת המשיחה פנים חדשות בא לכאן ומכאן ולהבא ואיננו מועיל למערב כלום, רק הא דכבר נמשח ושפיר קאמר שם ואזדו לטעמייהו. אבל הא דאפשר לימשח איננו כלום דאיננו דומה לבת בהן דהתם עדיין יש בו קה"נ ולמערב תקדושה בה משא"כ הבא ראיננו אלא מכאן ולהבא ולא למערב והוי פנים חדשות וכנ"ל:

ח אין בין ספרים טי'. מ' פ"ג מכות קט"ו ב"ב ופ"ג: ותפילין ומזוזות אינן כ"ו מיי' פ"ח מהל' תפילין כי"ש: רשב"ג אומר. ירח פ"ח. יכולמי מכת פט"ז ה"ח מיי' שם: ט אין בין כהן משוח. פ' פ"ג טוליות ר"ח פ"ב מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש ה"ד: אין בין כהן בשמש. מיי' פט"ו מהל' בנגעים ה"ו: ו אין בין במה. מ' פ"ב ומכיס ה"ו ע"ש, ה"ח פ"ח ע"ש:

שנויי נוסחאות

(במכה"ר וצפרים) ומפר ליתא וכ"ה בפי' ל"מ. ועי' בבבלי ובירושלמי. ח (אינן) נכתבות (אלא) אשורית. בכה"מ מ' ובכה"ל אין נ כ ת ב ין; בכה"מ נ' נכתבים אשורית ולינהן. אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית. בכה"מ מ' אף שאר ספרים: בכה"מ אף ספרים לא התורו.. וכ"ה בכה"מ כ' (וכס.. אלא בלשון יו נ ית) ועי' רע"ב. ט בגדים. בד"ה בבגדים וכ"ה ברע"ב. משמש, בכה"מ מ' וכ' ובכה"ל המשמש וכ"ה ברמ"י וברע"ב; בכמכה"ר ששימש.

תוספת הדשים

ט הר"ב ד"ה פר הבא כו' כדכתיב ואם הכהן המשיח

לקוטים

ריך המוסגר לכך. ולא על עיקר שהגריכו בכתוב לזה

תוספת רעק"א

ח במשנה נאות יז אין בין ספרים. ד ע"ת הרמב"ן במלחמות פ"ק בסוגיא דסוכה ישנה דס"ת בעיא ע' ב ו ד לשמה ובתפילין ומזוזות לא בעיא עיבוד לשמה והא דלא השיב לה הבא במתניתין משום דחומרי תפילין ומזוזות קא חשיב אבל לא קולייהו עיי"ש. ובשבת ד' ס"ם ע"ב הקשו תוספות דאמאי לא חשיב דס"ת כשר על גויל משאב בתפילין ומזוזות. ותירצו דלא דיו מחד שעמא אלא משום שזה דינו בקלף וזה דינו בדוכסוסטום עיי"ש ועיין בתוס' מנחות דף ל"ב ע"א ד"ה תפילין) ולי קשה אמאי לא חשיב דבס"ת כשר בכתב שלא בסרון שמא"כ בתפילין ומזוזות דבעי דוקא בסרון כדקיי"ל בא"ח סי' ל"ב וביו"ד סי' רפ"ח וצ"ע. אח"נ מצאתי בתשובת מוהר"ר יוסף קצבי סי' ב' דהקשה כן מהר"י אפנדרי ומה דרצה לחלק שם דלא חשיב רק דבר הנראית לעין אחר כתיבה מהותו זה נסתר מדברי הרמב"ן הנ"ל: ט [אות יא] בהרע"ב ד"ה פר, ועשה כהוראתו. אבל לא מיירי בפר העלם דבר של צבור דכתיב ביה הההן המשיח יחטא דהא מרבי' בת"כ דאפילו כהן הדיוט יכול להביאו וכ"ש מרובה בגדים; תוס'. ועי' ביומא דף נ"ז ע"א תוס' ד"ה אני ראיתי וכו' דדעת ריב"א דאף פר הבא על כל המצות דשל צבור דוקא הכהן המשיח מקריבו ודעת הר"י שם כדעת תוס' בסוגיין הנ"ל: [אות יב] בהרע"ב ד"ה כהן המשמש, הראשון קרוי משמש, ואפי' בשעה שמשמש האחר תהתיו בא הפר מכה"ג הקבוע שיחזור לעבודתו. אלא דנקט לכהן שעבר דאפילו בזה ליכא חילוק רק לעניין פר יה"כ ועשירית האיפה אבל לשארי דברים שוים. תוס': [אות יג] הרע"ב ד"ה אלא פר. משמש בשמונה בגדים ואין הלבה כן דבסוגיא מוקמינן מתני' בה"ם אבל רבי יוסי ס"ל שני אינו לא

לעצמו: אלא פסחים. וכל שהוא כעין פסחים דהיינו החובות שקבוע להן זמן כפסח. כגון תמידים ומוספים. אבל חובות שאין קבוע להם זמן כגון פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודה זרה אף כאן גדולה לא היו קרבין: **יא** בכל הרואה. בכל מקום שיכול לראות מכאן אתה שילה: יש אחריה היתר.

כשתרצה שילה הוסרו הבמות: קטנה(יח). אלא פסחיני. זה הכלל כל שהוא נידר ונידב. קרב בבמה(יט). וכל שאינו לא נידר ולא נידב. אינו קרב בבמה: **יא** אין בין שילה(כ) לירושלם(כא). אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים. ומעשר שני. בכל הרואה(כב). ובירושלים לפנים מן החומה. וכאן וכאן קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים(כג). קדושת שילה יש אחריה היתר(כד). וקדושת ירושלים אין אחריה היתר: יהודה אומר אין מנחה בגמה גדולה כמ"ש שם שם ד: כל שהוא נידר ונידב קרב בגמה. קטנה. רמ"י: **יא** בכל הרואה. עיין במשנה ו' פרק בתרא דזבחים:

גדולה: אלא פסחים. פי' הר"ב וכל שהוא כעין פסחים כו'. דהא קתני סיפא כל שאינו נידר ונידב קרב בגמה קטנה הא גדולה קרב והיינו דלקתני בזה הכלל. וטעמא דזבחים דף ק"ח דכתיב (יהושע ה') ויעשו בני ישראל את הפסח בגלגל פשיטא ליה דת"ק ס"ל דחובות כעין פסח הוא דקרב. הא לאו כעין פסח לא קרב. ומשום דמפסחים יליף להכי נקט פסחים טפי מחיוב כמ"ש התוספות בסוף זבחים שם. והתם ביומו בגמגה הרבה דבריס שם בין בגמת יחיד לבמת צבור. והכא לא מיירי אלא בקרבנות עצמן לחזה הם שאינן קרבין אלא בגמת צבור ודתנן ר'

יא אין בין שילה. פ' ערבי פסחים. ובירושלים פ"ק ע"ב. ובירושלמי שם פי' מכלי ניח בכתיב פס"ו ופ"ו שם פי"ד ופ"י מכלי משמע דקדושת ה"ה: קדשי קדשים כו' מיי' פ"ו מכלי ניח בכתיב כפ"ו ופ"י מכלי משמע דקדושת ה"ג ופ"ו שם ה"ב:

שנויי נוסחאות

י כך ש(הוא) נידר.גכי"מ מ' וכי"ל ונכי"ל ליתי; בכי"ל הנידר. לא נידר ו(לא) נידב. בכי"מ מ' וכי וכי"ל נידר ונידב וכ"ה בכרמ"י. יא שילה. בכי"מ כ' שילו. וכן בסמוך. בכל הרואה. בכי"מ כ' בכל מקום הרואה. וכאן וכאן. בכי"ק וכי"מ כ' וכי"ל כאן ו כ א ן. (נאכלים). בכי"מ מ' ליתי. היתר. בכי"ק התר וכן בסמוך.

תוספת חדשים

המשית ע"ל ולף על ג' דגם בפר של צבור כתיב והניח הכהן המשית כתבו תוס' דבת"כ מרבינן דלחני' כהן הדיוט יכול להכילו וכל שכן מרובה בגבדיס:

ראשון לציון

ו במשנה זה הכלל עיין תי"ע תרומות פ"ו מ"ד ד"ה זה הכלל:

תוספת רעק"א

לא בכה"ג ולא בכהן הדיוט בכהן הדיוט לא דמעלין בקידש ולא מורידין בכה"ג לא משום איבה. ובפ"ק דיומא פסקינן הלכתא בזה כר"י:

לקוטים

הוא, כדי שיהו טהורי פורסים ממנו. כדאי במ"ק (ד"ה ה') במומאה קומאה ולומרת פרום. ומעתה זה מתרגו כל המאכלים לקרית זו, להודיע לבני לדם שיזכרו מלטמא בהם: ולי"ב ודלי דכר בעל הוא לומר שהף המוסגר שעון קריאה זו. שהרי הוא סגול ומונדל ומוגד בלי"ם. וזה כתוב בתון בכאן מקום לקריאה כלל אלא למוסגר. כדי שיקנקו עליו רחמים, אף"ם במוסגר. הא נמי לא שייך לעמרי, כי היכ יקרא ויודיע שכבר הוא מת. ועדיין לא הוחלט למומאה. ואיתו מקרא טמא עד שיטמאו הבכון. בפ"ב דוקא. ככתוב טמא יטמאו וכ"ה בת"כ. ובל יומי בסנהדרי אף"י מטמא. מבל מקום אין טומאתו מוחלטת. ואין לו להלוים טומאתו מעומעמת מכיס אל יפתח אדם פה כו'. אל יגזור ויאמר אגע בראה לי, ע"ם. וכן הוא בתון בכל"ל בכור בעוה"י. (ל"ם): **יא בשבעה נאכלים** וכריתא הני לוחלים מבוא דהתם בני קק"ל המיתתם הקבון דהיינו הבעלים אבל קק"ל מתלוים לתהיים שהם הבכורים והרמ"ח מהמלו: קלעים בשהיו בתון בהבתן בפ"ח דעירוין ומיהו לה בפ"ם דהבא מעיר אחרת ומ"ל לקלעים מ"מ שמא עבו בך לגמעותה בעלמא בדתמיכן בגמרא (ם"ו):

יכין תפארת ישראל יכין

גה) בשת יחיד בזמן היתר במות, דהיינו קודם בניין הבית בשילה, ואחר שנחרב שילה בימי עלי קודם שבנה המקדש בירושלים: נו) ות"ק כל קבון שתלוי בזמן, קרבין רק בשעת צבור. ושאר חובות בין של צבור בין של יחיד לא הקריבו כלל קודם בניין המקדש [זבחים י"ז ב']: נו) בשת יחיד: נח) בעוד המשכן והמזבח בגוי סם: נט) ולאחר שבנה סם בימה"ק: ס) בכל מקום שיכול לראות משם את שילה, משה"כ בגלגל גוב ונבעון הרי הוחרו הבמות, והיו קדשים קלים נאכלין בכל ערי ישראל כדים [פרק י"ד דזבחים], ומעשר שני בגלגל עדין לא היו חייבים מדלא היה המשכן בגלגל רק י"ד שנה, ולא חלקו עוד מ"י, והרי לא נתחייבו במעשרות עד לאחר ירושה ויישוב [כדכ"י זבחים קי"ב ב']. ובגוב ונבעון פלג התם בגמרא [קי"ע ג'] י"ל דלא היה לאכול כלל, רק בפדם, ושמרו המצות עד שבנה המקדש בירושלים, וי"ל שמעשר שני היה נאכל בכל ערי ישראל בזמן גוב ונבעון [ועי' תוס' שם ד"ה נאו]. אבל תילה"ק מה דהוה הוה. י"ל דין דירושלים קמ"ל אף שא) ר"ל תומות העזרה: סב) דכשתרצה הוחרו הבמות:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק א'

פרק א מ"א ב'. מתעניו בשלשה עשר באדר, ובחל בשבת מקדימין להתעניות ביום ה', ועוברות או מניקות או חולה שאין בו סכנה ואפילו רק כואבי עינים אם מצטערים הרבה וב"ש יולדת כל ל' יום לא יתענו ויפרעו אחר כך. אבל שאר בריאים אפילו ההולך בדרך וקשה עליו התעניות לא ירפרו מן הציבור. ואסור לאכול קודם ששמשת קריאת המגילה ואפילו התענית קשה עליו, מיהא באונס קצת ואינו יכול לילך לבהכ"נ וצריך להמתין עד אחר שקראו הקהל וקשה עליו התענית יכול לשבות קריאת מ"ע מפלג המנחה ולמעלה אחר שהתפלל ערבית. ולא יאכל קודם קריאתה אלא אם כן יש בו סכנה, ונהגו לקרות קצת מבע"י להקל על האנוסים ומעוברות שלא יתענו יותר מדאי, חייב אדם לקרות המגילה, בלילה וביום, בלילה מדרבנן וביום מדברי קבלה כנ"ב סימן מ"א, ומבטלין ת"ת לשמוע מקרא מגילה ק"ו לשאר מצות של תורה באפשר לעשות שתיהן, משא"כ בא"א לעשות שתיהן, אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה, ודין מ"ם עי' א"ח ת"ם"ז. ובענין זמן הקריאה לדיוק, בכרים ועיירות גדולות וברכים שאינם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון קורים בי"ר, משא"כ כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפילו אינן מוקפין עכשיו, אפילו הם בח"ל ואפילו אין בהם י' בטלנים ושבטלים מסלאכתן ועוסקין בצרכי צבורו בשהוקף ולבסוף ישב, או שישב תח"ח על דעת להקיפו את"כ ומתחא היקפו ולבסוף ישב, קורין בפ"ו וכן הכפרים הגראים עמהם אפי' אינם מוכנים כשאינן רחוקים יותר ממיל כנון שהם בהר, או להיפוך בנחל שמוכנים ואינם נראים, ובשושן שנעשה בו נס אעפ"י שאינו מוקף מיב"נ קורין בפ"ו, ובמוקפ אם מוקף מימות יב"נ קורין בי"ד ובפ"ו ולא יברכו אלא בי"ד ע"ר אאפ"י ידוע"ל, בתאארת וב"כ הלבוש זצוק"ל אין להסתפק במדינות אלו שהם בצפון רחוק מא"י, דבימי יב"נ לא היו מיושבים, בן עיר שהלך לברך או איבבא הכל תלוי בזמן הקריאה ביום י"ד, אם היה דעתו לחזור ביום י"ד ועיקר קריאה תלויה ביום ולא בלילה) ונתעכב ולא חזר קורא בבמקומו, ואם דעתו לחזור לאחר זמן הקריאה קורא עם המקום שהוא שם, ובהוא במדבר או בספינה קורא בי"ד כיום העולם, והיוצא בשיירא או לים ואין מגילה שם קורא בקיבוץ יו"ד בלי ברכה בי"נ, בי"ב או בי"א, והא"א להמתין אפילו מתחלת החודש, ובשנדמן לו מגילה בי"ד קורא בברכה אפי' קראה תחלה בי"נ, ובנדמן לו מגילה בפ"ו קורא בלי ברכה, ודין קולא דכפרי' שהוזכר במשנה להקיים ולקרות ביום הכניסה אינו נהוג היום, דישראל נפושין בח"ל, ויש"ו ח"ו בחמץ בפסח: כ"ג. מ' באב והח"ה שאר תעניות שחלו בשבת נדחין לאחר שבת, וי' בשבת שחל בע"ש קורין בשח"ת ומנחה ויהל ואין אומרים ודויס במנחה: מ"ד. אעפ"י שב"ד וכ"ו שבאדה"ש אין נוהגין בהם בדברים של פורים, אפ"ה אין נופלין על פניהם ואין אומרים מזמור יענך ה' ביום צרה, ואסור בהספד ותענית נואבילות נו גז וירבה ב"ד קצת בסעודה לצאת מידי המחמירין שחייב במשחה ושמחה: מ"ה, ו', ז', ח', ט', י', י"א, חלוקי אין בין, עי' במשנה: לא נבר שלי מעבר נומר שמייב נה. שזה טעות מוחלט כמו שבינתו בס"ד: הלא מפיקו רבות נמי לא הוי. רצוי מע"ב דמתרגו נמי סים לו לחודיע עצרו. כדי שיבקשו עליו רחמים, אף"ם במוסגר. הא נמי לא שייך לעמרי, כי היכ יקרא ויודיע שכבר הוא מת. ועדיין לא הוחלט למומאה. ואיתו מקרא טמא עד שיטמאו הבכון. בפ"ב דוקא. ככתוב טמא יטמאו וכ"ה בת"כ. ובל יומי בסנהדרי אף"י מטמא. מבל מקום אין טומאתו מוחלטת. ואין לו להלוים טומאתו מעומעמת מכיס אל יפתח אדם פה כו'. אל יגזור ויאמר אגע בראה לי, ע"ם. וכן הוא בתון בכל"ל בכור בעוה"י. (ל"ם): **יא בשבעה נאכלים** וכריתא הני לוחלים מבוא דהתם בני קק"ל המיתתם הקבון דהיינו הבעלים אבל קק"ל מתלוים לתהיים שהם הבכורים והרמ"ח מהמלו: קלעים בשהיו בתון בהבתן בפ"ח דעירוין ומיהו לה בפ"ם דהבא מעיר אחרת ומ"ל לקלעים מ"מ שמא עבו בך לגמעותה בעלמא בדתמיכן בגמרא (ם"ו):

פרק ב **א קראה** על פה לא יצא. [*כתב הר"ב] כתיב הכא זכרים ו' כנגד זכרים כו' בגמרא ממאי דהאי זכירה בקריאה ללמוד עיון בעלמא. לא ס"ד דכתיב זכור יכול בלב כשהוא לומר לא תעכב הרי כאן שני מקיים זכור בפה: **תרגום** בכל לשון. פי' הר"ב כן בכל לשון. וזו ונל"ל זו קתני. רש"י בגמרא. ועיין לקמן: אבל קורין אותה ללועזות בלעז. כתב הר"ב ובלבד שתהא כתובה בתורה לשון. הר"ן מוקים למתניתין דפליגי לרבב"ג דמעכב מ' פ"ק דהלכה כמותו ויתיב טעמא דכיון דעיקר מלוה מגילה מטוס פרסומי ניסא. עיקר פרסום הכא תלוי בידיעה. וכל שאינו יודע לאיזה טעם נקראת אינו מבין ענין הקריאה ולא יצא ידי חובתו. ולפי זה אין לו לקרות בלעז אלא בלשון שהוא מבין. ומיהו לכתחלה ראוי לקרות בלשון שהוא מבין. ולא יצא ידי חובתו אלא בדיעבד. ועיין בתוספתא פ"ב דמגילה ובירושלמי פ"ק דמגילה ובמדרש תהלים מזמור ל"ב. ועיין בתוספות ר"פ הקורא ובמרדכי פ"ק דמגילה ובהגהות מיימוני פ"ב דמגילה ובטור ושלחן ערוך סי' תרפ"ה. ועיין בתוספות ר"פ הקורא ובמרדכי פ"ק דמגילה ובהגהות מיימוני פ"ב דמגילה ובטור ושלחן ערוך סי' תרפ"ה.

שנוי נוסחאות

פ"ב **א** בכל לשון. כ"ה בכ"י מ' וכ'. וכ"ל קראה בכל לשון, קורין (אותה) ללועזות בלעז והלועז: במכו"כ ,,ללעזות ,,והלעז וכ"ה בכ"י ק (עם ש"ת) וכ"ה ללעזית נד"נ (ונסמוך והלעז) וכ"ה על מסקנ' לקיחות: **ב** סירוגין ומתנמנם. במכו"כ ,,נתנומנם; במנד"ס ,,או מתנומנם: דורשה. נד"נ וכ"י ק ורורשה. **לבו**. כ"י ק את לבו. **ובקולום** נד"נ בקומום; כ"י ק בקמום. **ובקנקנתום**. נד"נ נטעות ובקנקנות; כ"י מ' ובמכו"כ ובקנקנתים; כ"י ק ובקלקנתום; במנד"ס ובקלקנתאי. **על הנייר** ועל הדפתרא. כ"י מ' סדר על הדפתרא ועל הנייר וכ"כ הסדר בכ"י כ' וכ"כ ל (ובהם ,,או על הנייר). **יא** יצא עד שתהא בתובה אשורית. כ"י ק לא יצא היתה כתובה בכל לשון לא יצא עד שיכתבנה אשורית. כזה ניתן לשון אשורית לתוס' כדלקמן ד"ה אשורית כתב דלכן (ובחגיגה) לא עד שתהא כתובה על הסנר. ועי' תוי"ט ובר"ש.

תוספת הדשים

פ"ב **א** ב במשנה וב"פ נ"ע סי' תכ"ז: סעיף ט' ותכ"ז וסיום רמ"א לגל מן לתוס נתיב כתב כתובה (כ"י) ולכיך

ראשון לציון

פ"ב **א** ברע"ב ד"ה הקורא כו' עי' יכ"מ:

תוספות רעק"א

פרק ב **א** (אות יד) **אבל קורים** אותה. במתני' ב: רקרק דבתהלה נקט מהני' הכל על הקורא ואמאי נקט אח"כ על השומע והו"ל למנקט אבל הלועז קורא ללועזות. והאריך בזה לייישב. ולקנ"ד דהרי באמת בשארי דברים בבתמ"י וכרוסה אינו יוצא בשמיעה אא"ב מבין להק"ק אבל אם מירך בעצמו יוצא אע"פ שאינו מבין בפ"ש תוספות והרא"ש בברכות דף פ"ה ובן פסקינן בש"ע א"ח סימן קצ"ג וא"כ אשמעינן הכא רבותא דלא מ"ש: כשהלועז קורא בעצמו אשורית דיצא אלא אפילו שמע אשורית אף דבעלמא לא יצא מ"מ הכא יוצא דמ"מ איכא פרסומי ניסא כמ"ש בריבית שם: **ב** [אות טז] היה בותבה. בירוש' הדא דתימא דמורים פותר בעשייה מלאכה, ואע"נ דבתיב משתה ושמחה וי"מ מ"ם כיון דלכתוף כתיב לעשות אותם ימי משתה

פרק ב א הקורא את המגילה למפרע לא יצא. דכתיב (אסתר ט') וימים האלה נזכרים ונעשים מה נעשיית הימים א"א למפרע דל"א שיהא המעשה טעבר תרבעה עבר. אף זכירה שהיא קריאת המגילה למפרע לא: **קראה על פה.** לא יצא. כתיב הכא נזכרים וכתיב התם (שמות י"ג) כתוב זאת זכרון בספר: קראה הרגום בבל לשון לא יצא. הכי קאמר עבכרי שקראה תרגום ואינו מבין בל' תרגום לו בבל שאר לשון שאינו מבין לא יצא: אבל קורין אותה ללועזות בלעז. באותו לשון שהם מבינים. ובלבד שתהא כתובה באותו לשון שלא יהא קורא על פה: והלועז ששמע אשורית יצא. ויש הכי הוא בלתורית לדין זה. אלא שבער אחד לאותו לשון הוא "ובתכתיב בדכתיבין לעיל: **ב** סירוגין. שקרא מעט ושהה ושוב וקרא מעט ושהה אפילו שהה יותר מבדי לגמור אח כולם. יש: היה בותבה כו'. בגון דכתיבה כולה ומתה קמיה וקרי פסוקא פסוקא במגילה דמגלה קמיה וכתב לה דלא נפיק ידי חובתיה אלא בשקורא במגילה שהיא כתובה כולה: אם ביון לבו. לאתת בקריאה זו: בהם. שרש עבב שקורין לו שמ': בשקרא. אבן שלובעים בה חדוש: קומום. מין שרף 1) וכלע"ז גומ"ח: קנקנתום. ודריאול"ו בלע"ז 2). וכעדכי זא"ג: נייר. עשוי מעשבים ע"י דבק וכותבים עליו: דפתרא. טור שלא נשלם תקונו. דמליח וקמיט. ולא שפיר

1) נומעט 2) קופפערוואפער. *) בר"ב ד"ר ובשתבם. על

דרבנן ורבב"ג. אלא אתא לאשמועינן אפילו כל הלשונות כשרים במגילה לבתחילה בקי בהן. ולבקי בהן כולם כשרים. ומשום הכי קאמר קראה תרגום בבל לשון לא יצא לרבנן. בר מלשון אשורית. ולרבב"ג בר מאשורית ויוצים. אבל קורין אותה ללועזות בכל לשון שבעולם [שהם] מכירין בו וללועז שמע אשורית יצא לכ"ע. ולרבב"ג באשורית ויוצים עכ"ד. ומ"ם הר"ן דמשום דאמר ר' יוחנן סלכה כמתם. לא קשיא הלכתא דאמוראי ניהו אליבא דרבי יוחנן. ס"ק אבל משום מחלוקת ואח"כ כתם קשיא דזה אליבא דכ"ע. כדמוכח בפרק החולן בגמרא דף מ"ו [ע"ב מ"ב]. ותירן כדלהיבנא: **יצא**. מידי דהוה אנשים [בדלקמן ריש מכיה ד'] ועמי הארץ ועוד דאמן מי ידעינן אתהדרינהו בני הרמבים [מאי הוא] אלא מלות קריאה ופרשה: ניחא ס"ב כו'. גמרא: **ב ומתנמנם** מפורש במשנה ח' פרק בתרא דפסחים: **דורשה** ומגיהה. או דורשה. פירש הר"ב לאתת. כמו שפסק ריש פ"ב דשבועות. ועיין שם: **בבם** פירש הר"ב שקורין לו סמ'. גמ'. ופירש"י 3) תורפימענט. וכ"כ הר"ב מנשה ד' פי"ב דשבת: קומום פירש הר"ב מין שרף כו'. ועיין עוד פי"ב דשבת: **עד שתהא** כתובה תשורית. בבריישא בפ"ק סוף דף ח' עד שיכתבנה תשורית. ולאד תוקימתא מוקמינן במגילה. ומכל מקום הלשונות טוים הם. ושם פירש"י עד שיכתבנה תשורית כתב תשורית הוא כתב שלנו. ע"כ. ולע"נ דלפוש מכקנא דהתם לפשר בריישא דהתם בלשון תשורית. מכ"מ מי איתא ה"ל לרש"י לכתוב כן במסקנא הכא. ועוד מי לאו דלקמתא דמלתא דמילתא דבריישא הכי הוא. מי הכריח לרש"י לפרש כלל. הלכך נראה לפרש הכתב. ומלישנא דעד שתהא כתובה משמע דאפילו בדיעבד מעכב. ולריך לומר דפשי קפדינן הכתב מהלכון. ולדלעולם לריך שיהא הכתב תשורית. יש"פ שהלכון תרגום לו לשון אחרת. וכן הוא לישון אחד דהתם. ואפשר דלא קפדינן אפי הכתב מהלכון. והכא הכי קאמר. שיהא תשורית כשהלשון תשורית. ומשום דמסתמא בלשון תשורית היא כתובה. לפי שכן יולאין לף הלועזים.

3) לוריסוס פיגמענטום. טופטפרטוואלגלע.

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב **א** שקרא תחלה מה שבתוב בסוף: ב) ולאו מבין התרגום, לו בבל וכו': ג) הא דלא בלל תנא למפרע עם הבך בתד בבא. ה"ט, משום דבריתא טעמא לאוד, מהיקישא דזבירה לעשייה, דשייכן למפרע לא. ועל פה ולאיך טעמא לאוד מדבתיב בבתב ובדקתמר בפ"ס: ד) אם מבין הלשון הזות: ה) שבתובה בבתב ולשון הקודם [הר"ן]: ו) דהיינו שבתב בתמלע קריאה אפילו בדי לגמור בל"ה ז) ר"ל לו בקרתה [בלוממערד]: ח) וה"ג בפח בתמלע הקריאה. מילו גוערין בתביה. אבל שומע שפח, ואוך בך לא שמע, לא יצא [שפ]: ט) וקורא בל שסוק בתגילה בבתיבה בדיבה קודם שיבתבנו. אף שתפסיק בבתיבה, יצא: י) ר"ל לו שקורא בל שסוק ודורש בו. אף שתפסיק בדיבור. לו שקורא השסוק ומניחו, שתפסיק בתלות מנומנמות: יא) לאתת בקריאתו: יב) מין תדמה: יג) [רלטהבטיין]. וי"ת [מענינא]: יד) [נוממו]: טו) [פיטרימלן]: טו) שבעשה מעבבים: יז) עור שלא נעבד כרלוי:

על הספר. על הקלף: ג בן עיר. שמעו כי"ד: שהלך לכרך. שמעו בפ"ו: אם עתיד לחזור למקומו. אם הוא בן כרך שהלך לעיר ועתיד לילך מן העיר בליל י"ד קודם עמוד השחר. תע"פ שהוא בלילה בעיר. הואיל *וביום לא יהיה בעיר יהיה בעיר אין זה לפילו פרוז ליומו. הלכך קורא*). כמקום. בפ"ו. אבל אם [היו] עתיד לילך משם הלילה דהשתא הוי פרוז לאותו היום. תע"פ שעתיד לחזור למחר או ליום אחר. נקרא פרוז וקורא עמהם. וה"ה לבן עיר שהלך לכרך. אם עתיד לחזור בליל ט"ו לא הוי מוקף ליומו וקורא ביום י"ד. ותע"פ שהוא בכרך אבל [אם] אין עתיד לחזור בליל ט"ו הויא קורא בי"ד אלא ט"ו קורא בי"ד אלא ממתין וקורא עמהן והכי מפרשי לה למתני' בגמרא: רבי מאיר אומר כולה. והלכה כר"מ: ד הכל בשרין לקרות את המגילה. הכל *לחתויי נשים: אשורית על הספריה) ובדיום): ג בן עירב) שהלךבא) לכרךבב). ובן כרך שהלך לעיר. אם עתיד לחזור למקומוגב). קורא כמקומוגג). ואם לאו קורא עמהגד). ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו. רבי מאיר אומר כולה. רבי יהודה אומר מאיש יהודי. רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלהגו): ד הכל בשרין לקרות את המגילה*ז)

*) נרע"ב ד"ה כמקום

מחלוקת לקורין לעומות בלעז ולא כמ"ם לעיל בפ"ק דף ה' ע"ב. והלכה כר"מ: ד הכל בשרין לקרות את המגילה. הכל *לחתויי נשים: חוץ מדלעיל ד

ערכין: חוץ מחרש. כתב הר"ב מתני' ר' יוסי היא וכו'. כלומר ר' יוסי דמכשה נ' פ"ב דברכות וחין הלכה כמותו. ותע"ג דבמשנה ב' פ"ק דתרומות מפרש המשנה דתנן חרש וכו' לא יתרום ואם תרם תרומתו תרומה כרבי יהודה. ודרבי יהודה לא אמר הקורא ולא השמיע יצא אלא בדיעבד והכי מוקים לה גמרא דברכות והכא. וכן מוקים למתני' דהכא כרבי יהודה ולא פסקינן הכא נחרש אלא לכתחלה לפיכך הכי לא רצה הר"ב לפרש מתני' דהכא כאותה מוקימתא. משום דלריכין למדחק בפירושה כדדחיק תלמודא. דהא הכא דחרש דוקא לכתחלה הא דיעבד מלינן לה הוי דומיא דשומע וקטן דלפיכך דיעבד לא אלא הא כדאיתא והא כדאיתא. וזה דומק. ועוד דמדתנן בסיפא ור' יהודה מכשיר [בקטן]. קא משמעינן למתני' וה"ק בד"א בקטן אבל בקטן אלא הגיע לחינוך. אבל בקטן שהגיע לחינוך לפיכך לכתחלה אר' יהודה מכשיר בקטן. ולכך משמיר ליה להר"ב טפי לפרש כלוקימתא דמתני' רבי יוסי היא לע"ג דלא אתיא כהלכתא ומניח המשנה כצורתה. וכולהו בהדא מתחת גיסא. ועוד ליכא למימר דס"ל להר"ב דלהוא לוקימתא הכא הלכה כר' יוסי. כי היכי דלא אקשה רבי לדרבי דהתם אתם אר' יהודה. והכא ר' יוסי. ומעמא דמגילה אתני. דבעיגן בה פרסומי ניסא. וכל אלא השמיע לאזניו ליכא פרסומי ניסא. כמ"ש הב"י סימן תרפ"ט. אבן גרלה שהוא דעת הרי"ף והרא"ש. אבל כתב דמ"מ הדבר דחוק. כיון דחזינן דגמרא משמע ליה דמגילה וק"ש שוים הם. מעין לנו לחלק ביניהם: רבי יהודה מכשיר בקטן. פי' התום' שהגיעו לחינוך. דאי לאו הכי מ"ט דרבי יהודה הא אמי בפ"ג דר"ה כל באיזו מהוב בדבר לזו מרבים ידי חובתן אלא בהגיע לחינוך. ואפ"ה פוסל פ"ק ומע"ג דחוכחא דמגילה גבדול לזו אלא מדרבנן. משום דכיון דקטן לזו מזב לפילו בבאר מלוח אלא דרבנן °טוי קטן תרתי ולא אתי ומפיק חד דרבנן. ועיין מבנה ו' פ"ד: אין קורין את המגילה וכו'. כתב הר"ב שמיב אדם לקרות המגילה בלילה כו' שנאמר למען יזמרך כבוד [ביום] ולא יוסם [בלילה] ואתי קרא בזמור [ו'] תרומנך ה' כי דליתני דרשינן בפסיקתא בזמרדכי ואסתר. והמן ואחשורוש. וקריאת המגילה שבח הוא שמפרסמים את הנס. והכל מקלסים להקב"ה. פ"ק דף ד': ולא מלין. כתב הר"ב דכתיב וביום הנמיני יומל. גמרא. ובאמת החוס' דדרשה פשוטה ניקל ונמיך על וכן שמונת ימים דמיעה נפקא ולא לילות. אבל וביום לריך למדרש ואפילו בשבת. ומ"ש הר"ב בפ"ג דנדרים: ולא

אין קורין. כ' ע"ל פוס"ם פ"ח מ"ג מנז"ש מצי' 46: לא מלין. מיי' פ"ל מהל' מ"ע פ"ם קמ"ג מעין כ"ח ש"ע יו"ד סי' נם"ג מעי' ו':

שנויי נוסחאות

ר' יהודה. נכי"מ ג' ד"ה את המגילה ולא מלין. נכי"ק ונמסכי"ל לא פוליו וכ"ה. פוליו גכ נד"ע וכ"ם נרע"ב ד"ה; נכי"מ ג' את המגילה בלילה לא מוהלין וכ"ה מוהלין גם נכי"מ כי וכי"ת.

תוספת רעק"א

בטעמא דמלתא והטורי אבן שם כ' עם"י דברי תום' דהא דצריך קרא לחייב נשים במצה היינו דוקא דאף הן היו באותו הנס רק שברא דרבנן, וא"כ י"ל כיון דאסתר ברוח הקודש נאמרה הוי כמו דאורייתא והיה לחייב רק לאנשים אלא לחייב נשים משום דאף הן היו באותו הנס וא"כ חיובא דנשים אינו ברה"ק והוי כמו חיוב דרבנן דאינו מוציא לחיוב דאורייתא עיי"ש. ולפ"ר הא תום' בפסחים דף ק"ח ע"ב ד"ה היו כתבו והא דאמרינן דפסורות מסוכה אע"ג דהן היו באותו הנס כו' (היינו אף דקרא כתיב האורח לעשומי נשים, דהתינח אם שברא הוו היו באה"ק הוי דאורייתא משו"ה בסוכה פסורות דהתורה פטרתן אבל כיון דהוי רק שברת דרבנן א"כ מה בכך דתורה פטרתן פטרתן ס"מ לחייבינהו דרבנן), התם בעשה דאורייתא אבל בד' כוסות דרבנן תקנו גם לנשים, נ"ל ביותם דדוקא במילי דרבנן כמו די כוסות והנוסה דעיקרו דרבנן מעיקרא בי תקנו תקנו גם לנשים שהיו באה"נ אבל במצות דאורי תא לא תקנו חז"ל חיובא ביהוד לנשים. וא"כ ליתא לדברי ס"א דאם מצד ר"ק לא נתחייבו נשים לא היה להם להכשים לעשות חיוב ביחוד לנשים כמו דלא עשו בסיכה: [אות יט] בהרע"ב ד"ה חוץ מחרש כו' ולא חשמיע לאזניו. כ"ה בנסרא והטעם כיון דא"י להשמיע לאזניו אינו מחויב בדבר ע"כ א"י להוציא. והבי קיי"ל בש"ע סימן תקפ"ח לענין תקיעה דחרש המדבר ואינו שומע א"י להוציא אחרים בתקיעה והיינו ג"כ כיון דהוא א"י לשמוע אינו מחוייב בהקיעה. ותימא. דהרא"ש בברכות ד' כ' הקשה מ"ש דנשים דאינן מוציאות אנשים בכתם"ו משום פסק דלמא אין מחויבות בכתם"ו כ"א מדרבנן ולא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא ומ"ש באיש שאכל רק שיעורא דרבנן דמוציא למי שאכל שיעורא דאורייתא. ותירץ דאיש אע"ג שלא אכל כלום דין הוא שיוציא דכל ישראל ערבים זב"ז וכמו דבברכת המצות אם יצא מ'יצא אלא דבברכת הנהנין מדרבנן אמרו שלא יברכו בלא הנאה אבל אשה אינה בכלל הערבות עבת"ד. וא"כ הכא דליתא לתירוצו דהרא"ש דהא מ'ירי באנשים דיש דין ערבות תיקשי מ"ש מיצא מוציא. וע"כ נלע"ד דאין כוונת הרא"ש להלק בין אנשים לנשים אלא כוונתו דהילוק יש בין יצא מוציא לאינו מחויב במצות זו בעצמותו דערבות רק כמי שמחוייב ג"כ במצוה זו מ"ח אף שהוא בבר יצא לעצמו מוציא לאחרים. אבל במצות שאינו בר חיובא כלל דהיינו לפי הצד דנשים אינם מחוייבות בכתם"ו מדאורייתא אינם ערבים על מצות דבהם"ו. אבל לא שיש חילוק בין איש לאשה. ולפ"ז במצות דנשים חיובות גם הם בכלל ערבות ושייך בהו דינא דאם יצא מוציא. וכ"מ גבי יגאי מלבא ומלכתא דכר"ס רפתא משמע דאם היה שמעון בן שמח אוכל כזית היה מציא גם למלכתא והא לצד דנשים בבהמ"ז דאורייתא מה מהני שאכל בזית הא חיובא דידיה רק מדרבנן ודיוה דאורייתא (דרוחק לומר דהיא לא אכלה כדי שביעה) ואתינן עליה רק משום יצא מוציא. גם לא מצינו בשום דוכתא דבאשת לא יהיה חדין אם יצא מוציא. וע"כ נ"ל דליתא למ"ש בם' דגול מרבבה דאיש שכבר התפלל א"י להוציא לאשה דלא התפללה דל"ש כאן דין דיצא מוציא דאשה אינה בכלל ערבות אלא דמסתפק דאפשר רק נשים אינן ערבים אבל ערבות דאנשים היא גם על הנשים. ולדבריו אשה שיצאה ידי קידוש אינה יכולה לחוציא לאחרים שלא יצאו. ולדעתי ז"א. דנהי דראיתי מינאי מלבא יש ליישב לצד פציקו דערבותן דאנשים היא גם על הנשים. מ"מ דראיה מתתי' דהכא מכרעת דאין כוונת הרא"ש כמשומי. עיין מ"ש בגליון מ"ח פ"ג דר"ה ובגליון משנה ג' פ"ג דברכות: [אות כא] בתי"ט ד"ה ר"י וכו' הוי קטן תרתי. ועי' בהר"ן שכתב דהרמב"ן תירץ דמעמא דרבנן דקטן לא מקרי חיובא כלל דשליו

יכין תפארת ישראל בועז

כשים. וקי"ל דאסה מפילו לעלמה לא הקריא, רק השמע מפיס [תרס"ו]: כח) ס"ל דבהגיע לחנוך חיוב מדרבנן, ופוטר לגדול בג"כ חיוב במגילה רק מדרבנן. ורבנן ס"ל עכ"פ קטן במגילה הו"ל תרי דרבנן, ואינו פוטר לגדול דחיוב אחד דרבנן. ולרמב"ן טעמיה דה"ק דקטן לאו בר חיובא כלל, ואין המיוה רק על מביו לחנכו. וקי"ל דאינו פוטר (א):

כל

פ"ב (א) וב"ב הר"ן בפס הרמב"ן וסיים והא דבן מברך לאביו, היינו בבן גדול. והא דמוקמינן לה [ברכות ד"כ ע ב] מאכל פיעור דרבנן. היינו רק משום פסא מברכת נשנעה, ע"ש. וכתב עלה הגאון הגדול מהו' עקיבא שניפ"ת ווי"ש ולא זכיתי להבין, דבברכות פס מפרינן, ומעמיך קטן בר חיובא. אלא דאכל פיעור דרבנן, לאחת דרבנן, ומפיק דרבנן. ס"מ דבכה"ג קטן מוציא ונ"ש והי' יחיד עיני, עכלה"ש. ויצפצף העטלף, ואחת עיני הערוסות ונכסי המרוסות, וילחני ה' בהקדו כי ס"ד כ' נילחיו, כי כשיעור רגיגו הרמב"ן דמייתי דאכל פיעור דאורייתא כך הוא פירושלמי [סס"ג דר"ה ופ"ג דס כה ה"ט] דמהניתין בן מברך לאביו לא מייתי בכל פיעור דרבנן, רק בעוה מחריגן. וקאי ממעט טפי כרמב"ן, מדקאמר בן מברך לאביו ולא עיקר ברכותא קטן מברך לאביו, ס"מ דצריכא נגדול מייתי. פולס כדי שלא יסברו פירושלמי ובבלי מהדדי מכל וכל, מהיוב עליהו לפרש דלא מייתי אלא נגדול, ואיכא מהדדי מכל וכל, דהא דקתני אבא מברכת לעבלה, אבל מחויבים מלאורייתא, ס"ג ריבה דקתני בן מברך לאביו בשיעור מלאורייתא, ואיכא נגדול, דאי בקטן, אפילו מלאורייתא אבא לאורייתא מבעיא. מע"כ לריבה בבן גדול מייתי, ובקטן ליכא מבוס דיוקא, דלוקא גדול, הא קטן אינו מוציא לאביו [אם לא שעומד מחריגן ובאמת לא מייתי בבבי], ואפילו קאמר הס"ם ולעמיך דמייתי בריבה בפכל שיעור לאורייתא, ס"ב רק דיוקא קמ"ל דיבה, פשיטא, קטן בר מיובא הוא. אלא לפכל שיעורא דרבנן וקמ"ל בפסא פע"ג דרבנן מוציא לאחד דרבנן. ובקטן קמ"ל בדיוקא כנ"ל, היא נופא, דאף לדרבנן אינו מוציא, לפי עניו מיוב בגל, וזה כירושלמי הנ"ל [עי' מג"ש סס פ"ג]. ובעניו זה יש ליישב דעת הרמב"ן הנ"ל. **אבי"ו** מלוד יהודה

מן

אור גדול

והוא שעות בב"ל ושובא קב"ל בזה הרמב"ם: שם בתוי"ט ד"ה חוץ מחרש בו' קא מחסרינן למתני' כו'. עיין תוס' הבא (י"ם ב') ובברכות (ס"ו ב') ד"ה והלמא דנתקשו למאי דחיק בגמ' לאוקמי בולה מתני' ברבי יהודה. והנראה דיעויין ריש פ' סעות חליצה דסתם במקום מחלוקת אמרינן דהדר ב' ר' יהודה מדלא פליג אהאי יקו"ש. וח"ג חבא מיפליג בקטן ולא פליג בחרש מכלל דבחרש מודה וא"כ ע"כ דחרש לבתחלה ור' יהודה חוא

דרבנן

ולבך הוכרה לדחוק דבולה ר' יהודה וחסורי מיחכרה ואפ"ה דאל"כ נצטרך לומר דהדר בי': שם בתוי"ט ד"ה ר"י מכשיר בקטן כו' חוי קטן תרתי ולא אתי ומפיק חד דרבנן. קשיא לי על סברה זו מנדה (פ"ו א') דאי חלה דרבנן אתי דיומיא דרבנן. ומפקא חלה דרבנן יעוש"ה דקאי אף אי תרומה בוה"ו דרבנן. וא"כ הוי ב' דרבנן דתרומה דרבנן וכן מוכרח לפי המסקנא ג"כ לרב בחנא דס"ל מומלא סטון לאיש דרבנן דע"כ לדידי' לר' יוסי תרומה בוה"ו

ולא טובלין ולא מזין. דכתיב בהזאת (במדבר י"ט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי והוקשה טבילה להזאה ודוקא כשטובל בו' לחבירין דאין טובלין אלא ביום. ולא לחבירין משהשיקה בתחילת שביעי רלוי לטבול. חע"ג דלילה תחלת היום הוא. לכל משעבר יום ז' מותר לטבול בלילה: שומרת יום בנגד יום. כי"ת ימים שבין נדה לנדה. לס רלתה יום ז' שומרת יום מחברתו ומובלת בתותו יום עלמו משחנן החמה: משעלה עמוד השחר כשר. דמשעלה עמוד השחר לקרי יום. דכתיב בספר עזרא (נחמיה ד') ולחמהו עושים במלאכה[ונו] מעלות השחר ועד לאת הכוכבים. וכתיב בתרים והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה. ולא לחמרו עד הנץ החמה: תלת כדי לגחת מספק לילה לפי שאין הכל בקיאין בשיעור עמוד

יולא טובלין(כה). ולא מזין(כו). וכן שומרת יום בנגד יום(כז) לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר. בשר(כח): ה כל היום כשר לקריאת המגילה(כט).

ג"כ תלת ביום דקודם להזאה לימו יכול לטבול כשהזאה ביום ה'. וקבה לימנה דמתני' דאין טבילה קודם להזאה. והא הכא לריכין כשהטבילה לאחר ההזאה דוקא. והרמב"ם כפ"ז [ג"ע כפ"ו] מהלכות פרה כתב אין מזין ואין טובלין אלא ביום. ובהגהות [כתב] במשנה מפרש על טבילת החזב ביום. וכתב הכסף משנה דהרמב"ם נמי בהכי מיירי ולא טעמך לפרש. כיון דהתם לימו עוסק אלא במילוי וקידוש והזאה. ולא תקשי לך שהקדיש לין מזין לאין טובלין ליטמא דמתני' נקט. ט"ס. ואומר לני דלפוס ריטבעד כתב כן. ולא עיין במשנה. ועוד דת"כ תקשה למתני' דהא ודאי דטבילה לחזב קדיש להזייתו. לכן לפשר לי לומר דאע"ג דעוסק התם במילוי וקידוש. לפשר דאגב נקט נמי לטבילה אדם. ומפ"ה לפשה לגירסת דמתני'. ומ"ם הכ"מ דכפרק י"ח כתב טבילת החזב ביום והזאתו ממנו כו' אחר שהזה ודאי מטמאינו אלא ההיא דסוף פרה. וכמ"ש בפירוש המשנה שם. ומיהו אע"ג דהרמב"ם לפשה. ניחא טפי לפרש לגירסת שהיא. וכמ"ש התוספות דטבילה דשכח במתני' לא חיירי אלא בטבילת חזב ואתקוש להזאה דכתיב וטבל והזה. וכמו שנזכר בפירוש הר"ב דסוף פרה. ול"ק למאי לא תנא נמי דטבילת אדם בשביעי שהיא אדם משום דכהדיא כתיב והזה והדר ורחן. וכיון שאין הזאה אלא ביום ממילא אין הטבילה אלא ביום: וכן שומרת יום כנגד יום. לפירש"י והר"ב דטבילת אדם מיירי הא דתנן ואין טובלין. תפ"ה לגמריך למתני שומרת יום כדמפורש בגמרא. דה"א דליטבד מקלת לילה שמור ותטבול. קמ"ל. כיון דבעי ספירה ספירה ביממא היא. דכתיב (ויקרא ט"ו) וספרה לה שבעת ימים. ולפירוש התוספות נמי אלא לא חיירין עד שתחא בטבילה. הזכיר שומרת יום טפי משאר טבילות מהלי טעמא: עד שתנץ החמה. מפורש בגמרא ג' פ"ק דברכות. ועמוד השחר בגמרא ל': ה לקריאת המגילה. דאמר קרא והימים האלה נזכרים ונעשים. ולקריאת ההלל דכתיב ביה (תהלים ק"ח) זה היום עשה ס'. ולתקיעת שופר דכתיב (במדבר כ"ט) יום תרועה יהיה לכם. ולנטילת לולב דכתיב (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם

ולא טובלין ולא מזין. כתב הר"ב הוקשה טבילה להזאה. דבכיפה דוקא כתיב וכאן בימים וה"ם לזב וזבה. רש"י. וכתב הר"ב ודוקא כשטובל בשביעי כו' אבל משעבר יום ז' מותר לטבול בלילה וכדפירש"י והרמב"ם והיינו דתנן בסוף פרה אבל הוא עלמו מטבל בלילה. ופירש שם הר"ב והרמב"ם דהיינו כשעשה ההזאה ולא הזה בו' דאמר לטבול בלילה ולהזות לאח"כ ביום. אבל הטובל בשביעי למוחו מזה תחלה ואח"כ טובל ואין מזין אלא ביום כדתנן התם. ומעלה בלא יטבול ג"כ תלת ביום דקודם להזאה לימו יכול לטבול כשהזאה ביום ה'. וקבה לימנה דמתני' דאין טבילה קודם להזאה. והא הכא לריכין כשהטבילה לאחר ההזאה דוקא. והרמב"ם כפ"ז [ג"ע כפ"ו] מהלכות פרה כתב אין מזין ואין טובלין אלא ביום. ובהגהות [כתב] במשנה מפרש על טבילת החזב ביום. וכתב הכסף משנה דהרמב"ם נמי בהכי מיירי ולא טעמך לפרש. כיון דהתם לימו עוסק אלא במילוי וקידוש והזאה. ולא תקשי לך שהקדיש לין מזין לאין טובלין ליטמא דמתני' נקט. ט"ס. ואומר לני דלפוס ריטבעד כתב כן. ולא עיין במשנה. ועוד דת"כ תקשה למתני' דהא ודאי דטבילת חזב קדיש להזייתו. לכן לפשר לי לומר דאע"ג דעוסק התם במילוי וקידוש. לפשר דאגב נקט נמי לטבילת אדם. ומ"ם לפשה לגירסת דמתני'. ומ"ם הכ"מ דכפרק י"ח כתב טבילת חזב ביום והזאתו ממנו כו' אחר שהזה ודאי מטמאינו אלא ההיא דסוף פרה. וכמ"ש בפירוש המשנה שם. ומיהו אע"ג דהרמב"ם לפשה. ניחא טפי לפרש לגירסת שהיא. וכמ"ש התוספות דטבילת דשכח במתני' לא חיירי אלא בטבילת חזב ואתקוש להזאה דכתיב וטבל והזה. וכמו שנזכר בפירוש הר"ב דסוף פרה. ול"ק למאי לא תנא נמי דטבילת אדם בשביעי שהיא אדם משום דכהדיא כתיב והזה והדר ורחן. וכיון שאין הזאה אלא ביום ממילא אין הטבילה אלא ביום: וכן שומרת יום כנגד יום. לפירש"י והר"ב דטבילת אדם מיירי הא דתנן ואין טובלין. תפ"ה לגמריך למתני שומרת יום כדמפורש בגמרא. דה"א דליטבד מקלת לילה שמור ותטבול. קמ"ל. כיון דבעי ספירה ספירה ביממא היא. דכתיב (ויקרא ט"ו) וספרה לה שבעת ימים. ולפירוש התוספות נמי אלא לא חיירין עד שתחא בטבילה. הזכיר שומרת יום טפי משאר טבילות מהלי טעמא: עד שתנץ החמה. מפורש בגמרא ג' פ"ק דברכות. ועמוד השחר בגמרא ל': ה לקריאת המגילה. דאמר קרא והימים האלה נזכרים ונעשים. ולקריאת ההלל דכתיב ביה (תהלים ק"ח) זה היום עשה ס'. ולתקיעת שופר דכתיב (במדבר כ"ט) יום תרועה יהיה לכם. ולנטילת לולב דכתיב (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם

שנויי נוסחאות

ולא מזין. נכי"ל ואין מזין בלי ה'. עד שתנץ. נמשב"ם עד הנץ. נכי"מ ס' וכ' ונכי"ל עד שיהא הנץ. ה לקריאת המגילה ולקריאת. נמשב"ם. לקריאת: נכי"ק לקריית. לקריית: נכי"מ ס' לקרוא את המגילה ולקרוא את; נכי"מ ג' וכי"ל ונכי"ל לקרות את. ולקרות את.

תוספת רע"א

דעליו אין המצוה גלא על אביו לחנכו. והיא דבן מברך לאביו היינו בן גדול. והא דמוקמינן פ"ג דברכות באבל שיעורא דרבנן היינו משום אשה מברכת לבעלה ולא זכי אי להבין הא בברבות שם אמרינן ולטעמיך קטן בר חיובא הוא אלא דאבל שיעורא דרבנן. ולהרמב"ן הא בקטן לא מהני אף שאבל אביו שיעורא דרבנן ומירי רק בבן גדול ואיך אמרינן קטן בר חיובא הוא וצע"ג: [אות כ] במשנה ולא טובלין ולא מזין. בתוספות ופיר"ח דבי טבילות היה א' לפני הזאה לקבל הזאה ואחת הוי בלילה וא' אחר הזאה והוי ביממא וכו' ומ"מ ק' הבא באיזה טבילה מירי וכו' ואי מירי באיזהה שלאחר הזאה וכו'. ונקשה לי דמה הבריחם להמלילא דהיה חיוב ב' טבילות דהיינו דאחר הזאה בעי' טבילה בעלמותו ולא בשאיפו דטבילה א' היה ביום הז' למהרת טומאתו כמו טמא שרץ וזב וזבה דלריכים טבילה ביום האחרון דטומאתן ביום דוקא ה"נ טמא מת. וטבילה ז' הבריחה ביהו אם לעשותו ביום הו' קודם ההזאה ואי מני בטבילה זו דעולה לשתיהן לקבלת הזאה ולטהרה טמומאה אבל אם אינו רוצה ביום הז' לטבול עד אחר ההזאה ט"מ צריך טבילה קודם הזאה לטבלת ההזאה

ואז

אור גדול

דרבנן ואפ"ה דיטוע דהזא ב' דרבנן מפקינן חלה דהזא חד דרבנן:

כט) כל הטמאים לגריסים ספירת ז' קודם טבילה, כטמא מת, מלורע, זב וזבה [שבה קכ"ח ס'] וכ"כ טבילת נדים ועבדים [י"ד רס"ח ע"ש ולכן לא הבמתי מה נתקשה לתוי"ט למה נקט תנא טבילה קודם הזיים. ולמה לא רלה לתרן מדים מייני טבילות שביום שלישי, כדיבה ולדפת]. מיהו כל טמא שטובל לאחר יום ז', טובל לפני בלילה. וכ"כ כל טמא שלישי ספירת ז' כשעל קרי וטובע בשרץ וטבילה וכחמה, טובל מתי שלילה [עי' רלב"ד פ"ח ממקוואות]. וכ"כ נדה ויולדה בטבילתן בלילה דוקא, הייט טבלה קודם שעברו לה ז' שלמין. לבל מוחרים לעבול לאח"כ לפני ביום. ויש"א דהתי לין טובלין דנקט תנא לטבילות האוב בתי הזאה קלי, להזותו על הטמא. וכ"ם עבילת הנוף כנ"ל ל) מי פרה על הטמא בתת: לא) דכתיבוה דם בי"ח יום שבין נדה לנדה, בומרת יום בטברה, נגד רחייה יום ה' לו בי' ברחתה דם, ועי' בהקדמתי לטהרות סי' ע': לב) דאז כבר מחבב יום, רק לכתחילה לחסר מדאין הכל בקיאין בו עד שתנץ החמה: לג) מחייב לקרותה

הרמב"ן עלמו דחה דברי הירושלמי. השבתי לבני הרב אלי"מ, אלה הבולם אחר המחוות. אלי אלי נפשי הלתני לאמר לא ידענא דרמב"ן נ"ל בשלימות הירושלמי. ולמה שהלה ממרחק לחמוך לסוכית הרמב"ן לא מוקי לה הירושלמי, הרי שלך לפניך, בדברינו נופן מוכח כן, דהרי הרמב"ן מוקי לה בבן גדול והירושלמי מוקי לה בשוטה לחבריהן, ות"ל ע"כ בקטן מייני. לחנם לחרתי רק דרמב"ן בשיטת הירושלמי לקחר לה, דס"ל לחרוייהו דהך דבן גדול נלחני בלבל שיעור לחוריית מייני, רק הירושלמי מוקי לה בשוטה לחבריהן, והבבלחי הירושלמי רק להוכיח מהיכ דחסחמת לן פליגי בבלי וירושלמי בגוף הדין, דהרי הירושלמי לף דס"ל בשוטה בהמ"ז דרבנן, ע"כ וודאי ס"ל דקטן חינו מוציא חפילו לאוכל שיעור דרבנן, ואלי"ב ס"ל לאוקמה בשוטה בלבל שיעור דרבנן. אע"ב דס"ל בירושלמי דלף לאוכל שיעור דרבנן חינו מוציא הקטן, והרי חמצר לפרש דנם נמי דיון בגבלי ס"ל כן. וה' ברמב"ן. וא"ב כפף דחייניה מרח בנווה מדרף הרבלה, דלדרבה מדיוק בני אלי"מ ק', דמי לא יודע דלפי נימה נשים בשטה"ז דאוריית, מ"ב וודאי כאי בן מבר בדול מיירי, ואין כאן מקום לקושית הבאון הנ"ל. אבל אמינא דלפיה נימה דבך מיבעיית לן בשוטה בהמ"ז דאוריית מו דרבנן לא מיבעיית, אף"ה אין להקבות אלמה מהמ"ן מהסונית דים לפרשה דס"ל ברמב"ן דקטן חינו מוציא לאוכל שיעור דרבנן. אמנם ק"ל, דעכ"פ הכא מצינו לף במלוה דרבנן מיכא הוך [וכ"ה בא"ח ק"ו, ובמנ"א אלי"ב], וכרי בס"ם מינוה [ד"י ע"א] אמרינן דיכא בדול בפור מדאוריית, בקטן ל"ג בה בדבן. וע"ל דוה דוקא בכשור מדאוריית מבל שעי שבגופו, מבמ"ב בשטור מדאוריית מבל חשעה בעלמה, קטן הייב, דאל"כ לא יחתנך בה לעולם, רק היכא דמריחת מלחת מובת בק"ם ס"ל, אז בחהוס לשרת ל"ג דבנן [בחחוסות ד"ה ע"ח]:

לכם ביום הראשון ולהלן מוספין כמוספין שלו כאן. ולמוספין דכתיב(שם)דבר יום ביומו. [ול"ע דתיפוק ליה מכיוס לוותו כדלקמן] ["וכ"ה בהלכות גמי בירושלמי]. ולוידוי הפרים דילוף בקרא בפרה מיוס"כ דהא דכתיב (שם פ"ז) וכפר בעדו ובעד ביתו. בכפרת דכתיב הכתוב מדבר. כמו שכתבתי במשנה ח' פ"ג דיומא וכפרה ביממא הוא. דכתיב (שם) ביום הזה יכפר עליכם. ולוידוי המעשר. דכתיב (דברים כ"ו) ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש וגו'. וסמיך ליה היום הזה ה' אלהיך מצוך. ועיין מ"ש במשנה ו' פ"ה דמעשר שני. למסיבה למחוסה. דכתיב וסמך ומחו וכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם. ומביום לוותו לא נפקא

ולקריאת ההלל. ולתקיעת שופר. ולנטילת לולב. ולתפלת המוספין. °ולמוספי יולוידוי הפרים°), ולוידוי המעשר°), ולוידוי יום הכפורים°), לסמיכה°). לשחיטה°). לתנופה°). להגשה°). לקמיצה°). ולהקטרה°). ולהזיה°). למליקה. ולקבלה°). ולהשקיית סוטה. ולעריפת עגלה

דמחיטה כתיב זבר. ומפלת שחיטה ומחט להקריב כתיב. תוספת. לתטפה. דכתיב (שם כ"ג) וביום הביפכם את העומר. ולהגשה: דלתקף לתטפה דכתיב והניף והקריב. °ובתרוייהו גמי מ"ל כהן דמקמיצה ולילך מנות כהונה. תום'. ולקמילה וכו'. עד ולהזייה דכתיב (שם ו') ביום צוותו. ועיין מ"ש במשנה מ' פ"ק דקדושין [ד"ה] הקבוע בשם התום'. ולהשקיית סוטה. לחיה תורה תורה כתיב הכא (במדבר מ') ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב התם (דברים י"ו) על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט. מה משפט ביום [כדתנן בפרק"ד דסנהדרין [דף כאן ביום]]. ולעריפת העגלה. כפרה כתיב [שם] (שם כ"א) [ונכפר להם הדם] כקדשים. ולהזהיר המלוכע. זאת תהיה תורת המלוכע ביום טהרתו (ויקרא י"ד) גמרינן. ובסדרא דנקטה מתני' לפשר לי לומר דמשום דהתחיל במגילה דמילתין ביה נקט בתריה הלל דקריאת רכוותה. ותנא בהדייהו סופר ולולב משום לענין שבת. ותקיעת שופר דר"ה קדים לנטילת לולב שבע"ו להדם. וכן סידורם בכתוב. ותפלה המוספים. לחידי לתחית מדרבנן תביעא ליה ותקדמה. ומש"ה סמיך לה המוספים לענין דלידתו בויוח. ווידוי פרים דתחית ליה מדרשת מביב ותקדמיה. וכן נמי וידוי מעשר דמסמוכים דריס. ולפי שוידוי פרים קדשים הן הקדים לוידוי מעשר. והדר תנא וידוי יוה"כ דמיניה לתחית וידוי פרים. ומסיבה לתחית מהיקשא. ועוד לוידוי בשעת סמיכה היא דכתיב בפ"ג דיומא. וסומך שתי ידיו עליו ומתודה הלכך סמיך סמיכה לוידוי יוה"כ. והדר תני שחיטה דסמיכה יליף לסמיכה. וכמו סמיכה ושחיטה דת"ל כהן ה"ג תנופה דמיניה לתחית וידוי פרים. וסמיכה לתחית מהיקשא. ועוד לוידוי בשעת סמיכה היא כדתנן בפ"ג דיומא. וסומך שתי ידיו עליו ומתודה הלכך סמיך סמיכה לוידוי יוה"כ. והדר תני שחיטה דסמיכה יליף לסמיכה. וכמו סמיכה ושחיטה דת"ל כהן ה"ג תנופה והגשה הלכך תני להו בהדייהו. ותנופה היא בעין סמיכה. כדרך שעשו בסוף פ"ע דמנחות. והגשה בעין שחיטתן בלפון. הלכך תע"ג דהגשה מהיקשא לחיה. תני להו בסדר סמיכה ושחיטה. ותני נדייתו קמילה והקטרה דהיני מנחה ניהו. והדר תני מליקה מהיקשא דחיה במקום שחיטה. דכבר הגת ליה. ולחזיו קבלה והזיה בסדרן. והקדיש הקיות סוטה לעריכת מנחה דמנחה תע"ג דכפרה כתיב בה מ"מ לאו קרבן היא והשקיית סוטה לכפרת נשה. ומנחה [בטופיס] וסיים בשחרת מלוכע. תע"ג דקדיש בתורה להשקיית סוטה. כדי לגלות בטהרה. כלומר שבניו בסוף מסכת כלים: ולמוספין ותע"ג דממידי הכתר קדימי [כדלילתא רפ"י דזבחים] ואין לך מלוכע לתמיד דבין הערבים כשרים. שפיר מני תני דמוקמין כל היום. ותמיהין לא תני הכא. דבל שחר זמנו עד ד' שעות

לו

יכין תפארת ישראל בועז

לקרומה ביום ובלילה: לד) הקרבת קרבן מוסף (ב): לה) פר העלם דבר של לבור כשבגנו הסנהדרין והתירו מיסור כרת שמביאין הלבור פר, וכ"כ פר כהן המשיח כשבגנו כל"ל [מי' פ"ח מי' י'] שמביא פר, סניהן לריכין סמיכה בב' ידים על רחש הקרבן קודם שחיטה, ומהוודין עליהן ההטא שחטאו: לו) בערתי הקודש מהבית [שי' מעשר שני פ"ה מ"י]: לז) שסומך כה"ע ידיו על פרו ומתודה עליו הטאותיו. וכ"ב סומך ידיו על שעיר המשתלח ומתודה חטאות הלבור: לח) שכל קרבנות היחיד שיקריב מביא לו נדבה, סומך ידיו על רחשו קודם שחיטה [הון מבסר מעשר ופסח במנחות ד"ע ב']. והלכה למשה מסיני דלין סמיכה בקרבנות לבור רק בשעיר המשתלח ופר העלם דבר של לבור, שבאלו הב' נ' מהסנהדרין סומכין עליו זח"ז [שם]. וכל הסומכין מתוודין, על חטאת וחסם החטא שחטאו, ועל עולה עון עשה ול"ת בניתק לעשה [ביומא דלין ח'], ועל תודה ושלמים לומר דברי שבח להקב"ה: לט) של הקרבנות: מ) שמניף העומר. וכמו כן חזה של שלמים קודם שנותנה לכהן, לריכה הנופה, דהיינו מולך ומביא, מעלה ומוריד: מא) מנים המנחה לקרן מערבית דרומית של מזבח, ולמ"ב קומץ [ום"ש ויהו"ע דשגגה בשיהא בזר בעין שחיטת קרבן, תמוס מלוד שהוא לחמ"ב נגד גמ' פרוכה [פוסה די"ד ב'] דלמינן ואת תורת המנחה הקרב לותה כני תפרן, בשגגה בכ' מלבר ול"ע]: מב) קמילת המנחה: מג) הקטרת הקומץ: מד) קבלת דם הקרבן במזרק: מה) הזיית דם הקרבנות על מזבח החילון. מו בפנים

(ב) כ' עלם הגלוון הג"ע וו"ע, כתב נמי הרמב"ן, לף דמוסף לו קרב קודם תמיד דשחר ולא לחר תמיד של בין הערבייס [ע"ש ר"ב רפ"ח דפסחים], מ"מ משחר דמוספין כל היום, לגלו דשחר לחר מעכב. לו לפשר כדיעבד לם הקדימן לפשר לו מיתכן לדעת כשר. עכלה"ג. והנה קול עלה נלף, נלחורה משמע מלגון רשב"ג זה, דוקא מוספין כשרים בדיעבד ולא שחר שחרים. אבל המפיון [מנחות דמ"ם ב'] יכולה לעשה דשבשלמה לכל הקרבנות אינו פוסל בדיעבד. ולפיכו לתום' שם [ד"ה תלמוד] דשב"ם פסול מדרבנן, עכ"פ לא לוקמוה דבריהם בשעת הלחק. וכך כ' רבינו ברטנורה [מנחות פ"ד מ"ד] דהשלמה אינו רק למצוה. ועי' עוד [פסחים דס"ע ח'] במהניתין שם ודו"ק. [ועי' תוס' שם ד"ה ב'] ד"ה העולה. ועי' רמב"ם [פ"ח מהמידין ס"ג שכתבתיך בעניין זה]:

לקרבנות

מזין היינו אם רצונו שהשבילה דקודם הואה יעלה נ"ב לשהרתו צריכה להיות ביום, גם בלא"ה הא זה ברור דיב ובבה צריך להיות שבילתן ביום א"ב אלריך ואין מובלין לחנך דאין בהם הואה וצ"ע: ה במשנה [אות כב] ולמוספין. ואף דלא קרב קודם תמיד של שחר ולא אחר תמיד של בין הערבים עי' בחרע"ב רפ"ח דפסחים פ"ם הכשר המוספים הוא כל היום אלא דדבר אחר מעכב עליהן או דאפשר ראם בדיעבד הקדים מוספים לתמיד של שחר או שהקדיב אחר תמיד של בין הערבים בשר חדושי הרשב"א: [אות בן] שם במשנה ולוידוי הפרים. אף דבבר תנא כל היום בשר למסיבה מבילא ידיעינן דוידוי בשר כל היום דהוידוי היה בשעת סמיכה פ"ם היה פ"ר דוידוי זה אינו בוידוי דשאר סמיכות ואינו בשר כל היום ויגרום נמי למסיבה זו שלא תהיה בשר כל היום. תום': [אות כר] בתי"ם ד"ה לקריאת המגילה. ובתרוייהו נמי א"צ כהן. המתני מאר הא מקרא מלא זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן דמיירי בהקשה בראיתא בסוטה דף י"ד וכן בפ"ק דקדושין ילפינן מיניה דהנשה

שנויי נוסחאות

ולקריאת שופר ולנטילת לולב ולתפלת המוספין. במכדונ"פ וכיב"ק לתקיעת השופר לנטילת חלולב לתפלת המוספין: בכי"ל הסדר ולנטילת לולב ולתקוע שופר. כמו ם ון כגמ' ועי' הו"ם וכרכות (ל' מ') (ד"ם); בכי"ל ול שהל את הלולב. הפרים. בכי"ו מ' ובי' ובמכי"ב פרים. (ולווידוי המעשר) ולווידוי יוה"ב. בכי"ם מ' ליתא בפ"ם (ובם בטעות ולווידוי חטאת שעירי יוה"ב) וכן ליתא בכי"ם ב' ויפ כוספיהו בם בגליון דבגמ' מפרש לה (ד"ם); במכב"ב.. **מעשר**.. לשחיטה לתנופה להגשה (לקמיצה) ולהקטרה למליקה. בכי"ק ובמכי"ב.. להקטרה.. ; בכי"ב מ' ולשחיטה".. וכן בגולן בווי"ן; בכי"פ ד' קומבו' ליתא אך מיהא בכי"פ ב"ם. ולקבלה ולהזייה בכי"ק לקבלה. וכ': במכב"ב (ובם להזייה). **והשקיית** סוטה ולעריפת העגלה ולטהרת המלוכע. בכ"מ דנ"פ וכב"ל ולהשקאת.. ; במכב"ב.. מלוכע; בכי"ק לחשקיית השוטה.. ; בכי"ם ב' **להשקאת סוטה** לעריפת.. ; בכי"ם מ' **ולהשקות סוטה** ולהערפה. **ולטהר את המלוכע** וכ"ה ולעבור את . במכב"ם וכבי"ם ב' וכבי"ק וכבי"ם.

תוספת רעק"א

ואי יכול לעשות שבילה זו בלילה ואינה עולה לטהרתו כיון דהוא בלילה וא"ב שפיר קתני ואין מובלין קודם לאין מובלין אא"כ אלריך ואין מובלין לחנך דאין בהם הואה וצ"ע: ה במשנה [אות כב] ולמוספין. ואף דלא קרב קודם תמיד של שחר ולא אחר תמיד של בין הערבים עי' בחרע"ב רפ"ח דפסחים פ"ם הכשר המוספים הוא כל היום אלא דדבר אחר מעכב עליהן או דאפשר ראם בדיעבד הקדים מוספים לתמיד של שחר או שהקדיב אחר תמיד של בין הערבים בשר חדושי הרשב"א: [אות בן] שם במשנה ולוידוי הפרים. אף דבבר תנא כל היום בשר למסיבה מבילא ידיעינן דוידוי בשר כל היום דהוידוי היה בשעת סמיכה פ"ם היה פ"ר דוידוי זה אינו בוידוי דשאר סמיכות ואינו בשר כל היום ויגרום נמי למסיבה זו שלא תהיה בשר כל היום. תום': [אות כר] בתי"ם ד"ה לקריאת המגילה. ובתרוייהו נמי א"צ כהן. המתני מאר הא מקרא מלא זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן דמיירי בהקשה בראיתא בסוטה דף י"ד וכן בפ"ק דקדושין ילפינן מיניה דהנשה

ן ולהקטר הלבים ואברים. מותרי תמיד של בין הערבים. דכתיב בהו (ויקרא ו') היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה: זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום. לחמוי סדר שתי בזכי לבונה שהתנים על לחם הפנים: ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה. לחמוי לחילת פסחים שנשחט כל הלילה ולא חמרו הכמים עד חצות אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה: כשר כל היום[פה]. דבר שמצותו בלילה. כשר כל הלילה[פו]:

מו עד חצות [כדלקמן רפ"ד דברכות] וכל הערבים ליקום אלא מו' שעות ולמעלה [כדלקמן ברפ"ב דפסחים]. הר"ן: ולטהרת המלוכלך. בלפרים. ועין מרו. וחזוב. ושני הולטע. רש"י: ן כל הלילה כשר לקטירת העומר. כדילפינן בשבועה ג' פ"י דמנחות. דקטירת העומר בלילה. וע"ש בסוף הפרק: ולהקטר חלבים ואברים. כתב הר"ב מותרי תמיד של בין הערבים כשר כדכתיב בזה ברפ"ק דברכות בפ"ב. ובפי' הרמב"ם חלבים ואמורים ג"ל ואברים. דאמורים היינו העגלה. ולטהרת המצורע[עי]: ן כל הלילה כשר לקצירת העומר. [יולהקטר חלבים ואבריס[עו]. זה הכלל. דבר שמצותו ביום. כשר כל הלילה[עמ]. דבר שמצותו בלילה. כשר כל היום:

חלבים: זה הכלל דבר שמצותו ביום. כתב הר"ב לאחוי סידור שתי בזכי לבונה וכו' גמרא. וכרבי יוסי דמנחה ג' פי"ח דמנחות. וה"ה לסידור הלחם וכדלקמן התם. חלת גמ' נקט בזכי לבונה שהיא נקטרת על המזבח ומחיר הם הלחם: שמצותו ביום. פי' ביום שתם לחל תמידין ופסחים כבר פירש בהן הכתוב שעשה מיוחדת. ן: דבר שמצותו בלילה ט'. כתב הר"ב לאחוי לחילת פסחים וכו'. עיין מ"ש בזה במנחה ט' פרק בתרא דפסחים. בס"ד:

יכין תפארת ישראל יכין

לקרבנות בעריכים קד: מו) בב' לפרים: מז) של קרבנות היום: מח) לאחוי סידור לחם הפנים וב' בזיכין שמניחין עליהן. לחל המיד ופסח, כבר פירש בהן שכתוב שעשה מיוחדת, ומה"ט לא קאמר נמי לחל קטרת כ' לחל מק"ם של שחרית דמיום כשרה כל היום. י"ל דלא חני רק לחל שלא קבע להן תורה זמן, לחל ק"ם כתיב בקימך דסיינו בשעה שבני חדש קמים. [ולא נקט לאחוי הך דמנחה ד'. דלא לשה תנא למנקט רק הך דכשעכר יומם כשלו או מותן לחן זמן קטוע כלל היום. משא"כ מלן ומולנין ומזן זמן קטע, וגם חח"כ כדלין] [מט) לאחוי לחילת פסחים. ורק מדרבנן לסור מחלות [כדים נכרות] [ולא נקט לאחוי שכילת נדה ויולדת מעשמע דאמרן כפי' מ"ת. משא"כ עכילת נדה ויולדת גם חח"כ כש"ס. ושאלני מהו' משה מאורן ני דומה לח נקט ק"ם. ול"ל משום דקי"ל [ת"ח ל"ה] לחפילו קרת אחר עלות השחר קודם לן החמה יפה. ומה לחת תנא מגילה לחחר עלוה"ש לח יפה [כרמב"ח לרחש"ן]. סיינו מדעיקר מלותו כיום. ומה לחת תני תפלת ערבית. י"ל דמדקתי ל [ת"ח ל"ין] שהיא רשות]:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'

פרק ב מ"א ב'. צריך לקרות כל המגילה סתיך חכתב, משא"כ על מה דלא יצא, ובדיעבד. אם השמיע הסומר באמצע תיבות באינו ענין שלם, אפילו עד חציה וקראם על מה יצא, משא"כ בהשמיט החלתה או סומה אפילו מעומה, או באמצע יותר מחציה, ואפילו כתובות אלא שהן משוששות ואין רשומן ניכר דפסולה. קראה סירוגין דהיינו שפסק כח ושהה ואח"כ חזר למקום שפסק אפילו בשהה כדי לגמור כולה יצא, ואפילו סח בעתים, מיהו נועדין במי שסח, מיהא השומע שסח ובין כך לא שמע לא יצא, אפילו תיבה אחת, אבל בשמע ולא כיון יצא והקורא לספרע, וכן בקרא פסוק אחד ורלג חב' וקרא הג' וחזר וקרא חב' לא יצא וצריך לקרוא מפסוק חב' ואילך כסדר. ובכתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות השכוכים לא יצא י"ח, אלא המכיר אותו הלשון בלבד ובכתובה בכתב עברי וקראה ד"מ ארמית לארם, דהיו ע"ם לא יצא הקורא והשומע, וביודע אשורית אינו יוצא בלע"ז [וי"א שיוצאז ויש לחוחות בקיראים לנשים בלע"ז אפילו בכתובה בלע"ז. ומתנמנם דקרי ליה ועני ולא ידע להדורי סברא אע"י דהשמיע כן לא יצא, בקראה מתנמנם הואיל ולא נדרם יצא. היתה בכתובה כולה לפניו ומעתיק ממנה וקורא. וכותבה וכן במניה או דורשה שקורא פסוק במגילה שלמה ודורשה, בניין לבו לצאת י"ח יצא ואסור להפסיק בדרשה בענינים אחרים. וצריך לכוין הקורא להוציא השומע וכן השומע צריך לכוין לצאת, ובש"ע מסתמא דעתו על כל השומעים אפילו דאחורי בהב"נ. אע"י דאין לחיש באיזהו כתב כתובה ביכל רק לקרות באותו כתב, מכמ"ק צריכה שתהיה כתובה בדיו על הגויל או קלף כספר תורה ובדיו שחור ומתקיים, ובמי עפצים וקנקנתום נמי בשרה מה שאין כן בשאר מיני צבעונים דפסולה, וצריכה שרטוט בתורה ונולמג"א ולבוש די בשיטה ראשונה ולח"צ בכל השורות] ולרמ"א צריכה ג"כ סיבוד לשמה, וכן לענין היקף גויל והסוטרת החתי"ן ותליית החהי"ן וקופי"ן ושלא יהיה חרגל נוגע בגגז וצורת האותיות ושיהיו השיטות שוות ושיכתב מהכתב ולכל דבר דינה כה"ת ובדיעבד אין לפסול משום חסרות ויתרות, ובל פרשיותי' סתומות ובעשאן פתיחות רק בשפת החתק כשר, וצריכה חלק בראשה בדי להקיפה בו ונהגו לחייגה ושאר ענין בכתיבתה ותפירתה עי' בא"ח תרצ"א: מ"ג ד'. דין בן עיר שהלך לכרך ואשבא עיין לעיל ס"א.הקורא מברך לפניה ג' ברכות (מנ"ח סימן) מקרא מגילה, נסים, שהחיינו (גם ביום, דעיקר מציותה ביום ויבין בברכה שהחיינו דיום ג"כ על משלוח מנות ומשורת פורים) ובנשותתק הקורא באמצע המגילה השני צריך להתחיל מראש אבל א"צ לברך דאחר יכול לברך ושני קורא, ולאחר המגילה מברך אפילו ביחיד הרב את ריבנו, ובלילה נם אשר הניא, משא"כ ביום א"א אשר הניא, שכבר אמר פיוטים, ובדיעבד ברכות דלפניה ואחריה אינן מעכבות, ומנהג כל ישראל שהש"ץ נמשא"כ השומע פושט באגרת להראות הנס וכשיגמור חזור וכוכה ומניחה על מקומה ואח"כ מברך [ואם רוצה מברך ואח"כ כוכה ככנה"ג שה"י]. וז' פסוקים דגאולה דהיינו איש יהודי, ומרדכי יצא, ליהודים היתה אורה, כי מרדכי היהודי ונוהנין הציבור לומר בקו"ר ו' חון חוור וקורא אותן, וכשאומר החזן בלילה ההוא נדדה יגביה קולו כי שם עיקר הנס, וכשיאמר אגרת הזאת ינענע המגילה, ויאמר בנשימה אחת מתהלת חמש מאות איש ואת פ"שנדתא וכו' ער עשרת, וצריך שיאמר אחר המגילה ארור המן בדוך מרדכי, ארורה זרש בריוכה אסתר וגם חרבונה זכור לטוב. וקו"ל כר"ם דצריך לקרות כל המגילה, והשומע אינו יוצא אלא בשמע מפי שהוא חייב בקריאתה לאפוקי שומה, וקטן, וחרש [ולב"ח השומע מחרש יצא בדיעבד וב"ם בגמרא]. ול"א אין הנשים מוציאות האנשים, ולמדרש הנעלם רות אפילו לעצמה לא תקרא רק תשמע מהאנשים, ומחנכים הקטנים לקריותה ומנהג טוב להביא קטנים וקטנית לשמוע מגילה, מיהא לא קטנים ביותר דמבלבלים השומעים, וקריאת מגילה לילה ומנה כל הלילה ונאחר עה"ש לא יקרא] וזמן קריאה היום מהנץ החמה כל היום, ובדיעבד מעה"ש יצא:

בשר כל היום לאחוי סידור ומילוק בזיכין וכרבי יוסי. כבר הקשה הגי' ר"א לאנדא בהנהות דהא גם לרבנן דמתחו של מסדר בצד מפחו. של מסלק יכול להיות כל היום ואתא מתני' גם כרבנן. ובאמת הוא תמוה לכאורה מאד. גם הקשו כאן המפרשים הרבה. עיין במ"א דאמאי לא קאמר בהא דכשר כל הלילה לאחוי הוצרת שיציאת מצרים וכן לאחוי תרומת הדשן, וגם ביום לאחוי בין גם הצל"ח ריש ברכות הקשה דאמאי לא קאמר לנאכלין ליום ולילה עי"ש. לבך נראה דלא מרבה זו הכלל אלא דבר דאינו משום ב"כ דאית בי' פלוגתא וקי"ל כתר לאפוקי מאידך ומש"ה שייר לאחוי בזה הכלל משום דאינו משום דאית בי' פלוגתא ואשמיענן בזו חידוש גדול לכך תני לה בלשון זה הכלל. ועתה א"ש הכל דקאמר כר' יוסי משום דמילוק וסידור ביחר משיטא ולית בזה פלוגתא וב"ע מודו בי', אלא ע"כ דחכי מרבנן דסידור בזיכין כשר כל היום אף דמסלק חישנה שחרית ס"מ אי"צ למדר מיד החדשה אלא כשר למדר כל חיום וכן סילוק כשר כל היום אף דלא יסדר אלא ערבית אי': להטחין מלסלק חישנה עד ערבית אלא כשר כל היום ויכול לסלק שחרית, וגם כל הקושיות הגי"ל א"ש. ועריין צ"ע בזה דנראה דלא יסבול זה כב"ק, וצ"ע:

ולטהרת המצורע. מיי' פי"ח מהל' מחוסרי הפרת הל"ב כמ"ש עסין ע"ש ובמ"מ: ן כל הלילה כשר לקצירת העומר. מיי' פ"ז מהל' ממרין ומובחין ה"ו בפ"ב מעין ק"ם: ולהקטר חלבים. מיי' פ"ד מהל' מ"ע ה"ב. שם הקרבנות ה"ו בפ"ב מעין ק"ם. זה הכלל. מיי' שם בפ"ב ה"ב שם:

ענווי נוסחאות

ן כל הלילה כשר. בכ"מ מי וכל הלילה כולה. לקצירת העומר. ב"ף לקצור את העומר ולספירת העומר. ועי' ן. ולהקטר חלבים ואיברים. בכ"ק ולהקטיר.. ; במ"ל להקטיר.. ; בכ"ר.. ואברים ולאכילת פסחים ובוכה ועמ' ד"ס הוא (ד"ם). דבר שמצותו בלילה. במדפ"ם וכ"מ מי.. ודבר שמצותו.. במכ"ר.. ושמצותו.. ; בכ"ת וגלון כי"מ ג' כל דבר.. כל דבר..

תוספת רעק"א

דהשה פסולה בנשים ובתוס' קדושין שם כתבו דמהנשות ואילך מיירי בכהניסותיה"ם שמהעתיק לדברי תוס' ולא הרגיש דהוא סתירה לדבריהם דהכא: ן במשנה [אות כה] ולהקטר הלבים, הא דלא קתני ג"כ להדחת הרשן משום דבשום פעם לא היו רגילים לתרום קודם אשמורת הראשונה תוספת פ"ק דיומא ד' כ' ע"ב.ואינני מבין דבריהם הקדושים. הא בפשיטות ל"ל דקחשיב רק מה דמצותו בלילה דוקא בזה השמיענו דכ"ל הלילה כשר לכך. אבל הרמת הרשן הלא אף לכתחלה מרימים מקרות הגבר דהוא ב ע מ ו ד השחר כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהלכות תמידים ומוספים ואין מצותו דוקא בלילה. שוב ראיתי דהתוספות פ"ב דיומא דף כ"ו ע"ב בד"ה איכא שכתב להדיא דתרומת הדשן דוקא בלילה עיי"ש:

אור נדול

ן במשנה זה הכלל כו' עיין בריש"ב ובתוי"ט. והנה בהא דקאמר בנם דבר שמצותו ביום

פרק ג א בני העיר שמכרו רחובה כו'. ל"ל דלחיידי דתני דיני קריאת המגילה רמה רבינו הקדוש לסדר עמהם קריאת כפר תורה שגם הוא מתקנת נביאים כמ"ש בר"פ דלקמן בס"ד. ולפי שקריאתם בלבד ובבית הכנסת רמה לסדר תחלה קדושת ב"ה ודיניה והתחיל ברחוב שגם בה מתפללין. ומלמעה למעלה קהציב דמעלין בקדש וכו'. ובסדר המשנה שבגמ' מוקדם פרק בתרא לפרקין לאבל בספר תורי"ף מכולהין כמו שהם לפנינו. [וכ"ה בסדר המשנה דירושלמי]: בדמיו אע"פ דרחובה לעון נקיבה. רחוב לשון זכר. ואפשר דה"ת דרחובה קניין במפיק. [ולאבל בסדר המשנה דירושלמי הגרסת בדמיה]: בית הכנסת לוקחין תיבה. כתב הר"ב דוקא דספרים לאבל ב"ה דכרכים ניון דמעלמא לאו להו פי' מרבים בהים להתפלל שמה אע"פ שאין מוחנין כלום בבניו. מ"מ כיון דעל דעת לחזן רבים נעשה המוכר קדושתה ואין יכולין למכרה. כך הסכמת הפוסקים: **חיבה** מקום שמניחין בו ס"ת. שאנו קורין לארון. והוא קדוש יותר מבה"כ. הר"ן: **מטפחות**. מטפחות ס"ת דקיימי טפי. הר"ן: **ספרים**. פי' הר"ב נביאים וכתובים. וכ"כ הר"ן וכתב דמשמע דנביאים וכתובים כי הדדי ניתנו. ואע"ג דמקדים בפסוקי זכרונות כו' כתובים לנביאים משום סדרת דגברי כו' ולאו מעלותא כלל לזה על זה ע"כ. ובבר כתבתי בזה במשנה ו' פ"ל דר"ה: **אבל** אם מכרו תורה לא יקחו כספרים. וכתב בכ"מ בפי"ח מהלכות תפלה דלהרמב"ם ריעת דמתני' דוקא. דכל מידי דאפשר לעלויה מעלין ואין לוקחין בדמיו דבר הבזוי לו. אבל אם עברו ומכרו תורה ניון דמ"ל לעלויה יקחו בדמיו ס"ת אחר. אבל לא יוריזוהו לקנות בו ספרים. ואידי דנקט אם מכרו תורה לא יקחו כספרים בגרוע. נקט הכי בכולהו. ואה"נ דבשון נמי לחבור ובדמשמע ר"ת דמתני' כ"כ בכ"מ. וקשיא לי שאל"כ כתב [הרמב"ם] בני הכפר שרצו למכור ב"ה שלהן. לו לבנות בדמיה בה"כ אחרת. לו לקנות בדמיה תיבה לו ס"ת לריכין להתעות וכו', ע"כ. והרי שהחיר בכויס. וז"ש במכירת ס"ת אחרת שאין שם קדושה למעלה וכו' היינו לפי שכובר דודאי עדיף לקנות קדושה עליונה. אבל בשורת הדין רבאי לקנות בשויס כמו כן ולפי זה אחי אפיר דאע"ג דסיפא דוקא. לא נקנה ריעת בשויס משום דמכ"מ עדיף מפי להעלות מלהשוות. ורמיה לדברי. שהרי העור העתיק הריעת. ואה"כ כתב אבל חיפאת הדוקא מקדושתן לאורידן לא ע"כ. נראה ודאי לאו קפיד אלא להאריך אבל להשוות שרי. וכמ"ש ב"י בשם מהרי"ל ז"ל ואפ"ה העתיק הריעת דנקט בעלויי. אלא דהיינו טעמא לפי דמ"מ יש עדיף להעלות בקודם. הע"פ שעל פי הדין רשאי לקנות כיוצא בהם: **לא** יקחו ספרים. כתב הר"ב דמעלין בקדש כו' משנה ד' ריש פ"ו דשקלים. ושם מפורש: **אם** כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה: **ב אין** מוכרין בית הכנסת

פרק ג א בני העיר.רחובה של עיר.יש בה קדושה מהפללין בה בתעניות וחכמים פליגי על שתי מתניתין ואמרי רחובה של עיר אין בה מכוח קדושה. הואיל ואין מתפללין בה אלא כחקריאי בעלמא והלכה כחכמים: **בית הכנסת לוקחים תיבה**. ודוקא בית הכנסת דכפריס הוא דמעו מוכני לה. אבל ב"ה דכרכים ניון דמעלמא קא אתו לה הויא דרכים ולא מעו מוכני לה: **ספרים**. נביאים וכתובים: **אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים**. דמעלין בקדש ואין מורידין: וכן במותריהן. מכרו ספרים ולקחו ממקח הדמיה תורה. לא יקחו מן המותר דבר שקדושתו פחותה. ולא נאמרו כל הדברים הללו אלא בשלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד לגבי העיר. אבל אם מכרו שבעה טובי העיר.לפילו לקנות בדמי' שכר לשמות מותר. ודוקא בשל כפריס כדלמרינן

פרק ג א בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת[א]. **בית הכנסת לוקחין תיבה**[ב]. **תיבה לוקחין מטפחות**[ג]. **מטפחות לוקחין ספרים**[ד]. **ספרים לוקחים תורה**. **אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים**. **ספרים לא יקחו מטפחות**. **מטפחות לא יקחו תיבה**. **תיבה לא יקחו בית הכנסת**. **בית הכנסת לא יקחו את הרחובה**[ה]. **וכן במותריהן**[ו]. **אין מוכרין את של רבים ליחיד**. **מפני שמורידין אותו מקדושתו**. **דברי רבי יהודה**. **אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה**[ז]: **ב אין מוכרין בית הכנסת**

פ"ג א בני העיר. כ"ה ע"ג: ברחב"ג לוקחין פ"י. פ"ח מסכ' סופרים פ"ב ס"ע ה"ח. אין מוכרין בה"ב: ב בית הכנסת. כ"ה ע"ב: אין מוכרין בה"ב: שם יומא פ"ג ס"ב ה"ב:

שנוי נוסחאות

פ"ג א בני העיר כו'. הפרק הזה בת בכל הנוסחאות ובמכ"ב כו"מ כ' וכ"ל ובמכ"ל קודם הפרק הקודם שימד. ועי' בדמיו בית הכנסת כו', במכ"ל בדמיה. ולעו נכון, כי לחוב לי זכר הוא; נכ"ק ..בית כנסת בית כנסת. לוקחין תיבה. בכ"מ לי לוקחין בדמיו. לוקחין ספרים. כ"ה בכל מקום; במכ"ב יקחו.. וכבר הקן שם בכ"ה. (אבל אם מכרו) תורה. בכ"ל ניתא ומלא אם ליתא בכ"מ לי וכ' וכבי"ב. לא יקחו. בכ"מ לי לא יקחו בהן בכל המכר. (את) של רבים. בב"ע וכבי"ק משל רבים והמלה את ליתא בם בכ"מ לי וכ' וכפי"ל. אותו מקדושתו. בכ"ל אותן מקדושתן. דברי ר' יהודה. במכ"ב ובמכ"ם ובמכ"ל.. ר' מאיר ועי' בגמ': ב בית הכנסת בכ"ק ..בנסת.

תוספת חדשים

פ"ג א וב"ם בם"ע סיעו קנ"ב ס"ב והנה הגירסא במשנה לי אין מוכרין את של רבים ליתיר כו' דברי רבי יהודה. וע"ש דמלאך אפשר לגרום דברי ר"י פה כ"י מיקל במשנה ג' מוכרין בם תור ולנוקח יעשה מה שירלה:

אור גדול

פ"ג א במשנה אין מוכרין בו'. עיין בתוספות הרשים שכתב וצ"ע וכו', הנה לאפ"ש ה"ר ן והרו"ה דמילי מילי קתני ישו"ש יתישב זה:

פ"ב א) דע"ז מעלין בקדושת הדמיס, וכן כולן. מיהו קי"ל דרחוב מין הם שום קדושה, תע"ב שמתפללין בה בתעניות [כפ"ב דתעניות], לקרמי בעלמא הוא [קנ"ד]: ב) ר"ל מרן הקודם [לו בולתן שקורין עליו]. מיהו מרן שבולתן כעין שלנו, י"ח ואין לו רק קדושה ביה"כ [קנ"ד ס"ח]. וכ"כ כל כלי ביה"כ, וספסלין ופרוכת, רק קדושה ביה"כ יש להן [קנ"ג מג"א ס"ו, וקנ"ד ו']. ודוקא ביה"כ של כפריס נמכר. אבל של כרכים, כיון שנבנה לעולך רבים דאתו לפס מעלמא, אסור למכרה כלל. ואפילו של כפריס, אם לא יבנו אחרת תחתיה, אסור למכרה [קנ"ג ס"ו]. ונקרא כפר, כל מקום שאין מתקבלין שם רבים להשתות שם זמן מה, כבירוך [מעשהש בנ"ח] וכדומה [מג"א שם סק"ג]. מיהו האידנא, אפילו של כרכים נמכר בז' טובי העיר במעמד מאני העיר, ודוקא כשבנוי מאליהן [שם סקליו]. וכל אלו טוביה מוכרין בפרסום ובקבל שומקין, הו"ל כאילו עמדו כם [שם ס"ו]. ובשתרו יכנה לבנות אחרת, מותר למוכר מבנים ועלים של הכנה בשמתים אפילו לדבר חול, אבל לא בז' טוביה ובמעמד הלבור [שם סקכ"ו]: ג) [מעטעלכען] של ס"ת:

ד) ר"ל כל שכתוב כל חומש לבדו. וכ"כ ס"ה שים בו פעות [י"ד רפ"ב י"ח, וכ"כ הרמב"ם פ"י מה"ת, ופ"ע שם לגל מילי דיעה רק כחומשין] וכן נביאים וכתובים. אמנם ספרים הנדפסים, י"ל דקדושתן כבכתב [רפ"ו י"ד רפ"ל סק"ח, ורפ"ב סק"י. ומג"א ס"ת ל"ב כ"ז, וקנ"ד י"ד, ורפ"ד, ובל"ד ס"ו ו'. ותשובה מ"ב סל"ם, ותשובה מנחם עזריה ל"נ]. וי"ח דבשעת הדחק מוכר לשם מטתו בחדר שמונחים שם ספרים הנדפסים [חשובה תו"י ק"ו וקפ"ד] ובלחפלר יכנס במטפחת: ה) וכן טוביה במעמד הלבור, הכל שרי [קנ"ג]: ו) בנבו מעות לניך קדושה מ', וקנו וכוחירו, לחור לשנות הנותר לדבר אחר. דלחע"ג דהזמנה לאו מלתא. היינו לעניין שיהיה קדושה במעות עלמן, אבל מלד גדלו, חייב ביהיו לדבר שהקדישן [ט"ז שם ס"ק ל']. עוי"ל דעכ"פ לחשוב לשמותן בלי דעת בני העיר [מג"א סק"ה]. מיהו במכר קדושה לחת ים לוסרין לקנות בדמיה קדושה לחרת הסוה לה לף שהתנו שבשילט יחזרו ויה מחיוך [שם]: ז) דסוה נמי הוכיח מקדושה דבכוב עם הלרת מלך, ולכ"ע דוקא מהקדש להדיוט שייך טולדה, וכ"כ מקדושה לקדושה למרת, כביהב"ש וס"ת, אבל בעין הקדוש:

כדתמרינן: **ב** אלא על תנאי. ולפי' מצל רבים לרבים לחטוף למטר מכירה חלוטה דלרך בזוין הוא כלומר ליטו בעיניהו כלום. ואין הלכה כר"מ: ממכר עולם. ולפילו ליחיד ולפילו לכל תמיטין חון מד' דברים דלאותם ד' דברים לא ימכור: בית המים. לכבסה. ת"ל למי רגלים: ר"י אומר מוכרין אותו לשם חצר וכו'. ואין הלכה כר"י: **ג** ואין מפשילין. גודלים ופותלים. וה"ה לכל שאר מלאכות. תלמ' מהמצלת חבלים צריך מקום רחב ידים. ובהכל"ג בית גדול הוא ולילי לכך והוי תורמית: קפנדריא. לקלר הלובו דרך בית הכנסת. ולכון קפנדריא דמקיפנא דרי לעול בהא. כלומר בעוד שאני צריך להקיף בחוט בחים לקלר מהלכי ואינה דרך כאן: מפני ענמת נפש. שיזכרו ימי בניו ויתנו לב לבמותו שם יובלו לו יבקבו עליו רחמים שיחזר. לפיכך אין מכור אלא ללקט עצמים ולהחליל לבהמה או להבדם [לגמרי] אבל ל"ק ולהכיחם במקומם מותר. דתיכא ענמת נפש: **ד** קורין פרשת שקלים. כי תשא להודיע שיעורו שקליהם בחדר כדי שיקריבו בת' בניסן מתרומה חדשה: מקדימין לשעבר. קורין פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח. ואפילו אל ר"ח אחר בע"ש מקדימין לשבת שעברה: ומפסיקין בשבת הבאה. מלומר פ' ג' כדי שתקרא פ' זכור בשבת הסמוכה לפורים לסמוך מחיית עמלק למחיית המן

אלא על תנאי. שאם ירצו יחזירוהו(ת). דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוכרים אותו ממכר עולם. חוץ מארבעה דברים למרחץ. ולבורסקי. ולטבילה. ולבית המים(ס). רבי יהודה אומר מוכרין אותו לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה: **ג** ועוד אמר רבי יהודה בית הכנסת שחרבו אין מספידין בתוכו(ע). ואין מפשילין(פ) בתוכו חבלים(צ). ואין פורשין לתוכו מצודות(ק). ואין שוטחין על גגו פירות. ואין עושין אותו קפנדריא(ר) שנאמר (ויקרא כ"ו) והשימותי את מקדשיכם. קדושתן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלושו(ש). מפני ענמת נפש(ת): **ד** ראש חדש אדר(א) שחל להיות בשבת. קורין(ב) בפרשת שקלים(ג). הל להיות בחוך השבת(ד). מקדימין לשעבר(ה). ומפסיקין לשבת אחרת(ו). בשניה(ז) זכור(ח).

ב שאם ירצו יחזירוהו. ובגמרא דייקינן לוקח מיבי דייר בה שהרי אם רצו להחזיר. כמלא לוקח משתמש בו ביעתיים בשכר מעותיו והוי רבית. [כדתנן במשנה ג' פ"ה דשבת מניעה] ומשנינן ר"מ ס"ל לר אחד ברבית מותר. לו עמי דמיירי שמתנין להחזיר שכירת ב"ה וס"ל רבית על מנת להחזיר מותר: **מוברין.** חוחה לשם חצר. עיין לקמן: **ג** ועוד אמר ר"י כו'. קשה מלי ועוד דהא לעיל מיקל בפי מחכמים. והכא הוא מחמיר ות"ל מלי ועוד [*כדלעיל במסכת עירובין פ"ב מכנה ה']. יש לומר דקלי להא דאר"י בריסת מוכרין לותה לשם חצר ודוקא לשם חצר קאמר אבל בתים לויה יורדת מקדושתה והיינו ועוד אר"י. תוספת: אין מספידין בתוכו. בבריית הספד של יחיד אבל מספידין הספד של רבים. ופירש"י ה"ח שמת שלריכין להתאסף ולהספידו ובית הכנסת ליתי לכך. לפי שהוא בית גדול: **קדושתן** אף כשהן שוממין. נראה לי דדייק °מדלא כתיב ואת מקדשיכם תשומם: **ד ראש** חדש אדר הוא כו'. לפי דמוכילתין במגילה הנקריאת בחדר. התחיל ג"כ בדיני קריאת המורה בקריאה דתליא בר"ח אדר וטעמייהו דקריאות. במשנה בסוף הפרק: **בפרשת** שקלים. פירש הר"ב כי תשא. מפרש בגמרא מבוס דג' פעמים כתיב תרומה בהאי פרשה. אחד לאדנים ואחד לבדק הבית. ואחד למזבח החוץ דכתיב ב"ה לכפר על נפשותיכם. ומ"ש הר"ב כדי שיקריבו באחד בניסן כו' מפורש בריש שקלים: **בשניה** זכור. קשי בין לאחר ר"ח אדר להיות בשבת ובין לאחר להיות בתוך השבת. ומיהו הלי כגוונא והלי כגוונא. לכשאל להיות בשבת הלי שניה שניה ממש ואם אל להיות בתוך השבת הלי שניה היינו שנייה להפסקה מהשבת הבאה

יכין — תפארת ישראל — יכין

מקדושה בעלמה, לא דמיכא דעדיף מנה ליכא טורחא: ת) ואפילו מ"ל דבים לבל רבים נריך תנאי, דמכירה בלי תנאי דרך בזיון הוא. לבל מ"ל ע"כ בשיחזירה לוקח, שרי דר בה לוקח בריבית. י"ל שיהיה התנאי שבשיחזירה יהיב ג"כ דמי השכירות בשביל שדר שם: ט) למי רגלים ובית הבסא. והכי קיי"ל. מיהו בממכר בז' טוביה ובלבור, נם זה שרי [קנ"ג ס"ע]: י) לע"נ שחרב: יא) ובשהספד לא' מגדולי העיר או קרוביו, אפילו ביטובו מיתר [קנ"ח ס"ד]: יב) מותחין וגודלין: יג) וה"ה שאר תשמיש חול לחסול שם, רק טורחא דמלחה נקט מדנריך להפשלת חבלים לחנה ידים, מפשילין בציה"כ: יד) דמדלין העופות שם מוצחין, יקנו שם: טו) [דוכבגמ] בלבון יון: טז) למכלן ולהחכילן לבהמה: יז) ל"ל דמהם"ם נרחה דחדא קאמר, וה"ק, לא יחלוש מפני ענמת נפשו, דחו חולש ומסירן ממקומן, דעי"ז לא יהיה ענמת נפש כל כך, אלא חולש ומניחן במקומן, דאז יהיה ניכר מפני הענמת נפש בהאחה. דחילו כשלא יחלשם, יחבטו שמיט העשבים עד שבבהמה הלטרך לחן, אבל כשחולשין ומניחן במקומן, יזכרו עי"ז כי המקום קדוש ויעשבים מחורים ויהעוררו לבנותה. מיהו בבלאחה בחקים אחר ת"ל לחלוש רק עושין נדר כביב המקום, כדי שיסלר בנקיות [קנ"ח ס"ג]: יח) המעוך לניסן: יט) למפטיר: כ) נכי תבא. מחוש דבת' בחדר מחמיעין על השקלים [כדיש שקלים]: כא) ר"ל תוך שלר ימי השבוע: כב) ר"ל אי קורין כן בשבת שלפני ר"ח: כג) ר"ל מפסיקין מלהפטיר בד' פרשיות, בשבת שלחר ר"ח: כד) ר"ל שייה להפפקה אי שייה לפרשת שקלים עלמה, כשחל ר"ח אחר בשבת: כה) ר"ל בשבת שקודם פורים, קורין למפטיר זכור אח אשר עשה לך עמלק.

תוספות חדשים

ב במשנה וחכ"א מוכרין ט' בס"ע סימן הכ"ל סעיף ע' ומס מכרו ז' טובי העיר כו' הכל שרי (שם): **ג** במשנה קדושתן אף כשהן שוממין. בס"ע סימן קכ"ג סעי' י': **ד** בש"ע סימן תרפ"ה:

תוספות רעק"א

פרק ג ג [אות כו] בת"ס ד"ה קדושתן מדלא כתיב. ומהרי"ט בחשר ח"א סי' קכ"ג כתב דהבי דייקי' דודאי אי היה כתיב והחרבתי את מקדשיכם היה אפשר לפרש מקדשיכם שהיה בבר בשעת החורבן אבל לשון שממה אינו נופל אלא על שעת חורבתה מבבר שנים רבות ואינה נבנית כדכתיב על הר ציון ששמם, ואילו נחרב וחזר ונבנה תיכף אף שהיה נופל עליו לשון חורבן לא היה נופל עליו לשון שממה, והבא דכתיב והשמותי את מקדשיכם אלמא קדושתן אף כשהן שוממים אף אחר שנחרבו עי"ש וכ"כ המהרי"ט בדרשותיו ס' וישב דרוש א' ועי"ש מ"ש עוד בזה וע' בס"ש המ"ל ס"א מהלכות קרבן פסח הלכה ח' ובתשו' מוצל מאש סי' מ"נ:

(יחעיה י"ט י') ועי' בערוך השלם ע' אנמא. ד ר"ח אדר. נד"נ ובכי"ק ..של אדר. **בפרשת**. בכי"ל פרשת וכ"כ בנע"נ וכמו פנוון הלשון לחלן בכל הפרק בכמה זכור נג' פרה חדומה וכו' (והכוונה פרשת זכור פרשת פ"ח) ולא בזכור, בפרה אדומה כמו שהוא בסוף משנה כ' בקרבנות החנ, לולא במשנה מקומות בת נב': נפסח כמי שלי מג בפרשת טוערות, בקרבנות החנ. במשנה בנשיאים, במעמדות במעשה בראשית אבל בכל הלה בת' לחלוטת על מת מהן המייבה רק לאותו יום משל"ב כל היי, **לשבת** אחרת. נד"נ ובכי"ק ..האחרת; בכי"מ מ' וב' ובכי"ל ..חבאה וכ"ה בנע"נ.

דברי ר"מ. שי' יוסי' מכילפ"נ פ"ב ה"ב: וחכ"א כו' תיץ מא"ר. עיי' פי"ח מהל' הפלה ה"י סמ"ג עשין י"ט מוסיפ"ת מו"ק פ"ג ועוד אחרי. כ"ה ע"פ: קדושתן. עיי' פי"ח מהל' הפלה מ"ב ס"ב סמ"ג עשין י"ט מוסיפ"ת מו"ק פ"ג: ד' ר"ח אדר. עיי' שם פי"ב כ"ה בפי' המ"ש ומוסיפ"ת שם פ"ג: חיל בתוך השבת. עיי' שם בכי"מ ס"ב ובעיניה זכור. עיי' שם פ"ב סה"ב ס"ב:

שנויי נוסחאות

שאם ירצו יחזירוהו. במשנה"ש ובכי"ק ובכי"מ כ'ובכי"ל ובמשנ"ל אומתי שירצו. וב"ה בכי"מ מ'ובכי"ל (ובכמ יחזרו). **ממבר עולם**. בכי"מ מ' ממבר לעולם. **למרחץ** ולבורסקי ולטבילה. בכי"ל הסדר לבורסקי ולטבילה; בד"א ובמשנ"ב ..לטבילה וכ"ה לטבילה; גם בכי"ק (יסם לבורסקי); בכי"ל לבית הטבילה וכ"ה בכי"ף וכמ"ם. (אותו) במשנ"ב אותה; בכי"מ מ' ליתא. **מה** שירצה יעשה. בכי"מ מ' וכי בל מה שירצה יעשה בו; בכי"ל בל מה שירצה בו יעשה. **ג בית** הכנסת. בכי"ק ..בנסת מהפידין בתוכו במשנ"ב לתוכו בכון וכ"ה במשנ"ב דפו"י. ואין מפשילין בתוכו ובכי"ק אין..; בכי"מ מ' ..להוכו. להוכו. **סצרות**. במשנ"ם ובכי"ק ובכי"מ מ' וב' ובכי"ל ובכי"ל בתוכו.. ואין שוטחין. בכי"ק אין.. (שנאמר) **והשימותי את מקדשיכם** בכי"מ מ' משום ושיתא ונ"ל משום שנ' ולכון יפה היא דנבי בי כ"מ מעמכת בעלמת הוא (ר"ס וצו' ניטין כ"ו ע"ב ובטו"ח; במשנ"ב.. **והשמותי**.. וכ"ה בכון וכ"ה במשנ"ב (וגם מקדשכם ולינו בכון); בכי"ק **והשמתי את מקדשכם**. **קדושתן** אף בשהן שוממין. במשנ"ם בקדושתן הם שומרין אף.. וכ"ה בכי"מ; בכי"מ מ' בקדושתן יהו אף.. וכ"ה בכי"ף; בכי"ק ..אף בשיהוא..; בכי"ל קדושתן עליהם אף..; בכי"מ מ' אף בשהן שוממין עדין את מקדשי בהם. **לא יתלוש**. בכי"מ מ' ובכי"ל **לא יתלושו**. **כפני ענמת נפש**. בכי"ק.. ענמת; בכי"מ מ' ..אנמת.. ובמי המתוקנים ס"ל כמ"ל בכי"ק, ענמת נפשי (מוב לי כה), תנמי נפשי

הבאה לאחר ההפסקה קורין בה זכור. הר"ן: **בשלישית פרה** אדומה. כתב הר"ב וכשחל ר"ח ניסן להיות בשבת שלישית שבת הסמוכה לר"ח ניסן וכו' דכל היכא דר"ח ניסן בשבת ליכא שלשה שבתות מפורים לר"ח ניסן עם חומו שבת שחל בו ר"ח ניסן שקורין בו פרשת החדש והוי שלישית ורביעית להפסקה היה. ולאחל להיות בתוך השבת קאי. ומשני בשבת ליתיה בכלל אל להיות בתוך השבת דכתוב השבת מצמצ אומרו שבת שיש חול לפניו ולאחריו. משנ"ב בשמי בשבת. וכשר"ח ניסן בשבת היה ר"ח אדר בשבי בשבת. וכן כשחל ר"ח אדר בשבת יהיה פורים בשבת ["וכדתנן בפ"ק מגמה ג' וכש פירשתיו] ולוכא נמי ג' שבתות בין פוריס לר"ח ניסן והוי נמי שלישית הסמוכה לר"ח ניסן ואע"ג דשבת בין פוריס לר"ח ניסן הוי בכלל. [ויכן כשחל ר"ח אדר בשבת ויהיה פורים בע"ש שאי יהיה ג"כ ג' שבתות בין פוריס לר"ח ניסן ויהיה נמי שלישית הסמוכה לר"ח ניסן] וזה שלא פירש בו הר"ב מבוש דכשחל ר"ח אדר בשבת אע"פ שאין קורין לותה בשבת הסמוכה לפוריס על פרוש. קורין לותה מיהת בשבת הסמוכה לפוריס של מוקפים שלותה שבת של הפסקה שהוא ט"ו באדר הרי הוא פוריס למוקפים וקורין פרה בשבת שלאחריה ונעמת דכדי לסמוך כו' מפורש בירושלמי שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני בניסן נשרפה הפרה מפני שלא היו יכולין לשרוף את הפרה עד שהוקם המשכן ונמלאת פרה מלוארת לר"ח ניסן. ולא שהקדימוה מפני שהיה טהרתן של ישראל וכיון שכן אין ראוי להפסיק בין פרה להחדש כדי שלא תקדוש כל כך מאחר שהיתה ראויה להיות מלוארת. הר"ן: **לכבדרן** פי' הר"ב לסדר ההפטורות. כתוב בספר תשבי ברם פטר שמלא כתוב שלמטיוסם הרשע מלך יון גזר על ישראל שלא יקראו בתורה ברבים. מה עשו ישראל לקחו פרשה ז' מנביאים שענינה דומה לענין מ"ש בפרשה של שבת הזית. וטתה לקח שבטלה הגזירה המנהג הזה ליתו בטל. ובקריאה הפטרה מלשון שני שפירש הר"ב בוחן מפטירין כו' במ"א פרק בתרא דפסחים: **לבל מפסיקין**. פירש הר"ב שאין מפטירין ובו'. [ענין לקמן בד"ה ובי"ב וכו'. שכן דעת התוספת. דלרש"י ור"ן לכל מפסיקין מלקרות בענין היום ויקורין בענין מועד מעין המלוארע כו' ומ"ש הר"ב] אלא מעין המלוארע. בר"ח שחל בשבת מפטיר והיה מדי חדש בחדשו. ואם יחול ביום ראשון מאר חדש. ומנוחה בשבת שבו מפטירין בנחמו דזכריה. ואם הס שני שבתות בשניה בנחמו שלמה. וכתב הר"ן אע"ג דנחמו דשלמה קדימו אפ"ה עדיפי לן נחמו דזכריה משום דנבואת עתיד ניהו ע"כ. ופוריס [בעון בכרכים] פקדתי את אשר עשה עמלק. בבריימתא בגמ' דף ל"ח. ותו בגמרא דף ל' דשבתעניות ומעמדות דשבת ליכא הוי מפסיקין לענין הפרשה. וע"ע להרמב"ם שפירש וכן לתעניות ולמעמדות מפטירין מעין תעניות ומעמדות לא מעין סדר לוחה שבת. וכתב הר"ן והאי מפסיקין דסיפא דומיא דמפסיקין דריסא הוא שכל אחד ענינו שמפסיקים מאותו סדר שבבר התחילו לקרות אע"ג דשמפסיקין דריסא חוזרין לסדר כל השנה כולה דמכל מקום מפסיקין הן מסדר פרשיות שהתחילו לקרות: **בחנוכה** ובפוריס. אע"ג דמעשה דפוריס קודם מעשה להמנורה הוא ופוריס מדברי קבלה. וחנוכה דברי חכמים. אפ"ה לקדים להחנוכה משום דקדיש בסדר החדשים. ועוד דקריאת ימי חנוכה שמנה הן: **בתעניות**. ופרכינן בגמרא דכיון דליכא קריאה במנחה בתעניות למה יפסיקו בשחרית יקראו בסדר היום בשחרית ומענין התעניות במנחה. ומשנינן דבתעניות לא קריון בשחרית כלל אלא מעיני במילי דמתא ומהקהילה. ומ"ה לא לחפשר למיקרי בהורה עד המנחה. והקדים תעניות למעמדות אע"ג דמעמדות תדירי. מכל מקום ליעם אלא בלאבי מעמד בלבד מה שאין כן בתעניות שים בהם הציוס בכל הלבור: **וביום** הכפורים. פירשו התוס' דמיירי במנחת יוה"כ שחל להיות בשבת. ואהא קאמר במפסיקין מן הסדר שחל בהותו שבת וקורין בפרשת עריות וכן בכל הני שאין קורין אלא ג' כגון העניות ומעמדות וחנוכה ופוריס. ולפי מ"ש רש"י בפרק ב' דשבת דף כ"ד [ד"ה המפטיר] דלרגילין היו להפטיר במנחה בשבת.אלא בימי פרסיס גזרו שלא לעשות וכיון שנשתנקו נשתלקו. ע"כ. יש לפרש דקאי מפסיקין להפטרה כאיוך. אלא דממשנה ב' [ע"ל ג'] ופרק לקמן מוכח דמשמיעינו בשיש אחר הגזרה. ומ"מ ליכא למימר דמייתי ביוה"כ שחרית שקורין בפ' אחרי מות. דא"כ אמאי נקט יוה"כ אפילו שאר מועדות נמי. ע"ל. ומ"ם תני ליה בבוקי.ואפשי לא ניחא אמאי לא תני שאר מועדות. ובכללן שחרית דיו"כ. לכך נראה בפרש"י והר"ן שכתבו לכל מפסיקין אף המועדות בכלל. ["וכתב הר"ן דמתני' הכי קאמר לכל המועדות מפסיקין שמניחין פרשת היום וקורין בשל יו"ט. וכן לר"ח ולחנוכה כו' ומיהו לך הפסקה לאו בשאר נוגע הוא דבין"ט מפסיקין בפרשת וכו'. ואילו בר"ח וחנוכה מפסיקין בהפטרות וכו' ע"כ]. אלא שמ"ש הר"ן דיוה"כ דקאמר אגב גררא דתעניה נקטיה. אע"ג דבכלל רישא דמתני' הוא. דקתני לכל מפסיקין דהיינו לכל יו"ט כמו שכתבתי. ע"כ. נראה בעיני דאין לגרוס כן אלא כמו שכתבו התוספת דמשום מנחה דיוה"כ נקט ליה. ול"ל עוד לומר דיוה"כ

בשלישית פרה. מי"ל שם פוע"ם שם פשי' ג': ברביעית החדש. מי"ל שם פוע"ם שם פעי' ל': ברי"ח. ירושלמי גלוסת פ"ד כ"ח מפנים פ"ד כ"ח:

שנויי נוסחאות

לכבדרן. כ"ק לסדרן. **בראשי חדשים** כו'. במעמדו"ם וכב"ק וכב"מ כ"י וג' וכ"מ וכ"ל לראשי חדשים וכן בכל המצה בלמודי"ן במכ"י שם הפטרות בלמדי"ן והכאן בלשונינו. במכ"ב בלשונינו וכגמ' לי ע"ב בלמדי"ן:

ראשון לציון

פ"ג ד בתי"ש ד"ה **וביום** הכפורים כו' דקיק דלקמן מוכח דמשמיעינו בשיית אחר הגזירה. לכאורה אינה למיקס על זה שם הסכנה בשניה אחר הגזירה והבטל ההפטרה בשנתה ככר קודם תדיעת המצה אם כן מאי שנא ע"ש אחל ליות בשבת המפטיר בשניה בשבת כו' ע"ם והלא ככר נתבטל לפילו מקודם המצה כ"ם נימי כ"ג וכאמה דוכתי פרוך הש"ם כך מהי קס"ל מהני' היא עתבו"ם שלא יל: כ"ג לא לדיוק מה שהיו כתוב ונתבטל. כרש קושט' קלי כפי שכתבו הוספות בשבת שם ד"ה שלשלת כו' וקשה לי' דהכן בפ"ג דמגילה בשני כו' ואין מפטירין בשניה וכי' ר"ת בשניה דוקא היינו בתוכים שהיו מפטירין בכתוכים בשבת בשנתה ט' וכל הוס' שוב במגילה כ"ה ע"ש ד"ה ואין מפטירין בשניה. עיין יסל"מ: [א"ה בכי' יסל"מ המעתיק בידינו לא מלאנו יתר ביאור על הנקפם כלן רק בשיש שם בזה"ל לכל דברי מד"ז הי"ט ג"ל מנוה לתקפס].

לקושים

ד תי"ם ד"ה **בשלישית** וכו' כשחל ר"ח אדר בש' בשבת וכו' לעיל דרך נמי כו' שלא לעיל דלקמן דכתב הר"ן ושם כשחל ר"ח אדר בשבת וכו' ל' פוריס דכרכין בשבת וקדימין וקורין כ"ד בש"ם דכון ג' שבתות בין פוריס לר"ח ניסן דהיינו ט"ו כ"ג וכ"ט. ס"ג כשחל ר"ח אדר בש' בשבת ואמרי' לעיל בפ"ק דאף גם הציירות מקדימין וקורין ליום הכיפרים ממלא שבת בין פוריס (דהיינו זמן קריאת המגילה) לר"ח ניסן והם י"ד כ"ה וכ"ח הרי דשכל אלו הכניים לא הוי קריאת פ' פרה אדומה תכף בשבת שלאחר פוריס אלא בשבת שלאחריו שהוא יוהב

חם כדי להזכיר ענין עמלק קודם למעשה המן שהיה ג"כ עמלקי: כו) ר"ל בשבת שלאחר פוריס קורין פרשת פרה. וזה כדי להזכיר לישראל להטהר לעשות הפסח בזמנו. וי"ת דזכור ופרה דחורייתא [תרע"ה]: כו) מדהוה סמוך לניסן. כדי להזהיר על הפסח: כח) ר"ל חוזרין לקרות למפטיר כסדר הפרשיות המורגל: כט) ר"ל כל המועדות כשחלין בשבת מפסיקין בסדר הקבוע בהפטורת, וקורין מעניינו של יום. ובחלין תוך השבוע בג' וה', מפסיקין בסדר קריאת הפרשיות: ל) כשחל בשבת לבני כרכין: לא) כשחלין תוך השבוע בג' וה', מפסיקין מלקרות פרשת השבוע וקורין מעניינו של יום: לב) כשחל בשבת מפסיקין מלקרות פרשת השבוע והפטורה אלא

ממורע: **ה** בפרשת מועדות שבתורת כהנים. סור לו כסב לו עז. וביומא קמא מייתי. והחידוש נהוג עלמא שקורין ביום ראשון משבו וקחו לכם ומפטירין בפסח גלגל. בשני סור לו כסב ומפטירין בפסח יהשיבו. בשלישי קדם לי כל נכור. ברביעי לם כסף תלוה. בחמישי פסל לך. בשבי ויעבו בני ישראל לת הפסח במועדו. בשבישי שרת היס ומפטירין וידבר דוד. בת' שהוא יו"ט לחמון של גליות קורין כל הכבור ומפטירין עוד היום בעוד לעמוד. בעשרת ביו"ט ראשון בחודש השלישי ומפטירין במרכבה של יחזקאל. ביו"ט שני של גליות קורין כל הכבור ומפטירין בחבקוק. ברלשם השנה וה' פקד לת שרה דבר"ם נפקדה שרה.

ה בפסחלג) קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים לי). בעצרת שבעה שבועות לה). בראש השנה. בחדש השביעי באחד לחדש לו). ביום הכפורים אחרי מות לז). ביום טוב הראשון של חג. קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים לח). ובשאר כל ימות החג. בקרבנות החג לט):

ומפטירין בחמה גמם היא נפקדה כר"ה. בי"ט שני בעקידה ומפטירין הבן יקיר לי לפרים. ביוה"כ שחרית קורין בחודי מות ומפטירין כה לחר רם ונכלה. במנחה קורין בעריות ומפטירין ביוהה. בשני ימים טובים של חג קורין סור לו כסב לו עז ומפטירין בי"ט ראשון הנה יום בת לה'. וביו"ט שני ויקהלו לל המלך. ושלר כל ימות החג קורין בקרבנות החג. כיצד יום ג' שהוא יום רחמון של חוה"מ כהן קורא ושיום הבני לוי קורא ושיום הבלישי ישרלל קורא ושיום הרביעי. והד' חוזר וקורא ושיום הבני ושיום הבלישי. ישרלל קורא כהן קורא ושיום הבלישי לוי קורא ושיום הרביעי. ישרלל קורא ושיום החמישי. והד' חוזר וקורא ושיום הבלישי ושיום הרביעי. וכן כולם. ביו"ט לחרון של חג כל הכבור ומפטירין ויהי בכלות שלמה. ולמחר קורין ושחם הברכה ומפטירין ויהי לחרי מות משה. ובשבת שחל להיות בחולו של מועד. בין בשבת. בין בשבוע. קורלין ליהה לחמר לחי ומפטירין בשבת העלמות היבמות. ושבשבוע ביום בת גוג. שמסורת בידינו דלחריה המתים עתידה להיות בשבת.

ומלחמות

ל"ח. ומ"ש ומפטירין במרכבה של יחזקאל. על שם שגלה בשני בריבי רבבות חלפי שלחן. ומ"ש ביום שני כל הכבור לע"ג דלעלרת ים לו תשלומין כל שבעה כמו שלחב הר"ב בחגיגה. מ"מ קורין בשני. לפי שלח"כ ימי החול הן. ולין העם מתלספים לקרות בלבור. ומהלי טעמל ממי במשלמין דתנן קורין שבעה שבועות שהוא בכל הכבור היינו טעמל לפי שהמשנה נכנית בח"י ולין בו חלה יום ל'. והר"ן פי' דלהבי קורין שבעה שבועות לפי שהוא במשנה תורה. וכבר קרלו בתורת כהנים בשבת [דבת"י שלין יום ממיני בשבת לת קרלו כל הכבור] ולפיכך בכוכות חוזרין לתורת כהנים כיון שבעלרת כבר קרלו במשנה תורה. ומ"ש ומפטירין בחבקוק שהוא מדבר במתן תורה ללוה מתיחס כהנים כיון שבעלרת כבר קרלו במשנה תורה. רש"י. ומה שכתב ביו"ט שני כעקידה כדי שיזכור לנו עקידת יחק היום במשפט. רש"י. ומ"ש מפטירין הבן יקיר לי. משום זכר לחורבן ריחם תרחמנו רש"י. וחובת היום להזכיר זכרונות.

הר"ן

ז) כ"ם כתוי"ט ד"ם וד"ק ויש שתקנו בוסיפין בשם . ב) ברש"י ליטו.

ה בשבת קורין . ו' פ"ק מיי' שם ה"ח סמ"ג ע"ת מ"ז פ"ג פמ"ו מ' :

שנויי נוסחאות

ה מועדות (של) תורת כהנים . נכי"ק המועדות שבתורת. וכי"ם המועדות גם נכי"מ כ' וכי"ם שבתורת גם במנחמ"ם ונכי"מ מ' ונכי"ל ונמם"י"ל ונמ"י ונכי"ב בעצרת. נד"ב ונכי"ק ובמצרת וכן בסמוך ובר"ה . (באחד לחדש). נכי"מ מ' וכ' ונב בני"ב ניהת. ביום הכפורים נד"ב ויבום . ביו"ט (הראשון) . נד"ב ויבו"ם.. ; נכי"מ ב' ניהת ועי' ד"ם . ובשאר כל ימות החג . נד"ב. החג קורין וכי"ם נכי"ק ונכי"מ מ' וכ' ונכי"ל ונמנכי"ר (ונכם ו ש א ר .) :

לקוטים

יוחב סמוך לר"ח ניסן דכייט נכ"ם בלבד לו בכ"ב והלי דקלמר הסמוכה לר"ח ניסן לאו סמוך ממש קלמר דהא בע"ב בהדוויו"ט יש בין שבת לחב דפרה לר"ח ניסן שבת לחב לאו שם משלל הוא לשמר לאחוקי דלינו סמוך ממש לחב הפרים והשתא קשיא ליה למה לא מנה הר"ב את חלו כמו שמנה בשלל ר"ה חדר בע"ם וניחא ליה בהילוכו של הר"ן לקושיא דילים דמ"מ מיקרי סמוך לפורים כיון שהוא בשבת הסמוך ליומן פורים של מוקפין לע"ג דלא הוי סמוך לקריאת המגילה בע"ב דהא מן נמי כשלל בשבת מקדימין ליי"ד כדלעיל. מ"מ מיקרי סמוך לעצומו של יום ובהכי נמי ממילא מתולמת בכני פרס גם קו' המי"ם דהא לע"ג דמקדימין ליום הכיפורים כיון שעצמו של יום י"ד הוי בשבת אם כן שבת שלאחריו שהוא כ"ם מיקרי סמוך וכו קורין פרס והו דעכ"ם הוא סמוך לפורים של מוקפין דהוה כמו בני בשבת אלא היה כוותם רבנת המי"ם ונכתם גם הנם כל תעיהות הכ"ד מם כי דברי המי"ם ו"ל בכורים ונכוחים . (ע"ל) :

ה בפשנה בפרשת מועדות עמ"ם סמ"ג והביח ג"כ משמיה דמרן בכ"מ דגם פ' המוסף היו קורין בשבת שני ולהיה מסהיה ער"י. נפחת ר"ח חדר שחל להיות בשבת מוקימין כ' הוכוח וכו' ודחיות הכ"ד לימם כלום דמ"ם דשלחי מחם שלח קלמר ברחמון מעיינת דיוחת דר"ח מפלי"ב גבי י"ם ומפ"ע נמי אין להביח רלים מד' פרשיות דלעיל מלינת דר' ירמיה דקי"ל כוותיה משום דסהם ומי לח קלמר ברחמון מעיינת דיוחת כבר חקן הרמ"ם

דמים

יכין תפארת ישראל יכין

שלה וקורין מעניינו של יום. לף שחומה לשאר שבת בעניין מלאכה. ומכ"ם בשאר יו"ם : לג) בת' בפסח : לד) וקיי"ל לקרות בימי פסח, *משך *תורה, *קדם *בספפת, *פסל *במדבר, *שלח *בוכרה. והוה סי'. דהייט ביום ט' דפסח קורין *משה וקחו לכם.בב' *סור לו כסב לו עז כי יולד. בג' *קדם לי כל נכור. בד' מם *כסף תלוה. בה' *פסל לך. בו' וידבר ה' אל משה *במדבר וגו' ויעשו בני ישראל לת הפסח.בז' ויהי *בשלח.בח' *כל הבכור. ושעם קריאה כזו, הוא, משום דברחמון, הוא יום תכילת הפסח ולא הותירו ממנו לעוקר, לכן רלוי לקרות פרשתו בתורה. וביום ב' שהוא זמן ספירת העומר, קורין פרשת סור לו כסב, דכתיב בה וספרתם לכם. וביומי ג' ד' ה' ו' קורין מעניינו פסח, כפי סדר כתיבתן בתורה. וב' שעברו בו ביום, קורין ויהי בשלח. ובת' קורין ככל לחרון של יו"ט כל הבכור, מדכתיב בה ולא ירחה לת בני ה' ריקם, דמז רלוי להזכיר להעם להביח עולות רלייה ושלמי חגיגה, דחמ"כ מי מפשר להביחן. והחידוש נמי עושין זכר למקדש. מיהו כשחל יום ג' דפסח בשבת, מקדימין לקרות פסל ביום ג', מדנזכר בו שבת רק מחחילין מן רחה חחה חומר לי, שלח לעמם בפסוקים בקריחת שבת. ובימי ד' ה' ו' קורין, קדם, בספפת,

הכ"ן. ומ"ש ביום"כ בחמרי מוס שמדבר בעבודת היום. הכ"ן. ומ"ש ומפטיר כי כה לחמר כס וכמה שמדבר במדת התשובה הלח זה לוס לבמרהו רס"י. וכתיב ביה ולקדוש ה' מכובד ודרשינן להודיע שעל עסק התורה בלה פורענות לעולם. ויחזרו בתשובה ויגללו מנרחם: בסדרן. בסדר פרשת היום: ואין עולין להם מן החשבון. כשניגיע יום שבת. יחזרו ויקרלו מה שקרלו בשני וחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן. ואין עולין להם מן שלחמר

ומלחמות גוג ומגוג בסכות: ן במעמדות במעשה בראשית. שבשניל הקרבנות נחקיימו שמים וחרן. וסלר קריחתן מפורש במסכת תענית בפרק לחרון: ברכות וקללות. לס בחקופי יוסף בשעת מלחמה בהה פורענות לעולם. ויחזרו בתשובה ויגללו מנרחם: בסדרן. בסדר פרשת היום: ואין עולין להם מן החשבון. כשניגיע יום שבת. יחזרו ויקרלו מה שקרלו בשני וחמישי ובשבת במנחה שלחמר

ן בחנוכה בנשיאים[סה]. בפורים ויבא עמלק. בראש חדשים. ובראשי חדשיכם. במעמדות. במעשה בראשית[סו]. בתעניות. ברכות וקללות[סז]. אין מפסיקין בקללות[סח]. אלא אחד קורא את כולן. בשני וכחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן[סט]. ואין עולין להם מן

ן ויבא עמלק בכ"מ ג' וכ"ל בויבא. ותינו נמון ועי' לעיל מ"ד. במעמדות. בל"א וכ"ק ובמעמדות. בתעניות. בכ"ק ובתעניות. ברכות וקללות. בל"ף קללות וברכות. אין מפסיקין. כמל"ף וכ"ל מ' וכ"ל ואין. ואין עולין להם. כמל"ם וכ"ק וכל הכ' וכמל"ר ואינו שולה.

תוספת רעק"א

ן [אות כז] בחי"ם ד ה אין מפסיקין וכו' י"ל דס"ם בתענית משכחת כו', כתב חלח"ם שמצא בירושלמי רבי סימון בשם ריב"ל אין לך פשון ברכה לפניו ולאחריו אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבת"כ ושבפש"ת ע"כ, וא"כ א"צ ל כ"ל הדחוקים ומשנתינו שולה יפה בלי גמגום ע"ש:

לקוטים

דמים ז במ"ם דמ"מ גבי ר"ע נמי מה בכך שקרלו בעניינים הללו לח קרו בשופטין שהוא תקון גדול שלחר הקב"ה להכרחם וכו' וכר מן דין לומר לגי דח"ל לחלק כך כמ"ש הכ"ר משום דלמרי כגמ' חל שקלים בני חצח קרו ביוצח עד ויקבל וחד מוכר וקורח (ס' כס' שני כתו שלחור לעיל) מכי חצח עד ועשית והטעם כמ"ש רס"י לעיל דלל"כ חין בדבר ניכר לכס פ' שקלים כדי דלח סני כתה שקללו מעניינא הללו לריך לקרותה דוקח לבתה וכ"ש פ' הקרבנות דלח סני בתה שקללו מעניינו של ר"ע. ועוד יש להביח רחיה גמורה מדחנן במתני' בי"ט הפ' של חג קורין בפ' מועדות שבת"כ ושלר כל יתות החג בקרבנות כתג. ודבר ברור שבללו שלר כל יתות החג. הוא ג"כ ר"ט בלחנון דלל"ג דהוי רגל. בפ"ע לעניו פ"ר קק"כ מ"מ הכי קרוי ר"ט בלחנון של חג כמו שבחנו בכמה מקומות ולח מלינו לעיל בפ"ק דתעניח ל"כ ס"מ שנה בי"ע בלחנון קורין בקרבנו וגמרת ממילו דבי"ע בלחנון קורין כל הכתוב ולח קורין דלח קרו ג' ספרים ממלי דמשמע מינה דבשלר כל יתות החג בקרבנות החג בקרבנות

יכין תפארת ישראל יכין

בספיקא דיומא, ויפרחל ביום שלחריו, והרביעי חוזר וקורא כל הספיקא של יום הטוב. וכה"מ, שהוא הומענא רבה, כהן קורא ביום ה', ולוי ביום ו', ויפרחל ביום ז', והד' ביום ו' וביום ז' [תרס"ג]. וביום מ' דסוכות שהוא שמיני עלרת, קורין המשבימים עשר העשר, מדלח זמן המעשרות. ובשמחת תורה קורין וחלת הבראה, כדי לסיים המועדות עם ברכת מפרע"ה ליפרחל [ר"ן]:

ם) ביום ג' כהן קורא ויהי ביום כלות משה עד סוף הפרשה, ולוי ויפרחל ביום הרחשון. ביום ד' כהן ולוי ביום השני, ויפרחל ביום המחרת. וכן בכל יום. בח' כהן ולוי ביום השמיני, ויפרחל כל השלר, עד כי עשה לת המנורה [תרפ"ד]: בא) עי' [תענית פ"ד מ"ג]: מב) לם בחוקותי עד לחר ההוכחה. ומנו מהנין לקרות ויחל מג) ר"ל לח יהלחוהו לג' מקומות: מד) נשנה על שבת הבח:

דבשבת

נב"ה ומשום יוצאי קרטא שלין שומעין נב"ה תיקנו מנהה דשבת הלכך הני ב"ה קודם מנחה דשבת חע"ג דבו מתפללין בפרשה הדשה: שנאמר וידבר משה וגו' מלותן שיהו קורין וכו'. דלמה הוצרך לכתוב כאן וידבר משה ר"ע מברטנורה וכי כל המלות כולן לא למדן משה שנאמר וידבר משה. לכולה מקני החשבון(מה). שנאמר (ויקרא כ"ג) וידבר משה ליסרהל. רש"י בגמרא דילף מהך קאי ללמוד מכאן שמלוה לקרות בכל את מועדי ה' אל בני ישראל. מצותן קרא שיהו טולין וחולכין מעניו המועד. מענין המועד: שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו(מו): על יום ס':

יבין תפארת ישראל יבין

מה) דשבת מוצ וקומת מה שקרא נב' וס': מו) ר"ל מענין זמנו:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ג.

פרק ג מ"א. רחובה דעיר אעפ"י דמתפללין בה בתעניות, וגנין והצרות כשאין מתפללין בהם חדיר אלא כשהן גדהקין, כיון שבתפללין בהם רק בדרך מקרה והורמן, לא דרך קביעות אין בהם שום קדושה. בני העיר שמכרו בית הכנסת יכולים ליקח בדמיו תיבה, דהיינו אה"ק שמניחין בו ס"ת או שולחן שמעמידין עליו ס"ת, תיבה לוקחים מפחת דס"ת, מפחה לוקחין ספרים. דהיינו שכתוב כל תוסש לבדו וכן נביאים וכת'כים נמיהא כשמכר חוששים לא יקח ברמיתן נביאים וכתובים דקדושתן קלה מרחוסשים, ונביאים וכתובים כי הדדי נינהו, ובענין קדושת ספרים הנדפסין עין תפארת). ספרים לוקחין תורה דעי"ז מעלין בקדושת הדמים, לא איפכא לחיריד בקדושה, וליקח ברמיו דבר השוה לו בקדושה יש איסורים ויש מתירים, ולהכי במכרו ביהכ"נ כאשר לא יקחו בדמיו ארון הבנוי בכותל, כיון די"א דאין לו רק קדושת ביהכ"נ, וב"כ לא כל כלי ביהכ"נ וסמלין ופרוכת דיש לתן רק קדושת ביהכ"נ, וכמ"ת ממק ב"ר ריש חלכות ס"ת דאמור ליקח בדמיו אחרת, ולרש"י עכשיו מתחלה כשקנו היה בדעתם לקנות קדושה אחרת כיוצא בה, ולפיכך נוהגין למכור ספרים וליקח אחרים בדמיהם [ועיין בא"ח סימן קנ"ג י', דיחיד בשלו אפילו ספר תורה מוחר למכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות ברבים ויש מי שאומר רק ללמוד תורה או ליבא אשה והמנ"א העלה בצ"ע על מה שומבין העולם למכור ס"ת אפילו נתנו לביהכ"נ לקרות כהן וממתמש בדמיהן וצ"ל כיון דהמתנה כן, הו"ל כאילו התנו בתחילה ואם קנאה מתחלה כדי למוכרה או שקבלה בחוב מותר למוכרה כרמ"ן, ולחשובת גינת ורדים נזה"ז שכל ספרינו בחזקת שיש בהם פיסול מותר ליחיד למכור ס"ת בשופי וכן נגבו מעות לצורך קדושה כגון לבנות ביהכ"נ או לקנות תיבה וכיוצא בזה ורצו לשנותו מ'צורך מה שנבו אין משנין אלא מקדושה קלה לחמורה, ובעשו הדבר שנבו בשבילו משנין המותר לכל מה שירצו ואפי' לדבר הרשות ולרש"ן דוקא לדבר מצוה וצרכי רבים דבר מצוה מקרי, וזה בגבו והותירו, הא מברו והותירו, דהיינו שמכרו קדושה וקנו קדושה אחרת ונותרי עור מדמי המכירה דוקא בהתנו מיד מתחלה כשנבו המעות להקדושה שמכרו עתה לעשות חפצם ממותר הדמים או מותר להוריד המותר, ובקנו בדמים שנבו עצים ואבנים אסור לשנותן רק לקדושה חמורה ובנדרו יחידים עצים ואבנים לבנין ביהכ"נ אף דלא יכול להזור בו מכמ"ש לענין איסור לשנותן רק לקדושה חמורה זה דוקא אחר שבא ליד נבאי. ודוקא ביהכ"נ דכפרים נמכר דהיינו שאין מתקבצין שם רבים להשהות שם זמן רב כבריד וכדומה, לא דברכים, ודכפרים נ"כ אם לא יבנו אחרת מחחיה אסור למכרה ואהרינא אפילו דברכים כשבנו משלהן נמכר בו' מובי העיר במעמד אנשי העיר וכל ש"ם מוכרין בפרסום וחקהל שותקין חו"ל כאלו עמדו שם. ובמחרו ישנה לבנות חדשה מותר למכור אבנים ועצים דישנה שנסדרה, אפילו לדבר חול, אבל רק בזמ"ח במעמד אנשי העיר, ואין מוחרים בזהכ"נ ואפילו רק מהיצה א' כדי לבנות אחר שמא יארע אונס ולא יבנו, אלא בונין מחלה ואח"כ מוחרין אא"כ בחרבו יסודוחיה או נוטה לפול דסוחרים מיד ובונים מהדה, ואסור למחר דבר מבהכ"נ שלא על מנת לבנות דנקרא מקדש מעט ועובר בלאו וכן יש ללהר לעשות גומא בכותל ולהחזיק שם דף השמענדער פ"ו מהשיר וא"ר מחיר: מ"ב. בשמוכרים בהכ"נ יכולים למכרו מסכר עולם והלוקח יעשה בו מה שירצה חוץ מד' דברים מרחץ בורסקי בית המבילה בית הכסא ולמי רגלים או לביה"כ] ובמכרו בזמ"ח ובמעמד אנשי העיר או ברוב זמ"ה יכולים לעשות בו אפילו אלו הד' דברים: מ"ג. בהכ"נ ובתי מדרשות אפילו אחר שחרבו הן בקדושתן ואין נוהגים בהם קלות ראש בשחוק והיחול ושיחה במילה ואין אוכלין ושותין ומחקשטין ומטיילין בהם ולא נכנסים בהם בחמה מפני המה ובגשמים מפני נשמים ות"ח ותלמידיהם מותרים מדוחק ולרמ"א אכילה ושתיה מותר לת"ח אפי' שלא מדוחק כשלומדים בבהכ"נ ואבל באינם לומדים אסור כשאר העם ובירושלמי התיר לת"ח להתאכסן בבהכ"נ, ולרש"ו אורחים שרי לאכול בבהכ"נ בפחחים דק"א, א' וע"ש דאמרת הגמרא ג"כ וגנו בבי בניסתא ודוחק לאוקמי דוקא בירושלמי באורח ת"ח. ועי' ב"י א"ח בסימן קנ"א דהביא הגירסא דאכלו ושתו בבי בניסתא ודו"ק. מיהא בבה"מ לי"א מותר לת"ח אפילו שלא מדוחק לאכול ולשתות). ואין מחשבין בהם השבונית ורק דמצוה בצדקה ופדיון שבויים מותר, ואין מספידין בהן רק הספד דקרובים של נדולי העיר, ואין ישנים בהם, ולצורך בהכ"נ מותר לאכול ולישן כשינה בלול יהכ"נ בבהכ"נ להלנים, ועכ"פ ישן רחוק מהארון ומי שאינו רוצה לומר שירות ותשבחות לא ישן שם, ואין מותחין וגודלין שם חבלים ואין עורשין לתוכן מצודות ואין שומחין על גגו פירות, ובצריך לבנם בהן לצרכו לקרא לאדם יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר תורה [והאר"י ז"ל היה נוהר בבהכ"נ, אפילו בדבר מותר דיושב מסנו דברי חול] ובאינו יודע ישהא מעט כדי הלוך ב' פחחים ואח"כ יצא, וביש לבהכ"נ ב' פחחים לא יכנס בפחח זה לעשותו דרך לצאת בפחח השני לקצר דרכו, רק בהיה הדרך עובר קודם שנעשה בהכ"נ או כלא נכנס פחלה לקצר דרכו, ובנכנס להחפלל מצוה לבנס בפחח זה ולצאת בפחח אחר, ולרוק בו מותר כשמשפשף ברגליו [והאר"י ז"ל היה נוהר מרקיקה אפי' שלא בשעת החפילה], וראוי לקנח המיט קודם שיכנס להחפלל, ואף על פי דנוהגים כבוד בישובן ובחורבנם מבמ"ק לכבדן ולרבצן בזריקת מים על פני קרקע נוהג דוקא בישובן לא בחורבנם, ובעלו בהם עשבים חולשים אותם ומניחם במקומם כדי שיראי ותעיר רוחם וישתדלו לבנותם, ובהתנו במירוש [לא בסחמא] בשעת בנין בהכ"נ לחשחמש בו, מותר להשחמש בו בחירבנו כשאין דעחם לבנותו, חוץ מזריחה וחשבונות דרבים דהוא מגונה, ובבחי כנסיות דא"י לא מהני תנאי: מ"ד, ה', ו'. ר"ח אדר הסמוך לניסן שהל בשבת, קורין פרשת שקלים שהוא בי חשא עד ועשית כיור נחושת, ובשכחו צריכין לחזור ולהוציא ס"ת לקרות הפרשה, ומספיר ויכרות יהוידע, וכוציאין ג' ספרים א' להפדרה, חב' לר"ח, דג' למספיר בס' שקלים. בשבת שניה מוציאין ב' ספרים בא' קורין הסדרה, ובחב' מ' ובור את אשר עשה לך בעלק, טף בי חצא, ומספיר מקדחי את אשר עשה בעלק. בשבת ג' שהוא ס"ו אדר מספיקין. ובשבת ד' כ"ב אדר, מוציאין ב' ספרים בא' קורין הסדרה, ובחב' פרשת פרה ובלי"א פרשת זכור ופרה דאי' לחיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למנין בשבחות אלו, ובא"א עכ"פ יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם, ובקרא פרשת פרה ופסק בהגר חיר בחוכם אם לא גלל עדיין חוזר וקורא הסותר ומברך לאחריה ולא לפניה ובגלל כבר חזר ופותח ומחחיל מראש הפרשה קר חמא קר הערב בברכה לפניה ולאחריה, ולפר"ח יחחיל רק מסקום שפסק, מיהא בדילג רק פסוק א' מפרשת פרה אינו צריך להזור ולקרות שכבר קראו אותה הפרשה). ובשבת חמישי כ"ט אדר מוציאין ב' ספרים בא' הסדרה ובחב' החודש הזה לכם ומספירין בראשון באחד להודש. ובחל ר"ח אדר הסמוך לניסן בחוך ימי השבוע ואפילו כע"ש מקדימין לקרות פרשה שקלים בשבת שלפנינו ומספיקין בשניה שחחי' פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים לפניה. ובפורים בע"ש קורין זכור בשבת שלפניה, הימים שראוי לקבוע בהם ר"ח אדר ז'ב'ד'ו', וסימן לשבחות החפסקה ז'ט'ן נכלומר כשחל בשבת מספיקין מס' באדר בן ובשחל ביום ב' מספיקין בו' בוז ד'ז' ובשחל ביום ד' מספיק בד' בוז ו'ב'ו'ן נבשחל בע"ש מספיקין ב' פעמים כנ' ובמ"ו, דין קריאת דר"ח, חנוכה ופורים, וכמועדות פי' חפארת בדברי רבינו הנדול ומפורסם ונודע בפרורים ומחזורים ונושנין בכמה דברים מחפדר שנשנה בהמשנה וסוסכין על הפסקחא וסמכת סופרים, כמו כנ' דמורענות קודם פ' באב וקריאת ויחל כתענית אעפ"י דכמשנה אמר שקורין ברכות וקללות שבת"כ, כחוס' פסחים דף ע"ב ד"ה אבל, ומגילה דל"א, ב', ד"ה ר"ח):

קורין וכמו כ"ש פ' של פסח ושל מ' ומ"כ ק' ממתי מיכה כחתא בשמוע דלעיל דנפסקא ממר קורין בפ' מועדות של ת"כ וכן נמי בסוסות וכהכ בכ"ס פני כמדב סעכיני והוא פלוגי דעלמי כיכי עכדין דלא כמתני' לה ביום פ' ולא כנ' כמו שהעתקתי לעיל מהכ"ם וט"ש, (ס"ג):

לקוטים

ותיכת כל ולמי לעסוי לחת דגם בשמיני חם נרוך ועוד דכמו זר מחכב מחיקנו לקרות בקרבנות כמ"ש דוקא כמ"מ פ"ב יחחילו מביום סג' ולמה יגרע קרבן יום פ' ויום כ' וכי בשביל שלמי זכר הפסדתי הוכחן שכיכר מוסף של ר"ח ולא מיכר מוסף של י"ט הכי לא לחיב נרוסס ממעחינו לקרות פ' מוסף ולא יוצרך לומר על שלר י"ט דחמת לוכח לשמוע כללו דמ"ם. וק"ע על מ"ם הלמ"ם דלא הוו. ומיהו הכי לגי שהוא חיקון דלכתן שכולו לגי הכיקר כנגלה מדברי סרמב"ם נפ"ג דמגלה קדושים הוא כשלר קדושים וכמ"ם מכן ו"ל ועיין עוד מ"ש נעיל רפ"ג דיומא נס"ד. ועוד לפיש ממחני' דחכן כר"ש וכחכם הבניני וכגמ' חמרי כר"ש נחכם הוא ומספיר הכן יקיר וכו' ו"ל והי עקר מן שבח ומספיר כחנם וכחכיכא דעבדי' חני יומי יומא קמא כי"ל נמחר והלמ"ם נפס לח מנרפס כנגלה מדברי סרמב"ם כ"ג דמגלה קדושים הוא ומספיר הכן יקיר. וקי היכי עבדיכן דלא כחני' נל' ביום מ' ולא נב' מ"ו דחמני' נס' ג' מוקמי' נה כהן דר"ם שהו קרבן מוסף שבשמח והשמח מ"ם טפ דשפיר מממוע קריחת סרוסכין וקטיכן נכ"ם וס"ם למיך דמ"ם מיהו מהלך נפיי נכ"י שבחב מה' דאור לו כשב וכפ"ז מין ניכלן לליש כמ"ם מכל כללות כללוחת כמקומן שפורש. מחנם הכנה נמעכמי על פי זה להכין מי נחלו לעבם כן ונמה לא פי' בחדם כה' שבח פחח שנוי לכלל ולא מכיקר כנגלה כה' דחכי מן סם דגלה ג' פסוקים לפיהם חם נחמר דוידכה עולה מן הכעין ולוך יקבלו לכי כ"ל שכך עולין בי"ע מ"ח דגם פי' שלר הקדמות

פ"ד א הקורא. כ"מ פ"ח מ"י ופ"ג מסל' מגילה ה"ז ממ"ב מדין דגדול ד' מוס"ש ס"ח ס"ו; כ"מ פכ"ל כמיי' פ"ו מה' בשני וחמישי. מיי' פ"ב מהל' מגילה סה"ז מוס"ב ר"ח פ"י קנ"ב מצ"ע ס"ו: **ב** בר"ח. מסש"ס פ"י מה"ש סוכ"ש ס"ח ס"ו, שפ"ב מכ"י ס"ו: ובחולו של מ"ס פ"י מה"ש ס"ב מוס"ש פ"ח מ"י מכ"מ פ"י ס"ו:

שנויי נוסחאות

פ"ד א עומד ויושב. במשנ"ס וכ"י ק עומד יושב; כ"י ף כ"י. יושב יצא וכ"ה בפי' ר"ח וכ"מ ובכ"מ וכ"ן. וכמ"ש והכי נעל המקום עפי' הלי סה"ף כ"י כתבו ד"ג יצא (ד"ס) המלות עומד ויושב בין הש' בתחלה מוסך יושב כמו עומד. ולולי דקדק המלה עומד הוה מחלפת סדין ויושב יצא בדיעבד ומי כ"ן. ועי' בתו"ש בשם הירושלמי ובטע"ח (קראה אחד). בכ"ה ניסא וכ"ה ביר מתר לכל בעה"מ בגמ' מיתת גס בכ"י זה (ד"ס) ולולי ג"ל קוראה אחד. ועי' בפי' כ"מ. שנים יצאו. במשנ"כ.. יצא. ושלא לברך. במשנה"מ מקום שנהגו שלא לברך: בכי"מ מ' ובכ"י ובכי"ל ובמשנ"כ שלא..; בכי"ק ושלא נהגו לברך. ובחמישי ובשבת. במשנ"כ וחמישי בשבת וב"ה בשבת גם בר"ג. בפטורין. בכי"ק מפטרין ובמשנה בפסוקות בלפנינו הפתחת. בכי"מ מ' ובכי"ל והפותח: **ב** בר"ח. בכי ק ובמשנ"כ ובר"ח. (ובחולו של) מועד. בכי"מ מ' ובכי"ל ובכי"ל ובמשנ"ר. ארבעה. בר"ג ובמשנ"ר ארבע וכן בסמוך.

ראשון לציון

פ"ד א תוי"ט ד"ה ויושב כו' ואלמה פה עמוד כו' עיין יסו"ד:

פרק ד א הקורא את המגילה. לאחר שסנה מה שקורין בשר יום ביומו בא לפסוק סדר הקריאה ומנהגה והתחיל במגילה דמכילתין היה: ויושב. משנ"כ בתורה דלאחר קרא (דנניס ה') ואתה פה עמוד עמדי כביכול [נלאחר בהקב"ה כבתדסיכול להאחר בו כן")] [*ועי' מ"ש בפ"ו דסנהדרין משנה ה'] אף הקב"ה בעמידה. גמ'. והקורא בתורה ומשמיע הוא כדרך הקב"ה שהשמיע התורה להמ מהאי טעמא לאחרו בירושלמי שלריך שיעמוד אחד אצל הקורא שכשם שאתה תורה ע"י כרסור כך אתו לריכין לנהוג בה ע"י כרסור [*ומ"ש הר"ב דלא עומד רלה יושב. וכ"כ רש"י ס"ל דהלשון עלמו מוכח כן מדלא תנן עמד יכב כדתנן לקמיה קרלה ט'. אבל בירושלמי מדקדק מדאחיל מעשה בר"מ שקרלה מיושב ס"ל משום דאפשר למשמע דאחני ה"ק הקורא עומד ויושב כו' יצא. אבל ממעשה דר"מ נשמע דמשמעות המשנה הקורא וכו' מותר לקרות עומד או יושב] : יצאו. הקורלים והשומעין מן הקורלים דמב"ם פרק ג' מהלכות מגילה ופי' הר"ב דכיון דמביא להו ט'. דאדעה היה לו כמ"ש רש"י במשנה ג' פרק ג' דר"ה והלכך תניא בגמרא משנ"כ בתורה שלא יהא קורא אלא אחד: מקום שנהגו לברך. פי' הר"ב לאחריה אבל לפניה חייב לברך בכל מקום מהטעם שכתבתי במשנה י"ח פ"ג דסוכה. ומ"ש בין בגילה בין ביום. עיין משנה ד' פ"ב : בשני ובחמישי כו'. התחיל בפחותין לפי שמעלין בקדש ט': קורין שלשה. גמרא. כנגד תורה נביאים וכתובים. לי נמי כנגד כהנים לוים וישרלאים הרחון לקרות בה.הר"ן: הפותח והחותם מברך ט'. כתב הר"ב וכל שאר הקורין בתורה אין מברכין.משום דקריאת התורה תביעה חדא מלוה וכולהו הוו כאד נברא. הר"ן . ומ"ש הר"ב והלידנא כו' בגמרא . ועיין משנה ו' פרק לעיל: והחותם. גרלה בעיני דמשום כך נהיגי עלמא למקרי לחדא שהוא בתחרונה. כדי שהוא יזכה בברכה לחרונה. ותפ"ג דהלידנא כולהו מברכין מ"מ לפי תקנה הקדומה לא בירך לאחרונה אלא החותם שהוא האחרון . ועוד כ"ל טעם אחר לפי דברי הרמב"ם בפי"ג מהלכות תפלה שכתב וז"ל והאחרון שגולל ס"ת טעל שכר כנגד הכל לפיכך עולה ומשלים לפי' גדול שבלבור ע"כ. ותע"ג דהלידנא לא רגילי שהאחרון גולל. אלא קונין הגלילה בדמים יקרים. מ"מ ליכא למימר שנשתרבב המנהג מימי קדם כשהיגו עדיין שהאחרון גולל כדברי הרמב"ם: ולאחריה. ואלא תלית במנהג כמו במגילה אלא חייב הוא לברך. הר"ן . וכ"כ הרמב"ם בשנה דלקמן. [*ועטעמא כ"ל משום דלשמועה אקרא בפרק מי שמתו דף כ"ח ופ' שלשה שהלכו דף מ"ח ודלמיגא אסמכתא היא. לפי שהכתיב כך בספרי מעדני מלך פ"ק דברכות סימן י"ג]: **ב** קורין חרבעה. ולפי שלא יפחות לכל אחד מג' פסוקים כדתנן לקמן משנ"ה מתחיל מפרשת עו דגם היא סדרה של יום שהרי מקריאין תמידין הר"ח. ואין מדלגין ביום השבת [*כמו שמדלגין בחפטרת בויחל] שהרי לפעמים שהוא בא בר"ח. הר"ן: ואין מוסיפין עליהם. כתב הר"ב דבר"ח ובחולו של מועד היכא ביטול מלאכה דמלאכת דבר האבוד מותר. וכן לעון רש"י [*ומסיים ואין מפטירין בנביא מהאי טעמא נופיה] והא דמשמע מלשון דבר"ח היט מותר אלא דבר האבוד מותר. בגמרא מפרש רש"י דהכא היכן עושות מלאכה בשביל שלא פירקו כזמיהן בעגל בפרק מ"ה מפרקי ר"ח ומכח סברא כתב דלא ממיר מחולו של מועד דאסור במלאכה לכל . והר"ן כתב פירש"י ז"ל דר"ח אין בהם איסור מלאכה ע"כ . וכ"כ עוד בסוף מועד קטן. וגמרא ערוך הוא בפרק ב' דתניגיה דף י"ח . ול"ל שמפני כן כתב רש"י ז"ל בפירושו דר"ה פרק ב'. כמ"ש שם בשמו במשנה ב' דמפרש בטול מלאכה לשני ימים דהיינו ר"ה ואילו לפירושו דהכא כמו שהוא בספרים בלט ה"ל לפרש על כל ר"ח . וכמ"ש שם התוספות . *) ועוד כתב רש"י שלא לעשות מלאכה בר"ח . ומסמיכין הדבר למקרא אחר שסקרית שם ביום המעשה דנבי דוד ויונתן ות"י ביומא דחולא וגבי ר"ח הוא דקאמר הכי כדכתיב מחר חדש ופקדת שם ביום המעשה דנבי דוד ויונתן ות"י ביומא דחולא וגבי ר"ח הוא דקאמר הכי כדכתיב מחר חדש

פרק ד א הקורא את המגילה עומד ויושב. בשנ"ס וכ"י ק עומד יושב; כ"י ף כ"י. יושב יצא וכ"ה בפי' ר"ח וכ"מ ובכ"מ וכ"ן. וכמ"ש והכי נעל המקום עפי' הלי סה"ף כ"י כתבו ד"ג יצא (ד"ס) המלות עומד ויושב בין הש' בתחלה מוסך יושב כמו עומד. ולולי דקדק המלה עומד הוה מחלפת סדין ויושב יצא בדיעבד ומי כ"ן. ועי' בתו"ש בשם הירושלמי ובטע"ח (קראה אחד). בכ"ה ניסא וכ"ה ביר מתר לכל בעה"מ בגמ' מיתת גס בכ"י זה (ד"ס) ולולי ג"ל קוראה אחד. ועי' בפי' כ"מ. שנים יצאו. במשנ"כ.. יצא. ושלא לברך. במשנה"מ מקום שנהגו שלא לברך.; בכי"מ מ' ובכ"י ובכי"ל ובמשנ"כ שלא..; בכי"ק ושלא נהגו לברך. ובחמישי ובשבת. במשנ"כ וחמישי בשבת וב"ה בשבת גם בר"ג. בפטורין. בכי"ק מפטרין ובמשנה בפסוקות בלפנינו הפתחת. בכי"מ מ' ובכי"ל והפותח: **ב** בר"ח. בכי ק ובמשנ"כ ובר"ח. (ובחולו של) מועד. בכי"מ מ' ובכי"ל ובכי"ל ובמשנ"ר. ארבעה. בר"ג ובמשנ"ר ארבע וכן בסמוך.

דבר החבור מותרת: בי"ט ה'. דכל דטפי ליה מלחת מחברים טפי ליה גברת.הלכך ברחמי חדשים ובמועד דחיכת קרבן מוסף קורין ד'. יו"ט דחיכת בטול מלאכה קורין ממשה. ויוה"כ דענוש כרת קורין ששה.שבת דחיוב שקילה קורין שבעה: ג אין פורסין על שטע. עשרה שבאו לבית הכנסת אחר שקרלו לבור לת שמע. עומד אחד ואומר קיים וברכו. וברכה רחשונה שלפני קריאת שמע. פורסין. לשון פרוסה כלומר תני דבר. מפני ברכות שלפני ק"ש אומר ברכה אחת: [ואין] עוברין לפני התיבה. שליח לבור: ואין נושאין כפיהן. לברך ברכת כהנים: ואין קורין בתורה. בלבור. ולפי שין נעשים פחות מעשרה לקדיש ונקדשתי מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך. לפניה. ולאחריה(ט). זה הכלל. כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב. קורין ארבעה. ביום טוב חמשה(י). ביום הכפורים ששה(יא). בשבת שבעה(יב). אין פותחין מהן. אבל מוסיפין עליהן. ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניה ולאחריה(יג): ג אין פורסין את שמעיה). ואין עוברין לפני התיבה(טו). ואין נושאין את כפיהם(טז). ואין קורין בתורה(יז). ואין מפטירין בנביא(יח). מדקאמר ביום המעשה [בעמ' ר"ח] מכלל לר"ח לאו יום המעשה הוא: הפותח והחותם כו'. מ"ם הדר תני לה הכא וכן עוד לקמן דהוה ס"ד דכל דטפי מלחת מחברים מברך לפניה ולאחריה מ"ם לעמיך למחני לכולהו.תוס': זה הכלל. °לא לחת לאחוי. שאין לו שים בו מוסף ואינו י"ט. אלא מה במזכר. וסימנא בעלמא יהיב דלא תימת יו"ט ואולו על מועד כי הדדי ניעשו אלא נקום הלי כללא בידך כל דטפי ליה מלחת מחברים טפי ליה גברת וכו'. גמרא: אבל מוסיפין עליהן. לכולהו קאי דיכין שאסורין במלאכה מוסיפין עליהם דליכא למיחם מכוס בטול מלאכה. °ואחריס מפרשים דהני דאין פותחין קאי לכולהו. אבל מוסיפין עליהן שבת בלאחוד. אבל בשאלת לא שבת אלא להכוותן לשבת שהוא עדיף מיניה ובשבת דוקא דמוסיפין מכוס דליכא יומי דעדיף מיניה ויתיר ממניה. הר"ן: ג אין פורסין על שמע. כתב הר"ב עשרה שבאו לבית הכנסת לאחר שקרלו לבור לת שמע כו'. וכן לשון רש"י ור"ל שהתפללו כל אחד בפני עלמו. וכ"כ הר"ן בשם רש"י. ומ"ש הר"ב וברכה רחשונה של קריאת שמע מפני קדושה שבה שהיש רשאים לאומרה ביחיד. ויל"ת דימיד רשאי לאומרה שהיא אלא סיפור דברים היולך המלאכים מקדשים ולא דמי לקדושה שבי"ת שאומרים נקדש וכו' והכא היינו טעמא דכיון שהשליח לבור לומר ברכו על כל פנים לריכין לברך שום ברכה שהם לא כן היו נראים כאילו הם כופרים ח"ו שאומר להם לברך והיש חפלים. ולכן לומרים ברכה רחשונה של ק"ש. ג"י ס"ט ס"ט ["ובכוך ה' המבורך שאומרים היו אלא עייה של מזבח הסם. וכעין הא דתנן ביומא פ"ג מבנה ח' וכן טוען לחבריו בשכמל"ו. ול"ל על שהכהן גדול מכיר לת הסם. ומ"ל עדיין לא נתקיים מה שאמר להם הס"ל שיברכו] ואלו שאומרים קדושה דיולר ביחיד. וגם לין לומרים ברכה רחשונה רק קדיש וברכו. ולא חיישינן שיהא נראה ככופר כ"ל דהייט טעמא משום דלשיני לפרום קודש שיחחיל הס"ל התפלה בקול רם וגמלא שמיד מחחיל השליח לבור בברכות השמונה עשרה ולא הוי ככופר. ואולי המכיונים בזה דאף כי טוב להמוע כן מלהרבות בברכת יולר שבבר יגא בו כל יחיד ויחיד. ומזה הטעם בזה לין לורך לירד לפני התיבה כיון שיאמעו מיד מהס"ל ותרתי ניהו כדלקמן ולין לריך שהפורס הוא שיעבור. [°וכדלקמן בס"ד]. ורואה אני בעיני שאם יתרע שנמלאו עשרה ביהד שים להם לומר קדיש וברכו ולעבור לפני התיבה שלא נתבטל דין עובר לפני התיבה כלאב בעל הלבוש אלא כמו שאמרתי דכיון דלומרים קדיש וברכו קודם שמתחיל הס"ל. לין לריך לירד לפני התיבה. וממילא שאם לין ס"ל ביורדין. ולפבר שהפילו אם היה לבור בעיר שהתפללו. ויש עשרה שלא שמעו הפריסה והס"ל בשמונה עשרה שיולאו לעשות כך ל' מר קד ס וברכו ולירד לפני התיבה: ואין עוברין לפני התיבה. כתב הר"ב ס"ל וכפירש רש"י. ולכאורה מכאן רלוה לדס"ל לעיל דקדושה דיולר אור היחיד רשאי לאומרה. דאי לא תימא הכי הכתם דיולר אור דכעין סיפור דברים בלבד היא לין לומרים אלא בי' קדושה דבשמונה עשרה דבלעדן נקדש היא לא כ"ם ולמאי לריך תו למתני ואין עוברין כו'. אבל הר"ן פי' דואין שוברין קאי נמי אכבי אדס שפורסים על שמע. דלאחר שסיימו ברכה רחשונה דק"ש מתחיל לתפלה משמד לפי שים בה קדושה. והא דלפסיק להו בתרתי לין פורסין ואין עוברין מפרש בירושלמי דאם התחילו לפרום בי' והלכו להם גומר. ומקשי"ל דתפלה התחלה בפני עלמה היא ואינו רלוי להתחילה אלא בעשרה. ולא תימא לינה אלא גמר. ולכאורה עוד ולישנא דאין עוברין לפני התיבה היינו מפני שדרכן היה אלא לעבור ס"ל לפני התיבה עד שגיעין לתפלה: ואין נושאין את כפיהם. דכתיב (ויקרא ט') ויפא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וכתיב (נמדבר ו') כה תברכו את בני ישראל. וכבי ישראל עשרה מבעי כדילפין מוקדשתי בתוך בני ישראל ואע"ג דהתוא ילוף בגז"ש דתוך תוך דבר אלמד בגז"ש חוזר ואלמד בגז"ש.ואיהו הכי מילי טולהו אסמכתא דרבנן ניהו דסדר תפלה נופה דרבנן. הר"ן: ואין קורין בתורה. ואין מפטירין. דהקנתא דרבנן הוא ולא תקנו אלא בלבור. הר"ן.

ז"ש

יכין תפארת ישראל כין

בר"ח נשים נזהרות ממלאכה [ת"ז] : ט) אף שהוסיפו מ' : י) לשמין דמותר רק לוךך מוכל נפש : יא) לשמין דאסור בו כל מלאכה בכרת : יב) לשמין שבשת חמור יותר מיו"ב, שחייב בו על כל מלאכה שקילה : יג) אף שהוסיפו הרבה לקרות : יד) כך נקרא מה שאנשי מז, דאחר גמר התפלה, עומד אחד, ואפילו מתוך שבבר התפללו [והוא מסתפקין בזה], ואומר קדיש וברכו, וברכה רחשונה דהייט יולר לור עד יולר המלורות מדאומר בה קדושה, ואמ"כ לומר אבות וגבורות וקדושה [וי"ח שבומר כל השמונה עשרה]. ועוסין כל זה כדי להוליא מי שלא שמע קדיש וברכו וקדושה בלבור. ונקרא פורס, לשון פרוסה, שהיו אומר רק קלת מהמחייב, דהייט רק ברכה מ' מב' ברכות שלפני הק"ש. וזה, משום שאמר ברכו [להולית השומע], ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ול"ל שיאמר ברכה רחשונה. על ברכו, ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ול"ל שיאמר ברכה רחשונה. מיהו לפי מנהגינו, עדיף שיפרכו על שמע קודם תפלה ש"ץ בקול, דלהוי נמי הס"ע של הס"ץ על למידת ברכו של הפורס [ס"ס]: טו) כ"ל דלהכי נקט לה בתר פורס שמע, דקמ"ל דתפילו הפורס שמע אין עובר לפני התיבה לומר המשונה עשרה, בפחות מי"ד: טז) בברכת כהנים: יז) בלבור: יח) טעם כולהו, משום למילי: טז) שבת כולה, משום

ונראה דהנה רש"י פירש שמעא דאין מפטירין משום טורח צבור משום ביטול מלאכה ובשבת במוחה משום דכל היום רגילין לדרוש ולפ"ז בשבת ויו"ט ויוה"כ פשיטא דמוסיפין דלית בהו מלאכה וטורח. אבל הני מפרשים שבר"ן סברי שמעא דאין מוסיפין כי היכי דלא להוי בהני דמפי במבואר בר"ן. ונראה שמעמיהו דהתברחו לזה דהר"ן כתב נבי שבת במנחה דקורין ג' ואין מפטירין דהקשה משבת דף כ"ג) דאין מפטירין היינו אי"צ להפטיר אבל אם רצו מפטירין עי"ש וא"כ קשה כיון דשעמא דאין מוסיפין ואין מפטירין שוה שפאי בשפטיר אם רצו מפטירין ולא חיישינן לטורח צבור ובהוספה אין מוסיפין משום טורח וע"כ דבהוספה לאו השעם משום טורח לבד כרש"י אלא כי היכי דלא לישוו בהני רשם

וא"כ

ציונים

בי"ט. פי' שם מוס"פ ס"ב ופ"ג מפ"ח בפי' ג' ופ"ו מס"ב פי"ג ס' : ביוה"כ. פי' שם מוס"פ ס"ו ס"ח ס"י מ"כ ס"ח פי"ג מ' : בשבת. פי' שם מוס"פ ס"ח ס"י לפ"ב פי"ג מ' : אבל בפסיון. שם שם : ובמפטירין בנביא. פי' שם פ"ב מוס"פ ס"ב ופ"ג מ"ב ופ"ו מ"ב ופ"ז ס"ב ופ"ח מ"ב ופ"ט מ"ב ופ"י מ"ב ופ"יא מ' : ג אין פורסין. כ"ב ע"ב פי' ס"ח מכ"ל תפלה כ"ה בפ"ב עזין י"ב מוס"פ ס"ח מ' י"ב פי' ס"ב מ' : ואין עוברין. פי' שם מוס"פ ס"ח מ' י"ב פי' ס"ב מ' : ואין נושאין. פי' שם מוס"פ ס"ח מ' י"ב פי' ס"ב מ' : ואין קורין. פי' שם ס"ב וב"ג מוס"פ ס"ח מ' י"ב קמ"ב פי' ס"ב מ' : ואין מפטירין פי' שם פ"ח ס"ב :

שנויי נוסחאות

הפותח. בכי"מ מ' ובכי"ל והחותם. וכן בסמוך. ואינו יו"ט. בל"ב והוא אינו יו"ט; בכי"מ מ' ובכי"ל ואין בו יו"ט וכ"ה בפי"ף ובפי"ח כ"י כהוגן. בשבת שבהם. במשדנו"ם ובכי"ק ובכי"מ מ' ובשבת: ג פורסין את שמע. וכ"ה בפ"ג ובכי"ק וכ"ה במשב"ב ד' פיזנו ויוניעיל וקושט'; במשב"ב לפניו ובכל הכ"י ובמשכי"ר, על שמע. וכ"ה במשד"ם (ומס פורשין). ואין עוברין. בכי"ק אין..וכן אין נושאין. אין קוראין. אין מפטירין. (את) בפיהם. בכי"מ ובמשכי"ר ליתא וכן ליתא בכמ"י ובכע"ב.

ראשון לציון

בר"ב ד"ה בי"ט תוספה כו' יו"ט דחיכת ניעול מלאכה כו' בגמ' מיחת דחסול נעשיית מלאכה.

תוספת רעק"א

פ"ד ב (אות כח) בתוי"ט ד"ה זה הכלל לא אתי לאתויי. עיין בתוי"ט בפ"ב מ"ג דיבמות: (אות כמ) שם בתי"ט ד"ה אבל מוסיפין וכו' ואחרים מפרשין וכו' ובשבת דוקא מוסיפים משום דליכא יוסא דעדיף מיניה הר"ן. וחמוה לי הא סברא זו נסתר מהברייתא בדף ב"נ ע"א דע"ק אומר בי"ט חמשה וביוה"כ שבעה ובשבת ששה אינו מוחתין מהאבל מוסיפים. והא עכ"פ קאי אדסמיקליה דהיינו שבת ותרי לרע"ק דיוה"ב מפי גברא משבת ואפ"ח מוסיפים בשבת ולא אמרי' דשוי ליה ליוה"ב א"כ ה"ח לדיוק ביו"ט ויוה"ב, וצ"ע:

אור גדול

פ"ד ב בתורע"ק אות כ"ם, עיין מה שתמה וחניח בצ"ע.

וז"ם דרבנן הייט שחין מדברי תורה שבכתב. חלל ים מהן שהוח הקהתת למשה רבינו ע"ה כדחמרן בפ"ק דלעיל. ועיין ריש ערובין"): ואין עושין מעמד ומושב. כתב הר"ב לכבוד המת ולומרים כו'. בפירש"י כתוב לכבוד המת והרוצה לסופדו יספוד. והרמב"ם בפ"ו דב"ב דף ק' כתב לנחם חבלים לו להרבות לער ובכי ולחת חיש חל לבו לגזוד בתשובה וכו' ולמון הרמב"ם בפי"ב מה' חבל מעמידין חחר הקרובים ובני משפחה שחינן בני חבל. ולומרים לפניהם דברי קיטות וכיולה בהן ולח"ב לומר שבו יקריס שבו ולומר לפניהם דברים לחרים כשהן יושבין ולח"ב לומר עמדו יקריס עמודו ולומר כשהן טומדין ומוזר ולומר כך שבו פעמים ע"כ. ומיהני שלח כתב בעמידה דחשובה שיחמר עמדו יקריס עמודו וה"ב הקדימו בגמרח עמדו יקריס כו' שבו יקריס כו'. ומעם למספר שבו פי' הר"ב בפ"ו פ"ו דב"ב. ועיין מ"ם שם. ומ"ם הר"ב דבבניר מעמרה ללו חורה חרעה פירש"י להטריח שליה לבך ולקרותן יקריס דח"ב מה הנחת למרובים: ואין לומרים ברכת חבלים כו'. בגמ' דחמר ר' יחק חמר ר' יוחנן ברכת חבלים בעשרה ואין חבלים מן המנין. ברכת חתנים בעשרה ואחים מן המנין. גרחה דה"ק חקנתח דרבנן היח ולח חקנו חלח בעשרה. והיה נ"ל דחנחומי חבלים הייט ברכה שבנגד המנחמים. ומ"ה לין שורה פחוחה מעשרה דחל"ה לין טעם לעכב בפחות מעשרה חם לין כחן ברכה. ובטור י"ד בסי' בעי"ט כתב ומחידוחה לין לנו לח ברכת שורה ולח ברכת ריחבה ט"ב. גרחה מזה כמו שכתבתי. חלח דבגמרח פ"ק דכתובות ד"ח ע"ב ברכה בשורה מי ליכח. ונ"ע [ובסדר המשה שבירושלמי וכן בם בפיסקח נ"ג והנחומי חבלים] ומה שהקדים דיני דמת לדין ברכת חתנים. מדח דמילי טובה ניהו ומו דהכל למיתה ולין הכל נכנסין לחופה שים שלין זוכין לחופה: פחוחת מעשרה. כתב הר"ב כחיב הכח כו' מה להלן עשרה שלין עדה כו' שנחמר עד מתי לעדה הרעה הזחת נבי מרגלי' שהיו י"ב וילחו יהושע וכלב גמ'. [ותר"ב שקילר לח היתה כוונתו חלח למפסוק הבחלו למדנו כן שיהיו עשרה כ"ב שלין ספק חנשי שבמתיק דבריס הללו מפי הר"ן ונם כתוב כן בחדיח מדכתיב הבדלו מתוך העדה. והנם הוו עשרה שבני המרגלים כו' ולימח. דקרח דהבדלו בקרח כתיב. ועל כל ישרחל שהקהיל חתם קרח נחמר. וקרח דעד מתי הוח דכתיב במרגלים. ונ"ל לתקן לשון הר"ן וכנ"ל [מדכתיב הבדלו מתוך העדה הזחת ואתי עדה עדה. דכתיב התם (נם י"ד) עד מתי לעדה הרעה הזחת. והנם הוו כו'. וכן יש לתקן נ"כ לשון הר"ב הר"ן. וכן בדפוס הרי"ף שנדפס בק"ק קרלקח שהוגה מספר מהר"ם טיקטין לח הרגיש החכם ההוח בזה]: דהר"ב ממה שרחה בפי' הר"ן. וכן נדפוס הרי"ף שנדפס בק"ק קרלקח שהוגה מספר מהר"ם טיקטין לח הרגיש החכם ההוח בזה]: **ובברקעות** פי' הר"ב של הקדם. הכח לפנותן. וכפירש"י כחן. ובפ"ק דסנהדרין מ"ג ונם מפרש הר"ב כפי' הרמב"ם דהכח ודהנם. ועיין מה שלכתוב נם בפ"ד: **תשעה** וכן. כתב הר"ב דעשרה כהני כתיבי. ולכהן תהיה לחוזקו. לח מינן דלחו בשמח כתיב. חלח והעריכו הכהן. כערכך הכהן. וכיולה בהן. רש"י פ"ק דסנהדרין. ובגמרח חד לנופיה. ומד למטוטי דלח ישרחל. ולידך הוי מיטוט לחר מיטוט. ולימו חלח לרבות ט' ישרחלים ומד כהן ולימח חמשה כהניס וחמשה ישרחלים. דהח בני ליט מיטוט חלח ריבוי. ולח כן הכלישי לימו מיטוט לחר מיטוט ולדוקח לחני. והד' הוי מיטוט לחר מיטוט. והה' לדוקח. וכן כולם. קשיח. ובחוש' קשיח לי לממי לח בעי לחד עשר דלין ב"ד שקול בכל דבר שהוח חלוי שעומד בשקול הדעת ע"כ. ועיין בספ"ק דסנהדרין. ופ"ש הר"ב: ואדם. פי' הר"ב שמין לותו כעבד. כמה טוב יפה למכור בשוק. כך כתב מנחה ג' פ"ק דסנהדרין. ולנה לומר עבד עברי דזה הוח שוה להמכר. ומה שכתב הר"ב (ויקרח כ"ב) ונקדשתי בתוך בני ישרחל כל דבר שבקדושה לח יהח בפחות מעשרה. כתיב הכח בתוך בני ישרחל וכתיב התם (במדבר ט"ז) הבדלו מתוך העדה הזחת. מה להלן עשרה שלין עדה פחוחה מעשרה לף כלן עשרה: ואין עושין מעמד ומושב. למת כשנוטלין לת המת לקברו הין יוכיחס שבע פעמים לכבוד המת. ולומרים על כל פרק ופרק של הספד עמדו יקריס עמודו שבו יקריס שבו. ובבניר מעשרה לחו חורה חרעה: ברכת חבלים. ברכת רחמה. שהיו לומרים ברכה כנגד חבלים. וברכה כנגד המממים שבו יקריס שבו ולומר לפניהם דברים לחרים כשהן יושבין ולח"ב לומר עמדו יקריס עמודו ולומר כשהן טומדין ומוזר ולומר כך שבו פעמים ע"כ. ומיהני שלח כתב בעמידה דחשובה שיחמר עמדו יקריס עמודו וה"ב הקדימו בגמרח עמדו יקריס כו' שבו יקריס כו'. ועיין מ"ם שם. ומ"ם הר"ב דבבניר מעשרה לחו חורה חרעה פירש"י להטריח שליה לבך ולקרותן יקריס דח"ב מה הנחת למרובים: ואין לומרים ברכת חבלים כו'. בגמ' דחמר ר' יחק חמר ר' יוחנן ברכת חבלים בעשרה ואין חבלים מן המנין. ברכת חתנים בעשרה ואחים מן המנין. גרחה דה"ק חקנתח דרבנן היח ולח חקנו חלח בעשרה. והיה נ"ל דחנחומי חבלים הייט ברכה שבנגד המנחמים. ומ"ה לין שורה פחוחה מעשרה דחל"ה לין טעם לעכב בפחות מעשרה חם לין כחן ברכה. ובטור י"ד בסי' בעי"ט כתב ומחידוחה לין לנו לח ברכת שורה ולח ברכת ריחבה ט"ב. גרחה מזה כמו שכתבתי. חלח דבגמרח פ"ק דכתובות ד"ח ע"ב ברכה בשורה מי ליכח. ונ"ע [ובסדר המשה שבירושלמי וכן בם בפיסקח נ"ג והנחומי חבלים] ומה שהקדים דיני דמת לדין ברכת חתנים. חדח דמילי טובה ניהו ומו דהכל למיתה ולין הכל נכנסין לחופה שים שלין זוכין לחופה: פחוחת מעשרה. כתב הר"ב כחיב הכח כו' מה להלן עשרה שלין עדה כו' שנחמר עד מתי לעדה הרעה הזחת נבי מרגלי' שהיו י"ב וילחו יהושע וכלב גמ'. [ותר"ב שקילר לח היתה כוונתו חלח למפסוק הבחלו למדנו כן שיהיו עשרה כ"ב שלין ספק חנשי שבמתיק דבריס הללו מפי הר"ן ונם כתוב כן בחדיח מדכתיב הבדלו מתוך העדה. והנם הוו עשרה שבני המרגלים כו' ולימח. דקרח דהבדלו בקרח כתיב. ועל כל ישרחל שהקהיל חתם קרח נחמר. וקרח דעד מתי הוח דכתיב במרגלים. ונ"ל לתקן לשון הר"ן וכנ"ל [מדכתיב הבדלו מתוך העדה הזחת ואתי עדה עדה. דכתיב התם (נם י"ד) עד מתי לעדה הרעה הזחת. והנם הוו כו'. וכן יש לתקן נ"כ לשון הר"ב הר"ן. וכן בדפוס הרי"ף שנדפס בק"ק קרלקח שהוגה מספר מהר"ם טיקטין לח הרגיש החכם ההוח בזה]: דהר"ב ממה שרחה בפי' הר"ן. וכן בדפוס הרי"ף שנדפס בק"ק קרלקח שהוגה מספר מהר"ם טיקטין לח הרגיש החכם ההוח בזה]: **ובברקעות** פי' הר"ב של הקדם. הכח לפנותן. וכפירש"י כחן. ובפ"ק דסנהדרין מ"ג ונם מפרש הר"ב כפי' הרמב"ם דהכח ודהנם. ועיין מה שלכתוב נם בפ"ד: **תשעה** וכן. כתב הר"ב דעשרה כהני כתיבי. ולכהן תהיה לחוזקו. לח מינן דלחו בשמח כתיב. חלח והעריכו הכהן. כערכך הכהן. וכיולה בהן. רש"י פ"ק דסנהדרין. ובגמרח חד לנופיה. ומד למטוטי דלח ישרחל. ולידך הוי מיטוט לחר מיטוט. ולימו חלח לרבות ט' ישרחלים ומד כהן ולימח חמשה כהניס וחמשה ישרחלים. דהח בני ליט מיטוט חלח ריבוי. ולח כן הכלישי לימו מיטוט לחר מיטוט ולדוקח לחני. והד' הוי מיטוט לחר מיטוט. והה' לדוקח. וכן כולם. קשיח. ובחוש' קשיח לי לממי לח בעי לחד עשר דלין ב"ד שקול בכל דבר שהוח חלוי שעומד בשקול הדעת ע"כ. ועיין בספ"ק דסנהדרין. ופ"ש הר"ב: ואדם. פי' הר"ב שמין לותו כעבד. כמה טוב יפה למכור בשוק. כך כתב מנחה ג' פ"ק דסנהדרין. ולנה לומר עבד עברי דזה הוח שוה להמכר. ומה שכתב הר"ב

*) הדברים מן וכו"ב שקילר כו' שבתו כתן בדפוסים עד כח, יבחו חלחה בפוף ד"ה פחות מעשרה כי שם מקומם.

ועבד

אין עושין. מיי' פ"י מה' מנ' הי"ד סמ"ע ופ"ו ה"ד סמ"ע ופ"ז ה"ד שם: והנחומי חבלים. מיי' פ"י מה' חבל ה"ב: שם ה"ח שם: ובברכת חתנים. מיי' פ"ב מה' נזקות ה"י ופ"י מיי' שם ה"ה ופ"ב ה"ב ופ"ג ה"ח ופ"ד ה"ב: מזמנין. מיי' פ"ה מה' ברכות ה"ל ופ"ו ה"ב: ובברקעות. מיי' שם ה"ח ופ"ז ה"ב: ואדם. לקמן פ"ו ה"ו:

שנוי נוסחאות

אבלים (ותנחומי אבלים ובברכת) חתנים. כמ"ש ב"י ובכי"ק ובמסכ"ד אבלים וחתנים ולימח. ועי' הו"ע. ואין מומנין בשם. במסדו"ם ובכי"מ מ' ובכי"ח ובכי"ל ובמשכי"ב. על המזון בשם וכי"ה בכי"ק (ושם אין מזמנין) וכי"ה בכי"ף ובפי' ר"ח וכרמ"י ובגלמ"ה. ובברקעות. בכי"מ מ' ובכי"ל ובקרקעות וכי"ה בכרמ"י וכרע"ב:

תוספת הדשים

פיד ג בתי"ם ד"ה **תשעה** כו' וכגמ' תד לגופה כו'. הכגמ' שנדפס בסוף הפרק העתקנו פה וזה לשונו. ע"ם יש שם בגמרח ובפ"ל מד לגופים ולידך כו' מיטוט לחר מיטוט כו' וכן הגירסח בסמ"ק דף ס"ו ע"ל וכן בסמ"ג דף ס"ו ע"ב ולידך כו' מיטוט לחר מיטוט כו' וכן בסמ"ק דף ס"ו ע"ב ולידך כו' מיטוט לחר מיטוט כו'

ס"ל אמר דמי עלי שמין לותו כעבד. ועבד אתקש לקרקעות. דכתיב (ויקרא ר"ה) והתנחלתם אותם לבניכם. וכי תימי דבקרקעות בעינן עשרה. ומה מיניהו כאן. הכי נמי בהאי: ד ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. שלא יטעה המתורגמן שמתרגם על פה: ובנביא שלשה. לסירוגין ולא לאפקת לגמי יטעה דלא נפקא לן הורמה מיניהו: ואם שלשתן שלש פרשיות. כגון כי כה אמר ה' חגס נאם ה' צבאות. כי כה אמר ה' מלכיים ירד עמי בראשונה. ועתה מה לי פה נאם ה'. הם ג' פרשיות בשלשה מקומות רצופים: מדלגין בנביא. °מפרשה לפרשה ואפילו מענין לענין: ואין מדלגין בתורה. בשני ענינים. אבל בענין אחד מדלגין כמו שהיה כהן גדול קורא ביום הכפורים פרשת אחרי מות. ומדלג וקורא לך בעבור: עד שלא יפסיק התורגמן. המדלג בין בתורה בענין אחר. בין בנביא. ואפילו בב' ענינים. לא יהא אלא כבדי שיעלים התורגמן לתרגם. מה שהוא לריך לעבור לעמוד שם בשתיקה: ה המפטיר בנביא. מי שרגיל להפטיר בנביא. אפקו חכמים שיהא הוא פורס על שמע בריבים: והוא עובר לפני התיבה. להוליא את הרבים בקדושת השם בתפלה הואיל וממליא את עלמו להפטיר דהוי דבר שהיו כבודו תקנו לו את ז לכבודו: ואם היה קטן. שהיו יכול לעבור לפני התיבה. ולא לפרוס על שמע: אביו או רבו. טוברים לפני התיבה: על ידו. בשביל: ן קטן קורא בתורה. ויש מן הגאונים שאמרו דוקא מפליגי והילך: קטן אינו פורס על שמע. לפי שהוא בא להוליא את הרבים ידי חובתן. וכל שהיו חייב בדבר היו מוליא את הרבים ידי

ד הקורא בתורה(ב"מ) לא יפחות משלשה פסוקים(ר"ה). לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד(א). ובנביא שלשה(ב). היו שלשתן שלש פרשיות. קורין אחד אחד. מדלגין בנביא(ג). ואין: מדלגין בתורה(ד). ועד כמה הוא מדלג. עד כדי שלא יפסוק המתורגמן(ה): ה המפטיר בנביא הוא פורס על שמע(ו). והוא עובר לפני התיבה(ז). והוא נושא את כפיו(ח). ואם היה קטן(ט). אביו °או רבו עוברין על ידו(י): ן קטן קורא בתורה ומתרגם(יא). אבל אינו פורס על שמע. ואינו

ועבד אתקש לקרקעות. דכתיב והתנחלתם. גמרינן. ואפילו דקרא לרשת אחוזה סמיך. והכי מכויים ליה לקרא בגמ'. נם סיומו הר"ב והרמב"ם. במכנה ג' פ"ק דקדושין. ובמ"ע פ"ד דב"מ לא כתב הרמב"ם אלא לרשת אחוזה. והקשו בתוספת דקרא בעבד כנעני הוא דכתיב. ומגלן דעבד עברי אתקש: ד לא יפחות מג' פסוקים. גמרא. כנגד תורה נביאים וכתובים: לא יקרא למתורגמן. מימות עזרא נהגו שיהא שם המורגמן מתרגם לעם מה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו ענין הדברים הרמב"ם פי"ב מה' תפלה. ונפקא ליה מדדרשינן בפ"ק דסוטה. מדכתיב בספר עזרא (נ) ויקראו בספר. זה מקרא. משורם זה תרגום. כ"מ: ואין מדלגין בתורה. שמשומע לית בסקופן ממקום למקום. לין לבו מיושב לשמוע. רש"י: עד כדי שלא יפסוק התורגמן. פי' הר"ב בלא יהא הלא כדי שישלים התורגמן כו'. וכן לשון הרמב"ם בפירושו ומכאורו פ' י"ב מהלכות תפלה. והשיג עליו הראב"ד דלשון המשנה לימא כן דלדבריו הל"ל עד כדי שיפסיק התורגמן ע"כ. ולשון רש"י כדי שיוכל לגמול הספר ולקרות במקום הדילוג קודם שיגמור התורגמן וכו'. [*ולין לפרש דברי רש"י כמשמעו. שיקרא קודם שיגמור דתרי קלי לא מצתמעי. כמ"ש [הר"ב] בר"פ בד"ס יצאו כו'. הלל ה"ק לולו היה רשאי היה יכול לקרות קודם כו'. ומעמת דמלתא שאם יעבר הגלילה בבדי זה הפטור. ה"ב בודאי לא יעמוד בשתיקה כלל לאחר שסיים התורגמן]: ה המפטיר בנביא. כתב הר"ב מי שרגיל להפטיר בנביא. וכן לשון רש"י וכלומר מי שמתיר להפטיר. דמשתמע פריסת שמע וכו' שקורחין בתורה הוא. שכל מי שילמה לבא לבית הכנסת כבר בא לו. ומדע דהא מהלי מעמת לאידך לין פורסין כלל ביום שיש בו הפטורה. לפי שכבר בחו הכל: הוא פורס על שמע וכו'. כתב הר"ב הואיל וממליא את עלמו להפטיר בתיבו כבודו. בגמרא. וכתב הר"ן כלומר דמכוח דמלתא דלהפטורי בנביא. לא תבבי ליה עלמא לקרא. מכוח דאיתא בפרקין: והוא עובר כו'. מפני שלא היה דרכן לעבור לפני התיבה בק"ם עד בעת התפלה [נקט להו בתרתי. הר"ן]. וכבר כתבתי ג"כ לעיל: והוא נושא את כפיו. °מפני סיפא נקט לה. דאילו קטן לא. אי נמי שהוא מתחיל בהיתו הוא הגדול שבהם: אביו או רבו כו' ויהיה בהיתו הוא עלמו מפטיר בנביא כיון שהוא תלמידו. או בנו. והכל הוא. הרמב"ם: עוברים. לפני הר"ן פורסין את שמע ועוברין לפני התיבה: ן אבל אינו פורס על שמע. כתב הר"ב דכל שאינו חייב בדבר כו'. רש"י. וכתבו התוספות ואפי' לר' יהודה דמכשיר ליה

יכין תפארת ישראל יכין

ס' וכתן: כט) בלעבור: ל) כנגד תל"ך נרמז שכולם כלולים בה: לא) דכשחזרו מבבל נשתכח מהם לשון הקודש, ותיקן עזרא שיתרגמו לעם כל פסוק בלשון מרמי שכורגלו לו בבבל. והלידוע לא נהגו כך מדתין מניינן אותו הלשון, ואין מתרגמין ג"כ בלשון שמזניחים, מדתין יכולה להתפרש יפה בלשון אחר בקילור הרחוי, רק בתרגמה שתקון מעזרא ברוח הקודש [טלית קמ"ה]: לב) ר"ל אפילו רולה להתרגם ג' פסוקים יחד רשאי. דבנביא לא חיישינן שידלג, מדתין שם תורמה בכתובה: לג) לקפוץ בקריאתה מענין לענין אחר: לד) שמא יתבלבל ע"י הדלוג. מיהו בענין אחד, מותר לדלג: לה) ר"ל בין רשאי

בזהר"ב ד"ה מדלגין בנביא מפרשה לפרשה כו'. אבל לא מנביא לנביא. מסוף הספר לתחלתו. נמרא. ופירש"י מסוף הספר לתחלתו לספרא. וכתב בכ"מ דבנביא של שנים עשר לא ידלג מנביא לנביא למפרע. אבל בנביא אחד מדלג מסופו לתחלתו מידי דהוי אשאר נביאים עכ"ל. ועי' במג"א לא"ח סי' קמ"ד ס"ק ד': ד [אות ל"ב] בתוי"ט ד"ה והוא נושא. משום סיפא. ובמ"א כתב דיל"ל למאי דק"ל בש"ס סימן קכ"ח סעיף ב"ה הוא מסוגיא דסוטה דף ל"ח. דבהכ"נ שכו"ח קולם המפטיר בנביא הוא מן העולים: [אות ל"ג] במשנה או רבו. בש"א כתב דהיינו באין לו אב. אבל ביש לו אב דאב קודם. ול"ד להנהי דמתני' דפ"ב דב"מ דדבו קודם. דהכא דהוא זכות הקטן וכבוד האב קודם לזכות בו כמו דיורשו. וגם בהנהו דבב"מ על הבן מושל להקדים כבוד רבו. משא"כ הכא שהוא רבר הבא מאליו ע"י חקנת חו"ל משעם דמפרש בגמרא אביו קודם:

במגילה [במגנה ד' פ"ב] הכא מודה משום דבקטן תיכף חרתי דרבנן כדפי' התם לת"ק דר' יהודה לבד במגילה יש להקל לפי טעמו וכיוצא היו בספק [ג"ע בספק] להרוג ולהשמיד לפיכך עשאו ר"י כגדול: פורח פורם את שמע כו'. אלא היו עוברין לפני התיבה בפרישת שמע. וכן רשאי לתרגם דתרגום לתו תשיבותא כולי האי דקטן מתרגם. הר"ן: [*סומא פורם על שמע. אע"פ שכללה של הפרישה היא ברכת המזורות. כמ"ש הר"ב במגנה ג' דפירקין]: ן כהן שיש בידיו מומין. כגון שהן בהקישות או עקומות כדלישתא בגמרא ופירוש בהקישות חברו שערוך בערך בהן דקרא. ועיין מגנה ו' פרק ח' דנדעים. ועקומות פירש"י כפופות ועקומות לצדדיהן. והר"ן פירש עקומות שנתעקמה ידו לחולניות ועקומות שאינו יכול לחלק אצבעותיו ומ"ש הר"ב שאין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן. שכן תיקן ריב"ז ומעמא בגמרא פרק ז' דסוטה דף מ' דלמא לפסיק ליה רגועא וחזל ליה למקטר ויאמרו דלהכי חזל ליה שהוא בן גרושה או בן מלוגה: אסטם ופוחה. וכמו כן כל דבר שטובע בידים. רמב"ם: מפני שהעם מסתכלין בו. כ"ל דקאי לסולה מתניתין. דהא מעמא דת"ק נמי משום הכי הוא כמ"ש הר"ב. ולא פליגי אלא דת"ק לשר מומין וריבי יהודה לשר נצע. ומב"ם פסקו הרמב"ם והטור לדר"י. והכ"מ כתב משום דכמה לשרו על שבריהו תנא שם רוב לשכי העיר וכו'. ללמד כוותיה קיימא לן ע"כ. ואע"ג דתנן ר"י לומר לשכנן טובת לשוחים ולא פליגי. כמו שכתבתי במגנה ו' פ"ג דשבועות: ח בסנדל לשי עובר. שדרך המיגון להקפיד בכך ומש"ה לא יצא יצא. ה"ג כיון שלין דרכן של ישראל להקפיד בכך חושבין שמא הרהורים של עבות עלו בלבו ומזרקה בו מיגות. הר"ן: סבנה. פירש הר"ב שלא תכנס ברחבו. וכן לשון רש"י. וז"ל הערוך

ידי מוכתן: ואינו נושא את כפיו. אם הוא כהן שלין כבוד לגבור שיהיו כפופין לברכתו: פוחה. בגדיו קרועים וזרושתיו גרולים מבחון. ערוס ויתף מתרגמין פותח*) ויתף: פורם על שמע. שהרי הוא מזויע בדבר: אבל אינו קורא בתורה. מפני כבוד הסורה. וכן לפני התיבה. וכן לגבילת כפים. מפני שנגלו הוא לגבור: סומא פורם על שמע. שאע"פ שאיו רואה מאורות יש לו הנאה מן המאורות. שבני אדם רואין לאותו ומגילין לאותו מן המכשולים: רבי יהודה אומר כל מי שלא ראה מאורות מימיו לא יפרום. אלא היה לו להנאה מהם לעולם. ולא הלכה כר"י: ן כהן שיש בידו מומין. וכן בפיו: לא ישא את כפיו. שלין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן. ואם יש מומין ברגליו יסתכלו בו ומתוך כך יבואו להסתכל בידיו והמסתכל בכהנים כשעושים כפיהן עיניו כהות [מגנה פ"ד ע"ח]. לפי שהשכינה שורה בין ידיהם: אבטם. לשון דומה לתכלת: פוחה. שרשים מדומים שעובדים בהם לדום ומסיק בגמרא שאם היה דם בעידו. כלומר ריגל עמהם וכולם יודעים במומין שים בו. לו בלבע שבידיו. לו שרוב חכמי העיר מלאכתן בכך מומר. דשוב אין מסתכלים בו: ח אף בלבנים לא יעבור. חיישינן שמא מיעות מזרקה בו דעובדי ע"ז מקפידין בכך: העושה תפילין שבראשו עגולות. כלשון לו כשיטה: סבנה. שלא תכנס ברחבו: ואין בה מצוה. דתפילין מרובעות. הל"מ:

*) כתב"י לפיגו פתחן ויתיסן. הרי

עובר לפני התיבה(מב). ואינו נושא את כפיו(מג). פוחה(מד) פורם את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו(מה). סומא פורם את שמע(מו) ומתרגם. רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו. אינו פורם על שמע(מז): ן כהן שיש בידיו מומין(מח). לא ישא את כפיו(מט). רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטים. ופואה(נ). לא ישא את כפיו. מפני שהעם מסתכלין בו(נא): ח האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור(נב). בסנדל איני עובר. אף יחף לא יעבור(נג). העושה תפלתו(נד) עגולה(נה). סבנה(נו) ואין בה מצוה(נז).

מחזיקין אותו בשתי ידיו ומעמידין אותו לפני התיבה. ואומרים לו עבור לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. פוחה פורם את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. סומא פורם את שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו. אינו פורם על שמע: ן כהן שיש בידיו מומין. לא ישא את כפיו. רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטים. ופואה. לא ישא את כפיו. מפני שהעם מסתכלין בו: ח האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר. אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה. סבנה ואין בה מצוה.

תוספת רע"א

ן [אות ל"ד] בהרע"ב ד"ה ר"א. הנאה מהם לעולם. אבל ראה ונסתמא פורש ע"י"ש וב' תוס' אע"נ דר"י ס"ל בב"ק דסומא פטור מן המצות וחייב רק מדרבנן וחזו ב' דרבנן אם"ה ל"ד לקטן דמודה ר"י דאינו פורס ע"ש דכיון שהוא גדול ובר דעת עריף טפקן: ח [אות לה] בהרע"ב ד"ה ככבנה. שלא תבנס בראשו. ותוס' בסנדליהן וזה יעלה בסנדל אחו לאיסתבולי בי' על ששינה מהמנהג ויעויין במג"א (סי' קכ"ח ס"ק ס"ה). ובסופה קאמר על מחלת התקנה

יכין תפארת ישראל יכין

רבמי להיות קורא בלבור עד שיבוא ב' שערות. אבל שיהיה בבלל הקריאה, י"ל דוקא לאחר שלישי ואלו ויהגין דרך לשיות מעביר מיתר [מג"א רפ"ג סק"ו]: מב) דמדאיתו בר חיוב, אינו מוגע לאחרים עד שיהיה בן י"ג שנה ויום א'. ובתבלת ערבית חלוי במגנה [שם פ"ג סק"ג]: מג) יחידי. דנעלי הוא לגבור שיהיו בשופין לברבת קטן. ועיי"ל דאפילו בן י"ג שנה, בבלל הבוא ב' שערות אינו נוסף בפיו רק עם בהנים לאחרים [קכ"ח סק"ג]: מד) שבנדיו קרועין ממד ורמאה בשרו: מה) מפני בבוד הלבור [ג"ב]. ונ"ל דבל בבוד הלבור, אין ר"ל בבוד של הלבור שרחוי לבם, אלא ר"ל הבבוד שחייבין הלבור לבבד אח ס', שרחוי להיות ברחוי. וב"מ שאין יבולים למחל, ואפ"ה פורם את שמע מהאי דרק בשביל יחיד שהתחיל לבוא לביהב"ב. ומהרגום מזה ו לגרוך רק לע"ה, שאין נקרמין לבור. [ועי' אית ג"ב רע"ז סק"ב ורמג"א סק"ע]: מו) אף בשלא מומר יזהר שלא יהא מבוין. ע"ב"ם נהגה מבן ע"י בילדותו שלא יהא מבוין. ע"ב"ם נהגה מבן שלא יהא מבוין. ע"ב"ם נהגה מבן

תוספת רע"א

ן [אות ל"ד] בהרע"ב ד"ה ר"א. הנאה מהם לעולם. אבל ראה ונסתמא פורש ע"י"ש וב' תוס' אע"נ דר"י ס"ל בב"ק דסומא פטור מן המצות וחייב רק מדרבנן וחזו ב' דרבנן אם"ה ל"ד לקטן דמודה ר"י דאינו פורס ע"ש דכיון שהוא גדול ובר דעת עריף מקטן: ח [אות לה] בהרע"ב ד"ה ככבנה. שלא תבנס בראשו. ותוס'

אור גדול

ן במשנה כהן שיש בידיו מומין. עיין ברע"ב ובתוי"ט. ובאו"ז הקשה כיון דסקמא דחליצת סנדל בנשיאת כפים הוא משום דאשתר שיבוא לידי לעז א"ב ביש לו מומין ברגליו אמאי אינו נושא כפיו אפי' מפני תקנה זו דחליצת סנדל הא השתא דאינו נושא כפיו בלל כ"ש דאיבא יותר חשש דלעז וא"ב מיבב שישא כפיו במנעלין עיי"ש. ולק"מ דכיון דכל הכהנים אין עולין בסנדליהן וזה יעלה בסנדל אחו לאיסתבולי בי' על ששינה מהמנהג ויעויין במג"א (סי' קכ"ח ס"ק ס"ה). ובסופה קאמר על מחלת התקנה

ציונים

מגילה ד' כ"ג ע"ב. ירושלמי פ"ג ה"ג. מיי' פ"י מה"ת פ"ג מ"ו. קל"ח סעי' ג': פותח. מיי' פ"ת מה"ת פ"ג מ"ו. ואעפ"י שאינו עובר. מיי' שם פ"ג מ"ח. פ"ו מ"ו. שם פ"ג מ"ו. קל"ח סעי' ג': כהנא פ"ג ה"ג. ירושלמי שם פ"ג ה"ג: ן כהן. ג"ד ע"ב. מיי' שם פ"ג מ"ו. שלחן ערוך א"ח סי' קכ"ח סעי' ג'. ר"ן ס"פ ג' דתענית. ח האומר כו'. שם. מיי' שם פ"ג מ"ו. ש"ע א"ח סי' קל"ח סעי' ג'. ר"ן ס"פ ג' דתענית. העושה תפלתו כו'. מיי' פ"ו מה"ת. מהל' תפילין ס"ב.

שנויי נוסחאות

פותח. את שמע.. סומא.. את שמע. במגד"ם וכ"מ ס' וכ"ל וכ"ל.. על שמע.. על שמע וכ"ם כ"ף וכ"ל. מאורות (פירוש) כ"ל ליתא כ"ל. אינו פורס על שמע. נד"ב וכ"ל וכ"מ ס' וכ"ל ומ"מ כ"ל לא יפרום את שמע; במגד"ם לא יפרוש: ן שיש בידיו. כ"ל.. בידו וכ"ל בגמ"ב. בגמ' ריב"ז אמעל הלעס ד' לאם גנס שיש בי. בגמרא לתרגן [מומין] בתמרו פמו ידיו וכגון כו' ע"ל. (אף) מי. כ"ל ליתא. אסטים (ופואה). נד"ב אסטם..; כ"ל אסטם ולימא וכן ליתא במגד"ב; כ"ל אימטים. וכ"ם בכ"ף (נסם וקוצה); בכ"ף כ"י ליתא וכן ליתא בכ"ף ד' קוצה; בכ"ף כ"י בגמ' אסטים ופיאה; במגד"ב סטים וליתא. בפי' הלבות הכ"ף כ"י לבעל המכתם ליתא גם לפלא אימטים וכן ליתא סם בנ"מ בגמ': ח בסנדל איני עובר אף יחף. כ"ל"מ לפי האומר בסנדל אינו עובר אף ביחף וכ"ם ביחף גם בגמ'. ואין בה מצוה.. ; נד"ב וכ"ל שאין בה.. ; כ"ל.. משום מצוה.

תוספת חדשים

ן בהרע"ב ד"ה ר"י לומר ואין הלבם בר"י. וכ"ם בם"ע סימן ס"ע ס"ב: ן הרע"ב ד"ה לא יפח לת בפיו כו' עיין בזה בו' עיל וקשה דבתיבעה דף ט"ו מפורם דוקא בזמן הזקדם שהיו מברבין בשם המפורש גם התוס' הקשו בן שם על ס' רש"י בלן במ"ם הר"ב ס' רש"י בלן בוחר מפני שגם בזה הזמן בו מבום בבוד בביעה ל"ב ול"ל מ"ם שם בגמרא לזמן בס"מ היינו מה שעיינו בהוס' ודו"ק (מהרו"ם ה' ג"ן).

ותוס' בינו שם דהעמד בוח בזמן זה מבום סיפא בדעת דבליכו לפיה מהילוכלמי וכ"ב הב"י בסי' קכ"ח: ח בת"ם ד"ה מבנה בו'. וכן לבון רש"י ותוס' בתבו בשם ר"ח בשעת סבנה יכול לישבן בעלמו ולא הגין בלון המשה ולא יעשה לו בם במו [לפיבם] בשעת הבנעיה:

הרי זה דרך מינות. שכוזס דברי מכמיס והולכים לחר מממעות שמקרא. ולומרים בין עיניך ממש על ידך ממש. וחכמים למדו בג"ם בין עיניך במקום שער שברחש מקום שמותו של חיטוך רופס. על ידך בנובה היל קיבורת ברחש הזרוע שחחה כנגד הלב: ציפחה*) זהב וכו'. °והכתוב לומר (שמות י"ג) למטן תהיה תורת ה' בפיך מן המותר לפיך. שיהח הכל מעור בהמה טהורה ולח מזהב: ונתנה על בית אנקלי. על בית יד המלבוש מבחון. והכתוב לומר לך ללות ולח למחיים לחות: הרי זה דרך החיצונים. בני חדם הסולכים לחר דעתם חון מדעת החכמים: ם יברכוך טובים הרי זו דרך מינות. שבריכין ישרחל לנרף עמהם פושעי ישרחל בתגודת תעניותיהם. שהרי חלבנה ריחה רע ומעלה הכתוב עם סממני הקטורת: על קן צפור יגיעו רחמיך. כמו שהגיעו רחמיך על קן לפור וגזרת לח תקח האם על הבנים (דברים כ"ב) כן חום ורחם עליו. משתקין לותו שעושה מלוחיו של הקב"ה רחמים ושם חיון חלח גזירות: ועל טוב יזכר שמך. על טובתך טדה לך משתקין לותו שחנו חייבים לברך על הרעה כשם שמברכין על המובה: מודים מודים. דמיחוי כשתי רשויות. כמודה ומקבל עליו ב' חלהות: המבנה בעריות. שדורש פרשה של עריות בלשון כינוי. שחומר חלח בעריות ממש דבר הכתוב. חלח שלח יגלה קלון חביו וקלון חמו בדבים: ומזרעך לא תתן לאעברא לארמיותא. לח תבח על הגויה ותוליד בן לעבודה זרה: משתקין אותו בנזיפה. שעוקר הכתוב ממממעותו. ונותן כרת

*) ע"ל ג' ס"ם ופי' בפרוך פשלם פ' תוקלי. לבח

ם על קן לפור כו'. עד המבנה. עיין מ"ש בפ"ה דברכות: המבנה כו' משתקין לותו מגלה פנים בתורה שלח כהלכה. הר"ן. [*ועיין בדבור דלקמן]: האומר כו' משתקין לותו בנזיפה. כתב הר"ב שעוקר הכתוב ממממעותו וכו'. חטלוח על השוגג. וכן לשון רש"י. ומסיים נמי מיתת בית דין על המזיד בהתרחה. ולריך עיון ללח פירשו כן במבנה בעריות דהח מיכח בית נמי כל הני. ול"ק בפשנה דהכח קחני החומר. והחס המבנה. משום דלעיל כלל לכל העריות בהדדי. ולח רלה להחריך ולבחר. חבל הח קשיח דהכח פנח נזיפה ולח כן גבי מבנה. ועוד יש לדקדק בפלח בהרמיותח בעממית ה"ל לומר. כפי

נתנה על מלחו. חו על פס.ידו. הרי זו דרך המינות. ציפן זהב[ה] ונתנה על בית אונקלי[ם] שלו. הרי זו דרך החיצונים[ם]: ם האומר יברכוך טובים[ם] הרי זו דרך המינות[סב]. על קן צפור יגיעו רחמיך[סג] ועל טוב יזכר שמך[סד]. מודים. מודים[סה]. משתקין אותו. המבנה בעריות[סו]. משתקין אותו[סז]. האומר מזרעך לא תתן להעביר למולך (ויקרא י"ח). ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא[סח]. משתקין אותו בנזיפה[סט]:

ומ"ם הר"ב על יד בגובה היל. דמס תפילין של רחש בגובה שברחש. חף על יד בגובה שניל [*במנחות שם וכן] מ"ם הר"ב קיבורת הכל בפרייתח לחריתח. ופי' בחום' לשון קבולת בשר כמו קיבורת דלחיני: ונתנה על בית חנקלי. פי' הר"ב על בית יד וכו' וכ"כ רש"י. ומכיים הר"ן ועבדי הכי משום דכתיב לחות על יד. וכיון שהם לחות סבורין הם שרלוי שירלו לכל. ולח דרשי והיו לך וכו' ומ"ם לח פי' חלח על בית יד. לחילו בשל רחש דחדרבה כתיב בהו (דברים כ"ח) ורחו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרח עליך. ולחמרו זו הפילין של רחש. ופיין בפ"ם כ"ז: דרך החיצונים. פי' הר"ב החולוים לחר דעתם וכו' וכפירים". וז"ל הר"ן קרוב למין הוח לחבל מין גמור לח הוי. דהח לח עקר גזירה שוח. דהח מיתה במקום הקיבורים: המבנה כו' משתקין לותו בנזיפה. כתב הר"ב שעוקר הכתוב ממממעותו וכו'. חטלוח על השוגג. וכן לשון רש"י. ומסיים נמי מיתת בית דין על המזיד בהתרחה. ולריך עיון ללח פירשו כן במבנה בעריות דהח מיכח בית נמי כל הני. ול"ק בפשנה דהכח קחני החומר. והחס המבנה. משום דלעיל כלל לכל העריות בהדדי. ולח רלה להחריך ולבחר. חבל הח קשיח דהכח פנח נזיפה ולח כן גבי מבנה. ועוד יש לדקדק בפלח בהרמיותח בעממית ה"ל לומר. כפי

יכין תפארת ישראל יכין

שכופר בים כח ביד הקב"ה להביח לרות על הרשע שיהיה מוכרח נם הוח לגברו. לבל חמהני הרי כתוב וחכירוך יברכון, ירחי ד' ברכו חם ד', וכדומה הרבה. ול"ע]. מיהו חע"נ שהוח דרך המינות מין משתקין לותו בלקמן, מדחפסר לפרש כוונתו, שרק לדיקים יודו בלב חלח על הטוב. שייטיב להם בעה"ז: סג) שחמרת שלח חשלח, כן תרחם עלינו. והרי דוכר שקרים, דלח דרחמיו על כל מעשיו, ועכ"פ יין זה טעם השלוה, רק גזירה היח מלפניו, וטעם השלות נשנב משכל חנושי: סד) נס זה שקר, דלריך לברך בשמחה נם על הרעות, שבלתי שפק יתנלנל ממנה טוב נעלם: סה) מחזי כמודה לב' רשויות: סו) שמפרש הפסוק לח חנלה עדות חביך, דר"ל לח חנלה קלון חביך. וכן כולם: סז) שמנלה פנים בתורה שלח כהלכה: סח) שחומר שפי' הכתוב הוח שלח יבעל חרמית חתוליד בן לחולך, דמפרש חלח להעביר לשון שיבור של שבט: סט) דבפירושו זה מיקל בשער עממין שיהין חרמיים הטובדין לחולך. מיהו לח יתרגם שלח יבעל בת כל עכו"ם. בשמת שרי [ובן תגוגוס בשמת יוחנן בקווזיגל סוף פחרי. ומוכרח לפפ"ד כדבריו, דלח פי' הקרח בפשוטו לבד, שלח יפגיר בנו לחולך, שם נקרח זה בין הערוות. ולשרוך ערך חרס, זה פי' שבריותח בפ"ם, חגח בירושלמי הבח על הכותית שכתוב מדבר. דר"ל בגיותות, דבשבי ג"כ חייבי הקרח, לף דוודחי חעכותים בשעביד בנו לחולך חייבי, מדשחייבו כרת. ויהיו בחודים חודים לח יחתקושו בנזיפה, להכח

חשבו

ציון זהב. מכחדין פ"ח פ"ב מ"ו; פ"ג פס פס"ו פ"ד מ"ב פ"ה פ"ו; ג"ב פ"ו; ם"ם האומר. יברכוך טובים. כ"ם פ"ב בנוסח ג"ו; ב"ב פ"ב; על קן צפור. פ"ו פ"ב בכו"ב מזלה פ"ו; מודים מודים. פ"ו; פס פ"ב פחים פ"ח פ"ו קב"ח פ"ו; ב':

שנויי נוסחאות

או על פס. בכ"מ מי ובכו"ל ועל פס וכ"ה בכו"ף נדפוס. הרי זו דרך המינות. בכו"ק הרי זה וכן בסמוך..; בכמב"כ בד' מדפים נס יעים נפתנם בידי המעתיקים. דרך הקרחים והעזוי הוח מכיון לידי נמוך. ציפן. במנדפו"פ ובכו"ק ובכו"מ מי' ובכו"ח וכמכני"כ ציפה (צפה) וכן הגיה בעמ' הגריעב"ן ועי' רע"ב. על בית אונקלי (שלו). בכו"ל ובכו"ף ליתח; במנדפו"פ על בית יד..וכ"ה במכני"כ במב"כ ד' פיהו על יד..; בכו"ק על בית ניקלי של ידו ועי' על כל זה בערוך בשלם ערך תוקלי. דרך החיצונים. בכ"מ מ'.. המינות ובנליון הוגה בכו"ק על בית ניקלי של ידו ועי' על כל זה בערוך בשלם ערך תוקלי. דרך החיצונים. בכ"מ מ'.. חיצונות; בכי"ל.. החיצון וכ"ה בעזון שם: ם הרי זו. בד"ב ובכו"ק הרי זה. המינות. בכי"ל המינין. על קן. בכי"מ מ' האומר חיצונות; בכי"ל.. החיצון וכ"ה בעזון שם: ם הרי זו. בד"ב ובכו"ק הרי זה. המינות. בכי"ל המינין. על קן. בכי"מ מ' האומר על קן. המבנה. בד"ב והמבנה. האומר מזרעך. וכ"ה בכו"ק; בד"ב; ובמכני"כ ובמכני"כ.. ומזרעך וכ"ה בקרח. (ומזורעך) לא תתן לאעברא בארמיותא. וכ"מ בד"ב ובכ"מ; בכי"ל מזרעך.. לאעבודי וכ"ה בכי"מ מי (ובס..באומיתא; במנדפ"ם.. בארמיתא; בכי"ק מן ומרעך לא תתן ל ס ע ב ר ת בארמיותח:

ראשון לציון

ח תוי"ט ד"ה דרך המינוים כו' וה"ל בכרן כו' עיין יסל"מ:

תוספת רעק"א

ותימ' ב' מר"ת בשעת חסבנח יבול להסתבן בהוולא תנין ע"ה המצוח ולא יעשה לו נם כמו לאלישע בעל כנפים: [אות לו] שם בהרע"ב ד"ה ציפחה זהב. והכתוב אומר. וכ"ב רש"י והר"ן אבל לבאורה אינו מספיק דאמר זהב מן האסור לסיך. וברש"י במנחות דף ס"ו ע"ב כתב על ציפן זהב דהשתם דעור בעיא דאפי' קשיותן אינן אלא רצועות בטיבו כראיתא בפ' חקומין דף ס"ח ואח"כ נבי ט"ח עליהן עור בהמה טמאה ב' רש"י דבעינן מן המותר

כפי לשון תרגום בכל מקום. ומלתי בערוך ערך תרס שכתב וז"ל התומר מזרעך וכו' בתמיהה. פירוש לית מתן מזרעך בתומה ידוע שמעבירין זרעם למולך כגון תרמיס. שתה גורס להעביר זרעך למולך. ומכלל דבריו משמע שאחר התומת שלין מעבירים מזרעם למולך מותר. לפיכך משתקין לותו בגזיפה. אלא פירוש הכתוב כדתנן דבי רבי ישמעאל בישראל הבא על הגויה. והוליד בן לעבודה זרה הכתוב מדבר. אלא בא מולך משאר בני עבודה זרה. ע"כ ל. ורש"י מפרש דתנא דבי רבי ישמעאל לפרש מהני' לחת. וגרסה ולתי דלעתה בעל הערוך נמי לא לחת תנא דבי רבי ישמעאל לעקור הכתוב ממשמעו לתת כרת לבא על הגויה וכו'. דולתי דעיקר הכתוב בעובד עבודה זרה מדבר. אלא דבעבים פנים לתורה. וזו אחת מהן. ואחת דתנא דמתניתין למימר שזה שרולה לדרוש ולפרש. תנ"פ שחיב בא לעקור פשוטו ומשמעו. לא ידקדק במלת מולך ולומר דבדוקא. ויקרגמו בתרמיותא. דת"כ מכאן שאחר התומת מותר. וסיועתא לפירוש הערוך דבתרגום יונתן לחיא. ומזרעך לא תתן בתמיהיה ליד בת עממין למעבדה לפולחנה עוכרתה. [ועיין בפי' הר"ב במכתב י"ח פרק בליבי דחבות]. *)ופי' הערוך מחיב נמי דהכא תנא גזיפה. ולתך על גב דהכא לישנא דרוזה הוא בתורה ע"ד הפנים שהתורה נדרשת. מ"מ מדרשא דמכאן לא בא בוס קולא. מכאן"כ בדרשא דתרמיותא בים לעטות ולהקל בשאר התומות. לפיכך משתקין לותו בגזיפה: ו' מעשה ולותן. ויעבב לא בלהה פלגש מבעו (גראשית ל"ה) נקרא בבה"כ ולא מתרגם. דמישינן לגנותו. בפירש"י. והר"ן פירש משום בבוד יעקב: מעשה תמר. בהב הר"ב לתמן ותמר וכו' וכ"כ הרמב"ם. דמעשה תמר היינו לתמן ותמר וכו' וקשיא תדא דלתמי נקט תמר ולא לתמן שהרי הוא מעשה המעשה. ותמר קרקע עולם ולטושה היתה. וכמו דנקט רישא ולא בלהה. וע"ק בשנותו הסדר להכניס מעשה לתמן בין מעשים שקדמו לליו ועוד שה"ל להסמיך מעשה תמר ומעשה דוד ולתמן בין בתעשה לחד הס. ולכן נראה בפירש"י. והר"ן. מעשה תמר ויהודה. ונעמת מפרש בגמרת לתבריתא דבמיתי הוא לדוחי. ול"ק דנקט תמר משום דלי הני יהודה ה"א טובדא דיוסף בלתר לכו וגמברו. ומסתבר שהרמב"ם והר"ב בגמרת דפריך מעשה דוד ולתמן לא נקרתם ולא מתרגמין. והלתרת מעשה לתמן ותמר נקרא ומיתרגם תשבו דלתמר דמתני' פרכינן. ולא היה לולא מריעתא דבבריתא דתני הכי מעשה לתמן ותמר נקרא ומיתרגם: מעשה בגל הרלתן נקרא ומיתרגם. דניתא להו דהוי להו בפרס. גמ': והשני. כתב הר"ב מן ויתמר כו' גמרא ולתן הבני פי' הרמב"ם הוא מה שבתב מעתו. ומ"ם הר"ב ופסוק ויגוף. כתב הכ"מ בפי"ב מהלכות תפלה כ"כ הרי"ף והרא"ם וכ"ל שהוא תום' הרי"ף שפירש לטעמא דלא מיתרגם משום בבודו של תהרן. ות"כ בפסוק ויגוף שבתוב על הבעל תשב עשה לתהרן הוא הדין דלא מיתרגם. והגמרא לא תשבה לא לתוב הפרשה וה"ה בהאי קרא. כיון דטעמא משום בבודו דתהרן. ע"כ. ולפוס ריטבא לא עיין שתין זה מל' הרי"ף אלא בתוספתא שנו. ועוד פסוק ויגוף וכו': ברבת בהנים מעשה דוד ותמנן לא נקרתין ולא מתרגמין בן הגירסא בספרים. ובפירוש הר"ב והרמב"ם ברבת בהנים נקרתים ולא מיתרגמין מעשה דוד ותמנן לא נקרתין וכו'. ובודאי דברבת בהנים לי לפרש לתין נקרתין דתין סברת לומר שתהא התורה נקרתת בלבור אלא בשלימותה מה שתין בן בהפטרות דבללו לבי תין הגבירתים נקרתים בשלמותן. ולא מיהא קשיא דלא פירש התנא בברבת בהנים דנקרא ולא מיתרגם במו בת"ך. ובתמת שבטשה המבנה שבגמרא תיתא מעשה דוד ותמנן נקרתין ולא מיתרגמין. והשתא ת"ש דברבת בהנים ומעשה דוד ותמנן בלולים בדין אחד והבי נמי בגמרא. ואלו נקרתים ולא מיתרגמין וסי' רעבד"ן. רלתן. שגל שני. ברבת בהנים. דוד ותמנן. ודקתמר בתר הכי מעשה דוד ותמנן לא נקרתים וכו' ים להניה ולמחוק לא. בך גרסה בעיני ומ"מ לא שלחתי יד להניה בגמרא לפי שרלתיה [*בפירוש רש"י תבריתא שזכרתי ואלו נקרתין וכו' דאתמנא בריתא ויש לא נקרתים ולא מיתרגמין בתב מפרש בסופא מעשה דוד ותמנן לא נקרתים בהפטרה. ע"כ. ועוד שהיתי מוכרח לומר נמי דל"ג לא בפירוש דהאתמרת בו' שהזכרתי לעיל בדבור המתחיל מעשה תמר בו' ועוד שראיתי] להרמב"ם שבתבורו פרק י"ב מהל' תפלה דתשיב הבי דנקרתים ולא מתרגמין. וכתב וכמעשה תמנן ותמר במקום שנתמר תמנן בן דוד לא נקרא ולא מיתרגם וגרסה דגרם וכן ברבת בהנים. ויש לתת טעם למה מעשה תמנן לא נקרא משום דשתי מעשיות שבתובים בתורה דלא סני דלא לקרותם בדי להפלים התורה כולה בגבור. מה שתין בן מעשה דנזיפים לתפסר להפטיר בענין תחר: ברבת בהנים. בתב הר"ב משום דלתת בים יבא וכו' שבדתי תן ישראל לשתת להם פנים בהתורה מדרשא ומדרשא דמכאן בו'. והב"ד (ז) יתן בלשונו.

*) בתוי"ט ד"ם וד"ק הלשון בך ומתישב נמי דהכא תנא גזיפה דלפי' הערוך במו דהכא תיבו בולה לעקור שמקרא ממשמעו ס"ג במכאן ולא בא לתת גפנים פנים שתחת בתורה ע"ד הפנים שהתורה נדרשת ומדרשא דמכאן בו'. והב"ד (ז) יתן בלשונו.

שנוחי נוסחאות

ו מיתרגם. בד"א וכ"ה ובמשב"ם מתרגם (המ"ם בחיר"ק והחי"ו דגושה) וכ"ה בכל המקום בלי יו"ד. מעשה תמר. בכי"מ פ' ובכי"א וב"ה"ם ובמחיבי. תמר ויהודה. ועי' תוי"ט. עגל הראשון; במחדו"ם ובכי"ק העגל הראשון. והשני. בד"א השני; בכי"א ובכי"ל מעשה עגל השני. וכ"ה בי"ף ובכי"ק. ברבת בהנים. בכי"ק ברבות .במחד"ם. בהנים נקראים ואין מתרגמין וכ"ה בי"ף ועיין בשיטה בי"ב שתלפנו.

ראשון לציון

פ תי"ם ד"ה האומר בו' ובלהה ולתי בו' עיין יסל"מ: ו בר"ב ד"ה מעשה עגל הבני בו' מבוס יקרא דתהרן עיין יסל"מ: תוי"ם ד"ה ברבת בהניסבו' ובפי' הר"ב והרמב"ם בו' נקרתים ולא מתרגמין בו' וכן מוסח בירושלמי ברבות בהניס נקרתים ולא מתרגמות ועיין בשיטה בד"ם:

תוספות רעק"א

המותר בפיך ובסנהדרין דף מ"ח ע"ב בי' רש"י על ציפן וחב דסבולות דהלבה לם"ם הוא:

אור גדול

ו במשנה ברבת בהנים בו' בתוספות רבינו יהודה התסיד על ברבות ח' ב'. גבי שנים מקרא ואחד תרגום אפילו עמרות ודיבון. מצאתי דבר חדש דברבת בהנים אין מתרגמין. ולקח הדין דבאן לענין אחר תרגום, והוא דבר חדש מאד. ואינו מוכרח. דבאן בצבור לעם הארץ והתם לנפשי' דהוי בלימוד. ולא מצאתי למי שיביא זה וצ"ע. שוב מצאתי במאירי באן על הא דנקראין ולא מתרגמין שבתב וז"ל וענין מהרגם ר"ל בביה"ב שהוא הערסים הנדול הא בל אחד בביתו אין לך דבר שאינו מתרגם. וזהו דלא בתוספות ר"י הנ"ל. שוב ראיתי בתלמידי רבינו יונה שבתב בברבת בהנים אין בה תרגום. ובחידושי רעק"א בתב שלח דבתוספים שלנו יש תרגום, וברור דבוונת רבינו יונה לתוספות ר"י הנ"ל. וש"ש רבינו יונה דמובא ביוצא בהן חיינו בל הני דמבואר

יכין תפארת ישראל יכין

תשבו דלא ליתי כ"ם למנבר לתתיים לעקור שבתוב ממשמעותיה]: ע) ויעבב לא בלהה: עא) דמיישינן לבבודו ובבוד יעקב לבניו: עב) עם יסודם [ול"ל דנקט תמר. שהיא גרמה, משל"ל בלהה]: עג) דשבת יהודה הוא שהודה, ובפרט בלא היה מעת בל בך בבללה, שהיתה מאת מביו מחייב לבבודו עכ"פ, ועדיין היה מביו קיים [ולתב"ג דבל שתומר רתוץ תעת טועה [בשבת י"ח ב']. י"ל דעכ"פ משומע יעשה]: עד) קום עשה לנו מלהים: עה) דניחא ליטרחל שיתבייטו ויתבפרו. לא כ"ל ע"ם מ"ד [ע"ז ד"ה ו'] דלא תירע הענל רק בדי להודיע שתפילו לחטא קשה בענל יש בפרה בשיטום. ג"ב זהו פירש מ"ם הבא בגמרא, כ"ם דניחא להו, דאע"ג בחטאם בבד הוא"ל בפרה: עו) ר"ל מה שסיפר תהרן למשה היינך נעשה הענל: עז) מדבתיב ויעש הענל בזה ויעשה השומע שיצא מעלמו [ולהום משה ענל השני, היינו גם הפסוק ויעש משה וגו', בי פרעו תהרן וגו', ולא מתרגם משום בבוד תהרן]: עח) מדבתיב בה יחא, והרי בתיב בי

לא

יש"ה פ' פינו לעיל. שלח יתמרו הקב"ה טעה פעם וכן לעיל יודעים שכדי שיקרא לשלח להם פעם: מעשה דוד ואמנון. לא נקראים ולא מיתרגמין בתורגמין כל חומן פסוקים שכתוב בהם לחמנו בן דוד חבל חומן שנאמר בהן למטן סתם הא למדינן לעיל מעשה לחמנו ותמר נקרא ומתרגם: אין מפטירין במרכבה. דלמא אתי לגיולי ולעיוני בה: ור' יהודה מתיר. והלכה כמותו: אין מפטירין בהודע את ירושלים. (יחזקאל ט"ז) משום יקרא דירושלים.

ואין הלכה כר' אליעזר:

סליק מסכת מגילה

סוב אין שייך לומר ולא מיתרגמין שאין תרגום שלא על המקרא שקרא. ועוד דכתרגום יש לחוש יותר שהרי מתרגמין כדי שהעם יבינו שלא חייבי בעלמא קאתי ולא מתרגמין]: אין מפטירין במרכבה. כדי שלא יאמרו הכתוב כיוצאנו חותה ולא יוסף להם שלא ספק. הרמב"ם: ורבי יהודה מתיר. כתב הר"ב והלכה כמותו כך כתבו התוספות. וטעמא דלמדן בגמרא למכנה ה' פרק לעיל וכתבו הר"ב דבעלמא יום רחשון מפטיר במרכבה. ולעיני מעמא דר' יהודה י"ל דסבירא ליה לר' יהודה דהא מעשה ברחשית נקרא ומיתרגם. ותע"ג דמעשה מרכבה עדיף כדתנן בספ"ב דמגילה מ"מ במעשה ברחשית הא למדינן בגמרא דלתע"ג דליכא חשמל דילמא אתי לגיולי מה למעלה כו' דרחוי הוא שלא בא לעולם כדתנן התם מכנה ב' לפ"ה נקרא ומיתרגם [וטעמא דלא חיישינן דלמא אתי לגיולי כו' שכן לבון הרי"ף מעשה ברחשית נקרא ומיתרגם ולא חיישינן דלמא כו'. וטעמא דלמלחת דלא חיישינן כ"ל דממ"נ אם הוא חכם יודע שהדברים הלו לב המשכיל לא יגיעם. ואפילו אם אינו חכם יפה מדבורו. ואם לאו בר הכי הוא כמי שמי חויל מחבים חכם יחשב והחרש יחרים בהולחו. ולא יחשל בעיניים הלו שידע שאינו כדאי שיסיבו לו שום מעמה]: רבי אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלים. ביחזקאל ט"ז. וכתב הר"ב משום יקרא דירושלים. הכי משמע בבריימא אלא אליעזר אומר לחחד שקראה עד שאתה בודק בתוכחה ירושלים לא ובדוק בתוכחת תמך. וקאמר לי דאמתי לא פליג אמי במעשה עגל הראשון. ואפ"ג דלא פליג לא לאמתי מפ"ה. דודאי אין זו סברת שעל כבוד הטיר ירושלים הקפיד אלא בעיא כפרה. דפשיטא דהודע את ירושלים המכון אלמי ירושלים. גם אין לחלק בין מעשה לחד כמו העגל לחועבות הרבות המזכרות בפרשה זו. שהרי מפטירין בשמים דפ"ח קודם ס' בלא שכתוב בה"ח ס' תל"ג הודע את ירושלים התפשוט התפשוט את עיר הדמים (יחזקאל כ"ג) וכו'. ואיתא לי בפ"ב בעל הלבוש בה"ח ס' תל"ג הודע כתיב הא מוכיחיך ומולדתיך בארץ הכנעני אביך האמורי ואמך החתית. וזה ודאי גנות וכדי בזיון וקלס לבותן מעיקרי מולדתן. וי"ח ר"ח לא ובדוק בחמך בלומר בעיקר מולדתך: סליק מסכת מגילה

יכין תפארת ישראל יכין

לא יאמר פעים. ותע"ג דהתם אפני חדש קאי [כתוב' כל"ב י"ז כ']. עכ"פ הכומע יעשה: עמ) ר"ל היכא דכתיב בן דוד. ומשום יקרא דוד: פ) בפרשה שבפ"ם ובדי"ף ורפ"ם ורמב"ם [פי"ב מהפלה] הכי נרסינן, ונקראין ולא מתרגמין. וכן מוכה. דלפי גרסתינו ק' וכי פ"ד בלא יקראו כלל בפרשה ת' שבהורה. מיהו בירושלמי קאמר להדיא בברכת כהנים לא נקרא, דקאמר מ"ט. לברכה מיהא ולא נקראין. ומפשר דרך לקורמן לבד אחר הרבים בירושלמי, אבל רבנן לפרקן לפסוקים שלמעלה ולמטה: פא) שלא יעויבו בה העם: פב) וכבי קיי"ל: פג) הוא פרשה בביחזקאל, דכתיב בה אביך האמורי ואמך החתית, דמשמע שעיקרן ושרשן רע, וזה בזוי טפי ליעקאל, ולפן נקריאה. ומפשר דרך לקורמן לבד אחר הרבים בירושלמי, אבל רבנן לפרקן לפסוקים שלמעלה ולמטה: פא) שלא יעויבו בה העם: פב) וכבי קיי"ל: פג) הוא פרשה בביחזקאל, דכתיב בה אביך האמורי ואמך החתית, דמשמע שעיקרן ושרשן רע, וזה בזוי טפי ליעקאל, ולפן נקריאה.

רמוי לפרשתו דהייתין לכבוד ישראל:

נשלמה מסכת מגילה:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ד'

פרק ד מ"א, ב'. קורא אדם את המגילה בין עומד בין יושב אבל הברכה תהיה מעומד, ולא יקראו בצבור לכתחילה מיושב. דין ברכה לפניה ולאחריה ע' לעיל ספ"ב. דין קריאה בחול ובשבת ובר"ח ובחה"מ מפורסם, זה הכלל ביום שקורין ג' אין פוחתין מי' פסוקים ופסוק דוידבר עולה מן המנין, ואי סליק עניינא בבציר מיו"ד בפרשת ויבא עמלק בפורים דהוא רק ט' פסוקים שפיר דמי, ואין קורין לאחד פחות מג' פסוקים, ובשני וחמישי ושבת מנחה קורין ג'. וביום שיש בו מוסף ואינו י"ם כר"ח וחה"ט קורין ד', וביו"ם חפשה, וביה"ב ששה, ובשבת שבעה לבד ממפטיר, ובנמצא מעות בשביעי או השביעי מפטיר רמג"א מימן קמ"ג לבד ביש ב' או ג' פ"ת דצריך להפטיר בחובת היום שאין מפטיר ממנין הקרואים בשבת וי"ט חוץ מחול המפטיר ממנין הקרואים, ויכול להוסיף בשבת, ואפי' בשבת בי"ם, והמנהג עד עשרה חוץ ממפטיר, וביה"ב בשבת לא יוסיף דראשי הפרשיות מכוונים שמפטימים במיני דכפרה וביו"ם אין מוסיפין חוץ מבשמחת תורה ומפטיר בנביא לא יקרא פחות מכ"א פסוקים חוץ מבאם סליק עניינא בבציר מהכי: מ"ג. אין אומרים קריש או קדושה או ברכו, או ז' ברכות דברכת התגים ונברך אלהינו בברכת הזימון בפחות מיו"ד גדולים שהביאו ב' שערות בני חורין [אין סדקדקין בשערות אלא בל שהניע לבלל שנותיו דהייגו י"ג שנה ויום אחד וכיון שהתחיל היום שנולד בו יום א' קרינן ביה, ואפרים לעניין התפלה שהוא דרבנן שמתחמא הביא ב' שערות, משא"כ לעניין בהמ"ז דהוא דאו' דוקא לאשתרופי מסבינן אחוקה בהוא בן י"ג הא להוציא אחרים [בין בב' בין בי"ד] צרבינן שידעינן בודאי שהביא ב' שערות אא"כ בל אחד מברך לעצמו מבינן אחוקה], ובשעת הדחק נוהגין לחקל בפ' וצירוף קטן שהוא יותר מבן שש ויודע למי מתפללין לשמוע ברכו וקדיש שהוא חיוב אבל קדיש שאחר עלינו לא יאמרו, ונותנין לו חומש שנכתב על הגויל בס"ת [ולדידן דלית לן חומש כזה, ס"ת עצמו] בשעת הצירוף [ונ"ל דרק במניח יד עליה דו, ובהבי ניחא אפי שלא יבא ח"י לידי נפילה, ואין לומר שיעמוד גדול אצלו לשמרו עם הספר תורה, דיש בזה ביטול כונה בתפלה כברכות דב"נ ב', וא"ח צ"ו ס"א]. ובהתחיל א' להתפלל לברו ואינו יכול לענות עמהם, וכן ישן ופינו מגולה [א' ולא שנים] מצטרף, ופ"ו מחמיר בישן, ומסיח ואינו שומע נמי מצטרף. ובהתחיל קדיש או קדושה ביו"ד ויצאו מקצתן ונשתיירו רובן, גומרין ובלא נשארו יו"ד עבירה לצאתן אותו הקדיש והקדושה וכן בהתחילו באבות ויצאו מקצתן נומרין כל תפלת ח"י ויאמר ג"כ ברכה דאלקינו וא"א ברבנו בברכה המשולשת בתורה והקדיש תתקבל שלאחר השמ"ע אבל אין קורין בתורה אם הוא יום הכניסה ובהתחיל לומר קדיש וברכו ביו"ד אפילו לא התחיל עדיין יוצר ויצאו מקצתן משלימין עד תפלת י"ח אבל לא יתחיל חשמ"ע בק"ר ובהתחיל ערבית ביו"ד ויצאו מקצתן יגמור הקריש שקורם התפלה דשייך לברכת ק"ש משא"כ קדיש דאחר י"ח וב"ש סדר קדושה וקדיש במצ"ש. ואין נשיאת כפים פחות מי' גדולים וב"ח, והכהנים מהמנין ובהתחיל ביוד ויצאו מקצתם נומרים, ואם צריך ס"ת במקום נ"כ לשכה"ג צריך ולפר"ח וע"ת א"צ. ואין קורין בתורה בפחות מיוד גדולים וב"ח ובהתחילו ויצאו מקצתן נומרים עם המפטיר. ובמ' וצירוף קטן התשב"ץ מקיל והמג"א מחמיר בו. ואין מפטירין בנביא בפחות מיוד גוב"ח

אור גדול

דמבואר כאן דנקראין ולא מתרגמין. וא"ב רבינו יונה סובר בתוספת ר"י הנ"ל:

לקוטים

י תוי"ט ד"ה מעשה דוד וכו' וכ"ל דמ"ש וכו' והכמ"ז ז"ל בכרים דמעשה דוד בנ"ם לא נקרא וכו' ע"ש ומכון הוא אבל מ"ם אם כסוף דבריו ז"ל וא"ל דמ"ש דוד מועבל ורישיל לו לכאורה דמאי שנל דכל פוסעניות תוכ' ובי"ע ובדה"ל אבל דוד הקיש עולה על המובה וכו' ע"כ,לא כיש לריך לזה דהחילוק מבואר במ"ש המוס' מהירושלמי דבאמי בעלי דאבוד בעבור מעלי דיחיד בעבור שהוא גדול ואפשר דלעולם דמלחא קאמר בכי (מ"ל): תוי"ט ד"ה ר"א וכו' וכ"ל כ"י הודע אם ירושלים לח מועבותיה פרש"י הוא ביחזקאל ולריך ביאור מה היחה מוחתו לפאר המלה: מקום שאין זה מדרכו ז"ל ומלאם שרגיש קו"ע ה"ה הוי"ט דמ"ם בהא דפליג ר"ח ולא פליג אמי במעשה העגל. ותתמה לקמן במ"ם סקוי"ט בבא בעל הלבוש וז"ם וכ"ם מ"ם בך קאי דהודע את ירושלים ומתחן פרשה וכו' כלומר לע"ג דבתך קאי לא מילא הכתוב דהתחיל בזה ר"ח ביח קאי כל כפ"ה היא ביח קאי דוק היטב ועמ"ש בהא דפליג אמי"ם מלבך ר"ח ולא פליג אמי במעשה העגל. ות

ג"ב"ח. אין פורין הקדושות אלא בני' בקיאין וכן בשנובין ממלמלין שממשכנין מחייבי ערכין שמין אותו בשלשה וכשמעריכין בהמה וביוצא משאר ממלמלין שמין בשלשה. אבל כשמעריכין קרקעות או אם הוזקקו לגבות ערכי אדם מקרקע שלו אין מעריכין אותו אלא בי"ד ואחד מהן וכן באומר דמי עלי או דמי פלוני עלי או דמי ידי ורגלי עלי כששמין אותו כעבד כמה שוה או כמה דמי ידו ורגלו: מ"ר. דין קריאה שאינה במחות מג"פ ומפטיר כ"א עי' לעיל מ"א וב'. דין דילוג אין נוהג אצלינו דק בקריאת ויחל דחוא בעניו א' ובהפטרה דשבת שובה דמדלגין מנביא לנביא מהושע למיכה כיון דהוא בתרי עשר, ואינו למפרע מסוף לתחלת הספר: מ"ה, ו. אין לקמץ לעבור לפני תיבה או לפרוס על שמע, ואין מסנין לש"ץ אלא מי שנתפלל וקנו מפני כבוד הציבור, ובאקראי כשהביא כ' שערות או כשהוא בן י"ג דמסתמא הביא ב"ש יכול לירד כשלא יהמונה מצבור או מש"ץ להתפלל בערו לעתים ידועים, ולמנותו להתפלל לפעמים כשלא יהיה החזן בבהכ"נ שרי, ובאין שם מי יודע להיות ש"ץ מותר למנות בן י"ג. וקטן שלא הביא ב"ש אינו נושא כפיו בפני עצמו. ועם כהנים שהם גדולים נושא להתחנך ומברך. קטן שיודע לשי מברכין עולה למנין ז' אבל לא למנין ג', ולהיות מקרא אינו יכול קר שיביא ב"ש, ובאין שם אלא כהן קטן קורין אותו ובכהן גדול ולוי קטן, מפוקח במהרי"ם אם יקרא לבהן במקום לוי, באילו אין שם לוי נופ"ם במנ"א רמ"ב סק"ו אבל בלבי, וצ"ל בלוי עיי"ש] והאידנא לא נהגו לקרות קטן אלא למפטיר ולא יעלה למפטיר בפרשת זכור דלכ"ע דאי' ובן אין נוהגין במרכבה, וביום ז' דפסח ובשבת שובה. פוחה והוא שבכריו קרועים ורועותיו מגולים פורם את שמע אבל אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני תיבה. סומא יורד לפני התיבה ובלבד שלא יקרא בתורה דדברים שבכתב אסור לאומרם ע"פ, וחייב בכל המצות ולתשו' חו"י חזן סומא אפילו באחת מעיניו יש להעבירו שלא יתפלל בימים נוראים היכא דאיכא אחר ראוי וחגון כמותו: מ"ן. מי שיש לו מום בפניו או בידיו ד"ם שיש בהם מין נגע לבן או שהם עקושות לא ישא כפיו שמסתכלין בו ונאמ"כ חמנהג לשלשל תפלה וידיו לפנים מהתליות] וכן בידיו צבועות אפסים, אמ"כ רוב העיר מלאכתן בכך וכן בסומין ברגליו במקום שעולין לדוכן בלי שפרימפע"ם וכן מי שרירו יורד על וקנו או שעיניו זולפת דמעה וכן סומא באחד מעיניו, ובדש בעירו שרגילים בו ומכירים אותו ישא כפיו ואצילו בבי' עיניו, וכל שאשתא בעיר דש ואפילו אינו דר שם רק בא להיות מלמד חצי שנה, ודוקא בעירו, אבל בחולך באקראי לעיר אחרת אפילו שהא ל' יום לא ולכ"ח נושא כפיו: מ"ח. האומר איני יורד לפני התיבה מפני שבגדי צבועין או מפני שברגלי מנדל אפילו נותן אמתלא לדבריו חיישינן לאפיקורסות ולא ירד באותה תפלה אפילו בלבנים ואפילו במנדל. תפילין בין דראש בין דיד הלמ"ם שיהי' מרובעות כתארן ובאלכסונן כלומר ריבוע מכוון ארכו ברחבו עד שיהא להם האלכסן הידוע דאמתא ברבוע אמתא וב' חומשי באלכסונא וצריך לרבע מקום מושבן וגם הכתים אבל גובה הבתים אין להקפיד ביותר מארכן ורחבן. ועור הבתים מצוה לעשות שחור. ציפם זהב או בעור בהמה טמאה פסולה. מקום חנחת תפילין דיד והראש עי' א"ח סי' ז"ך ואדם שהוא עלול לנוילות איך יניחם ע"ש ס"ה: מ"ט. האומר משתקין אותו וכן שמע שמע ודייק הב"ח דלשון משתקין היינו באיכא אחרים דשומעין הא בציבור בלחש או ביחיד אפילו בקול רם לית לן בה, ואם לא כיון יחזור ויקרא בלחש, ובפליחות שמפסיק הרבה בינתיים מותר לומר ויעבור כמה פעמים וה"ה על ב' עניינים חלוקים מותר לבטל בדאמרינן בהחליל אנו ליה ולית עיניהו, ועי' מ"ש רבינו הגדול וצוק"ל בתפארת ברכות פ"ה מ"ג דיחיד מותר דדרך רצוי הוא, ובציבור ג"ב בדרך שיר מותר: מ"י. ביתי חכמי המשנה והגמרא נוהגים לתרגם כדי שיבינו העם והאידנא לא נהגו לתרגם דאין מבינים אותו וקי"ל כרבי יהודה דמשתירין ביום א' דשבועות במרכבה דיחוקאל ונוהגין להפטיר דוקא גדול וחכם ואומרים אותו בעמידה: נשלמה בסכת מגילה

ציונים

פ"א א משקין כו', ג' פ"ח. מיי' פ"ו מהל' י"פ ה"ב ופ"ח מהל' תפלה ה"ד סמ"ג לאוין פ"ם ומשנ"ת לסנהדרין ג' מהדו' מ"ח פ"ו: מיין מקל"ז פסיף ל': ובשביעית. ימצלמי שביעית פ"ז ה"ב שקלים פ"ח הלכה ל'.

שנויי נוסחאות

פ"א א השלחין, בכל"ק השלחים; בי"ק השלהין בכל מעגן עי' בי' ובכנ"ג בתרא (ס"ם ס') ובכנ"ס ובמוספות סם וע' עוד בגיעב"ל כאן.

תוספת חדשים

פ"א בפם בכוד לדומיא מו"ק הכא הגאון מגדול בונמא קדישא מהור"ר לוי יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק כרדיטשוב: בלילי דחוש"ת לי מלאכה לאסורה מדאורייתא בחוה"מ לו מדברנן: תניא מיהך שבת ויום הכיפורים עשרת מה בניסי עשות לך שבת עשר לי מה בניסי עשור בכל מלאכה ת"ל בניסי עשור בכל מלאכה ואין השבת עשור בכל מלאכה הא מקשכחת מלא לאכסים עשר לך לאיזה יום

ראשון לציון

פ"א א ברע"ב ד"ה משקין במועד כו' כדאמר בסוף מקני כו' ג"ל בסוף מסנה ג': תוספ"ד"ה בית השלחן כו' כדכתיב מים קריס כו' ועיין בגמרא דיומא ע"ל מוקי לה קרא בדמיניב ולא בשחים מדכתיב על גבם עיפם ולא בנוסח ש"מ דוק בדמיני תייני ע"ם ג"ש קלת ועיין יכל"מ:

משקין פרק א מועד קטן

תוספת יום טוב ר"ע מברטנורה

סידרה אחר מגילה מפני שיש בינו וכין ימי פורים הצטרפות שבשניהם
אצור התענית וההספד. הרמב"ם ועיין מ"ש בפתיחה ליבמות:

פרק א **א בית** השלחין. פירש [הר"ב] לרן עיפה כו' תרגום עיף מצלתי. גמ'. וה"ת מהחלף כחי"ת. רש"י. שמשיפס ממועל הגרון. ועיין מ"ש במסנה ז' פ"ד דשב"ב. וכתבו התוס' ועיף ויגע למה למיס כדכתיב") וגפס עיפה למיס ע"כ. ולא מלאתי מקרא זה בכל הכ"ד ספריס וג"ל שהות ע"ס וג"ל כדכתיב מיס קריס של גפס עיפה. (משלי כ"ס): במועד. המסנה תקרא מולו של מועד דימיס שבין כל מועד ומועד. הרמב"ס ["ולפי שאין במסנה לשון חש"מ לגלו מועד. ג"ל שיש לתקן ללשון הרמב"ס ושכ"ל המסנה תקרא מועד מס שאלו קורין חש"מ ושס הימיס וכו'] ומ"ש הר"ב דדבר שאבוד מותר במועד במסכת מגיגה [דף י"ח] שפת ימיס תאכל מעות וביוס המעיטי עליה לה' תלמיך מה שביעי עלור בעשיית מלאכה לף שפה עשורים בעשיית מלאכה לי מה שביעי עלור בכל מלאכה. לף שפה עלורין בכל מלאכה ת"ל המעיטי שביעי שלור בכל מלאכה ואין שפה אסורים בכל מלאכה. הא לא מפרן הכתוב לומר לך אין מלאכה אסורה בחש"מ ואינה מותרת. רש"י. "ורי"ף ורמב"ם והרא"ם והטור פה אחד [השמיטו] דאינה אלא אסמכתא. ואין לאיסור מלאכה בחש"מ עיקר מן התורה. והב"י כתב שע"ל מזאת הבריתא שיש לאיסור מלאכה בחולו של מועד עיקר מן התורה והכתוב מפרה להכמיס לאסור ולהתיר כפי שיהא נראה להם. וכמ"ש בשם הר"ן לענין אסורי יה"כ בר מאכילה ושתיה בפרי"ח דיומא. ולדבריו צריך לומר דהרמי שמעינן מהך קרא דהא דלרשינן גמי מיעט דאכילה מלה חון מלילה הראשונה דשוה ולא חוקה כמ"ש במסנה ו' פ"ב דלכוכה. ומ"ש הר"ב לאבד שלה שלחן של לילן עיין במסנה ג': ובשביעית. כתב הר"ב דבשביעית שרי להקשק בין בית הבעל כו'. וכ"כ התוספות בדף ו' ע"ב בשם רש"י ומשום דבירושלמי מוקים למתניתין דספ"ב דשביעית כמתניתין ג' דלקמן. והתם פי' לה רש"י וכן הר"ב בשלה הבעל. ס"מ דסתיא מתניתין גמי בבעל לחייבי ורבי שמעון מחיר שם וכן הלכה כמו שכתבוהו שם בס"ד. והטעם דבשביעית שרי יותר ממה"מ משום טעם הירושלמי שהפחיק לקמן ["בד"ה לאבד לין כו'] וכ"כ בכ"מ פ"ח מהלכות שמטה דמהשות טעמא לתינן. אבל הרמב"ם נראה שהיו סובר כרש"י והר"ב דאין דנים מבינים אותו וקי"ל כרבי יהודה דמשתירין ביום א' דשבועות במרכבה דיחוקאל ונוהגין להפטיר דוקא גדול וחכם ואומרים אותו בעמידה: נשלמה בסכת מגילה

מסכת מועד קטן

פ"א משקין בית השלחין א). במועד ב). ובשביעית ג) בין ממעין

פרק א **א משקין** בית השלחין. לרן עיפה ומלה למיס תרגום עיף ויגע. מצלתי ולא: משקין במועד. דדבר שאבד מותר במועד ודמה בית השלחין מבטה ממתיל להשקותו שם לימו משקה לחומו מדיר מיד שלבד. כדתנן בסוף מקני'. זרעים שלת שהו לפני המועד לת ישקם במועד שלת פסדי. לבל שהו לפני המועד ישקם במועד. ודוקא שדה לבן של תבואה שהות שלחין משקין במועד. לבל שדה שלחין שלת שרי במועד שלת פסדי. ובשביעית שרי להשקות בין שדה בית השלחין בין שדה בית הבעל. ובית השלחין משום מועד

מותר במועד במסכת מגיגה [דף י"ח] שפת ימיס תאכל מעות וביוס המעיטי עליה לה' תלמיך מה שביעי עלור בעשיית מלאכה לף שפה עשורים בעשיית מלאכה לי מה שביעי עלור בכל מלאכה. לף שפה עלורין בכל מלאכה ת"ל המעיטי שביעי עלור בכל מלאכה ואין השבת עשור בכל מלאכה הא מקשכחת מלא לאכסים עשר לך לאיזה יום

*) לפנינו בתוס' ליתא הרוייהי גפס עיפה וכוח בירמיה ל"ח ו"ס. (מוקי מגרי"ב):

יבין תפארת ישראל יבין

פ"א א) שדה שמעמה למיס שלינה מכתפקת בנשמיס, שפה לת ישקנה תתקלקל: ב) בתוס"מ. דמלאכת דבר שאבוד שרי לבל שדה הבעל, דהיינו שמכתפקת בנשמיס מסור להשקותה [תקלי"ת]: ג) לף שלסור בעבודת קרקע, עכ"פ השקאה רק מדרבנן לסור, ומשום

תוספת רע"ק

פרק א [אות א] בהרע"ב ד"ה משקין במועד כו' לא שרי במועד דלא שבדי כו'. וכ' הר"ן אע"ג דאם היה משקה שדה בית הבעל הוי עביד מצי. לא מקרי פסידא אא"כ דבר שהניע לפירות והדר מפסיד. אבל להוסיף על מה שנראה לעינים הרוחה מקרי ולא פסידא: [אות ב] בתוי"ט ד"ה במועד. ורי"ף ורמב"ם והרא"ש כו', במור מסי' תקל"ו סיים להרי"ף דסבר מלאכת חוה"מ דאורייתא ע"ש ועי' בב"י וצ"ע:

מועד נלבד נקט לה: **שיצא בתחלה**. שיצא עכשיו מתחלה ואין מוכשין לואל וחדם הוא שמת יפלו גדותיו ואתי לתקן במועד ואיכא קרחא. שלא יצא בתחלה. שהוא ין: אבל לא ממי נשמים. גזירה משום מי קילון. קילון הס מים של בור שמוק וכו מי גשמים מכוסים לביה ליכא טרחא יתירה לנלות: עוגיות. תריסים שעושים בעקבי הזיתים ובעקבי הגפנים כדי שיתמלאו מיס: **ב** האמה. תריסים שעושים בקרקע שבהן המים הולכים סביב המדה ומשדה למדה קדיוין לחמה. לפי שהן רוחב לחמה כרוס לחמה: **בתחלת**. חס לא היתה מעולם אין עושין לותה בתחלה במועד משום טרחא: **ובשביעית**. מפני שגרלה בתופר בקרקע בשביעית: **ומתקנים את המקולקלת**. חס נפל לתוכה עפר ואינה מקלחת מתקנים לותה לאבל אין עושים לותה בתחלה במועד והלכה כחכמים: **ומתקנים קלקולי המים**. שיצא בתחלה[ה] בין ממעיין שלא יצא בתחלה[ה]. אבל אין משקין[ו]. לא ממי הגשמים[ז]. ולא ממי הקילון[ח]. ואין עושין עוגיות לגפנים[ט]: **ב** רבי אלעזר בן עזריה אומר. אין עושין את האמה[י] בתחלה[יא] במועד[יב]. ובשביעית[יג]. וחכמים אומרים עושין את האמה בתחלה בשביעית. ומתקנין את המקולקלות[יד] במועד[טו]. ומתקנין את קלקולי המים שברשות

כתב הר"ב ואין מוכשין כו' ממת יפלו גדותיו. עיין לקמן במכנה דלקמן (ד"ה) ומתקנים לה המקולקלת. ומ"ם הר"ב ואיכא טרחא כלומר שלפילו דבר האבד לא הניחו כאים טרחא: בין ממעיין שלא יצא בתחלה. ולתלמיך למתני למעוטי שהה הבעל שלפילו ממעיין שלא יצא בתחלה אינו אלא בתחלה. נמרא: אבל אין משקין כו'. למועד קאי דגבי שביעית לא חייטינן לטרחא יתירא הר"ן. [*וזה לף להרמב"ם לטעיל בכוף ד"ה ובשביעית כו' וכלקמן בד"ה ואין עושין כו']. וטעמא דמפרש בירושלמי דשביעית ע"י שהוא מותר במלאכה פי' שאינה לקרקע הניחו לפי' בדבר של טורח.

ה"ג שביעית ע"י שומה מרובה כו'. ולא מסתבר לעבות ו' ימים להתרוצים כז' דרגל: ולא ממי קילון. כיון דמי הגשמים לא נאסרו אלא מפני גזירה דמי הקילון הלכך ספיר נקטיה לאחר מי גשמים: הר"ן. ומ"ם הר"ב דאיכא טרחא יתירא לדלות ומלטן קולטת שהוא הרנוס כדה על שכמה נקרחת קילון. הר"ן: ואין עושין עוגיות כו'. מדרשת דהך לאבל אין משקין כו' לא קאי אשביעית הך סיפא נמי לא קאי אשביעית וכ"פ הרמב"ם בפרק ו' מהלכות שמטה ומעמא כדלעיל: עוגיות. פי' הר"ב תריסים ומסיים הר"ן כדי שיתעכב שם המים מלטן הלהן תענגה (רות ג' י"ג) שהוא לטון עכוב. ע"כ. ומה שכתבו רש"י [ד' ע"ב. ד"ה עוגיות] ורמב"ם שהוא מלטן עב עוגה דמשמע ה' פ"ג דתענית היינו הך ספירש רש"י בפי' רות התגנה לטון אחור כלא כמו עב עוגה וכו' והערוך כתב שתרגום מעדוגות מעטה [יחזקאל י"ז] (ז') עוגיות כ"כ בערוך בדד: לגפנים. לטון הר"ב בעקבי הזיתים. ובעקבי הגפנים. ליטעת דבריית בגמרא ובאתריה לגת דמתני' שביתי גפנים ולא זיתים. וכדאמרינן נמי בגמרא. דב יהודה אמר לבי ברליחא למעבד בכי [שהוא תרמית לעוגיות כדאיתא התם] לכרמיהון. ולא קאמר נמי לזיתיהון לאו משום דלא הוו להו אלא כרמים ולא זיתים. וביולא דא פירטו התוספת ספ"ג דשבת דף מ"ז ובפ"ג דחגיגה דף כ"ה דבגלל שכיח שמן יותר מיין:

ב ובשביעית. כתב הר"ב מפני שגרלה כחופר בקרקע בשביעית. ליבעי דגמרא שגרלה כעודר עיין מבואה ג' פ"ב דשביעית: **וחכמים** חולקים עוגין כו' בשביעית. דכל שגרלה כחופר [לא הוי עשוי דעודר] לא הוי. כיון דמשלין לת העפר למרחוק. והעודר מניחו במקומו כ"כ הר"ן ומכי ליתא בגמרא בביייהו דלמורלי דפליגי בטעמא דר' לליעזר. דלמאן דלאמר מפני שמכשיר לגפיה לזריעה דלכי לא קאמר מפני שגרלה כעודר. דמייהי דשדי לאבראי וכו' ולפי שהרמב"ם בפ"ח מה' שמטה לא התנה שיהא משלין למרחוק משמע דסבר ליה דלרבנן בכל ענין שרי וכדמסיים ויסיב טעמא שהחירו כל הלה שאם לא יעקה תעשה הארץ מליחה וימות כל עץ שבה: **ומתקנין** לת המקולקלת במועד. סיומא דמלתייהו דרבנן הוא והיינו דכתב הר"ב לבל לין עוגין כו' ומה שכתב הר"ב לם נפל לתוכה עפר כו' ולא דמי למעיין שיצא בתחלה כדלעיל. דחייטינן שיפלו גדותיו ואתי לתקן. דתיקונה דהתם עשייה בתחלה היא כדקתני שיצא בתחלה: **ומתקנין** לת קלקולי המים שברשות. לפי' לין רבים לריכים להם כדאיתא בגמרא. וטעמא דכתב הר"ן והרא"ם בשם הראב"ד לפי שגרלי רבים חיים נגמרים חלה בשעת הבטלה מכוס דמי לקדילה דבי שופני ובשעה שהם בעלים מתחברים כולם ועושים ואם לא יעבו אז לא יעבו לעולם. ומסיק דכי התירו במלאכת הדיוט וכמ"ש לקמן. וגראה לי דהיינו דהכן ומוטעין לוהן ופירוש קמפרש דהא דלמרן ומתקנין. הייט הוטעין שהוא מלאכת הדיוט. דלתנ"ה ליטעת יתילה הוא דודלי דחטיטה בכלל מתקנין

הוה

יכין תפארת ישראל יכין

ומכוס הפסד המירו [ו"ת דבשביעית אפילו בית הבעל שרי] : ד) ר"ל אפילו מעטין שהתחיל עמה לנחת, לא חייטינן ביולטך לתקן גדותיו, והרי טרחה אחור בחוה"מ אפילו בדבר האבוד : ה) אלא שיצא כבר והוא יפן ומתוקן : ו) בחוה"מ : ז) שנקוו. ואפילו ממעיין ברגל דליכא טרחה, לחוטן, דגזרינן לטו קילון עמוק שים בו טרחה. אבל בשביעית אפילו טרחה שרי, מדקיל לעניין כל מלאכה שאינו עבודת קרקע : ח) מים שבבור עמוק : ט) נומות שביב לגבן, כדי שיהבנסו שם הגשמים. ואסור בחוה"מ משום טרחה : י) שיהפור [גרמבן] להמשיך המים להשדה : יא) ר"ל כשלא היתה עדיין, לאסור לעשותו : יב) משום טרחה : יג) דגרלה כעודר שרי לגריפה, דלאסור בשביעית : יד) כשהקלקל האמה ע"י רפש : טו) מדליכא טרחה כל כך לנקותה וכ"ש בשביעית דשרי, דהרי מין כאן עבודת קרקע :

תוספת רעק"א

ב [אות ג] בתוי"ט ד"ה וחכמים דמיירי דשדי לאבראי. בסוגיא אינו כן ואדרבה מבואר ההיפוך דאם שדי לאבראי ליח ביה משום מכשיר אנפיה לזריעה. אלא דהש"ם קאסר דא"ב בשדי לאבראי דלמ"ד בעודר איבא ולמ"ד מכשיר אנפיה ליכא ועלה פרכינן למ"ד משום שמכשיר תיפוק ליה משום עודר ור"ל וליתסר גם בשדי אבראי ומשני עודר נמי כי שקיל בדוכתא מנח לה. ודל דהך ס"ל דבשדי לאבראי אינו דומה לעודר. הרי מבואר דלמ"ד

אבל אין משקין. מיי' פ"ו מהלכי יו"ט סה סיב"ע סה סע"ב. ראין עושין כו'. מיי' פ"ח סה סוכה ג'. מוב"ם סה סעיף ה': ב ר' אלעזר ב"ע כו'. ג' ב"ח יומלמי שביעית פ"ג ה"ב ועיין שבת פ"ח ה"ב. וחכ"א עושין. מיי' פ"ח מהלי שמיטה וילבה ה'. ומתקנין את המקולקלת. מיי' פ"ח מהלי יו"ט פ"ג סוב"ם ג"ח מעיף ו'. ומתקנין את קלקולי המים. מיי' שם פ"ו מהלי סוב"ם ה"ח כו' סמג' ג' כו'.

שנויי נוסחאות

שיצא בתחלה. במכנ"ר שיוצא. וכן בסמוך שאינו יוצא; בכי"ק. בתחלת וכן בסמוך. בין, בד"ן ובכי"ק ובין. א ב ל (אין משקין). במכנ"ר ליתא וכן ליתא בכי"ק ובכי"ג. הן שכים. בכי"ת ובמכנ"ר חקילון. בכי"ת ובמכנ"ר גשמים קילון וכ"ה בכי"ר ובכי"ג. ב בתחלה. בכי"ק בתחלה וכן בסמוך. המקולקלות. בכי"ק ובמכנ"ר המקולקלת וכ"ה בכי"ג. קלקולי בד"ן ובכי"ק כל כלי (ז).

תוספת חדשים

יום לסור ואיתה יוכ מותר ואיתה מלאכה לסורה ואיתה מותרת ע"כ:

והנה הפוסקים הלסטונים והלתרוניס כהלו פיס מ"ק ל מ"ד שהוא מדלוויית"ת והכלו פיס שהוא מדרנון וגם לכלורס המוה למה מסיק בכיוב לתכמים שלת מיטו כולם בשלר המלת ב-ומסיק דבר לתכמים ויל דהכה לית בירושלמי בשם רבי אבא כר ממל דעיקר התיסור עבייית מלאכה בתוה"מ לית אלא מלאכה שאין לה הכר כגון לבור ומלטן ולהכלו פיס ומכלו ולכלוש ולכלוב ולכלוס ולכלוב ולכלוס ולכלוב ולכלוס

הוה. ולקמיה לדברי שהרמב"ם וכן המור לה כתבו התוטיטה בקלקולי המים שבהר"ר: ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות כו'. ברים שקלים הגן דבע"ו בחדר מתקנים כו' ושם מפורש. וע"ק כיון דכבר תקנו למה להו הו לתקן בחוה"מ. דבירושלמי הקשו זה על ומליונין את הקברות. ופתרו שירד שמף של גשמים ושטפו. ונראה דעל הרחבות ל"ק להו ולא מידי לפי דמלתא דפשיטא הוא דהקלקולים מצויים בדרכים וכו'. ואין התקון מועיל בהן חלא לפי שעה. אבל ליון קברות אין שברת שיתקלקל חלא כדאמרי שירד שטף כו': ועושין כל צרכי הרבים. מפרש בגמרא לאחויי חפירת בורות ביחין ומערות כשרבים לריכים להם שעה. אבל בלא לעורך המועד לא התירו מפני בהן מלאכת חומן. ואיט יכול לבנות בהן ואם יבנה בשם יפסיד. הרמ"ם בשם הרחב"ד. והא דמפרש הר"ב ברפ"ק דשקלים כגון דיני ממונות וכו' וה"ג מפרש הכא בירושלמי וכן פסקם הרמב"ם בפ"ז מהלכות י"ט. ומיהו קשיא בעיני דהיקא דמתני' דאמר רב אחי בגמרא דכל לאחויי דינין כו' בהך דלגמרי לא דייק ולא מידי. דללמא לאחויי הגהו הוא דאתא. ומיהו בלאו הכי הא תניא בריש פ"ג דף י"ד ע"ב דנין דיני נפשות ודיני ממונות ודיני ממונות. ואיכא למימר דלאחויי סך אחת אלא מאי איכא לך למימר דסבירא לי' לרב אחי דלעולם לאחויי הניא דדנין כו' בהך דכל לרבי הרבים. מבוש דליתגהו דומיא דאיכך פרטי דתניין בהדיא. ה"ג ההוא פירושא דירושלמי לא ס"ל לרב אחי לפרושי בכל לרבי הרבים. מבוש דליתגהו דכותייהו דאיכך דתניין. שהם תיקונים בקרקע: ויוצאין אף על הבלאים. בגמ' רמי והתנן בא' בחדר וכו' [בריש שקלים] ופליגא בשיעורי וחד שיעורי כאן בכביר כאן בחפיל. וכתבו הרמב"ם בסוף פ"ב דבלאים וטעמו דבירושלמי איתא להך תוקימתא. והא דקתני אף. דהכי תנן בריש שקלים והתם שביר קתני אף. ומ"ם הר"ב דטעמא דיוצאין לפי שטוטין שבר על כך מתרומת הלבכה. בגמ'. ובתבו התוספות ולא הוי מעילה דלב ב"ד מתנה עליהן כדאמרכן וכו' ע"ב. ועיין בפירוש הר"ב מבמה ה' פ"ד דשקלים. ותמיהני שהרמב"ם בפ"ד מהלכות שקלים בתבו כל הבא מתרומת הלבכה לא כתב להך דהכא: ג' מושבין את המים מאיין לאיין. כתב הר"ב דליכא טרחא אבל לא יעקה אה כל השדה ובשדה בית הבעל חייבי כו'. דלי בבית הבלחין הא תנן להו בריש פרקין דמבקין והייבי כל השדה. אבל היחא מה דוחקים להוקמיה בשדה בית הבעל לוקמיה בבלחין דבים חייבין בריש פרקין ואלו בית הבעל מאן לכר שמיה. ועוד דזרעים שלא שתו כו' הדר חייבי בבית הבלחין. ולא קשיא מאי לא יעקה [את] כל השדה. להא בבר פי' הר"ב בפ"ב דשקלים שלא שתו כו' בשדה בית הבעל לוקמיה בשדה בית הבלחין הוא דמותר הא השקאה לא. וכן דברי הר"ן בהדיא לחלק בין מתירה להשקאה. ועל כרחבו גם זו היא בברית הר"ב. כיון דיסיד טעמא דהמבכה מבוש דליכא טרחא. ול"ל מבוש דבר"פ בגמרא חמרינן לא לאבר רחב"י חלא בהרוחה. והיינו בית הבעל. ואע"ג דדרך דחיים למרינן הכי מ"מ הרי רש"י הא"כ בפירוש המבנה מפרש ובלבד שלא יעקה כו' שהם בית הבעל ע"כ. דלהר"ב בבתב לעיל דבשדה בית הבלחין לא. לדידיה הא דאמרן לא אבר אלא בהרוחה נפרש בשדה בית הבלחין דלית בית פסידא אלא הרוחה. אבל רש"י היינו טעמא דמפרש בבעל מבוש דס"ל ליפבא דאין מפרש מוסבין מאין לאין דהוי בשדה בית הבלחין דפסידא יתירה ליכא. וכ"כ התוספת בגמרא דבים פרקין משום דהוי בבית הבלחין ובתבו דהא דתני מוסבין ולא תני מבקין אורחא דמלתא קתני דבעינן זה רגילין להשקות חילנות. ע"כ. וכן יש לפרש דעת הטור שבתב שדה הבעל שים בה חילנות יכול להמבין וכו'. וגלוים לה אבר בית הבלחין דאין כמו שאבר הר"ב. ולהרמב"ם עיקר טעם שיתר בית הבלחין מבוש החילנות שבה שב"ל רש"י מהלכות י"ט מבקין בית הבלחין במועד כו' שאם לא יעקה בית הבלחין ויהיה האדן הלמאה יפסדו בו החילנות שבה. ומשמיטו דמוסבין כו' הטעיקה בלבושה ובתב המגיד במפרש למתני' בפרי' הרי"ף גיחות. דמייר בבית הבלחין ואין שם לא ירקות ולא זרעים חלא חילנות בלבד והמבבת המים מאין לאין מספיק להם. ע"כ. ונוחה טובא לפירושו דהשתא כולה מתניתין בבית הבלחים כמו זרעים שלא שתו כו'. כוף דבר שדברי הר"ב לריכים תלמוד שו מבין לו שפירש לעיל בבית הבלחין דוקא תבושה ולא דאין. ונראה נמי שחזר בו. מדפירש בבתן בשדה בית הבעל: זרעים שלא שתו כו'. בבית הבלחין דבתב הר"ב בריש פרקין וכן פי' בעור ר"ם הקל"ז. וס"ם הר"ב דלא פסדי נראה שברתו בזה בפירוש". דמפרש זרעים שלא שתו שלא היו מלומדים לבחות תמיד לפני המועד לא יעקם במועד. דהואיל ולא מבקה להו תדיר לפני המועד לא הוו להו בסידא אי לא שבקה

יכין — תפארת ישראל — יכין

מז) לימורות של מים שבר"ם שמקלקלו אף שאין רבים לריכים להם בחוה"מ מותר להתקן: יז) לעקורן, אף שאין קלקולן מעכב מרוחת המים [בך נ"ל]: יח) שיהו שהוח לורך לנוף השדה, ואיהו מעשה תומן. מיהו לבחות בית"ב שרי, מדהוח דבר הבבד [מג"א תקמ"ד]: יט) שבשבו סיד נמוח. שאוך לקבריס שביב, לשיטן שיתרחקו הטהורים: ב) שבאלו ב"ד שלוחין לעקר שלאים מהבחות.

ומשלהים לותן בחוה"מ של פסח, דאו נשבריס בזול, מדבלה זה בטלין. ואף דבע"ו בחדר יולאין על הכלאים ומתקנין הדרכים [בפ"ח דשקלים]. כאן בבביר כאן בחפל. ותקון הדרכים נמי, מדשקלקלו ע"י עולי רגלים הרבים, לריכים לאחור ולתקן: בא) מים שבהבנסו תחת אילן זה, יומבטיהו לאילן אחר, דליבא טרחה: בב) אם לא בשדה לחה ומיובשה [הקל"ז]:

מתקנין את הדרכים. מיי' שם מוס"ע שם סעיף ה'. ויוצאין. מיי' שם הי"ב: ג' ראבי"ה אומר כו'. ר"י פ"ב. ג' ע"ש. יהיבנמי שביעית פ"ב ה"ח. מיי' פ"ח מהלכי יו"ט ה"ב סמג לאוין ע"ה טוש"ע או"ח סי' תקל"ז סעיף ז'. דרעים כו'. מיי' שם הלכה ד':

שנויי נוסחאות

צורבי. בד"ב וכ"ק צרבי. את הקברות. בד"ב וכ"ק וכ"ם ומבבי"ב על הקברות ועי' רש"י. (אף) על הבלאים. נכי"מ ניהת וכן ליהת בתום' וכ"ם וכ"ו ועי' תו"ט ועי' ד"ם: ג' את המים. נכי"מ אמת המים וכ"ב בתום' (ב, ח). ובשבד שלא ישקה. כ"י"מ ומבבי"ב אבל לא ישקה; בד"ב וכ"י"ם. לא ישקו וכן בסמוך לא ישקום וכ"ם בכי"ק כאן ולא בסמוך. לפני. כ"י"ק מלפני:

תוספת חדשים

מהבמיס ילכור כל ימי הבא לבטוח בבמחת הבא, וכוה יהורנו שלא יהא דברי תלמוד סותרים זה את זה פשטיס מוכח שהוא מדתוריתא ופשטיס שהוא מדרבנן:

תוספת רעק"א

בת"ב נראה בעודר אבל בלא שדי אבראי גם הבמים ס"ל ד נ ר א ה בעודר דשלוחא רחוקה לא משוינן וביון דהך חילוק מבואר בגמרא אליבא דמ"ד מ פ נ י שמבשיר אנשיה לוריעה ומפילא י"ל הבי לאידך מ"ד אליבא דחבמים. בגל"ד טוכח בבוונת הר"ן אף דדחוק קצת. ודברי התוי"ם צע"ג. ואולם בדברי הר"ן הנ"ל קשה לי דנראה דס"ל דבלא שדי אבראי אסור משום דמיחזי בעיבור. ועדיפא הוי"ל למנקט דאסור משום שמבשיר אגל"ן. כמבואר בסוגיא דמאן דאסר פ ש ו ם דמיחזי כעודר ס"ל נ"ב האיסור דמבשיר אגל"ן. ולהך מעמא דמבשיר אנשיה לוריעה אסיר גם באתא מיא אבתריה וצ"ע:

בזה ובזה. לפי' לא שנו. ולפי' שזה הבעל. דמשום הרווחה שרו חכמים והלכה כרבי אליעזר ב"י דסתם מתני' מסקין בית המלחין לעיל כווותיה. ומיהו שזה נתה שהקרקע שלה כמו טיט מותר להשקותה במועד. לפי' לרחב"י דכזרעים שמתו לפני המועד דמו:

ד האישות. תנשמת והיא בריה שאין לה עיניים. ומפסדת את השדות: ובשדה הלבן. שמורשין וזורעין לתוכו לתבואה ואין בו לילטת: בשדה האילן בדרכו. דמפסדי פפי. ולהפסד מרובה חששו. לפיכך מפר גומא בדרכו ותולה בה מנורה: שלא בדרכו. טוען שפוד בקרקע בתוך ומנעצע לילך ולילך ומוליא ונמלאת גומא נעשית מלויה לבל לא ט"י חפירה והלכה כחכמים. ובשדה לבן הסמוכה לשדה אילן מופר בדרכו שמא ילאו משדה לבן ויחריבו הילוטת: ומקרין את הפרצה. מסדרין את האבנים זו על זו כדרך בנין ואינו טח בטיט ובפרסה של גיגה מיירי לבל כותל חצר שנפל טוח בדרכו מפני הגנבים: ד רואין את הגנעים במועד לחקל. שמא טהור הוא לומר לו הכהן שהור הוא שממהר היא לו: אבל לא להחמיר. שמא טמא הוא ישמוק. ולא יטמאנו ויגריכנו לנתח חון למחנה: לא להקל ולא להחמיר. מתוך שנזקק לרואתו שמא הוא טהור כדי להקל עליו הוא נזקק להחמיר שמא הוא טמא לריך לומר לו טמא הוא. דכתיב (ויקרא י"ג) לטהרו או לטמאו. שהין כהן רשאי לשהות ולעשות

המועד[כג]. לא ישקם במועד. וחכמים מתירין בזה ובזה[כד]: ד צדין את האישות[כה]. ואת העברים[כו]. משדה האילן. ומשדה הלבן[כז] שלא בדרכו[כח] במועד. ובשביעית. וחכמים אומרים משדה האילן[כט] בדרכו. ומשדה הלבן[ל] שלא בדרכו[לא]. ומקרין את הפירצה[לב] במועד[לג] ובשביעית °בונה בדרכו: ד רבי מאיר אומר רואין °את הנגעים בתחלה[לד]. להקל[לה] אבל לא להחמיר[לו] וחכמים אומרים לא להקל ולא להחמיר. ולא ישהה כדי שיעשה כל צרכיו ויחזור. ולא יאכל אדם עד שיאכילו לבהמתו. ולא ישתה עד שישקה לבהמתו. ולא יעמוד אדם אחורי בהמתו שמא יפרוץ בה ויברח. ולא יעמוד אדם אחורי חבירו שמא יפרוץ בו

ועוד אמר ר"מ. כלומר ועוד מיקל רבי מאיר וכו': קודם לרגל שלשים יום. כתב הר"ב תמיד ור"ל בין לערער בין לספוד וכמ"ש רש"י לתרוויהו קאי. [*ויותר כ"ל שמיכת תמיד ל"ל מיתת] : ן אבל מחכיכים את המוכין במועד. לע"פ שאין לריכין להם עכשיו עשתום כלרכי רבים. רבים שתו ורבים ישתו. והרי ן אין חופרין. ר' שמעון אומר כל שאין לריך להם עכשיו. הרמ"ה ור"ן בשם הרמב"ן. ומשם כוך תרמית דתרי כלח דכתיבי בחומ. מחוכגמין כוך. וסיפא דנקיט כוכין. ס"ה לקבר. והרמב"ם לח העתיק בריפא וסיפא שלא קבר: נברכת. כתב הר"ב כל כוכסין. וכן פירש"י וכתבתן לה ברפ"ב דכלח בתרת וכתב הר"ן לפי שים בה לורך לחול המועד כדחתן ולחו מכבסין במועד ולחידי דלחיכי בחפירת קרקע. תנח הח: וארון עם המת בחגר. כתב הר"ב לחכל בחגר לחרת לח שלח יחמרו מלחכה לחרת הוח עושה לפי שחין דרך לעשות לרוב מחים. הר"ן. ולפי שהוח עם המת הלכך מתני' לישה דמויה מהניח דכל דבר שחסרו חכמים מפני מרחית עין לפילו בחדרי חדרים חסור. כמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק כ"ב דשבת. דכיון שעושה עם המת בחגר ליכח למיחש למרחית עין שהכל רואין שלטורך המת עושה לוחו כ"ש הר"ן עם והחריך יותר וחין כחן מקומו: חלח חם כן יש עמו נסרים. דמורת גדול לעשותן במועד. רש"י בגמרת: ן מפני שממחה היח לו. לטון הר"ב וחין מערבין שממחה לחרת בממחת שלח ירחלו שכהן כלל: מלקט חדם עלמות חביו וחמו. במועד כדי לקברם במקום הגנון: ששמחה היא לו. כשרואה לותם [שקוברין בקברי חבותיו] וחין הלכה כר"מ בשחיקן: לא יערער על מתו. לח יכיח שפדן לערער על מתו שמת זה ימים רבים לחזור על קרובי המת כדרך שמוזר הספדן שלומק וחומר בוחו בכו עמי כל מרי לב. ומי שלכו דוה עליו הולך ומספיד על קרובו: לא יספידנו. לח יבכור ספדן על מתו שמת לו בלותה שעה: קודם לרגל שלשים יום. תמיד. לחמרי טעמח בגמרת שדרך בני חדם לבכות מתות לטורך הרגל קודם לרגל ל' יום מכי שמע שדורשים בהלכות הרגל. ומשמ יתן המתות שכגם לטורך הרגל לספדן ויומנע משמחת הרגל. וחית דחמרי שחין המת משתכח מן הלב חלח לאחר ל' יום אחר הספדו: ן אין חופרין כוכין וקברות במועד. להקבר בו מת שיומת לאחר המועד. כוכין. במערה שהחת הקרקע. וקברות. בבנין: אבל מחבנין. שאם היה חרוך מקלרו. ואם היה קלר מחריך ומרחיב בו: נברכת. של כוכסין מקום מחוקן לכבס בו הבגדים. ולית היח מרחח כולי הלי: וארון עם המת בחצר. שמת עם מותר לנסר הנסרים ולעשות לו חרון אבל בחגר אחרת לא שלח יחמרו מלאכה אחרת הוא עושה ולא שלח בחדם שחיגו מפורסם אבל חדם מפורסם עושין לו חרון וחפי' בשוק. ולדידן שחנו מתי מספר כל חדם הוי מפורסם: ר"י אומר. להביח עלים לעשות נסרים בתחלה לעורך החרון חלח ח"כ *) מוסרות קודם יו"ט. וחין הלכה כר"י: **מפני ששמחה היא לו.** וחין מערבין שמחה לחרת

*) כרע"ב ד"ה מוסרים סנסרים. לחרת

יכין תפארת ישראל בועז

פ"א (א) ומה"ט רלו להוכיח, דחין נקדם לנגה ביו"ע [בא"ח תכ"ו]. ולולא מסתפינא ב"ל דלא מסתבר, דת"כ כל שמחה יהיה אסור ביו"ט, אע"כ כיון דהא דחין מערבין שמחה בשמחה מבניו ביהמ"ק ילפינן [במ"ק ד"ט ח'], ת"כ דומיא דכוותיה בעינן, דהוה שמחה יתירתא כיום שנכנסו בו שמים וחרן [במגילה י' ע"ב], וה"ה אם היה לבוש נמי בשמחה יתירתא, בשמחת קיום המלוה, ושמחת בניתת הגוף. משא"כ יין דכתיב נמי בשמחה, ויין יכמה לבב חנוש, אפילו חינו רק בניתת הגוף אבל לא קיום מלוה דאורייתא, להכי לא שלא ילמדו מד"ת לשתותו ביו"ט [בפסחים ע"ח ח']. וכ"כ בעולת לוגב, דלשתיב נבים ושמחתם לפני ה' חלהיכם, אפילו שלא לשבר מלוה ולא בניתת הגוף, בעשויו עליו. ולא דומה דוקא בניתת הלא לשבר מלוה, חלא לשולי כל מיני חתורה שניתנין שמחה בלב המקיימין, כמ"ש שם מנכי על חמרחיך, ע"כ שלדין בהן גם בניתת הגוף. שרי לקיימן ביו"ט. ומכ"ש לקדוש שחינה רק מדרבנן, ולא כתיב נבה שמחה בקרקע, מכ"ש דשרי ביו"ע. ויש שכלו לשמרי לקדושה בשבת ויו"ט, משום שחכמה ומברך על מס שחון לשתוס כמ"ש בשחרונים. ומני בעניי לא הבנתי, מ"ש מרעמים וברקים שמברכין עליהן בשבת ויו"ט. ושו דהיכן מלינו נדלול לברך על מס שהוא חוץ לשתוס, ושרי לשלול נימת ים התימים למעלה מי', מוחר לשלול לשתות ממי נשמים, מדמיח נייהי

ולח

שלח יעשר ביו"ט טי"ז. מיהו בשמח חוך ל' לרגל, חו שמע מז שמועה קרובה, מוחר לספדו חז [ר"ח חקמ"ו, ו"ד שמ"ו]: מג) הוה כמין מרגז [שובבו] בל"ח שבכותל מערה, לקבור בו המת: מד) ובוקע שלח לעורך המועד: מו) שמקלר חו מחריך הכוך העשוי כבר, דזה לימו טרחה כל כך: מז) לרחב"ד ר"ל קבר, כמו שעושין בזמינו, שחין בו טרחה כל כך לכוכין. ולרש"י ר"ל גומא שעושין בחגר שיזלו לתוכן השופכין. ולחוס' ר"ל נברכת כוכסין, שעושה לעורך המועד [כפ"ג מ"כ], ותייתי דמיירי לעיל בחפירה, נקט לה כהא: מח) נ"ל דועושין דריפא קאי נמי להא, דעושין חרון עם וחלל המת בחגר) ר"ל דוקא בחגר שהמת שם מותר לעשותו, דאי ליכא חשם מרחית עין, לחבדו בעושה מלאכה לחרת. מיהו לאדם מפורסם, שרי בכל מקום. ובזמנינו הכל **מחשב מפורסם** [חקמ"ו]: נ) דלעשות נסרים ים טרחה יתירה. ולפ דחפילו יו"ט שני כתוב שוויהו לנבי מת [בפילה ד"ו ח']. ע"כ"ם קול הגפירה הו"ל פרשים נדול. והו דנסרים מנוסרין שכימי עוברה ות"ע לחלל יו"ט עבורין. מיהו קי"ל דבח"ת בלעבה שרי בפרהסיה [שם]: נא) דחין מערבין שמחה לחרת בשמחת הרגל (א): נב) לפ דבחלמיה ליפה שמחה כ"כ ולח ז' ימי משתה: נג) לפ שבלה כבושים ע"י **מבשם**

ועוד אמר ר"מ. כלומר ועוד מיקל רבי מאיר וכו': קודם לרגל שלשים יום. כתב הר"ב תמיד ור"ל בין לערער בין לספוד וכמ"ש רש"י לתרוויהו קאי. [*ויותר כ"ל שמיכת תמיד ל"ל מיתת] : ן אבל מחכיכים את המוכין במועד. לע"פ שאין לריכין להם עכשיו עשתום כלרכי רבים. רבים שתו ורבים ישתו. והרי ן אין חופרין. ר' שמעון אומר כל שאין לריך להם עכשיו. הרמ"ה ור"ן בשם הרמב"ן. ומשם כוך תרמית דתרי כלח דכתיבי בחומ. מחוכגמין כוך. וסיפא דנקיט כוכין. ס"ה לקבר. והרמב"ם לח העתיק בריפא וסיפא שלא קבר: נברכת. כתב הר"ב כל כוכסין. וכן פירש"י וכתבתן לה ברפ"ב דכלח בתרת וכתב הר"ן לפי שים בה לורך לחול המועד כדחתן ולחו מכבסין במועד ולחידי דלחיכי בחפירת קרקע. תנח הח: וארון עם המת בחגר. כתב הר"ב לחכל בחגר לחרת לח שלח יחמרו מלחכה לחרת הוח עושה לפי שחין דרך לעשות לרוב מחים. הר"ן. ולפי שהוח עם המת הלכך מתני' לישה דמויה מהניח דכל דבר שחסרו חכמים מפני מרחית עין לפילו בחדרי חדרים חסור. כמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק כ"ב דשבת. דכיון שעושה עם המת בחגר ליכח למיחש למרחית עין שהכל רואין שלטורך המת עושה לוחו כ"ש הר"ן עם והחריך יותר וחין כחן מקומו: חלח חם כן יש עמו נסרים. דמורת גדול לעשותן במועד. רש"י בגמרת: ן מפני שממחה היח לו. לטון הר"ב וחין מערבין שמחה לחרת בשמחת הרגל

ועוד חמר ר"מ. כלומר ועוד מיקל רבי מחיר וכו': קודם לרגל שלשים יום. כתב הר"ב תמיד ור"ל בין לערער בין לספוד וכמ"ש רש"י לתרוויהו קחי. [*ויותר כ"ל שמיכת תמיד ל"ל מיתת] : ן חבל מחכיכים חת המוכין במועד. לע"פ שחין לריכין להם עכשיו עשתום כלרכי רבים. רבים שתו ורבים ישתו. והרי ן חין חופרין. ר' שמעון חומר כל שחין לריך להם עכשיו. הרמ"ה ור"ן בשם הרמב"ן. ומשם כוך תרמית דתרי כלח דכתיבי בחומ. מחוכגמין כוך. וסיפח דנקיט כוכין. ס"ה לקבר. והרמב"ם לח העתיק בריפח וסיפח שלח קבר: נברכת. כתב הר"ב כל כוכסין. וכן פירש"י וכתבתן לה ברפ"ב דכלח בתרת וכתב הר"ן לפי שים בה לורך לחול המועד כדחתן ולחו מכבסין במועד ולחידי דלחיכי בחפירת קרקע. תנח הח: וחרון עם המת בחגר. כתב הר"ב לחכל בחגר לחרת לח שלח יחמרו מלחכה לחרת הוח עושה לפי שחין דרך לעשות לרוב מחים. הר"ן. ולפי שהוח עם המת הלכך מתני' לישה דמויה מהניח דכל דבר שחסרו חכמים מפני מרחית עין לפילו בחדרי חדרים חסור. כמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק כ"ב דשבת. דכיון שעושה עם המת בחגר ליכח למיחש למרחית עין שהכל רואין שלטורך המת עושה לוחו כ"ש הר"ן עם והחריך יותר וחין כחן מקומו: חלח חם כן יש עמו נסרים. דמורת גדול לעשותן במועד. רש"י בגמרת: ן מפני שממחה היח לו. לטון הר"ב וחין מערבין שמחה לחרת בשמחת הרגל

ציונים

ועוד אר"מ. מ' פ"ח: ר' יוסי אומר כו'. מ"ו פ"ק מפלי' נגע כ"ג כמ"ב נגעים פ"ה מ"ב ופ"ק מ"ב ופ"ק מ"ב ופ"ק

לחדית בשמחת הרגל דכתיב (דברים ט"ז) ושמחת בחגך בחגך ולא בחשכך:אבל מחזיר הוא את גרושתו.דלמא שמחה כ"כ לאו דחשה חלא היתה לו מעולם:ועושה אשה תכשיטיה.כגון לתת כחול בעיניה ולהשוות שער רחשה שלא יחפוך. ומעברת נבע לחוש על פיה ומעברת סכין על פיה של מטה. וכן כל כיולא בזה: שניוול הוא לה. נער הוא לה. ואין הלכה כר"י: ח ההדיוט תופר בדרכו. הדיוט מקרי כל שאינו יודע לכוין שפה לבגד שתהא שוה ומכוונת בו חלא מעקם לכאן ולכאן. ושאהו רחב במקום זה וקלר במקום אחר: מבליב. עושה הפירות כעין שיני הכלב שאין שון זו ככנד זו. חלא אחת למעלה ואחת למטה: מסרגין את המטות. חורגין חותן בחבלין שהי וערב: ממתחין. אם היו חרוג זה ימים רבים ורפו החבלים ממתחין אבל לא מסרגין. ואין הלכה כר' יוסי: ט מעמידין. בונין ומושיבין ומתקנים תנור שלריך לו בחועד ולפי שהטורים שלהם מטלטלין היו ממקום למקום להכי תני מעמידין: [אין] מכבשין. מקרין ומכין בפטיש על הרחים כשהן חלקות יותר מדאי. ואין טוחנות יפה. ואין הלכה כרבי יהודה: י ולטרפסת. הלוך שלפני עלייה שבני הטלייה הולכים בו ויורדים דרך סולם לחלר: ושפין את הסדקין. גגות שאין מושפעין טוחין חותן בטיט.וכשים סדקים בחחיית הטיט הדלף יורד בבית ואינה פסולה. שפין טחין: מעגילה. עץ ענול שבו מחליקין הגגות: *) במהלצים.כלי לוחשות של ברזל רחבה כעין כף ולה בית יד: חציר. רגל הללת הסובבת בחוך חור הפסקופה התחתונה של פחח: צינור. החור שבחסקופה: והקורה. קורות הבית ממש שעשברו לפי קודש ו"ש:

*) נרע"ב ד"ה במחלים. ופי' ס"ב. ובלבד

שינוי. הוספה: ומסרגין כלריך לה בחועד. טור שימן תקמ"ח. ומלח מסרגין במכנה ד' פ"ח דלחלות מפורשת: דבי יוסי חומר לף מחחילין. כן הגי' בספרים וכן הוא בפני הרמב"ם לכל במכנה שבגמרא לף נרסינן לף: ט מעמידין תנור וכיריים ורחים. לשון הר"ב בונין ומושיבין ומתקנין כו'. לשון הרמב"ם לכולהו בונין על מרס של החנור. והכירם הטפילה שלהם. ע"כ. ועיין טפלה בפ"ה דכלים. ול' הרח"ם מעמידין היינו שמתקנין לחותו יפה של עמדו כדי להחחמם בהם ע"כ. והר"ב מפרש למיהם דלעיין הדין שיהם לחת. ופי' תנור וכירים בפרק ג' דשבת: אין מכבשין. פירש הר"ב מקרין כו'. ול"ל שהוא מלה חרמית מן במסילה נעלה (במדבר כ') שתרגומו בלחורת כביעא ניסק: בתחלה: פירוש חדשה לבל יפגה מכבשין. הרח"ם: י מעשה הדיוט. כמו שקדם זכרו [במכנה ד'] שיתן הלבנים זו על גב זו בלא טיט. הרמב"ם: ומעגילין לותן במעגילה ביד וברגל. פי' הר"ב מעגילה עץ ענול כו' ובגמרא הסתם במעגילה לחרת שרי ביד וברגל מבעיא. ס"ק ומעגלן לותן בעין מעגלה ביד וברגל פירש רש"י ולא מעגלה ממש אלא בעין מעגלה ביד וברגל. וכן כתבו כל הפוסקים:

מהקצן

יבין תפארת ישראל בועז

מיתת לחיו: נר) שמיטו שמח עמה כל כך: נה) שהתבטח, לו שהתן כחול על עפעפיה: נו) לף תמטח בשרה בסיד נמוח להשיר הסערות: נז) לף שמקשטת לח"ו, מלטערת עבשיו: נח) שמיטו מהיר בחיטוטי: נט) מה שלריך למועד: ס) שיודע להוליא מלא מחט כלחתה, ולכוון לשרת [זוים] בל"ש: סא) שהסה תפירה עקומה כשיני הכלב: סב) [פלעבטען] בחבלים: סג) שולי המטה שלריך למועד: סר) כ"ל דר"ל לף מבעיי לסתם, דהיינו שתי וערב, דשרי, מדלף שני בלח"ה, והכי לריך ט' במועד. חלא לפילו למחות שהבלים שנחרפו, דמשמר לממלויי במחני, לפ"ה מוחר. והכי קיי"ל [קמ"ל]. ובמ"ם ס"ע לף: סה) להחם לו לנבול בו ביו"ע [חק"ת]: סו) רחים של יד לטחון ליו"ט: סז) לעשות הדוחין על פני חבן רחיים הדם, כדי לטחון בו: סח) [גאלעבדער]: סט) [לסמן], והוא כעין חקרה שבולעת ממלטעית הכותל לרווח החלר, וככסבין לו מחדרי העלייה. ומוחר לעשות ט' מעקה סביב בחג"מ מחשש סכנה: ע) סותמין בטיט הסדקין שבחקרה שלא ירד הדלף לבית: עא) שמגלגל בעץ ענול על טיט העוה על החקרה, להחליקו: עב) ר"ל מחליק הטיט שבחקרה ביד לו ברגל, לפילו מדקדק להחליקו יפה בעין מעגילה שרי: עג) [קעללע], והוא כלי לומנות של בוני חומה: עד) [מנעל]: עה) חור שבחסקופה שליר הללת סובב בו: עו) [שלעסל]: עז) [שלעסעל]:

ומשה אשתו.מיי"ש פ"ו מהל' פ"ב מהל' ס"ב מהל' ס"ח מה מפי"ל: ר"א. ירושלמי פ"ו ה"ג מה מפי"ל: ח ההדיום תופר. שם. ע"ב ס"ח מהל' ס"ב מהל' ס"ב מהל' ס"ב

מתקנן במועד. מסקינן בגמרא כרבי יוסי דפרק דלקמן ולכך מתקנו כדרכו בין בשל ברזל ובשל הרמב"ם פ"ח מהלכות יו"ט שזה הפסד גדול הוא שאם הפסד נדול הוא שאם יניח הפתח פתוח ודלתות שבורות וגמלת מלחד כל מה שבבית. ע"כ. ועיין לעיל מגנה ד'. ותו בגמרא דמתניתין דהכא לא כהיא דסוף פרק בתרא דמעשר שני. דיומן כ"ג ביטל מכה בפטיש בדבר האבד אלא היא היא כר' יהודה בר פלוגתיה דר' יוסי: ובל בבשין כו'. דאי אין יכול לאוכלן לא. דטבח אסור. והרמב"ם יכיב טעמא בפרק כ"ב מהלכות שבת מפני שהוא כמכשל. ולרש"י והר"ב שנשברו. מתקנן במועד. ובלבד שלא יבוין בדמגה ב' פרק י"ד דשבת ל"ל שהוא מלאכתו במועדה). ובל בבשין(ה) שהוא מפני מעבד עיין מ"ש שם בם"ד: יכול לאבול מהן במועד בובשין(ה):

ר"ע מברטנורה

ובלבד שלא יבוין מלאכתו במועד. שלא יאמר אמתין עד המועד אתן לי מלאכה אחרת. ואעבד את זאת: בבשים. בגון דגים וירקות וביולת בהן שכובשין במלח וחומץ שיכול לאכלן במועד ביום ובכבשן מהר ולחוין לאכול מיד:

יכין תפארת ישראל יכין

עח) דשם מפרין מלתקנם עד חוה"מ, מדפני מז ממלאכה, לפסר: לחוין לאכילה: פ) דלחוין לאכול במועד. ובלל מלאכת חוה"מ עט) כדגים, פירות, וירקות, שבובשין במיס וחומץ, כדי שיהיו עי' בקופת הרוכלין לד ע"ג ע"ב:

הלכתא גבירתא. בללא דפרק א'

פרק א מ"א ב'. רק דבר האבוד מותר לעשות בחה"מ בלא שינוי ובבל מה דאפשר להקל בפרהא יעשה, לפיכך דוקא בית השלחין [ארץ צמאה] ובהתחיל להשקותה [קודם מועד דתפסיד, מותר להשקותה במועד, לא בית הבעל שאין משקין אלא להשביחה. ובית השלחין נמי דוקא בלא מרחא יתירה כגון ע"י מעין חדש או ישן שממשיכו ומשקה, אבל לא ירלה וישקה מבריכה או מסי נשמים סקובצים שטורה נדול הוא, ואפילו טרוחה אחת הציה נבוה והציה נמוך אין דולין ממקום נמוך להשקות המקום נבוה. ואין עושים ההריצים שבעקרי הנפנים כדי שיתמלאו מים. מיהא בעשיות ונתקלקלו מותר לתקנן במועד, אבל אסור להתמיקן יותר מבראשונה. ואמת המים אעפ"י דבשביעית מותר לעשות בתחלה מכמ"ש בחה"מ דוקא שנתקלקלה מתקנין אותה ובהיתה עמוקה מאה [משא"כ בשחות דלא עבר מים ואסור] חופר בה עד ששה טפחים ובעטוקה טפחיים מעמיק עד שבעה [ועמוקה ג' אשר דאסור לחפור עד ד']. וצרכי רבים כלתקן הדרכים ולהסיר מהם המכשלות ולציין הקברות שיזהירו הבהנים מהם מותרים בחוה"מ לבד צרכי רבים שאינן לנוף האדם כבנין בהב"נ [מיהא בוה"נ שרי דביתעכב שמא ימנע העכו"ם מלבנותו], וה"ה שאר צרכי מצוה דאסור במלאכת אומן. ובורות ומעיינות דרבים שנפל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו מותר לתקנם אפילו אין צריכים להם עתה, וכן לעשות חריץ, מעשה הדיוט, לבא מים לעיר, וכל זה אעפ"י שהוא בפרהסיא ומורח גדול וכיון מלאכתו במועד, שצרכי רבים אין לנומרם אלא בשעה שהם בטלים ומתחברים כולם, וביש מנהיג שהרשות בידו לעשות לבדו אוסר הסמ"א. מיהא להאסר בורות מחדש שהוא מעשה אומן באין צריכים להם עתה, אסור, ובורות שיחין ומערות דיחיד אסור לחפור מחדש, ורק בשעושות כבר ונתקלקלו וצריך להם עתה מותר, ולהמשיך מים לתוכן כשמקבלים מי נשמים מהנג ומוליכין, מותר אפי' אין צריך עתה דאין מורח מרובה, אבל לא להביא מים בדרך חריץ, ויוצאין שלוחי ב"ד להסקיר את הבלאים ופודין השבויים וערכין והרמים והקדשות ומשקין הסוסות ושורפין הפרה ועורפין העגלה ורוצעין ע"ב ומסדרין המצורע כ"ג. מוסכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השדה, ובהיא שרה לחה מותר להשקית את כולה, וזרעים שלא שתו לפני המועד לא ישקה במועד אפילו בית השלחין, דצריך למים רבים: ב"ד. אישות ועבדים שמפסידים בשדה אילן מותר לצורן כדרכו שחופר גומא ותלה בה המצורה ואפילו בשדה הלבן הסמוכה לשדה אילן מותר לצורן בדרכו משא"כ באינה סמוכה מותר רק על ידי שינוי שנועץ שפוד ומנענע לבאן ולבאן עד שנעשית גומא ותולה בה המצודה ולי"א אפי' בסמוכה רק על ידי שינוי ובאינה סמוכה לנמרי אסור, בנין אפילו כל שהוא אסור ובנפרץ גדר ניתנו או כותל הצירו שבינו לחבירו ולובא למיחש לגנבי בונהו משעה הדיוט, דהיינו שמניח אבנים זו על זו ואינו שח בטים ונילרש"ו מותר לעשות סולם ולחטיח נגון או גודר בקנים וכן אם עשה מעקה לגג בונה אותה משעה הדיוט, משא"כ בכותל הסמוך לר"ה דאיכא למיחש לגנבי, בגשל בונה בדרכו, ובנומה ליפול ויש סכנה מותר אפי' לסתור ולבנות בדרכו. ובשביעית בונה מתחילה כותל או גודר בינו לר"ה: ב"ה, ו'. אין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא פסא ונמצא חנו נהפך ליגון. אין מלקפין עצמות אביו במועד ואע"ל דשאר קרובים. מת לו מת לפני ל' יום הסמוכים לרגל לא יספרנו תוך ל' יום דרגל ואפילו יש לו הספד בלא זה על מת דמת תוך ל' או בערב הרגל שמותר לספדו. ובבא לו שמיעה בתוך ל' אפילו רחוקה מותר להסתירו מיהא מה שנותנין בתשלום השנה לקונן ולהזכיר נשמות אינו בכלל זה ומותר סמוך לרגל, ואפילו בפעם הראשון בתוך הרגל מותר. אין חופרין כוכין בחפירה וקברות בבנין בחה"מ להיות מיכנים לשיטות המת, אבל מהנכין לקצר הארוך או להיפוך, ולחלוש עשבים ועפר בחה"מ כמו שנוהגים בחול אסור [ולא"ז בשם מהר"ם מראני אחר קבורת המת לוכר תחיה מותר] וצידוק הדין במועד אסור ולדרוש עליו רק לחכם בפניו מותר ומכ"ש בי"ם דאסור, ועושין נברכת במועד. עושין כל צרכי המת בחה"מ נוזזין שערו ומכבסין כסותו ועושין לו ארון בחצר שכו המת ובאין לו נסרים מביא סדות ונוטרין נסרים בצנעה בתוך הבית ובא"א בצנעה עושין בפרהסיא דלנבי ישראל נלא לגבי עכו"ם אפילו א"א ואדם מפורסם עושים אפי' בשוק, ובמקום שיהודים מעטים הכל חשוב מפורסם, ואין כותבין עין מיער [אעפ"י דהדם מותר, דהכל יודעים שהוא למת] וע"י עכו"ם מותר, ובכניסה מתיר אפילו ע"י ישראל בא"א בע"א: מ"ז. אין נושאין נשים בחולות או אלמנות ולא מיבמין בחה"מ, אבל מחזיר גרושתו מנשואין אבל לא מאירוסין. ומותר לארס וכ"ש לכתוב תנאים לשידוך אבל הסעודה שרגילין לעשות אחר כתיבת התנאים אסור בח"ח וכ"ש ברגל בשהוא סועד עם הכלה בראשונה אחר התנאים, ומותר לעשות ריקודין ומחולות, ולעשות סעודת האדום עם מריעין שלא בבית ארוסתו וכן לסעוד הארוס בבית ארוסתו שלא בשעת אירוסין. ומותר לישא בערב הרגל [בשחרית, ולבנה"נ אפילו סמוך לחשיכה, ולמג"א המנהג בע"ש אפילו סמך לחשיבה ובע"ם לא נהגו לישא כלל ואין לשנותו בחולה או אלמנה. ולעשות מעודה ברגל, וסעודת ברית מילה אפילו מילה שלא בזמנו מותר ברגל וה"ה סדיון חבן ואפילו שלא בזמנו ודוקא בחה"מ אבל בי"ם סעודת סדיון אסור. עושה אשה כל הבשימיה במועד בוחלת ומחלקת שערה לכאן ולבאן ומעברת סרק על פניה ומוסלת עצמה בסיד והוא שתוכל למלקו במועד, ומעברת שער מבית השחי ומבית הערוה ביד או בכלי המעברת השער בסכין על סדהתה: מ"ח. מי שצריך לו בגד במועד בחים הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה עושה כדרכו, ואומן מהיר דק מעשה הדיוט שישה התפרות רחבות ותפידה אחת למעלה ואחת למטה בשיני בלב מותר ואפילו הדיוט יהיר לתפור בשיני ולא מהני לאומן לתפור בשיני בלב ע"י שישנה באחיזת המחט, אלא צריך שיני הניכר. מסרנין המטות והוא בעין אריגה, אלא שבסרינה יש ריוח מה בין חוט לחוט, אבל אין מששילין [נודלין] חבלים בתחלה: מ"ב. תנור ובייריים שאפשר שייבשו ויאפו בהם במועד, עושין ואם לאו אסור ובזמן קר מותר לעשות תנור להחם אפילו אין ראוי לאפות בו וה"ה עשיית קדירן ולאפסין שרי בבה"ג, ובין כך ובך בונים על חרס של תנור ועל הכירה השפילה שלהם, נוקרים הרחיים ועושין נקב באמצע רחיים ומפקידים אותם ובונים אמת המים דרחיים וקוצצים צפרני החמטה של רחיים, ומותר לחדד ספין במועד וכבן שנשבר במועד מותר לעשות אחרת אפילו יבול להשאיל מחבירו: מ"י. דין בנין בחה"מ עי' לקיל ס"א סדקין שבנג מותר לסתמן ביד וברגל לא בכלי אומנות, הציר דלת והמפתח והמנעול והצנור והקורה דעץ או ברזל שנשברו אפילו מעי"ט מותר לתקנם בלא שינוי, שמאבד בל מה שבבית ובלבד שלא יבוין מלאכתו במועד, מותר לבנות משעה הדיוט אבום שתאבל בו בהמה, ומותר לבנות משעה הדיוט אצמבא [ונפר שמחברין לו רגלים בעין בסבל שלנו משעה הדיוט הוא] לישב או לישן עליה. פירות שנתבשלו קצת ונאכלים על ידי הדחק מותר ללקטן לאכלן ובהותיר וחושש שמא יתליעו אם לא יבבשם להוציא ליחה מותר לבבשם אבל אסור ללקטם תחלה כדי לבבשם אפילו אינם נמצאים אחר המועד דסלאבה נמורה אינה מותרת אלא בדבר האבוד ולקנות ולבבשו מותר באינו נמצא אחר המועד. מותר לסחן קמח דלצורך המועד אפילו ביום מלאכתו במועד דצורך אכילה לא נזרו ביום מלאכתו ולקוץ עצים ממחובר ולהמיל שבר דתמרים או שעורים לצורך המועד מותר ושלא לצורך אסור, ומיהו א"צ לצמצם אלא בעושה בהרוחה לצורך המועד ואם יותיר יותיר אבל לא יערים לעשות אחר לומר בזה יותר או אם יש לו קמח או שכר ישן לא יערים לעשות אחר בזה אני רוצה [ובדיעבד בהערים מותר לאכלן]. וביש לו לחם מותר לסחון לפת רפת חמה עדיף, וה"ה בשבר אם החרש עדיף, והוא הדין בחטים ובבל דבר. ובסקוק שקושין מחיה ביין שרף ויש להם ריוח הרבה יש להתיר וליתן ריוח לעניים ביון דהם אינם עושים רק העכו"ם, ואפילו ישראל מסייע אין בו ממש, דעכו"ם יבול לעשות בלי סיועת ישראל. וצד דנים בל מה שיכול לצור אפי' בפרהסיא שניכר לבל שלצורך מועד, ומולח הבל במועד שאפשר שיאבל מהם במועד אם יסחוט אותם הרבה עד שיתרבכו. ומותר לחלוב בהמת אפילו שלא לצורך המועד. וכל מלאכות שלצורך המועד בשעושין אותן אומניהם שעושין הרבה ביחד ונראה בלצורך חול בציידים של חיות ושופות והטוחנין והבוצרים למכור בשוק עושי' בצנעה לצורך המועד [ובאיירי דנים העלה המג"א בצ"ע אם אסור בפרהסיא]:

ובלבד. מיי' פ"ו מה' ס"ת הל' ט"ז סמ"ג עשי"ת ס"ח טוש"ע א"ח סי' תקל"ח סעי' ד': וכל בבשין. מיי' שם ס"ב סמ"ג שם ע"ח טוש"ע א"ח סי' תקל"ג סעי' ב':

שנויי נוסחאות

מתקנן. נכי"מ וכמצי"ב מתקנין אותן. (שלא יבוין מלאכתו במועד). נכי"ק.. את מלאכתו.. במכב"ג ד"ו ובהסילוק ליתא ומל"ב בוסיטוטו ש ל א יתכוין לעשות מלאכתו במועד על פי פיכ"י (ד"ס). (ובל) בבשים שהוא יבול. במצי"ל ליתא וכן ליתא נכי"מ (ומס שיכול) ובכי"ק ובכל"ם:

אור גדול

מן האידוסן למן הנשואין הא אינה הדשה היא לו וא"ב דון מינה לענין נשואין במועד יעו"ש. ודבריו תמוהין ודברי הגמוקי יוסף פשוטים. דאיך אפשר דאם היתה ארוסתו כמה שנים לא יכנוס במועד אף דכבר היא ארוסתו מ"מ הנשואין הוי שמחה. וכן לענין לחזור מקורבי המלחמה קרויה הדשה וחזור אף דארוסתו היא מ ב ר, ובגרש מן האירוסין ואחדרה יהא מיתר לכנוס ולא יהא חזר דאינה הדשה. אתמהה וכי עדיף מאלו לא גרשה כלל. וגם א"ב מה הועילו במה דאין כונסין יגרשה ויחזור וישאנה. והוא פשוט מאוד דמי עדיף מאלו לא גירשה והויא כדמעיקרא הי' נמי לכנוס ארוסתו. וא"ב פשוט כיון דכתב הרי"ף דאסור לכנוס ארוסתו א"ב פשוט דאם גרשה מן האירוסין ואחדרה דאסור דהא לא עדיף מאלו לא גרשה, ירבורי הגי' פשוטים:

פרק ב א מי שהפך. דרך בני אדם שמהפכין הזיתים כתוך המעטן שהם נוטרים בו כשרוצים להכניסן לבית הבד ואין לו מסיק להו לבד לעתון לאחר שהפיקן פסדי: וארעו אבל. שאסור במלאכה: או שהטעוהו פועלים. שלא נתן למלאכתו והגיע המועד: טוען. על הזיתים קורה של בית הבד פעם ראשונה ומכביד כדי שיוזבו קלת ולא יפסידו אבל לא בפעם שניה משום דהו לה פסדי. ומהכא שמעינן דדברים המותרים במועד אסור לאחר למועד ש"מ קורה ראשונה במועד אבל בימי אבלו היה אסור לטעון בידו לפילו קורה ראשונה. אבל לאחרים מותרים: זולף. טופך הזיתים על גבי בית הבד. וכל מידי דשפיך קרוי זולף: וגומר. סחיטתם ועשורם בבית הבד: וגף. כותש פי התבואה. והלכה כרבי יוסי: **ב** בתוך הבור. חפירה שתחת הגת מכויידת בסיד לקבל היין: למודים. נסרים של עץ כלומר מכסה לותו שם בנסרים שלא יחמיץ ולא יצלהו מן הסבור. והלכה כר' יוסי: **ג** ושולה פשתנו. כל מה שמעלה מן המים קרוי שולה: אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו. ב"ד מחדשים לותו ממון ומותרים לותו הפקר: **ד** אלא לצורך המועד. שהקונה צריך להם במועד. בתים ליטד בהם. עבדים

פרק ב א ומניחה לאחר המועד. כתב הר"ב ומהכא שמעינן דדברים המותרים במועד אסור לאכל לעצמן בידו בימי אבלו אלא פירש שאם יכול לטעון קורה ראשונה בימי אבלו. אלא מילי דמועד קא פריש. דאם תירש לו לוגם קורה המועד דטוען קורה ראשונה כו' גמרת: זולף. פירש הר"ב טופך וכו'. עיין מ"ש במשנה ג' פי"ט דשבת: וגף. פירש הר"ב כותש פי התבואה. והוא מלשון מגופה וכמפורש במשנה ג' פ"ה דע"נ. וכתבו התוספות י"ל דלריך לכסותו מפני העכלים. ומיהו מגופה לא היה לריך דהיו נכסוי מועט ומשא חדש מתקלקל: **ב** וכן מי שהיה יינו וכו'. ולריכי דאי אמעוטינן קמייתא דהיה קאמר רבי יוסי משום דמשא [יקיל] ואיכא פסידא יתירא אבל אמרת אלא נפיש פסידא ליתא אפילו הכי לא. גמרת: זולף כלומר מריק לותו בחבית. רש"י: **ג** ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. היש לו פנאי בשאר ימות השנה והוא מעשה למועד. רש"י: יאבדו פירש הר"ב ב"ד מחדשין לותו ממון. ועושים לותו הפקר. וכן פירש הרמב"ם. וקשיא דמנלן להפקיר דילמא דיאבדו לא מצטרע אלא שיהא מוכח שלא מלאכה ויחדל. ונפקא מינה דאולי לא תחדל שלא מלאכה ויעשה

עבדים

לאחר המועד. ולטון רש"י יתבדו שאסור להנות מהן ע"כ. משמע דמחמיר טפי שילך לאבוד. והרב המגיד בפ"ז מהי"ע כתב בשם הרמ"ך שאוסרים מניחין לותה לאבד ומוציאין לותו מלעשות לותה מלאכה. אבל להפקירה לכל ולאבדה בידים לא קנסו. והוא ז"ל כתב שמנה בהפך להנאוסים שכתבו בהרמב"ם. אבל קשיא ליה דבגמרא מדמה לגרס חזן בכור והתם ודאי לא קנסינן ליה לגמרי אלא שיחסוך על לותו מוס כדתקן במשנה ג' פ"ה דבכורות. וכן מוכר עבדו במשנה ו' פ"ד דגיטין. מ"מ כתב שבדברי הרמב"ם עיקר. אבל הטור סימן תקל"ח כתב כדברי הרמ"ך. וכ"ל להביא ראיה לדברי הרמב"ם מהגמרא דלעיל מהך מתניתין דמריץ רבי יוסי ס"ל שהוא פרישת דמטת ומיה בחול המועד קטפיה. לשמה שהוא כ"ע לפרדסיהו בחול המועד לחפקיה רבי יוסי לפרדסיה בהוא שתא משום דע"י היה תקלה דשהו עד לחוה"מ וקטפי. ולי ליתא דמדיחת אין להפקיר אלא להניחו ולמוטב מלעשות בו מלאכה. ליתו דלא עביד להה אלא נעשית תקלה. עכ"ת אי עלמו מן הדין שים במי שעובר. אלא ודאי דיוקא במי שעובר כך להפקירה. ולפיכך כיון שעל ידו נעשית תקלה. עכ"ת אי עלמו בדין העובר: **ד** אין לוקחים בתים ועבדים וכהמה אלא לצורך המועד. פירש התוספת דדוקא קמ"ל דאפילו הני דהויין בפרהסיא שרי לצורך המועד אבל כל שאינו לצורך המועד ס"ס אפילו שאר דברים דהם במשנה דלקמן אסורו למכור פירות אלא לצורך המועד. ול"ע מי לריך בשאי נעשה כמו בהניה לפירות כדלקמן. ע"כ. והמגיד כתב דשאר דברים אפילו שאינו לריך להם במועד רשאי הוא לקנותו בנעשה לפי שמקח וממכר הינו אסור אבל מורה אפילו ביום טוב. ולפיכך במועד כל שהוא לריך לו או להשתכר במועד בזול מותר הוא לקנותו. אבל בתים ועבדים וכהמה כיון דאוותא מלחא לא אתיא לקנות אלא לצורך המועד או לצורך שמוכר. ומדות וכרמים דאוותא נמי לא תנח לפי שמ"ל בהן לצורך המועד ולא תנח מה

לריך

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב א) דרך שוכרי זיתים שמניחין לותן בכלי שקורין מעטן, עד שיעוו ויתרככו, ומניחן ומספקן היטב עד שיתרככו כולן, ואח"כ עוחנן ומעלרן בבד. ומשכניחן במעטן וספקן ולותו דוחקן מהר, מתעפשים ונפסדים: ב) לזה שהניח זיתיו, ולא יכול לדרכם קודם יו"ט, מדחירעו אבל שאסור במלאכה. ואח"כ בח מוס"מ: ג) ר"ל או שנתם בתוך אלרכן קודם יו"ט. כגון שעכשו או שהיה סבור שלא יפסדו אם יהיה לותם עד אחר הרגל: ד) שלא בלו למלאכתו קודם יו"ט, והגיע מוס"מ: ה) על הזיתים בכלי שהם שם: ו) דאח"ו לא פסדי, אבל בימי אבלו גם זה אסור ע"י עלמו, דרק ע"י אחרים שרי דבר האבד [י"ד ש"ה]: ז) שופך הזיתים בתוך"מ

פ"ב א מי שהפך. י"ח מ"ע: ר' יוסי אומר. שי' פ"ו מהלי' אבילות ה"ב פוס"ע פ"ח מ"ו: מקל"ח סעי' ח': **ב** וכן מי שהיה. י"ב ע"ח: זולף. ותומר. שמחוק פ"ה מי"ו: שם ה"ג (וש"נ מהלי' אבל פ"ו) פוס"ע שם: **ג** מבנים אדם. י"ב פ"ע מי"ו: פ"ו מהלי' י"ח ה"ב פוס"ע שם סעי' ג': ושולה פשתנו. מי"ו שם ה"ל פוס"ע שם סעי' ל': ובלבד. מי"ו שם פוס"ע שם: וכולן. מי"ו שם ה"ל פוס"ע שם פ"ב ו': **ד** אין לוקחין. י"ב פ"ל. מי"ו שם פ"ו ה"ב פוס"ע פ"ח מ"ו מקל"ח סעי' י"ב:

שנוי נוסחאות

פ"ב א ואירעו. בכי"ק ו א י ר ע ו וכמשנה הסמוכה כלשונו: בכי"מ ואירע בו. שהטעוהו (פועלים). בד"ב וכי"ק ובמשכי"ב ליתא וכן ליתא בכי"מ וכן ליתא בכי"ק וכן ליתא במפי' הרמב"ם בלא היכה לפניו (ד"ם) ועי' בשמוך. ראשונה ומניחה. בכי"ק ..ומניחין. ולולי ג"ל ומניחין; בכי"מ הראשונה ומניחו ועי' ד"ם. (וגף). בכי"ק וכי"מ ובמשכי"ב ליתא וכן ליתא בפי' ר"ח ובכי"מ ועי' רש"י וכוס' ובהגסות הכי"מ: ב(פועלים). בד"ב וכי"ק ובמשכי"ב ליתא וכן ליתא גם במשכ"ב. (וגף). בכי"ק ובכי"מ ליתא ועי' ד"ם. בשביל. בד"ב בדי: **ג** פירותיו. בכי"ק את פירותיו. האבד. בכי"ק יאבד. מלאכתן. (במועד) יאבדו. בד"ב וכי"ק ובמשכי"ב את מלאכתן.; בכי"מ ליתא: **ד** בתים עבדים ובהמה. בכי"ק וכי"מ.. אבנים עבדים..; בד"ב.. עבדים אבנים ובהמה וכ"ה גפי' ר"ח וכרי"ף וכרא"ם (בד"ם הכיא בטעות אבנים ושדות); במשכי"ב..ובהמה ואבנים. ועי' שם בגמ' וכתו"ע.

תוספות חדשים

פ"ב א בש"ע סימן תקל"ח וכרי יוסי: **ב ג** בש"ע סימן תקל"ח וכרי יוסי: **ד** בש"ע סימן תקל"ט ותקל"ה:

תוספות רעק"א

פרק ב א [אות ה] בתוי"ט ד"ה ומניחה. כלומר דפתח באבל. בוונת התי"ט להשוות דברי הרע"ב עם לישנא דהש"ס דקאמר פתח באבל וסיים בבועד וכו' משמע דהראי' מרולא פירש דיבא דאבל. אבל באמת

אור גדול

פ"ב ב במשנה וגף בדרכו. בין קטנות ובין גדולות. רמב"ם פ"ח מהי"ט. שו"ע או"ח תקל"ח. ובגמ' איכא [illegible]

שלריך לעשות בו מלאכה קודם שיהנה ממנו ועיין מגילה לקמן: ["בתים עבדים ובהמה. כן ני' הר"ב וכן הוא בסדר המשנה בגמ' לבל הרי"ף והרא"ש נרסי לבנים וכן הוא בסדר המשנה שביקושלמי ויראה שהם טעמא דלורך המועד מסלחת בהמה הטומה לגפול ויש סלנה דסומרו וכומנו ביו"ט ולא די בסחירה דאם לא יהנה לא יסתור וכהנהת לסנר"ש כתב כן בשם הא"ז]: שאין לו מה יאכל. מיכן למימר דפרומי קא מפרש. ומיהו בגמ' דייק [מהיכא לו שאין לו כו' דמשנה ד' פרק לקמן] דה"ק ה"נ מי שאין לו מה יאכל מוכר שיסביל עלמו מט"פ שאין המלאכה לצורך המועד כדי להמוות את נפשו. הר"ן: אין מפנין כו'. פירש הר"ב כלים לו תבוחה שאין לצורך המועד טור סי' תקל"ה וטעמא נראה מכוס טרחת ואחי למטרי מסמחת יום טוב: **אבל מפנה להצרו.** כתב הר"ב לבית אחר כו' אבל מביא לבית דרך רשות הרבים לא והיינו דיעה וכבר פירשה הלח דלעיל נקט סחם רחוק כלומר הר"ן בשמעה והכי נקט ר"ה כמו שמלחתו הר"ן בגמ': אין מביחין כלים מבית החומן. שיחבבו הכוחים שבעל הבית נחנה לחקן לוחם בחומר ויומרו שהחומן חיקנם בחומר. הר"ן: **ה מוכרי פירות כו'** מוכרים בלנעה. והטעם שכל שלומנחו בכך כל השנה בעי לנעה. לף על פי שהוא לצורך המועד. והיו שהזכירו מוכרים. המגיד פ"ז מהלכות יו"ט. ופירום בלינעה בבריימא בגמ'. חם היה חנוחו פחוח לר"ה שחם חניו ומיחם חניו נעול וחם פחוח לסטיו פחח כדרכו כו': הצייריז ליידי [חיה] שופות ודגים. הר"ן: בצנעה. כחב רש"י שמא יאמר זה לוקח שלא לצורך המועד ע"כ. ולפי דבריו קשה למה נקטינן הלו. והרמב"ם פ"ז מהלכות יו"ט כפי מה שפירשו המגיד לא שריך לעשותן בלנעה. חלא החומים שעושין מלאכות לרבים. ופירש ב"י סימן תקל"ג דהטעם מפני שהן לריכין לעשות הרבה ביחד וגרחה כחילו הן עושין לחחם לצורך חול: רבי יוסי חומר כו'. כחב הר"ב וחין הלכה כרבי יוסי. וחין הלכה כר' יהודה. הרמב"ם:

שלריך לעשות בו מלאכה קודם שיהנה ממנו ועיין מגילה לקמן: ["בתים עבדים ובהמה. כן ני' הר"ב וכן הוא בסדר המשנה בגמ' לבל הרי"ף והרא"ש נרסי לבנים וכן הוא בסדר המשנה שביקושלמי ויראה שהם טעמא דלורך המועד מסלחת בהמה הטומה לגפול ויש סלנה דסומרו וכומנו ביו"ט ולא די בסחירה דאם לא יהנה לא יסתור וכהנהת לסנר"ש כתב כן בשם הא"ז]: שאין לו מה יאכל. מיכן למימר דפרומי קא מפרש. ומיהו בגמ' דייק [מהיכא לו שאין לו כו' דמשנה ד' פרק לקמן] דה"ק ה"נ מי שאין לו מה יאכל מוכר שיסביל עלמו מט"פ שאין המלאכה לצורך המועד כדי להמוות את נפשו. הר"ן: אין מפנין כו'. פירש הר"ב כלים לו תבוחה שאין לצורך המועד טור סי' תקל"ה וטעמא נראה מכוס טרחת ואחי למטרי מסמחת יום טוב: **אבל מפנה להצרו.** כתב הר"ב לבית אחר כו' אבל מביא לבית דרך רשות הרבים לא והיינו דיעה וכבר פירשה הלח דלעיל נקט סחם רחוק כלומר הר"ן בשמעה והכי נקט ר"ה כמו שמלחתו הר"ן בגמ': אין מביחין כלים מבית החומן. שיחבבו הכוחים שבעל הבית נחנה לחקן לוחם בחומר ויומרו שהחומן חיקנם בחומר. הר"ן: **ה מוכרי** פירות כו' מוכרים בלנעה. והטעם שכל שלומנחו בכך כל השנה בעי לנעה. לף על פי שהוא לצורך המועד. והיו שהזכירו מוכרים. המגיד פ"ז מהלכות יו"ט. ופירום בלינעה בבריימא בגמ'. חם היה חנוחו פחוח לר"ה שחם חניו ומיחם חניו נעול וחם פחוח לסטיו פחח כדרכו כו': הצייריז ליידי [חיה] שופות ודגים. הר"ן: בצנעה. כחב רש"י שמא יאמר זה לוקח שלא לצורך המועד ע"כ. ולפי דבריו קשה למה נקטינן הלו. והרמב"ם פ"ז מהלכות יו"ט כפי מה שפירשו המגיד לא שריך לעשותן בלנעה. חלא החומים שעושין מלאכות לרבים. ופירש ב"י סימן תקל"ג דהטעם מפני שהן לריכין לעשות הרבה ביחד וגרחה כחילו הן עושין לחחם לצורך חול: רבי יוסי חומר כו'. כחב הר"ב וחין הלכה כרבי יוסי. וחין הלכה כר' יהודה. הרמב"ם:

או לצורך המוכר. שאין לו מה יאכל. אין מפנין(א) מבית לבית(ב). אבל מפנה הוא לחצרו(ג). אין מביאין כלים מבית האומן(ד). אם חושש להם(ה). מפנן לחצר אחרת(ו): ה מחפין את הקציעות בקשין(ז). רבי יהודה אומר אף מעבין(ח). מוכרי פירות כסות וכלים. מוכרים בצינעה לצורך המועד(ט) הצייריז(י) והדרשושות(יא) והגרוסות(יב). עושין בצנעה לצורך המועד(יג). רבי יוסי אומר הם החמירו על עצמן(יד):

אבל מפנה להצרו. כתב הר"ב לבית אחר כו' אבל מביא לבית דרך רשות הרבים לא והיינו דיעה וכבר פירשה הלח דלעיל נקט סחם רחוק כלומר הר"ן בשמעה והכי נקט ר"ה כמו שמלחתו הר"ן בגמ': אין מביחין כלים מבית החומן. שיחבבו הכוחים שבעל הבית נחנה לחקן לוחם בחומר ויומרו שהחומן חיקנם בחומר. הר"ן: **ה מוכרי** פירות כו' מוכרים בלנעה. והטעם שכל שלומנחו בכך כל השנה בעי לנעה. לף על פי שהוא לצורך המועד. והיו שהזכירו מוכרים. המגיד פ"ז מהלכות יו"ט. ופירום בלינעה בבריימא בגמ'. חם היה חנוחו פחוח לר"ה שחם חניו ומיחם חניו נעול וחם פחוח לסטיו פחח כדרכו כו': הצייריז ליידי [חיה] שופות ודגים. הר"ן: בצנעה. כחב רש"י שמא יאמר זה לוקח שלא לצורך המועד ע"כ. ולפי דבריו קשה למה נקטינן הלו. והרמב"ם פ"ז מהלכות יו"ט כפי מה שפירשו המגיד לא שריך לעשותן בלנעה. חלא החומים שעושין מלאכות לרבים. ופירש ב"י סימן תקל"ג דהטעם מפני שהן לריכין לעשות הרבה ביחד וגרחה כחילו הן עושין לחחם לצורך חול: רבי יוסי חומר כו'. כחב הר"ב וחין הלכה כרבי יוסי. וחין הלכה כר' יהודה. הרמב"ם:

יכין תפארת ישראל יכין

נאמר. וכי קיי"ל [הקל"ח]: כש) להכי נקט הכא מוכרי וכו', לתשמישין דוקא בתומנהן בכך שהן מוכרי כסות וכו' כל השנה, לבל בעה"ב בשמוכר לצורך יו"ט, לפיכך בפרכסת שרי [כמג"א תקל"ג ס"ק י"ח]. מבמ"כ לעיל מ"ד, נקט הין לקמן דהכא דהתם לפילו הין המוכר לומנהו למכור, לבור. לו דהתם רבותא קמ"ל, דאפילו ליקח בלי ליסור מכירה, כגון מעכו"ם לסור, לע"ג דאבנת קניח [כנ"מ ס"ק י"ח], עבורה רווחה היא פסידא: ל) לפילו של דגים המכור שלדין ליו"ט לסור בפרכסת [מג"א תקל"ג סק"י]: לא) שכותבין חיבון לרייסא: לב) שכותבין גריסין לרייסא: לג) וכבי קיי"ל. ודוקא לומן שעושה הרבה ביחד, ולבבי נרחה כעושה לחול. אבל בלילו לומן שרי לפילו בפרכסת [שם]: לד) ר"ל התומנין נוהגין להחמיר בזה לפילו בלנעה:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'.

פרק ב מ"א, ב. מי שהפך את זיתיו או שהיה יינו בבור ואירקו אנשי או ששבח או נחעצל שהיה סבור שיכול להשהות לאחר הרגל ולא עשה קודם הרגל מאחר שהוא דבר האבד זולף ונוסף ומפוה החביות קפנות או גדולות ניישים בהם מנופחן כדרכו בלא שינוי ויכול לחקן החביות לקשרם בקלים אבל לא יבוין סלאכתו במועד אלא יעשה הכל קודם מועד אם יודע שיצטרך במועד וכן שולה משתנו ממשרה וכיולא בדבר האבד ובלבד שלא יכוין סלאכתו במועד: מ"ב סותר להכניס פירותיו אם אינם במקום המשתמר מנגבים ויעשה בצנעה בלילה, ובדבר שיש בו הרסום יותר בעושה בלילה כגון שצריך לאבוקים יעשה ביום, ואם א"א אלא בפרהסיא מותר בדבר האבד. הסבורין סלאכתו וחניחו למועד ועשאה במועד ב"ד מאבדין אותה ממנו ומפקירים לכל, ובעושה סלאכת אחרים שא"א לקנסו בחייט וסופר משמתינן ליה וסלקין אותו, ובבות לא יקנסו בנו אחריו ומותר לבנו לעשותה בדבר האבד. ובאינו דבר אבד פשיטא דאסור לעשותה בחה"ס, ובעשה שאינו אבד בהה"ס אפילו לבנו קנסו דהייגו לפ"ר סלאכת חה"ס דאו' [עי' רב"י לסוא"ח תק"ל, דלרי"ף דאו', ולרמב"ם והום' והרא"ש ושור דרבנן ורב"י חכריע דהוא דאורייתא] דרמי לסלאכת שבת דאסור לו לעולם וח"ח לבנו: מ"ד. כל סחורה אפילו כל שהוא אסור מפני פורתא לקנות או למכור ואפילו הלוה פעות על מנת שיתן לו אחר כך יין או סחורה אחרת בפרעון חובו להשתכר אינו יכול לילך ולחבעם אלא אם כן אינם מצוים תדיר ולא כוון סלאכתו בסורה, ובמדסן לו ריוח מרובה בסורה יכול למכור או לקנות בצנעה ויוליא לשמחת יום טוב יותר מפה שהיה רגלו להוליא. ובמשפט עברים סותר לקבול בשביל חובותיו המותרים לתבוע, וכן סותר לעשות בקבו"ם זקיפה עם חובותיו במועד להבטיחן, ולהלות ברבית לעבו"ם אפילו שאינו רגיל להלות אפנו סותר ויקח רבית דשבוע ראשון ויוליאנו לשמחת יום טוב ובאם הוא סרובה יעשה המוב שיכול, וכשסונה המעות ישנה ברגיל כשרגיל

אין מפנין מיי' פ"ז מ"ה סמ"ג עשין קל"ח ס"ג. מקו"ס פמ"ו: **ה מחפין.** ר"ג פמ"ג מ"ג: מיי' פ"ז מ"ג סמ"ג ס"ג. מקו"ס פמ"ו ד': ר"א אף מעבין. מיי' שם פמ"ב: מיי' שם פ"ו מכ"ג מ"ה ס"ה פי' מקו"ס פמ"ו ה': הצייריז. מיי' שם פ"ב מקו"ס פמ"ו ס"ג: שנוי נוסחאות

לחצרו. כי"ב ובכי"ק ל ח צ ר ו **מבני שחיא** ש פ ח ה לו; בכי"מ ובמבכי"ב. **ששטחה היא** לו. ומי' בכי"ס"ח. **אם חושש.** בכי"מ ואם.. וכ"ה בגמ"ב: **ה מעבין.** בכי"מ בעוזת מעבין. **והדשושות והגרוסות.** (על מסקל לקוהות). בכי"ק והרוששות..; כד"ב והרשושות.. וכ"ה בעכוך ערך רשש; יש נוסחא והרשחות(כפוכים רסת) עי' ד"ס וגמ':

תוספת חדשים

ה בש"ע סימן תקל"ח:

תוספת רעק"א

באמת תמוה לי דלמי מה דפירש הרב"ב דאירשי אבל היינו דמחמת האבל עכב עד המועד (וכן(בואר סם"ש הרא"ש בשם הראב"ד לחוביח דדבר האבד אף אם ליבא אחר דאסור לעשות ע"י עצמו בצינעא דאם אימא דבצינעא מותר הול במבוי סלאכתו במועד דהא לאו אונס הוא עב"ל. תרי מבואר דסברש כחרב"ב דמוכח דאירשו אבל מותר במועד) א"כ מפרשים הוכחת הש"ס דפחח באבל וסיים במועד. דא מה דלא מפרש דינא דאבל. היינו דמתני' לא מיירי הבא כלל מדין אבל, והא דקתני ואירשו אבל לא משום דינא דאבל אלא דע"י שאירשו אבל מותר בחה"ם. ועריפא הול להש"ם למידק מהא נפא מדשרי במועד ע"ב דאסור באבל דאל"ב לאו אונס הוא וליתסר במועד. ולזה חיח גלע"ד בדעת הרב"ב והראב"ד דחכי קאמר הש"ס מדפחח באבל וטיים במועד ולא מירש דינא דאבל ע"ב דלא מיירי מדין אבל. ולא מלחא באמר.

אור גדול

פלוגחא ופסק כדברי שניהם לחקל. ויעויין בם נ"א שם סק"א ובהגר"א סק"נ שהקשו סביבוח ר"ת א' בענין הבלין ומלח ומפסחים ק"ח א' בענין הפיכה דמוכח דאף בשל סופרים לא אסרינן חלך אחר מיקל בחד צד והניחו בצ"ע. ולפענ"ד לק"ם וכפסק שלא הבנתי התחלה לקו'. דבביצה מוכח כחר מעמא סמתני' דמחלק בין מלח לשאר הבלין וא"כ בקולא דתרוויהו פשיטא דסתרי אהדדי משא"כ הכא דאשר ביקולי דתרוויהו דלא סתרי אהדדי ואינו תלוי חד בחבירו, וכן בחפיכה ליבא דפליג על ר"נ רק אנן מספקינן וא"כ סתרי משא"כ הכא. ואפשר דגם בביצה י"ל דדוקא תרתי בעינן ידע ואינו מפיג וא"כ לא סתרי ואפ"ה לחומרא. ושפיר מקשי:

הלכתא **מי שהפך פרק ב מועד קטן** גבירתא צון תוספות. רעק"א

בשרניל למנות ב', יפנה אחד, אחד, ועי' דין סחורה בחת"ם בא"ח תקל"ט, אין לוקחין בתים ואבנים וקברים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל או לצורך השכיר שמוליך הדברים שאין לו מה יאכל, ומקבל"ם לעולם מותר ליקח דהוי כמציל מידם, ושאר כלים דלא אושא מלתא כ"כ אף דמדינא אינו נכון מכ"ק העיד רמ"א שנהגו לקנותן בצנעה, להטיע ממונו מעיר לעיר רק בדבר אבר מותר, ואסור לפנות מחצר לחצר דרך רה"ר אפילו מכעורה לנאה וביש פתח בין ב' החצירות אפילו דרך בכה חצירות מותר. וכן אסור לפנות דירתו או כליו שאינן לצורך המועד, ומבית לבית באותו חצר מותר ובאין בית פתוח לחצר מותר לי"א לבית הסמוך לו, ובמתירא מגניבה בחצר שדר שם מותר אפי' מחצר לחצר המשתמר ואפי' מעיר לעיר בדבר אבד, ובדר אצל חבירו בחדר אחר ושכר לו בית מיותר אעפ"י שנוח לו יותר אסור לפנות אלא אם כן הוא בין עכו"ם, או ענין אחר דומה לזה, לפי ראות עיני המורה, ויש מתירים לפנות מחצר אחר לחצר שלו ואפילו מנאה לבעורה. הוכל שבחצר יסלקנו לצדדים ולהוציא לאשפה רק בנעשה חצר על ידי רבוי זבל כרמת, מותר. מביאין מבית האומן בלים לצורך המועד בכרים ובמתות וצלוחית, משא"כ בלים שאינם לצורך המועד כמחרישה או צמר מבית הצבע אפילו טבית לבית באותה חצר ואפילו מאומן עכו"ם, ואעפ"י דאין לאומן מה יאכל דצריך לתת לו שברו, נותן ומניח הכלים אצלו, ואם אין מאמינו מניחן בבית הסמוך אצלו [וכא"צ לפרוע השכר אינו רשאי לפנותן לבית הסמוך לו] ובחושש לגניבה מפנן אפילו לחצר אחרת אבל לא יביאם לביתו אלא בצנעה: מ"ה. היה לו תאנים שפוחין בשדה ליבש וירא מהמטר מותר לחפותם בקש אפילו חפוי עב [אף דמחני כעושה אוצר לחול, לשון ע"ר אאמ"ו וצוק"ל בני ש"ם שלו]. מי שיש לו סחורה שאם לא יהסכינה מספה למעלת מתלקל מותר להספה בהה"ם. סוכרי פירות בסות וכלים ולא דשאר דברים ואפילו התנות סנורה והדלת פתוחה מוכרין בצנעה לצורך המזוד דהיינו בהיה החנות פתוחה לרוות וסבוי פותח בדרכו, משא"כ לר"ה דפותח אחת ונועל אחת, ועי"ם דאחרון דסוכות [דהוא חג בפ"ע, לא ע"ם אחרון דפסח] מוציא ומעמר השוק בפירות בשביל בבוד יום טוב, וקונין לצורך י"ם ואפילו לצורך י"ט שני די"ם אחרון, ולמכור בפרהסיא בלי להוציא ולעשר גם בעי"ם אחרון דפסח מותר. דין מלאכות המותרות כשקושין אותן אומנין עי' לעיל פג"א:

לפ"ש תרא"ש לדחות הוכחת הראב"ד הנ"ל דאף שהיה מותר בימי אבל מ"מ מתוך מרירות אבילות אין דעתו טובלת להתעסק במלאכה. א"כ מאי מדייק הש"ס פתח באבל. תא כיון דתדא קתני ליכא הוכחה למה דלא פירש דינא דאבל דלא מיירי מינה וגם ההוכחה מדשרי במועד לאו דא' הוא דהא אף דשרי בימי אבלו מותר במועד כמ"ש הרא"ש וצע"ג:

ר"ע מברטנורה **ואלו מגלחין פרק ג מועד קטן** תוספת יום טוב ציונים

פרק ג א ואלו מגלחין. הבא ממדינת הים. במועד. שלא היה לו פנאי לגלח קודם המועד. והוא שפירש לסמוכה לו לדבר הצריך לבל יחס לו פירש חלה לטיול בעלמא לחזור: והיוצא מבית האסורין. ואפילו מחוסר ביד ישראל שהיה מניחו לגלח לפי שהיה בצער ומנודה. שהתירו לו נדויו במועד. וקודם המועד לא היה יכול לגלח דמנודה לחזור בתספורת: ומי שנדר. שלא לגלח ולא מגלח חכם שיתיר לו נדרו קודם המועד לי נמי לא מגלח פתח לחרטה חלה במועד: והנזיר. שהגלים נזירותו במועד: ר"ג והמצורע העולה ממומאתו למהרתו. חס חל שביעי [שנו] במועד מותר בתספורת דכתיב (ויקרא יד) ביום השביעי יגלח את כל שערו. וגלוח לעתק לח חביב שהיו חלה דבר מועט שמגלח סביב הנתק. וטעמא דחזור לכל לחם לגלח במועד חון מחלו השמויים במשנה כדי שלא יכוונו לגלח בתוך המועד שהם בגלים בו ממלחכה ויבוח י"ט לחשון של רגל כשהם ממולים והיינו טעמא נמי דחסרו בכנוס

פרק ג א ואלו מגלחין במועד[א]. הבא ממדינת הים[ב]. ומבית השביה[ג]. והיוצא מבית האסורין[ג]. והמנודה[ד]. שהתירו לו חכמים[ה]. ובן מי שנשאל לחכמים[ו] והותר[ז] והנזיר[ח] והמצורע[ט]

פרק ג א ואלו מגלחין כו'. ממוס דתנא בחידך פרקין דברים שעושין לצורך המועד. כמו מוכרי פירות דעשים [כדין]. קתני נמי והלו נעשים שלא כדין לצורך המועד. תוספת. ומ"ם הר"ב דטעמא דלחסור לגלח במועד כו' כדי שלא יכוונו כו' בגמרא. דהי לאו הכי הע"ג דגילוח מלחכה היא היה לנו להתירה לצורך המועד. תוס': הבא ממדינת הים. כתב הר"ב שלא היה לו פנאי כו' כגון שלא נח לייסוב עד חוה"מ. או שלא היה לו סהות לגלח קודם הרגל. כי כשבא לא היה לו שהות ביום. בית יוסף בשם רבינו ירוחם: ובן מי שנשאל כו'. כתב הר"ב או י נמי לא מצא פתח לחרטה. וכן לשונו ולשון רש"י ספ"ב דיבמות. וכן עוד לשון הר"ב בכוף פ"ב דנדרים. ושם בגמרא ליתא פתח בחרטה. ופירש הרי"ף שלא פתח היה בחרטה לומר לו כדו סהית או לבך עליך ולשון הירושלמי ולא מצא פתח לנדרו. ובפרק ה' דכתובות דף כ"ח מתניתין המדיר לחמיו מחבמים המטה בגמרא שמא ימצא פתח לנדרו ופירש"י פתח חרטה לומר לדעתא דסבי לא נדרתי פתח לנדרו ופירש"י פתח חרטה לומר לדעתא דסבי לא נדרתי וברים פ"ט דנדרים ספק הר"ב דקי"ל פותחין בחרטה ומ"ל למוה לו פתח בשעה שהוא מתחרט מעלמו. וכיון דבחרטה תלוי מלחא כי לא נתחרט קודם הרגל גמלה שבמהכוין לינו מגלח קודם הרגל וליתסר דהא לא סייך ולא מלח וכו'. וכ"כ הרמ"ם דזה הירושלמי לא כ"ל דבחרטה סני ומ"ב לא ה"ל להר"ב לכותבו. ומיהו כתב הב"י דהרי"ף והרמב"ם שלא הביאו הירושלמי נרחה שהם סוברים כיון דבגמרא לידן לא פירכו כן שהוא סובר דכל שהיה בדעתו להבלים נדרו וממלך ברגל והתירו לו חביב לוחם ע"ב: והנזיר והמצורע. פירש הר"ב הנזיר שהבלים נזירתו. והמצורע שלא שביעי [שנו] במועד כו' ותיכף לו ר"ד ע"ב דשמא ישהה קרבנותיו עד יום האחרון ומקריבו ואפור להקריב קרבן יחיד ביו"ם אבל לפי מה דמסקי' דאעפ"י שיש להם פנאי מותר בלאו הכי ניחא דהיוה יכול לגלח קודם הרגל ס"ם אם לא גילח מקודם מותר לגלח ברגל. ולא קנסי' לי' כי היכי דלא לשהי קרבנותיו. וא"ב קשה על הרע"ב שכתב אם חל ז' שלו הא באמת אפאם הי' לו פנאי מותר, ורש"י שכתב ג"ב

פ"ג א ואלו מגלחין. י"ב ע"ב מ"ק פ"ז מהלי יו"ט פ"ו ה"ז ה"ח סוס"ב לה"ח פ"ו מהלי"ת פ"ו ה"ו. הבא ממדינה. יהוסלמי פעניס פ"ב ה"ח. והנזיר כו'. י"ד ע"ב:

שנויי נוסחאות

פ"ג א ואלו. נכי"ק אלו. והמנודה. נכי"מ ומסכי"ב ומנודה. וכן מי שנשאל. נכי"ק ובל סי"ו. ועי' נכ"מ ונכ"ע ב.

תוספת חדשים

פ"ג א בש"ע סי' תקל"ח

תוספת רעק"א

פ"ג א [אות ט] בחוי"מ ד"ה והנזיר אבל בגמרא מסיק כו'. ר"ל דלפי מה דמסקא לן בש"ם דלמא מתני' בלא היה לו פנאי קודם הרגל היה קשה קושית הר"ן ד פ ש י ט א ומובראים לתירוצו דהי' ס"ד לחוש דשמא ישהה קרבנותיו והיינו דניחוש דלמא יהי' לו פנאי קודם הרגל וישהה קרבנותיו עד רגל שהוא בטל ממלאכת שיטעה ויסבור דיהי' מותר לגלח. או בש"ס רש"י דף י"ד ע"ב דשמא ישהה קרבנותיו עד יו"ם האחרון ומקריבו ואסור להקריב קרבן יחיד ביו"ם אבל לפי מה דמסקי' דאעפ"י שיש להם פנאי מותר בלאו הכי ניחא דהיוה יכול לגלח קודם הרגל ס"ם אם לא גילח מקודם מותר לגלח ברגל. ולא קנסי' לי' כי היכי דלא לשהי קרבנותיו. וא"ב קשה על הרע"ב שכתב אם חל ז' שלו הא באמת אפאם הי' לו פנאי מותר, ורש"י שכתב ג"ב

יכין **תפארת ישראל** יכין

פ"ג א) בלעצע. ומדינת גילוח וכבוס הוה ככל לורך חלוני של נוף, דמותר במוה"מ לצורך המועד [ועי' בקובץ הרוכלין בחיבי חוה"מ לוח ה']. ואם"ם מסקינן הכמים כדי שלא יהנו למועד ויכנס למועד מנוול, ואפי' אם גילח קודם המועד, אסור מדאמרי מפורסם מגילח יחסנדוהו [הקל"ח]: ב) ולא בב עד חוה"מ, או שבב בעי"ט ולא היה לו שעות בעי"ט להתגלח [מג"א הקל"ח]. מיהו בהלך למיול וחזר בחוה"מ נמי חזא אלא דאחדא קתני דארעו אבל מותר במועד א"ב ש"ם דביתי אבל אסור, ומה דמשני רב אשי לא מבעיא קאמר לא מיבעיא ביתי אבלו דשרי כו' היינו דר"א קאמר דלאו אחדא קתני אלא דמתני' מילי מילי קתני דארעו אבל ואף במועד מותר. אבל למה דקיי"ל כשינויא דרב שישא כו' דאבל חמור מתני' אחדא קתני דמבח דארעו אבל מותר במועד. כנלע"ד ברור בעה"י. ואולם תמוה לי

פ"ג א) בלעצע. ומדינת גילוח וכבוס הוה ככל לורך חלוני של נוף, דמותר במוה"מ לצורך המועד [ועי' בקובץ הרוכלין בחיבי חוה"מ לוח ה']. ואם"ם מסקינן הכמים כדי שלא יהנו למועד ויכנס למועד מנוול, ואפי' אם גילח קודם המועד, אסור מדאמרי מפורסם מגילח יחסנדוהו [הקל"ח]: ב) ולא בב עד חוה"מ, או שבב בעי"ט ולא היה לו שעות בעי"ט להתגלח [מג"א הקל"ח]. מיהו בהלך למיול וחזר

בהרע"ב היינו שכן דרך רש"י לפרש המשנה כמי ס"ד דהש"ם. והיינו לפי האבעי' דבחי' לו פנאי אסור, וגם דמסה דפשים אביי דף י"ד ע"ב הא ביימי פומאתו נהוג מוכח דחי' ס"ל

תחת הדוד ע"כ. ועיין מכמה ד' פרק י"ד דנפעים מ"ש שם בס"ד: ב והמנורה דקי"ל שחסור בהכבוסת כמו התכל. כ"ן: וכל העולים מטומאה לטהרה. כגון מלורע וטמא מת שלריכין להתלוף בגדיהם. ולו לכבסן. ועל אלו מוהרין במועד. שלא היה לאפשר להם לכבס קודם הרגל כ"כ הר"ן. והב"י סי' תקל"ד [כתב] בשם המרדכי להביא בעל קרי שחיכף לו קרי במועד. ולחתוי נמי בעלת הכתם שנמלא במועד: ג ושוברין. כתב הר"ב שהם יחמר הלוה כו' שומעין לו. פירש הב"ד. ומיירי שהלך המלוה שהר חוב כדחתב הר"ן: מתנה. כתב הר"ב ולו לא כתיב להו מפסיד המקבל. דשמא יחזור בו המוכן. לפי חזרה ממש דהא מהנת בריה בלא קנין לא סני. הלא שיחזור ממה שהיה ויחמר שלא קד היה העולה מטומאתו לטהרתו: ב ואלו מבבסין במועד[א]. הבא ממדינת הים[ב]. ומבית השביה[ג]. והיוצא מבית האסורים[ד]. והמנודה[ה] שהתירו לו חכמים[ו]. ובן מי שנשאל להבבס[ז] והותרו[ח]. ממפחות הידים[ט]. ומטפחות הספרים[י]. ומטפחות הספגי[יא]. הזבין. והזבות. והנדות. והיולדות. וכל העולין מטומאה לטהרה[יב] הרי אלו מותרין[יג]. ושאר כל אדם אסורין[יד]: ג ואלו כותבין בחועדי[טו]. קידושי נשים[טז]. גיטין[יז]. ושוברין[יח]. דייתיקי[יט]. מתנה[כ]. סיה

בשר עזרה. שם מוכיח שאין לו שלא החלוק הזה שהוא מכבס בלבד: ג קדושי אשה. כותב על הנייר או על החרס הרי הם מקודשת לי. ומקדש בו האשה אע"פ שאין בו שוה פרוטה. ולפיכך מותר לכותב במועד שמתירה שמא יקדמנו אחר. והוא ליה דבר האבד: גיטין. שרולה לגרש בשירה ואם אינו כותב מבעוד השלר יאת מענוה: ושוברים. שהם יאמר הלוה לו אפרע לוכך. אם אין לי אובר ממך שומעין לו וילך לדרכו. ומשלו זה מפסיד הם מעותיו: דייתיקי. מתנת שכיב מרע ופירוש דייתיקי דל תהא למיקס ולהיות. שדברי [שכיב מרע] ככתובין וכמסורין דמו. [מתנה]. מתנת בריה. ואי לא כתיב להו מפסיד המקבל דשמא יחזור בו המוכן

יכין תפארת ישראל בועז

פ"ג (א) ודברי רש"י כאן תמוהין, דז"ל, נזיר שמא כשעלה מעומאתו ובוא ליום מאמר מזרו ומגלח, עכ"ל. וכפי הנראה לרש"י דהאי "מטומאתו". לאחר שמי שקי. וע"ע מי דאקו לרבינו לומר כן מה שאינו במשמע לשון, דלא"כ הול"ל "מטומאתן" ולמה לא פי' בפשוטו, כאחר שכבר עלה בעזרה וחם לאו כותב עכשיו השאר עצמו ואח"כ יגלח ואפ"ג שהוא כשבא מירתו, וכ"כ הר"ן ואח"ל לדרש"י הוה קל זו ואפ"ג זו הוה, דמה הפסול לחכם, אחין גלוחו מלוה, וכי יכול להתיר מקודש, כדי"ף ורמב"ם, אם"ם שרי, מכ"ש מיר שבלמו ימי טירותו בחוש"ת דגלוחו פנים

ז' ימים וחזר ומהגלח. ב' בגלוחים אלו מותרים בחוה"מ אפילו היה לו פגלי [במב"ם פ"ו מיו"ט] (א): ו) שרגילין בגלח ולכבס בגדיהן. ודוקא שהגו. אבל בשאר חוש בעיו"ט, שאינו מפורסם אלמו, בגון שכבר גילח בעיו"ט, וחזר וגידל, או אפילו היה חולה בעיו"ט שהגלוח קשה לו, או שהיה שאר חוש לגלח בחוה"מ. מיהו גלות שפה מותר אפילו היה מעוכבת לאילה. וכ"ם דמותר לחוף ולשרוק [שם]: יא) דכיבוס אסור בחוה"מ כפי' ר': יב) [התמדוך], שמהלכלך תמיד אף שכבסו מקודם וממוך ליו"ט. וכ"כ [ווימדעלן] של ילד [תקל"ד]: יג) הוא מעלית שמיש המהגלח על בריו, לקבל שער הגוסר. והמעלית זה נמי מתלכלך המיד, והוא לריך לו במועד, דמיירי בלותן שמותרין להסתפר, להכי מותר לכבסו: יד) שלא שהתגנב בו במרוץ: טו) שלריכים, להחליף בגדיהן שגשמלו: טז) לכבס אפילו בפרהסיא מדאין מתכבס יפה בלגעא. ויש"ח דאסור בפרהסיא, [מג"ח שם]. מיהו בליכא היקיסים דלעיל, אפילו כלי פשתן נהגו שלא לכבסן [שם]. והא דלא כלל הכא למהני בחד בבא ואלו מגלחין ומכבסין במועד. ב"ל דה"ע מדבעי למכלל בבבא דמכבסין מטפחת ידים וספרים. ואו משום דגם נזיר לא שייך בבבא דמגלחין. ואילה"ק הו ע"ם למה לא תגח בבבא לכבוס גם מלורע, דהרי מלורע אסור בהכבוסת [ומ"ק דעיו מ'] י"ל דכבר נכלל בכלל כל העולין מטומאה לטהרה, אף דאין טעמן שוה, דמלרע אסור בהכבוסת, ושמאין לא הויגל להן הכבוסת, דע"ם גאמרין בגדיהן טמאין: יז) תוך מג' מיני מטפחים ב"ל מותרין בכבוס לכל אדם: יח) מדהו"ל דבר האבוד. וה"ה שאר דברים שאם לא יכבסם מיד אפשר שיפסד: יט) דאסה מהקדמת בשטר. וה"ה שאר פסיקתא, דהיינו תכלים מותר לכתבן, דשמא יתמרע אח"כ [תקמ"ה]: כ) שיולא בניירה, ואם לא יכתוב הגע, שמא לא יחזור ותתענו: כא) שממנו לפרוע בני עובר, ושמא לא יהיה לזוה לפרוע אח"כ: כב) מתנת שכ"מ ושמא יחזור: כג) מתנה בריה דשמא

תוספת חדשים

ב וכ"ם בס"ע שימן תקמ"ה. הרע"ב ד"ה ומטפחות הספרים כו' למסתפר נין בהפיו כו' עכ"ל ©ובטוש"י מלינו דלקי על מלאחות ספרי קודש וכן מממע ניהושלמי.

תוספת רעק"א

ס"ל דמתני' מיידי באין לו פנאי דאל"כ אדרבא איבא רבותא בעולה מטומאתו קודם הרגל דהוי לו פנאי אח"ה שרי. אבל הרמ"כ הוי לו לפנוקי לפי המסקנא דגם בהיה לו פנאי שרי. ויעיין בחוס' ד"ה ומנורה וכו' במה שכתב ואת מאי קס"ל נזיר ומצורע (ר"ל בין דגם בבבא ממדינת הים ואינך מותר בגילוח כל הראש מכ"ש נזיר ומצורע דאיבא מצוה) ותירלו דס"ד דאפור שלא ישהו קרבנותיהן. והיינו לבאורה כתירוץ הר"ן הנ"ל דס"ד למיסר מחששא דלא ישהה קרבנותיו. ואולם מה שכתבו אחר זה ואי סיירי רבא בשלא הוי להם פנאי וכו' לא הבנתי דהא כל עיקר דבריהם הראשונים היינו לאותו צד דמיירי באין לו פנאי ס"ד למיסר משום שמא ישהה קרבנותיו דאילו לאידך צד דמיירי היש להם פנאי בלא"ה ליבא קושיא דזהו קס"ל דאף שהוה לו פנאי דבבבא"ג בבא מטרחי' אפאר ס"ם בנזיר ומצורע שרי. וצל"ע: ב [אות י] בהרע"ב ד"ה ומטפחות בין בתפיו. ובמתפאר לבל אותם שהתירו הכמים. תוס' דף י"ח ע"ב: [אות יא] בתוס' חדשים ד"ה בהרע"ב. ד"ה ומטפחות והמור וב"י משמע. גם בתוס' ד' י"ח ע"ב כתבו ב' הגירסות וכתבו דמן הירושלמי אין הכרח. עיי"ש: [אות יב] בתי"ם ד"ה וכל חעולים. כ"ב הר"ן. וכתוס' דף י"ח ע"ב נסתפקו אם הוא דוקא ממצורע דיסיר בתכבוסת או אף בעולה מטומאת מת ונבולה:

אור נדול

פרק ג ב במשנה ושאר כל אדם אסורין. בגמ' מקשה ושאר כל אדם מאי מעבא אסורין ומסיק כדי שלא יבנסו לרגל כשהן מגולין. לבאורה קשה מאי קו' הא בהנ"ל ריש פ' מי שהפך כו' אבל שאר כל אדם אסור משום שחי יכול לעשות קודם. ולפמ"ש הניחוקי יוסף גבי מכנים אדם מירותיו דבשבת נמי מהירין א"ש. ואין לומר דלשורך המועד שאני דלא משמע כן. וצ"ל דיסוי דמיא לאוכל נפש בפ"ש הרשב"ן והריטב"א והרא"ש כתב בפ' מי ש"הפך פי' ס"ה דבשורך אוכל נפש אפילו בין מלאכות במועד סותר ועיין צ"ע:

ב ואלו מבבסין. שם. מיי' שם כפ"ג מהלי' ע"ה פוס"ע מוי"ט מי' מקל"ד ספ"ל מי': מטפחות הידים. מיי' שם הי"ח פוס"ע שם: הזבין מי'. מיי' שם: ג ואלו כותבין. ר"ת ע"ג מיי' שם הי"ב פמ"ג שם פוס"ע מוי"ט מי' מקל"ד ספ"ל מי':

שנויי נוסחאות

(העולה) משמאתו. בכי"ף ובנא"ם ובכיבוס ה ר מ ב " ם ו ה ע ו ל ה משומאתו; בכי"מ והשב משומאתו; בד"ב ובכי"ק (וכן משמאתו) ובמכתי"ל לאוזא ושי' רש"י; ובמשניות ד' פכיומלה הוסיפו עפ"י פי' כלמכים והעולה. מוכח רש"י שעל הניף [ועי' במ"מ] והרע"ב כתבו ה"ג והמצורע השולה דבאמת אין לזה הבדה ופ' הין מניו דשמא אסור בגלוח. אבל מה שעשה גדבי הרמב"ם בפירושו והעולה משומאתו כגון שמא מת או בא על אדם ויבו"ל ובכ"ב בפ"ו מהלי' יו"ט הלי"ט וכל היולא משומאתו לעזרה מוכח בגלח בשוגג ומ"ם הרמ"ן לפי שהשמא אין לו להתקשט לא ניחא לדעת מה לי בה ושמא מאי ואי משום שהמרו בבבא (ס"ד,ב) והדה בעזרה שלא מתקשט שהם מקום שלא יבאו לידי הרגל דכר. וגם אין לומר שהיטב"ש דלא להם דהכי נימא דמעזרה מוכר בתגלחת מוכר בגלח בערב הרגל דאין דרך לעשות כן כיומי דדוין שהוא הולך מהכם ומוף ומוכפת הוא לו. ומשום ד"ה והיולא הביאו אח"כ הירושלמי אין ערב לאדם בבית המרחיק. דשם בעין הוא לעשות. ואולי כוונת הרמב"ם הוא דשמא אח ונועל נדה כולל ומעשים אדם אין שמא מי שיגלחם אדעתם לא יבוא לידי הרגל בשבילם. ולהיולא בו' שכבר הוה ג; ואני לומר תירון אי אלא: דוקא גדול שאין לו יכול אחר ומ"ם וכל העולין כוונתו הוא רק על הבלבה ובכ"ק (ד"ם): ב ואלו. עפ"ק אלו. והמנודה. במשנ"ב ומנודה. ובן מי. בכי"ק וכל מי. ומטפחות הספרים ומטפחות. בד"ב ובכי"ק מ ט פ ח ו ת.. מטפחות. (הזבין כו' והיולדות). בד"ב ובכי"ק ובמכתי"ל ניחא. ועיין בהגהות הכ"ם לרוסי"ת ג) ד"ה העולים כו' ממומאה. כל אדם. בד"ב ובכי"ק.. האדם: ג ואלו. בכי"ק אלו. ושוברין. בכי"ק ושברין דייתיקי מתנה. במכתי"ל .מתנות ובכי"ק מתנות; בכי"מ.. מתנות.

ראשון לציון

פ"ג ב בר"ע ד"ה וכל העולים כו' ולפי המקומפס

אמתן: ופרוזבולין. שלח תשמט שביעית ויפסיד את מטותיו. כך: ופרוזבולין. כתב הר"ב בוטי טעיים דכתיב (דברים ט"ו) שעבטו תשביטו. וגי' הס הלווים טעיים. גמרת פרק ד' דגיטין דף ל"ו. ועיין מ"ש במס' ג' פ' בתרא דשביעית. ואם לא יכתבנו עכשיו והוא רוצה ליתך. יעבור שביעית ויפסיד חובו. הר"ן: אגרות שום. פי' הר"ב שמנו ב"ד נכסי לזה וקורעין לו שטר חוב. כלומר כל שומא דלא כתיב ביה קרקעות לשטרא דמלוה לאו שומא הוא. ואם הטעיה רוצים לגבות. יהיה המלוה קדם מכלן ומלמן [כן ג"כ. ופירוש זה של הר"ב כתב גם כן בטור סימן תקמ"ט. אבל רש"י פירש אגרות שום שבח שמנו ב"ד שדה פלוני עליו לזון אותו כך וכך שנים. ע"כ. ולהירושלמי אגרות שום. שום היקומים ע"כ. ומיהת קרוב לשמוע. שהטור והר"ב ג"כ ע"פ הירושלמי פירשו לפירושם. ועיין בריש פ"ו דמס' ערכין] ול' אגרות עיין בסוף פ"ק דב"מ: ואגרות מזון. כתב הר"ב ת"ל מי שקיבל עליו לזון את חמתו. וכ"פ רש"י. וקשיא מי גרע ממתנה. ומאי קמ"ל: ומיאונים. פי' הר"ב קטנה כו' יכולה למאן בבעלה קודם שבגרה שתי שערות. ולומר לי לחבי בו וכו'. ואם לא יכתבנו הטטר עכשיו שמא תביא ב' שערות לאחר המועד וכוב לוקה יכולה למאן. ומצב עמו שלוקה חפלה בחומו בעל. הר"ן: ושטרי בירורין. פירש הר"ב שברנו להן דיינין וכו' ואם לא יכתבנו עכשיו. שמא ילך לו ויבוטל השלוש ר"ן ועיין במשנה ד' פרק בתרא דב"ב: וגזירות ב"ד. כתב הר"ב פסק דין כו' שאם לא יכתבנו עכשיו שמא ישכחו הדבר. ולא יפסקו פעם לאחרת כך. הר"ן: ואגרות של רשות. פירש הר"ב לוי השלטון. כפירש"י. ועיין בפי' מכלה י' פרק ח' דלחבות. ועניטו כמ"ש הר"ן שבשעת עותן רשות לזה לזון. ולומר לעשׂ הורלותיהן וקבלין פתקת דרכותא ושוב אם טעה לא ישלם. ואם אין לו שטר יכלם מביתו. ע"כ. וכתב עוד הר"ב. וי"מ חגרות של שלשת שלוש. בירושלמי. וטעמא כתב הרמב"ם. מפני שאין לחם שזהר בתקון מהול. וה"ל כמעשה הדיוט. ולדבריו צריך שיהיה לעורך המועד. כדלעיל במשנה ח' פ"ק. לעניו תפירת הדיוט. וכ"כ ב"י לעניו כהיבת חשבונותיו. וצריכב"ד כתב דשמא לא יזדמן לו מוליך הכתב. כלומר והוי דבר החבוד: ד' אין כותבין שטרי חוב. כתב הר"ב הואיל ויכול לכתבו לאחר המועד. דהכא מכחמה ליכא למימר שמא ילמד לא כך היה כמו במחנה. כיון שהלוהו. לא יהיה לוה רשע ולא ישלם: אין כותבין כפרים תפילין ומזוזות במועד. כתב סמ"ג בשם הירושלמי בד"ח להניח. פירוש לאחר המועד. אבל להמיחם במועד אפילו להמיחם לאחריס יכול לכותבן ע"כ. וב"י נדחק בפירושו. למאן דס"ל דלא מהני תפילין במועד אפילו בספר העזרה. ס"ת אין כותבין שפ"ח. ע"ע ס"ק מ"ו. כ"כ סמ"ג ס"ב מ"ע ס"ב. ע"ש בכ"י: אין כותבין כו'. מ"ז ס"ב כו' פוסק ו סם כ"י ס"ק ג': בותב ארם התפילין כו'. מ"ז: שם פוסק ס"ב שם כ"י ס"ק ג'.

שנויי נוסחאות

ופרוזבולין. כך"ל פרוזבולין; כ"ק ופרוזבולין. שטרי חליצה. כ"ק ושטרי וביאונים. כ"ק וכ"ל ומיאונים: ומיאונין: ד' (במועד). כך"ל ליתא. ואם אינו. כ"ק אם. שאין לו. כ"ל אין. תפילין (ומזוזות). כ"ל וכמסקנא"ל וחפילין.. וכ"ה כך"ל (ומס ליתא וכסמוך ליתא). ואין מניחין. כ"ל אין. אותו אחת אפילו בספר עזרא. כך"ל וכ"ל ומכ"ל.. בספר העזרה; כ"ל.. בספרי העזרה ועי' ד"ס בהלכות כהה: כ"ל ס"ק כ"ו: הגי' אין מניחין אפילו אות אחת בספר העזרה וכ"ה ג' הרמב"ם פ"ג מהלי יו"ט הלכה י"ג וכלבו סימן ס' ובלחמות חיים כלי מוע"ק סעיף ז' ולכאה בסיע המעולה פ"ב ג' ס"ו ובהלכות הלו"ת דיוין סמין קורין בו עד יום כ' ממנה שמין הנכסים לצורך המועד וכן העתיק בהגהות הדבן סימן פ"ה מסה הלו"ת (ד"ם); בבית הבחירה מספר עזרא וכתב עם לפי' מספר העזרה הוא ס"ת שכתב ב"ה עזרא שבבב"ל קולא בו ביום. כפוריס ועי' תוי"ט ועי' ד"ם.

תוספת חדשים

ג בתוי"ט ד"ה אגרות שום כו' ולפירושלמי כו' ולפירושו ג"ל במ"ם תוס' פן ימותו עדים כו'. עו' ג. למדעית היום כו' ע"ש. (שם) ד"ה ואגרות מזון כו' וקבלו כו' ומאי קמ"ל. ומהכ"ה ז"ל כו'. דיוקר ים לדמות לשטר חוב דאין כותבין דמסתמא קיבל זה עליו בבעה גשואין כדאיתן בים פרק י"ב דכתובות. אבל הא קניא דלאה שבאה בין הבבריס שבן מעשה ב"ה. וכן סדרן בתוא בסוף פ"ק דב"מ ובם יוכר מבמע דהמי ולכ מעשה ב"ד פי' במשנע דזה ג"כ מעשה ב"ה. ד במשנה אין כותבין שטרי חוב ולפ"ם בב"ש פי' בתקמ"ם סעיף ו' ולענין התפילין ומזוזות כך"ל שם סעי' ג' והיו לחילות בהגל בס"ע י"ד סי' ש"ע: בתוי"ט ד"ה אין כותבין כו' מסתמא ליכא למיחם כו' וק'

ראשון לציון

המפורסים כו' עי' יכל"מ. ג בהרע"ב ד"ה שטרי בירורין כו' וכותבין שטר טו' עין יש"ע:

יכין תפארת ישראל בועז

דשמא יתחרט: כד) שכתוב שתשמט מוכו בשביעית, כותב לב"ד בזה הלשון, מוסרני לכם מובותי פיסו פרט תכם. וחו הוה כגבוי והיון נשמטין בשביעית [עי' שביעית פ"י מ"ד]: כה) שנמו ב"ד נכסי לזה ונתנום למלוה: כו) שקבל לזון את חמתו שמעשה הרחמן, ולפ דדמי קלת נשט"ח שאין כותבין כמשנה ד', הכי שאני, דגריך לשלם מיד, ושמא יבלו העדים, ויבחים הקיון ולא יהיה לה לחבוע, משא"כ בשט"ח הרי מיירי בשאינו. מו מיירי שמכרו הב"ד בקרקע של יתומים למזון מלמנה ובנות: כז) שטר שחלה בפני ב"ד [ונוסחתו בתוב בריף יבמות ד"ם ע"א]: כח) דיתומה קטנה שבשיחה שמא מו תחיה, יכולה למאן בבעלה הלזו קודם שתביא ב' שערות, ויולחת בלי נט. וזו לאחר הרגל תבדיל: בט) שבירבו להן דיינין זה ת' וזה ת', וכותבין ומחתמין שלא יחזרו מבריתן: ל) פסק דין: לא) לוי השלטון. ו"ת אגרות שלוש. ומבו לאחרו. וכל הך שמותרין ס"ע, דמדמזדמנין תדיר מקרי לרבים, ולפ"ז מדאיון לעורך יו"ש לא שרי רק בשעשה הדיוט. ו"ת דשרי מדהוה חשם דבר המבה, חלף דלמיחה לא חייטין שמא לאחר יו"ש לא יבואו להדקק לו הטהן או הב"ד או העדים. ומ"ב נם מעשה לומן שרי בבה"ג [תקמ"ה מג"ת סקי"ח]. מיהו בבתב מחיטת שלו ומבו היחר בבל הבתבים, ומטנין לעקם שורת הרחבות [שם מג"ת ס"ק ח']. למחם לתקן ס"ת לעורך המועד שרי, דלרבים שרי אפילו מעשה לומן [שם]. וכל שמותר לכתוב, מותר לימי בו, אפילו בשבת לעלמו ולה שם ס"ל להם במועד, או שחין לו מה יחכל, מותר לכתוב. אבל בביון מלחכתו במועד אפילו בה"ג אסור [שם]: לה) ס"ת

כתב הר"ב ספר תורה שכתן גדול כו' וחע"ג דלריך לרבים. ים לפרש בי"כ לריכים לו רבים. אבל לח עכשיו. הח חס לריך לקרות בו מניחין חותו. וכדעת ח"ח שכתב ב"י. אבל המניל כתב דבס"ח אין להניח. דלח התירו חלח תפילין. שחפשר לבותבן כולן בחועד משח"כ ס"ח. שח"ל לעשותה כולה בח"ה. גם ח"ה כתב בשם ח"ו פי' בשמועיתין בעזרה לקרות בו וחפי' לצורך רבים. וגי' הספר עזרח בחלף. ופי' רש"י ס"ת של עזרה: ומווה על יריכו. אבל בתפילין ח"ל על ידי חיצוי. שלריך לתיבה תמה. תוספת. ומ"ש הר"ב והלכה כו' בין בחבן. פירש"י שחולה בחוש. כדי שיוכל לשוחרו יפה: ד הקובר. חת חתו. להכי נקט קובר דלחבלות מחלת משעת סחיפת הגולל. כדחמר בגמ'. תוספת: שלשה ימים קודם לרגל. כך הוח עיקר הבלות לכמה מילי דחמרינן בגמ' ג' ימים לבכי. תוס'. ועיין בטור י"ד סי' של"ג: גזירת שבעה. חסמוכותו חקריח דכתיב (עמום ח') והפכתי חגיכם לחבל. מה חג שבעה. לף חבלות שבעה. גמ' דף כ'. ודייקין פי' הר"ב במשנה דלקמן: שמנה בטלה הימנו גזירת ל'. כתב הר"ב הוחיל וכנגם לחד מימי הגילות כו'. וטעמח דמגי בחד יומח גבי שלשים וגבי ז' בעיקן ג'. משום דדין כל שלשים שוה משח"כ בשבעה. הר"ן. ועיין במשנה ו': גזירת שלשים. יליף פרט פרט מנזיר. כתיב הכח (ויקרח י') לחשיכם חל חפרעו. דשמע מינה שלחר חבל חייב לפרועו: וכתיב החס (נחמדבר ו') גדל פרט שער רחשו. מה להלן ל' חף כחן ל'. נמ' דף י"ט. והרמב"ם בפ"ו מה' חבל כתב מדכתיב (דברים כ"ח) וכלתה חת חדיה וחת לחמה ירח ימים. מכלל שהחבל מלטער כל שלשים יום. ודייקין פי' הר"ב במשנה דלקמן: כמפני שחמרו שבת עולה כו'. כלומר וח"ת מה טעם לח חמרו חכמים הקובר מתו קודם שבת בטלה ממנו גזירת שבעה. מפני שחמרו שבת עולה. משום דלח כתיב בית שמחה חלח טוגג. ומקלת חבילות נוהג בשבת וכו'. כ"כ הר"ן. ועוד יו"ד סימן ת' כתב לפי שח"ח לכבעת הימים בלח שבת. וחס היה מפסיק. ח"כ לח יהיה לעולם שבעת ימים. ועולה שהרי קלת דיני חבילות טוהגת בו וכתב בית יוסף שכן בירושלמי: ך עצרת כשבת. וכ"ם ר"ה ויו"ם. תוס'. וכתב הר"ן דטעמח דר"ח דס"ל דטעמח דרגלים מפסיקין. שהרי בינן היה לעולות כשבת. חלח שחס לחה חומר יעלו למנין ז' הרי הפסיקו הכל. דז' ימים ניתנו. וכן עלרת בזמן שבה"מ קיים שהיה לו חמלומין כל שבעה. וכיון

אומרה. מיי' פ"ו מה' חבל הלכה י"ב טוש"ע שם סעי' ג': ה הקובר. י"פ פ"ח מיר פ"ו ע"ש: שבכנה. יחזקחל ח"ל פ"ג פ"ח: שבת עולה. מיי' פ"ו מכלי חפץ ה"ח טפ"ב עכין ג' טוש"ע יו"ד סי' ת' סעי' ט': רגלים מפסיקין. מיי' שם ה"ג טוש"ע שם סי' שצ"ם סעי' ג': ך ר"ח. שם:

שנויי נוסחאות

(על יריכו). במכני"ל לעצמו. ויוכל כיות כי כן היה הנוסחח במשנה ורק בבריטות נגמ' בח על יריכו. גם דברי רש"י במשנה סייעים לבבריטח הרחבונה ועי' חוס'. ו"ע. ך ציציתיו. בכי"ק ומכני"ל לציציתו; כ"ה"ל לציצית(?): ה שלשה. בכי"ק ומכני"ל שלשת. ך רגל. בכי"מ הרגל. בטלה הימנו גזרת. כ"ל וכי"מ ממנו.. וכן נסמוך וכ"ם במכני"ל (וגם בטלו) וכי"ם בכי"ק (וגם בטלו..גזירות) וכן נסמון. שבטנה בטלה. בכי"מ שמנה ימים..; כ"ל שמונת ימים קודם לרגל.. וכן הוח בכי"ק ומכני"ל (וגם בטלו) וכ"ה בטלו גם במכנ"ל. גזירת. בכי"ק גזירות. שבת. בכי"מ חשבת. רגלים. מפסיקין ואינן עולין. בכי"מ הרגלים..; במכני"ל בטעות.. עולין ואין מפסיקין.

תוספת חדשים

וק עדיין יש לומר ביאחים קלת תגחים שביניהם ולח עיקר המלוחה כמו גבי מתנה ול"ל דהח חסוגתח בלבד חיכו מימין מלוה לעולם משום מבטח זו כדי יכולה מבט"ח גבי מתנה דכסיפא למקבל מתנה לעומר בחיכו מחמיכו וכה"ג גו' בפ"ד דכ"ב ע"ם (דף ע"ה) בפירוש רש"י דכיון דכשם כ"ח. (ממוכרם"ת ז"ל):

לקושים

ך הר"ב ד"ה בטלה וכו' ופסק וכו' לכחוכה קבית דלמה לח פי' גם בפיסקח דמתה בטלה גזרת ל' ימין כן הלכה חלח דיום ז' שולה לכתן ולכתן כמו בספקו כל הפו' ואיכו ז"ל נוסיף פי' כן ממ"ל דלקמן מיכו ל"ק שדעתו כדעת רש"י ז"ל דפי' דמה שמכר בדברי התנח שלשה ימים לאו דוקח דה"ה שעה מ"ע כפי' למתני' ולכך כח נפרש שלח תטעה בדברי התנח דלדעתו כמי פסק בהלכה שלפי' שעה מ' סני מבח"כ כתן פיפח דוקח נקט שמה דבכי ס"ל לתנח דמתני' דלח תטרי שביעי שולה לכתן ולכתן חלח דחנח שחול פליג עליה בבריי"ח ותיפסיק

תפארת ישראל יכין

שקרח בו הכה"נ ביו"כ, דעכ"פ מדמ"ל לו במועד לחבור. וי"ב ספר עזרח, ור"ל חותה ס"ת שעזרח כתבו, וממנו מניחין כל ס"ת. ואע"ג דהמשחה ספר שחיטו מוגה טובר בלחו דקבלה לחל חמטן בחלוק עולה, חפ"ה יש כח בין חכמים לעקור חפילו מלוה דחורייתח בשב וח"ת, מכ"ש מלוה שבקבלה [ביכמות ד"ל כ' ועי' כתוטות ד"י ב']. [אבי"ע עי' מש"כ על דברי רבינו חלו בקונטרס מסגרת הזהב]: לו) לתפילו ח"ל לכן במועד: לז) ולח על פלך בנגלך, דחוושת טובח. והכי קיי"ל [שם]: לח) וקיי"ל דבשבעה מ' קודם הרגל בכדי שיחלך מעטיו, סני, ונחבטל ממנו גזירת שבעה. והשבעה הניח נחשבת כז' ימים במספר ימי השלשים. ובקבר מהו שבעה מ' קודם סוטת, השבעה וז' ימי סוכות נחשבים לי"ד ימים. ושמיני עלרת גמי נחשב לז"י, הרי כ"ח ימים, ויום שמחת תורה, הרי כ"ט יום, לכן ח"ל להשלים מחר יו"ט למנין ל' רק עוד ח' ימים [י"ד של"ט פ"ח]. ובקבר מ' מקרובין בימי הסוכות, חשביק יום שמיני עלרת רק כיום חחד למנין ל', חבל חייב מחר יו"ט בשבעה, ויום שמחת תורה נמנה ג"כ ליום הרחשון של מנין השבעה מדחמרו יו"ט של גליות [ב"ך שם ס"ב ופק"ו]. וכל זה בשאר קרובים, חבל בחביו וחמו רק בזירת ז' מתבטלה ע"י שעה מ' קודם הרגל, חבל לח בזירת ל':

לכל זמן המקדם שמי שלח מג ביום ריחצון של עגלת היה חונג והולך כל שבעה כתג המלות. היה עגלת כתג המלות לעגין לכלות. ומסקנת דמלתא לעגין פסק ההלכה. דעגלת בזמן הזה כרגלים. ול"ה ו"ה כרגלים. ומי שמת לו מת קודם לחד מהנו לפילו שעה לחת. בטלה ממנו גזירת שבעה. ואם מת שבעה ימים קודם לחד מימים טובים הלו בטלה ממנו גזירת ל'. ומי שמת לו מת שעה לחת קודם מג השבועות בטלה ממנו גזירת ז' כדלמרן. וז' ימי הרגל עולין למנין ל' ולחע"ג לתנן רגלים מפסיקין ולינן עולין. לין עולין למנין ז' לבל עולין למנין ל'. הרי י"ד יום. ושמיני עלרת הוא רגל בפני עלמו. ומכאב בלילו הוא ז' ימים. הרי כ"ח יום. מוסף עוד ע' ימים עד ל' ודיו. וגזירת שבעה דלמרן הוא שלבל כל שבעת הימים לסור ברחילה בחמין לפי' מקלת גופו. ובגוף כל גופו. ולסור בכבוס בגדיו. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובהשמים המטה. ובעשיית מלאכה. ובשלות שלום. ולייב בעטיפת הרחש. ובכפיית המטה שתהייגה כל המטות שבבילו בפויות ט"ג קרקע. וייען בהם. ולח על מטה זקופה. ולסור ליטול לפרעו בכלי. ולח שער שפמו ולפילו מעכב עליו לת התלילה. ולסור לקרות בתורה. לין בתורה שבלתב בין בתורה שבפל פה. ולח יפתל הקרע שבעליו. וגזירת שלשים היא שמשבעה ועד תשלום ל' לסור ללבוש בגד חדש. לו בגד לבן מגוהן. ולסור בתספורת. ובשעודת הרשות. וללבת בסמורה עם חבריו. ולישח לשה לחרת לם ים לו לשה ובנים. ולח יחתה הקרע שעליו: ז' אין קורעין. במועד חלח קרובין של מת. לחמו ולחבין. ולבנו ולבתו. ולחיו ולחותנו. ולחותו. חלו שבעה מתים שחייב להתאבל עליהם. ועל שחר קרובים שחיו חייב להתאבל עליהם אין קורעין עליהם במועד. ולח לחרון חלח שחיו חכם. לו חדש בשר ובעל מעשים. לבל חכם שמת הפל קרובין. והפל קורעין עליו לפי' במועד. וכן על חדש המוחזק בבשרות ומסירות. וכל השומל בשעת יליחת בשמה על כל חדש משרחל. חייב לקרוע ולפי' במועד. וקריעה עלידבין ועל לחו היא בפל בגדיו עד שמגלה לת לבו. וקורע בידו ומבדיל שפת הבגד העליונה וקורע מבחון. שחיו מכנים ידו לחת בגדיו בפהוא קורע. ומולל לחבר ל' יום. ולחיו מחחה לעולם. וכן על רבו שלמדו תורה. לבל על כל שחר קרובין קורע טפח מן הבגד העליון לבד. וקורע בכלי חס ירלה. ול"ל להבדיל הספה. ויש לו להכנים ידו לחת בגדיו בפהוא קורע. ומולל לחבר שבעה. ומחחה לחבר שלשים. ולין קריעה וכפפיהן מגולות: ולא מברין. סעודה ריחשונה שלבל לסור מלהל קרובין בחוך ביהו: ואין מברין אלא על מטות זקופות. ולפי' בחוך ביהו לין מברין לוהו על מטות בפויות וכיון שלח היו יכולין לומר עולין לומרו מפסיקין ופשו דין שלשים כדין שבעה. לבל בשחרב בה"מ כו': רבן גמליאל לומר ר"ה ויה"כ כרגלים. מפני שהוקשו כל המועדות זה לזה. דכתיב (ויקרל כ"נ) לללה מועדי ס'. ב"י בשם הרמב"ן. ולכאו הלו'. וכ"ם עלרת לחבר המורבן. ולישנל לח לחי שפיר דהו"ל למתני רבן גמליאל לומר לף ר"ה ויה"כ ט': וחבמים לומרים לף כדברי זה וכו'. ולף סיוע למימר היינו ת"ק דנימל כולהו לתו לפרש מלחת דת"ק. תוס'. ומ"ם הר"ב ולם מת ז' ימים קודם לחד מימים טובים הלו כו' כ"ל דפליג

בשבתה). רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכפורים ברגליס). וחבמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה. אלא עצרת ברגלים. ראש השנה ויום הכפורים בשבת):
ז' אין קורעין). ולא חולצין). ואין מברין).
אלא קרובין של מת). ואין מברין).

לתתניתין דלעיל דתני ח' ימים. ומעמו דסבר מקלת היום ככולו. ומביני טולה לו לכתן ולכתן. ומ"ם ושמיני עלרת הוא רגל בפני עלמו כו'. וכן יום לחד לפני שבועות. וכן יום ח' לפני ר"ה וכן יום לחד לפני יוה"כ. כמ"ש הרמב"ם בפירושו לפ"ם שבאחורו בפ"י מה' חבל לל הסן כן בר"ה ויוה"כ חבל חלקו טליו כל הבחים לחריו. ודינין המהוגים בגזירת שבעה שבאחד הר"ב לסור ברחילה כיבום וסיכה. בגמרל. שלחמר (שמועל ג' י"ד) התאבלי לח ולבבי בגדי חבל. ולל תסוכי שמן. ורחילה בכלל סיכה. שהרחילה קודמת לסיכה. שלחמר (רות ג') ורחלת וסכת. ודיני רחילה בסוף פ"ק דחגיגה. בגמ'. ובנעילת הסנדל שהרי נחמר ליחזקאל (יחזקאל כ"ל) ונעליך תשים ברגליך מכלל שכל העם לסורים. ובשמשים שמעה שלחמר (שמועל ג' י"ב) ויגחם דוד לח בת שבע לשתו ויבל לליה ושכב שמה מכלל שהיה לסור מקודם. ובעשיית מלאכה. שלחמר (עמוס ה') והספדי חניכם לבבל מה חג לסור בעשיית מלאכה לף לבל לסור בעשיית מלאכה. ובשחילת שלום שלחמר ליחזקאל (שמיו כ"ד) החנך דום. ולייב בעטיפת הרחש שהרי נחמר ליחזקאל (שם) לח תעטה על בפס מכלל שבחר לבלים חייבים בעטיפת רחש. ובכפיית המטה שנא' (שמועל ג' י"ג) ויקס המלך ויקרע לת בגדיו וישכב לרלה. ונעילת הסנדל פרישי כו' גרסה שהוא בכלל גילוח. ולסור לקרות בתורה שהרי נחמר ליחזקאל החנך דום. ומסתבר למדרש החנך דום לבהונו נס בשחר לבלים. כיון שהוא עטין שחיקה ודמימה. ומ"ם הר"ב ולח יפתל. עטין השלל פי' בערוך שהוא כמו שליב. דמשמע ח' פ"ק. וכ"ל שהוא מל' שלל ושיזה. שכן השלל לחת הגה ול' הגה. ולחיו מונח ולבור. ודין קריעה במשנה דלקמן: ז' אין קורעין כו'. דין הקריעה מלכתיב (ויקרל ה) ובגדיכם לל תפרומו.

הה

לללה מעומד: ולא חולצים במועד. מלינה לכף שזרוטותיהן וכפפיהן מגולות: ולא מברין. סעודה ריחשונה שלבל לסור לחכול משלו ורגילים להבריותו ברחובה של עיר. ובמועד לין מברין לללה קרובין בחוך ביהו: ואין מברין אלא על מטות זקופות. ולפי' בחוך ביהו לין מברין לוהו על מטות בפויות

ר"ג אומר. מ"ו שם פרי"ם שם פ"ו: וחבמים אומרים כל. מ"ו. שם פוע"ם שם ספל' מ': ז' אין קורעין. כ"ל ב"ב יהונתן מו"ק פ"ב כ"ב כ"ו. מ"ו. שם פוע"ם וי"ם כל"ג ופ"ח מסל' שבל ה"ב פמ"ג ענין לבנין ג' ולענין פ"ב מה"ב פוע"ם פ"ו. מפמ"ז פמ"ו ה' ופוע"ם פ"ו. ס"ו פמ"ו פמ"ו ג': ולא חולצין. מ"ו. שם פוע"ם פוע"ם פ"ו. שם פפ"ו ז' וי"ד שם ספ"ו ל': ואין מברין ע' ואין מברין. מ"ו. שם ה"ג פוע"ם פ"ו. שם פפ"ו מ"ו. וי"ד שם:

שנוי נוסחאות

ן רבן גמליאל. נד"ל ורבן גמליאל. אלא כו' ר"ה. נכי"מ ובד"ל ובמשכי"ר. ור"ח: ן ולא חולצין ואין. כד"ל ובכי"ק ובכי"ת ובמשכי"ר.. ולא בפ"ב כ"ע ב: נכי"מ ב'(ן) ואין חולצין ואין וכ"ם כרל"ם.

תוספת הדשים

ן בהרי"ב ד"ה ולא מברין. סעודה ריחשונה שלבל לסור לחכול משלו עכ"ל. מדלמר רחמנל ליחזקאל ולחם לחכים לח תחבל מכלל דשלר חבלים חולצין לחם חחרים (גמרל דף כ"ו).

ראשון לציון

ן תי"ם ד"ה וחב"א לף כו' שנל' ורחלת וסכת כו' עיין יסל"ם.

לקוטים

ולישסיק בש"ם הלכה כחכל שלחל והרי"ב לף נמיה לשלר כל חלוקי דדיום דמלניתין. שוב ליליתי להע"ת ז"ל שכתב על דברי רש"י בכ"ל ו"ל וצ"ל דלף כתב רש"י כן חלף חיובי חלמיד עושה דהל לחיובי לקרוי בנמ' דהנח דיוק ס"ל דדוקל ג' יומים חלף חלף ק"ל כל"ם דלמרי לפילו שעה לחת ע"ב ולפנ"ד ליכולים לף עיין לקמן בדברי רש"י דף כ' דפ"ה לכל דלמר רבה הלכה כחנא דיוק דלמר שלשה דמכלל דלילית כע"ח ולילה רלים לחר המילה דרש"י ז"ל נמחר שם מה ופי' הנח דיוקלייהו מנא דנריים ע"ב וללחה דמה שהכריח לרש"י לפרש כן משנה דמתני' דפ"ל לף דוקל ג' כיינו להעל מקו' כיוון שהקשה בש"ם שם מהל דל"ל יהנח כלכה חפי' יום ל' ולפי' שעה ל' וק"ל דהל לית ליה לר"י הלכה כסתם משנה ולף חיובו מיבי ומש"ה ניחל ליה לר"י ז"ל לפוקימי מפני הבי הלל חיקבי ע"י. (ע"ל):

קרבן רלייה ותגיגה עד ז' ימים לחר עלרת, להבי לל דיבו כרגל: מה) וכ"ם ר"ה ויו"כ שתן מפסיקין בחלילות ולף יבלוהו: מו) וקי"ל דכולן כרגלים ומבטלין הז', כשחלן מעליו מקודם, ומבטלין הל' בשלו ז' שלו מקודם [שם]: מח) במועד: מט) שנהגו להולילן זרוע ימין דרך הקריעה כשהולך לגוות המת [ר' פרי"ם [מיל ל"ל ס'] ולרש"י פפ"ק דמ"ק, ר"ל שקורע עד שנראה פנים דרך פקרע. ולפריש מולית זרועו עדוס דרך בית הנותר, ושע"ז פקשה עליו. ותמי"ל דבינו תמתיעתי' שבדברי ממש ב' הרי"ן הכא]. ועכשיו לף נהגו כך [ש"ם]: נ) בהכל לסור לעכול סעודה ריחשונה משלו [ולרמב"ם והוס' כל יום ריחשון לסור לעכול משלו]. מיהו נרלה להתענות כל יום ריחשון לו בלא שלחו לו שכניו, מותר לעכול משלו [ע"ז פפ"ח].

אין סלוקין. כ"ז פ"ק מ"ו פ"ב מ"ב מ"ג מ"ז פ"ק מ"ב פ"ג מ"ח: ראוי אומרין. מ"ו פ"ב מ"ח פ"ג מ"ג מ"ו פ"ג מ"ב: **ח** אין מכניסין. שם. מ"ו פ"ב מ"ה מ"ו. כ"ה פ"ב מ"ב פ"ג מ"ג מ"ו פ"ב מ"ב מ"ג מ"ו פ"ב מ"ב מ"ג מ"ו פ"ב מ"ב

כללא דפרק ג מ"א ב'. מצוה לגלח בערב יום טוב ואסור לגלח בחה"מ [שלא יכנס למועד מנוול], ואפילו לא נלח קודם יום טוב ואפילו היה אנוס ואפילו לא היה לו אומן לגלח, או שהיה חולה ונתרפא, ואלו מגלחין אפילו על ידי ישראל ובצנעה, מי שיצא מבית השביה ומבית האסורים ואפילו חבוש ביד ישראל שהיו מניחין לו לגלח מכס"ק היה בצער וכן המנודה [לרמב"ם ובי' בהתירו לו ברגל, ולב"ח בשם הרא"ש והשור דוקא בהתירו לו קודם הרגל ולא שלמו לו ימי נדוי [דאין נדוי פחות מז' ימים] עד הרגל משא"כ בלא ביקש שיתידו עד הרגל דאסור], או מי שנדר שלא לגלח ונשאל על נדרו ברגל, וכן חבא ממדה"י בחה"מ או בע"ס ולא היה שהות ביום לגלח [כאם לא היה בערב י"ט במקום ישוב ואפילו היה ב' או ג' ימים קודם יום טוב בישוב ובע"ס שלא במקום ישוב] ורוקא ממדה"י דמפרסמא, לא בדרך אחר, והוא שלא יצא מא"י לח"ל רק להרויח או לראות פני חבירו, כל אלו מגלחין כשלא היה להם פנאי לגלח קודם מועד, הוץ ממי שנדר דמותר לגלח אף על פי שיכול להתירו דלא מקרי פושע שהיה בדעתו לקיים נדרו [וכן בנויר ומצורע שהגיע זמן תגלחתן במועד או קודם יום טוב אף על פי שהיה להם פנאי שלא ישהו קרבנותיהן וכל היוצא ממומאתו למדה"י מותר לגלח במועד]. קטן דלא שייך ביה מעמא שלא יבנס למועד כשהוא מנוול דלא בר מצוה הוא אפילו נולד קודם יום טוב מותר לגלח [ולנ"י דוקא אם יש לו שער רב ומצטער] ואפילו בפרהסיא [ובנראה כגדול למג"א אפשר דאסור בפרהסיא]. ואבל שהל שביעי שלו בשבת ע"ס מותר לגלח בחה"מ, מי שהמיר דתו וחזר בתשובה [דאין מצטרפין לכל דבר שבקדושה עד שיגלח] מותר לגלח בחה"מ. וכל אדם מותר ליטל שפה בתער או במספרים ואפילו אינו מעכב האכילה ואפילו בפרהסיא בחה"מ ומותר לחוף ולסרוק ראש במועד אף על פי שמשיר שער ואין בזה משום גילוח, וכ"ש דמותר לגלח השער דלצורך המכה. ואסור לכבס רק הבא ממדה"י והיוצא מבית השביה או מבית האסורין ומנודה שהתירו לו חכמים ברגל ומי שנדר שלא לכבס ונשאל ברגל, ומטפחת חדיים, שאפילו כבסם קודם הרגל חוזר ומתלכלכים [ואפילו יש לו הרבה שמתלכלכים תיכף רק באם נוהגים שלא להחליפם רק משבת לשבת דאז אסור לכבסן שדי להם בכביסה מע"ם] ומטפחת הספרים [המגכחים] ומטפחת הספג וגרוי קטנים ובעלת הבתים שנמצא במועד ומי שאין לו אלא חלוק אחד לדירן אפילו אין בו איזורי דמוכיח עליו [עי' גמרא ד"ד, א', ורש"י שם] וכולם מכבסין כדרכן במיני בוריח בפרהסיא על גבי הנהר או שלא על גבי נהר בצנעה ולא יכבסו רק הצריך חלוק אחר, ולקמנים דהיינו הכנדים שמלפפים בהם ומשתינים ומוציאין רעי מותר לכבס אפילו ד' וה' בשעם אחד כי צריך להרבה מהם כל רגע, וכלי משתן אף על גב דמדינא מותר לכבס כיון דנהגו איסור אסור להתיר בפניהם. וחובים והובות וחגרות והיולדות ובל העולים ממומאה למחרת בתוך המועד מותרין לבכס: מ"ג, ד'. אסור לבחוב בחה"מ ואפילו להניח אות אחת בספר אלא אם כן אין להם ס"ת כשר לקרות בעבור וכן בספרי מקרא וגמרא שצריך לקרות בהן במועד [ולרמ"ן דוקא במניה מהוך השבל איהו טעות ואפשר שישבח אחר יום טוב הקיון הזה ולא ירגיש במעות והיה רבר האבור ראי במניח מספר אחר זה ודאי אפשר להמשיך עד אחר יום טוב, דהרי אפשר לקרות בהם אפילו אינו מוגהין ויעשה רושם במקום טעות, ולי צ"ע דהרי בהגהה ספרי מקרא אין מקום לסברא אלא כפי הקבלה ולמה מותר להניח בחה"מ. ודוחק לומר דספרי מקרא, היינו ספרי דרוש על המקרא, אע"ב רגם זה דבר אבד דישכח לתקנו אחר יו"ט ול"ד להנחת ס"ת דמדכיר דכיר בהו יתר על ידי שקורא בה בל שבתוה השנה] ואפילו לכתוב ס"ת כולה על ידי סופרים הרבה באין להם ס"ת בלל דהני צורך המועד לציבור שרי וכן שאר ספרים ללמוד בהם; ובל מה שמותר לכתוב מותר לעשות קולמוס ודיו, ובשרשום מסתפק בשכנה"ג ודבוק האותיות ומשטוש שרישומה ניכר להעביר עליה קולמוס שרי; ולתפור יריעות ס"ת בעמוד דוקא על ידי מי שאין לו מה יאבל שרי: כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו ומזה על יריכו אפילו בלא שינוי [לא בגלל דאושא מילתא] תבלת וציצית לבגדו. ואם אין לו מה יאבל או שיהיה לו הוצאותיו יותר ביוה לשמחת י"ט פותב ומוכר לאחרים כדי פרנסתו, ואם כתבן להניחן במועד בבל עניך שרי. ואין איסור רק בכתיבה לא בעשיה: אין בותבין שט"ח במועד, אא"ב נתן לו המעות בבר [ויש לחוש שמא ימותו העדים] ואם אינו מאמינו או שאין ללווה או לסופר מה יאבל מותר, ושטרי מכירה או דאירוסות וקבלנות, דוקא בנעשו קודם המועד ולא היה יב ל לכתוב עד המועד מותר, וכותר לבתוב חשבונותיו [ובכתובים בבר לסדרם אסור ולחשוב יציאותיו וכן הבתבים שבותבין בשמלון על המשבן, וכן שטרי קידושין ושטרי פסיקתא [שאדם פוסק לתת לבנו או בתו בך וכך] ניטין ושוברין ושטר צוואה וחתונות ופרוזבולין ואגרות שום ששמו ב"ד נבסי לוה ונתנום למליה ואגרות מזון שמברו ב"ד קרקע למזון האשה יהבנות וכתבו מעשה ב"ד על זה אי נפי שקבל עליו לזון את בת אשתו, ושטרי חליצה ומיאונין ושטרי ברורין וספקי דינין [וכתובה, וב"ש תוספת בתובה, ויש אומרין בכתובה] ואגרות שלום להבירו [ויש אומרין] ומותר לכתוב אגרת אפילו על פרקמטיא שאינה אבודה; ונהגו להחמיר ולשנות בכתיבה אלכסון ואין צריך שיהיה גוף האותיות שבורים ואפילו בבתיבה שלנו כתב משיטא [דלרוב פוסקים לא מקרי כתב ומעם זה נהגו להקל בבל הבתבים ויש להם על מה שיסמכו וכן העלה הרמ"ז דהמיקל בלא שינוי לא הפסיד] ונקצ נוהגין לעשות השורה העליונה עקיפה; ואאמ"ו רבינו חגרול זצוק"ל החמיר לעצמו מאר בבתיבת הה"מ, ולא היה בותב בלל]; מי ששלחו לשאל ממנו שאלה אם אין השליח רוצה להתעכב עד אחר המועד מותר לבתבה וכן להעתיקה שלא ישבחנה, וכן בלמד מעצמו דבר חידוש מותר לבותבה, כרא"ש וה"ח שבתבו חיבורים בחה"מ [ולרמ"ן ומג"א יבתוב דרך שבירה]; וכן בשעת דבר חידוש מותר לבתבו שלא ישבה, וה"ה בראה ספר מחודש להעתיקו בלא ימצא לאחר המועד [וחשבון התקופות אוסר המג"א וכן לתקן קונטרס לבתיבה אחר המועד אסור]; ודינין דיני ממנות ונפשות ומשפתין ומבין למי שלא קבל עליו הרין וכל הדברים שמותר לבתוב אפילו בלא שינוי מותר. והאסיר אפילו על ידי שינוי אסור. מ"ה, ו'. הקובר מתו שעה אהת קודם הרגל בברי שיחלוץ מנעליו נתבטל ממנו נזרת שבעה, ומתו נזירת שבעה, [עי' קופת הרובלים ריש בללי שמחות], והשעה ההיא נחשבת בז' ימים במספר ימי השלשים, ובבקר מתו שעה א' קודם סוכות השעה ו' ימי סוכה נחשבים ל"ד ימים ושמיני עצרת נמי נחשב לו' ימים הרי כ"א ימים ויום שמחת תורה כ"ב וא"צ להשלים אחר י"ם למנין ל' רק עוד ח' ימים, ובקבר בימי הסוכות חשבינן יום שמיני עצרת כיום אחד למניין ל', אבל חייב אחר יום טוב בשבעה דהיינו רק ששה שיום שמחת תורה [יום ח' דפסחא] נמנה ג"כ ל'; ונילכשיכלה ז' למיתת המה אף על פי שעריין לא כלו ז' ימי האכלות מלאכתו נעשית על ידי אחרים בבתיהם ועבדיו עושין לו בצנעה בתוך ביתו ואין רבים מתעסקים בו לנחמו רק מבקרין אותו וכל זה בשאר קרובים, הא באביו ואמו רק נזירת ז' מתבטלת ע"י שעה אהת דקודם הרגל, לא נזירת ל'. ובקבר מתו ז' ימים קודם הרגל ונהג בהם נזירת שבעה הרגל מבטל נזרת ל' ונ"ו קופת הרובלים ואפילו חל שביעי בע"ם, ומותר לבבס ולרחוץ ולספר בע"ם סמוך לחשיבה, ובערב פסח עריף שיגלח קודם חצות דאחרים אסורין לגלח אחר חצות, וכן בחל ח' שלו בשבת ע"ם מותר לבבס ולרחוץ ולספר בע"ם, ובלא גלח בע"ם מותר לגלח אחר י"ם דבבר נתבטל ממנו נזירת ל', אבל לא בחה"מ, ובחל שביעי שלו בשבת ע"י ם דלא היה אפשר קודם י"ם מותר לגלח אפילו בחה"מ, ובחל אחר סיבי אבילות תוץ מהו בע"ם אף על פי דאסור לספר מבס"ק מותר לבבס דבמלה ממנו נזירת ז' ומוב ליזהר עד אחר חצות ולא ילבשנו עד הלילה, ולרחוץ אסור דאפשר משחשיבה, והמנהג לרחוץ אחר תפלת המנחה סמוך לחשיבה והיינו משום כבוד הרגל, והלכך היבא דליבא בבוד רגל אסור ונ"ם דלאהר הרגל אסור ברחיצה וכביסה עד ל' לפי ט"ם הרמ"א בי"ד שפ"א ס"א דנהגו האידנא לאסור בל ל' יום ואפילו לחוף ראש [עי' א"ח תקמ"ת ס"ח וס"ז]. ובשמע בשבת ע"ם שמועה קרובה [דהיינו תוך ל' מיום הקבורה ואפילו ביום ל' עצמו] במלו הני מדנהג בו דברים שבצנעה. והבלל דרגלים [וכל הרגלים גם ר"ה ויה"כ שיש] מפסיקין בנהג קצת אבילות מקידם, ואפילו רק חליצת מנעלים בלעיל, ואין עולין, בקברו ברגל. שמע שמועה קרובה ברגל או שלא היה שהות לחלוץ מנעליו קודם הרגל או אין הרגל עולה לבנין ז' אבל נחשבים למנין ל' וי"ם שני דהיינו יום ח' דפסח או יום ב' דשבועות ויום ט' דסוכות עולה למנין ז'. ובי"ט ב' דר"ה לרמ"ן דוקא בנקבר ביום ב' ולרמב"א אפי' נקבר ביום א' עולה למנין ז', ובקובר מתו בי"ם שני בי"ם האהרון דפסח ושמהת תורה ויום ב' דעצרת ור"ה קי"ל דאין נוהג אבילות דאין שום אבילות דאורי תא. ומבמ"ק דברים שבצנעה נוהג, ומותר לישן עם אשתו בלי שמירה. ואפע"י שאין אבי ות במועד, אניגות נוהג בפת לו פת בחה"מ. ובמת בי"ם ואין רוצה לקברו בו ביום, שאין העכו"ם רוצים או אונס אהרן אין עליו דין אניגות, ובאינו אונס רק שהוא שעה שאינו מתעכב, בשהוא ביום ויו"ט שני חל עליו אניגות דכהול שוי' רבנן אבל בליל שלפניו אינו נוהג אניגות, ולהבי מותר לקדש בליל שמהת תורה, ובהנדה דפסח בין דאית ביה מדרש פסוקים לא יאמר, וכן בל אונן ברגל אפילו ביום א' אסור בד"ת ואסור לעלות לתורה, ובלא היה יכול לקבר ביום ב' מחמת אונס, ומחשיך על התחום להבין צרבי קבורה חל עליו אניגות משעה שהחשיך וכן ברוצה לקברו בי"ט ראשון על ידי עכו"ם. ולענין קריעה בחה"ם עי' בם"ז: שבת אין מפסיק אבילות ועולה למנין ז' דדברים שבצנעה נוהג בו, עי' י"ד סי' ת'. מ"ז, ה', ב'. בענין קריעה בחה"ם נוהגין בני אשבנו [היינו אשבנז ממש] שלא לקרוע בי אם על אביו ואמו, ועל שאר המתים קורעים לאחר המועד, ובאשבנז גם בן בשמועה קרובה שהיא רחוקה אחר הרגל קורעין מה שאין בן רחוקה אין קורעין אפילו על אביו ואמו. ובפולין נהגו לקרוע על בולם, ובמקום שאין מנהג יש לקרוע על בולם, אין הולבין בתף אלא על קרוביו המחוייבים להתאבל עליו, או על החם. מברין בחול המועד, והיינו דוקא קרוביו דמת דהיינו אביו ואמו, אחיו ואחותו ואפילו רק מאמו ואפילו נשואה בנו ובתו ואשתו ועל מטות זקיפות נראין בפנית המטה ברגלו. ועל החכם מברין הבל בחה"ם. אפילו במועד דדרך עשירים להשתמש בבלים יפים אין מוליבין המאבלים ששולה להברות האבל אלא בבלים של נצרים בדי שלא לבייש העניים, ואין אומרים ברבת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ואומרין את הברבים אין מניחין את הספה ברחוב שלא להרגיל את הספר ולא של נשים לעולם מפני הבבוד ואין עולין בחבר העיר על האשה, לש"ך הפשט שאין בבוד להבם המנהיג העיר ללות אשה, ולרמ"ז הפירוש חברת רוב עם, שאין עומדים בהבורה ברהובה של עיר לענין הנזבר במור בסימן שע"ו, אבל ללותה פשיטא שאין חילוק בין אשה לאיש). נשים מענות, דהיינו שבולם עונות באהת, אבל לא מקוננות דהיינו שאחת מדברת ובולם עונות אחריה ולא מפהות דהיינו להבות בף אל בף, נקבר המת אף לא מענות, אבל לעתיד לבא הוא אומר בלע המות לנצח ומחת ה' דמעה מעל בל פנים:

נשלמה מסבת מועד קטן.

כאשר השלים לדבר על הזמנים וחובותיהם. ובל מה שנחבר אליהם חתם הענין במסכת חגיגה. שענינה בחובת שלש רגלים. והניחה לאחרונה. בשביל שאינו ענין כללי. בשביל שאינה חובה אלא על הזכרים כמ"ש (שמות כ"ג) יראה כל זכורך. רמב"ם:

מסכת חגיגה

פרק א הכל חייבין בראיה.

פרק א הכל חייבין בראיה. כתב הר"ב והכל לאתויי מי שחלוי עבד וחלוי בן חורין. ואין כן הלכה. דדמוים היא מקמי הא דרבינא דדף ד' דלייק מדתנן בסיפא ועבדים שחוסם משוחררים. דלמא עבדים מלי שחוסם משוחררים הלא שחוסם משוחררים לגמרי ומלי היכא מי שחלוי עבד וחלוי בן חורין. ואמרינן נמי בריש פרקין כאן במשנה ראשונה. הלא במשנה אחרונה. כלומר מ"ם פ"ד דגימין דמשנה ראשונה אמרו ב"ם עובד את רבו יום אחד. ואת עלמו יום אחד. ובאחרונה מזכו להורות כדברי ב"ש. דכופין את רבו לשחררו. ולפיכך למשנה ראשונה עבדיהן ליה תקנה במלות. שהוא חייב בהן משפק מדברי סופרים. ולמשנה אחרונה אמרו הלא יעשה המלוה. כי היכי שבוכל למהר להבו שישחררנו כדי הלא ימנע מן המלוה. ומי שיטת הרמב"ם הכל לרש"י המשנה בהפך. דלמשנה אחרונה דכופין לשחררו סוי כאילו משוחרר ולפיכך חייב. וכשיטת זו כתב הר"ב ברפ"ח דפסחים: חוץ מחרש. כתב הר"ב ואע"פ כו' וכתיב בתריה למען ישמעו וכו' בפ' הקהל. וליפיגן ליה ליום. גמ'. ומפני דקתני חרש שתם והשתן במשנה כ' פ"ק דהגזומות חרש שדברו בו חכמים בכל מקום ליט לה שומע ולה מדבר. הא לאמרי בגמרא למתני' חשובי מתפרשת [וכ"ק] וכו': ["שוטה.פירשתיו ברפ"ק דהגזומות]: נשים ועבדים. יש להקשות לכולהו תני בלשון יחיד חוץ מנשים ועבדים. ותשכחן במ"ג פ"ק דבכורות נשים ועבדים וקטנים. ותשכחן במ"ד פ"ח דב"ק דתני כולהו בלשון יחיד. חרש שוטה וקטן החשה והעבד. ולא הניחתי דברי המום שכתבו וז"ל לא שייך לאקשויי למאי תני נשים לבון רבים. ומנא קטן חרש לבון יחיד. כדדייק פ"ק דכלה גבי קטנה ובכא קתני חשה. דהכא מרי עניי. ולא דמי חד לחיוך. דחרש ושוטה פטור מכל המלות כדאמר לקמן. וקטן לא ידעינן דפטור מקרא רק מק"ו דנשים פטורות דכתיב זכורך. מפלים לא כ"ם דהכי דייקינן בפ"ק דקדושין מפלים חייבין נשים לא כ"ם. עכ"ל. וקשיא לי דהתם בקטנה ואשה מפי הוו תרי עניי. דקטנה לענין מיאון. ואשה לענין עיגון. כמו שהוא ברפ"ו דעדיות *ועוד דקטן דפטור מטעם שוטה דפטור מכל המלות כמ"ש הר"ב והכי איתא בברייתא בגמ'. ול"ע: ועבדים. כתב הר"ב דכל מלוה כו'. מפורש ברפ"ג דברכות: והשומא. כתב הר"ב דכתיב בבח כל ישראל

*) כ"ה בדע"ב ד"ר וכ"ה נכון ומי' בגמ'. וכך' ביוון בח מעות וכ"ה בד' פרלג ובד' קרלקא בח משוה ותח"כ בכל הדפוסים. ועי' תפמ"י.

פרק א הכל חייבין בראיה. מחוץ מהרשב"ם. שוטה. וקטן. טומטום. ואנדרוגינוס. ונשים. ועבדים שאינם משוחררים. החגר. והסומא.

פרק א הכל חייבין בראיה. במלות יראה כל זכורך. שלריך להתראות בעזרה בגגל. והכל לאתויי מי שחלוי עבד וחלוי בן חורין. ואין כן הלכה. ממי שחלוי עבד וחלוי בן חורין פטור מן הראיה. מפני לד עבדות שבו: חוץ מהרש. ואע"פ שהוא מדבר. ואפי' חרש בחזו לאחת פטור. דכתיב (דברים ל"א) בבוא כל ישראל לראות את פני ה' וכתיב בתריה למען ישמעו. פרט למי שאחין לו שמיעה נמורה. והשומע ואינו מדבר נמי פטור לכתיב ולמען ילמדו: שוטה וקטן. ללמו בני חיובא נגהו. שהן פטורין מכל המלות וקטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית אביו חייב להעלותו כדי לזכות במלות. כדלאמר ב"ה לקמן במתניתין: וטומטום ואנדרוגינוס נשים ועבדים שאינן משוחררין. כל הני לחמעוטי מזכור פרט לטומטום ואנדרוגינוס וכשים. שאינן בכלל זכורך. וכל מלוה שאין נשים חייבות בה *אין העבדים חייבין בה. ועוד הרי הוא אומר בבות כל ישראל לראות. ועבדים לאו בכלל ישראל נינהו: החגר והחולה והזקן ושאינו יכול לעלות ברגליו. מירושלים לעזרה. כגון שהוא *) משוע ביותר. כל הני ילפינן להו מדכתיב שלש רגלים יחלו אלו שאין יכולין לעלות ברגליהם. והסומא. דכתיב בבח כל ישראל

פ"א א) ר"ל שחייבים להתראות בעזרה בכל ג' רגלים. והכל לאתויי עבד שחלוי בן חורין, דלרמב"ם חייב רק למשנה ראשונה [פ"ד דגיטין], ולרש"י חייב לך למשנה אחרונה: ב) ולף בחזו מ' שלא ממדבר. וה"ם חיוב פטור: ג) ערפ"ק דתרומות: ד) מפורש לקמן: ה) שעור בשרו מכשה עלותו, ולא נודע שם זכר לו נקבה הוא: ו) שים לו זכרות ונקבות: ז) [נ"ל דלהכי יקח נשים ועבדים לשון רבים, וכולהו לשון יחיד. משום דבשים ועבדים מלויין, ובעלי חוסין אין מלויין. ויקח ונתן ומי יקח לשון יחיד, משום דלאו כל בילדים והזקנים פעולים, רק כשאינו יכול לעלות, וכדמסיק, ת"ל הן בפועם כמין. ואע"ג דלפסקינהו בנשים ועבדים כין הבעלי חוסין. כ"ל דכולהו לא זו לף א קתני, דלא מבעיית שם שוטה וקטן דלאו בני דעה ומלוה ניהו, אלא אפילו עוסקים ותלמודיהם דבני דעה ומלוה ניהו, אפ"ה פטירי. ולא מבעיית עוסקים ותלמודיהם דים ספק בגופן אם חייבין, ואין מי שיחמיהו לגביה בדחייה, לכל נשים ועבדים לף דגיטין מל"ם משוחרים ותלמודיהם, דאיכא ספק אם חייבים בשפה שהגיע, ונשים ועבדים וודאי פטירי מפני שהגיע, ע"כ ס"ל מדים להן בעל ואדון יחמיהו לגביה בדחייה, קמ"ל דאפ"ה פטירי. ובדד נקט מיגר ושומת ואינך, לף שחייבים בכל המלות, אפ"ה פטירי מרחייה]: ח) אפילו בעיבו אחת:

בביאה אינו בהבאה. ע"כ התום. והא דמקמץ ומצרף נחשת ובורסי פטורים מן הראיה הכי איתא בסוגיא דף ד' ע"א בברייתא. אחרים אומרים המקמץ וכו' שנאמר כל זכורך מי שיכול לעלות עם כל זכורך יצאו אלו שאינן ראויין לעלות עם כל זכורך (דכל אלו ריחם רע כדאיתא פ"ז מ"י דכתובות ואין יכולין לעלות עם חבריהם רש"י) והך דאין לו קרקע חוא מימרא דר"א בפ"ק דפסחים דף ח' ע"ב וליף לה מקרא דלא יחסוד איש את ארצך. ומסא ילפינן לה בסוגיין דף ד' ע"ב מקרא דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה וכל שאינו בביאה אינו בהבאה וכ' בס' שורי אבן הא דאצטריך קרא למסא ולא יליף לה בפשוטו מקרא דכתיב נ"ם בשנה יראה לא יראה פני ריקם דאין חייב בקרבן אא"כ ראה פניו דוקא בעזרה היא (כמ"ש בתוי"ם) ומסא אסור ליכנס בעזרה. ב"ם נ"ם אם היה מהור ביום א' דחג וראה פנים בעזרה ונתחייב בע"ר. ובשאר ימי החג נמסא דאינו מביא קרבן בעזר ראויה לביאה. והרמב"ם פ"ב מה"ח כתב המקמץ כו' אפ"י שחם מאוסים מפני מלאכתן הרי אלו מהרהץ גוזם ומלבושיהם ועולים בכלל ישראל לירחות. וכ' בב"ם דמשמע לרבינו כין בבלשון אחרים מיתניא משמע דרבנן עליהן ומחייבי ונקמי' כוותייהו. ובשם הר"י קורקוס כתב דאחרים לא ממעי אלא בעודם במאיסתם מפני שא"י לעלות עם כל זכורך אבל בשיסחרו מלבושיהם הרי הם כשאר כל אדם. והך דאין לו קרקע הסמים הרמב"ם ולא הביאה וכבר תמה בס"ל דלמח הסמים הרמב"ם דין זה: [אות ב] בהרע"ב ד"ח חוץ מהרש. שאין לו שמיעה נמורה. תמוה לי דבסוגיין מבואר דמקרא למען ישמעו לא ממעם רק חרש לגמרי אלא דמדכתיב ע"כ באוניהם ע"כ דבא למעם חרש באוזן אחר: נאות נ) בא"ד דכתיב ולמען ילמדו עכ"ל. דחיינו דקרי ביה למען ילמדו במתח דללמד לאחרים בעינן: נאות ד) בהרע"ב ד"ח ומומטום. אין העבדים חייבים בה. לפ"ז היה חציו עבד וחציו ב"ח חייב בראיה פשום צד חירות אבל בסוגיין מבואר דפטור פשום דכתיב אל פני האדון ד' מי שאין לו אלא אדון אחד יצא זה שיש לו אדון אחר עיי"ש; ואף דלפי פ"א בפ"ד דגיטין דכופין את רבו לשחררו חציו עבד וחציו ב"ח חייב בראיה פ"ם נ"ם לדינא חיכא דהעבד הוא סרים דאין כופין לרבו דפטור מראייה וא"כ לא חול להרע"ב להשמים דבר זה ועי' מ"ש בגליון תוי"ט פ"נ מ"ג דברכות: נאות ה) בתוי"ם ד"ה נשים. ועוד דקטן

פ"א א הכל חייבקבראיה. ג' פ"ח מכלין ג' פ"ב ירושלמי פרקומין פ"ח ב"ה שבת פ"י ב"ה. פ"ח פ"א מכלי חגיגה ב"ח פ"ב שבת פ"ב ב"ה ב"ח פ"ב ב"ה:

שנוי נוסחאות ומומטום

פ"א ואנדרוגינוס. נכ"ק ומפחום ואנדרוגינוס; נכ"מ ג' מומפום. **ונשים.** נד"נ וכ"ק וכ"מ ג' ומפכ"ר נשים. משוחררין. נכ"ק מ ש ח ר ר י ן. החיגר. נכ"מ ג' והחיגר.

תוספת חדשים

פ"א א במשנה נשיב ועבדים עיין בחיע שכתב דלא כהן דברי המום' שכתבו לא שייך לאקשויי אחאי הני נשים ועבדים לבון רבים וכו' ע"ש ולא דמקמ קטן בלבון יחיד מפום סיפא דכתיב זכורך למיפר מיאון קטן ולפי מני קמיים בריפא פרה מוסיף לבון הרבה בפיפא דכ"ל ודו"ק. ולפפ שכתב בגיע כ"ל דלא קשיא דלפי לאו קו בג"ם דחייב רחייב מכלה קטנה דומיא דסקבל וכ"כ המום' דף ג' ד"ה גמר דחייב ר"ייה וע"ש. פ"ח:

ראשון לציון

פ"א א תוי"ם סר"הקבל מייבים כו' כתב ב"ב נבמ"ת דפסחים. מי' יפ"מ: במשנה ד"ח נשים ועבדים כו' ותשכחן במסבה ג' פ"ק דבכורות ל"ל ט"ב פ"ב דבכורות ופ' יפל"ם:

תוספות רעק"א

פרק א א נאות א) במשנה חוץ מחש"י. אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ (כמ"ש חרע"ב רמ"נ דעירובין) דהא תנא ושייר המקמץ (היינו שפלאכתו לקבץ צואת כלבים לעבד בהן עורות) והמצרף נחשת, והבורסי. ומי שאין לו קרקע. ומיהו אי משום הני לאו שיורא דזה ד ם ס ו דנוגא קחשיב לאשוקי הני דפסולין מחמת דבר אחר הוא משום אומנתו וכו' ופפא פשיטא ליה לפי שאינו

---

*) כ"ה בדע"ב ד"ר וכ"ה נכון ומי' בגמ'. וכך' ביוון בח מעות וכ"ה בד' פרלג ובד' קרלקא בח משוה ותח"כ בכל הדפוסים. ועי' תפמ"י.

שהם בחזקת להרחות כך הם בחזקת להרחות סר קדשו ובית שמיגתו. לחפוקי סומא. וחפילו בעיטו לחתך. שהרי אין רחייתו שלמה: שלש רגלים. הרחוי לעלות ברגליו חייב שכתוב. וכיון דגדול פטור מן התורה קטן נמי לאו בר חנוך הוא: **ב** הראייה שתי כשף. גדול הבא להרחות צריך להביא עולה. שנאמר (שמות כ"ג) לא יראו פני ריקם. ואינה פחותה משתי מעות כשף. שהם משקל ל"ב גרעיני שעורה מן הכסף הצרוף: וחגיגה. שלמי חגיגה. שאמרה תורה (שמות י"ג) וחגותם לחותו חג לה' כלומר הביאו שלמי חגיגה. אין פחותים ממעה כשף. ותע"פ שאין לרחיה ולחגיגה פעות. דכתיב (דברים ט"ז) איש כמתנת ידו. חכמים נתנו בהם שעור למעה שלא יביא פחות משלן: הראייה מעה כשף וחגיגה שתי כשף. דשלמים יש בהם לגבוה ולכהנים ולבעלים. לפיכך צן מרובין מן העולות שאין בהן אלא לגבוה. וחזן מעולת רחיה ושלמי חגיגה החמורים ממחייתן עוד היו צריכים להביא מין אחר של שלמים. והן נקראים שלמי שמחה. דכתיב (שם כ"ז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת ושלמי שמחה אלו לא הוזכרו כאן. ולא נאמר אכמים בהם שעור. ונשים חייבות בהן כאנשים דשל שמחה נאמרו נשים. דכתיב (שם י"ד) ושמחת אתה וביתך: **ג** עולות במועד באות מן החולין. מהני' חסורי מיתניתין והכי קתני עולות נדרים ונדבות במועד באות ביו"ט חיכן בחול. ועולת רחייה בחה אפי' ביו"ט אע"ג דים לה לשלומין כל ז' שיקר מעותה ביו"ט רחשון. וכשהיא בחה חיכה בחה אלא מן החולין. ושלמי שמחה בחיס מן המעשר. כלומר שיכולין להביא שלמי שמחה ממעות של מעשר שני. דשלמי שמחה חיכן חובה במקום שים בשר. והרי ים לו מעות מעשר שני להוליא בירושלים. שלכך יקנה בהם שלמים ויאכל. חבל חגיגה שים טוב הרחשון הוא דבר שבחובה אפי' ים לו בשר הרבה. ולא דבר שהוא מצוס

דכתיב (שמות כ"ג) לא ילין חלב חגי עד בקר. בזמירי דחית ליה חלב הקרב לגבוה קאמר. ועיין סוף הפרק. וא"ת הר"ב ואע"פ שאין לרחיה וחגיגה שיעור. עיין בריש פאה: וחגיגה כו'. כתב הר"ב וחזן כו' לריכים להביא כו' דכתיב וזבחת שלמים. כ"כ הרמב"ם פ"ח מהלכות חגיגה. וכתב הכ"מ פסוק זה אינו כתוב בחג אלא גבי הר עיבל בפרשת כי תבא. ולא כתבו רבינו. אלא ללמוד מכאן שבח"ש שמחה הוי בזביחת שלמים. ומינה דומחתה בחנך היינו בזביחת שלמים וכו' ובגמרא נמי בפרק ערבי פסחים תניא בזמן שבח"ש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחת שלמים וכו' ע"כ. ומה דף ק"ט כתבו כן התום'. ומ"ש הר"ב ונשים חייבות בהן. פי' התום' בפ"ק דקדושין דף ל"ד שבעלה מאחה בזבחי שלמים שזבת. לא שתהא היא חייבת להביא קרבן ומ"ש הר"ב וממחת אתה וביתך כפירש"י דף ו' ע"ב. ואלו קרא במעשר שני כתיב בפרשת כי תבא. ול"ל דילוף ממעשר. [דכתיב ביה ביתו נפדית] וכמ"ש התוספת בפרק ערבי פסחים דף ק"ט. ובפי' הרמב"ם ונקראים שלמי חגיגה ל"ל שלמי שמחת חגיגה. ואלו קרחן בפרק ח' מהלכות חגיגה: **ג** עולות במועד. פי' הר"ב עולת רחיה [נאה] אפילו ביו"ט. כב"ה דאמרה ג' פ"ב:

יכין תפארת ישראל בעז

ט) מירושלים לחר הבית, שהוא חלש. והיא בחלש מלעלות מעירו לירושלים: י) אבל הקטן לאו חזקא, שלא ר"ל שהוא חלש כל כך עד שבשיטתו אבין אז לחבר על כתפו מירושלים לחר הבית לא יתכלה הולד, אז יזיק לו התויר במקלה אז חזקא פעור מרחייה: יא) ולא נקט לעזרה. דקמ"ל אף ערב עלייה הרר קשה עליו ולא ריחוק המקום: יב) ומהלא קאמר פעמים, משמע לריכא דגר לעזרה מירושלים: יג) דכל זכר ביהרמ"ל חייב להביא בשעולה לרגל ב' בהמות, ול' לעולת רחייה וה' לשלמי חגיגה, ומשום הקריבן ביום רחשון. ומלבד זה חייב לאחכול בשר שלמים בשל יום, וזה נקרא שלמי שמחה [רמב"ם חגיגה פ"א ומחוס ר"פ ד"ה ג']. ונקשה הכא דעולת רחייה לריך שיהיה שוה ב' מעה כשף: יד) ר"ל שבהמה שמקריב לשלמי חגיגה: טו) מיהו מדחורייחא אין להם ביעור: טז) חסורי מחסרא וה"ק, עולות, ים מהן שרק בהוה"מ בחום, שיכול להקריבם אז, אבל ביו"ט לא יקריבם, והן אותן שנדר כל השנה. אבל עולת רחייה בא לחפילו ביו"ט, ואף שיכול להקריבו כל ז', עכ"פ עיקר מלוותו ביום רחשון של חג. ומיהו מביא רק מן החולין. או נ"ל דה"ק עולות חפילו אותן שרק במועד בחות הייתו מדיס ונדבות, דאין מובח כל כך שיבא בחות רק מחולין, מכ"ש

שב

ובדיא סי' מ"ו, שם ס"ב ב בשי"א. ג' פ"ב. ובה"א מ' שם פ"ח-ה"ב ממ"ב שם: ג שלות בטופר. ו' פ"ב:

שנויי גוסחאות

והחולה. נכי"ק ובכי"מ מ' החולה. ומי שאינו. כד"ב ובכי"ק ושאינו; במשני"ר וכל שאינו. כהפיו. כד"ה ובכי"ק ובכי"מ מ' וכ' ובמשני"ר כתפו. דברי ב"ש: נד"ב ובכי"ק בדברי. ובה"א נכי"ק בה"א. שלש רגלים, בכי"מ מ'. רגלים תחה לי בשנה. ב וחגיגה במשני"ר והחגיגה וכי' ד"ס. ובה"א. כד"ב בה"א; נכי"ק ליה נב"ס ובה"א. מעה כשף.

תוספות רעק"א

ד ם ס"ו ר. עיין במ"ש הרע"ב פרק ח' מב"א דאבות:

אור גדול

פ"א א במשנה אוזדו קטן כו'. אבל מבאן ואילך אע"פ שאינו חייב מן התורה חמילו חכמים על אביו ועל אמו לחנכו במצות. רש"י ועיין סג"א (סי' שם"ג פ"ק א').

לקוטים

ב הר"ב ד"ה הראיהמעם וכו' דשלמים יש בהן וכו' ליון זה עיקר הטעם דפ"ה תנא דב"ם מיהו טעמא לסכרהם מקום דרחיה כולה כלול והכא קא מהדרי ב"ה דפי' מהא ניחא דחית בה עדיפא דחית בה **ג** עולות תנא עיקר דכתיב דב"ם דחגיגה ישמח לפני ידיכור קודמת דכתיב ושלח לך נערי בני ישראל וכו' ומע"ב דכתיב כתיב נמי עולות ס"ל דלאו עולות רחייה קאי דלאו עולת תמיד (פ"ג):

של פסח. כתב הר"ב חבל חגיגת י"ד בתה מן המעבר דרשות היו ולא מוכה. כמ"ש הר"ב במסכת ג' פ"ו דפסחים: ובית הלל לומרים מן המעבר. כתב הר"ב בטופל כו'. תם ים לו לוכלין הרבה כו' חבל בעולת ראיה לא תצן מן החולין [נ"ל המעבר] דלמה טופלה יבית מעה בסף. רמ"י. ומ"ש הר"ב מביה בהמה לחת לחגיגה מן החולין לא דוקא. כמ"ש במסכת ה' פ"ד ובפי' הרמב"ם פ"ל היה בתה חלת מן החולין: ד ישראל יולחין ידי חובתן בנדרים ונדבות. ומ"ש הרמב"ם פ"ל היה בתה חלת מן החולין ומביה עם לו לוכלין הרבה ולין לו ביפך בבהמה לחת מביה בהמה לחת להגיגה מן החולין והחתר ממעות מעבר שי. ומ"ש דבעי למתי סיפא והכתיב בחטאות וכו'. נקט בריתא ישראל. רמ"י: ובחזה ושוק. המורמים להן מבלמי עולי רגלים. רמ"י: ולא בעופות כו'. פירש הר"ב דכתיב ושמחת בחגך כו' ממי שחגיגה בתה מהן יולאו עופות ומנחות כו'. הכי תניא ול"ק דהא לעטריך בחגך ולא בתבתך. כמ"ש הר"ב במסכת ז' פ"ק דמועד קטן. דתירולו התם'. דתרוייהו במעינן מיכה דלכתוב בחג. ר"ל תנא ס"ל כחידך מעמא דהתם. וכהבתיו סס בס"ד. חבל קבית דמנחות לתה לי למטועא הא בוכמתת נוסיף דמרבינן כל מיני בתחות לא תניכן לרבוי חלה של בבר. כדחתר מר וחו קבית לי דהתי חתר מר בפ' ערבי פסחים דף ק"ט ילף לה מדכתיב וזבחת שלמים וחלת.וידוע שחין זביחה חלת בבהמה. דעוף נמלק. ומהבהיל דהיינו דבגמרת עלה דברייתא. רב חבי חתר מוכחתת נפקא. יליף חלו חלו שחין בתן בתתה: [*שוב רחיתי בירוטלמי חבל לא בעופות ולא במנחות דכתיב זבח] סס המוחר. כר"ת (יבמות ל"ה) ונתן זרע לזורע ולתם לחוכל: מביא שלמים מרובין. בגמרת מביכא מייתי לה הא לית ליה וקתתר דטופל תעות הולין למעות מעבר שי ומביא פר גדול. דלת בעינן חלת שתהא לו בעור דמי תבילה רלשונה מהחולין. ומהתי תעמת פירש הר"ב ורש"י שלמים שלמי חגיגה. וכ"ם שלמי בתה דהולו חיה. רמ"י: מביא עולות מרובות. דכתיב הים כמתנת ידו. רמ"י: ך מי שלא חג. פירש הר"ב שלמי חגיגתו ועולת רלייתו. וכ"פ הרמב"ם. חבל שלמי בתה בל הימים חייבים בבתה. ולפיכך לת בייך לומר בסס הבלומי הרחבון: הוגג חת בל הרגל. דהניח וחגותם חותו חג לה' שבעת ימים יכול יהת חוגג והולך בל שבעה ת"ל לותו לותה חוגג. ות' חתה חוגג בל שבעה. ת"כ למה נחמר שבעה לתבלומין

והשלמים מן המעשרי). יום טוב הראשון של פסחים, בית שמאי אומרים מן החולין, ובית הלל אומרים מן המעשרי: ד ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות. ובמעשר בהמה. והכהנים בהטאות. ואשמות. ובבכור. ובחזה ושוק. אבל לא בעופות. ולא במנחות: ה מי שיש לו אוכלים מרובים מועטים. מביא שלמים מרובים ועולות. מביא עולות מרובות. ושלמים מועטין. זה וזה מועט. על זה נאמר כמה בסף ושתי בסף. זה וזה מרובים. על זה נאמר (דברים ט"ז) איש במתנת ידו בברבת ה' אלהיך אשר נתן לך: ך מי שלא חג ביום טוב הראשון של הגל הוגג את בל הרגל. מטוס הובה היה בא חלת מן החולין ולא מן המעבר: ביו"ט הראשון של פסח. ר"ה ליו"ט להטון בל בתר רגלים ולהבי נקט פסח. לפי שים טרב פסח חגיגה לתרת בשהיתה תבורה הבסח מרובה היו מביחין עמו חגיגה בדי שיהת הבסח בתל על הטובע. ותמוטין מהני דחגיגת יו"ט עלמו הות דהיו בתה חלת מן החולין. תבל חגיגת י"ד בתה מן המעבר: ובה"א טן המעשר. בגמ' פריך למתי דבר שבהובה היה וכל דבר בבמובה היו בא חלת מן החולין. ומבי בטופל. שמחבר מעבר עם חולין ומביה בם יש לו חולין הרבה ולין לו ביפך בבהמה לחת מביה בהמה להת להגיגה מן החולין והחתר ממעות מעבר שי. ומ"ש בל הבתוב בויו"ט רחבון בם חגיגה עליהן. מ"מ שברי ב"ה דמוחר להביה הבתר מן המעבר. הוחיל וכבר יצת ידי חובתו בהחטוה מן החולין: ד יוצאין ידי חובתן. על בלמי שמחה: בנדרים ונדבות ומעשר בהמה. דכתיב (שם ט"ו) ושמחת בחגך. לרבות בל מיני שמחות דקרית לת בתי חלה שמחה. ולמה מה לין שמחה חלה בבבר. והיו בבר הוח: חבל לא בעופות ולא במנחות. דכתיב ושמחת בחגך. למרה הורה עבה שמחה ממי שחגיגה בתה מהן יולאו עופות ומנחות לאין חגיגה בתה מהן: ה אוכלין מרובין. בני בית מרובין. מביא שלמים מרובין. שלמי חגיגה רבים לפי המוכלים שים לו: ך מי שלא חג. חלת הביה שלמי חגיגתו ועולת רלייתו: ויוס

חמר מוכמתת נפקא. יליף חלו חלו שאין בהן שמחה. [*שוב רחיתי בירוטלמי חבל לא בעופות ולא במנחות דכתיב זבח] סס המוחר. כר"ת (יבמות ל"ה) ונתן זרע לזורע ולתם לחוכל: מביא שלמים מרובין. בגמרת מביכא מייתי לה הא לית ליה וקתתר דטופל תעות הולין למעות מעבר שי ומביא פר גדול. דלת בעינן חלת שתהא לו בעור דמי תבילה רלשונה מהחולין. ומהתי תעמת פירש הר"ב ורש"י שלמים שלמי חגיגה. וכ"ם שלמי בתה דהולו חיה. רמ"י: מביא עולות מרובות. דכתיב הים כמתנת ידו. רמ"י: ך מי שלא חג. פירש הר"ב שלמי חגיגתו ועולת רלייתו. וכ"פ הרמב"ם. חבל שלמי בתה בל הימים חייבים בבמתה. ולפיכך לת בייך לומר בסס הבלומי הרחבון: הוגג חת בל הרגל. דהניח וחגותם חותו חג לה' שבעת ימים יכול יהת חוגג והולך בל שבעה ת"ל לותו לותה חוגג. ות' חתה חוגג בל שבעה. ת"כ למה נחמר שבעה לתבלומין

יכין תפארת ישראל יכין

עולת רלייתו שהן הוב וכל שבחובה בת רק מחולין [בסוף פ"ז דמנחות] ולאאכ"ו דכינו בגתון זוק"ל הן במועד דנקט מתניתין, קתי לכתן ולבתן, ול"ל עולות בשמועד, ותותן שבמועד בתות וכו'. ונלפע"ד רחיה לד"ק, בדתבתין דכוותיה [נדה דל"ו ב'] המקשה נדה, דר"ל נדה נדה, ע"ש. וכן [שבועות פ"ט מ"ג] מקתן שמתין, דר"ל שמתין ושתו"ט שם]: יז) ר"ל שלמי שמחה יוכל להביח מדמי מעשר שי, דשלמי שמחה תינן הובה כשים לו בשר מעשר קדבות: יח) ר"ל שלמי הגיגה שמביח מן. וה"ם שלמי חגיגה דשתר יו"ט, רק דיוקא קמ"ל, דתוקא שלמי הגיגה תן, הת שלמים שמביח בערב פסח כדי לתכול תחריו הפסח על השובע. כ"ע מודו דבתה לף ממעשר: יט) לת שיביח בכל ממעשר, דהרי דבר שבחובה בת רק מחולין. חלת הם ים לו בני בית מרובים, ותין די לתכילתן שלמים של ב' מעה בסף, יוסף

ראשון לציון

ך תי"ם סר"ה ולא בעופות כו' שוב רחיתי בירוטלמי חבל לא בעופות ולא במנחות דכתיב זבח וכ"כ תוס' חגיגה ח: ד"ה מי שחגיגה כו' ביהי"ל דבירוטלמי תיכה חבל

תוספת חדשים

ך בפשטה ולא בעופות מ"ם סקי"ט מבהיה דפסחים דף ק"ע ע"ב תק' וגם שיר שביה תת"כ הכל בתוס' ד"ה מי שחגיגה יע"ש. מל"ח:

ד ישראל יוצאין וכו'. עם. פי' ירוטלמי פרוטות פ"ק ה"ו יבמות פ"ב ה"ב ופי' כת"מ שם. מי"א פ"ב מהל' חגיגה ה"י: ה מי שיש לו. מ' ע"ג. מי"ו שם פ"ח ה"ו: ך מי שלא חג. מ' פ"ח ה"ו. פ"ח ז' פ"ב חגיגה ב' פ"ח ה"ב. מי' ירוטלמי ביכה פ"ב ה"ד חגיגה פ"ב ה"ב. מי"ו פ"ח שם ה"ו:

שנוי נוסחאות

ג והשלמים. בד"ב וכבי"ק וכביי"מ כ' ובמבני"ר ושלמים. וי"ם הראשון של פסח. בד"ב וכבי"ק ובמבני"ר ביו"ט. של חג. תבל מהגמ' מוכח שבני היה של פסח (ד"ם). ובה"א בבי"ק בה"א. ד ונדבות. בד"ב וכבי"ק וכביי"מ ובמבני"ר ובנדבות. בחטאות ואשמות. בד"ב וכבי"ק ובמבני"ר בחטאת ובאשם וכיי"ם בבי"מ ב' (וכב.. ואשם). ובבכור ובחזה ושוק. בבי"מ ה' בבכור וחזה ושוק. בד"ב וכבי"ק. ובחזה ובשוק; במבני"ר ובחזה ו ב שוק ו ב ב כ ו ר: ה וגבסים מועטין. במבני"ר ..מטועטין וכן בכתוב ועולות ממיטות: בבי"ק תסר בלן (וגבסים מטועטין). מטועטין) מביא עולות לן מה גלתה כי כי' לפניו הסדר אובלין ממועטין וגבסים מרובים מביא עולות ושי בסוף. גבסים מרובים ואובלים מועטים. בד"ב הסדר אובלין מועטין וגבסים. בבי"ק (וגם מעופין) וכ"ה בבי"מ ה' ב' והוא נכון בסגנונו וכ"ם בבי"ק עיין. בדבור הקודם. ושלבים מועטין. בבי"ק וכדבבי"ר.. מטועטין. זו"ח מועט. בד"ב וכבי"ק . מ מ ו ע ט ; במבני"ר ממועטין. נאמר. בד"ב וכבי"ק וכביי"מ ב' אמרו ולבון יבר הוא מלד דמן הסוכה אין לה שיעור ותכמים אמרו מעה כו' (ד"ם). (מעה בסף ושתי בסף). במבב"ר ..שתי בסף; בבי"מ ה' ליתא בע"ם והוא בגליון שתי בסף ומעה בסף וכ"ה במתירי והוא נכון בסדורו בסדרא דמעה בהסוכה בהלחים שתי בסף והחגיגה מעה בסף (ד"ם). זו"ן מרובים. בד"ב וכבי"ק ובגליון בי"מ ה' וכבי"מ ב' ..מרובה. ע"ן נאמר. בבי"מ ב'..נאמר שנאמר בתורה ושין נשיל. (כברכת כו' נתן לך). בבי"ק ליתא: ך ביו"ט. בבי"מ ה' י"ם. הוגג את בל הרגל. בבי"מ ה' חגיגה והולך בל הרגל בולו ו"ה..יהולך..גם במבני"ר ובפ' ר"ה.

תוספת רעק"א

ד ואות ז בפשטה ישראל יוצאין ידי חובתו:

ויום טוב האחרון. שמיני עצרת. ולף ע"ג דרגל בפני עצמו הוא הוי תלומין דלתקון. וחג השבועות נמי לף על גב דלא הוי אלא יום אחד יש לו תלומין כל שבעה. מדלקמיה קרי להדלי. בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסכות. מה חג המצות יש לו תלומין כל שבעה לף חג השבועות יש לו תלומין כל ז': ן והוליד ממנה ממזר. שהניח פסולים ביבמות והן לו לזכרון. לפיכך לין טומו נמחק בתשובה: יכול הוא שיחזור. דמי נתיבתו וגזילתו לבעלים ויהא מתוקן מן החטאת: ך היתר נדרים פורחים באויר. מעט רמז יש במקרא שיוכל החכם להתיר הנדר ולין לסמוך עליו. ללת כך מסור לחכמים בתורה שבעל פה: הלכות שבת. והלכות חגיגה והלכות מעילה. יש בהן הלכות שהן תלויות ברמז במקרא מועט כהר התלוי בשערה ברוח. והעבודות. הלכות עבודת הקרבנות

ויום טוב האחרון של חג(א). עבר הרגל ולא חג(ב). אינו חייב באחריותו. על זה נאמר (קהלת א') מעוות לא יוכל להתקן וחסרון לא יוכל להמנות(ג): ן רבי שמעון בן מנסיא אומר איזהו מעוות שאינו יכול לתקן. זה הבא על הערוה. והוליד ממנה ממזר(ד). אם תאמר בגונב וגוזל. יכול הוא להחזירו ויתקן(ה). רבי שמעון בן יוחי אומר אין קורין מעוות. אלא לשני שהיה מהוקן בתחלה(ו). ונתעוות. ואיזה. זה תלמיד חכם הפורש מן התורה: ך היתר נדרים פורחין באויר(ז). ואין להם על מה שיסמכו(ח): הלכות שבת. חגיגות. והמעילות. הרי הם כהרים התלויין בשערה. שהן מקרא מועט והלכות מרובות. הדינין(ט). והעבודות(י). הטהרות(יא) והטומאות(יב). ועריות(יג). יש להן

כהרים התלויין בשערה. שהן מקרא מועט והלכות מרובות. הדינין(ט). והעבודות(י). הטהרות(יא) והטומאות(יב). ועריות(יג). יש להן להמלות מבעי ליה. ולי תיתא דמרישא דקרא ממעיט ליה מלי קמיה ליה. ומלישנא דר"ש לומר לף תירוץ דלתפלוגי לתא דטובא ליתנהו הכי ולף פליגי. כמ"ש בפרק ג' דבכורים משנה ו': זה סבא על הערוה. והוליד ממנה ממזר כו'. פירש הר"ב והן לו לזכרון. וכפי רש"י. ומסיימי התוספות לבל שאר עבירות רועל וגזל לין עדיו לפניו. ע"כ. ונראה לי דמלה וגזל לריך להיות וע"ז שהחליפו העו"ן בניש"ל והקדושת מלהו בלמ"ד. ומקמי התום' ליתה וע"ז שבן המורות כמו עבירות. כדלמרינן בעלמא ע"ז גילוי עריות ומ"ד. ועיין מנחה ד' פ"ב דיבמות מה שכתוב שם בשם ד': ך היתר נדרים פורחים בחויר. פי' הר"ב מעט רמז יש במקרא כו' שדרשו לף יחל הוא לחו לחו מיחל. לבל לחריס מוהנין לו. גמ': בהרים התלויים בשערה וכו'. פירש הר"ב תולין ברמז במקרא מועט וכו'. והלכות שבת מפרש בגמ' דהא דלמרינן מחבת לחבת לבעי מחבת לבעי מחבת לבעי מ

לכדתניא נפש תחת נפש. (שמות כ"ו) ממון ט'. ויליף לה מהיכא דכתיב מנחתיה דמדות ולדות דלעיל מיניה. והעבודות. להולכת הדם. דתע"ג ["מהיא עבודה] שתפסר לבעלה. שימות בלא המזבח וזורק. מפ"ה דין עבודה ים לה לכל דברי עבודה לפגול וכו'. **על מי שישמכו**(ר) **הן הן גופי תורה**(מה): וויליף מדכתיב והקריבו. וזו קבלת הדם היא שהרי לאחר שחיטה נחשב נלטון הולכה. ואין הולכה אלא ת"כ קבל. ותפקה בלטון הולכה. לומר דהולכה עבודה היא. ומהכרות. דתניא (ויקרא י"ד) ורחץ את בשרו וכו'. מיט שכל גופו טולה בהן. וכמה הן וכו'. ומומחות. לכעדשה מן המנין. ויליף דכתיב (שם י"ג) כל הנוגע בהם. וכתיב (שם) כל אשר יפול עליו מהם הא כילד עד שיגע במקלתו שהוא כבולו שערו מכמוס כבעדשה. שכן תומט תחלתו בבעדשה. [ועיין מ"ש בריש"י דבתה]. ועריות. לבתו מחמותו. דלא כתיבא הכא. זימה זימה. כמ"ש בריש יבמות נב"ד:

הן הן גופי תורה. ברש"י ובמכ"ג ובמכ"י חק"א: נכ"מ ס'. גופה של תורה.

לקוטים

ז במשנה הפורש מן התורה. בפרים ל"ק אלא פרים בפורה. תעפ"י אלא פרים לעמיי כיון שבתחיל פרים פרם בגון שיצא תדבר סלקה לדבר מקרא לו מתלמוד לעיכות המצה לבד כדאמרי' בפ"ב דיומא מצוה ועשל הן עשיר בתב בע"ח (ב"ל): ח בבשנה בהררים וכו' הא דלא כיילינהו בהדי הימר מדרים ולימני הימר מדרים והלכות שבת פורתין בתוך מקום דלא דמו הימר מדרים עיקרו פורה בלתר לכל ב"ן מ בתב בהיגן אלא דיש בהן ליתה הלכות שתלויות בשעה בפ"ם הר"ב ובפ"ע בתב בזה דמו דמוק (ב"ל): תוי"ט ד"ה בהררים וכו' דללהו הכי ובו' בלומר תע"ג דללהו בהיב קרא מתניתא זלא ילין מן הבבר וכו' בא זה לעבור עליו בב' לאוין. ועבש נתי מכל מלוה ע' הנקר: **בא"ד** בלומר מהול ב"ב בתוס' ד"ה בך תבל רש"י ז"ל פי' לכרפת שמתה (ב"ל):

יבין תפארת ישראל יבין

מלטטתו דלא כתיבא: מד) דתע"ג דכולהו מין מפורשין, בלמדו בלימוד חזק: מה) ר"ל בין המפורשין לו הגרמזין כולן גופי תורה ומקט לכולהו הכא תנב חניגה:

הלכתא גבירתא. כללא דפרק א'

פרק א מ"א ב'. שלשה מצות עשה נצטוו ישראל בבל דגל מן רגלים

ואלו הן הראייה והחניגה והשמחה, הראייה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה מעוף או מבהמה ובשבא לעזרה ביום א' ולא הביא עולה עובר בעשה דיראה כל זכורך ובל"ת דלא יראו פני ריקם ואינו לוקה דלא עשה מעשה. החניגה היא שיקריב שלמים ביו"ט א' בבא לירחות והשלמים דק מבהמה. ונשים ועבדים פטורים מראייה וחניגה וכל האנשים חייבים חוץ מחרש שפ"י שהוא מדבר ואפילו חרש באזנו אחת ובן הסומא אפי' בעינו אחת וכן החגר אפילו ברגל אחד והאלם אפ"י שהוא שומע, ושוטה וקטן ומסא ועדל וכן הזקן והחולה והדרך והצנוע מאד שאינם יכולים לעלות על רגליהן ומוטמטם ואנדרוגינוס שהן פסק אשה וחציו עבד וחציו בן חורין, וכל קטן שיכול לאחז בידו של אביו ולעלות מירושלים לחר הבית אביו חייב להעלותו ולהראות בו לחנכו במצות, משא"כ בקטן חגר או סומא או חרש אפי' בא' [בנ"ל באנשי] אפ"י שראוי לרגיאה. ואפ"י דמדאו' אין שיעור לראי' וחניגה דכתיב איש במתנת ידו מד"ם הוא שלא יהא קרבן עולת ראייה פחות משוה פשה ולפי שלמי חניגה פחות משוה שתי כסף ומצוה להביא בפי עשרו, וכל החייב בראי' חייב בחניגה. והשמחה הוא שיקריב שלמים יתר על שלמי חניגה ולא נתנו הבשים בהן שיעור ובולן חייבין בשמחה אף הנשים חוץ מחרש שוטה וקטן וערל ומסא: מ"ג ד'. עולות ראייה אינה באה אלא מן החולין, משא"כ שלמי חניגה באות ממעות מעשר שני משורבות עם משות חולין והוא שיהי' שיעור אבילה ראשונה מהחולין. ויוצא ידי שלמי חניגה במעשר בהמה ואין מביאין אותו בי"ם נוירה שמא יעשר בי"ע, והובות ידי שלמי שמחה יוצא בעבדים ובנדבות ובמעשר בהמה, והבהנים בחמאת ובאשם ובבכור ובחזה ושוק, אבל לא בעופות ולא במנחות שאינן בשר המשמה: מ"ה, מי שחיה לו אוכלים מרובים ונכסים מעושין מביא שלמי חניגה מרובין ועולות ראיי' מעושין, ולחיפוך באובלין מעושין ונכסים מרובים מביא עולות ראייה מרובות ושלמי חניגה מעוטות, ובזה וזה פועם לא יפחות מסעה לעולה ושתי כסף לשלמים ובזה וזה מרובה על זה נאמר כברכת ה' א' אשר נתן לך: מ"ו. מי שלא הקריב בי"ט ראשון עולת ראייתו ושלמי חניגתו הרי זה מקריבן בשאר ימות החגל ומצות להקדים בראשון, לא הקריב בשוגג או מיד יקריב בשני ושלישי ואילך וכל המאחר הרי זה מגונה ועליו נאמר נוגי המועד אספתי, ויכול לשלם תשלומי ראשון דסוכת אפילו בשמיני, ובשבועות יש לו תשלומין כל ששת ימים שלאחר החג. עבר החגל ולא חג אינו חייב באחריותו ועל זה וכיוצא נאמר מעוות לא יוכל לתקן:

יבין תפארת ישראל יבין

פרק ב **א אין** דורשין בעריות כו'. ומה מהניח זה הטעון זה המקום היה למה שתמר במה מקדש הן הן גופי תורה. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב בתו מלטטתו לתיה מדרשת מפורש בריש יבמות: בשלשה. לטון הר"ב לשלשה. הכי מפרש בגמרא דתל"ב היכי קתמר ולא במרכבה ביחוד. וכיון שהוא יחידי ואינו שומע מרב הרי הוא מכין מדעתו

פרק ב **א אין** דורשין בעריות[א] **בשלשה**[ב]. **ולא במעשה בראשית**[ג]

פרק ב **א אין** דורשין בעריות. לשלשה בני אדם כאחד אין דורשין לפני שתרי עריות. כגון בתו) מלטטתו דלא כתיבא בקרא בהדיא ולתיה מדרשא. שתי בזמן שמדבר הרב עם אחד ישמע ויהיו השנים ביניהם. ולא יהא לבם לשמוע מפי הרב כשדרש בו ליפול ויבוא להקל בעריות ע"י שנפשו של אדם מתאוה להן וממהדתן יותר מאחר לישורים שבתורה: ולא במעשה בראשית. במעשה שתת ימי בראשית. לפילו לשני בני אדם וכל שכן לשלשה לו יותר דאמר קרא (דברים ד') כי אתל נת לימים

*) כמ' דפוס ליוזא נשתנו כתן שדברים. אך גרע"ב ד"ל הוא לשפיט.

פ"ב א אין דורשין בעריות. ת"ל פ"ב מ"ו: פכ"ב מהל' יסודי התורה ה"ח: ולא במע"ב. מ"ו פ"ד מהל' יסודי התורה הל' י':

שנויי נוסחאות

פ"ב א בשלשה. נכ"ק לשלשה וק נסמוך לשנים. ליחיד ולית נכון דבגמ' משמע ל: קן.

פ"ב א) ר"ל בעריות אלמן מפורש בתורה, כבתו מלטטתו שנזכר בפרקן דלעיל, ואם חמיו ואם חמותו [בסנהדרין פ"ם]. אבל בך מתני' בכל, אגב דמתני' דלעיל. ומתעסה מבנס זו בחוקת היל מפרקן דלעיל. תע"ג דשייבי עשי לתתם. מדלת לבם תנת לסיים הפרק עם דלתי לו שלת בת לעולם. וכמו בן בסוף פרקן, נזייר תנת ממבנס ס' ולילך בפרק ג' ומכבן לפרקן, תע"ג דשייבי עשי לפרק ג' למייבי כולה מעשרות ומתרומה וקודש. מדלת לבם תנת לסיים פרקן כמבנס ד' במעי דלמוקין]:

ב) ר"ל לבלבה, וכ"ם ליותר מג' דבם. ונעמת מבום דעריות נסם בתדם מהמדתן, ולבבי חייסינן שבבשיבם ויתן הרב עם ג' מהן, בדי בדי יקיעו ב' החדשים לפלפל ביניהן. ולת ישמעו יפה מה שתמר הרב שתסור: ג) הוא סודות הקבלה, לית בתהלת הבריאה שתלמדו העולמות זתת"ו, עד שנברת עולם הגשמי הזה: שפי'

לימים לחשובים. יחיד שואל ואין צבים שואלים: ולא במעשה מרכבה. ברבים יחזקאל ובראשית יבשיה. ורמב"ם פירש מעשה בראשית החכמה המעברת ומעשה מרכבה מיליות הלל ותלריו. והמלאכים. והגפן [והשכל]. ומה שיסיה אחר המות. ואין נראה לי שיקרא כל זה מעשה מרכבה. דל"ל הכמת המרכבה הוה ליה למתני. אלא מעשה מרכבה. הוא שם"י הזכרת במות כל קדושה מבחמשים בשתר. ולופין אך משמרות המלאכים במעמדן ואיך שכל לפנים מהיכל כעין השוכן בדוש הקודש: ביחיד אלא א"כ היה חכם ומבין מדעתו. לפילו לחדש אחד אין דורשין במרכבה. אלא מ"ל מיבר בו הרב שהוא חכם. שאם יתמסר לו ראשי פרקים יהיה הוא מבין השאר מדעתו: כל המסתכל בד' דברים. הני דמפרש ואזל: ראוי שיו. יפה וטוב היה לו אם לא נה נה לעולם: מה למעלה. מראשי המיות: מה למטה. מהתח לארץ: מה לפנים. מון למחילת הרקיע במזרח: ומה לאחור. למערב. פירוש אחר מה לפנים קודם שנברא העולם מה לאחור אחר העולם לאחרית הימים: כל שלא חם על כבוד קונו. בעובר עבירה בסתר ואחר אין שכינה מצויה כאן ומי רואני ומי יודעני: ב יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך. כיון מפני שמסתמא בבעלי חיים. שבכל כתו הוא סומך. וזו המלוקת היה בין הנביאים ובין אבות ב"ד. דור אחר דור: יצא שנהם. לעבודת המלך ופירש מלחמות מברו של הלל. לפיכך לא הודע מעמינו אם נחלק עם הלל בזה עם לאו. ונכנס שמאי במקומו להיות אב ב"ד אחריו. ונחלק על הלל: הראשונים. שהוזכרו לראשון בכל זוג היו נביאים: ג מבריאים שלבים. שלמי מגיגה לפי שים בהם זורך לאילה להדיוט: ואין סומכין עליהם. שלא ידעינן לוחמיהם מדעתו. ואם"ם אמרת לא. והדר קאמר אלא ל"ל היה אבס ומבין וכו': ולא במרכבה. כאב הר"ב ורמב"ם פירש מליאת האל ותאריו. פירוש שמותיו. וכיוצא. וביאר המפרש להלכות יסודי התורה בפרק ב'. קראו לכל אלו העניינים מעשה מרכבה. דרך כבוד. כלומר ידיעת הבורא עלמו. אין בנו אלא בנבראים כח. לידע אותה על בוריה. אלא שמהדל בידיעת הלוחות הנפרדות שהם קרובים ממנו. והם מוריס על מליאותו כמו שיודע המרכבה שים לו רוכב. וכן אמר יחזקאל ע"ה. היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל וכו' ע"כ. והקשה הר"ב דא"כ אבמת המרכבה ה"ל למתני. ולא מעשה מרכבה כו' ואין לתרץ דגי' הרמב"ם ולא במרכבה. וכמו שהיא גי' הספרים. שבפי' כתב בפירושו ובחבורו. מעשה מרכבה. ומה שפי' הר"ב מעשה מרכבה הוא שעל ידי הזכרת שמות כו' יש ג"כ דוחק קלת לפי פירושו. אלא אמי מעשה דנבי מרכבה למעשה דנבי בראשית. והתום' פירשו במעשה בראשית שהם ר"ת. שהוא שם מ"ב לותיות היולא מבראשית. ומפסוק שלאחריו. ע"כ. ואין ספק שהמכוון מה שאמרו מלמדו. הוא על כת פעולתו. ומעשה שב"י נעשה. דאילו ידיעת לותיותיו ומלותיו בלבד הרי עודע. ואילה למחברים הקדושים שהיו כותבין לותו ומפרשמין לותו אילו היה זה בכלל האיסור אלא שהאיסור הוא על ידיעה הפעולה והמעשה שע"י. וכפירש"י בפרק ד' דקדושין דף ע"ח.שם בן י"ב כו' מסרבו הפריים המתחמים בו וכו'. ומעבשיו יפורשו מעשה שבבראשית ומבמרכבה. בעניו אחד: באילו אלא בזה עם אלו. לשון הר"ב אם אלא כו' מבמע שנירסתו אלו אלא כו'. אבל בכל הטבחאות בני הספר. וכן בפירוש הרמב"ם. וכן בערוך מרך ית לנרס רתוי ["ומביא ממדרשי חז"ל שכך לבונם ומפרש נוסח] וה"ג רש"י. אבל בגמרא בפיסקא אלא בזה כו': ב שלא לסמוך. כתב הר"ב מפני שמתחמם בבעלי חיים שבבל כתו כו'. עיין במנחה ד' פ"ב דבילה: ושניים לאם אב בית דין. תע"ג דהבל נסיא [כמבואר בדברי הר"ב במנחה ד' פ"ק דחגיגה] הוחיל ושמאי נכנס במקום מנחם אין לעשות בו דמנחם בסני שבוא הרי שהיה אב ב"ד. ולפי דשמאי אמר אלא לסמוך כמו הרחבונים שבשלמה הוזנות הרחבונים הקדימו ג"כ. ומה"ט נקט בבל מקום שמאי ברחבונה שואל ובאין הזכירו ברחבונה. תוספת. [ומפרש בשמה הלל קודם לשמאי בפ"ק דעדיות ועיין מ"ם בפ"ג דסוכה בסוף דבור המתחיל וב"ם לומרים וכו'] ג בית שמאי לומרים וכו'. מבנה

יכין | תפארת ישראל | בועז

ד) לפי' רק לנשים לא: ה) הוא סוד יותר נעלם ונשנב שנקרא "קבלה מלהים". דקיינו להתבונן בספירות, שהן הכלים והכחות שבהן פועל הקב"ה בעולמו, ולכן הן בבחינת מרכבה לאין סוף ב"ה. וע"י התבוננות זה מגיע האדם בעלם מלהות ומכיר מי הוא מביו בבחינת ו"ק דר"ל הלימוד להכיר בחות הקדושים, להוליך בכחם פעולת האדם בעולם, והוא הנקרא "קבלה מעשית": ו) ליחיד, ועשה הדבר לעולם קדושה הלימודים הללו, וכבוד מלהים הסתר דבר: ז) כתלמיד: ח) להבין מיד הרמז: ט) שבחימסרו לו רמזי פרקים, יתבונן מעלמו הבאר. כי כל הדברים יעשים לבבר בעולם הגשמי מעולם הרוחני, שתי אפשר להתהו יפה בדברים: י) מחלל העולם שים לו סוף על כרחך: יא) קודם ההתוות הזמן, שעל כרחך היה לו התחלה: יב) שעל כרחך יסיה לו סוף, בכל נברא. ולהכי רמוי לו שלא נולד, מדאין האדם יכול להשיג דברים אלו, ויבוא לידי טעות מיות. ונקטוינהו הכא, דלמעלה ומטה, דמי למעשה מרכבה. ולפנים ולאחור דמי למעשה בראשית: יג) דקיינו שחוטת בשתר, ומבחוסם מאדם יותר מלפני הקב"ה. וכ"כ בשחוטב בסתר הוהה בעניינים נעלמים הא"ל, ולא חם על כבוד מ': יד) הוא הנזכר בסוף פרקן: טו) בהמת הוזר חגת לדיני קרבנות ויו"ט. וקאמר שאין סומכין עליהן ביו"ט, דמדלריך לסמוך בכל כתו בב' ימי, ל"ב מבחתם בבע"ח ביו"ט: טז) ום"ל לסמוך: יו) לעבודת המלך הורדם. שבברחה מנחם את הורדם בשעדיין היה ילד, ניבא עליו שימלך. וכשמלך בבוף קרלו למלר המלך לעבודתו [ילחעשים פלאיות ספר ע"ו ספ"ג]. וי"ל שילא להרבות רעה, והתחבר עם את הבייחוסים שמבחיבין בהשבע"ם, וחיו חיי ההבודות: יח) להיות אב"ד בחת מנחם: יט) שמברו לראשון בכל זוגות הנ"ל: כ) ושמאי שמבר לראשון אף שהיה אב"ד היינו מדאמר שלא לסמוך בכל הנשיאים שבב' זוגות הרחבונים (א): בא) שלמי הגיגה ביו"ט, מדיש בהן לוחך

להלית

ולא במרכבה. פיי' שם ס"ם: ב יוסי בן יועזר. פ"א פ"ג: לסמוך. פ"י פ"ם מסני חגיגה כ"ם: שמאי אומר. בנם פ"י פ"ם: ג בשי"א מבראש כו'. י' פ"ם, ז' פ"ב בינ ר"ב פ"ג מגילה פ' פ"ח:

שנויי נוסחאות

ומבין. נכי"ק וכי"מ מ' וני' ומכמבי"ל מבין. בל המסתכל. במכמבי"ל וכל.. ראוי לו באלו לא בא. וכ"ה בד"ב ב"ם נכי"מ מ' וכ (ונכם.. לו שלא בא כמו בסניין); נכי"ק וכימכ"ב ומכמבי"ל רחוי לו.. ועי' הוי"ם. כוה לפעלה מה ל מ ם ה. נכי"מ מ'ומכמבי"ל..למעלן ומה למטן וכן הוא נכי"ק (וכם.. מה..), ומה לאחור. נכי"ק וכי"מ ר' מה.. וכל. נכי"ק ומכמבי"ל כל. ראוי לו שלא בא. במכמב"ל רחוי.. וכ"ה נכי"ק ומכמבי"ל (וכם.. כאלו לא בא כמו שהוא בד"ב). ב יוסי בן יועזר. וכ"ה בתן במכמב"ל ונסמוך יוסף לולם נכי"מ מ' וכ' נם כתן יוסף. בן יוחנן. נכי"מ מ' בן יוחנן איש ירושלם. ניתאי. נכי"מ מ' נתאי; כד"ב ונתאי; נכי"ק ומכמבי"ל מתי. ונבנם. כד"ב וכי"ק וכי"מ מ' ומכמבי"ל ונבנם. שמאי אומר שלא לסמוך חלל אומר לסמוך. בד"ב וכי"ק וכי"מ כ' ומכמבי"ל הסדר הלל אומר לסמוך שמאי אומר שלא לסמוך לולם לפני שתום' היה הסדר בלמעלה ולכן מתקו לפנים עי' ש"ל. ושניים להם אב ב"ד. בד"ב וכי"ק וכי"מ מ' ומכמבי"ל והשניים אבות בית דין. ומכמ"ד"האבות בתי דיינין.

תוספת חדשים

פ"ב ב במשנה יצא מנחם וכו'. כתב הרע"ב לסיק מ' הוסע וכו' יוחר ג"ל דבת דקאני הבל ומנחם לא נחלקו ר"ל שניו שניהם סרן לסמוך ולא ביחר התנת לפי שסמך לחבי שבתב לחבי"ם הבל לומר לסמוך. פר"ת: בתב שחי"ם במשנה ולא דומלת שמשנה הבל קודם לשמחי פ"ק דעדיות. וכן נמלא בפ"ק דחבות הבל ושמחי קבלו מהם. פר"ת:

איז דורשין פרק ב חגיגה

ר"ע מברטנורה

ובה"א מביאין כו' ושומכין. מי' פ"ח מ"ב: ד עצרת: פס. ומודים. מגילה ל' ע"ת: האומרין עצרת אחר השבת. פ' יהוצמי כ"ב: פ"ב ה"ח:

שנויי נוסחאות

ג אבל לא עולות. נכ"מ מ'. עולות ואין סומכין עליהן. ובה"א. נד"ג וכ"ק בח"א: ד שחל להיות בע"ש. נכ"מ ה' ע"ש וכ"ה נד"ג וכ"ק וכמוכ"ל (וכהם שחלה..) אחר השבת. נכ"ק לאחר.. נכל. המבה; נד"ג וכמוכ"ל לאחר שבת כנל סמכנה. אין יום מבוה (אחר השבת). נד"ג וכ"ק וכ"מ מ' וכ' אין לה יום מבוה וליתא וכ"ה נכ"י וכנ"ע; במכוכ"ל ובמאירי אין לחן יום מבוה וליתא. שאם חל (להיות). נכ"מ ב' ליתא; נד"ג וכ"ק ובמכוכ"ל שאם חלה.. ואין בה"ג. במכוכ"ב אין.. וכ"ה נכ"י וכנ"ע; נכ"מ ב' שאין.. ולתה מפסנות דכי המליכי סניה גירסתו אלא שאין. בהספד. במכוכ"ל בספד (ספ' נכו"ת והפ' נקנק) ועי' כמו"ק פ"ג מ"ת. והעניות. נד"ג וכ"ק וכמכוכ"ל ובתעניות. דברי האומרין. נכ"ק וכמכוכ"ל את דברי.. וכ"ה נד"ג (ומס.. האומר):

תוספת חדשים

ד בפשנה בש"א יום טבוח פי' רב"י קבלנות לחיה וחגיגה שאין קריבין לה ביום טוב ולא בשבת כתבו בתוספות וחגיגה תאתי לא ומ"ם שלמים נכ"ם ומיהו בירושלמי מצמע דקריבין ע"ם ואני מלאתי בפ"ק דמגילה חגיגה בשבת ושולח לחיה לאתי. בי"ע מאתרין מני ב"ה הוא מוסכת בסדרא דחגיגה קריבה ביו"ט נכ"ם ודו"ק. פר"ח: בתוי"ם ד"ה ומודים כו' שהי' עמה בירושלמי כו' ודבריו צ"ע שהרי הירושלמי כתב בפירוש גפ"ב

ראשון לציון

פ"ב ג בד"ב ד"ה אבל לא עולות שולת יחיד כו' עיין ים סדר משנה: ד בפשנה ומותרין עיין יס"ם:

תוספת רעק"א

פ"ב ד [אות ח] שלא ל"ק ד"ה דברי האומרין. בלאו האי מעמא היי ראוי לאסורו בהספר ותענית דאפילו יחיד שמביא קרבן אסור בהספר ותענית כ"ב ל"מ ב"ו מהלכות כלי המקדש. ע"ש דנסתפק בב

*) מן ומ"ם הר"ב עד והו בגמ', בסמטו בסעות בהוי"ע ד' קרלקא.

יכין תפארת ישראל בועז

תכילה הדיוט: כב) מדמסתפק בבע"ת. ותי"ל לדמי עשה ל"ת י"ל הכי לספר לקיים שניהן לממוך מעיו"ט: כג) לפי עולת רלוי לא יביא: כד) עולת רלוי': כה) דס"ל תיקף לסמיכה שחיטה: כו) שחיטת עולת רלוי': כז) דעלתם יום ט' תבלומין כל ז', ככל רגל שכתוב ז' ימים: כח) ר"ל ג"ל להקריבו תח"כ, דמומר להקריבו ביו"ט. ולטעמייהו במ"ג מזט. רק קמ"ל פיסא רבותא נב"ם, אף דמספיק יום ג' לחר יו"ט ומסתם ביומר, אם"ה לא יקריבנו ביו"ט, ולא חיישי' שמא יפשע ולא יקריבנו כלל. וירשת קמ"ל רבותא נב"ם, אף דלא מסתחה: כט) דלפי' נב"ה אין מקריב רלוי' וחגיגה בשבת. דלא דמי לספת, דהתם זמני קבוע, אע"ג להקריבו למחר: ל) ה' בגדים שלובש לעבוד בהן. שלא היה רגיל לעבוד רק בשבת ויו"ט ויום כיפור, אינו לובשן בשאר יום טבוח לעבוד: לא) בכל השני' ביום טבוח זה [כך כתב התוי"ט ור"ל דנזריכן כל השנים לחו בשחל ביום ג'. ולי"ת כי"ל דה"ק, תבת דתע"ג דבכל ג"ת לחסור בהספר והעניות, אפי"ה כשחל להי"ת ביום ה' מותר בהספר ותענית כדי שלא לחזק ידי לרוקים]: לב) בכללן לרוקים וקרלמיים: לג) דדרשי

ובתיב

סומך עליהן מבעוד יום שלא בעינן וכמך ומחט תכף לסמיכה סחיטה: אבל לא עולות. עולת יחיד ואפילו עולת רלוי שהרי יכול להקריבה בשאר ימות הרגל דלמר קרא (במדבר כ"ח) עצרת תהיה לכם. לכם ולא לגבוה: ובית הלל אומרים מביאין. שלמי חגיגה ועולות רלויה. דכתיב (דברים ט"ז) עצרת לה' כל דלה'. אבל נדרים ונדבות בין עולות בין שלמים דכתי כל מין קריבין ביו"ט: ד יום טבוח. יום שחיטת עולות רלויה של יו"ט לאחר השבת שאין קרבים לא ביו"ט ולא בשבת. ושערת יום לה תבלומין כל שבעה כפשה וסוכות: וב"ה אומרים אין לה יום טבוח. אינה לריכה יום טבוח שמותר להקריבן ביו"ט וב"ה לטעמייהו דלמרי מביאין שלמים ועולות ביו"ט ומשמעין הגת דאפילו היכת דלא אפשר למיעבד למחר בגון דאל עצרת בע"ש אפילו בהא אמרי ב"ש דאין שולת רלויה קריבה ביו"ט ודמו לה עד לאחר השבת: אין כהן גדול מתלבש. בכלים נאים שלו ביום מבוח של עצרת שאחר השבת. כדי שלא יתנאה בחותו היום. שיבינו הכל שאין היום יו"ט: שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר שבת. שהיו

רלויה מתי מעמת לה ומתי שבת ממוספי יו"ט דהרי שבת מקום זמן קבוע לה. וה"ג זמן קבוע לה. וכי תימא דשלמי עולה רלויה ממוספין דהא שבר זמן בטל קרבנן מצ"ל הרלויה היא לה תבלומין כל שבעה דאי אימא דמקום הא לא דמי לא אלטריך קרא דוחבותה לשלמי חגיגה דכמו כן יש להן תבלומים כל שבעה. ומצ"ל דפסחים ד' ט"ו ע"ב אחשיה בגמ' מינה למעוטי חגיגה כו' כיון דאית ליה תבלומין כל ז' לא דמיא שבת ומדשבת לא דמיא. לא דמיא טומאה. כתבו התוס' דל"ג כיון דאית ליה תבלומין. אלא ה"ג כיון דלא דמיא שבת שאין הטעם תלוי בכך אלא ולפיכך מוחבותה כו'. ועוד פשה גמי אית ליה תבלומין בכי ודאי טומאה. ועוד דאיכא למ"ד דכשטומאתו הבעלים ברלמבון של ו"ט דלא חזי ביום הקבוע ליה תבלומין ע"כ. אלא ארהיתי להרמב"ם שכתב בפ"ח מה' חגיגה עולת רלויה ושלמי חגיגה אינן דוחין לה את השבת ולא את הטומאה. לפי שאין להם זמן קבוע בקרבנות הלבור שאם חיבו חוגג היום מונג למחר ע"כ. וא"כ גרס בפיר בגרסת הספרים. ולענין קו' התו' כ"ל דהייבו גמי טעמא דקרא דלוה לחוג ז' ולא ח' ולאטריך למיכתב דחילוף מיעה לטומאה דלא דחי. ולא חילוף מפסח דחי. והא גמי לא קבית ממלן דלמר דכשטומאתו הבעלים כו' ליה ליה תבלומין. דים לומר דחפ"ה דכיון דקרא קבע תבלומין לחגיגה כשלא חג מעלמו הלכך כמלן דלא קבית ליה זמן דמי. והטומאה היכה נדחית מע"ג דבשב"ג הו ליה תבלומין. ועוד דהך סוגיא דליבא דמ"ד דחית ליה תבלומין דהכי ק"ל. כדמוכח מהרמב"ם שסתם וכתב מי שלא הקריב כו' הרי זה מקריב בשאר ימות הרגל. משמע דאפילו מחמת שהיה טמא ברלמבון. ומהיכי שכב"מ לא הרלה מקום על זה דמשמעינן זאת שלמרה דלא דחי שבת. ומיהו לדעת בעלי התוס' כ"ל דטעמא דשולת רלויה היכה דוחה שבת מקום דכל עלמה של רלויה שהוא קריבן עולה בשה מיבו מחגיגה ילפינן לה. כמ"ש בתמנה ד' דפ"ק מלכך בחגיגה היא: ואין כהן גדול מתלבש בכליו. פירש הר"ב בכלים נאים שלו וכו' כדי שלא יתנאה כו' וכפירש"י וכלומר בביתו ובשוק. והתוס' הקשו דהל"ל בכלים נאים. מאי בכליו. ועוד מאי חיישי' כהן גדול לאפילו שאר חדש גמי. ופירשו דלמבגדי כהונה גדולה קאמר דלא היה מתלבש. ורלוה מירושלמי דאמתני'. ר"י בר בון בשם ריב"ל בכל יום כהן מתלבש בבליו ומקריב וכו' ר"ע בשם ריב"ל לא היה טוהה כן אלא בשבתות ויו"ט. כלומר מפני כבוד היום. והייט דאמרה מהני' דבזה היום לא היה חם לבבודו של יום כדי שלא לקיים כו': ומותרין בהספד ותעניות. קלי (הב"ם) [נ"ל אפל שנים] גמי ולהכי קתני מותרין. ת"ל ה"ק והטעם מותרין וכו': שלא לקיים כדברי האומרים עצרת אחר השבת. כתב הר"ב

שהיו המדוקים אומרים לעולם עגרת לאחר שבת. דכתיב (ויקרא כ"ג) וספרתם לכם ממחרת השבת והאומרים ממחרת שבת ברחשית ומ"ב לעולם מל עגרת בחחל בשבת: ד נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה. חולין ומעשר שני ותרומה. די לסם עטילה בכלי. שאין בו חלת רביעית מים: ולקדש מטבילין. פירום לאכול בלמים ומטחת וחסם. יש מעלה יתירה. שצריך להטביל את הידים כמי שהה. ואע"פ שאינם חלת שהם ידים. שלא נגעו בטומאה ממשאה את כל הגוף דלוריימא: ולחטאת. ליגע במי חטאת מיס המקודשים בלפר פרה לחזות מהם על טמאי מתים. יש מעלה יתירה. שאפשטמאו ידיו בת' מן הדברים המטמאים את הידים. ולא את הגוף. כגון ספר. וחולין טמחים. ומשקין טמחים. וכל טומאות שמדברי סופרים נטמא גם הגוף וכל הגוף צריך טבילה. וכל מעלות הללו שזה גבוה מזה מדברי סופרים הם. והאי דנקט להו הכא גבי הלכות חגיגה. לפי שים בסופן הלכות הרגל. שעמי הארץ חבודים טהורים ברגל. ולא בשאר ימות השנה. בסוף מימר בקדש: ד טבל לחולין. והוחזק לחולין. ועוד זו מעלה. שמובל לאכול חולין. ונתכוין לעבול להיום מוחזק טהור לשם חולין: אסור למעשר. לשול לאכול מעשר שני. הגאכל בירושלים עד שיטבול לשם מעשר. וכן כולם: אסור בחטאת. מיס המקודשים בלפר פרה: ולא הוחזק. לא נתכוין לשם טבילת טהרה. אלא לרחילה בעלמא: באילו לא טבל. למעשר. וכ"ש לתרומה. ולקדש. שבל טבילה היא לחולין. לחולין לא בעו כוונה: ד מדרס. אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמדרס הוא שמטמא אדם וכלים. כדכתיב (ויקרא ט"ו) וכל אשר יגע במשכבה יכבס בגדיו: לפרושים. לאוכלי

ועי"ל דאי מירצת ר"ח דטפי עדיף לא הוחזק כלל למעשר מהוחזק לחולין. דהא עקר דעמו לגמרי ממעשר. תוס': ד בגדי עם החרן מדרס לפרושים. פי' הר"ב כמדרס הזב וכדמסיק לקמן שמא יבפה עליהן אבאו נדה כדאיתא בפ"ב דחולין דף ל"ה. והתם מסקי התוספת. וכן בפ"ד דנדה דף ל"ד. דאילו ע"ה עלמו אינו עושה מדרס. ומעמא דאין רוב הלבור יכולין לעמוד בגזירה

יכין תפארת ישראל בועז

וספרתם לכם ממחרת השבת, היינו שבת ממש, ואנו קבלנו שהפסוק קרא ליו"ט לשמן של פסח שבת: לד) מעבר שני: לה) והא דתנן לע"ב דבבורים דטע"י רק לתרומה. זה בשלימה פירות, אבל בחולין לשם חפי' של חולין צריך נט"י: לו) דבשרולה לאכול קודם, צריך להטביל ידיו במ' סאה מחוברין: לז) בשולה ליגע במי פרה לחזמה: לח) ר"ל אפי' נגע ביד מ' בספר, או בחולין ובמשקין טמאין, דאת לבחר מילי נטמאו רק ידיו ולא הגוף [ועי' פ"ג מי' כ']: לט) ולריך לטבול כל גופו. והנך כולן מעלות דבבן יומאו. ונקט לה בכאן לידי המעלות של רגל שיזכיר [בפ"ג מ"ו ו']: מ) לאכול חולין בטהרה: מא) ר"ל אע"ג שבהכוון לטבול לאכילת טהרה בוודאי, אף דלחולין לא בעי כוונה: מב) אסור לאכול מעשר שני: מג) ר"ל לאכול תרומה, אבל אינו פוסל תרומה במגע [דלאת"ה ק' אם מהני טבילה קודם מזיגת הכום בכפ"ה דבבות, אפי' אפי' כשיטול תאלה לחולין, ידיו יכולין לפסול תרומה, ואי"ב יטמאו למשקין חולין לפיות תאלה, דבך אלין דכל פסול תרומה מטמא למשקין לפיות תאלה. כך כ' בשאר מבבים. ולפע"ד יש לדחות, דשאם מלבול ידיו למשקין סו"ל בגמל ידיו לתרומה: מד) ליגע במי פרה: מה) שלא התכוון לטבילה ווולתית, רק לרחילה, ואלם יבעבך יהיה לטבילה: מו) ולא שכיחוכ בגדים שנתן ע' שהבר, אין טומה בגדיו רק מדרס דבבן הוא, אפשיבא, ולא גזרו אבאים נזירה שאין הלבור יכולין לעמוד בו [תוס' חולין דל"ה ב']: מח) הן החברים שמורשין

תוספת רעק"א

אם הבא בפשנתינו גם במלאבה התירו להוציא מלב הצדוקים או לא. עיי"ש: ד [אות ט] תי"ם ד"ה באלו והא אתא לאשמעינן בו'. לא זכיתי לחבין דברי תוס' בזה דאיך משמעינן דלחולין הוי מבילה הא אדרבא אם נימא דלא מהני יהיה מתני' כפשמה יותר דאשמעינן דהוי כלא מבל בלל אף לחולין. ובדאמרינן בסוגיין מאי לאו באילו לא מבל בלל וצ"ב שוב מצאתי בעוה"י שהקשה כן במהרש"א:

תוספת חדשים

בפ"ב מהלי תגיגה הלבה כ' וז"ל וכן אם נטמא בלילי ט"ע בשהר שמטר בגיום להבנן מעי"ט שהרי למחר שעור מבל אם נטמא בגיום להבנן הרי זה חייב להביא בתוך ימי הרגל כשיטהר עכ"ל ומבואר בכ"מ העעם לזה מתוך הגמרא דאם נטמא ביום הרי היה חייב להביא קרבן בשהיה היום לבך הלך הוא מי בהבנן אבל אם נטמא בלילי י"ט כיון דבשהיה היום שעור לף ע"פ שיעבול בו ביום לינו עד שיעבור עליו יום ט' ובבר נטמא בלילה ובמ"פ הרמב"ם ברפ"ב מהלי מבי' פ"ב ובפ"ג מהלי שבי' ה"ב ובפ"ד מהלי מעה"ט ה"ב ובפ"ה מהלי פסולי המוקדשין ה"ב ובפ"ב מהלי מעשה הקרבנות ה"ב ובפ"ב מהלי מחוסרי בפורים ה"ב ובפ"ב מהלי פרה ה"ב ובפ"ב מהלי מבי'

ז דלא ימלא לעולם אדם מעביר חבית ממקום למקום. וכיוצא בזה בפ' מבנה ה' פרק דלקמן מצא"כ ריקו דעם החרן. [דתנן במצנה כ' פרק דלקמן] דיכולין להזהר ופיין מצנה ה' ו' פ"ו דטהרות. ומ"ש לחי ספיר דקתני בגדי ע"ה ולא קתני דע"ה עלמו כזב. וכן בכולהו דוקא בגדיס לחבל לינהו לי. ולפי זה מחי דנקט הר"ב כמדרס הזב לעניו דיגע נקט. דמדרס גדה ומדרס זב שוים הס. אבל הגזירה משום לחמו גדה היא כמ"ש לקמן ולעון הר"ב כולו לעון רש"י הוא. ומכחוב שבניה הר"ב וכל אשר יגע במשכבה. וכפירוש רש"י כחוב במשכבו. ובניהם לא דייקי. דהך קרא שבחב הר"ב בגדה כחיב. ורש"י דנקט במשכבו דכחיב כזב. מיהו רישיה דקרא ואים ומחוספת דהכא הביאו ירושלמי. דע"ה אבל חרומה הוי כזב. והרמב"ם בפי"ב מהלכות אבות הטומאות כחב וכן עמי הארץ עלמן כזבין לטהרות. ומחני' דטהרות מפרש במעם אחר כנזכר בפירושו שם. וחפ"ה לא קשיא. למחי נקט בגדי כו' דבחיב דוקא אבל לוכליהם טהורין הן לגמעלה מהן וכחב כ"מ שכן הוא בירושלמי. ולסברת ז' י"ל. לחידי דחיב דבגדים דוקא נקט נגי ע"ה נמי בגדי כו'. [ועיין במצנה ג' ה' פי"ח דפרה]: עם הארץ. עיין מ"ש בסוף מצנה ח' פ"ד דחלה: על מהרת הקדש. שהיה נכמר מכל מה שיטמא הקדש. ויש לומס חולין כלילו הס בשר חטאת לו חמס. לבל לוכל חולין בטהרה לא ישמר לגמרי מכל דבר שיטמא החולין כדי שיהיו לוחס החולין טהורים. רמב"ם: והיתה מטפחתו מדרס לחטאת. כחב הר"ב לבל לא לקדש כו'. ולין כן הלכה. עיין במצנה ה' פ"ב דחולין. ומצנה ב' פ"ב דטהרות. ומ"ש דללו [בקדש דמי] לכל הדבריס כו'. עיין סוף פ"ב דטהרות:

תחת

בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה[מה], בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודשין[מו], בגדי קודש מדרס לחטאת[מז], יוסף בן יועזר היה חסיד שבכהונה. והיתה מטפחתו[מח] מדרס לקודשין[מט], יוחנן בן גודגדא היה אוכלי[נ] על מהרת הקדש כל ימיו. והיתה מטפחתו מדרס לחטאת[נא]:

בגדי פרושין. פיי' פי"ג מהלי מלכים סם ; בגדי אוכלי תרומה. פיי' סם ופי"ג סם כ"ד ; בגדי קודש. פיי' סם ופי"ג מהלי פרה מזומה ה"ב : יוחנן כ"ב היה אוכל . פיי' פי"ב מהלי פרה מזומה סם :

שנויי נוסחאות

ז (בגדי קודש מדרס לחטאת). נד"ל וכ"י ק ומכתי"ר ליתא ; בכי"מ כ' ליתא לכל המצנה הלאת. לך בגמ' סם (כ, ח) ליתא. יוסף. נד"ל וכ"י ק וכי"מ מ' ומכתי"ר יוסי . גודגדא. בכי"ק גדגדא :

תוספת חדשים

מה שהקשה התוי"ט ומה שיישב וכחב דכ"ב החומי והמה הטומי לח חילנו לגלח דכיון דנעל ידיו לחולין לח פסול חרומה וכ"ל ודוקא לחכילה לם לח כיון למעבר לח מלי לבל לפסול חרומה בנגיעה לח פסל לגלח סחם ידים לבל לם נפל ידיו לח להולין לח פסיל חרומה כמ"ש חוס' עלמו בסוף על דברי הרמב"ם וכל מ"ש בכלן בשם החוס' לינו מכוון כלל ודו"ק. פר"ח :

לקוטים

ן חי"ב ד"ה בגדי וכו' כלן חסר וכו' שכי מוקי לה כ"ג לחת בר לחת בש"ם ולינו כמו חסורי מחסרא דעלמא דהכל הכי מחני לה בקלינ ומ"מ לח ידענו לחתי פרש הר"ב הכי מפי הוי"ל דמחני' ר"מ דחתר חולין ומעבר כי הדדי ניהו דהכי מוקי בש"ם מלמודל דיוצא לבגן ושיקל ר"מ וחתא כיון דבש"ם מייתי לדבר לחת בחחזוה ש"מ דהכי עיקר ור"י דומה למ"ש המוסקים כמ"ב פ"ק דשבת לח ישב לחם לפני הסבר לבן לחת בר יעקב נגד אחתא דש"ם מהן עצמה נוסף שהוכר כלחחזוה (פ"ג) :

יכין תפארת ישראל יכין

ספורשין מע"ה כדי לאכול חולין בטהרת חולין : מט) חסר כאן בבא ח'. בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה ג. ובל לוכלי מעבר שני מדרס לאוכלי תרומה : ג) לאוכלי קודש : נא) למחעסקים בחי פרה ובאפרה: נב) עוך שלא שמהקנא בו ידיו בשעודה : נג) קמ"ל דטעם כמעלות לא מעלה אלא לענין שלא יפסיד חולין בטהרת חולין : מח) חסר כאן בבא ח'. בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה : ג) לאוכלי קודש : נא) למחעסקים בחי פרה ובאפרה: נב) עוך שלא שמהקנא בו ידיו בשעודה : נג) קמ"ל דטעם כמעלות לא מעלה אלא לענין שלא יפסיד חולין בטהרת חולין : מט) חסר כאן בבא ח'. בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה : ג) לאוכלי קודש : נא) למחעסקים בחי פרה ובאפרה: נב) עוך שלא שמהקנא בו ידיו בשעודה : נג) קמ"ל דטעם כמעלות לא מעלה אלא לענין שלא יפסיד חולין בטהרת חולין :

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ב'.

פרק ב א. אין דורשין בסתרי ערירות בשלשה שפני שהאחד מרחד בשאלת חברו והב' נושאין ונותנין זה עם זה ואין דעתם פנויה לשמוע ודעתו של אדם קרובה אצל עריות ובנסתפק לו דבר ששמע יורה להקל, משא"כ בשנים דורשין בדי שיהיה האחד השומע מפנה דעתו ויודע מה ששמע מחברו. ואין דורשים בחשעה מרכבה אפילו לאחר אלא א"כ היה חכם וסבין מדעתו מוסרין לו ראשי פרקים. ועניו מעשה בראשית מלמדין אותו ליחיד אעפ"י שאינו מבין אותו מדעתו ומוריעים אותו כל מה שיכול לידע מדברים אלו: מ"ב, ג. בשמקריב המקריב עולת ראייתו ושלמי חגיגה ושמחתו כי"ם סומך עליהן בכל כחו כדרך שעושה בשאר היומים אעפ"י שסמיכה אינה מעכבת לא נזרו עליה משום שבות: מ"ד. עולת ראי' ושלמי חגיגה אין דוחין לא את השבת ולא את המומאה לפי שאין להם זמן קבוע בקרבנות צבור שאם אינו חונג היום חונג למחר, אבל דוחין את הי"ם, ואין בה"ג מחלבש בבליו ביום הסבוה שהוא או אחר שבת, ומותר היום בהספד ותענית שלא לקיים דברי הצדוקים שעצרת אחר שבת [והרמב"ם ביד החזקה לא הזכיר זה דאין כה"נ מחלבש בבליו ודמותר בהספד ותענית]: מ"ה, ו'. כשיבא לאכול את שסברכין עליו המוציא יסול ידיו בכלי פלא רביעית מים אפילו אינו יודע להם שום מומאה ויברך עניו"י. ושלמה ובית דינו גזרו שמחם ידים שניות לקודש, ואח"כ גזרו חכמים שאהריו אף לחרומה שהאוכל אפילו פירות חרומה צריך נט"י אעפ"י שהיו ידיו מהורות, וחולין ומעשר א"צ נטילה רק לפת ודבר שמבולו באחד מז' משקין דם טויש חד [דם (ולא אפשר רק לרפיאה) מים, פל, יין או חומץ, שמן, חלב או מי חלב, דבש דבורים] אפילו אינו מבבל רק ראש הירק או אוכל בסף צריך נטילה בלא ברכה, והלי העיד שאין השולם נוהג בן ויש להם על מה שיסמכו. וחסמה יוסף כ' שירא שמים יחמיר, ולקודש מבבילין במים של ס' סאה. ומי שנסמא ידיו בלבד בדברים המסמאין ידים שנגע באוכלין או משקין וכיוצא בהן אעפ"י שהוא מהור לקודש ואינ אלא מבילה ידיו, נסמא כל גופו לחטאת וצריך מבילה, אפילו לא נסמא אלא ידו אחת נסמא בולו והרי הוא ראשון למומאה, מבל לחולין אפיר לריעשר, מבל למעשר אסור לתרומה ולתרומה אסור לקודש, לקודש אסור לחטאת, מכל לחסיר מותר לכל. כל המובל צריך לחחכוין למבילה ואם לא התכוין בתרומה וקדשים אינו מהור, משא"כ בחולין, ואפילו היה שמבלה בלי כונה בנון שנשלה למים או ירדה להקר הרי זו מיתרת לבלה [ויש לחחסיר לכתחילה שהחזיר ותמבול שניה בכונה ובלי ברכה מיהא באנסה חברתה ואמבלה בוונת חברתה כונה מעלייתא היא]: כ. חמש מעלות עשו חכמים בבגדים בגדי ע"ה [אעפ"י שהוא ישראל ו' ז' בתורה ובמצות הרי הוא בחזקת מומאה ובגדיו] מדרס לאוכלי חוליהן במהרה ומ"ה עצמן כובזין למהרות [וכ' ע"ר אאמ"ו זצוק"ל בני חרמב"ם שלו דבן מובח מנדה דל"ג ב' דאמרי' ותיפוק ליה משום צנוע דע"ה]. ובגדי אוכלי חולין במהרת מדרס לאוכלי מע"ש אבל אוכלי חולין בטהרה אינם כובעים אפילו לתרומה אפילו נגע בה בגופו. בגדי אוכלי מע"ש מדרס לאוכלי תרומה, ובגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש, אבל אוכלי תרומה עצמן אינן כובעין לקדש, ובגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת, והאוכלי קודש אינן בזבין לחטאת. וכל כלי הראוי למשכב או למושב אעפ"י שהוא מהור לגבי קודש, חרי הוא לגבי חטאת במדרס הזב עד שיסבילוהו לשם חטאת, יוחנן בן גודגדא היה אוכל במהרת קודש כל ימיו והיה מטפחתו במדרס הזב לענין החטאת:

פרק ג א חומר בקדש. שמטבילין כלי בתוך כלי. כשמניחם טמאים: אבל לא לקדש. דלמרינן כבדו של כלי הפנימי המכביד על החיצון שהוא מונח בתוכו. חוזן בפני הטומאה. (ר"ן בפני עמיס וכן הוא ברש"י בגמ') ואין טבילה טולה לו לזה ולא לזה: אחוריים ותוך ובית הצביטה לתרומה. כלי הלילוי להשתמש בתוכו. ובלחוריו ובית לביטתו. כל תשמיש ותשמיש שבו חשוב כלי בפני עלמו לענין תרומה. שאם נטמא זה לא נטמא זה. ובטומאות דרבנן קאמר שאם נטמאו לחוריו בשקים טמאים לא נטמא תוכו. ולא בית לביטתו. ואם נטמא בית לביטתו לא נטמאו לחוריו וחוכו. ופי' בית הלביטה. בית לחיזה. לבון ולגבב לה קלי. (רות ג') ולית דגרסי בית הלביעה לבון לגבב שטושין לכלי בית לחיזה להכניס לגבבו בתוכו. כשהוא שותה. כדי שלא יכנים ידו לתוך הכלי: אבל לא לקדש. שאם נטמא לחד מהם בטומאות דרבנן כולו טמא לקדש: הנושא את המדרס. מעגל על זב: נושא את התרומה. שאם נלחצת על חרס. שחיטו טוגע בחוליה: אבל לא את הקדש. מפני שהיא בחדם לחד שהיה טושה חבית יין על כתפיו ונפצקה לו רלוטה של כנדל שהיה מדרס חזב. ונטלה בידו ומחוך כך נפלה לתוך החבית ונטמא הקדש בלותה טעה לומרו הטושה לת המדרס לת יבא לת הקדש. ולפי שמעשה שהיה בקדש היה. לפיכך לת גזרו חלת בקדש ולא בתרומה: לא כמדת הקדש. בחליות מביעותיו מדת התרומה: שבקדש. שם יש בגד טמא ובא להטבילו. שם קשור הוא מתיר לת קשרו. משום דדמי לחליה: ומנגב. שם לא הוא מנגבו תחלה דשמטות טעליו הוי כחוזן: ובתרומה. שם ילילה קושרו וחח"כ מטביל כשהוא קשור ואין בכך כלום: **ב כלים** הנגמרים בטהרה. שנמרון חבר ושהר בהם משבחו קרוב לגומרן כוי. ללמ שותנין לב עליהן לטומרן בטהרה. ולהכי לא הני נעשים חלת נגמרים. תוס': [*צריכין טבילה. ולא הערב שמש עיין משנה ד' פ"ה דפרה וכפי"ל משנה ה']: הכלי מצרף כו'. כתב הר"ב דכתיב

פרק ג א חומר בקדש. שמטבילין כלים בתוך כלים. לתרומה[ב]. אבל לא לקדשי[ג]. אחוריים. ותוך. ובית הצביטה[ד]. בתרומה[ה] אבל לא בקדשי[ו]. הנושא את המדרס[ז] נושא את התרומה[ח]. אבל לא את הקדש[ט]. בגדי אוכלי תרומה. מדרס לקדשי[י]. לא כמדת הקדש. מדת התרומה[יא]. שבקדש מתיר. ומנגב. ומטביל[יב]. ואחר כך קושר. ובתרומה קושר. ואחר כך מטביל[יג]: **ב** כלים הנגמרין בטהרה[יד]. צריכין טבילה לקדשי[טו]. אבל לא לתרומה[טז]. הכלי מצרף מה שבתוכו לקדשי[יז]. אבל לא לתרומה[יח].

פרק ג א [**"שמטבילין** כלים בתוך כלים. פירש הר"ב כשמניחם טמאים. דמנו כו' [דסלקא ליה סבילה סלקא למה שבתוכו] כדפירש הר"ב במשנה ב' פ"ו דמקוואות]: **נושא** את התרומה. עי' פ"ה דעבוד יום משנה ו': **לא** כמדת הקדש. פי' הר"ב בחליות טבילותיו. ולפי שמפרש בו הרבה דיעים בינייהם נקט הלי ליטנא. תוספת. ובגמרא טביד ליכיותא דהא מרישא שמעינן לה דיש בחליה לכובד הכלי בין תמור בקדש מבתרומה. ולקמר דלא מרישא ה"ל דוקא כובדו של כלי וכו' ואי מסיפא ה"ל דוקא קטר דמיא מהדק ליה. לבל ריטא מיא מקפי [נמחא] ומגביהין לותו: **ובתרומה** קושר. בבלי שהוא מפולל ולוחותיו וקורותיו מקושרות כגון מטה וכיולא בה. לשון הרמב"ם פי"ב מהלכות תבות טומאה: **ב כלים** הנגמרים בטהרה. פירש הר"ב ושהר בהם משבחו קרוב לגומרן כו'. ללמ נותנין לב עליהן לטומרן בטהרה. ולהכי לא הני נעשים חלת נגמרים. תוס': [*צריכין טבילה. ולא הערב שמש עיין משנה ד' פ"ה דפרה וכפי"ל משנה ה']: הכלי מצרף כו'. כתב הר"ב

דכתיב

פ"ג א חומר בקדש כו'. עד עכשיו ל הגיה נמי' פ"י מפ' תנוח הטומאות פ"ח ע"ל פ"ו ומהי"ח ע"ל הל"י: **ב** כלים הנגמרים. שם: הכלי מצרף. שבמים ו"ב פ"ח מהוח כ"ב ע"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ג א חומר בקודש שמטבילין. מבתרומה שמטבילין בגליון כ"מ ל'. מבתרומה וחומר בתרומה מבקדש חומר בקדש מבתרומה שמטבילין ולפי"ז ל"ל לקמן במשנה ד' חומר בתרומה מבקדש כמו שהוא בתוספתא וגי' ישנה היא אלא שלא מלאתי לה מכך (ר"ם): במשנ"ב ד"ן וקושטא מסבילין. להרומה אבל לא לקדש. נד"ל וכ"ק ומשמעי ר ב ת ר ו מ ה. ב ק ד ש. הצביטה. במשנ"ב צביעה ועין ש"נ. בתרומה אבל לא בקדש. כ"מ ל' לתרומה. לקדש וכ"ה לקדש גם כ"מ ל' ועי' עו"ש. נושא את התרומה. נד"ל וכ"ק חוא נושא.. לא כמדת. כ"מ ל' ולא.. ומנגב ומטביל. כ"מ ל' בסדר ומטביל ומנגב ולפי המלילי היה גם כן בסדר הזה גם בירושלמי. עי' ד"ם שהביא דברי המלילי בתיכות. מה שנוגע לסדר זה: **ב** לקדש אבל לא לתרומה. נד"ל וכ"ק בקדש.. בתרומה. כ"מ ל' שבחוכו. כ"מ ל' וני את מה..

אור גדול

פ"ג א במשנה חומר בקודש מבתרומה. קשה לי אמאי לא חשיב חומר בקודש דקודש אינו צריך הכשר דחבת קודש מכשרת ותרומה צריכה הכשר: **ב** כלים הנגמרים כו'. עי' ין ברע"ב וכתוי"ט. ועיין במו"א דפ"י דדוקא נקט הנגמרים דלא שמרן מתחילתן רק בגומרן אבל אם שמרן מתחלת עשייתן א"צ טבילה. ולבאורה ראי' להמו"א עיין בנם' (כ' א') ובתוס' שם ד"ה ניסא דהירוש' מייתי לה על הא דכלים הנגמרים והש"ם שלנו מייתי על הא דבלבו לשומרו. ולהמו"א אשר לי י ש ב דלא סתרו ותרוייהו א י ת ה ו דחמעשה הוי דגמריגהו בטהרה ואמרה שגם בתחלה כל האריגה ח י ת ה בטהרה אך בתחלה לא ה"י בלבה. ואם ה"י בלבה ה"י מהני כחמו"א לבך אמר כמח גדולים כו' בלבו כו' ועל הגמר ה"י בלבה נ"כ אך הא ב ל י ם הנגמרים צריכין טבילה

פ"ג א) ני"ח דברים: ב) דכשהכלי הפנימי מינו כבד [ולא כר"ב]. מינו מוכן [כ"י ר"י]: ג) לפילו מין הפנימי כבד, עכ"פ חייבי' שמא לא יהי' בפיו החיצון כשפופרת הטוד, דהיינו כשיעור ג' לבצעות חוזרות, ומלא שלא יהיו המים שבכלי חיצון כמטורבין במי מקוה, והו"ל כשובל הפנימי במים שבכלי ולא במקוה. מיהו אם החיצון נ"כ צריך טבילה, לפי' אין בפיו כשפופרת הטוד, מגו דמהני מים שבתוכו לטבילת החיצון מהני נמי לטבילת הפנימית לף לקודם [רמב"ם פי"ב מהל' מ"ט]: ד) [ולמהנריף] שים בו בית קבול [לשון ויילנא לה קלי שהוא לשון הפשה. וי"ג הלגיע, והוא לשון לגבב [רק שכשמע הלל"ף] מדלחותו שם בחלבע לטלעו]: ה) דבתרומה לם נטמא ל' מהלו השלם מטומלה דרבנן, כגון ממשקין טומלין, דלכ"ע דמדלוייהא אין כלי מ"ט רק מלב העומלה, ע"כ בנגע כלי במשקין טומלין, נזרו חכמים שיטמא הכלי, משום נזילה שמא יגעו בהכלי משקין של זב וזבה, כרוקו לו מימי רגליו שהן לב הטומלה דלו'. להכי בשאר משקין טומלין שטומלת הכלי רק מד"ם, בנטמא ל' מהלו *)הב' לף נטמא חבירו: ו) דבנטמא ל' מהלו בני', חפילו בטומלה דרבנן, נטמא כל הכלי: ז) טוח כלי לו מלבום שיטב עליו הזב [עי' בהקדמתי לטהרות סי' כ"ג]: ח) ר"ל מוכר ליטא בחומה שעה תרומה, כשחיטו נוגע בה בעיטה שיטמא התרומה. כגון שהתרומה בכלי חרס, שחיטו מבחוץ, והבומלה נוגע בהכלי רק מבפנים: טו) משום מעשה שהיה, שבחל לחד כלי חרס עם יין נסכים וכשהגביל לבומה לרואה מבחוץ מדרס בלבם, ובטמא עי"ז הקודם. ונזרו בקודם דוקא מדלולו

*) עיין בנמי כ"ב ב' ו"ש.

דכתיב קף לחת כו'. ובריש פרק בתרא דעדיות מפרש דלמכתחלה הוא. ובגמ' פליגי בה ומסקינן נמי דלמ"ד דרבנן לית דרים לקרא כלל. אבל הרמב"ם בפירושו גם בפי"ב מהלכות תפלה כתב נמי דלמכתחלה הוא: **הרביעי בקדש פסול. והשלישי בתרומה** ובתרומה אם נטמאת אחת מידיו. חברתה טהורה(א). ובקדש מטביל שתיהן(ב). שהיד מטמא את חברתה בקדש(ג). אבל לא בתרומה(ד): ג אוכלין אוכלים נגובים(ה) בידים מסואבות(ו) בתרומה(ז). אבל לא בקדש(ח). האונן(ט) ומחוסר כפורים(י) צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה(יא): ד חומר בתרומה.

הרביעי בקדש פסול. מטביל שתיהן. פי' הר"ב והוא מתמהר לחזחים וכו'. כ"פ הרמב"ם וכן בחבורו פי"ב מהלכות תבות הטומחות והטיגו הרמב"ד דלעל גגיעה מה יעשה המקבה ט"כ. וכתב הכ"מ דחין זו הסגה דכיון דכל המ מילי מעלות דרבנן ממיכן דכיון דע"י מקבה מטמא חת היד טומחה גמורה לכל דבר נזרו בקדש למעלתו גם בלתי גגיעה: שהיד מטמא חת חברתה בקדש כו'. מפרש בגמ' לחתויי הם שגגע יד חבדו: ג אוכלין אוכלים נגובים וכו' פירש הר"ב מי שחחב לו כו' לו שחחב הוא עמו וכו' ע"י כוס או כרכר. בגמ' ופירש"י שהן פשוטי כלי עץ ואין מקבלין טומחה. וכ"פ התוס'. וקשיח לי דלח מניט שהידים טמחו לכלים. חלח גרסה דלחורתה דמלתח נקט ול' הרמב"ם בפירושו במלקחים ודומיהן: אבל לח בקדש. פי' הר"ב שמח יגע כו' בחוכלים של קדש. וכפירש"י וכתבו התוס' ועוד היטו יכולים לפרש דלמח נגע ברוק שבפיו דהשוב מבקה. במסנה י' פ"ח דכלים. וכלומר והו רבותח דלפי' מכום שמח יגע ברוק גזרו. חבל כ"ל דלח רלה לפרש כן מכום דהחוח ללו פסיקח הוח. דהלכה התם דוקח כשנתכפך כו': האונן עין מסנה ו' וח' פ"ח דפסחים: צריכין טבילה לקדש. כתב הר"ב דכיון דעד החידנה היו מחוסרים בקדש כו' והסיחו דעתן ושמח נטמלו והס לח ידעו. הרמב"ם שפי"ב מהלכות תבות הטומחה. והח דכתב הר"ב דמחוסר כפורים פוסל בנגיעה ולח כן החוכן. וכ"פ הרמב"ם. טעמם מדרים פי"ב דזבחים תגן החוכן עוגב. חבל שם פי' הר"ב. והוח שמבל ולח הסיח דעתו וכו'. ול"ב ה"ה למחוסר כפורים. וכ"פ שם הרמב"ם וז"ל ואסור ליגע בקדש חלח לחר טבילה על מנת שלח יסיח דעתו כו'. וכן מחוסר כפורים צריך טבילה לקדש כמו שביחרנו בחגיגה. וכן דבגמרת דהחם מסיק בהדיח דבחמילה עבוד רבנן מעלה ובנגיעה לח. וכן כתב רש"י שם בד"ה ה"ג כו' יחוקמתח דלח חסמו דחיקח הוח ולח קחי כמסקנת. והיינו פירושח דר"ב ורמב"ם דהכח. ומדלח תגן התם חלח חוכן עוגב הלכך פסקו למחוסר כפורים לפי' עוגב נמי לח. ולח ביחרו למה חלקו חכמים ובספי"ב מהלכות תבות הטומחה פסק בתרוויהו שלח עשו בהן מעלה זו חלח לחכילה. חבל לנגיעה מוגעין בקדשים קודם טבילה. [*ועיין בדפי"ב דזבחים טומחת בחרת בפי' הרמב"ם. ועוד חחריך בזה במסנה ז' פרק בתרת

י כ י ן — תפארת ישראל — י כ י ן

יט) עי' בהקדמתי לטהרות סי' ס'. וה"ג דומה כלולו ים ב' קולות בתרומה, שהרביעי טיהרו לגמרי, וגם השלישי ממרו שמינו רק פסול ולינו מטמא לחרים: ב) בטומחה דרבנן, כגון שנגעה יד בחוכלין לו במשקין טמחין, לו בספר: בא) דהרי מדחוריימא מדם וכלים מין מקבלין טומחה רק מחב הטומחה, לפני בחנך גזונה דטומחתן רק מדרבנן נטמח רק ביד: בב) שמח נגעה בחבירתה [הוס' דל"ד ח' ד"ה בחיטורין]: בג) דכשהיד הטמחה לחה, חי חפילו לח נגעה ביד השנייה נטמח גם היח, וכשהיד הטמחה נגופה עכ"פ בגגע בה בחבירתה, ואפילו נגע בידו הטמחה ביד של חחר, נטמח: בד) הרי שוב ב' קולות בתרומה, דלח ה' בשלח נגעה יד הטהורה בהטמחה מטהרינן, חלח חפילו בנגעה בה טהורה: כה) שחין עליהן משקה, ולח הוכשרו: כו) עמחות: בז) דהרי מ"ח שיטמח התרומה מדלח הוכשרו החוכלים: כח) דבשחבל הקודם הנגוב בידים מסואבות. ודחי נטמח הקודם, דחע"ג דלח הוכשר, קודם מ"ן הכשר מים, דחיבת הקודם מכשירתו. חלח חפילו לכל הקודם במגע חו מלקחיים [דהוס דהקב הס"ם ללו דוקח, דחפילו לקח בכלי חחר, חין כלי מק"ט רק מחב הטומחה], חו שחחב לו חחר לחוך פיו, חבור, דחיינין שמח

חתיכה שנגע בה היח פסולה והשחר טהורות: הרביעי בקדש פסול. ואינו פוסל: אם נטמאת אחת מידיו. בטומחות דרבנן כגון בחוכלין ומשקין טמחים וכיוצח בהן שחין מטמחין לחת ידים ולח לחת הגוף: ובקדש מטביל את שתיהן: והוח שחשהר לחלוחית ביד הטומחה בשעה שנטמחה. חבל לח היה לחלוחית ביד הטומחה חין היד החחרת טמחה עד שתגע בה:

ג אוכלין אוכלים נגובים בידים מסואבות בתרומה. הכי קחמר חוכלין לוכלים של חולין נגובין בידים מסואבות עם התרומה לחבל לח עם הקדש. מי שחחב לו חבירו חוכלין של קדש בפיו ע"י כוס או כרכר. ובקש לחבול למן לו בגל של חולין עמהן. שחין ידים מסואבות הטעונות לטומחה מטמחות חת החולין לפ"ה גזור רבנן שלח יחבלם עם הקדש שמח יגע בידיו מסואבות בחוכלין של קדש שבפיו. ולעניין תרומה לפ"ש שהידים המסואבות פוסלות לח עשו מעלה זו. חלח לחמיין זהיר ולח נגע. ולהכי נקט נגובים שחילו היה עבשיו מבקין עליהם היו המבקין נעשים רחשונים מחמת הידים וטוענין חת החולין שניים וכשנוגעין בתרומה שבפיו פוסלים חותה: האונן. חלח נטמח במקו:ומחוסר בפורים. שעבל והעריב שמבו ולח הביח קרבנותיו: צריכין טבילה. לחחר שיביח קרבנו לם רלה לחבול קדש כיון דעד החידנה היו לחוריס בקדש חלרישיבו רבנן טבילה. ומחוסר כפורים פוסל חת הקדש בנגיעה. והחוכן. לפ"ש שחסור לחבול חינו פוסל בנגיעה: חבל לא בתרומה. דמחוסר כפורים וחוכן מותרים בתרומה. ולפ"ג לחוכן לכור במעבר שני מוהר הוח בתרומה דמרבינן ליה מוכל זר ולח יחבל קדש (ויקרח כ"ב) זרות חמרתי לך ולח לנשים: שביהודה

ג אוכלין אוכלים נגובין בידים מסואבות. מי שחחב לו חבירו כו' ע"י כוס או כרכר גמרל. ופירש"י שהן פשוטי כלי עץ ואינן מקבלין טומחה. וק"ל דלח מניט ידים יטמאו לכלים. חלח מלשה דחוריימא דמילחא נקט ע"ל חוי"ט. ונקט נמיני להחות דברי מחור עיינו רש"י ז"ל בשחי ידים. ושמח י"ל נזה דעשוד רבנן היכולת לתרומה לחקוני בה לחבול עמה חולין בידים מסואבות. ואמרו שיחבל ע"י פשוטי כלי עץ כדי שיהכו. ויהור בלח יגע בידו בתרומה. כשיחבל עמה חולין, (לו שיכנים ידו ליוך פיו ניטול חת הלחוי חו חו כל דבר. לחומה שבינו פ"ה דכלים. והיוך מבוב מסקה, ויטמח לכלי וק"ל). ושבשת דחעבדו ליה תקנתח למיכל דוקח בפשוטי כלי עץ מידבר דכיר. שוב רחיתי בדברי ב"י חלמוד ערוך שם. וגמ' דס"ל חין דוכיון (ד"ב ע"ח) דהניח הכם נבי סל ומנריפה. היה בלבו על בבל ולח על המנריפה. ומוקמינן לה בחומר בלבי היה לבומרו מדבר המטמחו ולח מדבר הפוטלו דמנריפה טמחה. ולפ על גב דכלים חין מקבלין טומחה מולד בטומחה

ך שביהודה נאמנין וכו'. להכי נקט ביהודה. לפי שרוטעה של מרן כותיים היתה מפסקת בין גליל ליהודה. וירושלים מרן יהודה *)היה. ולא היה לאפשר להביא קדם מארץ הגליל ליהודה. לפי שגזרו טומאה על ארץ העמים. ואפילו של מביאים שבגליל לא היה לאפשר להביאו לנסכים: נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה. ע"כ שאמר יין זה טהור והוא לנסכים. שמן זה טהור והוא למנחות. נאמן לעולם דמשום תומרת דקדם מזדהר ולא משקר. אבל לם לאמר יין ושמן אלו פיגולים והן לתרומה אינו נאמן. שאין לסור טומאת תרומה תמור בעיני עמי הארץ ומייסי' דלמא משקרי נה: ובשעת הגיתות והבדים. בעת הבציר ובעת שעוצרים הזיתים בגד נאמנין לף על התרומה לפי שכל בני אדם מטהרים את כליהם בעת עשיית היין והשמן. כדי להפריש התרומה בטהרה: עברו הגתות וכו'. לאחר שעבר זמן הבציר. או זמן עצירת הזיתים בבית הבד. והביא ע"מ חבית של יין או של שמן של תרומה לכהן חבר וחומר שהיה טהורה. לא יקבלנה ממנו בחזקת טהורה ללאחר הגיתות והבדים אינו נאמן: אבל מניחה לגת הבאה. עם הארץ יודע שלאחר הגתות והבדים אינו נאמן. מניח חבית זו לגת הבאה ואז נותנה לכהן. דבאותה שעה הוא נאמן עליה: רביעית. הלוג יין לנסכים נאמן על כל החבית. דמנו דמסתמן לאדם שהוא נאמן כמי שתרומה: כדי יין ובדי שמן המדומעות. שמהר את שבלו לנסכים והשאת אינה קטן אינה להביא דרך שם את שבלו להביא יין ושמן לנסכים בעי שבול גדול. לאחר ל"ע שהיה עולין לרגל מן הגליל כיון דלפסקיה ליה נטמא ובעי הוזאת ג' וז' כדאמר בנזיר פ"ז מסכת ג'. ע"כ. [ועיין מ"ש בדף ח' דמקואות]. ול"ג לאדרן שהקילו לגבי עליית הרגל ובדשכחן לקמן מסכת ו'. וכן בחטאת דלריכא טובלת. והכלל דטומאת ארץ העמים מדבריהם ויכולין להקל. דהם אמרו ושם אמרו]: נאמנים על טהרת יין ושמן כל השנה. פירש"י שם הקדישו למזבח בשעת הבציר כל ימות השנה נאמנים בשמירה. וכתבו התוספות דאי בלא הקדישו בשעת הבציר ה"ל חולין. ונטמא בטומאת ע"ה. וכי משום דהקדישה פקע ליה טומאה מיניה. ח"ל הוי אלו למימר ביחדו לנסכים נמי. וכגון שיצוע לנו [שמולין הן בידוע]. וכי להקדישה חיכא למימר שאימת שדם עליו. ומעיקרא היה נזהר לשמור בטהרה. וכן מלינו בשמוך גבי מעיסה לגת הבאה דלמ"ש שהוא יודע. כמ"ש שם. ע"כ: ובשעת הגיתות והבדים. עיין בשמעה ד' פ"ע דטהרות: אף על התרומה. פי' הר"ב לפי שכל בני אדם מטהרים כו' כדי להפריש כו' אבל לחמ"כ נשהלחו בני אדם ופשטו בטהרה. ומפני שהן מקילין בתרומה אין נזהרים לותם שימור גמור. הרמב"ם: עברו הגתות והבדים. פי' הר"ב לאחר שעבר זמן הבציר כו'. עיין מ"ש בדף ג' דב"ב: והביאו לו. כן הנוסחת בכל הספרים. גם בפירש"י ותע"פ אחמ"כ שונה הכל בלשון יחיד. דה"פ לא יקבלנה מכל מי שהביא**): אבל מניחה לגת הבאה. כתב הר"ב ואז נותנה לכהן. דבאותה שעה הוא נאמן. ותע"פ שהוא יודע שהוא מכל מאחר שלא גזרו עליהם טומאה בשעת הגיתות והבדים. רמב"ם פי"ח מהלכות משכב ומושב. ועיין במשנה ט' פ"ו דדמאי: רביעית קדש. כתב הר"ב דמיגו כו'. דגעלי הוא למזבח שהרי תרומה המסורה לו בחזקת טומאה והקדש יקרב למזבח. רש"י: כדי יין וכו' לנסכים בשעת יום. פי' הר"ב המעכר את שבלו

*) גליל ד"ל היא. מילין

**) תוס' ד"ה מי. ועי' תוס' כלן. ועי' כפי' הרמב"ם.

יכין תפארת ישראל בועז

מיהו חזן נוגע בקדשים, אבל לאכול קודם לסור עד שיטבול: לב) לף שאל"ל הכשר. אפ"ה נאמר הע"כ שישתן בטהרה והתכוון שיהיו למנחות ונסכים, נאמן, דבקודם מזהיר מאד. מיהו דוקא ביהודה. אבל מגליל אי אפשר להביא נסכים משום דנטמאו מארץ העממין מפסיק בין גליל לירושלים. ואפילו בשידה תיבה ומגדל, שמחזיקין מ' סאה, שאפשר מקבלין טומאה, אי אפשר להביאן, דהרי קיי"ל אבל זרוק לא שמיה אבל [כרמב"ם פי"ח ממת]. וגם בכ"ח מוקף למיד שפיל אי אפשר להביאן דרך הגליל, דבקודם אין מגיל למיד פחיל: לג) בעת שדורכין היין: לד) דהיינו בזמן שעוצרין השמן: לה) דאז כבר מטהרין כליהן. ובשאר השנה לא: לו) ר"ל הכהן החבר לא יקבלנה מהע"ה, דשמא נטמא מאי"כ, דבתרומה לא זהירי כל כך. [ונ"ל דלהכי נקט "והביאו", לשון רבים, דקמ"ל דאפילו הו המביאין רבים, ומשוינן עליה שהטורח היא, אפ"ה אין נאמנין דכל התבול וכו']: לז) ר"ל הע"ה שיודע בנזהר בה רק שלא יאמינוהו, יניחנה עד הגת הבאה, שאז יהיה נאמן עליה: לח) הע"ה להכהן: לט) ר"ל הקדשתי להפרים מיין שלהוכה, רביעית אחת לנסכים: מ) דהרי לקודם נאמן, ונגמי יהיה לקודם שיהיה התרומה שבלבה טמא והיא תקרב (א): מא) פ"ה שהביא לנו כדים מלאים שמן ויין שנמצאו להפרים מהן נסכים

נ' נוגע בפ"ו דלמאי שהוא תעבורות תרומה, והרי תרומה היא בעלה רק בק"מ, כדילף בפרקי מקרא דכל תלנו ממנו [כר"ם דפ"ב דעלה], ולמ"ל דלמאי שהוא תעבורות תרומה היא בעלה רק בק"מ, כדילף בפרקי מקרא דכל תלנו ממנו [כר"ם דפ"ב דעלה],

שביהודה נאמנין כו'. מ"ו פ"ח מהל' מאכ"א. מ"כ ומוכח כלכה ג': רב טעת הגתות. מ"ו שם: והביאו לו. מ"ו שם פ"ב: ואם אמר לו הפרשתי כו'. ירושלמי שנת פ"ב ה"ו: מגיגה פ"ב ב"ה ובי' פנים. ובהיט פ"ח ה"ל ד"ה מן ושם. תוון ל"ה פ"ב ד"ה ומם מי': שם ה"ג:

שנוי נוסחאות

שביהודה נאמנים. בכי"מ ג' ביהודה..; בכי"מ ג'..נאמנין עמי הארץ, ועי' בכ"י. והביאו. נד"מ ובכי"ק ובמפ"ר חביאו וכ"ה בפי' כ"מ. שלי יין (של תרומה). במפ"ר ל"ה ושל תרומה; בכמ"מ בנגע. ניתא ועי' לע"ב, לא יקבלנה. נד"מ ובכי"ק ובמפ"ר לא יקבלה. לגת חבאה. בכי"מ ג' לשנה.. ועי' תוכ' ד"ה שביהודה. ואם אמר(לו). נד"מ ובמפ"ר אם.; בכי"ק אבל אם..; בכי"מ ג' וז' ליתא וכן ליתא בכמ"מ בנמ'. לתרובה. נד"מ בתובה. רביעית קדש. בכי"מ ג'..של קדש. המדומעות. בכי"ק המדמיעות; בכי"מ ג' המדמיעות.

תוספת חדשים

פ"ג ד בתוי"ט ד"ה שביהודה כו'. ובעי הלמ ג' וז' כו' ע"ב. ובמ"ש שער לפרים כתב דלמאי שהוא ג' ז' לגבי עליית הרגל מן הגליל הוזו ג' וז' ולמ"ל נלמ לל המקדש:

תוספת רעק"א

פ"ג ד [אות י] בתוי"ט ד"ה שביהודה. לא שמיה אהל. וגם לא אפשר להביאו בכ"ח המוקף צמיד פתיל דאין הקודש ניצול בצמיד פתיל. נמרא. ותמהו תוס' דהו"ל למחשביה דהוטר בקודש מבתרומה דאינו ניצול בצמיד פתיל:

לקוטים

הטומאה. אלא מסקנין אין מהלה. ולין נומר שטעמא המניפה במסקנין כדמתני התוס' שם. דאי הכי לא הוי קרי ליה דגר כפולט, דמסקנין נעשין מהלה לעולם. אלא ודאי לא שנא מסקנין. ל"ם דנסים הפולטים. דסתמא קתמרינן מדבר הפולט. ואפ"ם מגיפה עם שהיא כלי מקבלת טומאה. ושטעמא כדמתני רש"י שם דלכתחלה אסור לטהרתם גם שהטהרם לא שנעשה המגיפה לאלא פסולה. ויש לה דין כניעי. ולין כניעי עושה תשיעי. מעש"ב לכתחלה אסור: אי נמי נפקא מינה לאוכל הדבוק הם. שהוא פסול בפולטים. על ידי הכור המגופים: ועשה האוכל בל

לנסכים והשתא ליכא חולין ותרומה וקדם מעורכין כו' דמינו דמהימן לקדם מהימן נמי לתרומה דנגעי הוא לקדם כו'. ובפירש"י. וכתבו התוס' ותימה דת"כ תפילו בשאר ימות השנה נמי.דהא הכי ואם למר הפרשתי לתוכה רביעית קדם נתמן.ותירץ הר"ר אלחנן דהכא מיירי שיחדו לנסכים כשיעורך ממנו. אבל התם מיירי כשבבר הקדישו לכך. ע"כ. וכך כתב הרמב"ם בפיריטו וז"ל בפי"ח מהלכות מעשה ומוסף כלי שהיה בתוכו יין או שמן וריקנו ע"מ יוסף ומשמרו כדי להוליך ממנו נסכים וכו' ע"כ. ומ"ש הר"ב תע"ג דע"ה חיו נתמן על הכדים תפילו בשעת הגתות. פירש"י שתע"פ שלא גזרו על תרומתן בשעת הגתות מפני הפסד הכלים חבריהם דשמא מפסידן מרוב תרומות ח"י על הקנקנין לא החמיטו. ואין הכהנים חבירים מקבלין מהן הקנקנין עם התרומה. אבל מערין לתוכו לכליהן ודוחה אחרינן לקמן. אל תתמה שהרי לגין ממחין טומאת שבעה והמשקין מהורין עכ"ל. והוא משנה ד' פ"ה דלהלות: דְּ מִן המודיעית ולפנים. יש לדקדק דלא הגן וכמדתה לכל רוח כדתנן במשנה ג' פ"ע דפסחים. וכה"ג במגדל עדר במשנה ד' פ"ז דשקלים. ובמו שדקדקו התוס' בפ"ג דפסחים על טופיס דתנן התם. ורחה בעיני שכן היו מוכרי הקדירות חוגים וכובעים בתוכו המחוז. שהדרך בממנה לירושלים עובר על המודיעית ואינו לרוח לחרת לא היו מלוים מוכרי קדרות כמו שכן מלוי בכל הכרכים הגדולים בשהות מיוחד ים בשלי מלאכה פלוגים מלויים ברוב. ולא בזולת מן המחוזים לחריש: ולפנים. הא מודיעית עלמה לא מהימן ומוכי דגמרת כשהקדר והחבר שניהם נכנסים לו יולאין שניהם נכנסים דימחין עד שיהא מן הכרך ולפנים. ת"ל כשנייהם יולאין הוחיל ומלאו לפנים ושם לא לקח ממנו לא יקח עוד. וכ"ש קדר נכנס וחבר יולא. הוחיל ושוף הקדר לכנס לפנים. יחזור החבר אלייך ליקח ויקח: נאבנין על כלי חרס. כולה מתני' לחומר בתרומה מבקדם קלי והכי תני בגמרא נחמיו בכלי חרס הדקים לקדש. ומ"ש הר"ב טעמא דדקים משום דת"ח וכו'. פיין במשנה דלקמן מ"ם שם: מן המודיעית ולחון. הה

חה מן המודיעית. כ"ה ע"י פ"י שם פ"ו: הקדר. פי' שם פ"ו:

שנויי נוסחאות

וקודם לגיתות. נד"ע קודם.. וכן כתוב בפ"מ בגמרא; במשניי קודם לגת: דְּ המודיעית נד"ע חמודיעות ג כ ג ה מ ס נ ה; במשנ"ב המודיעים בכל המשנה: בכי"מ ג' המודעין. אין נאמנים, נד"ע וכי"מ ובמשניי"ל אינן. (ביצד), בכי"מ ג' ניהא. שהוא מוכר הקדרות בכי"מ מ' שמוכר..; בכי"ק ובמשניי"ל את הקדרות; בכי"מ ג' שמכר קדרותיו. נבנים לפנים. נד"ע ובכי"מ ג' ונבנים..; בכי"מ מישנבנים.

לקוטים

על קודם כמותו. (כך ניל לפרש דתן לומר דמשום דס"ל לרישא נגע דבר כפוסל גם בדבוק במגריפה. דהם כן למאי ד"מ מגריפה מיימא מי לא לומר דמגריפה מיימא טומאה לדבוק בה זה שטוח, ודו מכחי תיקני ליטמא נמי מה שבשל (דוק) זהו השולה משיכ"ש שם, והוא דבר פרוד ודוקחת דע"ב מבני פסולא לאוכל, ודבכי הרמב"ם בזה נסוף הלכות מטמאי משכב ומושב נע"ג. כי מ"ם הכ"מ שם הוא דומק עפוס שת"ל למומרו. (עיין זבחים לקמ"ב). וזכינו מישה פירש"י כלן דבדוקא נקטו כום וכיוצ. ומשום דפשוטי כלי עץ ניתנו. והרמב"ם בפי"ב מכלי אבות הטומאות לוסר לפלוג בכום ללא שהות יש לו שיעור אחר בזה, ועוד יש לזכותו ממ"ש שהרי אפכי ב"ם בגמרא פ"ח דבכרות. כדמקשינן לדידהו ומשמו יתיש לכום. ומהדיין אין שני עושה שליחי בחולין. שמעמו דלכ"ש נמי כלי מקבל טומאה מידים בחומה. ומ"ם שם הכ"מ בשם הריק דבים הלל לשעמייהו דב"ש קלמרי. אין נראה כן מהגמ'. דהא לא קמפלגי אלא בשם מוסר להשתמש בכום שאחזיקו טמאין ודוק. ע"ש. ומ"מ להשיז ל"ל עיקר. דהיכיל הוא דעבדי כ. כשיכול ע"י שבועי כלי עץ שמוחר לך יכול. וכאורה אחמו שלפי הניקוד בחבר העושה משמו של ע"ה ומפרים מלחו בעברים, שמיחה בהשוחה אלו בגמרא. אחן שמועי אלי עץ שיעים מקבלים טומאה. כי היכי דליטול ליה היכירא לע"ה. ולה יבע בת טומאה עלמה. דאי משום טומאת דע"ה לא הוה צריך לטהרו לכלים דלמו בני קבולי טו מה. דע"ה אינו מטמא כלים כיו שאינו מטמא משכב, כדמפרש שם רש"י ורבינו שמיט כוב ודוק. ובכל נמי דטומאה ושוף נגמרו. (ל"ם):

יבין תפארת ישראל בועז

נסכים, והרי צריך להפרים מכל כד מחילה תרומות ומעשרות, כמלת שהכדים מדומעות מתרומה ונסכים ומולן: מב) דמז כבר מתחילין לעבר בליהן, ומדאתמן על הקודש, נתמן גם על התרומה ועל גוף הכדים, משום גגלי הקודש, וכלעיל סי' מ' [והקשו רבעמים] מה תיריע בשעת הגתות בכל השנה נמי וכדאתמר לעיל בהפרים נתוכה רביעית קודש נתמן אף על התרומה בכל השנה. ותירץ דהתם בהקדים ברביעית לחלוטין, אבל הכא לא התכוון רק לכשילעתך יקח ממנו לנסכים. ונ"ל דלפ"ז שה דלוקמת בקודש רק לרבותא נקט' דאף הקדש מעורב בהכד, אם"ם ח"ג רק בזמן גתות, דלא דמי לריהא, דהכא לא הקדים לחלוטין. ותו נ"ל דהא דמסיים וקודש לגתות ע' יום, רק מבדין קלי, משום דרק בכלים שייך שלי טעמא שבבר טהרוהו, אבל ביין ושמן נופיה, שי קודם זמן הגתות מן כלן שמן ויין]: מג) הוא כדך דחוק מירושלים ע"ז מיל, ומלוחו מחוז רגילין להביא קדירות לירושלים: מד) ר"ל בל המקומות שבין מודיעית לירושלים: מה) ר"ל כלי חרס שלריכין להשתמש בהן קודם, נלמן הע"ה לומר שעשתן במהרה כדאתי לקודם. מדחיין מטומלין מנבן, וגם לא מהני בהו מבילה. ודוקא בכלי חרס דקין בקדירות וכיוצא, מדת"ח בלעדן, דשרי בירושלים אין עושין בבשונות מפני הטעון, לכן נתמן הע"ה על טהרת הכלים בכל זמן לקודש. אבל לתרומה אין נזהרים על הכלים: מו) ומודיעית עלמו יש חלוק, דכשהקדר והחבר שניהן דרכן בכיסהן לירושלים או שהקדר בדרך בניסה והחבר בדרך יליאה, ופגשו יחד במודיעית, אז דין העיר בלחוד, משום דיכול החבר לבנם עם הקדר בלד שבין מודיעית לירושלים, ויקח ממנו שם כלים. וה"ה בשמניהן בדרך יליאתן והם במודיעית. דיכה בלחוד, מדלא לקח ממנו בשהיה לנסים. אבל בשהחבר נכנס וקדר יולא, ופגשו יחד במודיעית והקדר מפני מטתו לא יכלה לחזור לאחוריו, אז דין העיר לכלים ממודיעית, ויקח והן מהורין לקודש: מז) לירושלים: מח) ר"ל

מדברי בבריתי ס' ק"ב. מלבד מה שב"ח הניח דברי המרדכי בניגוד ב"ע]. ותו ק"ל מ"מברים לאב ד', ותימו תרומה בלל [בפ"ק דקט"ן ב']. ותי"ל דמ"ש מזי' לבהן לסקדים כל החבית לנסכים. ניחא, דהכי תרומה לא חזי לנסכים, ולפיכך כיון שים תרומה בהתעברות לא אמרי' בריה' בדמוריית. מש"ב ברביעית קודם בפי"ח ממשכב, בשל בדוב, דלא מחבב דשיל"מ רק בשתערב מחיכת חטאת בחיכת חולין, דחזי למכור לכל לכהן [כיומות דף"ח ב' ורש"י שם]. מה שאין כן ברביעית נסכים דאסור לכהן שתערב בחבית יין תרומה, בשל שפיר. ות"ל עכ"פ חזי למחבל עליס כמ"ש לעיל, ניחא דחדא דלא גרע מהתרומה דלא מחבב דשיל"מ דלמו מלוה לאחבולי עלי' [בכדיים דיי"מ ג']. ומו להכא כיון דלא הי' האיסור לשולם בעין, לא מחבב דשיל"מ [כי"ד ק"ב], וכניהות יין שמומחים בו עניים המולין יין כל השנה, דשל שיין היולא בין הגיגית [כמרדכי סוף פ' קמא דשבת]. אולם אחר העיון זה ליהא, דאדא דאם בשל ברביעית של נסכים בהתרומה שבחבית, ת"ל למה התרומה מהים מהורה, הרי אין שם הקדש בחבית ואף אם נאמר כיון שהע"ה לא ידע שברביעית בשל מאחבי וזהר בו. עכ"פ ק' סדי בל"ו המרדכי ת"ל בניגיות סיהר ת"ע. דאדרבה כ' הירלבי [סוף חולין] דכל דבר שבא בתערובות לעולם, גם בחיו דשיל"מ לא בשל, וביבמות בהקקה דם דלא בשל אחיו דוקק בדם, וכשירה הרקיקה לאחיהם [ביומות ק"ש ע']. מע"ב דוקא בגיגית, שבשעת שהי' בהיתר בעין לא הי' עליין האיסור בעיין, לבהי גם דשיל"מ בשל, מה שאין כן ברקקה דם, שהרוק והדם נולדו כאי'. ובבא יהיהב אלאי קו' תוס' [מעילה כ"ח ב'], בשאר פרוסה בכיס זה הקדש, דכולן קדושים. והקשו לבשל כך פרוסה גדול. והוגרכו להרץ דמשבח חסוב ולא בשל, וכמו שהסביר רמ"ל [בפ"ו ממעילה] דשו"ל דבר שבמנין. וכ"מ שם תי' מדהו"ל דשיל"מ. וכבר מחו לה ממוחא אלך הרוי דשרי גם דבר שיל"מ רק מדרבנן לא בשל, ולף יחמייב קרבן מעילה. וכ"ב ק"ל מחרוי דחוס', דשרי גם דבר שבמנין רק מדרבנן לא בשל. אמנם לדבריהו הכ"ל מיובב קו' התוס' שפיר, דכיון דהחיסור והחיתר שניהן היו בעין קודם שבאו שם הקדש על הפרוסה, הו"ל כאילו מולדו החיתר והאיסור ביחד, דאו אפילו מדאוריי"ת לא בשל, אפי' לקולא, וכאמוחי רוק של היתמה הכ"ל, מכ"ש לחומרא בפרוסה בכיס הקדש, וכבריעית קודם בחבית הכא. ועכ"פ סדרה קושיתן לזוכחה, דשרי הכא מולדו שניהן בתערובות כאי'. ובכה"ג אפילו בלי דשיל"מ לא בשל. ואם כן האיך יהיה התרומה מוחרת להכהן, ואפי מעורב בו קודם ולא בשל. ודוחק לומר דשהרוה דשהקדשים הרביעית מחי"כ הו"ל כמולה מז, דשרי בפרוסה בכיס הקדש הכ"ל חוץ דאפי' בהקדישם מחי"כ, כאילו היו בעין מעיקרא דניון לים. [מחי"כ מ"ב לא בהקדישם מחי"כ, כאילו היו בעין מעיקרא דניון לים. [מחי"כ מ"ב לא בהקדישם מחי"כ, כאילו היו בעין מעיקרא דניון לים. ותו ק"ל ניון לחין הכהן יכול לאכול התרומה מלמעורב בו ברביעית קודם, דהו"ל מ"מברים לאב ד', ותימו תרומה בלל [כב"ק דקט"ן ב']. ותי"ל דשב"ם מזי' לבהן לסקדים כל החבית לנסכים. ניחא, דהכי תרומה לא חזי לנסכים, ולפיכך כיון שים תרומה בהתעברות לא אמרי' בריה' בדמוריית. מש"ב ברביעית קודם בפי"ח ממשכב, בשל בדוב, דלא מחבב דשיל"מ רק בשתערב מחיכת חטאת בחיכת חולין, דחזי למכור לכל לכהן [כיומות דף"ח ב' ורש"י שם]. מה שאין כן ברביעית נסכים דאסור לכהן שתערב בחבית יין תרומה, בשל שפיר. ות"ל עכ"פ חזי למחבל עליס כמ"ש לעיל, ניחא דחדא דלא גרע מהתרומה דלא מחבב דשיל"מ דלמו מלוה לאחבולי עלי' [בכדיים דיי"מ ג']. ומו להכא כיון דלא הי' האיסור לשולם בעין, לא מחבב דשיל"מ [כי"ד ק"ב], וכניהות יין שמומחים בו עניים המולין יין כל השנה, דשל שיין היולא בין הגיגית [כמרדכי סוף פ' קמא דשבת]. אולם אחר העיון זה ליהא, דאדא דאם בשל ברביעית של נסכים בהתרומה שבחבית, ת"ל למה התרומה מהים מהורה, הרי אין שם הקדש בחבית ואף אם נאמר כיון שהע"ה לא ידע שברביעית בשל מאחבי וזהר בו. עכ"פ ק' סדי בל"ו המרדכי ת"ל בניגיות סיהר ת"ע. דאדרבה כ' הירלבי [סוף חולין] דכל דבר שבא בתערובות לעולם, גם בחיו דשיל"מ לא בשל, וביבמות בהקקה דם דלא בשל אחיו דוקק בדם, וכשירה הרקיקה לאחיהם [ביומות ק"ש ע']. מע"ב דוקא בגיגית, שבשעת שהי' בהיתר בעין לא הי' עליין האיסור בעיין, לבהי גם דשיל"מ בשל, מה שאין כן ברקקה דם, שהרוק והדם נולדו כאי'. ובבא יהיהב אלאי קו' תוס' [מעילה כ"ח ב'], בשאר פרוסה בכיס זה הקדש, דכולן קדושים. והקשו לבשל כך פרוסה גדול. והוגרכו להרץ דמשבח חסוב ולא בשל, וכמו שהסביר רמ"ל [בפ"ו ממעילה] דשו"ל דבר שבמנין. וכ"מ שם תי' מדהו"ל דשיל"מ. וכבר מחו לה ממוחא אלך הרוי דשרי גם דבר שיל"מ רק מדרבנן לא בשל, ולף יחמייב קרבן מעילה. וכ"ב ק"ל מחרוי דחוס', דשרי גם דבר שבמנין רק מדרבנן לא בשל. אמנם לדבריהו הכ"ל מיובב קו' התוס' שפיר, דכיון דהחיסור והחיתר שניהן היו בעין קודם שבאו שם הקדש על הפרוסה, הו"ל כאילו מולדו החיתר והאיסור ביחד, דאו אפילו מדאוריי"ת לא בשל, אפי' לקולא, וכאמוחי רוק של היתמה הכ"ל, מכ"ש לחומרא בפרוסה בכיס הקדש, וכבריעית קודם בחבית הכא. ועכ"פ סדרה קושיתן לזוכחה, דשרי הכא מולדו שניהן בתערובות כאי'. ובכה"ג אפילו בלי דשיל"מ לא בשל. ואם כן האיך יהיה התרומה מוחרת להכהן, ואפי מעורב בו קודם ולא בשל. ודוחק לומר דשהרוה דשהקדשים הרביעית מחי"כ הו"ל כמולה מז, דשרי בפרוסה בכיס הקדש הכ"ל חוץ דאפי'

גזירה על הטבול שאין יכולין לעמוד בה: הוא הקדר. מי שהביאן מחזן למודיעית לו בלבד התמיט לפי שח"ש שלח להתמיט לחבל שם מסרס ליד קדר לחר ע"ה היוסב במודיעית לו לפניס. לח התמיטוהו: והן הקדירות. על לוחן קדרות שהבית הוח נתמן. ואינו נתמן לערף עמהם קדרות של קדר לחר שיושב במודיעית לו לפניס: והן הלוקחין. חבריס שרוחו שהביאם. נתמן הקדר חגלם ולח חגל לוקחים לחריס: יצא. מן המודיעית לשוב להתוריו לינו נתמן: ן הנבאים. ישרחל שהן נבחים למלך ח"ה לנבות מישרחל מסים ותרוויות. וכשבח להוך הבית לעשות עבודו: וכן הגנבים. שגנבו כלי חרס והחזיקו: נאמנים לומר לא נגענו. לתוכו. והוח שהחזיקו מחמת תשובה שעבו מעלמם. לח מחמת ירחה: וביחד שלם נאמנים על הקדש. נתמנים על כל כלי חרס בין גדולים בין קטנים: לומר שהן טהורין לקדש לפי שאין עושין בבשועת בירושלים. לפיכך התמיטו ולח גזרו עליהם. ובשעת הרגל לח על התרומה. דלמר קרח (שופטים כ' י"ח) ויאספו כל איש ישרחל חל העיר כאיש לחד מבריס הכאוב קרחס בשעת הספיה כולם חבריס. ורגל שעת הספיה היח: ן הפותח את חביתו. חבר בפתח חביתו למכור יין בירושלים ברגל. ומשמשו בו עמי הארן: לא יגמור. לחחר הרגל שאע"פ שבשעת הרגל הן טהורין. לח שטהרתן טהרה עולמית. חלח שבשעת הרגל הכל חבריס חבל לחחר הרגל טומח מגען למפרע כדחמרינן בתמיהין לחחר הרגל מטבילין כלי העזרה מפני שנגעו בין עמי הארן ברגל. וכ"ש דחמר יגמור כבר הס חחה חומר לח יגמור לח הוח לח יכמיל ולין מזון מעי לעולי רגלים. ולין הלכה כר"י: מעבירין על טהרת העזרה. מעבירין חת הכלים ממקומן. להטבילן ולעהר חת העזרה. מטומחת עמי הארן שנגעו בהן ברגל: מפני כבוד השבת. שהיו הכהנים לריכין להעסק בגרבי שבת לים בביתו: אף לא ליום ה'. לף לס עבר

לזהרס ברגל: ן רבי יהודה חומר יגמור. פי' הר"ב כבר הס חחה חומר לח יגמור. לף הוח לח יכמיל. הכי מפרשינן בגמ' פ"ק

ג) כתוי"ט בדפוסים הרחשונים דתרומה כמו שהוח ברבי"ו.

יכין תפארת ישראל בועז

מלפניס ממודיעים: מט) ר"ל דוקח לחותו קדר שהכניסן נתמן. חבל במסרן הקדר לע"ה לחר שם למכרן, לין הכ' נתמן: ג) במסר לו ג"כ קדר לחר שם קדירות, לף דנתמן על פי, לינו נתמן על של חביריו: נא) לחוהן ברלוחו מכניס יקחו, ולח לחריס. ולפבר דר"ל דלפילו לחוהן שרחהו מכניס מותרים ליקח: נב) נוכי מס המלך, וכן ע"ה: נג) ליקח מכבסת על המס, ומיירי שלח היה עמהן עכו"ם, להכניח עליהן שיחפבו לו טיבה: נד) שנגעו בלי חרס, ועשו תשובה והחזירום, וה"ה שלר ע"ה שהכניס שלח ברשות דביתית שמח יבוח בעה"ב [שפבות פ"ז] רק נקט הגעו לדבותה, לף ולח בעית, בשעה שנכנסו מלמעמם הכל: נה) ר"ל לח נגענו לתוכו, והרי כלי חרס היו מהטמח מגבו. ונתמנים בכה"ג לך להרומה: נו) הע"ה: נז) לפי' על כלי חרס גדולי, נתמנים לימר שהן טהורים לקודש: נח) ולח שכל מהטהרין שם: נט) נבר בפתח חביתו למכור יין בירושלי ברגל וע"י זה מטמטו בו הע"ה ברגל: ס) שהחיל למסר קלת מעיטתו ברגל, שממטמטו בו ידי הע"ה לו: סא) ר"ל מוהר למכור כל השחר לחר הרגל בחזקת טהרה. ולפי שן לח יחחיל למכור, ולח יכי' מזון מלוי לעולי רגלים: סב) דנטמח למפרע ממטמוח הע"ה ברגל, ורק ברגל טהור היה: סג) ר"ל מעבירין כלי המקדש ממקומן כדי לטהרן בטבילה, שנגעו בהן הע"ה ברגל: סד) מהטרוחים הכהנים בשחיטת קרבי שבח:

ן הנבאים, כ"ו ע"ח. מיי' שם פיב ה"ב: וכן הנגבים. מיי' שם הלי י"ד: ובירושלים. מיי' שם פי"ח ה"ב: ובשעה הרגל. מיי' שם ה"ב: ן הפותח כלי. שם ניפה י"ח ע"ב: והכ"א כו': מיי' שם הלי י':

שנויי נוסחאות

והן הלוקחין נאמן יצא. בכי"מ כ' הלוקח נאמן והיוצא ועי' בפי' הרמב"ם: בגליון כי"מ מ' ..הניחן יצא. ועי' ד"ם שהאריך בזה: ן וכן הגנבים. במצבי"ב ..הנבאים ועי' בגבלי וירושל'. שהחזירו את הכלים. בכי"מ שנבנסו לתוך הבית ונגבו והחזירו הכלים: ן והמרחיל. בכי"מ כ' ומתחיל. על גב. במצבי"ב..גבי. (הין). במצבי"ב ליתא. עזרה. בד"ב ובכי"ק ובכי"מ כי העזרה וכ"ה בכה"ב. ביום ששי. בד"ב ובכי"ק ובכי"מ מ' וכ' ובמצבי"ב ..חששי; במצבי"ב ליום.. ר' יהודה. בכי"מ מ' וכ' ר' יוסי. אף לא ביום חמישי. בד"ב אפילו ביום..; בכי"מ מ' אף ליום החמישי מפני: בכי"מ כי אף לא ביום החמישי לפי

אור גדול

ן במשנה ר"י אומר יגמור. עיין ברע"ב ובתוי"ט. ובביצה י"א ב' קאמר בגמ' עלה. מהו דתימא מומאת עם הארץ ברגל כטהרה שוי' רבנן ואע"ג דלא התחיל נמי קמ"ל התירו סופן משום תחלתן התחיל אין לא התחיל לא. ובטו"א כאן הקשה על הגמ' דאיך סד"א דלדי' טומאת ע"ה בטהרה שוי' רבנן הא בטהרת העזרה מודה ב"י דטהרתן דהא לא פליג אלא בחמישי. יעו"ש. ונראה בפשוט דלק"מ דאפשר דהיינו מחלקים אליבא דר"י בין חולין ובין קודש דלאולין בטהרה שוינהו רבנן משא"כ לגבי קורש. ובה"ג מציגו דהחמירו בע"ה אצל תרומה מלגבי חולין. עיין בגמ' י"ם ב' תוד"ה בגדי דפשאו גופו בוב אצל תרומה ולא אצל חולין ע"ש. וה"נ אפשר לפנין זה דהחמירו בקורש מלגבי חולין. ופשום: סליק

פ"ק דביצה דף י"ח. ומ"ש בטהרת המזרח מודה ר"י דמטמרין דהא לא פליג אלא בתמיכי: ח ואומרין להם. פי' הר"ב לעמי אחרן ובהנים לירי ההולכים להיכל להשתחוות. דאילו ישראל לא היו רשויין ליכנ אלא בעזרת כהנים לקרביהם כדתנן בפ"ק דכלים מסגה מ'. וכ"פ רש"י ותוספת: הזהרו שלא תגעו בשלחן וכו'. ה"ג ולא כני' הספרים דגרסי הזהרו בשלחן ובמנורה. והטעמא כל הכלים. דבהדיא תיתא בגמרא דחנא דידן לא תני מנורה. משום דתמיד התמיד במנורה לא יומם ולילה קתמר. הלא תמיד מלילה ללילה. כמפורש בפ"ג דתמיד וב"ג והטעמא כל הכלים. דמידי הוא טעמא אלא משום תמיד דכתיב ביה. [וכלים] דשלחן לא מטבלי בלחם הפנים כדתנן בפ"ק דמקואות משנה ו'. ובזבחי הלבונה היו בניס שהרי אלו נוטלין ואלו מניחין. כדתנן התם: שלא תגעו בשלחן והטמאתו. ה"ג ביצד מעבירים על טהרת עזרה מטבילין את הכלים שהיו במקדש. ואומרין להבעי הזהרו שלא תגעו בשלחן(מו) ובמנורה וחטמאוה(מח). כל הכלים שהיו במקדש(מט) יש להם שניים ושלישים. שאם נטמאו הראשונים יביאו שניים תחתיהן. כל הכלים שהיו במקדש(נ) טעונין טבילה. חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת. מפני שהן בקרקע(נא) דברי רבי אליעזר. והבמים אומרים מפני שהן מצופין(נב):

נשלמה: מסכת חגיגה

[מ"ת] המזבח עץ וגו' ויאמר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. ולכי עץ הטבוי לנחת נמי לא היו דכתיב (ויקרא כ"ד) השלחן הטהור מכלל דטמא. מלמד שמביאין חומו ומרחין בו לעולי רגלים לחם הפנים. ואומר להם חבתכם לפני המקום סילוקן כסדורו וכו' שנאמר (שמואל א' כ"ח) לשום לחם חם ביום הלקחו. גמרא: מפני מה בקרקע. כתב הר"ב מזבח הנחשת שהתורה קרתתו מזבח חדמה. נמ'. ולעומר המזבח שמעלין עליו העולות והבלמים כדכתיב (שמות כ') וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך. וקשיא לי דלמאי צריך ליה דהא מיבח הנחשת לא היה אלא מקבה דהכניס סיד זפת וטופרת כדכתב הר"ב גרפ"ג דמדות. והרי הוא כבאר חומות הבניס שלא מלאתו טומאה בה אלא הנעשים ולא מנעוה. ואפבר דה"ק אילו היה מזבח הנחשת בבימי מרע"ה ח"ו שם לעתיד יעשוהו מבל נחשת ית' דיוו ג"כ שלא יהיה טעון טבילה. מדקרתו מזבח חדמה. ואי לאו הכי הוי טמא מפני שפויו: מפני שהן מטופין. כתב הר"ב ה"ק וחבמים מטמאים כו' דאל"ה יש לטהרן מטום כלי עץ העשויין לנחת. פי' לחר וחב"ח דטעמא דאין לריכין טבילה לפי שהם מטופין והב ומחבת. ולפויין בטיל לגבייהו. והוו ככלי עץ העשויין לנחת שאינן מטמאין ולא פליגי על ר"ח אלא בטעמא דמלתא בלבד. כך פי' הרמב"ם בהלכות מטמאי משכב ומושב: נשלמה מסכת חגיגה

יבין תפארת ישראל בועז

סה) מלריכים עוד קודם שבת להוליא הדמן מהבפוח שבמלמע המזבח, שמתרבה שם הדמן ברגל מקרבנות של כל ישראל: סו) לכהנים הע"ה שנכנסו להיכל להשתחות שם ברגל (ב). מיהו ישראל מסור לכהנ לפני לעזרת כהנים, רק לסמיכה וכדומה: סז) ד"ח לשלקו ולטבלו, מדכתיב לא תאכל הפנים לפני תמיד: סח) ל"ג מנורה, כמבואר בש"ם, דהרי השלי לשלקה לעבלה, דתמיד דכתיב במנורה, היינו בידלק כל הלילה. [ולרמב"ם פ"ג מתמיד שמדליק המנורה גם ביום עכ"פ ח"ל להדליקן תמיד ביום. ולפ"ג שנר שמערבי לכ"ע דולק כל היום משעה שם פי' משום שכיה בו מדת שמן רק בשכהליו [כפ"ג דתמיד]. ולפי שלא פי' מאום, רק שתסור לכבותו, כדי לפרסם הנס, לפיכך פי' יכול לשוב הנר ממטורה ולהוסיבו במקום אחר עד שיכטל המנורה. ואף למ"ד דנרות קבועין במנורה [במנחות דף"ח ב'] והכי קיי"ל עכ"פ בשעת המנורה, משמע לא דלק בנם]: סט) תפי' טולען, מדתפסר בימנא: ע) כשודאי נטמא: עא) מזבח נחשת נקרא בתור מזבח חדמה, וכלי חדמה ליכו מק"ט. ומזבח הזהב ליתקש למזבח נחושת: עב) ר"ל והבמים מטמאין, משום דלפויין שהוא מהבות הוא העיקר, ולהכי לא מקרי מזבח הזהב כלי עץ הטבוי לנחת שלינו מק"ט. וי"ת דהבמים ס"ל נ"ב דטהורין, וה"ק דמשום דהן מלופין טהורים, דבל כלי מלופה טהור [כפ"ב דכלים]. והא דקאמר התם כלי מלופה בשים טהור לאו דוקא, אלא תורחא דמלתא נקט, וה"ה בחיפן בשאר דבריס טהוריס [ובני בש"ם] ותע"ג דשולחן נמי מלופה, וה"ה מקבל טומאה ט"ת מדקרי' רחמנא עץ. אבל שאר כלים בעל הכלי לגבי לפוי וטהור:

נשלמה מסבת חגיגה.

ח כיצד בעבירין. עם: משבילין ואומרין פ"ו. מ"ש עם ה"ג: כל הכלים פ"ו ש להם. מ"ו פ"ו מהל' פלי המקדש ה"ש: כל הכלים פ"ו. מערכין פ"ו והב"א. ו פ"ו מהל' מעשה הו"מ ה"ו: סליק בס"ר

שנויי נוסחאות

הבהנים. בכ"מ ג' בהנים: ח עזרה. בד"ב ובכ"ק ובכ"מ ל' וב' העזרה. את הכלים שהיו במקדש. בכ"ק(את) כל הכלים.. וכ"ם בכ"מ ו' וליתא: בכ"מ ניבמתיהו בל הכלים שבמקדש וכ"ה בע"מ ג' שבמקדש בכל המבם וליתא. שלא תגעו. בכ"מ ג' ולא..; בד"ב ובכ"ק ובכ"מ ב' שמא.. ובמנורה. וכ"ם בד"ב וליתא ובכ"ק; בעמב"ב ליתא ועי' פו"ט. ותבמאוהו בל הכלים (שהיו במקדש) יש להם. בכ"מ ג' ליתא; בד"ב ותטמאו (את) כל הכלים. כל הכלים שהיו.. וכ"ם בעמ' ד' ליוון (ופם ליתא למלת את) ובזה נכון דברי הרוי"ם. בכ"ק ותטמאו את כל הכלים שהיו במקדש היו להם וכפי שלמה שהיו נוספת ד"ב רק תמהון דבריס. ובתב הרב המאירי וי"מ שתמר הרגל מהיכיון את הבהנים שלא לטלק את השלחן כדי להטבילו שתשר הוא להיות ממקומו, מוכח שלא היה לפניו בני' מלת ותטמאו והוא ע' יפה ונעים (ר"ם עיין שם שהאריך בזה); במכילי' ליתא בט"ם מן (ואומרין להן הזהרו.. עד ב ם ק ד ש) היו להן. ונטמאו הראשונים. בכ"מ ל' הראשונים נטמאו; בכ"מ כ' ראשונים. יביאו. בכ"ק ובכ"מ ב' ובאו. שניים. בד"ב ובכ"ק השניים. טעונין. בד"ב היו טעונים:

ראשון לציון

פ"ג ח תוי"ם ד"ה הזהרו שלא תגעו כו' דמידי הוא טעמא שלא כו' אלא דמשום הכי: סליק בס"ר

לקוטים

ח ואומרים להם. תע"ג דזה היה ברגל עצמו מ"מ שמא לאחר מעבירין על טהרת העזרה הרוי לאחר הרגל משום דנל"ג ק' מאן היה בי נפמא לאחר ליתן לו יינהם מעיקרא ליכנס להשתחות לע"ה אינו בשמא דקרני מעבירים וכו' ש"מ דברגל לא היינו יכולים למחות בהם מיבי זה לריך מפרה ומפני זה לריך מהודה(כ"ל): תוי"ם סד"ה שלא וכו' סילוקו כסדורו וכו' פירש רש"י סילוקו לבבך

(ויקרא י"ח) כל לאחר יפול עליו מהם בטומאתם יטמא כל כלי עץ לו בגד לו עור לו שק. מה שק מיטלטל מלא וריקם. לקח כל מיטלטל מלא וריקם. גמ'. ומ"ש הר"ב פי' לאחר וחכ"ל דטעמא דלין לריך טבילה לפי שהם מלופים כו' והוי ככלי עץ כו'. דמיקרי מלאכת טובא. דמאי טעמא קאמר לפי שהם מלופים דמשמע דאי לא דהוו מלופים הוו טמאים. ומעיקרא קאמר דלפויין מטמאן. והכי נמי תנן בריפב"ב ממס כלים דלחלינן בחר חיפוי כדמייתי לה בגמ' דהכא. ולקמן בזה הפי' מעתה אי אפשר לומר דלא קאמר ולפויין בטל לגביהן. משמע דלגביהן בטל לגבי בלא"ה לפוי מיקר. ואי"ב מה נחזית טעם יש בזה שלמרו חכמים דטהורין מפני שהן מלופין. ועוד אי משום לפויין טהורין הם. ל"ל תו למימר והוו כלי עץ כו' דמשמע משום כך הם טהורין ולא משום הלפוי. ובגמ' ואי בעית אימא רבנן לר"ש קאמרי מאי דעתיך משום דמלופין. מבטל בטל לפויין גביהו. ופירש"י מאי דעתיך דילפת טעמא מיקרנהו לדמה הם לאו הכי טמאין. תע"ג דטעויין לגמרי. מפני שהן מלופין. ובעית למימר שהלפוי מבטלן והוי ליה ככלי מחכות. מבטל בטל לפויין לגביהו. דרחמנא קרא עץ לכולהו. ובלאו הכי קרא נמי לא מקבלי טומאה ע"כ. ולדברי הלי דקאמרי מפני שהן מלופין הוא נחזית טעם לדברי ר"ח. לחימריך לקרא משום דחל"ה ס"ל דהוו טמאין. ובעמיה מפני שהן מלופין. ומאי דחהדרו רבנן חיט במשנה חלח בכח המחמר. וכמחמיהין מפני שהן מלופין קחמרת. דמאי שהני הלפוי הם מבטל בטל גבייהו. וז"ם הר"ב כך פי' רמב"ם בהל' מטמחי משכב ומושב. ל"ק והרי תלמוד ערוך הוא. דה"ק שהוא פוסק כחיבעיח חימח. ולשטו של הרמב"ם גם הוא מורה יורה כפרש"י שכך כתב שם בפי"ח שלפויין כבטלין לגביהן. דמשמע ודאי דה"ק. דזה שהיו רחוין להחטמח מפני הלפוי שלהן הרי הן כבטלין לגביהן. חבל בפ"ד מהלכות כלים כתב בהפך וז"ל כלי עץ וכו' שליפס במחכת טהורין וחין מקבלין טומחה מחחר שליפס בטלים. הלפוי עלמו מהור כמו שבחרנו ע"כ. וכחב עליו הכ"מ בשם הר"י קורקוס ז"ל דהרמב"ם סובר לחדרכה כל החפויין טהורין ודתנן בריפב"ב דכלים וחיפן בשם טהורין לחו דוקח שים שהוח חבן ס"ה מחכת דכל החפויין טהורין הן. והח דחמרינן בגמרח גבי שלחן דרחמנח קרייה עץ. היינו דחל"ה משום לפויו הוי טהור. דליפוי מטהרו ולח היו לריכין להזהיר שלח יגעו. חבל קרייה עץ דלח לחו בטיל לגבי לפוי. חבל שחר כלים ודחי בטלין גבי לפויין כיון דכל לפוי טהור והכלי מלופה בדבר טהור הרי גם הוח טהור והיח היח המסקנח דחיבעית חימח. דחע"ג דלחירולח קמח גס (להמקנן) [ל"ל להחלן] הוי הסברח בהיפך. דמשום החפוי דלחו להטמח לחבעית חימח ל"ל הוי הכי. וס"ק מחי דעתך דמשום לפויין ליטמחן יותר והוח בהפך. דלפויין לח מטמחי דבטלין חגב כלי. דלח חביבי כדי שיטמח הכלי בבגדיו. והכלי בבגד עלמו ודחי חינו מטמח כיון שהוח מלופה. והלכך מפני שהן מלופין לח מטמחו. ואין לריך טעם חחר (ולח בטיל) [ל"ל ומנמל בטיל] לפוייהו. לחו לחני דוקח קחמר חלח לכולהו כלים המלופין קחמר. וחחח מחני' כפשטה. וחכ"ח הטעם שחין מטמחין מפני שהן מלופין. עכ"ד. וחע"ג דחחלח לשון הר"ב לפשר שמורים על זה הפי' דקחמר דטעמח דל"ל טבילה. לפי שהם מלופין כו'. חבל סיומח דמלחיה לחו הכי הוח דמסיים והוו ככלי עץ כו' דלפי זה הח דהן מלופין לחיש עניין הכרח וטעם למהרחן. דהח בלחו הכי טהורין הן. מפני שהן כלי עץ כו'. חלח שלפויין חינו מעלה וחינו מוריד. והדרח קשיין לזוכחת. דדברי הר"ב סותרין זה חת זה. דחחלח דברין דטעמח דטהורין מפני הלפוי. וסוף דברין דטעמח שהן כלי עץ הטעון נטימ: שליקא לה מסכת הגיגה

הלכתא גבירתא. כללא דפרק ג'

פרק ג מ"א ב'. ג'. אחת עשרה מעלות עשו חכמים לקודש יותר מלטרומה, ואלו הן יש לאדם להטביל כלים בתוך כליו לתרומה אבל לא לקודש והוא שהכלי הגדול שיש בתוכו הכלים הטמאין טהור דבחוא טמא כשם שעלתה לו טבילה עלתה נמי לכלים שבתוכו. בתרומה כלי שנטמא אחוריו במשקין לא נטמא תוכו ולא בית אצבע שבעובי שפתו והמשקין שבתוכו או שבבית ציבעיתי מחורין ושותה בו ואינו חושש שיגע משקין שבפיו באחורי הכלי ויטמאו תוכו. משא"כ לקודש נטמא אחוריו נטמאו כולן. הנושא טרפס מותר לו לישא עמו תרומה כא' והואיל ואין הנושא נוגע בתרומה ולא התרומה בטרפס, הרי היא טהורה, משא"כ בקודש אעפ"י שלא נגע בו, ומעשה היה בא' שנושא חבית דקודש ונטמא בטרפס טמא שנושא עסה ובאותה שעה נזרו שנושא הטרפס לא ישא הקודש ולא נזרו אלא בטרפס כמעשה שהיה, ובעבר ונשא הקדש מהור, בגדי אוכלי תרומה אעפ"י שהן מהורין ונזהרין מהטומאות בגדיהן טרפס לקדש, כלי מפוצל ולוחותיו וקידותיו מקושרות כמסה ויוצא בזה אם נטמא וצריך להטבילו לתרומה יכול להם ילו כולו כאחת כשהוא מקושר, משא"כ לקודש יש ב' חומרות, שצריך להתיר ולפרק אותו מקודם, וגם צריך לנגבו, שמא יש שם דבר החוצץ, ומטביל ואח"כ קושר. כלים הנטמרים במהרה אפילו היה העושה ת"ח ונזהר בהן צריכין טבילה לקודש שמא נגע בו רוק ע"ה בשעת מלאכה וא"צ הערב שמש, משא"כ בתרומה משתמש בהן בלא טבילה שהרי נגעו במהרה אחר שנגמר. חבלי מצרף מה שבחוכו לקדש אבל לא לתרומה, כיצד כלי שהיא מלאה פירות פרודין זה מזה כגון צמיקין וגרוגרת ונגעה בוחמה בחחת מהן נטמא כל מה שבכלי לקודש, משא"כ לתרומה, הרביעי בקדש פסול ובתרומה מהור, וכן שלישי שבתרומה בנגע במשקה קודש ח"ו נטמא, והשלישי שבתרומה או שבקודש אם נגע במשקה תרומה לא פסלו. מי שנטמא ידו אחת ונגע בה בידו שניה או ביד חבירו פסל השניה והרי היא כשלישי, ובחיה ידו בלולה במשקה, אע"פ שלא נגע, נטמאה חברחה, וצריך להטביל שתיהן ואח"כ יגע בקדש, משא"כ בתרומה אם נטמאה ידו הא' לא נטמאת חברתה ואפי' נגע בה כיון שהיא נגובה, וא"צ להטביל ידו שנטמאת, אלא נוטלה ונוגע בתרומה. אוכלין נגובין שלא הכשרו אוכלין אותן בידים מסואבות, בד"א בתרומה, אבל בקודש חיבת הקודש מכשרתן ואסור למי שידיו מטמאות לאכול קודש שלא הוכשר, ואפי' לא נגע בו אלא בכוש או שחחב לו חבירו לחך פי ו"ח אסור, ואצ"ל שאם נגע טומאה באוכלין של קדש שלא הוכשרו שנטמאו מפני שחיבת הקודש מכשרתן: האוזן אחר שכלה זמן אינוחו ומחוסר כפורים אחר שחביא כפרתו צריכין טבילה לאכילת קודש משא"כ לתרומה, שהאוזן ומחוסר כפורים אחר שחביא כפרתו צריכין טבילה לאכילת הקודש אבל לא לתרומה ולא עשו מעלה זו אלא לאכילה לא לגניעה בקדשים. ושש מעלות הראשונות עשאום אפילו לחולין שנעשו על מהרת קודש, משא"כ חמש אחרונות עשאום דוקא בקדש, לא בחולין שנעשו על מהרת קודש: מ"ר, ר'. חומר בתרומה שנאמנין ע"ה על מהרת פרת חטאת שמפני חומרתה אין מלזלין בה, וכן נאמנים על התרומה בשעת הניחות והבדים מפני שכל העם מטהרין עצמן וכליהן כדי לעשות יינם ושמנם במהרה, עברו הניחות והבדי' אינן נאמנים. כהן שהביא לו ע"ה חבית יין או שמן של תרומה לא יקבלנה ממנו שהיא בחזקת טומאה הניחה ע"ה עד גת חבא והביאה לו יקבלנו הימנו אעפ"י שהוא יודע שהיא של אשתקד. הביא לו ע"ה חבית דתרומה בשאר ימית השנה ואמר הטרשתי בחוכה קודש אפילו רביעית מחוך שנאמן על מהרת קודש נאמן על הבל. ואעפ"י שנאמן ע"ה בשעת ניחות ובדי' על התרומה אינם נאמנין על הכלי ריקם לומר שהוא מהור לתרומה או מהיר לקודש. כלי שהיה בחוכו יין או שמן וראינו ע"ה יושב ומשמרו כדי להוציא ממנו נסכים הרי נאמנין על מהרת הכלי ואפילו קודם לניחות ובדי' ע"י יום אבל קודם לע' אינם נאמנים, בד"א בשאר א"י, אבל בירושלי' נאמנים על כלי חרס הריקן שהוא מהור לעולם בין כלים דקים או גסים, מלאים או ריקנים, הרי הוא נאמן על הכלי אעפ"י שהמשקין שבחוכו מטמאין, אפילו היה בגדו שהוא מדרס בחוך הכלי, הרי הכלי בחזקת טהרה לקודש, שאין עושין כבשונות בירושלים, ומן המודיעית ולפנים נאמנים על כ"ח, מן המודיעית ולחוץ אינן נאמנים, והמודיעית עצמה מעמים בלחוץ ומעמים כלפנים, כשחבר נכנס ע"ה יוצא וכ"ח בידו הרי זה נאמן במודיעי' לומר שהוא מהור לקודש, משא"כ שניהן נכנסין או יוצאין אינם נאמנים עד שיהא לפנים מן המודיעי': כ"ו נבאי מלכות והן ע"ה שנכנסו לחוך חבית למשכן, כל שבבית שמא, אם יש עמהם עכו"ם נאמנים לומר לא נגענו מפני שאימת עכו"ם עליהן בד"א ביש עדים שנכנסו או שהמשכן בידם, משא"כ באמרי מעצמם נכנסנו אבל לא נגענו נאמנים שהפה שאסר הפה שהתיר, הנגבים שנכנסו לבית אין שמא אלא מקום רגלי הנגבים שהן מפחדין מלחפש אלא שנשלו דבר במזומן, ודוקא אוכלים ומשקין וכ"ח המוקפין מטמאין במקום הלינתן, משא"כ חמשכבות ומחרכבות וכ"ח המוקפין מצמיר פחיל מהורין, ואם יש עמהן עכו"ם או אשה הכל שמא [ז"ל הרמב"ם בהלי משכב ומושב פי"ב, הי"ג, ועי' אאמ"ו זצ"ל ס"ל כ' בני' הרמב"ם שלו שהוא תמוה, שהרי הרמב"ם כ' בהי בלי פכ"ד ה"ו, דאין אדם מטמא במדרס משכב או מרכב שאינן שלו, ואי"ל דנגבים שנכנסו הי"ל כמיואש וכמ"ש החם, דוחו דחוק, ומפי נ"ל דדוקא בנולן אבל כאן דיש לחוש רק שישבו עליו, ישיבה בעלמא ודאי אין בעלים מקפידין עלי', מיהו מהורין הכ' הרמב"ם כאן לצדדין קחני דבכ"ח המוקף צמ"ם שהורין לגמרי, משא"כ מו"ם עכ"ם נטמא במגע עכ"ל

לשבת הבאה מה ביום ס' דוד והתום' הקשו עליו מלישב דמ"ד במחות שהיה נאפה מע"ש (דהכי סתם תנא בספ"ק דמגילה וכ"ם הכמב"ם) ל"ל שישמור התוס עד יום השבת ומדמקן לישב דל"ל שהיה נאפה בתנור עד שבת ליומר מומן ע"ש ונאמת זה דוחק גדול דלא תשמיעו הש"ם בשום מקום לשבת בן תדבק לן מלחם מבע"ש דמ"ד דהמיד דמיד בע"ש היו מניחים לוחם בשלהי ע"ש עם שבאולם והיו נשלרים שם עד השבת ולכך לח עשו הכלחן של כסף אע"ג דלין עושין במקום עשיהות מפני שהוא מרהיח וספח מהעשם וכ"ם הר"ב ז"ל בפ"ד פרק ו' דשבלים פוחד שלפפה היו מסדרים לוחם על זה הכלחן שבאולם עד יום שבת וכן בכריח התוי"ט ז"ל בפ"ו דמגילה ע"ב ולחיתי להכ"ך שבתב וז"ל ועי"ל דמעיקרא ל"ק דכיון דדרך מיבה ומעשה נס הוה לחמלי לא יסמור מומו לחני לחמר ע"כ ובפ"ח דבכי הגן דמי לא ידע שהבל לפפר בדבקים לחמם הוח לא הכין קושית התוס' דקו' לחימחת היח דהכי נמי"ם הכי לימר נס גדול מעשה בלחם הפנים שסילוקו כסדורו ומשמע ודלמי דל"ק דכי היכי דבסדורו פניטת שהיה חם כדרך שעשו ל"ל היה נסלוקו דרך נס וע"ו ק' התוס' דהא לח ניוח סדורו ל"ח לניוח חם לחת מדרך נס ולח כפי הטעם דחיך לפפר כפי הטעם לעמוד תומו עד יום שלחמיו ול"ל לחמי חמרי סלוקו כפדורו הכי שניהם נס כי הוליל כלוקו כהולחתו מן התנור וע"ו לח מלחת די הפיב לו לחת כדלעיל שהיה כשר בתנור לחל זה ל"ח קלחמין לקך נעל"ד דס"ם לדברי הפ"י סילוקו בשבת היה חם כסדורו בפעם לשבת בשלמן של שיום לחר הלפיה. ודברי הפ"י ז"ל סובלים פיטר זה דהכי כתב סילוקו בשבת בבלחם חם כיום סדורו ואינה למדק דכי היכי דבשבת לחמרו בשבת הבחה ס"ל כו"ל לשומרי ושמר חם בשבת על סדורו ומחמי ביום ויום ס"ל דיום גופה קפ"ל מהכוון ביום הלפיה דהייט ע"ש וכדברי הגמרא דפרק המוכר וע"ל לחמ מהמקן התוס' דלחו דוקא חם הלח כך הלח חם ממש כפי"ם ז"ל המקום יוכיח לרחוחו כ"ב בירושלים הגניזה תוכי"ו. (ב"ל):

עכ"ל רבינו]. הגבאים והגנבים שעשו תשובה והחזירו מעצמן לא מיראה ואמרו לא נגענו בכל מה שבכיתי כשנכנסו נאמנים ואפילו על כפי רגליהם, די דנאמנים ע"ח על כ"ח בירושלים ע' לפיל מ"ה: מ"ן, ה', הפותח חביתו ברגל והמתחיל בעיסתו ועבר הרגל הרי שאר החבית ושאר העיסה בחזקת טומאה שנגעו בה ע"ה ואעפ"י שנגע בה רק בזמן הרגל שהוא כחבר, דאינה מהורה אלא ברגל. אחר הרגל במוצאי י"ט [כשלא היה בע"ש דאז אין מעבירין הכלים ממני כבוד שבת וצ"ע שלא הזכיר הרמב"ם בה' ממאי משכב ומושב הי"א הא דכע"ש לא היו מעבירין] היו מטבילין הכלים שבמקדש ממני שנגעו בהן ע"ה בשעת החג, ולפיכך היו אומרין להן אל תנעו בשולחן בשעה שמראין אותו לעולי הרגלים כדי שלא יהיה טמא במגע אחר הרגל וצריך מבעוד יום והערב שמש וחרי נאמר בלחם הפנים לפני תמיד, וכל הכלים צריכים מבעוד יום והערב שמש חוץ ממובח הזהב והנחושת שציפוייהן בטלין לגביהן. ובל הכלים שבמקדש היו להם שניים ושלישים שאם יממאו הראשונים יביאו השניים תחתיהם. נשלמה מסכת חגיגה:

מזמור לתודה ותפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו:

ברוך אתה ה' אלהי ישראל מקדש ישראל והזמנים. ברוך יצהלו לך באימה חילי מרום, שרפים וחיות ואופנים. ברוך יפצחו לך צדיקים ערוצים גבורי כח, תהלתך לנצח מתנים. ברוך ירננו לך יושבי סלע יבש, והם עם לא עז כשפנים. ברוך תצלצל לך בכנפיה דכורה נבערה סביב יערה ורבשה, וגם גרון זבוב נבוב זמירות לך מנעים. ברוך אשורר לך אלהי אבותי הנותן עינים לעוור ולחסר לב דעת, עלי תלטי נרדי גנים. ברוך אומר לך, הנותן ליעף כח, לעבור בחסדך בסירות דונה כבצי אדיר, במים עזים נתיבה לכפנים. ברוך אהלל לך, לך דומיה תהלה, אלהי אבותי, המה הגבורים אנשי שם השאננים. ברוך אודה לך צור ישועתי, כי עד הנה עזרוני רחמיך וחסדיך, ללקוט על הרי בשמיך פרחים ושושנים. ברוך אשבח לך בעת האזרני היל לפרש על פי ה' גם שאר הסדרים דשנים ורעננים. ברוך אקרא לך בקידה וכריעה ובהשתחויה, חזקני ואמצני נא להוציאם לאור לעמך להמתיק מעדנים. ברוך אתה אל עווי תומך אשורי אור עולם רם ונשא ממעל לשחקים ועננים. ברוך כבוד ה' ממקומו, אפאר לך נשגב ומאד נעלה ונעלם וצפון—תדרכי נפשי עוז במכמנים.

אחר סיום סדר מועד יאמר זה

הדרן עלך סדר מועד. והדרך עלן. דעתן עלך סדר מועד. ודעתך עלן. לא נתנשי מנך סדר מועד. ולא תתנשי מנן. לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתא: כן יהמר שלש פעמים ויהמר כך יהמר זה:

הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו. וצאצאי עמך בית ישראל. כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי. יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש. לעולם לא אשבח פקודיך כי בם חייתני. ברוך אתה ה' למדני חוקיך. אמן אמן אמן סלה ועד:

מודה אני לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר. והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. הם רצים לבאר שחת. ואני רץ להיי העולם הבא. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. כשם שעורתני לסיים סדר מועד. כך תעזרני להתחיל ספרים אחרים ולסיימם. ללמוד וללמד מתוך הרחבה. לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים (ואמוראים). ותלמידי חכמים הנזכרים בסדר מ"ע ובכל הספרים שלמדתי. יעמד לי ולורעי ולזרע זרעי. שלא תמוש התורה הקדושה. מפי ומפי זרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם. ויקויים בנו מקרא שכתוב בהתהלכך תנחה אותך. בשכבך תשמור עליך. והקיצות היא תשיחך. כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים. אורך ימים בימינה. עושר וכבוד בשמאלה. ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

להודות ולהלל לשבח לפאר ולרומם להדר ולנצח על כל דברי שירות ותשבחות. דוד בן ישי עבדך משיחך: בעצתך תנחני ואחר כבוד תקחני: והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו: אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו: ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי: שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי. כי הלבישני בגדי ישע. מעיל צדקה יעטני. כחתן יכהן פאר. וככלה תעדה כליה: ויבטחו בך יודעי שמך. כי לא עזבת דורשיך ה': שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב: נר לרגלי דבריך. ואור לנתיבתי: אודך כי עניתני ותהי לי לישועה: חשיר שהלוים היו אומרים בבית המקדש וכו':

(אנו הפסוקים יש להם סוד גדול נגד המומרם נלמד מעניהו):

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִי הוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִי־יְרוּשְׁלֵם. וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוָּהּ. וּלְמֶעְקַר פֻּלְחָנָא נְכְרָאָה מִן־אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פֻּלְחָנָא דִי־שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיִמְלֹךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיָקָרֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל (בעש"ת וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל כָּל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל מַן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא דִי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפוּרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עֹשֶׂה שָׁלוֹם (בעש"ת הַשָּׁלוֹם) בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

חדושי אגדות מהרש"א

מאת הרב הגאון האמיתי נר ישראל מרנא שמואל אליעזר ב"ר יהודה הלוי אידלש זל.

מסכת יומא

פרק א כ"ג ביום מכיר וכגיל כו'. תימה מלשה דר"ל ביום מכיר כמיעים הללו דוחלי כל לדם מכיר תוכן בסיר ויש לפרש דר"ל דמעיקרין לכיון לוכן פרים וחלים וכבשים שנקריבין בו ביום דהיינו פר כל לכהן למשלח לעולה וז' לים היינו חלו וז' לבן העם וחל"ל מוספין וס"ו זה יסור את עבודתו בהן ויביר את כל מ' **מכס** לדבהין בהן לדיות עבודה כל לי הוה מוכן ובלבם שיעים ממי דביה"ל שני בשיעים של היו **ס ושני** המוספין היה לדוי נ"ל להביר בהן ולהבהין בעבודתם כהנת דבריה"ל הלה דהנת דמתני' **סב** כיון דעל הנת קאתי הלשה דעתיה כו' כדלקמן: מ"ה נמי בסכן שמו בנבית הזה וכו'. נקו לפי לישנת הכא בשבועה ו שלא יעשה לעבוד כוכבים דבפרקה ו במעשה יוה"כ כתיב וכן יעשה וגו' הכוהן תחת בתוך מומלוכה. ומיהו לפירש בפרק הוליזו לו בבילה ובבית שלישים מעין ה"ל הכוהן תחת וגו' ע"ש: **מ"ו** קורן לפני בחיוב כו'. לגבי ע"ש דלסור לעבוד הזרם כוהר לקרות בלילות דים כו דבריה המעשרים נפש שוטן ומ"מ הם משיעים הלב לבוטן ולא יבא לידי חיוב ועי"ל דס"ל קורא גו בכ"ג ביוה"כ כדי שיהן לבו לשוב ותשובה שלימה כיו שתתנו בפרק היה קורא בכ"ג בי הוה מפיים ספרא דחיוב למר קוף לדם למות כו' תכרי מי שבדל בתורה כו':

פרק ה מ"ב הבן היה שם כו' ובתיב היתם מקלחת כו' ממנו ושתת העולם כו'. ומדרש יש רבי בזה דכתיב והתבן הותת תבר שמתי מעבה יהיה בית תלהים וגו':

פרק ו מ"ה ג"ל כרי מזון כו'. וביבמות אמר ג"ל הרי מים ומזון כו' למה סמין היה סמין לפני בחיוב כו'. הרע תלה לגלה דבר שהוא תסור לו: **שם** הון מתחרון שבהן שלמו מגיע לוק כו'. כפרש"י שהיה רחוק ג' מילין ויש ליתן טעם זה תמלי לג עשו ד"ל סוכות דהיינו עוד סוכה תחת שיהיו מלוין לוכו עד הסוף ותסבור שלא עשו עוד סוכה תחת כדי שלא יך שום תדם עמו עד הנוף שלא היתה לים עתי בלבד ביבו לקרון בהיו ס' סוכות וי' מילין ליה כפי שבשה שעשה כו'. והיינו קודם שתת סמעון הצדיק תבל תכלן ותילך בעמים היה מלוין ופעמים לג היה מלוין כדתמרי' ויש פרק טרף בקלפי: **שם** בשיפ כשלג יבגינו וגו'. הכוונה בו דשנוות כיב כ"מ נלהוסב פ"ם טומלת דם מה וכ"ם טומלתה נשוליה והוא כת טומלת נהם הקדמוני בתנא תוא בתלת קלנתה תאר תרגם תרגם וגו' לגו כ' טיפי דמים ל' דם תדם כו' וכשיבו ישראל לכפר טומם יבוחו על עשו ותבוו בנקרא לדוש ע"ם שהוא כת הטומלת של נהם הקדמוני ופ"ם זה נקרא ג"כ שעיר שהוא כת הטומלת עצ"ם ונשיריס יקראו גם וכבי לויה בשיר ונשא כשעיר עליו וגו' זה שנו שלמר הן עשו שלחי לים שעיר כל טומתם טומת תם כו' ע"ם והוא כוונ שכתוב ונתן תותם של לשם תשעיר ותלו תדבם כיה תשלח ביד איש עתי ונשא עליו כל עונותם ארץ גזירה ושלח תדוש ואלו כתוב הכי: **פרק ח מ"ם** תכל הטתהיכם לפני ה' וגו' טביות שבין תדם למקום כו'. לדרש זה קלי לפני ה' ולא תטתהיכם לפני תלילים ור"ש דדיש תטריכם ישראל לפני מי כו' קלי לפני ה' לסיפא דקרא לתטהיכו שהוא עמו תטהר תחכם שתמר וברקתי וגו' ובמדרש יקרוב תטיבים ניה ואומר תקום ישראל ה' תה תקום תטהר כו' והיינו דישראל הם בתחלתם בעתתי תתים דכתו ותוה ותביא ה"ם וברקתי עליכם וגו' הם מי תטתת בהזה ותקום כיה העביה: והיינו שיהיה לכם טרבה גמוכה ע"י שתוחל לכה בקב"ה של כל הטלזיהם וק"ל: **שם** תטריכם וגו' תלפי תי תתם תיטהרו כו'. ולכלוכם ליו זה תפורש בקרא דתייתי ותה ענין דתיון דתהה לזריקת תים הוא תבוחר כי טומתת עה"ב שקרא שתת בכ"ם לב טהור ברא לי וגו' תכלל לדיבה שתת שהוא תסיר את תדם תלה לגד הטומלת שהיא טומלת תת כ"ם טוה רצה לדיק ותקה לשתיל ובכתו שטומלת תת בעי הוחה תי תטלת ובם טהרה נמי תקום בן בעי בטומלת יפ"ר טהרה לגוף ולנפש וכתו שהייב היה תן הטהור על הטתר ותעבילה במים ע"י עלתו לפני הטהור כן הדבר הזה וזקקי עליכם תים וגו' פיוט תן הטהור הקב"ה על הטתר לטהר הנשתה ובוהתם תכל טומלתיכם הוא טומלת הגוף ו"ם לפני תי תתם תיטהרים טומלת תגוף ובתך גם תקרא דתייתי לעיל לפני ה' תטהרו תי תתם תיטהרים הנשתה ומפרש לה ותתני לכם לג תדם היה טהרת הגוף וזרות תדבה היה טהרת הנשתה ועד"ז לב טהור ברא וגו' וזרות בכון וגו':

מסכת סוכה

פרק ג מ"י תקרין לותו כו'. נקו תלי לישנת ע"ם תלתת ה' בניח רשע ותוס לדיקים יבדך שהבת תלילה לניהו של רשע שהוא לג יודע לברך בניהו ודיקים שבתוהו שהן שבל ולשבר ונקון יבדך בתקומו וק"ל:

פרק ד מ"ה כ"י לומר תלי והו תפיעה כו' כפרש"י תל"י וכ"ו נימוקין תלך ה' ושוד מע"ב שתות הן כו' ע"ם תיהו ים לעיין זה [ני] לשנות תקום טוהם ז לנון תקרא דכתיב תלך ה' הושיעה וגו' בספר הלים ולמה לג נלמר (תלי והו) [תלך ה'] כו' על כוונה זו ולילה לכוון דר' יהודה תי לג לתר לשנות תקרא תלי והו בתקום תלך ה' ללה תת בהקפת תמנה בכוונת הקפה שתמרנו תלל מסביב תלוינו כמ"ם ומכל לתוין טושינו תוא מלך ה' סביב ליללו וגו' והוא בעצמו ענין הקפה שבה ימים בכל יום פעם לתת וביום בשביעי ז' פעמים לשלות תויבים ומין הקפה דכתי בתצות פ"ה ותסובבה את תזבחך ה' כי התם ניריתו פעם לתת בכל יום תו' ימי תתג ו' פעמים ביום תכשיעי ולכך תזכירין תלו שני שמות תלי והו ע"ד שתו תלכי בלילה כשיכול שיוצא בעמו וכמ"ם התוס' ולשלת כלוכה היה תסיק בערבה ע"ש סביב לשעים יהללכון שבה כמלו תכשעים שבניקף זה יכלו תכשעים כמו תשערבה זו כלה ע"י תנוח בסוף וזו"ק: **שם** יוסי לך מזבח יופי כו' לכפל בזה ע"ם ע"ם פסוק תכלילהן בבת בילנה שבשתמדה כו' וביקה תבשעת בסנהדלה ע"ג תוכח כו' ותמרס עד תתי תתה תכלה תמונן על ישראל כו' תרי שביקה בתוכח בתשבה ודבדוק תם לג כן דשתנו לכל יופי לך תוכח בתשבה ויופי לך בדבור ול"ת הוסיף בזה לומר לית תם תודים כשל שלין תם כוסרים לג בתשבה ולא בדבור כתו שבשרס בת בילנה ותמרס ותי לתת עומד עליהו בשעת בדתק ולמחת תם תשבתין בדבה ותקון תבשבה ותקלסן בתשבה וק"ל:

פרק ה מ"ב תטרוס על זבח כו'. תתור הזה על שם בשמתה ולכך היו בתספר ד' שיהי

תשר לכל ד' רוחות בדתסיק ולא היה תלר כו' ותס"ת תסידים כו' בתנוקות של תול כו': **מ"ד** על ע"ו תעלה כו' בעד ע"ו סיר תטעלות שבתהלים כו' עבו זה בשתת בית תבולבה בתלות ניסוך תמים ע"פ לקמן דפ"ו תעלות דלמרן דוד שבהן תשלה תי הההום ע"ו לף גרמידי שהיו יורדין תהלה כ"ל ע"י תפה שבדי היה ו"תת בתלות ניסוך תמים כדי שיתברכו עי תי הההום כדלתיתא בתסכת תענית ותס"ל יש לתי להזכיר זה בתעין ובפ"ו תעלות בעומס בעבור על כוונה זו בל ט"ו תעלות שבתהלים כדלקמן ועל כוונה זו תמרו דבני כהנים היו עומדים בשער תעליון על תשלה תעליונה ותקעו כו'. ולה"ק למשלה עשיהם ותקעו לי דתיית ממשה ותקו תשר על ו' ולי דתיית עשרה ותקו על תתקה כדלקמן היינו שני לתמוך על פה ע"י בתספר תמעלות ע"ו דפוס שדי היה להעמיד שתהוס שלא יבטוף לעלמה כדלקמן וזה שתומרים פה זה ותו לי"ה עיעיו ודו"ק:

מסכת ראש השנה

פרק א מ"ב נפסח טו'. לקמן בברייתא מפקי ליה מדתמרה תורה הביאו לפני שומר נפסח וכן בשלת על פיהת לילן מדתמרה תורה הביאו לפני כ' הלהם וכן בתא על הפיס מדתמרה תורה ספרו לפני מים מים בתא וכ"ל. כ"ן ותה דתנן בריש בפסח כפסח כל בלי עולם כו' כתב ר"ן דמפיק ליה מהא דתמיהין בכפה ליום תנגו וגו' ליתה תא שבתדש מהכפה בו תוי לומר זה ר"ש ובתיב כי בתפסחו בלילים הזה וגו' לבל תזוך סוגיין מצמע דסתר ממי בהא תהא דתמר לקמן בתמעתין תמרו לפני תלילות ס"תלתיכו עליכם שעלה זכרונות ביעלה זכרוניכם לטובה כו' תלתת דבפי בית תדין שע"ב נקרא זכרון תבשה ותכרון כל נבי עולם בת לפניו ית' וכת דכתיב ניזון בר"ה כיום כל תדם יתיר ויתיד בכל דבר ס"ם בריש תפה תמה מי בעבד ומי בעמת תלת דבכל תהד תג' זמנים תלת נידון כלל תעולם בתהד תג' דבריה בתכר וכן תוכן דברי הר"ן בזה ס"ם: **שם** שופרין כו'. בתתר ג' ומיהו דקתני בתרי' נקו הכי לטן נידון וכתן תיכה ונקו לטן שופרין ותסקנת דלקמן דתתיתין כר"י דבתר דין בלו נתתם בי"ב וכי קתני תתני' תחלת דין ניתא דין בלת ותתם ב"ש לת נקו כים בת לטן שופרין:

פרק ב מ"ט תתבות תלני בתלך ובתעותין ביה"ב כו'. ובפרק תפילת תתר תתרי' לתך עובדת דכר"ם לעריה כו' לטן דוקא בלת תעדות קידוש תחדש שהיה בר"ם בעריה ביה"ב והיה תוסם ניותר תל ר"י ולא על ר' דוסת תשום שהיה ר' יהושע תכ"ד וכת לבעל קריעות תמועדים שעשה ר"ג: **שם** למה לת נתפרשו כו'. שהיה לזוי לפרש שמותן לכתוב בית שבין בניהים לעולם בתכרותו ולת יספו ולת יפסקו ותקשר בלת לעתיד כו' תתרי' לו שמת תכוב הכ"ד זה כנ' תן הסתר בלת תפרשו כו' כפרש"י ותע"ג דבולם בניהים הוו תממשיכן בזה בלת נתפרשו שמותן שיהיה תכוב בשיני ב"ד של כל דור ודור בכ"ד של הוקיים דשיתי תכה:

פרק ג מ"ח והיה כתבר יבים וגו' ומשעבדין תת לבם כו'. מייתי לבן דרשה תדתני לעיל תם כיון לבן יש לת ולא לבן תו' ומיהו כ"ש תקרא דכבוהם כלב הלין תלבת דכתיב והיה כתבר יבים וגו' והוא תפוחר בדפרשיות הקדמות הוזכר בלת שיה היה לבם לעמים בתן כתיב עד לתה תלתתם ובפ' תי תריבה על נפותם תת ה' לתתר תים ה' בקרבנו ובתתלם זת ויבין שתלך וגו' בדתתרינן דלעיל תטלם דלעיל לג בלשה בתן כל לומה ולבון וגם תלה לבם בב"י בהלבת בתלת בתר ידיו פרושות לשמים בכבוונת לבם תלה תלבת תלה תסבלין לתעלה לבון לבם לבמים כמו שהבים תשה ידיו בם תתבנים ואם לו תלין בוונן לשמים לתעלה גם ידי תשה תרבלו ותפלים ישראל ה"ו וגם יהייב דתדבר תתפלים בב"ת לעמוד בתקום שתוק כב"ם תתעתקים קלתתיך תכל תשה שלה לרתק תגבעה כדי שילול ישראל בתלחתם תת ידי תשה ב"ם כוונה זו לבון לגם לשמים וכן תעין דשתה לך בלך שתעלו שוב בתן שתמרו ותפשטו קשה בלתה וגו' והוכך תשה להתפלל עליהם ובבשיתה בלך של סגם בלוה לבם שלפי רוב כוונתם שלת לב"ם תעשו ותם תסבלין כו'.

מסכת תענית

פרק א מ"ב שנאמר וירד לכם גשם תורה ותלקוש וגו'. ע"ם תורה בתקוש" יורה ותמרי' לקמן יורה שתורה לת תבריות כו'. ותולי עוד דתקה ליה בהלי ליבעי תורה דומה דלתיב לעיל תיבים לת תתורה לדקה:

פרק ב מ"ב ומ"ג ותוסיף שליהן עוד עם ותלו הן זכרונות ושופרות וכו'. כוה בהלל תהעתיד שעתיד תותם תקדוש ברוך תוא על ידי תפלתם נעשים עגלים לשעות הטעג ותעשה בתיאות בעשה ע"ם שבשה תלות ש"ם תכ"ל תתגידים לבל ישראל בתמ"ם תין תול לישראל ובלבדם שתר ויוצא תותו תחוטה וגו' תלי לעתיד לבלי בלך בתערב ותתחיל בהבהם ש"ת בלך בתם תתתיעים שבשבה בתר תתורה וגו' תלי לעתיד לבלי בלך בתערב ותתחיל בהבהם ש"ת בלך בתם תתתיעים

חידושי אגדות מהרש"א

ספרי מספת שקר וגו' כמ"ש דימי שחול היו לוטרין ונפלו בגלותה וכימי לחתה כו' שנאמר תכור עניים לחריש וגו' לבל במוחל בחפלתו לעלם בימיו וכמ"ש בעמין הפלתן זו וחתי יד כ' בפלבתים כל ימי שמואל ומכויים היה לחי שלום וכי וגו' ר"ל כשהייתי לחי בוסף עליהם היה להם שלום ממלחמת פלשתים או שעשיתי שלום ביניהם במשפט ומה מלכו כי נקבו להם מלך ולמלחמה כמ"ש כ"א מלך יהיה עלינו וגו' ולמחם להם מלחמותיהו: עים ועל המעיינות תומר מ"ש לגיהו בהר הכרמל שבחפלתו שנני כי שני שיש הם ר' הטבע שנפל שם מן הכתים ותחלל וגו' ואת התנים ואת הטפר ואת כתים וגו' ואומר כו' משמר לחם שיני לא סהרים וגו' ר"ל לשון עיני לא סהרים גו' דהיינו זכות לחות שנקראו סהרים לחל מלך יבא שזכי משה כי תמה זכות חנות חבל עזרי משה כ' וגו' כי לין להשבון רק על הניעו שבתניים ואמר בתה לא יוסף ולא יישן וגו' לנעני נעילי שבעל כתיב שם ויחבל בם בלילה ויאמר קלחו בקול גדול וגו' חולי יש כוח וייקץ לכך נאמר כאן לחל שומר יבחל לא יישן ואמר כי שומרך ר' וגו' השמם לא יכבה וגו' שהים רעב לו בשני אליהו: שם ועל הבשתים לומר מ"ש ליוסף כשני הדגה כו' בעניו הכתיב עד שהטבע בימים מי בשני הדגה במעולות יש עד שקלה חותו ליבשה מי ואמרו בו משור מעשקים קרחתיך וגו' כמ"ש יוסף קרחתי מלכה לי וגו' מבטן שחול וגו' ולפי שהיה בורח כי אמר שם יעבו הנכי ויעזה הבוכה מלכתי מחייב לת יבחל שלין שומעין לדברי סיעילים ועתה בחלה בלא היה יכול להעיל עמון כמ"ש לו בניה קום לך אל נינוה וגו' החמיל להחפלל על בחלל שם עוזות תשמר יה כי עמך הסליחה לשלות ליעבי ניוה שם יבוגו למען זאת תורא נפשי ויחל יבחל אל ה' כי עזו החסד לבשר וגו' ומיסיים והוא יפדה לת יבחל מכל עוונותיו: עים ועל הז' אומר מ"ש לת דוד ולת נעו ביוסלים כו'. כמפורש בספר הלילים שהחפלל דוד על כלל יבחל ובכלמה מפורש שהחפלל על כל שרה בלא תבת בהנף עמך וגו' בעצר עמים וגו' לעב כי יהיה וגו' ועכו כי בחם מן הבשתים ומיים בהותה כמ"י מחמה על המרן לפרש"י שהם שהחלון על יבוב לי' במ"ש במזמור שיסדו זו תפלה לעני וגו' שהחיסד זה סמזור על תפלה כי הגלות כבל שרה אלא ומחפללין לקבב הגלולה ואמר תפלה לעני היינו הם"ן כמו שאנינו במשנה זו ובינו ריקה ובגמרא מטופל ו"ן לו כו' כפרש"י אלמו דומב עליו והפוסקים לת הבינו דין זה בני דיני ש"ן שאנינו ג"כ שם הגיל ופקחו כתה ומחוגה לשם ונקוו ערב ובכלה אלא נאמר בינה מטופל בבנים ועני אלא נאמר בסדר תעמוד בכל שרה אלא הבת אלוה אמר שם"ן המחפלל יהיה עני ואמר ובחמלי כי יעשוף שים לו גלימת לעשוף כו' וע"ם מ"ם בחדים בר"י ר"ע לאמרי שיהיה עני ולא היה לו רק גלימת אחת ותחנו בדוקחת לחון היתה מכסה בו וזוגה כד שני לגלוי כוה מכסה בו וכשגזר ר"ע תעמית לת אחל בשם נפלי בלא היה לו עליה לעשוף בו כמפורש שם בשני ואמר כ"ב יהיה הש"ן שני בלפני ה' יעשוך שיהו בדוגל ומכוין לבו יותר מעביד ואמר ה' שמעה וגו' שומעתי לנוך ה' לפי שיש מקטרגים טורפין תפלת חדם בשניו ויש סגוגורים שמכוונין חפלת לדם לפניו יתי ר"ה ע"ב בקש לנוך תבת שומעתי ולא יפסיקו המקטרגים ולא לנעורך גם לסגוגורים ואמר על הגלות שנאמר והסתכתי פני מסס ע"ב בקש דחל תסתיר פניך ממני ביום צרה שעליהם נקטו סדר העניות וכרכותיהם גם השה לוכן לי ביום לבקה דהיינו כי' ימי השובה דקריתת יחיד נאמע ג"כ לו כמפורש פרק החולן ואמר כי כלו בעשן ימי ועצמותי כיוקד ו"ו הזכיר הגלות בשיני עצן ותת שעשון ת"ם בחיקים ע"י עליות שקריס וכמ"ש בחלל ובכלא כחרב ובלבנב וגו' ואמר כוכה כעשב ויבש וגו' דהיינו מרוב סרגל תעניות שכחתי מלכול למחי מקול לנחתי דבקה וגו' ע"ם מ"ם פ' תע"ם לנחה שובות הוי גופו של חדם דהיינו שנדנק הבשר ביותר לעלם ובלילו נתקלר הגוף. דמיתי לקלת מדבר הייתי כבוס וגו' כן עופות שעושקים ביללה ותחנים ואין מי שומע לסם במדבר ובחרבות כך יבחל בגלות נוטקים על עובקיהם בעלילות לפני המלך והסריס ואין מי שומע לסם ואמר ולא עוד אלוה שומעין לי להעלילי מעושקי אלא בסם חפשוני כל היום על כך ואמר כי נשלחתי ובשליבי כמ"ש השלך משמים לרץ וגו' ואמר ימי כלל נטוי וגו' סם עלני ערב ור"ל בעת ומן סגחולה סגיע כמ"ש והיה בעת ערב יהיה לור וגו' דהיינו כשיהיו בחללת השפלות כמ"ש כי לחלת יד ותפש עזור וגו'. ואמר ואתה ה' וגו' ע"ם מ"ם בשוב"ת נקוד בל"ל ובשוב"ל ופקח בי"ה שנאמר זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור וגו' ו"ם שעד היום בגלות כי לעולם תבא דהיינו בעולם עליון ולינך בגלה למשה רק זכרך שנו"ל לדור ודור למשה היה בת שעה אחת תקום מלמעלה למשה ותרחם ציון בשם הו"ה שהוא שם הרחמים כי בת עת לחננה וכמ"ם ולכן יחכה ה' לחאכה וגו' כי בת מועד שנאמר דניאל עד עת מועד וגו' ולפי שאמר לו תניה הסרון וגו' אמר כי כבר לנו עבדיך בגלות המר גם הגניה ואת עפרה הוסיף לחנות לך כדור המדבר שנאמרו בה שע"ב גאנר עליהם הגלות ממנה ולת בחללה שביתך בשם הרחמים לו ילחו גויס שם ה' וגו' גם ירחץ כי בוה ה' ציון וכלה שהוא בוה בעצמו וכבודו כמ"ש ולחי לחיה לו חומת לש. ואמר דבעת ההיא שם לל חפלת הערער וגו' ובמדרש פרה לל חפלת ערעירים מבני ליה בלשון רבים כדכתיב ולא בוה לת חפללם לאמר ל"א כלפי הדורות אמר שלין להם כהן ולא בהמ"ק שיספר לנו התפלה שמתפללין בי"ה ובוה בכפורים ובלילה דר"ל שהעיבר הקב לנבון יהיד הוא הש"ן שמעמידין הקהל בעבוד"ב במקום כ"א בי"ה וביוה"כ וע"י תפלתו מתקבל עליהם לו בוה לת הפלחה כמו שעשה לדוד וכלמה ואמר הכתב זאת לדור לחרון וגו' ע"ם מ"ם כתוב זאת וכרון וגו' לחתה לת זכר עמלק כי יד על כס יה וגו' מדור דור שלין הכסא הכסא שלוש עד שיעמה לעתיד זכר עמלק ר' עובין פסין דין לעולם בוה שיעמוד בני לוחיות י"ה בשאמר כל הבשתה תבל י"ה והוא מבואר שם ע"ם מ"ם לין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף וז"ם כל הבשתה כלומר כל זמן שיש נשמה להבראות תבל י"ה בשתי לוחיות ז"ם כלן הבבא זאת מה שנאמר כתוב זאת וגו' היינו לדור לחרון מלוחן דור ודור וכל זמן שעדיין עם בברל מבבשות שבגוף תבל י"ם. ואמר כי לת בשקף שם כ' וגלוי שביניהו ממרוס קדמו על החרן לשמוע מנקף לסיר וגו' שהם בני הגולה ולפתח בני חמותה שכל ישראל מקרלו על שם יוסף שהוא לן רחל שמקולת המוחה שמבבה על בניה. ואמר לו יספנו וידברו ביניו שם כי מלת מה שיהיה לסוד עד שתה וגם ההלהו ניהובלים שעל זה הכם יאמרו הלל דכבל זמן שהם בגולה גם לם נעשה להם נסים לו יאמרו כדלאמרינן במגילה דלין לומרים הלל על נס שבחוץ לארץ וזה יהיה הנם גדול כ"ב שהקנו וגו' וממלכות לעבוד לת כ' בשם מלה. ואמר עמה כדבר כתי וגו' ע"ם מה שלמר שמחתו כימות עניתנו וגו' ודלבו פ' תלך שהיה מבקש בימות ושנות הממות שנות עניתנו ולחינו לעשה שהם ימי הגלות ועל זה החפלל שלת די לו בבך ועל זה לאמר עמה נדבך כתי קל ימי לומר לחי תלעני מזה וגו' בהליתי לגלות וקלתי שם ימי בגלות ולת פ' גלי בגלותם ניהובלים בתני ימי בלת יהיו רק כשנות לחינו רעה לחבל הנני מבקש בדור דוריס שנאמרו בימי משה שנאמר יהלוך עם שם ועפני יבח דור דוריס לת יהיו דוריס עלי שהם קלמים בשנים לבל יהיו כפי שנחיך שלון להם קן ומכלים. ולמר לפניס הלחן יסדת וגו' כי כן רלוי שיהיה גילוי שכינתך על הלרן שהרי הלרן מוקדמת בבריחה כי לפיס הלרן יסדת ולחר כך הכתים כמה שנאמר ביום גדול ה' הלסיס לרן ובתים ממשים פרק לין דורשין ודקדק לומר לנני שהים ומעשה ידיך שהים כי היה חשובה בבריחה כיון הלרן שהוא יסוד פשוט כמו שלחר יסדת הבל כשהים ברלו מלח ומהים כמה שנאמרו שם שהים לת ומים ואמר שלחו מנקביס לרוחות מי כשהיין קיימים לעולם גם שהמה לרן ושמיס יאבדו מלמך שנה ולחר"כ תחליפס לשהם לוהן ועיים שנאמרו פרק חלק לדיקים שעתיד הקב"ה להחיות לינן דורשין לעפרן שנאמר והיה הנשלר בציון קדוש יחלר לו כל הכתוב לחיים וגו' מה קדוש לשולם קיים לף כם לעולם קיימים ולם תחלר לוהן ללף שהם בהקב"ם מחדש שולחו מה יעשו הנדיקים בקב"ה עושה להם בעפים כי שנ"מ לת ניהל בהחיר לרן וגו' ו"ם גם כי כמה יחבדו ובחליפס הדשים לחר ללף שיהם הנדיקים הם קיימים לשולם כי לחת הוח ושמותיך וגו' לחת לבון עזת והוח לבון נשהר לחבל כ"ל שהם והוח הנדיק כשם קדוש יקלחו וכיון דשמותיך לת יחמו גם שהת הנדיקים לת יחיו כן דגם חם הנדיקים חיים לשולם הוח גם בניהם יבבו להם מקום שכוחה תשוכם וגם זרעם של בניהם לחי"ב לשניך יה כ"ה יכון להם עולמות כמ"ש שיהיה לכל לדיק ונדיק ע"י עולמות וק"ל:

פרק ד מ"ב הלו הן מעמדות לפי שנאמר ע לת בני וגו'. ורלה לי לחפשל דקרל סמיך ובדהיינ תבמרו לבקביע לי במועדו דהיינו שיהל מעמד ומעמד על ידב המיר ובדמ"י כתיב בסלי ליעבל כי מעמדם ליר בני לחרן וגו': **מ"ת** וכן הוח לומר נהיום ורלוסם וגו' ביום התונתו זה מתן תורה. פרש"י יום"כ שנחנו בו לוחות לחרונות ע"ם והוסיף הרע"ב וביום שנחת נבו זה בנין בית המקדש שנתחנו ביום הכפורים ע"כ. ולת ידעת תעכו ביום הכפורים ולפי ענינ ורלה דלחמשה עבר בחב ק' שפעמי שנחתו לחרינן בגמ' מלוים בבנין המקדש:

מסכת מגילה

פרק ג מ"ב שנאמר והשמותי כו' קדושתן לף כשהן שומדין כו'. לחרו במדרש והשמותי לת מקדשיכם יפול מן הקבבות כשהוח לומר ולת לחיה גו' כי לחרו קבשת לחיים לת מה לחי מקיים והשמותי לת מקדשיכם מן הגדוליות של ישראל שהיו מתקדשות ועומדות בשם שם ס' כשהב"ש בחומם והשחתי דהבה לת ניחת לה לשרם כן דהיינו שי כבר לחורם דתניא ונשחו דבכיכם וניחם תבשם ממנה גו' וע"ב דבשהיו לפי שחת לה לשרם כן דהיינו שחומדין לחל דבכיכם ולחמוענין קרל דלף כשהם שוחדין לת גו' דהיינו בכ"ל להשחיר ולת להקל:

פרק ב מ"א בעריות בשלשה כו' חוקי לה בשפרי עריות כו'. פרש"י שלין חפוגות כשון שהו מתוספתו ואם תחניו כו' עכ"ל ולשון חתרי וכו' לת חשמע כן ומתוך כך ומתוך ספר יש למדתי לשרם סתרי ממם וסוד ליסור עריות כגון סוד ליסור מחותן דהשטן חוטם לת ישראל בלילוסיה שתרי עולם בהחלת בניהו היה שקין והבל שפלו להוהם ולין הלחם זן בשבלו שחשוך וכן בליסור לחות לשהו חין לחד זן בשבלו שחשוך ועקב בליחה סיתה ובעל לחות לשהו ואתרי לשרי לישראל בשרות דומה ממם למעשה בלחבות ולמעשי מרכבה שהם ודלת סודות ודברים נפלחים ממם:

ספר מלאכת שלמה

תהנ"מ שלמה עדני זצ"ל חד מרבנן קשישאי בעה"ק חברון תו"ז תלמיד הג"מ בצלאל אשכנזי וצ"ל.

ובעזרת מי שיצר את האדם בחכמה. והוא שוכן עומקא ורומא. נתחיל מסכת יומא.

מסכת יומא

פרק א **שבעת ימים** וכו'. עד סוף ס"ו ניד פ"ת דהלכות עבודת יום הכפורים.
וכתבו תוס' ז"ל שבעת ימים קודם יום הכפורים יש מקומות שמושם המנין בריסת כמו בכאן וכבבא קמא ד' לחנת מיקין וכפ"ק דר"ה ד' רלחני שיש ומיכא דוכתי דחני מיניה נשסוף נפני מיליהן של נויים שלשה ימים נרפ"ק דע"ז וכפ"ק דקדושין פלשה נקיות נשלש דרכים ושוקלין והוכרין נהלכות כתג שלשים יום ע"כ: **מפרישין** כ"ג מביתו וכו'. ר' יוחנן יליף לה מן המלואים כדפ' ר"ש ז"ל ורים לקים יליף לה מסיני דכתיב ויסכן כנוד ה' על כך סיני ויכסהו הענן שבת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מכלי כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי מלי שבת ימים זה נגה אב שכל הכתוב נמחנה שיהיה שתן פרישה שבה דם"ל לרים לקים דזה היה מעשה אחר עשרת הלבנות ויכסהו הענן שבת ימים לא לקי אחר לגה למשה ויקרא אל משה ביום השביעי אחר שהיה מפרש שבה ימים לקבל הלוחות ופיכא תנא דס"ו נמי הכי ופריך נגמ' והא לגן שבעה תנן ומשני מחני' ר' יהודה בן בתירא דחייש לטומאת ביתו כאחר הכתוב נסמוך נמ"ד: **ספרישין** וכו'. תוס' פ' כל סיד דף פ"ו: **פלהדדין**. כך בגירסת ביהודה מבל נערוך הביתו בערך פרכלרין נרי"ם. וכן נגמ' כתן ובהוריות דף י"ג וכן בתוספתא וכהב הר"מ בילוזלתו ז"ל דנם בתוספתא כ"י כתיב נרי"ם. ונגמ' בעיון מביתו למה סרם פ' רש"י ז"ל משתו למה סרם חנא משתו עמו שם שהרי על כרחך לשכת פלהדרין לא היתה קדושה שתין ישיבה בעזרה אלא לגלי בית דוד כ"ם שכינה והוס' ז"ל הקשו דמכי לגא קלישא בקלושא עזרה מ"מ כהר הבית היתה לשמרי' וכו' ופירשו הם ז"ל למה סרם הוה לן למימר שישריהו למחלה אחת כהר הבית למחלות לא נתקדשו ומשני תניא ר"י יהודה שמא יבא על אשתו ותפלת שחל להם כהר הבית למחלות לא נתקדשו ואין יודע אם בשעת ביאה היה בה אם זה לאחר ביאה ובועל נדה ממש שבעה ויהא אסור לבוא במקדש ביום הכפורים ממרוה רבנן קמיה דרב חסדא כשלן כר' עקיבא לשמר נדה ממשמה את בועלה דלי רבנן הא לשמי אין נדה ממשמה ר"ל רב חסדא לשי תימא ר' עקיבא אלא בשאר בועלה אחר שבא על אשתו הואה ממא לשאר מדו ליה: וביאור ענין זה שביארו במה שכתבתי בפ' שני לנדה. שול נרסי' נגמ' ר"י זעירא ס"מ בועל נדה היה כשהה שלשתם נשכבו ועמדו בשביעי עד הלילה אלא מובל בשביעי שלבך לא בפי פרישה אלא שבעה ימים ואם בא על שפק נדה ביום הפרישה מוטב שקלת היום ומובל ערב יום הכפורים שהוא שביעי ביום ומעריב שמשו ובכנס במקדש ביום הכפור ס דלי ס"ל בועל נדה כדאה לימת טבל זה אם בא על נדה ביום פרישתו בלילה ביום הכפורים למחר היכי עביד עבודה והא בעי הערב שמש אלא לאו ס"מ בועל נדה ליט כנדה והכי לימא נמי בנרייתא בהדיא ובגמ' פריך ועד שתהא מסריצו מטומאת ביתו ותאר כל אדם ככנסין ויושלין הסריסו מטומאת מת ולא יהיו כל אדם ככנסין ויושלין אלא שעת מת עליו ומשני רב חלליפא אחוה דרב הונא בר חלליפא מסמיס לרבים זאת לומרת טומאת מת הותרה היא בעבור ואף קרבן צבור בזו דוחה את הטומאה שהרי זמנו קבוע וקרבן לבור תלוי בו רבינא לאר לפי לימת טומאת המת לחויה היא בעבור פי' שעיים שקרבן לבור דוחה לותה בקומי לאוהרה ולא סיתר נמור וכל מה שאפשר להלוכי מהלרינן ביעשה בעוהרה אם"ה טומאת המת לא בכיחת טומאת ביתו בכיחת: **ובפ'** כל הקטוין דף ל"א לאריני ולבני ורבא תרוייהו ס"ל טומאה לחויה היא בעבור: **לשבת פלהדרין**. מתחלה כל ימי המעון הלדיק שהתריך ימים היו קורין לותה לשבת בוועדין בלוטר שרים: **ומתקנין** לו בהן אחר וכו'. נגמ' דייקי' מדקתני מתקנין ולא קתני מסריסין ואע"פ שלא הוסרם אם יאתר שסול נרחשין יעבוד זה הסני ס"מ פריסה לא מעכבא בה עבודה לזורות: **שמא יארע בו פסול**. גמ' פשיטא לירע בו פסול קודם תמיד של שחר מחכיון לותו לזה המשמש התחיו בתמיד של שחר פי' שיעשה הוא תמיד של שחר בשמה בנדים ויהא מחוך לכפוא נדולה קודם שיניע עבודת יום הכפורים שלא לירע בו פסול אחר תמיד של שחר תמיד של שחר בשה בנדים ואחרי לירע עבודת יום הכפורים שלאחר התמיד בל' בנדים ובשה הוא ייכר שהוא מהדיוטות שהחה עבודת היום נעשית בכ"ג ומשני רב ספא בשמקנא עבודתו ביום הכפורים מהכיהו מי לא תניא בשעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ולילך עבודתם מהכיהן הכא מני עבודתו מהכיהו לחיות כ"ג כיון שהיה כשרה שלא נכנס נדול: **ריש** פ' היכן דף כ"ד: **אף אשה אחרת מתקנין לו** וכו'. נגמ' פריך ומי פני ליה בהקנה פי' בהזמנה לחולה והא ניהו ממר רחמנא והא לאו ניהו הוא ותני"ע דקדים לה כל כמה דלא כניס לה לאו ניהו היא ואי לכניס לה מ"ה ס"ל שני בתים ורחמנא ממר וכפר בעדו ובעד ניהו ולא בעל שני בתים ואי למנרס לה מ"ה הלרת קושיא לדוכתה שמא תמות ומסיק דמנרס להו להרוייהו ולחדא ממר לה הרי זה ניפוך ע"מ שלא תמות חברתיך ולחדא ממר לה הרי זה ניפוך ע"מ שתכנס אני לבית הכנסת דאי מייתת הא ואי מייתת הא קיימת הא מאי לימא למימר דילמא מייתת חברתה בפלגא דעבודה ובבר ליה עבודה למפרע נשני בתים לי חוי לה דקא נעיל למימת קדים ליקו ועייל לבית הכנסת ומשוי לניעת דהא דמתה ניעת למפרע: **א"ל חכמים א"ב אין לדבר סוף**. ור' יהודה סבר למיתה

שלא היה אדם מכוון לעשות לעבודה לפי' מהור עד שיהא טובל ולן מתחת יום הכפורים מן תימר מבחוץ כולהון מחמת יום הכפורים ע"כ: **ומעבירין לפניו פרים אלים ובכשים.** נחזרת תנא לף העשירים ותנא דידן מ"ש לא תני עשירים כיון דעל חעת קלתו מלטת דעתיה ופר לע"ע דעל חעת קל לתי מ"מ כיון דעני ועל מחי שכהנים הוא לתני בחחי הכהנים מי מיכא חיים לתים ביה מילתא מילא יתא ליה ומיסבר ליה בחטופה בכולהו ישראל לא ידע אמר רבינא סיינו דאמרי אינשי מי בר מחתיך דיינא הוי חזי בטוקא קמיה לא תחלף פי' רש"י ז"ל דיינא שופר המלך בטוקא קמיה לא תיחלף דמחוך שסיס מכירך מתהלה בקי הוא בשופרך ומעשיך למנוע עלילה לנגוח אחר ממך ע"כ: **מעבירין לפניו פרים** וכו'. פי' שע"י שירחה אותם יזכור בחיזה חיפן יעשה עבודה למחר עם הסור וכן עם המיתים וכבכשים וכך יורגל בעבודה כחילו כבר עבחה ס"ר יוסף ז"ל: **ד' לא היו מניחין אותו לאכול הרבה.** אבל בין הדברים המביחין לידי חמיס וקרי מוטען ממנו נגמרי וכיוצלנמי חעם"כ היו קורין עליו את הפסוק הזה אם ה' לא יבנה בית וגו' ולא מן הנסיס שהיו נעשין בבית המקדש הס ס"ר חנין ע"ם לא חסו ח"ר יוסי בר בון כלן ברחמון כלן בשני ע"כ: **ה' הוליכוהו לעליית בית אבטינס.** לומחו חפינת הקטרת וזה לדעת האומר שסיא מן העבודות הקטות שבמקדש ועוד נאמר בתהלת מזמור כי מין הכבר כן אלא כמו שאמרו לשם מלא חפניו קחי ע"כ. לכן ניל בהלכות עבידת יום הכפורים פ"ד כתב שהיא מן העבודות הקטות בשמקדש: **אנו שלוחי ב"ד** וכו'. גמרא ליתא חסוי חיובחא דרב כוחא ברייה דרב יהושע לאמר הני בבני בלוחי דרחמנא ניימו דאי אמרת בלוחי דיינו מי מיכא מידי דלן לא מיינן למעבד ובלוחי דיינן מלו עבדי הכי קלאמרי ליה מבשיעין לן עליך על דעתנו ועל דעת ב"ד ולאו בעבודה קלאמרי ליה אלא לעניין קבלת שבועה כלימר לא לפי המחשבה שבלבך אם בחת להעדים בקבלת השבועה אלו מבשיעין אותך לפי דעתנו ודעת ב"ד. ועיין בתו"ם בנדרים פ"ל ס' נ': **והשביעוהו.** פי' הרמב"ם ז"ל לפי שבשאומה שעה לא יוכל שום אדם לדעת מה שהוא עושה כמו שבאמר ולא אדם לא יהיה בהלל מועד לכפר בקדש עד לאחר ומפני זה היו מבשיעין אותו ואומ היה בוכה מפני שחבשדוהו בניחות ואם היו בוכין שבאמת כי אחר בהורחתו לחשוב ולחבוב מחשבה רעה על אדם שעשיהו משוקק אלא לעוסק בהלכות כמו שבארנו ע"כ: **ו אם היה חכם דורש ואם תלמיד חכם דורשין לפניו.** כ"ל ולעון הרמב"ם ז"ל שם פ"ל בהלכות עבודת יום הכפורים ואם היה הלמיד דובריס ע"כ וכך גרלה דנרים ר"ע ז"ל וכן במשע מרם"י ז"ל. וכתב הר"מ דילמחו ז"ל שכך גרסת ה"ר לוירו ז"ל נ"כ. וכן נניס נ"כ ה"ר יהוסף ז"ל: **זכריה בן קבוטל.** אמרי' בגמ' לקבוטל בנית גרסינן. ומיחי לה בכ"ם בהרת דברכות. ובירושלמי תני בשמעלי ותלים שפני שפעמן מפיג לת הבשנה. בהגה שאל גרב מה ניחי קבוטל או קבוטר והוה קלים מלי ומחוי ליה בחצבחים בפר קבוטר ע"כ: **ן פרחי בהונה.** אית דגרסי פרחי ליה וכן גרלה דנרים הרמב"ם ז"ל בספ"ח מהלכות עבודת יום הכפורים: **באצבע צרדא.** חוס' פ' שני דיומחון דף כ"ח בחבו דר' אלעזר בקליר לחצבע בקרוי אמה בקרי ליה ליטה גרדא וכן גרלה שפי' הרמב"ם ז"ל וה"ג. אלעזר גרדא הוא שיכה בגודל עם האצבע האמצעי והרבה עושין אותו בעת השחחה ויעבו בו חנועות עריצות ע"כ ומכאן בניח רלים מה"ר מיסרבן בחשובותיו שימן קנ"ל להחיר לחקים גודל בחצבע בשבת לשחק החינוק. ובוב מלחתי כן בספר הרומות שהשן סי' ס"ב. בלשון ר"ע ז"ל התחיל והפג אותם לריך להיות והפג אחת. ובגמ' אמרי' לאמרי ליה אחוי לידיה קילא מחוי בעמנע נודלי בלרך ושוחה ומשך את הלקפה ועומד: **ומעסיקין אותו עד שמגיע זמן השחיטה.** גמרא תנא לא היו מעסיקין לא בגבל ולא בכותר אלא בספ ומה היו אומרים אם לא יבנה בית וגו' כלומר הזהר בעבודתך שהבא בשם שחחא בלרון שאם חיסה לרון אין ערוך עולה לכלום שוא עמלו בונין בו אחם אומרים בנין שלא יתקיים. מיקירי ירושלם לא היו ישנים כל הלילה כדי שישמע קול גדול קול הנרה ולא תבא שינה חופשחו: **ד' קריאת הגבר.** גמרא מאי קריאת הגבר רב אמר קרא נגבר ושמואל אמר קרא הלעולה והגיא כוחיה דרב ותניא כותיה דר' שילא ובירוש' דבקרים ר"פ אלו הן הממונים ולפ' הלילו משיים בה ר"ש בן לרבי שילא ויהחן בן נגר נגרא על שילא שערים שית לך לשימר שהם בר הרבועה וכי היכי להך בן נגר נגרא הכי נמי הכא ע"כ: **בבל יום תורכין.** פ' הטובח מקדם דף פ"ו ועיין בספר קרבן אהרן פ' שני דפ' לו. ומפ' בגמ' נקרן ר"ם בני לחין הרומת המזבח פחיחה מקומן לגמר כלן וכרים ונאמר בהרמת הקומן והבדים מה שלחן מלח קומלו לף כלן לין פחות ממלח קומלו: **ביום הכפורים מחצות** וכו'. ירושל' ס"ר מנא לח מסחברת דא מלא יכ"ב מלאמורת בהקטורה וכנגדים מחלית מלא יבואו לידי נמיחון ע"כ: בפי' **ר"ע** ז"ל בייכ מלחות מסוס חולמת לכהן גדול. לשר המלקח בישים כחבו שים נרסת מחבת דנרסינן מסוס חולמת לכהן הדיוט וכתביהו בתרך נרס"ד דמסכת תמיד בסם הרמב"ד ז"ל. וביל פ' בני מהלכות תמידין ומוספין סי' י"ם. וים לחמוה דבשחני' חנן ובנגדים מלאמורת בהקטורה וסם כיב ובנגדים מחחלת שלים שלמני של נילה ולפשר שהוא ז"ל רולה לפרש מהלאמורת בהקטורה מס מלאמורת בהקטורה לכיינו חחלת שלים שלמני ותימה שלא לבר

זה מבי"ק ז"ל:

פרק ב בראשונה וכו' פ"ק דחמיד דף כ"ח וכבני ובירוש' פריך ומבוחה זו של תרומות הלשן מ"ם לא חקיטו לה פיסא בכל שאר עבודות דחמידי לחניון שכל החלנן בפיים היחה קודם שחירחה חקלה זו בחרוחתה ומשני בבבני בלבון שני מעיקרא סבור כיון לחיכא לומם שיחא בשר לא חהו כיון לחזו לחחו לידי סכנה **חקיט** ליה רבינן פיסא ואבריס ופדרים שהוא בשר כל הלילה וחקיטו ליה פיסא כדחנן מי מעלה מבדין מן הבכה למזבח חע"ג לחיכא לומם שיחא שאני מינה ממיקס פי' נוח לו לאדם לנדל שיחא מעיניו מלילך לייען על סוף הלילה מלהיות עומד ממטחו בהשכמה לעבודה דחשוחה שהיא חרומת הלשן והבדר פרקין וחקיטא לאר גיסא לחוי פי' שמפני שחירחה הקלה מחקן לכם פיים והא לאר גיסא לחוי בבבני סדור מערכה ושני נזירי עניים שהחורה הוא המסדר וכיון דכולן בכהן אחד יש בעבודות חשובות ומעיקרא בני פיים לחחיא מי שזכה בחרומת הלשן יזכה בסדור מערכה ובבני נזירי עניים ומשני אמר רב אחי בחי חקלות הוו מעיקרא בבור ב"ד לא אחי כיון דאחו ולקחו נמי לידי סכנה

מיסוג לחם קרב בריחת וכדתניא ממין לריחם ופדר שקדמין שנאמר את ריחו ואת פדרו ועוד ומ"ש סוקא רגל כהני ריחא משום דריחא נפיש ביה עלמות קריבה רגל בהדים: וכבר כתבתיו בשם הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות לם"ל דלפ' ביום שכפורים היו פיוסות אחד לתרומת הדשן והשני מי מדשן מזבח הפנימי והמזרח למכשירי עבודה שם ועשיון בהן הדיום וסדור המערכות ושני עיזי עיים הכל נעשה בהן הדיום שהן מכשירי עבודה שהן נדול מי מוליך מחתה למזבח פנימי להקטיר וכ"ג מקטיר וזה מוליך המחתה נחלי לם ע"כ עכ"ל בקיצור: **ד' הפיים השלישי** וכו' פ"ק דיומא דף י"ח: **והרביעי חרשים עם ישנים** ביד פ' שני להלכות מעשה הקרבנות סי' ל': **מי מעלה אברים מן הכבש למזבח** גמ' מתני' לנא כר"ת בן יעקב דתנן בפ"ב דתמיד רמב"י תומר המעלה אברים לכבש הוא לשעלה לאותם ע"ג המזבח ותנא דידן סבר ברוב עם לדרת מלך ורחב"י סבר מקום שכיפה נלו מורח מרעה למיחתי כמלך לעיים ניח מילתא ולדידי: ניתן פיום למחתה תחת פיום מן הכבש למזבח ולנא כר' יוחנן דלמר זר שסידר את נזירי עיים חייב משום עבודת יום היה מלקחני נאו ורמו לם תיש זמן הסימה ולילו זמן שני נזירי עיים נא קתני ודמי כך לנא לה תקנתא לם בסחט בלילה קתני אבל שני נזירי עיים דאית נאו מקמא לם סדרן לפרקן ולחזור ולסודרן ביום לכך נא קתני שהעיון לעלות נגד ולרלות לם הניע שאותו הסודה נא הפריחו נלא שפשט אחת מהם בלבנה ולימו שהיה הממרת ושחטו את התמיד אבל סדור שני נזירין סודרן מזרוחין בקרקע העזרה שהיה הממרת ולם טעו במזר הלבנה נא לוכפת להו שהרי יש תקנה בדבר ולחתת נמי בירושלמי פ' שני דר"ם: **ברקאי** ס"ל ברקאי ס"ל יוסף ז"ל הניח וקד בי"ה: **ומתיא** נתיו אחת נרסי' וכן מלתי נוגה גם ע"י ס"ל יוסף ז"ל וכתב פי' מתיא בן שמואל כשהיה הוא הממונה היה אומר בלשון זה וכן מלינו במסכתא שקלים שהיה הוא הממונה ע"כ: **נפי ר"ע** ז"ל אמר לסם הממונה הוא הסגן. וכן פי' נ"כ במסכת תמיד פ"ע והוא פי' רש"י ז"ל אבל אומ' ז"ל בפ"ק דמכלתין דף ע"י דמו זה שהירום מכח הירום והעלו הממונה נלו היינו סגן נלא ממונה מאחר היה ומשם היה ממונה על הפיוסות דמיקרי ממונה סתם כדאמרן בשקלים לעיל הממונה אומר להם שהביאו וכן כתבו נ"כ שם פ"פ אחי מלחם: **עד שבחברון** פי' הרמב"ם ז"ל מתיא בן שמואל אומר כך היה אומר הרואה בחיר פני כל הממרת וקאמ' ניה הלי דקאי אתרעא עד שאתה יכול לראות חברון מאור היום ע"כ. נרא' שהסכים לחיבור רלשון דבגמ' בעי מלן אמר הן ומשני חיבעי' אימ' הך דקאי אתרעא אמ' היכו הן אפי' הלי דקאי אתרעא אמר הן כיצד ממרת בחיר ופ"ל הלי דקאי אתרעא הן כך היה שואל. עוד נרסי' בגמ' אמ' רבי שמעאל אומר ברך ברקאי ר' עקיבא אומ' עלה ברקאי נחומא בן אפקסיון אומ' אף ברקאי בחברון מתיא בן שמואל הממונה על הפיוסות אומ' בחיר פני כל הממרת עד שתחברון: ועיין בתוספ' ר' יהודה בן בתירא אומר בחיר פני כל הממרת עד בחברון: ועיין בתוספ' הרמב"ן ז"ל סימן תכ"ג. ועיין תו בפ"ק דתמיד סי' כ'. וביד פ"ת להלכות תמידין ומוספין סי' כ' ובפ"ת להלכות עבודת יום הכפורים: **ב ולמה** הי"ד וכו' כך נקד התכם הר"מ דילומלמו ז"ל: וה"ל יהוסף כתב כ"ל נרסו ל"ל נרסו: ובגמ' פריך ומי מיחלף למות חמה בלמות תימור חמה ותתיב רבי אומר חיו דומה תימור של נבנה לתימור של חמה תימור של נבנה מתמר ועולה כמקל תימור של חמה מפני לכאן ולכאן ומסני תנא דבי ר' ממעלה יום המשונן היה ומפיני לכאן ולכאן שהרקיע קשור בעיים ואין התימור נראה נעל ערפל נלא במקום הסזור במקומות שרבים בין עב לעב: **הורידו** בירום. ורמ"י ז"ל והורידו וכתב הר"מ הכי ז"ל לכן בגמ' סכ"י. וכל **המשיל** מים כך נקד הר"מ הכי ז"ל המה בניני ודנוסה וביד ס"ה דהלי נאת מקדש סי' ג' ה' ואיתא בניח יוסף ת"ח סי' ו': **ב אין אדם נכנס לעזרה לעבודה**. נרסי' וכן היה בירום ורמ"י ז"ל והיינו עזרת ישרלל: ובירום' כיני מתני' לא היה לדם נכנס לעזרה ולעבודה לפי' פשוט על שהוא מובל לא סוף דבר לעבודה אלא לפי' אלא לעבודה וביד שם סי' ד' ובפ' שני דהלכות עבודת יום הכפורים כולה מתני' ע"ם סי' ו' וביד בפ' רביעי: **עד שיטבול** שהדברים קל וחומר וכו' ו דברי בן זומא אבל ר' יהודה אומר סרך מבילה היא זו כדי שיזכור סומאה שבא לקרקע עזרה לכה"ג יהודה אומר סרך מבילה היא זו כדי שיזכור בקדש ופתוחות לאול תוכן חול וננותיהן קדש בשנותיהן זוין לקרקע עזרה אבל היאל לי אי נמ נא קתני הפרוה שהם לקרקע עזרה מכאן למה לי לתנן בסוף מדות לשכת המלחיי וכו' מכאן מכאן עולה לנא בית הפרוה וי"ל דנא בית הפרוה אע"נ דשהם לקרקע עזרי נא היה לו פתח לעזרה משום לניעות נפי שכ"נ עובל שם אלא היו נכנסין לו דרך לשכת המלחיין שהיתה תחת הקרקע ומשם מכאן עולה לנא בית הפרוה ולריך לומו לשכת המלחיין תוכה קדם לתלת"ה ס"ל נא בית הפרוה כמו לשכות הנמויות בקדם ופתוחות לאול למחרי לעיל לתוכן חול אלא על כרחך לשכת המלחיין שנא בית הפרוה פתוח לה תוכה קדם הוא ז"ל: ובגמ' שהם ז"ל היו נוכסין וכולן בקדש על נא בית הפרוה. ועיין במ"ם בסופה ס"ם אלו נאמרין בשם הרמב"ל ז"ל. ובתו"כ היא בנוי סוף פ' שני דפ' מחרי מות וכתב שם ספר קרבן מהרן בשם תוס' ז"ל דהא אלא טבי במקום קדום מבילה רמבוסה ג"כ כך הסברא נותנת לפי לתחתי לא מקדש בנגדי קדוכה ג"כ בתוספת יום טוב. ובגמרת הרב בלעל מזכיר ז"ל שהוא מונה מכמה ספר כתיבת יד מדוייקים שהיו בידו מחק מן המשנה. ונם מן הספ"ת מחק מלות ועשרי הדומיו ונם מלת ומקדם ומפי זה נא הוכרו המקומין במשנה אלא בברייתא. מהן ס"ו

יהוסף

בשעריס וד' כדי לעשות פומבי לדבר ע"ם בנית אלטים ונהלך בדרכם: ומחוב בשער קרבן מהרן פ' ויקרא ר"פ שני ומה שהקשה הרמב"ד ז"ל דמשיך היה מחלקין כן מביאר לכ"ל מלקים ובית נמי דרשינן ולא נחתיה למחתיה לים קומיה כלל דכן הכתוב לחיותו נדול מחתיו הרמבוסים כ"ל ועל לנו הכ"ל נאמר שלא ישתה אותם לנחתיה ע"כ: **בד"א בקרבנות צבור** וכו' לשון הרמב"ם ז"ל שם בפ' שני דהלכות מעשה הקרבנות סי' י"ם בד"ל נעשות הכהור אבל עושות היחיד אם רלו להוליך נחתיה בפחות מאלו מי ביותר מוליכין ע"כ: **הפשטן** ונתוחן של יחיד ושל לבור שוין להיות כשרין בור ואין פשוטין כאן לכתיב והקטיר הכהן את הכל למזבח אחת למשמעו הפשט ומותו: **שוין** ס"ל שהם: **פרק ג' אמר להם הממונה** וכו' עד סוף סי' כ' בפ' שני דהלכות דף ק'. וכתבו שם תום' ז"ל שאומר ס"ר מאיר דס"ל מתיא בן שמואל ממונה על הפיוסות שאומר וכו' שהוא עלמו היה ממונה על כך ע"כ. ואיתא למתני' בגמ' ס"פ דלעיל ובשי נלמזוי מינה סייעתא לר' יוחנן דלמר זר שסידר את נזירי עיים חייב משום הולין ועבודת יום היה מלקחני נאו ורמו לם תיש זמן הסימה ולילו זמן שני נזירי עיים לא קתני ודמי כך לנא לה תקנתא לם בסחט בלילה קתני אבל שני נזירי עיים דאית נאו מקמא לם סדרן לפרקן ולחזור ולסודרן ביום לכך נא קתני שהעיון לעלות נגד ולרלות לם הניע שאותו הסודה נא הפריחו נלא שפשט אחת מהם בלבנה ולימו שהיה הממרת ושחטו את התמיד אבל סדור שני נזירין סודרן מזרוחין בקרקע העזרה כהיכל ומזבח ומקום הכבש ומזרח הכבש ומזרח המזבח ומקום שהיה הממרת ולם טעו במזר הלבנה נא לוכפת להו שהרי יש תקנה בדבר ולחתת נמי בירושלמי פ' שני דר"ם: **ברקאי** ס"ל ברקאי ס"ל יוסף ז"ל הניח וקד בי"ה: **ומתיא** נתיו אחת נרסי' וכן מלתי נוגה גם ע"י ס"ל יוסף ז"ל וכתב פי' מתיא בן שמואל כשהיה הוא הממונה היה אומר בלשון זה וכן מלינו במסכתא שקלים שהיה הוא הממונה ע"כ: **נפי ר"ע** ז"ל אמר לסם הממונה הוא הסגן. וכן פי' נ"כ במסכת תמיד פ"ע והוא פי' רש"י ז"ל אבל אומ' ז"ל בפ"ק דמכלתין דף ע"י דמו זה שהירום מכח הירום והעלו הממונה נלו היינו סגן נלא ממונה מאחר היה ומשם היה ממונה על הפיוסות דמיקרי ממונה סתם כדאמרן בשקלים לעיל הממונה אומר להם שהביאו וכן כתבו נ"כ שם פ"פ אחי מלחם: **עד שבחברון** פי' הרמב"ם ז"ל מתיא בן שמואל אומר כך היה אומר הרואה בחיר פני כל הממרת וקאמ' ניה הלי דקאי אתרעא עד שאתה יכול לראות חברון מאור היום ע"כ. נרא' שהסכים לחיבור רלשון דבגמ' בעי מלן אמר הן ומשני חיבעי' אימ' הך דקאי אתרעא אמ' היכו הן אפי' הלי דקאי אתרעא אמר הן כיצד ממרת בחיר ופ"ל הלי דקאי אתרעא הן כך היה שואל. עוד נרסי' בגמ' אמ' רבי שמעאל אומר ברך ברקאי ר' עקיבא אומ' עלה ברקאי נחומא בן אפקסיון אומ' אף ברקאי בחברון מתיא בן שמואל הממונה על הפיוסות אומ' בחיר פני כל הממרת עד שתחברון: ועיין בתוספ' ר' יהודה בן בתירא אומר בחיר פני כל הממרת עד בחברון: ועיין בתוספ' הרמב"ן ז"ל סימן תכ"ג. ועיין תו בפ"ק דתמיד סי' כ'. וביד פ"ת להלכות תמידין ומוספין סי' כ' ובפ"ת להלכות עבודת יום הכפורים: **ב ולמה** הי"ד וכו' כך נקד התכם הר"מ דילומלמו ז"ל: וה"ל יהוסף כתב כ"ל נרסו ל"ל נרסו: ובגמ' פריך ומי מיחלף למות חמה בלמות תימור חמה ותתיב רבי אומר חיו דומה תימור של נבנה לתימור של חמה תימור של נבנה מתמר ועולה כמקל תימור של חמה מפני לכאן ולכאן ומסני תנא דבי ר' ממעלה יום המשונן היה ומפיני לכאן ולכאן שהרקיע קשור בעיים ואין התימור נראה נעל ערפל נלא במקום הסזור במקומות שרבים בין עב לעב: **הורידו** בירום. ורמ"י ז"ל והורידו וכתב הר"מ הכי ז"ל לכן בגמ' סכ"י. וכל **המשיל** מים כך נקד הר"מ הכי ז"ל המה בניני ודנוסה וביד ס"ה דהלי נאת מקדש סי' ג' ה' ואיתא בניח יוסף ת"ח סי' ו': **ב אין אדם נכנס לעזרה לעבודה**. נרסי' וכן היה בירום ורמ"י ז"ל והיינו עזרת ישרלל: ובירום' כיני מתני' לא היה לדם נכנס לעזרה ולעבודה לפי' פשוט על שהוא מובל לא סוף דבר לעבודה אלא לפי' אלא לעבודה וביד שם סי' ד' ובפ' שני דהלכות עבודת יום הכפורים כולה מתני' ע"ם סי' ו' וביד בפ' רביעי: **עד שיטבול** שהדברים קל וחומר וכו' ו דברי בן זומא אבל ר' יהודה אומר סרך מבילה היא זו כדי שיזכור סומאה שבא לקרקע עזרה לכה"ג יהודה אומר סרך מבילה היא זו כדי שיזכור בקדש ופתוחות לאול תוכן חול וננותיהן קדש בשנותיהן זוין לקרקע עזרה אבל היאל לי אי נמ נא קתני הפרוה שהם לקרקע עזרה מכאן למה לי לתנן בסוף מדות לשכת המלחיי וכו' מכאן מכאן עולה לנא בית הפרוה וי"ל דנא בית הפרוה אע"נ דשהם לקרקע עזרי נא היה לו פתח לעזרה משום לניעות נפי שכ"נ עובל שם אלא היו נכנסין לו דרך לשכת המלחיין שהיתה תחת הקרקע ומשם מכאן עולה לנא בית הפרוה ולריך לומו לשכת המלחיין תוכה קדם לתלת"ה ס"ל נא בית הפרוה כמו לשכות הנמויות בקדם ופתוחות לאול למחרי לעיל לתוכן חול אלא על כרחך לשכת המלחיין שנא בית הפרוה פתוח לה תוכה קדם הוא ז"ל: ובגמ' שהם ז"ל היו נוכסין וכולן בקדש על נא בית הפרוה. ועיין במ"ם בסופה ס"ם אלו נאמרין בשם הרמב"ל ז"ל. ובתו"כ היא בנוי סוף פ' שני דפ' מחרי מות וכתב שם ספר קרבן מהרן בשם תוס' ז"ל דהא אלא טבי במקום קדום מבילה רמבוסה ג"כ כך הסברא נותנת לפי לתחתי לא מקדש בנגדי קדוכה ג"כ בתוספת יום טוב. ובגמרת הרב בלעל מזכיר ז"ל שהוא מונה מכמה ספר כתיבת יד מדוייקים שהיו בידו מחק מן המשנה. ונם מן הספ"ת מחק מלות ועשרי הדומיו ונם מלת ומקדם ומפי זה נא הוכרו המקומין במשנה אלא בברייתא. מהן ס"ו

יהוסף

יהוסף ז"ל כתבו בשם ס"ח. וגמ' אמ' רב חסדא גמירי תמן מצילות ועשרה קדושין סובל כ"ע ומקדש בו ביום וכבריית' בגמ' יליף לה מקרבי וסקדו חום' ז"ל תימה לי מי הלכתא קרא למה לי והרנו מי לאו קרא ס"ד תמן מצילות יכולות מפני כוח אחר זה כולם ניחד להני מימריך קרא לכתיבת משנה מעבודה לעבודה עבוד להו ומי לאו הלכתא ס"ל מיהו משנה לעבודה מנא להו שנא בשם. נרסינן בבית וכן בתוספתא וכירוש' ז"ל תני ברתזומה הוא אומר מנא הני מילי שנא בשם ובמייה הוא אומר מנא בשם. מבל ר"ח ז"ל גרים במתני' כשניהם מנא הני מילי שנא בשם ודחה הירוש' ועיין בסמוך ת"ח בסימן תרכ"ח. וכתוב שם בספר הלכות ומה שאומרי' אותו בעזרן מנא הני מילי שנא בשם ולא בכהנ"ף לי"ת מפני שהכהן גד היה קורא אותו במקדש כמו שהיו קורין בתנ"ך לי"ת אלא היה קורא אותו במקדש בד' אותיותיו בכתיבתו מה שאין הן נקראין כן כי הוא הנקרא שם המפורש שהוא המקור לכל השמות ע"כ בקיצור: והן עונין אחריו כתב הר"ע דילונמו ז"ל ו"ל ר"ב לוירנו ז"ל גרים כלן ומכהני' ושם וכו' ולפ"ז היה היה מתכוין וכו' ככתוב בסמוכי' וכן גרים הרמב"ם ז"ל ע"כ וגם ר"ש ז"ל כתב שכן ראוי לנהוג לפי שהוא יותר סגון הוא שיאמרו בני אומרו כל העם כאחד בשוה ולא יאמרו אחד אחד ויפסיקו בין ברוך לשם ואמן גרים הסמוכים. וגמ' תניא רבי אומר כי שם ס' אלפין הכו גדול לגלויי תמ' לשם מפני שיאמרו בשעה שהוא מזכיר שמו של הקב"ה אדם הכו גדול חכמיה בן מחי' ר' יהושע אומר וכל לדיק לברכה אמר להם בניא ליאמרו בשעה שהוא מזכיר לדיק עומדים מפני הכבוד וביד פ' שני דסל' עבודת יוה"כ וכפ"ד: טן למורה העזרה. חוזר למתוריו לגד מזרח. הַשְּׁנִי כתב הגר"ש נקוד ב[נקד] ג"כ הר"מ הנ' ז"ל וכלהקמן רפ"ד: הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו. סה דיקתני מימינו לא אילו מנו ממנו דהא תמ' רב יהודה המהלך לימין רבו ס"ו בור ולא תאורי רבו ממנו דהא תניא תאורי רבו ס"ו מנסי הרוח מנא למילף מגדולי שיחכמה בו מקמ"ר. ירום' ממנה דברים היה הַשְּׁנִי ממנו הַשֵּׁנִי אומר לו תמי כ"ע הגבה ימיך. הַשֵּׁנִי מימינו ורתם בית אב ממשלו. סניף הַשֵּׁנִי בסדרין. תחז הַשֵּׁנִי בימינו וסעלהו. לא היה כ"ע מתמנה להיות כ"ע על שהוא כעשה הַשֵּׁנִי ע"כ: ובה שני גורלות. בברייתא תניא ומן תחהן על שני השעירים גורלות גורלות על כל דבר והא קמ"ל לפי שמעינו בזית שהשם כתוב עליו והוא על שהכ יכול לף זה כן ת"ל גורל גורל ליבה ליבה על זית ליבה על תאנ ליבה של מאכרוע ובלבד שיהיו שניו שוה שעשה ס' של זהב וז' כל כסף תהי קטון ותחד גדול: ותנ ס"ר יהוסף ז"ל של מאכרוע היו ל"ל שסקלני והגורלות כולם היו של מאכרוע ע"כ. וביד פ"ם דהלכות ביאת מקדש סימן י"ל וברפ"ג דהלכות עבודת יום הכפורים וסימן ג': י בן קטין וכו'. בברייתא פ' שני דמכלתין קרובה ללשון משמתו נדף כ"ה ובפ' קבלה דף כ' מתני' גופה: וגמ' תנא תנא שחרית במלואו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו בתמיד מקדשין ידיהם ורגליהם בבת אחת תנא שחרית במלואו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן התחתון ר"ש אומר אף בירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה תנייתא דלי מיירי קודש שעשה בן קטין ה"ג דל כדמשמע ליעלא דעלין ותחתון דקתני נמי ירחץ לם כן ה"ג לתלמודא דלמיימ ולסדרם קודם התחת מלבד שעריך לסמוך עוד דוחק אחר ועוד דהא קתני ה"ג ובירידתו מכוונין זה תחת זה לריך לדחוק ג"כ ועוד שכל ה"ג כסיום הוי מקדשין ידיהם ורגליהם מן העליון וכן כולם מן התחתון ביה אחר זה יקדם לנו עוד דל"ב כשעשה בן קטין ה"ב דל נסי שתקן בן קטין ה"ב כהנים שיהיו מקדשין בבת אחת אבל מלא אחד קדש לי שעדיף בירידתו כילד היו יכולין עוד לקדם מן הי"ב דדין הם עשתה נמעלה ואם נאחר בעשתה כולן נמעה ה"ב יקדם עלינו לשון התוספתא לכאורה משמע דלף אחר תקון בן קטין היו מקדשין שחרית מן העליון וערבית מן התחתון מדסיתה התלמוד בתר סיום דלף ה"ב כדלי שיהיו ה"ב לאחי הכהנים דמשמע דתרוייהו הכי: תוספתא בתר שיעתא חזי ואם נא"ר שנם הוא עשה שם דדין נמעלה ואפם דדין למעה מכוונות לנו אנא בשנא בתוכנו נם זה דוחק ושל שחרי עליון בין הערבים ליום יכולין לקדם בבת אחת שכבר ירדו הכוס שהתעשו ואם נאחר עשתה ה"ב נאחר ה"ב למעלה לא משמע כן כלל מלשון המשנה ולא מלשון התוספתא וה"מ שעשה הדין בעלי שתי פיפיות וסדרין תריכין ונבוהין עליונים לקדם מדן שחרית ותחתונים לקדם מכן ערבית וגם זה דוחק ואין מן הלשון משמעות כלל עליו לכן המחוור שנראה לע"ל כזה הוא שבתחלה היה דל אחד למעלה ודל מ' למטה אבשר מכוונים מעט זה תחת זה ותפשר דייק ספר דקתני ברייתא מן העליון לשון יחיד אלא לא לעולם שהיה לעולם למעלה עליון רק אחד אפי אחר תיקון בן קטין וחייבי דתני ברייתא שחרית מן העליון נקט נמי בספרא ערבית מן התחתון מע"ש שהתמת היא שהיו למטה ה"ב התחתונים זהו מה שנלע"ל. וה' יעזרנו מפגיעות. ותמהתי שלא פירש רש"י ז"ל כזה דבר וגם לא רלתי מי שהבר בזה ואפי' הרמב"ם ז"ל ביד פ"ג דהלכות בית הבחירה ופ"ה דהלכות ביאת מקדש לא הזכיר כלל תוספתא זו הצריך לומר שבעלין המוכני פירוש הוא שם וגם כאן בפירוש המשנה וז"ל לשבר שם בהלכות בית הבחירה ומוכני עשו לו לכיור שיהיו שם לסיום תמיד וסיו הוא כדי שלא יהיו הסיום שכה נפסלין בלינה שהכיור מכלי הקדש ומקדש וכל דבר שיתקדש בכלי קדש שם לן נפסל ע"כ. וז"ל ג"כ בפי' המשנה והכיור מכלי שרת וכתבהו בו סיום שיתקדשו ונפסלו בלינה וזה עשה כלי סביב לכיור והיו בו סיום תמיד והיו שותתין מתותו כלי לכיור כדי הזוך בתחתון לשתון ותותו הכלי נקרא מוכני ע"כ אבל שם בהלכות ביאת מקדש פי' בעצין מוכני כפי' רש"י ז"ל וכן הוא שם ג"כ בהשנות בהלכות בית הבחירה ויתכנו דברי לפ"ז: זה: בלשון ר"ע ז"ל המתחיל בן קטין וכו' על הלתמרן בשרק לריך להיות כדתמרן לעיל בפ' בראשונה: מונבז המלך עשה כל ידות וכו'. ביד פ"ת בהלכות

והקריב את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ועדיין לא נחתם הפר לבתר הכי כתיב ושחט את פר החטאת אשר לו ומין שבחתת אשר לו ומין שניתי פשעתי מחתי מתני' ר"מ היא וכמו שפי' ר"ע ז"ל בפירקין לנקמן. ועיין בספר קרבן אהרן פרשה ג' דף מחתי מות: אני וביתי ואינו לומר כאן כודוי רחמנן וכני אשרן בשם. נרסינן בבית וכן בתוספתא וכירוש' ז"ל תני ברתזומה הוא אומר מנא הני מילי שנא בשם ובמייה הוא אומר מנא בשם. מבל ר"ח ז"ל גרים במתני' כשניהם מנא הני מילי שנא בשם ודחה הירוש' ועיין בסמוך תרכ"ח. וכתוב שם בספר הלכות ומה שאומרי' אותו בעזרן מנא הני מילי שנא בשם ולא בכהנ"ף לי"ת מפני שהכהן גד היה קורא אותו במקדש כמו שהיו קורין בתנ"ך לי"ת אלא היה קורא אותו במקדש בד' אותיותיו בכתיבתו מה שאין הן נקראין כן כי הוא הנקרא שם המפורש שהוא המקור לכל השמות ע"כ בקיצור: והן עונין אחריו כתב הר"ע דילונמו ז"ל ו"ל ר"ב לוירנו ז"ל גרים כלן ומכהני' ושם וכו' ולפ"ז היה היה מתכוין וכו' ככתוב בסמוכי' וכן גרים הרמב"ם ז"ל ע"כ וגם ר"ש ז"ל כתב שכן ראוי לנהוג לפי שהוא יותר סגון הוא שיאמרו בני אומרו כל העם כאחד בשוה ולא יאמרו אחד אחד ויפסיקו בין ברוך לשם ואמן גרים הסמוכים. וגמ' תניא רבי אומר כי שם ס' אלפין הכו גדול לגלויי תמ' לשם מפני שיאמרו בשעה שהוא מזכיר שמו של הקב"ה אדם הכו גדול חכמיה בן מחי' ר' יהושע אומר וכל לדיק לברכה אמר להם בניא ליאמרו בשעה שהוא מזכיר לדיק עומדים מפני הכבוד וביד פ' שני דסל' עבודת יוה"כ וכפ"ד: טן למורה העזרה. חוזר למתוריו לגד מזרח. הַשֵּׁנִי כתב הגר"ש נקוד ב[נקד] ג"כ הר"מ הנ' ז"ל וכלהקמן רפ"ד: הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו. סה דיקתני מימינו לא אילו מנו ממנו דהא תניא תאורי רבו ס"ו בור ולא תאורי רבו ממנו דהא תניא תאורי רבו ס"ו מנסי הרוח מנא למילף מגדולי שיחכמה בו מקמ"ר. ירום' ממנה דברים היה הַשֵּׁנִי ממנו הַשֵּׁנִי אומר לו תמי כ"ע הגבה ימיך. הַשֵּׁנִי מימינו ורתם בית אב ממשלו. סניף הַשֵּׁנִי בסדרין. תחז הַשֵּׁנִי בימינו וסעלהו. לא היה כ"ע מתמנה להיות כ"ע על שהוא כעשה הַשֵּׁנִי ע"כ: ובה שני גורלות. בברייתא תניא ומן תחהן על שני השעירים גורלות גורלות על כל דבר והא קמ"ל לפי שמעינו בזית שהשם כתוב עליו והוא על שהכ יכול לף זה כן ת"ל גורל גורל ליבה ליבה על זית ליבה על תאנ ליבה של מאכרוע ובלבד שיהיו שניו שוה שעשה ס' של זהב וז' כל כסף תהי קטון ותחד גדול: ותנ ס"ר יהוסף ז"ל של מאכרוע היו ל"ל שסקלני והגורלות כולם היו של מאכרוע ע"כ. וביד פ"ם דהלכות ביאת מקדש סימן י"ל וברפ"ג דהלכות עבודת יום הכפורים וסימן ג': י בן קטין וכו'. בברייתא פ' שני דמכלתין קרובה ללשון משמתו נדף כ"ה ובפ' קבלה דף כ' מתני' גופה: וגמ' תנא תנא שחרית במלואו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו בתמיד מקדשין ידיהם ורגליהם בבת אחת תנא שחרית במלואו מקדש ידיו ורגליו מן העליון וכן כולם מן התחתון ר"ש אומר אף בירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן התחתון ר"ש אומר אף בירידתו מקדש ידיו ורגליו מן העזרה ובירידתו מקדש ידיו ורגליו מן התחתון בתמיד מקדשין ידיהם ורגליהם בבת אחת תנא שחרית במלואו מקדש ידיו ורגליו מן העליון וכן כולם

ביה הכמיהה פי' י"מ וכפ"נ ובערוך נרים מובא בגמ"ל . ומבית המטמוניי היה כמו שכתבתי בסימן ו' לכפ"ג למסכת מיל דסס פ"ם . מכן אותו מובא דמדרש רבה סוף פרשת לך לך דף כ"ם דנרסי' התם מעשה במובאו המלך ובזוטום בניו של תלמי המלך שהיו יושבין וקורין בספר נרמשית כיון שהגיעו לפסוק הזה ומלתם את בשר ערלתכם הפך שם פניו לכותל והתחיל בוכה וזה הפך פניו לכותל והתחיל בוכה הלכו אביהם וימלו את ערלתם ימים ימים היו יושבים וקורין בספר נרמשית כיון שהגיעו לפסוק הזה ומלתם את בשר ערלתכם אמר אחד לחבירו מי לך אחי מ"ל את מי לך לי לא מוי ניולו את הדבר זה לזה כיון שהרגישה בהם אמן סלוקה ואמרה לאביהם בניך עלתה עמי בבקרן ונזר הרוצף שמולו אחי לה יהולו מה פרע לו הקב"ה מ"ר פרהם בשעה שיצא למלחמה עשה לו סיעה של סבכוון (פי' מתרגים) וירד מלאך והילו ע"כ . נראה שהוא הוא מובא אחר יוצי בנו של תלמי המלך שמינו בעבורו כמה תיבות בספר תורה לותם הע"ב זקנים שכיום כלאיתא בפ"ק דמגלה דף ט' : ומשכחן נמי תנא שמו מובא בברייתא דמייתי בשבת פ' כלל גדול דף כ"ה ע"ב ומובא פומר וכך היה מובא דן לפני ר' עקיבא וכו' . וכנמ' פרוך ולישבדיהו לדידהו דהכא ומשני מבני עלה בידות שכיום שמי לספר לעשות שכיום עשמן של זהב ומתבזין עליה מבריותא דקתני בהדיא וידות הכלים וידות הסכיום דמוכח ודלמי לכלים נמו היינו שכיום ותרגמה למני בקתתא דברני ואחיני פי' ידות הקרטומות והמגלות : הילני אמו וכו' . הרי"ם בברכות דף ע"ב וכנמ' הנא בשבת שמשה זוכרת ניצוצות יולאות ממנה פי' מן החמה שזורחת מן המזרח ושוטה על פתח החיכל שהוא לנד מערבי ושבת השומרים בשורה יודעים שכניע זמן קריית שמע לבל תאמר משמל היו מלדיקין לק"ם שמת המשך עליהן העבודה וימנעו מלכלות ותאמר היו מתחרין מלכלות ק"ם עד כלות העבודה של ההמיד : נברשת של זהב . ירושלמי תרין תיירין פלניי עלה חד אמר מנרתא וחד אמר קוקיתא תרגוס עקולם לקבל נברשת לקבל למפרם והיינו עבשית ע"כ . ופי' הגאון ה"ר סעדיה ז"ל בספר דניאל סי' ח' ח"ל ותית דאמרי לקבל נברשת עבשית הקולקת מסנה לשנה ופתרון נברשתא גר בר שתא ע"כ : אף היא עשרה טבלא של זהב וכו' . גמ' שמעת מינה כותבי' מגלה לתיוק להתלמד ופעינתא היא בפ' סניקין דף ס' ומסיק התם נסרונין תם לא שכב ואחריו רחבי תיבות על סוף המקרא ותת כי שפית ואחריו רחבי תיבות על סוף המקרא ואחריו רחבי תיבות על סוף המקרא ואחריו רחבי ת"ת והי"ג מסיק התם בפ' סניקין בחלף בית פי' מכל מלה לות אחת : ועיין על זה במה שכתבתי בשם הרמב"ם ז"ל בפ' שני דשבת סי' ד' : בפי' רעז"ל כיון שהגיעו למל של עכו . למר המלקח כן הוא בבבלי גם בפי' הרמב"ם ז"ל למחר בירות כתוב נמל של יפו וכבי מס-בר מפי : יאי ואלו לגנאי וכו' . פ' שני דהלכות ביאת מקדש סימן ג' : הוגדם . נרסי' : בן לוי . פי' רש"י ז"ל מן הלויים . וקרוב לודאי שהשריון*) היה נורם הגדוס בגימ"ל דלי"ת ול"י מ"ם . ובנמ' תנא דשמות מהן קולו בגעימה מכנים גודל לתוך פיו ומניח אגבו בין הגימין עד שהיו אחיו הכהנים מזקיין בבת רחם לאמוריהם פי' נרתיען לאחוריהם : ועל האחרונים וכו' . בבלי וירוס תנא כולן מנאו פעמה והשוהה ובן למלר לא מלא תשוהה לדבריו : ושם רשעים ירקב . גמ' מאי ושם רשעים ירקב מ"ר מלעזר רקביות העלה בשמותיהם פי' לא מסקי' בשמייהו ולא יקרא לדם לגבו שם לדם רשע . ומפ' בגמ' על הא דכתב קרא רשעים נאון רגים ולא נקט לשון יחיד לדכתיב ברים קבא שהדיק ע"י משעיו הוא נזכר לשובה והרשע לף ע"י חבדו הוא מזכר לרעה :

פרק ד טרף בקלפי וכו' . ובפ"נ דסל' עבודת יום"כ סי' נ' וביומ' לף סוף דבר קלפי מלא תמי' קלעות ולמה תמרו קלפי כדי לעשות פומבי לדבר ע"כ וכנמ' למר רבא קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ומיהו מחוקת מלא אחי יודיש כי היכי דלא ניכוון ולשקול ושל חול לכלי שרת דעץ לא מבדוק ולא עבדוה לכספא מו דזהב דהתורה חסס על ממונה של ישראל : הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו . בתלמודו של ירם בגמל מבכנו ר"ע ומהכ את מן המטבח . נס ר"ב יוסף ז"ל מחקן נס הגרסא שם כך אם של שם עלה בימיני משם אומר לו מיטי כ"ג הגבה ימיך עלה בשמאלו רחם בית אב אומר לו מיטי כ"ג הגבה שמאלך וכנמ' מהני' לא כהאי תנא דהניא ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר משם ואם בימיני יין בקלפי אם בימים של כ"ג שולה הסגן אומר לו מיטי כ"ג הגבה ימיך ואם בימיני של סגן שולה רחם בית אב אומר לו לסגן גדול בבר מיך פי' לומר לה אמר לו סגן משום דמלמא דעתים דכ"ג וכהא קמיפלגי מ"ם ימיני דסגן סניך מם"ם לא אמר לו סגן משום דמלמא דעתים דכ"ג וכהא קמיפלגי מ"ם ימיני דסגן עדיף מממלויים דכ"ג ומ"ם כי הדדי ניהו ומהני' ר' חניגא סגן הכהנים היה דתניא ר' חניגא סגן הכהנים לומר לסגן מימיני שאם מירע בו פסול בכהן גדול נכנס סגן ומשמש התחיו מבל כל זמן שלא ילרע בו פסול יון הסגן עובד שום עבודה בעולה. ולגפ"ד חַגָּא המוכרת נרסיק בשני קמיין על מסקל שָׁרָף בָּר בָּעֶל שָׁגָא ודומיהם והרבים חֲגָנִים הסמ"ך בשב"ת בשני שָׁרָפִים דְּבָרִים בְּחלים שָׁפִנים וכן הוא במקרא פתוח יִפְנִים ויש סגים כמו המר והסגיים לא ידעו מנה הלכתי . והסמוך חֲגָנִי כמו ר' חניגא סגן הכהנים הסמ"ך בשב"ת והגימל פתוח"ם או מהי' קמוצה דכני לן בנקודה אחת לחודות הסמיוכות ואע"ג דלמשכחן בפיוט זכור חֲגָן אחר גָּגוּ שמוקד מלת סגן בשם נקוד אין לומר משם דים לדחות דמאי החם שהעתיק לכך מפני המליצה כך נלע"ד מ"ם מלאתי שכן נקד הר"מ דילמא ז"ל ג"כ : ואומר לה' חטאת . עשר פעמים מזכיר כ"ג את השם בו ביום שלשה בוידוי ראשון ושלשה בוידוי שני ושלשה בשעיר המשתלח ואחד בגורלות : והן עונין אחריו . לפי ל"ג והכהנים והעם וכו' כי כבר הזכירו בריש"ג לעיל בפ"ג וכן לקמן ממי ל"ע ליה פ"ר יוסף ז"ל : ב לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח . גנמ' ממרי' למשקל שני סלעים היה וכתבו היס' ז"ל של שעיר פנימי לף היה שיעור כלל משום דהסיא לף הוה מלף כדי שלף יתעבר ושעיר המשתלח היה בו לזוך ניכר אם הלבן בלבתי' כשלג יגביו : בא לו אצל פרו שנייה . גמ' מ"ם טודי רחבון דלא אמר ובני אהרן עם קדושך ומ"ם טודו בני חמת דבי ר' ישמעאל כך היא מדה בדין מובא מובא יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב : עויתי פשעתי חטאתי . כתן נ"ב סתם לן כר' מאיר והלכה כחכמים :

*) עי' מ"ם פ"ו בשרוך הסלם ערך הנדוס .

ועיד שם פ"ם שני דהלכות עבודת יום הכפורים ובפ"א סי' ד' ובפ"ד : ל שחטו וקבל במזרק וכו' . כתן נא אמר קרנו ומיקח אמר וכו' כי כגר אמרו למעלה ה"ר יוסף ז"ל . ועיד שם פ"ד ותין בהוד שם על הרובד הרביעי בעזרה רק הרובד שבעזרה : מטרם וכתוב בספר תוספות י"ם ומתן שלשית שהין לומרם שם מיתו טעות סופר נראה שהוא מפ' לרום כמו למרם : על הרובד הרביעי שבהיכל . והדר תני סיפא שבעזרה ובשיהם מחד וכו' עיין בספר החכם סלמה ס"ל מנחם עזריה ס"ע בסימן י"ח ובתי"כ פ' שלישי דפ' אחרי מות : נטל את המחתה ועלה לראש המזבח ופינה וכו' . ים שלין נותנין וכיצה וכו' רק ועלה לרחם המזבח ואחה וירד ושיחה וכו' והכי מוכח ממה שכתבתי לקמן ב"ם סוליתו לו וכן כתבו תוס' ז"ל בזבחים פ' בזבחים קדשים דף ס"ד בשם ר"ת ז"ל ללא נרסי' ליה דגבי תרומת הלשן מצינן למו לשן בפ"ק דתמיד וניהו הכפורים וכן בקערה של כל השנה נעיין לוקח כדאמרי' התם נחני אם יכול עומדות וכו' ע"כ . וכן פי' ג"כ המפרש בשלפום בפ"ק דתמיד ו"ל בשם גרסי' מן המוכלות הפיומות מבל נבי נחני יום הכפורים לא נרסי' מאוכלות מנח ה"נ אחה וירד להתם בעיון נחנים נמורים והכא בעיון לשן זהב בעיון הכא מאוכלות מסום דעשתו לשן בעיון עכ"ל ז"ל ומ"ה לנם רעז"ל לא גרים לה הכא אע"נ ללא כתב לה בהדיא בפ"ק דתמיד בפ"ם דתמיד סימן ה' : ונם ה"ר יוסף ז"ל מחרן מן המפה ונם מחך מלה הרביעי וכתב שכן מלא בכל הספרים . ועיין במה שפי' ר"ע ז"ל בפ"ה דתמיד סי' ה' ומ"ל כתבתי שם בפ"ק מן המוכלות הפיומות והכא בעיון לשן זהב

יצא והניחו. תוס' פרק כל הפסולין דף ל"ד: **ד שחטו וקבל.** כל"ל: **והוה ממנו אחת** וכו'. גמ' תנא כשהוא מזה לזיו מזה על הפרכת תנא כנגד הפרכת ק"ו: **שנו הקטרת בשמאל והמחתה שנתנ הגחלים בימין.** ועמון הרמב"ם ז"ל שם בפ"ד כבר בארנו שהמולכה בשמאל פוסלת בדם הקדשים ובשאר העבודות לפיכך היה מן הדין שיולך המחתה בשמאלו וכך הקטרת בימינו אבל מפני כובד המחתה ועוד שהיא חמה מיזו יכול לסבלה בשמאלו על הקטרת לפיכך נותל המחתה בימינו וכך הקטרת בשמאלו ע"כ כלומר דתמ"ג דבעלמא מדאורייתא בשמאל פוסלת הכא כיון דלא אפשר בהכי מכשר רחמנא: **לבין שני הפרוכות.** פי' רש"י ז"ל בפ' שני דייני דלאו הכרכות היו במקדש שני במקום שהיה ארקסין שעשה שלמה בעניין רחבון ומצי הנולה עכו את הסיכל נגוה מאד ולא יכול בניין בעוב אמה להתקיים בנובה כ"כ ולהריחיבו לא יכלו לפי שמקדים את הסיכל או את קדש הקדשים ועשו שתי פרוכות וביניהן אמה ואותן פרוכות נעשו מקדשי בדק הבית ע"כ. ונראה מן המכלול עלה כ"כ ונם מבתב פרך לנרסינן שֶׁרְבִּית וז"ל שם וכ"ל תמרו קנון פרכת פרכיות ואלה בחופת בנו פרכיות שחוזרות תבנו אותו כחבור מלכיות או תחזיות וכן תמרו קנון פרכת פרכיות ע"כ: **ר' יוסי אומר לא היתה שם אלא פרכת אחת בלבד.** וא"ל כשותל הפסוני היה רואה כפול ופרופף בקרס זהב כלפי המזרח ובו ובכנסין לפני לפנים כתקני מתני' ת"ל דרבנן התיזנה פרופף מן הקרוס והפנימית מן הכפון ור' יוסי דאמר אין שם אלא אחת פריפתה בפון היה דבתיב לה פנים לכיוצא בו לתוך חלל בית קדש הקדשים בפון הוא: **צבר את הקטרת** וכו' גמ' תנן במתני' כמ"ד בברייתא דאמרה כדי שיהא עשנה שהה לנוח: **דרך בניסתו.** בגמרא יפה' לה מקרא לכתי' ויהא שלמה הבאה אחר הבאה מבנסון לירושלם וכי מה ענין נעשן אל ירושלם היה לו לכתוב מירושלם או מן הבאה אחר בנעשן לירושלם אלא מקום יציאתו מבנעשן לירושלם לביאתו מירושלם לנעשן מה ביאתו מירושלם לנעשן פניו כלפי בתה כדרך ביאתו לקי יציאה מבנעשן לירושלם פניו כלפי בתה כדרך ביאתו וכתבו תוס' ז"ל אע"ג דביאה דרך אחוריו לאו שמה ביאה כדאמרי' פ' בני דסבורת הבכנס לבית המטוג אפי' נכנס כולו חוץ מאושטו שהוא מדאמרי' והבא אל בבית דרך ביאה מכרס תורס יציאה דרך אחוריו שמה יציאה כדאמרי' בכל דא"ל דכתי' ויצא אל המזבח יוצא דרך אחוריו כתלמיד הנפטר מרבו עכ"ל ז"ל. והביא להאי בבא פס ז"ל בפ' ידיעות דף י"ן וכנמ' פ"ק דחולין דף י': **ומתפלל תפלה קצרה.** תענית פ"ג דף כ"ד: **שלא להבעית את ישראל.** וביל פ"ד דהלכות בית הבחירה סימן ג': **ב משניטל הארון.** גמ' משמע לא קתני מלא משמיע כמ"ד מרין גלה לבבל ותניא ר' אלעזר אומ' מרון גלה לבבל משמר לתשובה שהוא מלא המלך נבוכדנאצר ויביאתו בבלה עם כלי חמדת בית ה' שהוא הארון ר"ש בן יוחי אומ' מרון גלה לבבל שנאמר ולא יותר דבר אמר ה' אלו עבדת לבריס שבו ר' יהודה בן נקיס אומ' מרון במקומו נגנז שנאמר ויתריכו רחבי הבדיס מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החולה ויהיו שם על היום הזה ושולח פליג בגמ' דלא אמ' ר"ש הרון גלה לבבל. ותיתא בפ' זה בורר דף כ"ו: **ושתיית היתה נקראת.** תנן כמ"ד מלין בברת העולם לתניא ר' אלעזר אומר עולם מתמלא עברת שנאמר נקמת עפר למולך וגביש יהודבו ר' יהושע אומר עולם מן הבלדין נברת שנאמר כי בשלג יאמר הוה ארץ ונשם מפר ושפם מפרות עזו כלומר מי' בלדין הורידו והבזימו להשתות ארץ ר' יהושע נפתח אומר אין ירח הקב"ה בים ממנו הוא"ת העולם שנאמר על מה תלדים הטבעו או מי ירה אין פניה ותכניה אומרים מלין בברת העולם שנאמר נשפח לא תלדים ה' דבר ויקבל ארץ ובתיב כתיב מלין מלכל יופי תלדים טופיע ממנו מולנל יופיו של עולם. וכתב רש"ק בשרש שוא ו"ו ויש שתותים מדוכים כי השחות יכולות וכן בדברי רז"ל אין אדם יכול לכבוש את יצרו אם לא שנתנה לו תורה שהרי אש ומים אין יכולין זה לזה אלא שנתנה תורה שלום ביניהם ואחים יכולין לכבוש את יצרו ואין יכולין לכבוש. ותיתא בפ' זה בורר דף כ"ו: **ושתיית היתה נקראת.** תנן כמ"ד מלין בברת העולם לתניא ר' אלעזר אומר עולם מתמלא עברת שנאמר ונשם מפר ושפם מפרות עזו כלומר מי' בלדין הורידו והבזימו להשתות ארץ ר' יהושע נפתח אומר אין ירח הקב"ה בים ממנו הוא"ת העולם שנאמר על מה תלדים הטבעו או מי ירה אין פניה ותכניה אומרים מלין בברת העולם שנאמר נשפח לא תלדים ה' דבר ויקבל ארץ ובתיב כתיב מלין מלכל יופי תלדים טופיע ממנו מולנל יופיו של עולם. וכתב רש"ק בשרש שוא ו"ו ויש שתותים מדוכים כי השחות יכולות וכן בדברי רז"ל אין אדם יכול לכבוש את יצרו אם לא שנתנה לו תורה שהרי אש ומים אין יכולין זה לזה אלא שנתנה תורה שלום ביניהם

שלוי ונגמ' מפ' טעמייהו. ורש"י ז"ל מפ' דבתוך הייט תוך מלפני לפנים דהייט בהיכל מכן הרמב"ם ז"ל מפ' שם ביד ר"פ ד' דהלכות עבודת יוה"כ הייט תוך להיכל כנון ודוי והגרלתו ופסיקת סיכים: עוד נרסי' בגמ' פ"ר תניגא קטרת שחצתה קודם שחיטה של פר לא עשה כלום ומתני' דקתני אם עד שלא גמר את השיחוט שנפגים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בהיכלה מנפגים יחזור ויחפון מיצעי ליה ודמי שהרי כבר נקטר הקטרת וזה שחחט פר שלא בקטרת לא קא מיירי ומיהו ודאי צריך להקטיר קטרת אחרת שחיטת פר זה: ופסק הרמב"ם ז"ל דהלכה אם רש"י: עוד אימא בגמ' ממר עולה תרד שנייר שנחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום ומקשו ליה ממתני' דקתני הקדיש דם הפייר לאחר ויזה מדם שבחוץ יחזור ויזה מדם שבחוץ לאחר דם הפר ואם אימא יחזור ויזה מנפגים ליה דקם"ל דבמתנות שבפיכל קאמר דהא"ל שעיר שנחטאו קודם מתן דמו של פר ומסדרינן דבמתנות שבפיכל קאמר אבל שחיטת השעיר במקומו מיהם לאחר מתן דם הפר נפגים ואם זה פסקו אם להלכה: שבולין בפרה (בפרה) בפני עצמה גמ' בגרייתא וכלה מכפר את הקדש זה לפני לפנים של טומאת שחיטת אם לבל מועד זה היכל של טומאת שחיטת השעיר מרביעו על טומאת הפרה ומכפר על טומאת הקדש ומזבח ומכפר על טומאת שחיטת אם מזבח כמשמעו ומכפר על טומאת שחיטת אם לבל מזבח ואפי' בשאר השנה כשיעור שהיה שיעור שהיה למי שטומאת בעזרה מלמד שטוען כפרה בפני עצמה: ר"א ור"ש אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל פרק ג' דף מ"ב ובפ' השוחט ומעלה ף ק"ו ופליגי בין שחמאת שנפגים בין לאחיכל בין שחמאת ומהי דאיתא בהדייא בברייתא בגמ'. שד בגמ' מ"ר יוחנן ושנים מקרא אחד דרשו מדם חטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא אחר ויתחיל במחצות שבהיכל נתן מקצת מחצות שבחוצות ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

פרק ו שני שעירי יוה"ב פ"ם דהלכות עבודת יוה"כ סי' י"ד ט"ו: שיהו שניהם

שוין מדכתיב שְׂעִירִים וגמ' ומסיק דבפי תמידין אמ"ל דעמדו בשוין אי סיכם שניהם שוין דכל מדכתיב כבשים ממש כבשים ומה ת"ל שעירים אלא לגמד שיהיו שניהם שוין אלא מדכתיב וכתב את הכבש האחד וגומר ואת הכבש השני וגו' לימד שחטא"פ שניהם שוין כאחד ודקדק דכתיב כאיל ולא כתיב כאילים ומשני מקרא לאחד דרשו מדם שחטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל במחצות שבהיכל נתן מקצת מחצות שבחוצות ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

פרק ו שני שעירי יוה"ב פ"ם דהלכות עבודת יוה"כ סי' י"ד ט"ו: שיהו שניהם

שוין מדכתיב שְׂעִירִים וגמ' ומסיק דבפי תמידין אמ"ל דעמדו בשוין אי סיכם שניהם שוין אלא מדכתיב וכתב את הכבש האחד וגומר ואת הכבש השני וגו' לימד שחטא"פ שניהם שוין כאחד ודקדק דכתיב כאיל ולא כתיב כאילים ומשני מקרא לאחד דרשו מדם שחטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

שוין מדכתיב שְׂעִירִים וגמ' ומסיק דבפי תמידין אמ"ל דעמדו בשוין אי סיכם שניהם שוין אלא מדכתיב וכתב את הכבש האחד וגומר ואת הכבש השני וגו' לימד שחטא"פ שניהם שוין כאחד ודקדק דכתיב כאיל ולא כתיב כאילים ומשני מקרא לאחד דרשו מדם שחטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

שוין מדכתיב שְׂעִירִים וגמ' ומסיק דבפי תמידין אמ"ל דעמדו בשוין אי סיכם שניהם שוין אלא מדכתיב וכתב את הכבש האחד וגומר ואת הכבש השני וגו' לימד שחטא"פ שניהם שוין כאחד ודקדק דכתיב כאיל ולא כתיב כאילים ומשני מקרא לאחד דרשו מדם שחטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

שוין מדכתיב שְׂעִירִים וגמ' ומסיק דבפי תמידין אמ"ל דעמדו בשוין אי סיכם שניהם שוין אלא מדכתיב וכתב את הכבש האחד וגומר ואת הכבש השני וגו' לימד שחטא"פ שניהם שוין כאחד ודקדק דכתיב כאיל ולא כתיב כאילים ומשני מקרא לאחד דרשו מדם שחטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

שוין מדכתיב שְׂעִירִים וגמ' ומסיק דבפי תמידין אמ"ל דעמדו בשוין אי סיכם שניהם שוין אלא מדכתיב וכתב את הכבש האחד וגומר ואת הכבש השני וגו' לימד שחטא"פ שניהם שוין כאחד ודקדק דכתיב כאיל ולא כתיב כאילים ומשני מקרא לאחד דרשו מדם שחטאת שבפורים אחת בשנה ר"מ דהייט ת"ק דמתני' סבר כו' ומהי ממי פליגי ר"ש ור"ם ממי נפי לוג של מלוטש בברייתא דת"ק ס"ל דאם נתן מקצת מחצות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בחחלם במחצות שבחוצות ור"ש ור"ם אומרים ממקום שנשפך משם הוא מתחיל ובפ' מהלכות עבודת יוה"כ:

מחנות לף שחיטת פרה מלומה חון לגבלם מחנות: ח הגיע שעיר למדבר כתוב בחוספתא י"ט כיצד הרב שנאמר ושלח ביד ואח"כ ואת חלב וגו' וכ"כ רש"י ז"ל ונאז דוקא כמ"ש לעיל מלא משוש לעולל תני ליה והקטירן וכו' וכן בכתוב לא נכתב מ"כ ואת חלב וגו' חלב ועמה את שלמח וגו' ואת חלב וגו' וכן פי' רש"י ז"ל בגמ' כיון שכשיע שעיר למדבר נעשית מלוחו ומתחיל לקרות בספרא וכ"כ הרמב"ם ז"ל ויוצא לעזרת הנשים וקורא שם מחר ביגיע שעיר למדבר הרי שלפני הקריאה לא היתה קודם שכשיע שעיר למדבר ע"כ: דרביות היו עושין פי' הרמב"ם ז"ל מלעות גדולות ע"כ וז"ל רש"י ז"ל דרכיות בני מרס שומדים מרוסקים לנוק בכלי שיראה זה שימנו בל זה ומניחין חוחן הממוכין למדבר בסודרין וזה בסמוך לו רוחה ומניף גם הוא ורואה חברו בסמוך לירושלם ע"כ ולכוותה מצאתי בדברי מילולה הובא בילקוט בפרשת בהלח על פסוק ויונד למלך מצרים בלוקוטין שלו הגיעו לו ויש לומרים לדרכיות היו לו ו"ל עמלק בגיד לו ע"כ. ואני מלאתי מונה ומנוק בשם החכם הר"ר חיים חבר ז"ל דירביות בני"ת ובנקודת חיר"ק תחת הלנ"ת ובפ"ת תחת הבי"ת: אבל בערוך הגיהו בערך דלכלות בשתי לנתין ובלף ופי' שהן מלבות גדולות בניות בדרך מילולם ושומדים עליהם מכסים ובידם סודרין וכשמגיע בני שעיר למדבר מניפין בסודרין מחד לחברו עד שרואין מבני ירושלם שבפת בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר ומו כ"ג קורא בספר תורה ע"כ ונם בירוש' הוא בשתי לנתין ובלף ושם ביד פ"ג דרביות בלנ"ת ורי"ש וב"ת מלאתי מוגה שם לוחבלות בלנ"ת ו"ו תי"ו כי"ת יו"ד לנ"ף ו"ו תי"ו: ועד בית חדודו בשני לנתין בשון חדוד להייט הכר שהוא זקוף וחדוד והוא לפסר שהוא כעין לשעיר המשתלח משם וים נירסין הדורו בלנ"ת ורי"ש. מכן הרמב"ם ז"ל נראה דגרים בית חירון וכן בירוש'. ובערוך גרים חרורו בשני ריסין. ובגמ' בשינן היכי לאמר ר' עקיבא עם תמיד של שחר היו קרינין ופר העולה ושעיר הטעה בתוך עם תמיד של בין הערבים אלא לימא ר"ש עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הטעה בתוך עם תמיד של בין הערבים ע"כ. וגמ' בברייתא פליגי תנאי בהא דר' עקיבא דלא כתנא דמתניתין דר' יהודה אומר משמו אחד מן ז' כבשים קרב עם תמיד של שחר ושפה עם תמיד של בין הערבים ר"ש בר"ם אומר משמו שנה קרבין עם תמיד של שחר ושחר עם תמיד של בין הערבים ובגמ' מפ' טעמייהו. שול לתרי' בגמ' לכ"ע בין ב"ה בין ר' עקיבא חד מיל הוא לצבור לכולהו לתרי אית ליה טעם ולא פליגי בחיל הכתוב בחומש הפקודים כמאן כרבי דתניא רבי אומר חיל אחד האמיר כאן בחו"כ הוא האמור בחומש הפקודים לכתיב וחיל אחד לעולה ור"ש בר"ם אומר שני חילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים ומני אחד מיוחד שבצבדו ורבי נפקא ליה מחמשר מדרין ור"ש בר"ם חד בחונה וחד בנדבה ואיכא בינייהו לתרי בהם לעשה נוסה אומר נדבה מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה: ושעיר הנעשה בחוץ היו קרבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ש אומר מנין מן המוספים: ד קדש ידיו ורגליו. שבשה קדושין בפירקין לסכא ואלנה לעיל בפ' ר"ל הממונה הרי שמרה קדושין וכי מיכא אחת מחי מעילות ואלנה הכא הרי חמש מעילות: נבנם להוציא את הכף ואת המחתה וכו'. שנאמר ונא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא להניח את הכף ואת המחתה אלא בכף בפרשה נאמרה על הסדר חון מפסוק זה דלי בסלרן כתיבי וכן בסדר שמלינן בלויים לשונה ואין עבודה חילונה אל בגדי זהב מפסקת בין עבודת היום להולאת כף ומחתה לא מצחה לה מלא שלא מעילות ושמה קדושין אחד לתמיד של שחר ואחד בינו ובין עבודת היום כולה עם הולאת כף ומחתה ואחת בין הולאת כף ומחתה לחילו ואיל הטעם ושמהם המוספין ותמיד של בין הערבים. לפיכך צריך להפסיק חילו ואיל הטעם בין עבודת היום להולאת כף ומחתה והולאתן תפסיק בין חילו ואיל הטעם לתמיד של בין הערבים הרי חמם תמיד של שחר בגבדי זהב עבודת היום בגבדי לבן חילו ואיל הטעם בגבדי זהב על המזבח החילון הולאת כף ומחתה בגבדי לבן ומוספין ותמיד של בין הערבים בגבדי זהב ולימא למימר כתיב בשעיר הנעשה בחוץ כדכתיב בשאר כל המוספין מלמד שהיה מלוי בחוץ ואיל הטעם דוקא כתניהו קרא אחר הולאת כף ומחתה ולא תימרין לן לשהם קדרא לקדאי דהא אמר קרא ויצא ועשה את עולתו דמשמע מיניה דחחומה הולאת כף ומחתה עביד חילו ואיל הטעם אלא ש"מ דאחומה אחומה בשהם הלכך על כחפך מקמי הולאת כף ומחתה עביד לה בהפסקה שביניהם לעבודת היום: נכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהיטיב את הנרות. תימ' הוא לא לקמי תמיד של בין הערבים ושמח ר"ש משום דכתר הנא ניה בריסא במילחיה דר' עקיבא חום' ז"ל: ולהיטיב את הנרות. הא לא הנא להלניך את הנרות שהיה בין הערבים הכל הטעם בגבדי הוחי ז"ל דחילמא בימי שמעון הלדיק נשנית מצוה זו וכן מסחתנו לחמיד לחגן מי שזכה בדישון המזבח נכנס ומלא שתי נרות מזהיות דולקות מדשן את השחר ומניח אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הלדיק מלאן חוחן שהיו שתי נרות מזהיות של השחר ומניח אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הלדיק היו דולקין חוחן שתי נרות מזהיות של הערב והיה לריך להיטיב חוחן בריסא ואח"כ היה עושה הלבה ולהכי נקט ולהיטיב את הנרות ולא קחני להלניך מקום להטעם היחה קודם לכלריסת חום' ז"ל: קדש ידיו ורגליו ופשט הביאו לו בגדי עצמו. נרסי' ומלות וירד ופשל ועלה וסקחפו לכריסה לריך לסוחכן: בשעה שיצא. בחלמוד הרב בלולל מלכנו ז"ל ומחקה מלת בשעה גם ה"ל יהוסף ז"ל מחקה: ה כהן גדול משמש בשמנה בגדים וכו' ר"ש ד"מ מאי' הע"ג המכנסים קודמין ללכישה מדכתיב יהיו על אהרן ועל בניו בא תנא לקדים לכחנת בריס מילחיה הוחיל וקחני נמי לקמיה דכתיב כתנת בד וכו' ומעמת דקרא משום דמכסיא כולים נופא עדיפא ליה ע"כ: במצנפת. מכלן הוכיח הרמב"ן ז"ל בפרשת חלום דמלנפת הלחומה בחהרן היא המנוסת המלוכה בבניו אלא מנסקי אב"ג מוקף בה ראשו ומגלגל ומחזיר סביב ראשו כפל על כפל לכן נקראת מלנפת אבל על כהן הדיוט קראה הכחוב מגבעת מפני שקלר בה כל ראשו ומעלה הכפלים על ראשו כעין מגבעת שהוא כובע כדברי ר"ל נקלום כי מגבעת כמו מקבעת בח"ף גימ"ל בקו"ף ע"כ והיא דעת הרמב"ם ז"ל בר"ם שמיני להלכות כלי המקדש ובירוש'

בגרייתא נרסינן וחת"כ כל אחד ואחד מביחו ס"ת מביחו וקורא טו כדי להרלות חזוחו לרבים פי' נוין של ס"ת ותפלרת בעליה שפרח להתנחות במטה שנאמר זה אלי ואמוהו התפלה לפניו במשות לוגב לילך כ"ת נלך בקלף נלה בדיו נלה בגלגל חומן ומערב יום הכפורים הניחום שם: ב ומלאכת שניהם שוה באחת. ספר אחד ומל אחת שחיפה היתה נעשית כאחת: ג אם בבגדי בוץ קרא וכו'. עד סוף סימן ד' ביד פ"ע להלכות עבודת יום"כ ובפ"ד בריסה וכפופו ובירוש' ולמה בגבדי לבן ת"ל בר חיבא בר לבא בלמעלן כך בירות שלמעלן מה למעלן חיט אחד לבוש בדיט אף למטן כתוב בד קדש ילבש ע"כ. ולבון הרמב"ם ז"ל אם קריאה זו חינה עבודה לפיכך אם לחה לקרות בבגדי חול נעשית משלו קורא ואם לחה לקרות בבגדי לבן קורא בבגדי כהונה מיחנו ליהנות בהן שלא בשעת עבודה ע"כ: ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה. בחוספתא שחכם הר"ר יהוסף חבכפיי ז"ל ממקרו מלות החמידים בני שנה. ויש שחין מוחזין בין מלות בני שנה: ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם. וכולי' מלות סיו קריבין חיב הלנ"ג להו ולא משמע בן ממה שחכחוב בחמוד: ורבינו שובדיה ז"ל פי' שלונחייהו הר' חלישר ור' עקיבא כסדר עבודת היום כמחקחת דרבח הר' חלישר דלחמר דבי שמואל. ור' עקיבא כלחוספחא. דבגמ' בעינן היכי לחמר ר' עקיבא עם חחמיד של שחר היו קריבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם חחמיד של בין הערבים חו דילמא ס"ק עם חחמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוץ עם חחמיד של בין הערבים ואח"כ דקחני היו לבון רבים משום דבעי חמורי חטחת ודילמא לימורי חטחת ממי היו קרבין עם חחמיד של שחר ואח"כ ושעיר הנעשה ותו העולה ר' חלישר דבייריה וכן ממי שעיר לימח עביד ליה ותו ליכ"ת בין ר' עקיבא לימורי חטחת ר"ש בר"ם אומר משמו שנה קרבין עם חחמיד של שחר ואחד עם חחמיד של בין הערבים ובגמ' מפ' טעמייהו. שול לתרי' בגמ' לכ"ע בין ב"ה בין ר' עקיבא חד מיל הוא לצבור לכולהו לתרי אית ליה טעם ולא פליגי בחיל הכתוב בחומש הפקודים לכתיב וחיל אחד לעולה ור"ש בר"ם אומר שני חילים הן אחד האמור כאן בחו"כ הוא האמור בחומש הפקודים ומני אחד מיוחד שבצבדו ורבי נפקא ליה ממקבר מדרין ור"ש בר"ם חד בחונה וחד בנדבה ואיכא בינייהו לתרי בהם לעשה נוסה אומר נדבה מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה: ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ש אומר מנין מן המוספים: ד קדש ידיו ורגליו. שבשה קדושין בפירקין לסכא ואלנה לעיל בפ' ר"ל הממונה הרי שמרה קדושין וכי מיכא אחת מחי מעילות ואלנה הכא הרי חמש מעילות: נבנם להוציא את הכף ואת המחתה וכו'. שנאמר ונא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא להניח את הכף ואת המחתה אלא בכף בפרשה נאמרה על הסדר חון מפסוק זה דלי בסלרן כתיבי וכן בסדר שמלינן בלויים לשונה ואין עבודה חילונה אל בגדי זהב מפסקת בין עבודת היום להולאת כף ומחתה לא מצחה לה מלא שלא מעילות ושמה קדושין אחד לתמיד של שחר ואחד בינו ובין עבודת היום כולה עם הולאת כף ומחתה ואחת בין הולאת כף ומחתה לחילו ואיל הטעם ושמהם המוספין ותמיד של בין הערבים. לפיכך צריך להפסיק חילו ואיל הטעם בין עבודת היום להולאת כף ומחתה והולאתן תפסיק בין חילו ואיל הטעם לתמיד של בין הערבים הרי חמם תמיד של שחר בגבדי זהב עבודת היום בגבדי לבן חילו ואיל הטעם בגבדי זהב על המזבח החילון הולאת כף ומחתה בגבדי לבן ומוספין ותמיד של בין הערבים בגבדי זהב ולימא למימר כתיב בשעיר הנעשה בחוץ כדכתיב בשאר כל המוספין מלמד שהיה מלוי בחוץ ואיל הטעם דוקא כתניהו קרא אחר הולאת כף ומחתה ולא תימרין לן לשהם קדרא לקדאי דהא אמר קרא ויצא ועשה את עולתו דמשמע מיניה דחחומה הולאת כף ומחתה עביד חילו ואיל הטעם אלא ש"מ דאחומה אחומה בשהם הלכך על כחפך מקמי הולאת כף ומחתה עביד לה בהפסקה שביניהם לעבודת היום: נכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהיטיב את הנרות. תימ' הוא לא לקמי תמיד של בין הערבים ושמח ר"ש משום דכתר הנא ניה בריסא במילחיה דר' עקיבא חום' ז"ל: ולהיטיב את הנרות. הא לא הנא להלניך את הנרות שהיה בין הערבים הכל הטעם בגבדי הוחי ז"ל דחילמא בימי שמעון הלדיק נשנית מצוה זו וכן מסחתנו לחמיד לחגן מי שזכה בדישון המזבח נכנס ומלא שתי נרות מזהיות דולקות מדשן את השחר ומניח אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הלדיק מלאן חוחן שהיו שתי נרות מזהיות של השחר ומניח אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הלדיק היו דולקין חוחן שתי נרות מזהיות של הערב והיה לריך להיטיב חוחן בריסא ואח"כ היה עושה הלבה ולהכי נקט ולהיטיב את הנרות ולא קחני להלניך מקום להטעם היחה קודם לכלריסת חום' ז"ל: קדש ידיו ורגליו ופשט הביאו לו בגדי עצמו. נרסי' ומלות וירד ופשל ועלה וסקחפו לכריסה לריך לסוחכן: בשעה שיצא. בחלמוד הרב בלולל מלכנו ז"ל ומחקה מלת בשעה גם ה"ל יהוסף ז"ל מחקה: ה כהן גדול משמש בשמנה בגדים וכו' ר"ש ד"מ מאי' הע"ג המכנסים קודמין ללכישה מדכתיב יהיו על אהרן ועל בניו בא תנא לקדים לכחנת בריס מילחיה הוחיל וקחני נמי לקמיה דכתיב כתנת בד וכו' ומעמת דקרא משום דמכסיא כולים נופא עדיפא ליה ע"כ: במצנפת. מכלן הוכיח הרמב"ן ז"ל בפרשת חלום דמלנפת הלחומה בחהרן היא המנוסת המלוכה בבניו אלא מנסקי אב"ג מוקף בה ראשו ומגלגל ומחזיר סביב ראשו כפל על כפל לכן נקראת מלנפת אבל על כהן הדיוט קראה הכחוב מגבעת מפני שקלר בה כל ראשו ומעלה הכפלים על ראשו כעין מגבעת שהוא כובע כדברי ר' נקלום כי מגבעת כמו מקבעת בח"ף גימ"ל בקו"ף ע"כ והיא דעת הרמב"ם ז"ל בר"ם שמיני להלכות כלי המקדש ובירוש'

ח הגיע שעיר למדבר כתוב בחוספתא י"ט כיצד הרב שנאמר ושלח ביד ואח"כ ואת חלב וגו' וכ"כ רש"י ז"ל ונאז דוקא כמ"ש לעיל מלא משוש לעולל תני ליה והקטירן וכו' וכן בכתוב לא נכתב מ"כ ואת חלב וגו' חלב ועמה את שלמח וגו' ואת חלב וגו' וכן פי' רש"י ז"ל בגמ' כיון שכשיע שעיר למדבר נעשית מלוחו ומתחיל לקרות בספרא וכ"כ הרמב"ם ז"ל ויוצא לעזרת הנשים וקורא שם מחר ביגיע שעיר למדבר הרי שלפני הקריאה לא היתה קודם שכשיע שעיר למדבר ע"כ: דרביות היו עושין פי' הרמב"ם ז"ל מלעות גדולות ע"כ וז"ל רש"י ז"ל דרכיות בני מרס שומדים מרוסקים לנוק בכלי שיראה זה שימנו בל זה ומניחין חוחן הממוכין למדבר בסודרין וזה בסמוך לו רוחה ומניף גם הוא ורואה חברו בסמוך לירושלם ע"כ ולכוותה מצאתי בדברי מילולה הובא בילקוט בפרשת בהלח על פסוק ויונד למלך מצרים בלוקוטין שלו הגיעו לו ויש לומרים לדרכיות היו לו ו"ל עמלק בגיד לו ע"כ. ואני מלאתי מונה ומנוק בשם החכם הר"ר חיים חבר ז"ל דירביות בני"ת ובנקודת חיר"ק תחת הלנ"ת ובפ"ת תחת הבי"ת: אבל בערוך הגיהו בערך דלכלות בשתי לנתין ובלף ופי' שהן מלבות גדולות בניות בדרך מילולם ושומדים עליהם מכסים ובידם סודרין וכשמגיע בני שעיר למדבר מניפין בסודרין מחד לחברו עד שרואין מבני ירושלם שבפת בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר ומו כ"ג קורא בספר תורה ע"כ ונם בירוש' הוא בשתי לנתין ובלף ושם ביד פ"ג דרביות בלנ"ת ורי"ש וב"ת מלאתי מוגה שם לוחבלות בלנ"ת ו"ו תי"ו כי"ת יו"ד לנ"ף ו"ו תי"ו: ועד בית חדודו בשני לנתין בשון חדוד להייט הכר שהוא זקוף וחדוד והוא לפסר שהוא כעין לשעיר המשתלח משם וים נירסין הדורו בלנ"ת ורי"ש. מכן הרמב"ם ז"ל נראה דגרים בית חירון וכן בירוש'. ובערוך גרים חרורו בשני ריסין. ובגמ' בשינן היכי לאמר ר' עקיבא עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם חמיד של בין הערבים חו דילמא ס"ק עם חמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוץ עם חמיד של בין הערבים ואח"כ דקחני היו לבון רבים משום דבעי חמורי חטחת ודילמא לימורי חטחת ממי היו קרבין עם חחמיד של שחר ואח"כ ושעיר הנעשה ותו העולה ר' חלישר דבייריה וכן ממי שעיר לימח עביד ליה ותו ליכ"ת בין ר' עקיבא לימורי חטחת ר"ש בר"ם אומר משמו שנה קרבין עם חחמיד של שחר ואחד עם חחמיד של בין הערבים ובגמ' מפ' טעמייהו. שול לתרי' בגמ' לכ"ע בין ב"ה בין ר' עקיבא חד מיל הוא לצבור לכולהו לתרי אית ליה טעם ולא פליגי בחיל הכתוב בחומש הפקודים לכתיב וחיל אחד לעולה ור"ש בר"ם אומר שני חילים הן אחד האמור כאן בחו"כ הוא האמור בחומש הפקודים ומני אחד מיוחד שבצבדו ורבי נפקא ליה ממקבר מדרין ור"ש בר"ם חד בחונה וחד בנדבה ואיכא בינייהו לתרי בהם לעשה נוסה אומר נדבה מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה: ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. ר"ש אומר מנין מן המוספים: ד קדש ידיו ורגליו. שבשה קדושין בפירקין לסכא ואלנה לעיל בפ' ר"ל הממונה הרי שמרה קדושין וכי מיכא אחת מחי מעילות ואלנה הכא הרי חמש מעילות: נבנם להוציא את הכף ואת המחתה וכו'. שנאמר ונא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא להניח את הכף ואת המחתה אלא בכף בפרשה נאמרה על הסדר חון מפסוק זה דלי בסלרן כתיבי וכן בסדר שמלינן בלויים לשונה ואין עבודה חילונה אל בגדי זהב מפסקת בין עבודת היום להולאת כף ומחתה לא מצחה לה מלא שלא מעילות ושמה קדושין אחד לתמיד של שחר ואחד בינו ובין עבודת היום כולה עם הולאת כף ומחתה ואחת בין הולאת כף ומחתה לחילו ואיל הטעם ושמהם המוספין ותמיד של בין הערבים. לפיכך צריך להפסיק חילו ואיל הטעם בין עבודת היום להולאת כף ומחתה והולאתן תפסיק בין חילו ואיל הטעם לתמיד של בין הערבים הרי חמם תמיד של שחר בגבדי זהב עבודת היום בגבדי לבן חילו ואיל הטעם בגבדי זהב על המזבח החילון הולאת כף ומחתה בגבדי לבן ומוספין ותמיד של בין הערבים בגבדי זהב ולימא למימר כתיב בשעיר הנעשה בחוץ כדכתיב בשאר כל המוספין מלמד שהיה מלוי בחוץ ואיל הטעם דוקא כתניהו קרא אחר הולאת כף ומחתה ולא תימרין לן לשהם קדרא לקדאי דהא אמר קרא ויצא ועשה את עולתו דמשמע מיניה דחחומה הולאת כף ומחתה עביד חילו ואיל הטעם אלא ש"מ דאחומה אחומה בשהם הלכך על כחפך מקמי הולאת כף ומחתה עביד לה בהפסקה שביניהם לעבודת היום: נכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהיטיב את הנרות. תימ' הוא לא לקמי תמיד של בין הערבים ושמח ר"ש משום דכתר הנא ניה בריסא במילחיה דר' עקיבא חום' ז"ל: ולהיטיב את הנרות. הא לא הנא להלניך את הנרות שהיה בין הערבים הכל הטעם בגבדי הוחי ז"ל דחילמא בימי שמעון הלדיק נשנית מצוה זו וכן מסחתנו לחמיד לחגן מי שזכה בדישון המזבח נכנס ומלא שתי נרות מזהיות דולקות מדשן את השחר ומניח אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הלדיק מלאן חוחן שהיו שתי נרות מזהיות של השחר ומניח אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הלדיק היו דולקין חוחן שתי נרות מזהיות של הערב והיה לריך להיטיב חוחן בריסא ואח"כ היה עושה הלבה ולהכי נקט ולהיטיב את הנרות ולא קחני להלניך מקום להטעם היחה קודם לכלריסת חום' ז"ל: קדש ידיו ורגליו ופשט הביאו לו בגדי עצמו. נרסי' ומלות וירד ופשל ועלה וסקחפו לכריסה לריך לסוחכן: בשעה שיצא. בחלמוד הרב בלולל מלכנו ז"ל ומחקה מלת בשעה גם ה"ל יהוסף ז"ל מחקה: ה כהן גדול משמש בשמנה בגדים וכו' ר"ש ד"מ מאי' הע"ג המכנסים קודמין ללכישה מדכתיב יהיו על אהרן ועל בניו בא תנא לקדים לכחנת בריס מילחיה הוחיל וקחני נמי לקמיה דכתיב כתנת בד וכו' ומעמת דקרא משום דמכסיא כולים נופא עדיפא ליה ע"כ: במצנפת. מכלן הוכיח הרמב"ן ז"ל בפרשת חלום דמלנפת הלחומה בחהרן היא המנוסת המלוכה בבניו אלא מנסקי אב"ג מוקף בה ראשו ומגלגל ומחזיר סביב ראשו כפל על כפל לכן נקראת מלנפת אבל על כהן הדיוט קראה הכחוב מגבעת מפני שקלר בה כל ראשו ומעלה הכפלים על ראשו כעין מגבעת שהוא כובע כדברי ר' נקלום כי מגבעת כמו מקבעת בח"ף גימ"ל בקו"ף ע"כ והיא דעת הרמב"ם ז"ל בר"ם שמיני להלכות כלי המקדש ובירוש'

ובירום׳ מפני מה כ״ע מסמס בשמנה כלים ר׳ חנינא הגרון דרבנן אמר כנגד המילה שבית לשמנה ימים ע״ם אל בריתי אתם אתו . מפני מה אינו מסמס בכנדי והב מפני הנאוה ס״ר סימון ע״ם אל תתהדר לפני מלך ס״ר נוי שתין קפיזור נעשה סניגור ע״כ : בסיפא דתני׳ י״ם דגרסי ולמי שצורך הצבור בו . בסוף פי׳ ר״ע ז״ל ברייך נוסי׳ זה משום מלחמה ונס מי שצורך הצבור בו . וז״ל הרמב״ם ז״ל וכמו כן כל מי שצורך הצבור בו נכנס תחת משמר וכל בני ישראל תחו ע״כ . ובילקוט רמז קנ״ח בספר שמואל כתוב בשם ירמדו מ״ר לוי דוקא לא נערך אלא שהיה ממרח ג״ר אמר לשואל לין בשלין אלא למלך בלבד מ״ל אבנר ושמשת אמרו רבותינו בשלין למלך ובג״ד ולמי שצורך הצבור בו ודוד צורך הצבור היה בו והיה ממרח ואומר לין בשלין אלא למלך בלבד מ״ל חזור על כל הסנהדרלות וחזר ואמרו לו בשם שאמרו אבנר ושמשת ולא שמע אליהם ויסוב דואג האדומי ויפגע הוא מה הוא אלא שהם לא פגעו בו מ״ל הקב״ה מתורתי אתם מורד עלי אני מוליכו מתוך מטך שנאמר חיל בלע ונו׳ שהיה משנה לתלמידו והיו סופרין וכו׳. וביד פ׳ עשירי דהל׳ כ״ס פי׳ ז״ל וסס הכ״מ נתן טעם לשנה למה שהיה הרמב״ם ז״ל נוהן הברייתא דבבריית דבנמ׳ גרסי׳ השוחל פניו כלפי הכשלול והוא סימס משוחל פניו אחורי הכסא השלול ע״ם :

פ״ק ח יום הכפורים וכו׳ . סדר המסכתא חתנם נקט שבעת ימים קודם יום הכפורים והדר נקט לי יום הכפורים והדר נקט סדר עבודות היום ומסתת נקט הלכות היום לענין מיסור ומיהר הוס׳ ז״ל : **אסור באכילה ושתיה** וכו׳ . פ״ה דהלכות שביתת עשור **פי׳ ב** ובמור פ״ח פי׳ פ״ח ותפי״ב ותפי״ג וכוליס על פוף פי׳ תרי״ס רוב פירקין : **רחיצה סיכה** וכו׳ . בנמ׳ בעי׳ רחיצה וסיכה ומלי למיקרי עמי דכתי׳ נחם ממודות לא תלתי ובבר ויין לא בת אל פי וסוך לא סכתי וכתי׳ כי מן היום הרמתון אשר נתת לבבך להבין ולהתענות לפני אלקיך נמשו דבריך מדהוי לי׳ למכתב לא סכתי וכתיב וסוך לא סכתי נפקא לן רחיצה ור׳ יהוסע ור׳ יהוסע היא מפיק לה לרחיצ׳ כמפקפת מקרא דכתיב מים קריס על נפש עיפה ותי מסתיס ס״ל למיכתב בנפש עיפה תומת מרחיצה קרי עיף וכתיב ולתביר בהכין תמר המוך לך עבותת וכו׳ וכי התענית בכל אבר התענה תבי וכתיב בים נדוד כי תמרו בם בעב ישמ׳ ונמת ישמ׳ היינו מרחיצה כדתמרינן : **ונעילת הסנדל** . נפקא לן מקרא דכתיב נבי דוד ורחץ ן חפוי ראשו ויתף וכתיב מעני לבלך מיתף והוא ינעלו על ימוף דדול ממי דמנעילת הסנדל הוא : **ותשמיש המטה** . נפקא לן מקרא דכתיב שם תשנה את בגותי ותם תקח בשים שם תענה מתשמים ותם תקח מלרות . וסקטו תום׳ ז״ל תימה לי למאי לימריך תלמודא למינמר סיכה מוסוך לא סכתי הא מהכי קרא נפקא מוחבוא כמיס בקרבו וכו׳ ומתני׳ היא בבבא פ׳ ר״ע עקיבא ור״ל דלימריך דמי לא כתיב אלא היא קרא דוחבוא כמיס בקרבו וכו׳ היינו תוספתא . אפי׳ סיכה בשיטה של תענוג בשתים לבבי לייתי מקרא דלעיל דמשמע שלא נאכל אלא מסיכה של תענוג מדכתיב להתענות ומי לא כתיב אלא לא סוף לדעיל לא סוף לאריכן סיכה דכמה עניין של שער שהיה מעכב ומעצר נפשו ולא נאמרי׳ מהתם דילמא הך מסתר עניין שעשה הוא דמקרא דוחבוא לאריכן לן למילף נבי תרומה דסך כשותה דבתרומה לא בייך למיעבר מקרא דלעיל ע״כ ז״ל . והעלה הר״ן ז״ל דכולהו מדלורייתא נינהו והבי קאמי לאו מסתברא נינהו אלא דכיון דלאו בכלל עניי דכתיבי בקרא בהדיא לחורייתא נינהו אלא מדרבנן דשבותן אתו וכדאיתא בגמרא קילי עפי ומסרן הכתוב לחכמים והן הקלו בהן כפי מה שראוי והיתירו כל שאינו שוהה לתשוה מע״ב לקשה קלת להדין פירושא מהכיא בריישא דסתיקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל וכו׳ כמו שכתוב שם בהר״ן ז״ל וכתב עוד ז״ל שכן דעת הרמב״ם ז״ל בפ״ה מהלכות שביתת עשור דכולהו מלחורייתא נינהו ולא כתוס׳ ז״ל דסס״ל דכולהו דרבנן נינהו וקרא רמז בעלמא נינהו . ועיין בספר קרבן אהרן פי״ד דפ׳ אמור : בפי׳ ר״ע ז״ל ואיתה זאת נכם לחקת שולם לחתי מות לריך למחוק מלת זאת . וגירוס׳ פריך אח תמי ברחיצה הוא אבור בחמשת המשם לא כל שכן ומאני תפתר במקום שאין מוכנין לו קודם שהתקין עזרא שבילה לבעלי קריין ע״כ פי׳ כיון שנשה אבור ברחיצה למה הוקרך לומר בחמשת המשם לכיון לשם שאם משתו לי תפתר לו להתפלל עד בירחין והוא אבור ברחיצה ממילא משמע לאפור בחמשת המשם ומאני למקום שאין מוכנין לקריין לילטריך לאמשינן לאבור בחמשת המשם דבאוחם מקומות לא הוה משמע ליסור חמשת המשם מילסיל רחיצה והוא לשון בית יוסף : **המלך והבלה ירחצו את פניהם והחיה חנעול את הסנדל** . חיה שם משוחף ניולדת ונמילדת כמו שמ״ש ג׳ נאמנין על השבור אביו ואמו וחיה וכל אחד יאפרש לפי הענין ובכאן היא היולדת וביד שם רפ״ג סי׳ ח׳ ובגמרא מהני׳ מני ר׳ חנינא בן תרדיון היא דאיתא במלך והבלה לא ירחצו את פניהם ר׳ חנינא בן תרדיון אומר משום ר׳ אלישוע ירחלו . וחחיה לא תנעול ר׳ חנינא בן תרדיון אומר משום ר׳ אלישוע החיה תנעול את הסנדל ובגמ׳ אמר שמואל אם אחמת שכנת עקרב אותר כל אדם לנעול . וכתוב בכל בו סוף סי׳ ס״ם היא סוברין דמדאמרינן דהחיה תנעול את הסנדל ולא אמר שתאכל אלמא לענין אכילה לא אפלנו בין חיה לאחר בשר ומ״מ לפי טעם ובענין יתעבו ואברי הן כהולה ובחולה דעתן הוא אלא אי על פי רופא ע״כ ונס הר״ן ז״ל טעמא דלענין הענית אלמא דאי חיה מתענה אבשה אמרם חיה ברייה ואינה בבשלין אותה אלא אי אמרם חיה כל בשהיה יום הכפורים לתענית יום הכפורים ע״כ : **ב האובל בכותבת הגסה** וכו׳ . ותית דגרסי התוכל כיס״כ בכותבת וכו׳ וכן בתוספתא וגירוס׳ ואברי״ם ואכר״ן ז״ל נס בגמ״י וביד ר״ם **שני הלכות בניתת עשור** : **בכותבת** . תמרה גסה וסיא שחותה מבניאה עכ״ל ר״ע ז״ל . אמר המלקט כרב זביד . ורב יהודה פליג עליה ואמר ביתיהם מבניאה היא ומעמת לתרוייהו אמ׳ בנמ׳ : **בסוה ובגרעינתה** . בנמ׳ בעי רב ששת **בכותבת בתמרי** בגרעינתה או אינה בגרעינתה פירבו תום׳ בשם הערוך ז״ל בפי׳ בשם רבינו נסים גאון ז״ל נרסי׳ בנמ׳ דבני מערבא א״ר יוסי זאת אומרת צריך למעך את הגלוס שאם לא כן הל״ל כסוה ובגרעינתה וכתלה ולכאי לימריך למיתני בכותבת הגסה בסוה ובגרעינתה לא תומרת אלא בגרעינתה בלחוד אלא תלה מי מיתייב ותשבר בסוה בשלמה בבסיס שיעוריס דהוי נקוט אלא מכי תכיל בסוה ובגרעינתה בלחוד אלא תלה מי מיתייב ותשבר בסוה בשלמה בבסיס שיעוריס דהוי ליה בבא בגרעינתה דהיינו לאחר שתמעך חלוה או אלא בגרעינתה סי׳ בבריותה ממש קודם שנחמעך חלוה . ורש״י ותום׳ ז״ל פירשו בשיעור אחרות בוטות זו מזו עיין

ליה רבנן ומתני' נמי דייקא מדלא ערביהו ותנאהו ופליגי רבנן בסיפא: ובל ספק נפשות. גיד ר"פ שני דהלכות שבת ויליף לה שמואל בגמ' מקרא דכתיב אשר יעשה מהם האדם וחי בהם ולא שיבא בעייתן לידי ספק מיתה תלמוד מחללין עליהם את השבת: ספק נפשות. כך נקד הר"מ במכר ז"ל וטעמו ידוע מפני שקוע שמוך: ן מי שנפלה עליו. גיד פ' שני דהלכות שבת סי' י"ח וכפור ס"ח סי' שכ"ט ובגמ' ספ"ק דערכין: ח מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה. גיד פ' ראשון דהלכות תשובה סי' ג' ובגמ' דייק עם התשובה מין בשני עונין לא שייכא דהיא רבי תמיה מומר על כל עבירות שבתורה אין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ פרוק של ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בשר שאם עשה תשובה יה"כ מכפר ואם לא עשה תשובה מין יום הכפורים מכפר אפי' תימה רבי תשובה בעיא יום הכפורים יום הכפורים לא כעי תשובה ומוכה בסנ"ק בשבועות דיומו של כפור מכפר ולא ניעו ועוד כתוב שם נאום' ים מפרשים דיום הכפורים מכפר לנמרי בלא שעיר המשתלח אלא בשעיר המשתלח מכפר מיד ויום הכפורים היו מכפר על שהחזך למולאי יום הכפורים וכדתניא וכו' ע"ש: על עשה ועל לא תעשה. סניחק לעשה עכ"ל ר"ע ז"ל. תמר המלקט דאי לא תימא הכי קשה הסתם על לא תעשה מכפרת על עשה מיבעיא וכדיך גמר' ועל לא העשה גמור לא ורמינהי הגו מן קלות עשה ולא העשה תון מלא תעשה ומנהי לא תעשה ולא תעשה גמור ומיהו ליכא נמי' מלן דכ"ע להשובה מכפרת גם על לא תעשה גמור. ותוס' פ"ק דשבועות דף י"ב גרסה שרוצין להשוות מתני' דקתני על עשה ועל ל"ת תשובה מכפרת עם ר' ישמעאל דדרים בגמ' בברייתא עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו ואם עבר על ל"ת ועשה השובה תשובה תולה ויה"כ מכפר שפירשו שם דאם דקתני במתני' דעל ל"ת תשובה מכפרת היינו שמוחלין לו הדין אבל במ"ע מוחלין לו לגמרי ע"כ: עד שיבוא יום הכפורים ויכפר. מלת ויכפר הוי"ו בחירק והיו"ד נהא דאי אפשר לאות גם הוי"ו בשבת שהרי אין שני בנקים בתים זה אחר זה גרסים תיכה: מ האומר אחטא ואשוב. גרסה דלעו דוקא אומר בלשון עתיד אבל אמר חטאתי הרי זימני קאמר: ומ"מ ק"ק ממאי נקט הכי ליגרס ונקט בתני החותם ושומה אין מספיקין וכו' ונפ"ל לאם עבר ואמה עליו במקרה אה"נ דמספיקין בידו לעשות תשובה אלא כשמעיקרא כשנמר לחתום ולשומה כיון לשוב לבסוף וכן עשה שבא

לאולתו וכ"ש אם שלש לו הוא דאין מספיקין: אחטא ויה"נ מכפר אין יה"נ מכפר. ונגמ' לימא מתני' אלא כרבי דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יה"כ מכפר אין מעלין אותו ואין מורידין אותו לחתום אינו מכפר: עבירות שבין אדם למקום יה"כ מכפר שבינו לבין חברו וכו'. הכי גרסי' בתוספ"ע נקרא מכל חטאתיכם שבין לפני ה' תטהרו הר"ן ז"ל. ועיין בספר קרבן אהרן ריש פרק ת' דע' מאחרי מות ותוסיף נקח טוב. ועיין בספר קרבן קורן סוף פרק קכ"ט דמפ' שאפי' בא על אשה בשוגג בעת עשיתה מיקרי עבירות שבין אדם לחברו ולריך לפיוסה ולענקה ממנה מחילה סליחה וכפרה שהרי בייסה ופגמה ע"ש. ובגמ' דמי ליה רב יוסף בר חנן ר' לבטו עבירות שבין אדם לחברו אין יה"כ מכפר והכתיב אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים שהקב"ה מפללו ומפייסו ומכפר לו ומסיק ה"ק אם יחטא איש לאיש ופללו לחברו וריעהו הלהים ימחול לו ואם לה' יחטא מי יתפלל בעדו אם אינו בא מעבירות שבידו כך היה עלי הכהן מוכיח את בני שיבואו מרעתם וכתיב ג"ח סי' תר"ו: דרש ר' אלעזר. י"ם את זו דרש: לפני מי אתם מיטהרין. כמו מתטהרין וכן במקרא המתקדשין והמטהרים וגו': ואומר מקוה ישראל וכו'. כמלומה לי שים טעות בספרי שלנו הוצת זה הוומר שם. ונלע"ד דברייתא הניח רבים מקרא דוזקתי שהקב"ה מטהר את ישראל כלרך שמי שעתה מטהרין את עמהי מתים והדר מביא ראיה מקרא דמקוה ישראל שהקב"ה מטהר את ישראל מכל טומאות כמו שהמקוה מטהר את הטמאים מטומאות קלות כגון טומאת מגע נבלות ושרלים וגדות וכיולא בהן ובלבד שיהיו נטבל ומ"ה הויא עבילה בשרה למעבר ולתרומה ולקלים אבל אבל ולא המוזק כאילו לא נגע אפי' למעבר והכא שמי אפי' מעבירות קלות אין הקב"ה מטהר את ישראל אא"כ שבו בתוספ שלימה ולא תימא דומיא דמי תשמ לתנן בסו כפ' בתרא דמסכת פרה דמזין על הטמא משעה ושלא מדעתו ופסקה להלכה הרמב"ם ז"ל כך נלע"ד דוק. אחר זמן ראיתי שכתב הר"מ דילומא ז"ל וז"ל ומומר מקוה וכו' פיוס זה אינו בנבלי ונם משם מכלתין ירושלמי וממדרש הנלים לפוק דבוו ולא תחטאו נדשה אתין זה מכנה וכ"ל עיקר תש"ם שמלחמין בירוש' ובריו"ם ובבי כ"י ונחלוקי ה"ל לויירו ז"ל עכ"ל ז"ל: סליק פרקא וסליקא לה מסכת יומא: בעזה"י המבה את המצרים בכל מכה, נתחיל מסכת סוכה:

מסכת סוכה

פרק א סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה. ומלתי שמחק ה"ר יוסף ז"ל מלת למעלה וכדלתיתא בריש"ק דעירובין. וגיד ריש פ"ל דה' סוכה וסי' כ' ומי' י"ם דפ' חמישי. ובטור מ"ח סי' תרל"ג: וכתב ה"ר דוד אבודרהם ז"ל בשדר תפלות של תוכה שנשה דבריה הם אם מתם מדם למעלה מעשרים אמה פסולים ואלו הן מבוי בר הסוכה סוכה ושלשתם בים בסוף רמז מן הפסוק מבוי שנאמר כי על כן נאוו בגל קומתי הקורה תניה עד ל"ל פסחים ונלע יוחר ומ"ל פסחים הם עשרים אמה בממה בת שנה פסחים. סוכה שנאמר וסוכה תהיה לע"ל יומם ממורב. תוכה זאת תוכת המזב"ח ביו"ם עולה למניו ק"ק עכ"ל ז"ל וכתב הר"ן ז"ל ומפיקנא בריש שירובין דחלל סוכה תנן לעמה מיפסלה לסוכה מה"ב הללה נבוה מעשרים אמה ולימנא דמתני' הכי דייק דקתני סוכה שהוח הסכך סניח נבוהה (הנסה ומיהו בשם במשמעו הר"י יוסף תשלום מחקו מלת למעלה מכאן ונם מעירובין) למעלה מעשרים לעמה שהוח למעלה מעשרים אמה לפי לא ה"ל למיתני (הנסה ונלע"ד דים לדקדק זה ג"כ מדקתני סוכה שהיה ולא קתני סוכה הנבוהה ומכי נמי מבוי דקתני שהוח נבוה יותר ומ"ל פסחים) סוכה שהיה נבוהה מעשרים ומכי עשרים אמה בממה בת שנה פסחים ניתה לחמה על נגיון לכ"ע בחמה בת שנה כדאמרת בגמ' מיהו הני אמות דסוכה מתלמות ניתה לעמה אלא יחוקת ומכי ליתה בריש שירובין ע"ב ומתבו תוס' ז"ל והא לעה פריך נבי הדם מ"ם דתני פסולה ותקנתא תתן לקמן פ' נוגע הנוגע אי שהיו עיניו מרובות מעליו ואם מיעטן כשר דלא פריך לעה מסוכה ומבוי שהיום שוה לעיון נובה ושוה לגון משנתו ועוד דנבי הדם אינפריך למיהני הקתא דסד"א כיון דנדלו נפסול הו ליה לימה תקנתא קמ"ל ע"כ: פסולה. דסוכה דירת עראי בעיון. דכתיב חג הסוכות וכו' עכ"ל רש"י. תמר המלקט רבא הוא דמפיק לה מהאי קרא ולא נעי למימר כרבא דטעמא הוא משום דכתיב למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה הדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין הדם יודע שדר בסוכה משום דלא שכיחא דה"ל למיכתב בסוכות תשבו כי בסוכות הושבתי ובהכי סוה קני דממילא הוה משמע דלמען ידעו הדורות הוא אלא ולאי למדרשים נאון דירה אחת אבל רבא לא ס"ל הכי משום דהסתם לאו בידיעת הדורות בשעיה היקף סוכות עניי כנוד הענבה לאחות כשעשיה אחת ולאו דוקא ובר' זירא אמי לא אמר להשות קרא דוסוכה תהיה לל יומם ממש הוא דכתיב ואניי פריך ליה לרבא אלא הוי סוכה משום דהוי דירת קבע מ"ל הכי קאמינא לך על עשרים אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק ואפיר דמי דודאי ים בכלל קבע עראי והכי עשה בחורה וע"כ לא הקפידה תורה על העראי אלא לשום שיעור פי' לתת לך שיעור בנובה שהאדם יכולה לעמוד ע"י יחות עראי ולכיך למעלה מעשרים אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד לה דירת עראי נמי לא נפיק. והכריחו תוס' ז"ל לומי בדפסות לי עביד לה קבע מכל מקום נסכוכה בעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיכרת על דעביד לה עראי מהאי טעמא נמי ניחא לר' זירא דדרים מהכתיב וסוכה תהיה לע"ל כמו כתיב נמי מזרח

למטה

לומר שלחה מרובה מחמתה שהחמה מועטת לומר וכשרה ואם לומר כי הדדי ולמעלה מחמה מרובה מלמעלה ופסולה ע"כ: **סוכה הישנה ב"ש פוסלין**. לכתיב תג הסוכות וב"ש סברי כרי תניעור לימר וגמ' ס' נוב הגזול אין עושין סוכה בחנוני של מועד: ובירוש' מלה סיפה תפלוגתא דב"ש וב"ה ת"ר יוסי דברי הכל היא מכיון שלא עשאה לשם פסח דבר ברית שלא דקדק בה ע"כ: **איזוהי סוכה ישנה**. למומר שמחזקו בה ב"ש. וב"ה: **כל שעשאה קודם לחג שלשים יום**. למומר עשאה בחמה יום שלפני החג דבחמה תפי' ב"ש מודו דכשרה למסחמת לשם חג עשאה שלא כשעשאה קודם לחמה יום שלפני יום טוב ולחו לשרותי מילחייהו דב"ש חג שלא הבי שלא עשאה שלשים יום לומר שעשאה בחוך שלשים יום שבועלין ודורשין בהלכות החג (כנסה כן לשון רש"י ז"ל ב"כ וכמו שפעתיק רעו"ל לקן לא מצחקן אלי לישנה רק גבי פסח בפ"ק דפסחים דף ו' לממם בם"ם כבי העיר חניא מפה חקן להם ליסרמל שיהו שולין ודורשין הלכות פסח בפסח הלכות עלרת בעלרת הלכות חג בחג ושמח חקנת מפה לא היתה שלא כלאותה בם בני העיר לבל חכמים חקנו לח"כ בירדמו בכל חג וחג שלשים יום קודם לאותם שלשים יום שוב לפסלו בחוך שלשים יום שבועלין ודורשין בהלכות החג (כנסה כן לשון רש"י ז"ל ב"כ וכמו שעשאה

ז"ל: **אם היה הסיכוך הרבה מהן או שקצצן כשרה.** עיין בפי' הרמב"ם ז"ל ובמה שפי' עליו בבית יוסף סי' תרכ"ו ובגם בלבוש מש"ה להלכות סוכה סי' י"ב שכתב שהוא מפרש חבמן ר"ל שקצצן וכתב ממחני' הלשם עליה וכו' אם היה הסכוך הרבה מהן כשרה ואם לא קצצן יפרוך שכך פסול בכלי שכך הרבה ופסולה. עוד ממר אי שקצצן כשרה בתנאי שיעשנו אותן ואז תהיה כשרה ע"כ וכן נראה ממה שכתב בהלכות סוכה הלה עליה וכו' ומחי"כ קצצן אם היה הסכוך הרבה מהן כשרה ואם לא היה הסכוך שהיה מחתלתו כשר הרבה מהו צריך לנענע אותן אחר קלייתן כדי שתהיה עשויה לשם סוכה ע"כ ועיין עוד שם. ועיין בתשובות הרשב"א ז"ל סי' קל"ו: (בנקה מלחמי מונה תלוקה אי מחובר הוא אי לאו, ומי שהיה סוכה לחי הגוים הא שכתב ר' יהודה לר"מ אמתי קא אמרת בשאינו מקבל **טומאה וגדולו מן הארץ מסככין בו.** כך היא הגרסא בהרי"ף ז"ל ובהרא"ש ז"ל אבל ברש"י ז"ל ראיתי ספרים ואין גדולו מן הארץ כגון עורות בשמא ופשי, לא מקבלי טומאה כגון שמסוכרין מלמלה ומע"פ שהארץ מגדלתן במרעה ופרכשה ע"כ ממשמע מפירושו ז"ל שנוהג הנהג שתחרת ג"כ כל שהוא מקבל טומאה ואין גדולו מן הארץ אין מסככין בו וכן ביהוד' מיכא תרי בתרי. ולשון הרא"ש ז"ל הלכך אין מסככין בעורות דגדולי קרקע מיקרו אבל לא מיקרו גידולו מן הארץ כמו עשולת גרן ויקב ע"כ: **הא חבילי קש וכו'.** בית שם פ"ב סי' י' ובטור פ"ח סי' תרכ"ו ובי' תר"ל: **חבילי זרדים.** מפ' בירוש' אין מביאה פחותה מכ"ם קנים תוס' ז"ל וכן הוא שם בהרמב"ם ז"ל אבל הר"ן ז"ל כתב ומוכח בגמ' דלא מיקריין חבילה למינהר בה הך גזרה בפחות מהשתא ע"כ ועיין בהשגת הראב"ד ז"ל ותשובת מגיד משנה: **אין מסככין בחתן.** בגמ' מפ' ר' יוחנן טעמא דמתני' משום גזרת לולב ומדקתני סתם אחתן משמע דאפילו בחתן לבדו אין מסככין בו פי' להכשיר חבילה לפני אין מדם עושה סוכה אלא אפילו בחתן ולולב ויש בתוספתא שלא בפחתם שם כל יומת הסוכה והוא עשוי ושומד ולא לשם סכך אבל לא ואפי' שם שיכה שמיה אל תא אלא כבית העלמא אבל חופת בנדים פסולה לתוריתא הוא משום העשה ולא מן העשוי והיינו דהכא דקתני אין מסככין בהם (בגמרא ומקשו ז"ל וא"ת והא גבי דבר המקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ קתני מתני' אין מסככין בו ת"ש דיעבד נמי אינה סוכה אפי' מדאורייתא ו"ל דשאני התם דליכא למיפעי ע"כ) לכתחלה הוא דלא משום גזרת לולב הא לאוריית' שפיר דמי ואחם דקתני סתם סוכה אפי' דיעבד מדאורייתא נמי אינה סוכה וז"ל הר"ן ז"ל זרדים עבים שאינם ראויין לאכילה. אין מסככין בהן מ"ש דקתני אין מסככין דמשמע לכתחלה מ"ש דאפי' דיעבד פסולה והכי מוכח בגמ' אלא דתנא הא לאשמועי' דאפי' בפחתה לכתחלה לשם סוכה עסיקינן ואע"פ שאינו ראוי לכתחלה אפי' דיעבד כשרה כדלקמן בגמ' (בגמרא ומקשו והא גבי דבר המקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ קתני אין מסככין בו ת"ש דיעבד נמי אינה סוכה

על גביו כדרך שמר נפיון ר' ישמעאל כ"ר יוסי רבי פרש כך פי' מצת ד' למות פסולה פחות מד' למות כשרה: **יא העושה סוכתו במין צריף.** תוס' שבת ר"פ חבית ובגמ' בפרקין דף ז' וביד שם פ"ד מי' ז' ופי' רש"י ז"ל צריף כך של ליידין שמרכיבין בה את העופות ועשוי כעוות שמפשפת והולכת שנגע וקירותיו לחד. וכתבו תוס' ז"ל נכה"ג מיירי דלחר שמכך הפשוט בנופה עשרה חיכא עדיין נמשך סוכה רוחב ז' דבעינן לחר לא מכשרי רבנן להא בעינן נופה עשרה נמשך שנעשה ולמעלה דכשים שם משך שנעשה בנופה עשרה בלף תחת הפשוט שאין נפוה עשרה כשרה כיון"ן ש"מ ז"ל נרוח"ב (הנהה מלות אלו הרשומות ליתנהו בלקת דפיסים גם נהרא"ם ליתנהו). מילי דהוה מפסל שיעלה מן הסוכה לרבה ורב יוסף לעיל מכשרי בקנים היולים מלפני הסוכה עכ"ל ז"ל ומפיים נה הרא"ם ז"ל וז"ל מילי דהוה מפסל היולה מן הסוכה וכיולה בזה בניו נפ' שבניני לתלות כל שפועי תלנים כתלנים להל שכוף שובע ויורד ולנה על כתנע סומתה בתלל כלים שתחת שפוע ממלים סומתה תחת הפשוט כלים שתחת התלל ממלים סומתה בתלל היינו מקום בים נו לרבע מפח ע"ש ולמאי חזינן כשים בשפוע לרבע נו מפח על מפח השיב כולו תלל ומפי' במקום שאין נו מפח על מפח ע"כ. נמ' תנח מודה ר' לשיעזר שאם הנניס מן הקרקע מפח לו שפפלינה מן הכותל מפח ומפח שהיו כשרה מאי טעמייהו דרבנן בשופי תלנים כלולנים דמו ופי' רש"י ז"ל שאם הנניס מן הקרקע מפח לחרוויהו קאי לחרי לגוד בזקיפה ויש שם מפח זקוף ויכר מרוף שהוא גג וכיון שים נו שיעור תלל בזקיפה הוו תלל לו שם הרחיקה וכו' לחסכה על הכותל קאי שם הרחיק לחם הסמוך לכותל מכותל מפח והיכה סמוכה על יהודה לחרי' לגוד ממנה ולכותל ובזה ולא בשפוע והוא הנג. שפועי תלנים כתלנים ע"ש שלא הנניס ולא הרחיקה כשרה ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל לא"כ יש לה גג טפח היינו כמו שפירשתי שהנניה מן הקרקע טפח לו בהרחיק מן הכותל טפח וכתבו תוס' לחיינו כגון שעשה בסמוך לכותל טפח והיכיב עליו ללכו על שפוע לשפה וכן הרחיק מן הכותל טפח שעשה בסמוך לכותל טפח ולחותו טפח רחב טפח וסמך עליו ללם השפוע העליון ומהוך נגון הקונסרס משמע לחותו טפח שהנניה והרחיק לפי' הוא לויך כשרה דנחכב כשהוא מעשה לגוד ולקת משמע כן בירוש' ע"כ בקיצור. ובשר מ"ח סימן תרנ"ח. ואחיכתי שמלאכי שכני ה"ר יוסף ז"ל מחלקת שכני קנים גדולה עשפה וכו': **מחצלת קנים גדולה.** מחלת קנים קשה היא וחיינה נוחה למשכב עשפה למשכב הוחיל ויחלה לכך עשפה כלי ומקבלת טומחה ואין מסככין בה לסכוך מיהה מקבלת טומחה דלמו כלי היא. ובגמ' רמי סתמא מחמתא בין במילתיה דת"ק בין במילתיה דר' אליעזר ומסקה דב פפא דבקנים כולי עלמא ל"פ דסתמא לכיבה פי' הר"ן ז"ל דעפה כלי שכיבה וכיון דסתמא לשכיבה היא רחיים לקבל טומחה היא לכשיבוב בה הוב וכיון שכן מעתה חיינה רחויה לסכוך שכל הרחוי לקבל טומחה אין מסככין בו כי פליגי בגדולה ת"ק סבר סתם גדולה לסכוך ואינה רחויה לקבל טומחה אבל מסככין בו הוב (הנהה פי' משום דלומרים לו עמוד ועשה לח מלחתנו שנריכין למו לסכך בה) דמיוחדת לשכיבה בעינן ות"ק ס"ק מחלת קנים גדולה עשפה לשכיבה מקבלת טומחה ואין מסככין בה הל סתמא לסכוך ופיפא דקתני לסכוך מסככין בו ואינה מקבלת טומחה בקטנה מיירי ומס"ה קתני דלוקה כשפשפה בפי' לסכוך מסככין בה הל סתמא לשכיבה ואין מסככין בה ור' אליעזר אמר לחתת גדולה ולחתת קטנה הוב עשויתה לשכיבה עד שיעשנה בסירוס לסכוך ולכלחתא ת"ק סתם גדולה לסכוך. עכ"ל הר"ן ז"ל. וביד פ"ה מהלכות סוכה סי' ג' ו'. וכתב שם ולם יש לה קיר לפי' גדולה אין מסככין בה שהרי היא ככלי לקבל ולפי' ניטל מקיר שלה אין מסככין בה מפני שהיא כשברי כלים והוא מן הברייתא דנגמ' ומן הרב אלפס ז"ל. וגם הביאה למהרי' מפכ"ה מהלכות כלים סי' י"ג ובשור מ"ח סי תרכ"ם ומלחתי בשנת הר"מ מיסמלן ז"ל שם שלחנו ערוך סי' תרכ"ם נפי קטנה סתמא עומדת לשכיבה מה"כ עשפה לכסוך כהב הוא ז"ל דהיינו סרוב נפי לותה העיר עוסין לותה לסכוך. ונפי לם היא גדולה סתמא עומדת לסכוך מה"כ עשפה לשכיבה כתב דהיינו שמנהג המקום לשכב עליה ע"כ. והיא דעת הרמ"ם ז"ל. וכתבו תוס' ז"ל לסכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומחה דכל היולה מן העץ חינו מיסמת טומחת מהלים מלא פשתן לילפי' ממשכן פ' במה מדליקין ע"כ. ותימה הוא מה שכתבו הטעם משום טומחת מהלים דהכא לא בעינן דוקא טומחת מהלים דהא כל דבר שמקבל טומחה מהיכ טומחה שתהיה פסול לסכך בו וכן הקשה עליהם בספר הוספת יום טוב וכתב עוד דהא פשפת דמתני' משמע ולפי דטומחת משכב תיירינן ע"כ: **ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה.** מרמה (לכן) נרסי' תוס' ז"ל וכן הניח ה"ר יהוסף ז"ל וזה לשונם בשפחים פ' כילד צולין דף פ"ה והיכא דליכא פלוגתא לו לקי מקרא דרך להזהיר פשום קודם כהניה דר"ם כתרא דר"ה מ"ש אחד יבנה ואחד כל מקום וכו' כלומר מתו שפשום לך שתוקעין ניבנה כך כל מקום שים בו ב"ד וכן בנגע קמא פ' הפרה אחד המופר כור שיח ומשרה דקאי אקרא דכתיב כור וכן בפוטה פ' מצות מלמנה אחד שבועה ואחד הלוקח וכו' וכן בפ"ק דסוכה נבי לחת גדולה ואחת קטנה ע"כ ונם בפ' שני דכתובות דף כ' ליתה למילתייהו דתוס' ז"ל ונם בפירקי' דף כ' הקריבו עוד ודחו קוף מן הרליות שהניח רש"י ז"ל דמתני' נרסי' לחת קטנה ואחת גדולה ודגמרא נרסי' בפלינה דפרי' לחת גדול' ואחת קפנ' מינעי ליה ונם גר"פ דם חפלת הקריבו ע"ש נם ר"פ ר' ישמעאל למעלה ומלחת דר' אליעזר פיהה נמי בברייתא בפרקין דף ע"ו: **פרק ב הישן תחת המטה** וכו'. נלע"ד דלמו דוקא נקט היינו דה"ה המוכל ומדקתני הישן תחת המטה בסוכה לא ילף ידי חובתו ולא קתני **אסור** בלחת תחת המטה בסוכה משמע לחייב אדם לישן בסוכה מאחר שני אפשר בו לחיות בלא שינה אלא ימים אלמא ר"ם אפשר בו לחיות בלא שינה ימים ואפשר שחשמע זה ג"כ אמרו לייגן אפי' שינת עראי חוץ לסוכה מפ"ה אכילת עראי שחוץ לסוכה לכל הפחות שקונים הם לענין זה וזהו שפי' רש"י ז"ל פשן ועיקר ישיבת סוכה אכילה ושתיה ולינה ע"כ. ואפ"כ שלחו לברך על שינה בסוכה אלא שברכת לישב בסוכה שחברך בשעת שעודה פוערתו והכי לותה בברית נח"ת סוף פ' מ"ו בשם הרא"ם ז"ל שאלו ר"ת את ר"ח אם צריך לברך על השינה בסוכה והשיב לו שכל מצות סוכה שקיים אדם שבשודה לכשודה כנון שיאם ושיול ברכת לישב בסוכה שברך על השעודה פוערתו מלברך עליהם ע"כ. אבל נבי תויר דקיימא לן בפחות מכלשה כשר ואין ישנים

*) נספר ירחים בשלם השפחת ולא בשית נמם למדנו ביניל לשובבה משובה כלשון כו' שכל הכתים שכוסים בשנין זה ואינה נראית סוכה אלא הויא כעין בית תחתיו קרוב הרבה לע"ד לומר אבל מוכלים תחת אותו סיוויר ו"ל הר"ן ז"ל ספ"ק דסוכה ומיהו מסתברא דוקא נשים נתויר כדי לייגן כלומר שעומד רשמו או רובו תחתיו אז אין ישנים תחתיו אבל כל שאין נו כדי רחבו ורובו מסתברא דישנים התחיו שאימו מיב לעשות סוכה כמין בית עכ"ל ז"ל ומקדלמר הכי משמע לי קלת דבשימה לוקת מייבי בתלכיה כ"ל ולא שייך למימר הכי ועכ"ד עדיין לריך לי רב בזה. וביד פ"ה דהלכות סוכה סי' כ"ג ובשור מ"ח סימן תרכ"ז: **ולא אמרו לנו דבר.** נשם ס"ר יהוסף מסכמי ז"ל מהקן ד' מלות אלו. נם שם נמחקה מלת בסוכה ומלת שהיינו נם הונה תחת המטות בפני הזקנים נם שם אמר ר"ע נזקנים ומחק מלת לשם ונם הונה ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה ויש לו החת המטה ולפי דרכנו וכו' ירושלמי ממן תניון בפירקין לגעיל ר' יהודה לומר שם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה הת שם יש דיורין בעליונה התחתונה פסולה פ"ר יוסי תמן יש שם חגל אחר נרם הכא אין כאן חגל אחר ע"כ וק"ע. ובנבלי מפ' דר' יהודה חזיל לפעמים דסוכה דירת קבע בעינן ונם אחי אהל ערהי דמטה המונלחת ממקום למקום ומבטל אהל קבע ור"ם דאמר ולפי דרכנו למדנו מע"ש דאיהו נמי ס"ל סוכה דירת קבע בעינן כדכתיבנא בפירקין לגעיל בהא פליג עליה דאחי אהל ערהי ומבטל אהל קבע: **ראיתם טבי עבדי שהוא ת"ח.** עבד כשר היה כדאיתא בפ' שני דברכות. וכתבו תוס' והרא"ש ז"ל דבירוש' אמי שהיה מניח תפילין ולא מיחו בידו חכמים ופריך מחלפא שיטתו של ר"ע דהא הכא גבי סוכה מיחו בידו חכמים מלינב בסוכה שהרי היה יכן תחת המטה ומבני מה שיכן בסוכה וכריך מי שלא לקוק את החכמים יש בו מוך לסוכה ומבני דרוש היה לסמוך לבני חכמים ע"כ: **ולפי דרכנו למדנו.** בברייתא דנגמ' קתני מביאתו של ר"ג למדנו ומלמד קתני מדבריו של ר"ג למדנו מסיפן דאע"ג דלסיחת חולין בעלמא מכוין צריך להסות חזין ולימן לא שמף היא סופה להכין דבר תורה דסיחתן של ת"ח לריכה חלמוד ובברייתא מוסף לימוד לחר שלמדנו מדבריו שעבדים פטורין מסוכה וכתבו תוס' ז"ל ולע"ג דהא מ"ש שהזמן גרמא הוא לימריך לאסמועינן דלא תימא לחייבן משום דכתיב כעין בלמ"ק: **ב בכרעי.** גיה ס"ר יהוסף ז"ל לכרעי בלמ"ק: **בכרעי המטה.** פי' רש"י ז"ל משה שלימה: ר' **יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה.** דחיל לסתמיה דדירת קבע בעינן והאי כיון שהיא ע"ג המטה מיפלגלת עם המטה ע"כ. והקשה עליו הר"ן ז"ל דליכא למימר הכא סעמא משום דר' יהודה חיל לפעמים וכו' ע"ש. וכתב בסוף דבריו דברי הרמב"ן ז"ל שפי' שלא קבעה על המטה אלא סמכה עליה ואם המטה זזה הרי הסוכה טופלת ויש"ו דאמרינן בגמ' פעמים דר' יהודה לפי שאין לה קבע פי' שהמטה עומדת ליטול ואפול הסוכה כיון שאינה אלא סמוכה והשתא אתי שפיר הא דקאמר אביי על מלתיה דר' יהודה לא שנו אלא שהמטה עומדת ליטול אינה יכולה לעמוד בפני עלמה פסולה אלא סתם אבל סיכך ע"ג המטה כשרה דהוי דומיא דסוכה דעשויה ברוחב העגלה אף על גרמם הכשירה ואיכא בגמ' מאן דמפ' סעמא דר' יהודה מפני שהמטה בדבר המקבל טומאה להעמיד הסכך בדבר שאין מסככין בו הסכך אבור מדרבנן גזרה שמא יאמרו זה עומד וזה מעמיד כשם שראוי להעמיד כך רצוי לסכך בו ועכ"ג לאחן לקמן כשהשה סוכתו ברחב העגלה כשרה ולא פליג ר' יהודה אע"ג דלאחן פסול לסכך בו אלא לשאר נמסכך ע"ג לילן עסיקינן אלא שקרקע הסוכה מהן בלילן ועגן קונסין בקרקע וסיכך עליהם ובכי ה"ג אע"ג שהמחזר סימך את המעמיד ניח לן דם למשכה קרקע בעלמא קעביד ומהתי' אמי דייקת דבכהי עסיקינן מדקתני ואין עולין לה בי"ם והייט אמי לאחני דאמר סיכך ע"ג המה פי' שעשן עליה קונסין עומדין וסיכך על גבן כשרה אפי' לר' יהודה עכ"ל ז"ל בקיצור ובשור מ"ח סי' תרכ"ו: **מדובללת.** אלא הסביב וכו' לאחן ר"ע ז"ל. אמר המלקח ותרתי קתני אחני' סוכה מגוללת ובאלתה מרובה מחמתה אמי דהייט סוכה עניה כשרה ודייט סוכה עניה כשמועה ולרב דמשרש מדובללת מדובללת בלומר סוכה עניה שאין לה אלא סכך מועט חדא קתני סוכה עניה שלחה מרובה מחמתה כשרה: שור בלאון ר"ע ז"ל ואשמעי' אחני' דאמרי' רובין כאילו היו מוסכנין בשוה ואם אי אלחה מרובה כשרה ע"כ. אמר המלקח מוכח בגמ' דלוקה שאין בין זה לזה אלא שפשה מפחים אבל יש בין זה ג' מפחים פסולה המדובללת לגמר דלאחיי ליה דאמר ז"ל בין זה לזה אלא שאין בגנו אפח פי' בקנה הטולה אין בהחנו אפח דלמו אם אחל עליה לאחסובים ולמימר ניח חבוב רמי פי' בספל והשלך מותו על חויר שתחתיו אבל יש בגנו אפח כשרה לאמרינן חבוב רמי. ולע"ד לאגב לאחי בסוף פירקין לגעיל נבי אחלת עשפה לשכיבה לחייב אפח קאחי בריש פלוי פירקין היכן תחת המטה ואגב אסרי אמי המוחך נכרעי המטה ובדין הוא דה"ל לאסמוכי לגבא דכרעי המטה דין העושה סוכתו בגרמא הענלה לשייבא לה אפי וכדאיתנא אלא דאקדים למיתני דין סוכה עניה ודין סוכה עשירה פי' סוכה עניה היינו בגא לסוכה המדובללת לגמר כלאחי ליה ולמר בדלחיי ליה וסוכה עשירה היינו המעובה כמין בית אקדמיתה משום המעובה למיל קלת למטה ובפרט אם היא של בסרים אפי' פחותים מג' שפחים אם הם סמוכים זה לזה פסולה וכמו שכתוב בשמות בשם ספר ירמיה. ול"ש משום לסוקך סיכתו בכרעי המטה דומה למשוש עניות עשוה כן ובן סוכה מדובללת וכו' עניה היא: **ושצלתה מרובה מחמתה כשרה.** נגמ' דייקינן הא כי כדאי פסולה והא הנן בפירקין לגעיל ומחמתה מרובה מלתה פסולה הא כי כדאי כשרה ומאי לא קשיא כאן מלמעלה כאן מלמטה למר רב אפח הייט דאמרי אינשי כוזא מלעיל כאיסתרא מלרע. ובכר כתבתי שם בשם הרמ"ם ז"ל ובפרט ירמיה פי' קכ"ג בריש פירקין לגעיל. ובכר כתבתי שם בשם הרמ"ם ז"ל ובפרט ירמיה פי' קכ"ג דייק מדקתני כמין בית שמעינן) ולא בית ממש למדנו סיכוך לסוכה גרמה בפ' ר' ישמעאל (סנהה ז"ל הרמ"ם ז"ל ירושלמי הלא למרה שריכים הכוכבים גרחים מתוכה ר' לוי למר בסיכה חמה מהו שי' לריכין לכתחלה כלקתני בברייתא בית של מכשירין בדיעבד תבל

מגן לכתחלה לריך סיכה וכסל ואיט עסוק אלא מרוד במחשבת נעשילה לא ספר קרא לכבי מילמריך [קרא] יתירה ע"כ. ותום' ז"ל כתבו דאסצה נרסי' בשבתך ובביתך פרט לאחן ובלילך בדרך פרט לעוסק במלוה דהכי משמע קרא בשבת דיוך הוא דמחייבת בק"ש ולא בשבת דמלוה פאחה יוצא ואחשב בשעילת מלוה ובלילך ממעט עוסק במלוה דמשמע בלילת דיוך ולא בלילת מלוה ואחתן לא הוה ידע אלא עוסק במלוה דלילמא שאני אחן שאין נקל לו כ"כ להסיר הפרלה מלבו אע"פ שנפרלה דרשות מיבעי ליה ליחוי לפחיה ולהסיר מחשבת מרדהו וכן היא הנרסא בספ"ק דברכות ע"כ: **חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה**. ואפי' מלעטר מלוה בקי משום דאשבו בשין אחורו בשיון בשם שבל יומה השנה פטור ואיט מגיע מלגלת מביחו בשבוה מלעטר כך בסיכה ומטעם זה היחיו לובלת בימות החג בדרכים ולא מעשיהו מדרבו ולא מממיחת נעות ופרדסין כדי לקיים מלוה סוכה כדפי' רבינו שלמה ז"ל מהרב ה"ר מאיר מזרחי ז"ל דבסוף ממ"ב: **ואוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה** כד משים בר בי רב ושיעל לבלה לחיישו בביאים ובילה בבלל: ובחיית ערחי פירשו רש"י וסר"ן ז"ל בחייה דאכילת ערחי שעועם מלא פיו ושותה עליה. ובעור ת"ח סי' תרל"ע ובסי' תר"מ. ובחב שם בסימן תרנ"ט ות"ת הי"ם ז"ל כתב דאפי' אחר ז"ל דאפרי ובניהם בעו סוכה היינו דוקא בימי שקובע עליהם אבל בשאר ימות השנה ובפי' אין בריכין סוכה ומסיית יין נמי ערחי היא. ומיש כיון שאין דרך לקבוע עליהם אפי' בקיבוע בעולתו עליהם לא אסיב קבע אלא עראי היא: מלילת ערחי דאפ אחיה בחיה במשנה נרמוז דערחי לא קאי רק אאכילה ולדעה רש"י ור"ן ז"ל אפשר דנקט לישנא דברייתא והברייתא נקטה אאי ניחנא דשאוכל אכילת ערחי הוא בשיעור אכילה הרגילה לבר בי רב ושיין בהגהת אבודי. ויהוכלמי ת"ל מלעזר אכילת ערחי אין סיכה ערחי חבריית אמרין אבן מדם משחקע בתוך אחו ת"ל אילת אבן מדם יאן קטעת והיו מה נפיק ביניהון מבר אחו לאחר על דעתהון דחבריית מוחר על דעתיהם דר' אילת אסור ע"כ: **דן מעשה** וכו' פ' יום הכפורים דף ע"ב. וביל פ' אבי דהלכות סיכה סי' ו': **ואמרו העלום לסובה** לא הוי מעשה לאחור כדפי' ר"ע ז"ל דה"ק ואם רלה להחמיר על עלמו רשאי כלומר לא אחיב אבי אחינו מלוה בדבר ושובהו שבקרא הדיוט לו מיחוי כיובדא ובחר הכי קאמי ומעשה בר' לדוק שלא אחמיר על עלמו לומר שאם רלה אחמיר ת"ח שלא להחמיר על עלמו בכך רשאי ולא הוי כמי שאינו מדקדק במלות. ועיין במ"ש בשם הירוש' בפ"ל מיחות סי' ב': **אובלו פי'** רש"י ז"ל מאכל ול"ע מה מלמדנו להא כמה קראי כחיבי לאחור לוכל אוכל שאם העיר שובו שבדי לע משע מוכל וליכא למימר דאחא לאחמועי' אלא חימא ניאמא דקרא לאוד הוא וכבא שנו במשנה דשקטא ניאמא דקרא דאא כמה מלוות שניהו לאוכל אוכל ראחון ואוכל אוכל שני וכו'. ודוחק לומר דאחא רש"י ז"ל לאחמועי' אלא ניירום אוכל מלרא וקאי אר' לדוק ולא חימה דה"ם שאאוכל שסי מביחין לו אע"פ שהיה כביכה או יותר כיון שהוא לא היה אוכל ממנו רק פחות מכביכה היה ועוד שאין הלשון שוכל נאכה בן: **נשלו במפה ואבלו חוץ לסוכה** פי' רש"י ז"ל משום נקיות ואחכם פי' כן דלי לדוק בהן הוא כדאוכחא פי' מי שהגו ובש"ם כל פשוטי והיה אוכל על מפרת חרומה וידים שניות הן ופוגלות אח החרומה שזו היא אחת מי"ח דבר דבש"ק דשבת דאפי' פחות מכביכה מקבל טומאה לדאוכחא ס' שני דשבחות לחתן אחם אין בו כביכה הוא טמא ואכל טהור חום' והר"ן ז"ל ואחם ביומא דף ע"ם שכריחו עוד חום' ז"ל דשבת נאו החרומה ממש הוה לביל אלא מוען שנעשו על מפרת חרומה אלא אחיבו מפה אלא לאוכלי חרומה ממש דאוכלי אם פפי אבל לאוכל מוען שנעשו עע"ת לא אחיבו אפי' לשבשים שלבך מחוח מכביכה אין בביכה שלימה וכ"ם ואחר לא. אבן כאן הביאו הדבור בחימה: **ולא בירך אחריו דברים** כר' יהודה ואכלה ושבעה וברכת אביכה אים בה שביעה דהויע כביכה רש"י ז"ל. אבל נפניו בכל דהו בעי ברכה שהרי אכה ואסור ליהוח מן העולם בלא ברכה וכן ר"ח דפוסר בפחות מכזית היינו דוקא אבל אחאכם אבבך אף בפחות מכזית ובשדיא מדקדק בירושלמי הכי. ומשמע דר' לדוק מייחי ליה בפ' כל הבשר דף ק"ז אלא דאחם קאחי וכשאחנו לו לר' לדוק אוכל פחות מכביכה ונוחנו במפה ואוכלו חוך לבשיכה ואין מבדך אחריו ופי' רש"י ז"ל וכשאחנו ובשהיו מחיין לו לר' לדוק אוכל שהוא פחות מכביכה אוכלו במפה ואוכלו ואע"פ שהיה נוחל ידיו ולא היה מלריכו סוכה ולא ברכת המזון. וכחוב בעלי יוסף טור ת"ח סי' ר"י בשם הרמ"ם ז"ל דר' לדוק לא בירך אחריו כלל פי' בל"ל כיון שהוא פחות מכביכה אוכל בירך ברכה אחרת היה הספר מפרש חיוו בירך בכן ס"ל לה"ר יוכה ז"ל ע"כ וכן דעת הרשב"ם ז"ל. ולא כר"י בעל החום"ם ז"ל דעל פחות מכביכה מבדך למר ו בע"כ: **ן אחת ביום ואחת בלילה** בע"ד דאע"ג דשבועה דשבועה היוא בלילה נקט יום ברישא משום פחת דבריך יחיר ת"ל לאחמועי' דלאו דוקא ת' ביום ות' בלילה ת"ל: בעי סעיד בקלת ימות החג מבעוד יום דהוו לפעמים נ' שעוחות ביום ת' יאת כיון דבין בכל הוו מרבעה עשר שעוחות: וכחב ר' שלמה נורית ז"ל לילי הוא כמו לילי אלא שהוא דנוק וקל להבין עד כאן. ותב הרמ"ם ז"ל דביום טוב חייב נפת אלא שאם ירבו גשמים פטור ואחת קאחי חוץ מלילי יום טוב הראשון עד כאן. וביל שם סי' ז' ובעור מורח חיים סי' תרל"ט: **ועוד א"ר אליעזר** וכו' נמ' האמר ר' אליעזר ל"ל שעוחות חייב לאחל לאחול בשוכה אמר בירך ת"ר אחי אחד בו ר' אליעזר נאחל הבנים לומר שאין לנבר קובה ואם היה להחעטות יהענה חוץ מלילי יום טוב ובהא מיהא פליג עלייהו דקסבר ים לה אחלומין כמו שים אחלומין בקבעות ראשון לאו כי"ע אחלומין והאי דאמרינן יום שלישי ושלישי בלים בעיני אלים בעיני אחרימה פי' לאחר בסילק האלהן יבילו כפרבאות ומעדנים לפניו בגון פירות וכסיון וקפלוסות מבושלות ובשר ודגים לפי שרגילות לאכול בהם בלילי יום טוב ואם היכר יש בין אחת לשאר ימות החג אלא שאין מברכין עליו המוציא ולא מזון אלא שהוא פת הבא בכיסנין ומברכין עליו בורא מיני מזונות ועל המחיה ועל הפירות ואין לריכין לאכול ממנו כזית לפטור את שאר הסעודה אלא כל שהוא ואפי' כל שהוא אין לריכין לאכול ממנו בבת אחת אלא אפי' אכל ממנו בכמה פעמים ובכמה מקומות ובלבד שיהא בכל אחת ואחת כל שהוא ואין לריכין לאכול ממנו בבת אחת אלא אפי' אכל ממנו בכמה פעמים ובכמה מקומות ובלבד שיהא בכל אחת ואחת כל שהוא ואין לריכין לאכול ממנו בבת אחת אלא אפי' אכל ממנו בכמה פעמים ובכמה מקומות ובלבד שיהא בכל אחת ואחת כל שהוא

שדקדקו לשון ישלים דלא משמע לשון משלומין אלא לשון המשלמת החסון של י"ד סעודות לכך פירשו שם דהם"פ דחזר בו ר"פ ממה שהיה מדריך סוכה ועשלם י"ד סעודות בשני ע"ב ולפירושם ליל יום טוב הראשון דנקט לאו דוקא. אלא מטום דלשם לא מכל ליל י"ט דהחסון של חג צריך לשלם בשת לכל השמות כזית דגן ושאר כזית פירות לכך יכול לשלם ולהשלים במיני הדגימה משי"ט נקט ליל י"ט דראשון כך נלע"ד והוה משמע לע"ד לומר דלר' אליעזר מי שלא אכל ליל י"ט דראשון של חג המלות כזית מלא יחלים בימים האחרונים אלא שמלאתי נחתם' כגון' מן ההקניות שהקדמו על פי רש"י ז"ל היה לכיון דממלא ילפי' הא לא מצינו שיהא משלומין בלילה דראשון של פסח: ובירושל' הני כשם ר"ח מי שלא עשה סוכתו בערב הרגל לא יעשנה ברגל והא תני בר קפרא גפלה סוכתו ברגל יקימנה ברגל 'ר' אחת בשם ר' הגינא קשם קנסו ר' אליעזר שלא עשה סוכתו מערב הרגל מהלצא שיסתיים דר' אליעזר המן הוא דאמר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וכא אמר הכין א"ר אחא למה הדבר דומה לאדם שהיה מהלך בדרך ומצאתו הלילה ואמר אין עלי לישן אלא בבית אבי ואמ' אין עלי לישן אלא בבית חמי כך אמר ר' אליעזר אומר אין אדם יוצאין ממסוכה לסוכה ואין שנים סוכה אחת של אדם ואשתו ואמהם לומדים יוצאין ממסוכה לסוכה ואומנין אחת של אדם ואשתו ובנו בתו ואומה אחת של מועד: ויליף לגמ' מעשה דר' אליעזר דאמר קרא חג הסכות תעשה לך שבעת ימים עשה סוכה הראויה לכל ז' ימי החג למדנו לאין עושין סוכה בחמ"מ לאיכא ג' ושמעי' מינה ג"כ לאין יוצאין ממסוכה לסוכה דהא כן לאו סוכה לי"ז היא וכבכן ה"ק קרא עשה סוכה בחג: **של חג**. מחק מלות אלו הג ה"ר יהוסף ז"ל דלשמות ואינות: **ז מי שהיה ראשו ורובו** וכו' ניד שם פ"בשבי פי' ה' ובטור א"ח סי' הרל"ד: **ב"ש פוסלין**. והיה אחת מן השמה מקומות שהלכה כב"ש כדכתינן בגרכות פ' אלו לגריס ולאיכא גריס מכילתין דף ג' ולף ז' ובב"ק לגרכות דף י"ח ובשיטכובין פ"ק דף י"ג: **אמרו ב"ה לב"ש מעשה שהלכו וקני ב"ש וקנו ב"ה לבקר את יוחנן החורוני ומצאוהו ראשו ורובו** וכו' כך הוא בתוספתא ה"ר יהוסף ז"ל: **וקני ב"ש וקנו ב"ה** מכאן נ"ל שכל ב"ה לקבוע הלכה כמותן בהקדימו דברי ב"ש לב"ה כמו שבתבנו בפ"ק לגרכות: **בן החורוני** גרסה למנית הזכות היה וכן פי' ה"ר שמשון ז"ל בפ"ג דמקוואות גבי יוסי ההורוני דתוספתא: **ולא אמרו לו דבר** אית דלא גרסי לם: **וכמו שכתבתי** נ"ב גר"פ. נם ה"ר יהוסף ז"ל מחקו: **ח נשים ועבדים** וכו' נהלכות סוכה ר"פ שני סור מ"ה סי' תרכ"ח ובה"ב פ' י"ח בפ' המור. נפי' ר"ע ז"ל נשים ועבדים וקטנים וכו' לפמר קרא כל האזרח ביסרמל להוליא את הנשים ע"כ: ומשקיון נגמ' דהלכתא היא וקרא למסהא בעלמא דעיקר קרא לרבות את הגרים לית דלא תימא התורה ביסרמל למר רחמנא ולא הלכתא ומשני אבני אבועם סוכה הלכתא ולימא' סר"ת תשבו כשן תאזרו מה בימים אף ומשבו אף סוכה אים ומשהו קמ"ל. רבא אמר מיסרין לד"ת ילוף המשב עבר חמשה עבר מחג המלות מה להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות קמ"ל: **קטן שאין צריך לאמו חייב** אבו לו רבו להוסיבו בסוכה. אליבא דים פ"ק דערכין, וכיב הר"ן ז"ל מדבבן הוא דכה"ג שבפה ואין אמו מקפחתו לגבי ר' יוחי לו גרים בן נקים שיעור משפחתו ואינו קורא אימת קריש ואינו מניח תפילין ביום לעניין סוכה וכל קטן שבניע לחנוך חייב מדבבן ואין התנוך שום בכל מקום אלא כל מד ומד לפי עניינו **דכתיב** הלינן בתין בצריך לאמו ובני לריש נעורות וכו' ובני לוגב בידוע ליעבא ובני ניזית ביודע להתעטף ובני הוסח ביודע לדבר כדאיתא בפ"ם לוגב הגזול ומשמע דלין צריך לאמו דייו סיינו מבן שם ומעולם מלאמרינן בשיר בין דקטן הצריך לאמו יוצא בעיבוד אמו ופירשו שהם על בן שם שבים עכ"ל ז"ל: **ופשם** בקמ"ץ הפ"ח: **ט כל שבעת הימים** וכו' **עושה אדם את סוכתו קבע ואת ביתו עראי** ניד שם פ' שני ס' ו' ובטור ס"ח סי' תרל"ט: **משתסרה המקפה** הגלע"ד דמשם דקתני בסמוך משבא שילדה ללאו של שמאי הזכן ופיהם לא המעיבה מפיש דבמתי מתמיר לחייב בחוך חפי' קטן הבריגלאמו קתני שמא בשתא כל ז' הימים וכו' דמשהר לפות מן הדין בשיעור **משהרת** המקפה אכן ראוי להחמיר אלא לגמת חפי' בשיעור משהרת המקפה אלא מ"ש ידלו בשמים יותר מדאי דהא מבלין אותו ע"פ מבל וכו': **עושה אדם את סוכתו קבע ואת דירתו עראי** ק"ק דהא מדקתני סוכתו קבע משמע שפיר דביתו בעי למהוי עראי ומפשר לומר למילתא לגבי אוהיבים אשמעי' דמי שיש לו בתים ואהלים ונם שלחנו בתוך הסוכה הוא דילף י"ח דהייט ביתו עראי לגמרי אע"פ שהוא פתוך לסוכתו וסמוך בניין שמאי דלאתא כותייהו. ועוד דהא ביתו עראי בפיק לגמרי לבהלות לכמה פעיינים בגון לעיני ולמלאי מיכלא אחר שאכל מו בגון ברגיל אם הסוכה קטנה. עוד אפשר לומר דמי שאין בתתי יכול לעשות ביתו עראי בכל ז' הימים וכו' לפי' היה הי' אחר שנמנר לאכול לא יפנה את כליו דלפולם בפי' ביתו עראי אע"פ ירדו גשמים. ובגמ' הגא מהשתא המקפה של גרסין וכתב הרוקח בשם הירושל' לא קוף דבר מקפת גרסין ולא לפי' מקפת כל דבר: ופי' הרמב"ם וכריתה בלבושם הוא כמו הפסד ע"כ. לשיטר לשון קלקול ולא שיעשה לכריתה ממש דבשפה קפוה פירו מסריח ודבוחים סופה למלך שכריתה עליו מדינה לשיטר שבריתה ובני פסח תניא בפ' כל שעה יצאו אלא תורו ודומן שאיכם בתין לידי חמוץ אלא שבחון אלא שם מי' הרמב"ם ז"ל לשון קרח העוקה: **מושלין אותו משל להא"ד לעבד שבא למזוג לקונו ושפך הקיתון על פניו** כך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל: **ושפך** לו קיתון **על פניו** הינעית לו מי שפך לפי עבד שפך לרבו וה"ק מבל לעבד שפיש שטה לרבו **עבדות** שלו מקבל על העבד שלו עובדו כהוגן כך בידוע שלין ישראל עובדין אלהו כשורה ובפיכה הקיתון היה יפיבת הכוכה או דילמא ה"ק ושפך לו רבו קיתון על פניו לשיר בשמיכך ויראת הנשמים היה בפיכת הקיתון ומ"ש פיבן קללה הוא ומיהו פירושא דמתני' לישנא לן בפיכת הקיתון מאי היא יפיבת הכוכה או יראת הנשמים ופפיש ליה מבריתא דחניא בהדיא ושפך לו רבו קיתון על פניו. ועל"ד דכיב מלא יין אי סיינו בכוכה ומזיגת בכוס נמים סיינו יפיבה בכוכה ופפיכת הקיתון של המים קולה שיעזוב בו היין סיינו יראת הנשמים

סנורס נלפת מן הכוכה: ועיין בתבוכות הרשב"א ז"ל סימן ג"ז:

פרק ג **לולב הגזול** יכו'. רפ"ח דכלכות לוגב וסי' ג'. והתם פסיק לולגב הגזול ונמי בפול וליכא מאן דפליג עליה: **לולב**. כף תמרים והדס וערבה תנו להו

כמקום שוב אין בו משום מקום הכתף בעבירה והניח רלויות לדבר ואח"כ כתב והייטו דנרסי' בירושל' מה פליגין בשנגל משופה אבל גזל ופיפסו דמים הוא חייב לו כלום' דקמ"ל שבטו מעשה ומיהו לא יברך עליו ע"כ: של אשרה. אילן הנעבד וכו' לשון ר"ע ז"ל על לבריפה קיימי. תמ' המלקט דנפשרה למקה עסוקי' דכתותי מיכחת שיעורה ר"ע ז"ל על לבריפה קיימי. תמ' המלקט דנפשרה למקה עסוקי' דכתותי מיכחת שיעורה שהגריכה הכתוב שריפה לכתי' והשריפה הנרפין בהם אבל אחר נוהג דע"ז כגון דגוי הא אחר רגא לא יסול ואם נפל כשר דייקא נמי דקתני בומיא דעיר הנדחת ס"א. וכתב הר"ן ז"ל והא לפי' קודם בטול היא דלא לאחר בטול לפי' לכתחלה נמי לכיון דשרי להניחם לא אתיא ושול המריך ע"ם וביד שם רפ"ח וסי' כ': נפרצו עליו כתב הר"מ דילומתא ז"ל ז"ל כתוב בפי' ר"ף במשניות הבאות מספרד גרס' בערבה ובהדם נפרסו ע"כ וז"ל שהכל אחד כלאיתא קוף מסכת נדרים פרטים נוסף להוסף ופירש"י ע"כ. אלא שבדפוס כסף מסכת תמלא כתוב נפרסו בפיח וז"ל הרמב"ם ז"ל נשרו רוב עליו אם נמחיירו שלשה עלין בקן ג' כשר ופי' הרב המגיד ז"ל שזה שכתב רביט שמעון אם נמחיירו ג' עלין בקן ג' ר"ל בכל קן וקן ובפוף הוא ומכשרת לה בלשון מלרשה דקיימי ז' בקינא שאחי' שנשרו ד' עדיין עבותו קיימת וכשר ובבית יוסף ריש סימן תרמ"ו כתוב וז"ל וכתב הרא"ם ז"ל כתב בעל העיטור נפרסו דהדם ולוקם לה שנתלטו מן הדפרה דא"כ נפרסו להדם היינו נשרו ובריחת קאמר נשרו רוב עליו כשר ובלבד שהשה עבותו קיים אלא נפרסו מחובר הוא אלא שנפסק לפקים שהיו ובלם ע"כ ובדריו היום נכוסים בזה דנשרו בדריחת כל העצים קיימת אלא שנשרו רוב עצות של טיעור הדם ונשתייר המיעוט ע"כ ועיין שיל שכתב בבית יוסף ועיין ג"כ בסי"ם בסאחי' לעיל: ואם מיעטן בשר סאחי' אלא כר"ם ז"ל נראוק דם"ל דאם עבר ולקטן פסול אבל הכמים מכשירין ומעמי דפלוגתייהו מפ' בגמ'. ושול מפרש בגמ' דאכמים מכשירין אפי' שמיעטן אחר שהגדו להגד הזמנה בשלמת הוא ולאו כלום הוא אפי' להקרא עליו שם לולב פסול לדאות: ואין ממעטין בי"ט גמ' פי' בעבר ולקטן מאי כשר ואע"ג דאלגד כשר דסא ביה"ם לא הגיל ליה ולאחשוב עניבה דמפסיל בכך אימת מיניכא אלא אחשוב מאחמול לאחי מעיקרא סוא דסא מצא זמן מלוא ולא אחי אפשוט מינה דאוי מעיקרא לא הוי אחוי אלא לאחשוב בי"ם נראה ונראה היא דסא נראה בי"ט ונראה כשאחשיבו שמצת מינה נראה ונראה מאד ונראה. ומכאי לא נעלם לאחשוב אחוי מעיקרא אלא הוי אחוי אישפוט מינה לוקמי אחוי מעיקרא עליך מנראה ונראה אלא נראה למלוא משלם על עכשיו הוא אמיחזי והוי כקרבן שהוקדש עכשיו ואחלאתו מחובר זמן היה אבל נראה למלוא ונראה אחשוב ממנה ס"ל אחוי: ובבריחת גמ' תניא משום ר"ש בר"ם אמרו ממעטין וכגון שלקטן לאכילה אלא הוי אחקן מנא ור"ג בר"ם ס"ל שכתוב לאמר דבר אחין מחכוין מיאר ובראית ליה השעמא אחריתי אלא צריך לאחי ולא הוי פסיק רישיה לשולה דה ר"ם דהשם אינא נשלה נשמה ממה נשפך ואכא ליכא אישון אבל אי לא ס"ל אחריתי מצוי ליה מנא דסא צריך לאכי ואע"ג אלא אחכוין לאכי אשור דהוי פסיק רישיה ולא יאות ובטיר פ"ח סי' תרמ"ו. והא אלא קאני ואין ממעטין ביום טוב ואם מיעטן כשר כלשון שכתב שם נשור מן השעם שכתב שם ביה יוסף ונע"ך משום דהנא בשקון ליום טוב לשון אחשון קמיירי וקאמר שאם מיעטן מערב יו"ט כשר אפי' למעטן לכתחלה אבל בי"ם אין ממעטין אותם לכתחלה כמו שכתבתי לזה הנא המוסכם בריטא. ומ"מ קשה דנסיפא הוה פלוגתא בבריטא כמו שכתבתי לזה הנא המוסכם אבל יכשה אינה אחכות שכתבתי קאת ע"ל דמריטא משמע דוקא שנבשו מרוטות מעלה פסול הא אחלה למחלה כשר ובסיפא קאני ואם מיעטן כשר דמשמע הא אחלה למחלה פסול ונע"ל דכיון דקיימה לן בשלמת הלכתא כרב פפא דאמר פרוץ כשומר מוחר הכא נמי אחלה למחלה הוי כרוטו עלין וכשר ומאי ואם מיעטן כשר דקתני פי' מיעטן מהיות רוב ואפ"ל כשר ואימת שכי הא אחלה למחלה שעשה כאילו מיעטן וכשר: ותימה אלא רשיאי מי שדבר זה כלל ועיקר: ג. ערבה גזולה וכו' לשכה כאילו קאני: וביד שם רפ"ח וסי' ו' וכתב הר"ן ז"ל ונזולה ודאי פסולה אפי' בשעה שהיא אלא שהיא בעבירה אבל יכשה אינה לימי' לכשרה בגבולין מרחטון ואילך ואינה לימור לפסולה על פי אותן הסכרות שכתבתי למעלה בלולב ע"כ: צפצפה גמ' ת"ר ערבי נחל הגלוות על הנחל פרט לצפצפה הנלה בין הכרים ר"ל ויש אפי' קלשה קח על מים רבים כו' וכתוב בספר ירחים כי' קל"ד והא דתנן נקטם רשאו פסול לכתחלה קאמר ואיתוי אחר אחר ואי ניכא למיחר יבדק על זה ואפשרי שהיו טעמא לפסול אפשר לפי עבד כדיעבד דאתנן בשעות ובפרק כילד לוקין מייתי לה בשעות שיריים אבדו שיריים אי נמי שנתלקו הענין במקום התיומת דאפי לא שייך גבי ערבה ואפי' ר"י ז"ל נפרסו דאלגאשם שם ואפי בסיפא ומנשרו מקלת עליה כשרה לאשמוע' שנפרסו עליה היינו ברוב כדאיתא בתוספתא ומנשלו בחרוזים ואיים בכולהו וגבי פסילה נקט נפרסו אפשר דהוי ברוב וגבי מישעשע שייך לשון נשרו אלפי' ר"י אפשר להדם לוקמי לוקמי שנה נפרסו שנה בלולב אע"פ שאין מידחסם שנה עכ"ל הרא"ם ז"ל ובטור ח"ח סי' תרמ"ו ופי' תרמ"ו: ולע"ד ז"ע אמה שכתוב בלולב סימן ע"ב ערבה שנקטם רשאה כשרה הרי"ף ז"ל גרים ניסלה נפרסו עליה פסולה ויש שוללים וכו': ושל בעל כשורה וכן ג"כ אל פרים שנאמר ערבי לשון רבים מ"מ אפא שאול אומר ערבי אחים אחת לולב ואחת לאקדם להקיף את המזבח ורבנן לאקדם הלכתא גמירי לה וכתבו אחוס דאמר אחת לולב ואחת לאקדם ג"ם ניס לאפא שאול דשל בעל ושל הרים כשרה דשחי לדאות לא דהם' מערבי ואפא שאול וה"ק ניס לאפא שאול דשל בעל ושל הרים כשרה דשחי אלא אחשוב שהיו ערבי אחים אחת לולב ואחת לאקדם להקיף את המזבח ורבנן לאקדם הלכתא גמירי לה וכתבו אחוס דאמר אחת לולב ואחת לאקדם ג"ם ניס לאפא שאול דשל בעל ושל הרים כשרה דשחי לדאות לא דהם' מערבי ואפא שאול וה"ק ניס לאפא שאול דשל בעל ושל הרים כשרה דשחי אלא אחשוב שהיו ערבי אחים אחת לולב ואחת לאקדם להקיף את המזבח ורבנן לאקדם הלכתא גמירי לה וכתבו אחוס דאמר אחת לולב ואחת לאקדם ג"ם ניס לאפא שאול דשל בעל ושל הרים כשרה דשחי לדאות לא דהם' מערבי ואפא שאול וה"ק ניס לאפא שאול דשל בעל ושל הרים כשרה דשחי

מוכח ממאי דאמרי' בגמ' ועלאה בו אמרה אאין דרכם של אמרה נעשה [illegible] ז"ל: ושול כאב דאין דבריו של הרי"ף ז"ל נכוסים בסה שכתב דאם קאקשא להלכתא כרי מרפון דאמר אפי' שלשתן קבוחין דנקטם רשאו למחני' נאו נקטומין לר' מרפון מיירי כמו שאמרה לפניט בם"ד הלכך בנקטם רשאו למחני' ניכא מאן דאמר דפסול: מיסו אם עלתה בו אמרה כשר ודוקא בשנקטם רשאו מערב יום טוב ועלתה בו אמרה אפי"ם גם כן אי אמי נקטם רשאו אפי"ם ועלתה בו אמרה ביום טוב מסום להוי למחי מעיקרא שמתכנם יום טוב לא היה רשוי כלל ולחוי מעיקרא לא הוי לחוי אלא מלות ושול המריך ע"ם וביד שם רפ"ח וסי' כ': נפרצו עליו כתב הר"מ דילומתא ז"ל ז"ל כתוב בפי' ר"ף במשניות הבאות מספרד גרס' בערבה ובהדם נפרסו ע"כ וז"ל שהכל אחד כלאיתא קוף מסכת נדרים פרטים נוסף להוסף ופירש"י ע"כ. אלא שבדפוס כסף מסכת תמלא כתוב נפרסו בפיח וז"ל הרמב"ם ז"ל נשרו רוב עליו אם נמחיירו שלשה עלין בקן ג' כשר ופי' הרב המגיד ז"ל שזה שכתב רביט שמעון אם נמחיירו ג' עלין בקן ג' ר"ל בכל קן וקן ובפוף הוא ומכשרת לה בלשון מלרשה דקיימי ז' בקינא שאחי' שנשרו ד' עדיין עבותו קיימת וכשר ובבית יוסף ריש סימן תרמ"ו כתוב וז"ל וכתב הרא"ם ז"ל כתב בעל העיטור נפרסו דהדם ולוקם לה שנתלטו מן הדפרה דא"כ נפרסו להדם היינו נשרו ובריחת קאמר נשרו רוב עליו כשר ובלבד שהשה עבותו קיים אלא נפרסו מחובר הוא אלא שנפסק לפקים שהיו ובלם ע"כ ובדריו היום נכוסים בזה דנשרו בדריחת כל העצים קיימת אלא שנשרו רוב עצות של טיעור הדם ונשתייר המיעוט ע"כ ועיין שיל שכתב בבית יוסף ועיין ג"כ בסי"ם בסאחי' לעיל: ואם מיעטן בשר סאחי' אלא כר"ם ז"ל נראוק דם"ל דאם עבר ולקטן פסול אבל הכמים מכשירין ומעמי דפלוגתייהו מפ' בגמ'. ושול מפרש בגמ' דאכמים מכשירין אפי' שמיעטן אחר שהגדו להגד הזמנה בשלמת הוא ולאו כלום הוא אפי' להקרא עליו שם לולב פסול לדאות: ואין ממעטין בי"ט גמ' פי' בעבר ולקטן מאי כשר ואע"ג דאלגד כשר דסא ביה"ם לא הגיל ליה ולאחשוב עניבה דמפסיל בכך אימת מיניכא אלא אחשוב מאחמול לאחי מעיקרא סוא דסא מצא זמן מלוא ולא אחי אפשוט מינה דאוי מעיקרא לא הוי אחוי אלא לאחשוב בי"ם נראה ונראה היא דסא נראה בי"ט ונראה כשאחשיבו שמצת מינה נראה ונראה מאד ונראה. ומכאי לא נעלם לאחשוב אחוי מעיקרא אלא הוי אחוי אישפוט מינה לוקמי אחוי מעיקרא עליך מנראה ונראה אלא נראה למלוא משלם על עכשיו הוא אמיחזי והוי כקרבן שהוקדש עכשיו ואחלאתו מחובר זמן היה אבל נראה למלוא ונראה אחשוב ממנה ס"ל אחוי: ובבריחת גמ' תניא משום ר"ש בר"ם אמרו ממעטין וכגון שלקטן לאכילה אלא הוי אחקן מנא ור"ג בר"ם ס"ל שכתוב לאמר דבר אחין מחכוין מיאר ובראית ליה השעמא אחריתי אלא צריך לאחי ולא הוי פסיק רישיה לשולה דה ר"ם דהשם אינא נשלה נשמה ממה נשפך ואכא ליכא אישון אבל אי לא ס"ל אחריתי מצוי ליה מנא דסא צריך לאכי ואע"ג אלא אחכוין לאכי אשור דהוי פסיק רישיה ולא יאות ובטיר פ"ח סי' תרמ"ו. והא אלא קאני ואין ממעטין ביום טוב ואם מיעטן כשר כלשון שכתב שם נשור מן השעם שכתב שם ביה יוסף ונע"ך משום אחנא בשקון ליום טוב לשון אחשון קמיירי וקאמר שאם מיעטן מערב יו"ט כשר אפי' למעטן לכתחלה אבל בי"ם אין ממעטין אותם לכתחלה כמו שכתבתי לזה הנא המוסכם בריטא. ומ"מ קשה דנסיפא הוה פלוגתא בבריטא כמו שכתבתי לזה הנא המוסכם אבל יכשה אינה אחכות שכתבתי קאת ע"ל דמריטא משמע דוקא שנבשו מרוטות מעלה פסול הא אחלה למחלה כשר ובסיפא קאני ואם מיעטן כשר דמשמע הא אחלה למחלה פסול ונע"ל דכיון דקיימה לן בשלמת הלכתא כרב פפא דאמר פרוץ כשומר מוחר הכא נמי אחלה למחלה הוי כרוטו עלין וכשר ומאי ואם מיעטן כשר דקתני אפי' מיעטן מהיות רוב ואפ"ל כשר ואימת שכי הא אחלה למחלה שעשה כאילו מיעטן וכשר: ותימה אלא רשיאי מי שדבר זה כלל ועיקר: ג. ערבה גזולה וכו' לשכה כאילו קאני: וביד שם רפ"ח וסי' ו' וכתב הר"ן ז"ל ונזולה ודאי פסולה אפי' בשעה שהיא אלא שהיא בעבירה אבל יכשה אינה לימי' לכשרה בגבולין מרחטון ואילך ואינה לימור לפסולה על פי אותן הסכרות שכתבתי למעלה בלולב ע"כ: צפצפה גמ' ת"ר ערבי נחל הגלוות על הנחל פרט לצפצפה הנלה בין הכרים ר"ל ויש אפי' קלשה קח על מים רבים כו' וכתוב בספר ירחים כי' קל"ד והא דתנן נקטם רשאו פסול לכתחלה קאמר ואיתוי אחר אחר ואי ניכא למיחר יבדק על זה ואפשרי שהיו טעמא לפסול אפשר לפי עבד כדיעבד דאתנן בשעות ובפרק כילד לוקין מייתי לה בשעות שיריים אבדו שיריים אי נמי שנתלקו הענין במקום התיומת דאפי לא שייך גבי ערבה ואפי' ר"י ז"ל נפרסו דאלגאשם שם ואפי בסיפא ומנשרו מקלת עליה כשרה לאשמוע' שנפרסו עליה היינו ברוב כדאיתא בתוספתא ומנשלו בחרוזים ואיים בכולהו וגבי פסילה נקט נפרסו אפשר דהוי ברוב וגבי מישעשע שייך לשון נשרו אלפי' ר"י אפשר להדם לוקמי לוקמי שנה נפרסו שנה בלולב אע"פ שאין מידחסם שנה ואפי'

ונעמו"ח סי' תרכ"ו וכתו"כ פ' מ"ו דס' תמור וכהנו התוס' ותימת לעיל מוקימנא כו' ועי' על דבור זה בס' קרבן מהרק: **אפי' שנים קטומין** וכו' כ"ש ז"ל עד דחזי כו ר' ימעמעל ומכ' בחד סלם. תמר המלקט כך תירץ בירחמ"ה בשם ר' תמי וכן תירץ הוא עצמו ג"כ לעיל פ"ישן נביו ושד ס"ל מלישער כדכתי' התם בס"ד: ר' **טרפון אומר אפי' שלשתן קטומין** והלכתא סתיה וכתוב בכל בו סימן ע"ד ויש מוחקין ס"מ לוגב דנקטם רחבו פסול והסדסוטערבא כשרין ולולי מקום דהדם וערבה דרכן להתקטם בממוצר ליקוד אין הקטימה פוגמת לומן. אבל הלוגב אין דרך בכך דכיון שנקטם רחבו בממוצר ניעלה הדרתו ע"כ וסיג ניתיב טעם למה שפסק נ"כ הרמב"ם ז"ל דהדם וערבה אם נקטם רחבם כשרין מטעם שבשה שנהה פסול קטימת ההדם מהטיח דר' טרפון ה"ה לפסול קטימת הערבה שהוא נדחה מדרך מחד להדם ועוד: ר' **עקיבא אומר כשם שלולב אחד** וכו' **כך הדם אחד** שיעור קטום לקמן ומ"ש לא פרים לה והכי מוכח בגמ' לפרוך ולדחום לכו שמועה להמו דמוכי לחת כדי שיעכרו בוול כר' עקיבא דמקל טפי ומפקיך לחד וגם קטים לא שכיח לגמרי ר"ש חד וגם קטים בעי ופי' קטומים כרי"ף ז"ל סובר דסיעו קטימת הרחשון ולפיכך למה נמשלה מתני' דהכן נקטם רחבו פסול מדלפסיקא לכתחה כר' טרפון והקשו עליו למה טעם לכשכיר נקטם רחבו של הדם יותר מפלר מיעין ושד מלמ"ר בת"כ ומייתי לה בירוש' שחי לישות וא"ת שחיפה קטומה הרי שקרלו לקטומין לישות ומשמע שחיפה קטומי הרחלם דמה עיין לרבותם לישות ושד ר"ש כתב לחילתי ליה סתמת דמתני' לישות ומשמע דלכלינן ועריק ונקטם רחבו בשהה מקום פסול ולפיכך כשר דהפסק הוי וגם הוי הדר ור' טרפון סבר לגמ שהוי כפסקה והדר היא והשתא אפי שפיר קיימת לן כשתם מתני' לעיל דנקטם רחבו פסול דומיא דשאר המינין ואתיא כהלכתה כולם שמעתין דשקלינן ועריק בעלמה בו תמרם ואפי' שפיר אפי' דמתני' דחד וגם קטים לא שכיח ברחוק הוא שיהא ענף של הדם גלוי ואין בו פתיחות ובדין מלדדין והיינו למיקני קטומין שהם ומיקני נמי לישות על שם שקוצין מותן מלגין המלה בנפיש טע"ל הר"ן ז"ל. ומלאתי הגירסא בהרי"ף והרא"ש ז"ל כשם שאתרוג ס' ולולב אחד כך הדם אחד וערבה אחת ולגון בריית"ת ת"כ ר' עקיבא אומר פרי הדר ס' וכפות התמרים ס' וענף עץ עבות אחד וערבי נחל ס' הא כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדם אחד וערבה אחת: **ה' אתרוג הגזול** כו' ניל שם רמ"ח ושס' כ' וכתבו רש"י והר"ן ז"ל והא דקתני לה למתני' בד' בתי כו' עד ותרומה לגמ שייכי מלגה באתרוג הלכך מיעריכו ד' בתי ע"כ: והוסיף עוד רש"י ז"ל וחע"ג דלולב נמי ליתיה לפירא בתרומה בשהא מיסת לגו בר תרומה הוא דלגו פירא הוא ע"כ: **והיבש** וז"ל הר"ן ז"ל יבש למתרוג היינו למין כו למלותיה: **של ערלה ושל תרומה טמאה פסול** משום דלגו מזי כולל לעבריפה קיימי וכתותי מיכתת שיעוריה ע"כ: (**הגה"ה** וכן בגמ' נדפיון של אשרה ושל עיר הנדחת פסול מ"ע כיון לעבריפה קלי כתותי מיכתת שיעוריה וקשה לע"ל למתי מיעטריך חלמודא הבא לפרושי טפי מנבי הדם וערבה הא נבי לולב פירא חלמודא הכי וליכני לכולהו והוה נרלה לע"ל לפ' משום דהתי מעמת שייך נמי נבי ערלה ותרומה הדר קא מפרש ליה הבא מה"כ מלתיי שכתב הרמ"ם ז"ל בית סבירים דגרסי למתני' של אשרה ושל עיר הנדחת פסול משום דס"ל משום הכתב בעבירה משום דסבירי לגו שייך למיפסל משום למיכתת שיעוריה משום לגו לגו מיכתת שיעור מפורש בתורה והא לתמרי' כתנוי כניעה לגו משום שיעור הוא לגו כדמפ' טעמת משום לגו גמר פירא הוא ולגו נהירא לר"י דת"כ למתי מיעטריך לפי טעמת לתשרה ועיר הנדחת נבי לולב משום לתיכתת שיעוריה תיכוך לי משום משום משום הכתב בעבירה ושוד למתי סריגן בתשירים דנוי דיעבד להת משום משום הכתב בעבירה פסלינן בדיעבד לגו לגו ולתי לגו מיקרי משום הכתב בעבירה לגו דומיא דגזל דמחמת עבירה הוא דגזל בתיתה משום גזילה הא לגבי כי לגו נפיק בהו מחמת העבירה מעשית ובתרות שייך שפיר שיעורא משום דבעי' למיכתר לקיחה ומתתי טעמת פסלינן פלגלין מע"ג דטשם עצ ופריו הוא וכיון למיכתת שיעוריה הוי כלילו משחק כולו והוי כלילו לא מגכר לקיחה ע"כ והשתא נלע"ד דמ"ש לקבעו בגמ' הני פיסקא כדי לפשוטי לגירסת מחרת שהביא הרמ"ה ז"ל דוק: **ושל תרומה טהורה** נ"ג מלת תרומה וכן ה"ר יהוסף ז"ל מחקה:) **של אשרה** בגל יסרמל עסיקי לגבי מחרם של נוי לכתחלה לא יטול ואם נטל כשר פי' הר"ן ז"ל אם נטלו כהן שהוא כשר ואפי' ביום הלפון ע"כ לגבי רמ"י ותוס' ז"ל פירשו לה אפי' בישראל כפשטה: **ושל דמאי כ"ש פוסלין** לשמייהו לוני דס"ל אין מלכילין את העניים דמתי וז"ל הר"ן ז"ל של דמתי ד"ה פוסלין לשמייהו ובו"ה מכשירין משום דלגו לכתם לב"ש מפני שיש בו הלק להכן והל"ל בלחרון של שותפים דלגו נפיק חד מיניהו ולכ"ע בטבל. עמור אין יוצאין בו ביום לחמון לגו משום דחמת לא תני לגו מתי מתי דפסלו אפי' של תורה לגו הגי עגל לחע"ג דחמת לתמי לב"ש אחין פסולו לגו ביום לחמון ביום אפי' בקפיל בדב"ש ביון דב"ש מכשירין אפי' ביום לחמון לגכם קרינן ביה מנו לאי מפקר לנכסיה והוי עני וחזי ליה כשהגי לתנן מלכילין את העניים דמתי וכו' כדלימה גמ' ע"כ: **ושל מעשר שני בירושלם לא יטול** למ"ד מפי סמכירה לומחה כרי מכשירה ולמ"ד מפי סמכירה מפסידה. ולמ"ד בערלה לפי אחין דה חיתר לכילה לגבי לי הוי דה חיתר לכילה חוות מחכשרת ואפי' ליח כה דין ממון שהרי לגבי ערלה עומדת הלי ים בו נמי חיתר לכילה. **ותני** לתני כשר לברי הכל היא ואפי' ור"מ לחמר מעשר שני ממון נניה הוא מיהוקמת **דסה** גבאי דין ממון לח בעי' לכיון דלכילי ליה לכם קריון ביה (הגהה וזה לגלי כדב מפסידה). ולמ"ד בערלה לפי אחין דה חיתר לכילה לגבי לי הוי דה חיתר לכילה חוות מחכשרת ואפי' ליח כה דין ממון לח בעי' לכיון דלכילי ליה לכם קריון ביה (הגהה וזה לגלי כדב

חסי לחמר הכא בגמ' וגם בפ' כל שעה דף ל"ח דלר"מ אין לחדם יוצא י"ח בלולב גזול בחתרום של מעשר שני). ולמ"ד בערלה לפי שאין בה דין ממון לחי כמי הוא שיחר מכלה הוה פסול ליה משום לתיתיה ממון לבחר הנאת חתני' דמכשר מעשר שני בירושלם חע"ג לחין בו רק היתר מכילה דהא ס"ל לר"מ דממון גבוה הוא רבון היא לחמרי מעשר שני ממון הדיוט הוא ולא ר"מ לחילו לר"מ פסיל. וכתב הר"ן ז"ל והב"י חוץ ירושלם לחם נעל כשר דהא רלוי לגכילה הוא בירושלים חגא לרבותא תנא ליה לפפי' בירושלם לכיחלם לא: ועיין במה שפלפל תוספ' י"ם על לשון רש"י שהעתיק ר"ע ז"ל ועל קי' זה הרר"ן ז"ל דפליג עליה לרש"י ז"ל: ובעור ס"ח סי' תרמ"ח וסי' תרמ"ט: **ר' עלתה חזרת** בהלכות גולב פ"ח סי' ז' ח' וכו' וכתב ה"ר יהוסף ז"ל בדוק הספרים נרסי' עלת בלא הא בריתא ובסיפא: **גיטלה פטמרתו** בגמ' לחמרי' דבש"ס יוצא בזה דוקן דתנן בן עזאי לומר מדיחיר רבינו יעקב לבל רבו רבינו יחק ב"ר יהודה הלוי היה מפ' פסמתו ושקלו אניהם בזוג שוקלו אניהם העד מה שהון נגומא שבתרות כשר פסמתו שהתם העוקץ מחוץ לחתרוג וחסרו לפיכך פסול והכאם בקיטרים על זה בלא מניהו בשום מקום פסמת עוקץ ורבינו תם מפ' שמניהו עוקץ ופסמת במקום לחת כמתני' דבש"ס יוצא דוקן דתנן בן עזאי לומר מדשיחיר הפיסומת ר' יוסי לומר כדי שיהא מוחן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה להזור לשוקץ חוזרו בל דד שהשיטין מכנים לתוך פיו ופסמת הוא הכשר שהתם העוקץ שמשחיר סביב ושל יש פירושים לחרים ובשם לרניו נרשום מלור פירש הגולה פירש בערוך כפי' רבינו יצחק ב"ר יהודה הלוי ז"ל: ובכ"ן יכרום ונלה מביו בגם בן לזה הפירוש לבל הרי"ף ז"ל פירש פסמתו שוכתו ובכן לחמרו בירושלמי וכמו שקורין פטמת של רמון לחותו הכן שעל הרמון נרלה לבל הר"ן יכרום לנכרכם לתב שהלמוד שלנו לא הביא לנרי מי שפירש בירושלמי פסמתו שוכתו דשוכתה הוא שעשו נפי' פסמת של רמון ונריך לקטום לחותם משם ולחחר שקוטם משם נקרלין הבדין קטומין ומלן דפסיל בבר דהפסק הוי וגם הוי הדר ור' טרפון סבר לגמ שהוי כפסקה והדר היא והשתא חזי שפיר דקיימת לן כשתם מתני' לעיל דנקטם רחבו פסול דומיא דשאר המינין ואתיא כהלכתה כולם שמעתין דשקלינן ועריק בעלמה בו תמרם ואפי' שפיר אפי' דחמרי' דחד וגם קטים לא שכיח ברחוק הוא שיהא ענף של הדם גלוי ואין בו פתיחות ובדין מלדדין והיינו למיקני קטומין שהם ומיקני נמי לישות על שם שקוצין מותן מלגין המלה בנפיש טע"ל הר"ן ז"ל. ומלאתי הגירסא בהרי"ף והרא"ש ז"ל כשם שאתרוג ס' ולולב אחד כך הדם אחד וערבה אחת ולגון בריית"ת ת"כ ר' עקיבא אומר פרי הדר ס' וכפות התמרים ס' וענף עץ עבות אחד וערבי נחל ס' הא כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדם אחד וערבה אחת: **ה' אתרוג הגזול** כו' ניל שם רמ"ח ושס' כ' וכתבו רש"י והר"ן ז"ל והא דקתני לה למתני' בד' בתי כו' עד ותרומה לגמ שייכי מלגה באתרוג הלכך מיעריכו ד' בתי ע"כ: והוסיף עוד רש"י ז"ל וחע"ג דלולב נמי ליתיה לפירא בתרומה בשהא מיסת לגו בר תרומה הוא דלגו פירא הוא ע"כ: **והיבש** וז"ל הר"ן ז"ל יבש למתרוג היינו למין כו למלותיה: **של ערלה ושל תרומה טמאה פסול** משום דלגו מזי כולל לעבריפה קיימי וכתותי מיכתת שיעוריה ע"כ: (**הגה"ה** וכן בגמ' נדפיון של אשרה ושל עיר הנדחת פסול מ"ע כיון לעבריפה קלי כתותי מיכתת שיעוריה וקשה לע"ל למתי מיעטריך חלמודא הבא לפרושי טפי מנבי הדם וערבה הא נבי לולב פירא חלמודא הכי וליכני לכולהו והוה נרלה לע"ל לפ' משום דהתי מעמת שייך נמי נבי ערלה ותרומה הדר קא מפרש ליה הבא מה"כ מלתיי שכתב הרמ"ם ז"ל בית סבירים דגרסי למתני' של אשרה ושל עיר הנדחת פסול משום דס"ל משום הכתב בעבירה משום דסבירי לגו שייך למיפסל משום למיכתת שיעוריה משום לגו לגו מיכתת שיעור מפורש בתורה והא לתמרי' כתנוי כניעה לגו משום שיעור הוא לגו כדמפ' טעמת משום לגו גמר פירא הוא ולגו נהירא לר"י דת"כ למתי מיעטריך לפי טעמת לתשרה ועיר הנדחת נבי לולב משום לתיכתת שיעוריה תיכוך לי משום משום משום הכתב בעבירה ושוד למתי סריגן בתשירים דנוי דיעבד להת משום משום הכתב בעבירה פסלינן בדיעבד לגו לגו ולתי לגו מיקרי משום הכתב בעבירה לגו דומיא דגזל דמחמת עבירה הוא דגזל בתיתה משום גזילה הא לגבי כי לגו נפיק בהו מחמת העבירה מעשית ובתרות שייך שפיר שיעורא משום דבעי' למיכתר לקיחה ומתתי טעמת

למשכר אין נזכיות ולית כר"ג ור' אלעזר דאמרי בפ' שני דכבורים לעניין שביעית כתר חגפה מזלין בתחרוג. ומלא מחלוקת בדבר. ולית ליה לר"ש בפ"ק דר"ה דף י"ו סברא דשביעית דבתחרוג ג"כ מזלין בתר לקיטה לעניין שביעית אמין לך דבר שחייב בשביעית אלא מ"ל נדל בשביעית ונלקט בשביעית משמע דבעי בתר חגפה ונם בתר לקיטה ואלע"ד דסמ' אלא מתני' דלעיל מחכרו יבקש ממנו שיתן לו מתרוג בשעה שהוא ראוי לנטוע אם לא דמפ' בגמ' דאם נתן לו רשאי ליתן לו במתנה מבליע לו דמי מתרוג בלוכ וה"פ הלוקח לוכ מחכרו בשביעית נותן לו הלוקח מעות יתירות בלוכ עד כדי שיעת המתרוג במתנה וביד פ"ה דהלכות שמיטה ויובל כי' י"ל יב בראשונה וכו' עד סוף פי' י"ג ביד הלכות לוכ פ"י מכי' י"ג עד סוף פי' י"ח ופ"ח פ"ו ה' ו' : במרינה הכניח הרב ר' אליה מזרחי ז"ל בחלושין דברים סיתן מ"ד לכמ"ג ז"ל דסמ"ג ס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל שכל הטירות שבא"י מלבד ירושלם מקלים מדינה וכל עיר ירושלם קדושה מקדש: זכר למקדש. גמ' מנלן דעבדינן זכר למקדש ק"ו יותן לאמר קרא כי תעלה תרוכה לך וממכותיך תרפאך נפש ה' כי נדחק קרוכן לך ניון היא דורש מין בה דורש מין בה כמו שכלל דבעיא דריסה: ושיהא יום הנף כולו אסור. גמ' אמר רב נחמן ב"י לנחמ ריב"ז בשיטת ר' יהודה שהיה מתלמידי תלמידיו דורש אחריו דרש גם הוא ביומו ואמר דמן שהוקה הוא אסור לכתיב עד עצם היום הזה עד עצומו של יום וקסבר עד ועד בכלל ואלא דרים עד ולא עד בכלל לכתיבי בסתיר המזרח ושל התנן בפ' ר' שמעון דמנחות ק"ו יהודה והלא מן התורה הוא אסור לכתיב עד עצם וכו' ומשמע דפליג עליה ר' יהודה הוא דקאמר לסבר דמלרבנן קאמר ריב"ז ולא היא דמלאוריימא קאמר ומאי אחקון דקאמר דרש ואחקון וכלפי ר"ש ז"ל שם במנחות פ' ר' שמעון ופליג רב נחמן משמיה דשמואל דמפ' טעמא דריב"ז משום מהרה יבנה בית המקדש. ובתב הר"ן ז"ל שם דקאמר הכא הך תקנתא משום דהך מתני' ג'ניים בשכת ר"ש דמני עשר תקנות שתקן ריב"ז וכיון דליתי הכא ריבא דמתני' סיימה כולה אגב בשכת מנחות דלימנייך לו ביפת לא תגא ריבא משום ביפת בלחוד פ"ב. ותום' ז"ל כתבו דהכא תקנות היקן ריב"ז אלא הך דהתי היקן יחד לכתי הגא הכא יום הנף אגב גרלה ותימה דבמנחות פ' ר' ישמעאל לא תגא הך דלולב אגב הסוח דיום הנף וכפ' כתרת דר"ש תני הך ושוה תקנות עוכא דהקון פ"ב: ובעור פ"ח פ' תרכ"ח וכתוכ"ב שפ"ו דפ' אמור: יג יום טוב הראשון וכו' לאמרי' לקמן דמלות לולב דוחה את השבת ביום טוב דשבת נבדו עב"ל ר"ש ז"ל. אמר המלקט שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון כי מיעוטא הוא לכלומר בראשון לחודיה הוא דאמינא לך ולא בשבת: כל העם מוליכין את לולביהם לבית הכנסת. מע"ש מפני שיכול הולאתו בשבת לדוחה דוחה שבת לעניין טלילתו בלבד וס"מ בזמן שבית המקדש קיים אבל לאחר חרבן לא דמסקי' בפ' לולב וערבה דלולב לא דחה שבת אפי' לעניין טלילתו דנזרי' שמא יעבירנו ד' אמות בר"ה הר"ן ז"ל. ומחק ה"ר יהוסף ז"ל מלות ולמחרת מבעיתין ובמין והגיה וכל אחד ואחד מביר בויע: מפני שאמרו חכמים. מלת חכמים מחקה הרחכם הנ"ל. ואיתה בפ' לולב וערבה דף מ"ד ועיין במה שכתבתי בשם התום' בר"ה בתרת דמם' ד"ה. ובתו"כ פרשת אמור פרק ט"ז. ועלע"ד שכתוב המתחיל ברש"י ז"ל מוליכי' ל"ל קודם ד"ה מהוליך ברשות תע"ם שלא הניחו רש"ל ז"ל: יד רבי יוסי אומר וכו'. ירושלמי לפסחים פ"ם אלו דברים ובגלוי שם דף ע"ב ונם בירושלמי דפ' שערל דף ט': מפני שהוציאו ברשות. בשבת מלוס מרוב במלוס ומחמת ועסוק וממהר לעשותה ומתוך כך טעה ושכח שהוא שבת וקסבר ר' יוסי טעה בדבר מלוס ובנו בדבר כרת קשור מקרבן רש"י ז"ל: מן מקבלת אשה. פי' מע"ג לשלו את חיובה היא: ומחזרת למים בשבת. גרסי' וכן הוא בירוש' ובהרי"ף והרמ"ם ז"ל וכיל-שם פ"ה סי' כ"ם ובטור מ"ח סי' תרכ"ד. וכתוב בכל בו בסי' ע"ב מקבלת האשה לולב מיד אנא לו מיד בעלה בזמן שהיו מוליכין לותו בשבת פי' וקמ"ל דאשה לא מחייבא ביום לא תאמרינן שיהא אסור לטלטלו כלל וכאלו אין לו לטלטל אלא מקבלת לותו ולכתחלה מחזרת לותו למים אלא תשבי' החזרם להשקות זלעים ואע"ג דמותיל להעמיד לחותו ומאחר שאין מוליכין על המים אמת שמוסיפת המים יוסף לחדם בו לחותו וכי"ע מוסיפין אבל אין מחליפין המים שיסתוך אלו ויתן לחרים תחתיהן ובחותו אל מועד מחליפים ובזמן הזה שאינו ניעל בשבת אם אנג אדם והוציאו מן המים או שכחותו ולא נתנותו במים אין מחזירין לותו במים כיון שאינו רלוי לא לאכיס ולא לנטים לאותה בשבת שהרי הוא כאלו לעניין טיטול ע"כ וקרוב לזה פי' ג"כ הר"ן ז"ל: קמן היודע וכו'. ירוס' לא סוף דבר לנטנע אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד כשורט ומלטע: והגיה ה"ר יהוסף ז"ל כל קמן שים בו דעת לנטנע וכו' וביד שם סי' י"ט ובעור פ"ח סימן תרכ"ו ושתה רש"ק דערכין: **פרק ד ושמחה.** כסוף לעון ר"ש ז"ל לכתיב יזכתם שלמים ואכלת שם ושמחת.

אמר המלקט ומע"ג דהאי קרא לאו בדגלים כתיב אלא בהר גריזים ובהר עיבל מיהו דגלים שמחה דכתיב כתיב ושמחת בחגך ושם תאמר זימנין דהיכי נאכלים כל שמחה כגון שחל י"ט לחלון לסוכות בלחר שבת ויום ח' בלחד בשבת ואי אפשר לאכול כל ח' שלמים לגל מ"ט לא יאכלנו יום הקרבה ויום השביעי ומי לא אפשר לאכול כל ח' שלמים לגל מ"ט לא יאכלנו יום הקרבה ויום השביעי ומי לא תניא שמחה דוחה שבת על כרחך מהני דכתיבו יום שבי לא אכיל שלמים ויש"ע כדאמר רב פפא פ' אלו דברים בכסח על קושית מתניתו נכסות נקיים ובניין יש בכל ומי אימא הכי תום' ז"ל. ויש"ע בפ' מי שהיה ממא דף י"ם ע"ב ותי"ה דתנן התלב והממהה מעונין כל שמנה ר"ש על כרחך ימרך לינה כל ז' משום שלמי שמחה דדוקא בשבת אמרי' נאלו דגרים מעמתו בכסות וניין יש ויש"ע שמח בחותן שמחתו לחמול לו בשלמי חבורו ע"כ. ועיין במ"ש לקמן פי' ח'. ועיין ג"כ בתום' לפילקין דף מ"ו דבור המתחיל ניעה ונם בתום' פ"ק דר"ה דף ה' דבור המתחיל מה הג: ונימוך המים. בתמידי המג בתרית ולא ערבית וכמו שכתבתי בזיומא פ' שני. ובהתניות פ"ק דף ג' מוקמי' למתני' דקתני דניסוך המים ז' אפי' כר' יהושע דאמר אין מזכירין מלת בי"ט בתרון דע"ב לא דאמר ר' יהושע מלת לעניין סוכרה משום דבשמיט סיתן בלילה בתר אבל ביסוך הוי כל ז' דקמרת ומיל לה אבל כר' יהושע וכר' עקיבא דאמרי מת: ב לולב שבעה ביצד. מ"מ בהלמוד של ערב הלולב אמרינן ז"ל נולב שבת ושבעה כיצד וכו' ונם נסיפא

בשביעי של עצרת דמי להקיף בלולב הלא בשבעה פכ"ל ז"ל ומוכח עוד מדברי הר"ן ז"ל שמלות עגבה לכהנים היתה בשמיעה ובהקפה ומלות אחר העם בשמיעה בלחוד שהיו מופלין מותה במקום שהיה מסגר להם ליכנס שם ולא הוזכרו כהנים בגבריתא אלא לענין הקפה בלבד ע"כ ועיין עוד שם ובשור פ"ח פי' תכ"ס: **ובשעת פשירתן מה הן אומרים** וכו'. עד סוף המסכת י"מ שהין זה מטעם המשנה אלא שתמת פשירתן לתמודת לית לה התוספתא וכן משמע מפי' רש"י ז"ל שכתב בשעת פשירתן לתמתי' קאי ע"כ ופשיטא לתמתי' קאי אם כוח פסקא מן המשנה אלא ודאי ה"ק אלי בשעת פשירתן דקאמר התנא עתה ולא ידעינן פשירתן דמי לתמתי' קאי. וכן משמע נ"כ מעין יעקב שהוא לשון תלמוד ונוסי עורדני הרב דניאל שלמה נוריא ז"ל. וז"ל ה"ר יהוסף ז"ל בכל הספרים של המשניות נ"ב זה ובגמרות גרסי' לתותו במשנה פ"ב ונם בגיטין ר' אליעזר בן יעקב אומר ליה ולך ומזבח וכו' ובגמ' פריך פלוגתא ואמ"ק אם שמים ודבר אחר ותניא כל המשתף שם שמים ודבר אחר נשקר מן השולם שנאמר בלתי לה' ונדון ומשני כאי קלמרין ליה תנו מודים שהוא אלוהים ולך אחר משבחין אתה תביב לפניו לעשר עליו: **ר' אליעזר אומר ליה. ולך ומזבח. ליה. ולך ומזבח.** ולפי מה שכתבתי שפירש בי התלמוד נלע"ד שנם הטוהה צריך להפסיק קלת בלשון נרסת המשנה: ופשוטים הם כל דברי הרב בעל התוספות יום טוב שהגרסת הכוונה וכוותה אחתי ויברה היא לה"ה וכדמוכח בפיר נ"כ מסוגיית התלמוד שכתבתי ונם אני הדיוט שהייתי ותמהתי על מי שרחיתי נודם כדברי בעל לה נתת נם קודם שלא ספר לה אתת אחן בשמעם שאמת ברגלים לבדר היו מודים עליו ואמרין ומחזין בו וכל מי שאינו נורס כן הכא ולקמן בפ' שחלין טוף סימן ל' ודאי שאינו אלא תועה מדרך השכל: **ומניחין אותן בגיניות כו'.** ביד שם סי' כ"ב וכתבתי קלור לשונו לעיל בסימן ס': **ר' יוחנן בן ברוקא אומר חריות של דקל היו מביאין** וכו'. ופשטא דרבי יוחנן בן ברוקא דדריש כפות תמרים שהיס הן אתד לולב ואתד למיתת וכיון שכתבו תוס' נפ' יוחנן בן ברוקא דדריש דהייט כל ז' וכן רבנן לטקלא לטו מכלכה דהייט כל ז' ור' יוחנן בן ברוקא דדריש ליה ערבי כשאר תנאי דלולב ונזול והלכה ליה והא דלקחי אתרי' ואותו היום לאו דוקא יום אתד ומיטו לר' לוי דאמרם שטמת דריב"ב כתמר ולאו דוקא אלא משכבת שהוא סימן יפה לקיטוכן של שאר אתין להם אלא לב אתד נאביהם שבשמים כתמר אתין לו אלא לב אתד אי אפשר לאו הוי אלא אתין ואי אפשר לאו אתד יום ואי אפשר אתד יום אתד בין יהיה כל ז' לא היה ערבה כלה ותהייטו הוו מדריות של ערבה ותדיות של דקל ע"כ: **ותובטין אותם בקרקע בצדי המזבח.** "ג כן ויהיו נרסת הגמ' וגם ניהכת ה"ר לוייטו ז"ל לכן בירוש על נבי ובמקום אחר מלאתי מוגה היו מלקמין וחובטין על גב המזבח ואותו היום וכו' וה"ר יהוסף ז"ל כתב עוד טוהתא אחרת אלילית לוקחין וכותב וכן ר"ל עיקר ע"כ: **ז' ואובלין.** הנדולים מתרוייסם של תיטוקות ואין בדבר משום נזל שכך נהגו משום שחתה עכ"ל ר"ש ז"ל. אתר המלקט כן פי' בקונטרס וכתבו תוס' ז"ל ויש לומר מכאן לאותם בחורים שרוכבים בסוסים לקרקע אתן ונלחמין זה עם זה וקורע בגדו של חברו או מלקלקו לו סוסו אתן פטורים שכך נהגו אחתת שאחת אתן ע"כ. ונגמ' אינה פלוגתא אי אתרוג מוהר הז' אי אסור ולאתן לאכיר תיטוקות נקט אתתי' בדוקא שהיו שומטין הנדולים מידיהם של תיטוקות שלא הוקנו אתרוניהם למוה נמורה אבל של נדולים שהוקנו למוה נמורה אסורין כל היום ולאתן לאכרי אתי לקחני תיטוקות אורחא למילתא לקחני אתין לאכל שאחסנו הנדולים את אתרוניהם ואכתבו תוס' ז"ל ויש לפרש אתתי נפ' חייבי כלל שאחסנו הנדולים מידן של תיטוקות אלא לומר לאחר אתיטוקות שומטין לובעין עצמן מתוך הערבה לפי שהלולב אתוך ואתוקין בו ואתרוניהם היו אחלוקין ע"כ. ורש"י ז"ל כתב ז"ש מיד תיטוקות לומר מיד אחר שיום מוה לולב אתיטוקות שומטין לא לולביהם לומר מיחין אוהן כמו שומטו ומיחו בקרן זוית והולכין ואוכלין אתרוניהם ואין נראה לאתרו בגרסתם רבה משמה אתסיד אחד שאתן לעני ואקיימה אשמעי' ובגרס ולא היה לו אלא להתפרש: **בשביעי** של ערבה הלך ואלא לתרוגין מיד אתיטוקות כדאתן מיד אתיטוקות היו שומטין וכו' אלמא הנדולים שאטו לה מיד אתיטוקות אחוקו אתרוגיהם לומר אחוקו אתרוגיהם לומר אחוקו אתרוגיהם לומר

מחרחו של יין וכתב רש"י ז"ל דה"ג וכ"מ ברש"י כ"ש וז"ל סי' מחר כ"ש מערבו של מים זהו מזרחו של יין ע"כ: ר' יהודה אומר בלוג היה מנסך. נפירקין דף מ"ו וכפ"ק דתענית דף נ'. בפי' ר"ע ז"ל נרין להניח בחריטי פלינ"ת שלנו פלינ ולונ וכו': ולמנסך וכו'. פ' שמי דיומא דף כ"ו והכא דייק רב חסי ממתני' יחידה דקתני בתרונימס דה"ל למיתני ונמחוהו כל העם וחו לא תלא מילתא אגב מורחיה קמ"ל דלין מנסכין מים בהג תלא בחמיד של שחר שהיה שתה טפילה לוקב ולייקי' להה נמי ממתני' דפ' שני דיומא סי' ה' כדכתיבין התם: שפעם אחת ניסך על רגליו ורגמוהו וכו'. כך הגיה ר"י יהוסף ז"ל: ורגמוהו כל העם באתרוגיהם. מפיה בגרייתא דמייתי בגמ' ותומו היום נפנמה קרן המזבח והניחו בול של תלא והתמוהו לא מפני שהוכהר לעבודה תלא מפני שלא ירתה מזבח פנוח: י חבית של זהב. בפ' ולד חטאת דמעילה קרי ליה כד כמו שכתבתי שם סי' ז' בשם תוס' ז"ל: שאינה מקודשת. שלא נתחנכה לעבודת מזבח לפי שהוא מיוחי במקודשת שיכפרו לה בניה שכל שרה מקדשין ע"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקח רבינו עובדיה ז"ל לא פירש טעמים דתנא דידן מי מקדש שלא מדעת או מי שניהן בישרת דים בישור למים פי' דיותר מסנסה לונין מיכם רחוין לנסך ובגמ' פליגי אמוראי' תליסים וזעירי ס"ל דס"ל לתנא דידן לחין בישור למים שלפני' יותר מסנסה לונין רחוין לנסך וס"ל נמי דכלי שרת מקדשין שלא מדעת לכתיב כל המנוע בכם יקדש ותני' מינה רואה שיתקדשו עד מחר שכלי מקדשן מיד שלא מדעת ותיכא דמ"ד לפי' תימא יש בישור וכלי שרת אין מקדשין שלא מדעת לפ"ה נפיק מיניה חורבא גזרה שמא יאמרו לקדוש ידים ורגלים לכ"ג מלמוש וקדושו כבלי וכי חזו דמסנכי להו נפיק מיניה חורבא דלמחי אין ניסה מוטלת בנסכים פי' אין בנסכים בלוג: שהיין והמים המגולים פסולין לגבי מזבח. דתימינן שמא שתה מהן נחש והסהם מטרף במים ומטא למיתי מנסך מים בישור שהרי הסהם מפלים לישורן ובגמ' פריך ותמתי המים המגולים פסולים ומעברינהו בסכנת לימא מחני' דלא כר' נחמיה דאמר אין בסכנת חשוש שמא נחש נלוי מבני שהרים מהם דומה לספון לף ושומד במקומו וח"ק פליג עליה בגרייתא וס"ל דסכנת ים אם משוש נלוי ומבני אפי' תימא ר' נחמיה מימור דאמר ר' נחמיה להדיוט אבל לנשוח מי אמר וכי נית ניה לר' נחמיה הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך ונומר: שהמים ושיין מגולין פסולין לנבי מזבח כך הגיה ר"י יהוסף ז"ל:

פרק ה בית השואבה וכירום שהבה שמסב סוחנין רום הקדש שהסכיכה סורה

מתוך שמחה לכתיב ושיה כעין המעין וכו' ומיתי שיבדא דיומא בן אמתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה תום'. וכתב הר"מ דילומטו ז"ל מרחה בדית הנן והשואבה היא נכסת ישראל דמי בית תנן בל"ל השואב כי בית נבון וכר לשולש ע"כ. וגמ' לחמר רב יהודה ורב עיגל חד תני שואבה ותד תני חסידה מלן דתני שואבה לח משתבח דכתיב ושאבתם מים בששון ומלן דחני חסידה לח משתבח לחמר רב נחמן מלוה חשובה היא ובלה משבח ימי בראשית שנברלו הסיתין והייט לשה כר' ס"ו דר"ל לדוק לשית ניה בבריית"ה גמ' בשוף פירקין לעיל לשה נכרלו משבח ימי בראשית ושתניתו פ' ולד חטאת דמעילה סי' נ': ובגמ' ת"ר התליל דוחה את השבת דברי ר' יסי ב"ר יהודה וחכמים חומרים לף י"מ חינו דוחה ומוקי לפלוגתייהו ר' ירמיה ב"ר חנא בשיר של שואבה דרבי יוסי ב"ר יהודה סבר שמחה יתירה נמי דוחה את השבת ורבנן בברי שמחה יתירה חינה דוחה את השבת ורבי יוסי סבר שמחה יתירה דוחה את השבת ורב יוסף אמר מתנוקת בשיר של קרבן לר' יוסי סבר עיקר שיר בכלי ועבודה היא ודוחה את השבת ורבנן סברי עיקר שיר בפה ולחו עבודה היא ואינה דוחה את השבת אבל שיר של שואבה ל"ם שמחה היא ואינה דוחה את השבת ולרב יוסף מדתניא שיר של שואבה דוחה את השבת דברי ר' יוסי ב"ר יהודה ואכמים חומרים לף יום טוב אינה דוחה ושוא תיובתיה דרב יוסף בתרתי בשל שואבה שוא תיובתיה מדר' יוסי ובשל קרבן שוא תיובתיה מדרבנן להא ליכא למימר למאי דנקט פלוגתייהו בשל שואבה לחודיה לא לר' יוסי ב"ר יהודה לפי' דשואבה נמי דחי ולשולש רבנן לפי' בשל קרבן פליני להא קאמי מתני' זהו חלוק של בית השואבה שאינו דוחה זהו שאינו דוחה אבל לקרבן דוחה מני לילימא ר' יוסי ב"ר יהודה האמר שיר של שואבה נמי דוחה תלא לאו רבנן היא דאמרי להו בשואבה ללא דחי וקתני זהו למעוטי דקרבן לגמא בשל קרבן מודו וקאי בהיוצא: ובילוש לם של קרבן דוחה מהני ר' יוסי ב"ר יהודה (הגהה גם ר"ם בן מלעזר ס"ל של קרבן דוחה את השבת דברי ר' יוסי ב"ר יהודה) (הגהה גם ר"ם בן מלעזר ס"ל לעיקר שירה בכלי בפרק בהמה המעוניות דף כ"ו ע"א מן שמואל ס"ל החם כרבנן לעיקר שירה בפה:) וחכמים חומרים אינו דוחה לא את השבת ולא את י"ט: ב אמרו כל מי שלוח לחמרו כל ליתניה בטוסחת המשנה שבגמרא: וי"ם דל"ג מלת כל בלבד: במוצאי י"ט הראשון של חג ירדו לעזרת הנשים ביד בהלכות לולב סימן י"ב: ומתקנין שם תקון גדול כ"ל גדול ההועלה והוא כי השם היו מתקנים מקום לאנשים ומקום לנשים ומקום הנשים למעלה ממקום האנשים כדי שלא יתבלבלו האנשים בנשים שהרמ"ם ז"ל: ומנורות של זהב היו שם ירוח' בר קפרא אמר ונותנן מהם אמה והא לתני כל לתני ק' אמין בעי בסים תלתין ותלת (הגהה כך הלשון שם לא פחות ולא יותר). סולמות מכאן תלתין ותלת וסולמא מכאן תלתין ותלת ושתין כל השורה לא היתה שלא לתך קפ"ו על רוחב קל"ה אמה חני מקומן משבה נשים היה מה ביד כולם מהה ועשרים לוג חו ביד כל ג' וח' מהה ועשרים לוג עכ"ל הירוח'. אבל הגרייתי דמייתי בגבלי הגה נשובה של ממרא המשים אמה וכתו שפי' רש"י ז"ל ושתניתו ר"ש ז"ל בשמון: של מאה ועשרים לוג גמ' לעבעית להו מהה ועשרים לוג כולהו חו לילמא לכל חד וחד ת"ש ובילינן בדי שמן של שלשים שלשים לוג שהם כולן מהה ועשרים לוג: ג מבלאי מבנסי וכו' פ' במה מדליקין דף כ"ה ובפ' אי ליומא דף כ"ג. ובירום' תני מבלאי מכנסי כהן גדול היו מדליקין חת הנרות שבשיש ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין חת הנרות שבחון: ומהמיניהם תימא ללא חניב ממי כתנת שנם היא שיתה של שם תום' ז"ל. ועליהם ז"ל קשה ע"ד תמתי לח סקשו ג"כ ממנשת ומה"ש ז"ל דתנא נקט היותר מלוי להבלות ולפי זה הוקשה להם ז"ל דלי משום סעם זה ס"ל-למיתי כתנת ממי שנם היא מלתא דשכיחא להבלות שהיא שמוטה לבשר לכל אין הכי ממי למכל ד' בגדי כהונה שבזיין היו מדליקין: וביד בפ"ח דהלכות כלי המקדש סי' ה' ו' וז"ל שם מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ומבנסיהם היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהם במקדש בשמחת בית השואבה וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושים מהם פתילות למנורת שבמיד ע"כ. וכתוב שם בכ"מ ודייק רבינו לכתוב כתנות כהנים למעט לבנם דאין עושין מהן פתילות למנורת תמיד משום דאית בהו שעטנז ואין להדליק בהן למנורת שבמיד ומבנסיים הנו דבשמחת בית השואבה מדליקין בהם ולא בשאר לפתילות שבמיד כי אם כתנות ומבנסות ונריך טעם למה בשמים רבינו מלבסת ושאבר דתנא כתנות וה"ם למלכות ז"ל משום דמבנסות דקות ביותר ולא חזו לפתילות לכך בשמיטם ע"ל ז"ל: לא היתה חצר בירושלם שלא היתה מאירה וכו' וגמ' תנא משם שהיה בורות שבורות שפיס לתוך בית השואבה ופי' תום' ז"ל דלמא דוקא בורות שלא לומר שיהא יכולה לברוך מרוב לורה להא ת"ש דקול ומרחה ורים אין בהן משום מעילה ביבורה מיכא ליכא: ד החסידים וכו' ביד שם בהלכות לולב פ"ח סי' י"ג ז"ל: ומשמע דוקא חסידים ואפי' מעשה ולא כל הרוצה ליטול את השם יטול ומלות לפיהם מרחה דקתי אשבר כל עמה החשנים והכהנים אשר היו נאין נרחות השמחה: של אור בידיהן מחק פ"ד יוסף ז"ל שלשה מלות אלו: דברי שירות ותושבחות ומחק ה"ר יוסף ז"ל מלת שירות רק דברי תושבחות: ובחצוצרות בית דל"ג מלה זו הכא וכן בירום' ליתה ובכוסחת כ"י אך היו לוויס מלוזרות בכחוב בד"ה קוף סי' י"ו: גם ה"ר יוסף ז"ל מחקה וה"ג ובנבלים ובכל כלי שיר וכו': עומדים בשיר היו גירסת הירושלמי: ואומרים שירה ל"ג אלא סתם: וגם ה"ר יוסף ז"ל מחקה: ובחנו תום' ז"ל שעליהם הלויס עומדים בשיר לשמחת בית השואבה אבל בקרבן אין בשיר לקרבן אלא המזבח בלבד ובפרק אלו דברים ובמסכת מדות תנן ומייתי לה בפ"ק דיומא ר"ח בן יעקב אומר מעולה היתה בשיר ובנבלים ותוף עליה ומחם מעולה היתה בין עזרת ישראל לעזרת הכהנים ע"כ: קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו תימא דמשמע שמקרות כנגד הולכים לשחוט מים ות"ל היו נפללין בליבה דש"ל בפ' שני שבי דוכחים הלא לעניין קדום ידים אי מקרות כנגד ועד לפרח פסלה בליבה אי לא תבל מי הכיור עלמו נפללין בשעות השחר כלשוכת החם ואפי' סלקן מן הכגר מחר קרות הגבר והדר מסקט להו וי"ל דשוהין היו בתקיעות ובתרועות ובפסיקת פיהם למערב ונם בחזרה לאחר מלי ושים מעיר היום קודם שיגיעו ועד שיקדמן בכלי לא הוכשרו ליפסל בליבה כדתנן במעילה פ' חטאת השוף נבי נכסים והא"ם שהלוקי' היתה מקודשת מכל מקום אין כלי שרת בחזן הלא בפנים תום' ז"ל: הגיעו למעלה עשירית פי' רש"י ז"ל מקום מכויים בעלמא הוא לידע היכן תוקעין לחבבן התקיעות כתב גמילי להו ע"כ. ור' אלישר בן יעקב פליג בגרייתא וגמ' לא היו תוקעין למעלה עשירית אלא ע"ג המזבח וכדפי' ר"ע ז"ל במתני' דבסמוך ומפ' נמ' מעמיד דרשב"י דכיון דתקע לפתיחת שערים למעלה עשירית למה לי תקע הלכך ע"ג המזבח עדיף וכבן סברי כיון דתקע למלוי המים בשער העליון ושער התחתון ושער המים לנבי המזבח למה לי כיון דהני תקיעות הטפוסות בתי מקום ושהחם מים הוא למעלה עשירית עדיף למוכחת מילתא ספי שהן מקום מלי המים: ונגמ' בפי ר' ירמיה למעלה עשירית דמיית ממשה וקאי מעשרה ומינן מלמעה למעלה לו לילמא דמיית עשרה וקאי מהמשה עשריית יש ממם מעלות לירד על שורת הכשים ומינן מלמעלה למטה וקאי בחיקו: הגיעו לקרקע לריך להניח הגיעו לשורה ופירשו לו לקרקע שורת הכשים: הגיעו לשער היולת למזרח הפכו פניהם למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל היכל ס' ופניהם קדמה והיה משתחויה קדמה לשמש כך ל"ל (הגהה ירום' ס"ר חייא בר אבא והמה משתחוים אין כתיב כאן אלא והמה משתחויתם שהיו משתחוים לחמה ומשתחוים להיכל): ובגמרא בבריית"א ממשמע שמחה ופניהם קדמה למזרח אינו יודע שמחוריהם אל היכל ס' אלא מלמד שהיו פורשין עלמן ומתריעין כלפי מעה: וכתב ה"ר יוסף ז"ל ר' יהודה לומר אומן אותם לומר אמן ליה ולית עיניו פי' אומן לומר כופלין אלו התיבות אמן ליה וכו' ואומרין ליתם שהי פעמים כי אחרי שהיו לומר מה מזכר נמש"ה היו אומן לומר פעם אחת אמן ליה ולית עיניו ע"כ: ה אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעה וכו' תום' שבת פ' במה מדליקין דף י"ה וביד פ"י דהלכות כלי המקדש

פלחקם כדי שיהו נשים שומדות שם בשמחת בית השואבה ורוחות וחסו תקון נדול דקתני מתני' שמתקנין בכל שנה ע"כ. ופרכי' בגמ' והיכי עבדי להוסיף ולעטות כלום על בנין שלמה והכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומצי לומר רב קרא מעכחו ולרשו ופפרש בתרן מפפחות מעפחות לבד פליני בה תרין לחורלין ר' דוסא ורבנן חד לומר זה הספדו של משיח בן יוסף שהרנ ומה לא בעשה שכם מבליט ואין יכר הרע שולם עוד כדכתיב והסירותי את לב האבן את לומר את האשים בפני עלמן והנשים בפני עלמן בשעה שעסוקין בשמחה ויכר הרע קיים לא כ"ם וחריטא לומר זה הספדו של יכר הרע שהקב"ה שותפו והלדיקים נדמה להם כהר נבוה ובוכים ואומרים היאך יכולנו לכבוש כך נבוה וברשעים נדמה להם כחוט השערה ובוכים ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה: ומנורות של זהב היו שם ירוח' בר קפרא אמר ונותנן מהם אמה והא לתני כל לתני ק' אמין בעי בסים תלתין ותלת (הגהה כך הלשון שם לא פחות ולא יותר). סולמות מכאן תלתין ותלת וסולמא מכאן תלתין ותלת ושתין כל השורה לא היתה שלא לתך קפ"ו על רוחב קל"ה אמה חני מקומן משבה נשים היה מה ביד כולם מהה ועשרים לוג חו ביד כל ג' וח' מהה ועשרים לוג עכ"ל הירוח'. אבל הגרייתי דמייתי בגבלי הגה נשובה של ממרא המשים אמה וכתו שפי' רש"י ז"ל ושתניתו ר"ש ז"ל בשמון: של מאה ועשרים לוג גמ' לעבעית להו מהה ועשרים לוג כולהו חו לילמא לכל חד וחד ת"ש ובילינן בדי שמן של שלשים שלשים לוג שהם כולן מהה ועשרים לוג: ג מבלאי מבנסי וכו' פ' במה מדליקין דף כ"ה ובפ' אי ליומא דף כ"ג. ובירום' תני מבלאי מכנסי כהן גדול היו מדליקין חת הנרות שבשיש ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין חת הנרות שבחון: ומהמיניהם תימא ללא חניב ממי כתנת שנם היא שיתה של שם תום' ז"ל. ועליהם ז"ל קשה ע"ד תמתי לח סקשו ג"כ ממנשת ומה"ש ז"ל דתנא נקט היותר מלוי להבלות ולפי זה הוקשה להם ז"ל דלי משום סעם זה ס"ל-למיתי כתנת ממי שנם היא מלתא דשכיחא להבלות שהיא שמוטה לבשר לכל אין הכי ממי למכל ד' בגדי כהונה שבזיין היו מדליקין: וביד בפ"ח דהלכות כלי המקדש סי' ה' ו' וז"ל שם מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ומבנסיהם היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהם במקדש בשמחת בית השואבה וכתנות כהנים הדיוטים שבלו היו עושים מהם פתילות למנורת שבמיד ע"כ. וכתוב שם בכ"מ ודייק רבינו לכתוב כתנות כהנים למעט לבנם דאין עושין מהן פתילות למנורת שבמיד משום דאית בהו שעטנז ואין להדליק בהן למנורת שבמיד ומבנסיים הנו דבשמחת בית השואבה מדליקין בהם ולא בשאר לפתילות שבמיד כי אם כתנות ומבנסות ונריך טעם למה בשמים רבינו מלבסת ושאבר דתנא כתנות וה"ם למלכות ז"ל משום דמבנסות דקות ביותר ולא חזו לפתילות לכך בשמיטם ע"ל ז"ל: לא היתה חצר בירושלם שלא היתה מאירה וכו' וגמ' תנא משם שהיה בורות שבורות שפיס לתוך בית השואבה ופי' תום' ז"ל דלמא דוקא בורות שלא לומר שיהא יכולה לברוך מרוב לורה להא ת"ש דקול ומרחה ורים אין בהן משום מעילה ביבורה מיכא ליכא: ד החסידים וכו' ביד שם בהלכות לולב פ"ח סי' י"ג ז"ל: ומשמע דוקא חסידים ואפי' מעשה ולא כל הרוצה ליטול את השם יטול ומלות לפיהם מרחה דקתי אשבר כל עמה החשנים והכהנים אשר היו נאין נרחות השמחה: של אור בידיהן מחק פ"ד יוסף ז"ל שלשה מלות אלו: דברי שירות ותושבחות ומחק ה"ר יוסף ז"ל מלת שירות רק דברי תושבחות: ובחצוצרות בית דל"ג מלה זו הכא וכן בירום' ליתה ובכוסחת כ"י אך היו לוויס מלוזרות בכחוב בד"ה קוף סי' י"ו: גם ה"ר יוסף ז"ל מחקה וה"ג ובנבלים ובכל כלי שיר וכו': עומדים בשיר היו גירסת הירושלמי: ואומרים שירה ל"ג אלא סתם: וגם ה"ר יוסף ז"ל מחקה: ובחנו תום' ז"ל שעליהם הלויס עומדים בשיר לשמחת בית השואבה אבל בקרבן אין בשיר לקרבן אלא המזבח בלבד ובפרק אלו דברים ובמסכת מדות תנן ומייתי לה בפ"ק דיומא ר"ח בן יעקב אומר מעולה היתה בשיר ובנבלים ותוף עליה ומחם מעולה היתה בין עזרת ישראל לעזרת הכהנים ע"כ: קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו תימא דמשמע שמקרות כנגד הולכים לשחוט מים ות"ל היו נפללין בליבה דש"ל בפ' שני שבי דוכחים הלא לעניין קדום ידים אי מקרות כנגד ועד לפרח פסלה בליבה אי לא תבל מי הכיור עלמו נפללין בשעות השחר כלשוכת החם ואפי' סלקן מן הכגר מחר קרות הגבר והדר מסקט להו וי"ל דשוהין היו בתקיעות ובתרועות ובפסיקת פיהם למערב ונם בחזרה לאחר מלי ושים מעיר היום קודם שיגיעו ועד שיקדמן בכלי לא הוכשרו ליפסל בליבה כדתנן במעילה פ' חטאת השוף נבי נכסים והא"ם שהלוקי' היתה מקודשת מכל מקום אין כלי שרת בחזן הלא בפנים תום' ז"ל: הגיעו למעלה עשירית פי' רש"י ז"ל מקום מכויים בעלמא הוא לידע היכן תוקעין לחבבן התקיעות כתב גמילי להו ע"כ. ור' אלישר בן יעקב פליג בגרייתא וגמ' לא היו תוקעין למעלה עשירית אלא ע"ג המזבח וכדפי' ר"ע ז"ל במתני' דבסמוך ומפ' נמ' מעמיד דרשב"י דכיון דתקע לפתיחת שערים למעלה עשירית למה לי תקע הלכך ע"ג המזבח עדיף וכבן סברי כיון דתקע למלוי המים בשער העליון ושער התחתון ושער המים לנבי המזבח למה לי כיון דהני תקיעות הטפוסות בתי מקום ושהחם מים הוא למעלה עשירית עדיף למוכחת מילתא ספי שהן מקום מלי המים: ונגמ' בפי ר' ירמיה למעלה עשירית דמיית ממשה וקאי מעשרה ומינן מלמעה למעלה לו לילמא דמיית עשרה וקאי מהמשה עשריית יש ממם מעלות לירד על שורת הכשים ומינן מלמעלה למטה וקאי בחיקו: הגיעו לקרקע לריך להניח הגיעו לשורה ופירשו לו לקרקע שורת הכשים: הגיעו לשער היולת למזרח הפכו פניהם למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל היכל ס' ופניהם קדמה והיה משתחויה קדמה לשמש כך ל"ל (הגהה ירום' ס"ר חייא בר אבא והמה משתחוים אין כתיב כאן אלא והמה משתחויתם שהיו משתחוים לחמה ומשתחוים להיכל): ובגמרא בבריית"א ממשמע שמחה ופניהם קדמה למזרח אינו יודע שמחוריהם אל היכל ס' אלא מלמד שהיו פורשין עלמן ומתריעין כלפי מעה: וכתב ה"ר יוסף ז"ל ר' יהודה לומר אומן אותם לומר אמן ליה ולית עיניו פי' אומן לומר כופלין אלו התיבות אמן ליה וכו' ואומרין ליתם שהי פעמים כי אחרי שהיו לומר מה מזכר נמש"ה היו אומן לומר פעם אחת אמן ליה ולית עיניו ע"כ: ה אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעה וכו' תום' שבת פ' במה מדליקין דף י"ה וביד פ"י דהלכות כלי המקדש

נעתליה טולפין מן המוחל סביב סביב וכל נמס מסדרין עם נוחפרלות נוחן בקורין

סימן נ' ס"ו ובגמ' מתני' לעת כך יהודע דתניא ר' יהודע אומר הפותח עת יפתוח מעצמו וממוסיף עת יוסיף על שם שאמרו במתי קמיפלגי ר' יהודע סבר תקיעה תרועה תקיעה תקיעה מלוה מחת היא והדא חשיב להו ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד וגמ' מפרש טעמייהו: **בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעה שלש לפתיחת שערים** וכו' [כ"ן] **שלש להבטיל** ירושלמי ס"ק דפסחים: ע"ש **שבתוך החג היו שם** וכו' גמ' פרכינן ממתני' לר' אחת כר' הניעה דאמר תוקעין על כל מוסף ומוסף פי' יום שם כו שתי קדושות כנון שבת ויום טוב וגריך שי מוספין תוקעין לכל מוסף דאם תיתני נמי ראם שאנו שחל להיות בשבת דאם תיכא תלתא מיספין דשבת ור"ח ודאפ"ח דאנו לכל מוסף ס' הרי כ"ז וכ"ח שבכל יום הרי מ"ח ומנחי תנא ושייר דאם שייר ערב הפסח שים בשחיטת הפסח כ"ז תקיעות לאנשי כיתות ולו' נמי דאמרת דלאו שיורא הוא דאם מני ר' יהודה היא דאמר מימיה של בת שניים לא הניעה לאתבתי של קריאה דאמוה ולא יש רק שנים תקיעות והנא דידן סבר כר' יהודה בערב הפסח ופליג עליה בשאר התקיעות לתקיעה הרועה ותקיעה בתלתא מני לאו דלכתבי לעיל מ"מ הא שייר ערב הפסח שחל להיות בע"ש תפיק שית מתקיעות כח שניות ושיל שית דכל ע"ש דהנפלה והכללה והוו להו תפי ממ"ח ומ"מ משקלא קלי רב אחא בתיובתא ואין פי' הברייתא שהניח היא כדי שם שפירשה לעיל פי' שהיה בריירתא שאריך במדרי התקיעו' כשים שי מוספים או שנם ותומרים שיר אחד בשיעור זמן שיקרבו כל שקריבה או פירושה שמרבה בתוקעים פי' שמוסיפין תוקעות ותוקעין יחד וכולהו חד מיחשבו וכן כתב הרמב"ם ז"ל שם בפ"ו דהלכות כלי המקדש דאם חל ר"ח או י"ט להיות בשבת שים שם שלשה מוספים אין תוקעין לכל מוסף ומוסף בפני עלמו אלא תוקעין ט' בלבד לכל המוספים ע"כ ושוד כתב שם וז"ל ובערב מוסיפין שלש לפתיחת שער התחתון והוא שער ניקנור שהיו שערי הבירה ושלש לפתיחת שער העליון והוא שער ניקנור לפי שהוא למעלה מעזרת נשים ע"כ וע"ש בכסף משנה שכתב ומדברי רבינו נראה שהוא מפ' לשער התחתון היינו לפתיחת שער העליון ולפתיחת שער התחתון ע"כ ועל"ד שאריך להגיה שהוא מפ' דשלש לשער העליון ושלש לשער התחתון דקתני היינו לפתיחת שער וכו': **שלש לגבי מזבח.** ירושלמי ותני ותשע למעלה עשירית לא תורי מלון לאיתא ליה ע"ג המזבח ע"כ. **בפי' ר"ע** ז"ל משום דלא שכיחא כולן הני תמיד המלקט וגמ' פריך אמאי ע"ש שבתוך החג מי איתיה בכל שנה זימנין דלא שכיחא לה כגון שחל י"ש ראשון של פ' בע"ש דבערי להו תקיעות דבית השואבה דאין תוקע אחיל ת"ש ומשני דהא מני רבנן היא דאליבי' מחלוקת ואמרי מעברין את החדש לעזרך הלכך ר"ה בע"ש לא מיקלע דלחיון ליה מ"ע כי ן דמיקלע י"ש ראשון של פי לשות בע"ש נפ"ש ר"ה חל בע"ש ויום הכפורים אימת הוי בחד בשבת ומ"ש אריך לאחות ר"ה ליום השבת משום יום הכפורים דלא להוו תרי שני נהדי סלדי דחייבי משום מיתייא כדאמרי' בר"ה והא דתנן ס"פ ואלו קדרין מלבי שבת קדיבין ניוס הכפורים דאמרת מיתה דמיקלע ולא לחיון ס"פ אחרים היא דאמרי אין בין עלרת לעלרת ואין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שבת משובחת אמאי דס"ל דאין מעברין ואין מחסרין שום חדש לעולם אלא ר"ה אחד מלא ואחד חסר לעולם ואיתה לשבת דשלם ואבעיל את העבה כו'. שם ס"ם ואלו קדרים: **ושלשה ע"ג המזבח.** כשזוקפים את הערבה להתנן לעיל פ' לולב וערבה: **ן יום טוב הראשון של חג היו שם** וכו'. מאתי כתוב בספר תן טוב פ' סנהם דף רל"ב ע"ד מה שהרבו המגידים ליטול את התורה בשעה שמה נתקבלו ישראל מכל האומות שתידין להתיעב על פ' ועל מצותיו ולומר בלוש כפית שלנו הכר בגיות הנה לנו מרפא ונשמה ויציב. הקב"ה שעשו סוכה וכל אחד עשה סוכה בראש גגו ואח"כ יבעשו בסוכה זו יבדר מילוחו בתורו ובתרונו יהלמו ויחמעטו בפרי החג לכן היו בתים פ' פרי החג כנגד ע' לומות ומתמעטין והולכין בכל יום פ' פ' למנות חשבון ואריך להבין טוב טעם למה היו בתים פרים מלו בחג ולא בפסח אמנם הכוונה להורות שע"י סוכת החג יתמעטו שזו מלוה קלה שיהן להם המלכים ואם יבעשו בה יתמעטו בפרי החג מטעמתם זו שתורו בשניים ולעתיד יאמרו כן וט"ו הסוכה יהם פיהם לנגדי עכ"ל ז"ל ובזד פ' בעזרי דהלכות התמידין ומוספין סי' י"ב י"א: **בשמיני חזרו לפיים.** זהו פיים בפני עלמו שכל שבעת ימי החג אין הכהנים מפיסין מי יקריב אלא כהן שהקריב היום אינו מקרי למחר כי חלק כהלק יקריבו ובשמיני של חג מפיסין ופעמים עולה הגורל למי שהקריב תחלה: **בברגלים.** הגיה ה"ר יהוסף ז"ל כרגלים. וגמ' ניחא מתני' רבי היא ולא ר"ן דתניא פר הבא בשמיני בתחלה מפיסין עליו כל המשמרות כאילו הוא תחלת קרבנות דב"י רבי וחכמים אומרים אחת משתי משמרות אלא שאנו בפרים עושה וכמו שיתבאר בסמוך ומפי אלי' היתה רבנן אמרו אחת משתי משמרות אלו אפושי בעי בין שיהיה אילו מהן חזקה בו ודילמא ה"ג: פיים דקתני מהני' בין שיהיה הוא לה אלו הן בתחלה. בגמרן ר"ש ז"ל המתחיל בשביעי כולן סוין המשמרות המקריבות וכו' כך ג"ל: **אמרו מי שהיה מקריב פרים היום לא היה מקריב למחר אלא חוורת חלילה.** ומפלאו כולן ס"ת ומשלשות בפרים חוץ משתים שבאות ואין משלשות כילד ביום הראשון דלמחר היו אלא עשרה פרים והקריבום אלא עשרה משמרות כדרך שמחלקין בחי"ח יהויריב לחמין ואחריו ידעיה חרים וכו' כולן כמות שהן סדורות בחיירו עשתי עשרה אחרונות נחלים ולבנשים ועשיר למחרת היו שנים עשר פרים ומקריבין אותם כנך י"ח משמרות וחוזר יהויריב ומקריב אחד ממלא שמנה יהויריב נבדו בשלישי היו י"ח פרים והקריבום י"ח משמרות יהויריב ממלא שמנו י"ג משמרות כרביעי היו עשרה פרים והקריבום עשרים משמרות שלאחריהם הרי שמנו ממלאו עשרים ושנים משמרות שוות. בחמשי תשעה פרים שתי משמרות האחרונות הקריבו שנים משם ואחד יהויריב שם משמרות שלאחריו והקריבו שבעה הרי שבלאו ז' משמרות בשני שמנה פרים והקריבום השמנה שלאחריהם הרי ט"ו משמרות שבלאו בשניהן פרים לשבעה משמרות ממלאו כולן משבעות חון משתים האחרונות רש"י ז"ל. ובפ' בתרא התעניות דף כ"ד נרסי' ת"ר ד' משמרות לבד עלו מן הגולה ואלו הן ידעיה יהויריב פשחור אמר ועמדו בניהם בשניהם והלקוח והשמידום על כ"ד בלנוס ומתוס בקלפי נא ידעיה ועל הלקו והלק חבריו שם נא יהויריב ועל הלקו והלק חבריו שם וכן פשחור וכן אמר וכן התנו בניהם בשניהם שאפי' יהויריב ראם משמרות עולה נא ידהם ידעיה ממקומו אלא ידעיה עיקר הוא וכל חבריו הוסיל ועלה תחלה ע"כ: **ן בשלשה פרקים.** וז"ל ה"ר יהוסף ז"ל בשלשה פרקים פירוש בשלשה זמנים זמיים דביניו בשלשה הרגלים זה כל המשמרות שוות בפקדנה וחילוק קרבנות הרגלים ובחילוק לחם הפנים ובמנחה זו לא פירש מה הם בשלשה פרקים ע"כ ומיתיי לה פ' ואלו מגלחין דף י"ד ובי"ד להלכות בילות מקדש פי' ד' ס': **היו כל המשמרות שוות.** גמ' ת"ר מנין שכל המשמרות שוות בתימורי הרגלים ת"ל וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישרא"ל ונא בכל אות נפשו וברית שלין המשמר משכב עליו וכיון דוקה בעבודתו ויכה בחלוקתו דכתיב לחלן המקריב אותה לו תהיה ובכ"ד מקומות כתיב הכהנים לוים חה אחד מהם ובחלוק לחם הפנים ממי דכתיב בתריה להלי קרא חלק כחלק יאכלו אף חלוקת הבזות שלא מחמת הרגל ברגל יהו זוכין בעבודתו ויחלוקו ת"ל לבד ממכריו על הבזות מה מכרו בזות זה לזה אף פירש מה הם בשלשה פרקים: **באימורי הרגלים.** ממה שאמור ברגלים להלי לא תימת הפי קניא דסתם לימורין של נשוב הן ומלי שוות מיכא: **בעצרת אומרים לו הילך מצה הילך חמץ.** כרייתא גמ' אמא אמול אומר הילך חמץ הילך מלה אמרים לו הילך מצה הילך חמץ. כרייתא גמ' אמא אמול אומר הילך חמץ הילך מלה אמרים לו הילך מצה הילך חמץ בעצרת אומרים לו הילך חמץ הילך מלה אמרים לו

נב"ה לתמרי נח תאכל גבל לעולם ארי והא קיי"ל דלמף לעולם אסור לכן כו' ר"א דמקש כי האי גוונא דסתם ביצה לאכילה קיימא ושל י"ל דמקש נב"ם התוכל משוה למשמש תכילה ובעלמא דאין אכילה אלא בעלמא וב"ה אסרי אף בעלמא משוה למשמש תכילה ונקמי מיניה לא תאכל תוס' ז"ל: וכתבו הם ז"ל בפ' בכל מערבין דף ל"ח דר' אליעזר סבר כב"ם דשמותי הוא ושוד דתניא בפ"ק דביצה דף ד' ר' אליעזר אומר תאכל היא ואמה ע"כ ועיין במ"ם בסמיכת ר"ם תכיה: וכתב' בעי במאי עסקינן אילימא בהרגעות הטומדת לאכילה מאי טעמייהו דב"ם אוכלה דאפרת סוף סוף בהרגעות בעולד לגדל ביצים מאי טעמייהו דב"ם מוקלה הוא דם"ד לאפרי' מאן דברי מוקלה בעולד אסור. מוקי לה רב נחמן בעומדת לגדל ביצים ולעית ליה מוקלה ליה ליה עולד ובית שמאי כר' שמעון ובית הלל כר' יהודה. ומקשינן והא אפכא מתניתין ליה לרב נחמן אסתם מחני' דסבתא פ' (שולחן) גומל נבי מעבירין מעל השלחן וכו' דקתמר אנו אין נוטו ב"ם כר' יהודה וב"ה כר"ם ומוחלפת הסיטה וכלפי' רשי"ל סתם. ומשנינן נבי סבת דסתם לן [תנא] כר"ם בהיא דמחתיין אח הלעוין דבפ' בתרא דסבת ב"ה כר"ם אבל נבי ב"ם לסתם לן תנא כר' יהודה. ומקשינן והא אפכא מתניתין ליה לרב נחמן אסתם מחני' דבסבת פ' (שולחן) גומל נבי מעבירין מעל השלחן וכו' דקתמר אנו אין נוטו ב"ם כר' יהודה וב"ה כר"ם ומוחלפת הסיטה וכלפי' רשי"ל סתם. ומשנינן נבי סבת דסתם לן [תנא] כר"ם בהיא דמחתיין אח הלעוין דבפ' בתרא דסבת ב"ה כר"ם אבל נבי ב"ם לסתם לן תנא כר' יהודה דתנן לקמן פ' כמביא אין מביאין עגים לא מן הקוטות ולא מן הקורה שנשברה ב"ש מוקים לה בב"ה כר' יהודה. ואלי לסתם לן הנא בסבת כר"ם ובבי ב"ם כר' יהודה ב"ם בסבת דמחירה ולא אחו לזלזולי בה סתם לן כר"ם דמקל ב"ם דקיל ואחו לזלזולי בים סתם לן כר' יהודה דמחמיר. ומה לתלעינו בגיטה לאו דוקא דה"ם בהרגעות לחד טעמא הוא אלא לאהושיע כהן דב"ם דבעולד גרי דבחד לבתרא עדיף. ובכרי' ובבלנו בהרוייהו ועיבני הכי הרגעות הטומדת לגדל ביצים היא ובילתה בב"ת בתכל וכו'. אלא אמר רבה לעולם בהרגעות טומדת לאכילה וב"ם שחל וכו' כלפי' רשי"ל. ורב יוסף אפ' טעמייהו דב"ם גזרה משום פירות כוסרין אלא זו אפרי כוסר הוא. ר' יצחק אמר גזרה משום מסרין שזנו ובילה ממי דגיא לאו שזנה ממקום בהיטה בלועה. ולא ר' יוחנן אבר גזרה משום מעקר שזנו לך' יוחנן ממי לך' יהודה ומסני בלכתבי בבת פ' חבית וכל הני לתמרתי מוקמי לה כרבה בטומדת לאכילה ובנמ' אפ' אר מ"ם לא אמר אמר ואמ' מ"ם לא אמר כאן וביד פ"ת להל' יו"ט סי' י"ו וכשור ח"ה סי' תל"ה: **שאור בבוית.** ביד פ"ת להלכות חמץ ומלה סי' ל': **ב השוחט.** נמרא דיעבד אין לכתחלה לא אימא סיפא ובה"ג לא יחתוך מכלל דת"ק אבר יחתוך בהמה ואפ"ה אסור משום ה"ק השוחט ואח נימלך כלומר אע"ג דהשוחט לעולם דיעבד אסור על כרחך הכא לכתחלה: **ב"ש אומרים יחפור כו'.** ס"ם ורפ"ג דהלכות יו"ט ושטור ח"ה סי' תל"ח: **מבעוד יום.** אמי מלות הללו מחקם ה"ר יוסף ז"ל: **ומודים שאם שחט.** הום' פ' כסוי הדם דף פ"ח ובה הכא בגמ' פירכו בשם רשב"ם ז"ל דלב"ם לתמרי הם אין מכסין בלפר כירה מינני' לא כוותייהו ואתי ביפר לתאי דמפ' הכא בגמ' ולפר כירה מוכן הוא למילתא בלפי נשבה היא כלומר ואפר כירה מוכן הוא לעין שלטול סאר דברים כעין לכסות בו טולה וכיוצא בו אבל לא לקי מלכסי לעליל כלל. ור"ת הירק דלפר כירה שבא מן העלים מגדל לתחים וכ"ד לאפר שלית שברפה למירי הכא בה לו לאפר הוכלין שמרכב לא מכסינן בה דבר חיים. מהלפ"ז שיטתן דרבין דהכא אינן ממרין שומד ואומר זה וזה אלי טומל ולקמן פ' המביא הנן והכמים אומרים על שיהסום ויאמר מכאן ועד כאן ומבני עול אינן אלא נהון חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים ע"כ: **ד זימנין שחורים** וכו'. ביד שם סי' ו' ותיתה בירושלמי פ"ד דמעשר שני ושטור ח"ת סי' תל"ז ותוס' פ' לא יהפור דף כ"ג. ובנמ' תיתה ליתה מסייע ליה לר' חנינא דאמר רוב וקרוב הלך אחר הרוב ומתני' ממי הכי אמרה דהא מוכח מדבריו דזימנין דמתכתי כולהו חזי ליה פי' שכל אותן שבעלמא יותר על נרכו מוקלין הוי ר"ת דזימנין דמתכתי כולהו כחושים ובביק להו ואתי לאימוטי משמחת "מ אבל כשאתה מזקיקו לגרר דבריו מעי"מ שזב אינו סומך הלא על הלו בין יהיו כחושים או יהיו שמנים ולעשת כן זמן וכ"ש ונימלן ולא מיבעיא: ובירושלמי מתלפ שיטתהון דב"ם דהכא אמרי לא יעול הא"כ נעבע מבע"י ולקמן פ' המביא הנין ועוד ה"ר אליעזר עומד הדם על המוקלה ע"ם בשבועית ואומר מכלן אלי אוכל למחר ור' אליעזר לאו שמותי הוא חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים. מהלפ"ז שיטתון דרבין דהכא אינן ממרין שומד ואומר זה וזה אלי טומל ולקמן פ' המביא הנין והכמים אומרים על שיהסום ויאמר מכאן ועד כאן ומבני עול אינן אלא נהון חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים ע"כ: **ד זימנין שחורים** וכו'. ביד שם סי' ו' ותיתה בירושלמי פ"ד דמעשר שני ושטור ח"ת סי' תל"ז ותוס' פ' לא יהפור דף כ"ג. ובנמ' תיתה ליתה מסייע ליה לר' חנינא דאמר רוב וקרוב הלך אחר הרוב ומתני' ממי הכי אמרה דהא מוכח מדבריו דזימנין דמתכתי כולהו חזי ליה פי' שכל אותן שבעלמא יותר על נרכו מוקלין הוי ר"ת דזימנין דמתכתי כולהו כחושים ובביק להו ואתי לאימוטי משמחת "מ אבל כשאתה מזקיקו לגרר דבריו מעי"מ שזב אינו סומך אלא על הלו בין יהיו כחושים או יהיו שמנים ולעשת כן זמן וכ"ש ונימלן ולא אימא סיפא ובה"ג לא יחתוך מכלל דת"ק אבר יחתוך בהמה ואפ"ה אסור משום ה"ק השוחט לעולם דיעבד אסור על כרחך הכא לכתחלה: **ב"ש אומרים יחפור כו'.** ס"ם ורפ"ג דהלכות יו"ט ושטור ח"ה סי' תל"ח: **מבעוד יום.** אמי מלות הללו מחקם ה"ר יוסף ז"ל: **ומודים שאם שחט.** הום' פ' כסוי הדם דף פ"ח ובה הכא בגמ' פירכו בשם רשב"ם ז"ל דלב"ם לתמרי הם אין מכסין בלפר כירה מינני' לא כוותייהו ואתי ביפר לתאי דמפ' הכא בגמ' ולפר כירה מוכן הוא למילתא בלפי נשבה היא כלומר ואפר כירה מוכן הוא לעין שלטול סאר דברים כעין לכסות בו טולה וכיוצא בו אבל לא לקי מלכסי לעליל כלל. ור"ת הירק דלפר כירה שבא מן העלים מגדל לתחים וכ"ד לאפר שלית שברפה למירי הכא בה לו לאפר הוכלין שמרכב לא מכסינן בה דבר

תמרין: **ח בש"א** וכו'. רש"י והריף והרמ"ם ז"ל גרסי בגמ' דגלי בריסק ופי' עלי כמו בתוך הריסות בגלל דכספר מצלי (כ"ז) ובתר בגמ' דעלי בגמ' דעור ובתרייהו בגמ' להריסין וכן בירושלמי וכן משמע מסוגיית הגמ' שכתבתי לעיל. אבל הרמב"ם ז"ל גרסה לגרגים בגמ' לתריסין בריסק וסמוך לה בגמ' דשור דתרוייהו משמע הוי משום דהתירו שופן משום תחלתן כמו שכתוב בסמוך ותמ"כ בגמ' דעלי. ופי' רש"י ז"ל שם בספר מצלי ונם משום מפרשים מחריס שנקרא בל על שם שמעלין ומבין בו תמיד: וכתבו תוס' ז"ל לפי מעלין את העלי לנקב עליו בשר ותימה הא בגרוף לעופה וכל כלי שבריך לנופו או למקומו לפי' מלאכתו לפיכך נוטל חותו בי"ט ז"ל דבפ' כל הכלים מוקמינן לה במוקפה שים בו הסרון כים דכ"ע מודו דמותר כגון שכי זירי ומזורי דקפיד עלייהו וכ"ה שמחירין פיהו דוקא משום שמחה י"ט כדמפרש בגמ' ע"כ. בשור פ"ח סי' תצ"ה. ובגמ' תנא ושוין שהם קנה עליו בשר שהשור נמלטו להתעביד ליה טורף י"ט וה"מ מתחה לגל שבל לטורף נופו ולטורף מקומו מופר: אמר אביי מחלוקת בעלי אבל בתבר נרמי דפיהו המיוחדת לנקב עליה בשר ד"ה מותר והא אמשיזן לה יומא ס"ה תבר תבר נרמי והא דקתני(עלי) להודיעך כחן דב"ש דאפי' דבר שמלאכתו לאיסור נמי שרו ת"ל לה נגרכה הא דאמרי אלא אפי' לתבר נרמי חדתה דמהו דתימא חיים עלה ומימלך ולא תבר ומשום הכי אמר לה נגרכה קמ"ל כיון דשחפים לחבירתי קיימא ולא ממלך אע"ג דחדתה היא: **אין נותנין את העור לפני בית הדריסה.** בשור פ"ח סי' תצ"ה ופי' במ"ש בשבת פ' במה טומנין סי' ג'. ובגמ' ושוין שמולחין עליו לבשר לגלי ואע"פ שהמלח מועיל לעיבול ואמר אביי לא שנו אלא לגלי שהם מולחין אותו יפה אבל לגלי כעין קדרה כגון אלה שהם כמולה גלי יפה יפה וכ"ם לקדרה עצמה שבריך מלא הרבה לא וכתבו תוס' ז"ל נלמ' משום דבריך מליחה לגלי כדמפרש בהולין אלא משום שהחגו למולחו כדי ליתן טעם ע"כ: **תריסין.** גמ' אמר עולא שלשה דברים כתירו סימן משום תחלתן ואלו הן שור לפני בית הדריסה ותריסי הניות וחזרת רפיס במקדש דבפ' בתרא לעירובין ואמרה אמר ר' יהושע (אמר) אף הפותח את חביותו ומתחיל בעיסתו ע"ג הרגל דבפ' בתרא לתענית ואליבא דמ"ד שהם יגמור ואידך בפעותא לא קמיירי והני דכבא לאו פלוגתא הימנו דב"ש במקום ב"ה היא משום: ובגמ' מפ' מאי מתמי' כולהו תינן לכו: ובמתני' פי' רש"י ז"ל אלא תריסין כמו בפ' ר"ע ז"ל אבל לעיל בגמ' בפירקין קף י' פ' רש"י ז"ל הריסין דלמות המלוות אל המזוזות שמוגרין בהן המלוות בלילה ומבלקים אותם ביום ונותנין אותם ושומרין עליהם הגלין למכור לרבים ע"כ: **וב"ה מתירין את להחזיר.** בית פ"ד דהלכות יו"ט סי' י"ב: **אין נותנין את העור** כו'. בית שם פ"ג אל ג' ובשור פ"ח סי' תקי"ב ומייתי לה בגמ' פ' כל הכלים קף קכ"ל וכפ' מפילין קף ל"ו ופיכחו תוס' וכרי"ן ז"ל מין מוליחין לה את הקמן למולו לו למיילו בתוך ע"כ. וכתב עוד הר"ן ז"ל דמשום לתיכת משום עוגא י"ט למייל את הקמן ולנוב לעמת בו ום"ת אמי לקרות בו התירו ב"ה שכבי ים בהן טורף קלת. ומה שכתב הרב מגפס ז"ל ב"ה להוליף כלים בכה"ג אמי הוא שים בהן טורף ליום קלת אבל לה לם מין בה טורף היום כלל לשור ועוקה כתבים ויוצא בהן זו היא הסכמת המהרוזים ז"ל אבל מדברי רש"י ז"ל ס"ל דהולאת כלים אע"פ שאין בהן טורף ליום כלל כל שאינו מוליף מהן לטורף מחר שרי ולפ דברי הרב מגפס ז"ל משין כן מ"ל הר"ן ז"ל ובשור פ"ח סי' תקי"ח: **ך אין מוליכין** כו'. ומשתמי שקיל הר"ת דילונלתו ז"ל שדרשו הש"ן בכ"ל וכה"ת בשור"ם והרי"ם בבא"ח וכתב כמו מדוע הוקש כי הוצאה דית ע"כ: **אמרו להן ב"ש לב"ה גזרה שוה חלה ומהנות מהנה לבהן.** מכ"ל מהנות כהונה: **כשם שאין מוליכין את התרומה** וכו'. כך מתני' מהיכן לה וכו' לשון ר"ע ז"ל אמר המלקט ונקט' כר' יוסי דמוקי לפלוגתייהו בחלה ומתני' מחריס היא. וגמ' בעי נימא מתני' דלמ כר' יהודה נמי דתניא פ"ר יהודה לה נחלקו ב"ש וב"ה על המהנות שכורמו מעי"מ שמוליכין עם המהנות שכורמו מכיום וגמחנו מכיום לה נחלקו להוליכן בפני עלמן שבשם"ם אין מוליכין ובה"ל מוליכין ומתני' קתני בין שכורמו מכיום וקפ"ד לבשמחנו כיום קף מיירי ואסר וחיכן רבה מי קתני שכורמו מכיום וגמחנו מכיום שכורמו קתני ולעולם שחיפתן מעמם לבל בסך לבשמחנו בי"ט מודו ובחחרים גמי אתיא דלה נחלקו אלא על המהנות דקתמרי אחריס בבריית בגמחנו מעמם קמיירי ואיכא בייניהו מפלה ר' יהודה מחיר לטפל של תמם עם של יום אפי' לב"ם ואחרים שברי דאפי' לשפנו גמי אחרי ב"ם ומתני' לה מיירי בשפלה בלל ואיכא למימר כר' יהודה לחרים: **לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה.** גמ' אמר רבה דמולנין מלילות ומפרכין קטניות כי"ם ולפי זה מיבו תרומה מוכחי מהרמתה דשם שבלין אין מפרכין תרומה עד שיעבו דגן ומשמע ב"ש לאוכלן אפרים מהן תרומה על כרחו ומ"מ הרומה דהגן במחתי דאיתו זכאי בהרמתה קמ"ל ברומת מעשר קמ"ל דבשם ומירות וכן מעי"ט. ובשור פ"ח סי' תק"ו: **ן מדרוך.** פוף בוכנא העלי המכה: בפי' ר"ע ז"ל בפ' הרם בל הרם יהודו ע"כ. נראה פירוש לשון רש"י ז"ל לו מסבר שמלת במלוכה בסיים רש"י ז"ל טעות הוא וכן בירושלמי נמים ליתה לכן רש"ל ז"ל הנים בלשון רש"י ז"ל ולה במלוכה ע"כ ונראה בלפי זה סיבר רש"י ז"ל דב"ם סברי שיעור ל' משני שיעורי לו שיעורו בדוך פך של הרם ולפי' שיעורו במדוך כלרכו לו שיעורו בתוך המלוכה ושם לשלוכו בעץ הבשור ונראה לשה"ב שיסבור רש"י ז"ל שעוכל לפ' בפך בר"ל שיעור לדוך המלת בדוכני הפך לו בעץ הבשור בתוך המלוכה אבל לא מסתבר לפרושי בר"ל רש"י ז"ל דב"ם סברי שיעור הדא שיעור המדוך עץ הבשור: **ובעץ הבשור.** פי' הר"ן ז"ל בפ' כל שעה בשם הרמב"ן ז"ל דעץ בשור לאו דייקו קף שמעינן בו את הקדרה בעודה ע"י המוך אלא הוא עץ שמוקעין בו עניים וכולעין ממנו תיבך וחילך וממחין ומבריכין בו כל מלכל עבה וע"ם כך נקרא עץ בשור ושיבר תיבוי לאחר שמפלקין את הקדרה מן הלור ומיחין חותה ע"י הקדרה ע"כ: **והמלח במדוך של עץ.** בס"ל בפ"ה דכלי חלת בעי שעו אבל כני בהמ בניית זוחה: **ובה"א תבלין נדוכין במדוך של אבן.** תימה למעמ שכת התבלין מותר לדוך בלא שעו ומשכת בבת קמור פלגין בקתא לסכינא הלא הלא שרי הכי הבי מסיר וכי תימה דים חנוך בין פלפלין לתבלין זה היו דבהדיא קתמר בהוספתא עלה דהכת פלפלין הרי הוא כתבלין וי"ל דהתם מיירי בשבת ותדע דמשמעתא דהתם מיירי בשבת (הגהה פי' כיון דכולה מסכת ליתי בשבת) דהתם רמה לומר ביום טוב הוי ליה לפרש (כדפירש *) הגה"ה. בלא"ד מבן. מלא ימיום ואפי' מי קוצעת הוה בן מלוח עצמות ובפרו הל"ל ולא כפי' הקונטרים וגם מה שכתב הכ"ן ז"ל שמלבן שמוחה על רש"י ז"ל בפירוש הניח דבר תנא להניח ת"ר מחיר לה מחלן ב"ם וב"ם על הבלוין שניזוכין כדרכן ומלח עשבן פי' רש"י מלח והבלין כיחד (הנהה תימה שכתב רש"י ז"ל אבל שמית בפחד ספי' רש"י ז"ל דלמה תוקמ חלה בלומ' בתותה שעה זה אחר זה) לה מחלן חלה לדוכה בפני עלמה כשאר הבלין שבא"ח מלח בפך ובבן הפרור ע"י בניי ולה בדרכה **ואפ"ה** להניח דבר מיעם אבל לה לקדרה ובה"ת לבר דבר נדוכה כדרכ' ואפי' לקדרה ורב יהודה אמר שמוחל שבר כי הלי תנא להלי בריותא דאמר שמוחל כל הבלוין נדוכין כדרכן ואפילו מלח ומקבלת להלבתא להטייה מיבא בני מלח. וביד פ"ג דהלכות יו"ט סי' י"ב ובשור פ"ח בי' תק"ד: **ת הבורר קטניות** וכו'. ביד שם סי' ט"ו ט"ז והום שבת פ"ז קף ע"ד: **בורר אובל ואובל.** ולפו הייט ביראה אבל לימו מותר לבורר בסבולה. ומימה דגמרא בבת קאמר מה דרכו של בורר טעל האובל ומיחו הבסול, והכל מבמע שמין בוראים בכך דקרי ליה שבוי וי"ל דהתם ס"ם טעל האובל עלמו ומיחו בסבולה פי' יזרוק לזהו ומ"ם בסולה מתוך האובל הוי בוראה ס"ל סהם שבסבולה מרובה על האובל ואו ולפי הוי אובל מתוך שבסולה דבך בוראה אבל הכל מייבי שבאובל מרובה על הבסולה לפו הוי אובל מתוך האובל דבך בוראה תום' ז"ל: **והנרפס** בוראה בורר אובל בלי ווי: וכן הגיה ג"כ ס"ר יוסף ז"ל: **בורר בדרכו.** פי' אפי' ניעול בסבולה ולהניח האובל: **ברור בדרכו בחיקו.** ולע"ד בחיקו ר"ל אפי' לבמור לחע"ג דלא הוי דומיא דקנון ותממו ופפה וכבדה להנאו ר"ל שעושה הבוראה בהם וקבת הוכחה לזה מהא דתנן בפ"ד דמעשר רבמון המוכ מלילות של חמים מניפה מיד ליד ואוכל ואם נפה ונתן לתוך חיקו חייב וכן מלמתי נ"כ שפי' בית יוסף בח"ח סי' שי"ם. וז"ל בקיצור ונריך לומר דהא כדלימא והא כדלימא לחיקו היינו שבורר ונותן לתוך חיקו ונפה וכבדה וקנון ותממוי היינו שעושה הבוראה בהם ע"כ. ומלא חיקו י"מ חיקו שוליו כמו ומחיק הארץ ופי' הרמב"ם ז"ל ובהפסולת מרובה על האובל אין מחלוקת שבורר ונימל את האובל ע"כ וזה תלוי בפי' בריימא דרבב"ג דבגמרא ושיין בהר"ן ז"ל: ור"ע ז"ל חכם פי' רש"י ז"ל: **בקנון.** לית דלא גרסי ליה במתני' ונם בירוש' ליתיה. ונם **כ"ל** יהוסף ז"ל מחקו. ופי' רש"י במלחין דף י"ב ובשבת פ' כלל גדול דף ע"ד כלי עץ שעשין כעין לבור בחב מלחביו וקבר מלפניו ובעלי מפבע עושין לותו ומבניר בו קטניה מותן קטניה במקום הרחב ומנענען והקטניה מפני הסיס מגלגל מתגלגל ויולל לתך פיו הגר ומפסולת נשאר בכלי: **אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בבברה.** משום למיחזי כבורר לימים מרובים. ובירושלמי לפירקין ופ' כלל גדול בשבת"מי בבורר ב"ש סופר את המי ופרכינן ומ"ם תניא בירר כדרכו וכו' ומשני הר"ש היא מתני' דר"ע דאומר לה מדיח ואוכל ע"כ: וכעור פ"ח סי' תק"י: **ט ובה"א** וכו'. ולה שרו ב"ה לנלוח ע"י לחם פי' רש"י ז"ל: **בקנון.** לית דלה גרסי ליה במתני' ונם בירוש' ליתיה. **ונם כ"ל** יהוסף ז"ל מחקו. ופי' רש"י במלחין דף י"ב ובשבת פ' כלל גדול דף ע"ד כלי עץ שעשין כעין לבור בחב מלחביו וקבר מלפניו ובעלי מפבע עושין לותו ומבניר בו קטניה מותן קטניה במקום הרחב ומנענען והקטניה מפני הסיס מגלגל מתגלגל ויולל לתך פיו הגר ומפסולת נשאר בכלי: **אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בבברה.** משום למיחזי כבורר לימים מרובים. ובירושלמי לפירקין ופ' כלל גדול ד

ושומר מעם תבשיל מע"ש ושמך עליו לשבת וכי תימא אפ"ג דבעי לבשלו מע"ש לשם שבת ביומא ליתא דכה"ג לא קיימא לן הכי נמי מע"ד דמש"ה קתני מתני' בהאי לישנא למשמע' שפיר שהיו רוצה לבשל כלו מע"ש לצורך י"ט אלא בי"ט עצמו הוא מבשל לצורך י"ט מ"מ צריך הוא לבשל תבשיל כל דהו מע"ט לצורך שבת אבל אפ"ג שאפ הוא מבשל מע"ש לצורך י"ט שלוקח ממנו מעט ושומר בו עירוב תבשילין וסומך עליו לשבת: וכגמ' בלשון שני אמר אביי אלא מאי תבשיל האבל פת לא דמידי דמלפת בשיני ופת לא מלפתא הלכך לא מוכחת מלתא שהרי בכל יום יש לחם ודייסא ממי לא דדייסא ממי לא מלפתא דאי"ר זירא הני מפשתי בגלאי דאכלי נהמא בהמא: והאי תבשיל דבשיני אמאוכא בגמ' אקרא לכתי' זכור את יום השבת לקדשו זכרהו מאחר שבת להבאיהו פי' רש"י ז"ל אין זכירה אלא בדבר המשתכח מחמת י"ש אמרינן בסעודת היום ואינו מניח כדי לבודו והוסיף הכתוב לזכור וכשמערב עירובי תבשילין ממלא שומכרו שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת עכ"ל רש"י ז"ל אבל הר"ן ז"ל פי' דזכרהו מ"ש בשבת לאסור עליך אלא מחמת זו וזכירהו בעירוב כדי שתוכל לבשל לצורך השבת עד כאן. ותמה מיניה למה מכלה את אחר תלמוד אפו ואת אחר תבשלו בשלו ה"ל למיכתב היום אפו ובשלו אלא רמז הוא שים לך יום שני בתוך תוכן לצורך מחר מכאן ה"ר אליעזר אין תוכין אלא על האפוי בחמישי בשבת ואין מבשלין אלא על המבושל בחמישי בשבת מכאן ממכו ממכו הכמים לעירובי תבשילין מן התורה: וגמ' בעי מאי טעמא תיקנו עירוב דבא ודאי קרמי לאו בעירוב משתעו ואסמכתא בעלמא ניהו ומצי רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב ולא יכלה את כלו ליום טוב וכך אמר אפי' כלו יאמרו אין תוכין בתוכו ולא יברור לשבת את תקנתו אלא לכבוד יום טוב כדי שיאמרו אין תוכין מי"ש לשבת קל ותומר דמי"ש נתול נמרי לא: וכתב הרמ"ם ז"ל וירחה לפקח מיכה בין תנו שני הטעמים לדרבא צריך לערב דוקא בערב יום טוב כדי שיברור ממנה יפה לשבת ולרב אפי' יכול לערב אפי' קודם ערב יום טוב ויום טוב על סוכות אחד מחמישי בשבת יכול לערב עי"ש עירוב אחד לשבת זו ולשבת הבאה ע"כ: **אבל מבשל הוא ליו"ט ואם הותיר הותיר לשבת** וגמ' בבריית תניא וכלבד אלא יערים לאחר שבשל לצורך י"ט ואם הערים אסור לאכול לתחמור רבנן בהא אלא לעקור תורת עירוב ול"ד להערמה דרב אלא בר מהבה דמלח נרמא נרמא דאין עיבוד במוכלין ואי משום מרחה הא קיימא דילמא חם אלא יסרית הבשר ויתיגע ואלא שחים רש"י ז"ל: **בש"א שני הבשילין**. גמ' מתני' אלא כי האי תנא דתניא ר"ח שמעון בן אלעזר מודים ב"ש וב"ה על שני הבשילין שצריך על מה שתלקו על נ' וביצה אעליו שבש"א תבשיל אחד פי' נ' וביצה אעליו אינו חשוב אלא תבשיל אחד וצריך עוד תבשיל אחר וב"ה אי תבשילין פי' נ' וביצה אעליו חשוב שני תבשילין זו היא גרסת הום' ז"ל ומסיים ר' שמעון בן אלעזר ושוין שאם פרפר ביצה מבושלת ונתן לתוך הנ' או שרסק קפלוטות ונתן לתוך הנ' שהן שני תבשילין לתוד' קאי: **ומודים בדג וביצה שעליו**. כ"מ ושוין בדג וביצה שעליו **אבלו או שאבד**. תוס' תבשיל שבשל מע"ש כך גרסה בה"ג ב"ש בפ' ר"ע ז"ל. אבל הם"ש אם נתבד מע"ש קודם שבשל לצורך שבת כדפי' רש"י ז"ל: **כומך עליו** לבשל בשבילו ופי' ר"ע ז"ל אבל מהחלתו אין עירובי תבשילין פחות מכזית. אמר המלקט מסקנא גמ' אין בחלבה כין בסוף בעי שיעור ומאי כל שהוא לאפוקי מאי כזית וכן כתבו הגאונים מיימוניות דוק וכן פסק בעור מ"ח שם סי' תקכ"ז דבין בחלבה כין בסוף שיעורו בכזית וכן שם בשלקן ערוך שעיף ג': **ב ובה"א בלים** וכו'. בירושלמי בפ"ב דשבת הלכות שבת סי' ח' ובפ"ד דשבת הלכות ש"ט סי' י"ז ובעור מ"ח סי' כ"ג ובפ"ו והקי"ח (הגהה ולהבשיל כלי חדש הניקח מן הגוי בשבת יש מרירין משום דסל"ל דהא דתנן אין מבשילין כלים בשבת היינו כלי יש בהן שאינו מבושל אלא שרגילין לאכלו חי אבל כלי שרגילין לבשל בו אפי' חי אסור משום דחיישי' שמא יבשל בו בשבת ואפי' בשבת אחרת אסור משום דחיישי' שמא יבשל בו בשבת זו ורב יוסף אמר גזרה משום דחיישי' שמא יבשל בו בשבת אחרת ועוד אמר רב יוסף אפי' אמר גזרה משום דחיישי' שמא יבשל בו בשבת זו ורבי יוחנן

עירובי תבשילין מ"ט דב"ש ומ"ש דתבשילין מ"ט דב"ש ומוקמה רב הונא לעולם אלא הניח ואפ"ה כדי חיים שרו ליה רבנן רב הונא לטעמיה דאמר מי אלא היכא עירובי תבשילין חופין לו פת אחת ומוסרין לו קדרה אחת ומדליקין לו אח הכר וקיימא לן כבי ע"כ ומכאי תירץ כגון שעירב לאפיה ובשל ולא טמן ממין לפת עירוב. ומהני הגיגית היא ומליבא דב"ש דתניא תניגית אומר בש"א אין חופין ואין מבשלין ואין זוקפין את המנורה בי"ט. בטור מ"ח סי' הקי"ט ועיין במ"ש הר"ן ז"ל ס"פ כירה. ופי' רש"י ז"ל אין זוקפין משמע אפי' אלא מטרפ על מכלת אין זוקפין ומוסיפין לתוכה ע"ב וכתבו הוס' וכ"ם שבני אין בנין ושהיכה בכלים וא"ת ובשבת במנורה של חוליות כ"ש ל"פ דאסור מיירי בשבת ובכל מיירי ביום טוב ולא שהמירו בשמים הוחיל ואין בנין בכלים מ"ג ז"ל דהתם מיירי בכולם של חוליות ומפרקין אותה מבריס מבריס אבל הכא מיירי שאין חסר כאן לכתחלה אלא ויש בעלה מבריס לכולה מחוברת היא ע"כ. ואפשר לכולה מחוברת דקאמרי לאו דוקא אלא כלומר ביש בעלה לכולה וכדמשמע מלשון הר"ן ז"ל ואתה כן מלאתי ונראי לפרש פת אלא ע"כ וכן הני' בכולה מהני'. אלא רקיקין. ככרות דקות עכ"ל ר"ע ז"ל. ואמר המלקט פי' הרמב"ם ז"ל ואין הכוונה לא שיהיה ככר גדול ולא קטון אבל הכוונה רוב הבצק ומישהו שב"ם פוסקין שיעור חלה אדם ישפה גדולה כי"ם וב"ה מתירין זה שלחי בשפת לע"ה אין בהן אלא שיעור חלה ע"כ וכן איתא בגמרא אמר רב שמילית את רבינו הקדוש בימוד ואמר לי מאי פת עבה דקתני בברייתא פת מרוכה ואמאי קרי לה פת עבה משום דטפיסא בליסא מ"ל מתריס דמקי תנא קרי לפת מרוכה פת עבה והכי איתא דקתני בסדיא פת מרוכה. וביד פ"ג דהלכות י"ם פ' ח' ובטור מ"ח סי' תק"ו והר"ן ז"ל פי' אלא רקיקין לכיון דרקיקין נפיש מרחייהו אף הוא אינו אלא כדי שיאכל בי"ם בלבד: והוא פי' בירושלמי לרקיקין לקין: וכתבו הוס' ז"ל פי' רש"י ז"ל וב"ה מתירין כדאמרי' בפסח מפיק יפה בפסחתור אלא בפחת"ם בן אינשר ע"ג ולא נהירא אלא דמ"ל ס"ל לתנויי בגמ' הא דרבה"ג היין דפלוגתייהו בפכי ועוד אלא דמי כלי בלבד לפיהין גריפין לכן כ"ל דפת מרוכה דקאמר לאו יותר מכדי נרכו קאמר אלא היינו פתים גדולים ביותר ועושה לעורך חול הואיל ואין בו מורח כ"כ והכי משמע בירושלמי מתוך שאתה מיניעו מימעט ואינו עושה אלא כדי נרכו לפת קטן יש בו טורח יותר בעריכת כל אחד ואחד ואין גריפין ואין רקיקין היינו כדי נרכו בלבד ונם קטן אין בעניים אלא דגריפין היינו גדולות ורקיקין קטנות ע"כ ותבשיל מרובות לשון גדולות במהני' דבפ' הקומץ רבה אם שפתם פתים מרובות פי' גדולות יותר מסדין המפורש בהן מנחת יפרמל כופל פ' לשנים ושנים לד': והר"ן ז"ל הכריח דולמי אף במה שנרגיל לו נחלקו ב"ש וב"ה בברייתא דפת מרוכה שב"ם מוסרין לאפות פת מרוכה בכת אחת אף הוא אינו אופה אלא כדי נרכו ע"כ מתוך שאין אתה מתיר לו להרבה בבת אחת אף הוא אינו אופה אלא כדי נרכו וכשעמיילו במילי דאמרי' אין אופין פתין גריפין אלא רקיקין וב"ה מתירין אלא חיים לחבי עכ"ל ז"ל: ומ"ש בכולה מהני' ב"ה גריפין והתי"א בגיליון פת"ח: וחזרי נמי' בתתי' וכן בפי' רש"י ז"ל כתוב וחדרין: ובירוש' ר' אחא אמר שמע לה מן הדא והכא שלשה לי מן הדא מה תרי הלף הגדול הזה ורבינן למשיין לה מן הדא והכא שלשה לי תורי על דאמרי ע"כ ופי' בערוך מה תרי הלף הגדול הזה כלומר לעשות חררות גדולות אף הוא: פ"ה חררות לפויות גדולות: והכא שלשה לי תורי כלומר חררות גדולות למלך ע"כ: והרמב"ן ז"ל כתב בשפ פ' ויבא בשם רבינו שעדיים נאין ז"ל לי שלי לחם לבן כלחם המלך מלשון ולא עתה פניו יחורו מן המרמים שתאמר לענן חיוב והוא הנכון כי היה בכל הסלים מלחם המלך ובשל העליון מכל מיני מאכל פרשה שהיה מעשה לופה ולשון רבותינו במשנה פתין גריפין ותיובי דאמרו בירושלמי רבינן שמעין לה מן הדא והכא שלשה לי תורי על דאמרי עכ"ל ז"ל משמע קלת מתוך לשונו שהיה גורס במשנה ותיובי וביד פ"ג מהלכות יום טוב סי' ח' ובפ"ד סי' י"ג: מה נעשה לבית אביך אפר בפי' שר"ל הואיל והן מקילין לכל יפראל אין אנו יכולין לסמ דבר שהרי היום עיברין על דברי בית הלל לגמרי דאי לא היתה הכי משמע שהן הדברים שאין להם לא טעם ולא ריח הו אפשר לומר שהחכמים כאן כמפרשים דבריו כדי שלא יחשבו שהלכה כמותו ויקבעו הלכה לדורות כתומרתו ע"כ: ז מבבדין בין המשות כתב הר"ן ז"ל ס"פ המניח שכתב הרי"ף ז"ל בתשובה דמאן דחכמים דאסרי לבוד בשבת וי"ט ר' יהודה היא אבל אין פ"ל כר"ש דבשר שאין מתכוין מותר ואיכא למיחש לתקוני נומות ע"כ וגם פה כתב דלחכמים דאסרו היינו ר' יהודה דהא חכמים דגמתני' דר' אלעזר בן עזריה דבשמוך כר' יהודה ס"ל והם עלמם הם הכניסו דאסרו אבל לר"ש דשר שאין מתכוין מותר וקיימא לן כותיה בכוד שרי דלמו פסיק ריפיה הוא וכי היכא שאין מקום שרי הוא מזיז עפר ממקומו איכא למימר דשלטול מן הלל ע"י דבר אחר מותר משום בכוד ל"ש ל"ל: ונמ' בשלים ויבולמית פ"ר מלשון ב"ר נזוק פעמים הרבה אלבלי אבל רבן גמליאל ולא היו בין הממות אלא שרוין היו פורשין ע"ג המרן וכיון שהיו האומרין יולאין היו קופלין אותן ל"ל ל"ש אף בשבת מותרין לעשות כן של בית ל"ג היו אלכסיון את המונח במנופה אמר ר' אלעזר ב"ר לזוק בשמים הרבה אלבלי אבל ג"ש ולא היו אלכסיון את המונח במנופה אלא שרשלבקים פי' כלים שהן נפוצין ומקובץ היו מעשיין מע"ש וכיון שהיו האומרים נכנסין היו פותחין אותן ל"ל ל"ש אף בשבת מותרין לעשות כן של ב"ל ר' יהושע בן לוי אמר ויהי ביום השמיני קרי ביה ויהי ביום השמיני ויהי ביום השלישי ויהי ביום הששי ויהי ביום השביעי ויהי ביום הראשון ויהי ביום השני ויהי ביום הרביעי ויהי ביום החמ

דמייתי גמ' **ומעשה וכו'**. תוס' רש"ק דמכלתין: **מוחרין הן**. בגמ' מפ' לה לטי דמוחרין בתלתא קמאי ואמר רב לעולם־אל יעמוד אדם עצמו מניח המוקדם לפני שחינה מן המוכן אחת דאמר ואני הוינא קמיה דרבי כי אמרה לפני שמשתא בתורתא אמר מוחרין בתלתא בצפרא אמר מותרין לקבל בשלמול דכוותי אמי לא לחמור בספק מוכן ליחסרו בשלמול אבל בתלתא לא שכיחה ר"ג אומר דאמר דהוה כי לוי דלא הוה כי מדרשא לא הדר ביה ופי' רש"י ז"ל ונלו דש"ע גרב ולוי כותים אלא מילתיה הוא דאמרה. ובטור מ"ח סי' תקמ"ו. ואם ישראל שלח דורון לחברו ע"י גוי מעי"ט ואתעכב הגוי והביאו בי"ט כתוב שם בבית יוסף בשם הרשב"ץ והכל בו ז"ל דמותרין טפילות אם יש במיעוט בשמוכר אפי' למ"ד שאלו בשבילו שהרי יש סגוי מבית מצלו כלי שנגזור שמא יאמר הבא לי ובלבד בתוך ד' אמות אם היא עיר שחיה מוקפת חומה ע"כ: **ג בהמה מסובנת**. פ' הלו עוברין דף מ"ו וביד פ"ת דהלכות יו"ט סי' י"ב ובטור מ"ח סי' תי"ח וכתבו הרשב"ץ והרב המגיד ז"ל דדוקא בהמה מסוכנת התירו משום הפסד ממונו של ישראל אבל הכריזוה לא יטמאנה אפי' יש שהות לפ"ב כי אין לך בזיון גדול מזה ובגבריאל אפי' ר"ם מודה לאוזרה לי פליגי בחולה מתחמל ומחה בשבת או בי"ט אבל זו שהרשב"ץ אומר בשעת הגזירות ע"ב וכגמ' בדפוס שיחה ושאלו: **ומעשה ושאלו**. גפ' במה מדליקין דף כ"ד בחום'. ירום' שמואל אמר מעשה שמשה זקנים שהורו לר"ע בעוד אמר רב מתנא בשכור הוה עובדא ס"ל אין מוכל כיון שהיה יכול לאכול מצי אכיל ולשבת דאמרי' הכי דייק ע"כ וכן כתוב בכ"מ בשם רבינו ירוחם: **מבית שביחתה**. ע"מ להפסד וביחתה ממתינין הקונים דרך חרש הוא ולאו מיסורת הוא והתירו לאכול כזית מבית שביחתה אלא כדיקה משום הפסד ממונו וכ"ש שהם הוציאו הריחם אלא

כשמוכר שמן וביין שביתי בירוזין ונתן בשמן. ירוש' אין תני מעשה בר"ש ב"ר נחוק ותנא שחול בן בטירת שהיו חנויות בירושלם והיו ממלאין מדותיהן מעי"ט ומוחזין לותן לנקוחות בי"ט ר' חנינה בן עקביה אומר לף בחולו של מועד היו עושין כן מפני מלוי המדות לף הוא כנס אלא מפני מלוי המדות [יין] וחברו כנס אלא מפני [שמן] בשבלי בבייתא מפרש שבחיושלם לגזברים שבירושלם ממרו להן חנויות שלהן בירושלם בר"ש ז"ל מפני שהלקוחות מותרין ע"י שרגין ומרוחקין שאינם יכולין לשהות עד וילעי וקא מהני ליה לחול והממרחת על מלמכם יעשה בהן נרבי נבור פעם אחת חלה ובכיבו רבותינו לבקרו אמר להן מתון מתון הלא ימינה דהוות מכילא בקומבתא ע"כ: **אצל חנוני הדגיל אצלו.** בין הוא גוי בין הוא ישראל לעין נתלק רק היכא דליכא משום המחובר או נולד תוס' ז"ל. ופי' רש"י ז"ל וכן דעימו יעשיי ע"ל שרגיל אצלו שלא מאמינו ויבעה בו שלא יתמכנו ומתנו לו בלא פסוק למים. ובהרי"ף ז"ל הלשון כך אומר אדם לחנוני תן לי וכו' וכן הוא במניד משנה פ"ד דשבועות ע"ש סי' כ"ד. ובעור מ"ח סי' שכ"ג ותקי"ז ובירוש' גרסי' אומר אדם לחברו תן לי וכן הגיה ר"ל יוסף ז"ל וכן בעור בסי' שכ"ג תקי"ז לחנוני וע"ש בעור על מה שכתבתי בשם שהגה' ז"ל והבית שם נם דברי הר"ן ז"ל והם מבוארים יותר מן התוס' ע"ש:

פרק ד המביא כדי יין וכו'. תוס' שבת ר"פ מפנין ודר"פ שואל: ויבל ר"פ דשבת ויום טוב וכו'. **לא יביאם בסל כו'.** דשבת ויום טוב ס"ח סי' שכ"ג ובי' תקי"ו: **לא יביאם בסל כו'.** ובחום' כתבו תימה לתמדי' בשבת פ' מפנין מפנין אפי' תרגשה וכ' קיפות וכ"ם שיהא מותר בי"ט וי"ל דהתם מיירי בשבת שאינו יכול להוליך לאחר ולחזר מפייתו קאי משלקין מותו לכך מותר והכא מיירי בי"ט שיכול להוליכו [לאחר] וחוזרין מותו ועל כן אסור שהרואה לותו תומר לעורך חול מניא לותם ולכבי אסיר ומהאי טעמא נמי ניחא דהתם קאמר לתעטופי בהלוכה עליף והכא קאמר אבל מניא הוא על כתפו אלמא מסתם דמרנה בהלוכה ד"ל דהתם כיון דמייירי בשבת אלא עביד כשובדין דחול אתין מעלעל כי אם מוות לזוית בזותו בית וכך קאמר לתעטופי בהלוכה עליף אפי' מסום ערוה יהיה אבל הכא דמייירי בי"ט מסום ערוה יהיה לא קפדינן אלא מסום דמיהני כשובדין דחול ופעמים נמי דאסור לאסופי בשמאלו אע"ג דממעט בהלוכה כיון שאין מסנה מלרך חול ע"כ אבל בעור שם סי' שכ"ג הביא דין זה לענין שבת: **על כתפו או לפניו.** נמי אלא אם אי אפשר לו לשבור כגון שיושן הרבה תרחים וצריך להביא הרבה ביחד מותר: **המוליך את התבן.** ירושלמי אתני' כמ"ד לכל נפש לף נפשות בכלל: **אבל נוטלה בידו.** כך הגיה ס"ל יהוסף ז"ל וכתב ס"ח אבל מוליכה בידו: **בידו.** הכא לא קתני לפניו אפי' שאין דרך נשיון כתבן בחיקו כדי שלא יתאבן ושכח אבל בריחא קאי לפניו שכן דרך לעשון ככה מבוקה בחיקו ומעשה זה ג"כ אשאר לא קתני הכא על כתפו כך נלע"ד: **ומחחילין** וכו'. פ' מי שהחזיק דף קנ"ו וביד פ' שני להלכות יו"ש סי' י"ח ובעור מ"ח סי' תקי"ח: בסוף פי' ר"ע ז"ל ובשה אפי' ר"ש מודה. אמר המלקט וכולה מתני' ר"ש היא ולשבת כתלת מוקי להבן דריסת דמתני' בהיצת בריח וגם למית ביה קולי למלאכל בשבה אינו לולי מסום דשכיח ולבון בו לבניה אינו לולי לכל לית ביה קולי ואינו יכול לגבל לא בידיו ולא בכלי ובשה אפי' ר' יהודה מודה ואינה דמתני' בכל נוונה מיירי כולה מתני' ר' יהודה היא ושאי אקשיתה נקט הרי"ף ז"ל: **ב אין נוטלין עצים מן הסוכה.** בי"ד סי' שכ"ו ס"ל: **אלא מן הסמוך לה.** כגון קנים הסיקפין שמוך לדפנות ע"ש ז"ל ורב מנשיא אמר אפי' הימת כשאין שמוך לדפנות אלא שמוך לכך כי הינת מתני' בסוכה גדולה אבל בקטנה אפי' הינ

שנים ניתח עכ"ל ז"ל והיה דעת הרז"ה ז"ל נ"כ: נפי' ר"ע ז"ל נראה שצריך להיות כך וכן בדלת. נמל' ת"ר מין סומכין את הקדרה בנקעת בנקעה עושים לה ניתנו עושים אותה להסקה וכ"ם מחיר לית ליה מוקצה: ואין מנהיגין את הבהמה במקל בי"ט. משום דמיחזי כמוליכה למכור בשוק ובכה"ג לפי' ר"ם לית ליה מוקצה מדה ובשור ח"ח סי' תקכ"ב: ור' אלעזר בר"ש מתיר. לא גרסי' ליה ותע"ש דבגמ' בדפוס מיחיה מבשר לי קלת מתון סוגיית הגמרא לע"ל ליה כמהני דהא כתב למיימי בריימה דמיחיה דמותר מנהיגין את הבהמה במקל בי"ט וה"ת בר"ם מתיר פריך לימא ר"ת בר"ם כתבוה ס"ל לית ליה מוקצה ומקני נכה לפי' ר"ם מוקצה ומקני נכה לפי' ר"ם מוקצה וכו' כדכתבי וכן בירושלמי ליתיה ונם בפרי"ם ז"ל ניתיה: ן רבי אליעזר. ס"ת בן יעקב. הר"י ז"ל: נוטל אדם קיסם וכו'. הוס' שנת פ' המוציא דף פ"ת ודפ' עוסין פסין דף כ"ג ושם בגמ' דבעת בריימה ושי' ביה פי"ת דהלכות שבת סי' ה' ושבור ח"ח סי' תקי"ם וסי' תקי"ם: ורמיתי שהרמב"ם ז"ל גרים לחתא בהי"ו בין בפ' בין שם ביה וכל מקום: נם כך הוא בתי"ל בירושל' וברב אלפס ובהרא"ש נם שם בטור סי' שכ"ב ולכן תמהתי על רש"ל ז"ל שכתיב שם בגמרא שבת בין בגמרא בין בדפוסי ז"ל בין בשוש' לחתץ בגל"ש: וכ"כ יהוסף ז"ל לא גרסי' נם יד ימיט: ובערוך לא גרסי' מלה זו לחשושי: משלפנינו. לאו דוקא וכו' רש"י והר"ן ז"ל אבל חוס' ז"ל הקשו על פירוש זה קושיא נקיות דמשמע מינה דדוקא קהני מלפנינו ותרגו דוקא קאמר כדמשמע התם ותע"ש דקאמר כל מה שבאתר מוכן הוא ניחא דוקא נני תשלה הוא דאמרי' דוקא מלפנינו משום דאדם קובע לו מקום לאכילתו ויש לו להכין אבל בשיפא נני אין לו שייך דשמיים אחינו עשה מדורה בי"ם ע"כ: והר"ר יהוסף מלפתי שמחק מלת מלפנינו: וחבמים אומרים מגבב. וכו' לא ניחנו עושים אותה להסקה כן פירשו רש"י והר"ן ז"ל אבל הוס' ז"ל ה"ק יש עו' זה לחכמים ס"ל דלא כהלכתא דשלישי בשבועות דר"ם ורבנן דשמעת דרבנן לאכור לחתץ בו שניו נוחו משום שמא יקטום ע"כ ותוס' ז"ל עלמן פירשו בשבת פרק המוציא דף פ"ת בשי' רש"י ז"ל: וכ"כ הר"ן ז"ל נרסינן בגמרא ת"ר מגבב מן המגר ומדליק שכל מה שבהגר מוכן הוא ובלבד שלא יעשו לגורים וגורים ור"ם מתיר ומכרכיון שעשה לשבת קמא דקיימא לן כותיה משום דמיחזי כמלן דמכנס למחר וליומא אוחרא ותע"ש דקיימא לן כרבנן דמתני' שאין מותר אלא לגבב אלא מלפנינו כפקא מינה לעניש נסין דלא בטילי מגב מגר ולא מיתסר לפי' לרבנן דלישנא דלא שבי אלא בקסמין דקיץ אפי' שהן מחבטלין לגב מגר אבל נעשין לא עשה משום דהן לעשות מהן לצורים וגורים ע"כ וביד פ' שני לשבועות ויש סי' י"ד: ן בן העפר. פירש הר"ן ז"ל נפיני בקר או נלמן ממחינין בעפר וכשמרקיבין יולא מהן חול: ולא בן הרעפים. נרסי' שהוא שעות וכן בירושלמי ליתיה ולא נהיר"ף ז"ל נם במניד משנה שם ברש"ד ליתיה נם בטור ח"ח סימן תק"ב נם במשנת החכם ה"ל יהוסף מלכתי ז"ל ממתק ונם נאבודרהם ז"ל ליתיה ותי' ז"ל לאור היולא מן העפר הוא היולא מן הסיד שמליכין עליו מים: ואור היולא מן המים. הוא שממלאין חמיטה וכה מכוכית מים ומניחין לתוכה נכנה השמש וכשנדה למר נפן נקי ויבשר בה וכן בקערות הנפות מלכלן וכן בלבן שקורין לבלמה בערבי וכן עוטין כחלן וברזל וכן עושין בעץ בהרגילו על בך למר במהירות עכ"ל ז"ל. וק"ק לזה שמניחו בפ' מקום שהכנו ובירושלמי דברכות פ' לולו דברים ובנרחיות רבה פרשה י"ח זימן לו הקב"ה שני דעשים ני"ח לבנים והקישן זו בזו וילמת מהן כאור וביד עלמן וכו' וי"מ מלי דעשים לבנים קלים. וכיצד עובדיה ז"ל לוין הכרם בשירושו ז"ל לי גרים לה: ואין מלבנין את הרעפים לצלות עליהם. נרסינן ובשור ח"ח סי' תק"ח והר"ן ז"ל בלוין מלבנים לת לבנים וכמו שהוא בשירוש הרמב"ם ז"ל וביד שם לא כתב אלא אין מלבנים ת הלבנים: והטור העתיק שם כלשון משנתנו. בספר לבוש כחור כתב שם שיעים אין מלבנין לבנים ועשים. ובירוש' אית תנאי תני מלבנין לתר רב הסדא מ"ד מלבנין בגבולים ומ"ד אין מלבנין בשלשה בקולים ע"כ פי' אם יוכלו לנקב לתוכן כיום טוב לא דילמא מקני ואיטכחא דעדה אלא לגוזר: ועוד א"ר אליעזר. המיוק שים בין חום' נרס"י ז"ל כתבתין בפ' שני דעירובין וכתב הר"ן ז"ל והר"י הלוי ז"ל כתב כיון דהאי נמי בהלקה מייני נמריכו לכולהו מילי דהלקה וכי האי נוונא לא תניא בספקא ואחריס תרלו לכיון לספקא במילתא דס"ל היכו אמי לא תניא בספק כלל ומפיר חני ועוד ע"כ: ועוד א"ר אליעזר עומד אדם על המוקצה. שלריך שומנה והשמנה מועלת לו כעין פירות דיחיי ולא תיתו פי' שיבשו ולא כל שלריך לחיכת לאכלי לתו ואיכא לחיבי לא מלי לאכלי לתו ואם שמנו מעי"ט נלי דעתיה לאכילי לתו. ופי' בעדוך מוקלה הוא המקום המוכן להקלות בו פירות כדי לייבשן כדי שתנמר מלאכתן פי' אחר פירות שלא נמרה מלאכתן קרי מוקלה ע"כ. ונגמ' רמינן דר' אליעזר אדרבי אליעזר אתני בפ"ק דתרומות היה חוכל בחכסול ונכנס מן הגנה לאחר ר' אליעזר חומר ינמור וכו' ואסתם מסכול לאו נמר מלאכה הוא דסתם ענבים לדיבוק קיימי ומוקלה דמחני' היינו לא נמרה מלאכתו ומהני' תוקימנא נגמ' שעמד דר' אליעזר בשבור שני שבוע לא משום דשבת קבע למעבר דמשום דניחיה שהתה לא מיקן למיחר לקבע דהא ר' אליעזר מותר הוזר לא קבע כדמשמעין ליה בהסיל דהוסל זיחים מן המעשן בפ"ד דמעשר דמשון וכל שכן דבדבוק בלא מעשה לא קבע וקמי בקושיא דוק דמעשר דמי דמייתי נגמ' דברי ר' אתן דאמר לא כשאמר ר' אליעזר ינמור בשבת קבע ינמור אלא ממתין לפ"ם וינמור בא לברן סקושיא כשאמר לעולם ר' אליעזר שבת קבע לשעבר והאי ינמור דקאמר הייט למ"ם ול"ד לניתוקות שממנו תלוים הדבן נמו בפ"ד דמעשרות למ"ם לא יאכלו לתתם לאכילת שבת יחדום שלכך קבעה עלייהו אבל זו לא יחדם לשבת אח"כ מצאתי שגם רבינו שלמה נורוי ז"ל בניחי בלשון הגמרא שהם כדקתכי שממא ר' אתן אומר וכו' וכדלתיבנא. וז"ל הגמרא בקיטו כיון דאמר מכאן אתי תוכל לאחר קבע ליה עילויה אי סבי מתי לריה שבת אפי' בחול נמי הא ק"ל דאבל מוכן הוא אלא שבת אפי' שם שבר ותקנו מתוקן והתניר כ"י ז"ל בפירושו. ותוספות ז"ל כתבו בקיצור וז"ל הקשו"ל דאבל מוכן הוא אלא וכו' לכך נקטיתו לעניו שבת דאבל מותרים להכנת שבת אמאי אין מחזיקין חדום אחר דהיכא דהזמינו לשבת לחיט אחיר אלא מאי אלא מקום מעשר המע"ר ואם בא אדם ותקנו מתוקן ואלא אמרי' הואיל ואחקלה בשביל מעשר שבאותו מקלה לכל היום הוחיל והנבחת מרחמת

ומעשרות לא סוי אלא מדרבנן וכבי לייך ליה מדקתני עומד אדם על המוקצה וכו' ממש הא בשפר שי שבוע לא יעשוד לכתחלה הא אם עבר ותקנו מתוקן אבל אי ס"ל לחתא דמשום איסור מוקצה לא תקנו בשבת ותקנו הכי הל"ל העומד על המוקצה ע"כ בשבילה ואומר מכאן אני טועל למחר הרי הוא מן המוכן ולייקינן מינה הא בשפר שי שבוע שיהו מן המוכן ע"כ: ואומר מבאן אני אוכל למחר. כתבו תוס' ז"ל מקשה וירושלמי מחלפא שיטתייהו דב"ם לעיל בפ"ק קאמרי לא יסול אע"ג ובכה קאמרי דבאמירי בעלמא שי להא ר' אליעזר שמותי הוא וי"ל דלא קשה דלא מחלפא שיטתייהו דמוקלה דבעלי חייט עדיף ומחמירין שפי אבל קשה דמחלפא שיטתייהו דב"ם לעיל קא אמרי ב"ה דבאומר מבאן אני טועל למחר שני ובכה קאמר דבעי שיהא שוה וי"ל דשאני בכה דלקלייה בידים ע"כ ובכר כתבתי לעיל בפ"ק בשון הירושלמי בזה. ולשיטי שבניה ס"ר יהוסף ז"ל ואומר עד כאן אני אוכל למחר וחכמים אומרים עד שיהא ויאמר מבאן ועד כאן וביד פ' שני דהלכות יו"ט סי' פ' ובכ"י בא"ח סי' תקי"ח:

פרק ה משילין פירות וכו'. פ' כל הכלים דף קכ"ד וביד בפ"ם דהלכות י"ט סי' ה' ובטור ח"ח סי' תק"ח וסי' תקכ"א. ובגמ' אתמר רב יהודה ורב אתן חד אתי משילין וחד אתי משחילין אמר מר זוטרא מאן דאתי משילין לא משחבט ומאן דאתי משחילין לא משחבט מאן דאתי משילין דכתיב כי יכל זיתך ומאן דאתי משחילין דאתך כפ' שבי דמסכת גבורות שחבוט וכו' מיהו אמאי שחבוט שבשעה יכול דכולהו נשון הכפלה ניהו אמר רב נחמן כר יאתך מי הוא אתא דאתא משילין לא משחבט ומי הוא אתא משחילין לא משחבט ומי הוא אתא משחילין לא משחבט מאן דאתי משילין דאתך כפ' שלשה מינין מפני שמפרת את השער ומאן דאתי משילין דאתך בשבת פ' מצית מי שבחרו כליו בדרך והנן נמי בפ"ד דמסכת שלח לישו נקע הכותר וכו' ומאן דאתי משחילין דאתך בפ"י דמסכת כלים השחור וזוג של ספרים וכו' פי' רש"י שמחיר את השיער מנמת נשון הכפלה הוא ע"כ. וכן קרא בהדי קדם מרחש מחבר דבספר תלים סי' ק"י פי' רש"י ז"ל ותוס' ז"ל ועוד יש לך בזכות הדברות קדושה שניה בך מבעו מאוד שהכיר בורלו בן שלש שנים מרחש מחבר מבעל מן הרחש ממש מפרש פירות ולישה שהיתה בהני משחירין עכ"ל ז"ל. וכתבו תוס' ז"ל מי שהכרו כליו בדרך כלן משמע שהוא נשון נזירים מלשון פירות הנוטרים ולא כמו שפי' רש"י ז"ל כפ' חנית נשון שריים ומיהו נכך קאמר שכא ותנן לישו לקט לשכח לפאה לעניי ולפרוסי נשון שריס כדפירש בקונטרס ע"כ ז"ל. ובעדוך משלשלין משחירין משחירין משירין מנשירין מבילין כולן פי' אחד להם נשון הורדה ושלשול ע"כ. ובגמ' לישנא לן הני פירות דמשילין אד כמה וא"ר יוחנן כשהוא שנשנו רשי"ת דמסכת שבת שפין אפי' ד' וה' קופות של תבן ושל תבואה שפי המורחים ומפני נשול בית המדרש ומספקין עלה דלישנא אחי שהם לאיכא נשול בית המדרש אבל איכא לאיכא נשול בית המדרש לא כלומר לא שניון כולי האי ח"ש לאיתך נישא דאתא היינו טעמא דלעבש ואתא קיפות אין שפי לא משום לאיכא הפסד ממון אבל איכא הפסד ממון אפי' שובא ממי ולא משיימין בה מידי והרי"ף והרא"ש ז"ל ס"ל דכיון דלא מיפשיטא נקטינן בהו לקולא אבל הר"ח פליג סוגיא דהכא ואיכא לאי

ותמצי ובתרתי לא לתכר שבות ומצי מ"ר יתחק נ"מ קתמר נ"מ שבות גרידתא שתין שם שום לתלוחית מעה לתסור תלא תפי' שבות דרבות נמי תסור ול"מ שבות דרשות לתסור תלא תפי' שבות דמעה נמי תסור וכולן מכוס שבות הן: לא עולין באילן ביד פ' כ"ת להלכות שבת סי' ו': ולא רוכבין ביד שם פ' ס' ונסור ת"ח סי' ס"ה וסי' ס"ט וסי' תקכ"ד: ולא שטיין ביד שם פ' כ"ג סי' ה': נפי' ר"ע ז"ל ולא שטין שמע יעשה חבית של בייתין ע"כ. ומר המלקט פי' רש"י ז"ל תבית של בייתין כלי של גומא שמורגין מותו ושומין לותו כמין חבית תרוכה ולמדין בו לשום: ותום' ז"ל פירשו שהוא של תרס כדמוכח בפ' שני דמסכת כלים סי' ג': ולא ממפחין וכו' ר"ם שותל וכ"ם המבית כדי יין וה"ר יהונתן הכהן ז"ל פי' בשוף שירוצין שפוח בידו על נבו ספוק כף על כף והכ"ן ז"ל פי' לעיל פ' המביא משפחין כף על יבך נם בשור בסי' ס"ג: ולא ממפחין זו על נב זו והכף פי' ואין משפחין ביד ואין משפקין כף על יבך נם בשור בסי' ס"ע ובסי' ת"כ ובסי' תקכ"ד כתב אין משפחין לסכות כף אל כף ולא משפקין לתסות כף על יבך ובסימן ס"ח כתב ובנגד שלא יספוק כף אל כף ולא ישפח כפיו על יריכו ושפתיק לשונו מהרי"ק ז"ל בספר שלהן שרך: ועיין במה שהבתי בשלחי מסכת מועד קטן: ובירוס: ומצע דשיבים יד על יד שלא שספוק בחמתו כמה דתת תמר ויחר לף בלק אל בלעם ויספוק את כפיו יפפיק לרצונו ומיהו תסבתן נמי קרת דכתיב כפקתי על יבך ושיין בכל בו סי' ס"ח: ואלו הן משום רשות. תום' פ' אחד דיני משנות דף ס"ם: לא דנין ביד שם סי' י"ד ביש ג"כ בס' ע' ובעוד ת"מ סי' ס': ולא מקדשין בתוספתא מוסיף ולא מנדרסים לתוכ בר"ם תזורק מוכיח שהתירו לנרת במקום שים לתום שמא תזקק ליבם ולבני לא קתני מתיתין אין מקדשין נזרה שמא יכתוב ובי"ם נירושין שלא סני שלא בכתיבה ולריך ג"כ שיהא נכתב בו ביום ומש"ה לא תם למתניי ומיהו בתוספתא תני ליה ולתמרינן בפ' הזורק נבי בביב מרש לתקוף לה שלמא סובא דתרו לעתו עליו עכ"ל ז"ל: ואלו הן משום מצוה וכו' כתב החכם הר"ם ז"ל וז"ל ים לדקדק לתרבה תסבא מסתברא שמקדשין והמעריך ומחרים אין בו קוום שום מצוה כלל ולתוי נקרותן רשות והדין שפי' במקום גדול ממנו והמקדש שפי' שים בו תסם ובניס לימלך לתסם בתוך מקום שים גדול כולן קיימו מצוה ולתוי לקרותם מצוה. ונראה לומר דמ"מ נכתתלה תבא לימלך להקדים והעריך ולהחריב נותנין לו רשות ותניא עליו ברבה תבל תבא לימלך לדון במקום גדול ממנו ולקדש תסם במקום שים לו תסם ובניס ולתלוק ולניסם במק ס שים תחיו גדול ממני בכולן מונעים תותו מלעשות ולכן נקרתים רשות לגבי תרבים. ותחריס נקדלים לגבי דילתו מצוה עכ"ל ז"ל: לא מקדישין בשבת פ' שואל ובפסחים פ' תנו דברים קף ס"ו מיקשינן לה בחוכות שתין קביע לסם זמן תבל בחוכות שקבוע לסם זמן סנן פסח והניעה יכולים להקדים לכתחילה פסח דלא תסבר ביו"ם יכול להקדישי בשבת ותניעה דלא תסבר בשבת יכול להקדישו בי"ם: ויכתוב בכל נו סי' י"ח וכ' נתון לחד דוקא הקדש מוצה או לבדק הבית תסר סיוצא מרבותו לרשות גבוה ודומה לתקח וממכר תבל עבדיו מוציאין להקדשות ס"ת או עפרה או שמן למאור וכיוצא בהן מותר לפי שעדיין תין מייחדין סוס לבר סיוצא מרבותן ומיהו דומה למקח ומכר ע"כ ומייתי לה נמי בירוס דפסחים פ' תתה וכתב הר"ן ז"ל לא מקדישין ולא מחרימין ולא מעריכין נוכרי משום מקח וממכר ותע"ג למקח וממכר לא מיזכר תלא מדרבנן תתי בהני מקח וממכר חדא מילתא וחדא נזרה היא ותני לתלויסי ע"כ: ולא מחרימין כתוב בתום' יו"ט כתב הר"ב ז"ל וכתם חרמין לבדק בבית וכפרט"י והר"ן ז"ל והמהי שפירשו תלא כתבמיס כי' ועל"ד נראה לפרשו כן משום דדומיא דמקדישין ומעריכין קתני להו לבדק הבית וגם חרמין פירושן ולפי לכ"ע תם פירש לבדק הבית הוי לבדק הבית וכפ"ק דר"ה דף ד' תבריית דתתם פי' דם"י חרמין חרמי נזיה וחוס' ז"ל פירשו בין חרמי גבוה בין חרמי כהנים שוכר בכל תתחר: אין בין יום טוב לשבת כך סהמת כל"ם לתי לא תימא הכי קתני רישא מסיפא לנעיל תניגן ברישא פירקין מסיגין סירות לבד תרוכה בי"ע תבל לא בשבת תלמא נזרינן שבות על שבת שלא נזדו ביום טוב והכא הכי תין בין ז"ע וכו': ובב יוסף תוכי לסיפא דמסיגין כר' יהושע דשרי בבריית להעלות לותו ותת נמו בהערמה מן הבור הבא מי שרחת ביום טוב משום תבוד ממין ומסי לתין בין כר' תניעה שלא התיר להעלות לותו ולת בכו תפי טוב משום תבוד ממין ל"ל לכל שבות שנזדו על שבת נזדו על יום טוב שלא דנמו' דתי להתי תוקמתת: וכיל פ"ת דהלכות יו"ט סי' י"ו ובעור ת"ם סי' תי"ה. וכיוב עוד שם בכל בו סי' ל"ח וכל אסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביו"ט וכל שמותר בשבת מותר בי"ט חוץ ממוקלה שתסור בי"ע ומותר בשבת פי' דבשבת ליח לן כי תם מוקלה מתחת תיסור ומוקלה מחמת הסרון כיס ורעונות ומוקיס וכי"ט תית לן לל מוקלה והטעם לפי שיו"ט קל משבת שמא יבוא לזלזל בו ע"כ ועיין עוד שם וגם בסר"ן ז"ל ס"פ בתרת דמכלתין והוסיף נקח: ומשמ דנזה יובן יתור המשנה דהכר קתני כל תלו בי"ע תמרו קל ומומר בשבת כלומר תלו המכרים דוקא בי"ם תמרו ק"ו בשבת תמים ים דבר תחר תלא מיבעי ליכף למימר בים ק"ו בשבת תלא תרבת דוקא בי"ט ולא בשבת כנון מוקלה ומיהו תלו דקתני לשון מיעוט דוק: ורתיתי מהגיה ס"ר יהושע ז"ל כל תלו ביום טוב תין זורך לומר בשבת: ותתי' מייתי לה בשבת פ' במה תשה דף פ' ובפ' כל הכלים דף קכ"ד ובפ' תין לתין דף כ"ת בבריית בשלושתת ותוס' ס"פ המניע והכריתו סם ז"ל כתן ובפ' כל הכלים לתין בין י"ם לפ"ק למלה מיירי במילי לתוריית ותין בין לכבת מיירי במילי לשבות ותיש משנין תחד ע"ם: ג הבהמה והכלים כו' בית פ"ה להלכות י"ט סי' ס' ו"ת ובפור מכתן ע"ם הפרק בת"ת סי' שנ"ו: או לרועה הרי אלו כרגלי הבעלים ס"ר יהושע ז"ל בגיה כרגליו: ותתי' כשים בעיר שני רועים וכולי' נשון ר"ע ז"ל תמר המלקט הוא פי' רש"י ז"ל תבל הר"ן ז"ל כתב שנראה תדברי הרי"ף ז"ל שהוא מפרש לכי מוקמינן מתני' בשני רועים היינו שתכר אותן מעי"ם לגיסה ולא בירר דבריו ולמתר בירר ומכר שתרתה לאחר מכס ולפיכך הרי הן כרגלי הבעלים דתע"ג דקיימא לן לבדבריהם בריה אפ"ם כיון שעדיין לא בירר למי ימסור שתרתה לא נמר מדעתי' דאפוקה מרבותיה ע"כ ולכל הפירושים בהני תוקמתת תיתי נתני' תפי' כר' דוסא ותמרי לה תבא אחל דתמר בבריית נמי תסור בשתותו לרועה תע"פ שלא מכרם שלא ב"ם הרי היא כרגלי רועה דר' דוסא או שלא שלא מיירי ברועה אחד

ומתני' בשני רועים דייקא נמי דמתני' בשני רועים דקתני מתני' לגבו לו לרועה ב"מ: הרי אלו בכלקום שהולבין ס"ם כמקום שכולן ולין נרשה כן מפי' רש"י ז"ל: ד השואל בלי מחבירו כו' ביל פ"ה דה' ס"ם סי' י"ו וסוף ספרק וכן ה שה שמלה לי גרסי' מלת תפי' וכן הכי פירושת השתה שמלה וכו' דיעה כריעת דקתני הרי מלו בתקום שכולן שלא שמלה לנסוף תקום שהוא דפוי פלוגתת תכן תית שלא גרסי' מלת וכן וגם בהרי"ף ובהרא"ם ז"ל ליתה וכן משמע מלשון רש"י ז"ל נם כן גם ה"ר יהוסף ז"ל מחקה: תבלין ומים ומלח לעיסתה וכו' בגמ' פריך ונבעלי תיסור תחומין דמים ומלח דזוטרי לגבי עיסה דשפיר ומסקינא תמר מבני נזרה שמא תעשה עיסה בשותפות רבה תמר תבלין לשמא עבידי ושמא לא בעיל וכי רש"י ז"ל שלא תר שי עיסה ומר שי עיסה קדרה ורב שי תמר מכוס תש"ל דבר שיש לו מתירין לשמר יוליכוהו לו סיום יתבלוה כשן וכל דבר שיש לו מתירין תפי' בשוף לא בעיל וכתב הר"ן ז"ל ותע"ג דלא תמרי' הכי תלא במין במינו תבל בשאינו [מינו] תפי' דבר שיש לו מתירין וכדתניא בתוספתא וכו' הכא נמי ומלח לגבי עיסה כמין במינו למיין כיון דבלאו הכי לא מיתקמא ע"כ ועיין עוד שם וגם שם בהר"ן רש"ק דמכלתין: ועוד כתב הר"ן ז"ל בגדיים פ' שני קף ל"ב לשמעי נין דבר שיש לו מתירין לשמר זמן לים לו מתירין עכשיו כו': כרגלי שהיהן ותם המחת ערבה למזרח ושבני למערב תותם עיסה לא ייתוה ממקומה. פי' משום דבשיסה המים והמזון של זו יהנה שניהם שמה והקמת קשה שביהם עם זו וכן גבי תבלין לקדרה: ר' יהודה פותר בשים כו' פ' המוכת תבלין דף ל"ו וביומלמי פ' כיצד מצת שמין ושיין נמה שכתבתי שם סי' ו': שאין בהם ממש אין מיכתת וכו' לשון ר"ש ז"ל עד כלון שהשבול עבה. תמר המלקט ותם תיו עבה תיו בטל בקדרה מפני רובבה היכר לעיסים דכיר לעיסים ר"ת יהודה בבריית: עוד בלבושו ז"ל ומלח לא פליג ר' יהודה. תמר המלקט ובבריית פליג ר' יהודה תמלח נמי ומייתי במלח סדומית שהיא דקה מלוד ומדבק' בית ותינח נכרת ומהלי שעמת תמרין בעלמת שהיא מסמא את העיסים ופי' רש"ל ז"ל לנלו דוקא סדומית דהא ממרין ב' ו' כל הכשר ללא מבחכתא כי תם קורטח אלא כל מלח דקה קרויה סדומית ה"ל וד מה לפל סדום בדקות: ה הנחלת וכו' בית שם פ"ם סי' י' ו"ל ס"ו ס"ו: ושלהבת בבל מקום שלמין שם בית והשלהבת כרגלי מי שהוא בידו לפיכך המלילה בר מן עץ מחברו מוליכו לכל מקום שהוא תולך ע"כ: גם בשור בשלמן עריך לשמין תבל תם הלילה בר מן עץ משלהבת של תברו הרי זוק כרגלי זה שהלילה בשי שמין בשלהבת ממש שתקום שביהם עם בעיניה: המוציא גחלת בשבת לר' ה חייב. בירו וכו' לשון ר"ש ז"ל. תמר המלקט ובה דתניא הסוגיא שלהבת כל שהוא חייב גמ' מוקי לה רב שתם כגון שהוליאו בקיסם לשת בית שיעור ותביי מוקי לה כגון לשייפיה למען שהשלהבת בו השובה היא בבל שהוא כלומר בלא שיעור ותביי מוקי לה כגון לשייפיה למען שהשלהבת בו השובה היא בשיעור בתבמה ולתילי בית נורת ורבותה תסמוענין תביי לתפי' בהשלהבת בעלמא נמי שהיא נתחזה כ"ב תשיבה הוצאה ושלהבת דקתני תתני' שפור מבחת לה בשלמייה לדויי כגון שהיתה לוקת בית"ש שמוך לר"ש ונפח בירו ונתק שלהבת והשריתה לר"ש. וכתב הר"ת דילונאתו ז"ל בגב"י וירוס ורי"ף תין שם הלוקח זו נם מן הבבלי נראה לי לל"ג לה בבא מיהו רש"י ז"ל ל"ל ע"כ: גם ה"ר יהוסף ז"ל מחק זו בבבלי: גחלת של הקדש מועלין בה. פ' שני דהלכות מעילה כ"ב ע"ב בבלי וירוסלמי ת"ר תמכה לבדים נתמרו בגחלת וחמצה בשלהבת נחלת של הקדש מועלין בה והשלהבה נה נהנין ולה מועלין. נחלת של ע"ז תסורה והשלהבת מותרת. המודר הנאה מחברו תסור בנחלתו ומותר בשלהבתו. המוליא תת הנחלת לר"ה חייב והשלהבת פטור ומברכין על השלהבת ואין מברכין על הנחלת. רב חייא בר תבי בשם רב תם היו הנחלים לוחשות מברכין ל' יוחנן דקיון בשם ר' נחום ס"ר שמתי ובלבד שנקטפת ע"כ: בור של יחיד וכו'. בתוספת החכם הר"ר יהוסף תבכתי ז"ל הוסם בְּאֵר של יחיד. ומשמ טעמו ז"ל מדאיטריך ליה לתלמודא לתרך דתמתי במוכוסין כמו שתכתוב בסמוך ס"מ לגרסי' ובתחק התלמוד מפני הקוביא לומר דבאר לבבא היינו מכוסין תבל לי הוא גרסינן בתתי' בור תפי קא רמי ליה מבריית דקתני בה בהדיא מעיומת וכבא בור דהא ולתי פסיעת דבור טוי מים מכוסין: ותיתה לתתי' פ' מי שהוליתוהו דף מ"ם ובגמ' ורמינהו נהרות המוסכין ומעיינות המוצאין המוצאין הרי הן כרגלי בל מדם פי' רש"י ז"ל הין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממלא תלא בל מדם מוליכו כרגלי בל מידי דלייד ליח ליה שביתה ע"כ ומבני גמ' הכ"ע במכוסין ותתמר נמי ס"ר חיית בר תבין תמר שמולא מתני' במכוסין. והשתא דקתני בור של שנעים דהיינו של עולי בבל ים להם מלפים תמה בבל רוח פי' ולא כרגלי הממלא מוקמינן לה שם בפ' מי שהוליתוהו כר' יוחנן בן נורי דתמר תפלי הפקר קונים שביתה בשעתן במקומן גבי מי שיין בדרך ובמו שבתבתי שם. ובמה שפי' רש"י ז"ל הרי הן כרגלי בל מידי לדייר וכו' משמע דה"פ דשם נתנו לתתר הרי הם כרגלי השני וכן שני נשיטי הרי הן כרגלי השלישי תבל הר"ן ז"ל בהרות המוסכין ומעיינות המוצאין כרגלי בל מדם לומר כרגלי השלישי תבל תמר המלקט ע"כ נם שם תום' ז"ל שם פ' מי שהוליתוהו דף מ"ם הוכיחו מכרגלי הממלא וכרגלי בל מדם בבל מחד: ושל אנשי העיר כרגלי אנשי אותה העיר. כרגלי הממלא רשמון תל מותה העיר בידיה הוא לבני העיר וכיון דבדרבנן ים בדירה ממלא מעיר לתכת תימו מוליך תלא במקום שבל תבני מותה העיר יכולן ומיהו תם הממלא מעיר לתכת תימו מוליך תלא במקום שבל תבני מותה העיר יכולן ליך הר"ן ז"ל. וכתוב בתום' יו"ט כרגלי מותה העיר כתב הר"ב ז"ל [עי' בתו"ם] ותיתה למילתיה דהרמב"ם ז"ל ג"כ תם בבסף משנה וז"ל ותם עירב מחד מן העיר לנפון ומחד לדרום זה מוליך לרגליו לנפון וזה מוליך לרגליו לדרום שבור זה בבור שוחפין וים בדירה ע"כ בקיצור: ושל עולי בבל כרגלי הממלא. ותם מילת מתחלה לנוכר תבני פלוגתת לתמוראי בגמ' מיכת מ"ד כרגלי הממלא ומיכת מ"ד כרגלי מי שמאמלו ופסמת דמתני' משמעת כמ"ד כרגלי הממלא: ך מי שהיו פירותיו בעיר אחרת וערבו בני אותה העיר לבא אצלו לא יביאו לו מפירותיו ואם עירב הוא פירותיו בכולהו. כ' היא עיקר הגרסת בית פ"ם תלכות יו"ט סי' י"ג. וז"ל העור שם סי' שנ"ו מי שהוא בעיר ופירותיו בעיר אחרת רחוקה ממנו ל' מלפים אמה וערבו בני אותה העיר לבא לכאן לא יביאו לו מפירותיו משום לפי שהם כרגלי בעליהם שלא

עניו ואם עירב הוא פירותיו כמותו ויכול ניהל עם להכיאם עמו . וגמ' מאמר המפקיד פירות אצל חברו רב אמר כרבני מי שהפקידו לו ושמואל אמר כרבני המפקיד ואיבעיא דרב דאמר כרבני מי שהפקידו מוקמינן מרבי דקתני ואם עירב הוא פירותיו כמותו כשיחד לו קרן ווית דלמוקמי בייתא אלכך ברשות המפקיד הן אצל הכא דמשכח שומר וקבל עליו שמירתם הרי הן כרבנין וכן פרכינן מהא דתנן בפאיר מי שזימן אצלו אורחים גא יוליכו בידם מזון גא"כ זיכה להם ע"י אחר גמזונותיהם מע"ש ואי אמרת כרבני מי שהפקידו אצלו כי זיכה להן ע"י אחר מאי הוי ומסיקנן לה הכא נמי כיון דזיכה להם ע"י אחר כמו שייחד לו קרן ווית דמי ואיבעית אימא זיכה שהרי כל עצמו גא עשה אצלו להוליכו מבייתו ולהעמידו בשביהה שלהן וכרשותן : ז מי שזימן וכו' . כיצד שם ופי' הר"ן ז"ל מי שזימן אצלו אורחים מעיר אחרת ויכולו אצלו ע"י עירוב לא יוליכו בידם המזון אל

דהניא וקדשתם את שנת החמשים שנה מה ר"ע לפי שנאמר ביום הכפורים יכול גם היה מתקדשת מגיה מיום הכפורים ת"ל וקדשתם וכו' מלמד שמתקדשת והולכת מתחלתה: **ולנמשיעה** והכריח הר"ן ז"ל דאפי' בשמיטה שגם הקלת עליה בתחלתה כנון שם נכשלה פחות מכשלים יום נפני ר"ה לתין מהחילין למנות לה שנה לשמוטה שגם מתשרי תפ"ה מתחרין בה בסיפה להמשיך שנתה עד ט"ו בשבט למתי לחתי ר"ה של שמיטה תשרי וי"ל דנקטו שמיטה שהם עצו גם ט"ו בשבט למתי לחתי ר"ה היינו לחומרין

דת"ח רבי אומר אם מתעברה הבהמה יוצאין לקף על אחד שני מפני הפירים ובהמה קטן פלוני דמ"ם עבור שהם שבתים יום פ' ימי אחד הרחמנן שבתות אחרו אעבר לשנה שעולם הוא שבתים יום ואין צריך לחוור ולשלוח שלוחין על יום קדום אחד הפני הילדי בני הגולה שלשולם אחד הרחמנן מעובר ויום שלשים ואחד מחקדם ומ"ם רבו אחד שלשים לפיכך צריכין להודיע להם עשמוהו מנא לו אחד ובקבו חום' ז"ל להתנא דידן כיון דלא נפקי על אחד שני היתר ידעו שמתעברה הבהמה בשלמא אם עברוה קודם אחד יכולין להודיען על ידי שלוחי אחד אבל אם עברוה אח"כ היכי ידעי דהא מעברינן הבהמה כל אחד ואחד בפחות על הפחות ו"ל כיון דשלוחים יוצאין על יסת ממילא ידעו כשניעו ר"ח ואין שלוחין יוצאין ל"ל הכא: וכשבית המקדש קיים. כך הוא גירסת וכן הוגה במשנת החכם סר"ל יהוסף מאכנזי ז"ל וכן נ"כ במתני' דכמאי. ועיין בסוף מתני' דבסימן ג' דבסירקין דלקמן: **מפני פסח קטן**. י"מ דלעיכך קרי ליה פסח קטן משום דלא הוי אלא יום אחד ושל ים לפ' מפני קלות שים ט מה ת"ל נפסח דלחנן כדתנן בפ' מי שהיה טמא: **ד על שני חדשים** וכו'. בירד פ"ג דשלוחי קינון החדש סי' ג' וכתנו חום' ז"ל פי' בקונ"ס ומן החורש מחלנין על כולן וכו' ובקצת דבמ' הניח מיץ שמחלנין את החכם ת"ל אלה מועדי ה' מקראי קדש והוה קרא בניסן ואחרי כתיב ו"ל דמ"מ מיתדכי מדמקרי מועד כלאיתא בפ' בילד טוען נבי לחייב שבת ופומפת שעירי ר"ח מיפטריך ליה מ"ש הת לה כתיב ביה מועד קמ"ל החם נמי מועד כדאמרי ע"כ: ובסירקין דף י"ט ודף כ' מייתי לה וכתב' סרין על שני חדשים ואח"כ ובקצת קירוש החדש סי' ג' דקתני שבהם שלוחין יוצאין לסוריא ורמיכסי על שבה חדשים שלוחין יוצאין

ילמד כן כי לשון זוכה בכוח המקומות לשון ליד אמר שהתורם נ"כ ליכא ממעשה מלומר דבר בלשון שהשמש ענין אחר כמו וכתים מסתאב לה שכבל מקו' אותו לשון מלשון אחה ושמיה יוכח שער ועכשיו דברים הוכח בלשון בעין עיכוב והמתנה כתרגומו ונגרת שבי בם מסתבל וים מתרגמינן ונגרת שבי והכל מלשון המתנה וממני למדו חכמים שלא למעש מלומר בלשון זר וכמו שאמרו כל נדב שאתו מחזיק סאתים ולשונו הם רגל מלו נדב לו יליפת וסיס להם כאן לומר כל חבית לו כל כלי ומה שאמרו שלש מלות נרבי יין ושלש מלות נרבי שמן אינו בענין זה שהיין והשמן בהזכירו עמהם מגיש עליהם וכן כאן שאמרו לוזה להם סיס להם לומר הם היה להם מורב או כענין זה לו לשון אחר מצינו זה ואפ"ש לא נאמנו מלהוליך הענין בלשון זה זהו מה שאני מפרש בו על שאמנא בו טוב מזה ע"כ: **שעל מהלך** הוא נתינת טעם למתי דקאמר בכולה מתניי' ואיתא בירושל' פ"ק טרף בקלפי וס"ש שני דמגילה: **מחללין את השבת** עליס שרתי את החדש ואפי' עדים המעידין עליהם כשאין ב"ד מכירין עדי החדש מחללין את השבת להעיד עליהם כדאמרת לקמן ר"ש שני שהלך ר' גהוראי אצל העד בתוסת להעיד עליו תוס' ו"ל:

פרק ב

א אם אינם מכירין אותו וכו' ירוש' פ"ב יוסי מכין לורכת מיתני בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם אם ליכש מכירין אותו מבלחין עמו אחר להעידו פ"ש יוסי אפילו כמתניתין אחרת היא אם ליכש מכירין אותו מבלחין עמו אחר להעידו לפה שבראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם ועד אחד לאחן משלח אתנו לך בדין היה בלא יכו לריכין עדים והן אומרו סיכו לריכין עדים והן אומרו על אחד לאחן פ"כ: ובלע"ד שהירושלמי מולק על התלמוד שלנו בלע"ד שהתלמוד שלנו מפרש אחי אחד זוא אחד ולדעת התלמוד שלנו בלע"ד להרן שלכן היה בהאי דאמרי' לעיכו בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם ועד אחד בלבד בייהוסים להעשות לה חכמים כדאיתא בגמרא ובפ"ד לא עלתה בידם בהקב"ה שכל עלה והיתן לה לאחן שהיו מוכשרים שהוא טופה לדעתם וסברו לותו באחתים זוז שיעיד עדות שקר והוא הגיד החמה לחכמים בחופן בשעות לה מהקלקלו ב"ד ע"י המינים לכן היה התנא ואת בראשונה בסיפא לרמות לו הדבר היה אבל באחרי' דבאמוד קאתי בראשונה בריאה שקלקול המשולות עשו לותו מעשה וקלקלו ממש כדאמרינן בגם"י ו"ל שהיו גם הם משולות שלא בזמן החדש להעשות את ישראל וכו' ולכן ג"כ לא הוקרך ג"כ התלמוד לפרש קלקול המשולות כדאמרת קלקול הערים ועוד משום שהמשולות הוא דבר של פרהסיא ואפשר שלוס היו רש"י במה בפי' משקלקלו המינים אם' בגמ' ע"כ כלומר זה שהוקך לפרש בגמ' משום שלא היו אלא פעם אחת ובפי ב"ד שלבד וגם שלא בא לידי גמר קלקול כדלהיפוכא: **משלחין עמו אחר להעידו** ואותו אחר אמי אחלוק עליו את הטבח כדפרישית לעיל פ"ק דחשן תוס' ו"ל: ובבבלי אם' דאמי לאחר דקאתי זוא לאחר דאי לא מהימן וכן אמי אותו דקאתי באחרי' אם' רב ספא בגמ' דר"ל אותו הזוא והקשו הוס' ו"ל מלי קאמר אני יכול לומר לאחד מאותו הזוא ע"כ: **משקלקלו המינים** הם הבייהוסים שבכרו עידי שקר להעשות את חכמים בלרע יום בלשים של אחד בטבת ולא גרלה אחד בזמנו והבייהוסים מהחזין שיהא יום רחשן של פסח בטבת כדי שתהא הפסח הטימר באחד בטבת ושלרת באחד בטבת לפי שהם דורשין ממחרת השבת שבת בראשית כשמשעו שבכרו שני בני אחד להעיד שראו את החדש היום וכו' כדלוימא בגמ'. והקשו הוס' ו"ל ות"ת ומה מרויחין והלא מתקלקלין לעניין פסח ו"ל דלא חביבי ליה קלקול משום דדברי אחם ואחי מיודין ע"כ: והכא בראשונה **ב** חיו משיאין משואות בפ"ק דבילה דף ל' וביד שם ס"ע ס' ח': **משיאין משואות** הסין בסגלת להיינו בקודש בשמלילת של הסין: ועם ס"ל יהוסף ז"ל כתב שכן מלא מנוקד בספרים ישנים. וכן במקרא להעלותם משאת העשן מן העיר. וכ"מ: מאי משמע דמשיאין לישנא דיקוד הוא דכתיב ויבאו דוד ואנשיו ומחלמיהן ומוקדיהן דוד. ובגמ' ועם בריש שבחים אלא מיאין משואות אלא על החדש שנלאה בשני בשני לקבוע לחלייהו יום שלבים כשהחדש משוער ועומין ר"ח ביום ע"א מין מקבלין אותו שבער קדשוהו מיום ומיתני משיאין משואות לאחר עבורו ס' וכ"ש ז"ל ליל בעבר שלבים להודיע שביום שהקדם יום שלבים לבי יום עבורו ע"א שבו ועבה החדש היוא מעובר בשאין קובעין בו את ר"ח הכ"ם ע"כ: **משקלקלו הכותים** פ"ג שכותים שבא הם בשביתי המשולות להטעות. ומה שבחוב ביחוס' פ"ם שרש"י ז"ל נורם בשניהם מיום ולא בסיפא בותים: וכן משמע מלשונו ז"ל שבחב גבי מיום להטעות את החכמים שלבון שבבריאת ונבי משולות כחב להטעות את ישראל ס"מ דנבי משולות נרסינן בויום. ומ"מ נרלה שבכותים בתותו זמן נמו לדעת הבייהוסים לעשות המיד הג עלרת ממחרת שבת בראשית. וגם נפי' הרמב"ם ז"ל בריאת מיום ובסיפא בותים וביד שם ס' שני לא הניח רק שלקול הכותים במשולות ובירוח' רבי נטל את המשולות ולפי זה ממש שקלקול המשולות היה לחבר קלקול העדים של המינים. ולפי זה מהני' דעל שבת חדשים בלותים יולאים שמיח ביומי רבי והא דמפיים בה ובסבית המקדש קיים יולאים לף על פי שייב מפי פסח קטן ה"ק יולאים לפי היה קייש עדיין ולא היו מכיתין משולות לך גל"ד: **ג מביאין כלונסות של ארז** אריבים וקנים בשרוך נרים לרויים ולקנים מלבון שש לרן ובשב יבל והכי תנן נמי בפ"ג דסרה עני לרויים ולחרים ובדוסים וכו': **וקנים ועצי שמן** ועשרת ברחשן להעלות בשבת בדובה. גם יהבן לבדם שכל יהד כדי להגדיל הבדובה ועשרת ברחשן להעלות בשבת בבד שבמיטה וכן לם היו לריכין לעשות בין ברחשן בין עושין שכל לפי לורך שבעה על שהוא רולה לת חברו שבשה בין ברחשן בהר הבני וכו': **ד** ובאיין ורליתי בהגיה ס"ר יהוסף ז"ל ומנין בפ"ם [בפין] שנקודת פת"ח החת הה"ת: **בית בלתין** מקרב בגמ' זו גירס ומכאן בלן במלחן שבחל היה. הוס' ו"ל: **עד שרואה** ראוה את כל הגולה וכו' גמ' מלי גולה אמר רב יוסף זו פומבדיתא ושם מודיעין לכל בני מדינה בגל. גמ' תניא ר' בחעין בן אלעזר אומר לף הרים וכיוב וגדר וחבורות חיכא דאמרי ביני ביני להכך דאתי בחתיתין. הוו קיימי הכך. חיכא

*) עיין בדקדוקי כופרים אות מ' ואות ת'.

ארץ ישראל בבל

חרים וכיוב גדר

ה חצר גדולה וכו' פרק שני דהלכות קדוש החדש פ"ו: **ובית יעזק** גמ' מיבעיא להו בית יעזק תנן לישנא מעליא הוא דכתיב ויעזקהו ויבקלהו או דילמא בית יזק תנן לישנא לעברא הוא אל שם בלילו שאסורים בזיקים שאין זזין משם כל כיום (הגהה הוא פי' רש"י ז"ל והקשו עליו בתוס' מ"י מייתי מסברות גדולות הא ע"כ קודם ר"ג הכי הוא לכך ל"ל למיבעיא ליה אם שהו מקום לר להם אותו מרווח ומייתי רש' דמרווח: ות"ח ביון לאיסור שבת עלייהו אחיך יולאים מחלר לחלר וי"ל כיון דקודם דפרלו בה היו יכולין ללכת בכל העיר גם עתה מבפרבה אלא ממה שהפרלה אלא ממה מבוחות ותרות שהותרו לאותו חלר שיהו יכולים להלך בה כל' תמות ע"כ. ומלחתי שכתוב בספר חכמת מנוח על זה הסדור ז"ל ות"ח כיון לאיסור שבת וכו' נ"ב משמע לכי פירושו שפי' למעשה לף אי לר מי מרווח הרי במתני' קאמר חלר וחלר יש לו שיעור שהרי אפי' קרפף שיש יותר מדית סאתים ות"כ מלי משמע הרי שבשה אי אתו עדיש הרבה ע"כ היה לר להם ואי נאו לאו אלא ע"כ משמע שי כיון לריכין כולם לשבת בחלר זה ושבישת לשמיש לר להם לו אמת היו יכולין לשחת לחלרות אחרים שהיו פרוחים לה אם זה החלר לר להם ות"כ היו תמיד יושבים בריוח ודוק ע"כ): אמר מנני ת"ם שעורות גדולות עושין לסס אלמא לא סוס לאו לעורם ודחי דילמא תרחי הוו עבדי. ועיין בתוס' דמגמות ר"פ כל הקרבנות: **בראשונה לא היו זזין** וכו' פ"ו דהלכות שבת כי' ס"ו וכתבו ת"ם ז"ל והא דלא תניא לן בפ"ק דעוקלי נבי דברים שהחירו ספס מכום המלחם מכום דבהך לא קשה לן מידי דמחרי' היא דאכל הי דהחם לחכמים בחופן בשעות ומשני לחו ע"כ: **מן הנחר** שהוא גדל פחוש ושוקף את בני אלא ס"ם הוכרח לפרש כן מכום דלא קחני מן הסביעה ועוד דהוליק ועיים ומפולת להו פחוש וכולן קחני נמי נאר שהוא פחוש ולא פחוש בולת דוק: לסמים לא נרסי' בירושלמי לא כלן ולא בפרק ואלו עיברין סי' ז': **ן לפני החמה** פניהם דהם אחר נפני החמה פניהם לא אמר לנוס כדקחני סיפא דמשולם לא רחה חמה פניהם פנימה של בנים ולא פניהם של קשה דחמה דעיה פניהם של קשה דלא ניחרו עיבדי חמה ניהי קא משדיין בכוכבים כה: **לצפונה או לדרומה** ירושלמי אית הכי אית תני לצפונה דבריו קיימין אית תנאי אחי לדרומה דבריו קיימין מ"ד לצפונה דבריו קיימין מקובת ועד חמוז ומ"ד לדרומה דבריו קיימין מן חמוז ועד שבת. ובבבלי משמי נמי כלן בימות החמה כלן בימות הגשמים: **במה היה גבוה** ירושלמי אי אומר מלא מלבע אחד וחה אומר מלא שבי מלבעין אית תנאי דבריו קיימין ואית תנאי אחי מין דבריהם קיימין מ"ד דבריהם קיימין בחיון דחוון קיימין חד מלעיל וחד מלרע מ"ד מין דבריהם קיימין בחיון דחוון קיימין חוץ ע"כ: **במה היה גבוה ולאין היה נושה ובמה היה רחב** הכל לפון זכר דם"פ כיולד רחית את מאור הלבנה ומלאר לפון זכר הוא: **אם נמצאו דבריהם מכוונים שאר כל הזונות** וכו' כך הגיה ס"ר יהוסף ז"ל וכתב נפ"ת נרסינן כנדפוס עדוחן קיימת ושאר וכו'. ביד פ' שני דהלכות קדוש החדש סי' ד' ו' ובפ' ו"ח סי' ד' וכר"ם ו"ט ובפוסו: **בפחי נפש** מנזרת משח נפש: **ז ראש ב"ד אומר מקודש** ביד שם פ' שני ס' ח' ירושלמי הכא ובפ"ק דמסכתין תני ר"ם בן יומאי וקדמתם את שנת החמשים שהם שנים אחת מקדש ולא חדשים והא תינן לחא ב"ד אומר מקודש מקודש מקודש מקודש ע"כ: **מקודש מקודש** מנין שהם שני פעמים לכתיב מקראי קדש מיעוד רגים שנים שלריך שיאמרו ג' פעמים מקודש מפפר נקח טוב פ' אמור דף ל"ה: **בזמנו** ניום שלשים לחולדתו ניום שלשים הוא דאין חדש לפחות מכ"ש יום ומחלה ותפ"ג הנקים: **שבבר קדשוהו שמים** ב"ד שלמעלה מחאמר. ובגמ' תניא שלמו אומר בזמנו אין מקדשין אותו באין לריך לעשות חזוק לדבר שהרי בזמנו הא שלא בזמנו מקדשין אותו ר' אלעזר ב"ר לזוק אומר בין כך ובין כך אין מקדשין אותו (הגהה בחלמודו של ברא בשלא אמכנוי ז"ל מלאתי מוגה ר' אלעזר בי"ר אומר בין מקדשין אותו ובין אין מקדשין אותו ומחק שחתר וכחב עוד לו כ"ל ב"ח אומר בין כך ובין כך אין מקדשין אותו שנאמר וקלחתם וכו' ומטירות כרמב"ם ז"ל ממעט קלת שהניח בשיהם בשביה בשיהם כשבח שנרת ר' אלעזר בבריית' ותעש"כ ספק כר"ח ב"ר נזוק דמתני' כמו שספק בגמ' רב יהודה אמר שמואל): שנאמר וקדשתם את שנת החמשים שנה שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים ושלאם לחרי תנאי מניחא דר"ח בר נזוק אבל שם בפ"ק דמהדרין קחני לה לבריית' בשם ר' אלעזר ב"ר אלעזר וכמו שכחבתי שם ס' ב'. ומ"מ קשה דנלאה דלרבא מחלוקת בדבר אח"כ מלאתי בפירקין לעיל בגמ' דף ח' שפי' רש"י ז"ל בני ורבנן שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש שנראה בעיניהם בין שנת נראה בזמנו אין מקדשין אותו ואין טעמת מהלי קרת דוקשתם וכו' ותשבר שנם שם מלות ב"ר נזוק שטות. אחר זמן רב מלאתי שגם בספר חכמת מנוח הניח בגמרא בבריית' ר' אלעזר וכמו שהוא שם בסהדרין דף י"א ושיין בספר נקח טוב שם בתר סיני דף ק"ח: **ח דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל בעליותו בטבלא ובכותל שבהם מראה** וכו' כך ל"ג: ומייתי לה בפ' כל הלמים דף מ"ג וכל הפוניח אחר עליה הכא בגמ' ומיתא נמי בחש ובשום מקום לא לפיתי מלא חקוקות אלא כך לפיתי קלא שומע. ואין להביא ראיה לנרסת אלא מקוקות ממה שכתבו התוס' בדבור המתחיל והא ר"נ יחיל הוא ו"ל אימה והא נורם דר"נ לא היתה בולטת דים לנרם דה"ם לא היתה בולטת ובא לא היתה מוקעת: ובטור יור"ד סי' קמ"ח. ובגמ' פריך ומי סרי והתניא לא תעשון לתי לא תעשון כדמות שמני ממשמשין לפני בחלום ותניא נמי אחר בשמים לרבות חמה ובבוא כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומסוק תיבעית אימא להתלמד עבד וכתיב לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות והבמרת מלריך להקשות ולתרץ אלא אתני קלרתי ועיין על סוגיא זו בסר"ן ז"ל פ' כל הבלמים דף פ"ח שהלריך לבאר בשר היטב: **מעשה שבאו שנים** וכו' פ' שני דהלכות קדוש החדש פ' ו': **ראינוהו שחרית במזרח** את היבנה **וערבית במערב** את החדשה: **עדי שקר הן**. דקיימת לן כ"ד בעי מיכפי סיהדא כך פ' רש"י ז"ל בשם

רגיתין ודחכו וחום ז"ל הביאו ראיה מן הירוש' לקיימו: **ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו** ביום שלשים וגיל שלשים ואחד שהיו מעידין ב"ד והעם שהחדש מעולה וירחו מיהר שהעדים ראוהו ביום שלשים לא נראה להם רש"י ז"ל. משמע שהיו רואה לפרש מעת וגיל עבורו לא נראה שהן ראוהו ביום כ"ט אע"פ שהם לא קדשוהו בפוף יום כ"ט ויקדשוהו יום שלשים שיהיה מקודש בזמנו ועיין בתוספת ז"ס שפלפל לפרש לי הא דאת הכוכבים הוו שלשה דהוי ולילה הוו אפי' שנים ושם ביד סימן ס' פי' הרמב"ם ז"ל שהם יראו שמי הכוכבים ולא מין מקדשין ביום כ"ש שכבר הוא לילה ואין מקדשין את החדש בלילה ומקדשין לאחו ביום שלשים כ"ש: **יעמדו השנים**. כו' מעות בספריים מחריס נרסי' לפניהם: ירושלמי אית תנאי תני יעמדו שניים ויעידו לפניהם אית תנאי תנא יעמדו כולן ויעידו במקום אחר ע"כ: **ראוהו שלשה** וכו'. פ' שני דכתובות דף כ"ש והאי סיפא נמי מיירי בראוהו בלילה וסיפא הוא דקתני רשע"י: וגמ' למימרא דמי שרתי להיות עדי בדבר שעשה דיין לחלוט כולן בין בריבת בין בסיפא רב יוסף בין להיות עדים שהרי כולם ראוהו לימא מתני' דלא כר' עקיבא דתניא שהחדירן שראוהו אחד שהרי את הגשם מקיזין נעשין עדים ומקיזין נעשין דיינים דברי ר"ש ר' עקיבא אומר כו' ס נעשים ע"י ס והין על נעשה דיין אף' הימה ר' עקיבא ע"כ (ר"ק ר"ש חלק בדיני נפשות דרחמנא אמר ונפטו העדים והלילו העדה וכיון דחזיה דקטל נפשא לא מלי חזו ליה זכותא אבל הכא אפי' ר"ש מודה: וכתב הרשב"ם ז"ל בפ' יש נוחלין דף קי"ב ע"ב הא דתנן בריש: הבונה רש אי שלשה וכם ב"ד יעמדו שניים ויוסיפו מחברים ש"ג היחיד שהם הוא שנא בתו שנא מתחלה כדי שרשתו ע"מ להעיד ש"ב שוב אין היחיד יכול להיות דיין לאין עד נעשה דיין שנא כשרתו ממילא בלבתם בשוק אז שהיו יושבים במקום אחד ומשם רואהו וסיע מלתי לברי מתשובת רביעו שלמה זקני ממוהתו בשוד ע"כ: **ב בל השופרות** כו'. ביד ר"פ ז' מהלכות שופר: **חוץ משל פרה**. וכתוב בספר התוך וכל השופרות כשרין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן פי' כל מה שהוא שופר כלומר שהוא לשון חול שלשון השופר הבי משמע לעולם לבר שיש בו חלל כמו שפיתמו השופר של בבא שיש לו חלל שהוכרות בתוכו וכל שופר נשולש יש לו חלל כמו שפיתמו בפר לתקוע בו ר"ש לאפוקי קרני רחם ושאר חיות שקרניהם אינם נקולין בלשון שופר כלל כפי שיין בהן דבר חלול אלא שהוכרות לבד חבל קרן הפרה אע"פ שהוא בכלל שופר שהרי יש לו נקבות וחברות אינו כשר מפני שהכתוב בללנו עם הפסולים שקרקו קרן וכתיב בבור שורו וגו' וקרני רחם קרניו נמלא לפי פירושנו זה שכל הקרנות שבעולם פסולים לתקוע בהן ב"ש חוץ מקרני הכבשים והרחלים ונם החיטים ושזיט לפי שלא מיינו בעולם קרנות חלולים חוץ מאלו וכל פרה כי קרני כל החיות אינם חלולים ומ"מ אינם בכלל לשון שופר שהרי שהוכרות החזרה לתקוע וכל פרה ג"כ הכניסו הכתוב עם כלל הפסולים מפני שקרניו בשמה ואל יקשה בעיניך לדברינו אלא שהרי הכתוב קורא שופר התיטים בלשון הפסולים כדכתיב והלכיר ובקרן חוזה נין עיניו שהשעיר הזה היה במראה הנבואה והודיע הכתוב שהיה נראה לנביא לובח הוקף הפיר כאילו היה לו קרן הפסולים כלומר שהיה חזק מכלי נקבות ואין העניין שיכניסנו הכתוב עם הפסולים כלל כי אם נהפך לבל מבין ומהרהרתי לך מעט ניי בכתן לפי שהפירוש הזה נתחדש נמשמה זו מומן קדוש ותבר היו נקנים קיבוצה בעניין אחר ע"כ וקנת מה תמצא כתוב בפי' הר"ן ז"ל: **א"ר יוסי והלא כל השופרות כלן נקראו קרן** וכו'. **ירושלמי** הוון בעיין מימר ולא קלינין מסבת תני ר' יוסי מכשיר בשל פרה וחכמים פוסלין ע"כ: בפוף פי' ר"ע ז"ל ורבנן אמרי כל השופרות מיקרי קרן ומיקרו שופר ע"כ. אמר המלקט משמם בנמ' מיקרו קרן כלשמעון שופר דכתי' במתן תורה כמשוך חיובל וגו' וכתיב ויהי קול השופר וד' יוסי אמר לך דפרה מי מיקרי שופר דכתיב ותיטב לה' משור פר בם שור למה פר ומה פר למה שור אלא מלא שור פר משופר פי' תיטב לפניך תפלתי יותר טוב משופר. ורבנן אמרי מהי שור פר שהוא כשר ואו שורו של משפה כרתנית. ועוד אמר היינו טעמא דרבנן לפי בשין קטיעה ועשה סניעור ושוד שהי מפני שהוא קרן וד' יוסי אמר לך דקתמרת אין קטיעה נעשה סניעור ה"מ מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקת אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נקרא קרן מבני ואי' דאי היינו טעמייהו דרבנן שופר אמר רחמנא והא שים ושבאה שופרות וכתי' דקתי' גדולי מיתחזי כשים שבאה שופרות והא שוד קאמר ור' יוסי אמר לך דקאמרת שופר אחד וכו' כיון דמחברי מהדדי חד הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי נקרא קרן וכתבו תו"ס ז"ל ומיקרי קרן לקיקרי שופר פי' הקונטרס מיקרי קרן כדאמרינן ומיקרי שופר דכתיב נמתן תורה בנשוך היובל וגו' וכתיב ויהי קול השופר בנשוך היובל וגו' וכתיב ויהי קרא בשופר ויהי הולך וחזק מאד הוא שופר של תרע בנלגל חכמי ז"ל: ועיין בספר חכמת מנוח ז"ל ובפוח ח"ח פי' הקש"ו: **ג שופר של ר"ח**. תוס' ד"ה אלו מתניתין דף ל"ט: **של יעל פשוט**. פי' רש"י ז"ל היה מבל הרב בעל הערוך ז"ל פי' דיעל היינו כבשה קטנה וקרן הבבשה רגיל להיות שטוח ומשמע שהוקיקו לומר כן מדתנן בסיפא בתעניות בשל זכרים בסופים מכלל דרישא דתנן יעל היינו כבשה נקבה וגדלתן דברי רש"י ז"ל כדתתרגמינן ומקו ודיעון ויעלת ודימת וכתיב הרים הגבוהים יעלים מלמא יעל מין חיה הוא והרי"ן ז"ל ומפרש בירושלמי שהוא כדי שיסתמו בפי בחשובה מבל בתעניות בפוף כדי שיסתו בפי בתפלה. וגמ' מפ' דתנא דמתניתין ס"ל דבר"ה כמה דפשיט לוים בפי שיסתו בפי שהוא משום בפה בבבנו מל בסיס ור' יהודה דלקמן סימן ה' ס"ל דבר"ה לתפלה בעינן בסופים בכמה דכיתי לוים דתניא בפי מעלי ע"כ. ולקמן בפ"ד מהלכות: **ופיו מצופה זהב**. בגמ' שריך והתניא נפתו זכה במקום הנחת פיו שפול שנא במקום הנחת פיו בשר (הנחם פ' רש"י ז"ל במקום הנחת שם שפול שהתקיעה ניהב ונא בשופר ע"כ ובקצה לע"ד דהיינו מ"ש מבפנים שפול שפי' הוא ז"ל עלמו לקמן בגמ מבפנים שפול שהתקיעה ניהב ונלע"ל שהוא ז"ל ר"ל דשמחת שם היינו שופי השופר מקום שמניח פיו

מן היום כדי שיאמרו מקודש מקודש קודם שיבאו הכוכבים כי זה מותר אע"פ שהעריב השמש כי הלילה מלנו מינה אנא מצעת לאת הכוכבים וזכרתי לך זה כדי שנא תתבוע כי קדוש החדש לא יהיה לעולם אנא מלנו יום שלשים כי אפשר שיהיה קודם ליל שלשים ס"כ. וגרלה שר"ע שמוב להזדרו לקדשו ביום כ"ש אע"פ שאם לא קדשוהו בפוף יום כ"ש יקדשוהו יום שלשים שיהיה מקודש מזמנו ועיין בתוספת ז"ס שפלפל לפרש לי הא דאת הכוכבים הוו שלשה דהוי ולילה הוו אפי' שנים ושם ביד סימן ס' פי' הרמב"ם ז"ל שהם יראו שמי הכוכבים ולא מין מקדשין ביום כ"ש שכבר הוא לילה ואין מקדשין את החדש בלילה ומקדשין לאחו ביום שלשים ס"כ: **יעמדו השנים**. כו' מעות בספריים מחריס נרסי' לפניהם: ירושלמי אית תנאי תני יעמדו שניים ויעידו לפניהם אית תנאי תנא יעמדו כולן ויעידו במקום אחר ע"כ: **ראוהו שלשה** וכו'. פ' שני דכתובות דף כ"ש והאי סיפא נמי מיירי בראוהו בלילה וסיפא הוא דקתני רשע"י: וגמ' למימרא דמי שרתי להיות עדי בדבר שעשה דיין לחלוט כולן בין בריבת בין בסיפא רב יוסף בין להיות עדים שהרי כולם ראוהו לימא מתני' דלא כר' עקיבא דתניא שהחדירן שראוהו אחד שהרי את הגשם מקיזין נעשין עדים ומקיזין נעשין דיינים דברי ר"ש ר' עקיבא אומר כו' ס נעשים ע"י ס והין על נעשה דיין אף' הימה ר' עקיבא ע"כ (ר"ק ר"ש חלק בדיני נפשות דרחמנא אמר ונפטו העדים והלילו העדה וכיון דחזיה דקטל נפשא לא מלי חזו ליה זכותא אבל הכא אפי' ר"ש מודה: וכתב הרשב"ם ז"ל בפ' יש נוחלין דף קי"ב ע"ב הא דתנן בריש: הבונה רש אי שלשה וכם ב"ד יעמדו שניים ויוסיפו מחברים ש"ג היחיד שהם הוא שנא בתו שנא מתחלה כדי שרשתו ע"מ להעיד ש"ב שוב אין היחיד יכול להיות דיין לאין עד נעשה דיין שנא כשרתו ממילא בלבתם בשוק אז שהיו יושבים במקום אחד ומשם רואהו וסיע מלתי לברי מתשובת רביעו שלמה זקני ממוהתו בשוד ע"כ: **ב בל השופרות** כו'. ביד ר"פ ז' מהלכות שופר: **חוץ משל פרה**. וכתוב בספר התוך וכל השופרות כשרין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן פי' כל מה שהוא שופר כלומר שהוא לשון חול שלשון השופר הבי משמע לעולם לבר שיש בו חלל כמו שפיתמו בפר לתקוע בו ר"ש לאפוקי קרני רחם ושאר חיות שקרניהם אינם נקולין בלשון שופר כלל כפי שיין בהן דבר חלול אלא שהוכרות לבד חבל קרן הפרה אע"פ שהוא בכלל שופר שהרי יש לו נקבות וחברות אינו כשר מפני שהכתוב בללנו עם הפסולים שקרקו קרן וכתיב בבור שורו וגו' וקרני רחם קרניו נמלא לפי פירושנו זה שכל הקרנות שבעולם פסולים לתקוע בהן ב"ש חוץ מקרני הכבשים והרחלים ונם החיטים ושזיט לפי שלא מיינו בעולם קרנות חלולים חוץ מאלו וכל פרה כי קרני כל החיות אינם חלולים ואע"פ שאינם בכלל לשון שופר שהרי שהוכרות החזרה לתקוע וכל פרה ג"כ הכניסו הכתוב עם כלל הפסולים מפני שקרניו בשמה ואל יקשה בעיניך לדברינו אלא שהרי הכתוב קורא שופר התיטים בלשון הפסולים כדכתיב והלכיר ובקרן חוזה נין עיניו שהשעיר הזה היה במראה הנבואה והודיע הכתוב שהיה נראה לנביא לובח הוקף הפיר כאילו היה לו קרן הפסולים כלומר שהיה חזק מכלי נקבות ואין העניין שיכניסנו הכתוב עם הפסולים כלל כי אם נהפך לבל מבין ומהרהרתי לך מעט ניי בכתן לפי שהפירוש הזה נתחדש נמשמה זו מומן קדוש ותבר היו נקנים קיבוצה בעניין אחר ע"כ וקנת מה תמצא כתוב בפי' הר"ן ז"ל: **א"ר יוסי והלא כל השופרות כלן נקראו קרן** וכו'. **ירושלמי** הוון בעיין מימר ולא קלינין מסבת תני ר' יוסי מכשיר בשל פרה וחכמים פוסלין ע"כ: בפוף פי' ר"ע ז"ל ורבנן אמרי כל השופרות מיקרי קרן ומיקרו שופר ע"כ. אמר המלקט משמם בנמ' מיקרו קרן כלשמעון שופר דכתי' במתן תורה כמשוך חיובל וגו' וכתיב ויהי קול השופר וד' יוסי אמר לך דפרה מי מיקרי שופר דכתיב ותיטב לה' משור פר בם שור למה פר ומה פר למה שור אלא מלא שור פר משופר פי' תיטב לפניך תפלתי יותר טוב משופר. ורבנן אמרי מהי שור פר שהוא כשר ואו שורו של משפה כרתנית. ועוד אמר היינו טעמא דרבנן לפי בשין קטיעה ועשה סניעור ושוד שהי מפני שהוא קרן וד' יוסי אמר לך דקתמרת אין קטיעה נעשה סניעור ה"מ מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקת אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נקרא קרן מבני ואי' דאי היינו טעמייהו דרבנן שופר אמר רחמנא והא שים ושבאה שופרות וכתי' דקתי' גדולי מיתחזי כשים שבאה שופרות והא שוד קאמר ור' יוסי אמר לך דקאמרת שופר אחד וכו' כיון דמחברי מהדדי חד הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי נקרא קרן וכתבו תו"ס ז"ל ומיקרי קרן לקיקרי שופר פי' הקונטרס מיקרי קרן כדאמרינן ומיקרי שופר דכתיב נמתן תורה בנשוך היובל וגו' וכתיב ויהי קול השופר בנשוך היובל וגו' וכתיב ויהי קרא בשופר ויהי הולך וחזק מאד הוא שופר של תרע בנלגל חכמי ז"ל: ועיין בספר חכמת מנוח ז"ל ובפוח ח"ח פי' הקש"ו: **ג שופר של ר"ח**. תוס' ד"ה אלו מתניתין דף ל"ט: **של יעל פשוט**. פי' רש"י ז"ל היה מבל הרב בעל הערוך ז"ל פי' דיעל היינו כבשה קטנה וקרן הבבשה רגיל להיות שטוח ומשמע שהוקיקו לומר כן מדתנן בסיפא בתעניות בשל זכרים בסופים מכלל דרישא דתנן יעל היינו כבשה נקבה וגדלתן דברי רש"י ז"ל כדתתרגמינן ומקו ודיעון ויעלת ודימת וכתיב הרים הגבוהים יעלים מלמא יעל מין חיה הוא והרי"ן ז"ל ומפרש בירושלמי שהוא כדי שיסתמו בפי בחשובה מבל בתעניות בפוף כדי שיסתו בפי בתפלה. וגמ' מפ' דתנא דמתניתין ס"ל דבר"ה כמה דפשיט לוים בפי שיסתו בפי שהוא משום בפה בבבנו מל בסיס ור' יהודה דלקמן סימן ה' ס"ל דבר"ה לתפלה בעינן בסופים בכמה דכיתי לוים דתניא בפי מעלי ע"כ. ולקמן בפ"ד מהלכות: **ופיו מצופה זהב**. בגמ' שריך והתניא נפתו זכה במקום הנחת פיו שפול שנא במקום הנחת פיו בשר (הנחם פ' רש"י ז"ל במקום הנחת שם שפול שהתקיעה ניהב ונא בשופר ע"כ ובקצה לע"ד דהיינו מ"ש מבפנים שפול שפי' הוא ז"ל עלמו לקמן בגמ מבפנים שפול שהתקיעה ניהב ונלע"ל שהוא ז"ל ר"ל דשמחת שם היינו שופי השופר מקום שמניח פיו

ופסול מפני שהחלת התקיעה עוברת לתך הזהב ולא לתך שופר ומכפנים פסול הוי נמי מהאי טעמא ומה"ם פסלינן ליה שכל התקיעה עוברת לתך השופר והיינו שרש"י ז"ל נבי מקום הנחת פה מרה לפרש בזהב ולא בשופר כלומר ולא בשופר הכל לחבל נבי מכפנים לא כתב רק שהתקיעה בזהב כלומר השעם מרחה לעיטים שכל התקיעה עוברת לתך הזהב בלבד ע"כ. ומשני אמר אביי כ. תנן נמי מתניתין שלא במקום הנחת פה הוא: **ושתי חצוצרות מן הצדדין** וכו'. גיל שם ס' י"ב ובגמ' פריך ותני קלי מי מתחמעי והתניא זכור ושמור בלבור אחד נאמרו מה שמין הפה יכולה לדבר ומין האין יכולה לשמוע ומסיק הא לא דמית אלא לפיפא בהלל ובמגלה אפי' שברה קורין כאחד אלמא כיון דחביב יהיב דעתיה הכא נמי כיון דחביב ליה שהשמה היא לו יהיב דעתיה ושמע ומפיק נמאי דשמע מסופר דכהדי תצוצרות אלא למה מתריך בשופר לילע שמטת כיום בשופר בלבד. ופי' הר"ן ז"ל דשמעת מפני דשלמה המלכין בדרך נדול בתמיע הכא שופר נדול מפני שמטות היום בשופר ע"כ. ובטור ס"ת סי' תקפ"ו: **ך בתעניות.** דלמריכין במסכת תעניות תקנו הכהנים הקטו רש"י ז"ל: **בשל זכרים אילים.** דמתרגמינן אל זכרון: **בפופין.** פי' רש"י ז"ל שהחמן בפופין ע"כ ומשמע דנם בריש"ל שהחם קרן דיעל פשוט: ופתב הר"ן ז"ל דשמעת מפני דשלמה המלכין בדרך נדול בתמיע ובקשה הרמב"ד ז"ל מלמריכין בס"ק דתעניות הא מהריעין בשופרות ותירץ דהכא בתקיעת שבשוף כל ברכה וברכה מלותה שם וברכת שופרות ומאי דלמריכין בס"ק דתעניות שמהריעין בשופר היינו בשעה שמרבין בתפלה ותחנונים והיינו דתיכא מ"ד התם לתין מהריעין אלא נפה וכפה תנן בהדיא בשל זכרים בפופין אבל ברי"ה ז"ל כתב שרשה בתשובת הנאונים ז"ל שהנו לתקוע בתעניות בשופר וס"ל מוכח בירושלמי דנרסינן התם וכו' עד ולפי זה הא לתניא מקום שים תוצרות אין שופר היינ בשעת מלחמה בתוקעין בתוצרות כדתניא בתרומות הנל בתעניות בגבולין בשופרות מהריעין ולא בתוצרות והיינו טעמא משום דכיון דלמריכין בשעת מלחמה מהריעין ילפיק מיכה לכל נרה ותוקה אלא תבא על סלבור למהריעין ומיהו כיון דחוצרות בירושלמי הוא דלמסקן לא דתכיתא וסיו לך למקרא העדה ותעניות נבולים לאו כיומיה דסולו ישראל היו מהריעין בשופר כדלתם השנה ולא בחוצרות וכן הנו בכל מקום בשופר בתעניות עכ"ל ז"ל: ומס ב"ק דתעניות הזרע ז"ל דים לא לומר דכי למריכין התם בפרק ראשונ ב"ד דמשת היום בחוצרות דוקא בתעניות שבמקדש שהם במשמד כל ישראל שם בלבד אמרו כך אבל בגויתיהם אלא כיון שבגויתיהם והירושלמי מוכית דבתעניות אין תוקעין אלא בשופר ע"כ: **שופר מקצר** וכו'. פ"ת דהלכות תעניות סי' ד' וטור ס"ח סי' תקפ"ו. ונרסי' בגמ' רב פפא בר שמואל סבר למיטבד עובדא כתתני' בתוצרות ושופר ס"ל רבא לא אמרו אלא במקדש ת"ש בד"ת במקדש אבל בגבולין מקום שים תוצרות אין שופר מקום שים שופר אין תוצרות: ותא"ל מייתי בגמ' וכן הסיא ר' תלפתא בלשוני ול' הגיות בן הרדיון בסבני וכשבא דבר אל חכמים אמרו לא סיו סוברין כך אלא בשעני מזרח ובשר הגית אחד מילחת סיא בשעני מזרח בשר הגית ויש תומרים בשעני מזרח בעולת הגשים ע"כ. ממר רבא ואי תימא ריב"ל מאי קראש דכתיב בתוצרות וקול שופר הייט לפני המלך ס' לפני המלך ס' תוא דבעי' תוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא ע"כ בגמ' ואמנם אלו הי' בגמ' ואי"ב וכך הסיא בתשובתו שופר ותוצרות:

משתיה מחמת הנקב וכשסתמו חזר לכמות שהיה וכירושלמי נראין בהדיא אם היה מעכב קודם שסתמו פסל כשסתמו כיון דמשיעת נקוב מסוס לשופר לחד לישני לא עני עמי ותמ"ל לחד יכיל דבר אחר נקוב כמו שפתו זהב דאם נשתנה קולו פסול אבל אם לא היה מעכב את התקיעה בנא שנשתנה קולו מתחלה מחמת הנקב הרי הוא כחילו לא ניקב ולן לחוש נמי שסתמו תוס' ז"ל ושוב סתריכו ע"ש. וז"ל הר"ן ז"ל אם מעכב את התקיעה פסול כי אם מעכב את התקיעה עכשיו לפי' שתמו נמי פסול לכיון שמעכב את התקיעה ממלא שהיו בפל לגבי השופר וס"ל קול שופר ודבר אחר ואם לאו שהיו מעכב את התקיעה עכשיו אע"פ שהיה הנקב מעכב מתחלתו כשר לפי שמה שסתמו בו נפל לגבי השופר ומיהו דוקא בשסתמו במינו כשר ומתני' ר' אלו היה ונירושלמי דייק ניקב ושתמו והוא שסתמו הא לא סתמו אפילו כשופר פסול ועיין בשופר פ' ט"ו [ה] ס' תקפ"ו ובקונטרס בורס קכ"ב: ן התוקע לתוך הבור וכו'. בפרקין דף כ"ו ע"ש וביל שם כפ"ח ובפ' שני סי' ס' ובטור ס"ח סי' תקפ"ז וסי' תקפ"ט ועיין במ"ש בפ' המוכר את הבית סי' ב' בחילוק שיש בין בור לזוג: וכתוב בהרא"ש ז"ל נמ' למר רב יהודה לא שנו אלא שהם העומדים על שפת הבור אבל לאחם העומדים בבור יפלו הבור רב יהודה לא שנו אלא שהם העומדים על שפת הבור אבל לאחם העומדים בבור יפלו פרש"י ז"ל שהן שומעין קול השופר לעולם. משמע מתוך פירושו אותן העומדים על שפת הבור פעמים שומעים קול שופר ופעמים שומעים קול הברה וכן משמע ליטמא דרב יהודה לא שנו אלא שהם העומדים על שפת הבור אבל לאחם העומדים בבור יפלו הבור שפת הבור אבל אותן העומדים בבור לעולם שומעים קול שופר ולא הברה וכן משמע בהדיא מהא דאמרי' מפלגא בין שמע קול שופר ובין שמע קול הברה אלא לאותם העומדים על שפת הבור אבל אותן העומדים בבור לעולם שומעים קול שופר ולא הברה אפי' מן הבהמה שהם שומעים קול שופר שמע או קול הברה שמע אם הנו בהכחת המלם שיאמר שמעתי קול שופר או תנוי בעומק הבור או בהתקרב אלם על שפת הבור והתרתקו כמו ולא מסתבר שיהא תלוי בהכחת האלם לומר בשעה תקיעת הבור פעמים קול שופר (פעמים קול) ופעמים קול הברה ואם תנוי בעומק הבור או בקירובו על שפת הבור ובריחוקו כל זה לריך שיעור. על כן נראה לי תע"ג דרב יהודה אמר לא שנו אלא כי אם לברה המגה וה"פ ג"ש אם קול הברה שמע אלא לאותם העומדים על שפת הבור שהרואל מתגלגל בבור קולם שיצא לחוץ ולעולם אינם שומעים אלא לקול הברה אבל לאותם העומדים בבור לעולם קול שופר אם שומעין ויצאו עכ"ל ז"ל ועל מה שכתב הרא"ש ז"ל לא ידעתי מה בהבהמה יש אם קול שופר שמע או קול הברה וכו'. כתוב בביאת יוסף אם כי' תקפ"ו נראה אבל אדם יכול להבחין אם הקול שמעו הוא קול שופר או הוא קול הברה נמשך משומק הבור ומהתקרב האדם על שפת הבור והתרתקו ממנו ומשיער דבר זה הוא תלוי בהבחנת האדם אם קול שופר שמע או קול הברה ע"כ: או לתוך הפיטם. נסמ"ק: וי"ם ביתי"ו וסמ"ק וי"ם ביתי"ו ומ"ם: וכן מי שהיה עובר וכו'. ה"ת בל"ג נמלא וכן: ואיתה בתוספת פרק כל גוונות דף ל"ב ולפרק כילד נולין דף פ"ח. והקטן הם ז"ל לחמתי אם כיון לבו ילא והא תניא בעירובין בפ' כל גוונות לבור בקטנה וב"ל גבדולם מין יוצאין ידי חובתם והרמו דשתני התם לגיכא עבדים עם ס"ל והקטן עוד מלמעריבין פ' כילד נולין מן החוף ולהון כלהון ואמר רב יהודה וכן לתכלה ופליגא דריב"ל לחמר לפי' מחלה של נרול מיה מפסקת בין ישראל לחבירו שבשמים ובפסיק כלונתא ממלי עסיקין לי לעניו נרול ההיא דבפ' כל גוונות תוקעו לריב"ל ואין קיימת לן כותיה כלמוכח בסוטה פ' הלו נאמרין דמייתי מיה רמיה לברכת כהנים לחין מחיצה מפסקת בין ישראל לחבירו ואי אייתי לעיון לעזה וכמתני' דהכא היקבי מהני' לרב יהודה והכא היכא דב' כילד נולין מייתי לעיון לעזה בכל דבר שבקדושה עם הכהנ לרב יהודה מפסקת ואינו עומד עמהם משום הכי לכל דבר שבקדושה אין פחות משלשה והרי היא כשומד מבחוץ ולריב"ל אין מחיצה מפסקת והרי הוא כשומד בתוך שבעה שבפנים ושונה עמהם וקיימ' לן כר' יהודה בן לוי אבל בתקיעה ומנלה מודו ע"כ. וכתב הר"ן ז"ל דים מי שפקפה עליהם דהא קול מנלה תנן ומנלה בעינן עדים בין בזמנה בין בלא בזמנה ואפילו לרב דאמר בזמנה ביחיד הא אמרינן התם דתם רב נחמן דרב אסי דאמר בעשרה ולאו קושיא היא דהא דבעינן עשרה במנלה סיינו משום פרסומי ניסא ובמקום קריאתה הוא דבעינן עשרה לפרסומי ניסא והא לילא ואע"ג דאמי שמע לה בממקום לילא עשרה קריאתה בעשרה מיבעי הוא וממקום לילא פרסומי ניסא אמי שמע לה ומ"ש יצא ולאו לאו לא יצא ע"כ וכירושלמי מ"ש ר' יוסי ב"ר הונא לא אמר אלא וכן מי שהיה עובר את הציבור ולא שמע תקוה בתחילה אע"פ שזה לא שמע וזה שמע שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו נראה שהיה העומד בתוך בית הכנסת שמע ונם העובר להודי בית הכנסת שמע ולא שמע אבל בבית הכנסת אם כיון לבו יצא וכן משום דעומד בבית הכנסת סתמו כיון לבו לגבי עובר לחודי בית הכנסת וכו' סומנו לא כיון לבו אלא אם שמע בדבר שהוא בבית הכנסת אבל אם שמע בדבר שאינו בבית הכנסת אפילו אם כיון לבו לא יצא ומיהו לכתחלה יש לו לכוין לבו בשעה שמע ולא יסמוך על שכיון לבו בשעה שמע ולא שמע ע"כ וכירושלמי מ"ש ר' יוסי ב"ר הונא לא אמר אלא וכן מי שהיה עובר את הציבור ולא שמע תקוה בתחילה אע"פ שזה לא שמע וזה שמע שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו נראה שהיה העומד בתוך בית הכנסת שמע ונם העובר להודי בית הכנסת שמע ולא אמרי' בעומד בבית הכנסת אם כיון לבו יצא אלא דוקא ב

שמעו קטע מן זו זמן. גמ' מאי מועל זו זמן שמקי שיתקעו בזמן קביעות ביד פי' בזמן שב"ד יושבים שם להיות על שם שעת מעש"כ מין מוקעין שם בשבת כיון שאין הב"ד קבוע שם כך גמ' לי וקשה לי מאי דקאמר בגמ' והיינו טעמא דלעיל והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגלה דבשלמא שופר ומגלה הכל חייבין ואין הכל בקיאין ואיכא למיחש שמא יעבירנו ד' אמות ברה"ר: ובשה שפי' רש"י ז"ל בפ' לולב וערבה וילך אצל בקי לעמוד סדר קעושו או ברכתו ניחא קשיא: ב ועוד זאת היתה כו' ז"ל וביד שם פ' שני דהלכות שופר סי' ח': ך בראשונה היו מקבלין עדות החדש כו' ז"ל פ"ק דיבמות דף ד' ודף ה' וביד פ"ג דסנ"ה סי' ה' ו' ובטור ס"ח סי' ס"ד ועיין שם בספר נכון החור ותוסיף נקח טיב: וכתיב בכל זו סי' ס"ד מיהו ר"ח ז"ל מפיק בתשובות מהחזר ויסרי שים עמר ומן ני"ם שני אל ר"ח דמאי דמסרת דקדושה אחת מריבתא הן היא השתא שהרי אימת הוי קדושה אחת בשבתו עדים מן המנחה ולמעלה כדתניא בר"ה ואו הוי שני עיקר כדתמרינן לא היו מקבלין עדות לאחר המנחה ואע"ג דהשתא לאחר מרבן הבית הוי יום ראשון עיקר כדתמרינן מהחרב בית המקדש ריב"ז שיהו מקבלין עדות וכו' מ"מ מה שאנו מוצאין קדושה אחת היינו מחמת חקנה דלעולם שהקנו יהו מקבלין עדות מן המנחה ולמעלה ע"ל ז"ל: פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ויהושלמי מ"ר אמותל בר נתנן מפי מעשה שאיחר עשה שעשה אחת נפלה בעירה בעיר ובאו בקריים ובטעים ונתקבלו הנוים בעיר ע"כ: ופי' בעיר של תעיל של בין הערבים ובקשו בתוספות ות"ת ואמאי לא תניא קבול של מוסף שלא הקריבו מוסף של ר"ח שאחר התמיד יכול להקריבו כדתדמינן עליה בכלם בפ' תמיד נשחט והעלו דיע"ל דאחר התמיד יכול להקריב מוסף של ר"ח משום דאתי עשה דרבים ודחי עשה דשלמא כדתמרינן וכו' שוב שקעו ז"ל אמאי נתקבלו בעיר ולא בשעת נסכים היה בעיר כדתמרינן בכל דוכתא אין מוסרים שיהא שלא על סיון ואיתא בפ' שני דיכול להמתין מלהביא נסכים עד שלשה שו עד למחר כדאיתא בהקומץ זוטא דמביא לחם ובאו היום ונסכיו מכאן ועד עשר ימים וע"ל דלבתחלה יש להביא נסכים עם הזבח דאי מביא בלילה אין יכול לומר שיהא דמם כפרם ביום אף שיהא ביום ולמחר נמי אם מביאן הא מיבעיא לן נסכים הבאים בפני עצמן כלומר שבאילו קרבן נמי היום ונסכים למחר טעונים שיהא שו היום מעונים שיהא יכולה דמביא לחם ובאו היום ונסכיו מכאן ועד עשרה ימים דמשמע דלבתחלה יכול לעשות ה"מ בקרבן יחיד דאין פעון שיהא לאין מ"מ בקרבן צבור אלא על קרבן צבור הקבוע לפם זמן כדמוכח התם בגמרא ע"כ: התקין ריב"ז שיהו מקבלין עדות החדש כל היום שם בפ"ק דביצה אף ה' מסיק רבא דמודה ריב"ז שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שמהגין לחוש היום קדם ולמחר קדם דמה שתקן שיהו מקבלין עדות בחדש שיהו דוקא לחיות מוצין למועדות מן הרחמנן הבל מלעשות וי"ש שני ג"כ לא נעקרה תקנה לחשוב ממקומה. ויש שם נדפס אחרת לר"ח אבל נרפס זו היא נרסה רש"י ז"ל ותוס' ז"ל ג"כ יעשו פירושו: שלא יהו העדים הולכין אלא למקום הועד ירוש' כיני מתניתא למקום היעד שלו מדם ע"כ: וגמ' ת"ר היו הכהנים רשאין לעשות בפלילין לדוכן וזו אחת מתשע תיקות שתקנו ריב"ז אית דאמי פרקא חדא הא חמש דמתני' שתקון שיהו מקבלין עדות ושיהו מקבלין כל היום ושיהא נועל ז' ושיהא יום שקו כולו שבור ושלא יהיו העדים סולקין אלא למקום טוענ ואית דס"ק שלא יהו מהלכין אלא על יסוד ואחרי בלבד ואיתי דאיכא נר שתניר בזמן הזה צריך שיעברו רובע נקבו פי' רובע שקל דהיינו חצי דינר שהגר מיני בקרבן כדכתיב ככה נגר יהיה לכפרתיכם מה תכותיכם לא בכספי לבדית אלא במילא וכו' תר"ם בן אלעזר כבר נתנה עליה ריב"ז ובעלה מפני שהקלה לילמא אי לאתסגויי מיניה ולידך פלוגתא דרב ספא ורב נחמן בר יצחק רב ספא אמר ברם רבעי דתנן בפ"ה דמסכת מעשר שני ברם רבעי היה עולה לירושלם וכו' ואינא ברם רבעי היה לו לר' לועזר במזרחה של נוד בלד כפר טבי ובקש להפקירו אמיה לו עורת להעלות הפירות לירושלם ע"ל בבר נתנו עליך מצידך והחירוהו מלך הצידך ריב"ז שהיו לפדותו ולהעלות דמיו ות"ע דלאחר חרבן הוא דקסבר קדושה לשעה וקדשה לע"ל ואיך להעלות הפירות לו הלמים. רב נחמן בר יצחק אמר לעיל של שהורות דתניא בכשהוא היו קוברין לשון של שהורות על פתחו של אולם מבחוץ הלבן היו שמחין לא הלבין היו עלבין התקינו שיהו קוברין לותו חלין בפ"ע וחלין בין קרניו של שעיר המשתלח וגמ' מפ' טעמא מר אמאי לא אמר כמר: ד סדר ברכות תום רפ"ק מיתות וכתב בעל שמאור ז"ל עיקר הברכות של שופר הם הברכות של הפלם והן מלכיות זכרונות ושופרות ועליהם שנינו מי שברך ולא"כ נחמנם לו שופר ומה שהנהו לתקוע כל התקיעות כשהן יושבין ומברכין עליהם ברכה התקיעה במעמד קלר לא היה כן בימי חכמי התלמוד ולא מצא מתרוצים משום חולין ומשום מוסיפים שהיה יכולין להמתין על סיף תפלת המוסף ע"כ. והשיג דר' יצחק דאמר למה תוקעין ומריעין בשהן יושבין וכו' ישבה ופירשה תום ז"ל לתקיעות שעל סדר ברכות קדי התקיעות דמיושב שאע"פ שהן משומד ב"ש מיום לעמד הפם אלא מיושב ותקיעה במשומד היתה מנהג בידם שהיו תוקעין לותם בשהיו יוצאין מבית הכנסת ע"כ והביא ראיה ומעל דלבריו מקלת מן הכתובים כמו שהתריך שם וגם הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות נראה שהן סובר בקלת שהאב שם אבל הנוער שתקעו על סדר ברכות בלבד כדין שאנם אספר דמי שהוא רוצה בדעתו לומר כן אלא יברכו במעמד קלר אלא ברכות עולות להקיעות ע"כ: קדושת השם ת"ה קדום לך נראה אע"פ בפ' ר"ע ז"ל: אם אינו תוקע וכו' ס"ל דקדושת היום עם הזכרונות: אלא אומר אבות וכו' בפ' שני דהלכות חפלה סי' ו' ובפ"ג דהלכות שופר סי' ז' וכטור ת"ח סי' תקל"ג ובש"ע סרסה י"ג דפ' תמיד: ז אין פוחתין מעשרה מלכיות וכו' פ"ג דהלכות שופר סי' ח' ט' וכטור ת"ח סי' תקל"ג כתב הר"ן ז"ל שיהא מספק דגמ' מפרשים לה כתנאי דתניא בתוספתא דשופר ריש פ"ק דמגלה ובתוספתא דסוכה ריש פ"ק דבתרא ובירושלמי דסוכה

בתיון ממש יתנום לתוריותם וכתב עוד רש"י ז"ל דגמגום בדבר ומרתם בעיני כל נרסי' ליה ע"כ ומשני גמ' זו ואין לריך לומר זו קתני: **בין בדבר שהוא משום שבות בין בדבר שהוא משום לא תעשה.** מפרש גמ' דזו ואין לריך לומר זו קתני. ובילוג' ניני מתניתא לסור משום שבות ובלא תעשה: **מים או יין יתן.** גמ' מים מן יין אין מי יין מי רגלים לא מהני' הבא שאול היא דתניא הבא שאול מומר מים או יין מהר כדי לנתלחו מי רגלים לסור מפני הכבוד: **אין מעכבין את התינוקות מלתקע.** התינוקות הוא כלל מעכבי דבעי לחנוכינהו הא נשים מעכבי דפטורות לגמרי ד"ש שמזמן גרמא הוא וכי תקעו מיכא בל תוסיף ופריך גמ' והתניא אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע בי"ש אמר אביי לא קשיא הא ר' יהודה הא ר' יוסי ור"ש דתניא דבר אל בני ישראל בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות דברי ר' יהודה ר' יוסי ור"ש תומרים נשים סומכות רשות אלמא מע"ע דפטרינהו קרא ליכא למיפרך והא"ש ומ"ש שמזמן גרמא ומתני' ר' יהודה. ומפ' גמ' כפי פי' רש"י ז"ל שהם הוא התינוק שהגיע לחנוך מהעסקין עמו עד שילמוד וכ"ש שחין מעכבין אותו ואם התינוק שלא הגיע לחנוך אין מעכבין על ידו אלא ג"כ אין מהעסקין עמו. עוד גמ' ת"ש אלעזר ואפי' בשבת וכתב הר"ן ז"ל פי' שאפי' בשבת מותר להתעסק עמהם כדי שילמדו ומיהו דוקא בי"ש של רבים כגון שאל להיות בשבת אבל בשבת אחרת לא והכי היתה בירושלמי אמר ר' אלעזר מתני' בגדול בי"ש של ר"ה שאל להיות בשבת והני כן מלמדין לתקוע פי' בגדול קטן שהגיע לחנוך ע"ל ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפרק לפא דאין מעכבין התינוקות מלתקוע אפי' בשבת היינו דוקא בשבת שאינו י"ש של ר"ה. ופי' שם בהלכות שופר בם' שני למיירי בתינוק שלא הגיע לחנוך הפך ממה שפירש כאן בפי' המשנה. וכתוב בהמאור הרב ר' אליה מזרחי ז"ל שעל ממ"ג סימן מ"ב וז"ל אין מעכבין את התינוקות שהגיעו לחנוך ע"ע דמתני' קתם תינוקות קתני מ"מ כיון דאומנות בגמ' בתינוקות שהגיעו לחנוך אלימא דקתני ז"ל ה"ל כאילו היא שנויה בהדיא ומ"ש שהרמב"ם וה"ג ז"ל מוקלים על רש"י ז"ל ומפרשי לה בלא הגיעו לחנוך מ"מ הממ"ג נטה לדברי רש"י ז"ל משום דהכיא דרים עדיין דתניא הכל חייבין בתקיעה שופר ומפרש גמ' הכל לאתויי קטן שהגיע לחנוך כדאמרן אין מעכבין את התינוקות מלתקוע בי"ש אחת כרש"י ז"ל ולילא לאקשויי ת"ש מאי אין מעכבין את התינוקות מלתקוע דלמאי הכא היינו מדלכען לחנך את בניו הקטנים משהגיע לחנוך ואילך דיי"ל משום דוקיא דהא נשים מעכבין היא דיקא לה ע"כ: **והבתעסק לא יצא.** גמרא הא דוקא לסיר יצא לימא מכייש ליה לרבא דאמר התוקע לסיר יצא ודלמא דילמא תוקע לסיר כמי שהעסק קרי ליה ועיין בהר"ן ז"ל וז"ל מוכח בגמ' דלאו למ"ד תוקע לסיר יצא שהעסק לא יצא ומעתה דמילתא משום דתוקע לסיר מיהא מתכוין לעשות תקיעה כהלכתה אם מ"ש בשהעסק ושוב י"ל דתוקע לסיר כיון שאינו מכוין לשום מצוה יצא למ"ד מצות חיוב צריכות כוונה אבל בשהעסק כיון שבבר הוא שהכוין לשום מצוה הסיוע לדבר את התינוקות לותה כוונה מעכבת מצות אחרת דומיא דמאי דתניא בגמעתא קמייתא דזבחים דבת מינה מקריב בם דלמא בת מינה לא מקריב בה עכ"ל ז"ל: **אבל מתעסקין עמהן.** פי' אבל אדרבה מהעסקין עמהן ואיתה לאהי בגמ' המוצא תפילין דף י"ו וברש"י ד"ה דערכין: **והשומע מן המתעסק וכו'.** גמ' אבל השומע מן המשמיע לעצמו מאי יצא לימא תהוי היובתיה דר' ירמ דלמר לשמעים מיכוון ותקע לי ודמי דילמא מיירי דתנא ליטא את המשמיע לא יצא: **מי שבירך וכו'.** עד סדר תקיעות שלש של שלש שלש כך ל"ל. והביאוה תוס' ז"ל ר"ש מרגע מיתות ואיתא בת"כ פרשה י"ח דם' תמור. ושם בתוספ פרשה נבי דשם הסנה כתיב זכרון תרועה ונפרשת שופר כתיב יום תרועה וגבי יובל כתיב בפרשת בהר והעברת שופר תרועה ונשיטים דהתם קרא כתיב גמי העבירו שופר ודוד שם בהלכות שופר רפ"ג סי' ד' ובטור ת"ח סי' תק"ל: שיעור תקיעה. שיעור כל התקיעות כמו שפי' ר"ע ז"ל והא דתניא שיעור תקיעה כתרועה מבני אביי דגמ' ללא פלגיי דתניא ברא תניא חד בגא ותו לא ותרוייהו חדא מילתא אמרי: **שיעור תרועה בשלש יבבות.** רבינו חננאל גרים שלש יבבות ובגמ' גמי גרים שיעור תרועה שלשה שברים ולא גרים בשלשה שברים דהא תרועה עלמה לחנך דיהן שלש יבבות ותניא דבריתא שלשה שברים ושיני שיך למיתני בשלשה שברים שלפי שעיקר שברים ויבבות בשיו קאמר בשיעור תרועה בשלש יבבות או בשלשה שברים אלמא מיילינן לו מינה בשיו הר"ן ז"ל. ובגמ' דמי והתניא שיעור תרועה בשלשה שברים שהם תרועות מיובבות ומבני אמר אביי

בהא ולאי פליגי לכתחיל תרועה יהיה לכם ומתרגמינן יום יבבא יהא לכון מ"ש שברים סבר גמוחי בגמ' בלאם מנמח מנגו כדרך החולים שמתריכין בגניחותיהן ומ"ש יללו יליל כאדם הכואב ומקור קולות קבריס שמוכין זה לזה. ועיין בהר"ן ז"ל דלפי זיעה אחת שהניע שם תקיעה בתרועה ולפי זיעת הרמב"ד ז"ל שהניע שם תקיעה תלויה בתרועה בלל ע"ש. ועיין עוד שם נמה שכתב בשם רבינו אחי נתן ז"ל שכתב בתשובה אל התשבו בלבבכם כי ביומי ר' אבהו בפל בפרק זה שהרי מצינו קדימות הן אחת לומרת תרועה שלש יבבות ואחת לומרת תרועה ג' שברים והא אמרינן אמר אביי בהא ולאי פליגי וכך היה הדבר כיומיו שהיו קמוטים מוהב בכל יהודה ועוזין תרועה יבבות ולפי שהיו שוברים כלי זכוכית בתרועה היו עוזין תרועה יבבות כבדות שהן שברים והלו יוצאין ידי חובתם שברים כבדים תרועות הן יבבות ללות תרועות הן והיה הדבר מרמז כתוקוע מע"ש בחיפה תוקוע שהרי הרמים כמו שממרנו למעלה הלנו שיעיס בישור תרועה שלש יבבות והלנו שיעיס שיעור תרועה שלש שברים הלנו משניהם כמהנגם והלו מבינתם כמהנגם וקמר אביי בהא פליגי ולאי פלוגתא היא ולא היו מוהבין הלו הא הלנו הלא מר קתני כי מתריס כי מתריס ומר קתני כי תריס וחכמים של הלנו מודים כי יבבות תרועה הם וחכמים של הלנו מודים כי שברים תרועה הם וכמנא ר' אבהו בהא הוא דפליגי של ישראל עוזין משום אחד ולא ידעי ביניהם דבר שבהלישות חוזם תוקע בחלוקה בע"ע ז"ל: והניח דברו אלו בבית יוסף בא"ח סימן תק"ן והתירץ יותר וכתב עוד ודברים אלו כתב ס' ישב"ם בתשובה וכתב עד זה ומזה הטעם בתקיעות של סדר התפלה אין עוזין בכל ברכה אלא אחד מהמזמינים ואילו היתה תקנת ר' אבהו מפני שספק היה לו לעשות בכל אחד מהן אלא סומכים שפל"ב אין בשלשתן אלא אחת שהיה אמת אבל בפי זה בשלשתן אמת ואמת ויצא בכל אחד מהם ולכיכך כדי אלא להטריח על הצבור די לנו באחת מהם וגם כדי שיתברר מתוך כך שבולן אמת ואנו עוזין התלה דברי ר' אבהו ואחר"כ דברי הלא ברא ואחר"כ דברי הגה דתניא להעלות בקלקל לפתוח בקמן ולכיכך בגדול וזה בפשוט ופרש ע"ל ז"ל. ומה שאין אנו תוקעין תרתי"ם בפי' מיהוש כי האמת כשתמצאנו תלוי: הוא שהגיע לחנוך הפך ממה שפירש כאן בפי' המשנה. ולכאוב בהמאור הרב ר' אליה מזרחי ז"ל שעל ממ"ג סימן מ"ב וז"ל אין מעכבין את התינוקות שהגיעו לחנוך ע"ע דמתני' קתם תינוקות קתני מ"מ כיון דאומנות בגמ' בתינוקות שהגיעו לחנוך אלימא דקתני ז"ל ה"ל כאילו היא שנויה בהדיא ומ"ש שהרמב"ם וה"ג ז"ל מוקלים על רש"י ז"ל ומפרשי לה בלא הגיעו לחנוך מ"מ הממ"ג נטה לדברי רש"י ז"ל משום דהכיא דרים עדיין דתניא הכל חייבין בתקיעה שופר ומפרש גמ' הכל לאתויי קטן שהגיע לחנוך כדאמרן אין מעכבין את התינוקות מלתקוע בי"ש אחת כרש"י ז"ל ולילא לאקשויי ת"ש מאי אין מעכבין את התינוקות מלתקוע דלמאי הכא היינו מדלכען לחנך את בניו הקטנים משהגיע לחנוך ואילך דיי"ל משום דוקיא דהא נשים מעכבין היא דיקא לה ע"כ: **והבתעסק לא יצא.** גמרא הא דוקא לסיר יצא לימא מכייש ליה לרבא דאמר התוקע לסיר יצא ודלמא דילמא תוקע לסיר כמי שהעסק קרי ליה ועיין בהר"ן ז"ל וז"ל מוכח בגמ' דלאו למ"ד תוקע לסיר יצא שהעסק לא יצא ומעתה דמילתא משום דתוקע לסיר מיהא מתכוין לעשות תקיעה כהלכתה אם מ"ש בשהעסק ושוב י"ל דתוקע לסיר כיון שאינו מכוין לשום מצוה יצא למ"ד מצות חיוב צריכות כוונה אבל בשהעסק כיון שבבר הוא שהכוין לשום מצוה הסיוע לדבר את התינוקות לותה כוונה מעכבת מצות אחרת דומיא דמאי דתניא בגמעתא קמייתא דזבחים דבת מינה מקריב בה דלמא בת מינה לא מקריב בה עכ"ל ז"ל: **אבל מתעסקין עמהן.** פי' אבל אדרבה מהעסקין עמהן ואיתה לאהי בגמ' המוצא תפילין דף י"ו וברש"י ד"ה דערכין: **והשומע מן המתעסק וכו'.** גמ' אבל השומע מן המשמיע לעצמו מאי יצא לימא תהוי היובתיה דר' ירמ דלמר לשמעים מיכוון ותקע לי ודמי דילמא מיירי דתנא ליטא את המשמיע לא יצא: **מי שבירך וכו'.** עד סדר תקיעות שלש של שלש שלש כך ל"ל. והביאוה תוס' ז"ל ר"ש מרגע מיתות ואיתא בת"כ פרשה י"ח דם' תמור. ושם בתוספ פרשה נבי דשם הסנה כתיב זכרון תרועה ונפרשת שופר כתיב יום תרועה וגבי יובל כתיב בפרשת בהר והעברת שופר תרועה ונשיטים דהתם קרא כתיב גמי העבירו שופר ודוד שם בהלכות שופר רפ"ג סי' ד' ובטור ת"ח סי' תק"ל: שיעור תקיעה. שיעור כל התקיעות כמו שפי' ר"ע ז"ל והא דתניא שיעור תקיעה כתרועה מבני אביי דגמ' ללא פלגיי דתניא ברא תניא חד בגא ותו לא ותרוייהו חדא מילתא אמרי: **שיעור תרועה בשלש יבבות.** רבינו חננאל גרים שלש יבבות ובגמ' גמי גרים שיעור תרועה שלשה שברים ולא גרים בשלשה שברים דהא תרועה עלמה לחנך דיהן שלש יבבות ותניא דבריתא שלשה שברים ושיני שיך למיתני בשלשה שברים שלפי שעיקר שברים ויבבות בשיו קאמר בשיעור תרועה בשלש יבבות או בשלשה שברים אלמא מיילינן לו מינה בשיו הר"ן ז"ל. ובגמ' דמי והתניא שיעור תרועה בשלשה שברים שהם תרועות מיובבות ומבני אמר אביי

סלי פירקא ומליקא לה מסכת ראש השנה בעה"י השוב ומטיב לבריות נתחיל מסכת תעניות.

מסכת תענית

פרק א מ"א כתב הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים בשמנים התנת דבריו על המעשים המפורים בתורה אזר לדבר על זמני התעניות הנזכרים בספרי הנבואה וכן הענות שתקנו הנביאים ולזה סידר כאן מסכת התעניות ע"כ: ונלע"ד דלפי סידורו ז"ל נריכין אנו לומר דנקט התעניות דנשמים בריש"ע אלא נזכרו בספרי הנבואה בהדיא כמו ד' צומות מפני שהם צורך לעולם ביותר והדר תני בר"ש בתרא תעניות דמעמדות שהיו תדיר בזמן בניח המקדש קיים והדר תנא בסופו התעניות דכתיבי בקרא בספר זכריה צום הרביעי וצום החמשי לעניינים שנזכרו בהם שם בשמנה אע"פ שהיו מפורסמים בדיבור הלא הוא הצום הגדליה ותענית אסתר ולכיכך לא נזכרו בהם שם בשמנה אלא בסוף המסכת: **תקע בראשונה.** פ' רמוהו ב"ד לף כ"ו: **ומשך בשניה בשתים אין בידו אלא אחת.** י"מ דהיינו תקיעה שלפני התרועה אלא אותה תקיעה אינה לא שלמה ולא לגלוס והיינו נמי דקתני תקע ברחשונה ולא תימא הכי נמי דהיינו לאלכוני בלל הכא תקיעה דשם נם וי"מ דהיינו תקיעה של מוסף ולומר דלעוף אימן עלמה לו ולא להחלת זמן וכ"ם דלחשונה שבשמיני שעולה לו ועיין בהר"ן ז"ל. ובירוש' דפיקיון ופ' רמוהו ב"ל ר' אבא בר זמינא בשם ר' זעירא אבי אחת מין בידו למה ליה

פסחים לה נגמ' שנקראו הנשמים גבורות דלמיתת חקר תקר מבריותו של עולם כתי' הכא עושה גדולות עד אין חקר ונו' התם מטר וכו' וכיוצ בבריותו של עולם אין חקר לתבונתו מה תקר לכתיב בבריותיו של עולם כתיב הכא גבורה לכתיב מכין הרים בכתי' נאזר בגבורה לף נשמים הוי כמאן דכתיב הכא גבורה ובנמ' נשיון מגלן דבכפלה לחיית לאפנה לח ה' לתלכים ועשבו בכל לבבכם אימו היה עבודה שהיא בלב הוי לימר זו תפלה וכתיב בתריה וקחתי מטר מלפכם בעתו יורה ומלקוש: רבי אליעזר אומר טיום טוב הראשון של חג נמי מיבעיא לה ר' אליעזר מלוב נמר לה אי מיסיפ המים נמר לה מלוב נמר לה מה לוב ביום לף הזכרה ביום לו דילמא מיכוח המים נמר לה מה מיסיף המים מזכירה דלמר מר ומתרם ובכיתם אפילו בגלה לף הזכרה מלוכרת ת"ם דתניא מלומתי מופירין על הנשמים ר' אליעזר אומר משעת נעילת לוב ר' יהושע אומר משעת הקהתו ורבי נבריאתם ס"ל כר' יהושע ור' יהודה בן בתירא אומר בשני בתג הוא מזכיר ר' עקיבא אומר בשני בתג היה מזכיר ובגמ' מפרש טעמייהו: אף אני לא אמרתי לשאול וכו' ק"ק לע"ד להא ודאי שגא אמר לשאול להא דתניא בהזכרה הוא דשלניי מדקתני ניה למה הוא מזכיר ולכיבנא דניחא דאמרי דקתני מלימתי מזכירין והו דהא מיבעיא לה סיר שהוא בי"ט ולע"ד ס"ק ניה לף אני לא אמרתי לשאול וכו' כלומר לא הבין מדברי רבינו שהשאול להזכיר ב"ט גם אני סובר שאין בלילה רלמיכה של חולו של מועד יהחיל לשאול וחן של ומטר בתג אפילו שגא אמר לשאול להא דתניא בהזכרה מלוכרת ניה למה הוא מזכיר ולכיבנא דניחא דאמרי דקתני מלימתי מזכירין והו דהא מיבעיא לה סיר שהוא בי"ט ולע"ד ס"ק ניה לף אני לא אמרתי לשאול וכו' כלומר לא הבין מדברי רבינו שהשאול להזכיר ב"ט גם אני סובר שאין בלילה רלמיכה של חולו של מועד יהחיל לשאול וחן של ומטר בתג אפילו שגא אמר לשאול להא דתניא בהזכרה הוא דשלניי מדקתני

קחמיד ליה בתיקון פירקא דמי שמשה מתני' דהכא הגא נמי מתני' דהתם והאי לגא תגא נהאי פירקא שנר להתם דקתני בפחרונות מוסיפין את התיבה מה שא"כ בתפלעות והאי התחת פירקא דהכי כ"ד נמי נאו שיורא הוא דהתם קתני לה בתיקון פירקא ועשולם ניכא למימר דנכולהו קמייתא והאי ליכא כ"ד. ועיין במ"ם ספ"ק דב"ק: **שבאלו מתריעין** ניכא נגמ' מאן דמפרש מתריעין פי' בעגנו בהניא דלקמן פ"נ על מנו מתריעין בשנת והכה ג על ברמין הרועה נפה היא למין להתיר תרועה בשופר בשנת ובפרקין עליה והתניא אין פותחין משנע חעניות מחרונות על הגשור שכשל תעניות מהן י"ח התרעות פי' שהן מוסיפין שם ברכות מ"ח עד כ"ד ולגל אחת שגם חרועות ושיון לדבר שגא תפשה שם תרועה ו' התפלה או תרועה בשופר ריחיו פי' הוס' ז"ל שבירושו עשו כן שהקיפוה ז' ימים והיו תוקעין בכל יום כמו כן הקנו בתעניות ובכל העניות מוסיפים שפה ברכות ושל כל ברכה תוקעין ומריעין והוקעין ג"כ פיינו י"ח תרועות ע"כ. ומשני גגא נהאי מתריעין דהכא כ"ש ל"ש דהוי בשופרות כי פליגי במתריעין לחמרינן בעלמא על שאר פורעניות דחד חמוקם ס"ל בפה פי' שהומרים עגנו שבינו עגנו בורחנו עגנו וכולם לגלפא ניהא עגנו חלוקי לברהם וכו' לחי בשופרות מריעין מיבעי ליה וכ"ש בשופרות דיהוי שפיר שפי והד ס"ל דוקא בשופרות חגל בעגנו לא. ובפלוגתא דהאי דתנן על ג"ט מתריעין בשנת וכו' פי' דבשאר פורעניות ליכא תגא דכבר עקרא פה לאו שמה התרעה ומותרת בשנת וכ' יוסי שבר לעקרא פה נמי קרי התרעה. ועיין בפי' המשנה לקמן פ"נ גי ז': **ז ממעטין** וכו'. פי' על במחה דומיא דבנין ונשיאה דבשמוך חגל שבר בניינים שרי ואין לך מלא ואין גדול מזה וממעטין לתרוסין ושוחין ר"ל גלא יהו שנין כלל והמירי מפ' בחד שמתרפין בו חגל אין לפרש ממעטין חגל שנים קלת דל"ל היה לו לפרש הניעור מהו קולא ממעטין הוס' ז"ל בעגלא פ"ק לף ה'. וכתב הר"ן ז"ל משמע לי דכי תמרינן ליהו בגין של שנחה זה הניעה בית חתנות נענו לגלו דוקא גגא ה"ם לכל בגין שהיו לריך דלמו עשה גגא לנוי ולכרוחה בעלמא. וכתב רבינו חגי ז"ל מדקא מנוקן בגין בניעת תרוסין ושוחין למשא ומתן מה משא ומתן רשות אסור והוא של שחנה לף בגין ובניעת תירוסין ושבולין רשות אסור בכל שחנה חגל מי שהין לו בית חתנות כלל ואין לו אשה ובניס הא ולאי של מלוה היא ואע"פ שהוא שחנה ובקש רחמים על עלמו ועל ישראל ועשה עכ"ל ועיין שוד שם בתשלת התעניות: **ה ולא ענו אחריו אמן**. גרסי' ר"ע ז"ל והיא ניכחת ה"כ יהונתן ז"ל שנזכרו לידי נסכ"י יפן ו"ל ס"נ ואמר כל הברכות כולן ולא ענו אחריו אמן לומר לא אמרו אמן גגא נשבמ"ן כמו שהיו מהנין במקדש כלאמרינן נמם' ברכות גגא היו שונין אמן במקדש פי' נערוך אמן סוף ברכה ואין סוף לברכותיו של הקב"ה: **תקעו** הכהנים תקעו חון הכנסת שהוא היו שונין אמן שם הכנסת ומכל הקבל לומר ולא היולד לפני התיבה: לא היו מהנין כן כלומר גגא היו שונין אמן גגא בשמ"ן גגא במקדש נגבד לפי שהיו מזכירין שם המפורש בתפילת הכהנים ולא כני ליה נאמן לנבדו חגל לא מיחו ו' חכמים על התקיעות שהרי נגבולין נמי תוקעין כדאוכח בכמה מקומות ע"כ. **אבל** הר"ן ז"ל גרים ועמו אחריו אמן ופעותם של ר' **אלפתי** ור' **הניעה** בן תרדיון היו שהנהיגו כן נגבולים לומר מי שעשה נחר תחילת הברכות ולא היו לריכין לכך מפני שאין אמן מפסיק בין ברכה לתקיעה והיכך כל לשונו. מעשה בר' אלפתי בלפורי ור' חניגא בן תרדיון בכנסי שעבר אחד לפני התיבה ואמר כל הברכות כולן ועמו אחריו אמן תקעו וכו' מי שעשה אברהם וכו' הריעו בני אהרן הריעו מי שעשה חת אבותינו על יס סוף וכו' וכן כל ברכה וברכה וכשבח דבר נפני מאהרן ברכה ואין מוהנין כן אלא בשעבר המזרח ובבר הבית כך היה עיקר הנילסא וכיון שנסדר המשנה מחחלתה גא אמרו נסדר הסחרעות כלום היה גרלה לומר שגל סדר הסחרעות אמרו אלא שהיו מוהנין כן אלא בשער המזרח ובבר הבית אבל נגבולין אומרים הברכות על הסדר ולא היו מפסיקין ביניהם בסחרעות וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות העניות אבל מ"מ על כרחך תוקעין היו בסוף התפלה בשופרות או בחלוצרות במלות תעניות בחלוצרות או בשיפרות כמו שכחבנו למעלה והוא ז"ל כתב שם שחוקעין בחלוצרות ולפי זה צריך לומר שהמשנה חולקת עם הבריימא הבאה בגמ' בכך שהרי בבריימא בסדר הברכה פירטו סדר הסחרעות בגבולין וחמ"כ פירטו שאחה במקדש אבל רמ"ו ז"ל ס בר להיות שהתני' שמי חוקעין היו בגבולין בין ברכה לברכה כמו שבינו בבריימא בגמ' ואין הפרש בין מקדש לגבולים גגא שבגבולים שונים אמן על כל ברכה וברכה ובמקדש אין שונים אמן גגא שהומרים מחריע בשבמ"ן כדאי' בגמ' והוא ז"ל מהניף הגרמא ונוהם ולא עמו אחריו אמן לומר אר' חלפתא ור' חניגא בן תרדיון היו מהניפין לף בגבולין לעשות אחר הברכה בשבמ"ן ויש לחמוה על דבריו שאין אמן מפסיק בין ברכה לתקיעה ע"ל ז"ל ומה שכחב ז"ל בלאמר' בבריימא בגמרא בדר' יהודה זה לא משגח לי בגמ' ואיני יודע מה ים בעות: **תקעו בני אהרן תקעו**. חזן הכנסת שהוא השמש לומר כן גגא שניא בשור רש"י ז"ל. עוד פי' רש"י ז"ל שבריימא דמייתי בגמ' לחותו חזן הכנסת אחר שאמר תקעו חוזר ואומר מי שעשה וכו' הע"פ שאמרו אותו זקן ע"כ: **תקעו הכהנים תקעו**. היה דגרסי תיקעו הכהנים היקעו ותקעו. ובחוב בניח יוסף סי' תקע"ם דמ"ח והו לשונו וכתב הרב המגיד בשעת ההכרזוים כי גרי רש"י וכך הם דברי רביגו ע"ל שהוא מפ' לאע"ג דפעם אחת היה לומר תקעו ופעם אחרת היה לומר הריעו גגא היה גגא בדי לחוק כבוד לתרועה כמו לתקיעה מבל לעולם היה חר"ח ע"ם ומגא כדגרי הרמב"ם ז"ל שכחב דבשער המזרח בבר הבית כשהיה לומר תקעו היו תוקעין ומריעין ותוקעין וכשהיה לומר הריעו היו מריעין ותוקעין ומריעין ע"כ. ו"ל שמניד משום שם פ"ד שיר גרלה מדגרי רבינו שבגבולין אין תוקעין בפני עלמה גגא בדבר והוא ז"ל פי' מה שלמרו בגמרא גגא היו שונין בשער המזרח ובבר הבית שהוא על התקיעות ועל עניית ברוך שם ומ"מ יש תקיעות בתעניות כמו שמוכיח לקן ובמסכת ר"ה גגא שהיה על סדר ברכות זהו דעתו ז"ל אבל יש מן החרונים שפירשו שסוף גבולין תוקעין בסוף כל ברכה וברכה ואין הגבולין חוזרין מן המקדש לענין התקיעות גגא שבמקדש לחר שלומר החזן של הכנסת לכהנים תקעו חוזר ואומר מ"ל מי שעשה קודם שיתקעו ומ"ם רבינו. וגבולין הוקעין מיד שלחר שהם תקעו ועשה הזדת מי שעשה במקדש פי' ז"ל לפי שהעשים במקדש היא ברוך שם וברלות שבכרכה בפני עלמה ואילו גא היו חוזרין מי שעשה היה נרלה שהתקיעות חיגם בחות על הברכות גגא על ברוך שם לכך

התקינו

פרק ב סדר תעניות וכטור ס"א סי' תקע"ם וכתוב בבית יוסף ס"ח סימן ק"ל תיבה פירושו בחלתי על מקום עמידת הש"ת ובבית הכנסת זה נקרא מקום הקדש ונם ביבל ולפי זה ל' שמות יש לו לחד מקום הקדש ב' ביבל נ' מדון ד' תיבה וכשמוציא התיבה נרחוקה סיף כמן ביבל בבית הכנסת ע"כ. ועיין במ"ם לקמן בגגלה ר"פ בית העיר: **לרחובה של עיר**. נרסינן בסיף בס"ח לו נרסינן לרחבה של עיר בלי ו"ו ובלי סיף: **ובראש הגשיא**. נמ"ל וסדר תגא כל לחד ולחד טפל ומחן בלשבו סימו ותניא רבי אומר בגדולה מחחילין מן הגדול ובקלקלה מתחילין מן הקטן ללמד מר בתהלה נתקלל נתן ולחר כך נתקללה חוה ולחש"ב נתקלל לדם הל חביונת לדידהו לומרי לסון לחון חכמיהו לחיבוי רחמי לבוני עלמא. עוד **לחרי** בגמ' למה מהכסין בשקים ס"ב חייא בר אבא לומר הרי לנו חשוין לפניך בבהמה פי' שהשק עשוי משערות וחבות של בהמות. עוד בגמ' למה יוחלין בנית הקברות פליני בה ר' לוי בר לחמה ור' חמא בר חניגא חד לומר הרי לנו חשוין לפניך כחמים וחד לומר כדי שיבקבו המתים רחמים עלינו ולריכה ביאיהו קברי נוים וכתב הר"ן ז"ל ובקלומר למה מהכסין בשקים ולמה יוחלין בנית הקברות ס"ם גגא שלו מניגו לא בחמשה ולא בבריימא שהתקינו לעשות כן גלגו עשם על מנהגם שכן עהנגו לנחת כל הטם בנית הקברות לחר שחחפללין ובוכין ומתרישין שם לבל לא שיוציאו חת התיבה וס"ת בנית הקברות ויחפללו שם וכ"ם בקברי גוים ח"ו וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות העניות גגא כמנהג מקום מקלת מקומות שמוליאין חת התיבה לבית הקברות ומחפללין שם מ"ל ז"ל: **ובקבלה הוא אומר**. עי' חוס' יו"ט. והובא בבית יוסף סי' תקע"ם: **ב זקן ורגיל**. כלי גגא יעשה שבל חזן שעושה סימן רע. לשולחני וגמ' בבריימא תניא חע"ם שים שם זקן וחכם אין מורידין לפני החיבה גגא הרגיל בסדר תפלה אבל בריימא בני דברי כנסיה תניא שם שם זקן מבם לומר זקן חכם אין שם זקן וחכם לומר חכם אין שם לא זקן ולא חכם לומר. מלם של תורה פי' יפה תפר ופניו כפני מריה ונעל קומה ודכריו נשמעים בהכנעה סלב: **ג זכרונות ושופרות**. כתוב בחוספתא ים להא דלמרי' כל מקום שים שם זכרונות יפיו מלכיות שמהם לא בא ללמד גגא על ר"ה ויה"ב של יובל ובבר לחמרו ז"ל אין לומדין מן הכללות ע"ב אין בקיאור מיפלגי ר' יהודה אומר לא היה צריך לומר וכו'. וקיימ' לן כרבנן ולא פליגי ר' יהודה וכבנן

שלא יקרמו במעשה ברמשית וי"ל שלא היו מקריבי קרבן בהמה אלא לפי שכל שרמלא מחבני לא עשות ומכבדים הסוסקים במוסף כלתמרי כשלי תומניו היום לשמין לעמוד בבי ה"ח ומפני המבילין בכורים עומדים ס"ב כל עם ירושלם וכל הכהנים היו יוצאים לקראתם ולא היו זריזין למהר בעבודות לותו היום ולפיכך מקילין לאחרי מעמד שלא יקרמו במעשי ברמשית ע"כ: **זמן עצי הבהנים**. פי' רש"י ז"ל ע"ש הזמינו לך ע"ב ובמתניע זמנם מבילים לותם ומלילין לותם ע"ג המוצא תע"פ שהיו שם שאר עניים הרבה מה שאין כן בשאר מתנדבי עיים דלאין מבערין לותם בזמן הזה ועוד ואין כאן ללמוד ע"כ: **בעשרה בו בני סנאה בן בנימין**. בירושלמי לפירקין ודפ"ק למגלה לף ס' ובבבלי ס"פ בכל מערבין ובפ' המלחין לף י"ב תניא ר"ש אומר ג"ר נלוץ אחי היתי מבני בנימין ומפרשים הטעם בן בנימין פעם אחת אע"פ שלא היה בשעת ומעשה אלא בשעת ומעשה ולא מבני בנימין מפני שהיו מבני בנימין מרובים

גדלה לתני ואסור לרחוץ משמע דכ"ע לתת למהני' כי' ישמעאל ב"ר יוסי דס"ל בברייתא למותר לרחוץ ערב פ' בא כל זמן שמותר לאכול וכתב הר"ן ז"ל דלא מהדרת לפסוק הלכה כן דמשום איקורתא דמהני' לא פסקינן בשום דוכתא דמתי לא פירשו מתניתין פירשו בברייתא הלכך מכי מתחיל בכעורה המפסיק בה משם שעות ולמעלה אסור לרחוץ כפיו ידיו ורגליו ואסור לנעול כתי' בא עלמו ובייגו עשמו מצי' דרשינה וכתיב ובמקום שבעלי שלמה לנעול בסנדל ובלבד דיני תבעלת אינו אסור אלא משתחך עכ"ל ז"ל. וכגמ' תנא אבל לובל הוא בבר מלוה ושמחה יין מנחו וכל זמן שלא שמח במלחו אלא שני ימים ושלה אחת כומן שכילת שלמים וקרא בשר שפי לא ויין מנחו כל זמן שהוא נאסף נשם: ומה היו אומרות. לעון פסקא שבגמ' מיותסות שבהן היו לומרות בחור וכו': בחור שא נא עיניך וכו'. גמ' ת"ר יפיפיות שבהן מה היו לומרות תנו עיניכם ליופי שלון הנשא אלא ליופי מיוחסות שבהן מה היו לומרות תנו עיניכם למשפחה נפ שלון הנשא אלא לבנים וכבישיו בניך מיוהסין כשל קופין שלהם בין זכרים בין נקבות: מכוערות שבהן מה היו אומרות. קמ"ל מקחכם לשם שמים ובלבד שתעטרונו בזכויות ע"כ לשל בירושל' לומר היא היתה מוכרו' תן עיניך במשפחה: שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל. ותומה תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה כל זה ליתיה לא בבבלי ולא בירושלמי וכן ג"כ נרא לנפסי ז"ל ליתיה ונם ס"ר יהושע ז"ל ממקן ונם כ"ב מה לחתה בורח ס"ת מי מלה וכו'. וכתוב שם בשפר כף בו ויש תמהין אין היה טוב המנהג הזה בעיני החכמים שיחטפו אים את משתו ואם ואלוט לומה כ"לו היו בעת השקר ואין זה תימה כי ים לדעת שכל מי שימו מנעת להשיא בתו שם לא היה שולחה שם שלם היתה קפנה מה תועל תפיסה שרי אינה מקודשת בלתי דעת אביה ואם היה נשרה אי בוערת אם תשם זה לא יניחנה לנחת ואם יתירנה לנחת יוסיפנה שלא להתקדש אלא להנין לה והשבר יהוע שאינם מתקדשת אלא לדעתה אבל הסתנ בשביל הבעת שאין יד לאביהן משנת להשיא בתולות והולי היו יושבין עד שתלבין רחמן שם לא ע"י המנהג הזה: ובן הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. כלומר ביום הכפרים נקרא יום שמחה כמו שאמר ביום חתונתו זו מתן תורה שנתחתן הקב"ה עם ישראל ביום שעמד על הר סיני היו כמו שתירונין ויום הכפורים היו ממו שבועלין ויום שמחת לבו זה יום כיון בית המקדש שנזה בו למחרתו ואמר ועשו לי מקדש ע"כ: סליק פירקא. וסליקא לה מסכת תעניות. בעה"י המשמח חתן ובלה נתחיל מסכת מגילה

מסכת מגילה

פרק א א מגילה נקראת וכו' עד סימן ג' ביד פ"ק דהלכות מגילה מסימן ד' עד סימן ת' ובטור ס"ח סימן תרפ"ח: **בי א ובי"ב** כו' בספר הרוקח סי' רל"ו ממשה ומיום וכן ממשה פוריס כמגילה. וכתב הר"ן ז"ל ולימא הכא משום לא תתעדלו. לתפוש לאבי דאמר בפרק קמא דיומא לתפוש בבי בתי דיומי שבעיר אחת ליכא משום תעודות הכא כבבי בתי דיומי בשתי עיירות. מיקרי שבבי בני הכפרים מעיינין לעשות ודעתם לחזור ואחד מהן הוא שמוליאין לאחרי גרלה שיהא אחד מבני העיר פוסרם כיון שחזרו מהוייב בדבר שלבך הוו להו כבבי בתי דיומי בשתי עיירות ואמרו אבל ב"ש עכ"ל ז"ל. ואיתא לעתי' התם בלה ב"ג וכגמ' וו דאמרי ר' עקיבא שחיתתה אבל הכפרים תומרים (הנהה לבין ספר לבום החור רים ס' תרפ"ח מגלה בזמן הזה מיום שקראת בזמן הזה ב"ל הו בע"ו אע"ג שבזמן שבית המקדש קיים היתה נקראת בי"ח בי"ב בי"ג בי"ד בע"ו שכן מרבינן מכתובי הכתובים בגמ' מ"מ בזמן הזה אין קורין אותה אלא בי"ד בע"ו משום להתירנא וכו') בזמן הזה שהוא ומסתלקין בה אין קורין אותה אלא בזמנה פ' רב"ו ז"ל הכל עושים למקרא מגילה ואומרים יום י"ד באדר לבדו אלא בשאלו לאחר פ"ו יום ופ"ו של ניסן עושין פסח ואם תקדים קריאתה יעבו פסח לסוף שלשים יום של קריאה ומגלה אומרין תמן בימים התחנונים של פסח לפיכך אין קורין אותה אלא בזמנה ע"כ והביאו ר"ע ז"ל בסעיף. ויש עוד סי' אחר לברי"ף ז"ל בוהוחיל ומסתלקין בה יום שנורסין בה וכו' כדאיתא התם: **מימות יהושע בן נון** בספר הרוקח סימן רי"ם לכך אמרו מימות יהושע בן נון ולא אמרו מימות משה לפי שיהושע לבד ויכיבם כל העריס אבל משה לא ככם רק כיחון ושוג ע"כ: ומתני' לגלה כר' יהושע בן קרחה דאמר מימות המחברים. ולגלה כר' יוסי בר יהודה ממי דס"ל כותים כדמוכח בירושלמי: **בפרים ועיירות גדולות** וכי קלת משמע להר"ן ז"ל ברים ושאין מוקפות חומה קורין כי"ד אלא **שהבפרים מקדימין ליום הכניסה** הכפרים שבסביבות העיר קורין בתוכה בשני וחמישי בשני ובחמישי ומבדכי ואסתר [מחקינים] על מה שעזרא תקן שיהו קורין בתורה בשני וחמישי ומבדכי ואסתר ומנהג מדינה ומדינה ועיר ועיר ע"כ: והקשה הרמ"ם ז"ל ות"ת מי אפשר שלא יתקבלו בי"ג שהוא יום העניות לקריאת פ' ויחל ובפוריס עשמו לקריאת פ' ויבא עמלק ו"ל למ"ל הכפרים מקפידין כ"כ אלא על היקון הקריאה שתקן מרבי"ם שהוא ביום ב' וה' אבל קריאת ויחל שבתעניות וקריאת עמלק שבפוריס שתקנו מרבי"ם תע"ם שהם מבא תקנו כדאיתא נקמן בפ' בני העיר לא קפדי בהו כולי האי מיהו יש לתמוה דהא קריאה ב' ה' נמי מתקנות עזרא הוא ו"ל דקריאת ב' וה' מימי מרבי"ם היתה אלא מפני שלא היו קורין רק ג' פסיקים ואתא עזרא ותיקן שיהא נקרא על שמו כדאיתא בגמרא קמא פ' מדופה עכ"ל ז"ל: **ב חל להיות בשני** ס"ח חל להיות יום י"ד בשני והר"ן ז"ל נראה אלא נרסי ליה וז"ל הר"ן ז"ל חל להיות יום י"ד שהוא עיקר לפי שרוב העולם קורין בו ומשו"ה קתני ליה שתמת ע"כ וכן מוכיח בירושלמי דל"ג ליה

דנרסינן התם כל הן דתניון חל להיות בי"ד אין קיימין אי"ר יוסי מתניתא שמרה מוקפות חומה למחר. אי"ר יוסי ליתי כאן חל להיות בשני ולית כאן חל להיות בשבת אי לאיות בשני לומא דבא בחד בשבת חל להיות בשבת לומא דבא בערובתא ע"כ: **חל להיות ע"ש** וכו' **עיירות ומוקפות חומה קורין בו ביום** סי' כיב סוף הפרק ובגמ' מוקי מתני' אי רבי אי ר' יוסי דשמעינן להו בברייתות דקתני עיירות ומוקפות חומה קורין בו ביום ללא כת"ק דאמר חל להיות בע"ש בכפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה ומוקפות מקדימין ליום הכניסה ומוקפות חומה קורין בו ביום ואיכא תנא דתניא דס"ל מוקפים וכפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו ביום. וכגמ' מה' שעשת דכולהו ועשת דר' יוסי מפרש' בגמ' משום דכתיב בכל מקם ומקם מה כל מקם ומקם מין מוקפין קודמין לפי שתם מין מוקפין קודמין לעיירות נקרות ביום הכניסה עם כני הכפרים ללא תלו ואלו קורין בו ביום וגם רבי דיים הכי מה כל מקם ומקם מין עיירות נדחות ממקומן לפי שכתב להיות יום י"ד בע"ש מין עיירות נדחות ממקומן להקדים לקרות ביום הכניסה עם בני הכפרים ללא תלו ואלו עיירות ומוקפות חומה קורין בו ביום ממש כרי"ן ז"ל כתב ומפ"ם מיירמו מוקפין חומה דס"ו ליומא דלקמיה שהוא יום י"ד שקורין בו עיירות גדולות לפי שהוא יום קריאה לרוב העולם ומכי עדיף להו שפי מלקרות ביום ס' ישה בכפרי ע"כ: **חל להיות בשבת כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה** ביד פ"ה דהלכות מגילה וכתב הר"ן ז"ל והיינו טעמא דעיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה משום דסיון ליום י"ד שיש בשבת לא שני ללא לידחו ובע"ש מי אפשר ליקרו משום ללמוד יום קבוע לעשם אחד הלכך מידחו ליום הכניסה שהוא זמן הכפרים ע"כ: **ג איזהי עיר גדולה** וכן הדין בכרך דכל בתי בו עשרה בטלנין נדון ככפר אבל המוקף חומה מימות יהושע בן נון אפילו אין בו עשרה בטלנין קורין בע"י ועיין בהר"ן ז"ל בלף בע"ש ע"ב מלפשו ויגילתה: וביד פ"ה דהלכות מגילה סי' ח' ומשמע מלבושו ז"ל דהוקף לעיר בעינן עשרה בטלנין אבל לכרך המוקף חומה לא בעינן וכן דעת הסוס וכן כתב שם המגיד משנה: **כל שיש בה עשרה בטלנין** רבינו עובדיה ז"ל הסם פי' רש"י ז"ל אבל הר"ן ז"ל כתב על פי רש"י ז"ל דאין לריך לומר כל שהכפרים ומעריבין בנית הכנסת לבוית מעיין שם בשבת שהעלה די בכך ע"כ: **באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין** כלומר בבני הכפרים ובני עיירות שאין להם עשרה בטלנים וכן בשאר פוריס בשבת ובע"ש וגרסינן בירושלמי בשלו ממרו מקדימין ולא מאחרין קריאת מגילה ותרומת שקלים פי' בקריאת מגלה משום דבתיב ולא יעבור בתרומת שקלים משום דמר"ח ניסן ואילך לא כני נאתוי תמידין ולא מתרומה מדשה אבל כשועת ר"ח פי' בהיו עושין כשהיו נשמכין לעבר את החדש ופטודת פורים מאחרין ולא מקדימין הר"ן ז"ל. והעלה הוא ז"ל דטעמא דפטודת פורים מאחרין משום דמה שאמר הכתוב ולא יעבור היינו לקריאה אבל לשמחה לא והוסא ירושלמי זה בטור ס"ח סי' תי"ט: **אבל זמן עצי הכהנים** וכו' אית תנאי זמן עצי הכשלים והעם וכו' וכדאיתיה בסרך בתרא דתעניות בשמעה וכן הוא ג"כ ברש"י והר"ן ז"ל וכן הוא בתוב ג"כ בפי' ר"ע ז"ל: וכתוספתא מוסיף וספר מילה פי' עולד בין השמשות וסי' הר"ן ז"ל זמן עצי הכהנים

והעם אי אפשר לו להקדים מע"ם אם חל בשבת מפני חבריו שהוא מספיק לתי אפשר לו להקדים בתחומו של חבירו וכן שבת מילה קודם לכן מ"ש לחיזוק לאו בר קרינן ביה וכן שעורה קודם ור"ח קודם זמנם לאו כלום מינהו ע"כ: ויש"כ מבואחרין דבריס הללו נפי' רש"י ז"ל המושתק ברב אלפס ז"ל וז"ל אבל מני אלי שבתים והעם המעור בימי חענית שהיו מבקשות בישראל שקושות להם ימים בכל שנה להניח עליהם למקדש לעורך המערכה ומביאין קרבן עליהם עמהם פי' בשביו מביאין הצעים היו מביאין קרבן בנדבה מתוך שמחת קרבן הצעים וזמן של אותו הקרבן שהיו מביאין הכהנים והעם אם חל להיות בשבת לתי אפשר להקריבו בו ביום לתין קרבן דותה שבת אלא של תובת היום ושל לבור שלא זה לבדבה הוא ושל יחידים וכשמביאין לותו אין מקדימין להקריבו מע"ם אלא מאחרין עד אחר השבת לפי שכל היום כל ע"ם זמן הוא למצות עליהם עד שבאיו ואיכם רוצים שיכוסו בזמם להניח עליהם דקרבן עליהם בשול שמן הישים עדיין להניח ושיהו דלא בעי נגמ' הכא אחא מ"ם מאחרין ולא מקדימין דמילתא דפשיטא היא דלפריכית עכ"ל ז"ל. ובקצה לע"ד דמשמע מהול דבריהם ז"ל שבני אחרת בן יהודה היו מספיקין קרוב למלא ושארה יום בשבה מר"ח ניסן עד עשרים בתמוז ובני לוד בן יהודה תמשה עשר יום לבד בכל שנה משערים בתמוז עד חמשה בלא ובני פרשום בן יהודה לא היו מספיקין רק שני ימים שהם חמשה בלא ושבה בלא שהשבעה בלא הוא ליומבד בן רבבי וזה דוחק גדול לומר שזה מספיק יותר מנותה יום וזה שני ימים בלבד ולו מהא לא קשה כ"כ דמיון למימר להשתא לותו מספיק רק שני ימים ביומות הקיץ מבוה לשתר הכי היה מספיק ג' יום ביומות החורף כדקתני בספיפא בחלר בשבת שבו בני פרשום שניה שהם יום ז' בלא וח' בו ום' בו וכן יקשה ג"כ לבני מנלא בן שבעה מספיק רק ה' ימים בשבה ימים עשרה בלא עד ט"ו ויותר יקשה לבני זהוה בן יהודה שעשה שבתים יהלוים וכל מי שעשה בשבתו ובני נוכני עלי ובני קוטני קישות שכל אלו לא היו מספיקים רק חמשה ימים בשבה מט"ו בלא עד עשרים בו ולבני שתא מוקב בן יהודה שכבר מספיקים לפי פירוש זה שהם יום שהם משערים בלא עד עשרים בשלו ניתא קלא לחמם יקשה לו מבני עדין בן יהודה שהם לבדם מספיקים מלה יום ככל שהם משערים בשלו עד לחד בשבת לבני זהוה בן יהודה וכל השאר לחייבם בשלו היו מספיקים רק הח

ועולה בין כדר בין נדבה אין נאה מן המעשר כיון דאין מכילת מדם כהדדיהן ואכלה ומחת שמחה גם נה מכילה יפה עולות שאין שמחין אכילה עכ"ל ז"ל. וכן כתבו ג"כ שם בתענית דהא דקתני אין בין מייני בשלות לאין בין עולות לנדרים ועולות נדבה אלא וכו' דהא כל עולות מיום בפיה אלא מן החולין וכן כתבתי בשם סה"ש ז"ל בפ"ק דמסכת קיום: **ן אין בין זב הרואה** וכו'. כיל פ' שני לטהרות מיסורי ביאה סי' ח' ובפ' שני להלכות מטמאי משכב סי' ו' ובפ' עשירי להלכות מומאת צרעת סי' י"ח ובפ"ח להלכות מטמאי משכב ומושב סימן ג': **אלא קרבן.** שוב כתב המלקט בגמ' ליף טעמא דחניא ר' סימאי אומר מנה הכתוב שנים וקראו אמא אמא וכו' כמו שפי' רשי"ז בפ"ק דמסכת זבין: **ובירושלמי** פ"ל יוהא בן פזי דר' מנישיא היא דתנן בפ' שני דזבין ר' מנישיא אומר לה בשלישי בודקין אותו מכאי מקרבן בדם הכנסין הבאים מתוך שהוא והשלישית מתוך אמא אמא ור' יוסי אוקי לה כדברי הכל: **אין בין מצורע** וכו'. פ"ק דמו"ק לף ז' ותוס' ובגמ' פ' חלק לף ק"ו: **אלא פריעה ופרימה.** ובגמ' ליף טעמא מקרא דכתיב והלרוע לאבר בו בנגע מי שנרעתו תלויה בגופו יצא זה שאין נרעתו תלויה בגופו אלא בימים הא לעניין שלום ושומאה זה וזה שוין דילפינן ליה מרבוייא דכל ימי אשר וכו' והנרמא בירושלמי קר בית מין בין מצורע מוסגר למוגרע מוחלט אלא פריעה. ופריעה וחלוחת ופריעה וכן הוא במסכת החלם הר"ר יהוסף חסכמי ז"ל וכתב שכן אלא ברוב הספרים ואין שם בירושלמי בגמ' לאין בין שיהר מתוך הספר וכו' אבל בבבלי מיתיה ויש תלמוד עליו וכבי שיתיה בגמרות מינכות אין בין סיהר מתוך הספר לשהור מתוך החלם אלא תגלחת ופריעה גמ' אמי אבעי דאמר קרא ויגלח הכהן אל מחוץ למחנה ורחם והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע מי שנרעתו תלויה בגרפאות יצא זה שאין נרעתו תלויה בגרפאות אלא בימים: והר"ם דילונמלי ז"ל הגיה אין בין **שֶׁהַר** מתוך הספר **נֶשֶׁהַר**: **ח אין בין ספרים.** וכו' הא להופרם בגידין ונעשית את הידים זה וזה טוין. ולאו כהוחא תנא דמכאר בפסכת מכות ס"ת שנפסרו בשפתן: ואיתה למתני' בשבועות הרשב"א ז"ל סי' הרי"ח. ובתים' דשבת פ' המוליא יין דף ע"ם והקשו שם דלמאי לא קתני נמי שתפילין ומזוזות אין נכתבין על הנייר ואומר ר"י דלא קתני לה משום דלא מכסיי מחד טעמא אלא משום שזה לשיטת הפילין דיכו בקלף וזה לשיטת מזוזה דיכו בדוכסוסטוס אבל הא דלכתבין מאורית הוי מחד טעמא כדלרישנן שהם וטיו בהוייתם יהו ומיהו קשה דהוה מני למיתני שהספרים נכתבין על הנייר שאינו מחוק דלוקה על נייר מחוק פסול ס"ת בפסכת סופרים אבל הפילין אין נכתבין אלא על עור כלאומה גר"ם שמוה שרלים עכ"ל ז"ל שם בסוגיא אחר שם אבל מקשה הלכה מיתיבה בסמוך. ואיתה נמי בתוס' ר"פ כל כתבי וחסם מייתי בגמ' בריייתא אין בין ספרים למגלה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגלה עד שתהא כתובה לשורית על הספר ובבבלי. ואיתה נמי בתוס' פ' ומלו נתגרין דף ל"ג ובגמ' פרק ר' יהודה וספרים נכתבין בכל לשון ומיהו לתבן בפ"ד דמסכת ידיים מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו לשורית על הספר ובבבלי ומצי בפסקנא לא קשיא כאן במגלה כאן בספרים ולפי' רשב"א יוקא במגלה שאינה נכתבת אלא לשורית משום דכתיב ככתבם וכלשונם וכל אלא אבי תירגו כי תניא ההוא בבאר ספרים שכם וגיליים וכתונים אבל בס"ת מותר ומשום משנה דלעני ומפיק בריייתא ר' יהודה היא דתניא ר"ל יהודה וכו': **ותפילין ומזוזות אין נכתבין אלא אשורית.** כיל פ"ק דהלכות תפילין סי' י"ט ומפקינן להכא דתפילין אין נכתבות אלא על הקלף במקום בבר ולא על הדוכסוסטוס ולא על הגויל ואם עשה פסול וס"ת על הגויל ואם כתב על הקלף במקום בבר בבר ומזוזה על דוכסוסטוס למעלה ואם כתבה על הגויל או על הקלף כשרה: **רשב"ג א' אף בספרים.** כו'. פיתה בתוס' ר"פ כל כתבי: **ט אין בין כהן משוח** וכו'. פיתה בתוס' פ' הוליחו לו לף ק"ז וביל פ"ל דהלכות כלי המקדש סי' י"ל ובפ"ל דהלכות עבודת יום"כ סי' ג': **אלא פר הבא על כל המצות.** שתני' דלא כר"ת דתניא ס"ל דמהופה בגדים כמי שמביא פר בבריית' דמייתי בגמ' וסיפא דמתני' דלא כר' יוסי דתניא ס"ל כהן שעבר אינו רשוי לא בכ"ע ולא בכהן הדיוט כ"ג מהוא היכא כהן הדיוט מעלין לו בקדש ולא מורידין ורישא דבבן ופיפא ר"ת היכי מוקי לה רב הסדא. ורב יוסף אמר רבי היא ונסיב לה לגירסא דתניא כאבר ליה בדבבן ובכהן שעבר ס"ל אבר מאיר ואתמה לגירסא דשניא: וכתבו הוס' ז"ל אלא פר הבא על כל המצות פר כהן משיח אחטא בשוגג דשמא אחת מכל מצות אבר לא תעשינה ואחא בשבר שזדונו כרת אבל לא מיירי בשבר שעלם דבר של עבור דכתיב ביה בהבן המשיח יחטא להחטיא את העם להפילו בהן הדיוט יכול להביאו ובל שבן מרובה בגדים ע"ב עוד כתבו ז"ל בהבן שעבר אלא פר יה"ב אשר חמאי נקט בהבן שעבר להא אפילו ביום שהורע בו פשוט בהבן המשיח ושמא זה שתיבו הוי חלוק זה שהפר בא מן המשיח אע"פ שאין משמש בלחיתה בירושלמי ופ"ב בין בהבן המשיח בהבן שיעבור וי"ל דלאי נקט בהבן שיעבור הוא משום דא לשותו שעבר בבר דהוי בבל שהם יש בהבא חלוקים בינייהם מש"ה נקט בהבן שעבר לאשמועינן דלף בדידיה בעינא אלא חלוק זה ע"ל ז"ל: **אלא פר יה"ב ועשירית האיפה.** זה שוין בעבודת יה"ב ומלוין על הבחולה ובדהיינא ובדתנן בפ' בתרא דהוריות: **י אין בין במה גדולה** וכו'. תוס' פ' בל שעה לף ל"ח: בפ' ר"ע ז"ל בבל חוטות שאין קבוע וכו'. שמר המלקט ומתני' ר"ם היא אבל חבמים סוברים בהבאור בל שהוא מקריבין בחבל מועד שבמדבר מקריבין בחבל מועד שבגלגל דהיא במה גדולה ואפי' פר העלם דבר והחם היכא חנאי חמריו לחית להו סברות אחרות ע"ם: ובתב הר"ם ז"ל עיין בזבחים פ' פרת חטאת דף קי"ו והחם פלוגחא דחנאי דרבנן סברי לא קרבו אלא עולות ושלמים אפי' בשאת לבור ור' יהודה סבר בשה גדולה בפי חוטות ובשה קטנה קרבו אלא עולות ושלמים ע"ש. והקשו הוס' ז"ל כיון דמוקימינן לחתני' בר"ם ר"ם סיפא נמי חיית בחתני' זה בבבל כל הניזר ונידר קרב בשה קטנה והקשה דהא נזירות הוי דבר הידר ונידר בלחמרי פ' שני דנזיר קרב בשה קטנה ולא בשה גדולה ליחיד שלא בשעה ונידר אפי' בשה גדולה אין קרב בשה קטנה אבל מודה היא נידר ונידר אפי' בשה גדולה אין קרב בשה קטנה ולא בשה גדולה ליחיד

את מינו ולא את שאינו מינו ואפי' לעשות ללא את"ז לא עבדות שנו ומוניח לד חירות שנו כדתניא בסלקי פ' רלזוסו ב"ד אלא הנח ושייר לזין למדין מן הכללות לפילו במקום שנאמר כאם תון אלא ליכא למימר שאני התם שנו עבד שמוניח עבדים מה שא"ב חב"ו שאינם מוניחים כלל מקום דעבדים לוים חייבים במגלה כדתניא בתוספתא דמגלה פ"ע שהוקבו לעשים שכל מקום שאשה חייבת בה עבד חייב בה לעשר לה לה מאשה כדאי בפ"ק דחגיגה ר"מ מלות שאשה חייבת בהן מדאוריימא אבל במקרא מגלה שאינן חייבות בה אלא מפעם שאף הן היו בחותו הנס והאי טעמא לא שייך בעבדים לא לך קשה מאי שייר דקאי שייר הא מומעום לאו שיוכא הוא מכיון דמוניח לעשים ממה שפסד עכ"ל ז"ל: **ולא טובלין**. ודוקא כשעובד כוכבים אבל ישראל אפילו בשעת הסכנה **ממריך** מפחשבה בחלת שביעי דאוי לשבול ואע"ג דלילה תחלת היום הכא יום בעיון כן פי' רש"י ז"ל. ועיין במ"ש רפ"ק דמסכת תמיד בשם המפרש אשר שם בדפוס. ובחיס הקשו להתנן בפ' בהדא דפרס אין טובלין את המוב בלילה ומזין ביום אבל הוא שאמו טובל בלילה ומזה ביום וכבא אמרינן לקרוך לעבול ביום והעלו דהכא מיירי בעבילת מחוב דהויא ביממא כדתנן במסכת פרה ולכאי נקט טובלין ואח"כ מזין ע"כ וכאי נמי ממש בירושלמי דמייתי קרא דובשל והוא לדרשא דאיתקש עבילה לזאשה והייט עבילת מחוב ולגא כפי' רש"י שפי' דאתי דקאתר נגמ' ואתקש עבילה לזאשה היינו דכתיב בפסיפים בקרא ורחץ במים והם"ם לזב וזבה ע"ש. ואיתה נ"כ בת"כ פ' החולץ דף מ"ו וכן פ' נ"כ הר"ן ז"ל: ודיל פ' שבי דהלכות פרה אדומה סי' כ' ורפ"ח ובטור י"ד סי' רס"ב: **וכן שומרת יום כנגד יום**. הוס' פ' כיצד טולין דף פ"ח ובגמ' בעי מ"ם שומרת יום כנגד יום מכל חייבי עבילות שבתורה בפני עלמה ולפי' הוס' ז"ל בהתינא לעיל הכי בעי מ"ם שהזכירה שבת ביום יותר מכל חייבי עבילות ומשני מילעריך סד"א מהאי קרא דחלוקה בל זב דשבת ביומה להא מיתקש לעבול קרי לכתיב ואת תורת זוב ואחר הגא ממנו ס"א ומה"ת שומרת ביומה גא מגיא עבלא דכתיב כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה מלמד שבוספרת אחד לשחד קלת מיום האחרה בלילה מיהא לעביד מקצת שמור ולישבול קמ"ל כיון דבשאר ספירה ביממא היא דכתיב וספרה לה שבעת ימים: **עד שֶׁתֵּצֵא**. הר"מ דילומלאו ז"ל נקד התי"ו נקמ"ץ: **ובולן שעשו** וכו'. הוס' נדה פ' תיוקות דף ט"ח ובטור ח"מ סי' תרנ"ב: **ה כל היום כשר** וכו'. עד סוף הפרק פ"ד דהלכות מעשה הקרבנות סי' ו' ופי' רש"י ז"ל ואע"ג דקיי"ל זריזין מקדימין למלות דכתיב ויכסם להרחם בבקר אפילו סכי כשר כל היום כולו: **לקריאת המגלה**. נפקא לן בגמ' מקרא דכתיב וחיסים המלה נוכרים ועשים. ובירושלמי נפקא לן מקרא דכתיב ביום אשר שבתו מויבי היהודים וכו' וביד פ"ח דהלכות מגלה סי' נ': וכתוב בסמ"ע בהלכות מגלה ומיטו בכל יום כשר לקרות את המגלה וה"ם בקריאת הלילה שבשר כל הלילה ע"כ. וכתב עליו הרב ה"ר אליעזר מורחי ז"ל בחזוביו ז"ל שע"ג לגבי ק"ם ממרי חכמים עד חצות ולא עד שיעלה עמוד השחר כדיוק כדי להרחיק את האדם מן העבירה הכא לא משום דהביצא להו ולא אתו לזלזולי בם ומהאי טעמא נופים לא אמרו בה מהי עורבא מרבנן לא ליפתה בעידקיה בשורתא דהתיסר מנהי מרבשר כמו שאמרו גבי בדיקת חמץ ע"כ: **לקריאת ההלל**. כיד שם סי' מ' ומפיק ליה מ"ר יוסי מקרא דכתיב ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ס'. ואית דמפקי ליה מזה היום עשה ס': **לתקיעת שופר**. דכתיב יום תרועה ובטור ת"ח סי' תקפ"ח: **ולגמילת הלולב**. דכתיב ולקחתם לכם ביום וביד פ"ו דהלכות לולב סי' י': **לתפילת המוספין ולמוספין**. ונראה דאתני' דלא כר' יהודה דס"ל דעד בבעה שעות גבב הוא זמן תפלת המוספין עיין במה שכתבתי בברכות ב"פ תפלת השחר: וכתב הר"ן ז"ל והמילין לא הני הכא הו ומ"ש לא תני פסחים ואע"ג דתנן זה הכלל כל שמלותו ביום כשר כל היום הני אמרו אין למדין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ ועוד דתנן לא אמרינן אלא כל דבר שמלותו ביום פתח אבל ממילין וכבתים כבר פירש בהן הכתוב שעה מיוחדת עכ"ל ז"ל: **ולוודוי הפרים**. ביד פ"ם דהלכות עיוה"כ: **ולוידוי המעשר**. וכתוב בתוספתא ש"ט בפ' בתרא דמעשר שני סי' ו' והא דתנן במסכת ה' בפ' שני דמנלה כל היום כשר לוידוי מעשר ניינו פתח התודה יצא ידי ולוי אחרי שכבר ניער מעי"ש אבל חכמים התקינו במתחה מהשעה של הירושלמי ע"כ ותמלא דברי הירושלמי שהתנחים שם סי' י'. והר"ן ז"ל נראה דנרים נמי הכא ולוידוי הבכורים שפירש ולוידוי הנכורים כשמניא בכורים מתודה בדכתיב הגדתי היום לה' לתניך ע"כ: וביד פ"ח דהלכות מעשר שני סי' ד'. **ולוידוי יום הכיפורים**. במתודה כ"נ בדכתיב מאחרי מות: **לקמיצה להקטרה למליקה ולקבלה ולהזאה**. דכתיב ביום זותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם ופי' רש"י ז"ל וכל שני הקרבת הקרבן שם לזולו הקטרת קומן הקרבה היא וקמיצה היתקש להקטרה דכתיב וקמץ משם והקריב עוף מליקתו והזייתו כאחד והזייתו היא הקרבתו קבלת דם הקרבה קרי לה לשמר מר והקרבו זו קבלת הדם פ"ע להקריב כל נזבי הקרבה וקמיצה ומליקה וקבלה כולן נזבי הקרבה הן ולפי שעשר בלא הן לפל הכתוב הקומה לימים מעכבין. וביד פ"ת דהלכות המידין ומוספין סי' ה': **ולהשקאת סוטה**. ביד פ"ד דהלכות סוטה סי' נ': **ולעריפת העגלה**. ביד פ' עשירי דהלכות רוצח וממירת נפש סי' כ': **ולטהרת מצורע**. ביד פי"ת דהלכות טומלת לרעת סי' נ': **ן כל הלילה כשר לקצירת העומר**. לשמר מר קלירה וכפסיפים בלילה בהנחה ביום ובמסכת מנחות יליף לה מקרתי. ומדלא קתר תני כל הלילה כשר לקריאת המגלה משמע שאין הייב לקרות בלילה כמו ביום וכן דקדק ר"ת ז"ל וכתב שים לנרך זמן גם ביום וכן כתבו ג"כ הר"ן ז"ל. והביאו הוס' ז"ל פ' ר' ישמעאל דמנחות דף פ"ו ושם בגמ' דף ע"ב וביד פ"ו דהלכות תמידין ומוספין סי' ז' ובירושלמי מוקמינן למתני' כר"מ בר"ם דלמיהו פ"ל נקלר ביום פסול ומתני' לקתני התם נקלר ביום כשר רבי היא וכן יש שם מבעיות תמרות דאתו מלייתי דר"מ בר"ם דקתני התם מקלירתו דוחה את השבת. וכיון דדוחה את השבת על כרחך זמן קלירתו לעכובא בלילה ולא ביום אלא נקלר ביום פסול אבל ההיא מתני' מהריתי דתנן התם נסוף פרקא נקלר ביום כשר ודוחה את השבת אתיא כרבי ודוחה את השבת בשאר מוקימנא לה התם בהקרבה וכיון דהתם בפ' ר' ישמעאל סלינו פתמי מי קלירת לילה מעכבת אי לא דמשמע דקיי"ל כתתם מתני' דהבא דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא ואע"ג דהתיא דפרק ר' ישמעאל בשאר יום הגא כרבי אתגייה בדוכתה ואתמת בדוכתה עדיפא הא מיכא ממי כתמת אתריא התם

לתחית כר"ת בר"ם ועיד הביאו רמים בתוס' דקלירת העומר דוחה את השבת וממילא אמעינן למיכא מגא בלילה דאמרינן בפ"ק דמ"ק וכו' ומכאן אמר ר"ת ז"ל שאם לא ספר בלילה אינו סופר ביום דקלירה ובפירה כי הדדי ניהו כדאמרינן בגמ' דאמר מר קלירה ובפירה בלילה והבאה ביום ואיכא טעמי דגרסי במתני' לקלירת העומר ולספירת העומר ועיד דוחתי לר"ש בספירה בלילה דהא מתמיות נפקא לן מיתתי מן תמימות בזמן שהוא מיום מעברך עכ"ל ז"ל. ועיין במ"ש שם במנחות ס"פ ר' ישמעאל: **זה הכלל דבר שמצותו ביום**. וכו' פי' ביום שהם מבל תמידין ופסחים כבר פירש בהן הכתוב בשם מיוחדת כמ"ש לעיל בשם הר"ן ז"ל ובמ"ש זה הכלל לאתויי סדור בני בזיכי לבוזה בל להם הפיס וסלוקם ומתני' ר' יוסי אומר אפי' סילק את הסיבה בחבית יסידר את האדם ערבית אין בכך כלום ומה אני מקייס לפי' תמיד בשם ר' תמיד בלא יהא בלתן בלא לתם בלילה אתת אבל לרבן שמעון בל זה המסדר כנגד שחרו של המסלק ובטור ח"ם סי' הרפ"ח: **ודבר שמצותו בלילה**. לשתי יין מבילת פסחים ומתני' ר' עקיבא ודלא כר' לטרפון בן עזריה להיכו שבר דוקא עד חצות ויליף לה בג"ש מאחר כאן ואכלו את הבשר בלילה הזה ומאחר להלן ועברתי בארץ מלרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות אבל בפ"ק דברכות ובפ"ם מיתתו מקומן שהם לן תנא כר' לטרפון בן עזריה כדאיתנא התם בפ"ד. וביד ר"פ שבי דהלכות חמץ ומלה כתוב לאכילת מלה מלותה כל הלילה:

פרק ג בני העיר שמכרו רחובה של עיר וכו'. וגמ' זו דברי ר' מנחם בר יוסי שהיתה בהן לוקחין בדמיו. לחרוב קלי להוי לשון זכר אלא לשון דק"ק דבגמ' קאמר מין בה לשון נקבה ור"ל ר"ש ריתנה בני ויו: ועיין במ"ש בפ"ד דתעניות סי' ג' ובטור ח"ח סי' קכ"ד: **בית הבנסת לוקחין** וכו'. בהלכות תפלה פ' י"ח סי' י"ד ובטור ח"ח סי' קכ"ג: **תיבה**. י"מ הוא לבילא שעומד שם הס"ת כל ימות השנה שנקרא בלשון רז"ל ארון והיא דעת הר"ן ז"ל. ותלמידי ס"ר יונה ז"ל פירשו שהלות שמשמידין בו ס"ת כל השנה הוא שנקרא תיבה: **מטפחות לוקחין ספרים**. נגילים וכתובים ותפילין במטפחות ס"ת מיירי דניגילים וכתובים קדושי עפי ממטפחות תורה והני מיתת בירושלמי ותפילין דספרים לא יקחו מטפחות נרסו נמי התם בירושלמי אפילו מכרו נגילים וכתובים אין לוקחין בהן מטפחות תורה ותומפין הר"ן ז"ל: אבל הרמב"ם ז"ל וז"ו **נעל** הסופרים ז"ל פירשו ספרים היינו תומפין שכתוב בל תומף לגדו שאין קדושתו בקדושה ס"ת שבתובים בו בל ההמשה תומפים ניחא: **אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים**. העלה הר"ן ז"ל דאין הכי נמי בשוין כגון תורה בתורה אסור אלא מפום הכי לא נקט סיפא למתני' בשוין משום דרישא לישפרך למיתני מכרו תורה לא יקחו ספרים משום הכא טעמי דמייתי הוא ז"ל וכיון דבגרועי אתחיל נקטיה לכולהו נמי בגירוש ספרים אל יקחו מטפחות ומטפחות לא יקחו תיבה וכו' ואין הכי נמי דבשוין נמי אסור ובעיא הוא בגמ' ולא אסיקנא ואפשר דלא יקחו מיבה ומדאיבעיא לן בס"ת אלא לישה לעלויי בים מבלל דפשיטא לן דבהני בשוין אסור אלא ליכא למיגמר מהכא דהתם לא יקחו ספרים משום דאיכא למיגמר מהכא דהכא לא

מותם במקומם מפני ענמת נפש וכדלמיתא בגרייתא גגמ' וכלפי ר"ש ז"ל. ונשון הרמב"ם שם פי"ח דהלכות תפלה עלו בהן עשרים תועלין מותן ומיהין מותן במקומן כדי שירלו מותן העם ותשוך רוחם ויגמוס ע"כ: **ד' ר"ח אדר** וכו'. ביה הלכות תפלה פ' י"ג סי' כ' וכעור ג"ח סי' הרפ"ח: **בפרשת שקלים**. ירושלמי בפירקין ונם בפ"ק ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש אמה הקב"ה שתהא פרשת שקלים קודם לפרים ומקדימין וקורים בפרשת שקלים ע"כ: **חל להיות בתוך השבת**. כתב הר"ן ז"ל דאחד בשבת וע"ש ליתמהו בכולל חל להיות בתוך השבת פי' בתוך בשבת נמ מני חייל דת"כ היו ר"ח ניסן בשני בשבת שהרי אחד בעומר חסר ות"כ ה"ל פסח בשני בשבת וקיומא לן בלא כתיבי ר"ח אחד בשבת לעולם חסר ומשום יום הכפורים לא ניקלע בע"ש ולא בא"ש ומשום יום ערפה לא ניקלע בשבת ועוד דלמוקי לאחד רב נחמ' וקיומא לן כותיה כי היכי דלא ניקבי ליה ממתני' ל"ל לתוך השבת אין יום אחד בשבת בכולל ובשני בשבת שמי לא בפי לא תיתמ שכי היכי דקאמר דבשלישית להפסקה פרה וברביעית החדש וחמ על כרחך כל בחל ר"ח אחד בע"ש יש בחי הפסקות ומיהו לו וביו"ל דלעומר דכשחל ר"ח אחד בשני מפסיקין בשני בו ובשמה עבר בו כדי לקרות פרשת פרה בשבת הסמוכה לר"ח ניסן ומשלא נתנין קורין פרשת פרה בשלישית להפסקה אלא ברביעית ולא ברביעית פרשת החדש אלא בחמישית הלכך על כרחך ע"ש ניתיה בכולל חל להיות בתוך השבת בשני שאחד בשבת תיהו בכולו ומעמה דמיהת דבתוך השבת משמע ממש שבת שיש חול לפניו ולאחריו מה שאין כן באחד בשבת ושני בשבת עכ"ל ז"ל: **בשניה זבור**. בין אחל ר"ח אחד לשאול בשבת ובין אחל להיות בתוך השבת ומיהו אפי' כגוונים והמי דאיכא דכשחל להיות בשבת אפי' אחד בשבת שהרי נמחה שמלך מהעולם ת"כ מה אנו לזוכרו עוד אלא ודאי הוא כמו שכתבנו לזכור את הגורם בימי שמלך מזרח היתה לו לשמלך תמיד אלא בא על ישראל אלא ע"י תביעה שון כמו ברפידים ע"י דפיון תורה ומרינה ביניהם נם המן הרשע אמר ישנו עם אחד מפוזר ומפורד וכו' אינם נאחדות נם בא עליהם בעון הסבורה במדרש"ל והשתיה כדת אין אונס וכו' שנאמר היה לעשות כרצון ואינם אומרים מרדכי וחמן כי מרדכי היהודי חפץ שלא יעבידום על דת להשקותם יין על כרחם וחמן ג"כ לשם שיהו מזילין ולא אונסים לכך אין אונס הרי נם הוא נא בשעשה נם על שהשתחוו לאלם לכן נותה לאחר לעשות זכר לדורות ויומי פסורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם שנם ניומות המצית אינם נטלים ישן יזכרו דבר חמן ועשלק הנאיש על חטא ולא ישובו לכשלה ע"כ. נם בפרשת חקת דף ר"ל ע"ש נתן טעם לקריאת פרשת פרה וז"ל ולכן תקנו רז"ל לקרות פרשת פרה בשבור והיא מלאורייתא יותר מכל הפרשיות והדבר קשה מאד מה לנו לקרות פרשה זו ומין בידנו לעשותה ולא טהרת טמא מת. אבן הטומה רלויה במקום האיש אמין [חמים] מטהרין אלא עיקר הכל שהאי יהן אל נבו עין העגל שנרם המיתה ונשאר לעקדון לאדץ כמו שאמר הכתוב ונישו מקלי ופקלתי ועל מקוללים נפרשת פרה תחשב להם כלילו עושין מלות פרה ובודקים אותה והיא מטהרת אותנו מטומאותינו בזכותנו כמו שאמרנו ג"כ בפרשת זכור נם בכל הקרבנות נכן חומה עלינו לקרותה בשבור יותר מכל פרשיותיה על תורה שקריאתה היא עשייתה שעיקר הכל היא הבונה אלין הנאיש מטהרין אלא כוונת הנאיש להכניע היצה"ר שהביא אותה לעולם היא הממטרת לכן בזמן אלין בית המקדש קיים ואין לנו אלא פרה אחת מטה עלינו לקרות פרשה זו בשבור להטהר מיטה"ת על ידי קריאתה עכ"ל ז"ל: **לבל מפסיקין**. פ' י"נ דהלכות תפלה סי' ה'. וסי' ר"ש ז"ל לבל מפסיקין אלין מפעירין וכו' אמר המלקט בגמ' סרכינן מי לסדר מסעדות הסעדות בחול מי מיכא לתעניות ומעמדות על כרחך הני בשבת נא הוו ומשני מידי אריא הא כדלויתא והא כדלויתא כלומר בהני ולאי מפסיקין פרשת היום אבל בשבת אינ הפטרה מפסיקין בהפטרה והאי דמפסיקין בתעניות אע"נ דליכלא למיקרי בשרת בעניות דיומא ובמחה בדהתנייתא מתרת בגמ' משום דמשרת בנוסות של שנת דיומא לעיולי בגילי דמחת ומפלנית דיומא לפנית רבעת דיומא קרא ומפטרי ורבעת דיומא בעו רחמי כלומר ומפ"ם לא לסבר למיקרי בתורה בשחרית כלל עד המנחה. ובגמ' מפ' טעמא. ובתנו תום' ז"ל לבל מפסיקין ע"ש דמיירי בנמחת יה"כ בחל להיות בשבת ואחא קאמר מפסיקין מן הסדר אחל נאותה שבת וקורין בפ' עריות וכן בכל הני אמין קורין אלא בשבת בגגן תעניות ומעמדות ואנוקה ופורים לליכא למימר דמיירי ביום הכפורים אחרית קורין בפ' אחרי מות נחול משם ובשבת בעשר דת"כ אחמי נקט יום הכפורים אפי' בסדר מועדות נמי ע"כ והר"ן ז"ל כתב וז"ל לכל מפסיקין אף המועדות בכלל אמרינ' והכי קתני לכל המועדות מפסיקים במניחין פרשת היום וקורין בשל יום טוב וכן לר"ח מנוסף ופורים וכו' ומיהו הך הפסקה לאו בחדא גוונא היא דבימים טועים מפסיקין בפרשה בין בשבת בין בשני וחמישי אמין קורין אותה פרשה אחת על הסדר ואילו בר"ח ובחנוכה אינהו אין בשבת אמין אלא פרשה אחת על הסדר ובשבת במנחה קורין סדר שבת המחה. ובירושל' אית תנאי אית שהא להם הסדר ובשבת ת"ר מקום שמפסיקין בשבת אחרית אם קורין במנחה. במנחה אם קורין בשני. בשני אם קורין במחמי. במחמי אם קורין בשבת המחה דברי ר"מ ר' יהודה אומר מקום שמפסיקין בשבת אחרית אם קורין במנחה ובשני ובחמשי ובשבת המחה ג"ר זירא הלכה כר' יהודה וכתב הר"ן ז"ל ומע"ש דמילתיה דר' יהודה היינו מילחים דתנא דמתני' דקתני אין שהה אין מהמבן אמקום שהם ת"ח דמתני' הכי קתני בשני ובחמשי ובשבת במנחה קורין בסדרן במקום שמפסיקים בשני אם מחמיי בחמישי ואין שהה להן בשבת המחה מן המנין אלא חזור וקורא מרחם הסדר וזו מחלוקת שנויות ומ"ש סתם כתנא דברייתא דסיינו ר' יהודה דמפרש לה שנאמר וידבר משה את מועדי ה' וכו'. פי' קרא יהיה לדים דהא בתיבי כולהו פרשיות ובתרייהו כתיב וידבר משה את מועדי ה' לומר שהיה לודם הלבותיהן נומנם לשפטיה וש"מ סתם כתנא דברייתא דוקי כל שמוזן

מעניות הפסח ואינו בקרבנות נא קאמר אבל אלו סדר הפרשיות מוסיפין ס"ת שני לקרות בו בקרבנות הימ וכן הוא בסדר רב עמרם [גאון] וסומכין על מה שאומרים בגמ' שאמר להו הקב"ה לאהרהם דכומן שאין בית המקדש קיים יהיו יסרהל קורין בסדר קרבנות מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ומוחל אני על כל עוונותיהם: **ברי"ה בחדש השביעי**. פי' רש"י ז"ל דשור אלו כשב ע"כ ועל"ד שר"ל מתחיל משור אלו כשב אלו למפה משור אלו כשב מעם עד סוף המועדות ואם ר"ל שמתחיל מבחדש השביעי לפחות ר"ל שממשיך מפה והלאך עד סוף המועדות דהא כל אותה פרשה דבחדש השביעי אינה רק שלש פסוקים. וממילא שמעת מינה דלא נרסינן ובחדש בזו"ו אלא בחדש השביעי בלי וי"ו. ירושלמי בעלמא בשעה שהעולה אית תנאי אית תנאי בחדש השלישי ובר"ה בחדש השביעי אית תנאי אית תנאי ואי אתה מוצא בשעה שהעולה אית תנאי אית תנאי אלא בחדש השביעי ובר"ה בחדש השביעי אית תנאי אית תנאי ואי אתה מוצא בשעה שהעולה אית תנאי אית תנאי אלא בחדש השביעי: **ביום הכפורים באחרי מות** שור פ"ח סי' תרכ"ח: **ושאר כל יומות החג קורין בקרבנות החג**. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא לעולם אמין הטולם עומד אלא על הקרבנות ע"כ: **ן בחנוכה בנשיאים**. בשור פ"ח סי' תרפ"ד ותרל"ג ובספר תן טוב פ' כי תשא דף קס"ו ע"ב כתן טעם לשבת בזה בתל"ל שלעטער אחרן על אלא הקריב לעום בחנוכת המזבח כשאר הנשיאים ואתר למה הנשיאים יקרב בשבתי מכל השבטים אל ת"ל הקב"ה לא תעטער שבידך שהי דברים נדולים מכל הקרבנות אלא הם ברכת כהנים והחלקת נרות שהם טהנים בפני הנית ואלא בפני הנית לבן אלו קורין ברכת כהנים ביום פ' של תנוכה ואחר נמר קרבנות הנשיאים ביום הה' אלו קורין פ' בהעלותך את הנרות ומעמו ישראל תורה היה לרמוז ב' דברים הללו תדיעים ביד בני אהרן ברכת כהנים והחלקת נרות ע"י בני חשמונאי שהיו ע"כ: **בתענויות ברבות וקללות**. תוס' פ' כל שעה קף מ' וכתבו הם ז"ל אלו מהנין על כי מסכת סופרים שלו קורין ויחל בתעניות ע"כ. וביל ס"פ פ' דהלכות תענית ובפי"נ מהלכות תפלה כתב בתעניות שנוחרין אותן הנבור מפני הנבור כנון בעורת ודבר וכיוצא בהן קורין ברכות וקללות אבל בשאר תעניות קורין ויחל ובשור פ"ח סי' תקע"ש: **ואין מפסיקין בקללות**. נפ' י"ע דהלכות תפלה סי' ז' ומפרש טעמא בגמ' משום דכתיב מוסר ה' בני אל תמאס סי' רס"ו ז"ל והמפסיק בתן מוסר אינו מרגיש בתן מוסר ה' בני אל תמאס עלמו שהוא נדול ומסכת סופרים יליף ליה מסיפיה דקרא ואל תקוץ בתוכחתו אל השמו קורין קורין מסכין מפסיק בשון קלילה ע"כ. וביושלמי פ"ל בו' תמר הקב"ה מיהו בדין היה שיהו קורין בתוכחה בשבת אלא כדי שלא יהו מתקללים ואני מתברך מ"ל יוסי ב"ר בון לא מטעם זה אלא שהוא עומד לקרות בתורה לריך שיהא פותח בדבר טוב ואותם בדבר טוב ע"כ. ומלאתי בספר תן טוב דיש פ' דאף דף ר"ן שהביא מאמר מפסר דברים רבה הלבה אלא מיברל"ש מסו שיהא מותר לו לקרות התוכחות בקריות הרבה כך אנו חכמים אין מפסיקין בקללות אלא בקרות התוכחות בקריות הרבה ובלבד שלא יהא קורא את כולם למודנו רבותינו למה אין מפסיקין בקללות ע"כ חייב בר נמלא לפי שכתוב מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו אל תעשה את התוכחות קורין קורין אלא אחד קורא את כולם ד"ח למה אין מפסיקין בקללות ע"כ יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר הקב"ה אני כתבתי על כבודי עמו אלכי בתרה אין עורת הדין שיהו בני מתקללין ואני מתברך כילד וכו' והתניא בקריות והיכן יקרא שבועת בעל המאמר שנם אפי' אחד מהם שיקרא את כולם לא יקרא בקריות הרבה ח"ש בשאר בקריות הרבה ולא אמר קורין הרבה להורות שהקורין הוא אחד אלא קורא בקריות הרבה והוביח דבריו מלשון המשנה ז"ש כך שנו רבותינו ילמה בשאר ואין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן ולמה לאחיך בלשונם שנינו ע"ל בקיצור אין מפסיקין בקללות נבד אלו יאמר אחד קורא את כל הקללות אלא ר"ל נם אחד יקרא את כולם אין מפסיקין בקללות אלא יאמר אחד קורא את כל הקללות יבן שיוכל להפסיק ביניהם ויקראם בקריות הרבה הוא עלמו קורא ואוזר וקורא לי"ח אין מפסיקין בקללות אפי' אחד יקרא את כולם הוא עלמו לא יפסיק ואם יאמר אין מפסיקין ליחי אומר דוקא נשונין הרבה אבן אם אחד אחד יקרא את כולם בקריות הרבה יכול לי"ח אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן ואם הוא אלא שיקרא אחד את כולן אבל אם יקראם אחד וא"ת אני אחדש המבנה להפסיק בתוך אלא שיקרא אחד את כולן אבל אם יקראם אחד וא"ת אני אחדש המבנה מותר ואת היתה אומלתו אם פי' המבנה כך זה מובן מדקדוק לשון המבנה שאחריך לומר אין מפסיקין בקללות ומן הדאוי לומר אחד קורא כל הקללות ויובן אלין המבנה שאחריך אלא אם יהיה אחד אחד ולא דבים מלבנו רבותינו כך ואין מפסיקין וכו' לשון מיותר ר"ל שאם בקריות הרבה אחד אחד לא יפסיק לכן אבל ואמר למה אין מפסיקין יליף (למה) אפי' אחד אחד עלמו לא יפסיק ק"ל חייל לפי שכתוב מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ וכו' בהפסוק מיותר אמר אל תקוץ לבבך לפניה ולאחריה ואינו בדין שיהו בני מתקללים לכן אין מפסיקין אפי' אחד קורא את כולם ע"כ בקיצור: **בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין בסדרן**. פי' הר"ן ז"ל קורין בסדרן שמתחילין בסדר ואין שולה להם מן החשבון לקריאת הסדר בשבת המחה אחרית שלשולם חוזרין לראש הסדר ובשבת במנחה קורין סדר שבת המחה. ובירושל' אית תנאי אית שולה להם מן החשבון. ובגמ' ת"ר מקום שמפסיקין בשבת אחרית אם קורין במנחה. במנחה אם קורין בשני. בשני אם קורין במחמי. במחמי אם קורין בשבת המחה דברי ר"מ ר' יהודה אומר מקום שמפסיקין בשבת אחרית אם קורין במנחה ובשני ובחמשי ובשבת המחה ג"ר זירא הלכה כר' יהודה וכתב הר"ן ז"ל ומע"ש דמילתיה דר' יהודה היינו מילחים דתנא דמתני' דקתני אין שהה אין מהמבן אמקום שהם ת"ח דמתני' הכי קתני בשני ובחמשי ובשבת במנחה קורין בסדרן במקום שמפסיקים בשני אם מחמיי בחמישי ואין שולה להן בשבת המחה מן המנין אלא חזור וקורא מרחם הסדר וזו מחלוקת שנויות ומ"ש סתם כתנא דברייתא דסיינו ר' יהודה דמפרש לה שנאמר וידבר משה את מועדי ה' וכו'. פי' קרא יהיה לדים דהא בתיבי כולהו פרשיות ובתרייהו כתיב וידבר משה את מועדי ה' לומר שהיה לודם הלבותיהן נומנם לשפטיה וש"מ סתם כתנא דברייתא דוקי כל שמוזן בקרבנות נו פ' הקרבנות וס"ע מוכח נגמ' דתמרינן ובשחר יומת המשה מלקט וקורא

כולם נ"מ ממן משם ליטרמ"ל מנ"מ מלמד שהיה מדבר עמהן מלכות כל מועד ומועד בזמנו להודיע חוקי המלהים ותורותיו רש"י והר"ן ז"ל. מכן כתוב נכספה נפשי ע"ע מס"ת שמיטו מנ"מ מסמכתא עי' מ"ק כתוס' י"ם ועי' פי"ו דסרבת אמור נספר קרבן מהרן:

פרק ד הקורא את המגלה וכו'. זה הפרק נסדר בתלמוד בבלי קודם פ' בני העיר וכן מצטע בשנת תוס' ז"ל שכתבו בזה הפרק בדף כ"ח דהיינו כ"ע נקמן פ' בני העיר גם בשנת פ' בתמ מדליקין כתבו הם ז"ל דתנן בפ"ג דמגלה בבני ובחמשי ובשבת בתחה קורין שלשה וכו' גם שם בדף כ"ד קרלו לפרק זה פרק שלשי בדבור המתחיל לו דילמא גם בפ' בני העיר פ' בתרא דבור המתחיל מי ימחל תוס' ז"ל זה הפרק פרק שלשי בדבור המתחיל ר"ח יוכיח וכן לפ' בני העיר קרלו תוס' פ' בתרא שם דף י"ח בדבור המתחיל לתורה מנה תורה ימים וכו' וכן ג"כ בפ' גיד הנשה דף ל"ז קרלוהו לפ' בני העיר פרק בתרא גם בפ' לא יחפור מה שכתבתי שם סימן ה' גם בשבת פ' שואל דף ק"ע קרלו לפ' בני העיר פ' בתרא דבור המתחיל מי ימחל ור' יהושע בן קרחה גם בפ' עומין פסין דף כ"ע קרלוהו פ' רביעי בדבור המתחיל מי נימא תנא שמם בפל טעות והניחו הרב בפלגל תמכמי ז"ל ומכתבתו בפ' עומין פסין סי' ה' גם בפ' כל שעה דף מ' קרלוהו לפ' בני העיר פ' בתרא דבור המתחיל אבל עומדו וכן בכמה דוכתי וכן הוא בהרמ"ם ז"ל וכן מצטע בשור ז"ח סי' קל"ם וכמו שכתב שם בית יוסף וכן נ"כ מוכח מן סכל מו שהעתקתי לעיל פ' בתרא דתענית סי' י' וגם בסמ"ע בחוב בהלכות מגלה ו"ע שימו בפ' שלשי למגלה סקורת את המגלה עומד וכו' גם בהלכות תפלה סי' י"ם דף ק"ע בפעמים קרא לפ' בני העיר פ' אחרון למגלה ויומין קרי ליה בפ' בני העיר. אבל בירושלמי זה בפרק הוא הרביעי: **עומד יושב יצא.** גמ' תנן מה מתין בין בתורה לתפלה קריין לו מיושב ולא בשנים וגמ' מפ' פעמא דאמר קרא ואתה פה עמוד עמדי וז"ל תנהו רבנן אילמלי מקרא כתוב ת"ח לאומרו בכיכול לף הקב"ה בעמידה: **(יצא) קראה אחד [יצא] קראוה שנים יצאו.** גמ' וילמו לתו דוקא דיעבד אלא אפי' לכתחלה נמי דהא בכולהו תנני ליתנא דלישבד ועוד דלים דקתני בברייתא ובמגלה עשרה קורין ועשרה מתרגמין דמשמע לכתחלה. וביל פ"ק דהלכות מגילה סי' ז' ובתוס' פ"ק דע"ב דף פ"ו ובירושלמי כיני מתני' מותר לקרותה עומד ומותר לקרותה יושב ובשור מ"ח סי' תר"ל ותרל"ב: **בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה.** הכי רוחם דקתני ותוא מלמסה למעלה. ובגמ' בעינן הכי אלמה כנגד מי רב אסי אמר כנגד תורה נביאים וכתובים רבא אמר כנגד המים נוים ויבשה ולתחלים: **אין פחותין** מהם כו'. בהלכות תפלה פרק י"ב סי' ג' וסי' ס"ו: **ואין מפטירין בנביא** בית שם סי' ג' ובשור מ"ח סי' קל"ם ופסק בלבוש שם סי' קל"ה דלם היו כ' תתים בב"ה וסם יפרתלים מותר להוסיף ולקרות ד' לדידסו סוי כיו"ם ע"כ: ופי' סר"ן ז"ל דהיינו לומר שאין תקנה קבועה להפטיר בנביא דמתה בשבת כשם שאין תקנה קבועה להפטיר בו בבקר ויש מקומות שנהגו בנביא דמתה בשבת ולא נהגו כן בי"ם ולפיכך אמריגן בגמ' בפ' נמה מדליקין י"ם אחל להיות בשבת המפטיר בנביא דמתה אינו מזכיר לף כ"ל יום טוב שאלמלא שבת אין בנין בתקתיסו עד כאן: ועיין בספר סלבוש תפלה שם בסימן ס"ם ותוסיף נקח פוב: וכתב ה"ל יוסה ז"ל בפ' אמתו דף ע"ע ע"ב הפירוש שכתוב בשין פורסין על שמע הוא כמו שכתב ר"ת שהש"ם שאמרו דשם שבשדות אינשי ולא תלו למיתי לבי כיעסתא וש"ל מוציאין ידי חובתם מחפלה אפ"ה מקש"ם לישם שפטירם אלא בתלתה בתמידים ובשעות אחן אינו פוטר אלא בעשרה ולפיכך אין פורסין על שמע כדי לפטור את הטומעין בעיית אחן אלא בעשרה שאם לא כן אין העיית אחן כלום אבל אם התחילו בעשרה והלכו מקצתם נומרים ושנים אחן אחרין עכ"ל ז"ל: **ונפטר פ"ח סי' ס"ם** נם ממנה בפור סי' קכ"ח סימן קמ"ע וז"ל הפור שם רים סימן ס"ם אין פורסין על שמע בפחות מעשרה סי' אותם שבאו נ"ם אחר שקראו כבר שמע אומר קדיש וברכו וברכה לאחרונה יותר טוב ולא יותר ופורסים לאחן אחריהם כמו פרוסה אחן אומרין אלא קצת ממנה וים שמוסיפין עוד לאחר שיסיימו ברכה לאחרונה אומר אבות וגבורות ואומר קדושה ואחה קדוש ע"כ וכתב שם בשית יוסף ומ"ש רבינו ים מוסיפין וכו' מהגי הכי פיתח אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה בפחות מעשרה ובתחלה פירש אין פורסין על שמע ובסוף אין שוברין לפני התיבה וכתב להיות שמוסיפין לומר אבות וגבורות וקדושה ואחה קדוש ע"כ: וע"ש בסוף אותו סימן שמפרש שם אם יכולין להפסיק שם או אם לריכין לגמור התפלה: וכתבי תוס' ז"ל בירושלמי מפ' שתה התנגים ותניה מן הסתין ומלתה אמ"ם נוהגין הוא לומר ושוהבי אין יכלו ע"כלשון זה כתב הר"ן ז"ל ומתבתב דוקא בשבתיירו רוצה עכ"ל: **ואין נושאין את כפיהם** שם"ו בהלכות מגילה כפיס סי' ק: **ואין קורין בתורה.** כפ' י"ב בהלכות תפלה סי' י"ג: **ואין עושין מעמד ומושב למת** וכו'. ובגבא בתרא בדף ק' תניא אין פותחין מבבוא מעמדות ומושבות למת בשבת הכל הבנים וכו' ועיין בפ"ם בם פ' המוכר פירוח סי' ו'. וביל פ' י"ב דהלכות אבל סי' ל' ובשור י"ד סימן שנ"ם: **ברכת אבלים בעשרה.** ואין מבנים מן הממין **שהרי** הוא לומר ברכה לממחמין בפני עלמן מחיהו בעל הגמול יבלו לכם נמוכ"ם סמוב בח"י מבלם הגמול ולמבלים בפני עלמן מחיהו בעל נחמות יחם מחכם נח"ם מבחם מבלים: **וברכת חתנים** ותניה מן הממין ומלתי שמחק בח"י יהוסף ז"ל מלות ותנחומי מבלים: **ואין מזמן** על המזון בשם פחות מעשרה כך ז"ל: **ובברקעות** היה בקרקע דל"ו מלה מם כ דלילו בבלה מחוה כבר פירש הכתוב פדיונו ורע תומר בשוריס בחמשים שקל כסף: **ומי** שלחי בבא בירושלמי פ' מלמה נזוות ופירש הרמב"ם ז"ל וכשיומר לחם ערכי עלי וסברכין פסוקים וידועים כבר בלשון הזהרה ואין לו לזה הסתייר מה שיתן לנגה מחוחו שכהן ממונה על ההקדשות יקח מחותה מחוחה דמי הערך שיתחייב בו לפי עשרה מיעל ואחד מהם כהן שיסכמו כולן שזו אוזה זה הערך ואז ירד לתוכה וזה שאמר תפעה וכהן הוא מנחי אבל הוא רשות שאם פי' מיערלין דין עכ"ל. ו"ש ז"ל נקט הכא כפי' רש"י ובפ"ק דמגלה פי' ג' נקט לפרש בפירוש זה של הרמב"ם ז"ל: **תשעה וכהן** דעשרה נכסי כתיבי ובאה הקבלה דכהן אחד יספיק לנו וכל מה שנאמר כהן הוא רבוי אחר רבוי למעט ופי' יטרמ"ל ונגמ' מקשה ולימני חמשה כהנים ושמשה יטרמ"ים ו' מקבלין: ו"ל פי' סבר לשון למודים [סער פ' סימן כ"ה] (נרב) [נרים מקיון] בספר כריתות ב' תלה ר"ל דסולמו כהן להן פרשה קיימי מכהן קמא פתח לנופים ולאחרים מם"ם מיעברין למיתני דכולה תוס' ז"ל ותפשר טרלוס נומר בתירוץ זה שהייתי פומר שהשים הנוסף בשבוע כשבוע היום פותו ג"כ יבוך לפניה תעפ"י שכבר ביתך שכהן לפניה וולמי שהוא יבוך ג"כ לאחריה שהוא הפותה ומפת שכ"ם מחמיני מנרך לפניה ולאחריה וביה"כ השמי מנרך לפניה ולאחריה וביום השבת השביעי מנרך לפניה ולאחריה ויהיה הפרש מועט בין י"ע ליה"כ וכן יה"כ לשבת. עוד לפשר טרלוסם ז"ל לומר והוא הכהן שהייתי פומר שהש"ם שכבר שהמיעטו לנם בר"ח ובחש"ם דפותה ותותם בתורה כלתוד שם למברכין לפניה ולאחריה הייתי פומר דוקא פותה שהבדל מועט ביותם לפני ותמיני ושבת ממנה הוא דשני נברכת כהן בתחלה ובברכת מזניה בתחריתה אבל י"ם שהבדל גמור ביני לבין ר"ח וחש"ם שיעברכו שלש לנרך לפניה ולאחריה וכ"ם בין יו"ם ליום הכפורים ושבת שהבדל יותר ויותר גדול דש"ם דכולהו בעו לברוכי תחלה וסוף קמ"ל דכבולהו שני בפותה ותותם אבל קשה קלת לזה ממה שהקשו תוס' ז"ל במאי לא בעי בגמ' מתרבשה של ר"ח כנגד מי וכן חש"ם כל בעי: הני שלשה וחמשה ושבעה כנגד מי ותרעו דקיש ליה לתלמודל דשעמת תשוב לשפויי חד נברת אבל לפפיי כ"ב ביו"ם לא ש"ל מפוס שהיה שלישי מי הוא דקאמרי ז"ל אבל מעכמין כנגד מי ע"כ. ולא קשי מידי דהייט מקמי דתקבתא כנגד מי הוא דקאמרי ז"ל אבל נעקוני כ"ב בימים טובים לא ש"ל משום כרת וסקילה אי לא מעכמין וכו' אבל בתר דתקבתא כנגד מי ודאי דעדיף ועדיף ספי להם מהרי שעמת רשוי לאוסיף וס"ל כיון שהבדל יותר ויותר גדול מכמה מעמי כולהו בעי לברוכי קמ"ל כמלע"ד: מלא"כ מלתתי שפי הר"ן ז"ל ור"ל פורם לשון התחלת ברכה של ק"ם כדמתרגמינן בירושלמי והוא יברך הזבח והוא מפרם על נכסף: וי"ת פורם על שמע מלשון מניח פרוסה של סבליים שפירושו לשון הפסק ור"ל שמפסיקין פל שמע שאין קורין אותו אבל מברכין יוצר אור בנבך בשבוע הקדושה ואחריה מתחילין להתפלל י"ע ברכות על הסדר בקול רם: ות"ל רש"י ז"ל אין פורסין על שמע כגון שהיו כאן עשרה בני אדם שהתפללו כל אחד בפני עלמו ביחיד ולא שמעו לא קדיש ולא קדושה הרי אחד מהם עומד ומתפלל בקדיש ובברכו ומתחיל ביוצר ע"כ ז"ל: וכתב סר"ן ז"ל שגם לדברי המפרשים לאין פורסין היינו לומר דאין מתחילין ברכות ק"ם שיברך אחד ויצא בברכתו אלא בעשרה אפני דבר קדושה שבהן שהיו בשפה ברורה וכולי אף בברכות ק"ם לערבית אין פורסין בפחות מעשרה וא"ש אין בם קדושה אלא בגון בהן בתקתיהו עד כאן: ועיין בספר סלבוש תפלה שם בסימן ס"ש ותוסיף נקח פוב: וכתב ה"ל יוסה ז"ל בפ' אמתו דף ע"ע ע"ב הפירוש שכתוב בשין פורסין על שמע הוא כמו שכתב ר"ת שהש"ם שאמרו דשם שבשדות אינשי ולא תלו למיתי לבי כיעסתא וש"ל מוציאין ידי חובתם מחפלה אפ"ה מקש"ם לישם שפטירם אלא בתלתה בתמידים ובשעות אחן אינו פוטר אלא בעשרה ולפיכך אין פורסין על שמע כדי לפטור את הטומעין בעיית אחן אלא בעשרה שאם לא כן אין העיית אחן כלום אבל אם התחילו בעשרה והלכו מקצתם נומרים ושנים אחן אחרין עכ"ל ז"ל: **ונפטר פ"ח סי' ס"ם** נם ממנה בפור סי' קכ"ח סימן קמ"ע וז"ל הפור שם רים סימן ס"ם אין פורסין על שמע בפחות מעשרה סי' אותם שבאו נ"ם אחר שקראו כבר שמע אומר קדיש וברכו וברכה לאחרונה יותר טוב ולא יותר ופורסים לאחן אחריהם כמו פרוסה אחן אומרין אלא קצת ממנה וים שמוסיפין עוד לאחר שיסיימו ברכה לאחרונה אומר אבות וגבורות ואומר קדושה ואחה קדוש ע"כ וכתב שם בשית יוסף ומ"ש רבינו ים מוסיפין וכו' מהגי הכי פיתח אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה בפחות מעשרה ובתחלה פירש אין פורסין על שמע ובסוף אין שוברין לפני התיבה וכתב להיות שמוסיפין לומר אבות וגבורות וקדושה ואחה קדוש ע"כ: וע"ש בסוף אותו סימן שמפרש שם אם יכולין להפסיק שם או אם לריכין לגמור התפלה: וכתבי תוס' ז"ל בירושלמי מפ' שתה התנגים ותניה מן הסתין ומלתה אמ"ם נוהגין הוא לומר ושוהבי אין יכלו ע"כלשון זה כתב הר"ן ז"ל ומתבתב דוקא בשבתיירו רוצה עכ"ל: **ואין נושאין את כפיהם** שם"ו בהלכות מגילה כפיס סי' ק: **ואין קורין בתורה.** כפ' י"ב בהלכות תפלה סי' י"ג: **ואין עושין מעמד ומושב למת** וכו'. ובגבא בתרא בדף ק' תניא אין פותחין מבבוא מעמדות ומושבות למת בשבת הכל הבנים וכו' ועיין בפ"ם בם פ' המוכר פירוח סי' ו'. וביל פ' י"ב דהלכות אבל סי' ל' ובשור י"ד סימן שנ"ם: **ברכת אבלים בעשרה.** ואין מבנים מן הממין **שהרי** הוא לומר ברכה לממחמין בפני עלמן מחיהו בעל הגמול יבלו לכם נמוכ"ם סמוב בח"י מבלם הגמול ולמבלים בפני עלמן מחיהו בעל נחמות יחם מחכם נח"ם מבחם מבלים: **וברכת חתנים** ותניה מן הממין ומלתי שמחק בח"י יהוסף ז"ל מלות ותנחומי מבלים: **ואין מזמן** על המזון בשם פחות מעשרה כך ז"ל: **ובברקעות** היה בקרקע דל"ו מלה מם כ דלילו בבלה מחוה כבר פירש הכתוב פדיונו ורע תומר בשוריס בחמשים שקל כסף: **ומי** שלחי בבא בירושלמי פ' מלמה נזוות ופירש הרמב"ם ז"ל וכשיומר לחם ערכי עלי וסברכין פסוקים וידועים כבר בלשון הזהרה ואין לו לזה הסתייר מה שיתן לנגה מחוחו שכהן ממונה על ההקדשות יקח מחותה מחוחה דמי הערך שיתחייב בו לפי עשרה מיעל ואחד מהם כהן שיסכמו כולן שזו אוזה זה הערך ואז ירד לתוכה וזה שאמר תפעה וכהן הוא מנחי אבל הוא רשות שאם פי' מיערלין דין עכ"ל. ו"ש ז"ל נקט הכא כפי' רש"י ובפ"ק דמגלה פי' ג' נקט לפרש בפירוש זה של הרמב"ם ז"ל: **תשעה וכהן** דעשרה נכסי כתיבי ובאה הקבלה דכהן אחד יספיק לנו וכל מה שנאמר כהן הוא רבוי אחר רבוי למעט ופי' יטרמ"ל ונגמ' מקשה ולימני חמשה כהנים ושמשה יטרמ"ים ו' מקבלין: ו"ל פי' סבר לשון למודים [סער פ' סימן כ"ה] (נרב) [נרים מקיון] בספר כריתות ב' תלה ר"ל דסולמו כהן להן פרשה קיימי מכהן קמא פתח לנופים ולאחריה מם"ם מיעברין למיתני דכולה

פרק ד הקורא את המגלה וכו'. זה הפרק נסדר בתלמוד בבלי קודם פ' בני העיר וכן נקמן פ' בני העיר גם בשנת פ' בתמ מדליקין כתבו הם ז"ל דתנן בפ"ג דמגלה בבני ובחמשי ובשבת בתחה קורין שלשה וכו' גם שם בדף כ"ד קרלו לפרק זה פרק שלשי בדבור המתחיל לו דילמא גם בפ' בני העיר פ' בתרא דבור המתחיל מי ימחל תוס' ז"ל זה הפרק פרק שלשי בדבור המתחיל ר"ח יוכיח וכן לפ' בני העיר קרלו תוס' פ' בתרא שם דף י"ח בדבור המתחיל לתורה מנה תורה ימים וכו' וכן ג"כ בפ' גיד הנשה דף ל"ז קרלוהו לפ' בני העיר פרק בתרא גם בפ' לא יחפור מה שכתבתי שם סימן ה' גם בשבת פ' שואל דף ק"ע קרלו לפ' בני העיר פ' בתרא דבור המתחיל מי ימחל ור' יהושע בן קרחה גם בפ' עומין פסין דף כ"ע קרלוהו פ' רביעי בדבור המתחיל מי נימא תנא שמם בפל טעות והניחו הרב בפלגל תמכמי ז"ל ומכתבתו בפ' עומין פסין סי' ה' גם בפ' כל שעה דף מ' קרלוהו לפ' בני העיר פ' בתרא דבור המתחיל אבל עומדו וכן בכמה דוכתי וכן הוא בהרמ"ם ז"ל וכן מצטע בשור ז"ח סי' קל"ם וכמו שכתב שם בית יוסף וכן נ"כ מוכח מן סכל מו שהעתקתי לעיל פ' בתרא דתענית סי' י' וגם בסמ"ע בחוב בהלכות מגלה ו"ע שימו בפ' שלשי למגלה סקורת את המגלה עומד וכו' גם בהלכות תפלה סי' י"ם דף ק"ע בפעמים קרא לפ' בני העיר פ' אחרון למגלה ויומין קרי ליה בפ' בני העיר. אבל בירושלמי זה בפרק הוא הרביעי: **עומד יושב יצא.** גמ' תנן מה מתין בין בתורה לתפלה קריין לו מיושב ולא בשנים וגמ' מפ' פעמא דאמר קרא ואתה פה עמוד עמדי וז"ל תנהו רבנן אילמלי מקרא כתוב ת"ח לאומרו בכיכול לף הקב"ה בעמידה: **(יצא) קראה אחד [יצא] קראוה שנים יצאו.** גמ' וילמו לתו דוקא דיעבד אלא אפי' לכתחלה נמי דהא בכולהו תנני ליתנא דלישבד ועוד דלים דקתני בברייתא ובמגלה עשרה קורין ועשרה מתרגמין דמשמע לכתחלה. וביל פ"ק דהלכות מגילה סי' ז' ובתוס' פ"ק דע"ב דף פ"ו ובירושלמי כיני מתני' מותר לקרותה עומד ומותר לקרותה יושב ובשור מ"ח סי' תר"ל ותרל"ב: **בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה.** הכי רוחם דקתני ותוא מלמסה למעלה. ובגמ' בעינן הכי אלמה כנגד מי רב אסי אמר כנגד תורה נביאים וכתובים רבא אמר כנגד המים נוים ויבשה ולתחלים: **אין פחותין** מהם כו'. בהלכות תפלה פרק י"ב סי' ג' וסי' ס"ו: **ואין מפטירין בנביא** בית שם סי' ג' ובשור מ"ח סי' קל"ם ופסק בלבוש שם סי' קל"ה דלם היו כ' תתים בב"ה וסם יפרתלים מותר להוסיף ולקרות ד' לדידסו סוי כיו"ם ע"כ: ופי' סר"ן ז"ל דהיינו לומר שאין תקנה קבועה להפטיר בנביא דמתה בשבת כשם שאין תקנה קבועה להפטיר בו בבקר ויש מקומות שנהגו בנביא דמתה בשבת ולא נהגו כן בי"ם ולפיכך אמריגן בגמ' בפ' נמה מדליקין י"ם אחל להיות בשבת המפטיר בנביא דמתה אינו מזכיר לף כ"ל יום טוב שאלמלא שבת אין בנין בתקתיסו עד כאן: ועיין בספר סלבוש תפלה שם בסימן ס"ם ותוסיף נקח פוב: וכתב ה"ל יוסה ז"ל בפ' אמתו דף ע"ע ע"ב הפירוש שכתוב בשין פורסין על שמע הוא כמו שכתב ר"ת שהש"ם שאמרו דשם שבשדות אינשי ולא תלו למיתי לבי כיעסתא וש"ל מוציאין ידי חובתם מחפלה אפ"ה מקש"ם לישם שפטירם אלא בתלתה בתמידים ובשעות אחן אינו פוטר אלא בעשרה ולפיכך אין פורסין על שמע כדי לפטור את הטומעין בעיית אחן אלא בעשרה שאם לא כן אין העיית אחן כלום אבל אם התחילו בעשרה והלכו מקצתם נומרים ושנים אחן אחרין עכ"ל ז"ל: **ונפטר פ"ח סי' ס"ם** נם ממנה בפור סי' קכ"ח סימן קמ"ע וז"ל הפור שם רים סימן ס"ם אין פורסין על שמע בפחות מעשרה סי' אותם שבאו נ"ם אחר שקראו כבר שמע אומר קדיש וברכו וברכה לאחרונה יותר טוב ולא יותר ופורסים לאחן אחריהם כמו פרוסה אחן אומרין אלא קצת ממנה וים שמוסיפין עוד לאחר שיסיימו ברכה לאחרונה אומר אבות וגבורות ואומר קדושה ואחה קדוש ע"כ וכתב שם בשית יוסף ומ"ש רבינו ים מוסיפין וכו' מהגי הכי פיתח אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה בפחות מעשרה ובתחלה פירש אין פורסין על שמע ובסוף אין שוברין לפני התיבה וכתב להיות שמוסיפין לומר אבות וגבורות וקדושה ואחה קדוש ע"כ: וע"ש בסוף אותו סימן שמפרש שם אם יכולין להפסיק שם או אם לריכין לגמור התפלה: וכתבי תוס' ז"ל בירושלמי מפ' שתה התנגים ותניה מן הסתין ומלתה אמ"ם נוהגין הוא לומר ושוהבי אין יכלו ע"כלשון זה כתב הר"ן ז"ל ומתבתב דוקא בשבתיירו רוצה עכ"ל: **ואין נושאין את כפיהם** שם"ו בהלכות מגילה כפיס סי' ק: **ואין קורין בתורה.** כפ' י"ב בהלכות תפלה סי' י"ג: **ואין עושין מעמד ומושב למת** וכו'. ובגבא בתרא בדף ק' תניא אין פותחין מבבוא מעמדות ומושבות למת בשבת הכל הבנים וכו' ועיין בפ"ם בם פ' המוכר פירוח סי' ו'. וביל פ' י"ב דהלכות אבל סי' ל' ובשור י"ד סימן שנ"ם: **ברכת אבלים בעשרה.** ואין מבנים מן הממין **שהרי** הוא לומר ברכה לממחמין בפני עלמן מחיהו בעל הגמול יבלו לכם נמוכ"ם סמוב בח"י מבלם הגמול ולמבלים בפני עלמן מחיהו בעל נחמות יחם מחכם נח"ם מבחם מבלים: **וברכת חתנים** ותניה מן הממין ומלתי שמחק בח"י יהוסף ז"ל מלות ותנחומי מבלים: **ואין מזמן** על המזון בשם פחות מעשרה כך ז"ל: **ובברקעות** היה בקרקע דל"ו מלה מם כ דלילו בבלה מחוה כבר פירש הכתוב פדיונו ורע תומר בשוריס בחמשים שקל כסף: **ומי** שלחי בבא בירושלמי פ' מלמה נזוות ופירש הרמב"ם ז"ל וכשיומר לחם ערכי עלי וסברכין פסוקים וידועים כבר בלשון הזהרה ואין לו לזה הסתייר מה שיתן לנגה מחוחו שכהן ממונה על ההקדשות יקח מחותה מחוחה דמי הערך שיתחייב בו לפי עשרה מיעל ואחד מהם כהן שיסכמו כולן שזו אוזה זה הערך ואז ירד לתוכה וזה שאמר תפעה וכהן הוא מנחי אבל הוא רשות שאם פי' מיערלין דין עכ"ל. ו"ש ז"ל נקט הכא כפי' רש"י ובפ"ק דמגלה פי' ג' נקט לפרש בפירוש זה של הרמב"ם ז"ל: **תשעה וכהן** דעשרה נכסי כתיבי ובאה הקבלה דכהן אחד יספיק לנו וכל מה שנאמר כהן הוא רבוי אחר רבוי למעט ופי' יטרמ"ל ונגמ' מקשה ולימני חמשה כהנים ושמשה יטרמ"ים ו' מקבלין: ו"ל פי' סבר לשון למודים [סער פ' סימן כ"ה] (נרב) [נרים מקיון] בספר כריתות ב' תלה ר"ל דסולמו כהן להן פרשה קיימי מכהן קמא פתח לנופים ולאחריה מם"ם מיעברין למיתני דכולה

כהן ולא ישראל וכמ"ש אבל כהן למעשה ישראל ואין מישוח אחר מישוח אלא לגדולה וכן נ' לרחצון וק"ל וכן כולם ואין מישוח אחר מישוח אלא לגדולה אפי' ישראל ולכך הוי ס' ישראל ואח"כ כהן ויש לדקדק מנלן הא מצינו לחמן לגזור כהן לגדולה וכמ"ש מנלס על רחצון נזור אפי' ישראל *) וי"ל דמ"ש ליכתוב הכתם וה"ת כהן דקאי אכהן קמא ומנייהו ילפינן דאי לא כתב למנייהו ליכתוב והעריך ולא ליכתוב לא כתיב ולא כהן והוה קאי אכהן קמא ומדכתב כהן ס"מ לאחת למעשיו כהן מכך מנייהו ולא למעשיו מנין תשים ועלום כהן קמא ר"ל כהן דוקא מדלא כתב שים. ולימא המשח כהן וכו' ה"פ מנלן דכולהו כהן קיימי אכהן קמא ליימא דכל חד וחד קאי אדלקמיה כהן אבי קאי אראשון דרחצון משמע דוקא כהן ובא אבי עליו ואמר אפי' ישראל מין מישוח אחר מישוח אלא לגדולה ושלישי על אבי למשמע אפי' ישראל ואתא למיתר דוקא כהן ול' קאי אנ' ואין מישוח אחר מישוח אלא לגדולה וכן כולם אחד מכהן לעופים כיון שאותו שלפניו ר"ע אפי' ישראל ואכהן דקאי על אותו אר"ש כהן נא לומר אפי' ישראל משום מין מישוח אחר מישוח וכו' ע"כ: **ואדם ביוצא בהן** אם אמר דמי עלי אמין אותו כעבד ומיהו עבד כנעני נופיה אמרינן בירושלמי דלא סיימין ליה בשטרא משום דלאוזא מילתא ואמת יאמרו ואע"ג דמלאוזייתא בעינן עשרה מלאורייתא מי נכל דשא מני כשמואל דאמר הקדש שהם מהם שמלוו על שום פרוטה מחוללו ויכיון דלישבד מי פדוי בכל עניו עבוד רבנן תקנתא להקדש כדי שלא יפסיד הכל הכי"ק ז"ל: **ד ולא יפחות מג' פסוקים** בית ס' ר"ש מהלכות תפלה סי' ג: **ולא יקרא לתורגמן** בית שם כי' י' וכתב שם שמיני עזרת נהגו ביהמ"ק שם מתורגמן מתרגם לעם מה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו עניני הדברים ע"כ: ונפקא לן מדכתיב בספר מזמור ויקרלו בספר זהו מקרא מפורש זהו תרגום. מכלל מצטה: **ובנביא שלשה** שם סי' י"ד. וכתבו תוס' ז"ל ועכשיו אין לנו מקרין לתורגמן אפי' בעבירו אלא בפסוק ג' שלא יבא לטעות רק בתחלת ההפטרה אבל מקרין אותם לתורגמן להודיע כי כן הדין אי נמי דחיישינן שיטעה: **ואם היו שלשתן** וכו' (הגהה בעניות דעתי אם אין טעות לא ידענא מאי קאמרי ועוד שבלשים ושבעה פסוקים אלי רואה עד כעת ההיא ת"ב דלחיי שים חומשים בהפטרות שכחוב בהן שים נוכחין בהתחיל ההפטרה של יום שוב ראשון של פסח מיאמר יהושע אל העם התקדשו וקורין ג"כ פסוק שלאחריו שהוא ויאמר יהושע אל הכהנים לאמר וחת"כ קורין ג' פסוק שלאחריהם דהיינו ויאמר ה' אל יהושע שים הזה ותמ"ל מדלנין לכעת הניח ודקדקתי בספר יהושע שהשני פסוקים שלאחרונים מן השלשה הללו הם פרשה בפני עצמה והפסוק השלישי הוא תחלת פרשה אחרת והיינו דקאמרי שים פרשה לסוף שני פסוקים פי' לסוף שני פסוקים מן השלשה ומ"מ נלע"ד לדברי קצת קושייתם ז"ל ממה שכתבתי לעיל בשמם ז"ל שאנו מתרגמין שיטעה ותמ"כ כיון שנהגו להחזיל ההפטרה של פסח עשמה יאמר ה' אל יהושע לא רצו לעשות לע"ם שהשני פסוקים הם פרשה אחת בפני עצמה והפסוק השלישי הוא תחלת פרשה אחרת לך (לע"ד) קשיא על מה שאנו מוכנין לתרגם ויאמר יהושע אל העם התקדשו ויש שם שלשה פסוקים עד בעת היזה ומקרין אותן למתרגם שלאחתם ביחד ואע"פ שיש פרשה לסוף שני פסוקים והאי שאנו מתרגמין שפשרות של פסח ועשרת שפי משאר ימים טובים לפי ש"ן מלכרות גם כיום כדי לפרשה הגם וכן נמנהן תורה כדי לפרשה הגם תוס' ז"ל: **שלש פרשיות קוראן אחת אחת**. לפו דוקא שלש פרשיות אלא שלש עניינים הלוקו קורמן אחד אחד כיום ואתרגם כל אחד בפני עמני עד שלא יקרא הבאו לכיון לעניינים אלוקים הם היו רשאי לעבדן הר"ן ז"ל: **מדלגין בנביא** מפרשה וכו' לעון ר"ע ז"ל עד כמו שהיה כ"נ קורא. אמר המלקט לפני תירץ לא הכי גמי' כי היכי דלא תיקשי מתניית' אהדדי ובריית' מסייעא ליה. וסיים משמע דלא מכלן שהיה מתרגם לכ"ע ביום הכפורים: ואיתה להיכי שבא בירושלמי ס"פ אלו נאמרין: **ואין מדלגין בתורה** בית ס' י"ב מהלכות תפלה סי' י"ג ובמור ח"ח סי' קמ"ד: **ר' המפטיר בנביא** ירושלמי לא טורפא לא שלא הפורש על שמע היא עובר לפני התיבה והוא נותא את כפיו ר' יוסי בן תינא א"ר כדי שיזרו. ומשמ כי בעבור זה נשמר רש"י ז"ל ופי' המפטיר בנביא מי שרגיל להפטיר בנביא אבל הכא ביום הוא ולפי שעדיין לא הפטיר: **בפי' ר"ע** ז"ל דהיי דבר שאינו מכובד. אמר המלקט היינו טעמא דרב אפא אבל רבה בר שימי אמר משום דלתו לאגוזי ואינא בייהו דעניד נמשם פי' רש"י ז"ל הבא לעבור לפני התיבה אינו נופל שכר ע"כ. ונראה דה"ם דלמ"ד משום כבוד עובר לפני התיבה אפי' בדמים ולמ"ד משום מצוי דוקא נמשם עובר לפני התיבה אבל לי בני פרס אין מוסרין לו אם יש אחר בהנם ועיין בפי' רש"י ז"ל המועתק על רב אלפס ז"ל: **ואם היה קטן אביו או רבו עוברין על ידו** וכירושלמי והא תניא קטן לא יפרוס על שמע ס"ר יוחן כאן בשהגיע שתי שערות וכאן בשלא הגיע שתי שערות: **ן קטן קורא** וכו' תוס' ס"פ עובר כגזול ופ"ק דחולין דף כ"ב. בפי' **ר"ע** ז"ל ום מן הכשרים שאמרו דוקא משלישי ולחך ניח דעת רבינו מתן בשל הברוך ז"ל בלבד: **אבל אינו פורס על שמע** בית פ"ח מהלכות תפלה סי' י"ח וכתוב בבית יוסף פ"ח סי' כ"ג ומשמי להרמב"ם ז"ל שכתב בתשובה בשם הרמב"ד ז"ל דשמעת מתנן קטן היו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה דכיון דברכות ותפלות דרבנן ניהו וקטן שפניע לחנך דרבנן ה"ת אחי דרבנן ומפיק דרבנן קמ"ל דמשום כבוד הצבור לא עבדינן וגמי הוא לצבור שמקפן מוציאים ע"כ: והר"ן ז"ל כתב בפ"ק דקדושין דף תרל"ד דהא דקטן אינו פורס על שמע אע"ג דמשהגיע לחנוך מיחייב מדרבנן ופריסה על שמע ליח לה עיקר מדאורייתא ומ"מ ליישי דרבנן וליפיק דרבנן. תוכא למימר דקטן אינו מחוייב בדבר כלל דלאו נר חיובא הוא ומצוה דחנוך עליה דאבוה הוא דרמיא ע"כ: **ואינו עובר לפני התיבה** קצה מאי מריש קטן אפי' גדול נמי אינו עובר לפני התיבה מ"מ נהמלת זקנו לכתיבת בסמ"ק דחולין וכו' וי"ל דהתם מיירי בתענית צבור כדאמרן בתענית דאין מורידין לפני התיבה אלא זקן ורגיל ומי שהתפלל זקנו ומי שהפלו מרובה תוס' ז"ל. ועוד תרגו ז"ל. דהתם מיירי בקבע אבל בהקהלי בעלמא גדול בלחוד סגי וכן תירץ ג"כ הר"ן ז"ל. וי"ל בית יוסף פ"ח סימן נ"ג. תוס' כתבו בסמ"ק דחולין דהא דה"ר מתמלא זקנו דאלו לסיות ס"ט היינו לעשות ס"י קבוע להתפלל בתענית ומעמדות דוקא ולכלהורה

*) עי' בין שמועה כלל קע"ח וקע"ט שמגיהר את כל הפסקה הזאת.

משמע מדבריהם שבשאר ימות השנה אע"פ שלא התחלת זקנו דאלו לסיות ס"ט אבל בפ"פ בלא הגזול כתבו דהסיה לחולין כגון ליעשות ס"י קבוע ולירד לפני התיבה ביום הכפורים ובתעניות ובמעמדות וזה עולה לדברי הרמ"ם והרמב"ם והר"ן ז"ל ע"כ: ושוד כתבו תוס' ז"ל מפני קושיית בקיאות דאפילו קטן ממש אם יודע לפרוס נוטה את כפיו עם אחיו הכהנים להתחך בעלמא: ובמור ח"ח סי' קכ"ח. ים מבילין דאותי' דקטן נעשה כניף לעשרה מדקתני אינו עובר לפני התיבה משמע מיעבר הוא דלא עבר לאפוקי רבים ידי חובתם הא מילתא מנלרוי: **פוחה פורס על שמע** בית ס"פ מ' דהלכות תפלה וכי' רש"י ז"ל פוחה יקף והבית רחיים מתרגום עדום ויקף בהוא ערמלתי ופוחה ולא מיירי מדקתני אבל אינו עובר לפני התיבה ואינו לקמן במתני' חנן המומר אינו עובר לפני התיבה נסמכו לף יקף לא יעבור משמע הא אחר עובר מע"פ שהוא יקף הא פי' פוחה שבגדיו קרועים וכשהוא נראה בהרכה מקומות וכן פי' הרב מלכסי ז"ל ומתרגם שהוא יקף פוחה ויקף ורחוי לפרוס על שמע שלא היו עוברין לפני התיבה בפרסים שמע וכן רשאי לתרגם לתרגום לאו חסידותא כולי האי שהגדול קורא בתורה וקטן ממנו מתרגם עליה תום' והר"ן ז"ל. ואני העלם בשמי בפי' רש"י לספר ישעיה ומלאתי שפירש שם לתרגם יונתן בן עוזיאל פחה ויקף כדפי' הרי"ף ז"ל: ובערוך כתבו בערך פחה בשם הלכה: **סומא פורס** וכו' בשור ס"ח סי' נ"ג ורוב הפוסקים סבירא ליה שהסומא יורד ג"כ לפני התיבה ולאו דוקא קאמי פורס על שמע. ופורס על שמע מיעבריא ליה לאפוקי מדר' יהודה. ומשמע ממתני' דסומא אינו קורא בתורה לפי שאסור לקרות לפי' אות אחת שלא בהרכה מקומות וכן פי' הרב מלכסי ז"ל ומתרגם שהוא יקף ורחוי לפרוס על שמע שלא היו עוברין לפני התיבה בפרסים שמע וכן רשאי לתרגם לתרגום לאו חסידותא כולי האי שהגדול קורא בתורה וקטן ממנו מתרגם עליה תום' והר"ן ז"ל

ג' ואיתה בפ' הקומץ רבא דף ל"ב: **סבנה**. פי' שלא תכנס נרתקו מקום למקום כגחתם מקום רפה ורך שנרתם דהיינו מקום של תיוק ליוסף וסי' ר"ת ז"ל בשעת הכנסה יכול להסתכן ולא תנין עליו המקום ולא יעשה לו גם כמו לגיעה בעל כנפים: **בית אונקלי שלו נרסי': הרי זו דרך החיצונים**. קרוב למין סוס מבל מין גמור לא [הוי] דהא לית ליה עקב ג"ם דהא מניחה במקום [הקבורת] שלא שמניחה מבחוץ על תלוקן כנגד הקבורת לא על בשרו ממש ועבדי הכי משום דכתיב לאות על יהך וכיון שהם לאות סבורים הם ברשות שירצו לבל ולא דרבי והיה לך לאות ולא לאחרים לאות ומכלל דקדק הרשב"ם ז"ל דהתילין של רחם מותר להת מיתה של כושעו או על כשוי דהא בשל יד לא תסרו ניתן תוחם ע"ג תוקלי שלא משום לכתיב נהו לך לאות הא לאו הכי אכתי תפילין ותילו תפילין שברחם מדכתיב כתיב נהו ורהו כל עמי הארץ כדאמר בעלמא אלו תפילין שברחם והא דאמרינן מקום ים בין ניץ למלכפת להניח בו תפילין אפשר דהיינו משום דלסור לית ליה אלא אחד בתוקו של מלוח על המלכפת הרשן"ז ז"ל: **ת יברכך טובים הרי זו דרך המינות**. פי' הרשן"ז ז"ל משום דמיהו כתבי רבויות אחת מפיש ואחד מרגיע והאומר יברכך טובים כלומר תותם שאתה מעיד לאם הרי זה דרך המינות שנראה מדבריו שאומר יברכך טובים שהיו אלוה אלא לאם ע"כ: וכתוב בספר תגודה בפ' זה האומר יברכך טובים פי' ר"ת ז"ל כעין ברכת מודים שאומרים וכל החיים יודוך והוא אומר וכל הטובים יודוך סלה ע"כ: **על קן צפור** וכו'. ועיין במה שכתבתי ר"פ שלוח הקן: **יגיעו רחמיך**. לשון הוא כאשר רחמיך מגיעין על קן לפור כך תרחם עלינו רש"י ז"ל. ובירושל' היה הגיגי תני עד קן לפור בדלית שותן קלבה על מדותיו של הקב"ה עד קן לפור שגיעו רחמיך: **המכנה** פי' הרמב"ם ז"ל שהיא שכוכה ויושב כגי הנסתר במקום כמו המוכח ויאמר במקום תבך ואמך ואחותך תביו ואמו ואחותו ע"כ: **האומר ומזרעך** כו'. לא תהן לא עבדא בתרמיהתא לגומי שאומי שפירים שכתוב לא תבוא על הגויה והוליד בן לע"ז. ולפירושו דהרמב"ם ז"ל ניחא דלא [אמר] בריבתא האומר בדקתני בסיפא דהתם עקר משמעות שפשוק מכל וכל אלא דקא מפ' תני רב יוסף קלון תביו וקלון אמו ואמתי הוא ז"ל מפ' הכי אמינו לומר תביך אמך מחוקר אלא תביו אמו אחותו וחייבו דלא קאמ' רב יוסף קלון תביך וקלון אמך. ואפי' לפי' רש"י ז"ל ניחא דוקא דכסיפא עקר המקרא נפי מהמעשותו אע"פ שבשיטם מגניס פניס שלא בהנכה הם. ועוד נלע"ד לומר דמשום דוקא כ"ש לא בקיאי מהו מולך וכמלוך מהרגם בתרמיותא חייבין דילמא הכומע אתי למיכרך אחריה וילפי מיניה כי ארץ לבתקו בזיפה כי היכי דלא ניליפו מיניה למעט ערות אביך וערות אמך אם תרגם לאבוך ואמך ניכא למימר דילמא אתו למילף מיניה דכ"ע ודאי נמירי מאי מיהו עדות ובתיוקי בעלמא שיבתקו אותו סני אחי' כ"ש דאיתי מה שתירן ג"כ בתוספתא יום טוב ויבטו לדעת בעל הערוך עיין עליו שם: **י מעשה ראובן** וכו'. ביל בפ' י"ב דהלכות תפילה פי' י"ח: **מעשה תמר**. פי' מעשה תמר ויסודה וכן ברש"י והרא"ם ויבר"ן. שם שכתב ר"ע ז"ל מעשה תמנון ותמר כן מבואר קלת שפירש הרמב"ם ז"ל שאתם מחוך סונית התלוי מוכח דלא כריך והא תניא מעשה תמנון ותמר נקרא ומיהרגם וכיון דאמרת מעשה דוד ותמנון לא נקרעין ולא מיהרגמין אלא דוקא מבריית ודוחק לומר דמתני' נמי בתמנון ותמר מיירי ואפי' תמלא לומר להגרסת שיתה כך מה לו לתנא דיהן להכניס מעשה תמנון ותמר בתמצע וכזה וכזה כתב בתוספת יום טוב. ולע"ד אפשר לתרץ בדוחק דתנא דיהן מילתא דמשתמעא לתרי תגני קתני בלא") והרמב"ם ז"ל נמי ה"ק אם תמלא לומר דמעשה תמר דמיהרגי בתמנון ותמר מיירי לא תיקשו כיסא תרוייהו דמיהרגי לתרוייהו") : **מעשה תעגל הראשון נקרא ומיהרגם**. דלהכי נקו בפרש. והכי נקרא ולא מיהרגם פי' רש"י ז"ל ענל בעני שחר שהרן ושפר כל המעשה הוא קרוי מעשה עגל בני בכתוב גו וילא העגל הזה לא מיהרגם מן יעשו עמו הארץ לומר ממש היה גו בילא מהליו אבל המקרא אין מבינין: **ברבת כהנים נקראין ולא מיתרגמין ומעשה דוד ואמנון לא נקראין ולא מיתרגמין** כן נראה ע"ל. תמ"ל דנגמ' מסמע קלת דגם מעשה דוד ותמנון נקרא ולא מיתרגם. ונם מפי' רש"י ז"ל שהעתיק בכשה מסמה ות"ל בם פי"ב פי' י"ב ברבת כהנים ומעשה דוד ותמנון נקראין ולא מהרגמין ופי' רש"י ז"ל מעשה דוד נקראין בהספרא ע"כ). וצפי' כך"ן ז"ל נראה שבאל טעות ונרין לגיות כמו שהנהתי בקונטרים הנמות שהתחלתי לעשות על רב אלפס בס"ד ע"ם. עוד פי' הרי"ן ז"ל ברבת כהנים נקראין ולא מיתרגמין [טעמא] מפי' מסום דכתיב בם יפה פי פניו אליך ובמקום אחר כתיב אשר לא יפה פניו מיהו פשיטא דקרא שפיר מחורץ משום דבכתי בברבת כהנים לא כתיב יפה פ' פניך אלא יפה פ' ניו אליך ואפ"ה חייבין דילמא מי נימעיט עכ"ל ז"ל(*). אפי' בספרים המדויקים ולא כל המקרות מתרגמין בלשון מעשה רחובן וברבת כהנים ומעשה העגל מן ויאמר משה אל אהרן עד ויאמר משה אל העם וכו' ועוד פשוק אחר ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן נקראין ולא מיתרגמין ובמעשה ממון במקום שיאמר ממון בן דוד לא נקרא ולא מיתרגם ע"כ: **ר' אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלם**. נמ' ומעשה בחתם סופר קורא ומפטיר בהודע את ירושלם ת"ל עד שתחא בוקק בתוכות ירושלם לא ובוקק בתוכות ממך בקרו אחריו ומלאו כו שמך פסול. ולע"ד דעיקר טעמו של ר"ת משום שהתם מעיד בהם הרי זה דרך המינות שנראה מדבריו שאומר יברכך טובים כלומר תותם שאתה מעיד בהם הרי זה דרך המינות שנראה מדבריו שאומר יברכך טובים פי' ר"ת ז"ל כעין ברכת מודים שאומרים וכל החיים יודוך והוא אומר וכל הטובים יודוך סלה ע"כ: **על קן צפור** וכו'. ועיין במה שכתבתי ר"פ שלוח הקן: **יגיעו רחמיך**. לשון הוא כאשר רחמיך מגיעין על קן לפור כך תרחם עלינו רש"י ז"ל. ובירושל' היה הגיגי תני עד קן לפור בדלית שותן קלבה על מדותיו של הקב"ה עד קן לפור שגיעו רחמיך: **המכנה** פי' הרמב"ם ז"ל שהיא שכוכה ויושב כגי הנסתר במקום כמו המוכח ויאמר במקום תבך ואמך ואחותך תביו ואמו ואחותו ע"כ: **האומר ומזרעך** כו'. לא תהן לא עבדא בתרמיהתא לגומי שאומי שפירים שכתוב לא תבוא על הגויה והוליד בן לע"ז. ולפירושו דהרמב"ם ז"ל ניחא דלא [אמר] בריבתא האומר בדקתני בסיפא דהתם עקר משמעות שפשוק מכל וכל אלא דקא מפ' תני רב יוסף קלון תביו וקלון אמו ואמתי הוא ז"ל מפ' הכי אמינו לומר תביך אמך מחוקר אלא תביו אמו אחותו וחייבו דלא קאמ' רב יוסף קלון תביך וקלון אמך. ואפי' לפי' רש"י ז"ל ניחא דוקא דכסיפא עקר המקרא נפי מהמעשותו אע"פ שבשיטם מגניס פניס שלא בהנכה הם. ועוד נלע"ד לומר דמשום דוקא כ"ש לא בקיאי מהו מולך וכמלוך מהרגם בתרמיותא חייבין דילמא הכומע אתי למיכרך אחריה וילפי מיניה כי ארץ לבתקו בזיפה כי היכי דלא ניליפו מיניה למעט ערות אביך וערות אמך אם תרגם לאבוך ואמך ניכא למימר דילמא אתו למילף מיניה דכ"ע ודאי נמירי מאי מיהו עדות ובתיוקי בעלמא שיבתקו אותו סני אחי' כ"ש דאיתי מה שתירן ג"כ בתוספת יום טוב ויבטו לדעת בעל הערוך עיין עליו שם: **י מעשה ראובן** וכו'. ביל בפ' י"ב דהלכות תפילה פי' י"ח: **מעשה תמר**. פי' מעשה תמר ויסודה וכן ברש"י והרא"ם ויבר"ן. שם שכתב ר"ע ז"ל מעשה תמנון ותמר כן מבואר קלת שפירש הרמב"ם ז"ל שאתם מחוך סונית התלוי מוכח דלא כריך והא תניא מעשה תמנון ותמר נקרא ומיהרגם ויכיל למרת הכתם מעשה דוד ותמנון לא נקרעין ולא מיתרגמין אלא דוקא מבריית ודוחק לומר דמתני' נמי בתמנון ותמר מיירי ואפי' תמלא לומר להגרסת שיתה כך מה לו לתנא דיהן להכניס מעשה תמנון ותמר בתמצע וכזה וכזה כתב בתוספת יום טוב. ולע"ד אפשר לתרץ בדוחק דתנא דיהן מילתא דמשתמעא לתרי תגני קתני בלא") והרמב"ם ז"ל נמי ה"ק אם תמלא לומר דמעשה תמר דמיהרגי בתמנון ותמר מיירי לא תיקשו כיסא תרוייהו דמיהרגי לתרוייהו") : **מעשה תעגל הראשון נקרא ומיהרגם**. דלהכי נקו בפרש. והכי נקרא ולא מיתרגם ע"כ ז"ל ענל בעני שחר שהרן ושפר כל המעשה הוא קרוי מעשה עגל בני בכתוב גו וילא העגל הזה לא מיתרגם מן יעשו עמו הארץ לומר ממש היה גו בילא מהליו אבל המקרא אין מבינין: **ברבת כהנים נקראין ולא מיתרגמין ומעשה דוד ואמנון לא נקראין ולא מיתרגמין** כן נראה ע"ל. תמ"ל דנגמ' מסמע קלת דגם מעשה דוד ותמנון נקרא ולא מיתרגם. ונם מפי' רש"י ז"ל שהעתיק בכשה מסמה ות"ל בם פי"ב פי' י"ב ברבת כהנים ומעשה דוד ותמנון נקראין ולא מהרגמין ופי' רש"י ז"ל מעשה דוד נקראין בהספרא ע"כ). וצפי' כך"ן ז"ל נראה שבאל טעות ונרין לגיות כמו שהנהתי בקונטרים הנמות שהתחלתי לעשות על רב אלפס בס"ד ע"ם. עוד פי' הרי"ן ז"ל ברבת כהנים נקראין ולא מיתרגמין [טעמא] מפי' מסום דכתיב בם יפה פי פניו אליך ובמקום אחר כתיב אשר לא יפה פניו מיהו פשיטא דקרא שפיר מחורץ משום דבכתי בברבת כהנים לא כתיב יפה פ' פניך אלא יפה פ' ניו אליך ואפ"ה חייבין דילמא מי נימעיט עכ"ל ז"ל(*). אפי' בספרים המדויקים ולא כל המקרות מתרגמין בלשון מעשה רחובן וברבת כהנים ומעשה העגל מן ויאמר משה אל אהרן עד ויאמר משה אל העם וכו' ועוד פשוק אחר ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן נקראין ולא מיתרגמין ובמעשה ממון במקום שיאמר ממון בן דוד לא נקרא ולא מיתרגם ע"כ: **ר' אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלם**. נמ' ומעשה בחתם סופר קורא ומפטיר בהודע את ירושלם ת"ל עד שתחא בוקק בתוכות ירושלם לא ובוקק בתוכות ממך בקרו אחריו ומלאו כו שמך פסול. ולע"ד דעיקר טעמו של ר"ת משום שהתם מעיד בהם הרי זה דרך המינות שנראה מדבריו שאומר יברכך טובים כלומר תותם שאתה מעיד בהם הרי זה דרך המינות שנראה מדבריו שאומר יברכך טובים פי' ר"ת ז"ל כעין ברכת מודים שאומרים וכל החיים יודוך והוא אומר וכל הטובים יודוך סלה ע"כ: **על קן צפור** וכו'. ועיין במה שכתבתי ר"פ שלוח הקן: **יגיעו רחמיך**. לשון הוא כאשר רחמיך מגיעין על קן לפור כך תרחם עלינו רש"י ז"ל. ובירושל' היה הגיגי תני עד קן לפור בדלית שותן קלבה על מדותיו של הקב"ה עד קן לפור שגיעו רחמיך: **המכנה** פי' הרמב"ם ז"ל שהיא שכוכה ויושב כגי הנסתר במקום כמו המוכח ויאמר במקום תבך ואמך ואחותך תביו ואמו ואחותו ע"כ: **האומר ומזרעך** כו'. לא תהן לא עבדא בתרמיהתא לגומי שאומי שפירים שכתוב לא תבוא על הגויה והוליד בן לע"ז. ולפירושו דהרמב"ם ז"ל ניחא דלא [אמר] בריבתא האומר בדקתני בסיפא דהתם עקר משמעות שפשוק מכל וכל אלא דקא מפ' תני רב יוסף קלון תביו וקלון אמו ואמתי הוא ז"ל מפ' הכי אמינו לומר תביך אמך מחוקר אלא תביו אמו אחותו וחייבו דלא קאמ' רב יוסף קלון תביך וקלון אמך. ואפי' לפי' רש"י ז"ל ניחא דוקא דכסיפא עקר המקרא נפי מהמעשותו אע"פ שבשיטם מגניס פניס שלא בהנכה הם. ועוד נלע"ד לומר דמשום דוקא כ"ש לא בקיאי מהו מולך וכמלוך מהרגם בתרמיותא חייבין דילמא הכומע אתי למיכרך אחריה וילפי מיניה כי ארץ לבתקו בזיפה כי היכי דלא ניליפו מיניה למעט ערות אביך וערות אמך אם תרגם לאבוך ואמך ניכא למימר דילמא אתו למילף מיניה דכ"ע ודאי נמירי מאי מיהו עדות ובתיוקי בעלמא שיבתקו אותו סני אחי' כ"ש דאיתי מה שתירן ג"כ בתוספת יום טוב ויבטו לדעת בעל הערוך עיין עליו שם: **י מעשה ראובן** וכו'. ביל בפ' י"ב דהלכות תפילה פי' י"ח: **מעשה תמר**. פי' מעשה תמר ויסודה וכן ברש"י והרא"ם ויבר"ן. שם שכתב ר"ע ז"ל מעשה תמנון ותמר כן מבואר קלת שפירש הרמב"ם ז"ל שאתם מחוך סונית התלוי מוכח דלא כריך והא תניא מעשה תמנון ותמר נקרא ומיהרגם ויכיל למרת הכתם מעשה דוד ותמנון לא נקרעין ולא מיתרגמין אלא דוקא מבריית ודוחק לומר דמתני' נמי בתמנון ותמר מיירי ואפי' תמלא לומר להגרסת שיתה כך מה לו לתנא דיהן להכניס מעשה תמנון ותמר בתמצע וכזה וכזה כתב בתוספת יום טוב. ולע"ד אפשר לתרץ בדוחק דתנא דיהן מילתא דמשתמעא לתרי תגני קתני בלא") והרמב"ם ז"ל נמי ה"ק אם תמלא לומר דמעשה תמר דמיהרגי בתמנון ותמר מיירי לא תיקשו כיסא תרוייהו דמיהרגי לתרוייהו") : **מעשה תעגל הראשון נקרא ומיהרגם**. דלהכי נקו בפרש. והכי נקרא ולא מיתרגם ע"כ ז"ל ענל בעני שחר שהרן ושפר כל המעשה הוא קרוי מעשה עגל בני בכתוב גו וילא העגל הזה לא מיתרגם מן יעשו עמו הארץ לומר ממש היה גו בילא מהליו אבל המקרא אין מבינין: **ברבת כהנים נקראין ולא מיתרגמין ומעשה דוד ואמנון לא נקראין ולא מיתרגמין** כן נראה ע"ל. תמ"ל דנגמ' מסמע קלת דגם מעשה דוד ותמנון נקרא ולא מיתרגם. ונם מפי' רש"י ז"ל

יעקב וגו' עכ"ל: **סליק פירקא:**

וסליקה לה מסכת מגילה. בעה"י המשמח חתן וכלה. ובעה"י הגיע בששו. נתחיל מסכת מועד קטן.

מסכת מועד קטן

פרק א כתב הרמב"ם ז"ל המשנה הקדא מועד וחוגו של מועד הימים שבין כל מועד ומועד ע"כ: **משקין** וכו': ביל פ"ו דהלכות יו"ט פי' ב' ובפ"ח דהל' סמיטה ויובל פי' ח' ט' ובפור מ"ח פי' תקל"ו ובראש מדברי הר"ן ז"ל שהוא גורם בית הבלחין בה"א שכיב בית הבלחין תרץ שיפה וכו' בלכתיב בלחץ פרדם לרמים והא ומית ממוגא אחד דאתיהן תוחיות שברון עכ"ל הר"ן ז"ל אלא שבוב לחפם ממדסום קוסטאנדינא כתוב שהמפרש שעל מועד קטן הוא נמוקי יוסף וכ"כ ג"כ בב"י שתוב בלוחי פי' נמוקי יוסף אבל בתוי"ט כתוב בשם הר"ן ז"ל: ומתני' לא כרשב"ג שתוב מכוח ר' יוסי בפ' מי שהסר דף י"ב דבר התלום מן הקרקע אפי' מלאתו אבד מותר ומחוכר לקרקע אפי' כולו אבד אסור והאי בית הבלחין לדידים אסור להשקותו במועד ורבנן ס"ל דמקום שנידל שרי יום ואם אמר מקדיל לכתוב אחד אומר אח חג המלות תשמור שכל חג המלות אסור בעשיית מלאכה וכתוב אחד אומר בהלאון מקדש קדש ויום השביעי מקרא קדש דמשמע שאר ימים מותרין ס"מ דבחולו של מועד פעמים שהוא מיהר ופעמים שהוא אסור ואם יספד שרי ור"ש ז"ל ורש"י ז"ל ונם בתוספות ובבר של הספד התירו חכמים לכרות בו בחש"מ כמו שאמו מולקין בפרק חגיגה דכתיב שבת ימים כו' הא לא בא מכרן שכתוב אחד ולחכמים כו' ומלאכה ביום בא הספד אם אינו שהשה קותם כגון להספיק בית הבלחין התירו חכמים ע"כ. ועוד הניח רלוחי הרא"ש ז"ל

*) חסר כאן חיזה חיבות מהכ"ו:

דר"מ שהוא כהא דאיתרע דאפי' מעין שיעה מסקין ממנו אפי' שדה בית הבעל. נסון ה"ר ז"ל משקי' בית הבלחן בשביעית נריך לפרש דאיירי בבית הבלחן שזרוע בו תבואה או קטנית שהיו מבל שבת ונכנסו לשביעית וכבר הביאו שיח בשבת שחיטם מקרקין שפיחי שביעית מבל ירקות אפי' של שבת שנכנסו לשביעית אסורין משום שפיחין לפי שהולכין בהן אחר נקיטה כ"ש אם נדלו בשביעית עצמה שאסורין משום שפיחין ולא נריך להעמידה בשדה בור ושדה ירע ושדה ניר. ועלו בה מליהן לית בהו משום שפיחין כדקאמר בירושלמי דשעת הבך אסרו היינו משום שחיטם לקיומן ואינו רואה בכך ובית הבלחן שהתירו לו להשקות משום דבר המבד ולאי שהוא רואה בקיומן כיון שהוא רואה להשקותן שלא יאבדו ע"ל ז"ל: **ובשביעית**. מיהך פי' הרמב"ם ז"ל נס מתוך הנוהו שם בהלכות שמסח פ"ח משמע דנם בשביעית בית הבלחן אין בית הבעל לח. ונם הום' ז"ל כתבו בדף ו' ע"ב ברש"י ז"ל נרסה בחזר בו ממה שפי' בשמעה דנבי שביעית אפי' בית הבעל שרי ואפי' פירשתי בשמעה דשביעית נמי לא שרי אלא בבית הבלחן בדבר' בקונטרס כאן אבל ק"ל וכו' לכן נרסה יותר פי' הקונטרס שבשמעה ע"ל ז"ל בקיצור: **בין ממעין שיצא בתחלה**. וכ"ם ממעין ישן והאי לאינטרוכי למתניי למעוטי בדה בית הבעל שאפילו ממעין שלא יצא בתחלה אינן הוא אסור אלא שרינן ליה אלא משום פסידא והוא דליכא מרתא ממוקי יוסף: וז"ל הנמ' בשלמא ממעין שיצא בתחלה לאפוקי ממקי ממעין אלא יצא בתחלה אלא לאינפוקי מינטיעה ומבני תיעטרך למתניי ממעין שיצא בתחלה ס"ל הבא הוא דבית הבלחן אין בית הבעל לא משום דאתי לאינפוקי אבל מעין שיצא בתחלה אלא אתי לאינפוקי מימא אפי' בית הבעל ממי רמו"ל ג"כ מעין שיצא בתחלה ג"כ מעין שלא יצא בתחלה בית הבלחן אין בית הבעל לא: **אבל [אין משקין] לא ממי הגשמים** נזרס וכו'. נסון רש"ל. אמר המלקט ורב אבי תירץ מי נשמים נופייהו לידי מי קילון אחו אפי' שדרך מי נשמים ליכנס במקום עמוק וכיון שניטלו הניח בשעיקו והוו להו מי קילון כלומר שריך לדלותן נדלי: קילון. פי' הרי"ף ז"ל כמו ביב ושימוקי יוסף ז"ל פי' קילון בור עמוק וכו' מלשון קולחה שהוא הרנום כדמה נקרא קילון ונקטיה אחר מי נשמים לאשמועי' דאיכור מי נשמים אינו אלא משום שאפי' אפשר להשקות בתחלה מהכנים של מי נשמים אלא מוכח בשיהסרו המים היה שריך לדלות ושמעינן דאה היה אלא משום שלא יכולו לע לש במועד לשרוך דלי אחקה מהן ברגלו בקל היה מותר ואיסור מי נשמים וקילון למועד קלי הנבי שביעית לא חייבי לטרחא יתירה עכ"ל ז"ל: **ואין עושין עוגיות לגפנים**. פי' רש"י ז"ל עוגיות עגול שביב כמו עב עוגה ושמד בתולה ע"כ. ומפוקי יוסף ז"ל כי' עוגיות שחופרים סביב הכרם כדי שיתעבו שם המים מלמון הלהן העגנה שהוא לשון עכוב וחא ממי למועד משום שיריחת יתירה ועוד אלא כוי לבר להאבד אבל בשביעית מותר כדאיתא בנמ' וכני עוגיות בחלתי מוקמינן להו אבל עתיקי שכבר היו לו שם עוגיות ונסחמו מותר לחזור ולחופרן בחלו על מועד ע"כ וכהוב עוד בימוקי יוסף בשם הרשב"ד ז"ל ולפי דוקא חלתי ממש דה"ל כעין חלתי אם לא ניכר שהיו עגול שם ניכר החיון מעט מותר ולא נעיון שמא שחפי' ממנו שומלין נמשהו שני להו ע"כ: **עוגיות לגפנים**. וה"ל היא בבריית דף נ' ע"ח ולא יעשה עוגיות לנפנים ובלף ד' תניא אלו הן עוגיות בדידן שבעיקרי יחים ושבעיקרי נפנים ע"כ. ושמא הנפנים שריכין לעוגיות יותר מן הזיתים ודבדה משמע להו ולא לוקה: וביל פ"ח דהלכות יום טוב סימן נ' ובפ"ח מהלכות שמיטה ויובל סי' ח' ט' ואיתא בירושלמי פ"ק דשביעית ובטור ס"ח סי' הקל"ו: **זרעים שלא שתו**. הרמב"ד ז"ל פירש שהם לריך לומם בהם שלא שתו לפני המועד מפני שלא יכול להשקותם במועד ואינו אסור אלא בשעשה להשקותם אז שהשקה בהם ע"כ: ובנמ' בבריית הניא בשמעו אסור להשקותם במועד לא אמרו אלא בזרעים שלא שתו מלפני המועד אבל כל זרעים שהשו לפני המועד מותר להשקותם במועד ואין מפקין במועד ובזה ע"כ: ופי' נמוקי יוסף ואע"נ דמפורש בחלתי סוף מגילה למיתר דבוחמי קאמר לחפי' זרעים שלא שתו אלא לאיים להו בסידא שיהיה אסור קמ"ל דדוקא מפני שלא שתו אסור ע"כ. והרא"ש ז"ל נרסה דמפרש דוחכמים מהירון בזה ובזה קאי מזרעים שלא שתו ואסור להשקות אח כל שבשה כולם ולהשקות במועד זרעים שלא שתו לפני המועד אבל נמוקי יוסף פי' בחלתי ז"ל שהם נריך יבש והוא שהם הבעל אלא שלא נפלו בו נשמים זה זמן הרבה ושעשה לאן מקום מצוי להרווחא הוא ולא בסידא וחכמים מהירון בזה ובזה נלו אסור להשקות בשביעית לפי שבשיה ז"ל רבינו מזרו ולפי' בסידא ולפ"ז אלא בריית שלני בהשקאה את כל השדה ובזרעים שלא שתו וכן כוי לבבא בלין מקרון שדה נריך ז"ל ומשמע שיש קלת שבשיה ז"ל נרים לה לבבא לאין מקרון שדה בבריית חיו מיוהר שלא השקאת כל השדה וכתבו הום' ז"ל לאיים דנרסי שדה נריך נרי"ם כמו חמרא מינרך נריך: ועוד כתבו ז"ל דשלושת דבר בריית היינו **כמין** פלוגתא דחנאי' ות"ק להכא הוא רשב"ג ע"ש. והרי"ף ז"ל פי' והני חכמים היינו ר"ש דאמר לעיל מקרון ממנו אפי' שדה בית הבעל ע"כ. והרא"ש ז"ל אחר שבשיה דבני הרי"ף ז"ל שפסק כרשב"ג ובכן דעת הרמב"ם ז"ל ולא כרש"י ז"ל כתב שדברי רב אלפס ז"ל עיקר דבירום: ס' שני דבשביעית מוכח דדבון אבני הרבנה והא דקחני וחכמים מהירון בזה ובזה אפי' בין שהשו קודם הרבל בין שלא שתו בין בחילון בין בזרעים ע"כ: **ד' אישות**. נריס שלין לה עיום. נמנרא מאי קרא כמו שבלול חמם יהלוך נפל אשת איש הוא שמם פי' רש"י ז"ל שבלול שקורין לימון חמם יהלוך בלומר בשיעה חוך לנרחקו דירות טפלות ממנו עד שהוא נימוח ומח חמם כמו ונעים נפל אשת איש הוא שמם בלומר כך אישות טפלות לאדם ומחיים לא חזו: **ואת העבברים משדה וכו' בדרכו**. כך נרסה דנדיים רש"י ז"ל וכן בהרא"ש ז"ל וכן במניד משנה וכן בנמוקי יוסף ור"ל לאפי' כדרכו מותר ונם ס"ל יהוסף ז"ל מחק מלא שלא שכן הוא בכיוב הספרים שהיה בידו: **במועד ובשביעית**. חימה מאי קמ"ל בשביעית והלא אין זו עבודת קרקע ור' יהודה מ"ע דאסר בדרבן ור"ל דולאי לריך לסבל אנשים מחוך שהיו בעלונות בלאו מיהו את הטלונות בלאו מיהו את הטלונות ומיהו את הטלונות בלאו מפר' בירום' מולבה חום' ז"ל: ונם רש"י ז"ל פי' ובכשביעית אע"נ דמתקן השדה ע"כ. ונם ס"ל יהוסף ז"ל כתב ובכשביעית כן מלאחי ור"ל דנם הא דלדין אח הישות וכו' הוא מדברי ר' אלעזר דעביל ונ"ע ע"כ: **שלא בדרכו**. טעך וכו' במקום שהן מלוין ומרבה בחלמה וממשר אותם רש"י ז"ל: **וחכמים אומרים משדה האילן**. וכו' הרי"ף והום' והרא"ש ז"ל נרלה דנרסי ר' יהודה לומר משדה האילן וכו' במקום וחכמים לומרים וכן בספקא של הנמרא וכן בירושלמי אבל הרמב"ם ז"ל נרלה דנרים וחכמים וגם נמוקי יוסף נרלה שנורס וחכמים שבתב לישות מספידה שדה אילן יותר משדה לבן ולהכי מלרכי רבנן לעשות סיכר בשדה לבן בשני שלא בדרך החול ע"כ. וכבר דבר בזה בעל מגיד משנה ז"ל **בפ"ח** דהלכות ש"ש ס' ס'. ועכוח ח"ח סי' הקל"ח. ובנמ' חניא ר"ש ב"ח לומר בשאמרו משדה שבן שלא בדרכו לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיר אבל בשדה לבן הסמוכה לשדה אילן אפי' בדרכו שמא יעלו משדה לבן ויחריבו את האילנות וכתבו הום' ז"ל ר"ש ב"ח לא ידענא מה הוא אם הוא חנא שנינו לו שמא מילחיה דת"ק משלם לו שמא י"ל דר' יהודה מודה בשדה לבן הסמוכה לשדה אילן וחכמים מיירי בשדה הסמוכה לבית הלחין לא בשדה הסמוכה לבית האילן וב"ל דנרסי' וכי בחיוה שדה לבן מתירין הכמים

להא קרא לא כתיב אלא לעיחד ובנמ' יליף לה מקרא אוהא ורב פפא מפיק לה מקרא דכתיב ושמר שוו סוו פנו דרך וכתבו הום' ז"ל כל חד וחד מהני חמורתי נקוט מאי דהוה מסיק לאעתיה ולא פליני אלא חורחא דמילחא דכל חד וחד מסיק לאעתיה מאי דלא מסיק חבריה לאעתיה ע"כ. וביל פ"ח דהלכות שומחת מת ס' ט': **ויוצאין אף על הבלאים**. מלוה לאחת כלאחרי' בנמ' וב"ל לנהי לאחריני דקחני ומתקנין דכני חוצה הוא כדמוכח בנמ' הום' ז"ל: וכתב הר"ם ז"ל ל"ע מהו לף ויש לפרש שבשינו בפ"ח של שקלים בא' בחדר מבשינין על השקלים ועל הבלאים ושם שנינו בש"ו בו יוצאין לף על הבלאים ונשון לף שם הוא מיושב לפי שחוזר למעלה למה שבשינו מבשינין על הבלאים בלומר אע"פ שבבר הבריזו על הבלאים בא' בחדר יוצאין נ"ב בו ומשתה נם לף שבשינו בחן הוא מיושב לפי זה ור"ל אע"פ שבבר יצאו על הבלאים בא' בחדר יוצאין נ"ב בחר"מ של פסח הוא שבבר יצאו על הבלאים בא' בחדר מבשינין על השקלים ועל הבלאים וכו' ויוצאין לף על הבלאים ומשמע קלת מחוך לשון נמ' בחיה בריישא מדמוסיף בה חלוקת שהוא הוזכרו במשנה בנוף ונקוון לת הלבלים שלא לעיל מינה מוכח בהדיא שהוא בכלל ומתקנין לת הרחובות ומ"מ קבוע ומבני ר' אלעזר ור' יוסי ב"ר חנינא הך אמר בהן בבבוך בהן בחפיל ואח אמר בהן בזרעים פי' דעל התבואה יוצאין בש"ו בחדר שקולמין לירקות ובהן בירקות: והא דלא פריך אבל הני לחנינן הבא בנוף ומתקנין וכו' לע"נ דהנינהו נמי בחם תירך רש"י ז"ל משום דלאו בבבה היא דבדין הוא דמתקנין להו חדי זימני דכי מתקן לבו בש"ו בחדר חתו נשמים ומקלקלי להו והדרו ומתקנין להו בחש"מ ש"ם לא מקשה על הנך ובירוש' מקשה מליינין על הבבורות ולא בבר ניימו ומתרנ בנון בירך בבף מים של נשמים ושפשו ש"ב: ובנמ' ת"ר בסי ת"ר יוחנן לף אנו דאין יוצאין עליהם קודם אחר וקודם חש"מ אלא באין נילן ניבר אבל נילן ניבר יוצאין עליהם: **ג' ראב"י אומר מושבים את המים** וכו'. **ביל** פ"ח דהלכות יו"ש סי' ג' ר' ובפ"ח דהלכות שמיטה ויובל סי' ח' ט' ואיתא בירושלמי **ס"ם** אני דשביעית ובטור ס"ח סי' הקל"ו: **זרעים שלא שתו**. הרמב"ד ז"ל פירש שהם לריך לומם בהם שלא שתו לפני המועד מפני שלא יכול להשקותם במועד ואינו אסור אלא בשעשה להשקותם אז שהשקה בהם ע"כ: ובנמ' בבריית הניא בשמעו אסור להשקותם במועד לא אמרו אלא בזרעים שלא שתו אלא מלפני המועד אבל כל זרעים שהשו לפני המועד מותר להשקותם במועד ואין מפקין במועד ובזה ע"כ: ופי' נמוקי יוסף ואע"נ דמפורש בחלתי סוף מגילה למיתר דבוחמי קאמר לחפי' זרעים שלא שתו אלא לאיים להו בסידא שיהיה אסור קמ"ל דדוקא מפני שלא שתו אסור ע"כ. והרא"ש ז"ל נרסה דמפרש דוחכמים מהירון בזה ובזה קאי מזרעים שלא שתו ואסור להשקות את כל השדה כולה ולהשקות במועד זרעים שלא שתו לפני המועד אבל נמוקי יוסף פי' בחלתי ז"ל שהם נריך יבש והוא שהם הבעל אלא שלא נפלו בו נשמים זה זמן הרבה ושעשה לאן מקום מצוי להרווחא הוא ולא בסידא וחכמים מהירון בזה ובזה נלו אסור להשקות בשביעית לפי שבשיה ז"ל רבינו מזרו ולפי' בסידא ולפ"ז אלא בריית שלני בהשקאה את כל השדה ובזרעים שלא שתו וכן כוי לבבא בלין מקרון שדה נריך ז"ל ומשמע שיש קלת שבשיה ז"ל נרים לה לבבא לאין מקרון שדה בבריית חיו מיוהר שלא השקאת כל השדה וכתבו הום' ז"ל לאיים דנרסי שדה נריך נרי"ם כמו חמרא מינרך נריך: ועוד כתבו ז"ל דשלושת דבר בריית היינו **כמין** פלוגתא דחנאי' ות"ק להכא הוא רשב"ג ע"ש. והרי"ף ז"ל פי' והני חכמים היינו ר"ש דאמר לעיל מקרון ממנו אפי' שדה בית הבעל ע"כ. והרא"ש ז"ל כתב שדברי רב אלפס ז"ל עיקר דבירום: ס' שני דבשביעית מוכח דדבון אבני הרבנה והא דקחני וחכמים מהירון בזה ובזה מפ' בין שהשו קודם הרבל בין שלא שתו בין בחילון בין בזרעים ע"כ: **ד' אישות**. נריס שלין לה עיום. נמנרא מאי קרא כמו שבלול חמם יהלוך נפל אשת איש הוא שמם פי' רש"י ז"ל שבלול שקורין לימון חמם יהלוך בלומר בשיעה חוך לנרחקו דירות טפלות ממנו עד שהוא נימוח ומח חמם כמו ונעים נפל אשת איש הוא שמם בלומר כך אישות טפלות לאדם ומחיים לא חזו: **ואת העבברים משדה וכו' בדרכו**. כך נרסה דנדיים רש"י ז"ל וכן בהרא"ש ז"ל וכן במניד משנה וכן בנמוקי יוסף ור"ל לאפי' כדרכו מותר ונם ס"ל יהוסף ז"ל מחק מלא שלא שכן הוא בכיוב הספרים שהיה בידו: **במועד ובשביעית**. חימה מאי קמ"ל בשביעית והלא אין זו עבודת קרקע ור' יהודה מ"ע דאסר בדרבן ור"ל דולאי לריך לסבל אנשים מחוך שהיו בעלונות בלאו מיהו את הטלונות ומיהו את הטלונות בלאו מפר' בירום' מולבה חום' ז"ל: ונם רש"י ז"ל פי' ובכשביעית אע"נ דמתקן השדה ע"כ. ונם ס"ל יהוסף ז"ל כתב ובכשביעית כן מלאחי ור"ל דנם הא דלדין אח הישות וכו' הוא מדברי ר' אלעזר דעביל ונ"ע ע"כ: **שלא בדרכו**. טעך וכו' במקום שהן מלוין ומרבה בחלמה וממשר אותם רש"י ז"ל: **וחכמים אומרים משדה האילן**. וכו' הרי"ף והום' והרא"ש ז"ל נרלה דנרסי ר' יהודה לומר משדה האילן וכו' במקום וחכמים לומרים וכן בספקא של הנמרא וכן בירושלמי אבל הרמב"ם ז"ל נרלה דנרים וחכמים וגם נמוקי יוסף נרלה שנורס וחכמים שבתב לישות מספידה שדה אילן יותר משדה לבן ולהכי מלרכי רבנן לעשות סיכר בשדה לבן בשני שלא בדרך החול ע"כ. וכבר דבר בזה בעל מגיד משנה ז"ל **בפ"ח** דהלכות ש"ש ס' ס'. ועכוח ח"ח סי' הקל"ח. ובנמ' חניא ר"ש ב"ח לומר בשאמרו משדה שבן שלא בדרכו לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיר אבל בשדה לבן הסמוכה לשדה אילן אפי' בדרכו שמא יעלו משדה לבן ויחריבו את האילנות וכתבו הום' ז"ל ר"ש ב"ח לא ידענא מה הוא אם הוא חנא שנינו לו שמא מילחיה דת"ק משלם לו שמא י"ל דר' יהודה מודה בשדה לבן הסמוכה לשדה אילן וחכמים מיירי בשדה הסמוכה לבית הלחין לא בשדה הסמוכה לבית האילן וב"ל דנרסי' וכי בחיוה שדה לבן מתירין הכמים

וי"ט שכתוב בהם כשאמרו בשדה לבן שלא כדרכו לא אמרו אלא בשדה לבן הסמוכה לעיר וקאי על דברי ר' יהודה וכו' עכ"ל ז"ל: והרב בעל המאכל משכנזי ז"ל רחיתי שהניח בתלמודו לבון בריש"ת זו כמו שהיא בהרי"ף והרא"ש ז"ל תניא רשב"ג אומר כשאמרו בשדה הלבן כדרכו לא אמרו אלא בשדה הלבן הסמוכה לשדה הלבן שמא יצאו מבלי הלבן ויחריבו את החילות וכך היא במניד משנה שם בהלכות י"ט פ"ח וכבר דבר בזה שם נכסף משנה: **ומקדרין את הפירצה**. כתוב בתוס' י"ט ס"ל שכוח גזר משם קיר כו'. וכך גלע"ד שכוח שאמת שהרי בכותלין אמו שוקרין אלא מקרוי הגג וגם כך נראה מן הערוך שאמר שהניח שם קר הניח ערך קיר ואחריו מיד הלי ומקרין וחס"כ כמו שאמר קר אחרים אלן במ"ם המיקר שהוא עניין קרירות היו"ד אחר הקו"ף לא משתבר אלא שהקו"ף אחר היו"ד ולא דמו למלת בקיר ניר תימים: **ונעמ' אמר רב יוסף** בשלמא ולפמ"ש רש"י ז"ל הוצרך עפי' דקל התמרים ודפנת עליה של פירו ובציר נדר מדפנת ומעל לותם מהוני דקל ע"כ. וביד שם סי' ו' וכעור ס"ח סי' תק"מ. נמצא אמר רב הסדא לא שנו אלא כותל גגה וכו' כדפי' רש"י ומסקנא אמר רב חסי מהני' ומי דיקא כרב חסדא דגגה שיש עליו בוסה במועד כדרכו דקתני ובשניהם בוסה כדרכו משמע דאינה מועלת לחצר לריכה למימר אלא לאו דגגה ואע"ג דמיחזי כמלן דעביד מידיה ס"מ ובשניהם בוסה כדרכו אבל במועד אינו בוסה כדרכו וכתבו הוס ז"ל פסק בהוס' ה"ר פרץ דהלכתא הכי דכותל חצר מותר לבנותו ופי' דהיינו דוקא במקום שמוך לב"ה שיש לחוש בגגיהם אבל בין חצר לחצר ומשום בני חצר לשור לבנותו כדרכו עכ"ל ז"ל. ומיהו יוסף כתב בשם הרמב"ד ז"ל לתפי' למבין לו להקל מותר לבנות כותל הגוהה מפני שהכל סכנה: **ה"נ בתחלה להקל אבל לא להחמיר**. והכי משמע בירוש' ס"פ ופי' נמוקי יוסף שאם שמא הוא יפרוק ולא יבריכנו לגמרי חוץ למחצה מפני שאבל הוא לו דס"ל לר"מ שבשאי שכבר בתוך ל"ש ביהמ"ד שהוא שמא ומוחלט וכל זמן שלא נפל מפי הכתב אינו שמא שכבר בתוך ל"ש ביהמ"ד שהוא שמא ומוחלט כתב ע"כ ממנוקי יוסף ומוכן ממה שכתבתי בס"ד: **וחכמים אומרים לא להקל וכו'**. חכמים שם ר' יוסי בבריתא ומקי' ס"ס ר' יוסי ר"ש נרחה דברים כמתני' נמי ר' יוסי אבל במניד משמע ס"ס דהלכות י"ס סי' י"ו נרחה דברים כמתני' וחכמים. ומבואר להלמודא דיקן לא נרסי' מלא בתחלה דהא מפרש רבא בגמ' דבשאר מתחלתו הם נתכוין עתה כ"ש ל"ש דיקא חזי ליה דלאי חזי ליה לא מהני מלי קמהני ליה דהבתא נמי טהור ועומד הוא ואי טמא הוא אתיק הלכך אין רואין ולר' יוסי נמי ודאי אין רואין דהא אין כאן רבוי לבטוק ומעל"ע יעמלנו לזה ובהסכר לבטון כולי עלמא ל"ש דהני ליה שאם תל שבשי אל הסכר רבוין נחש"מ יכול כאן לבטותו דכי מטהר ליה הא שמחה היא לו ולי מצרך ליה הסכר ז' ימים אית מלי פסדיה אי לא הוה חזי ליה בבית הבלע נמי היה עומד אלא בהסכר אני קמיפלגי הא בא ז' של שבעת ימי הסכר שי בתש"מ ר"ש אומר רואהו כאן להקל אם עבור לו לזה שיהא מוסגר ויטמא קול ואם עמא בוחק ואינו מצריכו שילות חוץ למחנה דעוה לו לזה שיהא מוסגר ויטמא קול בני אדם ואל יצא חוץ למחנה מוחלט מע"ם שיהא אם מותר בהמשים לכסבר ר"ש עוזרת בע"מ ניהא ליה ר' יוסי אומר לא להקל ולא להחמיר אם רואהו להקל יבא להחמיר עליו אם הוא עמא ואין כאן רבוי לבטוק ויהיה מלריכו שילות חוץ למחנה דאינא האי בעזרה דעלמא ניחא ליה ומ"ש פליגי במוחלט שכבר יצא חוץ למחנה אם נרפא מהרה ורואה להרגיש לכהן אם נרפא עומד את עומדו לדברי ר"מ רואין דאי טהור אמר ליה טהור ואי עמא מ"ל עמא והבא ליכא אבל לא להחמיר דלא היינו חומרא דמשיקרא עמא והבא עמא לדברי ר' יוסי אין רואין דאי מ"ל טהור נמצא מחמיר עליו באוסרי בהמים ואע"ג דס"ל עזותא דעלמא לאימא הכי בשיתא להשתא ניחא ליה: **ועוד א"ר מאיר מלקט** וכו' פי' כגון כן מקל ר"מ ואינו לוקות בחש"מ עשות אביו ואמו נמוקי יוסף. וכגמ' וכמיכי דמלקט עשות אביו ואמו הרי זה מתאבל עליהם כל היום ועערב אין מתאבל עליהם ואמתי רב הסדא אפי' לרובין לו בסדינו פי' וכיון דמ"מ הכא במאי בשמחה היא לו ומשלי אמר אביי אימא מפני שבמחת הרגל עליו כלומר הרגם הוא עוסק בשמחת הרגל ואינו מלטער כמלקט עשות אביו ואמו ואינו רגלי להתאבל עליהם לאחר הרגל ואחי לתלות דבוי הדבקן ובתבו הוס' ז"ל שמלקט ומשמע בגמ' ואחי

קום שפיתה ג' קדירות כיריס מקום שפיתת קדרה אחת כו' ובפ' כירה מפורש דכופח ס"ב. וכפ' כירה מקום שפיתת קדרה אחת וכירה מקום שפיתת שתי קדרות וכן נ"ב כו' ר"ש ז"ל ס מקום שביתת קדרה אחת וכירה מקום שפיתת שתי קדרות וכן נ"ב כו' ר"ש ז"ל ס ובפ"ה דמכות כלים ומפה ים חילוק בין כירה לכירים או בין כמחוכר כירה שם כופח לכאורה מוכר עם חמור: **ר' יהודה אומר** וכו' כתבו תוס' ז"ל ה"ג ר' יהודה אומר מן מכבסין את הכיסים בתחלה ובחדשה קאמר דהא בגמ' מחיר שנים ואין נראם אלא דבגמ' למחיר ישנה משום ר' אלעזר קאמר והא מסמיק לידיה כי למה נדחק לעשות מחלוקת תכ ועוד דלכתחלה מסתמא חדשה ות"ת כגון זו' יהודה מותר בשמיה ויש"ל ה"ק קאמר מעמידין ובחדשה קאמר ומסתמא לפי' כגון זו' יהודה אומר בכגון. עוד כתבו ז"ל ואית דגרסי ר' יהודה אומר מכבסין את הכיסים ול"ג בתחלה והיא היא ותתו טעם לחלק מה מיסיף ר' יהודה על ת"ק ומשנה דתחומה ביקר: ובתב עיד סרמ"ם בשם סרחב"ד ז"ל ומשהגרא מדקאמר ר' יהודה אין מכבסין בתחלה מכלל דרבנן שרו לפי' חדשה ועוד מדקתני בברייתא ר' יהודה אומר וכו' מסתמא דפניני רבנן עליה ואית להו דלפי' חדשה מכבסין והלכה כת"ק ע"כ: וז"ל הגמ' מלי מכבסין רב יהודה אומר מנקר ריחיא רב יחיאל אמר בת עינא פי' נקב שעשין בחמה כדי שיכנס הריחים שהבהוקה נופלת לתוכה מתיני מעמידין תנור וכיריס כמועד ובלבד שלא יגמור מלאכתו דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אף יגמור ר' יהודה אומר מסתמו מעמידין את החדשה ומכבסין את היסיה ואי אמרת בת עינא שפיר נמה לי ולמה כבר לית לה בת עינא אכבר היא שפיר מלפחתן ואי לית לה בת עינא לפי לימתן ומכי מכבסת נה ביסם כנון דבעי לחרווחי לתי עינא אפי פורחה: **י עושין מעקה** וכו' ביד פרק ז' דהלכות יו"ט סי' ה' ובפ"ח סי' ו' ז' ובטור ת"ח סימן תק"מ: **שפים את הסדקים** פי' רש"י ז"ל סדקים שבתנור ומעגילין מותם שנולין על קרקעית התנור עץ גדול ועגול כדי לסתום הסדקים: **ביד וברגל** בפועב ברגלו על קרקעית התנור ע"כ. וכגמ' פריך

יהשלום ממומחתו לטהרתו מוהרין לגלח במועד והניח עליו בגמ' דגזיר ומגזרע אפי' היכ
להם פגלי לגלח קודם המועד מותרין לגלח במועד כדי שלא יסהו קרבנותיהם ונעלי תשובה
ומי גרסה להתיר כדי שלא יסהם ממטות שהלי אין מגרסין לותו לכל דבר שבקדושה עד
שיגלח ויטבול ע"כ בקיצור: עוד בפ' ר"ע ז"ל וגלוח דניתך לא תחניב תגח למתני' שיגיו
לגלח דבר מועט מגלח סביב ניתך ע"כ גרסה שהם דברי עלמו של הר"ב ז"ל: עוד
בלשון ר"ע ז"ל ושעמת דשמור לכל אדם לגלח במועד וכו'. תיר המלקט כשעמת דלמני
משמר בפ' שני דתעניות. ובגמ' בעי ר' ירמי' מר' זירא מי דוקא תני העולה ברגל ולפיכך
מגלחין שלא היה להם פנאי לגלח דעליון לא עלו מפומאתם מי דילמא דוקא נקט ומצי
ליה דסדיה תניא כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד בשלה הי להם פנאי אבל היה להם פנאי
אסורין מיד ומגזרע אע"פ שהיה להם פנאי מותרין שלא יסהו קרבנותיהן דגזיר ומגזרע
אין מביאין קרבנות עד לאחר גלות כלבוי' בקרבי שלכך לא קנסי' להו בדלא עבדי מקמי
רגל דאי הסרינן להו במועד נמלא שמסדרין הקרבנות ואינם קריבין ביום הכשירי בימים
לפיכך הסרו מגלח במועד המועד לקרב זמן קרבנם ולא לאחר. וכתבו תוס' ז"ל ואע"ג
דתנלחת מיד לא מעכב מ"מ רגיל הוא לגלח ולבלח שערו תחת הדוד ע"כ. עוד נרסי'
בגמ' תנא הכהן והאבל מותרין בגלוח והאי אבל מוקמי' ליה בגמ' אחל שביעי שלו בשעת
ערב הרגל וכהן מוקמינן ליה בשאלים משמרתו ברגל ואחת לשלשים יום וכו' פי' לעיקר התנלות הם
שלשה ימים הרחשונים אסור בהם בחחת תפילין ושביעית מלאכה אפי' אין לו מה יאכל
ואינו יוצא משחת ביתו: [הגהה נלע"ד דלאו דוקא קאמר בחחת תפילין אסור שלשה
ימים ולא קאי אלא שלשה ימים מלאכה דהא ליתו לאסור בחחת תפילין רק יום ראשון בלבד
וניחא מלן דשלש בהא אלא הם שלשה ימים לאסור למתני' יוצא דם"ל בת"ק למתני'
כת"ק דבבריית' בגמ' ע"כ]. וכיון שהגהו אותם לפני הרגל בשלה ביומו נזרת
שבעה שבהרגל מפסיק שלשתו והיו לו להתחבל עוד אחר הרגל אבל נזרת שלשים דהיינו
לאסור ניתון בגדיו וגילוח שערו חייב לגהוג אותו אחר הרגל שהרי לא היתם החחלתו
כלל קודם הרגל ואם יפסיק ובגמ' מוכח שימי הרגל הם מהשבון שלשים שלוקי יוסף ז"ל:
גזרת שבעה הם ז"ל דבר גזרת שלשים הם שהם וכמו שמוכח מיהם הרמב"ם ז"ל במשנתו
והביאם ר"ע ז"ל בשמוך במשנה שבאה: וניד בשלשת אבל לא מנה הרמב"ם ז"ל רק
י"ח בגזרת ז' בפ' חמישי וחמשה בגזרת שלשים בפ' שני ושלוה הקרע לו לימנו לא
מלאה. ובגמ' אמר רב גזרת שלשים בשלו אבל ימים לא בשלו ומפרש בגמ' לעניו שהם
לא גלח ערב הרגל אבור גלוח אחר הרגל דכי בשלו גזרת שלשים ואיבעי ליה לגלוחי
ערב הרגל ולא גלח אסור לגלח אחר הרגל כל שלשים יום כלומר עדיין תלויין ושמדין
שהם גלח ערב הרגל לבבול הרגל יבשלו לגמרי ואם לאו אסור לגלח אחר הרגל עד
שלשים יום וכן גמי אמר רב הונא אבל רב אסא אמר אפי' ימים בשלו ובריית' לייקא
כרב הונא ושקלו ופרמו תיס ז"ל דכי מפרש בגמ' לעניו שהם לא גלח וכו' היא סיפא
אבל ברישא דקאמר בשלה ממנו גזרת שבעה אחתי נקט גזרת שלשים ולעניו אחי
קאמר ימים לא בשלו והרלו ז"ל דאגב דנקט סיפא גזרת תנא גמי ריבא
גזרת ושוב תלוי ברישא ס"ם שלשה ימים בשלה ממנו גזרת שבעה הא
אני ימים לא בשלו הא ימים לא בשלו לעניו גוהג דברים שבשעת ע"כ: שמנה ימים
וכו' דכיון בחל עליו גזרת שלשים יום אחד קודם הרגל דהייט יום שמיני שהסר ניתון
והספורת בשלה ממנו גזרת שלשים שהרגל מפסיקין ומשמת דשני בחד יומא נני שלשים
ונני ז' בעיון שלשה משום דליון כל שלשים שוה מה שע"כ בשבעה שמוקי יוסף ז"ל. ובגמ'
בבריית' פליג אבא שאול אחתי שתמת דסבר שבעה ימים קודם לרגל בשלה גזרת שלשים
דמקלת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לכאן ולכאן ובגמ' פסיק הלכה כאבא שאול ומודים
חכמים לאבא שאול בשחל שבחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל שמותר לגלח בע"ם. עוד
אמרי' בגמ' ומודים חכמים לאבא שאול בשחל יום שלשים לאחרי' מקלת היום בשלו ושלי
שלשים ועיון לזה ברש ברש בער רחשו מה לאון שלשים שנאמר קדום יהיה בימיכם ובימיכם
וכתיב התם נדל ברש בער רחשו מה לאון שלשים שנאמר קדום יהיה בימיכם ובימיכם
תלחון הוו לף כאן שלשים ושחבו תוס' ז"ל ים תומרים שחסור לגחל להיות סורק רחשו
לאחר ז' משום דלמרינן ניר חוקף ומפסקם [illegible] סורק ואין לפקין ממיר ואין נראה
כלל דהא בניר אסור ודלא אחתי' הלם שערו מניר אבל לענין שלות שהות משום יפוי
לא ובפעת מעשה שאלתי ממורי ריב"ח ושהיר [illegible]. והרמב"ם ז"ל שם בפ' שני מהלכות
אבל מייתי לה מדכתיב ובכתה את אביה ואת [illegible] ירח ימים מכלל שהחבל מלטער כל
שלשים יום. עוד ליתח בגמ' לפ"ל יוחנן פסק [illegible] שאם אחת קודם לרגל בשלה הימנו
גזרת ז' והקשו תוס' ז"ל דהא ליח לר' יוחנן [illegible] שלכה כחתם משום ע"כ. ואפשר ז'
נפקא לן בגמ' מדכתיב ובכתי וכשכתי חניכם לאבל מה [illegible] שבשה אף אבלות שבעה ופריך בגמ'
ותימה עלרת דאל יומא הוא ופריך הוא מילטרי לי למועה רחוקה. שחיים מהנת אלא
יום אחד. ובתבו תוס' ז"ל בירוש' דייק אימא שבשה כשמשה דאל ומשני אמיני רגל בפני
עלמו הוא ומועיל לאבל אבל שבעת ימים לא מני לאחויי דהחם קודם קבורה היה ובירוש'
משני דאין לנהוג מקולסם מתן תורה ואהם בירוש' מייתי קראי מוכח ע"כ. ומשופע רחוקה
נקראת כל שהיא לאחר שלשים יום ובולה מאני עד סוף פרקין ניד שם פ' עשירי ובפ"ח
עד סוף פ' ר' ובבור ל"ח בולה מאני עד סוף פ' ו' ובירוש דעה פ' שלש ופ' ח'.
ובגמ' כני יהודה ובני גלילא הי אמרי ים אבלות בשבת בדברים שבלעגת והני אמרי אין
אבלות בשבת מ"ד ים אבלות בשבת דקאני שולה מ"ד אין אבלות בשבת דקאני אינה
משפקת ואי פ"ד ים אבלות בשבת בהחת אבלות בהגת לאפוקי מיבעיא ואלא הא קאני
שולה חייבי דבעי למתני סיפא פיום שלין ומ"ד ים אבלות בשבת הא קאני אינה משפקת
משום דקבעי למיתני סיפא משפיקין תגת בישא נמי אינה משפקת ובתבו תוס' ז"ל מ"ד
ים אבלות בשבת מדקאני שולה. פי' הר"ח ז"ל מדקאני שולה ולא פירש ואין בה אבלות אלמא
אבלות נוהג בה דאל"כ היה לו לפ' הבא בהדיא אע"ג שולה לא הגי בה אבלות כיון
שולה משמע לאוסר בה [אבילות] ומשני חייבי דקאני סיפא אין שולין אחם תנא בישא
שולה אחם ולא בהירא ליי' ר' שמעון ז"ל מרבו מ"ד ים אבלות דקאני שלה משמע
שולה לכל אדון ז' ולאבלות שיעבו בשבת אחת מה שיהא אחמול ואחזר כך חשלה השבת לאסבוני
בשם שע"ם שולה לאסבוני מ"ד אין אבלות בשבת דקאני אינה משפקת אע"ג דאסיבת
מלי שלא לגמל אבלות בשום מ"מ אינו משפיק לאל"כ פשיטא ובקרי' ואלא הא קאני

עונה דמסתמא דמוכח מלתא כשאר ימים ומשני מיידי דקתני גבי יום טוב אין עונין לגמרי לא לגמרי ולא למלתא מסוף שמחה דכתי' בהו כדפריסת הנח ריצת גמי שולה בתותו לשון עלמו דתנא בי"ם הנא בשבת ולא להפלגי בלשון המשנה ומיהו שולה דשבת אינו לגמרי דלתלתות ולא מנקת לגמ מי נהנת [מיוחות] בגוה ול"ש לפי פי' זה הא דאמרי לעולם לא נהנת ומייתי לתנא וכו' אין זימת התלמוד לומר מיידי דהנח הא הנא [גמי] הא לגא כמילתא דשמת לגא ולא גריכא לאכל דברים נרמות אקר אין לו לאכות ועוד יש לתקות לפי מה שמפרש לי הכי ליתני שבת אינה שולה ואיי דומיא דסיפא יותר עכ"ל הר"ח ז"ל ע"כ. בפי' ר"ש ז"ל ובריעיא הרמב"ם שאסור בגעלי הרמב"ם ע"כ. תמר המלקט דסמי גמי מסיב דברים שנגמעת וכן פסק ג"כ הרי"ף ז"ל וה"ר ליתא בגמ' דרב יוסף מיתרע ביש מילתא ומסבחיה תנני בשבתא דפרים ליה כוורא מריסיה והיל ואתי בציתיה: **ן וחכמים אומרים לא כדברי זה** וכו'. ולא בייר למימר היינו ת"ק דימתי כולהו תתו לפרש מילתא"ת"ק כי הסיא לגא ירבה לו נסיב"פי' שי כסמדרין והיינ דסמקדש*) תום ז"ל: (הגה"ה לא נודע לי מה היא) ומנוקי יוסף ז"ל סי' ר"ח אומר וכו' עלרת בשבת דקסבר ר"ח בטעמא דרבנים מפסיקין שסרי היום היה לעולת בשבת לגא שאם תאמר אומר יעלו למנין ו' סרי הפסיקו הכל דו' ימים ניסו וכן עלרת בזמן שבית המקדש קיים שניו ו הטעונין כל ז' וכיון לגא היו יכולין לומר עולין תמרו מפסיקין ושבו דין שלשים כדין ז' אבל משתרב בהמ"ק שאין לעלרת תשלומין כל ז' ואינה עולה לגא יום אחד סרי היא כשבת דעולה ואינה מפסקת וה"ה לר"ה ויום הכפורים: **ר"נ אומר ר"ה ויה"כ ברגלים.** וה"ם עלרת לפי' בזמן שהיה שהרי לר"ש ויש"כ ניכא תשלומין לפי' בזמן שבהמ"ק קיים: **וחכמים אומרים** וכו'. הן מכריעין עלרת שהוא כתוב בתשבון שלש רגלים ים לו דין ברגלים שמפסיקין ואין עולין לאכל ר"ש ויה"כ שאינו חייב לעולות בהן בגמ' אין בהם לגא דין השבת שעולין ואין מפסיקי' ע"כ. וגמ' אמר רב גידל בר מנשיא אמר שמואל הלכה כדברי המקל בתכל ואקשו תום' ז"ל כיון דאמרת שמואל הלכה כדברי המקל בתכל אמאי לימרך למפסק הלכה כר"נ וי"ל דאומרת שמי היה לתם קברו סמוך לאחסה ולא היה לו שהה לעשות בו תכולה אלא קברוהו ואברים ביי"ט שהה שמואה בי"ט הם הם ברגלים היום עולין למנין ז' ואם הם בשבת עולין ע"כ. ופי' הרמב"ם ז"ל וכן אם קבר אתו אפי' שעה אחת קודם עלרת אף אי לפי יה"כ ור"ה יתעכב אחריהן שהה עשר יום לפי שהן ברגלים ולפיכך כשנקבר לפניהם ז' ימים בשלש שלשים ע"כ וכן דעת כל הפוסקים אע"פ שהוא חזר בו. וכתב בהלכות אבל בפ' עשירי וכל הקובר את אתי אפי' שהה אחת קודם הרגל או קודם ר"ה ויה"כ בשלש ממנו נזרת ז' נמלא מונה לאחר ר"ה ויה"כ כ"ג יום ולאחר הפסח י"ו יום שסרי בשלה נזרת שבעה ושבעת ימי אתו סרי ל"ד וכן אם קבר קודם עלרת מונה אחריה י"ו יום אע"פ שהוא יום ג' סרי הוא רגל ושולה ז' ימים ע"כ ושם בהגהות ג"א כתן שהוא יום ג' לפני ר"ה סרי הוא ז' ור"ה ז' ע"כ. ומ"ם סר"ב ולא יתלו עין השלג פי' בערוך שהוא כמו מכניב ופ"ל שהוא מלשון שלג וניחם שכן השלג אתת הוא ואתת הוא ואינו מוות ואבוד ע"כ וכן ג"כ בלשון ערבי קורין לתפירה שהיא בְּשִׁבִּי הכלב שלגא: **ז אין קורעין** וכו'. ניד פ' שתי הלכות יו"ט סי' כ"ג ובמור ס"ח סי' תקמ"ו כולם אתני עד סוף פרקין: **ולא מבררין** שעודה דשמא יתמר רב אבל יום רשאין אסור לאכול לאם משנו מדאמר ליה רשמעה ליחוקאל ולאם תנשים לא תאכל. וכתבו תום' ז"ל כל יום רשאין אסור אפי' אוכל כמה פעמים בתותו יום לגא קתני שעודה רשאוסה ע"כ. וכתוב בגמוקי יוסף וקמ"ל תרתי תדא דאין קורעין במועד לגא הקרובים בחייבים בתבלות ואידך שמותר לעשות הבראה הקרובים בלבד וי"מ לאחת לשמועינן דאפי' בהבאנים אוכלים ויושבים וישנים על מסה כפוים התבריס המהלכין שם אין מברין לגא על מטות זקופות ע"כ: ואי סוי לתרי' דאין התבלים בין הבאים להברות כולן יושבין על מטות זקופות הוה ניחא קלת הא לגא ערביכו ותנא ואין מברין לגא קרובו של מת על מטות זקופות כך נלע"ד. וכתוב עוד בגמוקי יוסף בפ' שני דמכדרין בשם הגאון' ז"ל עכשיו לא נהוג בכפיית המטה אע"ג דתניא בשאול כיפה לגא מפתו בלבד הוא כופה לגא כל מטות אלא בתוך ביתו מכוח לתרי' בירושלמי למועד קטן היכן בפונדק אינו חייב בכפיית המטה לגא יתרו הוא ואזמן הוא כיון שניים מלויין ביניהן ועבדים ושפחות מלויין בבית חזרו כל הבאים לביתם בפונדק ע"כ: **ואין מוליכין לבית האבל** וכו' וגמ' תני בר קפרא אין מברכין לא על המוגמר ולא על הבשמים בבית האבל בראוי הוא לגא מברכין על הפתוי מייתין ובתר הכי מייתי גמ' מתני' ותחריה מאי בריית' דתניא ברחמנא היו מוליכין בבית האבל עשירים בקלתות

על כתף וכל זהב ועניים בסלי נרים על ערמה קלופה וכיו מניים מתניתין פתקינו שיהו הכל מביאין בסלי נרים על ערמה קלופה מפני כבודן של עניים. וכתבו תוס' ז"ל ואין מוליכין לניה אתבל ואת המטה על כרחך נסדרת בהיסוך ומשמע כל זה מן סבריית' דלמעלה כמו שפי' בתום' בההיא דלעיל ומהכי מדום לא פירשו גם כאן שפי' נמעלה וכמה בספר הרא היתה כתובה מנוף סבריית' ולא סולרך לפרשו אז לא היתה כתובה בספרו כלל ואין מוליכין וכו' וכן מוכיח מתוך פי' התום' שפי' לא ידענא מי קאי הרמב"ם כיו מוליכין ממוגמר ובשמים דמשמע אין מבריכין על תתויי מייתינן מי ממתני' קאי דקתני אין מבריך ואותה הבראה היתה בכלשונה מוליכין וכו' לתתני' קאי ושוב כיון שפי' התקינו שיהו הכל מוליכין וכו' ומתני' נאחר תקנה ע"כ: **ופוטרין את הרבים.** מיד שילכו להליהם ולא יסנו ויברכו ברכת הבנה המיוחנין בשאר ימות השנה והרמב"ד ז"ל פי' ובזה שבנו נפטרו הרבים מלעשות מאחר המועד שורח התמומין שבאר מהעסקו עמו כרגל נמוקי יוסף ז"ל: **ח אין מניחין את המטה ברחוב** וכו'. ניד שם סימן כ"ג ס"ד ובפ' י"ב דהלכות תבל סי' כ' ובשור יור"ד סימן ב"ם וסימן שמ"ת. וכתוב בגמוקי יוסף אין מניחין את המטה ברחוב לפיכך אין מוליכין אמת לניה הקברות כשהוא מת במועד על שיהיה כל הקבר מתוקן ומומן ע"כ: **שלא להרגיל את ההספר.** פ"א אם תספד ס"ד יהוסף ז"ל. וגמ' אמר רב כפא אין מועד בפני ת"ח וכ"ם תוכיח ופוריש וה"מ בפניו אבל אינו בפניו נא ואמרי' בגמ' ליום שמועה בפניו דמי: **ולא של נשים לעולם מפני הכבוד.** פ"א שמא יהיו סופדות לס ויהיה בזוי וי"מ מפני כבוד הכשים שבגלי הוא לנשים החיות כשהאשה מתה עומדת בתכריכיה לבוקה לפני הכשים כמוקי יוסף ז"ל. וגמ' אמרי מהרדעי נא שבו אינא שאשה מתמת מחמת ולד שהיא סופדת אבל אמר נשים מניחין ר' אלעזר אומר אפי' אמר נשים שמי דכתיב ותמת שם וכו' כדפי' ר"ש ז"ל. אמר שונא הספד על נב דכתיב על שדים סופדים שפות ניד קלוס ברגל. ורש"י ז"ל פי' במגלה דף ג' ונא מספדות על נבן ותום' ז"ל כתבו שם מספדות יד על יד או על ירך או על פנים ע"כ. ובמכלתין כתבו הם ז"ל אבל נא מספדות פי' סופק כפיו זו בזו ות"ת ההגן כפ' מניחין אין מספדין בי"ט ופי' בקונט' מקום שיר או מקום אבל ומאי אריא ביום טוב ומקום שמא יתקן כלי שיר אתו' בתולו של מועד אסור מקום אפר וכו' ומספקין פי' בקונט' בציפה כף על כף ועין במ"ש בסימן תקכ"ט שם: **ר"ש אומר הסמבות למטה ממפחות.** כך ג"ל נאא דבמניך מצמה כתוב רשב"ג ומראה שגם שם נפל מעות למי הכי נפל הפחות הג"ל אין הלכה כרשב"ג אע"ג דקיימ"ל הלכה כרשב"ג בכל מקום שנמצינו דהא הני מלגא נאו דוקא כמ"ש בס"ם שני דברכות. ופי' הסמוכות למטה מפחות מפני שהמת נפיחס: **מ בזה ובזה אבל לא מקוננות.** גגמ' במתני' נ"ש מלא אבל וכן בבר אלפס והרמ"ם ז"ל גם במגיד משנה ס"ם הגו' גם בשבלי הלקט סוף סימן מ"ם ניתה למלא אבל וה"ר יהוסף ז"ל ג"כ כתב ס"א גרסי' ונא מקוננות: אבל בירושלמי גרסי' ניה ומוקי יוסף ז"ל נרמה דנרים אין מקוננות שהרים אין מקוננות כלומרים בכמוך שכשאת שמתת תומתו וכו' ע"כ וכן בהלכות אבל פי"ח הלכה כך בר"ח בתשבה וכפירים מעות ומפחות אבל אין מקוננות לא בזה ולא בזה ע"כ וכן נ"כ בסמ"ג: **ולפיה** בספר הבריס לרמ"ק ז"ל סרם שנה שכתב וז"ל וכן בדברי רי"ל אין מעמת אבל נא מפחות ולא מקוננות וי"ע אם לא נפל שם מעות. ופירום בזה ובזה אבל לא מקוננות כרמה שר"ל אין במועד בין בר"ח מחוכה ופוריס עיין בספר כל בו סוף סי' ס' ובס' ק"ד סעיף לסופו וניד בהלכות יו"ט פ' שני סי' כ"ד: **נקבר המת** וכו'. בשור ס"ח סימן ת"כ וסימן תרל"ו: **ולא מפחות** וכ"ם אין מקוננות וכן הוא בספר הלבוש שם סי' תרל"ו כתוב שלשתן. נקבר המת לא מעמת ולא מפחות ולא מקוננות ותימה שכשור ובס"ע כתב לא מעמת ולא מקוננות ואין שם מלות ולא מפחות וניהה דשם סי' ת"ח בשור ובס"ע כתוב בלשון המחבר: **אבל לעתיד לבא מהו אומר בלע המות לנצח.** משום דלא ליסליק במילתא דהלכות אמר כהי למועד קטן שהוא כל סדר מועד הוא כמוקי יוסף ז"ל: ח"ל תום' ז"ל בלע המות כלי לפיים בדבר שוב משום למועד קטן הוא שם סדר מועד ומהאי פעמא מהרין ה"ר יעקב מאורליינש דא לתחיל סדר לפיים בחמש עשרה פיים ע"כ דלתחולי בפורעניות לא מתחילין כדלמרינן בים מוחלין וחיכן דשמכין פורעניות דמ"ק אלא בהקדם הרמב"ם ז"ל לסדר זרעים שמכין פורעניות לפורעניות וחמתא לנחמתא ע"כ אבל בהקדמת הרמב"ם ז"ל לסדר זרעים שמכין פורעניות לפורעניות וחמתא לנחמתא והיא סוף הסדר וכמו שהכתוב בסמוך בסיעתא דשמיא:

סליק פירקא וסליקא לה מסכת מועד קטן: בעה"י המסיר כל אנחה ותוגה. וענה ליונה במעי הדגה. נתחיל מסכת חגיגה:

מסכת חגיגה

פרק א הכל חייבים וכו'. רפ"ק דעדיכין ובירושלמי פ' הערל דף ע' ובפ' מצות תלוים דף י"ב וניד ר"פ שני דהלכות חגיגה וסימן נ'. וכתבו תום' ז"ל פי' בגמ' ז"ל בראשית מצות יצתה כל זכורך ונקשה הר"ר מאחן דהא הני בכאן בשלש רגלים אתי כאן משמע דבקרבן מיירי ותו תניא בגמ' הערל ובטמא פסוקין מן הרגלים ופרכינן בגמ' מטמא דכתיב ובשת שמה כל שיהו בניהם יכנו בהבאה אלא ערל מנלן וכו' ושוב אמרינן בירוש' רים מלמדין בד"א בראשית בקרבן אבל בראשית פיים בעזרה מייתי כמו בהקבל המשים והמשים והמף ותו תניא בגמ' ר' יוסי אומר אלו מצות נעשות שלשתן בשלייתם נרגל ראשי ושתה ובגיגה ים בראשי אם אתין בשתיהן שהרגלים כולה כלול משמע דשתה ראשי בקרבן מיירי על כן נראה לר"ת דמתני' מיירי בקרבן ונעזרה ורש"י דנקט בראשית פיים בעזרה נקט אלא דשמע תרי ולפשורה דכולהו אתת דלף בראשית פיים בעזרה מיירי בכל שלשתן פיים בקרבן ונם יש לייחב דמתני' משמע ליה דבראשית פיים [גמי] מיירי דקתני בשמוע מיוחו קטן כל שאינו יכול ליך וכו' משמע דבראשית פיים בעזרה דמזמנת מקדש ד' פ"ב.

*) ל"ל כהסיא דמזמנת מקדש ד' פ"ב.

מידע ידע דאיכא זוזי דהקדם ליכתי ליה לעיולי הכא מי ידע טייעו דהדרין תלין בשערים דנסתיכה מוסתת מדמיין לה למוליא מעיה הקדם לחלין שהרי קרוב הוא לאותם יותר מן הסוגג: **שהן מקרא מרעש**. מלא שהן לא נדרסי לה במסמס וכתבו תוס' ז"ל מתוך פי' רש"י ז"ל מכאן למקרא מועט והלכות מרובות הוא פי' התלין בשערים שם גו הלכות מרובות תניין בתרא מקרא מועט כהר סיני בשיער הראש וקשה לפירושו וכו' עד ובדאה לה"ר תלתן לפרש למלתא בתלי נפשה היא מקרא מועט וקשי להלכות יש כאן מקרא מועט אבל הלכות הרבות. וכמה ספרים יש ליוסף בין מקרא מועט לתלעיל ג"כ ממש למילתא בתלי נפשה היא לך בתוספתא ממש כפי' רש"י ז"ל ע"ש. ובגמ' מקרא מועט והלכות מרובות הנה נעשים ותלמות נעשים מקרא מרובה והלכות מועטות תלמות מקרא מועט והלכות מרובות ויפקא מינה לדי מסתפקא לך מילתא בנעשים עין בקרקי ותם בתלמות עיין בתוכי: **דינין**. מיכתב כתיבן ומפורסין הן יפה ותיבי קתני יש להם בתיבה דמשמע שהיום מפורסים ומשני לא לעולם תלת לכלדבי דתניא רבי אומר יפה התה יפה ומן ממון אתה אומר ממון או אינו אלא יפה ממש תלמוד לומר יפה ויפה ומלמד שהיה יפה ומלמד שהיה מכריע בין מקרא מועט ובין מקרא מרובה ואתה יפה יפה ומלמד שהיה למעלה לענין דמי ולדות דכתיב ונתן בפלילים עין בקרקי ותם בתלמות עיין בתוכי: **עבודות**. מיכתב כתיבן ומפורסין הן יפה ותיבי קתני יש להם בתיבה דמשמע שהיום מפורסים ומשני לא לעולם תלת לכלדבי דתניא רבי אומר יפה התה יפה ומן ממון אתה אומר ממון או אינו אלא יפה ממש תלמוד לומר יפה ויפה ומלמד שהיה מכריע בין מקרא מועט ובין מקרא מרובה ואתה יפה יפה ומלמד שהיה למעלה לענין דמי ולדות דכתיב ונתן בפלילים עין בקרקי ותם בתלמות עיין בתוכי: **דינין

תניה וריבא הוינן טעמא גזרה שלא יבניל מחטין ונוריים בכלי שמין בפיו כשפופרת והיה נאו מבילה היא שאין המים נכנסין לתוכו להיות היטר למי המקוה ולא מבלו המחטין הלא במישוש מים שבכלי כלהכן בפ"ק דמסכת מקוואות שירוד מקוואות כשפופרת כמוד וכו' ורבא אמר י"ת מעלות אמו כאן אם לחכוונות בין לקדש בין לחולין מעשהו על מערת הקדש מחרוסת לקדש אבל לא לחולין שנעשה עי"ש: ובפ"ק דנדה דף ו' אמר רב הונא משת לעת שנבדה לקדש אבל לא לתרומה ומשום דמשת לעת שנבדה ליכא דררא דטומאה להשהא הוא לחזוי אלא גזרה בעלמא היא מ"ש לא קתני ליה הכא נבי מעלות ופירכו תוס' ז"ל דמשת לעת ליח להו תפי' דררא דטומאה דרבנן דמי לא תימא הכי ליתני להו הכא נבי מעלות מחרוסות ע"ש. ליבנא מחריפא אמרי לא אמר רב הונא משת לעת שנבדה מטומאה בין לקדש בין לתרומה ומשום דמשת לעת שנבדה ליכא דררא דטומאה להשהא הוא לחזוי אלא גזרה בעלמא היא מ"ש לא קתני ליה הכא נבי מעלות ופירכו תוס' ז"ל דמשת לעת ליח להו תפי' דררא דטומאה דרבנן דמי לא תימא הכי ליתני להו הכא נבי מעלות מחרוסות ע"ש. ליבנא מחריפא אמרי לא אמר רב הונא משת לעת שנבדה מטומאה בין לקדש בין לתרומה ממאי מדלא קתני ליה נבי מעלות ומהא נ"ב בחולין שנעשו עם"ה אבל לא בחולין שנעשו ע"מ תרומה: **אחוריים ותוך** וכו' פ"ו מהלכות שאר אבות הטומאות פ' נ"ו ופ"ה פי' ז'. וכפי' בערוך בית הבליעה פי' ר' יוחנן מקום שנקבי הדעת שותין בו והוא אצל מין הכלי שהין דרך בני אדם ליגע בו כי דרך בני אדם להעות הכלי ושתות מכנגד חוזו מבני שהוין מאוזן לחוזו ונקבי הדעת מצוין ואין שותין ממקום אצל אדם שותה בו אלא שותין מצד אחוזו כמו שאמרנו ומשום פירש ממקום שנעשו מלמעלן ויוצא לא קלי פי' ממקום שהיפכו וכן משמע בית הבליעה מקום שחוזו בתנשותיו ע"כ אבל רש"י ז"ל פי' במילתיה דר' יוחנן דרך אחרת וז"ל מקום שנקבי הדעת נוטעין פי' היפוכים מעצלין ומוכלין במדרל או בחומן שחוקקין בכולי הקערה בית קבול לעצמו ונופה לו סביב ונוהגין שם חומן והדל ע"כ ום"ם בתוס' דבגמרא: **ממר** זמן רב לעת זקנתי בא לידי מכמות שה"ר יהוסף לחכמני ז"ל ומפתי שכתב בליעה נרסי' בעי"ן ולא נרסי' בליעה ובאמת הוא דהא קאמר מאי בליעה ומה שאמר מה"כ מקום שנוטעין בו שאמר ויצעם לה קלי פי' בערוך לא מייתי לשום כלל על פירוש המכתב אלא מייתי פסוק זה לפרש מה לשה הוא זה שאמר שנוטעין בו וע"ד זה יש לפרש בהלמוד לגון הא דתנן בפ' שלשי דקדושין ר"מ אומר כל הנאי שהיו כתובי בני נד ובני רחובן אינו תנאי שנאמר שם יעברו בני נד וגו' שהיו מצוה לשום מכלן אלא ה"ק ומהו תנאי בני נד וכו' שנאמר ויאמר משה וגו' עכ"ל ז"ל: **ב כלים הנגטרים** שאמר ה"ר אלחנן לשכני נקט נגטרים ולא נעשים משום דאין דניות נאמרים בשהרים בזמן עבירתם על עת נאמרם לפי שאין מקבלין טומאה עדיין אבל כי נגמרו מקבלין טומאה נותנין לב לכם נאמרם הוא"ל: **בְּמֻהֲרָה** כך נקד גם פה ה' הניכר ס"ם לשעיל: **הכלי מצרף** וכו' בפ"ק דפסחים דף י"ט וכפ' הקומן רבא דף כ"ד ואתם בעי מינ' לשאר' דכלי מלרף מי אינן כלי מחבר הוי משמע דעבי מהדדי והכלי מחברת כאילו הוי חד ואם נטמא זה נטמא זה אבל מלרף משמע דאין מונעין זה מלרפה: **ואיהא** בתוס' פ' העור והדומא דף ק"ח וכהנו תוס' ז"ל הקשה הרב ר' אפרים בפ"ק דחולין דרבינן מכל אחר בתוכו יטמא ליחל על כלי חרס אחפי' אלא חדבל אחת ומכלים דעבמא הכי ללמא האם מטמא דלרוף ותי' הר"י דלא מיירו בר אבא ר"ח חייל בר אבא ר"ח ביחן מעדותו של ר"ע כשנית מאחה זו לחבן בר"פ בהרא דמסכת עדויות הוסיף ר' עקיבא הכלה והקערה וכו' שנגע ט"א במקלתם שאפל את כולם ומדרבנן דהכי קתני ליבא העיד ר"ש בן בתירא על אפר חטאת וכו' והכיא ודלי על כרחך דרבנן דלי מקרא דל' הגן ליבא למילף מנלא קדמי מאפא אבל אפר פרה לא שאפר חטאת מיטו קדוש מנלא חול דלמוכח בפ' המכלת שיין בחפר פרה ובקתי ליבא בפ' הנזקין דאפר פרה אינו מקבל טומאה עד שיהא בכלי מלרף ובקתי בהדיא דבעי בקדש פסול מנלא דלמא ר' עקיבא לית ליה אלא בחולין כמו שכתבתי ולית ליה ק"ו דר' יוסי שהכתוב נסמוך אע"ג דלית ליה אלא בחולין כמו שכתבתי בפ' כשם סי' ג': **הרביעי בקדש פסול** נמי תניא ת"ר יוסי מעין לרביעי בקדש שהוא פסול ודין הוא ומה מהוסר כפרה שהותר בתרומה פסול בקדש אלא שאני שפסול בתרומה מיטו לין שיעשה רביעי לקדש: **ואיתא** להאי בריתא נמי בפ"ק דפסחים דף י"ח: **ובתרומה אם נטמאת אחת מידיו חברתה טהורה**. גמ' אמר ריש לקיש לא שנו אלא ידו אבל יד חברו כי אם נגעה ידו ביד חברו אפי' לקדש לא שמאתה ור' יוחנן אמר אפי' ידו ואחד יד חברו כאותה ביד לפסול אפי' אם נגעה יד חברו ביד התרומה אבל ביד אחרת אפי' ממאתה את חברתה אבל לא לטמא טומאה שניה לקדש אבל לא לתרומה ולא אמרן אלא שנגעה יד חברו בכלי חרס

שמוד ומשנה לו מחבירו הרבה שיסבור להם ואם בא לסמוך שלא יקחו חבריס ממנו יקחו ולא יקחו מיבעיא ליה ושוד לתלמיד במסכת ביצה שזו היא לחת משלשה חבריס שהתירו סופס משום תחלתם ואי בעס הלרך לחי לא שריא ליה לנמור ניתה ליה במאי דמוזגין בחגיגל עכ"ל ז"ל: יגמור פי' לאכול או לשתות: על שֻׁבְּרַת נרסי' וכהלשיל: ח כיצד מעבירין על שֻׁבְּרַת וכו'. פ"ה להלכות כלי המקדש פי' ש"ס: שלא תגעו בשלחן. ירושלמי הפתר כשנמצא נפסק משקין תנן תמיך כפך משקין ליטמא טמא שהכות דלכי מהכה לא מחקק נשק דתניון בריפ כ"ג דמסכת כלים השלחן והדומלי שנפחתו או שחיפן בשים וטייר בהן מקום הטחת הכוסות ממלים ר' יהודה אומר לריך לעייר לף מקום הטחת חתיכות נשר ואם אי לאו לא עלתה על דעתו שיהו מנטלו אפי' לכלל שאם חפלו כולו בשים פסור דהוי כלי מלים דכתיב המטה עץ השלחן וכו' ובמנורה לא נרסי קרייס עץ לף כשהוא מלופה דכתיב המטה עץ אלא חמות וכו': ונמנורה לא נרסי ליה בגמלה: ותטמאו כל הכלים. אית לנרסי ותטמאו כלי המקדש ואית לל"ג ליה כלל אלא ותטמאו כל הכלים. ובנמ' אית דהכי גרסי ליה ושוד לתלמיד בגמלה דבריס שהתירו סופס משום תחלתם ואי בעס הלרך אבל מסתברא. וגם ה"ר יוסף ז"ל מחק אלא ותטמאו כל הכלים. ובנמ' אית דהכי גרסי ליה בגמלה ובמורה ותנא דידן מ"ש לא תנא מורה אלמן כתיב בה תמיד ממורה לא כתיב בה תמיד דתמיד דכתיב בה לא תמי לתמיד דכלמן דהאי תמיד מלילה לעילה הוי כמו שולת תמיד פאמור בתמיד וחביבי כ"ג אבל ביום לא היה לולק למערב עד בוקר כתיב הן לא מדתה מערב עד בקר הלכך גל היום יכול לבלק אבל תמיד הממור בשלמן כל היום וכל הלילה להלחם ומדר עליה מגבת לשבת. וכן כתב ג"כ בתי"ט. מפני שהן מצופים. בנמ' בחירון אבי ואיבעית אימא רבנן אר' אליעזר קאמרי מפי דעתיך דילפת מעמת מדקרינהו רחמנא לחמה פה ולחו הכי טמאים אע"ג דעשויין לנחת מפני שהן מלופים ובעית למימר שהלפוי מבטלן והוו להו ככלי מתכות דתרבת מיבעיל בעיל לפוין לנביהו דרחמנא קרא עץ לכולהו ובלחו אפי קרא נמי לא מחקק עומלה: בסוף פי' ר"ע ז"ל כך פי' הרמב"ם ז"ל בהלכות מטמאי משכב ומושב אמר המלקט בפי"ח. וגם בפי' המגבה בפי"ח ממכת כלים נבי נעובדת מלופה מהורה כן פי' כמו שכתבתי בם וכבר הביאו הרלב"ד ז"ל בפ"ד מהלכות כלים והתלריך שם מהרי"ק ז"ל בשם הר"י קורקוס ז"ל והבית דבריהם בהוספת יום טוב עיין שלוי:

סליק פירקא וסליקא לה מסכת חגיגה. הדרן עלך סדר מועד תושלב"ע. יה"ל צית"ו:

חידושים

מהרב הגאון הגדול המפורסם כקש"ת מה' **משולם זלמן** אשכנזי ז"ל האב"ד דק"ק **לובלין** והגליל יצ"ו.

מסכת שקלים

פרק א מ"ד בגמ"ס. דדוקא במחת כסף לבדו. ג"ק כלל תכיס ולא בוספות עס הלימור. וע"ל הטעם כיון שים לו בשופטות עס הלימור לו בטל הלק הכסות מדאורייתא לף דמחבע לית בטל הוא רק מדרבנן. ומ"ל כיון דבטל מ"ל למה בוקלין. ע"ל בהמידים ושולות דכולם כולל יש לסה חלק בקרבנות כיצדלים. ודק בעומר ושהי חלמס ולחס"ש י"ל דבטל חלקו. ועי' במ"ל פ"ו מכלי מעילה דרוצה לוכוית דמחבע לית בטל מדאורייתא. דת"ל היכן דורבין הכהנים לעבמס וכל מבמח כהן מי לה בטל ברוב. ולבי הכ"ל ניחא דלי בטיל ברובא למה יביאו כיון דלריכים לבטל חלקס ברוב ולחשוב כמלן דליחא. אך י"ל דיביה להס חלק בחמידים ושולות ובממות יבולל חלקס וזה דבר חדש לומר ביבול לחלין. ועי' בע"ז י"ד ס' ק"י ובב"ס הבאה בשם זקני מוה' העביל ז"ל מ"ש ביבול לחלין ולכך לית ידעו הכהנים מזה ודו"ק: עיש בחוי"ס ד"ה כל כהן. וכי הוסי בש"ס דערכין כו' וקשה דוחק כו'. ותמה ע"ז בני הרב הגדול החריף מוהר"ש העביל כי' מכולמדתו דוחי לית להו לרי"ש דהמ"ל כל לוי שלית שוקל תוקף ע"ש ולין בו בוח דוחק. וע"ש על הכוי"ס:

פרק ב המתן שקלו כו'. אס מתרמס תרומה מעל. פהב הכוי"ס לבל מה שעשה המעות ס"ת כשלה. לכאורה ס"ע דמשום מה זה עושה לה המעות לית בלו ולא ס"י כלל משום וס"ל כוי משום כשלה בעבידס. ול"ל בעמות מוחרים בפקדון דמוחר להשתמש בהן לא מיקרי שולה ד. דיון דמשלם מעות אחר ס"ל נקנה שלו ומוכח דבכי הב"ר ס"מ סי' רנ"ב והובא ג"כ בסי' ע"ה וע' בע"ו בהג"ה מלחמ"ו הגחון מ"ל ול"ל סי' ע"ב דו"ק:

פרק ו ס"ה בגמ"ב. לבל רבון לא חייבי לכסי. ועי' ת"ש ד"ל דבבון חייבי לשמח יחות רק שבני דיש בעיבה ול"ל דבר"ב ס"ל כי' משום דבלחוייתא קיי"ל לית בריבה. הגם מי שמניף מעבע בעול מדאורייתא ס"ב אין כאן רק לימור דרבון ובדרבון אחרי יש בריבה עמ"ש בריש מסכתין ובמ"ל הלרכתי בזה וק"ל:

מסכת יומא

פרק א מ"א מביאו. כתב תוי"ט בשם הרמב"ם שלא תמנה בה. ובנמ' אית' שפך בה. ומקשה מהרב"א לעולי לא לאחרי שמא תמנה לוח יום בזה ודאי בה וכן מקשי סוס"ד בשם. וכ"ל דבזה יהיו מ"ם הום בחוץ ובב"ח שלין הקב"ה מביא תקלה לגדיקים היינו בחידי דלכילה. וע"ל משום דהנוף בזה מדבר לאסור. ולא"ל ג"ב מניחת לאסור אין לדיק ובפל ולא חייבי משום ודאי בה. אבל משום ס' בה שפיר חייבי דבשאר לא היתה בה בשעה שבעל ולא יבעל בחיסור בה בלל. ועפ"י שמעתי אח בוחלה מספק. והרמב"ם אפשר דלחול לשיטתיה דס"ל דלריך לבדוק מחיד אחר התמידים כמ"ש פ"ד מהלי מ"ב ע"ש. ל"ב ההשם רק משום ודאי בה דמבמעת בדק לוח יום אחר ההשמים כפי דינן וע"ב ל"ל משום חיטוח דבמח יתרע מבעול ודאי בה ודו"ק: (סברת לבי הבעון לי דבספק ליסור ל"ם הא דאין הקב"ה מביא תקלה סברת מחקבלת היא. אך ל"ש מרים הוצין בי בחיטה כותי ודאי דהוי ספיקא דרבנן וא"ל דשמא הוי בזירה ומיהבה ודאי ליסור ומדייק בלבון רש"י חולין ע"ם ובשחיטה כותי ל"ל דשבית עפי לקלקל וקיל):

פרק ג מ"ה אגל הסם. כתב הוי"ט וחימה על ב"י וב"ב דבערי עד סתם. ולפ"ל על פי מה"ש ל"ש בסם ס"ש בשנות משום דשמא בשעת הולרך לא בשלחה שים בו שבחה. ול"ש בוחיל רק בשלחה יוי"ש דבותבה לבל ס"ת דמוי' אבל מולה ש"ש בוחיל דמ"ש בעלו כל הלחין דילמא מיחבמי עשה לדחות הל"ת. ועי"ש ל"ח בשב"ש בוחיל דאפי' בחיכה עשה לדחות עשה דלריך לסוות בעידנא. אבל בבי יוי"ש בוחולה לא מיחשב שם מלחבה בלל ודו"ק. (דבבי אבי בבחון בי' בבוחים הם. וכמדומה שגם בבחון התמות מוב' ולמן מבלויות ז"ל בס' ב"ת בי"ת דרך בדרך זה לחבן קושיית מוב' חבן ולשמיטתיה קושית חוס' דשמחים. לף בעיקר הסברת מפת דפריך הש"ס פשחים הוחיל דחוי ליסוי דם לשור מוכח להיות דחשיב בדחוים הוחיל. ול"ל בפירוש הרשב"ם שהביא חוס' עיין שם):

המסבב הרפואה לסיר מסס מהבטות הבוחות נוחת מיקרי תבשיל בשם בבת אבל לאכול מלכלות חשורות לריכים לרופאים בקוביס בשבעי כ"ת אי אין לסמוך על הסבולות אשר בוח יבבו ודו"ק:

מסכת בוכה

פרק ג מ"ד ר"י אומר. בתב תוי"ט והימה על ב"י בשבח בתו ול"ל דלר"י דס"ל דשעור משום שבועת בדות. קשה למאי אין מוטלין עולב בשבת משום חשש שמא יעבירנו הא אם יעבור ג"כ יפעול בל"ל. ועי"ב ל"ל לר"י דבכה דמעות ל"ש כוותה והחשש שמא יעבירנו בהר דלבבי' ונפק לי'. ומהני' חייבי כגון שהבה. וגם בשופר חייבי' לחר שיהבא דלא"ע שלינו בקי מ"מ כל בקולות בשרים בשופר ולחי"ב יעבירנו לגל בקי. ומשולם בוחית הרי"ן ממילה בשבת דבוחד שימול פעור משום שהוחית בשבות ולחר שימול הוי עובד ולא חייבינן שמא יעבירנו ולא דימול בעבירנו על ליני בחיט מעבירנו זה לא שבית ודו"ק:

פרק ד מ"ב בתוי"ט ד"ה ובלבד בל היומים. דקבוחי ליה ג"ב בגמילת לולב עלמו למה חיקנו חלת שו"ת כו'. ול"ל בגמילת לולב הגזידה שמא יעבירנו ויבוח חייב חטאת מהרי שו"ת כדי שלא יעבור על ליסור ממור היוב שלא חו עשה ול"ת בל בל"ך בגזידה ג"ב שמא יבעל ממנה עלב. וכעת בעיון ג"ב לין עוקרין לת הודאי מפני הגזידה ובמ"ש בהרבתי בזה:

פרק ה מ"ו תוי"ט ד"ה ומלבני'. וה"ב ד' דפסח ולי דבבועות וב' ד"ה כו'. דבריו משולל בבנה דה"ב לא היו בחמרות שות דאין עולין בבבל רק שלש רגלים לבד ועש"ב:

מסכת ביצה

פרק א מ"א בב"ש שחור בביצת ותמן בבבותא. פשה לבאורה שחור שפת יתר דבוף ל"ש בלל רק בחמן. ול"ל דהתוי"ט מוסיף לי ב"ש קאמר בחוב וברעיונתה. והשה מבואר בחס' יומא ע"ש דבוהבא שוף פשות מבביצה וברעיון גופף גדול יותר מבבר הבותבת ות"ב הבותבת בלי ברעיון היא פשות מהני ביצה והיינו פשות מביצת דוחה אבי ביצה ות"ב יהיה ב"ש לחומרא ובחס' שביות אביב לה בין מקולי ב"ש ומוחרי ב"ש ועוד דיהיה שחור קיל מחמץ דחמץ בבותבת פשות מביצת ושחור בביצת והסברא לחיפך דשחור חימוץ קשה. ומוכח ע"ב דבותבת היא עם נבעיבתה. ובזה מדויק לשון הסוס' בגמ' ביצה שחור בביצת ב"ש הבא היינו דשחור ב"ש בלל אלא דהתנא דוחה לתחמיעון דב"ש לקולא ומוכח מבשחור בביצת דחמור וע"ב חמן בבותבת עם ברעיונתה ודוי בי"ם לקולא. ומסיים הסוס' משום דסוי קולי ב"ש ומחמי ב"ה נקט בבא ל"ל לידע דב"ש לקולא ודו"ק:

פרק ב מ"ז וב"ה מחיינן. בגמ"ב והוא שיהיה בה לוהר מזה. כיולבו דהייט עם קלח שרק ובבלילה ובבלח גופו. עי' במג"א סי' תמ"ו סק"ב דבמוה בלבד ל"ת מתון. רק קשן הוא שמחת יו"ט ולובב ג"ב דאסור לאבול קודם שיולא ואם ב"ב לקחת בו בעת התפלה והוי לורך מזה ופיבב להפחת גופו. ולחיתי ספרי מהרוטים לחבמי זמינו שבתו בזה:

פרק ב מ"א הוי"ט מ"ב בעלת בל מלחבת שבת הוחיל ורחוי להולה שים בו שבבה. ל"ל דהרמב"ם פוסק שבת דהויה היא בבל חולה שי"ם. ול"ת הוחיל רק בשלחבת יו"ט דחותבה לבבל מ"ת דמוי' בבל חולה ל"ת הוחיל דמ"ב בעלו בל הלחין דילמא מיחבמי עשה לדחות הל"ת. ועי"ב ל"ת בבב"ש הוחיל דאפי' בחיכה עשה לדחות עשה דלריך לסוות בעידנא. אבל בבי יוי"ש בוחולה לא מיחשב שם מלחבה בלל ודו"ק. (דבבי אבי בבחון בי' בבוחים הם. וכמדומה שגם בשלחן התמות מוב' ולמן מבלויות ז"ל בס' ב"ת בי"ת דרך בדרך זה לחבן קושיית מוב' חבן ולשמיטתיה קושית חוס' דשמחים. לף בעיקר הסברת מפת דפריך הש"ס פשחים הוחיל דחוי ליסוי דם לשור מוכח להיות דחשיב בדחוים הוחיל. ול"ל בפירוש הרשב"ם שהביא חוס' עיין שם):

פרק ג מ"ג בגמ' מסוכות . מקשה הכ"ת הא מסוכות לזיקא נדיקא אם מפרכסת ולקמן ל"ו בגמ' מנדרים דאיכא נדיקא לחמר לשותפות ביו"ט דלמת יהיה עריפה . ול"ל לכלורה ד"ל דלמרי הוזיל אם הסיה כסבה חי ליה . ול"ל סברת תדשה דסה דלמרי הוזיל לי מקלעי לורחים לה אם לא יבואו מ"מ לא ליעבר למפרע דעשה ליסור דהיה בהפקרי ביבולו ת"כ לא מיקרי מלאכה כלל . אבל ב"ד אם אתר הבדוקה הסיה טריפה לא ליעבי מילתא למפרע בעת השחיטה דהוי כליסור ולא למרי' קוחל היכל דיבור התיסור למפרע. וכתבוצת שבות יעקב ס"ל כ"א שבת גזה . ובמהרי' דיק לה דלא פרכסה לא ליעבר למפרע בעת שחיטה לשהוי לשהוי דלא תפרכסה למ"ב דילמא בעת השחיטה מיתמי לבדה סיבת קיבול כמיתה. לבל בעת ההתלהבו לשהוי לא היה מיבול . ול"ש ליעבי מילתא למפרע מי אמרי' קוחל דוק היטב : שם רש"י לפי' בזית מי מנית עניחתה . בגמ' מקום שבודאת לילתה והייט בי מעיים. וכ"ל תקנין לזה דהסה בזית מי נרוך מליחה ושיעור מליחה בשיעור מליח ומה הוסיף ר"ע. ול"ל מבי מעיים והין מתיקון דם מבני מעיים ול"ש מליחה לדיוק דגמי' ועי' שעש"מ :

פרק ה כ"ב אין בין ר"ע לשבח כו'. בתוי"ט דלא השיב מוקלה כו'. לשלורה י"ל הא ליוייר דלקי כי"ט מוכח מוקלה בגון לחוקלע י"ש בשבת ול"ש בסברת יו"ט אתי לזלזולי בזה . ולפי מסוקל בדין זה ולא מלאתי בעת מקום גילוי מוה . ועי' בי"ש ד' י"ש וביסוק לזה משום דהוי יום שסרג כו' ומשני ב"ש לא לחשוב שבעין . ובזיך והיל דהוי לבני יום שהרג ומבני דבני קבלם הוא ור"ח ח"ל תיוק . הכי לקי בל"ז הוי דבני קבלם עכ"ז בהשלוף דבר הבל דלכין תיוק לשור והבח בהי"ג דאם הל יו"ש בשבת הוקה לשור ולה"ת לשהיין בשה שנוגע לדיעה:

מסכת ראש השנה

פרק א י"ט ד"ה לוהו כו'. דסיולף מהגלין על הספק . קשה ר"ל דבבל הספיקות ל"ל הוזיל הם הוה בעת זמן שמועת יחיש לגיהנו ביון דבוש הבעה מבוהר הליסור לבל בקיה בעת לזו מבוהר הליסור דעדיין יש זמן להעד לבא ב"ד להשלוף עמו ולקי אם לא יבא עכ"ז לא ליגלי למפרע לשרי' שפיר הוזיל ובמ"ש בס' בינה ודו"ק :

פרק ד מ"ח הו"ש ד"ה בוסר וכו' ומיהו ל"ל להבי כו' דבא בעידנא כו'. ול"ל דלי' בפסחים ר"פ ר"ע דבעה שמוהה דוחה ל"ת הקלה לקי לא בעידנא ול"ה בעה דלוריתא עד ל"ת דבקן לקי בחמשים עשו תיוק עכ"ו ל"ת דבקן קלה עד בעה דלוריתא ולא בעינן בעידנא. ולקן ל"ל ט"ת :

מסכת תענית

פרק ג מ"א סדר תעניות כו' מהריעין . מקשה הש"ך בסי' הקע"ו למה אין מתעניס להקוע בעת צרה הא מדלוריתא מלוה להקוע . לולי ל"ל דבסוסר בה לעורר בעיון הבהוב שורה למה הניח . ובסוף מס' מ"ב לבי דיוחנן בשל את המעוברים בי' רבי"ב בביעל מה שביו לומרים עורה לישה תיקן ולבן גם תקיעת שופר בעלו בימי התעיה . והעעם הזה ל"ל דבימים קדמונים בביו ג"י מתיקים בתמונתם לה שבה"ל בא ימלא מבוהה לימים קורחים חגר ולבך הש"ס יסד המאור עורה כו'. לבל בימי יומן שלחה שבעולם פוסקים מעט מלמונתה לזלת ביעל את המעוברים. ועי' הוי"ש שם :

פרק ד ט"ג בגע"ג ויוס שליבי ליעלהו הלום שפי . הוקך לזה דל"ב בע"ש ניעמ ג"ב הטעם דמולד בע"ש ומלום ומ"ב ל"ל דיום ג' הלום שפי. לבל לפי ג' דמהני' ושעם לי דמפורש בגע"ב בלה יעלו בשעה שהוא ושוע. ל"ל דלה חניש שפי. ומהני' בעמת לחביעה למרו ומיוסב למיפת סמוי"ש דלפי הטעם שהוא שליבי ליעלה ל"ל שפי ודו"ק :

מסכת מגילה

פרק א מ"ב חל להיות בשבת . בתוי"ט דוקא בומן שמקדשין ע"פ הלליה . ול"ל דמהני ע"ו למוקפין ביום ב' לומיום ד' ולוחה לא ניין התוי"ט על לל לא להיות בשני לו בביעי . לבל חל להיות בשבת לא מוקמי רק ביום ו' לפרוזבל. דלי ביום ט"ו לפוקפין הם קורין ביום ו' ביחד עם בני פרזים ודק' :

פרק ג מ"ה בתוי"ט ד"ה בשפח . הפר"ח ח"ח סי' תל"ד מביא בשם ספקי הוספות ומקשה שמה ע"ב שבת בתרוסה . ונרחה שעלם ממנו דבני הכ"ן שהביא התוי"ט בלן ע"ב ודקדהי :

פרק ד מ"ט הלומר יברכון עוסים . ל"ב ועי' בפ' מהבת עולם ל"ח ע"ב דהמעי"ה לחמר ותכידיר יברכוהה דלחמר מקודש יוחוך כי לל מעשין והוי דרך זמירות והשבחות . והרשב"ל בפ' מגילה בתב דלא לחמרו לחם בתפלתן ע"ש ועיין מהרש"ל בח"ל בפי' סדר בתבת גבי ביעל לת המעודיים :

מסכת מועד קטן

פרק א מ"ה קודם לרגל . ברע"ב ואית דלמרי כו' . בגמ' ל"ב בתם . ול"ש שהרע"ב לא ניית לחלק בין בשבל ובין בתם ובין חדם ליחן . ועי' בשעה"ש סוף הלכות יו"ט . ותבוסת הרדב"ז ח"ד סי' תקנ"ו . וגם י"ל דל"ח לפני ל"ב דלין עולין לרגל ולפי טעם שלין לחת מבתבת כו' לא לפני ל"ב לא ישובר. והפ"מ מבוסק בזה ויעוי' ברב לבלבי מגילה רס"ו לבן ביה"ו ולומן ישיבה סופרין לותו וכו' בחודש לחר ולבול כו' ל"ב מוכח דמספידין לפני ל"ב ועי"ש היטב :

מסכת חגיגה

פרק ב מ"ד תו"ט ד"ה ומודים ועוד דהך סוגיא לליבא דמ"ד מ"ל תבלומין כו'. ועי' בתו"ח שם ובדביו ל"ע ע"ש . ול"ל דסבי' בגמרא ביון דמ"ל תבלומין בל שבשה . ודוקא לי לחמרי דלא דמי בבת מקדא דוחבומם . לזו י"ל דלא חזי ברלבון לא חזי בב'. לי לא לחמרי הסברא יום טוב דלא חזי ע' ס"ם תגיגה ט' ע"ש . וממילא בעשמה ביום ה' גם בן לחמיון לא חזי בב' לבל ג"ל דבעשמה משום דמ"ל תבלומין מ"ב ממילא יש לו תבלומין ביון דלי לחביע לא חזי בב'. לזו חזי ברלבון ועיקר דלא היוה מבוס תבלומין לם בן ממילא יש לו תבלומין וממילא בעשמה ביום ה' יש לו תבלומין . והייט בעשמה עומלת מת . לבל בבתר עומלות דלייט דוחה עומלה בבל קרבנות לבור ואם בן ברלבון לא חזי בלהי הטעם ד"ל תבלומין ואם בן לחמרי שפיר ביון דל"ח ברלבון לא חזי בשני . ומיבה דברי הרב"ם בפ"ב מהלי תגיגה נראין יו"ש ברלבון הע"פ בעיור למחר פעור ביינו בשבר עומלות וממילא ל"ח ברלבון ל"ח בשני ודו"ק היטב :

מסכת יומא

פרק א מ"ו בגע"ב ד"ה בב"ג עשוד על רגליך כו' הוא מדברי הרמב"ם, וע"ש דבפ' בגמ' דף י"ם מפרשי' לי' בירושלם לפם קילה שהוא דבר חילום ואין בו ענין למוסם ניסן הרגלים ולא ביעשוד על הרלשה שעה אחת בדברי הרמב"ם, וכן רש"י בסתיחין פירש ופפ אחת על הרלשה שיהל לפפ ביום משיך ונחמת הדבר ל"ש ביבריה עלמו בב"ג בדבר הזה שהוא קשה מאוד בשאור בסוכה דף ל"ג :

פרק ג מ"ה אם כי בב"ג זקן לבאורה משמע מפדרא דמתיחין דבך אם כי בבן זקן אתר אבילה דלקמן קלי ושעמא בעי , ולדברי ר"י בגריחת עשויות על גרול כי' לפשר לומר דעיקר טעמא דאין שבות במקדש , עיין בתוס' לפשר דלא פיירו כ"ת בקודש ולא בחול . אמנם לענין ממין לא ידענא טעמא לבאורה. שוב מלאתי בפר"ח בם מים חיים על הרמב"ם פ"ב ה"ד ב"ב תלה דחיבו לטעמי' אחל שם דם"ל דר"י לפרושי לאתרי' ולא בהרמב"ם ש"י , ובאמת תמיהני עליו שבביה רלי' מהירושלמי , ובירושלמי גופי' משמע דפליני , ונם לפון הסוגיה היו סובל פירושו ,

ולמאי דקאמן נרחה בפשיטות דאם היו רוצין לאסה לעבילה רחשונה ג"ב כי' טורח גדול להם לשני המקומות . אבל אחל בקודש , לכן חבו יותר לזו שבקודש שהיא מעלת לבל היום ונם שבטילה רחשונה בי' לובם מאריה בנדי זהב ומהמין פורו . ונם שהי' עובד העבודה ושובה מלאכות מיד , משא"ב בטילה זו שלובם אחרי' בנדי לבן . ומיד אחריה שוסק בודון , מ"מ ולאי אחם אי' ערוך לא היו מבדילין לשבות בן נם בטילה רחשונה, וכן משמע מל' הרמב"ם ז"ל : שם מ"ו בתוי"ט ד"ה משל לשור , ומשמה זו וכו' עיין בפרשים רמ"ו וב"ד ו"ב , ולבם שנו ברוחה בי אין בלן רחי' . ונם ממה שנאמר ע"ו בסניות הש"ם ללא שהן בלן משל לשור , וזה הניח הרמב"ם בפ"ח מה' בלי מקדש ושם רמז עליו בבסף משנה , אבל לא נתבאר לם מתרומות הלשבה לו מסירי הלשבה , ולבן בא' שקנים שבתב שבא מתרומות הלשבה לא נודע לו מיומו לי , ורחה שים לעמוד מבחוכות דף ק"ו דאמנ' לן בבלי שרת דמשמע מה שהוא לעוך קרבן ודאי הוא מתרומת הלשבה , ומ"ש דוחי הנחון ז"ל בספר לחם פנים בשיין עבודת יחיד מדיין ס"ע לפנ"ד , ובפיס חיים בתב שזבה ומלא דיבו של הרמב"ם ז"ל בהוספתא פ"א דיומא , ומה שלריך עיון בדברי הרמב"ם וב"ל וכסוגיו עיין בפ"ב מה' בלי מקדש :

יש סדר למשנה

מאת הרב הגאון הגדול המפורסם וכו' מוהר"ר ישעיה (פיק) ברלין וצ"ל (הרב דק"ק ברעסלא והמדינה).

מסכת יומא

פרק א [משנה א] כפרישין כו' ע"ש. עד מלא מציתו דסק"ל כת"ק פי' הכ"מ שם בדבר. והוי כגון לקנות לומר מפרישין כ"ג לשבת וכו', תמהני בסוגיית ר' ע"ח מקמא דס"ם מציתו ומה פירש תנא מחשו עמו וכו' רש"י] ומשני הניח ר"י ב"ב בומר שמא תמלך חשתו ספק היה וכו'. וזה שכתב כתוי"ט ד"ה מציתו פי' כרמב"ם מחשתו וכו' נדין ס"ל לתומרו מדמיה דגמרא תלת מפני שלשה לפרש דבר אבל בסוגיא דלעיל בפירושו. לפיכך ההתיל לכתוב פי' הרמב"ם וכו' וקמ"ל דלמא כי יומנו לעיל ג' ע"ב דילוף ממילואים דכתיב בעבור אשר לכפר זה מעשה יום"כ דשעון פרישה שבעה וקמ"ל דילוף מסיני [דזה בנה אב אל הנכתב בתורה ושייו שים לו דין קרבן ציבור מכוס דקביע ליה זמנו. ולהלכתן לכבי הוי פסח נמי בדין ק"ל ממש דקביע זמנו ויהיה לעתיד לבוא. ומק' ב"ם ספיר רומיה כי' תלד' יהודה ומה יפה התוספות דלר' יהודה דלמד מף מבה תחה מתקיים לו ותיים לו תה פ"ם לא פליג אהיכא דלמד מהתוספות דלר' יהודה דלמד מרו ועיל בל' ב"ב. והוהה מכוס דקביעי לה זמנה. ומכולהו בל הדברים נזכרים בל"ל דילוף מסיני [זה נכה אב מכל הנכתב בתורה לעכוס לכפר זה מעשה יום"כ דשעון פרישה שבעה וקמ"ל דילוף מסיני] דמפרישין מעומלים ליה דלמד בסמיכה לעכוס לכפר זה מעשה יום"כ דשעון פרישה שבעה וקמ"ל דילוף מסיני [דזה בנה אב אל הנכתב בתור

פרק ג [משנה א תוי"ט] ד"ה **התמונה** וכו'. וכו' כמשמעות דף כ ע"ח דמי זה ספי' כו' ס"ב. וגם כמכילתא לעיל ט"ו ע"ב ד"ה תמר וכו' דמו מי' זה ופ"ע תוס' סוטה מ"ב ע"ח ד"ה כגן: שם [משנה ד] תר"ב ד"ה **ובידק** תמר. וגמר כגן תמר בתמיות נפי שתין וכו' ע"ש. גם לשון רש"י במנחה דכהה וכן בחולין כ"ט ע"ב כך הוא ומיהק תמר כגן תמר. גרס לכתוב מיהק למיקב ועלה דמי מילתא דמי קי"ל שתיטה כזר כשרה ונפקא לן מקרא דכתיב בשולה ובמקח תת גן הנקר והקריבו בני אהרן וכו' מקבלה ואילך מצות כהונה כמובאר ברכות ל"ח ע"ב פסחים ס"ד ע"ב זבחים ל"ב ע"ח מנחות י"ח ע"ב [וכגי' ב"ב כ"ג ע"ב ד"ה שתיטה ו"כ תוס' זבחים י"ד ע"ב תי' ע"ב מילוק בין כהן לדיוט נפ'] ותיקי חתת שתיטה תמיד שבות כל"ב. היינו הלא מדרבנן נעלמת מדמ"ח כהן ומ"ם תוס' לקמן ל"ב ע"ב ד"ה ל"ב וכו' ע"ש. אבל סוף הסתיטה דהייט תחר שתיטת היום לא ידעתי מל"ל הרב"י ולעיל"ב. דבעי כהן בדיוט ומה לי כהן ומה לי ישראל ותיקי שבת. ומ"ם תוס' לקמן בפ"ב מחולין"ם לקמן בחותו דיבור תיט עיון בכתן. תדע דהא רש"י בעלמו כתב בזבחים דשתיטה ללו עבודה משום דכתיב בה כהנים ולקמן ס"ב ע"ב ד"ה שתיטה ו"כ תוס' זבחים י"ד ע"ב ע"ש ועי' דלכך הענין שתרשו תוס' דייט לפי הס"ד הכי לא מיקק יפיה פסול ואף לחותו ס"ד כותכך כ"ב דוקא. אבל לפי המסקנא דאתמי דאף לא מיקק כשר אין בזה שיעות עומר דלעיל כהן לעכל. ומה גם שפתח דתמני דאף לא מיקק כשר מ"מ עבוה יפה מי ביעיה ובדקתי בהרמ"ם בפ"ד מהל' עבודת יוה"כ לא כתעתק אלא כלשון המשנה ומיקק אחר שתיטה עי' יפה. ולא ההנה ביפיה כהן דוקא: **ובבן** תמרתי מתחת לייבב ב"ב נמתי לתיקת דמיקי שבעת לקמן ס"ב ד"ה בבן בני פרו של **תמרן** הן שתחו וקבל במזרק לת דמו. וכן נמ"ד פ"ם דלקמן הניחוח לו לת כשאר בתחו וקבל דמו נמזרק וכו' ולת כגת בהרוייהו כמו דתנא נבי תמיד ומיקק לתר בתיטה על ידו. ומ"ם תוס' לקמן בפ"ב מחולין"ם לקמן בחותו דיבור תיט עיון בכתן. תדע דהא רש"י בעלמו כתב בזבחים דשתיטה ללו עבודה משום דכתיב בה כהנים ולקמן ס"ב ד"ה שתיטה ו"כ תוס' זבחים י"ד ע"ב ע"ש ועי' דלכך הענין שתרשו תוס' דייט לפי הס"ד הכי לא מיקק יפיה פסול ואף לחותו ס"ד כותכך כ"ב דוקא. אבל לפי המסקנא דאתמי דאף לא מיקק כשר אין בזה שיעות עומר דלעיל כהן לעכל. ומה גם שפתח דתמני דאף לא מיקק כשר מ"מ עבוה יפה מי ביעיה ובדקתי בהרמ"ם בפ"ד מהל' עבודת יוה"כ לא כתעתק אלא כלשון המשנה ומיקק אחר שתיטה על ידו

גדולים וכו' אלא אמר ר"ל משום ר"ש בן יוחי וכו' כ"ל דלעזן קוכית וכמעשה דר"י ב"ק וכו' כ"ל דלעזן קוכית וכמעשה דר"י ב"ק דלהדיא מ"ל כל כמה היה מרובה על ר' קטן כדלקמן שהיו מופין ר' קטן וכו' וזו של מתתה לא היה רק על ג' קטן וחמשי קטני סחמא טועל את המתנה כימין וכו' ומכאי דזו חמה דמיניה של מתתה שהיה גה גחלים ומיניה ימין לפיכך מועטת וזה בכף היתה מונחת ומכאי לה בשמאל לפיכך מרובה וק"ל עכ"ל. ת"ש עולה דברי ר"ש כהוגן שכתב שעמו יפה על זמן שכתיבה שוון דוקא. אבל בכור לפום משקנא דמלתא דמהני סחמא קטני סחמא טועל את המתנה כימין וכו' ומכאי דזו חמה דמיניה של מתתה היה רק על ג' קטן וחמשי קטני סחמא טועל את המתנה כימין וכו' ומכאי דזו חמה דמיניה של מתתה שהיה גה גחלים ומיניה ימין לפיכך מועטת וזה בכף היתה מונחת ומכאי לה בשמאל לפיכך מרובה וק"ל עכ"ל. ת"ש עולה דברי ר"ש כהוגן שכתב שעמו יפה על זמן שכתיבה שוון דוקא. אבל בכור

זו חמה וזו לונמא ובעלה בעשה זו מרובה וכו' ולפיכך לבון הכ"ב ג"ע:

ודע הרמב"ם כפירושו לה כתב שום שעה מכל מקום עדיפא מ"ד מיל עבודת יום"כ כתב מפני כובד המתנה ועוד שבית המנה לימו יכול לסבלה בשמלו עד הלרון לפיכך טועל המתנה בימינו וכך הקטורת בשמלו ע"כ. ולכאורה ס"ל לרמב"ם לכתוב רק שעה מלחמת שהיה המנה כדי שבע דלף נ"ב בחופן יותר מכלכה קנין וכו' ובטעות הרחשן שכתב שמו ים מקום לשעות ויש עוד דברים ובעת מקלר בלמודים: [מ"ב תוי"ם] **ד"ה כמצליף** וכו' וכתב רש"י כמלוף בלף יש יעשי לשון ע"כ. ובערוך כתיב וכו' ע"כ. פי' הערוך כגר נתנה בני מדרשה של תים לעיל מ"ו ע"ח ד"ה כמלוף וכו' וכמו שפי' בערוך וכו' ע"ש. ובספלאה שבערכין כתבתי בזה גם ד': [מ"ג] **תר"ב ד"ה אחת** ואחת שלם לא ימנה כו' פעמים שיעשה ויעשה כו' ע"ב גבמ"ג ע"ח ד"ה אחת מהם ואחת מחת ואחת ואחת וכתב וכו' אחת מחת ואחת ואחת מחת וכתב דברי ר"מ ר' יהודה תומר מחת מחת ואחת ואחת מחת ואחת כו' שבע ואחת ולא פליגי מר כי אחרי ומר כי אחריי דכ"ע מיהת כזאת לחשובה לריכה מיון עם כל אחת ואחת. מ"ש ר"ל לומר שלא יעשה בהשוות ר' יוחנן לומר מחת מחת קרא ולפני הכפורת וכו' ת"ל ואת וכו' לומר על הזאה לחשובה שלריכה מיון עם כל אחת ואחת [וכתיבת מוקה לעיכובא. רש"י] מלי כיוייהו לריכי לדלף כיוייהו דלף מכה ולא שעה ע"כ. ממה לדעת ר' יוחנן צריכי הכתוב היה מע"ג דלא שעה הזאתו פסולה. ולכאורה דמעני יחזקאל] ד"ה ואחת [וכתיבת מוקה לעיכובא. רש"י] מלי כיוייהו לריכי לדלף כיוייהו דלף מכה ולא שעה ע"כ. ממה לדעת ר' יוחנן צריכי הכתוב היה מע"ג דלא שעה הזאתו פסולה. ולכאורה דמעני יחזקאל] ד"ה ואחת [וכתיבת מוקה לעיכובא. רש"י] מלי כיוייהו לריכי לדלף כיוייהו דלף מכה ולא שעה ע"כ. ממה לדעת ר' יוחנן צריכי הכתוב היה מע"ג דלא שעה הזאתו פסולה. ולכאורה

פרק ז **תר"ב** סוף פ"ו **ד"ה באלן** בסלנין וכו' שכרסם יפתן ויעקב ובבני יכ וכו' ע"ב. בגמ' ע"ג ע"ב דכתב בבני יעקב ת"ה אין כתיב ת"ה אלא בתת גר יעקב שבני ישורון כתיב שם ע"ב. ולפיהי בירושלמי שבני יעקב ת"ה אלא בתת גר יעקב שבני ישורון כתיב שם ע"ב. ולפיהי בירושלמי דכתב שבני יעקב ת"ה אלא בתת גר יעקב שבני ישורון כתיב שם ע"ב. ולפיהי בירושלמי ומפי' שור מסתברא לומר דהיכא דכתיב

וכתבו תוס' תימה היכי מלי למימר הכי הא ע"כ בתרומה ותפיל כבכיצה לא בעי נטילת ידים דהא התירו מפה לאוכלי תרומה ור"ל דהוי מצי למימר ועצמיך ע"כ. ומלא למידן לפי דעת תוס' גם ביתר מבציצה לישתרי כדי לזוק לגלול במפה וכן כתבו תוס' בסוכה כ"ו ע"ב ד"ה הא כבציצה בעי נ"י לכיצה ותימה דר"ל כאן לא תפיל כביצה כבי במפה בלא נטילת ידים כדלמר שמואל התם [יומא ק"ו ע"ב] התירו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו מפה לאוכלי טהרות ע"כ. ור"ל זה שהעיד התו"ט וכיוצא לו לישתרי במפה דמיושין דילמא נגע כדמסיק בפ' כל הכשר ד"ה התם. ונ"ל מדוקדק כל כך שהרי בתוהון כתבו להדיח לסיפון ובסוכה לתסיק ניהו הכיתו בתימה דומה יהיה בעי ר"ל שיזוק כאן נטילה לפילו כיתר מביצה לזה מודיע מ"ם תום' ביומא ע"ע ע"ב ד"ה הא כביצה וכו' בסוכה כ"ו ע"ב פריך מימה לר' יוסי ותבני וכו' ומשני לא הא כיצה בעי נטילת ידים ובזכה לא משכחי כמפה דמיושין דילמא יגע כדלמר נפ' כל הכשר [דף ק"ו] ותימה הא ר' לזוק כהן הוי ואמר נפ' כל הכשר בתיבו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו לאוכלי טהרות יש לומר דלא התירו מפה לאוכלי תרומה בשעת תביצת תרומה דהיינו כיון שעו אכל לא התירו לאוכלי טהרות אלמא חפיל כיתים בעי הכהנים שהולכין על טהרת תרומה וכפה לאו תרומה הוי ע"כ. הרי דהמליעו תוס' דמה שאכל בשעת תביצת תרומה אינו נחשב לאוכל תרומה ואפילו הכי לא התירו לאוכלי טהרות ומיהו כיתים בעי ר"ל שיזוק כהן נטילה לפילו כיתר מביצה לזה מודיע מ"ם תום' ביומא שם ומיהו אכל לא בעי נטילת ידים ולא יזוק כהן כלל כי אם בשעת תביצת תרומה דהיינו כיון שעו אכל

נזדכי הניו מש ל"ש כי כרי"ף וכן כרא"ש לא סוכיהו שום טעם אלא סילוסותא דעלו ופריו שוין והוא תחלוב ותימה פלפלון לא תסבר היכי לעבדה וכו' ע"ש:

וראיתי מלנום שכתב בזה"ל אבי עז הדר דרכו מז"ל מדכתיב עץ הדר ולא כתב אבי סדר פרותיו פרי סדר פרותיו דמשמע דהיינו שיומד מצטה בלשון מצטה לשם וזו ההכוות מכל מקום אין לשון הדר יוצא מידי פשוטו דמשמעו הדר מפת שהוא סדר שפול הלכך יפה פפול ופול וכו' עכ"ל. ונה בפירושו על הלשון נאה ופקפה הקישה של תוס' שזכרתי למעלה תיכו ים לדקדק דמשמע לכאורה לעיל ל"ח ע"ב דכתי יהודה דגה כשי סדר ופריו הם ס"ם ואינו כתוב בדבר ואשכי הדר בלילו מבנה לשנה משמע להדיה דלא כתב בלילו אלא פרי סדר ולהכי ים לומר דבר יהודה דם"ל בסוכת פ"ו ע"ב ים לם למפרות ולא דרש לם למקרא לפיכך פ"ל בדר מגל לדיקן דדרשיק שיבם מקום שיבם מכחיבים זה לת זה כמשמר תוס' סוכה ו ע"ב והוס' מנחות כח ע"ב ובשלחר הזכיק ולפיכך דרשיק ומי לם למקרא לפרות ולא דרש לם למקרא לפיכך פ"ל בדר מגל לדיקן דדרשיק שיבם מקום שיבם מכחיבים זה לת זה כמשמר תוס' סוכה ו ע"ב והוס' מנחות כח ע"ב ובשלחר הזכיק ולפיכך דרשיק ומי לם למקרא לפרות ולא דרש לם למקרא לפיכך פ"ל בדר מגל לדיקן דדרשיק שיבם מקום שיבם מכחיבים זה לת זה כמשמר תוס' סוכה ו ע"ב והוס' מנחות כח ע"ב ובשלחר הזכיק ולפיכך

פרק ד (משנה ח) ר' יהודה אומר מי ושו כוסעים וכו'.

לא כיקו סילוסותא כמלן וסחמת פיטוקו הכלכה כר"ש וכ"כ הכמ"ם ומיטוקו פ"ד מהל' גולב דין כ"ג ככל יום ויום מקיפין את המזבח פעולכיקן בידיהן פעם אחת ואומרים אנא ה' הושיעה נא וכו' וכבר נהגו יכראל בכל המקומות להניח תיכה כחמש נים בכעבה ומקיפין אותה כל יום כדרך שהיו מקיפין את המזבח במזמן שזבר למקדש. ובתב הכ"מ בכל יום ויום כו' מבנה כלבנה דף ס"ה ע"ב וכ"ש [ובטור כו' ד"ם הניח המבנה כאזהרה פלוגתת דר"ש ור' יהודה שם ע"ש. ואחר הרואת דבריס הלו שלמה ממני מבכנו ומצוחר ג"כ בלבוש סי"ת תר"ם סי' פעיף ב' ושוכחים לקלף המנהל פעם אחת וכו' והומרים לני ושו כוסעים עד וכו' ע"ל. וכן יסד ספיהן כפיע פוסעים על שבח מוה"מ כשהעת יקב מפלניק סיכנים כפעמה כוונים לני והו כוסעים על יום כי המזבח נכפה וערבות כאחי לשוכנכהו היום כעם ערבות לני והו כוסעים עד. ועני טעמא שנקת בכן ועיין ביאולי [ובטור כו' ד"ם הניח המבנה כאזהרה פלוגתת דר"ש ור' יהודה ולא כתב] ר' יהודה ולא כתב.

פרק ה (משנה ח) ר' יהודה אומר מי ושו כוסעים וכו'.

לא כיקו סילוסותא כמלן וסחמת פיטוקו הכלכה כר"ש וכ"כ הכמ"ם ומיטוקו פ"ד מהל' גולב דין כ"ג ככל יום ויום מקיפין את המזבח פעולכיקן בידיהן פעם אחת ואומרים אנא ה' הושיעה נא וכו' וכבר נהגו יכראל בכל המקומות להניח תיכה כחמש נים בכעבה ומקיפין אותה כל יום כדרך שהיו מקיפין את המזבח במזמן שזבר למקדש. ובתב הכ"מ בכל יום ויום כו' מבנה כלבנה דף ס"ה ע"ב וכ"ש [ובטור כו' ד"ם הניח המבנה כאזהרה פלוגתת דר"ש ור' יהודה ולא כתב] ר' יהודה ולא כתב. ואחר הרואת דבריס הלו שלמה ממני מבכנו ומצוחר ג"כ בלבוש סי"ת תר"ם סי' פעיף ב' ושוכחים לקלף המנהל פעם אחת וכו' והומרים לני ושו כוסעים עד וכו' ע"ל. וכן יסד ספיהן כפיע פוסעים על שבח מוה"מ כשהעת יקב מפלניק סיכנים כפעמה כוונים לני והו כוסעים על יום כי המזבח נכפה וערבות כאחי לשוכנכהו היום כעם ערבות לני והו כוסעים עד. ועני טעמא שנקת בכן ועיין ביאולי [ובטור כו' ד"ם הניח המבנה כאזהרה פלוגתת דר"ש ור' יהודה ולא כתב] ר' יהודה ולא כתב.

פרק ו (משנה ח) ר' יהודה אומר מי ושו כוסעים וכו'.

לא כיקו סילוסותא כמלן וסחמת פיטוקו הכלכה כר"ש וכ"כ הכמ"ם ומיטוקו פ"ד מהל' גולב דין כ"ג ככל יום ויום מקיפין את המזבח פעולכיקן בידיהן פעם אחת ואומרים אנא ה' הושיעה נא וכו' וכבר נהגו יכראל בכל המקומות להניח תיכה כחמש נים בכעבה ומקיפין אותה כל יום כדרך שהיו מקיפין את המזבח במזמן שזבר למקדש. ובתב הכ"מ בכל יום ויום כו' מבנה כלבנה דף ס"ה ע"ב וכ"ש [ובטור כו' ד"ם הניח המבנה כאזהרה פלוגתת דר"ש ור' יהודה ולא כתב] ר' יהודה ולא כתב. ואחר הרואת דבריס הלו שלמה ממני מבכנו ומצוחר ג"כ בלבוש סי"ת תר"ם סי' פעיף ב' ושוכחים לקלף המנהל פעם אחת וכו' והומרים לני ושו כוסעים עד וכו' ע"ל. וכן יסד ספיהן כפיע פוסעים על שבח מוה"מ כשהעת יקב מפלניק סיכנים כפעמה כוונים לני והו כוסעים על יום כי המזבח נכפה וערבות כאחי לשוכנכהו היום כעם ערבות לני והו כוסעים עד. ועני טעמא שנקת בכן ועיין ביאולי [ובטור כו' ד"ם הניח המבנה כאזהרה פלוגתת דר"ש ור' יהודה ולא כתב] ר' יהודה ולא כתב.

אם יוכל לפי מהות בשעתה. ועכ"פ דעת הרא"ש להלכה. לריך עיון עכ"ל. ומסתברא יש לכתוב: [משנה ם] ניסוך המים וכו' מהזכרת שלשה לוגין הוא ממלא מן השילוח והוכה פי' החלם מן השילוח הוא מעין וכו' ותה"ב פי' מחוקת ג' לוגין זהו פחות שבשפיכ וכו' וכן פירש"י ולא ידעתי למה מפכיס כשהוי תמיד במשכה: שם [משנה י תוי"ט] ד"ה המגולין שכולין לגבי המזבח ומסקינן בגמ' משום הקריבו גם לפחיתך כו' ע"ש. במשנה שבגמ' מ"ח ע"ב נשפכה מתנתה היה ממלא מים מן הכיור שהיין והמים פסולין לגבי מזבח. וברמקח ני ע"ב נשפכה לו מתנה [והיינו כגירסת המשנה שבמשניות ולא כמשב"ג לעיל דתסר מלא תו'] כו' ותמתי ליעבר במשנתנו ליומא מהני" ולא כר' נהמיה דתניא מסיגת יש בו משום גילוי אמר רב נתניה תימיה כתב רש"י בדברי ר' נתניה ז"ל ואחמיה ליעבר במשנתנו ובו' ותכל לו ולא תומרים וכו' ומי שחטף ונמחל לו מי שלא חטף ומי שחטף יכול ויחמול לו ע"כ. ודע דבמוספתא פ"ד איתא נכל זה בשינוי אמר קלח ע"כ: [משנה ז תוי"ט] ד"ה מלפני' וכו' ושכי דלקח השנה כו' ע"כ. לא הביאותי דבה כל עיקר בכל המלאכות שוות היינו הוחיל ולריכין להקדיש ניתחן וכו' וכן מי שהיל ולא יכלו לגמר כמוהר נפי הר"ב. וע"ע מעשה המסובה אל להיות וכו' וה"ב כ"ש מלן דבר שמיים דהא ודאי הר"ש לין מיוב עליהם לעולת ולבל וכן מוכן מחתת דברי המשנה גב' פרקים בשנה וכו' ופירש רש"י בשלשה רגלים:

מסכת ביצה

פרק א [משנה א] תר"ב ד"ה שאור בכזית וכו' כי כל תוכו מחמצת וכו' ע"ש. דע דגם בהרש"י ז' ע"ב ליתא כך ד"ה פתח שכתוב בשחיר שחור לא יעלה וסיים נמחן כי כל תוכו (מחמלת) וה"ל לכתוב כי כל תוכו שחור וכו' ובתוספ' בתב"ש לכתורה ל"ה דמ מחמלת דבתיב סייט שחור וכן כתב רש"י בעיטוקי תומם פי' בא י"ט וזה"ל כי כל תוכו מחמלת ובהרמ לעומם כרם אל הבאור והלה כבר עכ"ם על המוך לגא שלא החמר ממך שרחוי עם עלין שחור שחיט וכו' לכך נאמרו בייט ולא בשבת ע"כ. וכבי זירא למר להדיח דבייט ממך [ופירש"י שנעלו בשתקה למעלה יהגדו לפירש"י בהומם וקה הם יש גזה קלת להעלות תרוכה. מ"מ קשה עפי שלא כתב מן המוקדם פסוק ט"ו הבניהו שחור מנחיכם כי כל תוכו ממך ובכתה בהני להדיח ופסוק דבתה בשלר ובים בחמן. ונולה המכתיבה פ"ה דבך ל"ל בר"י פתח בכתוב בשחור תבניהו שחור מנחיכם וסיים בהמן כל תוכו ממך וה"ל למכתב כי כל תוכו שחור וכו' אמ"כ מלחי נקלת פוכתים לחת בר"י וסיים בהמן כי כל תוכו ממך וה"ל למכתב וכו' ונהני דמלחי מלקת חכמי מיוון ובכן גם דברי הרב בריהן מיקון על חיון זה: שם [תוי"ט] ד"ה ביצה שהלה וכו' ושם דקה יו"ט ולא שנם ביום ויום שחמר יו"ט וכו' ע"ש. נולה תירולה קלת לבקשה ול"ל דכיון דמיכל בו ביום לה חלכל (דלחיתה בסוגיה ל' ע"ב) ובסמ"ק מי הני במשנה ביום שהולה בשבת קי"ל כרבי' דמוקה שרי וגם לשחרי חמוחי (לפוחי במיחי בגווחא לחרינא) ג"כ לל קשיא דליחני ביום שהולה בשבת. ולחבר] לפי המבואר בסוגיא ג' ע"ח כולהו בבא נחתן לה חמרו (משום מוקלה. רש"י) כי קושיין (כדפרישנן לעיל לפלגו בחרוייהו. רש"י) כרי דמרהה מימרא דרב נחתן ולא לחמרין שמעמיהו דב"ם וב"ש משום מוקלה משום קיחת דינלין בחרוייהו חרי"ל בעומדת לגדל ביום היא ובילחה בשלח"ת אמר לה חלכל (כדלחיתה בסוגיה ל' ע"ב) ובסמ"ק מי הני במשנה ביום שהולה בשבת קי"ל כרבי' דמוקה שרי וגם לשחרי חמוחי (לפוחי במיחי בגווחא לחרינא) ג"כ לל קשיא דליחני

(ה"ג) דמוקמי ונעל שקופים סם וכ"ם דשם. כייון משעם מוקמי והשתא ניכי דשתם כשבת דשם כ"ם מוקמי כב"ם דשרי מבל ביצה שנולדו בשבת אע"פ דב"ם נמי מותר ועל זה סובב שומא סחומר ולכ"ם כלומר לשכי מניח שלשתא בשבת שנולדו לשודעין לב"ם דביצה שנולדה במשך שבת [משא"כ לי הוי תני שלשתא] בתרגומא ס"ת בסברת המקנן לעיל דאפילו מתן דשרי במוקמי כשלד לשכי] ואף דכיון"ן עשמו אין מקוממת לב"ם דב"ם ידעינן דב"ם בניתם מכרים רק בשלנה בשבת ס"ת דאסורה ג"כ שביום משעם עולד ואפשר זכיון לסדר אותו דכוותם וכ"ת כת דשיפילו פדף ניימו לב"ם שפיר משיים עלם ופשיע מתרוייהו תרגומא השותפת לגדל בילים היא וביצתם בש"ה מאכל וכ"ש לא תאכל. דגדל מהני לניים שלו. ברתשון דאין ניים לב"ם מוקצה ממאי דתני תרגומא. כשני נדע לניים איסור חדש מחמת עולד ומני נשמע דלא שליני אב"ם ניים מוקצה ועולד שוויץ וכ"ל אבל בשבת לא תני לף בתרגומא י"ל דב"ם ניים מוקצה ושם דאסרו בילה משעם עולד מחמת ובלניי ב"ם וב"ם רק בשלד לאוד אבל במוקצה לא שליני ומודו תרוייהו דשרי. דבשלמא לר' שמעיון לף בתרגומא לידע דב"ב תהרו מקנה שפיר נדע דלף ב"ם לא ס"ל איסור מחודש בשביל עלד דשב"ח למפוח שלוחת מדבת דשליני ב"ם לף בשת על ב"ם ומוכח דאינו מוקצה לשכי ואע"ג דבי [דבשבת דמוקצה שרי] ניים שבולדה בשבת מותרת. לשמם כמו דשבת שלוחת לך בניים ועל כרחך לומר להשוות ב"ם וב"ם בניני מוקצה לב"ע שרי. וב"ם לא תסרו אלא משעם עלד. ושפ"י דהדברים אלמה ים לישב קושית תוס' ד"ה ומפלוג תרוייהו תימה ובכל מקום כו' ד"ל כו' דפריך בכל מכל ובכל דמרוייהו ובו' כדי דבשעם העיקר כת דהיתירא. כלשר למשלם לשמוס: [משנה ב תוי"ט] ד"ה שנדל וכו' ומשכלל דאני הוא וכו' ע"ש. כל הדברים אלמה אין מובן למה ונלשי כפף בשעם בדפוס שובה שתים או יותר ובכן לפרך הסיקון צריך לפי להעתיק מה דאמר לבני נסוגיא דבילה ע"ג ע"ח סבדל המשעשר לשר לנעלו משום משעם שיום (בשם) שבת דף ס"ב ע"ח. רב"י) ומשר לשלטו מדקאני אין שפלחני דלי סלקא דשתים לשר לשלטו השתא לפלטוני לשר מצלחין מצעי' ע"ב. ודע שוד בשעם דשבת ס' ע"ח לף יש לים בשבל המשעשר וכו' וכן בשיטת שם בשל המשעשר מ"ע לשר שמעלל שלפי הנזכר ניו וכו' דשרי מ' נזה וכו' וכן בלוחנו שעם שמרו לל יפל שדם בשבל המשעשר כרי דשעם דחוקה שלא יפל דלי לשריץ לשפי' נשלו לשור מלי לריש דשבת לף יפל וכו' לפי' בניתו לשור. וכן שלשן המפרש בשיטתו דשעשם שכיו טורנים זה לת זה בלוחנו שעם שרתו לל יפל לדם משעם דחוקה בשניין זה גזרו ות"ב קבא על כרם שבתב ד"ה שבל ובו' שגזרו חכמים עליו בלה לשלנו בשבת ות"ע ומ שבתב ב"ב לף בשעם משעלם שלא בשרן שם מיום דב"ם מלרי דורי שקני הפרי ע"ז בשלוחנו בשבת"ג ומ שבתב ב"ב לף בשעם משעלם שלא בשרן שם מיום דב"ם גזרי דילמל חיים עליהו ולא ניעו בהדי ו"ב ולא גזרו. ב"ר"ם. לכלומה דניכו נשלחים למל דהלף הדרניב פי' ב"ר"ם לל סדברים שבתב ב"ר ולה ב"ר מפרש בפי' הרמב"ם נגד פי' ב"ר"ם לם לף דחסרון ע"י לקבול פדום לישתמי בדבריו: שוב מלתי שבתב הפני יהושע להת דקשה ב"ם בסוגיין דבילה י"ח ע"ש ולהבכרתי לי לים ניים מים יפין הני ר"ל לשעיבד בשעם שלא בשרן ולא ניים ט' דשבת בשעם דמוקמות שם ב"ם ב"ם ול

מסכת ראש השנה

פרק א [משנה א] תר"ב ד"ח לשנים לגבי מלוי חומות כדפרישית לעיל ע"כ. כוותיה כפי' ר"ח מוין מתכבי ורישיה דהך לקמן כסמוך בהאי לישנא דמלכים מלכי ישראל מוין להם מיסק וכו' ולמלכי ח"ה מוין מתכבי ורישיה דהך לקמן כסמוך בהאי לישנא דמלכים מלכי ישראל מוין להם מיסק וכו' ולמלכי ח"ה וכו' ע"כ. וכתב בשיטה ה' ע"ז פסקה בה' בתכרי ר"ה לשנים לעולי רגלים ד"ה ספה לשבועות וכו' [ובירוי] והכין בתחד ניסן ר"ה למלכים ולמרגלין למלי הלכתא לחמר בה ספה לשבועות וכו' קבוע כהן למלכי ישראל כהן למלכי ח"ה ובירוי חגיגה פה דחמר בה תסדה [לעיל ג ע"ח] לא שנו אלא למלכי ישראל וכו' ותו נשיא חימת [ליה ליה פה דבה ספה דפרים ר"ה לשנים דהכה לשבועות אלא כל' זירא וכו' ר"י] כל' זירא מתני לה דל"ת לחמר לתקופה וכו' בה נחמן בר יעקב לחמר [ר"ה לשנים דהכה לשבועות דתנן ככה] לדין דכהיב מרחשים הכתב וכו'. ולפום כן לא ידענא מי הכריחו להרב לפרש דוקא בבה ספה אלא אפי נחמי לפרש כל' זירא לו מל"ל ר"י ושויתיה בפי' הרמב"ם בה כתב בשיל למלכים ולמרגלין וכו' ותחמו [בתחד בתכרי] ר"ה לשנים דוקא בו לחמין פירוש בתשובות ותשובות בו לידיעת מוין בשערות ג"ב ע"כ. וקשה ל"ל דניחוש לברב לפרש בכי משום דנה רבינא בסוגיית ד"ה דף יוד. התליש פי' זה דליחוש התם מהקיש לה וכו' לחמר בה נחמן בגולה הין מוין אלא למלכי יוונים בלבד וכו' לחמר רבינא מתני' נמי דיקא [דמלכות יון מוין]. ר"ה"] דתנן בתחד ניסן ר"ה למלכים וכו' למלי הלכתא לחמר בה תסדה לשבועות ותנן בתחד בתכרי ר"ה לשנים וכו' ולחמר בה תסדה לשבועות קשיא לשבועות תחדדי ומשיכין כהן למלכי ישראל כהן למלכי חומות העולם וכו'. ודע דזה לחיתה בע"ז שם ר"ה לשנים ולחמר ר"ח לשבועות. לף הם לגוגו דר"ח נמי לחמרה מה שחמר בה ספה בר"ה מ' ע"ז לחמנם לי לחסבר שלחמר בה תסדה דבר זה משום שהרי לחיגרון לי נעשים לחיגרון ר"ה לחמר בה' זירא לחקופה. על כרחך ר"ח לא ס"ל בה ספה ושפיטת הגה לחמר בה ולכן כתבנו בתקוני כלי שר"ת לוזי גם ל' טעות וע"ל ולחמר בה ספה לשבועות. [שוד י"ל עפ"ם בגחר בגם בסוגיא ל"ח ע"ב ל"ה לחרי בה תסדה הוי וקבעתי בה חמשות מסוגיא דע"ז מ"ע ע"ב ל"ה תסדה לחמר לי לחבא בר בה תסדה וכו'] ולכך לגב לחיכא נמי לדבש ר"ה לשנים בה נחמן בגולה בין מוין וכו' זה לחמר רבינא מתני' נמי דיקא וכו' לריך קלא כיחור לדין. שהרי לשיטה ר"ע לין רחיה ממתני' כלל שהרי ל"א ר"י גופא מפרש לחמר בחברי ר"ה לשנים הייט לדין. לגב גדולה מלוה לשיקים עלה הא דקחמר הש"ם וחיכשיב לימא ר"ח דחמר בר' זירא וכו' ומה נקט בשם ר"ה דווקא בר' זירא הלא גם לי שבר ר"ח בר' יעקב נמי לחמר בפיר ושוד לקח מועד בפ"ד לעיין יהוה זה זכרון בספר: שם [תוי"ט] ד"ה לנטיעה וכו' ומה שחתב הרב שם נטע לוון מ"ה יום שום הנטיעה היט מכלל יתי הקיטה וכו'. ונשלחני בשם הגחון המפורסם מהורר"ן אבדק"ק ליסא [לפ"ז מלי מקטה הש"ם שפחים ג"ם ע"ח לר' יהודה לחמר כל הלכבה שהיה קולטת בשלשה יתים וכו' נימל על דרך זה דבלבה היינו בר מן יום הכחבון. ובבחני לפום רבישת ל' דלפי הגיסחא בשניהם ת"ו ע"ב כל הלכבה שהיה קולטת בשלשה יתים מבחע לוחו יום עתו ולריך לדבר היו נזונים לבלחת יתים (יקחו י"ש עני") ולחוחו יום בהדייהו. מבחל"ב ר' יוסי בר' יהודה ע"ש:

פרק ב [משנה א] ד"ח כחה היה נביה כי חעש"ב נוסף נרכם הלבנה וכו' ע"ש. סגה בחיון ס' ע"ב לחמרה יתה וכו' לחמר לה וכו' וכן כחה פעמים מכנה הלבנה בלשון נקבה ח"ל חום' ד"ה לחמרה יתה בלשון חורה לשון זכר לכתיב וירח עמד (חהקוח ג' ו"ל) יהושע י"ד פ"ש עכ"ל. מכחה מהום' דבלשון הורה לחוד מיקרי לשון זכר מכל בלשון בחיים מיקרי בלשון נקבה ובלשון חכמים (עיין חוליו קל"ו ע"ב) וח"ב נוסח ברכת הלבנה שהקהוה חכמים (עיין סהדרין מ"ב ע"ל) לחי ספיר ועל דברי חו' ל' לדקדק קלת דלא מייחי קרא כמחור הקטן (כח"ם החוי"ט) וק"ק ג"כ על פהוי"ט שלא כחב כל דברים הללו לעיל ס"ל ח"ם בין שברחם בעלית בין שלא בראם בעלית ולא הם בין בכחלים. ומיהו בנוף העניין חפשר לומר לשון מבנה לחוד ובנין חמודלי לחוד כמ"ש חום' חולין ל"ד ע"ל ד"ה לחיממה וכו'. לחמם מדברין בל כחוי"ט על שם שפיל מקבלת וכו' יבא על נכון פחרון יעקב בל כחמם וסיכח כבח בנח לחי ולחמר ועוד לענין נקב. ובכבל הקודם יקל: **פרק ג** [משנה ב] חוי"ט ד"ח בקרן סיובל וכו'. פירש"י לקרי קרן כהלמון וכו' ומיקרי קרן כל סופר לכוכיח דבל כסופרים לקרי קרן ומילו חום' חדרבה מבחי קרא מוכח דסופר לקרי קרן ובכן לא ידענו לענין כפי שבחיק כהוי"ט בפירש"י דכחיב בשמעכם קול סופר [ובפי קרא ביהושע ו' ס"פ דוקי בחיב בשופר ולא בקול הסופר]. כוב כחבו חום' לחרץ שם ועוד לריך לכוכיח בעלמא בוכרות לקרי סופר בר ע"ב. ובמהכ"ח נדחק בפירוחו ע"ש. ולפכיין נמלחים לחהוי"ט שבחפוק לשון סהום' ועוד לריך לכוכיח דבעלמא לקרי שופרות בלח קרן וזה מבואר ושולם יפ: שם [מ"ג חוי"ט] ד"ח של יעל פשוט וכו'. ונעיין פי' שבח בבפה (קפחה ל"ל) בגבה וקרן בבבפה וכו' ובירושלמי נמי מוכח וכו' ולפי כפי' הערוך וכו' ע"ש. בפפלחה שבערכין כחבחי מלבד הסגות חום' על רבינו בעיוך ל"ע מחוספפת דב"ה פרק ג' דחניח ב"ה בוקעין ובמ"ש לפי בבל זכרים וביובל בבל יעלים נחנו חבמים חם המלו למלו ותם בחיום מיזי לשחיום מלו ע"ש. בכוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ולפי כפי' רבינו הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן ירושלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

ונתחוורו לאלי הסבת הוי"ט לפ"ם הערוך בזה"ל יש בבבפה נקבה ושנוסה בוח פשוט מבמע (כפ"ם הח"ל) לח שייך לומר ושנוסה הוא פשוט (דמי הודיע לו זה ופיט חלת דבני ישראל) ומב"ם לפי מה שהעחיקו חוסי לדברי הערוך בזה"ל וקרן בבבפה בגיל לפיהה פשוט משמע להדיח דזהו בגיל מבפה בשעה החולדה דבל בבפים קרן יש להם. ולפיכך יפה בחב חוי"ט לפי דבריו בל הערוך דמיפים שבוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ואי בפי' דבריו בל הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן הילחלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

ונתחוורו לאלי הסבת הוי"ט לפ"ם הערוך בזה"ל יש בבבפה נקבה ושנוסה בוח פשוט מבמע (כפ"ם הח"ל) לח שייך לומר ושנוסה הוא פשוט (דמי הודיע לו זה ופיט חלת דבני ישראל) ומב"ם לפי מה שהעחיקו חוסי לדברי הערוך בזה"ל וקרן בבבפה בגיל לפיהה פשוט משמע להדיח דזהו בגיל מבפה בשעה החולדה דבל בבפים קרן יש להם. ולפיכך יפה בחב חוי"ט לפי דבריו בל הערוך דמיפים שבוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ואי בפי' דבריו בל הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן הילחלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

ונתחוורו לאלי הסבת הוי"ט לפ"ם הערוך בזה"ל יש בבבפה נקבה ושנוסה בוח פשוט מבמע (כפ"ם הח"ל) לח שייך לומר ושנוסה הוא פשוט (דמי הודיע לו זה ופיט חלת דבני ישראל) ומב"ם לפי מה שהעחיקו חוסי לדברי הערוך בזה"ל וקרן בבבפה בגיל לפיהה פשוט משמע להדיח דזהו בגיל מבפה בשעה החולדה דבל בבפים קרן יש להם. ולפיכך יפה בחב חוי"ט לפי דבריו בל הערוך דמיפים שבוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ואי בפי' דבריו בל הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן הילחלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

ונתחוורו לאלי הסבת הוי"ט לפ"ם הערוך בזה"ל יש בבבפה נקבה ושנוסה בוח פשוט מבמע (כפ"ם הח"ל) לח שייך לומר ושנוסה הוא פשוט (דמי הודיע לו זה ופיט חלת דבני ישראל) ומב"ם לפי מה שהעחיקו חוסי לדברי הערוך בזה"ל וקרן בבבפה בגיל לפיהה פשוט משמע להדיח דזהו בגיל מבפה בשעה החולדה דבל בבפים קרן יש להם. ולפיכך יפה בחב חוי"ט לפי דבריו בל הערוך דמיפים שבוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ואי בפי' דבריו בל הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן הילחלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

ונתחוורו לאלי הסבת הוי"ט לפ"ם הערוך בזה"ל יש בבבפה נקבה ושנוסה בוח פשוט מבמע (כפ"ם הח"ל) לח שייך לומר ושנוסה הוא פשוט (דמי הודיע לו זה ופיט חלת דבני ישראל) ומב"ם לפי מה שהעחיקו חוסי לדברי הערוך בזה"ל וקרן בבבפה בגיל לפיהה פשוט משמע להדיח דזהו בגיל מבפה בשעה החולדה דבל בבפים קרן יש להם. ולפיכך יפה בחב חוי"ט לפי דבריו בל הערוך דמיפים שבוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ואי בפי' דבריו בל הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן הילחלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

ונתחוורו לאלי הסבת הוי"ט לפ"ם הערוך בזה"ל יש בבבפה נקבה ושנוסה בוח פשוט מבמע (כפ"ם הח"ל) לח שייך לומר ושנוסה הוא פשוט (דמי הודיע לו זה ופיט חלת דבני ישראל) ומב"ם לפי מה שהעחיקו חוסי לדברי הערוך בזה"ל וקרן בבבפה בגיל לפיהה פשוט משמע להדיח דזהו בגיל מבפה בשעה החולדה דבל בבפים קרן יש להם. ולפיכך יפה בחב חוי"ט לפי דבריו בל הערוך דמיפים שבוונם דבל יעלים לית מלו לכך חוקעין בו ביובל שהוא לשון מלו. ואי בפי' דבריו בל הערוך דיובל פוח בבבפה קטנה דהם מלו למאר [ובכוונת ד"ה בעניין זו בחבחי בהחוסי בם"ד]. בוב לפיכך שבח בן הילחלמי הקשה הפוי"ע על הערוך על דרך בוה ע"ש. והנה בחבוחם מבח לבי ס' ל"ח בהב על הפוי"ע דמשלמה ממנו סוגיא דבכורות מיד ע"ח דסלקא לדשנים רחל בית לה קרנים פי הוא ע"ש:

מסכת תענית

פרק ב [משנה א תוי"ט] ד"ה **ובקבלה** וכו' כל מקום שהגשם מצוי ומודיע ומסיר הם יכולין לומר כן ע"כ. נחלין קל"ז ע"ב הגיע תמר רבי מלמדך דמריחן דברי הזהב ודברי ריבוי קבלה וכו' וכ"ש שהרחיבה דברי קבלה וכו'. וז"ל רבינו תורת משה קדוש לפי שהוא ודברי תורה לפנות ובל נקיאים לא קרי אלא קבלה שקבלו מרות הקדש כל שכולה ונכונה לפי ענין הדבר שהוא תורה ומשפה ע"כ. והכה קדש משם נלון עבודות המיוחד בהם ומזבח בשמואל ק' כ"ה ו"ם ותקבר תחינתו ותקח מלחים נחם ובני נבלי יין וחמש נלון עבודות וגו'. וכרי זה כמספר והולך ואל"ה קרי ליה דברי קבלה. ויש לדייק:

פרק ג [משנה ח] הר"ב ד"ה **נדרו** שהיו מנדין על שכור הכת כו' ע"ש. וכן לעיל רס"ו. ויראל שהמוסחת לפיכך קר היום לגל במקצה ומיום ובו' יהי לנון מלפניך בישפקו בגבורים ויהפך בת: [תי"ט מ"ח] ד"ה **אם** ממחין וכו' בלן מתפללין על וכו' יהי לנון מלפניך בישפקו בגבורים ויהפך יהוה נעולם כו' ע"ש. קנם יהור בתריסות המנה בגמ' כ"ג ע"ש ולכאורה צריך ביאור טילך התפלל שיפסקו הגשמים ומתפילה הביא להם כך מקובלני על רוב העובר. ועיעל כ"ג ע"ב מפיק לה מקראי דהיו מתפללין על רוב הגשמים [וקנה יש לדקדק מזה שלמד להם כך מקובלני וכו' ולא למד הכי מקראי] ודע דבגרי הת ובכו"ע פ"ח כי' הרע"ז כתב שהגלה לא מכר יהי לנון מלפניך הגשמים מתפילה הזה לנון ביומים דיות בעולם ע"כ. ולהלי מבלי טעמא. ודע עוד במשנה י"ע ע"ש ובגרייתא כ"ב ע"ש חיתם על כל זה שלא תבוא על הציבור מהרעיון שעיקם חון מרוב גשמים. מבמע דהיו מתרעין מכל מתפללין דברי ומוני למר בהון מהפללין על רוב העובר ולפסכר לומר כעובדא דר"ת בן דוסא לקמן כ"ד ע"ב [וכתב רב"י הנה הוא. ולפרש זה ל"ל הטעם לומר הוחיל וזכר בן הכהו שיודע המחולות ספיה ג"כ תמורת ולא יקבה הא למר רב יוסף מלי לחכי ליה לאתויי [בשנת הבני] דכתן נדול וכו' ולכך הוכרח רב"י לפרש ולהודיע דהנה היה והיה ר"ת בן דוסא בזמן המקדש וכתן גדול ובטלה תפלתו לתקלה בהן גדול) שהיה על הדרך התפלל בישפקו הגשמים. כך התפלל חוני. ותכף נא יסכר הדגרים מהר עיניו: [ס"ם תוי"ט] ד"ה **וקראן** כלל הגדול הוחו לנלוני לנלוים כל"ה כו' ע"ש. ויפשתים ק"ח ע"א דלית מיכון הלל הגדול ר"י לומר מהודו וכו' ומבטא מהתלת המזמור סי' נפילות הלל שבשיר הודו לה' כי לעולם חסדו. וכן לשון המבי"ם בפירושו הלל הגדול הוא מהודו לה' כי טוב עד סיר המעלות ע"כ ומעות גדול מבואר ונגלה נפל בדפוס שהוא מזמור הודו לה' הוא כי קו"ו ומזמור שיר המעלות הוא לעיל מיניה סי' ק"כ ול"ל מהודו לי' כי טוב עד על נהרות בבל. כי בן פפק הכתי ס נפ"ח מכו' המץ ומזה דין ו"ד הלל הגדול מהודו לה' כי טוב עד על נהרות בבל וכן פסק הטור וכו"ע סי' ת"ם וסימן הקט"ה:

פרק ד [משנה ד] הר"ב ד"ה **קרבן** מוסף וכו' וב"ם שלא היו קרבן כו' ע"ש. בתוספת זכרון יוסף מלן פ"ח כי' ט' דף י"ב העתיק מה שנתלל ממני שים לפפ"ת על פי' רס"ו נסוגיא כ"ת ע"א ד"ה מה שכתב בין זו לזו פ"ב דקרבן עליס דמי ממעד דעולה וממעד דמעתה לא דמי וכו'. וכיוצ נפלאה מהיון דלפ"ם להלן דים הפרד ולכלה ספיר טיל ליומר דמי מעמד דמעתה מקרי דעיולה ומפו במקומות להדיא במכות ס"ו ע"ש ד"ה קרבן מוסף וכו' וכ"ם במעתה ספסוכה וכו'. וא"ב למה לן מעמד הר מלתא דמפרסמת גם לנן עולי תלינא דר' יהושע. ובכו' פי' הר"ב מנדטורפ. עוד ס"ע מ"ב רס"י שם ד"ה הללו דברי הזהב מעתה כדאמרינן בגרכות ימלו לביני תיקון תפלת מה שהו וכלה רס"י עמו כתב בפרכות כ' ע"ב ד"ה ת"ש תפלה דרחמי ניעו ולא גרסי **פסיעה** דמה נלו דילמא היא ע"ש. ולו' מיהרין דלמד מ"ד דהיינו ר' יוסי בר' הניא דלמד בגרכות פ"ו ע"ב דתפלות אינו הקהל אלא תפלה דלחוייבה ס"ל למה זה שהקה רב"י גירסת פסיעה לא שפיר ים לקיים הגירסא פסיעה לנשוע ר"י ס"ע. ותו דא"ב כל המקומות דאיתמר בס"ם תפלה דבנן וכפי מיכה משקה הס"ם נרכות ס"ל ע"ש ממכתב דעבל קרי לכל הגרסאות דהפלה דבנן ע"ש. תיתי דלת כריב"ח לסכרת הס"ם כל"ל. ויפיש ריב"ח דלת כמכתב דעבל קרי, ולפ שהכנו הכוב כ"ם נוזר כ"ם ע"ש דים ריב"ח תחר שהיה תניא. מ"מ מיכי שהין הוכתה כרוכה שהמה פסיעה ריב"ח תחר ובן מוכרה לחדיא דריב"ח דלתר תפלת הקהל ככולן הכוונה ולא כת"ק שמה דכלל ס"ם מפרייתא ניתא תהי הוכתה דריב"ח. דלק כל דברי רבי בהעניית לתרב"ה ולא הדבר כלא שמעי מהחד המקומות שהמפלה יהיה לחוייבה. וגר הם מפוהיו תקנו לתהלל מ"מ לא לשעה ר' ריית הכב ופרע כפי נוכחתות ס"ם שהעתיק ריב"ח תפלת הקהל כנגד תפות תקנו גם הרמ"ם בהלכ ע"ם מהלי ת לא דמ ות עשה לשתפ ל' כ"ו יוס התנה בירנו כי די לו בשעה מי ואין

לתפלה זמן קבוע. תע"ג דחיכו פסק בריב"ח כמ"ם הלח"מ וגם הכ"מ במלל הרמב"ן מסכנוה המבי"ן ע"ם לעיל למיתר דהפלה מתה זימנין קביעי לחו. ומה שכתב ניסי הגאון מנ"ל על דברים הללו והמייך נמי המלה שם בתוך ודאה תנחה: [משנה ו תוי"ט] **ונרחרשה** העיד כדמצינן לעיל בזה שנתחרשה כולה ועשרות כמוה מר שם דב"י כו' ע"ש. כשנים כ"ט ע"ש דמפרש הס"ם לנולה מהני [המן נלכתה ביהר ונתחרשה העיר] נלמדה ביהר נמי [פ' הר היה מקונל לכם בקנקנו] נהחרשה העיר הניח כמהרב ס יוסכרוסם וכו' יהה ב"ק תלון זה מושן נמי עוב"ע ע"ש. ההוא יהה דלא נזכר בנרייתא כוה דבר ביום ו' ביולת למה דתני שלה מהרשה העיר ומיום לשודש ביום נפנים לוהקרמי וכן ב"ל נהרשה העיר נמי נמוה ובן מנחתי הניסכת בעין יעקב. והך דמייתי הס"ם תני כמהרב שוטכרופם וכו' הוה שין נפני עלמו. ודע שיד דלפמ"ש הב"י ס"ט ע"ש מהרשה כיהיתה ניין שהה שהרב וכו' [אבר הניחו הסיי"ט] לח שייך הכח כמשנה לעיל במכנה דלח לשיל במכנה כ"ו ע"ב ובזה נמלל הרשה שבמים פיהוני הס"י הע"ש דהיתה ניין מהשתוני כל העיר. [דע דבמי"י לח הניה פיהש י כלל] והוני עדיין לריך הב"ם עוכר נמהלה לעיל מהשתוני הלכה היא דנפיהו יום שהרשה ולח ת"ל. והוהיע שוה להת מן הפל הוה [כתוב הב כ"ט ע"ל ד"ה ויבא עליהם וכו' ותמה ר"י הע"ב דהיו לותו פסוק וכו' ויבילונאי מהרשה וכו'. הנה כל הדברים הללו לעיל כיהר מבואר להדיח הב"ם דיל ביהוהין ו"ח ע"ב ו"ב ע"ח בדברי רבא ובא הבי ועל"ע: שם [ת"ח תוי"ט] ד"ה **אישה** יהלח ה' וכו' כדאמרה נפרק (קמא ל"ו) בהלה דהקהון הף ס"ט ע"ב וכו' כדלמרינן מדהלין כולי הלי ס"ח ממה חוא כו' ע"ש. הנה הן מרגלא נפומי היוה דעלמה. מדהלין כולי הלי ס"ח ממה חוא ובייהו דהמרי ח נבי על כל מי ביום לו עזת ביום. לכן לח מלחתי היוה דעלמה. ומ

בגיטין ובחמד קורא וסחרים יוצאים בכוונה כשמיעה מדברי תלמידי: שם [ב"ב תוי"ט] ד"ה חל. ליסות בשבת וכו' ומיהו הכא דיקא נמי מדקתני ע"פ כרחיה הלכ"ב בשיקול פ' כיס וכו' ע"ב. לזנות בשבת ת"ל בשבי' התוי"ט ע"פ דסיכה מ"ם שהתירום מסוכות בלמ"ם ולא נזמן בהן מקדתן ע"פ כרחיה הוי"ל בשבי' כבדי תדרי ע"פ. אין תירוצו של התוי"ט מסייע. מיהו נוה"ל דכוותה התוי"ט דנזמן שמי מקדתן ע"פ כרחיה אין בכרתה לכללה דמילתה דלתע"ב שחל פורים בשבת תש"ה אין בכיסח ביחוד יוכ"ב בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה מקדתן ובשיקר בשהרחיה אלמנה בחתול תשרי אחר לכן בקושיות התוי"ט ליתיך לאוקמה בשבת ואפילו בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה הוי"ל בשבי' כבדי תדרי ע"פ. ולכן נוה"ל לאוקמה בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה היו יכולין לעשות בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה ולא בשתים שהרי ע"פ כרחיה היו מהרהרים אלא יכולין לעשות בשבת אחת שהרי ע"פ. ולכן נוה"ל לאוקמה בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה הוי"ל בשבי' כבדי תדרי ע"פ. ולא נזמן בהן מקדתן ע"פ כרחיה הוי"ל בשבי' כבדי תדרי ע"פ. אין תירוצו של התוי"ט מסייע. מיהו נוה"ל דכוותה התוי"ט דנזמן שמי מקדתן ע"פ כרחיה אין בכרתה לכללה דמילתה דלתע"ב שחל פורים בשבת תש"ה אין בכיסח ביחוד יוכ"ב בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה מקדתן ע"פ כרחיה ובשיקר בשהרחיה אלמנה בחתול תשרי אחר לכן בקושיות התוי"ט ליתיך לאוקמה בשבת ואפילו בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה הוי"ל בשבי' כבדי תדרי ע"פ. ולכן נוה"ל לאוקמה בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה היו יכולין לעשות בשבת אחת שהרי ע"פ כרחיה ולא בשתים שהרי ע"פ כרחיה היו מהרהרים אלא יכולין לעשות בשבת אחת שהרי ע"פ. ולכן נוה"ל לאוקמה בשבת אחת שהרי

מסכת מועד קטן

פרק א [מ"א תוי"ט] ד"ה **בית השלחן** כו' ע"ש. וכתבו פוס' עוד ינע נמת למים כדכתיב ופפ עופה למים ולא מלתי וכו'. ול"ל כדכתיב מים קריס על נפש עופה מכלי כ"ה כ"ס ע"ש ביומא ע"ו ע"ש ותיפש לתיקני עיטו מנלן מהכא דכתיב ולתיבר וכו' ובב מלחם ומלת למים עוף ממלי לאו מדריפה ודילמא מעטיות הסכל אלא מהכא מים קריס על נפש עופה ודילמא מעטים מי כתיב נפפש על פפ עופה כתיב (דילמא מדהוסף מקרי עוף. ד"ה) נמלת למדין מדכתיב על נפש ולאו נמלת דלמא לבתיים לתקרי ואל"כ מפפוק זה דכתיב מים קריס על נפש עופה מן ליה למ"ל עוף ועוף נמלת למים. ויש לחיבב קלת. והלחוני ס"ם מדפים הנדפס ע"י כתבים פרוסם בלתי"ם בתב כך בתום' עוף ועוף נמלת למים כדכתיב ברוניתי נפש עופה [דמים ל"ל] ולאו מפני שאלו מלת אחת ובסוף ונפש עופה למים ממש דהם המדפיס לו המניח מלאו קלת ברוניתי וגו'. אלא לא נבד בלא רלה ל"פ הפו"ת לאלא גם ישוב מם שחידש. כי אחרי בכל עיקר שרצו הוס' לפוש בתוספ ע"פ הייטו נמלת למים ולא מפאר דברים ול"ת פפוק ברוניתי נפש עופה לומו מרפס כלל דהוה עוף למים. ויש לפרש ע"ב בשב לומר בלאחר לו לפאר דברים כי כך מלינו בפו"ת ובתוספ פי' דילמא פי"ד ובוניתי נפש הכתוב ושן ובן מהלב שמוך לא בהוניתי [ישעיה מ"ג פכ"ע] והוספתו עוד וכתפר כי אלחו כי נבני ה"א דשוב ביה לומר פפוק בתפלים ס"ב כ' ושיף בלי מים לו פפוק בשוב כ"ב ז' לא מים עוף תפפה ותרפה תמנע לחם. ועוד יתחי הלילוחת בתבתי עוד בזה. ולחת זה לודיע מה לתיתת בפוניתי ס"ד ב' ע"ש ומתי מפפע דהלי בית השלחן ליבת לפוחת פוח דכתיב ולחפה עוף ועוף (דברים י"ח) ומהבלפינא ולחת (ביומא ע"ל) מבלחי ולאו ע"ב פה מילחת קלת לי פחה וכחם בלא לחת בס"ם מן המוקדם הכתה דכתיב ושוח עוף וח"ת והוח מבלחי (בראשית כ"ב) ולמה הוקש לחמת מפוח בתורה עד זה מי לבחות פ"ו בפרוך ערך שלח ובדפתו [והוח לחמת] דכתיב ושוח עוף תרגומו ושוח מבלחי:

פרק ג [משנה ב] חר"ב ד"ח **ובל** בפוטים כו' ובלי פפתן לחילו של כל חדם כי משפתי מיד וכו' ע"ש. הכח בפוכ"י ל"ת ע"ב לחיתה כלי פפתן לח נפים פרחת פילבך כדי לבל לחפר מימים כגון לחמר דפפים פרפת הילבך לחפר ודע עוד דחפי'. בלבי פפתן לפפר בלד בחמבה ממחור בפ"ע כי' תקל"ד וכ"ב בכת"ם לחפי' ל"ת ע"ב מפקוף לה מבמע דחפלו מדינה לחפר ולחבי מוף על כ' יוחנן ולח חילן בלוס וגם מבמע קלת גם רבת דמקבה של כ' יוחנן דס"ל המדינה לחפר וכן פפתן בפי גדולים. וקי"ע בחחרי הכ"ב מבמע חיבה גמור ובחפי"ע לח פעיד בלוס בזה: שם [מ"ג] חרב ד"ח **שחרי** בכיכה שבכלן לבן דיינין זה בורב לו לחב וזה בורב לו לחב ובוכפין בלא יחזרו בהן בפעל דיפים כו' ע"ש. בעוב"ע ח"מ סי' י"ב סעיף כ' כתבו בזה"ל בותבין בלוני בילב לת בלוני וכו' וכל זמן שלא כתבו יכולין לחזור בהם. וכתב בביי בזה"ל בפפ"ק דב"מ כ' ע"ש הבן מלא לגבת שום וכו' ובפרי בדולין וכו' פרי זה יחזור ובגמ' מתי שערי בדולין בפה הרגמו שערי פעמת ר' יפמיה בר חבא חמר זה בורב לו לחב וזה בורב לו לחב ופרפ"י בפפוקים בהם דיינים בפיכת להם זה בורב לו לת לת פלוני וזה בילב לו לחב מפס ובוכת הרח"ם זה בורב לו לחב פרפ"י בבין בותבין בפעוד שלא נכתב יכול כל לחד מהם לחזור וכו' וז"ל נמוקי יוסף זה בורב לו כו' פרפ"י בבין בותבין בן כיי שלא יכולין לחזור בהם ממעמ דקודם בתיבם לת"ם בבילכו יכולין לחזור ולחבבר בדעת הרי"ף בכתב בחשובה בימול לחזור בו עד שיגמור הדין מיירי בשלא נכתב לבל הם בכתב לת. ולפיכך מלן לחמר לת"ל בלא נכתב משמעות בפיכם לימם יכולין לחזור בהם ולע"פ שלא קבלו ולא קנו ולן ומשמע בירושלמי וכו' ומיהו כל בי מילי בשלא קנו מידם לבל קנו מידם לימם יכולים לחזור וכו' דלין לחחר קיון פלוס ע"כ. ודעת הרי' בוכפ דכבין בזה"ל. ומבחתל בילב לפיוק דלמה בילבו בחילו בחיעד בחיעד בלחוב שטרי בדולין ולו מעות טעמת שלא יחזרו בהן בשעלו דיפים. ולפ"ז יש לקנה מעולה לקנות מידם ולימם יכולין לחזור בהן דלין לחחר קיון פלוס [ולין לדקדק נמי מעניד לקנה מיון טעמת דבפיכם ל"ת שוב לימם יכולין לחזור. דלילה לחיתי דחיירי בקיון בחחוקה בסה הטעה ולין פנלי לפוד טעמתיהם חלת לחחר בחמוב] בלל בלבי בחלת בלבי בחלת בלבי בחלת

ענייות שנין אדם למקום וגם אם נקה נפטר מידי כלייות כמ"ב הוא בעלמו. אבל מדום לה סני ליה תשובה לבנו לומר בודידי דברים ואף כשלקה לא נפטר אלא בחזרת ממין עד שיקבל את מכרו ומכאן [ואילך השובה ו וה"ב אינו מכפר עד שיקבל את הנזק כמובאר יומא פ"ה ע"ב] מלוקח לזה לומר דודאי בשאר עבירה דבינו לשעה שוב אינו חמדות הוא קצה מערות דכביול מדות אינו יודע אם יכיה ס פרק בינו לחר זמן [בביאנקר לעבות השובה להחזיר בשלימות את הגזילה לני שנאן] ואולי לא יכיה לו נכסים וממון לעבות לנכים. ויעיין עוד לקמן. וז"ל הוס' ד"ה אם הפצר בחבובה וחוקה בעבירות שהן גם מגזרת אבל הבא על אבת הוא והוליד ממנה בן לו אחר עבירתו בים שהן מגזרת זה מעות אלא יוכל להקן בידאמר ניעמות (דף כ"ח) ואי אפצר בחבובה. והר"ר חיים יומר אע"ג דבוה מע ות לא יוכל להקן מ"מ אפצר בחבובה וכי אחר שיחזיר הגזילה והבא דיקן מ"מ לא יהיה בגזילה וגו' והיכי דגזל לכרים ואינו יודע למי ביישב דאע"ג דאמרינן בב"ק (דף ל"ד ע"ב) יעשה בהן נזקי כרים מכל מקום לאו תבובה מעליותא היא עכ"ל ובתוספ' בהב"ב דמה דאיתא בחוס' בדאמר ניעמות עשות הדפוס היא ל"ל כדאמר בתניגה ט"ו ע"ח וכו' וסיינו המבבה דאמר ב"ם בן מוסיף לא יהא מעות זה בכח על העבות והוליד ממנה ממון וכו' אבל מסניגת דיבמות לי אפצר בחבובו חום' ולהאיה מדברה מבם בסוגיית ב"ב ע"ב מבמע לבפר דברי הבא דממזר חייב על בחלתו לעניין בחלת חיקוי בתן וכבוה בעמר לא הליה כו' ומבני בעשה בחשובה. ופרוך והתנן ר"ם בן מבשיל אומר מי שיכול למנוע עבירה לא יכול להקן זה הבא על העבות והוליד ממנה ממון ומבני בעבת מילו עושה מעשה עמך הוא ובוכה ובוכה ג"ע דבוה בעבות בעירים" (ויבאר כך מלחתי בפרים" בע"ח) כל זמן שממנה קיים מילו ניחבובה יחזור בבל עושה מעשה עמך הוא ע"ב. ובחב בחובה בזה בי"ל בבל גדול לומ"ל לין לך דבר בשומר מפני החבובה לפי' בפר בעיבר מ"ו בי בן ביהודו פה שלפי' בבת על השוחה והוליד ממנה ממון בחשובה בחובה עושה מעשה עמך הוא ומה שלמדו לא יכול להקן הוא מלד בעומר בבולד שמוכר עוון תמיד לבל בבר הוציאה ט בחובה בפי בחיבי לעיל. ולדעתי מלא בדאמר ניעמים חייב לפה בבתנו חום' לא"ב וה"ב חייב אמר לא"ע שהוא משונה לא יוכל להקן מבל מקום לפבר בחשובה בדאמר ניעמות כ"ב ע"ב ובמ"ם חום' לבל בבא על לבת חיב והוליד ממנה בן וכו' ים לדקדק דהא הבא על הבת חיב אף בגא סולד ממנה בן קאמר ר"ם בן מבשיל תניגה ב' ע"ב דהו מעות וגו' הוחל והפבח על בעלם והלהלבתי בזה בישוב לאמר. ותשובה אל התוספות דבא הוס' בתניגה ע' ע"ח בבתנו ד"ה זה הבא על הבת ה בפי בחשו ניבר בהממזר ניהא לשולם הבל בחר ענייות הוחא ונזל אין עידוי לניעו ע"ב. ס"ל בס"ב חייב דאבבר בתשובה לף בבחוליד ממנה לפבר ומה דאמר ב"ם בן מבשיל לא יוכל להקן היינו דפיו בחשובה ניבר בהממזר נהיה לעולם ומזה יהא הבא על העבות והוליד ממנה בחר ענייות בי על בולם בחיב בחו בנים שובנים וכמ"ש בחשובה בהלהו והבאת לא דפיים ב"ם בן מבשיל לא יוכל להקן הוא בגזל ומזל יבול להחזירו ולהקן ולא לאבר בגזל ומזל אין בושבו ניבר אלא דיבא להוליב בחליו בגזל ומזל בבר המסיים בחבר לניים בבגזל בא יודע לס"ם לינו יבול להקן בידו בל לא בעשה בחשובה בל בעשה לו לא בעשה בחשובה ובחב בחובה בזה בי"ל בבל גדול לומ"ל לין לך דבר בשומר מפני החבובה] דאין לך דבר בעומד בפני התשובה ומדולה מהשובה מב"ע

פרק ב [משנה ג] חר"ב ד"ה אבל לא עולים יחיד וכו' דאמר קרא עזרה תהיה לכם ולא לעזרה כו' ע"ב. עיי' מ"ם בבר מ"ד ס"ב דבילם: חר"ב ד"ה ובי"ה אומרים כו' אבל בריים בין שלות וכו' ל"ל אבל מדרים ובחוות בין שלות ובן לשון הרב מ"ד ס"ב דבילם:

פרק ג [משנה ח חוי"ם] ד"ה הזורקו שלא הגיעו נו כו' דבהדיא איתא בגמ' דאגת דיקן לא תני מעיקר וכו' אינו מסוס תמיד דבתיב בי' ובלים דבולבן לא מעבני וכו' בל"ל כו' ע"ש. וזע דבגמ' עלם לבך מהני' ב"ע ב"ב מנא הזבחו שמא תגעו בבולבן ובמוזבח והנה דיבן מ"ם לא תני מוזבח שולבן בחיב תמיד וכו' ופריך וזיפוק ליה [דהי נמי בגעו בבולבן לא מבעת ליה. רש"י] דבלי בן בעשוי לנחת הוא ובל בלי בן בעשוי לנחת לא מבעת וכו'. כמו שבתיקנו הרוי"ט בקונ' ויש לדקדק דלמאי נצר בם"ם עד דמייתי בבייתא ולמה לא הקשה מיד על המבנה דתקן הזבחו בשולבן ותיפוק ליי דבלי בן בעשוי לנחת הוא וכו'. ונלפה לומר דעל המבנה ס"ל דבני דשולבן עשוי מיהו מקבל טומאה דבלי בן בשעוי לנחת הוא. מ"מ הזבחו שלא הגיעו בשולבן מבוס בייב וגדל שלא יבעו ע"י בך ליעב בלתה הפיים ויטמאו הלחם [ויען עבילה מועיל לאוהלין בעמאת בומדו] אבל לבחר דמיקן דאגת דיקן דלא בקשיב מיהה מם ס דלא בתיב בי תמיד [ויעיל לפלוף ולהבניאה עיין רבי"ד ס"ב מהוה וכו'] ולי לתריץ דבני שולבן בעמאת דאגת דיקן מבוס גדר דלחם הפנים היו מהירין. יקשה ולבני נמי מהוה ומבוס בייב שלא יעמאו בשבן. ת"ל דלא חבבו שלא לגוף הבבר בעמאו בלבך מקשה בפיר ותיפוק לי' דבלי בן וכו'. ולין לפיהך דלעמ' בשולבן מבוס בייב שהוהרו בזה בחשוב

דכר הלכה: **שם** שהי שם. כמשנה גפסי' פרתי כיזום: **שם** מכין לחזו תמוה. ומפשנה גפסי' מכין לפניו: **פ"ב** ה"ה וכיום מרוכה כדי לקבל שהיתה לחוכה כ"ב עד שמניע החת זרועותיו כדי שיהי זרועותיו מכיסות [גמרא ורש"] ומפניע רבינו הח דהיה לו ליכתכתן עי' גמרא דף מ"ד ע"ב: **פ"ב** ה"ב וכפגן מימיו. **לח** נגדו ממש הלח מהמוריו קוח כיוצא ל"ז ע"ח: **ה"ד** **מחת** למעלה וז' למעלה שכך נאמר. ממוה עי' לחוו"ע פ"ח דיוה"כ ד"ה על הפרוכת: **ה"ז** ברכ"מ סד"ה וחת"כ כפ"י מכי' וכו' ל"ל כ"ל ס"ב: **ה"י** כיכר הוא קרת יוסב. כלומ' עד זמן קבלת הס"ח והקריבה: **פ"ר ה"א** על הסיר **שהחלנו**. כלומ' כפ"ו מכי' המידון [מע"ש ופוק"ל]: **שם** ולפשהע כנגד בית שהיטוח. נכפן קיבל רשפ"י דכגמ' משפע דקשה לשון על זכוחים כנגד בית השהיטה נפוכר. ועי' רש"י ותוספת שהקשו לפי **לח** הזכירה הגמרא נדף מ"ח ס"ב רק כ' לשנות ותיבלו כיון דלח היה רק לכיבר לח הזכיר. ועוד לפי' ברכ"מ פ"ג ס"ד שהעמור על מ"ם הקריב רבינו. ומה שהקשה הרש"ש כפל מעמוד יום"כ על מ"ם הפיוטן כפל לחה כוונת [הוח סדר עבודה דסכדיהם] ול"ל לף שיור על שם יעשיהו כנגד שהיטתו דהוח תימה דכהיח גמרא מסיק לחקריבה קלי. וע"מ ל"ל דלדעת הפיוטן הפירוש מיבעיח להו דחמחה סגמרא ולכעחע חקריבה קלי כעומד מקריבים וכעומדה כמו גבי שיר שהשלח לפני זה דב"ב חקריבה והעומדה קלי וקיבלה הכהנה וחמחה ולכעחע כנגד בית שהיטתו דכולן חיתי מקום העומה ומקום כשהר דכהיחם נקרחים בית השהיטה. לו מכעומדה קלי כלו' מהעמדה לבד כפכוחת מבעוח מלח בית. ועוד דכעומדה מכרה להיות נהכנה לפני זה בשמוש. ומפקיע מיבעיל חקריבה גמי קלי. ויש לכהוכה להבית כלים לדעת הפיוטן דלית ליה לחמחה קלי בהכיעה וכלי קודש ולכהחו וכו' הזכירה המשנה בעומדה ולית ליה ל"ב מפשוטה דגמר דכל המשיטה קלי לח מסעמדה דכה מיירי המשנה ל"ב כמו דחמחה בחמחה בעומדה ולולי קלי. ולח דהגמרה מפשיטה חם גם חבחיטה קלי: **שם** ושעל גם המחחה ומוקם גם חם משל המזבח. לח מזכיר רבינו שלשה מהמשנה ופיוטים וכולם כהל"ם מוכר חנח ב"ש ומ"ם לח מלמדה הגמ' חל"ב ולח כלום מכהר עיר כומה על כסדר ובלח מהקריבה גמי קלי. ויש לכהוכה להבית כלים לדעת הפיוטן דלית ליה לחמחה קלי

משמע לן שבעה ימים לכפרן ועבירות סוכה מיבעי ליה לפסוק הזה תשבו ולא מן העשוי בסוכה דף ו' ע"ב. וע"ש לתרץ. (תוס' נכ"י) וכ"ת יש לומר מ"ו מאי דהא דאמר הגמרא דף כ"ב ע"ב כאן מלמעלה כאן מלמטה וכדאמרי אינשי כוחו מלעיל כיסתפרו מלמטה. ופי' הוא דמי שמודד כחויר מלמעלה אז כי הדדי כבויה שומעד כפרון [ועי' דף ס"ז ע"ב בהוס' ד"ה והא דקי"ל כרבן שמעון מוהר]. אבל מלמטה שמוחלפה בחלק ומעיין כלפי מעלה ודומה כי הדדי פסולה כחויר ברחב בלמטה כאן דומה נעיניו קטן. כליהתרת ממטה פסולה לחוץ. וכמו כוכב גדול בשמים שדומה נעיני האדם למטה בקטן [ולפיהרת מני זו כקדושין דף י"ח ע"ב ולרש"י תע"ב שכויו וממילו קטן מזו. מ"מ גדולה כמות גופו. שהוא מטעם מחשבה הוא גדול מזו ובתירוץ [ושוב יש לתן ג' לגעל העיטור במפרש בכלל כרש"י] נשון שה דלמטה כגמרא כאן מלמעלה כאן מלמטה. לך בסיפוק הדין למעלה שיש בחרב ולמטה שיש פסולה. וכ' הב"ח דלחוי להחמיר בכל הדיעות. ולעיכך נין שנין למעלה בין שנין למטה פסולה כהגמרת הכ"י וכהגמרת בסנהדרין ס"ה ולפי שעומד מלמעלה ומסתכל למעלה ולגלות ט שכן שון פסולה. ואני הקשיתי בדברי רש"י דסוכתי דיוקא מהדדי דתהלה כי' רש"י דכשנון למעלה לא למטה פחויר ובחמה מרובה. תלמה לתן שכבול מלד דשון למעלה רק מלד שבחמה מרובה למטה. ותמ"ב כ' רש"י דכשכנון למטה כשיבה לתן למעלה הקיש ומכל מרובה. תלמה תמד דשון למד למעלה נמי פסולה. ומפילא קשה על הכ"ן דפי' דהא דכתב רש"י כתן בפחה דשעם שחמתה מרובה מילתה פסולה כוח שהע בטל בטל ברוב. זה לא קלי לחבר. שהכתב כמועט יהא בטל בנמצי ברוב המונה לקוח נגון שלהי בל בלשונה דלמטה קאמר. שהיא בטלה לגבי חמתה ובלשון רש"י דמרבינן דכתן בחמתה דלמטה קאמר. והוא מחלה דלית ליתמ דכוחת רש"י דלמטה קלי מרוי כתב רש"י שם לסדיה דכשכנון למטה לכבי כבר הלו למעלה הקיש ומכל מרובה. תלמה בה שחתה מרובה למטה דלא כון למעלה כאלו מלד שבן בון למעלה. וזהו עיקר הטעם בחמתה מרובה מילתה למטה דלויו משום בלמטה מתבטל בל בחמה. וכמו שבתין בכ"ן בדברי רש"י. תלה בטעם משום בלמטה בחויר ובכתב שיוון ונתן לל מרובה בעין. ומפני זה לוה שהספינה מקודשת רבינו בכ"ן שייהי לומר דרש"י בחמה דכתן בחמת שהע בל בחמה בעין. ומפני זה לוה שהספינה מקודשת רבינו בכ"ן שייהי לומר דרש"י בחמה דכתן בחמת שהע בל בחמה בעין. וכמו שבתין בכ"ן בדברי רש"י. תלה בטעם משום בלמטה בחויר ובכתב שיוון ונתן לל מרוב

רק בפסול מעשים בכך פסול . די"מ מצום דממעט לויה . מס"י ממן מחזה לו נ"ל . ועוד לית יעלה עי' בדמעם בכרס"ם ירבי מעזר ראם כתמנן מכוזה דבני נבי הוזקן ביוכדין לעוך יו"ד לחי' מבי"ם דמן ממנן מחזה מלמן ומי פסול מצום דיום כמוחה כסוכה דף ד' ע"ל ועפ"ז ק"ל לרמ"ה דכיון דהעשם דפסיל מכוח פסול מ"ש לפסול אפי' המתה מחזה בכהוה עישור סכך פסול ד"ט . דסרי מזיון נסוכה דף י"ו ע"ל דאין צוב הילוק בין כפך פסול לאויר . רק דהיכ כתמצע לו מן פנך נב"ע . וכרס"ם ס"ב דר"ה סי' כ' ור"ן שם ד"ה ר"ג שם ע"ש . ול"ל דהכך פסול כוה אפי' בפסול מדברנן הולכין אחר המיקל מכ' בלכוחת ולהכי צריך הכי"ף לנרוים להתיק דהכא דכ רב כוותייהו ס"ל . ועי' בתוספי דשבת שבניח בתמה רלוים ז דנכוזה כלך אחר המחמיר מכ' לכוחת . וע"ל כיון דעיקר דין הכך כוה כתמצע לו מן הגך דוזקה מלוה בהלה עליה ותס"ם סיכך בהתלה בכסול פסול מכ"ש בהתלה בכברות תע"פ שבניח בתמה כוה כמו מוקים עליה . ועי' בכל"ב דהביא דעת נעל הלכות דפסק כרב כל"ב דיפי' בתמצע גד' דמות דכי סיכך דנפסול לוזר ליכ הילוק בין בתמצע בין מן הגך דלשולש נ"ב ס"א נפסול סכך אין להלך דהפילו בתמצע גד"ה . וע"ב דלמה נבא ד"ם חילוק בין מן הגך לבתמצע קיל ג"ב סכך פסול מלוזר ואפי' רלוים מלוזר לסכך פסול . וע"ל דפ"ם לו יהיה בחילוק שבין לוזר לכך כפל ומכופל בשיעור וגם בעין מקום הנמ' . שיהיה הבל בחיצ מקום הוא מוכח שם בתמצע לו מן הגך . וזה אין שכבה כומה

פוסק ונלמד מהכא. וקמ"ל תנ"א דזוקף תמציי גווה עדיף ולא לגרעי. מאי קמ"ל הא זה בכר נשמע מ: שנים שנשתה ומתר שניה מוקמה מכסדרה וי"ל דסי"ל דבית חיט מפסיד לשיכה. ומצ"ע סוכה מבעל ליה לסוכה. דמיון לזה ממה דפסקינן בריבון בתמחוי דף כ"ב ע"ב דמצ"ע בריבון בעל. ובלן סוכה הלמחוסה היא בשיכר וכתוב בד מבעל סיוגא. ובלן אין לחלק דזוקא לומר מלוה אין מנעלת או הא זו בשיכון לאוייהלו אז דבנין בפסחים בהלה דמי קע"ו ע"ב דבנין בסוכה חיטה המעוה רק היסיבה בתוך בסוכה. ומי שם בפסחים בהלה דמי אלו. אי י"ל דבנין דפעמא דסוכה שלה סי"ח ובגד מפעמה בניה ותלר דבה קבע. ובלבי סי"ח דבתם לגוחי שבידי בנין בפסח ומ"ש בסוכה מיוחה מסוכה בשבה קמ"ל:

נמ) מי"א סיפא מיירי בקעקה דסתמה לשכיבה לבני דוקא בעשה בפיזוח לשיכון וכו' כן הוא בשכיבה דוקא בעשה בפיזוח לשכיבה מק"ם ואין מסכבין בה. הא סתמה לשיכון ומסכבין בה. ופתח ר"ח במה דסיק ת"ק דסיינו בסתמה ואפי דחלי גדולה בסתמה הוא לשכיבה דוקא בעשה בפיזוח לשיכון מסכבין בה. דשפי עדיף לחוקמי דבר ת"ק בשפיה בגדולה וקעקה מלחוקמי דבירו רק בגדולה. ור"ע דסתמה מילתה הא בקעקה. ברי גם בחוקמיה ליה בגדולה ג"כ מחבר מילתה הא בסתמה. ור"ע דמחוקמיה ליה לת"ק רק בגדולה מסבר רק מילתה אחד. ר"ל הא בסתמה ואין בחוקמיה ליה בגדולה וקעקה מחסרי כ' דבריס. הלא בריסא הא בסתמה לשיכון והלא הא בשפיה הא בקעקה דלא דוקא בעשה לחזיפי לשיכון. ומ"מ מחסרון דזיפה לא בסתמה הוא רק דוקא דמשתמש ממילא ואינו מסרון כלל. ושוב דמוחקמיה ליה לת"ק בגדולה וקעקה שוי לבשיכה דזיפה ולשיכון בשיפה אוין ואוין זה לזה דשיבון מיירי אז בעשה לחזיפי בך לא בסתמה. ור"ח ס"ב להוחקה פליג בזמוכה מניירייהו ע' בגמרא. ו"מ היינו לומר דבלולה דחתני דמיקו בחוקמיה לשיכון, גדיל ומעשה עניות כמו נבריי, דהולחה בגמרא. ומתני' בת"ק דבריייהו לחיה דמחלק בין גדולה לחרוגה והכי קחמר גדולה יש לחזיק בישנה לחזיפי לשיכון בגדולה היינו בלי שיעשה להזיפי לשיכון בקעקה. ואע"ג דאי גדולה דת"ק וגדולה דר"ע לאו בסוכה אחת נחלקות מלחו הכא הוכמה כיולא בזה. עי' ר"ן שבת דף כ"ד ע"ב ס"ד לאב"ע לומר קופה מטה על גבי ובעל וכי"ם שבת דף כ"ב ד"ה כ"ן וכו' אין טעלין. ובזיפים דף ע"ח ע"ב בר"ן ד"ה לא. כל זה בחבחיו מסוס ינדיל תוכה ויחזיר. ל"מ מנחת רבותי שלא הזכירו מזה. ובפרע הרא"ם לחלוק בשת בר"ח לחין חילוק בין גדולה לחרוגה בפתני' דהכא סתמה ולא מפלגי בסתמה קנים אלא בין גדולה לקעקה:

סב) דכל בעשה לשיכון אפי' יש בה עניו הוא חינו מקבל טומאה לחמרי ליה עמוד ובעשה מלחכתיו וכו'. ותי"ל דעכ"פ לחו הוא לקבל טומאה מחמת אהל המת. זה חינו דכל היכא מן שנן חינו מעמת טומאת אהלים אלא משום פשחן כתוב, כאן וכאי הגלון כתוב שמות ז"ל בת"ח עי"ש ודו"ק:

פרק ב

ב) מ"א ר"י לעשויה דס"ל סוכה אהל קבע בעינן ואהל עלאי בחחת המטה לח מבטל לגבל קבע. כלו' דמסה מפלקין אותה מטקום למקום ולפיכך הוא לחל שחחתיו ולחבל כ"כ רחוי"ט בשם רש"י סוכה דף י"ח ע"ח. ולולי דגוחא דבינו ע"ב לזקי"ל לדלבי מחבוי לחבל עלאי בין המטה לגבה עשויה ולא לחבל שחחתיו. ולבאי כ' ג"כ בבינו בלן בתם ולחבל עלאי שחחת המטה לח על גבה ע"י סוה לחבל עלאי [וכן נרחה מרח"ם בשם ירושלמי פ"ב דסוכה ס"ה גבי לח דסומך סוכתו בכרעי המטה דמיקרי לחו שיקר דכרי ס' הירושלמי שם בשעה ל"ד לחין לה קבע היה מבוה לחינו גבוה י"ד ולא כ' בשעה דבש"ס דמיבעל ולחע"ש דבבית שד בבינו ברח"ם בלים מבה דסוכה על גבי בחמה. דסובל ר"י משום דבחיב הג בסוכות תעשה לך בשבעת ימים. חו חיבה רחויה לו', לחין שולין ע"ג בחמה ב"ע. ולא חמר ר"י משום דמיבעל חלמא חע"ג דמיבעל כוי קבע. ולכלורה חלת ברחיים יש לנחות דיולחת להכי בגמ' פגע"ז ר"י בעשה מקבל חמא בסוכות לחכור לחפי' למשה בחבנים על בש"ח ניעשה בחיומה על מבה דבלן. ובוכל לפרש בלן שפיר בקעקה דחשו דלא כ' בבינו אלא בסוכה קבועה ועשויה בלא בחיומה ובחיומה עוד בשם בחב"ד דבסחפק חיזפו דחשו. אם בלם הנים בעיומים בלא בחבבה או דוקא עד שבחבר מבבבה. ובשיש ליה בחב"ד מבחני עולה בחבם בקעקה דחשו ועולה בו בחמה ובקעקה דבשם ר"ש בגוף בחבם לחמר ומשיש שפיר ביין לומר ועולה בו בחמה לפי בקעקה בעין בולל ועולה בו עיין ב"ש ש"ם בקעקה לחשו דלוגג ר"ש בגוף בחבבה מייבי ע"ב. ובבה לפירוש בבחב"ד ג"ב שפיר מיבולת הקיומית מיבולה בחיומה דיוב"ל. דחבי בקעקה דלחו היינו בחבבה עלמה. מבח"ב ניעלה בבינו חפי' בלא בחבבה. לחמת בחוה לבחובה מפי דלים משלה. דחבי מלמר בעולא היא דלא בבילבחה. ובמ"ש בב"ח בבי' יו"ד דחלמר ר"ש לחמר בח מל הבלבה בר"ע לחפי' בלשחן קמוחים בבריס ממילא ר"ל לעלחה בו בחמה בלל. ולפבר דחע"ם דלא בחבלה מפי' בפי' דעולא בחלא מב"ח בפי' דעולא בחלא בחבבה בו בחמה ר"ש ר"ח בפבוה דחיזפו ובה לעקבי מ"ש דלא בחבבה בקעקה ובקעקה בעיו מיבם מיבולבחמי ובחבבה בחבבה בבי' ר"ש ר"ח בחבבה בלא בחבבה בחבבה בחבבה

פסיוקלמי ומלכה כתלמודא דידן. למאי הלכתא סיימה דכריה"ק נסוכה דף רמ"ט ע"ב הביא בעצמו לעיון דמגמ' כנלי וכלבון דסיוקלמי דמתוקה כתיומה כרי הוא כלולו נברא כעלין. ומ"ב לפי הכי"ף בגפרא עליו מה עניו נסרא לגמלוקה כתיומה. ולפיכך ג"ל דלכי"ף יש דמיון בין מסרא לגמלוקה כתיומה. דכתו דלכלו כעלין הוא שסובלא כעלין מן מקום מגוון בגוש כסדרם כן גמלוקה כתיומה כשאל הוא שהובל כתיכור בכן נדלי כעלה כל כעלה כוא גוש לחבירו שמחובר עמו וכמו דשרלו מריכים הוא עלין כ"ם כתן. ולכלורה מדרכה לפי' כרי"ף כדמיון הוא יוסר מזך שבריכים לגרכו מסל"ב לפי' כרמב"ד נסרלו הוא כרוחב כעלה וגמלוקה כתיומה הוא רק לגמרך:

יב) **תנו** גם לגמנו בו וכו' ובכה נגמ' המכו לכי"י לחר שמוחל שיעור כדם ומרכה שלשה וגומר כרי שיעה עלוב יוצא מהדם עפה ורבי פ"ק אמר רבי יוחנן שדיו של עלב צריך שיעה מהדם עפה. ומכאן הקשה הרמ"ם על כרמב"ד שפ' גבי עפה לחשו דסתם עלב שדהם וגם כעלין ושיו שכול בעפה כעלין גלה מחבר מסבירא עמו, דמצריך לומר שיהו של עלב מלגמת נהיפוך מדברי רחב"ד דעלב כתם כיינו עלין עני כשדהם. ועי' כ"ן מה שהיכיך על זה. ונ"ל מרבינו מרכז נפשיעות דבלמת לפרש"י עלב כתלין עם כשדהם. מדע דלה הפשר שיעפה רחבו כלי שיהיו נעפמין כעלין כתלה עד כשדהם כלעפה מכם. וכן ל"י דאמר שהיו של עלב כתוכה כשדהם עם כעלין. וכן שמואל דאמר דבבדי עלין מעבירון נוזלי נכלל בפשיעור ג"כ כשדהם גלה דפליג אר' יוחנן נפבלעם כפה כפיוון מבשיעור שהוא די בעלין לבדן. יהיה לוך שיהיה לשלם בפשיעור לעלב ולכלל כשדהם עם כעלין. וממילא דיון שהוא דמפה לחשו צריך ג"כ שיהא נכלל בו כשדהם עם כעלין דם כן שפי' כוכית כרלב"ד דפה נאמר בדפה כהיו שהיו כעלין לבדן. לון שרי זה כנגד המפשעות שמוכן המיד כמלת עלב שיהיה כלל עם כשדהם. ואם נאמר ע"כ משום דמרכרין כעלין כשדהם כפה כעלב. זה לון נוגע לדין דבפה כלל:

מ"ב הדם פגיל ופיבש ופיבשו הוא עלין ובפיירו בו שלשה כדי עלין לתן כשר. ופפיוש זה פי' נמ"ר ס"ח. ונ"ע מה שכתוב שם פשם ר"מ הוא שיעור כרמ"ם שהב', מבי' שאחר קינח יבשו שיש ולא נשאר כ"ח אחד המוכנס על שיפה לח כשר. ומפיירן ברמ"ם ילפה לפלורה דשוה מפרש נד לח על עפ. ולח כל לן ולן נקרא נד ולפיירו בו נשדם כלומר בכל אחד מג' שנפי דשיש לייט לח:

שדם ג' נדיש דפיירו ג' קיים [מל' לן] ובשלש שבחלש כל נד יהיה לח:

מ"ד ג' שדשים וב' מרבות עלב ע' ואחרות ח'. וכ' ברמ"ם וכל הפ' שיעורי בלה לשמות מפה לחבל לחוכף יכול ולין כלן משום כל מוסף אפי' לפ"ד עלב נריך לגד גלה כשמוסף מן אחר. ובקשה על ברמב"ם שאחיר לוסוף שדם ולה כשאר מינן. ליפיכה מפהגלה דשדם כשיב מניינא שפ עד עונת מבא"כ נמרכם כשיב עכפי שהים וכל מה שמוסף בכלל עכפי הוא. ובמיוחד כחכמי דלפחות לרמב"ם שכוונה במיעוט רבים שיש גם לון שברלה לומר כשהם יותר מג' ולפפי פיכה ליפיכה חשב מיפיר כגון לפ דב"ם לחסר להוסיף ורמ"ם שכוונה במיעוט רבים שיש לכל הפחות שיש פם ולפי בכלל. ולפ שיש בשהם ג"כ בכלל ברבים יותר. ולפ"ז ק"ל ממחות רפ"ב דמגר שבחוסים יביא שיש. ולה כשיש ברמ"ם דגם יותר בכלל לחמי לה יביא עד שיש כיא בלמר שבשיש זפיי יודע מה שרבתי ואבר דשלכן לחר לשון כרמ"ם ולה מחיי לישם שבשיש לפפיפוק. כמדיש דף ל' ע"ב ומ"ש כ' וקידושין דף ס"ד ע"ב:

מ"ג והשפצה. כשב רבינו בשפלת שבשלה שלם שבול ונקיש רבינו זה שם' לגד שבו ניכר כמין ובגמ' לחריע עוד שקנה שלה לגן. ופי' דומה למכר כלי שיש לה ג' שוקין מבא"כ בדומה למ"ל שלין השוקין שטוח שלה לגד לחר כשכר:

מ"ו עלתה חזיק. עי' רמ"ם בשם ירושלמי דחזיק חביב כחבר. כלומר כל יהר כחבר. ומזה מוכח קלת כדעת הרמב"ן ברע"ו ריש פ"ד. דשפי' דכל יהר כחבר בחילו כ"ל הוא ומקומו עמו. ולפ"ז כ' עתוליו דיוקין כשבייהו וכן כ' כבדין שדבוקין כלי מג' ויתים שלריכים בבבד טריפה: לא) **נקלף**. כל קליפתו סדק וכו' ומי' כ"ן שבניא פיכוש דנקלף כייש הקליפה בעצם שיש גם מריפות כשלוכלים. וכתב שלה בשיטת רמ"ה בגמ"ם משבל מדין מבר. וק"ל מלי שקיל מבר מבר לח שבול רק כיום ח' מ"ם מעבם דמגיל שבול לף כיום כ' כר"ן סוכה רפ"ג [ומי' עוד בדרמ"ע ע"ב ד"ה הא] ואפבר דלומה לחזיק כרוכו: **שם עלתה** חזיק עד מיכוש. עי' רש"י בשבועות ע"ב ד"ה הא] ואפבר דלומה לחזיק כרוכו: **שם עלתה** חזיק על דיוקת דשיבת קי"ל כחומרת ושמ"ם רע"ז בפ"ח מ' מכם"ח מ"ק ע"ז דמפני דקיוקת דיוקת ג"כ מעבם שנ מגמ"ק קנן. לחיכו מהיב בגיטה מהחוייתת גם מעבם בנ חיכו לנם. [ובגה כבר בחיים מיכוי של רבינו ע"ר ונוק"ל עני הבל חרן סעדכתי לפכיו דבני מנו ובסיב על דברי מר **חמשם** דשת מעם דבקבן ולח"פ בלחקני לחוכ לפוכ ב"ג קנן סיוכ בעבעם מעם שיכול. ונ"מ ני"ל **לחלק** דעב"פ בחעם על בבדול מעם לח חעכ כסיבה דף ח' ע"ח ושכן כיום ח' ע"ח ושיכן זעם מלח חפכל. ושוב דמיהת מיכך לח על בקבן רמיה רק על חכיו ובכי המחבבה היה מבקבן לח מחביו. ועי' בדברי רבינו שבדבריו מהעלעם מי קושיהי חלה דק"ל חם כן גם בחיעוקת שבעבע חמיים וכבל שי גוונא שבוכיבו נשיל לח מחלקין בין חם בם שלשם הו של חביבם ונוחלי של חביבם בם דחין קיין לקבן ולח"פ הוי מחבבתן מחבבה כחם מעבה שביה עליה. וע"ב מבוה דחבבים לח קשיה על זה. ל"ב כ"ם בחחבבה דל' מיבים דחעלה רחיה עליו לייחן להם ד' מיבים (בעילה) מיבו ק"ל בבחב"ם שחחבב בפיבים בחבבה כלן וע"ל חיעוקת אין מבקבין בחיבור ובחבר. מחחב דם"ל דלח בחיעוקת חבור חלה בחיעוקת בבה חיכם שבם חיים מבקבין. ובח בחחבה בגמ' חיעוקת אין גדולים לג. ר"ל חיעוקת בם חיכם מבקבין בחיבור בלח בכרמ"י בחין בכל חיעוקת חיבור מוקלה ובפי' ע"ר רבינו זעקל"ד ובבכי הרמ"ב בפוחים ובעבל לפבחב מבוגים בכרמ"י בין בבחב"ם. וק"ל הכי בחיעוקת שבביהו לחיעוך מייכי וכלעיל בפ"ב. ול"ב כרי מחויב לבפריבו וכבוסי שבח לח בל"ג ע"ב ד"ה חמ"נ ולח"ל בהרמב"ם חולק על זה ובבר לחב בבגיהו לחיעוך אין ב"ד מבוה לבפריבו וכבל"י בפ"ח פ' ט"ב. כרי לח בחרמב"ם בבגיהו לחיעוך בבר ולח בבר בחב בכל בחיפוי. מבא"כ מחבה על ח

ס"י דף י"ט ע"ג ד"ה מקדים קמי . ותוספ' דזה דיקן ומיקל טפיל הוא דוקא לעכובה (וכזה מדוקן לכאן מקו זה בכלל היה במקדים ובכמוך נקיט לעזרה ובזה מתרומה ח"ם) ועי' ל"מ פ"ד ממחוסר"כ . ודבריו ל"ג ע"ש כיצד ודו"ק : תפא"י [אות ז] עד מנהון . מרש"י משמע משמע דקר ביום"כ היו מאכילין מנהון : [אות ח] מהי לתמציון . ל"י כרי מציעין קלמר נדמו שהמיר מזרח . כרי כשהיר נמי ליכא חשש טעות וה"ב מה נתיבה טעם הוא לנה דמיתי בן ממולל . תוס' ע"ב כדפרש"י . מיהו הלשון משמרם למסכת תמיד משמע קלת בדבריו . ועי' כ"י כלן ד"ה זמן במיטה ומלתה ש"י דכרי המחבר : [אות טו] לפו דוקא . ומדכרי המחב"ם לא נראה כן ע"ש כפ"ד ממחוסרי כפרה ס"י"ח וכלה"מ שם : [אות יט] מדלא שבל כו' . עי' רו"י שכתבנו כדברי המחבר שם ועי' תוס' . וכן הוא לשון המחב"ם פ"ב מהלכ ת עבודת יוה"כ ה"ג : [אות י"א] ולעיון כו' . המוס . דלטעיון נכה"ג גם מדרבנן ברי ולכאר פוסקים לאסור מדרבנן . וכ"כ בעצמו בכלכלת שבת סי' ד' : שם מלשונים לשון . ולדבריו היה מיושב מה שנתקשה בפ"ל מהל' סוף פלוטה בה"ג פ"ם . אבל נתחת מוטב כתן בגמרא דפרק ח"ר ל"י שניו מחמין ו עשויות של כרזל . ותחמע דנחמין ליכא לאיסורא . וכן מוכח בירושלמי כתן ע"ש וכ"ה . ובתחת לינו מוכן מ"ם לה מחמין מוטעין לה יועילו . למה לה יועילו . לכפיל נכון . וגם מ"ם לה התמין מהונין לאסור . כה לאסור בכ"ה . ועי' מ"ב בשעה"צ ס"ג דשבת ועי' יהודאי ועי' מ"ב המחבר פ"ת דחמיד לום מ"ה : [אות כ] המחיפה להיכל . משמע דלה היו שותפין אותו בין השנשת כמו בשאר הקרבנות : [אות כו] ופ"ע . עי' תו"ח סי' תרכ"ח בט"ז ס"ק ב ובמ"ח סק"ד : הלכתא גבירתא מ"א . המיד דשחר כו' . וכן הוא לשון המחב"ם פ"ל מהום"ב . לוגם כלן ספ"ת כתב ולה היו שותפין לעיון עד שמכיעים שעשה שה"ם : שם והרוחה לומר ברקלי והוא לומר הן . תפר כלן כמונן : שם עד שיעבוד . ומסקינן נגמי דשבועות ו מונן ע"ש . וע"י מדוע בשמיטה הרמב"ם : שם מ"ז . ג"כ שרי . אין דברי מונבים :

פרק ד [אות ז] לנטלם וכו' . לפמש"כ בשם תה"י וע"ז דבשם היה יוצא מעצמו כעין שביעה מדברים מעין גרונו כו' ובוכה ג"כ כדברי המחבר לקמן פ"ו לוס כ' ע"ש . ולק"מ ועי' בספר שלמי נדרים שם : [אות לב] שהיה דופקה עב . ועי' בפרים הרמב"ם בלה ז"ב סל"ם שכתב תמיה לי . אין לו לכתב ג"כ בכל יום היה גילה עבה ודיוק דקה כו' ע"ש ולפמש"כ כ"ן ובכ"ש כ"ש חזק ליה תמיהה על הרמב"ם ודו"ק : הלכתא גבירתא בת שבה . לתן ק"ו בכל ד' קבים :

פרק ה [אות ו] חציו ממע . בגמרא מוכח דלין בפ' כן ע"ש ובתוס' ד"ה וכן : הלכתא גבירתא מ"א . ולל נדחוק . בגמרא מיבעיל ליה לם רשאי מידה ותקע מלא תפנו . גם נמה שנתנם בין הכיליס של התכשיט . וקל"ע מדוע פשמע הרמב"ם זה :

פרק ו [אות יט] בכמות שכתבם . ל"י לכה מלא זאת ולהדיה לאחר שבמרה ל"ע ע"ב עשרה פעמים הכ"ג מוציה לחם בסה ביוה"כ : [אות כט] ולא ישלחו כו' . עי' תו"י : שם והוחק לומר כו' . לל בעבני הדוחק . דסרי ככר לחמו בגמ' חיט דומה מי סיט ט פת נסלו כו' . ומשום סרים חולך בחרן בגדה . תשבו"ם יסתכן ממחם רעב . וכדי לפיסיב לזו לחמו לו בן . וכוונת הרמב"ם הה כדי שלא יהיו כגונב דעת . לזה כתב דחם בלחמת מלום מוכר לאכול . ועי' תו"ש שם : שם תמיהני בכתב . תמוה . דסה לה"נ דהגמ' נעי למילף שם מתמיד ש"ם דף פ' ע"ב ולא דקדמי שם מקוה חדיה . וכתה מתוכן גם קושיתו בלן וע"ש בתוס' ד"ה ומכולה . והכין לה"ק : [אות ל] דח"כ כו' . עי' תו"י מ"כ זה : [אות לב] על פתח הסיכל כו' . לימו מדוקדק דבשתם בחיו קוברין בן קרוין לה היו קוברין על פתח הסיכל עי' גמ' ס"ו ע"ל : שם וכהגיע למדבר וכו' . זה לע"י . ולרבן לה היה מלוין על שכיס מעיע לעון ע"ש כיסה וכתוס' מ"ש זה : הלכתא גבירתא ס"ג . עד פתלא במדבר . לפו דוקא לגלה כוותו פתלא מרן גזרה דעד במדבר לה היה רק ג' מילין :

פ"ק הלכתא גבירתא מ"ג אסת"ן . כ"כ בספר תבה"ן קען :

פרק ח בחידושים וס"ל כו' . ל"י קושייתו ס"ש בתפלות וברע"ב : שם ולמלי לה מיישינן . לומל לה . כיון דמשער שוכח ואין שפרי דמתח ליה לדיומת . וכפה שהוח בעצמו מוכר לו להפקיל ליקח מה נפשו ממנו . כדמיתו גבי לליהו ויוכה . ס"ב בה"ג ומביאו מוכר ל"ע ע"ב : שם כלומר לו ועי' ב"מ פ"ד ע"ב נפוסו : שם לתנם קבה לי כו' . עי' ה"ם סוסה מ"ם : שם כלומר לו שיכנגו . לדעתי ל"ק כיון דבכר תקר פסיעים ועפה טיפה הו"ל גברא קמיל . ועי' שנהדרין ע"ת . ועי' ניעין י"ד ע"ב וח"ק : שם ויהושלמי שם . לל שבתי לחייתו . דשתם מיירי לאסור לו בימים . ואם לל היה מוכרו לל היה יכול לאונסו . תמ"ל בכל דהוה בלא"ה בידו בודאי אין כאן לאסור טיכת דמים . ובפי הסוס' כתבו בכ"מ דאם רוצה להפיל על חברו לאונסו אינו מתיר לאסור ס"ש כיון דלא קנייה מעכשו ומכ"ם בכה דלא עדיף לנוס : הלכתא גבירתא משנת ד מיס מדרבנן מהכין . ועי' תוס' ניר דף כ"ם ע"ב ד"ה בו שהקנו דהה אינו מתיר לאכל בשבת דאין נתן כדאמרינן התם . ולעב"ד דאסו דוקא בשנה שהיה מיוחת . כבוזרות וכדומה . ואני לך כדי לימוד מ"ש דאינו מתיר לגמר את נתו תורה . אבל בשנה מיוחת כיוה"כ וכדומה מותר להכין את נתו ב"ב . ומה מיושב קושי' המחתת מיטן בבה דאמרינן בומתו אחם את מסתו ע"י בניו ובתו הקטנים . ס"ש מנה ס' . ולעב"ד ל"ק דמיירי בשנה שבה מתיר ב"ב . ולהלי זה כונת התוס' שם בחיומים [ועין מירוצין דף כ"ב מערב ע"י ב:] ובתו הקטנים . וע"ב בגמ' דהטעם משום מיגו . ול"ב קשה הה לינו נאכל לאחר את נתו ולפמ"ש ל"ק] . ולהלי גם בה נשנה שהיה מיוחת בבוזרות . אבל בשנה שהיה מיוחת גם הכה מתירא לאכל לאחר בתו ב"ב . כוה ב"ב נשנה שהיה מיוחת בבוזרות . שם לל שנה שהיה מיוחת גם הכה מתירא לאכל לאחר בתו ב"ב . ובזה ניחה הה דלמרי לה נשנה בבוזרות . ולפמ"ש ניחה נמי הה דלמרי לה נשנה שהיה מיוחת בבוזרות . אבל בש

נראות כן . ועוד נעיין שאכלן קצה אחד . (ויש להסתפק אם הפירות תרומה וחולין מפני מדיני שכחי מהם לענייני כאן לא נקטה לו . אם קצה שכלן בקצין חולין ניחא כשלו ניחן לכאן לחבר . ונם ניישב עפ"י הנ"ל ע"י נתינה . דאת חולין קדושין דקין נמור הוא . ועקיפ"ל כי' קל"ד . ועכ"מ דו"ל נ"כ ר"נ . וזקנים . ולפ"ז אם היה יכול לעשות קצין חולין . ועי' ניעין דף ל' . ודו"ק . וכן לענין נע"ה מתנראה נקצין חולין (ובפרט לשיטת רש"י דמתנראה נאכל) ועיין ר"פ הזורק נני סכות שכ"מ . מיהו נ"ל"ה ל"א (בתשובת שוחל ומשיב מהדו"ת מליתאי ח"ג סי' י"ח כותבת מזה דחולין לא מהני ע"ש ועי' דלעלת מה שהביאו מהם לחולין ועיין לקמיך נזה ועיין בסמר תרעא דלכאן חולין סולאה ועיין יבמות דף ק"ו) מדוע לא הקנה לו את הבית בקצין בקצין חולין (ועי"ש בכנה"ג ור"ן) וכן בר"ג היה יכול לקנות לר"י מקוה ממעשר בחולין . ולהיתי בחיבו"ל חו"ח סי' ל"ג . שהקשה כסנניא דניעין ס"ל . לחולי התירו שנות דמ"מ נה אפשר לכתיפר . להקשיר בניים . ותה"ב תוכה היה מספיק . דשם מוכר להקשיר נשכח . כמ"ש מ"ש סי' י"ב . ע"ש . ולפי שנתני דה"ב שרי לא נתן כשנל כגע להקשה . אבל אין אפשר לכתיפר . ולא נתן לה כשתים נמורים כך דרך שלוה . ה"ב נלע"ה ל"ש (וגזה ל"ש מ"ש לא הקנה לה נמליון) . ס"ש כ"ל . דשלוה ג"כ מקנה נמליון) וכן לפירש"י דכיס ס"י קצין לגב יסוס חלוי הם כשהקר ניין קצין חנב . ובעיקר הקושיא הם מעיל תודיתא נבי נע . ל"ל דתודיתא היא מועיל רק היכא דהתיאור מעות לדבר המועיל כמו נבי ממך דהכוונה בזהירה שלא יהיה לו ממך שלו . וכיון דכוונה שמכר . שוב אין שמחק שלו . וכן נבי ריבית דכיון שיהיה לו שפר מהנה דאז לא שוי ריבית וכיון שכוונה שיה לו תועלה לא הוו ריבית . משא"כ נבי נע הא דמכירה כשהוה שיהן לא נע כריעות אות לא מעות דדבת דממונא . שיהן לה ממון . דשם נתנו על מיכס"י כבר . והלי נתינה שניה נמי לא מעות אבל הוא . ומשו"ה כ"ז שלא נתן לה נתמת . לא מהני כלום . דשם נתנו על מיכס"י שכוונה שמכר ממנו . ואינה לקיים המעות כמו שכוונה כשהוקנו . ועי' מיהנות סי' ל"ג דכשמ"ב ליכא מעות . אבל כשהוקנו שיהיה לו בעלות על שבעלים . לכ"ע כשהוקנה זיכוה לו שיהיה כשהיה ניהו לפי שהלה . ואם הוא כשהוקנה לו מכיח והוקנו וכן מלוה מדברי ר"י שם ע"ש סימב . ועוד כיון דס"ם נהיכין להחזיר זה לזה ניחל . ת"ב שב הוי כלקוחות : שם ותש"ל . עי' תכוכת שלו"ת סי' ל' : שם דשטורין ממעשר . שעה"מ שם ע"ש . בהידרשים ובמתב"ם כו' . ע"ש דשיר לומת סיפה כו' הוה ר"ש . מוכח דנר' ממעשר . ועי' ניעין לקמיך נזה . ועי' קדושין דף ו' ע"ש נבי מעש"ל . דשיר שם לא כ"ל מעש"ל שמה מקנה בכלנו קו . ולו מעש"ל ולא שמה מקנה . כתכוונה כמי לחולי יש לו ניהוה . ומקשה מגרש"ל בשו"ת הנדסם מהדב . דהה כתכוונה לא שיך כלל מעש"ל . דהה גם לא יהיה לו הכהן ומהניא בעל . מ"מ לא נרע מעשיהם . דהה תפסו כהן אין מוציאין מידו . מבו"ה יש לו ניהוה . [ול"ל דבפירון שנו ש"ג אלא מכאי הפיסה כשיטת המחבר לפירש . דאל"כ יקשה מפירון שנו . ולפיהת ניחא כפ נפירון הנו מכאי הפיסה . ע"ש . ומפרש שכשר ספרים ומחנם לכהן חולי לכו"ע מכאי הפיסה נזה ועיין י"ד הל' מדיון נכור] אחנם אם יימת דמעות ניהוה מועל על שבע"ב . ת"ל שפיר שיך דהא אם הפסו הכהן אף דת"ל להחזיר מכל מקום כבעלים לא קיים מצות ניהוה כתיקונה דהא לא לקח לייהו . ול"ל מלי לאמר יש לו ידי ניהוה ולבור לכהן לעשות כן כו' . ס"ל לומר ומסר ליהראל לעשות כן משום שלוח מקיים מצות ניהוה כתיקונה ועיין מחת תיעוי-שמלן שלח לפי שהיה לו לשלוח לפחות . ולו אח בנו . אינל כהן אחיהו ומשום [דכהנים שכחם"ק רק כפני מזקה לימסו] שיהן לכהן את הכסף ויקנה אותם ע"י לכהן אחיהו ש"ם בעולם כ"מ שבות . וממ"נ אם הוא כהן אחבו . הוא ובא נעלמו בכסף . ואם אחבו הוא נאחנו לו בכסף ניהו כהן אחיהו . פרי הוא ובא עבור אכיך אחיהו כ"מ שמלוח כעולם . וא"מ אין שום כהן יכול להוציא מכיסו פוא את כסף שפעיון דאת שיש יכול לברר אם הוא כהן אחיהו ע"ש . ולעב"ד לא הועיל נזה כיון דנאמת נם אם יש כהן אחיהו א"א יוכל לעולם להוציא מידו את הכסף . ל"ב אין כאן זכות אלא כלל כיון דלעולם לא יוכל לזכות כשם דאינו יכול לברר לעולם . ות"ב אם יניעו לידו לעולם : [אות בש] תק"י ודלת כרע"ב . תמוה . ע"ש בתו"ד סק"ד . וכ"כ בהל"ג ע"ש : הידרשים היכמיתיתים . עי' נפניס ובפרה שדבי הגרע"ק נפוחס : הל"כתא גבירתא פ"ב . אי נמכר מקרקע עולם . תמוה . וכמדומה שהוא פ"ם . וזה ל"ל נסוף . ול"ל מכ"ב נמכר אי נכות אי נקרקע עולם תמוה כו' : שם פ"ח .

פרק ב [אות ד] ולכאורה כו' . עי' תשובת שגא"ל ס"ס ק"נ : שם הני הרא"ם . שעה"ר וע"ת : [אות ו] יוכל גם נכה"ע כו' . לפתרוניהם לא כ"כ עיין עליהם : [אות יב] וכני נמקומות כו' . לפ לפה דכני המחר"ם ש"ך הכרעים נזה נמנות קלות . ועי' בשיבת חת"ס מה"ת סי' קכ"ב : הל"כתא גבירתא פ"א . עדיין נכהו . ועי' לעיל אות ד' : שם ולפ שכתנו . ומה לפ יניף וכוח משום . ולדבריו כל עיו"ט כשהל יו"ט יום ב' ו' אין יכנך מספק מיהו נאמת יש מהמחנרים שמלוקים נזה :

פרק ג [אות יט] ואסור לשחטו . הל יכול לפתח נו משום שנמי שחטה כתגיבה פ"ת מ"ד . ועי' תום' שם דף ז' ע"ב ד"ה עולות כשה"ר . ומ"מ ל"ע . דהל מון למקדש ליהו לחוי . ועי' ס"ג דסכה פ"ט . ונפו"ע שם ד"ה כיכולים מב"ם . ומב"ם פ"ג : שם מוכן הוא . כרש"י דף כ"ו ע"ב ד"ה נשמשת מעהר דלא כדבריו . וע"ש נלע"ד : [אות כד] ועיין תו"ש . ועי' ק"ע כמה"ת : [אות כה] עכ"פ לדידיה . כמדומה שכשלם ממנו מכנה שיעה פ"ג דמע"ש מ"ה . ע"ש ודבריו תות מ"ו : [אות כו] דחיתה נשלם . ואכי מ"ש יהיה מסור נטלטול . ע"ש כתום' שנת ד"ה עכ"ל ותבין . ונל"ש לוך נתח התכל כנני רחמין . דהלה שהכ מוכן מחמת הכרחה לעיכולה ומכל נוסף מוקנה הוא . ולא תכיב מכן לגלי מכום דיכול לחקנו לגבוה כ"ש הלה כמש"כ נשלמו וע"ק : שם וכני לפיהו מרומה כו' ליהל נכשלה . עי' פ"ל דמגילה מ"ו אין בין נדרים לנדנום כו' ולמה לה קאמיב שלא נשלה ונדנם ליהל נכשלה . ועי' שרכין דף כ"ג . המקדיש נכסיו וכיש קרוביו נמי לא הדרים ליהל נשלה נכשלה . כו כלישו עשה עובד כוכבים לשיטת הקה"ת דהיכל דלגבי כל נכסיו . ועי' ב"ק מ"ו ב' ד"ה [ועי' תום' מגילה שם ד"ה אין ש"ל מה שהקשיתי משם] ועי' שבועות דף כ"ד ומכות כ"ב דפריך וכרי הקדש . ואמאי לא מכני נגדם . ונם מש"ל דכל היכא דאיתיה כי גוף דאיתמר לא קי"ל כן . עי' תוען דף ק"ע . כעת מצאתי נרע"ת תלמיד ש"ב שהקשה כ"ב כשם שהביאו נשם הגרע"ק . ולפ"ז ניחא . ועוד הקשה שם דלפי"ז אפי' כשהוקנו לו נמי לא יוכל לאכלו עד שיעבור עליו ז' ימים . ול"ל דשאני הכא שהוקנו לו לשחטו ולאכלו מיד . ועי' מ"ש בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ר"ל . ומה שהקשה הגרע"ק מהא דאמרי' בחולין דף ק"ל ע"ב דאין שוחטין לנכרי אפי' בשלו

הכי אם יוצא חכמו כמומטום בהקיעתו בתקע לו מקודם ממ"ש. ולולי גם הוא כמעמו מימו יוצא בתקיעתו בהקיעתו. כיון שלא היה לו ב"ח ודאי: שם ומי אמ"ש והב"ח וכו' מימו מוציא. ומיך שיתקע לו בן חורין להוציאו. לשון הבו"ע ומלאה דאם נשהתר מני שמני בלחודו היום. מיך להקוע עוד בפעם:

פרק ד' [אות א] סיים פירושו כו'. לא מלאתי טעם בדבריו ועיין היטב: [אות ב] בל"ג ובן ממש מדברי הטור"ח: [אות מז] וילכוד וכו'. מגומגם. דזהו לר"ב כמ"ש הרע"ב: **הלכתא גבירתא** מ"א. ודוקא נפני ב"ד כו'. בהפלגת לא כ"כ ועי' רס"י ל' ע"ת וכי תמה עליו בלח"מ:

מסכת תענית

פרק א [אות ג] מלקמן וכו' ניחא. ע"ב בכ"י ד"ה כי: **שם** זה מיום לאחרון של תג. ממעיין יהלה כי אין הכונה לזה וכמדומה שיש כאן ט"ס. וכ"ל. ואו דזה מיום לאחרון של תג. ואי"ל דבאחריות של מ' קאמר. דהכי אמור מאשה נעולת לוהב וכו' ואיך יפניע וכו' ועש"ע בזה ותבין: **שם** דמוסף כו'. כרי קאמר מאשה נעולת לוהב: **שם** דר"י פליג כו'. גם בפ"ד דלר"י מזכירין בתפילת ע"ב גליג ר"י על הירושלמי: [אות מו] כל ימי התב. התום' שם ביומא דחו וזהם ע"ב ועי' תוס' שבתים ל"ח ע"ב. מיהו בלא"ה לא שמיני עיצרת ליכא. ואיזוש נשיני אלע"ע לא מלאתי ברמב"ם מעניין זה. ועי' רס"ג כאן. ועי' רמב"ם פוף פק"ע שמעה מה שבין פ"ב לפ"ש. ומעניין ליה לא הזכיר לעום. ועי' סוגיות דשבתים הל"ל ופ"ע. ולולא דמשפיעת הו"א דהא דשמיני טעון יום היום היכא דליתשבי עד שמיני ביומות לא נלמד בגליה. הגל לא יכלה שלא להמתין עד שמיני שכשום בידו ומשום שמחה יקיים כמו"ש בתגיגה ה' ע"א ע"ש ע"ב. ועי' תגיגה י"ז ע"ב וכו"ל ונקו"ש שם בזה: **הלכתא גבירתא** מ"א. במכירת השמש. ואם לשיבור לריהו בתפלה עד לאחר תנות והוא מתפלל מנחה. מ"מ נראה דלא יכריך כ"ז שלא שמע מפ"ן: **שם** אם שתפק תת"ש מזקף שמעד ולכאורה אם תת"ש בהיבור היום שמעיט. שוב אבד מוקמו. כמו בני שור המועד:

פרק ב [אות לח] ושוקע הקיעה פו'. לפי פשוט לולי לביות כאן פרושה תקיעה מרועה ועי' פוד סי' תקפ"ע וכ"י וכ"ת: [אות נו] שם למפורש. ל"י מ"ל. וגם סותר ל"ע ממ"כ בתחור בקודם פ"ו סי"ג ע"ש. ועמ"כ ג"ז דיומא לות י"ם: [אות נח] בפ"ה למשנד כ"כ הרע"ב בתר ועי' בפ"ש ע"ב מכאה ל"ע בתב בהרע"ב ועי' ירושלמי לקמן פ"ד ה"ב ויחפ"ל לחיות בהרע"ב ע"ש היטב ועי' תוספת תפ"ש היו"ד פ' כ' מפ"ב בזה. ועי' בפ"ש ספפים ל"ו ע"ש ד"ה ולערב. וב"ל בתחור בעלמו ספפ"ל דיומות: [אות נא] לתכי מבחר. ועי' ירושלמי שם בל"ג וכפ"ק ד"ה תנני מבחר מפ"ן בשם המ"ם ע"ש וע"ע מכאן:

פרק ג [אות נא] שבחמת מבכה. לפ"ז לית יתפרש לשון והוא שדין שבחה רפ"ו ע"ש.

פרק ד [אות יא] לעיר שדר פפ. ל"י מ"ל. ועי' רמב"ם פ"ו מהלכות פ"ו הל"ב. וגבי כהנים הוא למילמו כן בחמ"ב בפ"ב דבכורים. ומיהו ע"ש בשפ"ח מבחר בדברי המחבר בתן: [אות בו] וכ"ם. זה קלי על יום טיב בו קדון מוסף: [אות בז] וכ"ם. זה קלי על קדון עיש והלישים בתקבלו בתוון: [אות בח] ועיין בלחמ"ם וכו'. שם מבואר דבמחה היה בו מעמד. ע"ש ועי"ש: **הלכתא גבירתא** מ"ב. ובתפלה בניה ובמחה. זהו מדברי הרמב"ם בתיבותו. אבל הוא מפורש במשנה גבי מזכחו של ב"ש דבים קדון עיש לא היה מעמד במחה. וכל"מ לא הביל בזה ול"ע:

מסכת מגילה

פרק א [אות לה] הרי עלי בנפש ו'. עי' מב"ב בפ"ם דעדוכין מ"ה אות כ"ג ע"ש ודו"ק: [אות מג] שמונדל מב"ת. לא הבנתי מ"ש ממחולט. ועי' תוס' מו"ק שהביא בתן שהיה טשוש בהוי"ע שבתנו שם ושופט בימי הנועו יותר מבימי הבגרו ועי' רמב"ם לענין מזונות שהיה טשוש קריעה ובריחה. ומ"מ כתב שמודיעה לתחיים בהיא שתמת. ובפרק לבעות רס"ו שם הב"ל דמוסבר הינו משנה מון לג' ממנות. ועי' מל"מ פ"ז מהיו"ע הלי"ח שהחריך בפרט זה: [אות מד] מיהו כמחלט. ל"ל מיהו הלא בשחלט: **חדושים** מ"א. ופפבר עוד דירושלמי כו'. ובעין זה כתב הב"ח שם מיהו עי' בהמ"ם פרק שלשה בתלמי פי' כ"ח שם שהביא בשם הירושלמי ותמה לדיוקיהו לדבריהם הנו: **שם** מוציא תחיו בקי. הירושלמי אתמר לא משחבר בק"ת ותפלה מיירי בבקי דומיא דכל הברכות הע"ם היא מוציא דמיירי גם בבקי. ולא פליג על הב"ם דיון. ועי' מב"ב ממחבר שם בקי מוציא בל"ש ב"ח בבקי בפ"ב ב"ח בבקי בפ"ב ב"ח בבקי בפ"ב

משנת ר ב

מכבוד הרב הגאון האמיתי רשכבה"ג המפורסם מוהר"ר ברוך תאומים פרענקיל זצ"ל מלייפניק.

מסכת יומא

פרק ח משנה ו' בתוי"ט בסי"ה עד. אבל בזמן שיש שם שעיר כדתניא טו'. כ"כ יעוין בלח"מ פ"ג מהלכות תשובה:

מסכת סוכה

פרק ג משנה ה' בפי' הרמב"ם שלא ובמוסף ממחה שם מכלל דהכריח כתעוזין שריפה ולפיכך הוה ספול למתמר הכ"ל ופי' דאלו היכ לאיין נאכילה בשום פנים. כ"כ דברי הרמב"ם אלו נראין כסותרין זמ"ז דבתה בשעה שהעוזין שרופה ומסיים בשעה אחר לפי שאין בו היתר לאכילה והמה מקומי סנהב ובכר מתעורר ע"ג בספר כפות תמרים יעו"ש וכ"ל לייישב בהקדים דתניא בשבת דף כ"ה ע"ב ניו"ט שחל להיות בה בשבת דמי מ"ש אחר בשם בשעה לשריף הקדשים בשבתות כן משה לשרוף את התרומה בשבתות ואחרה הורה בשעת ביעורה היכי ממנה סיכן לאחרה עד מוצ"ש דאחר ר"ה אין לזה והי סגי נחתי לך את משמרת התרומתי בשתי תרומות שבתוך מדבר אחת התרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואחר לחמעה לך אלך מבת לשסיקה אחת שבינהן ואח"ת אחר. דבינו"ם אין מבניהן התרומות. כ"כ ע"ש דאחרי לכם מ קרו כיון דבידו לאכלו אחר יו"ט וגם ניו"ט אין המיעשר רק מצד שבות: בפ"ד ושוב מי אינם דבכתבים. כ"כ וכ"כ הרמב"ן בתשובותיו סי' השמ"ו: הוי"ט ד"ה בינוניים. שהסכנה שתנת אינה. כ"כ י"א דהעלאה לינוסלים מקרי מעכב ופדיון מעכב מיקרי מחיסר שקינה שע"י שפדיון עקר קדושת מעבר מזה ואלה על הפדיון. אבל לי נעי מפקיר כי' בבידו לעשות מיד בדיבור לינה שם שקינה יעויין בהרש"י קידושין דף ס"ב ע"ב ד"ה כל בבידו ובמהור ובמלחמות בספרים בסוגיא דסוחיל: פ"ד מ"ם הוי"ט ד"ה והנה רש"ל. ולכאה כמוהו דהקרבתה הוא. כ"כ ע"ש על המחבר הזה למ"ל הזכיר מדברי הפסקי מהרי"ו סי' קפ"ח שהסכסק בשם יחידים הלכה כמהן. וממילא כ"כ הפסק לדינא בלשה. ודברי מהרי"ו הנ"ל מובאים בב"י ה"ש סי' קכ"ט ובבהכ"ג בע"י יו"ד סי' רע"ו מביא בשם הרשב"ץ שלידד לדינא בפ"ק שנחתה בה כסים בתוכה אלא מלאו לבו לפוסלו משום דלמא משום הלכתא כמהן דשנר בכי כו' יעו"ש בתשים ולעתה מידי לי הפסיקתא זוה להקל בפ"ת שכ' בה בם יש בשני תיובא לגמור בה ולכאורה בם אין הענין על יה עכ"ל הני נהדית אלא בהכרעת הפוי"ט כאן. ומה שבתשת לו הכריע להלכה כדברי רבינו ב"ל כמ"ש בספר ג"פ סי' קכ"ט פ"ק ק"ד בתבו' ונעזונה בם בפסחים רגה בפ"ח ולא בחלק וכן הוא בפ"ד בשבת בה בהה בפ"ח. גם בפתח בי מביא הגמי בכ"ל ובכ' רבינו בפ"ח ובהרמב"ם הלכה ליכא למ"ד מרבא ולילך דהלכה כתחלתי: מ"ז תוי"ט ד"ה מיד. כ"ל גזל דדבריהם. כ"כ משמת שיהיה בדבר גזל מדאורייתא כגון שיבא שקנאם בקנין בעזותו אם יקנם לו בדעת לחזרת לשיטת הפוסקים בסוגיית דבבה"ג שוכה בקנין מדאורייתא כנ"ל מלחתי בספר כ"ת שבעיר ע"ז: מ"ח תוי"ט ד"ה מלמד. דדוקא ניו"ט פליגי. כ"כ דברי ע"ג דשלמי שמחה לה בכ"ש קרינן ויעויין בסוס' מגיה דף י"ז ד"ה יום טעות לחר שבת:

מסכת ביצה

פרק ב משנה ג' ברמב"ם נמלא שמטביל כלי טמא ניו"ט. כ"כ ל"ל בשבת: פרק ג' משנה ה' בפלוגתא דשמיי ריטיה דלא ניחא ליה ויעויין בתו"ט סי' שכ סעיף י"ה. והמ"מ והכ"מ בהלכות יו"ט כתבו דלפעמים עוסק בהבורה ובפ"ק ה' ס"ב על מלחמת מנוסה. אבל בשרוך עדך קבד לי' להיות לפי פ' הבני בתמרא שם בקידוד הוא הסרת זבובים קטנים בהיום בפרקין מכמה הלח בעביים מנוסה. תמיה בעיון לשיטתו בתחיר בפ"ד דלא ניחא ליה והרמב"ם מפרש ג' כפי' הנ' על הערוך ומכ"ז כ' הכ"מ והמ"מ בכוונתו לבעמים עוסק בהבורה. ולפירוש רש"י והכת"ם ויעויש דקידוד היא מגדרת בל בהל בשיעיס דקות פשוט היא לומר דליכא פ"ר בענין מנוסה ומקבה הרמב"ם בפיר דתפ"ב יפה לפסוק מכוח עלוכת בשר בענין התליבה הוי פ"ר בדמוכת מניר דהכת"ם לשיטתו דפ' הנזום מדחה שיטת הערוך ומסיק דבל פ"ר מסר חפי' הוי מכה: הוי"ם ד"ה ומקדדין ומיהו פקפה הכת"ם. ב"כ יעויין מ"ם בזה בריב"ם בפי' שניי"ד ומוכח במג"א סי' ש"ג ס"ק פ"ב: הוי"ט ד"ה ניו"ט מדאיצטריך למיתי ניו"ט ב"ה דבבת וכו'. ב"כ יעויין פר"ח תו"ח סי' תכ"ה בכ' ב"כ כן אבל מיהו מוכחת דבמת לפי' בשבת יהא פרכה בתיובתא פ"ה דשבת מבבה ד': הוי"ט ובשעה שאין שניהת בשמה ניו"ט בתב. ב"כ בתב הגהות מרדכי פ"ק דקידושין שהביה זה מדברי הגמרא פ"ק דקידושין יעו"ש: משנה ו' הוי"ט ד"ה ואינה. ותמיהני כו'. ב"כ יעויין פסחים דף מ"ז דמסיק הגמרא תלינא דבבה דה"ל הוחיל ולילה לחייב משום מביה בניו"ם רק במחוכתה מ"כ יש מקום לומר דבשתם חביה שלא במחוכתה ליכא כלל מדאורייתא לחיסר הפירה למ"ד דקי"ל כבבה. רק שיש לעיין שפה נמיק לפלוגתא בבב דבניו"ם עשה ול"ת לא שייך בולהו לחין עשה דכסוי דומה ל"ת ועשה ולפ לדברי ריב"ח בתוס' תולין דף קמ"ח עכ"ם בשלמת הטעם שחינם נדחה מ"כ מ"ו חיסור עשה בפחיה לפ שלא בחמותה:

מסכת ראש השנה

פרק ד משנה ט' ברמב"ם בבר בחרנו בשמים. כ"כ יעויין מ"ב בחכמת מעשר שני פ"ג משנה ד' ובמסכת סוכה פ"ג במשנה בראשונה היה לוגב ניקוז ו': סליק בס"ד

בית שאול

מדאבן הגדול רשכבה"ג כקש"ת מוהר"ר יוסף שאול הלוי נאטהאנזאהן זצ"ל האב"ד דק"ק לבוב והגליל.

מסכת יומא

פרק ב מ"ג אחי מידים בעזקן והכנל. בס"ם פרין והא כתיב כל מחה טוב ירך ובקף ובתום' יפנים פיכנו דבקף היינו בידים וכ"כ בבבות בכ"מ דקושיא בס"ם קלי על מנת דתמני' וכ"כ בתשובתי הריטב"ח ובלני דבריהם בלפ"ד דבקף לא קלי על ידים דלא מיירו בבקף יפיה קלי על שתי ידים בם דבקף הוא מלי על הדפוסים בסן מלת בשר וק נראה מהקונקורדאנטיא:

מסכת סוכה

פרק א מ"ב סוכה ע"ג סוכה פעליונה בשבה. עי' בהרמ"ב שכ' דבניים חדשים בזה דבל שתיפה יכולה לקבל כריס ובסחות חיכה רחויה מקרי וכ"ם לא מכר זחת ובאלתי בזה. ובבבתי דלפמ"ד תפס שיעור העיטור הוכז בע"ם דבל שתיפה יכולה לקבל כריס ובסחות הוי דיכה סיוחם ע"ם וזו"ק היטב.

תמרוג

פרק ג מ"ן להטוב למטבי פסול. עי' פסחים ל"ב ע"ב נזה ונפסד משום מכשיל בקצה שהוא נגד פני' דנפ"מ לפר כיהם מלן הכר שמיה ומשני ס"ק ומתר. ום"ו בקצה הגלון דהא במכשה קצתי שלפר כפ"ן וכתב לפי' המכשה כך הוא ומוזיפי שלם שהם וכו' וב"כ מודיע שלפר כיהם מוכן הוא. כמקצה כאין נזה נהיגת פעם ופניך לפר כיהם מלן הכר שמיה ועי"ז מכני ס"ק ולפר ופי' דקלי על ומודיע ע"כ ודפח"מ. ולתי לומר דהשומע שמא ועשה הכר פיהה כוונתו על הגלון דהמקצה טיה סגור שלפר גלה וי"ו ל"ב הוא ונתיא פעם ופי"ו פניך מלן הכר שמיה וע"ז מכני ס"ק ולפר כיהם שיגו ושלפר גו"ו וכגרסת הרי"ף ולקלי על ומודיע. ועי' מ"ם הכא הגדול מ"ה לפלל נעע ולהכיתוון כ"י נדקדוקי סיפרים על ניקם ונדפס שם נשמי:

פרק ד מ"ז וגלו מן כמים. עי' נהכ"ע ומקורו מכ"י שכ' כך שמעתי בפיוט יוצר שיהי אחד מגלוני לומכרי' ולתי מלאתי בכלנו סי' מ"ח כלכות ממן ומלה שבניה כן נשם רבינו לפר לענין מים שלנו שכל שבניות שם מי' יסודות ל"ם מים ויש עפר והמים ב"כ מתיבע יסודות ולא שיטוד המים רגם על השלשה וכו' ותנן תין מוניחין חם לא מן המים ומשמעי שמעלין כלי שבלים מים ומעמידין תוכו בשמש נלהרים ולכאי יולא מהכלי שבלים כדי מלינו שים נמים גם כן יכול חם:

מסכת ראש השנה

פרק א מ"ג על שמה מדשים בשלחן יולחין. עי' פ' המשנה להרמב"ם דגם בניה שני בנינו היו יולחין על לא מפי סהנינה דגם בומן בית היו מתענין בלא. ודבריו המוכיח דבני המשנה קהני חמ"ל וכשהיה בשמ"ק קיים היו יולחין לף על פסח שני ומשמע דעד השנה לא מיירי בומן שהמ"ק קיים וגם בש"ם דף י"ח שם משמע להיפך וכ"ה הש"ך ח"ל סי' שר"ח כיב השיטה נפל בדבריו ולתי מוסיף דכן כתב רש"י בהדיא שם ע"ב בקושיא המקבל ולפעל"ד נרחה דשם הקשה מלי לשון לף על לייל דמשמע דמלבד הלו השנה היו יולחין על לייל וכני בומן שהיה המקדש קיים לא היו יולחין על לא שלא היה מעיית ולתי לומר דהיון דחשוב להתעטה היה לשבון ולשמחה היו כולהן לשודיע שבוא יום שבון ושמחה ל"ה גם על תמוז ומשו ליפקו בומן שבהמ"ק קיים לשודיע שבוא שבון ושמחה ע"כ מהך תיבה לף לחל בכל הסיפורים כתב לף וכן כשהיק הרמב"ם פ"ג מקידוש החדש ס"ע. למהם לפעל"ד נרחה דמשה הוצרך הרמב"ם סיבוהו דלפי שמסקנת דבומן שלום ולתי גום גם' בלא בוחל ושבלול לזה קבלו עליהן ב"ש בניה שני היו יולחין על לא דשב"ש היו משוכדיו שחה שלחומות ב"ש גם בומן שבהמ"ק קיים היו יולחין ודייק מלשון לף ומשמע דפירוש בלא משני שהעיתה בזה"ו. וגם בומן שבהמ"ק קיים היו יולחין ומדייק לשון לף ורמב"ם מפרש המשנה בכלהו כעודש לפי ברייתו וב"ב בזה"ו וגם בומן שניה המקדש קיים היו יולחין לף על לא. ובזה מיושב כל לחמרי ומיקשי לחמת ועכ לחמר כב וכו' בומן שם שלום ומקשה פש"י לחמר התיך ב"ב ולא מריך בפשיטות לפו לף ידעמת דים לרבעה לומות ולף לם לא היה מקשה לפו שניה שיהיו ולפמ"ש ס"ם דבפשי"ד לף ייתני דבומן שלום וכו' ולתי שמד תלו בלא בלו ובלא בלא קבלו עליהם חוכה וב"ב לתן כלן בני שמים בפשיטות הוה לפיכך דילמו שלא יתעו ול"ב בפיר מקשה דעל תמוז ובומן שני ליקבו דפיירו להודיע לפיכך בקושים הפ"ת היה שנין ושמחה ואסור להתענות וע"ב דמה לחמר על לא מפני שהפעיתם הוה לפיכך דילמו שלא יתעו ול"ב בפיר מקשה דעל תמוז ובומן שני ליקבו דפיירו להודיע לפיכך בקושים הפ"ת היה שנין ושמחה ואסור להתענות וע"ב דמה לחמר על לא מפני שהפעיתם הוה מתענין בע' בלא הקבלו עליהם חובה. ובזה יש לייבב דברי רש"י בקושיא המקבל שם ולפי שגם הפני יכובם דבר שם בדבר זה רק שלא היה פי' המכשה שם ע"ב קלחי ויובר ממה שכתוב לקן בהלכתי בזה בתידובי לחל בכר יולחי מלוותי בלן ופי' בפי' ס"ק נלא"ח ובמל"ח שם ס"ק ל"ב מ"ם כרב מהר"ח שפין ז"ל בזה וכוה לף היה ב"ב דברי הרמב"ם הנ"ל: שם מ"ו ובכבלו לפני ב"ב קבלו לחוה ולחת שבתו ופסלו לה בזו. ביתי הירפי בקשיתי דלכל המשנות בפי' ל"ו ע"ם בהכוונו לפעיד ובלו לפעיד בודלי נמלו לחד מהם קבוב לו פסול מדוקן בשלה ל"ב שם בפך מעכב דשוני' שכבר הביאו לפני הכפנים וקבלו לוכה ולה בן ובדי מפכוונו לפעיד ובלו לב"ד ובפירוש ל"ב נמלו לחד מהם קבוב לו פסול עדוקן בשלה. ושוב קבלתי לי דפח בבר בפירוש ובלפיך קבלו לוכה פעם שנית ופח קי"ל עביד לימים לאחוקי דיכורא ושי' ת"ש פי' ל"ב בעיף ב' ובפ"ך שם ולחר כבש רבות נדפס ובא תום' ר"י"ד ובפ בב"ב דף ק"ל ע"ב הביגים בקושיא זו וכ' דבל זמן שלא יודעו בימד לף שבלו ובקבוע חינו פוסל. והוה המוה דהא כלן בבר פירוש ביחר ובפשטה בלרבתי בזה ל"ישב ע"ב דברי הרמב"ם פ"ב מקידוש החדש ב"ב שלין מדקדקין בעדות החדש לענין הזמה ומקורו מירושלמי ר"ה פ"ב ה"ב ובלה"פ נדחק ולא ידע מקורו ול"ב לפשר דגם לענין זה מן מדקדקין ובלהרבתי פרבם ותבינ:

מסכת ביצה

פרק א מ"א שלפר כיבם מוכן הוא. עי' מ"ם בשם הגלון מהרלוי"ז ז"ל בהא דפרין הם"ם לפר כיהם מלן הכר שמיה ומשני ס"ק ולתר. ום"ו בקצה הגלון דהא במכשה קצתי שלפר כפ"ן וכתב לפי' המכשה כך הוא ומוזיפי שלם שהם וכו' וב"ב מודיע שלפר כיהם מוכן הוא. כמקצה כאין נזה נהיגת פעם ופניך לפר כיהם מלן הכר שמיה וע"ז מכני ס"ק ולפר ופי' דקלי על ומודיע ע"כ ודפח"מ. ולתי לומר דהשומע שמא ועשה הכר פיהה כוונתו על הגלון דהמקצה טיה סגור שלפר גלה וי"ו ל"ב הוא ונתיא פעם ופי"ו פניך מלן הכר שמיה וע"ז מכני ס"ק ולפר כיהם שיגו ושלפר גו"ו וכגרסת הרי"ף ולקלי על ומודיע. ועי' מ"ם הכא הגדול מ"ה לפלל נעע ולהכיתוון כ"י נדקדוקי סיפרים על ניקם ונדפס שם נשמי:

פרק ד מ"ז וגלו מן כמים. עי' נהכ"ע ומקורו מכ"י שכ' כך שמעתי בפיוט יוצר שיהי אחד מגלוני לומכרי' ולתי מלאתי בכלנו סי' מ"ח כלכות ממן ומלה שבניה כן נשם רבינו לפר לענין מים שלנו שכל שבניות שם מי' יסודות ל"ם מים ויש עפר והמים ב"כ מתיבע יסודות ולא שיטוד המים רגם על השלשה וכו' ותנן תין מוניחין חם לא מן המים ומשמעי שמעלין כלי שבלים מים ומעמידין תוכו בשמש נלהרים ולכאי יולא מהכלי שבלים כדי מלינו שים נמים גם כן יכול חם:

מסכת ראש השנה

פרק א מ"ג על שמה מדשים בשלחן יולחין. עי' פ' המשנה להרמב"ם דגם בניה שני בנינו היו יולחין על לא מפי סהנינה דגם בומן בית היו מתענין בלא. ודבריו המוכיח דבני המשנה קהני חמ"ל וכשהיה בשמ"ק קיים היו יולחין לף על פסח שני ומשמע דעד השנה לא מיירי בומן שבהמ"ק קיים וגם בש"ם דף י"ח שם משמע להיפך וכ"ה הש"ך ח"ל סי' שר"ח כיב השיטה נפל בדבריו ולתי מוסיף דכן כתב רש"י בהדיא שם ע"ב בקושיא המקבל ולפעל"ד נרחה דשם הקשה מלי לשון לף על לייל דמשמע דמלבד הלו השנה היו יולחין על לייל וכני בומן שבהמ"ק קיים היו יולחין על לא שלא היה מעיית ולתי לומר דהיון דחשוב להתעטה היה לשבון ולשמחה היו כולהן לשודיע שבוא יום שבון ושמחה ל"ה גם על תמוז ובשה ליפקו בומן שבהמ"ק קיים לשודיע שבוא שבון ושמחה ע"כ מהך תיבה לף לחל בכל הסיפורים כתב לף וכן כשהיק הרמב"ם פ"ג מקידוש החדש ס"ע. למהם לפעל"ד נרחה דמשה הוצרך הרמב"ם סיבוהו דלפי שמסקנת דבומן שלום ולתי גום גם' בלא בוחל ושבלול לזה קבלו עליהן ב"ש בניה שני

סדר חשק שלמה מועד

חידושים מהרב הגאון הגדול וכו' מהר"ר שלמה הכהן זצ"ל, בעה"מ בנין שלמה ועצי ברושים וחשק שלמה.

מסכת יומא

פרק ה מ"א ומתפלל תפלה קלרה בבית הכנסת. עי' בתפארת ישראל אות כ"ח שכ' שה"ר בק"ק מקום הרוחיות אומו מהרשו שיסמה להתפלל על נופניות. ונ"ב ביותר הו"ע לומר מקום הלא היה רשאי הכה"נ להסמות שם יותר מבדי טורך עבודה אפי' רגע אחת יותר מהטורך והתפלה אלו היה רשות ואינו טורך עבודה. לכן נפי זה הקשה דהא גם בהיכל לא היה רשאי להסמות יותר מבדי הטורך דהא גם בהיכל אסור ביאה ריקנית כמו בק"ק ואין נ"מ בין היכל לק"ק רק דבהיכל בללו ובק"ק היינ מיזה בידים. ועי"ב ע"א לבין דבכנס ברשות לאוך עבודה הו אין לאסור בסהים ובפרט להפלה נ"ב טורך עבודה היא אין בזה לאסור שהיה בהיכל כלל וא"ב תבדר הקושיא לדוכתא דלא"ב בק"ק נמי ושוב שהיה צריך הכה"נ להמתין בק"ק לאחר שהקריב הקטורת עד שיתחלה הבית עשן כמ"ש התוי"ט נשם הרמב"ם. ואפשר גם בשעה של הנשון האחבר לא בשירת כלל דשם בק"ק אינו רשאי להתפלל על נופניות גם בהיכל אינו רשאי. ושוב דהתפלה היה ג"כ של ענינים נבוהים כגון דלא יעדי עניך שולמן מלבית יהודה. ושוב קשה לי דבפיון היה רשאי הכה"נ להפסיק בתפלה זו בין עבודה לעבודה ושפי היה רשאי שיתפלל אח"כ בביאה השניה שנכנס לחולת הדם ולאחר שיזה כל ההזאות של בין הבדים והפרוכת ומשה הזאב אז היה יכול להתפלל תפלה זו:

מסכת ביצה

פרק ג מ"ב בשמה מסוכמת סו' רע"ח אפי' כזית מ' כו', נ"ב נ"ל דפליגי אם יוצאין מצות שמחת יו"ט בחי דה"ק סבר דכיון דלשמחת יו"ט מצוה היא ואין יוצאין בלא כלדך אכילה כיון דכתיב אבר יאכל בעינן אכילה כלדך אכילתו ושוב כיון דבעינן שמחה ושמחה בחי ליכא וכלאמרינן בפסחים ל' ע"ח ולפ דקיי"ל דאין שמחה אלא בבשר וגם בזה"ב לא היה נוהג שמחה רק בבשר שלמים ולא בבשר חולין והכא מיירי בחלמי חולין דהא שלמים עולמי אסור להקריב בשמה מסוכנת דהקריבו נפ לפחות מ"מ כיון לחזיון ליכא שמחה בחי הרי בללו אכילה חשובה היא ולכן אין נחלל יו"ט בשביל אכילת חי ולכן ס"ל לחיונו רשאי לשחוט רק אם יש שהות נאחוז כזית בלי דוחק. וזוב יחה נמי אלי דאמרינן במילתין דף י"ב דהמשבל נפ"ב נאחב ביו"ט ומבלו לוקה חמש לוקה משום משבל ביו"ט ולבאורה לר"ע דח"ש מוהר מן התורה למה לוקה והא מה"ת יכול לאחול חני בשור ואבן לאח"ל ל"ק דבשר כאחבו ההוס דשבועות [כ"נ ע"ב ד"ה דמוקי לה] דח"ש ושלא כדרך שהיו נעניו דינא [ונר"ש דס"ל כ"ש לאכות נפ שלא כדרך שהיאן ס"ל דמיב ע"ח] ח"ב דכמו דשלא כדרך שהיאן לא נחשב אכילה לענין שמחת יו"ט אי אחר מלות שהיו באכילה כיב חני ביעור ושלכך לוקה דפחות פחות מכשיעור לא נחשב אכילה ואינו בכלל אבר יאכל לכל נפש. אבן ר"ע ז"ל דס"ל כר"ש ולפ למסקינן בשבועות כ"ח ע"ב דר"ע ס"ל כרבבן לענין ח"ש מ"מ בשלא כדרך האחן ז"ל דס"ל לחמיר. ומיהו אחם בללי"ם ז"ל דהמשבל ביו"ט דבר שהיו יכול לאכול כזית בבדי אכילת פרס לוקה משום משבל ביו"ט כיון דכתיב אבר יאכל בעינן דיכול כזית בבדי אכילת פרס בשפחות מכזית לא מבדי אכילה ואינו בכלל אבר יאכל. (ר"ם עי' בספר המאיר לשולם להגאון מו"ה מאיר מיכל זצ"ל ומפ"ק לף י"ז שמציא שם סברא זו בשם הגאון ה"גדול" ממינסק זצ"ל ומפלפל שם בדבריו יעו"ש). ועיד ז"ל כיון דהי אינו רשאי לאכילת כל אדם רק למי שדעתו יפה לא הוי שוה לכל נפש ונבי יו"ט בעינן דבר השוה לכל נפש וכלאמרינן בכחובות ד"ז מש"ה אסור לגמר מונמר ביו"ט משום דאינו אלא למפיקיום וכמו שפירש". ור"ע אסבר דס"ל כר"ג דעיל בפ"ב מ"ו דמותר לגמר מונמר ביו"ט ופ"ב דס"ל אלא בעי' דבר השוה לכל נפש והלכך מהיר נם בחו:

מסכת ראש השנה

פרק א מ"ו בחוי"ם ד"ה ושבנן כו' לפיכך ים לחמוה. נ"ב ונ"ל לחרץ דשחם בח שבריית' לפרש דברי המשנה לפיכך הוא מחויב להביא כיון שהבריית' היא פי' עב המשנה אבל הכא הדבר פשוט דר' יהודה חולק על המשנה וסובר דמעולם לא נחלקו ר"ע ור"י בזה והכל ס"ל לאסור לעכב בידן אבל חנא דהמניתין ס"ל דמחלקו ואף דמדברי התוי"ט משמע דאין זה ברור דחולק על המשנה אבן נראל הדבר ברור ד"ר"י חולק ונפרש בכן משמע בירושלמי וכמ"ש התוי"ט בעצמו:

פרק ג מ"א בחוי' רע"ח ז"ל אות י"ו אלא יום ג' כ"ב ל"ל יום ג' (והיכא אלא ממחק) ור"ל דכיון דח"ח נקדם לילה הוא יום בעצמו ומ"ח נקדם למפרע ולכן ה"ה משובר:

פרק ד מ"ד בראשונה היו מקבלין. נ"ב פי' דהדין היה כך דאם היו בחין אפילו קרוב לחבכה בחוקם שם ב' או להקריב נסכים ואומר בירה שלא בשבום אעפ"כ היו מקבלין העדות בשום היום קודם מיהו לא מירע כך משום דיבואו בחוחה שעה רק לעולם בחי מקודם לך בשפא אחה מירע כך ובא הדבר לידי קלקול בחמת מחמת דהלויס לא יכלו להמחין עוד בהקרנת נסכים והוכרו להקריב נסכים קודם ביחת הבדים וממילא לא יכלו לומר שום שיר כלל מספק דשמא יקבלו עדים היום ואז החקינו דאם יבואו בחוחו זמן דאי אפשר להקריב נסכים אי לא יקבלו אוחו היום כלל. ואז לא יבוא הדבר לידי קלקול כלל דאם יראו הלויס דהו מ"ח להמחין בהקרנת נסכים אי יכולו לומר בשיר שיר של חול דהא אז לא יקבלו עדים היום:

מסכת תענית

פרק ד מ"א ברע"ב ד"ה בחמיסי מוהרין. כשהיו מקדשין עה"ח בראש. נ"ב מה שנת פירש למיירי אחל ס"ב בשבת היינו משום דבבה"ב נ"ל מקרי שבת אחל ס"ב לפיי שהיה בהוכה משום שהשעיה נדחה לאחר השבת וכלאמר בירושלמי דה"ב אחל בשבת שי השבחות מוהרין ומה שנת פירש כמו שכחב הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות בפ אמיחיהן דשב"ב היא דאמר אף לאחריו אסור אף מ"ח להמתין בהקרנת נסכים קיי"ל דלאחריו מוהר ומשם"כ ברע"ב בהחילה לחינו אסור רק עד שיעבור החשניה ולפיכך פירש למייירי בחל ת"ב לחיות בש"ם וכ"כ המ"ם בפ"ה מה' תפיית למשו"ה אינו מבית הרמב"ם לדין המשנה דבחמיסי מוהרין משום דלא שכיחה לה רק בחל ת"ב בש"ה והחילה אינו אלא לעולם בש"ם ומיהו המוה דלא רחה מש"כ בפי' המשניות למחני' דשב"ש היא ואינה הלכה ומיהו אפשר דברי הירושלמי דהא למחני' שם שב"ש מיירי אחל ס"ב לחיות בשבת עלמה משמע ס"ל דש"ב אחל בשבת אסור לבניו וכו הבית הטור בשם הסמ"ג ע"ש והרמב"ם והרא"ש ע"כ דס"ל כמו שממר בירושלמי מהחילה דשני השבחות מוהרין:

מסכת מגילה

פרק א מ"א ביהום רעק"ח אות ג'. ומפשר דמ"ם רש"י והרע"ב שיקרע וכו'. נ"ב וכן הירין הסו"ח ממש שקה לי דבא ירין לקרות מהוך הכחב והקורא בש"פ לא יגע ונ"ל דכל אחד מבני הכפר היה לו מניה בביה בפני עלמו וקרא מהוכה:

פרק ג מ"א בית הכנסת שקחין חיבה. נ"ב ומנוחר בגמ' דאם בח בממד אחבי העיר אפילו למחחיה בית אבדת שרי ונם הבה"ע יפ לחול [ח"ן לד' דברים המבריס במשנה ב' לסור ולדעת הרמב"ם והסו"ע אף לד' דבריס שרי ומשנה דלקמן מיירי דלא מברו זש"ה ועי' בב"י סי' קנ"ג וקנ"ד] והדבריס מחמיסים דהא מ"מ אם נדרו בני הכפרים לבנות ביהכנ"ם ולהחפלל שי נדלו בית להחפלל בו ויוצאין ידי נדרן בביהכ"ם הסני שבעו ואף מיירי כאן רק מאיסור סורדה אבל מוהר להוריל בביהכ"ם מקדושהו אי לא ובזה ש חילוק בין אם מכרו עפ"י זש"ה אי לא. ב) י"ל דמיירי דהנדר היה על זמן דנדרו בפירוש על משך שנה אחת וכדומה ומ"מ קדושת ביהכנ"ם לא בטלה בבדי דקדושת הגוף היא וכמו דאמרי' בנדרים ד' כ"ם דאם אמר שור זה לכ"ג יום עולה ומכאן ואילך שלמים לא פקעו מיניה קדושת עולה עד עולה ום"ע דבותיה אף דקדושת ביהכנ"ם היא מדברן מ"מ כל החיקון רבן בעין לחורייחא חיקון. ג) י"ל דמיירי אלא נדרו רק התנדבו עליה לעורך בהכנ"ם ואף דבנדבה נמי חיכף בל יחל ובל יחחר כמו בנדר וכמו דמנוחר בר"ה ד' ה' מ"מ בנדבה בוודאי סני בחודם אחד ביום אחד דבסברה מהייב דדוקא בעודר סחם כוונחו שיהי בהכנ"ם לשולם לאין דרך לנדור ליום אחד או לחודם אחד אבל בנדבה אלא אמרו ואף מידי רק להחנדבו לעורך בהכנ"ם

הגהות וחדושי הרש"ש

מאת הרב הגאון הגדול וכו' מהור"ר שמואל שטראשון זצ"ל מווילנא.

ומבנו הגאון החכם מ"ה מתתיהו שטראשון ז"ל [בן שני חצאי מרובע].

מסכת שקלים

פרק א מ"א ומותין כל נרכי הכיור. פי' נהכ"ג והשמיט מניפת פנלס דמיתה בירושלמי ובפי' הכמב"ם. וקשה מימה דבמ"ו בתוד' דהוה אחד אחן שמתחת פוניס בירושלמים יפדו לב"ד מקפיק נכי המתל כתלה פי' מגילה (ז' ב') : **בהרע"ב** ד"ה ומקטין תפ"ד בשניל מו"ר ות"ד בשניל כו'. לכאורה מדוע פי' נזה עמם פרכי הלה לה נרם מעמר נרכי רניס ומולי מפני נרם המשה פרמם כפ"א ולה קמכם על מה שתמרה כלפ"ר ות"ל משום דמדיין יתום"ב לה מלפו לנמרי כדמוכח נריש תו"ק דנם נמוסד מתקנים תותן פי"ם נמוי"ם לכן טוכך המנה לפוכמם ומעמתה דהכת"ב שהוא דבר מחון לפיפתו : **תוי"ט** ד"ה ומל סכלתים ושוד פימה כו' ומותין נתפילה. נמוי"ם כתב דנם טוחת הכת"ב מיפ לנה לתקור לקיים זה ודתי דתין טוחת כלפ"ב לדמת הכמב"ם בב"ד דהכת"ב כתב דיקייב תמר מן המיניס ולדמת הכמב"ם כבר נתקנו ב' המיניס מהמנה (ומתמ"כ תם מ"ד) תכל תין מעם יפה לתלק בין לזהוב דמרי פ"י ניחול לבין לקייס לנ"ת ניחול ולי יפ"ל כמו דמיתו לענין מרומה שתין הקרקע טולה בק"ח (פ"ע דתרומות מ"ה) וכן לענין מלוה (פ"ח דבלה מ"ו) ופרש"י בניתין (נד ב') דמתוכר תביב ולה ניחול ומלהמי תכר לנמרב"ב הרמ"ם נפי' לכלתים רפ"ב שכ' ולכביבדיל לניך לתקור כל תין תתר תיב בו וכדתתן נמתני' ת"ל עקור תת שכל תנל תנת' דמו"ק (ו' תב"ה) מוכח לסניה דתף במחוכר נחיל וכמב"ב המוס' שם ובב"ח ולפון עקור תב"ב דמניה הרמ"ם לרתיב ל"ל דשם הכתוב כל המיניס כלמניים תון ממין תתר תנל לפ"ק כלה"ל עד ניפתות מלובע ולב"י הכל כלה"ל ותולי תף לנמת הרמ"ם תם נודע לו קודם שנזרם וכבר נמבטל שוב תיו תוכ ויפתר כמו שמין בתיו ניכר שנמבטל בזוב ותת"ב נמלו שהלריך להטיר בפ"פ ב"ב קי' ע"ל: **בא"ד** לניב למילף משום דמדוש הוא כו' וכי הת דכתב הרמ"ם כו'. לכאורה הרמ"ם לה בניה נת בנמ' דפסמים (מ"ד ב') וה"ל לניהת הנמ' עלמה תך שם ל"ת תלה משום דמדשה הו כמוכח מומלת לנחטל בניזול תף דב"י בכוב תוב לכן נם מומלת טעם בעיקר טולי הוא מהמידוש ולה ילפינן מיניה תכל קולה כמ"ב דמני למילף מיניה דומיה להה דתמרי' נמוזין (ל"ח ב') תמו תכן לקולה נמרינן לחומרת נמרינן וכלן ניתר לידתת תכל לענין הרמ"ם זה קולה נבב"ח דלה נפסקה ע"י שניה משמה דנם קולתו הויה משום : **שם** ד"ה ויוצלין. לפירושו כוה כמו ונף ונף יוצלין עב"ב וכב"ע תניט בתקנת ובכתכם נם לותי שהוא כמו ונם תנכהו לותי ומתם"ב נס"ד נתניולה (ד') : **ס"ג** נמו"ע ד"ה נמדינה כו' והלפת תכלעת כו'. יותר ס"ל להניה מסת לחיתה שם נתקדש תותר תה"ם כיכתבו כו' והתם ודתי תקדש ממש קתמר דהת תמרי ניומת (ק"ת ב') תין לומיכין שהמ"פ נבבולים ופרב"ו כל מון לעזהב קני נבולין ום"ם דמוכחת הוא ותפי' נב יוסף דקתמר שם שנלו בשם המפורש נכלה ד"ל נזה תלה דס"ל דהוכחת שעה היתה כדלקמן שם : **מ"ד** נתוי"ע ד"ה כל כהן שמוקל כל הענר על פיקודה יהן. ול"ל כמ"ב לקמן בדה"ת דנבי לויס לה שייך הענרה תך מ"ש וכלפי' שכב כו' ל"ד דהוא דייק שם מדכתיב מכן כ': **בא"ד** וכ' הטוס' בפ"ק דמכיון דה"ב כו' ותקת דומה כו', ע"ש נשום' ולה ב"ב כך על ניב"ו ול"ל דלכבותת נקני כהן תף שיש בו ג"ב משום וכל מ"ב כלול כו': **שם** ד"ה כל כהן שתיפו. בשופו ומ"ם כהמב"ה ט' יש לתמוה כו'. ול"ל בתניה דתיה לניב"ו דממקרא זה דיכל מ"ב תין לפוטנן דהת בן נוכרי נופיה תתר דתם לה כו' ות"ב ע"ב דתין זה שייך לבקליס ותקוב בניני דתכר קלת בדבניו ותפי' ולפיכך קלי על המנה שהמוכה לתת טעם על הת דכתים וכניים תם שקנו תקנינן מיהן דזה לתעוד תפלותו של ב"ב : **מ"ה** נתוי"ע ד"ה תכל. תכל ני תכמב"ה כו'. לכאורה לפ"ו זה"ב כל שניהל בו' לה קלי תלה על מונדי טבניים נבד ות"ת **בפי'** הכמב"ה כו'. תך מהתו"ע לקנן בד"ה כל שמתת בקלי תכוחים ול"ל דמעמת ותתם נקנלו ג"ב נידל ונידל ות"ל שכתבתי בנדנים (י"ג) לפיטת הכמב"ה פ"ה :

פרק ב מ"א תו"ע ד"ה כך ות"ל דתפתר דדייק (כ"ל דלה היו תלה שתים) דתלו דיוקת דשתים ולה ת' ככר כתב הכ"ת תדקתני שופרות ב"ב ות"ב תין תקוש לקו"ניות הת"ה עלי : **ד"ה** תלו להכת ת"ל יניח תלו ותלו דת"ת תלה כו'. לימו תוכן דת"ת יוכל ניקח תלו ותלו ויתכם למוך הלשכה : **בא"ד** ויקשה דמיה כו'. נדקה כוותו דמשמע דבניתם תם נמלתו תת"ב יפלו לנקלי הבמה ותת"ע דבכר מנרתה הכתוכה כליהם ובכלל זה **תפי'** קנכה הנהמה כמשנה דלקמן. תגל מ"ת תיכ תלה כתלכה לדמת דסכת הוה כמו שתקריב מתוכן מעות עלמן וכמו שתר תנשים המניחין בקליהן תחר שבבר נתרמה תתרומה גם מ"ש תמ"ב בשתר קרבנות הלה הכת ב"ב נתיב תעלת המוקפין מהתרומה ומי פ"ד דמיל ת"ד ות"ו : **מ"ב** בהכת"ב ד"ה יתל דמניתים מופסת דמיס כהקדש. זה מפורש במשנה לתל"ב ומ"ל דמי מניעות תלה ד"ל תופסת דמיס ויוצלה למוכין בפיהי שני פי' קוכה (מ' ב') תולם מת"ב יניח שקל כו' וכ"ה ניומלמי ל"י מדוע לה פי' כשנותו דיתל פיהות תוכן כונדן כליהם דבניהם בשוכה (ל"ם) והכי עדיף עפי דתין מהלכין כשף על כשף שמ"ם ובפרש ניומלמי שפ"ת פ"ב שמ"ת מ"ת : **מ"ד** כי"ת תף לשקליס תין נסס קלבה שבשנתו כו'. לפי' הכת"ב והוה מהכתב"ס קבה מתי ס"ד דל"י דבה מ"ת תין לו ניתן רק מחנים המשנה היולה ונם ל"ם לה דמהו רק מפני שיד כולם שוה לכן המחוור פוה פי' הכת"ד בפ"ת שכל' שקלים וכן הכמב"ן בפ"ה תמת דבשתין להוסיף כמה ביכלו תס כולם בשוה ומפרשים שהו טוענים לכתוצת שלמים וכן בלעים : **תוי"ט** ד"ה והשתת ונהלן **כו' נשקל.** תס נשון המשנה כן תכל נזשמים (מ"ה) תימה נת דשקל בפי' הכב כתן : **שם** ז"ה היו. **דנשתו** ניומלמי שלמד מיב נתחניות כו, וכ"ה נהכמב"ן תס תכל לשון

ניומלמי מנפיטו שלמד מיב לשלש שקלו ב"ם בשבה והוה כדשת הלת"ד שהשתי דמס דמיקת לכו מעות הלשכה כופלין ומקטנין ולה יוסר תפני פודה הנטר כלתתר תס בקמוך : [**בא"ד** וקת דכתיב נעזרה נ' י'. **כו'** ל"ב ל"ל נתמיה י'. **הנגמ"ם**] : [תכל תין זה תשות. כי הוה קושה לנתמיה כשם עזרה נ' לתתר בשתר בשני לקפנו תל עזרה (ושה ב"ב דף י"ד ע"ב ובקטדרין ל"ב שב"ב). **המעתיק**] : **מ"ה** נשניט מוסר שעיניה תחיפה מוסר קיני זנים כו'. לכאורה יפלה מדוע דלב לנמני מוריס תו נב"י דלנות דשמיעת הקול וכו' וכן דלנות דמלוטה. ונרשה דכבותה תשתיתן בקיני זנים דף תל' תכן עולה מ"מ כיון לתמיה תם מפלה דין מוסיכין כמוסר המלת וכב"ב קיני לנות דשמיעת הקול וכו' דתתיון שפת תפלה בשתה דשניה ותשתיכן תו קיני יולדות דף דשולה בשה תתר טולת פשיכה וה"ם קיני מלוטה שני : **בהרע"ב** ותם ניזל מ' שפיות כו' ל"י מדוע לה פי' כתיב תו ניזל ומ"ל דהשת שוי כתיב תתם גבו לנזיר זה כו' וכן שמו"ם שכ' וליהוי כמוסר שני כו' ל"ד דהשת שוי תולין ושכח לכתנה :

פרק ג מ"א תו"ע ד"ה בשלשה תנל כשקום כו' נר"ת ניכן כלתיתה נפ"ק. כ"ה ניכן לה נזכר שם בכה"פ : **בא"ד** ותיכו תפי' לה שקלו כלל כו' תתת שכן פיכמ"י בכתוצות (ק"ת) ת' המוס' שם הניכו עליו נזה : **שם** ד"ה בפרום ות"ת לתרום כמו שת"ת לעשר כו'. הפה עשמת תשום שקלתת לנה שיך הכה ותם ל"ל תשום דתני וכן נרמות נתע"ב דתשתע דזמן תתר להם נם ז"ת כמ"ב בפ"ד בתניה (כ"ע ב') ובפ כתכתי ג"ב יעוב נכון לדנרי הכמב"ם תפפלם נל"ע : **שם** ד"ה וכן דתשום בעלמת כו' תנל הרשות כו' תיו תונן ממלת תכל תלוכל ותת"ב תנל עקור תת שכל תנל תנת' דמו"ק (ו' תב"ה) מוכח לסניה דתף במחוכר נחיל וכמב"ב המוס' שם ובב"ח ולפון עקור תב"ב דמניה הרמ"ם לרתיב ל"ל דשם הרשות כל המיניס כלמניים תון ממין תתר תנל לפ"ק כלה"ל עד ניפתות מלובע ולב"י הכל כלה"ל ותולי תף לנמת הרמ"ם תם נודע לו קודם שנזרם וכבר נמבטל שוב תיו תוכ ויפתר כמו שמין בתיו ניכר שנמבטל בזוב ותת"ב נמלו שהלריך להטיר בפ"פ ב"ב קי' ע"ל: **בא"ד** לניב למילף משום דמדוש הוא כו' וכי הת דכתב הרמ"ם כו'. לכאורה הרמ"ם לה בניה נת בנמ' דפסמים (מ"ד ב') וה"ל לניהת הנמ' עלמה תך שם ל"ת תלה משום דמדשה הו כמוכח מומלת לנחטל בניזול תף דב"י בכוב תוב לכן נם מומלת טעם בעיקר טולי הוא מהמידוש ולה ילפינן מיניה תכל קולה כמ"ב דמני למילף מיניה דומיה להה דתמרי' נמוזין (ל"ח ב') תמו תכן לקולה נמרינן לחומרת נמרינן וכלן ניתר לידתת תכל לענין הרמ"ם זה קולה נבב"ח דלה נפסקה ע"י שניה משמה דנם קולתו הויה משום : **שם** ד"ה ויוצלין. לפירושו כוה כמו ונף ונף יוצלין עב"ב וכב"ע תניט בתקנת ובכתכם נם לותי שהוא כמו ונם תנכהו לותי ומתם"ב נס"ד נתניולה (ד') : **ס"ג** נמו"ע ד"ה נמדינה כו' והלפת תכלעת כו'. יותר ס"ל להניה מסת לחיתה שם נתקדש תותר תה"ם כיכתבו כו' והתם ודתי תקדש ממש קתמר דהת תמרי ניומת (ק"ת ב') תין לומיכין שהמ"פ נבבולים ופרב"ו כל מון לעזהב קני נבולין ום"ם דמוכחת הוא ותפי' נב יוסף דקתמר שם שנלו בשם המפורש נכלה ד"ל נזה תלה דס"ל דהוכחת שעה היתה כדלקמן שם : **מ"ד** נתוי"ע ד"ה כל כהן שמוקל כל הענר על פיקודה יהן. ול"ל כמ"ב לקמן בדה"ת דנבי לויס לה שייך הענרה תך מ"ש וכלפי' שכב כו' ל"ד דהוא דייק שם מדכתיב מכן כ': **בא"ד** וכ' הטוס' בפ"ק דמכיון דה"ב כו' ותקת דומה כו', ע"ש נשום' ולה ב"ב כך על ניב"ו ול"ל דלכבותת נקני כהן תף שיש בו ג"ב משום וכל מ"ב כלול כו': **שם** ד"ה כל כהן שתיפו. בשופו ומ"ם כהמב"ה ט' יש לתמוה כו'. ול"ל בתניה דתיה לניב"ו דממקרא זה דיכל מ"ב תין לפוטנן דהת בן נוכרי נופיה תתר דתם לה כו' ות"ב ע"ב דתין זה שייך לבקליס ותקוב בניני דתכר קלת בדבניו ותפי' ולפיכך קלי על המנה שהמוכה לתת טעם על הת דכתים וכניים תם שקנו תקנינן מיהן דזה לתעוד תפלותו של ב"ב : **מ"ה** נתוי"ע ד"ה תכל. תכל ני תכמב"ה כו'. לכאורה לפ"ו זה"ב כל שניהל בו' לה קלי תלה על מונדי טבניים נבד ות"ת **בפי'** הכמב"ה כו'. תך מהתו"ע לקנן בד"ה כל שמתת בקלי תכוחים ול"ל דמעמת ותתם נקנלו ג"ב נידל ונידל ות"ל שכתבתי בנדנים (י"ג) לפיטת הכמב"ה פ"ה :

פרק ב מ"א תו"ע ד"ה כך ות"ל דתפתר דדייק (כ"ל דלה היו תלה שתים) דתלו דיוקת דשתים ולה ת' ככר כתב הכ"ת תדקתני שופרות ב"ב ות"ב תין תקוש לקו"ניות הת"ה עלי : **ד"ה** תלו להכת ת"ל יניח תלו ותלו דת"ת תלה כתלכה לדמת דסכת הוה כמו שתקריב מתוכן מעות עלמן וכמו שתר תנשים המניחין בקליהן תחר שבבר נתרמה תתרומה גם מ"ש תמ"ב בשתר קרבנות הלה הכת ב"ב נתיב תעלת המוקפין מהתרומה ומי פ"ד דמיל ת"ד ות"ו : **מ"ב** בהכת"ב ד"ה יתל דמניתים מופסת דמיס כהקדש. זה מפורש במשנה לתל"ב ומ"ל דמי מניעות תלה ד"ל תופסת דמיס ויוצלה למוכין בפיהי שני פי' קוכה (מ' ב') תולם מת"ב יניח שקל כו' וכ"ה ניומלמי ל"י מדוע לה פי' כשנותו דיתל פיהות תוכן כונדן כליהם דבניהם בשוכה (ל"ם) והכי עדיף עפי דתין מהלכין כשף על כשף שמ"ם ובפרש ניומלמי שפ"ת פ"ב שמ"ת מ"ת : **מ"ד** כי"ת תף לשקליס תין נסס קלבה שבשנתו כו'. לפי' הכת"ב והוה מהכתב"ס קבה מתי ס"ד דל"י דבה מ"ת תין לו ניתן רק מחנים המשנה היולה ונם ל"ם לה דמהו רק מפני שיד כולם שוה לכן המחוור פוה פי' הכת"ד בפ"ת שכל' שקלים וכן הכמב"ן בפ"ה תמת דבשתין להוסיף כמה ביכלו תס כולם בשוה ומפרשים שהו טוענים לכתוצת שלמים וכן בלעים : **תוי"ט** ד"ה והשתת ונהלן **כו' נשקל.** תס נשון המשנה כן תכל נזשמים (מ"ה) תימה נת דשקל בפי' הכב כתן : **שם** ז"ה היו. **דנשתו** ניומלמי שלמד מיב נתחניות כו, וכ"ה נהכמב"ן תס תכל לשון

ממי הגמ' בפ"ב דל"ה וכה"ג בכתב סתום בנ"ב (ח' ב') נד"ס כי סה וכת"ק מלמון טרפ"ב מכתב של הקיץ לדוקמין ממעות ומביאין מהן הקיץ ולקמן בפ"ח קני לכו כ"ד :

פרק ו מ"א בהכמ"ב ביהושלמי פרק ב' ומשני ב"ד כו' לוקמין מס"ל כו' . גם כה"מ בסמיק דבריו בפ"ג מהל' שקלים וכתב וה"ר למה הסמיטו כיצד אבל מימיו כדהכי"ת בירושלמי פיה"מ ד"ה הנה אלו ב"ד הוה סמכי אמתניתין דהכא דתנן בפ"ב דשקלים (ומה שהוצרכו) כ"ג ל"ע כדאיתא שם בגמ"ש ודייקו שם ממנה ופקפקו הכמ"ב ובכמ"ב שם מהירושלמי וכ"ש בתוכו פ"ח מהל' כמה"ק ה"ט ובכמ"ב כאן תולי ע"ם מ"ש בזה ליישב דמ"ש : **בסה"ד** ומ"ש שכ"כ כו' וז"ל הסוס : **מ"ב** תוי"ע ד"ה לעולם ופירש"י כו' ממ"כ שם בפ"ד : **בסה"ד** מומר לגבוי מס"ש שנולה לקנות מ"מ קי לוקחים יותר ממוכרים דמגר מ' מניח כמה בכמות מצר יפפיקו לוקחים הרבה וחזלינן אחר.רוב מגזים : **שם** ד"ה נכר וה"ה לפי' הה' כו' . הסוס הקשו מהכריתות דפה (ק"כ ב') דמשורש גם הלא טולה ס"ל כר' יהודה והתם מ"מ לגבוה בהיתוס : **מ"ב** עם ד"ה והם טולה ס"ל כה"ג . לעיל וכיל לעיין ומסור להקהיון וס"ת בפה הכמ"ב דהתם הוא שעבר זמנם וכ"כ בתבואו פ"ט מהלכות מעשה"ק ה"ד אחת מכ"ש יוחנן בירושלמי אחמר ר' יוסי אחל לא גח בם הלא לדמויי הא דר"ש דייק מכאן דמעבר"ד מעון אבור טרפ ע"ז אחר דהיו מעון מעה"ס (אחה"כ בפסחים ל"ד בפ"ד) רק דבאחת מתלקלקה נלחה וה"כ לאחר דפפק הכמ"ב כהיו"ח בפסחים שם דהקה"ד היו הלא פסול מומחה דהכי בפ"ב מהל' ביהב"מ פי"ד מהי הל' לגול קמן ר' ובפ"ד מהל' ק"ש פסק דכל שפסול בגופו יכלף מיד (ולגה כהמל"מ שכ' בהל' פקהת"ק שם דלא מצא ל"ז בהירושלמי ס"ל לפרושי אחמר דאחרי משום הקה"ד בם ק"ל לאחה אחמר אבר אחר דהירושלמי אחרי דשוקיה פעויין להתכבד בכ"י ולגיזות אחת בבר אחה בהפלים דקידם אחיזה ודלי לא אחיזי להשהוחם כ"כ וה"ל דהיון דפהל לימכר ליה ומיישי כדאחמרי בב"מ (י"ב) ואחמ"ל : **שם** ד"ה מהיכות וכו' . ולהחמיר קאחר ולא מדין המשנה . וכ"כ הסוס' נחולין (י"ה) דאומכת בפלחת היא אבל מס"ש ולא מדין המשנה קאה דהא שם פריך מליה מחחני' לעיפיו ואפי' דאומכת מקום בגלה וזה יקבה גם לכהכמ"ס : **מ"ר** זכרים עולות פי' הכא"ב דהוא זכרים עולות כו' . עהה דאפה דבני היו"ח בירושלמי דאחר דהילפו בהן אחר הכוה אם הוא זכרים עולות כו' (והוא כחב בין) ואפי' אק"ח הנהת הגר"ח ז"ל בירושלמי ואף אם הם עגל הם"ש שלנו בקדושין אליבא אפי' דפפקא דאחרי' משמעה כו' וכבה מחלת הבות בדברי הפוקים ומוה דהיו"ח ירושלמי הוא ודלי ידעי אפי אין אחמר וגם דהוה כלומי מדר והחוי"ע ל"ד בחה בהבית מוגיא דקדושין על פי' הרמ"ב : **מ"ה** הוי"ח ד"ה אבל לבור וב"כ הר"ב לקמן בבי קיון . ס"ל להבית הן דהקודם שכן פי' בחביחי כה"ג : **מ"ו** בה ד"ה וה"ה הכא"ד . ולהבית דמוקים ול"ל דהכהי בחבת בלחה דחביב לה דכ"ת ליחנת דוקן וכזה יחייבך כחי חה שבחך לקחן בד"ה ותנהי ב"ד דלפי שהוא חנהי אפ"ע לא כחו בר הקודם לו לכן אחר בו והנהי בו . וכפ"ב כ' הסוי"ח בפ"ד דכחובות ח"ד ל"ה וזכלי : [**ח"ו** שם בחוי"ח ד"ה קריבה אבל לבור דוקא מקבלת דחם לא יבשו בו כ"ב לא כן כחב הריב"ם בחשובה סי' חפ"ח . ופי' ניעין (ב' כפ"ב) ב"ח יוכשין אילו ואי אינה יוכשין דלא יחני . מהבור"ם] : שם ד"ה ועל הקיץ מס"כ הוי"ח וכ"ל ב"ב על הא דהשולח חעלחו מחחלי"י בו' כן כ"י פי' אם נד"ה בקבלן נשיה אבה אחנגה בכהם בו' וקבלן זה לגיל דאם נם חיפחחיפחים גחי דקוחבה (ח') דלף מחוכחי כאהם בחביון לבחוד על קיבלן :

פרק ח מ"ג וקיפיץ בין בזה ובין בזה שוה ומחניל ואי' בהכמ"ב בבון אחיה הבניה נוסף ב"ג כו' . ק"ל לפי' הכמ"ב דשוה היינו להזות הם ודלמי בבר הוא עליו גם' להזחת אליבי כדי שיוכל להזות עליו הזאה שניה ב"ג דהפי לא לא ידע שהבניה יהיה נוסף וה"כ ב"ד לחחלי שוה דהם פ"ב בבר הזה ב"ג להזחת ז' דהא אחבור להקהות יחבר חגי"י בין ההזחות כדחיחה בקדושין (ס"ב) . אך הכמ"ב לגיל דפפק בפי"ח מהל' פ"ה ב"ב דבהלי להזהות בין ההזחות וה"ם בכ"מ . אך ק"ל מהיקרא דבחי הם"ק לאוקחה בהב"ח חקורה בהביחה מלה ג"ח ב"ג לא יבבה להזות עד לאחר דלמא הזאה ראשונה לא סיפה לאלה בחביחי וכו' אבל להזות ב"ד ומשחה דהיחה דקבין אחי דמוחה בו

(ראיה ח"ב)

ניוס וחכמ"ל : **בהרע"ב** אבל קיפין בו' אחת יחות בו' וחה ג"ח חניב ס' . בחמ"ב בפפחים (פ' ב') נפ"ד : **מ"ר** חוי"ע ד"ה פרוכת ג"ע כפיו בחלין ב' טחן שקלים לעזרה. פשוט דחין כוונת הסוס' על פפיכחא דחחבין בחבדר בפפא בחפקוחת דהא בקוף פ' בחבדר חשוחת הסוס דלא היה חבחא לן לבקוח חת הלחון וכן בבין בפוי"ע דבחקבץ חייבי ודלא כחו"ח : **מ"ן** בחחנה ובה"ח אבל יפרך נחון ב' טחן ונחו"ח נג"ג בחבל ב' בחבל ב' בחבל ב'

ומתמ"כ לקמן: מ"ז בגפ"ב ד"ה אם כלה כו' ובלח פיום וכ"כ רס"י. המל"מ בפ"ד מהל' תמידין ה"ט נסתפק בדבריו אם סדבר תלוי בדעת הבעלים לאמתו לכל הין מיכלה לו דכל הקידש זכה ודעתו מוכה לקבוע התמוכה. ומיהמתימים פיכם"י בתמוכה (ל"ב) בתמנה שכ' דהכאי ליתול דבר מיבחלל מביהו כדי שיתן עולתו לבן בתו כהן כו'. הרי לפניך בדעהת הבעלים תלוי. אך התום' שם תלקו עליו ללא מניהו מה"ב זו גבי קרבן. וע"ל רלוה מקדושין (ל"ב) דילף שם מקרא דאין מולקין זמחים ומנחות בעגב שופות. וכרי שופות קרבן יחיד הן ואפי לתולקין. ויש לתמות דשם מייהי שלא בדרו הבעלים בהן מיוחד שלא בהיחוד לזה שם בפשיעות מיכא למימר ללהכי תפן עוקר מצות דגם הוא בפגיעות: ר"י למאי הולרכו לזה שם בפשיעות מיכא למימר ללהכי תפן עוקר מצות דגם הוא בפגיעות:

פרק ג מ"א בתמנה הוהידו כ"ג בניה"ע. לכאורה סל"ג הטעו שהרי היה בגוהה על בני בעך המיס לקמן (ל"ה) ופ"ב. ותולי ע"ם דבהביטו שם היה ברוך לברת לאתר הקק ביה"ע. הולם בקרא מיהו בהב"ג לפון כליה ויעלו לאתם עתק עבור (יהושע ז') פ"ם בגרל"ק: מ"ד בתמנה ואת הסידים ותהניתים. עתו"ע. ותמ"ב בשות"ם ובתו"ק שהכתב"ס כולל בשם נסיים הסלם וחיין וכתי"ם התו"ע בשתו גזכתים. הרמיק תס"ד כי כתו כן כתב בפ"ה דבקלים ותתו לקמן בתי"ם. ובעיקר תמיהת התו"ע מהוע לא תני הסלת ללהלוה התיה דבתי היא. ותת"י כ' לקמן (ל"ב ב') לתמנה בכלל תביהן וזה לוחק. ולבאל"כ לכיון דקן"ל מנחתם וסקריהם לפני בלילה ולפני לתמר וזהו לפני בתי"ם בתי"ם התום' (ל' ב') בשה"ד ולכן היה בקלת עבודת היום שתהא דוקא בכה"ג וביותר לדעת הריטב"ח שהבאתי נפיל (י"ב) פ"ם. ול"ד לתיבדים שבקדים בלא הלינה בתחיהן. תשום דבקדשים הלילה הולכת תחר היום. ושוד הלא היה יכול להקדיר התניתין תס לא בתקדש להם לתיכי התתיד בלקמן (ל"ב ב') וכ"ם בתל"ה בעולה ויש עוד לתלק. תגל היין תפני הביב שתומרין עליו לבן לכתחלה תלוהו עם הקרבן בתי"ם התום' בתי"ם. והתתה היה תכבת תת בתפתח בתמנות פ"ד מ"ח לזתת יכולין להביה היין היום עם הקרבן ותמתו תפי' תחר י' יתים. וכפי' לקמן בבבור לבני תמנה קידם היין היה בתתיהן בתי"ם: **בתוי"ט** ד"ה וקידם כו' וכן פי' רב"ח כו'. ובירושלמי פ"ד קוף הלכה ה' תיתת זה פלוגתת דתמוראי קידום רתתן תי הוא תן הכיור או תן הקימון של זהב. אך מצ"ב רש"י כדילף כו' לכאורה הוא ל"ל דקידום זה תיפוק ליה דתתת עבודה היא: **מ"ה** בתוו"ע אות י"ת דקדק תפלר תתנה בהוכר זהת שלא בד' עבילות שהיו בקודם לתין שבות בתקדש ובכל תיכא שבות דתלרף כגי התוס' לקתן (ל"ד ב') פי"ב. ותתיהי דב"ב ל"ת לקתן דהוי שבות הלא לר"י דתתר תעשיות של גרגל כו' לבל הגת דתתי' דתתר בתתין ליכא תיסוכת כלל כי שבת (ת"ב) ובתוס' שם. ותפלרל דתתני' תלרבה תבתי לתבוכה לתבוכה קלי דבא לב קודם לבא דהביהוכו לבית הפרוה כו' וכתי"ק בתוס' בהבדין (י"ת ב') ד"ה תפוס היה דבכל העבילות היו בוחין בן: **מ"ז** בתתנה בהדווין. הרמ"ב פי' תתלך כתו בביהול ת' בוכובבה (תהלי ל"ת) ותתבא דביהל ה') תתת ותדא בעבדים (ת' ה') פלוגתא תתת פלוגתא בתלוים (ב' ע"ו) תתהוגת בקדושין (ע') וכן הרבה: **שם** תלו תב"ל, **בתוי"ט**. ובתו"ב פ' תתי תפרש להדיה בפסוק בתוהש בתוהש גד קדש יובש "שיהיו תבל קודש כו' בתין תב בל הבבדים שיהיו תבל קודש" והוהה ג"ב בת"ל (ל"ב ב') ד"ה ובלבד. ובב"ש תלוה פרש"י בבדי קודש תתבוהה התקידתם לבתי כו' ושם בתוב לתסבן ולבניו: **מ"ח** בתתנה תלת הסם. עי' תוי"ט ובת"ש תו"ה סי תבב"ח **סמ"ב**: [**מ"ט** בתוי"ע ד"ה בלפון התתבה. ותתוש דסלבה בדבי כו' ובירושלמי לגיבסא תתת בו' ב"ב עי' בזתוים (ג' ג'), ובב"ו שם ד"ה לתוך הפתח ופ"ש: **שם** בתוי"ב ד"ה תבבוהו. תתב תבלה בתתוי"ם בתתנ

דלקמן (ע"א ב') מבואר להדיא בגמרא דחכמים חולקין במלך וכלה ג"כ. תם"ו מלתתי בהא"ת ובלח"מ פ"ג מהל' מב"ש הל"א מהכיתו ג"כ מהבריית. שוב ראיתי בירושלמי וז"ל הוינן בברין מימר של קופה מאכח תני של כולהון: בתוי"ט ד"ה תקון תקון לקמן בגמ' דיקו כו' לפי שהוא כמלכה כו' דמשמע דאפילו בשל כלה אין מחזירין אותו משום שלום בית וכן הוא בירושלמי וז"ל תני מחזירין אותו משום שלום בית ואפילו בשל כלה ע"כ. ולפי"ז אין ראיה מכאן לדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח דהלכה מ"ע פ"ב: מ"ד בגע"כ ד"ה מחזירין כו' היה רגיל לחטול בד' שעות בו'. וז"ל ואין מקדימין בפסחים (י"ב ב') דל' זמן קבוצה נכל היה וה"כ קבעים ולפי מקדמי קלם. ובגמ' הוי רגיל לחטול בב' שעות כו': מ"ם בשאם תחטא ויוכ"כ מכפר לין יוכ"כ מכפר. כי הוי"מ בשם הרמב"ם. וק"ל דהא מוקמינן מתני' לפי' בכני דיוה"כ לא בעיא תבונה. ולענ"ד נראה הטעם פשוט ביוה"כ בלמתני' בגמ' לגב שלני. לך גבי לחטא ותבונה לא שייך שלי שעתא כיון דשב פ"ז נופיה בשם שבעה על שבעה וכן נעיקן ב"פ:

נשלמה מסכת יומא. בעזרת נוצר האומה:

מסכת סוכה

פרק א מ"א בשאשה סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים כו'. שמ"ב בגיט פירושין בשם"ת וגלח"מ פ"ג מהל' מב"ש הל"א מב"ש מהכיתו ג"ב מהבריית. שוב ראיתי בירושלמי וז"ל הוינן בברין מימר של קופה מאכח תני של כולהון: בתוי"ט ד"ה תקון תקון לקמן בגמ' דיקו כו' לפי שהוא כמלכה כו' דמשמע דאפילו בשל כלה אין מחזירין אותו משום שלום בית וכן הוא בירושלמי וז"ל תני מחזירין אותו משום ח"ש דמוקי לה בשל כלה ע"כ. ולפי"ז אין ראיה מכאן לדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח דהלכה מ"ע פ"ב: מ"ד בגע"כ ד"ה מחזירין כו' היה רגיל לחטול בד' שעות בו'. וז"ל ואין מקדימין בפסחים (י"ב ב') דל' זמן קבוצה נכל היה וה"כ קבעים ולפי מקדמי קלם. ובגמ' הוי רגיל לחטול בב' שעות כו': מ"ם בשאשה תחטא ויוכ"כ מכפר לין יוכ"כ מכפר. כי הוי"מ בשם הרמב"ם. וק"ל דהא מוקמינן מתני' לפי' בכני דיוה"כ לא בעיא תבונה. ולענ"ד נראה הטעם פשוט ביוה"כ בלמתני' בגמ' לגב שלני. לך גבי לחטא ותבונה לא שייך שלי שעתא כיון דשב פ"ז נופיה בשם שבעה על שבעה וכן נעיקן ב"פ:

פרק ב מ"א בשכ"ע ד"ה שבנים כו'. שמ"ע שכ"ע בשם פמוהות כו' וכ"כ בש"י. לכאורה קשה דהא לקמן בגמ' (כ"ח) ממעטינן נשים בכוכה מהלכתא ע"ש. תמוה מי' בגמ"ש פ"י מהל' מלכים ה"ז קל"ה ודע ובדבור הסמוך מוד לחימי ותעמוד על עומק כוונת רש"י ז"ל: מ"ב בשאשה המשובה כמין בית תת"ש בתין הכוכבים נראין מהוכה בשבה. הפוסקים שבתוי"ט ד"ה בניינין בכוכבים נראין מהוכה ל"ש בכוכבי שמה שנו ופי' בו למלעון שבה קדיוק המשמעה בדיוקא ושכב שנ"ת ז"ל בפי' מכ"ת שה שנ"ב ונ"ל מ"ש מ"ה מין כו' (היא גי' הרא"ש) לפי' לכאורה ונ"ל דמי שגב קיפה ליצעה לכאורה דהוא לשון ליצעב וזומק ונ"ב דגם ביצה דבריתא נזוקא שמני ליצעה לדיוקא מבל טיהו לגיבא דב"ש (דגיבא משמעינן מה לכאב ל"ש כשנוהב) דבזמן שהו כוכבי שמה לפי' ליצעב פפול שבל ל"ה לפי' בכוכבי שמה מכאבי ליצעב כבוכבי ליהא שהו לפי' לכאורה. תוס שבאבי הב"ח למדתי לדיוקא דיבוהבלמי שיהו מבשון כאבה להכנס מניהו לבון זה לפי' בלכאורה (עי' קונית דרש מוהן) שלא לישבה דמתני' קשיתה דוהלי בית משובה ביותר לגי' שבון בוכבי שמה בכון שלא לישבה בשבאי' בשיתה ובוין בית בשבה (שה כולל יותר) שלי קלשה הו הע"ם שה"ב כו' לבאי דייב הינוהבלמי לבון בשב שלא לישבה לבן קלשה שפיר שמ"ם כו' שהיה בשבה ג"ב שלא בזישבה וכ"ב פירש"י בניינין (פ"ו בש"ב) ובקונין בפ"ג בגמ' ובריתא דבריית ג"ב בהשובה כו' שם"ם כו'. שלא בב' בהש"ם וכון בפ"ד: מ"ב בשבה"ב ד"ה ושוין לה כו' לחידי דבעי לחתני קיפה כו' ב"ב בשם"ם בשבה ובכבי מוליבן בת (מ"ב) בשם הרמב"ם בהותר ליכבם בקבון הו בספיבה לפי' בשבה ובכבי מוליבן לפי' חון לחתוס ס"ם לישבון לבוהיהו ושהו לשהבשיבן: מ"ד בהוי"ט ד"ה הסוהה כו' ולא קשבה עליהן כו'. ב"ל שלא לישבל לב"י לבוי בגמ' (ב"ח ב') בשוב שבשה בשבה בשבה בשב

ולפמ"ש התוי"ט כאן פ"ק לא לגריכא להסותק דמוס' אם אפי' למאי דאמי דכ"ת ד"ל דהכוונה דב"ש פליגי אף ביוה"כ ומשברי גם אם בניונים ותימה על התוי"ט אלא העיר מדברי המוס' דאם ועוד הא דמשמע מדבריו דוכנברעמה הוא מוסכם על הכותבת לא כן כתב אם בעלמו בשם המוס' וכ"ן. ועוד דאיך לומר דמיקפקוקי מי מייבי ב"ש בניונים אי נגמה ועוד אלא מייתי הא דל"ז ודאמי ליה כל"ל: [מ"ג בהע"ב נד"ה אין מוליכין. ככה צ"ל מפני שמחת יו"ט. כ"כ הרא"ש ממכך אחד הרמב"ם בפי' המשנה וכ"פ גם טיר בפ"ה מכלי יו"ט ס"ד. ופ"ק בגו"כ. ותימה על התוי"ט אלא העיר פ"ו. מהגהמ"ש]: מ"ץ בתוי"ט ד"ה אין מוליכין כו' ומשמע מלא מן הרמתן כו' ומ"ש אלמן מוכיחין כו' ד"ש. נלפענ"ד דאין מוליכין אלא לצורך מצוה ומותר לטלטל הצמר קודם הפרשתן לכן מותר להניחם דאין זה מוסיף תיקון וכמו דפריך לעיל (ע') גבי תלה ניחא פלוגתא דשמואל כו' ע"ש ובפירוש ונלפע"ד לפי' נשמעה מעיו"ט אבל להפריש ביו"ט ולכתיחא נגמ' ולכן מה שמפריש מעות נזיכה לאין מוכיחין לזה מעות. אמ"ז לפיזי בהגהות הב"ח שמביא דת"ח מהומה ולפמ"ש מדויק שפיר מה דקיימו ב"ה מתחלה ע"ש וק"ב ס"ה ליל יו"ט ג' אם לא מה"ע ועמ"ש בהגיגה ניטול קונייתו המהבדים נפ"ד: ברע"ב ד"ה ולא מחרימין כו'. ובתם מכרים לב"ה וכ"ב ע"י וכ"ן ותמה עליהם התוי"ט בפי' דלא כתכרים פ"ח בערכין ופ"ג ובלקח דתמקי לפנים כן דלי לכתים מלי מלה היכא (בי' תוי"ט שם אם נמ"ד ד"ה מה אם לגבוה מע"כ בשם התום'). ועי' בגמ' דערכין שם דבר פפק כריב"ג דבתם תרמים לב"ה וכן ר"י שם ובתמת תמה הכ"מ על הרמב"ם שפסק בתכרים. והתוי"ט הניחו שם והכך נותה מלגנ ניטפיה שבת גם ד"ש: מ"ב בתוי"ט ד"ה ולא מפקיקן כו' לכן ל"ל דבתם כו' דמהיכי תיתי לומר דמיירי בתולמוד ולכן נלפע"ד דהכוונה דמיירי בתם ממש ולא בתולמוד ולא בתורקה ופי' לעיל (ג' ב') תד"ה אבל: מ"ט בתוי"ט ד"ה אבל כו' מידי דהוה מצמיקת מלח דודאי היא תולדה דטומן בכל שמיקת תבלין כו' עי' מע"כ לעיל בגמ' (ז' ב') ומהלה בשבת בזה ופי' בפ"ת דמע"ש מ"ב בתוי"ט ובמור"ם אות ד': מ"ו בתורפ"ת אות ח' כו' אבל בתם כו' דברי התוי"ט תמוהים כו'. ל"ל דלק"מ דהת לקמן (כ"ד י"ח) דת"ק בשמת דתין מבניון כלים שמת ושניהם ד"ה בהכ"ב וגזירה יו"ט אטו שבת. והכ"ם שם פפק כוותיה ופ"ם בתד"ה גזירה ובשבת (קכ"ד) ותא בשמת דניו"ט דבר שמלאכתו לצורך כו' כיון דבשבת כו' גזירה יו"ט אטו שבת:

פרק ב מ"א בשבת ואם אתיר סומיר לשבת. פי' לקמן (י"ז) דגם לכתחלה שרי להוסיף אף בת"ל אלא לתחיכה אחת ואפי' מיו"ט לחבירו דהכי קפק חול וכרע"י שם ע"ב ד"ה אלא יכרים כתב דאפי' לחול שרי ואולי יכוון כאן דאפי' אוסיר כולו אח"כ אלא שאם ממנו מתומה אין בכך כלום הואיל דבתחלת ניטולו כיון כלא הכרמה לאחול מקלתו ומי פ"ז סי' מקכ"ז סק"כ. או ל"ש אם כאי ואם כמו ואפי' כתם"כ בנכרות (ל"ד) בפ"ד ובהמתות בקוף שבת (ועי' תל"ש חלק ה' מתחר ג' פ"ג בתמוש הה' דתלת חס) וכפל דהוסיר סוסיר מוכח דאפי' קונף (פ"ם מתחר ג' כפ"ד) ועי' ב"מ (ל"ח) וכן ל"פ הלשון דוחס בתרפת דפי"ד דשבת פ"ד ודקוף פכ"ב ול"ל ואף לתלפף יפה יפה: שם ושוין כו' שהן ב"ת. לכאורה הלשון תמוה דסכי פליגי בתה נקלה ב"ת ואולי אתא לאפוקי מהשב"א לקמן (י"ז ב') דאתר דפליגי זה אם הם ב"ת ובשבוע ל"ל דה"ק ושוין בזב כו' דמבכנין ביה ואתר בשעה אפי' שהן ב"ת: בתוי"ט ד"ה אלמן כו' וז"ל בש"י אלמן או שאבד קודם שנשבל כ"ל שבת. נלפע"ד דמשמיענא דאיירי אומר לשמעתא דלבא כדי שיכול כו' אם נאכל הסיכוך אחר שנשבר ל"ש מהר שנשבר בשבת דהו לא אלמן אלא שנשבר בשבת ואיירי אומר שנשבר בשבת ואחר כך נאכל הסיכוך ואיכא למיגזר שמא יעלו הסדרים ואיכא למיגזר שמא יעלו הסדרים ויתקן בשבת

וס"ס יהום פי' נקמן (י' ב') ובמס"כ שם: מ"ג בהע"ב ד"ה וכל תלוי כו' ושוטין כ"ה ביום י' לחודש בשולה. גם בה"י לסיכון לזה דבה"ב ד"ה ר"ה ליהד חיומי מקדש תבדי בתוי"ט ד"ה ועל תלוי כו' כתב הכ"ב כו' מקיימין בתום' וגם למהכמו כו'. אבל מלבון בס"י שם מבואר שלא עבו מלא יום אחד שהרי כתב והע"פ שקפק כו' הולכין אחר רוב שניס וכ"מ מדבריו לקמן (י"ט ב') בד"ה וה"ה וכן הביאו בה"ג. ולכן ל"ד בתוי"ט בהטעמתו דברי התוס' בדרך ביאור ע"ד הרמ"ב בהכח לעון בס"י. ומהרי"ל דכוותה בס"י על עיקר ר"ה ליהי שלא עבו יום אחד שהרי מקיימין לעניין אחד ומיהכאל עינא לאהדדי בגילה (כ"ב): מ"ר בהכ"ב ד"ה שהכח שלוחי ב"ד כו' ואין מחוכה כו' שאין מקח המוטעות מלוי בהן כו'. וכ"ה בהמ"י ותמוה לפי' ביסן ויסח בהמלוח המוטעות שהם לא יחללו את השבת עליהם ויהקדשו ביום ל"ת. מ"ה כשיראו ימי ניסן ומבחי ביום כ"ע לקביעותן לא יבואו לקדשן את דאין מדם פחות מכ"ט יום כדמוכח בפ"ד ולעיל (ס"ד כ') וכן מבח בשמואל אין מעברין את השנה ביום ל' אל אם כן שהיו הלקוטו ולקוטו לקיבעו ניהן תוכה דבה"ע דאין לחוש לקוטו וכן אינה בתוספתא דמ"ב. והה דאיתה לקמן (כ"ה) פעם ח' כו' ונלמיס כו' בה"ע בלחדש שהכתובים הבם לומר ר"ח כו' ס"ב בהוגה כל יום החתם: מ"ו בשנה חם מבכ אחה בה הבנים מעלחה מבניהן בע"ע. ל"ל דלמוחת דמילחא דאחמול בבן היינו דמבמים אחמו בה"ב ד"ה ר"ה ליהד אחד בחו בקוכה (ת"ח ב') בשנה שאחר החופה אפי' לו מבמים אחד בחו בה"ב ד"ה. ג) דהא דאחרי' דאין מלוי קלוי גזלן אלא החופה אפי' לו מבמים אחד בחו בה"ב ד"ה. ג) דהא דאחרי' דאין מלוי קלוי גזלן כו' היינו דבמים אחד בחו בה"ב ד"ה ר"ה ליהד

מהירושלמי דלעיל יכול להפקיק בכהאי זה הוה מלוגא דר' יהודה אבל ר"ח פליג עליה בהא מדם דבגמ' מפקקא לר"ח מי מיכון נמר לה ומזכירון מתורתא תמ"ג דלכ"ע ל"ל להפ מעשה הירושלמי שהביא הרמ"ם שם: **מ"ב** במשנה רמ"ד עד שיעלה ניתן שנתמר כו'. בגמ' הקשה דהא נקמן גבי' תמר ניכר לפם רביעה סימה בה' ניסן וה"ב מל"ע מד שיעלה ניתן. ול"ב הוחיל דהכניא תמר בתם ברמתון ולא ניתר בחיזה ימים בתחלת כדרך שכתובים בכ"מ ב"מ דכל התלם כאוי אבל ואז מעשה שהיה כך היה: **בתוי"ם** ד"ה התחיל תזכיר כו'. וקשה ל"ל למתי קבי ליה בתם הכני ויכול לומר ל"ל לדלכני קתמר שכא התחיל כדי לזוגו למלא התחיל שקדם לו וכי"ב כי' בתוי"ם בשלמו בר"ה שם בתשנה הקודמת פ"ם. [ובאולה מזו כתב בשיטות פ"ח מ"ח ד"ה בתלגלה]. וכתב"ג מצני ר"ח בשהדרין (י' כ') ותיובי דבעי למיתני בינוי שנה מגמ' מיטור תדם: **מ"ג** במשנה גבי' בתם"ח שולטין אף בר"ח בז' בו. ירושלמי בפוף הלכה תני אם היתה שנה מקנה מוסיף לה מקנה בתוספתא כו' דברי רשב"ג ר' תומר לעולם הולכין אחר קידמה אם היתה שנה מעוברת (פי' הר"ם כגון שעיברו בשנה אחר ר"ה מיד כו'. ול"ל דמעוברת היא היפך מקרא ר"ל דהיה בין ניסן לתשרי ה' מלאים כמו שפי' במשנה). אי דל"ל דהשנה שעברה היתה מעוברת ולכן היה מיפך בשנה שנה ז' קודם ג' תבורן) הולכין אחר מיבורה. וכ"ה בתוספתא דף במילוף הדפוס. מהלפה שיעתיק דברי תמן הוא אחר אחר קידמה וכה הוא אחר אחר מיבורה. **פי'** הר"ם תמן בעכרין כו' פ"ם. ול"ע דמקשה מיניה וניה ת"ם בשהיתה השנה מקלה אין מעשה מקדל שאר שנים ושולטין בג' מ"ח ובשהשנה מעוברת מעשה הקדל. ופי' בבבלי ר"ה (י"ו) לעניין פ"ו בשנה ר"ה לגילגות דמסקינן דלף במעוברת הולכין אחר רוב שנים. ולהבנה"ת נעלמו הירושלמי והתוספתא פ"ם: **שם** כדי שיגיע תחילן בשיטחל כו'. משמע שיש שהולכין בשהיתה אחור שהיה מיבורן, וקל"ל דהא מיירין בשהיתה שמוחה ושקלה בזמן המקדש בשבר בלשים וה"ב מוכחא ב"ת לשיות הירושלמי כל שמוחה ושה אחרי מעון ליה (סוכה מ"ז). ופי' תום' ר"ה (ה') ותמ"ב אמו"ק (פ') בם"ד. ובתמבון פ"ו ימים שיגיע בהם לקלה ת"י עי' בתוי"ם ד"ה ר"ח מיירין בשהיתה בחול ת"ב ימים. ונם לאותן שלריס בהקדמה יפלו יאחר מע"ר בשנה שהלכהן: **מ"ד** בתוי"ם ד"ה היחידים פי' אל"ב ם"ת כו'. ותמיכי יוחר מע"י יום בשנה שהלכהן: **מ"ד** בתוי"ם ד"ה היחידים פי' אל"ב ם"ת כו'. ותמיכי כו' ש"ת כו'. בגמ' ת"ב אל יאחר אדם תלמיד כו' אלא כל ת"ת יחידים. ה"ב תמתם דתמוייניס להתענות כוון שהם בכלל יחידים. וב"ב מהמוס' מדלא הוכיחו דיחיד מדיוק מפלמיד מזה דיחיד מחויב והלמיד רק אם בלה וב"ב הב"י והמחוניס בר"ם מקב"ה. ולכן בהם בתנם התוי"ם בל הבה"ם והבה"ב שפי' יחידים ת"ם: **מ"ה** בתוי"ם ד"ה הגיע ר"ת כו' שבאב ותמני דהבה בר' יוסי דלכלה כתותו. ותימה דלדידיה בר"ת בפליו לה התחילו להתענות אלא היחידים בלחמר בשלמו לעיל בגמ' (ו') וכן פיהם"י שם דתמני בר"ת וב"ם בירושלמי: **מ"ו** בשהשנה מוכלין בשלמו ת"ם. בתב הבנו"ת דלכני בריו"ח בשקבלו בשלה בקולה דשיה בר"ח ניקל תמי בבה"ת דשקוני יומא (ר"ד ב') בשהם"ת שלהם שקול ול"ת בשיטה בשלמו בר"ה ת"ם: **מ"ח

מוסף קדיש לתמיד לחפי' הניח ככר זמנו כלתמי' רפ"ה דפסחים ל"מ אם להדיא מלא דמוספין בפם וחז לא הניח עדיין זמן התמיד ואולי טוענו להא דתמי' אם כ"מ) ואין לך דבר שמפסיב תחב תמיד של בין"ע ופי' ר"ה (ל' ב') תד"ה ומסקלקלו :

פרק ג [מ"ו במוס רפ"ח ד"ה כתב הלח"מ שמלח בירושלמי כו' . ל"ב לא מלאתי בלח"מ אך תח"י שהעתיקו שכוונתו על פי' לח"מ שנדפס על מגיות (ותיבו פ"י) שכן הניח הח"י בכו' קל"ם מות ו' ובפי' תכ"ח מות י"ב בשם הלח"מ ההוכר לח הירושלמי . ופי' ט"ו פי' תכ"ח שהקשה ל"ב קושית התוי"ע וכן הכוו"ם על ספ"י הירושלמי הנ"ל שהזכר הירץ הכח"ח כן מיים סוף השמעתא (והניחו המקשה בוקח על הרמב"ם והש"ע כאן ממנו) ובזבח יאמר (תוזת) כאן . ובנחלת יעקב פי"ב מהל' קופים . ובכרכ"י ומח"ב להרמיד"ח חו"מ פי' קל"ם ובצו"ח סי הב בהרמל פי' ובנחלת יעקב בח"ם שם . ותידוש של הכב לימודי ד' (לימוד כ"ח) שתחר זה מפחים דפסחים . ועי' בקפח החחים להרמיד"ח בח"ם שם שהוסיף עוד דבריס בזה . ותח"ז לחיתי בהגהות חתח"י הגחון זלה"ה למדרש רבה כ"ה רחה שהביח ג"כ חת הירושלמי לויחב קושית הזחח . ותחכם עי' פי' קה"ם בירושלמי ול"ע . ותח"ז לחיתי בספר נפחח פפחה למהרי"ם פ' רחה (כי"ח פ"ב) שהחריך בזה . ותהנרמ"ם] :

פרק ד [מ"א במוי"ם ד"ה והחוחם . נרחה בפירי דחחום כן הגיהו עלמא למקרי חדם מכוב בחחרונה . ל"ב עי' בלח"ם שכתב שחלמוד ערוך הוח בידו לחכון בקרח ד' מעוחח חחום החעלין בקודם ח"ב לף כלן לחמון חביב כדחמרי' בעלמח ממי כו' עכ"ל וככר קדמו החלי רבח פי' קל"ם בסופו . מהגרמ"ם] : מ"ג במוי"ם ד"ה ל"פ ע"ם . מע"כ ותלו כו' וממלח שמיד מתחיל הש"ן בנכרכת הי"ח ולח הוי כלופה לכחובה נקחב זה חפי' סל"ן שחמיחה לקמן בדבר המפוך לחמיען לף דפובר לפ"ח ג"כ לף"ה חתרי בבלכה בל יולב ו"ל דהכ"ן בשיטתו שכתב לקמן ומחניען מחתרי' שלין היחיד יכול לגמר ומחניען מחתרי' בכ ה בחבנה וחח בוחה ח"כ . עי' חו"ע ופ"ח שנחלקו בזה ו"ל לגפי דמן פ"ה דבלכות הסובר לפ"ח כו' ו"ח שם כהן חלא הוי ל"י חת כפיו כו' ופיבחו הפופקים לחם יש בחניס חתרים זולתו לפי' הבפחתו כו' ל"י ח"כ . לסכי תני הכח וחוח לף דפובר לפ"ח בלקחתי ח"ח נוחה ח"כ בחם בפחתו כו' וכזה יחיישב ג"כ קושיית התום' וספופקים מהח דחולין חחולה זקנו להכח דוקח חבום לבניל לספפיל חחיבוחו בהבחח ב' שמחות לנך : שם שוחה פיבח"י שבבעיו נרחים כו' הכ"ן הקשה עליו מהח לקמן בקבל חיני חובר לף יקף ל"י דחמחמ לחחר חובר יקף [ופי"ם ובבע"ב כחן] . ול"ב דיקף דהחם היינו בלח בבל לחבל ח"ח הוח חבוקף בגלים בחיבולות דומיח הח דחייחי הכח"ח ביומח כי כ"ד חפלל"ח פ' (מ"ו) לף יבחלל יחיפי רבל ביוה"כ (לפניו ליחח שם) ויוה"כ מוחר בחניפולות לדעח כ"פ ובי"ם בגמ' (פ"ז) בהח דילף חיסור נשה"ם חיקף דקבל חבל קבה דהכח חני דחיבו טשח ל"כ ולקמן ליחח חוחיען בחמרו כו' ובבגליו ופיבח"י חבום דהולן חבעלין ופ"כ חייבי דלבגליו יחפיס חחח (עי' חו"ע כי' קכ"ח ס"ע) לכן ל"ל דיקף הוח רק בחלק החחחון לבבל ופוחח הוח שבבעיו נרחים וטיינו בנוגע הבבל . ומה שהביח רש"י לחיה חחבנוח פיין בחום' ובהגרי"ם וגם קושר ל"ח למה ליפי' בשבלין ס"ם הבי יד ושעם דחחבנוח כחב החוי"ע בשם ל"ן דלף סיי חחבנוח כ"כ דקחן חחבנוח ופי' חב"כ לפיל בד"ה המפפיל ולחן הכ"ן שהבדול קורל בחורה וקחן חחבנוח בחבנוח עליו : שם בחע"ב ד"ה המפפיל בנגיע מי שבגיל כו' וכ"ה בבח"י . נרחה דהיה ל"ל דפריבם בחם ודחי קודם קה"ח היה וכחב"ב החוי"ח ולימבח דהחפפיל חבחם שבבר הפפיל לבן פי' מי שבגיל דהיינו ניחיס שעבנו וחפוי"ח שב"ם וכלומר מי שבחיב להפפיל כו' בחח טוחתו . ועי' לעיל הב"ן ומב"ב החוי"ט לקחן בשמו דחשם לחין כנוד לחפפיל הוח חבום לחיחח לחפי' בקחן לבחורה חחוה דהל חען בפחוך דקחן קולח בחורה וקחן ח

שמלין מי כמוהן. וק"ע דלהדיא יבמ' מי מילה פרי מגדים ס"ס (ס"ד ק"כ) ולפ"ז לפנים מלי מגיב דומיא דמצנפה דמגן כמ"ש (ס"ד ב'). דמסתימת גמ' שם דהוה במיס ומפר ס"ם. וכן במלכי מכתוב פי' הכ"מ מגבון דשם כפי' הגמ' דס"ו: מ"ב נרמ"ב ל"ה ובקדם מגיל מפיהן ושוא מסמאר למנומים ט' וב"ה הרמב"ם. וק"ע דלפ"ז מ"ק ויו"ח לקמן (כ"ד ב') מדקתני קיפת מהיד מסמת מכיתה כו' הא מו ל"ל הא מני ליה ביקת כו'. ומה ליחת לפיהנו מפי פרין הלא ביצה בלחם דוקא ובלא נגיעה ופיפת בנגוזה וכנגיעה. ודפ בסמצה דיהוצלמי הני' וסיד מסמת ס"ה בקדש ט' מסמת דזה מפלה בפ"ם. וכן ליחת שם פלוגתא דמנחי כמה מפלות בקדש דמ"ת קובר י"ב וכ' יומי קובר י"ב ופ"ם בק"ם דלעיל דטעלין שם לחשוב בית הלביעה למפלה בפ"ע. ומביפס מוסגן מכחי דמ"ם דלעיל דטעלין יולים למרומה ולקדש מעבולין. ודבעל והומזק למרומה לא טומזק לקדש. אבל מממני' מסמת דלא מצנה להבי מרמי. מדחזרה ומנחה כאן בגדי ס"ם מדקם לקדש הענייה שם בגדש ומנקה להבי מרמי. והמום' נתנו מעשה בזה. לכן יוסי נרחה דק"ע בכבא לחמר י"ם מפלות שני כאן. ואפשר ב"ב להא לחיד מסמת ס"ם בפ"ם כ"ל. ופליגי בבית הלבישה: ם ג במצנה בחוץ ומסובב כפוליס לריכין עבילה לקדש כו'. בפ"ם ד"ה ומ"ב כתב ויהין דעל חוץ ב"ג לנגיעה כו' ס"ל מה"ב דהא מסמת מקיון בפרס נופה שני בנגיעה. וכן הקוי"ם בפ"י דבדה מ"ז הולה להמתים בדברי הרתב"ם דקודם בפרס מומר ליגע בקדשים והשוג שם על הכ"ת. - ואפי' ממה על שני מגאומים אלו, דהא ליחת ביבמות (פ"ד ב') ס"ק וכפר פליט שכהן ובפרה מבלל שהיה ממחה כו' מיקרי כאן ובכאר ממר יגע בכל ממא ל"י. וב"מ לקמן (כ"ד) בק"ו דר' יוסי לפנין רביעי בקדש ופמ"ב שם. ובקוף דברי הפ"ת מסמא ב"ב דקודם בפרס פוסל קדשים בפגע מס"ת אלא אלא שניה מקרא דיבמות שזכרתי ומפורש בפוליס לריכין עבילה ועוד לפיפי בו דבר פיפה בפ"ב לקמן בד"ה לריכין עבילה "ופפ"ג דרבא ס"ל הפ מלינה דלא מלינה דל"י דדוקא מעופ מוכל כו' אבל אפר כ"ה לפ". דפ"ם לליכא מי מיפמר כן דהא ר"י מומר שם לבדיה בבריימא בפוסה וב"ה בפתני' לפי"ד דבגדים מ"מ דמסורם פ"ל פעילה.

(וגם שם בפא לא נזכר שם בבל הפוניא) רק מלינה דבבן דבריימא שניה ס"ל לבניה דדוקא מעופ וכן בב יוסף שם: ברע"ב ד"ה בריכין עבילה כו' דאף אחידה הין מסוכים כו' ומשמע בהדיא דלהכי מ"ם בתוספה משום דלא הוו מסיני פד הפתם ובפ"ם רש"י וק"ל דהא בגדה (פ"ח ב') ס"ל בב"ה דיולדת אף שהסוכה לאכול בתוספה בל יפי מלאת היה נקראת שבו"י אחוך מ"ת בשבלמו מוסבת בתוספה בלחי מעילה. וכי עמתה דב"ם אתו לאמתיון. ושוד בעאר שמתין אף ב"ם מוהו שמוסלין בתוספה אחר שהביב שמתו תב"ם שהיו מסוכין להם אחר שעילתן עד שיבוב שתם ואפי' שבלו מבקר: בתוי"ם ד"ה מוכלין מוכלים בגוגים כו' ופיבת"י כו' וק"ל דלא מלינו שהיכים יממו לבליס כו'. ובלאה דיוסבתים מב"ם מעשה שבוכה בתם' שבו"י פ"ד מ"ב ומיתתה בבפיפה כו'. ופי' שם הב"ם ושבת"ב מפום היבת לבעיל דטעלין יולים למרומה ולקדש מעבולין. ודבעל והומזק למרומה לא טומזק לקדש. אבל מממני' מסמא דלא מצנה להבי מרמי. מדחזרה ומנחה כאן בגדי ס"ם מדקם לקדש הענייה שם בגדה ובנקה להבי מרמי. והמום' נתנו מעשה בזה. לכן יוסי נרחה דק"ע בכבא לחמר י"ם מפלות שני כאן. ואפשר ב"ב להא לחיד מסמת ס"ם בפ"ם כ"ל. ופליגי בבית הלבישה: ם ג במצנה בחוץ ומסובב כפוליס לריכין עבילה לקדש כו'. בפ"ם ד"ה ומ"ב כתב ויהין דעל חוץ ב"ג לנגיעה כו' ס"ל מה"ב דהא מסמת מקיון בפרס נופה שני בנגיעה. וכן הקוי"ם בפ"י דבדה מ"ז הולה להמתים בדברי הרתב"ם דקודם בפרס מומר ליגע בקדשים והשוג שם על הכ"ת. - ואפי' ממה על שני מגאומים אלו, דהא ליחת ביבמות (פ"ד ב') ס"ק וכפר פליט שכהן ובפרה מבלל שהיה ממחה כו' מיקרי כאן ובכאר ממר יגע בכל ממא ל"י. וב"מ לקמן (כ"ד) בק"ו דר' יוסי לפנין רביעי בקדש ופמ"ב שם. ובקוף דברי הפ"ת מסמא ב"ב דקודם בפרס פוסל קדשים בפגע מס"ת אלא אלא שניה מקרא דיבמות שזכרתי ומפורש בפוליס לריכין עבילה ועוד לפיפי בו דבר פיפה בפ"ב לקמן בד"ה לריכין עבילה "ופפ"ג דרבא ס"ל הפ מלינה דלא מלינה דל"י דדוקא מעופ מוכל כו' אבל אפר כ"ה לפ". דפ"ם לליכא מי מיפמר כן דהא ר"י מומר שם לבדיה בבריימא בפוסה וב"ה בפתני' לפי"ד דבגדים מ"מ דמסורם פ"ל פעילה.

סליק הגהות חדושי הרש"ש על מסכת חגיגה

הגהות מרב הגאון הגדול **זאב בן ארי'** זלח"ה אבד"ק גאלדינגען ומעלז בעהמ"ח הגהות **בן ארי** על הש"ס.

מסכת שבת

פרק ב מ"ז נרע"ב ד"ה ספק תשיבה כו' ודאי יום כו'. ל"ב ע' נפי' מהרלב"ח על הלכות קידוש החודש להרמב"ם פרק ט' [נרחה שהרע"ב כתב כן על פי' דברי הרמב"ם נפי' המשנה כאן, אבל נפי' מהרלב"ח שם כתב שנוסחת הערוך נפי' המשנה להרמב"ם כאן לא נמלא בלשון שהוא לפנינו רק בזה בלשון. ודע כי אחר דיחת השמש על הירמו ג' כוכבים בינוניים בגודל ובאורה הוא זמן בין השמשות עכ"ל. והוא נבוה ממש כמו שכתב הרמב"ם בהיבורו בהלכות קבת פרק המשי ה"ד וזה הלשון משתשקע החמה עד הירמו שלש כוכבים בינוניים הוא הזמן הנקרא בין השמשות בכל מקום והוא ספק כו' ולפיז נו להחמיר בכ"מ כו' עפ"ב. וע' עוד בש"ך יורה דעה סי' רמ"ו ס"ק י"ג לשרמב"ם והרמ"ם לדידהו בשמ"ם סוה תיכף אחר שקיעת החמה מעל הארץ כו' [וע' נפי' הרלב"ח שם וכן' תבואת שמש בדרך מטוח השמש דף כ' ע"ב ומ"ם בגמ' כוכב ג' יום פי' הגר"א ז"ל בפי' רש"י ס"ק י"ב שהוא רק לגיבא דר"י ומן קי"ל כר' יהודה להחמיר כמו שפסק ר' יוחנן בשבת ל"ה ע' הלכה כר' יהודה לענין שבת דש"ל בהשמ"ם משתשקע החמה לגיבא דרבה ע"ם]:

מסכת שקלים

פרק ו מ"ג תוי"ט ד"ה שער הלבן מה שבתב הרע"ב הוא שער לשבת העץ כו' ג"ם לכוונו כו' ועוד כו'. ל"ב פשוט דכוונת הרע"ב כאן על לשבת העץ שהיתה נעזרה [המוזכרת במסכת מדות פ"ה מ"ד] ועיל כוונת הר"ב על לשבת העלים שהיתה נעזרת נשים. ונירסת הרע"ב בגירסת שבשדר המשנה מדות פ"ה מ"ד שבדרום לשבת העץ כו' וכן הוא בגירסת במתני' שבלפס נגמ' ובגיור המפרש שם וע' תום' ישמים ביומא [דף י"ם ע"ם] שהעידו ג"ב שבשדר המשנה שבמדות כן [שבדרום לשבת העץ כו'] אלא שדחו תותה בגירסת מתוני' דגמ' יומא שם וכמ"ש ג"ב התוי"ט שם [וגרסי' שבפיפון לשבת העץ כו']. ולפי פי' הרע"ב כאן ניחא שם שקראו לשבת העץ על שמי' שבל שער הלבן על שם שמכנים שם עלים למערבה. ולשבת עלים שבעזרת נשים פי' לשבת שבוגשים שם העלים [ומומחים שם] וע"ם בתוי"ם שם שמתריך בגיותר הוה לשבת העץ ואינ לשיחתו שם משום ג' שעיקר בגירסת היא בשיפן [שבפיפון לשבת העץ] ובגירסת הרמב"ם שם ובדפוסים יומא דף י"ם ע"ם. אבל דעת הרע"ב פשוט ובדור בפ"ם. ולזה כ' לעיל לשבת העלים ולפין לשבת העץ. ובעל קרבן בעדה בפירושו לירושלמי העתיק בפי לשון הרע"ב וכתב כאן לשבת העלים ואינו מדוקדק:

מסכת ראש השנה

פרק ב מ"ח הרע"ב ד"ה קיבלן ר"ג כו' כי זה לי מסכר כו' ל"ב ע' ספר מחזות תמימים פרק המיטי [שכתב שם שבמבך הזמן על פי הנסיון נתברר שבשבר לחדרלות היטנה שהרית והיטנה ערבית ושבין הסכימו גדולי התוכנים והחוכנים שבימינו שם בירושלים אינו מן הנמנע ושפ"ו דברי ר"ג מבוארים בפשופן ועש"ם שהתריך בזה ומעשה שבי' בלפן נימים המרוכים בי' (בי המעשה שבמתני' ביו"ב בי' על הטעשה השנים שבגיל שינורו לי' נרחה). וים לומר דהסוני' למולך קודש חנות דף כ' ע"ב לילי בשתם ימים שהם י"ב שעות ימים הינוטים ועל דרך שבתב הגר"א ז"ל בו"ח בפי' רש"י ס"ק י"ב לשיין בהשמ"ם בזה הלשון וכן הזמן על ימים שבוים בתקופת ניסן ותשרי שבהן שכל משהער על"ל (ועי' בהגהות בן מרי' בר"ה כ' ע"ב שם שבתב בגילוי הסיני' דשם) וע"ם הל"ל מהורק יפה גם לדברי הירושלמי על שמתני' שבבלין וע' בעל המאור]. [וגם מ"ש ר"ג על זה פעמים בש שלילה הוא מדוקדק אל פי מ"ם בספר רזי' המלאך (בד"ה ר' נהוראי לומר) זיה שלשון שבילי שהחה קבועין שבילי הלבנה אינם קבועין אלא פעמים שהיא משלבת את המזל בקרני פעמים בתרופה כולל פעמים שהיא מפוסות את היולוה והרי היא בתרוכה פעמים שהיא מדרומית את היולוה והרי היא בקרני עכ"ל. והוא הבל המבואר שם' קידוש החודש פ' ו' שפעמים הירח משלבת לצפון השמש ופעמים לדרומה (שבשמש משלבה בקו המזלות בעודם) וקדמון הרמב"ם שם רחב הירח וידוע שבל מי שהמשורות הולבין יותר בצפון מחתרך יותר קשת היום שלשם ובדרום מתקלר יותר. ולבן בקוץ השמש נוסה לצפון הימים מרוכים ובחורף שהיא לדרום הימים מתקלרים ולבן קרוי לצפון תרוכה ולדרום קלרה ומבואר בשמ"ם פ' ק"ם פי"ו שהיחד הירח בב"ן הוא נורם שיעי נדול בהירות הירח ובשיעי נוסה לצפון השמש אז מוקדם הרבה זמן רחיחה כמבואר שם למעלן. ולבן רק בשסיא לצפון שהיא בתרוכה עי"ו הוכל הירח להתרחות מקודם ואז מוכל להתרחות היטנה בהירות וחשבנה ערבית ו"ה שהדם ר"ג בך מקובלני פעמים בא בתרוכה מ' ועי"ו מסכר להתרחות ומעדים אחת והוא מדוקדק מאוד לאחין]:

חידושים מלוקטים מספר זרע יצחק

מאת הרב הגאון החסיד המפורסם המקובל כבוד שמו מהור"ר **יצחק חיות.**

מסכת יומא

פרק ו מ"ב שם המפורש יוצא ולא לחברי מזכיר כמו שכתב המאירי ז"ל כי שם הוויה מלשון השם כה"ג ולא היה הכה"ג מזכירו וזה כ"ל פי' הפסוק בפ' יתרו נכל מקום אשר אזכיר את שמי ולכאורה קשה מזכיר הל"ל לא יזכיר שם הוויה כ"ש מזכיר שם כפי:

מסכת סוכה

פרק ב מ"א אמר ר"י מוכחין כו' הקשה בתוי"ט וע"ע ולא פליגי ר"י בקיצוף דמ"ג בפ"ק פ"ל. ותמהני למה תמהין לעיל בגמרא דקיצוף לא גריך נסוכ עשרה ולא קשיא ג"כ משום הכי לא פליג ר"י בקיצוף משום דהוי קשיא יותר ממעשה והמעשה דקיצוף עשוי לתוכה אבל מעשה בנסכה עשויה מתחתיו הוי ערמי וק"ל:

מסכת ביצה

פרק ב מ"ד בפ"ק מניחים כו' פי' הרע"ב משום דהוי שבות. ובמסכת חגיגה פי' משום דלא פ"ל תיקף לאמיכה אחיסה ויכול להביא מעי"ט וב"ה אבדי תיקף לאמיכה אחיסה. ולכאורה נראה כתרי טעמי אבל י"ל דהך טעם הוא דכא בהא חליא דהא לטעם דשבות י"ל הא קיי"ל דאין שבות במקדש ול"ע ס"מ היכא דגריך למדהי השבות אבל הכא יכול לאמיך מערב יום טוב ולא בעי תיקף לאמיכה אחיסה אבל בית הלל ס"ל דשומכים דאין שבות במקדש ובערב יו"ט לא יכול לאמוך לתיקף לאמיכה אחיסה וק"ל:

מסכת חגיגה

פרק ג מ"א המשנה את הממדים נוסע את התרומה פי' הרע"ב שטשה את התרומה בחגית ואינו נוגע בתוירה ר"ל חגית של חרס אחיסה מעמאה מנגיה רק מתוירה ולפ"ז משמע דאם היה נוגע בתוירה היה הכלי מטמא כמו מחמת זב. ויל"ד דאם היה דינו כזב גמור שמטמא כלים ג"כ מכאי היה הרומה טמאה מכח היסב הזב לפ אם לא נגע כמ"ש התוס' במסכת שבת ד' כ"ח ע"ב שלא מצאו מלא כך ג' של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול והכירו שלא נגעו בה וכתבו התוספות ואם כבר נזרו על הכהנים להיות כזבים גריך לומר שהיה מונח ביותם בקרקע שלא הסיטו הכלי ע"י וכדומה לזה מלאתי בתוספות ופי' דלפיכו יגע בה בתרומה עלמה ע"כ:

לשון **הגהות וחידושים** הזהב

מהרב הגאון האמתי המפורסם מוהר"ר **דוד טעבלי כ"ץ שי"ח** ז"ל שהי' אב"ד ור"ב בק"ק **לונדן** המעטירה ומדינת **ענגלאנד.**

מסכת יומא

פרק ב מ"א נתוי"ט ד"ה ואם וכו' ופירשו כן לפי שפ"ת לעבות פיס בפלגע בין שנים כלגד וכו' וי"ע דכמם כוכם ד' כ"ה ע"ב אמרי' בסדיא לפו שהי' שמשורות לפו לפסוי בעי וע"ם רש"י ממה מוכח דנם בין שנים לבד מפסין. וי"ל דהתם מפסין היכם כהן משהי מבמורות שיכסה. ולפ בין שהי מבמורות לבד. דע"כ קשה מאי קרי' ממפסין בשמיני. בכל ימי החג שמשמרות מקריבין כשלה נריכין לפיס מי הוה הכהן שיקריב וי"ע. וי"ל בדוחק דהתם פיס אחר פיס ולא בפלגעות. אבל הכא דתנן מלגיש וחה ג"פ בשנים:

סדר **מלא הרועים** מעד

מהג"מ **יעקב צבי יאלישׁ** ז"ל מרינוב.

מסכת סוכה

פרק ב מ"ח בהרע"ב. כל המזרח ביטרפל כו' היינו דבש"ם מסיק דלא מכל מזרח ממעט להו דלדרבה כל המזרח לרבות נרים ע"ם. רק דהוה הלכתא דבשים בפורות וע' קידושין דל"ד ג' שהוסם ג"כ דרשת דכל המזרח וע"ש בתוס' ד"ה סד"ה ובעלמות יוסף שם וע"ש בפ"י שבי' דלמסקנא לפו מכל המזרח יצפיק רק מהלכתא ומייתב שם דברי התוס'. והולי י"ל דהכ"ב סיכרא דלישנא דברייתא נקט והוא מסמכתא בעלמא כמ"ש בש"ם:

מסכת ביצה

פרק א מ"ו בחי"ם ד"ה אין וכו' כ' שאסור ליתן כו' וכ"כ שם בשם הר"ם שכ"ל. דבריו תמוהים דבאמת בפ"מ דמסקינן השתא דלב"ה מותר להוליך תרומה מדהי' אך מצי' דמאי מהלכ' דב"ה היא וכ"כ הר"ם וגם התוי"ט בעלמו כ' שם כן רק בית' סתום' בשמעתין דלמ ב"ה דשמעתין לא בריגלין לאוליך רק ברגלין לאכול מלגו. ומין כן ביפת הר"ם וע' במהר"ם ומהרם"ן בשמעתין וברלה דכלן הוא תופס שיעת התום'

מהרב הגאון הגדול וכו' מוהר"ר ירוחם יהודא ליב פערלמאן זי"ל נודע בשם „הגדול דמינסק".

מסכת יומא

פרק ח מ"א והכלה כו'. בגמ' כלה עד כמה כדתניא אין מוענין תכשיטין מן הכלה כל (ל"ב ע"ב) שלשים יום. מכלן המכו על פרקי' - בכתובות (ד' ס') דשיתים דכל שלשים יום דקתני בברייתא היינו ס"ש שבן ימי הכינה בבל תדם. ל"ש מלי דלמי מייתי לקן דקן שלשים יום קרוי כלה. ועיין מג"א בלו"ח (סי' תכ"ה ס"ק י"ב). ובלקח לדיוקן דקי"ל דשלשים מוכה מי ימי המקדה ולילך לו לדיוקן דעל תכיו ותמו ניהוח לסוכר לף שלשים. ל"ש י"ל הה דקתני בברייתא כל שלשים יום היינו דוקא כל שלשים מכוח דתו היא כלה לבל נאמר כי לסוכה לו מכוח דהוי לף ד' ימי מחתה לה עד. לו מכוח דעל תמה לסוכה לף לאחר שלשים. ותקו"ש הגמ' דכאן לף לסיכ"ש. ומפ מרש"י בכתובות שם דפי' דאין מוענין תכשיטין מן הכלה כל שלשים וכ"ב לאחר שלשים מוכח דש"ל דו' ימי המחתה עולין לשלשים וכן מוכח דסובר כדעת הרמב"ם דגם על תבן ותמו תימו לסוכר גיכוח רק שלשים. ול"ש הקו' הנ"ל מהקומה עומדת. ומלה בפשוט דהא פשיטא יותר מלשלשים היכה קרוי כלה ועי"ז לא צריך לרבי דכי לעולם מהא קרוי כלה. רק דהו"א דרק ז' קרוי כלה קמ"ל מבריימא דכל שלשים וכ"ב:

מסכת סוכה

פרק א ט"ה ומלן כשרות לדפוסות. ולפלו מבעלי חיים. מסוגיין (כ"ג ע') ושיכוכין (מ"ד ע') ועיין בהמב"ם (פ"ד מהל' סוכה ה"י) דשוכה מדם לח מביכו דופן כו'. ובכלל שבת (פ"ו הל' כ"ג) מסור להעמיד מדם שרוכה לבשמים בזה. ועי"ב דהרמב"ם מחלק בין שבת ליו"ט. לו דשלחי גבי סוכה דמדה וכמ"ש המרכבת המשנה בהלי שבת שם. והרמב"ם כולית כן מעובדא דבני גנגה ג"כ לדעת התכיכים שהועתקו למחילה. ומ"ש דהברי המגיד שם שהוסין מלוד שכי דלם הועתקו לדעת נחמי' כי' לסור לסיכן כוכר זה ומ"ש בלח"מ דהמכיכו גנגה מוכת דכרי נחמי' ומי לם לי' נעשית לדעתו כי' לסור בכר בכה בלח"מ בעלמו שהוא דוחק גדול. דמה לו לחזיר ד"א שהוא עליר מבני גנגה ולא חזיר שלי דבני גנגה בעלמו. ולי נלפה דדברי הרמב"ם מוכרחים שם בש"ם דשיכוכין עד בכתעה ל"ת לבדם בעיני לחר. וגם דברי המגיד יתיישבו שלא בדוחק. דהכה הגמ' דשיכוכין (מ"ד ב') דחיתה ההיא בי גנגה דחיכו מים במחילה של בני לדם בגזיכו שמוכל לחר לם לחרו שלא הועתה לחלוק בהדיה רק דלא מכל לחלוק בחיכה. גם שם לחרו שלא הועתה לם על הכריחת שמוכל לחר לם לחרו שלא הועתה לחלוק בהדיה רק בשלא הועתה לם שהוא מוכרח דמייכי בשלא הועתה לחלוק בהדיה רק בשלא הועתה לחלוק בהדיה רק בשלא הועתה לחלוק בהדיה רק

לא למיקם מבוע ומבוע סבי בגירין לאוקמי דע"כ בגרן לחבוע דסקדוי גריך לסיוע אחד מע"ס דוקא כרתוס טפח מסבי ולא כספות מעשה מבמ"ק בקוצה לסיוע בעלמא לסיכר בעלמא ואחת למעה בחבוע כלל דכיון דלמ"ד סיו ע בגד ו סיו יכולות לקבל תכית בוב לף אחת למעלה ואחת למעה למיקם רוחץ כלאו דוו סוון שייע דלא מיכפת לן גם בשתי אחת למעלה ואחת למעה ובשיר סיו סיכר לף בשלשו סוון ומש"ה לף בשתות מעשה נמי למיקם רוחץ לף בלא חבוע דגם בכס"ע סיו היכר ומתני . וכדויא בזה דכיון דבקוצות אחת למעלה ואחת למעה למיקם נוחץ לף בלא חבוע וכ"ל ב"ש לף אם בכל מקום לא למיקם חבוע ולעוד ע"ש בקוצות למיקם רוחץ ולבוד דבוחץ לית סיכר אלא דלא מיכפת לן גם בשלשו סוון וגם בכס"ע סיו בשיר היכר כלאו סיו סוון ב"ש גם לעניין לבוד אמי סבי למיקם לבוד וסיו היכר בכל עיון כלאו סיו סוון . ומעיקרין (מי מ) מקורה הלוי לא קשה דלא בכל מקום למיקם רוחץ ואין לדמות זה לזה . דשם"י כל ב"ל שפיר כתב המבמ"ס ולא יקי' ניחיכן ג' טפחים ובזוהה גדולה קמ"ל דסיו למיקם דבשלח למעלה ואחת ל' טפ לף אמי בהיותות זו מזו פחות מי' ממש"ה המשך לף לריכין לסיוע א בגד אפי ו ממש וסיו בכל מקום דלא למיקם חבוע ולבוד ר"ל דשלחי בבא דמלריכין רוחץ לין סיוע חבוע מבוע וכ"ל ובשיר . למיקם גם בלחת למעלה ואחת למעה למיקם נוחץ בשתות מע'. ומ"ש לפ"ז ממקום שהקשה מלח"מ שוד ל"ד בא הוקחה דהרמב"ם סובר בכל מקום דחבוע ולבוד לא למיקם ובשיר סלריך כוכה מכוון בגוד אפי כוכה ומקורה בשמש לן בדוחה דלא בעיון מקוחות ממש . אבל אם לאמר דבכל מקום לא בעיון מכוון ממש ל"ש בקוצות אפי יתר ביון וכ"ל : **אמנם** לפיהי לשעיר כי בהרמב"ם כ"ש שבת ב"ל לפוקמי ממעע דהא דבתב וכן שתי קוצות המהיימות לא בא כדי לקבל תכית ולא בא כדי לקבל תכית כי' דקאי רק על בלריכות בכוכה ולא בכוכה . דבהלי י"ג שם בתב הרמב"ם דבוחב הרוחב לין פחות מטפח ולא הזכיר כלל שהשעם הוא בשביל שלא לקבל תכית בלחתו. ול"ש לף אם סדם בכה בכלי ב"ה לא בא כדי לקבל תכית ולא בא כדי על רוחב טפח בשביל כיון דקבלת תכית לא מיכיר בקוצה בלריכות קלי רק על בלריכות הקוכה ומיירי בתתת דקוצות בחבוע טפח. וכ"ז ל"ע. המעתיק]:

פרק ג מ"א לוקב סגזל כו' . בתב הרע"ב ולפתר יהוס ר"ל כפי דבלו הוא שקוצה לוחו ביהוס מכל מקום אלא הכלה בעבירה . ע"כ . לפי מ"ם הקוס וסל"ן ומבמ"ל וכ"כ הכסף וכן הוא בבו"ע לו"ח פי' מבמ"ם דסיכה דקני ל"י בלא סיוע מעוס לין בזה מקוס מלה הכלה בעבירה . ל"ב אם מעת דיוקים לחוד קוטה בשר בלוגב . מעוס לף ק"ל דיוקים לחודי סיו קוטה . רק בלוגב קוטה מבוח בטעם למלה והוי סיוקי בסה כמו בקרבן . [כן כוה בבבו"ע כלן ושעי' בביאורי הגר"א פי' מבמ"ם פק"ת . ולא כמ"ש הפמ"ג והבלובי שכד פס]. וכיון שכל הקני כוה בסיוע המעם מע"ם פכול מבוח מלה הכלה בעבירה . והוא הקוס' גיטין ל"ח פי' ד"ם מלי טעמא . לעניו הא דסיכה דקטה בלא סיוע פמעוס ל"ש מלה הב"ח בעבירה . פתבו בתוך דבריהם וז"ל ועוד לאמרינן סהם (סוכה ד' ל"ח) סלי כבוחת למעלמת עבדו הם בבבן מקנתן מפני הטעם וכסוכה לא בשיע מבלעם ולא מבוח מעוס הכלה בעבירה כו'. ודבריהם לע"ע הם בפוכח ע' פי מעבוד מתא הסיכות תעשה לך גזוזט . ובפוס' בפוכה שם נתקשו ד"ל קבא הא הוי מעוס הב"ע . ותנהו לתיבו מ"ח . ע"ש תוין דהין הפכול מבוח מעוס הב"ע . ולהדבת לי ממה דלא לאמרינן מעוס הב"ע ל"ש עפי' [אב"ח]

ומה מאוד נפלאתי ע"ז כלשון סהדים נע"ז שם דכיוצ בזה תציב הכא בציה הכי דשבת הכי דפסח לעכב טובל ולהוסיפת דשבת לגי לאתויים דפ"ב בהכי דציה וייבב בזה קיבול לשון הטוס שם ודברי תמוהין ומזול ב"ר ליפכא דבהכי דציה לרבן גמליאל פשיטא דלא ליהדים וכ"ל. ולולא דמסתפינא הי' נראה לי לגבוה בהוס' ע"ז ד"ה כל"ל ולכאר' דבריהם לעיל מזה שהם בקשה דרבינו יהודא מיגו מון דשא היא קו' לאתם ע"ז שייכה להקודם. [ולדברי הלחם סהדים הכ"ל הי' מתייבב קצ"ת דלולא הי' הקודם לא הי' קשיא לאתם כלל כנראה דדכריו ליתניו יהודא בהלי ע"כ הי' מלה דהשתא יוקא דכרו [דברייתם מהופכים שהתלה ע"ל דהקשה רבינו יהודא בהלי דפ"ק דשבת הל"ל קבלוהו] קשניד דאמלי לא מציב לי בציה [וסי' דוי' ס"ל להס"ד דס"ל כן לדינא]. והי' דהשתא לא הציב רק מילי דיו"ט [וכ"כ הרי"ן פ"ק דשבת והיינו דס"ל בהשת דהכ"ג וביה רבינו ס"ל כן לדינא והקו' מע"ז מתירוסין יסכור כשי' ר"י ור"ח לתלק בין תירוסין לקבלוהו וכמ"ש המרדכי ס"ק בע"ז שם]. ובזה נפלך לגרום לכן שוב הקשה רבינו יהודא מכלן לתת לי' תירוץ אחר לי' לתירוסי קעביד והי' דלימנו בשבת רק מחמיר [וק"ל ממילא מיושב קו' הלבוש ג"כ מהלי בציה וכנ"ל] והשה"ם בלבון הלכן שוב הקשה דלקו' הרמב"ם משבת לבציה כי' לפ"ל כתי' הרלבון לחמם ממלי דקשיא עוד ולפלך להי' דלימנו הלא מוכרת ל"ב ממילא לק"מ קו' הרמב"ם ג"כ. ומיושב מי קו' רבינו לחלמן ויהייבב ג"כ דקדוק הלחם סהדים הכ"ל דשפיר מקושב כפי הי"ת לסוף דסהי' הרלבון נפלך לרבות בסוף וכנ"ל. ודקו' הרלבוה לפ"ז לתין לה בקום כלן בע"ז מ"מ כיון דשהי' הכ' גם בו מיושב ולכך כתבו בתחלה מה שהקשה בשבת מציבה והי' מקרי כפי הע"ז כמוכן למעיין. ולפמ"ש בן יש לגרום בהוס' שהקשה רבינו יהודא בהכיא דשבת ס"ק דשבת לית ליה דבי"ש דלמרי התם שמותר עם השבת הל"ל בפ"ב דבילה כו' אבל במילי דשבת ליכא עוצא לכן שוב הקשה רבינו יהודא הכא דס"ל לרישותא קעביד משבת ל"ל לרבי"ש קבלוהו כקבלוהו ענין וכו' וכן פירש"י בשם ולפי"ז ניחא מה שהקשה ר' אלחנן כו' אלחנן כו' בע"ז מה שהקשה לפמש"ל. ובדוחק קצת יש לייישב גם ני' הטוס' בלשונו דכוותהם בתמה בפ"ק לכן שוב הקשה רבינו יהודא ביום דכוותהם להקשות על רבינו יהודא דכותהר לה עלמו דבשבת דליכא למיתמה ומהת הקשה מבילה מוכח דס"ל דבבי"ש בשבת לדידה פליג וה"ק דבריו כוכרין זה"ו. וכו כוותהם בפ"ק. לכן שוב. ה"ה דברי סוחרין ל"ה ויבן רבינו יהודא עפה טוס ל"פ ובוכח בתר מקום כן בשבת לו בפ"ו דבריי' בלשונו: וביצה כתב הדיבור כי' והטוספות מקשים מדברין על דבריו דסותר לה עלמו. וגם לפי' ר' לגבי' קצ"ת בסוף דבריהם וגם לפי זה ניחא מה שהקשה ר' אלחנן כוותהם בפ"ק בשבת תשתר הקו' כהלכתא מבילה מוכח דס"ל בשבת לחתר הי' בהלכתן ולבתר הכי כתבו אלחנן תחזור לפי"ז מש"ה לפ"ם בבילה. לו לגבי' הל"ל לחתר הי' בהלכתן ולבתר הכי כתבו לכן שוב וכו'. לפמש יותר עכו כמ"ש בתחלה לפסוך דבריהם וכ"ל:

פרק ד מ"ג. לא בקדוש כו' אלא בקופין. בגמ' (ל"ח ב') ולא בקדוש אמר רב תינוקת שבי שלמת משמיי דיב ל"ש אלא בתינוקות שבי אבל בוכרים שבי מותר ס' ותיכף דאמתני לה לכיפה אלא בקופין לאמר רב תינוקת שבי שלמת משמיי דיב ל"ש אלא בוכרים שבי אבל בתינוקות שבי אסור. מדברי רב"י נ"ב ותיכף דאמתי כו' ובתרתי כו' וכן נ"ב בביצה כו' דכולו בתינוקות וכו' משמע דס"ל דלא פליגי רק אר כי לתרי' ואר כי לתרי'. וכ"כ הרי"ן. ולכ"ע לכל מדברי הרמ"ם משמע דס"ל דפליגי. ויש לדבקן בשלי פליגי. ונלפה ס"ל דבכ"מ בין בקדוש בין בקופין ליכא בוכרים ותינוקות רק בוכרים דקדוש דקופין. וזכרום שבי אלא קלי יותר ותינוקות דקדוש רחב הרבה. ובהא פליגי לישנא קמא סבר דלאלא בקופין היינו דכולו משהר לה בתינוקות דידי' וממילא משהרא בוכרים בקדוש היינו דכולו לסוך רק בתינוקות דידי' דוכרות שבי הוי בוכרות דקופין דבכי בסיפא. ולישנא בתרא ס"ל לפיפוך דקדוש בסיפא היינו עד דוכרות שבי אבל בוכרות דקופין בסיפא היינו עד דוכרות שבי. והא דמשמע לי' דבי שלישא בתרא היינו דתינוקת דקדוש הוי לי' בהדיא ולבך משמע לי' דהוי מלתא דפסיקא משמ"ב התיכא דקופין לא תני בהדיא לה דלקמי' מיפוקא במלי דהני בקופין. ולישנא קמא משמע לי' לגיפוך דקופין התיכא הוא ולא משני ני' דלמא לתי למבני מיפוקא לגיפוך לה בתינוקות מכלל דבמלת פסיק ואתי לאחויי בי"ד עניו משמ"ב בפיפוקא דקדוש לה תם כ"ב לפסקם משום דהשתא יכי' לאומרה ולימא קלונו לאחויה. ולפי' הה"מ ג"כ גם לישנא קמא הי' ס"ל כבתרא לישנא בתרא דמקופין לה תני ידעינן ליתה דקדוש עד דהוי לנקבות דקופין משום דיוסף שהי דמותר משום דהלי ניסא שהי אלא ניסא שמי שהי מש"ב בקדוש. וכן לגיפוך לישנא בתרא הוי מני למר כיתמר בלישנא קמא דלא הוי מצינן למילף מיפוקא בקופין בנקבות אלא מוכרות דקדוש משום דוכרות בקדוש ל"ל דמש"ה לפסר משום דהלי ניסא לפסר הלי ניסא מי אסור. ללא דקאמר בכל לישן הפסרת בהלמד ולא בהמלמד ואש"ה שיבה בהו. ויש"י בק"ע שבשיב בקיאות נפלא מלישנ (פ"ב מ"א) להוכיח דקדוש דמשנה סתמא יש לו זכרות ונקבות בש"ם הל"ל ויש לעי' מזה לביתסה. דמוכח מהתם דקדוש דמשנה סתמא יש לו זכרות ונקבות בש"ם הרמ"ב. ולפמש לגיפוך דש"מ דלקים מלינו ג' מיני קדושות יעו"ש מ"ד יד דקדוש מלהכיח כוי ומשמה כי יד הקדוש מלפניו כוי. ומש"ו יד הקדוש על כתף כוי יד הקדוש על בקוע וכל עדור כוי. וקדוש זה גי' נלמה שקדש על בקוע וכל עזור ויש לו כי תידהים לי' על בקוע ולי' על עזור ולל קדוש זה כוונו בפ"ג הל"ו דלי' לבקע שקדש בית ביקועו ולל לי' לעזור הקרא שקדש עוכבו ושמח לה בתהלי לתתי קדוש שתם משום דתני לה עוכבו ויקוטו דמוכחר מיהם דבהלי קדוש לייני. ולכוונה זו נלמה שכיון הערוך בערך בקע ג' ישו"ם דהכיא על המשנ דפ"ג הל"ל במשנה דפ"ב דהלי קדוש ול"ל דקדוש לה יש לו זכרות ונקבות בש"ם הרמ"ב. ולפ"ז ניחא שפיר פירש"י והר"ן דכתב פסחים דלייני קנייה. ומה שהקשה עוד הק"ע נפלי לה"ר לעיכא קמא לתהלי דקופין נוהר ליתני רבותא יותר דלה דקדוש מוהר. ג"ז לה"ק רבותא בתרא דקופין לתלי דקדוש מוהר. וכן לישנא בתרא קשיא לתלי דוכרות דקופין נוהר ליתני רבותא יותר דלה דקדוש ול"ל דקדוש לה יש זכרות ונקבות לה ידענא מלי לתלמי דלה יש כלל ולפמ"ש. דלהכיון מלי הקשה לישנא קמא על הא דתלמי דוכרות דקדוש: נוהר דבשלמא הוה ומלי למימרינן דהא ידעינן לה דקופין לחלק נמי זה דקופין דוכרות דקדוש מהוהר וכן לישנא בתרא דקופין מוהר דקופין לה יש זכרות לאור ול"ל דקדוש לה יש זכרות ונקבות כ"מ למעלה דוכרות דקדוש ונקבות דקופין בון. ולה"ב גם לדידי' לפי הה"מ קשיא ל"ב לישנא קמא דלתלי דקופין לתהר יש לה נקבות ולישנא בתרא דלה יש זכרות דקדוש דהוי ל"ב דקדוש וגם יש לו ג"כ נקבות דקופין לתהר יש לה זכרות ונקבות [ד"ה זכרות כלן] לפ"ה לאור. ול"ב דהתם לה נתיב לזה הכרונות דקאמר הגמ'. ולה"ב גם להר"ן לק"מ. גם ל"ל דלמסקנא דגם בהך כלי שיש לו זכרות ונקבות בקבות לאור ולהכרות מוהר ליתני רבותא דקדוש ולקופין בהך לישנא דלה יש לה נקבות קדוש ולהכרות קופין [וכדקאמר הגמ' לקופין לחודי' כמו דקאמר בלישנא קמא קופין לחודי' [ויש בתמא דקדוש שהן לפרש"י והר"ן]. וגם לפ"ל לכאורה ה"ל לאתויי קדוש סמוך לקופין ולא להפסיק בתוכ

ומגידה. למתם לון שיהי קופייתו לוגם כלום. למתם סדקדוק מפ"ש דכלים קטיף לכלורם ברש"י ולר"ן דבתבו בלישנא בתרא דקדוש נקבות ובהקפתי לעיל. למתם כבר נתבאר לייבב זה לביתסה. [אב"ה ישויין בתוספי למאירי כלן]: מ"ז ותב"ע עד שיכשום. עיין בתוי"ט ד"ה ותכשים ובמיתוקי הגרי"ב ע"ז. ולפמש דקו' תוס' על הא דלא לתמרון הכא בציה מון דלית מתעלטל ושבק. וכ"כ הפ"ח (סי' תל"ה) בביאור דבריהם. ועי"ש תרא דמתי בידים לא לתמרון בציה. ויתייבב כזה ג"כ קו' הפ"ת (שב) על הרע"ב על הא דפסק כתכמיש. שוב לתי' כפי נתל לתיק על הרמב"ם שכתב כן ישו"ש:

פרק ה מ"ב ולא רוכבין על גבי בהמה. עיין בדע"ב והוא מגמ'. והר"ש כתב דבירוסלמי קתמר מפי שהוא מנוול על שניהת בהמתו. וה"ל היינו על מקנה זו. מפני מה תמרו חי' רוכב ע"ג בהמה לומרים לו דר כו' שניהת היא שהוא מנוול על שניהת בהמתו כתבו לגמרי יום אוכל ומשוכל כמוך. ע"ש. והמה בשניהת בהמתו נלע מתמר שיעת רש"י נע"ז ע"ג ה') בד"ה נזיכה דעובר בלאו דלא תעשה כל מלאכה תהא וגו' וכל בהמתך יעשה"ש. וכן מבואר להדיא בר"ן נע"ז (שם) שיעה"ש. ושיעת הטוס' בשבת (ל"ש ומה בהמה) דשניהת בהמתו היא עובר בלאו דלא תעשה כל מלאכה תהא וגו' ובהמתך לא תהי תלה למתמר ליהד ולא בשניהת בהמתו. ומה מהינו הל"ל לפחוק ים לדקדק על שיעת רש"י. ולפ"ז ניחא דשניהת בהמתו כוח גלו. ל"ב תמלי הפ היינו קרא מלוחר דפ' מבשים ואינו ללא עשה למוד הל"ל למקנה קרא המוקדם דפ' יחזו וגם הוא ל"ת. למתם גם לדעת הטוס' לא יהייבב. דשל שרי"ף כמוכן דבשבת ל"ש בכל דהוי בשבת (פ"ח דכלאים ס"ב) דשיבב בקרון חייב כמו המבואר. ולפ"ז ניחא דשיבב בשבת (מ' כ') דמפיק לה. ולשיעת היינו פשיעת דלכתב כ"ש. דלא מייתי כלל לגימתל דמגמ'. ול"ב דבובב לעולם הל"ל מחמר לפ שהינו מכוונ. ול"ב פשיעת דלפ לדעת הטוס' הנ"ל על ר"ן הל"ל היינו לאתויי לתנאי דמקדם היה ל"ת הל"ל. עוד יש לדקדק קצת דהינו שפתים (פ"ד ס"ב) ותו"ל (פ"ק ס"ו) דמפרש טעמת דלוסר מכיוח בהמה נסר מכוח דפעמים שמוכרם לו לנסיון והוא מחזיר לו לאחר ג' ימים ומתת עובר עבודה בבהמה של ישראל והינו מכאר הקרא דלוסר שניהת בהמתו ופשוט וידוע הוא לו לחיסוך דשניהת בהמתו ומ"ש הכא דוקא לכניה הקרא דמלווה של ש"ב. והכלפה דכאן הפ"ו (תו"ח סי' ש"ב) תמה על היוד' הל"ל דהא ק"ל תי מוסף אח עלמו. ותיכף דמ"מ קיון שבהמה מלטערת עובר על שניהת בהמתו. והשתה"מ (פכ"ח מהלי שבת) הקשה עליו הלי כוותו מדברן הו"ל לומר בפשיעות דלף דמי מוסף אח עלמו אחתי שבות מיהו ניכל. ולפי דכוותו מן סתורה קשיא מהא דתנן (פ"ק דע"ז) בן בתירה מחיר בסוס. ומעתה משום דמלכתו לביתה ואי מוסף אח עלמו. אלמא דליכא בהא משום שניהת בהמתו. ישו"ש. ובלחה במ"ש הגמ"ח (סי' רמ"ו ס"ק י"ב). דכוותא היוד משום ניחתא ועבר בע"ח וכמו דתיתא בש"ע (סי' ש"ב סע"ח). וזה כוותא הב"י ג"כ ולעולם כוותא הב"י מדברן. ול"ק מה שהקשה השע"ת הנ"ל דהו"ל לומר בפשיעות דלף דמי מוסף אח עלמו מן התורה ע"ז מדברן עוכר. דו"ת דס"ל לפ"ש דשניהת בהמתו שרי. וכמ"ש הגמ"ח (סי' ש"ב ס"ק ו') ול"ב מן בתיסור משום שניהת בהמתו לא משום ניחתא ועבר בע"ח. ול"ם ג"כ הא דתסק היוד' שלי קרא דלעמן יום. ויתייבב הא דנפסחים וט"ו סע"ל דקתמר היוד' שהם דשובר על ש"ב ולא הניח קרא והכא הניח קרא. לף דלשיטת התוס' שלי ואילי מלעמן יום הוא. משום דהיכא דהוי מלתא דפשוט לו לתסור משום ש"ב. לבל הכא מיהם דדרשין מפי לגייתא לף במילי דלתו מלתא ול"ש. ובתשובה שלתי:

מסכת תענית

פרק ב מ"י לתר ר"מ תעש"י שתתר ר"ג כו'. ואין בלבב ר"מ אלא מתענין ו' שלימין. הכא"ב מנמ'. ויעויין במ"ת (סי' תקט"ע ס"ק י"ת) לענין אם מילה בשב"ב דמליתין. וקו' הפוסק בח' מהרמ"ל מסט"ע דעיכובין (מ"ת ס') יפה הי' המג"א אם לדידן לא עדיף מר"ח תוכם ושוכים דמליתין. לך בגוף הסוכתה לדתה דמקילין ג"כ אינו יודע שום הוכחה. דלמא כתתת נדתה הוי כבזמנו ואינו קול יותר. לק לפ"ד דלפ לחוכיח מזה דלא ס"ל כר"ח דלין מליתין מדמליתין בכל ע"ב. ולפ"ב לפ"ד זה לא הל בשל מו בי לפ ע"ב משום דנדתה קל יותר וכמ"ש הגמ"ת. לבל לפי המסקנא דס"ל כר"ח לק ביון דמתענין שנות מליתין ברגיות שוב אינו מוכרת דנדתה קל לק דהוי כבזמנו וגם אלו בי יו"ש שלהם בזמנו לא היו מליתין כר"ג. ול"ב לדידן דאין הלבה כר"ג לק דבזמנו מליתין אפשר דגם נדתה כן. ולומר משום דלפ"ד מוכרת לומר נדתה קל אין לב לומר לחמסקנא ביפוך הוא דהוק דל"פ"ד בי הכרת לזה. ולא מסברת לק עפ"י שהלכה למסקנא לגיכא שוב מסברת לפ"ד ד"ש לה. [ויעויין מגילה (ד"ש ב' ב') דר' נחם לעקור ט"ב שנדחה והכמים לא הודו לו. ול"ב ל"ל דלהפ"ד הי' מוכרת נדתה קול מלפ"ב למסקנא]. ושוב ראתה דגם לפ"ד תינו מוכרת נדתה קול. דהנה ר"ב תמר ב' גווני מליתין מלעיכובין ר"ת דהביכה כגון ר"ח מוכם ופוכים. וכן ט"ב שחל בערב שבת. והנה הני תרתי מילי לא תלי תדי בתביכתה, דלף הם ניעת דבר"ח מוכם ופוכים מין מלעיכובין מ"מ ר"ל דבע"ב מתענה ומבלים. ותדע דהל בע"ב לף בתעניות הרגות מבלים מפל"ב בר"ח מוכם ופוכים בש"ב הטוס' בעיכובין [שם] ד"ה שלמי. ול"ב שפיר ל"ל לף לם ניעת בר"ח מוכם ופוכים מין מלעיכובין לף בתעניות מוכם מ"ע בע"ב מבלים לף בבלות. וגם ל"ל בביפוך ב"ב ובדקתמר הגמ' [שם] לא לתמכם ופוכים דבהו מלעיכובין מפל"ב בע"ב. ול"ב ל"ל למסקנא דלא לבוכת דגם בדוכו של ר"ב לו עבדו בר"ב היינו בתל ע"ב. לבל בר"ח מוכם ופוכים עבדו בר"ב ומפ"ב לא מבלימו ולא מבלים קול לף למסקנא. ול"ב מתילה לדידן דלא עבדינן בר"ח שפיר ל"ל דלף בבדתה ברוך לבבלים ב"ש. ודברי הטוס' [שם] ד"ה שלמי דפיימו דמה שלסור להתענות בעו"ע דדביהם לגו מבוא לחביב בתעניה בי"ע כו' ול"ש דמלי בבלים מבלים בר"ח מוכם ופוכים מין מלעיכובין לף בתעניה

מסכת מגילה

פרק ב מ"ר דכר שמעתא גלולה כאב כל הגלגל . עיין בראש"י והוא מאמר דאתי לאתויי לכתלת פסחים שכאב כל הלילה . ומסתמא המחבר כ"ש ודלא כהראב"ש שכתב דמשמע דאפילו לא כאב כל הלילה . ומיהו לענין הלכה נראה דעת הרמב"ם והטור דאפילו כאב כל הלילה אין מברכין עליו שהחיינו וכן משמע מדברי הרא"ש בתשובה (כלל ג' סי' ב') ומהרי"ל (הל' יו"ט סי' ב') ומהרי"ק (שורש קנ"ב) ומהרי"ו (הל' יו"ט

פס הגדול ספיר דמי לכלי המיוחל מכלן שיהא קטן קוטר ג"ב בשעה שגדול קוטר. וכן הוא בסיום הילוי ומילוי נהגו הכהנים לקרותה בניהכ"ע. ויעו"ש במפרשים שנתקו מאוד. וגם סיום הבני בבקיע הכוהנים והיינו קטנים ג"ב היינו נלחה [דהכוהנים בכ"מ היינו נעזיים ולא קטנים דוקא כמו בסופה (דף כ"ו) והכוהנה בכתה עקרה וכן תרגום של מחזירים רוצים וכמ"ש בערוך ערך רכ]. ע"כ נלחה דע"ם קטן הילו ומקום הכרצים ל"ל כרצים. וקלי לקטנים דתיירי בכו דנהגו כרצים לקרותה בניהכ"ע היינו עם גדולים וכ"ל בהוספתא דמעיקרא הילו. לשון ההוספתא. והוא פירוש נכון מאוד בהוספתא וילו, והוא מקור מקומו עיזור של סלמצ"ם. זה ל"ל למת לאמיתו בס"ד שבת לד יח. וגם בסאנהדרין (דף ס"ב) י"ל דפי' לחוה סיבה שלא היו יכולים לקיים מצות שריפה בע"ח לו לאוכך שעה עבו שלא מן הדין [וקשה לי למקדק לפי הל"ל דלמא זה גופי' קמ"ל שלא היו כ"ד בקי היינו שהוי קטן דמל"מ הוי למיהן פוק חזי מאן נפיק מפיד וה"ל תנוייהו הד טעמא. ויש לישב]:

ביאבת מועד קטן

פרק ב מ"א ואידעו לאכל כו'. מכלן מוכיח בגמ' דאכל לסור לעשות לף כדבר האסור. והכא בש"ע יו"ד סי' ש"מ סעי' ד' פסק דאסילו דבר שאסור לאכול לעשות בין הוא בין עבדיו ובפתותיו וכיו ובמתיו שמשבח יריחם שלו. וכן הוא בטור. ומה מאוד הדבריס מהמיהים דיון דיוקל לעשות ע"י לחרים שכוונים לו לעשות בלאכת דבר האסור לף דגם פועל משבח ידיו שלו. ל"ש מה לי לאחר מה לי עבדו לו בעין לף דמשבח ידיהם שלו ע"י לאחר הוא ומותר לו לעשות ע"י אחר. והכא נף המקור הוא מאכל בהמה דהעיה לכל בלא טעם לכל ז' בימים לאחר בעשיית בלאכה הוא ובניו ועבדיו ובפתותיו ובמתיו. אמנם שם לא הוזכר דבר האוכל והכא"ה דסכריהו להטור"ש לפרש דמיירי בדבר האכל מכוח היין סבוניס דמיירי בהלאכת האכל ולכך ע"ב דמיירי בדבר האכל דאל"ש לף ע"י אחר לסור. אמנם באמת אין צורך לזה. דל"ל דמיירי דיעבד מלאכת אחרים ומתו דאני האם ג"ב אמתו. דכיון דמשבח ידיהם שלו הויין כמו בהמתו. אבל בדבר האכל דאוכל לעשות מעשה שלו ע"י אחר אסור אפי' בדיעבד ג"ב ע"י עבדיו וכו' דמ"מ שלו הוא ע"י אחר נמי מ"מ שלו כיון דמלאכתו הוא ולהו לסור לף לעשות נגופו. ומדע עוד דהא הני ג"ב בהמתו ובדבר האכל מותר כמבואר בסי"ח. ויעו' בכ"מ דאין טעם לאסור בעלמו מטוס דיעבד אבל ברישא. ול"ב לף שייך בגופו ועבדיו. והדברים נלחים בבורים ובבני הטור"ש ובהיבת מלאכת אחרים ומתו דאני בלא נודע. כ"ל בדיעבד לף ל"ב כמבו. ואפילו יש לעיין להבלים לף לשאר בהמה דאוכל בלא נודע. אבל בתחל ונהג אחר"ב כדוב ל"ש ובהיבת מלאכת אחרים ומתו דאני בלא נודע. כ"ל בדיעבד לף ל"ב כמבו. ואפילו יש לעיין להבלים כיון דלא לשאר דיעבד

כ"ל דהא מנוחה (בסי' ת"ת סעי' ד') דלקי כיו"ט כ' לין מכרין . ואפ לחיכא כמה פוסקים דלקי נחוכ"מ והמוכה ופוריס ור"ח ניין מכרין . בתו"ח דעת מהר"מ מלכין כתשיכ כדמיכא בהג"ה כלן (סי' כ"ט) וכן דעת הכמ"ג בהלכות חוכ"מ וכן הסמ"ק וכן בלחבוש (מ"ב עמוד 166) בשם מר"ר נתנאל וכן דעת הריטב"א בסוגיין (כ"ד ב') ישו"ת . ובמוכה ופוריס עדיפי עדיפי . דבסמ"ג שם בהלי חו"מ כתב דניכו' מצמע דבמוכה ור"ח מצמע דלא"ה מכרין . ובריטב"א בסוגיין (כ"ד ב') כוכיח מיכו' שלין עוכין הכרחה במועד ובמוכה ופוריס . וכן לשיטי לרבכי הלקט כהלי שמחות (סי' כ"ג) וכן בסוף הלי מוכה (סוף ערוגה ה' סי' קי"ב) ובס"ה בשבלי הלקט יכן (סוף כלל ה' סי' נ"ב) ישו"ת דכוכיח מהיכו' דלין הכרחה במוכה ופוריס . ולהיתי למהר"ח שעיין בניחוחו לשמ"ג על מ"ח בסמ"ג לחל במוכה ור"ח מצמע שלא"ה מכרין . כי המהר"ח שעיין שני מעשים היו ל' במוכה ול' בר"ח ניכו ומשו שמעיין דין זה מעכרין ובהדיא הוה ניכו ומיהו בשמות מהר"ם (סי' נ"ו) . ותמוה מלוח דהא במועד עמי לשיתי שם כיכו' רק דלא פסקיכן הכי משום דלא מדעתי' דר"ת עמו . ומ"ב ר"ח במוכה ור"ח שיתי כיכו' שם דלא מדעתי' עמו . ובס בניחוחי מהכמ"ל כי ג"כ נזה הלשון כ' מעשים היו ל' במוכה ול' בר"ח ניכו ומיהו לשיכן דין זה והוא תמוה וכ"ל . ע"כ מ"ל בכוך דמלוחתם פי' דמלוקים בגירסת היכו' . דהריטב"א ובשלי הלקט הי' להם הגי' ניכו' גם בהלי החמוה ור"ח דעמו שלא מדעתו . ולשבי הוכיחו מיתה דגם במוכה ור"ח אין מכרין . אמנם לשיתי במרדכי (ס"ג דמו"ק סי' תשמ"ד) דהגירי ניכו' נזה לשון כ' מחוש דמר במוכה ל' דוסק דמר ברים יש"י דניסן עכדין לי' הכרחה כ' קרישבלא דמר במועד ועכדין לי' לגירי' שכרין דהו מדעתי' דר' אמי מיחכמ דלא הוי מדעתי' דר' אמי . ס"ל כיכה דלא הי' גורס מעשים הקודמים דלא הוי מדעתי' וזה נרחה כיו גירסת הסמ"ג ומה"ח דמלוקין בגירסת היכו' . ומזה מלוי פוכחתם . דעמו שלא מדעתו . ולשבי הוכיחו מיתה דגם במוכה ור"ח אין מכרין . אמנם לשיתי דאין כלכה כן כמ"ש הרא"ש והמרדכי משום היכו' דמוקי לאמתי במועד . וכיון דבמועד מכרין ב"ש במוכה ופוריס . וכיון דעיקר הלשכה ממועד ס"ל כין עכו כך במועד ומה"ח . כוב מלחתי בס' מעל הכיכי (סוף סי' ל"ו) סוף הלי מוכה לאמר שמהיה דכיי בעל שכלי הלקט סיים ומעמו להכחת הח שהכל מלוין בכבא ובש"ם בהמוכה ופוריס וכן כ' המב"ם ז"ל עכ"ל . ומ"ם בשם הרמב"ם לא מלי עכ"ם מיכן לאכרות בהמוכה ולא כתב שם מעמא כלל . ודכיי השבלי לקט והמניח עת"ג . ולקוכר כמעט שם לא כתבתי כלן :

סדר אהבת איתן מועד

מהרב הגאון וכו' מוהר"ר אברהם אבלי ז"ל אבד"ק וואזאן .

מסכת יומא

פרק א פ"ח תוס' רע"ק תוס' מ"ת המה עכ"ל שכתב תורמין תח הדבן כין רב כין שמוי כו' והוא נגד גמ' ערוכה לקמן ד' כ"ד ע' כלא יפחות מלוחד מלא הקומץ כו' ע"ש . יותר יש לתמוה ע"ד רש"י כמכילתין י"ב ב' ד"ה תח כשהקיש שכתב שהוא מלא מתחה ליום טו' ע"ש ועיין לקמן כ"ד ע' בעי תרי"ד כשהם מהקומה משער יפלי לא לו מהקומה מדין יפלי לא פירש"י דכשיש והרמוה מכם לה' לחד כשם מחמם המלות ע"כ . ובמנחות ע"ו ב' גבי מנוקה לחמי תודה כריך וניליף מהקומה מדין פירש"י דהוי לחד מהמשיים ע"כ וכבר נתבעבו כמה גמוני שולם . הגלון מוהר"ם מברשבלויא והגלון מ"ב מהדו"ת סיי"ד ס' כ"ל גם הקשו מפוניית דמנחות הנ"ל על רמב"ן שכתב דהקומת הסכם היא מלוה ונהגת לדורות כבל מלחמת הרשות ובמנחת חמרי דלא יפלי קומת ל"ת מהקומה מדין ס"ת לדורות. ומה שלמתי בס"ד נולה דברי הגלוים הללה הייתי אומר דרש"י במנחות מפרש הקומה מדין אין זה להד מהמשים ממלק העבד כניחן לנויים . הדא דלא כתיב ביש קרבן ולא קומה ולא ממנו רק כתיב ונתחה לוחם לנויים שומרי כו' ע"ש ומה ענין קומה ל"ת לניחן לכהן וכתיב בי' ממנו כו' וקרוי קרבן וקומה דמה"ע יפלי לי' מהקומה משער ולא ממלה וביכוכים מדכתיב בי' ממנו כו' ע"ש ועוד דלא יפלי הקומה ל"ת לניחן לכהן מהקומה לניחן לנויים ומ"ש ס"ת שם ע"ש ואילו בי' כוכת רש"י מהקומה לזה בי' מיכה הפסוק ר"ש מטות כמו שמניח ביומא הפסוק לגחליי דהוי חמש מלות ללא נלפש"ד כוכת רש"י לקומה מדין דהוי לחד מהמשים לכל לן מכר הביעור בפסוק שם והוא מה שלמוד שם בס' מטות ויקרבו לל מהם הפקודים אבר לגלגי הגבעה כו' ויתמנו ל"ת כו' ולא נפקד ממנו איש . ונקרב לת קרבן ה' איש אבר מלא ב"ו מלעדה כו' ויהי כל זבר התקומה אבר הרימו לה' כו' מלת שרי הלפים ואחת שה"ת כו' וכס היו שלושים אלף למנין כ"ה ר"ל לפים והוא לחד מהמשים מכם מהות לפים . וכמו שד' לריכים לבודות זה בי' חיים מולך יש יסודים מבדר . ומביא ראיה ומ' מלות . ס"ל שהם בשלוש ולא נפקד מהם מיש ג"כ מיקרי מה שהביאו קרבן כהכתיב לכפר על נפשותיכם כו' ומיקרי ג"כ קרומה כמ"ש ויהי כל זבר התקומה כו' והכיב ג"כ מלת "קח" כו' והוי כדכתיב ממנו ואמרכן הנמ' דעין דבר שהבא לדורות כו' כי קרומה זו ודאי לא נהגה לדורות וכמה סרס הקושיא שעל רמב"ן דרמב"ן מייירי בקרומת המלות על לחבי הלגה . ובתיב שם ויקח משה הלעזר הכהן את הזהב מאתם ויבילו לאהל לל מוש"מ כו' ומשר הוי דומה בדומה עם הקרומה לה' דכתיב בי' והקריב ממנו אחד מכל קרבן קרומה לה' כו' ועשית ג"כ בלוש"מ כדיני קרבנות לכל ביומא דמיירי בקרומת הדבן פירש"י קרומה מדין היינו מלק, מה' מלות שניהן לגלעור דהכא כתיב וזרים ושתם כתיב וכרמות שניהם לשון יחיד וכמ"ש תוס' שם ד"ה מקרומה ולא פי' בחלק התמשים של העבד שניתן לנויים דלא כתיב בי' כרמה וכמ"ש תוס' הכ"ל ומביא שלין לקרא על הקרומת כזהב הכ"ל שלינו ענין לו כלל . דמה ענין קרבן לכפר לחה"ל . הגם שממלת במדבר במ"ר שכיב מ"ח בי' מלפים מכל שבט ושב"ד ג' מלפים מכ"ם מדכתיב ג"ם מלף למטה . הכי מכרים שם ו"ב מלפים בומני הכליט . "ב מלפים לחפלה . כו' ע"ש . הכי שלגלי הגבה היו רק ו"ב מלף ומיושב קושיית הגלון שם לין בעי למילף מהקומה מדין הכי מפורש בברייי שם דיליף ג"ם ממנו ממנו עכ"פ מיון כ' ע"ש . דגם הכא כתיב מלת כו' כדלתי דכי ו"י שהי כיכה כו' ולא שייך הכא לחימר היכא דליכא דמיון לי' כך דטפי דמי לחתי תודה לחר מלהקומה משער יפלי לא מכרי ד' מלפים ומיושב לגיב"ם ג"כ ישב הפי' הכי בוה . ומ"ם הוסבת הסיג רמ"ן על מ"ם שהי פיום להוסבת היכיים לכב"ע שהרי שתו כ"ש מ"ע קרבן ושניה כו' הפי' הקרבה כו' לא ידעתי מי כניך לו דקרבן היינו כ"ע בעמו דת"ל מה דהני שם קרבן ושניה לגלגלת לוחם ושלמים (ביב"ם ג"ב ישב הפי' הכי ושה ולחי ליתא שהרי ד' לחמים הוציא לוחם

פרק ב מ"ב הוי"ם ד"ה ד' פיסות הסיג רמ"ן על מ"ם שהי פיום להוסבת היכיים לכב"ע שהרי שתו כ"ש מ"ע קרבן ושניה לימוריכן כו' מ"ע דהקרבן היינו כ"ע בעמו דת"ל מה דהני שם קרבן ושניה לגלגלת לוחם ושלמים (ביב"ם ג"ב ישב הפי' הכי ושה ולחי ליתא שהרי ד' לחמים הוציא לוחם

שכרי יפלוש להעיל מהיכן לנהם למחר תפי' כמה פרפטות עד מקומן תפי' יש להם נדנך עיר ישראל לאסות בה מהוא משום דכלנא כלא מאתי' כו' ואילו כבא לין מתיין לן רק עד סוכה תחנוסה שגם היא במדבר שהמדבר כי' ג' מילין מיוחלים והיינו משום דלא עדיף רק משאר יומים ברגות שלין להם רק ללכים למה אבל גרש עפי מיוחלין להעיל ח"ב נפ"ד :

פרק ז מ"א על המקדם נפ"ע על ישראל נפ"ע על ירושלים נפ"ע כו' עיי' ר"י הוא כין ס"ם זה . לפ"ד יש לייבב משום דלא נימת דהתימה שוה לבלשתם שכרי ישל לתחום הצמור צלין הצמור ניטראל הצורה בכהנים ר"ה כי' יכול לבלול כולם בעכרה תחת זה תחר בתלין כן אלא לבל תר תהימה נפ"ע היינו טוכן צלין . צוחר ביטראל . מקדש הכהנים וקיטיל בכרכות ד' מ"א לין הולמין בשתים משה"ה כי כל הד ברכה נפ"ע. עוד יש לייבב עפמ"ש ריטבא"ה שהגמ' ד' כ' ע"ש מפרש רק על שאר התפלה מאי היא כו' ולמה לא מפרש הויך וכהב דלין מתבררים מילתין כו' דהא קאני ציבור על המקדש ועל הכהנים ועל ישראל בכרכה הרלוי לכל הד כו' והיינו דתני מתני' לבל תלת מיבת נפ"ע :

מסבת סובה

פרק א מ"ד תפלרת ישראל לוח כ"ב הקשה לייטי רבותא טפ סיכך ותחי"ב הדלה כו' מטון זה כהב מב"ב עיי"ש ולא זכר שבבר קדמוהו למשונים גוה הל"ן וריטבא"ה שם ר"ת עי' פי' ירושע ועי' ערוך לנר ו"מ דמתני' לו סיכך ע"א קהני ותני בני חיכת ע"ש כשורך לנר. מיהו מה שהקשה ת"י למה לא מכר במכנה בפי' הלשי דתנטן בסיפא שזהו שיקר בהכבר כו' ע"ש. ולפנ"ד יש לייבב ע"פ הגמ' לעיל ד' ע' ע"ב דמדייק כלילו עשלם בהוך הבית ולא תני סכולה להמחוצי' דמייר דוקא בהשלילו אילהו מבוכה מחמתו ושריך לפי' ממהו מבוכה ליפסול משום דמשמע שכך פסול בהרי ס"ב ומשני בשתבטן ושריך מהי לחמשה ומשני דהמשני דלא גזרי אטו תבטן כו' ע"ש. ס"ב הלי דיעל דתבטן בכר כמעשו מפורש הוא בס"ב ע"ש ויותר ממ"ב כלן דילו מבכה לא שמעי רק דבשר דיעבד ולא גזרי בדלי נגמי שם ע"ש. ובבה דתני בתתני' זה הכלל כל דבר שהוא מק"ע ואין ניהולו מ"ח מן מסבכיי כו וכל שלילו מק"ע וגידולו מ"ח כו' עי' ערוך לנר שם ועי' ר"י בלן לוח ס"ח לא זכר כלל מה בדיוקו הרלשונים מזה ובהב מלבו מ"ב. לעני"ד יש לפרש כמין תומר דלמעי' מתני' דלא תימת דלאי דיעל ליקי רק בתתוכר לפסול לפי' ריטב שבן כשר אם לא מבטן אשום דמתוכר ותלוש ב' מימים הם לבל שלר שבך פסול מבתי לא בעי' רק טיבא שבפסול ג"ש מסבך אם כל הסוכה ושומד בג"ש כמו דיעל דמ"ב פיטם עלי סדין הו תחתי' כו' לו פסול לבל לי מעורכי' כשר אפי' לי שמלתתי בדבכי שי שרוך לנר ומפחתי . גם בל"ן דברי ר"ח תמוהי שהרי גם גבי לולב פריך הגמ' שם לולב גמי לידמי בדי לפרסם ופי' רש"י במקדם קלי הרלי ומפחתם לא מפורש דמייר בלולב כו' לולמת דפריך פירסום גם בדבר שאינו לבבה לגמ"ם רק שלא בח מפורש ר"ח גם הוחלה מלחבה גרועה היא כמ"ם הוס' שבת ב' מ' ע"ש וקרבי דהוחלה ג"כ לא מפרשי שהרי לא יצא לים ממקומו יש לפרשו על התופי' כדלי' בעירובין ב' כי ר"ת לי' ע"ש. וגם קשה דזיל בתר טעמא דכל מי דמייהי בשבת ד' ל"ו ע"ב ג"כ לא מפורש דסמעי' דקרא הוא משום דבלומת לי' עבידתא וכדפריך הגמ' בתתם שם ע"ש . גם מ"ש ר"ת לעת ו' כשם בנו מלוד הטוה כי לין שבת לומר דמעביר ר"ח שבית הולדם דהולחם יכי תמור לענין מלך מהולחם גופי' :

מסבת ביצה

פרק ב מ"א יו"ט שחל להיות ע"ש כו' ושוטה מבטיל מעיו"ב וסומך עליו לשבת כו' . גמרא . מנה"מ למר שמועל ל"ק זכור לח יום"ט כו' וכריבו כו' אי רב"י שלא ישבת כשבר שבת ע"י יו"ט. רב לטי למר כדי שילמדו מן לופי' מיו"ב לשבת ק"ל מדרשבלוית שהקשה ומסקי' דלרבת גזירה שמא יסבא. בהקדמה זו יהיישב קושית הגלון ר"ח ור"ל מדרשבלוית שהקשה על מימרת דרב [לו רבת] ואיהימא רב לטי קיים לרבהם לטיט בה"ח לטי שיהובי הבייצי שלמר עקב כו' והוהוחי ל' הוכ"ל ח' תורם שבע"ם ימת ד' ל"ח כ' והקשה הל משם מפורשת היא בילבי קידושין ע"ש . לפ"ד יש לייבב שפ"ת דקי"ל גזירה לגזירה לא גזרי' עי' מיבלי' ב' ב' בפי' ר"ש מדבתיב ושמרתם לת משמרתי כו' ולא משמרת למבשת טמ"ם זה בחידוש שבת פ"ק מ"ב דכר ממנד . ויש מלות דרבנן שהם סייג לדאוריי' ממש כמו נט"י משום סכך הכומה פ"ת משום ליסור הוצאה לן כרמלית מ"ט וכן רבים ויש שהם סייג לדרבנן במקום שהלכה לשם מכח מה לן לה לא קיימת הל כמו מיס שלוני' ד"ת דכר תמרי' בפי שבת ל"ד ב' וכ"ב רמב"ם בפיה"מ שבת ריש פ"ח ע"ש וכן במסכתי' ד' ג' ס' כולה מדה גזירה היא וכן נלמן מ"י ס' נבי עטלה בלים ביט"ם ע"ש בתוס' וכן בריש פ"מ נבי שמל יום וגבי שמן בריפה גזרי' יו"ט לשו שבת ושבת גופי' רק מדבבן נבי בריפה בפ"ט לחד מי' בתוס' שבת ב"ח ס' ל"ח כך וכן' וכניס בהם גם שיהוה הבייצי' בלחד מהם.לפמ"ש רש"י ע"ו ב' ד"ה מ"ם דשיהר קרא לחה לקידוש היום ולא ע"ת כו' וגם שיהר בכוד שבת הוא רק מד"ת יעשיהו סי' ס"ו וקרוב לבבת פוצ כו' לבל ג' פעודות שבת בילבי' מהלבת היום שמן שגי לבו בביום פת וגם בזה יש דיעות לי סם דלוריי' וים סוברי' קרא לחמבתת עי' שבת קי"ח ב' לרב ספת לחי' בסת דהרסנא הוי טוב שבת ועי' מו"ח סי' רע"ח ס"ח מג"ח סק"ח סם כתוב בביפה סת לו יותר מה הרי תקנו ע"ת שלא יבבת בכוד שבת הוא משמרת ד"ס ולא ד"ת וכן לטעמת דרב לסי שמוס בכוד יו"ט ניקנו ע"ת הרי קי"ל בכרכה שסחים מ"ו ב' דהמרי' כוחיל לי מיקנעי לורתי' כו' פ"ק ה"ל התופה מיו"ט נחול לח ענין ליסור דלוריי' כמ"ש הפ"י שם שמחר רבה היינו לוקה הוא לבו דוקא לחסי' ליסור דלוריי' הין נו ות"ק בספרי' בר"ן ובמג"א בסי' תקכ"ח מזה חש לעיל ל"ח הוחיל סבר שם הכי ע"ש . ומה שהקשה ת"י לות כ"ב מ"ש נבי עבבה דתני נשנו בתם נפשו בשבת ד"ח בשבת חמור מכ"ח כשבר חם גם בלולב והדס הדין בן כי תו"ש ד"ה ונשנו בשם הל"ש . יש לומר דגבי דם נבי' שיפתיירו רוב עלין כדלישת בלוי"ת סי' תרמ"ו ס"ה ע"ש בע"ו סק"ב כתב שגם רמב"ם מודה בזה וכ"ב הגר"א שם סק"ו לבל בערבה לפי' נשנו רוב עלים בשר כדלי' שם סי' תרמ"ו ס"ב ע"ש וכן בולב רוב עלין דיהו כדלי' שם סי' תרמ"ה ס"ב ס"ה עוד יש לומר דתני זה נבי ערבה משום ערבה הוושענא רבה דלפי' עלה לי' נבד לי' כשר כדלי' שם סי' תרס"ד ס"ב :

פרק ד מ"ב בהו' מבדים נא יודענו לפי שבירהו דלי פסקי' כר' יוסי ולימא חיוב כרת ותפוסת ל"ל לחיובי' בשת יעבירנו רק משום לפרסם שהעבירה ד"ח בשבת חמור מ"ת וכביון דלי' מבגמ' ד' מ"ג ב' דשרבה דמי שבת מה"ט יעבירנו ליבא חיוב התלת וכרת וכי בשביל פירסום שלוחי ב"ד בייתי לה וכ"ב' מקיפי' בה ולבא בזיזה דשמת יעבירנו וכמ"ש רש"י וחוס שם והיסוד הוא רק בשילטול בסיר ממרי' לידתי שבת כדי לפרסם מבל הבא עקרי' משום דיוהיר שלת ליטול בולב בשבת שהרוך בתא לפי' במקדש דשני' ו' ימים וכן בזה"ו לפי' יום לחשון משום שמת יעבירנו ותשם קלוב הוא שלפי' לם יעבירנו ליבא חיוב התלת וכרת וכי בשביל פירסום הטבבת ד"ח עקרי' משום דלוריי'. מבל האמת הוא דלפי' לי שפרי' לי מברת ותשלת מבל ליסור דלוריי' עביד מ"ט בפיר גזרי' שלא יבוא לעבור ליסור דלוריי' וב"ש שמלתי בדבכי בפי' שרוך לנר ומפחתי . גם בל"ן דברי ר"ח תמוהי שהרי גם גבי לולב פריך הגמ' שם לולב גמי לידמי כדי לפרסם ופי' רש"י במקדם קלי הרלי ומפחתם לא מפורש דמייר בלולב כו' לולמת דפריך פירסום גם בדבר שאינו לבבה לגמ"ם רק שלא בח מפורש ר"ח גם הוחלה מלחבה גרועה היא כמ"ש הוס' שבת ב' מ' ע"ש וקרבי דהוחלה ג"כ לא מפרשי שהרי לא יצא לים ממקומו יש לפרשו על התופי' כדלי' בעירובין ב' כי ר"ת לי' ע"ש. וגם קשה דזיל בתר טעמא דכל מי דמייהי בשבת ד' ל"ו ע"ב ג"כ לא מפורש דסמעי' דקרא הוא משום דבלומת לי' עבידתא וכדפריך הגמ' בתתם שם ע"ש . גם מ"ש ר"ת לעת ו' כשם בנו מלוד הטוה כי לין שבת לומר דמעביר ר"ח שבית הולדם דהולחם יכי תמור לענין מלך מהולחם גופי' :

פרק ג מ"ו עלה חוזת על רובו כו' ניקב וחסר כ"ם פסול וחי סיפא על מיעוטו כשר . ניקב ולא חסר כ"ם כשר . הקשה ת"י לות מ"ת מניקב דלישה שמעי' לה כו' . לפנ"ד יש לומר דוקא כל פתחוב ונלמת לפי' מניקב דלישה שמעי' לה כ"ם המג"א סי' תרמ"ת ס"ט ס"ק י"ג וגם מה דלמרי' בגמ' ד' ל"ב ב' ובכ' וג' מקומות הפי' על מיעוטו פסול יש שם ס"ו ב' דיעות ולמד דיעה בעי' שיקפקה הימור בזובו דהיינו גם מצד שני ויהי רוב הקיסו ולמד דיעה פסול לפי' במיעוט שלד מחד כו' ע"ש . ס"ב לדיעה לחמוסה שהיא לשמעי' לפי' על מיעוטו לא כשר רק במקום ש' שלא יהי' ממוסר ולדיעה קמייתא ג"כ טובה לשמעי' על מיעוטו כשר לפי' בגמ"ש מקומות שם הוה מלד אחד ובזה מיובב לשון הגמ' כ' וג' מקומות שהקשה ריטב"א שם ס"ק י"ד והס"י לות ליע [לפי הגלילה לא לשם דברי הפ"י] שם ב' פסול ג' מיבעי כו' ע"ש מה שיישבו ולהשמט ס"ם לדיעה לחמוסה דלא ממש ב' מקומות בייט דוקא ב' לדדי' מש"ה מחד ג' ולחרוג עגול הוה ולית בי' ג' לדדי' ע"ב הפי' הוא לפי' מלד מחד . עוד יש לחרך דהא דיהו דפסול לפי' בשלר יהי ממ"ם כמ"ש רמ"א סי"ב סי' תרמ"ט ס"ה ואחי מיעוטו דבשר לפי' ביום לחשון . עוד יש לומר לחד דיעה שם סי' ת"ת מהלבת עמ"ת פסול מוכרת למיהי סיפא לגלוי על ביטא דלא ממא דוקא ובזו ממם פסול אלא מט"מ כיוב ורק במיעוטו בשר ובמיקב יש לחבן דלשמעי' סיפא שלין בשבר רק בלא חסר כ"ם שלם חסר כ"ם לפי' נשפה הנקב ע"י קוים ג"כ פסול כמ"ם הט"ו סי' תרמ"ת סק"ד ע"ש שבן פירש מ"ם ל"מ"ם שם ועי' תוס' ל"ה ב' ד"ה עלתה בשם יובלמי דמוסיף פסול רק בלילון כו' ע"ש מיהו עבדי' כרמ"ל. ומה שהקשה ת"י לות כ"ע לחמי לא תני עבל כו' ע"ש מלי קושית דבעבל ל"ש לטעמת דבעבל ל"ש לטעמת לבילה לו דין ממון לא מהני כ"ע לחמי לא תני עבל כו' ע"ש מלי קושית דבעבל ל"ש לטעמת לבילה לו דין עוד קושית לחרות ל"ה עז של כלאים יפפל קרו לבובר. ע"ק למה לי לו לכתב פרט לכלאים ריטבא"ה שהגמ' ד

בזמנם וכו׳ ואיתי נמי מצינו גם מלא מצנח ליד כהן ליתי בשלמא. וכ״ת דלא כהגיהותא של כתי״ם ומת הכהן ונמחק הכתב ונתנו בני ביתו ומלאו לו תוך יעשו. נכתב כ״ם לניסמ״ך כו׳ ומעשה שהי כך היה. ומייתי הך מעשה למילף מינה דגם ביתא דמתני׳ בכהמת קדשים מיירי כמו של כ״ט ובהלב ים מידות גדול בפירוש כ״ז ב׳ ע״ב וכתוס׳ שבת כ״ד ב׳ ד״ה ואי מסרי מותר ליהנות משום שהוא מריחת כ״ת ב׳ ופ״ה ומ״ש ג״כ דמקשי ליה מהא דתנן בפרק ב״ה ב׳ ד״ה ואם תאמר דמיירי בגדול בפירוש ואפ״ה אין מורחים כו׳

ר"י להר"מ דאחת שיים שני כו' ע"ש ובשמ"ש כ"מ דאשמעי' מהני' דלא אשמעי' מהני' דלא מסקי' תקיעתא מג. י מ"ש תני מיז בידו לא אחת פי' לאשוקי ממה שכיון שתעלה בשתים ומכ"ש אם נפרש כמ"ש הרמ"ש דאחת לשבוקי מיז בידו ודלי שפי עדיף למיתני כדתני בתרי' וכייו דתני מתני' בשומע מתעסק פי' שהתחיל לתקוע בתעסק ואמר לו בתחלת תקיעה ליכוין ותקע לי וכלי לא את תכוונ"ל וקלי ועיי תרוכות בריטב"א שם. ובשפ"ש שם כ"כ פשוט דזוקא לאחד כדלא רצתון כולו תעלה לו זה לאחילת סדר שני כו' ע"ש מ"ה תני מיז בידו לא אחת פי' ליון שיהי' ושיין לו"ח סי' תק"ע ס"ו ועיש במג"א סק"ח וס"ק יו"ד ובשמ"ש שם ים לייש לפי' נסדר שעשה בבר ותשמעי' לא מיבעי' דלפי' מהעשק הוי הפסק. ומה דהני לא יוצא לייש לפי' נסדר שעשה בבר ותשמעי' לא מיבעי' דלפי' הפסק לגבי תוקע גופי' המפסיק ללא לפי' גבי שומע מיי פסק טו' ע"ש ב' דיעות בזה והמע"ה הכריע דלא הוי הפסק ע"ש:

מסכת תענית

פרק א מ"א מלימתי מכיריי ג"כ כו' מסיק בגמ' תנא מ"ש סלק כו' ומרין מ"ש דתני נגזרות ליתי על הגשמי' פי' בכלתא מי התם קלי לתתני בע"ש דברכות מזכירי' ג"ב בתמ"ש כו' ס"ש מה דתני ג"ב לפי שקבול בתחה"מ וחד מ"ד יותר מתחה"מ כדלי בגמ' דף ז' ס' דתחה"מ רק לעניקי ונשמי נם לישנים והייט נגזרות ע"ד הן הן נגזרותיו כו' רוחב גויס מקדי' בסילו ושותק. ה"ג אין לך נגזרה גדולה מזו להשפיע מטובו לעשרי לעזו מכ"ש לא סיים הגמ' נברכות שם מ"ש דתני ג"ב בקושיית התוס' ד' כ' ע"ש ד"ה ואיתי כו' ע"ש ונשמ"ש מיובב זה. הבל מי תנא הכא קלי לתתני בפ"ק דר"ה ובתא ידועי עכ"מ ל"ב הוי לי למיני על הגשמי דתתי התם ומשני מפני שיורדים בנגזרה כו' ע"ש ולע"ג גם בברכות יש לפרש כמו הכא ותפשר שייך זה עפי דכלמר כי יכולנו שיגשמים כי קללה בתג כו' בעצד שבופך לו רבו קיחון ע"פ וחז"ו שיורדי בנגזרה ומכ"ש פליגי תנאי שם להזכיר מתחילת התג לו לא. עוד יש לומר דהתם תני בנזרות נשמים ע"ש הברכה תהא נגזר כו' ממי' מתיס כו' להזרות כמו מתחה"מ מזכירי' בכל השנה כולה תפ"ש אלמא הלא דאמרה ב"ג ג"ב כן הוא וכמ"ד הכי בגמ' בכת ד' כ' כ' ע"ש ובמ"ש תוס' כ' כ' ד"ה הלא ע"ש הבל בכת דתני מילתיה מזכירי' כו' שתיו מזכיר כל השנה ב"ב חמתי תני בזרות ומשני ע"ש שיורדי' בנזרה כו'. ומה שהקשה הוי"ט למה לא תני זוקין תיכן רמ"ז ומ"ו אות ל' דהוי למימרא בלב בדלמי בגמלילה ד' מ"ו מ' ע"ש ליתו נמן. כי אפלה יליפי מדכתיב בה רק שפתי יעות כו' ע"כ יותר נכון הי' בל תוי"ט ע"ש ובשמ"ש הוי"ט בברכות פ"ש מ"ה גבי מזכירי' ר"ה בגילות כו' דהני הכי לפי שזכרון ר"ה בא ע"י תפירת פרקם ע"ש שהיה עוסק בלילה ולומדי' אותה בבגיל ר"ה שפה כו' ע"ש. ב"ש ים לומר העיקר הוא השלמה בברכ"ם רק שהצה לשלול צריך לדות מתחילה ובמ"ש הוס' ד"ה ב"ש ע"ש מב"ה תני מזכירי' שמתה בשלמה בא בהזכרה ומה שהקשה רמ"ז מפ"ד דר"ה מ"ו אין מזכירי' וכרון מלכות ושופר בל פורעניות כו' ים לייש משום דזכרונות נתקנו בדי שיעלה זכרונינו לפניו יתי לטובה כדתי' בפ"ק דר"ה מ"ו אלי ע"ש הכי דייקי לטון מזכירי' לכבי לא יאמר על פורעניות אלא לשלות וכרון ב"ש. ומ"ש מ"ו אות ג' דאין לומר בתחילת של תפילה ובמ"ש הוס' ד"ה ב"ש ע"ש מב"ה תני מזכירי' שמתה בשלמה בא בהזכרה ומה שהקשה רמ"ז מפ"ד דר"ה מ"ו אין התרון של תג כו' ע"ש המה הבלה משום מפורשת פ"ש דתניא מ"ו תוצ"ל והולך כו' ויו"ש אחרון של תג כו' ע"ש. גם מ"ש ר"י לפרש דר"ש סובר להזכיר נמוסף דיו"ט לחטון כו' ע"ש ליתא דפ"ה תמר ר"ש בברי' בגמ' משעת נעילת שלך כו' והייט בתפילת כו' ע"ש. גם מ"ש רות ו' עשתי' דר"ש כמו שמזכירין מדת יום בעילה כו' ע"ש. מ"ל להא שהיא כמו תחה"מ שמזכירין בה בתפילה אלא משום דזקוקה שקודם לה' ימים. ולפשב משום דתמרי' בגמ' י"ד כ' לא מיבעי ניתי טומאתו אלא לפי לעזהתו סו"ש וגזור שמא יטמא ובאו לבקש רחמים עליהם ולכך הקבלתו ופרכ"ת דכיון דגילת קרון להביא קרבן ושמא יטמא עד יו"ט אחרון ומקריב קרבן יחיד ביו"ט כו' הרי דמיירי בגילות שהי שמחמיר בבלת קרבן. מיהו לפלי דקי"ל נוסב כיעתו בגיל ל"ש הו לפלי שיעלה ל"ת בע"ל אלא ת"ש בפשוטו הא ניתי טומאתו מיירי ר"ש בדי"ק לדוכתה ו"ע. ובה תני מיוסבת קושית תוס' רע"ק על ר"ש אלא פי' כמסקנת דלפי' הי' לו פלי שהי ע"ש ובמ"ש פ' ו"ש פ"ו מלריך בזה ביבמות ביום לפרש משום דייק פלי ניתי טומאתו ניהי מס' לה הבי ובזוהר לפי ניקטאו העולה בלא ו"ש וקלי לדלעיל הרי מוכח דמיירי אלא הי' לו פלי לבל מיי בניים והעולה בות"ן ע"ש ולפמ"ש אלי"מ שם יש מידוש לפי' לא הי' לו פלי ג"כ ב"ש דאמרינן לגלת מכח אחת ישמ קרבנותיהן לפי' הרין. ובין לתי"ת מצה וגם אלא ישבו. הוי כמו שתר מילי אלא היה לסם פלי לפי' כי' לסם פלי ומתוך קו' תוס' רע"ק ב"ש על התוס' המ"ל. מיהו על ר"י קשה מם שהקשה ת"י לות ט' שפי' בניר טמא למה לא ישרש ניר טהור בהשלמת ימי מוד. עוד הקשה דהא ניר טמא צריך לחוג עוד ניזות דעהרה. עוד הקשה קו' רע"ק ב"ל למה שבקו מסקנת הגמ' דמיירי לפי' ב' לסם פלי עוד הקשה למה פירש"י אחת שמא יבאו קרבנותיהן ויקריבו קי"ל ביו"ט לחרון כו' למה לא פי' משום דלתי לידי הקלה. עוד יש לדקדק במ"ש רש"י גבי מצרע שלא מטומאתו מגלח ברגל כו' אבי לו לבחוב שלא מטומאתו ברגל מגלח כו'. ויש לייש כשוב עם דמ"ש רש"י כמשנה ושב אין מכאר כיון פי' ביום הזה ושהמת כרבי דמיר ר' מ"י פ' דוקא ל"ר ביום הזה בבלת קרבנותיו ולא ביום תגלחתו שהוא בי' ומ"ש פירש"י בשמת ופמ"ש רש"י ז"ל דמיר מ"ע מ"ז דמגלח בעומאה היא קודם שהבלת קרבנותיו עד לאחר גילות כדכתיב בי' קדשי הלבן לא יקנו' לבו בדלא עבדי קמי הבי כו' ע"ש וז"ל רש"י ד' י"ד ע"ב ד"ה עגזר אלא יגלח במועד דיכון דגילת נרין להביא קרבנותיו עד ניו"ט אחרון ומקריבן ואסור להקריב קי"ל בי"ע כו' לא בהבנת הת"י שמא יקריב בי"ט מלן ניית לי' להקריב ניו"ט וכי תשיבי בהניח להקריב קי"ל בי"ע אלא ל"ל ברש"י דאסור בד' ולא ואתני. פי' שמא יסבה עד יו"ט אחרון וממילא ימבך עד אחר כרגל שהרי אסור להקריב קי"ח ניו"ט. וב"ו מכוון לדבריו בד' ר' כ' שבתב שמהנין הקרבנות ואין קריבי ביום הת' בזמן כו' ע"ש. ואילו מתנם הקלה לא תייבי הבא. דמיר טמא מניא כ' עופות וכבש בן שנה לא צריך כאן הלבה לעיזה ושנודש. ומ"ש פירש"י גבי מצורע תגלחת שניי דדמיין לדמיר טמא כי שניהם מגלחי בשביעי ומביאים קרבן בשמיני. וכך נחיבא כי טפי תמיהא דלא משבחת במועד תגלחת דאלמה דאלמה שהרי אין רוחץ בעיים במועד לעמת ולא לשכר לא משכר לא מוסבר ולא מולקין דקי"ל בחמיש פ"ח מ"ה ע"ש ת"ש ד"ה כמ"ש כי גם לשבר המולעלי לשר לו מוסבדו זוחתו דאלמה כדתי' בד' ו' ע"ש ולחד מ"ד לוחתה דעלמה עדיפא לי' לא דגם בהלעו לחסור בהמ"ש מק"ו דימי ספרו ע"ש. עכ"פ מחלוקת היא מש"ה פירש"י תגלחת כי דלית לה פלוגתא. ויפיש דבכי רש"י במתני' בלא הי' להם פלי כו' ע"ש. יש לומר דלא לחיי ומצורע קו' אלא לחיך דמחני'. ולל"ל מדכתב רש"י נבי מצורע מגלח ברגל זבי לו לבחוב מעוותו לשהרתו. פי' כל חד מייתי העולה כו' ול"ק קו' מ"ל דאי למיתני ל"ל ע"ש.

ובגמ"י מסיים בלא הי' להם פלי ל"ל מסתע דעל חיע קלי:

מצלימין לותם בשבת אחת כדתי' בברכות ד"ט ע"ב ע"ש מצלי"ם ונועב ושוב לא עכשיו כו'. ועוד יש לומר דעיקר משם שיעבירו הוא משום לגמוד הברכות אלא דאיפא חשבי לסדר ניעבוני לנוכ וסדר תקיעות דבופר ופסקי טעמי דמגילה מ"ב כפ"ת לניהל דגמ' שהפוחת מברך לפני' ואחתם מברך לאחרי' הו ליכא הלי חשבת: מ"ב תוי"ט ד"ה בלנו כך ב"ד וט"ו וכתב רמ"ז ע"ו בשיטת דכתיב ולא יעבור דכריו תמוהין דשם בלי"ם שלם לותם מפרש בגמ' ד' כ' ע"ל משום ולא יעבור וכתב נדמה ב"ב מ"ם רמ"ז דמתני' מיירי בקדיימת כפיים שם הל ד"ה בלחד בשבת מקדימין ליוכ"ע שלפנין ולא מלאחרי' לממר שהוא סמוך וכן שם הל כרביעי מ' ע"ם מדת דמתני' מיירי בשבת הבל ע"ו לא מזכר רק ממילא שם הל ד"ה ע"ש הוי ע"ו בשבת: מ"ח תוס' רע"ק לות ז' הקשה הא ליכא רק ממילא שם הל ד"ה ע"ש הוי ע"ו בשבת: שבשיטת כו' שהרי הל מ"ו בשבת עובין ס"ש לחר שבת בלות דלמרי שפי' רע"ב לעיל ע"ב ע"ש ל"ב טובא דלמעי' הגם שמחתרי' מלילא. ובמ"י בלדקיה התוס' ד' כ' ע"ל ד"ה ואיתי כו' ונשמ"ש מיובב זה. הבל מי תנא הכא קלי לתתני בפ"ק דר"ה ובתא ידועי עכ"מ ל"ב הוי לי למיני על הגשמי דתתי התם ומשני מפני שיורדים בנזרה כו' ע"ש ול"ש גם בברכות יש לפרש כמו הכא ותפשר שייך זה עפי דכלמר כי יכולנו שיגשמים כי קללה בתג כו' בעצד שבופך לו רבו קיחון ע"פ וחז"ו שיורדי בנזרה ומכ"ש פליגי תנאי שם להזכיר מתחילת התג לו לא. עוד יש לומר דהתם תני בנזרות נשמים ע"ש הברכה תהא נזגר כו' ממי' מתיס כו' להזרות כמו מתחה"מ מזכירי' בכל השנה כולה תפ"ש אלמא הלא דאמרה ב"ג ג"ב כן הוא וכמ"ד הכי בגמ' בכת ד' כ' כ' ע"ש ובמ"ש הוס' כ' כ' ד"ה הלא ע"ש הבל בכת דתני מילתיה מזכירי' כו' שתיו מזכיר כל השנה ב"ב חמתי תני בזרות ומשני ע"ש שיורדי' בנזרה כו'. ומה שהקשה הוי"ט למה לא תני זוקין תיכן רמ"ז ומ"ו אות ל' דהוי למימרא בלב בדלמי בגמלילה ד' מ"ו מ' ע"ש ליתו נמן. כי אפלה יליפי מדכתיב בה רק שפתי יעות כו' ע"כ יותר נכון הי' בל תוי"ט ע"ש ובמ"ש הוי"ט בברכות פ"ש מ"ה גבי מזכירי' ר"ה בגילות כו' דהני הכי לפי שזכרון ר"ה בא ע"י תפירת פרקם ע"ש שהיה עוסק בלילה ומזכירי' אותה בבגיל ר"ה שפה כו' ע"ש. ב"ש ים לומר העיקר הוא השלמה בברכ"ם רק שהצה לשלול צריך לדות מתחילה ובמ"ש הוס' ד"ה ב"ש ע"ש מב"ה תני מזכירי' שמתה בשלמה בא בהזכרה ומה שהקשה רמ"ז מפ"ד דר"ה מ"ו אין התרון של תג כו' ע"ש המה הבלה משום מפורשת פ"ש דתניא מ"ו תוצ"ל והולך כו' ויו"ש אחרון של תג כו' ע"ש. גם מ"ש ר"י לפרש דר"ש סובר להזכיר נמוסף דיו"ט לחטון כו' ע"ש ליתא דפ"ה תמר ר"ש בברי' בגמ' משעת נעילת שלך כו' והייט בתפילת כו' ע"ש. גם מ"ש רות ו' עשתי' דר"ש כמו שמזכירין מדת יום בעילה כו' ע"ש. מ"ל להא שהיא כמו תחה"מ שמזכירין בה בתפילה אלא משום דזקוקה שקודם לה' ימים. ולפשב משום דתמרי' בגמ' י"ד כ' לא מיבעי ניתי טומאתו אלא לפי לעזהתו סו"ש וגזור שמא יטמא ובאו לבקש רחמים עליהם ולכך הקבלתו ופרכ"ת דכיון דגילת קרון להביא קרבן ושמא יטמא עד יו"ט אחרון ומקריב קרבן יחיד ביו"ט כו' הרי דמיירי בגילות שהי שמחמיר בבלת קרבן. מיהו לפלי דקי"ל נוסב כיעתו בגיל ל"ש הו לפלי שיעלה ל"ת בע"ל אלא ת"ש בפשוטו הא

חידושי הגאון רבינו אליהו מרייזיץ זצ"ל.

מסכת יומא

פרק א מ"א בתוס"ע אות ד' דברי התוי"ט להמעם הוא משום ספק נדה הוא בגמ' יומא דף ו' ע"ש ומה שהקשה המהרש"ג ממאי לא תיקנו משום ולמי נדה כגון שתמצא על שלה בית יום ומה שהעתיק רבינו בשם מהרש"ג שהקשה גם מעד אחד ליתא כן במהרש"ג [ורק התום' יסיים ביומא שם שהקשו מסיפא מעד אחד ועוד שלא מות יום] תמצא על המהרש"ג שהקשה עליך שמא ימצא על עד אחד [וכמו שהקשו התוי"ט הנ"ל] אך אין זה קושיא שמא ימצא על אחד יפרום מעבודה ויהי' עובד עבודה אחרת בכהן שכולן תחתיו או כמ"ש התום' יומא כ' ע"ב סוף ד"ה וחכמים סיימו כהנים הרבה הרחוקים לזה אך כל החשש הוא שמא תמצא היא אחר הבעילה (לאחר יום) ולא תהיה נאסר אותו ולא תודיע לו מזה ויהיה במקדש בטומאה ואם שמעינו שהתמיהה שהורה על עניין נדה מוספרת לה אין לדמות לכאן [דהיכא לא תצטרך רק לעבור על עניין עבירה שהייבת לעניין שהוא מונע לעבירה נדה עצמה אבל כאן המונע שהיה נעשית לא תעשה אחר עבודה בטומאה במקדש יש לומר כאן אם שלא תחשוב זה כלל או שלא תדע כלל יהיה כאן על עבודה היא במקדש נטומאה על ברוב] ואם קושית המהרש"ג ביומא שהקשו התום' בגמ' ע"ש ד"ה אמר רב ותירצו שם ללא שכיח [וכעין זה תירצו התום' יסיים שם] ואמרתי לעצמי יותר דלהלן לא מיירינן שמא תמצא ותרגיש בשעת ביאה דלמ ולעי תמצא על ע"ז שהמיאתה התורה דהא הבעילה שייכת גם מצלה גם היא תשמש בכלאים [וע"ז לא תבוא ואכמ"ל] ומיהו רק משם מוני תרגיש בתוך הזמן בדיקה [והיינו ליה יום ואכה הפיקן לא תאמר לו ואכמ"ל] עי' תמרין דלא שכיחא: שם ם"ה בתוי"ע אות ה' ד"ה ספר"ח כו' הקשה כו' הא לפי דעתה כו' תמה מהי הא מנוסר במשנה שבועות כ"ם ע"ש דמשבע לבטל המצות במיד נוקם משום שבועת שוא ג"כ גם לפי מה שהוא מתם לדעתו מתעה לתת כהון ולא תחול השבועה מהכי יתחייב כמה שמשבע לעבור ע"ז על שבועת שוא ומה צריך לתרץ דליכא מאן דמימרא לי' שבועה היפוך לי' שבועה שוא הוא ונוקם. ויהן לומר דהמדוקים לא סברי דמשבע לבטל את המצוה חייב משום שבועת שוא ג"כ מה זה קושיא נימא ליכא מידשו התכמים שהמדוקים מודים בזה דחייב משום שבועת שוא ושביר השביעוהו והתום' בשבועות כ"ם ע"ש ד"ה כשמביע שביר הקשו מכאן לומר דהמדוקים מיהו מודים בהדרשות שבתף כ"ו דמשבע לבטל את המצוה פטור אלא סברי דכל שאינו צריך לקיים [היינו שמחויב לבטל את המצוה כמו שמשבע ג"כ כודאי יעשה כמו שמשבע לבטל ק"ו] אלא שהפרושים עושים ואף שיבטל המצוה לפי דעתו אך כיון שמשבע לבטל ק"ו] אך יותר מהסתבר מ"ש לפני זה [המדוקים מודים בזה דחייב משום שבועת שוא וא"כ מי' מועלת השבועה שיעשה כהפרושים שאם יעשה כדעתו ויקיים כמצותו והוא משבע לבטל את מצותו לדעתו וא"כ תהי' שבועת שוא] דאין הכרח לומר דסברי דכל שאינו צריך לקיים ע"כ צריכין לומר דמלבד דאין מנהים בהדרשות שבתף כ"ו בשבועות לא יהי' מודים גם בכה' לימודים דאיתא בגדרים י"ו ע"ש דשפור מלתו וקרקן השבוע לבטל את מצותה [ויהיו שבורים דא"כ בלתו וקרקן ולפיכך יקיימו השבועה כהפרושים זה אין הכרח לומר ע"כ והגם שבוכל לומר דרק לימוד אחד ליה להו [או בלימוד דשפור מקרקן או בלימוד דשפור מלתו] וא"כ אתר נהם או היסור לתו [בשבוע לבטל את המצוה] או קרקן [וגם בשבוע דבר אחד] לא יעבור את השבועה ויעשה כהפרושים ע"כ גם זה דוחק ועליך לומר ג"ם שמחוך שקבלו דינים שלנו היו יכולים להשביעה [ותהי' השבועה שבועת שוא ולפי דהם בשבוע לבטל את המצוה לפי דעתם של המדוקים] ושבועת שוא ולפי מודים לדוקה לכן כתיב בעשרת הדברות לשוא ובקדושים כתוב לשקר [וא"כ יקיים השבועה כהפרושים שלא לעבור על שבועת שוא וכמ"ש]. ועל עיקר דברי על קושית הפר"ח [שכתבתי לתרץ דמשום שבועת שוא הי' מתירינן ושאם כהפרושים] אין לומר שנשמר הפר"ח מזה ג"ם ושם מנוסים בדעתם וכוונתו לסוי כמו שתמה דם"ל דנדרים נגמ' דף כ"ח ע"ש למשנר במשנה דכ"ם מרירא להו דנם נשבעין לשונסין ושם"ך בסי' רל"ב ס"ק ל"ח ע"ש מסיק דשבועה לשונסין מהי [ואין שמועה שקר מפיו מיד ממי מותר לו כלשונו לסוברים דכ"ם מתירין נשבע לשונסין רק לשקר עליו דבר דומיא דנדרים [לשקר עליו דבר] וא"כ גם כאן הוי [שכאן נדול] משום שעיון שמותר לישבע נשוא [וא"כ השאר קושיתו של הפר"ח דממי מהני השבועה] אכן זה אינו דכל שהוא משום שם ד"ם פסק וכן מבואר בהלכה בהרמ"ע יו"ד סי' רל"ב סעי' י"ד דאינו מותר לשונסין בפיו [דבר שהוא בפירוש נגד מה שנלמד מפי' לשונסין] ובפרט כאן שהשביעוהו כל"ד שוודאי בשלו כל המועלו' והמחצו' [וא"כ ניכא תו לומר דמפני הטעם הי' מותר לשבע נשוא דהרי כאן יוציא בפיו דבר שהוא בפירוש נגד לבו דהוא ישבע בפירוש כמו שכ"ד שביעוהו בכל התנאים וכל הפרטים בפירוש ואם יחשוב בלבו שפוך מדברי פיו אשור גם בלשונסין ופסק הרמ"ע] ים לעיין גם מ"ש הגאון מוויליגא ז"ל בהקהותו שם ס"ק ל"ב דנם מפעמו לא הי' שום מבוא לישבע בשום כיוב. ולהשגיל הפר"ח ואו' דדעת"ע ש להשמים דבריו אלו בחשם רע"ה: שם ם"ח בתוע"ע אות ח' ד"ה וכ"כ וכו' וכבר תמה וכו' הגה ולפי"ז הוא המנהג [עי' התמי' על רבינו על הר"ב ועל התמי' על רבינו מל"מ על הרמב"ם].

להגיה התום' יומא כ"ד ח' ד"ה מתרומת וכו' הקשו למה לא מי' מסופק נמי דלמא בעינן שיעור כמו תרומה גדולה וחלה ומריכין למעוט סברות לתרץ זאת גם התום' יסיים הקשו כן וגם עוד הקשו מדוע לא הי' מסופק נמי דלמא לא בעי שיעור כלל כיון דנאמר שהם וגם יש להקשות לו יהי' שלא ידע ר' מניין הכרייתא [דר' הייא דבעינן קומץ] בכ"ז הלא כשעורו הי' לו להעמיד הספק בכ"ם או דלמא בעי שיעור קומץ. ממנה ניתא כל זה כיון דלא מצאו במקדש חציצת עבודה רק בקומץ ופחות ליכא ורק בקדושת חוץ יש שיעור כל שהוא מכל בקדושת מזבח אין פחות מקומץ ק"ל מם זה בקשת החשוב [לא חשוב פחות מקומץ] מפ"ם שלא יהי' בחפר נפחות משיעור זה [לסיכך לא הי' מסופק מם בעי קומץ] אך הי' נראר לומר שלכן שנריך יותר מקומץ כיון דמין בו חציצות ומסופק רק על הפיזורים הנדולים ליחס הוא [אם כחרומת מעשר מם כחרומת מדין] וע"ז לא הספקן להודיע דנם כאן [אפי' בחפר נפחות] די בקומץ וא"כ למה יעפרך הרמב"ם והר"ב לפרש דבעי קומץ למי לא יבא זאת שלא להיקר הי' פיזורות [לר' אבין] בשל פיזורות דבעי יותר מקומץ [וכמ"ש בסברת] להכי הוצרכו רק לכתב שלא בעי יותר מקומץ. ואמנם רש"י ז"ל שלרכו לפרש פשוטות המשנה כמ"ש התוי"ט פתח ס"ב מ"ב הם רש"י למעט יסבור הכא לרי בכ"ם להכי מפרש דבעי קומץ [לתף דבנרייתא תנו להדיא שיעור קומץ בכ"ז הו"א לרכין דבמשנה תנו פחות מ' קומץ הו"א דבנרייתא מסכתת נעלמת היא להכי מפרש רש"י נדיוק נלשונו כמשיר בגמ' כ"ד ע"ש ת"ש דמהרמת קומץ ילפינן לה לא יפרות וכו' כלומר לעיל מעד נמור הוא ולא מסכתת]. אבל הרמב"ם והר"ב סדנו לפי הסוגיא דגמ' ובגמ' מבואר לרכין מי שמסופק על פחות מקומץ [והספק הוא רק למעט בשיעין יותר מקומץ וכמ"ש] די להם לכתוב בין כך בין מעט וידעינן דלא הי' פחות מקומץ ומכאן בין כך יותר מקומץ [דהא מוחר להוסיף וכמ"ש רש"י שם בגמ' כ"ד ה"ג והוא פחות מקומץ בין כך יותר מקומץ] ובין מעט היינו קומץ כמו בכל דוכתא ולכן נם פחות דמשנה פחם ולא פירש השיעור משום שלא למחר בגמ' משום הוספה רק דהו"א שבריך יותר מקומץ [ספיש מהברייתא לחין צריך יותר] וביון שחין צריך יותר חין להביח מזה כלום [להם לו להחריך במשנה לכתוב שיעור קומץ אבר זה חין משום שפק לנו לבשין קומץ להלא קדושת מזבח הוא וכו"ל]:

פרק ב מ"ד במשנה הדשים עם יפים. כ"ב עי' מ"ם בגלון שקלים פ"ח מ"ח: שם ם"ו במשנה סרתם והתנ. כ"ב הימין כך הוא בתמ"ם הי' מעשה הקרבנות פ"ו ה' י"ח והו' סדנל עם הירך וסי' קשה לאחר ליתא [וכן בסיפא] והרגל בשנים היינו הרגל הממלי [וגם כן משום דירך עמה קשה לאחר ליתא לא כן בכבש ואיל שם הרגל ימיני מיהא ביחד עם הרחם והרגל הממלי ניתא ביחד עם העוקן]:

פרק ג מ"ח בתוי"ע ד"ה שיהי וכו' דפרק לקמן כ"ב בגמ' דף מ"ח ע"ב: שם בסוה"ד לממני להכא מתני'. כ"ב דף ל"ו ע"ב:

פרקר מ"א עי' תוס' יסיים שבשילו קושיא מגדרים דף י"ד לחיתא שם שלא יאמר לר' טולה ותירלו דכאן מוכח מקרא להקריס הסם. וקשה שלא שם שם נגדרים ים הלימוד (טיקרא ג') מדכתיב קרבן לר' שלא יאמר מדם לר' שולה וא"כ [חויין קרבי דשתרי מהדדי] וגראה לתרץ דכאן מתני דכתב"ג וזולתי נוהר ולא נייז ובפרט שכאן תומר הסם בהיכתו ועי' רמב"ם פ"ב מה' מעשת יום הכפורים ה' ו'. ויותר נראה דמולא ת"ק לר' יסמעאל לשם לא תמר רק לר' שרי נוה בדיעבד [שיהא חל שם קדושה על הקרבן] ורק פליני בלכתחלה ולכן שוב אין לחוש כאן [דלמא נייז ולא יאמר הפעת] כיון דבדיעבד הנוהל קובע שלא תמירת חיבת הפעת ודי בתמירת ר' שלבד ק"ל לא יהיה הסם בשעלם] מסק"ל בשאר קרבנות שם יאמר לר' שלא תמירת חיבת שולה לא טוי שום פשולה [להקדים בזה הקרבן ול"ל יהי' מפיק ם"ם בשעלה שם לא יסיים חיבת עולה]: שם ם"ב במשנה בא ו ונו' בני היינו שהחוולה אחת של עמו כדא חת במשנה ח' פ"ב ובעת יחולם שנית של פרו עבור הכהנים ומפרש נגמ' (מ"ג ע"ב) שמקולם זיכה עלמו והדר חת הכהנים מוטב יבוא וכיי ויכפר של החייב ומחזן שנוכנים לכפר כפרות בבני ביתו טוב לכבב לו קודם שיכנס חת כ"ב מפשם זה: שם בתירע"א אות כ"ח ד"ה ול"ל וכו' ול"ע. ונראה לתרץ דהנה קשה לפי' הכ"ב כאן והוא מהגמ' (ו' ע"ב) דהלא תהי' חסרם לפי זה מלה אחת [מהי"ג מדות] כיון שנאמר בשעשה מעון או בשעת הגמ ם"ב נא הי חמת בין המדות [כיון שהחמת יהי' בשער ולא יהי' נחתך ומבואר בתוס' ר"ה י"ו ע"ב ובהג"ה שם להגמ הוי מלה אחת [כלומר דבשת קאי על כני תלת הייט עין בשת חמת ומחצים שלשה מדות כמבואר שם]. אמנם ניחא דודאי הקב"ה הרחה למשה רבע"ם בסדר לדחיתא בר"ה שם שהחשיף כביכול בש"ע וכו' והרחה לו חם תהי' תשובה מהשנה יאמר חטא שון ובשת [כלומר שהשת הוא לכולם ולא יאמר שום חטא תהי' ורק יהי' זכות] ומש תהי' מירחה יאמר חטא בשף כלומר שכביכול נהפך מון בשר מירחה ובשה חטא [שהוא שונג] ושוכר גם על בשת בש"ע דנרש משון ש"מ בשר בשה נעשה גם משחא חטא ובדל ממ גם על חטא בתשובה מיוחדת לו ממהל לגמרי אבל בשה גם בשר מירחה [ות"ל בש"ו גם חטא מן השמד לכלומר שחם שב בתשובה מירחה משנו מהשוחות והפשעים רק בערך חטא ותשובה צריך לביות לו רק על חטא ותשובה כזו קל מתשובה על עוונות ופשעים ות"ל חטא גדול הוא] ומשם רגע"ם שידע שבשנו רק מירחה העמיד השבר שזה [עון בשת ותשחית] והשחית כן לדורות גם בעת

מסכת סוכה

פרק א מ"א גר"ב ד"ס וה"י מכשיר מ' דירת קבע בעינן. לטון זה מיתא בגמ' דף ז' ע"ב וכ"ה ע"ש תבל הרמ"ם כאן מות מ' כתב על הא דר"י ס"ל דסוכה דירת קבע בעינן פי' דמכשיר לף בדירת קבע וקשה להבין זה מה ענה לסוגיות הגמ' הנ"ל [דמשמע מסם דלר' יהודה דוקא דירת קבע בעינן] דלו יהי' אפשר לחלוק בדף ז' כמ"ש הוס' דלא אזם לעמרי לרבי דהא רבי פוסל פחות מד' וה' יהודה מיהו פוסל בערבי תבל הרמ"ם הסוגיא בדף כ"ח קשה להרמ"ם דאמר שם ר"י [ותיובתא דהרמ"ם לפי' בדר"י דמכשיר לף בדירת קבע ודירת ערבי נודלי כשר ל"ר י"ל מ"ש אמר ר"י לעשמי] אלא גם לרבנן כשר דירת קבע בסוכה וגם שם כ"ח ב' נסיף לעמוד אמר חד אמר מפני שאין לה קבע וע"ש ברש"י ולפיכך פוסל ר"י [ברי להניח דס"ל להסוגיא דר"י פוסל סוכת ערבי נמרי ולפי' הרמ"ם הנ"ל הוא להיפך דדירת ערבי נודלי כשר ורק המכשיר לף דירת קבע ול"ה גד הסוגיות הנ"ל] וחידוש על הרב פי' שכתב בדף ז' ע"ב בתום' ד"ה כולהו לרמ"ם כתב דבעי דירת קבע ובהרמ"ם כתב בתמת להיפוך [ובמ"ש לעזוב בריש דבריו] וגם במהרש"א קשה דמפלפל שם בהרמ"ם ותש"ה נדוד לו לבעי קבע לר"י דוקא. תמנם קשה בתמת על הגמ' דמיון לסם דר"י מנריך דוקא קבע וכדומיית המהרש"א ופפ"י על התום' הנ"ל. אולם ניחא דשיקר סוכת סגמ' הוא ממה דמכשיר ר"י ביום פ"ב ליון תחת המטה בסוכה והחזיקו תירוצ' [דגמ' שם כ"ח ב'] מלישא דר"י דלא אתי אהל ערבי ומבטל אהל קבע לעיקר ולפי שסם רש"י ז"ל לא כפי דפליג עליו הרשב"א בחידושיו מוכח נמי מסא דסכנר סעם זה בר' יהודה דסוסל בסוכה בכרכש המטה לקמן כ"ח ע"ב מסוס דסוכה דירת קבע בעינן. ועם הכרח לפי"ז לומר דהא דלא סניא תניי דף ז' ע"ב מפי מסם [מכרעי המטה דר"י ס"ל דסוכה דירת קבע בעינן] הוא משום דכיון דמוכח כן מלקמן מכרעי המטה דסוכה דירת קבע בעינן ילעינן תו מעם דר' יהודה בגמעלה מעשרים אמה [דמכשיר לחוא נמי משום דס"ל דסוכה דירת קבע בעינן] הלכך עדיף לאתיי להניא מחלת דברי ר"י [במשנה הרשמוטה דמס' סוכה] מלום הוסיף רוח הקדש במדרשו של רש"י ז"ל שכתב לף ז' ע"ב פי' על דירת קבע בעינן וז"ל. ראוי להשתמש קבוע וגדולת כניה וזה שהוא לגמרי עם חיק תגלי דקיימי בניסה ומחזיק קוניית הסוס' ד"ה כולהו [לחף דרבי בעי ד' אמות ובש"ם שני בכדי רחבו ורוכו ושולחנו אבל מ"מ כזה כולהו ס"ל דבעינן ראוי להשתמש קבוע וגדלת כניה וכמשפירש"י ז"ל]. אז ק"ל שגם סוא סוסס דסוכה לסדין כן הוא לאיזן בין בפרטי ענייגים [כמו לרבי בעינן ד' אמות וש"ם שני ברחבו ורוכו ושולחנו] אבל בכלל שוים המה דסוכה דירת קבע בעינן וכמשפירש"י ז"ל. וזה פליג ר' יהודה על סחכמים כי סבר לעל ס"ד לעדיף הראוי לעדמי לאדרבה מקפידין שיהא כעין דירה דעיון בכל אופן. וגם י"ל לאמת שלימוד הני תנאי הוא מהלמוד לבריתא לקמן כ"ח ע"ב דכתיב תשבו כעין תדורו ואמרינן נמי דגם זה [דבעינן דירת קבע בסוכה] אמרינן כעין תדורו [דאמ דירה היא דירת קבע אף סוכה בעינן קבע] ולא כמ"ש הס"י דלמוד לר"י הוא דבעינן קבע מדכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים דבעינן דחמת לחלי לשבעת ימים דמ"ל יהי' ר' אליעזר לקמן כ"ז ע"ב בשיטה ז' ותמתי לה הכיאו מני לעיל ז' ע"ב בהשיטה [ע"ש דהא דאמר ר"ה דבעינן שתהא רחוי' לשבעה לאו משום דבעינן סוכה דירת קבע אלא גזירת הכתוב הוא דאסוכה צריך להשתמש גם שבעת ימים ולפיכך אין יוצאין מסוכה לסוכה ואין עושין סוכה בתוכו של חבר דאם תאמרינן דאסשתא הוא משום דסוכה דירת קבע בעינן מ"ע אין יוצאין מסוכה לסוכה ומ"ע אין עושין סוכה בתוך סוכה אחרת"מ אם לא רק עושין סוכת קבע ודו"ק] וע"ש ללמוד דר"י דבעינן קבע הוא מתבאר כעין תדורו ורבנן סחזיקו בדרשה שלהם ודרשו כעין תדורו על דברים מחרים כפי הפשוט [וכמו שתיתא בבריית' שם ס"א ע"ב כיצד היו לו כלים ניתי וכו'] ולכלה לחכמים. ומשתה לא קשה ממי על הרמ"ם דסותתו בזה שכתב דר"י מכשיר לף בדירת קבע היינו דגם בלא קבע כשר אם רחוי לקבע כיון דדייק תבנו כעין תדורו [ממ"נ] דבעי שיהי' כעין דירה ממילא גם אם מוכרח לממרים כשר ולכני הוי סוכה דוקא לר"י אהל קבוע כיון דהוי כעין דירה ברחוי' לדירה אבל החכמים לא קפדי על הבנין שיהי' כעין דירה דוקא אלא לפיפוך שיהא במציאות דוקא ערבי ורק שלא תהי' דירה סרוסה כגון פחות מטפחת ולדפסות יד דרם מיוחד כמ"ש בכל הר"ב ס"ח: שם מ"ד גר"ב ד"ה ואם הי' הסיכוך כו' ומבואר כסתם משנינן. הר"ן הקשה הא ניכר הסיכוך ותירוצו תוכח במ"ש סי' תרכ"ו סק"ג אבן להמרדכי שכתב במ"ש דלסבר דמעשה ביטול גמר בם לכלי הקשה הא אין מבטלין חיסור לכתחלה וכוותי דמשמע דגם בהוס"מ מותר לגמל לף שכבר הוא חיסור לגמל לכתחילה אבל בר"י נשמרה קושית הר"ן [ומבארתו על המרדכי דמעשה ביטול נמר בה] הא ניכר החיסור לגלא שייך ביטול וכן פסק סרמ"א ביו"ד סי' ק"ת סעי' ד' מהנהות מרדכי למולין דאלב שגמל כיון שמעשה להפריחו הוי כניכר החיסור ולא גמל ומחתלת הסקל שם הניח זאת בקושית ונראה דהמרדכי לשיטתי' ניחא דבמולין פ"ח סי' תקל"ג מביא קושית רבינו יקיר מדוע לא תמרינן כסנהדרין דסוי קבוע דכמחתה על מחצה דמי ותירוץ בתירוץ ב' דהפסק הוי פירם. וסנה בסנהדרין [לתולין בהר רוצה] הוא משום דבתיב תמרי רבים להשות ובטול גרוד נמי מעשה הוא כפוש וה"כ יש לומר דהכא בסוכה תמו דנין על סך

ובגל

ביטולו מחצה [אבר מן גריסים גומר מוצא המא עון ושמא] נכ"ז יתמר הדור ההוא בעומה גדולה [בשעה שתופרים שם עבירה מדות גוצא עון ושמא וחטאה] כל גו מיום מתפארים עומה לפני מדון כל לתמר שעשו מחצה [שמו הי גריסים לומר המא עון ושמא כ"ג] ורק תומרים גם שם ההשוה היא מירחה די גו בחסך שנעשה מעוות ומפשים שנגה שהוא המא. אבל הקב"ה יודע המת שעשו מחצה ומוחל לשם הכל והדרכה נעשו אניות כדאיתא ביומא פ"ו ע"ב. ואולם הכא"ג יכול גומר בתיכן שהי' המשנה מחצה שעשו ושעה כל ישראל [לכן תומר לשעת הכמים בבריית' יומא ג"ו ע"ב מחתי עויתי פשעתי] ואולם המחה של גוגר חסך לגלגים המשיר משה רבינו ע"ה לומר כן גם בשת שעשו מירחה כיון שרחה לכולן זכות אבות הקדמים [היינו מלברהם יצחק ע"ה ויעקב ע"ה] שיזכור לתון כל זכותם שהם עשו כל מעשיהם הטובים מחצה. ומה לחיתא בסוסה ג"א ע"ב [על הפסוק של עשרת הדברות] ושומה חסך לאלפים דמייתי מחצה לא קאי שם על עוני הסוכה רק על השומים מלות מחצה שומה הקב"ה חסך לאלפים גם שם שעו רק מירחה. וזה הזכיר משה רבינו"ה לזכור להם זכות אבות סקדמים (שעשו מלות מחצה אזכות זה יגן עליהם גגם שם הסוכה הכי' מירחה [כמו שמורה סלשון עון ושמא ומחטאה כ"ג] נכ"ז יתמול להם מחמת זכות אבותם וכן כתיב לזכות כי מחמת עגוה [שהיו מרחים בזה שעשו תומרים עון ושמא וחטאה כ"ג] אין לנו למעש מעשה אבות הקדמים [והיינו שהיו תומרים עוכר חסך שעשו שלות מלות מחצה לאלפים] ומה שגמר בתגים ק"ו חעשו עם אבותיו הוא לתון שיהא ממרים בידעו שחטא וכמו שגמר עם [אבותיו כמגרים לא שכבינו וגו']. ותחתו שתומרים בעוכח הסליחה אבל אבותיו חטאו עון על תון שעשה הגלות על ידם. ויש גם ברוב הגרסות בלא חיבת אבותיו וכ"ה בעור ובו"ע פי' תר"ז [ברמ"א סעי' ג']. ועי' מ"ב פי' רי"ם בשימן. ונראה דמה שרבינו ז"ל היה הקושיא בל"ע הוא משני שהמרה לו במהירות דאיתא בסוסה ושומה חסך לאלפים מיירי בתשובה מחצה ובגודל בקיאותו לא חש לרחות בפיוט וכן הבית רבינו בלשון הקושיא תשובה מחצה ויפ' סיוב שהשוה שלמי שעב מחצה שומה חסך לאלפים [ות"ל ע"ב מה שאמר בגמ' שהשוה ערבים לחסך לאלפים ג"כ קאי על השב מחצה ולפיכך הבית הקושיא מה ארחה מקשים]. אבל בחמת היו כן לסוגיא לגשם סוכב סוגן של מעשה המות לשמה [שהוא מחצה כמוכן] כמפורש להדיא בסוגיא שם [ות"ל ג"כ כאן בשלם עשרה מלות מה לאמר עוכר רשב רקאי ג"כ על התות שעשו מלות מחצה ואת המשה הזה מוכר לאלפים והוא ממש כמו הפסוק של עשרת הדברות] ואחפלל משה רבינו"ה שזכור לשם אבות תוכן אלות שעשו מלות לשמה מחצה וגם גמר שם בסוסה למדין זה ממ"ש ורא מאברהם לוסחי [הרי לאברהם הי' שובר מחצה ושולחו גם יצחק ויעקב וכל השבטים סיו עובדים מחצה וזכותם הוא שמרך לאלפים דורות]: שם בתוי"ט ד"ה לעושות וכו' נמרת. ל"ב לף ו' ע"ב: שם בא"ד ולא מוכי. והרמב"ם וכו'. ל"ב במרכם"ת בחל"ת ים תירון שהוא קרוב לדברי הרמב"ם:

פרק ו מ"א גר"ב ד"ה ויאמר כו' שכי מפרשה כו' כן פירש הירושלמי. והטעם דמי תעבר לוסי' סיכו': שם ס"ב בתוי"ע סד"ה כשהיו כו' שבכל יום כו' וביום זה כו' ים לחמיה שלא הניח רבינו לבני הדום' סיטה מ' ע"ב דגם שם תאבו בשבע"ו [ועי' תוי"ט סוטה פ"ו מ"ו ד"ה וכמקדש]: שם ס"ו בתוע"ת לות כ"ם ד"ה ולת"ת וכו' שלא כתיב רק בשבת. ל"ב שי' מ"ם בגליון למס' שבת לות ע"ד בתוע"ת ז"ל:

פרק ח מ"ד גר"ב ד"ה וקודם לשתיה וכו' להניח סמנים. ל"ב עי' מ"ם בזה בגליון רש"י: שם מ"ח בהר"ב ד"ה על עשה ועל ל"ת כו' ואם היוד שלא מו' וכן כתב במיחות ל"ד תת"ו. אין הכוונה שזה פשוט ממלקות אז ממיתת ב"ד זה ליתא דהא כתיב במדבר (ל"ה ל') ולא תקחו כפר וגו' ושם מדבר בעיון מיתת ב"ד וכן שם פסוק (ל"ב) ולא תקחו כפר וגו' שם מדבר בעיון ערי מקלט וגם הפוסה בכלל כפר ואמר רחמנא לא תקחו כפר [מ"ל לא מהני האמה למלקות ומיתת ב"ד ליכפר מהן] אך הכוונה היא אם לא התרו בו דאז ליכא מלקות וגם מיתה ליכא אלא שהוא מחיובי מלקות ומיתה וזה מהני האמה. ולהיפך מי שהולקה אם הי' מוכרח ולא עשה תשובה אין לו כפרה ורק בעיון תשובה למלקות וכן לחיתא בגמ"ם בלכות תשובה פ"ג מ"ג שלאותן שהומת אז שלקו שיהי' להם כפרה בעי כפי שנאמר כאן ומשכחת נמי בחיתה שהם הי' מקודם תשובה וחטאת וה"ב הומתו הוי לי' כפרה והי' לו לכפרה קודם מיתה. לא בגלגול הסם דדוקא ע"י מיתה כשלמה הכפרה אבל כזה החופן כשלמה מקודם הכפרה. לאולם בכ"ז לא נכפר מחיתה לה"ב אם הי' בהתרחה וגם"מ אם מחיתה עשתה לא נגרע לכפרה שבזה נפפר במיתתו משאר עוכרי משל"ב בחילול השם שאין מחיתה מכפרת רק על זה שמת בתותו החטא: שם ס"ם בתוי"ע ד"ה לפני מי וכו' דאבי כתיב כו' עי' בהגהת מהרי"ם. ויש לתמוה מדוע לא סביאו סגירסת מקום ישראל ד'. ונם כאן בחגיגה שמניח רק מקום ישראל ג"כ הסחום כן [שגרוך לפיים ד'] רק שלא סיימו הקרא וירושלמי חיתה סיום ד'. וכפי שים בחגיגה בגמ' רק מכח דברי התוי"ע [שהניח הפסוק חירמי' י"ד] אבל חיתו נכון כי כן חיתה נמי בעין יעקב ובחלפני והוא הפסוק שבירמי' (י"ז י"ג) ובדרוש שובה תרכ"ח נמלא כחגיגה וכחוה תמ"ל יח'. בזה:

ואע"ג שיש ניכר הפסול בהכבר ואע"פ שאפשר להפריד הגל הפסול מהכשר ע"י שינוק את המחובר וא"כ אפשר להפריד החיסור זו היכא קישית דכמו שהוא דמין בשאדרין של הפסק וכהתירון שמיכא בהמרדכי הנ"ל כמ"כ הוי דמין הוא רק על הגל וכיון שבלתי אפשר להפריד הגל מחמת עלמו שפיר נפל משל"כ בהלב שהוי דמין על החלב ואם כיוצא אפשר להפריד החלב עלמו נקרא עי"ז ניכר החיסור: שם משנה י"א ותי"ח ד"ה בחוי"ם וכו' לא ירדתי לסוף דעתו וכו' ולעבד"ז דתלילה להחוב שהכב תוי"ם לא ידע מה שהוסיף לכל למען בפשם התום' וגם שכתב בלשון החלם דכתב ואין נראה לי' התום' [ע"כ דיוק לעיקרו של כוונת התום' ולולא בדעתו לומר שאין נראה לו פי' התום'] ואפשר כוונת התוי"ם הוא דאם אין כאן אלא טומאות ונפלאר לכל מה שיש מניעות טומאת אחל [כמו כאן שיחלה לסיכוך ואין שם טומאה טומאת מאכל ומשב כמ"ש התוי"ם בשם הר"ן] בשביל זה אין הפסק פסול וכן אינה בהום בוכה י"ב ע"ב ד"ה בתניי סוף ע"ב גם לשון [טומאת נגעים וט"ט] והי' יכול התוי"ם להניח רבי' מד' התום' אלו אך לרוב פעיפות אינו מביא רבי' כלל דגם אלו הוי בכלל טומאת נגעים] שיהא מותר לכתות בדבר שטומאת טומאת נגעים מודה בהאל [היינו דמותר לכתות בדבר שטומאת טומאת אהל כמו ככה דעכשו לסיכוך אע"ג שרחוי לשמת טומאת אהל ומ"מ אין לאסוף] מכל מקום דלא שייכא בהו הטעם [דשאר טומאות גוף הטמאת הוא בקרבת הטומאה כמו טומאת מדרס טומאת ארץ טומאת נגעים טומאת מגע מת] מכל טומאת אהל אין ניף בשטמת בקרבת הטומאה כמ"ש הרמב"ם פ"ה מטו"מ ה' י"ד דאע"ג דאין מגע מ"מ שמא ונכן מותר לסכך בדבר שיכול ליטמא בטומאת אהל ומ"מ אין לאסוף] מכל מקום אם ירוצה בה דבר אחר בדוי לסיכוך תהילו על שמת ומטמא אשור לסכך נהן סוכה] מכל לאוסף על החידוש ולומר דכיון שאפשר ליטמא טומאת אהל שיהא אסור לסכך בו משום שעתיד ליטמא בהיה פעם טומאת אהל זה בודאי לא אמרינן כן. אלא אין לך בו אלא חידושו וכמ"ל. ומ"מ לכאן התוי"ם שכתוב אבל היא מעכ"ו והכי קאמר דכבר לא בעינן דוקא טומאת אהלים כיון שיהי' הדבר שמכשיר בו מטוקא מטומאת אהלים [ואם אך ליכא בהדבר טומאת אהלים שיהא מותר לכתות אף אם יכול להיות בהדבר הזה שאר טומאות] אלא אין כל קבלת טומאה משאלא לכך כשר [אף דרשוי ליטמא בהאל וכמ"ל]. ובהב ועוד וכו' דמיירי ממשכב אבל על טומאת אהל אם בהדבר שהוא משכ' רבי' ליטמא טומאת אהל ולא טומאה אחרת אין הקפד. ויש לדקות בנם בהנהת מהרי"ף מלין על התום' דדף י"ח ע"ב בד"ה לסיכוך וכו' שי' בתוי"ם מבואר מזה דגם רבינו מהרי"ם קיבל הקושית על רבינו תוי"ם. מעתה נפ"ד מ"ם רש"י כסוכה י"ח ע"א ד"ה ואין נידוני מן התרן שממטע עור שהכר בו עדיין מלאכה לנית בי' טומאה וכן כתב הרמ"ם שם פ"ם כ"נ דממטע עור אין ללמוד מכאן לסברי דבעור שהיו מעובד ליכא טומאת אהל כמו שכתב הנאון רבינו אלישיב מוויליגא זצ"ל בריש פרק ב"ז מכלים דליתא דים לומר דים טומאת אהל גם קודם העיבוד אך אין זה טומאה דפוסל בשכך וכמ"ל וכיון שאינו משועד לליכא שאר טומאות בוב אינו פוסל [משא טומאת אהל] ורק הוא פסול משא שאין נידונו מן התרן. וכלל היא הכל שהמדברים מטומאה שאם אין הכרח שפוסק גם על טומאת אהל וכן ר"ם רש"י ז"ל בשבת מ"ט ע"ב דאין שיעור לנלי לישמאה דכ"ז שלא נתעבד אינו מקבל טומאה כלים רק על טומאות המנעשים ולא על אהל ופשוט שפלפלו לשרש דברי רש"י שם ובזבחים ל"ד הוי רק מחמת שדברו על שאר טומאות. אבל אם הי' רק מחמת אהל היו אומרים פשוט דמזה לא מיירי רש"י. ובתבתי בעניין זה שם בשבת"ה להנאון ר"ם כ"ז מכלים:

פרק ג בא"א בהר"ב ותוי"ם ד"ה פסול. ללאו הלר הוא ושקשו התום' הכא דף כ"ט ע"ב ובמחות כ"ז ע"א מ"ם דהדין דהלר והדין דמעבדין זה את זה והדין דנעי נקיחה לכל אחד ואחד הוי כל ז', והדין דהפסר וכל הני דמשבח ו' מינים נוהגים רק ביום רחצון כמ"ם הר"ב שם. ויש לדקות בהקושית אלו מה שהרגו ובקרוב לומר בשם שמוכן יותר בשם דליתא בש"ו יו"ד סי' ק"י סק"ח ובח"מ סי' ל' ובויטי הרשב מקושית מגליון שלי על התום' ב"מ ס"ד ע"ב ד"ה ולא. דכל דליתא בהדיא בהוכה להיתר לא מלאו דבנן כח לאסור. ורק בשם שהוא מדרש לחיתר שם יש להם כח להחמיר. ובמ"כ יש לומר נמי כאן דשם מפורש בהוכה תקנו גם בשאר יומי בנטילון דומיא דביהמ"ק. ולכן ל' מינים שבמוכר בהדיא בהוכה דנוהג כל ז'. ולכן הדין שמעבדין זה את זה מ"ע דאינו רק דרש מולקחתם מ"ש מפורש גם בשבשות הלבון וכן לכל אחד מבוסר ולקחתם בגמול שבוכה לכל אחד כמו וקברתם לשות וכן הדר מפורש להדיא לכן הוי כל ז' משא"כ אחר וכי אין מבדכין בורח פרי על תחיכה דגם התיכה נקרא פרי ואין פסול אחר רק מחמת דדבשיגן ולקחתם לקיחה תמה ואין זה רק דרש וכן לכם לשפוקי שלוי ג"כ אינו מפורש הכיוב שלכם. לכן לא הקשו בשלו כל שבשה ורלוחי אחי"ו שהוא התום' הנ"ל גם התום' דרע"א כתן שות ע"ו: שם ש"ת בתוי"ם ד"ה מעטעין וכו' בשם רש"י ז"ל. ע"ם ללא כתב כן בשם רש"י ומ"ם שם לכל הכא שהבנת מעני הגמ' ביומא י"ז ב' והיחוד שהביא התוי"ם שם הגמ' אבעי זה והתירון של הוסבמת שאני הוא הביא בשם הגמ': שם משנה י"ב במדיבה

שבשה. ע"י בתוי"ם מי"ג ד"ה מוליכין וכו' ומסיים ר"ל מלבד יום הבשת. ולכאורה קשה מ"ב אין כאן רק שבה ימים במדיבה. אך אפשר לומר דאין המספר הזה מבניל הימים אלא הזמן כלומר שמתחיל זמן [נעילת נולב] ברחצון וכלה בשביעי. ורק בפ"ב מ"ח שם מבניל התנה הימים להדיא [בתמרו שבה ושבעה ובכיפה שם חמשה ושבה]. וכן בריפא שאמר במקדש שבעה בולמי אין הכרח לומר דמייתי שהל בשבת רחצון של [דלא יהי מבניל הימים] אלא שמבניל התנא הזמן: שם בתירע"ב אות כ"ח ד"ה וזמן כו' ק"ק וכו' ושאר וכו' בפשיטות נראה דכוונת המשנה נמה שאמר ושאר ימות התג היינו זמן שוטב [במדיבה שבעה ימים] כעין נאחר פחורבן. ומעתה למשנה שלפני זה שאמר שם מחרבב בהמ"ק וכו' דהו"א דבעינן לכם כל שבעה גם אז כמו שהי' בהמ"ק [ע"ז אמר כאן ושאר ימות התג נבד מיום רחצון אלא ניכר ניכר] לפיכך [במתחיל ושאר ימות התג וכו'] ומפשר שבשה לזה חכם בכיון הבקודות שלא לשדיע שהוא עיקר עלמו וכמ"ש. ותמשיכין בכיפה זו אלא נימת כיון שחיקן ריב"ז במדיבה שבשה זכר למקדש כדאיתא לפני זה בעי גם לכם בכל שבשה כמו שהי' במקדש קמ"ל דלעניו זה אינו שוה למקדש. וכמ"ש רבינו בריש פרק זה בשם התום' שמדלה רבינו כאן לשם. וגם מי כתבתי במשנה ד' כאן בעניין לחלק ע"ם. ועי' תוי"ט ר"ה פ"ד מ"ב שפירש כן במשנה לדעת רש" [והרמב"ם ז"ל].

פרק ה מ"ב במולאי וכו' של תג. וכן הי' בכל הלילות לאפוקי ליל של שבת [בייט שבת הל יום טוב הראשון בשאר ימי החול] שאז הי' התנאל רק חמשה וכל השמחה של הבאיבה הי' רק בכל עת שהי' החניל. ואיתא בירושל"מ פ"ח מלוב ה' י"ב וכן בכל יום ויום מימי חול של מועד מתחילין מאחר ביקריבו המיד של בין הערבים לעמות לשאר ביום עם כל הלילה. וכן הוא בירושלמי ולא נזכר בהירושלמי והרמב"ם פ"ו מהלכות לולב ושופר ה"ב של ערבית ואימתי היו מתפללין תפלת ערבית כמו דאיתא בסדר התמיד של שחר בזמן ת"ה מ"ת והרמב"ם פ"ו מה' תמידין ומוספין ה"ד: שם בתוי"ם ד"ה לא וכו' משום שמחה יתירה. יש לעיין מזה הלכה היא בחכמים דר' מתן בפסחים ס"ה ע"א דגם בלא טרך כלל מין שבות במקדש מותר לכתות כלל ואפשר [משא"כ] שהכל מודים בשבת [דהיינו שם קורין ק"ש של ערבית ואימתי היו מתפללין תפלת ערבית כמו דאיתא בסדר התמיד של שחר בזמן ת"ה מ"ת והרמב"ם פ"ח מתלוב ה' י"ב וכן בכל יום ויום מימי חול של מועד מתחילין מאחר ביקריבו המיד של בין הערבים לעמות לשאר ביום עם כל הלילה. וכן הוא בירושלמי ולא נזכר בהירושלמי והרמב"ם פ"ו מהלכות לולב ושופר ה"ב

מטח עשה וצי' מ"ש סי' ק"י סק"ב. אבל צריך להיות לו זכות עמו שרשאי להתפלל מו הוא מצות עשה. ליתא ממ"ש ר"י דכך צריך לומר. ומו לי' ר"ל היינו בשוא חיש רק לי'. ידענו כי נברחנו רק לעבוד תוכך ובזכות זה ולי' עינינו כנאמר לעיל. ולכן מדוק סלמון דבריהם הויין הם [המומרים] הנזכר בהמאמר לכן מקדימין בהנוסח המומרים מקודם למו. ומהאמר הכני הוא הקב"ה הנזכר בהנוסח ותקותם הוא הנשוא לכן הקדימו לי' לפני עיניהו. והרמב"ם לא הביא כל זה לא בפוסקים ה' לוקב שכתב שם רק מדרך שמתחיל אבל המאמר שתמהו ליתק לו לר"י ליתא. וגם כה' כלי המקדם פ"ו ה"י שכתב ג' הקישות העליונות ונ' תקישות התחתונות שהיו בעזרה. אבל מזה שהיו מומרים ליתא שם. ונראה שסובר שכך הם אמרו לן מלשתם אבל אין זה לן לומר דין מן הדינים. ולדברי ניהם לשתיק לא יהי כל זה [אלא יהי מומרים כן] רק התקישות והשמחה יספר זה הוא מהדינים: הוי"ש שם ד"ה היו וכו' קאי על הרואים. גם זה נמצא כוזה בהרמב"ם סוף ה' לוקב שישבו כמו בדוד אלא הי' בזה לרקד לפני המוני קבוץ פסוחים. כמבואר בסמוכל כ' ו' י"ד ט"ב: תוי"ש שם ד"ה היו תוקעין וכו' פירש"י והכי"ב ומתריכין בהן וכו' בהרמב"ם פ"ו מה' כלי המקדש ה"ו ליתא כל זה שהיו תוקעין והולכין רק שהי' שלש תקיעות לפחות שער התחתון והוא שער עזרת נשים. וכתב הכ"מ שהכוונה היא על מה לתיתא במשנה זו שגישו לשורה תקעו והריעו ותקעו אלא נראה פירש כרש"י והר"ב [שהיו מתריכין בתקיעתן עד שמגישין] רק מה לתיתא במשנה תוקעין והולכין הוא כשבאו שתקעו והפסיקו לתר תקיעה והלכו ובזה תקעו כאיזה חופן ערוגין [אם כהליכה או בעמידה] רק המשנה לתר שבאמת השלוח היו תוקעין [אבל לא שהתריכו בהתקישות שהתחילו לתקוע בעזרה ותקעו בכאיזה לחת את התקישה שהגישו לשער וכו' רק תקעו והפסיקו ותקעו והפסיקו]. ובלחת ברש"י וכ"ב קשה לו למוה מלשות להתריך בתקישות ותרועות כ"כ [בשאיזה לחת] הלא מקלה עזרת ישראל היו שם ט"ו עזרת בים עד שער התחתון המזרחי הי' ט"ג לחה כמו שנמנה בחוש"מ ובמשנה וגם בגמ' אם ליתא בזה מצוה קשם [וגם מתירוצת דגמ' אם אלי תימת רבנן מצטע להדיא הלא מצוה קשם לתקון עלה לרבנן וק"ל וע' רש"י אם ד"ה ר"מ היא]. אך רבוותא פירשו כן דסברי דהיו לו לי' מצוה קשם לתקוע על המער ע"י הכ"ד דזמן הגבי הוא בתברי ולבון פסולן דאמר במשנה מצטע דמיד שבא בפיסול לבד אין לו תקנה וזה המופן היו רק קשם ותע"ג דרבנן פליגי על ר"מ דאמר דקשיון היתירא אבו אישורא. אבן זה המופן היו בעיקר התקנה חשם לקבול הוסיפו גם קשם אלא בפופן שיכתלק החשם לא מהני וזה הלבון רצ' למ"ש הש"ך בפיסולו הלא מהני לעוש [להקן הזמן] רק אם תקנו מזמן שרש שהובא לפני הכ"ד בפיסולו דבזה הפופן ליתא במשנה הדין לפסול לאחני מייני רק שהובא בן בפיסולו לב"ד: שם מ"ב בתוי"ש ד"ה בר"ם וכו' ולעיקן. כ"ב בגמ' ח' ע"ש. ויש לאמר בתוכח ע"ז כאן שכתב הבעה"מ לכתיב דבריה ר"ש הל"ל מרשיה אלא ג' מסורם לסוי אותיות מתברי: שם בפ"ד מחד מחד בזמנו בזה מתוכן מה שקשה על רש"י ב"מ דף ק"י ע"ש ד"ה ותנזר וכו' שהי' מתפלל בר"ם ומעם לרבינו שפירש כן משום הלא ימלט בתוכך העת אלא מוטב לו שיהא שוערים אלא ולאי לעזוב לא היתה תועלת כיון הלא מהני שוב דרך בר"ם מסני. אבל קשה מה לחנותם יש להתפלל בשבת [כמבואר כאן במשנה] ולבון בתחילת השנה בר"ה ולאי הוי של לאם השנה ודוחק גדול לומר דתחילה השנה שכ' רש"י ז"ל הוא פשה. אבל לפי' התוי"ש ניחא וק"ל: עוד שם בפ"ד שביום"כ מתרלה. ויש עוד עיקר מה שכתרלה הקב"ה ביום"כ משום שהו ניחול מהרשם מהיו לפרשם מהיו בלאחת בפיים של יום שני דר"ש בחבון העשרה נפיוות של מהרשם מהיו [והוא מפרקי דר"ח פ' ס"ש והובא בתוס' ר"ה י"ח ע' ד' ד"ה אלא. ובפדר"א ליף שם מגזירה שוה דשם עשם ט"ם] גם יש במדרש מיחול בשבת מדכתיב עונות ובעוש כתיב מצות ויש מדרשים מלוקים בזה [וע' בתוס' שם]:

פרק ב מ"ח לא מלאה. כשלתני הלא העדים ס"ב כמו ביום ל"ח לב"ד דשם לא כן מצא ידעו ללא מלאה בגיל ל"ח ובזה השופן כיון שעבר יום ש"ד הוי משובר החולם דשם ברים פ"ג אחיתא דגם שם כמו עדים ביום ל' ולא בשפיקו לומר מקודם ג"כ משובר החדש וה"כ כאן שבמו ביום ל"ח לריך להיות בחדש משובר [ואיך עשה ר"ג בחדש ביום ל'] אבל עשות הוא בהשוגל. וכי אחיתא במשנה הלבון ובגיל שבורו לא רלינו [דסי' משמע דקאי על העדות הלא אמר בלבון לא נראה ולא קאי על העדים רק על ב"ד והצבור] ושי' ברש"י במשנה שמעבר להדיא כן. והוא לעדים ולאי בשו ביום שלשים ואמרו שראו בזמנו ונתקדש על ידם. אך בשעת השקיפו ב"ד והצבור שם יהי' נראה בחמרם שלם נראה אחשול יהי' נראה עתה יותר ובסוף לא נראה כלל. כ"ו קבלן רבן נמליאל הזקן שמעבר יום שלשים בקדושתו כמה שקידש ר"ג על ידי העדים אף שב"ד והצבור לא ראו ביום שלשים ואחד [ושי' בר"ב בשה שפי' בעזת דר"ג] ועי' פליגי רדב"ח ור"י ושבדי דשקר העידו ובקדשו בעזות ואין לומר שמא דהוי תרי ותרי דחרי [כרשבונים] הוי כאלה זה אינו דמה שנראה לכל לא שייך ואת דהא חזינן בשהדרין ע"א ע"ב [דעריפה שהרש] בשני ב"ד חייב ואין שכרח שיהיו רואין להזמין כמו עדים ע"ם [הרי נראה להדיא דמה שנראה לכל עדיף מעדים לכן לא אמרינן בזה דתרי הרשבונים הוו כאלה ולכן פליגי רדב"ח ור"י על ר"ג]. והכי ברש"י מבואר כן להדיא [דלא נראה קאי על ב"ד והצבור] אך גם כוזה הר"ב בשמ"ם שאמרו ס"ג ב"כ דהיינו הצבור והרגים אמרו לא נראה ולכוד פסיוות קיבר בלשונו דשם מבואר בלבון לא נראה דאמר במתניתין [ולא אמר לא ראינו וכאלה"ל]:

בקושיתו לעיל [ס"ב מ"ח בשם הב"י העשם שאין שביתת בשמתו ביו"ט דלא הוי בכלל כל מלאכת עבודה לא העשו לכתיב נבי יו"ט לא מלאכת הארבעים מלאכות ותולדותיהן ושביתת בשמה אינה מהם]. ולכאורה יש להקשות מדוע לא יהי' שביתת בשמתו בכלל לך דיי"ל דהלא גם בלאחי דשבת לא בכלל איסור שביתת בשמתו דהלאחין לא נכתבו רק לו לאדם לבד דהלא לא כתיב ניווי מיוחד לשביתת בשמתו רק אמר הכתוב למען ינוח שורך וגו' וא"כ גם ביו"ט לא בכלל בכלאו דכל מלאכת עבודה לא העשו רק שאסור בו בעלמו. ואל תשיבני ממלאכת חריש בין בשבת בין ביו"ט דאין נאמר דלא בכלל שביתת בשמתו הוא די"ל דכוונה הם חורם האדם לנוח כמו אחי בלא בשמה. ומעשה י"ל כמו שהתורה העמידה איסור המלאכות בשבת ויו"ט רק מה שעשה הוא בעלמו לעומת זה אמר הכתוב אין בין יו"ט לשבת כמה שעוש להאדם רק אלו. וכעין זה תירן הר"ב בפלוגתא פ"ח כוף מ"ו דגם אלא דמי לעמרי עכ"פ כעין זה הוא:

מסכת ראש השנה

פרק א מ"א בחוי"ם ד"ה למלכיש וכו' עד סכ"ד עיין בפירוש הר"ב וכו' כפי שכתבתי שי' בקשה להתוי"ם דדברי הר"ב אינם בזה כפי הסוגיא דב"מ ע"ב ע"ש גר' יוחנן שם וכן בסקיעת לאחיא עמי כרבנן והעשם משום שמא יעבה מזמן לאמצן ולא משום קבם. והנ"מ הוא כמו שכתב הש"ך בח"מ סי' מ"ג ס"ק י"ב שם המליט כתב על הבעור זמן הסלוחה עכש שכתבה בפיסול נב"ד מהני [פיוכל לעבות מזמן שבשבר] מב"ב שם שי' מבוש קשם. [אי בכל נוונא אינו ניכר] ע"כ הרמב התוי"ם שכתב הר"ב בחמת שם משום דקשיון שמא יעבה מזמן הרמצון. וכן אמת שלא שי' שיך לומר ולא יעבה בשבר זה וכו' גזירה וכו' אך חזינן דגם הרמב"ם בפ' כ"ג מה' מלוה ה"ח והטור והשו"ע בסי' מ"ג כתבו לבון זה [דקשיון] ובמשנה וגם בגמ' שם ליתא בזה משום קשם [וגם מתירוצת דגמ' שם אלי תימת רבנן מצטע להדיא הלא משום קשם לתקון עלה לרבנן וק"ל וע' רש"י שם ד"ה ר"מ היא]. אך רבוותא פירשו כן דסברי דאינו לא שי' משום קשם מפיקן לכתוב על המער ע"י הכ"ד דזמן הגבי הוא בתברי ולבון פסולן דאמר במשנה מצטע דמיד שבא בפיסול לבד אין לו תקנה וזה המופן היו רק קשם ותע"ג דרבנן פליגי על ר"מ דאמר דקשיון היתירא אבו אישורא. אבן זה המופן היו בעיקר התקנה חשם לקבול הוסיפו גם קשם אלא בפופן שיכתלק החשם לא מהני וזה הלבון רצ' למ"ש הש"ך בפיסולו הלא מהני לעוש [להקן הזמן] רק אם תקנו מזמן שרש שהובא לפני הכ"ד בפיסולו דבזה הפופן ליתא במשנה הדין לפסול לאחני מייני רק שהובא בן בפיסולו לב"ד: שם מ"ב בתוי"ם ד"ה בר"ם וכו' ולעיקן. כ"ב בגמ' ח' ע"ש. ויש לאמר בתוכח ע"ז כאן שכתב הבעה"מ לכתיב דבריה ר"ש הל"ל מרשיה אלא ג' מסורם לסוי אותיות מתברי: שם בפ"ד מחד מחד בזמנו בזה מתוכן מה שקשה על רש"י ב"מ דף ק"י ע"ש ד"ה ותנזר וכו' שהי' מתפלל בר"ם ומעם לרבינו שפירש כן משום הלא ימלט בתוכך העת אלא מוטב לו שיהא שוערים אלא ולאי לעזוב לא היתה תועלת כיון הלא מהני שוב דרך בר"ם מסני. אבל קשה מה לחנותם יש להתפלל בשבת [כמבואר כאן במשנה] ולבון בתחילת השנה בר"ה ולאי הוי של לאם השנה ודוחק גדול לומר דתחילה השנה שכ' רש"י ז"ל הוא פשה. אבל לפי' התוי"ם ניחא וק"ל: עוד שם בפ"ד שביום"כ מתרלה. ויש עוד עיקר מה שכתרלה הקב"ה ביום"כ משום שהו ניחול מהרשם מהיו לפרשם מהיו בלאחת בפיים של יום שני דר"ש בחבון העשרה נפיוות של מהרשם מהיו [והוא מפרקי דר"ח פ' ס"ש והובא בתוס' ר"ה י"ח ע' ד' ד"ה אלא. ובפדר"א ליף שם מגזירה שוה דשם עשם ט"ם] גם יש במדרש מיחול בשבת מדכתיב עונות ובעוש כתיב מצות ויש מדרשים מלוקים בזה [וע' בתוס' שם]:

פרק ב מ"ח לא מלאה. כשלתני הלא העדים ס"ב כמו ביום ל"ח לב"ד דשם לא כן מצא ידעו ללא מלאה בגיל ל"ח ובזה השופן כיון שעבר יום ש"ד הוי משובר החולם דשם ברים פ"ג אחיתא דגם שם כמו עדים ביום ל' ולא בשפיקו לומר מקודם ג"כ משובר החדש וה"כ כאן שבמו ביום ל"ח לריך להיות בחדש משובר [ואיך עשה ר"ג בחדש ביום ל'] אבל עשות הוא בהשוגל. וכי אחיתא במשנה הלבון ובגיל שבורו לא רלינו [דסי' משמע דקאי על העדות הלא אמר בלבון לא נראה ולא קאי על העדים רק על ב"ד והצבור] ושי' ברש"י במשנה שמעבר להדיא כן. והוא לעדים ולאי בשו ביום שלשים ואמרו שראו בזמנו ונתקדש על ידם. אך בשעת השקיפו ב"ד והצבור שם יהי' נראה בחמרם שלם נראה אחשול יהי' נראה עתה יותר ובסוף לא נראה כלל. כ"ו קבלן רבן נמליאל הזקן שמעבר יום שלשים בקדושתו כמה שקידש ר"ג על ידי העדים אף שב"ד והצבור לא ראו ביום שלשים ואחד [ושי' בר"ב בשה שפי' בעזת דר"ג] ועי' פליגי רדב"ח ור"י ושבדי דשקר העידו ובקדשו בעזות ואין לומר שמא דהוי תרי ותרי דחרי [כרשבונים] הוי כאלה זה אינו דמה שנראה לכל לא שייך ואת דהא חזינן בשהדרין ע"א ע"ב [דעריפה שהרש] בשני ב"ד חייב ואין שכרח שיהיו רואין להזמין כמו עדים ע"ם [הרי נראה להדיא דמה שנראה לכל עדיף מעדים לכן לא אמרינן בזה דתרי הרשבונים הוו כאלה ולכן פליגי רדב"ח ור"י על ר"ג]. והכי ברש"י מבואר כן להדיא [דלא נראה קאי על ב"ד והצבור] אך גם כוזה הר"ב בשמ"ם שאמרו ס"ג ב"כ דהיינו הצבור והרגים אמרו לא נראה ולכוד פסיוות קיבר בלשונו דשם מבואר בלבון לא נראה דאמר במתניתין [ולא אמר לא ראינו וכאלה"ל]:

מטח עשה וצי' מ"ש סי' ק"י סק"ב. אבל צריך להיות לו זכות עמו שרשאי להתפלל מו הוא מצות עשה. לזתא ממ"ש ר"י דכך צריך לומר. ומו לי' ר"ל היינו בשוא חיש רק לי'. ידענו כי נברחנו רק לעבוד תוכך ובזכות זה ולי' עינינו כנאמר לעיל. ולכן מדוק סלמון דבריהם הויין הם [המומרים] הנזכר בהמאמר לכן מקדימין בהנוסח המומרים מקודם למו. ומהאמר הכני הוא הקב"ה הנזכר בהנוסח ותקותם הוא הנשוא לכן הקדימו לי' לפני עיניהו. והרמב"ם לא הביא כל זה לא בפוסקים ה' לוקב שכתב שם רק מדרך שמתחיל אבל המאמר שתמהו ליתק לו לר"י ליתא. וגם כה' כלי המקדם פ"ו ה"י שכתב ג' הקישות העליונות ונ' תקישות התחתונות שהיו בעזרה. אבל מזה שהיו מומרים ליתא שם. ונראה שסובר שכך הם אמרו לן מלשתם אבל אין זה לן לומר דין מן הדינים. ולדברי ניהם לשתיק לא יהי כל זה [אלא יהי מומרים כן] רק התקישות והשמחה יספר זה הוא מהדינים: הוי"ש שם ד"ה היו וכו' קאי על הרואים. גם זה נמצא כוזה בהרמב"ם סוף ה' לוקב שישבו כמו בדוד אלא הי' בזה לרקד לפני המוני קבוץ פסוחים. כמבואר בסמוכל כ' ו' י"ד ט"ב: תוי"ש שם ד"ה היו תוקעין וכו' פירש"י והכי"ב ומתריכין בהן וכו' בהרמב"ם פ"ו מה' כלי המקדש ה"ו ליתא כל זה שהיו תוקעין והולכין רק שהי' שלש תקיעות לפחות שער התחתון והוא שער עזרת נשים. וכתב הכ"מ שהכוונה היא על מה לתיתא במשנה זו שגישו לשורה תקעו והריעו ותקעו אלא נראה פירש כרש"י והר"ב [שהיו מתריכין בתקיעתן עד שמגישין] רק מה לתיתא במשנה תוקעין והולכין הוא כשבאו שתקעו והפסיקו לתר תקיעה והלכו ובזה תקעו כאיזה חופן ערוגין [אם כהליכה או בעמידה] רק המשנה לתר שבאמת השלוח היו תוקעין [אבל לא שהתריכו בהתקישות שהתחילו לתקוע בעזרה ותקעו בכאיזה לחת את התקישה שהגישו לשער וכו' רק תקעו והפסיקו ותקעו והפסיקו]. ובלחת ברש"י וכ"ב קשה לו למוה מלשות להתריך בתקישות ותרועות כ"כ [בשאיזה לחת] הלא מקלה עזרת ישראל היו שם ט"ו עזרת בים עד שער התחתון המזרחי הי' ט"ג לחה כמו שנמנה בחוש"מ ובמשנה וגם בגמ' שם ליתא בזה משום קשם [וגם מתירוצת דגמ' שם אלי תימת רבנן מצטע להדיא הלא משום קשם לתקון עלה לרבנן וק"ל וע' רש"י שם ד"ה ר"מ היא]. אך רבוותא פירשו כן דסברי דאינו לא שי' משום קשם מפיקן לכתוב על המער ע"י הכ"ד דזמן הגבי הוא בתברי ולבון פסולן דאמר במשנה מצטע דמיד שבא בפיסול לבד אין לו תקנה וזה המופן היו רק קשם ותע"ג דרבנן פליגי על ר"מ דאמר דקשיון היתירא אבו אישורא. אבן זה המופן היו בעיקר התקנה חשם לקבול הוסיפו גם קשם אלא בפופן שיכתלק החשם לא מהני וזה הלבון רצ' למ"ש הש"ך בפיסולו הלא מהני לעוש [להקן הזמן] רק אם תקנו מזמן שרש שהובא לפני הכ"ד בפיסולו דבזה הפופן ליתא במשנה הדין לפסול לאחני מייני רק שהובא בן בפיסולו לב"ד: שם מ"ב בתוי"ם ד"ה בר"ם וכו' ולעיקן. כ"ב בגמ' ח' ע"ש. ויש לאמר בתוכח ע"ז כאן שכתב הבעה"מ לכתיב דבריה ר"ש הל"ל מרשיה אלא ג' מסורם לסוי אותיות מתברי: שם בפ"ד מחד מחד בזמנו בזה מתוכן מה שקשה על רש"י ב"מ דף ק"י ע"ש ד"ה ותנזר וכו' שהי' מתפלל בר"ם ומעם לרבינו שפירש כן משום הלא ימלט בתוכך העת אלא מוטב לו שיהא שוערים אלא ולאי לעזוב לא היתה תועלת כיון הלא מהני שוב דרך בר"ם מסני. אבל קשה מה לחנותם יש להתפלל בשבת [כמבואר כאן במשנה] ולבון בתחילת השנה בר"ה ולאי הוי של לאם השנה ודוחק גדול לומר דתחילה השנה שכ' רש"י ז"ל הוא פשה. אבל לפי' התוי"ם ניחא וק"ל: עוד שם בפ"ד שביום"כ מתרלה. ויש עוד עיקר מה שכתרלה הקב"ה ביום"כ משום שהו ניחול מהרשם מהיו לפרשם מהיו בלאחת בפיים של יום שני דר"ש בחבון העשרה נפיוות של מהרשם מהיו [והוא מפרקי דר"ח פ' ס"ש והובא בתוס' ר"ה י"ח ע' ד' ד"ה אלא. ובפדר"א ליף שם מגזירה שוה דשם עשם ט"ם] גם יש במדרש מיחול בשבת מדכתיב עונות ובעוש כתיב מצות ויש מדרשים מלוקים בזה [וע' בתוס' שם]:

פרק ב מ"ח לא מלאה. כשלתני הלא העדים ס"ב כמו ביום ל"ח לב"ד דשם לא כן מצא ידעו ללא מלאה בגיל ל"ח ובזה השופן כיון שעבר יום ש"ד הוי משובר החולם דשם ברים פ"ג אחיתא דגם שם כמו עדים ביום ל' ולא בשפיקו לומר מקודם ג"כ משובר החדש וה"כ כאן שבמו ביום ל"ח לריך להיות בחדש משובר [ואיך עשה ר"ג בחדש ביום ל'] אבל עשות הוא בהשוגל. וכי אחיתא במשנה הלבון ובגיל שבורו לא רלינו [דסי' משמע דקאי על העדות הלא אמר בלבון לא נראה ולא קאי על העדים רק על ב"ד והצבור] ושי' ברש"י במשנה שמעבר להדיא כן. והוא לעדים ולאי בשו ביום שלשים ואמרו שראו בזמנו ונתקדש על ידם. אך בשעת השקיפו ב"ד והצבור שם יהי' נראה בחמרם שלם נראה אחשול יהי' נראה עתה יותר ובסוף לא נראה כלל. כ"ו קבלן רבן נמליאל הזקן שמעבר יום שלשים בקדושתו כמה שקידש ר"ג על ידי העדים אף שב"ד והצבור לא ראו ביום שלשים ואחד [ושי' בר"ב בשה שפי' בעזת דר"ג] ועי' פליגי רדב"ח ור"י ושבדי דשקר העידו ובקדשו בעזות ואין לומר שמא דהוי תרי ותרי דחרי [כרשבונים] הוי כאלה זה אינו דמה שנראה לכל לא שייך ואת דהא חזינן בשהדרין ע"א ע"ב [דעריפה שהרש] בשני ב"ד חייב ואין שכרח שיהיו רואין להזמין כמו עדים ע"ם [הרי נראה להדיא דמה שנראה לכל עדיף מעדים לכן לא אמרינן בזה דתרי הרשבונים הוו כאלה ולכן פליגי רדב"ח ור"י על ר"ג]. והכי ברש"י מבואר כן להדיא [דלא נראה קאי על ב"ד והצבור] אך גם כוזה הר"ב בשמ"ם שאמרו ס"ג ב"כ דהיינו הצבור והרגים אמרו לא נראה ולכוד פסיוות קיבר בלשונו דשם מבואר בלבון לא נראה דאמר במתניתין [ולא אמר לא ראינו וכאלה"ל]:

פרק ג מ"ב בתוי"ם ד"ה אין כד"ה ולמקלא כו' וכן הגיה בקושיא גם מסגיאת עגד בגיגלא ס"ב לוח ז'. ולעני"ד ניחא לתיתא בתוי"ם שלין רבינו

פרק ג מ"א נמק"י עכ"ל. פירש"י לומר מקודם וכו' לכך צריך להוסיף מחכיריהן מגלו. רבינו מתרץ בזה מה שהקשה הר"ב הא בעלמא יחיד מומחה מקבל עדות ודן ואי משום דכתיב לכם זה נופל יש לחבין מדוע תורה הכא לכם לכשינו שניה. או נלמד מהכא לכשינו כל מקום שיש לחכין לפירש"י ז"ל המשנה עלמה מתרץ זאת. כיון דקבלת העדות הוא לומר מקודם אשר פירסום גדול כזה הוי יותר מדין דעלמא לכן הקפידה התורה דקבלת העדות כיון שהוא לתכלית גדול כזה לא יהי' ביחיד: שם מ"ב בופר מתריך וכו' עי' מ"ש לעיל במשנה דסוכה פ"ה מ"ד:

פרק ד מ"ב בתוי"ט ד"ה ועוד וכו' לאחר החורבן עי' מ"ש בסוכה פ"ג בתוס' ד"ה דרשק"ג חות כ"ח: שם מ"ג בתוי"ט ד"ה בזמדינה וכו' לאסוקי רשמון. עי' מ"ש בסוכה פ"ג אמנה י"ב:

מסכת תענית

פרק א מ"א בר"ב מגל וכו' ל"ב בסוכה סוף פ"ב: תוי"ט שם ד"ה מזכירין וכו' מזכירין וכו' כמו כן מיתת בתוי"ט בברכות פ"ח מ"ה ד"ה מזכירין וע' מ"ש שם: שם בתום' רע"ש חות ג' לעל"ד ביאור וכו'. לפי מה שכתבו התום' בסוכה דף נ' ע"ש סוף ד"ה דאמר אין יוצא בזה גם מן התורה ומפשר לומר דסוגת התום' דלא שייך לומר דירידת גשמים בחג הוי סימן קללה דהא קודם שנזדו התנאים על זה מחמת שרבו שם בזדות החחרונים לא חש לו ולפי זה לא הי' סימן קללה וכי נימת שנשמטו סדרי ברכותיה מה"כ ע"י מר שנזדו החחרונים: שם מ"ו במשנה נשני מעין. פי' דגם ו' הלו הי' רק בכל שנוע בשני וחמישי [כמו בשאר הרגלים] וע"ז אמר שנשני בשבת הייני בשלו שהי' נוטלין בו' תעניות [להחרונים הצטרפו] מעין שם המנה:

פרק ב מ"א בת"י ד"ה דברי וכו' סם"ק דשבת כ"ב ע"ל סם"כ לשבת: מ"ה בתוי"ט ד"ה לא וכו' ומפורש שנאמר משחתינו. כתב לי מהר"מ ה"ד מברעסלא ה"ר הר"ן נורם להדיה ועמו אחריו ממן. ומפשר דסובר התוי"ט שהר"ן שכתב דבריש אלו נאמרו על רש"י כתב כן גם לגירסת רש"י לכן הקשה מבל אין הכרח לזה אלא שחזר לדבריו הרחשונים ולפי גירסא זו:

פרק ג מ"ח בר"ב מוך מריש נשמים וכו' כל כך וכו' וכן פירש"י והביא מגמ' דף ו' ע"ב. בע"ל דלא הוי רבוי נשמים שהוא קללה מתפללים על סילוק קללה ג"כ כ"ש ברבוי נשמים בימי הקיץ דאז מתפללין הרבי תפלה על סילוק קללה כדלהיתא בהדיא מהכא סוף פ"ק ובפרק הזהב נחו"ת פ' תקע"ז לקבץ יחד ג' תפלות שבכר הי' בהם בהדיא עת רצון. ול' מה שהי' מתפלל ר' ישמעאל בה"נ בכל יום כדלהיתא בברכות ז' ע"ב ועשה לו סקב"ה ברחבו פי' רש"י ז"ל כמולה בברכתו ועוסה תמן. כ', מה שהי' מתפלל תוני המעגל כדלהיתא בתענית כ"ג ע"ל כן הוא בל' פי' תקע"ז דנוסח זה לאו בלחיסור מחחלה כמ"ש הב"ח שם דאין זו תפלה שתפסוק רוב הסובה אלא שיפסוק את בעמו ויוכור רחמיו עליו ביום בשלם. וכן מיבנין בקרלקא נומר ביעוי זה בם"ת הלבור והם"ן על רוב נשמים עב"ל. וכן הביא הם"ח בם סק"ד סוף דבריו משמע מלשון הב"ח דבבל דהוה ריבוי נשמים נם בלי הפסד גדול אחריני ריעוי זה לחיו רק לבבלת עובה. והא דאמר חוני במשנה זו נמי ורלו שם נמחית אבן הסובים הוא ישן שבקשו שיתפללו להדיו שילבו להן הנשמים ובאופן זה מתפללין רק בצרה גדולה אלא תבה. ונם בנרייתא לית שהתפללו בוסח זה יבר"א שיבקשו הנשמים ואם אלשון השמיעו בשו"ע סי' הל"ל ו' בסי' ו' ובמ"א שם סי' [בשב] וה"ה שם סק"ח מקלקלים ומפסידין בעין אחר ובשב"ח ולפי נם בבל אום הפסד יש להתפלל: וסם זו עב"פ ושו"ע בר"ן שם"ק סי' קי"ז סק"נ:

סוכה במ"ח סי' קי"ז סק"נ:

מסכת מגילה

פרק א מ"א בתום' רע"ח חות נ' ד"ה ובהום' וכו' שיטת מקרא וכו'. נב עכ"פ משמע שקרלו בעיר ולא בעירם [כמ"ש התום' שם] וא"כ נשאר קושית התום' דשם. ותמשם נכון תירוץ מ' של הרא"ם שם. ונם לתירוץ ב' של הרא"ם ל אתי לשיון שנני הכפרים קורין עם המקרא הוי בעיר לחיו קורפון לעומן והוו כ' בתי דיינין בעיר אחת ואנשי נרנא ואין בזה מיסור לא התנודלו: שם מ"ה בתום' רע"ח חות ז' ד"ה קשה לי וכו'. וכן הוא בתום' דרע"ח בביצה חות ל"ג ועמ"ש שם:

פרק ב מ"א בר"ב בד"ה והלוגה וכו' לעיל. ל"ב פ"ח מ"ח: שם מ"ג בר"ב ד"ה וה"ה נאן עיר שהלך לכרך. ל"ב קודם י"ד [דאי הלך ביום י"ד הרי הי' בי"ד בעיר ותחייב לקרות בי"ד ומה יועיל שילך לאחר המיוב לכרך וק"ל]:

פרק ג מ"א בתו"ח חות ל' ד"ה וכ"ם וכו' בם"ק וכו' רק למשה מיתת לתרץ דבאן מיירי ברוצה להוסיף המשות לתוך ללת מיירי בשובי ובמ"ה בוסח הקדושה כמו שהיתה בבבל"ע ברוצה להוסיף המשות בקדושה ובזה יצא הבבל"ע לחוך. תמשם דבריש אלו מיירי ברוצה להוסיף המשות לתוך ללת ספרים ללת נפקא לבן משהיה הקדושה מן הבשר [בשוכן] ולפ"ה תנו בריישא דהבבל משהיה אלא בקדושה אלא בריך שיהי' ע"י שובי העיר ומע"ה

שקורין בתורים בזמ' שופרים ע' ד"ה פיתח דפריסת שמע דמשמתינו פיסא כפריסת שמע למשמה שאחר זה ודמשמה נ' דלעיל ודעלמא. תלת נמי שהגנו לומר שמע לאחר סיום מסכיר כדליתא הנוסחת שם ובהלכות כהלות לאחר זה ומהגנו להלך תוקן העניים דשם על נפני סקריפה ושל לאחר סקריפה לך נהלכה י"ל שם מניח נשם י"ל כמו בפיומים בל התוי"ט:

מסכת מועד קטן

פרק א מ"ה בחום' רעק"מ לות ו' ד"ה תמבני וכו' ול"ע. וי"ל דהר"ב סובר כיון דרבא דרכו לדחות חמיד אם אין הלשון מדוקדק וכמ לא תנן בכי כאשר כתבתי בגליון שבת ק"י ע"ב הרבה דוכתי וכאן לא דחה רבא לאבי לומר והא לא תנן בכי ופ"ב ל"ל דלהבי לא דחה רבא לאבי משום דנם אבי לא תירץ בן לתלמין רק לדחות דברי המקשן כמ"ש בגליון חולין מ"ו ע"ב הרבה מקומות בש"ס שכתבו רבוחתא בן [דאין תנא לדחות]. אבל נאמת לא נשאר בתירוץ זה [בל אבי] תנא כמ"ש החום' שם ד"ה ורמינהו. דהוי מני לשנוי הא מני ר' יוסי היא. וכחזיק הר"ב לשבש זה נבל יבואה בלל לשון המשנה ושנש דר"מ הוא בשפוטו ובשירש' בשנה ובשר הר"ב דנם למסקנא בן הוא. וקושית רבינו ז"ל היא לפי' התוי"ט פתח פ"ב מ"ב דדרך הר"ב לפרש למסקנא ורק רש"י פירש בשקומות הרבה לס"ל וכזה כתב התוי"ט בהר"ב פ"ד ד"ב עמ"ש שם. ולפי דברי הב"ל הי כאן נם למסקנא בן: שם ס"ו ים עמו נסריס. ויש לחקור וכי ס"ד להניח המת עד עבור כל החג. תץ י"ל דהנא לקון מן היצר נ"ב לדידן מאור שבן הוא בירושלמי וכוכא בפרק"ם. ושם פסקינן למופר לקון ע"י נכרי כשבואר נמ"א סי' תקמ"ז סק"ו ופ"ב נם זה נכי נסריס אם נו' מאבר מופר ביבמות פ"ד דב

סדר חידושי מהרי"ח מעד

מאת הרב הגאון הגדול וכו' מוהר"ר יואל חכיך מאמטשיכלאוו.

מסכת יומא

פרק א מ"א לנפקא פלהדין וכו' ולא קלטו ג"כ לנפקא על סמוך את הפרה פלסדרין מעטם שפיכת סכ"ב כתן ואי משום שהי' לה שם אחר לפרה התנן אלא גם לנפקא כ"ג הי' מהלה שמה לפרה בלוותי. ולהלה הטעם משום שיום כפור הוא בכל שנה ניכר שנכל שנה הי' כ"ג אחר בפלהדרין כלנו מכל שריפת הפרה לא הי' בכל שנה כי לא עשו מעורבת ואיכך לה ממש לע"י ושנעשה להמניס ושוד דשפרק ד' דשרה ליתמ פלוגתא דל' יהודה שכר דשפרה לפי' נכתן הדיוט ופשקו כמותו ע"ש: מ"ב כל שנעשת היתים הוא זוכה שם הדם וכו' והא דלא תני מקבל משום דהשוכר הוא המקבל כמו בפי' כרש"י במשנה ג' פ"ב והא דלישנו עושה משום דאי משנה דאי משום וגם לקבל וכלקי' שכרי ניה"כ הוא עושה ואיכך אחר על ידו ולמה לא הי' מעריבים אותו בשלר' מלמה לי:

פרק ב מ"א מוי"ע ואם היו כו' נין שני' בלבד. ולי נלמה דאי משום הא לא מלית למימ דמי לא שפקינן שכי' יותר מעני בהנים שויש והא דמני שם הי' שניהם שויש קיבלה לישנא דמתניתין ג' דשם מעשה שהי' בשנים נקט אבל בחמת יכול להיות הגדול בין השנים ואם בחמת הי' רק בנים אז הי' גדול אחר או כיוצא בזה להזהר ולזרז אבל שבר רש"י והכרש"י ז"ל דשם לא הי' הפיים רק בין השנים הי' להם לחקן וכו' שיחזרו ויכוונו אלא ע"כ בגדול בין כולם וכלן מכוונים מעשמת יהי' פעם שני ג"כ כמה שויש לכן הקרו הגדולה: מ"ב מוי"ע למנם פיוקות וכו' לכך נלמה לישב בדרך אחר וכו' לכאורה נחמת קשה של הרמב"ן דשניק פיום הכיפורים כלן בחשנה וכמו שכתב הרב מוי"ע ונקט אחר שלא הוזכרה בחשנה ונלמה דעת הרמב"ן דשעשתת בכל יום דזה המעלם אחרי מכנע למזבח הוא מקריבין על המזבח בעלמו דלא מכר בשום מקום שהיו עוד כאן מיקריבים רק זה המעלה מן הכבש ולכן היו עבודה חשובה והי' על זה פיים רק שהם לנה שכ"ב לא הי' הוא מקריב כי' אבל כיום כפור אז מן הסכרה גודלי לקריב על התזבח שכ"ג בעלמו ומשום רק להעלות לו חין סברת היהי' בשניל זה פיים אבל כפי הסברת בכתב הרמב"ן דהיינו מלבי שבת הי' יכולים כהנים אחרים להקריבם ג"כ דהיו מעבודת היום לכן הי' עלי' פיים. והא דהקשה אחה דלא כל"ש הלא לפי הוב לפום כפלי קרוב"ץ היו מנחים ואפשר הם היו סוברים כר' ישמעאל והוא בעלמך דהלא זה הפיים גופי' מניח בגמרא דלא כרבא"י והלא מבשה לחב"י קב ובקי כן ר"ל ודו"ק בעלמא*) סולכת השחתה מפני שהיא ג"כ מעבודת הי' כוזבי בשנילה פיים ביום שכפורים לפי דעת הרמב"ן: מ"ה מוי"ע ד"ה ושניהם בידם שני כזיכי לבונה של לחם הפנים הרי' דהם נקף ג"ד מניח מוקפים קודם לזריכון ואף שכחתם מקבה שם בחמרא ושם מניח זריכון קודמין שכ"ע הי' להגמרא להקשות מז החשנה יותר מלהקשות מבריתא: מ"ז מוי"ע שם הלם וקשיא לי וכו' ואפשר לומר דבדשת ניחיד החניא מקבלין חניא מילחא ובידו לבחול לו שיהי כהן שילה בקיבוץ או שקלי שם שכהן אחרת חניא קבלן ויש לו רשות להקריב אפילו בחשנה אחרת אלו כמו שחשוכר בגמרא ואם כן יוכל להקריב שכל בעלמו:

פרק ג מ"ד מוי"ע וקידש ידיו וכו' ולא דייקת דשם חנן וכו' ואפשר לשת דש"י ובכ"ש כש"כ משום דש"ע לח"ק ומקחתה פלכה כמותו דבכל יום מקדש חן הכיור וכלן עליו חילוק בשבילה לחשובה ובין הכנדים שהוא לובש ושפשוטה שהוא טובל בשבילה לחשובה הכל הוא כתו כל השנה לבן לריך שפשט לחשון לקדש כמו בשלר שבשה אבל חח"כ לריך שבילה נקודש אז הי' בקיחון על זשב: שם מוי"ע ואת שהכניס וכו' מימה דלא חנן בהקומות וחנ"ל דשהי' בשחשות יניעם שבשר שהשחוטת בכלל חביחין עכ"ל ושם דפרק לפניל הקומות וגם שהניחין היינו

המוספות כאן ממי שכל יום ג' וכאן נמי שבוע מן שבועה כמומי ביטור ושל זה הקצו שפיר לשיל לילה דמי כו' ומיהוש מלה שכניש זה הכא תוי"ע: מ"ה תוי"ע ד"ה ביכולין פ"ה כו' ובמתני' שבשבת וכו' עיין עד סוף. ולכאה לשיש מוכרח ליכול להיות שהמוכה לא הקפידה כך שיהא נו היכר לכילה ובשכול לאכול בכילה לבל יבוא לידי ספק שבת ביום ראשון ומשום לשום מדם לאכול מבל מוך לידי ספק שבת ביום ראשון ומשום דשם בכריתה שמניח הכא תוי"ע ד"ה כי' אלא לפי' הוא שהכל יודעים שבשר שיש ביום היכר לכילה לבל יבוא לידי ספק שבת ביום ראשון ומשום דשם בכריתה שמניח הכא תוי"ע ד"ה כי' אלא לפי' הוא שהכל יודעים שבשר שיש ביום היכר לכילה לבל יבוא לידי ספק שבת ביום ראשון ומשום דשם בכריתה שמניח הכא תוי"ע בדיה"ב

פרק ג מ"ג מוי"ט ד"ה יש שהות כו' דמיבעי יודע וכו' ובלאה דהלא בעלמו כתב סכב מוי"ע לעיל דאפ"פ שאינו מוכן מפשם הוחיל ויכול לאכול וא"כ ה"ח שפתבנם אמי נאו"ז ואפ"ה אם יש שהות אחיל"ע שאינו מוכל וא"כ יכול להיות שהאדם שכב מתוך שכבר קבע ואפי' אם היה יודע שיכול לאכול ממנה לא היה יכול ממנה מכילה נסה אפ"ה יבמות הוחיל ויש שהות אבל אם כן לא היה יכול לעשות הכלל אין הוחיל להכל אף שיש שהות הלא ממנה מכילה נקה כנ"ל אינו יכול לאכול והוחיל ויכול אמר לאכול עתה אין עם אחר הלא ודאי כוונת המעשה בזה קאי על האדם שבא לעשות מזי לא ישאחם הלא ס"ב יש שהות לאכול ומחלוקת בזה היה יכול לעשות ג"כ ואי אינו יכול אינו אלא' מכל מקום אחיל הוחיל ואינו יכול לאכול אבל אם כבר הכיר בעצמו שאינו יודע להיות שהות אין עם אחר הלא שכך לריך כמו שהניח הכיר מוי"ע בשם הכ"ן בקוף הפרק מבא"ב בריבוי בהם כמה הנשים מי מולקין בשה הלא מזכיר לו מלקין אבל ממעשה ס' נבי בנים ואנוחים לא מוכח דשם דרך להיות מוכה בתוך ביתו אף שיש מזכיר מכין לו שאין שמחה הלא נשמר לכן המינו מבא"ב בנשים ואנוחים לכן הני הכל:

פרק ד מ"ג מוי"ע ד"ה לא מן מקוחות כו' וכתב ב"י כו' ואפשפשות נבילה דף ב' ע"ב חסרון ניח וע"ש כל המוספת הכ"ל וע"פ הוספת הכ"ל היה נכון מה שקשה לי מלבן דשפח שנת בלן בכבי יהודה דילמא אחי אפי' בב"ש וג"כ מפשם ניון דאחקלקי לשפ"ש כו' דהלא הכב הוי"ע בניע פ"ג מ"ד ד"ה אין זה מן המובן כו' נשם מוספת דלב"ש ג"כ אסור מפשם דלא הוי דשמיה עליה מאחמול ש"ש ואף שהיום האיר החכם ואי"כ לר"ש נ"כ במוקלה דיליה נ"כ שבר מנו דאחקלקי כו' אבל לפי דברי המוספות הכ"ל דף ג' ע"ב ניחא דבאמנו ואי"ת ואח כ"ש אינו אחיר אלא ניחוב ואפשפ וי"ל דש"ש הוחיל וכשאכרש בשנת מפשמת איחה דשופה מאחמול והוי כיוצב ואפשפ אחי אשבר כו' וא"כ טוכל לומר בשמת מינו דאחקלקי בה"ש כו' ליח ניה לר"ש רק שם אינ בכור ש"ש ולא"כ דאיכא מאחמול בלל ולא כי' אלפה על כל השבת הוחיל ואין בוחין מומין כו' דמי ייאמר דאיחקלק ניה חכם הוחיל ואחקור לאחות כמו שכחב הכב מוי"ע בשם הכ"ן פ"ש: **מ"ו** בגפ"ב ד"ה ואבמים לומרים כו' ואין מומר ניעול כו' אמת שכן כחב ב"ב בשמ"ס בפ' אבל בחיבורו פ"ב מהלכות שבת לא הזכיר כלל שמומר ליקח קיסם מהבום על בשמה ופ"ש מה שכחב שם המניד וגם בעול ובפ"ש קיימן שכ"ב לא זכרו כלל מקיסם על אחום וגם אין קבנה כלל לאבל אין קיסם של אלו אל אבום בשבת אלא בחוב אמת שאסור להשחמש בקיסם של בשמה ובאמת מומר לאמור ואפ"ה אין נוהגין בהמירה ועיין בהגרי"ש. והכב מוי"ע לא הביא בכל זה ואם לזה נאמרו אין מכאן פי' אמת שבאמור האבום ופיעוחו דשיעו מאבל בשמה ס"ב לא כוי כאו הכב כ"ע והוא כחב כלומ מפבש לבני הכב כ"ב וגם שאם מאוד: **מ"ן** מוי"ע ד"ה ובוד אמר וכו' ואפילו דאמ בו' ולכאורה היה אמוה לבאי אחיך אי כ"ש לכן נלאה לי דאמו כוונת כ"ש דאם בביעובין [ס"ב] בא"ח פליג ר"ע עם ר"י ור"ש אם לקולא פ"ש ואח"כ אח ר"י לחומרא גם אח"כ אח"ד ר"י ג"כ לחומרא רק אאם אינו אבל אם אמ"ב אח הוא ר"י לחומרא ומדה לקולא דשיעו בשבת ג' ב"כ בבי לא שייך אם לומר ובוד דהא הוא מדה לחומרא ומדה לקולא דשיעו בשבת ג' ב"כ בבי פסי בילוות ר"י אמר קולא ובלן בחומרא אפסיקוהו דבבן כ"ע לא שייך לומר בוד חומרא דהא בד מבשה ד' אמר מדה לקולא ומדה לחומרא. ואם לא היו אכתים אפסיקוהו אומו אח לא שייך למבשה ג' דבאן אמר ב' דבבים בהדדי אבל בשאפסיקוהו אח לא שייך ובוד דהא קולא ומי אמר כ"ע אבל בלן ר"ח לא אמר רק בשניהם קולא ולא אמר אום חומרא קודם אז אף שאפסיקוהו שייך למימר ובוד כך נלאה לי שבשת ר"ת:

פרק ה מ"ב מוי"ע ד"ה ולא מהבימין כו' ומהבי שפיבה כו' ואפשר דמשם דלבינו מיהם כאן המשנה כמו שמ"ד דשאם הבמי לב"ש אחשר דבשלמא להקדש בשמהנים אז הוא מלוה רק רבות אחנים אזי נותן לכהן ובוד אפשר דבשלמא להקדש בשמהנים אז הוא יולא מבשות לבשות דכל היכא דיכול לאחר לזיחא הוי של הקדש אבל אם הקדיש לבהנים הוי היב ממון שלהן לו מוכנין לבכל אחד יכול לומר אחן לאחר ולא יבא מבשוחו כלל ואז אפילו אם אי"ב יאמר לכהן הוי דידהו ואבי ואינו יולא מבשות לאחהלה דמוי הוי דשות דידהו ובל שעת הקדש לא אבר כ"ל ובוד דמשום שאחת י"ש מומר ליתן לכהנים דש"ב לא אחר לקמן נבי בהמות ליתן לכהן אלא משום דאמרי בשאחן בבהמה הוי בקדש ש"ב לא יכול ליאמר לכהן אחר אי"ב: **מ"ד** בבע"ב ד"ה שאין בהם אמת אין נכנים לא בקדש ש"ב לף הקדש מאן דכר אמה דהא אי' דש"ב מבלין בקדש ומים ומלה לפיסה ר' יהודה פליג אחבתי הן אמים בקדש הן במים לפיסה כן כחב רש"י בגמרא ע"ש: **מ"ה** מוי"ע ד"ה כרבי אומה כו' וקשיא מ"ם וכו'. ואפשר לומר דהלא אמומין דבבן קובר בשור בם אחרו בבל וכו' אבל בני לחקור אחר' פסיעה אחת ואומה שיהיו יחידים בפלים לבני רבים ולא יובל היחיד להוליך רק לחלים ולא אבל בשיר יהיו בפלים בגד היחיד בשבשה ב' בשבשה ג' שבם רק בבני בים אחד ויבול להיות שלא יהיו אלא ב' אחי' יותר יכול להיות בחלים שילכו לא לא פליג לבן יכול לשבב וק"ל:

מסכת ראש השנה

פרק א מ"א מוי"ע ד"ה לשבשר בשמה וכו' דחשבי ר"ה לשפשר. וכו' שומע דשר לא ידענא דמבלן הא גופא דשמוך לבאחו בפשוטה הייבו משום דחשיבן דל"ש מעשי

מסכת תענית

פרק א מ"ב מוי"ם ד"ה בתחלה מזכיר וכו' והכא קרי לי' בתחלה. ותפשר לומר מלא דלמטן טפל על למטן ועוד בר"ה בשני ימים דיון בן שהשני נקרא בתחלה ולכך קרי לי' בתחלה קושיא לומר אותו בתחלה מכבר בשלא הת' ומ"מ דקרי בתחלה קושיא בתחלה מ"מ הכיצד מ"מ משום שנקיפת ג"כ הוא בתחלה שהיו מזכיר שבר שהם הזכירו והוא בתחלה להם ואיו מזכירו ושוב היה מזכירה כלל וק"ל: **מ"ה** מוי"ם ד"ה הגיע ר"ת כשלו וכו' כ"כ הר"ן וכו'. ופ"ה שהביאם בגמלי תם והגמרא מפייב להם שים שתן לביתה בר"ת כשלו מ"ת מורה היה וסדרום נמוזה ולפיה לי כפשה למה שהזכיר לגשור על ד"ת כשלו בבדי להמתין עד שיגמרו ימידים שלש מבניות שלהם ואולי יאמרו הש' שפלתם ואין מפריעין בניהול וטימידים מפטיים שם"ב כתו שכתב הר"ב ומביא ג"כ הרב מוי"ם ממלה שם שלא נתפלל י"ח תעון ביום ג' תז יתפיהו להתפניות עד יום ב' שהוא ב"ג תעון ויום ה' יהי' כ"י תעון ויום ב' יהי' ג' תעון ממלה נתתו בר ר"ח בשלו ג"ש שהוא ר"ח שלו בשלו שלים ולא בשלו בשלו בגמול קודם לא פלוג מכמים ואם תביהי לוך יאמרו ביום ג' שהוא ר"ח שלו בשלו חדש תעון מעובר אז הוי יום ג' שב"ח ועוד דאפילו בר"ח שם שהתילו אין מפסיקין כתו שים בשבת ב' משום ו' אף שהם שיה בשבועות שהיו בשבת שלישי בשבע שלישי ופ"ל:

פרק ב מ"ה מוי"ם ד"ה הריעו וכו' לא יתעתי אחתן מהדר וכו' גם שלחם מצוה שהשה זה וכתב שלפני הכב ב"י שיה כן שניקפת בפוב פ"ש: **שם** מוי"ם ד"ה לא שייטו מהגיש וכו' ולא עמו אחיהו אתן וכו' לא יתעתי אם אדון שיה דהכי הר"ן נוהם בשיית שהשה ועמו אחיהו אתן ושם אין לומר שלפני הכב מוי"ם שי' שניקפת בר"ן ולא עמו אחיהו אתן דהכי כשל ושהה הר"ן דהש"י שהפך שניקפת וגורם ולא עמו אחיהו אתן כן אתן אי' הש"י שבשעות שיה רק בתתן שכל הכ"ן גורם ועמו אחיהו אתן ולפי שניקפתו מתוך שכן אתן שהשה שלקת כלל על בבריותיה כתו ש"ל להכתב"ם וכל התחלות מולקים על הכתב"ם עיין בסה ואין לדקדק לגי' הר"ן לשה להשהה להזכיר ועמו אחיהו אתן כתוש כדין עמו שהם לא תזכיר זו שהשה שכתו אתן הייתי תופש קבלת הר"ן דלשה בשהקש שיו אומרים שחר התחילה מי שהשה אז שי שבשים ולא שי"ת בגבול שהשה ושהה"ם ופ"ש לשה [ניתי] רבי אלפשה וכו' שיו אומרים בגבולים שהשה אני אז שחר התחילה

מסכת מגילה

פרק א מ"ב מוי"ם ד"ה ומוקפין וכו' ולא ידעתי מי שכתיה כו' פ"ל. ו"ל דלא בגמרא פליגי בדף ד' ע"ב דת"ק דקתי קבר כפרים ופירוש מקדימין ליום הכניסה ות"ק דלכי יוצי קבר בתוך בריותיה דכפרים ומוקפין מקדימין ליום שכניסה וכי זו' יוסי קבר כמו שהשה בתוך בריותיה ועל כל שחר מהם מקשה בגמ' דלא היה בכל שנה ושהה ע"ם ועל כל שחר מהני בגמ' שהני הכא דלא אפשר ע"ם ג"כ וכי כפורה זו שהתן הר"ן שהם פורה בגמ' דהתניתין לשה קבני כר' וכ"ש ולא כתבה שת"ק שהם ושלהם ושלא לכל אחד ואחד יש לו פירוש רק שהום דלא אפשר כ"ל ושהן הר"ן שהם פורה שהם שהו קניהה לגוף בשלום לכן קבר שהא דשהשה כר"ל וכ"ש ולא כת"ק בן ת"ק על כני שן ע"ם של כ"ו ושיין בגמ' וזו"ק: **מ"ר** מוי"ם ד"ה שהשה כת"ק בן ת"ק על כני שן ושהה כיון שהן כו' ואפשר שהרב ר"ש נשהון זה התיעון ולכן שהבה פפוש זה שהשה דלא אפשר לה בפורה דוקא וגם הרב מוי"ש לא כתב לפיל דלשו דוקא פורה בלם רק שהשה זה שהשה ולשה בגמ' כו' והרמב"ם שי"ל בתיעון של הום' בהלשון שלא שי"ל שהם וק"ל:

פרק ב מ"א מוי"ם ד"ה שהשה כו' וו ומ"ל זו שהני דשיקר דכל הש"ם לומר לא זו אף זו רק של ר"ש יש לשהן דהש"י כתב זה לפי שה"ת לבב ושמואל שהי שהשהן שהל לשהקנה דבריותיה כשהשיו ות"ש כתשה ג' פפלם שפי' יוסים ת"ש שהשת שו' לא זו אף זו שהנום אף זו שהיו בכל לשון ושיו שפי' יוסים שהות שבר לבב ושמואל דשהני הבוזל ר"ש הלשפני ועשל שהשור והרמב"ן וכה"ש וכה"ן ושי יכנם לשהשו בין שהרים הכשים ושי בלבו בשב יפיון: **מ"ד** מוי"ש ד"ה ולא

ובגין כו ומשלח אלא יפטול ג"כ כו' נראה דהתי למיפוק מהכל אלא יפטול בגילה קודם הזמה מהכל אתר שהזה נ"ל, אז יכול לפטול בגילה ואף שבכתוב כאן דהתי לפטול בגילה ולהשת אתר"כ כיון דכתיב אתר שהזה אתר בעילה יכול להעשת אם כוח אתר ז' מהכל בתחת אם הזה נ"ל, כיון יכול לפטול בגילה מכף אתר ז' וכן כוח בית"ש וכן בתנו בתוס' וכן כוח בכ"מ בפ"ק מהלכות פרה תחומה ופ"ב לא קשה ליתנא דתתני' דאי כוח מי אלא מיון ולא מיון מיגלן ליתי לומר שהזה אתר שהזה אל ז' אין מיגלן בגילה ואף שבאלא זה שהי בעילה קודם להזהה ופטול בתחת זה קשיא התוספות שם ועוד מקשים דלמה לי' קרא לתיתקע בעילה להזהה תיפוק לי' דהבעילה קודם הזהה ואין בעיון הזהה וכזה ותה"ב וכתן כיון דכתי ביום ז' ולכן כתבו דקרי מקטילת תיום ופ"ש: ם"ה תוי"ט ד"ה לקריאת בתגילה וכו' מעשה והבנה כו' לא הבנתי להן הבנה צריך דוקא כהן כתו בהזה בתחות פ"ג יחת תורת המנחה הקהל תוסף נפ מהכן הכהן ושוד וכי פ"ש אף קהל למזבח:

פרק ג מ"א תוי"ט ד"ה אלא כו מכהן כו' לא לבהות בדמיה בפ"ב כו' ותפשר לומר דעת הכתוב תבעה דכהיפא מייתי בתחכהן בפ"ב ויש לפס בפ"ב לחתת והכתבת טותם כך לתם אין לפס לחתת תם יפשו כשיקחו היכה בלא בהכ"ע ולף פיש לדחות דפס"ב יבנו מן הקהל אלא פ"ש למה יתכהו כשהין לפס לחתת ולכן צריך להעלותו אלא מה לומר תכתב"ם אתר כך בני הכפר כו' לו לבהות בדמי לחתת היה אלא ושוד לומר דעת הכתוב ז' ובהות לחתת כו' לפס בשתר בו אלא ם"ש שהשתה בהקהלה ובוניס בהות יותר טוב ותו תשתר כו' לתילוי' תם שיקחו יותר טוב ולכן תותר תכת"ב בבוי' תפור תעת"ב בם"ש שתי תשתר לתעותה וכשהות בפ"ת וק"ע: ם"ב תוי"ט ד"ה ושוד אתר ר"י כו' קשה תתי ושוד אלא תשתר לתעותה בהות' תלתני דבכי ההוה' הייתי רוצה לומר אלא בתי דבי"ע דתיתנין דפס פליגי תכ"י ב"ב נראה לתם בתי ר"י ותכתים לא בתתם בהתם טכל לומר דלא תשתר בהתם טכל ותף תם תתתר בהתם תשתר בפ"ק דכתובות תכתים בהתם טכל לומר דלא"י לקולא דלת"ק אם תף כשהן בתוכנן תכהנין ותולכין תומן ולכ"י כשהן תכתים לא תין לריך לבבד ולכך ונם בלא זה נראה דוקא תכתב תכתבת תכתים תשובת זה יפי' תתתר תכתב תכתים בתתם טכל תתתר תכתב תכתים בתתם טכל לומר דלא"י לקולא תכתב תכתים בתתם טכל לומר דלא"י לקולא תכתב תכתים בתתם טכל לומר דלא"י לקולא

מבל מאחי שני מחמת מעברין לכן בשבת פעירי מסלכות חיטות לא חי יכול להביא דכתב דנמי דהא ק"ל כל"ל לכן בניה דכתב להיכומלמי מלא שבוע אחת ולעמתו זו גזירת הכתוב כ' ממחת שיש שבעה ב' נשים אין מעברין ובל זה לא פליג דכתב בתוך ולא בתמתך דמשמע הא עמר ב' ממחת מעברין היינו בב' ממחת אחיהם שיש אבל בשבעה ב' נשים אחרי מעברין לעמחת עם כל אחת בפני עצמה מעשם היכומלמי כך לפשר לומר:

פרק ב מ"ב תוי"ט ד"ה וכן מי שהיה כו' ולהיכא דאי לעמעינן כו' נלמה לי ס"פ בלהיכות מחוכן דקדוק ק' דבמשנה ג' נקט המילה כ"ו ותמ"ב כ' יוסי ובמשנה ב' נקט כ"י המילה ותמ"ב כ' יודע מעוה דזה בללל כל מה שהוה מידוע ניחא לי' לחשת לתקדומי ולכן במשנה ק' לחייבי בחיים שהוא לפשר מבוהה ותמ"ה היינו מפיר כ"י יוסי קורה לחבואה לקדמי' ובמשנה ב' לחייבי בין דהוי פבידא מעבר ותפ"ה ממיר כ' יוסי לזלף ולגמור וכו' לבבי לקדמי' וק"ל:

פרק ג מ"ג תוי"ט ד"ה מפנה כתב הב"ב כו' מחמת בניה כו' נלמה ודאי דגם בשבר נקבה מחמת בניה בבתב שרי בחוסה קבה יבמה לא יבמה קבה גוף המתנה ע"ב בקיון וזה חוסה מלחון הב"ב וגם מלחון הכ"ן דאי בשבר לכחות בו לא הוה ליה לכחוב לפב"ב רק ואי לא בחוב להו מפסיד מקבל ומו לא דהא אם לא יכחוב לו אפר הקנאה אח"ב לא קנה כלל אלא ב"ב דהוה קיון בלא זה ולא יפסד רק שהאשת אמת יחזור בו בחוחן וכדאמרינן בכב תוי"ט גם ב"ב לחון הב"ן שבחב ואם לא בחבך עדותן כו' משמע שהשבר רק לבאי' בשלמת ולא לבחות בו אבל בלה בשאת דלא פי' הב"ב והב"ן דאחנה היינו אפר הקנאה אשום לשפשר [דאשום] שהבי [שהבי] יהי' היום לאחון ואם יבלה האחון יחן לו גם לאחר אוחי אחרי אי קיון אלא אי לשפירא דאחקבל בחוחן ויבפול הקיון הוי אלא כדין דבבר קנאה האחקבל ולבן אוחר בקיון אי שם יחזור האחון ויבפול הקיון הוי אלא כדין דבבר קנאה האחקבל ולבן אוחר לבאוב בך נדאה לי וק"ל: **מ"ח** בהבע"ב ד"ה ואשה לשואה קיבה אחת לוחבת ולחבבוב ולחדשה כו' ולאחון הב"ן ואשה לשואה קיבה אחת לוחבת ולחבבוב ולחדשה שנה:

מסבת חגיגה

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה הבל חייבים כו' כיון בד בוף וכחב הבב תוי"ט בשאחיה ס"ח חשנה פ' ד"ה לא יאבל אשל לבו כו' ואחלפה ביעחיה בבא"ק ובחגיגה כו' ע"ש וכלאה דאת הבב רע"ב דבשלמת גבי פסח הן בהאה הן אבל אוכלים בפסח בשה שהוא אם בחשנה הל"ל בך אבי שבל לא יאבל אשל לבו בשי בחגיגה הבב תוי"ט בשם רש"י הלא כי' דאת לבו לשחנות אלק אחיוחת על פסחו לבן כחב הר"ב דאשל עלמו אוכל בשבל זה לא יאבה אם לבו לשאחרו אחרי יאחה לחי' לד חיוחת על פסחו אוכל דהרי אחרו יהן לו רשות על אלק אבדות לשחנות על בל פלמו לבן כחב הוחיל והוא בשאוחר יאבל עלמו הלא רשות לבו אשל"ב הבא בשאשה ואבד חיוב חייבים בראיה ואין זו אקשה לבן אחרו שפשוט בבדי שהוכל לאחר אח לבו בי' ועוד הבבה יש לדבר זה בך הי קלבה היריעה: **שם** תוי"ט ד"ה בשים בי' וקביא בי' ולוני דבריהם הי' נלמה דלהבי נקט בשים לשון לבים אשום דאבדים יליפין אבשים בש"ש הבב רע"ב ואבדים חייבי בחבי בוונא אבדים דהיינו אבדים נאוחים ואחי אבד ואחי בן חורין בש"ש הב"ב לאפלה אשלה"ב חיוך וק"ל: **מ"ג** תוי"ט ד"ה וביש הלל בי' רע"י בי' אחת בש"י פי' בן בדף ז' ע"ב וכ"ש לפוש אחי דאקשה הגאחת אלא עוחות בי' הא בי"ש בן אחבאר לאחי דבר אבאוחה הוא בי' ולא אקשה אחתי חוחה היא ואשות אבאר לא ניחנו רק לאביאה אשאש לפי הא אשוחב להניח חוחה בשנות אבאר פי' רש"י דלאה לא פליגי ב"ש בעולות ובשופל אבל אשום בדף ח' ד"ה אחתי בי' פי' בשאת דא"ה דהיה יהל להקשות הלא עולה היא ואבאר לא ניחן רק לאביאה לף בדף ח' ואחי בחגיגה ואחגיגה הוא שלמים ובאבל בשאת פי' האבב"ח דקאי דבוך אוסף עב' דף ז' ע"ב בשנה בל"ו חיוח קשיח על ב"ש לאה לא פליגי בעולה ולוקאי בשופל דהא אחי' בשופל אי לאפבר אשום בחינו בשבל ות"ב הבב תוי"ט אחאה זה ובבי הוא בשאת ולאה לו לפבר רש"י בהוח ה"ל ולא פי' רפי' שאחת וכו"ק: **מ"ד** תוי"ט ד"ה ולא בשופות בי' בב אחי אחת בש"ל בי' ולא פי' רפי' בין בידוע בין אידוע בשום שבפנו הגילקא וכבון אידוע לנו אחלין בן אישד: **מ"ה** בהע"ב ד"ה בן בי' אשבח בי' ל"ל דודאי דאקדש בבר לפני' בן החדושים נאחן על קדוחת אלו וגם אלא בי' ד"ה בשאינו לקדשין אוכחין אחת יבואו אי לא יבואו אב"ש לאקדשין אבדיו אלא לא בשאינו לא בחינו הן לאוחה הן לאחד אם הן הבל אם לא בעבו ולא על אה שאחר אחד לאחניו הן האורה לאהבר אם הן הבל אם לאהורה בב"ל: **מ"ח** תוי"ט ד"ה אזהרו בי' אלא אחד בי' ויש לדקדק דהא בחיב ובשעלות אחרן אחת הבות בין הערבים ות"ב הוא קודם בלילה ואלא לריך הבבה אחת אם אינבלו ביום ת"ב אין יבלקו בין הערבים ות"ע דלא נזבו אלא לריך הבבה אחת אם בעבב אחת אבאו אחניה הבב תוי"ט בשאנה ב' בפרק זה בשם הרי"ף שבילה אין הבבב אחת לא ע"ב ובפ' ב"ב בן בבי"ח. בק בל רש"י והבב רפ"ב יש לדקדק לפי דבני למה בביאו בם לאחר אח בבי"ח זו הבבי"ח. דלא רש"י אחר בבי"ח בל בק טובל לומר לחומת דחילת. בחב הוחיל ואינו ר"ח לדיוק: **מ"ו** תוי"ט ד"ה מונה בי' אלא אחד בי' ומחה בשאינו בי' יש לדקדק בדבני הבב תוי"ט בשאנה ב' נשים אחרי מעברין לכן בשבת פעירי מסלכות חיטות לא חי יכול להביא דכתב דנמי דהא ק"ל כל"ל לכן בניה דכתב להיכומלמי מלא שבוע אחת ולעמתו זו גזירת הכתוב כ' ממחת שיש שבעה ב' נשים אחרי מעברין היינו בב' ממחת אחיהם שיש אבל בשבעה ב' נשים אחרי מעברין לעמחת עם כל אחת בפני עצמה מעשם היכומלמי כך לפשר לומר:

פרק ב מ"ב תוי"ט ד"ה וכן מי שהיה כו' ולהיכא דאי לעמעינן כו' נלמה לי ס"פ בלהיכות מחוכן דקדוק ק' דבמשנה ג' נקט המילה כ"ו ותמ"ב כ' יוסי ובמשנה ב' נקט כ"י המילה ותמ"ב כ' יודע מעוה דזה בללל כל מה שהוה מידוע ניחא לי' לחשת לתקדומי ולכן במשנה ק' לחייבי בחיים שהוא לפשר מבוהה ותמ"ה היינו מפיר כ"י יוסי קורה לחבואה לקדמי' ובמשנה ב' לחייבי בין דהוי פבידא מעבר ותפ"ה ממיר כ' יוסי לזלף ולגמור וכו' לבבי לקדמי' וק"ל:

פרק ג מ"ג תוי"ט ד"ה מפנה כתב הב"ב כו' מחמת בניה כו' נלמה ודאי דגם בשבר נקבה מחמת בניה בבתב שרי בחוסה קבה יבמה לא יבמה קבה גוף המתנה ע"ב בקיון וזה חוסה מלחון הב"ן וגם מלחון הכ"ן דאי בשבר לכחות בו לא הוה ליה לכחוב לפב"ב רק ואי לא בחוב להו מפסיד מקבל ומו לא דהא אם לא יכחוב לו אפר הקנאה אח"ב לא קנה כלל אלא ב"ב דהוה קיון בלא זה ולא יפסד רק שהאשת אמת יחזור בו בחוחן וכדאמרינן בכב תוי"ט גם ב"ב לחון הב"ן שבחב ואם לא בחבך עדותן כו' משמע שהשבר רק לבאי' בשלמת ולא לבחות בו אבל בלה בשאת דלא פי' הב"ב והב"ן דאחנה היינו אפר הקנאה אשום לשפשר [דאשום] שהבי [שהבי] יהי' היום לאחון ואם יבלה האחון יחן לו גם לאחר אוחי אחרי אי קיון אלא אי לשפירא דאחקבל בחוחן ויבפול הקיון הוי אלא כדין דבבר קנאה האחקבל ולבן אוחר בקיון אי שם יחזור האחון ויבפול הקיון הוי אלא כדין דבבר קנאה האחקבל ולבן אוחר לבאוב בך נדאה לי וק"ל: **מ"ח** בהבע"ב ד"ה ואשה לשואה קיבה אחת לוחבת ולחבבוב ולחדשה כו' ולאחון הב"ן ואשה לשואה קיבה אחת לוחבת ולחבבוב ולחדשה שנה:

מסבת חגיגה

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה הבל חייבים כו' כיון בד בוף וכחב הבב תוי"ט בשאחיה ס"ח חשנה פ' ד"ה לא יאבל אשל לבו כו' ואחלפה ביעחיה בבא"ק ובחגיגה כו' ע"ש וכלאה דאת הבב רע"ב דבשלמת גבי פסח הן בהאה הן אבל אוכלים בפסח בשה שהוא אם בחשנה הל"ל בך אבי שבל לא יאבל אשל לבו בשי בחגיגה הבב תוי"ט בשם רש"י הלא כי' דאת לבו לשחנות אלק אחיוחת על פסחו אוכל דהרי אחרו יהן לו רשות על אלק אבדות לשחנות על בל פלמו לבן כחב הר"ב דאשל עלמו אוכל בשבל זה לא יאבה אם לבו לשאחרו אחרי יאחה לחי' לד חיוחת על פסחו אוכל דהרי אחרו יהן לו רשות על אלק אבדות לשחנות על בל פלמו לבן כחב הוחיל והוא בשאוחר יאבל עלמו הלא רשות לבו אשל"ב הבא בשאשה ואבד חיוב חייבים בראיה ואין זו אקשה לבן אחרו שפשוט בבדי שהוכל לאחר אח לבו בי' ועוד הבבה יש לדבר זה בך הי קלבה היריעה: **שם** תוי"ט ד"ה בשים בי' וקביא בי' ולוני דבריהם הי' נלמה דלהבי נקט בשים לשון לבים אשום דאבדים יליפין אבשים בש"ש הבב רע"ב ואבדים חייבי בחבי בוונא אבדים דהיינו אבדים נאוחים ואחי אבד ואחי בן חורין בש"ש הב"ב לאפלה אשלה"ב חיוך וק"ל: **מ"ג** תוי"ט ד"ה בשים בי' וקביא בי' ולוני דבריהם הי' נלמה דלהבי נקט בשים לשון לבים אשום דאבדים יליפין אבשים בש"ש הבב רע"ב ואבדים חייבי בחבי בוונא אבדים דהיינו אבדים נאוחים ואחי אבד ואחי בן חורין בש"ש הב"ב לאפלה אשלה"ב חיוך וק"ל: **מ"ג** תוי"ט ד"ה ביש הלל בי' רע"י בי' אחת בש"י פי' בן בדף ז' ע"ב וכ"ש לפוש אחי דאקשה הגאחת אלא עוחות בי' הא בי"ש בן אחבאר לאחי דבר אבאוחה הוא בי' ולא אקשה אחתי חוחה היא ואשות אבאר לא ניחנו רק לאביאה אשאש לפי הא אשוחב להניח חוחה בשנות אבאר פי' רש"י דלאה לא פליגי ב"ש בעולות ובשופל אבל אשום בדף ח' ד"ה אחתי בי' פי' בשאת דא"ה דהיה יהל להקשות הלא עולה היא ואבאר לא ניחן רק לאביאה לף בדף ח' ואחי בחגיגה ואחגיגה הוא שלמים ובאבל בשאת פי' האבב"ח דקאי דבוך אוסף עב' דף ז' ע"ב בשנה בל"ו חיוח קשיח על ב"ש לאה לא פליגי בעולה ולוקאי בשופל דהא אחי' בשופל אי לאפבר אשום בחינו בשבל ות"ב הבב תוי"ט אחאה זה ובבי הוא בשאת ולאה לו לפבר רש"י בהוח ה"ל ולא פי' רפי' שאחת וכו"ק: **מ"ד** תוי"ט ד"ה ולא בשופות בי' בב אחי אחת בש"ל בי' ולא פי' רפי' בין בידוע בין אידוע בשום שבפנו הגילקא וכבון אידוע לנו אחלין בן אישד: **מ"ה** בהבע"ב ד"ה בן בי' אשבח בי' ל"ל דודאי דאקדש בבר לפני' בן החדושים נאחן על קדוחת אלו וגם אלא בי' ד"ה בשאינו לקדשין אוכחין אחת יבואו אי לא יבואו אב"ש לאקדשין אבדיו אלא לא בשאינו לא בחינו הן לאוחה הן לאחד אם הן הבל אם לא בעבו ולא על אה שאחר אחד לאחניו הן האורה לאהבר אם הן הבל אם לאהורה בב"ל: **מ"ח** תוי"ט ד"ה אזהרו בי' אלא אחד בי' ויש לדקדק דהא בחיב ובשעלות אחרן אחת הבות בין הערבים ות"ב הוא קודם בלילה ואלא לריך הבבה אחת אם אינבלו ביום ת"ב אין יבלקו בין הערבים ות"ע דלא נזבו אלא לריך הבבה אחת אם בעבב אחת אבאו אחניה הבב תוי"ט בשאנה ב' בפרק זה בשם הרי"ף שבילה אין הבבב אחת לא ע"ב ובפ' ב"ב בן בבי"ח. בק בל רש"י והבב רפ"ב יש לדקדק לפי דבני למה בביאו בם לאחר אח בבי"ח זו הבבי"ח. דלא רש"י אחר בבי"ח בל בק טובל לומר לחומת דחילת. בחב הוחיל ואינו ר"ח לדיוק: **מ"ו** תוי"ט ד"ה מונה בי' אלא אחד בי' ומחה בשאינו בי' יש לדקדק בדבני הבב תוי"ט בשאנה ב' נשים אחרי מעברין לכן בשבת פעירי מסלכות חיטות לא חי יכול להביא דכתב דנמי דהא ק"ל כל"ל לכן בניה דכתב להיכומלמי מלא שבוע אחת ולעמתו זו גזירת הכתוב כ' ממחת שיש שבעה ב' נשים אחרי מעברין היינו בב' ממחת אחיהם שיש אבל בשבעה ב' נשים אחרי מעברין לעמחת עם כל אחת בפני עצמה מעשם היכומלמי כך לפשר לומר:

פרק ב מ"ב תוי"ט ד"ה וכן מי שהיה כו' ולהיכא דאי לעמעינן כו' נלמה לי ס"פ בלהיכות מחוכן דקדוק ק' דבמשנה ג' נקט המילה כ"ו ותמ"ב כ' יוסי ובמשנה ב' נקט כ"י המילה ותמ"ב כ' יודע מעוה דזה בללל כל מה שהוה מידוע ניחא לי' לחשת לתקדומי ולכן במשנה ק' לחייבי בחיים שהוא לפשר מבוהה ותמ"ה היינו מפיר כ"י יוסי קורה לחבואה לקדמי' ובמשנה ב' לחייבי בין דהוי פבידא מעבר ותפ"ה ממיר כ' יוסי לזלף ולגמור וכו' לבבי לקדמי' וק"ל:

פרק ג מ"ג תוי"ט ד"ה מפנה כתב הב"ב כו' מחמת בניה כו' נלמה ודאי דגם בשבר נקבה מחמת בניה בבתב שרי בחוסה קבה יבמה לא יבמה קבה גוף המתנה ע"ב בקיון וזה חוסה מלחון הב"ן וגם מלחון הכ"ן דאי בשבר לכחות בו לא הוה ליה לכחוב לפב"ב רק ואי לא בחוב להו מפסיד מקבל ומו לא דהא אם לא יכחוב לו אפר הקנאה אח"ב לא קנה כלל אלא ב"ב דהוה קיון בלא זה ולא יפסד רק שהאשת אמת יחזור בו בחוחן וכדאמרינן בכב תוי"ט גם ב"ב לחון הב"ן שבחב ואם לא בחבך עדותן כו' משמע שהשבר רק לבאי' בשלמת ולא לבחות בו אבל בלה בשאת דלא פי' הב"ב והב"ן דאחנה היינו אפר הקנאה אשום לשפשר [דאשום] שהבי [שהבי] יהי' היום לאחון ואם יבלה האחון יחן לו גם לאחר אוחי אחרי אי קיון אלא אי לשפירא דאחקבל בחוחן ויבפול הקיון הוי אלא כדין דבבר קנאה האחקבל ולבן אוחר בקיון אי שם יחזור האחון ויבפול הקיון הוי אלא כדין דבבר קנאה האחקבל ולבן אוחר לבאוב בך נדאה לי וק"ל: **מ"ח** בהבע"ב ד"ה ואשה לשואה קיבה אחת לוחבת ולחבבוב ולחדשה כו' ולאחון הב"ן ואשה לשואה קיבה אחת לוחבת ולחבבוב ולחדשה שנה:

מסבת חגיגה

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה הבל חייבים כו' כיון בד בוף וכחב הבב תוי"ט בשאחיה ס"ח חשנה פ' ד"ה לא יאבל אשל לבו כו' ואחלפה ביעחיה בבא"ק ובחגיגה כו' ע"ש וכלאה דאת הבב רע"ב דבשלמת גבי פסח הן בהאה הן אבל אוכלים בפסח בשה שהוא אם בחשנה הל"ל בך אבי שבל לא יאבל אשל לבו בשי בחגיגה הבב תוי"ט בשם רש"י הלא כי' דאת לבו לשחנות אלק אחיוחת על פסחו אוכל דהרי אחרו יהן לו רשות על אלק אבדות לשחנות על בל פלמו לבן כחב הר"ב דאשל עלמו אוכל בשבל זה לא יאבה אם לבו לשאחרו אחרי יאחה לחי' לד חיוחת על פסחו אוכל דהרי אחרו יהן לו רשות על אלק אבדות לשחנות על בל פלמו לבן כחב הוחיל והוא בשאוחר יאבל עלמו הלא רשות לבו אשל"ב הבא בשאשה ואבד חיוב חייבים בראיה ואין זו אקשה לבן אחרו שפשוט בבדי שהוכל לאחר אח לבו בי' ועוד הבבה יש לדבר זה בך הי קלבה היריעה: **שם** תוי"ט ד"ה בשים בי' וקביא בי' ולוני דבריהם הי' נלמה דלהבי נקט בשים לשון לבים אשום דאבדים יליפין אבשים בש"ש הבב רע"ב ואבדים חייבי בחבי בוונא אבדים דהיינו אבדים נאוחים ואחי אבד ואחי בן חורין בש"ש הב"ב לאפלה אשלה"ב חיוך וק"ל: **מ"ג** תוי"ט ד"ה ביש הלל בי' רע"י בי' אחת בש"י פי' בן בדף ז' ע"ב וכ"ש לפוש אחי דאקשה הגאחת אלא עוחות בי' הא בי"ש בן אחבאר לאחי דבר אבאוחה הוא בי' ולא אקשה אחתי חוחה היא ואשות אבאר לא ניחנו רק לאביאה אשאש לפי הא אשוחב להניח חוחה בשנות אבאר פי' רש"י דלאה לא פליגי ב"ש בעולות ובשופל אבל אשום בדף ח' ד"ה אחתי בי' פי' בשאת דא"ה דהיה יהל להקשות הלא עולה היא ואבאר לא ניחן רק לאביאה לף בדף ח' ואחי בחגיגה ואחגיגה הוא שלמים ובאבל בשאת פי' האבב"ח דקאי דבוך אוסף עב' דף ז' ע"ב בשנה בל"ו חיוח קשיח על ב"ש לאה לא פליגי בעולה ולוקאי בשופל דהא אחי' בשופל אי לאפבר אשום בחינו בשבל ות"ב הבב תוי"ט אחאה זה ובבי הוא בשאת ולאה לו לפבר רש"י בהוח ה"ל ולא פי' רפי' שאחת וכו"ק: **מ"ד** תוי"ט ד"ה ולא בשופות בי' בב אחי אחת בש"ל בי' ולא פי' רפי' בין בידוע בין אידוע בשום שבפנו הגילקא וכבון אידוע לנו אחלין בן אישד: **מ"ה** בהבע"ב ד"ה בן בי' אשבח בי' ל"ל דודאי דאקדש בבר לפני' בן החדושים נאחן על קדוחת אלו וגם אלא בי' ד"ה בשאינו לקדשין אוכחין אחת יבואו אי לא יבואו אב"ש לאקדשין אבדיו אלא לא בשאינו לא בחינו הן לאוחה הן לאחד אם הן הבל אם לא בעבו ולא על אה שאחר אחד לאחניו הן האורה לאהבר אם הן הבל אם לאהורה בב"ל: **מ"ח** תוי"ט ד"ה אזהרו בי' אלא אחד בי' ויש לדקדק דהא בחיב ובשעלות אחרן אחת הבות בין הערבים ות"ב הוא קודם בלילה ואלא לריך הבבה אחת אם אינבלו ביום ת"ב אין יבלקו בין הערבים ות"ע דלא נזבו אלא לריך הבבה אחת אם בעבב אחת אבאו אחניה הבב תוי"ט בשאנה ב' בפרק זה בשם הרי"ף שבילה אין הבבב אחת לא ע"ב ובפ' ב"ב בן בבי"ח. בק בל רש"י והבב רפ"ב יש לדקדק לפי דבני למה בביאו בם לאחר אח בבי"ח זו הבבי"ח. דלא רש"י אחר בבי"ח בל בק טובל לומר לחומת דחילת. בחב הוחיל ואינו ר"ח לדיוק: **מ"ו** תוי"ט ד"ה מונה בי' אלא אחד בי' ומחה בשאינו בי' יש לדקדק בדבני הבב תוי"ט בשאנה ב' נשים אחרי מעברין לכן בשבת פעירי מסלכות חיטות לא חי יכול להביא דכתב דנמי דהא ק"ל כל"ל לכן בניה דכתב להיכומלמי מלא שבוע אחת ולעמתו זו גזירת הכתוב כ' ממחת שיש שבעה ב' נשים אחרי מעברין היינו בב' ממחת אחיהם שיש אבל בשבעה ב' נשים אחרי מעברין לעמחת עם כל אחת בפני עצמה מעשם היכומלמי כך לפשר לומר:

(תפירושים וההגהות לא נערכו על הסדר הראוי לפי הערך של כבוד המחברים ז"ל זה אל זה כי רק לפי מקרי עניני הדפוס)

מהרב הגאון הגדול מהור"ר אברהם שמעון מרדוב זלאב"ד דק"ק קיידאן.

עתם"ח הגהות וציונים על הלכות גדולות).

מסכת שבת

פרק ב מ"א הגרע"ח לות כ"ז הקשה על טעם הרמב"ם בשמיט ופתילות פסולות משום שמא ימיח הגר ויצא. מלשריון בע"ח ל"ל מותר להשתמש לאורה דבזה ע"כ טעמא שמא יפה. ולע"ד ל"ש דלמי מותר להשתמש לאורה קשיך שפיר בע"ח נאוד ול"ל להליך גר שבת. ומ"כ תיכף בע"ח ג"כ חשש דשמא יניחנו ויצא. ועיין מע"א סי' תרע"ח סק"ב וכסי' תרע"ג סק"ב. ומ"מ י"ל דעת הגרע"ח דשם היו מדליקין ע"פ כהגר ובשנם כי נוהג ל' המג"א נראה דבלין לו גר אחר להשתמש לאורה, ועי' פ"ח:

פרק ז מ"ב בשלות מלאכות לא חשיב שיעורא רק בחורב שני גירין ובשופע ותופר. וכוחב. ועע"ד דיוק דכל מלאכה ושיעורה בלמרה לחלן במקומה רק בחוחק וקורע דהוי מקלקל. מולרח שהגי לפרש דלחינו חייב רק בשוחה ע"מ לחקן ומוכרח ג"כ לחשמעינן דשיעור הקלקול הוא ע"מ לחקן כשיעור חיוב לחקון. למחק חות ל' גדולה וכוחב במקומה ב' חותיות ומוחק הרבה חותיות לכחוב חות ל' סופר. וע"כ הוכרח שהגי לכחוב בשם שיעורא בחופר וכוחב מכוח שיפא דקורע ומוחק זה"ש נמי לחורב בשופע ב' חוסין פירושו שמקצה ומיפה לו פורץ ב' חוסין מהערב סמיותר לו ל"ל הדבוק בהן. וכן פושע ב' בהי גירין. והוא ממש לומיא דקורע או מוחק:

פרק יא מ"ד רבה מיס ור"ם מהלכת בו כו'. עיי' בר"ב מהגמ' להלכי בשלוח לחשמעינן לחפילו רחב ל' והילוך ע"י סדחק כו' ולוחק לומר שיכפלו הדברים ממש בחשבה ממש פעמים כי סיפ דיליף מייחורת. ונראה לריעב מיירי בחורב מרחו"ק נחוכו. וסיפא מיירי בחורב ל"ח בחוכו ולחייבו מדין חורב ל"ח. ילהכי נקט בריעב לחוכו וסיפא בחוכו ול' חמות דבחני בריעב דקי מרוחב לרבה ולחשמעינן דלא לחקוני מבשי ניה ופ"ב ב' מילי בחני מחמיחין רק דגמ' מבשה דיליף חלא מיירי: מ"ו בר"ב דבור המחחיל זה בכלל לחחויי גמי מעביר שם עקר בחנגה ונזכר קודם שיניח פסור. והוא חמוה לבחורה המעביר דבירו בסיעב דפסור דע"ב לא חשחדיך לי לחשמעינן בחחני רק בחורב לחון בידו. ובבחר מלחכות ל"ל לחשמעינן דבשיעב דבעינן כולו בשיעורא בבנגה. ומעביר גמי בידו. ונראה ע"ב דהשמעת דבריס יש בחן. דל"ב בחוי"ם ד"ה פעור לעיל דבריס הוא בר"ב ד"ה חורך. ברחם דבריו הוא מחירוצא דרבא ופוסק מחירוצא דרב חבי ולדידי לף חם מזכר בחמלע כל שחזר ובבח חייב לחא בעי רק חחלחו ופוסו בנגה. לך זה ברור בחורך לחינו בידו חבל מעביר דבידו לף שחזר בפור דמכיון שמכר ה"ל להפסיק. ומיחבב מעשה מחריחי ולבסי פסור. ובחמר ג"ב שבחבר בפוף ד' הרב ול"ל ולף חם חזר ובבח ויותר נראה להניח בפוחן בחבר. דחחן ק"ל כרבבן בפלוגחא דים יליעה לחי"ם ות"ב מעביר בעודש לו בחחלע פסור מעשה ים יליעה לחי"ם וכ"ב הרמב"ם בה' שבועות. וכדחמליע בגמ' שלחי סירקין חלינן דרבה. ובמחי חי בחעביר חרי בידו. ות"ב נניח בסוף ד' הר"ב ול"ל ולף חם חזר ובבח גמי פעור מעשה ים יליעה לחי"ם:

מסכת עירובין

פרק ב מ"ה חוי"ם ד"ה חמר יום טוב בדברי סיב"ם. ויסי' לוקך בבעה כו' לדעתי ל"ל בלם ותבשים ושני שלישי חמה ושלם תבישית. והחלכסון מחה ובבעה ושלש: שם ז"ל הרמב"ם בפיה"מ ויסי' לוקך בשבת שלם ותבשים ושלש חבישית. והרוחב ג' ושלים חמה, והחלכסון מחה ובבעה ושני. ועי' מה שקישה בזה פחוי"ם. ולפי הנחתי שולה החלכסון יותר מכופל הרוחב, ע"ב כ"ל בהנחה נקלה בדבריו. והוה כי חיבת ושלש חבישית החמור חלל לחוקך. ל"ל חלל הרוחב. וברוחב ל"ל ושני שלישי חמה, ויסי' נשוחו קך, החוקך שלם ותבשים, והרוחב חמבשים ושלם ושני שלישי חמה ושלש חבישית (שהוא $107\frac{11}{27}$) והחלכסון מחה ובבעה ושני ויודק ג"ב לם יסי' מחה ובבעה ושלש כי הכפל שולה $107\frac{11}{27}$ והוא יותר מבלים ופחות ממחצה. וזהו החחנון: חוקך המרובע 93 וכשחרבעה בעלמו 93^2 שולה 8649 רוחב המרובע $53\frac{19}{27}$ וכשחרבעהו $53\frac{19}{27})^2$ שולה $2884\frac{61}{729}$ קבופ שולה $11533\frac{64}{729}$. נדר המרובע שולה $107\frac{88}{100}$. והחחנון הוא ע"פ הקירוב ביותר מבשרי החלכסון בפרשים על החבון בית שחחים לחוחת הריבוע שיהיו החלכסון בפל הרוחב. ילף לה ע"ם מני מחוויות לחו: יצן=5000 $\sqrt{(z^2 \text{ ד } y^2)}=2y$. והוא ע"ם כלל המוחה שהחלכסון הוא נדר מני הרבועים, מהחורך והרוחב, וע"ם השחקה יסי' $z^2=3y^2$, ובקיות $z^2=5000$: יי יסי' ל"ב $z^2=(5000^2)$: $3y^2=3y^2=(5000^2)$. $y^2=\frac{1}{3}|_8=(5000^2)$. $y^2=8333333\frac{1}{3}$ ויקיס $y^2=\frac{3}{4}|_8$ 2886, ל"ב, $y=53\frac{7}{10}$ ויסי' ל"ב $z=5000=53\frac{7}{10}=$ $93\frac{9}{58}$ נמלח z שהוח המרוב $93\frac{9}{58}$ } וזהו החבון היותר מלוקדק בחבון $\sqrt{(z^2 \text{ ד } y^2)}$ החלכסון $=107\frac{38}{100}$ } בלחי גדול והוח קרוב לבחחי בדברי הרמב"ם.

מסכת שקלים

פרק ד מ"א חוי"ם ד"ה מחנדב. וכ"ל ניחב עפ"ם שחרלחי על קושית החחרונים פ"ח מ"ל חם העומר ושחה"ל אלנו החיך מלחלין. והקשו לליבבל עיין שוף מעילה. ותירלחי דממונא לא בטיל וממילא גם החיסור החלוי בזה לא בטיל וכהסוח דמים ומלח בעיסה וכגה בנסים ועי"ק שבקלו לף אם לא ימכרום יפה ממון דילהו לא הוי מחחר שבחוסו בלילן. והוי להפקר ולף דנעיון סיהיו של לבור ווקק. מ"מ מחחר דפקע כבר כח הבעלים שפיר בחל מחה"ל בעומר דלף דפקע כח הבעלים מ"מ כיון בהוח בעין נמלח עומר חיבו בה ממוחת לבור:

פרק ו מ"ו חוי"ם ד"ה שער הדלק. חין כאן קו' על הרע"ב דבר"פ כחב על נכבת הנעים והיח בע"כ במוחחים לפוחים ככמדות פ"ב. וכאן חמר על נכבת העץ שהיחה בעורת יחרחל במחבה שלחי מדות ולנירסח ופי' הרע"ב היחה בדרום, ומפרש דנס שער הדלק הי' בדרום סמוך לנכבת העץ. ומפרש דלחכי נקרחת נכבת העץ (ועי' חוי"ם שלחי מדות ד"ה חבא חחול) שהיחה במוכח לשער הדלק:

פרק ח מ"ח המקדים שקלים שלהם כחב הר"ב והרמב"ם פירש כו' ולפירושו לא חחבר כו' ל"ב ע' ערכין כ"ח מחרים חדם חת קדשיו. נדר נותן דמיהן נדבה נותן עובחה כמה חדם רולה ליחן בשור זה להעלותו עולה חע"פ שחינו רשחי ושקלים ידוע שחייב בחחריותן על סיבותו לנזבר ולפיכך ד"ה קדם בה קדושה לבדק הבית, ובכורים ג"כ חייב לכחורה בחחריותן במשחר בפ"ח דבכורים חלח דשם חחיל ומניח חחריס חחחיהן. והשחיים חין חייבין עליהן חומש ומדלין הייבין חומש משמע דהוי דרבנן, לך בירושלמי ותוספחח מנוחר חחיוחי דחניח רבבי"ל חנשוח ר"ם לחין חייבין עליהם חומש, ורבנן פליני וסברי דחייבין חומש דמדלוריימה חייב בחחריות וחכו פלוגחא דחמחי דח"ק דפליג חר"ם סבר דחייב בחחריותן ולכחי הרי הוא קדוש כדין מקדיש נדר, ור"ם לעמיי לחחריות חדרבנן ולכחי חין קדש כלל, דנותן סוכחו חין שייך כלן דלחחר חין שום כלל לחין שום חומש לבניה כבורים של חחר, ויחיבב בזה הא לפסק הרמב"ם פ"ד מבבורים כחחיהן דח"ח עליהן חומש לף בירו' קחמר עלה דיחידאה היא ומשמע לכחורה דרבים פליני עלים, חלח דבשחי דשקלים פשיק בפירוש בירוש' לכהבר"ם לחין קדש וכ"ם הרמב"ם פ"ו מה' ערכין, וממילח ק"ל ע"ב דח"ח בחחריותן מדלוריימ':

מסכת סוכה

פרק ד מ"ג חוי"ח הל"ה ושחר כל סימים וכן בשופר ומנילה ים נשחם. ב"ב חנב ריבחה כ"ב דמנילה לא נחנה לחחות למדבריהם סוח. ול"ד לנוב בשופר שהוינה ברשות. משום דרמי עלי' חיוב לחוריינה:

פרק ה מ"ב חוי"ח ד"ה בל ק"ב נוב בשופו ושחי שלחי מלחכי במ"ם פי"ו ובירושלמי פרק כל כחבי: מ"ז מלמינו, וה"ה ז' לשבח ול' לשבחות. וב' דרשם השנה מ"י מה שיחחת הכח לוולחי לחין מחמרות חוות רק בשלש רגלים כשכל ישרחל נכנסין בשער חחד:

מסכת מגילה

פרק ג מ"ב חוי"ם ד"ה שחם ילמו כו' ומבניין ר"ם סבירא לי', ג"ל ר"ח בזימח ר"י למרה דם"ל:

מסכת תענית

פרק א מ"ב חוי"ם ד"ה בשבעה בו. לשבה"ל ובירושלמי אם היתה שנה מחדשה כו' ע' בקרבן העדה:

פרק ג מ"ג וכן עיל שלח ירדו עליו גשמים בל' ומשמרתי כו' חלבה מחת וגו' כ"ב עי' בר"ן שבחבק ל"ל רש' ע"ו ולשב"ל משום דכוחח המשבה לקרל לבבים ונשו שחים שלש עבים לל עיל מחת, והוח רלוה של מביטהו שים לשם ב"ב להחשמת לא נהחרוש ופיי' בבברי הר"ב שבחב בך משמע:

סדר **הוספות לתוספות ראשון לציון** מועד

מהגאון הגדול כו' מוהר"ר **ישעיה ברלין** זצ"ל אבד"ק דבערסלויא יע"א והמדינה.

מסכת שבת

פרק ב מ"ו תי"ם ד"ה לין מעצרין כו'. ומיהו קשיא למה החמירו כו'. ונראה לומר דלעולם מקום שבות ביה"ש קל לחזיק עלה מלא הפעם דעירובי חצירות נמי ביה"ש בשבת שהוא ודאי יום מבע ביה"ש מיזיק דילמא ליכא הוא וכמ"ש התוס' ל"ה ע"ב בהלכל עירובו ביה"ש דלא יצא בעירובי תחומין ע"ש. (מ"ת):

פרק ד מ"ב בר"ב ד"ה ואין מפלגין כו' ומע"ק שמע כו'. ומזה למדים כן מקום סיפא דקתני כיצד הוא שהיה מפלג אפי' ממן בהן אסור למלגע. אבל בגמ' הוא נגד הגמרא. דבגמ' אמר ממן בהם מותר למלגע וסך סיפא כיצד הוא עושה מקצי בשל הפתק דסייט שמיוחדים למחורה. (מ"ת):

פרק ו מ"א תוי"ם ד"ה הזורק כו'. דמשכחת לה בב"ח כו'. מסכת"ע שפיר דבעי' ד' על ד' בכלים וכמ"ש התוס' שם ה' ע"ג ד"ה כאן למסה כו' דאין כרמלית בכלים. (מ"ת):

פרק ב מ"ו בר"ב ד"ה מפיקמוחין וכו'. אבל להכים מנעשו וכו' ומיהא לפיה לי' נראה וכו'. הנה בבריו סרמסומים ונם המהרוים נגד כל הפוסקים חוץ מהרמב"ם ולייבב גם אח"ז נם שאר עניים מאד יפול לב המעיין עליהם בראשי פיסא בחבורי יסל"מ:

מסכת עירובין

פרק א מ"ש בר"ב ד"ה אחד מאחי דבריס מי' שלמא ח' או ב' כו' יותר מביח מחחים כו'. ברש"י מפ' בהדיא והרב"י בפי' ב"ם נסחצק הם לכל מי מחחים או לשניהם יחד. (מ"ת). ומפשר שלכן סחם הר"ב וזוכל לפרש דבריו כמו שנראה:

פרק ב מ"ה בר"ב ד"ה ובלבד כו' שהם ח' מלבע ומבעה חשיעות. והם כוונתו על פחוך נגד מיום כ"ח שהוא שלישים שהם כ' מלבעות

וב' שלישים: בר"ב ד"ה הם הי' וכו' דמרובע הוא לשרו וכו'. הוא נגד פוניית הגמרא למסיק לקמן בר"ח מרכם פי שנים כרחבה ע"ש וכמו שפי' הרמב"ם שניהו שהוה. (מ"ת):

פרק ד מ"ח תוי"ם ד"ה ואמר כו' מה שמיהו מיכר כו' ל"ל משמ"כ כאן שמיהו מיכר:

פרק ו מ"ה בחוי"ם סל"ה ל"ל לערב כו' שורחת למלחת נקט כו'. המעיין בגמ' ירחה דלרבותא בר"ם נקט הכי לשמ"ש דשמי מילים ושני כלים שם"ה ל"ל לערב:

פרק ח מ"ו תוי"ם ד"ה חונגו כו' וכפי' הרמב"ם שכתב חולית הטור והסמוך לו. כל"ל. והכי ליתא שם בשדיה. ור"ל דקתי שמונגו דמחמי' ונכן כ' דל"ל מלת מונגו קודם וכו' כלומר שע"י ניין הרמב"ם דבריו משמ"כ הכך דעולמים מלמטן וכו' מ"כ מחי ותשמוך לו דקאמר: מי"א תוי"ם ד"ה וכן ויששכם נרה"ר ומם"ה מלריכין לעוקה כגון כו' כל"ל:

פרק ט מ"ב תוי"ם ד"ה והכ"ל כו'. וקשיא לחלמי כר' ע' נחום' ל"ל ע"ב ד"ה חיב

מסכת פסחים

פרק ה מ"ד תוי"ם ד"ה חייב כו' משום דלעו לעל ילמה כו'. לדעת רש"י נמיל ד' ע"ל ד"ה בין ב"ח דה"ל דנם מחר שם שעות שוכר אין פי' זה שולה יפה שם לע דנימא דבריבא ר"ם ושיטהו נמיל כ"ח ע"ל. וסבן

מסכת שקלים

פרק ב מ"ה נרמב"ל ד"ה ר' נחן אומר כו' וקל"ע כו' וענינון משמיות דפוס להירנפורש כ' ע"ו ולעב"ד נק"מ דפח דחמה סחוי"ם דר' נחן לח פי' שם זה שוד וכו' לח נחייבב מן הגמ' שלנו דקחני שו שו ופ"כ נסך דיוגה לו נפש לח פי' מה יפשה נמוחר לחרוייהו נשבי הדלי משמע דלח משמ"כ ביהוש' דקאמר ושפשה לו דלמך

מפתחות פרקי המשנה על סדר האלפא ביתא

אות א

אין עומדין להתפלל ברכות פ"ה :
אלו דברים שבין ב"ש וב"ה
ברכות פרק ח :
אלו דברים שאין להם שיעור
פאה פרק ח :
*) אלו מפסיקין.... פאה פרק כ :
איזהו ערים .... כלאים פרק ו :
אין אסור משום בלאים כלאים פ"ט :
אין תורמין .... תרומה פרק כ :
אין נותנין דבילה תרומה פרק י"ו :
אוכלין עראי .... חלה פרק ג :
**) אנדרוגינוס נכנסים פרק ד :
א"ר עקיבא .... שבת פרק ט :
אלו קשורים .... שבת פרק טו :
אור לארבעה עשר פסחים פרק ו' :
אלו עוברין .... פסחים פרק ג :
אלו דברים בפסח פסחים פרק ו :
אלו הן המטמאים קלים פרק ה :
אמר להם הממונה צאו וראו
יומא פרק ג :
אין צדין ..... ביצה פרק ג :
ארבעה ראשי שנים ר"ה פ"א :
אם אינן מכירין לחם בכורים פ"ב :
אין דורשין בעריות חגיגה פ"ב :
ארבעה אחין .... יבמות פרק ג :
אלמנה לכהן גדול יבמות פרק ז :
אלו נערות .... כתובות פרק ג :
אף על פי .... כתובות פרק ה :
אלמנה ניזונית כתובות פרק י"ג :
ארבעה נדרים .... נדרים פרק ג :
אין בין המודר .... נדרים פרק ד :
אריסה ושומרת יבם סוטה פרק ד :
אלו נאמרין בכל לשון סוטה פ"ז :
ארבעה אבות נזיקין קמא פרק ו' :
אלו מציאות .... מציעא פרק ב :
איזהו נשך .... מציעא פרק ה :
אחד דיני ממונות סנהדרין פרק ד :
ארבע מיתות סנהדרין פרק ז :
אלו הן הנחנקין סנהדרין פרק י"א :
אלו הן הגולין מכות פרק ב :
ארבעה שומרין הן בשעות פרק ח :
אלו דברים מקולי ב"ש עדיות פ"ד :
אין מעמידין בהמה ע"ג פ"ב :
איזהו מקומן של זבחים זבחים פ"ה :
אלו מנחות נקמצות מנחות פרק ו :
אלו טרפות .... חולין פרק ג :
אותו ואת בנו חולין פרק ה :
אין בערכין .... ערכין פרק ב :
אין מקדישין .... ערכין פרק ז :
אלו קדשים .... תמורה פרק ג :
ארבעה מתיפרי כפרה כריתות פ"ב :
אמרו לו אבלת חלב כריתות פ"ג :
אמר להם הממונה בראו תמיד
תמיד פרק ג :
אמר להם הממונה ברכו תמיד פ"ה :
אבות השומאה כלים פרק ו :

אלו כלים מצילין כלים פרק י :
אלו מטמאין .... אהלות פרק ב :
אדם וכלים .... אהלות פרק ו :
ארובה .... מקוואות פרק י :
אלו בהרות .... נגעים פרק ז :
ארץ ישראל טהורה מקואות פ"ט :
אלו הוצצין באדם מקואות פרק ט :
אובל מעשר עטוף יום פרק ד :

אות ב

ב"ש אומר הפקר לעניים פאה פ"ד:
בראשונה היו אומרין בכיעים פ"ד:
בנות שוח .... בכורים פרק ה :
בצל .... תרומה פרק י :
בגד שצבעו .... ערלה פרק ג :
במה מדליקין .... שבת פרק ב :
במה טומנין .... שבת פרק ד :
במה בחמה יוצאה שבת פרק ה :
במה אשה יוצאה .... שבת פרק ו :
בכל מערבין .... עירובין פרק ג :
באחד באדר .... מקלים פרק ה :
בג' פרקים בשנה הורמין מקלים פ"ב:
בראשונה כל מי שרוצה יומא פ"א:
בא לו כהן גדול .... יומא פרק ז :
ביצה שנולדה ביום טוב ביצה פ"ה :
בג' פרקים בשנה כהנים מעידים פ"ד:
בני העיר .... מגילה פרק ג :
ב"ש אין ממאנין יבמות פרק י"ג :
בתולה נשאת כתובות פרק ה :
ב"א הקדש שעות מעיר פרק ה :
בן סורר ומורה סנהדרין פרק ח :
בן זומא אומר .... סוטה פרק ד :
בעשרה מאמרות אבות פרק ה :
ב"א כל הניתנין זבחים פרק ד :
בהמה המקשה .... חולין פרק ד :
בשלשה מקומות הכהנים שומרים
תמיד פרק ה :
בזמן שכהן גדול תמיד פרק ז :
בשלשה מקומות הכהנים שומרים
מדות פרק ה :
במה דברים אמורים קינים פרק ג :
בהרת עזה .... נגעים פרק ב :
בנות כותיים .... נדה פרק ד :
בא סימן .... נדה פרק ו :
בו ביום נטמו וגמרו ידים פרק ד :

אות ג

גדיש שלא לוקח התחתון פאה פ"ה :
גמ' פשוט .... בבא מציעא פרק י :
גיד הנשה .... חולין פרק ז :
גופה של בהרת נגעים פרק ו :

אות ד

דיני ממונות .... סנהדרין פרק ה :
דיני ממונות (זה בורר) סנהדרין פ"ג :
דם חטאת .... זבחים פרק י"ב :
דם שחיטה .... כריתות פרק ה :
דם הנדה .... נדה פרק ז :

אות ה

היה קורא בתורה ברכות פרק ג :
הרואה מקום שנעשו בו נרכות פ"ט:
הפאה ניתנת במחובר פאה פ"ד :
הקלין שבדמאי .... דמאי פ"ו :
הלוקח פירות .... דמאי פרק ד :
הלוקח מן הנחתום דמאי פרק ה :
המקבל שדה .... דמאי פרק ו :
המזמן את חבירו .... דמאי פ"ו :
החשים והזונין .... כלאים פ"ב :
המבריך את הגפן .... כלאים פ"ו :
הסיגם והירבוזין .... שביעית פ"ט :
התורם קישות .... תרומה פרק ג :
המפריש מקצת תרומה תרומה פ"ד:
האוכל תרומה שוגג תרומה פ"ו :
האוכל תרומה מזיד תרומה פ"ו :
האשה שהיתה אוכלת תרומה פ"ח :
הזורע תרומה .... תרומה פ"ט :
היה עובר בשוק .... מעשר פ"ב :
המעביר תאנים .... מעשר פ"ג :
הכובש השולק הטולת מעשר פ"ד :
העוקר שהלים .... מעשר פ"ה :
המוליך פירות .... מעשר שני פ"ד :
הנועץ למייג .... ערלה פ"ח :
התרומה ותרומת מעשר ערלה פ"ב:
התרומה והבכורים בכורים פ"ב :
המוציא יין .... שבת פ"ח :
המצניע לורע .... שבת פ"ט :
הזורק מרה"י לרה"ר שבת פ"ו :
הבונה .... שבת פ"י :
הדר עם העובד כוכבים עירובין פ"ו:
המוצא תפילין .... עירובין פ"י :
האשה בזמן שהיא בבית פסחים פ"ח:
התרומה מה היו עושין בה בקלים פ"ב:
הוציאו לו את הכף יומא פ"ה :
הישן תחת המטה .... סוכה פ"ב :
התלילי .... סוכה פ"ה :
המביא כדי יין .... ביצה פ"ד :
הקורא את המגילה למפרע
מגילה פרק ב :
הקורא את המגילה עומד
מגילה פרק ד :
הכל חייבין בראיה חגיגה פ"א :
החולץ .... יבמות פ"ד :
הבא על יבמתו .... יבמות פ"ו :
הערל .... יבמות פ"ח :
האשה שהלך בעלה יבמות פ"י :
האשה שהלבה .... יבמות פפ"ו :
האשה שהלך בעלה וצרתה
יבמות פרק פ"ו :
האשה שנתארמלה כתובות פ"ב :
המדיר .... כתובות פ"ג :
האשה שנפלו לה נכסים כתובות פ"ח:
הכותב לאשתו כתובות פ"ט :
הנושא את האשה כתובות פ"י :
השותפין שנדרו .... נדרים פ"ה :
הנודר מן המבושל נדרים פ"ו :
הנודר מן היודק .... נדרים פ"ו :
הריני נזיר .... נזיר פ"ב :
הנכרים אין להם נזירות נזיר פ"ט :
המקנא לאשתו .... סוטה פ"ו :
היה מביא .... סוטה פ"ב :
היה נוטל .... סוטה פ"ג :
המביא גט .... גיטין פ"ו :
המביא גט לתך .... גיטין פ"ב :
השולח גט .... גיטין פ"ד :
הניזקין .... גיטין פ"ה :
האומר התקבל גט זה גיטין פ"ו :
הזורק גט לאשתו .... גיטין פ"ח :
המגרש .... גיטין פ"ט :
האשה נקנית .... קדושין פ"א :
האיש מקדש .... קדושין פ"ב :
האומר לחבירו .... קדושין פ"ג :
המניח את הכר .... ב"ק פ"ב :
הכונס צאן לדיר .... ב"ק פ"ג :
התובל בחבירו .... ב"ק פ"ח :
הגוזל עצים .... ב"ק פ"ט :
הגוזל ומאכיל .... ב"ק פ"י :
המפקיד .... מציעא פ"ג :
הזהב .... מציעא פ"ד :
השובר את האומנין מציעא פ"ו :
השוכר את הפועלים מציעא פ"ז :
השואל את הפרה .... מציעא פ"ח:
המקבל שדה מחבירו מציעא פ"ט :
הבית והעלייה .... מציעא פ"י :
השותפין שרצו לעשות ב"ב פ"א :
המוכר את הבית .... ב"ב פ"ד :
המוכר את הספינה .... ב"ב פ"ה :
המוכר פירות .... ב"ב פ"ו :
האומר לחבירו בית כור ב"ב פ"ז :
היו בודקין .... סנהדרין פ"ה :
העיד ר' יהושע ורבי צדוק על
פדיון פטר חמור עדיות פרק ז :
העיד רבי יהושע בן בתירא
על דם נבילות עדיות פרק ח :
השוכר את הפועל .... ע"ז פ"ב :
הורו בית דין .... סוטה פ"ה :
הורה כהן משוח .... סוטה פ"ה :
המזבח מקדש את הראוי לו
זבחים פרק ט :
השותט והמעלה .... זבחים פ"ב :
הקומץ .... מנחות פ"ב :
הקומץ מתר .... מנחות פ"ג :
התכלת .... מנחות פ"ד :
התודה .... מנחות פ"ז :
המנחות והנסכים מנחות פ"י :
הרי עלי עשרון .... מנחות פ"ג :
הכל שוחטין .... חולין פ"א :
השותט אחד בעוף חולין פ"ב :
העור והרוטב .... חולין פ"ח :
הזרוע והלחיים .... חולין פ"י :
הלוקח עובר חמורו בכורות פ"ה :
הלוקח עובר פרתו בכורות פ"ב :
הלוקח בהמה .... בכורות פ"ג :
הכל מעריכין .... ערכין פ"ה :
השג יד .... ערכין פ"ד :
האומר משקלי .... ערכין פ"ה :
המקדיש את שדהו ערכין פ"ח :
המוכר את שדהו ערכין פ"ט :
הכל ממירין .... תמורה פ"ה :
המביא אשם .... כריתות פ"ו :
הנהנה שוה פרוטה מעילה פ"ה
השליח שעשה שליחותו מעילה פ"ו .
החלו עולים במעלות תמיד פ"ו :
הר הבית .... מדות פ"ב :
המזבח היה שלשים ושתים מדות פ"ג:
החרם .... כלים פ"ד .
העושה שלשה פשפושים כלים פ"ו
חקלתות .... כלים פ"ו .
התנור שחצצו .... כלים פ"ח :
חסיף והסבין והסיגין כלים פ"ג :
השידה .... כלים פ"ט :
המפרק .... כלים פ"ט :
הכרים והכסתות כלים פרק כ :
הנוגע בכובד העליון כלים פכ"א:
השולחן והדולפקי כלים פכ"ב :
הכדור והאמנם .... כלים פכ"ג :
הבגד מטמא .... כלים פכ"ה :
הטומאה בכותל .... אהלות פ"ו :
הבית שנסדק .... אהלות פ"ז :
העושה מאור .... אהלות פ"ג :
הזיז .... אהלות פ"ד :
החורש את הקבר אהלות פ"ו :
הכל מטמאין .... נגעים פ"ב :
הפורת .... נגעים פ"ת :
השתין והמכוה .... נגעים פ"ו :
הנתקים .... נגעים פ"י :
המביא כלי חרס .... פרה פ"ח :
המקדש וגמל .... פרה פ"ו :
האונב הקצר .... פרה פ"ג :
השוחט שהיתה כובשת ידיה
סכוחת פרק ג :
הרובע והחרישין מכות פ"ג :
הזורק מומאה .... מכות פ"ד :
השרץ והצפרדע .... מכות פ"ה :
הקדר .... מכות פ"ו :
הדר עם חשרץ מכות פ"ח :
הנועל בית הבר .... מכות פ"י :
הטמא שורד .... מקוואות פ"ב :
המניח כלים .... מקוואות פ"ד :
המגלת .... נדה פ"ב :
הרואה כתם .... נדה פ"ח :
האשה שהיא עושה צריכה נדה פ"ט:
השוחה לשתות .... מכשירין פ"ד :
המעלה פירותיו לגג מכשירין פ"ו :
הרואה ראיה אחת .... זבים פ"ב :
הכל ממאין בזיבה .... זבים פ"ג .
הזב והטהור .... זבים פ"ה .
הנוגע בזב .... זבים פ"ה :
המבנם חלות .... טבול יום פ"ב :
המכניס ידיו לבית המנוגע ידים פ"ג:

אות ו

ואלו דברים מתעשרין דמאי פ"ב :
ואלו מגלחין .... מועד קטן פ"ג :

ואלו

*) נוסחת שלפנינו וכלו . **) במשניות שלפנינו גם כרמב"ם בהקדמתו לסדר זרעים מונה נכורים רק בלבה שרקים ושרק מגדונינום לא מיזנו כלל בהלכה כזה נקוה לחבר מ"ש נכוף בסמ"ג דקל חביב גם ס' מגדונינום למס' נכורים קצה למה לא קל חביב בחות ע"ו פרק שני מכמים שהוא לדעת סמ"ג פרק י' לתמות ושיין מ"ש נסד"ח נכוף מסכת נכורים של כגליון .

מפתחות פרקי המשנה על סדר האלפא ביתא

ואלו מותרין .... מדים פ"ב :
ואלו נדרים .... מדים פי"ח :
ואלו הן הנשרפים סנהדרין פ"ח :
ואלו הן הלוקין .... מכות פ"ג :
ולד תמאת .... תמורה פ"ד :
ולד תמאת לתר .... מעילה פ"ג :

אות ז

זיתים מאימתי מקבלין טהרות פ"ט :
זיעת בתים .... מכשירין פ"ב
זיתים שכבשן בטרפיהן עוקצין פ"ב

אות ח

חמשה לא יתרומו תרומה פ"א
חמשה דברים .... חלה פ"א
הבית שנשברה .... שבת פכ"ב
חלון .... עירובין פ"ו
חומר בקדש .... הגיגה פ"ג
חמש עשרה נשים יבמות פ"ו
חרש שנשא פקחת יבמות פי"ד
חזקת הבתים .... ב"ב פ"ג
חטאת העוף שעשאה זכחים פ"ו
חטאת העוף מועלין בה מעילה פ"ב:
חטאת העוף נעשית קנים פ"א
חמשה שמלאו .... פרה פ"ו

אות ט

טרף בקלפי .... יומא פ"ד :
טבול יום .... זבחים פי"ב
טבעת אדם .... כלים פי"ב

אות י

יש מביאין בכורים נכורים פ"ג :
יציאות השבת .... שבת פ"א
יום הכפורים .... יומא פ"א :
יו"ט שחל להיות ע"ש ביצה פ"ב
יו"ט של ר"ה .... כ"ה פ"ד :
יש מותרות .... יבמות פ"ט
יש נוחלין .... ב"ב פ"א
ידיעות הטומאה .... טהרות פ"ב :
יש בכור .... בכורות פ"א :
יש בערכין .... ערכין פ"ב
יש בקרבנות .... תמורה פ"ב :
יש בקדשי מזבח .... תמורה פ"ו :
יש מביאין את הטומאה לחלות פ"א:
יש בשיער לבן .... נגעים פ"ד :
יש מעלין .... מקואות פ"ו
יוצא דופן .... נדה פ"ה
יש צריכין .... שקלים פ"ב

אות כ

כיצד מברכין .... ברכות פ"ו :
כל זית שיש לו שם פאה פ"ו :
כל פאה .... כלאים פ"ב :
כרם שחרב .... כלאים פ"ה :
כלאי הכרם .... כלאים פ"ה :
כלל גדול אמרו בשביעית כל
שהוא מאכל אדם שביעית פ"ו :
כלל גדול אמרו בשביעית כל
המיוחד למאכל אדם שביעית פ"ח :
כלל אמרו, במעשרות מעשרות פ"ג :
כרם רבעי .... מעשר שני פ"ה :
כיצד מפרישין .... בכורים פ"ג :
כידה .... שבת פ"ג :
כלל גדול אמרו בשבת שבת פ"ז :
כל כתבי הקדש .... שבת פט"ז :
כל הכלים נטלין .... שבת פי"ז :
כיצד מעברין .... עירובין פ"ה :
כיצד משתתפין .... עירובין פ"ו :
כל גגות העיר .... עירובין פ"ו :
כל שעה .... פסחים פ"ג :
כיצד צולין .... פסחים פ"ז :
כל הרוקין .... שקלים פ"ח :
כיצד אשת אחיו .... יבמות פ"ב :
כל כנויי נדרים .... נדרים פ"ג :
כל בנויי נזירות .... נזיר פ"ג :
כהן גדול ונזיר .... נזיר פ"ו
כשם שהמים בודקין סוטה פ"ה .
כל הנפ .... ניסין פ"ג :
כיצד הרגל מועדת .... ב"ק פ"ב :
כהן גדול דן .... סנהדרין פ"ב :
כל ישראל יש להם חלק
בסנהדרין פרק י :
כיצד העדים נעשים זוממין
מכות פ"א .
כל הנשבעין .... שבועות פ"ג
כל הממאין באהל עדיות פ"ב
כל הצלמים .... ע"ז פ"ג
כהן משיח .... כריתות פ"ב
כל הזבחים שנזבחו זבחים פ"ה
כל הזבחים שקבלו דמן זבחים פ"ב
כל הפסולין .... זבחים פ"ג
כל הזבחים שנתערבו זבחים פ"ה .
כל התדיר מתבירו זבחים פ"י
כל המנחות שנקמצו מנחות פ"ה
כל המנחות באות מנחות פ"ב
כל קרבנות צבור .... מנחות פ"ה
כסוי הדם .... חולין פ"ח .
כל הבשר .... חולין פ"ח :
כל פסולי המוקדשין בכורות פ"ב :
כיצד מערימים .... תמורה פ"ב :
כל האסורין .... תמורה פ"ו :
כל העזרה .... מדות פ"ב :
כלי עץ .... כלים פ"ב :
כלי מתכות פשוטיהן כלים פי"ב :
כלי מתכות כמה הוא כלים פי"ב :
כלי עץ לתר .... כלים פט"ו :
כל כלי עץ .... כלים פט"ו :
כל כלי בעלי בתים כלים פי"ו :
כל הכלים יש להם כלים פכ"ב :
כלי זכוכית .... כלים פ"ב :
כל המטמאין באהל לחלות פ"ב :
כוורת .... לחלות פ"ה :
כל המטלטלין .... לחלות פט"ו :
כיצד בוצרין .... לחלות פי"ה :
כל ספק נגעים .... נגעים פ"ה :
כל הבגדים .... נגעים פי"ב :
כל הבתים .... נגעים פי"ג :
כיצד מטהרין .... נגעים פי"ד :
כל הראוי .... פרה פ"י :
כל המעורב למקוה מקואות פ"ו :
כל ידות הכלים.... מקואות פ"י :
כל חיר .... מדה פ"ב :
כל משקה .... מכשירין פ"ו :
כל ידות האוכלין טהול יום פ"ב :
כל שהוא יד .... שקלים פ"ו :

אות ל

לא יאמר אדם לחבירו מעבר בי
פרק ג :
לולב הגזול .... סוכה פ"ב :
לולב וערבה .... סוכה פ"ד :
לא יחפור .... ב"ב פ"ב :
לפני אידיהן .... ע"ז פ"ו :
לא היו כופתין .... תמיד פ"ד :

אות מ

מאימתי קורין את שמע ברכות פ"א:
מי שמתו .... ברכות פ"ב :
מלבנות התבואה .... פאה פ"ב :
מאימתי כל אדם מותרין פאה פ"א:
מאכילין את העניים דמאי דמעי פ"ב:
מאימתי מוציאין בציעית פ"ג :
מעשר שני אין מוכרין מעשר ב' פ"א:
מעשר שני ניתן לאכילה מעשר ב' פ"ב:
מפנין .... שבת פ"ח :
מי שהחשיך .... שבת פכ"ד :
מבוי .... עירובין פ"ו :
מי שהוציאוהו עו"ג עירובין פ"ד :
מקום שנהגו .... פסחים פ"ד :
מי שהיה טמא .... פסחים פ"ט :
מצרפין .... .. שקלים פ"ב :
מצות שנמצאו שקלים פ"ו :
משילין פירות .... ביכה פ"ה :
מאימתי מוכירין .... תעניח פ"א :
מגילה נקראת .... מגלה פ"א :
משקין בית השלחין מועד קטן פ"א:
מי שהפך .... מועד קטן פ"ב :
מצות חליצה .... יבמות פי"ב :
מציאת האשה .... כתובות פ"ו :
מי שהיה נשוי .... כתובות פ"י :
מי שאמר הריני נזיר מגלח
נזיר פרק ג :
מי שאמר הריני נזיר ושמע
מיר פרק ד :
מי שקינא לאשתו סוטה פ"ו :
משוח מלחמה .... סוטה פ"ח :
מי שאחזו קורדיקוס גיטין פ"ו :
מרובה .... ב"ק פ"ו :
מי שמת .... ב"ב פ"ט :
משה קבל תורה .... אבות פ"א .
מומין אלו .... נכורות פ"ו :
מעשר בהמה .... בכורות פ"ט :
מחט או סבעת .... כלים פ"ב :
מגדל .... לחלות פ"ד :
מראות נגעים .... נגעים פ"ח :
מקום שהיה רשות היחיד
מכרות פרק ו :
מעין .... מקואות פ"ב :
מי שמכל .... מכשירין פ"ב :
משקה טבול יום טהול יום פ"ב :
מי רביעית .... ידים פ"א :

אות נ

נוטל אדם .... שבת פכ"א :
נרשאין על האנוסה יבמות פי"א :
נערה שנתפתתה כתובות פ"ד :
נערה המאורסה .... מדים פ"א :
נגמר הדין .... סנהדרין פ"ו :
נומי הכדין .... כלים פכ"ט :
נסר .... לחלות פי"ב :
נשל לידו אחת .... ידים פ"ב :

אות ס

סאה תרומה טמאה תרומות פ"ה :
סובה שהיא גבוהה סוכה פ"א :
סדר תעניות כיצד תעניח פ"ב :
סדר תעניות אלו תעניח פ"א :
ספק אכל חלב .... כריתות פ"ד :
סנגדל עמקי .... כלים פכ"ו :
סגום .... לחלות פט"ו :

אות ע

ערוגה .... כלאים פ"ב :
עד אימתי תורשין בשדה האילן
שביעית פרק ו :
עד אימתי תורשין בשדה הלבן
שביעית פרק ב :
עושין פסין .... עירובין פ"ב :
ערבי פסחים .... פסחים פ"י :
עגלה ערופה .... סוטה פ"ט :
עשרה יוחסין .... קדושין פ"ד :
עקביא בן מהללאל לחות פ"ב :
עד כמה .... כתובות פ"ד .
על אלו מומין .... בכורות פ"ו :
עשרה בתים .... נגעים פי"ב :

אות פ

פירות תוצה לארץ .... תלה פ"ב :
פרת חטאת .... זבחים פי"ד :
פתחו של היכל .... מדות פ"ד :
פרת החטאת .... פרה פ"ד :

אות צ

צלותית שנפל לתוכה מים
פרה פרק ט :
צלותית שהניחה מגולה פרה פי"ח :

אות ק

קרתת הכרם .... כלאים פ"ו :
קונם יין .... נדרים פ"ח :
קדשי קדשים ששחטן בראש
הזמבח זבחים פרק ו .
קדשי קדשים ששחטן בדרום
מעילה פרק ח :
קדשי המזבח .... מעילה פרק ד :
קן סתומה .... קנים פ"ב :

אות ר

ר' אליעזר אומר האורג שבת פי"ב :
ר' אליעזר הממלט .... שבת פי"ח :
ר' אליעזר דתולין .... שבת פ"ב :
ראובו ב"ד .... לחם הפנים פ"ב :
רבן גמליאל .... יבמות פ"ח :
ר' אלעזר אומר פותחין מדים פ"ח:
ר' חנניא סגן הכהנים עדיות פ"ב :
ר"י אומר ששה דברים עדיות פ"ב :
ר' יהודה בן בבא עדיות פ"ו :
ר' ישמעאל אומר שלשה אבנים
ע"ז פרק ד :
רבי אומר .... תמות פ"ו
ר' ישמעאל אומר העומר
מנחות פרק י :
ראשית הגז .... חולין פי"ח :
ראובו אחיו .... תמיד פ"ב :
ר' אליעזר אומר עגלה בת שתים
פרה פרק ח :
ר"א אומר פרת חטאת פרה פ"ו
ר' יוסי אומר .... מקואות פ"ב :
ר' יהושע אומר .... זבים פ"ד

אות ש

שלשה שאכלו .... ברכות פ"ו :
שלשה ארצות .... שביעית פ"ו
שביעית משמטת .... שביעית פ"י:
שתי נשים .... הלה פ"ד
שמונה שרצים .... שבת פכ"ב :
שואל אדם מחבירו שבת פכ"ג :
שלשה עשר שופרות שקלים פ"ו :
שבעת ימים קודם יוה"כ יומא פ"א :
שני שעירי יוה"כ .... יומא פ"ו :
שני דייני גזירות כתובות פי"ג :
שלשה מינין .... זיר פ"ו :
שני נזירים .... זיר פ"ח.
שור שנגח ד' וה' פעמים
ב"ק פרק ד :
שור שנגח את הפרה ב"ק פ"ה :
שנים אוחזין .... ב"מ פ"א :
שבועות שתים שהן ד'. שבועות פ"א:
שבועיות ב' שהן ד'. שם. שבועות פ"ג:
שבועת העדות .... שבועות פ"ד :
שבועת הפקדון .... שבועות פ"ה :
שבועת הדיינין .... שבועות פ"ו :
שמאי אומר .... עדיות פ"א:
שתי מדות .... מנחות פ"ט :
שתי הלחם .... מנחות פי"א:
שלוח הקן .... חולין פי"ב :
שום היתומים .... ערכין פ"ו :
לשים ושש כריתות כריתות פ"א :
שיעור כלי חרס .... כלים פ"ב :
שלשה תריסין .... כלים פכ"ד :
שלש על שלש .... כלים פכ"ה :
שנים מטמאין .... לחלות פ"א :
שבעת ימים קודם לשריפת הפרה
פרה פרק ג :
שנים שהיו שומרים פרה פ"ח :
שלשה עשר דברים טהרות פ"א :
שש מעלות .... מקואות פ"א :
שמאי אומר .... מדה פ"א :
שק שהוא מלא פירות מכשירין פ"ב :

אות ת

תפלת השחר .... ברכות פ"ד :
התמיד נשחט .... פסחים פ"ה :
תנור תחלתו ארבעה כלים פ"ה :
תנור שהוא עומד בתוך תלוקת
תיגוקת .... מדה פ"י :

פירוש המשניות

להנשר הגדול רבינו משה בר מיימון ז"ל. אשר
הועתק מערבי לעברי, ע"י החכם הכולל ר' יודא
אבן תבון, ובנו מוהר"ש ז"ל, ועוד אחרים בהסבמת
הרשב"א ז"ל.

שבעת ימים קדם יוה"כ מפרישין כהן גדול כו' : פ"א מ"ג

אמר ר' יהודה בשבעת ימי המעלים ומפטם מכל מועד לא מצאנו ונו' ותמה אמר כאמר עמם היום הזה שם ר' לעשות לכבר עליכם ובאם הקבלה לעשות זה מעצמו מרה לכבר עליכם ואיפכא ומיושב ובכהן גדול בשבעת ימים ומפרישין לשיכך כהן הסורף עם הפרה וכהן גדול העובד ביוה"כ מפרישין מומו שבעת ימים ומפרישין מומו מפטמו כדי שלא תמצא מה ויהיה הוא ממנו שבעת ימים כמו שאמר שכאוב בגבו על הים ומכי מהה עליו ושמע שבעת ימים . ומכ"מ מומחים שכיחא לן שיהיה ומה מהות למיתה אין לדבר סוף לפי שאנו מוצאים שמע מהות אחת שהיה ומן הכלליות ומן הכיבושין ומקו כאמרים מיהם לא שכיחא ל"ל שהשיחה בשבעת שהשם שיהיה נמצאת שלא לשפחים ומקום ומן שלבה כדבי יהודה :

כל שבעת הימים הוא ווהץ את הדם ומקטיר כו' : פ"ה מ"ו

היה מכניל עלמו בעבודה כל אלו השבעת ימים כדי שהכהן שהיה עליו יום שם כשור . ומקריב שלא בראשו שעמו מיקריב הוא לשמן לכל השקדינין ויקריב שיה קרבן שירלה וכשו כן יהיה כל מן הקרבנות שהקבלה שיה שיעור שירלה . ויקח חלקו בראשו . ובשהשחה היה מקריב חלק בראשו שלא יאמר שלא ע שלי מקריב מהשה ע שלי מקריב היה טוב בראשו שהוא שלי שלא לשהא בשהא ומשי שהוא שלי

סרנוסים מבא פשוא ומקנחרם א פסבם בפפלוע סבעבוים וסבר סיא פלא מעבירא ויפב לפר
ישפוא פפפבדם פפיפוא לבו וסבבפ פפפפפוים פבפיפ בא הפלא בזפ בפעין כפו פפיעין פעפן:

בבל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר וכו': ד' ב

פרוסם פפוכא סיא פפבים פהפן פן פפוכא ופקרע דישן פפוכא כפו לפפפו:

פרק שני

בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח וכו': ד' כב

כבר פודעפך כי פרוסם פפוכא פוא פפבים פהפן. ופפפו כל פקפדם פפ פפיפו לפך לפרבא פוא פיקבע לא פפוכא בפרבא פפוא. ופפפא פפיפם פזפר כפו פפפיד לך ידוע כי לפו פופר פלפו לפפפו פפפיפ פפפפיפל בפוא פפירא ופפיפלו לדבר פפוא ופפפא דוא פפלך פפורפפם. פבל פוען פופם כפילפם פדם לפפופפא פיקפו פפל לפוד פפפ דבר ופפר כך פופן לופם פהבריפ ופפני זה כפפיו קריפים כפפים רבים פל פפוכא פיא לופר להם פפפוא פבפיפא כלופר פיקליפו פהלבעות וא פפר פיפעידם פורפ ויפפיפו פיפיפם פפי יפפיל פפפן. פל

מוסיפים נסיו מפלפה נפשות קריאת השיר של כל יום מפני מתן גדלו נסיו עם לעמו בעמים הקריבה ולא מדיים לעם אף מיתה כמלפכה ג'ימי נפיים בלעדן בפה ואם סיס מפיס טהר כמסיו יולפן לומן הגיעיות כפרטות : וכן קמלר סיס כותב בקולמוסים רעים בעת מחם ומפ"ש בכל מלו נעמו מפללה מפי מס נפנעו מללמוד מעשיהם גפ מומס כלשכר מרפס :

פרק רביעי

מרק בקלפי והעלה שני גורלות כו' : דף לא

ל"ש שמכר בו המפכה עם רוצה ו עם המפוכה רוצה לומר יו"ד ס"ע ולפן כל' כלבי ישמעאל :

קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח כו' : דף מז ע"ב

לפען על זכויים הוא לפען על לשון לומר לעיפה מחם מרעם ומולפת שם ונבע זהורי ומפקע מפי פלשים וכבר נחלפו פעמים מפקל הפלא . ופפ"י לומר וכפר בעדו ונעדר ביתו ובעד כל קהל ישראל לפיכך לומר בידוי לפעון לפי ומיפו ולומר בפני ונפי לפען לפי שעון מכפר מחילה כעד ופפו ומח"כ נעד שכהנים ומח"כ מכפר על כל ישראל חס שהלפה כפוב בפלשם מיידוע שן עפם ותפלה הוא דעת ר"ש והוא שוקר על מה שלומר הכהוב ומהודם עליו לפם כל עופם כי ישראל ולפ כל פעמיפם לכל מפלפם ולפן בדבר כן לפי שכוונתו היה ליגע פלפל מיפ העופם כי שנעם הם השנעם פפלם עופם נמדד ומפלפם הם הנעפים בשנע ופפעים הם מיפ שכפיפ ופפכד בהפ"י נעפים שעופם שבחלם פשפיהן נקרא שרק של כחישל בפנם ועכו"ם ופעיקר פללנו מחודש על הקלפ ולח"ב על החפנודם ולפיכך יפיה בדר מיידוין קולם ליפול כמו לציפור מעלפ עניע פפפיב ולפן פלבם כל"ש :

שחטו וקבל במזרק את דמו ונתנו למי שהוא כו' : ר' מג ע"ב

מפרם פניע שמעם לפ פדם כדי פלפ יקרוש ויקפוי. רוכד פינפנפ :

בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב כו' : שם

פפה הוא מפיים פפם פלבד ולבון שבני הוא ולמהום לפ מיקד ולפ היו פלניקין לוחן פיום שם ביפור לעהום לפ פמחפה למחפה למרם כדי פלפ יינע כהן גדול ולפלפ יוכיף בעולן פלפ נפוחה מחפה פעמי פהוא פחום פפם מן המזבח וקלה היפה פגבי המפפה על כל יום היה ידיה פלוכה כדי שיקל מעלה וכבר בפרט שיעור קפב וכפפה חולפם מן המזהם ומפקלות כפוף מפכם שיפה ופרם מני המנה חלה לעפר פעקל מחפיש ליגר ולפר כפ"י מפקפרם על כל יום ומחקם מפנה קדם ולפר ביום שם ביפור ומלם חפניו קמרם פחים דקה :

וכשהיו נכנסין דקה נכנ שיהיה לומר להוסיף לם פחיקה וכו עניו דקה מן הדקה :

בכל יום כוהנים עולין במזרחו של כבש כו' : שם

שפי כעד כהן נחל שפיילה לכפיים פיפה עפיפם וילידפם נפחפם פכבש לפניו שפני פפני כעהו סיה פקדם נ"ב ידיו וגלגו פקיהן על זבד סוף לגבו פעפר פכפיים ולפן ה"י כרבי יהודה :

בכל יום היו שם ארבע מערכות וחיום חמש כו' : שם

פפרכה הוא נעהו כהם פפעפה הן פפנים פפפהדין ונהפין ופפברין כהם וכבי יהודה פומר כי בפוכה הפיהן סיו שם פפ פפרכות כהפה פפרכה גדולה וסיל פפקיינין עניו פפפיל פפרכה פפיים עניהן פפעפה כפו בפהפה כהפ

מסכניות שמיר למדבר נמצית מזומו לף עד עלף כניס לנוף ולסיכך ממעניין מישור כדי שתגיע לבית מדון שמוח במדבר בלבד ולין סלכם כרבי יהודה:

פרק שביעי

בא לו כהן גדול לקדות אם רצה לקדות בו': סם

למעלים לבן ממלו להודיע כי סקריבה לימה מוכר לו לקדות בלחש בגד שילה ואמר סם דלם נגבדי בן קודש סדיבך כי מוכר לו ללבוה בגדי כסונה שפלו עלה בעצם עבודת כי הסיקר שלמו בגדי כהונה ממו ליפסה עלה בעצם עבודה ויה מחוין ס"ם מיד ליל לחפארם ונחלה וסקריבה היה בעזרת שמים שמור לאדם ליבה שם כי אמרו שומר ביום יהיה שמים יוסב קודם לבן אכל בעזרת ישראל ומם שלחיה לף יבה שום אדם כלל עלה שלו ים דוד בלבד כמו שכתוב ויבא שלך דוד ויבה לפני ה'. ומם שחיב שיקרב בעשור שבחומש הפקודים על פה לפי שלין אדם מחד קודש בשר שאדי מוכר מפוס פגם לאחון ולין רשוי לגעול שבר פוכר בגיטור שפוס בעוד שבר לשיך לף היה גדול ס"ם כדי שיגיע לחעשם הפקודים ולף היה גם כן קודש בשבר שר שפוס פגם לאחון בעלה שקודש על פה. ולפי שפוסדה ברכות הרחפוסה לבר שהר בו מכל שפוסים וכו' ואמר שיקליס קריאתו מבוך שבר שין לו חורה לשהם ס' ס"ם שיכרכה שפוסה שפלישים לפי ס' פלטיו והרביעיה מודים שהאר לך והחמישים שלא לו ושפוסה שפלישים לפי ס' פלטיו והרביעיה שפוסה שלהו ושהי ושהי ושהי

פרק ראשון

סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה בו' : דף ב

סוכה ישיבה ב"ש פוסלין בו' : דף ג ע"א

כשיקר מללנו סוכה דירת קבע בעין ולפיכך לין מקיר מסויה גבוה יותר מעשרים אמה ול' יהודה סכך סוכה דירת קבע בעין ולפיכך הוא מקיר מסויה גבוה מפ' בחכלית סגונם ושיכול רחבה לו אמות מעשה מעשרים בתוכך על מעשה מעשרים בתוכך וכבר קדמו לך כמה הפלד עקרים מעלנם כל אמות מבלעם כלבד דמי ומהם כי מישור מקום לם יהיה אמות מלכבשה מעשרים. ומעלם ואין לה מלם דשנות פ' פיהו שני כבלעים גמוחים וכבחול פ' מפ' לם יהיה בו מלא אמה ומשהו יהן לאוחו מעלם אמך לחזק עד שיהיה סכל מישור מקום ולא הסוכה ג' טוחות הבלשונה ביהו לה ג' כחלים גמוחות דבוקות בגב ולא יפלכו לדבר אחר חו היו טוחה. ובלונה שעשה ביהו לה שני כחלים דבוקים ומלמך לכותל פלימי יהיה בם יותר מאמה ויעמידם בשמים מעלמה שמך לחזק מד שיהיה בשמה שם אחלל פיש ביהו לבין הכותל ד' טפחים ולריכה טוח אמה ושהי טוחה ובלונה בלשונה היו שיש לה שני כחלים זה בנגד זה ומלמך לכותל ג' יהיה בו יותר מד' טפחים ויעמידנה בשמה שני ויהיה בו מישור סוכה קטנה ושהי ז' טפחים וחו ג"כ לריכה לעוטה אמה ואו היו טוחה וחו בלונה שאחלונה היו לריכה לאחלבשה ומשהו לפי שהשני כחלים מוכדלים וכבר קדם לך בשיהיו טוחה אמה שאחלונו קטנה מכלן וקטנה מכלן וקטנה על נמיהם ושם בלבנו אלן לוי לריכין בידיעה קטנה שעל נמיהם בשם. ואחלו שאחשה מדומה שלאחה פסולה היו לאיש אחם אמה ולאחה שוה שיהיו כשיהיה חוה יהלה בקרקע אם נהלה שישור אחמ אנב הסוכה ואין בו אחם כלל היו לומר שיהיה כשישור האחה שבישה שוה אנב הסוכה ואחלו לפי שהשני כחלים לפי שהקרקע בנגב הסוכה בשאם נכנס השמש אמות מן הסכוך וחה יהנהל בשאת הלילות

ר' אלעזר יפליג כ"ל שיאכל מן הסירות פי שיעור מה שהוא רגיל לאכול מהם כל לילה
ולילה אכל מהם והכשר אין שוין ל לפני פשוטות ואין הלכה כרבי אלעזר :

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו כו' : דף כח ע"א
והלכה כפיהם בפשוטי :

נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה : שם
פשוט הוא שכל המצות שהזכיר בפרשת סוכות ובשאר מקומות שהזכיר אותם בלשון זכר כגון ישראל יצאו בסוכות ובשבת תשבתו ובשבעת ימים תאכלו מצות ולקחתם לכם ביום הראשון וכיוצא בהן שהנשים חייבות בהם כמו האנשים שהרי הן בכלל ישראל ובכלל הכתוב כמו שהן חייבות בכל המצות שבתורה ואין הבדל בין הלשון הזה ללשון שאמר הכתוב ושבתם איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי לשון זכר ואעפ"כ הנשים חייבות בו כמו האנשים ואין הבדל בין הלשונות אלא שהלשון הראשון הוא הרגיל בכל התורה ובכל המצות ולפיכך הוא שבא בפרשת סוכות ובשאר מקומות ומפני שהוא הרגיל בא הכתוב בו תחלה ולא חשש לומר שהוא לשון זכר שהרי כבר ידעו שהנשים חייבות בו כמו האנשים ואין הלשון הזה מורה שהוא לזכרים בלבד אלא הוא הרגיל בכל התורה כולה :

כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע כו' : שם פ"א
פירוש קבע הוא עיקר ופשוט והוא שיעשה כלי המלא לסוכה וישב תחתיו בהשאפשר בזה ומזונה שם מלא עיקר ופשוט לבלותם ויאכל וישתה בה ויהיו בה ויישן בה כמו שיש בשאר ימות השנה והשכונה כמו בימים הראויה בשאר ימות השנה הוא כמו הפשוט . ומקצה שהוא המרבי הקרוב והוקצה לפי שהוא בו מדם מוכשרין מותו ומעט מים : הוא וכשהוא זה במקצה על נרסיון והוא הפושט המתחמים לפי שהשכחול מעשה מהם הוא מספר מכל מים חידוש הנעשים בחמלת שהשהם למ ס שהם שיש מקצל מעשיהם נרצין :

פרק שלישי

לולב וגזול וחיבש פטול כו' : דף מז ע"א
מלה הנשה בעבירה שיהם מלה ולשיכך לולב הגזול ושל לעבדם ושל שיל אחרים פטול חו המצרה שיל שיהם שלין שהו נשבר ושוה יבבשו שלוקי שלו שהמרום בע"י ובשר ידעה ממרו יפגרך ולע יהיה בידך מלומה בן שהרם . ומשר יתברך פרי עץ הדר ובשה שהקבלה כי כולם נרמזין הדר ולשיכך נפטל לולב יבש לפי שאין לו הדר . ומרע עליו הוא שיעשבו עליו מבר שלולב שהם קטושים בו ויהיה כמו זו הלרה ובפרלו עליו הוא שיהרלו עליו קושם שקשם כמו הלולה ודעת ר"י כי כל לולב שיהיו שיעורו שלו כדי שיתקבץ עליו קינון חזק ובשקום יהיו שלי"ם יש דקים שבניהם שלולבים לשם הם לשון שלה על זה נשר שיקרו של זה ולשון מולכטת קושם על קושם כשהוא שלולבים כזו הלולה ושם נקראים שיי סר הכרמל . ומשר ג' שפשים כדי לעשות שלהם רושם בו וכדי לעשות עניין כדי שיתחבו ביחו ויעשטבו והוא שיעור שפשו : ומן החיוב שלא יהיה שלולב שהוא שלרבה שפשים ומן השפשים שכל שפה שהם ד' שלעשות בגדל שהוא שהשן והשלה שהיה שהג שלולב ושתחת שיקר השני שלין שהשלושים שהם שלשה שלולב . ולשן הלכה כרבי יהודה :

חדם הגזול והיבש פטול כו' : דף נב ע"א
שעניו הם הרשעים שיש בהן בשגלי שיהיו שלוש שרשימין שחורין או שחומין שכל שם שיו שלושה שיש שלולב שהוא שלרבה שהשים ומן השפשים שכל שפה שהם ד' שלעשות יהיו שלושה שלולב שהוא שלרבה שהשים ומן השפשים שכל שפה שהם ד' שלעשות בגדל שהוא שהשן והשלה שהיה שלולב ושתחת שיקר השני שלין שהשלושים שהם שלשה שלולב . ולשן הלכה כרבי יהודה :

ערבה גזולה ויבשה פסולה כו' : דף ג ע"א
שהם יעלה על הדעת כי שרשה היה שהם שלה שהקום שהיה לפי שהשר שכשות ערבי נחל לא רלה שלה להודיע שהן לשיה שהקום שילמה . ולשרו שהקש רלשה שפסולה היה הלכה :

רבי ישמעאל אומר נ' הדסים ושתי ערבות כו' : דף לד ע"ב
דע כי שישר ערבה והדס נלקח שלשה שפחים מן השפחים היושנים שהן שרבה שלנטשים בגדל . והלכה כרבי יהושעל וכרבי שרשון :

אתרוג הגזול והיבש פסול כו' : שם
שלשה ושרושם שהשה שם שכל שהרבים השטוען שריש כמו שהשהר בזשים ושיכך הוא פסול לשהשר שהי"ו שרי לשלו שין לשון לשפילה בשום שפש . ושסיכך שלשה שלין שהיין קדשים לשומשה וכשר שפה זה השיכך שהה שקדש . ושהשלכות כולם היו שקבלות שומשה על שיפול עליהם שהם שי' שהקון וכמו שיהבאהר שלו השקרים ושפושים בשהכם שכשירין ושיכך לא שהר לכשהילה שיפול שהרוש שהרושה ושל שהשבר שני שהש יכשיר שוהב לשוכשה ושם שיישר ושהר שיהכולים לפי שהשבר שני לין לשון : לשהילה ויהן שיש בו לד שיבר שיהיה לשני לשהילם שוהר לשרך עליו :

עלתה חזזית על רובו נטלה פטמרתו נקלף כו' : שם
פיפשהו הוא שדר הוא שיעש שיקר שהחזזי. שם היה שהקר שפולש לפי' שהשהו ושם שהו שפול עד שיהיה כשיהר ושיהר כיפיהם שהשה ושהקר השיהר ד' שעורות : ושיהו רוחה שהקלף שהשים נקשלם שיהוקה עד שילשה שלהן כי זה נלל שהשהו שהר כל שהו שלל רוחה שהקלף ממנו גלד דק שהד מפחו שהלד שיהוק ושהשלי שיהיה שהקלף כולו שלל שם שהלר שמם דבר פועם שלש שהקלף הרי הוא כשר". ושהר שהר כל שהו שפול ני"ם לשהון בלבד שלל שהשר שיהיה לש . ושה שהשרו שהוא כשר כשהלשה חזיק של משיעו שהשי שהגלים . שלשהד שהשיה חזיק שהד שהקום שהד שהקלף שלל שם היו שהיה שהיה שהקלף שהיה שלו שהן שהקום שהקלף כשיהשלהו משיעו שהשהרוש שהשלה שהשי שהלל שהשיה שהזיק בשיהשהו כי כשיהיה שהם שיעורו שהשי שהשר שהשלה שהשי שהשר שהשלה שהשי שהשר שהשלה

ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב כו' : שם
המעם מים בפעל מים מים דק יותר מפיהו מים בפעל מין כי יים מים מב יותר מן מים וכ' יהודה פומר לוג של מים בלבד מים מפני יתי מהם ויתוך מים בתוך סלבה למעם מפוי הין לו רמזים נמחזים בתורה ותתן מקיף מלמיין בתורת שבעל פה מקן מלמיים בניסוך המים ולפיכך כשמיבך זה המים על רגלי בגומו כל שפה בשמרוניים לפי שפה נחוק שלוש מלמין בניסוך המים :

פרק חמישי

תחליל חמשה ושמה וחזו ותחליל של בית השואבה כו' : מ' ג' פ"ח
בתחל כוח כלי מכלי פיל שבקרע בלשון ערבי מזמ"ר ושו שם מיים ניים מכלי פיתון מכל לפי שזה הוא שיקר מהיות מחיתה פלוי . וניש שמובאה שם שמקום שמו מתקנין לשמחה וקרוני ל זה שכם מקום ושמבאים שם בשמן :

במוצאי י"ט הראשון של חג ירדו לעזרת נשים כו' : מ' פ"ח
מיקן בחל כוסם לומר בחל שמעלת חוגג כי שפה סו שמקנים מקום לחמיים ומקום לבניים ומקום שפיים למעלה מתקום שמתים שכני מלת יתחלכו שהכיים בפיים וכשמיים שמרים בכללה בשמקומה יתנגר לך מזרע בניים חלוקה מן שמקנות ומתרו שם ליח ולים מיטע קול מדבר ולכוסם שים כך שהו שמחמיים ושיטע לים מיטעים :

אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש כו' : מ' ג' פ"ב
ואין מוסיפין על מלכיים ומסוכה רוצה בזה על שלחל כי יתכן בשקלם שמפים שיפיה בו יום יפים בו שבשבת ומשמים מקישות והוא כשיחול ערב שפה בשבת וכבר קדם לך בשפשים כי שפשבת שהם בשלפה ביומות ושם שמר שלבשה שם לשבוחה שקנו ושקנו ועוד שמר קלנו שת שכלל שם בשהו שם שבשו ושמר כשמשם שלשבוחה כך משמה שמיים ושלישים שרי שהכתר מזה כי בשם מקישות בכל קריאה שכם בשלפה ביומות כ"ו מקישות ו"ת בשם שמיין ושמשם לשוסף שבת ושלפה לשפיהם שמרים ות"ל לשוות בשקדש יוחר. מזה המיין :

י"ט הראשון של חג היו שם י"ג פרים כו' : מ' פ"ב ע"ב
כל זה מטעד פיהיה שי מקריש שת' שכם כי משמרות כשוה שמרים ושרבע ושלה שוכיים בשוחשת ושהי כי קרבנות שרבע עבר כשיים ושי שיים ושעיר בכל יום משבעה ימים ושיום שרשון שוסף על מה שזכינו שלפה עבר פרים ושיום שמי עשר עבר פרים ושיום השלישי שחד עשר פרים וכן שוחהין שחד שחד עד שיהיו קרבנות יום שביעי שבעה פרים ושם ימים שלשים ושלשה פרים ושרביעי שבר עבדים ושרבע ושרבע בשוחם כשיעין משמרות שלה שחד עשר פרים ושיום השמיני עצרת אחד עשר פרים ושרבע

שם פ"ג ה"ה מותרין במגלי בגד יוכלו לעוף ואם יש שוק שם לנקוב מחט השוכך אבל אין שוחד בשורטו מגלי שיהיה שוחד בקרן זוית למדע בכתן בגד נאמר מן שבוכך שמי שהוכך לפי שהם כמחדדים מבוככים והולכים מן מדרון והולכין מגלי בגוה לבוככם ואין מוסיפ ממנו :

בית שמאי אומרים אין מסלקין את התריסין כו' : ד' יח

בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי כו' : שם

בית שמאי אומרים אין מוציאין לא את הקטן כו' : ד' יג

תריסין הם הנסרים שמעלין בהם פתחי החנויות וכשלין להם שיר אין מתלוקה שהן מותרות ואפי' הם לעשל בית שבתך החנר וכשים להם שיר בגד הנסר אין מתלוקה שהן לשורות ואפי' הן לחנות שכרה"ג לפי שהחנות שמא יתקע לחזק הנסר אבל המתלוקה נהנסרים שים להם שיר בחמלע הנסר ובתריסי חנויות בלבד כ"ש מותרין כחתרת תריסין ומחיצת שטור לפי בית הדריסה מפני שחתם ר"ש כי הם נחשב עליו בחזקת התריסין יעבר מפתיחת חנות להוציא מבלין כדי שלא יחא החנות שהות חיבוטו מהם ויכנו כן הם יש מלגי בהמה לא ישחטנה כדי שלא יפסיד השור . אלי הוא יד המכחה גדול ממן וזהו עגול שכוסקין בו הריפות ודומהן . ובירוש נקנ בו להקך עליו . וכ"ש אין מתירין הוצאה אלא הם יש בה צרך לאילה לחתרו יחעלה אך אחר יאכל לכל נפש ולשכך אחרו אין מוציאין אלא הקטן ואת שהלוב ויוציא נהם . וכה"ג בחמוך שהוכה הוצאה לצרך לבילה שהרבה שלא לצורך וכמו כן אחרו ממוך שהוכה הנשרה לצרך שהפה אלא לצורך וחזו שיקר לחתי :

בית שמאי אומרים אין מוליכין חלה כו' : ד' יב ע"ח

מהנות הן הזרוע והלחיים והקבה . ועיד יתכאר לך כי מכלל הדברים שלחתרין כ"ש אין מניחין מהנות ומעכירות ולחתרם בית שהכנה כי כ"ש מולקן בהולכם חלה ומחנות ושוחט שלין מוליכין מהנות אלו אחת מהל שם מוחט שמוליכין חלה ומחנות ומולקן כחתרם . וכה"ג חלה ומחנות מהנה לכהן ומרומה מהנה לכהן כשם שמוליכין לחת שחנות כך מוליכין חת התרומה . וכיש שחלי אחרו לכם לא חם לחתרם בחנות שוכלי בהרחתן אחתרו שלין מוליכין חת הכהן אלא בהרחתן שלין זכלי בהרחתן זה הנין לחנות שחנות בהן קדושה :

בית שמאי אומרים תבלין נדוכין במחך כו' : ד' יד

עץ הסרוי הוא הנין שחנות בו הקדוש . ומה שהלריך לעשות כיכי בחחוק שחלה לפי שלא שלין נעשו ולאו מחבר שעלבו כחתכלין מערב יו"ט וחתכלין מיכין ומחסרין חמיחתן ומריחוקן כשחתלו שחוקים מערב יום טוב ולריך חי בלריך לחחוק חלה ביו"ט ישנים על כל פיש והשיחי הוא שיחה המכחש על ניחו :

הבורר קטניות בי"ט בית שמאי אומרים כו' : שם ע"ב

טורד מוכל הוא שילקה החוכל חן הפסולה חחת ונכפסולה יוחר חן שחוכל חין מחלוקה טחלה לפי טחלוקה ונוטל חת החוכל . ומדיח והולה פיכוח שיהן על שכשרים שחכוסים חו הפולן ומוחיהן כשיניהם וירכה הפסולה על פי פיש וילך החוכל והוא מסיר לחיכ הפסולה ניהן וזה שחן שהלה לומר מסיר הפסולה ושוחף לחוכו מעל פי הפיש וחין הלכה כרבן גמליאל :

בית שמאי אומרים אין משלחין בי"ט כו' : שם

הפעם שחוסרין כ"ם שלא יעשה כלרך שהוא עובה נחול וגם כ"ש לא הפיכו חלא לעלות ניה חדם אחד חו נים חבל לעלות ניה שלשה חו יוחר נכרוי ויהן ניה כל אחד חחם ה"ו לחזר כדי שלא יעשה שלאכות כל חול נמוכות . וחחטלה פיכה לחיים להחילה לפי שחיא נחיכה חחיכה ופחחיה ניום טוב לפחול : ורבי חחתן חומר ניכול לבנאל חחתן חלשים ולחלבן וחין הלכה כרבי חחתן :

משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין כו' : שם

בגדים החפורים הם לחין לללגם וחחיל חפורין הם לחין לכחחת וחחכו חלי"ם נים בהם כלשים בגגדים שהם בחכלית הקטני ושטני ושיעור הריכוך כי כשהן בזה העגין שוחר לחלוחן וכין שחוחר לחלוחן חוחר לשלחן ביום טוב חהו עגין חחרים והם לצורך החוחר . וכחל חשוחר כבר בחרחו חיסור נשילחו בשבת וי"ט בשרך שני בשבת . ומגעל בשיטו חסור שיטו עגמיה מלחכחו חלא שהוח חזוק ממנו חין חן חדחוק לסור לשלחו ובחקוח לירכו על ר' יהודה לח היה לחור מנעל לבן לעשילה עד שיעשוד בשיד זמן רוזב חם הכלל צריך לחחי ושיעור דבריו כן זה הכלל כל שחלחוחן בו חפילו בחול כגון שחוא ביום טוב חפלחן לוחו ולשילך לוחר חוחר לעלות חפילין ביום טוב חפ"ש שחסור לנוסבן בשבת וי"ט כגון שחלחבר בשוף שרלוכן ואל יקשה עליך זה שהשיכר חה שחסור לשלות בשבת וי"ט לפי שהיא לחיים בחול

סמיות . וכל מה שהוא לאכלו ר"מ מפני שהוא פוקדה לאחר ליתן למרי מושת מותר מפסחר
היה הוא כל שהמרים שבו מעדה ונעדרו ומה שהוא בן מוקדה הוא ולכבה כרשב"ג :

מצודות היה ועוף ודגים שעשאן מערב יום טוב כו' : ד' מ

רבן גמליאל סובר כי שבח מוכ ומוכר ובן שוכר כי שפ"ם שבשבת ר"ם דגים מי שיהם
מפ"ם שלחן ר"ם מוקצין ולחן שלכה כרבן גמליאל. ושהרמים שם"ם שיהם ושהשחם
פלוים מפורשם שלא שהלכו ר"ם ובן דגוש שהשחם שלא נאחו ר"ם ולא נאו מחוך
להחם שהן מוקצין לשהלך ר"ם ושפילו לשהוא שבשו בשבילו ושם בחו מחוך להחם מי שפחפך
בזה מוקצין לשבשל שחר ולא לשהוא שבשו בשבילו ושהכר שבחו מי שבשם ר"ש לשחון מוכר
לשהלו כשבי ולא בשני ימים מוכים של רשם שהרה שהן קדושה שחם :

בהמה מסוכנת לא ישחטו אלא א"כ יש שעות כו' : ד' פה

ולחן שלכה כרבי עקיבא :

בכור שנפל לבור ר' יהודה אומר ירד מומחה כו' : שם ע"כ

רבי יהודה סובר רובן שם שהחוכן ר"ם. ור"ם סובר שן רובן שם שהחוכן ר"ם ולשהן שהרוב
כי שבשר קרוב שבל שם נפל בו חוש חיך ושהלוקה שבקרבה שהכו חשבו ר"ם לשהלו כשהלין
שהכו כי יסיה בו חוש ושל יבקלכו לך שהוחין שלך שהחוכין שבכורות לשהיכה בשהכה
בכורה . ולשיכך שם נפל לבור ולא נפל בו חוש שן חושר לשהלטרו חן שבור לפי שלינו לפי
לשהלה ר"ם שהלינו לשר בשלי חיים לשהרוייהן ור"ם ושם לפי לא ישהחוש ולא שהר ולשו לא
יפלה רוצה בו כי שם עבר שהם [ושהלשו שהבור] ושיה בו חוש עובר שהבור ר"ם שהבור
לשהוחש בו שת שבכור ושהר שהם שהר שהלטרו חוש קבוש שהבור לשהוחשו ר"ם לפי שיהלה על
דשהינו שכיון שהשהל חוחש בשבש ר"ם דשהיה שלים ושיה חוקה כי רבי יהודה סובר כי על
כל חוש היה חוש חיכר חש"ם ושם שהשהל בבכור שהשל לבוד לשהחשו בשהחו חוש בוד שהבל בשהלה
שבר ר"ם לפי שהלין שהחו ושהחשין לחו חין שהחבר ל' לשיים שהחין חוש בוד שהבל בשהלה
ושהחלק שבר בעלי חיים חיש דין לשהחשו ושהלו חיה בחוש שובר חוש בוד שהבל חוקה.
ושה יבשבר לך בבכורות שהחין שהכרין ושהחין קבושין ור"ם שהחו שהיל לשיים שהחין ר"ם
לי שהבשר לשהוש כלל ולבכה כרי שהחשן :

בהמה שמתה לא יזיזנה מסקומה כו' : ד' ו ע"כ

זה סדבר חיש שלא בשהשה קדשים שהחה כי השיקר לגלוי לין שהלילין שה שהקדשים
לבלשים ולשיכך לין חיישים לחיש שהקוש שהחכל בשהש חל שהחה שהחכין לחוה ושהלילין
לחיש לבלשים . ושהלא שהחיה שהובכת שהבר יום חוב לחכל שה לחיש שהובכת חוקלה
היא ושהבר לשלבל :

אין נמנין על הבהמה לכהחילה בי"ט כו' : שם

ר' יהודה אומר שוקל אדם בשר בנגד הכלי כו' : ד' כה

לין נשהן חיוש שלא יבשוק דשהים כי"ם ושהבר אשה שבהשה נשהרים שבוחין בחדך שבל ליקה
חוחה שהבה כי חדם שהוש לכל חחד . לין שהבישהין נכה שהחים לו לבשהר שה שיקר שלחבר לשהחשה
בה ושהילו שלא לשקול כגון לשה חוש חשן נכה שהחים לו לבשהר שה לי ושלכה כשהבים :

אין משחיזין את הסכין בי"ט כו' : שם

לא יאבר אדם לצבת שקול לי בדינר כו' : שם ע"כ

השהוא שיש שהברה שבשן בריחים . וכש שהלקן בישים שילבר ל' שן ל' לשים שבבה לי
בשיבוש לו חלק ק' שהה :

אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה כו' : ד' מ

הולך אדם אצל הגוני הדיוט אצלו כו' : שם ע"כ

לבל לא בשדה בולה בו לבל לא בכלי שיחד לשדה לבל שם שיש כלי שוכן לשהוש שדה ושדיין
לא שבשה בזיוק ולא שהוש שדה חוחר לשה בה . וכיי יהודה חוחר לשי שהוחו לבל שם בשהדם כדי
ושיש שהשה לשה שהוא בן בשהים שה שלחרו עלי שפי ביטול ביש שהדשם כדי שלא יבשהל
בשה שהשקל ולחן שלכה כרבי יהודה :

פרק רביעי

המביא כדי יין מהמקום למקום כו' : שם

שהיקר בכל זה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול שלא בשינוי ושם לי לשהבך לו לשהוש חוחר .
ושהחילן בשבישים שהחן בחוחי שישה שהחן שלא קוישים שלישו לשלי שלא לשבישה והוא כמו
שוכן לשה ולשו נירך שכבה לבל שם לישו בן כשו שהכלבו שהי הוא כמו שלישים שבשהוקלה בשהה
ולשם בכשלן בשהוקלה שהום חיוחר לשהניות שם השלישים :

אין נותלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה כו' : ד' ל ע"כ

מביאין עצים מן השדה .מן הסבונים ומן הקרפף כו' : ד' לא

כוכח שהג נחב לשהוי לישהוש בשהוש לשהחלו לשהחלו חג שהוחים שהחוש יחים לפ'.
וגם שקבלה כשם שהחל שם שחים על השניגה קי חל שם שחים על הסוכה. והדשך נכלן
הוא על סוכה שלישה של חוש כי השיקר חלילו לין חיישן לבל ולין שוקרין לבל ר"ם וכ"ש
בשהוש. וכבר קדם זה בשהוש . ושהחו חן השהחוך לה עיהו חן השהוך לדשהוש . ושהחדם חן
הקרקף לשיהו חן השהוך לין בלכה חלא חן השהוחש על כל חוש ושהוא שישישהן השהוחש
שהקרקף לבל חן השהדם לא יבוא ושהילו חן שהוחש לי שהוא חשהר לי על כל חוש לשיך
חוחה ויהיה שהוך לשל ודבי יוסי שהור כי כשיש ל חוחה ושהילו רשוך חן השהר לשיך לשהוש
חוחה שהוחו שהוא שהוא חשהר ליטול חוחו ושלכה כרבי יוסי :

אין מבקעין עצים לא מן הקורות ולא מן הקורה כו' : שם

בית שהרא אלא פירות שהוום ונפוחת כו' : שם ע"כ

שישר א שהוחה כך לין שהקשים חוש שהוסר של קהוות ולא חן הקורה שהבהרה כ"ם חלא

חלך למוקם הישיבה אלא עד מקום שמשיגין יכולין לילך אלא החמת ערבה למזרח אלפים אמה
ע"ש לה ללכת במערב אפילו אדע אחת כמו שהבאתי והחמרת ערבה במערב אלפים אמה
אחי לפשר לה ללכת בגד המזרח כלל למוקם הישיבה לא יוכלה ממקומה :

הגחלת כרגלי הבעלים ושלהבת בכל מקום כו' : ד' לג

בור של יחיד ברגלי היחיד ושל אנשי אותה העיר כו' : שם

מי שחיו פירותיו בעיר אחרת כו' : שם ע"ב כל זה מבואר :

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת ביצה

פירוש המשניות ראש השנה להרמב"ם

ארבעה ראשי שנים הם באחד בניסן ראש השנה כו' : ד' ב

למלכים רוצה בו למלכי ישראל . וחת התועלת היא לענין הפסוקות לפי שביום שיבים יום מ'
מיסן נחשוב לו שנה ימיה על מניה ולרגלים רוצה בו כי הרגל שבזה החדש הוא ילחגון
לרגלים והתועלת בזה כי העיקר תלוי מה שאמר הפה לא שאמר לבלעם אשר שמו עובר על
שיעבדו עליו שלשה רגלים וכ' שמעון אומר כו' וחג המצות אחילה כדי שיהיו על הסדר וסוף
ענין אמרו בכאן לרגלים ואינה הלכה . וכיון שעבר עליו רגל אחד ולא הביא קרבנותיו לשקדש
עובר בעשה וחוא שאמר בחת ובשלשתם שאה עולותיכם . ותועלת יחיעת אחילה למעבר
בשנה כדי שלא יוצא המעבר מן העולדים בשנה זו עם העולדים בשנה שלאחריה ועוד בשלא
זה במסכת בכורות . ואמרו ר"ה לשנים רוצה בו לשנין הירקה והתועלת לו לידיעת מיון
השמיטות גם כן . לשמיטין וליובלות אע"פ שדיני היובל חיו חלים מיום העשירי לשבעי
לפי שאמר הפה יחכרך ביום הכפורים תעניבו שופר וגו' אבל מרשים הפנה מתחיל השיבוה
ומשלים העבודה מן העבדים כדבר הפה יחכרך וקדשתם את שנת החמשים שנה . ולשביעה
הוא דכר הפה שלא שמש יהיה לכם שרשים ושנה הביעית יהיה כל פיהו ועומר . והוא שאם
נמצא אדם בשיעה קודם יום הכפורים אע"ג שדיני היובל חלים מיום העשירי לשבעי
נמצא אדם בשיעה בליטים והם שני עלילה אבל לא יסחלק דין השלילה עד פ"ו בשבט משנת כ"ח
וכמו כן דיני נמצא רבעי לא יסחלק מיה השיחן עד פ"ו בשבט משנת כ"ט וחו אמרם ופירות
נמיעה זו מסורין עד פ"ו בשבט אם לעלילה עלילה אם לרבעי רבעי וכבר קדמוני דיני השלילה
ונמצא רבעי בשבוחן. ולירקות ולשיחן זה התועלת. למה שקדם מן השעריס בסדר זרעים אין
מעשרין מן החדש על היתן . ושיני המעשרות גם כן יתמו בשנים במעשר שני ומעשר עני
כמו שבארנו בשם :

בארבעה פרקים העולם נדון בפסח על התבואה כו' : ד' ח

על ההגשמה בשה שיתחדש עליה מלקות ואם חיתה מרובה לו מעוטה . ובני מדן שלחן מרגוש
בשנים ממרת ושניהו שמתשבון על בני חדש ודין עליהם בברחות ובחלים וחמות וה"ש
ואלחם מעשי החדם והגשלו מזה החאמר מבואר בחלה תרומה אבל המשחר שניהו קשה
מאוד בלי ספק :

על ששה חדשים השלוחין יוצאין כו' : ד' יח

בעדם העדות בראשית הלבנה אינו אלא מילומלים ומילומלים היו כ"ד שולחן הקלומין לכל
התלוים כמו שיתבאר . ובניה שם לא היו מתעניו לא עשרה בשבת ולא י"ו בחמות אלא מי
שהיה רוצה מתענה ומי שלא היה רוצה לא היה מתענה ומפני זה לא היו יושלין על שבת
ועל חמת אחר הש"ה כה אמר ה' לום הכיפורים ולום החמישי וגו' נרמה כמי שנתן בידם
הכחיבה ולו מתעניו לנו אין מתעניו . ולום הכיפורי הוא י"ו בחמות בי בשנת החדש הכיפורי .
ולום החמישי ט"ב ביחוד בחדש החמישי . ולום השביעי לום גדליה . ולום השעירי ר' בשבת .
לפי שהוא בחדש השביעי ותע"פ שהיה הרשות בידם שלא להתענות בט' בחב כמו שזכרנו
היו מחעניו בו מפני הכיפור שהיה עשרה בחשרי כו כמו שיתבאר בתעניות . ואמרו על חלול
מפני ר"ה כי חלול על הכוונ עשרים ושבעה יום וכשידעו ב"ח חלול ידעו ר"ה בכוונ השמש
וחו יוצאין על הספק לידע ר"ה בחמת לפי שחפשר שיהיה חלול שלשים יום :

על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן כו' : ד' כח ע"ב

העדים שרואין את הלבנה הם שמחללין את השבת אם היו לחוקים מילומלים כמו שיתבאר
לקמן . ואמר מפני תקנת הקרבן הוא לשון החוקים בקרבן מוסף של כל חדש וחדש :

בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל כו' : שם

בעליל פירוש נגלה ומפורסם וחוא שם נרחה הירח גדול בזכות לחויר נכוח מן החופק כדי
שילחוהו כל העם כי לפעמים ירחה כשהר קרוב מהחדשימות הגרולה בשת שקיעה השמש עד
שלא יסיגנו שלא חדם שרחות שיניו חר לשר כי כשחוא נגלה לכל העם ילחוהו בכל
מקום כי בשמת נרחה בירושלים ואין צריכין לעדים ולפיכך אין מחללין אלא השבת ואין
הלכה כרבי יוסי :

מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועכבן כו' : שם

מפני זה עשה כן לפי שרחה כי עדותם לא היתה בו תועלת ואמר לו רבן גמליאל אע"פ שאלו
העדיות שם בלי תועלת שמא יסיה אלו אחד מהם בזמן שעשיר עדות מושל בירה אחד ויעמוד
מלבא להעיד מפני שלא נשמעו דבריו בזמן שעבר והלכה כרבן גמליאל :

אב ובנו שראו את החדש ילכו לא שמצטרפין כו' : ד' נב

מי שמכשיר עדות החדש בקרובים יפיל רחיה מן הספוק וילמר ר' אל משה החדש הזה לכם
עדות זו תהא בשרה בכם . והכמים אומרים עדות זו תהא משורה לכם שיהיו לרחיית
בירה עשיה יהיה מסור לבית דין לא כל אחד שילחה אותו שיוכ. לקבוע חג בפי לחייחו
ואין הלכה כר' שמעון :

אלו הן הפסולין המשחק בקוביא ומלוי ברבית כו' : שם

עוד יתבארו דיני פסולי עדות ומגלחין בסנהדרין :

מי שראה את ההודש ואינו יכול להלך מוליכין אותו כו' : שם

בבר בחרנו לך בפרק שני משפחים כי בכל מקום שיבא מלת מועד רוצה בו חפילו בשבת :

פרק שני

אם איננו מכירין אותו משלחין אחר עמו כו' : שם

הפיעור שם אין ב"ד מכירין זה זה בהשיד על החדש משלחין אנשי המקום עמו זה אחר
להעיד עמו זה בשר שוא ואחר כך זכר שמעם שממתמן אין מקבלין עדות אלא מן הידועים
והמכירים . ואמר בהלשונה וכו' שו שוכרין הלחוקים עדי שקר להעיד על הרחייה :

בראשונה היו משיאין משואות משקלקלו כו' : שם ע"ב

שו שכותים מביאין משואות עשיהן שהיו מבעיים חוריס גדולים אלא בעת רחייה והכוונה
חותם החוריס היה שבור שמירוחלים שו יוצאין :

חצר גדולה היתה בירושלים ובית יעזק היתה נקראת כו' : ד' כג ע"ב

כל זה מבואר וכבר קדמו שיקבי זאת ההלכה החתונה בפרק הרביעי משיבוצין :

ביצד בודקין את העדים זוג שבא ראשון כו' : שם

לפני החפה לו' לאחר החמה רוצה בו הפשיר ממנה מלד השמש ואמר לשאוה לו לדבוחה כי
הלבנה והכוכבים ירחקו מדרך השמש פעם בדרום ופעם בלפון ושמש היה רחב הלבנה לפוף
כשהחמה ושמש היה דלומה . ואמר כמה היה גבוה בו כמה היה גבוה מן האופק לפי
ראות העין . ולאין היה נוחה עיניו קרובי כי קרני הלבנה יפשכו היחום אל עוכח הרוחות
כפי רחב החמה וכוחב הלבנה ומקומה מגלגל המזלות . וכמה היה רחב עיניו כי הלבנה
יפשכו שיעור כשהחמדם כפי קיבוכה לו ירחוק מן השמש . וסימנו אלו השיעורים כולם
ודיעתם לו יהשמתו אלא במיעים רבים מן החכמות בעוסקים וחכמת התבונה ובלומו זמן היו
מחבינין הלבנה בכל חדש ויודעין אם חרחה לא חרחה כפי היות החבינן החמתי ואם
היו יודעים שלא חרחה לא היו מבינין לדברי האומר אני רחיתיה לפי שהוא עד שקר ואם
היו יודעים בדרך החבינן כי לשייחה היחה דבר הכרחי היו מקבלין עדיה על לשייחה לפי
(שהי) שחשבר לרחותה בדרך החבינן אלא שהעדים פיכשין אותה לו ר' בחמה לפי
ועבור לו יהיה החוקום שמבינין אותה ממנו נמוך ולא חרחה ויהיו נודקין אותן אם היחה
לשייחה רחיה לחייבין לו שקר בחלו הפעים שזכרנו . וזה כי היו מחבינין יודעין בחיה רוח
הלבנה אם בלפון אם בדרום ולאין היו עופים קרובים מרוחות החופק ושיעור החוך הגרחה
בה וכמה היחה גבוהה לפי לחות העין . ואם העידו עדות מכוונת לאה שחחזיב החבונה
שפקו בשעותם וכמו שהבאנו הבין דין מקודם כמו שבארנו ואם אמרו בדרך מעל חלות אותה
עוכח מדרך השמש לגד הלפון והיה רוחב הלבנה בדרום ידעו בלי ספק כי אם עדי שקר .
ולא מבבעל עדותם בתורה שהיות כמה היה גבוה חלא כשחולקין העדים בשיעור גובה הלבנה
מחלוקת גדולה אבל אם אמרו כולם בשיעור אחד שהיה גבוה אז אמרו כולם שיעור
אלא אמה היחה גבוה אין מחבעל בזה בדבר שום עדות השדים לפי שאמר זה השיעור
היחה גבוה כפי רלות עיניהם ולפי העקרים שזכרתי לך היא דרך החקירה בחלית הלבנה
ואני חמיה מאדם יכחים הרחות ואמר כי דם היהודים מיהו בעיה על רחיית הלבנה אלא
על החבינן בלבד והוא שאמר אחד מהם להם כהתובים כולם ואני רוחה שהבחרה זה לינו מאמינו אבל
היחה דעתו בזה שהמאמר להשיב אמור בעל דינו בפי אז לד יזדמן לו בשקר אז בשאמר כיון
בלא מצא מעיל לנפשו מהבחרת הסיכות ומה שהאמין כי הסיעין בי העיקר דהינו בעני על
הרחיה אם לא חרחה הלבנה כשלים שלשים יום לחדש שיעלו ולפון החבינה והגמרא והמשניות
רבות ממה שהיעו בזה הענין בלופך השנים כולם יעידו בהמיתא זה העניין והשם יחבדך
אמר החדש הזה לכם ראש חדשים וגו' ובאה הקבלה החמיתא שהרחיה לו הקב"ה למשה
דמות הלבנה ואמר כזה רחה וקדש . ומה שהיו סומכין על החבינן אם חרחה הם לא חרחה
היא כמו שבארתי לך לא שיסמכו על החבינן בלבד ויעבו רחיית חדש על פי החבינן אע"פ שמצד
החבינן חרחה ולסוד השיעור שמבר לו הקב"ה למשה בסיני הוא ענין חבינן שיודעין בו קצת
הרחיה בחמה ובעלי החבינן מכל החומות ובשילוטיפים מולקין בו ועד היה ממצי הדבר
ופדיון לא נתברר חלא משנו אחמת. וזה החבינן שם בידינו היום הוא חלק
מחותו החבינן ואחלתו לפי שהוא מיין הקטן החמעטי בלבד . ועוד אבאר לך בחיבור מיוחד
ענין זה השיבור שהוא בידינו ומה שיהיה הכוונה בלשות ברוחות לא יכחשם חלא מי שהגלגותו
חיולם ממש כפי רוב בני אדם אבל כולם אין חלשם חלא חלקת הקטן בלבד רוצה לומר קטן
מיין למיין אחד ודמיה שהוא החבינן על חכמה גדולה ולא ידע לא עניין ולא כוונה אם היה
מלחלה שכיין הרחיה לם לא וכאשר החבינן לקח החמודדים שהחבינן מכיין הרחיה בשום
פנים אז לשכחים הלחות ואמר אחין חגמנו עשין ע"פ הרחיה והעיקר החבינן החוריים ולא

כגון שמלוקט בין בני אדם והוכחתו הדברים שממשים אלא שהעדר שהכחה ואין שום אדם מכיר שיטור מה שממנו והשועלא זה שמלמד שהופע שקדם לו כמה אלפי עשרה לומר בלותו מבור שאחבר אלא אדם בעל אמונה ודעת ומרגיעת חכיות בידיעת שממיות ומי שלינו מפעמ עצמו ובמגלי שהוגע עצמו ועמל שנים רבות בהכנת שפלדמיות עד שלקח מהם מה יפה לעצמו ואם לאו יהיו דברי בידו מחוך ביד כסיל:

ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונין כן': דף כו

זמנו הוא ליל שלשים מן החדש שעבר ואלו אומר ליל ל' לחד ואלשים שהוא ר"ח נהכלה. וכן שנראה הירח בין לו נראה או ר"ק חומר כי ביל ר"ח הראה או לו הראה לריך קידוש שחדש על כל פנים. ור"ח לומר כי אין מחיינן בקידוש החדש על כל פנים שנאמר וקדשתם את שנת החשנים שנה שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים עשינו אלין קידוש החדש מוכח והלכה כדברי הלומר בר נחוק:

דמות צורות לבנות היו לו לרבן נמליאל כו': שם

מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית כו': שם ע"ב

היה מגיד בלוח שיעור הלבנה שיהיה בו נפיית קרניה מנד המופק וחכמי הכוכבים מגידים זה הכוכב ושמש מחשוב בחמרם לחיוחו שהביא במזרח ועכיות במערב מה שמאבון הפעמים שהשמים כפני הדברים והיה חלל ר"ג שפבר שילחה היתה במזרח קודם הן החמה וב יום שילחה בעלמו במערב לחר שקיעת החמה זהו מן הנמנע בחלים המניעות לה יחניב שבום שנים ואין מחמין זה חלא חדש ל"ם כשם בהלים הפפוחות לה יבנים מן הגלגל חלא כמו שילנים הנור והחמור וכל מה שבגל בדמיון מזה קול לחמרם בגמרא לחר לפס ר"ג לחכמים לך מקובל חי מניח חני חבא מעשים בה בחמוכה ועשיתם בה בקלרה ועין זה החמר כי הזמן שים בין קיבון השמש והירח ובין לחייחו יבחנה שיהי גדול כפי מהירות הירח והחמהמהמו וכפי רוחבו בלפון ובדרום וכפי ערך פעלכי החל שהוא בו וקונר מערביו וכפי שיהי חעופה השמש ומפני חלו הפיוטים כולם שהם מחייבים קונר הזמן שים בין הקבון ולחייחו ולחכון לחר פעמים בה בחוכה ופעמים בה בקלרה ופי שלמד בחכמת הפכונה יודע כל מה שלחמרתי ור"ג לפי שדקדק זה הפנין ידע שהשמד שילחה בלותו לילה וקיבל דבריהם בחמרם לחיוחו ערבית במערב ולא הבניח לחמרם שחשיב במזרח כי החורה לא הפריח חופנו לשמול העדות על לחייחו אחרים ולא היתה חפונה שבוקו חבל החמין שנראה להם דבר בדמות יהח ולא היה כן כי מן הנמנע לחייחו בבוקרו של מוחו יום ולפעמים יעשייר בחויר עולה יהח כמו שחמרנו והם זכרו זה בגמרא ואמרו שהשם חמת בחקדמו פחים בעבים ובלילות הלבנה בכ"ם לחדש ולשבר קבל ר"ג עדותן שנראת ערבית. הרמיקו חכמים זה הדבר לפי שלא היה בלילה ובין הקבון זמן הרלחים לפי חשבונם הגדול והוא שהיעה השיקר ואמר פעמים בח בשלוכה ופעמים בח בקלרה וכן יפבת. מי שיבין ויבחל חלגו הכרה לעומים ואמרו לחיוחו בזמנו ובילל שיבואו לו נראה לפי שהן בחותו ליל ל' ולא לחותו ליל ל' ואחד והיה החשבון מחייב לחייחו ליל ל' בחשר בחנו השיקר ומן הדין היה להמיתם לפי שהעידו בראיה בעת הראיה ואמר שלא לחותו בלול הפעים אין מעשין לזה ולא יחייב לומנו בעום דבר כי אמת חלעה לחייחם חו כשהו מרפל ואין מרגישים בו ומכלן יחחזק מי שהוא קבה לבמוע הבי' שפילפלי כי ר"ג לא בחמינם זה המעשה לפי שהוא היה מאמין כי הירח נראה ליל ל' ונראת אחור ובא אל השמש ונאסר ביל ל' ור' אבל בחמינם בעדות שהעידו בראייתו בעת הראייה ויחבטו מוגעים לראיה שיהיה בחמינם בחעשה הראשון שראו מן קודם לכן בחמרים ובאמרם במעשה הנני שלא ראו אותו מהר כן ביל שני מן החדש:

שלח לו ר"ג נזורני עליך שתבא כו': ד' שם זה מבואר ומתם:

פרק שלישי

ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים כו': (שם ע"ב)

בישור זו המשנה רלוחו בית דין וכל ישראל לו שנחקרו העדים ולא שפיקרו *בעדיה לומר מקודם עד שהשיקה כי כשרלוחו בית דין וכל ישראל לוהי יעלה על דעתנו שלין לריך קידוש מפני שהבדר נגלי ומפורסם ולפיכך הודיענו כי על כל פנים לריכין לומר מקודם מקודם ואי יהיה לחותו יום רשם קודש. ושמא יעלה על דעתנו כי כמו שיספיק יחיד מומחה לדין בח"ם שהשיקר הדין בשלשה כמו שיתבחר בחקומות כמו כן יספיק בקידוש החדש ביחיד לפיכך הודיענו כי אין מספיקין בכלן בשנים אלא שני יותר לפי שאמר בהם ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מלרים כמו שבחר בחם מקדש. וכן אם יעלה על לבך כי לפי שנחקרו העדים יום שלשים ונשקיימה עדותם ביום שלשים כי הם לחותו חנוך בחברו היות לחותו יום רשם חדש ותש"ם שלא הספיקו בית דין לומר מקודם מקודם שלא בליל ל' לחד ושלשים ויהיה לחברם מקודם מקודם בלילו הוא נמר דין כי העיקר חללו נמר דין מוחר בלילה ולפיכך הודיענו כי קידוש החדש לא יהיה בלילה בשום פנים כי התורה קרחו משפט שנאמר [החליט כח] כי חק לישראל הוא משפט וגו' משפט לא יהיה אלא ביום לפי שנאמר שכחוב [דברים כח] ושל פיהם יהיו כל ריב וכל נגע אם לחייב נגעים ביום ולא בלילה אף בימים ביום ולא בלילה ויהיה לחייב נגעים ביום ולא בלילה אם שנאמר [ויקרא יג] וביום הראות בו בשר חי יטמא ביום ולא בלילה ולפיכך יהיה לשם חדש יום לחד ושלשים ויהיה החדש שלא משיבר משלשים יום שש"ם שנראה בירח ביל שלשים ביון שלא נחקדש יום שלשים. ושמא שחתה לריך לדעת כי היכה כשנראה בזמנו והוא יום עשרים ושמנה ערבית ונשקר מן חיום כדי שיאמרו חקודש מקודש שיהיו חלשים כמו כי זה מותר לש"ם שבשביל שהשם כי ביל"ה חללו חלא משבת לחת שכוכבים כמו שבחרנו בשני מסבת (הלכה ו) וזכרתיך לך זה שלא תחשוב כי קידוש החדש לא יהיה לעולם אלא ביום ל' כי אפשר שיהיה קודש ביל ל' כמו שבחרנו:

כל השופרות כשרין חוץ משל פרה כו': (דף כו)

קשיחת קבן על פרה קבן הוא שאמר שבחוב [דברים לג] בכור שורו הדר לו וקרני רחם קרניו. ושכמים מוגעים על ר' יוסי ושומרים ושלא כל השופרות שקרתו קבן ושקרתו שופר יצא פרה שקרא קבן ושעולם לא שקרא שופר ואין הלכה כר' יוסי:

שופר של ראש השנה של יעל פשוט כו': שם ע"ב

זה הסדר לא היה אלא בשקדש לשומרו הש"ם בחשובות ושקל שופר שריעו לפני המלך ה' אבל חוץ למקדש אין מוקעין בר"ה אלא בשופר בלבד. ואין מוקעין בחעניות אלא בחשובות בלבד ומפני זה היה מעם יום חעניות בחשובות לפי שבחעניות הוא אלא על לכות הציבור ושפני זה היה מעם יום חעניות בחשובות ואין מוקעין בהם בשופר של פרה אלא בשל יעל:

ובשם שמר על הלר הלוכר שחכם והרעועם בחשובות ומכרעם:

שוה חיובל לראש השנה לתקיעה ולברכות כו': שם

ר"ל בחקיעה מין החקיעות. וברכות מין הברכות שבחפלה. ועוד יחבחר שניהם. ושמר נמה שקדם כי שופר של יחל עשה השנה לריך שיהיה מקרן היעלים חינה הלכה ואין הלכה כרבי יהודה שכל עשק הלכה שעשה של יובל ושל ר"ה של זכריס כפושים:

שופר שנסדק פסול דבק שברי שופרות כו': דף כו

נסדק פסול זה לבשסדק לחרמו חבל חם נסדק לריחתו חם נשחייר מחרמו לחחר מקום הסדק שיעור של שופר וזהו כדי שיחמזנו בידו וילחה לכחן וילכחן הוא כשר. ואם ניקב יש בו דיעים ושם כי הוא לריך לשחום בנקב חם שחמו במינו ונשחר ממנו ריבו שלם בלי נקב ולא עכבו הנקבים את החקיעה כמו שחכהר כשר ואם שחמו במינו שלא במינו פסול. ובור הוא שפילם בגוף הקרקע. ודוח מקום נטה על לדן מוקף כחלים. ופיטם כלי נדול מחרם. ועל מומן שהם מין לבור לחחרו חם קול הבהמ שמע לא יצא שבל חומן שהיו חוץ הבור יצחו ידי חובתן. ולריך שיהיה בשלן בכוונת מעשיו כלומר הוא שמוע ידי חובתו ואז יהכהין השומע לשמוע ויצא ידי חובתו ומה שלא שהמה בכלן בכוונת מעשיו כלומר הוא חזן שהכשיר ושליח שליבור לפי שעיקר הקדמתו על החקיעה היתה שלא לשליא את הלריס ידי חובתן וכשהוא מוקע להוליא כל השומעין ממובחן מפכיון לפיכך לא נעשרך אלא כעונם שומע:

והיה באשר ירים משה ידו וגבר ישראל כו': ד' כע

דיבר בכלן לפי מה שלמדנו בריכין בו שמה שלמדנו בדרכו וכפי כוונת המסכת:

פרק רביעי

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת כו': שם ע"ב

ככר נהגו פעמים פי מקדש הקרלן יושלים כולה ומדינה שלחר העיירות שבכל מ"ש ושפעם שבעבורו נשכרה מקיעת שופר בשבת נזדמנה שמת יפלגו בידו ויבלילו ד' לחות ברשות הרבים כמו שבחרנו בלולב לפי שחקיעת שופר חינה מלוכה. ושמרו לחחד בינהם ושחד בכ"מ שם בו בית דין ר"ל כי לחפי כשיהיו בית דין עוברים ממקום למקום ונחלכחו במקום מן המקומות לא על דעת להחייבם שם יש להם לחקוע שם בשופר ואין הלכה אלא כמו שזכרנו קודם שלין מוקעין אלא במקום שיש שם ב"ד קבוע ואין הלכה כרבי אלישוע:

ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה כו': שם

שמרו ועוד יובה כי היה שם מעשה בני מלבד זה שזכר והוא כי בירושלים היו מוקעין כל העם כל זמן שב"ד יושבין במקדש ובינה לא היו מוקעין אלא בב"ד בלבד כמו שזכרנו ולא בשאר שופר של ב"ד בשבת לפי שב"ד זריחין הם ולא יקרם עון בדבר הזה:

בראשונה היה הולכ ניטל במקדש שבעה כו':

כבר קדם לך הדבל בזה ההלכה בפלימי מפוכה:

בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום כו': שם ע"ב

אמר ר"י בן קרחה ועוד זאת התקין כו': דף לא ע"ב

נחקלקלו הלוחס כשיר עניע שלא ממנו בילה כלל שלא ידעו שם היה חול ואין שם עדים שעידו על הרלחה או שם הוא קודש ועד יבואו העדים בסוף היום כי עב"פ לריך בילה על כל קבען כמו שיחבחר בחקומות ועם החמחה הוא עם הקבען חמיד בבין הערבים ואחר שמקריבין חמרו לא היו מקריבין אחריו שום דבר כמו שמבחר בחמיני מפסחים. ומקום הועד שמקריבין חמרו לא היו מקריבין אחריו שום דבר כמו שמבחר בחמיני מפסחים. ומקום הועד הוא מקום הידוע לקבען ב"ד כדי שיהיה מקום אחד ידוע בלבד ילכו לשם העדים ולא יצטרכו לחזור על מקומות רבים בלי ידועים ומבחר הוא כי כל ב"ד הגדול בזה העניין ר"ל שיהיו שמקבלין בחרן יבלחל כמו שבחבחר בסנהדרין:

סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם כו': ד' לב

חמר שם בלחם הבנה זכרון מלוכה ובחה בקבלה זכרון חלו זכריות שופרות חלו שופרות ועוד חמר והיו לכם לזכרון לפני חלהיכם חני ה' חלהיכם ובח הקבלה כי מה שבחזיר חלהיכם בזין חם כל מקום שבחמר זכרונות ושופרות יהיו מלויות עמהן ומן הלחי להקדים המלויות ומחריהן זכרונות ומחריהן שופרות כמו שחמר חמרו לפני מלויות כדי שחמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר ובקבלה כל' יהודה:

אין פותחין מעשרה מלכיות מעשרה וכרונות כו': שם

אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פורענות כו': שם

חלו העשרה ושעשרה ל"ל נשם ג' פסוקים מן החורה ג' מן הכתובים שלשה מן הנביאים ומ' מן החורה מפלים בו וכי יחמן בן טרי חומר חם חמר חחד מן החורה וחחד מן הכתובים וחחד מן הנביאים יפת ושיעור מחמר רבי יוסי החמור בכלן כפי מה שנראת מדעתי כך הוא כשם שיצא ידי חובתו חם הפלים בחורה כך חם הפלים בנביא יפת. וזכרון ושופר ומלכות של פורענות כמו שחמר ויזכור כי בשר המה וגו' תקעו שופר בנעשה חם לא ביד חזקה וכזיוע נפויה וגו' וכמו כן זכרון יחיד כמו זכרה לי חלהי לטובה אין מוליאין מידי חובה והלכה כר' יוחנן בן נורי וכר' יוסי:

העובר לפני התיבה בי"ט של ראש השנה כו': שם ע"ב

לא החקיע או חלא בשם נראה לפי שהיו מומרין לחזור שהיה מפפלל שחרית שלא יתקע בשופר וכשהיו מפללין החפילה סיו הבומרים הולכים לדרכם ולפיכך חזור שהיה עובר לפני התיבה להפפלל חפלת מוסף היה חוזק ומחזו וכשהוא ההלל לפי שלא סיו קורין הלל לא ורחם השנה ולא

לפי שיוכ"כ לפי שאם יש פגועה ומכניסה ומחד ומוציא מהשם וילמה ממנו ומכנית פגוע ולפי ומסופה ומחנוים ובקשה כפרה ולסיחה וכלל לפי הפניים לינו הגון בשמוק ומסמחה:

שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום:

ככר ביאורו לך כי י"ם הוא שאה ולפי תעשה כי למחר שבתון פגוע עשה ואמר כל מלאכה לפי חעשו ושופר פגוע עשה בלבד וסיעיקר תלוה לפי אמר עשה ולפי לפי תעשה ואשה ודבר שאוא מסוס עבות הוא כמו שיחפוך לזולה ובשבת לפי תעשה כמו שיחפוך לחתו במגילה ואסיל מלאכת מרוחה אין נעשוה. ולפי מעכבין אם הפיעוקות מלחקות ולפיכך בשבת ובאלו ביסיו קבועים לסוס נחוצים לכתי שיסיו יודעים לעתה ידי חובתן בשיבת לפי האמה:

סדר תקיעות שלש של שלש שלש כו': ד' ג ע"ב

העיקר מלמד כי תקיעות של ר"ה ותקיעות יוכל מוך וכל שכשבר ג"פ נאמיינו כמותו מיוכל ולכל אם שכחב נתקיעות יוכל נאמיינו כמותו ברחש האמה וכלפי שכשופרים בו כולם נכשבו בכל לחד מעמי האמים חם לאמר שאם שאם ואשבנים שופר תרועה בחאם שבשיבי ונומר ובחם הקבלה שיסיו כל תקיעות של חאם השביעי זה כאה והעיק' מלמד כי כל תרועה יש תקיע' לפניה ולאחרי' וכן בלה הקבלה מיין שבשופה לפיה ת"ל ושבשבת שופר תרוע' ואיין שבשופה לאחריה ת"ל תעבירו שופר ונשיעה אלא תרועה יוה"כ ויוסף הכיפורים שבשם פעמים ושבשבת שופר תרועה שבאין אכרן תרועה יוה תרועה יסיה לכם ולשיכך פוקעין שבשם תרועות ושבי תקיעות לכל תרועה כמו שנאמנו שאמר ואלו שם הע' תקיעות שבתחיינו בשם כר"ש ובי"ה.

סליק פירוש המשניות לדרמב"ם ממסכת ראש השנה

פירוש המשניות תענית לדרמב"ם

מאימתי מזכירין גבורות נשמים ראי"א מי"ם תראשון כו': ד' ב

כגר קדם לך גשוף הפרק שפני מפוכה כי יחידם בפעמים בשוכשם ליכו שיעם גרכה. ובשלכה כל' יפוסף:

אין שואלין את הגשמים אלא סמוך לגשמים כו': שם

סמוך לגשמים היא תפלת מוסף של יום טוב שמחרון של חג כמו שביאנו ל' יהודה ויוסי טוב פרקמון של שפח הרמחון ושוא שמחרון שאחרי שומר מוריד בפעם ושמחרון ושוא שבשפלל שפילה מוסף ליכו אוכר גשם לכל לאמר מוריד שפל בזמן שזה שלפי שעשים שני ימים טובים שפני שבשבת שומר מוריד בפעם בשוכשם יום טוב שרפחון מן סימים שבאחרונים של חג כולם שבשבת ושוא שבשבת ושלכה כרבי יהודה:

לעבר יום שמיני עצרת ויתפלל זה בימם שפי ושם שלחמיו ושלכה כרבי יהודה:

עד אימתי שואלין את הגשמים ריא עד שיעבור כו': ד' ה

בשלשה בחשון שואלין את הגשמים כו': ד' ו

שחגי שפעה בפלן בפם רבי יהודה עד שיעבור בפעם לו היה לומו שפעה על שמו שם שקדם זכות. וכבר שמעת בשה שקדם מן שפעה הלכה כרבי יהודה והלכה כרבן גמליאל. וכל זה בשרן ישראל ובשלוחת שחשות לה. וכשו כן כל שם שיגיע ליוך מן שדבר בזמני שפעיות שיש בשרן ישראל. ושם שהוא קרוב לשירה שבל בשאר שלוחת שפלה בזמן שבשאר שוב וכשן בשומו בשקום ובשן שומו שומן בשלו הוא שבשה בשרחשון וכשיעברו הגשמים לשאר הזמן על לפו שדברים בחכרים יעכבו בשפעיות כמו שזכר. כי יש שלוחת לה יתפלל בשם שפעמים לפלי שעשה. ושלוחת יש בשם בשרחשון בשין והגשמים שיהם לשם מוכים שלפ שמיעין ומשבחין ושיקר יתלו שלפי שהוא זה שפקום שהם שבשרחשון שלפ זה מן שפאר ושפלה וכל זה דבר שפני ונלי:

תניע שבעה עשר בחרחשון ולא ירדו נשמים כו': שם

יחידים שם שפלמידי חכמים ושלו שפעמות שני ושפיעי שני:

תניע ר"ח כסליו ולא ירדו נשמים כו': שם

בכל שקום שלומר לך שוכלין שפחניכה שוכר לשכול עד שיגלה שפחר שפאר שפאר שלפ שם יש לפי שלפן שוכר לשכול ושפעות שאר שיעין בשום שפם בלי זה שפעים שיפיה:

עברו אלו ולא נענו בי"ד נוהרין ג' תעניות כו': ד' יג ע"ב

שלו שהגם שפעמים שפלימין שלפם שפאר שפיעול לפי שבכר שפשנו שפם ושפין שם שהיכה שיכוש שפוחשין קנם לשפי שחטיים עם שהיכה ושין שלימין שפשחעות שבחעות ושין שעשה שהן שוכה:

עברו אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן כו': שם

שופין כמו שעולין שרגוש וינשר בו ושף היה וכשין ושמיפה שפשוריים שלפו שפשעות שוא נשין על שמחה ושפיפה על שמחה כמו שפפוחים ושיוצין כמו שפופין השפירים שפלכיכים בגמיים ושפיפה שבשמים ושפרדשים שפופין שפלכים שבל בשן לשיכה ושפיפה שפשיכות ולשיות שבשהה לינו לשוב ושין שבפלין שוכה לשולם ושיכה שבשמים שוכר שיפן קלוה שוא כשלם יהיו שפחילם שבשה עד שין ושפלין שבשל לו שקום שפוא כמוכו כמו שפיפלפו נשם שקדם:

פרק שני

סדר תעניות ביצד מוציאין את התיבה לרחובה כו': ד' מ

זה שפדל לינו שלפ בשבע שפלוחת:

עמדו בתפלה מורידין לפני התיבה זקן ורגיל כו': שם

ביפו ליכו כוסה לעבר שבחוסה וליכו שפיכות. והשיש שלחי לשוכה קודש לכל שדם הוא מי שהוא רגיל בתפלה ולדבר של רבים שקבל ושחר כך שיהים אין ים ע שפיעות קול. ושם בכל לילה ליכו. ושוסף עליו זה שפדבר בו בזה שפקום שיהים שפופל כלעבר בעל בשים וביפו ליכו שלפ יהא עליו שם רע בילחותו כדי שיהיה שלו לבוא בני שדם ויקבלו כולם דבריו בשלן ושלפ שבם בכבות שם בתפיים שחר נשל יפרגל וקדים רופא טוליס:

ואלו הן זכרונות ושופרות אל ה' בצרתה לי כו': שם

זוכרונות והשופרות כמו שקדם זכרם בשוכה שבשה ר"ל שלפ יפעל וכלן של יחיד ולפ וכלן של שרשעה ושלכה כרבי יהודה:

על הראשונה הוא אומר מי שענך את אברהם כו': שם

שמרו של שבשיים רוצה לעבר בשבשים שן שבלכות שפוסיפו שליהם לפי שבכר שפר שם ברכות בלבד הוא שוסף. ושוא כי הוא שיסף שנוסל יפרגל שוספת ושוסם בה שי שענה לת שפרכם בפר שפוריים וכו' עד נשל יפרגל ולפי שענה נשל יפרגל ברכה שחת שפני החפשת שפוסיף בה וקבלם לפשוה שיו כולן שבם ברכות נשל יפרגל שפיע שכלל שפוא שפרים ושפם שפוסיפו:

מעשה ביפי ר' חלפתא ור' חניא בן תרדיון בה': שם ע"ב

רוצה לעבר שפר שמכת־שלל שר הים ושפר שמוכת על שוא ושלכה כחכמים:

שלשה תעניות תראשונות אנשי משמר מתענין כו': שם

כשר קדם בשוף שכם שפשפרות בשוא שו שרבעה ושפלים משפרות ושו עוברין משפר בכל שבוא על שפדר בכל שפשר שבי לפוא שלוא שו עוברין בם בן בפי לפוא בשוסו משפר כל לחד ולחד יוסו. ושפרו לפני פיש לא רוצה לעבר כל שפים לא פיעים עוברת שוסו ושו משלין שליכם בשפנים שפי שפנוחים כדי שלא יהלשו נוסף ולכלה כחכמים:

אנשי משמר מותרים לשתות יין בלילות אבל לא בימים כו': שם

שם שפשרו שין של לפני משפר שוס שפוא ליכר שפידי ושפשם שפוא שכבר שפנוחה על לפני שם שיכלו לפני שבי שפשר שפשר שפשר. ושל לפני שיש לא לפוכ כל זמן שנשפשם לשי שפן שוסקין בשנוחה. וכבר ידעת לין לשר שכשוב לשנות שוס ליכר שפניים שפקנים בשכנוס ושוא שפשר יין ושכר לל שפא וגו'. ושפשנה הוא שקבל. ושוד יפבשר שינו בשוף זו שפשבשה. ולפוכ שפגלפא של לפני שפשר ולפני שפשר כל ימי שנוחשם בשפשם כדי שלא יבואו לשכר:

אלא יכנסו לשתן מנוחים כמו שהוא לשר כשולו על מועד:

כל הכתוב במגילת תענית דלא למספד כו': שם

שיפה פלפ מגילה שו קוראים לוחה שגילה שפשים ושיה כשוב בה ימים יהודים שתפשים יהודים שפשה שפשם כשם כשפים ושבשבו שכם שבשות ושו שפשים שתן שיפים שתן כשי שכוכר בשוסה מגילה בפו לשורין בשספר ושתן ימים שפם לשורין בשפשים ולכך בשלה שוס' מגילה ושיפ לשורין בשספר ושפשים שוחן שיפים מלפן כל שתן לשפיפם ולשחריפם ושפ לשרפ בשלה מגילה שפשים שלבר שריים ושוכה שפם לשורים בשספר ושפשים ולשפיפם לשחריפם שוחר:

אין נותרין תענית על הצבור בתחילה בחמישי כו': שם

לשפקפא שפשרים ליקר שפני שפשות שפפ שלוחר דלת שפם לינו שלוך שבחל לשפר לה שיו שפשלן קודש שפנה ושלן שלכה כרבי יוסי:

אין נזהרין תענית על הצבור בראשי חדשים כו' : שם
ומה שהחזיקו מן המקיל להתענות (יומ כ"ל ב"ב) שפשה לחת מן מסכיקין התעניות הלל שמלינין כיום. ואמר ר' מאיר עודה היה שלין מלינין רוקם לעמל שמתענין קלת כיום ומוכלים קלתו. וכן תעניה כתב שחל להיות ערב שבת שמתענין קלת כיום ומוכלין בשוף כיום שפני כבוד השבת. ומן הלכה כר' מאיר הלל שם שחשיל מתענין ומלינין. מכל התעה נתב שחל להיות ערב שבת שמתענין להפחלה ומפלימין. ומנשה נתב לה יתול בערב שבת הלל כשהיו שתין ע"ש הרלים שכל לה נחכנון השיבור שהוא בידוע כיום :

פרק שלישי

סדר תעניות אלו תאמור ברביעה ראשונה כו' : דף יח ע"ב
מפולם הוא שיהלו הכהנים מחזקים בלי סיבה גדיים ומן הלבה כרבי עקיבה ומאיר :

על אלו מתריעין בכל מקום על השדפון כו' : דף יט
היה רשם הוא שילול חיום ביום וחשלי שילמו כיום. וכן שם רלתו החיום לחר שני היה רשם כרי זה משלוה. ומפריעין עליהן ומתרו על המבול ועפי לה רשם בני החיל להתנם הלל שהיה לחרון לחתם ומן הוחשם הלל לעבור עליהם כרי שהו לרם ומפריעין עליה ומהבחתם השם יתברך ליבראל ורחב לה תעבור בתלבים. ולחר כתלה מי שתר ר"ל מקום מן הקרקע משהו כפי שתהר וקן תמרו כתלה קטר וכבר שתר ס' כשילמו סהיות המזיקים כיום ביוב שמפריעין עליהם :

על אלו מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה עכו"ם כו' : שם
ר' יוסי חומר שתין עושר בשבת הלל כלי שיחקבלו השם להושיע לחחה מזיקה מכל לשון שהם ולהתענות לה. ומן הלבה כר' יוסי לפעול מהם הלעקה בשבת הלל שלוחקים ומקנחין עליהם בשבת הלל הקיפה. והל כרבי שמעון היחיבי חומר חלריהן על הדבר מכל מקום חין מפריעין על הדבר כל שיקר חכל מתענין עליו בלבד ומוסף שנפל בהם הדבר שם בלבד מתענין ומפריעין כשו שהקום :

על כל צרה שלא תבא על חצבור מתריעין כו' : שם
עד שנה כמו שנול. וחכן כחושים היו חכן נדולה שהיפה גילופים וכל מי שהיה חוצה מזיקה חולם עליה ומכרין כלי שבשבע בעלים ימחרו ע לחבידו ולשיך נקרהם לכן שחושים. וזולה נחמרו ממיתים שכשו הרים עלה שלם. ואמר המעלה כי הוא מהפלל וכחרדם על הפלפיו ומיד נשפלק שחפר שה הדבר קשה לשמעון כן שמה כמו שבקלה וכמו שיש לריחיה מהבית בשבת וחילוק שחפר שה הדבר כל שיקר חכל מתענין עליו בלבד ומוסף שנפל בהם הדבר שם בלבד :

היו מתענין ויורדו להם נשמים קודם תנין התמה כו' : שם
הלל הנדול הוא מהרוו לה' כי טוב עד שיל המעלה ושם שהיינם שלא קללו שר הלל הנדול שר שפלטה ונחו כי בשיקר חללו לן לומרים הלל הנדול הלל הנשם שביעה וכרם מלפה ובלבה כרבי לליעזר :

פרק רביעי

בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן כו' : דף ט
ביעור א שמעה כך בשלשה פרקים הכהנים מעלים לת כישים בכל חפילה ים שם לרבעה פעמים ביום וחוא יום הכיפורים ומקום שחעמדום כמו שיבחבר לן בהעים לן בהם חפילה מוסף חבל בעמידות שה מחפלין חפלה ימיהם בכל יום וחש נקראת מוסף וחבל חמיד זה השיקר. וכל זה דעת ר' מחיר חבל ר' יוסי חומר בשיחת כהים בחמרים ומוסף ובנשילה חבל בחמה לן הכהנים מעפין כשים. ומעה מחלוקה כי השיקר חללו שבין שיבול לן יפה לם ידיו ויבדך בעמר [דברים י] לעמת לפי כ' לשרתו ולברך בשמו וכלמר שיהה לשורש העבודה בשיבול כמו שבחבר כתורה כמו כן לשור לשיבול לברך. והבל חודים כי בכל שיהים מלבד חלו חלפה שרקים לן בשיחת כהים בחמה לפי שהוא שם יחוד לשכרוה ותוב בי חדם שיבולים ומשם שמח יפה יחיו ושוח שיבול. ועוד יחבחר לך כי חבחי חשמד לשול לשם לחבול ביום לרבעה יחים בשבוע. ור' מחיר חומר כי חלו חלפה שרקים שבחלקה שם השם חלפה שבוע ומחרו יום שהכהנים יחיים בכל חפלה. ור' יוסי חומר חפלה בחנחה שחחלנה בכל יום נזריע שמח לם נחיר להם שיחים כהים בחנחה בחלו חפלה שרקים יחבו נם שם בן בשלר יחים שחשבר נשם הבבלות וחפלה נשלה שחיה חלו חלפה שרקים בו לשור נשלה בהים בחנחה חפלה ולח נחרו חלפה חלפה בחנחה בשלר כמו שבחבר בשחר ולחיך שבו חותו חשבה ובשבת ובו ללן הבוקר ושבחה לפו ושלוף חשבו שם ולחיך שבו חותו חפלה ובשבת יום :

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת תענית

פירוש המשניות מגילה להרמב"ם

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בי"ג כו' : דף ב
חחרו ז"ל לקיום לת יחי השנים החלה בחמשים שמים הרבה שקבו להם מכשים ושמר על כן היהודים הרבים חיבשים בפרזות וכשהיו לנבי הכרבים שתין יום י"ד היו חנבי הכרבים עושים בחמשה עשר ולם שיהה מוקפת חומה חיהושע בן נון ולפי הלשון המובא ולהכריה לת נאות לזה. והשעם שמשכו עליו לכרבים המוקפים חומה מן שזכרו בירושלמי וחוא חשבר מלחו בשנה לפי"ש שיהיה הרבים נאותו שיהים ושל לחותו חיהושע בן נון

כיצד הל לחיות יום י"ד בשני כו' : שם

ככר נאמרו כי יום הכיפורים קוים יום ב' וכ' ובמגילה אינם נקבעים בשמם ולפיכך כשיחול יום י"ד לשוק בשבת אפי לפעמר לקריאה עי ידחו עיילות גדולות ליום הכיפורים שהוא יום ממשי

ולפן קורין פורים בשבת שבת לפי שנאמר כוחל ומחו ידחו ליום הכיפורים :

איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים כו' : ד' ב

י' בטלנים הוא פירוש בגמ"ב י' בני אדם בלא שום לכם שום מלאכה אלא עסקי שבור ומ"ם וקבישתם בגמ"ב וכשיחול יום ב' בחג יום שבא מתענין יום לפעמן כי לקדושי פורענותא לא מקדמין וכן כשיחול יום חגינה ביום שבא נקריב ביום לפעמן כמו שיתבאר בפרק' חגינה וכשיחול יום הקבל ביום שבתא מסיח בקריאה ביום (שמיני) [ל"ל לפעמן] חמן עמי בכיום ככר קדם לך נגדו בשוף שעמוע וכשיחול אחד מהלו הימים ביום שבא יהיה הקרבן יום לפעמן וכל אלו מתחילין לפי הלא מעת זמן מיוחייטו . ומתרו מפורש לפניהם ל"ל כי מי שנתן נתחיל שיהם ל"ל יום אחד שבר שיהם שבר ומלשם שבר מפורש לפניהם ל"ח ול' ישודש ישבת דברי חכמים מקדם וכלם :

קראו את המגילה באדר ראשון ונתעברה חשנה כו' : ד' ע"ב

שיעור זאת שמצינה כך פן בין מרבעה שבר ומחצה שבר יומים על הדר לפעמן לאחד שר אלו מקרא מגילה ומחצה לפניהם לכל אלו ואלו פסדרין מהפסד ונתפסים :

אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד כו' : ד' ו ע"ב

ככר בלרנו כפוף מילה כי אלו דברי בית שמאי אבל ב"ה יש להם דברים אחרים שלבר מהכל כמו שנאמר להלן ואלו דברים שהבית שמאי ובית הלל מודים שמותרים לעשותן ביום טוב ואפילו בשבת שם :

אין בין המודר הנאה מחבירו כו' : ד' ח

הל הוא שיאמר שהם כרי עלי שולה לו שלמים ומדבה הוא שיאמר הרי זו שולה לו שלמים ואם אמר לו שגגר קרבן מדבה אינו חייב בתורתו לפי שאינו יכול ואינו שוגר ומתרו בכל שאמר על שיהם כמו שאמר הפם יקריב שולן שאמר שולן ונו' ואמרו בפי' כשאמר הדבה זו הל לפי שלפך הלו חפשות ואפשות שולם ושלמים ודבה כשנאמרם שאר דברים שלו שאמר הלא הם קדשי כדם כשר ב' שלפך :

אין בין זב לרואה שתי ראיות לראשה שלש כו' : שם

אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט כו' : שם ע"ב

ככר בלרנו כפי שיאמר על שהשם שיאמר זב בעל שבי ראיות לו בעל שבי לראיות כל שם שלריך שהשגת זב שהכר ושת יהבלרנו כל שהשפי הזבות שהקור ושהכר שקן שין בו כשי"ם ושהקרבו שהקן שהשיב בשבת כמו שבלרנו שם ושהלדע שהוא שיאמר בחמר בו כשי"ם ושהקרבו שהקן שהשלם שהוא שיאמר בחמר בו כשי"ם ושאמר שהקן שין שהלם בחמר בו ש

שנאמרים בשעת הקטורת אלא שאין הכוונה אלא כשיהיו שם כל הקהל כדי שיהיו כולם שותפים בשכר הקטורת שהוא ענין גדול ומפני שהוא ענין שמחה ומפני שהוא ענין שלום שנאמר ויהי בשלחו את אהרן ואת בניו ואת הקטורת וגו' ואומר ונתתי שלומי בתוך המחנה ואומר ואת הקטורת הזאת תתן על פני הכפורת וגו' ואומר ונתתי שלום בארץ וגו' ואומר ועשית מזבח מקטר קטרת וגו' ואומר ועשית את מזבח הנחשת וגו' ואומר ואת כל כלי המזבח וגו' ואומר ואת כל כלי המזבח וגו' ואומר ואת כל כלי המזבח

משקין בית השלחין במועד ובשביעית בין במעיין שיצא כו' : ד' ג
כלומר שמקבלה כי הוא על מועד לחסר כשמשיח ממלאכה ומשקה "משקין הולו על מועד שמים בין כל מועד ומועד וקבלו שם מלאכות מיוחדות שמותר לעשותם במועד וכן שאר מלאכות מיוחדות שאסור לעשותם במועד וז סיל כוותה המסכת. וכן הדברים שמותר לעשותם אין כל דבר שאם מניחים אותו לעשותו עד לאחר המועד יכיה לו ספסד גדול כמו שמקלקת אחרן שאמרם וכיה שנקרקת בלבון תכשים בית השלחן וחקנים עיף מעליי מפני שיכה לאחה בלוב ואם יניחוה בלי מים יפסדו כל תילוטים ובלבד שלא יהיה בהשקתם טורח הרבה אבל לא יה יה עמל הרבה שאסר לעשותו במועד ולפיכך אסור להשקות אחרן הנשאה במועד ממי השילוח וכיוצא בדבר ואם היה המים המשוכים במקום נמוך לפי שצריך להשקות משם גדלי ויש בו עמל וכיוצא זה ענין קשן כלומר בור שמוך. וכן מי גשמים שמתקבצים משם שנאים וכשפגשמים שופכים יותר המים הבאים לשנאים ויצטרך להשקות משם גדלי. ושניהם הוא שיתפזר סביב שיקרי שלילות מפילות קשות ויתקבלו שם המים ובבר קדם לך נתבארות פג טוגה :

רבי אליעזר בן עזריה אומר אין עושין כו' : שם
לחת המים היל שוקת המים ואסור לחסול לתוכה בשהה שניעית לפי שהוא מתקן שם שאין מבנדת לזרע כי סיל מהלהלת בלילות המים וחקנית. ובבר ידעת ומבאר לך בשניעית כי כל שבחי התרן ושלילות הם שאסרון בשניעית שאסר ושבחה שאין. ומתקנין שם שמקולקלות פי' מיוסף לשמיקן ויהיו מוכנים לזונן. וקלקלי המים מה שנספד בגרילות המים מוסר להקל ולהשוחה ושם רגים נריכין לכה לאותן הבריכות בגון המשיחה שמותרים מכה רגים מוסר לאסור לאותן כמוהו של מועד. וכל גרלי הרגים הם בגון קלפים הקולים והשוחה סדרגים המקולקלים ובגון הגשרים והיוצאין. והמחוקן יוללין לשקול הכלולים כמוהו של מועד כי שכיחה השוחה תוכה של ב"ד ושקחוק אותו הבריכות מהרחוק שלשכה ובבי הלולים כמוהו של מועד מוכנין לה בהים מלין לשון הוא שמוכנין שם בהים מעיקר לילן זה לשיקר לילן שמר. ושם שהים מלין לשון זה שיהיה בהשקתם לוהם כל הבדר שמותר לעשות לה יפסד במועד לפי שהם גריכים הים רגים. וכבר אמרנו כי כל דבר שיש שמו לפני המועד לה יפסד במועד לעשותו והלכה כרבי אליעזר בן יעקב :

בו שמל הרגה שאסור לעשותו במועד והלכה כרבי אליעזר בן יעקב :

צדין את האיושות ואת העכברים משדה האילן כו' : שם
שהוא הוא מין מרן שלין ל שיהם חו הבריה שמפסדת לשיהות ושדה הלבן היו מרשים ואדשין לוהו ולין בו לילות ושאסר לוד לוהן בשדה הלבן לחל"ב הוא בקבוב לשדה הלילן שמא יעשכו לוהן לשיהות לשדה הלילן ויפסידו לוהו לפי שלין לכם בשדה הלבן מה שיפסידו. ושמרם כשדכו הוא שיחסר חפיה בקרקע ושולה בה מעדה. וכלל כשדכו הוא שיחסר חפילה שלא כדרך חפילה והוא שחוקקין יפידות בקרקע ושוקרין לוהן ויחלר בקרקע. לוהה חפילה שלא כדרך חפילה והוא שחוקקין בקרקע ושוקרין לוהן ויחלר בקרקע. חפור. ומקרין לם בפרלה הוא שמשים הלבנים לו שלבנים א של גב זו ולא ישים בשים ולא יסיד בסיד זה בשהל ניהם לבל בשהל שלי לם נפרן לוהם כשדכו והלכה כחכמים :

רבי מאיר אומר רואין את הנגעים בתחילה כו' : ד' ז

ועוד אמר ר"מ מלקט אדם עצמות אביו ואמו כו' : ד' ח
כבר ידעת כי מן הנגעים שיאמר לסם בסם וכשגילו שכהן ז' ימים ומסם ש"מ לסם בסם וכשגילו ז' ימים שים ומחלקתם הוא בשלישי בשבר ב' ב"ש לומר לוהו שבר שלישי לומר לו מיהו לוהה ולם לסם לוהו שמותם לוהן וזהו שיש לומרו לשקל לבל לם לשמיל. ובשבים למידים מחלוקו לשקול לו לשמול דשיון שלישו יל בל שים לו לו לזון ולשמר בשהל לו שמם ולין לו לשהוק. ולשיכך לוהו רוחה בשהל כדי שלא יסחלם וידלק בשהל ושלם לשמר ושלם הלחם בשבר. וכך לין שיפדין לם שהם ל' יום קודם שהשהל כדי שלא יבא שהשהל ושהו שהחלה בשבר. וכבר ידעת כי יום קודם שהשהל כדי שלא יבא שהשהל :

אין חופרין כוכין וקברות במועד אבל מתעבין כו' : ד' ח ע"ב
שכין שהו שהוחרין בקרקע קברים. ובקברות הוא שהשין קבר על גבי קרקע ולשהר לשהים קבר לקבור בו לם שהם לשהר שהשהל ושהכשין שהו שיוסף בשהר שקבר ובראשה לשהר שיהיה חשרה. ובגרכם שיל חשיר כלומר שבוחין בו לם שבשבו ושהשיל ולין של כדי שיהיה :

אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות כו' : שם
לשהו שפי שבשהם היל ל שהשם לומר לשון לשהל שהשהל כי בשיקר שלבו לין שהרבין לשהה בשהם ולשיכך לין לערב שהשם שהיל בשהל בשהשה שהרה. ושבשיפי שהם הוא שבשהל שיש שבשהוחים שהשות כדי שלא יהשאו ושים בשים לבא כדי שהרשים לשהשה ושהיל בשהר שהקושות שהוא ולשהלי בשבר ובל שהשה לוה שהר שהשהל. ושיה שהבא שהרות שהשהל שלשם בשיפי קדושה לבנות שפי שוהלות בשרם בשר ושוהל. בו שן הדברים שיהשהו שבשר כדי לשהיל לם בשהל ושיי שהלן שהשהל שלשים שלי שלשה שלשה שלשים שלשים שלשים

כדגלים. וכשקובר המת לשלש שעה אחת ומותר בשלש ימים הראשונים בכלם ממנו נזירת שמשה והפרה ימי אחת ושמיני של זב יתגלח ביום השביעי ובשמיני יביא קרבנותיו ואין לו קבר מהו לשלש שעה אחת לפי שאי אפשר לו שלא יהיה הכיסוי והקבר באותה שעה מחוסרין שעה אחת ביום כדגלים. ולשיטתך דמשמע דמחוסרי שעה בכלה ממנו נזירת שלשים. אבל מי שקבר מתו לשלש שעה אחת קודם זב שטהרו בכלה ממנו נזירת שלשים. רגל ותכשיט ימי אחת ושמיני של זב יתגלח ביום השביעי ובשמיני יביא קרבנותיו ואין לו לומר שכשעה אחת שהיו ימי זיבתו ראשונים הרי הם כשלשה ימים שהרי אינו מונה אלא מיום שראה ולא יפחות מאחר שמיני של זב אינו מצטרף עמהם לשבעה ימים אבל שלשה ימים שלפניהם מצטרפים עמהם לשבעה ימים. והקובר לשלשה ימים הראשונים נזיר שמשון נשתמשו בכלי טהרה ואינו נזיר שמשון אלא אם כן נגע בהם ביום השלישי עד יום השלישי ולא ביום השלישי עצמו. ואינו מגלח עד יום השביעי ומביא קרבנותיו ביום השמיני ומתגלח למחר ממנו ומחר לך שמשה נזירות שמשון השמשה מהרה שכשה ומה"ל יהיה שלשים יום מיום שמת או שמת ויתחיל בשאר הימים שהרי הטומאה נזירות שמשון ונזירות שמשה שוה מה שלמעלה לך וכו'. כי כל שכשה ימים חייב בכפרים כמשה שוה שלש ימים שבינתיים מפני שלש ימים הראשונים שמשה. ונשלמה המשל ובשביעי מלאכה בגלח וכשלמה שלם. ובהלכה נחתין לשלש מקום טומאה ובהרמתן כל טומאה בעלמא. ואחר כשיכה. ולקרות בשורה וכמשה וכגמרא. ואיני בעמיעת הלשון הזה לומר שיכסה לשני ויעשה על שמה. ואסור לבטל את הקרבן. ואחר ליטול לשוחטו בכלי ולקבל שמחו ולשלש מעבב עלה בשעת הקבלה. ואינו רשאי לכבס בגדיו. כי לפי שהרים הם מוכה על הנגע כל שכשה. ומה שלמד נזיר לדמת כי יום לשמן אחד מחייו ולאחל קדשים כמו שבארנו בשבועות. ואיני ליכב על המשה לשלש על הארץ. ואינו מהל מבלי. ובלשה ימים שהרי שלשה לשון נשיאת מלאכה ושלשו בשאר. ואם שמעת לו שלום אינו מוזיר אלא שלשה לשם אבל הוא. ונזירת שלשים שמה דברים וכו'. שלא יגלח שמרו. ולא יכבס בגד לא תדע מעשה ואם שמעת מהם שלשה ומחלק. ואינו מלחה הקרא שקרא על המת. ואינו שולך בשהורה. וכן שמרים שיהשלמי על כל המשים שמור ללכת בשהורה עד שלשים יום. על שכיו ועל שמו עד שיעברו עו שכיניו ויטמאו לו לך עמו. שמור לו לשמש במקוה מריעות כל שלשים יום על שכיו ועל אחו עדים עבר מדם. ואשור ליטל השה שניים ולשמע משמו עשה וכול שמרם כל שלשים יום לשלשים. ויש בגזירת שבשה משמי שבר שכר וכגזילה ל' שמה :

אין קורעין ולא חולצין ואין מברין אלא קרובין של מת בלבד : ד' מ' ע"ב
אין מוליכין לבית האבל לא בשבלא בלבד : ד' נ"ו

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת מועד קטן

פירוש המשניות חגיגה להרמב"ם

הבל חייבין בראייה חוץ מחרש שוטה וקטן בלבד : ד' כ
ריחיים הוא מי שאמר הש"י יהלה כל זכוך. ולשיכך זו השמה אין מיעות בה כמים ופומפום ומדלוניונים : ואמר אם אי פשוטן ס' מי שלין לו שלה לחון אחד יהא עבד ולשיכך השבדים פטורין. ואמר שלש רגלים הש"י שבגל הוא המועד אבל לפי שאמר רגלים ולא אמר פעמים כמו שאמר במקום אחר ובכה הקבלה שהוא רומז שזו השנה חייב הוא מובה על מי שיש יכול ללמד בגבלו ולשיכך יהא זקן ומגר ומולם. ושוד שאמר לכתוב אם אפי כי אלשיך ולשיכך שיש הובה שלה על מי שהוא רובה יהא סומא ואמר בשנות הקבל למען ישמעו ולמען ילמדו ולמדנו מזו הרואים שאם בשנה השביעית לכל ראייה שאינה מובה על הבושה לפי שאינ למד. ולא מכם לפי שאינו סומא וחם חלמים בגלו אחת לו שינו אחת לו אינו אחת אינו חייב בראיה אבל חייבין בראייה לנבים מי שאחז עבד ואינו בן תורין וכבר שהעשה בראייה שאינה. ואמרו הכל חייבין בראייה לנבים מי שאחז עבד ואינו בן תורין וכבר שהעשה בראייה שאינה. ואמרו שהדין שלנינו שלא גמיח אדם חלוי עבד ואחז בן תורין שלא יגמור שיחוי :

ב"ש אומרים הראייה שתי בשם וחגיגה בר' : שם
שמר ס' לו ויהא שם שני ס' ויקח רובה לעשר שיניה קרבן שלמי שיהי בשיעלה לחג ואינו השולות שם בהקרבות שלש ראייה ובקהלת ג"כ ראיית בחכמת שלה שלום. ואין לה שיעור לשעלה בריבוי למה שאמר בשם שהם בחגיגה יהי לחיי לשהם אחות שלה שלום. כשף הזהב שאמר שעורות מבשף. והחגיגה הוא שם שאמר ומגוחם לחזקו חג לה' רובה זאת שיניה קרבן שלמים ושלו הבלמים שעורות מבשף. וב"ה אומרים כי שלמים יהי בשעלה ואין לחיי שיהי אחות בשף בשף ושלמים שעורות מבשף. ובי"ה אומרים כי שלמים יהי השלה צריך שהחיה מדמים יחבר לפי שהוא כולה להשם. וב"ה אומרים כי שלמים יהי הדמים שלהם יחבר לפי שם בשם חלק לשם וחלק לבעלים וחלק לכהנים ושלו שרלויות ובשבועות ושבועה יקלר שאחות הזה מלבדים. ודע כי החטאת שחייבין בשר יחרלל כרגל שלשם ושם הרלשים ושיו קרבן שלה וחגיגה והיו שלמים כמו שביארנו. והשמחה ושם ג"כ שלמים ובקהלת שלמי שמחה ואין לשם נדר ולא שיעור יחוש וכן מוכח על השנים ועל החטאים ועליהן לשמר שנים שיהיה בשמחה ולשון השורה חגיגת שלמים וגו' ושמחת לפני ה' אלהיך וחכור זה :

עולות במועד באות מן החולין והשלמים בר' : ד' ז' ע"ב
ככר שיעורו זו השנה ושיעורה כך. שולח מדיים ודבוח במועד נשים. ביום שוב שיו נשות. ושלח שמחה בשיו ושיעלה ביו"ם. וכשיהיו נשם שיהי שלח מן החולין. ושלמי שמחה בשיו שלח מן המעבר. וזולה בזה המעבר משום שבי שי וכבר בשלנו שלמי שמחה. ושם שיהיו בית הלל מן המעבר רולה בו שהוא שוכר להביא שלמי חגיגה ממעות מעשר שני וכשלה שיביא שלמים ולשלה לשחוטה מן החולין לפי שכבר בשלנו כי חגיגה שובה. ולשיכך שלמי כי כל זכר שיהיו שובה לינה נשם שלה מן החולין. ושה שפרש יום שוב לשלשן של שם

חמרו שין קורעין שלה קרובין של מת בלבד. כי המשים שו מוכה. ולשיכך שו מוכים נדרים שמוכר לשמוע בשוגן בשלו של מוכר. שכל שלה בשלו של מוכר כל שרובה לקרוע בגדיו ולחלן מבשלין שין קורעין חוץ. ושוד זה שמרנו שין קורעין בשלו של מוכר שלה שקרובים בשלין שם שכה לא לחם כבר לו לשו עומד בשעת נשילת נשמה כי לשיקר שלנו שכם שם שכל קרובו ושכל קרובים עלו ושלו ן לחם כבר. ועוד יש לנו שיקר שלה שכוכר כל שהוא בשעת נשמה היב לקרוע. ושלמן כל בשלן שלה כשף. וקרובו שם שהיכן בשלשה. ושם שלמים כולם שין שכיכים שין נקבה שין בשלו שלם שין בשלו שלב והבנים שין שכיכים שין נקבים והבעל והשלה ושפשה שלו כולם חייבין בשביעה קשה על קשה. וקריאת הבגדים שכלל שוכי השביעה. ושוכי שקבע בדרך קלרה שה שעניד לך. והוא שיקבע שפה שן הבבד שעליו בלבד וקרוע בלבי ושלו שיך להבדיל בשת הבבד ושם לו להכניס יין בשפים שהם בגדיו. וקרוקה ושם חייב לקרוע שפה בשיך ז' וגולל לשחר ז' ושמחה לשחר ל' ול זה חייב על כל המשים חון מאחין ושמו ורבו שכל על אחיו ושל אמו ושל רבו שלמד שרוב קרוע ושעיל לשחר ז' וקרוע כל בגדיו שד שיבגלה לו וקרוע כיוו ושכיל קרוב שפה וקרוע שבשון ושעיל לשחר שלשים יום ושם שחשה לשעים ושב כי כל קרוביה שיכל שלה משחד. ושם שחליף בגדו שקרוע בגבד שחר שיב שקרעו שמ"ש שהוא בשך שבשה שלה על אחיו ושל אמו שלה יהיו שיב כל ז' שלה בגדים קרובים ובשבה שחזיר שקבע לשחיו ושכרין כמו שבשרו. ושחד לשכל ששרים שסרוה לשבלים לפי שסיכול שפיר לשחול שקבו יום לשמן כמו שבשרו. ושחד לשכל ליכב ג"ע שפה כל ז' שלה בשבה לפי שהוא חייב בכפרים שפשה כמו שבשרו והבלים לכבריו ובשחר לין שכיכי שי שפ שחזיר קרוב שלה על שפוא זקוקות ושן שבלל ושקריבה וקרן שם כלים שבוסים כמו כלי כשף ושחיכם לפי שלין שלין שלשיכו ולשיכך שסביכו שיהיו שכל שכיכים בשלים של שבשה שבן שבלים :
בית השמיר והשני :

אין מניחין את השמה ברחוב שלא לתרגיל את החשמד בר' : שם
נשים בשורד שעונת אבל לא שמשרות בר' : ד' כ"ב ע"ב
ולא של שים לשלם. כל לא שמוד ולא שמל. ושל שים שהרו לשו בשוד שבל שלה לשרגיל שם שבשוד שלב שלה שלם לשלם. כל שלה שבשה שלה שלה של

סמוכה מפנאו ולא יסיח נכרי לפירות מלא שרומען ל' כרמים וחוא שוכר נתן שכרתו ושיקול דמעו. חס ושלום למדם מוסכים ל' לחני מרקים לפי שים שם עשים הרבה ותמיינו נמשנות בשלמים מנא מדם ותם מרים לומח מדם בלשון ודמם בדמיונם יפקבו ויצא מן שכוונה. ומעם ממי מה שמבאר לי לפי מסבנתי ממם שרשיי מדברי החכמים וחוא שהם מביאים נמשנה נרשתים התכמה המבנית ומסטתקה בסחחלות המליחות והוסים נמשנה מרכבה מכמה מלכים שהוא מדבור כלל המליחות ומליחות הכוללת מדיומתו ותחריו וחוזר כל הנמלאים ממנו ומחלאים ומכמה וחכלל הדבק בחדם ומה שיסיח מחר במיחה ולפי שנדלו חנו החכמות בחשים הטבעיים ומחלקים ורצוי לפס להיותם נדלות ומכוו מלמדים בשאר החכמות הלמודיות. ודוחק כי כל מדם נמבנו משפוקק לכל החכמות כולם אין יכיח שפס לו מכם ובחדם על כל פנים מחשב נחלי חשני חכמות בחחלת מחבנתו ויחלים מחבנתו עליהם בלי שחחלום ונלי מדיומת נחכמות מפנ זה ללמדם וחסיר עלין ואמר להפסיד אותו המשנח ,עמו בהפחלת הנלי שקדמות כמו שבארתי כל שהסכול בחבינתם דברים וכו'. ואמר להביא חמלים שכל ומחבנתו נדברים המלים בדמיונו בחיפנם בלי הקחלה נחכמות. כל מלא חם על כנוד קונו ראוי לו כלי לעלם שיהוא כי שמדנו מן שחמים ויחיו כשאר נעלי חיים טוב למיאתו ממיאתו מדם חפני מחבנתו לדעת הדבר חזן מדלכו ועל חם שחשו בחבנתו כי לא יחיה חס לחפלה ומה לפסק שלא חיל נצדק שחנשים וכשיולה כלדם חעבדים חן שחכמה להחזיק עוד בידם חס שעל שחשים ומפחח נחזק בדמיונו שבשאר שהוא מדמה חשם כמו בים ומליחה וכמו כן חשיב קודם שבראו חשם ומה שיחיה אחר שיפסדו חשחים חשם חוא שלא יהיו כלי חשם ומפחח שיה למה שאמר חשם שיחיו חעופות מן חים ומן חחלחה. ומם שחכיחו זה חעניו לא נמלא חשם שה חשם חקדם חוא שיחיו חעופות מן חים ומן חחלחה ומן חים ומן חחלחה חקדם חוא שיחיו חעופות מן חים ומן חחלחה. וכן מנחו נגמרת לומדם נפריסתם ובחיכרו על זה מאד ויצטו שילמדם החדם בים לבן עלמו ולא יגלם לעולם ומפני זה לחאחר שלקח שחמרו בזה חעניו על דרך משל לדבר שחלא חחת לשוף:

יוסי בן יועזר אומר שלא למטוך כו': דף סו

לחמרו יגל מנחם רבי יוסי חבית המדבר לעבודת חמלך ולא שחעבד ל' דעת בשחיכה פ"ו ח. ומסכת סהלכה מביחין שחוא רבוי ושלמי חגיגה ביום טוב ובומחין עליהם:

ב"ש אומרים סביאין שלמים ואין מוטבין כו': דף ו

כבר פירשנו בשרש שי מסכת בזה א סהלכה ושיבשו כי מחלוקתם הוא בעולות רחיה ושלמי חגיגה שבל מבל מדר ומדבה אין קריבין ביום טוב. ומסכו בית שמאי אומרים לפי שהוא שחכיבו לפי שהוא מעשה בעלי חיים ומייגע עלמו גם כן בשחיכה כי שחיכה בכל כחי נעשה

עצרת שחל להיות בערב שבת כו': שם

כבר קדם לך כי חג חשבועות יש לו חלקומין כל בעצם ויחעה דעת כ"ש שחין חביאין שלמים כ"ש ולשיבך כשחל עלרת ע"ש חביאין עולה רחיה לשחר שבת ושחל יחיה יום חבוח. וכ"ה לומרים שלם יחיה יום חבוח חלא נע"ש עלמו יביאו עולה רחיה כמו שקדם לך מדשחם. ומה שנחה מחלוקתם כדי שלא יחמר כ"ש מוחים בעים בכל בעלרת שחל ע"ש שחביאין עולות כ"ש כין שחין יכולין להקריבם למחר לפי שחוא שבת. וביה ב"ש לוים מודים בים שחמ ותשלי בשה שקדם חע"ש שחעבר להקריב עולת חמחרת ר"ח. חוקן שחין חלמיחים בחורה שבכל מה שחלמיחן כי עלרת לו חשל לעולם שלא שחל לחר שבת שחלמיד ושסרחם לכם חשחרת השבת והסיפוק קרא יום טוב שבת כמו שקרא כולם שבחוא השם:

נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה כו': דף יח ע"ב

חמר שלמטר ל למדם שיאכל לחם ותשלו חולין עד שיטול ידיו וכמו כן חיב ליטול ידיו למרומה ולמעשר כין בשם כין לפירות. וכשנגע לחרומה בלי נטילה חפילו חיטו ודלף שידיו שחחות כמו שיבחר בחשכת סהרות. וכשר קדם לו לחס קדם שבבל ידיו ותו יגע בשם ושוב יהבחר בחילה חקוחות שיטול המים ומרלשין שלחיו לחיות בשם פעילת ידים. וחחשחח החכר בכלן היו סרה לחומה שחמר השם בה חשחח פיו ומן לחשרה חעלה ידמים על הקדש ושוב יהבחר חשעם שבשם בחשכת סרה וכשנטחלו ידיו לן לו לשכר בשום דבר מדברי חפר פרה עד שיטבלו כמי חשקוה ולא יטבלו ידיו בלבד כמו שהוא שוחה לזולתו מן הדברים הנרשיכן לפרה והדברים המשחלין ידים בלבד כשנגעו בהן חבל לא כל הנוף הם חולין ממלין ומשקין ממלין והדומה לסס ממומחים קלות כמו שיבחר בחשכת סהרות ופרה וידים:

המובל לחולין חחוכן לחולין אסור למעשר כו': שם

כשבנל מדם ויכחין זו שבשילה לחכילה חולין ונפלה על פיסה סהרים חסור לו לחכול ממעשר על חסה בשילה עד שיטבול ממם ויחשוב שהוא סוכל למעשר זו שבשילה וכן כולם על כל פנים נריך כוונה לחותו דבר שהוא סוכל לו וכשבכל שחם ולא כיון לבום דבר לא למעשר ולא לזולתו כלילו לה מבל ואינו חוכל בחוסה בשילה חלא חולין בלבד:

בנדי עם הארץ מדרס לפרושין בנדי פרושין כו': שם

ברוסים שם חולין בשהרה ומזבין חן חסומחות כולן חמיד וכמו כן שומרין מחלילין ומשחיכן כדי שיהיו סהורין. ועין מדלם לפרוסים כי שם כשהיו מנשים בנבדיהם נפפלו כלילו מנשו במדלם הזה ונריכין שבילה. וכבר חמרו כי א חמשה חסר ממנה חפלה חחת וכי סדר לנו במעלת כולם כן. בנדי עם סחרן מדלם לפרוסים בנדי פרוסים מדלם לחוכלי חולין מעשר מדלם לחוכלי חרומה בנדי חוכלי חרומה מדלם לחוכלי חרומה בנדי חוכלי חרומה בנדי קדש מדלם בנדי חוכלי חרומה מדלם לחפלה. וכבר נחבחר בסוף מדה כי זחת חמשה שחשנו על שהרה הקדש חפפחתו מדלם לחפלה. וכבר נחבחר בסוף מדה כי זחת חמשה

פרק שלישי

חשבר בקרש מבתרומה שטמאוילין כלי כו': ד"ה ב ע"ב

מפניחן לים בחך כלים שנישו שנמלא קופה מטורה כחרך חפל מכים וטפלה בחקוה ולח נעשה בן בכלים שנלה להשחמח בהם בקדש כי חפי חפלה חקדש נחשוב שלחשה קופה חלוקה בפני חכלים חע"פ שהכים וכשכים שם. וחפן לחוליים ושך יין לחוליים ושך לח שנחים לחפני שכלי כחוכן והוח כי כשנפפה לחפני חכלי בחשקן שחפן לחו חפפה חדבר שכחוכו חם שיל חרומה לכל חם שיל קדש חפפה חם שבחוכו והיו עוכין בכליהן בשוני שלי חקום שחכים ע חפלנש כדי לשום שם חלכש בעם בשחיה ולח יעמכו להכים שיל בכלי וכוח חעקרל בים בלשיפה ושם נפפה לחוני כלי בחשקן שחפן לח נפפלה בים לכיפחו לחרומה וכשפה לקדש ושוב יהבחר לך חלו חעקרים כולם בחשכת כלים ובחשכת חכרות ולפפה בשבע בית שחמאי חומרים חם חפדם כוה חפקום שיל חפלה חלו ב

עמהם מכור למכופה בשום פנים ואפי' בשעת הניחוח ומי מתמרים כזו שמצה נתמרים של כדי יין ושמן המזומנת רוצה בו במשכרתה בלבד ושיך משעין דמע שיהא סמכומה. ועניין לומה המעבוכות כמו שזכרנו במסכת ירו להפרים ממנו נפשים קודם לנטות מ' יום ומפני שכוונתו היתה להוציא אחלים ממנו היו כמו הדבר המשוכח מן הסקדש ומפ נתמרים על כיכות הקדש כמו שהוא המיקר. ולפיכך יהיו נתמרים על שלו הקנקנים אפי' קודם לניתוח שבעים יום והוא שזמן שהעם מתחילין להזמין כליהם ולסכר פיהם לנגיר ושלו הדיסים כולם שלמים נתמרים ואין נתחנין הם בעמי החרס אבל תלמידי חכמים נתמרים לעולם על כל מין ממיני הפירות ונפשך על כל מה שיאמר כמו שנתבאר ממנו קצת במסכת דמעי ושוד יתבאר בכל במסכת סכרות:

מן הבודיעות ולפנים נאמנין על כלי חרס בו': ד' פ' פ"ג

כשמתירים הקדמת מן למתחילת ונכנם ומכי הוא נפנים מן המודיעות והקדמות הזן למודיעו' וכו' כלומר ולקח והקדמות וכנכם לפנים מן המודיעות נאמן שהם מכוכות וזהו פנין אמרם בלומר נאמן היין שהשיקר שגליו נתמרים על מכרת כלי חרס מן המודיעות ולפנים אבל מי שיצא מירושלים וקנה מחומן שקידות וכוילון ניתו ליא נאמן היין שהוא מן המודיעות אפ"פ שהקדידות הן הן הקידות והקדר הוא הקדר עצמו ושומד בחזקתו. וזהו ענין אמרם הוא הקדר והן הקידות שהישוד בא לף על פי שהקדר הוא הקדר והקדידות הן הקידות הכנכם נאמן והיולא ליא נאמן לפי שדבר שנתחזקת אצלי על מקומות. והטעם כי שבח הזן למודיעות ומוכה וכנכם רוצה בעל הקידות ומכניס בו ולוקח מהם מה שירצה ומכניסם בידו ולפיכך נאמן אבל היולא מן המדינה ליא רוצה הקדר כי אחריו כלפי שהיו ושמע נעא זה הקדר במקרן שמלים בידו שקידות ושמחו הלוקח לו ירצה לוא ושלו לא נאמן הקדר שלא הקידות שהוברו שלא אחר שיסיס לפנים מן המודיעות כמו שביאר בשחיטה וכנכם לפנים מן המודיעות שלא שהכניסן שמו לפנים מן המודיעות יהיה שכנכם וכולא נאמן ואפי' נעא בהם הקדר ומוא לפנים מן המודיעות נאמן הוא שלא נאמן שמא ושין שכוונה כו שהשלה לא ידעה שהשלגה כי הנאמנים שמכרו כלי חרס שלו במקום מן המודיעות ולפנים וכי שיצא בחדש נעלמו ליא נאמן על שיצא הכלי בעלמו מן המודיעות ולמחן וכנר זכרנו במשיי שמשמים כי מודיעות מקום קרוב לירושלים ושד נגלי בלילה שעם הקיל בקכרם כלי חרס בירושלים בלבד וכל זה בע"ש אבל ת"ח נאמנים בכ"מ:

הנבאין שנכנסו לתוך חבית ובן הגנבים שהחזירו בו': ד' ס

שהחזירו מיד שעשו הצוכה והחזירו מעצמן ולפיכך נאמנין. ואמר וכילוסלים נאמנים על הקדם רוצה בו כלי חרס שנדולים כמו הגלטיות הגדולים והקידות נאמנים ע"פ שליהן שם פיכורות לקדם לפי שלא היו מספר להיות כילוסלים ככתן לשרוף בו כלי חרס ולפיכך היו חסר עליהם ולא היו מפחלין לתת ושוד הקל בהם לפי שהיו חשפות והעיקר שלנו.

מבריס כרבנל כמו שזכרתי לך שפחים ולפיכך נאמנים אף על שהבומה: כל שבגלל

השותח את חביתו והטרחיל בעיסתו בו': שם

ככר ניחרתי לך כי כל שבגלל מבריס ברבנל ומתו ע"ה אמ"ח ברבנל ובשבשבת היו בחפים ופיסס ברבנל ר' יהודה אומר היין שנפחת פומחת ע"פ שהודים ברבנל אבי הוא כשילו לא נעא בה ע"פ לשלם ואומר לשחוטה אחר הרבנל כשילו היא שהוכה ויעשה שם כל מה שיעשה שלא בזכר מיוב. וחכ"א כי כל מה שעשו בזה היו שלא בבנל בלבד. ור' יהודה אף לא יום אחיי רואה לומר שם עבר הרבנל ברגישי לא היו מעבירין בשם לפי שהיו מלודים בישון המזבח ואין הלכה כרבי יהודה:

כיצד מעבירין על שחרת עזרה משבילין בו': שם

זהו לפי שכני אדם היו משרבים במקדש ברגלים כמו שבארנוהו ילפ כל זמוך אבל היו מברין בשולחן לבדו לפי שלחם הפנים יהיה לנשי תמיד ולפי שהיה לנשי לפלקו ולשום אחר במקומו:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת חגיגה